Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Diui Augustini in sacras Pauli epistolas noua et hactenus absco[n]dita interpretatio:

https://hdl.handle.net/1874/461202

Kast 2
45

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

mulierū virum. et deorū alienorum /falsozūq; cultorē. Tu autē (etsi ille in ꝓpositō quod tecū susceperat perdurare ret: nec a te offensus in flagitiū corruisset) maritū habebas /non solū fidelē /et verum deū tecum colentē: sed et cōtinentē. qui /pcul dubio /ꝓpositi vestri nō immemor. et si te ad connumenta nō cogeret. Hec tibi scripsi /qm̄ me cōsulendum putasti. nō vt tuū rectum institutū /sermone meo frangerē: sed q̄ te inordinate et incaute agentē /viri tui factum dolerem. de cuius reparatione debes vehemētissime cogitare /si vere ad christū vis peruenire. Indue itaq; humilitatem mentis. vt et deus te conseruet perseuerātem. Molimarum contemnere pereuntē. Funde ꝓcō illo pias et assiduas orationes. Sacrificā lachrymas /tanq; vulnerati sanguinē cordis. Et scribe ad eum satisfactionem: petens veniam /quia in eum peccasti: q̄ ꝓter eius consilium et voluntatē de rebus tuis fecisti q̄ō faciendum putasti. non vt te peniteat tribuisse pauperibus: sed eum boni tui operis participem et moderatorē habere voluisse. Promte de cetero in adiutorio domini /si tillum sue turpitudinis penituerit / et continentiam quā deseruit /repetiuerit: te illi sicut decet /in omnibus seruaturam. ne forte (vt ait apostolus) det illi deus penitentiam vt resipiscat a diaboli laqueis. a quo captiuus tenetur secūm ipsius voluntatē.

Humilitas mētis conseruat et ꝓficere facit.

Sacrificā de lachrymis tanq; sanguis vulnerati cordis.

Mulier sui corporis potestatem nō habet: sed vir. Similiter autē et vir sui corporis potestatem non habet: sed mulier

Exlib. āgustinū de bono viduit. c. vi.

MAnifestum est /ita voluisse legem feminam esse sub viro: vt nulla vota eius /q̄ abstinentie causa vouerit reddātur ea: nisi auctor vir fuerit permittendo. Nam cum ad peccatū eiusdē viri pertinere voluerit /si ꝓius permiserit et postea ꝓhibuerit /etiā hic: tamen non dixit vt faciat mulier quod vouerat: (quia permissa ꝓius a viro fuerat) sed viri dixit esse peccatū. quia abnuit q̄ō ꝓius cōcesserat. Non tamen mulieri vel ex hoc permissum dedit. vt cum ꝓius ei vir concesserit: postea si ꝓhibuerit contemnatur. Utrum aut̄ ista etiam ad vota cōtinentie et a concubitu abstinentie pertineant: merito queritur: ne forte ea tantū intelligēda sint ad uersus animam vouerī que sunt in cibis et potib9. Q̄ō videtur et illud significare vbi dominus ait. Nonne anima ꝓius est q̄m esca. et cū de ieiunio ꝓcipitur ita ꝓcipitur. Affligetis animas vestras. maxime /quia cum lex auctoritatem viro tribuat / da sint vota mulieris si vir approbauerit. si autem renuerit: non debeantur. Apostolus tamen cū de concubitu coniugatorū loqueretur / non ibi maiorem auctoritatem viro q̄m femine dedit: sed ꝓoziq; (inquit) vir debitum reddat. similiter vxor viro. Uxor non habet potestatem corporis sui: sed vir. Similiter autem et vir non habet potestatem corporis sui: sed mulier. Quādo in hac re parem virtutisq; esse voluit potestatem: puto q̄ nobis intelligendum insinuet istam de concubendo vel non cōcubendo regulam non pertinere ad ea vota / vbi non habent parem vir et mulier potestatem: sed viri maio: est /ac ꝓpoꝛ /eius solius est. Non enī ait lex virum non debere reddere vota sua si vxor ꝓhibuerit: sed vxorem si vir ꝓhibuerit. Quis enī nescit vxorem marito tanq; dño debere seruire?

Exlib. ā gra et libero arbitrio.

Exlib. de bono ꝑseueran.

Mō solum cōtinentia est donum dei sed etiam castitas coniugalis.

1. Cor. vii.

Luce. viii.

Aures audiēdi dō nō obediē di.

De epīa ad iulianam.

ii. Cor. xi.

ii. Cor. viii.

Paulus virgo.

Exlib. de sancta viduitate

Que dicit innupta se cūctis apostolum.

De bono fidelis cōiugij.

Roma. xii.

Exlib. de fide ad petrū.

Ad hiꝛonymū de gestis pelagij.

Exlib. de nupt. et cōcupi. ad valerium.

Ad libroꝝ fausti cāpten. xxii.

Ex fīne de natali martyrum.

Gene. xviii. et. i. petri. iii

Ad ephe. v.

An sit peccatū misce rino filioꝝ .pcre ādo rū causa.

Iacobi. iii.

Matthe. vi.

Volo aūt omnes homines esse sicut me ipsum. Sed vnusquisq; ꝓprium habet donum ex deo: alius quidem sic: alius vero sic.

Et ipsa quoq; pudicitia coniugali nempe apostolus ait. Quod vult faciat. non peccat si nubat. et tamē hoc etiā dei donū est: dicente scriptura. A dño iūgitur mulier viro. Ideo doctoꝝ gentiū et pudicitiā coniugalē (per quā non fiunt adulteria) et perfectiorem continentiā (ꝑ quā nullus concubitus querit) suo sermone cōmendans: et hoc /et illud /donuz dei esse demonstrauit: admonēs coniuges /ne se inuicem fraudent. Quod cū admonuisset: adiecit. Uellem autē oēs homines esse sicut meipsum. Quia vtq; ipse ab oī concubitu cōtinebat. Et ꝓtinuo subtunxit. Sed vnusquisq; ꝓprium habet donuz a deo. alius quidem sic. alius aut̄ sic.

Uellem (inquit) oēs homines esse sicut meipsum. Sed vnusquisq; ꝓprium donū habet a deo: alius quidē sic: alius aūt sic. Ubi satis ostendit nō tantū continentiā donum dei esse. sed cōiugatorū etiā castitatē. Que cum vera sint: hortamur tamē ad hec quātū cuiq; nostrū datum est /vt possit horari q̄ et hoc eius donuz est. in cuius manu sunt et nos et sermones nostri. Unde et apls. Scōm gratiam (inquit) q̄ data est mihi /vt sapiēs architectus fundamentū posui. Et alio loco. Unicuiq; (inq̄t) sicut dñs dedit. Ego plantaui. Apollo rigauit: sed deus incrementū dedit. Itaq; neq; qui plantat ē aliquid: neq; qui rigat: sed q̄ incrementū dat deus ac ꝓhoc /sicut exhortat et ꝓdicat recte: sic ille q̄ accepit hoc donū: ita exhortantē recte atq; predicantē. ꝓfecto ille obedienter audit qui accepit hoc donū. Hinc est q̄ dñs cum eis loquere ex qui carnis aures apertas habebat: dicebat tamē. Qui habet aures audiēdi /audiat. Quas non oēs habere ꝓculdubio nouerat. A quo aūt habeant q̄cunq; habent: ipe dñs ostendit. Ubi ait. Dabo eis cor ꝓgnoscendi me et aures audientes. Aures ergo audiēdi ipsum est donū obediendi.

Uirgo xp̄i /que pie intelligit ꝓpriā paupertatē cordis hūani. et ideo nisi ꝓmissi sui donis nescit ornari: audiat apostolū dicentem. Despōsaui vos vni viro virginem castā exhibere christo. Timeo autē /ne sicut serpens Euā seduxit in versutia sua sic et vestre mentes corrumpant a castitate que est in christo Jesu. Et ꝓpterea de his quoq; spiritalibus diuitijs non istū qui dicit. nullus tibi easpter te cōferre potest /et nisi ex te et in te esse nō possunt: sed illū audiat /qui dicit. Habemus thesaurū istum in vasis fictilibus. vt eminētia virtutis sit dei et non ex vobis. De ipsa quoq; sacra continētia virginali /q̄ non sit sibi ex seipsa: sed sit dei donū (quāuis credenti volentiq; collatum) eundē audiat veracem /piumq; doctorē. Qui cum hinc ageret: ait. vellem oēs esse sicut meipsum. Sed vnusquisq; ꝓprium donū habet a deo: alius quidē sic: alius autem sic. Audiat etiam ipsum /non tantū suum: sed vniuerse ecclesie vnicū sponsum: de tali castitate atq; integritate dicentem. Non oēs capiunt verbum hoc: sed quibus datū est. vt intelligat ex eo q̄ habet tam magnū donum atq; ꝓclarum /se ꝓtius deo et domino gratias agere debere: q̄ cuiusq; assentantis adulatoris: ne de occultis hominū temere iudicare videamur: certe nec errantis lauda

Jacob. i.

Exlib. de sancta viduitate

Que dicit innupta se cūctis apostolum.

De bono fidelis cōiugij.

Roma. xii.

Exlib. de fide ad petrū.

Ad hiꝛonymū de gestis pelagij.

Exlib. de nupt. et cōcupi. ad valerium.

Ad libroꝝ fausti cāpten. xxii.

Ex fīne de natali martyrum.

Gene. xviii. et. i. petri. iii

Ad ephe. v.

An sit peccatū misce rino filioꝝ .pcre ādo rū causa.

Iacobi. iii.

Matthe. vi.

1499

S.AUGUSTINUS

IN
S.PAULI
EPISTOLAS

THO
RAR
2 - 45. fol.

Cm

Cm

RAR
2 - 45
Cm

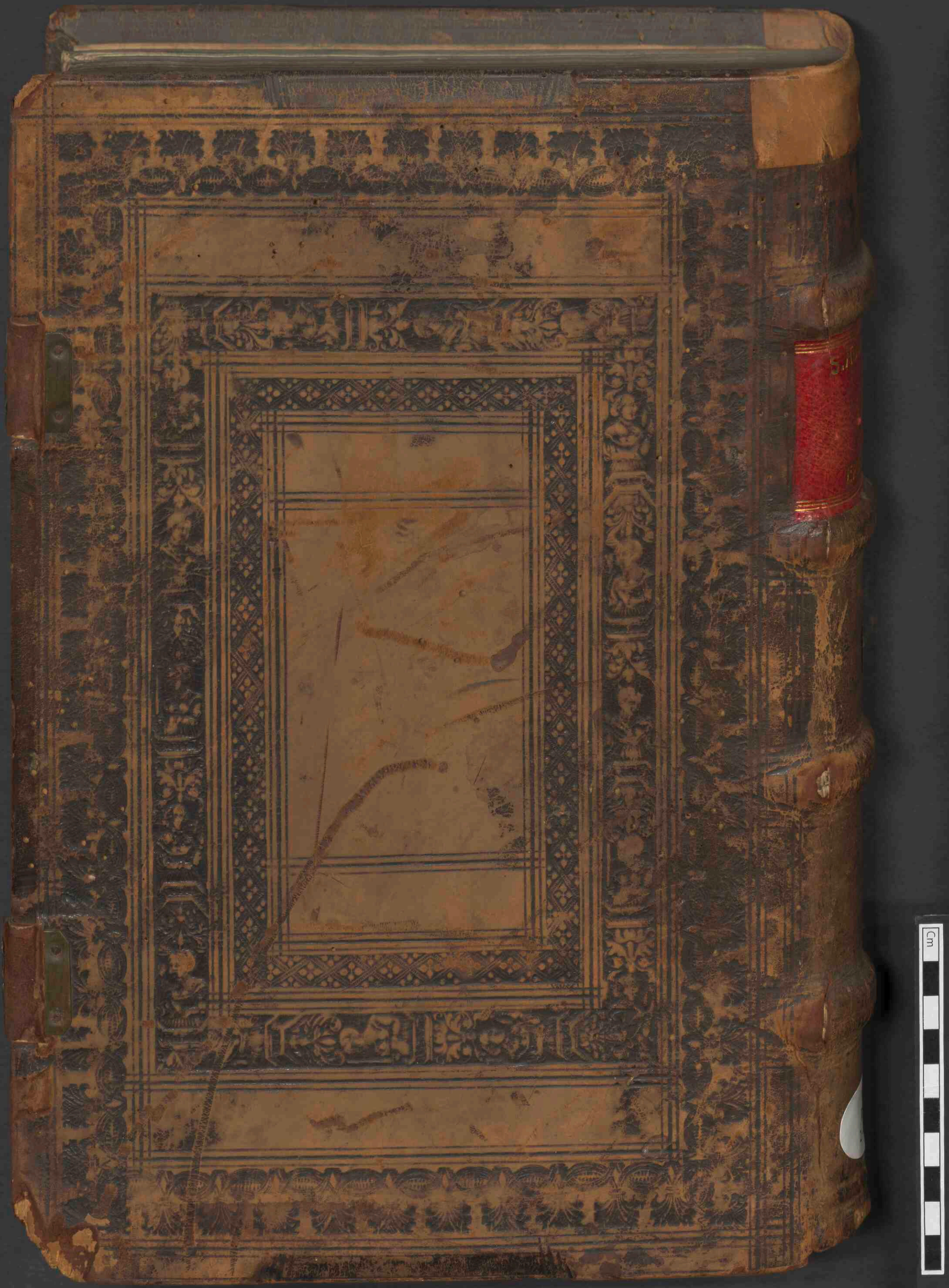

A
d. 5
F 106

1

S. Augustinus
in
S. Pauli
Epistolas

1499

VAK No. kast 2 45

Diui Augustini in sacras Pauli epistolas noua et hactenus abscõdita interpretatio: per Venerabilẽ Bedã ex innumeris illius codicibus mira industria sũmoq; labore collecta. vbi quid primũ ãmirari debeas nõ facile iudicabis: diuinũ ne interpretis ingeniũ: aut singularẽ Bede in excerpẽdo pariter & expingẽdo sollertiã. Vtcũq; sit: Abissalem ibi cõperies eruditionem. Porro interpretationi pfate: septẽ aureas Chrisostomi omelias sapiẽter addere curauerũt impressores: quibus clarissimas Pauli laudes dotes et preconia paruo labore sed nõ mediocri fructu facile deprehẽdet Lector studiosus.

Biblioth: FF Minorum Ruremund.

Bibliotheek
MINDERBROEDERS
WEERT.

¶ In huius operis cõmẽdationẽ familiare ad lectores Epigrãma.

Quisq̃s ad ethereã recto cõscẽdere sedẽ
Calle cupit: pẽsens p duce sumat op⁹.
Sumat: & hoc vno sibi iusta viatica norit:
Et bona facundi verba parata viri.
Paruul⁹ hic siq̃dẽ materno lacte fouet:
Et grãdis solido: patre ferẽte: cibo.
Quicq̃d enĩ diuus pr̃ Augustin⁹ ad alti
Eloquiũ pauli: nectaris attulerit:
Hoc imitatus apes venerandus Beda pudicas.
Farsit dedalios ore manuq; fauos.
Quãtũ nec pylio pfluxit mellis ab ore
Florida nec verno colligit hybla thimo.
Proinde viatores patriã qui q̃rit̃ altã
Tam suauẽ in duro sumite calle ducẽ

BIBLIOTHECA

Tabula.

¶ Index alphabetic⁹ rez et verboz in hoc ope notatu dignissimoz̄: ꝓter quē oia q̄ i epl̄is diui ℙauli ꝓtinent: necnō i septē omelijs scti Joānis chrisostomi nozis lectoz suis locis declarata. Ad facilē autē atq; aptam tabulā faciēdā singula folia nūeris suis distincta / in octo ptes his characterib⁹. A. B. C. D. E. F G. H. signatas: subdiuisa sūt. Materie autē inq̄rende maiozib⁹ litteris annotate sūt: et loci biblie q̄ citant minozib⁹: ne quid diligentie ꝓtermissum putes.

De incipiētibus ab A.

Aron salomon et adā sciētes peccauerunt. fo. cxcvj. g.
Abba q̄d significat fo. xxxiij. E. et xxxiiij. a.
Abba pater ¶ Cur xp̄us dixit et nō abba ve pater solū. fo. xxxiij. c.
Abel fo. cxj. e.
Abrahe cur nondū circūciso facta sit ꝓmissio. fo. xiij. g.
Abrahe emoztuū erat corp⁹ q̄z tū ad saram vetulā et sterilē nō q̄z tū ad iuuenculā ex q̄ postea genuit. fo. ccxxiij. a.
Abrahā credidit isaac sibi reddi potuisse etiā si occidisset eū fo. ccxxiij. e
Abrahe semē nos q̄q; sum⁹ licet deū nō eo ritu colam⁹. fo. ccxviij. B ⁊ cxliij. c.
Abraham incūctāter credidit et obediuit. fo. ccxxiij. f.
Abrahe pietas in eoq; filiū occidere pauit laudat: nec reprehendit q̄ in eo nulla fuit crudelitas. fo. ccxxiij. g.
Abrahā iussus est exire aio de mesopotamia postq̄z exierat iam corpore. fo. ccxxij. h.
Abrahā si ad se attēdisset nunq̄z credidisset. fo. cxlij. g.
Abrahā fuit pater oīm gentiū. fo. xv. a.
Abraham. fo. cxj.
Abstinere a cibis quō licet. cxcvij. f.
Abstinendum est impitis ab altiozibus fo. ccxv. h.
Abusio p̄pe ꝓiugis vetat. fo. clxxxvj. c.
Abundātia peccati quomō facta sit p legem. fo. xx. e.
Acetum christo datum quid significat. fo. lj. e.
Accidentiū nobis differētie fo. clxxi. b.
Accusator et iudex nullus esse potest. fo. lxxx. c.
Adam p̄mus homo. fo. xviij. a
Adam secūdus ibidem
Adam in paruulis natis. X̄p̄s in renatis agnoscitur fo. cxciij. b.
Adam an credere potuisset sine mulieris suasu serpenti fo. cxcvj. e.
Adam quomō seductus nō est sed eua. fo. cxcvj. f
Adam mulieri obsecutus est nō victus concupiscētia carnali sed beniuolentia amicali. fo. cxcvj. f.
Adam vidit nuditatem sine ruboze folio. xxvij. a
Adā quodāmodo est totū gen⁹ hūanū quod innouat in x̄po. fo. cxix. c.
Adoptio nostra. fo. xli. e
Adulterij ꝓhibitio. fo. clxxxvj. c.
Aduētus domini diligendus. clxxxix. g
¶ Cur de aduentu dñi differt nolebat apl̄s. fo. clxxxix. g.
Aduentū dñi quis diligat. ibidem.
Non timendū est bonis quia x̄p̄s vēturus est iudex fo. ccvij. f.
Aduētus x̄pi desiderandus est. ibidem
Nō auscultādum est falsis rumoribus de aduentu dñi. clxxxix. f.
Affectus animi q̄ttuoz cadūt in sapientem. fo. lxvij. a.
Affectiones corpis tres. sanitas: stupoz immortalitas q̄d differūt. fo. vi. h.
Affectiones q̄tūuis recte hui⁹ nō future vite sūt ibidem paulo ante.
Affectio ꝓficiētis hois p accessum luc̄ ad tenebras significat. fo. cxxvj. e.
Affectus cōpassionis. fo. xcv. c.
Agere bonū et ꝓficere. fo. xxvij. b.
Agere malū et ꝓficere. fo. xxvij. c.
vide facere.
Agricole officium mundare palmites. folio. lxxiij. d.
Agricola noster de⁹ ꝓdicatoz operarij eius fo. lxxiiij. a.
Alieni sūt quib⁹ dñs dicet nō noui vos. fo. cvij. b.
Alienigenas meliozes dimittere cur israhelite iussi sunt ⁊ quo pacto iducebant ad idolatriā. fo. lxxxvj. f.
Allegozia. fo. cx. a.
Amare se nō deum se quodāmodo non amat. fo. ccv. c.
Amare iustitiā quid sit ꝓ exp̄imēto aūt datur q̄ id solū vereat ne facie dei nō videat. fo. ccxxv. g.
Amat⁹ est impi⁹ nō amādus. fo. xvj. f.
Amen vocabulo greco fo. cxj. b.
Ambiguitatis tollēde modi in scriptura. fo. xl. f.
Ambulare est ꝓficere fo. clxxiiij. f.
Ambulatio mētalis. fo. clxxv. d.
Amoz tartareus fo. cxcij. b.
Amoz duplex ciuitates duas cōstituit. folio. cc. g.
Amoz excellētie superbia vocat. fo. cix. e.
Amoz est cursus in stadio. fo. xcv. d.
Amoz duplex. fo. cl. c.
Amozes būane gl̄ie vires. fo. clxxxv. c.
Anathema describit fo. cxxxix. b.
Anne due fo. cxcviij. f.
Anni stātes et imutabiles in eterna gloria. fo. ccxiij. a.
Anni deficientes. ibidem.
An de tpe destructiōis hierusalē an ātechristi tēpoza ꝑdicta sit. fo. cxc. f.
anime sanitas. fo. cxi. d.
Anchoza in mari huius mundi spes est. folio. ccvj. d.
Angeli mali se malos fecer̄t. fo. clxvi. g.
Angeli nō p̄nt mediatoz eē. fo. cxv. f.
Angelus dict⁹ interdū deus et in angelis significat⁹ aduētus x̄pi qui tanq̄z verbū dei in eis loquebat fo. ccxiij. e.
Angeli mali ponūtur in ꝛbo demones.
Angeli an ī doloze sint an bti. fo. xxxv. g
Angeli sci quō sūt āgeli nr̄i. fo. clxxvij. a
Angeli nō solū ex deo sed ex effectu cognoscunt. cxcvij. e.
Angeli quid deo annunciēt cum omnia sciat. fo. clxxvj. g.
Angeli conciues nostri. fo. cxlviij. b.
Angeli qui spūs sūt multis apparuerūt fo. ccxij. b.
Estq̄z nomē officij nō nature. ibidem
Fecit aūt eos flammā ignis. ibidem.
Angelis de⁹ prius oīdebat qō erat deinceps creatur⁹. fo. liiij. g.
Angeli sathane dolozes corpis immittunt sed non nisi pmissi. fo. cxxxvij. h.
Angeli quare in scpturis nō vocant dij. folio xci. b.
Angelus non habet opus stimulo sicut apl̄us. fo. cxxxvij. d.
Angeli dñr latine nūcij. fo. i. g. et ccxi. e.
Angelis eq̄les foze esse creditu difficile nisi de⁹ sit fact⁹ homo. fo. ccxxvj. a.
Angeli hospicio suscepti quō deū ꝓsentabāt quō agniti sūt. fo. ccxxvi. d ⁊ e.
Angeli sūt omnes scti. i. annunciatozes dei. fo. lxx. e.
Animus nō est occupādus curis secularibus militāti christo. fo. cciij. b.
Anim⁹ hois est ꝓpri⁹ ei⁹ spūs. fo. lxx. g.
Animas non peccasse in celo priusq̄z infundant ꝓbat fo. xliij. c.
Anima supba et humilis fo. cxxi. b.
Anima sine spū scto mortua est. vita aie charitas sic vita corpis aia. fo. cvij. d.
Aima vicijs moz corumpit. fo. cxix. d.
Erroz dicentiū aias in celo peccasse priusq̄z infunderent. fo. xliij. b.
Anima hois. fo. xix. d.
Anime aspectus ratio est. fo. cxi. d
Anime immortalitas. fo. clxxxij. e
Aima intelligit ex motib⁹ et administratione corpis ⁊ deus ex administratione vniuersi vt dicit. fo. v. h.
Anima fo. clxxxviij. g.
Anima caro dicit. fo. clxxxix. a.
Aia et corpus nō sūt vnū sed vn⁹ homo folio. lxxiij. h.
Aime inuisibiles diuitie et ornatus sūt inuisibiles. lxxxvij. g
Aiale pri⁹ est deinde spiritale. fo. lxxi. e.
Ad aiales ptinet vetus testamētum ad spiritales nouū. fo. lxxj. f.
Animales et spiritales tā differenter diligunt deū q̄tū a veritate differtvanitas. folio. lxxj. g.
Aialis homo idē ē ⁊ carnal. fo. lxxiij. b.
Animalis quis fo. lxxj. g.
Animalia vt pascant ad curā dei ptinet nō vt legē accipiāt. fo. xciij. b.
Aialis hō non pōt cogitare de deo nisi corpalia bene aūt spiritalis. fo. lxxj. d
Annūciatio q̄ deo fit q̄lis sit fo. clxxvj. b
Antecedēs ꝓ relatiuo poni oīdit fo. ij. e
Antichristus. fo. cxc. e.
Antichristi sedes ignorat. fo. clxxxix. b.
Antichristus precedet aduentū domini. fo. clxxxix. b.
Apathia. fo. ccix. d.
Apes natos folijs et herbis oze legunt vt dicit georgicoz. iiij. fo. xxxi. a.
Apparere deo fo. cxlvj. e.
Apparitionē x̄pi vide in resurrectione.
Appostatare a deo iitiū supbie. f. cxij. b.

Tabula.

Apli sūt vestes xpi paul⁹ fimbria eiusdē cui⁹ tactu sanant fluxus cōcupiscētiarum. folio xcj.f.
Apli reges eccl'ie filie regum. fo.lxvi.c.
Apli licite redierunt ad piscationē post resurrectionē fo.cxliij.d.
Apostoli nondū scificari quō de mūdo negantur esse. fo.clxvij.f.
Apostoloꝝ sūma laudatio. fo.clxvij. b.
Apli tanq̄ milites christi. fo.cxiij.e.
Apostoli inter se cōem fidē ⁊ cōem charitatē retinebāt. fo.cxliij.f.
Apostoli cur linguis omniū sunt locuti. fo.xxxiiij.e.
Per apl'os credūt oēs fideles. f. cxl.g
Apostoli boues triturātes. xcviij.f.
Apl's Paulus dicēt in paulo.
Apostoli sūt quasi vestis xpi cuius fimbria paulus folio.lxv.c.
Apostoli dicunt latine missi fo.i.g.
Apostoli erant montes. fo.lxv.g.
Apprehensio beatoꝝ quā apl'us nōdū habuit. fo.clxxv.c.
Aqua erat ꝓphetia quādo i ea xps nō intelligebat. fo.cxxv.d.
Ara ignoti dei apō athenienses. fo.iiij.e.
Arbiter. fo.cxcv.b.
Arbitriū libeꝝ in peccatore nō omnino perijt. fo.xxiij.b.
Arbitriū libeꝝ valet ad malū. fo.cxciij.f
Propter libeꝝ arbitriū nō est oppugnāda dei gr̄a. fo.clxxviij.e.
Arbitriū quomō cōcedendū et negādū est. fo.xlix.e.
de libero arbitrio non esse gl'iandum folio clvj.f.
Impotētia liberi arbitrij sine gratia folio cxxiiij.b.
Arbitriū non potest alteꝝ xp̄m efficere folio clxxx.f.
Arbitriū liberū quomō adiuuat a deo folio cxxiij.b.
Arbitriū libeꝝ nō aufert de⁹ volēs oēs saluos fieri. fo.cxcv.b.
Arra fo.xxxiij.c. ⁊ folio cliij.f.
Arre ꝓmissiōis dei. fo.xvj.e.
Arca cōtēta ⁊ eoꝝ mysteriū. fo.ccxix.c.
Arca noe eccl'iaz designabat. xxxviij.c.
Arma siniſtra. folio cxxxj.f.
Arma spiritalia. fo.clxvij.a.
Artifex ex opere attendit. fo.v.b.
Articuli duo ꝑmi de christo conditionē nr̄e mortalitatis ꝑdicant: duo vltimi diuinitatis ei⁹ mercedē nobis pollicentur. fo.clxx.c.
Astronomi ⁊ philici subtiles ñ sūt sacre scr̄pture lectoribꝰ ꝓferēdi. fo. cxcij. d.
Athomus dd sit fo.cxix.b.
Attributa hoī cōuenientia nō passim attribuēda esse deo. fo.clxj.f.
Auarus sciēs q̄ hereticꝰ nesciēs peior est. fo.clxij.d. Contra auaritiam loq̄tur. folio xxxviij.b.
Auaritia idoloꝝ seruitus. fo.clxxxiij.d.
Auaritia ad dd ꝑpellat auaros. fo.xlj.b.
Auaricia dei. fo.lxj.c.
Auaricia radix oīm maloꝝ. fo.cc.g.
Auaricie expulsio. ccj.a.
Auaricia generalis. fo.cc.b.
auaricie dñatus. fo.clxvj.
aures audiendi donum est obediendi. folio.lxxxv.b.
aurū significat sapientiā. fo.ccxix.b.
Augustin⁹ patū se dicit discere. fo.xlix.e
azimos nō manducare nō est pctm̄ nobis vt patrib⁹ nostris erat. clxxxj.g.

Babilonis et hierusalē interpretatio. fo.lxiiij.a.
Babilōica captiuitas lxiij.b
Baptism⁹ tm̄ valet ꝙ hoiem ꝓtēptibilē q̄tū ꝙ apl'm datus. lxvij.b
Baptism⁹ quādo auferet fo.xiiij.f.
De potestate baptizādi. fo.lxvj.e.
De paruulis q̄ moziunt añ baptismū inter q̄s sūt resurrecturi. fo.cxiij.d
Baptisandi potestatē dñs sibi retinuit seruis aūt dedit ministeriū. fo.lxvj.f.
Baptism⁹ pctā delet nō ꝓfictū xxviij.d
Per baptismū xp̄i efficimur filij dei c.g. In baptismo oia pctā remittunt fo.cxxvij.d. Paruuli sine baptismo nō viuificant in xp̄o. fo.cxiij.d.
Perfecta nouitas hois non fit in baptismo. fo.cxxvij.e.
Igne baptisari quid sit. folio.lvj.b.
de baptismo sacramēto regenerationis folio cxix.b.
Baptism⁹ tollit oēm reatū. folio.xxx.c.
Baptism⁹ quibus cōstat. fo.clxiij.g.
Paruulus morte p̄uētus ne baptisetur cur damnet. fo.xix.b.
Beatus nemo donis dei est qui donāti existit ingratus. fo.lxxj.c.
Bti spū sine itermissiōe vidēt deū. cx.c.
Tanto q̄s est beatioꝝ quātoplus placet deo. fo.lxxxviij.f. Jactantia eoꝝ q̄ se hic beatos dicūt. fo.lvij.b.
Beatū esse quid sit. fo.xxxvij.b.
Beatitudo in quo cōsistit. fo.xxxvij.b.
Beatitudo nō est ex creaturis petenda folio.vj.b.
Beatitudo xp̄iani intrinsecus est. folio. clxxxviij.e.
Bede vita opa et dep̄catio. fo.i. a et b.
Benignitas dñi q̄ fecit seruos suos fratres et corpa eoꝝ mēbra sua ac tēplū spūssancti. fo.lxxxj.b.
Beneficia dei. fo.clxiij.e
Bñdictiōes a deo petende sūt sine quo nihil boni possumus. fo.cxxxix.c.
Bellū carnis fo.cxlix.b. et cl.a.
Bella spiritalia facili⁹ gerunt q̄ memorentur. fo.clxvj.b.
Bellū internū molesti⁹ē exkno. clxvj.b.
Bestie saluti sue vite inkcidūt. f.clxiiij.b
Blasphemia in spūm sanctū. fo.viij.a.
Blasphemia folio.clxi.b.
Blasphemāt mō pauci lingua sed multi vita. fo.ccliij.c.
Blandiendū infirmis. fo.lxxx.d.
Bonū voluntariū. fo.ccx.b.
Bonū qđ in puersis reperit nō esse vlandū aplica est regula. fo.iiij.g
Bonis prodest nomis dei annunciatio folio.xliiij.b.
Bonū male accipe q̄ sit cauēdū. f.cliij.c
Que bona fuant bonis sūt supza corbominis. fo.lxx.d.
Bonoꝝ tpaliū mala. fo.xxxvij.b.
Bonum velle homo sine dei auxilio nō potest. fo.xxiiij.a.
Nemo de se quic̄q̄ boni habet. cxliij.f
Bona p̄ris sūt filij et fratris. fo.xl.b.
Boni futuri magnitudo. fo.xl.a.
Boni cur tanta patiant. fo.cxxxj.g.
Bona eterna sūt ꝙ xp̄z sperāda xp̄is nā terrena dat etiam malis. fo.ccxxiiij.a.
Bona tpalia habent a malis. fo.xxxij.d
Bona tpalia q̄re dātur tā bonis q̄ malis similiter auferunt. folio.lxxxviij.c
Bonis tpalibus quomō vtendū sit.
Bonoꝝ paucitas nō est contēnenda ꝓpter multitudinē maloꝝ fo.lxxx.b.
Decoꝛos esse decet erga bonos: foꝛtes in malos. fo.cxxxj.e.
Nec bonū nec malū hic pficit. xxix.b
Bonis officiū implet p̄dicans. cxcix. b.

Adere et descēdere. cxxix. e.
Calciamenta folio: clxvj.b
Calcaneus dd signat lxiiij.c.
Calcatio capit⁹ xp̄ti. lxiiij.c
Calciari sandaliis. clxvj.b.
Canes ꝓtra vitatē latrātes. fo. clxiij.a
Canticū solū fidei / spei ⁊ charitatis docet nos deus. cxj.a.
Cantare canticū nouū. clxxxiiij.a.
Canticū diuiti et pauperi canitur. cc.f.
Cātat deo q̄ cantare desiderat. clxiij.e.
Capax. Spiritaliū alius alio capatioꝝ est. folio. cxxxvij.f.
Captiuare captiuitatē: clix.b.
Caput nostrū est xps cui⁹ coꝛpus eccl'a catholica fo.cxliij.b.
Caput eccl'e christus ꝓ magno dono datur. fo.clv.b.
Caput nostrū quomō est fundamētum. folio.lxxv.b.
Caput serpētis quid est fo.lxiiij.c.
Caput ⁊ coꝛp⁹ eccl'e vn⁹ē xp̄s. clxxix.b.
Caput nr̄m xp̄s quō membra sua curet folio. xl.f.
Caro omnis caro ꝓterq̄ caro xp̄i est caro peccati. fo.xxxij.b
Caro cuiuslibet hois ē caro pcti ꝓterq̄ xp̄i q̄ est similitudo carnis pcti. ccxv.d.
Carnē exuere. fo.clxxxj.d.
Carnis castigatio nō est negligēter agēda. folio clj.f.
Caro xp̄i quare dicit similis esse carni peccati. fo.xxiiij.g.
Caro. scōm carnē viuere. cl.g.
Caro nomiatur anima ꝓpter carnales affectiones fo cxix.d.
Caro in carne quō nō sūt iusti fo.xxxij.f.
Caro poti⁹ miserāda q̄ cauēda clxvj.d.
Caro et sanguis regnum dei nō possidebūt / quō intelligit fo.cxix.f. ⁊ cxxx.a.
Caro multipliciter capitur. fo. cxviij.c.
Carne deo fuire quid sit. clxxiij.b
Caro. in carne esse. fo.xxv.e.et.xxviij.f.
Caro nostra nō dicit caro post resurrectionē sed coꝛpus. fo.cxviij.b.
Carnibus vesci nō est malū. lxij.c.
Caro. scōm carnem ambulare. xxviij.d
Caro xp̄i nō est decimata. ccxvj.g
Caro ade cōtinuit vulnus et medelam. folio.ccxvj.b.

Tabula.

Caro xpi in quo habuit similitudinem carnis peccati.xxvij.b.
Caro quomō concupiscat.cl.a.
Carnē concupiscere aduersus spūm q̄d sit.folio.cl.b.
Caro.scōm carnē viuere est totuz mori. folio.xxxiij.b.
Sola caro xpi dicit christus. clxix.e.
Carnis natura nō est mala nec a diabō lo operata.cxcvij.e.
Carnem suā nemo odio habuit.clxiiij.b
Caro. In celestib⁹ nulla caro sed corpa simplicia et lucida q̄vocat apl̄us spi ritalia.fo.cxix.e.
Caro. In carne et sanguine opera car nis q̄ñ q̄ significank.cxviij.b.
charitatē dei habēs spm̄ ōi babz.xvj.c.
Caro. cur post resurrectionē corp⁹ xpi caro appellatur.cxviij.e.
Caro quō diligak.clxiiij.c.
Caro christi dicit iuuenca ruka.ccxix.g
Carnis prudentia.fo.xxvij.e.
Carnē superare.folio.clxxxij.f.
Carnalis totus quis est.xxvj.c.
Carnales p maiorē filiū et spūales per minorē intelligunk.xliij.b
Carnales nōdū editi sūt.cxlvij.b.
Carnales diuisibiles sūt.lxxvj.e.
Caracteres.fo.xcix.e.
Carbo p carbones ignis quid intelligi potest.fo.lviij.a.
Castitas piugalis donū dei est.lxxxv.a
Castitatem fouere an cōiugatis liceat. folio.cxcix.f.
Castigandi inimici cū dilectione. folio cxcj.b.
Cathena q̄ ad opationē legis puenitur folio.xlij.d.
cataphrigaꝝ hereses tumuerūt.lxxxix.c
Charitate dei nullū bonum certius aut maius.fo.xlj.d.
Clamor ad deū et eū precari ⁊ gratia p ficiscitur.fo.xxxviij.d.
Charitas timorē seruilem foras mittit. folio clxvij.d
Charitas dei christi et iusticie eadē est. folio.xxj.f.
Charitas vbi teneak.fo.xvj.c.
charitas martyꝝ pfectissima ē ccxxiiij.f
Charitas fructus est.fo.clj.e
Charitas pfecta fo.cxxxviij.e.
Charitas supeminēs.fo.clx.c.
Charitas pficitur.fo.cxxxviij.e.
Charitas dolorē auget de malo prorī mi folio.cxxxv.f.
Charitas facit bene viuere.fo.xlij.c.
Charitaꝫ ardor ī extinguibilē est.ccv.g.
Charitas complectit duplex p̄ceptum folio.cxcij.b.
Charitatis fortitudo.fo.cliij.e.
Charitas q̄ñq̄ seuit.fo.lx.a.
Charitatis necessitas.cxj.d.
Charitas dilatak angustia mandatoꝝ. folio.cix.a.
Charitatē habēs cūcta habet fo.cv.b.
Charitatis supeminētissima via. cvij.b
Vbi charitas nō est pfect⁹ null⁹.lx.c
Charitatis commēdatio.fo.lix.a.
Charitas dulce viculū mētiū est.cxj.e.
Charitas legē implet.fo.cxcj.g.
Charitatis pulcherrimū pconiū. cxj.e.
Charitas in patria augmentabik.cxj.e.
Charitatē sciens oia saluti sue necessa ria scit.fo.cxcj.g.
Charitas ad superna necessario tendit folio.cvij.c.
Charitas vera.cxciij.c.
Charitatis augmentū.cxxix.f.
Charitas.sine charitate cetera nō pfūt folio.cvij.g.
Charitatis egregias laudes.fo.cix.d.
Charitas impensa multiplicatur.lix.b.
Charitatē habens quomō oēs virtutes habeat.fo.lix.e.
Charitas mat⁹ donū q̄ sciētia.lxxxix.b
Charitas reddita ōbitorē detinet.lix.b
Charitas vna est in deū ⁊ pximū.xvj.b
Charitas vbi teneatur.xvj.c.
Charitas dei qua ipse diligit.xxxiiij.b.
Charitatis latitudo lōgitudo altitudo pfunditas.fo.clviij.e.
Charitas est vestis nuptialis.cviij.a.
Charitas sola diuidit inter filios regni et filios pditionis.cviij.b.
Charitatis pulchra laus.cviij.c
Charitati subseruit sciētia.xc.a.
Charitas.cōtra eos q̄ dicunt charitatē ex nobis esse.fo.lxxxix.b.
Charitatis cōmendatio.cvij.d.
Charitas est radix.cviij.d.
Charitas datur a deo p operib⁹ miseri cordie.cviij.a.
Charitas facit hoiem securū.cviij.g.
Charitas. Per charitatē tota nos iha bitat trinitas.cviij.b.
Charitas.clviij.e.
Charitas est pbatio operū.fo.cviij.g.
Clamo.Quō spiritus clamat.cxlvj.b.
Clarificatio xpi post resurrectionē et⁹. folio.clxxj.g.
Claritas di nō icepit nec finiet.clxxj.g
Clamor futur⁹ media nocte est tuba p̄ cedens iudiciū.fo.cxx.c.
Clamandū est de profundis.cxxxviij.e
Causas quorūdā occulit de⁹. fo. clvij.f.
Causarū terminatio.lxxx.b.
Cauēdū nobis quod xp̄s nō cauit quō p̄cipitur.folio.cxcj.c.
Cecus natus folio.clvj.a.
Ceci acuti⁹ audiūt et palpitāt.cxcviij.b
Ceci q̄ et quō videntes facti sūt fo.luj.d
Ceruoꝝ natura.clij.c.
Celi sūt p̄dicatores xbi xitatis.ccxvj.d
Celi quō in diluuio perierūt et ante iu diciū pibūt:et q̄ sunt.ccxxvj.d.
Celū.Quō efficiamur celum. clxxxij.f.
Celū firmamentū ⁊ liber legis.clxxij.g
Celū. Quid intelligak per tertiū celum folio.cxxxvj.c.
Celū dicitur iste aer.clxxxj.e
Celi.Qui sūt celi spirītales et q̄ ñra.cv.d
Celi sūt opa dei quō autē peribūt et q̄d per eos intelligak.ccxij.g.
Celi. Per celos intelligūtur apl̄i.p ter ram ceteri benedicti.fo.xciiij.a.
Celum primū.ij.tertiū.cxxxvij.b.
Celestia. In celestib⁹ quō dicat.clxvj.e
Cerimonie veteris testamēti nō erāt cū execratiōe abolēde: sed leniter sepe liēde:nūc āt nō execitāde.ccxviij.a ⁊.b
Certitudo clauiū eccl̄ie.cxxxviij.g.
Cherubin in ppiciatorio ratio.cxix.c.
Cherubin interptak plenitudo scie.lx.d
Creatura q̄d sit et quomō nos nō creā ture censemur.xxxv.c.
Credita et fides differunt.clx.f.
Creata sūt i radicib⁹ simul oia.ccxxij.e
Credere non dicit q̄s q̄ videt.ccxxij.c.
Credere est donū dei.lxxviij.g.
Creatura oīs in hoīe numerak.xxxv.e.
Creator ex creaturis noscit.folio.iij.g.
Creator melior ⁊ amabilior creatj.ibij.b
Creator. Distictio inter creatorē ⁊ crea turam.fo.clxxix.a
Creature esse et conseruari dependet a creatore.fo.ccxj.g.et h.
Creature nō sunt diligēde vt ex eis ha beak btitudo:sed vt amek creator.vj.b
Creator maior est q̄ genitor.clxxxiiij.c
Creature sūt q̄ de⁹ eas nouit.clxxvj.b.
Credere in xpm a deo datur.clxxij.b.
Credere in deū quid sit.xiij.b
Creare deū in principio celū et terram: quomō intelligak.ccxxij.f.
Creatura. Omis creatura dei bona est folio.cxcviij.a.
Credenda.folio.clxxvj.a.
Credere q̄ moritur⁹ est se victuꝝ in eter nū lōge fort⁹ est q̄ si mori nō posset:⁊ ita morte augek meritū fidei.ccxiiij.b.
Creatura. Blasphemat creatorē q̄ ma las censet creaturas.cxcvij.f.
Credere in deū et credere deo differūt. folio.xiij.b.
Credendū in christū est māducare ispm. spiritaliter.fo.clj.b.
Creauit oia deus ex nihilo.lv..e.
Creari homo nō pmeruit.xv.b.
Creator amādus non creatura.xxxij.c.
Credere. Oēs scti eadē credebāt et spe rabāt sub lege:q̄ nos sub gra.cxliij.g
Credēdum est licet nō intelligis.ccxv.b
Creatura oīs velit nolit diuine puiden tie seruit fo.cxciij.d.
Creature rationales fiūt participatiōe creatoris meliores.clxij.g
Cilicium.xxxii.a.
Circūcisio cur octauo die fiebat.xliij.f.
Circūcisio quando euacuata fuit.xliij.f
Circūcisio quātū ātiq̄t⁹ valuerit.xliij.f.
Circuncisio non est nunc excitanda. ccxvij.a.et.b.
Quō dic nos sum⁹ circūcisio.clxxiii.c
Quō exemplauit xp̄s diabolicas po testates exuens se carne.clxxxi.d.
Circūcisus cur timotheus fuit.cxli.a.
Circūcisionis significatio.clxxij.c.
Circuncisio xp̄ianorum.clxxxi.a.
Circuncisio.clxxx.b.
Circuncisio cordis.x.c.
In circūciso cur facta ē pmissio.xiii.g
Circūcisio cur p̄cepta fuerit lege.xliii.f.
Ciuitas superna.cxlvij.c.
Ciuitates due.lxiiii.a.

Tabula.

Ciuitatum duarum ciues. clvii. b.
Chirographū dei est scriptura ꝑcipue veteris testamenti in qua ꝓmissiones facte sunt. cc xxi. e.
Christus est de tribu iuda. x. d.
Christus crucifixꝰ factꝰ est nobis sapiẽtia et iustitia sctificatio et redemptio folio. lxxij. d.
Christꝰ quomõ cepit regnare in credentibus qui ab eterno regnat. fo. cxv. e.
Christus purior natꝰ ꝙ̃ adã creatꝰ curi firmitatẽ carnis sensit. xxxij. a.
Christi hũanitatis gra excellit angelos folio. xvj. b.
Christꝰ alios deos euicit. cxxxiiij. e.
Christꝰ sine originali cõceptus. xix. c.
Christus spõsus a sponsa. clxiiij. f.
Christus maledictum sucepit ꝑ nobis. folio. cxliij. b.
Christus se tradidit. fo. clxj. b.
Christus verus filiꝰ dei patris nõ factꝰ sed genitus coeq̃lis illi. clxx. b.
Christus deꝰ et hõ ꝓsona vna est. clxxj. a
Christo subiecte sũt omnes creature. folio. ccxiij. f. et g.
Christo hoie solus deꝰ maior est. ibidẽ.
Solꝰ xp̃us cõcupiscẽtiam nõ habuit. folio. xxxj. b.
Christus verꝰ filius dei et homis. xlj. f.
Christum quõ pater pctm̃ fecit. cxxxj. a
In xp̃o crucifixo ꝙ̃ multa homines discere habeãt. fo. lxx. a
Christus factor et factus. clxx. d.
Christus factus maledictũ. cxxxj. a.
Cur xp̃us crucifixus. lxxij. c
Christũ audimꝰ loquentẽ in ꝓdicatoribus eius. cxxxix. a.
Christus quomõ sit via. cxxx. b.
Christus significat regẽ vnctũ. fo. i. f. et est nomẽ sacramenti folio eodẽ. g.
Christꝰ sperabat a iudeis vẽturꝰ: sed qz humilis venit nõ est agnitus. folio. i. g.
Christus manens deꝰ sublimis factꝰ est ꝑ nobis homo humilis. i. b.
Christꝰ est ꝑclarissimũ lumen ꝑdestinationis et gr̃e fo. ij. a. Prędestinatꝰ est aũt esse caput eccl̃ie: et sancti eius mẽbra. ibidẽ. b.
Christꝰ gl̃ificatꝰ ẽ sicut hoies electi. ij. d
Christus credebat a gentibꝰ talis venturꝰ q̃lis ꝑ hebreos ꝓnũciatꝰ erat. i. g
Christus nõ est ꝑdestinatꝰ scõm diuinitatẽ: sed scõm humanitatẽ. ij. e.
Christus est via qua puenit ad deũ. iij. b
Factus est via in mari. fo. iiij. e. Sine xp̃o philosophãtes inciderunt in demones. ibidem.
Christus dñs dauid vbicũq̃ sit. clxxj. b
Christi passioni defuisse credit quicqd mẽbrũ eius hic patit. clxxix. e.
Christꝰ diuitias: delitias: honores: imperia et liberos carnales docuit non magnificare: et cõtumelias: iniurias dolores corpis et mortẽ etiã grauissimam tolerare. ccxiiij. f.
Christus quomodo genitus. clxxviij. b
Christꝰ vt deꝰ nõ est sacerdos: sed vt hõ q̃ quõ natꝰ dicit ante lucifer ostenditur. fo. ccxv. f.
Christi exaltatio ꝑm q̃ hõ fuit. clxxij. a.
Christꝰ mediator et recõciliator noster. folio. clxxix. d.
Christꝰ inquãtũ deꝰ et ꝑ vnũ sũt. clxix. f
Christus deus et homo. clxix. f.
Quomodo xp̃s est filiꝰ legis. lxxix. b.
Christꝰ est mortuꝰ quodãmõ pctõ. xxj. b
Christꝰ deꝰ seipõ minor factꝰ est homo. folio. clxix. g.
Christus quõ mediator. cxcvj. a.
Christus minor factꝰ mãsit eq̃lis. clxix. f
Christus seipõ minor. clxix. b.
Christꝰ venit ad saluãdos peccatores. fo. cxciij. b.
Christus a christmate dictꝰ rex et sacerdos a quo xp̃iani vocamur. ccxix. e. et solꝰ victimã mũdã obtulit. ibidem.
Christus dñs a seruis suis malis sustinuit. folio. clxv. d.
Christus quomõ tẽpus accepit. clxix. b
Christus in debitũ dando debitum liberauit. xxviij. c.
Christo nõ sibi viuere. cxxx. b.
Christus sic filiꝰ hois vt etiã filiꝰ dei credendus. cciij. d.
Christus semp equalis patri. clxix. g.
Christus panis de celo missus et mediator factus. cxcvj. a.
Christus spõsus et sponsa. clxiiij. b.
Christus ꝓmogenitus. clxxix. a.
Christus solꝰ inter sacerdotes ꝓ se nõ offerebat nec purgatione indigebat. folio. ccxvij. e.
Que deꝰ in veteri testamento in sctis suis fecit crediderunt iudei ꝑ christo facienda. ccxxiij. b.
Christus sic veritas est vt totũ in eo verum sit. fo. cxxxv. a.
Christus ꝑ nobis quomõ intelligit factus peccatũ. xxviij. a.
Christus quomõ in angulo. clvij. c.
Christus nõ est decimatꝰ in lũbis abrahe sic̃ leui et reliq̃ sacerdotes. ccxvj. g.
Christꝰ etiã infãtilẽ etatẽ saluat. cxciij. f
Christus sctũ sctõ̃ quia multa fuit passus nõ est mirandũ dum patit sanctꝰ. folio. ccxxiij. b.
Christũ cui nõ liberauerit deus vt ceteros. Quomõ oia bona terrena contẽpsit et mala plurima sustinuit vt id nobis faciẽdũ doceret. ccxxiij. d.
Christꝰ sine peccato sed nõ sine flagello fuit. ccxxiij. g. et h.
Tũc sub pedib̃ xp̃i ponentur inimici eiꝰ q̃n fatebunt ipm regnare. cxv. b.
Christus crucẽ suã portãs. cliij. d.
Christi passiões ꝑfecte in capite adhuc ꝑficiunt in eius corpe. clxxix. f.
Christꝰ spõsus ꝓcessit de thalamo matris illeso. cxxxiiij. b.
Christus solus sine pctõ est natꝰ ex femina. xxii. g.
In xp̃o impletũ est quicqd ꝑ nr̃a salute ꝓphetatũ est. cxxij. b.
Christũ indigna passum xp̃ianus attendat: vt in aduersis patiẽtiam habeat. ccxxiiij. g.
Christus factus dñs dauid. clxxj. b.
Christus vnigenitꝰ. clxxix. a.
Christus dedit et accepit dona. clix. b.
Christus est caput cum mẽbris. cvj. a.
Christus sẽp ab oibꝰ sequẽdus ẽ. fo. c. b.
Christus scõm diuersa vitis est et agricola. lxxiij. c.
Christus petra et colũna nubis et manna. xcv. f.
Christus est deꝰ vnctus dictꝰ a chrisma teste ꝙ̃ ꝑcipue vnctus est. ccxij. e.
Christus in cruce viam charitatis curebat. cvij. f.
Christus quomodo negauit se de cetero videndum apostolis. cxxx. c.
Christus iudeorum rex. lxiij. c.
Christus lumen est. lxiiij. c.
Christus dici non põt creatura. xxxv. d
Quomodo verbũ geñ. ij. pertineat ad christum. clxiiij. d.
Christus vnus. clxiiij. e.
Christus mortuus sine peccato chyrographa peccatorꝝ deleuit. clxxxi. b.
Christus chirographũ et cautionẽ diaboli abstulit. clxxxi. b.
Christus potuit non mori sed moriens culpas nostras abluit. clxxxi. c.
Christus caput eccl̃esie. clxxix. a.
Christus sponsus et sponsa. clxxix. b.
Christus patitur i mẽbris suis. clxxix. f.
Christus est pauper a terra suscitatus: et de stercore erectus. clxxv. a.
Christus via mãsio est nobis. clxxix. c
Christus tributum soluit. cxciiij. f.
Christus victor et victima est. cxcv. e.
Christus nõ est sub fato natꝰ sed eiꝰ hora aut tempus est eiꝰ volũtas. cxlv. b
Christus tẽpori subditus nõ est. cxlv. c.
Quo xp̃s sapiẽtia ꝑfis missus ẽ. cxlv. f
Christus nõ est negãdus homo. cxcv. g
Christus cur mediator dictus. cxcv. d.
Christus filius dei per naturã nos per adoptionem. cxlv. b.
Christus liber docet nos ligatos q̃d pati debeamus vt sanemur. xx. b.
Christi in passione humilitas. clxxi. f.
Christꝰ q̃re nõ ẽ agnitꝰ a iudeis. xlvij. c.
Christꝰ testat ꝑs. cix. de se scꝑtũ. xcix. a.
Quo xp̃s subiectus erit patri qui subiecit ei omnia. cxv. g.
Christus aliq̃n capitur ꝓ capite eccl̃e aliquãdo ꝓ capite et mẽbris. cxv. g
Christus caput nostrũ cuiꝰ corpꝰ est ecclesia et mẽbra corpa christi. lxxxi. g.
Christus quomodo sit nobis vita et iustitia quando illi coheremus. lxix. e
Venit christus equalis patri accepit formã serui. clxx. c.
Christus venit docere humilitatẽ et expugnare superbiam. lxix. a.
Christus deꝰ de deo natus. ccxi. g. et est firmũ fundamentũ ecclesie. ibidem.

Tabula.

Christus docibiliū dei doctor est. liiii.a
Christus an baptizauerit. clxiii.f.
Christus semp veritas. lxix.g.
Exp̄o r ecclia vna psona est. clxiiii.f
Christus contēnit dū infirmus contēni tur. xcii.a.
Christus et ecclesia caro vna. clxiiii.f.
Christus victus est peccatū. cxxxi.a.
Christus prorsus nullum habuit pecca tum. xxvii.b.
Christus quare finis dicitur. xlviii.a.
Christus lac paruulor et carnaliū: cib⁹ vero spirtalium. lxxii.c.
Christus finis noster. xlviii.a.
Q̄uo xp̄us euacuauit omnē p̄incipa tum. cxv.f.
Christus suscitauit facillime. clxiii.c.
Christianus offendere potest. xlvii.b.
Christianus si malus: nō saluabit. cli.b.
Christianus populus est ver⁹ israel seu domus iacob. xv.a.
Christian⁹ cur in frōte signat rō. xlviii.f
Non omnis xp̄ianus eo solo q̄ xp̄ia nus saluabitur. clxii.b.
Christiani vita christi gestis configura ri debet. xxiii.f.
Christiani sunt participes xp̄i. ccxii.e.
Christiani male viuentes. xp̄o iniuriam faciunt. cxxii.e.
Filii sponsi sunt oēs christiani qua propter flagella sustineant vt heredi tatem obtineāt. ccxxiiii.b.
Christiani primū appellati. ccii.e.
Terrene citatis forma duplex. cxlvi.c
Crimen est peccatū graue. ccix.c.
Crimina criminibus vindicant. vi.e.
Nemo sine pctō ꝛ sine crimie. cliiii.d
Sine crimine multi sine pctō nemo vi uit. ccix.c.
Coeternū nō esse in creatura: et quid sit et quid eternū vide. ccxi.d.
Cogitatio producit opera. x.a.
In patria oēs cogitatiōes btōr oīb⁹ erunt manifeste. lxxviij.e.
Cogitatio pietatis ex deo est. cxxiii.e.
Dis bona cogitatio est a deo. cxxiii.d
Cognoscere deū et cognosci a deo est. fo. xxxvii.f.
Cogitatio quēcp̄ aut nocentē aut inno centem facit. x.a.
Cogitationes dei sapientes: ꝛ hominū vane. lxxvij.b.
Cognitio pctī aggrauat. xxv.d.
Cognitio pcti per legem. xi.g.
Cogitationes inuicē patebūt. lxxviij. f.
Cognitio certa. clxxvi.a.
Cognitio vitatis quō in gētilib⁹ sit. iij.e
Cognoscere dei. clxj.f.
Cognitio legis aggrauat peccatū trās gressoris. viij.f.
Cognitio dī q̄ nos cognoscere dr̄. cxlvj.f.
Prius ē cogitare cp̄ credere. cxxiij.d
Cognoscere dei. xxxvij.f.
Cognitio dei. clxi.g.
Cohortat ad cōfessionis sacramentum recte ab eccl'ia sumendū. clxij.c
Colere deū gratis xi.e.
Colendus est de⁹ gratis. xxxij.d.
Columbe gemitus. xxxviij.c.
Colēd⁹ ē de⁹ gratis et caste amād⁹. lxv.c
Cōmunio malorū non maculat pticipa tione sacramētorum sed consensione factorum. cliij.a.
Cōmunicatio passionum xp̄i est virtus nostra. clxxiiij.b.
Cōpedib⁹ caro spūs vincit. clxix.a.
Compedes nostre. clxix.a.
Cōpedes pauli rapuit charitas. clxix.a
Consolatio laborīs. xxxv.a.
Confiteri quid est. xlviii.f.
Cōfortatur xp̄ianus pro quo omia xp̄s et nihil p se passus intelligit dū se ab oīb⁹ tētatiōib⁹ eruēdū videt. ccvi.c.d
Cōcupiscibilia dulcia sūt iniquis. xxv.f.
Concupiscētia in proficientibus minuī tur non extinguitur. xxx.a.
Concupiscētia carnis incinerat animā sicut carbo in sinu tunicam. vi.f.
Preceptū non concupisces comple ctitur cuncta.
Fiunt sed nō perficiuntur cōcupiscen tie male. xxix.b.
Nō pficere cōcupiscentias. cxlix.f.
Nō cōsētire pcupiscētijs magna laus est. nō habere eas perfectio. xxxiij.d.
In cōcupiscētias cordis tradi a deo quō intelligank: supbi et ingrati. vi.c.
Concupiscere et post cōcupiscētias ire differunt. xxix.g.
Concupiscētia laudabilis. xxix.f.
Cōscientia bona in tota spe mala in de speratione. cxcij.b.
Conscientia bona nō sufficit si fama bo na desit cū haberi possit. clxxvii.b.
Conscientia p spe accipitur. cxcij.b
Sine bona conscientia et custodia mā datorū non est salus. lxxiiij.e.
Conscientia ꝛ fama bona quomō diuer simode sit nobis necessaria. cxxxiij.b
Erga q̄s sufficiat cōscientia bōa. cxl.b
Concupitū dulci⁹ est dū veratur. xxix.f
Contra confitentes sine cōtritione cor dis. cliij.c.
Cōtradicētes redarguere. ccix.f.
Consolatio peregrinatiōis ex pignore spiritus dei. lxx.b.
Cōcupiscentia carnis in hac vita nō de letur penitus. cl.f.
Confessionis institutio. clxxxiij.g.
Oris cōfessio fit ad salutē. xlviij.f.
Concordia ordinata. cxcix.b.
Cōseruatio creature dependet a creato re sicut ꝛ esse. fo. ccxi.g. vnde q̄escens ab oī ope cōseruat tñ eas. ibidem.b.
Cōfugiū humile melius est q̄ superba virginitas. cxcix.g.
Confiteri debemus xp̄m. xlviij.g.
Coniuges alter sine altero castitatē vo uere non possunt. cxcix.f.
Cōtumaciū responsio. ccvij.d.
Cōsuetudo vulgar⁹ cū barbarismo p̄fe rēda ē litterate integrita⁹ obscure. xl.e
Cōfusio nō est in mēte sana: nec verecū dia in fronte libera. iij.b.
Contemplatio principaliter consistit in actu voluntatis. x.d.
Configi clauis quid sit. clxviij.b.
Cōtra naturā quō de⁹ dicat facere. liii.c
Contra naturam dicitur quod est cōtra nature vsum. liii.c.
Consensio ad peccatū. cli.f.
Non cōmunio sacramentor nō socie tas malor sed cōsensio pctōr conta minat. lxxix.f.
Consolationis ratio. clxxxvj.b.
Confundi q̄s dicatur. xv.b.
Femina viciata quādocūq̄ fuerit nō potest consecrari. ccix.e.
Contēplatio est merces fidei. cxxviij.f.
Concordia apli cū euāgelio. clxx.d.
Cōtristari spūm scm̄ quō q̄s dicat. clxj.g
Cor sursum habendum est. xl.f.
Cor nō auertitur ab hoc seculo nisi mu nere dei. xcv.g.
Cor durū lapidi cōparat. cxxiij.d.
Cor passeri. caro turturi ꝯpat. cxcvi. b.
Cor scti est cubile ei⁹ in q̄ letabit. cxxi.b
Cor hoīs videri non potest. lxi.a.
Cor quid sibi renunciat. clv.a.
Cor nostrū altare dei. xciij.c
Quis potest dicere dñe non est exal tatum cor meum. cvi.e.
Cordis dilatatio. cxxxii.a.
Corde directo fiūt opa recta. ccxv.b.
Corpus spiritale cur ita dicat. cxviii.g
Corpus est vestimentū anime. ccxii.b.
Appetitus ornamēti corporis est de trimentū interioris hoīs. lxxxvii.g.
Quid sit participē fieri corpis et san guinis domini. xcviii.e.
Corpus carnis et caro pro eodem acce pta sunt. clxxxi.a.
Corpus xp̄i seminatū in cōtumelia pas sionis resurrexit in gl'ia. cxvij.f.
Corp⁹ pctōris quō mortuū sit. xxxij. b.
Corpus xp̄i. clxxix.c.
Corpus humanū dici potest dom⁹ quā sapiētia sibi edificauit. ccxxi.d.
In honorē sacramenti a solis ieiunis sumitur dñicum corpus. clj.e.
Corpus xp̄i facit sumētes immortales et incorruptibiles esse. xcviij.b.
Corpus spōsam dignāter xp̄o nos exhi bere debemus. clxiij.a.
Si adā nō peccasset: corp⁹ aiale futu rū erat spiritale sine morte. cxvij.g.
Corpora fidelīū sunt hostia deo mēbra xp̄i templum spūs sancti. lxxvi.b.
Corpora rationabiliter domāda. nō in terimenda sunt.. clxiiii.c.
Corpora etherea. cxviij.b.
Corpora primorū parentum poterant non mori. xxx.b.
Corpalia pena nō eē ptemnēda. lxxvii.f
Qualia erunt corpa sanctor post re surrectionē. cxviij.f.
Spiritalia erūt corpa p⁹ resurrectio nem. cxviij.f.

Tabula.

Corpis ppa sūt hui⁹ vite omnia opera. folio cxxix.b.
Discipuli euntes in emaus cognouerūt dñm post susceptionem corporis christi.xcviij.f.
Valitudo corporis non est contemnenda.cxcviij.g.
De corpib⁹ in statu innocētie.cxviij.f.
Solum corpus xpi ascendet quo caput ascendit.cliij.b.
Fideles fieri debent corpus xpi si volunt viuere de spū xpi.xcviij.g.
De perfectione corporis et sanguinis domini.xcviij.b.
Quō iudicam⁹ de corpalib⁹.cxxvij.b
Quomodo iustus liberabit de corpore mortis huius.xxviij.g.
Quomō efficimur corpus xpi et panis dominicus et vinū.xcviij.f.
Mō ē optādū esse sine corpe.clxiiij.b
Quare corp⁹ post resurrectionē dicit⁹ spiritale.cxviij.e.
Ingemiscēs sub onere corpis nō vult eo spoliari sed supvestiri.cxxviij.b.
Spiritale corpus nō est spūs.cxvij.g
Corporale.clxxx.g.
Correctio facienda cū charitate.cxxi.e.
Correctio an in occulto an palam fieri debeat.cc.a.
Correctionis vtilitas.ccv.a.
Nec defueris correctioni: nec studueris certamini.ccv.a.
Corruptio corporis nō causa sed pena peccati primi est.cxxvij.b.
Chorde preceptorū decem.lix.g.
Cothurno elati.clxxix.b.
Crux christi figurat⁹ per virgā qua percussa est petra.xcvj.d.
Crux xpi cur in frōtib⁹ fixa est.cliij.d.
Crux christi fuit clauis.cxxv.c.
Crux xpi est via pducēs ad vitā eternā cxij.f.
Cruci xpi humilitas secura ē nauis.iiij.d
Crucifixio interioris hois qd sit.xxiij.g.
Cruciatus carnis.clviij.d.
Cruces tres in passione causa discrete sunt.xlj.a.
Crucifixus carnalibus desideriis viuit per euangeliū.lxx.b.
Crucis exaltatio.clxxj.f.
Crucis exultatio.xxxv.a.
Crucem cur elegit dñs.clviij.b.
Crucifigenda est caro nostra.clj.f.
Crucē suā tetendit xp̄s diabolo i musculā ponens in ea carnē et sanguinē suū quē diabol⁹ effundere potuit: bibere nō potuit: fundēdo autē innocētem amisit nocētes.ccxiij.d.
Cruciatus cōcupiscētiarū etiam in hac vita.cxix.b.
Quomodo doceatur christus crucifixus et de mysterio crucis.lxx.a.
Quid sit amari cogitatione crucifixi folio.lxx.a.
Nō soli crucē suā tollētes saluabuntur folio clxxxiiij.b.
Cultus dei.xij.d.
Cultus diuinus.xij.e.
Cupiditas.cxcij.b
Cupiditas porta mortis.cxcix.a.
Custodie diuerse.clxxxvj.e.

Damnatio omnium iusta esse posset.fo.xij.C
Plures dānabunt cū salu⁹ būtur.fo.cxix.b
Dānatio paruulorū decedentiū sine baptismo mitissima dici potest.fo.xix.b
Dānatio multorū iusta.fo.xij. b.
Justū esset oēs dānari quare gratias agant quib⁹ dat saluari.fo.xlvi.b.
Damnat nemo non peccās.fo.vij.b.
Damnatus non habet qō reprehendat in deo.fo.xlv.a.
Dānati nunq̄ liberabūtur.fo.cli.d.
Quomodo q̄ non audiuit fidei verba iuste damnetur.fo.xliij.d.
Cur deus voluerit aliquos ad dānationē pertinere.fo.xlv.b.
Daniel.fo.cxi.b.
Dati discretio ⁊ fructus.fo.clxxvij.g.
Nihil dedimus deo.fo.liij.d.
Hylariter dandum est.fo.cxxxiiij.a.
Dauid.fo.cxi.e.
Dauid sciens peccat: et paul⁹ nesciens miam cōsecutus est.fo.cxciij.b.
Debitū exigit deus ab ijs quos dānat. fo.xliij.e.
Debitū duplex: ex dator pmisso.f.liij g
Debitorem se fecit dñs.fo.cxciij.a.
Decimat⁹ est leui in lūbis abrahe et nō caro christi.fo.ccxvi.g.et b.
Dedicatio dom⁹ in capite.fo.lxxiiij. b.
Defendere a crimine non est laudare. fo.xxv.g.
Defectus bonus.fo.ccvlij.d.
Deficere in bonū: ⁊ proficere in malum capi potest.fo.ccij.g.
Deformitas christi pulchritudo nra ē. fo.cliij.f.
Ex deformitate redēptoris manauit decor animarū.fo.lxxxviij.g.
Quomodo defunctis prosunt q̄ facit ecclesia fo.cxxix.b.
Delectatiões spirituales dulces iustis fo.xxv.f.
Quomodo delectatio paulati mortificat animā.fo.cxx.g.
Delitijs nō ē cor apponēdū.f.cxcviij.g.
Delitie hui⁹ mūdi teneri neq̄t.f.ccvi.g
Demones quomodo idolatras p simulacra sibi captiuauerūt.fo.v.b.
Superstitiosum est quicqd ad cōsultationes et pacta cū demonibus pertinet.fo.xcix.e.
Gentes demonibus q̄ttuor exhibebant.fo.xc.b.
Malituolētia insita demonib⁹ pascitur malo nostro.fo.xcix.d.
Demoniorū habitatio.fo.clxxxi.e.
Demones puniūt malos.fo.vi.g. Quorū potestas ponit ibidē cōsequēter.
Demones nō gauderent sacrificijs nisi christo deo deberentur.fo.ccxvij.e.
Demones natura perfectiores sunt hominibus fo.xvi.b.
Demoniorum desperāda est correctio. fo.clxv.g.
Demones a scientia nominati.fo.xc.a.
De manifestis iudicare licet.fo.cc.d.
Denotatio describit.fo.cxxxix.b.
Numerus denari⁹ quid significat. fo.lxxviij.a.
Deprecatio.fo.cxciiij.g.
Deprecationes.fo.cxciiij.b.
Deputari quid sit.fo.xviij.d.
Desideriū de xpi aduētu.fo.ccviij.e.
Desideria mala vix euitari possunt. fo.xxi.d.
Desideriū celestiū facit animā dimittere sordes pcōrum.fo.lxxvi.g.
Sancti desiderant manifestationem xpi in iudicio.fo.ccviij.e.
Desperandi nulli sunt fo.clvij.f.
Non desperandū de deo cuius tam certa est promissio.fo.ccxxv.b
Deuians.fo.clxxiiij.f.
De⁹ bon⁹ quō excecet mētes.f.cxxvi.b.
Quō de⁹ erit oīa in oībus.fo.cxv.e.
Deus non potest fallere.fo.xv.b.
Deus imperat qō sine gratia ipleri nō potest.fo.xi.d.
Deus dives est et se pmisit diligentib⁹ eum.fo.clxviij.c.
Deus imobilis in eternitate mouet cūcta per tēpus.fo.ccxi.b. In deo sunt oīa et deus est supra omnia. ibidem.
Deus iubet qō sine ipo fieri non potest fo.xliij.b.
Deus nō fallit in iudicādo.fo.vij.c.
De⁹ nō potest esse ps alicui⁹ rei.fo.xc.f.
Deus nō tradidit hoiem in potestatem diaboli effectiue vel p̄ceptiue: sed tā tūmodo permissiue.fo.xvij.e.
Deus solus delectat beatos.fo.xxi.c.
Deus solus sapiens.fo.lxiiij.e.
Deus equalē se genuit.fo.clxix.g.
De⁹ quō multiplicit est p nob.f.xxxix.b
De⁹ habetur a solis bonis.fo.xxxij.d.
Quāto quisq̄ magis in deū erigit tā

Tabula.

tō maloꝛ est.fo.cxxviij. e.
Deus est gratis colendus.fo.xxxii. d.
Deus in q̄bus habitet.fo.lxxviij. b.
Deus q̄d homini p̄estet.fo.cxxix. f.
Deus simul oderat et diligebat nos ante reconciliationem.fo.xvi. h.
Deꝰ homo moꝛtali sed non angelis nec beatis inuisibilis.fo.cxciij. c.
Deus operaꝫ ante secula.fo.ccxxij. d.
Deus in radicibꝰ ꝛ p̄ncipijs cūcta q̄ sūt aut futura sunt creauit.fo.ccxxij. e.
Quō dñs dixisse dicaꝫ ad moysē qō angelus dixerat.fo.ccxiij. d.
Dei essentia per se inuisibilis nobis.folio.ccxiij.c.
Deus operaꝫ vt verbū suum non inaniter audiatur.fo.clxxxv. h.
Deꝰ pmittit qō ipemet facit.f.ccxviii.d
Deus non vult cum mēdatio possideri.fo.cxcv. d.
Deus verus illuminat mīa.excecat iudicio.fo.cxxvi. b.
Deus cur deꝰ abꝛaham ysaac ꝛ iacob dicatur cū sit oīum deus.fo.ccxxij. d.
Deꝰ cur et quomō moꝛtuꝰ est.fo.xvi. f.
Deus omne pctm̄ odit.fo.ccix. c.
Deus meꝰ a quibus recte dicaꝫ.fo.ij. g.
Deus a multis torꝰ possidet.ibid.ē et h
Deus dat nobis recte viuere.fo.iij. d.
Dei iustitia dicit qua iustos facit.ibidē.
Deū quō philosophi cognouer̄t.fo.iij.f
Deus lumē illuminās tenebꝛas humanas.fo.iiij. a. Qualis sit a philosophis notus.ibidem.b.
Deos facere ſm hermetē q̄d sit.f.iiij. h.
Deus nō inducit peccatoꝛes ad malū: sed deserit dignos deseꝛi.folio.v. g.
Deus intelligit ex administratiōe totiꝰ vniuersi vt anima ex administratione coꝛpoꝛis.ibidem. h.
Deus non est humana foꝛma circūscriptus.fo.vi. b. Dei dextera aut sedere ad eam quid sit.ibidem et c. deum sedere.ibidem. c.
Deꝰ quomodo tradat philosophos in cōcupiscentiam coꝛdis eoꝛū.fo.vi. c.
Deus vnꝰ erit nobis omīa.fo.ccxxv. c.
Factus hō fidem fecit vt equales angelis fieri credamꝰ.fo.ccxxvi. a. Et quomodo Loth et abꝛahā agnoscēbāt deū in angelis autvirīs quos hospitio susceperant.fo.ccxxvi. d.
Non locoꝛū interuallis sed similitudine acceditur ad deū.fo.ci. b.
Quomodo deꝰ videri possit cū sit inuisibilis.fo.cx. e.
Deus fecit se nostrū debitoꝛē.fo.lxv. f.
Quomodo est amādus deꝰ.fo.lxv. d
Deꝰ est ꝓpꝛie eoꝛ q̄ eū diligūt.fo.lxv. e
Deus non dicitur rex magnus sup oīnia demonia.fo.xci. c.
Deus verus excecat mētes infidelium aliquoꝛū.alioꝛū illuminat.fo.cxxvi. d.
Deus debitoꝛ effectus est.fo.xl.a.
Cur deꝰ homo.fo.lxv. h.
Deꝰ sūme diligēdus ꝓbat.fo.clxxvi. c.
Deus non videt mūdus blasphemantibus eum.fo.ccix. h.
Deus nunc iustus paulo cui p̄ius misericoꝛs erat.fo.ccviii. a.
Deus oīibus p̄eponit.fo.clxxxiiij. e.
Deus etiā ꝓpheta fuit.ccxi. b.
Deus dona sua coꝛonat dū merita nr̄a p̄emiat.fo.ccvij. c.
Deus solus bonus.fo.lxiiij. d.
Deus ante secula.fo.ccxi. c.
Deꝰ est rex magnꝰ sup hoies: deos ptcipatiue non sup demonia.fo.xc. h.
Deus nō ita requiescit ab oīi opere q̄n creaturas cōseruet.fo.ccxi.g.et h.
Deus vtit oībus creaturis ex sentētia et ad nutū suum.fo.ccxii. c.
Deū nemo vidit ſm naturam.fo.cci. d.
Deꝰ miseꝛicoꝛditer auxiliaꝫ vt vincas: et ꝛ tutē suā in te coꝛonet.fo.ccxxij.b.
Deus nullius eget.fo.xlvi. d.
Deus amandus ꝛ timendus quia dulcis et rectus.fo.vij. f.
Deus fons iustitie est.fo.xliiij. e.
Deus q̄busdā tribuit ꝛatꝰ.fo.xxxviij.a.
Deus se chiꝛographo suo nobis obligauit ipleuitq̄ plurima q̄ ꝓmisit: ipleturꝰ suo tempoꝛe reliqua.fo.ccxxi. g.
Deus vbiq̄ p̄esens ꝛ vbiq̄ totus: non vbiq̄ habitat.fo.clxxx. e.
Deus q̄ omnia est in oībus desideriū explebit.fo.clxxxiij. a.
Deus fidelis in verbis suis.fo.ccxxi. g.
Deus docet quid agendū / et dat amoꝛem ꝛ voluntatē agendi.fo.clxxij. d.
Deꝰ pater: deꝰ ꝛ pater est xp̄i.fo.cliiij. b
Deꝰ pater qō ipse est gñauit.fo.clxix.g.
Deꝰ elegit nos dum nō eramꝰ.fo.xv. b.
Deus in oībus bonus.fo.xlvi. c.
Deus nihil contra naturā facit.fo.liij.c.
Deus fecit que rogari p̄cepit vt faciat.fo.cxc. g.
Deus videbit post renouationē mundi in omni creatura.fo.lxxviij. f.
Deus solus sapiens et potens sed non solus.fo.lxiiij. e.
Sine deo nihil possumus pietatis. folio xxxix. a.
Deꝰ nō est pars psone q̄ xp̄s est.fo.xc. f.
Deus scit in nobis id etiam quod nescimus in nobis.fo.lxx. h.
Deus est gr̄ia iustoꝛum.fo.lxix. d.
Deus cur pauca puniat in hoc mūdo.ꝛ multa seruet vltimo iudicio.fo.vij.d.
Deꝰ est lux mētiū purgataꝝ.fo.lxxviij.f
Quare expꝛessius in scripturis moꝛtales dicunt dij q̄ imoꝛtales.fo.xci.c
Quō hoies appellaꝫ dij in scripturis frequēter nō sic angeli.fo.xci.a.
Quare homīes dicti sūt dij.fo.xci. c.
Diuinitas idoneis oculis inuisibiliter monstratur.fo.cx. d.
Diuinitas maxime humiliata / et humanitas maxime exaltata in incarnatione dominica.fo.ij. b.
Diuinitas sola non est mediatꝛix: sicut nec humanitas sola.fo.cxcvi. c.
Diuinitas humano visu videri nequit. fo.cci. e.
Diabolus nō facit nisi quod a deo permittitur in nos.fo.cxciiij. e.
Tres doli diaboli.fo.cxvij. c.
Diabolus p̄ius victus est iustitia q̄ potētia vtraq̄ tū mō victꝰ est.fo.xvij. g.
Diabolus nullā potestatē habet nisi data desuper.fo.lvij. f.
Diaboli astutia in cōfingendo falsa crīmina de sanctis.fo.cxxij. a.
Diaboli potius q̄ ade imitatoꝛes sunt peccantes.fo.xvij. g.
Diabolus est p̄inceps peccatoꝛum nō creaturarum.fo.clxvi. f.
Diabolꝰ nō paulꝰ exaudit ē.cxxxvij.b
Diabolꝰ sine volūtate dei seuire: sed ne mīnē ferire potest.fo.ccxxiij.g.
Ex ijs quos dñs suos nouit: diabolus neminem seducit.fo.cciij.c.
Oppugnant non expugnant bonos diaboli.fo.clxxvij. d.
Diabolus nō potest nocere q̄tum vult. fo.xcvij.g.
Non sequit diabolus est deus huiꝰ seculi.ergo est deus.fo.cxxvi. b.
Diabolus cadens boiem deiecit: xp̄us ascendens erexit.fo.clxxi.c.
Diabolus induxit iudeos ad occisionē chꝛisti.fo.xvij.f.
Diabolus victus iustitia et non potentia.fo.xvij. f.
Diabolus qualiter vincaꝫ.fo.xvij. f.
Diaboli aerem caliginosum inhabitāt. folio clxvi. h.
Diabolū victū esse ꝓbat quādo se vicisse credebat.fo.clxxviij. g.
Contra diabolum q̄cquid possumꝰ faciendum nobis est.fo.clxvi.c.
Diabolus quare de bonis mala spergit fo.cxxij. a.
Cuiꝰ mūdi rectoꝛ diabolꝰ.fo.clxvi.b.
Dicere factis.fo.ciiij. g.
Dicere equiuocū in scripturis.fo.ciiij.g
Dies iudicij significat igne: tempestate et gladio.fo.ccxxij.b.
Dies omniū nouissimus q̄ longe abest ignoꝛatur.fo.ccv. f.
Dies ex die.fo.clxxviij. c.
Dies dñi ꝓpioꝛ ē q̄ credidimꝰ.f.ccv. d.
Dies vltimꝰ cuiusq̄ ꝓpe ē.fo.ccxxvi. f.
Dies nouissimi erāt sub aplis.fo.ccv. f.
Dies sūt duo q̄s deꝰ illuminat.fo.clxij.f
Dies malos faciunt malicia et miseria. fo.clxiij.c.
Dies oīs ꝑ extremo cōputād.fo.clv.g
Dierū obseruatio q̄le pctm̄ sit.cxlvi. f.
Differentie hominis.fo.xi. f. p̄ma.scḋa. tertia.quarta.
Differētia q̄ hois ꝛ hoīm oꝛdinatio.xi.f
Differētia iter tpalia ꝛ eterna.fo.cx. g.
Digitꝰ dei est spūsctūs.fo.ccxviij.e.
Melius est esse digituꝫ in coꝛpoꝛe xp̄i q̄ oculum p̄ecisum.fo.cviij. e.
Dilectio charitatis angelos. et dei seruos cōsociat.fo.cix. e.

Tabula.

Dilectio dei qualis esse debeat.fo.lix.g
Dilectio dei ⁊ dilectio ꝓximi cõnectuntur.fo.lix. h.
Dilectio ꝓximi qualis debeat esse.lix.f
Dilectio rei qua fruendũ est plenitudo precepti est.fo.cxci.b.
Dilectio est finis precepti.fo.cxci.h.
Dilectio ordinata.fo.cxci.h.
Quãtũ et quales dilexerit nos deus attendendũ est.fo.xvij.b.
Dilectio vroris.fo.clxiiij.a.
Dilectio auget cognitionẽ et perficit eã folio.xvi.a.
Dilectio fraterna.fo.clix.c.
Valida vt moꝛs dilectio.clxxxiij. b.
Quare dilectio totiẽs ꝓmẽdet.cli.e.
Dilectio q̃ sit foꝛtis res.fo.cvij. g.
Dilectio est virt⁹ nr̃a.fo.cvij.h.
Quomodo iohãnes solũ de dilectione mandatum dedit.fo.lx.b.
In q̃bus ꝓbat dilectio dei aut ꝓximi.folio.lix.d.
Dilecti et inimici qualiter se compatiuntur.fo.liiij. a.
Dilectionis dei vehemẽtia.fo.xvij.a.
Diligend⁹ est ꝓxim⁹ ⁊ dilectio ei⁹.cix. e
Quõ de⁹ ⁊ quõ hõ diligẽd⁹.fo.cxci.b
Donũ dei est diligere deum.fo.xc.d.
Tria diligenda.fo.cxcix.a.
Qui malus est se nõ diligit.fo.cxcij.c
Omnes eque sunt diligendi sed non omnibus subueniẽdũ est.fo.cxci.h.
Discere. Quid discendũ nobis a xpo. folio.clxxi.d.
Discipuli stelle ãbulãtes in celo. cvij. f
Disciplina quomõ in sacris lr̃is exgreco sumatur.ccxxv.e.
Diues magnus.fo.cci. h.
Diues non hui⁹ mundi.fo.cci. h.
Diuitis auari cõmutatio.fo.ccij.b.
Diuites sunt omnes fideles.clxxxiij.b.
Diuitie christi.fo.cxxxiij.d.
Diuitie christi.fo.cxxxiij.e.
Diuitie generant superbiã.fo.ccij.b.
Dixisse dicit de⁹ qõ p ãgelũ dixit.ccxiij
Doctrina xpi est delitias nõ appetere ⁊ labores ac mortẽ tolerare.fo.ccxiiij. f
Doctrina falsa habet vera admixta. fo.ccxxvi. h.⁊ fo.cxl.h.
Doctrina imbuendi et catheziz̃andi tributa est ecclesie.fo.cxl.h.
Doctrina lactans est symbolum fidei ⁊ oratio dominica.ccxv.h.
Doctrina xpiana non est reipublice bene instituta aduersa.fo.clxxxiiij.e.
Qui doctores ac preceptores fugiendi.fo.clxxxij. d.
Cur non omnes doceãtur a deo venire ad christum.fo.xlv.a.
Dolor est melior q̃ stupor.vij.a.
Dolor de morte tolerandus.clxxxvij.a
Doloris mẽsura potius q̃ temporis est consideranda.fo.xxxiij.h.
Domus eterne laus.fo.cxxvij.h.
Domus magna est hic ecclesia intelligenda fcõm cyprianum.cciij. f.
Domus quã sapiẽtia sibi edificauit est corpus humanũ.ccxxi.d.
Domino dormiunt qui mundo mortui sunt.fo.clxxxvi.e.
Quis duob⁹ dñis fuire conak.xciiij.f
Domitor ferẽdus est q̃uis flagella preferat.fo.ccxxv. c.
Quomodo vir mulieri dominek dñatur⁹ fuisz etiã si nõ peccasset.cxcvi.e
Donum dei.fo..xvi.d.⁊ clx. a.
Non extollendi sumus de dono dei. fo.clxxxix. c.
Donec quid significet.cxv.b.et c.
Donatiste dona tñ ꝓ xpo hũt.cxxxix.g.
Dorsũ habere curuũ q̃d sit.fo.li.f.
Dormiẽtes resistũt dño.clxxxviij.b.
Dormiẽtes vocãtur mortui.clxxxvi. e.
Numerus duodenarius sediũ sacramentũ est vniuersitatis.lxxx.g.
Dulcedo fallax.fo.xxix.b.

Ebrietas.fo.clj.c.
Ebrietas bona.fo.cxxij.c.
Eccl'ia q̃ nõ habebit maculã. clxiij.g.
Eccl'esia est mũdus.fo.xlv.e.
Eccl'ia oñis vidua est vna.fo.cxcviij.e
Eccl'ia dealbata sup niuem.fo.clxiij.b.
Eccl'ia de latere xpi formata ẽ.clxiiij.g
Eccl'esia domus est dñi.fo.clx.c.
Eccl'ia despõsata ẽ ⁊ ẋgo.fo.cxxxiiij.b.
Eccl'esia mater nostra est.fo.lxxij.b.
Eccl'ia est israel scõm spiritũ. fo.xcix.a.
Eccl'esia.cliij.d.
Eccl'ia mẽte mater ⁊ ẋgo est. cxxxiij.b
Eccl'esia tota ẋgo est vna.fo.cxxxiij.g
Mozit xp̃s vt fiat eccl'esia.fo.clxiij.e.
Eccl'esiã amam⁹ si in ei⁹ vnitate et charitate consistimus.fo.cv.b
Eccl'esiã xpi q̃tũ quisq̃ amat tantũ habet spiritũ sanctũ.fo.cv.a.
Eccl'ie primitiue feruoꝛ.fo.lxiij.e.
Eccl'ie firmitas est xp̃s fũdamẽtũ ei⁹ in quo manẽs nõ nutabit.fo.ccxi.b.
Eccl'ie sacramẽta vnde pcesserit.lxiiij c
Eccl'esie cãdoꝛẽ significant vestis christi vt nix candida in transfiguratione fo.ccxij.a.
Eccl'esie inimici.fo.clxv.f.
Eccl'esie oculi.fo.clxiij b.
Edificare. Quã varie edificatur super fundamentum christum.fo.lxxv.f.
Quid sit edificare aurũ / argentum / lapides pretiosos super fundamentum q̃ est xp̃s.lxxiij.g.
Quid sit edificare lignũ fenũ stipulã. fo.lxxiij.g.
Egrotus de medicamento erubescens difficiliter sanatur.fo.xlviij.b.
Egritudo animi.fo.cl.d.
Egiptioꝛum idololatria.fo.iiij.f.⁊.vj.a.
Egipti desertio significat fugã peccati fo.ccxvi.b.
Elemosine an malis ꝓbẽde sint. cliij.a.
Elemosina est remediũ ꝺ pctã. xxxvj.g
Nõ est seruoꝛ dei magna accipere ab ignota muliere ⁊ aliena vroze nesciẽte marito et absente.fo.lxxxiiij.b.
Cõsultandũ est cũ viro de elemosinis faciendis: nec sine arbitrio ei⁹ vestis mr̃imonial' vroꝛi mutãda ẽ.lxxxiij c
Elemosina ꝓ sterilitas vitãda ẽ.lxxv.d
Electi sunt hoies vt christus glorificatus.fo.ij.d.
Electi nõ boni sunt boni effecti. fo.lj.b.
Nõ elegit primo nobiles aut doctos vt electio gratis daretur non meritis: fo.lxix.b.
Quare dñs elegit infirmos pauperes indoctos ignobiles.fo.lxix.a.
Quo electi qui nõ erant.fo.cliij.b.
Elemẽtũ. Ex oñibus elemẽtis quedã particule insunt homini.fo.xxxvj.a.
Eloqa dñi sũt argẽtũ igne ꝓbatũ.cij.b
Emulatio amoꝛis sue in apl̃o non liuoꝛis.fo.cxxxiiij.e.
Emitur in terris non visum quod est in celis.fo.cxxxiiij.b.
Enigma quid sit.fo.cx.b.
Epimenides poeta cretẽsis cur ab apostolo nõ nominet.fo.ccix.f.
Episcopũ oportet hereticis disputatiue resistere.cij.c.
Episcopi interpretatio. fo.cxcvij.d.
Episcopatus bonũ est opus et nomen operis nõ honoꝛis.fo.cxcvij.d.
Epule coꝛdis.fo.cxci.c.
De ferẽtib⁹ epulas ad sepulchꝛa moꝛtuoꝛum.fo.cxvj.b.
Erectio anime.fo.clxxxij.b.
Erroꝛ pelagianistarũ.fo.xxxij.b.
Erubescẽtia nõ est i frõte libera.fo.iij.b
Erubescendũ nõ est de xpo.fo.xlviij.b.
Erubescere de ligatura ⁊ non de vulnere id est de penitẽtia et non de peccato:maxime puersum est.fo.clxij.d.
Erubescere falsitatẽ est initiũ cõuersionis paganoꝛum.fo.xci.b.
Eruditur nemo sine laboꝛe et doloꝛe. fo.ccxxiij.b.
Esuries ⁊ sitis sine cibo ⁊ potu interficiunt.fo.xxxvj.b.
Esse equalẽ deo nõ erat christo rapina fo.clxix.b.
Essentia et substantia dei p seipam iuisibilis est: visiones aũt ei⁹ q̃ legũtur p creaturã facte sunt.fo.ccxiij.c.
Etas. Sex etates humani generis. folio.xcvij.d.
Homis interioꝛis etates. vij.prima / scda / tertia / quarta / quinta / sexta / septima folio.cxxvij.e.et.f.
Eternitas absq̃ diuersitate mẽsure est fo.cxvj.d.
Eternitas stabilitatẽ habet.fo.ccxi.d.
Eternitas vera.fo.lxiiij.d.
In eterno sunt omia p̃tia. fo.ccxij.b.
Eucharistia est sacramẽtum pietatis signũ vnitatis vinculũ charitatis. fo. xcviij.g.vñ plura ī vocabulo coꝛpus Quare xp̃s vltimo instituit:⁊ dedit sacramẽtũ eucharistie suis apl̃is. cij.e.
Si q̃tidie sumẽda sit eucharistia.ciij.e
Male accipiẽs eucharistiã non contaminat eam.fo.ciij.b.
Eucharistia est medicina celestis discipline.fo.ciij.c.
Eucharistia bonos viuificat:malos moꝛtificat.fo.ciij.g.
Nemo accedit securꝰ ad eucharistiã nisi dimittat peccata.fo.ciij.d.

Tabula.

Indigne sumit eucharistiã qui nõ discernit a ceteris cibis veneratiõe singulariter debita. fo. ciij. f.
Euãgeliũ interptat bonũ nũciũ. cxiij. g
Euãgeliũ nõ est erubescẽdũ. fo. iij. b.
Euãgeliũ nõ innititr terrenis. fo. clxvj. h
Euãgeliũ nõ vẽdere sed ex eo viuere licet. fo. cciij. b.
Euangelij predicatio respicere facit. folio. clxviij. d.
Idem est dñs euãgelij et deus legis. fo. xcvj. h.
Sicut milites annonã et stipendiũ: sic euãgelizãtes accipiunt victũ et vestitum. fo. xciij f.
Nõ imperatũ sed in ptãte apl̃ox erat viuere ex euãgelio. fo. cxiij. e.
Euãgelizare xp̃m quid sit. fo. lxix. b.
Euãgelizandũ vt mãducem⁹ nõ est: sed mãducãdũ vt euãgelizem⁹. xciij. c.
Euãgelizãtib⁹ mercedẽ nõ potest reddere populus. fo. xciij. g.
Exaltatio xp̃i scõm q̃ homo. fo. clxxj. g
Exaudit de⁹ alios ad voluntatẽ alios ad sanitatem. fo. cxxxviij. b.
Exauditus est diabolus: paulus vero non. fo. cxxxviij. b.
Misericorditer interdum non exaudimur. fo. cxxxviij. c.
Excecatio mentis quomodo ad deum pertineat fo. cxxvj. c.
Excõmunicatio est misericors seueritas. fo. lxxx. e.
Nõ excõicat nisi sponte cõfessus: aut in aliquo iudicio noiatus atq̃ convictus. fo. lxxx. b.
Nõ temere ferenda sentẽtia excõmunicationis. fo. lxxx. c.
Exclusores sũt doctores. fo. cij. c.
Excessus mentis. fo. cxxix. d.
Extasis quid sit. fo. cxxix. d.
Extasis cur ade data. fo. clxiij. d.
Exemplũ iusti iudicij dei est bonorum afflictio. fo. clxxxix. d.
Exẽpla patiẽtie fuerũt in sctis patrib⁹ veteris testamenti pauca: noui plurima. fo. ccxxiij. e.
Extẽsio manuũ christi quid significat. fo. cxcvj. d.
Extẽsio sinus. fo. clxxv. d.
Exire iussus est abrahã aio de mesopotamia: postq̃ exierat corpe. ccxxij. b.
Ex israel filij ꝓmissionis. fo. l. c.
Exuere veterẽ hoiem. fo. clx. g.
Exutio carnis xp̃i. fo. clxxxj. d.
Exurge a mortuis cui dicat apostolus fo. clxij. b.

Fabule anules non sũt diuina eloquia. folio. cxci. e.
Facere bonũ t pficere bonũ .xxx. a.
Facere t pficere. xxvi. e.
Facere t quiescere dei ac cognoscere. Folio. cxlvi. F.
Facere t quiescere dei. clxi. F.
Facies dei est manifestatio ei⁹. cx. c.
Facies moysi splendida spẽm habebat veritatis. cxxv. d.
Fallere nequit deus. xv. b.
Famelicũ qui dũ potest nõ pascit occidit. cxcvii. g.
Fati improbatio. xliii. a.
Fati improbatio. xlii. b.
Flagellũ dei sunt iustorũ psecutores: sicut t saulus q̃ nũc paul⁹ dicitur fuerat. ccxxiiii. g.
Flagellat de⁹ oẽm filiũ quẽ recipit: sed nõ tã amarũ debet esse qõ flagellat q̃ dulce q̃ recipit. ccxxv. a. Quos aũt nõ flagellat õ eox salute desp at. ibiõ
Vocat fornicationem magnũ flagitium. lxxxij. e.
Quare de⁹ modo parcit malis t flagellat bonos. ciiii. e.
Flagellat de⁹ oẽm quẽ recipit filiũ vsq̃ adeo vt a flagellis exẽpt⁹: a numero filiox sit exceptꝰ. Vnicũ enĩ filiũ carne induit: ne a flagellis immunis sit. Qui ergo flagellauit sic vnigenitũ nõ dereliquit sine flagellis adoptatum. folio. ccxxiiii. B.
Flagellãs domitor tolerãdus ẽ. melius q̃ ẽ hic flagellari t recipi q̃ hic ipunitũ i eternũ cruciãdũ deseri. ccxxv. c
Flãmã ignis facit de⁹ angelos suos et ministros in terris. ccxii. b.
Fratres christi. xxix. c.
Fratres criniti. ci. f.
Frẽs xp̃i sũt filii eccl'e catholi. ccxiiii. a.
Fratres falsi in paulum. cxxv. e.
Fraudatio ꝓpositi dãnabilis ẽ. cxcix. d
Fraus t feductio demonis. cv. F.
Felicitas futura. lxxviii. F.
Femina ꝓuectior adhuc mẽstruosa de iuuene nõ de seniori cõcipe põt. xv. d
Femina ꝓuectior de iuuene cõcipe põt t vetulus de adolescẽtula generare. Folio ccxxiij. a.
Vbi femina dñatur in virum misera domus est. ci. d.
Flere tanq̃ nõ flentẽ quid sit. lxxxviij. c
Fides vera de christo habẽda. Ibidẽ.
Fides intelligit q̃ credunt q̃ nõ videntur: aut q̃ per visa creduntur videnda. folio. iij. c.
Fides verborũ t rerum est. Ibidem.
Fides sola non sufficit sine charitate et operib⁹ bonis. lxxiiij. d.
Fides manus dextere. xcvij. h.
Fides ẽ altare in interiori tẽplo. xciiij. b
Fides t spes de quib⁹ habetur. cx. b.
Fides credit: spes t caritas orãt. xlix. a
Fides q̃ a nobis exigitur. xiij. b.
Fides p dilectionẽ xp̃ianũ facit. cxlix. b
Fides res est cordis: non corpis. xlix. g
Fides differentiam non admittit. lix. a.
Fides per dilectionem. cxlix. c.
Ex fide apprehẽdere iusticiã. xlvi. b
Fides xp̃i. xlvij. b.
Fides nostra. xlviij. e.
Fides nostra de trinitate habẽda. lv. a.
Fides multꝫ iustitia paucis est ccxxij. b
Fides lorica et scutum. clxvij. a.
Demones ideo dicunt q̃ fidẽ habẽt sine charitate. cvij. c.
Quomodo quis gradib⁹ ducendus est ad fidem. cxix. e.
Eadem fides nostra patrum et antiq̃ quorum. cxxvi. g.
Fides et charitas addiuuat mandatũ. cxxiij. h.
Fides ipetrat gfam q̃ lex ipleat. xiij. d.
Fides semp dei donũ est. xiij. h.
Fides antiquox. xix. e.
Duratio fidei vsq̃ in cõsummationẽ seculi p xp̃m impetrata. liij. b.
Nõ sufficit fides sine charitate. cvij. c
Laus fidei. xlviij. d.
Initiũ fidei est a deo. cxxxiij. xi. b.
Fides xp̃i t iustitia dei quõ dicank. xi. b
Fides que p dilectionẽ opatur nõ est in spe. cxi. b.
Fides quõ p dilectionẽ opak et qñ iustificak hõ p fidẽ sine opibus legis. xii. g
Fides quid sit: et q̃ ei⁹ laus. ccxxij. c. Ex ea autem viuit iustus. ibidem.
Fide iustificank q̃cunq̃ iusti sũt. xiii. g.
Fidei principiũ t pfectio est a deo. ij. c.
Tot⁹ orbis terrax attestak fidei nr̃e. cxvii. a.
In fide et fidẽ indifferẽter dicit apostolus. xiij. c.
Fidẽ sine opere bono sequenti inanem esse. xiij. f.
Cõparank demonib⁹ q̃ fidẽ sine opib⁹ putant valere ad salutẽ. lxxiiij. c.
Egregia exhortatio cõtra colloq̃a psertim circa fidẽ. cxvij. b.
Fidei laus et merita pertrent: si credentes imortales fierẽt. ccxiiij. b.
Fidelis habet verã pudicitiã cũ infideli cõiuge t nõ ecõuerso. lxxxvj. f.
Fidelis libertas. lxxxvij. b.
Fideles mali. clxij. g.
Fideles oẽs dicunk vna gens: sicut omnes ecclesie vna ecclesia. ciiij. f.
Fideles omnes sunt vnũ tẽplũ dei t singuli singula. ciiij. b.
Oẽs fideles diuites sũt int⁹. cxxxiij. f
Nõ semp est tunc fieri dicit in aliquo cum ab eo cognosci ceperit. cxv. a.
Aliud ẽ esse diuitẽ / aliõ velle fieri. cc. f
Figmentũ dei sumus. clvj. b.
Figmentũ est homo dei. clvj. e.
Figulũ se ostẽdit christus. xlv. e.
Magis mouere debẽt figurata q̃ figure. xcvi. g.
Viri spiritales intelligebant figuras veteris testamenti. xcvij. c.
Filius nullus est cui nõ det disciplinas pater. ccxxv. a. q̃ si cui nõ det de illi⁹ salute desperet. Ibidẽ.
Fili⁹ t spũs sctus p subiectã creaturã visi immutabiles sunt vt pater: ccxiij. a.
Fili⁹ non est a seipso. xxxiij. b.
Fili⁹ charitatis dei pris xp̃s. clxxviij. e
Filius dei sapientia. lxix. d.
Fili⁹ iplet formam patris. clxx. h.
Filius fidei. xij. f.
Filius dei apte vocak dñs: ista dñs pak et dñs spus sctus. cxxv. f.
Filius dei vnic⁹ fuit sine pctõ sed nõ sine flagello. ccxxiiij. e
Fili⁹ sedet ad dexterã patris donec po

Tabula.

natã inimicos eiꝰ scabellũ ꝛc. ccxliij. b.
Filij dei agnoscunt qui pacifici. ccxxv. f
Filij sunt opera. cxcvij. b.
Ad hoc nos vocat deus vt simus filij dei lxx. f.
Filij gre filij sunt libere. cxlvij. h.
Filij dei quo hic sumꝰ. cxxviij. h.
Filij diffidentie. xvii. e.
Filij dei. xxxiij. d.
Filij significant opa bona. cxcvij. b.
Filij regis sũt regnũ dei qꝫ traditurꝰ est filius deo ꝛ patri. cxliii. e.
Filiũ deo esse attestãt philosophi. liij. d
Filiorũ pcreatio nõ est detestãda nec impediẽda a cõiugatis. cxcvij. g.
Filia archisinagogi significat populũ iudeorum. lxv. b.
Fimbria vestimẽti dominici ẽ paulꝰ. j. e
Finis hic est nõ consumptio sed cõsummatio. cxcij. a.
Finis pfũmatiõis ꝛ consũptiõis. cxv. e.
Finis seculorũ senectus est veteris hominis. xcvij. d.
Finis ab aplo intentus. clxxv. b.
Finis actionis cõtẽplatio. cxi. ij. f.
Finis legis qs est. xlviij. a.
Finis cõsummatiõis est excellere in regno christi. cix. a
Dõ futurũ sit in fine sine fine. ccxv. d
Firmitas anime non frangitur. cxxxi. g
Forma nõ prodest sine radice. ccv. g.
Forma filij eqlis est forme pris. clxx. b.
Qui foris aperti sũt: multis bonis catholicis q intus meliores sunt. lxi. e.
Fornicatio ifidelitas magna. lxxxvi. f
Quomodo per fornicationẽ generalem peccat in corpus ppriũ. lxxxiij. a
Exaggerat fornicationẽ sup cetera peccata. lxxxij. e.
Cor hominis fornicãtis proprie fit seruum corporis. lxxxij. f.
De gñali fornicatione q nõ adherẽs quisqꝫ deo: adheret mũdo. lxxxij. g.
Quõ q adheret meretricivnũ corpus est et nõ sic de alijs facinoribꝰ. lxxxij f
Quare sola fornicatio dicit peccatũ in corpus proprium. lxxxij. f.
Fucus. Nõ decet mulieres nudare capillos nec se fucare pigmẽtis. c. e.
Fugere animo. clxxxviij. c.
Fundamenta celi. clvij. d.
Fundamentũ xps est et fides que p dilectionẽ operatur. lxxiiij. f.
Fundamẽtũ penitẽtie ab operibꝰ mortuis est ab hijs que oportet mortificari vt viuamus. ccxvi. b.
Non habet xpm p fundamento qui mauult carere xpo qꝫ tpalibꝰ. lxxv. c.
Quid sit hre xpm i fũdamẽto. lxxvi. a
Fundamentũ ecclesie firmũ non sinẽs eam nutare. ccxi. b.
Fundamentũ fabrice spiritalis in summo est. lxxiiij. b.
Fur. clxviij. b.
Furti cõmemoratio purgatorium facit auribus. ccvij. g.
Futurũ tãqꝫ preteritũ enũciatũ. ccxij. f.
Nõ solũ ppbete sed etiã aliqui de populo habebãt fidem et intelligẽtiam futurorum. xcvi. c.
Futura nõ sũt i natura ri sz i pñtia xv. c
Fluctuatio in mari huiꝰ mũdi. ccxvi. d.
Fructꝰ oliue charitatẽ significat. cvij. c
Fructus et datũ. clxxvij. g.
Quibꝰ fruendũ. ꝛ qbꝰ vtẽdũ sit. ccli. b
Deo in homĩe fruens. ccxi. a.
Galline sedulitas. fo. cxxix. f.
Gratia regenerationis non homini sed deo tribuenda est. fo. lxxix. c.
Gratia precedit meritum. fo. clvj. g.
Attende sedulo de gra dei. fo. cxiij. b.
Desiderare auxiliũ gratie initiũ gratie est. fo. cxxiiij. d.
Per gratiã regnatura sũt mẽbra corporis xpi cũ suo capite. fo. xcvj. f.
Gratia dei vbi sit. fo. cxliiij. b.
Gratia iustificat sola. fo. xij. a.
Gratiarum actio. fo. cliiij. b.
Gratia gratis data que sit ꝛ qõ obduratio iusta sit.. fo. xlij. g.
Gra p gra redditur saluatis. fo. xxiiij. a.
Gra dei nõ meritis suis qs saluat. xxij. c
Gratia nõ cadit sub merito. fo. xij. b.
Gratia dei gratuite confertur non propter merita. fo. xlij. b.
Gra non tollit liberũ arbitriũ. fo. cxiij. b.
Cur ex vno cõcubitu natos dicit: non eandẽ gratiã habuisse. fo. xlij. c.
Gra sanat infirmos miserã cõfitentes fo. lxvij. d.
Gratia gratis data. fo. lj. c.
Gra pluuia voluntaria. fo. lj. c.
Gra non datur scõm merita. fo. cxij. b.
Gra dei nõ scõm nra merita dat. cxiij. c.
Gratia gratis datur. fo. xlv. c.
Gratia data christo sine mẽsura: nobis ad mensuram datur. fo. clix. g.
Gra sũma est esse ouẽ pascue xpi. xv. c.
Gratia redemptos discernit. fo. xliij. g.
Gratiã nõ meremur accipere. fo. xij. b.
Gra nõ scõm merita dat nec oibꝰ. xix. f.
Gratia virtus sacramẽto ꝓ est. fo. xcvj. f.
Gratia non defuit sub lege. fo. xj. g.
Gra nõ datur ppter merita sicut pena propter demerita. fo. vj. d.
Gratia. fo. clvj. b.
Gratia meretur augeri. fo. xv. g.
Gratia refertur ad iciẽtiam: veritas ad sapientiam. fo. clxxx. c.
Gratia dicitur qz gratis datur. fo. xij. b
Gratia nouitas spiritus. fo. xj. e.
Gratiam reddit deus pro gratia premians ob merita. fo. ccviij. b.
Gratia xpiana incognita oibus sapiẽtibus huius mundi est q omia tradita sunt christo a patre eius fo. lxx. b.
Gratiarum actio. fo. cxciij. b.
Gratie causa occulta est. fo. clvij. f.
Gratie necessarie deo agende. fo. xij. c.
Gre cõtra supbos cõmẽdatio. f. i. d. ꝛ. ij. f
Gra qñ dicet. fo. ij. g. Et qõ est specialiter remissio peccatorũ pax et recõciliatio ostenditur ibidem.
Augmentande gratie diuine modus. fo. clxxv. d.
Gratias quomodo agat apls. fo. cliiij. g
Gras agere: est sursum cor hre. lxvij. b.
Gratis amandus deus. fo. lxx. e.
Gratis iustificati sumꝰ cuius ex fide. xv. f
Gaudiũ et exultatio superbox de rebꝰ terrenis conuertet in luctũ. ccxxv. b.
Gaudium christiani. fo. cxxvij. h.
Gaudendum in domino. fo. clxxvj. e.
Gaudendi ꝛ satagẽdi in aplo. clxxxvj. b
Iniustũ est non velle gaudere cũ gaudẽtibꝰ ꝛ flere cũ flentibus. fo. cvj. h.
Vnde sint iusti gaudẽtes. fo. cxxxi. g.
Gemunt omnes fideles. fo. xxxvj. c.
Gemitus colũbe est in amore. xxxviij. b
Gentes pertinẽt ad syon celestẽ. clvij. c.
Gentes qualẽ xpm crediderunt. fo. i. g.
Gentes ea que legis sunt naturaliter facere et non spiritu dei aut gratia aut fide cur dixerit apostolus. ix. e.
Gentes nõ iudei iusticiam apprehenderunt. fo. xlvj. g.
Gentes pertinere ad hereditatẽ probauit spiritus sanctus. clvij. a.
Gentes quare potius qꝫ israelite iusticiam apprehenderunt. xlvj. g.
Quõ xps dicit se non missum ad gentes. fo. lxiij. a.
Gentiũ humiliationis facilitas. xj. c.
Gentiles phi qõ cognitionẽ veritatis habere possint. iij. e. vide pla in philo.
Gentiliũ superstitiones euertit xps p liberas xpianox seruitutes. fo. v. e.
Genera hominum. fo. cxcv. a.
Ego hodie genui te qõ dño xpo dicat: ꝛ qõ eternũ qz neqꝫ preteritũ neqꝫ futurum habet hodie dicit. ccxij. b.
Nota de traductione e grecis in latinum. fo. cx. a.
Gnatio filij ꝛ processio spus scti. xxxiij. b.
Genethliaci. fo. xcix. e.
Gloria futura beatis que erit. xxxv. a.
Gloria ad deum que sit. xliij. b.
Glia mea ꝛ euãgeliũ meũ qñqꝫ dicebat ab aplis: nõ aũt baptismꝰ me. lxvij. b
Gloria nostra eo firmior est quia in deo est. fo. lxix. c.
Contẽnandã esse gloriã mũdi. lxv. b.
Gloriandũ esse in domino. lxix. e.
Contra gloriãtes in seipsis. lxxviij. g.
Gloriatio viciosa. xij. c.
Gloriatio laudabilis. fo. xij. c.
Modus gloriãdi in cõsciẽtia. cxxij. a
Glificare deũ ẽ deo gras agere. lxvij. g
Gubernandarũ rerũ ordo. ccxij. post. c.
Optima gubernatio oia suis tẽpibus distribuere ꝛ ex ordine gerere. xciii. e
Vilissima quecqꝫ p omnipotentiã domini gubernantur. xciij. b.
Habere est scire vnde habeas fo. lxxi. c.
Nõ oia i celo habẽda: debemus velle habere in terra. cxxviij. d.
Habitat homo aliter in domo aliter deus in sanctis. lxxvi. g.
Licet deus vbiqꝫ sit totus non tamẽ in omnibus habitat. fo. lxxvij. b.
Deus neminẽ inhabitat nisi sanctificatum. lxxvi. g.
Quõ spus sctus aiales ihabitat nõ cognoscẽtes suũ habitatorem. lxxvij. d.

Tabula.

Quomodo corporaliter habitet in xpo plenitudo diuitatis.clxxx.e.et g
Ita habitandū est in domo dñi vt et dñs habitet in nobis.cciij.h.
Helyas legem spiritaliter iudeis exponet.folio.liij.f.
Heredes de lege non sunt sed ex pmissione.fo.xliij.g.
Quomodo simus heredes dei non defuncti.fo.xxxiij.f.
Hereditas xpi nō fit angustior xxxiij.f
Hereditas xpi:et quō ei⁹ coheredes sum⁹:z quō sim⁹ heredes dei.ccxx.e.z.f
Hereses circa incarnationē dñi.lj.c.
Hereticus quis sit.cij.d.
Non reſed noietenus inuenit xpus apud hereticos.lxxiij.b.
Hereticus alioquin bon⁹ dānabit.cli.a.
Heretica distinctio.clxvij.f.
Heretici prosunt ad excutiēdam pigriciam nostram.fo.cij.d.
Heretici contra se accipiūt eucharistiā que est panis vnitatis.xcviij.f.
Heretici sūt vasa mortis.cij.a.
Heretici sunt tanq̄ spine.cij.a.
Heretici vnde fiant.ci.b.
Heretici magnum dolorem faciunt hereticis.fo.ccvi.d.
Heretici nō ppter xpm moriūt.cvlij.b
Que vtilitas sequitur ex inquietudine hereticorum.ci.b.
Heretici pellūt fideliū ignauiā xxxix.a
Heretici vtiles sunt ecclesie.cij.a.
Hereticos describit.ci.g.
Heretici nō mortificant ppt xpm.xli.a.
Heretici semper inquieti.ccvi.b.
Heretici omnes negāt christum in carne venisse.ccx.b.
Heretici fuerunt causa scribendorum librorum.cij.b.
Hereticis deus bene vtitur ad vtilitatem catholicorum.fo.ci.b.
Hereticis est vtendum.cij.a.
Hereticorū error serpēs est.cxxxv.b.
Hereticorū error ostitur scripturis non intellectis.cxv.c.
Inimici ecclesie quō exercent patiētiā ei⁹/z sapiētiā/et benuolētiā.ci.b.
Hermes egyptius quis sit z quomodo deos facere docuit.fo.liij.b. et quomodo multa vera de deo dixit.v.a.
Hierusalem.cxxxvij.b.
Hierusalē dicebat prius salem.ccxv.f.
Tūc fit aliquis ciuis celestis hierusalē cū huic sc̄o renūciauerit.xcv.g.
Hypocrisis p astutiā z dolū hic.cxxv.b
Hismael quos significat.clvij.f.
Hyemis tempus nunc est.clxxxiij.b.
Hodie dicit genitus xps.ccxij.b.
Homo in quo est imago dei.clx.b.
Homo interior et exterior.cxxvij.a.
Homo templum dei est.cxci.g.
Homo et filius hois differūt.cxcvlij.d
Homo non est angelis pferēdus.cuius xps p eo nō p angel' mortu⁹ sit.xvi.b.
Homo templū dei.ara anima.sacrificium laus dei lxxvij.g.
Homo recedēs a deo nihil est.lxvi.b.
Homo suo libero arbitrio fieri potest p uersus sed solius dei adiutorio permanere rectus.xlv.e.
Homo nūmus dei est.clxxviij.b.
Homo optimus quis sit.lix.f.
Homo nō lumen sz oculꝰ dici pōt.liij.a.
Hoies sūt electi vt xps glificat⁹ est.ij.d
Hoie xpo sol⁹ de⁹ maior est.ccxiij.g.
Homo eē debet imitator dei velut imago.fo.clxxviij.b.
Homo z pctōr q̄si due res sunt.clxiij.a.
Homo solū deū seq̄ debet. sz deū fētire nō pōt. Ideo xps de⁹ z hō.clxix. d.
Homo nō mēdax nō homo sz de⁹ ē.x.f.
Homo vetus.clxxxiij.d.
Homo tribus cōstat.spiritu/anima/et corpore.clxxix.a.
Homo qualit spiritalis efficit.xxxiij.c.
Homo exteriorcorp⁹.interior aia.clx.g.
Non omnis homo filius homis sed omis fili⁹ hois homo est.cxcviij.c.
Scōm rationalē mētem homo fact⁹ est ad dei imaginem.clxxxiij.f.
Prim⁹ homo in aiam viuētē factus est.non in spiritum viuificātem sicut nouissimus adam.cxviij.b.
In hoie credēte tot⁹ de⁹ est.clxxi. a.
Dicunt hoies celestes quia p gratiā fiunt membra xpi.cxix.b.
Pulchritudo hois interioris.lvi.b.
Collatio duorum hominū adam scilicet z christi.cxiij.c.
Quare solus homo dicitur imago z gloria dei.ci.a.
Propter imparē similitudinem dicitur homo ad imaginem.ci.b.
In quo possit hō interior cognosci.c.b
Quō p̄m⁹ homo fact⁹ est in aiam viuentē sed adhuc animalē vsq̄ ad meritum obedientie.cxix.c.
Totum genus humanū quodāmodo est duo homines.cxix.d.
Que ptinēt ad exteriorē hoiez.cxxvij.b
De renouatione interioris hominis seu imaginis dei.cxxvij.d.
De homine interiore z exteriore qui viuus homo est.cxxvij.c.
Veterē hoiem sine nouo nō ecōuerso hic p tota vita agere possum⁹.cxxvij.f
Vetus hō z vet⁹ vita in pctō.cxxvij.c
Quō hō irratiōalib⁹ antecellit.clx.b
Omis creatura in hoie est.xxxvi.a.
Homūcioniste.clxx.e.
Hora resurrectionis carnis venit z nondum est.cciij.h.
Hora christi que in nuptijs nondū venerat.cxcix.b.
Hostia humilitatis et laudis sacrificanda deo in ara cordis.xciiij.c.
Hostes a quib⁹ cauendū nobis.clxvi.a
Hostes duo alter amandus/alter cauēdus.fo.clxv.h.
Hostiū claudere diabolo.clxi.e.
Humilitas.cxx.h.z.clxxj.g.
Humilitas vera.lvij.c.
Humilitas imprudēs est nō audentiū sapere. Mā humiles voluit nos de⁹ esse ad vitādā superbiā: alios ad percipiendā sapientiam.ccxvi.a.
Humilitas fideliū.clxxxviij.f.
Parū est ignobilem exhibere humilitatem.clxxiij.d.
Hūilitas sctōr pcul a iactātia.cxxv.h.
Humilitas faciliter inaudiendo nō docendo seruatur.cxxxvij.f.
Hūilitas custodit in oi tētatōe.xcviij.a
Oportebat nos sanari humilitate filij dei.cxvij.g.
Quomodo quis fit humilis in confessionibus suis.cxvi.d.
Humilitas mētis cōseruat z perseuerare facit.lxxxiij.e.
Humilitatis exemplū a xpo.cxcix.c.
Human⁹ homo z sermo.cxciij.e.
Ydola ab hermete constituta .liij.h.
Ydolatria similis lusui puerili.xcvij.a.
Ydololatria plus q̄ circūcisio detestāda est.cxli.b.
Ydololatria egyptiorū.fo.liij.f.et.vi.a.
Ydololatrarū vane defensiones confutātur ab augustino.v.c.
Ydithum id est trāsiliens eos.clxxvi.c.
Iepte an excusetur q̄ filiam obtulit.folio.ccxxiij.b.
Ieiunium magnū et generale abstinere a pctis et illicitis.ccx.d.
Iesus significat saluatorē.fo.i.f. Quid sit in noie iesu petere.ibidem. q̄ Iesus sit ppium et christus nomen sacramenti ibidem.g.
Quomodo dñs iesus ostiū sit et pastor.lxv.a.
Iesus hebraice. Sother grece. Saluator latine.xvij.d.
Iesus saluator omniū.cxciij.f.
Ignorantia.cxij.d.
Ignorantia docta.xxxviij.b.
Graui⁹ peccat sciēs q̄ nesciēs:nec tñ ideo studēdū est ignorātie.clxxxix.d
Ignorantia fidelis melior est q̄ scientia temeraria.xliij.e.
Ignorantia a deo.cxxx.h.
Excusat⁹ de ignorātia aduēt⁹ xpi nō cōtinuo de oi pctō excusabit.viij.b.
Ignorantia vel est peccatum vel pena peccati.vij.b.
Peccatum quomodo ignorat et tamen arguit christus.cxxx.h.
Ignorantia legis diuine inexcusabilis est.viij.f.
Ignorantia transgredientis nō plus punietur q̄ scientia.viij.f.
Ignorantia fidei neminē excusat a toto:licet bene excuset a tanto.viij.g.
Ignorare e nolle et nō approbare.xxxi.g.
Ignorātes christum a damnatione nō liberantur.viij.h.
Intellectus illi⁹ si quis ignorat ignorabitur.cxij.e.
Ignorat quis qd nō approbat.xxvi. e.
Ignosco.cuius incertū sit an de⁹ ignoscat:sūmopere tñ vt ignoscat rogandus est.cxxxviij.g.
Ignis occulēs solē id est deū.clx.c.
Ignis z splēdoris cū patre et filio cōpationis seu similitudines.ccxi.e.et f.
De igne purgatorio.lxxv.d.z.lxxvi.e

Tabula.

Ignis probationis est tentatio tribulationis.lxxv.c.
Ignis an absum et celos.ccxij.g.
De igne doloris quo purgant qui venialiter peccauerunt.lxxiij.b.
Non solū ignis inferni:sed etiam cōbustio erit eterna.lxxiij.f
De igne tribulationis et tentationis purgationis venialium etiā in martyribus.lxxv.a.
Igne/tempestate/et gladio significat dies iudicij.ccxxij.b.
Ignis inferni eternus est. non tamē vt deus eternus.lxiij.d.
Illuminatio augustini.clxij.e.
Immortalis solus deus.cci.d.
Immortalitas que est vera incōmutabilitas cōuenit soli deo.cci.f.
Imago ipatoris aliter est in nūmo: ꝙ in filio.clxxviij.b.
Patres scti ptēporis a deo distributione imundis in significatione abstinebant.cxcvij.a.
Christus ꝙbusdā vt immūdus reputatur.ccix.b.
Impij nō liberabunt a corpore mortis huius.xxxi.g.
Quō per gram dei trāsformamur de claritate in claritatē in eandem imaginem dei.cxxv.g.
Impi⁹ quō sit ꝙ legis pcepta fac.xliij.c
Imperat de⁹ qō sine gratia impleri nequit.xi.d.
Impetram⁹:sed nō ptunc.clij.b.
Quō humana mēs est imago dei.c.f.
Immūda q̄ sunt dicenda.clxxxi.f.
Impenitētia est blasphemia seu pctm̄ in spm̄ sanctum.vij.a.
Imago.equalitas.et similitudo differunt.cxxvi.d.
Imago dei in anima humana non omnino detrita est.ix.e.
Imago dei eadē est et glia dei.cxxv.f.
Homo factus est ad imaginē dei ām rationalem mentem.c.g.
Immortalitatē nobis xp̄s dare potuit sed fidei fortitudo fuisset imminuta.fo.ccxliij.b.
In carne esse.xxviij.e.
Increpātes vt plurimū verbo dubitationis vtuntur.lxxxix g.
Incarnationem dn̄icam heretici male accipiētes manichei ⁊ fontiniani nō tantur.lj.c.
Increpitabo.i.redarguā/reprehendā vituperabo.lxvij.c.
Incolere quō se ēt̄ā dixit iacob.ccxxiij.b.et quō sancti hic ppie incolūt ꝙb⁹ videlicz celū p̄ria ē.ibiō. vide inqlini
Induci in tentationē.cxlvi.g.
In die resurrectionis sue.cxiij.a.
Induentes xp̄m.cxliij.b.
Indulgētia plenaria.cliij.a.
Inexcusabilis est ois pctōr.vij.b.
Inexcusabiles qui sunt.vij.a.
Infantes nō peccare contendit.xliij.a
Infantia.clxxxij.e.
Infantes a pctō immunes nō sunt nisi per baptismum.xxij.d.
Infamia.cxvij.c.
Infirmitas p̄pat ad pfectionē.cxiij.a.
Infirmitas remansit deleta iniquitate folio.xxx.d.
Infirmitas xp̄i nos fac̄ fortes.lxviij.g.
Ingratus spiritui scto nō habet charitatem.cix.a.
Ingrati traduntur in concupiscentias cordis.vi.c.
Ingratā superbiā philosophorū vindicat sepe deus.v.f.
Inimicus xp̄i.cxxxij.g.
Inimicum esse deo.xxiij.b.
Inimicū quō aliqd sit in deū.xxvij.e.
Inimici ecclesie psunt eidē.xxix.b.
Inimici ecclesie.cxxxij.b.
Inimici pro ꝙbus est orādū/sūt boies peccatores cōtra quos orandum est diaboli.clxv.f.
Inimici eccl'ie sunt mūdus caro demonia.ccxxvi.g.
Iniquus qui non sit puaricator.xliij.g
Iniquissimus iustissimus xp̄i.g.
Sterilitas iniquitatis.x.a.
Iniustitiā nō esse in deo pbat.xlij.b.
Inquirere nō pbibet apl's dicēs o homo tu quis es.ꝛc.xlv.b.
Instauratio omniū.cliij.e.
Intētio facit opus bonū.xij.f.
Intētio recta.clxxvi.a.
Diuersa intentio diuersa facit facta.fo cxlij.e.
Intueri et videre.xxvij.a.
Intelligibilia et sensibilia.iij.b.et c.
Interpellationes.cxciij.b.
Intelligenda.clxxvi.a.
Intrare tabernaculum testimonij quo modo est vnius:et quomodo christo congruit.ccxix.d.
Inuidia separat nos a bonis primor charitas facit illa cōmunia nob.cv.b
Inuidia.clxvij.e.
De inuidia diaboli.cix.d.
Inter beatos nō erit inuidia.cxvij.d.
Inuitus nemo bene facit licet bonū faciat.xxxiij.c.
Inuitat ad magnas epulas deus. folio.clxxxvij.d.
Inuocandus est de⁹ tanꝙ de⁹ vt exaudiaris.lxv.d.
Inuocare deum quid sit.lxv.c.
Inuocare deū in veritate ꝙd sit.lxv.e.
Joannes baptista si se xp̄m putaret rapinam faceret.clxx.c
Joseph xp̄m designauit.li.b
Joseph xp̄m figurabat in eo ꝙ a parētibus suis adorād⁹ erat.clxxii.a.
Ira dei.xvii.b.
Ira sua cuicz iusta videtur.clxi.c.
Ira dei est vana impior felicitas.iij.g.
Ira dei.clxxxv.c.
Ire dei et hominum differentia.xlv.b.
Ire dei potestas.iij.f.hois.g
Irasci debemus nobis.clxi.c.
Irasci et nō peccare.clxi.b.
Irasci dei.clvi.b.
Irridentiū planctus.ccvi.g.
Isopi herbe natura q̄ in petra heret ad muudationē humilē ptinet eccl'ie heretis in petra xp̄o: ⁊ quō pulmonib⁹ purgādis cōfert.ccxii.a. Vbi exponitur Asperges me.ꝛc.
Isaac quō abrahā pater reuicturū credidit.ccxxiij.e.et quō xp̄i typū in portandis lignis gessit ibidē. Et quomō scōm carnē natus sit ibidē.f
Ysaac et ismaelis generatio.cxlvii.b.
Israel scōm carnē et scōm spm̄.xcviij.b
Ysaac significat filios gratie.cxlvii.d
Isaac a risu gaudij denoiat⁹ ē.ccxxiii.a
Israel verus est pp'l's xp̄ianus.xv.a.
Israel spiritalis.cliii.b.
Filij israel qui sūt dicendi.ccxviii.e.
Judeus qō pfitet nō iplet.x.b.
Vnde iudeorū incredulitas et calūnia in xp̄m.cxxiij.f.
Judei nō sunt heredes dicēdi.clxxv.a.
Judei amiserūt promissa eis.ccxvij.b.
Judei vere sunt qui xp̄iani effecti sunt. folio.x.e.
Judeorū errores quos apl's destruit. fo.clxxiiij.b.
Judeis reprobat⁹ vocāt xp̄iani.ccxv.a
Quare statim intrauit sathanas iudam post buccellam panis.ciij.c.
Judei ex quo xp̄m regē negauerūt:rege caruerunt.x.e.
Judei plusqz arriani intelligūt.clxix.d
Judaizandū nunc non est.cxli.f.
Judei cōuerti volentes facile possunt.l
Judeos helyas conuertet.liii.f.
Judeor circumcisio duplex.x.d.
Judei ꝙbus oia bona a deo collata sūt: p supbiā fracti.lii.d.
Judeor tribulatio ⁊ dispsio nob pdest et inde dilatat ecc'lia.li.g.
Judeorū cecitas.liij e.
Judei vnde appellati.x.d.
Judeorū presumptio.x.b.
Judeorū arrogantie causa.xi.c.
Judicij futuri inchoatio est intelligentie veritatis amissio.vi.e.
Judicij futuri varia testionia ccxxvj.c.
Admiranda iudicia dei.xliii.c.
Judicādū nō est de corde alieno.lxi.b.
Judiciū dei est amandū bonis ⁊ formidandū malis.vij.e.
In iudicio null⁹ alteri poterit suffragari.cxx.d.
Judicia dī nō sūt a nob iudicāda.xlix.d
Judex iustus iudicādus iniuste.x.b.
Judicia dei quomō noscēda ⁊ ignoranda sint.liii.d.
Judiciū vltimū mētale iudicium.x.a.
De iudicijs dei non decet iudicare. folio.xlij.a.
Judicium significat penam sempiternam.cxviij.a.
Judiciū conscientie.x.a.
Judiciū temeratiū.lxi.c.
Judiciū temerariū vitādū p duo.lxij.a
Occulta nō iiusta sūt dī iudicia.lvi.g
Judicē timēs cōsciētiā purget.ccviij.f.
Jugum xp̄i suaue.cxxxi.e.
Julianus.clxv.e.
Juno.clxxx.d
Jurare p deū ē ius deo reddere.cxvi.f.
Apostolus iurauit.cxvi.e.

Tabula.

Quō intelligitur ꝓhibitio iuramenti fo.cxvj.g.
Que iuratio nō ē ꝓtra ꝓceptū.cxvi.g
Jurādi consuetudine sepe cadit in periurium.cxvi.f.
Dei iuratio est increduloꝝ increpatio xcix.a.
Non omne iuramētū est pctm̄.cxvi.e
Jurasse paulū et quō iurauerit attestatur.ii.a.
Jurans per salutē suam obligat illam deo.cxvi.f.
Juratio augustini.cxl.e.
Jurans p filios oppignerat illos deo. cxvi.f.
Juramentū est dicendo scit de⁹. cxvi.f.
Juramentū a malo est illius ꝓpter quē iurat quippe qui aliter non velit credere.iij.a.
Jurare et non penitere deum.ccxvij.c.
Jus dicendū nō est si iniquū est lxxxi.b
Justicia p legē et ꝓphetas testificatur. folio.xi.b.
Ut diligatur et delectet iustícia reqritur diuina gratia.cxxi.a.
Justitia dei dicit q̄ iustos facit.iij.d.
Justicia que delectet mentē.xxi.g.
Justicia pauci: fides multi est.ccxxii.b.
Justicia dei.xlvii.f.
Ubi iustitia sit.clxxvii.e.
Justitia christi.xvij.g.
Justitia non est merces sed mercedem obtinet.xxij.c.
Justitia plena plus exist q̄ ꝓctm̄.xxi.f.
Justitia est sine lege: sed nō est manifestata sine lege.xi.b.
Justitia vera.clxxvi.a.
Quō ex lege non sit iustitia.cxliij.b
Dei summa iustitia in mittendo filio. fo.ccxxiij.d.
Mos dicimur iustitia dei.cxxxi.b.
Quomodo apostol⁹ iustitiā legis suam vocat.clxxiij.b.
Justitie seu fidei excellentia.xxij.a.
Justiciam cum iniqtate appēdit. xxi.b.
Justificat q̄s sine opibus ꝓcedētib⁹ nō sine sequētib⁹ susceptionē fidei.xii.b.
Justificari sine q̄bus opibus bonis q̄s potest.xiii.b.
Justificamur in solo xp̄o.xviii.c.
Justificatio a solo xp̄o est.xviii.b
Justificari p fidem sine opibus quō intelligendū sit.xii.b.
Justificare impiū opus est magnificentissimū.xiiii.d.
Qui fecit te sine te non te iustificat sine te.clxxiiii.b.
Justificati gratis qui et quare ab apostolo dicantur.ix.c.
In māducatione vel abstinētia iustitia nō cōsistit.lxij.b.
Exemplis ostēdit quomodo omnes iustificātur per vnū.xix.g.
Quid seruat deus iustis.xxxv.b.
Justificare impium an plus sit q̄ creare iustū.xiij.a.
Declarat quō dicimur iustificati in sāguine xp̄i et recōciliati deo per mortem filij eius.xvij.e.
Factores legis iustificari quomodo intelligendum.ix.c.
Justos esse hoies donum dei est.lxxi.b
Justus ex fide viuit sed q̄s sit iust⁹ ostēditur.ccxxii.b.et ꝓ totū fere.
Justus non deseritur a deo in tribulationibus.cxxvi.f.
Justus nō est cōtinuo q̄ fidē habet ꝛ ꝓ timore solo non peccat.ccxxv.g.
Justi nihil mali patiūtur.xv.g.
Juuēce rufe significatio.ccix.f.
Labor ploꝝ exercitatio est non dānatio.ccxxiij.b.
Labores ꝛ mala que ꝓcedūt de originali peccato cur maneāt remisso peccato.xxxviij.g.
Labores amantium non sunt onerosi. fo.cxcviij.b.
Lac sacramenta.lxxij.b.
Lac gregis est quicquid a plebe distribuitur ꝓpositis..xciij.e.
Lachrymarū orantiū dulcor.lvij.a.
Lachryme sūt quasi sanguis anime cōfitentis.cliij.b.
Lachryme sacrificande tanq̄ sanguis vulnerati cordis.lxxxiiij.e.
Lanis tegi.cxlvi.b.
Latro seu fur cauendus est.clxviij.b.
Latrones non habent inter se charitatem.cxcij.c.
Latria grece seruit⁹ deo soli debita dicitur.lv.b.
Latria debetur spiritui sācto.lxxxiij.b.
Latitudo virtutis lōgitudo altitudo ꝓfundum.clviij.g.
Latitudo mandati est charitas non sustinens angustias.cxxxij.a
Latitudo crucis longitudo altitudo ꝓfundum.clviij.b.
Laudās seipsum in seipo nec̄ mitis nec̄ pius est.liij.b.
Laudare nouit deum quicunq̄ debite amat eum.ccxxvi.b.
Non solum voce sed operibus et vita laudandus est deus.fo.xcix.b.
Laudate pueri dñm.cxij.b.
De beato laurentio.ciij.b.
Lazari suscitatio.cx.f.
Legalia ꝑpleta sūt nō dānata. ccxviij.b
Legalia nō intellecta seruitus sunt.x.c.
Legalia eruamus in mortib⁹.clxxxij.a.
Legalia nec execranda nec excitanda. fo.ccxvij.a.ꝛ.b.
Legalia q̄b⁹ ꝓmissa. et q̄b⁹ nō.cxlviij.f.
Lepra quid sit.cxl.b.
Leprosi sunt quicunq̄ doctrinā ꝓfitentur errores.ccxxvi.b.
Cur leprosos ad sacerdotes misit dominus: et cur non omnes sanauit per se.cxl.b.
Leticia secularis temperanda est spirtali timore.lxxxviij.b.
Quō scti letant i cubilib⁹ suis. cxxij.a.
Lex ministratio mortis gratia ministratio spiritus.cxxiiij.f.
Lex operū et lex fidei q̄d differāt. xij.d
Lex impletur dum charitate precepta eius seruantur.ccxxiiij.d.
Quomodo post.cccc.xxx.annos factā legem dicat apostolus.cx liij.e.
Cur lex dicta est ministratio mortis. fo.cxxiiij.e.
Lex cur data sit.xx.d.
Obscura legis in publicū cur deducta sint.ciij.b.
Lex peccat et peccatū quō maneat in baptisatis.xxxij.f.
Mos non sub lege sed sub gr̄a sumus. fo.cxlv.g.
Non licet iudicare de legibus institutis et firmatis sed scōm ipas.lxxij.a.
Lex ꝓ moysen data est: gr̄a et veritas ꝓ iesum xp̄m facta: declarat. ccxvij.b.
Lex quō per angelos data sit. cxliij.g.
Lex factorum.xxvij.f.
Lex nō est posita id est imposita iusto. fo.cxcij.g.
Lex peccati q̄ est et quare dicta est lex. fo.xxvij.e.
Lex sine fide nō impetrat.xi.e.
Quib⁹ legē ponī cōgruebat.cxxiiij.e.
Lex quomodo dicitur virtus peccati et ira operari.cxxiiij.g.
Ad iudeos obstinatos dicta ē lex ministratio mortis.cxxiiij.b.
Quis legitime vtitur lege.cxxiiii.d.
Lex nō opitulabat nec sanabat vt gratia.xx.a.
Quō faciēs q̄d nō vult consentiat legi fo.xxvi.d.
Damnū censet paulus in iusticia: que est in lege fuisse.clxxiij.f.
Lex dei est charitas.cxxiij.b.
Quō ꝛtus peccati lex. cxx.b.ꝛ.cxxi.a
Aliud est esse sub lege: aliud in lege aliud sine lege.xciij.a.
Lex moysi nō poterat adiuuare sed solum ꝓcipere.xviij.d.
Lex non est gratia.cxlij.e.
Lex pcti que sit ꝛ q̄re dicatur.xxiiij.c.
Cōdelectari legi dei interius est donū dei necessariū: vt liberaliter et nō seruiliter fiat mandatum.cxxiij.b.
Lex mosayca nō poterat iustificare.ix.f
Lex quō demōstrat hoi suā infirmitatē vt infirmitas q̄rat saluatorē. cxxiiij.c
Lex sine gratia.liij.d.
Lex fidei que sit.xij.f.
Lex fidei q̄re nō dicit lex operū.xij.e.
Lex et ꝓphete varijs accipiuntur modis.cxij.c.
Lex dicitur vetustas littere.xi.e.
Lex auget malū desiderium.xxix.f.
Quid sit esse sub lege.cl.d.et.e.
Si iusto non est lex posita quomodo vtatur ea.cxcij.e.
Lex nō est dānanda ideirco q̄ vetusta. fo.cciij.d.
Quis lege vtatur legitime.cxciij.f.
Legis defensio.cxliiij.f.
Legis distinctio: testamētorum distinctionē significat.ccxx.c.et.d.
Legis et gratie comparatio.cxxiiij.f.
Legis nature preceptū in cordib⁹ omnium scriptum.ix.b.
Legis eiusq̄ obſuatoꝝ diuersitas.ix.a
Legis vtilitas.xij.b.
Legis finis quis sit.xlviij.a.

Tabula.

Legem infirmari quid sit.xxxi.b.
Legem pone mihi dñe qũo dicak a dauid ⁊ an lex ponak iusto.ccxviij.e.
Leges dei scripte in eozdib⁹ nr̃is digito dei.i.spũ sctõ,pbank.ccxviij.d.
Legem adimplẽs ex timoze est homo sine querela.clxxiij.g.
Liber de quo dictum est: in capite libri scriptũ est de me qs sit.fo.ccxxi.c. Lota aũt scriptura propter cõsensum est liber vnus.ibidem.d.
Libri veteris testamenti sunt christianis legendi.clxxxij.a.
Libri phox attestãt deũ hr̃e filiũ. iiii.d.
Libri platonici augustio allati.clxxix.g
Liberari a cozpoze moztis hui⁹.xxx.g.
Liber et liberatus differunt.xxiiii.a.
Cur libri prophetici legendi.lxii.f.
Libertas arbitrii.xvi.d.
Sola dei gratia liberamur a malo. cxxxix.c.
Libertas vera.xxii.a.
Libertas nõ est christiana flagitãda iudeozum moze.cc.d.
Libertas vera seruũ xp̃i facit.cxlix.d.
Libertate magna opus est contra mũdi errozes.cclij.a.
Liberati a tempoze.cxlv.c.
Liberari a cozpe moztis hui⁹.fo.xxxi.b
Cur Noe Loth Isaac Joseph moysen Raab Danielẽ: tres viros in camino aliosq; multos liberauerit deus et non christum.ccxxiiii.d.
Licita voto fiunt illicita.cxcix.f.
Licita.i.nõ phibita;psilio charitatʃ nõ prescripto legis tractãda sũt.lxxxj.d
Que sunt illa q̃ licẽt ⁊ nõ expediũt:⁊ q̃ nec licent nec expediunt.lxxxi.f.
Licita sunt tractanda non prescripto legis sed consilio charitatis.xcix.g.
Ligature.xcix.e.
Execrãda superstitio ligaturarũ.c.e.
Lignũ vite in paradiso terrestri: sicut i spiritali sapientia dei.cxviij.f.
Lingua est barbara que deum laudare non nouit.fo.xcv.b.
In pharaone lingua in ioseph ꝓphetia erat.cxi.b.
Lingua quid significet.cxi.g.
Lingua precedẽs sequẽtis ambiguitatem tollit.xi.e.
Cur apli liguis oĩs sũt locuti.xxxiiij.e
Cur variis linguis apparuit spiritus sanctus.clx.e
Littera occidens ministratio moztis.i. ministratio damnationis.cxxiij.g.
Qũo littera occidat nisi liberet gratia per fidem.cxxiij.g.
Hoc est carnaliter sapere cũ figurata locutio ad litterã accipit.cxxij.e.
Sequi litteram est translata verba sicut propria tenere.cxxij.e.
Littera.xxviii.b.
Littera gratia.cxxiiii.c.
Multipliciter intelligendũ est.littera occidit spũs aũt viuificat:cxxiiii.b.
Loculi domini.cxcix.g.
Locus ad volũtatẽ exponẽd⁹.clxviij.g
Locutiõis figurate regula.lvii.b.
Locum diabolo non dare.clxi.e.
Parare rogak de⁹ nob locũ.cxxviij.g
Loqui veritatẽ in cozde suo qualiter accipiendũ est.xlviij.g.
Loquendi modus in deo.cci.g.
Loquẽdi in scriptura modus quo antecedẽs ꝓ relatiuo repetit ostẽdit. ii.e.
Modus loquendi sacre scripture per preteritum de futuro.xlix.b.
Deus in cuiuslibet aie cõsciẽtia interdum loquit.ix.g.
Sepe labitur ipunita loquacitas dũ sine limite timoris vagak.cx.e.
Luna significat carnales et sol spiritales.iii.b.
Lune augmentũ.clxxxij.b.
Lusum hismaelis paulus psecutionẽ vocat.cxlviii.c.
Lux cozdi visibilis.clxi.d.
Lux iluminans.clxii.e.
Lux interioz.clx.f.
Lux ingenti.clxxxiii.a.
Incõmutabil'lucis hic veritatẽ quẽrens delirat.cxxviii.e.
Luci ad tenebras nulla est societas cxxxii.b.
Lucerna ecclesie.xxxvii.c.
Lumen verum est solus deus.iiii.a.

Malum pro malo reddi.folio. clxxxviii.c.
Malus sibi tormento est.fo. xvi.a.
Mali tolerãdi sunt quando per iudiciũ auferri non possunt.lxxx.c.
Mali euitandi adhuc in vna domo versantur in bonis.cciii.e.
Mali adhuc intus sunt scõm cypzianũ cciii.f.
Mali mala loquuntur.xi.b.
Malũ a q̃ se fideles liberari ozãt.xxx.g.
Malũ nõ est substãtia sz defect⁹.ccxv.g
Mali cur bonis nocere possunt.xv.b.
Malis deus bene vtitur.xliii.b.
Malis deus bene vtitur deus.xlv.b.
Mala nostra ad quid ꝓsunt.xxxviii.g.
Qũo a malis separãdi sumus in hac vita.clxii.b.
Maloꝝ damnatio est bonis ad gratias agendas exhoztatio.xlvi.b.
Mala bonis ⁊ malis cõia.clxxxvii.g.
Mala nõ sunt faciẽda vt bona fiãt.xi.a.
Maledictus etiam filius dei qui pẽdet in ligno.cxliii.b.
Maledicta prophetie.cxlix.d.
Malleus vniuerse terre est diabolus. cxxxviii.a.
Manus leuank quando merces eterna queritur.cvii.e.
Mane nostrum in patria.cxiiii.g.
Mãna significabat eucharistiã. xcvi.a.
Mansiones multe in patria.cxvi.d.
Manducandũ est et bibẽdum modeste frugaliter et tẽperanter.xcix.b.
Manducantes sacrificia socii sunt altaris.xcix.c.
Christũ recte manducat qui mãdata ei⁹ fuat manẽs i xp̃o ⁊ xp̃s i eo.ciii.f.
Mãdatum latum charitas.cix.a.
Manichei errãt putãtes malũ esse substantiã quã nõ fecerit de⁹.ccxv.g.⁊.b.
Manicheoꝝ error de anima ⁊ cozpe hominis.xxvii.d.
Manicheoꝝ de lege moysi erroz.xxv.b
Maria virgo ⁊ mater dñi oẽm typũ humane nobilitatis extinxit dum fabzo nupsit.ccxxiii.e.
Maria ex adam moztua ꝓpter peccatum.xxxii.b.
Maria qualiter genuit.xxxii.c.
Maria quomodo filiũ suũ cõcepit:ostẽditur.ii.a.
Mare rubrũ significat baptismũ moyses xp̃m pplus fideles.xcvi.b.
Martyrũ tozmenta.xxxix.g.
Martyrũ charitas seu dilectio pfectissima est.⁊ Martyri iniuriã facit qsquis ꝓ eo ozat. et qũo Martyres vsq; ad sanguinẽ ꝓ pctõ certarunt.ccxxiii.f.
Martyrẽ non pena sed causa facit. xli.a
Martyres vindictã a dño petere qualiter intelligendũ.lvii.f.
Martyrium si possit esse sine charitate fo.cviii.b.
Martyrũ vox.xxxix.g.et.xl.b.
Martyres veri amatozes sunt iusticie. fo.xxii.a.
Martyres laudẽ habent ex bono q̃uis hic crucientur.lviii.g.
Martyres differenter pro xp̃o patiunk ac christus pro ipsis.xli.a.
Martyres precipue cum xp̃o regnare dicuntur.lxi.b.
Martyres sũt aceru⁹ testimonii.cviii.b
Modicũ sepe repositũ in massam crescit.vii.b.
Mater puulũ optat crescere.clxxxv.g.
Matres delicate.clxxxv.d.
Mrimonialis fides donũ dei ẽ.lxxxv.e
De indissolubili vinculo matrimonii viuente viraq; parte.lxxxv.g.
In matrimonio qui infirmioz est dilectione poztandus est.lxxxiiii.a.
Sanctificatio quedã in matrimonio fidelium.lxxxvi.b.
Non de omni actu matrimoniali: sed de intemperato carnis vsu ait apl'us scõm veniã dico.lxxxv.e.
Matrimonii opus põt esse sine culpa: non sine pena.xix.c.
Tripartitũ bonũ matrimõii.lxxxv.e.
Medic⁹ sũm⁹ oẽs egros inuenit.xxviij.e
medico cõparatur de⁹ ⁊ paulus sautio. folio.cxxxvij.b.
medici viuos curant non moztuos.li.b.
medici seruiunt.clxv.d.
medici vt famã acquirãt desperatos eligunt sanandos primos.cxciij.d.
Mediatoz quozum xp̃s sit.cxliiij.a.
mediatoz dei ⁊ hominũ debebat esse deus et homo.cxcvi.b.
Quomodo xp̃us mediatoz inter deũ et homines.cxcv.b.
mediatoz xp̃s solus esse potuit.cxcv.
mediatoz nr̃ debuit esse de⁹ ⁊ hõ. xvij.g
mediatoz qualis esse debuit.cxcv.d.
melchisedech decimatio fcã.ccxvj.f.⁊ g
membza se inuicem bonozãt. lxxxviii.f.
mendax est omnis homo.x.f.

Tabula.

Wendacij pene.x.g.
mendacij signa.cxc.b.
mẽdaciũ in doctrina religionis sũmope fugiendũ est.cxli.h.
Wens humana se reformare nõ potest sicut deformare.clx.h.
Wemoria an sit in pecoribus.cxxvij.b.
mẽbra xp̃i sunt tẽplũ spũs scti.lxxxiij.c.
Omnia mẽbra licet disparia cõmuni t pari salute congaudent.cliij.h.
Quare mẽbra aliqua dicuntur inhoneſta.cvi.f.
Wercator christus.cxxxij.c.
Wercatur xp̃s nobiscũ dãs bona sua t accipiens mala nostra.ccxiiij.d.
mercennarius.clxviij.b.
Dehortat mercẽnarios esse qui tamẽ si sumus veritatẽ annunciare monet folio.clxvij.g.
Weritum non incipit a libero arbitrio. folio.xliiij.g.
Merita preceſſisse gratiã dicens si non deum laudat.li.c.
Wigari.cxlv.b.
Justi ministri xp̃i gloriã suã non quẽrunt.lxxiij.e.
Per supbũ ministrũ nõ contaminat donum christi.lxxiij.e.
Misericordia t ẏitas dei i ap̃lo.cxcij.b
Dei summa misericordia in filio mittendo.ccxxiiij.d.
mĩsericordie t iudicij manifestatio.xliij.g
miseria impij tribulati.xvi.a.
miseria hominũ cõis est.clxiij.c.
mirabiliarij.cviij.d.
mysterium iniquitatis.cxc.a.
moyses.cxi.e.
moyses ex charitate non crudelitate in paucos idolatras gladio vindicauit fo.lxxix.d.
monacha mater augustini.cxcviij.d.
montes sancti.clvij.b.
montes ap̃li aque p̃dicationes.cxiij.f.
mori huic seculo.cxvi.d.
mori passionibus quid est.xxiiij.d.
mori recusamus.cxxviij.d.
mori necesse est et nemo vult. cxxviij.c.
Mors xp̃i mun⁹mĩsericordie erat.cxiiij.b
mors nõ eẽt nisi veniſſet de pctõ. xliiij.a
mors martyribus vtilis fuit. xxxviij.g.
mors aĩe est apostatare a deo. cxix.e.
Per somnũ in scripturis mors tẽporalis significatur.ciiij.a.
Wemo põt sibi mortẽ inferre.clx.c.
mors temporalis cur non aufertur fidelibus.xxij.f.
mors xp̃i acerbiſſima fuit.clxxi.e.
mors nr̃a et pena pcti:mors xp̃i hostia pro peccato.cxliij.c.
mors vnde sit.xx.g.
mors est vita anime.clx.f.
mors dormitio dicitur.cxx.c.
mors est carnalis ꝓsuetudo que resistit bone voluntati.fo.cxx.f.
mors eligẽda qrvia ẽ ad xp̃m.cxxviij.a
mors pro peccato.cxcix.a.
mors duplex.cxxviij.d.
An omnes mozituri sint ante resurrectionem generalem.clxxxvij.b.
Cõprehendit mors malos vt diluuium tempore noe.clxxxvij.b.
Tẽpus mortis.clxxxvij.e.
mors ex maledicto est.cxliii.a.
mortem horet natura.clxxxvi.f.
morte mũdi simus heredes dei. ccxx. f.
mortẽ qũo desideret ap̃s.fo.xxvi.g
mortis diem oẽs fere differre conantur etiam qui se saluari sperãt. cxxviij.c.
mortẽs ꝓ vanitate nõ est martyr.cviij.b
mortẽs in vtero qũo peccauit.xliij.a.
mortens patienter.clxviij.b.
mortuus est pctõ xp̃s q̃dãmodo.xxi.b.
mortuũ xp̃m etiã pagani credunt resurrexiſse soli christiani.clxxx.b.
Tolerãtes mortẽ sine caritate.cix.b.
mortuis nõ comparantur noua merita folio.clxxxvj.g.
mortui censendi qui dormiũt.clxiij.c.
mortui sunt omnes peccato.cxxix.g.
mortui etiam laudabunt deum.lxi.f.
mozalis expositio festi tabernaculorũ. folio.clxxxj.b.
mulier debet moderate tractare virum aliter imputatur ei si vir suus mechatur.fo.lxxxiij.g.
mulier nõ debet cõtinere sine consensu mariti nec econuerso.lxxxiij.b.
mulier fluxũ sang.pa.figurat ecclesiam de gentibus.fo.lxv.c.
mulier catholica precedit virginem hereticã.cxxxv.b.
mulier pro femina.cxlv.g.
De rebus terrenis nihil potest dispẽsare mulier sine arbitrio viri.lxxxiij.a
mulier debet humili⁹ t obedientius obsequi viro quanto sanctius est matrimonium.lxxxiij.a.
Non licet mulieri cõfugate dicere facio q̃ volo de meo.lxxxiij.c. videat vocabulum vxor.
Mulieres sctẽ poterãt ire cũ ap̃lis prędicãtibus vt eis ministrarent necessaria.fo.xcii.c.
mulieres sctẽ xp̃m sequebant ad preparanda necessaria.xcij.c.
Formatio mulieris de costa viri q̃d figurat.fo.lxviij.g.
multiloquiũ non parit peccatũ predicãdo verbum dei.ccvij.e.
multe mansiones in patria quid significant.cxviij.c.
mundus.xix.c.
mundus fallit.xxxvi.a.
mundus dupliciter accipitur.clxvi.a.
mundus pro pctõribus accipit.clxv.b.
Wincendus est mundus.clxxxi.f.
mũdus nõ tãdiu durabit q̃diu durauit folio.xxvij.a.
mundus qũo mundũ odit.xlv.e.
mundus non est coeuus deo.ccix.b.
mundus varie capitur.cxxx.f.
mũdi tenebrarũ harũ rector diabolus. folio.clxv.g.
mundi diuersi.xlv.e.
mũdicia cordis preparat ad visionem dei.folio.cx.c.
Dia munda mundis ironice dictũ ac virtuose pronũciandũ est. clxxxij.d.
Qũo alter alterũ a delicto mundent christiani.clxxxiij.g.
Ab omni delicto mundari et nouum hominem fieri.clxxxij.e.
mutabilitatis mors non est in deo.cci.f.
murmurans in deũ reprobat.xlii.d.
Ob murmurantiũ in iudicia dei reprehensio.xlv.f.

Wasci p xp̃m voluntatis est t gre.cxiiii.a:
Wascunt filii ire.clv.b.
Watura clvi.b.
Watura humana xp̃i nõ cõuertet in diuinitatẽ xp̃i.cxvi.a.
Watura docet nõ facere aliis quod fieri nolumus nobis.ix.b.
Watura docet id faciendum aliis quod factũ velimus nobis.ix.b.
De statu nature instituto.cxviii.b.
Stabilitas nature institute.cxix.b.
Wati ex carnẽ nati scõm spm̃. cxlviii.e.
Quomõ nos nati ex deo.cxlvi.a.
Regula catholice fidei de duplici natura xp̃i.cxv.d.
Wauis secura nob est humilitas xp̃i crucis.iiii.d.
Waufragis idẽ est q̃bus aquis submergãtur.cxxxviii.b.
Wegatio fit factis quoq̃.ccx.a.
Et omnes mali catholici negãt xp̃m in carne venisse.ccx.b.
Wemo nihil est.cliii.f.
Weptunus.clxxx.d.
Opiniones de nerone.cxc.a.
Wihil satiat preter deum.cxlix.c.
Witimur in vetitum.xxiiii.e.
Wobilitatẽ terrenã contẽpsit maria io⁹ sepb fabro nubens.ccxxiiii.e.
Woua que amanda sunt.cxxx.e.
In visione dei nihil noui fit.c.g.
Quomõ oia fũt noua facta.cxxx.d.
Quare de⁹ dicit se nõ nosse peccatores.folio.xxiiii f.
Wõ ois nouitas sed vana dãnat. cciì.e.
Cur diligens deũ nõ noscere deũ sed nosci ab eo dicatur.clxxv.h.
Wota erant scientie dei q̃ nondũ erãt facta: et quomõ ea optatus est. ccxxii.e.
Wubere licet ante votũ: supbire nunq̃. cxcix.e.
Wõ nubere et ꝓficere ꝑstat q̃ nubere sed nubere melius est q̃ nõ nubere t retrocedere.cxcix.g.
Welle nubere ĩ q̃b⁹ dãnabile ẽ.cxcix.d
Wuditas quõ non peperit ꝓthoplastis ante peccatũ rubozem.xxvii.a.
Wummũ querit pestilẽtia.clxiii.d.
Wumerus sctõ ꝓ dei ꝑscientie certus est. xxxix.b.
Wuptias deus fecit.cxcvii.g
Wuptie nõ fũt male q̃ q̃ virginitas melioz.cxcvii.f.
Wuptie sunt in remediũ canine infirmitatis.lxxxix.a.
Wuptias xp̃us ꝑsentia sua approbauit cxcvii.g.
Regula nuptiarũ.lxxxv.e. Vide de nuptiis in vocabulo matrimonium.
Wec tertie nec q̃rte nuptie damnant:

Tabula.

quãcũ nõ sint sine verecũdia. lxxxix. e
Scõe nuptie etiã beate sũt: sed viduitas beatior. lxxxix. c.
Mũcios habet deus ꝓpter nos. clvii. g.
Mutrix mater. clxxxv. d.

Obediẽtia xpi vsq; ad quid extendatur. clxxi. d.
Obedientie laus. xix. b.
Quali modo obediẽtia est exhibẽda. lvij. c.
Obediẽtia patrũ ab immũdis abstinentium. clxxxj. f.
Necessitas obediẽtie ꝛ penitẽtie. ciiii. c
Iniquissimũ est velle sibi obtẽperari a minoribꝰ et nolle obtẽperare maioribus. cj. f.
Obseruatio temporis damnat. cxlvi. g.
Obseruatio dieꝝ quale pctm̃ sit. cxlvi. f
Obduratio dei quid sit. xlii. g.
Quomodo deus obdurat. xlii. e
Obiurgãdi officiũ nulli est impẽdendũ nisi ex dilectione. ccvij. c.
Oceani magnitudo incõparabilis. cxx. b.
Oculus nõ lumẽ dici potest homo. iiii. a
Oculus anime est mens pura. cxi. c.
Oculus videt in instanti simul distantia et ꝓpinqua. cxx. f.
Ictus oculi emissio radiorum. cxx. a.
Oculi xpi sũt apostoli. cvi. c.
Quomodo oculi xpi infirmati sũt ab inopia. cvi. c.
Ocium laudabile. cxcvii. d.
Inter ociũ ꝛ actuositatẽ temperãdũ est. cxcvii. d.
Odium esau. xlii. a
Odor bonus quomodo necat. cxxii. h.
Fama bonoꝝ ꝓdicatoꝝ est bonꝰ odor xpi quo viuũt boni laudãtes et inuidi dolentes moriunt. cxxii. f.
Bonꝰ odor xpi est ꝓdicatio veritatis. cxxii. h.
Odor bonus nõ efficitur malus ꝓpter inuidos. cxxii. f.
Officium pastoris. cxlix. g.
Officium et finis quõ differunt. cxxv. a
O homo tu quis es / quõ sit plena respõsio. xlii. g.
Olea in oleastrũ inseri solet nõ ecõuerso. lii. c.
Oleum vnctiõis xpi. ccxii. e. Oleũ exultationis est spũssanctus ibidẽ. f
Oẽs viuẽtes sũt miseri medico egẽtes. cxcv. e.
Oẽs ire in ꝺõdenationẽ ꝓ adã. Et in iustificationẽ ꝓ xpm nõ sũt ꝺria. xxiii. c.
Oibus dicit qõ electis dicit. clxxix. f.
Onus portandũ sed nõ in te suscipiẽdũ est. cliii. e.
Onera diuersa. cliii. c.
Portãtes inuicẽ onera. cliii. e.
Quomõ onera supportanda. cliii. d.
Opus dei est q̃ iustus q; iustꝰ. clxxiiii. b.
Opus misericordie plus ꝓdest facienti q̃ cui fit. cxxiii. f.
Opus iusti nõ semp nob faciendũ. cli. b.
Opus bonũ nõ est sine fide. xiii. f.
Opus nõ est bonũ nisi eius bonitas tribuatur gratie dei. cviij. b.
Opa nõ sũt ante fidẽ bona. xiii. c
Opera quedã nõ vituperãda: sine vituperanda fiunt. ix. e.
Opera manuũ dei. clvi. b.
Opa manuũ dei sũt celi que deꝰ xbo et manu fecit. ccxii. g.
Opera recta fiũt corde directo. ccxv. b.
Opera legis in sacramẽta et mores diuiduntur. x. c.
Opa q̃dã bona videnꝝ et nõ sũt. xlviii. a
Difficillimũ est inuenire aliquẽ q̃tũcũq; prauũ qui viuat sine bonis opibus. ix. g.
Opera bona voluntꝝ videri. clxxvi. f.
Mala opera interdũ sũt blasphemie in deum. xcix. b.
Opera carnis. cl. e
Opera legis nõ iustificãt quãdo faciẽs ea attribuit sibi. xi. d.
Opera sine fide. cxlix. b
Opera q̃ sũt dicenda bona. xiiii. d.
Opera mie verum sacrificium sũt. lv. b.
Opera misericordie. clxxvii. d.
Opera sathane vera. cxc. b.
Quale opus preceperit aplus. cxc. b
Opera misericordie nõ ꝓsunt fidei integritatem. cxcvj. b.
Operarij nõ perdurãt in labore nisi pascantur nec ꝓdicatores in euãgelizatione. cxcix. b.
Operũ attentio demõstrat artificẽ. v. b
Opatur deus fidem in nobis. clxxii. d.
Cũ gaudio opaꝝ in agro q̃ fructũ videt ex labore. ccxxvij. c.
Opãtes mala i nocte opanꝝ clxxxviij. b
Quõ deꝰ mittet opationẽ errorꝭ. cxc. c
Inseparabilis est operatio patris et filij. xci. d.
Oportune et iportune ꝓdicãdũ. ccvij. d
Oportunitas est omni medicamẽto necessaria. ccvij. b
Oro qõ impetrat donũ est dei. xxxvij. d
Orationes. cxciiij. h.
Sine intermissione orare. clxxxviij. f
Orandum etiã ꝓ ꝓsecutoribꝰ. cxciiij. h.
Orationib9 credentiũ credũt nõ credẽtes. cxc. f.
Orandũ est vt credãt audiẽtes: nõ solũ ꝓdicandum. clxxij. e.
Deꝰ vult sublimes oone humiliũ cõuerti. cxcv. a.
Quare hieremias ꝓ regibus babilonijs orare iubet. cxciij. f.
Quare orandũ ꝓ potestatibꝰ sublimibus. cxciij. f.
Cur orandũ sit ꝓ nolẽtibus credere. folio. xlvij. d.
Prepatio ad oronẽ in tẽplo. lxxvij. b
Ordo naturalis inter hoies. clxxxiij. a
Originale peccatũ ad condẽnationem sufficit. xvij. f.
Error pelagianoꝝ de peccato originali. xvij. a.
Originale etiã solũ obnoxios dãnatiõi facit. xix. f.
Originale pctm̃ vnde trahitur. xxvij. b.
Originale peccatũ sufficit ad condẽnationẽ. xxij. a.
Paruuli nõ baptizati ꝓpter originale damnant. vij. b.
Originalis peccati generalitas. xvij. e.
Ortus cõclusus ex q̃bus cõstet. cciij. d.
Os iusti obstrui debet i laude ꝓpa. xi. d
Ostendere ꝓ facere capitur. ccviij. g.
Ossa corpis xpi frigunt. cxxxvj. a.
Oues quibus pastor vita est: in celo sũt clxxvj. d.
De oueꝫ xpi nõ rapit lupus. cciij. c.
Oues electe aliquãdo se ignorant sed a pastore noscunt. xxxix. g.

Pacifici quõ noscant filij dei. ccxxv. f.
Pacẽ scriptura habens secum habet pacem. cxl. c.
Pagani mirant ꝓphetas ꝓpletas esse de christo. xlviij. g.
Pagani nõ dicũt fratres nri. lxxxvij. b.
Pagani glia de bono ope nõ est apud deum. xiij. e.
Pagani quomõ non liberant de corpe fo. xxvj. g
pagani xpo debent q̃ hoies creati sunt. folio. xv. c.
Panes occulti sunt hereticoꝝ errores folio. ccvij. f.
Quare xps in pane et vino cõmẽdauit suũ sacramentũ. xcviij. h.
Quomõ panis de mẽsa traijcit̃ p matris mamillã ad paruũ infantẽ: sicver
Parẽtibꝰ impẽdere curã docuit saluator in cruce. cxcix. b.
Parẽtibus obediendũ. clxv. a.
parẽtes duo genuerũt nos ad mortẽ et duo ad vitam. xxxiij. h.
Paruuli lacte alendi. lxxj. h
Participes seu cõsortes xpi sũt xpiani vncti quidẽ sed minus q̃ xps. ccxij. e
Paradisus quõ hic accipiat. cxxxvij. a
Particeps nri factus est xps: vt diuinitatis eius ptices simus. ccxiiij. b.
Passio xpi distinxit spiritalia de carnalibus. ccxx. d.
Passio xpi est distinctio bonoꝝ tẽporalium et spiritaliũ. cij. g.
Sine amore xpi passiõibus nõ cõmunicatur. clxxiiij. b.
Pastor diligẽdus. clxvij. b.
Pastores boni cur ita dicunt. cix. b.
Pastores male viuẽtes occidũt gregem suũ. ccx. b.
Pastor. folio. clxvij. b.
pascha trãsitus. lxxix. g
pascha nomẽ est hebraicũ. lxxix. g
pascha quomõ interꝑtatur. xliij. c.
pasce diuersa celebratio et celebrãdi ratio vbi de pascate iudeorum plurima scitu digna disserunt. ccxxv. b.
Quare in ꝑmo mẽse celebrat pascha folio. lxxix. b.
Quare nõ celebramꝰ pascha in die q̃ iudei nec ritu eoꝝ sed in dñica lxxx. a
pascẽs oues vt sue sint se nõ xpm amat. folio. ccv. b.
Pater celestis antiqs patribꝰ aliqñ fuit visus. cxciij. a.
Pater in diuinis non habet patrẽ vt sit sicut filius. lv. c.
An ex patre et ꝑ patrẽ. an ex filio et ꝑ filium sint omnia. liij. e

Tabula.

Pater et filiꝰ et ſpūs ſctūs vnus deꝰ eſt folio.xcj.d.
Pater tradēdo filiū: et filiꝰ tradēdo ſe bene fecit iudas autē male.xl.b
An ſolꝰ pr̄ inuiſibilis dictꝰ ſit.cxciiii.c
Pater an nobis recōciliatꝰ fuerit p̄uſq; filius mozeret.xvij.d.
pater celeſtis mozit nobis in enigmate xxxiiij.g.
pater opatus eſt cū filio non paſſus nec natus.cxlv.c.
pater nos fecit nō genuit.cxlvj.b.
Cur vetat dñs patrē vocare in terra lxxix.c.
pater et filius vnū ſūt.clxx.a.
pater an natura ſit.cxlvj.d.
patris et filij equalis potentia.ccj.b.
prēſſfamilias etiā iniqui gaudēt appellari.clxv.c.
Boni pr̄is familias officiū.clxxxiiii.e
Patria maioꝛ ē pr̄eꝫ nō deo clxxxiiij.c
patria xp̄i populus iſrael.lij.a.
In patria nō eſt oꝛādi locꝰ.cxxviij.b
Patriarche et ꝓphete ſciebāt q̄d celebrabāt ppꝰs autē ignoꝛabat.ccxxj.b.
Patientia.xcviij.b.
Patientia neceſſaria eſt.cxi.a.
Patientia habēda eſt de plato nō bene p̄ecipiēte.lviij.c.
patiēcie neceſſitas.xxxvij.a.
patientia in tribulatione.xxxvij.b
Pauci paſtoꝛes mercennarij multi.
paup deꝰ q̄ deo oīa bona tribuit.cix a.
Paup deꝰ in aīo eſt non in ſeculo.ccij.d
Pauptas xp̄i nos diuites facit.clxx.b.
Pauptas chriſti.cxxxiij.e.
Paulus apꝰs cur nomē ſuū mutauerit docetur.i.d.Quō dictus ſit modicus ibidē.r e.Quō ſit fimbꝛia deveſtimēto dñi.ibiď. Quō a cōuerſo ꝓconſule paulo paulꝰ ſit dictus ibidē.f.
Paulū iuraſſe et eius iurandi modꝰ dicitur.folio.iij.a.
Quomō paulꝰ in lege ſine q̄rela conuerſatus ſit.clxxiij.e
Intentio pauli eſt vt humiliet̄ homo et exaltet̄ deus.lxv.b.
Pauli amoꝛ ardemꝰ: q eū qualē ſe p̄dicat vixiſſe credimus.cxxxj.c.
Pauli merita a gr̄a di depēdēt. ccvij.b
Paulus peccata ſua dimiſſa recitat vt nemo deſperet.cxcij.b.
Paulus ſtabulariꝰ cui vulneratus cōmiſſus eſt.xcij.c.
Quō paulꝰ libertate p̄udēti cōgruebat conſuetudini iudeoꝝ.xcv.b
Quō paulus tanq̄ egrotus miniſtrabat egrotis.xcv.a.
Paulus verus diſpēſatoꝛ et maxime fidelis.folio.xcv.b.
Apoſtolus eſt abyſſus.lxxviij.c.
Quō oibus oīa factus eſt nō p mēdaciū aut fictionē ſꝫ p cōpaſſionē.xcv.b bū carnē factū eſſe declarat.lxxij.a.
Paulus virgo lxxxv.b.
Nō in ſynagoga p omnē diē ſed in foro p omnē diem diſputabat.xciij.d.
Apli verba p̄nunciatiua nō impꝛecatiua.ccvij.g.
Paulꝰ gr̄ebat oues paſcere nō ſeipm.xciij.f.
Quō ſe extentū dicat apꝰs.clxxv.e
Quō nuditatē paſſus ſit paulus quer̄ens primo regnū dei.cxxxv.e
Fidei initiū paulꝰ ſe a deo accepiſſe fatetur.clxix.b.
Apꝰs athenis non opabatur manibus.xciij.d.
Cōuerſio pauli ex ſola gr̄a di.cxiij.c
Quid apꝰs nondū accepat quod ad pfectionē defuerat.clxxiiij.d.
folio.clxviij.d.
In quo paulꝰ plus laboꝛauit.cxiij.e.
Paulus confeſſus eſt infirmitatē mentis.xxvj.b
Ad vitandā elationē paulꝰ habuit ſtimulum carnis.xc.b.
Quō apꝰs ſe xp̄m ſecūdū carnē neget cognoſcere.cxxix.b.
Pauli patientia a ſpiritu ſctō iuuabat.cxxxj.d.
Apꝰs ſe negat.cxliij.d.
Paulus maluit negotia xp̄i ꝓnoꝝ p cōtēptibiles iudicari q̄ deferri in foꝛū.lxxxi.a.
Quō paulꝰ archana vidit.cxxxvij.c.
Paulus in ſua pſona genus hūanū cōplectitur.xxix.b.
De coꝛpali ope beati pauli..xciij.b.
Quō paulꝰ oībus oīa factꝰ eſt.xcv.c.
Quō paulꝰ fecit ſe ſeruū oīm.xciiij.b et quō fuit ſumentū xp̄i.ibidē.g
Apꝰs an de ſe.an de eo q̄ ſub lege fuerit loquat̄.xxxj.f.
Paulus inuenit deū debitoꝛem in iudicio.ccviij.c.
Quō apoſtolus pctōꝝ primus fuerit cxciij.b et d.
Exultatio pauli.clxix.a.
Paulus iniq̄tate p̄mus oīm: manibus ſtephanū lapidauit.cxciij.c.
Paulus mons.cxiij.g.
Tedium pauli.clxix.a.
Paulo nō redderet coꝛonā iuſtꝰ iudex niſi dediſſet gr̄am pius pater ccvij.b
Quomō parturiat iterū apoſtolus iā xp̄ianos.cxxxv.b.
Quō deus magnificādus ex conuerſione pauli.cxl.e.
Paulus apꝰs p xp̄m vt deū: nō vt hominē moꝛtalē factus eſt.cxxxix.f.
Paulus pctā ſua confitet̄ vt gl̄ificetur qui ea dimiſit.cxl.f.
Datus eſt angelus ſathane ꝓ paulo a deo nō a diabolo.cxxxvij.e.
Quō ſapiēter gl̄iari potuit apoſtolꝰ.cxxxvij.d.
Pauli continētia.lxxxv.a.
Paulus non voluit ſe non exauditum.cxxxviij.a.
Apꝰs luctās nō ſubiugabat.xxvij.b.
paulo fugiēti cura gregis fuit.cxxxvj.a
paulus habebat hoꝛas diei ad p̄dicandum deputatas.xciij.d.
paulus cur petrū arguerit.cxlj.e.
paulus artē quā non nouerat didicit: ne grauaret auditoꝛes ſuos.cxiij.f.
paulus ſuo ſtipēdio militauit.cxiij.e.
paulus quō regalia deuitanda cenſuit.folio.cxlj.e.
pauli auctoꝛitas quomō acq̄ſita.cxl.f.
magna commēdatio pauli cxiij.d
paulus vir in vitate fir miſſimus.cxvj.f.
Si paulus nō cōp̄hēdit quis ſe cōp̄hēdiſſe dicet.clxxv.g.
Inter merita ſua apꝰs ſe pſecutoꝛē dicit.clxxiij.e.
pauli laus.cxxxvij.g.
paulus angeli pfectionē nondum habebat.xxvj.a.
paulo neceſſitas impacta eſt.lxj.a.
paulus miles caſtroꝝ celeſtium nō pulſus.xcj.e.
Paulus paradiſus ſpiritalis.ccxxvij.g
Diuerſa flumina ex animo pauli fluētia.ccxxvij.g.
Paulus pfectius obtulit deo ſacrificiū q̄ abel.ccxxvij.b.
Paulꝰ pfectius genꝰ humanū ex mediis fluctibꝰ liberauit q̄ noe.ccxxviij.a.
Paulus ſua doctrina animalia ferocia fecit mitia.ccxxviij.a.
Paulꝰ oīa reliqt q̄ abꝛahā. ccxxviii.b.
Paulus ioſeph in pudicitia ſuperauit.ccxxviij.c.
Paulꝰ optauit deleri de libꝛo vite moyſes tm̄ cum ceteris perire. ccxxviij.e.
Paulus dauid helye et iohanni baptiſte p̄refertur.ccxxviij.e.
Paulꝰ angel̄ venit cōparādꝰ.ccxxviij.f
Paulus cūctos hoies r p̄ſentes et futuros virtute trāſcendit.ccxxviij.g.
Paulo maioꝛ erat cura cōmiſſa q̄ p̄incipibus vel regibꝰ.ccxxviij.b.
Paulus delectabatur in ſuis afflictionibus.ccxxviij.b.
Paulus optabat pauptatem et alia aduerſa vehementius q̄ hoies mūdales ad p̄roſpera.ccxxix.a.
Paulus moꝛtē reputabat ludū puerorum.ccxxix.b.
Paulus in ſuis doloꝛibꝰ et afflictionibus cōſolabatur.ccxxix.b.
Paulus deflebat aliozum pditionem.ccxxix.c.
Paulus digniꝛ celo ccxxix.c.
Paulꝰ i tra vitā duxit āgelicā.ccxxix.d
Paulo maioꝛ hominū cura cōmiſſa eſt q̄ angelis.ccxxix.d.
Paulus afficiebat erga ſuos pſecutores ſicut pater indulgētiſſimus erga filiū freneſi tactum.ccxxix.f.
Paulꝰ vt pater filios curabat.ccxxix.b
Paulus ꝓ ſalute ꝓximoꝝ omia impendebat ccxxx.b.
Paulus a nobis imitandus eſt quo ad charitatē nō aūt q̄ ad miracula. ccxxx.b
Paulus excecatus eſt vt clarius inde videret.ccxxx.c.
Paulus cecatꝰ eſt nō tenebꝛarū obſcuritate ſed nimietate luminis. ccxxx.d
Paulꝰ ante excecationē nō credidit nō obſtantibus miraculis.ccxxx.d.
Paulꝰ artē exercebat i pellibꝰ.ccxxx.b
Paulus et aquilla erant artis ſcenofactoꝛie.ccxxxj.a.
Paulꝰ ſigniferꝰ regis celeſtꝭ.ccxxxiiij.a

Tabula.

Paulus nō in sublimitate sermonis vl eloquētia iudeis loquebat.ccxxxi.a.
Mirabilius est paulū sic vniuersū oz bē cōuertisse q̄z hoiem nudū potētissimas acies in bellū voces q̄z armis munitissimas superare.ccxxxi.b.
Paulus quare excecatus est.ccxxx.c.
Paulus nō solū gr̄a dei sz etiā sua volūtate tantus effectus est.ccxxxij.a.
Paulus nec temerarie i pericula irruebat nec timide ea quādoq̄ fugiebat. ccxxxij.b.
Paulus varius et multiplex sine dissimilatiōe p tp̄m necessitate. ccxxxij.b.
Paulus q̄q̄ aliquid de se grāde loquebat quādoq̄ diuiniter se humiliabat. ccxxxij.f.
Paulus maledixit alexādro errario sine tamen iracundia.ccxxxiij.e.
Pauli patientia.ccxxxiij.f.
Paulꝰ neminē increpabat vl puniebat ex odio sz magis ex amore.ccxxxiij.f.
Paulus sacerdotē vltionē cōminatus est.ccxxxiij.f.
Paulus sua p̄nt̄ia egritudies curabat et demones fugabat.ccxxxiiij.b.
Paulus ob zelū quē in deum habuit a domino electus est in gentū doctorē ac magistrū.ccxxxiiij.c.
Paulus non sacerdotiū sed ministeriū arripuit.ccxxxiiij.d.
Paulus q̄q̄ adeo multis virtutibꝰ donatus esset non renuit tamen apostolis non obedire.ccxxxiiij.e.
Paulus quare ad cesarem appellauit z morē sepe distulit.ccxxxiiij.
Paulus in vinculis maiorē in fidelibꝰ causabat fiduciam.ccxxxiiij.g.
Paulus tpe persecutionis maiorē habuit in sermone efficatiā. ccxxxiiij.h.
paulus et ceteri p̄dicatores sūt iumenta xp̄i.folio.xciiij.g.
peccatū nolentibꝰ nobis agit illicita desideria sed nō perficit.xxx.b.
peccatū q̄ in nolente est pena pcti est. folio.xxx.c.
peccatū quomō sine lege dicatur mortuum.xxxi.c.
peccatū cōsistit i solo actu volūtatis.vi.d
peccatū originale quomodo p transit in omnes.folio.xix.d.
peccatū vocat infirmitas q̄ merito pcti contingit.cxlix.g.
peccatū quomō p virū et nō p feminam intrauit.xxij.g.
peccatū ne esse nobis aliud est q̄z peccatum regnare in nobis.xxj.c.
peccatū delictum.cli.g.
Sine pctō nemo est.clxxxiij.g
Peccatum nihil est.xc.e
peccatū solū est in voluntate.xxx.c.
peccatū factū est relicto deo.iusticia nō fit sine deo.cxliij.c.
peccatū z crimen differūt.xxxiij.h
Nemo peccat nisi cōtra charitatē faciat.folio.lx.b.
peccatū hic nō p̄sumit sed minuit ccix.c
pctm̄ quasi scorpio ē fo.cxxj. A victoria de pctō est dei donum ibidē.b.
peccatū in omnes transiens.xviij.c.
peccati carnis grauitas.lx.f.
peccatū dicit qō p pctō offert.cxxx.h.
peccata q̄ ex superbia oriūtur dicunt pctā et pene peccatoz.vj.f.
peccatoz remissio attribuit spirituisctō folio.xxxiiij.e.
peccatoz graui9 sonat q̄z peccās sicut irrisoz q̄z irridēs z̄c.cxlij.b.
peccata nr̄a deū nō inquināt.lv.f.
peccata ex deo nō sunt.lv.e.
peccatoz oīs p̄uaricatoz est.vij.f.
peccantes in lege qui sunt.vij.b.
peccatores nō inducit deꝰ ad malū: sed deserit dignos deseri.v.g
peccās in fratrē peccat in xp̄m. fo.xci.f.
pctā vniuersa baptismo soluunt xxvij.d
peccans cōtra mandatū sup modū peccat.fo.xxvij.g.
Nō peccās nō damnat.vij.b.
pctā interdū sacrificia vocātur.cxxxj.a.
peccata quomō tecta sunt.xiiij.d.
Quō pctm̄ est aculeꝰ mortis.cxx.d z.e
precatio.folio.cxciiij.g.
Leuia pctā nō sūt contēnēda aut parui pendenda.clxxxiij.e.
peccare in maloz est potestate: sed non hoc aut hoc p malicia suā facere.liij.b
Esse sine peccato soli xp̄o conuenit. clxxix.b.
Boies fiūt nihil cum peccant. xc. e.
peccare p̄pzie solū cōuenit vtentibꝰ arbitrio rationis.lxxxj.f.
peccātibus remota dei mia relinquitur damnatio iusta.xlv.c.
Justus hic nō est sine peccato. cciv.c.
peccatori quia homo est: nō quia pctōr subuenietur cliij.b.
pecora nō possūt iudicare de corpibus secūdū ratiōes incorpales.cxxvij.b.
pecunia matri et domesticis tribuenda folio.cxcix.c.
pedes sanctoz etiā manibus interdū lauandi sūt.folio.cxcix.c.
Sub pedibꝰ xp̄i erit oīs inimicꝰ eius aut adoptatus aut victus.ccxiij.b.
penitentia reprobozū est dānabilis.penitētia p̄sentis vite est vtilis.fo.vij.b. de impenitētia autē vide suo loco.
Vera penitētia sistit vindictam diuinam.folio.ciiii.c.
penitētia a mortuis opibus q̄ sit.ccxvj.c
pena nobis facta est natura.clvj.b
pena cur p̄ductior sit q̄z culpa. xxxvj.f.
penne animarū.folio.clix.a
pene huiꝰ seculi z futuri.vi.f.
pena corpis ab ope pcti reuocat.xxi.f.
pena datur solū p̄pter demerita.vi.d.
perseuerantia a deo est.clxxij.c.
perseuerantia a deo est z ab eō petēda. clxxxiiij.g
persecutiōes nō morient hic nisi diabolus moriat.ccvj.b.
perficere bonū.xxxj.e.
Quomō p̄ficiamur in sciētijs.clxxvj.c
perfectio huius vite.clxxvj.a.
perfectio boni.folio.xxx.f.
perfecta dei dilectio.clxxvj.b.
Quomō hic p̄fecti sint in cursu nō in effectu.clxxvj.a.
Quid p̄fectionis ap̄lo adhuc deerat folio.clxxv.c.
perfectū quod in spe est dicit.clvj.c.
perfecti nō sperāt mercedem securā de perditis sed de saluatis.clxxxvj.a
percūctatio z interrogatio differūt xl.d
p̄sona nr̄a persona est ecclie corpis xp̄i. folio.clxxix.e.
persone in enāgelio tres pastoz.fur mercennarius.clxviij.b
peregrinamur in corpe.cxxviij.g.
peregrinari quid sit. fo.cxxviij.b.
peregrinatiōis nr̄e causa.lxiiij.a.
perire deo cui cōueniat.folio.lx.a.
percussa petra passionem xp̄i significat folio.xcvj.c.
petēs in xp̄i nole impetrat.cliij.b.
petrus obediēdo rarius et sancti9 p̄buit posteris exemplū q̄z paul9 resistēdo. folio.cxlj.g.
petrus errare potuit.cxli.g.
petrus xp̄m negauit.cxcv.g.
petr9 ore nō corde xp̄m negauit. xlviij.f
Petrus multa tormēta passus est q̄ tm̄ timebat.ccxxxiij.c.
plenus et inflatus.ccj.b.
plebs dei que sit.fo.l.d.
pleonexia.folio.cc.b
p̄cepta noui et veteris testamēti eadē fere sunt.ccxvij.g.
p̄cepta legis sine gratia ip̄leri nequeunt.clxxiiij.b.
p̄cepta duo charitatis vnū sunt.lix.c.
p̄cepta veteris testamēti umbre sunt. folio.ccxxi.a.
p̄cepta duo charitatis.folio.lvj.b.
p̄cepta legalia umbre fuerūt futuroz folio.clxxxj.g.
Ad charitatē refert oē p̄ceptū.cxcij.a
p̄ceptoz decalogi diuisio.lix.g.
p̄ciū bonoz deus est.lxx.e.
p̄ciū redemptozū quid sit.xv.e.
Quō p̄ces innotescūt deo.clxxvj.g
p̄destinatiōis z gr̄e p̄clarissimū lumē xp̄s est.ii.a.
p̄destinatio sctoz in xp̄o claruit ibidē
p̄destinat9 est autē xp̄us esse caput ecclesie.ibidē.b.
p̄destinauit deus xp̄m et mēbra eius diuersimode.fo.ij.c.
p̄destinatus est autē scōm humanitatem non secundū diuinitatē. ibidē.e.
Non sūt plures p̄destinati q̄z reprobati.xviij.e.
p̄destinatio q̄d sit.xxxix.b.
p̄destinatio.folio.clvj.g.
p̄destinatio.xxxix.c.
p̄dicere.cxlv.b.
p̄dicator debet tanq̄ filius non tanq̄ seruus ministrare euangeliū.xciiij.e.
p̄dicator est bos triturās.xciiij.g.
p̄dicatores nō dant incremētū spirituale sed adiuuant.lxxiij.d.
Omnes p̄dicatores sunt ministri xp̄i folio.lxxij.f.
p̄dicatores sūt ascendētes et descendentes. clxxxv.f.
p̄dicatores semē xp̄o mortuo suscitāt

Tabula.

folio.lxvj.c.
Amātes bonos p̄dicatores bono odore illorū viuunt inuidi moriunt.folio cxxij.g.
Hoc p̄fiteri debet p̄dicator q̄ audītores scire oportet et nō q̄ scire non possunt.lxix.h.
Ex ambitione predicans et libidine coiēs bonū fructum facere p̄t.folio clxvij.h.
Ad quid ordinatur p̄dicatio.lxxiij.g.
Frustra laborat p̄dicator nisi intrinsecus operet creator.lxxiij.g
cōparat p̄dicationē culture arboris.folio.lxxiij.d.
prelatus bon⁹ nutritor est: malus tētator.lviij.a
prepositi sua querētes mercēarij sunt.folio.clxvij.f.
preputium.clxxxj.a.
Presciētia dei nō cogit ad peccādum.xlix.b.
prescientia dei.clvj.h.
prescivit quādoq̄ p̄ p̄destinauit accipit̄r.folio.l.e.
prescitos de⁹ nō crearet:nisi bonor̄ vsibus accomodare sciret.xlv.a.
prescire.folio.cxlv.b.
presumptio meritor̄ nō sunt credere in christum.fo.xlix.f.
presūptores temerarij molestissimi sūt.folio.cxcij.d
Diabolica p̄sumptio.xcvij.e.
Non presumēdum est de se.ccxxv.b.
presentia contēnenda.clxxv.f.
preter r p̄terq̄ pro cōtra accepta'.folio cxxxix.f.
preteritum pro futuro poni docet.folio ccxij.f.
preterita censenda sūt cuncta tēporalia folio.clxxv.g.
preterita postponēda.clxxv.e.
prevaricator notat.fo.xj.e.
prevaricator est oīs pctōr.viij.f.
pietas quid sit.folio.xii.c.
pietas est sapiētia.scientia est abstinere a malo.folio.cv.e.
pignus.folio.xxxiiij.c.r.cliiij.f.
pinguedo leticie apli.cxxxiiij.c.
pinguedo aime nostre.folio.cxxxiiij.a.
Fideliter p̄cedit piscator r būilite sequitur orator.lxix.a.
Nō p oratorē piscatorē:sed de piscatore lucrat⁹ est imperatorē.lxix.b.
philosophi gētiles quō veritatē cognoscere poterāt.iij.e.eor̄ vanitas.ibidem.
philosophi cognouerūt deū esse vitā et veritatē:sed nesciuerūt ad ip̄m veniendi viam.fo.iij.f.
philosophi cognouert deū incorporeū: incōmutabilē:a nullo p̄ductū oia p̄duxisse.folio.iiii.b.
Philosophi ob metū a sua doctrina destiterunt.ccxxxi.g.
phi sine christo philosophantes inciderunt in demones.fo.iij.e.mutātes veritatē in mendaciū.ibidem.f.Cecitas autē cordis eor̄ est pena pcti.fo.v.e.
Quorū supbā ingratitudinem de⁹ sepe vindicat.ibidem.f.
phia que euitari debeat.fo.iiij.g.
primitias spūs habere q̄d sit.xxxv.f.
principes q̄bus timendi.lviij.d.
principia intellectualia sunt oīb⁹ a deo insita.ccxj.e
polliceri.fo.cxlv.b.
pompa funebris viorū est solamen:nō mortuorum leuamen.clxxxvi.g.
pondus quid sit.lxxv.b.
postulationes.cxciiij.h.
posse habere fidem est nature.habere fidem gratie.fo.cxc.g.
potestas tenebrarum.clxxviii.c.
potestas interior diaboli occisa est.folio.clxxxi.c.
potestas tenebrarum.clv.d.
Dicti sunt credere non potuisse q̄ noluerunt.fo.cciij.f.
Nocēdi ptās bonis r malis prodest.folio.lviij.f.
potestas domini in seruis.clxv.c.
promittit de⁹ quod ipsemet facit.folio ccxviij.d.
promissio fit superflua vbi res promissa ostenditur iam exhibita.ccxx.h.
promissa iudeis ablata sūt eis.ccxvii.h.
promissa veteris testamenti ad terrenā spectant felicitatē: cur autē promissa sint.ccxvij.g.
promissiones dei.lxv.f.
promissa chirographo dei plurima impleta sunt:r reliqua implebunt.folio ccxxi.g.
promissio facta est incircūciso.xiii.g.
promissa veteris testamenti.clviij.a.
prohibitio pcti nisi adsit gr̄a auget el⁹ desiderium.xxiiii.c.
prophet fuit etiam deus.ccxi.b.
Fuerunt pphete in ecclesia post christi ascensionē.fo.cvij.a.
prophetia ad mentē pertinet.cxi.g.
Quibus datus spiritus prophetie p apostolum intelligitur.fo.clx.c.
prophetia non est donū gratū faciens folio.cvij.b.
Omnis professio in ecclesia habet fictos.folio.cxcix.f.
probabilitas articuli de resurrectione carnis ex credulitate magnor̄ mirabilium.fo.lxviij.b.
pronūciatio ābigua obseruāda est.xl.c.
Qui prope r qui longe fuerāt christo aduentāte.clvij.
propiciatorij descriptio habet.ccxix.b.
propiciatorū significat misericordiam dei.ccxix.e.
propagatiōis non imitationis pctm̄ in omnes transit.xviij.e.
prouidētie dei certitudo.xxxviij.f.
Alia cā puincie est alia ecclie.lviij.g.
prouerbiū cartaginensiū.fo.clxiii.d.
prosperitas seculi corrumpit.ccvi.c.
proximus.fo.clxi.b.
proximus est plus q̄ corpus nostrum a nobis diligendus.cxci.b.
proximus quis sit.fo.lx.a.
pugna x̄piani.ccvi.h.
pugna adulti baptizati.xxi.a.
pugna et qualis q̄re in nobis p̄mittūtur a deo.xxxj.c.
Deus pugnātem sic spectat vt adiuuet et p̄miet.xxxj.b.
pulmo cui ysopus herba medet superbiam significat.ccxij.a.
punitio iudeorum.li.g.
Quare p sctōs viros aliqua peccata morte punita sūt.lxxix.d.
purgatio mentis necessaria ad videndū diuinitatem x̄pi.lxix.g.
Plures erūt dānati q̄z saluati.xxij.f.
prudentia carnis que sit.xxiiij h.
prudētia carnis vel spūs eius que vel q̄ sit.folio.xxv.a.
per pluuiā volūtariā significat gr̄a qr volūtarie et gratis datur.fo.xvij.b.

De littera.Q.

Quadraginta annis p̄mus fui.i.semp.Quadragenarius enī inducit integritatem.ccxiiij.h.
Quadruplex status hoīs.xxx.f.
Quadruplex vita hoīm.xxxij.e.
Querere debem⁹ facie dñi semp.ccvi.a
Que sursum sunt querere.clxxxij.f.
Qui aliud in ecclesia q̄z deū q̄rit:non est rectus aut castus.clxviij.c.
Pernicioſum cōsilium querere que sua sunt.cxvi.c.
Querela malorum et hereticorum de deo.xlij.h.
Querela vacant multi pctō solus x̄pus hoc est sine querela vixisse leguntur plures.ccxv.d.
Intrinsecus prevaricator potest extrinsecus sine querela esse.clxxiiij.f.

Tabula.

Quieuisse deus ab operibus qualiter intelligitur. xxxvij.e.
In corporib⁹ quietem appetere est prosternere animū. cxxvij.b.

De littera. R.

Radius oculi seu species visibiles subito producūtur. folio. cxx.a.
Rami boni supmanētes lij.b
Radix oleastri inserti sunt pⁿciarche. folio. lij.c.
Rami fracti q̄ sunt. lij.c.
Raptor. clxx.g.
Rector mūdi est de⁹ creator sol⁹. folio. clxv.f.
Rector cui⁹ mūdi diabolus dicat. folio clxv.g.
Rector mundi deus. clxvi.e.
Recedere a malis. cxxxij.d.
Recōciliatio per mortē filij dei quomodo intelligenda sit. xvi.g.
Reconciliatio cum deo quomodo fiat. cxxx.g.
Redimere tempus quid sit. clxiij.d.
Redemit nos deus a peiorib⁹ q̄z a barbaris. xxxvi.c.
Redditio multiplex. lvij.d.
Redemptorum precium. xv.e.
Reformatio vera. lvi.c.
Regnum mortis. xviij.d.
Regnum xp̄i non est de mundo. folio. clxxviij.d.
De regno xp̄i. cxv.b.
Tradere regnū deo et patri quid significet. cxv.f.
In regno vite nemo sine xp̄o. cxiiij.b
Quomodo xp̄s regnans in credentibus. humilitate / patiētia / ⁊ infirmitate euacuat oēm principatū / potestatem / et virtutem. cxv.f.
Diuersus modus regnandi. lxi.g.
Regni pcti prohibitio. xxiij.b.
Quid sit tradere regnū deo et patri. fo. cxiiij.g.
Regnum xp̄i est hic sed non hinc. folio clxxviij.d.
Regnū auferendū est pctis. xxx.e.
Reges omnes de iuda vsq̄ ad herodē habuit iudea. x.e.
Regula in figuratis locutionibus seruanda. lvij.b.
Relligio a releg̃edo. xciiij.c.
Relligionis coagulum non fit absq̄ sacramento visibili. ccv.f.
Remissio peccatorū attribuitur spiritui sancto. xxxiij.e.
Remissio pct̄or est in spū sct̄o. clix.d.
Remanens. clxxiij.f.
Remediū contra desperationem. folio xxxix.e.
Renouamur in agnitione dei iustitia ⁊ sanctitate veritatis. cxxvij.d.
Renouatio sc̄m deum et sc̄m imaginem dei. clxxxij.g.
Requies celestis superat labore in terris. cxxvij.g.
Requies sēpiterna p̄mēdatio. cxxvij.g
Requieuit de⁹ ab opere sed nō a cōseruatione operis a se facti. ccxi.g.et b.
Respōdere deo quid est. xlij.b.
Resurrectio sc̄m spiritū. clxxxij.f.
Resurrectio bonorū et malorum q̄z distincta sit. cxviij.a.
Si xp̄s post resurrectionē primo apparuit cephe. cxij.g.
Contra nō credentes resurrectionē nec aliam vitā post istam. cxvi.b.
Post resurrectionē augebuntur et gaudia et pene. clxxxvi.f.
Resurrectio iustorū et impiorum differt. fo. xv.b.
Omēs cōfitētur xp̄m mortuum. christiani soli resurrexisse. cclij.d.
Resurrectio xp̄i. clxxxi.a.
Cur resurrectio triduana. lxxix.b.
Copiosa xp̄i mia et redemptio. folio clxxi.e.
Probabilitas resurrectionis et imutationis corporū. cxix.e.
Non morik hostis nisi in resurrectione mortuorum. cxv.a.
Deus potuit nos alio modo sibi reconciliare q̄z per mortē filij sui sed non conuenientiori. xvij.c.
De resurrectione sanctorū xp̄o viuēte viuentium. cxix.g.
Judei resurrectionem futuram putabant carnaliter. cxix.d.
Resurrectio xp̄i debet sufficere p cōfirmatione fidei. de resurrectione confirmatio fidei nostre. cxvij.a.
Resurrectio restituet stabilitatem nature institute. cxix.b.
Celeritas resurrectionis. cxx.b.
Credulitas de resurrectione dñi distinguit nos a paganis. cciij.c.
Resurrectionem mētis profitentur omnes secte. cciij.g.
maioris est potētie a morte resurgere: q̄z ab ea se preseruare. xvij.g.
Resurrectionē carnis negāt multi. folio cciij.b.
Resurreximus in spe cū xp̄o. cxxx.a.
Resurreximus in christo p̄m spem. fo. clxxxij.e.
Mirabilius fiet resurrectio nostra q̄z xp̄i. clxxiij.a.
Preciū redemptionis nr̄e. clxxviij.g
Retrocedens. clxxiiij.f.
Quid sit aliō quod de⁹ reuelet. folio clxxvi.b.
Que retro sunt censenda. clxxv.e.
Rex sup oēs deos. i. homīes bonos nō sup demonia dicit deus. xci.c.
Rex seculorum. cxciij.b.
Risit abrahā aliter q̄z sara: dū isaac p̄mitteret ex sterili et vetula. ccxiij.a.
Mō ruminantes boies immundi. fo. cxcvij.b

De littera S.

Sabbatum. clxxx.b.
Sabbatū soluit dominus folio. clxxxij.b.
Sabbatū magnū nō habēs vesperam. ccxv.c.
De precepto sanctificatiōis sabbati. cxxiij.b.
Sacrificiū cū loco amiserūt iudei. folio ccxvij.c.
Sacrificiū verus. lv.g.
Sacrificiū deo gratissimū est caro effecta corp⁹ sacerdotis nostri. Sacrificiū aūt quattuor respicit: cui: a quo: q̄d ⁊ pro quibus fiat. ccxvij.f.
Sacrificiū ⁊ sacerdotiū aarō euacuatū est per xp̄m. ccxvij.a.
Sacrificiū eē q̄z sumere maluit christus ccxxi.f.
Sacrificiū ⁊ multa ipsū p̄cernētia inuenies. ccxxvij.a. ⁊ b.
Sacrificia vocantur in lege peccata. folio. xxviij.a.
Sacrificia vetera que deus noluit ablata sunt. ccxxj.b.
Sacrificia duo sc̄m aaron ⁊ sc̄m melchisedech que sint ostēdit. ccxv.f.
Sacrificia aialium sūt magis puerso populo imposita q̄z deo oblata. ccxx.e.
Sacrificij veri signa erāt varia. fo. ibiō.
Sacerdos xp̄us. lxxvij.b.
Sacerdos veteris test. figurat christus folio. ccxvj.e.
Sacerdos magnus xp̄us. lv.b.
Christus sacerdos ⁊ victima oblator ⁊ oblatio. ccxvj.f. vide plura sacerdos
Sacerdotes omes preter xp̄m offerebant necessario primū pro pctis suis
Omnesq̄ preter eū purgatione egēt ccxviij.e.

Tabula.

Sacerdotiū iudeoꝝ figura fuit nostri. cxl.b.
Sacerdotiū scōm ordinē melchisedech nō mutabitur.xcix.a.
Sacerdotiū xpi maiꝰ est leuitico:qz leui decimatꝰ est in lumbis abrahe.fo. ccxvj.g.Euacuauit sacerdotiū aarō fo.eodem.h.
Sacramentū baptismi nō est nisi ex ecclesia catholica. ꝫ formā eiꝰ habent sacramenta precisa.ccv.h.
Sacramentū quo referatur.x.d.
Sacramētaꝝ ꝓmissa differūt.ccxvij.g.
Sacramta habere potest malus.Charitatē non potest.xvj.c.
Sacramēta vnde dicantur.xcviij.d.
Sacramēta nō vitia sunt bonis cū malis cōmunia.cli.a.
Sacramēta visibilia pietatis inesse possunt impijs.ccv.f.
Quare sacramēta variata sunt eadē fide manente.cxxvj.h.
Sacramēta sūt quodāmodo similia rebus quarū sūt sacramenta.xx.f.
Quid cogitare debet qui sacramēto abstinet vel separatur.cliij.b.
Salus nō nisi per xpm.cxciiij.h.
Salus nunq̄ defuit dignis.clxxxix.e.
Salutē suā opari plus est q̄ celū.xliij.a
Firmamētū salutis est habere charitatem.ccv.g.
Cum oēs velit deꝰ saluos fieri:quomodo nō oīes salui fiāt.cxcv.a.ꝛb.
Saluatus sine fide xpi nemo vnq̄ fuit xi.g.
Preponenda est salus aīe viri: tpali saluti pauperū.lxxxiiij.b.
Dispensatio salutis eterne fit per bonos ꝛ malos.lxxviij.b.
Qui saluant gratis.xlvij.h.
Nihil saluatis deerit in celo.xl.g.
Dicenti meliꝰ esse oīes saluari quid respondendum.xxiij.b.
Salomon qđ inutile ꝛ malū sciebat: fecit vt adam.cxcvj.f.
Salē postea hirꝝm dicta est.ccxv.f.
Samson excusat qui iussa secreta spūs sācti dū se cū inimicis obruit executꝰ est.ccxxiij.h.
Sāctū ꝛ sanctū sāctoꝝ differūt.ccxix.b
Sācti sanctificant in veritate hoc est in xpo qui veritas est.ccxiij.h.
Sanctussctoꝝ xpus:qz tot legit passus nō est mirandū dū patitur sanctꝰ ccxxiiij.h.
Sancti dicuntur luminaria.clxxij.f.
Sanctitate excellētes idonei sūt ecclie cciij.a.
Sanctificet quomodo nomē dñi.ix.d.
Sanctificato spū nō potest corpus nō esse sanctum.lxxxviij.e.
Quomō fidelis possit dicere se eē sācrum sanctificatū.lxxxj.c.
Sāctificare diuersimode accipit in scriptura.fo.ix.d.
Deus agit vt sanet omīa sed suo ordine.cxxxvij.e.
Sanguine redēpti non creati sumꝰ folio.ccxx.b.
Sanguine victimaꝝ non auferunt peccata.ccxxj.a.
Efficatia sanguinis xpi.xvij.h.
Sanguinē xpi effundere diabolus potuit bibere nō potuit. ccxiiij.d.
Sapiētia ad ꝓtemplationē eternoꝝ
Sapientia soli ꝓpar̄.scientia lune cetera dona stellis.cv.e.
Sapiētia luminare maius scientia minus.cv.e.
Sapientia in scripturis quādoq̄ ꝓ astutia capitur.lxvij.h.
Sapiētia ꝓfitit in cognitiōe ꝛ dilectione eiꝰ qđ semper est.cv.e.
Sapientia diuina tanq̄ medicꝰ ꝛ medicina ꝓtraria ꝛ similia sanās.lxviij.e
Quomō ad nos venit diuina sapientia et cur.lxviij.e.
Sapiētia est cū humilitate appetenda. ccxvj.a.
Sapiēs ꝓmanēs ē sol iustitie.clxxxij.b
Deꝰ solus sapiens dicit recte.lxiiij.f.
Sapiētes superbi neq̄ sūt sapiētes xpiani neq̄ vere sapiētes.cv.a.
Aliter xps aliter hoies ceteri sapientes sunt.clxxix.b.
Qui sūt sapiētes huiꝰ seculi quibꝰ abscondit ea que reuelat puulis.lxvij.e
Sapere ea que sunt carnis.xxiiij.h.
Sara nō solū vetula sed et sterilis erat ccxxiij.a.
Sathane opus excludit opere sathane.cxciiij.d.
Nullū est in religione periculū dū sathanas in angelū lucis transfiguratꝰ sensus corporis tm̄ fallit.cxxxv.d.
Saulus.clxxiij.e.
Saulꝰ superbus ꝛ paulus modicus.i.d.
Saulꝰ a saule superbo dictus.i.e.
Sauli ꝛ pauli noīm interpretatio.lxv.a et cur nomen mutauit paulꝰ ibidē.b.
Scandalū noluit augustinus dare.fo. cxxxiij.h.
Nō est desistendū a bono opere ꝓpter scandalum.lxxxiiij.b.
Spadones.cxlix.d.
Status hominis quadruplex.xxx.f.
Seculū malum.cxxvi.b.
Seculi letitia.clxxvj.f.
Seculi futuri bona.xl.a.
Sedet filiꝰ ad dexterā patris donec ponat īimicos eiꝰ scabellū.ꝛc.ccxiij.b.
Sedere in deo quid significet.vj.c.
Quomodo ad dextrā patris sedeat filius.clv.b.
Sedes ꝛ thronꝰ dei i seculū seculi qz nō potest habere tpalē.ccxij.d.
Seducere in bonū ꝛ malū capit.cxxxj.f
Semē ꝓplectit duo: corpulentiā visibilē ꝛ rōnem inuisibilē.ccxvi.g.
Semen abrahe sumꝰ ꝛ nos.ccxviij.b.
Senectus.clxxxij.e.
Sensus in deo.clxij.a.
Sēsibilia que sint ꝛ itelligibilia.iiij.b.ꝛc
Sepatio a xpo ē sūme timēda.xxxij.g.
Sermo dei gladiꝰ bis acutus.clxvij.b.
Seruos nō liberos ꝫ bonos facit apl's clxv.d.
Seruitus ꝓpter pctm̄ est homini indita.fo.clxv.b.
Seruitꝰ voluntaria est quodāmodo libera.clxv.c.
Seruitus dei semp est libera.cxxv.f.
Seruitꝰ pctoꝝ pessima.clxv.b.
Ad oculū seruire.clxv.e.
Seruitus duplex.xxxiiij.b.
In quibꝰ malis dominis seruiendū sit.clxv.e.
Seruitutē genuit culpa·clxxxiiij.d.
Serpens a moyse exaltatꝰ quid significet.xx.h.
Serpēs querit nos deiscere de paradiso ecclesie.cxxxv.b.
Serpentis astutia.clxxv.f.
Scelerati quos euitandos dicit apl'us etiā tūc erant.ccv.e.
Scenophegie.clxxxj.g.
Spes.xl.f.
Spes est anchora maris in hoc mūdo ccxvj.e.
Spes locūditatē nōnullā habz.cxxix.a
Spes nō est in hoie ponēda. fo. lxvj.b.
De duplici spe.fo.xcviij.b.
Spes futuri facit tolerare presentia fo. xxxix.a.
Quevidēt imprudentia spes facit vt nō sit imprudentia.lxviij.g.
Spes est nr̄ia pegrinationi nr̄e.cxj.b.
Spes iusticie.cxlix.a.
Spes salutis nō salus ofertur in baptismo.ccx.f.
Spes lōge vite multos occidit.lxxvij.f
Nō est in supfluis ponēda spes.folio lxxxvij.e.
In primis cogitādū est in quo bono spes nr̄a sit collocanda.lxx.c.
Sperans q̄ nō decet et a quo nō decet impius est.xliij.c.
Irrisio eoꝝ qui sperāt eterna.ccvj.g
Sperando ꝛ desperando placitant homines.vij.f.
Sperandū est bene:qz deꝰ homo factꝰ ēt vt mīti ad regnū adoptent.ccxxij.b
Species diuine faciei.cliij.e.
Speculātes a speculo nō a specula.cx.a
Stellarū appellatione significant sancti.clxxij.g.
Simon magus cur reiectꝰ est.clxvij.b.
Similitudines diuerse ad patrē filiūq̄ applicande ponunt.ccxj.e.ꝛ.f.
Simulachra grece idola.xcj.b.
Simulacris capti sūt idolatre.v.b.
Simulacroꝝ adoratio quos pariat errores fo.eodē.c.Eoꝝdem reprobatio ibidē.d.
Simulacroꝝ cultu fit ꝓmutati overitatis in mendacium.vj.b.
Cōtra excusatores simulachroꝝ. xcix.d.
Sinagoga eccl'ia.clxxxv.b.
Sinistra sub capite ꝛ dextera āplectēs cxcvij.b.
Scientia sui ipsiꝰ est preferenda sciētie aliarū rerū a deo.xc.b.
Duplex scientia.xlvij.e.
Sciētia sit machina per quā structura charitatis assurgat.xc.c.
Scientia inflat.cxxiiij.d.

Tabula.

Sciẽtia a sapiẽtia nr̃a xp̃s.clxxx.d.
Scientia glozie xp̃i.cxxvj.f.
Scientia hominis.xlvij.f
Scientia et sapientia quõ differũt̃jcv.c
Sciẽtia ⁊ sapientia.clxxx.b.
Sciẽtia habz modũ suũ charitatẽ.cv.c
Scientie dei nihil decedit aut succedit lv.d.
Scismatici aiales ⁊ stulti sine spũ.lxxj.g
Scismatici nõ in puulis filijs: sz in mozt uis cõputandi sunt.lxxj.h.
Scismatici spiritũ nõ habẽt.puuli vero quem habẽt nõ pcipiunt.lxxij.f.
Spũs sanctꝰ nõ est creatura.lxxxiij.c.
Spũsctũs est digitus dei.ccxviij.d.
Spũs sanctus in creatura visus.ccxiij.a
Boibus ad mensurã dat spũs.lvi.e.
Spũs dei dicit noster et salus nr̃a dei. lxxj.a.
Spũs hois ẽ potentia rationalis aime lxx.h.
Spũs sctũs quare bis datus est.xvj.b.
Sp̃s dei suscipit sine ãgustatiõe.xvj.d.
Spũssanctus est arra .cxxiij.b.
Spirit⁹ hois subiectus deo intelligit q̃ spiritaliter dicũtur.lxx.g.
Spiritus pro anima.clxxxviij.h.
Spiritus pecozis.clxj.a.
Sp̃s dei etiã ad vitã pmẽozat.xxxiij.b.
Spiritus.clxxxviij.g.
Spũssanctꝰ nõ proprie dicit donũ nisi propter dilectionẽ.cviij.b
De apparitiõibꝰ repzesentantibꝰ spiritũ sanctũ.cxvj.b.
Quare dñs post resurrectionẽ spirtũ sctm̃ dare voluit.cv.b.
Spũs ventus.clxj.a.
Spiritꝰ sanctus quotidie gemitus nostros habet.xxxvij.g
Spũssanctꝰ nõ est a seipso.xxxiij.b
Spũssanctus dat ad manifestationem cv.b.
Spũsctũs a quibusdã plꝰ a quibusdaz minus percipitur.lvj.e.
Spiritus timozis dei. cclj.h.
Nũq̃ de spũ sancto dictũ est q̃ minoz est patre.cxvj.b
Spũs gratie concedit, fidem etiam nõ petẽti.cxxvj.g.
Quare spũssanctus, dicit donũ dei cũ sit deus.cviij.b.
Cũ spũs hois adheret deo fit vnꝰ spiritus ex duobꝰ per vnionẽ charitatis lxxiij.b.
Spũs huiꝰ mũdi spũs elatiõis.lxxj.c.
Spũs sctũs nõ est creatura.clxxiij.a.
Discretio spirituũ difficilima.cv.f.
Duo nõ sunt spiritus.xxxiij.b.
Spũs dei ẽ qui ⁊ spũs xp̃i.xxviij.f.
Spũs sanctꝰ pfert oẽm virtutẽ quã habet homo.xxxvij.e.
Spũs dei nos docet quid agat in deo. lxx.b.
Spũs hois per erroꝛẽ dominantẽ adulter est.c.c.
Spũs rationalis est vir aime seu sensualitatis.lxx.g.
Spũs mentis.clxi.a.
Quid interest inter aiam viuentez et spiritũ viuificantẽ.cxvij.g
Spũsctũs ab vtroq̃ pcedit.xxxiiij.e.
Spiritus est pignꝰ participatiõis diuine.cxxij.c.
Cur spiritussctũs vocetur.cxlvj.c.
Spũsctũs vtriusq̃ est cxlvj.b.
Spũs est qui viuificat.xxxij.g.
Spũs dei spũs est charitatis.lxxj.c.
Spũs dicit etiã aia hois.clx.h.
Spũs mentis.clx.h.
Spũs quid sit.cxxxvj.e.
Quõ spiritꝰ extinguat a malis. folio clxxxviij.f.
Spiritus vis anime quedam est mente inferioz.fo.cxi.b.
q̃ spũsctũs deus vnus est cuz patre et filio.cv.a.
Spiritũ sanctũ non capiunt secundum carnẽ viuentes.cxxx.c.
Spm̃ interpellare pzo nobis quid sit folio.xxxvij.d.
Spũm sctm̃ mali nõ accipiũt.xvj.c.
Ostẽdit ex scripturis spiritũ sanctũ esse deũ.lxxvj.b.
Ad spiritũ sanctũ pertinet vnitas fidelitũ cum xp̃o.clxix.c.
Spiritalis vnde tẽtari potest.clij.a.
Vir spiritalis quãdo cũ deo est ⁊ supoia ⁊ iudicãs omnia.lxxij.a.
Quis spiritalis.lxxj.
Spiritalis nõ iudicat de electiõe aut reprobatione sz de operibꝰ tm̃ extrinsecis aut cogitationibus que sensu percipi possunt.lxxij.b.
Vir spiritalis nõ iudicat de cogitationibꝰ spiritalibꝰ.lxxij.a.
Spiritalia sursũ sũt.clxxxij.g.
Spiritales nõ habẽt diuisionẽ.lxxvj.e.
q̃ non solũ a patre sed a filio pcedat spiritus sanctus.cv.g.
Quomodo paruulus spiritaliter crescat de lacte.lxxij.a.
Spiritale nõ semp i laudẽ dicit.clxvj.g
Quõ cito crescas spiritaliter.lxxij.b.
Spiritales nõ debent a spernari carnales.cxxix.e.
Spiritales pparantur diei et carnales nocti.lxxi.e.
Vir spiritalis fautoz debet esse legis nõ iudex.lxxij.a.
Spiritales psulũt vtilitati pximoz nõ vanis honoribꝰ.lxxij.b.
Pro spiritalibꝰ licet acciperetemporalia clxxvij.b.
Spia nõ afferẽs fructũ pburet.ccxvj.d
Stipẽdiuz iustitie quare nõ vita dicitur sicut peccati mozs.xxij.c.
Stipẽdiaria multitudo xp̃iane militie clxxxiiij.b.
Scripturis sacris resistit vitijs.lx.g.
Scriptura deo attribuit quod per nos facit.cxxxix.a.
Scriptura sctã tota ppter cõsensũ dici põt liber vnꝰ.ccxxj.d.
Scriptura q̃ nõ necessaria videt idagã da significatio est.cxlvij.b.
Scripturarũ necessitas ad alioz instructionem.cx.g.
Circunstãtia scripture illuminat sententiam.cxv.d.
Sol.folio.clxi.d.
Sol iusticie christus.clxi.c.
Sol significat spiritales luna carnales folio.lij.b.
Solacia q̃ miseris deꝰ tribuit.xxxvi.f.
Somnus innocens laudat deũ. fo.c.a.
Somnus anime.clxiij.b.
Visio secreta nomine sopozis significatur.fo.ci.d.
Sozs quid hic sit.cliiij.e.
Scozpioni cõparatur peccatũ.cxxi.a.
Sponsa christi.cxxxiiij.f.
Stola pzima.clxvi.b.
Substantia dei per creaturã nõ potest inquinari.cxxij.b.
Sufficiẽtia expetenda.cc.e.
Nemini dicendũ est sufficit. clxxv.f.
Hic non inuenitur qõ sufficiat.ccvi.a
Suggestio diabolica miscetur cogitationibus nostris.clxvi.g.
Superbus omnis inuidus.cxci.c.
Contra superbiã vel pzesumptionem meritozum.fo.lj.a.
Causa supbie diuitis.cclj.a.
Superbi se pzo deo habent.cxxxix.g.
Superbia initium peccati.cc.g.
Supbia in bñfactis ẽ timẽda.cxxxvij.f.
Superbia.fo.clxxx.b.
Supbia parit inuidiã ideo pzioz. clx.e.
Supbia se facientis equalẽ deo.clxix.e.
Supbia pp̃oz eos insipiẽtes fecit. lij.b
Eãq̃ deus sepe vindicauit.fo.v.f.
Supbia alia grauia pctã parit.vi.a.
Superbie reprobatio et gratie cõmendatio.folio.j.d.
Supbi et ingrati quomodo tradãtur in cõcupiscẽtias cozdis eozum.vi.c.
Supbi tradunt primo in imundiciã: deinde in passiões ignominie ⁊ tertio in reprobum sensum.vi.d. Eoz vltima pena est infernus.fo.vi.f.
Supboz de terrenis gaudiũ conuertetur in luctum.ccxxv.b.
Superbia confringitur de radice et humilitas infertur.liij.b.
Superbia sola etiam in recte factis cauenda est.cxxxvij.e.
Superbie peccata sunt etiã pene.vi.f.
Supbie pp̃oz species due.vi.g.
Mou superbiendũ diuiti contra pauperem.fo.cc.e.
Superna cognoscere cẽsentes: de inferioribus cogitant.fo.lj.f.
Supstitiones gentiliũ euertit libera seruitus fidelium.fo.v.e.
Sursum cozda.fo.lxx.d.
Sursum se habere cozda respõdent sancti viri.fo.clxxij.f.
Scutum.clxvi.b.
Stupoz peioz est q̃ doloz.vij.a. Quid differat ab sanitate et immortalitate folio.vi.b.
Stulti sunt qui sic cõtendũt vt ambo carere cogantur.ccxxv.f.
Tabernaculi descriptio habetur folio.ccxviij.b. Intrare ip̃m ẽ vnꝰ fo.sequẽti.a.
Tãgere xp̃m ascendentem

Tabula.

qđ sit.clxx.d.
Tauri significant hereticos.fo.clj.b
Tradux mozt̄is.clxvi.c.
Tradere cozpus suum non est se interi
Traditio patris qui xp̄m tradidit t iu-
de quid differant.cxlj.d.
Trāsit⁹ ad bona amarus est.cxxviij.a.
Transit⁹ xp̄i ad patrē est spes mēbro-
rum.lxxix.g.
mere.fo.clx.c.
Quid est transire ad xp̄m.cxxv.d.
Tellus.clxxx.d.
Tempus nostrū nōdū venit.clxxxiij.c.
Tēpus pmissionū describit.ccxi.c.
Tempora eterna preterita.ccix.a.
Tempora q̄rūtur frustra ante creaturā
fo ccxi.d. In tpe est varietas.ibidē.
In veteri testamēto tempus erat oc
cultande gratie.cxxiij.b.
Tempoalia q̄ superfluūt:fenū iumen-
torum est.xciiij.g.
propter promissiones tempoalū di
cebatur vetus testamentum.xcvij. b.
Tēpora quō dicātur eterna.ccix.b.
Quid est tēperantes seu sobrios es-
se alijs.cxxix.e.
Tenebre sunt peccatores.clj.g.
Tenebras non esse eternas.cxxvi.e.
Tenebre cōmutabiles.clxvi.d.
Tenebre in se.lux in dño.clxij.e.
Tentatio diaboli.clxi.f.
Tentatio dei.clxi.f.
Tentatio humana.xcvij.e.
Tentari.cxlvi.g.
Tentat ad decipiēdū diabolus. Deus
autem ad probandū.cxviij.b.
Tentat et non tentat deus.clj.b.
Quid sit inducī in tētationē.xcvij.e.
Quomodo dñs introitū tentationis
et exitum custodit.xcviij.a.
Ad mensurā tentare permittitur dia
bolus.xcvij.b.
Tentationes humane.xcvij.e.
Quādo venialis est humaua tenta-
tio.lxxviij.e.
Terrena in eccl'ia querens.cxlvij.f.
Terrenis licet a deo sint inherendum
non est.ccxvij.b.
Dñs factus est terrenus vt nos face
ret celestes et imortales.cxvij.b.
Tertullianus astipulator nouatianoz̄
fo.lxxxviij.g.
Testamenti vtriusq; auctor est deus.
folio.ccxvij.b.
Figure veteris testamenti erāt ima
gines imperatoris xp̄i.cxxv.e.
Testamētū vetus totum figuratiuum
erat.ccxix.b.
Testamentū vetus quid suasit.xxxij.c.
Noui testamēti a veteri discretio.ix.f.
Solū prodest vetus testamētū quia
testimoninm perhibet nouo.cxxv.d.
Testamēti noui commemoratio semel
apud pphetas habet.ccxviij.c. Ve-
tus autē ppter veteris hominis cul-
pam dictum est.ibidem.
Testamētū vet⁹ figura ē noui.cxlvij.g.
Legendū est a nobis vetus testamē
tum diligenter.xcvij.c.
Cum vetus testamentū aialia inun
da phibeat:quō dicit ap's oia mūda
mūdis et nihil reijciendū.cxcvij.b.
Quid distat inter nouū et vetus testa
mentum.cxxiiij.f.
Testis velox deus.fo.x.a.
Testimonia de xp̄o q̄lia fuerūt.cxlv. e.
Theosebia.xli.c.
Thesaur⁹ bonozū in celo cert⁹ est.vij.b
Thesaurisare iram dei.vij.g
Timor seruilis quō aiam pūgat liij.a.
Timor duplex/t fuit⁹ duplex.clxvij.d
Bene agens ppter timorē nō est in-
ter filios.xxxiij.e.
Qui pre timore non peccat: fidē ha-
bet de iudicio sed non ideo iustus est
fo.ccxxv.g.
Timor seruilis.xxxiiij.a.
Timor gratie vel filialis cum charita-
te remanet.liij.g.
Quis timore casto peccare timeat.
fo.cxlij.c.
Timor duplex.xxxiiij.b.
Timor seruilis custos maloz̄ preparat
ad charitatem.lxxxvij.b.
Timor fuilis a charitate expellit.liij.g
Timor gratie.liij.f.
Aliud est amare iustitiā t aliud time
re penam.ccxxv.g.
Timor quomodo filialis sit.liij.a.
Timor quib⁹ maloz̄ t minoz̄ esse debet
fo.lij.b.
Timor seruilis.liij.g.
Timor latronis quid differat a timore
seruiliter legem implentis.clxxiij. b.
Nil time re bonū non est.fo.liij.b.
Timotheus cur a paulo circūcisus est.
fo.cxli.a.
Si circūcisis nihil pdest xp̄us. cur
timotheū circūcidit paul⁹.cxlviij.b
Timotheū solū pastorē inter mercē
narios multos habuit paul⁹ clxxij.b
Timpanū.clxxvij.b
Tribulatio tēporalis aut eterna feren-
da.ccxxv.a.
Quibus eternū glorie pondus ope-
retur tribulatio.cxxvij.g.
Tribulatio bonos perficit:malos absu
mit.lviij.b.
Prodest cognoscere tribulationes
amicorum.cvi.b.
Expers tribulationis non est perfe-
ctus xp̄ianus.ccvi.f.
Trinitas nobis credenda.lv.b.
In trinitate sunt omnia vnū et omia
in singulis.lv.e.
Non solus pater habet imortalitatē
sed tota trinitas.cci.e.
Tristis nō facit sed de ipo fit.cxxxiiij. a
Tristitie carnis.clxxxvi.b.
Tristitia bona.cxxxij.b.
Totum pro parte.fo.l.b.
Tota die qualiter accipit cū dicit. tota
die expandi man⁹ meas.fo.l.a.
Thronus dei in seculum seculi.ccxij.d.
Tube cornee.clxxxij.f.
Tunica incōsutilis.clxxxiij.b.

VAnitas est vulnera xp̄i fātas
mata putare.lxix.g.
Vanitas gentilium philoso
phoz̄ morb⁹ est quo seip-
sos seducūt.liij.e.
Vanitati subiecta est omis creatura in
hoc mundo.xxxv.b.
Vasa lignea cōburentur. et fictilia vir-
ga ferrea frāgentur in nouissimo die.
folio cciiij.f.
Vasa ire in quo vasis misericordie pro
sunt.fo.xlvi.c.
Non solū aurea t argētea in honorē
sed et lignea quedā et fictilia.cciij.b.
Velamen pphetie tollitur transeundo
ad xp̄m.cxxv.d.
Velamen quādo aufertur.cxxv.e.
Velamen adhibēdum capiti mulieris
et non viri.fo.c.e.
Velamē legis euacuat t nō lex.cxxv.c.
Velatū erat vetus testamentū vsq; ad
xp̄m.fo.cxxv.a.
In corporali velamēto mulieris qđ
figuretur.fo.c.
Quare vir nō debet velare caput.c.f.
Figura in velo moysi /q̄ non erant iu
dei in lege xp̄m intellecturi cxxv.a.
Cur in morte christi velū tēpli scissū
est.cxxv.c.
Quid significat q̄ moyses per velū
loquebatur iudeis.cxxv.a.
Velle et currere opank in nobis a deo.
fo.xliiij.f.
Deus vult quia velle facit.cxcv.c.
Venialia sine quib⁹ vita presens nō du
cit nō impediūt a vita eterna.ix.f.
Verbū pficit baptismū.xlviij.c.
Verbū nō est pars ecclesie sm diuinita
tē:cuius sit caput scōz̄ q̄ homo.xvi.f.
Verbum cibus angelorū caro factum
est et lac paruulorū.sicut mater cibū
comedit vt trajciat ad infantem lac
factum.lxxij.e.
Veritas est regula vel forma vel exem-
plū vel lex eterna scōm quā iudicant
oia.et de qua nullus iudicat.lxxij. a.
Veritas ab oib⁹ ānūciāda est.clxvij.g.
Veritas quō transmutat in mēdacium
fo.v.d. t id ex cultu simulacroz̄.vi.b
Veritatis cognitio vnde in gētib⁹.iij.e
Veritatē cū oibus. mendatiū cum nul-
lo loqui debemus.clxi.b.
Veritas cordis et vocis exigit.xlix.a.
Veritatē non continuo noscunt qui cre
dunt.cxcvi.c.
Mō minoris scelere laudat falsitas in
deo q̄z veritas vituperat.cxiij.b.
Tolerati sunt annunciantes non ca-
sto animo veritatem.clxviij.b.
Homo predicans veritatē hic humi
liari potest veritas non potest.cciij.f
Verecūdia nō est in frōte libera.iij.b.
Vestis xp̄i vt nix cādida candorē eccle
sie nō hūt maculā significat.ccxij.a
Vestis sacerdotalis.clxiiij.a.
Vestē nuptialē habere qđ sit.lxvi.c.
Vestimentum aie/est cozpus.ccxij h.
Absurdū est mulierē de humili veste
viro superbire.lxxxiiij.d.

Tabula.

Alia vestis matrimonialis alia vidu alis.lxxxiiij.c.
Vestes nigelle monacharū.lxxxiiij.d.
Omnes vestit ecclesia.cxliiij.b
Vestiri septē diebus sacerdotē.ccxix.d
Vetera que transierūt.cxxx.d
Vetera q̄ adhuc agim⁹ inouati.cxxx.e.
Vbera ecclesie duo testamēta.lxxij. b.
Vterus virginis fuit thalam⁹ xp̄i spō si.cxxxiiij.g.
Vla in mari est nobis xp̄s.liij.e.
Via qua peruenit ad deū xp̄us est quā ignorarūt philosophi.iij.f.et.h.
Via fidei.clxxvi.b.
Via ad eternā vitā.xxxix.e
Preter viam currentes.cxlix.b.
Via dñi reuelat paruulis.iiij.a. Bene ambulātes extra viam errant.iij.b.
Vie malorū.xi.c.
Vie inuestigabiles q̄ sunt.liiij.d.
Victus nō vincit in bono malū.lvij.b.
Victor pctī volens existere quid agere debet.xxi.d.
Victoria de pctō est dei donum.cxxi.b.
Victimā mūdā obtulit sol⁹ xp̄s.ccxix.f
Vidua vnde sit.cxcviij.e.
Vidua anime.cxcviij.e.
Viduis orandi officiū incūbit.cxcvii.f
Videntes q̄ et quō ceci facti sunt.liij. d.
Vindicta quorūdā criminū est eorū augmentū.fo.vi.e
Quomodo vindicat dñs non irascēs sed propicius.ciiij.e.
Vindicte appetitio reprehenditur. fo. clxxj.e.
Vindicandi finis est correctio.lxxix.e.
Vindicta p̄mi pctī vocat ira dei.clvi.b
Quare vindicte mortis sūt rariores in nouo q̄ in veteri testamēto.lxxix.e
Vires magne nocent errātibus.xliij. g.
Vir perfectus in cui⁹ mēsuram resurgemus.clx.d.
Vir debet esse mulieri exemplū castitatis.lxxxiij.f.
Vir moderator esse debet et particeps bonorum operum vxoris.lxxxiiij.e.
Viro naturalit̄ appetit dominiū.cxcvi.e
Virtus sanctor̄ vt lux.lxxiij.f.
Virtus est recta et pfecta ratio.cxi.d.
Quare hic virtutē amplectimur sine labore.cxxxvi.g.
Virtus perfecta quid sit.cxi.d.
Virgo prefertur matri.cxcvij.b.
Virgines stulte vnde dicūtur.et quare foris stant.xc.c.
Virginitas pia magnū habet meritum fo.lxxxviij.a.
Virginitas quedā turpis est.cxcix.e.
Virga equitatis qua deus regit et conterit.ccxij.d.
Visionū ordo.cxxxvi.f.
Visio dei clara summū premium iustorum.cxliij.h.
Visio petri.cxxxvi.e.
Visionū prestantia.cxxxvi.f
Quomodo de⁹ in specie qua de⁹ est videatur.cxxxvij.a.
Quō visibilia pmanētia credūt.cx.h
Videre deū quomodo moyses cōcupiuit.cxxxvi.b.
Non videbitur diuinitas oculis corporeis.fo.cx.e.
Visibiliū regio.clxxvi.d.
Visio est premiū fidei.cx.b.
Visio balthazar regis.cxxxvi.e.
Visibile corpeis oculis est i loco.cci.g.
Tria visionum genera.cxxxvi.d.
Vita diabolo attributa.cl.h.
Vita perfectorū in hoc seculo manet,p pter alios.clxxxvi.a.
Vita bona nobis necessaria est:fama,p ximis.fo.clxxvij'c.
Vita in pctis mors est.cxcix.a.
Vite hoim quattuor.xxxij.e
Vita beata.lvij.b
Vita hec est falsa.ccij.c.
Vita magis homini q̄ pecori diligenda.fo.clxxxvi.f.
Vita iusti bellū est nō triūphus.xxvi.b
Quomō distētio est vita nr̄a.clxxv.c
Vita humana breuis.xxvi.g.
Vita beata que sit.xxxviij.b.
Vita hominis deus.clx.g.
Vita carnis.clx.g.
Vita hominis duplex.clx.g.
De⁹ pmisit veniā.nō plixā vitā.vij.f
Viuere recte est nobis a deo.iij.d.
pie viuēs torq̄tur vitijs alienis.ccvi.f
Viuens patienter.clxviij.b.
maliuolus anim⁹ qualiter inimici vindictam querit.lvij.g.
Viuere deo et de deo nihil felicius. fo. ccxvij.d.
Vocatio nostra.cx.f
Vocatio electorū.xxix.e.
Vocati scōm propositū.xxxvij.e.
Vocis xp̄i efficacia.cxcij.d.
Volūtas nō implet q̄d agit sine miserecordia dei.xliiij.f.
Volūtas bona sine gratia non sufficit. folio.xlvij.d.
Voluntas hominis absq̄ misericordia dei non sufficit.xliiij.g.
Voluntas sine gratia.cxciij.f.
Voluntatis inspector deus.xl.g.
Bona volūtas sine dei auxilio in nobis non est.clxxij.d.
Volūtas sola non sufficit.cxxix.d.
Consiliū implēde volūtatis subditorum expectādū est ab epō.cvi.g.
Voluntatē dei sequentes deū precedere faciunt.xxxviij.b.
Nolēs accipere potest sacramēta.sz credere non nisi volens.xlviij.e.
Volūtas cupiditatib⁹ subdita / non est dicenda libera.cxxiiij.c.
Volūtatis diuine non est inquirēda ratio.xlvi.d.
Volūtati diuine quicq̄d iustus patitur imputādū est. Ferire enī inimicus sine eius volūtate non potest licet seuire possit.ccxxiiij.g.
Volūtas nr̄a quō bona sit.cliij.c.
Volūtas reputat pro facto in decedēti bus statim post cōuersionē.viij.a.
Nemo voluntatē dei vincit.cxcv.b.
Voluntas accōmodanda est dei auxilio.clviij.a.
Volūtates malas /deus in bonū cōuertere potest.xliij.e.
Ad conseruationem bone voluntatis requiritur auxiliū speciale.cxx.f.
Volentes pie viuere semper patiuntur persecutionem.ccvj.d.
Voluptas se necessitati immiscet.lx.b.
Securi in voluptatibus male habebunt in iudicio.lxxxviij.a.
Voracitas describitur.xi.b.
Vota vxorum abstinentie causa sunt irrita sine auctoritate viri.lxxxiiij.f.
malus pctm̄ est voti fractio q̄ preuaricatio precepti.lxxxix.e.
Vouere castitatē an coniugatis liceat cxcix.f.
Attende quid voueas vt reddas.fo. cxcix.d.
Vox martyrū.xl.b.et xxxix.g.
Vox xp̄i.cxxv.e.
Vox moysi.cxxv.e.
Vulnus et medicamentū in vna cārne videlicet ade fuerit:sz xp̄s sine vulnere medicamētū assūpsit.ccxvi.g.z b.
Vulnera pctōr nō desūt strenuis bellatoribus.xxxiij.g.
Vltio execrande libidinis maxime placet deo·folio.xcvj.b.
Vnxit te de⁹ tuus pre cōsortib⁹ seu pticipib⁹ tuis exponit.ccxij.e.z f.
Vnitas huius vite.clxxvi.c.
Vnū aliq̄ vitiū nō cōsequūtur cetera omnia.cli.c.
Vnus deus:non tres dij sed ter dicitur deus.xxxviij.c.
Vnus deus nō duo aut tres dij.lv.c.
Vnicū filiū voluit deus remanere vnū fo.xxxiij.e.
Vsq̄ ad vnū qualiter intelligit.xl.b.
Vsq̄ adhuc ad quid dicatur.xxxv.f.
Vstio duplex.folio.cxxxv.b.
Vtraq̄ vnū facta.folio.clvij.a.
Difficile ē cōcessis bñ vti.clxxxvj. d.
Deus vtitur oībus ad nutū.ccxij.L.
Vxor debet meliora suggerere viro reuerenter z auctoritatē el⁹ sequi obedienter.folio.lxxxiiij.c.
Vxor loth in salis statuam versa condimentum est ceteris.cxcix.e.
Vxor amans maritum quia diues est: non est casta.clxviij.c.
Amatur vxor ducenda que interdum non amatur ducta.folio.cxxix.a.

De littera. Z.

Zacharias z ceteri sacerdotes omnes preter xp̄m necessario primū pro suis pctis offerebant.ccxvij.e.
Zelum dei habentes nō secundum scientiam.xlvij.e.
In quib⁹ debent mulieres zelare viros suos.et in quibus subdite eē illis lxxxiij.f.
Quid est nō secundum scientiam habere zelum.xlvij.d.
Zelat.cxxxiiij.f
Zelo sponso amic⁹ sponsi.cxxxiiij.f.
Zelum habere sz non secundū scientiā quid est.xlvij.b.

Finis tabule.

¶ Gaufridi Bouſſardi cenomāni theologoꝝ minimi/ad clariſſimū virum ꝓ Petrū Securibilē Sacrarū litterarū interpretē celeberrimū/archidiaconū rothomageñ. digniſſimū/Adqꝫ oēs viros ſtudioſos ꝛ litteraꝝ amantes/In ſequens Bede et Auguſtini opus prefatio.

NOuum opus/nouū genꝰ expoſcit laudis. Nouū opus cuditur nō parua laude dignū bede ꝛ auguſtini. Cuius enī dicā auguſtini vel bede/nō ſatis ꝓpertū habeo: Ergo vt rectius loquamur/Bede dicamus pariter ꝛ Auguſtini. Auguſtinus egit/Beda cōpegit. Auguſtinꝰ texuit/Beda cōtexuit. Ille multa ſacra pictaciola in apoſtolū variis in locis ſcribēdo diſperſit/hic diſperſa in vnū pulchre redegit. Ille poſuit et expoſuit/hic ex illo nobile volumen cōpoſuit. Que enī Auguſtinꝰ innumeris ferme opuſculis ſuis varie in ſacras ꝓauli epiſtas diſperſerat/Beda tāta diligentia et arte collegit in vnum: vt non diuerſis in opibus vario ve tpe/ſed ex induſtria vnoqꝫ ſpū ipſe Auguſtinus videat tam nobiles in apoſtolū ſcripſiſſe cōmentarios. Mirus Bede labor et ferme incredibilis: Nam oīa Auguſtini ſcripta quēpiā luſtraſſe/penetraſſe opuſcula: dicta legiſſe quis vnqꝫ audiuit? Et tū hec oīa Bedā feciſſe oportuit vt hoc tandē inſigne contexeret opus. Que mihi meiqꝫ ſimilibꝰ magnū debēt ingerere ruborē: quippe qui per totū vite nr̄e ocium vix vnū ex innumeris Auguſtini operibus ad ſummū legendo percurrimus. Beda monachus erat per dies ꝛ noctes cū fratribꝰ ſuis iugi pſallētio inuigilās: ac velut nihil oꝛaret ſtudijs litteraꝝ ſemper incūbens. Eius vitā ſi cōſideres/nihil ipm litteris indulſiſſe: ſi ſtudia/nihil oꝛoni impēdiſſe iudicabis. Hec oīa ſi diligēter ꝛ pēſiculate rimētur: immēſam afferūt volumini lucē/non paruū dāt libꝛo ſplendoꝛē/auctoꝛibꝰ cumulatā derelinquūt gloriā/et rei lr̄arie vberrimū preſtant adiumētū. Nam auguſtinus nobilis ille ſcriptoꝛ/quo vix inter ſacros auctoꝛes acutioꝛ iuenit aut copioſioꝛ/ſententias ex ꝗbus iam totus hic conſtat liber variis in locis ſcriptas dereliqt. Beda cuius omelias legere nō ceſſat eccl̄ia ſanctoꝝ/cuius ſcriptis vniuerſus fecundatur oꝛbis terrarū/cuius laudes oꝛiēs non ignoꝛat/ꝛ occidens canit ꝛ iubilat: ipſius auguſtini in apl̄m dicta tam lōge lateqꝫ diſperſa vt prefati ſumus in vnum nobis reſarciuit volumē: Quo fit vt magnas/vtriqꝫ debeamus gratias qui nobis tam preclarū reliquerunt theſaurū. Sed nec ſane paruas/ijs quoꝝ cura hoc tā inclitū opus multis ante ſcl̄is abſconditū/noſtris iam tpibus reuelat et pdit in lucē. De ꝗbus cū fuiſſem accurate ſciſcitatus/inueniſſemqꝫ Petrū Securibilem theologoꝝ principē/ac ſacrarū litterarū celeberrimū iterpretē/tāte fuiſſe vtilitatis auctoꝛē: ꝓtinere a ſcribēdo nō potui/tēperare nō valui/pēnā ſumpſi ꝛ mēbꝛanā/vt vel hāc prefaciūculā in tam inſigne ſcriberē volumen. Oō tibi/o eruditiſſime petre iure dicari debuit: Quippe qui ꝓ tua i rem litterariā beniuolētia/cauſam prebuiſti vt tantus tam preciosus tāqꝫ nobilis theſaurus diu ꝛ ſupra nimiū velut nō extaret abſcōditus/noſtris iam his diebus in lucem veniret. Agis ꝓ moꝛe tuo humaniſſime Petre/q̄ ad cōmune bonū natus nunqꝫ ceſſas benefacere: oibꝰ ꝓdes/nemini noces: tātā denīqꝫ curā de diuino ſtudio ꝛ ſchola theologica habes ꝛ vltro accipis vt neqꝫ tibi neqꝫ bonis parcas vt illi feras opem. Profecto illi opem nō paruā tuliſti qñ opꝰ hoc diuinū vt imprimeretur curaſti. Proinde vos cōuenio o viri ſtudioſi et litterarū amātes: cōuenio inquā vos pusilli et magni/moneo ꝛ adhoꝛtoꝛ: vt theſaurū hūc quē iam habetis in manibus nō cōtēnatis: ſed ametis colatis magnificetis. Codex hic vnus tibi preſtabit o lectoꝛ qō innumerabiles libꝛoꝝ ſarcine negabūt. Ipſo duce ſacra pauli eloquia intelligere/pleraqꝫ alia ſcripture archana toti hactenus abdita mundo cognoſcere/ꝛ ignoꝛātibꝰ pandere valebis. Valebis ꝛ ipſo mōſtrāte perituri ſeculi fugere delicias/ſpernere illecebꝛas/teipſum cōponere/edificare/ꝛ emēdare in meliꝰ. Excitabit doꝛmiētē/calcar demū addet currēti/te ad deū toto coꝛde conuertet/ꝛ ad ſtudiū theologiāqꝫ beatoꝝ inuitabit/ac neſcio quo ineffabili modo diſponet: vbi nō iam per ſpeculū ꝛ i enigmate/ſed facie ad faciem/hic diu queſitā primā intueberis veritatē: qō tibi ꝛ nobis preſtare dignetur cuius oēs vie veritas immo ipſe via veritas ꝛ vita eſt xp̄s dñs.

Prefatio.

¶ Prefatio sancti Hieronimi in omnes epistolas sancti Pauli.

PRimū querit: quare post euangelia que supplemētū legis sunt ⁊ in quibus nobis exēpla et precepta viuendi plenissime digesta sūt: voluerit aplūs has epistolas ad singulas ecclesias destinare. Hac aūt causa factū videt: vt scilicet initia nascētis ecclesie nouis causis existentib⁹ preueniret: et vt presentia atq; oriētia resecaret vitia: et post futuras excluderet q̄stiones: exēplo pphetarū. qui post editā legē moysi in qua oia dei mādata legebātur: nihilomin⁹ tñ doctrina sua rediuiua semp populi cōpressere peccata ⁊ ppter exēplū viuēdi libros ad nostram etiā memoriā trāsmiserūt. Deide querit cur nō ampli⁹ us q̄ decē epistolas ad ecclesias scripserit. Decē sūt eni cum ea q̄ dicit ad Hebreos: nā reliquę quatuor ad discipulos specialiter sūt ponęnde. Vt ostenderet nouū nō discrepare a veteri testamēto et se cōtra legē nō facere moysi: ad numerū primorū decalogi mandatorū suas epistolas destinauit: et quot ille preceptis a pharaone instituit liberatos: totidem epistolis a diaboli ⁊ idolatrie seruitute edocet acq̄sitos. Nā ⁊ duas tabulas lapideas duor⁹ testamētorū figurā habuisse viri eruditissimi tradiderūt. Epistolā sane q̄ ad hebreos scribitur quidā pauli nō esse affirmant eo q̄ non sit ei⁹ noie titulata. et ppter sermonis stiliq; distantiā: sed aut barnabe iuxta tertullianū aut luce iuxta quosdam: vel certe clemētis discipuli aplōrū ⁊ episcopi Romane ecclesie post aplos ordinati. Quib⁹ respondendū est: si ppterea pauli nō erit q̄ eius nō habet nomen: ergo nec alicui⁹ erit: q̄ nullius noie titulatur. qō si incōueniēs absurdūq; est: ipsi⁹ magis esse credēda est que tāto doctrine sue fulget eloquio. Sed qm̄ apud hebreorū ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebat: voluit tacito nomine de figuris legis et veritate xp̄i reddere rationē ne odiū nois fronte prelati vtilitatē excluderet lectionis. Nō est sane mirū si eloquētior videat in proprio: id est hebreo q̄ in peregrino id est in greco: quo certe epistole sunt scripte sermone. Mouet etiā quosdā quare romanorū epistola in primo sit posita: cū eā non primo scriptā ratio manifestet. Nā hāc sp̄iciscēte hierosolimā scripsisse testat: cū Corinthios et alios iā ante vt ministerū qō secū portatur⁹ erat colligerent litteris adhortat⁹ sit. Sed inde intelligi quidā volūt ita omēs epistolas ordinatas vt prima poneret cuius posterior fuerit destinata: vt per singulas epl̄as gradibus ad pfectiora veniret. Romanor⁹ nāq; pleriq; tā rudes erant: vt nō intelligerēt dei se gratia et nō suis meritis esse saluatos: et ob hoc duo iter se populi cōflictarent. Iccirco illos indigere asserit corrigi: vitia gētilitatis priora memorās. Corinthijs autē iā dicit sciētie gratiam esse cōcessam: ⁊ nō tā oēs increpat: q̄ cur peccātes nō increpauerunt reprehēdit sicut aut. Audit inter vos fornicatio. Et iterū. Cōgregatis vobis cū meo spiritu: tradere huiusmodi sathane. In scōa vero corinthij laudant: et vt magis ac magis pficiant cōmonētur. Galathe vero iā nullius criminis arguūtur: nisi hoc tantū. q̄ callidissimis pseudo aplis crediderūt. Epheſij sane nulla reprehēsione sed multa laude sunt digni: q̄ fidē apostolicā seruauerūt. Philippēses etiam multomagis collaudātur: q̄ nec audire quidē falsos apostolos voluerunt: Thessalonicēses nihilomin⁹ in duabus epistolis oīm laude psequit: eo q̄ nō solū fidē incōcussam seruauerint veritat⁹: sed etiā in psecutione ciuium fuerint cōstantes inuenti. Colossenses autē tales erāt: vt cū ab apl̄o visi corporaliter nō fuissent: hac laude digni haberentur. Et si corpore (inq̄t) absens sū: sed sp̄ū vobiscū sū gaudēs: et videns ordinē vestrū. De hebreis vero q̄d dicendū est quor⁹ thessalonicēses qui plurimū laudati sūt imitatores facti esse dicūtur. Sicut ipse ait Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarū dei: q̄ sunt in iudea: eadē eni passi estis et vos a cōtribulib⁹ vestris: que et illi a iudeis. Apud ip̄os quoq; hebreos eadē cōmemorat dicēs. Nam et vinctis cōpassi estis: et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis: cognoscētes vos habere meliorem et manentem substantiam.

Prologus in epistolā ad Romanos.

¶ Prologus specialis in epistolam ad romanos.

Romani sunt qui ex iudeis et gētibus crediderūt Hi supba cōtētione volebant se alterutrū supponere. Mā iudei dicebant Nos sum⁹ populus dei quos ab initio dilexit ⁊ fouit: nos circūcisi ex genere abrahā. sācta descēdimus ex stirpe: et notus retro apud iudeā tātū deus. Nos de egypto signis dei ⁊ virtutibus liberati mare sicco ptransiuimus pede cū iimicos nostros grauissimi fluctus inoluerēt. Nobis pluit māna dñs in deserto: et quasi filijs suis celeste pabulum ministrauit. Nos die noctuq; in colūna nubis igniscq; precessit: vt nobis inuio iter ostēderet. Atq; vt cetera ei⁹ circa nos imēsa beneficia taceam⁹: nos soli digni fuim⁹ dei legē accipere: ⁊ vocē dei loquentis audire: eiusq; cognoscere voluntatē. In qua lege nobis ꝓmissus est xp̄s: ad quos etiā ipse se venisse testatus est dicēs. nō veni nisi ad oues q̄ perierant dom⁹ israel: cū vos canes poti⁹ q̄z hoies appellauerit. Equū ne ergo est vt idola hodie deserētes quibus ab initio deseruistis. nobis cōparemini: et nō potius in proselitorū locū ex legis auctoritate ⁊ cōsuetudine deputemini? Et hoc ipm nō merebamini: nisi q; larga semp dei clemētia voluit vos ad nostrā imitationē admittere. Gētes etiam ecōtrario respondebāt. Quāto enim maiora erga vos dei beneficia narraueritis: tāto maioris vos criminis reos esse monstrabitis. Sēper eni his oibus extitistis ingrati. Mā ipis pedibus quibus aridū mare trāsistis ludebatis ante idola q̄ fecistis: et ipo ore quo pauloante ob necē aduersariorū dño cātaueratis. simulachra vobis fieri poposcitis: illis oculis quib⁹ venerādo deū in nube vel igne ꝓspicere solebatis: simulacra intuebamini. Mā na quoq; vobis fastidio fuit: et semp in deserto cōtra dñm murmurastis: ad egyptum vnde vos manu valida eiecerat redire cupiētes. Quid plura? Ita patres vestri crebra ꝓuocatione dñm irritauerūt vt oēs in heremo morerētur: nec pl⁹ ex seniorib⁹ eorū q̄z duo hoies terrā repromissionis intrarēt. Sed q̄d antiqua replicam⁹: cū etiā si illa minime fecisset⁊ de hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret q; dñm xp̄m ꝓphetarū semp vobis voci⁹ repromissū nō solū suscipere noluistis sed etiā morte pessima peremistis? Quē vt nos cognouim⁹ statī credidim⁹: cū nobis de eo antea nō fuerit predicatū. vnde ꝓbat q; idolis seruiuimus nō obstinationi mētis: sed ignorātie deputandū. Qui eni cognitū ilico seq̄mur olim vtiq; sequeremur si ātea cognouissemus. Sic autē vos de generis nobilitate iactatis: quasi nō morum imitatio magisq; carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctorū. Deniq; esau et ismahel cū de stirpe sint abrahe minime tū in filios reputant. His taliter altercātib⁹ apostol⁹ se mediū interponēs: ita partiū dirimit questiones: vt neutrū eor sua iustitia salutē meruisse ꝓfirmet: ambos vero populos ⁊ sciēter ⁊ grauiter deliq̄sse: iudeos q; per preuaricationē legis deū inhonorauerint: gētes vero q; cū cognitū de creatura creatorē vt deū debuerint venerari: glorīā eius in manu facta mutauerint simulacra vtroq; etiā similiter veniā consecutos equales esse veracissima ratione demōstrat: presertim cum in eadē lege predictū et iudeos et gētes ad xp̄i fidē vocandos esse ostendat. quāobrem vicissim eos humilians ad pacem ⁊ cōcordiam cohortatur.

Argumentum ad Romanos.

r Romani sūt partis Italie Hi preuenti sunt a falsis apostolis et sub noie domini nostri iesu christi in legē et ꝓphetas erant inducti. Nos reuocat apostolus ad veram ⁊ euangelicā fidem scribens eis a corintho.

A ¶Prefatio venerabilis Bede presbyteri: in expositionē ꝑauli ex opusculis Augustini collectā: in q̄ ipse vitā ac opera sua paucis cōmemorat.

Venerabil' Beda famul⁹ xp̄i: ⁊ presbyter monasterij beator̄ ap̄lor̄ ꝑetri ⁊ ꝑauli: qō situ ē ad ostium vuiri amnis: in loco qui dicit ingiriū in fine historie gētis anglor̄ de seipo talia refert. Bedevita Natus (inq̄t) in territorio eiusdē monasterij: cū essem annor̄ septē: cura ꝓpinquor̄ dat⁹ sum educādus reuerendissimo abbati benedicto: ac deinde ceolfrido. cūctūq; ex eo tēpus vite in eiusdē monasterij habitatione pagēs: oēm meditādis scripturis opam dedi. atq; inter obseruātiā disciplie regularis ⁊ quotidianā cātandi in eccl̄ia curā: semp aut discere aut docere seu scribere dulce habui. Nono decimo aūt vite mee anno diaconatū: tricesimo presbyterat⁹ gradū. vtrūq; p ministeriū reuerendissimi ioannis ep̄i iubēte ceolfrido abbate suscepi. B Ex quo tpe accepti presbyterat⁹ vsq; ad annū etatis mee. lix. hec i scripturā sanctā mee meorūq; necessitati: ex opuscul' venerabiliū patrū breuiter annotare: siue etiam ad formā sensus ⁊ interpretationis eor̄ supadijcere studui. Bede opa In principiū geneseos vsq; ad natiuitatē ysaac et electionē ismaelis libros tres. Et post pauca. In ap̄lm q̄cūq; in opusculis sancti Augustini exposita inueni: cuncta p ordinē in vnū colligēs trāscribere curaui. Bede dep̄catio. Et enumerat⁹ oibus opusculis suis te dep̄cor (inq̄t) bone Jesu vt cui ꝓpiti⁹ donasti verba tue scie dulciter haurire: dones etiā benignus aliq̄n ad te fontē ois scie puenire: ⁊ parere semp ante faciem tuā. ¶Preterea oēs ad quos hec potuerit puenire legētes siue audiētes suppliciter dep̄cor: vt p meis infirmitatib⁹ ⁊ mētis ⁊ corporis apud supnā clemētiam sepi⁹ interuenire meminerit. vt q̄ ea q̄ memoratu digna atq; grata crediderā diligēter annotare curaui: apud oēs fructū pie intercessiōis inueniā. Amen.

Expositio Epistole ad Romanos.

¶Expositio ep̄larū beati ꝑauli ap̄li excerpta a venerabili Beda presbytero ex diuersis opusculis sancti Augustini ⁊ in vnū corpus collecta.

Paulus seruus xp̄i Jesu vocat⁹ ap̄ls: segregatus in euāgeliū dei qō ante ꝓmiserat p ꝓphetas suos in scripturis sāctis: de filio suo qui factus est ei ex semine dauid secūdum carnem. Qui predestinat⁹ est filius dei in virtute sc̄om spūm sanctificatiōis. ex resurrectione mortuor̄ iesu christi dñi nr̄i: per quē accepim⁹ gr̄am ⁊ apostolatū ad obediendū fidei in omnib⁹ gentib⁹ pro noīe ei⁹: in q̄b⁹ estis ⁊ vos vocati iesu christi.

C Paulus ap̄lus qui cū Saulus p⁹ vocaret: nō ob aliud (q̄ntū mihi videt) hoc nomē elegit. nisi vt se ostēderet paruū tanq̄ minim⁹ ap̄lor̄: multū ꝓtra superbos ⁊ arrogātes ⁊ de suis opib⁹ p̄sumētes: pro cō mēdāda dei gr̄a fortiter atq; acriter dimicans. q⁹ reu era in illo euidētior ⁊ clarior apparuit. q̄ cū talia oparet. vehemēter eccl̄iam dei p̄sequēs: pro q̄ bus summo supplicio dignus fuit: misericordiam pro dānatiōe suscepit. ⁊ p pena cōsecut⁹ est gr̄am: merito pro ei⁹ defensiōe clamat atq; cōcertat. nec in re ꝓfunda ⁊ nimis abdita: nō intelligētiū et verba sua sana in puersum sensum detorquētiū curat inuidiā. dū tamē incunctanter predicet donū dei: quo vno salui fiunt filij promissionis: filij beneficij diuini. filij gr̄e et misericordie. filij testamēti noui. ¶Primū quidē: q⁹ ois ei⁹ salutatio sic se habet. Gr̄a vobis ⁊ pax a deo p̄re ⁊ dño iesu xp̄o. Deinde ad romanos pene ip̄a q̄stio sola versat. tam pugnaciter. tā multiplicit. vt fatiget q̄dē legētis intētionē. sed tñ fatigatione vtili ac salubri vt interioris hominis magis exerceat mēbra q̄ frāgat. Memēto de synagoga fuisse arietes. quor̄ filij sum⁹. Unde dicitur in psalmo. Afferte domino filios arietum. ps. xxviij. ¶Qui inde arietes? ¶Petr⁹. Joānes. Jacob⁹. Andreas. Bartholome⁹ ⁊ ceteri apostoli. Hinc ⁊ ip̄e prio saulus. postea ¶Paul⁹ id ē. primo supb⁹ postea humilis. Saul enī: vnde dictū est nomē sauli: nostī q⁹ rex supb⁹ et infrenis fuit. Non q̄si iactātia aliq̄ nomē sibi mutauit ap̄lus: sed ex saulo fact⁹ est paulus. ex supbo modic⁹. ¶Paulū enī modicū est. Et is nosse q̄d sit Saulus: ip̄m audi iam paulū recordā tē quid fuerit p malicia suā. ⁊ q̄d iā sit p gratiā dei. Audi quomodo fuerit saulus: ⁊ quō sit paul⁹. Qui fui p⁹ (inquit) blasphem⁹: ⁊ p̄secutor: ⁊ iniuriosus

Ex Libro de spū ⁊ littera. D

¶Paulus cur nomē mutauit.

¶Cōtra sup bos gr̄e dī pmēdatio

Saul⁹ sup bus.

¶Paulus modicus.

j. Thim⁹ j.

¶ 1. Corin. xvi

Audisti saulū: audiet paulū. Ego enī (inqt) sū minimus apostolorū. Quid ē minimꝰ. nisi ego sū paulꝰ? Et sequit. Qui nō sum dignꝰ vocari apostolꝰ. Quare? qꝛ fui saulus. Quid ē fui saulus? Ipse dicat. Qꝛ psecutꝰ sum (inqt) ecclīam dei: sed gꝛa dei (ait) sū qđ sum. Abstulit sibi oēm grāditatē suā: minimus iam ī se: grādis in christo. ¶ Iste vas electiōis. primo saulus a saule. Recordamini enī qui nostis literas dei: qs erat saul. Rex pessimus. psecutor sanctī serui dei dauid. Et ipse si memīstis: de tribu beniamī. Inde iste saulus. ducto secū tramite seuiendi: sed ī seuicia nō pmāsurus. Postea si saulus a saule. Paulus vnde? Saulꝰ a rege seuo cū supbꝰ cū seuiēs: cū cedes anhelās. Paulus autē vnde?

Ex sermōe ꝺ apl̄o paulo.

Saulus a saule.

• Paulus modico.

Matthei. xi.

Paulus: qꝛ modicus. Paulus humilitatī nomē est. Paulus posteaq̄ adductꝰ est. ad magistꝝ qui ait. Discite a me qꝛ mitis sum ꝛ humilis corde. In de paulus. Ql sum latine locutiōis aduertite: quia paulū modicū dicit. Paulo post videbo te. Paulū hic expecta. Ideſt videbo te post modicū. modicū hic expecta. Audi ergo Paulū. Ego sum minimꝰ apl̄oꝝ. Prorsus: ego sum (inqt) minimus apostolorū. Et alio loco. Ego sū nouissimꝰ apostoloꝝ Et minimꝰ et nouissimꝰ. tanq̄ fimbria de vestimēto dñi. Quid tā exiguū quā fimbria? hac tamen tacta mulier a fluxu sāguinis sanata est. In modico isto magnꝰ erat. In minimo grādis habitabat. Et tāto minus a se magnū excludebat: q̄nto magis minoꝛ erat. Quid miramur magnū habitare in angusto? Magis in minimis habitat. Audi illū dicentē.

Paulus ē fimbria ꝺ vestimēto ꝺñi.

Luce. viij.

Esaie vltimo

Sup quē reqescit spūs meꝰ: nisi sup humilē ꝛ quietum: et tremētem verba mea? Ideo altus habitat in humili: vt humilē exaltet. Excelsus ē dñs ꝛ humilia respicit. Excelsa autē a longe cognoscit. humilia te: ꝛ ppiquabit tibi. Extolle te: ꝛ recedit a te.

ps. cxxxvij.

¶ Absit enī dñe vt in tabernaculo tuo prē pauperibus accipiātur psone diuitū: aut prē ignobilibꝰ nobiles: q̄n potius ifirma mundi elegisti: vt cōfunderes fortia. Et ignobilia huiꝰ mūdi elegisti: ꝛ contēptibilia: et ea q̄ nō sunt tanq̄ sint: vt q̄ sunt euacuares. Et tū idemipse minimꝰ apl̄oꝝ tuoꝝ p cuiꝰ lin

Ex libro ꝑfessi. viij.

Paulꝰ a pconsule ꝑsule paulo.

guam tua ista verba sonuisti. cū Paulus pcōsul pei malicia: debellata supbia: sub leue iugū christi tui missus esset: regis magni puincialis effectꝰ: ipse quoq̄ ex prioꝛe saulo. paulus vocari amauit: ob tā magne insigne victoꝛie. Plus enī hostis vincit in eo quē plus tenet: et de quo plures tenet. Plus autē supbos tenet noīe nobilitatis. ꝛ de his plures nomine auctoꝛitatis. (Seruus iesu christi)

Ex tractatu euāgelij scōz ioan. lxxxiij. Joānis. xiiij

¶ Quid dicem? charissimi: putabimꝰ ne hoc pmissū vbi ait. quodcūq̄ petieritis hoc faciā. nec in apostolis ab illo fuisse cōpletū? Et cui tādē qđ pmittit implebit. si apl̄os suos in sua pmissione fraudauit Euigila igit homo fidelis. et vigilāter audi qđ illic positū est. in noīe meo. Ihm enī quodcūq̄. non ait petieritis vtcūq̄: sed in noīe meo. Qui pmisit ergo tā magnū beneficiū. qđ vocat? vtiq̄ xps Iesus. Christus.

Christi iesu etymologia.

Christꝰ significat regē. Iesus significat salutoꝛem. Nō itaq̄ saluos nos faciet quicūq̄ rex: sed rex saluatoꝛ. Quapꝛopter qñ volumꝰ vt faciat qđ cūq̄ petimꝰ. nō vtcūq̄: sed in noīe eiꝰ petamꝰ. hoc est in noīe saluatoꝛis petamꝰ. Nō ergo ꝓtra salutē nostrā petamꝰ. Qđ si fecerit: non vt saluatoꝛ facit: qđ est nomen eiꝰ fidelibus eiꝰ. Est q̄ppe impiis et dānatoꝛi. q̄ dignat fidelibꝰ esse saluatoꝛ. Qui ergo credit in eū qcūq̄ petierit in noīe qđ illis est qui credūt in eū hoc facit: qm̄ hoc sicut saluatoꝛ facit.

Petere ī noīe Iesu xpi qđ sit.

Aliā significationem habet Iesus. aliam significationem habet iesus christus.

¶ Cum sit vnus Iesus xps saluatoꝛ noster: Iesus tm̄ ꝓpriū nomen est illi. Quomodo moyses ꝓpriō noīe appellatus est. quomodo Helyas. quomodo Abraam: sic tanq̄ ꝓpriū nomen dñi nostri Iesus Christꝰ autē: sacramēti nomen est. Quomodo si dicat ꝓpheta. quomodo si dicat sacerdos: sic xps cōmendat vnꝰ: in quo esset redēptio totius populi israel. Iste xps sperabat vēturus a populo iudeoꝝ Et qꝛ humilis venit: nō est agnitꝰ. Quia lapis paruus erat: offenderūt in illum: et fracti sunt.

Ex fermone epl̄e ioan. iij

Jesus est ꝓpriū.

Christꝰ sacramēti.

Christus cur ñ agnitꝰ a iudeis

¶ [Vocatꝰ apostolus.] Apostolos suos certe ipse dñs misit. qđ eoꝝ etiam nomen indicat. Nā sicut grece angeli. latine nuncii vocantur: ita grece apostoli. latine missi appellantur.

Ex tractatu euāgelij ſm ioānē. l. i.

Apl̄i ꝛ angeli interpretatio.

¶ [Segregatꝰ in euāgeliū dei. qđ ante pmiserat p ꝓphetas suos in scripturis sctis. de filio suo.]

¶ Omēs populi gētiū in talē xpm credunt: qualis per hebreos pnūciatꝰ est: accipiēdo scz euāgeliū: qđ deus ante pmiserat sicut apl̄s cōmemoꝛat. per ꝓphetas suos in scripturis sāctis de filio suo. q̄ factus est ei ex semīe dauid scōm carnē. Unde prophēta Esaias dixit. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū. et vocabit nomen eiꝰ emanuel. qđ iterpretat nobiscū deꝰ. Ne putēt isti hoiem tantūmodo christum ab hebreis ꝓphetis pnūciatū. Nā vtiq̄ ꝛ iudei carnales: ne hoc putarēt solū esse xpm. qđ propter nos factꝰ est. homo ex semīe dauid: admonet eos ipse dñs ex ꝓphetia eiusdē dauid q̄rēs ab eis qđ eis videret de xpo. cuiꝰ eū esse dicerent filium.

Ex libro contra fauſtum manicheū ti tulo. xiij.

Gētes i q̄ lē christū credūt.

Esaie vij.

Matthei. xxij

Qui cū respōdissēt dauid: ne hoc solū vt dixi putaretur. et nō respicerēt ad emanuel qđ est iterpretatū nobiscū deꝰ: ꝛ qño inqt ipe dauid in spū dicit eū dñz dicēs. dixit dñs dño meo sede ad dexterā meam donec ponā iimicos tuos scabellū pedū tuoꝝ?

ps. cix.

¶ Ordo iste michi seruādus est. vt loquēs de euāgelio: nō taceā de ꝓphetis. Sed ego inquit Manicheus: nec moysen accipio nec ꝓphetas. Et quid agis de paulo apl̄o. qui ī exordio epl̄e sue ad Romanos scripsit. Paulus inqt seruus xpi iesu vocatus apl̄s. segregatꝰ in euāgeliū dei. qđ ante pmiserat p ꝓphetas suos in scripturis sctis de filio suo. qui factꝰ est ei ex semine dauid scōm carnē? Audis qꝛ euāgeliū p apl̄os nō exhiberet nisi p ꝓphetas ante pmitteret. Audis qꝛ filiꝰ dei scōm diuinitatē factꝰ est filius hoīs ex semine dauid scōm carnem

Ex libro contra hereſes. v

Prophēte recipiēdi sunt.

Quid est enī in quo ꝓphete cōtrarij sūt euāgelio? Dixit ꝓpheta. Rorate celi desup: ꝛ nubes pluant iustū. Ql veniat angelꝰ. Qđ dicet verbū. aperiat terra: audiat maria. Et germinet saluatorē. pariat iesū. Prophēta dicit. Ecce virgo cōcipiet et pariet filium: et vocabūt nomen eiꝰ emanuel. hoc etiā euāgelista cū diceret: secutꝰ est. ꝛ exposuit dicēs. nobiscū deus. Frustra manichee conaris aduersari ꝓphetis. Ecce apl̄s dicit. de filio suo. q̄ factꝰ est ei ex semine dauid scōm carnē. Qđ ꝓphete puiderunt et predixerūt: hoc apl̄i viderūt et ꝑdicaueruntꝰ. Qui erat. factꝰ est. Quid erat? Quid factꝰ est? Verbum erat. caro factꝰ est. Filius dei erat. filiꝰ hoīs factus est. deus erat. homo factꝰ est. Suscepit humanitatem: nō amisit diuinitatē. Factꝰ est humilis: mānsit sublimis. Natus est homo: non destitit esse deus. [Qui factꝰ est ei ex semine dauid scōm carnem.]

Prophēte ꝑsentiūt euāgelio.

Esaie. xlv.

Esaie. vij.

Matthei. j.

Prophēte ꝑuiderūt et ꝑdixerūt qđ apl̄i viderūt ꝛ ꝑdicaueruntꝰ xps quid erat et qđ factus est.

¶ Et si enī in quibusdā latinis exemplaribꝰ nō legit factꝰ. sed natus ex semine dauid. cū greca factꝰ habeant. Unde nō ad verbū sed ad sententiā trāsferre voluit dicēdo natū latinus interpres: tamen xpm ex semine dauid esse scōm carnem. omniū li-

Ex libro contra fauſtum manicheū ca pi. x.

A

Ex libro enchiridion.

brorum atq; linguarū concordat auctoritas.

¶Domin⁹ noster iesus xp̄s incȳtū deus est: oīa p ipm facta sūt. Incȳtū aūt homo est: t ipse fact⁹ est. sicut apl's dicit. fact⁹ ē ex semīe dauid scōm carnē

Extractatu. ps. cxviij.

¶Nō enim erat fact⁹ vnigenit⁹ cū p eum facta sūt oīa: sed fact⁹ est ex semine dauid. vt esset Jesus id est saluator. qui iam erat creator.

Ex libro de p̄destinatione sanctorum.

[Qui predestinatus est. filius dei in virtute.]

¶Est etiā preclarissimū lumen p̄destinationis et gr̄e ipse saluator. ipse mediator dei et hoīm homo xp̄s Jesus. Ille enī homo vt a verbo patri coeterno in vnitatē psone assūptus filius dei vnigenitus esset: vnde hoc meruit: qđ ei⁹ bonū qualecūq; precessit: vt ad hanc ineffabilē excellentiā peueniret Faciēte ac suscipiēte verbo: ipse homo ex quo esse cepit. fili⁹ dei vnicus esse cepit. Filiū dei vnicū: femina illa gratia plena cōcepit. De spū sctō et virgine maria. dei fili⁹ t vnicus nat⁹ est: nō carnis cupidine: sed solo dei munere. libera i illo volūtas erat Ac tāto magis erat: q̄to magis seruire pctō nō poterat. Appareat itaq; nobis in nr̄o capite ipe fons gr̄e. Unde scōm vnuscuiusq; mensurā se p cuncta ei⁹ mēbra diffūdit. Fit ea gr̄a ab initio fidei sue homo q̄cunq; xp̄ian⁹: qua gr̄a homo ille ab initio suo factus est xp̄s. De ipo spū et hic renat⁹: de quo est ille natus. Eodē spū fit in nobis remissio pctōrū: quo spiritu factū est. vt nullum haberet ille pctm̄.

Xp̄s pclarissimū lumē p̄destinationis t gratie.

Maria q̄modo concepit.

Predestinatio sanctor i xpo claruit.

Hec se de⁹ esse facturū. pfecto p̄sciuit. Ipsa est igit predestinatio sanctor. q̄ in sctō sctōrū maxime claruit. Quā negare quis potest. recte intelligētiū eloquia veritatis? Nā et ipm dn̄m glorie (incȳntū homo fact⁹ est / dei fili⁹) p̄destinatū esse dicim⁹. Clamat doctor gētiū in capite ep̄larū suaꝝ. Paulus seruus xp̄i iesu vocat⁹ apl's. segregat⁹ in euāgeliū dei. qđ ante pmiserat p̄ pphetas suos in scripturis sctis de filio suo. q̄ factus est ei ex semīe dauid scōm carnē. q̄ predestinat⁹ est filius dei. in virtute scōm spm̄ sctificationis: ex resurrectione mortuorū. Predestinat⁹ est ergo Jesus. vt q̄ futurus erat scōm carnē filius dauid: esset tamen in virtute filius dei scōm spū sanctificationis. q̄ natus est de spū sctō ex virgine maria. Ipsa est illa ineffabiliter facta hoīs a deo verbo susceptio singularis vt fili⁹ dei et filius hoīs simul: filius hoīs p̄pter susceptū hoīem: et filius dei p̄pter susciptentē vnigenitum deū. veraciter et p̄prie diceret: ne nō quaternitas sed trinitas crederet. Predestinata est ista nature humane tāta et tā celsa et summa subuectio: vt quo attolleret altius nō haberet. sicut p nobis ipa diuinitas quousq; se deponeret humili⁹ nō habuit: q̄ suscepta natura hoīs cū infirmitate carnis vsq; ad mortē crucis. Sicut ergo p̄destinatus est. ille vn⁹ vt caput nostrū esset: ita multi p̄destinati sumus vt mēbra ei⁹ essemus. humana hic merita cōticescant q̄ perierūt per adam: et regnet q̄ regnat dei gr̄a p dn̄m nr̄m iesum xp̄m vnicum dei filium: vnū dn̄m. Quisquis in capite nr̄o p̄cedētia merita singularis illi⁹ generationis inuenerit: ipse in nobis mēbris ei⁹ p̄cedētia merita multiplicate regenerationis inḡrat. Hec enī retributa est xp̄o illa generatio: sed tributa: vt alien⁹ ab oīi obligatione pcti: de spū et virgine nasceret. Sic et nobis vt ex aqua et spū renasceremur: nō retributū est pro aliquo merito: sed gratis tributū. Et si nos ad lauacrū regenerationis fides duxit: nō ideo putare debemus p̄iores nos dedisse aliq̄d vt retribueretur nobis generatio salutaris. Ille q̄ppe nos fecit credere in xp̄m: q̄ nobis fecit in quē credim⁹ xp̄m.

Sicut diuinitas maxime humiliata est sic humanitas maxie exaltata: t hoc ipsum p̄destinatum est.

Filius dei p̄destinat⁹ est esse caput et sancti esse mēbra.

Ille facit in hoībus p̄ncipiū fidei t p̄fectionem in iesu: q̄ fecit hoiem p̄incipē fidei et perfectorē iesū Sic enī est appellatus in epl'a que est ad hebreos.

Fidei p̄nciplū t p̄fectio ē a deo

¶Nullū est illustri⁹ p̄destinationis exēplū: q̄z ip⁹ se mediator. Quisq; fidelis vult eā bene intellige re: attēdat ipm. atq; in illo inueniat et seipm. Fidelis inquā. q̄ in eo verā naturā credit: et confitet humanā id est / nostram. q̄uis singulariter suscipiēte deo verbo: in vnicū dei filiū sublimatā: ita vt q̄ suscepit et qđ suscepit. vna esset in trinitate persona Neq; enī homīe assūpto quaternitas facta est. sed trinitas mānsit. assūptione illa ineffabiliter faciente psone vni⁹ in deo et hoīe veritatē: q̄m nō deū tātū dicim⁹ xp̄m: sicut heretici manichei: nec hoiem tātum sicut heretici fotiniani. nec ita hoīem vt aliq̄d min⁹ habeat qđ ad humanā certū est p̄tinere naturam. siue aiam. siue in ipsa aia mentem nō habere rationalē. siue carnē nō de femina sūptā: sed factā de verbo in carnē conuerso: atq; mutato. q̄ oīa tria falsa et vana hereticorū apollinaristarū tres p̄tes varias diuersasq; fecerūt. Sed dicim⁹ xp̄m deum verū: natū de deo patre sine vllo initio tpis. eūdē q̄z hoīem verū. natū de hoīe matre certa plenitudine tēporis: nec ei⁹ humanitatē (qua maior est pr̄): minuere aliq̄d ei⁹ diuinitati qua equalis est patri. Hoc autē vtrūq; vn⁹ est xp̄s. q̄ et scōm deū verissime dixit. ego et pater vnū sum⁹: et scōm hoīem verissime dixit. pater maior me est. Qui ergo hūc fecit ex semine dauid hoiem iustū q̄ nūq; esset iniustus: sine vllo merito p̄cedētis voluntatis ei⁹: ipse ex iniustis facit iustos sine vllo merito p̄cedētis volūtatis ipsorū. vt ille caput: hij mēbra sint eius. Qui ergo fecit illū hoīem sine vllis ei⁹ p̄cedētib⁹ meritis. nullū qđ ei dimitteret: vel origine trahere vel volūtate p̄petrare pctm̄: ipse nullis eor̄ p̄cedētibus meritis facit credētes in eū quibus dimittat oīe pctm̄. Qui fecit illū talē vt nunq; habuerit habituruſq; sit volūtatē malā: ipse facit in mēbris ei⁹ ex mala volūtate: bonā. Et illū ergo et nos p̄destinauit: q̄ et in illo vt esset caput nostrū: et in nobis vt ei⁹ corpus essem⁹: nō p̄cessura merita nostra: s̄z opera sua futura p̄sciuit: filio dicēte. Et nūc clarifica me tu pater apud temetipsū: claritate quam habui p̄iusq; mundus esset apud te.

Joānis. xvij

¶Intelligamus predestinationē claritatis humane q̄ in illo est nature. ex mortali immortalis apud patrē future. t hoc iā p̄destinādo factū fuisse anteqū mūdus esset: qđ in mundo etiā suo tpe fieret. Si enī de nobis dixit apl's. sicut elegit nos in ipso ante mūdi cōstitutionē: cur abhorrere putat a vero. si tūc pater caput nostrū glorificauit. q̄m nos in ipso vt mēbra ei⁹ essem⁹ elegit? Sic enī nos electi quomodo ille glorificat⁹: q̄ p̄iusq; mundus esset nec nos eram⁹. nec ipse mediator dei et hoīm homo xp̄s Jesus. Sed ille qui p ipm inḡtū verbum ei⁹ est etiā q̄ futura sūt fecit: et vocat ea q̄ non sunt tanq; sint: p̄fecto scōm id qđ mediator dei t hoīm homo est: ante mūdi p̄stitutionē. p nobis deus pater glorificauit ipm. si tūc elegit etiam nos in ipso. Quid enī dicit apl's? Scim⁹ autē q̄m diligētib⁹ deum oīa cooperātur in bonū hijs q̄ scōm p̄positum vocati sūt sctī. Quos enī p̄sciuit. et p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij ei⁹: vt sit p̄imogenitus in multis fratrib⁹. Quos autē predestinauit: illos et vocauit. Illi forte ipsū predestinatū dicere formidabim⁹: q̄ de nobis tantū vt efficiamur cōformes imaginis ei⁹. hoc dixisse videt apl's. Quasi vero quisq; regulā fidei fideliter intuens. filiū dei ne

Ex tractatu euāgelij scōz ioh̄. cv.

Homines sunt electi vt xp̄s glorificatus.

Ro. viii.

Xps nō ē pdestinatus scōz diuinitatē ꝛ scōm hūanitatem.

gaturus est pdestinatū: q eū negare hoiem non potest. Recte q̄ppe dicit nō predestinat⁹ scōm id qđ est verbū dei: deus apud deū. Et qđ eni pdestinaretur cū iā esset qđ erat sine initio. sine termino sēpitern⁹? Illud aūt pdestinādū erat qđ nōdū erat. vt sic suo tēpore fieret: quēadmodū ante oia tēpora pdestinatū erat vt fieret. Quisq̄s igit dei filium pdestinatū negat: hūc eūdē filiū hois negat. Sed ꝓpter cōtentiosos etiā hinc audiam⁹ ap'm in sua rū litterarū exordio. Mā et prima ep'arū ei⁹ est ad romanos. et ipsi⁹ ep'e pncipiū est. vbi legit. Paulus seru⁹ xpi iesu vocatus ap's: segregat⁹ in euangeliū dei. qđ ante pmiserat p pphetas suos in scripturis sāctis de filio suo: q fact⁹ est ei ex semine dauid scōm carnē. Qui pdestinat⁹ est filiꝰ dei in virtute scōm spm sctificationis ex resurrectiōe mortuorum. Scōm hanc ergo pdestinationē. etiā clarificatus est. anteq̄ mūd⁹ esset: vt esset claritas ei⁹ ex resurrectione mortuoꝝ apud patrē ei⁹ ad cui⁹ dexterā sederet. [Scōm spm sctificationis ex resurrectione mortuorū Jesu xpi dñi nostri.]

Ex tractatu. ps. lxvii.

Mod⁹ loquēdi qđo antecedēs pro relatiuo repetit

Locutio est in scripturis vsitatissima. si quis aduertat. qđ ibi maxime apparet. vbi etiā ꝓprium nomen exprimit. vt eundē esse de quo dicit: dubitari oīno nō possit. Qualis est illa in pentateucho multis locis. Et fecit Moyses illud atq̄ illud. sicut pcepit dñs moysi. Mō dixit qđ vsitatū est. in locutionibus nr̄is. ꝛ fecit Moyses sicut pcepit ei dñs. sed dixit: et fecit Moyses illud atq̄ illud sicut pcepit dñs moysi. Quasi alius sit moyses cui precepit: ꝛ ali⁹ sit moyses q̄ fecit: cū idē ipe sit. Tales locutiones in nouo testamēto difficillime reperiūtur. Inde est tñ qđ ait ap's. de filio suo q̄ fact⁹ est ei ex semine dauid scōm carnē. Qui pdestinat⁹ est filius dei in virtute. scōm spm sāctificationis ex resurrectione mortuorū iesu xpi dñi nostri. Tanq̄ ali⁹ sit filius dei q̄ fact⁹ est ex semine dauid scōm carnē ꝛ ali⁹ Jesus xps: cum sit vnus atq̄ idē. Inveterib⁹ aūt libris crebra est ista locutio.

Ex libro de trinitate. xii.

ps. iii.

ps. xvii.

ps. xliiii.

Est in psalmis ita dictū. dñi est salus. et sup populū tuū bñdictio tua. Quasi alteri dictū sit nō et de quo dixerat. dñi est sal⁹. Et iterū. A te inq̄t eruar a tēptatione. et in deo meo transgrediar murum. Quasi alteri dixerit. a te eruar a tēptatione. Et iterum. Populi sub te cadēt in corde inimicoꝝ regis Ac si diceret. in corde inimicorū tuoꝝ. Ei q̄ppe regi dixerat. id est dño iesu xpo. populi sub te cadēt: quē regē intelligi voluit cū diceret in corde inimicorū regis. Qui pdestinat⁹ est inq̄t filiꝰ dei in virtute scōm spm sctificationis ex resurrectione mortuorū iesu xpi dñi nostri. tāq̄ de alio supra diceret Quid est eni filius dei pdestinat⁹ ex resurrectione mortuoꝝ iesu xpi. nisi eiusdē iesu xpi q̄ pdestinat⁹ est filius dei: Ergo cū audim⁹ filius dei in virtute iesu xpi. aut filius dei scōm spm sctificationis iesu xpi. aut filiꝰ dei ex resurrectione mortuoꝝ iesu xpi cū dici potuisset vsitate in ꝛtute sua. aut scōm spm sāctificationis sue. aut ex resurrectione mortuorū ei⁹ vel mortuorū suoꝝ. nō cogimur itelligere aliā psonā: sed vnā eandēq̄ scz filij dei dñi nr̄i iesu xpi.

Omnibus qui sunt rome dilect⁹ dei vocatis sanctis.

Ex epla ad rōtum.

Gratie cōmendatio in epla ad romanos.

Ge gratie dei cōmēdatione maxime ad romanos ap'lica ep'a loquit: vt inde se predicatio ei⁹ velut a capite orbis toto orbe diffūderet. Ea est enim qua iustificatur impius: id est fit iustus q̄ prius fuerat impius. Et ideo pcipiēde hui⁹ gratie merita nulla pcedūt q̄ meritis ipij nō gratia sed pena debet⁹? Nec ista esset gr̄a si nō daret gratuita: sed debita redderet.

Gratia qñ ꝯ dicetur.

Gr̄a vobis ꝛ pax a deo p̄re ꝛ dño nostro Jesu christo.

Ex libro retractationū. primo.

Gratia dei qua nobis donant pctā vt reconciliemur deo. pax autē qua reconciliamur deo: sic accipiendū est. vt tamē sciamus vtrūq̄ ad generalē dei gr̄am ptinere. quomodo in populo dei. aliud specialiter israel. aliud Judas: ꝛ tñ vtrūq̄ generaliter isrl'. Mō ergo sic accipiendū est. ac si pax ipa ꝛ reconciliatio nō ptineat ad gr̄am generalem: sed qđ specialiter gr̄e noie remissionē significauerit pctoꝝ. sicut legem et specialiter dicim⁹ scōm qđ dictū est lex ꝛ pphete: et generaliter vt in ea sint et prophete.

Gr̄a ē specialiter remissio peccatoꝝ pax reconciliatio.

Primū quidē gr̄as ago deo meo p Jesum christū pro omnib⁹ vobis: q fides vestra annūciat in vniuerso mūdo.

Ex libro de ouibus.

Beatus eni. cui⁹ est dñs deus spes eius Et tē bon⁹ israel de⁹. rectis corde. Beatus vir. cui⁹ est dñs de⁹ ipsius. Super oēs est de⁹. Tamē nescio quomodo nō facile q̄lq̄s audet dicere. de⁹ me⁹. nisi q̄ in eū credit et qui eū diligit. ipse dicit deus me⁹. Tuū tibi feci sti: cui⁹ es. hoc amat ipse. Prorsus dulcedine affectus tibi. et secura et pfidenti dilectione dic. deus me⁹. Securus dicis. verū dicis. q̄ tu⁹ est. et nō fecisti vt nō sit alteri⁹. Mō eni sic dicis de⁹ me⁹. quomodo equus me⁹. Equ⁹ eni tu⁹ est. nō equus alterius Tu⁹ ē et deus. et ei⁹ qui sic dixerit de⁹ meus quomodo dicis tu. Singuli dicūt. de⁹ me⁹. ꝛ deus meus. Ille oīm est. cōmuniter oībus se ad fruēdū prebēs. in oībus integer. in singulis integer. Non eni q̄ dicūt deū meum. singuli diuidūt inter se. Si sermo iste quē tacto lingua ꝛ sono cōstans litteris ꝛ syllabis totus ad singulos puenit: nec diuidunt illū iter se qui audiūt. si sermo inq̄t ad aures corporis corporaliter sonās. in ppinquo clari⁹. in lōginquo lāguidius. ab oībus tñ audiētib⁹ totus accipitur. nō inter se syllabati eū diuidētib⁹. sed ab oīb⁹ totū accipiētib⁹: q̄ntomagis ille de⁹ vbiq̄ ꝓsens implēs oia: nō ppinqua clari⁹ et lōginqua languidius. sed ptendēs a fine vsq̄ ad finē fortiter. et disponēs oia suauiter. equaliter possidet ab oībus? lux ista fratres mei. certe corporea de celo fulget. Orit occidit. circuit. de loco in locū mutat. Tamē pcedunt in eā et dirigūtur oīm oculi. et oīm oculi pariter eā possidēt. nō eā tñ diuidūt. Nullus in ea diues limites fixit. nec prior preoccupādo nec videret: oculos pauperis aut exclusit aut angustauit. Dicat paup. de⁹ me⁹. dicat diues. de⁹ me⁹. Min⁹ ille habet. plus hic habet. sed argentū / non deum.

De⁹a multis tot⁹ posidetur: vt vox tota a multis capitur. ¶

Sapi. viii.

Testis eni mihi est de⁹ cui seruio in spū meo in euāgelio filij ei⁹ q̄ sine intermissione memoriā vestri facio semp in oronib⁹ meis: obsecrās si quomodo tandē aliq̄n ꝓsperū iter habeā in volūtate dei veniēdi ad vos. Desidero enim videre vos vt aliq̄d impartiar vobis gr̄e spūalis ad cōfirmādos vos: id est simul cōsolari in vobis p eā q̄ inuicē est fidē vr̄am atq̄ meā. Nolo aūt vos ignorare frēs: q̄ sepe ppos̄ui venire ad vos ꝛ phibit⁹ sum vsq̄ adhuc: vt aliquē fructū habeā

A

in vobis sicut ꝛ in ceteris gentibus gre cis ac barbaris.

Ex libro primo de sermone dñi in mõte.

Jurat apostolus.

EGo aũt dico vobis.nõ iurare oĩno. Justicia phariseoꝝ est:nõ peierare.hãc cõfirmat:q̃ vetat iurare.qõ pertinet ad iusticiã regni celoꝝ.sic enĩ falsũ loqui nõ potest/q̃ nõ loquik:sic peierare nõ potest qui nõ iurat. Sed tñ qm̃ iurat.q̃ adhibet testem deũ:diligẽter cõsiderandũ est.hoc capitulũ.ne cõtra p̃ceptũ dñi apl̃s fecisse videak qui sepe hoc modo iurauit cũ dicit.Que aũt scribo vobis:ecce cozã deo qz nõ mentioꝝ.Et iterũ. Deꝰ et pater dñi nostri iesu xp̃i qui est bñdictꝰ in secula:scit qz nõ mẽtioꝝ. Tale etiam est illud. Testis enĩ michi est deꝰ cui seruio in spũ meo in euangelio filij eiꝰ.quomodo sine interꝫ missione mẽoriã vestri facio semp in oronibꝰ meis Misi forte q̃s dicat tũc habendã esse iurationẽ.cũ per aliq̃d dicik p qõ iurak vt nõ iurauerit qz non dixit p deũ:sed dixit.testis est deꝰ. Ridiculũ est hoc putare.Tamẽ ppter cõtẽtiosos aut multũ tardiores.ne aliq̃d itereſſe q̃s putet:sciat etiã hoc modo apl̃m iurasse dicentẽ.Quotidie mozioꝝ p vestram gloriã.Quapropter qui itelligit nõ in bonis sed in necessarijs iurationẽ habendã: refrenet se q̃ntum potest.vt nõ ea vtak nisi necessitate. cum videt pigros esse hoies ad credendũ qõ eis vtile est credere.nisi iuratione firmẽtur. Ad hoc itaq̃ ptinet qõ sic dicik. Sit autẽ sermo vester.est.est.non.nõ.hoc bonũ est et appetendũ.Qõ autẽ amplĩ est:a malo est. Jd est si iurare cogeris:scias de necessitate venire infirmitatis eoꝝ/q̃bus aliq̃d suades. Que infirmitas. vticq̃ malũ eſt. Vnde nos quotidie liberari depcamur cũ dicimꝰ:libera nos a malo. Itaq̃ nõ dixit.qõ amplĩ est malũ est. Tu enĩ nõ malũ facis:q̃ bene vteris iuratione. Que etsi non bona: tñ necessaria est: vt alteri psuadeas qõ vtiliter suades:sed a malo est illius.

Jurandi apl̃i modꝰ

Jurak nõ dicẽdo ꝓz cetera.

Jurandũ nõ est nisi ĩ necessitate.

Mathe.v.

Juramẽtũ a malo est illius ppt̃ quẽ iurak.

Matthei. vi

B

Sapiẽtibꝰ ꝛ insipiẽtibꝰ debitoꝛ sum:ita qõ in me ꝓmptũ est ꝛ vobis qui rome estis euangelisare.

Ex tractatu ps̃.lxxiii.

Sol et luna quid significant. Eccle. xxvii.

TU fecisti solẽ et lunã. Solẽ spũales.lunam carnales. Adhuc carnalis est:non deseratur.et ipse pficiatur. Tu pfecisti solẽ et lunã. Solẽ:tãq̃ sapientẽ. Lunã quasi insipientẽ. Mã ita scriptũ est. Sapiẽs pmanet sicut sol:stultus aũt sicut luna mutak. Quid ergo? Quia sol pmanet id est qz sapiẽs pmanet sicut sol:stultꝰ sicut luna mutak. adhuc carnalis: adhuc insipiẽs deserẽdus est? Et vbi est. qõ dictũ est ab apl̃o. sapiẽtibus et insipiẽtibus debitoꝛ sum?

Mõ enĩ erubesco euãgeliũ. Virtꝰ enĩ dĩ ẽ in salutẽ oi credẽti:iudeo p̃mũ ꝛ greco.

Ex tractatu ps̃.lxviii.

OBijciebak crimen christianis: hoc ipm q̃ xp̃iani essent. Illa quidẽ gloria erat. Fortes libẽter accipiebant. Et sic accipiebãt: vt oĩno in noie dñi sui nõ erubescerẽt. Operuerat enĩ ir reuerẽtia faciẽ eoꝝ habentiũ frontẽ pauli dicẽtis. Mõ enĩ erubesco de euangelio. virtus enĩ dei est in salutem oĩ credẽti. O paule nõne tu es adoratoꝛ crucifixi? Parũ est inquit inde michi nõ erubescere. Immo hinc solum glorioꝛ. vnde me putat inimicꝰ erubescere. Michi autẽ absit gloriari: nisi in cruce dñi nostri iesu xp̃i per quẽ michi mũdus crucifixus est/ ꝛ ego mũdo Hinc ĝ tali frõti. oppꝛobriũ solum poterat obijci. Mã nec cõfusio poterat esse in conscientia sanata: nec verecũdia in fronte tam libera.

Euãgeliũ nõ est erubescendũ.

Sala.vi.

Confusio nõ est i mẽte sana nec verecũdia i frõte libera.

Justicia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem

C

ITelligik quidẽ fides qua credũtur ea que nõ videnk. Sed tñ est etiã fides rerum.qñ nõ verbis sed rebus ipsis p̃sentibus credik.qõ futurũ est:cũ iam p̃ speciem manifestã se cõtẽplandã pbebit sctis ipa dei sapiẽtia:p quã facta sũt oĩa. de qua fide rerũ lucisq̃ illiꝰ p̃sentate:forsitan ꝓpaulꝰ apl̃s dicit. Justicia enĩ dei in eo reuelak ex fide in fidẽ. Dicit enim alio loco. Nos enĩ reuelata facie gl̃iam dñi speculãtes: in eandẽ imaginẽ trãsformamur a gloria in gloriã.tãq̃ a dñi spũ. Sicut enĩ hic ait de gloria in gloriã:ita et ibi ex fide in fidẽ. De gloria scz euãgelij quo nũc credẽtes illumĩnãtur in gloriã ipsiꝰ incõmutabilis ꝛ manifestate ẋitatis qua tunc cõmutati pfruenk. Ita ex fide verboꝝ quibꝰ nũc credimus qõ nõdũ videmꝰ:in fidẽ rerũ qua in eternum qõ nũc credimꝰ obtinebimꝰ. Scõm sententiã hãc etiã illud dictum est.a iohãne in epl̃a ad parthos. Dilectissimi.filij dei sumus. ꝛ nondũ apparuit qõ erimꝰ. Scimꝰ qz cũ apparuerit:similes ei erimus. qm̃ videbimꝰ eũ sicuti est. Vnde enĩ nunc filij dei sumꝰ.nisi qz dedit eis potestatẽ filios dei fieri credẽtibꝰ in noie eiꝰ. vt videamꝰ in enigmate? Vnde autẽ tũc similes ei erimꝰ.nisi qm̃ vt ipse ait. videbimus eũ sicuti est? Qõ etiã dictũ est. tũc autẽ facie ad faciẽ. Illã ergo fidẽ p̃sentissime veritatis itelligamꝰ.ex fide in fidẽ. Jd est ex fide in qua ministratur deo:in illã fidem vbi fruatur deo.

Fides q̃d sit et qñ.

Ex libro q̃sti onũ euangeliũ.ii.

Fides verboꝛ fides rerum.

ii. Cor. iii.

Sicut scriptũ est iustus ex fide viuit.

D

SCriptũ est. Justus ex fide viuit. Qm̃ nec q̃ bonũ nostrũ iam videmꝰ. vnde opoꝛtet vt credẽdo q̃ramꝰ. Neq̃ ipm recte viuere nobis/ex nobis est: nisi credentes adiuuet et oꝛantes.qui et ipam fidẽ dedit.qua nos ab illo adiuuandos esse credamus.

Viuere recte est nobis a deo.

Joh. iii.

Joh. primo.

Ex libro de spiritu ꝛ lra.

CJdem apl̃s in eadẽ epl̃a in qua vehemens defensoꝛ est gratie.cũ se dixisset grecis ac barbaris. sapiẽtibꝰ et insipientibꝰ debitoꝛẽ.et ideo qõ ad ipsum ptiner et ꝓmptũ esse et his q̃ rome essẽt euãgelizare:nõ enĩ cõfundoꝛ inq̃t de euãgelio. Virtꝰ enĩ dei est in salutẽ oĩ credẽti. Judeo primum et greco. Justicia enĩ dei in eo reuelak ex fide in fidẽ sicut scriptũ est. Justꝰ aũt ex fide viuit. Hec est iustícia dei.q̃ in testamento veteri velata. in nouo reuelak. Que ideo iustícia dei dicik. qõ imptiẽdo eã iustos facit: sicut dñi est salus:qua saluos facit. Et hec est fides.ex qua et in quã reuelak: ex fide scilz annũciantiũ.in fidẽ obedientiũ. Qua fide iesu xp̃i. id est quã nobis cõtulit xp̃s.credimꝰ ex deo nobis esse pleniusq̃ futurũ esse qõ iuste viuimꝰ. vnde illi ea pietate qua solus colendꝰ est:gras agimꝰ. Nec imerito apl̃s ex hoc articulo cõuertik ad eos cum detestatione memoraãdos: q̃ vicio illo qõ superiꝰ cõmemoraui. Leues ꝛ inflati:ac p seipsos velut p inane sublati vbi nõ reꝑescerẽt sed fracti dissilirẽt: in figmenta idoloꝝ tanq̃ in lapides deciderunt. Quia enĩ cõmẽdauerat pietatẽ fidei qua deo iusti ficati grati esse debemus. velut contrarium qõ detestaremur subinferens.

Jdem apl̃s

Hebre. x.

Justitia dei.

Reuelak enĩ (inq̃t) ira dei de celo. super oẽm ipietatẽ ꝛ iniusticiã hoim. eoꝝ qui veritatẽ dei in iiusticia detinẽt. qz quod notũ est dei manifestũ est in illis. Deus enĩ illis manifestauit. Jnuisibilia enĩz

et

ipsi⁹ a creatura mūdi. p ea q̄ facta sūt intellecta conspiciūtur. Sēpiterna quoq; virt⁹ ei⁹ ac diuinitas ita vt sint iexcusabiles. qz cū cognouissēt deū nō sicut deum glorificauerūt aut gr̄as egerūt. sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. et obscuratū est insipiēs coz eozū. Dicētes enī se esse sapiētes stulti facti sūt: et mutauerūt gl̄iam incozruptibilis dei. in similitudinē imaginis cozruptibilis hois. et volucrū et quadrupedū et serpentium. Propter qđ tradidit illos de⁹ in desideria cozdis eoz in immundiciā: vt cōtumelijs afficiāt cozpora sua in semetipsis.

Cognitio veritatis ī gētilib⁹ vnde esse pōt

VIde quēadmodū nō eos dixerit veritatis ignaros: sed qđ veritatē in iniq̄tate detinuerint: z qz occurrebat aīo: vt q̄rere ex vnde illis esse potuerit cognitio veritatis q̄bus de⁹ legē non dederat: neq; hoc tacuit vnde habere potuerint. Per visibilia nāq; creatura: pueniſſe eos dixit ad itelligentiā iuisibiliū creatoris: qm̄ revera si magna ingenia q̄rere perstiterūt: sic iuenire potuerūt. Vbi ergo ipietas? Quia videlicet cū cognouissent deū. nō sicut deū glorificauerūt: aut gr̄as egerūt: sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. Eozū ꝓprie vanitas morbus est. quo seipsos seducūt. dū vident sibi aliq̄d esse: cū nichil sint. Denicq; hoc tumore superbie sese obūbrātes. cuius pedē sibi nō venire deprecat sanct⁹ ille cantator. q̄ dixit. In lumine tuo videbim⁹ lumen: ab ipo lumine incōmutabilis veritatis auersi sūt. z obscuratū est insipiēs coz eozū. Mō enī sapiēs coz q̄uis cognouissent deū: sed insipiēs poti⁹ qz nō sicut deū glorificauerūt aut gr̄as egerūt. Dixit enī homini. Ecce pietas est sapiētia. Ac p hoc dicētes se esse sapiētes. qđ nō aliter intelligēdū est: nisi hoc ipm sibi tribuētes: stulti facti sunt. Jā que sequunt q̄d opus est dicere? Per hāc q̄ppe ipietatē illi hoies illi inq̄; hoies qui p creaturā creatorē cognoscere potuerūt. quo plapsi cū de⁹ superbis resistit. atq; vbi vim ersi: melius ipsi⁹ epl'e cōsequētia docent.

Vanitas gentilium ꝓhorum.

pſ. xxxv.

H

Ex tractatu de ꝑbis apli. Iv. Joh. xiiii

Philosophi cognouerūt deū esse vitā et veritatem sed viā peruenīdi nō inuenerūt

¶ Ait dñs Jesus. Ego sum via. z veritas / et vita. Veritatē z vitā ois homo cupit. sed viā nō ois homo inuenit. Deū esse quādam vitā eternā: imutabilē: intelligibilē: intelligentē: sapiētē: sapiētes facientē: nōnulli etiā hui⁹ seculi philosophi viderūt Veritatē fixam: stātem: indeclinabilē: vbi sūt oēs rationes rerū oīm creaturarū viderūt. sed de longinquo viderūt. Ad illā vero tā magnā et ineffabilem beatificā possessionē: qua veniret via nō inuenerūt. Mā qz viderūt etiā ipsi (q̄ntū ab hoie videri potest) creatorē p creaturā: factorē per facturā. fabricatorē mūdi / p mūdum. Paul⁹ apl's testis est. cui vtiq; debent credere xp̄iani. Ait enī cū de talibus loqueret. [Reuelat ira dei de celo. sup oēm ipietatē z iustitiā hoīm q̄ vitatē i iniq̄tate detinēt]

Ex tractatu. ps. lxxxix.

Ire dī potestatem pauci cognoscunt.

¶ Quis nouit potestatem ire tue. z pre timore tuo irā tuā dinumerare? Valde paucozū hoīm est. inquit nosse ire tue potestatē. qua plerisq; ita magis cū parcis irascēris. vt nō ad irā: sed potius ad mānsuetudinē tuā ptinere itelligāt labor et dolor quo corripis: eruditisq; quos diligis: ne penis excruciētur eternis. Sicut enī legit in alio psalmo. Irrita uit dñm pctōr: p magnitudine ire sue nō exquiret

ps. lxxxix.

Quis q̄ nouit. id ē quot⁹ q̄sq; reperit q̄ nouerit potestatē ire tue. et pre timore tuo irā tuā dinumerare? Quā difficile iuenit q̄ nouerit ita p timore tuo dinumerare irā tuā vt etiā hoc addat et ad eā itel ligat ptinere: qđ nōnullis q̄bus plus irascēris parcere videris? vt p̄sperē pctōr in via sua. z maiora reciplat in nouissimo Potestas q̄ppe humane ire cū corpus occiderit: amplius nō habet quid faciat. Deus vero habet potestatē: et hic punire: et post corporis mortē mittere in gehēnam. Et a paucis eruditis maior eius ira intelligitur. vana et seductoria felicitas implorum.

Ire hoīs potestas. Vana imꝑiox felicitas ira dei est.

¶ Munq̄d dixit eos nō detinere veritatē? Veritatem in iniq̄tate detinēt. Bonū est qđ tenēt. sed malū ē vbi tenent Occurrebat aūt vt diceret ei. Unde illi ipij veritatē tenēt? Nūquid de⁹ ad quēcq; eorum locut⁹ est? Munq̄d legē acceperūt sicut israel popul⁹ p moysen? Unde ergo detinēt veritatem. vel in ipsa iniq̄tate? Sequitur et ostendit.

Ex sermone deverbis euāgelii. lvi.

¶ Quia qđ notū est dei (inquit) manifestū est illis. Deus enī illis manifestauit. Manifestauit illis q̄bus legē nō dedit? Audi quō manifestauit. Inuisibilia enī ei⁹: p ea q̄ facta sūt intellecta ꝓspiciūtur.

Creator ex creaturis noscit.

¶ Vlita sapiēs q̄ fecit mūdū: contēplato mūdo intelligit. Interroga mundū. ornatū celi. fulgorē dispositionēq; siderū: solem / dies efficientē. lunā noctis solatiū. Interroga terrā fructificantē herbis et lignis. aīalibus plenā. hoibus exornatā. Interroga mare ex̄tis natatilib⁹ plenum est. Interroga aerem. q̄ntis volatilib⁹ viget. Interroga oīa: z vide si nō specie sua tanq; voce tibi respōdent. deus nos fecit. hec philosophi nobiles q̄siērūt. et ex arte artificē cognouerūt. Quid ergo? Quare reuelat ira dei sup ipam ipietatē? Qz vitatē in iniq̄tate detinēt. [Dicētes enī se esse sapiētes: stulti facti sūt]

Supbia fecit philosophos insipientes

¶ Quod curiositate inuenerūt: supbia pdiderunt Dicētes se esse sapiētes: donū dei sibi tribuentes: stulti facti sūt. Unde ꝓbas stultitiā eozū? Ostēde apostole. ostēdisti nobis vnde potuerūt peruenire ad cognitionē dei. Qm̄ inuisibilia ei⁹ p ea que facta sūt intellecta cōspiciūtur. Insipientiā ipsoz vnde ostēdis? Audi. Et imutauerūt gloriā incozruptibilis dei. in similitudinem imaginis cozruptibilis hois. et volucrū. et quadrupedū. et serpentiū. Figuras enī istoz aialiū: sibi deos pagani fecerunt. Inuenisti deū. et coluisti idolū. Quomodo sapiēs es? Ista est iniq̄tas simulachroz. in qua iniq̄tate illi vitatē detinuerūt. Quia qđ p creaturā cognouerūt. et qđ p opera dei itellexerūt: in operib⁹ hominū pdiderūt. Mūdus enī: opus est dei. Idolū opus est fabri. Ecce in qua iniq̄tate veritatē tenuerunt. et ad possessionē illā quā viderūt: viā perducentē nō inuenerunt. Christ⁹ autē qz ipse est apud patrē veritas et vita. verbū dei de quo dictū est. z vita erat lux hoīm. qz ergo ipse est apud patrē veritas et vita. et nō habebam⁹ qua irem⁹ ad veritatem z vitā: veniēdo ad nos homo fact⁹: factus est via. Ambula p hoiem: et peruenī ad deū. Per ipsum vadis: ad ipm vadis. Moli q̄rere qua ad illū venias ꝓter ipm. Si via esse noluisset: semp errarem⁹. Fact⁹ est via qua venias. Nō tibi dico: q̄re via. Ipsa via ad te venit: surge et ambula. Ambula morib⁹: non pedib⁹. multi enī bene ambulāt pedib⁹ et male ambulāt morib⁹. Sed aliq̄n ipi bene ambulātes: ꝓter viā currūt. Inuenis hoies bene viuētes: et nō xp̄ianos. Bene currūt sed in via nō currūt. Quāto plus currūt: plus errāt. qz a via recedūt. Si autē tales hoies pueniāt ad viā et tenent viā: q̄ta securitas est. qz bene ambulāt z nō er

Johannis. i

Xp̄s ē via qua pueniſtur ad deum.

Ambulantes bū extra viā errant.

A rant. Si autē nō tenent viā: ꝯtūuis bene ambulēt dolēdum est. Melius est in via claudicare. ꝙ pre ter viam fortiter ambulare.

Ex sermone de ẏbis euāgelii. viii.

¶ Via dñi. Aut nō erat. aut latebat. Ut reueletur nobis vnde dñs exultauit. qz reuelatū est paruu lis: debem⁹ esse paruuli. Nā si voluerim⁹ esse ma gni. quasi sapiētes et prudētes: nō nobis illud re uelat. Quis sūt magni? Sapiētes et prudētes: dicē tes enī se esse sapiētes: stulti facti sunt. Habes re mediū a cōtrario. Si dicēdo te esse sapientē stult⁹ fact⁹ es. dic te stultū et sapiēs eris. Sed dic. dic: ꝛ intus dic: qz sic est vt dicis. Si dicis: noli cozā ho minib⁹ dicere. cozā deo dic. Prorsus qō ad teip sum ptinet. qō ad tua: tenebrosus es. Quid est enī aliud esse stultū: nisi esse tenebrosū in corde? Denī ꝙ de illis sic ait. Dicētes se esse sapiētes: stulti fa cti sūt. anteꝙ hoc dicerēt. ꝺd rursū? Et obscuratū est insipiens cor eoꝝ. Dic qz tu tibi lumen non es. Ut multū: ocul⁹ es. lumen nō es. Quid ꝑdest pa tens et san⁹ ocul⁹: si lumen desit? Ergo dic a te ti bi lumen nō esse: ꝛ clama qō scriptū est. Tu illumi nās lucernā meā dñe. lumine tuo illumiabis dñe tenebras meas. Mee enī: nihil nisi tenebre: tu au tem lumē fugās tenebras. illuminās me. nō a me lumē michi existēs: sed lumē nō pticipās nisi in te [Inuisibilia enim eius per ea que facta sunt intel lecta conspiciūtur.]

Via dñi reuelat̄ puu lis.

Homo nō lumen sed oculus di ci potest. Deꝰ est lu mē illumi nans tene brasbuma nas.

Ex libro de trinitate. xv.

¶ Unde arguūtur i libro sapientie. q̄ de his q̄ vi dētur bona nō potuerūt scire eū q̄ est: neꝙ oper ibus attēdentes agnouerunt artificē: sed aut ignē aut spm̄. aut citatū aerem: aut girū stellaꝝ: aut vio lētā aquaꝝ: aut lumīaria celi: rectores orbis ter rarū: deos putauerūt. Quorū quidē si specie dele ctati. hec deos putauerūt: sciāt q̄nto dñator eorū melior est. Speciei eteni gñator creauit ea. Aut si virtutē et operationē eoꝝ mirati sūt: intelligāt ab his q̄nto q̄ hec cōstituit fortior est. A magnitudīe eni speciei et creature: cognoscibiliter poterit ho rum creator videri. Hec de libro sapiētie ꝓptera posui. ne me fidelīū quispiā frustra et inaniter exi stimet in creatura pri⁹ p quasdā sui generis trini tates: quodāmodo gradatim donec ad mentē ho minis peruenirē. que fisse indicia sūme illius trini tatis: quā querim⁹. cum deum querimus.

Creator melior et amabilior est creatu ris.

B

Ex libro dec uitate di. viii

¶ Uiderūt ergo isti phi quos ceteris non imerito fama atꝙ gloria platos videm⁹ nullū corpus esse deū: et ideo cūcta corpora transcēderūt querētes deū. Uiderūt quicq̄d mutabile est: non esse sūmū deū: et ideo aiam oēm mutabilesꝙ omnes spiritus trāscenderūt. q̄rentes sūmū deū. Deinde viderūt oēm speciē in re quacūꝙ mutabili: qua est quicq̄d illud est: quoquo modo. et qualiscunꝙ natura est: nō esse posse nisi ab illo q̄ vere est. qz incōmutabili ter est. ac p hoc siue vniuersi mūdi corpus a celo vsꝙ ad terram: et quecūꝙ corpora in eis sūt: siue oēm vitā nisi ab illo esse nō posse q̄ simpliciter est. qz nō aliud illi est esse; aliud viuere. quasi possit es se nō viuēs. nec aliud illi est viuere: aliud intellige re. quasi possit viuere nō intelligens. nec aliud illi est intelligere aliud beatū esse: quasi possit intelli gere nō beat⁹: sed qō est illi viuere. itelligere. bea tum esse: hoc est illi esse. Propter hanc incōmuta bilitatē et simplicitatē. intellexerunt eū et oia ista fecisse. et ipm a nullo fieri potuisse. Consideraue rūt enī q̄q̄d est: vel corpus esse vel vitā. melīusꝙ aliq̄d vitā esse ꝙ corpus. speciēꝙ corporis esse sē sibilē: intelligibilē vite. Proinde intelligibilē spe ciem sensibili ptulerūt. Sensibilia dicimus: q̄ visu

Philoso phi cogno uerūt deū nō esse cor poreū nec mutabilez nec abalio esse sed ab illo cuncta esse ꝑduc cta.

Sēsibilia que sunt

tactuꝙ corporis sētiri queūt. Intelligibilia: q̄ cō spectu mētis itelligi possūt. Nulla est enī pulchri tudo corporalis: siue in statu corporis sicut est fi gura: siue in motu sicut est cātilena: de qua nō ani mus iudicet. Qō ꝓfecto nō posset: nisi melior in il lo esset hec species: sine tumore molis. sine strepi tu vocis. sine spacio vel loci vel tpis. Sed ibi quo qꝙ nisi mutabilis esset: nō ali⁹ alio melī⁹ de specie sensibili iudicaret. meli⁹ ingeniosior ꝙ tardior. me lius peritior ꝙ imperitior. meli⁹ exercitatior: ꝙ mi nus exercitatus. Et idēipse vn⁹ cū ꝓfecerit: meli⁹ vtiꝙ postea ꝙ prius. Qō autē recipit maius ꝛ mi nus: sine dubitatione mutabile est. Unde ingenio si et docti et in his exercitati hoies facile college runt nō esse in eis rebus primā speciē. vbi mutabi lis esse cōuincit. Cū igit in eoꝝ cōspectu ꝛ corpus et anim⁹ magis minusꝙ speciosa essent: si aūt omi specie carere possent: oīno nulla essēt: viderūt esse aliq̄d vbi ꝑma esset ꝛ incōmutabilis species ꝛ ideo nec cōparabilis. atꝙ ibi esse rerū ꝓncipiū rectissi me crediderūt. qō factū nō esset: ex quo cuncta fa cta essent. Ita qō notū est dei manifestauit eis ip se. cū ab eis inuisibilia ei⁹ p ea q̄ facta sūt intellecta ꝓspecta sūt. sēpiterna quoꝙ ei⁹ virtus ꝛ diuinitas. a quo etiā visibilia et tēporalia cūcta creata sunt.

Intelligi bilia q̄ sūt.

C

Ex libro de trinitate. iiii

¶ Philosophos nec illos pfulere debem⁹ q̄ crea torīs eternitatē in quo viuim⁹. mouemur et sum⁹ q̄ntū potuerūt intellexerūt. qz p ea q̄ facta sunt co gnoscētes deū. nō sicut deū glorificauerūt aut gra tias egerūt: sed dicētes se esse sapiētes. stulti facti sūt. Et cū idonei nō essent in eternitatē spirital' in cōmutabilisꝙ nature aciem mētis cōstāter infige re: nec ad illud quidē digni habiti sūt vt eis ista p fectōs angelos nūciarētur. siue forinsecus p sēsus corporis: siue interioꝝib⁹ reuelationib⁹ in spū ex pressis. sicut patrib⁹ nr̄is vera pietate ꝓditis: hec demōstrata sūt. Qui ea predicētes. et vel de ꝓsen tib⁹ signis. vel de primis rebus ita vt ꝓdixerant factis fidē faciētes: auctoritatē cui de longe futu ris vsꝙ in seculi finē crederet habere meruerunt.

Philoso phi cur in digni co gnitōe dei

¶ Quidā philosophi hui⁹ mūdi extiterūt. et inq̄ sierūt creatorē p creaturā: qz potest inueniri p crea turam euidēter dicēte apl'o. Inuisibilia enī eius a cōstitutione mūdi. p ea q̄ facta sūt intellecta con spiciūtur: sēpiterna quoꝙ virtus ei⁹ et diuinitas. vt sint inexcusabiles. Et sequit. Quia cū cognouis sent deū: nō dixit. qz nō cognouerunt. sed qz cū co gnouissent deū: nō sicut deū glificauerūt aut gra tias egerūt: sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. ꝛ obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. Unde obscurat ū? Sequit. et dicit aperti⁹. Dicētes enī se esse sapien tes: stulti facti sūt. Uiderūt quo veniēdū esset. sed ingrati ei / q̄ illis pstitit vt viderent: sibi voluerunt tribuere / qō videbāt: et facti supbi amiserūt / et id qō videbāt. Et cōuersi sūt inde ad idola et simu lachra et ad culturas demoniorū. adorare creatu ram et cōtēnere creatorē. Sed iā isti elisi: ista fece rūt. Et aut elideret̄: superbierūt. Cū aut supbirent: sapientes se esse dixerūt. Hi ergo de quib⁹ dixit. q̄ cū cognouissent deū nō sicut deū glorifica uerūt: viderūt qz per verbū dei facta sūt oia. Nā inueniūtur ista oia et in libris philosophoꝝ ꝛ q̄ vni genitū filiū habet deꝰ p quē sunt oia. Illud potue rūt videre qō est: sed viderūt de longe ꝛ noluerūt tenere humilitatē xp̄i. in qua naui securi pueniret ad id qō longe videre potuerūt. ꝛ forduit eis crux xp̄i. Mare trāseundū est: et lignū cōtēnis? O sapi entia supba: irrides crucifixū xp̄m? Ipse est: quē

Ex tractatu euāgelii. ſm iohan. ti.

Philoso phi ꝓpter supbiā ob scurati sūt.

Philoso phoꝝ libri attestātur deū habe re filium.

Crucs xp̄i humilitas secura na uis.

longe vidisti. Sed quare crucifix⁹ est? Quia lignū tibi humilitatis ei⁹ necessariū erat. Supbia enim tumueras: ⁊ lōge ab illa patria ꝓiectus eras: ⁊ fluctibus hui⁹ seculi interrupta est via. Et qua trāseatur ad patriā nō est: nisi ligno ꝓteris. Ingrate irrides eū qui ad te venit vt redeas? Ipse factus est via. et hoc ꝑ mare. Inde in mari ambulauit. vt ostenderet esse in mari viā. Sed tu quomodo ipse ābulare in mari nō potes: naui ꝓtare. ligno ꝓtare. ¶ Crede in crucifixū. et poteris peruenire.

Christ⁹ factus ē via in mari.

Ex libro ō trinitate. xiii.

¶ Precipui gētiū phi q̄ inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt intellecta cōspicere potuerūt: tñ qz sine mediatore. id est sine hoie christo philosophati sunt: quē nec venturū ꝓphetis. nec venisse ap̄lis crediderūt: veritatē detinuerūt sicut de illis dictū est. in iniq̄tate. Nō potuerūt enī in his rebus infimis cōstituti: nisi q̄rere aliqua remedia: p q̄ ad illa que intellexerāt sublimia puenirēt: atq̄ ita in decepto res demones inciderūt. Per quos factū est vt immutarēt gl'iam icoꝛruptibilis dei: in similitudinē imaginis coꝛruptibilis hois: et volucrū: ⁊ quadrupedū: et serpentiū. In talibus enim fozmis etiam idola instituerunt/siue coluerunt.

Phi sine mediatore xp̄o philosophati in deceptores demones inciderūt.

Ex libro de vnico baptismo.

¶ De ipsis gentilib⁹ idoloꝛūq̄ cultoꝛibus. multa vtiq̄ a nobis diuersitate distātib⁹. nichil aliud nobis demōstrat ap̄ls: nisi vt in ipsis quoq̄ ita q̄dq̄ ꝓfectū est coꝛrigamus. vt q̄ fozte rectū est appꝛobem⁹. Nā vtiq̄ idolatras. et q̄ fozte rectū est appꝛobem⁹. Nā vtiq̄ idolatras. et q̄ est grauis⁹ nō tātū cultoꝛes sed etiā institutoꝛes simulachꝛoꝝ redarguebat: vbi ait. Qui cognoscētes deū nō sicut deum gl'ificauerūt aut gr̄as egerūt: sed euanuerunt in cogitationib⁹ suis. et obscuratū est insipiēs coꝛ eoꝛū. Dicētes enī se esse sapiētes: stulti facti sunt: et imutauerūt gloriā incoꝛruptibilis dei in simili tudinē imaginis coꝛruptibilis hois: et volucrū: ⁊ quadrupedū: et serpētium. Talia q̄ppe nouimus fuisse simulachꝛa egyptioꝝ. vbi ⁊ istituta esse multiplicioꝛ multoq̄ ignominiosioꝛ idolatria phibet Nunquid tñ denegauit cognitionē de illis fuisse: ac nō potius cōfirmauit dicēs: cognoscētes deū: nō vt deū gloꝛificauerūt? Si ergo istā cognitionē tanq̄ mendaciū repellere et destruere conaretur q̄ ea in sacrilegis inuenisset: nōne (q̄ absit) veritatis inimic⁹ exist̄eret? Ideoq̄ id q̄ imutauerūt in mendaciū suū. nā ⁊ hic dixit imutauerūt gloriā dei in similitudinē imaginis coꝛruptibilis hois. et volucrū: et quadrupedū. et serpentium. Ubi et romanos et grecos et egyptios qui de sapientie nomine gloriabātur: fecit intelligi.

Egyptioꝝ idolatria.

Philosophi q̄modo mutauerūt veritatē in mēdacium.

¶ Et cōmutauerūt gloriā incoꝛruptibilis dei. in similitudinē imaginis coꝛruptibilis hois. hoc qui dē fit in coꝛde impioꝝ. Nā de⁹ incōmutabilis manet. Neq̄ enī qz et apostolus dixit cōmutauerūt: ideo mutatus est deus.

Ex fmōe de calogi ad populum.

¶ Hermes egyptius quē trismegistū vocant. alios deos esse dicit a sūmo deo factos: alios ab hominib⁹. hoc q̄ audit sicut a me positū est. putat dici de simulachꝛis. qz opera sūt manuū hoim. Et ille visibilia et cōrectabilia simulachꝛa: velut coꝛpoꝛa deoꝝ esse dicit. Inesse autē his quosdā spiritus inuitatos q̄ valeāt aliq̄d: siue ad nocendū siue ad desideria nōnulla cōplenda: eoꝝ a quibus eis diuini honoꝛes et cult⁹ et obsequia deferūtur hos ergo spūs inuisibiles p artē quandā visibilib⁹ rebus coꝛpoꝛalis materie copulare. vt sint quasi aiata coꝛpoꝛa illis spiritib⁹ dicata ⁊ subdita simulachꝛa: hoc esse dicit/deos facere. eamq̄ magnā et mirabilē deos faciēdi accepisse hoīes potestatem. Hui⁹ egyptij verba sicut in nostrā linguā interp̄tata sūt ponā. Et qm̄ de cognatiōe (inq̄t) ⁊ cō

Ex libro decimo octauo. viii

Hermes egyptius.

Deos facere fm trismegistum q̄d sit.

Hermetis verba.

Ara ignoti dei.

Act. xvii.

Apostoli ca regula nō esse violādū bonū quod in p uersis inuenitur.

Ex eodem.

Philosophia q̄ euitari debeat.

Col. ii.

Act. xvii.

a

sortio hoim deoꝝ nobis idicit sermo: potestatē hois o asclepi vimꝝ cognosce. Dñs inqt et pater. vel qō est sūmū: de⁹: vt effector est deoꝝ celestiū: ita homo fictor est deoꝝ q in templis sūt humana primitate cōtenti. Et paulo post. Ita humanitas inqt semp memor nature et originis sue: in illa diuinitatis mutatione perseverat. vt sicuti pater ac dñs vt sui similes essēt deos fecit eternos: ita humanitas deos suos ex sui vultus similitudine figuraret. Erat eni de his de qbus dicit apl'us: qō cognoscētes deū nō sicut deū glorificauerunt aut gras egerūt: sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. et obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. Dicētes enim se esse sapientes: stulti facti sunt: z imutauerūt gloriā incorruptibilis dei: in similitudinē imaginis corruptibilis hois. et cetera q cōmemorare longū est Multa qppe talia dicit de vno vero deo fabricatore mūdi: qualia ☧itas habet. Et nescio quomodo illa obscuratiōe cordis ad ista delabit: vt dijs quos cōfitetur ab hoib⁹ fieri: semp velit homies subdi. Nō eni hec ei reuelauerat spūs sctūs sicut ppbetis sāctis: q hec puidētes cū exultatione dicebant. Si faciet homo deos: et ecce ipsi nō sūt dij Et alio loco. Erit in illo die dicit dñs. exterminabo noia simulachroꝝ a terra. et iā nō erit eoꝝ memoria. Ex quo genere et illi erant: q vēturū qō sciebant venisse gaudebant. Qualis symeon: qualis anna: qui mox natū iesum: qualis elizabeth q etiā pceptū agnouit in spū. qualis petrus reuelāte patre dicēs. Tu es xps fili⁹ dei viui. Post multa eni ad hoc ipm redit: vt iterū dicat de dijs quos homines fecerūt: ita loquēs. Qm ergo proaui nostri multū errabāt circa deoꝝ rationē increduli: z nō aiaduertētes ad cultū religionēqꝝ diuinā: inuenerunt artē qua efficerēt deos. Cui inuente adiūxerunt virtutē de mundi natura cōuenientē: eamqꝝ miscētes (qm aias facere nō potuerūt) euocātes aias demonū vel angeloꝝ. eas indiderūt imaginibus sctis diuinisqꝝ mysterijs: p quas idola z benefaciēdi z male: vires habere potuissent. Cōfitetur atqꝝ exprimit causas quare ad ista puentū sit: dicēs pauos suos multo errore z incredulitate z aim nō aduertēdo ad cultū religionēqꝝ diuinā: inuenisse banc artē qua facerēt deos. Nos quidem oportet dicere vel poti⁹ qd agere: nisi qntas possum⁹ dño deo nostro gras. q hec cōtrarijs causis qꝝ instituta sūt: abstulit. Nā quos istituit multitudo erroris: abstulit via ☧itatis. Qō instituit incredulitas: abstulit fides. Qō instituit a cultu diuine religionis auersio: abstulit ad vnū verū deū sctm qꝝ puersio. Neqꝝ eni qz deos homo faciebat: ideo nō ab eis possidebat ipse qui fecerat: qñ in eoꝝ societatē colendo traducebat. Societatē dico: non idoloꝝ stolidoꝝ: sed versutoꝝ demonioꝝ. Nam qd sūt idola. nisi qō eadem scriptura dicit. oculos habēt et nō videbūt. et quicqd tale de materijs licet a fabre effigiatis: tñ vita sensuqꝝ carētib⁹ dicēdū fuit? Sed imūdi spūs eisdē simulachris arte illa nefaria colligati: cultoꝝ suoꝝ aias in suā societatē redigēdo miserabiliter captiuauerāt. Vnde dicit apl's. Scim⁹ qz nihil est idolū. Sed q immolant gētes: demonijs imolāt et nō deo. Nolo vos socios fieri demonioꝝ. Demones itaqꝝ q colūtur in tēplis: per artē nescio quā imaginib⁹ inditi: hoc est simulachris visibilib⁹: qō possunt tanqꝝ demones possūt. vel quasi beneficia pstando magis nocētes qz magis decipiētes: vel aperte malefaciēdo. Nec tamen quelibet horū: nisi qñ et qntū permittūtur alta et secreta dei prouidentia.

Hermes multa ☧a dicit deo

Demones quō ydolatras per simulachrū sibi captiuauerūt.

t. Cor. x.

Watthe. xvi

b

¶ Species membroꝝ quā naturaliter in aiantibus inuentā videre: atqꝝ in nobismetipsis sentire cōsueuim⁹: quanqꝝ vt illi asserūt insignū aliqō fabrefacta atqꝝ eminēti suggestu collocata: cū adorari atqꝝ honorari a multitudine ceperit: parit in vnoquoqꝝ sordidissimū erroris affectū. Vt qñ in illo figmēto nō inuenit vitalem motum: credat numen occultū. Effigiem tñ viuēti corpori simile seduct⁹ forma: et cōmotus auctoritate quasi sapientiū institutoꝝ obsequentiūqꝝ turbarū sine viuo aliquo habitatore esse nō putat. Hinc et mala demonia ad possidēda gentiū simulachra: talis hominū affect⁹ inuitat: quoꝝ presidētiū varia fallacia mortiferi seminātur et multiplicātur errores. Alijs itaqꝝ locis cōtra ista diuine littere vigilāt: ne quisqꝝ dicat cū irrisa fuerint simulachra. non hoc visibile colo: sed numen qō illic inuisibiliter habitat. Ipa ergo numina in alio psalmo eadē scriptura sic dānat. Qm dij gentiū (inquit) demonia: dñs autē celos fecit. Dicit z apl's. Nō q idolū sit aliqd sed qm qō imolant gētes demonijs imolant z nō deo. Et nolo vos fieri socios demonioꝝ. Euident aūt sibi purgatioris esse religionis q dicunt. Nec simulachrū nec demoniū colo: sed p effigiem corporalē ei⁹ rei signū itueor: quā colere debeo. Ita qꝝ iterptātur simulachra: vt alio dicāt significari terrā. Vnde templū solēt appellare telluris: alio mare sicut neptuni simulachra: alio aerē sic iunonis. alio ignē sicut Vulcani. alio luciferū sicut veneris. alio solem. alio lunā. quoꝝ simulachris eadem noia sicut telluris iponūt. alio illud vel illud sidus. vel illā aut illā creaturā. Neqꝝ enim cuncta enumerare sufficim⁹. De quib⁹ rursū cū exagitari ceperint q corpora colant: maximeqꝝ terrā et mare. et aerem z ignē. quoꝝ nobis vsus in pmptu est (nā de celestib⁹ qz nostro ea corpore contrectare ac cōtingere nisi oculoꝝ radijs nō valem⁹: nō ita erubescūt) audēt respōdere. nō seipsa corpora colere: sed q illis regēdis p̄sidēt numina. Itaqꝝ apostoli vna sentētia penā istoꝝ dānationēqꝝ testat.

Extractatu. pſ. cxiii.

Simulachroꝝ ad oratio parit errores

Confutat vanas defensiones ydolatraꝝ pō. xcv.

Veritas quō transmutatur i mendaciū

Qui cōmutauerūt (inqt) veritatē dei i mēdaciū: z coluerūt z seruierūt creature potius qꝝ creatori: qui est de⁹ bñdict⁹ in secula amē. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie.

Nam prioris parte huius sententie simulachra dānauit: posteriore autē interpretationē simulachroꝝ. Effigies enim a fabrefactas appellādo noibus earū rerū quas fabricauit deus: trāsmutant veritatē dei in mendaciū. Res autē ipsas p dijs habēdo et venerando: seruiunt creature potius qꝝ creatori. q est bñdict⁹ in secula. Quis autē adorat aut orat intuens simulachrū: q non sic afficiat vt ab eo se exaudiri putet: ab eo sibi prestari qō desiderat speret? Itaqꝝ hoies talib⁹ superstitionib⁹ obligati: plerūqꝝ ad ipm solem dorsū ponētes: pces fundunt statue quā solem vocāt. Et cū sonitu maris a tergo feriant: neptuni statuā quā p ipso mari colūt: quasi sentientē gemitib⁹ feriunt. Hoc eni facit et quodāmodo extorquet illa figura mēbroꝝ. vt anim⁹ viuēs in sensibus corporis magis arbitret sentire corpus qō suo corpori simillimū videt: qꝝ rotūdū celū. vndasqꝝ diffusas. et quicqd nō eisdē liniamētis formatum conspicit. quibus illa formata sunt que viuentia videre consueuit.

Simulachroꝝ eoruꝫ inkpꝛe tationū reprobatio.

Ex libro de ciuitate di. iiii

¶ Uiderũt hec intelligentiores grauioresq; Romani. sed ꝓtra cõsuetudinẽ ciuitatis q̃ demonicis ritibus fuerat obligata: parũ valebãt. Quia ꝛ ipsi (etiã si illa esse vana sentiebãt) nature tũ rerũ sub vni⁹ veri dei regimie atq; ipio cõstitute: religiosum cultũ q̃ deo debeꝫ exhibendũ putabãt: seruientes vt ait apl's creature potius q̃ creatori. q̃ est bñdictus in secula. Hui⁹ veri dei erat auxiliũ necessariũ. a quo mitterẽtur scti viri et veraciter pij. qui ꝓ vera religione mozerẽtur. vt falsa a viuẽtib⁹ tollerẽtur. Agam⁹ itaq; xp̃iani dño deo nr̃o gras qui has supstitiones per altissimã xp̃i humilitatẽ per apl̃oz p̃dicationẽ. p fidem martyrũ ꝓ veritate mozientiũ: et cũ veritate viuẽtium: nõ solum in cozdibus religiosis: verum etiam in edibus superstitiosis: libera suozum seruitute subuertit.

Per liberam seruitutẽ xp̃ia nozus subuertit xp̃s superstitiones gẽtilium.

Breuis oĩm que aduersus idolozũ cultores siue ĩstitutores supza ab apl̃o dicta sũt: recapitulatio.

Ex libro de natura ꝛ gra

¶ Quia cũ cognouissent deũ nõ sicut deũ glorifi cauerũt aut gratias egerũt: sed euanuerũt in cogitationib⁹ suis. et obscuratũ est insipiens cor eozũ. Utiq; ista obseruatio vindicta et pena iã fuit. Et tñ per hãc penã: id est ꝓ cordis cecitatẽ que fit deserente luce sapiẽtie: in plura ꝛ grauia peccata collapsi sũt. Dicentes enĩ se esse sapientes: stulti facti sunt. Grauis hec pena est: si qs intelligat. Ex hac pena: vide quo ierũt. Et ĩmutauerũt (iquit) gloriã incozruptibilis dei: in simílitudinẽ imaginis cozruptibilis hoĩs: et volucrũ: et quadrupedũ: et serpentiũ. Ista fecerũt ex pcti pena: qua obscuratũ est insipiẽs cor eozũ. Et ꝓpter hec tamen: q̃ licet penalia etiã ipsa pcta sunt: adiũgit et dicit. Propterea tradidit illos de⁹ in desideria cordis eoꝝ: in ĩmundiciã. Ecce quẽadmodũ de⁹ grauí⁹ cõdẽnauit: tradẽs illos in desideria cordis illoꝝ in ĩmũdiciã. Uidete etiã ex hac pena que faciãt. Ut cõtumelijs iquit afficiant corpora sua in semetipsis. Et q̃ pena est ista iniq̃tatis: cũ sit et iniquitas euidẽtius cõmendat dicẽs. Qui trãsmutauerunt veritatẽ dei in mendaciũ: et coluerũt / et seruierũt creature potius q̃ creatori. q̃ est benedict⁹ in scĺa amẽ. Propter hoc (iquit) tradidit illos in passiones ignominie. Ecce quotiẽs vidicat de⁹: ꝛ ex ea dẽ vindicta plura ꝛ grauiora pctã cõsurgunt.

Cecitas cordis in philosophis ẽ pena pcti vñ iguia peccata ceciderunt.

Mã femine (iq̃t) eoꝝ ĩmutauerũt naturalẽ vsum: in eũ vsum q̃ est cõtra naturã. Similiꝫ autẽ ꝛ masculi relicto naturali vsu femine exarserũt in desideriis suis in inuicẽ: masculi in masculos defozmitatẽ operantes.

De⁹ supbã ingratitudinẽ gẽtilium pho⁹ sepe vindicat.

¶ Atq; vt ostẽderet sic esse ista peccata. vt etiam pene sint peccatozũ: etiã his adiunxit.

Et mercedem mutuã quam oportuit erroris sui in semetipsis recipiẽtes.

¶ Uidete quotiẽs vindicet. Eadẽq; vindicta: q̃ pariat: pulluletq; pctã. Adhuc attendite.

Et sicut nõ probauerũt deũ habere ĩ notícia tradidit illos de⁹ in reprobã mẽtẽ vt faciant eaq̃ nõ cõueniũt: repletos oĩ iniq̃tate. malicia fornicatione: auaritia neq̃cia: plenos inuidia homicidio. contẽtione. dolo malignitate. susurrones. detractores. deo odibiles. contumeliosos. supbos. elatos. inuẽtores malozũ. parẽtibus nõ obedientes. insipientes. incõpositos sine affectiõe. absq; federe: sine misericordia. q̃ cũ iusticiam dei cognouissent nõ intellexerũt. quoniã q̃ talia agũt digni sunt mozte: nõ solũ qui ea faciũt: sed etiã qui consentiũt faciẽtib⁹.

De⁹ nõ ĩducit peccatozẽ ad malũ ſz derit digs deseri. Ephe. v.

¶ Ozta sse respõdeat deũ ad ista nõ cogere: sed dignos deseri tãtũ deserere. Si hoc dicit: verissime dicit. Deserti quip̃pe vt dixi luce iusticie. et per hoc ꝓtenebzati. quid pariãt aliud q̃ hec oĩa que cõmemozaui opera tenebzaꝝ: donec dicatur eis si dicto obediant. surge qui dormis. et exurge a mortuis. et illuminabit te chr̃istus?

Ex sermõe b kar. Januarii.

Item Breuis eozundẽ verboꝝ recapitulatio.

[¶ Reuelaꝫ enĩ ira dei de celo sup oẽm impietatẽ.]

¶ Quozũ: nisi et iudeoꝝ et gẽtium: sed ne diceret quare sup impietatẽ gentiũ? nũq̃ enĩ gentes legẽ acceperũt et ꝓuaricatores facti sũt. Recte reuelatur ira dei sup iudeos quib⁹ data est lex: et eã obseruare noluerũt. Gentib⁹ autẽ nõ est data. Intuemini fratres et intelligite. quomodo omnes reos ostẽdit. et oẽs salutis indigere ac mie dei. Reuelatur enĩ ira dei de celo sup oẽm impietatẽ et iniusticiam hoĩm. eozũ qui veritatẽ in iniq̃tate detinent. Uidete quẽadmodũ nõ dixit: nõ habent veritatẽ sed veritatẽ (inq̃t) in iniq̃tate detinent. Et quasi q̃reres dicẽs: quomodo possunt habere veritatem qui legem non acceperunt?

[Quia qõ notũ est (inquit) dei. manifestũ ẽ ĩ illis]

¶ Et quomõ potuit manifestũ esse in illis qõ notũ est dei. qui legẽ nõ acceperũt? Sequit et dicit.

[Inuisibilia enĩ eius a creatura mũdi per ea que facta sunt intellecta cõspiciũtur: sempiterna quoq; eius virtus et diuinitas.]

¶ Utiq; subaudim⁹ intellecta cõspiciuntur? Cur enĩ attendat opera: et nõ querat artificẽ? Attẽdis terrã fructificantẽ? attẽdis mare plenũ aĩalib⁹ suis. attẽdis aerem plenũ volatilib⁹. attẽdis celũ fulgere stellis. et cetera: et nõ queris tãti operis artificem? Sed dicis mihi. Ista video: illũ non video. Ad ista vidẽda cozporis oculos dedit. ad se videndũ mentẽ dedit. Neq; enĩ et aĩam hoĩs vides. Sicut enĩ ex motib⁹ ꝛ administratiõe cozporis aĩam quã nõ vides intelligis: sic ex administratione totius mũdi: et ex regimine ipsarũ aĩarum intellige creatorẽ. Sed parum est intelligere. Nam illi intellexerũt: et vide quid ait apostolus.

Ex attentiõe operꝝ q̃rẽdus est artifex.

Sicut aĩa itelligit ex motibus ꝛ administratione corporis ita de⁹ ex administratione totius mũdi intelligẽdus ẽ.

[Quia cognoscẽtes deũ non sicut deũ glorificauerũt aut gras egerũt: sed euanuerũt in cogitationibus suis. et obscuratũ est insipiens cor eozum.]

Quo merito. nisi superbie? Nam vide sequentia.

[Dicentes enĩ se esse sapientes: stulti facti sunt.]

¶ Nõ enĩ debebant sibi arrogare qõ ille donauerat: nec se iactare ex eo q̃ non a seipsis: sed ab illo habebãt. Qõ illi vtiq; deo reddẽdũ fuit: vt ad hoc tenendũ qõ videre poterãt: ab illo sanarenẽ q̃ derat vt viderent. Si enĩ hoc facerẽt humilitatẽ seruarẽt: et possent purgari: atq; illi beatissime cõtemplationi cohererẽt. Quia vero supbia erat in eis: iterposuit se falsus et fallax et supbus. q̃ eis ꝓmitteret qõ p partes nescio quas supbie purgarẽtur aĩe illozũ. ꝛ fecit cultores demonioꝝ. Inde sacra oĩa q̃ celebrãtur a paganis q̃ valere dicunt ad purgationẽ aĩarũ suarũ. Et audi apl̃m cõsequen

Humilitas dispositio ad purgationẽ mentis ꝛ cõtemplationẽ.

A

ter hec dicentē.qz pro mercede supbie ista recepe runt:quia nō sic honorificauerūt deum vt honorificandus est deus.

[Et mutauerūt gloziam incoꝛruptibilis dei in similitudinem imaginis coꝛruptibilis hominis.]

¶Jam simulachꝛa sūt. Et ista quidē oim grecoꝛum aliarūq; gentiū que similitudinē hoim habēt

Idolatrie apud egyptios superstitio maxima.

Quia vero non est maioꝛ et supstitiosioꝛ idolatria q̄ egyptioꝝ (nā egyptus pfudit mundū figmētis talibus) qualia deinceps dicit apl's. Cū enī dixisset.in similitudinē imaginis coꝛruptibilis homis addidit.et volucrū.et quadrupedū: ⁊ serpentium Nūquid enī fratres in alijs tēplis vidistis simulachꝛū capite canino vel taurino. ceteroꝛūq; aialiū irrationabiliū figmēta? Hec enī idola: egyptioꝛū sūt. Utrūq; enī genus cōplexus:ait apl's.in similitudinē imaginis coꝛruptibilis hois. et volucrum et quadrupedum et serpentium.

[Propterea tradidit illos deus in desideria coꝛdis eoꝛum in immundiciā.vt cōtumelijs afficiant coꝛpoꝛa sua in semetipsis.]

Supbia alia ḡuia pctā parit

¶Hec mala eoꝛū:ex ipietate supbie sūt. Ista .ꝛo pctā qz de supbia sūt:non solū pctā.sed etiā supplicia sūt. Cū enī dicit:tradidit illos deꝰ:iā de vindicta est cuiusdā peccati.vt hec faciant.

[Qui cōmutauerūt veritatē dei in mendacium.]

¶Quid est cōmutauerūt veritatē dei in mendacium? In similitudinē scz imaginis coꝛruptibilis hois.et volucrū.et quadrupedū.et serpentiū? Et ne quisq̄ eoꝛū diceret:nō simulachꝛū colo:sed qđ significant simulachꝛa:subiecit stati. Et coluerūt et seruierūt creature potiꝰ q̄ creatoꝛi. Intelligite prudēter. Aut simulachꝛū enī colūt:aut creaturā.

Cōmutatio veritatis in mendaciū colēdo simulachꝛum.

Qui simulachꝛū colit. cōuertit ꝛitatē dei in mēdaciū. Nam mare veritas est. Neptunꝰ autē: mēdaciū factū ab hoie:cōuersa veritate dei in mēdaciū Homo autē:simulachꝛū neptuni. Sic deꝰ fecit totū veritatē dei in mendaciū. Sed nē dicāt nō colo simulachꝛū:sed solē colo:ideo dixit.coluerūt creaturā potiꝰ q̄ creatoꝛē. Sed ve tibi si amaueris cōditoꝛem.

Ex sermōe secūde epīe Iohannis.

¶Pulchꝛa tibi sunt: sed q̄nto est ille pulchꝛioꝛ q̄ ista foꝛmauit? Intēdat charitas vestra. Ne surrepat vobis sathanas dicēs:qđ solet dicere. Bū nobis sūt in creatura dei. Quare illā fecit deꝰ: nisi vt bene nobis sit:et inebꝛiātur et pereūt:et obliuiscūtur creatoꝛē suū. dū nō tēperātur sed cupide vtūtur creatis.et creatoꝛ cōtēnit. De talibꝰ dicit apostolus. Coluerūt et seruierunt creature potius q̄ creatoꝛi q̄ est benedictꝰ in secula. Nō te phibet deus amare ista:sed nō diligere ad beatitudinē: sed approbare ⁊ laudare. vt ames creatoꝛē. Ergo dedit tibi deꝰ ista oīa. ama illū qui fecit. Plus est qđ tibi vult dare.id est seipsum qui ista fecit.

Creature nō sunt diligēde ad beatitudinez sed vt amek creatoꝛ.

Ex sermone de symbolo.

¶Credimus etiā q̄ sedet xp̄s ad dexterā patris Nec ideo tū quasi humana foꝛma circūscriptū est deū patrē arbitrandū est. Et de illo cogitātibꝰ ipsum q̄ sedere pater dicit flexis poplitibus fieri putādū est:ne in illud incidam⁹ sacrilegiū. in quo execratur apl's eos q̄ cōmutauerunt gloriā incoꝛruptibilis dei: in similitudinē coꝛruptibilis hois. Tale enī simulachꝛū deo nefas est. xp̄iano in tēplo collocare. Multo magis in coꝛde nefariū est (vbi vere templū dei est) si a terrena cupiditate aut q̄ erroꝛe mundet. Ad dexterā ergo intelligēdum est esse dictū:in sūma beatitudine. Ubi iusticia et

Deus non est humana foꝛma circunscriptus.

Sedere ad dexterā dei vel ad sinistrā qđ sit.

pax et gaudiū est:sicut ad sinistrā hedi cōstituenk: id est in miseria: ꝓpter iniq̄tatis laboꝛes atq̄ cruciatus. Sedere ergo qđ dicit deus: nō membꝛoꝝ positionē: sed iudiciariā significat potestatē. qua illa maiestas nūq̄ caret. semp dignis digna tribuendo. q̄uis extremo iudicio multo manifestiꝰ iter hoīes vnigeniti filij dei. iudicis viuoꝛū et moꝛtuoꝛum claritas indubitata fulsura sit.

Sedere in deo significat iudiciariaz ꝓpotestatem.

[Propter qđ tradidit illos deus in desideria coꝛdis eoꝛum in immundiciam.]

¶Dedit illos deꝰ in cōcupiscentias coꝛdis eoꝛū facere q̄ nō cōueniunt. Intendat charitas vestra. Magna res est:magna res agitur. Quid est hoc? Ergo si deus dedit illos in cōcupiscētias coꝛdis eoꝛū facere que nō cōueniūt. ideo facīūt illi mala tanta. Si deus hoc facit vt faciāt que non cōueniunt. qđ ipi fecerūt? Occultū est qđ audisti. dedit illos deꝰ in cōcupiscētias coꝛdis eoꝛum. Ergo fuit cōcupiscētia quā vincere noluerūt.cui traderētur iudicio dei. Sed vt digni haberētur q̄ traderētur Vide quid de illis superiꝰ dixit. Cū cognouissent deū.nō vt deū glorificauerūt aut gratias egerūt. sed euanuerūt in cogitationibꝰ suis: et obscuratū est insipiens coꝛ eoꝛū. Unde? de supbia. Dicentes enī se esse sapientes:stulti facti sūt. Inde iā seq̄tur Tradidit illos deus in cōcupiscētias coꝛdis eoꝛ Quia ergo fuerūt superbi et ingrati. digni habiti sunt. q̄ traderenk in cōcupiscentias coꝛdis sui. Nō ergo frustra dicit apl's.tradidit illos deꝰ in desideria coꝛdis eoꝛū. Quoꝛūdā enī pctoꝝ ꝓpetrandoꝝ facilitas.pena est aliorum precedentiū.

Ex tractatu. pſ. xxi.

Deus quō tradidit philosophos in cō cupiscentias coꝛdis eoꝛum.

Supbi tradunk p̄mo in īmūdiciam: deide ī passiones ignominie et ktio i reprobū sensum.

¶Wala volūtas iā sola pctm̄ est:etiā si desit effectus:id est si nō habeat potestatē. Poꝛro cū volūtas mala potestatē accipit implere qđ intēdit: ex iudicio dei venit.apud quē nō est iniq̄tas. Punit enī etiā isto modo. Nec ideo iuste:qz occulte. Leterū iniqꝰ puniri se ignoꝛat.nisi cū manifesto supplicio senserit nolens. q̄ntū mali sit qđ ppetrauit volēs.hoc est.qđ de quibusdā apl's ait. Tradidit illos deus in cōcupiscētias coꝛdis eoꝛ.vt faciant que nō cōueniūt. Hinc ⁊ dns pilato. Nō haberes (inq̄t) in me potestatē:nisi data tibi esset desuper.

Ex libꝛo de spū et littera

Peccatū cōsistit in solo actu volūtatis.

Joānis.xix.

¶In lris etiā apl'ice videte q̄ scripta sunt in epl'a pauli apl'i ad Romanos. Propterea tradidit illos deꝰ i desideria coꝛdis eoꝛ in īmūdiciā. Item paulopost. Propterea tradidit illos deꝰ in passiones ignominie. Item paulopost. Sicut non ꝓbauerūt deū habere in noticiam. tradidit illos deus in reprobā mentē vt faciant q̄ nō cōueniūt. Et ad Thessalonicēses in epl'a scda ait de quibusdam. Pro eo q̄ dilectionē veritatis nō receperūt vt salui fierēt:ideo mittet illis deꝰ operationem erroꝛis vt credāt mēdacio. vt iudicent oēs q̄ non credidērūt veritati. sed cōsenserūt iniq̄tati. His et talibus testimonijs diuinoꝝ eloquioꝝ: q̄ oīa cōmemoꝛare nimis longū est:satis (q̄tū existimo) manifestatur operari deū in coꝛdib⁹ hoīm ad inclināda eoꝝ volūtates quocūq; voluerit.siue ad bona ꝓ sua misericoꝛdia. siue ad mala ꝓ meritis eoꝝ iudicio vtiq; suo. aliq̄n aperto aliq̄n occulto. semp aūt iusto. Fixū enī debet esse ⁊ īmobile in coꝛde nostro: qz nō est iniq̄tas apud deū. Acp hoc q̄n legitis in litteris ꝛitatis a deo seduci hoīes: aut obtūdi vel obdurari coꝛda eoꝝ.nolite dubitare p̄cessisse mala merita eoꝝ vt iuste ista paterenk ne incurratis in illud salomonis puerbiū. Insipiētia viri violat vias eiꝰ. deū autē causak in coꝛde suo. Gratia vero nō scōm merita dak hoīm. Alioq̄n gꝛa iā non est

Gratia nō datur ꝓpk merita sicut pena ꝓpter demerita.

gratia. Quia ideo gra vocat: qz gratis dat. Si autem potens est: siue p angelos: vel bonos vel malos. siue quocūq; alio modo operari etiā in cordibus malox p meritis eorū. quox malicia nō ipse fecit. sed aut originaliter tracta est ab adā. aut creauit p ppriā volūtatem: qd mirū est si p spm̄ scm̄ operat in cordib⁹ electorū suox bona. q operatus est vt ipsa corda essent ex malis bona?

[Mercedem mutuā quā oportuit errorīs sui in semetipsis recipientes]

Ex libro contra inimicū legis ⁊ pphetarū. i.

¶ Oportuisse qppe / nō est verit⁹ dicere apl's. Vt qui creature poti⁹ q̄ creatori seruierāt: errorīs sui mercedē nō inuiti hec turpia patiēdo: sed libēter faciēdo reciperēt. Judicio scz: nō alicui⁹ hois immūdissimi quē talia delectarēt: sed iustissimi dei. q tradidit eos in passiōes ignominie: vt crimina criminib⁹ vindicent. et supplicia peccantiū non sint tormēta sed incremēta vicioz. Sapiēs aūt cū hec audit: ipam magis i hac vita irā dei timet. qua hō nō patit qs acriter dolet: sed facit qs turpit libet.

Crimina criminib⁹ vindicant

Vindicta quorūdaz criminū ē eorūz augmentum.

¶ Inchoatio est ire futuri iudicij dei: q hic hoies dolores et tormenta patiūtur. et maxime damnū intelligentie veritatis. Sicut dictū est.

[Dedit illos deus in reprobum sensum.]

Ex tractatu p̄s. vi.

Judicij futuri ichoatio est veritatis intelligentie amissio

¶ Nam ea est cecitas mētis. In eā quisq; dat⁹ fuerit: ab interiore dei luce secludit. Sed nondū penit⁹ cū in hac vita est. Sūt enī tenebre exteriores que magis ad diē iudicij pertinere intelligunt. vt penitus extra deū sit. quisq; dū tempus est: correxi noluit. Penitus aūt esse extra deū quid est: nisi esse in summa cecitate? Siquidē deus habitat lucē inaccessibilē. quo ingrediuntur quibus dicitur.

Extra deum esse.

Intra in gaudium domini tui.

Mathe. xxv. Ex tractatu. lvii. p̄s.

¶ Huic igit̄ ire inchoatio est. quā in hac vita patitur quisq; pctor. Nō ergo penas inferorū. non penas illi⁹ post resurrectionē ignis eterni. nō penas istas q adhuc in hoc seculo. p̄miscue sūt iustis ⁊ iniustis. et plerūq; graviores sūt iustox q̄ iniustox: sed nescio quā penā p̄sentis vite vult cōmendare spūs dei. Audite penā impioz. Sicut cera inquit liq̄facta auferent. Dixi p cōcupiscentias suas hoc eis fieri. Cōcupiscētia mala quasi ardor est ignis. Ignis cōsumit vestē. libido adulterij nō cōsumet aiam? De cogitato adulterio: cū loqueret scriptura ait. Alligabit q̄s ignē in sinu: et vestimenta sua nō cōburet? Sestas in sinu p̄runas: pforat tunica Sestas in cogitatione adulteriū. ⁊ integra est aia? Sed istas penas pauci vidēt. Propterea eas maxime cōmēdat spūs dei. Audi apl'm dicentē. Tradidit illos deus in cōcupiscētias cordis eox. Ecce ignis: a cui⁹ facie tanq; cera liquescūt. Soluuntur enī a quadā cōstantia castitatis. Propterea et ipsi euntes in libidines suas: soluti et fluxi dicūtur. Unde fluxi. vnde soluti? Ab igne cōcupiscentiax. Tradidit illos de⁹ in cōcupiscentias cordis eox. vt faciāt q nō p̄ueniūt. repletos omi iniq̄tate. Et enumerat multa q pctā sunt. ⁊ penas dicit esse pctox. Mā dicit primā penā superbiā. imo non penam: sed primū pctm̄ superbiā. Primū pctm̄ superbia est. Ultima pena: est ignis eter⁹. aut ignis infernus. Jā enī dānatox inter illud primū pctm̄. ⁊ hanc vltimā penā. media q̄ sunt: ⁊ pctā sunt ⁊ pene Tam multa enī dixit apl's fieri ab eis. q pctā sunt detestabilia: et tū penas eas dicit. Propter hoc inq̄t deus tradidit eos in p̄cupiscētias cordis eorum in imūdiciā. vt faciant q nō conueniūt. Et ne putaret quisq; ipsis penis tantū se affligi q̄b⁹ modo delectar̄ ⁊ nō timeret qd̄ venturū est in fine: cō memorauit vltionē penarū. Qui cū intelligerēt inquit. qm̄ q ea agunt digni sūt morte. nō solū qui ea faciūt. sed etiā q cōsentiūt facientib⁹. Qui ea agūt digni sūt morte. q̄ superi⁹ enumerauit i penis esse Mā tradidit eos deus dixit in cōcupiscētias cordis eox. vt hec faciāt que nō p̄ueniūt. Ut adulter sit. iā pena est. vt mēdax. vt auarus. vt fraudulēt⁹. vt homicida. iā pene sūt. Cui⁹ pcti? pctī pene p̄rioris. apostasie illius: supbie. Initiū pcti hois: apostatare a deo. Et initiū omis pcti. superbia. Propterea ipm pctm̄ p̄rius dixit. Qui cū cognouissēt inquit deū. nō vt deū glorificauerūt aut gras egerunt. sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. et obscuratū est insipiēs cor eox. Jam ista pena: est obscuratio cordis. Sed vnde p̄tigit? Dicētes enī se esse sapiētes: stulti facti sūt: qz a se habere se dicebant: qō a deo acceperāt. Aut si cognouerunt a quo acceperāt: nō eum glorificauerūt. a quo se accepisse cognouerāt. Parua ista pena est. vt de ista sola lo q̄mur? Obscuratio cordis. excecatio mentis. parua est pena? Si quis furtū faciēs statim oculū perdidisset: oēs dicerēt: deū p̄sentē vindicasse. Oculū cordis amisit. et non ipm̄ p̄didisse putat deus?

Superbie philoso = phox spēs due.

Obscuratio mentis grauior q̄ oculorū ē.

Ex tractatu. p̄s. lxxvii.

¶ Hec mala morū que his corporalib⁹ plagis significata esse dixim⁹. ppter qō p̄dictū est. aperiā in parabolis os meum: p malos angelos exerceri in eos q illis diuina equitate subdūtur. cōueniētissime credit. Neq; enī cū fit qō ait apl's. tradidit illos de⁹ in cōcupiscētias cordis eorū. vt faciāt que nō p̄ueniūt. nō illi mali angeli tanq; in materia sui operis versant et gaudēt: q̄bus iustissime subdita est viciositas hūana. ppter eos quos liberat gratia. Ab hac potestate malorū angelorū nō liberat hoiem nisi gratia dei de qua dicit apl's. Qui eruit nos de potestate tenebrax. et trāstulit in regnum filij charitatis sue. Cui⁹ rei ppl's iste figurā gerebat. cū esset ereptus de potestate egyptioz. ⁊ trāslatus in regnū terre p̄missionis: fluētis lac ⁊ mel. quod suauitatē significat gratie.

Punīunt malos angeli mali.

Angelorū malox potestas.

Col. i.

[Sine affectiōe. absq; fedre sine misericordia.]

¶ Etiā cum rectas. ⁊ scōm deū habem⁹ has affectiones: hui⁹ vite sunt: non illi⁹ quā futurā speramus. Et sepe illis etiā inuiti cedim⁹. Jtaq; aliq̄n q̄uis nō culpabili cupiditate sed laudabili charitate moueamur: etiā dum nolum⁹ flemus. habemus ergo eas ex humāe p̄ditiōis infirmitate. Sz dū vite hui⁹ infirmitatē gerimus. si eas omnino nullas habeam⁹: tūc poti⁹ nō recte viuim⁹. Utiperabat enī ⁊ detestabat apl's quosdā quos etiaz dixit esse sine affectiōe. Culpauit etiā illos sacer psalm⁹ de q̄bus ait. Sustinui q̄ simul p̄tristaret: ⁊ non fuit. Mā oīno non dolere dū sum⁹ in hoc loco miserie. p̄fecto sicut quidā etiā apud seculi hui⁹ litteratos sensit. ⁊ dixit: non sine magna mercede p̄tingit immanitat̄ in aīo: stuporis in corpe. Cui⁹ itaq; animū p̄tingere oīno nō potest vllus affect⁹. q̄s hunc stuporē non oīb⁹ vicijs iudicet esse peiorē? Jdeo reprehendit apl's eos q̄ duri sunt. ⁊ sine affectu. Reprehendēs aūt quosdā. ait. Sine affectu. sine misericordia. Ubi enī affect⁹ ibi mīficordia.

Ex libro de ciuitate dei. xiiii.

Affectiōes etiā recte: hui⁹ nō future vite sunt. i. sine q̄bus tunc nō recte viuitur.

p̄s. lxviii

¶ Tres ergo affectiōes quasdā corpis aduertite ⁊ inspicite. Sanitatē. stuporē. ⁊ imortalitatē. Sanitas egritudinē non habet. sed tñ q̄ tangit ⁊ molestat: dolet. Stupor aūt nō dolet. Amisit sensum doloris. tāto insensibilior quanto peior. Rursus imortalitas nō dolet. Absumpta est enī ois corruptio. ⁊ corruptibile hoc induet incorruptionem. ⁊ mortale hoc induet imortalitatē. Nullus q̄ dolor

Ex tractatu. p̄s. lv.

Affectiōes corpis tres sanitas stupor ⁊ imortalitas quō differāt.

i. Cor. xv.

A

Dolor melior est stupore.

in corpe immortali: nullus dolor in corpe stupido. Non se putet stupidus tam immortalē. Vicinior ē immortalitati sanitas dolētis q̄z stupor nō sentiētis.. Inuenim⁹ ergo hoiem supbū typo arrogātissimo q̄ sibi psuaserit nihil timere. Fortiorē putas illo q̄

ii. Cor. vii.

ait. foris pugne. int⁹ timores: fortiorē ipso capite

Mathe. xxvi

nr̄o dño deo nr̄o. q̄ dixit. Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortē? Mō est iste fortior. Non te delectet stupor ei⁹. Mō immortalitate indut⁹: sed sensu exut⁹ est. Tu vero habeto aīam non sine affectu. reph̄ē si enī sunt sine affectu: ꝛ dic ō sensu sanitat⁊. Quis

ii. Cor. xi.

infirmatur ꝛ ego non infirmor? Quis scādalizat. ꝛ ego non vror?

Capitulū.ij.

Propter qō inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas.

De epla ad ſtū presbiterum.

Inexcusabiles q̄ sint Romā. i.

Vlos scriptura dicit inexcusabiles q̄s nō latet veritas. ꝛ in eis pseuerat iniq̄tas. Reuelat enim ira dei de celo (ait apl's) sup oēm impietatē ꝛ iniusticiam hoīm. eor̄ qui veritatē in iniq̄tate detinent. qz qō notū est dei manifestū est in illis. De⁹ enī illis manifestauit. Inuisibilia enī illius a creatura mūdi: p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. Sempiterna q̄z virtus ei⁹ ac diuinitas. vt sint inexcusabiles. Si ergo istos inexcusabiles dicit. q̄ inuisibilia illius p ea q̄ facta sunt intellecta cōspicere potuerūt. nec obedierūt tñ veritati. sed iniq̄ ꝛ impij permāserūt? q̄z tomagis inexcusabiles sunt. q̄ ex lege ei⁹ instructi. cōfidūt seipsos duces esse cecor̄. ꝛ alios docētes. seipsos nō docent? Qui p̄dicantes nō furandū furant. ꝛ cetera q̄ de ipis apl's loquitur. Eis quippe dicit. Propterea inexcusabilis es o homo oīs qui iudicas. In quo enī aliū iudicas: te metipm p̄demnas. Eadē enī agis q̄ iudicas. Humana enī supbia tanq̄z psumēs de viribus liberi arbitrij. excusatā se putat qñ ignorātie: nō volūtat⁊ videt esse qō peccat. Scōm hanc excusationē inexcusabiles dicit scriptura diuina quoscūq̄ scientes peccare puincit. Dei tñ iustū iudiciū. nec illis

Paulo iferi⁹

parcit q̄ non audierūt. Quicūq̄ enī sine lege peccauerūt: sine lege pibunt. Et q̄uis seipi excusare vident: non admittit hanc excusationē. q̄ scit se fecisse hoīem rectū. eiq̄ obedientie dedisse p̄ceptū. nec nisi eius q̄ male vsus est libere volūtatis arbitrio. etiā quod trāsiret in posteros manasse pctm̄.

Dānat nemo nō peccans.

Mecq̄ enī damnant q̄ non peccauerūt. qñquidē illud ex vno in oēs ptransijt: in q̄ ante ppria in singulis q̄busq̄ pctā oēs cōmuniter peccauerūt. Ac p hoc inexcusabilis est oīs pctōr. vel reatu orig̃nis. vel additamēto etiā ppie voluntatis. siue q̄ nouit. siue q̄ ignorat siue q̄ iudicat. siue q̄ non iudicat. Quia ꝛ ipa ignorātia in eis q̄ intelligere noluerūt: sine dubitatiōe pctm̄ est. In eis aūt q̄ non potuerūt: pena pcti. Ergo in vtrisq̄ non est iusta excusatio: sed iusta damnatio.

Inexcusabilis ē oīs peccator.

Ignorantia vel est pctm̄ vl pena peccati

Ex libro. v. de baptismo

¶ Scriptū est de heretic⁊. q̄s a semetipis dānati sunt. Quid ergo? Et illi non a semetipis damnati sunt. quibus dictum est.

In quo enim alterum iudicas: te ipsum cōdemnas. Eadem enī agis q̄ iudicas Scim⁹ enī quoniā iudiciū dei est p̄m veritatem eos qui talia agunt

B

Hic aūt dixit apl's. q̄ p̄dicas non furādū furaris. ꝛ cetera. De⁹ apud quē nulla est iniq̄tas. cui⁹ sūma potestas est: q̄ nō tm̄ q̄lisquisq̄ sit videt. verūetiā q̄lis futur⁹ sit p̄uidet. q̄ solus pōt in iudicādo non labi. qz in cognoscēdo non potest falli: facit tñ sicut euā geliū loquit. solē suum oriri sup bonos ꝛ malos. et pluit sup iustos ꝛ iniustos. Cui⁹ mirabilis bonitatis vt sim⁹ imitatores dñs Christ⁹ exhortās. Diligite ait inimicos vr̄os: būfacite eis q̄ vos oderūt ꝛ orate p eis q̄ vos psequunt: vt sitis filij pr̄is vr̄i q̄ in celis est q̄ facit solē suū oriri sup bonos et malos. ꝛ pluit sup iustos ꝛ iniustos. Hac indulgētia ꝛ lenitate diuina: multos abuti ad pniciē suā quis nesciat? Quos arguēs apl's ꝛ grauit increpās dicit

Ex epla ad macedoniū.

Deus non fallit in iudicando.

Mathe. v.

Existimas aūt hoc o homo q̄ iudicas eos qui talia agūt ꝛ facis ea: qm̄ tu effugies iudiciū dei? An diuitias benignitatis ei⁹ ꝛ patiētie ꝛ lōganimitat⁊ ptēnis? Ignoras quoniā benignitas dei ad penitentiā te adducit? Secundū aūt duriciam tuā ꝛ impenitens cor thesaurisas tibi iram in die ire ꝛ reuelatiōis iusti iudicij dei: q̄ reddet vnicuiq̄ scōm opera eius. His quidē qui scōm patientiā boni operis gloriā et honorē ꝛ corruptionē querentib⁹ vitā eternā. His aūt qui sunt ex ptentione et q̄ nō acquiescunt veritati: credunt autem iniquitati.

Deus cur pauca puniat in hoc mundo et multa seruet vltimo iudicio.

Ex libro sententiarū. p̄spe.

Abuti dei patientia magna est pena.

Psalmo. c.

Nquid qm̄ isti in sua nequitia pseuerant: ideo de⁹ in sua patiētia nō pseuerat? ppauca in hoc sec'o puniēs ne diuina p̄uidētia non esse credat. ꝛ multa seruās vltio examini: vt futurū iudiciū p̄mendet. Anim⁹ male sibi psci⁹. dū videt sibi nulla penā pati: credit qz nō iudicet de⁹. cū abuti patiētia dei ꝛ non intelligere pcentis benignitatē iā sit magna dānatio. hic em̄ misericordie tps est: nondū iudicij. Nisi enī primo deus p misericordiā parceret. nō inueniret q̄s p iudiciū coronaret. Est ergo misericordie tēpus. qñ patientia dei ad penitentiam adducit peccātes. Audi apl'm distinguentē vtrūq̄ temp⁹. distingue ꝛ tu. Existimas aūt inq̄t o homo oīs q̄ iudicas eos q̄ facitūt ea ꝛ eadē agis. qm̄ tu effugies iudiciū dei? Intendite cui hoc dicit. Nō vni hoī dicit: sed generi hoīm. Videbat se cōmittere multa mala q̄tidie. ꝛ tñ viuere: nihil mali sibi cōtingere. Et putabat aut dormire deū. aut res humanas nō attēdere. aut amare facta hoīm mala. Tollit istā cogitationē de corde: sed bñ intelligētib⁹. Quid ergo ait? Existimas o homo q̄ iudicas eos q̄ talia agūt ꝛ facis ea. qm̄ tu effugies iudiciū dei? Et q̄si diceret. quare facio tāta mala quotidie. ꝛ nihil mali mihi p̄tigit? secut⁹ ostendit illi tēpus misericordie. An diuitias benignitatis ꝛ patiētie ꝛ longanimitatis ei⁹ cōtemnis? Et vere qz hoc p̄tēnebat. fecit illū sollicitū. Ignoras (inquit) qm̄ benignitas dei ad penitētiā te adducit? Ecce temp⁹ misericordie. Ille aūt hoc ille sp putaret futurū. quō secut⁹ eum terruit. Tu aūt iam tēpus iudicij audi. Audisti temp⁹ misericordie. propter misericordiā ꝛ iudiciū cantabo tibi dñe. Tu aūt (iquit) scōm duritiā cordis tui ꝛ cor impēitēs thezurisas tibi irā in die ire ꝛ reuelatiōis iusti iu-

dicij dei.q̄ reddet vnicuiq; scōm opera sua. Ecce misericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Sed mi-
Judiciuz dei ē amā-dū bonis ⁊ formidā-dū malis. Ex tractatu ps. cii.
natus est de iudicio. Nunq̄d ideo iudiciū dei tantūmodo formidandū est: ⁊ non amādū? Formidā dū malis ꝓpter penā. amādū bonis ꝓpt coronā. Quid tā lōganimū: q̄d tā multū in misericordia?
¶ Peccatur et viuit. Accedūt pctā: augef vita blasphemaꝝ quotidie. ⁊ facit solem suū oriri super bonos et malos. Vocat vndiq; ad correctionem. vocat vndiq; ad penitentiā. Vocat būficijs creature. vocat imptiendo tēpus viuendi. Vocat p lectorē. vocat per tractatorē. vocat p intimā cogitationē. Vocat p flagellū correctionis. vocat p mi-
Dei longanimitas et misericordia.
sericordiā cōsolationis. longanimis et multe mie deus. Male vtēdo tu tibi thesaurizas q̄ ait apl's iram in die ire. Mā hoc ait apl's. An diuitias bonitatis et lōganimitatis eius cōtemnis. ignorās q̄m patiētia dei ad penitētiā te adducit? Ō tibi parcit. putas q̄ places ei? Hec feci inquit et tacui. Suspicaꝝ es iniquitatē: q; ero tibi similis. Mō mihi placent pctā: sed lōganimitate ḡra recte facta. Si punirē pctōres: nō inuenirē cōfessores. Ergo te deus lōganimitate sua parcēdo ad penitētiam adducit. Tu autē cū quotidie dicis. finiꝝ hodiernus dies. et sic ero et crastino die. nō enī cras erit vltimꝰ. et tercio die. et subito venit ira eiꝰ. fratres nō tardetis cōuerti ad dñm. Sūt enī qui ꝓparant conuersionē / et differunt. Et fit illis vox coruina cras cras. corvus de archa missus non est reuersus. non q̄rit deꝰ dilationē in voce corvina: sed cōfessionē in gemitu colūbino. Intendāt ḡ q̄ amant in dño mansuetudinē: et timeant veritatē.
ps. xlix.
Ex tractatu euangelij secūdum ioh. xxxiii.
¶ Et enī dulcis et rectꝰ dñs. Ama q; dulcis est time q; rectus est. Tanq̄ māsuetus dixit / tacui. sed tanq̄ iustꝰ: nūquid semp tacebo? Misericors ⁊ miserator dñs. Ita plane. Adhuc adde. longanimis Adde adhuc. Et multū misericors. Sed tunc q̄ō est in nouissimo. Et verax. Nō enī modo sustinet peccātes. iudicatur? est cōtemnētes. An diuitias lōganimitat:s et mansuetudinis eius cōtemnis? Ignorās q; patiētia dei ad penitētiā te adducit? Tu scōm duriciā cordis tui et cor impenitēs. thesaurizas tibi irā in die ire: ⁊ reuelationis iusti iudicij dei. q̄ reddet vnicuiq; scōm opera sua. Mānsuetus dñs. longanimis dñs. misericors dñs. Sed et iustus dñs. et verax dñs. largitur tibi spaciū correctionis. sed tu plus amas dilationē: q̄ emēdationem. Malus fuisti heri: hodie bonꝰ esto. Et hodiernū diem in malicia peregisti: vel cras mutare.
Deus amādus ⁊ timēdus: quia dulcis ⁊ rectus.
Semp expectas. et de mia dei tibi plurimū polliceris. quasi ille qui tibi per patientiā ꝓmisit indulgentiā. ꝓmiserit tibi etiā ꝓlixiorem vitam. Unde scis q̄d pariat crastinus dies: recte dicis in corde tuo q̄ me correxero deꝰ mihi pctā oīa dimittet negare nō possumꝰ q; correctis atq; conuersis indulgentiā deꝰ ꝓmisit. nam in quo ꝓpheta mihi legis: q; ꝓmisit correcto indulgentiā: nō mihi legis q; ꝓmisit deꝰ longā vitā? Ex vtroq; igit homīes periclitātur et sperādo et desperādo cōtrarijs rebus. cōtrarijs affectionibꝰ. Sperādo decipitur: q̄ dicit Bonꝰ est deus. misericors est deus. factā q̄ō mihi placet q̄ libet. Laxem habenas cupiditatibus meis. impleā desideria aie mee. Quare hoc? Quia misericors est deꝰ: bonus deꝰ. māsuetꝰ deꝰ.
De? ꝓmittit veniam nō ꝓlixā vitam.
Sperādo et desperādo periclitantur homines.
Spe isti periclitant. Desperatione autē q̄ cū inciderint in grauia pctā. putātes sibi non posse iam ignosci penitentibꝰ. et statuentes se ad dānationē sine dubio destinatos: dicūt apud semetipsos. Jā dānandi sumꝰ. Quare nō q̄ volumꝰ faciamꝰ. aīo gladiatorū. ferro destinatorū? Ideo molesti sunt desperati. Jā enī q̄ timeāt nō habent. et vehemēter timēdi sūt. Jstos desperatio necat: spes illos. Inter spem et desperationē fluctuat animꝰ. Metuēdum est. ne te occidat spes: et cū multū speras de misericordia: incidas in iudiciū. Metuēdū est rursus ne te occidat desperatio. ⁊ cū putas iā tibi nō ignosci: q̄ grauia cōmisisti: nō agas penitentiā et incurras in iudicē sapientiā. q̄ dicit. Et ego vestre ꝓditioni supridebo. Quid ergo agit deus cū periclitātibus vtroq; morbo? Illis q̄ spe periclitātur: hoc dicit. Me tardes cōuerti ad dñm neq; differas de die in diē. Subito enī veniet ira eius ⁊ in tpe vindicte disperdet te. Illis q̄ desperatione periclitātur. q̄d dicit? Jn quacūq; die cōuersus fuerit iniquus: oīes iniq̄tates eiꝰ obliuiscar. Ꝓpt illos q̄ desperatione periclitātur ꝓposuit indulgētie portū. Ꝓpter illos q̄ spe periclitātur: et dilationibꝰ illudūtur: fecit diē mortis incertū. Quādo veniet vltimꝰ dies: nescis. Jngratus es quia hodiernū habes in quo corrigaris?
Prouer. i. alit er. Ego quo q; in interitu vestro ridebo. Ecclesia. v.
[Scōz duriciā aūt tuā ⁊ ipenitēs cor. thesaurizas tibi irā in die ire ⁊ reuelatiōis iusti iudicij dei. ⁊c.]
¶ Thesauros hic appellat occultas dispositiōes dei. q̄ disponit reddere vnicuiq; scōm opera eius. Apud quē enī sibi thesaurizat irā impenitēs: nisi apud eū q̄ viuos est iudicaturꝰ et mortuos? Dicit apl's. exponēs cōsiliū patiētie dei. Existimas (inquit) q̄ talia agis: q; tu effugies iudicium dei? An diuitias benignitatis ⁊ lōganimitatis eiꝰ cōtēnis? Ignorās q; patientia dei ad penitentiā te adducit? Tu autē scōm duriciā cordis tui et cor impenitēs. thesaurizas tibi irā in die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij dei. q̄ reddet vnicuiq; scōm opera sua Ille ergo auget lōganimitatē: et tu auges iniq̄tatem. Erit illius thesaurus in sepiterna mia: sed in eos q̄ nō contēpserūt mīam? Tuus autē thesaurꝰ in ira tuenit. Et q̄ō ponis quotidie p modicū: postea massam iuētur? es. Minutatim ꝑponis. sed cumulū inuenies. Noli attendere minuta pctā tua quotidiana. De minutissimis guttis: flumia iplēt.
Ex libro contra inimicū legis ⁊ ꝓphetaꝝ. i Thesaurizare iram dei.
Modicuz sepe repositū in massam crescit
¶ Quicūd ergo homo facit modo: i thesauꝝ mittit. Jn thesaurū celestē boni q̄d colligāt sciūt. mali q̄d colligāt nesciunt. Bonus enī ponit in thesauro celesti omnia opera mie q̄ fecit circa hoīes quibus subuenit: et scit q; fidelis est custos q̄ illi seruat oīa q̄ reponit. Et nō ea videt: sed de thesauro suo certus est. q; neq; aliq̄d a fure surripit. neq; ab hoste inuadit. neq; ab inimico et ꝑrobo et potēti quasi e victo tollit. sed semp manebit: q; a dño potētissimo custodit. Si enī homīes pecunias fideli seruo cōmēdant: et securi sūt. misericordias suas cōmendant potēti dño. et solliciti sūt? Mali vero et ipsi mittūt in thesaurū. oīa mala opera sua seruat illis deꝰ. hoc est q̄ō dixit apl's. Thesaurisas tibi irā in die ire iusti iudicij dei. Sed q̄m seruat q̄cquid mali faciūt: nesciunt. Ubi venerit deꝰ noster manifestus ⁊ nō silebit: cōuocabit ad se oēs gētes sicut dicit euangeliū: et separabit quosdā ponens ad dexterā. quosdā ad sinistram. et incipit iam tractare thesauros vtrozūq; q̄d quisq; posuit vt inueniat. Tūc dicturi sunt hoīes sera ⁊ infructuosa penitētia. O si possemꝰ iterū viuere. et q̄ō cōtēpsimꝰ audire / ⁊ facere. Sed ista penitētia cruciabilis est nō sanabilis. Vis habere vtilem penitentiā? Modo habe. Si enī modo habueris: corrigeris. Cū correctꝰ fueris: fundet ille thesaurꝰ tuus. vbi col-
Thesaurꝰ bonorū in celo certꝰ est.
Penitentia reprobor est dānabil' penitētia ꝓsentis vite est vtilis.

A

ligebātur mala opera tua. et implek̄ alī⁹ thesaur⁹ tu⁹. vbi bona oīa opa tua colligank̄. Sed forte cō-uersus ad deum. statim mozieris. opera tua nulla forte inueniunk̄ in illo thesauro. Plane inuentes ibi opera tua: qz scriptū est. Pax in terra hoībus bone volūtatis. De⁹ nō annotat facultatē: sed co-ronat voluntatē. Scit quia voluisti et nō potuisti. Sic te annotat. quasi feceris quod voluisti. Ergo opus est vt cōuertaris. ne differēdo subito moza-ris. et oīno nihil inueniatur quod in presenti habe as: et in futuro possideas.

Volūtas reputat̄ p facto i de-cedētibus statī p⁹ cō uersionē.

Ex sermone de blasphēia spūs sancti.

¶ Cōtra spm̄ sctm̄ q̄ baptizank̄ quoz pctā oīa di-mittūtur. et quem accipit ecclesia vt cui dimiserit pctā dimittātur ei: verbū valde malū et nimis im piū. siue cogitatiōe siue etiā lingua sua dicit. quē patiētia dei cū ad penitētiā adducit. ipse scōm du riciam cordis sui ⁊ coz impenitēs. thesauriz̄at sibi irā in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. q̄ red-det vnicuiq̄ scōm opera ei⁹. Hec ergo ipenitētia: sic enī vno aliquo noie possum⁹ vtcūq̄ appellare blasphemiā et verbū ptra spm̄ sanctū qō remissio nem nō habet in eternū. Hec incēp̄ impenitētia cō-tra quā clamabāt preco et iudex dicētes. peniten tiam agite: appropinquauit enī regnū celoz̄. con tra quā dns os euangelice p̄dicationis aperuit: ⁊ cōtra quā ipm euāgeliū in toto orbe p̄dicādū esse predixit. Vbi posteaq̄ resurrexit a mortuis. ait di scipulis suis. Oportebat christū pati: ⁊ resurgere a mortuis tercia die. et predicari in noie ei⁹ peniten tiam et remissionē pctoz̄ per oēs gētes. Incipien tib⁹ ab hierusalē: hec oīno impenitentia nō habet remissionem. neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. Oz penitētia impetrat remissionē in hoc seculo. q̄ va-leat in futuro. Sed impenitētia ista vel coz ipeni-tens: q̄diu quisq̄ in hac carne viuit: non potest iu dicari. De nullo enī desperandū est q̄diu patiētia dei ad penitentiā adducit. Nec de hac vita rapit implū: qui nō vult tantū mortē impij: q̄ntū vt con uertat̄ ⁊ viuat. Pagan⁹ est hodie. Vnde scis vtrū sit futurus crastino christian⁹? Jude⁹ infidelis est hodie. Quid si cras credit in xp̄m? Hereticus est hodie. Quid si cras sequit catholicam vitatem? Scismaticus est hodie. Quid si cras amplectitur catholicā pacē? Quid si isti quos in quocūq̄ gene re errozis notas. et tanq̄ desperatissimos modo dānas. anteq̄ finiāt istā vitā. agunt penitētiā ⁊ iue niūt verā vitā? Proinde fres. etiā ad hocvos ad-moneat. qō ait apl̄s. Nolite aī tps q̄q̄ iudicare.

Impēitē-tia est blas femia seu pctm̄ i spi-ritū sctm̄.

Matthei. iij

Luce. xxiiij.

Impēitē-tia i nullo viuēte cer te cogno-scitur.

I. Corith. iiij

Ira et indignatio tribulatio ⁊ angustia in omnē animā hominis operantis ma lum: iudei primum et greci.

Ex epla scōa ad valērinū de gra ⁊ libe ro arbitrio.

Parvuli nō baptisa ti ppt̄ ozi ginale dā nant̄.

SOli enī paruuli q̄ nondū hūt opa ppa vel bona vel mala. scōm solū oziginā-le pctm̄ dānabunk̄: quib⁹ p lauacrū re-generatiōis non subuenit gra saluato-ris. Ceteri aūt oēs q̄ tā vtētes libero arbitrio sua ppria pctā oziginali pctō insup addiderunt. si de potestate tenebraz̄ p gram dei nō eruunk̄ nec trās ferunk̄ ad regnū christi: non solū scōm oziginis. ve rum etiā scōm ppria voluntatis merita iudicium reportabūt. Boni vero nō solū ipsi quidē scōm bo ne volūtatis sue merita p̄miū cōsequenk̄. Sed eti am ipam bonā voluntatē p dei gram̄ psecuti sunt Ac sic implek̄ qō scriptū est. Ira ⁊ indignatio. tri-bulatio ⁊ angustia. in oēm aīam hoīs opantis ma lū. Judei primū ⁊ greci. Gl̄ia aūt ⁊ honoz ⁊ pax oī operanti bonū. Judeo primum et greco.

Gloria aūt et honoz et pax omni operā ti bonum: iudeo primū et greco.

a

Ex lib. sentē tiaz̄ p̄speri. Pax xp̄i ⁊ ei⁹ laus.

PAx christi. finē tpis non habet. ⁊ ipa est ois pie intētōis actiōisq̄ pfectio. Pro pter hāc sacramētis ei⁹ ibuimur. Pro pter hāc mirabilib⁹ ei⁹ opibus ⁊ sermo nib⁹ eruaimur. Propter hanc spm̄ ei⁹ pign⁹ acci pim⁹. Propt̄ hāc in eū credim⁹ ⁊ speram⁹. ⁊ amo re ips̄ quātū donat accendimur. Propter hāc deniq̄ oēm tribulationē fortit̄ toleram⁹. vt i ea fe licit̄ sine tribulatiōe regnem⁹. Vera enī pax: vni-tatē facit. Qm̄ qui adheret dño vnus spīritus est.

I. Corint. vj.

Non enī est acceptio psonarū apud deū Quicūq̄ enī sine lege peccauerūt: sine lege ⁊ peribūt: et quicūq̄ i lege peccaue rūt per legem iudicabuntur.

Ex tractatu psal. cxviij.

Lex dei q̄ sit ⁊ q̄ sine peccant si ne ea peri bunt.

AImtrū cū diceret apl̄s. Quicunq̄ sine lege peccauerūt: sine lege pibūt: de il-la lege agebat quā de⁹ dedit p moysen famulū suum ppl̄o suo isrl̄. Hoc ipa q̄ circūstāt verba ei⁹ ostendūt. Disputabat enī de iu deis ⁊ grecis. i. gentib⁹. nō ad circūcisionē sed ad pputiū ptinentib⁹. Jdeo sine lege eos dicens. qz non accepant legem. quā se accepisse gl̄iabank̄ iu dei. Eñ ait illis. Si aūt tu iudeus cognominaris ⁊ requiescis in lege. ⁊ gl̄iaris in deo. Veniq̄ vnde ad hanc sniam venerit intuendū est. vt diceret. q̄-cūq̄ sine lege peccauerūt. sine lege pibūt. Ira in-quit ⁊ indignatio. tribulatio ⁊ angustia in oēm anī-mā hois operātis malū. Judei pmū ⁊ greci. Gl̄ia aūt ⁊ honoz ⁊ pax oī operāti bonū. Judeo pmum ⁊ greco. Nō est enī psonaz̄ acceptio apud deum. Et hic addidit vñ nūc q̄stio est. ⁊ ait. Quicūq̄ enī sine lege peccauerūt. sine lege pibūt. Et quicūq̄ in lege peccauerūt: p legē iudicabunk̄. Nos vtiq̄ iudeos. illos grecos volēs intelligi. quoniā de his agebat: vtrosq̄ sub pctō esse demonstrās. vt ege-re se gra vtriq̄ fateank̄. Propter qō dicit. Nō est enī distinctio. Oēs enī peccauerūt. ⁊ egent gloria dei. iustificati gratis p gram ipsius. p redēptionē q̄ est in christo Jesu. Quos itaq̄ dicit oēs peccas-se: nisi iudeos ⁊ grecos de quib⁹ dixerat. non enī ē distinctio? Nā ⁊ de his paulo ante. causati enī su-mus inq̄t Judeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. Ac p hoc quicūq̄ sine lege peccauerūt. illa scz de qua iudei gloriabank̄: sine lege pibūt. Et q̄cūq̄ in lege peccauerūt. id ē ipi iudei: p legē iudicabunk̄. Nec ideo non pibūt. nisi credāt in eum q̄ venit querere qō perat. Nonnulli q̄ppe etiā catholici tractato-res. in his apl̄i verbis aliter q̄ se res habet: parū attendēdo sapuer̄ūt. vt dicerēt illos pire q̄ sine le-ge peccauerūt. hos aūt q̄ in lege peccauerūt iudi cari tantūmō non pire: tanq̄ p penas trāsitorias credank̄ esse purgādi. sicut ille de q̄ dictū est. ipse aūt salu⁹ erit. sic tamē quasi p ignē. Sz hoc meri-to fundamēti bene intelligit. de q̄ agebat apl̄us vt hoc diceret. Supi⁹ q̄ppe dixerat. Ut sapiēs archi tectus fūdamentū posui: ali⁹ supedificat. vnusq̄s-q̄ aūt videat. quō supedificet. Fundamentū enim aliud nemo potest ponere: p̄ter id qō positum est. qō est Christus Jesus. Et cetera vsq̄ ad eūdem locū vbi eum dixit p ignē saluari. q̄ sup hoc funda mentū. non aurū. non argentū. non lapides p̄cio-sos: sed ligna: fenū: stipulā supedificat. non tū re-spuit ne recipiat. nec receptū deserit fūdamentū. idq̄ oībus carnalib⁹ suis quib⁹ capit atq̄ succū-

I. Corith. iij.

Ibidem.

Roman. iij.

bit delectationib⁹ anteponit cū ad hunc articulū ventū fuerit: vt aut ille deserant aut christ⁹. Ubi si non anteponit christus: nō ille est fundamentū. Oibus quippe structure posteriozib⁹ ptib⁹ anteponit fundamentū. Nec cogitasse existimo eos q̄ senserūt non ꝓire de quib⁹ dictū est. ꝓ legem iudicabunt: nisi q̄ fundamentū habēt christū. Parū ergo attenderūt qđ demōstrauim⁹. atq̄ ipsa scriptura clamat de iudeis hoc apl'm dicere: q̄ sine fū damēto sunt xp̄o. Quis aūt christian⁹ dixerit nō ꝓire iudeū si non credat in christū. sed tātūmodo iudicari. cum xp̄s ipe ad eandē gentem ꝓpk oues q̄ inde perierūt se missum esse testet. et tolerabili⁹ dicat futurū sodomitis in die iudicij. q̄ vtiq̄ sine lege pierūt: q̄m ciuitati iudee q̄ in eum nō credidit. tanta virtute mirabilia facientē? Si ḡ apostolus scōm legem quā deus ꝓ moysen pp'lo israel dedit. ceteris aūt gentib⁹ non dedit. sine lege dixit esse ceteras gētes: qđ intellecturi sum⁹ in psalmo dictū esse. ꝑuaricātes existimauit oēs pctōres terre nisi intelligam⁹ aliquā legem non ꝓ moysen datā ꝑm quam sunt ꝑuaricātes ceteraꝝ gentiū peccatozes? Ubi enī lex non est. nec ꝓuaricatio. Que ista lex est. nisi forte illa de qua idē dicit apl's. gentes q̄ legem non habēt naturaliter q̄ legis sunt faciūt. hi legē non hūtes ipsi sibi sunt lex? Scōm h̄ ergo qđ dixit legem non hūtes: sine lege peccauerunt. sine lege pibūt. Scōm id vero qđ ait. ipi sibi sunt lex: non imerito ꝑuaricatores estimank oēs pctōres terre. Null⁹ enī est q̄ faciat alteri iniuriā: nisi q̄ fieri nolit sibi. Et in hoc trāsgredit nature. legē quā non fugit ignozare: dū id qđ facit nō vult pati. Nunqđ aūt lex ista naturalis non erat in populo isrl'? Erat plane. qm̄ et ipsi hoies erant. Sine lege aūt naturali essent: si ꝑter naturā humani generis esse potuissent. Multomagis ergo ꝑuaricatores facti sunt lege diuīa: qua natural'illa siue instaurata. siue aucta. siue firmata est. Jā vero si in oib⁹ pctōrib⁹ terre non incōgrue deputank et paruuli. ꝓpter oziginal' vincula pcti: etiā ipsi in similitudinē ꝑuaricatiōis ade ad illā ꝑuaricationē p̄tinere mōstrank q̄ data lege in paradiso ꝓma cōmissa est. Ac ꝓ hoc recte nullo ꝓsus excepto. ꝑuaricatores estimank oēs pctōres terre. Oēs aūt peccauerūt: et egent gl'ia dei. Oēs igit ꝑuaricātes gr̄a saluatozis inuenit. alios magis. alios min⁹. Quāto enī legis maioz in quocūq̄ cognitio: tāto mioz pcti excusatio. Quāto minoz pcti excusatio. tāto manifestioz ꝑuaricatio. Restabat ergo. vt oīib⁹ non sua sed dei. id ē a deo donata iustitia subueniret. vñ ait apl's. Per legē cognitio pcti. Non ergo oblatio: sed ꝓgnitio: nūc aūt sine lege (inquit) iusticia dei manifesta est: testificata ꝓ legē et ꝓphetas. Proinde etiā iste subtūxit. Propterea inqt dilexi testimonia tua. Tanquā diceret. Qm̄ lex siue in paradiso data. siue naturaliter insita. siue in litteris promulgata: preuaricatores fecit omnes peccatozes terre.

¶ Qui ḡ nouerūt diuina mandata: auferk eis excusatio quā solent habere hoies de ignozātia. Sz nec ipi sine pena erūt: q̄ legem dei nesciunt. Qui enī sine lege peccauerūt: sine lege pibūt. Qui aūt in lege peccauerūt: ꝓ legem iudicabunt. Quod mihi non videk apl's ita dixisse. tanq̄ peius aliqđ significauerit esse passuros q̄ legē nesciūt in pctis suis: q̄m illos q̄ sciunt. Pei⁹ enim videk esse perire: q̄m iudicari. Sed cum hoc de gentib⁹ et iudeis loq̄retur. q̄ ille sine lege sunt. isti aūt legem accepe-

rūt: q̄s audeat dicere iudeos q̄ in lege peccāt non esse piturōs: cum in xp̄m non crediderūt? quādoquidē de illis scriptū est. ꝓ legem iudicabunk. Sine fide enī xp̄i nemo liberari pōt. Ac ꝓ hoc ita iudicabunk vt peant. Nam si peioz est conditio nescientiū q̄m scientiū legem dei: quō verū erit quod in euāgelio dn̄s ait. seru⁹ q̄ nescit voluntatē dn̄i et facit digna plagis: vapulabit pauca. seru⁹ aūt qui scit voluntatē dn̄i sui et facit digna plagis. vapulabit multa. Ecce vbi ostēdit graui⁹ peccare hoiem scientē: q̄m nescientē. Nec tñ ideo ꝓfugiendū est ad ignozātie tenebras. vt in eis q̄sq̄ reḡrat excusationē. Aliud ē enī nescisse: aliud scire noluisse. Voluntas q̄ppe arguit in eo de quo dicit. Noluit intelligere vt bene ageret. Sed et illa ignozātia que non est eoꝝ qui scire nolūt. sed eoꝝ qui tanq̄m simpliciter nesciūt: neminē sic excusat vt sempiterno igne non ardeat. si ꝓpterea non credidit. quia nō audiuit oīno qđ crederet: sed fortasse vt miti⁹ ardeat. Non enī sine causa dictū est. effunde irā tuā in gentes q̄ te non nouerūt. Et illud qđ ait apl'us Cum venerit in flāma ignis dare vindictā in eos q̄ ignozāt deū. ¶ Sed qđ adiūxit atq̄ ait. nūc autē excusationē non hūt de pctō suo: pōt mouere q̄rētes. vtrū hi ad q̄s non venit xp̄s nec locut⁹ est eis: habeāt excusationē de pctō suo. Si enī non hūt. cur hic dictū est ꝓpterea istos non habere. q̄ venit et locut⁹ est eis? Si aūt habent. vtrū ad hoc habent vt a penis alienenk. an vt miti⁹ puniank? Ad hec inq̄sita ꝓ meo captu dn̄o adiuuāte rñdeo. Habere illos excusationē non de oī pctō suo: sed de h̄ peccato quo in christum non crediderūt. ad quos non venit et quibus none locutus. Sed non in eo sunt numero hi ad quos in discipulis venit. et quibus per discipulos est locutus. quod et nunc facit. Nam ꝓ ecclīam suā venit ad gentes. et ꝓ ecclesiā suā loquit gentib⁹. Ad hoc enī ptinet qđ ait. Qui vos recipit: me recipit: et q̄ vos spernit: me spernit An vultis inq̄t apostolus Paulus exp̄imentū accipe eius q̄ in me loquit xp̄s? Restat inq̄rere vt ꝓ ij q̄ prius q̄m xp̄s in ecclesiā veniret ad gentes. et prius q̄sq̄ euāgeliū eius audirent: vite hui⁹ fine puē ti sunt seu puenīunt: possint habere hāc excusationē? Possunt plane. Sed non ideo possunt effugere dānationē. Quicūq̄ sine lege peccauerūt: sine lege pibūt. Et quicūq̄ in lege peccauerūt ꝓ legē iudicabunt. q̄ quidē apl'i verba: qm̄ id qđ ait pibūt terribili⁹ sonat: q̄m qđ ait iudicabunk. Non solum enī nihil adiuuare hanc excusationē videnk. vex etiā plus grauare. Qui enī se q̄ non audierunt excusabūt. sine lege pibūt. Sed vtrū hi q̄ cum audirent ꝓtempserūt. vel etiā restiterūt. nec tñ ꝓtradi cēdo. sed eos a q̄bus audierūt odijs psequendo. in eis deputādi sunt. de quib⁹ aliquid leui⁹ videk sonuisse qđ dictū est: ꝓ legem iudicabunk. Merito querit. Sed si aliud est pire sine lege: aliud iudicari ꝓ legem: et illud est graui⁹. hoc aūt leui⁹. Pro culdubio non sunt in hac pena leuioze ponendi. Quia neq̄ ipsi in lege peccauerūt. Sed omnino legē christi accipe noluerūt. et eam q̄tum ad ipos ptinet oīno nulla esse voluerūt. Illi aūt peccāt in lege q̄ sunt in lege. id est q̄ eam suscipiūt. eāq̄ sanctā et mandatū sctm̄ et iustum et bonū fatenk. Sed infirmitate non implēt: qđ ab ea rectissime p̄cipi dubitare non possunt. Neq̄ enī de infidelibus et fidelibus erat sermo vt hoc diceret: sed de gētib⁹ et iudeis. Qui certe vtriq̄ nisi in eo saluatoze saluētur q̄ venit querere qđ perierat: ad p̄ditionē sine

Ex lib. de gr̄a et libero arbitrio.

Ex tractatu euāgelij sm̄ ioānē. lxxxix

Lex naturre in oīb⁹ est hoib⁹.

Preuaricator ē oīs peccator.

Cognitio legis aggr̄uat pctm̄ trāsgressoris.

Roman. iij.

ps. cxviij.

Ignozantia trāsgredientis non plus puniet q̄m scia.

Ignozantia legis diuine excusabilis ē.

Ignozantia fidei neminē excusat a toto licz bñ excuſz a tāto

ps. lxxviij. ij. Thessal. j.

Excusat⁹ de ignozātia aduentus xp̄i nō ꝓtinuo de oī pctō excusabit.

Matthei. x. ij. Lorin. xiij

Xp̄m ig̃rātes a dānatione nō liberank.

Peccātes in lege qui sint.

ps. xxxv.

Luce. xij.

Luce. xix.

A

Pertire deo cui cō ueniat.

dubio ptiebūt. ꝯuis dici possit alios grauꝰ alios leuiꝰ pituros. i. alios grauiozes alios leuiozes penas i sua pditiōe passuros. Ille enī pire deo dicit: ꝙsqꝫ ab illa btitudie quā dat sctis suis p suppliciū sepak. Tāta est aūt supplicioꝛ: ꝙnta est diuersitas pctoꝛ. Que quō sese habeat. altiꝰ eā iudicat sapiētia diuia. ꝯ ꝓiectura scrutak aut effak hūana. Isti certe ad ꝙs venit ꝛ ꝙbꝰ locutꝰ ē xps. nō hūt de magno infidelitatꝫ pctō illā excusationē ꝙ possint dicere nō vidimꝰ. nō audiuimꝰ. siue nō acceptarek ista excusatio ab illo cuiꝰ iscrutabilia sūt iudicia: siue acceptarek ꝛ si nō vt ab oī dānatōe liberarenk. certe aliquanto mitius ꝛ leuius damnarentur.

Non enī auditoꝛes legꝫ iusti sunt apud deū. Sed factoꝛes legis iustificabunk. cū enī gētes ꝙ legē nō habēt naturalik ea ꝙ legis sunt faciūt. eiusmodi legē non habētes ipi sibi sunt lex: ꝙ ostendūt opus legis scriptū in coꝛdibꝰ suis: testimōiū reddēte illis cōsciētia ipsoꝛ ꝛ inik se inuicē cogitationū accusantiū aut etiā defendētiū: in die cū iudicabit deus occulta hominū ꝑm euāgeliū meū p iesum xpm.

Ex libro de spū ꝛ littera.

Legꝫ eiusꝙ obꝛuatoꝛ diuersitas.

VIdēdū est quō dicat apl's. cum enī gētes ꝙ legem non hūt naturalr que legꝫ sunt faciūt. hi legē non habētes ipi sibi sunt lex. ꝙ ostendūt opus legis scriptū in coꝛdibꝰ suis. ne videak certa non esse distantia noui testamēti. qō leges suas dñs in coꝛdibꝰ ppli sui se scripturū esse ꝓmisit. quādoquidē gentes ꝟ naturaliter habeāt. Pertractāda ē igik hec questio. ꝙ non mediocris exoꝛta est. dicet enī aliquis. Si deꝰ hic discernit a vetere testamēto nouū: qꝛ in vetere legē suam scripsit in tabulis. In nouo aūt scripsit in coꝛdibus fideliū: vñ iudei discernunk a gentibꝰ ꝙ hūt opus legis scriptū in coꝛdibꝰ suis. ꝙ naturalik ꝙ legis sunt faciūt. quasi iam illo ppl'o vetere potioꝛes: ꝙ legē accepit in tabulis. ꝛ nouo ppl'o pꝛioꝛes cui hoc pstak p testamentū nouū. qō his natura iam pstitit. An forte eas gentes cōmoꝛauit apl's: scriptā in coꝛdibꝰ habere legē. ꝙ ad nouū ptinent testamentū? Ad hoc enī vnde venerit intuendū est. Pꝛimo euāgeliū cōmendās: ait. Virtus enī est in salutē oī credenti. Judeo p̄mū ꝛ greco. Justitia enī dei in eo reuelak ex fide in fidem sicut scriptū est. Justꝰ enim ex fide viuit. Deinde loquik de illis impijs. ꝙbus ꝓpter superbiā nec cognitio dei pfuit. qꝛ non sicut deū glorificauerūt aut gras egerunt. Inde trāsit ad eos ꝙ iudicant ꝛ agūt talia qualia ꝓdēnant. nimirū ꝓpter iudeos ꝙ de lege dei gl'iabank: ꝯuis adhuc eos nominatim non exp̄mat. Et ideo dicit. Ira ꝛ indignatio. tribulatio ꝛ angustia. in oēm aiam hois operantꝫ malū. Judei p̄mū ꝛ greci. Gl'ia aūt ꝛ honoꝛ ꝛ pax oñi operanti bonū. Judeo pꝛimum ꝛ greco. Non enī est pson̄a acceptio apud deū. Quicūqꝫ enī sine lege peccauerūt: sine lege ꝛ pibūt. Et quicūqꝫ in lege peccauerūt: p legem iudicabunk. Non enī auditoꝛes legis iusti sunt apud deū: sed factoꝛes legis iustificabunk his verbis vñ hoc agik. subiūgit ꝛ dicit. Cum enī gentes ꝙ legem non hūt. naturaliter ꝙ legis sunt faciūt. ꝛ cetera ꝙ iam supꝛa commemoꝛaui. Pꝛoinde non videt alios hic significasse sub noīe gentiū: ꝯ eos quos noīe greci supꝛa significabat. cū diceret. Judeo p̄mū ꝛ greco. Poꝛro si euāgeliū virtus dei est in salutē oñi credenti Judeo pꝛimū ꝛ greco. ꝛ ira ꝛ indignatio. tribulatio ꝛ angustia in oēm aiam hois operantis malum. Judei p̄mū ꝛ greci. Gl'ia aūt ꝛ honoꝛ ꝛ pax omni operanti bonū. Judeo p̄mū ꝛ greco. Iste aūt grecꝰ noīe gentiū significatꝰ est: naturaliter ꝙ legis sunt facientiū. ꝛ que scriptū habent opꝰ legis in coꝛdibus suis: pfecto ad euāgeliū ptinēt gentes. ꝙbus lex in coꝛdibꝰ scripta est. Eis ꝙppe credentibꝰ virtus dei est in salutē. Quibus aūt gentibꝰ bene opātibus gl'iam ꝛ honoꝛē pacēꝫ ꝓmitteret. extra euāgeliꝫ grām ꝓstitutꝫ? Quia enī psonaꝝ acceptio nō est apud deū. ꝛ non auditoꝛes legis sed factoꝛes iustificank: ideo siue iudeꝰ siue grecꝰ. Hoc est ꝙlibet ex gētibꝰ crediderit. salutē in euāgelio ptinebit. Non enī est distinctio. sicut postea dicit. Oñs enī peccauerūt ꝛ egent gl'ia dei. iustificati gratis p grām ipsius. Uñ aūt factoꝛē legis grecū iustificari diceret. sine gra saluatoꝛis? Non em̄ cōtra seip̄m diceret qō ait factoꝛes legis iustificabunk. tāꝯ per opa non p grām iustificenk. cum dicat gratꝫ iustificari hoīem p fidem sine opibꝰ legis. nihilqꝫ aliud velit intelligi in eo qō dicit gratis: nisi qꝛ iustificationē opa non p̄cedūt. Apte quippe alibi dicit. Si gra non ex opibus. Alioquin gra iam non ē gra. Sed sic intelligēdū est. factoꝛes legꝫ iustificabunk: vt sciamꝰ eos aliter non esse factores legꝫ nisi iustificenk. Ut nō iustificatio factoꝛibꝰ accedat: sed vt factoꝛes iustificatio p̄cedat. Quid ē enī aliud iustificari ꝯ iusti fieri. ab illo scilicet ꝙ iustificat impiū. vt ex impio fiat iustus? Si enī ita loquerem̄: vt dicerem̄. hoīes liberabunk. Hoc vtiqꝫ intelligerek. eis ꝙ iam hoīes essent accedere liberationē. Si aūt dicerem̄ hoies creabunk: non vtiqꝫ intelligerek eos creari ꝙ erant. sed ipa creatiōe homines fieri. Ita si dictū esset factoꝛes legis honoꝛabunk recte non accipem̄. nisi honoꝛē illis ꝙ iam essent factoꝛes legis accedere. Cū vero dictū est. factoꝛes legis iustificabunk: ꝙd aliud dictū est ꝯ iusti iustificabunk? Factoꝛes em̄ legis vtiqꝫ iusti sunt Ac p hoc tantundē est ac si diceret. factoꝛes legis creabunk. non ꝙ iam erāt. sed vt sint. Ut sic intelligerēt etiā iudei legis auditoꝛes indigere se gra iustificatoꝛis: vt possent esse factoꝛes. Aut certe ita dictū est. Justificabunk: ac si diceret. Justi habebunt. iusti deputabunk. sicut dictū est de ꝙdā. Ille aūt volēs se iustificare. i vt iustꝰ haberek ꝛ deputarek. Uñ alik dicimus. deus sctificat sctos suos: Alik aūt sctificek nomē tuū. Illud ideo: qꝛ ipe illos fecit sctos ee. ꝙ nō erāt sctī. Hoc aūt ideo: vt qō sp apud se sctm̄ est: sctm̄ etiā ab hoīb̄ habeak. i. sctē timeak. Si ꝙ gētes ꝓmēoꝛās ꝙ naturalr legꝫ sunt faciētes ꝛ scriptū hūtes opꝰ legꝫ in coꝛdibꝰ. illos itelligi voluit ꝙ credūt in xp̄m. qꝛ nō sicut iudei p̄missa sibi lege veniūt ad fidē: non est cur eos conemur discernere ab his ꝙbus dñs p pphetā. ꝓmittēs testamētum nouū. Dixit leges suas se scripturꝫ in coꝛdibꝰ eoꝝ. qꝛ ꝛ ipi p insertionē quā oleastro pstitam dicit ad eandē oleam. hoc est ad eundē dei ppl'm ptinēt Potiusꝙ cōcoꝛdat pphetico etiā hoc apl'icū testimoniū: vt ꝟ sit ptiere ad testamētū nouū. legē dei hr̄e nō in tabul'sꝫ in coꝛdibꝰ scriptā. ꝟ ē in ītimo affectu iustitiā legꝫ āplecti. vbi fides p dilectionem opak: qꝛ ex fide iustificat gētes deꝰ. Ꝟ scriptura p̄uidēs: p̄nūciat Abꝛahe dicēs In semie tuo bn̄dicenk oēs gētes. vt p hāc ꝓmissionis grām oliue insereret oleaster: ꝛ fierēt fideles gētes filij Abꝛahe in semie Abꝛahe. qō ē xps. sectātes eiꝰ fidē. ꝙ nō ac

Roma. i.

Ibidem.

Ephe. vi.

B

C

Justificati gratis ꝙ et ꝯre ab apl'o dicātur.

Factoꝛes legis iustificari quō intelligendum.

D

Sanctificare diuersimode accipik ī scriptura.

Sāctificetur quō nomen dñi.

b

cepta i tabul' lege nõdũcꝫ hñs ipam circũcisionẽ credidit deo. ⁊ deputatũ ẽ illi ad iustitiã: ac si tale erit ꝺ qõ de eiusmodi gẽtib⁹ dixit apl's. qõ op⁹ legis habeãt scriptũ i cordib⁹ suis: ql'e ẽ illud ad co-
ii. Cor. iii. rinthios. Nõ in tabul' lapideis: sed in tabul' cordis carnalib⁹. Ita eni fiũt de domo isr'l: cũ ꝓputiũ eoꝝ i circũcisionẽ deputar. eo q iustitias legis nõ pcisione carnis oñdũt: sed cordis charitate custodiunt. Qñ si ꝓputiũ iustitias legis custodiat. nõne ꝓputium ei⁹ inqt i circũcisionẽ deputabit? Et ꝓpea in domo veri isr'l in q dol⁹ nõ est: pticipes sũt testamẽti nouꝰ: qz dat de⁹ leges i mẽte eoꝝ ⁊ in cordib⁹ ipoꝝ scꝛas digito suo spũ sctõ. q ibi diffũdit charitas q
• Gẽtes ea q̃ legis sũt naturalit facerẽ nõ spiritu dei aut gratia aut fide: cur dixerit apl's. legis ẽ plẽitudo. Nec moueat q natural'r eos dixit q̃ legis sũt facere nõ spũ dei. nõ gra. nõ fide Hoc eni agit spũs gre: vt imaginẽ dei i q̃ natural'r facti sumus istauret in nob. Vnicũ q̃ppe ℑ naturã ẽ: qõ vti cꝫ sanat gra: ꝓpt quã deo dicit. Miserere mei. sana aiam meã qz peccaui tibi. Proinde naturalit hoies q̃ legis sũt faciũt. Qui eni ꝺ nõ faciũt vicio suo nõ faciũt: q̃ vicio: lex dei ẽ deleta de cordibus. Ac p ꝺ vicio sanato. cũ illic scribit: fiũt q̃ legis sũt natural'r. nõ q p naturã negata sit gra: ſz potiꝰ p gra repata natura. Qua gra iterioze hoie renouato. iustitia scribit quã culpa deleuerat. Si aũt hi q naturalit q̃ legis sũt faciũt. nõdũ sunt hñdi in nũero eoꝝ q̃s xpi iustificat gra. ſz in eoꝝ potiꝰ: q̃z memit ipsorũ nec deũ vexꝫ veracit iustecꝫ colentiũ. Quedã tñ facta vl' legim⁹ vl' nouim⁹ vl' audiuim⁹: q̃ scõm iustitie regulã: nõ solũ vitupare nõ possum⁹. verũeti am merito rectecꝫ laudam⁹: quãcꝫ si discutiant q̃ fine fiãt: vix inueniunt q̃ iustitie debitã laudẽ defẽsionẽ ve mereant. Verũtñ qz nõ vsꝫadeo i aia humana imago dei terrẽoꝝ affectuũ labe detrita est vt nulla in ea velut liniamẽta extrema remãserit. Vñ merito dici possit. etiã in ipa ipietate vite sue facere aliq̃ legis vl' sape. si ꝺ est qõ dictũ ẽ: qz gentes q̃ legẽ non hñt (ꝺ est legẽ dei) natural'r q̃ legis sũt faciũt. nõdũ sunt hñdi in nũero eoꝝ q̃s xpi iustificat gra. ſz in eoꝝ potiꝰ: q̃z memit ipsorũ nec deũ vexꝫ veracit iustecꝫ colentiũ. Quedã tñ facta vl' legim⁹ vl' nouim⁹ vl' audiuim⁹: q̃ scõm iustitie regulã: nõ solũ vitupare nõ possum⁹. verũeti am merito rectecꝫ laudam⁹: quãcꝫ si discutiant q̃ fine fiãt: vix inueniunt q̃ iustitie debitã laudẽ defẽsionẽ ve mereant. Verũtñ qz nõ vsꝫadeo i aia humana imago dei terrẽoꝝ affectuũ labe detrita est vt nulla in ea velut liniamẽta extrema remãserit. Vñ merito dici possit. etiã in ipa ipietate vite sue facere aliq̃ legis vl' sape. si ꝺ est qõ dictũ ẽ: qz gentes q̃ legẽ non hñt (ꝺ est legẽ dei) natural'r q̃ legis sũt faciũt. ⁊ qz hmõi hoies ipi sibi sũt lex. ⁊ scriptũ op⁹ legis hñt in cordib⁹ suis. ſ. nõ oĩmodo deletũ est. qõ ibi p imaginẽ dei cũ crearent impssũ est: etiam ſic illa differẽtia nõ pturbabit q̃ distat a vetere testamẽto nouũ. eo q p nouũ scribit lex dei i cor de fideliũ. q̃ p vet⁹ in tabul' scripta est. Hoc eni illi scribit p renouationẽ. qõ nõ oĩmodo deletũ ẽ: p vetustatẽ. Nã sicut ipa imago dei renouat i mẽte credẽtiũ p testamẽtũ nouũ quã nõ penit⁹ ipietas abo leuerat (nã remãserat vtiqꝫ id qõ aia hois nisi rationa l' esse nõ põt) ita etiã ibi lex dei nõ ex oĩ pte deleta p iniustitiã. ꝓfecto scribit renouata p gram.
Ⱨ Noui testamẽti ꝫ veteri discretio.
Lex mosayca non poterat iustificare.
Mec istã inscriptionẽ. q̃ iustificatio ẽ: poterat efficere i iudeis lex i tabul' scripta: ſz solã puaricationẽ. Nã ⁊ ipi hoies erãt. ⁊ vis illa nature ierat eis: q̃ legitimũ aliqꝺ aial rõnale ⁊ sentit ⁊ facit. Sz pietas q̃ i aliã vitã trãsfert btãm ⁊ eternã: legẽ habet imaculatã. puertẽtẽ aias. vt ex illo luie renouent.
ps. iiii. fiatqꝫ in eis qõ dicit. Signatũ est sup nos lumen vult⁹ tui dñe. Vñ ⁊ auersi obsolescere meruerũt. renouari aũt nisi gratia christiana. hoc est nisi me
i. Thimo. ii. diatoris intercessiõe nõ pñt. Vn⁹ eni de⁹. vn⁹ mediator dei ⁊ hoim hõ xps ihs q̃ dedit semetipm redẽptionẽ. p oib⁹. A cui⁹ gra si alieni sũt illi de qb⁹ agim⁹. q̃ scõm illũ modũ de q̃ supi⁹ satis diximus naturalit q̃ legis sũt faciũt: qd eis ꝓderũt excusãtes cogitatiões in die q̃ iudicabit de⁹ occulta hominũ. nisi forte vt mitiꝰ pũiant? Sicut eni nõ ipedi unt a vita eterna iustũ: qdã pctã venialia sine qb⁹ hec vita nõ ducit: sic ad salutẽ eternã nihil ꝓsunt
Venialia sine quib⁹ vita pñs ñ ducit non impediũt a vita eterna.
ipio aliq̃ bona opa. sine qb⁹ difficilime vita cuiusl'libet pessimi hois inuenit. Verũtñ sicut in regno dei velut stella a stella in gl'ia differũt scti: sic et in dãnatiõe pene sempiterne tolerabili⁹ erit sodome cꝫ alteri ciuitati. ⁊ erũt qdã duplo ãpli⁹ qbusdã gehẽne filij. Ita nec illud i iudicio dei vacabit: q ip sa ipietate dãnabili magis ali⁹ alio min⁹ ve peccauerit. Quid q̃ apl's efficere voluit. q iactãtiã cohibẽs iudeoꝝ: cũ dixisset nõ auditores legis iusti sũt apud deũ sed factores legis iustificabunt: ꝓtinuo subiecit de his q̃ legẽ nõ hñtes naturalit q̃ legis sũt faciũt. si nõ illi sũt intelligẽdi q ꝓtinẽt ad gram mediatoris. ſz illi poti⁹ q̃ cũ verũ deũ vera pietate nõ colãt hñt tñ qdã opa bona. in vita ipia. An forte ꝺ ipo. pbandũ credidit qõ supradixerat. qz nõ est p̃sonaꝝ acceptio apud deũ. ⁊ qõ postea dixit. qz non iudeoꝝ est de⁹ tñ ſz ⁊ gẽtiũ. qõ q̃ntulacũcꝫ legis opa naturalit insita nõ inuenirent i eis q̃ legẽ non acceperũt: nisi ex reliquijs imagis dei. quã nõ ꝓtẽnit cũ i eũ credũt. apud quẽ nõ ẽ acceptio p̃sonaꝝ?
[Eiusmodi legẽ nõ hñtes: ipi sibi sũt lex. q̃ oñdũt opus legis scriptũ in cordibus suis.]
Difficillimũ est inuenire aliquẽcꝫtũcũ cꝫ prauus qui viuat sine bonis operibus. Epilogus expositionum.
6
Ex libro. ii. ō sermõe dñi in mõte.
De⁹i cuius libz aie cõsciẽtia inkdum loqt.
¶ Nulla ẽ aia cꝫtũuis puersa. q̃ tñ vllo mõ rõcinari põt: i cui⁹ pscia nõ loquat de⁹. Quis eni scripsit in cordib⁹ hoim naturalẽ legẽ. nisi de⁹? De q̃ lege apl's ait. Cũ eni gẽtes q̃ legẽ non hñt: naturalit q̃ legis sũt faciũt: hi legẽ non hñtes ipi sibi sũt lex. q oñdũt op⁹ legis scriptũ in cordib⁹ suis. ꝓtestãte cõsciẽtia ipoꝝ. ⁊ inkt seinuicẽ cogitationũ accusantiũ aut etiã excusantiũ in die q̃ iudicabit de⁹ occulta hoim. Quapropt ois aia rõnal' etiã cupiditate cecata. tñ cũ cogitat ⁊ rõcinat q̃cq̃d in ea rõcinatiõe vexꝫ ẽ. nõ ei tribuẽdũ est: ſz ipi lumi veritat⁹. a q̃ vl' tenuit. p sui capacitate illustrat: vt verum aliquid in ratiocinando sentiat
Extractatus. ꝑs. lvii.
Ⱨ
¶ Manu formatoris nr̃i in ipis cordib⁹ nr̃is veritas scripsit: qõ tibi nõ vis fieri: ne facias alti. Hoc ⁊ añcꝫ lex daret. nemo ignorare ꝓmiss⁹ ẽ: vt eẽt vñ iudicarent ⁊ qb⁹ lex nõ eẽt data. Sz ne sibi hoies aliq̃d defuisse q̃rerẽt: scꝰtũ ẽ. ⁊ i tabul' qõ i cordib⁹ nõ legebãt. Nõ eni scꝰtũ nõ habebãt: ſz legere nolebãt. Oppositũ ẽ ocul' eoꝝ. qõ i pscia videre cogerent. ⁊ q̃si forinsec⁹ admota voce dei. ad interiora sua hõ ꝓpulsus ẽ: dicẽte scriptura In cogitatiõib⁹ eni ipij: iterrogatio erit. Vbi iterrogatio: ibi lex. Sz qz hoies appetẽtes ea q̃ foris sũt: etiã a seipis exules facti sũt: ꝓpea scꝰta lex. qd clamat eis q̃ deseruerũt legẽ scriptã i cordib⁹ suis? Redite p̃uaricatores ad cor. Quis eni te docuit. nolle accedi ab altero ad vxorẽ tuã? Quis te docuit nolle tibi furtum fieri. Quis te docuit nolle iniuriã pati? ⁊ quicq̃d aliud vel vniuersaliter vel pticulariter dici põt. Mãta ei sũt ꝺ qb⁹ singul' inkrogati hoies clara voce rñdeãt: nolle se pati ea. Age: si non vis pati ista. nunqd sol⁹ es hõ? Nõne i societate viuis gener⁹ hũani? Qui tecũ fact⁹ ẽ. soci⁹ tu⁹ ẽ. ⁊ oẽs facti ad imaginẽ dei: nisi trẽis cupiditatib⁹ ꝓterãt qõ ille formauit. Ꝺ q̃ tibi non vis fieri: noli alteri facere. Judicas eni malũ eẽ in eo qõ pati nõ vis. ⁊ ꝺ te cogit nosse lex ĩtima i ipo tuo corde pscripta. Oẽs q̃ ꝺ his reb⁹ inkrogati. clamãt hec bona nõ eẽ Rursũ de bñficijs. nõ solũ ꝺ nõ nocẽdo vexꝫ etiã ꝺ pstãdo ⁊ tribuẽdo: inkrogat ois aia Esurijs famẽ pater⁹. Ali⁹ ꝳz panẽ. ⁊ redũdat ei vltra sufficiẽtiã. nouit te egere. ⁊ nõ dat. displicet tibi esurijre. displiceat ⁊ satiato cũ altexꝫ esurire pguer⁹. Peregrin⁹ tecto indigẽs venit in patriã tuã: non suscipit. Ille tũc clamat illã inbũanã esse ciuitatẽ. facili⁹ apud
Matura docet non facere alijs qõ fieri nolumus nobis.
Matura docet id faciẽdũ alijs qõ factum velim⁹ nobis.

barbaros sibi eē potuisse refugiū. Sentit eni iniq̄tatē: q̄ patik. Tu forte non sentis. Sed optet vt te cogites pegrinū. ⁊ videas quō tibi possit displicere q̄ tibi non pstiterit: q̄ tu in patria tua nō vis pegrino pstare. [Testimonium reddēte illis ꝯsciētia ipoꝝ. ⁊ inkr seinuicē cogitationū accusantiū aut etiam defēdētiū in die cū iudicabit deꝰ occ̄lta hoim]

Ex libro de ciuitate dei. xx Warthei. iii

Testis velox deus.

¶ Dñs p ppham. Et ero (inq̄t) testis velox male ficis ⁊ piurꝭ. ⁊c. Testē vero se dicit futurꝝ. q̄ in iudicio suo non indiget testibꝰ. Eūq̄ velocē. siue q̄ repēte venturꝰ est. eritq̄ iudiciū ipo inopinato eiꝰ ad uentu celerrimū q̄ tardissimū videbak: siue q̄ ip sas ꝓuincet sine vlla sermōis ꝓlixitate ꝓscientias. In cogitatōibꝰ eni (sicut scriptū ē) ipij. interrogatio erit. Et apl's ¶ Cogitatōibꝰ (inq̄t) accusantibꝰ vl etiā excusantibꝰ. in die q̄ iudicabit dñs occulta hominū scōm euāgeliū meū: p Jħm xp̄m. Etiā sic q̄ dñs futurꝰ testꝭ itelligēdꝰ ē velox. cū sine moꝝa reuocaturꝰ ē in mēoriā. vñ ꝓuincat puniatq̄ ꝓscientiā

Sapiētie. i.

Ex trac. p. ix

Judiciuz consciētie

¶ Nō q̄z admodū iudicāt hoies q̄ coꝝda nō vidēt a q̄bꝰ plerūq̄ absoluunk peiores ⁊ deteriores: q̄ cō dēnank: sz in eq̄tate ⁊ cū iustitia dñs iudicabit. testimoniū phibēte ꝓscientia. ⁊ cogitatōibꝰ. accusantibus seu defendentibus.

Ex tract. ps. ii.

Cogitatō producit opera.

¶ Decidāt q̄ a cogitatōibꝰ suis dictū ē: decidāt accusantibꝰ se cogitatiōibꝰ suis. ꝓscia sua sicut apl's dicit ⁊ cogitationū accusantiū seu defēdentiū in relatiōe iusti iudicij dei. Oia opa vel bona vel mala: a cogitatione procedunt.

Ex tract. ps xvii.

Cogitatō quēq̄ aut nocentem aut inocētē facit.

¶ In cogitatiōe q̄sq̄ inocēs: in cogitatōe reꝰ est. ꝓpter q̄ scriptū ē. Cogitatio sctā seruabit te. Et alibi legit. In cogitatōibꝰ ipij: inkrogatio erit. Et apl's Cogitatiōibꝰ (ait) accusantibꝰ: aut etiā excusantibꝰ. Ubi aūt felix est. q̄ in cogitatiōe miser est: aut quō ibi nō miser est. q̄ ad nihilū redactꝰ ē: Magna q̄ppe sterilitas: iniq̄tas. Merito dictū est. Cōfundank iniq̄ faciētes vana. i. inaniter tanq̄ redacti in nihilum.

Sterilitaſ iniq̄tatis.

Si aūt tu iudeꝰ cognominaris ⁊ req̄escis in lege et gl'iarꝭ i deo ⁊ nosti volūtatē eiꝰ ⁊ ꝓbas vtiliora instructꝰ p legē: ꝓfidis teipm esse ducē cecoꝝ. lumē eoꝝ q̄ in tenebris sunt. eruditoꝝ ĩsipiētiū. magistrū infātiū. hñtē formā sciētie ⁊ veritatꝭ in lege: q̄ ergo aliū doces teipm non doces? Qui p̄dicas nō furādū furarꝭ: q̄ dicis nō mechādū mecharꝭ. Qui abominaris idola: sacrilegū facꝭ. Qui ilege gl'iarꝭ p ꝓuaricatiōē legꝭ deū ihonoras. Nomen eni dei ꝓ vos blasphemak inter gentes: sicut scriptum est.

Ex libro de spū ⁊ littera.

Judeꝰ q̄ ꝓfitek nō implet.

Judeoz̄ ꝓfessio. ps. cxlvii.

Judeū arguit. eūq̄ dicit iudeū ꝓgnominari: ⁊ nequaq̄ id q̄ ꝓfitek iplere. Si aūt tu (inq̄t) iudeꝰ ꝓgnominaris ⁊ reqesto iudeꝰ est. neq̄ q̄ in manifesto in carne est. circūcisio: sz q̄ in abscōdito iudeꝰ est. ⁊ circūcisiōe coꝝdis i spū nō lr̄a. cuiꝰ laus nō ex hoibꝰ sz ex deo est. Hic maifestauit quēadmodū dixit. gl'iarꝭ in deo. Nam lat gr̄a. q̄ non ope ex meritis. sz gratuita dak: ex deo esset laus eiꝰ non ex hoibꝰ. Sz ita gl'iabank in deo. illā psalmi. q̄ dictū est. Non fecit sic vlli gēti. ⁊ iudicia sua nō maifestauit ill'. Quā tū dei legē sua iustitia se arbitrabank iplere. cū magis eiꝰ ꝓuaricatores eēnt. Uñ illis irā opabak. abūdāte pctō: q̄ ab sciētibꝰ ppetrabak. Quia ⁊ q̄cūq̄ faciebant q̄ lex iubebat. nō adiuuāte spū gr̄e: tioꝝe pene faciebāt. nō amoꝝe iustitie. Ac p̄ cozā deo nō erat in volūtate: q̄ cozā hoībꝰ appebat in ope. Potiusq̄ ex illo rei tenebank: q̄ eos nouerat malle (si fieri posset ipune) cōmittere. Circūcisionē aūt coꝝdis dicit. purā scz ab oī illicita ꝓcupiscētia volūtatē. Q̄ nō fit lr̄a docēte ⁊ mināte: sz spū adiuuante atq̄ sanāte. Jdeo laus taliū nō ex hoibꝰ sed ex deo ē: q̄ ꝓ suā gr̄am pstet vñ laudent. De q̄ dicit. In dño laudabik aīa mea. Et cui dicit. Apud te laus mea.

Circuncisio coꝝdis

ps. xxxiii.

Jbidem xxi.

Circūcisio q̄dē pdest si legē obserues: si aūt ꝓuaricatoꝝ legꝭ sis: circūcisio tua p̄pucū facta est. Si igit̄ ꝓpucū iustitias legꝭ custodiat: nōne p̄pucū illiꝰ in circūcisionē reputabit? ⁊ iudicabit id q̄ ex natura ē p̄pucū legē ꝓsūmās te: q̄ p lr̄az ⁊ circūcisionem preuaricatoꝝ es legis.

De expositōe Ad gallatas

Opera legis ĩ sacramēta ⁊ moresꝭ diuidūtur.

Legalia ñ intellecta seruitꝰ sūt.

Opera legis biptita sūt. Ā ptim in sacramētꝭ: ptim vero ĩ moꝝibꝰ accipiunt Ad sacramēta ptinet circūcisio carnis sabbatū tpale. neomēie. sacrificiū. atq̄ oēs hmōi innūerabiles obseruatiōes. Ad moꝝes aūt: nō occides. nō mechaberꝭ. nō falsū testimoniū dices ⁊ cetera talia. In obseruatiōibꝰ aūt si nō intelligank: seruitꝰ sola ē. q̄lis erat in ppl'o iudeoꝝ. ⁊ est vsq̄ adhuc. Si aūt ⁊ obseruenk illa ⁊ itelligank nō mō nihil obsunt. sz etiā ꝓsunt aliq̄d si tpi ꝓgruant: sicut ab ipo moyse ppḥisq̄ obseruata sunt cō gruētibꝰ illi ppl'o cui adhuc tal' seruit? vtilis erat: vt sub tioꝝe custodiret. Nihil eni tā ple terret aiaz q̄ sacramētū nō intellectū. Jntellectū aūt gaudiū parit piū. ⁊ celebrak libere si opꝰ est tpi. Si aūt nō est opꝰ. cū suauitate spiritali tm̄mō legit̄ ⁊ tractak. De aūt sacramētū cū itelligit̄. aut ad ꝓtēplationē veritatis referk: aut ad bonos moꝝes. Cōtēplatio veritatꝭ in soliꝰ dei dilectiōe fūdata est. Boni moꝝes in dilectiōe dei ⁊ ꝓximi. in q̄bꝰ duobꝰ p̄ceptis tota lex pendet ⁊ prophete.

Sacramē tū quo referatur.

Contēplatio p̄ncipalit̄ ꝓsistit ĩ actu volūtatis.

Mō eni q̄ in maifesto iudeꝰ ē neq̄ q̄ i maifesto i carne ē circūcisio: sz q̄ in abscondito iudeꝰ ē ⁊ circūcisio coꝝdis i spū nō littera: cuiꝰ laus nō ex hoibꝰ sed ex deo est

Ex tractatu ps. lxxv.

Judeoz̄ circūcisio duplex

Jcit apl's. Qui ĩ occulto iudeꝰ ē. ⁊ circūcisiōe coꝝdis: nō lr̄a sz spū. Sūt q̄ iudei in circūcisiōe carnis. ⁊ sūt iudei in circūcisiōe coꝝdis. Pres nr̄i multi sc̄ti. ⁊ circūcisionē carnis habebāt ꝓpt signaculū fidei: et circūcisionē coꝝdis ꝓpt ipam fidē. Ab his p̄fibꝰ degenerātes isti q̄ mō in noie gl'iank: ⁊ facta pdiderūt. ab his q̄ p̄fibꝰ degenerātes. remāserūt in carne iudei. i coꝝde pagani. Jpi eni iudei q̄ sūt ex Abrahā: a q̄ Jsaac natꝰ ē. ⁊ ex illo Jacob. ⁊ ex Jacob duodeci patriarche. ⁊ ppl's vniuersus iudeoꝝ. Sz iudei maxime appellati sunt: q̄ Juda vnus erat de filijs duodecim Jacob. ⁊ de stirpe eiꝰ regnum veniebat iudeis. Nam primo de alia tribu datus est Saul. et reꝓbatus tanq̄ malus rex. Postea datus est de tribu Juda rex Dauid. et ex illo de tribu Juda fuerunt reges. Jacob autē ille b̄ dixerat. q̄n b̄ndixerat filios suos. Nō deficiet ꝓnceps de iuda nec dux de femoꝝibꝰ eiꝰ donec veniat cui reꝓmissum ē. De tribu aūt iuda. vēit dñs nr̄ Je

Judei vnde appellati.

Gene. xlix.

Xp̄s ē de tribu iuda

a sus xps. Est enī sicut scriptura dicit. ex semine Dauid natꝰ de Maria. Cetexꝝ qō attinet ad diuinitatē dñi nr̄i Jesu xp̄i. in q̄ equalis est p̄r̄i: non solū añ iudeos. sed etiā ante ip̄m Abrahā. non solū añ Abrahā: sed ꝛ añ Adā. Nec solū añ adā: sed añ celū ꝛ terrā. ꝛ ante secl'a. qz oīa p ipsum facta sunt. ꝛ sine ipo factū est nihil. Quia g̈ in ꝓphecia dictū est. nō deficiet p̄nceps ex iuda. necꝝ dux de femoꝛibꝰ eiꝰ donec veniat cui repꝛomissum est: ꝓsiderankꝰ poꝛa tpa. ꝛ inuenik qz iudei de tribu iuda sp reges habuerūt. vñ iudei dicti sunt. ꝛ non habuerūt p̄us regē alienigenā: nisi herodē illū q̄ fuit qñ dñs natus est. Inde ceperūt reges alienigene ab Herode. Añ Herodē oēs de tribu iuda. sed donec veniret cui repꝛomissum ē. Ipo itaqꝝ iā veniēte dño: euersum est regnū iudeoꝝ. ꝛ sublatū est ex iudeis. Nō non habent regnū. qz noluerūt ꝓgnoscere vexꝝ regē. Jam videte si iudei sunt appellādi. Ipsi voce sua abdicauerūt se ab isto noīe. vt iudei nō sint dicti appellari: nisi tm̄ carne. Ubi se g̈ sepauerūt ab isto noīe? dicebāt. seuiebāt in xp̄m. i. gen̄ iude. Seuiebāt in semē Dauid. ꝛ ait illis Pilat⁹. Regē vestrū crucifigā? Et illi. Non habem⁹ regē nisi Cesarem. O iudei q̄ vocamini iudei ꝛ non estis. si nō habetis regē nisi Cesarē: defecit iā p̄nceps ex iuda. Uenit g̈ ille cui repꝛomissum ē. Illi g̈ veri⁹ iudei: q̄ xp̄iani facti sunt ex iudeis. Ceteri iudei q̄ i chriſtū non crediderūt. etiā nomē ip̄m ꝓdere digni fuerūt. Judea g̈ vera: xp̄i eccl'ia est. credēs in illū regē q̄ venit ex tribu iuda p virginē Mariā. credens in illū de q̄ apl's scribēs ad Timotheū: dicit. Memoꝛ esto xp̄m Jesum resurrexisse a moꝛtuis ex semine Dauid scōm euangelium meum.

Johan. i. Reges omnes de iuda vsqꝝ ad herodē habuit iudea.

Judei ex q̄ xp̄m regem negauerūt rege caruerūt.

Johan. xix. Ibidem.

Judei vere sunt qui chriſtiani effecti sūt.

ij. Thimo. ij

Capitulum tertium.

H Quid ergo amplⁱ⁹ iudeo: aut que vtilitas circūcisionis? Multū per omnē modū. Primū quidē: qz credita sunt illis eloquia dei. Quid enī si quidā illoꝝ nō crediderūt? Nūquid icredulitas illoꝝ fidē dei euacuauit? Absit. Est aūt deꝰ verax. oīs aūt hō mēdax sicut scptū ē

Extractatu. ps. cxv. Ego aūt dixi in extasi mea: oīs hō mendax. Cōterritꝰ enī respexit infirmitatē suā. ꝛ vidit non de se sibi esse p̄sumēdū.

Mendax est oīs hō. Quātū enī ad ip̄m hoīem ptinet mendax est: sed gr̄a dei verax est effectꝰ. ne pssuris inimicoꝝ cedēs. non loquerek qō crediderat sz negaret: sicut Petro accidit qñ de se p̄sumpserat. ꝛ docendꝰ erat de hoīe non esse p̄sumendū. Ut icꝝ nec de seipo. qz hō est. Bene g̈ iste vidit in pauoꝛe suo. oēm hoīem esse mēdacē: qz illi q̄ nullo pauoꝛe vanescunt. ne pſequētibꝰ cedēdo mentiant: muneribus dei tales sūt non viribꝰ suis. Proinde verissime dictū est. oīs hō mendax. sed deus verax. Qui ait. Ego dixi dij estis. ꝛ filij excelsi oēs. Vos autē sicut hoīes moꝛiemi. ꝛ sicut vnꝰ de p̄ncipib⁹ cadetis. Consulak humiles ꝛ implet eos: non solū fide credēde: sed etiā fiducia p̄dicāde veritatis. si pseuerātes subdank deo: nec imitentk vnū ex p̄ncipibus diabolū. q̄ in veritate non stetit ꝛ cecidit. Si enī oīs hō mendax. intantū non erūt mēdaces inq̄tū nō erūt hoīes: qm̄ dij erūt ꝛ filij altissimi Uerbi gr̄a. Potēs aliq̄s petit a te ꝓpter p̄dā suam. p

pter rapinā suam misterīū falsī testimonij. Negas tu. negas falsum. ne neges verū. Me multis imoꝛer: ille iraſcik. Potēs est: p̄mit. Accedit amicꝰ q̄ non vult esse in pssura. non vult eē in malo. Rogote. fac qō dicik. Quid magnū est? Jā foꝛte quō ꝛ sathanas dño: scriptū est. de te. qz āgelis suis māda uit de te. ne offēdas ad lapidē pedem tuū: foꝛte ꝛ iste amicꝰ tuus qz videt te xp̄ianū. de lege tibi vult psuadere. qō putat te debere facere. Fac qō dicit. Quid? ꝟ qō vult ille. Sz timendū est. Falsum est. Non legisti. oīs hō mēdax? Jam iste scādalū est. Amicꝰ est. Quid factur⁹ es? Oculus est. manꝰ est: amputa. ꝛ pijce abs te. Moli psentire. Rñde illi ꝛ ad ꝟ ne sibi videak aliq̄d dixisse. ad suadendū mēdacīū testimoniū de lege. pferēs: ꝛ vrgēs te de lege ꝓtra legē. Jn lege enī scriptū est. Falsum testimoniū ne dicas. ꝛ ī lege scriptū est: oīs hō mēdax Hoc g̈ ei rñde: q̄ dicit. mētire. qz scriptū est: oīs hō mēdax. Non mētioꝛ. qz scriptū est: os qō mētik occidit aiam. Non mētioꝛ. qz scriptū est: pdes oēs q̄ loquunt mēdacīū. Non mētioꝛ. qz scriptū est: falsum testimōiū non dices. Urgeat licet pssuris carnē meā. cui displicio in veritate. Audio dñm meū: nolite timere eos q̄ coꝛpꝰ occidūt. Quō g̈ oīs homo mēdax? An foꝛte nō es hō? Rñde cito et verū est. Et hō non sum ne mēdax sim. Uidete enī. Deus de celo. pspexit sup filios hoīm. vt videat si est intelligēs ꝛ req̄rēs deū. Oēs declinauerūt. sil' inutiles facti sunt: nō est q̄ faciat bonū. non est vsqꝝ ad vnū. Quare? Quia filij hoīm esse voluerūt. Ut'au tē eos ab his iniq̄tatibꝰ tolleret. redimeret. curaret. sanaret filios hoīm: dedit eis potestatē filios dei fieri. Quid ergo mirū? Hoīes eratis. mēdaces eratis. Dis enī hō mēdax. Accedit vobis gr̄a dei. dat vob potestatē filios dei fieri. Audite vocē patris dicētis. Ego dixi dij estis. ꝛ filij altissimi oēs. Qm̄ oēs filij hoīm. si nō filij altissimi mēdaces: qz oīs hō mēdax. Si filij dei. si gr̄a saluatoꝛis redēpti. si ꝓcioso sanguie cōpati. si aqua ꝛ spū renati. si ad hereditatē celoꝝ p̄destinati: vtiqꝝ filij dei. Ergo iā dij. Quid ad te vult mendatium?

Ut iustificeris in sermonib⁹ tuis ꝛ vincas cū iudicaris. Si aūt iniq̄tas nostra iusticiā dei cōmēdat: quid dicem⁹? Nūquid iniquus est deꝰ? q̄ infert iram? Secundū hominē dico. Absit. Alioquin quō iudicabit deus hūc mundū? Si enī veritas dei in meo mendacio abūdauit in gloriam ipsius: quid adhuc et ego tāq̄ peccatoꝛ iudicoꝛ?

Ps. xc. Ps. lxxxi. Ps. l.

Extrac. ps. l.

Quī dicat. difficile ē aduertere. Deo vtiq̄ loquik: ꝛ maifestūest. qz deꝰ p̄r nō est iudicatꝰ. Quid ē tibi soli peccaui ꝛ malū coꝛā te feci. vt iustificeris in sermonibus tuis: ꝛ vincas cū iudicaris? Uidet futurū iudicē iudicādū. Judicādū a pctōꝛibꝰ iustū. ꝛ in eo vincētē: qz qō in illo iudicarek nō erat. Huic vtiq̄ nullū hūri pctm̄. dicit in ꝓphia p̄nti Dauid. Tibi soli peccaui ꝛ malū coꝛā te feci. vt iustificer̄ in sermōibꝰ tuis: ꝛ vincas cū iudicaris. Supas enī oēs hoīes. oēs iudices. ꝛ q̄ se putat iustū. coꝛā te iustꝰ est. Tu solꝰ iudicas iuste. iniuste iudicar̄. q̄ ptātē habes ponēdi aiam tuā. ꝛ ptātē habes itexꝝ sumēdi eā. Uincis g̈ cum iudicar̄. oēs hoīes supas. qz plus es q̄ hoīes: ꝛ p te facti sunt homines.

Judex iustus iudicād⁹ iuste

Johan. x.

Et nō sicut blasphemamur et sicut aiūt

quidā nos dicere faciam⁹ mala vt veniant bona. quorū dānatio iusta est.

Ex libro de gra ⁊ libero arbitrio

Mala nō sunt faciēda vt bona fiant.

DEruersi hoies. pcliues ad reprehēdēdum. non idonei ad intelligendū: putabant ⁊ iactabāt apostolos dicere. Faciamus mala vt veniāt bona: quod absit vt apli dicerent. Sed hoies non intelligētes hoc putabāt dici. qñ audiebant quod dixit aplūs. Lex aūt subintrauit: vt abundaret delictū. Vbi autem abundauit delictū: supabundauit ⁊ gratia. Sed vtiq; gra id agitur. vt iam fiāt bona ab eis q̄ fecerant mala: non vt pseuerent in malis et reddi sibi existimēt bona. Non itaq; dicere debēt. faciamus mala vt veniāt bona: sed fecim⁹ mala ⁊ venerunt bona. Jam faciam⁹ bona. vt in futuro sec'lo recipiamus p bonis bona: q̄ in hoc seculo recepimus p malis bona. Propter quod scriptū est in psalmo. Misericordiam ⁊ iudicium cantabo tibi dñe.

Roma. v.

Quid ergo? Precellim⁹ eos? Mequaq;

In expōne epistole ad galatas.

ENtentionē ipam dirimit. ⁊ litem componit. q̄ inter eos q̄ ex iudeis ⁊ eos qui ex gentib⁹ crediderunt orta erat: cū illi tanq; ex meritis operū legis sibi reddi tū euangelij premiū arbitrarent. Quod premiū: incircūcisis nolebāt dari. Illi cōtra iudeis se pferre gestiebant: tanq; interfectoribus domini.

Psalmo. xiii

Causati enī sum⁹ iudeos et grecos oēs sub pctō esse. sicut scriptū ē. Qz nōē iust⁹ q̄sq;. nō ē itelligēs. nō est requirēs deū.

¶ Usq;. non est timor dei ante oculos eor. Dñs de celo pspexit sup filios hominū. vt videat si est intelligens aut requirens deum.

Ex tractatu. ps. xiii.

SUper iudeos potest intelligi. vt honoratius eos appellauerit filios hominū ppter vnius dei cultū: in comparatione gentiliū: de quibus arbitror supius dictū. Dixit iprudēs i corde suo. nō ē de⁹: ⁊c. Prospicit aūt dñs vt videat p aīas sctās suas: qđ significat id qđ dictū ē ō celo. Nā p seipm nihil eū latet

ℬ Ps. lii.

Oēs declinauerūt sīl inutiles facti sunt

¶ Id est iudei tales facti sunt quales ⁊ gentes.

Nō est q̄ faciat bonū. nō est vsq; ad vnū.

VSq; ad vnū. vel cum ipso vno potest intelligi vt nullus hoim intelligat: vel pter vnū vt accipiatur dñs Jesus xp̄us Sicut dicim⁹ iste ager vsq; ad mare ē: nō vtiq; sīl cōputam⁹ ⁊ mare. Et iste est melior intellect⁹. vt nemo intelligat fecisse bonitatē vsq; ad xp̄m: qz nō pōt quisq; hoim nisi ipse monstrauerit facere bonitatē. Et illud vex ē. qz vsq; quo q̄sq; cognoscat vnū deū: non pōt facere bonitatem.

Usq; ad vnū qualiter intelligitur.

Ps. v.

Sepulchrum patens est guttur eorum.

Uoracitas.

AUt voracitas significat inhiātis gule: aut in allegoria: qz occidunt ⁊ quasi deuorāt interfectos. eos quib⁹ suor morū puersitatem psuadent. Cui simile ē ecōtrario quod petro dictū est. macta ⁊ manduca vt in suā fidem ⁊ bonos mores: cōuerteret gentes

Actu. x.

Linguis suis dolose agebant.

Mali mala loquūt.

ID est linguis suis malis. Nam hoc vt dek significare quod ait suis. Mali enī malas habent linguas. id est. mali loquunt dolum. Quib⁹ dñs dicit. Quomodo potestis bona loqui: cum sitis mali?

Matthe. xii.

Uenenum aspidum sub labijs eorum.

¶ Uenenū dolum dicit. Aspidū aūt: qz nolūt audire ꝓcepta legis: sicut aspides nolūt audire ꝟba incantātis. quod in alto psalmo euidentius dicit.

Quorū os maledictione et amaritudine plenum est.

¶ Hoc est venenum aspidum.

Veloces pedes eorum ad effundendū sanguinem.

¶ Consuetudine male faciendi.

Contritio et infelicitas in vijs eorum.

OMnes enī malor hoim vie: plene sunt laborib⁹ ⁊ miseria. Ideo dñs clamat. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ vos reficiā. Tollite iugum meū sup vos. ⁊ discite q̄m mitis sum ⁊ hūilis corde: ⁊ inuenietis requiē animab⁹ vr̄is. Jugū enī meū lene est: ⁊ sarcina mea leuis est.

Ex trat. ps. cxviii.

Matthe. xi.

Malorum vie.

Et viam pacis non cognouerunt.

¶ Hanc vtiq; quam dñs vt dixi cōmemorat. In iugo leni et sarcina leui.

Ex libro de spū ⁊ littera.

Non est timor dei ante oculos eorum.

¶ Isti non dicūt. non est de⁹: sed tñ nō timēt deū.

Hactenus ex psalmo. lii.

Scimus autē: quontā quecūq; lex loq̄tur his qui in lege sunt loquitur.

IN istis enī erat p trāsgressionē legis cōfingēda supbia: q̄ gloriāres de pre abrahā: quasi naturalē se iactabāt habere iustitiā: ⁊ merita sua incircūcisis ceteris gentib⁹ tanto pnicios⁹ quanto arrogātius pferebāt. Gentes autē facillime: etiā sine hmōi legis transgressiōe humiliarent. hoies enī nullā ex parentib⁹ originē iustitie se trahere puidētes: simul achor etiā seruos inuēit euāgelica gra. Nō enī sicut istis dici poterat. non fuisse illā iustitiā pentū eor in colēdis idolis: quā esse arbitrabant: ita etiam iudeis dici poterat: falsam fuisse iustitiā prīs Abrahā. Denicq; illi infideles de oliua sua facti: hi aūt fideles de oleastro in oliua illor iserti esse mō strant. Illor ergo erat de legis trāsgressione atterēda supbia. Ideo cū scriptura ex verbis pctā eor exagerasset: scimus aūt (inqt) q̄m quecūq; lex dicit: his q̄ in lege sunt loquit. Vt oē os obstruatur. ⁊ re⁹ fiat ois mūd⁹ deo. Judei scz de trāsgressiōe legis. ⁊ gentes de ipietate sine lege. Qñ ⁊ item ait.

In expositione epistole ad gala.

Judeorū arrogātie causa.

Gētiū humiliatiōis facilitas.

¶ Conclusit enim deus omnia in incredulitate: vt oīm misereat. Cōclusit scriptura oia sub pctō: vt promissio ex fide Jhu xp̄i daret credentibus Jta dñe. Jta fac misericors dñe. Impa q̄ non possit impleri. Immo impa q̄ non nisi p tuā gratiā possit impleri. Vt cum hoies p suas vires id īplere nequerit: oē os obstruat. ⁊ nemo sibi magn⁹ videat. Sint oēs puuli. ⁊ reus fiat ois mund⁹ tibi: qz non iustificabit ex lege ois caro coram te.

Extrac. ps. cxviii.

Deus imperat qđ sine gra impleri ñ pōt

Ut omne os obstruatur ⁊ subditus fiat omnis mundus deo.

¶ Ut etiā iustor oñe os obstruatur in laude sua: ⁊ non aperiatur nisi in laudem dei.

Os iusti obstrui debet in laude ppria.

Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo.

EX opibus legis cū suis viris⁹ ea q̄sq; tribuit non gre miserātis dei: non iustificabit ois caro. i. ois homo: siue ois carnaliter sentiēs. Et ideo illi q̄ cum iā essent sub lege: christo crediderunt: non qz iusti erant. sz vt iustificarent. venerūt ad gram fidei. Destruxit aūt superbiā gloriantē de operibus legis: que de

In expōne epīe ad gala.

Opa legis non iustificant qñ facies ea attribuit sibi

bili

et

strui ꝛ deberet ꝛ posset. ne gra fidei videret nō necessaria: si opera legis etiā sine illa iustificare crederēt. Ille aūt iustificat apud deum: q̄ eum gratis colit. Non scilicet cupiditate appetendi aliq̄d ab ipso p̄ter ipsum: aut timore amittendi. In ipso enī solo vere nostra beatitudo: atq; p̄fecta est. Et q̄ inuisibilis est oculis carneis: fide colit. q̄diu in hac carne viuimus. sicut idem ap'ls dixit. Quod aūt nunc viuo in carne: in fide viuo filij dei. Et ipsa est iustitia: q̄ ptinet q̄ dictū est. q̄ iustus ex fide viuit. Nō iustificabit ex lege oīs caro coram ipso.

Colere deum gratis

Galla. ii.

Ro. i.

Per legem enim cognitio peccati.

EX libro de gra et libero arbitrio.

Cognitio pcti q̄o ex lege.

Ro. iii.

EGnitio dixit non cōsummatio. Quando aut cognoscit homo peccatū. si nō adiuuet gratia vt caueat cognitum: sine dubio lex iram operat. Quod alio loco ipe ap'ls dicit. Ipius enī verba sunt. lex iram operat. hoc dixit. q̄ ira dei maior est. in preuaricatore: qui p legem cognoscit peccatū. ꝛ tamen facit Talis quippe homo p̄uaricator est legis: sicut et in alio loco dicit. Vbi enī lex non est: nec p̄uaricatio. Propter hoc ꝛ alibi dicit. vt seruiamus in nouitate spiritus ꝛ non in vetustate littere legem volens intelligi litteræ vetustatem. nouitatem vero spiritus. quid nisi gratiā? Et ne putaretur accusasse legem vel reprehendisse: continuo sibi opposuit questionem ꝛ ait. Quid ergo dicem⁹? Lex peccatum est? Absit. Deinde subiunxit. Sed peccatū non cognouī: nisi per legem. Hoc est: quod dixerat per legem cognitio pcti. Nam concupiscentiā nesciebā (inq̄t:) nisi lex diceret. non concupisces. Fides nanq; impetrat: quod lex imperat. Nā sine dei dono. id est sine spiritu sancto p quē diffūditur charitas in cordibus nostris: iubere lex potuerit non iuuare. ꝛ p̄uaricatorem insup facere: qui de ignorantia se excusare non possit. Regnat enī carnalis cupiditas: vbi non est charitas. Sed cū in altissimis ignorantie tenebris nulla resistētia ratiōe scōm carnem viuitur: hec sunt p̄ma hominis. Deinde cum p legem cognitio fuerit facta peccati. si nondū diuinus adiuuat spiritus: scōm legem volens viuere vincit. et sciens peccat. peccatoq; subditus seruit. A quo enī quis deuictus est. huic ꝛ seruus addictus est: id agente scientia mandati. vt peccatum operetur in homine omnem cōcupiscentiam cumulo p̄uaricationis adiecto: atq; ita quod scriptum est impleat. Lex aūtē subintrauit vt abundaret delictum. Hec sunt scōa hominis. Si aūt respexerit deus vt adimplenda que mandat ipse adiuuare credatur. et agi homo ceperit dei spiritu: concupiscitur aduersus carnem fortiore roboze charitatis. vt q̄uis adhuc sit quod homini repugnet ex homine. nondum tota infirmitate sanata: ex fide tamē iustus viuat. Justeq; viuat inq̄tum non cedit male concupiscentie: vincente delectatione iusticie. Hec sunt tertia bone spei hominis. In quibus si pia perseuerantia quisq; perficiat: postrema pax restat. que post hanc vitam in requie spiritus: deinde in resurrectione etiam carnis implebitur. Harum quattuor differentiarum p̄ima est. ante legem. Secunda sub lege. Tertia sub gratia. Quarta in pace plēa atq; perfecta. Sic est et dei populus ordinatus per interualla temporum sicut deo placuit: qui in mensura et numero et pondere cuncta disponit Nam fuit p̄imitus ante legem. secūdo sub lege que data est per moysen: deinde sub gratia que reuelata est per primū mediatoris aduentū. Que quidem gratia nec antea defuit quibus eam oportuit impartiri: q̄uis p̄o temporis dispensatione velata ꝛ occulta. Neq; enim antiquorum quicunq; iustorum p̄ter fidem christi salutem potuit inuenire. Aut vero nisi ꝛ illis cognitus fuisset: non potuisset nobis per eorum ministerium. alias apertius. alias occultius prophetari.

Ex libro enchiridion.

Lex sine fide non iperat.

Differētie hominis.

H

P̄ria hominis.

Scōa hominis.

ii. Petri. ii.

Tertia bominis.

Quarta hominis.

Differētia rū hois et hoim ordinatio.

Sapi. xi.

Gra nō defuit sub lege.

Saluat⁹ sine fide xp̄i nemo vnq̄ fuit.

Ex libro d spiritu et littera

Voluntatis inspector deus.

Cognitio pcti p legē

Lex quid ostendit.

Justitia p legē ꝛ p̄o phetas testificatur.

H

Quia non iustificabitur ex lege omnis caro coram deo. Potest enī fieri coram hominibus. Nō autem coram illo qui cordis ipsius ꝛ intime voluntatis inspector est. Vbi etiam videt si aliud faciat qui legem timet: quid tamen mallet facere si liceret. Ac ne quisq; putaret hic apostolum ea lege dixisse neminem iustificari. que in sacramentis veteribus multa continet figurata p̄cepta. Vnde etiam ipsa est circumcisio carnis quā die octauo accipere paruuli iussi sunt: continuo subiunxit quam legem dixerit. ꝛ ait. Per legē enim cognitio pcti. Illa igitur lex est. de qua postea dicit. Peccatum non cognouī nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: non concupisces. Nam quid aliud est. p legem enim cognitio pcti? Hic forte dicat humana illa p̄sumptio. ignorans dei iustitiā. ꝛ suam volens constituere. Merito dixisse ap'lm. q̄ ex lege nemo iustificabit. Ostendit enī lex tantūmodo quid faciendū. quid ve cauendum sit. vt q̄ illa ostenderit voluntas adimpleat ac sic homo iustificet. Sed o homo attende quid sequatur.

Nūc autē (inq̄t) iusticia dei sine lege manifesta est: testificata a lege ꝛ pphetis.

DArum ne insonat surdis? Justitia inq̄t dei manifestata est. hanc ignorāt. q̄ suā volunt cōstituere. Huic nolunt esse subiecti. Justitia inquit dei manifestata est Non dixit iustitia hois. vel iustitia p̄pie voluntatis. Justitia dei non qua iust⁹ est de⁹: sz qua induit hominē cum iustificat impiū. Hec testificat per legem. et prophetas. Huic q̄ppe testimonium perhibēt lex ꝛ pphete. Lex quidem hoc ipso quod iubendo ꝛ minando. ꝛ neminem iustificādo: satis indicat dono dei iustificari hominē per adiutorium spiritus. Prophete autem id quod p̄dixerūt xp̄i aduentus impleuit. Nam hinc sequitur. et adiungit dicens.

Justicia aūtē dei per fidē ie su xp̄i: in omnes et sup omnes qui credūt in eum.

HOc est per fidem qua credit in christum. Sicut aūt ista fides christi dicta est nō qua credit christus: sic illa iustitia dei: non qua iustus est deus. Ut trūcq; enī nostrum est. Sed ideo dei ꝛ christi dicit: q̄ ei⁹ nobis largitate donat. Justitia ergo sine lege: non sine lege manifestata. Quomodo enim p legem testificata. si sine lege manifestata? Sed iustitia dei sine lege est. quam deus p spiritum gratie credenti cōfert sine adiutorio legis: hoc est: nō adiutis lege. Quandoquidem p legem ostendit homini infirmitatem suam. vt ad eius misericordiā iam per fidē confugiens sanaret. De sapientia quippe eius dictum est. q̄ legem ꝛ misericordiam in lingua portat legem scilicet qua reos faciat superbos. Misericordiam vero: qua iustificet humiliatos.

Fides xp̄i et iustitia dei quō dicantur.

Justitia ē sine lege sz nō est manifestata sine lege.

[Justitia ergo dei. p fidē ih̄u xp̄i in oēs q̄ credūt]

Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt et egent gloria dei.

A i. Cor. iiii.

Ro. iii.

ON gloria sua. Quid enī habent quod non acceperunt? Si aūt acceperūt. qd gloriantur quasi non acceperint? Egēt itaq; gloria dei. Et vide quid sequatur Justificati gratis per gratiā ipsius per redēptionē q̄ est in xp̄o iesu: quē ꝓposuit deus propiciatorē per fidem in sanguine ipsi⁹ ad ostēsionē iusticie sue propter remissionē precedētium delictorū in sustentatione dei ad ostensionē iusticie ei⁹ in hoc tēpore: vt sit ipse iustus et iustificans eū qui ex fide est iesu christi.

Gra iustificat sola.

ON itaq; iustificati p legem: non iustificati p propriā voluntatē: sed iustificati per gratiam ipsius. Non q̄ sine voluntate nostra fiat. Sed voluntas nra ostēditur infirma per legem: vt sanet gratia voluntatem. ⁊ sanata voluntas impleat legem: non constituta sub lege. nec indigens lege. [Nunc aūt sine lege iusticia dei manifesta est: testificata per legē et prophetas]

Ex tractatu pl. ex. in proemio.

Euāgelium enī testimoniū habet a lege ⁊ prophetis. Unde etiam in monte inter vtrāq; p̄sonam medius saluator effulsit.

[Omnes eñ peccauerūt ⁊ egent gloria dei.]

Ex tractatu. pl. cxviii.

Dēs igit̄ prevaricantes gra saluatoris inuenit Alios mai⁹? Alios minus. Quāto enī legis maior in quocunq; cognitio: tanto minor peccati excusatio. Quanto minor peccati excusatio tanto manifestior prevaricatio. Restabat ergo. vt omnibus non sua. sed dei. id est a deo donata iustitia subueniret. Unde ait apostolus. Per legem cognitio peccati. Non ergo oblatio: sed cognitio. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est: p legem ⁊ pphetas. Proinde etiā iste subiunxit. Propterea (inq̄t) dilexi testimōia tua. Ac si diceret. Quoniam lex siue in paradiso data siue naturaliter insita. siue in litteris ꝓmulgata: ꝓuaricatores fecit omnes peccatores terre. ꝓpterea dilexi testimonia tua que sunt in lege tua de gratia tua. vt non sit in me iustitia mea sed tua. Lex enī ad hoc ꝓdest: vt mittat ad gratiā. Non solum enim attestat̄ manifestande iustitie dei que sine lege est: verum etiam hoc ipso q̄ eos quos ꝓuaricantes facit. ita vt etiam littera occidat: ad viuificantem spiritum cō fugere timorem compellit. p quem peccator dele atur vniuersitas. ⁊ recte factor̄ charitas inspirek.

pš. cxviii.

Legis vtilitas.

[Omnes enī peccauerunt et egēt gl'ia dei.]

Ex libro de natura ⁊ gra

Et si enī iam sumus in christo noua creatura: tamen eramus natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Deus aūt qui dives est: in misericordia: ꝓpter multā dilectionē qua dilexit nos: cum essemus mortui delictis cōuiuificauit nos christo. cuius gratia sum⁹ salui facti. Hec igit̄ christi gratia. sine qua nec infātes nec etate grandes salui fieri possunt: non meritis redditur sed gratis datur: propter quod gratia nominatur.

Gra nō cadit sub merito.

[Justificati inquit gratis p sanguinē ipsius]

Unde hi qui non p illam liberantur: siue quia audire nondum potuerunt. siue quia obedire noluerūt. siue etiā cum p etatem audire non possent.

Justa multorū dānatio.

Lauacrum regenerationis quod accipere possent p quod salui fierent non acceperūt. Juste vtiq; dānātur: q̄ sine peccato non sunt. vel quod originaliter traxerunt: vel quod malis moribus addiderūt Omnes enim peccauerunt siue in adam siue in semetipsis: et egent gloria dei. Universa igitur massa penas debet. Et si omnibus debitum damnationis supplicium redderetur: non iniuste prorsus dubio redderetur. Qui ergo inde per gratiam liberantur: non vasa meritorum suorum. sed vasa misericordie nominantur. Cuius misericordie nisi illius qui christum misit in hunc mundum peccatores saluos facere. quos presciuit ⁊ predestinauit. et vocauit ⁊ iustificauit. et glorificauit? Quis igitur vsq̄adeo dementissime insaniat vt nō agat ineffabiles gratias misericordie quos voluit liberantis. qui recte nullo modo posset culpare. iustitia vniuersos omnino damnantis?

Justa esse posset omnīū dānatio.

Gra necessario deo agende.

Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quā legē? Factorum? Nō. Sed p legem fidei.

Ex libro de spū ⁊ littera.

Gloriatio laudabil'. Excluso = res q̄ sunt.

Sue gloriationem dixerit laudabilem que in domino est. eamq; exclusam. id est non vt abscederet pulsam: sed vt ē mineret expressa. Unde et exclusores dicuntur quidam artifices argentarij. hinc est et illud in psalmis. vt excludant hi qui probati sunt argento. id est. Vt emineant hi qui probati sunt eloquio dei. Nam ⁊ alibi dicit. Eloquia domini eloquia casta argentū igne examinatum. Siue gloriationem viciosam de superbia venientem commemorare voluerit. eorum scilicet qui cum sibi iuste vident viuere: ita gloriant quasi non acceperint. Eamq; non p legē factor̄ sed p legem fidei dicit exclusam. id est electā ⁊ abiectam. Quia p legem fidei quisq; cognoscit si q̄d bene viuit dei gra se habere. ⁊ vt proficiat in dilectiōe iusticie non se aliunde psecuturū. Que cogitatio piū facit. q̄ pietas ē vera sapiētia. Pietatē dico. quā greci Theosebian vocāt. Ipsa q̄pe cōmendata est. cū dictū est hoi qō in libro Job legit. Ecce pietas ē sapiētia. Theosebia. Porro si ad verbi originē latine exp̄ssam interp̄taret: dei cult⁹ dici poterat. q̄ in hoc maxie pstitut⁹ est: vt aīa ei non sit ingrata. vñ ⁊ in ipso verissimo ⁊ singulari sacrificio dño deo nostro agere gras admōemur. Erit enī ingrata: si qō illi ex deo est: sibi tribuerit. p̄cipueq; iustitiā. cuius opib⁹ velut ꝓprijs. ⁊ velut a semetipsa sibi imp̄tis nō vulgariter tanq; ex diuitijs aut membror̄ forma. aut eloquētia. ceterisq; siue externis siue corpis siue animi bonis q̄ habere etiā sceleratī solent: sed tāq; de his q̄ ꝓprie sunt bona bonor̄. quasi sapiēter inflak. Quo vicio repulsi a diuine stabilitate substātie etiā q̄dā magni viri ad idolatrie dedec⁹ defluxer̄t.

Pietas quid sit.

Theosebia.

Cult⁹ dei.

Ex libro scdo de baptismo parvulorū.

Lex operū et lex fidei q̄d differāt

Lex ḡ factor̄. i. operū p quam non excludit illa gloriatio. ⁊ lex fidei p quam excludit. q̄ inter se differūt opēciū est ꝓsiderare: si tñ valem⁹ aduertere atq; discernere. Recte enī q̄sq; dixerit legē operum esse in iudaismo. Legē aūt fidei in christianismo. ꝓpterea q̄ circūcisio ceteraq; opa talia legis sunt: q̄ christiana tā disciplina non seruat. Sed q̄ntū fallat ista discretio. iamdiu q̄dē est vt molimur ostēdere. Verūtamē q̄m magna est res: non incongruenter in ea manifestāda: plurib⁹ etiā atq; etiā testimonijs imorabimur. Ipsa enī dicit legem ex q̄ nemo iustificak quā dicit subintrasse vt abūdaret delictū. Quā tñ ne q̄squā ob hoc impit⁹ argueret. ⁊ sacrileg⁹ accusaret. defendit eā dicēs. Quid igit̄ dicem⁹? Lex pctm̄ est? Absit. Sed pctm̄ nō ꝓgnoui: nisi p legem. Nam ꝓcupiscentiā nesciebam: nisi lex diceret. Nō concupisces. Occasione itaq; accepta. pctm̄ p mandatū operatū est i me oēm ꝓcupiscē

Roma. vii.

tiã. Dicit etiã. Lex quidẽ sctã. ⁊ mandatũ sanctum ⁊ iustũ ⁊ bonũ. Sed pctm̃ vt appareat pctm̃: p bonũ opatũ est mortẽ. Ipa est ergo lra occidẽs q̃ dicit. non ꝯcupisces: de qua itẽ dicit qͦ pauloãte cõmemorauit. Per legẽ enĩ cognitio pctĩ. Deide subinfert. vñ nunc agim⁹. Vbi est ḡ gloriatio tua? Exclusa est. Per quã legem? factor? non. sed p legẽ fidei. Lex ergo ista factor. ipa est q̃ dicit. non ꝯcupisces: qz per illã cognitio pctĩ est. Volo ergo scire. si qs mihi dicere audeat. vtr lex fidei non dicat non ꝯcupisces. Si enĩ non dicit. qd causę est cur nõ in ea positi securi atq; impune peccem⁹? Hoc enĩ ⁊ illi putauerũt apl'm dicere. de qͦ ait. Et sicut dicunt q̃dã. faciam⁹ mala vt veniant bona: quor dã natio iusta est. Si aũt dicit etiã ipsa. nõ ꝯcupisces. sicut multa p̃cepta euãgelica testificari ⁊ clamare non cessant: quare lex factor etiã ipsa non dicit? Neq; enĩ qz non habet opa veterũ sacramentorũ circũcisionis videlicet atq; ceteror. ideo non sunt opa que habet in sacramẽtis suis huic tpi ꝓgruis: aut vero de opibus sacramentor questio fuit. qñ mentio legis ob hoc fiebat. qz per ipsam cognitio peccati est. ⁊ ideo ex ea nemo iustificat. vnde non per illã exclusa est gloriatio. sed p legem fidei ex qua iust⁹ vtuit. Sed nunq̃d ⁊ p istam non fit cognitio pctĩ. cum ⁊ ipa dicat non ꝯcupisces? Quid igit est? Breuiter dicã. Quod operũ lex mĩnãdo imperat: hoc fidei lex credendo impetrat. Illa dicit. nõ cõcupisces: ista dicit. Cũ scirem qz nemo põt esse cõtinens nisi deus det. ⁊ hoc ipsum erat sapientie: scire cuius esset hoc donum: adij dñm ⁊ deprecat⁹ sum. Ipsa est illa sapiẽtia que pietas vocat. qua colitur pater luminũ: a quo est oñe datũ optimum. ⁊ oñe donum pfectũ. Colitur aũt sacrificio laudis. actionibusq; gratiarũ. vt cultor ei⁹ non in seipso sz in illo gloriet. Ac p hoc lege operũ dicit deus. fac qͦ iubeo: lege fidei dicit deo. Da qͦ iubes. Jdeo enĩ iubet lex: vt admoneat qd faciat fides. Jd est. vt cui iubet. si nondũ potest: sciat qd petat. Si aũt cõtinuo potest: ⁊ obedienter facit: debet etiã scire quo donante possit. Non enĩ spiritũ huius mundi accepimus: ait idem cõstantissimus gratie p̃dicator: sed spiritũ qui ex deo est. vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Quis est autẽ spiritus hui⁹ mũdi nisi supbie spirit⁹. quo cor insipiẽs obscuratũ est eorũ qui cognitũ deum non vt deũ gratias agẽdo glorificauerũt? Nec alio spiritu decipiunt⁹ ⁊ illi q̃ ignorantes dei iusticiã ⁊ suam volentes cõstituere. iusticie dei non sunt subiecti. Cũ mihi magis videt esse fidei filius. q̃ nouit a quo speret qͦ nondũ habet: cẽ qui sibi tribuit id qͦ habet. Quãuis vtrq; horum p̃ferẽdus sit. qui ⁊ habet ⁊ nouit a quo habet. si tamen non se credat esse quod nondum est: ne incidat in vicium illius pharisei. qui quanq; deo gratias ageret ex his que habebat. nihil tamẽ petebat dari sibi. tanq; nihilo indigeret ad augendam perficiendamq; iusticiam. His igitur consideratis ptractatisq; p viribus quas dñs dare dignat: colligimus. nõ iustificari hominẽ p̃ceptis bone vite. nisi per fidẽ Jesu christi. Hoc est. non lege operũ sed fidei. non littera sed spiritu. non factorũ meritis sed gratuita gratia.

Vbi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quã legem? factor? non. Sed p legem fidei. Hec ẽ lex fidei qua credim⁹ ⁊ oramus p gratiã nobis donari. vt faciam⁹ quod p nosmetipos implere non possumus. ne ignorãtes dei iustitiã ⁊ nostram volentes cõstituere: iusticie dei non sim⁹ subiecti. In lege itaq; factor est dei iubẽtis iustitia: in lege aũt fidei subuenientis misericordia.

Arbitramur enĩ iustificari hominẽ per fidem sine operibus legis. An iudeor de⁹ tñ? Nonne ⁊ gẽtiũ? Jmmo ⁊ gẽtiũ.

Ex sermone de imolatiõe ysaac. Ad gallatas quarto.

Credidit Abrahã deo ⁊ reputatũ est illi ad iusticiã. ⁊ amicus dei appellat⁹ est. Quod credidit deo: int⁹ in corde: in sola fide est. Quod aũt immolandũ filiũ duxit: q̃ intrepid⁹ dexterã armauit. q̃ iam ferire nisi voce teneret: magna fides est vtiq; sed ⁊ magnũ opus. Et ipm opus laudauit de⁹: cũ diceret. quoniã exaudisti vocem meã. Quare ergo apostolus Paulus ait. Arbitramur iustificari hoiem p fidẽ sine opib⁹ legis? Et alio loco dicit. Est fides q̃ p dilectionẽ operat. Quomodo fides p dilectionem operat. ⁊ quõ iustificat homo p fidẽ sine operibus legis? Credidit aliqs. pcepit fidei sacramẽta. ⁊ mortu⁹ est. defuit illi operãdi temp⁹. Quid dicimus? qz non est iustificat⁹? Plane dicim⁹ iustificatũ: credentẽ in eum q̃ iustificat impium. Ergo iste iustificat⁹ est: ⁊ opatus non est. Jmplet sententia apostoli dicẽtis. Arbitror iustificari hoiem p fidem sine operibus legis. Latro q̃ cum dño crucifixus est: corde credidit ad iustitiã. ore cõfessus est ad salutẽ. Nam fides q̃ per dilectionẽ operat. et si non sit in quo exteri⁹ operet: in corde tamẽ illa feruens seruat. Nam erãt quidã in lege qui de operibus legis gloriabant: que fortasse non dilectione. sed timore faciebãt. Et volebant se iustos videri et p̃poni gẽtibus. q̃ opus legis nõ fecerãt. Apostolus autẽ p̃dicãs fidẽ gẽtibus. cũ eos q̃ accedebant ad dñm / videret iustificatos ex fide. vt iã qui crediderãt bene operarent. nõ qz bene operati sũt credere mererẽtur. exclamauit secur⁹ et ait. qz potest iustificari homo ex fide sine operib⁹ legis. vt illi magis nõ fuerint iusti: qui qͦ faciebãt timore faciebant. cũ fides per dilectionẽ operetur in corde. etiãsi foris non exit in opere.

Ex libro q̃stionũ. lxxxiij. Justificari p fidẽ sine opibus quõ intelligendũ sit.

Apostolus p̃dicãs iustificari hoiem per fidẽ sine operib⁹. nõ bene intellect⁹ est ab eis q̃ sic dictũ acceperũt. vt putarẽt cũ semel in xp̃m credidissẽt etiã si male operarẽtur. et facinorose flagitioseq; viuerẽt: saluos se esse per fidẽ posse. Apl's aũt Jacobus eundẽ sensũ pauli apl'i quomodo sit intelligẽdus exponit. Jdeoq; etiã abrahe magis exemplo vtit: vacuã esse fidẽ si nõ bene operet. Quoniã abrahe exẽplo etiã Paulus apl's vsus est: vt p̃baret iustificari hoiem p fidẽ sine operibus legis Cũ enĩ bona opera cõmemorat abrahe que ei⁹ fidem comitata sũt: satis ostẽdit apl'm paulũ nõ ita per abrahã docere iustificari hoiem per fidẽ sine operib⁹. vt si qs crediderit nõ ad eũ ptineat bene operari: sed ad hoc potius. vt nemo arbitret meritis p̃riorũ bonorũ operũ se puenisse ad donũ iustificationis q̃ est in fide. Jn hoc enĩ se gentibus in xp̃m credẽtib⁹ iudei p̃ferri cupiebãt: q̃ dicebãt se meritis bonorũ operũ q̃ per legẽ sunt: puenisse ad euangelicã gr̃am. Jdeoq; scãdalizabãtur multi q̃ ex eis crediderãt. q̃ incircũcisis gẽtib⁹ xp̃i gratia traderet. Vnde apl's Paul⁹ dicit. posse hoiem sine operib⁹ sed p̃cedẽtib⁹: iustificari per fidẽ. Nam iustificar⁹ per fidẽ quomodo potest nisi iuste deinceps operari. cuius nihil antea iuste operat⁹ / ad fidei iustificationẽ puenerit. nõ merito bonorũ operum: sed gr̃a dei. q̃ vacare in illo non potest. cũ iã p dilectionẽ bene operat? Qͦ si cũ crediderit: mox

Justificat quis sine operib⁹ p̃cedẽtibus non sine sequẽtib⁹ susceptionẽ fidei.

A de hac vita decesserit: iustificatio fidei manet cū illo. nec pcedētib⁹ bonis operib⁹ qz nō merito ad illam sed gr̄a /puenit. nec cōsequētib⁹: qz in hac vita esse nō sinit. Vnde manifestū est. qō paul⁹ apl's dicit. Arbitramur enī iustificari hoīem per fidē sine operib⁹: nō ita intelligendū esse. vt accepta fide si vixerit dicam⁹ eū iustū /etiā si male vixerit. Jdeo exēplo abzahe ꝛ apl's Paul⁹ vtit. qz sine operib⁹ legis quā nō acceperat per fidē iustificat⁹ est. Et Jacob⁹ qz fidē ipsi⁹ abzahe opera bona cōsecuta esse demōstrat: ostendēs quēadmodū intelligendum sit. qō Paul⁹ apl's pdicauit. Mā qui putant istā Iacobi apli sententiā ꝓtrariā esse illi pauli apostoli sentētie: possunt arbitrari ipm paulū etiā sibi esse cōtrariū. qz dicit alio loco. Nō enī auditozes legis iusti sūt apud deū: sed factozes legis iustificabūtur. Et alio loco. Sed fides q̄ per dilectionē operat. Et iterū. Si enī scōm carnē vixeritis: moriemini. Si aūt spū / facta carnis mortificaueritis: viuetis. Que sint autē facta carnis que operibus spūalib⁹ mortificāda sunt: alio loco demōstrat dicens. Manifesta autē sūt opera carnis. Que sunt fornicationes. imūdicie. idoloꝝ seruit⁹. veneficia inimicitie. pētiones. emulationes. animositates. dissēsiones. hereses. iuidie. ebrietates. cōmessationes. et his similia: q̄ predico vobis sicut predixi. qm̄ q̄ talia agūt regnū dei nō possidebunt. Et ad cozinthios ait. Nolite errare: neqꝫ fornicatozes: neqꝫ idolis seruientes. neqꝫ adulteri. neqꝫ molles. neqꝫ masculozū cōcubitozes. neqꝫ fures. neqꝫ auari. neqꝫ ebziosi. neqꝫ maledici. neqꝫ rapaces: regnum dei possidebūt. Et hec aliq̄s q̄dē fuistis: sz ablūti estis. sed sctificati estis. sed iustificati estis. in noīe dñi ihesu xp̄i. et in spū dei nostri. Quib⁹ sentētijs manifestissime docet: non eos pterito bono opere ad fidei iustificationē puenisse. nec meritis eozum ad istā gr̄am: cū dicit. Et hec quidē fuistis. Sed cum dicit. qm̄ q̄ talia agūt regnū dei non possidebūt: satis ostēdit iā ex quo crediderūt bene debere opari. q̄ et Jacob⁹ ait. et multis oīno locis idem apl's paulus satis /aperteqꝫ pdicat recte viuendū oīb⁹ qui in xp̄o crediderūt. ne ad penas pueniāt. quas et dñs ipse cōmemozat dicēs. Nō oīs qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū celoꝝ. sed q̄ facit voluntatē patris mei q̄ in celis est. Et alibi. Vt quid mihi dicitis dñe dñe. et nō facitis que dico vobis? Et oīs q̄ audit verba mea hec ꝛ facit ea. similabo eū viro sapiēti. q̄ edificauit domū suā supza petrā et ceka. Et q̄ audit verba mea hec et nō facit ea: similabo eū viro stulto. q̄ edificauit domū suā supza arenā. ꝛ ceka. Quapzopter nō sūt sibi cōtrarie duo rū apl'oꝝ sentētie pauli et iacobi. cū dicit vn⁹ iustificari hoīem p fidē sine operib⁹. et ali⁹ dicit inanē esse fidē sine operib⁹: qz ille dicit de operib⁹ q̄ fidē pzecedūt. Iste aūt de his q̄ fidē sequunt: sicut etiam ipse Paul⁹ multis in locis ostendit.

Roma.iij. Galla.v. Ro.viii. Galla.v. 1.Cor.vi. Ibidem. Watthe.vii. Luce.vi. Watthe.vii.

Ex libzo de fide ꝛ opibus.

Justificari sine q̄b⁹ opib⁹ bōis quis pōt.

B ¶Cum ergo dicit apl's arbitrari se iustificari hominē per fidē sine operib⁹ legis: nō hoc agit vt pcepta ac pfessa fide opera iusticie contēnant. sed vt sciat se quisq̄ p fidē posse iustificari: etiam si legis opera nō pcesserint. Sequūtur enī iustificatū: nō pcedūt iustificandū. Qm̄ ergo hec opinio tūc fuerat exozta. alie apl'ice epl'e. petri. iohannis. iacobi iude. cōtra eā maxime dirigūt intentionē: vt vehemēter astruāt fidē sine operib⁹ nō pdesse. sicut etiam ipse Paul⁹ nō quālibet fidē qua in deū credit sed eā salubzē planeqꝫ euangelicā definiuit: cuius opera ex dilectione pcedūt. Vnde illam fidē que sufficere ad salutē quibusdā videt: ita nihil pdesse asseuerat. vt dicat. Si habeā oēm fidē ita vt montes trāsferā. charitatē aūt nō habeā: nihil sū. Vbi autē fidelis charitas operat. sine dubio bene viuitur. Plenitudo enī legis charitas. Vnde euidenter in scōa epl'a sua Petrus cū ad vite mozūq̄ sānctitatē hoztaret. mundūq̄ istū trāsiturū prenūciaret. celos vero nouos et terrā nouā expectari que iustis habitāda traderet: vt ex hoc attēderēt qualiter eos opozteret viuere. vt habitatione illa dignī fierēt: sciens de apl'i pauli q̄busdā sub obscurs sentētijs nonnullos iniquos accepisse occasionē: vt tāq̄ securi de salute q̄ in fide est: bene viuere nō curarent: cōmemozauit quedā ad intelligēdū difficilia esse in epl'is ei⁹ q̄ hoīes peruerterēt: sicut et alias scripturas. ad ppriū suū interitū. Cū tū et ille apl's de salute eterna. q̄ nisi bene viuētibus non daret: eadē sentiret que ceteri apostoli.

1.Cor.xiij. Charitas facit bene viuere. Ro.xiii.

Quoniā quidē vnus est deus qui iustificat circūcisionē ex fide: ꝛ ꝓputiū p fidē.

Ex libzo de spū ꝛ littera.

VRus enī deus q̄ iustificat circūcisionē ex fide. ꝛ ꝓputiū per fidē. Nō non ad aliquā differentiā dictū est. tanq̄ aliud sit ex fide aliud p fidē: sed ad varietatē locutionis. Alio quippe loco cū de gētib⁹ diceret. hoc est de ꝓputio: pzeuidens (inq̄t) scriptura qz ex fide iustificat gētes deus. Jtemq̄ cū de circūcisione loqueret vnde erat: nos (inquit) natura iudei et nō ex gētibus pctōres. sciētes qz nō iustificatur homo ex operib⁹ legis. nisi per fidē ihesu xp̄i: ꝛ nos in chzisto ihesu credim⁹. Ecce et ꝓputiū dixit iustificari ex fide. et circūcisionem per fidem.

In fide et p fidem in differēt dicit apl's. Galla.iii. Galla.ii.

Legem ergo destruimus per fidē? Absit. Sed legem statuimus.

Exeodem. Fides impetrat gratiā qua lex impleat. Cathena q̄ ad operationē legis pueniūtur.

DEr legē cognitio pcti. p fidē ipetratio gratie p̄ra pctm̄. per gr̄am sanatio aīe a vicio pcti. per aīe sanitatē libertas arbitrij. p liberū arbitriū iusticie dilectio. per iusticie dilectionē legis operatio. Ac p hoc sicut lex nō euacuat sed statuit per fidē: qz fides impetrat gr̄am qua lex impleat: ita libex arbitrium nō euacuat per gratiā sed statuit. qz gr̄a sanat voluntatē: qua iusticia libere diligat. Dia hec que velut cathenatim cōnexui. habent voces suas in scripturis sctis. Lex dicit. nō cōcupisces. Fides dicit Sana aīam meā qz peccaui tibi. Gratia dicit. Ecce sanus fact⁹ es. iā noli peccare: ne q̄d tibi deterius cōtingat. Sanitas dicit. Dñe de⁹ me⁹ exclamaui ad te et sanasti me. Liberū arbitriū dicit. Voluntarie sacrificabo tibi. Dilectio iusticie dicit. Narrauerūt mihi iniusti delectationes suas: sed nō vt lex tua dñe. Et q̄d g̃ miseri hoīes aut de libero arbitrio audent supbire anteqꝫ liberent: aut de suis viribus si iā liberati sūt: nec attendūt in ipso nomīe liberi arbitrij. vtiqꝫ libertatē sonare? Vbi autē spirit⁹ dñi: ibi libertas. An ita sunt liberi. vt nec illūe vlint habere dñm q̄ eis dicit. sine me nihil potestis facere. et si vos filius liberauerit. tūc ve liberi estis?

Ro.xiii. Ps.xl. Johannis.v Ps.xxix. Ps.liii. Ps.cxviii. Libertas arbitrij. ii.Cor.iii. Johan.xv. Johan. viii.

Capitulum quartum.

Quid ergo dicemus inuenisse abzaham patrē nostrum scōm carnē? Si enī abzaham ex operibus iustificat⁹ est habet gloziā: Sed non apud deum.

Ex tractatu ps. xxxi. in p̄fatione.

APostolus cū ꝓmēdaret iustitiā q̄ ex fide est: aduersus eos q̄ gloriank de iustitia que est ex operib⁹. Hoc ait. Quid ḡ dicim⁹ inuenisse abrahā patrē nostrum ꝯm carnē? Si eni abraham ex operib⁹ iustificatus est: habet gloriā. sed nō apud deū. Auertat ipse de⁹ talē gloriā. z illud potius audiam⁹. Qui gloriatur: in dño gl'iek. Multi ergo gloriātur de operib⁹. Et inuenis multos paganos ꝓpterea nolle fieri xp̄ianos: quia quasi sufficiūt sibi de bona vita sua. Bene viuere opus est: ait. Quid michi prece pturus est xp̄s. vt bene viuā? Jā bene viuo. Quid mihi necessarius est xp̄s? Mullū homicidiū. nullū furtū. nullā rapinā facio. res alienas nō cōcupisco nullo adulterio cōtamino. Mā inueniak aliq̄d in vita mea qō reꝑhendak. et q̄ reprehenderit paganū: faciat xp̄ianū. habet gl'iam: sed nō ad deū. Mō autē sic pater noster abrahā Hec autē sētētia scripture. ad hoc vult intētionem nostrā dirigere. Qz eni fatemur et ipsa est fides nostra de sctō patriarcha qz placuit deo. vt dicam⁹ eū et nouerimus ad deū habere gloriā: ait ap'l's. Certe notū est nobis et manifestū est: qz abraham ad deū habet gloriā. At si ex operib⁹ iustificat⁹ est: habet gloriā sed nō ad deū. Ad deū aūt habet gloriā. Mō ergo ex operibus iustificat⁹ est. Si ergo nō ex opib⁹ iustificat⁹ est abrahā / vñ iustificat⁹ est? Sequit z dicit vnde.

Quid enim dicit scriptura?

¶ Jd est vnde dicit scriptura iustificatū abrahā?

Credidit aūt abraham deo: et reputatū est illi ad iusticiam. Ei autem qui operatur. merces non imputatur scōm gratiā sed scōm debitum.

SIrgo ex fide iustificatus est abraham. Jam q̄ audit nō ex operib⁹ sed ex fide: obseruet illā vozaginē. Videsergo qz non ex operib⁹ sed ex fide iustificat⁹ est abraham? Faciā ergo quicquid volo. qz etsi bona opera nō habuero z tm̄ credidero in deū: deputabit mihi ad iusticiā. Respōdeo ergo tanq̄ contra ap'm et dico de ipo abraham. qō inuenim⁹ etiam in ep'la alteri⁹ ap'li. q̄ volebat corrigere hoīes qui male intellexerāt istū ap'm. Jacobus eni in ep'la sua ꝓtra eos q̄ nolebant bene operari. de sola fide ꝓsumētes. ipsi⁹ abrahe opa cōmendauit. cuius paul⁹ fidē: et non sunt sibi aduersi ap'li. Dicit autē opus oibus notū abrahe. Filiū suū imolādū deo obtulit. Magnū opus: sed ex fide. laudo supedificationē operis: sed video fidei fundamentū. Laudo fructū boni operis: sed in fide agnosco radicē. Si autē hoc ꝓter fidē rectā faceret abraham: nihil illi ꝓdesset qualecunq̄ illud opus esset. Rursū si sic teneret fidē abrahā. vt cū ei de⁹ iperaret offerre sibi imolandū filiū. diceret apud semetipsū. nō facio. et tm̄ credo qz me etiā cōtemnentem iussa sua liberat de⁹: fides sine operib⁹ mortua esset. et tanq̄ radix sine fructu sterilis atq̄ arida remaneret. Quid ergo? Nulla opera debem⁹ ꝓponere fidei. id est vt ante fidē quisq̄ dicatur bene operari. Ea eni ipsa opera q̄ dicūtur ante fidē: ꝙuis videantur hoībus laudabilia inania sunt. Jta mihi videtur esse vt magne vires et cursus celerrim⁹ ꝓter viā. Nemo ergo ꝓputet bona opera sua ante fidē Ubi fides nō erat: bonū opus nō erat. Bonū eni opus intētio facit. intentionem fides dirigit. Mō valde attēdas q̄d homo faciat. sed quid cum facit aspiciat. quo lacertos optime gubernationis dirigat. fac eni hoīem optime gubernare nauē. et p̄didisse quo tendit. Mōne iste ḡto sibi videt in naui gubernāda agilioz z efficatioz: tāto periculosi⁹ eā sic gubernat. vt ad naufragiū ꝓperādo pducat. Talis est et q̄ optime currit ꝓter viā. Mōne ergo erat melius z tolerabili⁹. vt esset gubernatoz ille aliq̄to inualidioz. vt cū labore et aliqua difficultate gubernacula regeret. et tamen rectū debitumq̄ cursū teneret? Rursusq̄ ille etiā pigrius et imbecillius in via ambularet q̄ ꝓter vīā fortiter curreret? Optim⁹ ergo ille q̄ et viam tenet et bene ibi ambulat. Sequentis autē spei. qui etsi aliq̄ntū claudicat nō oīno vt erret aut remaneat: sed ꝓgredīak etsi paulatim. fortasse eni sperādū est eū quo tendit / etiā tardius peruenturū. Ergo fratres ex fide iustificat⁹ est abraham. Sed si fidē opera nō ꝓcesserūt tamen secuta sunt.

[Quid eni scriptura dicit? Credidit abrahā deo z reputatū est illi ad iusticiam.]

¶ Factū est verbum dñi ad abraham in vīsu. Quicū ei ꝓtectionē mercedēq̄ ꝓmitteret valde multam: ille de posteritate sollicit⁹. quendā eliezer vernaculū suū futurū sibi dixit heredē. cōtinuoq̄ illi ꝓmissus est heres: nō ille vernacul⁹: sed q̄ de ipso abraham fuerat exitur⁹. Rursusq̄ ꝓmissū est semen innumerabile: nō sicut arena terre: sz sicut stelle celi. Ubi mihi magis videk ꝓmissa posteritas celesti felicitate sublimis. Mā q̄tū ad multitudinē pertinet. q̄d sūt stelle celi ad arenā terre? Hic sane illa sētētia ponik cui⁹ ap'l's meminit. ꝓpter dei gr̄am cōmendandā. credidit abrahā deo z reputatū est illi ad iusticiā: ne circūcisio gloriaretur gentesq̄ incircūcisas ad fidem xp̄i nollet admitti. Hoc eni q̄n factū est vt credēti abrahe deputaret fides ei⁹ ad iusticiā: nondū fuerat circūcisus.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

Abrahe cur nondū circūcīso facta est ꝓmissio.

Ei qui non operatur credenti autē in eū qui iustificat impium reputat fides ei⁹ ad iustitiā scōm ꝓpositum gratie dei.

SJ querere voluerit ante gr̄am q̄d meruerit vt acciperet eā. mala sua poterit homo inuenire nō bona. etiā si eū vni⁹ dei vitā habentē sup terrā gr̄a saluatoris iuenerit. Quia si aliquid boni operak homo vt gr̄am mereak: nō ei merces imputak scōm gratiā sed scōm debitū. Si aūt credit in eū qui iustificat impiū vt deputet fides ei⁹ ad iusticiā. Justus eni ex fide viuit: ꝓfecto anteq̄ gr̄a iustificet. hoc est iust⁹ efficiat impius: q̄d est nisi impius? Quē si debitum sequeret. q̄d eius merito nisi supplicīū rederet? Si ergo gratia iā nō ex operib⁹. alioq̄n gr̄a iam nō est gratia. Operib⁹ eni debitū reddit. gratia gratis datur: vnde etiā nuncupatur.

Ex libro ad bonifaciū papam vbis. Gratiā nō meremur accipere.

Gr̄a dicit q̄ gratis datur.

¶ Hoc est opus dei. vt credatis in eū quē misit ille. Vt credatis in eū. nō vt credatis ei. Sed si creditis in eū: creditis ei. Mō autē cōtinuo qui credit et: credit in eū. nā et demones credebāt ei sed non credebāt in eū. Rursus etiā de ap'lis ipsi⁹ dicere possum⁹. credim⁹ paulo: sed nō credim⁹ in paulū. Credim⁹ petro: sed nō credim⁹ in petrū. Credēti autē in eū qui iustificat impiū: deputak fides eius ad iusticiā. Quid est ergo credere in eū? Credēdo amare. credendo diligere. credēdo in eū ire. et ei⁹ membris incorporari. Ipsa est ergo fides quā de nobis exigit de⁹. Et non inuenit qō exigat nisi donauerit qō inueniat. Que fides: nisi quam diffinit alio loco plenissime ap'l's dicēs. neq̄ circūcisio neq̄ ꝓputiū aliq̄d valet. sz fides q̄ p dilectionē opak.

Ex tractatu euāgelij scm iohānē. xxix.

Credere i deū z credere deo differunt.

Credere i deū q̄d sit.

Fides q̄ a nobis exigitur.

Fidē sine ope bono sequēti inanē esse.

Jacobi. ii.

Opus bonū nō est sine fide.

Intentio facit opus bonū.

A Ex tractatu euāgelii ſm ioh. lxxii.

Mō qualiſcūq; fides ſed fides q̄ p dilectionē opat. Cūnctd inter credētes in xp̄m nō eſt cōputandus. q̄ non fecerit maiora opera q̄z xp̄s? Durū eſt. abſurdū eſt. ferri nō poteſt. Mō tolerat niſi intelligat. Aplm igit intelligamus. Credenti (inqt) in eū q̄ iuſtificat impiū deputat fides ei⁹ ad iuſticiā. In hoc opere faciam⁹ opera xp̄i. q̄z et ipm credere in xp̄m opus eſt xp̄i. Hoc operat in nobis: non vtiq; ſine nobis. Audi iā ergo et itellige. Qui credit in me: opera que ego facio et ipſe faciet. Pri⁹ ego facio deinde ipe faciet. q̄z facio vt faciat. Que opera niſi vt ex impio iuſtus fiat? Et maiora horum faciet. Quorū obſecro? Nūquid nam operū oim xp̄i maiora facit. qui cū timore et tremore ſuam ipſius ſalutē operat? Qō vtiq; in illo: ſed nō ſine illo xp̄s operat. Prorſus maius hoc eſſe dixerim q̄z eſt celum et terra et quecūq; cernūtur in celo et in terra. Et celū enī et terra trāſibit: predeſtinatorū autē ſalus z iuſtificatio p̄manebit. In illis tantū opera dei. In his autem eſt etiā imago dei Sed in celis ſedes. dñationes. p̄incipatus. poteſtates. archangeli. angeli: opera ſūt xp̄i. Nūquid etiā his operib⁹ maiora facit: q̄ operāte in ſe chriſto cooperat eternā ſalutē ac iuſtificationem ſuā? Nō hic audeo p̄cipitare ſentētiā. intelligat q̄ poteſt. Judicet q̄ poteſt. vtrū mai⁹ ſit iuſtos creare: q̄z impios iuſtificare. Certe enī ſi equalis vtrunq; potētie: hoc maioris eſt miſericordie. Hoc eſt enī pietatis ſacramētū. qō manifeſtatū eſt i carne. iuſtificatū eſt in ſpū. apparuit angelis. p̄dicatū eſt gētibus. creditū eſt in mūdo. aſſūptū eſt in gloria. Sed oia opera xp̄i intelligere vbi ait. maiora horz faciet: nulla nos neceſſitas cogit. horū enī forſitā dixit q̄ille tūc faciebat. Tūc aūt verba fidei faciebat. Et de his operib⁹ fuerat p̄locutus dicens. Verba q̄ ego loquor vobis a meipſo non loquor. Pater autem in me manēs facit opera ipſe. Tūc igit verba eius erāt opera ei⁹. Et vtiq; minus eſt opera iuſticie p̄dicare qō fecit p̄ter nos: q̄z impios iuſtificare qō ita facit i nobis vt faciam⁹ z nos.

Johan. xiiii. Opa xp̄i facit z maiora qui in xp̄m credit Salutem ſuaz operari plus eſt q̄z celum. War. xiii.

Ex tractatu euāge. ſm iohan. lxxxij. Ela ad deum q̄ſit.

Dicit apl's. ſi abraham ex operib⁹ iuſtificat⁹ eſt habet gloriā. ſed nō ad deū. Hec eſt ad deū gloria qua glorificat nō homo ſed deus. ſi nō ex operib⁹ ſed ex fide iuſtificat. vt ex deo illi ſit etiā qō bene operat. Mō ergo hec noſtre glorie tribuam⁹: tāq; hoc ex nobiſipſis habeam⁹. Eius eſt enī hec gra. et ideo in hoc nō noſtra ſed eius eſt gl'ia. Ipſi⁹ enī ſum⁹ figmētū creati in xp̄o ieſu in operib⁹ bonis.

Pſ. xxxi. Sicut z dauid dicit beatitudinē hominis cui deus accepto fert iuſticiam ſine operib⁹. Beati quorum remiſſe ſunt iniq̄tates: z quor tecta ſunt peccata. Beatus vir cui nō imputabit dñs peccatum Beatitudo ergo hec in circūciſione tantum manet: an etiā in p̄pucio?

Ex tractatu Pſ. xxxi. DRopterea (inquit) tibi hoc dixi o homo ne quaſi de operib⁹ tuis p̄ſumere videaris: et merito operū tuorū accepiſſe ſi dei gra̅m. Noli ergo p̄ſumere de operibus ante fidē. Noueris q̄z te peccatorē fides inuenit. Et ſi fides data te fecit iuſtū: ip̄iū inuenit quē faceret iuſtū. Credēti (inquit) in eū q̄ iuſtificat impiū: deputat fides ei⁹ ad iuſticiā. Si iuſtificat impius: ex impio iuſt⁹ fit: ſi ex impio iuſt⁹ fit: que ſūt opera impiorz? Jactet iā impius opera ſua. dicat do pauperib⁹. nihil alicui aufero. nō vxorē alienā cōcupiſco. nō quēq; occido. nulli fraudē facio. depoſitū apud me nullo teſte repoſcēto. Hec oia dicat. q̄ro vtrū pius ſit an impi⁹. Et quomodo ſū impius (inqt) iſta faciēs? Quomodo illi de quib⁹ dictum eſt. Et ſeruierūt creature poti⁹ q̄z creatori. q̄ eſt benedict⁹ in ſecula. Quomodo nō es impius? Quid ſi de oīb⁹ bonis operib⁹ aut illud ſperas qō ſperandū eſt. ſed nō ab illo a quo ſperandū eſt: aut hoc ſperas qō ſperandū non eſt. etiā ab illo a quo eterna vita ſperāda eſt? Pro bonis operibus ſperaſti terrenā q̄ndam felicitatē impi⁹ es. Non eſt iſta merces fidei. cara res eſt fides. vili illā adduxiſti. Impi⁹ ergo es. et nulla ſūt iſta opa tua. Quid ſi qō ſperandū eſt ſperas. id eſt vitā eternā. ſed nō a dño deo per ieſū xp̄m p quē ſolū datur vita eterna. ſed putas te ad vitā eternā poſſe puenire p militiam celi. p ſolē et lunā. per poteſtates aeris z maris. et terre et ſiderū? Impius es. ſed crede in eū qui iuſtificat impiū: vt poſſint z bona opera tua eſſe opera bona. Nā nec bona illa appellauerim q̄z diu nō de radice bona p̄cedūt. Quid ergo. qui ſūt beati? Num in q̄bus nō inuenerit de⁹ pcm̄: Nam in oīb⁹ inuenit. Omnes enī peccauerūt et egēt gloria dei. Si ergo in oīb⁹ pctā inuenīūtur: remanet vt nō ſint beati: niſi quorū remiſſa ſunt pctā. Hoc ergo apl's ſic cōmendauit. Credidit autē abraha deo: z deputatū eſt ei ad iuſticiā. Ei autē q̄ operatur. id eſt q̄ de operib⁹ p̄ſumit: z eor merito ſibi dicit datā gra̅m fidei merces nō imputat ſcōm gratiam: ſed ſcōm debitum. Quid eſt hoc: niſi q̄ merces noſtra gratia vocat? Si gratia eſt: gratis dat Quid eſt gratis dat? Gratis cōſtat. Nihil bene feciſti: et dat tibi remiſſio pctōr. Attendūtur opera tua: et inueniūtur oia mala. Si qō debeb iſtis operibus de⁹ redderet: vtiq; dānaret. Stipendiū peccati mors. Nō tibi de⁹ reddit debitā penā ſed donat indebitā gra̅m. Debebat vindictā: dat indulgentiā. Et q̄z totū gratie ei⁹ imputat. non meritis noſtris: beati quor remiſſe ſunt iniq̄tates. z quor tecta ſūt pctā. Nō in quib⁹ nō ſūt inuēta pctā: ſed quor tecta ſunt pctā. Si texit pctā de⁹: noluit aduertere. ſi noluit aduertere: noluit animaduertere: noluit punire. noluit agnoſcere. maluit ignoſcere. Me ſic intelligatis qō dixit: pctā cooperta ſūt: q̄z hi ſunt z viuunt. Tecta ergo pctā quare dixit? vt nō viderētur. Quid enī erat dei videre pctā niſi punire pctā: vt noueris q̄z hoc ē dei videre peccata: qō punire pctā. Quid enī dicit? Auerte faciem tuam a pctis meis. Pctā q̄ tua nō videat vt te videat: ne impediāt oculos miſericordie dei.

Impius quō ſit q̄ legiſ p̄cepta facit. Roma. i.

Sperans qō non decet z a quo nō decet ī pius eſt.

Opa non ſūt ante fidē bona.

Ro. iii.

pſ. xxxi.

Pctā quō tecta ſun.. Deū videre pctā eſt eū punire peccata.

Fides cōmēdari mihi videt q̄ opera p̄cedit. q̄z ſine bonorū operū meritis per fidē iuſtificatur impi⁹. ſicut dicit apl's. credēti in eū q̄ iuſtificat impium: deputat fides eius ad iuſticiā: vt deinde ipſa fides per dilectionē icipiat operari. Ea quippe ſola bona opera dicēda ſunt: que fiunt p dilectionem dei. hec autem neceſſe eſt antecedat fides. vt inde iſta. non ab iſtis incipiat illa. q̄m null⁹ operat per dilectionē dei: niſi p̄ius credat in deum. Hec eſt fides de qua dicit. In xp̄o enī ieſu neq; circuciſio aliquid valet: neq; p̄putium: ſed fides que per dilectionem operatur.

Ex tractatu. pſ. cx. Juſtificare impium op⁹ eſt magnificētiſſimum.

Magna enī opera dñi. exquiſita in oēs voluntates eius. Quid magnificenti⁹ q̄z iuſtificare impiū? Si opus fortaſſe hoīs p̄uenit iſtā magnificētiā dei. vt cū fuerit pctā cōfeſſus: iuſtificari mereatur Deſcēdit enī de tēplo iuſtificatus publican⁹. magis q̄z ille phariſeus: q̄z nec oculos ad celū aude-

Opa q̄ ſūt dicēda bona.

Ex tractatu pſ. lxvii.

bat leuare: sed pcutiebat pectus suū dicēs. Dñe p
Luce. xviij. picius esto mihi pctōr. sed fortasse ex oplb⁹. Non inquit ex operib⁹: ne forte ḡs extollat. Ipsi⁹ enim sum⁹ figmentū. creati in xpo in operib⁹ bonis. Justiciam enī homo nō operat nisi iustificatus. Credens autē in eū qui iustificat impiū: a fide incipit. vt bona opera nō precedētia qō meruit: sed cōsequentia qō accepit / ostēdant. Unde ergo illa pfessio? Mondū quidē est opus iusticie: sed delicti im probatio. Sed quoquomodo se habeat: nec in ipsa de te homo glozieris. vt q̄ gloziat in dño gloziet
1. Cor. iiii. tur. Quid enim habes qō nō accepisti? Non ergo sola magnificentia qua iustificatur impi⁹: sed confessio et magnificentia opus eius.

Dicim⁹ enim: quia reputata est abzahe fides ad iusticiam. Quomodo ergo reputata est. In circūcisione: an in prepucio? Nō in circūcisiōe: sed in prepucio.

In expōne epīe ad gala
Exhibet exēplū patris abzahā. hoc enī maxime in eo victoziosū est. qō anteq̄ circunciderē deputata est fides el⁹ ad
Galla. iii. iusticiā. Et ad hoc rectissime refert. qō et dictū est: qz benedicētur in te oēs gētes. Imitatione vtiq̄ fidei eius: qz iustificat⁹ est. etiā ante sacramētū circūcisionis qō ad fidei signaculū accepit. ⁊ añ oēm seruitutē legis q̄ multo post data est.

Et signum accepit circūcisionis signaculum iusticie fidei q̄ est in prepucio: vt sit pater omniū credentium p prepuciū: vt reputet ⁊ illis ad iusticiam. Et sit pater circūcisionis: nō his tm̄ qui sūt ex circūcisione: sed et his qui sectant vestigia fidei que est i pputio patris nr̄i abzahe.

Ex libzo sentēnarū. pspi. Circūcisio cur precepta fuerit lege. Circūcisio cur octauo die fiebat. Ex epīa ad maximinum arrianum. Circūcisio quātū anti quit⁹ valuerit. Circūcisio qn̄ euacuata fuit. Baptism⁹ qn̄ auferet⁹
Circuncisio carnis lege precepta est: qz nō posset mel⁹ significari p xpm regenerationis auctorē tolli originale peccatū. Cū pputio q̄ppe oīs homo nascit quēadmodū cū originali pctō. Et octauo die lex circūcidi carnē precepit. qz xps die dñica resurrexit: qui post septimā sabbati octauus est. Et circūcisus preputiatū gignit: traijciens in illū quo ipse iā caruit: sicut baptizat⁹ in filiū quē gñat carne. reatum tm̄ traijcit originis. quo ipse iam liber est.

Si veteris populi tēporibus iudeus essem: qn̄ aliud melius esse nō possem: accepissem vtiq̄ circūcisionē. Nō signaculū iusticie fidei tm̄ illo tēpore valuit anteq̄ dñi euacuaret aduētu: vt infantē filiū moysi angelus pfocasset: nisi mater arrepto calculo circūcidisset puerū. et hoc sacramēto imminentē pniciē depulisset. Hoc sacramentū etiā iordanē fluuiū refrenauit. et reduxit in fontē. Hoc sacramentū ipe dñs q̄uis euacuauerit / crucifixus: tamen nat⁹ accepit. Nō enī signacula illa dānata sūt: sed succedētibus oportuniozib⁹ decesserunt. Nā sicut circūcisionē abstulit dñi prim⁹ aduētus sic baptismū auferet secūd⁹ aduētus. Sicut enim nūc postq̄ venit libertas fidei: et remotū est seruitutis iugū: nullus xpian⁹ circūcidit carne: sic tūc regnātibus iustis cū dño. dānatisq̄ impijs nemo baptizabitur. sed qō ista prefigurant. id est circuncisio cordis et mūdicia cōscientie: manebit in eternū.

Non enī p legem promissio abzahe aut semini eius vt heres esset mundi: sed p iusticiam fidei.

Ex libzo sentētiar. pspi. In expositione epīe ad galatas. Fide iustificant⁹ quicunq̄ iusti sunt.
Idest abzahe semen est abzahe. Qui pertinent ad credulitatis similitudinē: ipi pertinent ad heredū promissionē. Si enī ex iustificat. nō est iustificatus abzahā qui multo ante legē fuit. Qō qz dicere nō possunt: cogūtur fateri. nō legis operib⁹ iustificari hoīem sed fide. Simul etiā nos cogit intelligere. oēs antiquos q̄ iustificati sūt: ex ipa fide iustificatos. Qō enī nos ex parte preteritū id est primū aduētū domini. ex parte futurū id est scōm aduentū dñi credēdo salui efficimur: hoc totū illi. id est vtrūq̄ aduentū futurū credebāt: reuelante sibi spū sācto: vt salui fierent. Unde est etiā illud. Abzahā concupiuit diem meū videre: et vidit. et gauisus est. Joānis. viij.

Si enī qui ex lege heredes sunt exinanita est fides: abolita est promissio.

Ex libzo. ii. ptra iulianū
Immo destrueret promissio: si ex lege quisq̄ iustus esset. Si enī q̄ ex lege heredes sūt: exinanita est fides. euacuata est promissio.

Lex enim iram operatur.

Ad hoc vtiq̄ vt ad irā euadēdā gr̄a dei req̄rat.

Ubi enī nō est lex: nec preuaricatio.

Ex tractatu ps. lxx. Iniquus q̄ nō sit puaricator.
Omnis legē preteriēs iniquus est. Non oīs iniquus legē preterit. Ubi enī non est lex ait apl's. nec preuaricatio. Qui q̄ legē nō acceperūt iniq̄ dici possūt: puaricatores nō pūt. Judicātur vtiq̄ fm̄ merita sua

Ex libzo ptra iulianum. Heredes de lege nō sunt sz ex p missione.
Cur nō attēdis rogo. ideo non esse heredes de lege. qz lex iram operat? Ubi enim nō est lex: nec preuaricatio. Ideo autē ex promissione: qz de⁹ qō promisit ipse facit. Qui enī precepta legis implere se putat per arbitriū ppriæ volūtatis: sine spū gr̄e suā iusticiā vult cōstituere: nō iusticiā dei sumere.

Ideo ex fide vt fm̄ gratiā firma sit promissio omni semini: nō ei q̄ ex lege est solū.

Ex libzo. ii. de baptismo puulozum. II
Id est q̄ ex veteri testamento venit ad nouum.

Sed et ei q̄ ex fide est abzahe.

Non sibi premissa lege. Ex fide aūt abzaham id est imitatores abzaham fidei.

Qui est pater oīm nr̄m sicut scriptū est. Quia patrē multarū gentiū posui te.

Ex libzo de p destinatione sanctoū. Tm̄ apl's dicat. ideo ex fide: vt fm̄ gratiam firma sit promissio. miroz hoīes infirmitati sue se malle cōmittere: q̄s firmitati promissionis dei. Sed ⁊certa mihi est (inquis) de meipo volūtas dei. Quid ergo? Tua ne voluntas de teipso certa est: nec times. q̄ videt
1. Cor. x. stare: timeat ne cadat? Cū igit vtrūq̄ sit incerta: cur nō homo firmioz potius q̄s infirmioz fidē suā spem. charitatēq̄ cōmittit? Sed cū dicit inquiūt. si crediderīs saluus eris: vnū horū exigitur. alterMar. xvi. offert. Qō exigitur in hoīs: qō offert in dei est potestate. Cur nō vtrūq̄ in dei. ⁊ qō iubet et qō offertur? Rogat enī vt det qō iubet. Rogāt credētes: vt sibi augeat fides. Rogant p nō credētibus: vt eis donet fides. Et in suis igit incremētis et in suis initijs: dei donū est fides.

Fides sēp dei donū est.

[Quia patrē multarū gentiū posui te.]

Ex tractatu. ps. cxiii. Si enī gr̄am dei que data est nobis firmo corde retinem⁹: nos sumus israel semē abzahe. nobis dicit apl's. ergo abzahe semen estis. Quia sicut in alio loco dicit. nō in circūcisione sed in pputio deputata est fides abzahe ad iusticiā. ⁊ signum accepit circūcisionis. signaculū iusticie fidei que est in prepucio: vt deputet et illi ad iusticiā. vt sit pater circūcisionis hijs q̄ non solū ex circūcisione sunt.

A

Abzaham fuit pater oīm gētiū.

sed z his qui sequūtur vestigia fidei q̄ est in p̄putio patris nostri abzaham. Non enī carnaliter circuncise genti tantūmodo fact⁹ est pater: cui dictū est: patrē multarū gentiū posui te. Multarū autē. nō quarūdā: sed oīm. q̄ aperte dicit cū ei dicit: et bñdicētur in te oēs gētes. Nullus itaq; xp̄ianorū se a noie israel arbitret extraneū. Illis enī q̄ crediderūt ex iudeis (in quor numero p̄ncipaliter apostolos inuenimus) in angulari lapide copulamur Hinc ait dñs alio loco. Habeo alias oues que nō sūt ex hoc ouili. Oportet me z eas adducere: vt sit vnus grex et vn⁹ pastor. Popul⁹ ergo xp̄ian⁹ magis israel: et ipse potius dom⁹ iacob. Idem q̄ppe israel q̄ et iacob. Illa vero turba iudeor q̄ merito perfidie reprobata est: voluptate carnali vēdidit primogenita sua: vt nō ad iacob sed ad esau poti⁹ p̄tineret. Scitis nāq; in hoc mysterio dictum esse. quia maior seruiet minori.

Joannis.x.

Xp̄ianus popul⁹ est verus isrl̄ seu domus iacob.

Ex libro de p̄destinatione sanctorum.

¶Quādo ḡ p̄misit de⁹ abzahe in ei⁹ semine fidē gentiū dicēs: patrē multarū gētiū posui te. Vnde dicit apl's. Ideo ex fide vt scōm gr̄am firma sit promissio oīni semini: nō de nostre voluntatis potestate: sed de sua p̄destinatione p̄misit. Promisit enī qō ipse facturus fuerat: nō qō hoies. Qz etsi faciunt hoies bona q̄ pertinēt ad colendū deū: ipse facit vt illi faciāt q̄ p̄cepit. nō illi faciūt vt ipse faciat qō p̄misit. Alioq̄n vt dei p̄missa cōpleant: non in dei sed in hoīm esset potestate. et qō a dño p̄missū est: ab ipsis reddit abzahe. Nō autem sic credidit abzaham: sed credidit dans gl'iam deo. qm̄ q̄ p̄misit potens est et facere. Nō ait p̄dicere. nō ait p̄escire. Nā et aliena facta potest p̄dicere z p̄escire: sed ait potēs ē et facere. Ac p hoc facta nō aliena sed sua. Promisit autem filios abzahe: qō esse nō possūt si nō habeant fidē. Ergo ipse donat z fidē.

De⁹ qō ipse fact⁹ fuerat p̄o misit

Ante deū cui credidit. q̄ iustificat mortuos: et vocat ea q̄ nō sūt tanq̄ ea q̄ sunt. qui contra spem in spem credidit: vt fieret pater multarum gētium scōm qō dictum est ei. Sic erit semen tuū: sicut stelle celi et arena maris.

Ex tractatu p̄s.ciiii.

¶Qui vocat ea q̄ non sunt tanq̄ sint. Nec hic apl's diceret. q̄ vocat ea q̄ nō sunt vt sint. sed tanq̄ sint. Apud deū q̄ppe iam factū est qō ei⁹ dispositione futurū est. qz de illo alibi dicit. Qui fecit q̄ futura sūt. Et hic qñ fames facta est. tūc dicta est vocata. id est vt ad esset q̄ iā fuerat in ei⁹ occulta gubnatiōe dispositā

Ex tractatu. p̄s.cxviii.

¶Qui vocat ea q̄ nō sunt tanq̄ sint. Nondū enim erant q̄bus p̄mitteret: ne quisq̄ de meritis gloriaretur. Et q̄b⁹ p̄missum est etiā ipsi p̄missi sunt: vt totū corpus christi dicat. gr̄a dei sum id qō sum.

Ex sermone de ꝓbis apl̄i. lxxvii.

¶Cōmunis est omīb⁹ natura nō gr̄a. Natura nō putetur gr̄a: sed z si putet gr̄a. qz et ipsa gratis cōcessa est. Nō enī homo qui nō erat p̄meruit vt esset. Si p̄meruit iam erat. Sed nondū erat. ergo q̄ p̄mereret nō erat. z tamē factus est. Nec vt pecora factus est. nec vt arbor factus est. nec vt saxū factus est. sed factus est ad imaginē creatoris. hoc beneficiū q̄s dedit? Deus q̄ erat. et ex eterno erat. Cui dedit? homini q̄ nōdū erat. Dedit q̄ erat. accepit qui nō erat. Quis aūt hoc facere potuit? nisi q̄ vocat ea que nō sunt tanq̄ sint? De quo dicit apl's

Nō nō p̄meruit creari.

Ephe.i. Elegit deus nos dū nō eram⁹.

Qui nos elegit ante mūdi cōstitutionē. Elegit ante mūdi p̄stitutionē. In mūdo isto facti sum⁹: nec mūdus erat qñ electi sumus. Ineffabilia mirabilia fratres mei. Quis hoc explicare sufficerit? q̄s saltē qō explicet cogitare? Eligūtur q̄ nō sunt: nec errat qui eligit: nec vane eligit. Elegit tñ et habet electos quos creat eligēdos. habet autē apud se ipsum nō in natura sua: sed in p̄sentia sua. Ergo nolite extolli. hoies sumus. ipse fecit nos. Fideles sum⁹? si tamen sum⁹. Sed ecce fideles sum⁹. Etiā fideles. etiā iustos. qz iustus ex fide viuit. ipse fecit nos et nō ipsi nos. Quid nos fecit. nisi qō sumus? Quid autē sum⁹? Nos aūt. ecce q̄d sumus. Quid? Populus ei⁹ z oues pascue ei⁹. Ipse nos fecit populū suū. ipse nos fecit oues pascue sue. Qui misit iugulandā ouem innoxiā: fecit oues de lupis. hec est gratia excepta illa cōmuni gr̄a nature qua homines facti sum⁹: nec digni fuim⁹. q̄ nō fuim⁹. Excepta illa gr̄a. Hec est maior gr̄a: qua facti sumus popul⁹ ei⁹ / et oues pascue ei⁹: per iesū xp̄m dōm nostrū. Sed dicit aliq̄s. Per iesū xp̄m facti sum⁹: vt etiā hoies essem⁹? Ita vero per iesū xp̄m facti sunt et pagani: nō pagani? immo pagani. nō vt essent pagani. Sed vt esset hoies p iesū xp̄m / facti sūt. Quid est enī Jesus xp̄s. nisi in principio erat verbū. et verbū erat apud deū? hoc erat in principio apud deū. Oīnia p ipm facta sūt. Illi ergo debent et pagani q̄ hoies creati sūt. et tanto magis puniēdi: qz dimiserūt eū a quo facti sunt. et coluerunt q̄ ipsi fecerunt. Excepta ergo illa gratia qua p̄dita est humana natura. Hec enī xp̄ianis paganisq̄ p̄munis est. Hec est maior gr̄a. nō q̄ p verbū homines creati sum⁹: sed q̄ per verbū carnem factum: fideles facti sumus.

Futura nō sunt i natura dei sed in p̄ntia.

Pś.xciv.

Gr̄a sūma est eē ouē pascue xp̄i

Joh̄.i.

Pagani xp̄o debēt q̄ homies creati sūt.

Et nō infirmatus est in fide: nec cōsiderauit corpus suū emortuū. cū iā fere cētum esset annor et emortuā vuluā sare.

Ex libro de ciuitate dei. xvi. Hebre.xi.

¶Criptū est in epl'a ad hebreos. fide z ipsa sara virtutē accepit ad emissionē seminis. Ambo autē senes erāt. sicut scriptura testat. sed illa etiā sterilis et cruore mēstruo destituta. ppter qō iā parere non posset: etiā si sterilis nō fuisset. Porro si femina ita sit puectioris etat̄: vt ei solita mulier adhuc fluāt: de iuuene parere potest: de seniore non pōt. q̄uis possit adhuc ille senior sed de adolescētula gignere. sicut abzahā post mortē sare de cetura potuit. qz viuidā ei⁹ inuenit etatē. Hoc ergo est qō mirū cōmendat apl's. et ad hoc dicit abzahe fuisse iam corpus emortuū. qm̄ nō ex oīni femina cui adhuc esset aliq̄ō pariendi tēpus extremū. generare ipe in illa etate adhuc posset. Ad aliquid enī corpus emortuū intelligere debem⁹: non ad oia. Nā si ad oīnia nō iā senectus viui: sed cadauer est mortui.

Femia p̄ uectior ad huc men struosa de iuuene nō de seniori cōcipe potest.

In repromissione enim dei nō hesitauit diffidētia: sed confortatus est fide dans gloriā deo. plenissime sciens. qz quecūq̄ p̄misit de⁹: potēs est z facere. Ideo et reputatū est illi ad iusticiā. Non est autē scriptū tñ ppter ipm qz reputatū est illi ad iusticiā: sed et ppter nos quib⁹ reputabitur credētib⁹ in eū qui suscitauit iesum christū dōm nostrū a mortuis.

Ex libro de correctione z gratia.

¶Romittēti credidit abzahā. et deputatum est illi ad iusticiā. Dedit enī gloriā deo: plenissime credēs sicut scriptū est: qz que p̄misit potēs est et facere. Ipse ergo illos bonos facit: vt bona faciāt. Nec enim ppterea eos p̄misit abzahe: qz p̄sciuit a seipsis

bonos futuros. Nam si ita est. nō suū sed eoꝝ est: qō ꝓmisit. Nō autē sic credidit abrahā. Sed non est infirmat⁹ in fide: dans gloriā deo: et plenissime credēs: qz que ꝓmisit potēs est et facere. Non ait que ꝑsciuit potēs est ꝓmittere. aut q̄ ꝓdixit potens est ostendere. aut q̄ ꝓmisit potens est ꝑscire. sed q̄ ꝓmisit potens est et facere. Ipse igit eos facit ꝑseuerare in bono: q̄ facit bonos. Qui autē cadunt et pereūt: in ꝑdestinatoꝝ numero nō fuerūt.

Ex libro de ꝑdestinatione sanctorum.

¶ Cauendū est. ne homo se extollat aduersus deum. cū se dicit facere qō ꝓmisit de⁹. Nonne fides gētiū ꝓmissa est abrahe? et ille vās gloriā deo plenissime credidit. qm̄ q̄ ꝓmisit potens est et facere? Ipse igit fidē gentiū facit. qui potēs est facere qō ꝓmisit. Porro si deus operat fidē nostram miro modo agens in nr̄is cordib⁹. nunq̄d metuēdū est. ne totū facere nō possit. et ideo sibi homo primas ei⁹ vindicet partes. vt nouissimas ab illo accipere mereat? Hoc ꝓmittit de⁹ qō ipse facit. Nō enī ipse ꝓmittit et ali⁹ facit: qō iā nō est promittere sed predicere. Ideo nō ex operibus sed ex vocāte. ne ipsoꝝ sit non dei. et merces nō imputetur scōm gratiam sed scōm debitum.

Ex libro ꝑfētiarū ꝓsꝑi.

Qui traditus est ꝓpter delicta nostra ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationē nostram.

Ex trac. ꝑs. Lii.

QUi sanat omēs languores tuos. q̄ redimet de interitu vitam tuā. Ibi sanabitur ois languor tu⁹ cū corruptibile hoc induet incorruptionē. Redēpta est enī vita tua de corruptione. Jam securꝰ esto. init⁹ est bone fidei cōtractus. Nemo fallit redēptorē tuū. nemo circūuenit. nemo ꝓmit. Egit hic cōmertiū. Jam preciū soluit. sanguinē fudit. Sāguinē inq̄ fudit vnicus filiꝰ dei ꝓ nobis. O anima. erige te. tanti vales. redemit de corruptione vitā tuā. Ostēdit exēplo qō ꝓmisit in premio. Mortuus est ꝓpter delicta nostra. et resurrexit ꝓpter iustificationem nr̄am. Sperēt mēbra / qō in capite demōstratum est: non curabit mēbra sua: quoꝝ caput leuauit in celū? Tradit⁹ est ꝓpter delicta nostra: et resurrexit ꝓpter iustificationē nr̄am.

Redemptoꝝ ꝓciū

H

Ex ꝓmone de paſcha. Roma. vi.

¶ Sic morte ipi⁹ semiamur: sic ⁊ resurrectōe ipi⁹ germiam⁹. Et enī mors ipsi⁹ significat iteritū veteris vite nr̄e. De hac re apl's. Cōsepulti enī (iąt) sum⁹ christo ꝑ baptismū in mortē: vt quēadmodū resurrexit xp̄s a mortuis: sic et nos in nouitate vite ambulem⁹. Nō dixit tradit⁹ est ꝓpter iustificationē nr̄am. ⁊ resurrexit ꝓpter delicta nr̄a. In ei⁹ traditione delictū sonat. In ei⁹ resurrectōe iusticia sonat. Ergo moriat delictū: ⁊ resurgat iusticia

Capitulum quintum.

IUstificati ergo ex fide pacē habeam⁹ ad deum per dn̄m nostrū ieſū xp̄m per quē habemus accessum per fidē in gr̄am istā in qua stamus et gloriamur in spe glorie filioꝝ dei.

Ex libro ad bonifacū papam vidis.

IUstificati autē gratis per gr̄am ipsi⁹. ne fides ipsa supba sit. Nec dicat sibi. si ex fide quomodo gratis? Nō enim fides mereꝝ. cur non potius reddit q̄ debetur? Non dicat ista homo fidelis. Quia cū dixerit merear iustificationē habeo fidē. respondeꝝ ei Quid enī habes qō nō accepisti? Cum ergo fides ꝑpetrat iustificationē. sicut vnicuiq̄ de⁹ ꝓpitus est. etiā mensurā fidei. non gr̄am dei aliq̄d meriti p̄cedit humani. sed ipsa gratia mereꝝ augeri. vt aucta mereaꝝ ⁊ pfici. comitāte nō ducēte: pedissequa nō ꝓua volūtate. Unde ille q̄ dixit. fortitudinē meā ad te custodiā. causāq̄ reddidit dicens: qz de⁹ susceptoꝝ me⁹ es. tanq̄ requirēs qb⁹ id meritis fuerit cōsecutus. nihilq̄ in se inueniēs ante gr̄am dei deus me⁹ inquit. mia ei⁹ ꝓueniet me. Quātūcūq̄ inquit cogitauero antecedētia merita mea: misericordia ei⁹ ꝓueniet me. Proinde ab illo attributam fortitudinē suā ad illū custodiens: eodem seruatore nō perdidit quod eodē largitore suscepit.

Gr̄a meretur augeri ꝑs. lviii.

Ibidem.

Nō solū autē: sed et gloriamur in tribulationib⁹: scientes qm̄ tribulatio patiētiam operat: patiētia aūt probationē: probatio vero spem. Spes aūt nō ꝓfundit: quia charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝑ spm̄ sctm̄ q̄ datus est nobis.

NOn itaq̄ ꝑ nos sed per spm̄ sctm̄ q̄ datus est nobis. Ipsa charitate fit quam donū dei esse manifestat. vt tribulatio nō auferat: sed potius opeꝝ patientiā.

Ex lib. de gr̄a ⁊ libero arbitrio.

¶ Nec nos moueat q̄ in hac vita scōm carnē quā portant iusti multa grauia et aspera tolerant. Nihil enī mali patiūtur q̄ iam possunt dicere: qō ille vir spū alis exultat et ꝑdicat apl's dicens. Gloriamur in tribulationib⁹: sciētes qm̄ tribulatio patiētiam operat. patiētia ꝓbationem. probatio spem. Spes autē nō cōfundit. qz charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝑ spm̄ sctm̄ qui datus est nobis. Si ergo in hac vita vbi tāta tormēta sunt possunt boni et iusti viri cū talia patiuntur: non solū equo aīo tolerare: sed etiā in dei charitate gloriari: qd cogitādū est de illa vita q̄ nobis ꝓmittit. Ubi nullam de corpore molestiā sentiem⁹? Qm̄ nō ad hoc resurgit corpus iustoꝝ ad qō resurgit corpus impioꝝ. sicut scriptū est: omnes resurgem⁹. sed nō oēs imutabimur. Et ne quisq̄ putet non iustis imutationē istā ꝓmitti: sed potius iustis. et eā existimet esse penalē: sequitur et dicit. Et mortui resurgent incorrupti. et nos imutabimur.

Ex libro de agone xp̄iano.

Justi nihil mali patiuntur.

Resurrectio iustoꝝ ⁊ impioꝝ differt.

i. Cor. xv.

¶ Ut aūt mali bonis sepe tēporaliter noceāt. potestatē in eos accipiūt ad maiorē bonoꝝ vtilitatē: ꝓpter exercitationē patientie. Itaq̄ aia christiana semp inuigilet in tribulationib⁹ suis sequi volūtatem dei sui: ne ordinationi dei resistendo acq̄rat sibi graue iudiciū. Ob enī ipse dn̄s agens hoiem pontio pilato dixit: hoc et Job diabolo posset dicere. nō haberes in me potestatem nisi tibi data esset desup. Nō ergo eius volūtas cui⁹ malicie potestas in bonos dat: sed ei⁹ volūtas a quo hec potestas dat debet esse charissima. qm̄ tribulatio patientiā operat. patiētia vero ꝓbationē. ꝓbatio aūt spem. Spes autē nō cōfundit: qm̄ charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is ꝑ spm̄ sctm̄ q̄ dat⁹ est nobis

Ex libro q̄stionū. lxxxiii.

Mali cur bonis nocere possunt.

Johan. xix.

[Spes autem non confundit.]

¶ Quis est q̄ cōfundit? Qui dicit ego qō sperabā nō inueni. Et merito. Sperabas enī de te aut sperabas de hoie amico. Maledict⁹ autē q̄ spem suā ponit in hoiem. Cōfunderis qz fefellit te spes posita in mendacio. Dis homo enī mendax. Si autē ponas spem tuā in dn̄o deo: nō cōfunderis. qz ille in quo spem posuisti fallere nō potest. Unde ⁊ ille iustus ꝓfirmatus in tēpore malo in die tribulationis qz nō ꝓfundit q̄d ait? Gloriamur in tribulationibus sciētes q̄ tribulatio patientiā operat. patiētia ꝓbationē. ꝓbatio spem. Spes autē nō confun

Extractatus ꝑs. xxxvi.

Confundi quis dicatur.

Ysaie. xvii. ꝑs. cxv.

Deꝰ nō ꝑt fallere.

A

dit. Unde spes nō confundit: qz in deo posita est. Ideo sequit. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is per spm̄ sanctū qui datus est nobis. Jam datus est nobis spūs sanct⁹? Quō nos fallit: cui⁹ tale pignus tenem⁹? vnde ille gloziaret dicens: gloziamur in tribulationib⁹? si egestatē intus pateret? videbant foris angustie sed int⁹ latitudo erat. Quid aūt facit malus homo cum cepit tribulari? Foris nihil habet. ablata sunt oīa. in cōsciētia nullū solatium est. Nō est quo exeat: qz dura sūt. Nō est quo intret: qz mala sunt. Cōsolatio non est in externis. nō est in internis. Quō consolabat ille plenus sagina interioze ꝛ de ipsa sagina ructās: dñs dedit: domin⁹ abstulit sicut dño placuit ita factū est: sit nomē dñi benedictū. Quisqs aūt malus est male secū torqueat necesse est. Sibi ipse tormēto est. Ip se enim est pena sua: quē torquet cōscientia sua.

Wiseria īpij tribulati.

Job. i.

Malus sibi tormēto est.

[Quia charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is p spiritū sanctū qui datus est nobis]

Ex libro de natura ꝛ gra

¶ A quo nisi ab illo q̄ ascēdit in altū ꝛ captiuauit captiuitatē. dedit dona hominibus.

Ex ſmōe ad pplm̄ de blasphemia spūs sancti.

¶ Insinuat nobis in patre auctoritas. in filio natiuitas. In spū sancto patris filijqz cōmunitas. in tribus equalitas. Qō ergo ꝓmune est patri ꝛ filio: per hoc nos voluit habere cōmunionē ꝛ inter nos et secum. Per illud donū nos colligere voluit in vnū: qō ambo habent vnū. hoc est p spiritū sanctū deū ꝛ donū dei. In hoc enim diuinitati recōciliamur: eaqz delectamur. Nam q̄d nobis prodesset quicq̄d boni nossem⁹ nisi etiā diligerem⁹? Sicut autē veritate discimus ita charitate diligim⁹: vt ꝛ plenius cognoscamus ꝛ beati cognito pfruamur. Charitas porro diffusa est in cordibus nr̄is p spiritū sanctū qui datus est nobis. Et qz peccat⁹ alienabamur a possessione veroꝝ bonoꝝ: charitas cooperit multitudinē peccatorum.

Dilectio auget cognitionē ꝛ pficit eam

B

Ex ſermone aſcenſionis domini.

¶ Ego arbitror ideo bis datū esse spiritū sanctū: vt cōmēdarent duo p̄cepta charitatis. Duo sunt enī precepta charitatis et vna ē charitas. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛ ex tota aīa tua et ex tota virtute tua. Diliges proximū tuū tanq̄ te ipsum. In his duob⁹ mādatis tota lex pendet et ꝓphete. vna charitas ꝛ duo p̄cepta: vnus spūs et duo data. Nō enī vnus dat⁹ est prius ꝛ alius dat⁹ est postea: qz nō alia charitas diligit proximū q̄ illa que diligit deū. Non ergo alia charitate q̄ qua proximū diligim⁹: ipsum deū diligimus. Sed qz aliud est deus: aliud est ꝓxim⁹: vna charitate diligunt: nō sunt tamē vnū que diligunt. Ideo forte qz magna est ꝛ p̄mit⁹ cōmēdata dilectio dei. Secūda dilectio proximi. A secūdo aūt incipit vt ad primū veniat. Si enī fratrē quem vides nō diligis: deū quē non vides quomō potes diligere? Informans nos ad dilectionē proximi venit in terra cōspicuus: et ꝓximis ꝓxim⁹. spiritū sanctū insufflādo in facie eorū. vt aūt ab hac proximi charitate audiamus ei⁹ charitatē qui in celo est: de celo mittit spiritū sanctū. Accipe in terra: et dilige fratrē. Accipe de celo: ꝛ dilige deū. Quia ꝛ in terra quod accepisti: de celo est. In terra christ⁹ dedit: sed de celo est qō dedit. Ille enī dedit q̄ de celo descēdit Hic inuenit cui daret: sed inde attulit quod daret. Quid est q̄ fratres an forte ꝓmemoro ad hoc quō charitas ad spiritū sanctū ꝓprie ptineat? Paulū audi. nō solū aūt sed ꝛ gloriātes in tribulationib⁹: scientes quoniā tribulatio patiētiam operat. patientia aūt ꝓbationē. ꝓbatio ꝓ spem. Spes aūt nō confundit: qz charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is

Wel. Charitas vna est in deū ꝛ ꝓximum.

i. Johā. iiii.

per spiritū sanctū qui datus est nobis. vnde charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is? Quid tibi dabas? quid quasi de tuo p̄sumebas? Quid enī habes qō nō accepisti? Ergo vnde nisi de quo sequit per spiritū sanctū qui datus est nobis? Charitas ista nō tenet: nisi in vnitate ecclesie. Nō illam habent diuisores: sicut dicit ap'l's Judas. Qui seip̄os segregāt animales: spiritū nō habētes. Ideo diffluunt: qz coagulū nō tenēt. Charitas ꝓgregat nos. Quia vero dicit ap'l's. charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis: intelligam⁹ in dilectiōe spiritū sanctū esse. Ipse est enī spūs sanctus quē non possunt accipe mali. Ipe est ille fons de quo dicit scriptura. Fōs aque tue sit tibi ꝓprius. ꝛ nemo alienus cōmunicet tibi. Omnes enī qui nō diligūt deū: alieni sunt antichristi sunt. ꝛ q̄uis intrent basilicas: nō possūt numerari inter filios dei. non ad illos ptinet fons ille vite. habere baptismū ꝛ malus pōt. Inuenim⁹ saulē regem habuisse ꝓphetiā. Persequebatur sanctū dauid: ꝛ impletus est spū ꝓphetie: ꝛ ꝓphetare cepit. Accipe sacramētū corporis ꝛ sanguinis dñi ꝛ malus potest. Mā de talib⁹ dictū est qui māducat ꝛ bibit indigne iudiciū sibi manducat et bibit. Habere nomē christi et malus potest: id est christianus vocari et mal⁹ esse potest. De q̄bus dictū est. Polluerūt nomē dei sui. Ergo habere sacramēta ista omnia ꝛ malus potest: habere aūt charitatē et malus esse nō potest. hoc est ergo ꝓprium donum. ipse est singularis fons. Ad hoc bibēdū vos hortat spirit⁹ dei. Ad se bibēdum vos hortatur spiritus dei.

Charitas vbi teneatur.

Ex ſmōe. vi epl'e iohan.

Spūm sanctum mali nō accipiunt.

i. Cor. xi.

Sacramēta habere pōt mal⁹: charitatē nō potest.

¶ Unde scim⁹ qz de spū suo dedit nobis? hoc ipsum qz de spū suo dedit tibi. Unde cognoscis? Interroga viscera tua. si plena sunt charitate: habes spm̄ dei vnde cognoscim⁹ qz inde cognoscis habitare in te spiritū dei? Paulū interroga ap'l'm. Qm̄ charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is p spiritū sanctum qui datus est nobis.

Exſermone. viii. epl'e ioh̄ Charitatē habens spūm dei habet.

¶ Dedit dona hominib⁹. Que dona? spiritū sanctum. Qui tale dat donū qualis ipse est? Magna est aūt misericordia dei. Donū dat equale sibi: qz donū eius spiritus sanctus est: ꝛ vnus de⁹ tota trinitas. pater ꝛ filius ꝛ spūs sanct⁹. Quid nobis p̄stitit spiritus sanctus? Audi ap'l'm. Charitas dei' inquit diffusa est in cordibus nr̄is. Unde tibi o mendice? Charitas dei diffusa est in corde tuo. Quid: aut in quo charitas dei diffusa est? in corde humano. habemus inquit thesauꝝ istū in vasis fictilib⁹? Quare in vasis fictilibus? vt eminētia virtutis sit dei. Deniq̄ cū dixisset charitas dei diffusa ē in cordibus nr̄is. ne putaret quisq̄ a se sibi esse qō diligit deū: ꝓtinuo addidit. per spiritū sanctū qui datus est nobis. vt ergo ames deū. habitet in te de⁹: et amet se de te. Idest ad amorē suū moueat te: accēdat te: illuminet te: excitet te. Lucta est enim in isto corpore. q̄ diu viuim⁹ pugnamus: q̄ diu pugnamus p̄clitamur. Sed in his omnibus superamus per eum qui dilexit nos.

Ex ſermone. xliiii. de verbis euāgelij. Dona dei

ii. Cor. iiii.

¶ Ergo vnde tibi charitas. nisi quia diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū qui datus est nobis? Ecce ad qō geme. Cōtēne spiritū tuū. accipe spiritū dei. Non timeat spiritus tuus: ne cum in te ceperit habitare spūs dei: angustias patiat in corpore tuo. Cū habitare ceperit in corpore tuo spiritus dei: nō inde excludet spiritū tuū. Noli timere. Si diuitē aliquem hospitio suscipias: pateris angustias. Suscipe diuitem spiritum dei: dila-

Ex ſmōe de verbis ap'li. lxxxi.

Spūs dei suscipit sine āgustatione.

taberis:nō angustaberis. Dilatasti gressus meos subter me:dicis.hospti tuo dicimus es: dilatasti gressus meos subter me. Quādo nō hic eras: angustias patiebar. Implesti cellā meā ⁊ non me exclusisti:sed angustiā meā. Cū enim dicit:charitas dei diffusa est: ipsa diffusio latitudinē significat. Nō ergo timeas angustias. Recipe hospitē istū: et nō sit hospes tuus quasi de transeūtib⁹. Nō enī debet dare discedēdo. Veniēs habitet in te: ⁊ dedit.ipius esto.nō te deserat.nō inde migret. Tene illū animo.⁊ dic illi dñe deus noster posside nos.

Ex libro sentētia ꝑ ꝓsp.

¶ Fortitudinē gentiliū mundana cupiditas.fortitudinē christianoꝝ dei charitas facit. q̄ diffusa est in cordibus nostris. Nō p voluntatis arbitriū qđ est a nobis sed p spiritū sanctū qui dat⁹ est nobis. ¶Prorsus donū est dei diligere deū. ipse vt dīligeret dedit.q̄ non dilectus dilexit. Displicentes amati sumus vt fieret in nobis vnde placeremus. Diffundit enim charitatē in cordibus nr̄is spirit⁹ sanctus:patris ⁊ filij: quē cū patre amam⁹ ⁊ filio.

Ut quid enī xp̄s cum adhuc infirmi essemus ſm tēpus pro impijs mortu⁹ est. Vix enī pro iusto quis moriē. Nam pro bono forsitan quis audeat mori.

Ex tract. ꝓb. exlviii.

Arre pmissionis dei.

MUt vero pro minimo habet de⁹ hominē: ꝓpter quē mori voluit vnicū suum? Attēdamus ad iudiciū dilectionis:dei pmissionis tales arras accepim⁹. vnicus pro qbus mortu⁹ ē? Vtinā pro bonis: vtinā pro iustis. Sed quid? Et enī christus (ait apl's) p impijs mortu⁹ est. Qui donauit impijs mortē suā: qđ seruat iustis: nisi vitā suā? Erigat se ergo humana fragilitas. nō desperet. non se collidat. nō se auertat non dicat nō ero. Qui pmisit deus est: et venit vt pmitteret. Apparuit hominib⁹. venit suscipe mortē nostrā. pmittere vitā suā. Quid tibi pmisit deus o homo mortalis? Qr victurus es in eternū. Nō credis? Crede:pl⁹ est iā qđ fecit q̄ qđ pmisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid pmisit? vt viuas cū illo. Incredibilius est: qđ mortuus est eternus: q̄ vt in eternū viuat mortalis. iā qđ incredibilius est tenem⁹. Si ꝓpt hominē mortuus est deus nōne victurus est hō cū deo? Nō est mortalis victur⁹ in eternū. ꝓpter quē mortuus est qui viuit in eternū. Sed quō mortuus est de⁹? ⁊ vnde mortuus est? Et pōt mori deus? Accepit ex te vnde moreret pro te. Nō posset mori nisi caro. Non posset mori nisi mortale corpus. Induit se vbi p te moreret. Induet te vbi cū illo viuas. Vbi se induit morte? In virginitate matris. Vbi te induet vita? In eqlitate patris. Elegit sibi hic thalamū castū: vbi cōiūgeretur spōsus sponse. Verbū caro factū est. vt fieret caput ecclesie. Verbū enī ipum nō est ps ecclesie. sed vt esset caput ecclie: carnem assumpsit. Quidda nostrū tā sursum est: qđ hic accepit. Vbi mortu⁹ est. vbi crucifixus est. Jā quedā primitie tue p̄cesserūt. dubitas qr secutur⁹ es?

De⁹ cur et quō mortuus est.

Johan.i.

Verbū nō ē ps ecclie scōm diuinitatem q̄ uis sit caput scōz q̄ homo.

¶ Omnia mihi tradita sunt inqt a patre meo Fortasse dicturus es. Christo sunt tradita: nunqđ mihi? Audi apl'm dicētē. audi vt dixi iā dudū. ne desperatiōe frangaris. Audi quō amat⁹ es: nō amandus. Audi quō amatus es turpis: fedus: anteq̄ esset in te qđ amari dignū esset. Amatus es prius vt dignus fieres q̄ amarer. Et enī xp̄s (sicut ait apostolus) p impijs mortu⁹ est. An forte impius merebat amari? Quere qđ merebat impius: dānari respondes. Christus tamē p impijs mortuus est.

Ex ſmōe de ꝓbis euāgelij ivi.

Amatus ē impius nō amandus

Ecce qđ tibi prestitū est: impio. Jā pio quid seruatur? Quid prestitū est impio? Christus p impijs mortuus est. Desiderabas autē oīa possidere. noli p auariciā: ſz p pietatē hoc querere. Si enī ita q̄ sieris: possidebis. Tenebis enī eū p quē facta sūt omnia: ⁊ cū ipso oīa possidebis.

Commēdat autē suam charitatē de⁹ in nobis. Quoniā cum adhuc peccatores essemus ſm tēpus christ⁹ p nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nūc in sanguine ipsius salui erim⁹ ab ira p ipsū. Si enī cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹ multo magis recōciliati salui erimus in vita ipsi⁹

Ex tract. euāgelij ꝓ ioh. cx.

IM cōprehēsibilis est dilectio qua diligit deus neq̄ est mutabilis. Non enim ex quo ei recōciliati sumus p sanguinē filij ei⁹ nos cepit diligere: sed ante mūdi constitutionē dilexit nos. vt cū vnigenito eius etiā nos filij eius essemus: prius q̄ omnino aliq̄d essemus. Quod ergo recōciliati sumus deo p mortem filij eius: nō sic audiat quasi ideo nos reconciliauerit ei filius: vt iā incipet amare quos oderat. sicut recōciliat inimic⁹ inimico. vnde inde sint amici ⁊ inuicē diligant q̄ oderant inuicē. Sed iam nos diligenti recōciliati sumus ei: cum quo ꝓpter peccatu m nimicicias habebamus. Nō vtrū vex dicā atte stetur apl's. Cōmendat inquit dilectionē suam deus in nobis. quoniā cū adhuc peccatores essemus: Christus p nobis mortuus est. Habebat itaq̄ erga nos charitatē. etiam cum inimicicias aduersus eū exercentes operaremur iniq̄tatem: ⁊ tamē ei verissime dictū est. odisti dñe oēs q̄ operant iniq̄tatem. ¶Proinde miro et diuino modo: ⁊ quādo nos oderat diligebat. Oderat enī nos quales ipse nō fecerat. Et qr iniquitas nostra op⁹ eius nō omni ex pte ꝓsumpserat: nouerat simul in vnoquoq̄ nostrū ⁊ odisse qđ feceramus: et amare qđ ipse fecerat. Et hoc quidē in oībus intelligi potest de illo cui vera citer dictū est. Nihil odisti eoꝝ que fecisti. Cū igitur eoꝝ que fecerit nihil oderit: quis digne possit eloqui quātū diligat mēbra vnigeniti sui? Et quāto amplius ipsum vnigenitum in quo condita sunt omnia visibilia et inuisibilia: que in suis generibus ordinata ordinatissime dīligit? Membra quippe vnigeniti ad angelor̄ sanctoꝝ equalitatē: gratie sue largitate pducit. Unigenitus aūt cū sit dñs omniū: pculdubio est dñs angeloꝝ. natura qua deus est: nō angelis sed patri potius equalis. Gratia vero qua homo est. quō nō excedit excellentiā cuiuslibet angeli: cū sit vna persona carnis ⁊ verbi? Quamq̄ nō desint q̄ etiā nos angelis preferāt. qr pro nobis inḋunt nō pro angelis mortu⁹ est xp̄s. Quid est aliud q̄ de ipsa pietate velle gloriari. Etenim christus sicut ait apl's iuxta tēpus pro impijs mortuus est. hic ergo non meritū nostrū: sed dei misericordia cōmendatur. Nam quale est ideo se velle laudari. quia vicio suo tam detestabiliter egrotauit. vt nō possit aliter q̄ medici morte sanari? Non est hec nostror̄ gloria meritoꝝ: sed medicina morboꝝ. An ideo nos p̄ferimus angelis: qr cū et angeli peccauerint nihil eis tale impensum est: vnde sanarent? Cur nō potius intelligimus: qđ tāto dānabiliores eoꝝ iudicata sit culpa: quanta erat natura sublimior. Tanto enī minus q̄ nos peccare debuerūt: quāto meliores nobis fuerūt. Nunc autē in offendendo crea-

Recōciliatio p mortē filij dei quō intelligenda sit.

ꝑs.v. De⁹ simul oderat et diligebat nos ātequā cōciliatio nem. Sapiētie.xi.

Xp̄i hūanitatis gra excellit angelos.

Homo nō est angelis ꝓferēd⁹ q̄ uis xp̄s p eo nō p angelis mortuus sit.

Demones natura pfectiores sūt hominib⁹

A

tore tanto execrabilius beneficio ei⁹ ingrati exti-
terūt:q̄nto beneficētius sūt creati. Nec eis satisfu
it defertores esse illius:nisi ⁊ nostri fierēt decepto
res. Hoc itaq̄ nobis magnū bonū cōfert qui dile
xit nos sicut dilexit et xp̄m.vt ꝓpter ip̄m cui⁹ mē-
bra esse nos voluit equales sctis angelis sim⁹:qb⁹
et natura inferiores sum⁹ cōditi⁊ pctō idigniores
facti.qui eorū fieri qualescūq̄ socij deberemus.

Extrac. ꝑs. lxxxv.

¶ Ostēdit enī dilectionē suā de⁹ in nobis. Si enī
cū adhuc pctōres essemus xp̄s ꝓ nobis mortuus
est. Vix enī inquit ꝓ iusto q̄s moriℓ. Nā pro bono
forsitan q̄s audeat mori? Dñs autē noster ꝓ impijs
mortuus est. Neq̄ enī merita nra pcesserāt ꝓ qb⁹
filius dei morerē:sed magis q⁊ nulla erāt merita
magna erat misericordia. q̄ certa ergo: q̄ firma
promissione seruat iustis vitam suā:q̄ donauit in-
iustis mortē suā. Testimonia quippe dei sunt:qb⁹
q̄ntū nos diligat nobis probare dignatur.

Dilectio-nis dei ve-hemētia.

Ex trac. ꝑs. cxviii.

¶ Cōmēdat autem suā charitatem de⁹ in nobis.
Dñs cū adhuc pctōres essem⁹ xp̄s pro nobis mor
tuus est. Cū ergo ipse dicat. Ego sū via et humili
tas ei⁹ carnalis nativitatis atq̄ passionis euiden
tia sint testimonia diuine erga nos dilectionis: ꝓ
culdubio via testimoniorū dei xp̄us est. Per hec
q̄ppe testimonia q̄ in illo videm⁹ ipleta. etiā futu-
ra erga nos q̄ sēpiterna ꝓmissa sūt expectamus ⁊
speram⁹ implēda. Qui enī ꝓprio filio non peper-
cit sed pro nobis oibus tradidit eū : quomodo nō
etiā cū illo omnia nobis donauit?

Ro. viij.

Ex libro de trinitate. viii

¶ Primū nobis psuadendū fuit. q̄tū nos dilige
ret de⁹: ne desperatione nō auderem⁹ erigi in eum.
Quales aūt dilexerit ostēdi oportebat.ne tā q̄ de
meritis nris superbientes magis ab eo resilirem⁹ et
in nra fortitudine magis deficerem⁹. Ac per hoc
egit nobiscū: vt ꝓ ei⁹ fortitudinē poti⁹ ꝓficerem⁹:
atq̄ ita in infirmitate hūilitatis ꝓficerē virt⁹ cha
ritatis.hoc significat in psalmo vbi ait. Pluuiam

Ps. lxvii.

B Per plu-uiā volūta-riā signifi-cat gra q⁊ voluarie et gratis da tur.

volūtariā segrega de⁹ hereditati tue ⁊ infirmata
est:tu vero perfecisti eā. Pluuiā volūtariā q̄ppe nō
nisi grām vult intelligi:nō meritis redditā sed gra-
tis datā: vnde ⁊ gra noiat. Dedit enī eā.non q⁊ di-
gni eram⁹:sed q⁊ voluit.hoc cognoscētes:nō fidē-
tes in nobis erim⁹.et hoc est infirmari. Ipse vero ꝓ
ficit nos.q̄ etiā paulo ap̄lo dixit. Sufficit tibi gra
mea.nā ⁊tus in infirmitate perfic. Persuadēdum
ergo erat hoi q̄ntū nos dilexerit de⁹: et quales di
lexerit. Quātū /ne desperem⁹.quales /ne supbire-
mus. Hūc locū ap̄ls pnecessariū sic explicat. Cō-
mēdat autē in q̄t suā charitatē de⁹ in nobis qm̄ cū
adhuc pctōres essem⁹:xp̄s ꝓ nobis mortuus est.
Multo magis nūc iustificati in sāguine ipsi⁹ salui
erim⁹ ab ira ꝓ ip̄m. Si enī cū inimici essem⁹ recōci-
liati sum⁹ deo ꝓ mortē filij ei⁹:multomagis recon
ciliati salui erimus in vita ipsius. Item alio loco.
Quid q̄ dicem⁹ inquit ad hec? Si de⁹ ꝓ nobis: q̄s
cōtra nos? Qui filio ꝓprio nō pepcit sed ꝓ nobis
oibus tradidit illū. quomodo non ⁊ cū illo oia no
bis donauit? Dō aūt factū nobis annūciat hoc fu
turo ostēdebat et antiq̄s iustis vt ꝓ eandē fidē etiā
ipsi hūiliati infirmarent:⁊ infirmati ꝓficerētur.
[Qm̄ cū adhuc peccatores essem⁹ christus ꝓ no-
bis mortuus est.et cetera.

Roma. viii

Ex libro de trinitate. xiii

¶ Non aliū modū possibilē deo dicim⁹ defuisse:
cui⁹ potestati cūcta equaliter subiacēt:sed sanāde
nostre miserie cōuenientiorē aliū modū nō fuisse
nec esse oportuisse. Quid enī tā necessariū fuit ad
erigendā spem nostrā: mētesq̄ mortaliū ꝑditione
ipsius mortalitatis abiectas:ab īmortalitatis de

De⁹ potu-it nos alio modo sibi recōcilia-

C

sperationē liberādas: q̄ vt demōstraretur nobis re q̄ ꝓ mor
q̄nti nos pēderet de⁹. q̄ntūq̄ diligeret? Quid ve- tez filij sui
ro hui⁹ rei tāto isto indicio manifesti⁹ atq̄ pclari⁹: sed nō pue
q̄ vt dei filij⁹ imutabiliter bon⁹: in se manēs quod niēdo vi.
erat:⁊ a nobis ꝓ nobis accipiēs q̄ non erat:ꝑter
sue nature detrimētū nre dignitatis inire pportiū
pri⁹ sine vllo suo malo merito nra mala pferret:ac
sic tā credētib⁹ q̄ntū nos diligat de⁹:⁊ q̄ desperā
dam⁹ tā sperātib⁹. dona in nos sua sine vllis bonis
meritis nostris indebita largitate cōferret? Quia
⁊ ea q̄ dicunt merita nra bona:dona sūt ei⁹. vt enī
fides ꝓ dilectionē operet:charitas dei diffusa est in
cordib⁹ nris per spm̄ sctm̄ q̄ dat⁹ est nobis. Tunc
autē est dat⁹ q̄n est iesus resurrectione clarificat⁹
Tūc enī eū se missurū esse ꝓmisit /⁊ misit:q⁊ tūc si
cut de illo scriptū est et ante ꝑdictū ascēdit in altū. ꝑs. lxvii.
captiuauit captiuitatē. dedit dona hoib⁹. Hec do
na sūt merita nra: q̄bus ad sūmū bonū īmortalis
beatitudinis puenim⁹. Cōmēdat aūt (inq̄t ap̄ls)
charitatē suā de⁹ in nobis. qm̄ cū adhuc pctōres
essem⁹:xp̄s ꝓ nobis mortu⁹ ē. Multomagis nūc
iustificati in sāguine ipsi⁹: salui erim⁹ ab ira ꝓ ip̄m
Adhuc addit et dicit. Si enī cū inimici essem⁹ re-
cōciliati sum⁹ deo ꝓ mortē filij ei⁹:multomagis re
cōciliati salui erim⁹ in vita ipsius. Quos pctōres
dixit prius: hos posteri⁹ inimicos dei. Et quos pri
us iustificatos in sāguine iesu xp̄i: eos posteri⁹ re
cōciliatos per mortē filij dei. Et quos pri⁹ saluos
ab ira ꝓ ip̄m:eos post ea saluos in vita ipsi⁹. Nō ḡ
ante istā gratiā quoquomodo pctōres: sed in tali-
bus pctis fuim⁹:vt inimici esiem⁹ dei. Superi⁹ au
tem idē ap̄ls nos pctōres ⁊ inimicos dei duobus
identidē nobis appellauit: vno velut mitissimo:
alio plane atrocissimo: dicēs. Si enī xp̄s cū infir-
mi essem⁹ adhuc iuxta tēpus ꝓ impijs mortu⁹ est
Quos infirmos eosdē impios nuncupauit. Leue
aliq̄d videt infirmitas. sed aliq̄n talis est:vt impie
tas nominet. Nisi tñ infirmitas esset:medicū neces Jesus he-
sariū nō haberet: qui est hebraice iesus. grece so- brāice So
ther:nostra autē locutione saluator. Dō verbū la ther grece
tina lingua antea nō habebat : ꝫ habere poterat: Saluator
sic potuit quādo voluit. Hec aūt ap̄li sentētia pre latine.
cedens vbi ait. adhuc cū infirmi essem⁹ iuxta tem
pus:xp̄s ꝓ impijs mortu⁹ est : coheret his duab⁹
sequētib⁹ quarū in vna dixit:pctōres:in alia inimi
cos dei:tanq̄ in illis singulis reddiderit singula:
pctōres ad infirmos : inimicos dei referēs ad im-
pios. Sed quid est iustificati in sanguine ipsius?
Que vis est huius sāguinis obsecro: vt in eo iusti-
ficētur credentes? Et quid est recōciliati per mor
tem filij eius? Ita ne vero cum irasceretur nobis
deus pater. vidit mortem filij sui pro nobis et pla
catus est nobis? Nūquid ergo filius ei⁹ vsq̄adeo Pater an
nobis iam placatus erat vt pro nobis etiā digna- nob̄ recon
retur mori. Pater vero vsq̄adeo adhuc irasceba ciliat⁹ fue-
tur: vt nisi fili⁹ pro nobis moreretur nō placarē? rit priusq̄
Et quid est qđ alio loco idemipse doctor gētium filius mo-
q̄d (inquit) dicim⁹ ad hec? si deus pro nobis quis reretur.
cōtra nos? qui filio ꝓprio non pepercit: sed ꝓ no- Roma. viii
bis tradidit eū. quomodo nō et cum illo oia nobis
donauit? Nūquid nō iam placatus esset pater cū
proprio filio nō parcēs pro nobis eum traderet?
Nonne videtur hec illi velut aduersa esse senten-
tia? In illa moritur pro nobis filius et reconcilia-
tur nobis pater per eius mortem. In hac autem
tanq̄ prior nos dilexerit pater: ipse ꝓpter nos fi-
lio nō parcit. ipe ꝓ nobis eū tradit ad mortē. Sed
video q⁊ et antea pater dilexit nos: nō solū anteq̄

filius pro nobis moreretur: sed antecz conderet mūdū: ipso testante apl'o q̄ dicit. Sicut elegit nos in ipso ante mūdi cōstitutionē. Nec filiꝰ patre sibi nō parcēte ꝓ nobis velut inuitꝰ tradit⁹ est: qz t de ipso dictū est. Qui me dilexit t tradidit semetipm ꝓ me. Dia ergo simul et pater et filiꝰ. t amborꝝ spi ritus pariter t ꝓcorditer opant. Tñ iustificati su mus in xpi sāguine: et recōciliati sumꝰ deo ꝓ mor tem filij eiꝰ. Et quomodo id factum sit: vt potero q̄ntū satis videbiť explicabo. Quadā iusticia dei in potestatē diaboli traditū est genꝰ humanū: pec cato p̄mi hoīs in oēs vtriuscz sexus ꝓmixtione na scentes originaliter trāseunte t parentū p̄moꝝ de bito vniuersos posteros obligāte. Apl's aūt apti⁹ hoc p̄dicat vbi dicit. Et vos cū essetis mortui de lictis t pctis vr̄is q̄bus aliq̄n ambulastis ſm scl'm mūdi huiꝰ: scōm p̄ncipē potestatis aeris: spūs eiꝰ q̄ nūc opať in filijs diffidētie: in q̄bus et nos aliq̄n puersati sumꝰ in desiderijs carnis nr̄e faciētes vo lūtates carnis t affectionū. et eramus natura filij ire sicut t ceteri. Filij diffidētie sūt ifideles. Et q̄s hoc nō est ātecz fidelis fiat? Quocirca oēs hoies ab origine sub p̄ncipe sūt potestatis aeris q̄ opať in filijs diffidētie. Et qđ dixi ab origine hoc ē qđ dicit apl's: natura etiā se fuisse sic ceteros. Natu ra scz vt est deprauata pctō: nō vt recta creata est ab initio. Modꝰ autē iste quo tradit⁹ est hō in dia boli potestatē: nō ita debet intelligi tāq̄ deꝰ hoc fe cerit / aut fieri iusserit: sed q̄ tātū ꝑmiserit: iuste ta men. Illo enī deserēte: peccantē pcti auctoꝝ ilico inuasit. Nec ita sane deꝰ deseruit creaturā suā vt nō se illi exhiberet deū creantē et viuificantē t in ter penalia mala etiā bona malis multa p̄stātem. Nō enī cōtinuit in ira sua miserationes suas. Nec hoiem a lege sue potestatis amisit: q̄n in potesta te diaboli esse ꝑmisit. Si ergo cōmissio pctō ꝑ ira dei iustā hoiez subdidit diabolo: pfecto remis sio pctō ꝓ recōciliationē dei benignā eruit homi nem a diabolo. Nō autē diabolꝰ potentia dei: sed iusticia superādꝰ fuit. Nā q̄d oīpotēte potēti⁹ aut cui⁹ creature potestas potestati creatoris cōpara ri potest? Sed cū diabolꝰ vicio puersitatis sue fa ctus sit amatoꝝ potētie t desertoꝝ oppugnatoꝝq̄ iusticie (sic enī t hoies eū tāto magis imitāť: q̄to magis neglecta vel etiā perosa iusticia potētie stu dent) eiusq̄ vel adeptione letant: vel ifl'āmant cu piditate. placuit deo vt ꝑpter eruendū hoiem de diaboli potestate: nō potentia diabolꝰ sed iusticia vinceret: atq̄ ita t hoies imitātes xp̄m iusticia q̄ rerēt diabolū vincere: nō potētia. Que est igiť iu sticia qua victꝰ est diabolꝰ? Que est incz̄ nisi iusti cia iesu xp̄i? Et quō victus est? Quia cū in eo nihil morte dignū inueniret: occidit eū tñ. Et vtiq̄ iustū est vt debitores quos tenebat liberi dimittant in eū credentes quē sine vllo debito occidit. Hoc est qđ iustificari dicimur in xp̄i sāguine. Sic quippe in remissionē pctō ꝝ nostroꝝ: inocēs ille sāguis ef fusus est. Unde se dicit in psalmis in mortuis libe rū. Solus enī a mortis debito liber est mortuus. Hinc t in alio psalmo dicit. q̄ nō rapui tūc exsolue bā: rapinā volēs intelligi pctm̄. qz vsurpatū est cō tra licitū. Unde ꝓ os etiā carnis sue sicut in euan gelio legiť dicit. Ecce venit p̄nceps mūdi huiꝰ: et in me nichil inuenit. id est nullū pctm̄. Sed vt sciāt oēs (inq̄t) qz volūtatē patris mei facio: surgite ea mus hinc. Et pgit inde ad passionē: vt ꝓ debitoꝝ bus nobis qđ ipse nō debebat exsolueret. Munq̄d isto iure equissimo diabolus vinceret: si potentia

Salla. li.

Declarat quō dici mur iustifi cati in san guine xp̄i t recōcilia ti deo per mortē filij eius.

Originaľ peccati ge neralitas.

Filij diffi dentie.

Deꝰ nō tra didit hoēz in potestā tē dyaboli effectiue vel p̄cepti ue sed tm̄ modo per missiue.

Diabolus qualiť vin catur.

Diabolus victꝰ iustī cia et non potētia.

Diabolꝰ i duxit iude os ad occi sionē xp̄i.

Ps. lxxxvii.

Ps. lxviii.

Johan. xiiii.

Ibidem.

christus cū illo agere: non iusticia voluisset? Sed postposuit qđ potuit: vt p̄ius ageret qđ oportuit. Ideo autē illū esse opus erat et hoiem et deū. Ni si enī homo esset: nō posset occidi. Nisi t deꝰ esset: nō crederet voluisse qđ potuit: sed nō potuisse qđ voluit. Quid enī iustiꝰ q̄z vsq̄ ad mortē crucis ꝓ iusticia pueniret? Et q̄d potētiꝰ q̄z resurgere a mor tuis: t in celū cū ipsa carne in qua est occisus ascē dere? Justicia ergo p̄iꝰ t potētia postea diabolū vicit. Justicia scz: qz nullū pctm̄ habuit: et ab illo est iniustissime occisus. Potētia vero: quia reuixit mortuꝰ: nūq̄ postea morituꝰ. Sed potentia dia bolū vicisset etiā si ab illo non potuisset occidi: q̄ uis maioris sit potētie etiā ipam mortē vincere re surgēdo q̄ vitare viuēdo. Sed aliud est ꝑpter qđ iustificamur in xp̄i sāguine: cū p remissionē pctō ꝝ erimur de diaboli potestate: hoc ad id ptinet: qđ a xp̄o iusticia diabolus vincit. nō potētia. Ex ifir mitate q̄ppe quā suscepit in carne mortali: nō ex īmortali potētia crucifixus est xp̄s. De qua tñ ifir mitate ait apl's. Qđ infirmū est dei: fortiꝰ ē hoibꝰ. [Si enī cū inimici essemꝰ recōciliati sumꝰ deo per mortē filij eius. multomagis reconciliati salui eri mus in vita ipsius.]

Ergo ꝓ ipis xp̄s mortuꝰ est. Et xp̄s deus est. Quomō nō regnauit inuētꝰ in vita dei iustꝰ q̄n ne periret morte dei q̄sit⁹ est ipi⁹? In vita enī dei sal ui erimꝰ: qz in vita nr̄a periteramꝰ. Sz cū audimꝰ et vitā dei t mortē dei: discernamus q̄d: vnde sit. Vitā q̄ppe attulit nobis: mortē vero accepit a no bis. Nec tñ ꝓ suo merito sed ꝓ nobis.

[Multomagis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.]

Filiꝰ dei ꝓ nobis mortuꝰ est. Securꝰ esto acce pturū te vitā ipsi⁹ q̄ pignus habes mortē ipsius. Pro quibꝰ enī mortuꝰ est? Munq̄d p iustis? Pau lū iterroga. Et enī xp̄s ꝓ ipis mortuꝰ est. Impi⁹ eras: et mortuꝰ est ꝓ te. Jam iustificatꝰ es. et dese ret te? Qui iustificat impiū relinquet piū?

Cur ergo non fieret mors xp̄i? Immo cur non ꝑtermissis alijs inumerabilibꝰ modis q̄bꝰ ad nos liberādos vti posset oīpotēs: ipsa potissimū eligeret vt fieret vbi nec de diuinitate ei⁹ aliq̄d īminu tū est aut mutatū: t de hūanitate suscepta tātū be neficij collatū est hoibꝰ: vt a dei filio sēpiterno eo demq̄ hois filio mors tēporalis indebita redde ret: qua eos a sēpiterna morte debita liberaret? Pctā nr̄a diabolus tenebat: t per illa nos merito adigebat in mortē. Dimisit ea ille q̄ sua non habe bat. et ab eo īmerito est ꝓductꝰ ad mortē. Tāti va luit sāguis ille. vt neminē xp̄o indutū in ea mor te debita detinere debuerit. q̄ xp̄m morte idebita vel ad tēpus occidit. Cōmēdat ergo charitatē su am deꝰ in nobis. q̄m cum adhuc pctores essemus christꝰ ꝓ nobis mortuꝰ est. Multomagis iustifica ti nūc in sāguine ipsius salui erimꝰ ab ira ꝓ ipsum. Justificati inquit in sāguine ipsi⁹. Justificati pla ne in eo qđ a pctis oībus liberati. Liberati autē a pctis oībus: q̄m ꝓ nobis est dei filiꝰ q̄ nullū habe bat peccatū occisus. Salui ergo erimꝰ ab ira per ipm. Ab ira vtiq̄ dei q̄ nihil est aliud q̄z iusta vindicta. Mō ergo sicut hois animi pturbatio ita est ira dei: sed illi⁹ ira est cui dicit alio loco sc̄ta scriptura Tu autē dñe ✠ tutū cū trāquillitate iudicas. Si q̄ iusta diuia vindicta tale nomē accepit. etiā recōcili atio dei q̄ recte itelligiť: nisi cū talis ira finiť? Nec inimici eramꝰ deo: nisi quēadmodū iusticie sūt ini mica pctā. Quibꝰ remissis tales iimicicie finiūtur

Media tor nr̄ de buit eē de us et hō.

Justicia christi.

Potentia christi.

Diabolus ꝓi victꝰ ē iustitia q̄z potentia vtroq̄ tñ modo vi ctus est.

Maioris est poten tie a morte resurgere q̄z ab ea se ꝑseruare. 1. Cor. i.

Ex ſmōe de passione dñi

Ex trac. ꝑs. xcvi.

Ex libro de trinitate. xiii capi. xvi.

Efficatia sanguinis christi.

Ira dei.

A

Ro. viii.

et recōciliauit iusto qs ipe iustificat. Quos tñ etiā inimicos vtiqz dilexit: q̄ndoqdē filio ꝓpzio nō pepcit: sz ꝓ nobis oīb⁹ (cū adhuc inimici essem⁹) tradidit eū. Recte g̈ apl's secut⁹ adiūxit. Si enī cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo ꝑ mortē filij ei⁹ ꝑ quā facta est illa remissio pctō⁹: multo magis recōciliati salui erim⁹ in vita ipsi⁹. In vita salui q̄ ꝑ mortē recōciliati. Quis enī dubitet datuꝝ amicis vitā suā: ꝑ quib⁹ inimicis dedit mortem suam?

Nō solū autē sed ꝛ gl'iamur (inqt) in deo per dñm nostrū iesū xp̄m per quē nūc reconciliationem accepimus.

NOn solū ait salui erimus: sed ꝛ gl'iamur Nec in nobis sed in deo: nec ꝑ nos sed ꝑ dñm nr̄m iesū xp̄m ꝑ quē nūc recōciliationē accepim⁹ ꝑm ea q̄ superi⁹ disputata sūt. Deinde subiūgit apl's. Propter hoc sic̄ ꝑ vnū hoiem pctm̄ in hūc mūdū intrauit: ꝛ ꝑ peccatū mors: ꝛ ita in oēs homes mors ptrāsijt in quo oīs peccauerūt ꝛ ceka. In qb⁹ ꝓlixi⁹ de duob⁹ hoīb⁹ disputat: vno eodēc̄ ꝓmo adā ꝑ cui⁹ pctm̄ ꝛ mortē tāc̄ hereditarijs mal' posteri ei⁹ obligati sum⁹. altero aūt sc̄o adā q̄ nō hō tantū sed etiā de⁹ est: quo ꝑ nobis soluēte qb⁹ nō debebat a debitis ꝛ paternis ꝛ ꝓpzijs liberati sum⁹. Proinde q̄m ꝓpter vnū illū tenebat diabol⁹ oēs ꝑ ei⁹ carnalē viciatā ꝓcupiscētiā gñatos: iustū est vt ꝓpt hūc vnū dimittat oēs ꝑ ipi⁹ imaculatā gr̄am spiritalit regñatos.

Adam primus.

Adā secūdus.

Propterea sicut per vnū hominē pctm̄ intrauit in hūc mundū ꝛ ꝑ pctm̄ mors: ꝛ ita in oēs homines pertransijt.

Exlibro d̄ baptismo quarto.i. Error pelagianoꝝ d̄ pctō originali.

DRime transgressionis pctm̄ nō ꝓpagatione i alios hoīes ex ꝓmo hoīe: sz imitatiōe trāsijsse pelagiani calūniant. hic enī etiā i puulis nolūt credere ꝑ baptismū solui originale pctm̄: qđ in nascētib⁹ nullū esse oīno cōtēdūt. Sz si apl's pctm̄ illud ꝓmeozare volusset qđ i hūc mūdū nō ꝓpagatiōe sz imitatiōe intrauerit: ei⁹ ꝓncipē nō adā sz diabolū diceret: de q̄ scriptū est. Ab initio diabol⁹ peccat. De q̄ etiā legit in libro sapie. Invidia aūt diaboli mors intrauit i orbē tra. Mā q̄m ista mors sic a diabolo venit in hoīes: nō q̄ ab illo fuerūt ꝓpagati: sz q̄ eū fuerint imitati: ꝓtinuo subtunxit. Imitant aūt eū q̄ sūt ex pte ipsi⁹. Proinde apl's cū illud pctm̄ ac mortē cō mēozaret q̄ ab vno i oēs ꝓpagatiōe trāsisset: eū ꝓncipē posuit a q̄ ꝓpagatio gñis hūani sūpsit exordium. Imitāt q̄dē adā quotq̄t ꝑ inobediētiā trāsgrediunt mādatū dei. Sz aliud est qđ exēplū est volūtate peccātib⁹: aliud qđ origo ē cū pctō nascētib⁹.

B

i. Johan. iii. Sapien. ii.

i. Cor. xiii.

Mā ꝛ xp̄m imitant scti ei⁹ ad sequēdā iustitiā. Vñ et idē apl's dicit. Imitatores mei estote: sic̄ ꝛ ego xp̄i. Sz ꝑter hāc imitationē gr̄e ei⁹: illumiationē

i. Cor. iii.

iustificationēc̄ nr̄az etiā itrisec⁹ opat: illo ope de quo idē ꝑdicator ei⁹ dicit. Nec̄ q̄ plātat ē aliq̄d neq̄ q̄ rigat: sz q̄ incremētū dat de⁹. Nec enī gr̄a baptizatos q̄q̄ puulos suo iserit corpi: q̄ certe imitari aliquē necdū valēt. Sic̄ g̈ ille in q̄ oēs viuificātur ꝑter qđ se ad iustitiā exēplū imitantib⁹ ꝓbuit: dat etiā sui spūs occultissimā fidelib⁹ gr̄az quā latenter infūdit ꝛ puulis: sicꝛ ille in q̄ oēs moziunt ꝑter qđ eis q̄ ꝓceptū dñi volūtate trāsgrediunt imitatiōis exēplū est: occ'ta etiā tabe carnal' ꝓcupiscētie sue tabificauit i se oēs de sua stirpe veniētes. hic oīno nec aliūde apl's dicit. Per vnū hoiem pctm̄ intrauit in mundū et per pctm̄ mors: et ita in oēs homines pertrāsiuit. Deinde quod sequitur.

In quo omnes peccauerunt.

C

QUā circūspecte: q̄c̄ ꝓprie: q̄c̄ sine ambiguitate dictū ē. Si enī pctm̄ intellexerit qđ ꝑ vnū hoiez intrauit in mūdū: in q̄ oēs peccauerūt: certe manifestū est alia eē ꝓpa cuiusq̄ pctā: in qb⁹ hi tm̄ peccāt q̄ꝝ pctā sūt: aliō hoc vnū in q̄ oēs peccauerūt: qui oēs / ille vn⁹ hō fuerūt. Si aūt nō pctm̄ sed ille vn⁹ hō intelligit in q̄ vno hoīe oēs peccauerūt. qđ etiā ista manifestatōe manifesti⁹? Nēpe legim⁹ iustificari i xp̄o q̄ credūt in eū ꝓpt illā ꝓmunicationē ꝛ inspiratione gr̄e spiritalis: qua q̄dq̄s heret dño / vn⁹ sps ē: q̄uis eū ꝛ imitent scti ei⁹. legat mihi tale aliq̄d de his q̄ scōs ei⁹ imitati sūt: vtrū q̄dq̄ dict⁹ sit iustificat⁹ i paulo aut in petro aut quolibet hoꝝ q̄rū in ppl'o dei magna excellit auctoritas: nisi qđ i abrahā dicimur bñdici: sic̄ ei dictū est: bñdicent in te oēs gētes: ꝓpter xp̄m q̄ semē ei⁹ ē: sc̄dm carnē. Qđ manifesti⁹ dr̄: cū hoc idē ita dr̄. Bñdicent i semie tuo oēs gētes. Dictum aūt quēc̄ diuis eloqis peccasse vel peccare in diabolo cū eū imitent: nescio vtꝝ q̄dq̄ repiat. Qđ tñ cū apl's de ꝓmo hoīe dixerit: i quo oēs peccauerūt: adhuc de pcti ꝓpagine disceptat. nescio q̄ nebula imitationis opponit. Attendite etiā que sequuntur. Cū enī dixisset in quo oēs peccauerunt: secutus adiunxit.

Peccatū i oēs trāsiens.

Iustificamur i solo xp̄o.

Galla. iii.

Usq̄ ad legem enī pctm̄ in mundo fuit.

AUc̄ ē qꝛ nec lex potuit auferre pctm̄: q̄ subītrauit vt magis abūdaret pctm̄: sicue natural' lex in q̄ q̄sq̄ iā rōne vtēs iciebat pctō originali addere et ꝓpzia: siue ipa q̄ scripta ꝑ moysen ppl'o data est. Si enī data esset lex q̄ posset iustificare: vere ex lege esset iustitia. Sed cōclusit scriptura oīa sub pctō: vt ꝓmissio ex fide iesu xp̄i daret credētibus.

D

Pctm̄ aūt nō deputabat cū lex nō esset.

QUid est nō deputabat: nisi ignorabat: ꝛ pctm̄ esse nō putabat? Nec̄ enī ab ipso dño deo tāc̄ nō esset habebatur: cū scriptū sit. Quicunq̄ sine lege peccauerunt sine lege peribunt.

Deputari.

Ro. ii.

Sed regnauit (inquit) mors ab adam vsq̄ ad moysen.

DEst a ꝓmo hoīe vsq̄ ad ipsā etiā legē q̄ diuit⁹ ꝓmulgata ē. qꝛ nec ipsa potuit regnū mortis auferre. Regnū enī mortis vult intelligi: qñ ita dñat in hoīb⁹ reatus pctī: vt eos ad vitā ekna q̄ꝝ vita est venire nō sinat: sz ad scōaz etiā q̄ penalit ekna est: mortē trahat. Hoc regnū mortis sola in q̄libet hoīe gr̄a destruit saluatoris: q̄ opata est etiā in antiq̄s sctis. q̄ cūq̄ anteq̄ xp̄s in carnē veniret ad ei⁹ tñ adiuuātē gr̄az nō ad legis lr̄am q̄ iubere tñ nō adiuuare poterat ptinebāt. hoc nāc̄ occultabat i vetere testamēto ꝑ tēpoꝝ dispēsatione iustissima: qđ nunc reuelat in nouo. Ergo in omibus regnauit mors ab adam vsq̄ ad moysen: qui xp̄i gratia nō adiuti sūt: vt in eis regnū mortis destrueretur.

Regnum mortis.

Lex moysi nō poterat adiuuare sz solū precipe

Etiam in eis qui nō peccauerūt in similitudinē preuaricationis ade.

Id est qui nondū sua ꝛ ꝓpzia volūtate sicut ille peccauerūt: sed ab illo pctm̄ originale traxerūt.

Qui est forma futuri.

QUia in illo ꝓstituta est forma ꝓdēnationis futuris posteris qui eius ꝓpagine crearent vt ex vno oēs in cōdēnatione nascerent. ex qua nō liberat nisi gr̄a sal

uatoris. Scio ꝙdē pleroſq; latinos codices ſic habere. Regnauit mors ab adam vſq; ad moyſen: in eos q̄ peccauerūt in ſimilitudinē ꝓuaricatiōis ade. Qō etiā ipm q̄ ita legūt ad eūdē referūt intellectū: vt in ſimilitudinē ꝓuaricationis ade peccaſſe accipiant q̄ in illo peccauerūt: vt ei ſi les crearent: ſicut ex hoīe homīes: ita ex pctōre pctōres: ex mortuo morituri: dānatoq; dānati. Greci aūt codices (vñ in latinā liguā iterꝓtatio facta eſt) aut oēs aut pene oēs id qō a me primo poſitū eſt habent.

Sed nō (iq̄t) ſicut delictū: ita et donatio Si enī ob vni⁹ delictū multi mortui ſūt multomagis gr̄a dei ⁊ donū in gr̄a vni⁹ hoīs ieſu chriſti in multos abundauit.

Non ſunt plures p̄deſtinati q̄z reprobati.

NOn magis multos. id eſt multo plures hoīes: neq; enī plures iuſtificātur q̄z cōdemnant: ſed multomagis abūdauit. Adā q̄ppe ex vno ſuo delicto reos genuit: xp̄s aut̄ etiā q̄ hoīes delicta ꝓprie volūtat̄ ad originale in quo nati ſūt addiderūt: gr̄a ſua ſoluit atq; donauit. Qō euidēti⁹ in cōſequētib⁹ dicit. Verū illud diligēti⁹ ītuere: qō ait ob vni⁹ delictū multos mortuos. Cur enī ob illius vni⁹ et nō potius ob delicta ſua ꝓpria ſi hoc loco intelligenda eſt imitatio nō ꝓpagatio? Sed attēde qō ſequit.

Et non ſicut ꝑ vnū pctōrē: ita ⁊ donum. Nā iudiciū q̄dē ex vno i ꝯdēnatiōez: gr̄a aūt ex multis delictis in iuſtificationē.

Propagatiōis nō imitatiōnis pectm̄ in omnes tranſit.

NEc dicāt vbi locū habeat in his x̄bis illa imitatio. Ex vno inq̄t in cōdēnationē. Quo vno niſi delicto? Hoc enim exꝓplanat cum adiūgit. Gr̄a aūt ex multis delictis in iuſtificationē. Cur ꝙ iudiciū ex vno delicto in condēnationē. gr̄a x̄o ex multis delictis in iuſtificationē? Mōne ſi nullū eſt originale delictū nō ſolū ad iuſtificationē gr̄a: ſed etiā iudiciū ad cōdēnationē ex multis delictis hoīes ducit? Neq; enī gr̄a multa delicta donat. ⁊ nō etiā iudiciū multa delicta cōdēnat. Aut ſi ꝓpterea ex vno delicto in cōdēnationē ducunt. q̄ oīa delicta q̄ cōdēnant ex illi⁹ vni⁹ imitatione cōmiſſa ſūt: eadē cauſa eſt: cur ex vno delicto etiā ad iuſtificationē duci intelligant. q̄ oīa delicta q̄ iuſtificat̄ remittūtur: ex illi⁹ vni⁹ imitatione cōmiſſa ſūt. Sed hoc videlicet nō intelligebat apl's cū dicebat. Judiciū q̄dē ex vno delicto in ꝯdēnationē. gr̄a vero ex multis delict̄ in iuſtificationē. Immo x̄o nos itelligam⁹ apl'm ⁊ videam⁹ ideo dictū. Judiciū ex vno delicto in cōdēnationē: q̄ ſufficeret ad cōdēnationē etiā ſi nō eſſet in hoīb⁹ niſi originale pctm̄. Quāuis enī condēnatio grauior ſit eo q̄ originali delicto etiā ꝓpria ꝓꝛ̄xerūt: ⁊ tāto ſingulis grauior q̄z to grauis q̄s peccauit. tm̄ etiā illud ſolū qō originalit̄ tractū eſt: nō tm̄ a regno dei ſeparat: quo puulos ſine accepta xp̄i gr̄a defūctos ītrare nō poſſe /ipſi etiam cōfitent: verū ⁊ a ſalute ac vita ēna facit alienos: q̄ nulla eē alia pōt ꝑter regnū dei: de q̄ ſola xp̄i ſocietas ītroducit. Ac ꝙ hoc ab adā i quo oēs peccauim⁹ nō oīa nr̄a pctā ſed tm̄ originale pctm̄ traduxim⁹. a xp̄o x̄o in q̄ oēs iuſtificamur: nō illi⁹ tm̄ original'ſ etiā ceteꝝ q̄ ipi addidim⁹ pctōꝝ remiſſionē ꝓſequmur. Ideo nō ſic ꝙ vnū peccātē ita eſt ⁊ donum. Nā iudiciū q̄dē ex vno delicto ſi nō remittit id eſt originali i ꝯdēnationē iā poteſt ducere. gr̄a x̄o ex multis delictis remiſſis: hoc eſt nō ſolū originali ꝛ ex etiā ceteꝝ oīb⁹ ad iuſtificationē ꝓducit

Originale pctm̄ ad cōdēnationē ſufficit. Pcti original' mala.

Si enī ob vni⁹ delictū mors regnauit ꝙ vnū: multomagꝛ q̄ abūdātiā gr̄e ⁊ iuſticie accipiūt: i vita regnabūt ꝙ vnū ieſū xp̄m

ERr ob vni⁹ delictū mors regnauit per vnū: niſi q̄z viculo mortis tenebant i illo vno in quo oēs peccauerūt etiā ſi ꝓ ꝓpria pctā nō adderēt? Alioq̄n nō ob vnius delictū mors ꝙ vnū regnauit ſz ob delicta multa multoꝝ ꝙ vnū quēq; peccātē. Nā ſi ꝓpter ea ceteri ob alteri⁹ delictū mortui ſūt q̄z illū in delinquēdo pcedētē ſubſeq̄ntes imitati ſūt: ille quoq; ⁊ multo magis ob alteri⁹ delictū mortu⁹ ē quē diabol⁹ ita deliquēdo pceſſerat vt ei delictū etiā ipe ſuaderet Adā x̄o nihil ſuaſit imitatorib⁹ ſuis ⁊ multi q̄ imitatores ei⁹ dicunt eū fuiſſe et tale aliq̄d cōmiſiſſe vel nō audierūt vel oīno nō credūt. Quāto igit rectius ſic iā dixi diabolū ꝓncipē cōſtituiſſet apl's a quo vno pctm̄ ⁊ mortē ꝙ oēs trāſiſſe diceret: ſi hoc loco nō ꝓpagationē ſed imitationē ducere voluiſſet. Multo euī rōnabili⁹ adam dr̄ imitator diaboli quē ſuaſorē pcti habuit: ſi poteſt q̄ſq; imitari etiā filū q̄ nihil tale ſuaſit: vel oīno quē neſcit. Quid ē aūt q̄ abūdātiā gr̄e ⁊ iuſticie accipiūt: niſi q̄ nō ei tantū pctō in quo oēs peccauerūt: ſed etiā q̄ addiderūt gr̄a remiſſionis dat: eiſq; hoīb⁹ tāta iuſticia donat: vt cū adā cōſēſerit ad pctm̄ ſuadenti: nō cedant iſti etiā cogēti? Et q̄dē multomagis in vita regnabunt: q̄ mortis regnū multoplures in ēnā penā trahat. Niſi intelligam⁹ eos ipſos in vtroq; dici q̄ trāſeūt ab adā ad xp̄m: id eſt a morte ad vitam. q̄z in vita eterna ſine fine regnabūt: magis q̄z in eis mors tēporaliter et cū fine regnauit.

Diaboli potius q̄z ade imitatores ſunt peccātes.

Jgit ſicut ꝙ vni⁹ delictū in oēs hoīes ad cōdēnationē: ſic ꝙ vni⁹ iuſticiā in oēs homies in iuſtificationē vite.

IN Qcvni⁹ delictū ſi imitatione attēdam⁹ nō erit niſi diaboli. Sed q̄z manifeſtū ē de adā nō de diabolo dici: reſtat intelligēda nō imitatio ſz ꝓpagatio pcti. Nā et qō ait de xp̄o ꝙ vni⁹ iuſtificatione: magis hoc exp̄ſſit q̄z ſi ꝙ vni⁹ iuſticiā diceret. Eā q̄ppe iuſtificationē dicit q̄ xp̄s iuſtificat ipiū: quā nō imitādā ꝓpoſuit: ſed ſol⁹ hoc poteſt. Nā potuit apl's recte dicere. imitatores mei eſtote ſicut ⁊ ego xp̄i. Nūq; aūt̄ diceret. Juſtificamini a me: ſicut ⁊ ego iuſtificat⁹ ſū a xp̄o. Qm̄ poſſūt eſſe et ſunt et fuerunt multi iuſti hoīes ⁊ imitādi. Juſt⁹ aūt̄ ⁊ iuſtificās nemo niſi xp̄s. Unde dr̄. Credēti in eū q̄ iuſtificat impiū: deputat fides ei⁹ ad iuſticiā. Quiſq; ergo auſus fuerit dicere: iuſtifico te cōſequēs eſt: vt dicat etiā crede in me. Qō nemo ſctōrū recte dicere potuit: niſi ſctūs ſctōꝝ. Creditis in deū ⁊ in me credite. Vt q̄z ipſe iuſtificat impiū: deputetur fides eius ad iuſticiā credenti in eū. Nam ſi ſola imitatio facit pctōres per adam: cur nō etiā ſola imitatio per xp̄m iuſtos facit? Sicut enim (inquit) per vnius delictū in oēs hoīes ad condēnationē: ſic ꝙ vni⁹ iuſtificationē in oēs hoīes ad iuſtificationē vite. Proinde iſti vn⁹ et vn⁹: nō adam et xp̄s. ſed adam et abel cōſtitui debuerūt. Qm̄ cū multi nos in hui⁹ vite tpe p̄ceſſerīt pctōres: eoſq; imitati fuerint q̄ poſteriore tpe peccauerūt: ideo tm̄ volūt iſti nō niſi adam dictū in quo oēs imitatione peccauerūt. q̄z pri⁹ hoīm ipſe peccauit. Ac ꝙ hoc abel dici debuit: in quo vno ſimiliter oēs imitatione iuſtificētur: qm̄ ipſe pri⁹ hoīm iuſte vixit. Aut ſi ꝙ

Justificatio a ſolo xp̄o eſt. 1. Cor. iii.

Roma. iiii.

Johan. xiiii.

pter quēdā articulū tēporis ad nouī testamēti exordiū ptinentē xp̄s est posit⁹ ꝓpter imitationē caput iustorū: iudas eⁱ⁹ traditor caput poni debuit pctōrū. Porro si ꝓptereā xp̄s vn⁹ est: in quo oēs iustificētur. qr nō sola eⁱ⁹ imitatio iustos facit: sed per sp̄m regenerās gr̄a: ꝓptereaꝛ adam vn⁹ est in quo oēs peccauerūt. qr nō sola eⁱ⁹ imitatio pctōres facit: sed p carnē generās pena. Ob hoc etiā dictū est. oēs et oēs. Neqꝫ enī q̄ gn̄ant p adam: idē ipsi oēs p xp̄m regenerātur. Sed hoc recte dictū est: qr sicut nulli⁹ carnalis gn̄atio nisi p adā: sic sp̄ūalis nulli⁹ nisi p xp̄m. Nā si aliq̄ posset carne gn̄ari nō p adā: et aliq̄ gn̄ari sp̄ū nō p xp̄m: nō liq̄de oēs siue hic siue ibi dicerent. Eosdē aūt omēs postea multos dicit. Possūt q̄ppe in aliqua re oēs esse q̄ pauci sūt. Sed multos habet gn̄atio carnal': multos⁊ spiritalis. cuius nō tā multos hec spiritalis q̄ illa carnalis. Verūtn̄ quēadmodū illa oēs habet hoīes: sic ista oēs iustos hoīes. Qr sic nemo p̄ter illā hō: sic nemo p̄ter istā iust⁹ hō. Et vtiqꝫ multi.

Sicut enī p inobediētiā vn⁹ hois pctō res cōstituti sūt multi: ita p obediētiam vn⁹ homis iusti cōstituunt multi. Lex autē subintrauit vt abūdaret delictum.

¶ Hoc ad originale hoīes addiderūt iā ꝓpria voluntate nō p adā. Sed hoc q̄qꝫ soluit sanaꝯ p xp̄m. **Qr vbi abūdauit pctīn̄: supabūdauit et gr̄a: vt q̄ admōm regnauit pctīn̄ i mortē**

¶ Etiam qō non ex adam traxerunt homīes sed sua voluntate addiderunt.

Sic⁊ gr̄a regnet p iusticiā in vitā eternā

¶ Nō tn̄ aliqua iustitia p̄ter xp̄m: sicut aliq̄ pctā p̄ter adam. Ideo cū dixisset. Quēadmodū regnauit pctīn̄ in mortē. Hic nō addidit p vnū aut p adā qr iā supradixerat etiā de pctō illo qō subintrante lege abūdauit. Et hoc vtiqꝫ nō est originis: sed iā ꝓprie voluntatis. Cū aūt dixisset. sic gr̄a regnet per iusticiā: in vitam eternam: addidit.

Per ihesum xp̄m dn̄m nostrum.

Dānatio puulorꝫ decedētiū sine baptismo mitissima dici p̄t

Quia generāte carne illud tantūmodo trahit qō est originale pctīn̄. regnante aūt sp̄ū nō solū originalis sed etiā voluntariorꝫ fit remissio pctōrꝫ. Potest ꝓide recte dici puulos sine baptismo de corpore exeūtes: in dānationē oīm mitissimā futuros. Multū aūt fallit et fallit: q̄ eos in dānationē p̄dicat nō futuros: dicēte apl̄o. Iudiciū ex vno delicto in condemnationē. Simul itaqꝫ pctō et morti p̄mi hois obnoxij nascūtur in carne. et simul iustitie vitaqꝫ ecclie scōi hois sociati renascūtur in baptismo. Sic et in ecclīastico scriptū est. A muliere initiū factū est pctī: ⁊ p illā oēs morimur. Siue aūt a muliere siue ab adam dicat: vtrūqꝫ ad p̄mū hoīem ptinet. Qm̄ sicut nouim⁹ mulier ex viro est: ⁊ vtriusqꝫ vna caro est. Vn̄ ⁊ illud qō scriptū est. ⁊ erūt duo in carne vna: igit iā nō duo (inqt dns) sed vna caro.

Ecclē.xxv.

Ephe.v.

Ex libro enchiridion.

¶ Sed hō habet ⁊ penā ꝓpriā: qua etiā corporis mortē punit⁹ est. Mortis q̄ppe ei suppliciū de⁹ cōminat⁹ fuerat si peccaret: sic eū munerans libero arbitrio: vt tn̄ regeret iperio. fr̄eret exitio: atqꝫ in paradisi felicitate tāqꝫ i vmbra vite. (Vn̄ custodita iustitia in melioza p̄scēderet) collocauit. Hinc post pctīn̄ exul effect⁹ stirpē q̄qꝫ suā quā peccādo tionis astrīxit: vt q̄cq̄d ꝑlis ex illo et simul dānata p quā peccauerat ꝓluge: p carnalē ꝓcupiscētiā (in qua inobediētie pena sil'is retributa est: nascerē) traheret originale pctīn̄. q̄ traherē p errores dolorescꝫ diuersos ad illud extremū cū desertoribꝰ angelis: viciatoribꝰ ⁊ possessoribꝰ ⁊ cōsortibꝰ suis sine fine supplicīū. Sic p vnū hoīem pctīn̄ itrauit in mūdū: ⁊ p pctīn̄ mors. ⁊ ita i oēs hoīes ptrāsiuit in q̄ oēs peccauerūt. Mūdū q̄ppe appellauit apl's eo loco vniuersū genus humanū. Preter hoc vinculū cōcupiscētie carnalis natus est christus: sine masculo ex virgine cōcipiente de sp̄ū sancto.

Mundus

¶ Nō potest dici iste in liq̄tate p̄cept⁹. nec potest dici in pctis mr̄ eⁱ⁹ in vtero eū aluit: cui dictū est. sp̄ūs sctūs supueniet in te: ⁊ virtus altissimi obūbrabit tibi. Pena enī carnis mors. Et inest vtiqꝫ ipsa mortalitas. Vn̄ apl's nō moriturū corpus dixit: sed mortuū. Corpus q̄dē mortuū est ꝓpter pctīn̄: sp̄ūs aūt vita est. ꝓpter iusticiā. Quō g̃ sine vinculo pctī nascīt. q̄ cōcrescit ⁊ seminat de corpe mortuo ꝓpt pctīn̄? Opus hoc casta in pluge nō habet culpā: sed origo pctī trahit secū debitā penā. Nō enī marit⁹ qr marit⁹ est: mortal' nō est. Aut aliūde misi pctō mortal' est? Erat enī ⁊ dns mortalis: sz nō de pctō. Suscepit penā nr̄am. soluit culpā nr̄az. Merito g̃ in adā oēs moriunt. In xp̄o oēs viuificabūtur. Per vnū enī hoīem ait apl's: pctīn̄ in hūc mūdū itrauit. ⁊ p pctīn̄ mors. et ita i oēs hoīes ptrāsiit: in quo oīs peccauerūt. Definita sētētia est. In adam inqt oēs peccauerūt. Sol⁹ esse inocēs iās potuit. q̄ de ope adā nō ē nat⁹. Videte g̃ frēs videte gen⁹ hūanū a p̄ma illi⁹ p̄mi hois morte fluxisse

Ex p̄mō. iii. de verbis apl̄i.

¶ Eteni pctīn̄ a p̄mo hoīe itrauit in hūc mūdū. ⁊ p pctīn̄ mors: et ita in oēs hoīes ptransiit. Verbū attēdite qō audistis. Cōsiderate. videte q̄d est. ptrāsiit. Inde est puul⁹ reus. Pctīn̄ nondū fecit: sz traxit. Eteni illud pctīn̄ nō in fōte māsit: sz ptrāsiit. Nō in illū aut illū: sed in oēs hoīes ptrāsiit. Genuit pctōres morti obnoxios p̄mus pctōr: p̄tim⁹ p̄uaricator. Venit ad saluādos de virgine saluator: q̄ ad te nō qua venisti venit. Nō enī ille de cōcupiscētia maris ⁊ femine. nō de illo vinculo cōcupiscētie. Sctūs inqt sp̄ūs supueniet in te. dictū est hoc virgini in fide feruēti: nō cōcupiscētia carnis estuanti. Spūs sctūs supueniet in te: et virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. Que tale vmbraculū habēret. quādo ardor libidinis estuaret? Qui ergo non qua venisti ad te venit: liberat te vbi te inuenit.

Peccatū originale quō ptrāsiit in omēs

Luce.i.

¶ Illud enī vbi vel maxime fides xp̄iana p̄sistit. qō p hoīem mors ⁊ p hoīem resurrectio mortuorꝫ sicut enī in adā oēs moriūtur ita et in xp̄o oēs viuificabunt. et qō p vnū hoīem pctīn̄ in hūc mūdū intrauit. et p pctīn̄ mors. et ita in oēs hoīes ptrāsiit. in quo oēs peccauerūt. et qō iudiciū quidē ex vno in p̄dēnationē. gr̄a aūt ex multis delictis in iustificationē. et qō p vni⁹ delictū in oēs hoīes ad p̄dēnationē. et p vni⁹ iustificationē in oēs hoīes in iustificationē vite. et si qua alia testimonia declarāt neminē nasci ex adā nisi vinculo delicti ⁊ dānationis obstrictū. neminēqꝫ ide liberari nisi renascēdo per xp̄m: tā incōcusse tenere debem⁹. vt sciam⁹ eū q̄ hoc negauerit nullo modo ad xp̄i fidē. tad eā (q̄ p xp̄m dat pusillis et magnis) dei gr̄am ptinere. Vn̄ si origo aīe lateat. dū tn̄ redēptio clareat: pt⁹culū nō est. Neqꝫ enī i xp̄m credim⁹ vt nascamur: sz vt renascamur quomodocūqꝫ nati fuerim⁹. Nascten⁹ aūt dicim⁹ sine piculo latere aīe originē: vt nō tn̄ eā ptē dei eē credam⁹. sz creaturā. nec de bonatā sz ab illo factā. atqꝫ i eⁱ⁹ gen⁹ adoptādā mirabili dignatiōe gr̄e. nō paritī dignitate nat̄e. nec eā

Ex epl̄a ad optatū ep̄m.

i. Cor. xv.

De aīa hominis.

corpus esse sed spm. nec creatorē sz creaturā. nec ideo venisse in hoc corpus corruptibile q̄ grauak. qđ illuc eā vite in celestib⁹ vel in quibuslibet alijs mūdi partib⁹:antea male geste:merita ꝓpleuerit. Mondū enī natos/apl's cū de rebecce geminis lo q̄rek:nihil egisse dicit boni vel mali. vt nō ex opib⁹ quib⁹ nullis alter distīguebak ab altero:sed ex vo cāte diceret minori seruitur esse maiorē. His igit firmissime ꝓstitutis: si tā recōditū atq; abditū ē in occultj opib⁹ dei. vt nec scripkar ꝓ dīar maifesto eloq̄o declarek. Utrū ꝓpterea nihil boni vel mali nōdū nati egisse credēdi sint. qz nō ex alijs ꝓpaga tas sz mox ex nihilo creatas aīas singuli accipiūt an qz cū esset originalik in parētib⁹:adhuc ipi nul li erāt q̄ suas r ꝓprias vitas agerēt:illa tñ sit fides salua:q̄ credim⁹ nullū hoiem siue maiorīs siue p uule quālibet r recētis etatis liberari a cōtagione mortis antiq̄ r obligatiōe pcti: qđ ꝑme natiuitati ꝓtraxit:nisi p vnū mediatorē dei r hoim xp̄m iesū

Fides antiquorum.

Cuius hois eiusdēq; dei salubrima fide etiā illi iu sti salui facti sūt:q̄ ꝑuenire ventret in carne: credide rūt in carne vētur. Eadē nāq; fides est: et nr̄a r il lorū. qm̄ hoc illi crediderī futur: qđ nos credim⁹ factū. Ūñ dicit apl's Paul⁹. Habētes aūt eundē spm̄ fidei ꝑm qđ scriptū est. Credidi ꝓpk qđ locut⁹ sū: r nos credim⁹ ꝓpter qđ et loq̄mur. Si ergo eū dem spm̄ fidei r illi habebāt: q̄ ventur carne xp̄m prenūciauerūt. quē etiā illi q̄ eum venisse nūciaue rūt:sacramēta potuerūt esse ꝑ tēporū diuersitate diuersa. ad vnitatē tñ ei⁹ pcordissime recurrētia.

i. Cor. xij. Ps. cxv.

Ex lib. i. de baptismo q uulorum. Actu. xv.

¶Scriptū est in actib⁹ apl'or loquēte apl'o petro Huc q̄ qđ tētatis deū: ꝑponere iugum supra colla discipulorū:qđ neq; patres nr̄i neq; nos potuim⁹ portare? Sed p gr̄az dñi iesu credim⁹ nos saluos fieri:quēadmodū r illi. Si g̃ r illi pres portare iu gum legis veteris nō valētes p gr̄am dñi iesu sal uos se fieri crediderī:manifestū est q; hec gr̄a etiā antiquos iustos viuere fecit ex fide. Just⁹ enī ex

Ro. j.

fide viuit. Proinde cū oēs iusti:hoc est ꝙaces dei cultores siue añ incarnationē siue post incarnatio nē xp̄i nec vixerint nec viuāt nisi ex fide incarnatio nis xp̄i:i quo est gr̄e plenitudo: ꝓfecto qđ scriptū est. nō est aliud nomē sub celo in quo oporteat nos saluos fieri. ex illo tpe valet ad saluandū gen⁹ hu manū:ex quo in adam viciatum est genus humā nū. Ille vn⁹ vnū pctm̄ misit in mūdū. Iste ꝙ vn⁹ nō solū illud vnū:sed cūcta simul abstulit q̄ addita inuenit. Ūñ dicit apl's. [Nō sicut p vnū peccan tem ita est r donū dei. Nā iudiciū q̄dē ex vno in cō dēnationē. gr̄a aūt ex mltj delictj i iustificationē]

Ex libro de chiridion. Originale etiā solum obnoxios dānationi facit.

¶Quia vtiq; illud vnū qđ originalik trahik etiā si solū sit:obnoxios dānationi facit:gr̄a vero ex mul tis delictis iustificat hoiem. q̄ ꝓter illud vnū qđ cōiter cū oib⁹ traxit: sua quoq; ꝓpria multa cōmi sit. Uerūtñ qđ paulo post dicit. sic̄ p vni⁹ delictū in oēs hoies ad cōdēnationē:ita r p vni⁹ iustificatiōnē in omēs hoies ad iustificationē vite:satis in dicat ex adā neminē natū nisi dānatiōe detineri. et neminē nisi in xp̄o renatū a dānatione liberari. [Nā iudiciū ex vno in cōdēnationē. r cetera]

Ex libro de bono ꝓseuerāte

¶Sed cur inq̄s gr̄a dei nō scōm merita hoīm da tur? Respōdeo qm̄ de⁹ misericors est. Cur g̃ inq̄s nō in omib⁹? Et hic respondeo. qm̄ de⁹ iust⁹ iudex est. Ac p hoc r gratis ab eo dak gr̄a: r iusto ei⁹ i ali is iudicio demōstrak. qđ in eis qb⁹ dak cōferat gr̄a Nō itaq; sim⁹ ingrati qđ scōm placitū volūtatis sue in laudē gl'ie et gr̄e sue tā multos liberat misē ricors de⁹ de pditione tā debita: vt si inde neminē liberaret:nō esset iust⁹. Ex vno q̄ppe oēs in cōdē nationē nō iniustā iudicati sūt filij ire:sz iustā. Qui ergo liberak:gr̄am diligat: q̄ nō liberak debitum agnoscat. Si i remittēdo debitū bonitas. in exigē do eq̄tas itelligik: nusq; eē iq̄tas apd deū inuenik. [Jgik sicut per vnius delictū in omēs hoies in cō dēnationē: sic per vni⁹ iustificationē in omnes ho mines in iustificationem vite.

Ex libro. j. de baptismo q uulorum.

¶Quēadmodū enī oēs oino ptinētes ad gn̄atio nē volūtatis carnis nō moriunk nisi i adā in q̄ oēs peccauerūt:sic ex his oīs oino ptinētes ad rege nerationē voluptat⁹ spūs:nō viuificank nisi in chri sto in q̄ oīes viuificank. Quia sicut p vnū oīs ad ꝑdēnationē:sic p vnū oīes ad iustificationē. Nec est vll⁹ vlli medi⁹ loc⁹: vt possit eē nisi cū diabolo: qui non est cū christo. Una est q̄ppe caro pcti in q̄ oēs ad dānationē nascūtur: r vna est caro in sili tu dine carnis pcti p quā oēs a dānatione liberātur. Nec ita dictū est oīs: velut q̄cūq; nascūtur in car ne pcti:idemipsi oēs mūdari itelligank p carnē si milē carni pcti. Nō enī oīm est fides. Sed oēs pti nētes ad gn̄ationē cōnubij carnalis: nō nascūtur nisi in carne pcti r oēs ptinētes ad gn̄ationē cōnu bij spiritalis nō mūdātur nisi p carnē similē carni pcti. Hoc est illi p adam ad ꝑdēnationē. isti p xp̄z ad iustificationē. Tanq̄ si dicam⁹ ꝙbi gr̄a vna est obstetrix in hac ciuitate q̄ oēs excipit: r vn⁹ est ma gister q̄ oēs docet litteras: neq; ibi possūt intelligi oēs nisi q̄ nascūtur: neq; hic oēs nisi q̄ discūt. Non tñ oēs q̄ nascunk litteras discūt. Sed hinc cuiuis claret qđ et illic recte dictū est oēs excipit ꝑter cu ius man⁹ nemo nascik: r hic recte dictū est oēs do cet ꝑter cui⁹ magisteriū nemo discit. Sicut dictū ē sicut p vni⁹ delictū in oēs hoies in ꝑdēnationē vt null⁹ ꝑtermitteret: sic̄ r in eo qđ dictū est. p vnius iusticiā in oēs hoies in iustificationē vite null⁹ pre termissus est. Nō qz oēs in eū credūt et baptismo ei⁹ abluunk: sed qz nemo iustificak nisi i eū credat/ et baptismo ei⁹ abluak. Jtaq; oēs dictū est: ne aliq̄ modo alio ꝑter ipm quisq; salu⁹ fieri posse credak

Exemplis ondit quō omnes iu stificank p vnum.

Ex libro de natura r gratia

¶Ego dico puulū natū in eo loco vbi ei nō potu it p xp̄i baptismū subuenirī: morte ꝑuentū iccirco talē fuisse id est sine lauacro regnationis exijsse: qz esse aliud nō potuit. Absoluat g̃ eū et aperiat ei cōtra sententiā dñi regnū celor. Sed nō eū absol uit apl's q̄ ait. Per vnū hoiem pctm̄ intrauit in mū dum: r p pctm̄ mors: et ita in oēs hoies ptrāsijt in quo oēs peccauerūt. Recte g̃ ea dānatione q̄ per vniuersā massā currit: nō admittik in regnū celor q̄uis xp̄ian⁹ nō solū non fuerit: sed nec esse potue rit. Sed de infāte nō loquor. Juuenis vel senex in ea regione defūct⁹ est: vbi nō potuit xp̄i nomen au dire. Potuit fieri iust⁹ p naturā r liberū arbitriū: an nō potuit? Si potuisse dicūt: ecce qđ est crucē xp̄i euacuare: sine illa quenq̄ p naturale legē r vo lūtatis arbitriū iustificari posse cōtēdere. Dicam⁹ et hic. Ergo xp̄s gratis mortu⁹ est. hoc enī possēt oēs: etiā si mortu⁹ ille nō esset. Et si iusti essent qz vellēt esse nt: nō qz iusti esse nō possent. Si aūt sine xp̄i gratia iustificari oīno nō potuit: etiam istum si audet absoluat scōm verba sua.

Paruul⁹ morte ꝑuē tus ne ba ptisek cur dānetur.

Xp̄m au disse nequi ens an dā netur.

[Sicut enī p iobedientiā vni⁹ hois pctores ꝓstituti sūt multi: ita p vni⁹ obeditionē iusti ꝓstituēt multi]

Ex trac. pl. lxxj.

¶Obedientia est in oibus et in oi rōnali creatura. oiscq; iusticie ozigo atq; pfectio. Jta vt duox hoīm id est adam q̄ fuit caput mortis nr̄e: et xp̄i q̄ est ca put salutis nr̄e: hec cōmēdek magna distinctio. qz sicut p inobedientiā vni⁹ hois pctores ꝓstituti sūt

Obedien tie laus.

multi:itaꝛ ꝓ obediẽtiã vni⁹ hoīs iusti ꝓstituẽt̄ mlti
A Exlibꝛo ō genesi ad litteram. i. Coꝛ. xv.
Apostol⁹ gr̃am qua salui efficimur magna intẽtione cõmẽdãs dicit. Sicut in adã oẽs moꝛiũtur: sic et in xp̃o oẽs viuificabũtur. Et sicut ꝓ inobedientiã vni⁹ hoīs pctoꝛes cõstituti sũt multi: sic et ꝓ obediẽtiã vni⁹ hoīs iusti ꝓstituent̄ multi. Eosdẽ q̃ multos pctoꝛes nõ q̃busdã exceptis: sed oẽs intelligi volens superi⁹ ait de adã in quo oẽs peccauerũt. Vnde vtiq̃ infantũ aĩe nõ possũt secerni.

Lex autẽ subintrauit vt abundaret delictũ. Vbi aũt abũdauit delictũ: supabũdauit et gratia.
Extrac. euãgelij ꝑm Ioh. tertio.
Hoc ꝑderat supbis vt abũdaret delictũ. Multum enī sibi dabant et quasi virib⁹ suis multũ assignabãt: ꝛ nõ poterãt ipleꝛe iusticiã: nisi adiuuaret ille q̃ iusserat. Supbiã illoꝛũ volẽs domare deus: dedit legẽ tanq̃ dicẽs. Implete ne putetis deesse iubentẽ. Non deest q̃ iubeat sed deest q̃ ipleat. Si ergo deest q̃ ipleat: vnde non iplet? Quia nat⁹ cũ traduce pctī et moꝛtis. de adam secũ traxit qõ ibi cõceptũ est. Cecidit ꝓim⁹ hõ: et oẽs q̃ de illo nati sũt: de illo traxerũt cõcupiscentiã carnis. Oꝑoꝛtebat vt nąscereꝛ ali⁹ homo q̃ nullã traxit cõcupiscẽtiam. Ipsa est gr̃a fr̃es mei. ipsa est et veritas: q̃ ꝓmissa ꝛ nõ exhibita erat in veteꝛi testamẽto: qꝛ lex
Lex ñ opitulabatur. nec sanabat vt gr̃a.
minabaꝛ: non opitulabaꝛ. Jubebat: non sanabat. Lãguoꝛẽ ostẽdebat: nõ auferebat: sed illi ꝑparabat medico vẽturo cũ gr̃a et veritate: tanq̃ ad aliquẽ quem curare vult medicus mittat ꝓmũ seruũ suũ: vt ligatũ illũ inueniat. Sanⁿ nõ erat. sanari nolebat. ꝛ ne sanaꝛeꝯ: sanũ se esse iactabat. Missa lex est. ligauit eũ. inuenit se reũ. Jã clamat de ligatura. Venit dñs. curat amaris aliquãtũ ꝛ acrib⁹ medicamentis. dicit enī egroto: ferto. dicit / tolera. dicit / noli diligere mundũ. Habeto patientiã. curet te ignis cõtinẽtie: ferrũ ꝓsecutionũ tolerent vulnera tua. Expaueſcebas q̃uis ligaꝛ⁹. Liber ille ꝛ nõ ligatus: bibit qõ dabat tibi. Pꝛioꝛ passus est vt te cõsolareꝯ: tanq̃ dicens. Qõ times pati ꝓ te: pꝛioꝛ
Xp̃s liber docet nos ligatos q̃d pati ꝏbeamus vt sanemur.
patioꝛ ꝓ te. Hec est gr̃a et magna gr̃a. Quis illã digne collaudat? Per seruũ lex data reos fecit. ꝓ imperatoꝛẽ indulgẽtia data: reos liberauit. Lex per moysen data est. Nõ sibi aliq̃d ampli⁹ seruus assignet q̃ qõ per illũ factũ est. Elect⁹ ad magnũ ministeriũ tanq̃ fidelis in domo. sed tñ seru⁹ agere scõm legem potest: soluere a reatu legis nõ potest. Lex ergo per moysen data est: gratia ꝛ veritas per iesum christum facta est.

Ex libꝛo de fide ꝛ operib⁹.
Etiã tẽpoꝛib⁹ apl'oꝝ nõ intellectis q̃busdã subobscuris sentẽtijs apl'i pauli. hoc eũ q̃dã arbitrati sũt dicere: faciam⁹ mala vt veniant bona: qꝛ dixeꝛat. Lex subintrauit vt abũdaret delictũ. Vbi autem abũdauit delictũ: supabũdauit gr̃a. Qõ ideo verũ est. qꝛ legẽ accipientes hoies q̃ de suis virib⁹ supbissime ꝓsumebãt nec diuinũ adiutoꝛiũ vincẽdarũ malarũ cõcupiscentiaꝝ recta fide ipetrãtes plurib⁹ grauioꝛibusq̃ delictis: etiã lege ꝓuaricata onerati sũt: ac si magno reatu cõpellẽte cõfugerunt ad fidẽ qua miam indulgẽtia mereꝛenṫ et auxiliuꝫ dño q̃ fecit celũ ꝛ terrã. vt diffusa per spm̃ sctm̃ charitate in coꝛdib⁹ suis: in dilectiõe agerẽt
Ps. cxx.
q̃ cõtra seculi hui⁹ cõcupiscẽtias iubẽtur: scõm id qõ ꝓdictũ fuerat in psalmo. Multiplicate sũt infirmitates eoꝝ. postea accelerauerũt.
Pe. xv.

Ex libꝛo de spiritu ꝛ lr̃a.
Legis lr̃a q̃ docet nõ esse peccandũ: si spũs viuificãs desit: occidit. Sciri enī pctm̃ facit pot⁹ q̃ caueri. ꝛ ideo magis augeri q̃ minui: qꝛ male ꝓcupiscentie etiã ꝓuaricatio legis accedit. Volens q̃ apl's cõmẽdare gr̃am q̃ ꝓ iesũ xp̃m oĩb⁹ gẽtib⁹ venit. ne iudei aduersus ceteras gentes de accepta lege se extolleꝛẽt: posteaq̃ dixit peccatũ ꝛ moꝛtẽ ꝓ vnũ hominẽ intrasse in gen⁹ humanũ. ꝛ ꝓ vnũ hominẽ iusticiã ꝛ vitã eternam. illũ adã et hunc xp̃m aptissime insinuãs ait. Lex aũt subintrauit vt abũ daret delictũ. Vbi autẽ abũdauit delictũ supabũ dauit et gr̃a: vt quẽadmodũ regnauit peccatũ in moꝛtẽ. sicꝛ gr̃a regnet ꝓ iusticiã in vitã eꝛnã: ꝓ iesũ xp̃m dñm nr̃m. Deide ꝓponẽs sibi ipe questionẽ inquit.

Capitulū vi.

Quid ergo dicem⁹? Permanebimus in peccato vt gratia abũdet? Absit
Ex eodẽ cõtinue.
Vdit enī a peruersis puerse posse accipi q̃ dixeꝛat. Lex subintrauit vt abũdaret delictũ. Vbi autẽ abũdauit delictum supabũdauit gratia: tãq̃ dixeꝛit ꝓpter abundantiã gratie ꝓdesse pctm̃. Hoc diluens respõdit. Absit. atq̃ subiecit.

Qui enī moꝛtui sum⁹ peccato: quomodo viuem⁹ in eo? An ignoꝛatis fratres. qꝛ q̃cũq̃ baptisati sum⁹ i xp̃o iesu i moꝛte ipsius baptisati sumus.

Hoc est cũ id ꝓstiteꝛit gratia vt moꝛeremur pctõ. q̃d aliud facim⁹ si viuim⁹ in eo: nisi vt gr̃e sim⁹ ingrati? Hecq̃ enī q̃ laudat bñficiũ medicine: ꝓdesse moꝛbos dicit ꝛ vulnera a q̃bus illa hoīem sanat. Sed q̃nto maioꝛib⁹ medicina laudib⁹ ꝓdicaꝯ: tãto magis vituperãtur et hoꝛrent vulnera ꝛ moꝛbi a q̃b⁹ liberat q̃ ita laudaꝯ. Sic laus et ꝓdicatio gr̃e vituperatio est et dãnatio delictoꝝ. Demõstranda enī fuerat hoī feditas lãguoꝛis ei⁹: cui cõtra iniq̃tatẽ suã: nec ꝑceptũ sctm̃ et bonũ ꝓfuit: quo magis aucta est iniq̃tas q̃ minuta. q̃ndoquidẽ lex subintrauit vt abũdaret delictũ: vt eo modo ꝓuict⁹ atq̃ cõfusus videret nõ tãtũ doctoꝛẽ sibi esse necessariũ verũetiã adiutoꝛẽ deũ a quo ei⁹ itinera diriganṫur ne dñeꝯ ei oĩs iiq̃tas. et ꝓfugiẽdo ad opem diuine mie sanet. atq̃ ita vbi abũdauit delictũ supabundet gr̃a. nõ peccãtis merito sed subueniẽtis auxilio. Cõsequẽter eandẽ medicinã in passione et resurrectione xp̃i mystice demõstratã oñdit apl's dicens. An ignoꝛat⁹ qm̃ q̃cũq̃ baptizati sum⁹ in xp̃o iesu / in moꝛte ipsi⁹ baptizati sum⁹? Cõsepulti ḡ sumus illi ꝓ baptismũ in moꝛtẽ vt quẽadmodũ surrexit xp̃s a moꝛtuis per gloriã patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. Nempe satis elucet mysterio dñice moꝛtis et resurrectionis: figuratum vite nostre veteris occasũ / et exoꝛtũ noue. demõstratãq̃ iniq̃tatis abolitionẽ. renouationẽq̃ iusticie. Vnde igit̄ hoc tãtũ bñficiũ homini nisi ꝓ fidẽ iesu xp̃i? Hec cogitatio sctã seruat filios hoim in ꝓtectione alaꝝ dei sperãtes. vt inebꝛient ab vbertate domus eius: et toꝛrente voluptatis potẽtur. quoniam apud ipm̃ est fons vite. et in lumine eius videbimus lumen.
Ps. xxxv.
Johan. i.

Per moysen data est lex. et habet aliq̃d obscurum traditio ipsa legis. Ad hoc enī data est lex: vt cõuinceꝛeꝯ languidus: et medicũ iploꝛaret. Ipsa est via occulta dei. Ergo qꝛ hoc ibi mysterium est. ideo datã legẽ vt cõuincerẽtur pctoꝛes et ad gratiam accipiendã / medicũ iploꝛarẽt. Vnde ille cõuictus est quẽ in se trãsfigurat Paul⁹ apl's dicẽs
Extrac. ps. ci.
Lex cur data sit.

Roma. vii. Infelix ego homo qs me liḃabit de coꝛpoꝛe moꝛtis huiꝰ? Ibidem. Peꝛ mandatū enī demōstꝛata illi eꝛat q̄ dam ꝛixa in seipso. Unde dicit video aliā legem in mēḃꝛis meis ꝛepugnantē legi mētis mee: et captiuum me ducentē sub lege pcti q̄ est in mēḃꝛis meis. Cognouit se in miseꝛia: in gemitu: in ꝛixa et cōtentione: ipse secū sibi nō pcoꝛdans: a se dissonās: a se ꝛesilies. Et q̄d ait: optans pacē veꝛā: pacē supernā? Infelix ego homo. qs me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis huiꝰ? Gꝛatia deꝰ p ieſū xp̄m dn̄m nostꝛum. Ubi enī abūdauit pctm̄: supabūdauit gꝛa. Unde autē abūdauit pctm̄? Lex aūt subintrauit vt abūdaꝛet pctm̄ Quare lege subintꝛāte abūdauit pctm̄? Quia nolebāt se cōfiteꝛi hoīes pctoꝛes. addita lege facti sūt et p̄uaricatoꝛes. Pꝛeuaricatoꝛ enī nō est quisq̄ / nisi cū legē tꝛāsgꝛessus fuerit. Abūdātia pcti quō facta sit p legem. Ro. iiii. Ipse apl's hoc dicit. Ubi enī lex nō ē nec p̄uaricatio. Abūdauit ergo pctm̄ vt supabūdaꝛet gꝛa. Ergo vt dicere ceperā. q̄ hoc est in lege magnū myſteꝛiū. ideo eā datā vt cꝛesceꝛet pctō humiliaꝛētur supbi. humiliati cōfiteꝛētur: pfessi sanaꝛētur. Iste sūt vie occulte quas notas fecit moyſi p quē legē dedit qua pctm̄ abūdaꝛet: ꝛ supabūdaꝛet gꝛa. Nō cꝛudelit hoc fecit deꝰ. sed cōsilio medicine. Aliq̄n enī homo videtur sibi sanus ꝛ egꝛotat: et in eo q̄ egꝛotat q̄ nō sentit: medicū nō q̄ꝛit. Auget moꝛboꝰ cꝛescit moleſtia. queꝛitur medicus.

Ex libꝛo sentēciaꝝ p̄sp. ¶ Lex data est vt gꝛa quereꝛet. Gꝛa data est / vt lex impleꝛet. Neq̄ suo vicio nō iplebat: sed vicio p̄udentie carnis. q̄ vicio p legē demonstꝛandum: per gꝛatiam sanandum fuit.

Consepulti enim sumꝰ cum illo per baptismum in moꝛtem.

Ex libꝛo. ij. ad ianuariū Ignoꝛatis inquit q̄m quicūq̄ baptizati sumꝰ in xp̄o ieſu: in moꝛte ipsiꝰ baptizati sumꝰ? Cōsepulti ergo sumus illi p baptismū in moꝛte. Unde / nisi fide? Neq̄ enī iam in nobis peꝛfectum est adhuc in nobismetipsis ingemiscētibꝰ: et adoptionē expectātibus redēptionē coꝛpoꝛis nostꝛi. Spe enim salui facti sumꝰ. Spes aūtē q̄ videt nō est spes. Quō enī q̄s videt. q̄d speꝛat? Si aūtē q̄ nō videmus speꝛamus: p patiētiam expectamꝰ. Sed tñ q̄ipsa spes ex p̄missione veꝛitatis ceꝛta nobis est: cū diceꝛet. consepulti enī illi sumus per baptismum in moꝛtem: subiunxit et ait.

Ro. viii. Ibidem.

Ut quēadmodū suꝛꝛexit chꝛistꝰ a moꝛtuis per gloꝛiā patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulemus. Si enī cōplantati facti sumꝰ similitudini moꝛtis eiꝰ: simul et ꝛesuꝛꝛectionis eꝛimus.

Ex libꝛo ad bonifacium epm. Ambulamꝰ q̄ in ꝛe laboꝛis: sed in spe q̄etis: in caꝛne vetustatis. Semel imolatꝰ est xp̄s in seipso. Et tñ in sacꝛamēto nō solū p oēs pasche solēnitates: sed omni die populis imolat. Nec vticq̄ mētit: q̄ iteꝛꝛogatꝰ eū ꝛespōdeꝛit imolaꝛi. Si enī sacꝛamēta q̄ndā simulitudinē ꝛeꝛ eaꝛ q̄ꝛ sacꝛamēta sūt nō haꝭbeꝛēt: minime sacꝛamēta essēt. Ex hac aūt simulitudine pleꝛūq̄ iā ipsaꝝ ꝛeꝝ noīa accipiūt. Sicut q̄ sacramentū coꝛpoꝛis xp̄i coꝛpus xp̄i est. sacꝛamētū sanguinis xp̄i sāguis xp̄i est. Ita et sacramentū fidei fides est. Nichil est autē aliud cꝛedeꝛe q̄ fidē haꝭbeꝛe. Ac p hoc cū ꝛespōdet paꝛuulus cꝛedeꝛe: q̄ fidei nondū habet effectū: ꝛespōdet fidē habeꝛe p̄pteꝛ fidei sacꝛamētū / ꝛ cōuertere se ad deū p̄pteꝛ cōuersionis sacꝛamētū. q̄ꝛ ipa ꝛesponsio ad celeꝭbꝛationē p̄tinet sacꝛamēti: sicut de ipso baptismo apl's ait. Consepulti (inquit) sumꝰ xp̄o p baptismū in moꝛtē. Nō ait sepultuꝛā significauimꝰ: sed p̄sus ait. Cōsepulti sumꝰ. Sacꝛamētū q̄ tāti ꝛei. nō nisi eiusdē vocabulo nūcupauit. Itaq̄ puulū etsi nondū fides illa q̄ in cꝛedētiū volūtate p̄sistit. Iā tñ ipsiꝰ fidei sacꝛamentū fidelē facit. Nā sicut cꝛedeꝛe ꝛespōdent: ita etiā fideles vocant. nō ꝛem ipsam mēte annuēdo: sed ipsiꝰ ꝛei sacꝛamētū pcipiēdo. Cū autē sapeꝛe hō ceperit: nō illud sacꝛamētū ꝛepetit sed intelligit. eiusq̄ ṽitati cōsona etiā volūtate coaptabit. Hoc q̄diu nō potest: valebit sacramentū ad eiꝰ tutelā aduersus p̄tꝛaꝛias potestates Et tantū valebit. vt si ante maioꝛis vsū etatis ex hac vita emigꝛauerit p ipm sacꝛamētū cōmēdāte eccleſie charitate ab illa condēnatione que p vnū hoīem itꝛauit in mūdū: xp̄iano adiutoꝛio liꝭbeꝛet. Hoc q̄ nō cꝛedit: et fieꝛi nō posse aꝛbitꝛat: pfecto infidelis est. Et si habeat fidei sacramentū longe melioꝛ est ille puul's. q̄ etiā si fidē nondū habet in cogitatione: nō ei tñ obicem p̄tꝛaꝛie cogitationis opponit. Unde sacramentū eius saluꝭbꝛiteꝛ p̄cipit.

Scientes quia vetꝰ homo noster simul cꝛucifixus est.

In expōne epīe ad galatas. Moꝛs vnde sit. Moꝛtalitas vnde sit: notū est cꝛedētibꝰ. Ex pena q̄ppe maledicti pcti p̄imi hominis: quā dn̄s suscepit ꝛ pctā nꝛa p̄tulit in coꝛpoꝛe suo sup lignū. Si q̄ dicetuꝛ moꝛs maledicta ē: nemo exhoꝛꝛesceꝛet. Quid aūt nisi moꝛs dn̄i pepēdit in ligno: vt moꝛtē moꝛiendo supaꝛet? Et adē igit maledicta que victa est. Itē si diceꝛet pctm̄ maledictū est: nemo miꝛaꝛet. Quid aūt pepēdit in ligno / nisi pctm̄ veteꝛis hoīs q̄ dn̄s p nobis i ipa caꝛnis moꝛtalitate suscepit? Unde nec eꝛubuit / nec timuit apl's dicere p̄o nobis pctm̄ feciſſe: addens vt de pctō dānaꝛet pctm̄. Non eīm et vetꝰ hō noster simꝰ cꝛucifigit nisi in illa moꝛte dn̄i / pcti nostꝛi figuꝛa penderet: vt euacuaꝛet coꝛpꝰ pcti. vt vltra nō seꝛuiamꝰ pctō. In cuius pcti ꝛ moꝛtis figuꝛa etiā moyſes in heꝛemo sup lignū exaltauit seꝛpētē. Nu. xxi. Seꝛpens a moyſe exaltatus quid signi ficet. Pꝛeuasiōe q̄ppe seꝛpētis hō in dānatione moꝛtis cecidit. Itaq̄ seꝛpens ad significationē ipsiꝰ moꝛtis p̄uenienꝰ in ligno exaltatꝰ est. In illa eīm figuꝛa moꝛs dn̄i pēdebat in ligno. Cui sacꝛamēto ipe dn̄s attestatꝰ est dicēs. Sicut exaltauit moyſes seꝛpētē in heꝛemo ita exaltaꝛi oꝛtet filiū hoīs. Non eīm ꝛ hoc in p̄tumeliā dn̄i moyſen feciſſe aliq̄s diꝛeꝛit: cū tantā in ea cꝛuce salutē hoīm esse cognoſceꝛet: vt nō ob aliud ad eiꝰ iudiciū seꝛpētem illū eꝛigeꝛe iuꝭbeꝛet: nisi vt in eū intuētes q̄ moꝛsi a seꝛpētibꝰ moꝛituꝛi eꝛāt: p̄tinuo sanaꝛenꝰ. Non igit mīrū si de maledicto vicit maledictū: q̄ vicit de moꝛte moꝛtē. de pctō pctm̄. de seꝛpēte seꝛpētē. Maledicta autē moꝛs. maledictum peccatū. maledictus seꝛpēs. Et hec omnia in cꝛuce tꝛiumphata sunt. Johānis. iij.

Ut destꝛuat coꝛpꝰ pctī: vt vltra nō seꝛuiamꝰ pctō. Qui eīm moꝛtuꝰ est: iustificatꝰ est a pctō. Si aūt moꝛtui sumꝰ cū chꝛisto cꝛedimꝰ q̄ꝛ simul etiā vꝛuemꝰ cū chꝛisto.

Ex libꝛo de bapti mo p̄uulozum. Gꝛatia deꝰ p baptismum eius qui venit in similitudinē caꝛnis pcti. Id agitur vt euacuetur caꝛo peccati. Euacuatur autem. non vt in ipsa viuente caꝛne cōcupiscentia consꝑsa et innata ꝛepente absumaꝛ. et non sit: sed ne obsit moꝛtuo qui ineꝛat nato. Nā

H Pugna adulti baptisati.

si post baptismum vixerit atq; ad etatem capacē precepti peruenire potuerit. ibi habet cum qua pugnet eāq; adiuuante deo supet: si non inuacuū grām dei suscepit: si reprobat⁹ esse noluerit. Non itaq; ꝟ ꝑstak ī baptismo nisi forte miraculo ineffabili oīpotentissimi creatoris. vt lex pcti que est in mēbris repugnās legi mentis ꝓfus ac penit⁹ extinguak ⁊ non sit. sed vt q̄cq̄d mali ab hoie factum dictū: cogitatū est. cum eidē cōcupiscentie subiecta mēte seruiret totū aboleak: ac velut factū non fuerit habeak. ipa ꝛo soluto reat⁹ vinculo q̄ illā diabolus aīam retinebat: ⁊ interclusione destructa q̄ hoiem a suo creatore sepabat: maneat in certamine q̄ corpus nr̄m castigam⁹ ⁊ seruituti subijciam⁹.

Scientes q̄ xp̄s resurgēs a mortuis iā non morik. mors illi vltra non dominabitur.

Ex libro tra vi. q̄stiōespaganorum.

NOn Lazari resurrectio: sed poti⁹ xp̄i cōgruit ꝓmisse resurrectiōi. q̄ Lazar⁹ ita resurrexit: vt iterꝫ moreret. Christ⁹ aūt sicut de illo scriptū est: surgēs a mortuis iam non morik: ⁊ mors ei vltra non dñabik. Qō etiā ꝓmissum est resurrecturis in fine seculi: ⁊ cū illo regnatur⁹ in eternum.

Ro. vi.

Ex tractatu. ps. cxxvi.

CVnus resurrexit iam nō moritur⁹. Resurrexit Lazar⁹: ſz moritur⁹. Resurrexit filiꝰ vidue: ſz moritur⁹. Resurrexit filia archisynagogi: ſz moritura Resurrexit xp̄s. nō moritur⁹. Audi aplm. Xp̄s resurgēs ex mortuis iā non morik. ⁊ mors ei vltra nō dñabik. Talem spera resurrectionē. ⁊ ꝓpter hoc est christianus.

Quod aūt mortu⁹ est pctō: mortu⁹ est semel: qō autē viuit viuit deo. Ita et vos existimate vos mortuos q̄dē eē pctō: viuentes aūt deo in christo Jesu.

8 Ex libro enchiridion. Mortuus ē pctō xp̄s quodāmodo.

DEccatū ei nō inerat: ⁊ tñ quodāmodo pctō mortu⁹ est. dū morik carne: in qua erat similitudo pcti. ⁊ cum scōm vetustatē pcti nunq̄ ipse vixisset: nostrā ex morte veteri q̄ in pctō mortui fueram⁹ reuiuiscentem vitā noua sua resurrectiōe signaret. Jp̄m est qō in nobis celebrak magnū baptismatis sacramētū. vt quicūq; ad istā ptinent grām moriank pctō: sicut ipe dicit mortuus pctō. q̄ mortu⁹ est carne: hoc est pcti similitudine ⁊ viuāt de lauacro renascendo sicut ipe de sepulchro resurgēdo. quālibet corpis etatē gerant. A puulo enī recenter nato: vsq; ad decrepitū senē. sicut nullus ꝓhibend⁹ est a baptismo: ita nullus est q̄ non pctō moriak in baptismo. Sed puuli tm̄ originali. maiores autē his etiā oībus mordunk pctīs: quecūq; male viuendo addiderūt ad illud qō traxerūt nascendo.

Non ergo regnet pctm̄ in vestro mortali corpe: vt obediatis cōcupiscētiis ei⁹. Sed neq; exhibeatis mēbra vestra arma iniq̄tatis peccato: sed exhibete vos deo tanq̄ ex mortuis viuentes: ⁊ membra vestra arma iusticie deo.

Ex tractatu ps. xxxv.

SI non potes nō habere malicia vl odere illā. Cū enī odisti illā: vix tibi surrepit vt aliq̄d mali facias. Est enī pctm̄ i mortali corpe. Sed q̄d dicit aplꝰ? Non regnet pctm̄ i vro mortali corpe ad obediēdū desideriis ei⁹. Q̄n incipit nō esse? Q̄n complebik in nobis q̄ ait. cum corruptibile hoc induerit incorruptionem: ⁊ mortale hoc induerit imortalitatē. Anteq̄ hoc fiat: est delectatio iniq̄tat⁹ in corpe. sed maior est delectatio voluptatis verbi sapiētie dei. Vince pctm̄ ⁊ voluptatē eius. Pctm̄ ⁊ iniquitatē eius oderis: vt iūgas te deo q̄ t ecum illud oderit. Jam quinctus mēte legi dei: mente seruis legi dei. Et si carne, ppterea seruis legi pcti. q̄ sunt in te delectationes quedā carnales: tūc nulle erūt quando iam non pugnabas.

1. Cor. xv. C

Ex tractatu ps. l.

CNon ergo regnet pctm̄ in vro mortali corpore. non dixit non sit: sed non regnet. Jnest pctm̄ cum delectaris: regnat cum cōsenseris. Ex quadā pte heres deo: ex quadā pte delectaris seculo. Illud q̄ delectaris secko pugnat aduersus mentē q̄ cohoret deo. Cohereat: non deficiat: nō se dimittat: magnū adiutoriū habet. Vincit qō in illa sibi rebellat: ꝓseueret in pugnādo. Est pctm̄ in corpe tuo: ſz non regnet. Nō ergo regnet (inq̄t) pctm̄ in vestro mortali corpe ad obediendū desideriis ei⁹. Si nō obediueris: ⁊ si est qō suadeat: qō delectet ad malū: non obtēperando facis: vt non regnet qō est. et ita fiat postea: vt non sit qō erat. Q̄n? cum absorbebik mors in victoriā. cum corruptibile ꝟ induerit incorruptionē. Jbi non erit qō tibi repugnet. non erit aliud quod delectet nisi deus.

Peccatū esse nobis aliud ē q̄ peccatum regnare i nobis.

Dei⁹ solus delectat beatos.

CNon dixit aplꝰ: non sit pctm̄ in vro mortali corpore. Nouit enī q; q̄diu est mortale: est ibi pctm̄. Sed q̄d ait? Non ergo pctm̄ regnet in vro mortali corpe. Quid est nō regnet? Jp̄e exponit. Ad obediendū (inq̄t) desideriis eius. Sūt desideria: existunt desideria. Non tu obedis desideriis tuis: nō seq̄ris illa desideria: non illis ꝓsentis. Est ibi peccatū: sed iam amisit regnū: quādo iam non in te regnat peccatum.

Ex tractatu. ps. lxxv.

CQuid est ne dñek mihi ois iniq̄tas? Audi aplm Non regnet pctm̄ in vro mortali corpe. Quid est non regnet? Ad obediendū desideriis eius. Non dixit noli habere desideria mala. Quō enī in hac carne mortali: vbi caro ꝓcupiscit aduersus spm̄ et spūs aduersus carnē: non habeo desideria mala? Illud ergo fac. Non regnet pctm̄ in vro mortali corpe. ad obediendū desideriis ei⁹. Et si sunt desideria: non eis obediak ne iniq̄tas dñek. nec exhibeatis membra vra arma iniq̄tat⁹ pctō. Non fiāt membra tua arma iniq̄tatis. Et non dñabitur tibi ois iniq̄tas. Sed etiā hic vt non fiāt membra tua arma iniq̄tatis. Munq̄d tu tibi ꝓstas viribꝰ tuis? ꝟ ip̄m inquā: hoc ip̄m qō non fiūt membra tua arma iniq̄tatis tu tibi ꝓstas viribꝰ tuis? Cum enī non fiunt membra tua arma iniq̄tatis: est quidē iniq̄tas in mēbris tuis: in desideriis illicit⁹: sed nō regnat Quō regnat: q̄ arma non habet? Pars tua: caro tua: cōcupiscentia carnis tue lāguore rebellat aduersus te. Languor iste tyrānus est. Si vis tyranni te esse victorē: xp̄m inuoca imperatorē. Noli tibi ꝟ arrogare: ne pdas qō accepisti. ⁊ incipias frustra rogare. Non times. deꝰ superbis resistit: humilibꝰ aūt dat gram? Ergo tu tibi ꝓstas vt nō dñetur tibi iniquitas? Si vera est tua ista presumptio: vana est nra oratio. vbi dicimus deo: non dominetur mihi omnis iniquitas.

Ex ꝭmōe. xij de ꝟbis aplī.

Desideria mala vix euitari possunt.

Victor peccati volens existere q̄d agere debet.

Peccatū eīn vobis nō dñabik. non eīn estis sub lege: sed sub gra. Quid ergo? Peccabim⁹: qm̄ non sumus sub lege ſz sub gra? Absit. An nescitis qm̄ cui exhi

betis vos seruos ad obediẽdũ: serui est⁹ ei⁹ cui obedistis: siue pcti ad mortẽ siue obeditõis ad iustitiã? Gratias aũt deo q̃ fuistis serui peccati: obedistis aũt ex corde in eam formã doctrine in qua traditi est⁹. Liberati aũt a pctõ: serui facti estis iustitie.

Ex libro de gra et libero arbitrio.

Sub lege enĩ positis non sub gra dñabi tur pctm̃ a quo non fit hõ liber lege. sed gra. Propter qõ dicit. Pctm̃ enĩ vob non dñabit. Non enĩ estis sub lege: sed sub gra. Non q̃ lex mala est: sed q̃ sub illa sunt q̃s reos facit iubẽdo non adiuuãdo. Gra quippe adiuuat vt legis q̃sq̃ sit factor: sine q̃ gra sub lege posit⁹. tantummodo erit legis auditor. Talib⁹ enĩ dicit. Qui in lege iustificamini a gra excidistis.

Galla. v.

Humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vre. Sicut enĩ exhibuistis membra vestra seruire immũdicie et iniq̃tati ad iniquitatẽ ita nunc exhibete membra vra seruire iustitie in sanctificationem.

Ex epla ad anastasium.

Postolus admonet. humanũ dico p⁹ pter infirmitatẽ carnis vre. Sicut enim exhibuistis mẽbra vra seruire imundicie et iniquitati ad iniq̃tatẽ: ita nũc exhibete mẽbra vra seruire iustitie in sctificationem. Quid est enĩ sicut illud ita et hoc: nisi quẽadmodũ ad peccandũ nullus vos cogebat timor: sed ipius libido voluptasq̃ pcti: sic ad iuste viuendum non vos supplicij met⁹ vrgeat: sz ducat delectatio. charitasq̃ iustitie. Et hec q̃dẽ q̃tũ mihi videt nondũ est pfecta: sed q̃dãmodo adulta iustitia. Neq̃ enĩ frustra p̃mitteret. humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vre: nisi q̃ plus aliq̃d dicendũ fuit. si iã illi ferre potuissent. Plus q̃ppe seruitutis debeꝫ iustitie: q̃ pctõ solẽt hoies exhibere. Nam pena corporis et si nõ volũtate tñ reuocat ab ope pcti. Nec facile q̃sq̃ est q̃ cõmittat q̃ illicitã et imundã pcipiat voluptatẽ. si cruciat⁹ vindicte certũ est ꝓtinuo secuturos. Justitia vero sic amanda est: vt ab ei⁹ opibus etiã pene corpis nos cohibere non debeant. Atq̃ inter man⁹ etiã crudelium iniquor⁹ luceant opa nostra corã hoibus: vt quib⁹ placere possunt glorificẽt p̃rem nostrum q̃ in celis est. Hinc ẽ q̃ ille fortissimus dilector iustitie exclamat. Quis nos sepabit a charitate xp̃i? Tribulatio. an angustia. an psecutio. an fames. an nuditas. an piculũ. an gladius? Sicut scriptũ est. Q̃m̃ ꝓpter te mortificamur tota die. deputati sum⁹ vt oues occisiõis Sed in his oĩbus supuincim⁹ p eum q̃ dilexit nos Cert⁹ sum enĩ. q̃ neq̃ mors. neq̃ vita. neq̃ angel⁹ neq̃ ꝓncipat⁹. neq̃ psentia neq̃ futura: neq̃ virt⁹ neq̃ altitudo. neq̃ pfundũ. neq̃ aliqua creatura poterit nos separe a charitate dei: q̃ est in xp̃o iẽu dño nostro. Vide quẽadmodũ non vtcũq̃ ait: q̃s nos sepabit a xp̃o. Sed attendes vñ cohereamꝰ xp̃o. Quis nos (inq̃t) sepabit a charitate xp̃i? Charitate igit xp̃o: non pene timore coheremus. Deide cõmemoratis eis q̃ videnꝫ habere violentiam nec tñ habent violentiã sepandi: ita pclusit vt eandẽ diceret charitatẽ dei quã dixerat xp̃i. Et q̃d ẽ a charitate xp̃i: nisi a charitate iustitie? De illo q̃p pe dictũ est. q̃ fact⁹ est nobis sapiẽtia a deo: et iustitia et sanctificatio: et redẽptio: vt quẽadmodum scriptũ est. qui gloriaꝫ in dño glorieꝫ. Sicut ergo ille iniquissim⁹: quẽ nec pene corpales deterrent ab immũdis opib⁹ sordide voluptatis: ita ille iustissim⁹: q̃ nec penar corporaliũ terrore reuocat a sctis opibus luminosissime charitatis. Que charitas dei (qõ ꝓpetua cogitatione tenẽdũ est) diffundit in cordib⁹ nostris p spm̃ sanctũ q̃ datus est nobis: vt qui gloriaꝫ in dño glorieꝫ. Cũ ergo nos huius charitatis q̃ lex verissime impleꝫ pauper egẽ tesq̃ sentim⁹: non de inopia nra diuitias eius exigere: sed orando petere: q̃rere: pulsare debemus: vt ille apud quẽ est fons vite: det nobis inebriari ab vbertate dom⁹ sue: et voluptatis sue potare torrentẽ: quo inũdati atq̃ vegetati: non solũ tristitia non absorbeamur verũ etiã gloriemur in tribulationibus. scientes q̃ tribulatio patientiã opaꝫ. patientia ꝓbationẽ. probatio vero spem. Spes aũt non cõfundit. Non q̃ ꝓ nosipsos hoc possimus: sz q̃m̃ charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.

Iniq̃ssim⁹ iustissim⁹

ps. xxxv.

Ro. v.

Præpõite delectatiõi carnis delectationẽ mẽt⁹ Carnẽ q̃ppe nr̃az delectãt illicite voluptates Mẽtẽ delectet inuisibil⁹: pulcra: casta: sctã: canora: dulcis iustitia: vt non ad eã timore cogamini. Si enĩ ad eam timore cogimini: nondũ delectat. Peccare non debes. non timore pene: sed amore iustitie Hinc apls dicit. Humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vre. Sicut enĩ exhibuistis membra vra seruire immũdicie et iniq̃tati ad iniquitatẽ: sic nũc exhibeatis mẽbra vestra seruire iustitie in sanctificationẽ. Quid dixit humanũ dico? Qõ potestis portare dico. Q̃n̄ exhibuist⁹ mẽbra vestra iniq̃tati ad flagitia ꝓpetrãda: timore adducti est⁹: an delectatione inuitati? Timor vos adducebat ad peccandũ. an suauitas peccãdi? Respondebit⁹ suauitas. Ad peccandũ suauitas adducit. ad iustitiã timor impingit? Probate vos: inspicite vos. Tollat aurũ qui minaꝫ. Suauior est iustitia: lucidior est iustitia. non dat aurũ qui ꝑmittit: ꝓponenda est auro iustitia delectando ꝓponẽda est. Fulgẽtior est lucidior est. suauior est: dulcior est. Jam ergo si q̃s se ꝓbat. et i hoc certamie supauit: audiuit apl̃m dicentẽ. humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vre Sine dubio. pepcit infirmitati. et nescio q̃d gratiꝰ minus idoneis dicere tentauit. Ecce inq̃t hoc dico qõ capere potestis. Exhibuistis mẽbra vestra delitijs illicitis: pctõr suauitate ducti estis vt illa faceretis. Ducat vos ad recta facta suauitas et dulcedo iustitie. Amate iustitiã: quõ amastis iniq̃tatẽ digna est a vobis iustitia q̃ impetret: vt exhibeat⁹ illi qõ exhibuistis iniquitati. hoc est. Humanũ dico. hoc est qõ infirmitas vra tolerare adhuc põt. Quid ergo suspẽdit apl̃us? Quid distulit dicere? Quid distulit? Dicã si potero. Appende iustitiam et iniquitatem. Tantũ ne digna est iustitia: q̃tũ digna fuit iniq̃tas? Sic amãda est ista: quõ amata ẽ illa? Absit vt sic. Et vtinã vel sic. Ergo plꝰ oĩno. In iniq̃tate secut⁹ es voluptatẽ. p iustitia tolera dolorẽ. In iniustitia inquã secut⁹ es delectationẽ: p iustitia tolera dolorẽ. Hoc est plus. Ecce nescio q̃s etatis lubrice impudic⁹ adolescẽs: suauitate illiciẽte iniecit oculos in plugẽ alienã. Amauit. cõcupiuit q̃uenire: querit tñ latere. Sic enim amat voluptatẽ: vt plus timeat dolorẽ. Quare q̃ rit latere? Timet ap̃hendi. ligari. adduci. includi. ꝓduci. torq̃ri. occidi. Hec oĩa timẽdo: in illa appetitiõe suauitatis sue latebras q̃rit. Aucupat absentiã mariti: ipm̃ adiutorẽ flagitij sui timet iuenire: q̃ conscio se formidat implicare. et videmus

Justicia q̃ delectet mẽtem.

Justitiaz cũ iniq̃tate appendit.

H Justitie seu fidei excellētia

eum suauitate duci. Sed suauitas illa non est tāta vt vincat etiā dolorē timorem̄q; penaꝫ. Da mihi pulchrā iustitiam. da mihi fidei pulchritudinem. Procedat in mediū. ostēdat se oculis cordis. inspiret feruorē amatoribꝰ suis. Jam tibi dicit. frui me vis: cōtemne q̄cq̄d te aliud delectat p me. Ecce ptempsisti. paꝫ est illi. humanū est ꝟ ppter infirmitatē carnis vre. Paꝫ est: vt ptēnas quicq̄d te delectabat. Cōtemne quicq̄d te terrebat. Cōtēne carceres. cōtemne vincula. ptemne eculeū. cōtemne tormēta. ptemne mortē. Hec vicisti: me inueniſti. in vtroq; gradu amatores iustitie vos p=bate. Jnuenim⁹ forsitan aliq̄s: q̄ preponāt iustitie delectationē voluptatibꝰ ⁊ delectatiōi corpis sui. Qui aūt p illa penas: dolores: mortēq; ptēnat: pu=tas est aliq̄s in vobis? Saltē cogitem⁹: qđ pfiteri non audem⁹. Quid cogitam⁹? vbi cogitam⁹? Mi=lia martyrū adiacent oculis nr̄is. ipi veri amato=res pfectiq; iustitie. De illis dictū est. Dñe gaudi=um existimate frēs mei: cū in tentatiōes varias in ciderit̄is: scientes q; ꝓbatio fidei vre patientiam opaꝫ. patientia aūt opus pfectū habeat. Quid ad di pōt vt opꝰ pfectū habeat? Amat: ardet: feruet. Calcat oia que delectāt. ⁊ trāsit. Venit ad aspera. horrenda. truculēta. minātia. calcat. frāgit ⁊ trāsit O amare? O ire? O sibi pire? O ad deū puenire? Qui amat aiam suā: pdet illā. Et q̄ perdiderit ani=mam suā ppter me: in vitā eternā inuenīet eā. Sic armādus est amator iustitie: sic armādus est ama tor inuisibilis pulchritudinis.

Martyres veri amatores sunt iustitie.

Jacobi.i.

Johan.xii.

Cum enim serui essetis peccati liberi fuistis iusticie.

Ex libro enchiridion

Libertas vera.

QUalis queso pōt seruī addicti esse lib=tas. nisi q̄n eum peccare delectat? libe ralit erenī seruit: q̄ sui dñi voluntatē li=benter facit. Ac p hoc ⁊ ad peccandū liber est: q̄ pcti seruus est. Cū ad iuste faciendū li=ber non erit: nisi a pctō liberat⁹: esse iustitie cepit seruꝰ. Jpa est vera libertas: ppter recti factū leriti am. simul ⁊ pia seruit⁹: ppter p̄cepti obedientiā.

Johā.viii.

Ex tractatu ps.xxx.

Sed ad būfaciendū ista libertas vñ erit hoī addi cto ⁊ vēdito. nisi ille redimat cuiꝰ illa vox ē. si vos filiꝰ liberauerit tūc vere liberi eritis.

¶ Est quedā confusio tempalis: vtilis pturbatio animi respiciētis pctā sua: respectōe horrēti: hor rore erubescētis: erubescēdo corrigētis. Unde di=cit apostolus.

Quā enī gloriā habuistis tūc in illis in quibꝰ nūc erubescitis? Nam finis illoꝝ mors est. Nūc vero liberati a pctō: serui aūt facti deo: habetis fructū vestrum in sanctificationē: finē vero vitā eternam

ERgo erubescere illos dicit iā fideles. non de p̄sentibꝰ donis: sed de p̄teritis pctis. Hanc ꝓfusionē nō formidet chri stianꝰ. imo si hāc non habuerit eternā habebit.

Ex libro de gra ⁊ libero arbitrio

Stipendia enim peccati mors.

MErito stipendiū quia militie diabolice mors eterna tanq̄ debitum redditur. Ubi cum posset dicere: et recte dicere. Stipendium autem iustitie vita eter=na: maluit dicere.

Gratia autē dei vita eterna in xp̄o iesu domino nostro.

Gra dei nō meritis iustis quis sal uatur. Ps.ci.

VT hinc intelligerem⁹ non meritis nr̄is deū nos ad eternā vitā: sed p sua mise=ratiōe pducere. de quo in psalmo dicit hō eius aie sue. q̄ coronat te in miserati one ⁊ misericordia. Nunq̄d non coronā bonis opi bus reddit? Sed q; ipsa bona opera ille in nobis operat de quo dictū est. Deus est enī q̄ operat in nobis ⁊ velle ⁊ opari p bona voluntate: ideo dixit psalmꝰ coronat te in miseratiōe ⁊ misericordia: q; eius miseratione bona opamur q̄bus corona red=dit. Ubi aūt inuenim⁹ etiam vitā eternā gratiam nūcupari? habem⁹ apud eundē gre magnificū de fensorē apostolū Paulū. ¶ Stipēdiū (inq̄t) pcti mors. Gra aūt dei vita eterna: ī xp̄o Jesu dño no=stro. Uide (obsecro te) in quanta breuitate q̄uigi=lanter verba posuerit. Quib⁹ diligenter ꝓsidera=tis: q̄stionis huiꝰ aliquātū diluescat obscuritas. Cum enī dixisset stipendiū pcti mors. quis nō eū ꝓgruentissime ⁊ psequenter addere iudicaret si di ceret. stipendiū aūt iustitie vita eterna? Et vere. q; sicut merito pcti tanq̄ stipendiū reddit mors: ita merito iustitie tanq̄ stipendiū vita eterna. Aut si nollet dicere iustitie diceret fidei. q̄m iustus ex fi de viuit. Uñ etiā ⁊ merces appellat i plimis scp̄tu raꝫ sctaꝫ locis. Nūq̄ porro dicta merces iustitia vel fides. q; iustitie vl fidei reddit merces. Quod ē aūt merces opāti: hoc militāti stipēdiū. Sz btūs apl's aduersus elationē q̄ vsq; adeo magnis tētat irrepe vt ⁊ sibi ppter ipam dicat datū angelū sa=thane a q̄ colaphizaret: ne verticē psumptiōis eri geret. aduersus hanc q̄ elatōis pestē vigilātissime militās: stipendiū inquit pcti mors. Recte stipen=diū: q; debet q; digne retribuit: q; merito reddit. Deide ne iustitia de hūano se extolleret bono me rito: sicut humanū meritū malū non dubitat esse pctm̄: non ecōtrario retulit dicēs: stipēdiū iustitie vita eterna: sed gra dei inq̄t vita eterna. Et hec ne p̄ter mediatorē aliq̄ alia via q̄reret: adiecit in xp̄o Jesu dño nostro. tanq̄ diceret. Audito q; stipēdi=um pcti sit mors: q̄d te disponis extollere o hūa=na (nō iustitia sz noie iustitie plane) supbia? Quid te disponis extollere. ⁊ pretiā morti vitā eternā tanq̄ debitū stipendiū flagitare?

Ex epla ad sixtū presbi=terum.

Phlip.ii.

Ex epla ad sixtū presbi=terum.

Jacob.i.

Stipēdiū iustitie q̄re nō vita di citur: sicut pcti mors ;o

¶ Cui debet vita eterna vera iustitia est. Si autē vera iustitia est ex te non est. Desursum est descen dēs a pre luminū: vt haberes eā. Si tū habes eā: pfecto accepisti. Quid enī boni habes qđ non ac=cepisti? Quapropter o hō: si acceptur⁹ es vitā eter nam. iustitie quidē stipēdiū est: sed tibi gra est. cui gra est ⁊ ipsa iustitia. Tibi enī tanq̄ debita redde=ret: si ex te tibi esset iustitia cui debet. Nunc vero de plenitudine eius accepim⁹: non solū gram qua nunc iuste in laboribꝰ vsq; in finē viuim⁹: sed etiā gram ꝓ hac gratia vt in requie postea sine fine viuamus.

¶ Item lectionis eiusdē breuis ⁊ continuata ex=positio. ab eo vbi dictū est. (Propterea sicut per vnū hoiem pctm̄ in hunc mundū intrauit) vsq; ad id. Gratia aūt dei vita eterna. in christo Jesu do=mino nostro.

¶ Sicut ab illo vno hoie: sic ab eodē peccato in=fantes immunes esse non possunt: nisi ab eius rea tu p christi baptismū resoluantur.

[Usq; enī ad legem pctm̄ in mundo fuit.]

¶ Non q; deinceps non fuit: hoc dictum est. sed q; non poterat p legis lram auferri qđ solo pote-

Ex epla ad ꝙ sulta hylarij

Jnfantes a pctō im=munes nō sunt nisi p baptismū.

rat spū gratie. Ne quisq; ergo fidens de viribꝰ: nō dico voluntatis sed potiꝰ vanitatis sue putaret libero arbitrio legē potuisse sufficere ⁊ gr̄am xp̄i videret: ideo ait apl's. Vsq; enī ad legem peccatū in mundo fuit.

[Pctm̄ aūt non deputabat cum lex nō esset]

¶ Non dixit non erat sed nō deputabat: qz lex nō erat qua arguente demonstraret: siue lex rōnis in paruulis: siue lex littere in populo.

[Sz regnauit inq̄t mors ab Adā vsq; ad Moysē]

¶ Quia lex p Moysen data non potuit regnum mortis auferre: sed sola xp̄i gratia abstulit. Jn q̄s aūt regnauerit vide.

[Et in eos inquit qui non peccauerūt in similitudinem p̄uaricationis Ade.]

¶ Regnauit ergo ⁊ in eos q̄ non peccauerūt. Sz cur regnauerit: addit cū ait. in similitudinē p̄uaricatiōis Ade. Jste enī est melioꝛ intellectꝰ hoꝛ verboꝛ. Ut cū dixisset. regnauit mors ⁊ in eos q̄ non peccauerūt. quasi nos moueret q̄re in eos regnauerit q̄ non peccauerūt: adderet in similitudinē p̄uaricatiōis Ade. i. qz inerat in hoꝛ mēbris similitudo p̄uaricatiōis Ade. Pōt ⁊ sic itelligi. Regnauit mors ab Adā vsq; ad Moysen: ⁊ in eos q̄ nonī similitudinē p̄uaricatiōis Ade peccauerūt. qz i seipis cum iā nati essent: nec rōne adhuc vterent q̄ ille vtebat q̄n peccauit: nec p̄ceptū accepissent qō ille trāsgressus est: sed solo originali vitio tenerent obstricti p quod eos regnū mortis traheret ad cōdemnationē. Nō regnū mortis in eis tm̄ non est q̄ xp̄i gr̄a renati ad eiꝰ ptinent regnū. Q̄m mors tpalis quāuis ⁊ ipa de originali delicto ꝓpagata sit: corpꝰ in eis interimit: aīam vero ad penas nō trahit. Vbi voluit regnū mortis intelligi. vt aīa renouata p gr̄am iam nō moꝛiat in gehēna. i. a vita dei non alienet nec sepet. Tempalis aūt mors etiā in his qui xp̄i morte redimunt relinquat interim ad exercitationē fidei ⁊ agonē p̄sentis luctamīs: in q̄ ⁊ martyres certauerūt. Absumat vero ⁊ ipa in renouatiōe corpis quā resurrectio pollicet. Jbi enī penitꝰ absoꝛbebit mors in victoꝛiā: cui mō gr̄a xp̄i adimit regnū: ne suoꝛ animas ad penas tartari p̄trahat. Quod vero adiunxit de Adam.

Mors tēporalis vīs ꝓcesserit.

Mors tēporal' cur nō auferet fidelibus.

[Qui est forma futuri.]

¶ Nec̄ hoc vno mō intelligit. Aut enī forma xp̄i ecōtrario est. vt quēadmodū in illo oēs moꝛiunt: sic ⁊ in xp̄o oēs viuificent. ⁊ quō p ipius inobediētiā pctoꝛes cōstituti sunt multi: sic p xp̄i obedientiam iusti ꝓstituant multi. Aut forma futuri eū dixit qō ipse inflixerit forma mortis posteris suis. Jlle tm̄ est melioꝛ intellectꝰ vt ecōtrario forma eē credatur: quā multum cōmendat apl's. Nec̄ ne oīno ex equo in hac forma eadē contraria pēsarent: adiungit ⁊ dicit.

[Sed nō sicut delictū ita ⁊ donatio. Si enī ob vnius delictū multi moꝛtui sunt: multomagis gr̄a dei ⁊ donū in gr̄a vnius hominis Jesu chr̄isti in multos abundabit.]

Plures erūt dānati q̄m saluati.

¶ Ut intelligat non magis multos. cū inīq; multomagis sint q̄ dānabunt. sed magis abūdabit: qz in his q̄ per xp̄m redimunt tempalit valet forma mortis ex Adā. Jneternū aūt valebit vite forma p xp̄m. Quāq; ergo (inq̄t) Adā futuri forma sit ecōtrario: plus tm̄ ꝓstat xp̄s regeneratis: q̄m eis nocuerit ille generatis.

Ex libro. ii. cōtra. iulianū

¶ Disputamus enī non de quocūq; pctoꝛe q̄ cunq; peccauit: sed de illo p quez pctm̄ intrauit in mundū. Vbi si querat exemplū imitationis diabolus inuenit. Si contagium generationis: Adā. Proinde dicens apostolus.

[Per vnū hominē peccatū in mundum intrauit]

¶ Pctm̄ generationis intelligi voluit. Jmitationis enī pctm̄ non p vnum hoīem: sed p diabolū intrauit in mundū. Nunq̄d enī Euā non imitantur peccātes? Aut pctm̄ generis humāi non magis ex ipa sumpsit initiū? A muliere enī initiū factum est pctī. ⁊ p illam sicut scriptū est: moꝛimur oēs. Cur ergo non vis attēdere ꝓpterea potiꝰ apl'm p vnū hoīem dixisse pctm̄ intrauit in mundū. qz non imitationē sed generationē volebat intelligi? Sicut enī a muliere initiū pctī fuit: sic initiū generatiōis a viro est. Prioꝛ enī vir seminat vt femina pariat. Jdeo p vnū hoīem pctm̄ intrauit in mundū: qz p semen generatiōis intrauit. qō a viro excipiēs ꝓcipit femia. Quo moꝛe nasci noluit: q̄ solus sine pctō est natus ex femia. Jn eo q̄dē loco vbi dictū est. p vnum hoīem peccatū intrauit in mundū. ⁊ p pctm̄ moꝛs: ⁊ ita i oēs hoīes ptrāsijt: vtrū peccatum an moꝛs: an vtrūq; in oēs hoīes pertrāsisse dictū sit: videt ambiguū. Sed q̄d hoꝛ sit res ipa tam apta demonstrat. Nā si peccatū non ptrāsisset: non oīs hō cum lege peccati q̄ in mēbris nostris est nasceret. Si moꝛs non ptrāsisset: non oēs hoīes q̄tum ad istam condictionem moꝛtaliū ptinet moꝛerent Quod aūt dicit apl's.

Peccatū quō p virū ⁊ non p fēminā intrauit.

Ecclē. xxv.

Christus solus sine pctō est natus ex fēmina.

[Jn quo omnes peccauerunt.]

¶ Jn quo intelligit nisi in Adā in quo eos dicit ⁊ moꝛi? Quia non erat iustū sine crimine trāsire sup pliciū. Quid aūt aliud indicāt etiam sequētia verba apostolica? Cum enim dixisset hoc: adiunxit.

[Vsq; ad legem enim peccatum in mundo fuit.]

¶ Jd est quia nec lex potuit auferre peccatum.

[Peccatum aūt non deputabat: cum lex nō esset]

¶ Erat q̄sz nō deputabat: qz nec oñebat q̄ō deputaret. Sicut ei alibi dicit: p legē ꝓgnitio peccati

[Sz regnauit (inq̄t) mors ab adā vsq; ad moysē]

¶ Hoc est qō supra dixerat vsq; ad legē non vsq; ad Moysen: non vt deinceps nō esset pctm̄: sed qz nec lex p moysen data regnū potuit mortis auferre q̄ non regnat vtiq; nisi p pctm̄. Regnū poꝛro eiꝰ est: vt hoīem moꝛtalē in scām etiā que sempiterna est p̄cipitet moꝛtem. Regnauit aūt in quibꝰ?

Ex eodem.

[Etiam in his (inquit) q̄ non peccauerunt in similitudinē p̄uaricationis Ade qui est forma futuri.]

¶ Cuiꝰ futuri nisi xp̄i? Et qualis forma nisi a cōtrario? Quod alibi etiā dicit. Sicut in Adam oēs moꝛiunt: ita in xp̄o oēs viuificabunt. Sicut in illo illud: ita in isto istud. Ipsa est forma. Sed hec forma non ex omni parte conformis est. Unde ꝫ apostolus secutus adiunxit.

[Sed non sicut delictū ita ⁊ donatio. Si enim ob vnius delictū multi moꝛtui sunt: multomagis gratia dei ⁊ donū in gratia vnius hominis Jesu xp̄i in multos abundabit.]

¶ Quid est multomagis abūdabit? Quia oīs q̄ p xp̄m liberant. tempaliter ꝓpter Adā moꝛiunt: ꝓpter ip̄m aūt xp̄m sine fine victuri sunt. Quod ꝯo ait Paulo supius: vsq; ad legem pctm̄ in mundo fuit: non originale tantū sed oē peccatum intelligi voluit. Et ideo vsq; ad legē fuit: qz nec lex potuit auferre peccatū. Vsq; ad legē quippe dictū est. vt etiā ipsam legem sentētia ista cōcluderet quō dictū est in euāgelio. Oēs ab Abraham vsq; ad Dauid: generationes quatuoꝛdecim. Non enī exceptio Dauid: sed ipo etiam cōputato numerus iste cōplet. Sic lex non est extra pmāsionē pcti: quod

Vsq; ad legē non exclusiue dicitur.

fuisse est dictū vsq; ad ipam. Ac p hoc nemo tollit pctm̄ qđ nec lex q̄uis sctā r iusta r bona potuit auferre nisi ille de q̄ dictū est. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit pctā mundi. Tollit aūt r dimittendo q̄ facta sunt vbi r originale cōprehendit: r adiuuādo ne fiant r producendo ad vitaz vbi fieri oīno non possint Vel ex est aūt quod apl's ait: falsum ergo qđ tu dicis Et qđ supius dixisti vigilanter inculcasse apostolū. multomagis gr̄a dei et donū vnius hois Jesu xp̄i in pl'es abundabit volēs intelligi ideo plures dictos. q; puenit gr̄a eius ad paruulos ad q̄s imitatio p̄mi hois non ptinet: aut mēdosus code ex tibi mētit⁹ est. aut ipe mētiris. aut ab aliq̄ falso siue fallente. aut obliuiōe deceptus es. Non enī ait apl's plures sed multos. Grecū attende codicē r inueni es pollus non plistus. Dixit ergo multomagis abundasse gr̄am in multos. non in magis multos hoc est nō in pl'es sicut iam ostēdim⁹. Qm̄ si plures dixisset ppter paulos q̄s tenet gr̄a cum p̄mi homis non teneat imitatio: falsum dixisset r esset simil vobis. Si enī oēs imitatores xp̄i post eius incarnationē regeneratis paulis additis p̄ferant cum peccatoribꝰ quos oēs vultis ppter arbitriū libertatis ad imitationē p̄imi hois ptinere ab ipso Adā vsq; ad finē scī volūtate peccātis: q̄ eox multop'les sint euidenter appet vt r vr̄a falsitate cōuincami.

[Et non sicut p vnum delictū ita est r donū. Nam iudicium quidem ex vno in condemnationem]

¶ Ex vno ergo quo nisi delicto? Quia sequitur.

[Gratia autem ex multis delictis i iustificationē]

¶ Dicāt isti quō ex vno delicto in cōdemnationē: nisi q; sufficit ad cōdemnationē etiam vnū originale pctm̄ qđ in oēs hoies ptransijt. Gr̄a vero ideo ex multis delictis in iustificationē. q; non solū vnū illud soluit qđ originalit trahit: sz etiā cetera que i vnoquoq; hoīe motu ppie volūtatis adduntur. Quicūq; enī ex illo vno multi in seipis futuri erāt: tunc in illo vn⁹ erāt. Proinde illud pctm̄ soli⁹ esset si ex illo nullus exisset. Porro aūt in q̄ erat natura cōmunis ab ei⁹ initio est null⁹ immūis: si ambo q̄ nondū ppria vel bona vel mala opabant: rei tū ex origine nascebant. Laudet misericordiā q̄ liberat non culpet iudiciū qui punit. Hic si dixerim⁹ quāto meli⁹ ambo liberarent: nihil nobis cōuenienti⁹ dicet q̄; o homo tu q̄s es q̄ respondeas deo? Mouit q̄ppe ille q̄d agat. Et quant⁹ numer⁹ esse debeat: p̄mit⁹ oīm hoīm: deinde sctox: sicut sidex: sicut angelox. atq; vt de terrenis loq̄mur: sicut pecox: sicut piscīū volatiliū: sicut arbox r herbarum sicut deniq; foliorum: capillorumq; nostrorum.

[Si enī ob vni⁹ delictū mors regnauit per vnum]

¶ A quo delicto paruuli expiant per baptismum.

[Multomagis q̄ abundantiā gratie r iustitie accipiunt in vita regnabunt p vnum Jesum christum.

¶ Multomagis vtiq; in vita regnabūt. q; eterne vite regnū erit. Mors aūt in eis temporaliter transit: non in eternum transibit.

[Itaq; sicut per vnius delictū in oēs hoies in condemnationē: ita per vnius iustitiam in omnes homines ad iustificationem vite.

¶ Adhuc pmaneāt in vanitate sue mētis r dicant vnum hominem non propaginem traiecisse sed exemplum pbuisse pcti. Quō ergo p vni⁹ delictū in omnes homines in pdēnationē r nō poti⁹ p multa sua delicta: nisi q; etiā si illud vnū sit tamē idoneū est producere ad cōdēnationē etiam nullis additis ceteris: sicut producit paulos morietes q̄ ex Adā nascunt si in xp̄o non renascant? In eo vero qđ tibi videt duo ista inter se esse ptraria. vt oēs erant in pdemnationē p Adā: r oēs in iustificationē p xp̄m oīno erras. null⁹ enī hoīm nisi p Adā trahitur ad dānationē de qua p lauacrū regeneratiōis hoies liberant: r nullus hoīm nisi p xp̄m ab hac cōdēnatione liberat. Jdeoq; ex vtraq; pte dictū est oēs: q; nemo ad dānationē generatiōis nisi p istū. nemo ad vitā regeneratiōis nisi p illū. Ac p hoc non generalitas vnius ptis locū excludit alterius. q; ex his ipis q̄ generaliter moriunt in Adam: quos velut viuificat xp̄s. Qui ppterea liberare dict⁹ est oēs etiā ipse qui non liberat quēq; nisi ipse sicut dictus est illumīare oēm hoīem: q; nemo illuminat quēq; nisi ipse. Eosdē aūt oēs etiam multos dicit postea adiūgens. Sicut enī per inobedientiā vni⁹ hois pctōres pstituti sunt multi: sic r p vni⁹ homis obedientiā iusti pstituent multi. Vide quēadmodū cōmendat vnū r vnū: id est Adā r X̄p̄m: illum ad pdemnationē: istū ad iustificationē cum tanto post Adā: venerit X̄p̄s in carne: vt sciam⁹ etiā antiquos iustos q̄cunq; esse potuerūt non nisi p eandem fidē liberatos p quā liberamur r nos: fidē scilicet incarnatiōis xp̄i q̄ illis pnunciabat sicut r nobis ānunciat. Jdeo ℔ xp̄m hoīem dicit cū sit r deus: ne q̄s existimet antiquos iustos p deū tantummodo xp̄m. i. p verbum qđ erat in pncipio: non etiam p fidē incarnatiōis eius: qua r homo xp̄s dicitur potuisse liberari. Quod vero adiungit r dicit.

[Lex aūt subintrauit vt abundaret delictum.]

¶ Jam non ptinet ad illud delictū qđ trahitur ex Adā: de quo supius dicebat mors regnauit p vnū Legē quippe siue naturalē intelligam⁹ q̄ in eoz̄ appet etatibus q̄ iam rōne vti pñt: siue cōscriptā q̄ data est p moysen: q; nec potuit ipa viuificare r liberare a lege pcti r mort⁹ q̄ tracta est ab Adā: sed magis addidit puaricationis augmentū. Vbi enī non est lex nec puaricatio. puaricata ergo lege q̄ i paradiso data est: nascit homo ex Adā cū lege peccati r mortis de qua dicit Video aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee rc̄. Que tamen nisi mala postea cōsuetudine roborex: facili⁹ vincit: nō tū sine gr̄a dei. Lege aūt puaricata alia q̄ est in vsu rōnis aie rōnalis in etate hois iam ratione vtentis: puaricatores fiunt oēs pctōres terre. Preuaricata ergo lege etiā illa q̄ data est per Moysen: multoampli⁹ abundat delictū. Lex ergo subintrauit vt abundaret delictū: siue cum homines negligūt qđ deus iubet: siue cum de viribꝰ suis p̄sumentes adiutoriū gr̄e non implorāt r addūt infirmitati supbiā. Cum aūt vocatiōe diuina intelligūt cui sit ingemiscēdū r inuocāt eum in quē credūt recte dicentes. miserere mei de⁹ scōm magnā misericordiā tuam. Et ego dixi dñe miserere mei. sana aiam meam q; peccaui tibi. cum q̄ se hō ad illū extenderit r sic ingemuerit fiet qđ sequit.

[Vbi aūt abundauit delictū supabundauit r gr̄a]

¶ Et dimittunt ei pctā multa qm̄ dilexit multū: r diffundit in corde charitas dei vñ fiat legis plenitudo: nō p vires arbitrij quod est in nobis: sed per spiritum sanctum qui datus est nobis.

[Vt quēadmodū regnauit peccatū in mortem: sic r gratia regnet per iustitiam in vitam eternam p Jesum christum dominum nostrum.]

¶ Modo cū dixisset: vt quemadmodū regnauit peccatū in mortem. non ait p vnū hoīem aut p̄mū hoīem aut p Adā: q; iam dixerat lex subintrauit vt abundaret delictū. Que abundātia non ptinet ad p̄mi hois ppaginē: sed ad puersatiōis humane

Oēs ire in cōdēnatiōnē p adam et in iustificationez p xp̄m non fūt ptraria

Ex libro ad cōsulta hylarij.

Roma. vii.

Ex libro enchiridion.

Ex libro ad bonifacium papam.
Originale peccatum cur cōe.
Dicēti melius eē omnes salua-ri quid respōdēduz.
Originale pctm̄ sufficit ad pdēnationē.
Ex libro pelagianoꝝ.ii.

prenaricatione: que illi vni delicto quo solo obstricti tenent infantes. iam in maioꝛib⁹ etatib⁹ ex abūdātia iniqtatis adiecta est. Sed qm̄ hoc totū etiā qō non ptinet ad illius vni⁹ delicti oꝛiginē tm̄ idonea est soluere gr̄a saluatoꝛis: ideo cū dixisset: sic ꝛ gr̄a regnet p iustitiā i vitā eternam: addidit per ih̄m xp̄m dn̄m nostrū. Mullius itaqꝫ argumentationes cōtra hec apostolica verba impediūt paruulos a salute que est in xp̄o iesu dn̄o nostro. Tanto magis enī p eis loq̄ debemus: quanto ipi p se loq̄ non possunt. De qua p vnū hoiem gr̄a cum locut⁹ fuisset. Deinde sacri baptismatis in cruce xp̄i grande mysteriū cōmendauit eo mō vt intelligam⁹ nihil aliud esse xp̄i baptismū nisi moꝛtis xp̄i similitudinē. nihil aūt aliud moꝛtē xp̄i crucifixi: nisi remissionis pcti similitudinē. Ut quēadmodū in illo moꝛs vera facta est: sic in nobis vera remissio pctoꝝ. Et quēadmodū in illo vera resurrectio: sic ꝛ in nob vera iustificatio. Aīt igit [Quid ergo dicem⁹? permanebim⁹ in peccato vt gratia abundet?

¶ Dixerat enī supius. Ubi enī abūdauit pctm̄ superabūdauit ꝛ gr̄a. Et ideo questionē sibiipe pposuit. Utrū ppter abundantiā gr̄e cōsequendā in peccato sit pmanēdū? Sed rn̄dit. Absit. Atqꝫ subiecit. [Si enī moꝛtui sum⁹ pctō quomodo viuem⁹ in eo?

Ex epla. ii. ad valētinū de gr̄a ꝛ libero arbitrio.

¶ Nihil dici potuit breuiꝰ ꝛ melius. Quid enī nobis gr̄a dei vtili⁹ cōfert in hoc p̄nti seculo maligno nisi moꝛiamur pctō? Ac p hoc ipi gr̄e inuenieꝝ migrat⁹: q̄ ppter illā vult viuere in pctō p quā moꝛimur pctō. Deide vt oñderet moꝛtuos nos eē pctō [An ignoꝛatis (inq̄t) qm̄ quicūqꝫ baptizati sum⁹ in xp̄o Jesu: in moꝛte ipsius baptizati sumus?]

¶ Si g̃ hinc ostendimur moꝛtui esse pctō q̄ i moꝛte ipsius xp̄i baptizati sum⁹: pfecto ꝛ paruuli qui baptizanꝰ in xp̄o pctō moꝛiunꝰ: q̄ in moꝛte ipius

A baptizanꝰ. Nullo aūt excepto dictū est. Quicunqꝫ ergo baptizati sum⁹ in xp̄o Jesu: in moꝛte ipi⁹ baptisati sum⁹. Et ideo dictū est vt pbaret moꝛtuos nos esse pctō. Cui aūt pctō puuli renascēdo moꝛiunꝰ: nisi quod nascendo traxerunt? Ac per hoc etiam ad ipsos pertinet quod sequitur dicens.

[Consepulti enī sumus illi p baptismū in moꝛtem vt quēadmodū surrexit xp̄s a moꝛtuis p gloriā patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. ꝛc. Usqꝫ dū ait: q̄ enī moꝛtu⁹ est pctō moꝛtuus est semel: q̄ aūt viuit: viuit deo. Ita ꝛ vos existimate vos moꝛtuos esse pctō: viuere aūt deo in chriſto Jesu.]

¶ Hinc enī pbare ceperat non esse nobis pmanēdū in pctō vt gr̄a abundet: ꝛ dixerat. Si moꝛtui sumus pctō: quō viuemus in eo? Atqꝫ vt ostenderet nos moꝛtuos esse pctō: subiecerat. An ignoꝛatis q̄ quicūqꝫ baptizati sum⁹ in xp̄o Jesu in moꝛte ipsius baptizati sum⁹? Sic itaqꝫ locū istū clausit vt cepit. Moꝛtē quippe xp̄i sic insinuauit: vt etiā ipsum moꝛtuū diceret esse pctō. Cui pctō nisi carni i qua erat non pctm̄ sed similitudo pcti: ꝛ ideo noīe appellata pcti? Baptizatis itaqꝫ in moꝛte xp̄i in qua nō solū maioꝛes verū etiā ꝛ paruuli baptizantur: ait. Sic ꝛ vos. i. quēadmodū xp̄s: sic ꝛ vos existimate vos moꝛtuos esse pctō: viuere aūt deo in xp̄o Jesu. Quicd̄ igit gestū est in cruce xp̄i: in sepultura: in resurrectiōe tertia die: in ascēsiōe in celū: ꝛ sessione ad dexterā p̄is: ita gestū est: vt his rebus non mystice tm̄ dictis sed etiā gestis pfigureꝝ vita xp̄iana que hic geriꝝ. Nam ppter ei⁹ crucem dictum est. Qui aūt Jesu xp̄i sunt: carnē suaꝫ crucifixerūt cum passionib⁹ ꝛ cōcupiscētijs. Ppter sepulturā. Consepulti enī sumus cū xp̄o per baptismū in moꝛtē. Propter resurrectionē: vt quēadmodū xp̄s resurrexit a moꝛtuis p gloriā patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. Propt ascēsionē in celū. sessionēqꝫ ad dexterā patris. Si aūt surrexistis cum xp̄o q̄ sursum sunt q̄rite vbi xp̄s ē in dextera dei sedēs. Que sursum sunt sapite: non q̄ sup terrā. Moꝛtui enī estis ꝛ vita vr̄a absconditа est cū chriſto in deo. Interioꝛis enī hois nostri sacramēto data est vox illa ptinēs ad moꝛtem aie nostre significandā: non solū in psalmo verū etiā i cruce. Deus me⁹. deus meus. vt quid dereliquisti me? Cui voci congruit apostolus dicens. [Scientes q̄ vetus homo noster simul crucifix⁹ ē vt euacuet coꝛpus pcti ꝛ vltra nō seruiam⁹ pctō]

Colo. iii.

Ex libro de trinitate. iiii

Matḥ. xxvii

¶ Crucifixio quippe interioꝛis hois pēitētie doꝛes intelligunt ꝛ ptinētie quidā salubꝛis cruciatus. Per quā moꝛtē moꝛs impietatis pimit: in q̄ nos non relinq̄t deus. Et ideo p talē crucē euacuatur coꝛpus pcti: vt iam non exhibeam⁹ membꝛa nr̄a arma iniqtatis pctō. Quia ꝛ interioꝛ hō si vtiqꝫ renouaꝝ de die in diē: pfecto vet⁹ est anteqꝫ renouet. Intus nāqꝫ agit q̄ idem apl's dicit. Exuite vos veterē hoiem ꝛ induite nouū. Quod ita cōsequenꝰ exponit. Quapꝛopter deponētes mēdacium loq̄mini veritatē. Ubi aūt deponit mendaciū nisi int⁹: vt habitet in monte sctō dei. q̄ loquit veritatē in coꝛde suo?

Crucifixio interioris hois q̄d sit

Ephe. iiii.

¶ Quod enī moꝛtu⁹ est pctō: moꝛtu⁹ est semel. q̄ō aūt viuit: viuit deo. Ita ꝛ vos existimate vos moꝛtuos quidē esse pctō: viuētes aūt deo in xp̄o Jesu Hoc est sacramentū in q̄ hi q̄ baptizanꝰ vite veteris experiunꝰ occasum ꝛ noue exoꝛdiunꝰ ingressū Ūñ idē dicit. Cōsepulti ergo illi sum⁹ p baptismū in moꝛtē: vt quēadmodū resurrexit xp̄s a moꝛtuis sic ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. Per hoc sacramentū agnoscam⁹ nos ꝛ pctō moꝛtuos esse cū xp̄o: ꝛ iustitie viuere in xp̄o. In cruce doloꝛ est cōfessoꝝ. In sepultura requies absolutoꝝ. In resurrectione vita iustoꝝ.

Ex sermōe d resurrectiōe domini.

[Non ergo regnet pctm̄ in vr̄o moꝛtali coꝛpe ad obediendū desideꝛijs eius: neqꝫ exhibeatis membꝛa vestra arma iniquitatis peccato.

¶ Non ait non sit: sed non regnet cū dn̄o pctm̄ necesse est esse in mēbꝛis tuis saltē illi regnū auferaꝝ non fiat q̄ iubet. Surgit ira: noli dare ire linguaꝫ ad maledicendū: noli dare ire manū aut pedē ad feriendū. Non surgeret ira ista irrōnabil⁹: nisi peccatū esset in mēbꝛis. Sed tolle illi regnū: non habeat arma vñ cōtra te pugnet. Discet etiā non surgere cū arma non cepit inuenire. Non exhibeatis membꝛa vestra arma iniqtatis pctō. Alioqn toti captiui eritis: ꝛ nō erit dicere mēte seruio legi dei. [Cū enī essetis serui peccati: liberi fuist⁹ iustitie.]

Ex tract. euāgelij⁹m toh. xli.

Regni pcti phibitio.

¶ Liberū arbitriū vsqꝫadeo in pctoꝛe non periit: vt p ipm peccent maxie oēs q̄ cum delectatōe peccent ꝛ amoꝛe pcti: ꝛ eis placet q̄ō eis libet. Unde ꝛ apl's cum essetis (inq̄t) serui pcti: liberi fuistis iustitie. Ecce ostendunt etiam pctō minime potuisse nisi alia libertate seruire. Liberi ergo a iustitia non sunt: nisi arbitrio libertatis. Liberi aūt a pctō non fiūt: nisi gr̄a saluatoꝛis. Propter q̄ō admirabilis doctoꝛ etiā verba ipa discreuit. Cum enī serui essetis (inq̄t) pcti: liberi fuistis iustitie. Quē ergo tunc fructū habuistis in his in q̄bus nunc eruꝫbescitis? Nam finis illoꝝ moꝛs est.

Ex libro ad bonifacium papam. Libeꝝ arbitrium in peccatoꝛe nō omnino perijt.

[Nunc aūt liberati a pctō: serui aūt facti deo: habetis fructū in sctificationē: finē vero vitā eternā]

Christiāi vita christi gestꝰ cō figurari debet.

Galla. v.

A Liber ⁊ liberatos differunt. Joh̄ā. viii.

Bonū vel le hō sine ōi auxilio nō potest.

Joh̄an. xv.

Ex libro enchiridion

Gr̄a pgr̄a reddit saluatis.

¶Liberos dixit iustitie: non liberatos. A pctō autē non liberos: ne sibi hoc tribuerēt. sed vigilātissime maluit dicere liberatos: referēs hoc ad illā dn̄i sn̄iam. Si vos filius liberauerit: tūc veri liberi eritis. Sed hec volūtas q̄ libera est in malis q⁹ delectat malis. ideo libera in bonis nō est: q⁹ liberata non est. Non potest hō boni aliq̄d velle nisi adiuuet ab eo qui malū non potest velle. Liberos dicimus ad faciēda opa pietatis eos q̄bus idem dicit ap̄l's. Nūc aūt liberati a pctō: seruī autē facti deo: habetis fructū vestrū in sanctificationē: finē vero vitā eternā. Hunc in sanctificationē fructū: q̄ fructus ꝓculdubio charitas est: atq̄ opa eius nullo mō habere possem⁹ a nobis: sed habem⁹ p spm̄ sanctū q̄ datus est nobis. De ipo quippe fructu loquebat magr̄ deus: qui palmitib⁹ in se manētib⁹ dicebat. sine me nihil potestis facere. Ut ⁊ ipsam vitā eternā que certe merces est opex bonox gratiam dei appellat apostolus. [Stipendiū (inq̄t) pctī mors. Gr̄a aūt dei vita eterna i xp̄o ieſu dn̄o nr̄o]

¶Stipendiū pro ope malitie debitū reddit: non donat. Jdeo dixit. Stipendiū pctī mors. vt mortem pctō non īmerito illatā sed debitā demonstraret. Gr̄a vero nisi gratis est: gr̄a non est. Intelligēdū est igit etiam ipa hois bona merita esse dei munera. Quibus cum vita eterna redditur: quid nisi gratia pro gratia redditur?

Capitulum. vii

Ignoratis fratres (scientib⁹ enī legem loquor) quia lex in homine dominatur quāto tēpore viuit

¶Usq̄ ad eum locū in quo scriptū est. Viuificauit ⁊ mortalia corpa vestra p inhabitantem spīritum eius in vobis.

Ex libro q̄sti onū. lxxxiii.

Apostolus in hac similitudine in q̄ de viro ⁊ muliere loquit. q̄m mulier tenet lege viri: tria q̄dā p̄sideranda cōmēdat. mulierē. virū ⁊ legē. mulierē sc̄z subiugatā viro p vinculū legis. Quo vinculo morte viri liberatur vt cui vult nubat. Sic enim dicit.

Mulier enī sub viro: viuo marito iuncta est legi. Si aūt mortu⁹ fuerit vir ei⁹ euacuata est a lege viri. Jgit viuente viro: vocabit adultera si fuerit cū viro altero. Si aūt mortuus fuerit vir eius liberata est a lege: vt non sit adultera si fuerit cum alio viro.

Hoc vsq̄ similitudo est. Deinde incipit rem loq̄: cui explanāde ac ꝓbande similitudinē induxit: in q̄ etiā re. tria similit attēdenda sunt. hō. pctm̄. lex. Tamdiu enī dicit esse sub lege hoiem: q̄diu viuit pctō. quēadmodū mulier tādiu sub lege viri est q̄diu viuit vir. Hoc aūt pctm̄ hic intelligendū est q̄ō accessit p legē. Quod pctm̄ dicit supra modū esse. q̄m iam cum appareat esse pctm̄ tñ adiuncta ꝑuaricatiōe

Roma. iiii. cumulat. Ubi enī non est lex: nec ꝑuaricatio. Et ꝫ est quod dicit. vt fiat supra modū pctō: aut pctm̄ p mandatū. Quapropter legē q̄uis a peccādo p̄hibeat: non tñ sic dicit data: vt liberaret a pctō sc̄z vt demōstraret pctm̄. Cui seruiēs aīa debet se ad

Roma. iii. gr̄am liberatoris ꝑuertere vt a pctō liberet. Per legem enī cognitio pcti. Et alio loco dicit. Sc̄z peccatū vt appareat pctm̄ p bonū mihi operatum est mortē. Ubi enī non est gr̄a liberatoris: auget peccandi desideriū ꝓhibitio pctōx. Quod quidē ad hoc vtile est: vt sentiat aīa seipam non sufficere ad extrahendū se de seruitute pctī: atq̄ hoc mō detumescēte atq̄ extincta oīm supbia subdat liberatori suo: sincerit q̄ hō dicat: Adhesit aīa mea post te. Quod ē iam nō esse sub lege pctī sc̄z in lege iustitie.

Lex pctī autē dicit: non q⁹ lex ipsa pctm̄ est: sed q⁹ pctōribus imponit. Jdeo etiā lex mortis dicit: q⁹ stipēdiū pctī mors. Acule⁹ mortis: pctm̄. virt⁹ aūt pctī lex. Peccādo enī ad mortem labimur. Ubi ementius enī peccam⁹ lege ꝓhibēte q̄si nulla lege ꝓhiberemur. Accedēte aūt gr̄a id ipm̄ q⁹ lex onerose iusserat iam sine onere ac libētissime īplem⁹.

Lex ergo pctī ac mortis. i. que īmposita est peccātibus atq̄ morientib⁹: iubet tm̄ ne cōcupiscam⁹: et tm̄ cōcupiscim⁹. Lex aūt spūs vite q̄ ptinet ad gratiā ⁊ liberat a lege pctī ⁊ mortis: facit vt non cōcupiscamus ⁊ impleam⁹ iussa legis. nō iam serui legis p timorē: sed amici p charitatē ⁊ serui iustitie. Ubi illa lex ꝓmulgata est. iustitie aūt non seruilit: sed liberaliter seruiendū. i. charitate poti⁹ q̄m timore. Jdeoq̄ verissime dictū ē. legē ergo euacuam⁹ p fidem? Absit. Sed legē statuim⁹. Hoc enī efficit fides q̄ō lex iubet. Statuit ergo lex p fidē. Que fides si non sit: iubet tantū lex ⁊ non implētes iussa reos tenet vt eos gemētes ⁊ non valētes implere que iussa sunt ad gr̄am liberatoris aliq̄n cōuertat.

¶Cum ergo tria quedā in illa similitudīe videam⁹. mulierē. virū. ⁊ legē. Et rursum in hac re ꝓpk quā similitudo adhibita est tua. aīam. peccatū ⁊ legem. Hoc solū hic diuersum est. q̄ō in illa similitudine vir morit: vt nubat mulier cui volet ⁊ a lege viri soluat. hic aūt ipsa aīa morit pctō vt nubat xp̄o. ¶Cum aūt morit pctō. morit etiam legi peccati.

Jtaq̄ (ait) fratres mei ⁊ vos mortui estis legi p corpus xp̄i: vt sitis alterius q̄ ex mortuis resurrexit: vt fructificem⁹ deo.

¶Cum enī essem⁹ in carne (inquit) id est carnalibus desideriis obstricti teneremur: passiones peccatox que p legē sunt operabantur in membris nostris vt fructum ferrent morti. Nunc aūtē soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur ita vt seruiam⁹ in nouitate spīritus ⁊ nō in vetustate littere.

Ecclīasti. vii Prohibitio pctī nisi ꝺ si adsit gr̄a auget ei⁹ desiderīū. ꝑs. lxii.

Lex pctī que sit ⁊ q̄re dicatur

Uctā concupiscentiā cum lex ꝓhibet: vbi non erat fides ⁊ ad cumulū peccatox ꝑuaricationis crimē adiectū est. q⁹ vbi non est lex nec ꝑuaricatio Has dicit passiones q̄ p legem sunt opatas in mēbris nr̄is vt fructū ferrēt morti. Sub istis passionib⁹ tanq̄ sub viro dñante agebat aīa anteq̄ veniret gr̄a p fidem. his ergo passionib⁹ morit q̄ iam seruit mente legi dei: q̄uis ipse passiōes nondū mortue sint q̄diu carne seruit legi pctī. Restat adhuc ergo aliquid ei q̄ est sub gratia: q⁹ eum non vincat nec captiuū ducat: donec mortificet totum quod consuetudine prava roboratum est.

Passionibus mortis quid est.

Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed pctm̄ non cognoui nisi p legem. Nam cōcupiscentiā nesciebā: nisi lex diceret: non cōcupiscas. Occasione

aũt accepta peccatũ p mandatũ operatum est in me oẽm concupiscentiam. Et paulo post. Adueniente (inq̃t) mandato peccatũ reuixit: ego aũt mortuꝰ sum. Et inuentũ mihi mandatũ quod erat in vitã: hoc esse ad mortem. Peccatũ enĩ occasione accepta. per mandatum fefellit me et per illud occidit. Itaq; lex quidem sctã: ⁊ mãdatũ sctũ ⁊ iustũ ⁊ bonũ. Quod ergo bonum est: mihi factum est mors? Absit. Sed peccatũ vt appareat peccatũ per bonũ operatũ est mihi mortem: vt fiat supra modũ peccãs peccatũ per mandatum

Mittimur ĩ vetitum.

Quod ergo ait mortuus sum: vult intelligi mortuũ me eẽ cognoui. Quia iam etiã ꝓuaricatiõe peccat q̃ videt p legẽ q̃d facere non debeat ⁊ tñ facit. Quod aũt ait rebellit me pctũ occasione accepta p mandatũ siue q̃ suasio delectatiõis ad peccandũ vehemẽtior est cũ adest ꝓhibitio. siue q̃ etiã si quid hõ fecerit scõm iussa legis si adhuc non sit fides q̃ in gratia est vult sibi retribuere non deo: ⁊ superbiendo plus peccat. Sequitur ergo ⁊ dicit.

Scimus aũt q̃ lex spiritalis est. ego aũt carnalis sum id est carni cõsentio venũdatus sub peccato.

¶ Id est peccans ꝓtecto temporaliũ voluptatũ.

Quod enim operor ignoro. Non eĩ q̃d volo bonum hoc ago: sed q̃d odi malum illud facio. Si autẽ q̃d nolo illud facio: cõsentio legi quoniã bona est. Nũc aũt iam non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatũ. Scio eĩ q̃ non habitat in me hoc est in carne mea bonum Nam velle adiacet mihi: perficere autẽ bonũ non inuenio. Non eĩ quod volo bonũ hoc facio: sed quod nolo malũ hoc ago. Si aũt quod nolo illud facio. iam nõ ego operor illud: sed quod habitat in me peccatũ. Inuenio igit̃ legem volenti mihi facere bonũ. quoniã mihi malũ adiacet. Cõdelector eĩ legi dei scõm interiorẽ hominẽ. Video aũt aliã legem in membris meis repugnantẽ legi mentis mee ⁊ captiuantẽ me in lege peccati que est in membris meis.

Matthe. xxv Quare deus dicit se non nosce peccatores.

Id est non agnosco in ꝓceptis veritatis vbi est vera scientia. Scõm hanc locutionẽ dicit dñs peccatoribꝰ. Nõ noui vos Non enĩ eũ aliquid latet. sed q̃ peccata non inueniunt̃ in regulis ꝓceptoꝝ q̃s habet veritas: ideo ipa veritas pctõribꝰ dicit. nõ noui vos Sicut enĩ tenebre oculis non videdo: ita pctã mẽte ignorãdo sentiunt̃. Ex ista locutione dictũ arbitror in psalmis. Delicta q̃s intelligit? Imploret ergo auxiliũ qui sic positus est: ⁊ nouerit suum fuisse quod cecidit: non suum esse quod surgit.

Miser (inquit) ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei p Jesum xp̃m dñm nostrũ. Igit̃ ego ipse mẽte seruio legi dei: carne autem legi peccati. Capitulum. viij.

Nihil ergo nunc dãnationis est his q̃ sunt in christo Jesu q̃ non scõm carnem ambulant. Lex enĩ spiritꝰ vite in christo Jesu liberauit me a lege peccati ⁊ mortis. Quod enĩ impossibile erat legis in quo infirmabat̃ p carnem.

Id est p desideria carnalia. Jdeo enim non implebat̃ lex: q̃ ipius iustitie nondũ erat charitas q̃ dilectione teneret interiora mẽtis: ne ad peccatũ delectatione rerũ corporaliũ traheret. Ergo infirmabat̃ lex p carnem id est nõ efficiebat iustos deditos carni.

Quare caro xp̃i dicitur esse similis carni pcti.

Sed deus filium suũ misit in similitudinem carnis peccati.

¶ Non enĩ caro pcti erat que non carnali delectatione nata erat. Sed tñ inerat in ea similitudo carnis pcti: q̃ mortalis caro erat. Mortẽ aũt non meruit Adam nisi peccando. Sed q̃d fecit deꝰ?

De peccato damnauit pctũ in carne.

¶ Jdest suscipiẽdo carnẽ hois peccatoris ⁊ docẽdo quẽadmodũ viuerem⁹. pctũ in ipsa carne dãnauit: vt eternoꝝ charitate spũs flagrãs non duceret captiuus in consensionem libidinis.

Ut iustitia (inquit) legis impleretur in nobis qui non scõm carnem ambulamus sed scõm spiritum.

¶ Itaq; ꝓcepta legis p charitatẽ impleta sunt: q̃ p timorem non poterant.

Qui enĩ scõm carnem sunt: que carnis sunt sapiunt.

Sapere ea q̃ sunt carnis.

¶ Jdest carnalia p sũmis bonis concupiscunt.

Qui aũt scõm spiritum: que sunt spiritꝰ sentiunt. Prudentia enĩ carnis mors. Prudẽtia aũt spiritus vita et pax: quia prudentia carnis inimica in deum.

¶ Ipse ostendit cur dixerit inimica: ne q̃s putaret ex aduerso aliud venire ꝓncipium. Subiungit enim ⁊ dicit.

Lege enĩ dei nõ est subiecta: nec enĩ põt.

Inimicus esse deo.

Ergo facere cõtra legẽ hoc est inimicũ esse in deũ. nõ q̃ deo aliq̃d nocere põt: sed sibi nocet q̃squis resistit voluntati dei. Hoc est enĩ aduersus stimulũ calces mittere. vt Paulo apl̃o cum adhuc ecclesiam p sequeret: diuinitus dictũ est. Sic aũt dictũ est. legi dei non est subiecta. nec enĩ põt tanq̃ si diceret. Nix nõ calefacit nec enim potest. Quãdiu enĩ nix est: non calefacit: sed resolui põt ⁊ feruere vt calefaciat. Sed cum hoc facit: iam nix non est. Sic et prudẽtia carnis dicit̃: cum aia p magnis bonis tẽporalia bona cõcupiscit. Quãdiu enĩ appetitꝰ talꝰ inest aĩe legi dei subiecta esse non põt: id est nõ põt implere que lex iubet. Sed si spiritalia bona desiderare cepit ⁊ tpalia ptemnere: desinet carnis esse

Prudentia carnis que sit.

H

prudentia ꝛ spūi non resistet. Eadem quippe anīma cū inferiora appetit: prudentiā carnis habere dicit cum superiora prudentiā spūs. non qꝫ prudentia carnis substātia est qua induit aīa vel exuit: sꝫ ipius aīe affectio que oīno esse desinet cum se totā ad superna conuerterit.

Prudentia carnis vel pirit⁹ ei⁹ q̄ vel q̄ sit.

Qui aūt in carne sunt (inquit) deo placere non possunt.

¶ Id est q̄ voluptatibus carnis acquiescant. Ne quis enī de his dictū putaret q̄ de hac vita nondū excesserunt: oportunissime subiunxit.

Vos aūt nō estis in carne sed in spiritu.

¶ Utiꝫ in hac vita adhuc constitutis loquit. In spiritu enī erant. quia in hac fide ꝛ spe ꝛ charitate spiritalium rerum acquiescebant.

Si tamē (inqt) spūs dei habitat i vobis Si q̄s autē spiritū christi non habet: hic non est eius. Si aūt christus habitat in vobis: corpus q̄dem mortuū est ꝓpter pctm̄. spūs autē vita est ꝓpter iustitiam Si ergo spūs eius qui suscitauit Jesum ex mortuis habitat i vobis: qui suscitauit Jesum christum a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpora vestra ꝓ inhabitantem spiritum eius in vobis.

Gradus p fectiōis in homine.

Primus. Secūdus Tertius. Quartus.

Jc ꝛ de resurrectiōe corpis euidētissimū testimoniū. His gradib⁹ hoīem p̄fecto nulla substātia inuenit malū. Ne q̄ lex mala est q̄ ostendit hoī in quibus pctō̄ꝫ vinculis iaceat vt ꝓ fidē implorato liberatoris auxilio: ꝛ solui ꝛ erigi ꝛ firmissime ꝓstitui mereat. In p̄ma ergo actiōe que est ante legē: nulla pugna est cū voluptatib⁹ hui⁹ seculi. In scōa que sub lege est pugnam⁹: sed vincimur. In tertia pugnam⁹ ꝛ vincim⁹. In q̄rta non pugnam⁹: sed perfecta ꝛ eterna pace reqescimus. Subiugat enī nobis quod inferi⁹ nr̄m est. Quod ꝓpterea nō subiugabat: quia superiorē nobis deseruieramus deum.

Item lectionis eiusdem explanatio.

[Cum enī essemus in carne (ait apl̄us:) passiones pctō̄ꝫ que ꝓ legē sunt operabant in membris nostris vt fructum ferrent morti]

Et ꝓmōe in hāc lectionē.

¶ Hic p̄mo q̄ non intelligētibus p̄mū ꝛ grāde p̄culū est: videt apl̄s reprehendere ꝛ culpare legē dei Dicit aliq̄s. Absit ꝫ ab aīmo q̄lisc̄uq̄ xp̄iāi. Quis ꝫ vel insan⁹ audeat de apl̄o suspicari? Et tñ frēs mei ꝫba ista male intellecta fomitē insanie furoris manicheoꝫ sūministrauerūt. Manichei enī legē dei ꝓ moysen datā dicūt. non a deo datā: ꝛ eā euāgelio ꝓtrariā esse ꝓtendūt. Et q̄n cum eis agit: in his testimonijs apl̄i Pauli quē non intelligūt cōuincere conant. Quid dicā catholicos non intelligētes ꝛ non poti⁹ negligētes? Non est multū si q̄s velit esse diligēs: post calūnias ab heretico auditas saltē ꝓsiderare in codice circūstantiā lectiōis. Qꝫ si fecerit: ibi mox inueniet vñ aduersariū loq̄cē puincat. vñ hostes legis rebellesc̄ ꝓsternat Et si enī tard⁹ est ad intelligēda verba apl̄i: manifesta ibi laus expressa est legis dei. Cum essemus in carne ait. passiones pctō̄ꝫ que ꝓ legē sunt. hiciam manicheꝰ erigit ceruicē ꝛ exaltat cornua. impetit te: facit impetū. Ecce (inqt) passiones pctō̄ꝫ que per legem sunt. Quō bona lex est. ꝓ quā sunt in nobis passiones pctō̄ꝫ ꝛ opant in mēbris nr̄is: vt fructū ferant morti? Lege aliquātū ꝓgredere. totum audi patient: et si non intelligent. Hoc enī q̄ ait passiones pctō̄ꝫ que ꝓ legē sunt opabant in membris nr̄is: multū est vt intelligas. Sed ꝓpus esto me cū legis laudatore: ꝛ tūc fieri mereberis intellector Clausum cor habes: ꝛ clauē accusas? Ecce interi q̄ non intellexim⁹ paululū seponam⁹ vt ad laudē legis q̄ apta est veniam⁹ Passiones (inqt) pctō̄ꝫ q̄ ꝓ legē sunt opabant in mēbris nr̄is: vt fructū ferrēt morti. [Nunc ergo soluti sum⁹ a lege mort⁹. in qua tenebamur: ita vt seruiam⁹ in nouitate spiritus ꝛ non in vetustate littere.]

¶ Adhuc legē videt arguere. culpare improbare detestari: sed non intelligētib⁹. Vidit hoc ipe sensit se non intelligi. ꝛ cōtra verboꝫ obscuritatē suorum cogitatiōes hoīm cōmoueri. Sensit q̄d possis cōtradicere: ꝛ ꝓ hoc voluit dicere: vt tu non inuenias quod possis dicere. Quid ergo dicem⁹. (inquit)? Hoc sequit. Quid ergo dicemus?

[Lex peccatum est? Absit.

¶ Uno verbo legē soluit. Legis accusatorē damnauit. Auctoritatē apl̄i contra me ꝓferebas o manichee? Si apl̄i sequebaris auctoritatē: appende verbū ꝛ cape inde cōsiliū. Audi/lex pctm̄ est? Absit. audi absit. Quid ergo dicem⁹? Quia dixi passiones pctō̄ꝫ que ꝓ legē sunt opabant in membris nostris vt fructū ferrēt morti. qꝫ dixi euacuati sumus a lege mortis in qua detinebamur. qꝫ dixi seruiam⁹ in nouitate spūs ꝛ non in vetustate littere. Lex peccatum est? Absit vt sit peccatum.

Aliter solutio.

[Sed pctm̄ non cognoui nisi per legem. Nam cōcupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non cōcupisces]

¶ Jam modo te interrogo manichee: respōde mihi. Mala est lex q̄ dicit non concupisces? Hoc nec luxuriosus mihi ꝛ nequā aliquis responderet Et enī ipi hoī es flagitiosi q̄ñ reprehēdunt: erubescūt. ꝛ q̄n do sunt inter castos lasciuire non audēt. Concupiscentiā nesciebam nisi lex diceret. non cōcupisces Jbam enī post cōcupiscentiā meam: ꝛ qua trahebat currebā: eiusc̄ illecebras blandas ꝛ ex carnali suauitate iocūdas magnā felicitatē arbitrabar.

Malū non dicūt legē esse malā.

Procedit lex dei ꝛ dicit. non cōcupisces. Ille homo q̄ putabat magnū bonum esse magnāc̄ felicitatē existimabat ea q̄ posset sue cōcupiscentie non negare seq̄ qua trahit audit. non cōcupisces et cognoscit esse peccatū. Lex dicit homo audiuit. deo credidit. pctm̄ suū vidit. Quod bonū putabat malum esse cognouit. Voluit frenare cōcupiscentiā: non ire post eam. Strinxit se conatus est. vict⁹ est Qui fuit ante ignar⁹ malorum suorū fact⁹ est doctus ꝛ quod pei⁹ est/victus. Cepit esse non solum peccator: sed etiā preuaricator. Pctor enī et antea erat. Sed ante legē audiret peccatorē se esse nesciebat. Dum audiuit peccatū vidit. Conat⁹ est vincere: superatus atc̄ prostrat⁹ est: factus est ꝛ legis ꝓuaricator qui fuit ante nescius peccator. Hoc dicit apostolus.

Cognitio peccatum aggrauat.

[Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiā.]

¶ Minor erat cōcupiscentia quādo ante legem securus peccabas. Nunc aūt oppositis tibi obicib⁹ legis: fluuius cōcupiscentie frenat⁹ est: non siccatus. Que te ducebat obicib⁹ nullis: obruit te obicibus ruptis. Cōcupiscentia tua minor erat quādo tuā mouebat libidinē. Omis est quādo transcēdit legem. Vis nosse c̄ magna sit? Vide quo erupit.

D

G

Non cõcupisces. Non homo dixit. deus dixit. Sz qd facies o hõ? Ideo non vicisti qz de tuo psumpsisti. Intẽde ergo nũc verba supioza q̃ videbant obscura. Cũ em̃ essem⁹ in carne. Quid est essemus i carne? Presumerem⁹ de carne. Nõ em̃ q̃ loquit apl's iam exierat de ista carne: aut eis loq̃bat que iam exierãt de ista carne. Nam vtiq; adhuc et qui loquebat̃ ꝛ q̃bus loq̃batur in carne erãt. Quid est ergo cũ essem⁹ in carne: nisi cũ de carne p̃sumeremus hoc est de nobis consideremꝰ? Hoi enī dictũ est: ꝛ de hoibus dictũ est. Videbit ois caro salutare dei. Quid est videbit ois caro: nisi videbit oñis hõ? Ergo cum essem⁹ in carne. i. in cõcupiscentijs carnis versaremur ibiq; totã spem nr̃am tanq; in nobis ponerem⁹ passiones pctõꝝ que p legẽ sunt opabant̃ in membris nr̃is: aucte sunt enī que p legem sunt phibendo enī fecerũt legis p̃uaricatorẽ qz ille q̃ p̃uaricator est factus: deũ non habuit adiutorẽ: opabant̃ ergo in mẽbris nr̃is vt fructũ ferrẽt. Cui nisi morti? Si dãnand⁹ erat pctor: quam spem habet p̃uaricator? Ergo o hõ vicit te pcupiscẽtia tua. Vicit qz in malo loco te inuẽit. Inuenit te in carne ideo vicit. Migra de carne tua. Dixi nõ vt moriaris. Immo audeo dicere dixi vt moriar̃. Si mortui estis. cum xp̃o q̃ sursum sunt q̃rite. In carne viuẽs noli esse in carne. Dis caro fenũ: verbũ dñi manet in eternũ. Dñs fiat refugiũ tuũ. turris fortitudis a facie inimici. Moli ergo esse in carne. In spũ esto. Quid est in spũ esto? In deo spem pone. Nã si posueris in ipo spũ quo hõ es: itex spiritus tuꝰ in carnẽ relabit̃. qz non dediſti eũ illi a q̃ suspendat̃. Non sꝑtinet si non ꝑtinet. Moli remanere in te. Trãscende ꝛ te i illo pone q̃ fecit te. Nã si in te spem habueris: accepta lege p̃uaricator er̃ Inueniet te hostis nudũ refugio. iuadat te: ne fortẽ rapiat vt leo et non est qui eruat.

Ecce.xiiii: Esse i carne. Luce.iij. Esse i spũ.

[Sine lege enim peccatũ mortuum est.]

¶ Quid est mortuũ est? Latet. non apparet omnino. tanq; sepultum ignoratur.

[Aduenīente aũt mandato peccatũ reuixit.]

¶ Quid est reuixit? Apparere cepit. sentiri cepit. rebellare aduersus me cepit.

[Ego autem mortuus sum.]

¶ Quid est mortuus sum? Preuaricator fact⁹ sũ

[Et inuentũ est mihi mandatũ qđ erat in vitam.]

¶ Videte qz lex laudat̃. Qualis enī vita est. nõ cupiscere. O vita dulcis. Dulcis est: q̃si voluptas cõcupiscẽtie. Verũ est. Nec eam hoies sequerentur nisi dulcis esset. Theatr̃. spectaculũ. meretrix lasciua. turpissiã cantilena. dulcia sunt ista cõcupiscẽtie. Dulcia plane. suauia. delectabilia. Sed narrauerũt mihi iniq; delectatiões. Suauia sunt. dulcia sunt. delectabilia sunt. Sed audi meliora. Narrauerũt mihi iniusti delectatiões. sed nõ sicut lex tua dñe. Felix aĩa q̃ huiusmodi delectatiõibus obstrepit̃: vbi turpitudine nulla inq̃nat̃ ꝛ veritat̃ serenitate purgat̃. Qñ aũt delectat lex dei: ꝛ sic delectat vt oẽs lasciue delectatiões vincant̃. non sibi arroget ista delectationẽ. Dñs dabit suauitatem. Quid dicam dñe? Da mihi illã suauitatẽ vel illã. Suauis es dñe ꝛ in tua suauitate doce me iustificatiões tuas. In tua suauitate doce me: et doces me. Tũc disco vt faciã si i tua suauitate doceas me Cetex q̃diu blandit̃ iniq̃tas ꝛ dulc̃ est iniquitas amara est veritas. In tua suauitate doce me. Suauis sit veritas. dulcedo ptemnat̃ iniq̃tatis. Multo est melior ꝛ suauior veritas. Sed sanis suauis ẽ panis. Ergo vt eius panẽ quem laudas cũ suauitate. id est cũ sanitate mãduces: dic illi. Ego dixi dñe miserere mei. sana animam meam quia peccaui tibi. Ergo (inquit.)

Cõcupiscibilia dulcia sunt in iquis. Delectationes spũales dulces iustis. ps.xl.

[Inuentũ est mihi mandatum quod erat ad vitã: hoc esse ad mortem]

¶ Erat enī antea sibi ignotus pctor. fact⁹ est manifestus p̃uaricator. Ecce inuentũ est illi in mortẽ quod erat in vitã. Occasione aũt accepta pctũ p mandatũ fefellit. ꝛ p illud occidit. Gladio quẽ por tabas te ĩimic⁹ occidit. Armis tuis te vicit. Armis tuis te interemit. Recipe mandatũ. Scito esse arma. non q̃bus te occidat: sed q̃bus a te occidat̃ inimic⁹. Sed noli p̃sumere de virib⁹ tuis. Vide paruũ Dauid: cõtra ingentẽ goliam sed in noie dñi p̃sumentẽ. Tu venis (inq̃t) ad me cũ clipeo ꝛ lãcea. ego in nomie dñi omnipotentis. Sic sic: aliter nõ omnino aliter non prosternitur inimicus. i. Re. xvii:

[Itaq; lex quidem sancta. ꝛ mandatum sanctum ꝛ iustum ꝛ bonum.]

¶ Munq̃d vberius laudari potest? Pauloante verbo illo qõ dixit. Absit: defenderat a crimĩe: nõ dũ laudauerat. Aliud est a crimĩe obiecto defendere: aliud ẽ debito pconio p̃dicare. Crimẽ obiectũ fuit. Quid q̃ dicem⁹? Lex pctũ ẽ? defẽsio. Absit. Vno xbo defẽdit veritas. qz magna ẽ apl'i defendẽtis auctoritas Quid diu defẽdat? Sufficiat: absit An vult̃ (inq̃t) exp̃imẽtũ ei⁹ accipe q̃ in me loquitur christus? Modo aũt itaq; lex quidem sancta ꝛ mandatum sanctum ꝛ iustum et bonum. Defendere a crimine nõ ẽ laudare. ij. Cor. xiii.

[Quod ergo bonũ est: mihi factũ ẽ mors? Absit.]

¶ Quia bonum non est mors.

[Sed peccatũ vt appareat peccatum. per bonum operatum est mihi mortem.]

¶ Mors non est lex. sed pctũ est mors. Jam dudũ aũt dixerat: sine lege peccatũ mortuũ est. Ubi vos admonuerã. qz mortuũ dixit. absconditũ est. latet. non appet. Modo videte q̃ vere ita dictum sit. Peccatũ (inquit) vt appeat peccatũ. nõ dixit vt sit. qz erat ꝛ quãdo non appebat pctũ. Quid est vt appeat pctũ? Quia cõcupiscentiã nesciebam: nisi lex diceret. non cõcupisces. Non ait pcupiscẽtiam non habebã: sed cõcupiscentiã nesciebã. Sic etiã hic non ait. vt sit pctũ. sed appareat peccatũ: p bonum mihi operatum est mortẽ. Quã mortẽ? H

[Ut fiat supra modũ peccãs. aut pctũ p mãdatũ]

¶ Quare super modũ? Quia iam ꝛ preuaricatio. Ubi enī lex non est nec preuaricatio est Roma.iiii.

[Et inuentũ est mihi mãdatũ quod erat ad vitã]

¶ Quid enī tam ptinẽs ad vitã q̃ non pcupisces?

[Hoc esse in mortẽ. Peccatum enī occasione accepta p mandatũ fefellit me: et p illud occidit.

¶ Cõcupiscentiã terruit: non extinxit. Fecit timorem pene nõ amorẽ iustitie. Quid ergo? Quid dubitam⁹ ad hoc datã esse legẽ vt inuẽiret se homo? Quãdo enī deus non p̃hibebat a malo: latebat se homo. Vires suas languidas non inuenit. nisi q̃n do legem prohibitionis accepit.

[Scimus (inquit) qz lex spiritalis est: ego aũt carnalis sum: venundatus sub pctõ. Qõ enī opor̃ non intelligo. Non enī qõ volo bonũ hoc ago: sed qõ odi malum: illud facio.]

¶ Forte q̃ ali⁹ est aliq̃s. Forte tu es. Aut tu es. aut ego sum. Si q̃ aliq̃s nr̃m est: ipm q̃si de ipo audiamus ꝛ nõ irati corrigam⁹ nos. Si aũt ipe est nõ sic itelligam⁹ qõ dixit. non qõ volo ago. Sz qõ odi illõ facio tãq; vellet esse cast⁹ ꝛ esset adult̃. aut vellet eẽ misericors ꝛ esset crudel̃. aut vellet esse pius et esset impi⁹. Sed ad quid? Volo non cõcupiscere:

et concupiſco. Lex inquit dixit. Non cõcupiſces. homo legẽ audiuit. viciũ agnouit. Bellũ indixit: captiuitatẽ inuenit. Sed forte aliqs hõ non apl's. Audi ipm apl'm confitentẽ nondũ ad tantã pfecti onẽ iuſtitie pueniſſe: quantã eſſe in angelis credi mus. Quoꝝ angeloꝝ equalitatẽ ſperam⁹ ſi ad qõ volum⁹ pueniamus. Quid enĩ aliud nobis pmiſit dñs ĩ reſurrectiõe vbi ait. In reſurrectiõe mortuorũ neqꝫ nubẽt neqꝫ vxores ducẽt? Non enĩ incipi ent mori: ſed erũt equales angelis dei. Dicit ergo aliqs. Et tu vñ ſcis qꝛ Paulus apl's angeli iuſtiti am ꝛ pfectionẽ nondũ habebat? Non facio iniuriã apl'o. qꝛ de apoſtolo. non credo: niſi apl'o. Aliũ te ſtem non q̃ro ſuſpicantẽ non curo. Dic mihi ſancte apl'e de teipo loqueris? Dic vbi dixiſti non qõ vo lo ago: ſed qõ odi illud facio. Exiſtũt qui dicant: qõ aliũ neſcio quẽ in te tranſfigur aueris: laborantem: deficientẽ. victuz: captiuũ. Tu mihi dic de te Vbi nemo dubitat. qꝛ loqueris de te. Fratres ait apl's. Ego meipm nondũ arbitroꝛ apprehendiſſe Et quid facis? Vnũ autẽ. Que retro oblit⁹: in ea que ante ſunt extent⁹: ſcõm intentionẽ nondũ pfectionẽ. Scõm intentionẽ ſequoꝛ ad palmã ſupernẽ vocationis dei in xpo Jeſu. Supꝛa iam dixerat. non qꝛ iam acceperim aut pfect⁹ ſim. Adhuc contra dicit ꝛ dicit. Dicebat iſta apl's. qꝛ nondum puenerat ad imortalitatẽ: non qꝛ nondũ puenerat ad iuſtitie pfectionem. Jam ergo tã iuſtus erat q̃ſ ſunt angeli: ſed nondũ imortalis ſicut ſunt angeli. Sic inquiũt ſic eſt pꝛſus. Modo dixiſti. tam erat iuſtus q̃ſ ſunt angeli. ſed nondum immortalis ſicut ſunt angeli. Ergo pfectionẽ iuſtitie iam tenebat. ſed ſequẽdo palmã ſupnã imortalitatis quere bat. Dic nobis ſancte apl'e aliũ aliquẽ manifeſtiorem locũ: non vbi queris imortalitatẽ: ſed vbi cõfiteris infirmitatẽ. Et hic iam ſuſurrat. iam cõtra dicit. Videoꝛ mihi audire quozundã cogitatiões Et dicit mihi. Verũ eſt. Noui qđ dicturus es. cõfitet infirmitatẽ carnis: non mẽtis. Nam qs ignorat vtiqꝫ apl'm coꝛpoꝛe fuiſſe fragilẽ. fuiſſe mortalẽ ſicut dicit. habem⁹ theſaurũ iſtum in vaſis victilibus. Ipm audiam⁹: ne iniurioſi eſtimemur. In magnitudine reuelationũ meaꝝ apoſtolus dicit. ne extollar. Nempe hic agnoſcis apl'm habentem magnitudinẽ reuelationũ ꝛ timentẽ elationis ꝑcipitiũ. Vt ergo noueris. qꝛ ꝛ ipſe apl'us q̃ volebat alios ſaluos facere adhuc curat: vt noueris qꝛ et ipe adhuc curat: ſi magnipendis ipius honoꝛẽ audi qđ ei medic⁹ appoſuerit ad tumoꝛẽ. Audi non me: ipm aũt confitentẽ. vt ſentias docentẽ. Ecce iam poſſum dicere apl'o Paulo. Me extollar? ſancte apl'e. tu ne extollaris adhuc cauẽdũ eſt? Quid mihi (inqt) dicis tu: ꝛ audi. Audi qđ ſum: ꝛ noli altũ ſapere: ſed time. Audi quõ breuis agn⁹ ingrediat vbi aries ſic piclitat. In magnitudine inquit reuelationũ meaꝝ ne extollar: dat⁹ ẽ mihi ſtimul⁹ carnis mee angelus ſathane q̃ me colaphizet. Qualẽ tumoꝛẽ timuit qui moꝛdaciſſimũ epithẽa accepit. Jã g̃ mõ dic. qꝛ tanta in illo erat iuſtitia. quãta eſt in angelis ſctis. An forte ꝛ angelus ſctus i celo ne extollat accipit ſtimulũ angelũ ſathane a q̃ colaphiſet? Abſit hoc de angelis ſuſpicari. Hoies ſumus: apl'os ſãctos hoies agnoſcam⁹. vaſa electa: ſed adhuc fragilia: adhuc in carne pegrinãtes Ergo qñ rogauit dñm ter: vt ab illo iſte ſtimulus auferret: nec exaudit⁹ eſt ad voluntatẽ. quia exaudi tus eſt ad ſanitatẽ: forte non indecenter ipe loquitur vbi dicit. qꝛ lex ſpiritalis eſt: ego autẽ carnalis ſum. Ergo carnalis apl's quãdo alijs dicebat. vos q̃ ſpiritales eſtis inſtruite hmõi in ſpũ. Sed quid dixit ꝛ ipis ſpiritalib⁹ qui nondũ erant ſecuri. non erãt in pfectione celeſti angelica. nondũ in illi⁹ patrie ſecuritate ſed in hui⁹ pegrinatiõis ſollicitudine verſabãt? Quid eis dixit? Certe ſpiritales eos vocauit. Vos (inqt) q̃ ſpiritales eſtis: inſtruite huiuſmodi in ſpũ lenitatis intendẽs teipm ne ꝛ tu tẽteris. Ecce quẽ ſpiritalẽ iam appellauit timuit illi tẽtationis fragilitatẽ: vnde poſſit tentari ſpirital'. ꝛ ſi non ex mẽte: vtiqꝫ ex carne. Spiritalis enim qꝛ ſcõm ſpiritũ viuit. Adhuc aũt ex pte mortali carnalis. Jdẽ ſpiritalis idẽqꝫ carnalis. Ecce ſpirital'. Mente ſeruio legi dei. Ecce carnalis. Carne autẽ legi pcti. Jdẽ ergo ipe ꝛ ſpiritalis ꝛ carnalis. Jdẽ plane q̃diu hic vixit / ſic eſt. noli mirari. Quiſquis es q̃ carnalib⁹ cõcupiſcentijs cedis atqꝫ cõſentis. q eas vel bonas putas ad explendã libidinis ſatietatẽ. vel certe ſic vides malas vt eis tamẽ cedendo pſentias: ꝛ quo ducũt ſequaris: ꝛ oñia que ſuggerũt ppetres: totus carnalis es tu. Tu quiſqs talis es: tot⁹ carnalis es. Si aũt ꝛ cõcupiſcis qõ lex vetat: ſeruies tamẽ aliud / qõ item lex iubet. poſt cõcupiſcẽtias tuas non eas: ecce mortis ptentio nõ quod volo ago: ecce mortis ptẽtio. Scim⁹ qꝛ lex ſpiritalis eſt: ego aũt carnalis ſum. Sic apl's dicit ſcim⁹ qꝛ lex ſpiritalis eſt: ego aũt carnal's ſum. Mẽte enĩ ſpiritalis: coꝛpe aũt carnalis. Quãdo totus ſpiritalis? Cum ſeminat coꝛpus animale: ſurget coꝛp⁹ ſpiritale. Modo ergo quãdo feruet mortis cõtentio: non quod volo ago. ex pte ſpirital'. ex pte carnalis. Ex pte melioꝛi ſpiritalis. Ex pte inferioꝛi carnalis. Adhuc cõfligo nondũ vici. Magnum mihi eſt non vinci. Et ſi cõcupiſcentie non pſentio ꝛ poſt cõcupiſcentias meas non eo. tamen adhuc cõcupiſco. Et vtiqꝫ etiã in ipa parte ego ſum. non enĩ alius in mente ꝛ alius in carne. Sed quid?

[Jgitur ipſe ego]

Quia ego in mente. ego in carne. Non enĩ due nature contrarie: ſed ex vtroqꝫ vnus homo: quia vnus deus a quo factus eſt homo. [Jgitur ipſe ego mẽte ſeruio legi dei: carne autẽ legi peccati]

Mẽte non pſentio legi pcti. ſed tñ nollẽ ineſſet in mẽbris meis lex vlla pcti. Qui g̃ nollẽ ꝛ tñ eſt: non qõ volo ago. qꝛ ꝑcupiſco ꝛ nolo. Non qõ volo ago: ſed qõ odi / illud facio. Quid odi? Cõcupiſcere. Odi ꝑcupiſcere: ꝛ tñ ago illud ex carne: non ex mẽte. Qõ odi illud facio. Si aũt quod nolo ꝫ facio pſentio legi qñ bona eſt. Quid eſt ꝫ? Si qõ nolo hoc facio: pſentio legi qñ bona eſt. Cõſentiꝛes legi: ſi qõ vellet ꝫ faceres. ꝫ facſ qõ lex odit. quõ cõſentis legi? Prorſus ſi qõ nolo ꝫ facio: pſentio legi qñ bona ẽ. Nõ implet legẽ infirmitas mea: ſz legẽ laudat volũtas mea. Ergo ſi qõ nolo ꝫ ago: iõ pſentio legi qꝛ nolo. nõ qꝛ ago. Ipm aũt ago. concupiſcere eſt: non ꝑcupiſcẽtie pſentire. Me aliqs iã in apl'o peccãdi ſibi q̃rat exẽplũ ꝛ det malũ exemplũ. Non qõ volo ago. Quid enĩ lex dicit? Nõ cõcupiſces. Et ego nolo cõcupiſcere ꝛ tñ ꝑcupiſco: cuius ꝑcupiſcẽtie mee aſſenſũ nõ ꝓbeã: cuius poſt eã non eã. Reſiſto enĩ: auerto mẽtẽ: nego arma teneo mẽbra: ꝛ tñ fit in me qõ nolo. Qõ nõ vult ꝛ lex: nolo cũ lege. Qõ non vult nolo. Ergo pſentio legi. Ego ſum in carne. ego ſum in mente. ſed magis ego ſum in mente q̃ in carne. Quia enim ego ſum in mente ego ſum in regente. Mens enim regit: caro regitur. Et magis ſum ego in eo quod rego: q̃ in eo quod regoꝛ. Quia ergo magis ego in mente

Salla. vi.

Carnalis totus q̃s ẽ

1. Cor. xv.

Quõ faciens qõ nõ vult cõſentiat legi.

War. xvii.

Paul⁹ angeli pfectionem non duz habebat.

Philip. iii.

Paul⁹ cõfessus est infirmitatẽ mẽtis.

ij. Cor. xiij.

ii. Cor. xii.

[Nunc aũt iam ego non operor illud]

¶ Quid est nũc iam? Jam redẽptus q̃ fui aĩ sub pctõ venũdar⁹. iam accepta gr̃a saluatoris vt mẽte condelecter legi dei: non ego operor illud [Sed quod habitat in me pctm̃. Scio enim quia non habitat in me]

¶ Iterum audi quid sequitur.

[Hoc est in carne mea bonum.]

¶ Jam dudũ dixeras. qõ operor ignoro. Si ignoras quõ scis? Quod enĩ operor ignoro. Dixi ignoro. non approbo. nõ accipio. non mihi placet. nõ cõsentio. non laudo. Non enĩ t ꝓps eos ignorabat q̃ Ignorat q̃s qõ non approbat. Matth. xxv. bus dicturꝰ est/ non noui vos. Prorsus etiã hic ĩtelligo. qõ enĩ operor ignoro. q̃ non facio ignoro. Non enĩ ego opor illud: sed id qõ in me habitat pctm̃. Jdeo ignoro. q̃ nõ ego facio sicut dictũ ii. Cor. v. est de dño. eum q̃ non nouerat pctm̃. Quid est non nouerat? Ergo non nouerat qõ puniebat. Si non nouerat qõ puniebat iniuste puniebat. Quia vero iuste puniebat nouerat qõ puniebat. Et tm̃ pctm̃ non nouerat: q̃ peccatũ non fecerat. Nunc aũt accepta iam gr̃a non ego opor illud. libera est mens caro aũt captiua Non ego opor illud ſz id qõ in me habitat pctm̃. Scio enĩ q̃ non habitat in me. hoc est in carne mea bonũ. [Velle enĩ adiacet mihi. pficere aũt bonum non adiacet.]

Facere et pficere. ¶ Adiacet velle: pficere non adiacet. Nõ dixit facere: sed pficere. Non enĩ nihil facit. Rebellat ꝓcupiscẽtia t non ꝓsentit. Delectat vror aliena t non annuit. Mentẽ auertit. in secretariũ mẽtis intrat. Videt foris strepentẽ cõcupiscẽtiã. Profert in eã sententiam: mundat ꝓcupiscentiam.

[Condelector enĩ legi dei.]

¶ Non de me sed de gr̃a dei. Tu cõcupiscẽtia in carne tumultuaris: mentẽ tibi nõ subdis. In deo pz. lv. sperabo: nõ timebo q̃d faciat mihi caro. Sicut nec aliẽa: ita nec mea. Qui g̃ in se hec agit nihil facit? Multũ facit. magnũ est qõ facit: sed tm̃ non perficit. Quid est enĩ pficere? vbi est mors ꝓtẽtio tua?

[Jnuenio ergo legẽ mihi volẽti facere bonum.]

¶ Bonũ inuenio legẽ. Bonũ est lex. Bonum aliquid est lex. vnde ꝓbo? Quia implere volo. Jnueni- H nio ergo legẽ mihi volẽti facere bonũ. quoniã mihi adiacet malũ. Et hoc mihi. Non enĩ caro non mea: aut de alia substãtia caro: aut de alio ꝓncipio caro: aut aĩa ex deo t caro de gẽte tenebraꝝ? Absit. languor repugnat sanitati. Semiuiuus iacet in via. Quoniã malum mihi adiacet. Quod malum? [Cõdelector enĩ legi dei scõm interiorem hominẽ video aliam legẽ in membris meis repugnantem legi mentis mee t captiuũ me ducẽtẽ in lege peccati que est in membris meis.]

¶ Captiuũ sed ex carne. Captiuũ sed ex pte. Mãs repugnat t cõdelectat legi dei. Sic enĩ intelligere debemus. sic de seipso apostol⁹ loquit. Jaz ergo si mens non cõsentit peccato titillãti. suggerenti. blandiẽti. si mẽs non cõsentit. quoniã habet alias interius delectatiões suas: delectationibus carnis nulla ex pte cõferendas. si ergo non cõsentit t est in me q̃ddam mortuũ t quiddã viuũ. mors contẽdit. mens non consentit. Mors adhuc cõtendit. mens non cõsentit. Nunquid ipa mors non est in te? Nunq̃d illud qõ mortuũ est nõ ptinet ad te? Quid inde sperandum est?

[Miser ego homo]

Alia littera habet felix rẽ. Ephe. v. ¶ Et si non in mente tamẽ in carne miser homo. Non enim in mente homo. t in carne non homo. Quis enim vnquam carnem suam odio habuit?

[Miser ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?]

¶ Quid est hoc fratres? Quasi carere vult corpore. Quid festias si tãtũ ibi est intẽtio tua vt corpore careas? Mors quãdoq̃ ventura est: t te a corpore isto mortis dies aduenies vltimus ꝓcul dubio liberabit. Quid est ꝓ magno quod gemis. q̃d est qõ dicis q̃s me liberabit? Mortalis loqueris. moritur⁹ loqueris. Separatio mort⁹ a carne quã doq̃ ventura est. Propter breuitatẽ vite non lõge est. Propter quotidianos casus quando fit nescis. Ergo siue festines siue tardes: ois vita hũana breuis est. Quid ꝓ magno gemis t dicis: quis me liberabit de corpe mortis hui⁹? Gratia dei per Jesum xpm dñm nostrum. Pagani q̃ non habẽt gratiã dei p Jesum christum dñm nostrũ num moriunt? Num quãdoq̃ in vltimo suo a carne soluuntur? Non illo die a corpe mortis huius liberabuntur? Tu q̃d es q̃ ꝓ magno gratie dei vis tribuere: q̃ de corpe mortis hui⁹ liberaberis? Respõdet tibi apostolus si sensum eius cepim⁹ (immo q̃ dño adiuuãte sine dubio cepim⁹) Respõdit tibi t dicit Scio q̃d loquar. Paganos dicis liberari a corpe mortis hui⁹: q̃ veniet dies vltim⁹ vite huius t soluunt ad temp⁹ a corpore mortis hui⁹. Veniet dies quãdo omes qui sunt in monumẽtis audiẽt vocem eius t ꝓcedẽt qui bona fecerũt in resurrectionẽ vite. Ecce liberati a corpe mortis hui⁹ Qui mala fecerũt: in resurrectionẽ iudicij. Ecce redierũt ad corpora mortis hui⁹. Corpus mortis hui⁹ redit ad impiũ nec inde aliquãdo soluet. Tunc non erit vita eterna: sed mors eterna q̃ pena eterna. Tu aũt christiane roga quantũ potes: exclama et dic Miser ego homo: q̃s me liberabit a corpore mortis hui⁹? Respondet tibi. Securꝰ efficeris. nõ de te ſz de dño tuo: securꝰ efficer ſ non de pignore tuo. Spera cum xpo regnum christi iam pignꝰ tenẽs sanguinẽ christi. Dic dic quis me liberabit de corpore mortis huiꝰ vt respondeat tibi gratia dei per Jesum christum dñm nostrum. Non enĩ sic liberaberis de corpore mortis huiꝰ vt hoc corpus non habeas. Habebis sed iam nõ mortis huius. Ipsum erit sed non ipm erit. Jpm erit quia ipa caro erit. Non ipm erit: quia mortale non erit. Sic sic liberaberis a corpore mortis huiꝰ. vt mortale hoc induat immortalitatẽ. et corruptibile hoc induat incorruptionẽ. A quo? per quem?

[Gratia dei per Jesum christum dominum nostrum.]

¶ Quia per vnũ hominem mors t ꝑ vnum hominem resurrectio mortuoꝝ. Sicut in Adam oẽs moriunt. Jnde est q̃ gemis. Jn Adam oẽs moriũtur. Jnde est qõ gemis. Jnde est q̃ cũ morte cõfligis. Jnde est corpꝰ mortis huiꝰ. Sed sicut in adã ii. Cor. xv. oẽs moriunt: sic t in christo oẽs viuificabunt. Viuificatus accepto corpe immortali vbi dicas. vbi est mors cõtentio tua: liberatus eris a corpore mortis huius. Non tamen virtute tua: sed gratia dei per Jesum christum dominum nostrum.

Jtem ex sermone primo.

¶ Vita iusti in isto corpe adhuc bellũ est: nõdũ triumphus. Vita iusti bellũ est ñ triũphus. Cuius aũt bellũ aliq̃n erit triumphꝰ: ideo apls dixit vocẽ belli t vocẽ triũphi. Voces belli mõ audituim⁹. Non enĩ qõ volo ago. sed qõ odi illud facio. Si aũt quod nolo hoc facio: ꝓsentio legi quoniã bona est. Velle adiacet mihi: pficere autem bonũ non inuenio. Video aliam legẽ in membris meis repugnãtẽ legi mentꝭ mee: et captiuãtẽ

H

me in legẽ peccati que est in membris meis. Quã do audis repugnantẽ. quãdo audis captiuantẽ: bellũ non agnoscis? Vbi ergo triũphi nondũ est. Sed qñ futura est. docet te idẽ apostolus dicens.

1.Cor.xv. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ. ⁊ mortale hoc induere imortalitatẽ. Cum aũt corruptibile hoc induerit incorruptionẽ: ⁊ mortale hẽ induerit imortalitatẽ. vbi est vox triũphi: tunc fiet sermo q̃ scriptus est. Absorpta est mors in victoriam. Dicãt triumphãtes: vbi est mors ptentio tua? Dicem⁹ ergo: dicemus quãdoq̃. Et ip̃m quãdoq̃ non erit longe. Non enĩ tantũ remanet seculo: quantũ iam exemptũ ẽ. Ergo semp pugnandũ ẽ: q⁹ ipsa cõcupiscẽtia cum qua nati sum⁹ finiri non põt q̃diu viuimus. Quotidie minui potest: finiri non potest. Per illã dictum est hoc nostrũ corpus mortis. De ipsa dicit apl's. [Condelector enim legi dei scõm interiorẽ hominẽ. video enĩ aliam legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis mee ⁊ captiuantẽ me in legẽ pcti q̃ est in mẽbris meis]

Wundus non tãdiu durabit q̃ diu durauit.

¶ Tunc nata est hec lex quãdo cõtempta ⁊ transgressa est p̃ma lex. que est p̃ma lex? Quã in paradiso accepit p̃mus hõ. Nonne nudi erãt ⁊ non cõfundebant? Quare nudi ⁊ non cõfundebant: nisi quia nondũ erat lex in mẽbris repugnãs legi mentis? Fecit homo factũ puniendũ: ⁊ inuenit motũ pudẽdũ. Manducauerũt contra interdictũ ⁊ aperti sũt oculi eor. Quid enĩ? prius in paradiso clausis vl' cecis oculis oberrabãt? Absit. Nam vñ Adã nomina posuit volatilib⁹ ⁊ bestijs qñ ad eum cũcta animalia adducta sunt? Quib⁹ noia imponebat: si nõ videbat? Deinde dictũ est. Vidit mulier lignũ q⁹ placeret oculis ad videndũ. Ergo oculos aptos habebãt ⁊ nudi erãt ⁊ non cõfundebant. Apti sunt aũt oculi eor ad aliquid qõ nunq̃ senserũt. qõ in motu sui corpis nunquã expauerãt. Apti sunt ad intuendũ non ad videndũ. Curauerũt tegenduz. psuerũt inq̃t folia ficulnea ⁊ fecerũt sibi succincto ria. Quod texerũt ibi senserũt. Ecce vñ trahit originale pctñ. Ecce vñ nemo sine pctõ nascit. Ecce ppter qõ dñs non sic cõcipi voluit quẽ virgo concepit. Soluit illud q̃ venit sine illo. Soluit illud q̃ non venit ex illo. Vñ vnus ⁊ vnus. Vn⁹ ad mortẽ vn⁹ ad vitã. Homo p̃m⁹ ad mortẽ. homo scõs ad vitã Sed ãre ad mortẽ ille homo? Quia tñ homo Quare ad vitã iste hõ? Quia de⁹ ⁊ hõ. Non g̃ qõ vult ait apl's: q⁹ vult non cõcupiscere ⁊ tñ cõcupiscit. Ideo non qõ vult agit. Non q⁹ illa mala pcupiscẽtia trahebat ap'm ad fornicationẽ ⁊ adulteria? Absit. Non ascendãt tales cogitatiões in cor nr̃m. Luctabat non subiugabat. Sed q⁹ nolebat nec hoc habere ptra qõ luctarẽt: ideo dicebat: nõ qõ volo ago. Cõcupiscere nolo ⁊ pcupisco. Nõ g̃ qõ volo ago. Cõstituit tibi añ oculos pugnã suam ne timeres tuã. Si enĩ hoc nõ dixisset btũs apl's: qñ videris pcupiscentiã moueri in membris tuis cui tu nõ psentires: tñ cum eã moueri videres forsitã de te desperares: ⁊ diceres. Si ad deũ ptinerẽ sic non mouerer. Vide ap'm pugnantẽ ⁊ noli te facere desperantẽ.

Apl's luctans non subiugabatur quare apostolus voluit nobis ꝓponere rebellionẽ sue carnis

[Non quod volo ago sed qõ odi malũ hoc facio.]

¶ Quia pcupisco. Qõ ergo bonũ ago? Quia pcupiscẽtie male non psentio. Ago bonũ ⁊ non pficio bonũ. Et pcupiscẽtia hostis mea agit malum. ⁊ nõ perficit malũ: Quomodo ago bonum et non perficio bonũ? Ago bonũ cum male cõcupiscentie non psentio. sed non pficio bonũ: vt omnino non pcupiscã. Rursus g̃ ⁊ hostis mea quõ agit malũ ⁊ non pficit malũ? Agit malum q⁹ mouet desiderĩũ malũ Non pficit malum: q⁹ me non trahit ad malũ. Et ĩ isto bello ẽ tota vita sanctor. Ideo iste miles ⁊ q̃dãmodo ĩ isto bello exercitatissim⁹: tã exercitat⁹ vt esset ⁊ dux: cũ laborares cõtra hostẽ in hoc bello ⁊ diceret: miser ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? gementi subuentum est.

Agere ma lum ⁊ pficere.

[Gratia dei p Jesum xp̃m dominum nostrum.]

¶ Liberabit te a lege mortis hui⁹. i. a corpe mortis hui⁹: gratia dei p Jesum xp̃m dñm nostrum: qñ corpus habebis vbi nulla cõcupiscentia remanebit: cũ mortale hoc induerit imortalitatẽ: ⁊ corruptibile hoc induerit incorruptionẽ. Et dicetur morti. Vbi est cõtentio tua? Et nõ erit. Et vbi est mors aculeus tuus? Nusq̃ erit. Modo qd? audi.

[Igitur ipse ego mente seruio legi dei: carne autẽ legi peccati.

¶ Mente seruio legi dei non psentiẽdo. carne autẽ legi pcti concupiscẽdo. Et mẽte legi dei. ⁊ carne legi pcti. Et hac delector ⁊ ibi cõcupisco: sed non vincor. Titillat. insidiat. pulsat. trahere conatur. Miser ego homo. Quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Nolo semp vincere: sed aliqñ cupio ad pacẽ venire. Quantũ ergo in votis nr̃is. in volũtate nostra. in or̃one nostra quãdo dicimus ne nos inferas in tentationẽ: sed libera nos a malo. Mathe. vi. Hoc vtiq̃ cupim⁹: vt nec ipa mala desideria existant de carne nr̃a. Sed q̃diu hic viuimus: efficere non valem⁹. Propter hoc ait. Perficere autẽ bonũ non inuenio. Facere (inquit) inuenio. non cõsentire malo desiderio. Perficere nõ inuenio: nõ habere malũ desiderium. Restat ergo in hac pugna vt mẽte non cõsentiente malis cõcupiscẽtijs: seruias legi dei. Carne autẽ concupiscentie sed te non seruiẽte: seruias legi pcti. Agit caro desideria sua. age tu tua. non opprimunt̃ non extinguuntur a te desideria eius: non extinguat tua: vt in certamine labores. non victus traharis.

Alibi. Nihil g̃ cõdẽnatiõis

[Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in christo Jesu.

¶ Et si habẽt desideria carnis quib⁹ non cõsentiũt. ⁊ si lex in membris eorũ repugnat legi mentis eorũ ⁊ captiuare vult mentem: tamẽ quia p gratiam baptismatis ⁊ laua crũ regeneratiõis solutus est ⁊ ipe reatus cum quo eras nat⁹. et quicquid antea cõsensisti male cõcupiscentie: siue quolibet flagitio: siue quolibet facinore: siue q̃libet mala cogitatione: siue qualibet mala locutiõe oñia delecta sunt in illo fonte: quo seru⁹ intrasti. vñ liber exisisti. Quia ergo hec ita sunt: nulla ergo nunc cõdemnatio his q̃ sunt in christo Jesu. Nulla est nũc: antea fuit. Ex vno oñes in condemnationem. Hoc malum fecerat generatio: sed hoc bonũ fecit regeneratio.

Pctã vniuersa baptismo soluunt.

[Lex enim spiritus vite in christo Jesu liberabit te a lege peccati ⁊ mortis.

¶ Inest in membris. sed reum te non facit. Liberatus es ab illo. liber pugna: sed vide ne vincaris ⁊ iterũ fias seruus. Laboras pugnãdo: sed letaberis triumphãdo. Ergo ne putetis ppter hoc quasi duas ex diuersis pncipijs esse naturas sicut insaniũt manichei: quod quasi nõ sit caro ex deo. falsum est. Vtrũq̃ ex deo est. Sed natura humana ista in semetipo meruit de pctõ. Ergo languor est sanat et non est. Discordia modo q̃ est in spiritu et carne p pcordia laborat. Spũs iõ laborat: vt caro cũ illo pcordet. Quẽadmodũ si ĩ vna domo litẽ inter se habeant vir ⁊ vxor: ad hoc debet laborare

Erro. manicheoꝝ ỹ aĩa et corꝑe bois

G ☞ vir vt domet vxorem. domata vxor subiugetur viro. subiugata vxore viro: fiat pax in domo. Cum aūt dixisset. Lex aūt spūs vite in xpo iesu liberauit te a lege pcti ⁊ mortis: proposuit nobis intelligēdas ipas leges. Intuemini eas ⁊ discernite. Satis vobis necessaria est ista discretio. lex (inqt) spiritus vite. Ecce vna lex liberauit te a lege pcti et mortis. Ecce altera lex. Et sequit.

[Qđ enī impossibile erat legis in quo infirmabat per carnem.]

¶ Ecce tertia lex. Ingrām ⁊ dño adiuuāte videamus de lege illa bona qđ dixit. Lex spūs vite liberauit te a lege pcti ⁊ mortis istā non dixit inualidā fuisse ad efficiendū liberauit (inqt) te spiritus vite a lege peccati ⁊ mortis. Lex illa bona liberauit te ab ista lege mala. Lex enī mala q̄ est? Videō aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee ⁊ captiuantē me in legē peccati q̄ est in membris meis. Quare ⁊ ipa lex dicta est? Recte oīno. Admodū enī legitie factū ē: vt homo q̄ noluit obedire dño suo. non et seruiret caro ipius. Supra te dñs tuus. infra te caro tua. Serui meliori: vt serui ait tibi inferiori. Cōtempsisti superiorē torqueris ab inferiore. Ista est ergo lex pcti. Ipsa est ⁊ mortis. Per pctm enī mors. Qua die māducaueritis: morte moriemini. Lex enī spūs vite quō te liberauit? Primū indulgētiā omniū pctōrū dedit. Ipsa est eīm lex de qua in psalmo dicit deo. ⁊ de lege tua miserere mei. Lex misericordie lex fidei. nō factorū. Que est ergo lex factorū? Jam audistis legē fidei bonā. lex spūs vite liberauit te a lege pcti ⁊ mortis. Audistis ⁊ aliā legē pcti ⁊ mortis.

Lex pcti que ēt q̄re dicta ē lex

Gene. iii.

Ps. cxviij.

[Quod enim impossibile erat legis in quo infirmabatur per carnem.]

¶ Hec ergo lex tertio loco que nominata est: nescio qđ quasi nō implet. Lex aūt spūs vite impleuit. qz te de lege pcti ⁊ mortis liberauit. Lex itaq; ista q̄ loco tertio nominata est ipsa est lex que data est populo p moysen in mōte syna. Ipsa dicit lex factor. Ipsa minari nouit nō subuēire: iubere nouit nō iuuare. Ipsa est q̄ dixit nō cōcupisces. Unde dicit apl's Concupiscētiā nescieba: nisi lex diceret nō cōcupisces. Et qđ mihi pfuit qz lex dixit nō cōcupisces? Occasiōe accepta pctm p mādatū fefellit me: ⁊ p illud occidit. Prohibit⁹ sum cōcupiscere nec impleui iussa: sed vict⁹ sum. Ante legē fui pctōr. accepta lege factus sum puaricator. Itaq; inqt. lex qđem sancta. Bona est ḡ ⁊ ista lex. Quia ⁊ ipsam reprehendūt manichei. quomō carnē. De illa dicit apl's. Itaq; lex qđem sancta: ⁊ mādatum sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. Quod eīm bonū est mihi factum est mors? Absit. Sed pctm vt appareat peccatū p bonū mihi opatū est mortē. apli verba sunt. Videte ⁊ attendite. Itaq; lex qđem sctā. Quid tam sanctū q̄ nō cōcupisces? Non esset mala legis puaricatio: nisi ipsa esset bona. Si enī non esset bona nō esset malū puaricari rem malā. Quia vero malū ē eam puaricari. q̄ bona est. Quid tā bonū q̄ non cōcupisces? [Lex ergo sctā ⁊ mandatum sanctū ⁊ iustum ⁊ bonum.]

H Lex factorum.

Ro. vii.

Ibidem.

¶ Quō satiat quō inculcat. quasi cōtra calūniatores clamat: Quid dicis manichee? Lex que data est p moysen: mala est? mala est dicūt. O porrēta? o frontē? Tu ne dixisti semel mala. Audi apostolū dicentē. lex qđem sancta ⁊ mandatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. Taces aliquando? [Quod ergo bonū est (inquit) mihi factū est mors? Absit. Sed peccatum vt appareat peccatū: per bonū mihi operatū est mortem.

¶ Et hic p bonum sic reum accusat vt a laude legis non recedat. Per bonum (inquit) mihi operatum est mortē. Per quod bonū? Mandatū. Per quod bonum? legem. Quō operatum est mortem? [Vt appareat peccatū ⁊ fiat supra modum peccatum delinquendo per mandatum]

Roma. vii.

G

¶ Jdeo sup modū. Quādo delinquebat sine mādato min⁹ erat. Quādo delinquit per mandatū excedit modū. Quando enī non phibebat quis: putat qz bene facit. Prohibit⁹ incipit nolle facere. vincitur. trahit. subiugat. Jam restat illi gratiā inuocare: qz non potuit legē seruare. Ac p hoc lex illa de qua dictū est. Lex enī spiritus vite liberauit te a lege pcti ⁊ mortis. lex est fidei. lex est spirit⁹. lex est gratie. lex est misericordie. Illa vero lex peccati ⁊ mortis non est lex dei: sed pcti ⁊ mortis. Illa altera de qua dicit apostol⁹. Lex sctā ⁊ mandatū sanctū ⁊ iustum ⁊ bonū. lex est dei. sed factor lex operum. Opū lex q̄ iubet nō iuuat. Lex que tibi ostendit non tollit tibi peccatū. Ab alia lege tibi ostēdatur peccatū. ab alia tollat.

Peccans ptra mandatuz sup modū pec cat.

[Quod enī impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem]

Alibi. impossibile erat legis.

¶ Rebellabat enim caro tua. subiugabat te caro tua. Audiebat legē ⁊ plus incitabat cōcupiscentiam tuā. Infirmabat ergo lex littere p carnem. ac p hoc impossibile erat legi littere liberare a lege peccati mortis.

[Misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati.

¶ Non in carne pcti. In carne quidē: sed non in carne pcti. Cetera ergo ois hominū caro pcti: sola illi⁹ non caro pcti. qz non eum mater cōcupiscētia sed gratia cōcepit. tamē habens similitudinem carnis pcti. Unde ⁊ nutriri ⁊ esurire ⁊ sitire ⁊ dormire ⁊ fatigari ⁊ mori potuit. In similitudinē carnis peccati misit deus filium suum. [Et de peccato damnauit peccatum in carne.]

Caro xpi in quo habuit similitudinē carnis pcti.

H

¶ De quo peccato? Quod peccatum? De peccato damnauit peccatum in carne. [Vt iustitia legis impleatur in nobis.

¶ Jam illa iustitia legis impleat in nobis. Jam illa iustitia que iubet impleatur in nobis p spiritum. qui adiuuat. id est lex littere impleatur in nobis per spiritum vite.

[Qui non scōm carnem ambulamus sed scōm spiritum.]

¶ De quo ergo peccato dñs quod peccatū damnauit video. Videō quidē quod peccatū damnauit. video. prius. Ecce agnus dei. Ecce qui tollit peccatū mundi. Quod peccatū? Omne peccatū. omne nostrū peccatū damnauit. Sed de quo peccato? Ipe non habebat peccatū. De illo dictū est: qui peccatū non fecit. nec inuent⁹ est dolus in ore eius. Nullū prorsus nec trahendo. nec addendo. Nullum peccatū habuit: nec originis nec pprie iniquitatis. Originē virgo demōstrat. cōuersatio vero ei⁹ sancta satis ostēdit nihil eum fecisse vnde dign⁹ esset morte. Jdeo ait. Ecce venit princeps huius mūdi diabolū significans: et in me nihil inuenit. Nō inueniet quare me occidat. princeps mortis. Et quare ergo morieris? Sed vt sciāt oēs: qz voluntatem patris mei facio: eam⁹ hinc. Et p̄rexit ad passionē mortis mortem volūtariam non necessitatis sed arbitrij. Potestatem habeo ponēdi aīam meā: ⁊ ptātem habeo itex sumēdi eā. Nemo tollit eā a me: sz ego pono eā: ⁊ itex sumo eam.

Johan. i.

Ibidem.

Joh. x.

Si miraris potestatẽ intellige maiestatẽ vt deꝰ loquit. christus loquit. De quo ergo peccato. damnauit peccatũ? Alio loco vide qd dicat apl's. Pro xpo ḡ legatiõe fũgimur tãq deo hortãte p nos obsecramꝰ. p xpo. i. tanq xps vos obsecret. Pro illo vos obsecramus recõciliari deo. Et sequit. Eum q non nouerat pctm̃. Deus cui vos obsecramꝰ reconciliari. eũ qui non nouerat pctm̃. i. christum deũ. eum xp̃m qui non nouerat pctm̃. peccatũ p nobis fecit: vt nos simꝰ iustitia dei in ipo. Nunqd hic potest intelligi pctm̃ iude. peccatum iudeoꝝ. peccatũ cuiuscũq alterius hois cum audias eum q nõ nouerat peccatũ. pctm̃ p nobis fecit? Quis? quẽ? Deus xp̃m. Deus xp̃m fecit p nob pctm̃. Nõ dixit fecit p nobis peccantẽ: sed fecit eũ pctm̃. Si nephas est dicere peccasse xp̃m. qs ferat pctm̃ eẽ christũ? Et tm̃ non possumꝰ apl'o cõtradicere. Non ei possumus dicere qd est qõ loqueris? Si enī hoc apl'o dixerimꝰ: ipsi xpo dicimꝰ. Ait enī alio loco. An vultis experimentũ eiꝰ accipe q in me loquit xps? Quid igit est? Intendat charitas vra magnũ altũq mysteriũ. felices eritis si itellectũ dilexeritis t ad dilectũ pueneritis. Prorsus. prsus xps dns nr̃. Jesus saluator nr̃. redemptor nr̃ pctm̃ factus est vt nos essemꝰ iustitia dei in ipo. Quõ? Audite legẽ. Qui nouerũt sciunt qõ dico. t q non nouerũt: legãt vel audiãt. In lege pctã vocabant etiam sacrificia q pro pctis offerebant. habes cũ victima. p peccato adducerẽt dicit lex. Ponãt manus suas sacerdotes sup peccatũ. i. sup victimã pro pctõ. Et qõ est aliud q̃ xps sacrificiũ pro pctõ? Sicut t xps (inquit) dilexit nos t tradidit semetipm̃ p nobis oblatiõnẽ t hostiã deo in odorẽ suauitatis. Ecce de q peccato dãnauit pctm̃. De sacrificio qõ factus est pro pctis inde dãnauit pctm̃. Jpa est lex spũs vite q liberauit te a lege pcti t mortis. Quia lex illa altera lex lr̃e. lex iubens bona est quidẽ. mandatũ sanctũ iustũ t bonũ. Sed infirmabat p carnẽ t qõ iubebat in nobis implerī nõ poterat. Alia ḡ lex vt dicere ceperã tibi ostendat pctm̃. alia tollat. Ostendat peccatũ lex littere. tollat peccatũ lex gratie. [Igit ipse ego mẽte seruio legi dei: carne aũt legi pcti.]

¶ In qua cõclusione demõstrauit apl's ad hoc se dixisse q̃ supra dixerat. Jã non ego opor illud sed qõ in me habitat pctm̃: qr non mẽte operabat psentiendo sed carne cõcupiscẽdo. Hoc enī peccati nomine appellat vñ oriunt cuncta pctã. i. ex carnali cõcupiscentia. Quicqd enī est pctõꝝ. in dict]. in cogitationibꝰ. in factis non exoriunt nisi mala cupiditate. nõ exoriunt nisi ex illicita cogitatiõe. Huic ergo illicite delectatiõi si resistamꝰ. si nõ cõsentiamus: si non velut arma mīstremꝰ: non regnat peccatũ in nr̃o mortali corpe. Pctm̃ enī ante regnũ pdit t sic pit. In hac ḡ vita q̃tũ ad sctõs attinet regnũ pdit. in alia pit. Hinc enī regnũ pdit qñ post cõcupiscẽtias nr̃as non imus. Jbi autẽ pit qñ dicet vbi ẽ mors ptẽtio tua? Ergo cũ dixisset apl's mẽte seruio legi dei carne aũt legi pcti: nõ dãdo mẽbra cõmittẽdis pctis sed tm̃ cupiscẽdo. nec tm̃ illicite concupiscẽtie manus dando: subiecit et ait.

[Nulla ergo condemnatio est nunc his qui sunt in christo Jesu.]

¶ His qui sunt in carne cõdemnatio est. His qui sunt in christo Jesu nulla cõdemnatio est. Me putares hoc postea futurũ: ideo addidit nunc. Postea illud expecta vt ne cõcupiscẽtia sit in te cõtra quã contẽdas: qr nec ipa erit. Nulla ergo cõdẽnatio est nunc his q̃ sunt in christo Jesu. Non sint soliciti quod videnꝰ adhuc esse lex in membris repugnãs legi mentis. Nulla enī condemnatio est nũc Sed quibꝰ? qui sunt in xpo iesu. Et vbi est illa de qua dicebat paulo ante: video aliã legem in membris meis repugnantẽ legi mentis mee t captiuãtem me in lege pcti que est in mẽbris meis? Sed me dicebat ex carne. non ex mẽte. Vbi est ergo illa lex si nulla cõdemnatio est his q̃ sunt in xpo Jesu? Lex enī spiritus vite in xpo Jesu. Lex enī illa non in monte syna p litterã. Lex enī non illa vetustate lr̃e: sed lex spũs vite in xpo Jesu liberauit te a lege pcti t mortis. Et enī condelecteris legi dei scõm interiorem hoiem: vñ haberes nisi lex spũs vite in xpo Jesu liberaret te a lege pcti t mortis? Jdeo o mẽs hũana ne tibi tribuas q non cõsentis desideriis carnis: q lex pecati non te deo arce deponit. Lex spũs vite in xpo Jesu liberauit te a lege pcti t mortis. [Qõ enī impossibile erat legi. in quo infirmabatur per carnem.

¶ Lex enī iubebat t non implebat. qr caro vbi nõ erat gra inuictissime resistebat. Et lex infirmabat p carnẽ. qr lex spiritalis est: ego aũt carnalis sum. Quõ mihi ergo lex opitularet iubens p litteram t non dans gratiam? Infirmabat itaq per carnẽ. [Deus misit filiũ suũ in similitudinẽ carnis pcti.]

¶ Jdest vt esset caro. vera caro. Et vñ similitudo carnis pcti? Quia de pctõ vtiq mors est in oi carne pcti. de q̃ dicit apl's. Et euacuaret corpꝰ peccati. Quia ergo mors est in oi carne pcti. sed vtrũq; sbi est t mors t pctm̃. In similitudinẽ carnis pcti mors erat: sed peccatũ non erat. Prorsus qõ fecit de tributo hoc fecit de morte. Tributũ non debitũ psoluebat. Sic psoluit t mortẽ. Non debebat t psoluebat. ille nisi indebitũ redderet nunq̃ a debito liberaret. [Et de pctõ dãnauit in carne pctm̃

¶ Quomodo ergo non habebat peccatum: si de peccato damnauit peccatum? Peccatum vocabat in lege sacrificium. p pctõ. Tale peccatũ erat xps. [Et iustitia legis implerẽt in nobis.

Non implebat p se. impleta est p christũ. Non enī vẽit legẽ soluere sed adimplere. Sed quõ iustitia legis implet in nob vel qbꝰ nob? vis audire in qbꝰ nob. [Qui nõ scõm carnẽ ãbulamꝰ sz scõm spm̃] [Quid ẽ scõm carnẽ ãbulare? Carnalibꝰ concupiscentijs psentire. Quid est scõz spiritũ ambulare? Adiuuari spũ i mẽte t cõcupiscẽtijs carnis nõ obedire. Si ḡ ipleт in nob lex iplet in nob dei iustitia. Nõ interi implet. post cõcupiscentias tuas non eas. Quicquid enī illa cõcupiscẽtia carnis egit in nobis pteritoꝝ peccatoꝝ siue in factis siue in dictis. siue in cogitatiõibꝰ totũ deletum est sacro baptismate. Omnia debita deleta sunt vna indulgẽtia Restat ergo cum carne conflictus. qz deleta est iniquitas sed manet infirmitas. [Qui enī scõm carnẽ sunt: que carnis sunt sapiunt. Qui aũt scõm spiritum: que sunt spiritꝰ. Prudentia enī carnis mors est. Prudẽtia autẽ spiritus vita t pax. Prudentia enī carnis inimica in deũ. Legi enī dei non est subiecta. nec enim potest.

¶ Quid est nec enim potest? Non homo nõ potest. non anima nõ potest. Non denicq ipsa caro qz dei est creatura non potest. sed prudentia carnis non potest. Vitium non potest. non natura. Quomodo si diceres claudicatio recte ambulationi non est subiecta. nec enim potest. Pes potest: sed claudicatio non põt. Tolle claudicationẽ et videbis rectam ambulationem. Sed q̃diu claudicatio est: non potest. Sic q̃diu prudentia carnis

Xps p nobis quõ intelligit factus pctm̃

ii. Cor. xiii.

Sacrificia vocant in lege peccata.

Ephe. v.

Peccata vñ oriant.

Ro. vii.

Alibi nihil ergo cõdẽnatiõis.

Ro. vi. vt destruatur corpus peccati.

Christꝰ in debitũ dãdo debitũ liberauit.

Matthe. v.

Secũdus carnẽ ambulare.

Scõm spiritũ ambulare.

Eccl. xviii: Baptismꝰ pctã delet nõ pflictũ.

est:non põt. Non sit prudẽtia carnis:ꝛ homo põt.

Inimicuz quõ aliqđ sit in deũ.

Dõ ergo ait prudentia carnis inimica in deũ:noli sic accipe q̃si inimica ista possit ledere deũ. Resistẽdo inimica est:non nocẽdo. Illi aũt nocet in q̃ ẽ.

☞ Prudẽtia carnis qz vitiũ est nature nocet.in q̃ natura ineſt. Medicina aũt ideo inuẽta est vt pellat vitiũ ꝛ natura sanet. Venit g̃ saluator ad gen⁹ humanũ:nullũ sanũ inuenit: ideo magn⁹ medic⁹ venit. Hoc ꝓpterea dixi:qz manichei volẽtes aliã cõtra deũ inducere naturã mali q̃si de hoc apl̃i testimonio errorẽ suũ existimãt adiuuari :ꝛ putant q̃si natural'r dictũ:qz dictũ est.nõ põt.inimica est i deum. Legi eni dei non est subiecta neq; eni põt. Et non attẽderũt non de carne dictũ esse.non põt. nõ de aĩa dictũ esse non põt:sed de prudentia carnis.

Egros inuenit summ⁹ medic⁹ oẽs.

Manicheorũ errorz.

Prudentia carnis.

Prudẽtia ista vitiũ est. Vis nosse q̃d est? Sapere secundũ carnẽ mors est. Sed ille ipe vn⁹ hõ eadẽq; natura a dño deo vero ꝛ bono ꝺdita heri sapiebat scõm carnẽ:hodie sapit scõm spm̃. Expulsum ẽ viciũ.sanata est natura. Nã q̃diu esset prudẽtia illa carnis:oino legi dei subiecta esse non posset. Sanato aũt vicio repata natura:fuistis aliq̃n tenebre nunc aũt lux in dño. Videte ergo quid sequitur.

Ephe.iiii.

[Qui autem in carne sunt.]

In carne esse.

Placere possumus i hac vita.

Vid est q̃ in carnẽ pfidũt.q̃ ꝓcupiscẽtias suas sequunt.q̃ in his habitãt. q̃ eaz voluptatibus oblectant.q̃ in eaz delectationib⁹ btãm felicẽq; vitam ꝓstituũt ipi eni i carne sũt [Deo placere nõ pñt] Nõ eni sic dictũ est.q̃ aũt in carne sunt deo placere non pñt:q̃si dictũ esset. In hac vita cum sunt hoies deo placere non pñt. Ergo non placuerunt scti patriarche? Ergo non placuerũt scti ꝓphete? Ergo non placuerũt scti apl̃i? Non placuerũt scti martyres? q̃ anteq; corp⁹ patiẽdo exponerẽt xp̃m pñtẽdo non solũ voluptatẽ ꝓtenebãt:sed dolores q̃z patiẽtissime pferebãt? Placuerũt:sed in carne non fuerũt. Portabãt carnẽ non portabant a carne. Jam eni paralitico dictũ erat. Tolle grabatũ tuũ. Qui g̃ i carne sũt quẽadmodũ dixi.quẽadmodũ iã exposui nõ i b̃ scẽo viuẽdo sz carnis ꝓcupiscẽtijs ꝓsentiẽdo:deo placere nõ pñt. Deniq; audite ipm̃ q̃stionẽ sine vlla dubitatione soluentẽ. Viuis vtiq; in hoc corpore loquebatur: ꝛ tamẽ adiunxit.

Johan.v.

[Vos autem non estis in carne.]

Vpl̃o dei dixit. Eccl̃e dixit. Romanis quidẽ scribebat:sz vniuerse eccl̃e dixit.sed tritico dixit: non palee. Masse dixit latẽti:non stipule apparenti vnusquisq; in corde suo ognoscat. [Vos autẽ nõ estis i carne sz in spũ si tñ spũs dei habitat i vob

Nõ esse in carne.

Non estis in carne.qz non facitis opa carnis cõsentiẽdo ꝓcupiscẽtie carnis. Sz est̃ in spũ: qz scõz interiorẽ hoiem ꝓdelectami legi dei. ꝛ b̃ est: si tñ spũs dei habitat in vob. Nã si de spũ vro p̃sumit̃ adhuc in carne estis. Sic g̃ non estis in carne vt in spũ dei sitis. Cũc enim in carne non estis. Nã si recedit spũs dei:põdere suo spũs hois reuoluit in carnẽ.redit ad facta carnalia.redit ad ꝓcupiscẽtias seculares.ꝛ erũt illius hois peiorz nouissima q̃ erãt prima. Sic ergo habete libez arbitriũ vt imploretis auxiliũ. Non estis in carne. Et hoc ex virib⁹ vestris? Absit. Vnde ergo? Si tñ spũs dei habitat in vobis. [Si quis aũt spiritum xp̃i non habet: h̃ non est eius.]

Esse i carne.

Matthe.xii. Luce.xi.

Spũs dei est q̃ ꝛ spũs christi.

Non ergo se extẽdat.nõ ergo se iactet.non sibi arroget virtutẽ ꝓpriã egena ꝛ viciata natura. Si q̃s spm̃ xp̃i non habet.ipe eni spũs dei q̃ spũs christi ꝛ p̃is est ꝛ filij. Si quis spiritũ christi nõ habet: non se fallat.hic non est eius. Ecce adiuuãte ipso? misericordia spiritũ christi habemus et ipa delectatiõe iustitie integra fide: catholica fide spiritũ dei nobis ineſſe cognoscim⁹. Sed q̃d de carne illa mortali.q̃d de lege in membris repugnãte legi mẽtis.quid de illo gemitu miser ego homo? Audi.

[Si aũt christus in vobis.corp⁹ quidem mortuũ est ꝓpter pctm̃.spũs autẽ vita est ꝓpter iusticiã.]

Ergo de corpe mortuo ꝓpter peccatũ tam desperandũ est? Nulla spes est? Absit. Corpus q̃dẽ mortuũ est ꝓpter peccatũ.spiritus aũt vita est ꝓpter iustitiã. Remansit tristitia de nostro corpore. Nemo aũt carnem suã odio habuit. Jam dicebas ad cõsolationẽ. vellem quidẽ vt ꝛ corpus meũ esset in vita. Sed q̃ non potest: sit vel spirit⁹ meus. sit vel anima mea. Expecta noli esse sollicitus

Ephe.v.

[Si eni spirit⁹ eius q̃ suscitauit Jesum a mortuis habitat in vobis q̃ suscitauit Jesum christũ a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpora vestra.]

Quid timetis.quid etiã pro ipsa carne solliciti estis? Capill⁹ de capite vestro non pibit. Adã peccando dãnauit in mortẽ corpora vestra. Sed ihs si est spũs ei⁹ in vobis viuificabit ꝛ corpa vestra mortalia.qz suum sanguinẽ dedit ꝓ salute vestra. Promissum reddi dubitas q̃ tale pignus tenes? Sic implebit̃ qđ scriptũ ẽ.miser ego homo q̃s me liberabit de corpe mortis huius? Quia xp̃s iesus si spũs eius in vobis est: viuificabit ꝛ mortalia corpora vestra. Sic liberaberis de corpe mortis huius. Non corp⁹ non habẽdo vel alterũ habendo: sed non vlteri⁹ moriendo. Si eni nõ adderet mortis hui⁹ ꝛ diceret:q̃s me liberabit a corpore:forte suggereret error cogitatiõi humane ꝛ diceret. Vides qz non vult nos de⁹ esse cum corpe? De corpe (inquit) mortis huius. Mortẽ tolle ꝛ bonũ est corpus. Detrahat mors nouissima inimica. ꝛ erit mihi in eternũ caro mea amica. Si ergo spirit⁹ eius q̃ suscitauit christum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit Jesum christum a mortuis. [Viuificabit ꝛ mortalia corpora vestra ꝓpter inhabitantem spiritum eius in vobis.] Non ꝓpter merita vestra:sed propter munera sua.

Luce.xxi

Ro.vii.

Quõ iust⁹ liberabit̃ de corpe mortis huius.

Item lectionis eiusdem expositio.

[Ergo euacuati sum⁹ a lege mortis in qua detinebamur.ita vt seruiam⁹ in nouitate spirit⁹ ꝛ non in vetustate littere.

Quoniã lex lr̃a est eis q̃ non eã implẽt ꝓ spiritũ charitatis :quod ptinet ad testamentũ nouũ. Ita q̃z mortui pctõ liberant a lr̃a qua detinent q̃ nõ implent qđ scriptũ est. Lex eni quid aliud q̃z sola littera est.eis q̃ eam legere nouerũt ꝛ implere nõ possunt? Non enim ignorat ab eis quibus cõscripta est Sed quoniã intantum nota est. inquantũ scripta legit̃:non inq̃tum dilecta pficit. vbi est aliud tabulis nisi littera. Que littera non est adiutrix legẽtiũ sed testis peccantiũ. Ab eius ergo dãnatiõe liberant q̃ per spiritũ innouant: vt iam non sint obligati littere ad penã sz intellectui per iustitiã copulati. Inde est ꝛ illud. Littera occidit. spirit⁹ autẽ viuificat. Et qz dixerat euacuati sum⁹ a lege mortis in qua detinebamur.ita vt seruiam⁹ in nouitate spiritus ꝛ non in vetustate lr̃e.atq; ita ꝓ hec verba quasi reprehendisse legem posset iudicari subiecit statim. [Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed pctm̃ non cognoui:nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret:non concupisces.

Ex libro ad simplicianũ epm.

Littera.

ii.Cor.iii.

A

Lex cur data sit.

¶Hic rursus mouet. Si lex non est pctm̃. sed insi nuatrix pcti: nihilomin⁹ his verbis reprehendit. Quare intelligit legẽ ad hoc datã esse. nõ vt pctm̃ inseret nec extirparet: sed tm̃ vt demonstraret. qõ aiam humanã quasi de innocentia securã ipsa demõstratione pcti reã faceret. vt quia pctm̃ sine gr̃a dei vinci nõ posset: ipsa reat⁹ sollicitudine ad percipiendã gr̃am cõuerteret. Itaq; nõ ait pctm̃ nõ feci nisi p legẽ: sed pctm̃ nõ cognoui nisi p legẽ Vnde apparet cõcupiscentiã p legẽ nõ insitã: sed demonstratã. Cõsequẽs aũt erat: vt qm̃ nondũ ac cepta gr̃a cõcupiscẽtie resisti nõ poterat augeret etiã. Quia maiores vires habet cõcupiscentia crimine p̃uaricationis adiũcto cũ etiã contra legem facit q̃ si nulla lege p̃hiberetur. Consequenter itaq; subiungit. [Occasione aũt accepta pctm̃ per mãdatũ operatũ est in me oẽm p̃cupiscẽtiã.]

Ex libro contra faustum manicheum Ro. iiii.

¶Erat enĩ et ante pctm̃. sed non oñe erat qñ crimen p̃uaricationis adhuc nõ erat. Vnde alio loco dicit. Vbi enĩ nõ est lex: nec p̃uaricatio. Qõ autem adiũgit. [sine lege enĩ pctm̃ mortuũ est:] pro eo positũ est ac si diceret. Latet: hoc est mortuũ putat. qõ paulopost dicturus est euidẽtius. [Ego autẽ (inq̃t) sine lege viuebam aliquando.]

¶Id est nulla ex pctõ morte terrebar. quia non apparebat cum lex non esset. [Adueniente aũt mandato peccatum reuixit.] hoc est apparuit [Ego autem mortuus sum.]

¶Id est mortuum me esse cognoui. vel qz reat⁹ p̃uaricationis certũ mortis suppliciũ cõminabat Sane quod ait. pctm̃ reuixit sat⁹ significauit hoc modo aliq̃n vixisse pctm̃. id est notũ fuisse: sicut arbitror in p̃uaricatione p̃mi hoĩs qz ipse mãdatũ acceperat. Nõ enĩ potest reminiscere nisi qõ vixit aliq̃n. Sed mortuũ fuerat id est occultatũ. cũ mortales nati sine mãdato legis hoĩes viuerẽt sequẽtes cõcupiscẽtias carnis sine vlla cognitione. qz si ne vlla cohibitione. Ergo ego (inq̃t) viuebã aliq̃n sine lege. Vnde manifestat nõ ex p̃sona sua p̃prie sed generaliter ex persona hominis se loqui.

B

Paul⁹ in sua p̃sona genus humanũ cõplectitur.

[Inuentũ est ergo (inquit) mihi mãdatum quod erat ad vitam. hoc esse ad mortem.]

¶Mandato enĩ si obediat vtiq; vita est. Sed inuentũ est esse ad mortẽ dũ fit contra mandatũ. vt nõ solũ pctm̃ fiat qõ etiã ante mandatũ fiebat. sed hoc abũdãtius et pnicios⁹ vt iã ab sciẽte et p̃uaricante peccet. [Pctm̃ enĩ (inq̃t) occasione accepta per mãdatũ fefellit me: et p illud occidit.]

Dulcedo fallax.

¶Peccatũ nõ legitime vtens lege ex p̃hibitiõe aucto desiderio dulcius factũ est. et ideo fefellit. Fallax enĩ dulcedo ẽ quã plures atq; maiores penarũ amaritudines sequunt. Quia ergo ab hoĩb⁹ nondũ spiritalẽ gr̃am cõsequẽtib⁹ suaui⁹ admittit qõ vetatur fallit pctm̃ falsa dulcedine. Quia vero accedit etiã reatus p̃uaricationis: occidit.

Itaq; lex q̃dẽ sct̃a et mãdatũ sctm̃ et iustũ et bonũ.]

¶Jubẽda enĩ iubet: et p̃hibẽda p̃hibet. In male vtẽte q̃ppe viciũ est: nõ in mãdato ipso qõ bonũ est. Qñ lex bona est: si quis ea legitime vtat. Male autẽ vtit lege q̃ nõ se subdit deo pia humilitate: vt per gr̃am legem possit implere.

Ex eodẽ ca xv.

¶Vera spõsa x̃pi intelligit q̃d distet inter litterã et spm̃ q̃ duo dicunt alio modo lex et gr̃a: et nõ iã in vetustate littere sed in nouitate spũs deo seruiens. nõ est iã sub lege sed sub gratia. Ita lr̃a cũ spiritu: lex cũ gr̃a iam nõ eo modo littera: lex appellatur: sicut per seipsã cũ occidit abũdãte delicto. [Ita enĩ lex et virt⁹ pcti dicta est: cũ auget ei⁹ noxiam delectationem per seueram p̃hibitionem.]

C

¶Hec tamen etiã sic mala est: sed pctm̃ vt appareat pctm̃ p bonũ mihi operatũ est mortẽ. Ita q̃busdã multa sũt noxia q̃uis nõ sint mala. hec igit spõsa x̃pi iã mortua legi id est pctõ qõ legis p̃hibitione fit abũdãtius cũ lex sine gratia iubet nõ iuuat. tali ergo legi mortua vt sit alteri⁹ q̃ ex mortuis resurrexit discernit ista sine legis iniuria ne sacrilegiũ cõmittat in ei⁹ auctorẽ. Eadẽ q̃ppe lex q̃ per moysen data est gr̃a et veritas p ihesũ x̃pm facta est. cũ accessit littere spũs vt iciperet ipleri iustitia legis que non ipleta reos etiã p̃uaricatione faciebat.

¶Neq; enĩ alia lex est sct̃a et iusta et bona et alia per quã pctm̃ mortẽ operat cui mori nos oportet vt simus alterius q̃ ex mortuis resurrexit: sed eadẽ ipsa est. Ecce sequere. lege. [Sed pctm̃ (iquit) vt appareat pctm̃ p bonũ operatũ est mihi mortẽ vt fiat supra modũ pctõr aut pctm̃ p mandatum.]

¶Per bonũ (iquit) mihi operatũ est mortẽ. Ergo lex semp bona est. Siue obsit inanib⁹ gr̃a. siue p̃sit plenis gr̃a: semp est bona. sicut sol semp est bon⁹. qz oĩs creatura dei bona est: siue dolentib⁹ oculis noceat: siue sanos mulceat. Proĩde qõ est oculis sanitas ad videndũ solẽ: hoc est gr̃a mentibus ad implendã legẽ. Et sicut oculi sani nõ solis delectatione moriũtur sed illis ictib⁹ asperis radiorum q̃bus reuerberati in dẽsiores tenebras pellebãtur: sic aia q̃ p charitatẽ spũs salua facta est: nõ iustitia mortua dicit sed illi reatui p̃uaricationi quã lex p litterã cum gr̃a defuit faciebat. Itaq; de illa vtrũq; dicit. et bona est lex si quis ea legitime vtat. et qõ sequit sciens hoc. qz iusto lex nõ est posita: qz nõ opus habet terrẽte lr̃a quẽ delectat ipsa iustitia. Deiñ subiũgit causã cur ita sit. [Scimus enĩ (iq̃t) qz lex spirital⁹ ẽ. ego aũt carnal⁹ sũ.]

t. Thim. iiii. Gr̃a ẽ mẽtib⁹ qõ sanitas oculis.

¶In quo satis ostẽdit nõ posse impleri legẽ nisi a spiritalib⁹ q̃ nõ fiũt nisi p gr̃am. Spiritali enĩ legi q̃nto fit q̃sq; similior. Id est q̃nto magis et ipse in spiritalẽ surgit affectũ: tãto magis eã implet. qz tãto magis ea delectat. Ja nõ sub ei⁹ nomie afflictus: sed in ei⁹ lumine vegetat⁹. Qz p̃ceptũ dñi lucidũ illuminãs oculos. Et lex dñi imaculata conuertẽs aias. gr̃a donãte pctã et infũdẽte spm̃ charitatis. q̃ qz nõ sit molesta: et sit etiã iocũda iusticia.

pſ. xviii.

¶Quomodo autẽ facti sumus captiui: obliti fuimus: sed per scripturã cõmemoramur. Paulum ipsum apl'm interrogemus. Ait enim. [Scimus quia lex spiritalis est. ego autem carnalis sum. venundatus sub peccato.]

Ex tractatu. pſ. cxxv.

¶Ecce vnde facti sum⁹ captiui. qz venundati sumus sub pctõ. Quis nos vẽdidit? Nos ipsi q̃ consensim⁹ seductori. Vẽdere nos potuim⁹. redimere nos nõ possum⁹. Vẽdidim⁹ nos cõsensione peccati. redimimur in fide iusticie. Sanguis enĩ innocens dat⁹ est p nobis vt redimeremur. Nõ quẽcũq; sanguinẽ diabol⁹ fudit psequẽdo iustos. Qualẽ sanguinẽ fudit? Justoz quidẽ sãguinẽ fudit. pphetarũ patrũ nostroz. Justoz sãguinẽ fudit et martyrũ: tũ oẽs de ꝓpagine veniẽtes pcti. vnũ sãguinem fudit ei⁹ q̃ nõ iustificatus sed iust⁹ natus est. Illo sãguine fuso pdidit quos tenebat. Pro q̃b⁹ enĩ datus est innocẽs sãguis redẽpti sũt: et p̃uersi a captiuitate cantãt istũ psalmũ. Cũ p̃uerterit dom̃in⁹ captiuitatẽ syon: facti sumus sicut cõsolati. Hoc voluit dicere facti sum⁹ gaudẽtes. Quãdo? Cũ cõuerterit dñs captiuitatẽ syon. Que syon? ipsa hir'm eterna syon. Quomodo eterna syõ? quomodo captiua syon? In angelis eterna. in hoĩb⁹

pſ. cxxv.

Vendere nos potuimus nõ redimere.

captiua. Mō enī oēs illius ciuitatis ciues captiui sūt: sed q̄ inde peregrinant ipsi captiui sūt. Homo ciuis est hierusalē: sed venditus sub pct̄o fact⁹ est peregrin⁹. De ꝓpagine ipsi⁹ natū est gen⁹ humanū et ipleuit terras captiuas syon. [Scim⁹ enī qz lex spiritalis est ego autē carnalis sum. ꝛc̄.]

Ex libro .i. retractatio = num.

¶ Etiā spiritalis hoīs iamq̄ sub gr̄a cōstituti melius itelligūtur verba ista ꝓpter carnis corpus qđ spiritale nondū est: erit autē in resurrectione mortuorū. ꝛ ꝓpter ipam carnis cōcupiscentiā cū qua ita cōfligūt scti nō ei cōsentiētes in malū vt tū ei⁹ motib⁹ q̄bus repugnātibus resistūt: nō careāt in hac vita. Non eos autē habebūt in illa: vbi absorbebit mors in victoria. Ꝓpter hāc itaq̄ cōcupiscentiā motusq̄ ipos q̄bus ita resistit vt tamē sint in nobis: potest quisq̄ sctūs iā sub gratia positus dicere ista oia. /Qđ enim operor (ait) ignoro.]

Ex libro ad simplicianū episcopum.

¶ Mō enī ita dictū est ignoro: quasi peccare se nesciat. Nā cōtrariū erit qđ dixit. Sed pct̄m vt appareat pct̄m per bonū mihi operatū est mortē. Et illud superi⁹. Sed pct̄m nō cognoui nisi per legem. Quomodo enī apparet aut quomō cognouit qđ ignorat? Sz ita dictū est: quomō dictur⁹ est ipijs diis: nō noui vos. Neq̄ enī deū aliq̄d latet: qñ vult⁹ dñi sup faciētes mala vt pdat de tra mēoriā eor. [Sed pct̄m (inq̄t) nō cognoui nisi p legē. Nā ꝓcupiscentiā nesciebā nisi lex diceret: nō cōcupisces.]

Ex libro .ō. spiritu et littera

¶ Cū dicit nō cōcupisces: apertissimū saluberrimumq̄ p̄ceptū est. Qđ si q̄s impleuerit nullū habebit oīno pct̄m. Nam hoc ideo elegit ap̄s generale quiddā quo cūcta ꝓplexus est: tanq̄ hec esset vox legis ab omni pctō ꝓhibētis. qđ ait nō cōcupisces. Neq̄ enī vllū pct̄m nō cōcupiscēdo cōmittitur. Ꝓroinde q̄ hec ꝓcipit bona ꝛ laudabilis est lex. Sed vbi sctūs nō adiuuat spūs inspirās ꝓ cōcupiscētia mala cōcupiscentiā bonā: hoc est charitatē diffūdens in cordib⁹ nostris profecto illa lex q̄uis bona auget ꝓhibēdo desiderū malū. sicut aque ipetus si in eā partē nō cesset influere vehemētior fit obice oppositō. Cui⁹ molem cū euicerit maiore cumulo ꝓcipitatus violētius ꝓ ꝓna ꝓuolui. Nescio quo enī mō hoc ipsum qđ ꝓcupiscitur fit iocūdi⁹ dū vetat. Et hoc est qđ fallit peccatū ꝓ mādatū: ꝛ ꝓ illud occidit: cū accedit etiam p̄uaricatio: q̄ nulla est vbi lex nō est.

Præceptū nō cōcupisces cōplectit cūcta p̄cepta.

Lex auget maluz desideriū.

Cōcupitū dulcius ē dū vetat.

Ex tractatu. ps. cxviii.

¶ Cōcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omī tēpore. laudabilis est ista cōcupiscētia nō dānabilis nō de hac dictū est: nō cōcupisces: sed de illa q̄ caro ꝓcupiscit aduersus spiritū. De hac autē bona ꝓcupiscētia qua ꝓcupiscit spūs aduersus carnē quere vbi scriptū sit: et inuenies. Cōcupiscētia itaq̄ sapiētie deducit ad regnū. Et multa alia reperiūtur bone cōcupiscētie testimonia. Sed hoc sane interest. qđ nō tacet q̄d cōcupiscatur qñ bona cōmemorat cōcupiscētia. Cū aūt nō addit q̄d cōcupiscat sed sola posit: nō nisi mala intelligit. sicut in hoc qđ cōmemorauit. Cōcupiscentia itaq̄ sapiētie deducit ad regnū. Si nō adderet sapiētie: nullo modo diceret cōcupiscētia p̄ducit ad regnū. At vero ap̄s qđ posuit cōcupiscētiam nesciebā: nisi lex diceret nō cōcupisces. non vtiq̄ (ait) cui⁹ rei cōcupiscentiā vel q̄d nō cōcupisces. Certū est enī nō intelligi cū ita dicit: nisi malam cōcupiscentiā. [Non enim qđ volo facio bonum. sed qđ odi malum hoc ago.]

Concupiscētia laudabilis.

Sapiētie. vi

Ex libro de q̄ fectiõe iustic̄ie hominis.

¶ Bonū est enī nō ꝓcupiscere. Et hoc bonū vult iustus q̄ ex fide viuit. Et tū facit qđ odit: qz cōcupiscit. q̄uis post cōcupiscētias suas nō eat. Qđ si fecerit: tūc vere ipse fecit vt cedat. vt cōsentiat. vt desiderio pcti obediat. Cū vero nō sinit regnare pct̄m in suo mortali corpore ad obediēdū desideriis ei⁹. nec exhibet mēbra sua arma iniq̄tatis peccato: ineſt quidē pct̄m in mēbris ei⁹ sed nō regnat: qz nō obedit desideriis eius. Et ideo dū quod nō vult agit: id est nō vult cōcupiscere ꝛ concupiscit: cōsentit legi qz bona est. hoc enī vult et ipse qđ lex qz vult ipse nō cōcupiscere et lex dicit: nō concupisces. In hoc qñ vult qđ et lex vult ꝓcul dubio cōsentit legi. Cōcupiscit tū: qz nō est sine pctō. Sed iā non ipe operat illud: sed id quod in illo habitat pct̄m. Scit enī qz nō habitat in carne ei⁹ bonū vbi habitat pct̄m. sed nō ei pstiēdo viuit ex fide: qua inuocat deū vt adiuuet pugnās contra peccatū. Qđ vt oīno ibi nō sit adiacet ei velle: sed perficere bonū non iuenit. Nā in eo q̄ nō psentit bonū facit. Et in eo qđ odit cōcupiscentiā suā bonū facit. Et in eo q̄ elemosynas facere non cessat: bonū facit. Et in eo q̄ illi /q̄ in eū peccat ignoscit: bonū facit. Et in eo q̄ petit dimitti sibi debita sua. ꝛ veraciter dicit qđ dimittit etiā ipse debitoribus suis. ꝛ orat ne inferat in tētatiōē sed liberet a malo: bonū facit. Et tū pficere bonum nō adiacet qđ tūc erit qñ cōcupiscētia illa q̄ habitat in mēbris ei⁹ nulla erit [Scio (iquit) quia non habitat in me hoc ē in carne mea bonum.]

Ex libro sermonū de ꝓmissione.

¶ Hoc vtiq̄ ait. qz vicīū carnis in re bona non est bonū. Qđ cū esse destiterit: caro erit sed iam vicia ta vel viciosa nō erit. Quā tū ad nostrā ptinere naturam idem doctor ostendit ꝓius dicēdo. scio qz nō habitat in me. Qđ vt exponeret addidit. Hoc est in carne mea bonū. Se itaq̄ dicit esse carnē suam. nō ergo ipsa est inimica. Nā et qñ ei⁹ vicijs resistitur ipsa amat. qz ipsa curat. Nemo enim vnq̄ carnē suā odio habuit sicut ipse ap̄s dicit. et alio loco ait. [Igitur ipse ego mente seruio legi dei. carne autem legi peccati.]

Ephe. v.

¶ Audiāt q̄ aures habēt. Igit ipse ego. Ego mēte. ego carne. Sed mēte seruio legi dei. carne aūt legi pcti. Quomodo carne legi pcti? Nūquid ꝓcupiscētie cōsentiēdo carnali? Absit. Sed mor⁹ desideriorū illic habendo quos habere nolebat / et tū habebat. Sed eis nō pstiēdo mēte seruiebat legi dei: et tenebat mēbra ne fierēt arma iniquitatis. Sūt enī in nobis desideria mala quib⁹ nō cōsentiendo nō viuim⁹ male. Sunt in nobis cōcupiscētie peccatorū: q̄bus nō obediēdo non pficimus malū: sed eas habēdo nōdū pficim⁹ bonū. vtrūq̄ ostendit ap̄s. nec bonū hic pficit vbi malū sic cōcupiscit nec malū hic pficit: quādo tali cōcupiscētie nō obeditur. Illud quippe ostendit vbi ait.

Nec bonū nec maluz hic pficit.

[Velle adiacz mihi: pficere aūt bonū /nō iuenio.]

Ephe. v.

Hoc vero vbi ait. spū ambulate et cōcupiscētias carnis nō pfecerītis. Neq̄ enī ibi dicit nō sibi adiacere facere bonū: sed pficere. Neq̄ hic dicit concupiscentias carnis ne habueritis: sed ne pfecerītis. Fiūt itaq̄ in nobis cōcupiscētie male: cū id qđ nō licet libet: sed nō pficiūtur cū legi dei mēte seruiente libidines cōtinētur. Et bonū fit cū id quod male libet vincēte bona delectatione / non fit: sed boni pfectio nō implet q̄ diu legi pcti carne seruiente libido illicit. Et q̄uis ptineat: tamen mouet. Non enī opus esset vt cotineret nisi moueret. erit quādoq̄ etiā pfectio boni: qñ ꝓsūptio mali. Illud sūmū. hoc erit nullū. Qđ si in ista mortalitate sperandū putam⁹ fallimur. Tūc enī erit qñ mors nō erit. Et ibi erit vbi vita eterna erit. In illo enī secu

Fiūt sz nō pficiuntur ꝓcupiscentie male.

A lo et in illo regno erit bonũ sũmũ et malũ nullum: qñ erit et vbi erit sapientie amor sũm⁹: ptinẽtie labor nullus. [Nam velle adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio.]

Ex libro contra iulianũ. tertio.

¶Bona itaq; opera nr̃a tũc pficiẽtur: qñ ita spiritui caro cõsenserit vt aduersus eũ etiã ipsa nõ concupiscat. Hoc enĩ volum⁹ cũ pfectionẽ iusticie cõcupiscim⁹. Hoc intẽtione nõ intermissa velle debemus. Sed qr id perficere in ista corruptibili carne nõ possum⁹: ideo dixit velle adiacet mihi: pficere aũt bonũ nõ inuenio. vel sicut habẽt codices greci. Velle adiacet mihi: perficere autẽ nõ. id est nõ mihi adiacet pficere bonũ. Non ait facere sed pficere bonũ: qr facere bonũ est post cõcupiscentias nõ ire. Perficere autẽ bonũ est /nõ cõcupiscere. [Non enim quod volo ago bonum. sed quod nolo malum hoc ago.]

Facere bonũ r pficere bonũ.

Ex libro contra iulianũ. j

¶Si aũt (sicut meli⁹ sensit Ambrosius) hoc etiã de seipso dicit apl's. nec iustor est in hac vita ad pficiendũ bonũ tãta libertas ppzie volũtatis q̃nta erit in illa vita. vbi nõ dicet. nõ qd volo ago. Dis qui pficit recta intẽtione pficiens recedit ab oĩ pctõ: et tãto fit inde longinquior: q̃nto plenitudini iusticie pfectionicq; ppinquior. Quia et ipsa cõcupiscẽtia qd est pctm̃ habitans in carne nostra et si manet adhuc in mẽbris mortalib⁹: minui tñ nõ desinit in pficiẽtib⁹. Aliud est ergo recedere ab oĩ pctõ qd nũc in opere est. aliud recessisse ab oĩ peccato qd in illa pfectione tũc erit. Dic obsecro apl'e qñ adhuc in carne viuens in vijs dñi ambulabas habebas pctm̃. an sine pctõ eras? Audiam⁹ vtrũ seipse seducat. an vo qd btus iohannes ei⁹ coapostolus sapiat: qñ veritas erat in eis. Hic ergo respõdet. Nõne legistis vbi cõfitetur dicens. [Non enim quod volo facio bonum. sed quod nolo malum hoc ago.]

Ex libro ō pfectione iusticie hominis.

Concupiscẽtia in pficiẽtibus minuit nõ extinguit.

Extrac. pr. cxviii.

ij. Johan. i.

¶Et hoc audiuimus. Jam itaq; illud interrogamus: quõ in vijs dñi ambulabas: si malũ qd nolebas hoc agebas: cũ psalmus sctus insonet dicẽs.

Ps. cxviii.

Nõ enĩ q̃ operant iniq̃tatẽ in vijs ei⁹ ambulauerũt. Audi cõtinuo respondentẽ p sentẽtiã cõsequentẽ. [Si qd nolo (inq̃t) ego hoc facio iã ego nõ operor illud: sed quod habitat in me peccatũ.]

¶Ecce quẽ admodũ qui ambulãt in vijs dñi non operãtur pctm̃. et tñ nõ sunt sine pctõ: qr iam non ipsi operant illud idest iniq̃tatẽ: sed qd habitat in eis pctm̃. Hic dicet aliq̃s. Quomõ agebat qd nolebat malũ: et quõ ipse nõ id agebat: sed qd habitabat in illo /pctm̃? Utrũq; enĩ dixit et nõ qd volo ago. et non ego operor illud: sed qd habitat in me pctm̃. Unde intellígere debem⁹ qñ pctm̃ qd habitat in nobis operat in nobis. tũc nos id nõ operari: qñ nequaq; ei volũtas nr̃a cõsentit. et tenet etiã corporis mẽbra ne obediant desideriis ei⁹. Quid enĩ operat pctm̃ nobis nolẽtib⁹ nisi sola illicita desideria? Quib⁹ si volũtatis nõ adhibeat assensus mouet quidẽ nõnullus affectus: sed nullus ei relaxat effect⁹. hoc p̃cepit idẽ apl's vbi dicit. Nõ ergo regnet peccatũ in vr̃o mortali corpore ad obediẽdum desideriis ei⁹. neq; exhibeatis mẽbra vestra arma iniq̃tatis pctõ. Sũt itaq; desideria pctĩ quibus nos phibuit obedire. Operant ergo peccatũ hec desideria. Quib⁹ si obedim⁹: r nos operamur Si aũt obtẽperãtes apl'o nõ eis obedim⁹: nõ illud nos operamur: sed qd habitat in nobis peccatum Si aũt desideria nulla haberem⁹ illicita: nec nos nec peccatũ mali aliq̃d operaret in nobis. Motũ porro illiciti desiderij cui nõ obediẽdo non eũ nos

Peccatũ nolẽtibus nobis agit illicita desideria sz nõ pficit.

Roma. vi.

B operamur. ideo r nos agere dicimur: quoniã non est nature vigor aliene: sed languor est nr̃e. A quo langore omni modo salui erim⁹ cũ r aĩa r corpore ĩmortales facti fuerim⁹. Lãguor hui⁹ ifirmitatis vnde illicita desideria mouentur: qd pctm̃ appellat apl's: vniuersus reat⁹ sacramẽto baptismatis est solutus cũ oĩbus q̃ illi obedientes fecim⁹. dixim⁹. cogitauim⁹. Hec nobis deinceps languor iste obesset: si desideriis eius illicitis nullis vnq̃ obedientiã pberemus. siue operatione. siue locutione. siue tacita assẽsione: donec etiã ipe sanaret. [Si autẽ quod nolo illud facio non ego operor illud sed qd habitat in me peccatum.]

Baptism⁹ tollit oẽm reatum.

¶Potest putari falsa esse ista sententia qua dixim⁹ nusq; nisi in volũtate esse pctm̃. qr dixit apl's Si autẽ qd nolo hoc facio: iã nõ ego operor illud sed qd in me habitat pctm̃. Hoc enĩ peccatũ vsq; adeo nõ est in volũtate vt dicat. qd nolo hoc facio Quomodo ergo nusq; est. nisi in voluntate pctm̃? Sed hoc pctm̃ de quo sic est locut⁹ apl's ideo peccatũ vocat: qr pctõ factum est. et pena pcti est. qñ quidẽ hoc de cõcupiscẽtia carnis dicit. qd aperit in psequẽtib⁹ dicẽs. Scio qr nõ habitat in me hoc est in carne mea /bonũ. Velle enĩ adiacet mihi: pficere autẽ bonũ non. Alibi q̃ppe pfectio boni est vt nec ipsa concupiscẽtia pcti sit in hoie: cui quidẽ qñ bene viuit nõ cõsentit volũtas. Verũtamẽ nõ perficit bonũ. qr inest adhuc cõcupiscentia cui repugnat volũtas. cui⁹ cõcupiscẽtie reat⁹ in baptismate soluit sed infirmitas pmanet: cui donec sanetur omis fidelis q̃ bene ꝓspicit: studiosissime reluctatur. Pctm̃ autẽ qd nusq; est nisi in voluntate illud p̃cipue intelligendũ est qd iusta dãnatio cõsecuta est. Hoc enĩ per vnũ hoiem in mundũ intrauit: quãq; et hoc pctm̃ quo cõsentit peccati concupiscẽtie: nõ nisi in volũtate cõmittitur.

Peccatũ qd in nolẽte est pena peccati ẽ.

[Condelector enĩ legi dei scõm interiorẽ hoiem. video autẽ aliã legem in mẽbris meis repugnantem legi mentis mee. r cetera.]

Ex libro retractationũ.

¶Caro (inq̃t) cõcupiscit aduersus sp̃m: et spirit⁹ aduersus carnẽ. vt nõ ea q̃ vultis illa faciatis. Ex parte libertas ex parte seruitus. Mondũ tota. nondũ pura. nondũ plena libertas: qr nõdũ eternitas Habem⁹ enĩ ex parte infirmitatẽ. ex parte accepimus libertatẽ. Quicq̃d pctm̃ est a nobis antea in baptismo deletũ est. Nũquid qr deleta est tota iniquitas nulla remansit infirmitas? Si nõ remansisset: sine pctõ hic viuerem⁹. Quis autẽ audeat hoc dicere nisi supbus: nisi mia liberatoris indignus: nisi q̃ seip̃m vult decipere: r in quo veritas nõ est? Ergo ex eo qd remansit aliq̃d infirmitatis audeo dicere: ex qua parte seruim⁹ deo liberi sum⁹. Ex q̃ parte seruim⁹ legi pcti: adhuc serui sumus. Unde dicit apl's cõdelector legi dei scõm interiorem hominẽ. Ecce vnde liberi: ecce vnde cõdelectamur legi dei. Libertas enĩ delectat. Mã q̃diu facis timore qd iustũ est nõ deus te delectat. q̃ diu non te delectat /adhuc seruus facis. Delectat te et liberes. Noli timere penã sed ama iusticiã. Mondũ potes amare iusticiã: time vel penã / vt pueniãs ad amandã iusticiã. Ergo iã ille ex parte superiore liberũ se esse sentiebat: vnde dicebat. Condelector legi dei scõm iteriorẽ hoiem. Delectat me lex /delectat me quod iubet lex /delectat me ipsa iusticia Video autẽ aliã legẽ in mẽbris meis. hec est q̃ remansit infirmitas. repugnantẽ legi mẽtis mee / et captiuantẽ me in lege pcti q̃ est in membris meis. Ex hac parte sentit captiuitatẽ vbi non est ipleta

Ex tractatu euãgelij scm ioãnẽ. xlii. Galla. v.

Libertas ex parte.

Infirmitas remansit deleta ĩ iniquitate

G iusticia. Mã vbi cõdelectak legi dei / nõ captiuus sed legis amicus est: et ideo liber q̃ amicus. Quid ergo ex eo qõ restat? Quid nisi vt respiciamus ad
Joh. viii. illũ q̃ dixit: si vos filius liberauerit tũc vere liberi eritis. Denicq̃ ipse q̃ loquebat ad illum respexit. Infelix ego homo q̃s me libabit de corpore mortis hui⁹? Gratia dei p iesum xp̃m dñm nostrũ. Ergo si vos filius liberauerit tunc vere liberi eritis. Denicq̃ ita cõclusit. Igitur ipse ego legi dei seruio mẽte: carne aũt legi pcti. Ipse ego inq̃t: non enim duo sum⁹ inter nos ꝓtrarij de diuersis principiis venientes: sed ipse ego mente seruio legi dei: carne autẽ legi pcti. q̃diu languor obluctak saluti. Sed si carne seruis legi peccati / fac quod ait ipse apl's. Nõ ergo regnet peccatũ in vestro mortali corpore ad obediẽdũ desideriis ei⁹. neq̃ exhibeatis mẽbra vestra arma iniq̃tatis pctõ. Nõ ait non sit / sed nõ regnet. q̃diu peccatũ necesse est esse in mẽbris
Regnum auferẽdũ est pctis. tuis saltẽ illi regnũ auferak / nõ fiat qõ iubet. Surgit ira: noli dare ire linguã ad maledicẽdũ: noli dare ire manũ aut pedẽ ad feriendũ. Non surgeret ira ista irrationabilis / nisi peccatũ esset in mẽbris. Sed tolle illi regnũ. nõ habeat arma vnde ꝓtra te pugnet. Discet etiã nõ surgere cũ arma nõ ceperit inuenire. Nõ exhibeatis mẽbra vra arma iniq̃tatis pctõ. Alioquin toti captiui eritis ⁊ nõ erit dicere: mẽte seruio legi dei. Mẽs enim si teneat arma mẽbra nõ mouẽtur in ministeriũ furentis pcti. Teneat arcem impator interior / q̃ sub maiore impatore iuuãdus assistit. Frenet iram: coherceat pcupiscentiã. Inest tamẽ qõ frenek / inest qõ coherceatur / inest qõ teneak. Quid autẽ volebat ille iust⁹ mente seruiẽs legi dei: nisi vt oĩno nõ esset qõ frenarek? Et hoc debet conari ois qui ad pfectionẽ tendit: vt et ipsa cõcupiscentia cui nõ dank ad obediendũ mẽbra quotidie in pficiẽte minuak. Velle inq̃t adiacet mihi: pficere autẽ bonũ / nõ. Rũq̃d dixit nõ mihi adiacet facere bonum? Si hoc dixisset / spes nulla esset. Nõ ait: non mihi adiacet facere / sed nõ mihi adiacet pficere. Que est enĩ perfectio boni nisi cõsũptio mali / nisi q̃ lex dicit nõ concupisces? Oĩno nõ cõcupiscere pfectio boni est: q̃ cõsumptio mali est. Hoc dicebat ille. perficere bonum mihi nõ adiacet: q̃ nõ poterat facere vt non cõcupisceret. Faciebat tm̃ vt cõcupiscentiã frenaret. vt cõcupiscẽtie nõ cõsentiret / et cõcupiscentie mẽbra ad satellitiũ nõ preberet. Perficere g̃ inq̃t bonũ nõ mihi adiacet. Nõ possũ implere qõ dictũ est / nõ cõcupisces. Quid ergo opus est vt ipse as?
Ecclc. xviii. Post cõcupiscẽtias tuas nõ eas. Hoc age iterim q̃diu insũt illicite cõcupiscẽtie in carne tua. Post cõcupiscentias tuas non eas. Mane in seruitute dei / in libertate christi. Mẽte seruio legi dei tui: nolito donare cõcupiscentijs tuis vires.

Ex tractatu pl. xxxv. Quadruplex status hominis. pã. xxxv. G Aliud est non pugnare et esse in pace vera atq̃ perpetua. aliud pugnare et vincere. aliud pugnare et vinci: aliud nõ pugnare sed trahi. Sũt enĩ homines ꝓsus q̃ nõ pugnãt qualis est iste de quo loquitur cũ dixit: malicią aũt nõ odiuit. Quomodo autẽ pugnat ꝓtra eã quã nonodit? Iste a malicia trahit nec pugnat. Sũt autẽ q̃ pugnare incipiũt: sed q̃ de viri⁹ suis presumũt / vt ostẽdat illis de⁹ q̃ ipse vincit: si se homo subiuget deo ⁊ pugnãtes vincũtur cũ quasi ceperint tenere iusticiã fiunt superbi et elidũtur. Isti pugnãt sed vincũtur. Quis autẽ pugnat et nõ vincit? Qui dicit. Video aliã legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis mee Vide repugnantẽ legi mẽtis sue. Vide pugnãtẽ. Sed non de viribus suis presumit iste: ideo victor erit. Quid enim sequitur?
[Infelix ego homo. q̃s me liberabit de corpe mortis hui⁹? Gra dei p iesum xp̃m dñm nostrum.]

Ex libro ỏ q̃ fectione iusti tie hominis. G De corpore mortis huius nõ ois liberak q̃ finit hanc vitã: sed q̃ in hac vita susceperit gram: ⁊ ne in vanũ suscipiat bonis operib⁹ egerit. Aliud est enĩ exire de hoc corpore / qõ oẽs hoies dies vite huius vltim⁹ cogit. Aliud est liberari de corpore mortis hui⁹: qõ sola dei gra per iesum xp̃m dñm nr̃m sctis et fidelib⁹ ei⁹ impartit. Post hanc autẽ vitã merces pficiens reddit: sed eis tãtum a quibus in hac vita eius dẽ mercedis meritũ cõparak. Nõ enĩ ad saturitatẽ iusticie cũ hinc exierit quisq̃ pueniet / nisi ad eã (cũ hic est) esuriẽdo et sitiẽdo cucurrerit. Beati quippe qui esuriunt et sitiunt iusticiã quoniam ipsi saturabũtur.
Liberari a corpore mortis huius.
Matthe. v.

Ex libro ỏna tura ⁊ gra. G Fideles enĩ orãtes dicũt. Me nos inferas in tẽtationẽ. sed libera nos a malo. Si adest possibilitas vt q̃d orant? aut a quo malo se liberari orant: nisi maxime de corpore mortis huius / vnde nõ liberat nisi gra dei p iesum xp̃m dñm nr̃m. Nõ vtiq̃ de substãtia corporis que bona est: sed de vicijs carnalib⁹ vnde nõ liberat homo sine gra saluatoris. nec qñ per mortẽ corporis discedit a corpore. Nõ enĩ et ille substantiã carnis accusat cũ dicit liberari se cupere de corpore mortis hui⁹ cũ etiam corporis sicut aie natura deo bono auctori tribuenda sit. Sed vtiq̃ de vicijs corporis dicit. Nam de corpore mors corporis separat. sed ꝓtracta ex illo vicia coherent q̃bus iusta pena debek quã etiam in inferno ille dives inuenit. Hinc se vtiq̃ non poterat liberare q̃ dicit quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? An ꝓpter cõmissa ꝓterita vt ea tantũ ignoscank q̃ fieri infecta nõ possunt? Dimitte hoiem. clamet qõ clamabat. Non enĩ tantũ desiderat vt p indulgentiã sit de ꝓteritis impunitus sed etiã vt sit de cetero ad non peccandũ fortis et validus. Condelectak enĩ legi dei scõm interiorẽ hoiem. videt autẽ aliã legẽ in membris suis repugnantẽ legi mẽtis sue. Videt esse nõ recolit fuisse. presentib⁹ vrgek: nõ ꝓterita reminiscit. Nec tãtũ repugnantẽ videt vezt etiam captiuantẽ se in lege peccati que est in membris eius nõ que fuit. Hinc est qõ clamat. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?
Malũ a q̃ se fideles liberari orant.

Ex libro. ix. de geneſi ad litterã. G Ita erat tũc illoꝝ hoim corpus animale cõstitutoꝝ in paradyso. nondũ mortis lege damnatũ: vt nõ haberẽt appetitũ carnalis voluptatis qualem nũc habẽt ista corpora que iã ex mortis ꝓpagine ducta sũt. Nezt enĩ nihil est in eis factũ cum de ligno phibito edissent quãdoquidem de⁹ non dixerat: si ederitis morte moriemini / sed qua die ederitis morte moriemini: vt hoc ipsum in eis illa faceret dies qõ apl's gemit dicẽs. Condelector lege dei scõm interiorẽ hoiem. Video autem aliã legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis mee captiuantẽ me in lege pcti / q̃ est in membris meis Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Gratia dei p iesum xp̃m dñm nostrũ Non enĩ sufficeret ei si diceret q̃s me liberabit de corpore hoc mortali sed de corpore (inq̃t) mortis huius. Sicut etiã illud. Corpus quidẽ inq̃t mortuum est ꝓpter pctm̃. Nõ ibi ait mortale sed mortuum q̃uis vtiq̃ et mortale q̃ morituru. Non ita credendũ est fuisse illa corpora. sed licet aialia nõdum spiritalia / non tm̃ mortua ideſt q̃ necesse esset vt morerẽtur qõ ea die factũ est qua lignũ contra
Genes. ii.
Corpa pri mozũ pen tũ poterãt nõ mori.

A

vetitū tetigerūt. Ita illi homies aialia quidē corpora gerētes sed nō morītura nisi peccassent acceptura aūt angelicā formā celestēq; qualitatē mox vbi p̄ceptū trāsgressi sūt eorū mēbris velut aliq̄ egritudo letalis mors ipsa cōcepta est mutauitq; illā qualitatē qua corpori sic dñabant vt nō dicerent. Videō aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee. Quia et si nōdū spiritale sed aiale corpus erat: nondū tū erat mortis huī de qua et cū qua natī sum⁹. Quid enī aliud non dicā nati sed oīno cōcepti nisi egritudinē quādam inchoauim⁹ qua sum⁹ necessario morītur⁹? Neq; enī tā necesse est eū ipo morbo mori qui ydrops vel clysinteric⁹ vel elephantiosus factus fuerit: q̄ eū qui hoc corpus habere ceperit in quo oēs boies natura sūt filij ire. q̄ hoc nō fecit nisi pena pcti. Si enī creator oipotens ineffabiliterq; laudādus q̄ t in minimis operib⁹ magn⁹ est. apibus donauit vt sic operent filiorū generationē quēadmodū cere speciē liquo remq; mellis. cur incredibile videat primis hominibus talia fecisse corpora vt si nō peccassēt t morbum quendā quo morerent cōtinuo cōcepissent/ eo nutu iperarent mēbris q̄bus fetus exorit quo pedibus cū ambulat vt neq; cū ardore seminaret. neq; cū dolore pareret? Nūc vero trāsgrediendo p̄ceptū. motū legis illius q̄ repugnat legi mētis/ in mēbris cōcepte mortis habere meruerūt. Quē nuptie ordināt/cōtinentia cohibet/et refrenat vt quēadmodū de peccato factum est supplicū: sic de supplicio fiat meritum.

Apes natos folijs t herbis ore legūt. Hier. iiij. Primi parētes si nō peccassent tantū habuissent iperiuz supra membra q̄bus generat sicut supra alias.

Ex libro de sermone dñi in mōte.

¶Quisquis carnalē delectationē aduersus rectā voluntatē suā rebellare sentit p cōsuetudinē pctōrum cui⁹ indomita violentia trahit in captiuitatē. recolat q̄ntū potest qualē pacē peccādo amiserit t exclamet. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpore mortis huī? Gratia dei p ihesū xp̄m dñm nostrum. Ita enī cū se infelicē exclamat lugēdo iplorat cōsolatoris auxiliū. Nec puus est ad beatitudinem accessus/cognitio infelicitatis sue. Et ideo beati etiā lugētes q̄n ipsi cōsolabunt.

B

Matthe. v.

Ex tractatu. ps. xxx.

¶Quid est q̄ te iactas? q̄d est q̄ de lege t de iustitia p̄sumis? Num vides q̄d intus cōfligat in te. de te. aduersus te? Num audis pugnantē et confitentē t adiutoriū in pugna desiderantē? Num audis athletā dñi ab agonitheta petentē auxiliū pugne sue? Non enī sic te spectat deus certantē quo modo te spectat editor si forte pugnes in amphiteatro. Ille tibi p̄miū dare potest si viceris: adiuuare te periclitantē nō potest. Nō sic spectat deus. Vide ergo: attēde eū q̄ dicit. Condelector enī legi dei scōm interiorē boiem. Videō autē aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee/ et captiuū me ducentē in lege pcti q̄ est in mēbris meis. Miser ego homo. Quis me liberabit de corpore mortis huī? Gratia dei p ihesū xp̄m dñm nostrum. Quare gra? Quia gratis dat. Quare gratis datur? q̄ merita tua nō p̄cesserūt/sed beneficia dei te p̄euenerūt. Illi ergo gloria q̄ nos liberat. Omnes peccauerūt et egent gloria dei.

Deus pugnantē sic spectat vt adiuuet t p̄emiet.

Ro. iij.

Ex libro sententiarū. p̄spi

¶Liberari est a corpore mortis huī omni sanato lāguore p̄cupiscētie carnis nō ad penā corpus recipere: sed ad gloriā. [Igit ipse ego mente seruio legi dei. carne autē legi peccati.]

Liberari a corpore mortis huī?

Ex trac. ps. lxxv.

¶Indicit enī tibi quedā noua vita t tu vetus es. Nouitatis gaudio suspenderis. vetustatis onere p̄gravaris. Incipit tibi esse bellum aduersus te sed ex qua parte displices tibi/iūgeris deo et ex q̄ parte tā iūgeris deo idoneus eris ad vincēdū te. q̄ ille tecū est q̄ oia superat. Attēde q̄d dicit ap̄s. Mente seruio legi dei. carne autē legi pcti. Unde mēte? q̄ displicet tibi vita tua mala. Unde carne? Quia nō desūt suggestiones et delectationes male. Sed ex eo q̄ mēte cōiūgeris deo vincis q̄ in te nō vult sequi. Preceffisti enī ex parte et ex parte tardaris. Trahe teip̄m ad illū q̄ te supra te tollit. Pōdere quodā vetustatis deprimeris clamat dic. Infelix ego homo q̄s me liberabit de corpore mortis huī? Quis me liberabit ab eo quo grauor? Corpus enī q̄ corrūpit aggrauat animam. Quis ergo me liberabit? Gratia dei p ihesum xp̄m dñm nostrū. Quare autē p̄mittit vt diu cōtra te litiges donec absorbeant omēs cupiditates male? vt intelligas in te penā tuā. In te: ex teipso est flagellū tuū. fit trixa tua tecū. Sic vindicat in rebellē aduersus deū vt ipse sibi sit bellum qui pacem noluit habere cum deo.

Sapi. ix.

Pugna t lis q̄re in nobis p̄mittunt a deo

¶Quod dixerat sine lege enī pctūm mortuum est: nō intelligam⁹ nisi tanq; nō sit: latet/nō apparet/ penitus ignorat: tanq; in nescio quib⁹ ignorātie tenebris sit sepultū. Et q̄ ait ego autē viuebam ali quādo sine lege: q̄d ait nisi viuere mihi videbar? Et q̄ adiūxit aduenīente mādato pctūm reuixit. q̄d est aliud q; eminuit t apparuit nec tū vixit sed reuixit: vixerat enī aliq̄n in paradiso q̄n cōtra datum p̄ceptū satis apparebat admissū. Cū aūt a nascētib⁹ trahit tanq; mortuū sic latet donec repugnans iustīcie malū ei⁹ p̄hibitione sentiat. Cū aliud iubet atq; p̄bat aliud delectat atq; dñat. tunc pctūm quodāmodo in noticia nati hoīs reuiuiscit: q̄ in noticia p̄mi facti hoīs iā aliq̄n vixerat. Sed q̄ sequit non ita expeditū est quomodo de paulo possit intelligi. Scim⁹ enī (inquit) q̄m lex spiritalis est: ego autē carnalis sū. Non ait fui sed sū. Nūq̄d ergo ap̄s cū hec scriberet carnalis fuit? An scōm corpus hoc dicit? Adhuc enī erat in corpore mortis huī? nōdū facto q̄ alibi dicit seminat corpus animale surget corpus spirituale. Tūc enī ex toto se/id est ex vtraq; parte qua p̄stat spiritalis homo erit q̄n spiritale etiā corpus erit. Neq; enī absurdum est vt sit in illa vita etiā caro spiritalis: si potuit esse in hac vita in his qui adhuc carnalia sapiunt etiā ipse spūs carnal'. Sic ergo ideo dixit ego autē carnalis sū. q̄ nondū spiritale corpus habebat ap̄s sicut posset dicere ego mortalis sū. Nō vtiq; nō nisi scōm corpus itelligeret dixisse q̄ nō dum fuerat imortalitate vestitū. Item q̄ adiūxit venūdatus sub pctō. ne quisq; eū nondū redēptū xp̄i sanguinē existimet. etiā hoc scōm illud potest intelligi q̄ ait. Et nos p̄mitias habētes spūs. t ipsi in nobismetipsis ingemiscim⁹ adoptionē expectātes redemptionē corporis nostri. Si enī p̄m hoc se dicit venundatū sub pctō q̄ adhuc non est redemptū a corruptione corporis ei⁹ vel venūdatum aliq̄n in p̄ima trāsgressione p̄cepti: vt haberet corpus corruptibile q̄ aggrauat aiam. q̄d p̄hibet hic ap̄l's de seipso dicere q̄ ita dicit vt etiā in ipso possit intelligi/etiā si in sua p̄sona nō se solū sed oēs accipi velit qui se nouerūt spiritali dilectione cū carnis affectione sine cōsensione p̄fligere? An forte metuim⁹ ea que sequūtur. q̄ enī operor ignoro. nō enī q̄ volo hoc ago: sed q̄ odi illō facio: ne forte ex his verbis q̄sq; cōsentire carnis cōcupiscētie ad opera mala scōm ap̄l'm suspicet? Sed cōsiderādum est q̄ adiungit. Si autē quod nolo hoc facio consentio legi q̄n bona est. Magis enī se dicit legi cōsentire q; carnis concupiscētie.

Rom. vii.

C

a Hanc enī pcti noīe appellat. Facere ergo se dicit et operari nō affectu cōsentiēdi et implēdi sed ipo motu cōcupiscēdi. Hinc ergo (inqt) cōsentio legi qm̄ bona est. Cōsentio qz nolo qō nō vult. Deinde dicit. Nunc autē iā nō ego operoz illud / sed id qō in me habitat pctm̄. Quid est nūc aūt nisi iā nunc sub gratia q̄ liberauit delectationē volūtatis a cō sensione cupiditatis? Non enī melius intelligīt / nō ego operoz nisi qz non cōsentit exhibere membza sua arma iniqtatis pctō. Mā et sic cōcupiscit z cōsentit et agit quomodo nō ipse illud operet etiā si se operari doleat et vinci grauīt ingemiscat. Jā illud qō sequīt nōne vnde loquat aptissime ostendit? Scio enī qz nō habitat in me hoc est in carne mea / bonū. Si enī nō exponeret adiungendo hoc est in carne mea aliter foztasse acciperet qō dixit in me. Ac p hoc versat hoc idem repetens z inculcans. Velle enī adiacet mihi. perficere autē bonū nō inuenio. Hoc est enī pficere bonū vt nec cōcupiscat homo. Imperfect⁹ est autē homo qñ cōcupiscit etiā si cōcupiscentie nō psentit ad malū. Nō enī qō volo facio bonū inqt sed qō nolo malū / hoc ago. Si autē qō nolo ego hoc facio / iam non ego operoz illud sed qō habitat in me pctm̄. Jd repetiuit inculcās z tāc̄ tardissimos de sōno excitās. Jnuenio ergo (inqt) legē volēti mihi bonū facere qm̄ mihi malū adiacet. Illud ergo bonū est volentis facere: adiacet autē malū ex cōcupiscentia cui nō psentit q̄ dicit. Jam nō ego operoz illud. Apertius autē qō sequīt vtrūc̄ declarat. Condelectoz enī legi dei scōm interiozē hoiem. Video autē aliam legē in mēbzis meis repugnantem legi mētis mee et captiuātem me in lege pcti q̄ est in mēbzis meis. Sed qō dixit captiuantē me potest mouere si nulla consensio est. Vnde ꝓpter ista tria duo scilicet de q̄bus iā disputauim⁹ qō ait ego aūt carnalis sum z venūdat⁹ sub pctō et hoc terciū captiuantē me in lege pcti qō est in mēbzis meis potest videri apl's eū describere qui sub lege adhuc viuit nōdum sub gra. Sed sicut illa duo exposuimus ꝓpter carnē adhuc cozruptibilē dicta: sic et hoc potest intelligi vt captiuantem dixerit carnem: mētis motione nō cōsensione. Et ideo captiuātē me qz et in ipsa carne nō est aliena natura sed nra. Sicut ergo exposuit ipse qd dixerit scio qz non habitat in me hoc est in carne mea bonū. sic iā ex illi⁹ expositione hūc locū debemus accipere tanc̄ dixerit captiuantē me hoc est carnē meā in lege peccati que est in mēbzis meis. Deinde subiūgit ꝓpt qō dixerat. Miser ego hō q̄s me liberabit de cozpoze mortis hui⁹? Gratia dei p ieſū xp̄m dn̄m nostrum. Atc̄ inde cōcludit. Jgīt ipse ego mēte seruio legi dei. carne autē legi pcti. Carne scilicet legi pcti: cōcupiscēdo. mēte autē legi dei eidem concupiscētie / nō cōsentiēdo. Nulla ergo ꝺdemnatio est nūc his q̄ sunt in xp̄o ieſu. Nō enī dānat nisi q̄ cōcupiscentie carnis cōsentit ad malū. Lex enim spūs vite in xp̄o ieſu liberauit te a lege pcti z mortis / ne scilicet cōsensionē tuā cōcupiscētia sibi vindicet carnis. z ea que sequūtur eūdē sensū magis magisc̄ demōstrant. Sed adhibēdus est modus. Vsum aūt aliq̄n etiā mihi fuerat hoiem sub lege isto apl̄i sermone describi: ſz vim mihi postea ista verba fecerūt qō ait. Nūc autē iā non ego operoz illud. Ad hoc enim ptinet qō ait postea. Nulla ergo cōdēnatio est / nūc his q̄ sunt in xp̄o ieſu. Et qz nō video quomodo diceret homo sub lege cōdelectoz legi dei s. ōm interiozē hoiem cū ipa delectatio boni q̄ etiā nō cōsentit ad malū nō timoze pene sed amoze iusticie (hoc est enī cōdelectari) nō nisi gratie deputāda sit. Mā et illud vbi ait: q̄s me liberabit de cozpoze mortis hui⁹. quis neget apl'm cū hec diceret adhuc fuisse in cozpoze mortis huius? A quo vtrūc̄ ipij nō liberātur: q̄bus eadē cozpoza ad tozmēta eterna reddūtur. Liberari g̃ est a cozpoze mortis hui⁹: omi sanato lāguoze concupiscētie carnis nō ad penā cozpus recipere sed ad gl'iam. Huic loco z illud satis consonat. Etiā ipsi nos primicias spūs habētes: z ipsi in nobis metipsis ingemiscim⁹ adoptionē expectātes redēptionem cozpoz̄ nostri. Mirū enī gemitu isto ingemiscimus: in quo dicim⁹. Miser ego homo q̄s me liberabit de cozpoze mortis hui⁹? Illud etiam in quo ait. Qō enī operoz ignozo: q̄d est aliud q̄c̄ nolo: nō approbo: nō cōsentio: nō facio? Alioquīn cōtrariū est his q̄ superi⁹ dixit p legē cognitio pcti: z pctm̄ nō cognoui nisi per legē: et pctm̄ vt appareat pctm̄ p bonū mihi operatū est mortē. Quomodo enī pctm̄ per legē cognouit qō ignozat? Quomodo apparet pctm̄ qō ignozat? Sic enī dictū est ignozo nō facio qz nulla cōsensione id egoipse cōmitto: quomodo dictur⁹ est ipijs dn̄s nō nouī vos: quē ꝓculdubio latere nihil potest: et sicut dictum est. Eum q̄ nō nouerat pctm̄ qō est nō fecerat. Me c̄ enī non nouerat qō arguebat. His atc̄ hmōi in ista scripture apl'ice circūstantiā diligēter cōsideratis recte itelligīt apl's nō quidē se solū in sua p̄sona: verū alios etiā sub gr̄a cōstitutos significal'se: sed secū nondū in illa constitutos pace pfecta a qua abstrahet moz in victoriā. De qua dicit apl's. Si antichrist⁹ in vobis cozpus quidē mortuū est ꝓpter pctm̄. Spūs autē vita est ꝓpter iusticiā. Si g̃ spūs ei⁹ q̄ suscitauit ieſū ex mortuis habitat i vobis q̄ suscitauit ieſū xp̄m ex mortuis: viuificabit z mortalia cozpoza vr̄a p inhabitantē spm̄ ei⁹ in vobis. Viuificatis ergo mortalib⁹ cozpoz̄ib⁹ nostris nō solū ad peccandū nulla cōsensio erit: sed nec ipsa cui nō cōsentiaī carnis ꝓcupiscētia remanebit. quā spiritui resistentē nō habere in carne mortali ille tm̄ homo potuit q̄ non p ipam ad hoies venit. Et ideo apl'os q̄ hoies erāt et cozpus qō cozrūpitur z aggrauat aīam in hui⁹ vite mortalitate pztabāt. absit vt dicamus sicut iste calumniaī: semp imoderata libidine fuisse pollutos: sed dicimus a cōsensione p̄uarū libidinū liberos: de ꝓcupiscētia tm̄ carnis quā moderādo frenabāt tanta humilitate / et pietate gemuisse vt optarent eā nō habere potius c̄ edomare. [Mā qō ipossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem.]

¶ Segregauit itaq̄ hāc pluuiā voluntariam de⁹ hereditati sue q̄ legē dedit et infirmata est vel ipa lex vel ipsa hereditas. Lex ifirmata sic accipi potest eo q̄ nō ipleret: nō q̄ ipsa ifirma sit: sed q̄ infirmos facit: minādo penā nec adiuuādo per gr̄am. Mā et apl's ipso verbo vsus est vbi ait. Qō enī impossibile erat legi in quo infirmabaī p carnē. significare volēs qz per spm̄ iplebī: tm̄ dixit eā infirmari cū ab ifirmis nō posset ipleri. Qō aūt sequīt. tu vero pfecisti eā: ad legem ita referī qz scōm illud pfecta id est ipleta est. qō dn̄s in euāgelio dicit. nō veni soluere legē sed adimplere. Vnde z apl's q̄ dixerat legē infirmatā esse p carnē: qz caro nō iplet qō per spm̄ ipletur id est p gratiā spiritalē. Item ipse dicit. Vt iusticia legis ipleret in nobis q̄ nō scōm carnē ambulam⁹ sed scōz spm̄. Hoc est ergo tu ꝺo perfecisti eā: qz plenitudo legis charitas. Et cha-

Perficere bonū.

Apl's an ꝺ se an de eo qui sub lege fuerit loquaī.

Roma. viii.

Jmpij nō liberabūī a cozpoze mortis huius.

Jgnozare est nolle z nō approbare Ro. vii.

Matthe. v.

ii. Cor. v.

Sol⁹ xp̄s cōcupiscētiā non habuit.

Ex tractatu. ps. lxvii.

Legē infirmari quid sit.

Matth. v.

Ro. xiii.

A Ro.v.

ritas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is nō p nosipsos: sed p spm̄ sctm̄ qui datus est nobis.

[De⁹ filiū suū mittēs in similitudinē carnis pctī: t de peccato dānauit peccatū in carne.]

Exlibro.j. ō baptismo q̄ uulorum.

Xps puri or nat⁹ q̄ adā creat⁹ cur ifirmitatē carnis sensit.

¶Dicet alic̄s si hec natura pura nō est sed viciosa p̄timordia qr talis nō est creat⁹ adam: cur xps lōge excellētius et certe sine vllo pctō nat⁹ ex virgine in hac tñ infirmitate atq; etate ꝓcreatus apparuit? Huic ꝓpositioni respōdem⁹. adā, ꝓptereā nō talē creatum qr nulli⁹ parētis ꝓcedēte pctō nō est creat⁹ in carne pctī: nos ideo tales qr illi⁹ p̄cedēte pctō nati sum⁹ in carne pctī: xps ideo talis quia vt de pctō cōdemnaret peccatum: nat⁹ est in similitudinem carnis peccati.

Ex tractatu. ps.xxxiiij.

Cilicium.

¶Ciliciū fortasse appellauit dns carnis sue mortalitatē. Quare ciliciū? ꝓpter similitudinē carnis pctī. Apls enī dicit. Misit de⁹ filiū suū in similitudine carnis pctī. vt de pctō dānaret pctm̄ in carne hoc est filiū suū induit cilicio vt de cilicio dānaret hedos. Non qr pctm̄ erat in ꝟbo dei dico: sed nec in ipsa quidē dico aia sctā t mēte hoīs quē sibi ad vnitatē psone verbū dei et sapientia coaptauerat: sed nec in ipso corpore pctm̄ erat vllū sed similitudo carnis pctī erat in dño qr mors nō est nisi de pctō et vticq; corpus illud mortale erat. Nā nisi mortale esset: nō moreret: nō resurgeret. Si nō resurgeret exēplū nobis vite eterne nō demonstraret. Ergo sic dr̄: mors pctm̄ q̄ facta est pctō quomodo dicitur greca lingua: lingua latina. nō ipm̄ mēbrum carnis: sed qō fit per mēbrū carnis. Nā lingua in mēbris nr̄is vnum est de ceteris sicut oculi nasus aures t cetera. Lingua autē greca ꝟba greca sūt: nō qr per verba lingua sed qr verba p linguā. dicis de aliquo. Agnoui faciē ipsius. de mēbro corpor̄ loq̄ris. dicis etiā. Agnoui manū ipsius et absētis nō manū in corpore sed scripturā q̄ facta est p manum q̄ erat in corpore. Sic ergo pctm̄ dñi qō fctm̄ est de pctō qr inde carnē assumpsit de massa ipa q̄ mortē meruerat ex pctō. Et enī vt celeri⁹ dicā maria ex adam mortua ꝓpter pctm̄ t caro dñi ex maria mortua ꝓpter delenda peccata.

B

Maria ex adaz mortua ꝓpt peccatū.

Ex sermone deverbis euā gelij.xvii.

¶Quid dicit pelagianista? Audite qd dicit. Videtur cōfiteri xp̄m in carne venisse: sed discussus inuenit negare. xps enī in carne venit q̄ similitudo esset carnis pctī: nō esset caro pctī. Apostoli verba sūt. Misit de⁹ filiū suū in similitudinē carnis pctī. Nō in similitudinē carnis quasi caro non esset caro: sed in similitudinē carnis pctī: qr caro erat. sz peccati caro nō erat. Iste aūt pelagi⁹: et ceterā carnē oīs infātis xp̄i carni conat equare. Nō ita est charissimi: nō ꝓ magno cōmēdaret in xp̄o similitudo carnis pctī: nisi oīs cetera caro esset caro peccati. Quid ergo ꝓdest qr dicis xp̄m in carne venisse et oīm infātū carni eū conaris equare? Et tibi hoc dico qō donatiste. nō est ipse. Ecce video ecclesiam matrē testimoniū reddentē ipsis vberib⁹ suis. Accurrūt matres cū paruulis filijs: ingerūt saluatori saluādos: nō pelagio dānādos. Mater q̄libet mulier pietate currēs cū paruulo filio dicit baptizetur vt saluet. Pelagius cōtra. Quid saluet? Nō est qō in eo sanet nihil habet vicij: nihil ex traduce dānationis attraxit. Si equalis est xp̄o: quare q̄rit xp̄m? Ecce dico tibi. Spōsus fili⁹ dei q̄ venit in carne saluator est et maiorū et minor̄: saluator est grandiū t infantiū: t ipse est xps. Tu aūt dicis saluatorē xp̄m maiorū t nō minorū: nō est ipse. Si nō est ipse: negas et tu xp̄m in carne venisse.

Errores pelagianistarum.

Dis caro ꝓterq̄ xp̄i ē caro pctī

¶Magnū qd huc attulit mercator iste. De regione sua veniēs iste mercator inuenit in regione nostra qō hic abūdat. Quid hic abūdat? Nasci t mori. plena est terra his mercib⁹: nasci et mori. Nat⁹ est et mortu⁹ est. Sed qua via nat⁹ est? Ad istā regionē venit sed nō ea via qua nos. De celo enī venit a patre et tamen nat⁹ est mortalis. natus est de spū sctō ex maria virgine. Nunq̄ nos sic? Nos de adam et eua illa p cōcupiscentiā carnis ille aūt nō per ipam. Maria enī virgo sine virili amplexu sine cōcupiscētie estu: qm̄ ne pateret hunc estū ideo ei dictū est. Spūs sctūs supueniet in te t virtus altissimi obūbrabit tibi. Virgo ergo maria nō cōcubuit et cōcepit: sed credidit t cōcepit. Nat⁹ est enī mortalis mortalib⁹. Quare mortalis? Quia in similitudinē carnis pcti. Non in carne pctī sed in similitudinē carnis pctī. Quid habet caro peccati? Mortē t peccatū. Quid habuit similitudo carnis pctī? Mortem sine pctō. Si haberet pctm̄ caro esset pctī: si mortē nō haberet non esset similitudo carnis pcti. Talis venit saluator. Venit: mortuus est sed mortē occidit. Finiuit in se quā timebam⁹. Suscepit illā: t occidit illā: quomodo sūmus venator leonē suscepit et necauit. [Nā p̄rudētia carnis mors est p̄rudētia autē spūs vita t pax.]

Maria q̄liter genuit.

Luce.i.

¶Viuificabis nos t nomē tuū inuocabim⁹. Tu nobis dulcis eris. Viuificabis nos. Nā p̄i⁹ amauim⁹ terrā nō te. Sed mortificasti mēbra nostra q̄ sūt sup terrā. Illud enī vetus testamentū hūs ꝓmissa terrena hoc videl suadere ne gratis colal deus: sed qr dat aliq̄d in terra ideo diligatur. Quid amas vt deum nō ames? Dic mihi. Ama si potes aliq̄d qō ille nō fecit. Circūspice vniuersā creaturam vide vtrū alicubi cupiditatis visco tenearis t a diligēdo creatore ipediaris: nisi ea re quā creauit ipse quē negligis. Quare aūt amas ista: nisi qr pulchra sunt? Possunt ne esse tā pulchra q̄ ille a quo facta sunt? Miraris hec: qr illū non vides sed per ea q̄ miraris: ama quem nō vides. Interroga creaturā. si a seipsa ē: remane in illa: si aūt ab illo ē nō ob aliud pniciosa est amatori: nisi qr ꝓponitur creatori. Quare hoc dixi? Propter versū istū fratres. Mortui q̄ erāt: q̄ ꝓptereā deū colebāt vt eis scōm carnē bn̄ esset. Sapere autē fm̄ carnē mors est. Et mortui sūt q̄ nō gratis deū colūt / id est qr ipse bon⁹ est: nō qr dat alia bona: q̄ dat t non bonis. Pecuniā vis a deo? Habet et latro. vxorē / fecunditatē filiorū / salutē corporis / dignitatē scī? Attē de q̄ multi mali habēt. Hoc est totū ꝓpter qō eū colis? Mutabunt pedes tui: putabis te sine causa colere: qñ in eis vides ista q̄ eū non colunt. Ergo ista omia dat etiā malis. Se solū seruat bonis. Viuificabis nos. Nā mortui eram⁹ qñ terrenis reb⁹ inherebam⁹. mortui eram⁹ qñ terreni hoīs imaginem portabam⁹. Viuificabis nos: inouabis nos: vitā interiorē hoīs dabis nobis: et nomen tuū inuocabim⁹. id est te diligem⁹. Tu nobis dulcis eris remissor pctō⁹ nostror⁹: tu eris totū p̄miū iustificatorū. [Qm̄ sapiētia carnis inimica est in deum: legi enī dei nō subijcit. nec enim potest.]

Ex sermōe ō resurrectiōe christi.

Mercator xps.

Ex tractatu. ps.lxxix.

Testamētū vet⁹ qd suasit.

Amādus creator nō creatura.

Deus est gratis colendus.

Bona tēporalia habenti a malis.

Dei habetur a solis bonis.

¶Nec illud quisq̄ ꝓ impossibilitate nō peccādi obiecerit qō dictū est. Sapiētia carnis inimica est in deū. legi enim dei nō est subiecta nec enim potest. Qui autē in carne sūt deo placere nō possunt. Sapiētia q̄ppe carnis dixit: nō sapientiā de sursū descendentē. Et in carne esse nō eos q̄ nondū de corpore exierūt: sed eos q̄ scōm carnē viuunt / significatos esse manifestum est.

Exlibro ō natura t grata

In carne esse.

¶Sic autē dixit: mundū non posse accipere spm̄

Ex trac. euā gelij fm̄ ioh. lxxi.

E

sctm̄ sicut etiā dictū est prudētia carnis īimica est in deū: legi enī dei nō est subiecta: nec enī potest. Velut si dicam⁹ iniusticia /iusticia esse non potest. Mūdū quippe ait hoc loco significās dilectores mūdi q̄ dilectio nō est a patre.

Per mūdum q̄d intelligit.

[Prudētia carnis īimica est in deū: legi enim dei nō est subiecta: nec enim potest.]

In expōe epistole ad galathas.

¶ Cū enī charitas legē impleat: prudētia vero carnis cōmoda tēporalia sectando spiritali charitati aduersek: q̄modo pōt legi dei esse subiecta idest libēter atq; obsequendo implere iusticiā: eiq; nō aduersari: q̄n etiā dū conatur vincak necesse est vbi inuenerit maius cōmodū tēporale de iniq̄tate se posse assequi q̄ si custodiat eq̄tatē? Sicut enī prima hois vita est ante legē cū a nulla neq̄cia vel malicia phibek: neq; vlla ex parte p̄cauis cupiditatib⁹ resistit: q̄ nō est q̄ phibeat. sic scda est sub lege ante gr̄am q̄n phibek quidē et conak a pctō abstinere sed vincik: q̄ nondū iusticiā ppter deū ⁊ ppter ipam iusticiā diligit: sed eā sibi vult ad cōquirēda terrena seruire. Itaq; vbi viderit ex alia parte ipsam: ex alia cōmodū tēporale: trahik pōdere cupiditatis et relinq̄t iusticiā: quā ppter ea tenere conabak vt haberet illud q̄ se nūc videt amittere si illā tenuerit. Tercia est vita sub gr̄a: q̄n nihil tēporalis cōmodi iusticie pponik. q̄ nisi charitate spiritali quā dn̄s exemplo suo docuit et gr̄a donauit fieri nō potest. In hac enī vita etiā si existant desiderīa carnis de mortalitate corporis: mētē tn̄ ad cōsensionē pctī nō subiugāt. Ita iā nō regnat peccatū in vestro mortali corpore q̄uis nō possit nisi inhabitare i eo q̄diu mortale corpus est. Primo enī nō regnat: cū mēte seruim⁹ legi dei q̄uis carne legi pctī: id est penali p̄suetudini cū ex illa desideria existūt: quib⁹ tn̄ nō obedim⁹. Postea ꝯo ex omī parte extīguunk: q̄ si spūs iesu xp̄i habitat in nobis q̄ suscitauit xp̄m a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora nr̄a ppter spm̄ qui habitat in nobis. Nūc g̱ iplēdus est gradus sub gr̄a vt faciam⁹ q̄ volum⁹ spū /etiā si carne nō possum⁹ idest nō obediam⁹ desideriis pctī ad p̄hebenda illi mēbra nr̄a arma iniq̄tatis: etiā si nō valem⁹ efficere vt eadē desideria nō existāt vt q̄uis nondū sim⁹ in pace illa eterna: ⁊ ex omi hois parte pfecta: iā tn̄ desinamus esse sub lege vbi p̄uarications rea mēs tenetur: dū eā p̄cupiscētia carnis in consensionē pctī captiuā ducit. sim⁹ autē sub gr̄a vbi nulla est cōdēnatio bis q̄ sunt in xp̄o iesu: q̄ non certantē sed victū pena cōsequit. [Qui aūt in carne sūt deo placere nō possūt. Vos aūt i carne nō estis: is i spū.]

Tercia.

Quarta.

H

Ex lib. ii. de baptismo puulorum.

¶ Lex pctī q̄dē etiā pctm̄ appellat ap̄lus cū dicit nō ergo regnet pctm̄ in vestro mortali corpore ad obediendū desideriis ei⁹? non sic manet in mēbris eor̄ q̄ ex aqua et spū scto renati sūt tanq̄ nō sit ei⁹ facta remissio vbi oīno plena ⁊ pfecta fit remissio pctōr̄ oībus īimicicijs interfectis q̄b⁹ separamur a deo: sed manet in vetustate carnis tāq̄ superatū et pemptū si nō illicitis cōsensionib⁹ quodāmodo reuiuiscat: et in regnū p̄prīū dn̄ationēq; reuocet. Ab hac aūt vetustate carnis in qua lex ista est pctī vel pctm̄ iā remissū vsq̄adeo spūs vita discernit: in cui⁹ nouitatē baptizati p dei gr̄am renascūtur: vt parū fuerit ap̄lo dicere tales nō esse in pctō nisi etiā diceret in ipa carne illos non esse anteq̄ ex hac mortali vita migrarēt. Qui enī in carne sūt (inquit) deo placere nō possūt. Vos aūtē nō estis in carne sed in spū si tn̄ spūs dei habitat in vobis.

Lex pctī ⁊ peccatū quō manet in baptisatis

In carne quō non sint iusti.

Ex trac. ꝑs. xxiij

¶ Et in carne sum⁹ et in carne nō sum⁹. In carne enī sum⁹ eo vinculo q̄ nondū solutū est: quo dissolui et esse cū xp̄o multo magis optimū. Nō aūt sum⁹ in carne ex eo q̄ spūs p̄mitias dedim⁹ deo si tamen possum⁹ dicere q⁹ cōuersatio nr̄a in celis est. tanq̄ capite placeam⁹ deo: pedib⁹ autē tanq̄ extremis aīe partibus adhuc lubricū sentiamus. [Si q̄s aūt spm̄ xp̄i nō habet hic nō est eius.]

Philip. iii.

¶ Hoc dn̄s cōmēdauit in māducatiōe carnis sue et potatione sāguinis sui vt in illo maneam⁹ et ip se in nobis. Manem⁹ autē in illo cū sumus mēbra ei⁹. Manet autē ipse in nobis cū sum⁹ templū ei⁹. Vt autē sim⁹ mēbra ei⁹ vnitas nos compaginat. Vt ꝓpaginet vnitas: q̄ facit nisi charitas? Et charitas dei vnde? Ap̄lm interroga. Charitas (inq̄t) dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is p spm̄ sctm̄ q̄ dat⁹ est nobis. Ergo spūs est q̄ viuificat. Spirit⁹ enī facit viua mēbra: nec viua mēbra spūs facit nisi q̄n in corpore q̄ vegetat ipse spūs inuenerit. Nā spūs q̄ est in te o homo quo cōstas vt hō sis nunq̄d viuificat mēbrū q̄ separatū inuenerit a carne tua? Spm̄ tuum dico aīam tuā. Anima tua nō viuificat nisi mēbra q̄ sūt in carne tua. Vnitatē si tollas iam ex aīa tua nō viuificak: q⁹ vnitati corporis tui nō copulatur. Hec dicūtur vt amem⁹ vnitatē /et timeam⁹ separationē. Nihil enī sic debet formidare xp̄ian⁹ q̄ separari a corpore xp̄i Si enī separak a corpore xp̄i nō est mēbrū ei⁹. Si nō est mēbrū ei⁹ nonvegetak spū ei⁹. Quisq̄s autē (inq̄t) ap̄ls spm̄ xp̄i nō habet: hic nō est ei⁹. [Si aūt xp̄s in vobis est corpus quidē mortuū est ꝓpt peccatū: spirit⁹ vero viuit propter iustificationē.]

Roma. v.

Spūs est qui viuificat.

Sepatō a xp̄o est sume timenda.

¶ Anima iā pia q̄ fuit ipia ppter iusticiā fidei dicitur ex morte reuixisse atq; viuere. Corpus autē nō tantū morituū ppter aīe absceſſū q̄ futur⁹ est: sed ppter tantā infirmitatē carnis ⁊ sāguinis etiā mortuū dicik loquēte ap̄lo. Corpus quidē (inq̄t) mortuū est ꝓpter pctm̄. Spūs autē vita est ꝓpter iusticiā. Hec vita ex fide facta est q̄n iust⁹ ex fide viuit. Sed q̄d sequit? Si autē spūs ei⁹ q̄ suscitauit iesū xp̄m a mortuis habitat in vobis: q̄ suscitauit iesū xp̄m a mortuis viuificabit et mortalia corpora vestra ppter inhabitantē spm̄ eius in vobis.

Ex libro de trinitate q̄rto

Ro. i.

¶ Corpus enī mortuū est (ait ap̄ls) ppter pctm̄. Non ait corpus morituū est: sed corpus mortuū est. Adhuc habet vitā vtiq; corpus nr̄m: et tn̄ cōparatū corpori illi q⁹ futurū est qualia sūt angelorū corpora: inuenitur corpus hominis mortuum q̄uis adhuc habens animam.

Ex trac. ꝑs. lxxxv.

Corpus peccatoꝝ quō mortuū sit.

¶ Ut euidētissime appareat nō tantum spūs sed etiā corporis mortē ppter pctm̄ meruisse genus humanū: ap̄ls dicit. Si enī xp̄us in vobis est corpus quidē mortuū est ppter pctm̄: spūs aūt vita est ppter iusticiā. Si g̱ spūs ei⁹ q̄ suscitauit iesū a mortuis habitat in vobis: q̄ suscitauit xp̄m iesū a mortuis viuificabit et mortalia corpora vra p inhabitantē spm̄ ei⁹ in vobis. Puto q⁹ nō expositore sed tantū lectore opus habet tā clara et apta sententia

Ex libro de baptismo puulorum

Corpus (inq̄t) mortuū est nō ppter fragilitatem terrenā q⁹ de terre puluere factū est: sed ppt peccatū. Quid q̄rim⁹ ampli⁹? Et vigilātissime nō ait mortale sed mortuū. Nā q̄ anteq̄ imutarek in illā incorruptionē q̄ in sctō r̄ resurrectione p̄mittit poterat esse mortale q̄uis nō morituū: sic hoc nr̄m potest vt ita dicā esse egrotabile q̄uis nō egrotaturū. Cui⁹ enī caro est q̄ non egrotare possit etiā si aliq̄ casu p̄usq̄ egrotet occūbat? Sic ⁊ illud corp⁹ iā erat mortale: quā mortalitatē fuerat absūpturā mutatio in eternā incorruptionē: si in hoīe iusticia

Mortale corpus et mortuum differenk dixit ap̄ls

id est obediētia pmaneret. Sed ip̄m mortale non est factū mortuū nisi ꝓpter pctm̄. Qz ꝺo illa resurrectione futura / mutatio nō solū nullā mortē q̄ facta est ꝓpt pctm̄ sed nec mortalitatē habitura est quā corp⁹ aīale habuit ante pctm̄ nō alt q̄ suscitauit ihesū xp̄m a mortuis viuificabit ꝛ mortua corpa vr̄a: cū supza dixisset corp⁹ mortuū: sz viuificabit (inqt) ꝛ mortalia corpa vr̄a / vt scz tā nō solū nō sint mortua sz nec mortalia: cū aīale resurget i spiritale ꝛ mortale hoc iduet imortalitatē: et absorbebit mortale a vita. Cū enī p̄ntis tpis gr̄am determinās diceret q̄dē mortuū esse corp⁹ ꝓpter pctm̄ qz in eo nondū p resurrectionē renouato pctī meritū manet: hoc est necessitas mortis: sp̄m aūt vitā esse ꝓpt iusticiā: qz licet adhuc corpe mortis huⁱ⁹ one remur: tā p̄m interiozē hoiem cepta renouatiōe in fidei iusticiā respiram⁹: tū ne hūana ignozātia de resurrectōe corpis nihil speraret etiā ip̄m q̄ꝺ ꝓpt meritū pctm̄ in p̄nti sc̄o dixerat mortuū: i futuro ꝓpt iusticie meritū dicit viuificādū. nec sic vt tm̄ ex mortuo viuū fiat. Quāc̄z itaq̄z verear ne res manifesta exponēdo potiⁱ⁹ obscurek: aplice tū sētētie lumen attēde. Si aūt xp̄s (inqt) in vob: corp⁹ q̄dē mortuū est ꝓpt pctm̄: sp̄us aūt vita ē ꝓpt iusticiā. Hoc dictū est ne ideo putarēt hoīes vel nullū vel paruū se hr̄e bn̄ficiū de gr̄a xp̄i qz necessario moriturī sūt corpe. Attēdere q̄ppe debēt corp⁹ quidē adhuc pctī meritū gerere q̄ꝺ ꝓditioni mortis obstrictū esse sz tā sp̄m cepisse viuere ꝓpt iusticiā fidei q̄z ip̄e in hoīe fuerat q̄dā morte infidelitatis extinct⁹. Nō igit (inqt) paz vob muneris putet⁹ esse collatū p id q̄ꝺ xp̄s in vob est q̄ꝺ i corpe ꝓpt pctm̄ mortuo: tā ꝓpt iusticiā vester sp̄us viuit: nec ideo de vita q̄z ipsi⁹ corpis despetis. Si enī sp̄us eⁱ⁹q̄ suscitauit xp̄m a mortuis habitat i vob: q̄ suscitauit xp̄m a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpa vestra p inhabitātē sp̄m eⁱ⁹ in vobis. dicit etiā quēadmodū fiat vt vitā in se mortē mortificādo ꝓuertat

Ergo (inqt) ffres debitores sum⁹ nō carni vt scōm carnē viuam⁹. Si enī fm carnē vixeritis moriemini. Si aūt sp̄ū fctā carnis mortificaueritis: viuet⁹. Quicūc̄z enī sp̄u dei agūtur: hi sunt filij dei.

Scōz carnē viuere est totum mori.

Quid est aliꝺ c̄z hoc si fm mortē vixerit⁹ totū morie⁹: si aūt fm vitā viuēdo mortē viuificaueri⁹ totū viuet. Qꝺ si sp̄us eⁱ⁹ q̄ suscitauit ihesū a mortuis hītat i vobis: q̄ suscitauit ihesū xp̄m a mortuis viuificabit et mortalia corpa vr̄a ꝓpt ihabitātē sp̄m eⁱ⁹ i vobis.

Ex libro ꝓtra maximinum ꝺcōm.

Distīguere aūt inꝺ illā gr̄ationē ꝛ hāc ꝓcessionē nescio / nō valeo / nō sufficio. Ac p hoc qz ꝛ p illa et ista est ineffabilis sīc ꝓpheta de filio loquēs ait. gr̄ationē eⁱ⁹ q̄s enarrabit: ita de sp̄u sācto ꝛ vissime dr̄ ꝓcessionē eⁱ⁹ q̄s enarrabit? Satis g̃ sit nob qz nō est a seipso filiⁱ⁹ sz ab illo de q̄ nat⁹ ē: nō est a seipso sp̄us scūs: sz ab illo de q̄ ꝓcedit. Et qz de vtroc̄z ꝓcedit sīc tā oñdim⁹ vñ ꝛ sp̄s p̄ris dict⁹ ē vbi legīt. Si aūt sp̄s eⁱ⁹ q̄ suscitauit xp̄m a mortuis hītat in vobis. Et sp̄s filij vbi legīt. q̄ aūt sp̄m xp̄i nō habz hic nō ē ei⁹. Nō enī duo sūt sp̄s sc̄ī tāc̄z singuloz: vn⁹ p̄ris ꝛ alt filij sz vn⁹ potiⁱ⁹ p̄ris et filij. de q̄ vno sp̄ū scriptū ē. Et enī i sp̄ū vno nos oēs i vnū corp⁹ baptizati sum⁹: sīue iudei / sīue greci / sīue ſui / sīue liberi: ꝛ oēs vnū sp̄m potauim⁹. Et alio loco. Vnū corp⁹ ꝛ vn⁹ sp̄s. Quid g̃ hec trinitas: nisi vni⁹ eiusdēc̄z substātie est q̄nquidē non de aliq̄ materia vel de nihilo est filiⁱ⁹ sed de q̄ est genit⁹? Itemc̄z sp̄us sc̄ūs non de aliqua materia vel de nihilo: sed inde est vnde ꝓcedit.

Ex libro de vera religiōe

¶ Vita q̄ fructu corpis delectata negligit deū inclinat ad nihilū: ꝛ ista ē neḡcia. Hoc pacto aūt vita carnal⁹ ꝛ frena efficit: ꝛ ob hoc etiā caro et terra noīat: ꝛ c̄z diu ita ē regnū dei nō possidebit. Si aūt dū i ꝟ stadio vite hūane aīa degit vicat eas q̄s aduersū se nutriuit cupiditates fruēdo mortalib⁹: et ad eas vicēdas gr̄a dei se adiuuari credat mēte illi fuiēs ꝛ bona volūtate sine dubitatiōe repabit: ꝛ a mⁱ⁹ mutabilib⁹ ad vnū icōmutabile reuertet⁹ reformata p sapiētiā nō formatā sed p quā formant vniuersa: fruet⁹ deo p sp̄m sctm̄ qꝺ est donū dei.

Homo q̄li ter spirita⁹ lis efficit. Matthe. xxii

Ita fit hō spiritaⁱ⁹ oīa iudicās vt ip̄e a nemine iudicet⁹: diligēs dn̄m deū suū in toto corde ꝛ in tota aīa ꝛ i tota mēte: ꝛ diligēs ꝓximū suū nō carnalit⁹ sz tāc̄z seip̄m. Se aūt spiritalit⁹ diligit: q̄ ex toto qꝺ in eo viuit deū diligit. In his enī duob⁹ p̄ceptis tota lex pēdet ꝛ ꝓphete. Inde iā erit ꝓseḡns vt post mortē corpozalē quā debem⁹ primo pctō tpe atc̄z ozdine suo ꝺ corp⁹ restituak p̄stine stabilitati: quā nō p se habebit sz p aīam stabilitā in deo. Que rursus nō p se stabilit⁹ sz p deū q̄ fruit: ideoc̄z amplio⁹ c̄z corp⁹ vigebit ꝛ ipsa p incōmutabilē ☧itatē que filiⁱ⁹ dei vnic⁹ est: atc̄z ita ꝛ corp⁹ p ip̄m filiū dei vigebit qz oīa p ip̄m. Dono etiā eⁱ⁹ qꝺ aīe dak. i. scō sp̄ū nō solū aīa cui dak salua et pacata ꝛ sctā fit: sz etiā ip̄m corp⁹ viuificabit eritc̄z in natura sua mūdissimū. Ille enī dicit. Mūdate q̄int⁹ sūt: et q̄ fozis sūt mūda erī. dicit ꝛ apl's. Viuificabit ꝛ mortalia corpora vr̄a ꝓpt sp̄m manentē in vob. Ablato g̃ pctō auferet⁹ pena pcti. Et vbi ē malū? Vbi ē mozs cōtētio tua? vbi ē mozs acule⁹ tu⁹? Vicit enī essētia nihilū et sic absorbebit⁹ mozs in victoria. [Ergo fratres debitozes sum⁹ nō carni vt scōm carnē viuamus ꝛc̄. vsc̄z heredes dei coheredes autē xp̄i.]

Matth. xxiij

Ex ꝺmōe de verbis apl'i. xiii.

¶ Ergo ffres accepto adiutozio pozrecto nob de sup diuio auxilio brachio dn̄i: et ipso brachio dn̄i pozrecto nobis auxilio / sp̄ū sctō. debitozes sum⁹ non carni vt fm carnē ābulem⁹: qz fides bn̄ opari nō pōt nisi p dilectionē. Vt aūt habeam⁹ dilectionē ꝛ ex ea possim⁹ hr̄e bonā opationē nūq̄d eā nobis nos dare possum⁹: cū scriptū sit. Charitas ꝺi diffusa ē in cozdib⁹ nr̄is p sp̄m sctm̄ q̄ dat⁹ est nob: [Si enī scōm carnē vixeritis moriemini.] Jam supza dixerat pzudētia carnis mozs est: non qz caro malū est sz fm carnē viuere malū est. Si autē sp̄ū / actiōes carnis mortificaueritis: viuetis. Hoc est opus nostrū in hac vita actiones carnis sp̄ū mortificare quotidie / affligere / minuere / frenare / interimere. Quā multa enī ꝓficientes tā nō delectāt que antea delectabāt. Qn̄ ergo delectabat ꝛ nō ei cōsentiebat mortificabat: qz iā nō delectat mortificatū est. Cū ergo dixisset apl's: si autē sp̄ū actiones carnis mortificaueritis viuetis: id est illas cōcupiscētias carnis quib⁹ nō cōsētire magna laus est: q̄s nō habere ꝓfectio est tā hic metuēdū est / ne q̄sc̄z rursus ad mortificandas actiones carnis de sp̄ū suo pzesumeret. Ergo ne hic se extolleret humanus sp̄us et ad hoc opus se idoneū firmūc̄z iactaret: subiecit et ait. Quotq̄t enī sp̄ū dei agunt hi filij sūt dei. Nō q̄ scōm carnē suā viuūt: nō qui carnis voluptate ducūtur: nō q̄ sp̄ū suo agunt: sz q̄tq̄t sp̄ū dei agunt hi filij sūt dei. Dicet michi aliq̄s. Ergo agimur nō agim⁹. Rn̄deo imo ꝛ agis⁹ ageris. Et tūc bn̄ agis si a bono agaris. Sp̄s enī dei q̄ te agit agēti adiutoz est tibi. Jp̄m nomen adiutozis pzescribit tibi: qz et tu ipse aliq̄d agis. Quotquot

Rō cōsentire ꝓcupiscētijs magna laus ē nō habere eas perfectio.

Filij dei.

G enim spū dei aguntur hi filij dei sūt nō littera sed spū: nō lege p̄cipiēte / mināte / ꝓmittēte / sz spū exhortāte / illumināte / adiuuāte. Forte dicturi erat⁊ et lex sufficit nobis. Lex timorē dedit: ⁊ videte q̄d hic subiūxit apl's. Qz eni q̄ spū dei agūtur charitate agunt. Charitas eni dei diffusa est in cordibus nr̄is p spm̄ sc̄m̄ q̄ dat⁹ est nobis secutus adiunxit.

Nō ei accepist⁊ spm̄ seruitut⁊ itez i timorē

QUid est itez? Quō frente molestissimo pedagogo. Quid ē iterū? Sicut i mōte syna accepistis spm̄ seruitut⁊. dicet aliq̄s Ali⁹ ē spūs seruitutis: ali⁹ ē spūs libertatis Si ali⁹ esset: nō diceret apl's itez. Idē ḡ spūs: sz in tabulis lapideis in timorē in tabulis cordis i dilectionē. Audistis quomō lōge posita plebē: voces / ignis / fum⁹ in mōte frebat: quō autē veniēs spūs sc̄tūs igneis liguis sup vnūquēq̄ discipulorz insederit. Jā ḡ nō in timore sz in dilectione vt nō fui sz filij sim⁹. Qui eni ideo adhuc bene agit qz penā timet ⁊ deū nō amat. nōdū est iter filios vtinā tū vel penā timeat. Timor seru⁹ est / charitas libera est. Facvel timore pene: si nōdū potes amore iusticie Veniet dña ⁊ fug⁹ abscedet: qz pfūmata charitas foras mittit timorem.

Bñ agens ꝓpt timorem nō est int filios.

Sed accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus abba pater

SOmin⁹ timet: pr̄ amat. Clamor iste cordis est nō fauciū / nō labiorz: it⁹ sonat auribus dei. Clauso ore / labijsq̄ imotis sua sanna ista voce clamabat. Cor clamet: pr̄ nr̄ q̄ es i cel̄. Quare nō tm̄ pr̄? Quid sibi vult abba pr̄? Si eni q̄ras q̄d sit abba / rñdet tibi pat. Abba eni hebraice pr̄ dr. Quare vtrūq̄ voluit apl's dicere? Qz videbat lapidē angularē quē reprobauerūt q̄ edificaueŕt ⁊ fact⁹ est in caput āguli: nō sine causa angularē dictū: nisi qz in osculū recepit vtrūq̄ parietē de diuerso venientē. hinc circūcisio inde p̄putiū / inde abba / inde pater. Concordia parietum anguli gloria.

Abba q̄d signific. pſ. cxvii.

Ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro: qz sumus filij dei.

H Non spūs noster testimoniū reddit spūi nostro qz sum⁹ filij dei / sed spūs dei arra reddit testimonium p̄o ea re que nobis promissa est.

Si autem filij et heredes

Nō eni ianit filij. hec ē merces hereditas sz nō quō est hois pr̄is hereditas: relinqt eni filijs suis nō possidet cū filijs suis: ⁊ tñ magnū se facit⁊ gras sibi agi desiderat: qz voluit dare q̄ secū nō posset auferre. Heredes dei sic sūt vt ipse deus sit hereditas nr̄a: cui dicit psalm⁹. dñs ps hereditat⁊ mee

pſ. xv.

Heredes quidem dei.

Si parum vobis est audite q̄ ampli⁹ gaudeatis

Coheredes autem christi.

Item lectionis eiusdem expositio.

Ergo frēs debitores sum⁹ nō carni vt fm carnē viuam⁹. Si eni fm carnē vixeritis morieminī. Si aūt spū actiones carnis mortificaueritis viuet⁊

Ex libro de gra et libero arbitrio.

Nec tñ ideo debet⁊ i hoie b̄ est i vobismetipsis nō i dño gl̄iari q̄n nō fm carnē viuit⁊ sz spū actiones carnis mortificat⁊. Ut eni nō se extollerēt q̄b⁹ ista dicebat existimātes se suo spū tanta hec bona opa facere posse nō dei: ꝓpterea cū dixisset. Si autē spū actiones carnis mortificaueritis⁊ viuet⁊. ꝓtinuo subiecit. [Quotq̄t eni spū dei agūt hi filij sūt dei.] Ñ ḡ spū actiones carnis mortificatis vt viuatis: illū gl̄ificate: illū laudate / illi gras agite cui⁹ spū agimini vt ista valeatis vt vos filios dei esse mōstret⁊. Quotq̄t eni spū dei agūtur hi filij sunt dei: quotq̄t ḡ adiūcto solo adiutorio legis sine adiutorio gre cōfidētes in ꝟtute sua suo spū agūt: nō sūt filij dei [Si autē spū facta carnis mortificauerit⁊ viuet⁊.]

G

Ut spū nr̄a opa carnis mortificem⁹ spū dei agimur q̄ dat ꝓtinētiā q̄ frenem⁹ / domem⁹ / vincam⁹ cōcupiscentiā. In hoc tā magno ꝓlio in q̄ hō viuit sub gr̄a⁊ cū bñ pugnat adiut⁹ exultat in dño cū tremore: nō desūt tñ strēnuis bellatorib⁹ ⁊ opez carnis q̄uis iuictis mortificatorib⁹ aliq̄ vulnera pctō rū ꝓpter q̄ sanāda q̄tidie ꝟacit dicāt. dimitte nob debita nr̄a cōtra eade vicia ⁊ ptra diabolū ꝓncipē regēq̄ vitiorz multo vigilāti⁹ et acrius ipa orone certātes ne valeāt aliq̄d mortifere suggestiōes q̄bus instigat insup pctōrē ad sua excusāda poti⁹ q̄z accusāda pctā: at sic illa vulnera nō modo nō sanētur: verūetiā ⁊ q̄ mortifera nō erāt grauit⁊ letalit ifigant. [Quicūq̄ eni spū dei agūt hi filij sūt dei.]

Ex libro de correctiōe ⁊ gratia.

Nō se tacz fallāt q̄ dicūt vt q̄d nobis p̄dicat apz q̄z p̄cipit vt declinem⁹ a malo ⁊ faciam⁹ bonū si ꝟ nos nō agim⁹ sed id velle ⁊ oparī / de⁹ opat in nob. Sed poti⁹ itelligāt si filij dei sūt spū dei se agi / vt q̄ agēdū est agāt: ⁊ cū egerint illi a q̄ agunt gras agāt. Agunt eni vt agāt nō vt ipi nihil agāt: et ad hoc eis ostēdit q̄d agere debeāt vt q̄n id agunt sic agēdū est id est cū dilectiōe / ⁊ delectatiōe iusticie suauitatē quā dedit dñs vt fra ei⁹ daret fructū sum accepisse se gaudeāt: q̄n aūt nō agūt siue oino nō facīēdo siue nō ex charitate facīēdo: ozēt vt q̄ nondū habēt / accipiāt. Quid eni habebūt q̄ non accepturi sūt. aut q̄d habent q̄ nō acceperūt?

Ex libro enchiridion.

Filij dei q̄diu mortalit viuūt cū morte ꝓfligūt et q̄uis sit de illis ꝟacit dictū: quotq̄t spū dei agūtur hi filij sūt dei: sic tñ spū dei excitātur ⁊ tāc̄z filij dei ꝓficiūt ad deū vt eos spū suo maxie aggraūate corruptibili corpore tāc̄z filij hois in q̄busdā humanis motib⁹ deficiāt ad seipsos⁊ ideo peccēt. Interest q̄dē q̄ntū. Nec̄z eni qz pctm̄ est oē crimē ideo crimē est etiā oē pctm̄. Jtaq̄z sctorz hoim vitā q̄diu in hac morte viuit inueniri posse dicim⁹ sine crimine: pctm̄ aūt si dixerim⁹ qz non habem⁹ (ait Johānes apl's) nosipsos seducim⁹ / ⁊ ꝟitas in nobis nō est. Sed nec̄z de ipis criminib⁹ quālibet magnis remittēdis in sctā eccl̄ia dei mia desperāda est: agētib⁹ penitētiā scōm modū sui cuiusq̄ pcti. In actiōe aūt penitētie vbi tale ꝓmissū est vt is q̄ cōmisit a xp̄i etiā corpore separet nō tā cōsideranda est mēsura tpis q̄z doloris. Cor eni cōtritum et humiliatum deus nō spernit.

peccatū et crimen differunt.

t. Johan. i.

Dolozis mēsura potius q̄z tēporis ē cōsiderāda. Extrac. pſ. cxviii.

Nō eni q̄ spū suo agunt: sz quotq̄t spū dei agūt hi filij sūt dei: nō qz ipi nihil agūt sed ne nihil boni agāt a bono agunt vt agāt. Mā tāto magis efficit q̄sq̄ filj⁹ bon⁹ q̄nto largi⁹ ei dat a p̄re spūs bonus.

Ex libro sententiarz ꝓſpi.

Plus est ꝓculdubio agi q̄z regi. Qui eni regit aliq̄d agit: ⁊ ideo regit vt recte agat. Qui aūt agit agere ipe aliq̄d vix itelligit: ⁊ tñ tm̄ pstat volūtatibus nr̄is gra saluatoris vt nō dubitet apl's dicere quotq̄t spū dei agūtur hi filij sūt dei. Nec aliq̄d in nobis libera volūtas melius agere pōt q̄z vt illi se cōmēdet q̄ male agere nō potest. [Non eni accepistis spm̄ seruitutis itez in timore. ⁊c.]

Ex libro ḡſtionū exodi. titulo. lv.

Misisti spm̄ tuū cooperuit eos mare. Memineri m⁹ aūt spm̄ dei nō solū ad bñficia: verūetiā ad vindictā ꝓmēorari. Nūq̄d aliō etiā supra dixit ꝓſpm ire tue diuisa ē aq̄? Jste itaq̄z ſps dei in egyptios nam ſps ire ei⁹ q̄b⁹ nocuit aquaz diuisio vtrātes

Spūs dei etiā ad vindictā commemorat

posset aqs redeūtib⁹ obzui: filijs ꝟo israel qb⁹ pfuit q aqua diuisa est nō fuit ille spūs ire dei. Ut ſignificak ꝓpter diuersas opationes et effect⁹ spūs dei dissimiliter appellari: cū sit vn⁹ atqꝫ idē: ille dū taxat q etiā spūs sctūs in vnitate trinitatis accipit. Proinde nō arbitroꝛ aliū qꝫ eundē ſignificari vbi dicit apl's. Nō enī accepistis spm̄ seruitutis iterū i timoꝛē: sed accepistis spm̄ adoptionis in quo clamam⁹ abba pak: qz eodē spū dei. i. digito dei q̄ lex in tabulis lapideis cōscripta est timoꝛ incussus est eis / q̄ gr̄am nondū intelligebāt: vt de sua īfirmitate atqꝫ pctis p legē cōuincerētur: sed lex illis fieret pedagogus quo pduceꝛētur ad gr̄am q̄ est in fide ihesu xp̄i. De hoc aūt spū adoptionis z gr̄e: id est de hoc opere spūs dei quo ipartit gr̄a et regnatio in vitā eknā dr̄. spūs aūt viuificat cum supza diceret lr̄a occidit. i. lex pscripta tm̄mō sine adiutoꝛio gr̄e.

Ex libro de spiritu z lr̄a.

¶ Et illi q̄ sub lege sūt: et timoꝛe pene iusticiā suā facere conātur z ideo nō faciūt iusticiā dei qz charitas eā facit: quā nō libet nisi qō licet: cū aliud habeāt in volūtate qua mallēt si fieri posset licere qō nō licet: z illi q̄ credūt deo. Mā si oio nō crederent nec penā legis vtiqꝫ formidarēt. Sed nō hāc fidē cōmēdat apl's q̄ dicit. Nō enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timoꝛē: sed accepistis spm̄ adoptiōis filioꝝ in quo clamam⁹ abba p̄r. Timoꝛ q̄ ille seruilis est / et ideo i illo q̄uis deo credat / nō tn̄ iusticia diligit: sed dānatio timet: filij ꝟo clamāt abba p̄r. Quarū duarū vocū vna est ex circūcisione: altera ex p̄pucio: iudei p̀mū et greci: qm̄ vn⁹ est de⁹ q̄ iustificat circūcisionē ex fide z p̄pucīū p fidē. Cū autē clamāt aliqd petūt. Et qd petūt nisi qō esuriūt et sitiūt: Et hoc qd est nisi qō de illis dictū ē. Beati q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā qm̄ ipsi saturabuntur? Huc ergo trāseāt q̄ sub lege sūt vt ex seruis filij fiant: nec sic tn̄ vt serui esse desistāt: sed vt tanqꝫ filij dño z p̄ri liberaliter seruiāt: qz et hoc acceperunt.

Timoꝛ seruilis.

Abba pak

Matthe. v.

Dedit enī potestatē ille vnic⁹ filios dei fieri credētib⁹ in noīe ei⁹: eosqꝫ admonuit petere / q̄rere / pulsare vt accipiāt z inueniāt et aperiat eis: addēs increpationē z dicēs. Si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vr̄is q̄ntomagis p̄r vester q̄ est in celis dabit bona petētib⁹ se? Hec est fides q̄ per dilectionē operat nō p timoꝛē: nō formidādo penam sed amādo iusticiā. Unde q̄ ista dilectio idest charitas p quā fides operat nisi vnde illā fides ipsa īpetrauit? Neqꝫ enī esset in nobis q̄tacūqꝫ sit in nobis nisi diffūderet in coꝛdib⁹ nr̄is p spm̄ sctm̄ q̄ dat⁹ est nobis. Charitas q̄ppe dei dicta est diffūdi in coꝛdib⁹ nr̄is nō qua nos ipse diligit sed q̄ nos facit dilectoꝛes suos: sicut iusticia dei qua iusti ei⁹ munere efficimur: z dn̄i sal⁹ qua nos saluos facit. et fides ihesu xp̄i q̄ nos fideles facit. Hec ē iusticia dei quā nō solū docet per legis p̄ceptum verum etiam dat per spīritus donū.

Luce. xi.

Charitas dei q̄ ipse diligit.

Iusticia dei.

¶ Sicut enī sūt duo timoꝛes q̄ faciūt duo gn̄a timentiū: sic sūt due futures q̄ faciūt duo gn̄a futurū. Est enī timoꝛ quē p̄fecta charitas foras mittit: et est alius timoꝛ castus pmanēs in sc̄m sc̄i. Illū timoꝛē q̄ nō est in charitate attēdebat apl's cū dicebat. Nō enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timoꝛē. Illū aūt timoꝛē castū attēdebat cū dicebat: noli altū sapere / sz time. In illo timoꝛe quē charitas foras mittit est etiā seruil⁹ simul foras cū ipo timoꝛe mittēda. Utrūqꝫ enī iūxit apl's hoc est z seruitutē z timoꝛē dicēdo. Nō enī accepistis spm̄ futuri itez in timoꝛē. Ad hāc futurē seruū ptinentē itue bat z dn̄s dicēs. Jā nō dicā vos seruos qz seruus

Ex tractatu euāgelii. s̄m toānē. lxxxii

Timoꝛ duplex.

Ro. xi.

Seruitus duplex.

Johan. xv.

nescit q̄d faciat dn̄s ei⁹. Nō ille vtiqꝫ seru⁹ ad timoꝛē ptinēs castū cui dicit. Euge bone serue intra in gaudiū dn̄i tui: sz ille seru⁹ ptinēs ad timoꝛē foras a charitate mittēdū. de q̄ alibi dicit. Seru⁹ nō manet in domo in eknū. Filius aūt manet i eternū. Qm̄ itaqꝫ dedit nobis potestatē filios dei fieri vt nō fui sed filij sim⁹ vt miro q̄dā z ineffabili sed tn̄ si modo serui: nō fui esse possim⁹: serui scz timoꝛe casto ad quē ptinet seru⁹ intrās in gaudiū dn̄i sui: nō fui aūt timoꝛe foras mittēdo ad quē ptinet fu⁹ nō manēs in domo in eknū. Ut autē tales serui nō serui sim⁹: dn̄m facere scim⁹. Hoc seru⁹ ille nescit q̄ nescit q̄d faciat dn̄s ei⁹? Et cū aliq̄d boni facit sic extollit q̄si hoc ipe faciat nō dn̄s ei⁹: z gl'iak i se nō i dn̄o gl'iak cū seipse deceperit qz sic gl'iak quasi nō acceperit.

Joannis. i.

¶ Memo fuit⁹ bene facit etiā si bonū est qō facit: qz nihil pdest spūs timoꝛis vbi nō est spūs charitatis. Plenitudo legis charitas est: q̄ p charitatē lex iplet nō p timoꝛē. Intantū enī fiūt mādata iusticie inq̄tū adiuuat isps gr̄e. Mādatū dei si timoꝛe fit pene / nō amoꝛe iusticie: seruilit fit: nō liberaliter: z ideo nec fit. Nō enī bon⁹ fruct⁹ est q̄ non de charitatis radice pcedit. [Sed accepistis spm̄ adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater.]

Ex libro de sentētijs ꝓsp. Inuit⁹ nemo bñfacit licet bonū faciat.

¶ Qualis res est si pign⁹ tale ē? nec pign⁹ sz arra dicēda ē. Pign⁹ enī qñ ponit cū fuerit res ipa reddita / pign⁹ auferk. Arra aūt de ipsa re dak q̄ dāda pmittit vt res qñ r̄ddit ipleat: qō datū ē nō mutek.

Ex fmōe. sz. de ꝟbis apli. Pignus. Arra.

¶ Qō autē Marc⁹ nō solū p̄r sed abba p̄r dn̄m dixisse pmēoꝛat hoc est abba hebꝛaice qō latine p̄r. Et fortasse dn̄s ꝓpter aliqō sacramētū vtrūqꝫ dixerit volēs se ostendere illā se tristiciā in psona sui coꝛporis id est ecclesie susceпisse q̄ fact⁹ est angularis lapis veniēti ad eū parti ex hebꝛeis ad quos ptinet qō ait abba. parti ex gētib⁹ ad q̄s ptinet qō ait p̄r. Etiā Paul⁹ apl's nō ptermittēs hoc sacramentū: in q̄ clamam⁹ (inq̄t) abba pak. Et itez ait. Misit de⁹ spm̄ filij sui in coꝛda nr̄a clamātē abba pak. Opoꝛtuit enī vt bon⁹ magister z ver⁹ saluatoꝛ infirmioꝛib⁹ ꝓpatiēs in seipso demōstraret nō debere suos martyres despare siqua forte coꝛdibus eoꝝ irriperet sub tēpus passionis ex hūana fragilitate tristicia: cū eā viceret volūtati sue ꝓponēdo volūtatē dei qz ille scit q̄d expediat quib⁹ cōsulit. Hoc est enī pak qō abba pater: sed ad sacramētū intimandū planius est abba pater.

Ex libro sententiarū. iii. Cur xp̄us dixit abba pater z nō abba vel pater solū modo.

Galla. iiii.

¶ Ipse est pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnū vt duos cōderet in se vnū hoiem nouū faciēs pacem et cōmutaret vtroqꝫ in vno coꝛpoꝛe deo in quo coꝛpoꝛe sumus filij dei clamātes abba pater. Abba ꝓpter illoꝝ linguā: pater ꝓpter nostrā. Hoc enī abba qō pak. Unde dn̄s q̄ dixit nō sū missus nisi ad oues q̄ perierūt dom⁹ israel ostendēs illi gēti reditam p̄fētie ipsi⁹ pmissionē: ait tn̄ alio loco. Habeo alias oues q̄ nō sūt ex hoc ouili: oportet me ipsas adducere vt sit vn⁹ grex et vn⁹ pastoꝛ. Quod vtrūqꝫ breuiter dictū est / in eo qō de ꝓphetia idē apl's cōmemoꝛat. Letamini gētes cū plebe eius.

Ex tractatu pl. lxxviii.

Matthe. xv.

Johan. x.

Roma. xv

In expositione epistole ad Galathas.

¶ Duo ꝟba posuit vt posteri⁹ iterꝫ p̄taret. Mā hoc est abba qō p̄r. Elegāter aūt itelligik non frustra duaꝝ liguaꝝ ꝟba posuisse idē significātia ꝓpk vniuersū ppl'm q̄ de iudeis z gētib⁹ in vnitatē fidei vocat⁹ ē: vt hebꝛeū ꝟbū ad iudeos: grecū ad gētes vtriusqꝫ tn̄ ꝟbi eadē significatio ad eiusdē fidei spūsqꝫ vnitatē ptineret. [Ipse spūs reddit

In expositione epistole ad galathas.

testimoniū spiritui nostro q̄ sumus filij dei.]

Ex fmōe de blasphemia spūs sancti.

¶ Ecclesia accipit hoc donū vt in ea spū sctō fiat remissio pctōr. Quā remissionē cū trinitas faciat ppie tñ ad spm̄ sctm̄ itelligit ptinere. Ipse est enī spūs adoptionis in quo clamamus abba pat. vt ei possim⁹ dicere dimitte nob debita nr̄a. Et in hoc cognoscim⁹ sic dicit apl's Johānes qm̄ xps manet in nobis de spū quē dedit nobis. Ipse spūs testimoniū reddit spūi nr̄o q̄ sum⁹ filij dei. Ad ip̄m enī ptinet societas qua efficimur vnū corpus vnici filij dei. Unde scriptū ē. Si qua igit exhortatio in xp̄o si qđ solacij charitatis: si qua societas spūs

Remissio peccatorū attribuit spiritui sancto.

Cur apli liguis omnū sunt locuti.

Propt̄ hāc societatē spūs: illi in quos p̄mitus venit linguis oim gētiū fūt locuti. Q̄r sicut p liguas cōsortiatio est societas gñis hūani sic oportebat per liguas oim gentiū significari istā societatē filiorū dei et mēbror̄ xp̄i futurā in oīb⁹ gētib⁹. vt quē admodū tūc ille apparebat accepisse spm̄ sāctū q̄ loq̄bat linguis oim gentiū: ita nūc ille se agnoscat accepisse spm̄ sctm̄ q̄ tenet vinculo pacis eccl'ie q̄

Ephe. iiii.

diffūdit in oibus gētib⁹. Unde dicit apl's. Studētes seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. q̄ autē ipse sit spūs p̄ris ipse filij⁹ dicit q̄ de p̄re procedit. Et

Johan. xv.

alio loco. Nō enī vos estis q̄ loq̄mini sed spūs patris vestri q̄ loquit̄ in vobis. Qđ vero ipse sit spūs

Matthe. x.

filij: apl's dicit. Misit de⁹ spm̄ filij sui clamantē abba p̄r hoc est clamare facientē. Nos enī clamam⁹ sed in illo id est in ip̄o diffūdēte charitatē in cordibus nr̄is sine qua ianiter clamat quicūq̄ clamat. Unde itē dicit. Quisq̄s autē spm̄ xp̄i nō habet hic nō est ei⁹. Ad quē ergo in trinitate ppie ptineret huius p̄munio societatis nisi ad eū spiritū qui est patri filioq̄ cōis. [Si autē filij et heredes. heredes quidē dei coheredes autē chr̄isti.]

Spūs sanct⁹ abutro q̄ procedit.

Ex tractatu. euāgelii fm̄ ioh. ii.

¶ Magna beniuolētia magna mia. Unic⁹ natus est et noluit remanere vn⁹. Multi hoies cū filios nō habuerint pacta etate adoptāt sibi et volūtate faciūt qđ natura nō potuerūt. Hoc faciūt hoies. Si aūt aliq̄s habeat vnicū filiū gaudet ad illū magis q̄ sol⁹ oia possessur⁹ est: et non habebit q̄ cū eo diuidāt hereditatē et pauperior remaneat. Nō sic de⁹. vnicū eūdē ip̄m quē genuerat et p quē cuncta creauerat misit in hūc mūdū vt nō esset vn⁹ sz fratres haberet adoptatos. Nō enī nos nati sum⁹ de deo quomō ille vnigenit⁹: sed adoptati p gr̄am ipsius. Ille enī venit vnigenit⁹ soluere pctā / qđ⁹ peccatis iplicabamur ne adoptaret nos ppter impedimētū eor̄. Quos sibi fres facere volebat ipse soluit et fecit coheredes. Sic enī dicit apl's. Si aūt filius et heres p deū. Et iterū. Heredes q̄dē dei sed coheredes xp̄i. Nō timuit ille habere coheredes

Unicū filium noluit de⁹ remanere vnū.

H

Hereditas xp̄i non fit angustior.

q̄ hereditas ei⁹ nō fit angusta: si multi possederīt Illi ipsi certe illo possidēte fiūt hereditas ipsi⁹: et ille vicissim fit hereditas ipsor̄. Audi quō ipsi fiūt hereditas ipsi⁹. Dñs dixit ad me fili⁹ meus es tu

ps. ii.

ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatē tuā. Ille quō fit hereditas eor̄ di-

ps. xv.

cit in psalmo. Dñs pars hereditatis mee et calicis mei. Et nos illū possideam⁹ et ipse nos possideat. Ille possideat sicut dñs: nos possideam⁹ sicut salutem / nos possideamus sicut lucē.

Ex libro q̄stionū. lxxxiii.

¶ Sicut apl's ad hebreos dicit. Testamētum testatoris morte firmat. propterea p nobis mortuo xp̄o nouū testamētū firmatū esse asserit cui⁹ filiūtudo vet⁹ testamētū erat: i q̄ mors testatoris p victimā p̄figurabat. Si g̃ q̄rat quō sim⁹ scōm verba eiusdē apl'i coheredes xp̄i et filij atq̄ heredes dei: cū etiā hereditas decessoris morte firma teneat.

Quō sim⁹ heredes dei nō defuncti.

necvllo alio mō hereditas possit itelligi respōdet ipso quidē mortuo factos nos esse coheredes qm̄ filij ei⁹ dicti sum⁹. Nō enī ieiunāt (inq̄t) filij sponsi q̄diu cū illis est spōsus. Heredes g̃ dicimur q̄ relict̄ nobis pacis ecclesiastice possessionē p fidē tē porralis dispēsationis quā in hac vita possidem⁹.

Matthe. ix.

Quod testat⁹ est dicēs pacē meā do vobis / pacē reliquo vobis. Coheredes aūt ei⁹ efficiemur: cū i

Johan. xiiii

fine sc̄li absorbebit mors in victoriā. Tūc enī ei similes erim⁹ qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Quā hereditatē nō ei⁹ p̄ris morte adipiscimur q̄ mori nō potest: qm̄ quidē ipse sit hereditas nr̄a scōm illud qđ

Johan. iii.

scriptū est dñs ps hereditatis mee. Sed qm̄ cū vocati sum⁹ adhuc puuli et ad spiritalia contēplāda min⁹ idonei vsq̄ ad humillimas nr̄as cogitatiōes se mia diuia porrexit vt q̄modocūq̄ cernere niteremur qđ nō euidēter atq̄ pspicue cernebam⁹ id ip̄m morik qđ in enigmate cernebam⁹: cū facie ad

ps. xv.

facie cernere ceperim⁹. Cōueniēter g̃ dicim⁹ moriturū esse qđ auferet. Cū autē venerit qđ pfectū est auferet qđ ex parte ē. Ita nobis quodāmodo morik p̄r i enigmate et idē ipse fit nobis hereditas cū facie ad faciē possidet: nō q̄ in se morik sz i perfecta in eū nr̄a visio pfecta visione perimit. Et tñ nisi illa por nos nutriret: ad aliā plenissimā et euidētissimā nō efficeremur idonei. Qđ si etiā de domino nr̄o iesu xp̄o ei⁹ itellect⁹ admittat. nō enī nos coheredes ei⁹ esse possum⁹ nisi et ipe heres sit: in corpore suo itelligat heres id est in eccl'ia cui⁹ heredes sum⁹: q̄uis ex nobis pstet quēadmodū filij ei⁹ matris dicimur q̄uis ex nobis cōstet. Sed rursū q̄ri pōt cui⁹ morte facti sum⁹ etiā nos hereditas

t. Cor. xiii.

Pater celestis morik nobis i enigmate

dei fm̄ illū dabo tibi gētes hereditatē tuā: nisi fortе hui⁹ mūdi q̄ pus tanq̄ dñante tenebamur. post aūt cū dicim⁹ mūdus mihi crucifix⁹ est / et ego mūdo. possideat nos xp̄us mortuo illo q̄ nos possidebat cū ei renūciam⁹ morimurq̄ illi / et ipse nobis.

ps. ii.

Galla. vi.

Ex fmōe de xsu. ps. lxvii

¶ Talis est enī via iustorū: talis est vita sctōr: tenentiū deū patrē: tenētiū ecclesiā matrē cū vtriq̄ fidelik adherēt. nec illū parentē nec istā offēdētes sed in amore vtriusq̄ parētis viuētes et ad hereditatē eternā pperātes nō leso p̄re / nō lesa mr̄e dat vnicuiq̄ hereditas. Q̄r duo parētes nos genuer̄t ad mortē: duo parētes nos genuerūt ad vitā. Parētes q̄ nos genuerūt ad mortē adā est et eua. parētes q̄ nos genuerūt ad vitā xp̄s est et eccl'ia. Nati sum⁹ certe vt moriamur. Precessores genuer̄t sibi successores. Nūq̄d genuerūt sibi cū qđ⁹ hic sēp viuāt? Sed tāq̄ decessuri q̄ illis succederēt genuerūt sibi. De⁹ autē p̄r / et mr̄ ecclesia nō ad hoc generāt. Generāt autē ad vitā eknā q̄ et ipsi ekni sūt: vt habem⁹ hereditatē pmissā a xp̄o / vitā eternā.

Parētes duo genuerunt nos ad mortē duo ad vitam.

Scōm qđ ✠bū caro factū est et habitauit i nobis / nutrit⁹ creuit / passus / mortu⁹ / et resuscitat⁹ / accepit hereditatē regnū celorū. In ipso hoie accepit resurrectionē et vitā eknā. In ipo hoie accepit / ✠bo aūt nō accepit: q̄ icōmutabiliter manet ab ekno i eknū. Q̄r g̃ accepit resurrectionē et vitā eknā caro illa q̄ resurrexit et viuificata ascēdit in celū hoc nobis pmissū est. Ip̄am hereditatē expectam⁹ vitā eternā. Adhuc enī nō totū corp⁹ accepit q̄ caput in celo est / mēbra adhuc in tra sūt: nec caput solū accepturū est hereditatē et corpus reliquet. Tot⁹ xp̄s acceptur⁹ est hereditatē: tot⁹ fm̄ hoiem idest caput et corp⁹. Mēbra g̃ xp̄i sum⁹: spem⁹ hereditatē q̄ cū oia ista trāslerit hoc bonū accepturi sum⁹ qđ nō transibit: et hoc malū euasuri qđ nō trāsibit.

Joh. i.

Ex libro sententiarū. ppl'i

¶ Hereditas in qua coheredes xp̄i sum⁹ nō mul

titudine minuitur filiorum nec fit angustior numerositate coheredū: sed tanta est multis q̄nta paucis: tanta singulis / q̄nta omnibus.

Si tñ ꝓpatimur vt ꝛ gl̄ificemur. Existimo enī ꝙ nō sunt ꝓdigne passiones huj⁹ tp̄is ad futurā gl̄iaz q̄ reuelabit̄ i nobis.

Ex trac. ꝑ. xxxvi. Gl̄ia futura beatis q̄ erit.

QUe erit futura gloria nr̄a nisi eq̄ri angelis ꝛ videre deū? Quātū ꝑstat ceco q̄ illi oculū sanauerit vt videat hāc lucē? Cū sanat⁹ fact⁹ fuerit ille nec iuenit q̄d dignum repēdat sanatori suo: q̄tūlibet enī ille det: q̄d dabit tale q̄le ille ꝑstitit? vt plurimū det / aurū dabit. Ille lucē ꝑstitit. vt nouerit ille q̄ nihil dat: videat in tenebris q̄ dat. Quid g̃ dabim⁹ nos medico illi oculos iteriorīs nr̄i sanāti ad videndā quādā lucē eternā q̄ est ipe? Quid illi dabim⁹? Querā iueniam⁹ si possum⁹ ꝛ in angustijs iquisitionis nr̄e exclamem⁹. Quid retribuā dño ꝓ oībus q̄ retribuit mihi? Et q̄d inuenit? Calicē salutaris accipiam et nomen dñi inuocabo.

Ex sermone de verbis euāgelii. Cōsolatio laboris.

¶ Ad tēpus laboras iter iliquos o iuste ineknū nō laborabis. breuis est molestia tua: ekna erit tribulatio tua. Ad modicum dolebis sine fine gaudebis. Sed iter molestias icipis labi: ꝓponit exēplū passionū xp̄i. Vide q̄d ꝓ te ptulit q̄ quare pferret nō habebat. Quātacūq; patiar⁊: nō puenies ad illas insultationes: ad illa flagella: ad illā ignominiosā vestē: ad illā spineā coronā. Ad illā postremo crucē nō puenis: qz tā de pena gñis hūani sublata est Cū enī antiq̄ scelerati crucifigerētur: modo null⁹ crucifigit̄: honorata est ⁊ finita. Finita est in pena: manet in gr̄a. A locis supplicioꝝ fecit transitū ad frōtes ipatoꝝ. Qui tñ honorē dedit penis suis. Quid seruat fidelib⁹ suis? His g̃ reb⁹ / his verbis / bis allocutionib⁹ / hoc tali exēplo / ꝓfirmat iustos dñs. Seuiāt q̄ntū voluerint: ⁊ q̄ntū pmissi fuerint pctōres: ꝓfirmat iustos dñs. Quicq̄d acciderit iusto volūtati diuine deputet ⁊ nō potestati inimici.

Ps. xxxvi.

Seuire ille pōt: ferire si ille noluerit nō pōt. Si ille voluerit vt feriat: nouit suū quēadmodū excipiat: quē enī diligit dñs corripit. Flagellat aūt oēm filiū quē recipit. Quid sibi g̃ plaudit inīqu⁹ qz flagellū sibi de illo fecit pat me⁹? Illū assūpsit ad ministerū me erudit ad patrimoniū. Nec attendere debem⁹ q̄ntū pmittat iiustis sed q̄tū seruet iustis Vis scire q̄tū seruet iustis? Audi q̄d de nobis dictum est. Dilectissimi filij dei sum⁹ ⁊ nōdū apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹ qz cū apparuerit similes ei erim⁹ qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Seruat g̃ nobis nescio q̄ dulce spectaculū. Oino etsi cogitari pōt ex aliqua pte in enigmate p speculū potest: dici tñ nullo modo pōt pulchritudo illi⁹ dulcedinis quā seruat de⁹ timētib⁹ se. pficit aūt sperātib⁹ in se. Illuc parant corda nr̄a in oīb⁹ vite hui⁹ laborib⁹. pararis. sed ad magnū aliq̄d pararis. Vñ vox cuiusdā iusti cōfirmat. Nō sunt cōdigne passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gl̄iam q̄ reuelabit̄ in nobis.

Debre. xii.

Quid seruat de⁹ iustis.

j. Johan. iii.

Ex ꝑmōe de natali apl̄oꝝ.

¶ Videtis g̃ kmī q̄ sint ꝓposita in hoc tpe seruis dei: ꝓpter futurā gl̄iam q̄ reuelabit̄ in nobis. Cōtra quā gl̄iam nō expēdit q̄libet q̄talibet tribulatio tp̄alis. Indigne sūt passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gloriā que reuelabitur in nobis.

Ex ꝑmōe de paulo apl̄o.

¶ Ipse dicit q̄ patiebat̄ et sciebat ꝓ quo noīe patiebat̄: ⁊ quo fructu patiebat̄. nō sūt ꝓdigne passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gl̄iaz q̄ reuelabit̄ in nobis Seuiat mūdus: fremat mūd⁹: icrepet liguis: chorruscet armis. Quicq̄d potest faciat: quid faciet ad id q̄ accepturi sum⁹? Appēdo q̄ patioꝝ cōtra id q̄ spero / hoc sētio / illud credo: ⁊ tñ plus valet q̄ credo q̄ q̄ sentio. Quicq̄d est q̄ sentit ꝓ noīe xp̄i si potest vinci tolerabile est. Si nō potest vinci migrare binc facit: nō extinguit sz accelerat. Quid accelerat? Ipsū premiū / ipam dulcedinē q̄ cū venerit; sine fine erit. opus cū fine: merces sine fine.

Q

Q̄ credit̄ ꝑstat ei q̄ sentit̄.

Mā expectatio creature reuelationem filiorum dei expectat.

vsq; ad id vbi ait. Spe enī salui facti sumus.

Ex libro q̄rto onū. lxxxiii.

HOc capitulū obscuꝝ est: qz nō hic satis apparet quā nūc vocet creaturā. Dicit aūt ꝼm catholicā disciplinam creatura q̄cq̄d fecit ⁊ cōdidit de⁹ p̄ ꝓ vnigenitū filiū in vnitate spūs scti. Ergo nō solū corpora sed etiā aie nr̄e ac spūs creature noīe ptinent. Sic autē dictū est / ipa creatura libabit̄ a fuitute iterit⁹ i libertatē gl̄ie filioꝝ dei q̄si nos non sim⁹ creatura sed filij dei in quoꝝ gl̄ie libertatē liberabit̄ a fuitute creatura. Item dicit. Scim⁹ enī qz oīs creatura igemiscit ⁊ dolet vsq; adhuc. Nō solū aūt illa sz et nosipsi: tāq; aliud sim⁹ nos: aliud oīs creatura. Totū ergo capitulū particulati cōsiderandū est. [Existimo enī (inq̄t) q̄ idigne sūt passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gloriā que reuelabit̄ in nobis.] Hoc manifestū est in nobis. Dixerat enī superius Si aūt spū facta carnis mortificaueritis viuetis: q̄ fieri nō pōt sine molestia cui patientia necessaria est. Quo ptinet ⁊ q̄ pauloante ait si tñ cōpatimur vt et gl̄ificemur. Nō itaq; ait. [Mā reuelatio creature reuelationē filiorum dei expectat.] Hoc etiā puto dicere. Mā et hoc ipm q̄ in nobis dolet cū facta carnis mortificamus id est cū esurimus aut sitim⁹ ꝓ abstinētiā. dū frenamus delectationē cōcupiscētie p charitatē: dū iuriaꝝ lacerationes ⁊ tumeliaꝝ aculeos ꝓ patiētiā sustinem⁹: dū neglectis atq; reiectis voluptatib⁹ nr̄is ꝓ fructu matris eccl̄ie laboram⁹: q̄cq̄d in nobis in hac atq; hmōi attritiōe dolet / creatura est. Dolet enī corpus ⁊ aīa q̄ vtiq; creatura est ⁊ expectat reuelationē filioꝝ dei: id est expectat q̄n appareat q̄ vocatū est i ea gl̄ia ad quā vocatū est. Qz enī filiꝰ dei vnigenit⁹ nō pōt appellari creatura q̄nquidē ꝓ ipsū facta sūt oīa q̄cūq; fecit de⁹: distincte etiā nos vocamur creatura: ante illā euidētiā gl̄ie: ⁊ distincte vocamur filij q̄uis hoc adoptiōe mereamur. Mā ille vnigenit⁹ natura filiꝰ est. Ergo expectatio creature id est expectatio nr̄a reuelationē filiorū dei expectat. id est q̄n appareat q̄ ꝓmissū est q̄n reipsa manifestū sit q̄ nūc spe sum⁹. Filij enim dei sumus ⁊ nōdū apparuit q̄ erim⁹. Scim⁹ qz cū apparuerit similes ei erim⁹ q̄m videbim⁹ eū sicuti est. Ipsa est reuelatio filioꝝ dei quā nūc expectat expectatio creature. Nō q̄ creatura reuelationē expectet alteri⁹ nature q̄ nō sit creatura: sed ipa qualis nūc est expectat q̄n sit talis q̄lis futura est. tāq; si diceret operāte pictore subiectis sibi coloribus ⁊ ad opus ei⁹ paratis: expectatio colorū manifestationē imaginis expectat: nō qz tūc alij erūt aut nō colores erūt: sz tm̄ q̄ aliā dignitatē habebūt. Vanitati enī creatura (inq̄t) subiecta est. Hoc est illud vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Que abūdātia est hoi in oi labore suo quē ipe laborat sub sole cui dictū est in labore māducabis panē? Vanitati ergo creatura subiecta est nō sponte. Bene additū est nō spōte. hō q̄ppe spōte peccauit: sed nō spōte dānat⁹ est. Pctm̄ itaq; fuit spōtaneū ꝓtra ꝓceptū facere veritatis: pctī autē pena subici fallacie.

Creatura quid sit et quō nos ñ creature censemur.

Ecclē. i.

G Non enī sponte creatura vanitati subiecta est sed ꝓpter eum qui subiecit in spe.

¶ Idest ꝓpter eꝝ iusticiā atq; clemētiā qui neq; pctm̄ impunitū relict neq; insanabilē voluit esse peccantē. Qz et ipsa creatura idest ipse hō cū tā signaculo imaginis ꝓpter pctm̄ amisso: remānsit tm̄modo creatura: z ipsa itaq; creatura idest et ipsa que nondum vocatur filiozum forma perfecta sed tantum vocatur creatura.

Liberabitur a seruitute interitus.

¶ Qō itaq; ait et ipsa liberabit facit intelligi z ipsa quēadmodū z nos idest et de ipsis nō est desperandū: q nondū vocant filij dei qz nondū credidērūt: sed tm̄ creatura qz et ipsi crediturī sūt / et liberabūtur a seruitute interitꝰ quēadmodū nos q iā filij dei sumꝰ ꝗuis nondū apparuerit qō erimus. [Liberabitur ergo a seruitute interitus.]

In libertatem glorie filioz dei. Scimꝰ enī: q ois creatura ingemiscit et parturit vsq; adhuc. Non solū autē illa: sed et nosipsi primitias spiritus hñtes et ipsi intra nos gemimus.

Idest erunt et ipsi ex seruis liberi et ex mortuis gloriosi in vita pfecta quā habebūt filij dei. Scimꝰ enī qz ois creatura cōgemiscit et dolet vsq; adhuc. Ois creatura in hoīe numerat nō qz in eo sunt oēs angeli et supemināntes ☧tutes ac potestates. aut celū et terra et mare et oia q in eis sunt: sed qz ois creatura partī spiritalis est: partim aialis: partim corꝑalis. Qō vt ab inferioribꝰ ꝓsiderem: corꝑalis creatura p loca tēdit: Aialis autē viuificat corꝑalē: spiritalis aialem regit. Et tunc bene regit cū ipsa regendā se subicit deo. Cū autē trāsgredit ꝓcepta eius laboribꝰ et erūnis p eadē ipsa q regere poterat implicat. Ita ois creatura in hoīe est: qz et intelligit spū / et sētit aīa / et localiter corꝑe mouet. Ois itaq; creatura ꝓgemiscit z dolet. Nō enī tota sed ois dixit: tanq; si q̄s dicat qm̄ solē oēs hoīes vidēt q sunt incolumes sed nō toti vidēt: qz tm̄ oculi vidēt. Ita in hoīe ois creatura est: qz z intelligit et viuit z corꝑus habet: sed nō tota creatura est in ipso: qz sūt ꝓter ipm et angeli q itelligāt et viuāt. sunt et pecora q viuāt z sint: et corꝑa q tm̄modo sint: cū ipm viuere magis sit q̄ non viuere: et ipm intelligere magis q̄ sine intellectu viuere. Cū ergo miser hō ingemiscit et dolet ois creatura congemiscit z dolet vsq; adhuc. Vsq; adhuc autē recte dixit qz etiā si sūt aliqui iā in sinu abrahe: et latro ille in paradyso cū dño ꝓstitutꝰ illo die q credidit dolere destiterit: tamen vsq; adhuc ois creatura cōgemiscit et dolet: qz in his q nondū liberati sūt omis est dolor ꝓpter spm̄ et aīam z corꝑus. Non solū autē (inq̄t) ois creatura ꝓgemiscit et dolet: sed z nosipsi. idest nō solū in hoīe corꝑus et aīa et spūs simul dolēt ex difficultatibꝰ corꝑis: sed z nosipsi exceptis corꝑoribꝰ in nobisipsis ꝓgemiscim̄. Et bene dixit ꝓmitias hñtes spūs: idest quoz iā spūs tāq; sacrificiū oblati sūt deo et diuine charitatis igne cōꝑehēsi. Me sūt ꝓmicie hois qz ☧tas primū spm̄ nr̄m obtinet vt p hūc cetera comꝑhēdant. Jā q̄ habet ꝓmicias oblatas deo q dicit mēte seruio legi dei carne aūt legi pctī: z q dicit deo cui seruio in spū meo: z de quo dr̄ spūs q̄dē ꝓmptus caro aūt infirma. Sed qz adhuc dicit. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corꝑe mortj huiꝰ? Et adhuc talibꝰ dr̄ viuificabit et mortalia corꝑa vr̄a ꝓpt spm̄ man ētē in vobis. Modū est holocaustū: erit tm̄ cū absorbebit mors in victoriā cū dei dicet vbi est mors ꝓtētio tua vbi est mors aculeꝰ tuus? Huc aūt (inq̄t) nō solū omis creatura idest cū corꝑe sz etiā nosipsi ꝓmicias hñtes spūs: idest nos aīe q iā primicias mētes nr̄as obtulimꝰ deo in nobisipsis cōgemiscimꝰ. id est ꝓter corꝑus.

Adoptionē filiozū expectantes redemptionē corꝑoris nostri.

¶ Jd est vt z ipm corꝑ accipiēs būficiū adoptionis filioz q̄ vocati sumꝰ totos nos liberatos / trāsactj oībꝰ molestijs ex oi pte / oī filios eē manifestet

Spe enī salui facti sumus. Spes aūt q̄ videt nō ē spes. Nā qō videt q̄s q̄d spat?

Tunc g̃ erit res q̄ nūc est spes: cū appuerit q̄d erimꝰ: idest similes illi qm̄ videbimꝰ sicuti ē. Hoc capl'm si hoc mō vt tractatū ē apīak: nō icidimꝰ i illas molestias q̄bꝰ plericq; hoies dicere cogūt oēs āgelos sublimescq; ☧tutes in doloꝛe z gemitibꝰ esse añq; nos penitꝰ liberemur. qm̄ dictū ē ois creatura cōgemiscit et dolet. Quāuis enī adiuuēt nos p suas sublimitates dū obtēperāt deo q̄ p nobis etiā vnicū filiū suū dignatꝰ est mittere: tm̄ sine gemituꝛ doloꝛi bꝰ id facere credēdi sūt ne miseri existimenī: felici oꝛq; sit de nūero nr̄o lazarꝰ ille q iā in abrahe sinu requiescit ꝑsertim qz dixit eādē creaturā q̄ cōgemiscit z dolet vanitati esse subiectā: qō de sūmis z excellētibꝰ ☧tutū potestatūq; creaturj nefas est credere. Deiñ liberādā eā dixit a ꝟuitute iteritꝰ quo illos cecidisse q in celis agūt vitā btissimā nō possumus credere. Sed siue illa quā executi sumꝰ siue alia aliq̄ huiꝰ capituli expositio ꝑferat: id tm̄ cauēdū est ne violet aut vulneret catholicā fidē. Scio enī vanos hereticos de hoc capitulo multa ipiat inepta iactasse. Jtē quedā ex eodē capitulo.

Angeli an in doloꝛe sint aut beati.

[Vanitati enī creatura subiecta est nō volens: sed ꝓpter eū qui subiecit in spe.]

¶ Quid ē auerte oc'os meos ne videāt vanitatē? Hūq̄d q̄diu sumꝰ i hoc mūdo possumꝰ nō videre vanitatē? Ois enī creatura vanitati subiecta ē q̄ itelligit esse in hoīe z oīa vanitas. Que abūdātia hois i oī laboꝛe suo q̄ ipe laboꝛat sub sole? An iste fortassis hoc oꝛat vt nō sit ei? vita sub sole vbi oīa vanitas: sz i illo sit in q̄ se viuificari petit? Ille q̄p pe ascēdit nō sup solē tm̄ sz sup oēs celos vt adipleret oīa z i illo magis q̄ sub sole viuūt q nō ianiter audiūt q̄bꝰ dixit apl's. Que surs̄ū sūt q̄rite vbi xps est in dextera dei sedēs q̄ surs̄ū sūt sapite: nō q̄ sup trā. Moꝛtui enī estis z vita vr̄a absc̄dita ē cū xpo in deo. Ac p hoc si vita vr̄a ibi est vbi est ☧tas: nō ē vita nr̄a sub sole vbi vanitas. Sed hoc tā magnū bonū magis habem? i spe nō tenem? i re: z p̄m spē nr̄am btūs apl's locutꝰ ē ista: qz et illud cū dixisset vanitati creatura subiecta est adiecit atq; ait non spōte sz ꝓpt eū q̄ subiecit eā in spe. Ergo in spe qz speram? nos adhesuros ꝓtēplāde ☧tati: subiecti sumꝰ interī vanitati. Creatura ista spiritalꝭ/aialis corꝑoralisq; ois in hoīe est imo hō est. Spōte peccauit z inimica facta est ☧tati: sed vt merito puniret nō spōte subiecta est vanitati. Denicq; post pauca. Nō solū autē (inq̄t) sed z nosipsi p̄mitias spūs hñtes id est q̄ nondū quidē ex toto qō sumꝰ sed ex ea parte qua pctōribꝰ meliores sumꝰ: deo non vanitati subditi sumus: hoc est per primicias spūs z ipsi in nobismetipsis ingemiscimus adoptionem

Extractatu. ꝑs. cxviii.

Vanitati subiecta ē omis creatura i hoc mundo.

Collo. iii.

A

expectantes redemptionem corporis nostri.

[Spe enim salui facti sumus: spes enim quę videtur non est spes. Quod enim videt quis q̄d sperat?] Si autem quod nō videmus speramus: per patientiā expectam⁹. Quādiu itaq; hic scōm carnem sum⁹ cui⁹ adoptionē et redēptionē p patientiam spei adhuc expectam⁹ tādiu scōm id p quod sub sole sumus vanitati subiecti sumus.

Ex libro ꝺ se cūdinū.

¶ Diligit itaq; hō spōte vanitatē cū deserta solidi tate veritatis opinabilia sequitur idest mutabilia. Cū aūt inde meritas penas luit: subijcit nō spōte vanitati sicut subiecta est in hoīe peccante. Hinc enī ap̄s ait. Omīs creatura vanitati subiecta est nō spōte q̄ et in hoīe oīs est. Ineſt q̄ppe hoī t inuisibile aliq̄d scōm aīm: et visibile scōm corpus. Oīs enī creatura parti est visibilis parti iuisibil'. Rectū est oīs in pecore cui mēs itellectualis nō ineſt: in spē sane subiectū esse ꝓpter mīam liberātis p remissionē pctōr t adoptionē gre. [Scim⁹ enī q̄ oīs creatura ingemiscit t pturit vsq; adhuc.]

Oīs creatura in homine est.

Ex libris ad ꝓsulta orosii

¶ In vnoquoq; hoīe oīs creatura nō vniuersalit sicut est celū t terra t oīa q̄ in eis sūt. sed generati quodāmodo itelligi potest: q̄ rōnalis i eo est: quā vel ꝓbātur angeli habere vel credūtur: t vt ita dicam sensualis qua et bestie nō carēt. Vtuntur enī sensib⁹ t sēsualib⁹ motib⁹ ad appetēda vtilia t vitāda ꝓtraria et vitalis ꝓuata sensu q̄lis aduerti in arboribus potest. Mā et in nobis sine sensu nr̄o fiūt corporis incremēta nec capilli cū p̄recidūtur sapiunt t tū crescūt. Jam ꝛo corporalis ipsa creatura euidēti⁹ apparet in nobis: q̄ licet ex terra facta at q̄ formata sit: insunt tū illi ex oībus hui⁹ corporei mūdi elemētis quedā particule ad tēperiem valitudinis. Mā t calore mēbra vegetant q̄ est ab igne cui⁹ etiā lux p oculos emicat: t aere venaq; discurrus q̄s arterias vocāt atq; spiramenta pulmonis implent. Et humor nisi esset nulla sputamēta confluerēt vitāq; absumeret siccitas. Mā t ipe sāguis humido lapsu alias venas replēs quasi riuis t fluminibus p cūcta diffundit. Jta nullū est creature gen⁹ q̄ nō in hoīe possit agnosci: ac sic oīs creatura in eo cōgemiscit et dolet reuelationē filiorū dei expectās q̄ p corporis etiā resurrectionē et si non hoibus oīb⁹: oīs tū a corruptionis seruitute liberabit' q̄ et i singulis oīs est. [Sed t nosipsi p̄mias spūs habētes t ipsi intra nos gemim⁹ adoptionē filior̄ expectātes redēptionē corpis nostri.]

Ex oībus elementis q̄dā ꝓticule insūt homini.

Ex trac. ꝑ. xxxvii.

¶ In nobismetipsis (inq̄t) ingemiscim⁹ adoptionem expectātes redēptionem corporis nr̄i. Quid enī? Nondū redēpt⁹ es o paule? Nondū p te p̄reciū psolutū est? Nōne sāguis ille iā fusus est? Nōne ipm est p̄reciū oīm nostrum? Plane ipm. Sed q̄d ait? Spe enī salui facti sum⁹. Spes aūt q̄ videt nō est spes. Nō enī videt quis q̄d sperat? Si autē q̄ nō videm⁹ speram⁹ per patientiā expectamus Quid autē expectat p patientiā? Salutē. Cui⁹ rei salutē? Ipsius corporis: q̄ hoc dixit redēptionē corporis nr̄i. Si salutem corporis expectabat: nō erat salus illa quā habebat. Esuries / sitis interficit si subuentū nō erit. Medicamentū enī fau⁹ est cibus: et medicamentū fatigationis est sōnus. Detrabe ista medicamēta. Vide si nō interficiūt illa q̄ exist̄ūt. Si seposit̄is ist̄is nō sunt morbi: est sanitas. Si autē habes aliquid q̄ te possit interficere nisi māducaueris noli gloriari de sanitate: sed gemēs expecta redemptionē corporis tui. Gaude te redemptū sed nondū re. Spe securus es. Et enī si nō gemueris in spe non peruenies ad rem.

Esuries t sitis sine cibo et potu interficiūt

¶ Audi ap̄l'm. Spe enī salui facti sumus. Et vide quia de ipa salute corporis dicebat. Jn nobismet ipsis (inq̄t) ingemiscim⁹ adoptionē expectātes redemptionē corporis nostri. Spe enī salui facti sumus. Spes autē que videt nō est spes. Quod enī videt quis q̄d sperat? Si autē q̄ nō videmus speramus per patientiā expectam⁹. Qui pseuerauerit vsq; in finē ipsa est illa patiētia: hic saluus erit. Ipsa est salus quā nōdū habem⁹: sed habituri sumus. Nondū est res: sed certa spes.

Ex tractatu. ꝑ. i.

Matthe. x.

¶ Si redēptor noster ille dicitur: captiui tenebamur. Vbi ergo tenebamur vt ille veniret redimere captiuos? Vbi tenebamur? Forte apud barbaros. Peiores barbaris diabolus t angeli ei⁹: ipsi antea tenebāt gen⁹ humanū. Ab his redemit nos qm̄ non aurū nec argentū sed sāguinē suū p nobis dedit. Paulū ap̄l'm interrogem⁹. Et enī ipse p̄cipue gemit in ista captiuitate suspirās eterne hierusalē: et docuit nos gemere ex ipso spū quo et ille implet⁹ gemebat. Hoc enī ait. Omīs creatura cōgemiscit et dolet vsq; nunc. Et iterū. Vanitati enī creatura subiecta est (ait) nō sponte: sed ꝓpter eū qui subiecit in spe. omnē creaturā dixit in homib⁹ etiā nondū credētibus sed tū crediturīs. Jngemiscere creaturā in laboribus nunq̄d nā in his tantū q̄ nondū crediderūt? Jā vero in his qui crediderūt nō gemit nec parturit creatura? Non solū autem (inq̄t) sed t nosipsi p̄micias spūs habētes: idest qui iā mēte credim⁹ deo: qui iā mēte spū deo seruimus: et in ipsa fide p̄micias quasdā dedimus vt p̄micias nr̄as sequamur. Ergo et nosipsi in nobismetipsis ingemiscim⁹ adoptionē expectantes redēptionē corporis nostri. Gemebat ergo et ipe: et gemūt oēs fideles adoptionē expectātes redēptionē corporis sui. Vbi gemūt? In ista mortalitate. Quā redēptionē expectāt corporis sui? Que p̄cessit in dño q̄ resurrexit a mortuis et ascendit in celū. Hoc nobis anteq̄ reddatur necesse est gemamus: etiā fideles etiā sperātes. Jdeo sequitur ibi: quasi diceret ei. Quid tibi ergo pfuit xp̄s si adhuc gemis? Et quomodo saluator saluū te fecit? Qui gemit adhuc egrotat. Subiunxit et ait. Spe enī salui facti sum⁹. Spes que videt non est spes. Nō enī videt quis q̄d sperat? Si autē q̄ nō videmus speram⁹: per patiētiā expectam⁹. Ecce quare gemimus et quomodo gemim⁹: q̄ nō speram⁹ iā quidē expectam⁹ sed nondū tenem⁹: t donec teneam⁹ in tēpore suspiram⁹ q̄ desideram⁹ q̄ nondū tenemus. Quare? quia spe salui facti sum⁹. Jā caro sūpta de nobis in dño non spe sed re salua facta est. Resurrexit enī et ascendit in capite nostro caro nr̄a salua: in mēbris adhuc saluanda est. Secura gaudeāt mēbra q̄ a capite suo nō sūt deſta.

Gemunt oēs fideles.

Ex trac. ꝑ. cxlv.

¶ In nobismetipsis ingemiscimus adoptionē filiorum expectātes: redemptionē corporis nostri. Quāuis ergo bonū aliq̄d sit corpus nostrū: tamē q̄diu mortale ꝓpter peccatum / q̄diu indigēs / q̄diu corruptibile / q̄diu ita mutabile vt ne pūcto quidē tēporis consistat in se ꝓculdubio tale est vt optem⁹ redemptionē illius qua sit aliq̄n non tale: sed quale erit aliquādo: quale idem apostol⁹ dicit alio loco. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere immortalitatē: corpus iam celeste t spiritale: corpus angelicum in societate angelorum.

1. Cor. xv.

[Spe enim salui facti sumus. et cetera.]

¶ Quāto est q̄sq; sanctior t desiderij scti plenior:

G Quanto quis sāctior tāto flet⁹ ei⁹ vberior. ps. xxxvii. ps. xxxviii.

tāto est ei⁹ in orādo fletus vberior. An nō est vox ciuis superne hirl'm: facte sūt mihi lachrime mee panes die ac nocte: r lauabo p singulas noctes lectum meū lachrimis meis stratū meum rigabo: r gemit⁹ me⁹ nō est absc̄dit⁹ a te: r dolor me⁹ renouatus est? Aut vero nō ei⁹ filij sūt qui ingemiscūt grauati in quo nolūt spoliari sed supuestiri: vt absorbeatur mortale hoc a vita? Mōne ipsi sūt q̄ pmittas habētes spūs in semetipsis ingemiscūt: adoptionē expectantes redemptionē corporis sui?

Extrac. euāgelij ſm ioh. lxxxiii.

¶ Apostol⁹ saluos nos dicit factos p lauachrū regnatiōis. Qui tñ alio loco inqt. spe salui facti sumus. Spes autē q̄ videt nō est spes. Dō enī videt qs q̄d sperat? Si autē q̄ nō videm⁹ speram⁹ p patientiā expectam⁹. Unde etiā coapls ei⁹ petrus in quē modo (inqt) nō videtes creditis quē cū videritis exultabitis in gaudio inenarrabili r honorato pcipietes mercedē fidei salutē aiaꝝ vestraꝝ. Si ḡ nunc est tēpus fidei salus aūt aiaꝝ merces ē fidei qs dubitet in fide q̄ p dī lectionē opaꝝ pagendū diē atq; in fine diei recipiendā esse mercedē fidei? Nō solū redēptionē corporis nr̄i de qua dicit apls Paul⁹ vex etiā salutē aiaꝝ nr̄arū de qua dicit apls Petr⁹. Utriusq; enī rei felicitas ista tpe atq; in ista mortalitate in spe pot⁹ habeꝝ q̄ in re teneꝝ. Verū hoc interest q̄ exterior hō nr̄ idest corpus adhuc corrūpit: iterior autē idest aia iā renouaꝝ de die in diē. Itaq; r imortalitatē carnis r salutē aiaꝝ futuram expectam⁹: q̄uis iā pignore accepto salui facti esse dicamur.

1. Pe. i.

Extrac. euāgelij ſm ioh. cxxi.

¶ Weminerim⁹ icorruptibili corpore q̄ aggrauat aiam vitā nos miserā viuere. Sed q̄ iā redempti per mediatorē sum⁹: et sp̄m sctm̄ pign⁹ accepimus: btām vitā in spe habem⁹. et si re ipsa nōdū tenem⁹. Spes autē q̄ videt nō est spes. Dō autē videt quis quid sperat? Si aūt q̄ non videm⁹ speramus p patientiā expectam⁹. In malis aūt q̄ q̄sq; patit nō in bonis quib⁹ fruitur opus est patiētia. Hāc itaq; vitā de qua scriptū est: nūq̄d nō tētatio est vita hūana sup terrā in qua clamam⁹ q̄tidie ad deū? Libera nos a malo. cogit hō tolerare etiā remissis pctis: q̄uis vt in eā veniret miseriā primū fuerit causa pctm̄. Productior est enī pena q̄ culpa ne parua putaret culpa si cū illa finiret pena. Ac p hoc vel ad demōstrationē debite miserie vel ad emēdationē labilis vite: vl' ad exercitationē necessarie patiētie tēporalit̄ hoiem detinet pena etiam quē iā ad dānationē sēpiternā reū non retinet culpa. Hec est istorū dierū quos in hac mortalitate agim⁹ malos q̄uis in eis diligam⁹ dies videre bonos: flenda quidē sed nō reprehendēda conditio.

H Matthe. vi

Pena cur pductior sit q̄ culpa.

Venit enī ira dei iusta de q̄ scriptura loquens hō (inqt) nat⁹ ex muliere breuis vite r plenus ire: cū ira dei nō sit vt hois idest cōcitatio perturbati aī: sz trāquilla iusti supplicij constitutio. In hac ira sua de⁹ nō cōtinēs miserationes suas sicut scriptū est

Job. xiiii.

Solatia q̄ miseris deus tribuit.

preter alia solatia miseror q̄ generi hūano p̄bere non cessat: in plenitudine tēporis quo ipse sciebat esse faciendū misit de⁹ filiū suū vnigenitū per quē creauit vniuersa vt manēs de⁹ fieret homo vt esset mediator dei r hoim homo xp̄s iesus. in quem credētes p lauachrū regenerationis soluto reatu oīm pcton̄r originalis videlicet q̄ generatio trahit cōtra quā maxime regeneratio est instituta: et ceteror q̄ male agēdo cōtracta sunt liberarētur a dānatione ppetua: et viuerēt in fide et spe r charitate peregrinātes in hoc seculo atq; in ei⁹ tētationibus laboriosis et periculosis: cōsolationib⁹ autem dei et tēporalib⁹ et spiritalib⁹ ambularent ad cōspectū ei⁹ viā tenētes q̄ eis fact⁹ est xp̄s. Et q̄ in ip̄o quoq; ambulātes nō sunt sine pctis que de hui⁹ vite infirmitate subrepūt dedit elemosynaꝝ remedia salutaria quibus eorū adiuuaret oratio: vbi eos dicere docuit dimitte nobis debita nr̄a sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. hoc agit ecclesia spe beata in hac vita erūnosa.

Elemosyna ē remediū cōtra peccata. Matthe. vi.

¶ Saluos enī nos fecit p lauachrū regenerationis. Sed alio loco dicit quēadmodū hoc factū est Nō solū (inqt) sed etiā nosipsi primitias habētes spūs et ipsi in nobisipsis ingemiscim⁹ adoptionē expectātes redēptionē corporis nostri: spe enī salui facti sum⁹: adoptio ergo plena filior̄ in redemptionē fiet corporis nostri. Primitias itaq; nunc spūs habem⁹ vnde iā filij dei re ipsa facti sumus. In ceteris vero spe sicut salui / sicut innouati ita et filij dei re autē ipsa q̄ nondum salui: ideo plene nondum innouati: nondū etiā filij dei sed filij seculi. Proficim⁹ ergo in renouationē iustāq; vitā per q̄ filij dei sum⁹. Cōsumeꝝ ergo q̄ filij carnis r seculi sum⁹ et pficiaꝝ q̄ filij dei et spū renouati sumus. Unde idem Johānes. Dilectissimi (inqt) filij dei sum⁹ et nondū apparuit q̄ erim⁹. Quid est hoc: sum⁹ et erim⁹: nisi q̄ sum⁹ in spe: erim⁹ in re? Hā sequit et dicit. Scim⁹ q̄ cū apparuerit / similes ei erim⁹ q̄m videbim⁹ eū sicuti est. Huc ergo similes ei esse iā cepim⁹ primitias habētes spūs: et adhuc dissimiles sumus p reliquias vetustatis. Proinde inq̄ntū similes intātū regenerāte spū filij dei: inq̄ntū aūt dissimiles intātū filij carnis r seculi: donec totū trāseat in adoptionē r non sit peccator et q̄ras locum eius r non inuenias.

Titum. iii. Et libro. ij. ō baptismo p uulorum.

i. Johan. iii

Ibidem.

¶ Spe salui facti sum⁹. Spes autē (inqt) que videtur nō est spes. Dō enī videt quis quid sperat? Si autē q̄ non videm⁹ speram⁹ per patientiā expectam⁹. Hinc nobis exhortatorū et cōsolatorū prebere sermonē admonet nos ipse dñs deus nr̄ cui dicit i psalmo. Spes mea es tu: portio mea in terra viuentiū. Ipse inq̄t q̄ spes nostra est in terra viuentiū iubet vt loquamur in hac terra morientiū vt nō respiciatis q̄ videtur sed q̄ nō videntur. Que enī videtur tēporalia sūt: q̄ autē nō videtur eterna Quia ergo q̄ nō videm⁹ speram⁹ et per patientiā expectam⁹ merito nobis in psalmo dicit. Sustine dñm viriliter age: et cōfortet cor tuū et sustine dominū. Mūdi enī promissa semp fallūt: dei vero promissa nunq̄ fallūt. Sed q̄ mūdus q̄ pollicet: hic videt datur? idest in hac terra morientiū in q̄ nūc sum⁹: de⁹ autē q̄ pollicet in terra viuentiū nobis daturus est: multi fatigātur expectare veracem r nō erubescūt amare fallacē. De talib⁹ dicit scriptura. Ve his qui pdiderūt sustinentiā / et diuerterūt in vias prauas: cū etiā viriliter agētibus et corde cōfortato dñm sustinētib⁹ filij sempiterne mortis insultare nō cessāt: iactātes suas delicias tēporales q̄ ad tēpus obdulcāt fauces eorū. Postea vo amariores felle inuenient eas. Dicunt enī nobis. Ubi est q̄ vobis promittit post hanc vitam? Quis huc inde reuersus est et indicauit vera esse q̄ creditis? Ecce nos in nostraꝝ voluptatū sacietate letamur q̄ q̄ videm⁹ speram⁹. Vos autē in laboribus cōtinētie cruciamini: credēdo q̄ nō videtis. Deinde subiūgunt q̄ p memorauit apls. Wāducemus r bibamus cras enī moriemur. Sed vide quid ipse cauēdū monuerit. Corrūpūt (inqt) mores bonos colloquia prava. Sobrij estote nolite peccare. Cauete ergo fratres ne talib⁹ colloquijs

Eccliastī. ii.

Mundus fallit.

ps. cxli.

ps. xxvi.

Ex sermone. xxiii. de verbis apli.

i. Cor. xv.

Ibidem.

A

mozes vr̃i corrumpant: ⁊ euertat spes et eneruet patiẽtia. ⁊ diuertatis in vias prauas: ĩmo vero mites atq; mãsueti tenete vias rectas quas vos dñs docet. De q̃bus psalm⁹ dicit diriget mites in iudicio docebit mãsuetos vias suas. Patientiã q̃ppe in laboꝛib⁹ hui⁹ vite sine q̃ nemo põt custodire spẽ future vite: nemo põt ppetuo retinere nisi mitis at q̃ mãsuet⁹ q̃ non resistit volũtati dei. cui⁹ iugũ leue est: ⁊ sarcina leuis. Ita q̃ppe mites atq; mãsueti non solũ consolatiõe eius amabitis sed etiã flagella ei⁹ tanq̃ boni filij tolerabitis. vt qñ qͦ non videt speratis p patientiã expectetis. Sic agite sic ambulate. In xp̃o enī ambulatis q̃ dixit ego sum via. Quõ in eo ābulandũ sit discite non solũ ei⁹ verbo sed etiã eius exẽplo. Quic enī ppio filio nõ pepercit pr̃ sed p nobis oĩbus tradidit illũ: non vtiq; nolentẽ neq; recusantẽ sed pariter volentẽ. quia vna est voluntas pr̃is ⁊ filij sc̃oꝝ equalitatẽ foꝛme dei in q̃ cum esset non rapinã arbitratus est esse eq̃lis deo: ⁊ singulariter obediẽtẽ sc̃m q̃ semetip̃m euacuauit foꝛmã serui accipiẽs. Nam ⁊ ipse dilexit nos: et tradidit semetip̃m p nobis oblationẽ ⁊ hostiã deo in odoꝛẽ suauitatis. Sic ergo pr̃ ppio filio nõ pepcit. sed p nobis oñib⁹ tradidit eum: vt ⁊ ipse filius traderet semetip̃m p nobis. Tradit⁹ q̃ ille excelsus p quẽ facta sunt oĩa: tradit⁹ ppter foꝛmã serui ĩ obpꝛobꝛiũ hoĩm ⁊ abiectionẽ plebis: in cõtumelias in flagella in moꝛtẽ crucis docuit nos exẽplo sue passiõis cũ q̃nta patia in illo ābulem⁹: et firmauit nos exemplo sue resurrectionis q̃d ab illo patienꝫ sperare debem⁹.

Psa.xxiiij. Patiẽtie necessitas.

Johã.xiiij. Qualiꝫ in xp̃o sit ambulādum.

Ephe.iiij.

Si enī qͦ nõ videm⁹ speram⁹ p patientiam expectamus.

B Col.i. i.Coꝛ.xii.

Quod non videm⁹ q̃dẽ speram⁹: sed coꝛpus sum⁹ illi⁹ capitis in q̃ iam pfectum est qͦ speram⁹. De illo enī dictũ ẽ q̃ sit caput coꝛpis eccl̃ie pmogẽit⁹ ipse pꝛimatũ tenẽs: ⁊ de nobis dictũ est. Vos aũt estis coꝛpus xp̃i ⁊ membꝛa. Si aũt quod non videm⁹ speramus: p patientiã expectam⁹ securi: qm̃ qui resurrexit caput nr̃m seruat spem nr̃am. Et qm̃ pꝛiusq; resurgeret flagellatũ est caput nr̃m: firmauit patientiã nr̃am. Scriptũ est enī. Quẽ diligit deus coꝛripit: flagellat aũt oẽm filium quẽ recipit. Mõ itaq; in flagello deficiam⁹. Ut in resurrectiõe gaudeamus. Ita enī verũ est q̃ flagellat oẽm filiũ quem recipit. vt nec ppio filio pepcerit: sed p nobis oĩbus tradidit eum. Intuẽtes ergo eũ qui sine peccato merito flagellat⁹ est. q̃ moꝛtu⁹ est ppter delicta nostra: ⁊ resurrexit ppter iustificationẽ nr̃am: non timeam⁹ ne obijciamur flagellati: sed potiꝰ cõfidamus q̃ recipiemur iustificati. Quãuis enī nondũ venerit nr̃i gaudij plenitudo nec mõ: tñ sine gaudio relicti sum⁹. q̃ spe salui facti sum⁹. Ideo ⁊ ipse apl̃s q̃ ait si qͦ non videm⁹ speram⁹ p patientiã expectam⁹ dicit alio loco. Spe gaudẽtes in tribulatione patiẽtes. Habẽtes ergo talẽ spem multa fiducia vtamur: ⁊ sermo nr̃ in gr̃a sit cõditus sale vt sciam⁹ q̃ admodũ oꝛteat vnicuiq; respõdere Dicẽdũ est enī eis q̃ eũ pdidissẽt vel nũq; suscepissẽt sustinẽtiã nobis sustinẽtib⁹ dominũ q̃ qͦ nõ videmus speram⁹ p patiam: etiã insultare audẽt cum imitari deberẽt: nos irridẽtes q̃ speram⁹ eterna q̃ cũ venerit nõ trãsibũt q̃ nec ipã veniũt sed tm̃ permanẽt: nos aũt ad illa vẽiem⁹ cũ p viã dñicã ista q̃ trãseũt trãsierim⁹. A vobis vero tpalia nec sperari aliquãdo desinũt ⁊ tñ creꝺꝛo sperat a nos fallunt. Nec cessãt vos inflãmare fut uꝛa: coꝛrũpe venien

Ro.xii.

Bouoꝛuꝫ tempoꝛaliū mala.

tia toꝛquere trãseũtia. Nonne ipã sunt q̃ cõcupita madescũt adepta vilescũt amissa vãescũt? vtimur eis ⁊ nos sc̃om pegrinatiõis nr̃e necessitatẽ sed nõ ĩ eis gaudia nr̃a figim⁹: ne ill̃ labẽtib⁹ subꝛuamur. vtimur enī hoc mũdo tanq̃ nõ vtẽtes. vt veniam⁹ ad eum q̃ fecit hunc mundũ ⁊ in eo maneam⁹ eius eternitate pfruentes. Quid est aũt q̃d dicitis quis huc inde venit ⁊ q̃d apud inferos gerat q̃s homibus indicauit? Et hinc vobis os clausit q̃ moꝛtuũ die ẽrto resuscitauit ⁊ vltra non moꝛitur⁹ die tertio resurrexit: ⁊ anteq̃ moꝛerer qualis vita moꝛiẽtes excipiat tanq̃ ille quẽ nihil lateret: ⁊ in paupe q̃escente ⁊ in diuite ardẽte narrauit. Non extinguetur in nocte lucerna eius.

Qualiter vtẽdum ẽ tempoꝛalibus.

¶ Lucerna eccl̃e spes ei⁹. Ad illã opaꝛ oĩs hõ q̃c q̃d boni ad spem facit: ⁊ in nocte ardet lucerna ista Qñ enī non videm⁹ speram⁹ ideo noꝛ est. Si autẽ ⁊ non videm⁹ ⁊ non speram⁹ ⁊ noꝛ est ⁊ lucerna nõ ardet. Quid infelici⁹ talibus tenebꝛis? vt aũt non deficiam⁹ in tenebꝛis ⁊ p patientiã expectem⁹ qͦ non visum speram⁹ tota nocte ardeat lucerna nr̃a Qui enī nobis quotidie loquit verbũ tanq̃ oleũ ĩfundit ne lucerna extinguaꝫ.

Exõmone in libꝛo salomonis de mulie fort.

Lucerna eccl̃ie.

Similiter aũt ⁊ spũs adiuuat infirmitatem nostrã. Nam q̃d oꝛemus: sicut opoꝛtet nescim⁹: sed ipe spiritus postulat pꝛo nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. Qui aũt scrutat coꝛda scit q̃d desideret spũs. Quia sc̃om deum postulat p sctis. Scimus aũt quoniã diligentib⁹ deum oĩa cooperantur in bonum: his qui secundum pꝛopositum vocati sunt sancti.

Ex epl̃a ad sixtũ pr̃esbꝛterum.

Oratio quicq̃d ipetrat euidenꝫ ostẽdit donũ dei esse ne hõ existimet a seipo esse. Qñ si in potestate haberẽt non vtiq; poscerẽt. verũtamẽ ne saltẽ oꝛones putarent pcedere merita quib⁹ non gratuita darẽt gr̃a sed iam nec gr̃a esset q̃ debita redderẽt: etiã ipa oꝛatio inꝛ gr̃e munera repit. Quid enī oꝛem⁹ ait doctoꝛ gentiũ sicut opoꝛtet nescim⁹. sed ipe spiritus interpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹ Quid est enī interpellat nisi iterpellare nos facit? Indigẽtis enī certissimũ inditiũ est iterpellare gemitib⁹. Mullius aũt rei esse indigentẽ fas est credere spm̃ sctm̃ sed ita dictũ est interpellat q̃ interpellare nos efficit nobisq; interpellãdi ⁊ gemendi inspirat affectũ. sicut illud in euãgelio. Non enim vos estis q̃ loquimini sed spũs patris vr̃i qui loq̃tur in vobis. Neq; enī ⁊ hocita fit de nobis tanq̃ nihil facientib⁹ nobis. Adiutoꝛiũ ergo spũs sc̃i sic exp̃ssum est: vt ipe facere diceret qͦ vt faciamus facit. Nam non esse intelligendũ spm̃ nr̃m de quo dictũ est interpellat p nobis gemitib⁹ ienarrabilibus sed spm̃ sanctũ quo nr̃a infirmitas adiuuat satis ipe demonstrat apl̃s. Inde enī cepit. Spũs inquit adiuuat infirmitatẽ nr̃am. Deinde ista subiũxit. Quid enī oꝛemus sicut optet nescim⁹ ⁊c. De ꝫ quippe spũ aptius alibi dicit. Non enī accepistis spm̃ seruitutis iterum in timoꝛe: sed accepistis spiritũ adoptiõis filioꝝ in quo clamam⁹ abba pr̃. Ecce hic non dixit q̃ ipe spũs clamet oꝛando. sed in q̃ clamam⁹ (inq̃t) abba pr̃. Alio tñ loco ait. Qm̃ filij estis misit deus spm̃ filij sui in coꝛda vr̃a clamantẽ abba pr̃. Non hic ait in q̃ clama m⁹ sed ipm̃ spiritũ clamantẽ dicere maluit quo efficit vt clamem⁹ sicut sunt illa: ipe spũs interpellat gemitib⁹ inenar

Qñ non qͦ ipetrat donum est dei.

Spiritum inꝛpellare pꝛo nobis q̃d sit.

Luce.xij.

Gal.iiij.

rabilib⁹:⁊ sicut spūs patris vī i qui loquit in vobis
Sicut ergo nemo recte sapit.recte intelligit.recto
cōsilio ac fortitudie ꝑualet:nemo scienꝫ pt⁹ est vel
ple sciens nemo timore casto deū timet nisi acce-
perit spm̄ sapiētie ⁊ intellect⁹.cōsilij ⁊ fortitudinis
sciētie ⁊ pietatis ⁊ timoris dei.nec habet q̄sq̄ vir-
tutē veram:charitatē sincerā.ꝓtinentiā religiosā.
nisi p spiritū virtutis ⁊ charitatis ⁊ cōtinentie: ita-
que sine spū fidei non est recte q̄spiā creditur⁹.nec si-
ne spū oronis salubriter orat⁹:nō q⁊ tot sunt spi
ritus.sed oīa hec opat vnus atq̄ idē spūs:diuidēs
ꝑpria vnicuiq̄ put vult: q⁊ spūs vbi vult spirat.
Sed q̄ fatendū est aliter adiuuat nondū inhabi-
tans aliter inhabitās. Nam nondū inhabitās ad-
iuuat vt sicut fideles:inhabitās adiuuat iā fideles.

¶ Quid enī oremus sicut oportet nescimus:sed ipe
spūs postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus
q⁊ ipe interpellat ꝓ sctis. Quid est ipe spūs inter-
pellat ꝓ sctis:nisi ipsa charitas q̄ in te ꝓ spm̄ facta
est:ideo enī dicit idē apl's. Charitas dei diffusa ē
in cordib⁹ nr̄is ꝓ spm̄ sanctū qui dat⁹ est nob. Cha-
ritas ipa gemit:charitas ipa orat. Cōtra hanc au-
res claudere non nouit q̄ illam dedit. Secur⁹ esto.
charitas roget ⁊ ibi sunt aures dei.

¶ Quid enī aliud significat q̄ dicit deū requie-
uisse ab oibus opibus suis q̄ fecit bona valde: nisi
requiē nr̄am quā nobis daturus est ab oibus opi-
bus nr̄is si ⁊ nos bona opa fecerim⁹? Scōm ipaz
figurā locutionis dicit apl's. Quid enī orem⁹ sicut
oportet nescim⁹. sed ipe spūs postulat ꝓ nobis ge-
mitib⁹ inenarrabilib⁹. Non enī spūs sctūs gemit
q̄si indigeat aut angustias patiat:q̄ scōm deū int-
pellat pro sctis:sed q⁊ ipe nos mouet ad orādū cū
gemin⁹ q̄ ipo mouēte nos facimus: ipe facere di
ctus est:sicut dicit etiā illud Tētat vos dn̄s deus
vester: vt sciat si diligatis eum. Nō enī vt sciat ipe
quē nihil latet: sed vt scire nos faciat q̄tū in ei⁹ di
lectiōe ꝓfecerim⁹ tētari nos ꝓmittit. Scōm ipam
locutionē dicit ⁊ dn̄s nr̄ nescire se die ⁊ horā de fi
ne sc̄li Quid enī pōt esse q̄ ipse nesciret? Sed q⁊
hoc vtilit discipulis occultabat nesciētē se esse di-
xit quia illos nesciētes occultādo faciebat. Scōm
hanc figurā etiā patrē solū scire dixit ipum die q⁊
eūdē filiū scire faceret.

¶ Sic enī dictū est gemitib⁹ int̄pellat vt intellige
rem⁹ gemitib⁹ interpellare nos facit. Adest enim
nobis:⁊ infundēdo charitatē nobis.facit nos int-
pellare gemitib⁹. Denicq̄ alio loco cū dicit apl's.
clamantē abba pr̄:alio loco dicit in q̄ clamam⁹ ab
ba pr̄:exposuit q̄d sit clamantē abba pr̄:dicendo i
quo clamam⁹. Ut ꝓ hoc q̄d est clamātē nisi clama
re facientē? Docet exemplū locutiōis hui⁹. Nōne
deus oīm est ꝑscius futuroꝝ? Quis vnq̄ hoc ne-
gabit insan⁹? Tamē ait apl's. Nunc aūt cognoscē
tes deū:imo cogniti a deo. Si nunc eos cognouit
deus:non eos nouerat.non elegerat.non p̄destina
uerat ante mūdi constitutionē? Sed sic dixit. nūc
aūt cognoscentes deū imo cogniti a deo vt intelli
gerent deum fecisse in eis cognitionem suam. Co-
gnoscentes deum. Quid est cognoscentes deum?
Nolite vobis arrogare: nolite superbire: cogniti
estis a deo. Quid est cogniti estis a deo? Cognito-
res suos deus vos fecit Deus dedit vobis vt eum
cognoscatis. Quō est ⁊ illud. Nūc cognoui qm̄ ti-
mes deū. q̄n obtulit filiū suum ad holocaustū Ab-
rahā:dixit ei deus. Nūc cognoui. Ipa est tota dei
p̄scientia? Tunc cognouit:q̄n dixit nūc cognoui?
Sed q̄d est nunc cognoui? Nunc te feci cognosce-
re. Si ergo has locutiōes sicut libris diuinis eru-
ditus agnoscer̄es: de gemitib⁹ illis q̄bus dictū est
gemitib⁹ interpellare spm̄ sctm̄: non eum faceres
miserū. Quid ē enī aliud semp gemēs q̄z semp mi-
ser? Ideo nos gēim⁹: q⁊ nos miseri sum⁹? Et gras
spūi sctō q⁊ charitate eterni seculi facit nos geme-
re: ꝑpter q̄ dictus est gemere. Facit nos clama-
re ꝑpter q̄ dictus est clamās:facit nos agnosce-
re deū: ꝑpter q̄ dictū est imo cogniti a deo. Facit
Abraham deus cognoscentē ꝓpter quod dixit
ei nunc modo cognoui.

¶ Jam ante respondera scōm morem scripturaꝝ
q̄ locutione sit dictū ⁊ ipe spūs interpellat gemiti-
bus inenarrabilib⁹:ne credam⁹ spm̄ sanctū nunq̄z
esse sine gemitib⁹ posse: q̄n nullus dies /nulla ho-
ra /nullū momentū tpis inuenit quo non a sanctis
orones deo vbicūq̄ fundant:ab alijs hic/ab alijs
alibi:cum tn̄ ab oronib⁹ sctoꝝ nullū sit tempus im
mune.quādoq̄ dē dieb⁹ ⁊ noctib⁹ cū alij cibo acce
pto reficiunt:alij q̄dlibet aliud agūt:alij dormiūt:
nō vtiq̄ desunt q̄s desideriū sctm̄ orare cōpellat.
Jta fit vt spūs sctūs qui vbiq̄ oibus adest aliq̄n-
tulū cessare a gemitibus non sinat:q̄ est extreme
miserie:cū p quibuscūq̄ oronib⁹ cogit gemere ni-
si gemitib⁹ inenarrabilib⁹ interpellare: sic intelli
gat vt dixi.i.q⁊ gemitibus sctoꝝ desiderioꝝ inter-
pellare sctos facit q̄bus affectū pium gr̄e spirital'
infundit. Sed cū similes locutionū modos q̄n per
efficientē significat id q̄ efficit sicut frig⁹ pigrū:
dicim⁹ q⁊ pigros facit ⁊ diem tristē vel letū q̄ tri-
stes vel letos facit etiā de scripturis sctis ꝓmemo
rauerim vbi dicit ad Abrahā:nūc ꝓgnoui q⁊ nihil
aliud est /q̄z nūc vt cognosceres feci. Non enī tūc
de⁹ dicēdus est cognouisse q̄ anteq̄z fieret nunq̄z
potuerit ignorare.

¶ Beata vita q̄renda est:hec a dn̄o deo petenda.
Quid sit beatū esse/a multis multa sunt disputa-
ta. Sed nos ad multos ⁊ ad multa vt q̄d im⁹? bre
uiter scriptura dei veraciterq̄z dictū est. Btūs po-
pulus cui⁹ est dn̄s deus ipius. In ipo ꝑpo vt si-
mus atq̄ ad eū contemplandū ⁊ cū eo sine fine vi
uendū puenire possum⁹: finis ꝓcepti est charitas
de corde puro ⁊ ꝓscientia bona ⁊ fide nō ficta. In
eisdē tribus ꝓ cōscientia bona spes posita est. Fi-
des ergo ⁊ spes ⁊ charitas ad deū pducūt orantē
hoc est credētē sperantē: desiderantē:⁊ q̄ appetat
a dn̄o in dn̄ica oratiōe ꝓsiderantē. Adhuc est for-
tasse q̄ queras:cur apl's dixerit. Quid enī orem⁹
sicut optet nescimus. Neq̄z enī vllomō credendū
est. vel ipm̄ vel q̄bus ista dicebat dn̄icam nescisse
orationē. Cur ergo putam⁹ hoc eum dixisse quod
nec temere potuit nec mendacit dicere /nisi q⁊ mo
lestie tribulatiōesq̄z tpales plerūq̄z ꝑsunt vel ad sa
nandū tumorem superbie/vel ad ꝓbandā exercen-
dāq̄z patientiā cui ꝓbate ⁊ exercitate clariores mer-
ces superioq̄z seruat: vl' ad quecūq̄z flagellāda ⁊ ab
olenda pctā? Tū nos nesciētes q̄d ista ꝑsint ab oī
optamus tribulatiōe liberari. Ab hac ignorantia
nec seipm̄ apl's ostendit alienū nisi forte q̄d orare
sicut optet sciebat: q̄n magnitudie reuelationū ne
extolleret dat⁹ est illi stimulus carnis angelus sa-
thane q̄ eum colaphizaret: ꝑpter q̄ ter dn̄m ro-
gauit vt eum auferret ab eo vtiq̄z sicut optet nesci
ens q̄d orare. Denicq̄ dei responsum cur nō fieret
q̄ vir tant⁹ orabat. ⁊ q̄re fieri non expediret: au-
diuit. Sufficit tibi gr̄a mea. nam virt⁹ in infirmita
te ꝑficere. In his ergo tribulationib⁹ que possunt
et ꝑdesse ⁊ nocere quid orem⁹ sicut oportet ne-

Spūs sanctus ꝓfert omnē virtutē quam habet bō.

1. Cor. xii.
Johan. iii.

Exhortatio ad orationē.

Exemplū locutionis.

Roma. v.

Ex libro manicheos. ſ.

Qualit intelligit deum requieuisse ab operibus.

Deutro. xiii.

Ex libro contra maximinū.

Cognoscere deū ⁊ cognosci a deo.

Gene. xxii.

Cognoscere dei.

Ex libro contra maximinum. ii.

Spūs sanctus quotidie gemitus nr̄os habet.

Ex libro ad ꝓbā de orando deo.

Quid sit beatū esse

Beatitudo in quo cōsistit.

1. Cor. xii.

Ibidem.

Patientia in tribulatione.

A

scim⁹:ꝛ tñ qz dura:qz molesta:qz cōtra sensum nre infirmitatis sunt vniuersalis/humana voluntate. vt a nob hec auferant ozamus. Sed hoc deuotionis debemus dño deo nro:vt si ea non abstulerit: non ideo nos ab eo negligi existimem⁹.sed potius

Deus qui busdā tribuit irat⁹.

pia patiētia maloꝝ/bona sperem⁹ amplioza. Sic enī vir⁹ in infirmitate pficit. Nonnullis q̄ppe impatientib⁹ dñs deus qō petebāt cōcessit iratus: sicut ecōtra apl'o negauit ppiti⁹. Mā legimus israelite q̄d ꝛ quō rogauerint ꝛ acceperint:sed expleta cō cupiscētia/impatiētia est grauiter castigata. Dedit ꝛ regē petentibus ꝑm coz eoꝝ sicut scriptū est non ꝑm coz suū. Dedit etiā qō diabolus postulauit vt ꝓbandus ei⁹ famulus tentare⁊. Exaudiuit rogātes ꝛ īmūdos spūs vt in mꝫtos sues legio demonū mitter⁊. Hec scripta sunt ne forte q̄sq̄ magnipendat si fuerit exaudit⁹ cum aliq̄d impatient petit quod non impetrare plus ꝑsit:aut se abiiciat ꝛ de diuina erga se miseratiōe desperet si nō exaudiat⁊.cum forte aliq̄d petit q̄ accipiēdo affligat atrotius vel ea ꝑsperitate corrupt⁹ penitus euertat⁊. In talib⁹ ergo d̄ ozemus sicut optet/nesc̄imus. Uñ si aliq̄d cōtra qō ozam⁹ acciderit:patiēter ferēdo ꝛ in oībus gr̄as agendo hoc poti⁹ opoꝛtuisse qō dei non qō nr̄a volūtas habuit mīme dubitare debem⁹. Nam ꝛ hmōi exemplū ꝓbuit nob

Matth.xxvi

ille mediatoꝛ q̄ dum dixisset p̄ si fieri pōt trāseat a me calix iste. Humanā in se voluntatē ex hoīs susceptiōe trankformās:ꝓtinuo subiecit. Uerūtñ nō qō ego volo:sed qō tu vis p̄. Unde merito p vnius obedientiā iusti ꝓstituunt multi. Quisq̄s autē vnā illam petit a dño ꝛ hanc req̄rit cert⁹ ac secur⁹ petit nec timet ne forte obsit cum acceperit sine q̄ nihil ꝓdest quicq̄d aliud sicut optet accepit. Ipa est

Uita beata que sit.

B

enī vna vera ꝛ sola beata vita vt ꝓtemplemur dñi delectationē ineternū īmoꝛtales atq̄ incoꝛrupt⁹ibles coꝛpe ꝛ spū. Uerūtñ qm̄ ipsa est pax q̄ p̄celsit oēm intellectū etiā in ozatiōe poscendo q̄d ozemus sicut opoꝛtet nesc̄im⁹. Qō enī sicuti est cogitare non possum⁹:vtiq̄ nesc̄im⁹ sed q̄cq̄d cogitanti occurrit abijcim⁹/respuim⁹/īmꝛobam⁹/non hoc esse qō querimus nouim⁹ q̄uis illud q̄le sit nondū nouerim⁹. Est ergo in nobis quedā (vt ita dicā) docta ignozātia. sed docta spū dei q̄ adiuuat infirmitatē nr̄am. Mā cum dixisset apl's si enī qō non videmus speramus p patientiā expectam⁹:ibi subiecit simulit ꝛ spūs adiuuat infirmitatē nr̄am. Quid enī ozem⁹ sicut opoꝛtet nesc̄im⁹:sed ipe spūs interpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Qui aūt scrutatur coꝛda scit q̄d sapiat spūs:qz scōm deū interpellat p sctis. Quod non sic est intelligendū vt existimemus spm̄ sctm̄ dei q̄ in trinitate incommutabilis est de⁹:et cū p̄re ꝛ filio vn⁹ deus tanq̄ aliquē qui non sit qō de⁹ est deū interpellare p sctis. Dictum

Deutro.xiii.

est q̄ppe interpellat p sctis:qz iterpellare sanctos facit sicut dictū est tētat vos dñs deus vester. vt sciat si diligatis eū:hoc est vt scire vos faciat. Interpellare itaq̄ sctos facit gemitib⁹ inenarrabilibus inspirās eis desiderīū etiam adhuc incognite tāte rei quā p patientiā expectamus. Quō enī nar⁊:qm̄ desiderak quod ignoꝛak? Mā vtiq̄ si oīmodo ignoꝛare⁊ non desideraret. Et rursus si videretur non desiderare⁊ nec gemitibus quereretur.

Ex tractatu euāgelii ꝑm iohan.vi.

¶ Quia ergo in xp̄o vos amam⁹ in xp̄o nos redamate.ꝛ amoꝛ nr̄ p inuicē gemat ad deū. Ipse enī gemitus columbe est.si ergo gemit⁹ columbe est: qō omnes nouimus:gemūt autē columbe in amore.audite q̄d dicat apostolus ꝛ nolite mirari:quia

Gemit⁹ colūbe est in amore.

columbe specie voluit demōstrari spirit⁹ sanctus. Quid enī ozemus sicut optet nesc̄im⁹.sed ipe spiritus iterpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Quid ergo fratres mei hoc dicturi sum⁹ qz spūs gemit vbi pfecta ꝛ eterna beatitudo est ei cū p̄re ꝛ filio. Sps enī sanct⁹ deus sicut dei fili⁹ de⁹ ꝛ pater de⁹. Ter dixi de⁹ sed non dixi tres deos. Magis enī deus ter q̄ dij tres.qz ꝛ pater ꝛ filiꝰ ꝛ spūs sanct⁹ vn⁹ de⁹. Hoc optime nostis. Non ergo spūs sanct⁹ in semetipso apud semetipm in illa trinitate in illa btitudine:in illa eternitate substātie gemit:sed in nobis gemit: qz nos gemere facit. Nec pua res est q̄ nos docet spūs sctūs gemere. Insinuat enī nobis qz pegrinamur ꝛ docet nos in patriā suspirare.ꝛ ipo desiderio gemim⁹. Cui bñ est in hoc fel'o īmo qui putat q̄ ei bñ sit:q̄ letitia r ex carnaliū ꝛ abundātia temporalium ꝛ vana felicitate exultat habet vocem coꝛui.

Un⁹ deus nō tres dij sed ter dicitur de⁹.

Coꝛui vox

Uox enī coꝛui clamosa est non gemebunda. Qui aūt nouit in ꝑegrinatiōe se esse moꝛtalitatis hui⁹ pegrinari se a dño nondū tenere illā ꝓpetuā q̄ nobis ꝓmissa est beatitudinē:sed habere illā in spe/habiturus in re cum dñs venerit in manifestatiōe ꝑclarus q̄ ꝑus venit i humilitate occult⁹:q̄ hec nouit/gemit Et q̄diu ꝓpter hoc gemit/bñ gemit. Sps docuit illū gemere. A colūba gemere didicit. Multi enim gemūt in infelicitate terrena vel q̄ssati,dānis vel egritudine coꝛpis p̄grauati:vel carceri⁹ inclusi vel cathenis colligati:vel fluctib⁹ maris iactati. vl' aliquib⁹ inimicoꝛ insidijs circūsepti. Gemūt sed non colūbe gemitu gemūt. Mō amoꝛe dei gemūt: non spū gemūt. Adeo tales cum fuerint ab ipis ꝑsuris liberati exultāt in grādibus vocib⁹ vbi apet qz coꝛui sunt:non colūbe. Merito de archa missus

Columbe gemitus.

Gene.viii.

est coꝛu⁹ ꝛ non est reuersus. Missa est colūba ꝛ reuersa ē. Illas duas aues misit Noe. Habebat ibi coꝛuū:habebat ibi columbā. Utrūq̄ hoc gen⁹ archa illa cōtinebat. Et si archa figurabat eccl'iam videtis vtiq̄:qz necesse est vt in isto diuuio seculi vtrūq̄ gen⁹ ꝓtineat eccl'ia ꝛ coꝛuū ꝛ columbā. Qui sunt coꝛui? Qui sua querūt. Qui columbe? Qui ea que xp̄i sunt querunt.

Archa noe eccl'e siam designabat.

D

¶ Quid ozem⁹ sicut optet nesc̄im⁹:sed ipe spūs īterpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Quid est ipe spūs interpellat:nisi interpellare facit? Gemitib⁹ inenarrabilib⁹ sed veracib⁹ q̄n veritas est spūs. Ipe est enī de q̄ alio loco dicit. Misit de⁹ spiritū filij sui in coꝛda nr̄a clamantē abba p̄r. Et hic q̄d est clamantē:nisi clamare faciētē: tropo illo q̄ dicim⁹ letum diē/qz letos facit? Quod alibi manifestat vbi dicit. Non enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timoꝛe:sed accepistis spm̄ adoptionis filiorū i quo clamam⁹ abba p̄r. Ibi dixit clamantē:hic vero in quo clamam⁹ apiens videlicet quō dixerit clamantē.i.sicuti iam exposui clamare facientē Ubi intelligim⁹ ꝛ hoc ipm esse donū dei/vt veraci coꝛde ꝛ spiritaliter clamem⁹ ad deū. Attendant q̄ quō fallunt⁊ qui putāt a nobis esse non dari nob vt petam⁹:q̄ramus:pulsem⁹ ꝛ hoc esse dicūt q̄ gr̄a ꝑceditur merito nro: vt sequak illa cum accipim⁹ petentes ꝛ inuenim⁹ q̄rentes apituq̄ pulsantib⁹ nec volūt intelligere etiā hoc diuini esse muneris vt ozem⁹:hoc est petam⁹ q̄ram⁹ atq̄ pulsem⁹. Accipimus enī spm̄ adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater.

Ex libro de bono ꝑseuerantie.

Sal.liii.

Clamoꝛ ad deuꝫ et eū p̄ecari ex gr̄a ꝓficiscitur.

¶ In his ergo tempibus frēs admonemus vos ꝛ exhoꝛtamur in dño vt non petatis aliq̄d quasi fīrū sed qō vobis deus expedire scit. Quid enī vobis expediat oīno non scitis. Aliqñ quod putatis

Ex tractatu. ꝑs.liii.

Nesc̄im⁹ quid expediat.

G

pdesse obest: ꝛ qđ putatis obesse hoc pdest. Egri eni estis. Nolite medico dictare q̄ vobis medicamenta velit apponere. Si doctor gentiū Paulꝰ apl's dicit. Quid eni ozem? sicut optet nescimus: ꝯtomagꝫ nos? Qui tñ cū sibi videret etiā ipe pzudenter ozare vt ab eo auferret stimulus carnis angelus sathane q̄ eum colaphizauit ne in magnitudie reuelationū extolleret: qđ audiuit a dño? Nū quid factū est qđ volebat? Nō. vt fieret qđ expediebat. Quid ergo audiuit a dño? Ter inqt dñm rogaui vt auferret eū a me ꝛ dixit mihi. Sufficit tibi gra mea: nā virt⁹ in infirmitate pficit. Ego medicamentū ad vulnus posui: qñ auferendū sit noui. Non recedat egrot⁹ a manib⁹ medici: non det consiliū medico. Ita sunt oia ista tpalia. Tribulationes sunt: si bene colis dñm noueris qz nouit quid cui expediat. Prosperitates sunt: magis caue / ne ipe corrumpāt aiam tuā: vt ab eo q̄ bec dedit recedat. Scimꝰ aūt qñ diligentib⁹ deū oia cooperantur in bonū his q̄. scōm pposītū vocati sunt scī.

ii. Cor. xii.

Ex libro de de correctiōe et gratia.

Apl's cum dixisset scimꝰ qñ diligentib⁹ deū oia cooparī in bonū sciēs nonnullos diligere deū et in eo bono vsq̄ in finē non pmanere mox addidit his q̄ scōm pposītū vocati sunt. Hi eni in eo q̄ diligūt deū pmanent vsq̄ in finē: ꝛ q̄ ad tps inde deuiāt reuertunt vt vsq̄ i finē pdurēt qđ i bono esse ceperūt Ostendēs aūt quid sit scōm pposītū vocari mox addidit. Qñ quos aī pscīuit ꝛ pdestinauit cōformes fieri imaginis filij eius vt ipe sit pmogenit⁹ i multis frībus. Quos aūt pdestinauit / illos ꝛ vocauit scz scōm pposītū. Quos aūt vocauit ipos et iustificauit. Quos aūt iustificauit illos ꝛ glīficauit Illa oia iam facta sunt pscīuit / pdestinauit / vocauit / iustificauit / qñ ꝛ oēs iam pscīti ac predestinati sunt ꝛ multi iam vocati atq̄ iustificati. Qđ autē posuit in fine illos ꝛ glificauit: si qđ in illa glīa est hic intelligēda de qua idē dicit. Cum xps apparuerit vita nra: tunc ꝛ vos cū illo apparebitis in glā nondū factū est: ꝯ cuius ꝛ illa duo. i. vocauit ꝛ iustificauit non in oibus facta sint de quib⁹ dicta sunt. Adhuc eni vsq̄ in finē seculi multi vocādi ꝛ iustificandi sunt: ꝛ tñ verba ꝓteriti tpis posuit de reb⁹ etiā futuris tanq̄ iam fecerit de⁹ q̄ iam vt fierent ex eternitate disposuit. Ideo de illo dicit ꝛ pphēta Esaias. Qui fecit q̄ futura sunt. Quicunq̄ g̃ in dei puidentissima disp ositiōe pscīti / pdestinati / vocati / iustificati glīficati sūt nō dico etiā nōdū renati sz etiā nōdū nati iā filij dei sūt ꝛ oino pire non pnt. Talib⁹ de⁹ diligētibus cū oia cooparī i bonū Usq̄ adeo ꝓfusus oia vt etiam si q̄ eor deuiant et exorbitant etiā hoc ipm eis faciat pficere in bonū qz humiliores rediūt atq̄ doctores. Discunt enim in ipa vita iusta cū tremore se exultare debere: nō sibi arrogādo tanq̄ de sua virtute fiduciā pmanēdi nec dicendo in abūdantia sua non mouebor in eternū. Propt qđ eis dicit. Seruite dño in timore ꝛ exultate ei cū tremore: ne qñ irascat dñs ꝛ pereatis de via iusta. Neq̄ eni ait ꝛ non veniatis ad viam iustā. sed peat⁹ (inqt) de via iusta. Quid ostē dēs nisi eos esse ꝓmonitos q̄ iam ambulant in via iusta: vt in timore deo seruiāt. i. non altū sapiant sz timeāt? Qđ significat non supbiant: sed humiles sint. Qñ alibi dicit. Non alta sapientes: sed humilib⁹ ꝓsentiētes. Exultēt deo: sed cū tremore i nullo gloziantes qñ nostrum nihil sit vt q̄ gl'iat in dño glozietur ne pereāt de via iusta in qua iam ambulare ceperūt dum sibi hoc ipm assignāt qđ in ea sunt His verbis vsus est apl's vbi ait. Cum timore ac

Prouidētie dei certitudo.

Ps. ii.

Roma. xii.

H

Col. iii.

tremore vram ipor salutem opamini. Et ostendens quare cum timore ꝛ tremore. Deus est eni (inqt) qui opat in nobis ꝛ velle ꝛ opari p bona volūtate.

Quāuis eni ꝛ ipsa mors carnis de pctō ꝓmi hominis originaliter venerit / tñ bonꝰ eius vsus glozi osissimos martyres fecit. Et ideo non solū ipsa sz oia seculi huiꝰ mala / labores / doloresq̄ hoim ꝯ ꝯ de pctōr ꝛ maxie de pcti oziginal' meritꝫ veniāt: vñ facta est ꝛ ipa vita vinculo mortis obstricta: tñ ꝛ remissis pctis remanere debuerūt cum qbus hō p veritate certaret ꝛ vñ exerceret virt⁹ fidelīū: vt nouus hō p testamentū nouū inter mala huius seculi nouo seculo ꝓpararet: miseriā quam meruit vita ista dānata sapienter tolerās: ꝛ qz finiet ꝓdenter gratulās: beatitudinē vero quā vita futura sine fine habitura est fideliter ꝛ patient expectās. diabolus vero a dñatu ꝛ cozdib⁹ fidelīū foras missus in quor dānatione atq̄ infidelitate licet dānat⁹ etiā ipe regnabat: tm̄ p conditiōe carnis mortalitatis huiꝰ aduersari sinit: ꝯtū eis expedire nouit de q̄ sacre lre psonant p os apli. Fidelis deus q̄ non permittet vos tentari sup id qđ potestis: sed faciet cū tentatiōe etiā puentū vt possitis sustinere. Pro sunt aūt ista mala q̄ fideles pie pferūt vel ad emendanda pctā: vl' ad exercendā / pbandāq̄ iustitiam vel ad demonstrandā vite huius miseriam. vt illa vbi erit beatitudo vera atq̄ ppetua: ꝛ desideretur ardenti⁹ ꝛ instātius inquirat. Sz circa eos ista seruant. de quib⁹ apl's dicit. Scimus qñ diligentib⁹ deū oia cooparī in bonū his q̄ scōm pposītū vocati sunt scī. Nor pdestinator nemo cū dyabolo perit: nemo vsq̄ ad mortē sub dyaboli potestate remanebit.

Exlibro de trinitate. xiii.

Mozes martyribus vtilis fuit.

Labores ꝛ mala q̄ precedunt de originali pctō cur maneāt remisso pctō

i. Cor. x.

Mala nostra ad qđ prosunt.

Habent aliā causam boni quare tempalib⁹ affligant malis: qualē habuit Job. vt sibi ipe humanus anim⁹ sit / pbatus ꝛ cognitus quāta virtute pietat⁹ ꝯtⁿ deū diligat. Quib⁹ recte ꝓsiderat⁹ atq̄ prspectis attēde vtrū aliq̄d mali acciderit fidelib⁹ ꝛ pijs qđ eis non in bonū verteret nisi forte putandū est apl'icam illā vacare sentētiā vbi ait. Scimꝰ qñ diligentib⁹ deum oia cooparī in bonū. Amiserūt oia que habebāt. Munq̄d fidem / munq̄d pietatem munq̄d interioris hoīs bona q̄ est ante deū dīues? Ne sunt opes xp̄ianor q̄bus opulent⁹ dicebat apl's. Est aūt quest⁹ magnus pietas cū sufficientia. Nihil eni intulim⁹ in hunc mundū: sed nec auferre aliq̄d possum⁹. Habētes aūt victū ꝛ tegumentū his cōtenti simus. Nam q̄ volūt diuites fieri incidūt i tētationē ꝛ laqueū diaboli: ꝛ desideria multa inutilia ꝛ noxia q̄ mergunt hoīes in interitū ꝛ ꝓditionē. Radix eni est oīm malor auaritia quā quidē appetētes a fide perrauerūt ꝛ inseruerūt se doloribus multis. Nam cū dixit q̄ volunt diuites fieri incidūt in tētationē ꝛc. Profecto in diuitijs cupiditatē reꝓhendit non facultatē de qua ꝑcipit alibi dicens. ꝑcipe diuitib⁹ huius mūdi non supbas sapere neq̄ sperare i incerto diuitiar: sz in deo viuo qui pstat nobis oia abundāter ad fruendū. Bene facīt: diuites sint in opibus bonis: facile tribuāt: cōmunicēt / thesaurizēt sibi fundamentū bonū in futurū vt apprehendant veram vitam.

i. Thimo. vi

Ibidem.

Cōtra auariciam.

Qui voluntatē dei sequunt non voluntatē suā: seq̄ deum volunt: illū faciāt pcedentē ꝛ sequētes. non aūt se pcedentes ꝛ illū sequentē: ꝛ in oibus bonū eum inuenīūt: siue emendantē / siue cōsolantē / siue exercentē / siue cozonantē / siue purgantē / siue illuminantē / sicut apl's ait. Scimus qz diligentibus deū omnia cooperant in bonum.

Extrac. ps. cxliii.

Volūtatē dei sequētes deū pcedere faciunt.

A Exepla ad probam. Spes futuri facit tolerare p̄sentia.

¶ Viam xp̄iana recte facit mala huiꝰ mūdi tolerabilia ducere spes futuri. Sic enī vsu quodā bono puertunt in bonū: dū non augent nr̄am cōcupiscētiā sed exercent patientiā. de qua re apls ait. Scimus qm̄ diligentibus deum oia coopant in bonū. Oia (inquit.) Non solū ergo illa q̄ appetunt vt suauia verumetiam illa que vt molesta vitant: quādo alia sic sumimus ne capiamur: alia sic ferimus ne frangamur: ⁊ scōm p̄cepta diuina in omnib⁹ gr̄as agimus ei de quo dicimus. Benedicā dominū in oī tpe semp laus eius in ore meo. Et bonū mihi qm̄ humiliasti me vt discā iustificationes tuas. Neq; enī reuera si fallacis p̄speritatis semp h̄ trāquillitas arrideret: aīa humana portū illū vere certeq; trāquillitatis appeteret.

Ps. xxxiij.

Ps. cxviij.

Ex libro de gr̄a ⁊ libero arbitrio. Sine deo nihil possumus pietatis.

¶ Sine dño vel opante vt velim⁹: vel coopante cum volumus: ad bona pietatis opera nihil valemus. de operante illo vt velim⁹ dictum est. Deus est enim qui operat in nobis ⁊ velle. de operante illo cum tam volumus ⁊ volendo agimus: scimus enim (inquit) qm̄ diligentib⁹ deum oia cooperant in bonū. Quid est oia: nisi ⁊ ipas terribiles seuasq; passiones? Sarcina q̄ppe que infirmitati g̃uis est. leuis efficit charitati. Talib⁹ enī dñs dixit esse suā sarcinam leuē qualis Petrus fuit cū passus est p̄ xp̄o: non qualis fuit qñ negauit xp̄m.

Exepla ad sti trāi pb̄m. Heretici pellūt fidelīū ignauiam.

¶ Hereticoꝝ quoq; inquietudie vt scripturas vigilantius pscrutemur vñ ne ouilī xp̄i noceant eis possit occurri. tanq; de somno ignauie nr̄a excitat industria. Ita p multiplicem gr̄am saluatoris etiam qō inimic⁹ machinat in pniciē: deus puertit in adiutoriū qm̄ diligentib⁹ deū oia cooperant i bonū.

Nam quos pscīuit ⁊ pdestinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe primogenitus in multis fratribus.

B Ex libro sentētia ꝝ pfpi. Inimici eccl̄ie pro sunt eidē.

Inimici eccl̄ie q̄libet errore cecētur vl malitia deprauent si accipiūt potestatē corpalik affligēdi exercēt eius patiētiā. Si tm̄modo male sentiēdo aduersātur exercēt ei⁹ sapientiā: ⁊ vt etiā inimici diligātur exercēt ei⁹ beniuolētiā q̄ de⁹ his q̄ diligūt eū oia cooperātur in bonum.

Ex libro ad paulinū nolanū epm. Numerus sactoꝝ dei pscientie certus est.

¶ Certus est g̃ dei pscientie definitus numerus ⁊ multitudo sctoꝝ quibus diligentib⁹ deum q̄ō eis donauit p diffusum in corib⁹ eoꝝ spm̄ sanctū oia coopant in bonū. his qui scōm ꝓpositū vocati sūt Qm̄ quos ante pscīuit ⁊ pdestinauit pformes fieri imaginis filij sui vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratrib⁹. Quos aūt pdestinauit illos ⁊ vocauit. Hic subaudire debem⁹ scōm ꝓpositū. Sunt enī ⁊ alij vocati sed non electi ac p hoc non scōm ꝓpositum vocati. Quos aūt vocauit: hoc est scōm ꝓpositū. illos ⁊ iustificauit: quos aūt iustificauit illos ⁊ gl̄ificauit. Hi sunt filij p̄missionis: hi sunt electi: q̄ per electionē gr̄e salui fiunt. Hec sunt vasa misericordie in quib⁹ de⁹ etiam p vasa ire notas facit diuiti as glorie sue. [Nam quos pscīuit ⁊ pdestinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe primogenitus in multis fratribus.]

Ex libro de pdestinatiōe sanctorum. Predestinatio qd sit.

¶ Predestinatio est gr̄e pparatio q̄ sine pscientia non pōt esse. potest aūt esse sine pdestinatione pscientia. Predestinatiōe q̄ppe deus ea pscīuit q̄ fuerat ipe facturus. vñ dictū est: fecit que futura sunt. Prescire aūt potens est etiā que non facit: sicut quecūq; pctā: qr̄ ⁊ si sunt quedā que ita peccata sunt: vt pene sint etiā peccatoꝝ. vñ dictū est tradidit illos deus in reprobā mentē. vt faciāt que nō

Ro. i.

cōuenīūt: non ibi pctm̄ dei est sed iudiciū. Quocirca pdestinatio dei q̄ in bono est gr̄e: est vt dixi ppa ratio: gr̄a vero est ipius pdestinationis effectus.

Ex libro de dono pseuerantie. Predestinatio.

¶ Hec est pdestinatio sctoꝝ nihil aliud pscientia scz q̄ pparatio beneficioꝝ dei quib⁹ certissime liberant quicūq; liberant. Ceteri aūt vbi nisi in massa pditionis iusti diuino iudicio relinquunt.

Ex libro de ciuitate dei. xxii. Roma. xii.

¶ Q̄ō ergo aut pdestinatos cōformes fieri imaginis filij dei. pōt scōm interiorē hoīez intelligi. Qui ñ nobis alio loco dicit. Nolite cōformari huic sc̄lo: sed reformamini in nouitate mentis vr̄e. Vbi g̃ reformamur ne cōformemur huic sc̄lo: ibi cōformamur dei filio. Pōt ⁊ sic accipi: vt quēadmodū nobis ille mortalitate: ita nos illi efficiamur imortalitate cōformes: quod q̄dē ⁊ ad ipam resurrectionem corpoꝝ pertinet.

Ex libro de ciuitate. xiiii.

¶ Quos aūt pscīuit (inq̄t) ⁊ pdestinauit pformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe p̄mogenit⁹ in multis fr̄ibus. Primogenit⁹ vtiq; a mortuis scōm eū dē apl's. Qua morte seminata est caro ei⁹ in cōtumelia resurrexit in gl̄ia. scōm hāc imaginē filij sui cui p imortalitatē cōformamur in corpe etiā illud agim⁹ quod itē dicit idē apl's. Sicut portauimus imaginē terreni portem⁹ etiā imaginē eius qui in celo ē: vt scilicet q̄ scōm adā mortales fuim⁹ scōm christū imortales nos futuros fide vera et spe certa firmaq; teneam⁹. Sic enī nunc eā dē imaginem portare possim⁹ nondū in visiōe sed in fide: nondū in re sed in spe. de corpis q̄ppe resurrectiōe tunc loquebat apls cum hec diceret

i. Cor. xv.

¶ Scōm id q̄ vnigenitus est non habet frēs: scōz id aūt q̄ p̄mogenit⁹ est frēs vocare dignat⁹ est oēs q̄ post eius ⁊ p eius p̄matū in dei gr̄ām renascunt p adoptionē filioꝝ sicut apl's ica discipla p̄mēdat.

Ex sermone de simbolo. Fratres xp̄i.

¶ Ista igit̄ sua dona q̄buscūq; de⁹ donat pculdubio se donaturū esse pscīuit ⁊ in sua pscientia pparauit. Quos g̃ pdestinauit ipos ⁊ vocauit: vocatione illa de qua dictū est. Sine pēnitētia sunt dona ⁊ vocatio dei. Manēq; in sua q̄ falli mutariq; non pōt pscientia opa sua disponere id oīno necalitud q̄cq; est predestinare.

Ex libro de dono pseuerantie. Ro. xi.

Quos aūt predestinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit hos ⁊ iustificauit. quos autē iustificauit: illos ⁊ magnificauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si de⁹ pro nobis: q̄s contra nos? Qui etiā proprio filio suo non pepercit sed p nobis oīnibus tradidit illū. quomō nō etiā cū illo oīa nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos dei? De⁹ q̄ iustificat. Quis est q̄ cōdemnet? Christus Jesus qui mortuus est immo qui ⁊ resurrexit.

Extractatu. ps. v. Roma. iii.

Hec sanctificatio p̄cedit iustis sed vt iustificent p̄cedit vocatio q̄ non est meritoꝝ sed gr̄e dei. Oēs enī peccauerūt et egent gl̄ia dei. Quos enī vocauit hos ⁊ iustificauit. Quos aūt iustificauit hos ⁊ gl̄ificauit Quia ergo vocatio non meritoꝝ nr̄oꝝ sed misericordie ⁊ beniuolentie dei est subiecit dicens. Dñe vt scuto bone volūtatis tue coronasti nos. Bona etenī voluntas dei p̄cedit bonā voluntatē nr̄az vt pctōres vocet ad penitentiā. Et ipa sunt arma q̄bus expugnat inimicus contra quem dicitur.

[Quis accusabit aduersum electos dei? Et si de⁹ p nobis q̄s aduersus nos? Qui vnigēito filio suo

non pepcit:sed ꝓ nobis oĩbus tradidit illum.]

Ro.v. ¶Si enī cum adhuc inimici essem⁹ xps ꝓ nobis
Remediū ptra desperationem. mortuus est multomagis reconciliati salui erim⁹ ab ira ꝓ ipm. Hoc est inuictissimū scutū quo repellit inimicus desperationē salutis suggerēs multitudine tētationū ⁊ tribulationū

Ex tractatu. ꝓs.cl. Via ad eknā vitā. ¶Sic enī ad eternā beatāq; tendim⁹ vitā ꝑmitus nr̄a pcta dānando:deinde bene viuēdo: vt post vitam ꝓd emnatā malam ⁊ gestam bonā mereamur eternā. Scōm ꝓpositū enī occultissime iustitie:bonitatisq; sue de⁹ quos ꝑdestinauit illos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit ipos ⁊ iustificauit. Quos aūt iustificauit ipos ⁊ glorificauit ¶Predestinatio nr̄a non in nobis facta est:sed in occulto apud ipm in ei⁹ ꝑscientia. Tria vero reliqua in nobis fiunt vocatio iustificatio /glorificatio. ¶Locamur ꝑdicatiōe penitentie. Sic enī cepit dn̄s euangelizare. Agite penitentiā appropinquabit enī regnum celoꝝ. Justificamini in vocatione misericordie ⁊ timore iudicij. Matthei.iii.

ꝑs.cxviii. Hinc est qđ dicit. Deus in nomie tuo saluū me fac:⁊ in virtute tua iudica me. Non timet iudicari q̄ impetrauerit ante saluari. Vocati renunciam⁹ diabolo ꝓ penitentiā ne sub iugo ei⁹ remaneam⁹. Justificati sanamur ꝓ misericordiā ne iudiciū timeamus. Glorificati trāsimus in vitā eternā. Ad hoc ptinere arbitror qđ dn̄s dicit Ecce ejcio demonia ⁊ sanitates pficio hodie ⁊ cras:⁊ tertia ꝑsumor. Quod etiā in triduo sue passionis ⁊ dormitionis ⁊ euigilationis ostēdit. Crucifix⁹ est enī ⁊ sepult⁹ ⁊ resurrexit. In cruce de principib⁹ ⁊ ptātib⁹ triūphauit:in sepulchro reqeuit: in resurrectione exultauit. Penitētia cruciat:iusticia trāquillat: vita eterna glorificat Luce.xiii.

Ex libro de ꝑdestinatione sanctorū. Vocatio electorum. ¶Intelligam⁹ ergo vocationē q̄ fiūt electi non q̄ eligūtur qr crediderit sed q̄ eligunt vt credāt. hāc enī ⁊ ipe dn̄s satis apit vbi dicit. Non vos me elegistis sz ego elegi vos. Mā si ꝓpterea electi erāt qr crediderāt ipsi eū ꝓius elegerāt credēdo in eū vt eligi mererent. Aufert hoc oīno q̄ dicit nō vos me elegistis:sed ego elegi vos. Et ipi quidē ꝓculdubio elegerūt eū qñ crediderunt in eū. vnde non ob aliud dicit non vos me elegistis sed ego elegi vos nisi qr non elegerūt vt eligeret eos sed vt eligerēt eū. elegit eos:qr misericordia ei⁹ ꝓuenit eos scōm gr̄am non scōm debitū. hec est immobil⁹ veritas ꝑdestinatiōis ⁊ gr̄e. Mam q̄d est quod ait apl's sicut elegit nos i ipso āte mūdi ꝓstitutionē? Nō ꝓfecto si ꝓpkea victū ē qr ꝑsciuit de⁹ creditu ros non qr factur⁹ fuerat ipse credētes. cōtra istā ꝑscientiam loq̄tur fili⁹ dicēs. Non vos me elegistis sed ego elegi vos: cū hoc poti⁹ ꝑscierit de⁹ q̄ ipsi eū fuerāt electurī vt ab illo eligi mererent. Electi sunt itaq; ante mūdi cōstitutōnē ea ꝑdestinatiōe in q̄ deus sua facta futura ꝓsciuit. Electi sunt aūt de mūdo ea vocatiōe q̄ de⁹ id qđ ꝑdestinauit impleuit. Quos enī ꝑdestinauit ipsos ⁊ vocauit illa scilicet vocatione scōm ꝓpositū. Non ergo alios sed q̄s ꝑdestinauit ipsos ⁊ vocauit: nec alios sed q̄s ita vocauit ipos ⁊ iustificauit: nec alios sed q̄s ꝑdestinauit vocauit iustificauit ipsos ⁊ glorificauit Joh.xv. Ephe.i.

Extrac. cuāgelii ſm ioānē.xlii. ¶Nouit dn̄s q̄ sunt ei⁹. Nouit ꝑscitos nouit ꝑdestinatos: de illo q̄ppe dictū est. Quos aūt ꝑsciuit ⁊ ꝑdestinauit conformes fieri imaginis filij sui vt sit ipse primogēit⁹ in mult⁹ fratrib⁹. Quos aūt ꝑdestinauit ipsos ⁊ vocauit:⁊ q̄s vocauit ipos ⁊ iustificauit. Quos aūt iustificauit:ipos ⁊ gl̄ificauit. Si deus ꝓ nobis q̄s cōtra nos? Adde adhuc. Qui filio ꝓꝓio non pepcit sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit illū Quomodo nō ⁊ cū illo oīa nobis donauit? Sed q̄bus nob⁹? ¶Prescit⁹ /ꝑdestinatis /iustificat⁹ /glorifi catis. De quibus sequit. Quis accusabit aduersus electos dei? Nouit dn̄s q̄ sunt ei⁹. ¶Ipe sunt oues. Oues electe aliqñ se ignorāt: ꝛ a pastore noscuntur Aliqñ seipso nesciunt. sed pastor nouit eas scōm istam ꝑdestinationē scōm istā dei ꝑscientiam scōm electionē ouiū ante cōstitutionē mūdi. Mam ⁊ hoc dicit apl's. Sicut elegit nos in ipo ante mūdi constitutionē. Scōm ergo istā ꝑscientiā dei ⁊ ꝑdestinationem q̄s multe oues foris q̄s multi lupi intus:⁊ q̄s multe oues int⁹ ⁊ multi lupi foris. Quid ergo dicemus ad hec? Si de⁹ ꝓ nobis q̄s cōtra nos?

Ex ſmōe de natali martyrum. Martyrū vox. Martyrū tormenta. ¶Oīm quidē bonoꝝ fideliū christianoꝝ maxime tū gloriosissimoꝝ martyrū vox est. Si deus ꝓ nobis q̄s cōtra nos? fremebat mund⁹ aduersus eos. populi meditabant inania principes cōuenerunt in vnū. Excogitabant noui cruciat⁹ ⁊ penas increbiles inueniebat ingeniosa crudelitas. Obruebant obprobrijs falsis arguebant crimib⁹: custodijs intolerabilib⁹ includebant /vngulis arabant: ferro ꝑmebantur: bestijs subrigebant: ignib⁹ cremabant ⁊ dicebāt. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s cōtra nos? Totus mūd⁹ cōtra nos ⁊ dicitis q̄s ꝓtra nos? Responderēt tibi. Et qđ ē tot⁹ mūd⁹ qñ ꝓ eo morimur ꝓ quē fact⁹ est mūdus? Possunt corpus non solū ꝑmere sed etiā dilaniare. Et qđ faciēt? Ecce enī de⁹ auxiliator mihi ⁊ dn̄s susceptor ē aīe mee. Et qđ mihi obest cū sit dn̄s susceptor aīe mee q̄ mūdus sit: interfector est corpis mei: qñ susceptor aīe mee erit restitutor ⁊ corpis mei? vnde ꝓbas o beate gloriose martyr: vnde mihi ꝓbas qđ dicis. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s contra nos? Cōtinuo attulit grāde documētū. Continuo introduxit martyrem martyrū testē testiū /illū scz cui ꝓꝓio filio pat nō pepcit:sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit eū. hinc ꝓbauit se verū dixisse. si de⁹ ꝓ nobis q̄s contra nos. filio ꝓꝓio non pepcit:sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit eū. Quomodo nō ⁊ cū illo oīa nobis donauit? Qñ cū illo oīa nobis donauit ⁊ ipsum nobis donauit. Terret te fremit⁹ mūdi cui donat artifex mundi? Christū nobis donatū esse gaudeam⁹ ⁊ nullos inimicos christi in hoc seculo timeamus. ꝑs.liii.

Ex ſmone ꝺ verbis apſi. xvi. ¶Apostolū beatū audiuim⁹ exhortantē ⁊ confirmantē nos cū diceret nobis. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s cōtra nos? Deus quō multiplicit er est ꝓ nobis. Ꝓ quib⁹ aūt sit de⁹ supius ostendit vbi ait. Quos aūt ꝑdestinauit illos ⁊ vocauit /q̄s autē vocauit illos ⁊ iustificauit. Quos aūt iustificauit illos ⁊ glorificauit. Quid ergo dicemus ad hec? Si de⁹ ꝓ nobis q̄s contra nos? Deus ꝓ nobis vt ꝑdestinaret nos: de⁹ ꝓ nobis vt vocaret nos / de⁹ ꝓ nobis vt iustificaret nos: de⁹ ꝓ nobis vt glorificaret nos. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s contra nos? ꝑdestinauit anteq̄ essem⁹. Vocauit anteq̄ auersi essem⁹: iustificauit cū peccatores essem⁹: glorificauit cū mortales essem⁹. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s contra nos? ꝑdestiatis a deo vocatis /iustificatis / glorificat⁹? Qui vult aduersari paret se si pōt bellare aduersus deū. Vbi enī audim⁹ si de⁹ ꝓ nobis q̄s cōtra nos: nisi q̄ deū vincit nō ledit nos. Et q̄s est q̄ vincit omnipotētē? Quicūq; reluctari voluerit sibi nocet. h̄ ē qđ et ¶Paulo adhuc Saulo de celo christ⁹ clamauit: nō tibi expedit cōtra stimulū calcitrare. Seuiat seuiat quātūcunq; potest q̄ calces aduersus stimulū mittit nōne in seipm seuit? In his aūt quatuor reb⁹ q̄s cōmendauit apl's insignes: i his q̄ ptinent ad deū ꝓ q̄bus est de⁹ id est ꝑdestinatiōe vocatione /iustificatiōe glorificatione: in his ergo quattuor reb⁹ ꝑsiderare debem⁹ q̄d iam habeam⁹ Actu.ix.

A

Deus debitor effectus est.

t qđ adhuc expectem⁹. In his enī q̄ iam habem⁹ laudam⁹ deū largitorē: in his que nondū habem⁹ tenemus debitorē. Debitor enī factus est non aliq̄d a nobis accipiēdo sed qō ei placuit ꝓmittendo ¶Predestinati enī iam sum⁹ t anteq̄ essemus: vocati sum⁹ qñ christiani facti sum⁹. Jam g̃ t hoc habemus iustificati quicq̄d est iustificati audem⁹ dicere: t hoc tertiū habere nos. Et erit quisq̄ nostr̄ q̄ audeat dicere iust⁹ sum: qō est pctōr nō sum: Si audes hoc dicere occurrit tibi Johānes. Si dixerimus: q̄ pctm̄ non habemus nosip̄os seducim⁹. t veritas in nobis non est. Quid ergo. Nihil habemus de iustitia: An habem⁹: sed nō totū habem⁹: Si enī iustitie nihil habem⁹ nec fidē habem⁹: si fidem non habem⁹ xp̄iani non sumus. Si aūt habemus fidē: iam habem⁹ aliq̄d iustitie Ꝑm aliquid vis nosse q̄tū sit: Just⁹ ex fide viuit. iust⁹ inq̄ ex fide viuit q̄ credit qō non videt. Grati sum⁹ ex eo qō habem⁹: vt addak quod non habem⁹: t non p̄damus qō habem⁹. Ergo t hoc tertiū iam agitur in nobis. Justificati sum⁹: sed ipsa iustitia cū ꝓficimus crescit.

t. Joh. i.

Ro. i.

[Qui etiā filio suo ꝓpꝛio non pepcit: sz ꝓ nobis oībus tradidit illum.

Ex libro d̄ ciuitate dei. xx

¶Quid dabit eis quos p̄destinauit ad vitā. si tanta dedit etiā eis q̄s p̄destinauit ad mortē: Que bona in illa btā vita facit eos sumere ꝑ q̄b⁹ in hac vita misera vnigenitū filium suū voluit vsq̄ ad mortem mala tanta pferre. Ūñ apl's de ip̄is in illud regnū p̄destinatis loquēs: q̄ ꝓpꝛio (inquit) filio non pepcit: sed ꝓ nobis oībus tradidit eū. Quō non et cum illo oia nobis donauit: Cum hec ꝓmissio cōplebit. qđ erimus: quales erim⁹: Qui bona in illo regno acceptur sum⁹: quādoquidē xp̄o morīente ꝓ nobis tale tam pign⁹ accepim⁹: Qualis erit spiritus hoīs: Nullū oīno habens vitiū nec sub q̄ iaceat / nec cui cedat: nec cōtra qō saltem laudabilit dimicet pacatissima virtute pfectus. Rex ibi oīm quāta / q̄s speciosa / q̄s certa sciētia: sine errore aliq̄ vel labore. vbi dei sapiētia de ip̄o suo fonte potabitur cū sūma felicitate sine difficultate. Quale erit corpus qō oīno spūi subditū t eo sufficienter viuificatū nullis alimonijs indigebit: non enī animale sed spiritale erit: hūs quidē carnis: sed sine illa carnali corruptione substantiam.

Seculi futuri bona.

B

Ex tractatu euāgeli. ꝑm iohannē. cix

¶Quod aūt a p̄re sibi dicit datū calicē passiōis: ꝓfecto illud est qō ait apl's. Si de⁹ ꝓ nobis q̄s cōtra nos: Qui filio ꝓpꝛio non pepcit sed ꝓ nobis oīb⁹ tradidit eū. verū auctor calicis hui⁹ est etiā q̄ bibit. Ūnde idē apl's item dicit. Christ⁹ dilexit nos t tradidit semet ip̄m ꝓ nobis oblationē t hostiā deo in odorē suauitatis.

Ephe. v.

Ex trac. ꝑ. lxv.

¶Dictū est enī ab apostolo. Qui me dilexit t tradidit semet ip̄m ꝓ me. dictū est de patre. Qui filio ꝓpꝛio nō pepcit sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit illum. Si ergo pater filiū tradidit t filiꝰ seip̄m tradidit iudas quid fecit: Pater tradēdo ꝓ nobis ad mortē filiū benefecit. Christ⁹ tradendo seip̄m ꝓ nobis benefecit. Tradēdo iudas magistrū ꝓ auaricia fecit male. Non enī qō nobis p̄stitū est de passione xp̄i malicie iude deputabit. Ille mercedē habebit malitie: xp̄s laudem gr̃e. [Quō non etiā cum illo omnia nobis donauit:]

Pater tradēdo filiū et filiꝰ tradēdo se bene fecit iudas autez male.

Ex libro q̄stionum euāgeli. ij.

¶Quid sibi vult q̄ cū p̄ dicerēt tu mecū es semp addidit: t mea oia tua sunt: Qua in re ꝑmo cauendū est ne intelligas ita dictū: oia mea tua sunt q̄si non sint t frīs vt tanq̄ in terrena hereditate patiaris angustias. Quō possint oia esse maiorīs si habet ibi etiam minorī partem suā: Sic enī a pfectis t purgatis: ac iam in mortalibus filijs habenk oīa vt sint: t oīm singula t oīa singulorū. Ut enī cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cū angustia charitas tenet. Sed quō oia: Num t angelos ait aliquis t virtutes sublimes ac ptātes atq̄ vniuersa celestia dei mysteria de⁹ i possessionē tali filio subiecisse putand⁹ est: Si possessionē sic accipias vt ei⁹ possessorī ip̄e sit dñs non vtiq̄ oīa. Non enī dñi erunt: sed cōsortes poti⁹ angelorū: de quib⁹ dictū est. Equales dei angelis. Sin vero possessio sic intelligit: quō recte dicim⁹ possidere alias veritatez non inuenio cur non vere ac ꝓpꝛie possim⁹ accipe oīa: que dicta sunt oīa. Nō enī illud ita loq̄mur vt dñas veritatis aīas dicamus quā ab eis dicimus possideri. Aut si nomīe possessionis ab ꝫ sensu impedimur. id quoq̄ auferak. Non enī ait pater oīa in possessionē tibi dabo: siue oia mea possides vel possidebis: sz oīa mea tua sunt. Hec tñ ita sunt ei⁹ vt ip̄ius dei. Qō enī est in nr̄a pecunia pōt in nr̄e familie vel alimentū esse vel ornamentū vel aliq̄d hmōi. Et certe cum ip̄m patrē recte ille possit suū dicere non video q̄ ip̄ius recte sua vocare non possit diuersis dūtaxat modis. Cum enī btitudinem illā obtinuerim⁹ nr̄a erūt ad viuendū supiora: nostra erunt ad ꝓuiuendū equalia: nr̄a erunt ad dominandū inferiora. [Quis accusabit aduersus electos dei: De⁹ q̄ iustificat: Quis ē q̄ ꝓdēnet ꝛc.]

Mar. xii.

¶Quecūq̄ aūt de ambiguis distinctiōib⁹ dixim⁹ eadē obseruanda sunt t in ambiguis ꝓnunciatiōbus. Nam t ip̄e nisi lectoris nimia vitienk incuria aut regulis fidei corrigunk: aut p̄cedēris vel cōsequētis cōnexione sermōis: aut si neutrū horū adhibek ad correctionē nihilomin⁹ dubie remanebūt: vt quolibet mō lector ꝓnunciauerit non sit in culpa. Nisi enī reuocet fides q̄ credimus deū non accusaturū aduersus electos suos: t xp̄m non cōdēnaturū electos suos: pōt illud sic ꝓnūciari. Quis accusabit aduersus electos dei: vt hāc interrogationē quasi responsio ꝓsequak: deus q̄ iustificat: t itē interrogek quis est q̄ condēnet: Et respondeatur iesus xp̄s q̄ mortuus est. Quod credere qr̄ de mentissimū est: ita pronūciabik vt p̄cedat pcunctatio. sequak interrogatio. Inter pcūctationē aūt et interrogationē hoc veteres interesse dixerunt q̄ ad pcunctationē multa respōderi possunt: ad interrogationē vero aut non aut etiā. ¶Pronunciabitur ergo ita vt post pcunctationē q̄ dicim⁹ quis accusabit aduersus electos dei: illud qō sequik sono interrogātis enunciek deus q̄ iustificat: vt tacite respondeak nō. Et itē percunctemur q̄s est q̄ condēnet: rursusq̄ interrogemus xp̄s Jesus q̄ mortu⁹ est magis aūt qui surrexit: q̄ est in dextera dei q̄ et interpellat ꝓ nobis: vt vbiq̄ tacite respondeak. nō At vero illo in loco vbi ait. Quid ergo dicim⁹ quia gentes que non sectabank iustitiā apprehenderūt iustitiā: nisi post pcūctationē q̄ dicit. Quid ergo dicimus responsio subiciak: qr̄ gentes q̄ non sectabātur iustitiā apꝓhenderunt iustitiā. textus ꝓsequēs non coherebit. Qualibet aūt voce ꝓnunciek illud quod nathanael dixit. A nazareth pōt aliquid boni esse: siue affirmātis. Ut illud solū ad interrogationē ptinet qō ait. A nazareth: siue totū cum dubitatione interrogātis nō video quō discernak. vter q̄ ergo sensus fidē non impedit. Est etiā ambiguitas in sono dubio l'r̄ax t hec quidē ad ꝓnunciationem ptinent. Nam qō scriptū est non est absconditum os meum a te qō feciſti in abscondito: nō elu⁹

Ex libro ō doctrina xp̄i ana. iii.

¶Pronunciatio ambigua obfuāda est.

¶Percunctatio t interrogatō differūt.

Joh. i.

ꝑ. cxxxviii

Lingua pcedens sequētis ābiguitatem tollit.

cet legenti vtrum correpta o littera pronunciet os an producta. Si enī corripiat ab eo q̄ sunt ossa: si autem producat ab eo q̄ sunt ora intelligit numer⁹ singularis. Sed talia lingue pcedētis inspectiōe dijudicanť. Nam in greco non stoma sed osteon positum est. vñ plerūq; loquendi cōsuetudo vulgaris vtilior significādis reb⁹ q̄ integritas lr̄ata. Mallem q̄ppe cum barbarismo dici non est absconditū a te ossum meū q̄ vt ideo esset minus apertū quia magis latinū est. Sed aliq̄n dubius syllabe sonus etiā vicino verbo ad eandē sententiā ptinente dijudicať sicut est aliud apl̄i que pdico vobis sicut r pdixi: qm̄ qui talia agūt regnū dei non possidebunt Si aūt tantūmodo dixisset q̄ predico vobis neq; subiūxisset: sicut pdixi non nisi ad codicē pcedētis lingue recurrēdū esset vt ꝓgnoscerem⁹: vtrū in eo qō dixit pdico, producēda an corripienda esset sylla ba media. Nunc aūt manifestum est producendā esse. Non enī ait sicut pdicaui. sed sicut pdixi. Non solū aūt iste sed etiā ille ambiguitates q̄ non ad distinctionē vel ad pnunciationē ptinēt similiter cōsiderāde sunt qualis illa est ad Thessalonicenses Propterea cōsolati frēs sum⁹ in vobis dubiū enī vtrū o frēs an hos frēs. Neutrū aūt hoc est cōtra fidē. sed greca lingua hos casus pares non habet. Et ideo illa inspecta renūciať vocatiu⁹ idest o fratres. Quod si voluisset interpres dicere. ppterea cōsolationē habuim⁹ frēs in vobis mīn⁹ seruitum esset verbis sed mīn⁹ de sententia dubitaretur aut certe adderet nr̄i. Nemo enī fere ambigeret vocatiuū casum esse cū audiret ppterea cōsolati sum⁹ frēs in vobis. Sed iam hoc periculosius pmittitur. Ita factū est in illa ad Corinthios cum ait apl̄us. Quotidie morior p vr̄am gloriam frēs quam habeo in xpo Jesu. Ait enī quidam interpres. Quotidie morior p vr̄am iuro gl̄iam q̄ in greco vox iurantis māifesta est sine ambiguo sono. Rarissime igiť et difficillime inueniri pōt ambiguitas in prioribus verbis q̄tū ad libros diuinar̄ scripturar̄ spectat quā non aut circūstantia ipa sermonis qua cognoscit scriptor intentio: aut interpretū collatio: aut pcedentis lingue soluat inspectio.

¶ Modi tollēde ambiguitatis i scriptura.

i. Cor. xv.

Qui est ad dexterā dei qui etiā interpellat pro nobis

Ex trac. ps. lxxxv.

Caput nr̄m ad dexterā pr̄is interpellat pnobis. Alia mēbra recipit / alia flagellat / alia mūdat / alia cōsolať / alia creat alia vocat / alia reuocat / alia corrigit / alia reintegrat. Certe recte āmōet mēbra sua vt sursum cor habeāt. Audiāt ergo r faciāt: leuēt ad illū qō male est in terra. Ybi enī non putrescit cor si leuet ad deū. Frumentū si haberes in inferioribus ne putresceret leuares ad superiora. Frumēto tuo mutare q̄ris locū r cor pmittis in terra putrescere? frumentū leuares in superiora: cor leua in celū. Et vnde inqs possum: iter tuū ad deū voluntas tua est. Amando accedis: negligēdo discedis: stans in terra: in celo es si diligas deū. Non enī sic leuať cor quō leuať corpus. Corp⁹ vt leuet locū mutat: cor vt leuetur: voluntatem mutat.

Caput nr̄m xps ē. Sz q̄d miraris: q̄ caput r cetera mēbra. Tūc erit de⁹ oīa i oib⁹. Hoc mō credim⁹ hō spam⁹ cū venerimus tenebim⁹ r iam visio erit non fides: cum venerimus tenebimus r iam res erit non spes. Charitas q̄d: Munq̄d r ipa mō est r tunc non erit? Si amam⁹ credēdo r non videndo quō amabim⁹ videndo r tenendo? Ergo charitas nō tm̄ erit sz pfecta erit sicut ait apl̄s. Fides: spes charitas tria hec maior aūt hoc ē charitas. Hāc hītes r in nobis nutriētes securi illo adiuuāte pseuerātes in illo dicam⁹. Quis nos sepabit a charitate xp̄i? Donec ipe miserear. Tribulatio / an angustia / an fames / an nuditas / an periculū / an gladius? Sm̄ propter te mortificamur tota die deputati sumus vt oues occisiōis. Et q̄s supportat q̄s oīa tolerat. Sed in his oībus supamus. Vñ? Per eū q̄ dilexit nos. Ergo si deus p nobis q̄s cōtra nos.

i. Cor. xiii.

Sicut scriptū est. Quia propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis.

Ex trac. ps. xliii.

Dsalmus iste filijs chore dicit sicut ei⁹ titulus pfert. Interpr̄tat aūt chore caluicij vel caluarie. Et inuenim⁹ in euāgelio dñm Jesum xp̄m in loco caluarie crucifixū. Ergo clarū est q̄ filijs passiōis eius canet hic psalmus. Habemus aūt hinc euidētissimū r firmissimū testimoniū apl̄i Pauli: q̄ cum in psecutiōe gentiliū laborar̄et eccl̄ia hinc sumpsit versum quē interponeret ad exhortationē r psolationem patiētie. Hinc enī dictū est q̄ ille in epl̄a sua posuit. Propter te mortificamur tota die: deputati sumus vt oues occisiōis. Vocē ergo martyrum audiam⁹ in psalmo. Et vox martyrū. videte q̄ bonam causam habeat cū dicit ppter te. Maz r ideo dñs addidit ppter iustitiā cum diceret. Beati q̄ persecutionē patiunť ppter iustitiā: ne q̄s q̄ psecutionem patiens ex ipa pena quereret gl̄iam nō bonā habens causam. Et hinc exhortatos suos: ait. Beati eritis cū vobis illa r illa fecerint hoies ppter

Vox martyrum.

Matthe. v.

Quis nos sepabit a charitate dei. Tribulatio: an angustia: an psecutio: an fames: an nuditas: an gladius?

Spes que hic est ad iustitiā ptinet peregrinatiōis nr̄e. Jpm apl̄m audi. Adoptionē (inq̄t) expectantes in nobismetipsis ingemiscimus, adhuc. Ybi est gemit⁹ iā potest dici illa felicitas de qua scriptura dicit: transiet labor r gemit⁹? Ergo adhuc (inq̄t) in nobismetipis ingemiscim⁹ adoptionē: expectātes redēptionē corpis nr̄i. Adhuc ingemiscimus. Quare. Spe enī salui facti sum⁹. Spes aūt que videť nō ē spes Quod enī videt q̄s q̄d sperat? Si aūt qō non videmus speramus p patientiā expectam⁹. Jn hac ergo patientia martyres coronantur. Desiderabāt eni que non videbāt. cōtemnebāt que ferebāt. Jn hac spe dicebāt. Quis nos sepabit a charitate christi? Tribulatio / an āgustia / an psecutio / an fames an nuditas / an gladi⁹? Quia ppter te. Et vbi est ppter quē? Quia ppter te (inquit) mortificamur tota die. Propter te? Et vbi est btī qui non viderunt r crediderūt? Ecce vbi est? in te est: q̄r r fides ipa in teipo est. An fallit nos apl̄s q̄ dicit habitare xp̄m p fidem in cordibus nr̄is? Modo p fidē: tunc p spem: modo p fidē q̄diu in via q̄diu in pegrinatione. Quādiu enī sumus in corpe pegrinamur a dño. Per fidē enim ambulam⁹: non p spem. Si hō est fides: quid erit spes? Audi q̄d erit? Vt sit deus oīa in oībus. Quid est oīa? Quicq̄d hic querebas quicq̄d hic p magno habebas: ipe tibi erit. Jam enī exaltauit caput meū. Amabas mādūcare r bibere ipe tibi erit cibus ipe tibi erit pot⁹. Volebas sanitatē corpis fragilē / transeuntē: ipe tibi imortalitas erit. Querebas diuitias? Auare q̄d tibi sufficit? Sed q̄d amabas? Gl̄iam: honores? Deus tibi erit gl̄a cui r mō dr̄ gl̄ia mea exaltās caput meū. Caput nr̄m xps ē. Sz q̄d miraris: q̄ caput r cetera mēbra. Tūc erit de⁹ oīa i oib⁹. Hoc mō credim⁹ hō spam⁹ cū venerimus tenebim⁹ r iam visio erit non fides: cum venerimus tenebimus r iam res erit non spes. Charitas q̄d: Munq̄d r ipa mō est r tunc non erit? Si amam⁹ credēdo r non videndo quō amabim⁹ videndo r tenendo? Ergo charitas nō tm̄ erit sz pfecta erit sicut ait apl̄s. Fides: spes charitas tria hec maior aūt hoc ē charitas. Hāc hītes r in nobis nutriētes securi illo adiuuāte pseuerātes in illo dicam⁹. Quis nos sepabit a charitate xp̄i? Donec ipe miserear. Tribulatio / an angustia / an fames / an nuditas / an periculū / an gladius? Sm̄ propter te mortificamur tota die deputati sumus vt oues occisiōis. Et q̄s supportat q̄s oīa tolerat. Sed in his oībus supamus. Vñ? Per eū q̄ dilexit nos. Ergo si deus p nobis q̄s cōtra nos.

Psal. xliii.

Matthe. v.

nomē meum. Ipe nouit occulta cordis. Quid ē nouit occulta? Ām ppter te mortificamur tota die deputati sum⁹ velut oues occisiōis. Potes enī videre mortificari hoiem: qre mortificēt nescis. Deꝰ hoc nouit: res in occulto est. Sed dicet mihi aliqs Ecce p noīe xpi detinēt: nomen xpi pfitēt. Mōne t hereticī nomen xpi confitent? Sed non tū ppter ipm moriunt. Prorsus in ipa eccl'a dicā catholica putat⁹ defuisse aut deesse posse q causa vane glorie paterent? Sed si non essent hmōi hoies non diceret apl's. Si tradidero corp⁹ meū vt ardeā: charitatē aūt non habeā nihil mihi pdest. Sciebat ergo posse eē qsdā q b iactatiōe facerēt nō dilectiōe. ideo obscurū ē. Deꝰ hoc solꝰ videt: nos non possum⁹. Ipe solus pōt iudicare q nouit occulta cordis

Heretici nō mortificant ppt christum.

1.Cor.xiii.

Ex sm̄one in natali martyrum.

Quesierūt martyres xpm pfitendo: tenuerunt morīēdo. Magno lucro pduderūt aīas suas fenū pdentes: corona vincētes. Corona inquā vincentes t vita sine fine regnantes. Fit deniqꝫ: imo factū est in eis qō dns subseqnter adiunxit. et q pdiderit aīam suā ppter me inueniet eā. Qui pdiderit inquit ppter me: tota causa ibi est. Qui pdiderit non quōcūqꝫ / non qlibet causa / sed ppt me. Illi enī iam in pphetia dixerant martyres: ppter te mortificamur tota die. Propterea martyrē non facit pena: sed causa. Quādo dns passus est tres cruces causa discreuit ink duos latrōes crucifixus erat. Hinc t inde facinorosi crucifixi: in medio ipe Et tanqꝫ illud lignū tribunal esset: insultantē damnauit / pfitentē saluauit. Quid faciet iudicatur⁹ q hoc fecit iudicat⁹? Jam ergo discernebat cruces. Jā si pena interrogarēt: similis erat xps latronibus. Sed interroget qs crucē: xps quare crucifix⁹ est: rndet nobis: ppter vos. Dicāt illi t martyres: qm̄ ppter te. Ipe ppter nos / nos ppter illū. Sed ipe ppter nos. vt pferret nobis bnficiū: nos ppter illū non ad impartiēdū ei bnficiū. Proinde ī vtroqꝫ nobis psultū est t qō manat ex illo venit ad nos t qō fit ppter illū redit ad nos. Ipe est enī de quo dicit aīa que letat in deo. dixi dño deꝰ meus es tu qm̄ bonoꝝ meoꝝ non eges. Quid est enī bonorum meoꝝ nisi a te datoꝝ? Et quomō eget aliq̄ bono a q̄ omē bonū datur? Quid ergo miramini fratres: si amatores dei martyres tanta ptulerūt vt acquirerēt deū? Amatores auri videte quāta patiātur. hyemalibꝰ aspitatibꝰ se nauigādo pmittūt. Sic feruet auaricia vt nulla formidet frigora. Jactantur vētis suspendunt fluctibꝰ ineffabilibꝰ piculis vsqꝫ ad mortē agitant. dicāt t ipsi auro ppter te mortificamur tota die. dicāt martyres christo propter te mortificamur tota die: dicāt auari auro ppter te mortificamur tota die. vox similis sed causa dissimilis. Ecce vtriqꝫ dixert: isti xpo: illi auro: ppter te mortificamur tota die. Rndeat martyribꝰ xps Si morieris inuenies me. Rndeat aurū auaris: si naufragaueris t me perdes t te.

Martyres different ꝑ xpo patiuntur ac xps ꝑ ipsis.

ꝑs.xv.

Auaricia ad qd impellat auaros.

Sed in his oibus superamus ppter eum qui dilexit nos.

Ex libro de ciuitate dei. xxii. ca. xxiii

DIreter hec aūt mala huiꝰ vite malis bonisqꝫ cōmunia bñt in ea iusti etiā pprios quosdā labores suos qbꝰ aduersus vitia militāt: t in taliū plioꝝ tētatiōibꝰ piculisqꝫ ꝛsanᵗ. Aliqñ enī pcitatius aliqñ remissiꝰ non tū desinit caro cōcupiscere aduersus spm̄ t spiritus aduersus carnē: vt non ea que volumus faciamus oēm malam cōcupiscentiā cōsummādo: sed eam nobis ēxtum diuinitꝰ adiuti possum⁹ nō ei cōsentiēdo subdam⁹ vigilijs cōtinuis excubātes: ne regnet pctm̄ in nr̄o mortali corpe ad obediendum desideriis eiꝰ: ne membra nr̄a exhibeant iniq̄tatis arma pctō: ne oculus sequat cōcupiscentiā: ne in b bello laboꝝ piculoꝝqꝫ plenissimo: vel de viribꝰ nostris spereꝫ facienda victoria: vel viribus nr̄is facta tribuat: sed eius gr̄e de quo ait apl's. Gr̄as aūt deo q dat nobis victoriā p dñm nostrū iesum christum. Qui t alio loco. In his (inq̄t) oibus supuincimus p eum q dilexit nos. Sciamꝰ tū quātalibet virtute pliandi vicis repugnemꝰ: vel etiam vitia superemus t subiugemꝰ: q̄diu sumus in hoc corpe: nobis deesse non posse. Ām dicamus deo. Dimitte nobis debita nr̄a. In illo aūt regno vbi semp cum corpib⁹ immortalibꝰ erimus: nec plta nobis erunt vlla: nec debita q̄ nusqꝫ t nunqꝫ essent si natura nr̄a sicut recta creata est pmaneret. Ac p hoc etiā noster iste cōflictꝰ in quo piclitamur t de quo nos victoria nouissima cupimꝰ liberari ad vite huiꝰ mala ptinet: quā tot tantoꝝqꝫ testimonio maloꝝ probamus esse damnatam.

1.Cor.xv.

Matthe. vi.

Certus sum enī quia neqꝫ mors: neqꝫ vita: neqꝫ angeli: neqꝫ principatus: neqꝫ instantia: neqꝫ futura: neqꝫ fortitudo: neqꝫ altitudo: neqꝫ pfūdū: neqꝫ creatura alia poterit nos separare a charitate dei que est in christo Jesu domino nostro.

Ex libro de morib⁹ eccl'ie catholice. Matthe. xxii

MEdiam⁹ ergo quē finē bonoꝝ nobis pscribas: q̄ nos sūmo amore tendere iubes. Diliges (inq̄t) dñm deū tuū ex toto corde tuo / t ex tota aīa tua / t ex tota mente tua. Quid vis amplius? Et Paulus. Diligentib⁹ (inq̄t) deum oia pcedūt in bonū. Dicit etiam ipius dilectiōis modū. Quis q̄ nos sepabit a charitate xpi ꝛc. Et post pauca. Certꝰ sum enī: q neqꝫ mors neqꝫ vita t reliq̄. Si q̄ nulla res ab eius charitate nos sepat: q̄d esse non solū meliꝰ sed etiā certiꝰ hoc bono pōt? Nemo sepat nos inde mināndo mortē. Jd ipm enī q diligim⁹ deū mori nō pōt nisi dū non diligit deū cui mors ipa est non diligere deū: qō nihil est aliud q̄ ei quicqꝫ in diligēdo at q̄ sequēdo pponere. Nemo inde sepat pollicēdo vitā. Nemo enī ab ipo fonte sepat aquā pollicēdo Non sepat angelus: non enī est angelus cū inhere mus deo nr̄a mēte potētior. Non sepat virt⁹: si illa virt⁹ hic noīata est q̄ aliquā potestatē in b mundo tenet: toto mūdo est oino sublimior mens inhērēs deo. Si nulla virt⁹ dicta est q̄ ipius animi nr̄i rectissima affectio est si in aliq̄ est fauet vt piūgamur deo. si in nob est ipa piūgit. Nō sepāt instātes molestie. Hoc enī leuiores eas sentim⁹: q̄ ei a quo nos separare moliunt arctiꝰ iherem⁹. Nō sepat pmissio futuroꝝ. Nā t q̄cq̄d boni futuꝝ est certiꝰ promittit deꝰ. Et nihil est ipo deo meliꝰ q iam pfecto bene sibi inherentibus presens est.

Charitate dei nullum bonū certiꝰ aut maius.

Capitulum.ix

VEritatē dico in xpo non mētior testāte mihi pscientia mea in spū sctō: q tristitia mihi ē magna et ptinuꝰ dolor cordi meo. Optabā enī ego ipe anathema esse a xpo p frib⁹ meis q̄ sunt cognati mei scd̄m carnē q̄ sūt israelite quorū adoptio est t glia t testamēta: t legis

ꝓstitutio: ⁊ obsequiū: ⁊ pmissiões: quorum prēs ⁊ ex q̄bus xp̄s scōm carnē q̄ ē sup oia de⁹ benedictus in secula. Amen

Ex libro ꝓtra faustū manicheum. Adoptio nostra. Gal. iiii.

Quid pōt abūdāti⁹ dici: q̄d exp̄ssius declarari: q̄d sancti⁹ ꝑmēdari? Que ē enī adoptio israelita ꝙ nisi p filiū dei? Vñ ad Galathas dicit. Cum aūt venit plenitudo tp̄is misit de⁹ filiū suū factū ex muliere/factū sub lege. Vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. vt adoptionē filio ꝙ recipem⁹. Et q̄ gr̄ia eo ꝙ nisi p̄cipue illa de qua idē ap̄s ad eosdē Romanos dicit.

Ro. iii.

Quid g̱ amplius est iudeo. aut q̄ vtilitas circūcisionis? Multū p oēm modū: primū quidē q⁹ credita sūt illis eloq̄a dei. Jā vero testamēta cur dixit ad israelitas ptinere p̄cipue: nisi q⁹ ⁊ vet⁹ testamētū illis est datū ⁊ nouū in vetere figuratū? Et legi cōstitutionē ⁊ pmissiões. de q̄ pmissiões nisi ō xp̄o? Ō breuiter alio loco determinat cū de xp̄o loquitur dicēs. quotq̄t enī sunt pmissiões dei in illo etiā dicit mihi. Paul⁹ pp̄ls israhel ꝙ eē legis ꝓstitutionē. Dicit etiā. Finis enī legis xp̄i ad iustitiā oī credenti. Dicit etiā de xp̄o loquens. Quotq̄t enī sunt pmissiões dei in illo etiā. Et tu mihi dici israhelitas ō xp̄o nihil p̄dixisse pphetas? Quid restat nisi vt eligā vtrū manicheo credā fabulā vanā ⁊ longā contra Paulū narrāti: an Paulo p̄monēti si q̄s vob euāgelizauerit p̄ter q̄ quod euāgelizauim⁹ vob anathema sit.

ii. Cor. i.

Roma. x.

Ex trac. p̄s. lxxvii. Qualiter deus gēti iudeoꝝ pepcit.

¶ Sic g̱ pepcit illi gēti vt non accēderet oēm iraz suā ad eā penit⁹ eradicandā atq̄ finiendā. q̄d in vbis ei⁹ ⁊ intercessiōe p pctis eoꝝ moysi serui eius euident appet vbi dicit de⁹: deleā eos ⁊ faciā te in gentē magnā. Ille intercedit patio: deleri p ipis q̄ ipos sciens apud misericordē se id agere q̄ q̄n nullo mō deleret ip̄m etiā illis pceret. ꝑpter ip̄sum

Ex trac. p̄s. cv.

H ¶ Si non moyses electꝰ eius stetisset in cōfractione in ꝓspectu ei⁹. Mō ita dixit stetisse in ꝓfractiōe i ꝓspectu eius q̄si vt frāgeret irā dei. Sed in ꝓfractione. i. i plaga q̄ erāt illi feriēdi obiecit semetip̄m p eis dicēs. Si dimittis illis pctm̄ dimitte: si nauteꝫ dele me de libro tuo. Ubi demonstratū est intercessio sctoꝝ q̄t̄ū p illis valeat apud deū. Secur⁹ enī moyses de iustitia dei q̄ eum delere non posset impetrauit mīam ne illos q̄s iuste posset deleret. Jta stetit in cōfractiōe in cōspectu eius vt auerteret iram eius ne dispderet eos.

Ex trac. p̄s. lxi.

¶ Ille ergo rex ei⁹ q̄ eam fundauit altissim⁹ ip̄e i ea hō factus est hūillim⁹. De xp̄o enī dictū est cuz laudaret excellētia pp̄li pmi ⁊ delerent fracti rami naturales quoꝝ p̄res ⁊ ex q̄bus xp̄s scōm carnem q̄ est sup oia deus bñdict⁹ in scl̄a. Ex q̄b⁹ xp̄s scōm carnē tāq̄ ex syon: q⁹ hō fact⁹ est in ea q̄ ē super oia de⁹ bñdict⁹ in scl̄a: q⁹ ip̄e fūdauit eā altissimus. Ex q̄bus xp̄s ꝼm carnē fili⁹ Dauid q̄ est sup oia de⁹ benedictus in secula dñs Dauid.

Ex libro contra faustum manicheū. c. vii.

¶ Quāuis nec sic q̄dē (inq̄t) dignū erit ex vtero credere deū ⁊ dñm xp̄ianoꝝ q̄si nos ip̄am diuinā naturā ex femie vtero extitisse credam⁹? Mōne mō cōmēoraui ap̄li testimōiū vbi ait de iudeis: q̄ꝝ patres ⁊ ex q̄b⁹ xp̄s scōm carnē q̄ est sup oia bñdict⁹ in scl̄a? Xp̄s g̱ dñs ⁊ saluator nr̄ fili⁹ dei ver⁹ scōm

Christus verus filius dei ⁊ hois

diuinitatē ⁊ fili⁹ hois verus scōm carnē: nō ex eo q̄ est sup oia bñdict⁹ in scl̄a ex femia nat⁹ est: sz ex illa infirmitate quā suscepit ex nob vt in ea moz̄eret ꝓ nob ⁊ eā sanaret in nob: nō ex forma dei in q̄ cū eēt nō rapinā arbitrat⁹ est eē eq̄lis deo. nat⁹ ex femina est: sz ex forma serui quā accipiēdo semetip̄sum exinaniuit. Nec ꝙ enī ob aliud exianisse se dictus est: nisi accipiēdo formā serui non amittendo formā dei. Illa enī natura q̄ in forma dei eq̄lis est p̄ri incōmutabilit⁹ pmanēte suscepit mutabilē nostram per quam de virgine naſceretur.

Non aūt q̄ō exciderit verbū dei. Nō enī oēs q̄ ex israhel hi sunt israelite nec ꝙ semē sunt abrahe oēs filij sunt abrahe: sed in ysaac vocabit tibi semē. id est nō qui filij carnis: hi filij dei: sed q̄ filij sunt pmissiōis estimant in semine. Pmissiōis enī verbū hoc est. Scōm hoc tp̄s veniā et erit Sare filius.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

Ojrerat Abrahe de⁹ cū de ācilla ⁊ filio ei⁹ forzas eiscīēdis volūtatē ꝓiugis nol let iplere in ysaac vocabit tibi semē. Et certe ibi sequit ac dicit. Et filiū aūt ancille hui⁹ in magnā gentē faciā illū: q⁹ semen tuū ē Quō g̱ dictū est in ysaac vocabit tibi semē cū et ismaelē de⁹ semē ei⁹ vocauerit? Exponēs aūt ap̄s q̄d sit in ysaac vocabit tibi semē. i. (inq̄t) non q̄ filij carnis hi filij dei sed filij pmissiōis deputant in semine. Ac ꝙ hoc filij pmissiōis vt sint semē abrahe in ysaac vocant ℔ est in xp̄m vocāte gr̄a ꝓgregant

Genes. xxi.

Ex libro contra iulianū. i

¶ Volēs igit̄ btus Paulus oñdere q⁹ ea q̄ pmisit de⁹ potēs ē ⁊ facere vbi maxie cōmendat gr̄a cui⁹ estis inimici: nec ꝙ enī in ptāte hoīm est vt de⁹ ipleat q̄ pmisit: ⁊ non ip̄i⁹ q̄ pmisit. Volēs ergo id oñdere non pōt (inq̄t) excidere verbū dei. Nō enī oēs q̄ ex israhel hi sunt israelite: nec ꝙ semē sunt abrahe oēs filij sunt Abrahe. sed in Ysaac vocabit tibi semē. Hoc est nō q̄ filij carnis hi filij dei. sz filij promissiōis deputant in semē. Pmissiōis enī ℞bū ℔ est. Ad ℔ tp̄s veniā: ⁊ erit Sare fili⁹. Tene mēte filios pmissiōis qm̄ q̄ pmisit potēs ē ⁊ facere. Cōtra deū enī loq̄mī dicēdo. nos facim⁹: q⁹ ille factu rū se esse pmisit. In Ysaac q̄ppe q̄ Abrahe pmissus est fili⁹. Hi p̄figurati sunt nō q̄ seip̄os iustos sz q̄s de⁹ fuerat ip̄e factur⁹. Vñ vniuerse p pphetā dicit eccl̄ie. Ego enī sum dñs q̄ facio. Propt̄ q⁹ ⁊ filij pmissiōis vocant

Ex libro de gestis pelagii

¶ Nec ꝙ enī nesciebat q̄d loq̄ret tant⁹ ap̄s q̄ duo testamēta in ācilla ⁊ libera allegorica significatione distincta eē dicebat. Veteri filios carnis/nouo/filios pmissiōis attribuēs. Nō q̄ filij carnis (inq̄t) hi filij dei: sed filij pmissiōis deputant in semē. Si lij g̱ carnis ptinēt ad terrenā hr̄edit̄: q̄ fuit cū filijs suis: filij aūt pmissiōis ad ea q̄ surſū est liberā matrē nr̄am eternā i celis. Vñ pspicit q̄ ad regnū terrenū: ⁊ q̄ ptineāt ad regnū celoꝝ. Jstā distinctionē q̄ etiā illo tpe p dei gr̄am intelligētes filij pmissionis effecti sūt noui testamenti heredes in occulto dei ꝓsilio deputati sūt etiā si vet⁹ testamētū p tēpoꝝ distributiōe diuit⁹ datū populo veteri cōgruenter ministrauerunt.

Nō solū aūt illa sz ⁊ rebecca ex vno ꝓcubitu hñs ysaac p̄ris nr̄i. Cū enī nondū nati fuissent aut aliq̄d egissent bonū aut malū vt scōm electionē ꝓpositū dei maneret nō ex op̄ib⁹ sz ex vocāte dictū est: q⁹ maior seruiet minori sicut scriptū est. Jacob dilexi Esau aūt odio habui.

Ex libro ō ciuitate dei. xvi

¶ Cū enī dictū est in ysaac vocabit tibi semē ptinēs vtiq̄ semē ad ciuitatē dei sepatū est ide aliud

A

semē abrahe qō erat i ācille filio r qō futur erat in filijs cethure: sz adhuc erat ābiguū de duob⁹ geminis filijs ysaac. ad vtrūcz an ad vnū eox illa benedictio ptineret: r si ad vnū qsnā eēt illox. Quod tūc declaratū ē cū ꝓphetice a pre bñdicit Jacob.

Exepla ad sixtū ꝓditex.

De iudicijs dei non decet iudicare.

¶ Nō itacz mirificordie gtuite dei ptinacissima audersenē insania. Sinant filiū hois in qlibet etate qrere r saluū facere qō pierat: nec de inscrutabilibus iudicijs ei⁹ audiāt iudicare cur in vna eadēcz causa sup alīū veniat misericordia ei⁹: sup alīū maneat ira ei⁹. Qui enī sunt isti q rndeāt deo. qnquidē illi Rebecce bñti gemios ex vno cōcubitu Ysaac pris nri cū illi nōdū nati nihil egissent boni vl mali vt scōm electionē scz gre nō debiti electionem q eligēdos facit ipe nō inuenit nō ex opib⁹ sz ex vocāte dicit mioi seruitux eē maiorē? In quā snīam btūs apl's etiā testimoniū ꝓphetie lōge posterioris assumpsit. Jacob dilexi Esau aūt odio habui. vt itelligeret b aptū postea p ꝓpham q anteqz illi nascerent erat in dei pdestinatiōe p gram. Quid enī diligebat in iacob añcz nat⁹ fecisset aliqd boni nisi gratuitū gre sue donū? Et qd oderat in Esau añcz nat⁹ fecisset aliqd boni vel mali nisi originale pctū? Nā nec in illo diligeret iustitiā quā nullā ille fecerat: neqz odisset in isto naturā quā bonā ip se fecerat. Cū enī rem stupēdā ꝓposuisset quō de nondū natis nec aliqd agentib⁹ boni aut mali recte dici potuerit q vnū de⁹ dilexit alterū odio habuerit ipe sibi obiecta qstione motū exꝓmēs audi toris.

Odiuesau

Quid ergo dicem⁹ (inqt) nūqd iniqtas est apud deum? Absit.

¶ Ic g erat loc⁹ vt diceret qō isti sentiūt. futura enī de⁹ opa puidebat: qñ minori maiorē seruiturū esse dicebat. Nō aut tē b apl's dicit: sed poti⁹ ne qscz de suox opex meritis audeat gliari ad dei graz r gliam cōmendandā voluit valere qō dicit. Cū enī dixisset absit vt sit iniqtas apud deū tācz ei dicerem⁹ vnde b oñdis cū asseras nō ex opib⁹ sz ex vocāte dictū esse maior seruiet minori.

B

Moyses ei dicit (inqt) Miserebor cui miser⁹ ero r misericordiā ꝓstabo cui misericors fuero. Igit nō volētis neqz currentis: sed miserentis est dei.

Gra dei gratuite cōfert nō ppter merita.

¶ Ubi nūc merita. Ubi opa vel pterita vl futura tācz liberi arbitrij viri⁹ adipleta siue adiplenda? Nōne aptā ptulit apl's de gratuite gre (b est vere gre) pmēdatiōe snīam? Nōne stultā fecit de⁹ hereticox sapiam? Quid aūt agebat: vt b apl's diceret vt eox gemiox pmemorar et exēplū qd psuadere moliebat? Quid iculcare cupiebat? Nēpe b qō ipsox oppugnat amētia: qō supbi nō capiūt: qō sape nolūt: q ignorātes dei iustitiā r suā volētes pstituere iustitie dei nō sunt subiecti. De ipa qppe gra satis agebat apl's r ideo pmissiōis filios pmēmorabat. Nō enī pmittit de⁹: nō facit nisi de⁹. Cōmēdās g pmissiōis filios b pus significatū oñdit p ysaac filiū abrahe. Euidēti⁹ nācz appet op⁹ dei in eo quē nō genuit vsitat⁹ ordo nature de sterilib⁹ viscerib⁹ r senectute pfect: vt in filijs dei q futuri pnūciabant b eēt diuini opis nō hūani. Jn ysaac inqt vocabit tibi semē b ē nō q filij carnis hi filij dei sz filij pmissiōis deputant in semē. Promissiōis enī xbū b est. Ad b tps veniā r erit Sare filio. Nō solū aūt (inqt) sed r rebecca ex vno ꝓcubitu hīs ysaac pris nri. Quo ptinuit: vt adderet ex vno concubitu: nisi vt nō solū de suis neqz de parētū meritis alioqz sz nec de ipi⁹ qdē vni⁹ pris mutata forte in melio⁹ volūtate gl'aret Jacob dicēs ideo se a creatore dilectū: qz pr ei⁹ qñ eū semīauit meliorib⁹ laudabiliox moribus fuit? Ex vno (inqt) ꝓcubitu. vnū tūc ad eos semīnādos meritū pris: vnū ad ꝓcipiēdos meritū mris: qr r si mr eos donec peret viscerib⁹ portauit iclusos r forte volūtates affectiōesqz variauit nō vni sz ābob⁹ vtiqz variauit qs pit ventre portauit. Intētio g ituēda ē apli quō ꝓpt graz pmēdādā nolit eū de q dictū ē Jacob dilexi nisi i dño gl'ari vt cū ex eodē pre/eadē mre: vno ꝓcubitu añcz aliqd egissent boni vl mali: alterx de⁹ diligit: alterx odit. Intelligat Jacob ex ipa massa original'i iniqtat: vbi frēm cū q habuit cōdz causā videt p iustitiā meruisse dānari. nō nisi p gram se potuisse discerni. Nōdū enī nascētib⁹ (inqt) nec aliqd agētib⁹ boni vl mali. vt scōm electionē ꝓpositū dei maneret nō ex opib⁹ sz ex vocāte dictū est ei maior seruiet minori. Electionē aūt gre null'i fieri opērū ꝓcedētib⁹ meritis: alio loco aptissime idē apl's. Sic g (inqt) r in b tpe reliqe p electionē gre salue facte sūt. Si aūt gra iā nō ex opib⁹. Alioqn gra iā nō ē gra. Scōm g hāc gram etiā ꝓpheticū testimoniū ꝓsequar assumēs sicut scriptū ē (inqt) Jacob dilexi Esau aūt odio habui. Et ptinuo. Quid g dicem⁹ (inqt)? Nūqd iniqtas apud deū? Absit. Sz qre absit: An ꝓpter opa q futura puidebat ābox? Immo r absit b. Moysi enī dicit. Miserebor cui miserr⁹ ero r miam ꝓstabo: cui misericors fuero. Igit nō volētis neqz currētis sz miserentis est dei. Atqz i vasis q pfecta sūt ad pditionē q dānate debita ē masse agnoscāt vasa ex eadē massa in honorē facta qd eis misericordia diuīa largita sit.

Electio nullis ꝓcedētib⁹ meritis fit.

Roma. xi.

Dicit enim (inquit) scriptura pharaoni Quia ad hoc te excitaui vt oñdā i te potētiā meā: r vt gl'ificer nomē meū in vniuersa terra

D

¶ Deniqz ad vtrunqz concludit.

Ergo cuius vult miseretur et quē vult obdurat.

¶ Hoc facit apud quē nō est iniqtas. Miserer ita qz gratuito dono: obdurat aūt iustissimo merito. Sz dicat adhuc supbi r infideles elatio vl puniti dānabilis excusatio.

Miserer de⁹ gratis obdurat ꝓ demeritis

Dics enī itacz mihi. Quid adhuc qrit? Nā volūtati ei⁹ qs resistit?

¶ Dicat r audiat quod conuenit homini.

O hō tu quis es qui respondeas deo?

¶ Audiat hec r nō ptēnat. Nō si ptēpserit etiā vt ptēneret se iuēniat obduratū. Si aūt nō ptēpsit etiā vt nō ptēneret se credat adiutū. Sz obduratū debite: adiutū gtis. qnā se isti excusabūt mō? Nēpe illo quē breuit tanqz ex eox voce sibi obiecit apl's. vt dicāt. Quid adhuc qrit? Nā volūtati ei⁹ qs resistit. Hoc ē enī dicere. Quid de nob⁹ sit qrela q deū offēdam⁹ male viuēdo cū ipius volūtati nemo possit resistere q nos obdurauit miam nō pstādo? Si g illos nō puder hac excusatiōe: nō nob⁹ sz ap'o ꝺdicere cur nos pigeat eis qō dixit apl's: b idē atqz itidem dicere o hō tu qs es q rndeas deo? Nūqd dicit figmētū ei q se finxit qre sic me feciſti? An nō hz ptātē figul⁹ luti ex eadē massa vtiqz merito recteqz dānata facere aliud vas i honorē indebitū ꝓpt mīe gram: aliud i ptumeliā debitā ꝓpt ire iustitiā? Et vt notas

Murmuras in deū reprobat.

C

Cur ex vno cōcubitu natos dicit non eandē gratiā habuisse.

faceret diuitias gl'e sue ī vasa mie sic oñdēs qđ eis largiaꝝ cū id supplicīū recipiāt vasa ire qō pīt oīb⁹ debebaꝝ. Satꝭ sit iteri xp̄iano ex fide adhuc viuēti ꝛ nōdū cernēti qō pfectū ēꝭ ex pte sciēti nosse vl credere q̄ neminē de⁹ lībet nisi gr̄uita mia p dñm nr̄m ihm xp̄m: ꝛ neminē dānet nisi eq̄ssima veritate p eūdē dñm nr̄m. Cur aūt illū poti⁹ q̄ illū lībet aut nō lībet: scrutet̄ q̄ pōt iudicioꝝ ei⁹ tā magnū p fūdū. verūtū caueat p̄cipiciū. Munq̄d enī iniq̄tas apud deū? Absit. Sz iscrutabilia sūt iudicia ei⁹: et iuestigabiles vie ei⁹. Dic isti iteꝝ liberi arbitrij defēsores imo deceptores qꝛ iflatoreſ: ꝛ iflatores qꝛ p̄sūptores nō aduersū nos sz aduersū euāgeliū locuturi qđ aliud dicēt q̄ id qō apl's sibi q̄si a talib⁹ diceret obiecit? Dicꝭ itaq̄ mihi. Quid adhuc q̄ritur? Mā volūtati ei⁹ q̄s resistit? Hāc ꝺdictionē sibimetipsi tanq̄ ab altero oppositi velut ex hoꝛuꝛ voce q̄ nolūt accipe qō supi⁹ dixerat. g̃ cui⁹ vult miserek ꝛ quē vult obdurat. Talib⁹ itaq̄ cū apl'o dicam⁹. nō enī meli⁹ illo iuenire possum⁹ qđ dicam⁹ O hō tu q̄s es q̄ rñdeas deo? Querim⁹ enī meritū obdurationis ꝛ inuēim⁹ Merito nāq̄ pcti vniuersa massa dānata ē. Nec obdurat de⁹ iptiēdo malitiā sz nō iptiēdo miam. Quib⁹ enī non iptīt nec digni sūt nec merenk. ac poti⁹ vt nō iptiaꝝ h̄ digni sunt h̄ merenk. Querim⁹ aūt meritū mie nec iuenim⁹: qꝛ nullū est ne gr̄a euacuek si nō gratꝭ donaꝝ sz meritis reddīt. Si enī dixerim⁹ fidē p̄cessisse in q̄ esset meritū gr̄e qđ meriti habebat hō añ fidē vt acciperet fidē? Quid enī habet qō nō accepit? Si aūt accepit qđ gl'iaꝝ q̄si nō accepit? Sicut nō h̄ret hō sapiētiā / itellectū / p̄silīū / fortitudinē / sciam / pietatē timorē dei / nisi scōm pphetīcū eloquiū accepisset spīm sapie ꝛ itellect⁹ / p̄silij ꝛ fortitudis / scie ꝛ pietatꝭ / ꝛ timoris dei. sicut nō h̄ret xp̄tutē / charitatē / ptinētiā nisi accepto spū de q̄ dicit apl's nō enī accepim⁹ spīm timoris sz virtutꝭ ꝛ charitatis ꝛ ptinētie: ita non h̄ret fidē nisi accepisset spīm fidei. De q̄ ipse dicit habentes aūt eundem spiritū fidei scōm qō scp̄tū ē credidi ꝓpt qō ꝛ locut⁹ sū: ꝛ nos credimus ꝓpt qō ꝛ loq̄mur. Mō autē merito accipi sed mia ei⁹ q̄ cui⁹ vult miserek: maifestissime oñdit vbi de seipo ait. Miam p̄secut⁹ sū vt fidel' essem.

Item lectionis eiusdē explanatio

[Non solū aūt sz ꝛ rebecca ex vno pcubitu babēs ysaac patris nostri.]

¶ Non solū aūt inq̄t ysaac p̄missus ē cū dictū est ad h̄ tps veniā ꝛ erit Sare filiꝰ q̄ vtiq̄ nullis opibus p̄meruerat deū vt nascitur⁹ p̄mitterek vt in ysaac vocarek semē abrahe. i. illi ptinērēt adsortē sctōꝝ q̄ in xp̄o est q̄ se itelligerēt filios p̄missionis nō supbientes de meritꝭ suis sz gr̄e vocatōis deputātes q̄ coheredes eēnt xp̄i. Cū enī p̄missū est vt eēnt: nihil vtiq̄ meruerūt q̄ nōdū erāt. Sz ꝛ rebecca ex vno pcubitu hns ysaac p̄ris nr̄i. Vigilātissime ait ex vno pcubitu. gemi enī pcepti erāt ne vel p̄ris meritꝭ tribueret si q̄sq̄ forte dicer et ideo talis nat⁹ ē fili⁹ qꝛ p̄ erat ita affect⁹ illo ī tpe cū seuit in vtero mr̄is: aut erat ita mr̄ affecta cū illū pcepit Simul enī ambo sunt vno tempore concepti.

¶ Qō aūt dictū est maior seruiet minori nemo fer enr̄oꝝ alik intellexit q̄ maiorē pp̄m iudeoꝝ mior̄i xp̄iāo pp̄o futurū. Et reuera q̄uis ī gēte idumeoꝝ q̄ nata ē de maiore cui duo noia erāt. nā et esau vocabaꝝ ꝛ edō vñ idumei h̄ videri possit iplet̄ qꝛ postea supanda erat a pp̄o q̄ oꝛt⁹ ē ex miore i. israhitico eiq̄ futura fuerat subiecta: tñ i aliq̄d maius intētā fuisse istā pphetiā q̄ dictū est pp̄s populū supabit ꝛ maior seruiet miori. pueniēti⁹ creditur. Et qđ ē h̄ nisi qō in iudeis ꝛ xp̄ianis euidēter iplek. ꝛ ptinuo. Quid em̄ dicem⁹ (inq̄t.) Munq̄d iniq̄tas apud deū? Absit. Sed q̄re absit? An ppt opa q̄ futura p̄uidebat amboꝝ? Immo ꝛ boc absit.

[Moysi enī dicit miſebor ꝛ miam p̄stabo cui miſericors fuero. Igit̄ nō volētis neq̄ currentis sed miserentis est dei.]

¶ Hoc si attēderes: nō extēderes ꝺ gr̄am meritā volūtatis: vbi audis neq̄ volētis neq̄ currētis sz miserētis est dei. Mō g̃ ideo miserꝰ est de⁹ qꝛ voluit ꝛ cucurrit Jacob: sz ideo voluit ꝛ cucurrit Jacob qꝛ miserꝰ est de⁹. Parat enī volūtas a dño ꝛ a dño gressus hois dirigenk ꝛ viā ei⁹ volet. Deinde qꝛ ppter iacob dicta ista sīa generalis nō volētis neq̄ currētis sz miserētis ē dei. dak etiā exēplū de pharaone ppt id qō dictū est. Esau autem odio habui ꝛ subiscik. [Dicit enī scp̄tura pharaoni. Qꝛ ad h̄ te excitaui vt oñdā in te virtutē meā ꝛ vt ānūciek nomē meū in vniuersa terra.]

¶ Post hec ad vtrunq̄ concluditur.

[Ergo cuius vult miseretur ꝛ quē vult obdurat.

¶ Sz miserek vtiq̄ scōz gr̄az q̄ gtis dak nō meritꝭ reddīt obdurat aūt fm iudicium quod meritꝭ redditur. De massa quippe damnata facere vas i honorē manifesta est gr̄a: facere aūt in ptumeliā vas iustum iudicium est.

¶ Neq̄ enī quō dictū est nō volētis neq̄ currētis sz miserētis ē dei. ita etiā dictū est nō volētis neq̄ currētis sz obdurātis est dei. Ut̄ ñ dak itelligi qō infra vtrūq̄ posuit. g̃ cui⁹ vult miserek ꝛ quē vult obdurat. ita sīe supiori posse ꝓgruere vt obduratio dei sit nolle misereri: vt non ab illo irrogek aliq̄d q̄ sit hō deterior: sed tm̄ q̄ melior sit nō erogek. Qō si fit nulla distinctiō meritoꝝ q̄s nō erūpat in eā vocē quā sibi ipe obiecit apl's? [Dicꝭ itaq̄ mihi qđ adhuc q̄rik? Mam voluntati eius q̄s resistit?]

¶ Cōquerit enī de⁹ sepe de hoīb⁹ sicut p innūerabiles appet scripturaꝝ locos q̄ nolūt credere ꝛ recte viuere. Ut̄ ñ ꝛ fideles ꝛ faciētes volūtatē ei⁹ cō seruari dicunk sine gr̄ela q̄ de illis nō querak scp̄tura. Sed qđ p̄rik ait. Mā volūtati ei⁹ q̄s resistit? q̄ñ cui⁹ vult miserek ꝛ quē vult obdurat? Hui⁹ ipudētiā q̄stiōis ita retūdit apl's? O hō tu q̄s es q̄ rñdeas deo? Sic enī rñdet deo cū ei displicet q̄ de pctōrib⁹ p̄querit de⁹ q̄si quēq̄ cogat peccare de⁹ cum ipe neminē peccare cogat: sed tātūmodo q̄busdā peccātib⁹ miam iustificatōis sue nō largiak. ꝛ ob h̄ dicak obdurare peccātes q̄sdā qꝛ nō eoꝝ miserek: nō qꝛ ipellit vt peccēt: eoꝝ aūt non miserek q̄b⁹ misericordiā nō eē p̄bēdā eq̄tate occultissima ꝛ ab humanis sensib⁹ remotissima iudicat. Et si h̄ mouet q̄ volūtati ei⁹ nullus resistit: qꝛ cui vult subuenit ꝛ quē vult deserit: cū ꝛ ille cui subuenit ꝛ ille quē deserit ex eadē massa sint pctōꝝ: ꝛ q̄uis debeat vter q̄sq̄ supplicīū ab vno tñ exigak alteri donek: si g̃ hoc mouet. O hō tu q̄s es q̄ rñdeas deo? Arbitror enī sub eadē significatōe positū qō dictū est o hō sub q̄ ꝛ illud dr̄. Mōne hoies estꝭ ꝛ scōz hoiez ābulatꝭ? Mūquid dicit figmentū ei q̄ se fecit q̄re sic me feciſti? Aut non habet ptātem figulus luti ex eadē massa aliud q̄dē facere vas in honorē aliud in cōtumeliam.

Vbi vniuersa ista massa merito damnata est contumeliam reddit debitā iustitia: honorē donat indebitū gr̄a: nō meritoꝝ p̄rogatiua / nō fatali necessitate /

Ex libro contra iulianū. i

Roma. xi.

Quō deus obdurat.

Ex libro ad simplicianū episcopum.

Gr̄a gratis data q̄ sit. et quō obdurationis ista sit.

Ex libro ad simplicianū episcopum.

Obdurācio dei q̄d sit.

ij. Thimo. i.

Ps. cxv.

Querela malorū et hereticoꝝ de deo.

Respōdere deo q̄d est.

Ex libro de ciuitate dei. xvi.

Maior seruiet minori q̄d significet.

Exepta ad xtuz pdtiez

Fati ipro batio.

A Fati imp batio. Roma.xi.

non temeritate fortune/sed altitudine diuitiaꝝ sapientie ⁊ sciētie dei:quā non aperit sed clausaz miratur apls clamans. O altitudo diuitiaꝝ sapiētie ⁊ sciētie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia ei⁹:⁊ inuestigabiles vie eius.

Ex libro ad bonifaciū cōtra pelagianos.

¶Quid apl̄o rñsuri sunt q̄ cum ⁊ hos gemios ad documentū gratuite gr̄e cōmemorādos videret: nondū eni natis(inq̄t)nec aliq̄d agentib⁹ boni vel mali:vt scōm electionē ꝓpositū dei maneret non ex opib⁹ sed ex vocante dictū est. qz maior seruiet minori:Deinde adiungēs testimoniū ꝓphete longe post q̄dē ista dicētis:sed tñ de hac re antiquum dei ꝓsiliū declarāt]:sicut scriptū est(inq̄t)Jacob dilexi.Esau aūt odio habui. Nēpe doctor gentiū in fide ⁊ veritate istos gemios nondū natos nihil boni aut mali egisse testat vt gr̄a cōmendet: vt qō dictū est maior seruiet minori:nō ex opib⁹ sz ex vocāte dictū intelligat.vt scōm electionē ꝓpositum dei maneret nō meritū hois anteiret. Non eni dicit electionē volūtatis humane siue nature cū paresset in vtroq̄ mortis dānationisq̄ ꝓditio:sed electionē ꝓcludubio gr̄e q̄ non inuēit eligēdos. sz facit. Videt vtiq̄ q̄d his auditis hūana posset infirmitas vl ignorātia cogitare ⁊ eandē q̄stionē sibi ipi ꝓponēs.q̄d ergo dicem⁹(inq̄t)? Numq̄d iniq̄tas ē apud deū? Cōtinuo rñdit.Absit. Rōnemq̄ reddēs cur absit.i.cur non sit iniq̄tas apud deum: nō ait merita eni vel opa iudicat esse puuloꝝ etiā si adhuc sint in materno vtero ꝓstituti. Quō eni ḃ diceret q̄ iam dixerat de nondū natis ⁊ de his q̄ nihil adhuc egerūt boni aut mali qō non ex opib⁹ sz ex vocāte dictū sit maior seruiet minori? Sz cū vellet oñdere cur i his nō sit iniq̄tas apud deū. Moyses eni(inq̄t)miserebor cui miser⁹ ero ⁊ miam p̄stabo cui misericors fuero. Quid nos ḃ docuit nisi ex illa massa ꝓmi hois cui merito mors debeꝝ non ad merita hoim sed ad dei miam ptinereq̄ quisq̄ liberaꝝ? Atq̄ ita nō esse iniq̄tatē apud deū:qz neq̄ remittēdo neq̄ exigēdo qō debeꝝ iniust⁹ est. Ybi eni grata est indulgētia:vbi iusta posset vindicta vt hinc euidēti⁹ appareret a pena debita liberato ⁊ gratis iustificato q̄tū beneficij conferaꝝ q̄ alter eq̄liter reus sine puntentis iniq̄tate punitur. Deniq̄ subiūgit ⁊ dicit. Jgit non volentis neq̄ currētis sed miserētis est dei. Hoc ꝓpter eos dictū est qui per gr̄am liberati iustificanꝝ. Ꝓpꝛ eos aut sup q̄s ira dei manet qz ⁊ ipis bñ vtiꝛ deus ad docēdos alios q̄s liberare dignaꝝ subiunxit atq̄ ait. Dicit eni scriptura pharaoni.Qz ad ḃ te excitaui: vt oñdam in te potentiā meā:⁊ vt annūciet nomē meū in vniuersa terra. Deniq̄ ad vtrūq̄ cōcludēs q̄(inq̄t)cui vult miserek:⁊ quē vult obdurat. Ꝓ fecto neutrū aliū iniq̄tate sed vtrūq̄ mia ⁊ veritate:⁊ adhuc tñ audaꝝ mouek infirmitas eoꝝ scz qui scōm ꝓlecturas corꝺis humani inscrutabilē altitudinē iudicioꝝ dei cogitare conanꝝ. Hāc sibi ex aduerso opponēs apls ait. Dicꝭ itaq̄ mihi. Quid adhuc ꝓqrit? Mā volūtati ei⁹ q̄s resistit? Nobis eni ḃ putem⁹ dictū. Quid q̄ aliud q̄ qō rñdit apls respondere debem⁹? Aut ⁊ si nos talia mouent qz ⁊ nos hoies sum⁹ sil optet oēs audiam⁹ dicentē. O homo tu q̄s es q̄ respōdeas deo? Numq̄d dicit figmentū ei q̄ se finxit quare me feciſti sic? An non habet potestatē figulus luti ex eadē massa facere aliud vas in honorē:aliud in ꝓtumeliā? Hec massa si esset vtiq̄ media: vt quēadmodū nihil bōi nec mali aliq̄d mereret nō frustra videret iniquitas vt ex ea fierent vasa in cōtumeliā. Cum vero p libex arbitriū ꝓmi hois in cōdemnationē vniuersa defluxerit ꝓculdubio q̄ ex ea fiunt vasa in honorē non ipsius iustitie q̄ gratiaz nulla p̄cessit sed dei miseri cordie est. Qō vero in cōtumeliā non iniq̄tati dei que absit vt sit apud deū sed iudicio deputandū ē Hoc q̄s cum ecclesia catholica sapit non cōtra gratiā ꝓ meritis disputat:sed misericordiā ⁊ iudiciū cantat: vt ne misericordiā recuset ingrat⁹ nec iudicium accuset inuitus.

Jnfustitiā nō esse in deo ꝓbat. ḃ

Jtem de eadem lectione.

[Cum eni nondū nati fuissent aut aliquid egissent bonum aut malum.]

¶Cū ysaac deū roganti vt pareret vxor ei⁹ q̄ sterilis erat cōcessisset dñs q̄ petebat atq̄ haberet illa cōceptū:gestiebāt gemini adhuc in vtero ei⁹ pcluſi.Qua molestia cū agitarek dñm interrogauit accepitq̄ responsum. Due gentes in vtero tuo sunt:⁊ duo ppli de ventre tuo sepabunt ⁊ ppl's populū supabit ⁊ maior seruiet minori.Qō apl̄us magnū vult intelligi gr̄e documētū.qz nondū illis natis:nec aliq̄d agentib⁹ boni seu mali sine vllis meritis eligit minor maiore reꝓbato q̄ ꝓculdubio q̄tū attinet ad originale pctm̄ ambo pares erāt q̄tum aūt ad ꝓprium alicui⁹ eoꝝ nullum erat.

Ex libro ō et ultate ōi. xvi

Gene.xxv.

¶An forte illud iā explosum repudiatūq̄ sentiēdū q̄ aie ꝓius in celesti habitatiōe peccātes gradatim atq̄ paulati ad suoꝝ meritoꝝ corꝓa venīāt ac ꝓ ante gesta vita magis min⁹ ve corꝓeis pestibus affligank? Cui opinioī q̄uis sctā scriptura aptissime ꝓtradicat q̄ cum gr̄am cōmendaret nondū natis(inq̄t)neq̄ qz aliq̄d egerint boni aut mali vt scōm electionē ꝓpositū dei maneret nō ex opib⁹ sz ex vocāte dictū ē q̄ maior ꝑuiet minori nec ipi tñ q̄ hoc sentiūt euadūt hui⁹ q̄stiōis ag̃ustias:sz i eis coarctati ⁊ herētes silr o altitudo exclamare cogunt. Jñ eni fit vt hō ab ineunte puerītia modestior/tēpatior/ex magna pte libidinū victor/q̄ oderit auaritiā/luxuriā detestek/atq̄ ad virtutes ceteras ꝓuectior aptiorq̄ cōsurgat :et tñ eo loco sit vbi ꝓdicari gr̄a xp̄iana non possit? Quō eni inuocabūt in quē non crediderūt ? Aut quō credent ei quē non audierūt? Quō aūt audiēt sine ꝓdicāte? Alius aūt tard⁹ igenio / libidinosus /dedit⁹ flagicijs ⁊ facinorib⁹ coopt⁹/ita gubernek vt audiat/credat/baptizek/rapiak.aut si detent⁹ hic fuerit/laudabilit ḃ viuat. Jbi ista tā duo diuersa merita ꝓxerūt? Nō dico vt iste credat ille nō credat qō ē ꝓpe volūtat⁹]:sz vt iste audiat qō credat:ille nō audiat Hoc eni non est in hois ptāte. Ubi inq̄ tā hec diuersa merita ꝓtraxerūt? Si in celo egerūt aliquaz vitam:vt ꝓ suis actibus ꝓpellerent vel laberent in terras cōgruisq̄ sue ante acte vite receptaculis tenerent.ille vtiq̄ meli⁹ ante hoc mortale corꝓus vixisse credend⁹ est q̄ eo nō multū meruit ꝓgrauari. vt ⁊ bonū haberet ingeniū ⁊ ꝓcupiscētijs ei⁹ mitioꝝib⁹ vtgerek quas posset facile supare:⁊ tñ etiā si bi gr̄az ꝓdicari nō meruit q̄ sola posset a scēe mortis pnicie liberari. Jlle aūt deterioꝝib⁹ ꝓ meritis sicut putāt grauiori corꝓi implicit⁹ ⁊ ob hoc corꝺis obtusi cū carnis illecebris ardētissima cupiditate vincerek ⁊ ꝓ nequissimā vitam pctis ꝓistinis quib⁹ ad hoc venire meruerat adderet peiora terrena:aut in cruce tñ audiuit hodie mecū eris i paradiso:aut alicui cohesit apl̄o cuius ꝓdicatōe mutat⁹:⁊ ꝓ lauacrū regenerationis salu⁹ effect⁹ est: vt vbi abūdauit pctm̄ supabūdaret gr̄a. Quid hic respondeant omnino non video q̄ volentes humanis cōiecturis iustitiaz dei defendere ⁊ ignorātes

Ex libro.i. ō baptismo ꝑuulorum.

Alias non peccasse i celo ꝓiusq̄ ifundāt ꝓbat.

Admiranda iudicia dei.

Quō q̄ nō audiuit fidei verba iuste dāne tur.

Luce.xxiii.

Roma.v.

G altitudinē gratie.fabulas ímprobabiles texuerūt Tales ergo predestinari ⁊ creari arbitror: vt q̄ possunt intelligant dei gratiaz ⁊ spiritum: qui vbi vult

Johan. iii. spirat ob ꝑ oē ingēij genꝰ: filijs misericordie nō ꝑterisse: itemq̄ oē ingenij genus in gehēne filijs ꝑterire. Et qui gloriaꝫ in domino glorietur. Ledamus igiꝫ ⁊ cōsentiamus auctoritati sacre scripture que nescit falli nec fallere. Et sicut nōdū natos ad discernēda merita eoꝝ aliquid boni vel mali egisse non credimꝰ: ita oēs sub pctō esse q̄ per vnū hominē intrauit in mundū: ⁊ p oēs homines ptrā sijt. a quo non liberat nisi gra dei p dñm nr̄m Jesum xp̄m minime dubitemus.

Ex libro de gene. ad litteram, vi. ¶ Necq̄ enī habet vlla cunctationē aplica illa sententia de geminis in rebecce vtero nondū agentibus aliq̄d boni aut mali: nec tū frustra scriptum est nec infantē mundū eē a peccato cuius est vnius dei vita sup terram. Et illud in psalmo. Ego in iniquitatibꝰ cōceptus sum: ⁊ in pctis mater mea me in vtero aluit. Et quod in Adā oēs moriunt i quo oēs peccauerunt. Nunc liq̄do teneamus quelibet parentū merita trajcianꝫ in plem. q̄cūq̄ gra dei anteq̄ nascatur quēq̄ sanctificet. nec iniquitatē eē apud deū nec boni maliue agere quenq̄ q̄ ad p̄ p̄tā psonā ptineat anteq̄ natus est: illāq̄ sniam q̄ nonnulli putāt alibi peccasse magis minusq̄ aias ⁊ p diuersoꝝ meritis pctoꝝ in diuersa corpa esse detrusas aplice nō cōuenire sententie: cum aptissime dictū sit nihil egisse nondum natos seu boni siue mali.

Ex libro enchiridion. ¶ Quis porro tam impie desipiat vt dicat deum malas hoīm voluntates: quas voluerit q̄n voluerit / vbi voluerit: non posse in bonū puertere? Sed cū facit p misericordiā facit. Cum aūt non facit: p iudiciū non facit: q̄n cuiꝰ vult miserek ⁊ quē vult obdurat. Quod vt diceret apl's: gratiā cōmendabat: ad cuius cōmendationē de illis in rebecce vtero geminis iam fuerat locutꝰ q̄bus nondū natis: nec aliq̄d agentibꝰ seu boni seu mali vt scōm electionē ꝓpositū dei maneret non ex opibꝰ sed ex vocante dictū est: qr maior seruiet minori ꝓpter qđ adhibuit aliud ꝓphēticū testimoniū vbi scriptum est. Jacob dilexi Esau aūt odio habui. Sentiens aūt quēadmodū posset hoc qđ dictum est pmouere eos: q̄ penetrare intelligendo non possunt hanc altitudinē gratie: qđ ergo dicemꝰ ait? Nunq̄d iniq̄tas apud deū? Iniquū enī videk vt sine vllis bonorū aut malorꝝ meritis vnū deus diligat: oderit alterū. Qua ī re si futura opa vl̄ bōa huiꝰ vl̄ mala illius q̄ vtiq̄ deus pscibat vellet intelligi nequaq̄ diceret non ex opibꝰ: sed diceret ex futuris opibus eoq̄ mō istam solueret questionē immo nullā q̄ solui opus esset faceret mentionē. Nūc vero cū respōdisset. Absit. i. absit vt sit iniq̄tas apud deū. mox vt ꝓbaret nulla hoc iniq̄tate dei fieri. Moyses enī dīc. Miserebor cui miserꝰ ero: ⁊ misericordiā p̄stabo cui misericors fuero. Quis enī nisi insipiēs deum iniquū putet? siue iudiciū penale ingerat digno siue misericordiā p̄stet indigno. Denicq̄ infert ⁊ dicit. Igiꝫ non volētis neq̄ currentis sed miserentis est dei. Ambo itaq̄ gemini natura filij ire nascebanꝫ: nullis quidē opibus ꝓprijs sed originaliter ex Adā vinculo dānationis abstricti. Sed q̄ dixit: misereboꝝ cui miserꝰ ero Jacob dilexit per misericordiā gratuitam, Esau aūt odio habuit p iudiciū debitū. Quod cum deberek ambobus in altero alter agnouit non de suis distantibꝰ meritis sibi esse gloriandū q̄ in eadem causa idem

Exo. xxxiii.

suppliciū non incurrit: sed de diuine gre largitate qr non volētis neq̄ currētis sed miserentis est dei. Altissimo q̄ppe ac saluberrimo sacramēto vniuersa facies: atq̄ (vt ita dixerī) vultꝰ sctāꝝ scripturarū bene intuētes id admonere inuenik. vt qui gloriatur in dño gl'iek. Cum aūt misericordiā dei cōmēdasset in eo q̄ ait. igiꝫ non volentis neq̄ currentis sed miserētis est dei: deinde vt etiā iudiciū cōmēdaret: q̄n in quo non sit mia non iniq̄tas sit: sed iudiciū: non est iniq̄tas q̄ppe apud deū: ptinuo subiunxit atq̄ ait. Dicit enī scriptura pharaoni. Quia ad hoc te excitaui vt ostendā in te fortitudinē meā vt annūcīē nomen meū in vniuersa terra. Quibꝰ dictis ad vtrūq̄ ꝓcludens. i. ad miam ⁊ ad iudicium ḡ (inq̄t) cuiꝰ vult miserek ⁊ quē vult obdurat. Miserek: scz magna bonitate: obdurat nulla iniq̄tate vt nec liberatꝰ de suis meritis gl'iek nec dānatꝰ nisi de suis meritis cōquerak. Sola enī gra redemptos discernit a pditis q̄s in vna pditionis ꝓcreauerat massa: ab origine ducta causa cōis. Hoc aūt q̄ eo modo audit vt dicat q̄d adhuc cōquerik. Mā volūtati eiꝰ quis resistit: tanq̄ ꝓpterea malus nō videak esse culpandꝰ. qr deus cui vult miseretur ⁊ quē vult obdurat: absit vt pudeat hoc nos respondisse qđ respondisse videmꝰ apl'm. O hō tu q̄s es q̄ rīdeas deo? Nunq̄d dicit figmentū ei q̄ se finxit quare me feciſti sic? An non habet ptātem figulus luti ex eadē massa facere aliud q̄dē vas in honorē aliud in ptumeliā? Hoc loco enī quidā stulti putāt apl'm in responsione defecisse ⁊ inopia reddende rōnis repssisse ptradictoris audaciā. Sed magnū habet pondus qđ dictū est. O hō tu q̄s es? Et ita libꝰ questionibꝰ ad sue capacitatis cōsideratione reuocare hoīem verbo quidē breuis sed reipa magna est redditio rōnis. Si enī hec non capit: q̄s est q̄ respondeat? Si aūt capit: magis non inuenit qđ respōdeat. Videt enī si capit vniuersum genꝰ humanū tā iusto iudicio diuino in apostatica radice dānatū. vt etiā si nullus inde liberarek nemo recte posset dei vitupare iustitiā: ⁊ q̄ liberanꝫ sic optuisse liberari. vt ex pluribꝰ nō liberatis atq̄ in dānatione iustissima derelictis oīderek qđ cōmeruisset vniuersa psparsio: ⁊ quo etiā istos debitū iudiciū dei duceret: nisi eiꝰ indebita misericordia subuenisset vt volentiū de suis meritꝭ gl'iari oē os obstruatur ⁊ q̄ gl'iak in domino glorietur.

Ex ſmōe. vii de ꝑbis apli ¶ Multi de isto pfundo q̄rentes reddere rōnem in fabulas vanitatis abierūt. Aliqui dicētes qr aīe sursum in celo peccāt ⁊ scōm fua pcta ad corpa p meritis dirigunk ⁊ dignis sibi q̄si carceribꝰ includunk: ierūt post cogitatiōes suas volētes disputare de dei pfundo: mersi sunt in pfundū. Occurrit enī cum eis apl's volens gram pmendare: ⁊ elegit illos gemios in vtero rebecce ⁊ dicit: nondū enim natis nec q̄ aliq̄d egerint boni aut mali. Elide quē admodū tulit vanis hoībus fantasias puersationis aiaꝝ añ corpus in celo. Si enī tam ibi puersati sunt tā aliq̄d boni egerūt vel mali: ⁊ p meritis suis ad corpa terrena detrusi sunt. Si placet ꝺdicamꝰ apl'o qui dixit nondū nati: nec q̄ aliq̄d egerint boni aut mali. Hoc aūt qr ꝓpter apl'i euidentē sniaz respuit catholica fides: q̄ aīe in celis p̄iꝰ viuant ⁊ cōuersenk ⁊ illic recipiēdo corpoꝝ merita assumāt: modo isti nouelli non audēt dicere. Sed quid dicūt? Aliq̄ sicut audiuimꝰ ipoꝝ ita disputāt: p̄sus inquiūt p meritis suis oēs hoīes moriunt: qr peccauerūt. Non enī esset mors nisi veniēs de pctō. Optime quidē ⁊ vere dictū est. Non esset mors ni-

Errorꝝ dicētiū aias in celo peccasse p̄ius q̄ infunderentur.

O homo tu q̄s es? quō sit plena respōsio.

H

A Moꝛs nō eēt nisi ve nisset de peccato. ii. Coꝛ. xv.

si veniens de pctō. Sed ego cum hoc audio ideo laudo qꝛ illam pīmā moꝛtē intueoꝛ ꝛ illi⁹ pmi hominis pctm̄. Audio enī apl'm. Sicut ī adā oēs moꝛiunt. sic ꝛ in xpo oēs viuificabunt. Per vnū hominē pctm̄ intrauit in mūdū: ꝛ p pctm̄ moꝛs. ꝛ ita ī oēs hoīes ptrāsijt ī quo oēs peccauerūt. Oēs enī vnus fuerūt. Sic audio dicētē moꝛtē hoīs de peccato esse. Non inq̄t. Et quid dicis? Oēm hoīem de us modo īmoꝛtalē creat. Mirabil' nouitas. Quid dicis? Pꝛoꝛsus (inq̄t) oēm hoīem deus īmoꝛtalē creat. Quare ḡ moꝛiunt paruuli īfātes? Mā si dicā. Quare moꝛiunt grādes hoīes: dicturꝰ es mihi peccauerūt. Ergo de maioꝛ etate nō disputabo. Paruuloꝛ īfātia ꝓtra te testē citabo. Non loquunt ꝛ qđ dico ꝓbant. Ecce īfātes: in suis vtiq; opib⁹ innocētes sunt nihil secū nisi qđ de ꝑmo homine traxerūt hñtes: quib⁹ ꝓpterea est gꝛa xpi necessaria: vt in xpo viuificenť q in Adā moꝛtui sunt vt qꝛ inq̄nati sunt generatiōe purgenť regenerationē. Ipos ḡ testes citabo. Rñde mihi ḡre moꝛiūtur si oēs hoīes īmoꝛtales nascunť: ꝛ qm̄ peccant ideo moꝛiunť: qđ putaſ dici potuisse? Que aures ferūt? peccauerūt ꝛ ipi. Ubi peccarūt rogo te? Oñ peccauerūt? Quō peccauerūt? Bonū ꝛ malū quid sit nesciūt. Pctm̄ accipiūt q̄ ꝑceptū non capiunt? Sed aliud dico iſti q̄ nati sunt vt arbitraris peccarūt. Mā si non peccarēt inq̄s non moꝛerenť. Quid de illis dicis q̄ in vtero moꝛiunť? O angustia: ꝛ ipi inq̄s peccauerūt ꝛ ideo moꝛiunť. Mentiris an falleris? Cōtradicit apl's. Nondū natis nec agētib⁹ boni aliq̄d aut mali. Magis audio apl'm q̄m te: magis apl'o credo q̄m tibi. Nōdū natis nec aliq̄d agētibus boni aut mali. Si aūt hoc testimoniū refell' vade tūc potius ad illas vagatiōes ꝛ dic qꝛ in celo peccarūt ꝛ inde in coꝛpa p̄cipitati sunt. Nō dico (inquit.) Quare non dicis? Quia dicit apl's nōdū natis: nec aliquid agentib⁹ boni vel mali. Si ḡ non eos accusas in celo: q̄re accusas in vtero? Ad vtrūq; rñdet apl's. Et eis rñdet q̄ dicūt in celo peccauerūt: ꝛ eis rñdet q̄ dicunt in vtero peccauerūt. qꝛ ad vtrūq; valent verba illa q̄ dicūt āteqū nascerenť nihil egisse boni vel mali. [Et scōm electionē ꝓpositū dei maneret: nō ex operibus: sed ex vocante dictū est: qꝛ maioꝛ seruiet minoꝛi.]

Infantes nō peccare cōtēdit.

Moꝛiens in vtero q̄ modo peccauit.

B

Ex libꝛo q̄sti onū. geneſ. ti. lxxiii

¶ In eo qđ dns rñdet rebecce due gētes ī vtero tuo sūt ꝛ duo ppli de vtero tuo separābūť: ꝛ ppls populū supabit: ꝛ maioꝛ seruiet minoꝛi spiritali intelligētia carnales in ppło dei significanť p maioꝛē filiū: ꝛ spirales p minoꝛē: qꝛ sicut dicit apl's non ꝑus qđ spiritale est sz qđ aiale: postea spiritale. Solet ꝛ sic intelligi hoc qđ dictū est. vt in Esau figuratus sit maioꝛ ppls dei. Hoc est israelitic⁹ scōm carnē. Per Jacob aūt figuratꝰ est ipse Jacob scōm spiritalē ꝓgeniē. Sz etiā histoꝛica ꝓprietate ꝑ responsum inueniť esse impletū vbi ppls israel. ꝑ est Jacob mīoꝛ filiꝰ supauit idumeos hoc est gentē quā ppagauit Esau eosq; fecerūt tributarios per Dauid. Qđ diu fuerūt vsq; ad regē scz Joꝛā sub q̄ idumei rebellauerūt ꝛ iugū israelitarum a ceruice sua deposuerunt.

Extractatu. euāgelii ſm tohannē. xi.

[Sic scptū ē Jacob dilexi Esau aūt odio habui.]

¶ Habes apte scripturā dicentē dei voce Jacob dilexi. Esau aūt odio habui. Istos duos genuit rebecca Jacob ꝛ Esau. Unꝰ inde eligit: alius īꝓbat. Unus succedit in hereditatē. alt exheredat Non facit ppm suū deus de esau: sed facit de Jacob. Semē vnū diuersi q̄ concepti sunt. Uterꝰ vnꝰ diuersi qui nati sunt. Nunq̄d non libera pepit Jacob q̄ libera pepit Esau? Luctabanť in vētre matris sue ꝛ dictū est rebecce cum ibi luctarenť duo ppli sunt in vtero tuo: duo hoīes. duo ppli. bonus ppls malus ppls: sed tamē in vno ventre luctanť. Quāti mali sunt in ecclia ꝛ vnus vterus portat donec in fine discernanť: ꝛ boni aduersus malos clamant ꝛ mali aduersus bonos reclamāt: ꝛ i vnis viscerib⁹ vtriq; luctanť. Nunq̄d semp simul erunt? In fine exiť ad lucē. Declarať natiuitas q̄ hic in sacrāmēto figurabať: ꝛ tunc apparebit: Jacob dilexi. Esau aūt odio habui.

[Quid ergo dicemus? Nunq̄d iniquitas apud deum? Absit. Moyses enī dicit. Miſereoꝛ cui miſereoꝛ: ꝛ miſericoꝛdiam ꝓstabo cuiꝰ miſertus ero.]

Ex libꝛo q̄sti onū exodi. ti tulo. cliiii. Johan. xiii. Pascha quō interꝓtatur.

¶ Ille intelligiť loqui ꝛ dicere trāsibo ante te de quo dicit euāgeliū cum venisset hoꝛa vt trāsiret ie sus de hoc mūdo ad pꝛem. Quī transitꝰ etiā pasca interꝑtari phibeť. Hec itaq; magna oīno ꝓphetia est. Ipe enī ante oēs sctōs transijt ad pꝛem de ꝑ seculo pare ill' māsiones regni celoꝛ q̄s dabit eis ī resurrectione moꝛtuoꝛ: qm̄ transitꝰ ante oēs gētes ꝑmogenitꝰ a moꝛtuis factꝰ est. Gꝛam vero suā in eo ipe valde cōmendat cum dicit. ꝛ vocabo nomine dñi in ꝓspectu tuo tanq̄ in cōspectu ppli israel cuiꝰ moyses cū hec audiret typū gerebat. In conspectu enī gētis ipius vbiq; diſpse vocať dns xps in oibus gentib⁹. Uocabo aūt dixit non vocaboꝛ actiuū verbū ꝓ passiuo ponēs genere locutōis inusitato. in q̄ mirū magnꝰ sensus latet. Sic enī foꝛtasse significare voluit seipm hoc facere. i. gꝛa sua fieri: vt vocet dns in oibus gentib⁹. Qđ vero addidit. ꝛ miſereboꝛ cui miſertꝰ ero: ꝛ miam ꝓstabo: cui miam ꝓstitero: ibi plane exꝑssius oñdit vocati onē q̄ nos vocauit in suū regnū ꝛ gl'iam: non p meritis nꝛis: sed p mia sua. Qm̄ enī se gētes introducturū se pollicebať dicēs. Uocabo nomie dñi ī cōspectu tuo: cōmendauit ꝑ se miſericoꝛdiā facere sicut apl's dicit. Dico enī xpm ministrū fuisse circūcisionis ꝓpter veritatē dei: ad ꝓfirmādas ꝓmiſſiones pꝛm: gētes aūt sup mia gl'ificare deū. Hoc ḡ ꝑdictū est miſereboꝛ cui miſertꝰ ero: ꝛ miam ꝓstabo cui miaz ꝓstitero. Quibꝰ verbis ꝓhibuit hoiez velut de ꝓpriarū virtutū meritis gl'iari. vt q̄ gloꝛiatur in dño gl'iet. Non enī ait miſereboꝛ talib⁹ vel talib⁹: sed cui miſericoꝛs fuero vt neminē ꝑcedētē bonis opib⁹ suis: miam tāte vocatōis meruisse demonstret. Et enī xps ꝓ impijs moꝛtuꝰ est. Sz vtiq; hoc idē repetere voluerit cū addidit miaz ꝓstabo cui miam ꝓstitero. Ul' sicut alij interꝑtati sunt cui miſericoꝛs fuero. An aliq̄d intersit nescio: ꝛ tñ foꝛtis illeipe ibi sensus est qđ aut ipius mie sue firmitatē deꝰ ista repetitiōe firmauit: sicut amē / amen: sicut / fiat fiat: sicut repetitio somnij pharaōis pl'a q̄ similia. Aut in vtrisq; populis. i. gentibus ꝛ hebreis hoc mō deus ꝓnunciauit miam se esse facturū. Qđ apl's ita dicit. Sicut enī vos aliq̄n non credidistis deo: nunc aūt miam ꝓsecuti estis illoꝛ incredulitate sic ꝛ isti nunc non crediderūt in vestra mia: vt ꝛ ipi miam ꝓsequanť. Cōclusit enī deꝰ oēs in incredulitate vt omnium miſereatur.

Ro. xv.

Ro. v.

Ro. xi.

Ex sermōe ꝙ verbis apl'i. xx.

¶ Ex ꝓma enī trāsgressione ꝓmi hoīs vniuersum genꝰ humanū natū cum obligatiōe pctī victoꝛ diabolus possidebat. Si enī sub captiuitate nō teneremur: redēptoꝛe nō indigerem⁹. Uenit ad captiuos: non captus. Uenit ad captiuos redimēdos: nihil in se captiuitatis. hoc est inq̄tatis hūs sz carne moꝛtali pciū nꝛm poꝛtans. Si enī carnē moꝛtalem non haberet: vñ in verbo sanguis quē ꝓ capti

a

nis funderet? Ille aũt qui ad captiuitatẽ nostram venit cũ similitudine carnis pcti: non cũ carne venit pcti. Similitudo enĩ erat illa carnis pcti. Vera caro: sed similis carnis pcti. vera caro: sed nõ pcti caro. Si ergo vniuersus mundꝰ sub captiuitate tenebat: bene dictũ est: miserebor cui miserꝰ fuero: ꝛ miam ꝑstabo cui misericors fuero. Si enĩ totus mũdꝰ sub captiuitate: totꝰ mũdꝰ ĩ pctõ totꝰ mũdꝰ iustissime supplicio destinatꝰ: ꝙ exꝑte ꝑ miam liberatꝰ ꝗs dicat deo q̃re dãnas mundũ? Quõ accusatur iudex deus qñ dãnat mundus reus? Reus es Si qđ debeas cõsideres. Pena vocat nec cum a te debitũ exigit: exactor iuste reprehendit. Reprehendat exactor si indebitum exigit. Cum vero debitũ exigit: quis reprehẽdat exactorẽ q̃uis expectet donatorẽ? Cuius vult miserek: ꝛ quẽ vult obdurat. Dicꝙ itaq; mihi. Quid adhuc q̃rit? Mã volũtati eiꝰ ꝗs resistit. O hõ tu ꝗs es ꝙ rñdeas deo? Qui sit ille attẽde. Qui sis tu attẽde. Ille deꝰ ẽ: tu hõ. Sꝫ iustitiã loq̃ris videꝫ tu: ꝛ fõs ille iustitie siccatus ẽ. Si iustũ loq̃ris: vñ tibi? Aut iniustũ loqueris ꝛ debes tacere: aut iustũ loqueris: ꝛ non habes nisi de fonte iustitie. Fons aũt iustitie ꝗs est nisi deꝰ? Primũ ergo fundamentuz fidei pone. Nunquid iniquitas apud deũ? Latere te equitas põt eẽ ibi iniq̃tas non potest. Expectas a me fortasse vt dicam tibi quare cui vult miserek ꝛ quez vult obdurat. Expectas a me homo. Si ꝛ tu homo ꝛ ego homo ambo audiuimus. O homo tu quis es ꝙ rñdeas deo? Melior est enĩ fidelis ignorantia q̃ temeraria scientia. deus mihi dicit: per apostolum christus loquik. o homo tu quis es qui respondeas deo? et ego indignor quia non nouĩ iusticiam dei? Si homo sum non indignor. Excedam hominem si possum: ꝛ fontem attingã. Sed ꝛ si attigero homini non dicam. Excedat ꝛ ipse ꝛ attingat mecuz. Et quis est inquis qui hominẽ excedat? Ergo nõ quibusdam exprobrat apostolus ꝛ dicit. Cum enĩ dicatis. Ego pauli: Ego apollo: nonne homines estis? Quid eos facere volebat: quibus exprobrat q̃ homines erant? homo es ad adam ptines. Pertine ad filiũ hominis: ꝛ forte dicit tibi iam non vos seruos dicam sed amicos qñ que audiui a patre meo nota vobis feci. [Igitur non volẽtis neq; currentis sed miserentis est dei.]

¶ Dei gratiã vl̃ misericordiã volumus impetrare cum dicimus fiat volũtas tua sicut in celo ꝛ in terra vel ne nos inferas in tẽtationem sed libera nos a malo. Et quid enim ista oãdo tanto gemitu petimus: si volentis hominis ꝛ currentis non miserẽtis est dei. Non quia hoc sine voluntate nostra agitur: sed quia voluntas non implet quod agit: nisi diuinitus adiuuetur. Hec est fidei sanitas que nos facit orare: querere vt inueniamus: petere vt accipiamus: pulsare vt aperiatur nobis. Contra istam qui disputat contra seipsum claudit ostium misericordie dei. Nolo plura dicere de re tanta: q̃ melius eam cõmitto fidelium gemitibꝰ quam sermonibus meis.

¶ Et in deum credamus ꝛ pie viuamus non volentis neq; currentis sed miserẽtis est dei: nõ quia velle non debemus ꝛ currere: sed quia ipse ĩ nobis et velle opatur ꝛ currere. Unde ꝛ ipse dominus Iesus credentes a non credentibus id est ab ire vasis vasa misericordie discernẽs: nemo inq̃t vẽit ad me nisi ei fuerit datum a patre meo.

¶ Ne quisquam ꝛ si nõ de operibus de ipso glorietur libero voluntatis arbitrio tanquam ab ipo incipiat meritum cui tanquam debitũ reddatur premium bene operandi ipsa libertas. Audiat eundẽ gratie preconem dicentem: deus enim est qui operatur in nobis ꝛ velle ꝛ operari pro bona voluntate: ꝛ alio loco. Igitur non volentis neq; currentis sed miserentis est dei: cum proclidubio si homo eius etatis est vt ratione iam vtatur nõ possit credere / sperare / diligere nisi velit / nec peruenire ad palmam supne vocationis dei nisi voluntate cucurrerit. Quomodo ergo non volentis neq; currẽtis nisi quia ipsa voluntas (sicut scriptũ est) a domino preparatur? Alioquin si propterea dictum est non volentis neq; currentis sed miserentis est dei: quia ex vtroq; fit ideſt ex voluntate hominis ꝛ misericordia dei: vt sic dictum accipiamus: nõ volentis neq; currentis sed miserentis est dei tanq; diceretur. non sufficit sola voluntas hominis si nõ sit etiam misericordia dei. Non ergo sufficit sola misericordia dei si nõ sit etiam volũtas hominis. Ac per hoc si recte dictũ est nõ volentis hominis sed miserẽtis est dei: quia id volũtas hominis sola non implet: cur nõ ꝛ a cõtrario recte dicitur: nõ miserẽtis est dei sed volẽtis hominis: q̃ id misericordia dei sola nõ implet? Porro si nullꝰ dicere christianꝰ audebit: non miserẽtis est dei sed volẽtis est hominis ne apostolo aptissime ꝺdicat: restat vt ꝓpterea recte dictum intelligatur: non volentis neq; currentis sed miserentis est dei. vt totum detur deo: qui hominis voluntatem bonam ꝛ ꝑparat ad iuuandam ꝛ adiuuat ꝑparatam. Precedit enĩ bona voluntas multa dei bona. sed non omnia. Que autẽ non precedit ipsa in eis est ꝛ ipsa. Nam vtrũq; legitur in sanctis eloquijs ꝛ misericordia eius ꝓ ueniet me: et misericordia eius subsequetur me. Volentem preuenit vt velit: volentem subsequitur ne frustra velit.

¶ Nisi dñs edificauerit domum: inuanũ laborauerunt edificantes eam. Quomodo ergo deus iubet quod sine adiutorio ipius vel non: vel difficile impletur: cum si dñs non edificet in vanũ edificãs laborasse dicat: neq; scriptũ sit: est quidẽ volentis atq; currẽtis: facilius aũt miserentis est dei: non quia nulla est hominis volũtas atq; cursus: sed q̃ nihil potest nisi ille misereat: nec apostolus dixerit ꝛ ego: sed dixerit non ego aũt: ꝙ gratia dei mecum: non quia ipe nihil boni agebat sed quia nihil ageret si illa non adiuuaret. [Dicit enĩ scriptura pharaoni: q̃ in hoc ipm excitaui te: vt ostendã in te virtutem meam ꝛc̃.

¶ Et ꝓpter hoc ipm cõseruatꝰ es vt oñdam in te virtutẽ meam ꝛ vt annunciet nomẽ meũ in vniuersa terra. Hec scripture verba ꝛ apostolus posuit: cum in eodem loco perdificili versaretur. Ibi aũt ꝛ hoc ait. Si autem volẽs deus ostendere iram et demõstrare potentiã suam: attulit in multa patiẽtia vasa ire: parcendo vtiq; his quos malos futuros esse ꝓscierat: q̃ vasa dicit ꝓfecta in pditionẽ: vt notas inq̃t faceret diuitias gl̃e sue ĩ vasa mie. Un de vasoꝝ mie vox est in psalmis: Deus meus mia eius ꝓuenit me. deus meꝰ demonstrauit mihi inimicis meis. Nouit ergo deus bene vti malis: in q̃ bus tñ naturã humanã non ad malitiã creat: sed ꝓfert eos patiẽs quouscq; scit oportere non inaniter sed vtens eis ad admonitionem vel exercitationẽ bonorum. Ecce enĩ vt annuncietur nomen dei in vniuersa terra vasis misericordie vtiq; ꝑdest. Ad eorum itaq; vtilitatẽ pharao seruatus est sicut et scriptura testatur ꝛ exitus docet.

Debitum exigit deꝰ ab ijs ꝗs dãnat.

Deꝰ fons iustitie est

Ignorantia fidelis melior est q̃ scientia temeraria

Johan. xv.

Ex libro de ꝓfectu iustitie ihois. Matthe. vi.

Volũtas nõ implet qđ agit sine misericordia dei

Ex epla ad vitalem.

Velle et currere operanꝰ in nobis a deo.

Johan. vi. Ex libro enchiridion.

Meritum nõ incipit a libero arbitrio.

Volũtas hoĩs absq; misericordia dei nõ sufficit.

ps. xxii. et ps. lviii.

Ex libro ad paulinũ nolanũ epm.

Deꝰ iubet qđ sine ipso fieri nõ potest.

i. Cor. xv.

Ex libro ẽsti onuz exo. ii. xxii.

Malꝰ deus bene vtit.

Bonis pdest nois dei annũciatio.

Ex libro sentētiaꝝ pſpi. Prescitos de⁹ nō creaꝛ nisi bonoꝝ vſib⁹ cōmodaret atq; ita ordinē ſcl'oꝝ q̄ſi pulcherrimū carmē etiā ex q̄busdā antithetis honestaret. [Ergo cuius vult miseretur et quem vult obdurat.]

¶ Nullū de⁹ vel angeloꝝ vel hoīm crearet quem malū futurū esse prescisset: nisi pariter nosset quibus eos bonoꝝ vſib⁹ cōmodaret atq; ita ordinē ſcl'oꝝ q̄ſi pulcherrimū carmē etiā ex q̄busdā antithetis honestaret. [Ergo cuius vult miseretur et quem vult obdurat.]

Ex libro de p̄destinatione sanctoꝝ. Cur non oēs doceāt a deo venire ad xp̄m.

¶ Quādo g̃ pater int⁹ audit & docet vt veniat ad filiū aufert coꝛ lapideū et dat coꝛ carneū sicut pꝛophet p̄dicāte. pmisit. Sic q̄ppe facit filios pmissionis et vasa mie q̄ pparauit in gl'iam. Cur g̃ nō oīs docet vt veniāt ad xp̄m: nisi qꝛ oēs quos docet: mia docet: quos aūt nō docet iudicio non docet: q̄m cui⁹ vult miserek & quē vult obdurat. Sed miserek bona tribuēs: obdurat digna retribuens.

[O homo tu q̄s es qui respondeas deo. &c.]

Ex libro de bono pſeuerantie. Matthe. xx.

¶ Quātū ad iusticiā ſpectat et gr̃am potest et de reo q̄ liberak recte dici: et de reo q̄ dānak: tolle qō tuū est et vade: huic aūt volo qō nō debek donare. An nō licet mihi facere qō volo? An oculus tu⁹ neq; est qꝛ ego bon⁹ sū? Hic ille si dicit cur nō & mihi? merito audiet: hō tu q̄s es q̄ respondeas deo? quē certe in vno vr̃m benignissimū largitoꝛē in tam vero exactoꝛē iustissimū: in nullo tñ cernis iniustū. Cū iust⁹ esset: etiā si vtrūq; puniret: q̄ liberak habet vnde gr̃as agat: q̄ dānak nō habet qō repꝛehendat. Sed si iā (iquit) hoc oportebat vt damnatis nō oībus quid oīb⁹ deberek ostēderet atq; ita gratius suā gr̃am vasis mie cōmendaret: cur in eadē causa me q̄ illū potius puniet: aut illū q̄ me potius liberabit? Hoc nō dico si q̃ris quare: qꝛ fateoꝛ me nō iuenire quid dicā. Si et hoc q̃ris q̃re: qꝛ in hac re sicut iusta est ira ei⁹: sicut magna est mia eius ita inscrutabilia iudicia eius.

Dānatus non habet qō repꝛehendat in deo

Ex libro. lxxxiii. q̄stionum.

¶ Nō hoc loco apl's scīos, phibuit a querēdo sed eos q̄ nondū sūt in charitate radicati et fūdati vt possint cōpꝛehēdere cū oībus scīs latitudinē /lō̄gitudinē /altitudinē /et pfundū &c. q̄ in eodē loco exequit. Nō ergo phibuit a q̃rēdo de quib⁹ dicit. Spiritalis aūt oīa iudicat: ipse autē a nemine iudicak. Et illud p̄cipue. Nos aūt nō spm̄ hui⁹ mūdi accepim⁹ sed spm̄ q̄ ex deo est: vt sciam⁹ que a deo donata sūt nobis. Quos g̃ phibuit nisi luteos atq; terrenos? qui nōdū regenerati i trinsec⁹ atq; nutriti imaginē illi⁹ hoīs poꝛtāt qui pꝛim⁹ factus est de terra &ren⁹: et qꝛ ei a quo fact⁹ est noluit obtēperare in id lapsus est vnde fact⁹: meruitq; post peccatū audire terra es et in terrā ibis. Talib⁹ igitur hoīb⁹ dicit apl's. O hō tu q̄s es vt respōdeas deo? Nūq̄d figmētū ei dicit q̄ se finxit q̃re sic me feciſti Quādiu ergo figmētū es nōdū pfect⁹ fili⁹: qꝛ nondū hausisti plenissimā gr̃am qua nobis data ē potestas filios dei fieri: quo possis audire iā non vos dicā seruos sed amicos. tu q̄s es q̄ respōdeas deo et velis dei nosse cōsiliū? Qui si hoīs tibi equalis nosse voluisses īpudēter faceres nisi pꝛius in amicitiā recipereris. Sicut g̃ poꝛtauim⁹ imaginē terreni poꝛtem⁹ et imaginē celestis exuētes nos veterē hoiem et induētes nouū vt nō dicatur nobis quasi luteo figmēto. Nūquid dicit figmentū ei q̄ se finxit quare me sic feciſti? Mā et vt manifestum sit nō sāctificato spiritui sed carnali luto ista dici. Vide q̄d sequit. [An nō habet potestatē figul⁹ luti ex eadē cōſpersione facere aliud quidēvas in honoꝛē: aliud in cōtumeliā?] Ex quo ergo in paradiſo natura nostra peccauit ab eadem diuina p uidētia nō scōm celū sed scōm terrā id est nō scōm spm̄ sed scōm carnē moꝛtali generatione formatā et oīs vna massa luti faciamus q̄ est massa peccati. Cū ergo meritum peccando amiserimus: et misericoꝛdia dei remota nihil aliud peccantibus nisi eterna dānatio debeatur: quid sibi vult homo de hac massa vt deo respondeat et dicat quare sic me feciſti? Si vis ista cognoscere noli esse lutum: sed efficere filius dei per illi⁹ misericoꝛdiā qui dedit potestatē filios dei fieri credētibus in nomine eius: non autē q̄ tu cupis ante q̄z credant diuina nosse cupientibus. Merces enī cognitionis meritis redditur: credēdo autē meritū cōparatur: ipsa autē gratia que dak per fidem nullis nostris meritis pꝛecedētib⁹ data est. Q̄ est enī meritū peccatoꝛis et ipſi? Chriſt⁹ autē pꝛo impijs et pctoꝛibus moꝛtuus est vt ad credendū nō merito sed gratia vocaremur: credendo autē etiā meritū collocaremus. Peccatoꝛes autē credere iubenk vt a pctis credēdo purgenk. Nescīt enim q̄ recte viuēdo visuri sūt. Quapꝛopter cum videre nō possint nisi recte viuāt: nec recte viuere valeant nisi credant / manifestū est a fide esse incipiendū vt p̄cepta q̄b⁹ credētes a seculo hoc auertūtur coꝛ mūdū faciāt vbi videri de⁹ possit. Beati enī mūdo coꝛde q̄m ipſi deū videbūt. Et per pphetā canit. In simplicitate coꝛdis q̃rite illū. Quapꝛopter recte dicit hoībus in vetustate vite manētib⁹: & pptereā tenebꝛoſū oculū animi gerētib⁹: o hō tu q̄s es q̄ respondeas deo? Nunquid dicit figmentū ei q̄ se finxit q̃re sic me feciſti? Aut nō habet potestatē figul⁹ luti ex eadē pſpersione facere aliud quidēvas in honoꝛē aliud in cōtumeliā? Expurgate vet⁹ fermētū vt sitis noua pſpersio: et in eaipsa nō adhuc puulus in xp̄o vt lacte potādus sis sed pueni ad virū pfectū vt sis iter illos de quib⁹ dicit. Sapientiā loq̄mur ink pfectos. Tūc demū recte & nō ꝓpostere audi⁹ es si qua sunt de aiaꝝ occultissimis meritis: et de gr̃a vel iusticia secreta oīpotētis dei. Mā de pharaone facile respondek pꝛoꝛib⁹ meritis q̄bus afflixit in regno suos peregrinos dignū effectū cui obdurarek coꝛ: vt nec manifestissimis signis iubētis dei credere t. Ex eadē ergo massa id est pctoꝛū et vasa mie ꝓtulit q̄bus subueniret cū eū depcarenk filij israel: & vasa ire quoꝛ supplicio illos erudiret id est pharoonē & pp̄lm ei⁹ qꝛ q̄z q̄uis essēt vtriq; peccatoꝛes & ꝓptereā ad vnā massam ptinerēt: aliter tñ tractādi erāt q̄ vni deo ingemuerāt vt eis subueniret: et aliter illi quoꝛ iiustis onerib⁹ ingemuerāt. Pertulit g̃ in multa patiētia vasa ire q̄ pfecta sūt in pditionē: et eo ipso quo ait in multa patiētia satis significauit pꝛioꝛa eoꝛ pctā in q̄bus eos ptulit: & oppoꝛtune tūc vindicauit: q̄si de illoꝛ vindicta subueniendū erat his q̄ liberabank: & vt notas faceret diuitias gl'ie sue in vasa mie q̄ pparauit in gl'iam. Nūq̄d enī latebat pharaonē q̄ntū bonū cōsecute fuerāt ille &re p aduentū ioseph? Illi⁹ g̃ rei geste cognitio ei⁹ vocatio fuit vt pp̄lm isr̃l misericoꝛditer tractās nō esset ingrat⁹. Q̄ aūt huic vocationi obtēperare noluit et exercuit crudelitatē in eis q̄b⁹ hūanitas & mia debebak: meruit penā vt duraret illi coꝛ: & tantā cecitatē mentis pateret vt tot & tātis: tāq; manifestis dei signis nō crederet: quo posset ei⁹ supplicio siue obdurationis / siue vltime visibilis submersionis erudiri pp̄l's cui⁹ afflictione illeꝛ occulte obtusiōis / & manifeste submersionis meritū ꝓpararet. Hec aūt vocatio q̄ siue in singul' hoīb⁹ siue i pp̄lis atq; in ipo gñe hūano p tēpoꝛ oportunitates opak: alteꝛ pfūde ordinationis est et pphendi nō pōt: nisi forte ab eis qui diligūt deū ex toto coꝛde et ex tota anima / et ex tota

Peccāti bus remota dei mia relinq̄tur damnatio iusta.

Johan. i.

Gr̃a gratis datur.

Roma. v.

Matthe. v.

i. Coꝛ. v.

i. Coꝛ. ii.

Pharao iduratōnē coꝛdis meruit.

Matth. xxii.

mente sua: et diligūt ꝓximos sicut seipsos. Tāta enī charitate fundati possūt iā fortasse cū sctis cōprehēdere lōgitudinē / latitudinē / altitudinē / ꝛ ꝓfundū. Illud tū cōstātissima fide retinēdū nec ꝙc ꝙ deū iuste facere nec ꝙ villā esse naturā q̄ nō deo debeat id qō est. [An nō habet potestatē figuli luti ex eadem massa facere aliud quidē vas in honorem: aliud vero in cōtumeliam.]

Ex trac. ꝑs. xciii. li. Cor. iiii.

¶ Figul⁹ est cū fragiles ifirmos ꝛ terrenos facit. Audi apl'm dicentē. Habem⁹ thesaurū istū in vasis fictilib⁹. Sed forte alius nobis fecit hec vasa. Ipm audi dicētē. O hō tu quis es qui respōdeas deo? Munqd dicit figmētū ei q̄ se finxit q̄re sic me finxisti? An nō habet potestatē figul⁹ luti ex eadē massa facere aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā? Videte ipm xpm dnm q̄ oñdit se figulū. Mā q̄ hoiem de limo fecerat: de limo inunxit cui minus in vtero oculos fecerat.

Figulū se ostēdit xp̄s

Ex libro enchiridion. Hō suo libero arbitrio fieri ꝓt puersus ꝛ solius dei adiutorio ꝑmanere rectus.

¶ Sic ergo fact⁹ est hō rect⁹ vt manere in ea rectitudine posset: nō sine diuino adiutorio et suo fieri puersus arbitrio. Utrūlibet horū elegisset dei volūtas fieret: aut etiā ab illo aut certe de illo. Ꝓ inde q̄ suā maluit facere q̄ dei de illo facta est volūtas dei: q̄ ex eadē massa ꝓditionis q̄ de illi⁹ stirpe ꝓfluxit facit aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. In honorē ꝑ mīam / in ꝓtumeliā ꝓ iudiciū: vt nemo gl'iet in hoīe ac per hoc nec in se.

Ex trac. euāgelii ſm ioh. lxxxvii. Johan. xv.

¶ Si de mūdo (inqt) essetis mūd⁹ qō suū erat diligeret. Uniuerse vtiq̄ hoc dicit ecclesie quā plerūq̄ etiā ipam mūdi noie appellat sicut illud est. De⁹ erat in xp̄o mūdū recōciliās sibi. Itēq̄ illud.

Johan. iii.

Mō enī venit fili⁹ hois vt iudicet mūdū: sed vt saluet mūd⁹ ꝑ ipm. Et in epla sua Johānes ait.

i. Johan. ii.

Ad uocatū habem⁹ ad patrē iesū xp̄m iustū: et ipse est ꝓpiciator ꝓcātōrū nr̄oꝝ. Nō tū nr̄oꝝ sed ꝛ totī⁹ mūdi. Totus g̃ mūd⁹ eccl'ia est: ꝛ tot⁹ mūdus odit ecclesiā. Mūd⁹ igit odit mūdū: inimic⁹ recōciliatū / dānat⁹ saluatū inqnat⁹ mūdatū. Sed iste mūdus quē de⁹ in xp̄o recōciliat sibi ꝛ q̄ ꝑ xp̄m saluatur et cui ꝑ xp̄m pctīa oīa donat: de mūdo est elect⁹ inimico / dānato / ꝓtaminato. Ex eadē qppe massa q̄ tota ī adā perijt fiūt vasa mie ī qb⁹ ē mūd⁹ ptinēs ad recōciliationē: quē mūdus odit ex eadē massa ptinēs ad vasa ire: q̄ ꝓfecta sūt in ꝓditionē. Denīq̄ cū dixisset si de mūdo essetis mūd⁹ qō suū erat diligeret. cōtinuo subiecit. Q̄ vero de mūdo non estis: ſ ego elegi vos de mūdo: ꝓpterea odit vos mūdus. Ergo ꝛ ipsi inde erāt vnde vt nō essēt electi sunt inde nō meritis suis quoꝝ nulla bona ꝑcesserāt opera: nō natura q̄ tota fuerat ꝑ liberū arbitriū in ipsa radice viciata: sed gratuita hoc est xa gra. Qui enī de mūdo mūdū elegit fecit qō eligeret nō inuenit: q̄ relictę ꝑ electionē gre salue facte sūt. Si autē gratia (iquit) iam nō ex operib⁹: alioquin gratia iam non est gratia.

Roma. xi.

Ex ſmōe de ꝓbis apl̄i. xi.

¶ Si qua igit in xp̄o noua creatura lapsa est vet⁹ facta est noua. Una erat massa ꝓditionis ex adā cui non nisi supplicium debebat. Facta sunt vasa inde in honorē ex eadē massa. Habet enī potestatem figul⁹ luti ex eadē massa. Qua massa? Certe iam perierat. Certe iā illi masse iusta dānatio debebat. Gratulare q̄ tu euasisti. Mortē quippe debitam euasisti: et vitā nō debitā repperisti. Habet potestatē figul⁹ luti ex eadem massa facere aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. Sed dicis. Me quare fecit in honorē: et aliū in cōtumeliā? Quid respōsurus sū? Auditurus es Augustinū qui nō audisti apl'm dicentē. O homo tu quis es q̄ respō-

Obmurmurātium in iudicia dei: refrenatio.

deas deo? Duo paruuli nati sunt. Si debitū q̄ras ambos tenet massa ꝓditionis. Sed cur alium mater portat ad gr̄am: aliū mater dormiēs suffocat? Ambo nihil mali meruerunt. Sed habet figulus luti potestatē ex eadem massa facere aliud vas in honorē: aliud in ꝓtumeliā. Sed mouet me (inqs) q̄ ille perit ille baptizat: mouet me. Mouet tanq̄ hoiem. Si verū vis audire: et me mouet q̄ homo sū. Sed et si tu hō et ego hō: ambo audiam⁹ dicentem. O homo. Utiq̄ si ideo mouemur q̄ hoies sumus: ipam naturā humanā infirmā ac debilē allo quit apl's dicēs. O hō tu q̄s es q̄ respōdeas deo? nunqd dicit figmentū ei qui se finxit cur me sic fecisti? Si posset loqui pec⁹ ꝛ diceret deo: q̄re istum hoiem fecisti et me pecudē? nō iuste succenseres ꝛ diceres. O pecus tu q̄s es qui respōdeas deo? Et tu hō es sed ad deū pecus es. Et vtinā sis pecus ei⁹ et ouis pascue ei⁹. Agnosce bñficia pastoris ꝛ nō seq̄ris lupos errois. Lupi eramus. Fuimus ꝛ nos natura filij ire sicut et ceteri. Sed mortua est ouis et fecit nos oues. Ecce agnus dei / ecce q̄ tollit pctā (nō hui⁹ aut illi⁹?) sed mundi.

Johan. i.

Ex libro sententia ꝓſpi.

¶ Non ad merita hoīm sed ad dei miſicordiā ptinet. cū ex illa massa primi homis cui merito mors debeb̄ quisq̄ liberab̄. Nō est enī iniq̄tas apud deū q̄ nec remittēdo nec exigēdo quod debetur iniustus est. Et ibi gratuita est indulgētia vbi iusta posset esse vindicta.

Q̄ si de⁹ volēs ostēdere iram ꝛ notā facere potentiā suā sustinuit in multa patientia vasa ire ꝑfecta in interitū vt ostēderet diuitias glorie sue in vasa miſicordie que ꝓparauit in gloriam.

Ex epla ad optatū epm Cur deus ꝛ voluerit aliq̄s ad damnatiōnē ptinere

Ur etiā aliquos creator voluit ad dānationē nō ad gr̄am ptinere beat⁹ apl's tāto succinctiore breuitate: q̄to maiore auctoritate cōmēdat. Deū enī dicit volentē ostendere irā: et demonstrare potentiā suam attulisse in multa patientia vasa ire que ꝑfecta sunt in ꝓditionē et vt notas faceret diuitias glorie sue in vasa miſicordie: quē superi⁹ dixerat tāq̄ figulū luti ex eadem massa facere aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. Merito autē videre⁹ iniustū q̄ fiunt vasa ire ad perditionē si nō esset ipsa vniuersa ex adam massa dānata. Q̄ ergo fiūt inde nascēdo vasa ire: ptinet ad debitā penā. Quod autē fiunt renascēdo vasa miſicordie ptinet ad indebitā gratiā. Ostēdit ergo de⁹ iram suā nō vtiq̄ animi perturbationē / sicut est q̄ circa homines nūcupat: sed iustā fixamq̄ vindictam / q̄ de stirpe inobediētie ducit ꝓpago pcti atq̄ supplicij. Et homo nat⁹ ex muliere (sicut in libro Job scriptū est) breuis est vite: et plen⁹ ira cūdie. Eius enim rei vas est qua plenus est vnde ire vasa dicuntur. Ostēdit et potentiā suam qua bene etiā vtitur malis. multa illis naturalia et temporalia bona largiens: eorūq̄ malicię ad exercēdos et cōparatione admonēdos bonos accōmodans vt in eis discāt agere gr̄as deo q̄ ab eis nō suis meritis q̄ in eadē massa paria fuerūt: sed illi⁹ miseratiōe discreti sūt Q̄ maxime apparet in puulis de quib⁹ cum per christi gr̄am renascūtur: et istam vitā in illa tenera etate finiētes in eternam transeunt et beatam: dici non potest q̄ libero discernuntur arbitrio ab alijs infantibus qui sine hac gratia in ipsi⁹ masse dānatione morīūtur. Si autē hi soli crearētur ex adā q̄ essent ꝑ gr̄am recreādi ꝛ ꝓter illos q̄ in dei fi

Jre dei et hoīz differentia.

Job. xv.

Malis bñ vtit deus.

H

lios adoptātur: nulli alij hoīes renascerētur: lateret bñficiū qō donaret indignis: qz nullis ex eadē dānabili stirpe venientib⁹ debitū suppliciū redderet. Cū vero attulit in multa patiētia vasa ire que pfecta sūt in pditionē nō solū ostēdit irā et demonstrauit potentiā suā reddēdo vindictā et bene vtēdo malis: ſz etiā notas fecit diuitias glozie sue in vasa mie. Ita enī q̄d sibi p̄destinauit discit gratis iustificat⁹: dū nō suo merito / sed glozia largissime dei mie discernit a dānato: cū quo eadem iusticia fuerat et ipe dānand⁹. Tā multa aūt creādo nasci voluit quos ad suā gr̄am nō ptinere p̄sciuit: vt multitudine incomparabili plures sint q̄z quos in sui regni gl̄iam filios p̄missionis p̄destinare dignatus est vt etiā ipsa relectoz̄ multitudine ostēderet q̄z nulli⁹ mom̄ēti sit apud deū iustū q̄ntalibet numerositas iustissime dānatoz̄: atq; vt hinc quoq; itelligāt q̄ ex ipsa dānatione redimūtur: hoc fuisse debitū masse illi vniuerse q; tā magne parti ei⁹ redditum cerneret nō solū in eis q̄ originali pctō multa addūt male volūtatis arbitrio: verūetiā in tā multis paruulis q̄ tm̄modo vinculo pcti originalis obstricti sine gr̄a mediatoris ex hac luce rapiuntur? Tota q̄ppe ista massa iuste dānationis debitū reciperet / nisi ex ea faceret nō solū iust⁹ ſz etiā mirificoz̄s figul⁹ alia vasa in honorē ſm gr̄am nō ſm debitū: dū ꝛ puulis subuenit quoz̄ nulla merita dici possunt et maiozes p̄uenit vt habere aliqua merita dici possint.

Ex trac. p̄s. lviii.

¶ Deus meus demōstrauit michi iimicis meis. Quid ait? Quātā circa me exhibuerit miam iimicis meis mihi demōstrauit. Relictis ꝓparet se collectus: ꝛ repulsis elect⁹. Cōparet se vasis ire vas mie: et videat qz ex vna massa fecit de⁹ aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. Quid est demōstrauit mihi iimicis meis? Si enī volēs de⁹ ostēdere irā et demōstrare potentiā suā attulit in multa patiētia vasa ire q̄ pfecta sūt in pditionē: et ꝓpter q̄d hoc? vt notas faceret diuitias suas in vasa mie: si ergo vasa ire attulit in q̄b⁹ notas faceret diuitias suas in vasa mirificoz̄die: rectissime dictū est: mirificoz̄dia ei⁹ p̄ueniet me. De⁹ me⁹ demōstrauit mihi inimicis meis id est quātā circa me habuit miam: in illis mihi demonstrauit circa quos non habuit. Nisi enī debitoz̄ suspēdatur: minus agit gratias cui debitum relaxatur.

Malozuz dānatio ē bonis ad gr̄as agēdas exhoztatio.

ꝑs. lviii.

Ex tractatu p̄s. lxi.

¶ Apud illū potestas: apud illū mia. Hūc humiliat: ꝛ hūc exaltat. hunc humiliat potestate: illū exaltat mia. Si enī de⁹ volēs ostēdere irā et demonstrare potentiā suā attulit in multa patientia vasa ire q̄ pfecta sūt in pditionē. Audisti potestatē / q̄re miam. Et vt notas faceret (inq̄t) diuitias suas in vasa mie. Pertinet g̃ ad ei⁹ potestatē dānare iniquos. Et q̄s illi dicat q̄d fecisti? Tu enī hō q̄s es vt respondeas deo? Time ergo et treme eius potestatē sed spera misericoz̄diā eius.

Ex epla ad ſi xtū pbrm.

¶ Debita reddit pena dānato: indebita gr̄a liberato / vt nec ille se indignū querat nec dignū se iste gl̄iet: vbi vna eadēq; massa dānationis ꝛ offensionis iuoluit vt liberat⁹ de nō liberato discat q; etiā sibi suppliciū cōuenire et nisi gr̄a subueniret. Si autē gr̄a vtiq; nullis meritis reddita: ſz gratuita bonitate donata. Sed iustū est (iquit) in vna eadēq; mala causa hūc liberari illū puniri: nēpe g̃ iustū est vtrūq; puniri. Quis ꝟ negauerit? Agam⁹ ergo gr̄as saluatoi dū nobis nō redditū cernim⁹ q̄ō in dānatione simiīū etiā nobis debitū fuisse cognoscim⁹. Si enī vtriq; liberarentur lateret q̄d pctō p iusticiā deberet: si nemo: q̄d gr̄a largiret. Ut g̃ in hac difficillima q̄stione verbis poti⁹ vtamur apti/volēs de⁹ ostēdere irā et demōstrare potentiā suā attulit in multa patiētia vasa ire q̄ pfecta sūt in pditionē: et vt notas faceret diuitias gl̄ie sue in vasa mie cui nō pōt figmētū dicere q̄re sic me finxisti cū habeat ptātē ex eadē massa facere aliud vas in honorē: aliud in contumeliam.

a

Ex libro ad simplicianū epm.

¶ Si aūt volēs de⁹ oñdere irā ꝛ demōstrare potētiā suā: attulit in multa patiētia vasa ire pfecta in pditionē: subaudit tu q̄s es q̄ respondeas deo? vt recurrēte sentētia ad ꝟba superioza iste sit sensus. Si volēs de⁹ ostēdere irā attulit vasa ire tu q̄s es q̄ respōdeas deo? Nō autē solū volēs ostēdere potentiā suā: sed etiā qō sequit vt notas faciat diuitias gl̄ie sue in vasa mie q̄ pparauit in gl̄iam. Quid enī pdest vasis pfectis in pditionē q; ea de⁹ patiēter sustinet vt ordinate disperdat: vtaq; illis ad īstrumētū salutis eoz̄ quoz̄ miserek? Sed illis vtiq; pdest ad quoz̄ salutē sic illis vtiq; sicut scriptū ē Justus manus suas lauet in sanguine peccatoz̄is id est mūdetur ab operib⁹ malis per timozem dei cū videt supplicia peccatoz̄um.

Vasa ire ī quo vasis mie p̄sūt.

ꝑs. lviii.

¶ Dat quib⁹ vult q̄n mirificoz̄s est: q; ꝛ si non det / iust⁹ est: et nō dat quib⁹ nō vult vt notas faciat diuitias gl̄ie sue in vasa mie. Dādo enī quibusdā qō nō merētur ꝓfecto gratuitā et p hoc verā suā esse gr̄am voluit. Nō oībus dādo: q̄d oēs mererentur ostēdit. Bon⁹ in bñficio certoz̄: iust⁹ in supplicio certoz̄um. Et bonus in omnib⁹ q̄n bonū est cum debitū redditur et iustus in omnibus q̄n iustū est cum debitū sine cuiusq; fraude donatur.

Ex libro de dono p̄seuerantie.

Bon⁹ ī oībus deus.

¶ Eteni etiā illud dici potest cur oīno creati sunt quos de⁹ ita pctōres vt eterno igne essent dānādi sine dubitatione p̄sciuit. Quāuis enī pctā nō fecerit: nature tñ ipse q̄ p se ipse sūt sine dubio bone sūt Quib⁹ tñ ex arbitrio volūtatis futura essent vicia pctōz̄. et in multis talia quib⁹ esset ekna pena reddēda: q̄s nisi deus creauit? Quare / nisi q; voluit? Quare aūt voluerit: o hō tu q̄s es qui respōdeas deo? Nūquid dicit figmētū ei q̄ se finxit q̄re sic me finxisti? An nō habet potestatē figul⁹ luti ex eadē p̄sper̄sione facere aliud quiō vas in honorē aliud in cōtumeliā? Atq; vtinā dicam⁹ qō sequit. Si aūt volēs ostēdere irā et demōstrare potētiā suā: sustinuit in multa patiētia vasa ire que pfecta sūt in pditionē et vt notas faceret diuitias gl̄ie sue in vasa mirificoz̄die. Ecce etiā ratio reddita est hoī / q̄nta debuit hoī. Si tū vel ista capit / q̄ p sui arbitrij libertate in tāte infirmitatis seruitute ptendit. Ecce dicte sūt cause. Tu ergo q̄s es qui respondeas deo? Si volēs de⁹ ostēdere irā / et demōstrare potentiā suā q; et malis bene vt optim⁹ possit: malis dūtaxat nō cōditione diuina sed viciata volūtatis iniq̄tate natura: que a deo cōditore condita est bona: attulit in multa patiētia vasa ire pfecta in interitū: nō q; illi esset necessaria siue angelica siue humana pctā cui nec iusticia creature cuiusq; est necessaria: ſz vt notas faceret diuitias gl̄ie sue in vasa mie ne se in bonis opib⁹ tāq; de ꝓpriis extolleret viri⁹: ſz hūilit intelligerēt: nisi illis dei gr̄a nō debita sed g̃tuita subueniret id fuisse reddēdū meritis suis q̄ō alijs in eadē massa redditū cernerēt. Ceteri aūt hoies ad istā societatē nō ptinētes q̄rū tñ ꝛ aiam ꝛ coz̄p⁹ dei bonitas opata est / ꝛ q̄cq̄d habet ipsa natura ꝓter vitiū q̄ō eidē iflixit supbiētis volūtatis audacia ꝓpter hoc a deo p̄sciēte creati sūt: vt ī his oñderet libex̄ desertoz̄is arbitriū sine

Volūtatis diuine nō est inq̄renda ratio.

De⁹ nulli⁹ eget.

sua gratia q̃d valeret: et in eoꝝ iustis ꝛ debitis pe-
nis vasa mie q̃ nõ suoꝝ opeꝝ meritis sed gratuita
dei gr̃a sũt ab illa cõcreatione discreta q̃d sibi col-
latum est addiscerent: vt omne os obstruak: ꝛ qui
gloziatur in domino glozietur.

ii. Cor. x.

Quos et vocauit nos: nõ solũ ex iudeis
sed etiã ex gẽtib⁹: sicut in osee dicit. Vo-
caui nõ plebẽ meã: plebẽ meã: ꝛ nõ mise-
ricordiã cõsecutã: miam cõsecutam.

Ex libro ad simplicianũ epm.

¶ Una est enī ex adã massa pctõꝝ ꝛ ipsoꝝ q̃ ꝛ iu-
deoꝝ ꝛ gẽtes remota gr̃a dei ad vnã ptinẽt pspsionẽ
Et erit in loco vbi dictũ est eis nõ plebs
mea vos: ibi vocabũtur filij dei viui.

Ex li. de ciui tate dei. xviii.

¶ Hoc testimoniũ pphetic̃ũ de vocatiõe ppli gẽ-
tiũ q̃ prius nõ ptinebat ad deũ apli itellexerũt. Et
qz ipse quoq; ppls gẽtiũ spiritalit est in filijs abza
he ac p hoc recte dz isrl: ppter ea sequit ꝛ dicit. Et
cõgregabunt filij iuda ꝛ filij isrl in idipsũ et ponẽt
sibi pncipatũ vnũ ꝛ ascẽdẽt a tra. Hoc si adhuc ve-
lim⁹ exponere eloq̃ pphetici obtũdet sapoz. Re-
colak tũ lapis ille angularis ꝛ duo parietes vn⁹ ex
iudeis alt ex gẽtib⁹: ille noie filiozũ iuda: iste noie
filiozꝝ isrl: eidẽ vni pncipatui suo in idipsũ innitẽ-
tes: et ascẽdentes agnoscãtur a terra.

Esaias aũt clamat pro isrl. Si fuerit nu-
mer⁹ filiozũ israel tãq̃ arena maris reli-
quie salue fiẽt. Verbũ enī consũmans ꝛ
breuians in equitate qz verbũ breuiatũ
faciet dñs super terram.

Ex libro aduersũ iudeos

Nec enī qz fracti sũt ifideles ꝛ supbi ac
p hoc infructuosi rami vt insereret olea-
ster gẽtiũ ideo pire potuit radix pri-
archaꝝ ꝛ pphetaꝝ qz ꝛ si fuerit (iqt) Esai
as nũer⁹ filioꝝ isrl sic̃ arena marꝭ reliq̃e salue fiẽt.

Ex libro contra iulianuz

¶ Ad miam q̃ppe gratuitã nõ debitã pertinet de
massa dãnatiõis vasa in gl̃iaz p̃parare: nõ solũ ex
iudeis sicut dicit: ꝫ etiã ex gẽtib⁹: ppter qõ posu-
it testimoniũ / de osee pphet̃a. Vocaui nõ plebem
meã plebẽ meã. Et de Esaia pphet̃a propter isra
el reliquie salue fient.

H Osee. ii.

Ex libro ad simplicianũ epm. Esaie. x.

¶ Verbũ enī (inq̃t) pfũmãs ꝛ breuiãs faciet dñs
sup tr̃ã. i. vt cõpẽdio fidei p gr̃az saluos faciat cre-
dẽtes non p inumerabiles obseruationes q̃b⁹ illa
multitudo seruiliter onerata p̃mebat. Per gr̃am
nob q̃ppe x̃bũ pfũmãs dicit. Jugũ meũ leue est ꝛ
sarcina mea leuis est. Ut autẽ essent iste reliquie:
gr̃a dei factũ esse testimonio sequẽti docet.

Matthe. xi.

Esaie. i.

Et sicut p̃dixit Esaias (inq̃t) nisi dñs sa
baoth reliq̃sset nobis semẽ sic̃ sodoma
facti essem⁹ ꝛ sic̃ gomorra sic̃es fuissem⁹

Ex libro contra iulianuz

Gẽtes nõ iudei iusticiã ap̃hen derũt.

Ioel. ii.

Quid ergo dicem⁹? Quod gẽtes q̃ nõ se-
ctabãtur iusticiã ap̃phenderũt iusticiã:
iusticiã autẽ q̃ ex fide est. Israel vero se-
ctando legem iusticie in legẽ iusticie nõ
peruenit. Quare? Quia non ex fide sed
quasi ex operibus.

Ex libro de spũ ꝛ littera.

Gẽtes q̃re potius q̃ israelite iu sticiã ap̃-henderũt.

Gentes q̃ nõ sectabãtur iusticiã: ap̃hẽ-
derũt iusticiã. Justiciã aũt q̃ ex fide est
impetrãdo eã ex deo: nõ ex ipsis p̃su-
mẽdo. Israel vo psequẽs legẽ iusticie
in legẽ iusticie nõ puenit. Quare? Quia nõ ex fide
sed q̃si ex operib⁹ id est tãq̃ eã p semetipsos ope-
rãtes nõ in se credẽtes operari deũ. De⁹ est enī q̃
operak in vobis et velle ꝛ operari p bona volũta-
te. Ac p hoc offẽderũt in lapidẽ offẽsionis. Nã q̃d
dixerit qz nõ ex fide sed tãq̃ ex operib⁹: aptissime
exposuit dicẽs. Jgnorantes enī dei iusticiã et suã
volẽtes cõstituere iusticie dei nõ sunt subiecti. Fi-
nis enī legis x̃ps ad iusticiã oĩ credenti. Qz ipsũ
nõ cõcupisces ꝛ cetera eiusmodi mãdata sct̃a ꝛ bo
na sibi tribuebant q̃ vt possit hõ facere de⁹ operak
in hoie p fidẽ Iesu x̃pi q̃ finis est ad iusticiã oĩ cre-
dẽti: id est cui p spm̃ ico:pozat⁹: factusq; mẽbzum
ei⁹ potest quisq; illo icremẽtũ intrisec⁹ dãte opari
iusticiã: de cui⁹ operib⁹ etiã ipe dixit qz sine me ni-
hil potestis facere. Jdeo q̃ppe ꝓponit iusticia le-
gis q̃ q̃ fecerit eã viuet in illa: vt cũ q̃sq; ifirmitatẽ
suã cognouerit nõ p suas vires neq; p lr̃am ipsi⁹
legis (q̃ fieri nõ potest) sed p fidẽ cõciliãs iustifi-
catoꝛẽ pueniat / ꝛ faciat ꝛ viuat in ea. Opus enī q̃
qui fecerit viuet ī eo / nõ fit nisi a iustificato. Justi
ficatio aũt ex fide ipetrak: de q̃ scriptũ est. Ne di-
xeris in coꝛde tuo q̃s ascẽdet in celũ: hoc est x̃pm
deducere: aut q̃s descẽdet in abyssũ: hoc est x̃pm
a mortuis reducere. Sed q̃d dicit? Prope est ver
bũ in oꝛe tuo ꝛ in coꝛde tuo. Hoc est (inq̃t) x̃bũ fi
dei q̃ p̃dicam⁹ qz si cõfitearis in oꝛe tuo qz dñs
est Iesus x̃ps ꝛ crediderīs in coꝛde tuo qz de⁹ suſci
tauit illũ a mortuis: salu⁹ eris. Jnq̃ntũ iust⁹ intã-
tũ salu⁹. Per hãc enī fidẽ credim⁹ q̃ etiã nos de⁹
a mortuis excitet iterī spũ vt ī nouitate ei⁹ gr̃e tẽ-
perãter ꝛ iuste et pie viuam⁹ in hoc sc̃lo / post etiã
carne nr̃a ad imortalitatẽ resurrectura. Cõsepul-
ti enī sum⁹ x̃po p baptismũ in mortẽ vt quẽadmo
dũ x̃ps resurrexit a mortuis p gl̃iaz p̃ris ita ꝛ nos
in nouitate ambulem⁹. Fide g̃ Iesu x̃pi ipetramus
salutẽ: et x̃tũ nob ichoak i re: ꝛ x̃tũ pficiẽda expe
ctak i spe. Dis enī q̃ iuocauerit nomẽ dñi salu⁹ erit

Ex pmõe de x̃bis apli. xv

¶ Gẽtes q̃ nõ sectabank iusticiã ap̃hẽderũt iusti
ciã. Sed quã? Justiciã aũt q̃ ex fide est. Gentes q̃
nõ sectabank iusticiã q̃ in lege est q̃si ꝓpriam suã q̃
fit de timoꝛe pene / nõ de amoꝛe iusticie: qz non se-
ctabãtur iusticiã ap̃hẽderũt iusticiã: iusticiã aũt
q̃ ex fide est. Jsrl aũt (inq̃t) psequẽs legẽ iusticie ī
legẽ nõ puenit. Quare? Qz nõ ex fide. Quid ẽ. qz
nõ ex fide? Nõ sperauit ī deũ nõ illã petiuit a dño
deo: nõ credidit ī eũ q̃ iustificat ipiũ. Ergo pseq̃ns
legẽ iusticie in legẽ iusticie non peruenit.
[Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operib⁹.]

Ex fide ap̃hẽde re iusticiã.

Offenderunt enī in lapidẽ offensionis.

H

Actu.ix.

Christus humilis in tra iacebat. In celis quidē ipe erat leuata illo carne sua a moztuis resuscitata. Sed nisi et ī terra xps iaceret nō saulo clamaret quid me pseqris? Ergo ille iacebat qz humilitatē pferebat. Ille offendebat qz nō videbat. Et totū hoc videre vnde erat? de tumoze supbie. Illi aūt q̄ offenderūt in lapidē offensionis. Quid de illis dicit apl's? Qz nō (inqt) ex fide sed tāq̄ ex opib⁹ q̄si ipi in sua iusticia offenderūt in lapidē offensionis.

Sicut scriptū est. Ecce pono in syon lapidē offēsionis et petrā scandali et q̄ crediderit in eū non confundetur.

¶ Qui enī crediderit in eū nō habebit suā iusticiam q̄ ex lege est q̄uis sit bona lex: sed ipiebit ipsā legē nō sua iusticia sed data ex deo. Ita enī nō cōfūdet. Charitas enī legis est plenitudo. Et vnde charitas ista diffusa est in cozdib⁹ nr̄is? Nō vtiq̄ a nobis: sed p spm̄ sctm̄ qui datus est nobis. Offēderunt ergo illi in lapidem offensionis et petram scandali / et ait de illis.

Capitulum x.

Fratres: bona voluntas quidē cozdis mei et depcatio ad deum fit pro ipsis in salutem.

¶ Deprecat apl's p nō credentibus vt credāt: pro auersis vt cōuertātur. Videtis qz nec ipa cōuersio sine dei adiutorio? deprecatio inquit ad deum pro illis in salutem.

Testimoniū enī illis phibeo qz zelū dei habent: sic zelū habebat et ipse: zelū dei habebat: sed nō scōm scientiam.

Quid est hoc non scōm scientiam?

Ignorātes enī dei iusticiā z suā volētes cōstituere: iusticie dei nō sunt subiecti. Finis enī legis xps: ad iusticiā oi credēti

Vide iste correct⁹ nō habēs meā iusticiam. Illi volūt suā cōstituere ego nō habeo meā iusticiā sed eā q̄ est per fidem xpisti: iusticiā ex deo. Justicia inq̄t ex deo q̄ iustificat ipiū. Tolle te: tolle inq̄t te a te ipedis te. Si tu te edificas: ruinā edificas. Nisi dn̄s edificauerit domū in vanū laborauerūt q̄ edificāt eā. Noli ergo velle habere tuā iusticiam.

[Ignorantes enī dei iusticiā et suam volētes constituere iusticie dei nō sunt subiecti.]

Christianus offendere pt.

¶ Noli putare qz xpian⁹ vocaris ideo te nō posse offēdere in lapidē offensionis. Cui⁹ gr̄am denegas in ipm offēdis. Min⁹ est offēdere in xpm pēdētē q̄z in celo sedētē. Justicia sit: sed ex gr̄a sit. A deo tibi sit / tua nō sit. Sacerdotes tui (inqt) induant iusticiā. Vestis accipit nō cū capillis nascitur Hāc pdicat apl's Paul⁹. A deo tibi sit. Seme vt ipetres: ploza vt ipetres. Credevt ipetres. Qui īuocauerit nomē dn̄i salu⁹erit. Quasi a febze: aut a peste: aut a podagra: aut aliquo cozporis dolore? Nō sic sed salu⁹erit: int⁹erit: qz non est opus sanis medicus sed male habētibus. Exposuit cū dixit non veni vocare iustos sed peccatozes. Fides xpi est credere ī eū q̄ iustificat impiū: credere ī mediatoze sine quo null⁹ reconciliat deo: credere in saluatorē qui venit q̄rere et saluare qđ perierat: credere in eū qui dixit sine me nihil potestis facere. Sed hanc fidē nō apphēdit q̄ ignorās dei iusticiā qua iustificat ipi⁹ suā vult pstituere q̄ cōuincat su perb⁹. Talia enī sentiētes sua elatione obdurant et excecātur. qz negādo dei gr̄am nō adiuuantur.

Ps.cxxvi.

Ps.cxxxi

Watth.ix

Fides xpi

Watth.xviii.

Johan.xv.

¶ Ignorātes dei iusticiā id est quā de⁹ dat q̄ iustificat ipiū z suā volētes pstituere tāq̄ sue volūtat virtib⁹ factā iusticie dei nō sūt subiecti. Nō oīno et vos facitis. Justicia q̄ppe vestrā vultis constituere cui de⁹ scōm merita retribuat gr̄am: nec vultis gr̄am dei p̄cedere q̄ vos faciat habere iusticiam.

Ex libro contra iulianū.

Item lectionis eiusdem expositio.

[Offenderunt in lapidem offensionis ⁊c̄.]

¶ Christ⁹ sperabat vēturꝰ a ppl'o iudeoꝝ z qz humilis venit nō est agnit⁹. Qz lapis paru⁹ erat offēderūt in illū z fracti sūt. Et creuit lapis: z fact⁹ est mons magn⁹. Et qđ ait scriptura? Quicq̄ offēderit in lapidē istū cōquassabit: et sup quē venerit lapis iste pteret eū. Discernēda sūt vba. Offēdētē dixit pquassari: sup quē aūt venerit pteri. Primo qz hūilis / offēderūt in illū hoies qz excelsus vēturus est ad iudiciū sup quē venerit cōteret eū. Sed illū nō cōteret vētur⁹ quē nō q̄ssauit cū venit. Qui in hūilē nō offēdit nō formidabit excelsū. Omib⁹ enī malis / lapis offēsionis est xps. Quicqđ dicit xps amarū est illis. Et ois q̄ credit ī eū nō pfūdet.

Ex ſmōe in epłam ioh̄. iii. Xp̄us q̄re non ē agnitus a iudeis.

¶ Dēs (inqt) peccauerūt z egēt gl'ia dei vt q̄ crediderint in eū nō pfūdant. Sicut z psalmus dicit. Accedite ad eū z illumiamini et vult⁹ vr̄i nō cōfūdēt. Qui g̣ ī se gl'iat pfūdet. Nō enī sine pctis iuuenet. Ille itaq̄ tm̄modo nō pfūdet q̄ in dn̄o gl'iat.

Ex ſmōe de ꝓbis euāgelij. Roma. iii. ps. xxxiii.

¶ Quicunq̄ illū fide expectāt cū venerit gaudebūt. Qui sine fide sūt cū venerit qđ nūc nō vident erubescēt. Et cōfusio illa nō erit vni⁹ dei z trāsiet quō solēt cōfundi q̄ inueniunt in aliq̄ culpa z eis insultat ab hoīb⁹. Cōfusio illa traducet pfusos ad sinistrā vt audiāt. Ite ī ignē eternū q̄ pparat⁹ est diabolo z angelis ei⁹. Maneam⁹ g̣ in xp̄o ei⁹ ne cōfundamur cū venerit. [Fres: bona volūtas quidē cozdis mei: et depcatio ad deū fit p illis ī salutē.]

Ex ſmōe in epłam ioh̄a. iiii.

Watth.xxv.

Redit ad capitu.x.

¶ Quid g̣ oram⁹ p nolētib⁹ credere nisi vt de⁹ in illis opet et velle? De iudeis certe apl's ait. Fres bona volūtas q̄dē cozdis mei / z depcatio ad deū p illis ī salutē. Orat p nō credētib⁹. Quid / nisi vt credāt? Nō enī aliter psequunt salutē. Si g̣ fides oratiū dei puenit gr̄az: nūqd eox fides p qb⁹ orat vt credāt dei puenit gr̄am q̄ndē h̄ p eis orat vt nō credētib⁹. i. fidē nō habētib⁹ fides ipsa doneť?

Ex libro de ꝓdestinatione sanctoꝝ. Cur oran dū sit p nolentib⁹ credere.

¶ Volūtas vt ad xp̄a credēda moueat: nō sibi sufficit nisi p gr̄am de⁹ opitulet: dicēte ipo dn̄o cū de nō credētib⁹ loq̄ret. Nemo venit ad me nisi ei datū fuerit a pr̄e. ppt̄ h̄ z apl's q̄uis eis instāter euā geliū pdicaret parū tñ esse credebat nisi p illū etiā orar et vt crederēt. Ait enī. Fres bona volūtas q̄dē cozdis mei et depcatio ad deū p illis in salutē. [Testimoniū perhibeo illis q̄ emulationē dei habent sed non scōm scientiam.]

Ex libro ad paulinū nolanū epm. Volūtas bona sine gr̄a nō sufficit.

¶ Zelū (iqt) dei hn̄t: noui. scio. Apud illos fui: talis fui. Zelū dei hn̄t sed nō scōm sciētiā. Quid est hoc apl'e nō ſm sciētiā? Expone nobis quā pmēdes sciētiā quā doleas ī illis nō esse z in nob⁹ velis esse. Secut⁹ adiūxit z qō clausū posuerat aperuit. Quid est zelū dei habēt / sed nō scōz sciētiā. Ignorātes enī dei iusticiā et suam volētes constituere iusticie dei non sunt subiecti.

Ex ſmone ꝺ verbis euangelij. xiii. Quid ē nō ſm sciētiā habere zelum.

¶ Apl'm audituim⁹ eādē gr̄am maxie cōmēdātē: de cui⁹ pmēdatiōe habebat iudeos iimicos velut de legis lr̄a pſumētes z tāq̄ iusticiā suā diligētes atq̄ iactātes. De qb⁹ dicit. Testimoniū phibeo illis qz zelū dei habēt: sed nō ſm sciētiā. Et tanq̄ ei

Ex trac. ꝓſil ixx.

G Zelū dei habentes nō ſm ſciē tiam.

diceretur quid enī eſt habere zelū dei nō ſcōm ſcīentiam ſubiecit cōtinuo. Ignorantes enī dei iuſticiam et ſuā volentes cōſtituere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. Gloriantes (inqt) tancz de operibus excludunt a ſe gratiam: et tancz de ſanitate ſua falſa preſumentes. reſpuunt medicinam. Contra tales enim et domin⁹ dixerat. Matth. ix. Non veni vocare iuſtos ſed peccatores in penitentiā. Mō eſt opus ſanis medicus ſed male habētib⁹. Hec eſt g tota ſcientia magna hois. ſcire qz per ſe ipe nihil eſt: z qm Ibidem. Scientia hominis. i. Cor. viii. qcqd eſt / ex deo eſt: et p deū eſt. Quid enī habes inquit qō non accepiſti? Si autem accepiſti quid gloriaris quaſi non acceperis?

Ex trac. pſt. xviii. ¶ Juſticia dei eſt quā vt habeas de⁹ dedit. Mā q voluerūt de ſua iuſticia gl'iari qd de illis dicit apoſtol⁹? Teſtimoniū (iqt) eis phibeo qz zelū dei hūt de iudeis loquēs: zelū inqt dei hūt ſed nō ſcōm ſcientiā. Quid eſt nō ſm ſciētiā: quā enī cōmēdas vtiq ſciētiā? Mūqd illā q cū ſola fuerit inflat q niſi comitata fuerit charitate nō edificat? Mō vtiqz ipſā ſed illā ſciētiā comitē charitatis magiſtrā hūilitatis. Vide ſi ipa ē. Zelū inqt dei hūt ſed nō ſm ſcientiā. Exponat quā dicat ſciētiā. Ignorātes enī dei iuſticiā et ſuā volētes cōſtituere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. [Ignorantes enī dei iuſticiā et ſuā q̄rētes ſtatuere iuſticie dei nō ſunt ſubiecti.] Duplex ſcientia.

Ex libro q̄ſtionū exodi. ti. lxiiii. ¶ Dicit ſpūs helye q eſt ſpūs dei cui⁹ particeps fact⁹ helyas illa potuit. ſic dicit z dei iuſticia q̄ noſtra eſt ſed donata a deo de qua loq̄ns ap'ls iudeos arguēs dicit. Ignorātes enī dei iuſticiā et ſuā volētes ꝓſtituere id eſt tāqz a ſe ſibi paratā. Cōtra quales dicit. Quid enī habes qō nō accepiſti?

¶ Ignorātes enī dei iuſticiā z ſuā volētes ꝓſtituere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. De iudeis hoc dixit qui de ſe ꝓſumētes gr̄am repellebāt: et in xp̄m p̄ terea nō credebāt. Suā x̄o iuſticiā dicit eos volētes ꝓſtituere q iuſticia eſt ex lege. nō qz lex ab ipſis eſt cōſtituta ſed in lege q ex deo eſt ſuā iuſticiā cōſtituerāt qñ eandē legē ſuis viri⁹ ſe iplere poſſe credebāt. Ignorātes dei iuſticiam nō qua iuſticia de⁹ iuſt⁹ eſt: ſed q iuſticia eſt homini ex deo.

A Ex libro de natura z gr̄a Juſticia dei. ¶ Ignorātes enī dei iuſticiā et ſuā volētes cōſtituere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. Que ſit aūt iuſticia dei de qua hic loquit cōſequēter aperit adiungēs. Finis enī legis xp̄s ad iuſticiā omī credenti. Hāc itaqz iuſticiā dei nō in p̄cepto legis quo timor incutit ſed in adiutorio gratie xp̄i ad quā ſolum vtiliter legis velut pedagogi timor ducit: cōſtitutā eſſe q intelligit: ipſe itelligit quare ſit xp̄ianus. Mā ſi per legē iuſticia. ergo xp̄s gratis mortuus eſt. Si aūt nō gratis mortu⁹ eſt. in illo ſolo iuſtificat impi⁹ cui credēti in eū q iuſtificat impiū deputat fides ei⁹ ad iuſticiā. Oēs enī peccauerūt et egēt gl'ia dei iuſtificati gratis p gr̄am ipſi⁹: qz nō eſt opus ſanis medic⁹ ſed egrotātib⁹. Eſñ non venit ille vocare iuſtos ſed pctōres. Ac p hoc natura humani gñis ex illi⁹ vni⁹ p̄uaricatoris carne p̄o creata: ſi poteſt ſibi ſufficere ad iplendā legē pfici endāqz iuſticiā: de p̄mio debet eſſe ſecura hoc ē de vita eterna: etiā ſi in aliq gēte aut aliquo ſuperiore tpe fides eā latuit ſāguinis xp̄i. Mō enī iniuſtus de⁹ q iuſtos fraudet mercede iuſticie ſi eis nō eſt annūciatū ſacramentū diuīnatis z hūanitatis xp̄i qō manifeſtatū eſt ī carne. Quomodo enī crederēt qō nō audierūt? Aut quō audirēt ſine p̄dicāte? Fides enī ex auditu ſicut ſcriptū eſt. Audit⁹ autē p x̄bū dei. Sed dico (iquit). Nunqd nō audierūt? In oēm terrā exiuit ſon⁹ eorū et in fines orbis terre x̄ba eor̄. Sed anteqz inciperet hoc fieri anteqz veniqz vſqz ad fines toti⁹ orbis terre p̄dicatio ipſa pueniat: qm̄ nō deſunt adhuc vltime gentes licet vt phibeā pauciſſime quib⁹ hoc nōdū fuerit p̄dicatū: qd faciat hūana natura / vel qd fecit: que vel ante nō audierat hoc futur̄: vel adhuc nō cōperit factū: niſi credēdo in deū q fecit celū z terram a quo et ſe factā naturaliter ſentit z recte viuēdo ei⁹ ipleat volūtatē nulla fide paſſionis xp̄i z reſurrectionis ībuta? Qō ſi fieri potuit aut pōt: hoc z ego dico qō de lege dicit ap'ls. Ergo gratis xp̄s mortu⁹ eſt. Si autē hoc ille dixit de lege quā accepit gens vna iudeor̄: cr̄to iuſti⁹ dicit de lege natura quā accepit vniuerſū gen⁹ humanū? Si p naturā iuſticia: g gratis xp̄s mortu⁹ eſt. Si aūt nō gratis xp̄s mortu⁹ eſt ergo ois hūana natura iuſtificari et redimi ab ira dei iuſtiſſima. hoc eſt a vindicta nl'o mō pōt niſi p fidē z ſacramētū ſāguis xp̄i. Sūt ꝯ̄uis pauci q̄b⁹ euāgeliuz nōdū p̄dicatū eſt. Gal. ii.

¶ Carnales iſraelite krene hirl'm ciues terrigene q vt dicit ap'ls ignorātes dei iuſticiā id eſt quā dat hoī de⁹ q ſolus eſt iuſt⁹ atqz iuſtificās z ſuā volentes cōſtituere id eſt velut a ſe ſibi partam nō ab il'o imptitā iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. Vtiqz qz ſupbi: de ſuo putātes nō de dei poſſe placere ſe deo. Ex libro de ciuitate dei. xvii. cap.

¶ Beati q eſuriūt et ſitiūt iuſticiā: qm̄ ipſi ſaturabūtur. Juſticiā x̄o nobis eſſe xp̄m Paul⁹ ap'ls dicit: ac p hoc q eſurit hunc panē eſurīat iuſticiā: ſed iuſticiā q de celo deſcēdit: iuſticiā quā dat de⁹ non quā ſibi facit hō. Si enī nullā ſibi hō faceret iuſticiam: nō diceret idem ap'ls de iudeis. Ignorātes enī dei iuſticiā z ſuā volētes cōſtituere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti. Inde erāt iſti q panē de celo deſcēdentē nō intelligebāt: qz ſua iuſticia ſaturati iuſticiam dei nō eſuriebāt. Quid eſt hoc iuſticia dei / et iuſticia hois? Juſticia dei hic dicit nō qua iuſt⁹ ē de⁹: ſed quā dat de⁹ hoi vt iuſt⁹ ſit hō p deū. Que aūt erat illor̄ iuſticia? Qua de ſuis viri⁹ p̄ſumebant: et quaſi ipletores legis ſeipſos ex ſua x̄tute dicebāt. Memo aūt iplet legē niſi quem adiuuerit gr̄a: id eſt panis q de celo deſcēdit. Legis enī plenitudo p̄dio (vt ait ap'ls) charitas ē. Charitas nō nummi ſed dei: charitas nō terre / nō celi: ſz ei⁹ q fecit celū z terrā. Vnde iſta charitas hoi? Jp̄m audiam⁹. Charitas (inqt) dei diffuſa eſt in cordibus nr̄is p ſpm̄ ſct̄m qui datus eſt nobis. Ex libro .xiii. Ro. xiii. Ro. v.

¶ Eſt enī iuſticia dei q et noſtra fit cū donat nobis. Ideo aūt iuſticia dei dicit ne hō ſe putet a ſe ipſo habere iuſticiā. Sic enī dicit ap'ls Paul⁹ credēti in eū q iuſtificat ipiū. Quid eſt q iuſtificat impiū? Qui ex ipio facit iuſtū. Deputat fides ei⁹ ad iuſticiā. Judei x̄o qz ſuis viri⁹ ſe putabāt iplere poſſe iuſticiā offēderūt in lapidē offēſionis z gratiam xp̄i nō agnouerūt. Acceperunt enī legē qua fierēt rei nō qua liberarētur a reatu. Deniqz qd de illis ap'ls dicit: Teſtimoniū illis phibeo qz zelū dei habent ſed nō ſcōm ſcientiā. Quid eſt qō dixit zelū dei habēt iudei ſed nō ſcōz ſcientiā? Audi qd ſit nō ſcōm ſcientiā. Ignorantes enī dei iuſticiā et ſuā volētes cōſtituere iuſticie dei nō ſunt ſubiecti. Si ergo ideo nō ſcōm ſcientiā zelum dei habēt qz ignorāt dei iuſticiā et volūt ſuam cōſtituere / quia ſe ex ipſis iuſtificant: ideo gratiā nō cognouerunt quia gratis ſaluari voluerūt. Quis eſt qui ſaluat gratis? In quo nō inuenit ſaluator quid corōnet ſed quid dānet. Mō inuenit merita bonorū: ſed inuenit merita ſupplicior̄. Hoc ait ap'ls. Omēs enī peccauerūt et egent gloria dei. Quid eſt egēt gloria dei? vt ipe te liberet non tu. Quia tu te liberare Zelū habere ſz nō ſm ſciētiā quid eſt. Qui ſaluā tur gratis Ro. iiii.

6

a

non vales: indiges liberatore. Finis enī legis christus ad iusticiam omni credenti.

Extract. euāgelij ſm ioā. xvii.

¶ Discernit quiō ab operib⁹ fides sicut apl's dicit iustificari hoiem p fidē sine operibus legis. Et sūt opera q̄ vident bona sine fide xp̄i: et nō sūt bona q̄ nō referūtur ad eū finē ex quo sunt bona. Finis enī legis xp̄s / ad iusticiā oī credēti. Ideo nō luit discernere ab ope fidē: sed ipam fidē dicit esse opus. Ipsa est enī fides q̄ p dilectionē opat. Nec dixit hoc est opus vīm: sed hoc est opus dei vt credatis in eū quē misit ille vt q̄ gl'iat in dño gl'ietur.

Opa q̄dā bona videntur ⁊ nō sūt

Ex ſmōe in epl'a z ioā. x.

¶ Finis enī legis est xp̄s ad iusticiā omi credēti. Et q̄d est: finis xp̄s? Quia xp̄s de⁹ et finis p̄cepti charitas: ⁊ de⁹ charitas: q̄ et p̄ ⁊ fili⁹ et sp̄s sc̄tus vnū sūt. Ibi tibi finis est: et alibi via est. Noli herere in via ⁊ non puenire ad finē. Ad quicq̄d aliud veneris trāsi: vsq̄quo pueniās ad finē. Quis est finis? Mihi autē adherere deo bonū est. Adhesisti deo: finisti viā permanebis in patria.

Finis legī quis est.

ps. lii.

Exti. p̄s. xiii

¶ Finis enī legis xp̄s ad iusticiā omi credenti: sicut apl's dicit. Illi credim⁹ q̄n incipim⁹ bonā viā ingredi: ipsū videbim⁹ cū puenerim⁹: ⁊ ī ipe finis

Exti. p̄s. q̄dragesimi quinti.

¶ Finis enī legis xp̄s ad iusticiā omi credēti. Finis autē dr̄ nō q̄ cōsumit: sed q̄ pficit. Mā ⁊ finitū cibū dicim⁹ q̄ māducabat / et finitā tunicā que texebatur. Illud ad p̄sūptionē: hoc ad pfectionem. Quia ḡ quo tēdam⁹ nō habem⁹ cū ad xp̄m perueneri mus ipse cursus nostri finis dicitur.

Exti. p̄s. dn ḡgesimi q̄rti

¶ Finis enī legis xp̄s ē ad iusticiā oī credēti. Intētio enī dirigit in finē: dirigit in xp̄z. Quare finis dicit: q̄n quicq̄d agimus ad illū referim⁹: ⁊ cū ad eū puenerim⁹ vltra q̄d queramus nō habem⁹. dicit enī finis q̄ cōsumit: et dicit finis q̄ pficit. Aliter q̄ppe itelligim⁹ cū audim⁹. Finit⁹ est cibus cū māducabat: ⁊ aliter intelligim⁹ cū audim⁹ Finita est vestis q̄ texebat. Jn vtroq̄ audim⁹ finitū est. Sed cibus vt iā non esset: vestis vt pfecta esset. Finis ḡ noster pfectio nr̄a debet esse. pfectio nr̄a xp̄s. Jn illo enī pficimur q̄ ipsi⁹ capitis mēbra sum⁹. Et dict⁹ est finis legis q̄ sine illo nemo pficit legē.

Finis nr̄s xp̄s Xp̄s finis noster. Christus: quare finis dicitur.

b

Ex titul. p̄s. lxxvii. p̄s. cx.

¶ Jnitiū est vetus testamētū: finis nouū. Timor enī p̄ualet i lege: ⁊ initiū sapiētie timor dñi. Finis aūt legis xp̄s ad iusticiā omi credēti quo donāte diffundit charitas in cordibus nostris p sp̄m sanctum qui datus est nobis. Et cōsūmata charitas foras mittit timorem.

Ex libro sententiaꝝ p̄spi.

¶ Finis legis xp̄s est / in quo lex iusticie nō consumitur sed impleť. Dis enī pfectio in ipso est: vltra quē nō est quo se spes fidei et charitatis extēdat. Finis fideliū xp̄s est: ad quē cū venerit currentis intētio nō habet q̄d possit amplius iuenire: sed habet in quo debeat permanere.

Moyses enī scripsit q̄m iusticiā q̄ ex lege est q̄ fecerit hō: viuet in ea. Que autē ex fide est iusticia sic dicit. Ne dixeris in corde tuo q̄s ascēdet i celū. i. xp̄z deducere: aut q̄s descēdet i abyssū. hoc est xp̄z a mortuis reuocare. Sz q̄d dicit scptura?

In expositione epl'e ad galathas. Gal. iii.

Ex aūt nō ē ex fide: sz q̄ fecerit ea viuet in illis. Nō ait q̄ fecerit eā viuet in illa: vt itelligas legē ꝑ loco p ipsis operib⁹ posita. Qui aūt viuebāt in his opib⁹: timebāt vtiq̄ ne si nō ea fecissēt: lapidatione vel cruce vl' aliq̄d hmōi paterent. Ergo q̄ fecerit ea (inq̄t) viuet in illis. i. habebit p̄mū ne ista morte puniat. Nō ḡ apud deū cui⁹ ex fide si q̄s i hac vita vixerit: cū hinc excesserit tūc eū magis habebit p̄sentissimū p̄miū. Nō itaq̄ ex fide viuit q̄s q̄s p̄tia q̄ videtur vel cupit vel timet: q̄ fides dei ad inuisibilia p̄tinet q̄ post dabunt. Mā est ⁊ ista q̄dā in opibus legis iusticia / q̄n sine suo p̄mio relicta nō est: vt q̄ fecerit ea viuet in eis. Vñ et dicit. Si enī abrahā ex operib⁹ iustificat⁹ est: habet gl'iam sed nō ad deū. Aliō est ḡ nō iustificari apud deū: aliō nō iustificari. Qui oīno nō iustificat: nec illa seruat q̄ tpale habēt p̄miū: nec illa q̄ eknū. Qui aūt in opib⁹ legis iustificat nō apud deū iustificat: q̄ tpalē inde expectat visibilēq̄ mercedē: sed tñ est etiā ista vt dixī q̄ dā (vt sic dicā) ⁊rena carnalisq̄ iusticia. Mā ⁊ ipse apl's eā iusticiā vocat: cū alibi dicit. Scōm iusticiam q̄ in lege est: qui fuerim sine querela.

Prope est verbū in ore tuo: et in corde tuo. Hoc est verbū fidei q̄ō p̄dicam⁹: q̄ si cōfiteaꝛis in ore tuo dñm iesum: et in corde tuo crediderꝛis q̄ deus illū suscitauit a mortuis saluus eris.

Extrac. euāgelii ſm ioā. septuagesimo septimo. Verbū p̄ficit baptis mum.

Am vos mūdi estis ꝓpter x̄bū q̄ō locutus sū vobis. Quare? nō ait mūdi estis ꝓpter baptismū quo abluti estis: sz ait ꝓpter x̄bū q̄ō locut⁹ sū vobis: nisi q̄ et in aqua x̄bū mūdat? Detrahe x̄bū et q̄d est aqua nisi aqua? Accedit x̄bū ad elemētū: ⁊ fit sacramētū etiā ipm tanq̄ visibile x̄bū. Mā de hoc vtiq̄ dixerat q̄n pedes discipulis lauit q̄ lotus est nō indiget vt pedes lauet: sed est mūd⁹ tot⁹. Vñ ista tāta x̄tus aq̄ vt corp⁹ tāgat et corꝛ abluat? nisi faciente x̄bo nō q̄ dr̄ sed q̄ credit? Mā et in ipso x̄bo aliud est son⁹ trāsiēs: aliud x̄tus imanēs. Hoc est verbū fidei q̄ō p̄dicam⁹ ait apl's: q̄ si confessus fueris in ore tuo: q̄ dñs est iesus et crediderꝛis in corde tuo q̄ de⁹ illū suscitauit a mortuis: salu⁹ eris. Corde enī credit ad iusticiā ore aut ē cōfessio fit ad salutē. Vñ ⁊ in actib⁹ apl'oꝝ legit. Fide mūdās corda eorū. Et in epl'a sua b⁹ Petr⁹. Sicꝛ vos (inq̄t) baptisma saluos facit: nō carnis depositio sordiū: sz cōsciētie bone iterrogatio. Hoc ē x̄bū fidei q̄ō p̄dicam⁹: quo sine dubio vt mūdare possit cōsecrat et baptism⁹. Xp̄us q̄ppe nobiscū vitis cū p̄e agricola dilexit ecclesiā ⁊ semetip̄m tradidit p ea. Lege apl'm: ⁊ vide q̄d adiūgat. Et eā sc̄tificaret inq̄t: mūdās eā lauacꝛo aq̄ in verbo. Mūdatio igit ne quaq̄ fluxoꝛ labili tribueret elemēto nisi adderet in x̄bo. Hoc x̄bū fidei tm̄ valet in eccl'ia dei vt per ipam credentē / offerentē / būdicētē / tingētē / etiā tātillū mūdet infātē: q̄uis nōdū valentē corde credere ad iusticiā: ⁊ ore p̄fiteri ad salutē. Qꝛ si cōfiteaꝛis in ore tuo dñm iesū: ⁊ in corde tuo crediderꝛis q̄ de⁹ illū excitauit a mortuis saluus eris.

Actu. xv. i. pe. iii. Joh̄. xiii. Gal. v.

¶ Mō enī laus fidei xp̄ianoꝝ ē q̄ credūt mortuū xp̄m: sz q̄ credūt resurrexisse xp̄m. Mā et mortuū pagan⁹ credit. Hoc tibi p crimine obijcit q̄ mortuū credidisti. Que igit laus tua? Credere resurrexisse xp̄m: ⁊ spare te resurrectuꝝ esse p xp̄m. Hec ē laus fidei. Si enī credideꝛs i corde tuo q̄ dñs ē iesus ⁊ cōfessus fueris in ore tuo q̄ eū de⁹ suscitauit a mortuis salu⁹ eris. Mō ait. si p̄fessus fueꝛs q̄ eū de⁹ tradidit occidēdū: sed quia eū de⁹ suscitauit a mortuis: si cōfessus fueꝛs tūc salu⁹ eris. Corde enī credit ad iusticiā: ore aūt p̄fessio fit ad salutē. Quare aūt credim⁹ ⁊ mortuū? Qꝛ credē eū resurrexisse nō possum⁹ nisi p̄us mortuū fuisse credam⁹. Quis enim resurgit nisi mortuus fuerit? Quis expergiscitur nisi p̄ius dormierit? Sed nūquid qui dormit non adijciet vt resurgat?

Extrac. p̄ſcii. Laus fidei.

p̄s. xl

Extrac. ꝑſl. cxviii.

¶Hec ē fides xp̄ianoꝝ. Hoc ē ꝙbū fidei qđ p̄ze-
dicam⁹: qz ſi crediderīs (inq̄t) in coꝛde tuo qz do-
min⁹ eſt ieſus ⁊ cōfeſſus fueris in oꝛe tuo qz de⁹ il-
lum ſuſcitauit a moꝛtuis ſalu⁹ eris. Coꝛde enī cre-
dit ad iuſticiā: oꝛe aūt cōfeſſio fit ad ſalutē. Parū
eſt ergo in coꝛde habere xp̄m ⁊ nolle cōfiteri dū ti
met obp̄ꝛobꝛiū: ſed exp̄ꝛobꝛātib⁹ reſpōdēdum eſt
verbū. Et autē hoc martyres poſſent: p̄miſſū eſt
eis et dictū. Non enī eſtis vos q̄ loq̄mini: ſed ſp̄ūs
patris veſtri qui loquitur in vobis.

War. xiii.

Ex libꝛo de trinitate. ii.

¶Sed dū peregrinamur a dño et p fidē ambula
mus nō p ſpem: poſteꝛioꝛa xp̄i: hoc eſt ei⁹ carnē p
ipam fidē videre debem⁹: ideſt in ſolido fidei fun-
damēto ſtātes: qđ ſignificat petra: et eā de tali tu-
tiſſima ſpecula intuētes: in catholica ſcz eccl̄ia de
Watthe. xvi qua dictū eſt: et ſup hanc petrā edificabo eccleſiā
meā. Tanto enī certius diligim⁹ quā videre deſi-
deram⁹ faciē xp̄i: q̄nto in poſteꝛioꝛib⁹ ei⁹ agnoſci-
mus: q̄ntū nos p̄ꝛioꝛ dilexit xp̄s. Sed in ipſa car-
ne fides reſurrectionis ei⁹ ſaluos facit atq̄ iuſtifi
cat. Si enī crediderīs (inq̄t) in coꝛde tuo qz de⁹ ſu
ſcitauit illum a moꝛtuis ſaluus eris. Et itē ꝛ. Qui
Ro. iiii. tradit⁹ eſt (inq̄t) ꝓpter delicta nr̄a: et reſurrexit p
pter iuſtificationē nr̄am. Ideoq̄ meritū fidei nr̄e
reſurrectio dñi eſt. Nā moꝛtuā eſſe illā carnem in
cruce paſſionis: etiā inimici ei⁹ credūt: ſed reſurre
Fides no- xiſſe nō credūt. Qđ firmiſſime credētes tanq̄ de
ſtra. petre ſoliditate ꝓtuemur. Vnde certa ſpe adopti
onē expectam⁹ redēptionē coꝛpoꝛis nr̄i qz hoc in
mēbꝛis xp̄i ſperam⁹ q̄ noſipſi ſum⁹ qđ pfectū eſſe
in ipſo tāq̄ in capite nr̄o fidei ſanitate cognoſcim⁹

Coꝛde enī creditur ad iuſticiā oꝛe autē cōfeſſio fit ad ſalutem.

Extrac. euāgelii ſm ioā. viceſimo. iii.

Molēs ac cipere ꝓt ſacramēta ſed crede re non niſi
H volens.

ETrare quiſq̄ eccleſiā poteſt nolēs: ac
cedere ad altare poteſt nolēs: accipere
ſacramētū poteſt nolēs: credere nō po-
teſt niſi volēs. Si coꝛpoꝛe crederet: fie
ret i nolētib⁹. Sed nō coꝛpoꝛe credit. Ap̄l̄m audi.
Coꝛde credit ad iuſticiā. Et q̄d ſequit? oꝛe aūt cō
feſſio fit ad ſalutē. De radice coꝛdis ſurgit iſta cō-
feſſio. Aliq̄n audis cōfitentē: et neſcis credentem.
Sed nec debes vocare ꝓfitentē: quē iudicas non
credentē. Hoc eſt enī cōfiteri: dicere qđ habes in
coꝛde. Si autē aliud in coꝛde habes aliud dicis:
loqueris / non confiteris.

Confiteri q̄d eſt.

Extrac. ꝑſl. trigeſimi.

¶Incipe q̄cūq̄ me audis viuere quomodo xp̄ia
nus: ⁊ vide ſi nō tibi obijciatur ⁊ a xp̄ianis: ſed no
mine / nō vita / nō moꝛib⁹. Memo ſētit niſi q̄ exp̄t⁹
eſt. Ergo intēde / intuere qđ audis. Vis viuere vt
xp̄ianus: vis ſequi veſtigia dñi tui? Obijcitur tibi
Erubeſcis et erubeſcendo dimittis. Videris tibi
Oꝛis ꝓfeſ- coꝛde credidiſſe ad iuſticiā: ſed pdidiſti: oꝛe cōfeſ-
ſio fit ad ſa ſio fit ad ſalutē. Si ergo vis ambulare viā dei etiā
lutem. in cōſpectu hoim ſpera in deū id eſt noli erubeſce
re de ſpe tua. Quomodo viuit in coꝛde tuo: ſic ha
Chriſtia- bitet in oꝛe tuo: qz non ſine cauſa ſignū ſuū xp̄s in
nus cur in frōte nobis figi voluit: tāq̄ in ſede pudoꝛis: ne xp̄i
fronte ſi- obp̄ꝛobꝛio chriſtianus erubeſcat.
gnak rō.

Ex libꝛo con tra mēdaciū

¶Cū dictū eſſet coꝛde credit ad iuſticiā: nō ica-
ſum eſt additū: oꝛe aūt ꝓfeſſio fit ad ſalutē. Mōne
pene oēs q̄ xp̄m coꝛā ꝑſecutoꝛib⁹ negauerunt: qđ
de illo coꝛde credebāt coꝛde tenuerūt? Et tū oꝛe
ad ſalutē nō ꝓfitēdo / perierūt: niſi qz penitētia re-
uixerūt. Quis ita vaneſcat: vt exiſtimet ap̄l̄m Pe-
Petrus trū hoc habuiſſe in coꝛde qđ in oꝛe q̄n xp̄m nega-
oꝛe nō coꝛ uit? Nēpe in illa negatione ītus veritatē tenebat
de xp̄m ne et foꝛis mendaciū ꝓferebat. Cur ergo lachꝛimis
gauit. diluit qđ oꝛe negauerat ſi ſaluti ſufficiebat qđ coꝛ
de tenebat? Cur loquens in coꝛde ſuo veritatē tā
amaro fletu puniuit mendacium qđ oꝛe deꝛom-
pſit? niſi qz magnā vidit eſſe pniciē qđ coꝛde qđē
credidit ad iuſticiā: ſed oꝛe nō cōfeſſus eſt ad ſalu-
tē? Quap̄ꝛopt illud qđ ſcriptū eſt qui loquit veri-
tatē in coꝛde ſuo nō ſic accipiēdum eſt q̄ſi retenta
in coꝛde veritate loquendū ſit in oꝛe mēdacīū: ſed
ideo dictū eſt qz fieri poteſt vt loquat q̄ſq̄ oꝛe veri
tatē q̄ nihil ei ꝓſit ſi eā in coꝛde nō teneat: id eſt ſi
qđ loquit ipſe nō credat: ſicut heretici facīūt cum
catholicā veritatē nō quidē credūt ſed tū loquunt
vt noſtri eſſe credant. Loquūtur ergo veritatē in
oꝛe ſuo nō coꝛde ſuo. Propterea diſtīguēdi erāt
ab illo de quo dictū eſt. qui loquit veritatē in coꝛ-
de ſuo. Hāc autē veritatē catholic⁹ ſicut in coꝛde
loquit qz ita credit ita ⁊ in oꝛe ſuo debet vt ita p̄di
cet: cōtra iſtā vero nec in coꝛde nec in oꝛe habeat
falſitatē: vt et coꝛde credat ad iuſticiā / et oꝛe ꝓfeſ-
ſionē faciat ad ſalutē. Hā et i illo pſalmo cū dictū
eſſet qui loquit veritatē in coꝛde ſuo mox hoc ad-
ditū eſt. qui nō egit dolū in lingua ſua.

Ps. xiiii Loqui ve ritatē i coꝛ de ſuo q̄li ter accipiē dū eſt.

Ex ſm̄one de ap̄lo paulo.

¶Coꝛde credit ad iuſticiā: oꝛe ꝓfeſſio fit ad ſalu-
tem. Multi credūt coꝛde: et erubeſcūt ꝓfiteri oꝛe.
Sciatis fratres ꝓpe iā neminē eſſe paganoꝝ qui
nō apud ſemetip̄m miret et ſentiat ipleri ꝓphetī
as de xp̄o exaltato ſup celos qz videt ſup oēm ter
ram gl̄iam ei⁹. Sed cū ſe inuicē timēt ſibimetinui
cem erubeſcūt. faciūt a ſe lōge ſalutē: qz oꝛe cōfeſ
ſio fit ad ſalutē. Quid pdeſt coꝛde credidiſſe ad iu
ſticiā ſi os dubitauit ꝓferre qđ coꝛde ꝓceptū eſt?
Intus fidē de⁹ videt / ſed parū eſt. Me confitearis
humilē / times ſupbos: et ei p̄zeponis ſupbos q̄ ꝓ
te diſplicuit ſupbis. Humilē times cōfiteri filium
dei: magnū verbū dei / ꝙtutē dei / ſapientiā dei / nō
erubeſcis cōfiteri natū / crucifixū / moꝛtuū erube-
ſcis ꝓfiteri. Altus / excelſus / equalis patri / ꝑ quē
facta ſūt oīa: ꝑ quē factus es et tu: fact⁹ es qđ tu: ⁊
ꝓpter te hō: ꝓpter te natus: p̄ꝛopter te moꝛtuus.
Egrote quomodo ſanaberis qui de medicamēto
tuo erubeſcis. Elige tēpus. Nunc eſt tēp⁹. poſtea
cōtēptus ille veniet āmirādus: iudicatus / ille ve-
niet iudicatur⁹: occiſus / ille veniet excitatur⁹: ex-
honoꝛat⁹ veniet honoꝛat⁹. Modo et poſtea. Mo
do in fide res eſt: poſtea in manifeſtatiōe erit. Eli-
ge hoc tēpoꝛe quā partē teneas in futuro. De xp̄i
noīe erubeſcis: habes erubeſci modo hoibus ex
eo qđ erubeſcis: habes erubeſci cū venerit in gl̄ia
ſua redditur⁹ qđ p̄miſit bonis qđ minat⁹ eſt ma-
lis. Vbi eris tu? q̄d facies ſi te attendat ille excel-
ſus et dicat tibi erubuiſti de humilitate mea: non
eris in claritate mea. Diſcedat ergo mala verecū
dia: accedat ſalubꝛis ip̄udētia ſi impudētia dicen
da eſt. Sed tamen fr̄es extoꝛſi mihi vt hoc dicerē
nec timerē p̄ꝛſus. Molo erubeſcam⁹ de xp̄i noīe:
inſultet nobis qz credidim⁹ in crucifixū / in occiſū
plane in occiſū. Sed de quo ſanguis niſi manaret
adhuc cyrographū pctoꝝ nr̄oꝝ maneret. Proꝛſus in occiſū credidi. Sed hoc in illo occiſū eſt qđ
ſumpſit de me: non vnde fecit me.

Egrotus de medica mēto eru beſcēs dif ficilīt ſana tur.

Non eru beſcēdum eſt de xp̄o

Ex ſm̄one de ſymbolo. Ro. i.

¶Scriptū eſt ⁊ ap̄l̄ice diſcipline robuſtiſſima au
ctoꝛitate firmatū: qz iuſt⁹ ex fide viuit. Eaq̄ fidei
deuotio officiū a nobis exigit et coꝛdis et lingue.
Ait enī ap̄l̄s. Coꝛde credit ad iuſticiā oꝛe autē cō
feſſio fit ad ſalutē. Oꝑtet nos ergo eſſe iuſticie
memoꝛes ⁊ ſalutis: quādoq̄dē in ſempiternā iuſti
ciam regnaturi a p̄ſenti ſeculo maligno / ſalui fieri
nō poſſum⁹ niſi ⁊ nos ad ſalutē p̄rimoꝝ nitentes
etiā oꝛe ꝓfiteamur quā coꝛde geſtamus.

A Ex libro sñtarū pſperi.ii.

Veritas cordis et vocis exigitur

QUerens a deo pacem sit sibiipe placatus: ne aliud in professione oris:aliud sit in cordis archano. Nihil enī pdest hoc esse in corde qđ verum est si hoc dicit voce qđ falsum est:qr veritas t credenda est t loquenda.

Dicit enim scriptura. Omis qui credit in illū non cōfundet. Non enī est distinctio iudei t greci. Nam idē dñs oīm:dives i oēs qui inuocāt illū. Dis enī quicūq; inuocauerit nomen dñi salu⁹ erit.

Ex libro enchiridion.

QUia de pctō graui miseria pmebatur genus humanū t diuina indigebat misericordia: gr̄e dei tps ppheta predicens ait. Erit oīs quicūq; inuocauerit nomē dñi:saluus erit. ppter h̄ oratio. Sed ap̄lus cum ad ipam gr̄am cōmendandā hoc ppheticum cōmēorasset testimoniū ptinuo subiecit. Quō aūt inuocabūt in quē non crediderūt? Propter h̄ symbolū in his duob⁹ ituere tria illa fides credit:spes t charitas orant: sed sine fide esse non pñt: ac per hoc t fides orat. ppterea quippe dictū est.

Fides credit spes t charitas orant.

Quō ergo inuocabūt in quē non crediderūt? Aut quō credent ei:quē non audierūt? Quō aūt audient sine pdicāte? Quomodo vero pdicabunt:nisi mittātur? Sicut scriptū est. Quā speciosi pedes euāgelisantiū pacem: euangelisantium bona.

Ex libro contra inimicū legis t ppharum.i.

b

QUe gentib⁹ nanq; dixit non de iudeis sicut hic somniat. Eos enī volebat refellere doctor gentiū: q̄ putabāt genti tāmodo iudeor̄ nō etiā incircūcisis gētibus euāgeliū pdicandū. Dō volens ostēdere nō ad iudeos tm̄ sed ad oēs gentes ptinere: pri⁹ ppo suit testimoniū de ppheta:erit oīs quicūq; inuocauerit nomē dñi saluus erit? Ac deinde cū dixisset.quō aūt inuocabūt in quē non crediderūt: aut quō credent ei quē non audierūt cōtinuo subiūxit Quō aūt audient sine pdicante:aut quō credēt ei quē non audierunt:aut quō predicabunt nisi mittant? Ita refutans eos q̄ negabāt ad incircūcisas gentes pdicatores chr̄isti esse mittendos.

Sed non oēs obediunt euāgelio. Esaias enī dicit. Dñe:quis credidit auditui nostro.

Ex tractatu. euāgelii sm iohannē. l.

QUidā interse mussitāt et vbi pñt aliqñ pclamāt:t turbulēta disceptatiōe contendūt dicētes:qđ fecerūt iudei vel q̄ culpa eor̄ fuit si necesse erat vt sermo Esaie pphete impleret quē dixit. Dñe qs credidit auditui nr̄o t brachiū dñi cui reuelatū ē? Qui bus rñdemus dñm pscīū futuror̄ p pphetā pdixisse infidelitatē iudeor̄:pdixisse tm̄ nō fecisse. Nō enī ppterea quēq; deus ad peccandū cogit:qr futura hoīm pctā iam nouit. Ipor̄ enī pscīuit pctā/non sua. Non cuiusq; alteri⁹ sed ipor̄. Quapropt si ea q̄ ille pscīuit ipsorum non sunt ipsorum: non vera illa pscīuit. Sed qr illi⁹ pscia falli non pōt:sine dubio non ali⁹ sed ipi peccāt. qs deus pctōres re non cōpulit/cui pctm̄ non placet: sed facturos esse pdixit/quē nihil latet. Et ideo si nō malū sed bonū facere voluissent non phiberent:t h̄ facturi habuerent ab eo q̄ nouit qđ sit qsq; factur⁹.t qđ sit ei p eius opē redditur⁹. Sed ea q̄sequunt euāgelij r̄ba plus vrgēt:t pfundiorē facīūt q̄stionē. Ad iūgit enī t dicit. ppterea non poterant credere qr iterū dixit Esaias. Excecauit oculos eor̄ t indurauit eor̄ cor. vt non videāt oculis t intelligāt cor̄de t puertant t sanē eos. Dicit enī nobis. Si non potuerūt credere qđ pctm̄ est hoīs:non facientis/qđ non pōt facere. Si aūt nō credēdo peccauerūt: potuerūt q̄ credere t nō fecerūt. Si q̄ potuerūt q̄mō dicit eu āgeliū. ppterea nō poterāt credere qr iter dixit Esaias:excecauit oculos eor̄ t indurauit eor̄ cor. vt qđ ē graui⁹ ad deū referāt causa:qr non crediderūt.qñquidē ipe excecauit oculos eorū t idurauit eor̄ cor. Non enī hoc saltē ō diabolo dicit sed de deo qđ ipa pphetica scriptura testat. Nā si arbitremur h̄ dictū de diabolo q̄ excecauit oculos eor̄ t cor indurauit:laborandū est quō illorū culpā(qr nō crediderūt)possim⁹ oīdere:de qb⁹ dicit nō poterāt credere. Deinde qđ rñdebim⁹ t h̄ alio ipius pphetie testimōio qđ posuit ap̄s Paulus dicēs. Dō q̄rebat isr̄l hoc nō ē pſecut⁹: electio aūt pſecuta ē:ceteri vero excecati sūt sicut scriptū est /dedit illis deus spm̄ ppūctiōis:oculos vt non videāt:t aures vt nō audiāt vsq; in hodiernū diē. Audistis frēs ppositā q̄stionē. Nēpe cū pfūda sit cernitis. Sz rñdeam⁹ vt possum⁹. Nō poterāt credere qr h̄ ppha Esaias pdixit:qr deus hoc futur̄ esse pſciuit. Quare aūt non poterāt si a me querāt cito rñdeo.qr nolebāt. Malā q̄ppe eor̄ voluntatē puidit de⁹ t p ppham pnunciauit ille cui abscondita futura non pñt. Sz aliā cām inq̄s dicit ppha: non volūtatis eor̄. Quā causam dicit ppheta non volūtatis illor̄? Qr dedit illis de⁹ spm̄ cōpunctiōnis:oculos vt non videāt t aures vt non audiant. Excecauit oculos eor̄ t indurauit eor̄ cor. Etiaz hoc eor̄ voluntatē meruisse rñdeo. Sic enī excecat/sic obdurat de⁹:deserendo t non adiuuando. Dō occulto iudicio facere pōt inq̄ non pōt. Hoc oīno pietas religiosor̄ incōcussum debet inuiolatūq; seruare:sicut ap̄s cum eādē ipsam tractaret difficillimā questionē. Quid ergo dicem⁹(inq̄t)? Munqd iniq̄tas apud deū? Absit. Si ergo absit vt sit iniq̄tas apud deū:siue qñ adiuuat misericordiē facit. siue qñ non adiuuat iuste facit. qr oīa non temeritate sz iudicio facit. Porro si iudicia sctōr̄ iusta sunt q̄tomagis sctificāt/ t iustificāt/ dei? Iusta ergo sunt sed occulta. Ideo cū q̄stiōes hmōi in medīū venerint q̄re ali⁹ sic:ali⁹ aūt sic:q̄re ille deo deserentē excecat. ille deo adiuuāte illuminet/nō nobis iudiciū de iudicio tanti iudicis vsurpemus: sed ptremiscētes exclamem⁹ cū ap̄lo. O altitudo diuitiar̄ sapiētie t sciētie dei: q̄ inscrutabilia sunt iudicia ei⁹ t inuestigabiles vie ei⁹. vñ dictū est t in psalmo. Judicia tua sicut multa abissus. Nō g̃ me frēs ad hanc penetrādā altitudinē ad hāc abissū discutiendā ad inscrutabilia scrutāda:expectatione charitatis impingat. Agnosco modulū meū: sentire mihi video et etiā modulū vr̄m. Alti⁹ ē h̄ incrementis meis:t fortiꝰ viribꝰ meis. Puto qr et vr̄is. Simul g̃ audiam⁹ ammonētē scripturā atq; dicentē. Altiora te ne q̄sieris:t fortiora te ne scrutat⁹ fueris. Non qr ista negata sunt nobis cum deus magister dicat nihil est occultū quod non reuelabit:sed si in quod puenimus in eo ambulemus: sicut dicit ap̄s non solū qđ nescimus t scire debemus:sed t si qđ aliter sapim⁹ id q̄s nobis deus reuelabit. Peruenim⁹ aūt in viā fidei:hanc pseuerātissime teneamus. Ipa pducit ad cubiculū regi in

Quō indurati q̄ credere non possūt pecc ent. Esaie. vi. et Johan. xii.

Ro. xi.

Ibidem.

Quō non poterant credere iudei.

Roma. ix.

Judicia dei nō sūt a nobis iudicanda.

Ro. xi.

ps. xxxv.

Eccle. iii.

Matthe. xx.

Phi. iii.

quo sunt oēs sapientie ⁊ sciētie absconditi thesauri. Non enī dñs ipe Jesus xps suis illis magnis ⁊ pcipuis electis discipulis inuidebat qñ dicebat. Johan. xvi. Multa vobis habeo dicere: sed non potestis illa portare mō. Ambulādū, pficiēdū ē: crescēdū ē. vt sint corda nr̄a capacia eaꝝ rerū q̄s capere modo non possumus. Qō si nos vltimus dies pficiētes inuenerit: ibi discemus qō hic non potuimus. Si quis aūt istā questionē liquidius ⁊ melius nouit se posse ⁊ pfidit exponere: absit vt non sim patior discere q̄ docere tantū ne audeat quisq̄ liberū arbitriū sic defendere vt nobis oronē qua dicimus nos inferas in tētationē conet auferre. Rursus ne q̄sq̄ neget voluntatī arbitrium ⁊ audeat excusare pctm̄. sed audiamus dñm ⁊ pcipientē ⁊ opitulantē ⁊ iubentē q̄d facere debeam⁹: ⁊ adiuuantē vt ipl̄e possim⁹. Nā ⁊ quosdā nimia sue volūtatis fiducia extulit in supbiā: ⁊ quosdā nimia sue volūtatis diffidentia deiecit in negligentiā. Illi dicūt. vt q̄d rogam⁹ deū ne vincamur tētatione qō in nr̄a ē potestate? Isti dicūt. Ut quid conamur bene viuere qō in dei est ptāte? O dñe o pater q̄ es in celis: ne nos inferas in qualibet istaꝝ tērationū sed libera nos a malo. Audiam⁹ dñm dicentē. rogaui pro te Luce. xxii. Petre ne deficiat fides tua: nec sic existimem⁹ fidem nr̄am esse in libero arbitrio: vt diuino nō egeat adiutorio. Audiam⁹ ⁊ euāgelistam dicentē. Dedit eis prātem filios dei fieri ne oīno existimemus Johan. i. in nr̄a potestate nō esse qō credim⁹. Ceruntamen in vtroq̄ illius būficia cognoscam⁹. Nā ⁊ agende sunt gr̄e q̄ data est potestas: ⁊ orandū ne succumbat infirmitas. Jpa est fides q̄ p dilectionē opat sicut ei⁹ mēsuram dñs cuiq̄ ptitus est: vt q̄ gloriat non in seipo sed in dño glorietur. Non itaq̄ mirū est q̄ non poterāt credere qui oꝝ voluntas sic supba erat: vt ignorantes dei iustitiā ⁊ suā volentes constituere sicut de illis dicit apl̄s iustitie dei nō eēnt subiecti. Quia enī non ex fide sed tāq̄ ex opib⁹ tumuerūt: ipo suo tumore cecati offenderūt in lapidem offensionis. Sic autē dictū est non poterant Ubi intelligendū est q̄ nolebāt quēadmodū dictū est de dño deo nr̄o si non credim⁹ ille fidelis p manet: negare seipm̄ non pōt. de omnipotente dictū est non potest. Sicut ḡ q̄ deus negare seipsum non pōt laus est volūtatis diuine: ita q̄ illi non poterāt credere: culpa est volūtatis būane. Ecce dico ⁊ ego. Quotāt tā supbe sapiūt. vt sue voluntatī virib⁹ tm̄ existimēt esse tribuendū vt negent sibi esse necessariū diuinū adiutoriū ad bene viuendum non pñt credere in xpm̄. Non q̄ mutari hoies in meli⁹ non pñt: sed q̄diu talia sapiūt non pñt credere. Hinc excecank ⁊ indurank. q̄ negando diuinū adiutoriū non adiuuank. Hoc de iudeis q̄ excecati ⁊ indurati sunt de⁹ pscīuit: atq̄ in ei⁹ spū pphe- Esaie. vi. et Johan. xii. ta pdixit. Qō vero addidit ⁊ cōuertank ⁊ sanē eos: Utrū subaudiendū sit nō: idest non cōuertank: cōnexa desup snīa vbi dictū est: vt non videant oculi ⁊ intelligāt corde q̄ ⁊ hic vtiq̄ dictū ē: vt nō intelligāt / ⁊ ipa enī cōuersio de illi⁹ gr̄a est cui dr̄ de⁹ vir- ps. lxxviiii. tutū cōuerte nos: an forte ⁊ hoc de supne medicine misericordia factū intelligendū est. vt qm̄ peruerse ⁊ supbe voluntatis erāt: ⁊ suam iustitiā cōstituere volebāt: ad h̄ desererenk vt excecarenk: ad h̄ excecarenk vt offenderēt in lapidem offensionis: ⁊ implerek facies eoꝝ ignominia: atq̄ ita humiliati quererēt nomen dñi ⁊ non suam qua inflak supbus: sed iustitiā dei qua iustificak impi⁹. Hoc enī multis eorum pfecit in bonum: qui de suo scelere compuncti in xpm̄ postea crediderūt. Pro quib⁹ ⁊ ipe orauerat dicens. Pater ignosce illis qr nesci- Luce. xxiii. unt quid faciūt. De qua eoꝝ ignorantia ⁊ apostolus dicit. Testimoniū illis phibeo qr zelum dñi habent: sed non scōm scientiam. Tunc enī ⁊ hoc subiunxit atq̄ ait. Ignorantes enī dei iustitiā ⁊ suam volentes cōstituere iustitie dei non sunt subiecti.

Ergo fides ex auditu: auditus autem p verbum dei christi.

Quamuis enī deus doceat intrinsecus Extrac. ps. cxviii. tñ fides ex auditu est. Et quō audient sine pdicante? Necq̄ enī qr deus dat incrementū: ideo non est plantandū neq̄ rigandum.

¶ Fides quā qui habēt fideles vocank: ⁊ qui non habēt infideles sicut hi q̄ venientē in ppria dei filiū non receperūt: cuius ex auditu ī nobis facta sit non tñ ad eum sensum corpis ptinet q̄ appellak auditus: qm̄ non est sonus: nec ad oculos hui⁹ carnis qm̄ non est color aut corpis forma: nec ad eū q̄ dick tactus: qm̄ corpulentie nihil habet: nec ad vllū oīno sensum corpis qm̄ cordis est res ista non corpis: nec foris est a nobis sz in intimis nob: nec eam quisq̄ hoīm videt in alio: sed vnusq̄sq̄ in semetipso. Deniq̄ pōt ⁊ simulatiōe pfingi ⁊ putari esse in q̄ non est. Suā q̄sq̄ igit fidē apud seipm̄ videt: in altero aūt credit eam esse: non videt. Et tāto firmius credit q̄to fructus eius magis nouit quos operari solet fides p dilectionem. Ex libro de trinitate. xiii. Fides res est cordis nō corpis.

Sed dico nunq̄d non audierūt? Et quidē in oēm terram exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Sed dico nunq̄d israel nō cognouit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationē vos adducam in oēm gentem: in gentē insipientē in iram vos mittā. Esaias aūt audit et dicit. Jnuent⁹ sum a non querētib⁹ me: palam apparui his qui me non interrogabant.

Quo pacto ab apl̄s est pdicatio ista cōpleta qñ adhuc vsq̄ sunt gētes (qō certissimū est nobis) in quibus mō cepit ⁊ in quib⁹ nondū cepit impleri. Nō itaq̄ sic dictū ē apl̄is: eritis mihi testes i hierusalē ⁊ i tota iudea ⁊ samaria ⁊ vsq̄ ad extremū terre: tanq̄ ipsi soli q̄bus tunc loquebak: totū mundū fuerint impleturi. Sed sicut eis solis videk dixisse qō dixit. Ecce vobiscū sum vsq̄ ad psūmationē seculi: qō tñ eum vniuerse ecclesie pmisisse q̄ alijs morientib⁹ / alijs nascentib⁹ / hinc vsq̄ in seculi consummationē futura est q̄s non intelligat? Sicut eis et illud ait qō ad eos omnino nō ptinebat: ⁊ tñ sic dictū est tāq̄ ad solos etiā ptineret. Cū viderit⁹ hec Luce. xxi. oīa scitote qr prope est in ianuis. ad quos enīz hoc ptinet nisi ad eos q̄ in carne tūc erunt cum oīa implebunt: q̄ tomagis illō qō ex magna parte p eos agendū fuit: cuius ex posteris eorū eadē actio seruarek? Qō autē dixit apl̄s nunq̄t non audierūt in omnē terrā exiuit son⁹ eoꝝ ⁊ i fines orbis terre verba eorū: cuius locutus sit pteriti temporis verbis: tñ qō futurū fuerat dixit: non qō iam factū atq̄ cōpletū: sicut ⁊ ipse pphet̄a quo vsus est teste nō ait in oēm terram exiturus est: sed exiuit inq̄t son⁹ eorum: quod vtiq̄ nondū erat factū. Quale est etiā illud. Foderunt manus meas et pedes meos: qō ps. xxi. Exepta ad esticū. epm̄. Actu. i. Matth. xxviii. Mod⁹ loquendi sacre scripture p pteritum de futuro.

tam longe factū postea nouimus. Sed ne istas p̄phetic̄as tm̄ locutiões non ꝛ ap̄l̄icas fuisse credamus: nonne idē ap̄l̄s ait. Que est eccl̄ia dei viui? Colūna ꝛ firmamentū veritatis. Sine dubio magnū est pietatis sacramentū qđ manifestatum est in carne/iustificatū est in spū/apparuit angelis/p̄dicatū est in gentib⁹/creditū est in mundo/assumptū est in gloria. Nempe manifestū est hoc quod i extremo posuit: etiā nunc nondū esse cōpletū: q̄to magis tūc q̄n ista dicebat? Ecclesia quippe tūc assumet in gloria quādo dicet. Venite benedicti patris mei pcipite regnū: ꝛ tamē tā q̄ factū fuisset est dictū quod certo sciebat futurū. Multominus mirandū est quod etiā verbis p̄sentis tp̄is vsus est in eo q̄ illū idē tidē dixisse manifestauit: ppter spē que reposita est vobis quā ante audistis in verbo veritatis euāgelij quod aduenit in vos sicut et in oñi mūdo est fructificās ꝛ crescēs: q̄uis euāgeliū nondū mundū tenebat vniuersum: sed fructificare illud in vniuerso mūdo dixit ꝛ crescere: vt ita significaret quousq̄ fuisset fructificādo ꝛ crescendo venturum.

Tit.i. Thimo.iii

Watthe. xxv

Ad israel aūt dicit. Tota die expādi manus meas ad populū non credentē: ꝛ cōtradicentem mihi.

Extrac. p̄s. lxxvii.

Tota die qualit̄ accipit cū dicitur tota die expandi manus meas.

SJ in eo qđ ait extēdi man⁹ meas crucj patibulū intellexerim⁹. quō intellectū risum⁹ tota die? Nunq̄d tota die pepēdit in ligno: cū ꝛ nox ad totū diem p̄tineat? Si aūt hoc loco voluit diē intelligi q̄ p̄eter noctē dies appellari solet: etiā talis diei q̄n crucifixus est iam ps p̄ma ꝛ non parua transierat. Si aūt diem p̄ tpe positū velim⁹ accipe maxime q̄ ꝑ nomē genere femineo posuit qđ i latio eloq̄o nō nisi tp̄s significare solet arctiꝰ q̄stio colligabit. Quomodo enī toto tpe si nec saltē vno toto die manus extēdit in cruce? Porro si totū p̄ pte accipiendū eē dicam⁹: q̄ isto genere locutōis vti etiā sctā scriptura p̄sueuit: non mihi occurrit exēplū totū p̄o pte etiā tunc posse accipi q̄n ip̄m verbum addit ꝛ dicit totū. Mā ꝛ in eo qđ dixit dñs in euāgelio sicut erit fili⁹ hois in corde terre trib⁹ dieb⁹ ꝛ trib⁹ noctib⁹: ideo totū p̄ pte non insolenꝫ accipit. q̄ non ait totis tribus dieb⁹ ꝛ totis trib⁹ noctibus. Unus q̄ppe medi⁹ fuit totus dies. Duoꝝ aūt ptes primi vltima: vltimi prima. Si aūt non crucē suaz in hac p̄phetia psalmi significauit his verbis: sed oſonē quā eum ex forma serui fudisse deo p̄ri euangelio teste didicimus: vbi eū ꝛ longe ante passionē ꝛ sub die passionis ꝛ in ipa cruce orasse meminim⁹: nusq̄ eū hoc tota die fecisse legim⁹. Proinde conuenienter p extentas man⁹ tota die cōtinuationē boꝝ operum intelligere possum⁹: a quoꝝ nunc̄ intentione cessauit. Nam sicut hic ait: tota die expādi man⁹ meas ad te: q̄ oīa opa sua non nisi ad volūtatē referat p̄ris sepissime p̄testās. ideo se venisse/vt volūtatē p̄ris ip̄leret. ita q̄ eadē opa etiā ifidelis ppl̄s vidit. ali⁹ ppha dicit. Tota die expādi man⁹ meas ad ppl̄m nō credentē ꝛ contradicentē.

Totū p̄ro parte.

Watthe. xii.

Man⁹ extēdere tota die qđ significat.

Esa. lxv.

Capitulum .xj.

DIco ergo. Nunquid repulit deus populū suuz? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine Abraham de tribu beniamin.

Non repulit dominus plebem suā quā p̄sciuit.

EX illo enī populo israel quicūq̄ in xp̄o crediderūt quib⁹ facta est xp̄i p̄sentatio ꝛ quodāmodo p̄missi redditio salubris atq̄ fructuosa de q̄bus ꝛ ipe dñs dicit. non sum missus nisi ad oues que pierāt dom⁹ israhel: ip̄i ex illis sunt filij p̄missionis: ip̄i deputanꝫ i semine: ꝛ ip̄i pertinēt ad hereditatē dei. Hinc sunt Joseph homo iustus ꝛ virgo Maria que peperit xp̄m. Hinc Johannes baptista amicus sponsi: et parētes eius zacharias ꝛ Elizabeth: hinc Symeon senex ꝛ Anna vidua q̄ xp̄m non loquentē sensu corpis audierūt: sed non loquentē adhuc infantē spū p̄gnouerūt. Hinc bti ap̄l̄i. hinc nathanael in q̄ dolus nō erat. Hinc ali⁹ Joseph q̄ ꝛ expectabat etiā ip̄e regnū dei: hinc tāta illa multitudo q̄ p̄cedebat ꝛ sequebaꝫ iumentū eius dicens. Benedictus q̄ venit in nomine dñi. In qua erat cōgregatio puerox̄ in quib⁹ dixit impletū ex ore infantium ꝛ lactentiū p̄feciſti laudē. Hic etiā illi post ei⁹ resurrectionē quoꝝ die vno tria: ꝛ alio q̄nq̄ milia baptizati sunt in aiam vnā ꝛ cor vnum charitaſ igne cōflati: quoꝝ nemo dicebat aliquid p̄priū sed erāt illis oīa cōmunia. Hinc scti diaconi: quoꝝ stephanus ante ap̄l̄os martyrio coronat⁹ est: hinc tot ecclesie iudee q̄ in xp̄o erant: quib⁹ erat facie ignot⁹ Paulus: notus aūt seuitia famosissima: sed notior xp̄i misericordissima gr̄a. Hic ꝛ ipe scōz p̄missā de se p̄phetiā: lupus rapax: mane rapiēs ꝛ ad vesperū diuidēs escas. i. p̄i⁹ rapiēs p̄secutor ad mortem: postea pascēs p̄dicator ad vitā. Ibi erāt ex illo populo hereditas dei: vnde ait ꝛ ipe minimus ap̄l̄oꝝ doctor gentiū. [Dico ergo nunq̄d de⁹ repulit plebē suam? Absit. Nam ꝛ ego israelita sum ex semine isr̄l de tribu beniamin. Non repulit de⁹ plebem suam quam p̄sciuit. .

Extrac. p̄s. lxxviii.

Watthe. xxi

Actu. iiii.

Plebs dī que sit.

Hec plebs que ex illa gente xp̄i corpi accessit: hereditas dei est. Nam qđ ait ap̄l̄s non repulit deus plebē suam quā p̄sciuit illi psalmo vtiq̄ respōdet vbi scriptū est: q̄m̄ non repellet dñs plebē suaz. Ibi aūt sequit ꝛ hereditatē suam non derelinquet Ubi euidenter appet talem plebē esse hereditatē dei. Ut enī hoc diceret ap̄l̄s supra cōmemorauerat ppheticū testimoniū de p̄nunciata futura incredulitate pp̄li israel. Tota die expandi man⁹ meas ad pp̄lm non credentē: ꝛ p̄tradicentē. Hic ḡ ne quisq̄ male intelligēs vniuersum illū pp̄lm crimine incredulitaſ ꝛ cōtradictiōis arbitrareꝫ esse dānatū continuo subiecit. Dico ergo. Nunq̄d repulit deus plebē suā? Absit. Mā ꝛ ego israelita sum ex genere isr̄l de tribu beniamin. Hic ostendit q̄ plebem dixerit vtiq̄ pp̄li p̄rioris quā si totā deus reprobasset atq̄ dānasset non vtiq̄ esset ip̄e xp̄i apostolus israelita ex semīe Abraham de tribu beniamin. Adhibet aūt valde necessarium testimonium. An nescitis in Helya quid dicit scriptura quē admodū interpellat deū aduersus israel: Dñe p̄phetas tuos occiderunt. altaria tua suffoderunt: ꝛ ego derelictus sum solus. ꝛ querūt a nimā meam. Sed q̄d dicit illi diuinū responsum. Reliqui mihi septem milia virorū qui nō curuauerūt genua ante Baal. Si ergo ꝛ in hoc tempe reliquie p electionē gratie salue facte sunt. Iste reliquie sunt ex illa gente hereditas dei non illi de quibus paulo post dicit. ceteri excecati sunt. Sic enim ait. Quid ergo Quod querebat israhel: hoc non est consecutus:

Plebs dī que sit.

pſ. xciiii.

iii. Regū. xix

electio aũt consecuta est: ceteri vero excecati sunt [Non repulit deus plebem suam quã præsciuit.]

Ex libro de dono pseuerantie.

¶ Aliquãdo prædestinatio significat etiam nomine p̃scientie: sicut ait apostolus. Non repulit deꝰ plebẽ suam quam p̃sciuit. Hic qõ ait p̃sciuit: non recte intelligit nisi p̃destinauit. Quod circumstantia ipsius lectionis ostendit. Loquebat enī de reliquijs iudeoꝝ que salue facte sunt pereuntibꝰ ceteris. Nam supius dixerat ad israel dixisse ꝓphetam. Tota die expãdi manus meas ad populum non credentẽ & cõtradicentẽ: & tanc̃ responderet vbi sunt ergo facte p̃missiones dei ad israel: continuo subiũxit. Dico ergo. Nunqd repulit deus plebem suã? Absit. Nam & ego israelita sum ex semine Abrahã de tribu beniamin. Tanc̃ diceret. Nã & ego ex ipa plebe sum. Deinde addidit. Ꝙ nunc agimus. Non repulit deꝰ plebem suam quã præsciuit. Atq; vt ostẽderet dei gra fuisse relictas reliquias: non meritis operũ eoꝝ secutus adiunxit.

An nescitis in helya qd dicit scriptura: quemadmodũ interpellat deum aduersus israel. Dñe ꝓphetas tuos occidert: altaria tua suffoderũt: & ego relictꝰ sum solus: & querũt animam meã. Sed qd dicit illi responsum diuinũ? Reliq̃ mihi septem milia virorum: qui non curuauerunt genua ante Baal.

iii. Regũ. xix

De eoꝝ libro

NOn enī ait relicta sunt mihi sed reliqui mihi aut reliquerũt se mihi: sed reliqui mihi. Sic ergo (inq̃t) & i hoc tpe reliqe p electionẽ gre salue facte sunt. Si aũt gra iã non ex oplbꝰ. Alioquin gra iam nõ est gra. Et ꝓnectẽs q̃ iam supra interposuit: ait. qd ergo? Et huic interrogatiõi respondẽs quod querebat: (inq̃t) Israel hoc non est cõsecutꝰ: electio aũt cõsecuta est: ceteri vero excecati sunt. In hac g̃ electiõe & in his reliquijs q̃ per electionẽ gre salue facte sunt: voluit intelligi plebẽ quam ꝓpterea deꝰ non repulit quia p̃sciuit. Hec est illa electio q̃ eos voluit eligi in xp̃o ante cõstitutionẽ mundi vt eẽnt sancti & ĩmaculati in cõspectu eius in charitate: p̃destinãs eos in adoptionẽ filiorum. Nullus ergo qui hec intelligit negare vł dubitare pmittit. Ubi ait apl's. Non repulit deꝰ plebem suã quam p̃sciuit: p̃destinatione significare voluisse. Præsciuit enī eorum reliquias quas scõz electionẽ gratie fuerat ipe facturus. Hoc est ergo p̃destinauit. Sine dubio enī p̃sciuit si p̃destinauit. Sed p̃destinasse est hoc p̃sciisse quod fuerat ipse facturus.

Extrac. ps. xciiii.

¶ Quia non repellet dñs plebem suam. Laus illi: iubilatio illi. Quã plebem non repellet? Hic nobis interp̃tari aliquid non licet. Præscriptũ habemus ab apostolo. Exposuit hoc apostolus. vnde sit dictũ. Erat enī plebs iudee: plebs vbi fuerunt ꝓphete: plebs vbi fuerũt patriarche: plebs etiam scõm carnem ꝓpagata de semine Abrahe: plebs in qua p̃cesserũt omnia sacramẽta saluatorem nostrum pmittentia: plebs vbi institutum est templũ vnctio / sacerdos ad figurã: vt cum omes ipse vmbre p̃terirent ipa lux adueniret. Erat g̃ ista plebs dei. Ad eam ꝓphete missi: in illa nati qui missi: et tradita & credita eloquia dei. Quid ergo? Totum illud damnatum est? Absit. Arbor olive ipsa dicta est ab apostolo. Cepit enī ista arbor a patriarchis Sed fuerunt ibi rami aridi: qz nimis alti p superbiam. Precisi ergo ꝓpter sterilitatem. insertus ẽ oleaster ꝓpter humilitatem. verũtamẽ charissimi ne superbiret oleaster insertus quid ait apostolus? Si tu ex naturali incisus oleastro & contra naturam insertus es in bonam oliuam: q̃tomagis q̃ scõm naturam sunt inserenꝺ sue olive? Et quomodo tu non pmanẽs in infidelitate / meruisti inseri in oliuam cum esses oleaster: sic isti cozrecti facilius sue olive naturaliter inserant. Hoc de illis apostolus. Ergo ipsa est arbor. Et si aliqui ex ramis fracti sunt: non omes. Nam si omes rami frangerent vnde Petrus / vnde Johannes / vnde illi omnes apostoli? vnde ipe Paulus apostolus loquebat & suo fructu oliuam testabatur: nonne isti omnes inde? Unde etiam quingenti illi fratres quibus dñs post resurrectionez apparuit? Unde tot milia ad vocem Petri quãdo spiritu sancto repleti apostoli omniũ gentium linguis locuti sunt: tanta auiditate dei laudis & sue accusationis cõuersa sunt: vt qui primo sanguinem dñi fuderunt seuientes: bibere discerẽt iam credẽtes. Sic aũt omnia illa cõuersa sunt milia hominũ vt res suas venderent: et ꝓcia rerum suarum ante pedes apostolorum ponerent. Quod diues vnꝰ non fecit quãdo hoc ore dñi audiuit & a dño tristis recessit: hoc fecerunt subito tot milia eorum hominum in quorum manibus christus fuerat crucifixus. Quãto maius vulnus erat in corde ipsorum tanto auidius medicũ quesierunt. Cum ergo inde illi omnes fuerint: de ipsis modo psalmus. Quontã non repellet dominus plebem snam. Nam hoc testimonio psalmi cũ hinc loqueret vsus est apostolus & dixit. Quid ergo dicemus fratres? Nunquid deus plebem suaz repulit? Absit. Nam & ego israelita sum ex semine Abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam p̃sciuit. Utiq; si repelleret dominus plebem suam non esset / vnde ipse esset apostolus. Unde autem ipse inde & alij. In his plebs dñi. Non in omnibus sed quemadmodũ scriptũ ẽ reliquie salue erunt. Non in omnibus: sed area vẽtilata massa intromissa est palea iacet. Totum q̃c quid vides iudeorum reprobor um: paleaz vides. Unde vides istam paleam iam inde exijt massa: iã in horreo recondita est. Uerba apostoli.

Judei cõuerti volẽtes: facile possunt.

Ex ymõe de ꝓbis euãgelij. x.

¶ Attẽdite inquit qd dicit Helyas. Dñe prophetas tuos occiderunt: altaria tua euerterunt: & ego relictus sum solus: & querunt animam meam. Sz quid illi dicit responsum diuinum? Reliqui mihi septem milia virorum qui non curuauerũt genua ante Baal.

¶ Solum te putas esse seruum bene laborãtem? Sunt & alij me timentes & non pauci Nam septem milia ibi habeo. Et adiunxit. Sic ergo & in hoc tẽpore. Crediderunt aliqui iudei: & multi fuerant reprobati sicut & ille qui vulpium foueas gestabat i animo. Sic ergo (inquit) & i hoc tempore reliquie per electionem gratie salue facte sunt. id est idem christus est qui tunc & modo qui & illi tunc Helye dixit: reliqui mihi. Quid est reliqui mihi? Ego illos elegi: quia vidi mentes eorum de me presumẽtes non de se nec de Baal. nõ sunt mutati. Sic fũt vt a me facti sunt. Et tu qui loqueris nisi de me p̃sumeres vbi esses? Nisi gratia mea plenus esses nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratia autem mea plenus es: quia nihil de tua virtute: sed totum de mea gratia presumpsisti. Noli ergo in hoc gloziari vt putes te in seruitio tuo nõ habere conseruos. Sunt quos elegi sicut & te de me scilicet presumentes sicut ait apostolus. Et nunc

A Cõtra sup
bĩa vel pre
sũptionez
meritozũ.

reliquie p electionẽ gratie salue facte sunt. Caue o
christiane: caue superbiã. licet enĩ imitator sancto
rum sis totũ semper gratie reputa: quia vt esset a-
liquod reliquũ gratia in te dei: non tuum merituz
fecit. De ipis dẽicz reliquijs dixerat ppheta Esa-
ias cõmemorãs. Nisi dñs sabaoth reliquisset no-
bis semen sicut sodoma facti essemus. et sicut Go
morra similes fuissemus. Sic ergo (inquit) in hoc
tempore reliquie per electionem gratie salue fa-
cte sunt. Si autem gratia (inquit) iam non ex ope-
ribus. id est iam non de tuo merito extollarꝭ. Alio
quin gratia iam non est gra. Si enĩ in tua opera pꝫ
sumis ergo merces tibi reddit non gratia condo-
natur. Si autem gratia est gratis datur.

Esa.i.

Si ergo z in hoc tempore reliquie scõz electionem gratie salue facte sunt.

Ex trac. euã-
gelij sm ioã.
lxxxiii.

NOn vos me elegistis inq̃t sed ego elegi
vos. Hec est illa ineffabilis gratia. Quid
enĩ eramus quãdo christũ nondum ele-
geramus? Et ideo non diligebam? Nã
qui non eum eligit: quomodo diligit? Nunqd iaz
in nobis erat quod in psalmo canit. elegi abiectus
esse in domo dei magis cz habitare in tabernacul'
peccatoz? Non vtiq̃. Quid ergo eramus nisi iniq̃
z perditi? Necz enĩ iam credid eramus in eum vt
eligeret nos. Nam si iam credẽtes elegit: electus
elegit. Cur ergo diceret non vos me elegistis nisi
quia misericordia eius puenit nos? Sic certe vo-
cat vana illoz ratiocinatio qui pscientiã dei defen
dunt contra gratiam dei: ideo nos dicunt electos
ante mundi constitutionẽ. qz presciuit nos de? fu-
turos bonos non seipsum nos facturũ bonos. Nõ
hoc dicit q̃ dicit Non vos me elegistis: quoniam si
ppterea nos elegisset: qz bonos futuros esse pscie
rat: simul etiã presciisset q̃ eum nos fuissemus pri?
electuri. Non enĩ aliter esse possem? boni: nisi foz-
te dicendus est bon? qui non elegit bonum. Quid
ergo elegit in non bonis? Non enĩ electi sunt quia
boni fuerunt qui boni non essent nisi electi essent.
Alioquin gratia iam nõ est gratia: si precessisse cõ
tendim? merita. Hec quippe electio gratia est de
qua dicit apostolus. Sic ergo z in hoc tpe reliquie
p electionem gratie salue facte sunt. vnde subiũxit
Si aũt gratia: iam non ex opibus. Alioquin gra iã
non est gratia. Audi ingrate. Non vos me elegistiꝭ
sed ego elegi vos. Non est vt dicas: ideo electus
sum: qz iam credebam. Si enĩ credebas in eum iã
elegeras eum. Sed audi nõ vos me elegistis. Nõ
est vt dicas anteq̃ crederem iam bona operabar:
ideo electus sum. Quid enĩ boni operis ante fidẽ:
cum dicit apl's. Oñe quod non est ex fide peccatũ
est? Quid ergo dicturi sumus audiendo: non vos
me elegistis: nisi qz mali eramus z electi sumus vt
boni p gratiã nos elegentis essemus? Non est enĩ
gratia: si pcesserunt merita. Est autẽ gratia. Hec
igitur non inuenit sed effecit merita.

B

Electi nõ
boni sunt
boni effe-
cti.

Roma. xiiii.

Ex libro q̃sti
onũ geneseos
titu. cxlviii.

¶ Reliquie per electionem gratie salue facte sunt
quia ppheta pdixerat. Et si fuerit numerus filio-
rum israel sicut arena maris reliquie salue fient.
Ad hoc enĩ occisus est xps a iudeis z tradit? gen-
tibus tanq̃ Joseph Egiptijs a fratribus vt z reli
quie israel salue fierent. Unde dicit apl's. Nam et
ego israelita sum. Et vt plenitudo gentiũ intraret
z sic oñis israel saluus fieret. id est ex reliq̃is isra-
el scõm carnẽ z plenitudine gentiũ que in fide chri
sti scõm spiritũ sunt israel. Aut si ex gẽtili illi israe-
litice restat fidei plenitudo ex q̃ erant reliq̃e in qui
bus reliq̃is tũc z apli salui facti sunt: h̃ significat

Joseph.
xpm desi-
gnauit.

ex plenitudine liberationis israel qua p moysen ex
egipto liberati sunt.

C

Si autem gratia iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia.

Ex libro q̃sti
onũ exodi. ti
tulo. xlvii.

ADuersus illos qui in operibus legis
gloriabantur apostol? loquitur z mul-
tum agit: qui fidẽ operibus sic vult an
teponi vt ex illa pendeant opera bona
atq̃ ab ea pueniant: non vtipsa velut meritis bo-
norum operum tribui videatur. Illa enĩ ad grati-
am ptinet. Si aũt gratia iam nõ ex operibus. Alio
quin iam gratia non est gratia.

Ex tractatu.
ps. xlix.

¶ Judeos de opere suo gloriantes sic arguit qui
dam apostolus vt eos diceret ad gratiam non pti
nere qui meritis z operibus suis mercedem debe-
ri arbitrabant. Qui ergo ad gratiam se sciũt perti
nere quod est xps: z quod est xpi norunt qz indigẽt
gratia. si gratia vocat gratis datur. Si gratis dat
nulla merita tua pcesserunt. Si pcesserũt merita
tua merces non imputatur scõm gratiã: sed scõm
debitum. Si ergo dicis pcessisse merita tua: te vis
laudare non deum. Ideo non agnoscis xpm quia
venit cum gratia dei. Conuerte ergo te ad merita
tua. Vide illa mala fuisse vt non tibi deberetur ni
si supplicium. Et cum videris quod tibi per meri-
tum debeak agnoscis quid per gratiam donetur:
z sacrificio laudis glorificas deum. Ibi enĩ est via
in qua noueris christum salutare dei.

Gra fꝫ grat
data.

Meritaꝑ
cessisse
gratiã di-
cens si nõ
deum lau-
dat.

¶ Gratia pluuia voluntaria qz nullis pcedentib?
operis meritis gratis datur. Si enĩ gratia iam nõ
ex opibus. Alioquin gratia iam nõ est gratia. Nõ
enĩ dignus sum vocari (inquit) apl's: qz persecut?
sum ecclesiã dei. Gratia aũt dei sum id quod sum
Hec est pluuia voluntaria. Volũtarie quippe ge
nuit nos verbo veritatis. hec est pluuia volũtaria
Inde alibi dicit. Scuto bone voluntatis tue coro
nasti nos.

Extrac. pñ.
lxvii.

Gra pluꝫ
uia volun
taria.

i. Cor. xv.

ps. v.

D

Quid ergo? Quod querebat israel hoc non est consecutus: electio aũt consecu-ta est: ceteri vero excecati sunt: sicut scri ptũ est. Dedit illis de? spiritũ cõpuncti onis: oculos vt non videant z aures vt non audiant: vsq̃ in hodiernum diem. Et dauid dicit. Fiat mensa eorum in la queum z in retributionem z in scanda-lum illis. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorũ semp incurua.

ps. lxviii.

ECce misericordia et iudicium. Miseri-
cordia in electione que consecuta est iu
stitiaz dei: iudicium vero in ceteris qui
excecati sunt. Et tamen illi quia volue
runt crediderunt illi: quia noluerunt non credide-
runt. Misericordia igitur z iudicium in ipsis volũ
tatibus facta sunt. Electio quippe ista gratie est:
non vtiq̃ meritorum. Superi? enim dixerat. Sic
ergo z in hoc tempore reliquie per electionez gra
tie salue facte sunt. Si autem gratia iã non ex ope
ribus. Alioquin gratia iam non est gratia. Gratis
ergo consecuta est quod consecuta est electio. Nõ
precessit eorum aliquid quod pores darẽt z retri-
bueretur illis pro nihilo saluos fecit illos. Ceteri
autem qui excecati sunt sicut ibi non tacitum est i
retributionem factum est. Uniuerse vie domini
misericordia z veritas. Inuestigabiles igitur sunt
z misericordia qua gratis liberat: et veritas qua

Ex libro deꝑ
destinatione
sanctorum.

ps. lv.

ps. xxiiii.

G iuste iudicat.

Ex libro aduersū iudeos

¶ Ad lucem dñi vocat vos ꝓpheta cum dicit. Et nunc tu domus Jacob venite ambulemus in lumine dñi. Tu domus Jacob quam vocauit ⁊ elegit: non tu quam dimisit. Dimisit enim plebē suam domum israel. Quicunq; inde venire vult ad hāc pertinebitis quam vocauit: illa carebitis quā dimisit. Lux quippe dñi in qua ambulant gentes illa est de qua idem ꝓpheta dicit. Dedi te in lucem gentium vt sis salus mea vsq; in fines terre.

Esai. xlii.

¶ Cui dictum est nisi christo? De quo impletum est nisi de christo? Non est ista lux in vobis de quib⁹ idem dictum est. Dedit illis dñs spiritum compunctionis: oculos vt non videant ⁊ aures vt non audiant vsq; in hodiernum diem. Non est inq; in vobis hec lux: ideo nimia cecitate lapidem reprobatis qui factus est in caput anguli. Ergo accedite ad eum ⁊ illuminamini. Quid est accedite nisi credite?

ꝑ. xxxiii.

Extrac. ꝑſ. lxviii.

¶ Sitiebam ⁊ acetum accepi id est fidem illorum desiderauit ⁊ vetustatem inuenit. Fiat mensa eorū coram ipsis in muscipulam. Qualem muscipulam mihi exhibuerunt dando mihi talem potū: talis muscipula illis sit. Quare ergo coram ipis? Sufficeret fiat mensa eoꝝ in muscipulam. Sunt tales q̄ iniquitatem suam nouerūt ⁊ in ea ptinacissime perseuerant. Coram ipis fit muscipula eorum: sed tm̄ valet animi ꝓsumptio vt coram ipsis muscipula sit ⁊ incidant in eam. Obscurenk oculi eorum ne videāt. Sequitur hoc vt qm̄ sine causa viderūt: fiat illis ⁊ non videre. Fiat ergo mensa eoꝝ corā ipsis in muscipulam. Coram ipis fiat in muscipulā non optantis est: sed ꝓphetantis. non vt fiat sed qz fiet Fiat ergo. Nec potest aliter nisi vt talib⁹ ista eueniant. Et quoniam videmus per spiritum dei dici talia euentura malis: ad hoc in illis intelligam⁹ hec vt talia deuitemus. Hoc enī nobis prodest intelligere ⁊ ex inimicis proficere. Fiat illis ⁊ in retributionē ⁊ in scandalū. Sed nunquid iniustū est hoc? Justum est. Quare? Quoniā in retributionē Non enī aliquid illis accidit: quod non habeatur in retributionem. Fit ⁊ in scandalum qz ipi sibi sūt scandalum. Obscurenk oculi eorum ne videant et dorsum illoꝝ semper incurua. hoc consequens est Nam quorum fuerint oculi obscurati ne videant sequit. vt ⁊ dorsum illorū incuruetur. Unde hoc? Quia cessauerūt supna cognoscere: necesse est de inferioribus cogitent. Qui bene audiunt sursum cor: curuū dorsum non habent. Erecta quoq; statura est: qui expectat spem repromissam sibi in celo: maxime si ꝑmittat thesaurum suum quo sequatur cor eius. At vero qui future vite spem non intelligunt: iam excecati de inferioribus cogitāt. Et hoc est habere dorsum curuuz. A quo morbo dñs mulierem illam liberauit. Alligauit eam sathanas annis decem ⁊ octo: ⁊ eam curatam erexit.

H Per acetū xpo datū quid significatur

Fiat ⁊ cetera q̄bus malū imp̄cari videt nō optātis sed ꝓphetātis sunt verba.

Supna cognoscere cessantes de inferioribus cogitāt Dorsuz habere curuū quid ē.

Luce. xiii.

Dico ergo. Munquid sic offenderunt vt caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gētibus: vt illos emulentur. Q̄ si delictum eorum diuitie sunt mundi: et diminutio eorum diuitie gentiū: quā tomagis plenitudo eorum? Vobis enī dico gentibus. Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus ministeriū meum honorificabo.

Ex libro ꝺcti G uitare. xviii.

Punitio iudeorū.

Judeorū tribulatio et dispsio nobis pro dest et ide dilatat ecclesia.

ꝑ. lviii.

Iudei qui eum occiderūt ⁊ in eum credere noluerūt: quia oportebat eum mori ⁊ resurgere vastati infelicius a romanis: funditusq; a suo regno vbi iam eis aligenigene dñabant eradicati dispersiq; p terras quādoquidē vbiq; non desunt: p scripturas suas testimonio nobis sunt ꝓphetias nō nos finxisse ō christo: q̄s plurimi eoꝝ cōsiderantes: ⁊ ante passionē ⁊ maxime post ei⁹ resurrectionē crediderūt in eum. De quibus ꝑdictum est. Si fuerit numer⁹ filiorū israel sicut arena maris reliq̄e salue fient. Ceteri vero excecati sunt de q̄b⁹ ꝑdictū est. Fiat mēsa eoꝝ in laqueum ⁊ in retributionē ⁊ in scandalū. Obscurenk oculi eoꝝ ne videant ⁊ dorsum illoruz semp incurua. Proinde cum scripturis nostris nō credūt cōplenk in eis sue quas ceci legunt. Quos agnoscim⁹ ꝓpter hoc testimoniū quod nobis inuitiphibent eosdē codices habendo atq; seruando: p oēs gentes etiam ipsos esse dispersos quaqua versum xpi ecclesia dilatat. Nam ꝓphetia in psalmis quos legunt etiā de hac re ꝓmissa est vbi scriptū est. Deus meus misericordia eius ꝓueniet me Deꝰ meus demōstrauit mihi inimicis meis ne occideris eos ne quādo obliuiscank legem tuā. Dispges illos in virtute tua. Demōstrauit ergo deꝰ ecclesie in eꝰ inimicis: iudeis gr̄az misericordie sue: qm̄ sicut dicit apl's. Delictū illorum salus gentib⁹ ⁊ ideo non eos occidit. i. non in eis ꝑdidit q̄ sunt iudei: q̄uis a romanis fuerint deuicti ⁊ oppressi: ne obliti legē dei ad hoc de quo agim⁹ testimoniū nil valerent. Ideo parū fuit vt diceret ne occideris eos ne qm̄ obliuiscank legem tuā: nisi adderet etiā disperge illos: qm̄ si cum isto testimonio scriptura rū in sua tantūmodo terra nō vbiq; essent: pfecto eccl'ia que vbiq; est eos ꝓphetia q̄ que de xpo prem̄isse sunt testes in oībus gentib⁹ habere nō posset

Si quo modo ad emulandū ꝓuocē carnem meā ⁊ saluos faciā aliquos ex illis Si enī amissio eoꝝ reconciliatio est mūdi: que assumptio nisi vita ex mortuis? q̄ si deliberatio sancta est: ⁊ massa.

H

Extrac. ꝑſ. lxxxvii.

Medicivi uos curāt nō mortuos.

Johan. vi.

Ecclesia. xvii

Dicit apostolus. Si quomodo emulari potero carnē meam ⁊ saluos faciam aliquos ex illis. Sed etiā tales medici q̄ruis non de suo curent qz nec medici corporis curant de suo: tamē q̄tumlibet p fidele ministeriū opitulentur saluti viuentes curare possunt non mortuos suscitare: de quibus dictū est. Munquid mortuis facies mirabilia? Nimis enī occulta est dei gratia qua hominū mentes quodāmodo reuiuiscunt vt possint a quibuslibet eius ministris p̄cepta sanitatis audire quam gratiā commēdat in euangelio dicens. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Quantūlibet ergo excellētes verbi ꝑdicatores ⁊ veritatis etiam p miracula suasores tanq; magni medici agant cum hominib⁹ si mortui sunt ⁊ tua gratia nō reuixerint: nunq̄d mortuis facies mirabilia? Aut medici exsuscitabūt ⁊ hi quos exsuscitabunt cōfitebunk tibi? Nec enī confessio iudicat viuos. Naz sicut alibi scriptum est: a mortuo velut qui non sit perit confessio.

Et si radix sancta ⁊ rami.

Extrac. euāgelij ſm ioā. xvi.

Frangantur supbi rami: humilis insertur oleaster. Maneat tamē radix illis precisis / istis receptis vbi manet radix in patriarchis. Et enī patria xpi popu-

A Patria xpi populus israel.

lus israel:qz ex eis venit scom carnem. Sed huj arboris radix. Abrahã/ysaac/z iacob.patriarche sancti. Et vbi isti? In requie apud deuz:i honore magno:vt in Abrahe sinũ iustj ille paup post corporis exitũ leuarek:z in Abrahe sinu de longinq a supbo diuite videret. Ergo radix manet/radix laudak:sed rami superbi z precidi z arescere merueruñt:oleaster aũt humilis illorum pcissione inuenit locum. Audi ergo quẽadmodũ precidantur rami naturales:quẽadmodũ inserak oleaster: ex ipso centurione quez cõmemorandum putaui. Amẽ (inquit) dico vobis non inueni tantã fidem in isrl. Propterea dico vobis quia multi ab oriente z occidente. cplate terram occupauerit oleaster. Amara silua hic mundus fuit. Sed ppter humilitatem. ppter non sum dignus vt sub tectum meũ intres:multi ab oriente z occidente venient. Et puta quia venient: quid de illis fiet? Si enim venient:iam precisi sunt de silua. vbi inserendi sunt ne arescant? Et recumbent (inquit) cum Abraham ysaac et Jacob. In quo conuiuio ne forte non inuites ad semper viuendum: sed ad multum bibendum? Recumbent cum Abraham ysaac et Jacob Vbi? In regno (inquit) celorum. Et quid erit de illis qui venerũt de stirpe Abrahe? Quid fit de ramis quibus arbor plena erat? Quid nisi qz pciden tur vt isti inserank: doce qz precidenk. Filij aũt regni ibunt in tenebras exteriores.

Watthe. viii

Q Si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem cum oleaster esses insertꝰ es in illis: z socius radicis z pinguedinis olee factus es: noli gloriari aduersus ramos: Q si gloriaris: non tu radicem portas: sed radix te.

B Extrac. ps. cxxxiiii. Sal. iii.

APostolus enĩ gentibus loquebak quibus dicebat. Si ergo vos xpi. ergo Abrahe semẽ estis scom pmissionem heredes. Benedicemur ergo oẽs in deo abrahã ysaac z Jacob. Arborẽ quidẽ benedixit quãdam: eamq oliuã creauit sicut dixit apostolus: ipsos patriarchas sctos vnde efflorauit populus dei Sed hec arbor olive putata est nõ amputata z inde superbi rami fracti sunt. Ipse est blasphemꝰ et impius populus iudeoꝝ. Manserunt tamẽ rami boni z vtiles. Rami inde apli. Et cum ibi rami vtiles relicti essent: p dei misericordiã inserꝰ est z oleaster gentiũ: cui dicit apostolus. Tu aũt cuz esses oleaster insertus es in illis: z particeps pinguedinis olee factus es. Noli gloriari aduersus ramos Q si gloriaris non tu radicem portas: sed radix te. Hec vna arbor est ptinens ad Abrahã ysaac et Jacob. z qõ plus est magis ad Abrahã z ysaac et Jacob oleaster insertꝰ ptinet cp rami cõfracti. Illi enĩ per fragmentũ iam non ibi sunt. Oleaster nõ ibi erat z ibi est. Illi p superbiam frangi meruerũt iste per humilitatem inseri meruit. Illi amiserunt radicem iste tenuit eam.

Rami boni supmanentes.

Extrac. ps. lxxii.

¶Gentes iam credentes in christum z quasi supbire cupientes contra iudeos q̃ crucifixerunt christum: cum et de ipsis veniret alius paries occurrens in angulo. id est in ipso christo. de diuerso venienti parieti preputij. id est gentium: cum ergo erigerent se gentes sic illas reprimit. Si enim tu (inquit) ex naturali incisus oleastro insertus es in illis: noli gloriari aduersus ramos. Nam si gloriaris: non tu radicem portas sed radix te. Ergo de radice patriarcharum dicit fractos quosdam ramos propter infidelitatem et insertum ibi oleastruz vt esset particeps pinguedinis oliue. id est ecclesiam de gentibus venientem. Et quis inserit oleastrum in oliua? Oliua solet in oleastro: oleastrum in oliua nunq̃ vidimus. Nam quisquis fecerit non inuenlet baccas nisi oleastri. Quod enĩ inseritur hoc crescit z eius rei fructus inuenitur. Inuenitur non radicis fructus sed surculi. Hoc ostendens apostolus omnipotentia sua deum fecisse vt oleaster in radice oliue insereretur et non baccas siluestres sed oliuam daret: ad omnipotẽtiam dei reuocans ait. Si tu ex naturali incisus es oleastro z contra naturam insertus es in oliuam: noli gloriari (inquit) aduersus ramos.

Radix oleastri in serti sũt patriarche. Olea i oleastrũ inseri solet nõ ecõuerso.

Sed dicis (ait) Fracti sunt rami: vt ego inserar. Bene. Propter incredulitatẽ fracti sunt: tu autem fide sta. Noli altuz sapere sed time.

QVid est enim noli altum sapere. Noli superbire quia insertus es. sed time ne frangaris per infidelitatem sicut illi fracti sunt.

Ex libro contra faustum Rami fracti q̃ sunt.

¶Fractos ramos dicit qui ex ipso populo in christo credere noluerunt: z in ipsa olee radice. id est origine sanctorum hebreorum tanq̃ oleastrum gẽtes inserttas vt fierẽt participes pinguedinis olee quo se redditum gaudet apostolꝰ qui inter fractos ramos per incredulitatem fuit. Inde se quippe liberatum dicit cum se a iudaismo ad christum trãsisse letatur: quia christus semper in illa radice atq̃ in illa arbore predicatus est in quem venientez qui non crediderunt fracti sunt inde: z qui crediderunt inserti sunt ibi. Quibus ne superbiant dicitur Noli altum sapere: sed time. Nam si deus naturalibus ramis non pepercit: neq̃ tibi parcet. Sed ne de ipsis fractis ramis desperetur: paulopost dicit Et ipsi si non permanserint in infidelitate inserentur. Potens est enim deus inserere illos. Nam si tu ex naturali oleastro incisus z cõtra naturam insertus es in bonam oliuam: cptomagis illi qui secũdum naturam sunt inserentur sue oliue? Ecce vnde etiam ipse gloriatur a fractura liberatus: et radici pinguedinis redditus.

Ex sñõe de sacrificio vespertino. Judei q̃ bꝰ oĩa bona a dõ collata sunt p supbiã fracti sunt.

¶Judei olim vocati ex egypto: liberati in manu potenti per rubrum mare traiecti: per siccum eudentes hostibus insequentibus: carentes manna pasti/de seruitute eruti/ad regnum perducti/tot beneficijs empti in oliua erant: superbiendo fracti sunt. Oleaster contemptibilis per totum mundum erat. Illo totus mundus horrebat siluestri oleastro: sed tamen per humilitatem ibi meruit inseri vnde oliua superbiendo precidi. Audi oliuam superbientem z frangi dignam. Nos de seruitute non sumus nati: patrem habemus Abraham. Respondetur. Si filij Abraham essetis facta abrahe faceretis. Contra id quod dictum est de seruitute non sumus nati: si vos filius liberauerit vere liberitis: liberos vos esse iactatis? Omis qui facit peccatum: seruus est peccati. Quanto ergo mitius homo seruus esses hominis cp peruerse cupiditatis? Illi tamen superbiendo humilem non receperunt vide oleastrum dignum inseri: centurionem illum non de israeliticis sed de gentibus. Domine non sum dignus vt sub meum tectum intres Et dominus. Amen dico vobis non inueni tantaz fidem in israel. In oliua non inueni quod inueni ĩ

Joh̃. viii.

Ibidem.

Watthe. viii

A oleastro. Ergo oliua superbiens precidatur. olea
ster humilis inseratur. Vide inserentem: vide pre
cidentem. Propterea dico vobis: quia multi ab
oriente et occidente venient. Multus veniet olea
ster inserendus in oliua. Et recumbent cum Abra
ham ysaac ⁊ Jacob in regno celorum. Audisti quē
admodum humilis inseratur oleaster. Audi quē
Matthei viii admodum oliua superba precidatur. Filij autem
regni ibunt in tenebras exteriores: ibi erit fletus
et stridor dentium.

Ex li. aduersum iudeos. ¶ Hec siue gratanter siue indignanter audiant
iudei: nos tamen vbi possumus cum eorum dile
ctione predicem⁹: nec superbe gloriemur aduer
sus ramos fractos: sed potius cogitemus cuius
gratia ⁊ quanta misericordia / et in qua radice in
serti sumus vt non alta sapiamus: sed humilibus
consentientes ne bis cum presumptione insultan
do: sed cum timore exultando dicamus. Venite
ambulemus in luce domini: quoniam magnū no
men eius in gentibus. Si enim audierint et obau
dierint: erunt inter eos de quibus dictum est. Ac
Ps. xxxiii. cedite ad eum ⁊ illuminamini et vultus vestri non
erubescent. Si autem audiunt et non obaudiunt:
vident ⁊ inuident: inter eos sunt de quibus dictuꝫ
Ps. cxi. est. Peccator videbit et irascetur: dentibus suis
frendet et tabescet. Ego autem dicit ecclesia chri
sto velut oliua fructifera in domo dei speraui in mi
Ps. li. sericordia dei in eternum ⁊ in seculum seculi. Dicis
ergo fracti sunt rami: vt ego inserar. Bene. Propt
incredulitatem fracti sunt: tu autem fide sta. Noli
altum sapere sed time.

Si enim deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat.

Ex libro de gra noui te stamēti Ro. viii. H NOn enim accepisti⁊ (inquit apostolus) spiritum seruitutis iterum in timore. Sed idem ipse apostolus oleastro in
serto in oliuam timorem precipit: hoc est gentibus additis radici Abraham ysaac ⁊ Ja
cob vt et ipse fierent israhel. id est pertinerent ad
semen Abrahe: amputatis propter infidelitatis
superbiam naturalibus ramis: qui ignorantes dei
Ro. x. iustitiam ⁊ suam volentes constituere iustitie dei
non sunt subiecti. De his quippe vana elatione tu
mentibus dictum est: q̄ ibunt in tenebras exterio
res: quia iactantes se de semine Abrahe: semē Ab
rahe fieri noluerunt: vt essent filij promissionis: q̄
fidem noui testamenti non receperunt: vbi dei iu
stitia commendatur: suam constituere volētes. id
est tanc̄ de suis meritis ⁊ operibus presidentes:
spreuerunt esse filij promissionis: hoc est filij gra
i. Cor. i. tie / filij misericordie / vt qui gloriatur in domino
glorietur: credens in eum qui iustificat impium.
Hoc est qui ex impio facit pium vt deputetur fi
des eius ad iustitiam et impleatur in eo non quod
postulabat eius meritum: sed quod a domino pro
missum est beneficium. Cum bis igitur agens apo
stolus qui oliue per gratiam inserebantur: dicis in
quit. Fracti sunt rami vt ego inserar. Bene. Pro
pter incredulitatem fracti sunt: tu autem fide sta.
Noli altum sapere: sed time. Dei est enim benefici
Ephe. ii. um: non meritum tuum. Quod et alibi dicit. Gra
tia salui facti estis per fidem et hoc non ex vobis
sed dei donum est: non ex operibus ne forte quis
extollatur. Ipsius enim sumus figmentum crea
ti in christo Jesu in operibus bonis que prepara
Timor gratie. uit deus vt in illis ambulemus. In hoc itaq̄ in
tellectu gratie inest timor de quo dicitur. Noli al
tum sapere: sed time. Timor autem iste alius est non est ille seruilis quem charitas foras mittit. Il
lo enim timetur: ne incidatur in tormentum sup
plicij: isto autem ne dimittatur gratia beneficij.
Quapropter q̄uis fidelibus ad nouum testamen
tum pertinentibus dicat apostolus: quod paulo
ante commemorauit: non enim accepistis spiritu
seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritu
adoptionis filiorum: in quo clamamus. Abba pa
ter. id est vt fides in nobis sit: que per dilectionem
operatur: non tam timendo penam q̄ amando
iustitiam: tamen quia non fit anima iusta nisi par
ticipatione melioris qui iustificat impium: quid
enim habet quod non accepit: non debet sibi tri
buendo quod dei est ita gloriari quasi non ac
ceperit. Ob hoc ei dictum est. Noli altum sapere:
sed time. Et timor iste p̄cipitur etiam his: qui
ex fide viuentes heredes sunt noui testamenti at
q̄ in libertatem vocati. Altum enim sapere dictū
est superbire. Quod alio loco econtrario satis ostē
dit: vbi ait. Non alta sapientes sed humilibus cō
sentientes. Ex hoc quod ait humilibus consenti
entes itaq̄ apparuit nihil aliud se dixisse alta sa
pientes q̄ superbientes. Timor ergo non est in
charitate: quia perfecta charitas foras mittit ti
morem: sed illum seruilem: illum quo cum se quis
q̄ ab opere malo abstinet: pena terretur: non iu
stitia delectatur. Hunc foras charitas mittit quā
non delectat iniquitas etiam si proponatur impu
nitas: non illum quo timet anima ne amittat ip
sam gratiam: p quam in illa factum est. vt iam non
peccare delectet: quo timet ne eam deus deserat:
etiam si nullis dolorum cruciatibus puniat. Hic
timor castus est: non eum eiecit charitas sed adsci
scit. De illo quippe scriptum est. Timor domini
castus permanens in seculum seculi. Nequaquam
istum diceret permanentem: nisi sciens alium qui
non permaneret. Timore itaq̄ casto permanenti
in seculum seculi. non alta sapiēdo: sed humilibus
psentiendo cum timore et tremore suam ipsorum
salutem operentur. Deus est enim qui operatur in
eis et velle et operari pro bona voluntate.

Timor seruilis

Roma. xii.

Timor seruilis a charitate expellitur.

Timor gratie vel filialis cū charitate remanet.

Ps. xviii.

I

Ex sermōe de timore dei. ¶ Noli altum sapere: sed time. Qui enim altum
sapit et ideo non timet: vtiq̄ pernicio se non timet.
Neq̄ enim mitis et pius est qui seipsum in seipso
laudat et amat: sed elatus ⁊ feror non nouit dicere
in domino laudabitur anima mea: audiant mites
et letentur. Quid enim boni amat qui forte hocip
sum propter hoc ipsum amat nihil timere? Po
test enim hocipsum sibi persuadere non sanitate:
sed immanitate. Verbi gratia est aliquis audacis
simus latro q̄to peruerse fortior: tanto periculo
se crudelior: qui propter ipsum amorez suum quo
amat nihil timere ingentia facinora moliatur: vt
quod amat exerceat: et exercendo corroboret: q̄
to eius fuerunt maiora commissa: tanto maior e
rit non timentis audacia. Non ergo hoc pro ma
gno bono amandum est: quod et in homine pessi
mo inueniri potest. Quapropter timeat christia
nus anteq̄ perfecta charitas foras mittat timo
rem: credat et intelligat se peregrinari a deo q̄diu
viuit in corpore quod corrumpitur et aggrauat
animam. Tanto minor fit timor: quanto patria q̄
tendimus propior. Maior enim timor debet esse
peregrinantium minor propinquantium / nullus
peruenientium. Sic ⁊ timor perducit ad charita
tem. ⁊ pfecta charitas foras mittit timorē. Time
at aūt xp̄ianus non eos q̄ corpus occidūt ⁊ postea

Seipsum. i seipso laudans neq̄ mitis neq̄ pius est.

Nil timere bonum nō est.

Timor q̄ b⁹ maior ⁊ minor esse debet. Matthe. x.

non habent quid faciant: sed eum qui habet potestatem et corpus et animam in gehennam ignis occidere. Ille timor quem foras charitas mittit propterea pungit animam ne amittatur aliquid quod in creatura diligitur vel ipsa salus et requies corporalis aut aliquid tale post mortem. Propterea enim timentur et apud inferos pene: et dolores ac tormenta gehennarum. Cum vero cauet anima ne deus illam desertus deserat: timor est castus permanens in seculū seculi.

Timor seruilis quō aiam pūgat.

Quō filialr

Vide ergo bonitatem et seueritatē dei. In eos quidem qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permānserint in incredulitate inserentur. Potēs est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali oleastro excisus insertus es in bonam oliuam ꝙnto magis hi scōm naturam inserentur sue oliue?

Ex li. aduersū iudeos.

Terret et admonet apl'us.

BEatus apostolus doctor gentium in fide et veritate exhortans nos vt in eadem fide cuius idoneus minister effectus est: stabiles firmiq; maneam⁹: precepto admonet: terret exemplo. Vides (inquit) bonitatem ⁊ seueritatem dei. In eos quidem qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate. Hoc dixit vtiq; de iudeis qui tanq; rami ex illa olea que est in sanctis patriarchis tanq; in radice fructifera propter infidelitatem fracti sunt: vt gentium propter infidelitatem insereretur oleaster ⁊ fieret particeps pinguedinis olee. ramis naturalibus amputatis. Sed noli (inquit) gloriari aduersus ramos. Nam si gloriaris non tu radicem portas sed radix te. Et quoniam saluantur aliqui ex illis continuo subiunxit. Alioquin et tu excideris: et illi si non permanserint in infidelitate inserentur. Potens est enim deus iterum inserere eos. Illi ergo qui permanēt in infidelitate ad illam sententiam domini pertinent vbi ait. Filij autem regni ibunt in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Gentes autem permanētes in bonitate ad illud quod superius ait. Multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham Isaac et Jacob in regno celorum. Itaq; illis patriarchis in radice viuentibus et infidelis superbia naturalium ramorum iusta dei seueritate confringitur et fidelis humilitas oleastri gratia diuine bonitatis inserit.

Matthe. viii

Ibidem.

Supbia cōfringit de radice: ⁊ hūilitas inseritur.

Ex libro de natura boni

Quia cuiq; culpe qualis et quāta pena debeatur diuini iudicij est nō humani sicut scriptum est. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei q̄ inscrutabilia sūt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Item quia bonitate dei donantur peccata conuersis: hoc ipsum q̄ christus missus est satisfactionem ostendit. quia non in sua natura qua deus est sed in nostra quā de femina assumpsit pro nobis mortuus est. Quā dei bonitatem circa nos et dilectionem sic predicat apostolus. Commendat (inquit) deus charitatem suam in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est: multo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij eius: multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Quia vero etiam cum peccatoribus pena debita redditur: non est iniquitas apud deum: sic dicit. Quid dicemus? Nunquid iniquus est deus qui infert iram? Vno autem loco et bonitatem ⁊ seueritatem ab illo esse breuiter admonuit dicens. Vides ergo bonitatem et seueritatem dei. In eos quidem qui ceciderunt seueritatem: in te autem bonitatem si permanseris in bonitate.

Roma. v.

Cōuersis dei bonitate pctā donantur.

Salubriter non solum bonitatem verūetiam seueritatem dei sancta scriptura commēdat: quoniam et amatur deus vtiliter et timet. Unde apostolus eodem loco vtrunq; commemorat dicens. Vides ergo bonitatem et seueritatem dei. [Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonā oliuā. ⁊c.]

Ex libro contra iimicū legis ⁊ pphetarum. i.

Dici autem humano more contra naturam esse qō est contra nature vsum mortalibus notum / nec nos negamus: sicut est qō apostolus ait. Si tu ex naturali inciſus es oleastro: et contra naturam insertus es in bonam oliuam. Id enim contra naturam dixit qō est contra cōsuetudinem nature quā noticia humana comprehendit: vt oleaster insertus in olea non oleastri baccas: sed oliue pinguedinem ferat. Deus autem creator et conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit. Id enim erit cuiq; rei naturale qō ille fecerit a quo est omnis modus / numer⁹ / ordo nature. Sed contra naturam non incongrue dicimus aliquid deum facere quod facit contra id qō nouimus in natura. Hanc enim etiam appellamus cognitum nobis cursum solitumq; nature: contra quem deus cum aliquid facit magnalia vel mirabilia nominantur. Contra vero illam summam nature legem a noticia remotam siue impiorū siue adhuc infirmorum tam deus nullo modo facit q̄ contra seipsum non facit.

Ex libro contra faustū.

Cōtra naturā dicit qō est contra nature vsum.

Deꝰ nihil contra naturā facit

Cōtra naturaz quō deus dicatur facere

Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc: vt non sitis vobis ipsis sapientes q̄ cecitas ex parte ꝓtigit in israel

IN iudicium venit in mundum ille iudex futurus viuorum et mortuorum. Quare venit? Vt qui non vident videant: qui se non videre confitentur illuminentur. Et qui vident ceci fiant: id est qui cecitatem suam non confitentur grauius obdurentur deniq; impletum est: qui vident ceci fiant. Legis defensores / legis tractatores / legis doctores / legis intellectores / auctorem legis crucifixerūt. O cecitas! Ipsa est que ex parte in israel facta est vt crucifigeretur christus: et plenitudo gentium intraret. Cecitas ex parte israel facta est. Totus orbis cecus iacebat. Quid est? vt qui non vident videant vt plenitudo gentium intraret. Et cecitas ex parte israel facta est. Totus orbis cecus iacebat. Sed venit ille vt qui non vident videant et q̄ vident ceci fiant. Ignoratus est a iudeis crucifixus est a iudeis. De sāguine suo collirium fecit cecis. Duriores facti sūt ceciores facti quia se iactabant videre lucem. crucifixerunt lucem. Quāta cecitas. Lumen crucifixerunt: sed crucifixa lux cecos illuminabat. Audi videntem qui cecus erat. Ecce inq̄ crucē / male offenderūt: qui cecitatē suam medico cōfiteri noluerūt. Remāserat illis lex sine gra. O miseri q̄d fecit lex sine gra nisi magis reos? Quare? Quia legis auditores et non factores: ac per hoc peccatores / preuaricatores.

Ex sermōe de illuminatione ceci nati.

Videntes qui et quō ceci facti sunt.

Ceci q̄ et quō videntes facti sunt.

Lex sine gratia.

a

Donec plenitudo gentium intraret: et sic omnis israel saluus fieret sicut scriptum est. Veniet ex syon qui eripiat et auertat impietates ab Jacob. Et hoc illis a me testamentum: cum abstulero peccata eorum.

Extrac. ps. xiii.

Consilium inopis confudistis quoniã dominus spes eius est. id est cõtempsistis humilem aduentum filij dei quia in eo non vidistis pompam seculi vt hi quos vocabat in deo solo spem ponerent non in rebus transeũtibus. Quis dabit ex syon salutare israel? Subauditur nisi ipse cuius humilitatẽ cõtempsistis? Ipse enĩ in claritate vẽturus est ad iudicium viuorũ et mortuorũ: regnumq; iustorũ: vt quoniã isto humili aduentu facta est cecitas ex parte in israel vt plenitudo gẽtium intraret: illo alio fiat qõ sequitur et sic omis israel saluus fieret. Pro iudeis enĩ apostolus etiã illud Esaie testimoniũ accepit quo dictũ est. Veniet ex syõ qui auertat impietatem ab Jacob sicut hic positum est. Quis dabit ex syon salutare israel?

Esa. lix.

Extrac. pſi. lii.

Judeorũ cecitas.

Stulti /increpastis /insultastis /colaphizastis /sputis illinistis /spinis coronastis /in crucem erexistis. Quem? Quis dabit ex syon salutare israel? Nonne ipse quẽ dixistis non est deus? In auertẽdo dñs captiuitatẽ populi sui. Non enĩ auertet captiuitatẽ populi quis: nisi qui voluit inter vestras manus esse captiuus. Sed qui hoc itelligent? Exultabit Jacob et letabitur israel. vere Jacob q vere israel minor ille cui seruiuit maior: ipse exultabit quia ipse cognouit.

Ex libro de ciuitate dei. xxviii.

Malach. iiii

Cõ vero ait Malachias ppheta: memẽtote legis moysi serui mei. quã mãdaui ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia: opportune commorat post declaratum futuꝝ tam magnum inter obseruatores legis contemptoresq; discrimen: simul etiam vt discant legẽ spiritaliter intelligere q inueniant in ea christũ per quem iudicem facienda est inter bonos et malos ipsa discretio. Nõ enĩ frustra idem dñs ait iudeis. Si crederetis moysi crederetis et mihi. De me enĩ ille scripsit. Cũ autem ãmonuisset vt meminissent legis moysi quoniam preuidebat eos multo adhuc tẽpore non eã spiritaliter sicut oportuerat accepturos continuo subiecit. Ecce ego mittam vobis heliam tesbyten anteq; veniat dies dñi magnus et illustris: qui cõuertet cor patris ad filium /et cor hominis ad proximum suũ: ne forte veniens percutiã terram penitus. Per hunc heliam magnũ mirabilemq; prophetam exposita sibi lege vltimo tempore ante iudicium iudeos in christũ verum id est in christum nostrũ esse credituros celeberrimũ est in sermonibus cordibusq; fidelium. Ipse quippe ante aduẽtum iudicis saluatoris non imerito speratur venturus: quia et iam nunc viuere non imerito creditur. Curru nãq; igneo raptus est de rebus humanis: qõ euidẽtissime sancta scriptura testatur. Cũ venerit ergo exponendo legem spiritaliter quam nunc iudei carnaliter sapiunt: cõuertet cor patris ad filium id est cor patrũ ad filios. Singularem quippe numerum pro numero plurali iterpretes septuaginta posuerunt. Et est sensus vt etiam filij sic intelligant legem id est iudei quẽadmodũ eam patres intellexerunt id est ppbete in quibus erat ipse moyses. Sic enĩ cor patrũ cõuertetur ad filios: cũ intelligẽtia patrũ perducetur ad intelligentiam filiorũ et cor filiorum ad patres eor: dum id qõ sensserunt illi cõsentiunt et isti. Ubi septuaginta dixerunt q cor hominis ad proximũ suũ. Sunt enim valde proximi inter se patres et filij. In illo itaq; iudicio vel circa illud iudicium: has res dicimus esse venturas: heliam tesbytẽ /fidem iudeorum /antichristũ persecuturũ /christum iudicaturum /mortuor; resurrectionẽ /bonorum malorum q; direptionem /mundi conflagrationem /eiusdẽ q; renouationem.

H

Exeodẽ. ca. xxix.

Malach. vbi supra.

Judeos helias cõuertet.

Helyas legẽ spiritalit iudeis exponet.

Secundum euangelium quidẽ inimici propter vos secundum electionem aũt charissimi propter patres. Sine penitẽtia enim sunt dona et vocatio dei.

Exeodẽ. ca. xxx.

Exlibro de p̃ destinatione sanctorũ.

Enim dixisset nolo enĩ vos ignorare fratres sacramentum hoc vt non sitis vobis sapientes quia cecitas ex parte israel facta est donec plenitudo gentium intraret q sic omnis israel saluus fieret sicut scriptũ est. Veniet ex syon qui eripiat et auertat impietatem ab Jacob et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum: mor addidit qõ diligẽter intelligendũ est. Scõm euangelium quidẽ inimici propter vos: scõm electionem autem dilecti propter patres. Quid est scõm euangelium quidẽ inimici propter vos: nisi q; eorum inimicicia qua occiderunt christũ euangelio sicut videmus sine dubitatione profecit: et hoc ostendit ex dei dispositione venisse qui bene vti nouit etiam malis non vt eis prosint vasa ire: sed vt ipso illis bene vtente prosint vasis misericordie. Quid enĩ apertius dici potuit: q; id qõ dictum est /scõm euãgelium quidem inimici propter vos? Est ergo in malorũ potestate peccare. vt autem peccando hoc vel hoc illa malicia faciant non est in eorũ potestate sed dei diuidentis tenebras et ordinantis eas: vt hinc etiam qõ faciunt contra voluntatem dei non implea tur nisi voluntas dei. Legimus in actibus apostolorum q; cum dimissi a iudeis apostoli venissẽt ad suos et indicassent quanta eis sacerdotes et seniores dixerunt: leuauerũt illi vocem vnanimes omnes ad dominũ et dixerunt. Domine tu es qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sũt qui per os patris nostri Dauid sancti pueri dixisti: quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. astiterunt reges terre et principes conuenerunt in vnũ aduersus dominũ et aduersus christum eius: conuenerunt enĩ in vnũ in veritate in ciuitate ista aduersus sanctum puerũ tuũ iesum quẽ vnxisti. Herodes et Pilatus et populus israel: facere q̃nta manus tua et cõsilium predestinauit fieri. Ecce qõ dictum est: scõm euangelium quidem inimici propter vos. Tanto quippe ab inimicis iudeis manus domini et cõsilium predestinauit fieri q̃nta necessaria fuerant euangelio propter vos. Sed quid est qõ sequitur scõm electionem autem dilecti propter patres? Nũquid inimici illi qui in suis inimicicijs perierũt et aduersantes christo de gẽte ipsa adhuc pereũt. ipsi sũt electi atq; dilecti? Absit. Quis hoc vel stultissim⁹ dixerit? sed vtrũq; licet iter se ptrariũ: id est inimici q dilecti: q̃uis non in eosdẽ hoies tamen in eandẽ gẽtem conuenit iudeorũ: et ad idem carnale semen israel: alijs eorũ ad claudicationẽ /alijs ad benedictionẽ israel ipsius pertinentibus. Nunc enĩ sensum apertius superius explicauit vbi ait: qõ q̃rebat israel hoc non

Peccare in malorũ p̃ est ptãte: sed nõ hoc aut hoc p malicia sua facere

ps. ii.

b

est cōsecutus electio autē consecuta est: ceteri vero excecati sunt. Invtrisq; tamen idem ipsi israel. Ubi ergo audimus israel non est cōsecutus vel ceteri excecati sunt: ibi intelligendi sunt inimici propter nos. Ubi vero audimus: electio autē cōsecuta est ibi dilecti intelligendi sunt propter patres: quibus patribus vtiq; ista promissa sunt. Abrahe quippe dicte sunt promissiones: et semini ei⁹. Unde et in ista olea oleaster inseritur gētiū. Jam porro electionem quā dicat: quia scōm gratiam oīs non scōm debitum: debet vtiq; occurrere quoniā reliquie per electionē gratie salue facte sunt. Hec electio psecuta est ceteris excecatis. Scōm hanc electionem: israelite dilecti propter patres. Non enī vocatione illa vocati sūt de qua dictū est: multi vocati: sed illa qua vocātur electi. Unde et hic posteaq; dixit: scōm electionē autem dilecti propter patres: cōtinuo subiecit vnde agimus. Sine penitentia enī sunt dona et vocatio dei: id est sine mutatione stabiliter fixa sunt. Ad hanc vocationē qui pertinent oīes sunt docibiles dei: nec potest quisq; eorū dicere credidi vt sic vocarer. Jpreuenit eum quippe misericordia dei: quia sic est vocatus vt crederet. Oīes enim docibiles dei veniūt ad filiū: quoniā audierunt et didicerunt a patre p filium qui euidentissime ait. Omnis qui audiuit a patre meo et didicit venit ad me. Jstorū autē nemo perit: quia omne quod dedit pater: non perdit ex eo quicq; Quisquis ergo inde est oīno non perit. nec erat inde qui perit. propter qō dictū est ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. Nā si fuissent ex nobis permansissent vtiq; nobiscum.

¶ Nō solum enī dixit sine me nihil potestis facere verūetiam dixit. Non vos me elegistis sed ego elegi vos et posui vos vt eatis et fructū afferatis et fructus vester maneat. Quibus verbis eis non solū iusticiam: verūetiam in illa perseuerātiam se dediſſe monstrauit. Christo enī sic eos ponēte vt et ante fructū afferant: et fructus eorum maneat: quis audeat dicere forsitan nō manebit? Sine penitentia enī sunt dona et vocatio dei: sed vocatio eorum qui scōm ꝓpositum vocati sunt. Pro his igitur interpellante christo ne deficiat fides eorū sine dubio non deficiet vsq; in finē. ac per hoc perseuerabit vsq; in finem: nec eam nisi manentē vite huius inuenit finis.

Sicut enim aliquādo et vos non credidistis deo: nunc autem misericordiā cōsecuti estis propter illorum incredulitatem. ita et isti nunc non crediderūt in vestra misericordia: vt et ipsi misericordiā ꝓsequātur. Concluſit enim deus oīa in incredulitate: vt oīm misereatur.

¶ Non hoc ideo dictum est q̄ sit neminem dānaturus: sed superius apparet vnde sit dictū. Nam cū de iudeis posteā credituris apostol⁹ loqueretur ad gentes ad quas vtiq; iam credentes conscribebat epistolas: sicut enī vos aliquādo (inquit) nō credidistis deo: nunc autē misericordiā cōsecuti estis illorum incredulitate: sic et hi nunc non crediderunt in vestra misericordia vt et ipsi misericordiā cōsequantur. Deinde subiecit vnde quidā sibi errando blādiuntur atq; ait. Concluſit enī deus omnes in infidelitate vt oīm misereatur. Quos oīs nisi de quibus loquebatur tanq̄ dicens. et vos et illos? Deus ergo et gentiles et iudeos quos prescivit et predestinauit conformes fieri imaginis filij sui: oīes in infidelitate concluſit: vt de amaritudine infidelitatis sue penitendo confusi: et ad dulcedinē misericordie dei credendo conuersi clamarent illud in psalmo. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscondisti timētibus te: perfeciſti autē sperantib⁹ non in se sed in te. Omniū itaq; miseretur vasorum misericordie. Quid est omnium? Et eorum scilicet quos ex gentibus: et eorū quos ex iudeis predestinauit / vocauit / iustificauit / glorificauit / non omniū hominum sed istorum omnium neminē damnaturus.

O altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei: q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Quis enī cognouit sensum domini? aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

¶ Nolunt vt ipsi sint gloria in iustificādis impijs gratuita gratia qui ei⁹ ignorantes iusticiam suam volentes constituere: vt sui precedat aliquid meriti quasi priores volētes dare vt retribuatur eis ab illo de quo dictum est quis prior dedit illi et retribuetur: et sua putantes preire merita ad illū de quo audiunt aut potius audire nolunt: quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Quarū autem diuitiarū est altitudo sapientie et scientie eius: ex his sunt diuitie glorie ei⁹ in vasa misericordie que vocat in adoptionē: quas diuitias notas vult facere per vasa ire que perfecta sunt in perditionem Et que sunt vie inuestigabiles nisi de quibus in psalmo canitur. Uniuerse vie dñi misericordia et veritas? Misericordia igitur et veritas eius inuestigabiles sunt: quoniā cuius vult miseretur non in iusticia sed misericordie gratia: et quē vult obdurat non iniquitate sed veritate vindicte. Que tamen misericordia et veritas ita sibi occurrunt quia scriptum est. Misericordia et veritas occurrerunt sibi: vt nec misericordia impediat veritatē qua plectitur dignus: nec veritas misericordiā qua liberatur indignus. Que igitur sua merita iactatur? est liberatus: cū si digna suis meritis redderētur non esset nisi dānatus? Nulla ne igitur sunt merita iustor? Sunt plane quia iusti sunt: sed vt iusti fierēt merita non fuerūt. Justi enī facti sunt cū iustificati sunt: sed sicut dicit apostolus iustificati gratis p gratiam ipsius.

¶ O altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia ei⁹ et inuestigabiles vie eius. Quantū itaq; nobis iudicia sua manifestare dignatur gratias agamus: q̄ntū vero abscondere non aduersus consiliū eius murmurem⁹: sed hoc quoq; nobis saluberrimum esse credamus. Necq enī frustra dictū est iudicia tua sicut abyssus multa. Cuius abyssi altitudinē veluti exp aueſcēs exclamat apl's. O altitudo diuitiarū sapientie et scientie dei. Premiserat quippe sententiā mire profunditatis dicēs. Concluſit enī deus omnes in incredulitate vt omnibus misereatur. Cuius pfunditatis veluti horrore pculsus. O altitudo (inquit) diuitiarū sapientie et scientie dei: q̄ inscrutabilia iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Quis enī

Dilecti p̄ inimici q̄lit se cōpatiū tur. Sal.iii.

Watth.xxii.

Johan.vi

Xp̄s docibiliuz dei doctorē.

Ex libro de correctione et gratia. Johan.xv.

Duratio fidei vsq; in pfūmationē seculi p xp̄m impetrata.

Ex libro de ciuitate dei. xxi.cap.

Quos oēs de⁹ in incredulitate vt oīm misereatur.

Ex epla ad rōmanos.

Vie inuestigabiles que sunt.

Ps.lxxxiiii.

Roma.iii.

Ex libro de correctione et gratia.

Judicia dei quō no scenda et ignorāda sint.

Ps.xxxv.

cognouit sensum dñi: aut quis consiliari⁹ eius fuit: aut quis prior dedit illi vt retribuatur ei? Quoniam ex ipso et per ipm et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen. Valde ergo parum sensum habemus ad discutiendā iusticiā iudiciorum dei: ad discutiendam gratiā gratuitam: nullis meritis precedentibus: non iniquā que nō tam mouet cum prestatur indignis: q̄ cum eque indignis aljs denegatur.

Ex libro de spū et litter. i. Pe. v.

¶ Scio q̄ sicut impossibilitas ita et iniquitas nō est apud deū: et q̄ superbis resistit: humilibus autem dat grām: et scio q̄ illi cui ne extolleretur datus erat stimulus carnis / angelus sathane qui eū colaphizaret: semel et iterū et tercio deprecāti dictum est sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Aliquid ergo est in abdito et profundo iudiciorum dei: vt etiam iustorū omnes os obstruatur in laude sua ⁊ non aperiatur nisi in laudem dei. Hoc autē aliquid quis possit scrutari: quis inuestigare: quis nosse? Tam inscrutabilia sunt iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit sensum dñi aut quis cōsiliarius ei fuit? aut quis prior dedit illi et retribuet ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

ii. Cor. xii. Absc̄dit deus iusto quedā iudicia sua vt in dei ñ in suā laudē os aperiat.

Ex libro contra maximia nū. ii. An ex p̄re et p patrē an ex filio et p filium sint omia.

¶ Dixit apostolus. Vnus deus pater ex quo oīa et nos in ipso et vnus dñs iesus christus: per quē omnia et nos per ipsum. Nunquid non ex filio sūt omnia: quādoquidem ipse dicit. Quecunq̄ pater facit hec et filius similiter facit? Si autem ita distinguis vt non sint per patrem omnia sed ex patre: nec omnia sint ex filio sed per filium: quis eorum tibi videtur esse ille de quo idem apostol⁹ dicit. O altitudo diuitiarum sapientie ⁊ scientie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius: quis enim cognouit sēsum dñi: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi ⁊ retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsū et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amē. Vtrum pater est intelligendus an filius? Deum nanq̄ prius nominauit dicēs. O altitudo diuitiarum sapientie ⁊ scientie dei. postea vero eum dominū appellauit. Nam siue pater sit iste siue filius ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Quomodo ergo ex patre omnia non ex filio et per filiū omnia non per patrē quandoquidem quēlibet eorum apostolus voluerit hocloco intelligi ex ipso (inquit) et per ipsum et in ipso sunt omnia? Si ergo siue de patre siue de filio verissime tamen dicitur q̄ ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: sine dubio patris et filij demōstratur equalitas. Si autem quoniam non nominauit patrē et filium et spiritū sanctum: sed deum et dñm qō et ipsa trinitas dici potest: singula horum triū referri ad singulos voluit: ex ipso dicens ꝓpter patrem: per ipsum ꝓpter filiū: in ipso propter spiritum sanctum: cur hanc trinitatē vnū dñm deū non vultis agnoscere quādoquidem non ait ex ipsis / per ipsos: et in ipsis: sed ait ex ipso et per ipm et in ipo sunt omnia: nec ait ipsis gloria: sed ipsi gloria in secula seculorum? [Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit?]

Ex libro ō genesi ad lām secundo. De⁹ angelis prius ostēdebat

¶ Nec mirum est q̄ sanctis angelis suis in prima lucis conditione formatis: prius deus ostēdebat qō erat deinceps creaturus. Neq̄ enī intellectū dei nossent nisi q̄ntum ipse monstrasset. Quis enī cognouit intellectum domini: aut quis consiliarius illi fuit: aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso: et per ipsum: et in ipso sunt omnia. Ex ipso ergo discebant angeli cū in eis fieret cognitio creature deinceps faciende: ac deinceps fieret in genere ꝓpio. Quapropter iam luce facta in qua intelligimus ab eterna luce formatā rationalem creaturam: cum in ceteris creādis rebus audimus: et dixit deus fiat: intelligam⁹ ad eternitatem verbi dei recurrētem scripture intentionem. Cum vero audimus ⁊ sic est factum: intelligamus in creatura intellectuali factam cognitionem rationis que in verbo dei est condende creature: vt in ea natura prius quodāmodo facta sit q̄ anteriore quodā motu in ipso dei verbo prior faciendam esse cognouit: vt postremo cum audimus repeti et dici qō fecit deus: iam intelligamus in suo genere fieri ipsam creaturam. Porro cum audimus: et vidit deus quia bonum est intelligamus benignitati dei placuisse qō factum est: vt pro modo sui generis maneret qō placuit vt fieret cū spiritus dei referebatur super aquam.

G inceps creaturus.

Gene. i.

[Aut quis prior dedit illi ⁊ retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculorum amen.]

Ex libro de p destinatione sanctorū.

¶ Et ipm igitur initium fidei nostre ex quo nisi ex ipso est? Neq̄ enim hoc excepto ex ipso sunt cetera: sed ex ipso et per ipm et in ipso sunt oīa.

Ex ſmōe de ꝓbis apli. xvi

¶ Aliter enim dicim⁹ homini debes mihi que dedi tibi: et aliter dicimus debes mihi quia promisisti mihi. Quando dicis debes mihi quia dedi tibi: a te processit beneficium: sed mutuatum nō donatum. Quādo autem dicis debes mihi quia promisisti: tu nihil dedisti et tamen exigis. Bonitas enī eius qui promisit dabit: ne in maliciam fides conuertatur. Qui autem fallit malus est. Deo autem nūquid dicimus redde mihi quia dedi tibi? Quid dedimus deo: quādo totum qō sumus et qō habemus boni ab illo habem⁹? Nihil ergo ei dedim⁹. Non est quēadmodum voce ista exigamus debitorem deū maxime dicente nobis apostolo. Quis enim cognouit sensum domini aut quis eius consiliarius fuit: aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Illo ergo modo possum⁹ exigere dominū deum nostrum: vt dicamus. Redde qō promisisti quia fecimus qō iussisti. Et hoc tu fecisti: qui laborantes iuuisti. Nemo ergo dicat: ideo me vocauit deus quia colui deum. Quomodo coluisses si vocatus non fuisses? Si propterea te vocauit deus quia coluisti deū: ergo prior dedisti et retribuitur tibi. Nonne istam tibi vocem apostolus tollit cum dicit: aut qs prior dedit illi et retribuetur ei? Sed ecce quando vocatus es: vel iam eras. Vt predestinareris quādo non eras: qd deo dedisti quādo qui aliquid dares nō eras? Quid ergo fecit deus quādo predestinauit qui non erat? Q̄ ait apostolus. Qui vocat ea que non sunt: tanq̄ ea que sunt. Si iam esses non predestinareris. Misi auersus esses non vocareris. Misi impius esses non iustificareris. Misi terrenus et abiectus esses non glorificareris. Quis ergo prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sūt omnia. Quid ergo reddimus? Ipsi gloria q⁊ non eramus quādo sumus predestinati: quia auersi eramus quando sumus vocati: quia peccatores eramus quādo sumus iustificati. Agamus deo gratias ne remaneamus ingrati.

Debitum duplex exdato ⁊ promisso.

Nihil dedim⁹ deo. H

Ro. iiii.

[Quoniam ex ipso et per ipm et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula seculoꝝ amen.]

Ex libro de vera religiōe

¶ Religet ergo nos religio vni omnipotenti deo

quia inter mentem nostrā qua illum intelligimus patrē et veritatem id est lucē interiorem per quā illū itelligim⁹ nulla interposita creatura est. Quare ipam quoq; veritatē nulla ex parte dissimilē in ipso et cū ipso veneremur: q̄ forma est oīm que ab vno facta sunt et ad vnū nituntur. Unde apparet spiritalibus animis per hanc formā facta esse oīa que sola implet qō appetunt omīa: que tamen oīa neq; fierent a patre per filiū neq; suis finibus salua essent nisi deus sūme bon⁹ esset: qui et nulli nature que ab ipso bona esse posset inuidit: ⁊ in bono ipso alia q̄ntū vellent: alia q̄ntū possent vt manerent dedit. Quare ipm donū dei cum patre ⁊ filio eque incōmutabile colere et tenere nos conuenit vnius substātie trinitatē: vnū deum a quo sumus: per quē sumus: in quo sumus: a quo discessimus: cui dissimiles facti sumus: a quo perire nō permissi sumus. Principiū ad qō recurrimus et formā quā sequimur: ⁊ gram qua recōciliamur: vnū quo auctore cōditi sumus: ⁊ similitudinē eius per quā ad vnitatē reformamur: et pacē qua vnitati adheremus. Deū qui dixit fiat: et verbū per qō factum est omne qō substātialiter et naturaliter factū est: et donū benignitatis eius qua placuit et conciliatum est auctori suo vt nō interiret quicquid ab eo per verbū factū est. Unū deum quo creatore viuimus: per quē reformati sapienter viuimus: quem diligentes ⁊ quo fruentes beate viuimus. Unum deum ex quo omnia /per quē omīa / in quo omīa: ipsi gloria in secula seculorū amen.

Fides nra de trinitate habēda

Ex libro de doctrina xpiana. primo.

¶ Res igitur quibus fruendū est pater et filius ⁊ spūs sanctus eademq; trinitas: vna quedā sūma res cōmunisq; oibus fruentib⁹ ea: si tamen et res et nō rerū oīm causa: si tamen et causa. Non enim facile nomen qō tante excellentie conueniat inueniri potest: nisi q̄ melius ita dicitur. Trinitas hec vnus deus ex quo oīa /per quē oīa: in quo omnia. Ita pater et filius et spūs sctūs et singulis quisq; horū deus et simul omēs vnus deus: et singulis quisq; horū plena substātia: et simul oēs vna substantia. pater /nec filius /nec spūs sctūs / filius nec pater /nec spūs sctūs. Spiritus sactus nec pater / nec filius. Sed pater tantū pater / ⁊ filius tantum filius /et spūs sctūs tantū spūs sactus. Eadē trib⁹ eternitas: eadē incōmutabilitas / eadē maiestas / eadē potestas. In patre vnitas /in filio equalitas in spū sctō vnitatis equalitatisq; cōcordia. Et tria hec vnū omīa ꝓpter patrē /equalia omīa ꝓpter filium /cōnexa oīa ꝓpter spiritū sanctū.

Trinitas. nobis credenda.

Ex epla ad maximinum

¶ Unū scilicet dōm esse solū: cui seruitus illa debetur que latria greco vocabulo nuncupat. Ipm enī verbū est in lege vbi scriptū est: dōm deū tuū adorabis et illi soli seruies. Quē si dōm patrē tantūmodo dixerimus. respondebit nobis. Ergo latria dño filio non debetur: qō nefas est dici. Si autem debetur quomodo vni tātum debetur deo: si et patri debetur et filio: nisi q; vnus deus: cui soli per latriā seruire iussi sumus: ita dicit deus solus vt et pater intelligat et filius imo vero etiā spiritus sanctus. De illo quippe dicit aplus.

Latria Grece seruitus deo soli debita dicitur.

i. Cor. vi.

Mescitis q; corpora vestra templū in vobis est spūs sancti quē habetis a deo: et nō estis vestri? Empti enim estis precio magno: glorificate ⁊ portate deum in corpore vestro. Quēnam deū nisi spm̄ sctm̄ cuius corpora nostra esse dixerat templū? Debetur ergo gloria spiritui sancto. Nā si templū ei facere sicut Salomon fecit de lignis et lapidibus tuberemur: vtiq; faciēdo templum latriā exhiberemus: q̄nto magis latriā debemus: cui templū non facimus sed sumus? Ac per hoc si et patri et filio ⁊ spiritui sancto latria debetur et exhibetur a nobis de quo dictū est: dominū deū tuū adorabis et illi soli seruies: ꝑculdubio dōs deus noster cui soli per latriam seruire debemus: non est pater solus /nec solus filius /nec solus spiritus sāctus /sed ipsa trinitas vnus deus solus /nō quo ipse sit pater /qui ⁊ filius vel spirit⁹ sanctus ipse sit aut pater /aut filius /cū sit in illa trinitate pater filij solius / et filius patris solius /spiritus autē sanct⁹ et patris et filij sit spiritus: sed ꝓpter vnam eādemq; naturā atq; inseparabilemq; vitā ipsa trinitas q̄ntū ab homīe potest fide precedente intelligatur vnus dōs deus noster: de quo scriptū est dōm deū tuum adorabis et illi soli seruies.

¶ Non enim duos aut tres deos fides catholica predicat: sed ipam trinitatē vnū deum: non vt eadem trinitas simul possit aliquādo pater / aliquā do filius /aliquādo spiritus sanctus dici: sicut Sabellius credit: sed vt pater non nisi pater: et filius non nisi filius / et spirit⁹ sanctus non nisi spiritus sanctus: et hec trinitas non nisi vnus deus: quia ⁊ cū dixisset apostolus. Ex quo omīa / per quē oīa / in quo omīa / trinitatem ipam insinuasse creditur nec tamen subiecit ipsis gloria /sed ipsi gloria.

Ex tractatu. pmo. v. Unus deus nō duo aut tres dij.

¶ Pater non habet patrē de quo sit. filius autē de patre est vt sit: atq; vt illi eternus sit. imago enī si perfecte implet illud cuius imago est: ipsa coequatur ei non illud imagini sue: vbi tam est tanta congruētia et prima equalitas: et prima similitudo: nulla in re diffidens et nullo modo inequalis / et nulla ex parte dissimilis: sed ad idētidem respōdens ei cuius imago est: vbi prima est et summa vita: cui non est aliud viuere et aliud esse: sed idē et esse et viuere: et primus et suprem⁹ intellect⁹ cui non est aliud viuere et aliud intelligere: sed id qō est intelligere /hoc viuere est: hoc esse. Unum omnia tanq; verbum perfectum cui non desit aliquid et ars quedam omnipotentis atq; sapientis dei: plena omniū rationū viuētium incōmutabiliū et omnes vnū in ea sicut ipsa vnum de vno /cū quo vnum: vbi nouit omnia deus que fecit per ipsam: et ideo cū decedant ⁊ succedāt tempora non decedit aliquid vel succedit scientie dei. Non enī hec que creata sunt ideo sciūtur a deo quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt vel mutabilia quia imutabiliter a deo sciūtur. Ille igitur ineffabilis quidā complexus patris et imaginis non est sine perfectione: sine charitate: sine gaudio. Illa ergo dilectio: delectatio: felicitas: vel beatitudo (si tamen humana aliqua voce digne dicitur) est in trinitate spiritus sanctus: non genitus sed genitoris genitiq; suauitas: ingēti largitate atq; vbertate perfundens omnes creaturas ꝓ captu earum: vt ordinem suum teneant et locis suis acquiescant. Hec igitur omīa que arte diuina facta sūt: et vnitatem quandā in se ostendunt: et speciem et ordinem. Quicquid enim horū et vnū aliquid est: sicut sunt nature corporū: ingeniaq; animarum: ⁊ aliqua specie formātur sicut sunt figure vel qualitates corporū doctrine vel artes animarum: et ordinem aliquem petit: aut tenet sicut sunt pondera vel collocationes corporum atq; amores aut delectationes animarū. Oportet igit vt creatorē per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciētes trinitatē itelligam⁹: cui⁹ in creatura quō dignū est apparet vestigiū. In illa enī trinitate sūma origo est rerū

Ex libro de trinitate. vi. Pater in diuinis nō habet patrē vt sit sicut filius.

Scientie dei nihil decedit aut succedit.

omniū: et pfectissima pulchritudo / et beatissima delectatio. Itaq; illa tria et a seinuicem ngula sūt nari vidētur: et in se infinita sūt. Ita et si determi in singulis t omia / in singulis / t singula in oibus / et vnum omia. Qui videt hoc vel ex parte vel per speculū et in enigmate gaudeat cognoscēs deū si cut deū honoret et gratias agat. Qui autē non videt tendat per pietatē ad videndū: nō per cecitatem ad calumniandū: qm vnus est deus sed tñ trinitas. Nec cōfuse accipiendū est ex quo omnia / p quem omnia / in quo omia / nec dijs multis / sed ip si gloria in secula seculorum amen.

In trinita te sunt oia vnū t oia in singulis

Ex libro de natura boni. Deus ex nihilo creauit omnia.

¶ Quia ergo deus omia que nō de se genuit sed per verbū suū fecit: nō de his rebus que iam erāt: sed de his que oino non erant: hoc est de nihilo fecit: ita dicit apls. Qui vocat ea que non sunt tanq; sint. Apertius autē in libro machabeox scriptum est. Oro te fili: respice ad celū et terrā et omia que in eis sunt. Vide et scito q; non erant ex quibus fecit nos dñs deus. Et illud q̄ō in psalmo scriptum

ii. Mach. vii

ps. xxxii.

est: ipse dixit et facta sunt: manifestū est q; nō de se ista genuerit: sed in verbo atq; imperio fecerit. Qō autē non de se vtiq; de nihilo. Non enī erat aliud vnde faceret: de quo apertissime apls dicit. Qm ex ipso / et per ipm / et in ipso sunt omnia. Ex ipso autē non hoc significat qō de seipso. Qō enim de ipso est potest dici ex ipso non autē de ipso. Nō autem oñe qō ex ipso: recte dicit de ipso. Ex ipo enī celum et terra quia ipse fecit ea: nō autē de ipso: q; nō de substātia sua. Sicut homo aliquis si gignat filiū et faciat domū: ex ipso filius: ex ipso domus. sed filius de seipso: dom⁹ de terra t de ligno. Sed hoc q; homo est qui nō potest aliquid etiā de nihilo facere. Deus autē ex quo omia / per quē omia / in quo omnia / non opus habebat aliqua materia quā ipse non fecerat adiuuari oipotentiā suā. Cū autē audimus omnia ex ipso et per ipm et in ipso / omēs vtiq; naturas intelligere debem⁹ que naturaliter sunt. Nec enī ex ipso sūt peccata que natu

Peccata ex deo nō sunt.

ram nō seruant sed viciant. Que peccata ex volū

H

tate esse peccātium multis modis sancta scriptura testatur precipue illo qō dicit apls. Existimas autē hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facies ea quoniā tu effugies iudiciū dei? An diuitias benignitatis et patientie eius et lōganimitatis ptemnis ignorans q̄m benignitas dei ad penitentiā te adducit? Scōm duriciam autē cordis tui et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei qui reddet vnicuiq; scōm opera sua. Nec tamen cum in deo sint vniuersa que condidit inquināt eū qui peccant de cuius sapiētia dicitur. Attingit autē omnia ppter suam mundiciā: t nihil inquinatū in eam incurrit. Oportet enī vt sicut deū incorruptibilē et incommutabilē: ita cōsequenter etiā incoinquinabilem credamus. Quia vero et minima bona hoc est terrena atq; mortalia ipse fecit: illo apostoli loco sine dubitatione intelligit: vbi loquens de mēbris carnis nostre: quia si glorificatur vnum membrū congaudent omia membra: et si patitur vnū membrū compatiūtur omnia membra: etiā hoc ibi ait. Deus posuit membra singulū quodq; eorum in corpore prout voluit. Et deus temperauit corpus ei cui deerat: maiorem honorem dans vt non essent scissure in corpore: sed idem ipsum vt pro inuicem sollicita sint membra.

Ro. ii.

Pctā nra deū nō inq̄nant.

Capitulum. xii

¶ Obsecro itaq; fratres p misericordiā dei vt exhibeat⁊ corpora vestra hostiam viuentem: sanctā: deo placentē rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri: vt probetis que sit volūtas dei bona: et beneplacens et perfecta.

Ex libro de ciuitate dei. x.

Sacrificium veruz.

Verū sacrificiū est omne opus qō agit: vt sancta societate inhereamus deo: relatū scilicet ad illū finem boni quo vere citer beati esse possimus. Unde et ipsa mia qua homini subuenitur si nō ppter deū fit nō est sacrificiū. Et si enī ab homine fit / vel offertur. tamē sacrificiū res diuina est: ita vt hoc quoq; vocabulo id latini veteres appellauerint. Unde ipe homo dei noie cōsecratus et deo votus: inq̄ntum mūdo moritur vt deo viuat / sacrificiū est. Nam t hoc ad miam pertinet quam quisq; in seipm facit. ppterea scriptum est. Miserere anime tue placēs deo. Corpus etiā nostrū cū tēperātia castigam⁹: si hoc quē admodū debemus ppter deū facimus: vt nō exhibeamus mēbra nostra arma iniquitatis peccato sed arma iusticie deo: sacrificium est. Ad qō exhortans apls ait. Obsecro itaq; fratres per miam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuam / sctām / deo placentē. rationabile obsequium vestrū. Si ergo corpus quo inferiore tanq; famulo vel tanq; instrumēto vtitur aia cū eius bonus t rectus vsus ad deū refertur sacrificiū est: q̄to magis anima ipsa cū se refert ad deū vt igne amoris eius accēsa formā cōcupiscētie secularis amittat eiq; tanq; incōmutabili forme subdita reformet. Hinc ei placēs qō ex ei⁹ pulchritudine acceperit fit sacrificiū. Qō idem apls cōsequēter adiūgens et nolite (inquit) cōformari huic seculo: sed reformamini in nouitate mētis vestre: ad pbandū vos que sit volūtas dei: qō bonū / et bñplacitū / et pfectum. Cum igit vera sacrificia opera sint mie: siue in nosipsos siue in primos que referūtur ad deū: opera vero mie nō ob aliud fiant nisi vt a miseria liberemur: ac per hoc vt beati simus qō non fit nisi bono illo de quo dictū est. Mihi autē adherere deo bonū est: pfecto efficitur vt tota ipsa redempta ciuitas hoc est cōgregatio societatis sctōrum vniuersale sacrificiū offeratur deo per sacerdotē magnū: qui etiā seipsum obtulit in passione p nobis vt tanti capitis corpus essemus scōm formam serui: hanc enī obtulit: in hac oblatus est: q; scōm hanc mediator est. In hac sacerdos / in hac sacrificium. Cū itaq; nos exhortatus esset apls: vt exhibeam⁹ corpora nostra. hostiam viuam / sctām / deo placentē / rationabile obsequiū nostrum: et vt nō pformemur huic seculo: sed reformemur in nouitate mētis nostre: ad probandū que sit volūtas dei: qō bonū / et beneplacitū / et pfectū: qō totum sacrificiū nosipsi sumus. Dico enī (inquit) p gratiam dei que data est mihi oibus qui sūt in vobis: non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad temperantiā. sicut vniculq; deus partitus est mēsuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa mēbra habemus: omia autem membra non eosdem actus habēt: ita multi vnum corpus sum⁹ in christo: singuli autē alter alterius membra habentes

Opera misericordie verū sacrificiū sunt.

ps. l. xxii.

Sacerdos magn⁹ xp̄s

dona diuersa scōm gratiā que donata est nobis. Hoc est sacrificiū xpianorū. Multi vnū corpus in christo. Qō etiā sacramēto altaris fidelib⁹ noto/ frequētat ecclesia: vbi ei demonstratur qō in ea re quā offert ipsa offeratur. Merito illi in celestibus sedibus cōstituti imortales et beati qui creatoris sui participationē cōgaudent: cui⁹ eternitate firmi: cui⁹ veritate certi: cui⁹ munere sancti sunt. qm̄ nos mortales et miseros vt immortales beatiq; simus misericorditer diligūt: nolūt nos sibi sacrificari: sed ei cui⁹ et ipsi nobiscū sacrificiū se esse nouerunt. Cū ipsis enī sumus vna ciuitas dei cui dicitur in psalmo. gl̄iosa dicta sunt de te ciuitas dei. cuius pars in nobis peregrinat: pars in illis opitulatur. [Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri.]

Ex libro retractationū i ps. lxxxvi.

¶ Non ita est accipiendū quasi totū amiserit homo qō habebat imaginis dei. Nā si oīno non amisisset: nō esset ꝓpter qō diceretur reformamini in nouitate mētis vestre. Et in eandē imaginē transformamur. Sed rursus si totū amisisset nihil maneret vnde diceretur. Quāq; ad imaginem ambulet homo: tamen vane cōturbatur.

Ex libro de vnitate. xiiii

¶ Qui vero cōmemorati cōuertuntur ad deū ab ea deformitate qua p cupiditates seculares ꝓformabātur huic seculo: reformātur ex illo audiētes apl'm dicentē. Nolite ꝓfirmari huic seculo: sed reformamini in nouitate mētis vestre: vt icipiat illa imago ab illo reformari a q̄ formata est. Nō enim reformare seipam potest sicut potuit deformare.

Ex libro de p fectione iusti tie hominis. Esa. ii. ro. ix

¶ Dñs qui verbū cōsūmans ⁊ breuians fecit sup terrā in duob⁹ preceptis dixit legē ꝓphetasq; pendere: vt intelligerem⁹ quicq̄d aliud diuinitus preceptum est: in his duobus habere finem: ⁊ ad hec duo esse referendū diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo et ex tota aīa tua/et ex tota mēte tua: et diliges ꝓximū tuum tanq; teipsū. In his (inquit) duobus preceptis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete. Quicquid ergo de lege ꝓhibemur et quicq̄d iubemur facere: ad hoc prohibemur ⁊ iubemur vt duo ista cōpleamus. Et forte generalis ꝓhibitio est nō cōcupisces: et generalis iussio diliges. Unde breuit et apl's Paulus vtrūq; complexus est. Prohibitio est enī nolite ꝓformari huic seculo: iussio autē: sed reformamini in nouitate mētis vestre. Illud pertinet ad nō concupiscere: hoc ad diligere: illud ad cōtinentiā: hoc ad iusticiam: illud ad declinandū a malo: hoc ad faciendū bonū. Non ꝓcupiscendo enī vetustate expoliamur. ⁊ nouitate induimur diligendo. Sed ne quisq; quidē potest esse continēs nisi deus det. Et charitas dei diffūditur in cordibus nostris non per nosipsos sed per spiritū sāctū qui datus est nobis. Hoc aūt fit de die in diem: in his qui volendo et credēdo/⁊ inuocando ꝓficiūt: et preterita obliuiscētes in ea que ante sunt extendūtur. Ad hoc enī lex ista precepit vt cū in his implendis homo defecerit: non se extollat superbia tumidus sed ad gr̄am ꝓfugiat fatigat⁹: ac si eū lex terrēdo ad xp̄m diligēdū pedagogi ꝓducat officio

Ex epla ad ꝓsentiū d' trinitate.

¶ Quid est autem aliud iusticia cum in nobis est vel quelibet virtus qua recte sapienterq; viuitur: q̄ interioris hominis pulchritudo? Et certe scōz hanc pulchritudinem magis q̄ corpus sumus ad imaginem dei. Unde nobis dicit. Nolite conformari huic seculo sed reformamini in nouitate mētis vestre: ad probandū vos que sit voluntas dei: qō bonū/et placitum/et perfectū. Si ergo non in mole/neq; in distātibus per loca sua partibus: sicut corpora siue cernūtur/siue cogitantur: sed in virtute intelligibili qualis est iusticia mētem dicimus: seu nouimus seu volum⁹ pulchrā: scōm hāc pulchritudinē reformamur ad imaginem dei.

Pulchritudo hoīs interioris.

Ex libro confessionū terciodecimo cū de initio Geneseos disputaret vbi animalia animantia iussa sūt fieri scōm gen⁹: hō xo fact⁹ est ad imaginē dei.

¶ Ecce enī dñe deus noster creator noster cū cohibite fuerint affectiones ab amore seculi quibus moriebamur male viuendo: et ceperit esse anima viuens bene viuendo: completūq; fuerit verbū tuum: quo per apostolum tuū dixisti. Nolite conformari huic seculo: cōsequitur et illud qō adiunxisti statim atq; dixisti: ⁊ reformamini in nouitate mētis vestre: non iam scōm genus tanq; imitātes precedentē proximū et ex hominis melioris auctoritate viuētes. Neq; enī dixisti: fiat homo scōm genus: sed faciamus hominē ad imaginē et similitudinē nostram: vt nos probemus que sit voluntas tua. Ad hoc enī dispensator ille tuus generās per euangelīū filios: ne semper puulos haberet quos lacte nutriret et tanq; nutrix foueret: reformamini (inquit) in nouitate mētis vestre ad probandū vos que sit volūtas dei: qō bonū/et beneplacitū/et perfectū est. Ideoq; nō dicis fiat homo: sed faciamus: nec dicis ꝑm genus: sed ad imaginē et similitudinē nostram. Mente quippe renouatus et cōspiciens intellectā veritatem tuā homie demōstratore nō indiget vt suum genus imitetur: sed te demonstrāte probat ipse que sit voluntas tua/qō bonū/et beneplacitū/et perfectum est.

Reformatio vera.

Gen. i.

Dico enī per gratiam que data est mihi oibus q̄ sunt inter vos nō plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatē.

Ex libro d ciuitate di. xii.

Intelligamus q̄ sit apl'o obtemperandum precipiēti salubriter vbi ait. Dico autē per gratiam dei que data est mihi oīb⁹ qui sunt in vob⁹: nō plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad temperātiam. Unicuiq; sicut deus partitus est mēsuram fidei. Si enī pro viribus suis alatur infās: fiet vt crescēdo plus capiat. Si autē vires sue capacitatis excedat deficiet anteqū crescat.

Et vnicuiq; sicut deus diuisit mēsurā fidei. Sicut enī in vno corpore multa membra habemus omnia autē membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in christo: singuli autem alter alterius membra: habentes donationes secundū gratiam que data est nobis differentes. Siue prophetiā: secundum rationez fidei. Siue ministerium in ministrādo. Siue qui docet in doctrina. Qui exhortatur: in exhortādo. Qui tribuit: in simplicitate. Qui preest in sollicitudine.

Ex epla ad iulianū.

Ecce apertam cōfessionem illius gratie quā vehementer cōmendat apl's. Qui etiā mensurā fidei sine qua impossibile est placere deo ex qua iustus viuit: que per dilectionē operatur anteqū ⁊ sine qua omnino nulla cuiusq; bona opera existimanda sunt quoni⁹

Roma.xiiii. am omne qđ non est ex fide/peccatū est: deū dicit vnicuiq; partitum.

Ex libro de gra & libero arbitrio. ¶De fide hoc est de volūtate credētis superi⁹ disputaui vsq; adeo demōstrans ad gr̄am ptinere vt apl's nō diceret miam cōsecut⁹ sū qz fidelis eram: sed diceret miam cōsecut⁹ sū vt fidelis essem. Sūt et alia testimonia: in quib⁹ est qđ ait. Sapite ad tēperantiā: sicut vnicuiq; de⁹ partit⁹ est mensurā fidei. Et qđ iā cōmemorauī. Gratia salui facti estis per fidē: et hoc nō ex vobis sed dei donū est. Et illud qđ scriptū est ad Ephesios Pax fratribus et charitas cū fide: a deo patre et dño iesu xp̄o.

Ephe.i.

Extrac. euāgelii s̄m ioā. lxxi. ¶Cōstat sine spū sācto xp̄m nos diligere et eius mādata seruare nō posse: et id nos posse atq; agere tātomin⁹ q̄nto illū pcipim⁹ min⁹: tanto aūt amplius: q̄nto illū pcipimus amplius. Proinde non solū nō habēti verūetiā habēti nō incassū p̄mittit Mō habēti quidē vt habeat: habēti aūt vt ampli⁹ habeat. Nam nisi ab alio min⁹ ab alio ampli⁹ haberet: sctūs heliseus sctō helye nō diceret. Spūs qui est in te duplo sit in me. Nō autē ait Johānes baptista: nō enī ad mensurā dat deus spm̄ de ipso dei filio loq̄bat: cui nō est dat⁹ spūs ad mensurā qz in illo habitabat oīs plenitudo diuinitatis. Neq; enī sine gr̄a spūs scti est mediator dei et hoīm homo xp̄s iesus. Mā et ipse dicit de se fuisse illud p̄pheticū impletū. Spūs dñi sup me p̄p̄t qđ vnxit me: euāgelizare pauperibus misit me. Qđ enī est vnigenit⁹ fili⁹ equalis patri nō est gratie sed nature. Qđ autē in vnitate p̄sone vnigeniti assūpt⁹ est hō: gratie est nō nature cōfitēte euāgelio atq; dicēte. Puer autē crescebat & cōfortabat plen⁹ sapientia: & gr̄a dei erat in eo. Ceteris aūt ad mensurā dat et datus addit: donec vnicuiq; p modo sue p̄fectionis p̄p̄ria mensura compleat. Unde monet apl's nō plus sapere q̄ oportet sapere / sed sapere ad tēperantiā. Unicuiq; sicut de⁹ partit⁹ est mēsuram fidei. Neq; enī ipe diuidit spūs: sed dona per spm̄. Mā diuisiones donationū sūt: idē autē dñs.

Spūssancti⁹ a q̄busdā plus a q̄busdā minus pcipit

Esaie.lxi.

Luce.i..

Qoib⁹ ad mēsurā datur spūs.

A ii.Cor.xii. Ex epla ad ii xtū pbm. ¶Ipsam fidē vnde oīs iusticia sumit initiū: p̄p̄t qđ dicit ad ecclesiā in cātico cāticoz: venies et p̄trāsies ab initio fidei: restat vt nō humano qđ ilsti extollūt tribuam⁹ arbitrio: nec vllis p̄cedētib⁹ meritis: q̄m inde incipiūt bona quecūq; sūt merita: s̄z gratuitū dei donū esse fateamur: si gr̄am verā. i. sine meritis cogitamus: qz sicut ab apl'o dictū legit vnicuiq; partit⁹ s̄m mēsurā fidei. Opa q̄ppe bona fiūt ab hoīe. fides autē fit in homie sine qua illa a nullo fiūt hoīe. Qm̄e enī qđ nō est ex fide pctm̄ est Quapropter ne se vel ipsi⁹ rationis meritū extollat: etiā si ad vincēdas tpaliū rerū cupiditates et diligēda bona eterna atq; ip̄m fontē oīm bonoz̄ deū adiutoriū dat orāti: fides orat q̄ data est non orāti: q̄ vtiq; nisi data esset orare non posset. Quomodo enī inuocabūt in quē nō crediderūt? Aut q̄modo credent quē nō audierūt? Quomodo audient sine p̄dicāte? Igitur fides ex auditu: audit⁹ autē per verbū christi. Proinde minister xp̄i huius fidei p̄dicator scōm gr̄am q̄ data est illi plātator est et rigator: nec tamen q̄ plātat est aliquid neq; qui rigat: sed qui incrementū dat de⁹: qui vnicuiq; partitur s̄m mēsuram fidei. Unde et alibi dicitur. Pax fratrib⁹ et charitas cū fide. Que ne sibi tribuerēt cōtinuo subiunxit: a deo patre et dño iesu christo: qz nec oīm est fides qui audiūt verbū: sed quib⁹ deus partitur mensuram fidei: sicut nec omia germinānt que plantant et rigātur sed quib⁹ deus dat incremētum. Cur autē ille credat ille nō credat cū ambo idem audiāt: cū miraculū in eoz̄ cōspectu fiat ambo idem videāt: altitudo est diuitiarū sapiētie et sciētie eius cuius inscrutabilia sūt iudicia: et apud quē nō est iniq̄tas: dū cui⁹ vult miseretur et quē vult obdurat. Neq; enī p̄pterea sūt ista iniusta quia occulta.

Roma.x.

Ephe.i.

Occulta nō iniusta sūt dei iudicia

Qui miserēt: in hilaritate. Dilectio: sine simulatione. Odiētes malū adherētes bono. Charitatē fraternitatis inuicem diligentes honoze inuicē p̄ueni entes. Sollicitudine nō pigri.

Ex libro ad hieroīmū. ii Jacob. iiii.

Jacobi.ii.

Luce.vi.

Matth.v.

Qoniā in multis offendim⁹ oēs: sugerit dominica tanq; quotidiana quotidianis: et si leuioribus tū vulneri⁹ medicinā. Judiciū enī (iquit) sine misericordia: illi q̄ non fecit miam. Hinc enim et dñs. dimittite (iquit) et dimittet vobis. Date et dabit vobis. Beati enī misericordes qz ipsoz̄ miserebitur deus. Et hoc vtiq; iustum est vt dimittat eis quia dimiserūt: et detur eis quia dederūt. Jnest q̄ppe deo et mia iudicanti: et iudiciū miserēti. Propter qđ ei dicit: misericordiā & iudiciū cātabo tibi dñe.

ps.c.

Nam quisquis velut nimiū iustus iudicū sine misericordia quasi securus expectat: irā iustissimā p uocat: quā timēs ille dicit. Ne intres in iudicium cū seruo tuo. Unde dicit populo cōtumaci. Quid vultis mecū iudicio cōtendere? Cū enī rex iustus sederit in throno q̄s gloriabit castū se habere coz: aut q̄s gloriabitur mundū se esse a pctō? Que igit̄ spes est nisi superexaltet miam iudicio? Sed erga illos qui miam fecerūt veraciter dicendo dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus et sine murmuratione dando. hilarem enim datorem dilligit deus.

ps.cxliii.

Matth.vi

ii.Cor.ix.

Spiritu feruentes: domino seruiētes.

Ex s̄mōe de blasphemia spūssancti. Matthe.iii.

Ignī baptizari q̄d sit.

Actu.ii.

Matthe.xii.

Ath Johānes inter cetera q̄ locutus est ad eos qui venerūt vt ab illo baptizarētur. Ego quidē vos baptizo aqua in penitentiā: qui autē post me venturus est fortior me est cuius nō sum dign⁹ calciamēta portare. Ipse vos baptizabit in spū sācto et igni. Qđ autē dixit et igni: posset intelligi et tribulatio quā p̄ xp̄i noie credētes fuerant perpessuri. Tamen nō abs re est eūdem spiritū sctm̄ etiā nomie ignis significatū videri. Propter qđ & in aduentū eius dictū est vise sunt illis lingue diuise velut ignis q̄ et insedit super vnumquēq; eoz̄. Hinc et ipse dñs ait. Ignē veni mittere in mundū. Hinc apl's dicit Spiritu feruētes: q̄m hinc feruet charitas. Diffūditur quippe in cordib⁹ nostris: per spm̄ sāctum q̄ datus est nobis. Cui feruori contrarīū est qđ dñs ait refrigescet charitas multoz̄um.

Matthe.xxiiii

¶Eloquiū dñi igniuit eū. Meritō spūs sctūs q̄m a dño missus est: vise sunt illis lingue diuise velut ignis. Et apostol⁹ dicit. Spiritu feruētes. A quo igne discedunt de quibus dicitur refrigescet charitas multoz̄um.

Spe gaudētes: in tribulatiōe patiētes oroni instātes. Necessitatib⁹ sanctoz̄ cōmunicātes: hospitalitatē sectātes. Benedicite p̄seq̄ntibus vos. Benedicite: & nolite maledicere. Gaudere cū gaudentibus flere cū flentibus. Jdipsum inuicem sentientes.

A Extracta.ps lxxxiii.

EAm magna videtur tristicia cū dicit: concupiscit ⁊ defecit aīa mea in atria domini. Non enī habet qđ desiderat. Sz nū quid sine gaudio ē? Quo gaudio? Qđ ait apl'us. Spe gaudētes. Ibi tā regaudebit: mō adhuc spe. Ideoq; qui spe gaudēt q; certi sunt se adepturos tolerāt in torcularī oēs pressuras. propterea ⁊ ipse apostol⁹ cum dixisset spe gaudentes quasi his loqueretur qui iam in torcularī sunt: addidit statim in tribulatione patiētes. In tribulatione inquit patiētes. Quid deinde. in ōne tolerātes. Quid est tolerātes? Qz differimini. Tolerēt qđ differtur: q; cum venerit nō aufertur

Extrac. ps. cxxvii.

¶Quid sibi vult laboꝛes fructuū tuoꝛ māducabis? Modo laboꝛes habem⁹: fructus postea erit Sed quia et ipsi ⁊ laboꝛes nō sūt sine gaudio propter spem de qua apostolus ait: spe gaudētes / in tribulatione patiētes: modo nos ipsi laboꝛes nostri iocundant: et letos nos faciunt de spe. Si ergo laboꝛ noster potuit manducari ⁊ potuit iocundare: manducatus fructus ipsius laboꝛis qualis erit? Manducant laboꝛes suos qui euntes ibant et flebant mittētes semina sua. Quanto iocundi⁹ manducabunt fructus laboꝛum qui venientes venient cum exultatione portātes manipulos suos. Et vt noueritis fratres quia manducat laboꝛ iste in superioꝛe psalmo audistis dictum: qui manducatis panem doloꝛis. Iste est laboꝛ fructuum: panis doloꝛis. Nisi enim manducaretur: non dicere tur panis. Nisi aūt haberet aliquam suauitatem panis iste: nemo illum manducaret cum tāta suauitate. Plorat in gemitu qui oꝛat. Dulciores sunt lachrime oꝛantium: q; gaudia theatroꝛum. Et audi flammā desideriꝝ q; manducatur ipse panis ab illis de quibus dicit qui manducatis panē dolor⁊

ps. cxv.

Dulcoꝛ lachrymarū oꝛantiū

B ps. xli.

Alio loco dicit amās iste cuius vocem in psalmo plerūq; agnoscimus. Facte sunt michi lachrime mee panes die ac nocte. Unde facte sūt lachrime panis? dū dicitur mihi quotidie vbi est deus tu⁹.

Ex epl'a ad macedoniū vbi sapientiū mūdi sentētiam destruit in presenti misera vita beatos se esse iactantium.

Iactātia eoꝛ qui se hic beatos dicūt.

¶Omnimū supba iactātia: Si beata vita est i cruciatibus coꝛpoꝛis: cur non in ea manet sapiens vt fruatur? Si aūt misera est: quid obsecro te nisi typhus impedit ne fateatur ne oꝛet deū: ne iusto et misericoꝛdi supplicet? Qui potest vite huius mala vel aduertere vel mitigare. vel ad ea toleranda foꝛtitudine armare: vel ab eis omnino liberare: et post hec vere beatam vitam dare: quo nullū malum admittatur: ⁊ vbi summū bonum nunq; amittatur. Hoc pioꝛū primū est. Cuius adipiscēdi spe vitam istam tpalem atq; moꝛtalē nō tam delectabiliter q; tolerabiliter ducimus: et mala eius tūc bona p̄silio et diuino munere foꝛtiter ferimus: cū bonoꝛū eternoꝛ fideli dei promissione: ⁊ fideli nostra expectatione gaudemus. Ad hoc nos exhoꝛtatus apl'us ait. Spe gaudentes: in tribulatione patientes: ostendit enī quare in tribulatiōe patiētes premittendo spe gaudētes. Ad hanc spem exhoꝛtatur: per iesum x̄m dominuz nostrum. Hoc enim de⁹ ipse magister latente maiestate diuinitatis: ⁊ carnis infirmitate apparente: non solum sermonis oꝛaculo docuit: verūetiam sue passionis ⁊ resurrectionis exemplo. In altera enīz qualia tolerare: in altera qualia debeamus spare monstrauit. Istam beatā vitā solus deus veraciter cultoꝛibus suis post hanc vitā se largiturū esse promisit. Quare assuete obsecro te vir bone: beatus esse interim spe: vt sis etiā re: cuz pietati pseueratissime retribuetur merces felicitatis eterne. hinc enī ausus sum hec ad te loqui: vt tibi sapientiā qualis eē debeat ostenderē. Hec est aūt i presenti seculo verus veri dei cultus: vt sit eius certus atq; integer in futuro seculo fructus. hic constātissima pietas ibi sempiterna felicitas.

D

Non alta sapiētes: sed hūilibus consentientes.

Extrac. ps. cxviii. Hūilitas vera.

¶Unc enī erit humilitas vera: si non sola ostentetur in lingua: vt simus scōm apostolum: non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Non ait colloquētes sed consentientes: quod nō fit oꝛe. Sed tu ypocꝛita si dicis habere cū credas te nō habere peccatū: foꝛis fingis humilitatē: int⁹ amplecteris vanitatē. Ergoꝛ in oꝛe ⁊ in coꝛde nō habes veritatem. Quid tibi prodest vidim⁹ ab hominibus humilis eē quod dicis: si deus videt altū esse quod sapis? Certe si aurib⁹ diuinū insonaret oꝛaculū: noli altū dicere nec sic immerito damnaberis: si humilis in oꝛe coꝛā hominib⁹ altū in coꝛde coꝛā dño loquereris. Cuz vero audias noli altū sapere sed time: et tu in tātum sapis altum vt te peccatū estimes non habere: ac per hoc q; nō vis timere nihil tibi aliud remanet nisi tumere.

Exhmone ō passiōe dñi. Luce. xiiii.

¶Qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabit. Proinde cū apl's nos admoneat ne simus alta sapiētes: sed humilibus consentientes: cogitet si potest in q̄tum superbie p̄cipiciū ferat homo si non consenserit humili deo: ⁊ q; sit pernitiosum impatienter ferre hominē qđ voluerit dñs iustus: si patienter pertulit deus quod voluit inimicus iniustus.

D

Nolite esse prudētes apud vosmetip̄os Nulli malum pro malo reddentes: pro uidentes bona non tantum coꝛam deo: sed etiam coꝛam omnibus hominibus Si fieri potest qđ ex vobis est. cū omnibus hominibus pacem habentes.

Extract. ps. cviii. Redditio multiplex

Sex sunt in isto genere differentie: que commemoꝛate animaduerti facillime possunt. Reddere bona pro malis: nō reddere mala pro malis: reddere bona pro bonis: reddere mala p malis: nō reddere bona pro bonis: sz reddere mala pro bonis. Hoꝛū duo primabonoꝛum sunt: et eoꝛum duoꝛum primū melius. Postrema duo maloꝛū: et eoꝛum posterius deterius. Duo media quodāmodo mediocria: sed eoꝛum prius propinquat bonis: posteri⁹ propinquat malis. hec in scripturis sactis oppoꝛtet attendere. Reddidit bona pro malis ipse dñs qui iustificat impiū: et pēdens in cruce dixit. Pater ignosce illis q; nesciunt quid faciūt. Cuius vestigia secutus stephanus fixo genu oꝛauit pro lapidātibus dicens. Domīe ne statuas illis hoc peccatum. Ad quam rem hoc preceptū pertinet. diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: et oꝛate pro eis qui vos persequuntur. Mala pro malis non esse reddenda paulus apostol⁹ dicit. Nulli malum pro malo reddentes. Et apl'us petrus. Non reddentes malum pro malo: vel maledictū pro maledicto. Unde et in psalmo legitur

Luce. xxiii.

Actu. vii.

Matthei. v.

i. Petri. iii.

Si reddidi retribuentibus mihi mala. Duorū postremorum illud mitius ad nouem leprosos pertinet: qui cū mundati essent a domino gratias non egerunt: illud vero vltimum quo nihil est penis ad hos pertinet de quibus in psalmo ipso legitur pro eo vt diligerent me detrahebant mihi. Dilectionē quippe debebant tantis domini beneficijs: quam non solum minime reddebant verumetiam pro illo bono irrogabant malum. Duo vero media que diximus hominum quodāmodo esse mediorum: ita se habent vt eorum prius quod est reddere bona pro bonis habeant & boni: et mediocriter boni vel mediocriter mali. Ideo dominus hoc non reprehendit: sed non vult in eo solo suos discipulos permanere: quos vult ad maiora prouehere quibus ait. Si dilexeritis eos qui vos diligunt id est reddideritis bona pro bonis quaz mercedem habebitis: id est quid magnum facitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Vult autem illos et hoc facere et longe amplius: ideſt vt non solum amicos verumetiam inimicos diligant. Posthec autem qō est reddere mala pro malis habent et mali et mediocriter mali vel mediocriter boni vsqz adeo vt lex eis dederit vlciscendi modum: oculum pro oculo / dentem pro dente: que si dici potest iniustorum iusticia est: non quia iniquum est vt recipiat quisqz quod fecerit: alioquin lex nequaqz ea cōstitueret: sed quia vlciscendi libido vitiosa est: magisqz ad iudicium pertinet inter alios hoc discernere qz bonum hominē sibi expetere.

ps. vii.

ps. cviii.

Non vosmetipsos defendentes charissimi: sed date locum ire. Scriptum est enī Mihi vindictam: et ego retribuam dicit dominus.

H Extracta. ps lxxviij. Martyres vindictā a dño petere qliter intelligēdū.

QUod scriptuz est in apocalipsi sub ara dei martyres ad deū clamare & dicere quousqz domine nō vindicas sanguinē nostrū: non est pretereunduz qz admodum accipi oporteat: ne propter exsaturandum odium credantur sancti desiderare vindictam: qō ab eorū perfectione longe abest. Sed tamen scriptum est. Letabit iustus cū viderit vindictam impiorum: manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et apl's ait. Nō vosmetipsos vindicātes charissimi: sed date locum ire. Scriptum est enī. Mihi vindictam et ego retribuā dicit dominus. Nec ipse itaqz precepit aut noluit vindicari: sed non vt seipsi vindicantes dent locū ire dei qui dixit. Mihi vidictā ego retribuā Et dñs in euangelio. Viduam proponit in similitudinē que vindicari desiderans iudicem interpellabat iniustū: qui eā tandem aliquando non iusticia ductus sed tedio victus audiuit. Hoc autē dñs proposuit: vt ostenderet multomagis deū iustuz cito facturū iudicium electorū suorum qui ad illū clamant die ac nocte. Inde est et ille sub ara dei martyrum clamor vt dei iudicio vindicentur. Vbi est ergo illud diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderūt vos: et orate pro eis qui vos persequuntur. Vbi est illud non reddentes malū pro malo vel maledictū pro maledicto: & nulli malū pro malo reddentes? Si enim malū pro malo non est cuiqz reddenduz non solū factum malū pro facto malo: sed nec votum malum reddendum est pro facto vel voto malo. Reddit autē votum malū qui etiam si non ipse vindicat tamen vt eius inimicū deus puniat expectat atqz optat. Quapropter cū et homo iustus et homo malus de inimicis suis velint a domino vindicari: vnde discernuntur nisi quia iustus magis cupit inimicum suum corrigi qz puniri? Et cum in eum videt a domino vindicari nō eius delectatur pena quia non eum odit sz diuina iusticia quia deum diligit. Deniqz si in hoc seculo in eum vindicatur vel pro illo etiaz letatur si corrigitur vel certe pro alijs vt cū timeant imitari. Ipse quoqz fit melior nō supplicio illius odia sua pascendo sz errata emendando. Ac per hoc de beniuolentia nō de malicia est q letatur iustus cū videt vindictam et manus suas lauat ideſt opera mundiora efficit in sanguine: hoc est in exitio peccatoris: sumēs inde non mali alieni gaudium sed diuine admonitiōis exemplum. Si autē in futuro seculo vltimo dei iudicio vindicatur. hoc ei placet qō dño: ne bene sit malis: ne piorum premijs etiā impij perfruantur: quod vtiqz iniustū est: et a regula veritatis quam iustus diligit alienum. Cum enī nos ad diligendos inimicos dñs hortaretur: exemplū proposuit patris nostri qui in celis est: qui facit solē suū oriri super bonos & malos: et pluit super iustos et iniustos. Nunqz tñ ideo vel talibus correctionibus non emendat: vel pertinaciter duros in fine non dānat? Sic ergo inimicus diligatur vt non displiceat dei iusticia qua punitur. Et sic placeat iusticia qua punitur vt non de malo eius: sed de bono iudice gaudeatur. Maliuolus vero animus contristatur si eius inimicus correptus euaserit penam: et cuz puniri eū videt vindicari se ita gaudet: vt non iusticia dei quem non diligit sed illius quem odit miseria delectetur. Et cū deo dimittit iudicium vt plus noceat deus qz ipse potest nocere exoptat. Et cum cibū dat inimico esurienti potūqz sitienti: malicioſe sapit quod scriptū est. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius. Agit enī vt amplius aggrauet et ei excitet indignationez dei quā carbonibus ignis significari putat: non intelligens illum ignem esse penitentie vrentē dolore: quo cuiusqz caput erectuz superbia beneficijs inimici ad humilitatem salubrem deponit: et in bono illius huius malum vincitur. Vnde apostol9 vigilanter adiunxit. Noli vinci a malo sed vince in bono malū. Quomodo autē potest vincere in bono maluz in superficie bonus et in alto mal9? Qui opere parcit & corde seuit manu mitis voluntarie crudelis.

ps. lvii.

Matth. v.

Maliuol9 anim9 qlit inimici vindictā qrit.

Vincit9 non vincit i bono malum

Sed si esurierit inimicus tuus ciba illū Si sitit potum da illi. Hoc enim faciēs carbones ignis congeres super caput eius.

Ex libro de doctrina xpiana. iii. Regula i figuratis locutionib9 seruāda.

SEruabitur ergo in locutionibus figuratis regula huiusmodi: vt tandiu versetur diligenti consideratione quod legitur donec ad regnū charitatis interpretatio perducatur. Si autē hoc iā prope sonat nulla putetur figurata locutio. Si preceptiua locutio est: aut flagitiū aut facinus vetans: aut vtilitatem aut beneficentiam iubens: non est figurata Si autem flagitium aut facinus iubetur iubere: aut vtilitatem / aut beneficentiam vetare: figurata est. Ait scriptura. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit potum da illi. Hic nullo dubitāte beneficentiā precipit. Sed quod sequitur. hoc enī faciens carbones ignis cōgeres super caput eius: maliuolentie facinus putes iuberi. Ne igit dubitaueris figurate dictuz. Et cum possit dupli

Per carbões ignis q̃d intelligi potest.

citer interpretari: vno modo ad nocendum / altero ad prestandum: ad beneficentiaz te potius charitas reuocet vt itelligas carbones ignis esse vrẽtes penitentie gemitus: quibus superbia sanatur eius qui dolet se inimicũ fuisse hois a quo eius miserie subuenitur.

Noli vinci a malo: sed vince in bono malum.

Extractatu. pl. xxvi.

Ex ꝓmõe de natali sci laurentii.

Qui in malũ seuit se quoq; malũ facit.

SOntende cũ malo: sz de bonitate. Ipa enim est vera contentio: vel certamen salubze: vt sit bonus contra maluz: nõ vt sint duo mali.

CSi tu iã non es malus: opta malo vt sit bonus. Quid seuis in malos? Quia mali sunt inquis. Addis te illis: seuiendo in illos. Consiliũ do. displicet tibi malus: non sint duo. Reprehendis sed adiungeris. auges eius numerũ quẽ condemnas. Malovis vincere malũ de malitia vincere maliciam. Erunt due malicie ãbe vincende. Non audis consiliũ dñi tui per apostoluz? Non vinci a malo: sed vince in bono malum. Forte ille peior est q̃ tu sis duo tñ mali. Ego vellẽ vt vel vnus esset bonus.

Capitulum xiij.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.

Extractatu. euãgelii ꝓm iohãnẽ. cii.

Ex ꝓmone ō ꝑbis euangelij seu dñi. vj

Prelatus bonꝰ nutritor ẽ malꝰ tentator.

CA parte superiore significatus est homo totus. Quid enĩ dixit. Omis aia nisi omis homo.

CBonus si fuerit qui tibi preest nutritor tuus est: malus si fuerit tẽtator tuus est. Et nutrimenta libenter accipe: z in tẽtatione approbare. Esto aurũ: attende mundũ istũ tanq̃ fornacẽ aurificis In vno angusto loco tria sunt: aurũ / palea / ignis. Ad illa duo ignis apponitur. palea vritur: aurum purgatur. Cessit nescio quis minis: et adductꝰ est ad idolũ. Ue mihi quia paleã plango: cinerem video. Alius non cessit minis: non cessit terroribus. Adductus ad iudicẽ stetit in confessione sua: non est flexus ad idolũ. Quid facit flãma? Nonne aurũ purgat? State in dño fratres potentior est qui vocauit vos. Minas ipiorũ ne timueritis: inimicos patimini: habebitis ꝓ quibus oretis: prosus non vos terreãt. Hec est sanitas. haurite hinc in isto conuiuio: hic bibite vnde satiemini: nõ illic vnde insaniatis. State in domino. Argentei estis: aurum eritis. Ista similitudo non a nobis est: de diuina scriptura est. legistis / audistis. Sicut aurum in fornace probauit illos et sicut holocaustũ hostiam accepit illos. Ecce quid erit. Ad thesauros dei estote diuites de deo: non eum facturi diuitem sed de illo futuri diuites impleat vos. Aliud non admittatis ad cor vestrum. Nunquid in superbiam vos erigimus: aut dicimus vobis vt aduersus potestates ordinatas contemptores sitis? Non hoc dicimus. Qui et hinc egrotatis tãgite et hinc illam fimbriam vestimenti. Ipse dicit apostolus. [Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.]

Tribulatio bonos ꝓficit malos absumit.

Sapiẽtie. iij

Non enim est potestas nisi a deo. Que autem sunt a deo ordinata sunt. Qui autem resistit ptãti: dei ordinationi resistit Qui aũt resistunt: ipsi sibi dãnationẽ acquirũt. Nam principes non sunt timori boni operis sed mali.

SEd quid si illud iubeat quod non debes facere? Hic sane contẽne potestatẽ: timendo potestatẽ. Ipsos hũanarũ rerũ gradus aduertite. Si aliquid iusserit curator nõne faciendũ est? Tamen si contra proconsulẽ iubeat non vtiq; contemnis potestatem: sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor irasci: si maior prelatus est. Rursuz si aliquid ipse proconsul iubeat: et aliud iubeat imperator: nunquid dubitatur isto contempto illi esse seruiẽdum? Ergo si aliud imperator z aliud deus. quid iudicatis? Minor potestas da veniam. Tu carcerem / ille gehennam minatur. Hic iam tibi assumenda est fides tua tanq̃ scutũ: in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere. Sed insidiatur contra te potens: et molitur contra te potens Quid times hominem o homo? In dei sinu positus sta: de illi⁹ sinu noli cadere. Quicquid ibi passus fueris: ad salutem valebit non ad perniciem. Laniatus membrorum martyres pertulerunt: et timent christiani iniurias temporum christianorum? Qui tibi facit iniuriam modo: timens facit. Non dicit aperte: veni ad aras meas ibi cõuiuare Mõ audet dicere: sed alia machinatur dolose. Ablaturus est superflua tua rasur⁹ quicquid relicturus es tollat quicquid permanebit si põt. Quid tulit potẽs nocẽs? Quid magnũ tulit? Quod fur: qõ effractor. vt multum seuiat: quod latro. Si et ad ipsum corpus occidendum permissus fuerit: quid tollit nisi quod latro? Honorauit cũ dixit latro. Mã qualiscũq; latro homo est. Quod febꝛ / quod scorpius / quod fungus malus. Ista tota potentia seuientium est: facere quod fungus. Manducant homines fungum malum: et moriuntur. Ecce in qua fragilitate est vita humana quam quandoq; relicturus es: noli pro illa sic pugnare vt tu relinquaris. vita nostra christus est. Christuz attende. Pati venit sed et glorificari: contemni / sed etiã exaltari / mori / sed etiam resurgere. Opus te terret: mercedem vide. Quare vis peruenire delicatus ad eam rem ad quã non perduxit nisi labor?

Quali mõ obedientia est exhibẽda.

xi.q.iii. Qui resistit.

Ephe.vi.

Patiẽtia habẽda ẽ de prelato nõ bñ precipiẽte.

Ex epla ad macedoniũ de religiosa ecclĩastice ꝓsuetudinis humanitate interuentẽdi pro reis

CProdest ergo et seueritas vestra cuius ministerio quies adiuuatur et nostra. prodest et intercessio nostra cuius ministerio seueritas temperatur et vestra. Non vobis displiceat q̃ rogamini a bonis: q̃z nec nobis displicet q̃ timemini a malis. Nam hominuz iniquitatẽ etiã apostolus paulus non tantũ iudicio futuro: verũetiã de presentibus nostris secularibus potestatibus terruit: asserens et ipsas ad dispensationẽ diuine prouidentie pertinere. Omnis inquit anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enĩ potestas nisi a deo Que aũt sunt a deo ordinata sunt. Quapropter q̃ resistit potestati dei ordinationi resistit. Qui autẽ resistunt ipsi sibi iudiciũ acquirunt. Principes enĩ nõ sunt timori boni operis: sed mali. Vis autẽ nõ timere potestatẽ? Bonũ fac / et laudẽ habebis ex illa. Dei enĩ minister est tibi in bonũ. q̃ si maluz feceris time. Non enĩ frustra gladiũ portat. dei enĩ minister est: vindex in irã ei qui malũ agit. Ideo q̃ necessitate subditi estote: non solũ propter irã sed et propter conscientiã. Ideo enĩ et tributa prestatis. Ministri enĩ dei sunt in hoc ipsum perseuerãtes. Reddite oĩbus debita: cui tributũ tributũ.

Principes q̃b⁹ timẽdi

cui vectigal vectigal: cui timorē timorē: cui honorē honorē. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicez diligatis. Hec verba apostoli: vtilitatem vestre ueritatis ostendūt. Proinde sicut dilectionē iussi sunt terrentibus debere qui timent: ita dilectionē timentibus iussi sunt debere qui terrent. Nihil nocendi cupiditate fiat: sed omnia consulendi charitate. et nihil fiat immaniter nihil inhumaniter. ita formidabitur vltio cognitoris vt nec intercessoris religio contēnatur: quia et plectendo et ignoscendo hoc solū bene agitur vt vita hominum corrigatur. q̄ si tanta est peruersitas ⁊ impietas vt ei corrigende nec disciplīne nec venie remedia suffragentur a bonis tamen intentione atq̄ conscientia quam deus cernit siue seueritate / siue lenitate non nisi officium dilectionis impleatur.

Non est enim potestas nisi a deo. Que autē sunt a deo ordinata sunt]

Ex libro de genesi ad litteram. xi. Ro. ix.

¶ Nocendi autem volūtas potest esse a suo quoq̄ aīmo prava. Non est autē potestas nisi a deo. ⁊ hoc abdita altaq̄ iusticia: quoniā non est iniquitas apud deum

Ex tractatu pi. xxxij.

¶ Malitia hominum cupiditatē nocendi potest habere propriam: potestatē autē si ille non dat nō habet. Non enī est potestas nisi a deo. Diffinitiua sententia apostoli est. Non dixit non est cupiditas nisi a deo. Est enim mala cupiditas: que non est a deo. Sed q̄ ipsa mala cupiditas nulli nocet si ille non permittat: non est inquit potestas nisi a deo. Unde deus homo stans ante hominē non haberes (inquit) ptātē nisi data tibi fuisset desup. Iste iudicabat: ille docebat. Cū iudicabatur docebat: vt iudicaret quos docuerat. Non haberes inquit in me potestatez nisi data esset tibi desuper. Quid est hoc? Homo tantū non habet potestatē: nisi cū acceperit desuper? Quid ipe diabolus? Ausus est vel vnā ouiculam tollere viro sancto iob nisi pri⁹ diceret mitte manum tuā? Hoc est da potestatem Ille volebat: sed ille non sinebat. Quādo ille promisit: ille potuit. Non ergo ille potuit: sed qui permisit. Ideo bene eruditus ipse iob: non ait dominus dedit ⁊ diabolus abstulit: sed dominus dedit et dominus abstulit. Sicut domino placuit ita factū est: non sicut diabolo placuit.

Joha. xix.

Diabolus nullā ptātez hz nisi datā desuper. Job. i.

tibi supra.

Ex libro de natura boni Prouer. viij

¶ Quia etiam nocentium potestas non est nisi a deo sicut scriptum est loquente sapiētia. Per me reges regnant et tyrāni per me tenent terram. Dicit ⁊ apostolus. Non est enim potestas nisi a deo Digne autem fieri in libro iob scriptū est. Qui regnare facit inquit hominem ypocritā propter peruersitatē populi. Et de populo israel dicit de⁹ dedi eis regem in ira mea. Iniustū enī non est vt improbis accipientibus nocēdi potestatem bonorū patientia probetur et malorū iniquitas puniatur Nam per potestatem diabolo datā et iob probatus est vt iustus appareret: et petrus tentatus ne de se presumeret: et paulus colaphizatus ne se extolleret: et iudas dānatus vt se suspenderet. Cuz ergo p potestatē quā diabolo dedit oia iuste ipse deus fecerit: non tamen pro his iustificatis sed pro iniqua nocendi voluntate que ipsius diaboli fuit ei reddetur in fine supplicīū: cū dicetur ipijs qui eius nequitie consentire perseueraverint: ite in ignem eternum quem parauit pater meus diabolo et angelis eius.

Job. xxxiiij.

Osee. xiii.

Nocendi potestas bōis ⁊ malis pdest.

Matthe. xxv

Vis autem non timere potestatem? bonum fac: et habebis laudē ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum.

Quid ergo (ait aliquis) Sanctus laurētius malū fecerat vt a potestate occideretur? Quomodo in illo ipletū est. Bonū fac et habebis laudē ex illa: quādo faciendo bonum tantos cruciatus habuit ex illa? Martyr sanctus laurentius si non haberet laudē ex illa hodie non honoraretur: non a nobis predicaretur: non tanto preconio laudaret. Habet ergo laudem ex illa. Quid enī ait apostolus. Bonuz fac: ⁊ laudabit te potestas ipsa. Bonū enim fecerunt omnes apostoli et martyres et non eos laudauerunt: sed interfecerūt potius potestates. Ergo si diceret bonū fac et laudabit te: deceperat te Modo autem temperauit verba: circūspexit: appendit: moderatus est: circūcidit. Dicite quid audistis. Bonū fac: ⁊ habebis laudem ex illa. Si enī iusta ē potestas: habebis laudem ex illa: etiā ipsa laudante. Si autem iniqua est: mortuus pro fide pro iusticia / pro veritate / habebis laudem ex illa etiam illa seuiente. Ex illa enim habebis non ipa laudante sed ipsa tibi laudis occasionē prebente.

Ex sīmōe de natali sci laurentii.

Laudem hīt martyres ex bono q̄uis h̄ crucietur.

Si autem malum feceris: time. Nō enī sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iraz et qui male agit

Ex epistola ad aprīngium vbi pro donatistis donatistaq̄ insectatoribꝰ vel etiā necatoribꝰ itercedit. Devobis q̄dez dixisse aplm legimꝰ q̄ nō sine causa gladiū geratis: et ministri dei sitis: vidices in illos q̄ male agūt. Sz alia causa est prouicie: alia causa ē eccle. Illi⁹ terribiliter gerēda ē admīstratio: hui⁹ clementer pmendanda est mansuetudo. ne passiones seruorum dei catholicorū que prodesse debēt ad exempla patientie inimicorum suorum sanguine fedentur. Cur non flectas in prouidentiorem partem leniorēq̄ sententiam quod licet iudicib⁹ facere etiam nō in causis ecclesie? Time ergo nobiscū iudiciū dei prīs. et pmēda māsuetudinē matris. Cum enī tu facis ecclesia facit propter quaz facis: et cuius filius facis. Contende bonitate cū malis. Illi scelere imani mēbra de corpore viuo vulserunt: tu opere misericordie effice: vt illa que nefandis operibus exercebant alicui vtili operi integra eorum mēbra deseruiant. Illi non pepercerunt correptionem sibi predicantibus dei seruis: tu parce comprehēsis / parce perductis / parce conuictis. Illi impio ferro fuderunt sanguinez christianorum tu ab eorum sanguine etiam iuridicum gladiū cohibe propter christum. Illi ministro ecclesie occiso extorserunt spaciū viuendi: tu inimicis ecclesie viuentibus relaxa spacium penitendi. Talem te oportet esse in causa ecclesie iudicem christianum petentibus / monentibus: intercedentibus nobis.

Alia cā p' uincie est alia eccle

Ideo necessitate subditi estote non solū propter iram sed propter conscientiam Ideo enī et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt: in hoc ipsum seruientes. Reddite ergo oībus ōbita. Cui tributū tributuz: cui vectigal vectigal: cui timorem timorem: cui honorem honorem.

In expositione epīe ad galathas.

In fide christi non est distantia iudei et greci: non serui nec liberi: non masculi et femine. Inc̄tū enim omnes fideles sunt: omnes vnū sunt in christo iesu. Et

A

si hoc facit fides per quam in hac vita iuste ambulatur: ꝙto perfectius atq; cumulatius id spēs ipa factura est cū videbimus facie ad faciem? Nā nūc ꝙuis primitias habentes spiritus qui vita est propter iusticiam fidei: tamen q; adhuc mortuum est corpus propter peccatum: differentia ista vel gentium vel condictionis vel sexus iamquidem ablata est ab vnitate fidei sed manet in conuersatione mortali eiusq; ordinē in huius vite itinere seruandum esse et apostoli precipiūt: qui etiā regulas salluberrimas tradunt quēadmodū secum viuant: et pro differentia gentis iudei et greci/ꝛ pro differentia ꝺdictionis dñi et serui/et pro differentia sexus viri ꝛ vxoris vel si qua talia cetera occurrāt. Et ipse prior dominus qui ait. Reddite que sunt cesaris cesari: et deo que dei sunt. Alia sunt enīz q̄ seruamus in vnitate fidei sine vlla distantia: et alia in ordine vite huius tanq̄ in via ne nomen dñi ꝛ doctrina blasphemetur. Et hoc non solum propter iram vt effugiamus offensionē hoīm: ſz etiā propter conscientiā: vt non simulate quasi ad oculos hominū ista faciamus: sed pura dilectionis cōscientia propter deū: qui oēs hoines vult saluos fieri et in agnitionem veritatis venire.

Fides differētiā nō admittit.

Matth. xxij.

i. Thimo. ij.

Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicez diligatis.

Exepta ad seuerū ep̄m. Charitat̄ p̄mēdatio

Charitatē tanto magis debemus: ꝙto amplius impenderimus. Cuius nos perpetuos debitores ostendit apostolus dicens. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicem diligatis. ꝙq̄ si diligētius precepta domini cogitemus: reddim⁹ potius q̄ donamus si nemini quicq̄ debendum est nisi vt inuicem diligamus. Ipa quippe dilectio exigit debitum: vt fraterne charitati seruientes eum qui se adiuuari recte velit in quo possumus adiuuemus: semper existentes debitores charitatis. Ipsa est enī que semp̄ redditur et semper debetur.

B

Exepta ad celestinū dia conū. Charitas reddita debitorē detinet.

Sanctitati tue salutationē debitaz reddo: semper autem debeo charitatē que sola etiam reddita semper debitorē detinet. Redditur enī cum impendit: debet aūt etiam si reddita fuerit: q; nullū tempus est quando impendenda iā non sit: nec cū redditur amittitur. sed potius reddēdo multiplicatur. Habendo enī redditur: non carēdo. Et cū reddi nō possit nisi habeatur: nec haberi potest nisi reddatur imo etiam cū redditur ab hoīe crescit in hoīe ꝛ tāto maior acquirit ꝙto pluriꝰ redditur Quomodo aūt negetur amicis q̄ debetur et inimicis? Sed inimicis cauta impenditur: amicis secura rependitur. Agit tamen ꝙtum pōt vt ab his etiā quibus pro malis bona tribuit id reciplat qō impedit. Optamus quippe fieri amicū quez veraciter diligimus inimicū: q; non eū diligimus nisi velimus bonū. Quod vtiq; nō erit: nisi admiserit inimicitiarum malum. Non ergo sic impenditur charitas vt pecunia. Excepto enī q̄ illa impendēdo minuitur: hec augetur: etiam illo inter se differunt q̄ pecuniam cui dederimus tūc ei beniuolētiores erimus: si recipere nō queramus. Non aūt potest esse verus charitatis ipensor nisi fuerit benignus exactor: quoniā pecunia cū recipitur accedit cui datur: ſz recedit a quo datur. Charitas vero non solum apud eū crescit qui hanc ab eo quez diligit exigit/etiā si non recipit. sed etiaz ille a quo eam recipit tunc incipit habere cū reddit. Proinde domine frater mutuam tibi charitatem libens reddo: gaudensq; recipio. Quaz recipio adhuc repeto: quā reddo adhuc debeo. Unū enī magistrū apud quē condiscipuli sumus: per eius apostoluz dociles audire debem⁹ precipientē atq; dicentez Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis.

Charitas ipēsa multiplicatur.

Qui enim diligit proximum legem impleuit.

Fides enī sicut apostolus ait: p dilectionē operatur. Unde itē dicit. Qui enim diligit alterū: legem ipleuit. Istaz charitatē quia veniens christus per spiritum sanctū quē promissum misit: in manifestatione donauit: qua sola charitate iusticia legis poſz impleri: propterea dixit non veni soluere legē sed adimplere. Hoc est nouū testamentuz quod huic dilectioni hereditas regni celorum promittitur: quod in figuris veteris testamenti pro temporuz distributione tegebatur. Unde idē dicit. Mandatum nouū do vobis vt vos inuicem diligatis.

Ex libro contra faustū.

Matthe. v.

Johan. xiij.

Hec est autē vera dilectio vt inherentes veritati iuste viuamus: et ideo cōtemnamus omnia mortalia pre amore hominū quo eos volum⁹ iuste viuere. Ita enī ꝛ mori pro fratribus vtiliter parati esse poterimus: quod nos dñs ihesus christus exēplo suo docuit. Cū enī duo precepta sint in quib⁹ tota lex pendet ꝛ prophete: dilectio dei: ꝛ dilectio proximi: nō immerito plerūq; scriptura pro vtroq; vnū ponit: siue tantum dei: sicut est illud: scim⁹ quoniā diligentibus deuz omnia cooperantur in bonum. Et iterū. Quisquis autem diligit deū hic cognitus est ab illo. Et illud quoniā charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spirituz sanctū qui datus est nobis ꝛ alia multa: quia et qui diligit deū consequēs est vt faciat quod precipit de⁹ et in tantum diligit inquantuz facit. Consequens ergo est vt proximū diligat quia hoc precepit de⁹ siue tantum proximi dilectionez scriptura commorat sicut est illud. Inuicem onera vestra portate: et sic adimplebitis legem christi. Et illud. Dis enī lex in vno sermōe impletur in eo quod scriptū est: diliges proximū tuum tanquam teipsum. Et in euangelio. Omnia quecunq; vultis vt faciant vobis homines et vos facite eis. Hec est enim lex et prophete. Et pleraq; talia reperimus in litteris sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad perfectionē precipi videtur: et taceri de dilectione dei cum in vtroq; precepto lex pendeat et prophete. Sed hoc ideo q; et qui proximum diligit ꝓseqūs est vt ipsam precipue dilectionē diligat. Deus autem dilectio est: et qui manet in dilectione in deo manet. Consequens ergo est vt precipue deum diligat.

Precepta duo charitatis vnū sunt.

Ro. viij.

i. Cor. viij.

Ro. v.

Gala. vj.

Gala. v.

Matth. vij.

i. Joan. iiij.

Queri potest cur apostolus solam commemorauerit proximi dilectionem qua legem dixit impleri. qui enī diligit alterum (inquit) legem impleuit. Nam non adulterabis/non homicidiū facies non furaberis/non concupisces/ꝛ si quod aliud ē mandatum in hoc sermone recuperatur: diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. plenitudo enim legis charitas. Cur apostolus solam proximi dilectionem cōmemorat nisi quia dilectionem dei possunt homines mentiri. quia rariores tentationes eam probant? In dilectione autem proximi facilius conuincuntur eam non habere: dum inique cuz hominibus agunt. Consequens est autem vt qui ex toto corde/ex tota anima/ex tota mente deum diligit proximi.

In expositōe epl̄e ad galatas.

In q̄b⁹ p̄batur dilectio dī aut proximi.

gít/dílígat et prǒxímum tanq̄ seípsum: quía hoc
iubet ílle quē ex toto cǒrde/et ex tota anima/ꝛ ex
tota mente dílígit. Item díligere prǒxímum ídest
omnē hominem tanq̄ seípsuz quis potest nísi deū
díligat? cuius precepto et dono dílectionē prǒxí-
mi possit ímplere? Cum ergo preceptum vtrunq̄
sit: vt neutrum sine altero possit teneri etiam vnū
hǒrum commemǒrare plerūq̄ sufficit cuz agitur
de operibus iusticie: sed opǒrtunius illud de quo
facílius quísq̄ conuíncitur. Vnde et Iohannes dí-
cit. Qui enī non dílígit fratrem suum quem videt
deum quem non videt quomodo potest dílígere?
Mentiebantur enī quídam dílectionem dei se ha
bere et de odío fraterno eam non habere conuín-
cebātur: de quo iudicare in quotídiana vítaz mo-
ribus perfacile est.

t. Johā. iiij.

Nam non adulterabis: nō occides: nō furaberis: non falsum testimoniū dices non concupísces: ꝛ si quod est aliud mā datum in hoc verbo ístauratur: dílíges prǒximum tanq̄ teípsum.

Ex libro ad hieronymū scdo.

Charitatē habens quō oñes ⁊tutes habeat.

QUr ergo non dícimus qui hanc vírtutē habet habere omnes: cū plenitudo le-
gis sit charitas? An q̄ tomagis est i ho
mine tanto magis est vírtute preditus
q̄to autem mínus tanto mínus ínest vírtus: qz ípa
est vírtus: et quanto mínus ínest vírtus: tanto ma
gis est vítium. Vbi ílla plena et perfecta fuerit ní-
hil ex vítio remanebit.

Ex tractatu euāgelij ſm iohānē. lxij.

MOlite ítaq̄ putare fratres mei ín hoc qō ait
dǒminus. Mandatum nouum do vobis vt vos ín
uicem dílígatis: illud malus preterméssū esse mā
datum quo precípitur vt dílígamus dǒminū de-
um nostrum ex toto cǒrde/et ex tota anima/et ex
tota mente. Tanq̄ enim hoc preterméssō vídetur
dictum vt dílígatis ínuicem velut hoc ad illud al-
terum pertíneat quod dictū est: dílíges prǒxímū
tuum tanq̄ teípsum. Jn his enim duobus precē-
ptis ínquit. tota lex pendet et prophete. Sed be-
ne ínteligentibus vtrumq̄ ínuenítur ín sínguli.
Nam et qui dílígit deum: non potest eū contēne
re precípientem vt dílígat prǒxímum. Et qui san
cte ac spíritaliter dílígit prǒxímum: quid in eo dí-
lígit nísi deum? Ipsa est dílectio ab omni munda
na dílectione dísereta: quam dístinguendo addí-
dit dǒminus sícut dílexi vos. Quid enim nísi de-
um dílexit in nobis? Non quod habebam⁹ sed vt
haberemus: vt perducat nos vbi sit deus omnia
in omnibus. Sic etiā medicus recte dícitur egros
dílígere. Et quid in eis dílígit nísi salutem quam
cupit vtiq̄ reuocare: non mǒrbum quem venit ex
pellere? Sic ergo et nos ínuicem dílígamus vt q̄
tum possumus ínuicem ad habendū in nobis de-
um cura dílectionis attrahamus. Hanc dílectiō-
nem donat ípse nobis qui ait. sícut dílexí vos: vt ꝛ
vos dílígatis ínuicem. Ad hoc ergo nos dílexit:
vt et nos dílígamus ínuicez: hoc nobis conferēs
dílígendo nos vt mutua dílectione cōstríngamur
ínter nos: et tam dulcí vínculo connexis membzis
cǒrpus tanti capítis símus.

Qualis debeat eē dílectio prǒximi.

Johan. xiij.

Ex libro de doctrina xpiana. i.

Homo optim⁹ q̄s sit

CTunc quippe est optímus homo: cum tota ví-
ta sua pergit ín incommutabilem vítam: et toto af
fectu ínheret ílli. Si autez se prǒpter se dílígit: nō
se refert ad deum: sed ad seípsum conuersus non
ad incommutabile aliquid conuértitur: ꝛ prǒpter
ea iam cum defectu aliquo se fruítur: quia melíoz
est cum totus heret: atq̄ constríngitur incommu-
tabili bono: q̄ cum índe vel ad seípsum relaxatur
Si ergo teípsum non prǒpter te debes dílígere:
sed prǒpter illum vbi dílectionis tue rectíssimus
fínis est: non succenseat alius homo si etiam ípm
prǒpter deum dílígis. Hec enim regula dílectōis
diuínitus constítuta est. Dílíges ínquit prǒxímū
tuum tanq̄ teípsum. Deum vero ex toto cǒrde/et
ex tota aīma/ꝛ ex tota mēte/vt omnes cogitatiō-
nes tuas/et omnem vítam/et omnem ínteléctuz
ín illum conferas a quo habes ea ípsa que cōfers
Cum autem ait: toto cǒrde/tota anima/tota men
te/nullam vite nostre partem relíquit: que vacare
debeat: et quasi locum dare vt re alia velit frui: sz
quícquid aliud dílígendum venerit ín animum íl-
luc rapiatur quo totus dílectionis ímpetus currit
Quísquis ergo recte dílígit prǒxímum: hoc cū eo
debet agere vt ípse etiā toto cǒrde/tota anima/to
ta mente dílígat deum. Sic enim eum dílígens tā
q̄ seípsum/totam dílectionem sui et illius refert ín
dílectionem dei que nullum a se ríuulum duci ex
tra patítur: cuius derúatione mínuatur.

Matth. xxij. Dilectio dei q̄lis eē debeat.

Ex ſmōe de decē chordis

Precep tozū decalogi di uiſio.

CDecalogus legis decem precepta habet que
sic sunt dístributa. vt tria pertíneant ad deum: se-
ptem pertíneant ad hóminem. Est enim bellum
qō secum agit homo dímicans ptra pcupíscētias
malas: frenans auarítiam: elídens superbiaz/suf-
focās ambítionem/trucídans libídinem. Has pu
gnas fac ín occulto: et non víncaris ín aperto. Ad
hoc docentur manus vestre ad prélium. Non est
hoc ín spectaculis vestris venator quod cytarísta
Aliud agit venator: aliud cytharísta. Jn spectacu
lo dei vnum est. Tangis easdem decem cǒrdas: ꝛ
feras occídis. vtrunq̄ símul facis. Tangis primā
cǒrdam qua vnus cólitur deus: cecídit bestia su-
pstítionis. Tangis secundam qua non accípis nō-
men dómini dei tui ín vanum: cecídit bestia erro-
ris/nefandaq̄ heresum. Tangis tertiam cǒrdam
vbi prǒ spe future quietis facis quícquid facis: ín
terfícitur crudelíor ceteris bestijs amor seculi hu
ius. propter amorem seculi huius labǒrant homi
nes ín omnibus negocijs. Tu autem ín omnibus
operibus tuis labǒra non prǒpter amorē seculi: sz
prǒ sempíterna requíe quam prómittit deus. Hō
nora patrem tuum et matrem tuam. Tāgis quar-
tam cǒrdam: vt honorem parentibus déferas:
cecídit bestia ímpietatis. Non mechaberis. Tan-
gis quintam cǒrdam. Cecídit bestia libídinis. Nō
occides. Tangis sextam cǒrdam. Cecídit bestia
crudelitatis. Non furtum facies. Tangis septi-
mam cǒrdam. Cecídit bestia rapacitatis. Non fal
sum testimonium dices. Tangis octauam cǒrdā
Cecídit bestia falsitatis. Non concupísces vxorē
prǒximi tui. Tangis nonam cǒrdam. Cecídit be-
stia adulterine cogitationis. Aliud est enim nō fa-
cere aliquid tale preter vxorem: aliud non appe
tere alienam vxorem. Jdeo duo precepta sunt:
non mechaberis et non concupísces vxorem
prǒximi tui. Non concupísces rem prǒximi tui.
Tangis decimam cǒrdam. Cecídit bestia cupídi
tatis. Jta cadentibus omnibus bestijs: securus
et ínnocens ín dei dílectione et humana sócieta-
te versaris.

Prima. Secunda Tertia. Quarta. Quinta. Sexta. Septima. Octaua. Nona. Decima.

CCharitatem habens que est de cǒrde puro/et
consciētia bona/et fide non ficta: dílígit deum et
prǒximum sícut seípsum. Amator enim dei: ama-
tor est sui. Et non dílígens deum non dílígit prǒ-
ximum quia non dílígit seípsum. Prǒ hac autem
dílectione patienter etiam mundi odía tolerāda

Ex libro sētiarū. p̄speri.

Dilectio dei et dilectio prǒximi cōnectunt

A

sunt. Necesse est enī vt nos oderit quos videt odisse quod diligit.

Dilectio proximi malum nō operatur.

Extractatu pl.xi.

Proxim⁹ quis sit.

Ex libro de trinitate.viij

DProximum omnem hominem oportet intelligi: quia nemo est cum quo sit operandum malum: ⁊ dilectio proximi malum non operatur.

¶Qui ergo amat hoīnes aut quia iusti sunt: aut vt iusti fiant: amare debebit. Sic enim et seipsum amare debet: aut q̄ iust⁹ est: aut iustus vt sit. Sic enim diligit proximum tanq̄ seipsum sine vllo periculo. Qui enim aliter se diligit iniuste se diligit: quoniā ad hoc se diligit vt sit iniustus: ad hoc ergo vt sit malus: ac per hoc iam non se diligit. Qui enī diligit iniquitatem odit animam suam.

ps.x.

Ex.ſmōe epi stole iohannis.x.

¶Tenete ergo dilectionem⁊ securi estote. Quid times ne malefacias alicui? Quis malefacit ei quē diligit? Dilige: nō potest fieri nisi benefacias. Sz forte corrīpis. Amor hoc facit non seuicia. Sz forte cedis. Ad disciplinam facis: quia amor ipsius dilectionis non te permittit negligere indisciplinatum. Et sit quodammodo quasi diuersus fructus et contrarius: vt aliquando odium blandiatur et charitas seuiat. Nescio quis odit inimicum suum: et fingit illi amiciciam. Videt illum aliquid facere mali: laudat: vult euz esse precipitem / vult tecum ire per abrupta cupiditatum suarum vnde forte non redeat: laudat eum quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue. Adhibet illi vnctionem adulationis sue. Ecce odit et laudat. Alter videt amicum suum tale aliquid facere: reuocat. Si illum non audiat profert etiam verba castigationis: obiurgat / litigat. Aliquando venitur ad hanc necessitatem vt litiget. Ecce odium blanditur et charitas litigat. Noli attendere verba blandientis et quasi seuiciem obiurgantis. venam inspice: radicem vnde procedat quere. Ille blandit vt decipiat: iste litigat vt corrigat.

Charitas q̄nq̄ seuit.

ps.lx.

Plenitudo ergo legis est dilectio.

Ex libro ad hieronymū scō.

Nemo peccat nisi ptra charitatē faciat

DPlenitudo legis charitas est qua deus proximusq̄ diligitur: in quibus preceptis charitatis tota lex pendet et prophete. Merito fit omnium reus qui cōtra illam facit in qua pendent omnia. Nemo autē peccat nisi aduersus illam faciendo: quia non adulterabis / non homicidium facies / non furaberis non concupisces / et si quod est aliud mandatum ī hoc sermone recapitulatur: in eo q̄ diliges proximum tuum tanquam teipsum. Dilectio proximi malū non operatur. Plenitudo autem legis charitas. Nemo autem diligit proximum nisi diligens deum. vt hoc quantum potest proximo impendat quem diligit tanquā seipsum: vt ille diligat deum quem si ipse non diligit nec se nec proximum diligit.

Extractatu euāgelii ſm iohānē. lxxx Johan. xvij.

Quō ioh. solū de dilectiōe mādatum dedit.

¶Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos: vt et vos inuicem diligatis. Quod autem hic ita dixit: hoc est mandatum meum velut nō sit aliud quid putamus fratres mei? Nunquid nam solum eius de ista dilectione mandatum est qua diligimus inuicē? Nonne est aliud maius vt diligamus deum? Aut vero de sola nobis deus dilectione mandauit: vt alia non inquiramus? Tria certe commendat apostolus dicēs Manent autem fides / spes / charitas tria hec maior autem his est charitas. Et si in charitate hoc est in dilectione concluduntur duo illa maior tamen dicta est esse non sola. De fide ergo nobis q̄ multa mandata sunt: q̄ multa de spe. Quis potest cuncta colligere: quis enumerando sufficere? Sz intueamur quod idem ait apostolus plenitudo legis charitas. Vbi ergo charitas est quid est quod possit deesse vbi autem non est quid est quod possit prodesse? Demon credit nec diligit. Nemo diligit qui non credit. Frustra quidem sed tamen potest sperare veniam qui non diligit. Nemo autem potest desperare qui diligit. Itaq̄ vbi dilectio est ibi necessaria fides et spes. Et vbi dilectio proximi ibi necessaria etiam dilectio dei. Qui enim non diligit deum quomodo diligit proximum tanquā seipsum quandoquidem et non diligit seipsū? Est quippe impius et iniquus. Qui autem diligit iniquitatem non plane diligit sed odit animam suaz Hoc ergo preceptum domini teneamus vt nos inuicem diligamus: et quicquid aliud precipit facie mus: quoniam quicquid est aliud hic habemus. Discernitur quippe ista dilectio ab ea dilectione qua se inuicem diligunt homines sicut homines. Nam vt discerneretur adiunctum est: sicut dilexi vos. Et quid enim nos dilexit christus nisi vt possimus regnare cuz christo? Ad hoc ergo ⁊ nos inuicem diligamus: vt dilectionem nostraz discernamus a ceteris qui non ad hoc se inuicem diligunt quia nec diligunt. Qui autem se propter habendum deum diligunt ipsi se diligunt. Ergo vt se diligant deum diligunt. Non est hec dilectio in omnibus hoīnibus. Pauci se propterea diligūt vt sit deus omnia in omnibus.

Vbi charitas nō ē ꝓfect⁹ nullus.

ps.x.

i.Cor.xv.

¶Qui sedes super cherubin. Cherubin sedes glorie dei: et interpretatur plenitudo sciētie. Ibi sedet deus in plenitudine scientie. Licet intelligamus cherubin sublimes esse celozum potestates atq̄ virtutes: tamen si vis eris cherubin. Si enim cherubin sedes est dei: audi quid dicat scriptura. Anima iusti sedes sapientie. Quomodo inquis ero plenitudo sciētie? Quis hoc implet? Habes vnde impleas: plenitudo legis charitas. Noli per multa ire atq̄ distendi. Terret te ramozum diffusio? Radicem tene: et de magnitudine arboris noli cogitare. Sit in te charitas: et necesse est plenitudo scientie consequatur. Quid enīz nescit qui charitatem scit quandoquidem dictum est de us charitas est?

Extractatu ꝓi.lxxix.

Cherubin interpretat plenitudo sciētie.

i.Joh3.iiii.

Et hoc scientes tempus quia hora est iam nos de somno surgere. Nunc ergo propior est nostra salus q̄ cum credidimus. Nox precessit dies autem appropinquauit.

Extractatu ꝓi.lxxxvij.

ET mane oratio mea preueniet te. Jam mane posteaq̄ nox infidelitatis et tenebre transierunt. Quod mane vt michi esset misericordia quidez tua preuenit me. Sed quia restat illa clarificatio vbi illuminabuntur occulta tenebrarum: et manifestabuntur cogitationes cordis ⁊ laus erit vnicuiq̄ a te: nūc in ista vita / in ista peregrinatione / in hac luce fidei que in comparatione tenebrarum infidelium iam dies ē: sed in cōpatione diei vbi videbim⁹ facie ad faciem adhuc nox est: adhuc oratio mea preueni et te. Et autez ista feruescat et exerceatur oratio quod nobis quantuz expediat nullis (vt opinor) verbis explicari potest: differtur bonum quod in eternum dabitur et mala transitura crebrescunt.

Et sepe amici et noti periclitantes secundum seculum sanctos formidine deserunt. De quibus dicit apl's. Oēs me dereliquerunt non illis imputetur. Sed vt quid hec oīa nisi vt oratio huius sancti corporis mane idest post noctē infidelitatis in luce fidei preueniat deū donec veniat salus illa in cuius nondum re sed iam spe salui facti sumus eā qz cum patientia fideliter expectamus.

Abijciamus ergo opa tenebrarum ⁊ induamur arma lucis sic vt in die honeste ambulemus.

Ex libro de geneſi ad litteram. iiii.

Ephe. v.

VIta fideliū que i hac carne atq; in hoc seculo ducit in cōparatione vite infidelis atq; ipie nō irrationabilit lux ⁊ dies appellat dicēte apl'o. Fuistis aliquādo tenebre nūc aūt lux in dño. Et illud abijciam⁹ ergo opa tenebraꝝ ⁊ induam⁹ nos arma lucis sicvt in die honeste ābulem⁹. Qui tū dies nisi rursus in pparatione illi⁹ diei quo coeq̄les angelis facti videbim⁹ deū sicuti est ipe quoq; nox eēt: nō hic prophetie lucerna indigerem⁹. Vnde apl's petrus dicit. Habem⁹ certiorē pphetic̄ sermonē cui bene facitis intendētes sicut lucerne i obscuro loco donec dies luceſcat: et luciſer oriat i cordib⁹ vestris.

ii. pe. i.

Ex tractatu pſ. lxxvi.

CVita fideliū in pparatione vite infideliū dies est Abijciam⁹ inqt opera tenebraꝝ ⁊ induamur arma lucis sicvt in die honeste ābulemus. Ergo honeste viuentes: in pparatione vite impioꝝ in die sumus Sz iste dies vite fideliū non sufficit. Hic enī q̄uis dies sit vita fideliū: tentatio est vita humana sup terrā. Nox ⁊ dies. Dies in pparatione infideliū: nox in compatione āgeloꝝ. Habēt enī diē angeli quē nos nondū habem⁹. Jam nos habem⁹: quē nō habent ifideles. Sz nondū habent fideles quem angeli habēt. Tūc aūt habebūt cū erūt equales angelis dei qđ illis in resurrectione promissum est.

H

Non in pmessationib⁹ et ebrietatib⁹: nō in cubilib⁹ ⁊ impudicicijs: nō in contētione et emulatiōe: sz iduimini dñm ihesū xp̄m.

Exepl'a ad aurelium epm

ECum apostol⁹ tria breuiter gña vitiorū detestāda ⁊ vitāda vno in loco posuerit ō quib⁹ immūerabiliū pctoꝝ exurgit seges: vnū horꝝ qđ scdo loco posuit acerrime in eccl'ia vindicat. Duo aūt reliqua idest primū ⁊ vltimuz: tolerabilia vident hominibus. atq; ita paulati fieri pōt vt nec vitia tā putent. Ait enī vas electiōis. Nō in pmessationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ / nō in cubilib⁹ et impudicicijs / nō in ptētione ⁊ dolo: sz induite vos dñm ihesū xp̄m ⁊ carnis curā ne feceritis in pcupiscētijs. Nox ergo triū cubiliaꝝ impudicie ita magnū crimē putat: vt nēo dign⁹ nōmō eccl'iastico misterio sz ipa etiā sacramētoꝝ cōione videatur qui se isto pctō macl'auerit. Et recte oīno. Sz quare solū? Cōmessationes enīꝝ ebrietates ita cōcesse ⁊ licite putant: vt in honore etiā beatissimoꝝ martyꝝ nō solū per dies solēnes (qđ ipm q̄s non lugendū videat q̄ hec nō carnes oculis ispicit) sz etiā quotidie celebrent. Que feditas si tm flagitiosa et nō etiā sacrilega eēt: qbuscūq; tolerātie viribꝫ sustentanda putarem⁹. cēq; vbi est illud q cū multa vitia enumerasset idē apl's inter q̄ posuit ebriosos ita pcluſit vt diceret: cū talib⁹ nec panem edere. Sz feram⁹ hec i luxur labe domestica: et eorū cōuiuioꝝ q̄ priuatis pietib⁹ ptinent: accipiamusq; cū eis corp⁹ xp̄i cū quib⁹ panē edere prohibemur Saltē de sanctoꝝ corporꝫ sepulchris: saltem de locis sacramentorū. de domibus oīonum: tm̄ dedecus arceat. De ptētiōe aūt ⁊ dolo qđ ad me attinet dicere? qm̄ ista vitia nō in plebe sed in nr̄o numero grauiora sunt. Horū autē morboꝝ supbia mater est et hūane laudis auiditas: que etiā hipocrisim sepe gñat. Huic nō resistitur nisi crebris diuinoꝝ librorꝝ testimonijs icutiatur timor et charitas dei Si tū ille qui hoc agit seipsū prebeat patiētie atq; humilitatis exemplū min⁹ sibi assumēdo q̄ offert sed tū ab eis q̄ se honorant nec totū nec nihil accipiēdo: ⁊ id qđ accipit laudis atq; honoris nō propter se qui tot⁹ cor̄ā deo esse debet ⁊ hūana ptēnere: sed propter illos accipiatur quibus pſulere nō pōt si nimia deiectione vilescat. Ad hoc enī ptinet qđ dictū est. Memo iuuentutē tuā ptemnat cū ille hoc dixerit q̄ alio loco ait. Si hoibus placere vellē: xp̄i ser⁹ nō essem. Magnū ē de honoribus et laudibus hominū nō letari: sz omnē minantē pōpā precidere ⁊ si qđ inde necessariū retinet: id totū ad vtilitatē honorātiū salutēq; pferre. Nō enīꝝ frustra dictū est: de⁹ pfringet ossa hominū placere volentiū. Quid enī languidi⁹: qđ tā sine stabilitate ac fortitudine (qđ ossa significāt) q̄ hō quem male loq̄ntiū lingua debilitat: cū sciat falsa eē que dicunt? Cui⁹ rei dolor nullo mō aīme viscera dilaniaret si nō amor laudis eius ossa pfrigeret.

Scripturꝫ sacris reſtit vitijs.

Gala. j. Nō letari ō laudib⁹ hoīm magnū est. pſ. lij.

Et carnis curā ne feceritis in desideriꝫ

Ex libro de ſermone dñi in monte. De cibo et potu sumēdo. Matthe. vi.

QRastin⁹ enī dies (inquit) sollicitus erit sibiipi: idest vt cū oportuerit sumas cibum / vel potū / vel indumentū: cuz ipa scz necessitas vrgere cepit. Aderūt enī hec: qz nouit pater vester qđ horū oīm indigetis Sufficit enī diei inqt malicia sua: idest sufficit q̄ ista sumere vrgebit necessitas ipa. Hinc ergo penalis necessitatis: noli addere aliq̄d graui⁹. Querentibus primū regnū ⁊ iustici⁊ dei: id est hoc preponentib⁹ ceteris rebus vt pter hoc cetera queramus: nō debet subesse sollicitudo ne illa desint que huic vite pter regnū dei sunt necessaria.

Ex libro con feſſionū. x

CFames ⁊ sitis quidā dolores sūt. vrūt ⁊ sicut febres necāt: nisi alimentorum medicina succurrat. Que q̄m presto est ex pſolatione munerū tuoꝝ in quibus nostre infirmitati: terra ⁊ aquaꝝ celum seruiunt: calamitas delitie vocant. Hoc me docuisti vt q̄admodū medicamēta sic alimenta sūpturus accedā. Sed dū ad quietē satietatis ex indigētie molestia transeo: in ipo transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentie. Ipe enī transit⁹ voluptas est: et nō est alius q̄ transeat quo trāsire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edēdi ⁊ bibēdi: adiūgit se tanq̄ pediſseq̄ piculosa iocūditas. Et plerunq; pire conat vt ei⁹ causa fiat qđ salutis causa me facere vel dico vel volo. Nec idē mod⁹ vtriusq; est. Nā qđ saluti satſ est delectatiōi parū ē: ⁊ sepe incertū fit vtrū adhuc necessaria corpis cura subsidiū petat. An voluptuaria vel cupiditatis fallacie misteriū suppetat. Ad hoc icertū hilarescit infelix aīa ⁊ in eo ppparat excusatiōis pretiniū: gaudens nō appere quod satis sit moderationi valitudinis vt optentu salutis obumbret negociū voluptatis

Voluptaſ ſe neceſſitati immiſcet.

Ex libro de beata vita.

His tentationib⁹ quotidie conor resisterez iuoco dexterā tuā. Memo enī pōt esse ptinēs nisi tu des.

CHec nos krēt qđā sapiētiū corpi nccia. Nō enī eis eget ipe aīm⁹ in q̄ posita ē btā vita. Ipse enī p̄fect⁹ ē null⁹ aūt pfect⁹ aliq̄ eget. Et qđ videt corpi nccariū: sumet si affuerit. Si nō affuerit nō eū ista rū rex frāget iopia. Dis nāq; sapiēs fortiſ ē. Null⁹ aūt fortſ aliq̄d metuit. nō igitur metuit sapiēs aut mortē corpis aut dolores: qb⁹ pellēdis vel euitan

puer. xxiiij. Sapiēs mortē vt dolores nō timet.

dis vl̄ differēdis sūt necessaria illa quoꝝ ei pōt pri
gere ĩopia: sed tñ nō desūt eis bñ vti si ipa nō desūt

Ex libro ad pbā de ordi natione. Ephe. v.

¶Carnis inqt, puidētia ne feceritʃ in cōcupiscen
tijs: qz gerimus curā carnis ad necessitatē salutis
Memo enī vnq̄ carnē suā odio habuit: sicut ipe iti
dem dicit. Hic est q etiā timotheū nimiū (sicut ap
paret) coꝛpis castigatoꝛē admonet vt modico vino
vtak ppter stomachū ⁊ frequētes suas ifirmitates

Ca.xiiij

¶Firmū autē in fide assu
mite: nō in disceptationi
bus cogitationū. Alius
ei credit māducare se oia
Qui aūt ifirmus ē olus
manducet. ¶Coꝛ hois

Ex sermone de apl̄o pau lo i querimōe cuiusdā fau sti pagani.

nec videre possumus nec ostendere. Deus dicit.
Que palā sūt vobis q occulta sūt mihi. Paul⁹ dicit
apl̄s. Fres nolite āte tēp⁹ iudicare q̄cq̄ donec ve
niat dñs ⁊ illūinet abscōdita tenebꝛaꝝ ⁊ manifesta
bit cogitatiōes coꝛdiū: et tunc laus erit vnicuiq̄ a
deo. Non potes inspicere coꝛ noui xp̄iani. Quid?
Coꝛ veteris xp̄iani potes? dicturi estis ſz ex neces
sitate credidit. Posset ⁊ de illo dici de q̄ pauloāte
loq̄bamur: q̄ p̄mo fuit blasphem⁹ ⁊ psecutoꝛ ⁊ in
iuriosus. Et ipi enī q̄dā necessitas ipacta est: cele
sti voce, pstrat⁹ est. Vt lumē haberet: lumē pdidit.
Minare q̄ volueris: et cētū voluerʃ: da cuilibet
hoī. Quid dulcius ista luce? quā tñ Paul⁹ nisi pdi
disset: eternā nō accepisset. de necessitate credidit.
Quid timuit? dicak mihi q̄d timuit. Clamantes o
ues? Oues clamare pñt: moꝛdere nō pñt. Potuit
et in ipo clamoꝛe ouiū aduertere gl̄iam dei ⁊ time
re iudiciū dei. Excitat⁹ est a somno q̄dāmodo vt
cōsideraret ipleri de xp̄o q̄ sūt pdicta de xp̄o tātū
posse nomē xp̄i: tm̄ pualere gl̄iam dei. Itaq̄ bꝛeui
ter dico charitati vr̄e. Eccl̄iam dei alloq̄r: popl̄m
dei alloquoꝛ. Si credidit tu iueniſti. si timuit. tu vi
cisti. Interī fres ad q̄ pñt hoīes: vltra nobis non
vsurpem⁹ q̄ concessū nō est. Apl̄s dicit. Infirmū
aūt ī fide recipite: nō in diiudicatiōib⁹ cogitationū
Nō nobis vsurpem⁹ diiudicare cogitatiōes alioꝝ
sed deo p̄beam⁹ cogitatiōes nr̄as etiā p illis de q̄
bus foꝛte aliq̄d dubitam⁹. Foꝛte dubitat aliq̄d no
uitas ipi⁹. Amate abūdāti⁹ dubitantē. Amoꝛe vr̄o
curate de coꝛde ifirmi dubitationē. Interioꝛē fa
ciē videte de q̄ gaudeatis: coꝛ deo cōmittite, p quo
oꝛetis. Sciatis eū deseri a malis: suscipiak a nob.
Plus amate hoīem q̄ p̄us oderatis erroꝛē. Sic
venit xp̄s egros sanare de quo p euāgeliū audiui
mus qz nō est op⁹ sanis medic⁹ sed male habētib⁹
Et q̄s est hō qui cū pdiderit vnā ouem nōne relin
quet nonagīta nouē in mōtib⁹? et it q̄rere vnā q̄ pe
rierat ⁊ cum inuenerit gaudet de illa? Sic gaudet
p̄ me⁹ de vno penitēte q̄ de nonagīta nouē iustis
q̄bus nō est opus penitētia. Sic, p̄sus venit xp̄us
egros sanare: sic se nouit de iimicis suis mīficoꝛs
vindicare. Quib⁹ foꝛte anim⁹ dolet cōsoꝛtibus ei⁹
erroꝛis ad hoꝛā iraſcunk: postea foꝛtassis imitabū
tur. Itaq̄ fres cōmēdam⁹ eū et oꝛatiōibus vr̄is et
dilectiōi vr̄e: et amicicie fidelissime: et susceptioni
ifirmitatis ei⁹. Quomō p̄ceptis sic sequik. Bonā vi
am docete: bonā in vobis iueniat. Jā factus xp̄ia
nus: discernat q̄d intersit iter id q̄ dimisit: ⁊ id q̄
inuenit. Mitā ipsi⁹ et studiū circa fidē xp̄i posterio
ra tpa cōꝛobabūt. Nūc aūt fres mei nō fuit neces
se nō fuit p̄silij pastoꝛē repellere pulsantē / differre
q̄rentē: de occultis coꝛdis velle iudicare: ⁊ vocem
manifestā nō acceptare: nec consilij fuit: nec, pposi
ti nr̄i. Mouim⁹ enī quēadmodū minet miſericoꝛs

Dei auari cia.

illa dei auaricia vndiq̄ lucra querētis de pecunia
sua: ⁊ dicētis pigro seruo iudicare volenti q̄ non
videbat: et circa lucra colligēda dñi toꝛpescēti ser
ue neq̄: ex oꝛe tuo te condemno. Tu me diristi ho

Luce. xix.

minē molestū: metere vbi non seminaui / colligere
vbi nō sparsi. Mouerā ergo auariciā meā. Tu da
res pecuniā meā nūmulariis: ego veniēs cū vsuris
exigerē. Nō ergo nō potuim⁹ nisi erogare nisi pe
cuniā dñicā. Exactoꝛ ille erit nō tñ ipi⁹: sed et oīm
nr̄m. Impleam⁹ ergo officiū p̄rogatoꝛis nō vsurpe
m⁹ locū exactoꝛis. Itaq̄ fratres op⁹ dei in aīo
habete. Aliud q̄rebatis / aliud disponebatis / Ali
ud inueniſtis. Op⁹ dñi cōmēdam⁹: serui conseruis
Plus in eo diligam⁹ q̄ dñs nr̄ fecit: q̄ id q̄ face
re volebam⁹. Melioꝛa enī sūt opa ipi⁹. Et magnā
et deuotā vocē ei⁹ audiuim⁹. Maioꝛatū nolo: xp̄ia
nus esse volo. Letami exultate: ap̄liusq̄ oderatis
amate. Opus suū xp̄o oꝛatiōib⁹ p̄mēdate. Animū
fidelē / pium / amicum / rudimētis seuis exhibete.
Quid interest enī quia videtis tā puectā etatem?
Hoꝛa nona venit ad vineā mercedē eq̄lē acceptur⁹

Js qui māducat nō manducātē nō sper
nat: ⁊ qui nō māducat. māducantē nō iu
dicet. Deus enī illum assumpsit.

Ex libro scdo de pmōe dñi in monte.

Judiciū temerariū

Ea facta q̄ dubiū est quo aīmo fiāt in me
lioꝛē ptem iterp̄temur. Q̄s enī scp̄tū est
ex fructib⁹ eoꝝ cognoscetis eos de ma
nifestis dictū est: q̄ nō possunt bono aīo
fieri: sicuti sūt stupꝛa / vel blasphemie / vel furta / vl̄
ebꝛietates / ⁊ si q̄ sūt alia / q̄b⁹ nob iudicare pmit
titur dicēte apl̄o. Quid enī mihi de his q̄ foꝛis sūt
iudicare? Nōne de his q̄ int⁹ sūt vos iudicatis? De

De indiffe rētib⁹ nō ē iudicādū.

gūe aūt ciboꝝ qz pñt bono aīoꝛ simplici coꝛde sine
vitio cōcupiscētie q̄cūq̄ hūani cibi indifferēter su
mi: phibet idē apl̄s iudicari eos q̄ carnibus vesce
bant et vinū bibebāt ab eis q̄ se ab huiusmodi ali
mētis tēperabāt. Qui māducat inqt nō māducātē
nō spnat: et q̄ nō māducat: māducantē nō iudicet.
Ibi etiā ait. Tu q̄s es q̄ iudicas alienū seruū? dño
suo stat aut cadit. De talib⁹ enī reb⁹ q̄ pñt bono aīo
et simplici fieri: q̄uis etiā possint nō bono: volebāt
illi cū hoīes essent i occulta coꝛdis ferre sententiā:
de q̄b⁹ sol⁹ de⁹ iudicat. Ad hoc ptinet etiā illud q̄d
alio loco dicit: nolite āte tēp⁹ quicq̄ iudicare q̄usq̄

1. Cor. iiii.

veniet dñs ⁊ illūinet abscōdita tñbꝛaꝝ: et manife
stabit cogitatiōes coꝛdis: ⁊ tūc laus erit vnicuiq̄ a
deo. Sūt ergo q̄dam facta media q̄ ignoꝛam⁹ quo

De factis mediis te merariū ē iudicare.

aīo fiant: qz ⁊ bono ⁊ malo fieri pñt: de q̄b⁹ temera
riū est iudicare: maxīe vt condēnem⁹. Hoꝛ aūt ve
niet tēp⁹ vt iudicenk: cū dñs illumīabit abscōdita
tenebꝛarū et manifestabit cogitatiōes coꝛdis.
¶Cū audim⁹ qui credit in xp̄m nō veniet in iudi

Ex libro de de agone xp̄i ano.

ciū: intelligam⁹ qz non veniet ad dānationē. Dicit
enī iudiciū p dānatione: sicut dicit apl̄us. Qui nō
māducat māducātē nō iudicet: idest nō de illo ma
le existimet. Et dñs dicit. Nolite iudicare ne iudi

Matthe. vij.

cetur de vobis. Nō enī nobis tollit itelligētiā iudi
candi: cū et ppheta dicat. Si vere iustitiā diligitis

ps. lvii.

recte iudicate filij hoīm. Et ipe dñs dicat. Nolite
iudicare psonaliter: sed iustū iudiciū iudicate. Sz
illo loco vbi vetat iudicare illud admonet: ne dā
nemus aliquē cuius vel cogitatio nobis non apta
est: vel nescim⁹ qualis postea sit futurus.

Tu q̄s es qui iudicas alienū ſuū? Dño
suo stat aut cadit. Stabit aūt. Potens
est enī deus statuere illū. Nā alius iudi-

cat die inter die: alius aũt iudicat omnẽ diem. Unusquisq; in suo sensu abundet.

Ex libro de correctione & gratia.

QUamuis de oĩbus regeneratis & pie viuẽtibus loq̃retur apl's dicẽs. Tu quis es q̃ iudicas alienum seruũ suo domio stat aut cadit: cõtinuo tamẽ respexit ad p̃destinatos et ait. Stabit aũt. Et ne hoc sibi arrogarẽt: potest enĩ deus inq̃t statuere illũ. Ipe itaq; dat pseuerãtiã qui statuere potẽs est eos q̃ stant vt pseuerãtissime stent: vel restituere qui ceciderint. Dñs enim erigit elisos.

ps. cxlvii.

Qui sapit diem: domino sapit.

Ex libro ãr̃o de baptismo quuloz.

NEcisti eccl'ie deuoti sũt qui vident esse intus: et cõtra christũ viuũt idest cõtra mandata x̃pi faciũt. Nec oĩno ad illam eccl'iam ptinere iudicãdi sũt: quã sic ipe mũdat lauacro aq̃ in verbo vt exhibeat sibi gloriosam eccl'iam nõ habẽtem maculã aut rugã aut aliq̃d huiusmodi. Qõ si in ista eccl'ia nõ sunt ad cuius mẽbra nõ ptinẽt nõ sũt in eccl'ia de qua dicitur vna est colũba mea vna est matris sue. Ipa est enĩ sine macula & ruga. Aut asserat q̃ potest hui⁹ colũbe mẽbra esse q̃ seculo verbis nõ factis renunciãt: interim ad qõ videmus. Unde dictũ arbitror: qui

Cant. vi.

Qui foris aperti sũt multis bonis catholicis q̃ int⁹ meliores sunt.

sapit diem dño sapit. Deus enĩ iudicat omnẽ diem Secundũ aũt p̃scientiã qua nouit quos p̃destinauerit ante mũdi constitutionẽ cõformes imaginis filij sui: multi etiã qui apte foris sũt et heretici appellãtur: multis & bonis catholicis meliores sunt. Quid enĩ sint hodie videm⁹: quid cras futuri sint ignoramus: & deo quidẽ apud quẽ sũt p̃sentia que ventura sũt: etiã quod futuri sũt: iam sũt. Nos aũt scõm id qõ in p̃senti est q̃sq; hoĩm ãrimus vtrũ in illius eccl'ie mẽbris q̃ vna colũba dicta est et spõsa christi sine macula et ruga hodie deputãdi sunt.

Et qui mãducat dño manducat. Gr̃as enĩ agit deo. Et qui nõ mãducat dño nõ mãducat. Gratias enĩ agit deo.

In expositione. pi. xxi.

¶ Ita dictũ est annũciabitur dño generatio ventura ac si diceret dño placebũt qui annũciabũt nõ sibi: vt ita sit dño annunciare sicut est dño viuere.

Ex lib. ō gr̃a noui testamẽti.

¶ Sic dictum est. Qui mãducat dño mãducat: et qui nõ mãducat dño nõ mãducat. Ad hoc quippe addidit et gr̃as agit deo vt ostẽderet quid esset domino facit idest in eius laudẽ facit. Tũc enĩ recte / tũc iuste / tũc pie fit / cum opus bonũ in eius fit laudem cuius gr̃a donat vt fiat. In quo affectũ p̃fiteri cens quicq̃d boni facit dño facit: hoc est in el⁹ laudem cuius gratiã pcepit vt faciat. Unde est actio gratiarũ: que intimo fidelĩ mysterio celebratur.

Quid est mãducare aut aliud facere domino.

Nemo enĩ nostrũ sibi viuit: et nemo sibi mor̃. Siue enĩ viuimus: dño viuimus siue morimur: dño morimur. Siue ergo viuimus siue morimur: dñi sumus.

Ex tractatu pi. cxliii.

GIcut dñi magnitudinis nõ est finis: sic tue laudis nõ erit finis. Nõ enĩ cũ mortuus fueris in hac carne desines laudare deũ. Dictũ est quidẽ. Nõ mortui laudabunt te dñe. Sed illi de q̃bus dicit a mortuo velut q̃ non sit perist cõfessio: nõ illi de q̃bus ait. Qui credit in me licet moriat viuet. Quia et de⁹ abrahã et deus ysaac / et deus iacob / non est mortuorum sed viuor̃. Si enĩ nunc̃ nisi ipsi⁹ eris: nunc̃ a laude ipius tacebis. Timere poteris ne dũ viuis hic nõ ipius sis: et cum mortuus fueris nõ sis ipsius:

Qui mortui etiã laudabũt deum.

ps. cxiii. Eccle. xvii. Johan. xi.

Audi apostolũ promittẽtem tibi securitatẽ. Siue viuimus dño viuimus: siue morimur domio morimur. Siue ergo morimur siue viuim⁹ dñi sum⁹. Et vnde factũ est vt eius sis mortuus? Quia p̃cio sui sanguinis te redemit. Et mortu⁹ quomodo p̃didit seruũ mortuũ: cuius mors est p̃ciũ tuum? Ideo cũ dixisset siue viuimus siue morimur dñi sum⁹. Ut ostẽderet ipm p̃ciũ: ad hoc enĩ (inq̃t) christus mortu⁹ est et resurrexit vt et mortuor̃ et viuorum dominet.

In hoc enĩ christus mortuus est et resurrexit: vt et viuorũ et mortuorũ dominet. Tu autẽ quid iudicas fratrẽ tuũ: aut tu quare spnis fratrẽ tuũ? Omnes enĩ stabimus ante tribunal dei. Scriptum est enĩ. Viuo ego dicit dñs: quoniã mihi flectetur omne genu: & omnis lingua confitebitur deo. Itaq; vnusquisq; nostrũ p seratione reddet deo.

Ex libro ẽchiridion.

¶ Ideo christus mortuus est & resurrexit vt et viuorum & mortuorũ domietur. Nec tenebit regnũ mortis eũ pro quo mortu⁹ est ille liber in mortuis.

Ex libro de ciuate dei. xx

¶ Regnãt itaq; cũ illo etiã nũc sancti eius aliter quidẽ q̃m tunc regnabũt: nec tamẽ cum illo regnãt zizania: q̃uis in ecclesia cum tritico crescant. Regnant enĩ cum illo qui faciunt quod ait apostolus Si resurrexistis cũ christo q̃ sursum sũt sapite vbi christus est in dextera dei sedens q̃ sursum sũt q̃rite nõ que sup terrã. De qualibus itẽ dicit q̃ eorum conuersatio sit in celis. Nostre mo regnant cũ illo qui eo modo sũt in regno eius vt sint etiam ipi regnum eius. Quomodo autẽ sunt regnũ christi qui vt alia taceam q̃uis ibi sint donec colligantur in fine seculi de regno eius omnia scandala: tamen illic sua querũt non que iesu christi.

Diuersus modus regnandi. Colo. iii.

Phi. iii.

Et aĩe inquit occisorũ ꝓpter testimoniũ iesu: et ꝓpter verbũ dei subauditur regnauerunt cum iesu / aĩe scilicet martyrum nõdũ sibi corpibus suis redditis. Nec̃ enĩ implorũ anime mortuor̃ separant ab ecclesia que nunc est etiã regnũ christi. Alioquin nec ad altare dei fieret eorum memoria in cõmunicatiõe corporis christi / nec aliquid p̃desset ad eius baptismum in periculis currere ne sine illo finiatur hec vita: nec ad recõciliationẽ sit fortе per penitẽtiã malam ue cõsciẽtiam quisq; ab eodem corpore separatus est. Cur enĩ fiunt ista nisi quia fideles etiã defuncti membra sũt eius? Quãuis ergo cum suis corporibus nondũ iam tamẽ eorũ anime regnant cũ illo. Unde et alibi legitur. Beati mortui qui in domio morĩunt. Ammodo iam dicit spirit⁹ vt requiescãt a laboribus suis. Nam opera eorũ sequunt illos. Regnãt itaq; cum christo nũc primum ecclesia in viuis & mortuis. Propterea enĩ sicut dicit apostolus mortuus est christus vt et viuorũ et mortuor̃ dominet. Sed ideo tantũmodo martyrũ animas commemorauit: quia ipsi p̃cipue regnant mortui: qui vsq; ad mortem ꝓ veritate certarunt. Sed a parte totum etiã ceteros mortuos intelligimus pertinẽtes ad ecclesiam quod est regnũ christi.

Apo. xx.

Martyres p̃cipue cũ xpo regnare dicunt.

Apo. xliii.

Non ergo amplius inuicem iudicem⁹. sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculũ fratri vel scandalum. Scio et cõfido in dño iesu: quia nihil cõmune ꝓ ipsum nisi ei qui existimat quid commu

ne esse: illi cõmune est. Si enĩ ppter cibũ frater tuus contristat. iam nõ secundum charitatẽ ambulas. Noli cibo tuo illũ pdere: pro quo christus mortuꝰ est. Non ergo blasphemet bonum nostrũ.

Ex libro scõdo de ꝓmõe dñi in monte. Judiciuz temerariũ vitandũ p duo.

QUo sunt in qbus temerariũ iudiciũ cauere debemꝰ: cũ incertũ est quo aĩo qd qꝫ factũ sit: vel cũ incertũ est qualis futurus sit q nũc vel bonus vel malus apparet. Si ergo quispiã (verbi gra) cõquestꝰ de stomacho ieiunare noluit: et tu id nõ credẽs edacitatis id vicio tribueris temere iudicabis. Itẽ si manifestã edacitatẽ ebrietatẽqꝫ cognoueris ⁊ ita reprehenderis qsi nunqꝫ illa possit corrigi atqꝫ mutari: nihilominus temere iudicabis. Non ergo reprehendamus ea q nescimꝰ quo aĩo fiãt: neqꝫ ita reprehendamus q manifesta sũt vt desperemus sanitatẽ: et vitabimus iudiciũ de quo nunc dicit. Nolite iudicare ne iudicet de vobis. Maxime autẽ hi temere iudicãt de incertis et facile reprehendũt qui magis amãt vituperare ⁊ dãnare qꝫ emẽdare ⁊ corrigere Quod vitiũ vel supbia est: vel inuidentia.

Non est enim regnũ dei esca ⁊ potus: sed iustitia ⁊ pax et gaudiũ in spũ sctõ. Qui enĩ in hoc seruit xpõ placet deo: et probatus est hoibus. Itaqꝫ q pacis sunt sectemur: et q edificatiõis sũt in inuicẽ custodiamꝰ. Noli ppter escã destruere opꝰ dei.

Ex libro qsti onũ euãgelii scõo. In mãducatione vt abstinẽtia iustitia nõ cõsistit.

QUod aũt subiũgit ⁊ iustificata est sapiẽtia ab oĩbus filijs suis: ostendit filios sapiẽtie itelligere de vsu ciborũ nec in abstinẽdo / nec in manducãdo esse iustitiã: sed in eqnimitate tolerandi inopiã: et tẽperantia p abundãtiã nõ se corrũpẽdi: atqꝫ oportune sumẽdi vel nõ sumẽdi ea quoꝫ nõ vsus sed cõcupiscẽtia refrenãda est. Nõ enĩ interest oĩno quid alimẽtoꝫ sumas vt succurras necessitati corpis dũmodo congruas in generibꝰ alimentoꝫ his cũ quibus tibi viuendũ est: neqꝫ quãtũ sumas multũ interest: cũ videamus alioꝫ stomachũ citius satiari: ⁊ eos tamẽ illi ipsi quo paruo satiãtur ardẽter et intolerabiliter et oĩno turpiter ibiare: alios autẽ plusculo quidẽ satiari: sed tolerabiliꝰ inopiã ppeti: et vel ante ora posĩtas epulas si in tẽpore aut opus sit aut necesse sit cũ tranqllitate aspicere neqꝫ tãgere. Magis ergo itereſt nõ quid vel quãti alimẽtoꝫ pro cõgruentia hoĩm atqꝫ psone sue: et p sue valitudinis necessitate qs capiat: sed quãta facilitate ac serenitate animi careat: cũ his vel oportet: vel etiam necesse est carere: vt illud in animo xpiano cõpleat qđ apl'us dicit. Scio et mínꝰ habere: scio et abũdare vbiqꝫ. In oĩbus ⁊ in omni imbutꝰ sum. Et satiari / et esurire / ⁊ abũdare / et penuriã pati. Oia possũ in eo qui me cõfortat. Et illud. Neqꝫ si mãducauerimus abũdabimus: neqꝫ si nõ mãducauerimꝰ egebimus. Et illud nõ est enĩ regnũ dei esca et potus: sed iustitia et pax et gaudiũ. Et quia solent hoĩes multũ gaudere carnalibꝰ epulis: addidit in spiritu sctõ. Justificat ergo sapiẽtia ab oĩbus filijs suis: q intelligunt vtendis terrenis oportuna tẽpora esse debere: facilitatẽ vero carẽdi talibus et amoꝛẽ fruendi eternis: nõ variari oportere p tẽpora sed ppetuo retinere.

Phi.iiii.

i. Cor.viii.

Omnia quidẽ sũt munda: sed malum est homini qui p offendiculum manducat. Bonũ est nõ mãducare carnẽ et nõ bibere vinũ: neqꝫ in quo frater tuus offendit aut scandalisat aut infirmat. Tu fidem habes penes temetipm: habe coꝛã deo. Beatus qui nõ iudicat semetipm in eo quod ꝓbat. Qui aũt discernit: si manducauerit dãnatus est: quia nõ ex fide.

Extractatu euãgelii ſm iohãnẽ. lxx.

AN nõ videmus israelitas malo suo impetrasse quod culpabili cõcupiscentia petiuerũt? Cõcupierãt enim carnibus vesci qbus pluebatur mãna de celo. Fastidiebant qppe quod habebãt: et quod non habebant impudẽter petebant: quasi non melius peterent nõ vt cibꝰ q deerat indecẽti desiderio pstaret sed vt ille q aderat sanato fastidio sumeret. Quãdo enĩ nos delectant mala / ⁊ nõ delectant bona: rogare potius debemus deum vt delectent bona qꝫ vt concedãtur mala. Non quia malũ est carne vesci cum de hac re loquens apostolus dicat omnis creatura dei est bona: ⁊ nihil abiciendũ quod cum gratiarũ actione suscipitur: sed quia sicut ipe item ait malum est homini qui per offendiculũ manducat. Et si per hominis offensiõnẽ ẽt omagis deꝰ? Cuius in israelitis nõ parua erat offensio repudiare qõ dabat sapientia: et petere id quod inhiabat cõcupiscẽtia: quãuis illi nec peterent: sed quia deerat murmurarent. Sed vt sciremus non dei creaturam esse culpabilẽ: sed inobedientiam cõtumacem / et inordinatam cupiditatẽ: non propter porcum sed ppter pomũ mortem homo primus inuenit. Et esau primatus suos nõ propter gallinã: sed propter lenticulã perdidit.

Carnibus vesci nõ ẽ malum. i. Tho.iiii.

Gene.xxv.

CAudiui aliã vocem tuã. Post cõcupiscẽtias tuas non eas: et a voluntate tua vetare. Audiui et illam ex munere tuo quam multum amaui. Neqꝫ si mãducauerimus abundabimus: neqꝫ si nõ mãducauerimus deerit nobis. Hoc est dicere. Nec illa res copiosum me faciet: nec illa erũnosum. Audiui et alteram. Ego enĩ didici in quibus sum sufficiens esse. Et abundare noui: ⁊ penuriam pati noui Omnia possum in eo qui me cõfortat. Ecce miles castroꝫ celestium nõ puluis quod sumus. Sed memento domine quia puluis sumꝰ: et de puluere fecisti hominẽ: et perierat ⁊ inuentus est. Nec ille in se potuit quia idem puluis fuit. quẽ talia dicẽtem affecit tue inspiratiõis adamaui. Omnia enim possum inquit in eo qui me cõfortat. Confortа me vt possim. Da quod iubes: et iube quod vis. Iste se accepisse confitetur: et quod gloziaꝫ in domino gloziet. Alium audiui rogantẽ vt accipiat. Auferа me cõcupiscẽtias vẽtris. Unde apparet sctẽ deꝰ meus te dare cum fit quod imperas fieri. Docuisti me pater bone omnia munda mundis: sed malum esse homini qui per offendiculũ manducat: et omnem creaturam tuã bonam esse nihilqꝫ abiciẽdum quod cũ gratiarum actione ꝓcipitur: et quia esca nos non commẽdat deo et vt nemo nos iudicet in cibo aut in potu: et vt qui manducat nõ manducantem nõ spernat. et qui non manducat: manducantẽ non iudicet. Didici hoc. Gratias tibi / laudes tibi. Eripe me ab omni tentatione. Non ego immundiciã obsonij timeo / sed immundiciam cupiditatis. Scio noe omne carnis genꝰ quod cibo esset vsui mãducare ꝓmissum: heliam: cibo carnis

Ecclesi. xxiii.

Ex libro confessiõũ. x. Eccle. xviii.

Job. vii.

Phi.iiii.

refectum: Iohannē mirabili abstinentia preditum aialibus hoc est locustis in escam cedentibus non fuisse pollutū. Et scio esau lenticule cōcupiscētia deceptū: et dauid ꝑpter aque desiderium a seipo reprehēsum: et regem nostrū non de carne sed de pane tentatū. Ideoq; populus in heremo nō quia carnes desiderauit: sed quia esce desiderio aduersus dominū murmurauit: meruit improbari. Itaq; freni gutturis tēperata relaxatione et constructione tenendi sunt. Et quis est domine qui nō rapiatur aliquātulū extra metas necessitatis? Quisquis est magnus est: magnificet nomē tuum. Ego autem nō sum quia peccator homo sum. Sed ego magnifico nomen tuū: et interpellat te pro peccatis meis qui vicit seculum: numerās me inter infirma membra corporis sui: quia et impfectum eius viderunt oculi tui et in libro tuo oēs scribētur.

Ps. cxxxviii

Omne autē qđ nō est ex fide peccatū est.

Ex libro sententiarū pro speri.

Omnis infidelium vita peccatū est: et nihil bonum sine summo bono. Vbi enī deest agnitio eterne et incōmutabilis veritatis falsa virtus est etiā in optimis moribus.

Capitulum.xv.

Debemus autem nos firmiores ibecillitates infirmorum sustinere: et nō nobis placere. Vnusq̄sq; vestrum proximo suo placeat in bonū ad edificationem. Etenim christus non sibi placuit: sed sicut scriptū est: improperia improperātiū tibi ceciderunt super me.

Ex tractatu pi. lxvii.

Improbria exprobrantium tibi ceciderunt sup me. Hoc testimonio vsus est et Paulus apl's et ait. Quecunq; autem scripta sūt vt nos doceremur scpta sunt vt per patientiā et consolationē scripturarū spem habeamus. Dixit ergo christi hanc fuisse vocē obprobria exprobrantiū tibi ceciderūt sup me. Quare tibi? Munquid patri exprobrati sunt et non ipsi christo? Quare obprobria exprobrātium tibi ceciderunt sup me? Quia qui me odit odit et patrē: da nemo exprobrauit xpō nisi deo exprobrans. Obprobria exprobrātiū tibi ceciderunt sup me: quia me inuenerunt.

H

Johan. xv.

Quecunq; enī scripta sunt ad nostrā doctrinam scripta sūt. vt per patientiam et cōsolationē scripturarū spem habeam⁹. Deus aūt patientie et solacij det vobis idipm sapere in alterutrū secūdū iesum christū: vt vnanimes vno ore honorificetis deū et patrem dñi nostri iesu christi. Propter quod suscipite inuicē: sicut et christus suscepit vos in honorem dei.

Ex libro contra faustum manicheū. Cur libri pphetici legendi.

Dos ergo et ad cōmēoratione fidei nre: et ad psolatione spei nre / et ad exhortationē charitatis nre libros pphēticos et apl'icos legim⁹ alterutris vocib⁹ sibimet concinētes et ea cōcinētia tanq; celesti tuba a torpore mortalis vite nos excitātes: et tāq; ad palmas supne vocatiōis extēdentes. De libris enī pphēticis qđdā cū cōmemorasset apl's sicut scriptū est obprobria exprobrātiū tibi ceciderunt sup me: cōtinuo subiūgit vtilitatem diuine lectiōis. Quecunq; enī ante scripta sunt (inquit) vt nos doceremur scripta sunt: vt per patientiā et consolationem scripturarū spem habeamus ad deū.

Dico enī christū iesum ministrum fuisse circūcisionis ꝑpter veritatē dei ad confirmādas promissiones patrū: gētes autē sup misericordia glificare deū: sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in gētibus dñe et nomini tuo cantabo. Et iterū dicit. Letamini gentes cum plebe eius. Et iterū. Laudate oēs gentes dominū. et magnificate eū omnes populi. Et rursus esaias ait. Erit radix iesse: et qui exurget regere gētes: in eum gentes sperabūt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credēdo: vt abūdetis in spe et virtute spūs sancti. Certus sum aūt fratres mei et ego ipe de vobis: quoniā et ipi pleni estis dilectione: repleti omni sciētia: ita vt possitis alterutrū monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex pte. tanq; in memoriā vos reducens: ꝑpter gratiā que est data mihi a deo. vt sim minister christi iesu in gētibus sanctificās euāgeliū dei: vt fiat oblatio gentiū accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo iesu ad deum. Non enī audeo aliquid loqui eorū que p me nō efficit xps in obedientiā gentium verbo et factis et in virtute signorum et prodigiorū in virtute spūs sancti: ita vt ab hierusalem per circuitū vsq; ad illiricū repleuerim euāgelū christi. Sic autē predicaui euāgelium hoc nō vbi noiatus est christus: ne sup alienū fundamentū edificarē: sed sicut scriptū est. Quoniā q̄bus non est annunciatū de eo videbūt: et qui nō audierūt de eo intelligent. Propter quod impediebar plurimū venire ad vos. et prohibitus sum vsq; adhuc. Nunc vero vlterius locū non habēs in his regiōibus cupiditatē autē habēs veniendi ad vos ex multis iā precedentibus annis: cū in hispaniā proficisci cepero. spero q̄ pteriens videā vos. et a vobis deducar illuc: si vobis primū ex pte fruitus fuero.

Secundū specie corporis quā iudei viderūt et contēpserunt: nō apud nos fuit xpus quia et hoc de illo dictū erat sicut dicit apl's. Dico enī christum ministrum fuisse circūcisionis ꝑpter veritatē dei ad cō firmandas promissiones patrū. Ad illos debuit venire quorū patribus est promissus. Ideo et ipse sic ait. Nō sum missus nisi ad oues que perierant domus israel. Sed quid ait apl's in sequēti? Gentes

Ex tractatu euāgelii scm ioha. xxviii.

Matth. xv.

autem sup misericordia glificare deum. Quid et ipse domin⁹? Habeo alias oues que nō sūt ex hoc ouili. Qui dixerat nō sum missus nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel: quomodo habet alias oues ad quas non est missus: nisi quia significauit p̄sentiam corporalē nō se missum exhibere nisi solis iudeis qui viderunt ⁊ occiderūt? Et tamē inde multi ⁊ ante ⁊ postea crediderunt: vt esset semen vnde alia messis consurgeret. Nūcvero cum fama euāgelij et bono eius odore excitati credunt fideles eius per omnes gentes: erit expectatio gentium quādo veniat qui iam venit: quādo ab omnib⁹ videatur qui tūc a quibusdā est visus / a quibusdam nō est visus: quando veniat iudicaturus qui venit iudicādus: quādo veniat discreturus qui venit vt non discerneretur. Non enī ab impijs christus est discretus: sed cū impijs iudicatus. De illo enī dictum est: et iter iniquos deputatus est. Latro euasit christus dānatus est. Accepit indulgētiam criminosus: dānatus est qui oīm crimina confitentiū relaxauit.

Quō xp̄s dicit se nō missuz ad gentes.

Luce. xxii.

Extractatu p̄l. xvi.

¶ Propterea cōfitebor tibi in gentibus domine: ꝓpterea tibi p̄ me cōfitebunt gentes dñe. Et noī tuo psallam ⁊ latius inotescet bonis opibus meis

Ex libro de gra noui testamēti.

¶ Quod ait confitebor tibi in eis vtiq; qui confitebuntur in q̄bus et loquitur. Confessio autem non tantū peccatorū est sed ⁊ laus dei sicut ipe in euāgelio. Confitebor tibi inquit dñe pater celi ⁊ terre.

Luce. x.

ps. xcv.

¶ Quod autē ait. Cantabo. hoc est illud canticū nouū de quo in alio psalmo dicit. Cantate domio canticū nouū cantate domino omnis terra. Ipse quippe cantat in nobis cuius gratia cantamus sicut dicit apostolus. An vultis experimētum eius accipere qui in me loquitur christus? Necq enim omnis qui labijs p̄sonat: cantat canticum nouum sed qui eo modo cantat vt apostolus admonet dicens. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Intus enī est hoc gaudiū vbi vox laudis et canitur ⁊ auditur: qua voce laudatur qui gratis amandus est toto corde / tota anima / tota mente / amatoremq; suū accendit in se gratia sancti spiritus sui.

ii. Cor. xiii.

Ephe. v.

Extractatu ps. lxxxiiii.

¶ Vt inhabitet gloria in terra nr̄a. idest in ea terra in qua natus erat: quia inde cepit p̄dicare xp̄s: inde apostoli / et illuc missi p̄ius / inde prophete / ibi patriarche. Ipe etiam venit de semine abrahe Ibi manifestatus: ibi mirabilia fecit. Postremo tantū honorem illi genti detulit vt cū eum ūterpellaret quedā muliercula chananea salutē querens filie sue dixerit ei. Non sum missus nisi ad oues q̄ perierunt domus israel. Hoc ergo videns ꝓpheta ait. Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius vt inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas occurrerūt sibi. Veritas in terra nostra ex persona iudeox: mia in terra gentium. Veritas enī vbi? vbi erant eloquia dei. Misericordia vbi? In illis qui dimiserūt dominū suū et conuerterunt se ad demonia. Nunquid et ipos dispersit? Quomodo si diceret voce ad istos: longe fugio eos qui multū a me recesserunt. Eloca inueniant me querentē se quia ipsi nolebant querere me. Ergo misericordia ⁊ veritas occurrerūt sibi.

Matthe. xv.

Extractatu p̄l. lxxxvii.

¶ Quoniam populo israel etiā secundū carnē venienti de semine abrahe promissa erant multa ꝓphetice: et ita ille populus propagatus est in quo implerent promissa dei: non autē deus clausit fontem bonitatis sue etiam in alienigenas quas sub angelis constituerat: portionem sibi faciens populum israel: in hec duo et apostolus distincte distribuit misericordiam domini ⁊ veritatem. Ait enim christū ministrū fuisse circūcisionis propter veritatem dei ad cōfirmandas promissiones patrum. Ecce quia non fefellit deus: ecce quia non repulit plebem suam quam p̄scijt. Etenī cum de casu iudeorum ageretur ne quis putaret sic illos improbatos vt nihil frumenti ex illa ventilatione in horreum mitteretur: ait apostolus. Non repulit deus plebem suam quā p̄sciuit. Nam et ego israelita sum. Si totum ille spine fuerūt vnde hoc granum vobis loquor? Ergo impleta est veritas dei in his qui ex israelitis crediderunt: ⁊ venit vnus paries ex circūcisione applicans se ad lapidem angularem. Sed ille lapis angulum non faceret: nisi aliū parietem ex gētibus susciperet. Ille itaq; paries tanq; proprie pertinet ad veritatē: iste autē alius ad misericordiā. Dico enim (inquit) christū ministrum fuisse circūcisionis propter veritatē dei: ad cōfirmandas ꝓmissiones patrum.

[Gentes autem super misericordia glorificare deum.]

Ex ymne de passione dñi xp̄s iudeorum rex.

¶ Rex ergo iudeorum christus sub cuius leue iugum etiā gentes meruerūt salutem. Quia eis misericordia maiori concessum est hoc: apertius ipse ostendit apostolus vbi ait. Dico enim ministrum fuisse circūcisionis ad confirmandas ꝓmissiones patrum. Gentes autē super misericordia glorificare deum. Neq; enī debitum erat panem filiorum tollere et mittere canibus: nisi canes humiliati ad colligendas micas quas de mensa dominorū cernerēt per ipsam humilitatē exaltati atq; homines facti: ad ipsam mēsam mererentur accedere.

¶ Dominus qui dixit nō sum missus nisi ad oues que perierūt domus israel: ostendens illis redditam p̄sentie ipsius ꝓmissionem: ait tamē alio loco. Habeo alias oues que non sūt ex hoc ouili ⁊c. Hinc apostolus ait. Dico ergo christū ministrum fuisse circūcisionis propter veritatem dei ad confirmandas ꝓmissiones patrum. Ecce quid est: nō sum missus nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel. Deinde subiungit apostolus dicens. Gentes autē super misericordia glorificare deum. Ecce q̄d est habeo alias oues que non sunt de hoc ouili oportet me et ipsas adducere vt sit vnus grex et vnus pastor. Quod vtrūq; breuiter dictum est in eo q̄ de prophetia apostolus idem cōmemorat letamini gentes cum plebe eius.

Nunc igitur proficiscar in hierusalē ministrare sanctis. Probauerūt enī macedonia ⁊ acha collationē aliquā facere in pauperes sanctox qui sūt in hierusalem Placuit enim eis: et debitores sūt eox. Nam si spūaliū eox participes facti sūt gentiles debēt et in carnalib⁹ ministrare eis. Hoc igitur cū cōsummauero ⁊ assignauero eis fructū hunc: p vos proficiscar in hispaniā. Scio autē quoniā veniens ad vos in abundātia bñdictionis christi veniā. Obsecro ergo vos fratres p dñm nostrū iesum christū et p charitatē sancti spūs vt adiuuetis me in orationibus ad

deū: vt liberer ab infidelibus q̄ sūt in iudea: ⁊ obsequij mei oblatio accepta fiat in hierusalē sctis: vt veniā ad vos in gaudio p̄ voluntatē dei vt refrigerer vobiscū Deus autē pacis sit cum omnib⁹ vobis Amen.

In expositōe epl̄e ad galathas.

COmmunis cura erat oīb⁹ ap̄lis de pau⁹peribus sctōr qui erant in iudea: q̄ rerū suarū venditar̄ p̄tia ad pedes ap̄lor̄ posuerāt. Sic ergo ad gentes missi sunt Paul⁹ et Barnabas vt eccl̄ie gētiū que hoc nō fecerāt ministrarēt in oratiōe ipsor̄ eis qui hoc fecerant. Et iccirco ait. [Nūc autē pergā hierusalē ministrare sctis. placuit enī macedonie et achaie cōmunionē aliquā facere in paupes sctōrū qui sūt in hier̄m. Placuit enī illis ⁊ debitores eorū sunt. Si enī spiritalibus eor̄ cōmunicauerūt gētes debent et in carnalib⁹ ministrare eis]

Ex libro de ope monachorum.

Esa. ii.

¶ Qui quia p̄pe inuēti sūt et vtiles fuerūt gentibus q̄ ab idolorū cultu ex longinquo vocabantur: scōm illud qō dictū est ex syon p̄diet lex et verbū dn̄i ex hierusalē: debitores eor̄ dixit ap̄lus ex gētibus xp̄ianos: debitores (inq̄t) eor̄ sūt: ⁊ addidit quare. Si enī spiritalib⁹ eor̄ cōicauerūt gētes debent et in carnalibus ministrare eis.

Ex libro de catheciz̄dis rudibus.

¶ Cum viderent iudei tanta signa fieri in ei⁹ noīe quē partim p̄ inuidiā / partim p̄ errorem crucifixerant: alij incitati sūt ad p̄sequēdos p̄dicatores ei⁹ ap̄los. Alij vero id ipsum ampli⁹ admirantes q̄ in eius noīe quē veluti a se oppressum ⁊ victū riserāt tanta miracula fierent: penitendo cōuersi crediderūt in eum milia iudeor̄. Nō erant iā illi tēpora lia

Feruor ecclesie p̄missiue.

beneficia terrenūq̄ regnū desiderantes a deo: nec p̄missum regē christum carnaliter expectātes sed immortaliter intelligētes et diligentes eū qui pro ipsis ab ipsis tanta mortaliter p̄tulit: et eis vsq̄ ad sui sanguinis effusionē peccata donauit: ⁊ immortalitatē a se sperandā et desiderandā exemplo sue resurrectionis ostēdit. Itaq̄ iā veteris homis terrena desideria mortificantes ⁊ spiritalis vite nouitatē flagrantes: sicut p̄ceperat in euāgelio dn̄s:

Actuum. iiii

vendebāt oīa que habebāt et p̄tia rerū suar̄ ante pedes apostolor̄ ponebāt: vt ipsi distribuerent vnicuiq̄ sicut cuiq̄ opus erat: viuēteq̄ in xp̄iana dilectione cōcorditer nō dicebāt aliquid esse suū: sed erant illis oīa cōmunia: et aīma et cor vnum in deum. Deinde etiā ipsi a iudeis carnalib⁹ ciuibus carnis sue p̄secutionē passi atq̄ perpessi sunt: vt latius xp̄us eorū dispsione p̄dicaret: ⁊ imitarētur etiā ipsi patientiā dn̄i sui: quia q̄ p̄pter eos māsuetus passus fuerat māsuetos p̄ se pati iubebat. Ex ipsis sanctor̄ p̄secutoribus fuerat etiā ap̄lus Paulus et in xp̄ianos maxime seuiebat: sed postea credens ⁊ ap̄lus factus: missus est ad gētes vt gentibus euāgeliū p̄dicaret: grauiora p̄pessus p̄ nomine christi q̄ fecerat cōtra nomē christi. Eccl̄ias autē constituēs p̄ omnes gētes qua euāgeliū seminabat: impense p̄cipiebat vt quoniā ipsi ex idolorū cultu venientes ⁊ ad vnū deū colendū rudes: non facile poterāt rebus suis venditis ⁊ distributis seruire deo: oblationes facerēt in pauperes sanctor̄ qui erāt in eccl̄ijs iudee q̄ christo crediderāt. Itaq̄ illos tanq̄ milites / illos autem tanq̄ stipendiarios p̄uinciales apostolica doctrina constituit: inserens eis christū velut lapidē angularē: sicut p̄ pphetā p̄nūciat⁹ erat in quo ambo quasi parietes de diuerso venientes: de iudeis videlicet atq̄ gētilibus germana charitate copularentur.

Capitulum. xvi.

COmmēdo aūt vobis pheben sororem nr̄am q̄ est in ministerio eccl̄ie que est cenchris vt eā suscipiatis in dn̄o digne scis: ⁊ assistatis ei in quocūq̄ negocio vestri indiguerit. Etenī ipsa quoq̄ astitit multis ⁊ mihi ipi. Salutate p̄riscā ⁊ aq̄lā adiutores meos in xp̄o iesu: qui p̄ro aīa mea suas ceruices supposuerūt: q̄b⁹ non solus ego gr̄as ago sed ⁊ cūcte eccl̄ie gētiū: et domesticā eccl̄iam eor̄. Salutate ephenetū dilectū mihi: q̄ est p̄mitiuus asye in xp̄o iesu. Salutate mariā q̄ multū laborauit in vobis. Salutate andronicū et iuliā cognatos ⁊ captiuos meos q̄ sūt nobiles in ap̄lis q̄ et ante me fuerūt in xp̄o. Salutate ampliatū dilectissimū mihi in dn̄o. Salutate vrbanū adiutorē nr̄m in xp̄o iesu: et stachyn dilectū meum Salutate appellen p̄bū in xp̄o. Salutate eos q̄ sūt ex aristoboli domo. Salutate herodionē cognatū meum. Salutate eos qui sunt ex narcisci domo: qui sūt in dn̄o. Salutate triphenam et triphosam que laborant in domino. Salutate persidam charissimam: que multū laborauit in domio. Salutate rufum electum dn̄o: et matrē ei⁹ et meā. Salutate asyncretū flegontā hermē patrobā herman: et q̄ cū eis sūt fratres. Salutate philologū et iuliā nereū et sororē eius ⁊ olimpiadē: et oēs q̄ cū eis sūt sctōs. Salutate inuicē in osculo sctō. Salutāt vos oēs eccl̄ie xp̄i. Rogo aūt vos fratres vt obseruetis eos q̄ dissensiōes et offendicula p̄ter doctrinā quā vos didicistis faciūt: et declinate ab illis. Huiusmodi enim xp̄o dn̄o nr̄o nō seruiūt sed suo vētri: ⁊ p̄ dulces sermones ⁊ bñdictiōes seducūt corda innocentiū. Vestra enī obediētia in omni loco diuulgata est. Gaudeo igit̄ in vobis: sed volo vos sapiētes esse in bono: ⁊ simplices in malo.

Extractam pl. lxiiii. Babilonica captiuitas.

DEus autē pacis conterat satanā sub pedibus vestris velociter. Gr̄a dn̄i nr̄i ihesu xp̄i sit cū vobis. Salutat vos timotheus adiutor meus et lucius et iason et sosipater parētes mei. Salutō vos ego tercius scriptor epl̄e in dn̄o. Salutat vos gaius hospes meus et vniuersa ecclesia. Salutat vos erastus arcarius ciuitatis et quartus frater. Gr̄a dn̄i nr̄i ihesu xp̄i sit cum omnibus vobis Amen.

1. Cor. x.

Ad romanos finit. Incipit ad corinthios prima.

nosse prius captiuitatē nostram: deinde liberatiōnem nostrā. debemus nosse babiloniam in qua captiui sumus: ⁊ hierusalē ad cuius reditum suspiramus. Ciuitas ergo illa quedā terrena cuiusdam ciuitatis eterne in celis vmbram gerebat. Atvbi cepit illa que significabat euidentius predicari: vmbra qua significabatur euidētius detecta est. propterea modo ibi templū non est quod fabricatum fuerat in imaginem futuri corporis dñi. Tenemus lucem: vmbra transiuit. Tamē adhuc in quadam captiuitate sumus. Quādiu sum⁹ inquit in corpore pegrinamur a domino. Et videte nomia istarū duarū ciuitatū: babilon et hierusalem. Babilon cōfusio interpretatur: hierusalem visio pacis. Duas istas ciuitates faciūt duo amores. Hierusalem facit amor dei: babiloniam amor seculi. Interroget ergo se vnusquisq; quid amet: et inueniet vnde sit ciuis. Et si se inuenerit ciuem babilonie: exstirpet cupiditatem et plantet charitatē. Si autē se inuenerit ciuem hierusalē toleret captiuitatem: speret libertatē. Incipit exire qui incipit amare. Exeunt enī multi latenter ⁊ exeuntium pedes sunt cordis affectus. Exeunt autē de babilonia de cōfusione. Quomodo exitur de babilone id est de cōfusione? Qui primo confusi erant similibus cupiditatibus incipiunt charitate distingui. Jam distincti nō sūt confusi. Et si adhuc corpore pmixti sūt: desiderio tñ sctō discernūtur. Et ppter cōmixtionē corpalē nōdū exierūt: ppter affectū cordis ceperūt exire.

¶ Omnis eruditus in sancta ecclesia nosse debet vnde ciues simus: et vnde peregrinemur: et peregrinationis nostre causam esse peccatū: reuersionis autē minus remissionem peccatoꝝ et iustificationē gratie dei: duas ciuitates pmixtas sibi interim corpore et corde separatas currere p ista volumina seculorū vsq; in finem. Vna cui finis est pax eterna et vocat hierusalē: altera cui gaudium est pax tēporalis et vocabit babilonia. Hierusalē interpretari visionem pacis: babiloniā confusionem. hierusalē in babilonia captiua tenetur non tota: ciues enī eius angeli sūt: sed quod attinet ad hoīes predestinatos in gloriam dei futuros p adoptionem coheredes christi quos de ipa captiuitate redemit sanguine suo. Particulā ergo istam ciuitatis hierusalē captiuā teneri in babilonia pro peccato: incipere autē inde exire prius corde p cōfessionem iniq̄tatis: ⁊ charitatē iustitie: deinde postea in fine seculi etiā corpore separandā.

Deus aūt pacis conterat sathanam sub pedibus vestris velociter. Gra domini nr̄i iesu xp̄i vobiscū. Salutat vos timotheus adiutor meus: et lucius ⁊ iason et sosipater cognati mei. Saluto vos ergo tertius: q̄ scripsi epl̄am in dño. Salutat vos gaius hospes me⁹: et vniuerse ecclesie. Salutat vos erastus archari⁹ ciuitatis: et q̄rtus frater. Gratia domini nostri iesu christi cum omibus vobis amē. Ei autem qui potēs est vos confirmare iuxta euangeliū meū et predicationem iesu christi.

Ex tractatu. ps. ciii. Genesis. iii.

Dictum est mulieri vel potius serpēti cū puniret deus peccatū primi hominis: Ipsa tuū obseruabit caput: tu autē obseruabis eius calcaneū. In magno mysterio est dictū in figura dictū ecclesie future facte de latere viri sui et hoc dormiētis. Erat autē adā forma hominis futuri. Hoc apostolus dicit. Qui est forma futuri. Prefiguratū est qō futurū erat: facta est ecclesia de latere domini dormientis in cruce. Nam de latere crucifixi pcusso: sacramenta ecclesie pfluxerunt. Quid ergo dictū est ecclesie? Jam modo audite / intelligite / cauete. Ipa tuum obseruabit caput ⁊ tu eius calcaneū. O eccl'ia caput serpentis obserua. Quid est caput serpētis? Prima peccati suggestio. Venit tibi in mentē nescio quid illicitum. Noli ibi tenere mentem tuam: noli cōsentire: hoc quod venit in mentē caput serpentis est. Caput calca: et euades ceteros motus eius. Quid est caput eius calca? Ipsam suggestionem contēne. Sed lucrum suggessit. Magnum tibi lucrum est si hāc fraudē feceris dives eris. Caput serpētis est: Calca Quid est calca? Contēne quod suggessit. Sed magnū aurū suggessit. Et quid p̄ dest homini si totū mundū lucretur: anime autem sue detrimētum patiatur? Pereat mūdi lucrū ne fiat anime damnum. Hec dicens obseruasti caput serpentis ⁊ calcasti. Ille autē diabolus calcaneū tuū obseruat. Quid est obseruat calcaneuz tuum? Quando laberis a via dei. Tu obseruas primam suggestionē: ille obseruat lapsū tuū. Si enī lapsus fueris cadis. Si ceciderīs: possidebit. Vt autē nō cadas noli exire de via. Angustā tibi semitam strauit deus. Quicq̄d est extra illā lubricum est. ppterea lumen est christus: ⁊ via est x̄pus. Erat lumen verū quod illuminat omnē hominē venientem in hunc mundū. Et ego sum via ⁊ veritas et vita. Si ergo ipse est lumen: ipe est via: si ab illo recesseris: nec in lumine eris / nec in via. Et quid te sequitur? Quod dicit impijs quidā psalm⁹. Fiat via illoꝝ tenebre et lubricū. Hic ergo draco antiquus hostis noster / ira ferui⁹ / insidijs astut⁹: in mari magno est. Draco hic quē fīnxisti ad illudēdū ei. Jam tu illude draconi. Ad hoc enī hic factus est draco iste cadēs peccato suo de sublimi habitatiōe celorum ex angelo factus est diabolus.

Ecclie sacramenta vnde pces serūt.

Caput serpētis q̄d ē.

Calcatio capitis serpētis.

Luce. ix.

Calcane⁹ q̄d signat.

Christ⁹ lumen est. Joannis. i. Joānis. xiiii

ps. xxxiiii.

ps. ciii.

Secūdū reuelationē mysterij temporibus eternis taciti quod nunc patefactū est p scripturas pphetarū secundū p̄ceptū eterni dei ad obediendū fidei in cunctis gētibus: cogniti soli sapienti deo p iesū christum cui honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Ex libro de natura boni

Ignis inferni ekn⁹ ē nō tamē vt de⁹ eternus.

Eternitas vera.

De⁹ solus bonus. Marci. x.

1. Thimo. vi

Ex libro ⁊tra maximinū ii

Eternus autē ignis nō sicut deus eternus. Quod sine fine fit: nō est tamen sine initio. deus autē etiā sine inicio est. Deinde quia licet ppetuus peccatorū supplicijs adhibeat: mutabilis tamen natura est. Illa est autē vera eternitas: que vera immortalitas: hoc est illa summa incōmutabilitas quā sol⁹ deus habet q̄ mutari omnino nō potest. Aliud est enī nō mutari cū possit mutari. Aliud autē p̄ius nō posse mutari. Sicut ergo dicit homo bon⁹ non tamē sicut deus de quo dictū est nemo bonus nisi vnus deus et sicut dictū aia immortalis: non tñ sicut de⁹ de quo dictū est sol⁹ habet īmortalitatē: ⁊ sicut dicit homo sapiēs nō tamē sicut de⁹ de quo dictū est soli sapiēti deo: sic dicit ignis etern⁹ nō tñ sicut deus cuius solius immortalitas ipsa est vera eternitas.

¶ In illo etiā testimonio vbi ait apostolus: soli sa

pienti deo:non dissimilis est error vester. Sed qđ vobis respōdimus de potentia:hoc etiā de sapiē-
De⁹ solus sapiens. tia respōdemus. Si enī dixisset aplūs soli sapiēti patri:nec sic inde filiū separaret. Non enī quia in
Apocal. xix apocalypsi de filio legit:habens nomen scriptum quod nemo scit nisi ipse:ideo pater nescit hoc nō-men a quo est inseparabilis filius. Sicut ergo scit et pater qđ nemo scire dictus est nisi filius quia in-separabiles sūt: sic etiā si dictum esset soli sapiēti patri simul intelligi deberet et filio quia insepara biles sūt. Cum vero nō sit dictum soli sapienti pa-tri/sed soli sapienti deo et deus vnus sit ipsa trini-tas: multo est facilior nobis huius solutio questio nis: vt sic intelligam⁹ solum deū sapientē: sicut in-tellexīmus solū potentē: idest patrē et filiū et spiri tum sanctū: qui est vn⁹ et solus deus cui soli seruī-re iussi sumus: ne male intelligētes vel potius nō intelligētes cōtra hoc p̄ceptum facere videamur.
Watthe. iiii. quia r dño nostro iesu christo ea que deo debetur seruitute seruim⁹. Non enī dictum est dīm deum patrē adorabis et illi plus seruies vt seruire pmit-teremur r filio: plus tamē patri tāquā maiori: mi-nus autē filio tanq̄ minori deo: sed dictū est dīm
Solus deus sapiēs r potēs: ꝫ non solus deū tuum adorabis: et illi soli seruies. Soli scilicz omnipotenti/soli sapienti deo: vt vos repelleremi ni qui nolētes accipere vnū solum deū patrē et fi-lium r spūm sanctū: r dicētes vnū dominū deū cui soli seruiendū est: nō esse nisi deū patrem: r tamen etiā et filiū deū et dominū cōfitentes apertissime duos deos r dños maiorem vnū: minorē alterum dicitis: r reos vos scōm errorē vestrū p̄cepti hui⁹ violati esse monstratis: quia nō solum maiori ve-rū etiā minori ea que dño deo debet seruitute ser-uitis. Vbi autem dixit apostolus soli sapienti deo cum scriberet ad romanos in fine epistole sic loq̄-tur. Ei autē qui potens est inquit vos confirmare
H secūdū euāgelīū meū r p̄conīū iesu christi scōm reuelationē mysterij tēporibus eternis taciti. ma nifestati autē nūc per scripturas ꝓphetaq̄ secūdū p̄ceptū eterni dei in obediētiam fidei in omnes gentes: cogniti soli sapienti deo per iesum christū cui gloria in secula seculorū: hoc est ei qui potens est nos confirmare/soli sapienti deo in secula secu lorum. Quod autē interpositū est p iesum christū vtrum soli sapienti deo p iesum xp̄m accipi debe-at vt scilicet solus deus sapiens per iesum christū sapiēs esse intelligatur nō participādo sed gignē-do sapientiā quod est christus iesus: an veronon p iesum christū sapiēti: sed per iesum christū gl'ia so-li deo sapienti/videtur ambiguū. Sed quis aude at dicere p iesum christū fieri vt sit sapiēs deus pa ter: cū scōm substantiā suā nō dubitādum sit eum esse sapientē? Potiusq̄ sit substantia filij p gignē tem patrem q̄ substantia patris per genitū filium Restat ergo vt soli sapienti deo gloria sit per iesū christum: hoc est clara cū laude noticia qua inno-tuit gentib⁹ deus trinitas p ipsum. Ideo p iesum christū: quia vt alia tacīā: ipse p̄cepit baptizari gē tes in nomine patris r filij et spūs sancti: vbi p̄eci pue cōmendata est huius indiuidue gl'ia trinita-tis. Deus itaq̄ quod est ipsa trinitas ꝓpterea sol⁹
De⁹ solus sapiens dicitur recte sapiens recte dicitur: quia solus secundū substan-tiam suā sapiens est: nō secundū accidentē/vel ac cedētem participationē sapientie: sicut est sapiēs rationalis quecūq̄ creatura. Quod vero additū est cui: vt diceretur cui gloria: cū sufficeret si dictū esset ei autē gloria: inusitatam nostre lingue indi-cat locutionem: non sensum quē req̄ramus vel de quo ambigamus insinuat. Quid enī sensui deperit si dicatur ei gloria cui p iesum christū gl'ia? Hoc ē namq̄ ei per iesum christū gloria quod est cui per iesum christū in gloria. Sed hoc alter inusitatus: alter vsitatus est ordo verborū. Etiā hoc inseruī-sti verbis tuis vt diceres sed vere solus sapiēs pa ter: quasi aplūs dixerit soli sapienti patri. Sed di xit soli sapienti deo quia deus est et filius: quod et vos vultis: deus est et spūs sctūs: et si non vultis: et ista trinitas est solus sapiens de⁹: qui nec potuit vnq̄ esse insipiens omnino/nec poterit: non p gra tiam sapientie particeps: sed sapiens immobili-tate atq̄ immutabilitate nature.

Finis epistole ad romanos.

Incipit argumētū in epistolam ad corinthios.

Corinthij sūt achaici: et hi simi-liter ab apostolo audierūt ver-bum veritatis: et subuersi sunt multifarie a falsis aplis. Quidā a philo sophie verbosa eloquentia: alij secta le-gis iudaice inducti sunt. Hos reuocat apostolus ad veram fidē et euāgelicam sapientiam: scribēs eis ab epheso per ti-motheum.

A

Expositio Epīe p̄me ad Corithios

Aulus vocat⁹ apostolus Jesu christi. per volūtatem dei et Sostenes frat ecclīe dei que est Corinthi sanctificatis in christo Jesu vocatis sanctis.

Ex sermone euangelii de muliere chananea.

Sauli et pauli noīz iterp̄tatio Act.xiii. Gala.i. Act.ix. Act.xxii.

PAulus p̄imo Saulus / hoc est p̄imo superbus / post humilis. nam q̄ñ Saulus: a saule nomē deriuatū erat. Saul aūt rex superb⁹. in regno aūt Dauid humilē p̄sequebat. Q̄ñ ergo Saulus / q̄ postea Paul⁹ / tūc vtiq; superbus / tūc p̄secutor innocētiū. tūc vastator ecclesie. Acceperat enīm l̄ras (veluti zelo synagoge ardens et īsequēs x̄pianū nomen) a sacerdotibus: vt exhiberet quoscūq; iuenisset x̄pianos ad luenda supplicia. Cū pgit: cū anhelat cedes: cū sitit sāguinē: celesti x̄pi voce p̄stratus est p secutor: erectus est p̄dicator. Prostrauit g̃ x̄ps vna voce saulum: erexit paulū. Hoc est p̄strauit superbū: erexit humilē. Mā q̄ fuit ratio mutādi sibi nois (vt cum Saul⁹ antea vocarek postea se paulū dici vellet) nisi q; sauli nomen in se agnouit (cū p̄sequerek) fuisse superbie? Elegit g̃ humile nomen: vt Paulus: hoc est minimus vocarek. Paulū enī minimū est.

B Ratio mutādi nois i paulo.

i.Cor.xv.

Paulū / nihil est aliud q̄ paruū. De quo noīe iam glorias / humilitatēq; cōmendās: ego enī (iquit) sū minim⁹ apl̄or̄. Ille Paulus apl̄s missus est.

Act.xxii. Galatas.i.

Minim⁹ ille: fact⁹ magn⁹. nō p se: sed p eū quē p̄sequebak: missus est ad gētes / ex latrone pastor / ex lupo ouis. Missus est ad gētes ille apl̄s minim⁹. t multū laborauit in gētibus. et p eū gētes crediderunt. Testes sūt eius epl̄e. Habes hoc t in euāgelio sacratissime figuratū. Filia archisynagogi quedam defūcta erat. pater ei⁹ rogabat dñm / vt iret ad eā (egrā reliq̄rat et in periculo p̄stitutā) Ibat dñs ad visitandā et sanādam egrā. Interea mortua nūciata est: et dictum est patri: puella mortua est / noli iā vexare magistrū. Dñs autē q̄ sciebat se mortuos posse suscitare / nō abstulit spem desperato. et ait patri. Noli timere. Tantū crede. Pergebat ad puellā: atq; in itinere inter turbas quomodo potuit coartauit se quedā mulier / q̄ fluxū sanguinis patiebak: et diuturno illo lāguore in medicos / frustra oīa q̄ habebat ip̄enderat. Ubi fimbriā vestimēti ei⁹ tetigit: sana facta est. Aliq̄d ē / qđ nob significāte mysterio loquit x̄ps. Filia illa archisynagogi significabat pp̄lm iudeorum / ppter quem venerat x̄ps q̄ dixit. nō sū missus nisi ad oues q̄ perierāt dom⁹ isr̄l. Illa vo mulier / q̄ fluxū sāguinis patiebak eccl̄iam figurabat ex gētib⁹. ad quā x̄ps per p̄ntiā corporis nō erat missus. Ad illā ibat. illius salutē itēdebat. Hec itercurrit. tāgit fimbriā q̄si nesciēt⁹. i. sanak tāq; ab absēte. Dicit ille. Quis me tetigit? Quasi diceret. Nō noui hunc populū. Popul⁹ quē non cognoui / seruiuit mihi. Tetigit me aliq̄s. Ego enī sensi virtutē de me exisse. i. euangelū emissū / totū orbē ipleſſe. Tāgit aūt fimbria exigua pars vestimēti t extrema. fac vestē x̄pi q̄si apl̄os. Ibi fimbria Paul⁹ erat. hoc est / extrem⁹ et minim⁹. Nā vtrūq; de se dixit. Ego sū minim⁹ apostolorum: nam post omnes vocatus est. Post omnes credidit. Plus omnibus sanauit.

Mulier fluxū sāg. pa. figurat eccl̄iā de gentibus. Ps.xvii. Apl̄i sūt q̄ si vest⁹ x̄pi cuius fimbria paul⁹ i.Cor.xv.

C

Cū oīb⁹ q̄ iuocāt nomē dñi nr̄i iesu x̄pi in oīm loco ipsorū et nr̄o. Gr̄a vobis et pax a deo patre nr̄o: et dño iesu x̄po.

QUi deuorāt populū meū vt cibū panis deū nō inuocauer̄t. Nōne quotidie tales rogāt deū? Nō rogāt deū. Attēdite si possim⁹ hoc dicere adiuuāte ip̄o deo

Extractatu p̄i.iu.

Deo gratis se vult coli: gratis se vult diligi: hoc est caste amari. non p̄pter ea amari q; dat aliq̄d p̄ter se: sed q; dat se. Qui g̃ iuocat deū vt diues fiat: deum nō inuocat. Hoc inuocat qđ vult ad se venire. Quid enī est inuocare / nisi vocare in se? In se vocare. hoc dr̄ iuocare. Mā cū dicis. Dē⁹ da mihi diuitias: non vis vt ipse de⁹ ad te veniat: sed vis vt diuitie veniāt ad te. Qđ vis vt ad te veniat. hoc inuocas. Si autē deū inuocares: ipse ad te veniret. Ipse esset diuitie tue. Nūc autē vis hr̄e archā plenam: et inanē p̄scientiā. Dē⁹ nō iplet domū: sed pectus. Quid tibi p̄sunt exteriores diuitie / si te interiorē p̄mit egestas? Ergo isti q̄ ppter secularia cōmoda. q̄ ppter terrena bona. q̄ ppter vitā p̄ntē et terrenā felicitatē inuocāt deū: nō inuocāt deū.

Colēd⁹ est deus gratis t caste amandus Inuocare deū qđ sit.

C Et multū miserebit⁹ oīb⁹ inuocātib⁹ te. Et qđ est qđ dicit multis in locis scriptura: q; iuocabūt: et nō exaudiā eos? Certe miserebit⁹ est oībus inuocātib⁹ se nisi q; quidā inuocātes non ip̄m inuocant. De quib⁹ dr̄. Dñm nō iuocauer̄t. Inuocāt: sed nō dñm inuocāt. Inuocas q̄cq̄d amas. Inuocas q̄cq̄d in te vocas. Inuocas q̄cq̄d vis vt veniat ad te. Porro. Si deū p̄pterea iuocas / vt ad te veniat pecunia: vt veniat ad te hereditas: vt veniat ad te secularis dignitas: illa inuocas q̄ vis vt veniāt ad te. Quid g̃ (iquis) facia? Quid oīes? Quid orēs? Qđ te docuit dñs. Qđ te docuit celestis magister. Inuoca deū tāq; deū. Ama deū tanq; deū. Illo meli⁹ nihil est. Ip̄m desidera. Ip̄m p̄cupisce Vide iuocātē deū i alio psalmo. Una petij a dño hāc requirā. Quid est qđ petit? Vt inhabitē in domo dñi p oēs dies vite mee. Vt q̄d hoc? Vt cōtēpler delectatōez dñi. Si g̃ amator dei esse vis: sincerissimis medullis castisq; suspirijs: ip̄m dilige: ip̄m ama: illi flagra: illi inhia / quo iocūdius nihil iuenis / quo melius / quo letius / quo diuturnius. Quid enī tā diuturnū q̄ id quod est sēpit̄nū? Non times ne aliq̄n a te pereat / q̄ facit ne tu pereas. Si ergo tu inuocas deū tāq; deū: securus esto / exaudiris: pertinesq; ad istū ⁊sum: t multū miserebit⁹ omnibus inuocantibus te.

Extractatu p̄i.lxxx. Prouerb.i. Ps.lxxxv. Ps.xiii. Inuocandus ē de⁹ tāq; de⁹ vt exaudiar⁹ Ps.xxvi. Qđo est amād⁹ de⁹.

C Prope est dñs oībus inuocātib⁹ eū. Vide qđ sequit. Oīb⁹ q̄ iuocāt eū in ⁊itate. Nā multi eū inuocāt: nō i ⁊itate. Aliud ab illo q̄rūt. Quare amas deū? Qr dedit mihi sanitatē. Qr dedit mihi vxorē diuitē. Dedit (inq̄t) filios. Dedit familiam. Ideo amas. Ideo nihil ampli⁹ q̄ris? Esto esuriens: adhuc pulsa ad ianuā patrisfamilias: habet adhuc qđ det. In mēdicitate es cū oībus bis q̄ accepisti

Extrac.p̄i. cxliii.

a

z nescis. Pānosā carnē mortalitatē adhuc portas
Stolā illā glorie īmortalitatis nondū accepisti: z
Matth.v. q̄si iā satiat⁹ /nō rogas. Bti q̄ esurīūt et sitiūt iustī-
ciam /qz ipi saturabunt. Ergo si bon⁹ est deus /qz
ista tibi dedit: q̄to beatior eris / cum seipm tibi de
derit? Desideraſti tāta ab illo: rogo te / desidera z
ipm. Necz enī vere dulciora sūt ista /q̄ ille aut alī-
Quid sit ī- qua ex pte cōparāda sūt illi. Ergo q̄ deū ipm (a q̄
uocare de accepit de q̄b⁹ gaudet) pponit his oib⁹ reb⁹ quas
um in veri accepit: ipse īuocat deū in veritate.
tate.
Ex libro con- ¶ Īuocat te dñe fides mea / quā dediſti mihi:
fessionū. i. quā ispiraſti mihi p humanitatē filij tui: p ministē
riū pdicator⁹ tui. Et quō īuocabo deū meū z dñm
meū? Qm̄ vticz ī meipz eū vocabo / cū īuocabo eū

Gratias ago deo meo semp p vobis: in gra dei q̄ data est vobis in xpo iesu: qz in oibus diuites facti estis in illo in omni verbo et in oi sciētia: sicut testimonium xpi confirmatū est in vobis ita vt nihil vobis desit in vlla gratia: expectātib⁹ reuelationē dñi nostri iesu xpi: q̄ et cōfirmabit vos vsq̄z in finem sine crimine in die aduentus dñi nostri iesu christi.

Ex tractatu pi. iv. ¶ Q Uacūq̄z die īuocauero te / ecce sci-
ps. cxlii. ui qm̄ de⁹ meus es tu. Magna sciētia.
De⁹ ē ppe Nō att. Sciui qz de⁹ es. sed qz de⁹ me⁹
eoz q̄ eum es. Tu⁹ est enī cū tibi subuenit. Tu⁹ est
diligunt. cū tu ab illo alien⁹ nō es. Unde dī. Beatus ppl's
cui⁹ est dñs / de⁹ ipsi⁹. Quare cui⁹ est? Cui⁹ enī nō
est? Oim quidē de⁹ est. Sed eoz pprie de⁹ dī. qui
eū diligūt: q̄ eū tenēt: q̄ illū possidēt: q̄ illum colūt.
Tanc̄z de domo magna ipsi⁹ / sūt familia ei⁹: redē
pti magno sanguine vnici filij. Quātū dedit nobis
deus vt ipsius essem⁹ et ipse sit noster.

H **Fidelis de⁹ p quē vocati estis in societatē filij eius iesu xpi dñi nostri.**

Ex tractatu pi. cix. ¶ Fidelis de⁹: q̄ se nr̄m debitorē fecit / nō
De⁹ fecit aliq̄d a nobis accipiēdo: sed tāta nobis
se nostrū pmittēdo. Parū erat pmissio etiā scri
debitorē. pto se tenere voluit. veluti faciēs nobi-
scum cyrographū pmissorū suorū. vt cū ea q̄ pmi
sit soluere ic̄iperet: in scriptura pmissor cōsidera
rem⁹ ordinē soluēdorū. Tēpus itaq̄z pphetie / p̄-
dictio erat (vt sepe iā dixim⁹) pmissionū. Promi
Promissi sit salutē eternā et beatā vitā cū angelis sine fine.
ones dei. z hereditatē imarcessibilē / gloriā sēpiternā. dulce
dinē vult⁹ sui / donū sctificatiōis sue ī ceł / ex resur-
rectione a mortuis: nullū deinceps moriēdi metā
Hoc est pmissū ei⁹ tāc̄z finale. ex quo decurrit ois
nr̄a intētio. Quo / cū venerim⁹ nihil ampli⁹ req̄ra-
mus. nihil ampli⁹ exigam⁹. Sed ad illud q̄b⁹ erīti
fine / quo ordine veniat: neq̄z hoc tacuit pmitten-
do et pnūciando. Promisit enī hoib⁹ diuinitatē
Mortalib⁹ / īmortalitatē. Pctōribus / iustificatio
nē. Abiectis / glorificationē. Quicq̄d pmisit / indi-
gnis pmisit. vt non q̄si opib⁹ merces pmitteret:
sed gratia a nomie suo gratis daretur.

Obsecro autē vos fratres p nomen dñi nr̄i iesu xpi: vt idipsū dicatis oēs et non sint in vobis scismata. Sitis aūt pfecti in eodē sensu et in eadem scientia.

Ex libro de pastoribus. ¶ Multi erāt apli. z vni dicit. Pasce oues
meas. Absit vt desint modo boni pasto
res. Absit a nob vt desint. Absit a mia
ipsi⁹ vt nō eos gignat / atq̄z constituat.

Vticz si sūt bone oues: sint z boni pastores. Mam de bonis ouib⁹ fiunt boni pastores. Sed oēs boni pastores in vno sūt. Unū sūt. Illi pascūt. xps pascit. Nō eni vocē suā dicūt amici spōsi: sed gaudio gaudēt ppt vocē spōsi. Ille g̃ pascit. vn⁹ in his. z hij in vno. Gloriant pastores. Sed q̄ gl'iat in dño gl'iet. Hoc est xpm pascere. Hoc est xpo pascere? Hoc est in xpo pascere: pter xpm sibi nō pascere. i. Cor. i.
Sint g̃ oēs in pastore vno. z dicant vocē pastoris Johan. x.
vnā: quā audiāt oues / z sequant pastorē suū. Nō illū: aut illū: sed vnū. et oēs in illo vnā vocē dicāt. diuersas voces nō habeāt. Obsecro vos ffres / vt idipsū dicatis oēs. et nō sint in vob scismata. Hāc vocē eliquatā ab oi scismate. purgatā ab oi hereſi audiāt oues / et sequant pastorē suū: dicētē. Que sūt oues mee / vocē meam audiūt. et sequūtur me. Sūt eni z mōtes boni. Leuaui oculos meos ī mōtes / vñ veniet auxiliū mihi. Et vide qz non tibi in mōtib⁹ spes est. Auxiliū meū a dño q̄ fecit celū et terrā. Noli putare te iuriā facere mōtib⁹ sctis. qñ dixeris. Auxiliū meū nō a mōtib⁹: sz a dño q̄ fecit celū z trā. Ipi mōtes h̄ tibi clamāt. Mons erat q̄ clamabat. Audio in vob scismata fieri. z vnusq̄sq̄z vr̄m dicit. Ego sū Pauli. Ego Apollo. Ego Cephe. Ego aūt xpi. Leua oculos in istū mōtē. Audi q̄d dicat. et ne in ipo mōte remaneas / audi etiā q̄d sequat. Nūq̄d Paul⁹ p vob crucifix⁹ est? Ergo po teaq̄z leuaueris oculos tuos ī mōtes vnde ven et auxiliū tibi (.i. in auctores diuinar̄ scriptu rarū (attēde / oib⁹ medullis suis: oib⁹ ossibus / clamantē. Dñe q̄s silis tibi? vt secur⁹ sine vlla iniuria mōtiū dicas. Auxiliū meū a dño / q̄ fecit celū z terrā. Nō solū tūc tibi nō succensebūt mōtes: sed tūc amabūt: tūc magis fauebunt. Si in ipsis spem tuam posueris: cōtristabuntur. Montes erāt apli.

Significatū est enī mihi de vobis ffres mei: ab his q̄ sūt Cloes qz cōtētiōes inter vos sūt. Hoc autē dico: q̄b⁹ vnusq̄sq̄z vestrū dicit. Ego quidē sū pauli. ego autē Apollo. ego vero Cephe. ego aūt xpi

Ex libro de p destinatione sanctor⁹. ¶ Arguebat apl's. Neq̄sq̄z gl'iare ex homie. Qm̄ dissēsiones exorte fuerāt iter Corinthios xpianos. ita vt vnusq̄sq̄z diceret. Ego q̄dē sū pauli. Alius autē. Ego Apollo. All⁹ no. Ego Cephe. Et inde vētū est vt diceret. Stulta mūdi elegit de⁹ vt cōfūdat sapientes. et ifirma mūdi elegit de⁹ vt cōfūdat fortia. et ignobilia z pteptibilia mūdi elegit de⁹ et ea q̄ non sūt: tāq̄ sint. vt que sūt euacuet. vt non gl'iet coram deo ois caro. Hic certe cōtra humanā supbiā: satis clara est apli intentio. ne in hoie quisq̄z glorietur. ac per hoc nec in seipso. Denicz cū dixisset: vt non gl'iet ois caro coram deo: vt oñderet in q̄ debeat hō gl'iari: mox addidit. Ex ipo aūt vos estis ī xpo iesu: q̄ fact⁹ est nob sapiētia a deo. z iusticia. z sctificatio et redēptio. vt quēadmodū scriptū est. Qui gl'iat: i dño gl'iet. Inde puenit ista ei⁹ itētio: vt postea icrepās dicat. Adhuc eni estis carnales. Cū eni sint iter vos emulatio z ptētio: nōne carnales estis: z ām hoiez ābulat⁹? Cū enī q̄s dicat. Ego sū q̄dē pauli: ali⁹ aūt. Ego Apollo: nōne hoies est⁹? Quid g̃ est Apollo? Quid aūt Paul⁹? Ministri p q̄s credidistis. z vnicuic̄z sic dñs dedit. Ego plantaui. Apollo rigauit. Sed de⁹ icremētū dedit. Itaq̄z neq̄ q̄ plātat ē aliq̄d: neq̄ q̄ rigat: sz q̄ icremētū dat de⁹. Videt⁹ ne nihil aliud agere apl's: nisi vt hūiliet hō: z exaltet de⁹ sol⁹? qñq̄dē ī eis q̄ plātant Cōtēnandā eē gl'iā mundi. Cur deus homo. Intentio pauli ē vt hūiliet hō et exaltet deus.

A

ꝛ rigant nec ſ̄pm plātatorē ꝛ rigatorē dicit eſſe aliq̄d: ſz q̄ incremētū dat deū. Quāuis ꝛ hoc ſ̄pm qđ ille plātat: hic rigat: nō ipſis: ſz dño tribuat: dicēs Unicuiq; ſic dñs dedit. Ego plantaui. Apollo rigauit. Hinc g̈ in eadē intētione pſiſtēs: ad ꝺ venit vt diceret. Itaq; nemo gl'iet in hoīe. Jā eni dixerat. Qui gl'iat: in dño gl'iet. Poſt hec ꝛ alia nōnulla q̄ his ꝓnectunt ꝓducit eadē ipa ei⁹ intētio: vt dicat. Hec aūt ffres trāſſiguraui in me. ꝛ Apollo ꝓpter vos. vt in nobis diſcatis: ne ſupra q̄ ſcriptū ē vnus ꝑ altero infletur aduerſus alterū.

1.Cor.i.

1.Cor.iiii.

Extractatu euāgelii ſm iohānē.xii.

¶ Me illis q̄ oderūt vnitatē et ptes ſibi faciunt in hoīb⁹. Audiāt illū q̄ volebat eos facere vnū i vno ad vnū. Audiāt illū dicētē. Nolite vos facere multos. Ego plātaui. Apollo rigauit. ſed de⁹ icremētū dedit. Neq; q̄ plantat eſt aliq̄d. neq; q̄ rigat: ſz q̄ icremētū dat de⁹. Jlli dicebāt. Ego ſū pauli: ego Apollo: ego Cephe. Et ille: diuiſ⁹ ē xp̄s? Jn vno eſtote. vnū eſtote. vn⁹ eſtote. Nemo aſcēdit i celū niſi q̄ de celo deſcēdit. Ecce volum⁹ eſſe tui: dicēbāt paulo. Et ille. Nolo ſitis pauli. Sed eius eſto te cuius eſt vobiſcum Paulus.

Extractatu euāgelii ſm iohānē.xlvij Matth.xi. Johan.x.

¶ Nemo nouit filiū niſi p̄r. Neq; patrē q̄s nouit niſi fili⁹. ꝛ cui voluerit fili⁹ reuelare. Sic g̈ ipe p ſe nouit patrē. nos aūt p ipm nouim⁹ patrē: ſic itrat in ouile p ſeipm. et nos p ipm. Hoſtiū dicebam⁹ p xp̄m nos habere ad vos. Quare? Qz xp̄m p̄dicam⁹. Nos xp̄m p̄dicam⁹: et ideo per hoſtiū itram⁹. Xp̄s aut̄ xp̄m p̄dicat: qz ſeipm p̄dicat. ꝛ ideo paſtor p ſeipm itrat. Tenete g̈ quō dñs ieſus xp̄s: et hoſtiū ſit ꝛ paſtor. Hoſtiū: pādēdo ſe paſtor: itrando p ſe. Et q̄dē ffres met: qđ paſtor eſt: dedit ꝛ mēbris ſuis. Mā ꝛ Petr⁹ paſtor. ꝛ Paul⁹ paſtor. ꝛ ceteri ap̄li paſtores. ꝛ boni ep̄i paſtores. Hoſtiū xo nemo veſtrū ſe dicit. Hoc ſibi ipſe ꝓpe tenuit q̄ intrarēt oues. Deniq; ap̄s Paul⁹ boni paſtoris ꝛplebat officiū qñ xp̄m p̄dicabat. qz p hoſtiū intrabat. At vbi oues indiſciplinate ceperūt facere ſciſmata. ꝛ alia hoſtia ſibi ponere: nō qua intrarēt vt cōgregarent: ſz qua errarēt vt diuiderent dicētes alij: ego ſū pauli. alij ego Cephe: alij ego Apollo. alij ego xp̄i: expaueſcēs ad eos q̄ dixerūt ego ſū pauli: tanq; clamans ad oues. Miſere. Qua itis? Nō ſū hoſtiū. Nūquid Paul⁹ (inq̄t) ꝓ vobis crucifixus eſt? aut in noīe pauli baptizati eſtis? Qui aūt dicebāt. Ego ſū xp̄i: inuenerant hoſtiū.

Ex tractatu ꝑi.xxxv. Hiere.xvii.

¶ Diſcite: q̄ſtū ꝓeſumatis de deo. ꝛ q̄ſtū tribuatis hoīb⁹. qz maledict⁹ oīs q̄ ſpem ſuā ponit i hoīe Modeſtiſſime ꝛ humiliter ſctūs ap̄lus Paul⁹ zelans vere eccleſiā. ſed ſpōſo: nō ſibi et horrēs illis qñ voluerunt dicere Ego ſum pauli: Ego apollo: ſuā ꝓſonā poti⁹ aſſumpſit: quā calcaret ꝛ ptēneret vt xp̄m gl'ificaret. Nunq̄d Paulus ꝓ vobis crucifixus eſt? aut in nomīe Pauli baptizati eſtis? Repellit a ſe. ſed vt mittat ad chriſtū. Nō vult a ſponſa amari ꝓ ſpōſo: nec amicos ſpōſi. Amici eni ſpōſi: ap̄li. Huic ſpōſo: ꝛ ille humilis Johānes (q̄ putabaꝫ xp̄s) zelabat. Ei⁹ ait. Nō ſū ego xp̄s. Sz q̄ poſt me venit maior me eſt. cui⁹ nō ſū dign⁹ corrigiā calciamēti ſoluere. Vere qz tm̄ ſe hūiliat: oſtēdit ſe nō eſſe ſponſū: ſz amicū ſpōſi: ꝛ ideo ait. Qui habet ſpōſā: ſpōſus eſt. Amic⁹ aūt̄ ſpōſi ſtat: ꝛ audit eū: ꝛ gaudio gaudet ꝓpter vocē ſpōſi. Huic g̈ zelabat eccl'iam ꝛ ap̄los: dicens. Sic nos exiſtimet hō vt miſtros xp̄i: ꝛ diſpēſatores miniſteriorū dei.

Johan.i.

Johan.iii.

i.Cor.iiii.

Extractatu ꝑi.xliiij.

¶ Eccl'ie filie ap̄lorū filie regū ſūt. Jlle eni rex regū. Jlli aūt̄ reges. de q̄b⁹ dictū eſt: ſedebitis ſup duodecī ſedes: iudicātes duodecī trib⁹ iſrl'. Prē-

dicauerūt xp̄m xitatis: ꝛ genuerūt eccl'ias. nō ſibi ſed illi. Ad hoc ꝓtinet ſacramētū qđ ſcriptū eſt in lege. Si mortu⁹ fuerit fr̄: accipiat vxorē ei⁹ fr̄ ei⁹. et ſuſcitet ſemen fr̄i ſuo. Accipiat vxorē ei⁹: ꝛ ſuſcitet ſemen. nō ſibi: ſed fr̄i ſuo. Dixit xp̄s. Dic fr̄ibus meis. Dixit in pſalmo. Narrabo nomē tuū fr̄ibus meis. Mortu⁹ eſt xp̄s. Reſurrexit. Aſcēdit. Abſēdit ſe cōrpore. Suſceperūt ffres ei⁹: vxorē ei⁹ (p dicationē euāgelij) gn̄aturi filios. nō ꝑ ſeipſos: ſz p euāgeliū ꝓpter nomē fr̄is. ego vos genui. Itaq; ſuſcitātes ꝓpter nomen fr̄i ſuo: q̄t̄q̄t genuerūt. Nō paulianos aut petrianos: ſed xp̄ianos noīauerūt. Videte / ſi nō iſte ſēſus vigilat. ꝛ in his xp̄ſib⁹. Cū eni Dauid diceret. Adonib⁹ eburneis (dixi de regalib⁹ amplis. pulchris. Lenib⁹. q̄lia ſūt corda ſcrōr) ſubiecit ex q̄b⁹ delectauerūt te filie regū in honore tuo. Filie quidē regū: filie ap̄lorū tuorū. ſz in honore tuo. qz ſemen illi ſuſcitauerunt fr̄i ſuo. Ideo ipſos q̄s ſuſcitauerat fr̄i ſuo Paul⁹: cū videret currere ad nomē ſuū / exclamauit. Nūquid Paul⁹ crucifix⁹ eſt ꝓ vob⁹? Quid eni ait lex? Et habeat nat⁹ nomen defuncti. Defūcto naſcaꝫ: defūcti noīe appelleꝫ. Ad ꝺ legitimū paulus volētes appellari ex noīe ſuo reuocat. Nūq̄d paul⁹ ꝓ vobis crucifix⁹ eſt? Ad defūctū aſpicite. Nūquid paul⁹ ꝓ vobis crucifix⁹ eſt? Quid g̈? Oñ illos generaſti: q̄d ſi nomē tuū illis ipoſuiſti? Aut in noīe pauli baptizati eſtis? Delectauerūt te filie regū in honore tuo. Tenete. Seruate: In honore tuo. Hoc eſt habere veſtē nuptialē: illius honorem: illius glōriā querere.

1.Cor.i.

Ex tractatu ꝑi.lxxi.

Quid ſit habere veſtē nuptialem.

¶ Excellētes q̄ppe in eccl'ia: paci debēt vigilanti intētione pſulere. ne ꝓpter ſuos honores ſuperbe agēdo ſciſmata faciant vnitatis cōpage dirupta. Colles aūt ita eos imitādo ꝛ obediēdo ſubſeq̄nt: vt eis xp̄z anteponāt: ne maloꝝ mōtiū (q̄m vident excellere vana auctoritate) ſeducti: ſe a xp̄i vnitate dirūpāt. Ideo dictū eſt. Suſcipiāt mōtes pacē pp̄lo. Dicāt q̄dē: imitatores mei eſtote ſicut ꝛ ego xp̄i: ſz rurſus dicāt. Licet ſi nos: aut angel⁹ de celo annūciauerit vob: ꝓterq̄ qđ accepiſtis: anathema ſit. Dicāt etiā. Nunq̄d paul⁹ ꝓ vobis crucifix⁹ eſt? Aut in noīe pauli baptizati eſtis? Ita ſuſcipiant pacē pp̄lo dei (.i. pauperib⁹ dei) nō illis: ſz cū illis regnare cupiētes. Jlli quoq; non dicāt. Ego ſū pauli: ego aut̄ Apollo: ego vo Cephe: ſed oēs dicāt: ego ſū xp̄i. Hec eſt iuſticia: non anteponere ſeruos dño. nec equare. Ita leuare oculos in mōtes vnde auxiliū veniat ſibi. vt tñ auxiliū non ſperent a mōtib⁹: ſed a dño qui fecit celū et terrā.

Superiores maxie debēt ꝑſulere pacī.

ꝑs.lxxi.

i.Cor.iiij.

Sala.i.

i.Cor.i.

ꝑs.cxx.

¶ Et ego dico tibi. Tu es Petrus. Symō q̄ppe antea vocabaꝫ. hoc aut̄ ei nomen vt petr⁹ appellareꝫ a dño ipoſitū eſt. et hoc in ea figura: vt ſignificaret eccleſiā. Quia eni xp̄s petra. Petr⁹ pp̄lus xp̄ian⁹. Petra eni p̄incipale nomen eſt. ideo petrus a petra: nō petra a petro: quomō nō a xp̄iano xp̄s. ſed a xp̄o xp̄ian⁹ vocaꝫ. Tu es g̈ (inquit) Petr⁹: et ſup hāc petrā (quā cōfeſſus es) ſup hāc petrā (quā cognouiſti / dicēs. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui) edificabo eccleſiā meā. id eſt ſup meipſū filium dei viui edificabo eccleſiā meā. Sup me edificabo te: nō me ſup te. Mā volētes hoies edificari ſup hoīes dicebāt. Ego quidē ſū pauli. ego aut̄ Apollo: ego vero Cephe: ipe eſt petrus. Alij vero q̄ nolebāt edificari ſup petrū: ſz ſup petrā / dicebāt ego aut̄ ſū xp̄i. Ap̄s aut̄ Paul⁹ / vbi cognouit ſe eligi / et xp̄m cōtēni diuiſus eſt (inquit) xp̄s? Nūquid Paul⁹ ꝓ vobis crucifixus eſt? aut in nomīe

Ex ſermone euangelii. Matth.xvi.

Quare ſimon vocatus eſt petrus.

pauli baptizati estis? Quomodo non in pauli / sic nec in petri: sed in noīe xp̄i. vt Petr⁹ edificaret̄ su
Ephe v. per petrā: nō petra sup petrū. Fuistis enī (inquit) aliq̄n tenebre: nūc aut̄ lux: sed in dño. Nō nemo
potest in paulo: nemo ī petro: nemo ī alio vllo apo
stolorū: hoc potest in dño. Jdeo bene Paul⁹ vtili
ter se cōtēnens: illū cōmēdans / nūquid Paul⁹ p
vobis (inquit) crucifix⁹ est? aut in noīe pauli bapti
zati estis? Nō g̃ ī me: sz mecū. nō sub me: sz sub illo

Diuisus est ergo xp̄s? Nūquid Paul⁹ crucifixus est pro vobis? aut in nomine pauli baptizati estis?

Ex tractatu euāgelii ſm iohannē. v.

BAptism⁹ dñi diuin⁹. q̄ dñs de⁹. Potu
it autē Jesus xp̄s si vellet dare potesta
tem alicui seruo suo: vt daret baptismū
suū / tanq̄ vice sua. z trāsferre a se pote
statē baptizādi. et cōstituere in aliquo seruo suo. z
tantā vim dare baptismo trāslato in seruū / q̄ntam
vim haberet baptismus datus a dño. Hoc noluit.
Jdeo / vt in illo spes esset baptizatorū: a quo se ba
De ptāte baptizādi. ptizatos agnoscerēt. Voluit g̃ seruū / spem pone
re in seruo. Jdeoq̄ clamabat apl's cū videret ho
mines volētes ponere spem in illo. Nunq̄d Pau
lus p vobis crucifix⁹ est? aut in noīe pauli bapti
zati estis? Baptizauit g̃ paul⁹ tanq̄ minister. non
tāq̄ ipsa potestas. Baptizauit aūt dñs tanq̄ pote
stas. Intēdite. Et potuit hanc potestatē seruo da
re: sed noluit. Si enī daret hāc potestatē seruis. id
est vt ipsor̄ esset q̄ dñi erat: tot essēt baptismi / q̄t
essent serui. Vt quō dict⁹ est baptism⁹ iohānis sic
diceret̄ baptism⁹ petri / baptism⁹ pauli / baptism⁹
iacobi / thome / bartholomei / matthei. Jlle enī ba
ptism⁹ iohānis dict⁹ est. Sed forte aliq̄s existet z
dicet. Proba nobis / q̄ ille baptism⁹ iohānis dict⁹
est. Probabo. Ipsa vitate dicēte: q̄n interrogauit
M Matth. xxi. iudeos. Baptism⁹ iohānis / vnde est: de celo an ex
hoīb⁹? Ergo ne tot baptismi dicerent̄ quot essent
serui q̄ baptizabāt: accepta potestate a dño: sibi te
Dñs sibi retinuit ptātē bap tizādi: ser uis aūt de dit ministe rium. nuit dñs baptizādi potestatē: seruis ministeriū de
dit. Dicit se seru⁹ baptizare: recte dicit: sicut apl's
dicit. Baptizaui autē et stephane domū: sed tāq̄
minister. Jdeo si sit z mal⁹ et cōtingat illi habere
ministeriū. et si eū hoies nō norūt et de⁹ eū nouit:
pmittit de⁹ baptizari p eū q̄ sibi tenuit potestatē.
vt siue baptizaret in ministerio seru⁹ bon⁹: siue ba
ptizaret in ministerio seru⁹ mal⁹ / nō sciret se ille q̄
baptizaret̄ / baptizari: nisi ab illo qui sibi tenuit ba
ptizandi potestatem.

Ex tractatu euāgelii ſm iohannē. x. Esa. i.

¶ Ergo boues illi / dñm magnificabāt: nō se. Vi
dete bouē magnificantē dñm suū. q̄ agnouit bos
possessorē suū. Attēdite bouē timentē ne deserat
possessor bouis. z in bouē p̄sumat quomodo expa
uescit eos q̄ volūt in eo spem ponere. Nunq̄d pau
lus p vobis crucifix⁹ est? aut in noīe pauli bapti
zati estis? Nō dedi: nō ego dedi. Gratis accepist̄
Columba de celo descēdit. Ego (inquit) plantaui:
Apollo rigauit. sed de⁹ incrementū dedit. Neq̄ q̄
plātat est aliq̄d: neq̄ q̄ rigat: sz q̄ īcremētū dat de⁹

Ex sermone epīe ioh. iii. i. Johan. ii.

¶ Scribo vobis filioli. q̄ remittunt̄ vobis pctā p
nomen ei⁹. Jdeo filij: q̄ remittis pctis nascimini.
Sed p cui⁹ nomen remittunt̄ pctā? Nūquid Au
gustini? Ergo nec p nomē donati. Videri q̄s Au
gustin⁹. aut q̄s Donat⁹? Nec p nomen pauli. Nec
per nomē petri. Nā diuidētib⁹ sibi ecclesiā: z par
tes facere de vnitate conātib⁹: parturiēs puulos
mater charitas: in apl'o exponit viscera sua: p̄scin
dit quodāmodo verbis vbera sua: plorat filios q̄s
videt efferri. Reuocat ad vnū nomē eos q̄ multa
noīa sibi facere volebant. Repellit ab amore suo /
vt xp̄s amet̄ et dicit. Nūquid paul⁹ p vobis cruci
fixus est? aut in nomīe pauli baptizati estis? Quid
dicit? Nolo mei sitis. Vt mecū sitis. mecū estote.
Oēs illi⁹ sim⁹ / q̄ p nobis mortu⁹ est q̄ pro nobis
crucifixus est. Vnde z hic dimittunt̄ vobis pctā p
nomen ei⁹. nō p nomen hois alicuius.

Ex libro de vnico baptiſmo.

¶ Tēpore ilb⁹ apl'or̄ q̄ dicebāt. Ego q̄dē sū pauli.
ego q̄dē apollo. Ego aūt sū Cephe. q̄uis nō p im
piorū / sed sctōr̄ noīa: ipi tū ipia scismata faciebāt.
Hoc ipsor̄ erat pp̄riū detestabile vitiū. z x̄o scie
bāt xp̄m p se esse crucifixū. z se in ei⁹ noīe baptiza
tos: nō errorīs eor̄: sed diuini apud eos muneris
erat. Hāc dei x̄itatē in vnitate scismatū suorū de
tinebāt. Hāc app̄robās beatissim⁹ Paul⁹: nō p il
la vitia destructa / etiā ista destruit: sed p hāc cōfir
matā illa emendāda cōuincit. Nunq̄d paul⁹ (inq̄t)
p vobis crucifixus est? aut in noīe pauli baptizati
estis? vt p verū dei q̄ tenebāt de suo falso erube
scerēt q̄ agebāt. Prorsus fieri potest vt aliq̄ ve
x̄ habeāt baptismū et nō habeāt verā fidē. sicut fie
ri potest vt verū habeāt euāgeliū: q̄ nō recte ītel
ligēdo falsi aliq̄d de deo credāt. Nunq̄d p̄pter ip
sam fidei falsitatē / etiā euāgeliū (q̄ apud eos ve
rū inuenit) detestādū aut emēdandū putabim⁹?
Nec illos Corinthios arbitror (quos in scismata
dissiluisse redarguit) verā fidē habuisse: in eo q̄
dicebāt. Ego sū pauli. Hoc enī falsū erat. Ve
rūtamen baptismū habebāt. ex cuius veritate / z istā
corrigerēt falsitatē: ab eo ipo audiūt. Nūq̄d pau
lus p vobis crucifix⁹ est? aut in noīe pauli bapti
zati estis? Erāt illic etiā q̄ mortuos resurgere non
credebāt. et in eo vtiq̄ nō verā tenebāt / atq̄ habe
bāt fidē. Ex eo tñ q̄ verū habebāt (q̄m credebāt
xp̄m resurrexisse / i quo fuerāt baptizati) dat ope
rā apl's / etiā illud curare in quo eis fides sana nō
erat: dicēs. Si mortui nō resurgūt: neq̄ xp̄s resur
rexit. Vt (q̄m xp̄m resurrexisse crediderāt / et hoc
in eis sanū erat) illud etiā sanaretur: q̄ resurgere
mortuos / errore pernitiosissimo nō credebant.

Ex tractatu p̄i. liiii.

¶ Vide quēadmodū magnus ille miles xp̄i in se
curā puulorū iactari noluit. Nunquid paul⁹ p vo
bis crucifix⁹ est: aut in noīe pauli baptizati estis?
Quid eis dixit aliud / nisi iactate in dñm curā ve
strā et ipse vos enutriet. Modo aūt vult puul⁹ ia
ctare curā suā in dñm: z occurrit nescio q̄s / z dicit. p̄s. liiii.
Ego excipio. Respōde et tu: portū q̄ro: non saxū.

Ex tractatu p̄i. lxxv.

¶ Jlluminās tu mirabiliter a montibus eternis.
Magnifice. Cū pōdere dictum est tu. ne putet ali
quis q̄ eū mōtes illuminēt. Multi enī putātes q̄
ab ipsis mōtib⁹ illuminarētur fecerūt sibi partes
de mōtib⁹ / et ipsi mōtes cōciderūt. et ipsi cōfracti
sūt. Nescio q̄ sibi fecerūt donatū. Nescio q̄ sibi fe
cerūt maximianū. Nescio qui fecerūt illū / et illū.
Quare cōputant sibi salutē suā in hoibus esse / nō
in deo? O homo. Venit ad te lux p mōtes. sed de⁹
te illuminat / nō mons. Jlluminans tu (inq̄t) Tu
nō mōtes. Tu illumināns a mōtib⁹ quidē eternis:
sed tu illuminans. Ergo fratres ad hoc dictū est / Spes nō
ne quisq̄ vestrū velit spem suā ponere in hominē. est in hoie
Tādiu est aliq̄d hō: q̄diu illi heret a quo fact⁹ est ponēda.
homo. Nā recedēs ab illo: nihil est homo: et cū he Hō rece
ret illis. Tu sic accipe cōsillū p hoīem: vt illū cōsi dēs a deo
deres qui illuminat hoīem. Veteni et tu potes ac nihil est.
cedere ad illū: q̄ tibi p hoīem loquit. Nō enī fecit
illū accedere ad se et te repellit. Et qui vere sic ac
cessit ad deū / vt in illo habitet deus: displicent illi

oēs qui in illo nō ponūt spem suā. Propterea datum est quoddā exēplū. Cū ipsos apl̄os sibi diuiserūt. et in scismata ierūt: quid dicebāt? Ego sum pauli: ego Apollo: ego Cephe. (id est petri) hos plāgit apl̄s. et dicit eis: diuisus est xp̄s? r se elegit quē apud ipsos cōtēneret. Munqd paul⁹ p vobis crucifixus est? aut in nomie pauli baptizati estis? Vide bonū montē: querentē gl̄iam / nō sibi: sed a quo mōtes illuminātur. Nolebat de se p̄sumi: sed de illo de quo ipse p̄zsūpserat. Quisqs ergo ita se cōmēdare voluerit populis: vt si forte ptigerit / ei aliqs tumult⁹: frangat populos post se / r diuidat eccl̄siā catholicā ꝓpter se / nō est de illis mōtib⁹ quos illuminat altissim⁹. Sed quis est iste? conte nebrat⁹ a se: nō illuminatus a dño.

Gratias ago deo meo q̄ neminē vestrū baptizaui nisi Crispū r Caiū. Ne q̄s dicat: q̄ in nomie meo baptizati sitis. Baptizaui aūt et stephane domū: ceterū ne scio si quē aliū vestrum baptizauerim.

Ex libro de baptismo v.

Numer. xvii.

Baptism⁹ tm̄ valet p hoiem cōtēptibilez x̄tū p apostolū dat⁹.

Dolerat si voluisset dn̄s Jesus / baptismi sui potestatē dare alicui / vel aliqb⁹ p̄cipuis suis suis / quos iā fecisset amicos suos. qualib⁹ ait: iā nō vos dico seruos: sed amicos. Ut quēadmodū p virgā florentē demōstrat⁹ est aaron sacerdos: ita in ei⁹ eccl̄sia / vbi plura et maiora miracula facta sūt: p aliqd signum demōstrarent excellētioris sctitatis ministri r dispensatores ministeriorū / q̄ soli baptizare deberēt. Sed si hoc fieret / cuius eis a dño attributus. tm̄ ipsorū iā baptism⁹ dicerēt sicut baptism⁹ iohānis fuit. Ideo Paul⁹ gr̄as agit deo: q̄ neminē ipsorū baptizauerat. q̄ tanqz obliti in cui⁹ noie baptizati essent: p hoim se noīa diuidebāt. Cū enī tā tum valet baptism⁹ p hoiem cōtēptibilē / x̄tū per apl̄m dat⁹: ita nec illi⁹: sed xp̄i esse cognoscit. Nō in ipso dño Johannes / p illā colūbe speciē se didicisse testat. Nā p̄m q̄d aliud dixerit (et ego nescio ea eū) nō plane video / nisi q̄ p̄m aliq̄d eū sciebat: scōm aliquid adhuc nesciebat. Sciebat videlicet sponsum filium dei: de cuius plenitudine oēs acciperent. Sed quia sic ex ei⁹ plenitudine ipse acceperat baptizandi potestatem vt iohannis baptismus diceretur: nesciebat vtrum sic daturus esset et ceteris. an vero p̄prium baptismū sic habiturus / vt p quēlibet daret. siue excellētioris gr̄e ministrū: siue inferioris: siue p centenī fruct⁹ hoiem: siue sexageni: siue triceni: siue p frumētū: siue per paleā / nō nisi illi⁹ vni⁹ esse cognosceret. et hoc per spm̄ didicit velut colūbā descēdentē r manētē sup eū. Itaqz inuenim⁹ dictū ab apl̄is. Et glorīā meā r euāgeliū meū: q̄uis vtiqz a dño ipartitū atqz donatū. Baptism⁹ aūt me⁹ / nemo eorū dixit oīno. Necz enī oīm equalis est gl̄ia. nec ministrāt oēs equalit. nec equali prudentia sunt oēs p̄diti. Et in euāgelizādo ali⁹ alio meli⁹ opat. et ideo dici pōt / ali⁹ alio doctior ex ipsa doctrina spiritali. Ali⁹ aūt alio mai⁹ / minusue baptizatus dici nō potest. siue ab inferiore / siue a supiore et maiore baptizet.

ii. Cor. i. ii. Thes. ii. Gl̄ia mea r euāgeliū meū q̄uz dicebatur ab apl̄is ñ aūt baptismus me⁹.

Nō enī misit me xp̄s baptizare: sed euāgelizare. Nō in sapiētia verbi: vt nō euacuetur crux christi.

Ex libro de natura r gr̄a

Miserabiles tenebras in animo hūano? Qui scit quēadmodū debeat leonē domare. et nescit quēadmodū debeat viuere. An r hoc vt sciat / sufficiat ei libex arbitriū / lex q̄z naturalis? Hec est sapiētia verbi / q̄ euacuat crux xp̄i. Sed qui dixit perdā sapiētiā sapientū. qz ista crux nō potest euacuari. p̄fecto istā sapientiā / p stulticiā p̄dicationis / qua credētes sanātur euertit. Si enī possibilitas naturalis p liberū arbitriū / et ad cognoscendū quomodo viuere debeat: r ad bene viuēdū sufficit sibi: ergo xp̄s gratis mortu⁹ est. q̄ euacuatū est scādalū crucis. Cur nō etiā ego hic exclamē? Immo exclamabo. et istis increpitabo dolore xp̄iano. Euacuati estis a xp̄o qui in natura iustificamini: a gr̄a excidistis. Ignorātes enī dei iusticiā et vestrā volētes cōstituere: iusticie dei nō estis subiecti. Sicut enī finis legis: ita etiam nature humane vitiose / saluator christus est / ad iusticiam omni credēti.

Esa. xxix.

Increpitabo. i. redarguā reprehendā vitupabo.

¶ Non vsqz adeo (inqz) duci me putes laudibus meis / vt iniuriā faciā p̄cedētib⁹ sctis. Nec p̄sumam vnqz in sapiētia x̄bi / ne euacuet crux xp̄i. sz scripturarū auctoritate cōtētus: simplicitati obedire poti⁹ studeo q̄z tumori. Sed meli⁹ (inqs) ratione q̄s: q̄z testimonijs edocet. Quid g̃? Quā rationē afferre potes / si partū p̄dices x̄ginis / si reditos oculos non neges cecis: si sepultos redijsse ostēdas a mortuis? Si horū ergo incōprehēsibilis ratio et veritas prompta est? Facili⁹ in negotijs fidei / testimonijs credit: q̄z ratio vestigat.

Ex libro contra felicianū

Verbū enī crucis pereūtib⁹ quidē stultitia est. ijs aūt q̄ salui fiūt (id est nobis) virt⁹ dei est. Sicut scriptū est: perdā sapientiā sapientiū. et prudentiā prudentium reprobabo.

Sī p̄m scripturas sapiam⁹ / nō cogimur cōtra xp̄ianā gr̄am disputare / et ea dicere quib⁹ demōstrare conemur. Naturā humanā: neqz in puulis medico egere: qz sana est. et in maiorib⁹ sibi ipam ad iusticiā si velit posse sufficere. Acute q̄ppe vident hec dici. sed in sapiētia x̄bi / qua euacuat crux xp̄i. Nō est ista sapiētia de surſū descēdens. Multo ardētiore zelo nos oportet accēdi / ne euacuet crux christi. Euacuatur aūt si aliquo modo p̄ter illi⁹ sacramētū ad iusticiā / vitāqz eternā puenire posse dicat.

Ex libro de natura r gr̄a

Ex libro de ciuitate di. p

¶ Perdā sapientiā sapientiū. et prudētiā prudētiū reprobabo. Nō enī suā in eis pdit et reprobat quā ipse donauit: sed quā sibi arrogāt q̄ nō habēt ipsi⁹. Unde cōmōorato isto ꝓphetico testimonio sequit r dicit apl̄s. Ubi sapiēs: vbi scriba: vbi conquisitor hui⁹ seculi? Nōne stultā fecit de⁹ sapientiam hui⁹ mūdi? Nā q̄m in sapiētia dei / nō cognouit mūdus / p sapientiā deū: placuit deo p stulticiā p̄dicationis saluos facere credētes. Q̄mquidē iudei signa petūt. r greci sapiētiā querūt. Nos autē (iquit) p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū. iudeis q̄dē scādalū: gētib⁹ aūt stulticiā. Ipsis vero vocatis iudeis et grecis / xp̄m dei virtutē r dei sapiētiā. q̄m stultū dei / sapiētius est hoib⁹. et infirmū dei fortⁱ⁹ est hoib⁹. Hoc quasi stultū r infirmū / tāqz sua x̄tute sapiētes / fortesqz cōtēnūt. Sed hec est gr̄a que sanat infirmos. nō supbe iactātes falsā brītudinē suam. sed humiliter poti⁹ verā miseriā cōfitētes.

i. Cor. i.

Gr̄a sanat infirmos miseriā cōfitentes.

Ubi sapiens? vbi scriba? vbi cōquisitor huius seculi?

Audiuim⁹ filiū dei dicentē: cōfiteor tibi pater. domine celi r terre. Quid ei cōfitet? In quo eū laudat? Qz abscondisti (iquit) hec a sapiētib⁹ et prudentib⁹. et

Ex p̄mōe de lectione euāgelii. Matth. xi.

reuelasti ea paruulis. Qui sūt sapiētes et prudentes? Qui paruuli? Que ille occultauit sapiētib⁹ et prudētib⁹/et reuelauit paruulis? Sapiētes t prudētes illos significat de quib⁹ Paul⁹ dicit. Ubi sapiēs: vbi scriba: vbi pquisitor huius seculi? Nōne stultā fecit de⁹ sapientiā hui⁹ mūdi? Et iā nūc adhuc fortasse q̄ris. Qui sūt isti? Forte illi sūt/q̄ multū de deo disputātes falsa dixerūt. Inflati doctrinis suis/deū inuenire t cognoscere minime potuerūt. Et p deo (cui⁹ est incōprehēsibilis/inuisibilisq̄ substātia) putauerūt deū esse aerē/etherē/deū esse solē/deū esse aliq̄d qō sublimiter eminet ī creatura. Attēdētes enī magnitudines/et pulchritudines/et fortitudines creaturarū: ibi remāserūt. creatorē nō inuenerūt. Arguit illos liber sapiētie vbi dr̄. Si enī tm̄ potuerūt valere/vt possent estimare seculū: quomodo eī⁹ dn̄m nō facilī⁹ inuenerūt? Accusati sūt: cōsumētes tēpora sua t occupationes disputationū suarū in pscrutāda t quodāmodo metiēda creatura. quesierūt meat⁹ syderū. interualla stellarū. itinera celestiū corporū. ita vt cōputationib⁹ q̄busdā ad eā sciētiam puenirēt/vt predicerēt defectū solis/defectū lune. et q̄n predicerēt euenireteo die et ea hora. tantū/t tāta pte/ex q̄nta parte illi pdixerāt. Magna industria. magna solertia. Sed ibi creatorē scrutati sūt positū nō lōge a se: et nō inuenerūt. Quē si inuenissēt: haberēt apud se. Optime itaq̄ et rectissime accusati sūt/q̄ potuerūt inuestigare numeros syderū/interualla tēpor⁹/defectū luminū cognoscere t predicere. Recte accusati sūt. q̄n a quo ista facta atq̄ ordinata sūt/nō inuenerūt. q̄rere neglexerūt. Tu autē nō valde cura gyros syderū. et celestiū/terre norūue corporū numeros ignores. Vide pulchritudinē mūdi: et lauda cōsiliū creatoris. Vide q̄d fecit. Ama qui fecit: tene hoc maxime. Ama qui fecit: q̄ et teīpm amatorē suū/ad imaginē suā fecit. Ergo q̄ est mirū: q̄ talibus sapiētib⁹ occupatis circa creaturas qui creatorē negligenter querere voluerūt: nec inuenire potuerūt absconditā illā/de quib⁹ dixit xp̄s. Absc̄odisti hec a sapiētibus et prudētibus. Mirabilius est sapiētes et prudētes deprehēsos: etiā qui cognoscere potuerūt. Reuelatur (inquit) ira dei de celo sup oēm impietatē et iniusticiā hoīm/qui veritatē in iniquitate detinēt. Queris fortasse quam veritatē detineant in iniq̄tate? Quia q̄d notū est dei: manifestum est in illis. Unde manifestū est. Sequit et dicit. Deus enī illis manifestauit. Adhuc queris quomodo manifestauerit eis quib⁹ legē nō dedit? Quomodo ergo? Inuisibilia enī ei⁹/a cōstitutione mundi per ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciūtur. Fuerūt ergo quidā: nō sicut Moyses famul⁹ dei. nō sicut multi p̄phete ista intuētes et intelligētes/adiuti spū dei/quē spiritū fide hauserūt/faucibus pietatis biberūt/ore interioris hoīs ructauerūt. Non ergo tales ignorauerūt. Sed fuerūt alij dissimiles/q̄ per istā creaturā potuerūt peruenire ad intelligendū creatorē. et dicere de his que fecit de⁹. Ecce que fecit gubernat et cōtinet. Illeipse q̄ fecit iplet sua presentia ista que fecit. Potuerūt hoc dicere. Nā et ipsos in actib⁹ apostolor cōmemorauit Paulus. Ubi cū dixisset de deo. In illo viuimus et mouemur et sum⁹. quoniā apud Athenienses loquebatur vbi isti doctissimi extiterāt: adiūxit cōtinuo: sicut et quidā scōm vos dixerūt. Non est leue qō dixerūt. Quoniā in deo viuim⁹ et mouemur et sumus. Unde ergo dissimiles? vnde vituperati? vnde recte accusati? Audi apostoli verba que dicere ceperā. Reuelatur (inquit) ira dei de celo super oēm impietatē. et eorū scilicet qui legē nō acceperunt. Super oēm impietatē et iniusticiā hoīum: q̄ veritatē in iniquitate detinent. Quā veritatē? Quia qō notū est dei/manifestū est in illis. Quo manifestante? Deus enī eis manifestauit. Quomodo manifestauit? Inuisibilia enī ei⁹ a cōstitutione mūdi per ea q̄ facta sunt/intellecta pspiciūtur. sempiterna quoq̄ virt⁹ ei⁹ ac diuinitas. Quare manifestauit? Ut sint inexcusabiles. Si manifestauit vt sint inexcusabiles vnde ergo culpabiles? Quia cognoscentes deum: nō sicut deū glorificauerūt. Quid est qō dicis. Non sicut deū glorificauerunt? neq̄ gratias egerūt? Hoc est ergo glorificare deū: gratias agere deo. Hoc sane. Quid enī pei⁹ si ad imaginē creatus: cognito deo/ingratus eris? Hoc est prorsus. hoc est glorificare deū: gr̄as agere deo. Rorūt fideles vbi/et q̄n dicak. Gratias agamus dn̄o deo nr̄o. Quis autē gratias agit deo/nisi qui sursū cor habet ad dn̄m? Ergo illi culpabiles qui sūt inexcusabiles. q̄ cognoscētes deū/nō sicut deum glorificauerūt. nec gr̄as egerunt. Sed quid? Sed euanuerūt in cogitationib⁹ suis. Unde euanuerūt nisi q̄ superbi fuerūt? Euanescit t fumus in altū surgēdo et magis ignis lucet t roborat⁹/humili⁹ apprehēdendo. Euanuerūt in cogitationibus suis. t obscuratū est insipiēs cor eorū. Etiā fumus cū sit igne altior: obscurus est. Denicq̄ attē de qō sequit et vide vnde tota causa pendeat. Dicētes enī se esse sapiētes: stulti facti sunt. Sibi arrogādo qō prestiterat de⁹. tulit qō dederat deus. Ergo supbis ipse abscondit se. qui p creaturā dilig̃ter scrutātib⁹ creatorē insinuauerat/nō nisi se. Bene ergo dn̄s. Absc̄odisti hec a sapiētibus t prudētibus. siue ab illis qui multiplicib⁹ disputationibus t solertissima inquisitione/ad inuestigationē creature puenerūt. sed creatorē minime cognouerunt. siue ab illis/qui cognoscentes deū/non sicut deū glorificauerūt et gratias egerūt. t videre pfecte aut salubriter nō potuerūt: q̄ superbi fuerunt. Absc̄odisti ergo hec a sapiētibus et prudētibus et reuelasti ea paruulis. Quib⁹ paruulis? Humilib⁹ Dic super quē requiescit spūs meus? Sup humilem et quietū et trementē verba mea. Hec verba Petrus tremuit. Plato non tremuit. Teneat piscator/q̄ perdidit nobilissim⁹ disputator. Absc̄odisti hec a sapiētibus t prudētibus et reuelasti ea paruulis. Absc̄odisti superbis et reuelasti humilibus. Que sunt ipsa? Nō enī cū hoc diceret celū et terrā attēdebat. t quasi manu demōstrabat cū diceret hec. Quis enī nō videt hec? Uident boni. vidēt mali: quia facit solem suum oriri super bonos et malos. Que sunt ergo ista? Omnia mihi tradita sunt a patre meo.

Aq

Qui sūt sapiētes huius scli q̄bus absc̄ondit ea q̄ reuelat paruulis.

Roma. i.

Act. xvij.

Glificare deū ē deo gr̄as agere.

Gr̄as agere ē surs̄um cor hr̄e.

Esa. lxvi.

Nonne stultam fecit deus sapientiā huius mundi?

Ex libro de pastoribus.

Scitur aliquādo in scripturis sapiētia pro astutia: abusione verbi: nō pprieta te. Unde dicit. Ubi sapiēs: vbi scriba: vbi cōquisitor hui⁹ seculi? Nōne stultā fecit deus sapientiā hui⁹ mundi? Qō vero dicitur Sapientia abusione verbi et in malo: cōsuetudine quidē scripturar nostrar. nam quēadmodum legant auctores mūdi/quid ad nos habes in Genesis libro. Erat ibi serpens sapiētior oībus bestiis. Iste sapientior oībus bestijs: acutus et astut⁹

Sapiētia in scripturis q̄nq̄ pastucia capitur.

Gen. iii.

A

ad decipiēdum agnoscitur. Pereant argumenta philosophoꝝ: qui negāt in sapientem cadere pturbationes animoꝝ. Stultā fecit deus sapientiā huius mundi. Et dñs cognouit cogitationes hominum/qm̄ vane sunt.

Extractatu euāgelii ſm iohannē. lx.

¶ Turbet plane anim⁹ xp̄ian⁹. Non miseria: sed mīsericordia. timeat ne pereant hoīes xp̄o letet cū acquirunt hoīes xp̄o. timeat et sibi ne pereat xp̄o cōtristet peregrinari se a xp̄o. cōcupiscat regnare cū xp̄o. Letetur dum sperat se regnatuꝝ esse cum xp̄o. Iste sunt q̄ppe quattuor quas pturbationes vocant. Timor et tristicia/Amor et leticia. Habeant eas iustis de causis animi xp̄iani. nec philosophorū stoicoꝝ vel quorūcūq; simiīū cōsentiat error. Qui pfecto quēadmodū vanitatē existimāt veritatē: sic stuporē deputant sanitatē. Ignorantes: sic hoīs animū/quēadmodū corporis mēbrū desperatius egrotare/qm̄ et dolorīs amiserit sēsū.

Quattuor affect⁹ ai cadūt i sapientem.

Mā q̄ in dei sapientia nō cognouit mūdus per sapiētiā deū: placuit deo p stulticiā p̄dicatiōis saluos facere credētes.

Ex libro de trinitate. iiij

EIm in carne manifestatus est: fili⁹ dei in hunc mundū missus est. In plenitudine tēporis fact⁹ ex femina. Quia enī in sapiētia dei nō poterat mūd⁹ cognoscere per sapientiā deū: qm̄ lux lucet in tenebris ꝛ tenebre eū non cōprehēderūt. Placuit deo p stulticiam predicationis saluos facere credentes. vt verbū caro fieret et habitaret in nobis.

Quoniā iudei signa petūt. et greci sapientiā querūt. nos autē predicam⁹ xp̄m crucifixū. iudeis quidē scandalū. gentibus autē stulticiā. Ipsis aūt vocatis iudeis atq; grecis christum dei virtutem et dei sapientiam.

B

Ex libro q̄sti onum euāgelii. i.

EDño nostro dixerūt iudei. Unde huic sapiētia hec: ꝛ virtutes? Sapientia/in his q̄ loquebat. virtutes/in his que operabat. Ideo et apl's dicit xp̄m dei virtutē et dei sapiētiam. Virtutē/ad signa retulit ꝓpter iudeos. Sapientiā autē ad doctrinam ꝓpter grecos. id est gentes.

Extractatu p̄l. cliij.

¶ Omīa dñe in sapiētia fecisti. Ergo oīa in sapientia. id est in xp̄o fecisti. Ille cōtempt⁹: ille expalmatus: ille cōsput⁹: ille spinis cozonat⁹: ille crucifixus. Omīa in illo fecisti. Audi q̄d ex illo tuo milite nūcies hoībus: q̄d ex illo p̄cone sancto/p̄dices gētibus xp̄m dei virtutē/et dei sapiētiam. Irrideāt iudei crucifixū xp̄m. q̄ scandalū est eis. Irrideāt pagani crucifixū xp̄m. q̄ stulticia est eis Nos autem p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū. Judeis quidē scādalū: gentib⁹ autē stulticiā. Ipsis vero vocatis iudeis et grecis Christū dei virtutē ꝛ dei sapientiā.

Extractatu p̄l. xviij. Johan. i. Ps. ci.

¶ Deus verbo fecit omīa. Omīa per ipsum facta sunt et sine ipso factū est nihil. Q̄d autē ad manus dei attinet: et de celis dictū est: et opera manuum tuarū sunt celi. Et de terra hoc idē dictū est. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud. ꝛ aridā manus eius fundauerūt. Ergo si et celos manibus ꝛ terrā manibus: nō solū hominē manibus. Et si celos verbo/et terrā verbo: ergo et hominē verbo. Q̄d verbo/hoc manu. et quod manu/hoc verbo. Non enim humanis mēbris statura dei distincta est. qui vbiq; totus est. et nullo cōtinetur loco. Q̄d ergo verbo fecit: sapientia fecit. quod manu fecit/virtute fecit. Christus est autē dei virtus et dei sapientia. Omnia autē per ipsum facta sūt. et sine ipso factum est nihil.

Ps. xciij.

C

¶ Omīa dñe in sapientia fecisti. Ergo oīa in sapientia. id est in xp̄o fecisti. Ille cōtēptus. ille expalmatus. ille cōsputus. ille spinis cozonatus. ille crucifixus. Omīa in illo fecisti. Audi quid ex illo tuo milite nūcies hominib⁹: quid ex illo p̄cone sctō predices gētibus. Christū dei virtutē et dei sapientiam. Irrideant iudei crucifixū xp̄m quia scandalū est eis. Irrideāt pagani crucifixum xp̄m/q; stulticia est eis. Nos autē predicamus xp̄m crucifixum iudeis quidē scandalū: gētibus autem stulticiam. Ipsis aūt vocatis iudeis atq; grecis christum dei virtutē et dei sapientiam.

Extractatu p̄l. cliij.

¶ Si enī solus ibi filius intelligit et sibi et patri ꝛ spiritui sancto: ad illā reditur absurditatē vt pater nō sit sapiens de seipso: sed de filio. Nec sapientia sapientiā genuerit/sed ea sapientia pater dicat sapiens esse/qua genuit. Ubi enī nō est intelligētia: nec sapiētia esse potest. ac per hoc si pater nō intelligit ipse sibi: sed filius intelligit patri: pfecto fili⁹ patrē sapientē facit. Et si hoc est: deo esse q̄ sapere. et ea illi est essētia que sapiētia: non filius a patre (q̄ verū est) sed a filio potius pater habet essentiā. q̄ absurdissimū et falsissimū est. Est ergo deus pater sapiēs/ea qua ipsa est sua sapientia. et filius sapiētia patris/de sapientia q̄ est pater/de quo genitus est filius. Quocirca dñs est/q; pater sit intelligēs ea qua ipse sua est intelligentia. neq; enī esset sapiēs qui nō esset intelligēs. Fili⁹ autē intelligētia patris. de intelligētia genit⁹ q̄ est pater

Ex libro de trinitate. xv.

¶ Vocat enī de⁹ p̄destinatos multos filios suos: vt eos faciat mēbra p̄destinati vnici filij sui: nō ea vocatione qua vocati sūt et qui noluerunt venire ad nuptias. Illa quippe vocatione et iudei vocati sunt/quib⁹ xp̄s crucifixus scandalū est/ꝛ gētes quib⁹ xp̄s crucifixus/stultitia est. sed ea vocatione predestinatos vocat quā distinxit apl's/dicēs.

Ex libro de p̄destinatione sanctoꝝ.

D

Ipsis autē vocatis: vt ostenderet illos non vocatos: sciens esse quandā certam vocationē eoꝝ qui scōm ꝓpositū vocati sunt. quos ante p̄sciuit et predestinauit cōformes fieri imaginis filij sui. Quā vocationem significans/ait. Non ex operib⁹: sed ex vocante dictū est/quia maior seruiet minori. Mūquid dixit. Non ex operib⁹: sed ex credēte? Prior sus etiā hoc abstulit homini/vt totū daret deo. Dixit ergo sed ex vocāte. Non quacunq; vocatione. sed qua vocatione fit credens. Hāc intuebat etiā cū diceret. Sine penitētia sūt dona ꝛ vocatio dei.

Ro. viij.

Ro. ix.

Ro. xi.

Quia q̄ stultum est dei sapiētius est hominibus. et q̄ infirmum est dei: fortiꝰ est hominibus.

Ex libro de doctna xp̄iana.

NOn enī ad eū qui vbiq; p̄sens est/locis mouemur sed bono studio. bonisq; moribus. Q̄ non possemus: nisi ipsa sapientia/tāte etiam nostre infirmitati congruere dignaretur: et viuendi nobis p̄beret exemplum/non aliter q̄ in homine. qm̄ et nos homines sumus. Sed quia nos cū ad illam venimus/sapiēter facimus. ipsa cū ad nos venit: ab hominibus supbis/q̄si stulte fecisse putata ē. Et qm̄ nos cū ad illam venim⁹ cōualescim⁹. ipsa cum ad nos venit quasi infirma estimata est. Sed q̄ stultū est dei: sapiētius est hominib⁹. et q̄ infirmum est dei fortius est hominib⁹. Cū ergo ipsa sit patria. Etiā

Ad deum mouemur bono studio bonisq; moribus.

i iiij

A

Quo ad nos venit diuina sapientia & cur.

se quoq; nobis fecit ad patriã. et cum sano & puro interiori oculo vbiq; sit presens: eorũ qui oculũ illum infirmũ immũdũq; habent: oculis etiã carnis apparere dignata est. Quia enĩ in sapientia dei nõ poterat mũdus per sapientiã cognoscere deũ: placuit deo per stulticiã predicationis saluos facere credentes. Non igitur per locorũ spacia veniendo: sed in carne mortali / mortalibus apparẽdo venisse ad nos dicitur. Illuc ergo venit vbi erat / quia in mũdo erat / et mũdus per eam factus est. Sed quonĩã cupiditate fruendi / pro ipso creatore creatura homies cõfigurati huic mũdo et mundi noie cõgruentissime vocati: non eã cognouerunt. Propterea dixit euãgelista et mũdus eũ non cognouit. Itaq; in sapientia dei / nõ poterat mũdus per sapiẽtiam cognoscere deũ. Cur ergo venit cũ hic esset? nisi quia placuit deo per stulticiam p̃dicationis saluos facere credentes. Quomodo venit? nisi quia verbũ caro factum est / & habitauit in nobis. Sicut autẽ curatio via est ad sanitatem: sic ista curatio / peccatores sanandos reficiẽdos q; suscepit. Et quẽadmodũ medici cũ alligãt vulnera non incõposite: sed apte id faciunt. vt vinculi vtilitatem quedã pulchritudo etiã cõsequatur: sic medicina sapientie / per hominis susceptionẽ nostris est accõmodata vulneribus. De quibusdã contrarijs curans. et de quibusdã similibus. Sicut etiã ille qui medetur vulneri corporis / adhibet quedã contraria. sicut frigidũ calido. vel humido siccũ. vel si quid aliud eiusmodi. Adhibet etiam quedã similia. sicut lintheolũ. vel rotundo vulneri rotundum. vel oblongũ oblongo. Ligaturamq; ipsam non eandẽ membris oĩbus. sed similem similibus coaptat. Sic sapientia dei hominẽ curans / seipsã exhibuit ad sanãdũ. ipsa medicus. ipsa medicina. Quia ergo per superbiã homo lapsus est: humilitatem adhibuit ad sanandũ. Serpentis sapientia decepti sum⁹: dei stulticia liberamur. Quẽadmodum autẽ illa sapientia vocabatur. erat autẽ stulticia cõtemnentibus deũ. sic ista que vocat stulticia: sapientia est vincẽtibus diabolũ. Nos immortalitate male vsi sumus vt moreremur: xp̃us mortalitate bene vsus est / vt viueremꝰ. Corrupto animo femine / ingressus est morbus. Integro corpore femine / processit salus. Ad eadẽ contraria pertinet. q; etiã exemplo virtutũ eius / vitia nostra curantur. Jã vero similia quasi ligamẽta membris et vulneribus nostris adhibita / illa sunt. Qõ per feminã deceptos / per feminã natus homo / hoies mortalis / mortales / morte mortuos liberauit.

Diuina sapiẽtia tãq; medicꝰ et medicina p cõtraria & similia sanans.

B

Ex tractatu pi. lxviii.

Qõ vocat ap̃lus stultũ dei vocat psalmista insipiẽtiã opione mũdana.

Deus tu scis imprudentiã meam. Que imprudentia in christo? Nonne ipse est dei virtus / & dei sapientia? An illam dicit imprudentiã suã. de qua dicit apostolus. Stultũ dei / sapientius est hominibus? Imprudentiã (inquã) meam. Hoc ipsum qõ in me irriserunt qui sibi videtur esse sapientes: tu scis quare fieret: tu scis imprudentiam meam. Quid enim tã simile imprudẽtie / q̃ cum haberet in potestate vna voce suos persecutores prosternere / vt pateretur se teneri / flagellari / conspui / colaphizari / spinis coronari / ligno affigi. Imprudẽtie simile est / et stultum videtur. Sed stultum hoc superat oĩes sapientes. Stultum quidẽ est. sed & granũ quãdo cadit in terrã: si nemo sciat cõsuetudinem agricolarũ: stultum videtur. Labore magno metitur. portatur ad aream. triturat. ventilatur post tanta pericula celi et tempestatũ. et labores rusticanorum: curamq; dominorũ: mittitur in horreum frumentum purgatum. Venit hyems / et quod purgatum erat profertur et proijcit. Imprudentie videt sed vt non sit imprudẽtia spes facit. Non ergo ille pepercit sibi. quia & pater illi nõ pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et de ipso? Qui dilexit me (inquit apostolus) et tradidit semetipsum pro me. Quia granum nisi ceciderit in terram vt moriatur: fructum nõ reddet. Hec est imprudentia. Sed tu illam nosti. Isti autem si cognouissent: nunq; dominum glorie crucifixissent.

Quevidet imprudẽtia spes facit vt non sit imprudẽtia. Ro. viii. Gala. ii. Johan. xii.

i. Cor. ii.

C

Ex tractatu euãgelij ſm iohannẽ. xv.

Ro. v.

Gen. ii.

Infirmus carne Jesus. Sed noli tu infirmari. In illius infirmitate tu fortis esto. quia quod infirmum est dei / fortius est hominibus. Sub hac rerum imagine / Adam qui erat forma futuri: prebuit nobis magnũ indicium sacramenti. Immo deus in illo prebuit. Nam et dormiens meruit accipere vxorem. et de costa eius facta est et vxor. quoniam de christo in cruce dormiẽte / futura erat ecclesia de latere eius. De latere scilicet dormientis quia et de latere in cruce pendẽtis lancea percussi: sacramenta ecclesie profluxerunt. Sed quare hoc volui dicere fratres? Quia infirmitas christi / nos facit fortes. Magna ibi imago precessit. Potuit deus carnẽ detrahere homini vnde faceret feminã. et magis videtur quasi congruere potuisse. Fiebat enĩ sexus infirmior. et magis de carne infirmitas fieri debuit q̃ de osse. Ossa enĩ carne firmiora sunt. Nõ detraxit carnẽ / vnde faceret mulierem. sed detraxit os. Et detracto osse / formata est mulier. et in loco ossis caro adimpleta est. Poterat pro osse / os reddere. Poterat ad faciẽdam mulierẽ / nõ costam: sed carnem detrahere. Quid igit̃ significauit facta mulier in costa tanq; fortis: factus Adam in carne tanq; infirmus? Christꝰ est & ecclesia. Illius infirmitas / nostra est fortitudo.

Infirmitas xp̃i nos facit fortes.

Formatio mulieris de costa viri q̃d figurat

D

Videte enĩ vocationẽ vestram fratres. quia nõ multi sapientes scõm carnẽ: nõ multi potentes: non multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit deus: vt cõfundat sapientes. et infirma mundi elegit deus vt confundat fortia. et ignobilia mũdi et cõtemptibilia elegit deus. & que non sunt: vt ea que sunt destrueret.

Ex sermõe de dñicã resurrectiõis

Similiat⁹ est dñs xp̃s / vt esse humiles nosceremꝰ. cõceptus est continens oĩa. Natus est gignens omia. mortuus est viuificans omnia. sed post triduũ resurrexit. et ascendit in celũ. et humanam quam susceperat carnẽ / ad patris dexterã collocauit. Mirabile est fratres. & hoc est qõ ipij credere nolũt. Mirabile est hoiem resurrexisse in carne / in celũ ascẽdisse cũ carne. Sed multo est mirabilius / totũ mũdum rem tã incredibilẽ credidisse. Quid est incredibilius deũ talia fecisse? an mundũ credere potuisse? Quid si et ipse modus cõsideret a nobis quo credidit mũdus. Etiã ipse vere diuin⁹ aduertitur et valde mirabilius inuenitur. Jneruditos liberalibus disciplinis / et oĩno q̃ntũ ad seculi doctrinas pertinet impolitos. nõ peritos grãmatica. non armatos dialectica. piscatores xp̃s cũ retibus fidei ad mare seculi paucissimos misit. Quid dico paucissimos? Duodecim misit. et tamẽ per eos sic omni genere piscium impleuit ecclesias: vt plurimi etiã ex ipsis sapiẽtib⁹ seculi (quibus videbat̃ igno miniosa crux xp̃i) ea in fronte signent̃. Et de qua

Probabilitas artículi de resurrectiõe carnis ex credulitate magnũ mirabiliũ.

erubescendum putabant/nobiscp insultabāt:eam in pudoris arce constituunt.

Ex ſmōe de tribus ꝓgib⁹

¶Quare aūt ꝑmo ignobiles:paucos. impios et impolitos elegerit dñs:cū haberet añ oculos suos turbā magnā in compatiōe quidē illoꝝ pauperū.sed in genere suo multos diuites. nobiles doctos.sapiētes.ꝙs postea etiā collegit: expōit apls sacramentū:infirma mūdi hui⁹ elegit de⁹ vt ꝓfundat fortia.ꝛ stulta hui⁹ mūdi elegit de⁹ vt ꝓfūdat sapiētes:ꝛ ignobilia hui⁹ mūdi elegit de⁹ꝛ ea q̄ nō sunt(id est non cōputant)vt q̄ sunt euacuent.

Xp̄s venit docere humilitatē et expugnare supbiā.

¶Venerat enī docere humilitatē ꝛ expugnare supbiā. Venerat humil' de⁹:vt nullo mō h̄ ꝑi⁹ altos ḡreret:q̄ tā humilis venerat. ¶Primo qz elegit nasci ỽ illa femia q̄ desponsata erat fabro. Mō g̃ elegit amplos natales:ne in hac terra nobilitas superbiret. Non elegit saltē nasci in amplissima ciuitate.ſz natus est in Bethleē iude:ea q̄ nec ciuitatis noīe nūcupaꝛ. Vodiecp illā incole loci illi⁹ villā appellant tā parua:tā exigua ꝓpe nulla est: nisi pristina dñi xp̄i natiuitate nobilitaret.

Quare dominus elegit infirmos pauperes idoctos ignobiles.

¶Elegit g̃ infirmos.pauperes.indoctos.non qz reliq̄t firmos/diuites:sapientes/nobiles. sed si ipos ꝑmos eligeret: merito diuitiaꝝ suaꝝ merito substātiaꝝ suaꝝ:merito natalīū suoꝝ sibi eligi videret:atcp inflati/de his reb⁹: salutē hūilitat' nō recipēt. sine q̄ nemo redire pōt ad illā vitā vnde non laberemur nisi ꝑ supbiam.

Ex ſmōe de de kal. Januarij.

¶Sed forsan diceret aliq̄s ꝛ si ipe humilit nat⁹ ē in discipuloꝝ nobilitate iactare se voluit. Mō elegit reges:aut senatores:aut pōs:aut oratores.īmo vero elegit plebeios:paupes:indoctos:piscatores. Petr⁹ piscator. Cypr̄ian⁹ orator. Misi fidelit p̄cederet piscator: non hūiliter seq̄ret orator. Non de se q̄squā desperet abiect⁹.teneat xp̄m: et spes eius falsa non erit

Fidelit p̄cedit piscator ꝛ hūiliter sequit orator.

℟ Extractatu pl.lxv.

¶Descendit dñs de⁹ nr̄ Jesus xp̄s repare gen⁹ humanū.ꝛ dare gr̄am suā oibus intelligentib⁹. qz gr̄a illi⁹ est non merita eoꝝ. Et ne quelibet psona gl'aret in carne:infirmos elegit. Mā inde nō ē elect⁹ etiā ille nathānael. Quid enī tibi videt vt publicanū in theloneo sedentē eligeret Matthēū: ꝛ nō eligeret Nathanaelē.cui phibuit testimoniū ipse: dicēs. Ecce vere israelita:in q̄ dolus nō est. Intelligit ergo iste nathanael doct⁹ fuisse lege:nō qz doctos non erat electur⁹: sed si ipos ꝑmos elegisset:doctrīe sue merito se electos putarēt. ita eoꝝ scientia laudaret ꝛ laus xp̄i gratie minueretur.

Mō elegit ꝑmo nobiles aut doctos vt electio gratie daret non meritis.

Extractatus euāgelii ſm iohannē. vij

¶Idiotas elegit vñ confūderet mundū. Si doctus eligeret fortassis ideo diceret se electū:qz doctrina eius meruit eligi. Dñs noster Jesus xp̄us volēs supboꝝ frāgere ceruices: non quesiuit per oratorē piscatorē: sed de piscatore lucrat⁹ est imperatorē. Magn⁹ Cypr̄ianus orator.sed ꝑ Petrus piscator.ꝑ quē postea crederet nō tm̄ orator: sed etiā imperator. Null⁹ nobil' ꝑmo elect⁹ est. Nullus doctus :quia infirma mundi elegit deus vt cōfunderet fortia.

Mō ꝑ oratorē piscatorē:ſz de piscatore lucrat⁹ est imperatorē.

De ſmōe de ꝛbis epīe bti petri.

¶Quāta xp̄i dignatio. Petrus iste q̄ sic loquit piscator fuit.ꝛ modo magnā laudez habet orator: si potuerit ab illo intelligi piscator. Si enī eligeret xp̄s primit⁹ oratorē:diceret orator eloq̄ntie mee merito elect⁹ sum. Si eligeret senatorē:diceret senator. Dignitatis mee merito elect⁹ sum. Postremo si prius eligeret imperatorem:diceret imperator. Potestatis mee merito elect⁹ sum. Quiescant et differant isti paululū. Quiescāt nō omittant nō cōtēnant.ſz paululū differant.q̄ pñt gl'ari de semetipsis in semetipsis. Da mihi(inquit)illum piscatorē

Da mihi idiotam. Da mihi imperitum. Da mihi eum cum quo non dignatur loqui senator.nec quādo emit piscem ipsum(inquit). Da hunc si implevero:manifestatū erit quod ego facio. quanquam ꝛ senatorē ꝛ oratorem ꝛ imperatorē ego sum facturus.quādocunq̄ tamē facturus sum ego ꝛ senatorem:sed certi⁹ ego piscatorē. Potest senator gloriari de semetipo:potest imperator. Non potest nisi de xp̄o piscator. Veniat ꝓpter docendā salubrem humilitatē:veniat ꝑius piscator:ꝑ ipsum melius adducitur imperator.

Extractatus pl.lxv.

¶Elegit ergo dñs ꝛ oratores.sed illi supbirent si non ꝑius elegisset piscatores. Elegit diuites. sed diceret merito diuitiaꝝ suarum se electos esse:nisi ꝑimo elegisset paupes. Elegit imperatores postea.sed meli⁹ est vt Romā cum venerit imperator: deposito diademate:ploret ad memoriā piscatoris:cp̄ vt piscator ploret ad memoriā imperatoris. Infirma enī mundi elegit deus vt ꝓfundat fortia. Ignobilia mūdi elegit.ꝛ ea que non sunt tāq̄ sint vt ea que sunt euacuentur.

Vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.

Ex libro de correctione ꝛ gratia.

Videte quēadmodū nobis abstulit gloriā:vt daret gloriā. Abstulit nostrā: vt daret suā. abstulit inanē: vt daret plenam.abstulit nutantē:vt daret solidam Quāto ergo gloria nostra fortior est:ꝛ firmior (qz in deo est) Non ergo in te debes gloriari. Quod ꝛ phibuit veritas. Sz qđ ait apostolus.hoc p̄cepit veritas.qui gloriaꝝ in dño glorietꝝ.

Glia nr̄a eo firmior est qz i deo est.

ii. Cor. x.

¶Placuit enī deo:quo maxime humane superbiā p̄esumptionis extingueret. vt non glorietꝝ oīs caro coz̄ ipo(id est oīs homo)Unde aūt nō glorietꝝ caro coram ipo nisi de meritis suis? Quequidē potuit habere:sed pdidit.ꝛ ꝑ quod habere potuit per hoc perdidit: hoc est ꝑ liberū arbitrium. Propter quod non restat liberādis nisi gratia liberātis. Ita ergo non glorietur oīs caro coram ipso. Non enī gloriantur iniusti/quia non habent vnde nec iust⁹:quia ex ipso habent. Unde nec habent gloriam suam. nisi ipsum cui dicunt: gloria mea et exaltans caput meum. Ac per hoc ad omnem hominem pertinet quod scriptum est: vt non glorietur omnis caro coram ipso. Ad iustos autē illud. Qui gloriatur in domino glorietur. Hoc enī apostolus apertissime ostēdit. Qui cuz dixisset: vt non glorietur omnis caro coram ipo:ne putarent sancti sine gloria se remāsisse: mox addidit. Ex ipso aūt vos estis in xp̄o Jesu.qui fact⁹ est nobis sapientia a deo et iustitia ꝛ sanctificatio ꝛ redēptio. vt quēadmodum scriptum est. Qui gloriaꝝ in domino glorietꝝ. Hic est q̄ in hoc loco miseriarū(vbi tentatio est vita humana super terram) virtus in infirmitate perficit. Que virtus:nisi vt qui gloriatur in dño glorietur.

Dei ē gl'ia iustorū.

Ex ipso aūt vos estis in christo iesu: qui factus est nobis sapientia a deo ꝛ iustitia ꝛ sanctificatio et redemptio.

Ex libro de trinitate. vij.

Jesus factus est nobis a deo sapiētia et iustitia ꝛ sctificatio: qz tempaliter nos ad illū cōuertimur(id ē ex aliquo tēpe) vt cum illo maneam⁹ in eternū.ꝛ ipe ex quodā tpe verbū caro factū est.ꝛ habitauit in nobis. Propterea igit cum ꝓnunciaꝝ in scripturis: aut enarraꝝ aliq̄d de sapiētia:siue dicēte ipa:siue cum de illa dicit: filius nobis potissimū insinuaꝝ.

Filius dei sapientia.

Ex epla ad cõsentiũ de trinitate. Xps qũo fit nobis vita t iustitia qñ illi coherem⁹

Ea porro iustitia: q̃ viuit in seipa de⁹ ẽ. Procul dubio: atq; incõmutabiliter viuit. Sicut aũt cum sit inseipa vita: etiã nobis fit vita: cũ ei⁹ efficimur vtcũq; participes: ita cũ in seipa sit iustitia etiam nobis fit iustitia: cũ ei coherẽtes iuste viuim⁹. Et tãtomagis minusue iusti sum⁹ quãto illi magis minusue coherem⁹. Ũñ scriptũ est de vnigenito filio dei (cuz sit vtiq; pris sapiẽtia atq; iustitia t semp in seipa sit) q factus sit nobis a deo sapiẽtia t iustitia t sanctificatio t redẽptio. vt quẽadmodũ scriptũ ẽ Qui gloriaf in dño gloriet. Est plane ille summ⁹ deus vera iustitia. vel ille ver⁹ deus: sũma iustitia quã pfecto esurire t sitire debem⁹. ea nra est i hac pegrinatiõe iustitia. t q postea saturari speram⁹ ea nostra est in eternitate plena iustitia.

Ut quemadmodũ scriptum est: qui gloriatur in domino glorietur.

Ex libro de geneſi ad litteram. xi. Gliandũ esse in dño.

Jc enĩ qui gloriaf non nisi in dño gloriatur cũ cognoscit non suũ: sed illius esse non solũ vt sit verũetiã vt non nisi ab illo bene sit sibi: a quo habet vt sit. et hoc dei pceptum est.

Ex libro ỽ bono pſeueran tie.

Et hoc pceptũ obedienter audire (id est vt qui gloriaf in dño gloriet) similiter t cetera. dei donũ est. Quod donũ: q nõ habet: nõ dubito dicere. alia quecunq; habet inaniter habet.

Ex trac. pſi. ctilj.

Quid sit laudari in noie sãcto dei.

Cũ dixisset. Laudamini (qõ vtiq; bñ opantes merito pñt) addidit: in noie sancto eius. vt q gloriatur in dño gloriet. Qui ergo non sibi sed ei volũt psallere: caueant facere iustitiã suã coram hoibus vt videanf ab eis alioq̃n mercedẽ non habebunt apud pẽm q est in celis. Sed luceãt opa eorũ coram hoibus: non eo fine vt ipi videanf ab eis: sed vt videãt bona opa ipor: t glorificent patrẽ eor q in celis est.

Matthe. v.

H

Hoc est laudari in noie sancto ei⁹. Ũñ t in alio psalmo legit. In dño laudabit aia mea: audiant mansueti t letentur.

Pſ. xxxiii.

Capitulum. ij.

Ego cum venissem ad vos fratres: ven non in sublimitate sermõis aut sapientie annũcians vobis testimonium christi. Nõ enĩ iudicaui me scire aliq̃d inter vos nisi Jesũ xpm t hunc crucifixũ. Et ego in infirmitate t timore t tremore multo fui apũ vos: t sermo me⁹ t pdicatio mea nõ in psuasibilibus hũane sapiẽtie verbis: sz i ostẽsiõe spũs t virtutis: vt fides vra non sit in sapientia hoim sz in virtute dei. Sapiam autẽ loq̃mur inter pfectos. Sapiam vero nõ hui⁹ seculi neq; principuz huius seculi qui destruuntur.

Ex ſmõe de calogi ad populum. Propter impfectos nõ est recedẽdũ a veritate. nec loquendũ qõ sapere nõ possint.

Vide amatores veritatis: non accipientes inuanũ nomẽ dñi dei sui: loq̃ sapientiã inter pfectos. etiã impfectis: non q̃dẽ loqui qõ sapere nõ possint: non tñ recedere a veritate t pgere in vanitatẽ. Quãuis enĩ impfecti non capiãt: si q̃d Paulo excelsius fuerit disputatũ de verbo dei deo apud deũ: p quod facta sunt oia possint cape qõ inter eos loquit Paulus tãq; inter puulos xpi: Jesum xpm t hũc crucifixũ. non tñ illa est veritas t ista vanitas. Vanitas aũt esset: si xpm mortẽ non impleuisse sed vinxisse dicerem⁹ si vulnera ista in fantasmate fuisse. si sanguinẽ non vex sed simulatuz de vulneribus emanasse. si falsas eum cicatrices (tanq; post falsa vulnera) eum demõstrasse. Cũ vero ista oia vera dicimus: facta dicim⁹: certa: expssa: impleta credim⁹ t pdicamus: quãuis de sublimi illi⁹ t de incõmutabili veritate non loquamur: non tñ im⁹ in vanitatẽ Qui aũt oia ista in xpo falsa t simulata dicũt. Rane sunt clamantes in palude. strepitũ vocis habere pñt: doctrinã sapientie insinuare non possunt. Deniq; in eccl'ia loquunf heretes veritatẽ. p quaz facta sunt oia. Veritatẽ verbũ carnem factum. et habitantẽ in nobis. veritatẽ xpm de deo natũ. vnũ de vno vnigenitũ t coeternũ. Veritatem: accepta forma serui. natũ ex virgie Maria: passum: crucifixũ: resurgentẽ: ascẽdentẽ: vbiq; veritatẽ. t quã p fecti capiãt: t quã cape puulus non põt. Veritatẽ t in pane t in lacte. In pane magnoz. in lacte puuloz. Jdẽ q̃ppe panis: vt lac fiat: p carnez traiscit. Qui aũt huic veritati p tradicũt t sua vanitate decepti: decipiũt: rane sunt: tedium afferentes auribus non cibum mentibus

Vanitas ẽ vulnera xpi fantaſmata putare.

Christus: semp veritas.

Ex libro de trinitate. j. Purgatõ mentis necessaria ad videndũ diuinitatem xpi.

Accessaria est purgatio mẽtis nre: q̃ illud ineffabile: ineffabil'r videri possit: q nõdũ p̃diti fide nutrimur t p q̃dã tolerabilioza: vt ad illõ capiẽdũ apti t abiles efficiamur itinera ducimur. Ũñ apls in xpo q̃dẽ dicit esse oẽs thesauros sapie t scie abscõditos. Ẽũ tñ (q̃uis tã gra eius renatis: sed adhuc carnalib⁹ t aialib⁹ tanq; puulis in xpo) nõ ex diuina virtute (in q̃ equalis est pri) sed ex hũana infirmitate ex q̃ crucifix⁹ est: cõmẽdauit. Ait nãq;. Neq; enĩ iudicaui me scire aliq̃d inf vos. nisi ihm xpm t hũc crucifixũ. Deinde secut⁹ ait: t ego in infirmitate t timore t tremore multo fui apud vos. t paulo post eis dicit t ego frẽs nõ potui loq vob: q̃si spiritalib⁹ sz q̃si carnalib⁹. Quasi puul' in xpo lac vob potũ dedi: nõ escã. Nõdũ enĩ poterat sz nec q̃dez adhuc potestis. Neq; enĩ iudicaui me (inq;t) scire aliq̃d in vob nisi ihm xpm t hũc crucifixum.

i. Cor. iii.

Deeodẽlibro

Eis aũt loq̃bar q̃ cape altioza de xpi deitate nõ poterãt. Quib⁹ etiã paulo post dicit. Nõ potui loq vob q̃si spiritalib⁹ sz q̃si carnalib⁹. Hoc g̃ inf illos nesciebat: qõ p illũ scire nõ poterãt. t ỽ solũ se scire dicebat. qõ eos p illũ scire optebat. Deniq; sciebat inf pfectos: qõ inf puulos nesciebat. Jbi q̃ppe ait Sapiam loq̃mur inf pfectos. Eo nãq; genere locutõis nescire q̃sq; dr qõ occultat. q ỽ fossa ceca q̃ occulta ẽ. Neq; enĩ aliq̃ genere loquunf scripture: qõ in cõsuetudine hũana non inueniaf: quia vtiq; hominibus loquuntur.

Hoc pſiteri debet pdicator: qõ auditores scire oportet t nõ qõ scire non possunt.

Ex libro de ſti dee et operib⁹

Quid sit euãgelizare xpm.

Hoc est enĩ euãgelizare xpm: nõ tñ dicere que sũt credẽda de xpo: sz etiã q̃ obſuãda ei q accedit ad cõpagẽ corpis xpi. imo ỽo cũcta dicere q̃ sunt credẽda de xpo. nõ solũ cui⁹ sit filius. vñ fm diuitatẽ. t vñ fm carnẽ gẽit⁹. Que ppessus. t q̃re: q̃ sit virtus resurrectõis ei⁹. Qõ donũ spũs pmiserit: dederitq; fidelib⁹: sz etiã q̃tia mẽbza: qb⁹ caput sit. q̃s q̃rat: instituat: diligat: liberet: atq; ad eternã vitã honorẽq; pducat. Hec cũ dicunf: aliq̃n breui⁹ atq; pstricti⁹: aliq̃n lati⁹ atq; vberi⁹: xps euãgelizat. q̃n nõ solũ qõ ad fidẽ: verũetiã qõ ad mores fidelium pertinet: non ptermittit. Hoc itelligi põt etiã in eo qõ cõmẽorat dixisse ap'lm Paulũ. Nihil me dixi scire in vob nisi ihm xpm t hũc crucifixũ. Qõ illi putãt ita dictũ / tanq; nihil aliud eis insinuatuz sit: vt primitus crederent. ac deinde baptisati / quicquid

ad vitā mozesq; pertinet discerent. Hoc (inquit) apostolo satis supq; suffecit. Qui eis dixit: q; et si multos pedagogos haberēt in christo sed nō multos patres: quia eos in christo Jesu p euangeliū ipe genuisset. Si ergo ille qui per euangeliū genuit quāuis gratias agat q; neminē ipsorum baptizauerat nisi Crispū ⁊ Caium ⁊ stephane domum. nihil eos amplius docuit q; christū crucifixū. Quid si dicat aliquis. nec resurrexisse christū eos audisse: quādo per euāgeliū geniti sunt? Unde est igit quod eis dixit. Tradidi enī vobis in primis: quia christus mortuus est fm scripturas. ⁊ quia sepult⁹ ē ⁊ q; resurrexit tertia die fm scripturas: si nihil ni si crucifixum docuerat? Si aūt non ita intelligunt sed hoc quoq; ad christum crucifixum pertinere contendunt: sciant in christo crucifixo multa hōmines discere. ⁊ maxime quod vet⁹ homo noster simul cō crucifixus est: vt euacuet corpus peccati ⁊ vltra non seruiamus peccato. Ut ñ etiā de seipso dicit. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Jesu christi per quē mihi mundus crucifixus est ⁊ ego mūdo. Proinde attēdāt: ⁊ videant quēadmodū doceatur atq; discat christus crucifixus ⁊ ad eius crucem nouerint pertinere: q; etiā nos i eius corpe crucifigimur mundo. Ubi intelligitur oīs coertio malarum cōcupiscentiaꝝ. Ac p hoc fieri non potest: vt eis qui cruce christi informant professa adulteria pmittantur. Nam ⁊ apostolus Petrus: de sacramēto ipsius crucis (hoc est passionis xpi) admonet. vt qui ea cōsecrant peccare desistāt a ita loqns. Xpo ergo passo p carnē ⁊ vos eadem cogitatione armamini. q; qui mortuus est carne: desinit peccare. vt iam non hominū desideriis: sed voluntate dñi dei reliquū in carne viuat. ⁊c. quibus cōsequenter ostendit eum pertinere ad xpm crucifixum. Hoc est per carnem passum. qui in eius corpore crucifixis carnalibus desideriis bene viuit p euangelium.

In christo crucifixo ꝑ multa homines discere habeant.

Quō docetur xps crucifixus ⁊ de misterio crucis.

Quidsit armari cogitatione crucifixi.

ℬ Crucifix⁹ carnalib⁹ desideriis viuit p euāgelium.

Sed loquimur dei sapientiaꝝ in misterio: que abscondita est. quā predestinauit deus ante secula in gloriā nostram: quā nemo principū huius seculi cognouit. Si enim cognouissent: nunq; dñm glorie crucifixissent.

Ex sermōe ꝺ lectiōe euangelij tohānis Hra xpiana icognita oib⁹ sapientibus hui⁹ mūdi est q; omia tradita sūt xpo a pre eius.

Sapia ista christiana (q; oia sunt tradita xpo a patre eius) oīes latuit sapientes hui⁹ mūdi. Nec solū illi q; circa creaturas vl terrestres vl celestes: nimia ⁊ intentissima curiositate occupati: neglexerunt q; rere nec valuerunt inuenire creatorem. sed etiam nec illi q; ex creatura ⁊ ex ijs que videbant inuisibilia eius a quo facta sunt in cognitione puenire potuerūt. agnouerūt quod dictū est. Oia mihi tradita sunt a patre meo. Hec Moyses vidit. Prophete viderūt. Patriarche viderūt. Sapientes illi magni arguti disputatores. inq̄sitores eloquij: quasi tonantes profusores: omnino ignorauerūt ꝺ misterū quod absconditum fuit a seculis in deū. nūc aūt manifestum est sanctis eius paruulis eius. Ergo humilibus eius sup quos requiescit spirit⁹ eius quietis ⁊ trementibus verba eius.

Ex libro de trinitate. j.

Misi ipse esset ⁊ filius homis propter formam serui quā accepit: qui est filius dei propter formā dei in qua est. non diceret apostolus de principib⁹ hui⁹ seculi. Si enim cognouissent: nunq; dominū glorie crucifixissent. Ex forma enim serui crucifixus est. ⁊ tamen glorie dñs crucifixus est. Talis enim erat illa susceptio que deum hominem faceret: ⁊ hominem deum. Quid tamen: propter quid ⁊ quid fm quid dicaꝝ adiuuante dño: prudens ⁊ diligens ⁊ pius lector intelligit. Nam ecce dixim⁹ quia fm id quod deus est glorificat suos. scīz hoc vtiq; quod dominus glorie est. ⁊ tamen dñs glorie crucifixus est. quia recte dicitur ⁊ deus crucifixus non ex virtute diuinitat⁹: sed ex infirmitate carnis

Ex libro tra mariani. ii. Johan. iii.

Una persona est christus deus ⁊ homo. Propter quod etiam nemo (inquit) ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo. Si ergo attendas distinctionem substantiaꝝ filius dei de celo descendit. filius hominis crucifixus est. Si vnitatem persone: ⁊ filius hominis descendit de celo: ⁊ filius dei est crucifixus. Ipse est enim dñs glorie. de quo ait apostolus. Si enim cognouissent: nunq; dñm glorie crucifixissent. Propter hanc ergo vnitatem persone non solum filius hominis dixit descendisse de celo: sed esse dixit in celo: cum loqueret in terra.

Distinctio substātiaꝝ et vnitatis persone in christo.

Sicut scriptū est: quod oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit que preparauit deus ijs qui diligūt eum.

Ex ſmōe de eisdē verbis apostoli.

Impīmis cogitādū est in quo bono spes nra sit collocanda.

Spes nostra non de isto tempe. nec; de hoc mūdo est. Nec; in ea felicitate qua excecantur homines q; obliuiscunt deū. Hoc nosse primitus ⁊ christiano corde tenere debemus: non ad psentis tēporis bona nos factos esse christianos: sed nescio ad quid aliud q; deus iam pmittit ⁊ homo nondum capit. De ꝺ enim bono dictum est. Quod oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hōis ascendit que preparauit deus diligentibus se. Ergo quia hoc bonum: tam magnum: tam preclarū: tā ineffabile nō inuenit hominē perceptorem: tenuit deū promissorem. Magnū est quod promittaꝝ ⁊ non videtur ⁊ erigitur fides qua credimus quod non videmus vt mereamur videre quod credimus. Quicūq; irridet hanc fidem vt ideo putet non sibi esse credendum q; non videt: quādo venerit quod non credebat: erubescet. confusus separaꝝ: separatus dānatur. Qui aūt crediderit: segregaꝝ ad dexterā. ⁊ stabit cum magna fiducia ⁊ letitia inter illos quibus dicet. Venite benedicti patris mei: percipite regnū quod vobis paratū est ab origine mundi.

Matthe. xxv

Dedit nobis naturā vt essemus. dedit animā vt viueremus. dedit mentē vt intelligeremus. dedit alimenta vt mortalē vitā sustentaremus. Dedit lucem de celo. Dedit fontes de terra. Sed hec oīa cōmunia dona sunt bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Si hec dedit ⁊ malis: mihil ne ꝓpriū seruat bonis? Seruat plane. Et q̄d est illud q̄ seruat bonis? Quod oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hōis ascendit. Quod enī in cor hōis ascendit: infra cor hōis erat. ideo in cor ascendit: quia supra illud est cor quo ascendit. Quod seruat bonis: cor illuc ascendit. Non q̄ ascendit in cor tuū: sed quo ascendit cor tuū: hoc seruat bonis. Moli surd⁹ audire sursū cor. Q̄ ergo oculus nō vidit: nec auris audiuit. Oculus non vidit: q; non est color. Auris non audiuit: q; non est sonus. In cor hominis non ascendit: q; nō est terrēa cogitatio. Sic ītelligite q̄ oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec ī cor hōis ascēdit q̄ pparauit deus diligentib⁹ se. Adhuc q̄d ꝺ sit queris a me? Illū interroga q; habitare cepit in te

Ex libro ꝺ ꝺ

Que bona seruant bonis sunt supra cor hominis.

Sursum corda.

G

Dico tamē ꝛ ego. Hoc enī querimus: quid deus ꝓ
ꝓzīū seruet bonis. si bona tāta largitur ꝛ malis et
bonis. ꝛ cum dicerē: quod oculus non vidit. nec au
ris audiuit: nec in coꝛ homis ascendit: non desunt
Precium bonoꝝ de qui dicāt. Putas q̄d est? Ecce quid est quod ser
us est. uat deꝰ solis bonis. quos tamē ipse fecerit bonos.
Ecce quod est breuiter p̄cium nostrū: definitū est
ꝓ ꝓphetā. Ero illoꝝ deus: ꝛ ipi erūt mihi plebs.
Ero illoꝝ deus p̄cuz nobis seip̄m ꝓmisit. Quere
aliud si inueneris meliꝰ. Si dicerem ꝓmisit aurū:
gauderes. Se ꝓmisit ꝛ tristis es? Si dues deum
non habet quid habet? Nolite aliquid a deo que
Gratis a rere nisi deū. Gratis amate. Gratis amabitis / si
mādus de solū deum ab illo desiderabitis. Nolite timere ino
us. piā. Dat se nob: ꝛ sufficit nobis. Det seipsum nob: ꝛ
sufficit nob. Philippū apl'm audi i euāgelio. Dñe
Johan. xiiij. ostende nobis patrem ꝛ sufficit nobis.

Ex tractatu euāgelii ſm iohannē. i. ¶ Qui aūt suscepерūt pacem nunciandā populo
cōtemplati sunt ipam sapientiā / q̄tū potuerit hu
manis coꝛdibꝰ cōspici: quod nec oculus vidit nec
auris audiuit: nec in coꝛ homis ascendit. Si in coꝛ
hominis non ascendit quomodo tūc ascēdit in coꝛ
Johānis? An non erat homo Johānes? An forte
nec in coꝛ Johānis ascendit: sed coꝛ Johānis in
illū ascendit? Quod enī ascendit in coꝛ homis / de
imo est ad hominē. Qđ vero ascendit coꝛ homis /
surſum est ab homie. Etiā sic fratres dici potest /
qz si ascendit in coꝛ Johānis. si aliquo mō dici po
test: in tantū ascendit in coꝛ Johānis / inq̄tum ipe
Oēs sācti Johānes non erat homo. Quid est nō erat homo?
sūt āgeli. i. Inq̄tum ceperat esse angelus: qz oēs scti angeli.
annuncia qz annūciatoꝛes dei. Jdeo carnalibꝰ ꝛ animalib⁹
toꝛes dei. non valentibus percipe que sunt dei. quid ait apo
stolus? Cum enī dicitis. Ego sum Pauli. Ego a
pollo. nonne homies estis? Quid eos volebat fa
H cere / quibus exꝓobrabat: qz hoies erant? Vult
nosse quid eos facere volebat? Audite in psalmis.
Ego dixi. Dij estis ꝛ filij altissimi oēs. Ad hoc er
ps. lxxxi. go nos vocat deꝰ / ne simus homies sed tūc in me
Ad hoc nos vocat deus vt si lius non erim⁹ homies: si ꝓius nos esse homies
mꝰ filii dei agnoscam⁹ (id est vt ad illā celsitudinē ab humili
tate surgamus) ne cum putam⁹ nos aliq̄d esse cuz
nihil simus: non solū non accipiam⁹ quod non su
mus: sed ꝛ amittam⁹ quod sumus.

Nobis aūt reuelauit deus per spiritum suum. Spiritus enī oīnia scrutatur: etiam ꝓfunda dei.

Ex tractatu ꝑi. cxviij. DE spū dei dictū est q̄ oīnia scrutet etiā
altitudines dei. Non vtiq̄ vt quod ne
sciat inueniat: sed qz nihil relinq̄t omni
no qđ nesciat

Ex tractatu ꝑi. lij. ¶ Spiritus enī oīa scrutat. etiam altitudines dei
Non qz ille scrutat qui nouit oīa: sed q̄ tibi donat⁹
est spūs / te scrutari facit. Et quod dono ipi⁹ tu fa
cis: ille facere dicit: qz sine illo tu non faceres.

Quis enī scit hominum que sunt homi nis nisi spiritus hominis qui in ipo est? Jta et que dei sunt nemo cognouit nisi spiritus dei.

Ex libro q̄sti onū numeri titulo. xvlii. HUmana natura cōstat ex coꝛpe ꝛ spiri
tu. quā etiam animā dicunt. De quo et
apl's dicit. quis enī scit hoim / que sunt
hoīs / nisi spūs hoīs qui in ipo est? Sic
ꝛ que dei sunt / nemo scit nisi spūs dei. Et quod ad
iungit ac dicit. Nos aūt non spiritū huius mundi
accepim⁹: sed spm̄ qui ex deo est: ostendit vtiq̄ eē
alium spiritum dei cuius particeps sit spiritus ho
minis: per gratiam dei.

G

Ex libro q̄sti onū numeri titu. lxxiij. ¶ Cum quisq̄ venerit ad eam etatē vt iam possit
capax esse ratiōis: si veritatē statim cōpzehende
re potuerit: non iā illis sensib⁹ rectoꝛibus vtet. sed
habebit virū / spm̄ rationalē. cui sensus illos in fa
mulatū redigat: seruituti subijciēs coꝛpus suū. Cū
ꝛ ipse spūs homis heserit xp̄o (qz caput viri ē chri
stus) amplexus spiritalia eterna vita sine vllo se
Spūs rō parationis timoꝛe ꝓfruit. Quis enī nos separare
nalis ē vi poterit a charitate xp̄i. Est enī anime quasi mari
aīe seu sen tus quodāmodo spūs hominis. qz aialem affectio
sualitatis. nem tanq̄ coniugē regit. Non ille spūs sanctus q̄
cum patre ꝛ filio incommutabilis manet / ꝛ dignis
animis incōmutabiliter dat: sed spiritus hois: de
Ro. viii. quo apl's dicit. Nemo scit q̄d est in homie / nisi spi
ritus homis. Naz ꝛ ille spūs sanctus / spiritus dei
est. De quo iterū dicit. Sic ꝛ que dei sunt nemo scit
nisi spiritꝰ dei. Hic ergo spiritꝰ homis: cum p̄sens
Spūs ho est (id est intentus est ꝛ se pietate subijcit deo) in
minis sub telligit homo. que spiritaliter dicuntur. Cum aūt
iect⁹ deo i diaboli erroꝛ / tāq̄ absente intellectu / in aīa dñat:
telligit q̄ adulter est. Voca ergo (inq̄t) virum tuū. (id ē spi
spiritalit ritum q̄ est in te) quō potest homo intelligere spiri
dicūtur. talia / si nō eum lux veritatis illustret? Ipe assit cū
loquoꝛ tibi: vt spiritalem aquā possis accipe.

Ex tractatu euāgelii ſm iohēz. xxxij. ¶ Unusquisq̄ hō habet in se ꝓꝓzīū spiritum. Ani
mus enī cuiusq̄ / ꝓꝓzius est eius spūs. de quo di
cit Paulus apl's. Quis enī scit hoim que sunt ho
Anim⁹ ho minis nisi spūs hominis q̄ in ipo est? Deinde adiū
minis ē ꝓ ꝓzius ei⁹ xit. Sic ꝛ que dei sunt nemo scit nisi spiritꝰ dei. No
spiritus. stra nemo scit nisi spūs noster. Non enī noui quid
cogitas: aut tu quid cogito. Ipa enim sunt ꝓꝓzia
nostra que in internis cogitam⁹. ꝛ cogitationū vni
uscuiusq̄ hominis ipius spūs testis est. sic ꝛ q̄ dei
sunt / nemo scit nisi spiritꝰ dei. Nos cuz spū nostro
deꝰ cum suo. Jta tū vt deus cū suo spū sciat etiam
P q̄d agaī in nobis nos aūt sine eius spū scire nō pos
sumus q̄d agaī in deo. Deus aūt scit in nobis / ꝛ id
Deꝰ scit in qđ ipi nescimus in nobis. nā infirmitatē suā Pe
nobis id trus nesciebat / quādo a dño / q̄ ter esset negaturꝰ:
etiā qđ ne audiebat. ꝛ eger / se ignozabat. medicus egrū scie
scimus in bat. Sunt ergo quedā que deꝰ nouit in nobis: ne
nobis. scientibus nobis. Tamē q̄tum ad homines perti
net nemo sic nouit / quō ipse homo. Alius nescit q̄d
in illo agaī sed spiritꝰ eius nouit. Accepto ergo spi
Spūs dei ritu dei / discim⁹ ꝛ quid agaī in deo. non quidē to
nos docet tum: qz non accepimus totū de pignoze multa no
q̄d agaī in uimus. Pignus enī accepimus ꝛ huius pignoris
deo. postea plenitudo dabit. Interim in hac pegrina
tione pignꝰ nos cōsolet. qz qui nos dignatus ē op
Cōsolatio pignoꝛare / multum paratus est dare. Si talis est
pegrinati arra. qualis est cuius est arra. Quis enim scit ho
onis ex pi minū que sunt homis nisi spiritus homis qui in ip
gnoze spi so est? sic ꝛ que dei sunt nemo scit nisi spiritus dei.
ritus dei. Nos aūt (inquit) non spiritū huius mundi accepi
mus sed spiritū qui a deo est. vt sciamus que a deo
donata sunt nobis.

Ex libro ꝙfes sionū. viii. ¶ Et admoneoꝛ vt dicam. Certe nemo scit q̄ dei
sunt nisi spiritꝰ dei. Quomodo ergo scimus ꝛ nos
que a deo donata sunt nobis? Respondetur mihi.
Quoniā que ꝓ eius spiritū scimus: etiam sic nemo
scit nisi spiritꝰ dei. Sicut enim recte dictū est: non
Matth. x. enī vos estis qui loquimini eis qui in dei spū loq̄
renī: sic recte dicit. Non vos estis qui scitis eis q̄
Spūs ho in spiritu dei sciunt. Spiritus autem hominis in
mis est po scripturis dicit anime ipius potentia rationalis: q̄
tētia rōna distat a pecoꝛibus: ꝛ eis nature lege dñatur. De q̄
lis anime.

A

Ex libro de trinitate. v.

Spūs dei dr nr et salus nra dī

ps. liij.

dicit apostolus. Nemo scit que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est.

¶Quod enī de patre natū est: ad patrē solū refertur. Cum dicit. Filius. Spūs vero sctūs patris et filij est: necnō ⁊ noster. Quod aūt datū est: ⁊ ad eū qui dedit refert ⁊ ad eos qbus dedit. Jta qz spūs sctūs non tm patris ⁊ filij q dederunt: sed etiam noster dicit qui accepim⁹. Sicut dicit. Dñi est salus: qz dat salutē. Eadē etiā nostra salus est: qz accepimus. Spūs ergo ⁊ dei q dedit: ⁊ noster qui accepimus. Non ille spīrit⁹ noster quo sum⁹. qz ipe est spīrit⁹ hoīs qui in ipo est: sed alio modo iste noster q dicim⁹: ⁊ panē nostrum da nobis. quāgz ⁊ illū spīritum qui hoīs dicit / vtiqz accepim⁹. Quid enī habes (inqt) quod nō accepisti? Sed aliud est qō accepim⁹ vt essem⁹: aliud qō accepimus vt scti essemus. Ñ scriptū est de Johāne q in spū ⁊ virtute helie venerit dict⁹ est ⁊ Helie spūs. scz spūs sanct⁹ quē accepit Helias. Hoc ⁊ de Moyse intelligēdū est / cum ait ei dñs: tollā de spīritu tuo / ⁊ dabo eis.

i. Cor. iiij.

Luce. i.

Ex libro ad paulinā de videdo deo

i. Cor. iiij.

Hoc est / Dabo illis de spū sancto quē ī tibi dedi.

¶Nemo enī scit quid agat in hoie / nisi spūs hominis q in ipso est donec veniat dñs / et illuminet abscondita tenebrarū ⁊ manifestabit cogitationes cordis: vt eas non solū quisqz suas videat: sz ⁊ alioꝝ. Scōm hoc enī dixit apostolus. Neminē scire quid agat in homīe / nisi spīritū hominis q in ipso est: ſm qō videmus in nobis. Nam ſm id qō credimus nec videm⁹ / ⁊ multos fideles esse nouim⁹ / et multis noti sumus.

Ex libro contra maximinum. ij.

Johan. xvij.

¶Hec est aūt vita eterna / vt cognoscāt te solum verū deum / ⁊ quem misisti Jesum xp̄m. Quia pat ⁊ filj⁹ non duo dij: sed vnus est de⁹. sine dubio ⁊ filius ver⁹ est de⁹. ⁊ adiūcto spū sancto / solus est deus. Neqz enī nos mouere debet / q nominat⁹ hoc loco non est spūs sanctus / tāqz non sit de⁹ / aut non sit ver⁹ deus. Tale est enī quale si qs dicat nescire xp̄m ea que dei sunt: quoniā dixit apls: sic ⁊ que dei sunt nemo scit nisi spūs dei. Hoc est enī nemo scit nisi spūs dei: qō est: solus ea scit spīrit⁹ dei. Sicut ergo ab hac sciētia (quā non habere nisi spūs dei dict⁹ est) non excludit xp̄s: sic ab eo q pater ⁊ xp̄s dictus est solus ver⁹ deus / non excludit spūs sctūs. Sic ⁊ nomē illud qō ī Apocalipsi nemo nosse dict⁹ est / nisi ipse q hoc habebat scriptuꝝ. (id est xp̄s) nouerat vtiqz ⁊ pater qō negare non potest. Nouerat ⁊ spūs sctūs. etiā si negetis. Spūs enim oīa scrutat etiā altitudines dei. Nisi forte / qz scrutari dictus est: negat apphendere. Neget ergo deus apphendere corda ⁊ renes hoīm. Scriptū est enī. Scrutās corda ⁊ renes deus.

Apoca. xix.

ps. vij.

Nos aūt spiritum non huius mundi accepimus: sed spiritum q ex deo est. Vt sciamus que a deo donata sunt nobis.

Extractatu euāgelij ſm Johēz. lxxxv Johā. xxv. n

¶Jt dñs qz ser⁹ nescit quid faciat dñs eius. Nos aūt charissimi vt amici dñi esse possim⁹ / quid noster dominus faciat / sciam⁹. Non solum enim homines: verumetiam iustos ipse facit nos / et non ipsi nos. Et vt hoc sciam⁹. quis / nisi ipse facit? Non enim spīm huius mūdi accepim⁹: sed spīritū qui ex deo ē vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Ab ipo qc quid boni est / donat. Ergo qz hoc bonū est: ab ipso vtiqz donat vt sciat: a quo bonū omne donet. vt omnino de oīb⁹ bonis qui gloriat in domino glorietur.

Justos eē hoies donū dei est.

ti. Cor. x.

Ex libro de scā vidultate

¶Hec dona dei esse / quātomagis nosti tantoma⁊

gis es eisdē bonis beatus. Jmmo aliter non es: nisi quod habes: nozis a quo habeas. Attēde enī qd de hac re apls dixerit. Nos autē / non spm huius mundi accepim⁹: sed spīritū qui ex deo est. vt sciamus q a deo donata sunt nobis. Multi quippe habēt multa dona dei. ⁊ nesciendo a quo habeāt impia vanitate iactant. Nemo ē aūt donis dei beat⁹ qui donanti exīstit ingrat⁹. Quia ⁊ illud qō inc sacra mysteria coz habere sursum iubemur: ipo adiuuāte id valem⁹ quo iubente admonemur. ⁊ ideo sequīc: vt de hoc tanto bono sursum leuati cozdis / non nobis glozīā / quasi nostraꝝ virtium / tribuam⁹ sed dño deo nro gratias agam⁹. Hoc enī cōtinuo cōmonemur: qz hoc dignū est: hoc iustū est. Recoz dare hec verba vī sint. Jnter quā sanctionē ⁊ quā ta sanctitate cōmendenc agnosce.

Nemo donis dei beatus ē qui donāti exīstit īgrat⁹.

¶Qui enī habet dabīc ei. Quid ē plane habere? Scire vnde habeas. Qui aūt non habet (id est nescit vñ habeat) ⁊ quod habet auferet ab eo. Deniqz / sīc ipe ait. hoc ipm erat sapiētie / scire cui⁹ esset hoc donū. Sic ⁊ apls Paulus cum cōmendaret nobis gratiā dei / in spū sancto ait. Nos aūt nō huius mūdi spīritū accepim⁹: sed spm qui ex deo est. Et quasi diceret illi: vñ discernis / secut⁹ adiunxit Vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Ergo spīrit⁹ dei / spūs est charitatis. Spūs huius mundi: spūs est elationis. Qui habēt spīritū huius mūdi / supbi sunt. ingrati sunt deo. Multa dona ei⁹ habēt sed non colunt eum a quo hīt. ideo sunt infelices.

Extractatu ō natali martyrū massilitanozum.

Habere ē scire vnde habeas.

Spūs dei spūs ē charitatis.

Spūs huius mūdi spīrit⁹ elationis.

Que ⁊ loquimur non in doctis humane sapientie verbis. sed in doctrina spīritus spiritalibus spiritalia comparantes.

¶Jtelligit Jesus discipl'os suos de carnalib⁹ vel aialibus / se spīritales ꝓmisisse facturū. Quis nondū tales quales erim⁹ / qñ spīritale etiā coz⁹ habebim⁹? ⁊ sed qualis erat q dicebat. Sapientiā loquimur inter pfectos. ⁊ non potui vobis loq quasi spiritalib⁹ sed q̄si carnalib⁹. ⁊ non spm huj⁹ mūdi accepimus sed spm qui ex deo est. vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. q ⁊ loquimur non in sapiētie hūane / doctis verbis: sed in doctrina spūs / spīritalib⁹ spīritalia cōparātes. Aialis aūt homo non pcipit ea q̄ sunt spūs dei. Non itaqz pcipiēs que sunt spūs dei hō aialis: sic audit quecūqz audit de dei natura / vt aliud qz coz⁹ cogitare non possit / quālibet ꝑplissimū / vel īmensum / quālibet lucidū ac speciosum: coz⁹ tm. Jdeo ꝓuerbia illi sūt / quecūqz dicta sapie: de incoz⁹ea īmutabilīqz substātia. Nō q ea tanqz ꝓuerbia deputat: sed qz sic cogitat quō qui ꝓuerbia solent audire: neqz intelligere. Cū vero spīritalis cepit omnia diiudicare. ipe aūt a nemine diiudicari. etiā si in hac vita adhuc velut per speculū ⁊ ex pte perspicit: tñ non vllo cozpis sensu non vlla imaginaria cogitatiōe / que capit aut fingit qlescūqz similitudines coz⁹: sed mēt certissima intelligētia / deū non coz⁹ esse / sed spm ꝓspicit. Jta palā de pre annūciāte filio. vt eiusdē substātie ꝓspiciat. ⁊ ipe qui ānunciat. Tunc in ei⁹ nomine petūt qui petunt: qz in sono eius nomis non aliud qz res ipa est / que hoc nomīe vocat itelligūt nec animi vanitate vel infirmitate cōfingunt / tāqz in alio loco patrē / in alio filiū ante patrē stantē ⁊ ꝓ nobis rogantem: spacia sua quecz amboꝝ occupantib⁹ molibus. ⁊ verbum ad eum cuius est verbū facere verba ꝓzo nobis: interuallo interposito

Extractatu euāgelij ſm iohannē. cij.

Aialis bō cogitare ñ pōt ō deo nisi corpalia. bñ aūt spiritalis.

a

inter os loquẽtis ⁊ auriculas audiẽtis. ⁊ alia talia que sibi aiales idẽq; carnales in cordib⁹ fabricant Quicquid enim tale spiritalibus de deo cogitanti bus ex corporum consuetudine occurrit: negan do: atq; respuendo: tanq; importunas muscas ab interioribus oculis abigunt: ⁊ sinceritati eius lu cis acquiescunt. qua teste ac iudice has ipas ima gines corporum suis internis aspectibus irruen tes: falsas omnino esse conuincunt.

Ex tractatu pi. lxxiii.

Spirita les cõpan tur diei: et carnales nocti.

ps. xviij.

¶ Tuus est dies. Qui sunt isti? Spirítales. ⁊ tua est nox. Qui sunt isti? Carnales. Tuus est dies: et tua est nox. Loquant spiritales spũalibus spirita lia. Dictũ est enĩ. Spiritalib⁹ spiritalia cõpantes. Sapientiam loquimur inter pfectos. Nondũ ca piunt istã saplẽtiã carnales. Non potui loq vobis quasi spiritalib⁹. sed q̃si carnalibus. Ergo cũ spiri tales spiritalib⁹ loquunt dies diei eructat verbũ. Cum vero ⁊ ipi carnales non tacent fidẽ crucifixi xpi: quã possunt cape parui nox nocti annũciat sci entiã. Tuus est dies ⁊ tua est nox. Ad te ptinẽt spi ritales: ad te ptinẽt carnales. Illos illustras incõ mutabili sciẽtia ⁊ veritate. illos cõsolaris carnis manifestatione: tanq; luna consolans noctem.

Animalis aũt homo non percipit ea q̃ sunt spiritus dei. Stultitia enĩ est illi et non potest intelligere: quia spiritaliter examinatur.

Ex libro primo de baptis mo. i. Cor. xv.

Primus est aiale deinde spirítale.

IN ipa sorte mortalitatis nostre ex qua õ Adã nascimur nõ est pri⁹ quod spirita le: sed qõ animale. postea spritale. Ex ipo aũt animali sensu (q; homo aialis non percipit que sunt spirit⁹ dei) oẽs dissensiones et scismata generant. In q̃ sensu pseuerantes: apostolus dicit ad vet⁹ testamentũ ptinere. i. ad terre nor̃ promissorum cupiditatẽ. in quibus quidẽ spiri talia figurant: sed animalis hõ non percipit q̃ sunt spirit⁹ dei. Quocũq; ergo tempe: tales homies eẽ ceperit in hac vita iam diuinis p seculor̃ distribu tione sacramẽtis imbuti: si adhuc tamẽ carnaliter sapiãt: ⁊ carnalia de deo: siue in hac vita. siue post hanc vitã sperẽt atq; desiderẽt: animales sunt. Ec clesia vero (quod est populus dei) etiã in isti⁹ vite pegrinatione antiqua res est. in alijs hoibus ha bens aialem portionẽ: in alijs aũt spiritalem. Ad

H

Ad aiales ptinet ve tus testa mentũ ad spiritales nouũ.

animales ptinet vetus testamentũ: ad spiritales nouũ. Sed primis tempibus vtrũq; occultũ fuit: ab Adã vsq; ad Moysen. A Moyse aũt mãifesta tũ est vet⁹. ⁊ in eoipso occultabat nouũ: q; occulte significabat. Postea vero cẽ in carne venit dñs / reuelatũ est nouũ. veteris aũt sacramenta cessarũt sed concupiscentie tales non cessauerunt. In illis enim sunt: quos apostolus iam p sacramentum noui testamẽti natos: adhuc tamẽ dicit aiales: nõ posse pcipe que sunt spirit⁹ dei. Sicut enĩ in sacra

Sicut i ve teri testa. mẽto erãt occulti spi ritales ita i nouo car nales.

mentis veteris testamẽti viuebãt quidam spirita les ad nouum scz testamẽtũ (qõ tunc occultabat) occulte ptinentes: sic ⁊ nunc in noui testamẽti sa cramẽto: qõ iaz reuelatũ est: pleriq; viuũt ⁊ anima les: q̃ pficere si nolũt: ad pcipiẽda q̃ sunt spirit⁹ dei quo eos hortatur sermo apostolicus: ad vetus te stamentũ ptinebunt. Si aũt proficiunt: ⁊ anteq; ca piãt: ipo pfectu ⁊ accessu ad nouũ ptinẽt. Et si p usq; spiritales fiãt ex hac vita rapiunt: custoditi p sacramẽti scritatẽ: in terra viuẽtiũ cõputant. Ubi spes nra ⁊ portio: dñs. Nec inuenio q̃d veri⁹ intel

ps. cxlii.

ligat in eo qõ scriptũ est: impfectũ meũ viderunt oculi tui. Quãdoquidẽ sequit: ⁊ i libro tuo oẽs scri bentur.

6

Ex libro. iii. de baptismo

¶ Quis aũt carnalis ⁊ aialis homo non p fantas mata sui cordis euagat: ⁊ pstituat sibi deũ: qualis ei p suo carnali sensu placuerit. atq; ita credat: tñ longe aliter cẽ deus est: cẽtum a veritate vanitas differt. Verissimã q̃ppe sentẽtiã dixit apls: plen⁹ lumine veritatis. Animalis (inquit) homo non p cipit que sunt spirit⁹ dei. Et tamẽ de his hec dice bat: quos iam fuisse baptisatos ipse manifestat. Eis enĩ dicit. Nunq̃d Paulus crucifixus est pro vobis. aut in nomine Pauli baptisati estis. Habe bant ergo isti baptismi sacramentũ. ⁊ tamen carna liter sapiendo quid poterant de deo credere nisi fm sensum carnis sue. vbi animalis homo non pci pit que sunt spũs dei? Talibus dicit. Non potui loqui vobis quasi spiritalib⁹: sed quasi carnalib⁹ Quasi paruulis i xpo lac vobis potũ dedi. nõ escã Nondũ enĩ poteratis. sed nec adhuc quidẽ pote stis. Adhuc enĩ estis carnales.

Aialis et spiritaĺ tã differẽter cognoscũt deũ cẽtũ a veritate differt va nitas.

i. Cor. iii:

¶ Tales etiã circũferunt omni vẽto doctrine. de quibus dicit. vt vltra non sim⁹ paruuli iactati et circũlati omi vẽto doctrine. Qui ergo viuit ex cor pore: carnalis homo vl animalis vocat. Carnalis quia carnalia sectat. Animalis aũt q; fert dissolu ta lasciuia aie sue quã non regit spirit⁹ neq; coher cet intra metas naturalis ordinis: q; ipse se nõ sub dit regendũ deo. Qui aũt spiritu animã regit et p aiam corpus (quod facere non põt nisi deum ha beat ⁊ ipse rectorẽ. quoniã sicut caput mulier̃ vir ita caput viri xps est) vocat spiritaĺ. Que vita cũ aliqua molestia nunc agit. post aũt nullã patietur.

Ex libro ãsti onũ. lxxxiii. Ephe. iiii.

Quis vo catur car nalis. Quis aial Quis spi ritalis.

¶ Hunc spiritũ: q̃ illi non habeãt qui sunt ab ec clesia separati: iudas apls apertissime declara uit: dicẽs. Qui seipos segregãt: animales: spiritus non habẽtes. Unde in ipa ecclesia etiã illos qui p nomina hominũ: cẽtis in eius vnitate cõstitutor̃: quedã scismata moliebant. Paulus apls arguẽs inter cetera ait. Animalis aũt hõ: non percipit que sunt spirit⁹ dei. Stultitia enĩ est illi: ⁊ non põt scire quoniã spiritaliter dijudicat. Ostendit quid dixe rit. Non pcipit. id est scientia nõ capit verbũ. hos i eccleśia constitutos: paruulos dicit. nondũ spiri tales: sed adhuc carnales: ⁊ lacte alendos: nõ esca

Ex libro de blasphemia spũs sci. Jude. i.

Scismati ci aiales ⁊ stulti sine spiritu.

¶ In libro qui iscribit cõtra donatistas: cõmemo rato iude apli testimonio: vbi ait. Hi sunt q̃ segre gant semetipos: animales spiritũ non habentes: adiunxit etiã dicens. De quibus aplus Paulus dicit. Animalis aũt homo: non pcipit ea que sunt spũs dei. Non sunt isti illis coequãdi: quos omni no ab eccla scisma pcidit. Istos quippe idẽ apls Paulus puulos dicit esse in xpo quos nõdũ escã valentes cape: lacte nutrit tamẽ. Illi aũt non in fi lijs paruulis: sed in mortuis ⁊ pditis computandi sunt: vt si q̃s eor̃ correct⁹: ecclesie fuerit copulat⁹ recte de illo dici possit. Mortuus erat. ⁊ reuixit pi erat: ⁊ inuentus est.

Paruuli lacte alẽdi

Ex scdo libro retractatio num.

Scismati ci nõ i par uulis filiis sed in mor tuis cõpu tãdi sunt.

Luce. xv.

Spiritalis aũt iudicat oĩa. ⁊ ipe a ne mine iudicatur: sicut scriptũ est. Quis enĩ cognouit sensum dñi: aut quis instru xit eum? Nos aũt sensum xpi habem⁹.

Ex libro vtra religione.

VEr enĩ nos ⁊ omnes aie rationales: fm veritatẽ de inferiorib⁹ recte iudicam⁹: sic de nobis: quãdo eidem coheremus sola ipa veritas iudicat. De ipsa xo nec pater. non enim minus est cẽ ipse. ⁊ ideo que pa ter iudicat per ipsum iudicat. Dia enim que appe tunt vnitatem hanc habent regulam vel formam

Notanter minus ne dicat ma ior.

H

Veritas ē regula vel forma vel exēplū vel lex eterna fm quā iudicank oīa et de q̄ nullꝰ iudicat. ii. Cor. v.

Vir spiritalis qñ cū deo ē: z sū per oīa et iudicans omnia.

Non lz iudicare de legibꝰ istitutis z firmatis sed fm ipsas. Ex libro confessionū. xiii

Vir spiritalis nō iudicat ō cognitiōibꝰ spiritalibꝰ

Vir spiritalꝫ fautor debet esse legis non iudex.

S Spiritalis nō iudicat de electōe aut reprobatiōe sed de opibus tm extrinsecis aut cogitatiōibꝰ q̄ sensu percipi possunt

vel exemplum vel si quo alio verbo dici se sinit: quoniā solam eius similitudinē a quo sunt implēt sic illa a quo eē accepit impleuit. Si tñ accepit: nō incōgrue dicit ꝓ ea significatione qua filius appellat: qz non de seipso est. sed de primo summoq̄ principio q̄ pater dicit. ex quo oīs paternitas in celo est z in terra noīat. Pater g̃ non iudicat quēq̄ sed oēm iudicium dedit filio. Et spiritalis hō iudicat oīa. ipe aūt a nemine iudicat. id est a nullo homine: sed a sola ipa lege / fm quā iudicat oīa. qm̄ z illud verissime dictū est. Optet nos oēs exhiberi añ tribunal xp̄i. Oia ergo iudicat: qz sup oēia est. qñ cum deo est. Cum illo est aūt qñ purissime intelligit z tota charitate qō intelligit diligit. Ita etiā ꝯtū pōt lex ipa etiā ipse fit. fm quā iudicat oīa. et de q̄ iudicare nullus pōt: sicut in istis tpalibꝰ legibus quāq̄ de his hoies iudicēt cum eas instituūt tm̄ cum fuerint institute atq̄ firmate / non licebit iudici de ipis iudicare. sed fm ipas: ꝓditor tū legum tpaliū / si vir bonꝰ est z sapiēs: illā ipam pulit eternam de qua nulli aīe iudicare datū est. vt fm eius incōmutabiles regl'as: qd sit ꝓ tpe iubendū / vetā dūq̄ discernat. Eternā igit legē mūdis aīmis fas est ꝓgnoscere. iudicare nō fas est.

¶ Spiritales g̃ siue q̄ psunt: siue q̄ obtēpant: spiritalē iudicāt non de cognitionibꝰ spiritalibꝰ q̄ lucent in firmamēto. Non enī optet de tā sublimi auctoritate iudicare. neq̄ de ipo libro tuo / etiā si qd ibi nō lucet qñ submittim⁹ ei nr̄m itellectū: certūq̄ habem⁹ etiā qō clausū est aspectibꝰ nr̄is: recte / veraciterq̄ dictū eē. Sic enī hō: licet etiā spiritalꝫ z renouatꝰ in agnitiōe dei fm imaginē eius q̄ creauit eū fautor tñ legis debet esse: nō iudex. neq̄ de illa distinctiōe iudicare spiritaliū: videlicet atq̄ carnaliū hoīm. q̄ tuis de⁹ nr̄ oculis noti sūt. z nullꝰ adhuc nobis appuerūt opibus: vt ex fructibꝰ eoz ꝓgnoscam⁹ eos. Iz tu dñe iam scis eos. z diuisisti. z vocasti in occulto añq̄ fieret firmamentū. Neq̄ in turbidis huiꝰ secli ppris quēquā spūalis hō diiudicat. Quid enī el de eis q̄ foris sūt iudicare. ignorāti qs inde vēturꝰ sit in vulcedinē gre sue? Et qs in ꝑpetua ipietatis amaritudine remāsurꝰ? Iudicat enī z approbat: qō recte. improbat aūt qō ꝑpe rā inuenerit in opibꝰ: moribus ue fidelīū: in elemosynis: in castitate. in ieiunijs: in cogitatiōibꝰ pijs: de his q̄ ꝑ sensum corpis percipiunt. De ijs enī iudicare nunc dicit in quibus z ptātez corrigendi habet.

Capitulum .iii

Ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus sed quasi carnalibus

Ex tractatu euāgelii fm iohēz. xcviij

Est aūt qstio. Utrū spiritales hoies habeāt aliq̄d in doctrina: qō carnalibꝰ taceāt z spiritalibꝰ dicant? Quia si dixerimus. non hūt. Rūdebit nobis. Quid ē ergo quod dicebat apl's: scribens ad corinthios. Non potui vobis loq̄ quasi spiritalibꝰ: sed qsi carnalibus: quasi paruulis in xp̄o lac vobis potū dedi: non escā. nondū enī poteratis: sed nec adhuc q̄dem potestis: adhuc enī estis carnales? Si vero dixerim⁹. Habent: timendū z cauendū est: ne sub hac occasiōe i occultis nefaria doceank z spiritalium noīe: velut ea q̄ carnales capere non pūt. non solum excusatiōe dealbanda: verūetiam p̄dicatio ne laudāda videank. Primū ergo scire debet charitas vra: q ipe xp̄s crucifixꝰ (quo velut lacte paruulos aluisse se dicit apl's.) Ipa vera caro eius in qua facta est vera mors eiꝰ z vulnera vera: clauis cōfixus: sanguineq̄ pfusus: non eo mō a carnalibꝰ quo ab spūalibus cogitak. Et enī illis est lac: istis cibus. qz z si non audiūt amplius: intelligūt amplius. non enī equaliter mēte pcipik etiam quod in fide pariter ab vtriscq̄ recipik. Ita fit vt p̄dicatꝰ ab apostolis xp̄s crucifixꝰ: z iudeis esset scandalū: et gentibꝰ stultitia. z ipis vocatis iudeis z grecis dei virtꝰ z dei sapiētia. Sed carnalibꝰ paruulis: id tñ credēdo tenētibꝰ. spiritalibꝰ aūt capatioribꝰ id etiam intelligēdo cernentibꝰ. Illis g̃ tanq̄ lacte⁹ potus: istis tāq̄ solidus cibꝰ. Non qz hoc illi alik ī pulis: isti aliter in cubiculis cognouerūt. sed qō eo dē mō vtriq̄ cum palam diceret audiebāt. z p suo mō quiq̄ capiebāt. Cum enī xp̄s ꝓpterea sit crucifixus. vt in remissionē pctōz sanguinē funderet. q̄ eius vnigēiti passione diuina gra cōmendak: vt nemo in homie gloriek quō intelligebāt xp̄m crucifixum: q̄ adhuc dicebāt ego sum Pauli? Munqd q̄ modo ipe Paulus? Qui dicebat. Mihi aūt absit gl'ari nisi in cruce dñi nostri Jesu xp̄i. De ipo itaq̄ xp̄o crucifixo. z ipe cibū p sua capacitate sumebat z illos lacte p eoz infirmitate nutriebat. Hoc ergo pmitus cognito: q̄ ealpa q̄ simul audiūt spiritales atq̄ carnales: p suo quiq̄ mō capiūt: illi vt paruuli: isti vt maiores. illi vt lactis alimentū: isti vt cibi solidamentū nulla videk esse necessitas: vt aliq̄ se creta doctrine taceank z absc̄dank fidelibꝰ paruulis seorsum dicēda maioribꝰ (hoc est intelligentioribus) z hoc ideo faciendū putek: qz dixit apl's. Non potui loq̄ vobis quasi spiritalibꝰ sed q̄si carnalibꝰ. Hoc ipm enī q̄ non iudicauit se scire in eis nisi Jesum xp̄m z hūc crucifixū. ipis nō potuit loq̄ qsi spiritalibꝰ: sed q̄si carnalibꝰ. qz id sicut spiritales capere non valebāt. Quicūq̄ aūt spirituales inter eos erant: idē quod illi tanq̄ carnales audiebāt: spiritali intellectu ipi capiebāt. vt sic intelligatur qō ait. Non potui vobis loq̄ quasi spiritalibꝰ: sed quasi carnalibꝰ. Ac si diceret. Non potuistis q̄ si spirituales: z quasi carnales sapere quod loquebar. Animalis enī homo (id est q̄ fm hominē sapit animalis enī dictus est ab anima. carnalis a carne qz ex anima z carne cōstat totꝰ homo) non pcipit que sunt spiritꝰ dei. (id est quid gratie credentibꝰ crux cōferat xp̄i) z putat hoc illa cruce actum esse tantūmodo: vt nobis vsq̄ ad mortē ꝓ veritate certantibꝰ imitandū prebereꝫ exemplum. Nam si scirent huiusmodi hoies: q̄ nolunt esse nisi homines: quēadmodū christus crucifixꝰ factus sit nobis sapientia a deo z iustitia z sanctificatio z redemptio (vt quemadmodū scriptū est: qui gloriak: in dño gloriek:) pculdubio non gloriarenk in homie. nec carnaliter dicerēt. Ego quidē sum Pauli ego autem Apollo. Ego vero Cephe. Iz spiritaliter: ego sum christi.

¶ Filiū hominis. (id est hominem nouum) penitentia veteris parturit cum dolore z gemitu. Iste q̄muis nouꝰ: tamē adhuc carnalis dicit: cum lacte nutrit. Non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed quasi carnalibꝰ (inquit apostolus.) Et vt ostēderet iam regnatos: tanq̄ paruulis (ait) in christo lac vobis potū dedi: non escam. Idē: cum reuelat (quod sepe accidit) ad veterem vitam: cum exꝓbratione audit q̄ homo sit. Nonne homines estis (inquit) z fm hominem ambulatis.

Xp̄us lacte puulorꝫ et carnaliuꝫ cibꝰ vero spiritaliū

Cur xp̄us crucifixꝰ.

Galatas. vi.

De xp̄o crucifixo lac sumūt. alij lacte eiꝰ nutriūt

Xp̄us crucifixus factꝰ ē nobis sapia z iustitia sctīficatio et redēptio.

Ex tractatu pl. viii.

Ex tractatu pi. xxxviii. Johan. xvi.

¶ Ipis libenter audientibus. discere cupientib⁹ veritatis cibo inhiantib⁹. Dñs ait. Adhuc multa habeo vob dicere. sed nō potestis illa portare mō. Et apl's. Non potui vobis loq quasi spiritalib⁹: sz q̃si carnalib⁹. non tñ despandis: sed nutriēdis. Se quit enī. Tanq̃ puulis in xp̃o: lac vobis potū dedi. non escaz. nondū enī poteratis. Ergo vel nunc dic. Sed nec adhuc q̃dem potestis. Moli ergo festinare audire qō nōn capis. sed cresce vt capias.

Extrac. pi. cxviii.

¶ Audistis cū apl's legeret. non potui vobis loq quasi spiritalib⁹: sed q̃si carnalib⁹. Ergo spiritalibus in excelsis loquit. carnalib⁹ aūt vt loquar descendit. Mā vt sciatis /qz condescēdit. de illo q̃ descendit /loquit. Ecce Johānes manentē in se loq̃tur. In p̄ncipio erat verbū. z verbū erat apud deū z deus erat verbū. Hoc erat in p̄ncipio apud deū. Oia p ip̄m facta sunt. z sine ip̄o factū est nihil. Cape si potes. Arripe. Cib⁹ est. Sed dictur⁹ es mihi. Ille q̃dē cibus est. sed ego infās sum. Lactandus sum. vt idoneus fieri possim ad māducandū cibū Ergo qz tu lacte nutriend⁹ es. ille aūt cibus ē. ipe cibus p carnē tibi traiect⁹ est ad fauces. Quō g̃ cibū mr̃ comedit vt p carnē traiciat ad infantē lac factū: sic cibus angelox dñs. Verbū caro factū ē z fact⁹ ē lac. z dicit apl's. Lac vobis potū dedi: nō escā. Nondū enī poteratis. sed nec adhuc quidem potestis. Ergo dando lac / descēdit ad paruulos. z qz descendit: descendentē dedit. Ait enī. Nunq̃d dixi me aliq̃d inter vos scire / nisi Jesum x̄pm. et hunc crucifixū? Quia si diceret: tñ Jesum x̄pm (ē Jesus x̄ps etiā ſm diuinitatē / ſm id qō erat verbū apud deū filius dei Jesus x̄ps) sed būc. i. hoc mō dictū / paruuli non capiūt. Quō ergo capiunt q̃ lac capiūt? Jesum x̄pm (inq̃t) z hunc crucifixū. Suge / quod p te factus est: z cresces ad id qō est.

Verbū cib⁹ āgelox caro factū est z lac puulorū. sicut mar cibū comedit vt traiciat ad ifātē lac factū

Tanq̃ paruulis in x̄po lac vobis potū dedi non escā: nondū enī poteratis: sed nec adhuc quidē potestis. adhuc enim estis carnales.

Ex sermone de blasphemia spūs sci

¶ Vbi dicit nondū vel non adhuc / pfecto non desperat si eo tendit vt sit aliquando qō nondū est. Adhuc enī (inq̃t) est carnales. Et oñdens vñ sint carnales. inquit. Cum enī sit inter vos emulatio / nonne carnales estis? z ſm hoiem ambulatis? Atq̃ idipm planius aptens. cum enī q̃s dicat. Ego quidē sum Pauli. ali⁹ aūt. Ego Apollo: nonne hoies estis? Quid ergo est Apollo? q̃d aūt Paulus? Ministri p quos credidist. Hi ergo (.i. Paulus z Apollo) pcordes erāt in vnitate spūs z vinculo pacis. z tñ qz eos isti inter se diuidere z p altero iactari aduersus alterū ceperant: dicunt z hoies / z carnales: et aiales. non valentes pcipe que sunt spūs dei. z tñ qz non sunt ab eccl'ia segregati. puuli appellant in x̄po quos vtiq̃ vel āgelos vel deos esse cupiebat q̃s arguebat / qz hoies erant. In is itaq̃ ptentiōbus / non q̃ dei sunt: sed que hoies / sapiebāt. De illis vero q̃ sunt ab eccl'ia segregati nō dictū est. Ea q̃ sunt spūs dei non pcipiētes ne ad scie pceptionē referret: sed dictū est. Spm̃ non hñtes. Mō est aūt pſequēs / vt q̃ habet / etiā sciendo pcipiat qō habet Hñt ergo istum spm̃ in eccl'ia constituti paruuli in x̄po: adhuc aiales atq̃ carnales: q̃d habeant pcipere non valētes (id est intelligere z nosse.) Nam quō essent paruuli ī x̄po nisi renati ex spū sancto? Nec mirū videri debet / q̃ quisq̃ aliq̃d habeat. et qō habet ignorat. Ut enī taceā de oīpotentis diuinitate: atq̃ incōmutabilis trinitatis vnitate: q̃s facile sciētia pcipit q̃d sit aia? Postremo: vt certiſsime nouerim⁹ q̃ puuli in x̄po non pcipiētes q̃ sūt spūs dei: hñt tñ spm̃ dei: apl's paulopost intuearmur quēadmodū eosdē pos increpās ait: nescitis qz templū dei estis. z spūs dei habitat in vobis? Hoc vtiq̃ nullo mō diceret ab eccl'ia separatis. q̃ dicti sunt spm̃ non hñtes. Sed nec ille dicend⁹ est esse ī eccl'ia. z ad istā societatē spūs pertinere. q̃ ouibus x̄pi: corpali tñ cōmixtione ficto corde miscetur.

Emulatō est signum carnalitatis.

Oēs pdicatores sūt miſtri x̄pi.

Scismatici spiritū nō hñt paruuli vero quē hñt ī pcipiunt.

¶ Sctūs enī spūs disciplīne fugiet fictū. Mō oēs quos eccl'ia generat ad ei⁹ ptinēt vnitatē. q̃ vsq̃ in finē pseuerātes: saluabit. Neq̃ enī bi soli ad eam nōn ptinēt q̃ separationis apto sacrilegio manifesti sunt: sed etiā illi q̃ in ei⁹ vnitate corpaliter mixti / p vitā pessimā separant. Etenim Symonē magū p baptisma ipa peperat. cui tñ dictū est: q̃ non haberet ptē in hereditate x̄pi. Nunq̃d ei baptism⁹: nunq̃d euāgeliū: nunq̃d sacramenta defuerūt? Sz qz charitas defuit: frustra nat⁹ ē. z ei expediebat forte ſſis non nasci. Nunq̃d non erāt nati q̃bus dicit apl's. tanq̃ paruulis in x̄po lac vobis potū dedi: nō escam? Eos tñ a sacrilegio scismatis reuocat.

Ex libro de baptismo puulorū. i.

Mō solum sacrilegiū scismat: sz etiā pessima vita ab vnitate ecclesie separant.

In qō ideo irruebāt: qz carnales erāt. Quasi paruulis (inq̃t (in x̄po lac vobis potū dedi / non escā. Mōdū enī poteratis. sz nec adhuc q̃dē potest. Adhuc enī estis carnales. Cum enī sint inť vos emulatio z cōtentio nonne carnales estis / z ſm hoiem ambulatis? Cū enī q̃s dicat. Ego q̃dē sum Pauli ali⁹ aūt ego Apollo. Nonne hoies est? Ysti ergo si in hac obstinatione z puersitate remanerēt: certe q̃dē nati erant. nec tñ ad ipam eccl'iam (de q̃ nati erāt) p pacis atq̃ vnitatis vinculū ptinerent.

¶ Hoc a magnis z spiritalib⁹ viris eccl'ie catholice alumnis: video cautissime puideri: ne q̃d populariter agāt. qō nondū esse tpis vt cum pp'o agat intelligunt. Alimēta lactea / large auidis / infirmioribus pl'ibus / atq̃ instāter infundūt. Validioribus aūt cibis cum sapiētib⁹ paucis vescunt. Sapientiā enī loquunt inť pfectos. carnalib⁹ aūt z aialibus z q̃uis nouis hoib⁹: adhuc tñ puulis: nōnulla obtegūt. sed nulla mentiunt. Non enī vanis honoribus suis p̄sulūt z inanib⁹ laudib⁹: sed vtilitati eox cum q̃bus societatē vite hui⁹ inire meruerūt. Hec enī lex est diuine puidētie / vt nemo a superioribus adiuuet ad cognoscendā z pcipiendā gr̃am dei. q̃ nō ad eādē puro affectu iferiores adiuuerit.

Ex libro de vera religiōe Magnox z spiritaliū cautio nihil popularit agere.

Spiritales p̄sulūt vtilitati p̄ximox nō vanis honoribus.

¶ Etas corpis nō est in volūtate. Ita nullus ſm carnē crescit qū vult. sicut nullus qñ vult nascitur. Ubi aūt natiuitas in volūtate est: crementū in volūtate est. Nemo ex aq̃ z spū nascit nisi volens. ergo si vult crescit. si non vult decrescit. Quid ē crescere? Proficere. Quid est decrescere? Deficere. Quisq̃s nouit natū se esse audiat qz puer est z ifās. quide inhiet vberib⁹ mr̃is. z cito crescit. Est autē mr̃ eccl'ia. z vbera eius duo testamēta scripturax diuinax. Hinc sugat lac oīm sacramentox / tpalit p eterna nr̃a salute gestox. vt nutrit⁹ atq̃ roborat⁹ puenīat ad manducandū cibū. Quod est. In p̄ncipio erat verbū. z verbū erat apud deū. z deus erat verbū. Lac nr̃m. x̄ps humilis est. Cibus noster idemip̄e x̄ps. equalis patri. Lacte te nutrit vt pane pascat.

Extractatu pi. cxxx.

¶ Quibusdā infirmis dicit apl's lac vobis potū dedi. non escā. nondū enī poteratis: sed nec adhuc quidē potestis. Sunt enī infirmi / q̃ nō sunt idonei valido cibo volūt se tendere ad id qō cape nō pñt. Et si aliq̃d vtcūq̃ cepint: aut visi sibi fuerint ca-

A

pere/qō nondū ceperūt:extollunt inde et supbiūt inde vident sibi q̄si sapiētes. Hoc aūt cōtigit oīb⁹ hereticis.q̄ cū essent aīales ⁊ carnales defendēdo sentētias suas p̄auas.q̄s falsas esse/nō potuerūt videre/excluſi sūt de catholica eccl'ia. Dicā caritati vr̄e qō possum. Dñs noster ihesus xp̄us/nostis quia verbū dei est:scōm illud ioannis. In p̄ncipio erat verbū.et verbū erat apō deū.et deus erat verbū. Hoc erat in p̄ncipio apud deū. Oia p ipsum facta sūt et sine ipo factum est nihil. Panis ergo est vnde viuunt angeli. Ecce panis parat⁹ est tibi.sed cresce de lacte/vt ad panē puenias. Et quomodo (inq̄s) crescā de lacte? Qō tibi factus est xp̄s ad infirmitatē tuā:hoc p̄mo crede et fortiter tene. Quō ergo mater cū viderit filiū minus idoneū ad capiēdū cibū ipsos cibos ei dat:sed tractos p carnem suā. Mā ipe est panis quo infans pascit/quo et mr eius pascit.sed ad mēsam infans mīn⁹ idoneus est. ad māmillā idone⁹ est. Panis ergo de mēsa trajcitur p matris māmillā:vt sic puenīat idē alimētum ad paruū infantē. sic dñs noster ihesus xp̄s cū esset verbū apud patrē/p qō facta sūt oīa .qui cū in forma dei esset: nō rapinā arbitrat⁹ est esse eq̄lis deo. qualē caperēt p mō suo angeli.et vnde in celo potestates et virtutes intellectuales pascerent. Homo aūt infirm⁹ et carne iuolutus/iaceret in terra. nec posset ad eū puenire panis celestis.vt panē angelorū māducaret homo:et manna descēderet ad vberiorē pop'm isr'l/verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Qua ꝓpter ipsis ifirmis Paul⁹ ap'l's hoc dicit quos dicit aīales ⁊ carnales. nunq̄d dixime scire aliq̄d in vobis/nisi ihesum xp̄m et hūc crucifixū. Nam xp̄us erat et nō crucifixus.in p̄ncipio erat verbū et verbū erat apō deū et deus erat verbū. Dñs ergo noster ihesus xp̄s panem/nobis fecit lac:incarnat⁹ et apparēs mortalibus. Vt in eo finirēt mores. Et non aberraremꝰ a verbo.credētes in carnē/qō factū est verbū credamus. Hic crescamus.ipo lacte nutriamur. Anteq̄ validi simus ad capiendū verbū:nō recedam⁹ a fide lactis nr̄i.

Chr'istus verbū dei ⁊ panis angelicus.

Quō puꝰlus spīritalīt crescat de lacte.

Quō panis de mensa trajcit.p matr̄j māmillā ad p uū infantē sic verbuz carnē fm esse declarat.

B Quō xp̄s p incarnationem panez nobis fecit lac.

Cum enī sit inter vos zelus et contētio: nonne carnales estis et secūdum hoiem ambulatis? Cū enī quis dicit: ego quidē sum pauli:alius autē ego apollo:nōne homines estis?

Ex libro de ei uitate dei. xiiii.

QUod ergo est ambulare scōm hominē/hoc est esse carnalē quod a carne:(idest a pte homis intelligit homo) Eosdem q̄ppe ipos supius dixit aīales/quos postea carnales. Ita loquēs: animalis aūt homo nō pcipit ea que sūt spūs dei. Stultitia enī est illi. Talibus igit (idest aīalibus) paulo post dicit: et ego fratres nō potui vobis loqui q̄si spiritalib⁹:sed q̄si carnalib⁹. Et illud ex hoc eodē loquēdi mō (idest a pte totū intelligit. Et ab aīa q̄ppe ⁊ a carne/que sūt ptes homis: potest totū significari: qō est hō) Atq̄ ita nō est aliud animalis homo/aliud carnalis.sed idē ipsum est vtrumq̄ (idest secundū hominem/viuēs homo) sicut nō aliud q̄ homies significatur siue vbi legitur ex opibus legis non iustificatur omis caro:siue quod scriptū est: septuagīta quinq̄ anime descenderunt cū iacob in egyptum. Et enī ibi p omnē carnē/ois homo:et ibi p septuagīta quiq̄ aīmas septuaginta quiq̄ hoies intelliguntur. Et quod dictū est. Nō in sapientie hūane doctis verbis:potuit dici: nō in sapiētie carnalis: sicut quod dictū est secundum hominē ambulatis

Idem est aīalis hō ⁊ carnalis.

Gala.ii.

potuit dici:secundū carnē. Magis autē hoc apparuit in his que subiūxit. Cum enī quis dicat:Ego quidē sum Pauli Alius autē ego apollo:nōne homines estis? Quod dicebat:animales estis et carnales estis:exp̄essius dixit. Homies estis .Quod est:secundū hominē viuitis:nō secundū deū: secūdum quē/si vixeritis: Dij estis.

Quid igitur est apollo? quid vero paulus? ministri ei⁹ cui credidistis. Et vnicuiq̄ sicut dominus dedit. Ego plantaui. apollo rigauit. sed deus incrementū dedit.

EGo sum (inquit dñs) vitis vera.et pater meus agricola est. Omnē palmitem/in me nō ferentē fructū/tollet eū. Et oēm qui fert fructū/purgabit eum: vt fructū plus afferat. Nunq̄d vnum sunt agricola et vitis? Secundū hoc ergo vitis xp̄s secundū q̄ ait:pater maior me est. Secundū aūt id quod ait. Ego ⁊ pater vnū sumus. Et ipse agricola est. Nec talis quales sūt qui extrinsecus operādo exhibēt ministerium. sed talis vt det etiā intrinsecus incrementum. Nam neq̄ qui plātat est aliquid neq̄ qui rigat. sed qui incrementū dat deus. Sed vtiq̄ deus est xp̄s quia deus erat verbū. Unde ipe et pater vnū sūt. Et si verbū caro factū est:assumpsit quod nō erat: manet qō erat. Deniq̄ / cū de patre tanq̄ de agricola dixisset / q̄ infructuosos palmites tollat: fructuosos autē purget vt plus afferāt fructū:continuo etiā seipsum mūdatorē palmitum ostendens. Jam vos (inq̄t) mundi estis ꝓpter sermonē quem locut⁹ sum vobis. Ecce et ipe mundator est palmitum.quod est agricole:nō vitis officiū. qui etiā palmites operarios suos fecit. Nā et si nō dant incremētum: impendūt tamē aliquod adiumētum. sed nō de suo.quia sine me (inquit) nihil potestis facere. Audi etiā ipsos confitētes. Quid autē est apollo? Quid autē Paulus? Ministri p quos credidistis.et vnicuiq̄ sicut dominus dedit. Ego plātaui apollo rigauit. Et hoc ergo sicut vnicuiq̄ dñs dedit. Nō itaq̄ de suo. Jam vero quod sequit sed deus incremētum dedit nō per illos:sed p ipm facit. Excedit hoc humanam humilitatē excedit angelicam sublimitatē: nec omnino ptinet nisi ad agricolam trinitatē.

Ex trac. euāgelij fm ioā. lxxx. Johan.xv.

Chr'istus fm diuersa vitis est ⁊ agricola Johan.xiiii.

Officium agricole mundare palmites. Predicatores non dant incremētū spīritale sed adiuuāt.

C Interior ergo magister est qui docet. Chr'istus docet. Inspiratio ipius docet. Ubi illi⁹ inspiratio et illius vnctio nō est forinsecus:inaniter pstrepūt verba. Sic sūt ista verba fratres/q̄ forinsecus dicimus:quō est agricola ad arborē. Forinsecus operatur adhibet aquā et diligentiā culture quālibet forinsecus adhibet. Nunq̄d poma formar? Nunquid nuditatē lignorū vestit vmbra foliorū? Nunquid tale aliq̄d intrinsecus agit? Sed q̄s agit hoc? Audite agricolā apostolū /⁊ videte quid sumus et audite magistrū interiorē. Ego plantaui apollo rigauit. sed deus incrementū dedit .neq̄ qui plātat est aliquid neq̄ qui rigat: sed q̄ incrementū dat deus. Hoc ergo vobis dicimus. siue plantemus siue rigemus loquēdo nō sumus aliquid:sed ille qui incrementū dat deus.idest vnctio illius q̄ docet nos de oībus. Nos q̄ forinsecus loq̄mur ad aures vestras /ita sumus quasi operarij adhibētes culturā forinsecus ad arborem. sed incrementū dare non possumus.nec fructus formare. Ille autē qui nos creauit et redemit et vocauit per fidem:et per spīritū suū habitās in nobis:nisi loquat vobis intus;

Ex trac. epīe iohan.iii.

Cōpat p dicationē culture arboris.

a

sine causa nos pstrepimus. Unde hoc apparet? Quia cū multi audiant: nō oibus psuadetur quod dicitur: sed illis solis qb⁹ intus loquit deus. Illis autem int⁹ loquit / qui ei locū pbent. Illi autē deo locum pbent qui diabolo non prebent.

Ex libro de trinitate. iii.

¶ Apostolus discernēs interius deū creantē / atq; formantē ab opibus creature / q̄ admouent extrinsec⁹. Et de agricultura similitudinē assumens ait. Ego plātaui apollo rigauit. sed deus incremētum dedit. Ergo in ipa vita nra / mentē iustificandō formare nō potest nisi de⁹. Predicare autē extrinsecus euāgeliū / et hoies possunt / nō solū boni per veritatē: sed etiā mali p occasionē. Ita creationem rerū visibiliū deus interi⁹ operat. Exteriores autē opationes (siue bonoz / siue malozū / vel angeloz vel hoim / siue etiā quozūcunq; aialium) ita rerū nature adhibet (in qua creat oia) quēadmodū terre agriculturam.

Extrac. euāgelij ſm ioānem cnto.

¶ Si fuerit iustus minister / cōputo illū cum paulo / cōputo illū cū petro. Cum istis cōputo iustos ministros. quia iusti ministri gl'iam suā non q̄runt Ministri enī sūt: pro iudicibus haberi nolūt. spem in se poni exhorrescunt. Ergo cōputo cum paulo iustū ministrū. Quid enī dicit Paulus? Ego plātaui apollo rigauit. sed deus incremētū dedit. neq; qui plātat / est aliq̄d. neq; qui rigat: sed qui incrementū dat deus. Qui vero fuerit supbus minister / cū zabulo computat. sed non contaminat donum christi. qō per illū fluit purū. quod p illū transit liquidū. venit ad fertilē terrā. puta quia ipe lapide⁹ est: quia ex aqua fructū ferre nō potest. Et p lapideum cannalē trāsit aqua ad arealas / in cannali lapideo nihil generat. sed hortus plurimū fructum affert. Spiritalis enī virtus sacramēti ita est vt lux et ab illuminādis pura excipit. Et si p immūdos transeat / nō tamen inquinat.

Iusti ministri xpi gloziā suā nō querūt.

Per supbū mistrū nō ptāinatur donuz xpi.

H Virt⁹ sanctoz vt lux

Ex sermōe d̄ nat. Janua.

¶ Quid volebat Symō nisi laudari in miraculis extolli supbia? Ipa enī eum compulit / vt pecunia emendū putaret donū spūs sctī. Cui supbie / contrarius apl's / in humilitate manēdo / meridie feruens spū / fulgens prudētia / dicit. Neq; qui plantat est aliq̄d: neq; qui rigat: sed q̄ incremētum dat deus. Quia dixerat. Ego plantaui apollo rigauit. sed de⁹ incremētū dedit. Et itez. Nunq̄d Paul⁹ p vobis crucifixus est? aut in noīe Pauli baptizati estis? Vide quō se coli respuit p xpo et non vult se fornicāri aime ostētare p sponso. Mōne magnum videt plātare et rigare? Sed neq; qui plātat est aliquid: neq; q̄ rigat. Quō timuit? Non se dicit aliq̄d ad salutē eozū / quos in xpo edificare cupiebat.

Hūilitas pdicatozi necessaria ad edificationē audituzum.

Extrac. euāgelij ſm ioā. xxvi.

Jtaq; neq; qui plantat est aliquid. neq; qui rigat. sed qui incrementū dat deus.

OMnes regni illius hoies docibiles dei erūt. nō ab hoibus audiēt. Et si ab hoibus auditū: tamē quod intelligūt intus datur. intus chozuscat. intus reuelatur Quid faciūt hoies foznsecus annūciātes? Quid facio ego homo cū loquoz? Strepitū verboz ingero aurib⁹ vestris. Nisi ergo reuelet ille q̄ intus est: q̄d dico / aut q̄d loquoz. Exterioz / cultoz arborīs. Interioz / est creator. Qui plātat et q̄ rigat / extrinsecus opātur. Hoc facim⁹ nos. Sed neq; q̄ plantat est aliquid: neq; qui rigat: sed q̄ incremētū dat de⁹

Ex libro de sancta vidui tate.

¶ Quidā putant / cū aliquos ad iustitiā pietatēq; exhortant. exhortatione suā vires nō habituram / nisi totū illud quod vt agat hō / agūtcū homine: in homis pstituāt potestate. non adiuta dei munere sed solo arbitrio libere voluntatis exerta. q̄si possit esse ad pficiēdum bonū opus voluntas libera: nisi dei munere libzata. nec attendūt id ipsum / etiā seipsos / dono dei habere. Nō ea facultate exhortā Ad q̄d oztur vt ad capessendā vitam bonā / hoim volūtates dinat pe pigras excitent: accendāt frigidas: cozrigant prauas: auersas conuertāt: repugnantes pacificent. Sic enī possunt psuadere quod suadēt. Aut si hec in volūtatibus nō agāt hoim: quid agūt? Ut quid loquunt? Dimittāt eos poti⁹ arbitrio suo. Si autē in eis hec agūt. Ita ne tandē homo in hois voluntate tāta agit loquēdo: et deus nō agit aliquid adiuuando? Immo vero quātalibet hō sermonis facultate ppolleat / vt sollertia disputādi et suauitate dicēdi in hois volūtate inserat veritatē: nutriat Frustra lacharitatē. docēdo tollat errozē. exhortando tozpo bozat pātrem: neq; qui plātat est aliquid: neq; qui rigat. sed cator nisi i qui incrementū dat deus. Frustra q̄ppe oparius trinsecus omnia moliret extrinsecus: nisi creator intrinsec⁹ operet cre latenter operaret. atoz.

Qui plantat autē et qui rigat vnum sūt. Unusquisq; autem ppriam mercedē accipiet secundū suum laborem.

NEscio vtrū inueniat in scripturis dictū vt vnū sūt: quoz est diuersa natura. Si autē et aliqua plura eiusdē nature sint et diuersa sentiāt: non sūt vnū inquantū diuersa sentiunt. Mā si iā vnū essent ex eo q̄ hoies erāt: nō diceret dns vt sint vnū sicut et nos vnū sumus. cū suos discipulos patri cōmēdaret. At vero Paulus t apollo / qz ambo hoies et idē sentiebāt Qui plantat (inquit) et q̄ rigat vnū sūt. Cū ergo sic dicit vnū / vt nō addatur quid vnū: et plura vnum dicant: eadē natura atq; essentia nō dissidēs / neq; dissentiēs / significat. Cum vero addit quid vnū: potest aliq̄d significari ex plurib⁹ vnū factū / cuius diuersa natura (sicut aīa et coꝛpus non sūt vtiq; vnū) Quid enī tā diuersum: nisi addat aut subintelligat quid vnū. id est vnus hō aut vnum animal Inde apl's. Qui adheret meretrici (inquit) vnū vnū sz vn⁹ coꝛpus est. Non dixit vnū sūt. aut vnū est. sed addidit coꝛpus tanq; ex duobus diuersis: masculino t femenino: vnū coꝛpus adūctiōe compositū. Et q̄ adheret (inquit) domio: vnus spūs est. Nō dixit. Qui adheret dño / vnus est: aut vnū sunt. sed addidit spūs. Diuersum enī natura spūs homis t spūs dei: sed inherēdo fit vnus spūs / ex duob⁹ diuersis homis ad Ita vt sine hūano spiritu btūs sit spūs dei atq; p heret deo fectus. Btūs aūt spūs hois nō nisi cum deo. Nec fit vn⁹ spūs frustra vt existimo. cū tāta in euāgelio scōm ioānē ex duob⁹ et totiēs diceret dns de ipa vnitate / vel sua cū patre / vel nostra inuicē: nobiscū nusq; dixit / vt nos t p vnionez charitatis ipsi vnum. sed vt sint vnū sicut et nos vnum.

Ex libro de trinitate. vi.

Johan. xvii

Dei enim sumus adiutozes. dei agricultura estis. Dei edificatio estis.

APertissime de⁹ pater dictus ē agricola. Apl's dicit. Dei agricultura. dei edificatio estis. Jn rebus huiusmodi visibilibus / vitis nō est edificū / et edificū nō est vinea. Nos autē vinea dñi sumus quia colit nos ad fructū. edificium dei sumus qz q̄ colit nos / t habitat in nobis. Et quid ait idē apl's? Ego plāmini t edi taui apollo rigauit. Deus autē incrementū dedit. ficium. Ergo neq; qui plantat est aliquid: neq; q̄ rigat. sed qui incrementū dat deus. Ille ergo incrementum dat. Munquid forte isti sūt agricole? Agricola enī

Extrac. ſm. xxvi.

Nos sum⁹ t vinea do

A

dicitur qui plãtat.qui rigat. Dixit autẽ idem apostolus. Ego plantaui apollo rigauit. Querim⁹ vnde iam ip̃e fecerit? Respõdet apl's. Nõ autẽ ego sed gr̃a dei mecũ. Ergo quocunq; te verteris. siue p angelos: deũ inuenies agricolã tuum. siue p prophetas: ip̃e est agricola tuus. siue p apl'os: eundẽ ip̃um cognosce agricolã tuũ. Quid ergo nos? Fortassis oparij sumus agricole illi⁹. et hoc ipsum ab hoc ip̃o impartitis viri b⁹. et ab ip̃o donata gratia Ipse ergo et colit et incrementũ dat. Agricola enim homo vineã colit hacten⁹ vt aret et putet. adhibeat cetera q̃ ptinẽt ad agricolarũ diligentiã / pluere vinee sue nõ potest. Quod si forte irrigare potest: de cui⁹ potest? Ip̃e quidẽ ducit irriguũ. sed de⁹ implet fontẽ. Postremo in vinea sua incrementũ dare sarmẽtis nõ potest: fozmare fructus non potest. Modificare semina nõ potest. Tpa gignẽdi tẽperare nõ potest. Deus aũt q̃ omnia potest: agricola noster est.

1. Cor. xv. De⁹ agricola nr̃: ꝓdicatozes operarij eius.

Secundũ gratiã que data est mihi vt sapiens architectus fundamentum posui Alius aũt supedificat. Vnusquisq; aũt videat quõ supedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere ꝑter id qđ positũ est: quod est christus iesus.

Ex libro enchiridion. B

Certũ pzoꝓriũq; catholice fidei fundamentum xp̃s est. Fundamẽtũ enim aliud (ait apl'us) nemo potest ponere ꝑter id qđ positũ est: quod est xp̃s iesus. Neq; hoc ideo negãdũ est (ꝓpziũ fundamentũ esse fidei catholice) qz putari potest aliq⁹ hereticis hoc noscũ esse cõmune. Si enim diligẽter q̃ ad xp̃um ptinent cogitent nomineten⁹ inuenit xp̃s apũ quoslibet hereticos / q̃ se xp̃ianos vocari volunt. Reipsa vero nõ esse apũ eos. Quos ostẽdere nimis longũ est. qm̃ cõmemozãde sũt oẽs hereses siue q̃ fuerũt siue q̃ sũt: siue q̃ poterũt esse sub vocabulo xp̃iano. Et q̃ sit hoc verum: p singulas quasq; monstrandum est.

Nõ re sed noietenus inuenitur xp̃s apud hereticos

Extrac. ꝑti. cxxi. Fũdamẽtũ fabzice spiritalis i summo est

Fundamentũ quãdo ponit in terra / desup edificant parietes. Et põdus parietũ ad ima tendit qz in imo positũ est fundamentũ. Si autẽ fundamentum nr̃m in celo est: ad celũ edificamur.

Ex libro sententiaꝝ ꝓsꝑi.

Fundamentũ nostrũ in summo positum est. Illuc ergo curramus vbi edificemur.

Sicut fundamentũ cozpozee fabzice in imo est ita fundamentum fabzice spiritualis in summo est Terrena edificatio a terra incipit. Celestis instructio superno crescit exozdio.

Si quis autem supedificat supza fundamentũ hoc aurũ. argẽtũ: lapides pzeciosos: ligna: fenũ: stipulã vniuscuiusq; op⁹ manifestũ erit. Dies enim dñi declarabit quia in igne reuelabit. Et vniuscuiusq; opus quale sit: ignis pzobabit: si cuius opus pmanserit quod supedificat. mercedem accipiet.

Ex libro de fide ꝛ operib⁹.

Beatus Petrus apl's: sciẽs de apostoli Pauli q̃busdã subobscur̃ sentẽtijs: nõnullos iniquos accepisse occasionẽ / vt tanq; securi de salute q̃ in fide est: bene viuere nõ curarẽt: cõmemozauit q̃dã / ad intelligendũ difficilia esse in epl'is eius / q̃ hoies puerterent sicut ꝛ alias scꝑturas: ad ꝓpziũ suũ interitum

Cũ tamẽ ꝛ ip̃e apl's de salute eterna: q̃ nisi bene viuentib⁹ non daret: eadẽ sentiret q̃ ceteri apl'i. Sic itaq; Petr⁹. Hijs ergo inq̃t oĩb⁹ p̃euntibus: q̃les oportet vos esse in scꝫis cõuersatiõibus et pietatibus: expectãtes et ꝓperãtes ad pzesentiã diei dñi p quã celi ardẽtes soluẽtur: ꝛ elemẽta ignis ardore decoquenẽ: nouos vero celos ꝛ terrã nouã secũ dũ ꝓmissa ipius expectam⁹ in q̃bus iustitia inhabitat. Quapzopter k̃mi hec expectãtes satagite inuiolati et imaculati apud eũ reperi in pace. Et dñi nr̃i patientiã / saluẽ existimate. sicut ꝛ dilectissim⁹ frater nr̃ Paul⁹ / scõm eã que data est illi sapiẽtiã scꝑsit vobis / vt et in oĩb⁹ epistolis loquens in eis de ijs in q̃bus sũt difficilia itellectu. q̃ indocti et instabiles puertunt sicut ꝛ ceteras scꝑturas ad ꝓpziũ suũ interitũ. Vos igitur amãtissimi pscientes / cauete ne infaustozum erroze seducti: decidatis a cozroboratiõe vr̃a. Crescite vero in gr̃a ꝛ intel⁹lectum dñi et saluatozis iesu xp̃i. Ip̃i gr̃a et nũc et in diẽ eternitatis. Jacob⁹ autẽ tã vehemẽter infensus est eis / q̃ sapiũt fidẽ sine opibus valere ad salutem: vt illos etiã comparet demonib⁹ / dicẽs. Tu credis qm̃ vn⁹ ẽ de⁹: bene facis. Et demones credũt et cõtremiscũt. Quid breui⁹: versus: vehementius dici potuit. Cũ et in euangelio legam⁹ hoc dixisse demonia / cũ xp̃m filiũ dei cõfiterenẽ ꝛ ab illo cozriperenẽ quod in petri confessione laudatũ est. Quid ꝓderit (ait Jacob⁹) Fratres mei / si fidẽ dicat se q̃s habere: opa aũt nõ habeat: Munq̃d poterit fides saluare eũ? Dicit etiã q̃a fides sine operibus mozt̃a est. Quousq; igiẽ falluntur q̃ de fide mozt̃a sibi vitã ꝓpetuã pollicenẽ?

Compant demonib⁹ q̃ fidẽ sine operibus putãt valere ad salutem.

Quapzopter diligẽter opozt̃et attẽdere quõ accipiẽda sit apl'i Pauli illa sentẽtia / plane ad intel⁹ligendũ difficilis vbi ait. Fundamẽtum enim aliud nemo potest ponere / ꝑter id qđ positum est. qđ est xp̃s iesus. Si q̃s aũt supedificat supza fundamentũ aur̃. argentũ. Lapides ꝑciosos. ligna. fenũ. stipulã: vniuscuiusq; opus manifestabit. Dies enim dñi declarabit. quia in igne reuelabit. Et vniuscuiusq; opus q̃le sit ignis ꝓbabit. Si cuius opus pmãserit quod supedificauit: mercedẽ accipiet. Si cuius op⁹ arserit: damnũ patiet. Ipse autẽ saluus erit. sic tamẽ quasi p ignem.

Opinio quãpostea repzobat.

Quod ita intelligendũ putãt vt illi videanẽ edificare supza hoc fundamentũ aurũ / argentũ / lapides ꝑciosos / qui fidei (q̃ in xp̃o iesu est) bona opera adijciũt. Illi aũt lignũ / fenũ / stipulã / qui cũ eandem fidẽ habeant male opanẽ. Unde arbitranẽ p quasdã penas ignis eos posse purgari ad salutem pcipiendã: merito fundamenti. Hoc si ita est: falsa ergo erũt illa q̃ obscuritatẽ ambiguitatẽq; nõ habent. Si habeã oẽm fidẽ / ita vt mõtes trãsferam: charitatẽ autẽ non habeã: nihil sum. Et q̃d ꝓderit fratres mei si fidẽ dicat se q̃s habere: opa autẽ nõ habeat? Munq̃d poterit fides saluare eũ? Falsum erit et illud. Nolite errare. Neq; enim fornicatozes Neq; idolis seruiẽtes. neq; adulteri. Neq; molles Neq; masculozũ cõcubitozes. neq; fures. neq; auari. neq; ebziosi. neq; maledici. neq; raptozes / regnũ dei possidebũt. Falsum est ꝛ illud. Manifesta autẽ sũt opera carnis. que sunt fornicatiões / immundicie / luxurie / idolozũ seruitus / veneficia / inimicitie contentiones / emulatiões / animositates / dissensiones / hereses / inuidie / ebzietates / comessationes. Et his similia. q̃ predico vobis sicut predixi. quoniã qui talia agunt: regnũ dei non possidebũt. Item falsa erũt hec. Si enim tãtummodo credãt et

q̃ sola fides nõ sufficit sine charitate et opibus bonis. 1. Cor. vi. Gala. v.

baptizentur quãuis in malis talibus pseuerent sal ui erunt: per ignẽ tamen. atq; ideo in christo bapti zati etiã qui talia agunt regnum dei possidebunt.

1. Cor. vi. Frustra dicitur. Nec quidẽ fuistis. sed abluti estis quando et abluta hic sunt. Inaniter etiã a

1. petri. iii. Petro illud dictũ videbit. Sic et vos simili forma baptis ma saluos fecit. non carnis depositio sordiũ sed cõ scientie bone interrogatio. Siquidem et habẽtes pessimas conscientias: omniũ flagitiorum et scelez plenas. nec eorũ malorũ penitẽtia mutatas tamẽ baptisma saluos facit. Illud quoq; non video / cur dñs dixerit. Si vis venire ad vitam / serua manda ta. Et cõmemorauit ea que ad bonos mores pti nent. si etiã ijs non seruatis / ad vitã veniri potest / per solam fidẽ / que sine operibus mortua est. Il lud deinde quomodo verũ erit q eis quos ad sini stram positurus est / dicet. Ite in ignem eternum.

Sine bo na cõscien tia et custo dia mãda torũ nõ est salus.

Matthe. xxv qui paratus est diabolo et angelis eius? Quibus non increpitat quia in eũ non crediderũt: sed quia bona opera nõ fecerũt. Nam pfecto ne sibi quisq; de fide (que sine operibus mortua est) vitam pro mittat eternã: pterea omnes gentes segregatu rum se dixit. que pmixte eisdem pascuis vtebãtur: vt appareat eos illi dicturos: dne quando te vidi mus illa et illa patientem et non ministrauimus ti bi? qui in eũ crediderant: sed bona operari non cu rauerãt: tanq; de ipsa fide mortua / ad vitã perue niretur eternã. An forte ibunt in ignem eternum / qui opa misericordie nõ fecerũt et nõ ibunt qui alie na rapuerunt. vel corrumpẽdo in se templũ dei / in se ipsos immisericordes fuerũt: quasi opera mise ricordie aliq̃d prosint sine dilectione. Dicẽte apo

1. Cor. xiii. stolo. Si distribuã omnia mea pauperibus: charis tatem autem non habeam: nihil mihi prodest. Aut

H

pb. x. quisquis diligat proximũ sicut seipm / qui non di ligit seipm? Qui enĩ diligit iniquitatẽ: odit animã suam. Neq; illud esse poterit in quo nonnulli se ip sos seducũt: ignem eternũ dictum: nõ ipsam penã eternam. Per ignẽ quippe / qui eternus erit tran situros arbitrant eos quibus pter fidem mortu am p ignem pmittunt salutem. Ut videlicet ipse

Nõ solum ignis inferni sed etiã cõbustio erit eterna ignis eternus sit. Combustio vero eorum (hoc est opatio ignis) non sit in eis eterna. Cum et hoc pui dens domin?: tanq; dns sententiã suam ita conclu serit dicens: sic ibunt illi in combustionẽ eternã. iu sti autẽ in vitam eternã. Erit ergo eterna combus tio / sicut ignis eternus. Et eos in illam ituros ve ritas dixit quoz non fidẽ: sed bona opera defuisse declarauit.

¶ Proculdubio igitur i illa apostoli sententia / alius requirẽdus est intellectus. atq; in his deputan da est / que Petrus dixit esse in scriptis ei? q̃dam difficilia intellectu. quã non debent homines per uertere ad propriũ suum interitũ. vt contra euidẽ tissima testimonia scripturarũ securos faciant de pcipienda salute nequissimos nequitie sue pertina cissime coherẽtes. nec emendando / aut penitẽdo mutatos.

¶ Hic a me fortassis q̃ratur de ipa Pauli aposto li sententia / quid ego sentiã: et quo nã modo intel ligendã putem? Fateor malle hinc me audire in telligentiores atq; doctiores. Dicã tamen q̃brez uissime potero etiã ipse quid sentiã. Fundamẽtum

Fundamẽ tũ xps est et fides q̃ p dilectionẽ operat. christus est. In structura architecti sapientis. Hoc expositione nõ indiget. Aperte enĩ dictũ est. Fun damẽtum enĩ aliud nemo potest ponere preter id quod positum est. quod est christus iesus. Si aũt christus: pculdubio fides christi. Per fidẽ quip pe habitat christus in cordib? nostris / sicut idem apostol? dicit. Porro fides christi. Illa vtiq; quã definiuit apostolus / que p dilectionẽ operat. Nõ enim fides illa demonũ (cum et credant et contre miscant. et filium dei confiteãtur iesum) potest ac cipi in fundamentum. Quare? Nisi quia non est fi des que opatur per dilectionẽ. sed que exprimit p timorem. Fides itaq; christi fides gratie xpiane. Sala. v. (idest ea fides que per dilectionẽ opatur) posita in fundamẽto / neminẽ perire pmittit.

¶ Sed quid sit edificare super hoc fundamẽtum aurum. argentũ. lapides pciosos. Et ligna: fenuz stipulam? Si subtilius disserere coner: vereor / ne ad intelligendum difficiliora sit ea ipsa expositio. Enitar tamen q̃tũ dominus adiuuat. et breuiter Quid sit et quantũ potero / dilucide expedire quod sentio. edificare Ecce ille qui q̃siuit a magistro bono quid boni fa aurũ argẽ ceret vt haberet vitã eternam? Et audiuit. si ad vi tũ lapides tam venire vellet / seruanda sibi esse mandata. Et preciosos cum q̃reret: Que mandata? Dictum est ei. Nõ oc sup fundas cides. Non mechaberis. Non furtum facies. Nõ mẽtũ qõ ẽ falsum testimoniũ dices. Honora patrem tuum et xps. matrem tuã. Et diliges proximũ tuũ tanq; teipm Hec faciẽs in fide christi: proculdubio teneret vti q; fidem que p dilectionẽ operatur. Neq; enĩ dili geret primum tanq; seipsum / nisi recepta dilecti one dei / sine qua non diligeret seipsum. Porro / si faceret etiã quod domin? addidit (dicens. Si vis pfectus esse vade et vende omnia que habes. et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me) edificaret super illud fundamentum aurum argentũ lapides preciosos. Non enĩ cogi taret nisi que sunt dei / quomodo placeret deo. Et he cogitationes sunt quãtũ existimo / aurum argẽ tum lapides pciosi.

Porro si circa diuitias suas / carnali quodã tene Quid sit retur affectu: q̃uis ex eis multas elemosynas fa edificare li ceret: nec ad eas augẽdas fraudis aliquid / rapine gnũ fenũ q; moliretur. aut earũ minuendarũ vel amittenda stipulã. rum metu / in aliquod facinus / flagitiũ ve laberet. Alioquin iam se istomodo ab illius fundamẽti sta bilitate subtraheret. sed propter carnalem vt dixi quẽ in eis habebat affectum (quo talibus bonis si ne dolore carere non posset) edificaret sup fundamẽtum illud / ligna fenum stipulam. Maxime si et vxorem sic haberet vt etiã propter ipsam cogita ret ea q̃ sunt mũdi: quomodo placeret vxori. Hec igitur quoniã affectu dilecta carnali / nõ sine dolo re amittũtur. Propterea qui ea sic habẽt: cum ha beant in fundamẽto fidem que p dilectionẽ opera tur. neq; huiciista vlla ratione vel cupiditate ppo De igne nant: in eorũ amissione passi detrimẽtum: p quẽdã doloris q ignem doloris peruenĩt ad salutem. A quo dolo purgant q re atq; detrimento / tanto est quisq; securior: quãto venialiter ea vel minus amauerit: vel tanq; non habens / ha peccauerit buerit. Qui vero propter illa vel tenenda vel adi piscenda / homicidiũ / adulteriũ / fornicationem / idolatriam / et similia queq; commiserit: nõ pter fundamentũ p ignem saluabitur: sed amisso funda mento: eterno igne torquebitur.

¶ Anteq; veniat dies dedicatiõis domus / videa Extract. pli. mus quia iam dedicatũ est caput nostrũ. Jam fa xxix. cta est dedicatio domus in capite / tanq; dedicatio fundamenti. Caput sursum est. fundamentũ deor Dedicatõ sum. Me forte propterea male dixerim: fundamẽ dom? in ca tum esse christũ. Culmen est potius: ascẽdit in celũ pite. sedet ad dexterã patris. Sed puto nos nõ errasse Apostolus enĩ dixit. Fundamentum enĩ aliud ne-

A

mo potest ponere / preter id quod positū est: quod est christus iesus. Si quis autē superedificauerit super fundamentū hoc aurum / argentum / lapides pcciosos. Qui bene viuunt. Qui deum honorant et laudant. qui patiētes sunt in tribulatiōibus qui desiderāt patriā: ipsi edificant aurū: argentū: lapides pciosos. Qui autē amant adhuc secularia. et negotijs terrenis implicati sūt. et dediti sunt vinculis quibusdam et affectibus carnis. domibus suis cōiugibus possessiōibus. Et tamē christiani sunt / ita vt nō cor eorum recedat a christo. et nihil ꝓponant christo / quomodo in edificando nihil ꝓponit fundamēto: edificant quidē ipsi ligna / fenum: stipulam.

De igne tribulationis et tēptatiōis purgatiōis venialiū etiā in martyribus.

¶Sed quid secut⁹ est? Uniuscuiusq; opus q̄le sit: ignis probabit. Ignis tribulatiōis et tentationis. Iste ignis multos martyres hic probauit. Omne autē genus humanū probat in finem. Inuenti sūt martyres qui haberent ista secularia q̄ multi diuites et senatores passi sūt. edificabant tamē quidam eorū ligna fenū stipulā in affectibus carnaliū et secularū curarum. Sed tamē quia fundamentū habebant: sup quod edificabant: arsit fenum. Et ipsi manserūt in fundamēto. Sicut dicit apostol⁹. Si cuius opus permāserit: mercedē accipiet. et nihil perdet. quia quod amauit hoc inuenit. Quid ergo ille fecit ignis? Probauit. si cuius opus pmanserit / mercedem accipiet. si cuius opus arserit / damnum patiet. ipse autē saluus erit. sic tamen quasi p ignē. Sed aliud est / igne non ledi. Aliud est p ignē probari. Et vnde? Propter fundamentū. Nō recedat ergo de corde fundamētum. Noli sup fenū ponere fundamentum. Hoc est. Noli anteponere fenū fundamēto vt scilicet fenū habeat pmū locū in corde tuo. et secūdū christus. Sed si iam nō potest nisi esse ibi fenum. vel primū locum ibi habeat christus / et fenū secundū. Ergo fundamentum est xp̄us. quo modo dixi dedicatū est caput nostrum. Ipsum caput est fundamentū. Sed fundamentū deorsum solet esse / caput autē sursum. Intelligat sanctitas vestra quid dicā. Fortassis explicabo in nomie christi iesu. Pondera gemina sūt. Pōdus enim est impetus quidā cuiusq; rei velut conantis ad locum suū. Hoc est pondus ferre lapidem manu pateris. Pondus premit manū tuā. quia locū suū querit. Et vis videre quid querat? Subtrahe manuz: venit ad terrā quiescit in terra. puenit quo tendebat. inuenit locum suū. Pondus ergo illud / mot⁹ erat quasi spōtaneus sine anima. sine sensu. Sunt et alia que versus sursum petūt locum. Hāc / si aquā mittas supra oleum: pōdere suo in ima tendit. Locum enī suum q̄rit. ordinari querit. quia preter ordinem est aqua super oleum. Donec ergo veniat ad ordinem suū inquietus motus est donec teneat locum suū. Cōtra. Funde oleum sub aqua (verbigratia: quemadmodum si vas olei cadat in aquā in abyssum in mare et frangat) nō se patitur oleum subter. Quomodo itaq; aqua supra oleum missa / pondere suo ad ima locū querit suū: sic oleū subter aquā fusum / pondere suo ad summa locum suū querit. Si ergo ita est fratres. quo tendit aqua et ignis? Ignis sursum tendit. locum suum querit Et aqua locū suum q̄rit pondere suo. Lapis ima petit et lignū. Et columne. et terra vnde edificat. ipsa domus / de illo ergo genere rerū sunt que pōdere suo deorsum ferunt. Manifestū est ergo ideo deorsum accipere fundamentū quia pondere suo deorsum versus ferūtur. Et nisi sit quod sustineat totum cadit. quia totum ad terram vergit. Rebus ergo ad ima tendētibus / in imo ponitur fundamētum. Ecclesia vero dei in imo posita tendit in celū Fundamentū ergo nostrū ibi positum / est dn̄s noster iesus christus sedēs ad dexterā patris.

Quo caput nr̄m ē fundam̄tū

Pondus quid sit.

B

¶Ligna quippe et fenum et stipula / non absurde accipi possunt rerū secularium (quāuis licite concessarum) tales cupiditates / vt mitti sine animi dolore nō possint. Cum autē iste dolor venit: si xp̄s in corde fundamēti habet locū (idest vt nihil ei p̄ponat) et mauult homo / qui tali dolore vritur rebus quas ita diligit / magis carere q̄ christo: per dictam rationis vincēdo passiones per ignem fit saluus. Si autē res huiusmodi tēporales et seculares / tēpore tentationis maluerit tenere q̄ christū eum in fundamēto non habuit. quia hec prius loco habuit. cū in edificio / aliquid non sit prius fundamento. Ignis enī de quo eo loco locut⁹ est apostolus / talis debet intelligi: vt ambo p eum transeant. idest et qui edificat supra hoc fundamentū aurum: argētū: lapides pciosos: et qui edificat ligna fenū et stipulam. Cum enī hoc dixisset adiunxit: Uniuscuiusq; opus q̄le sit: ignis probabit. Sic cuius opus manserit quod superedificauit: mercedem accipiet. Si cuius opus exustū fuerit: damnū patietur. Ipse autē saluus erit. sic tamē quasi p ignē Nō ergo vnius eorū: sed vtriusq; opus ignis probabit.

Exlib. enchiridyon.

Nō habet xp̄m p fundamēto q̄ mauult carere xp̄o q̄ tēporalibus.

¶Est quidem ignis tentatio tribulatiōis. de quo aperte alio loco scriptū est. Vasa figuli probat fornax. Et homines iustos tētatio tribulatiōis. Iste ignis in hac interim vita / facit quod apostolus dixit. Si accidat duobus fidelibus. vni scilicet cogitanti q̄ sūt dei / quomodo placeat deo. hoc est edificanti sup christi fundamentū aurū / argentū / lapides pciosos: alteri autē cogitanti ea q̄ sūt mūdi / quomodo placeat vxori. idest edificāti super idē fundamētū / ligna / fenū stipulam. Illius enī opus non exurit. quia nō ea dilexit quorū amissione cruciet ur. exurit autē huius. quoniā sine dolore nō pereūt que cū amore possessa sūt. Sed quoniā alterutra condictiōe ꝓposita: eis potius mauult carere q̄ christo. Nec timore amittēdi talia deserit xp̄m. q̄uis doleat cū amittit: saluus erit quidē. sic tamē quasi p ignem. quia vrit eū dolor rerum quas dilexerat amissarū. sed nō subuertit neq; consumit: fundamenti stabilitate atq; incorruptione munitum.

Ignis p batiōis est tētatio tribulatiōis.

Exod. xxiij.

¶Tale etiā aliquid post hāc vitam fieri / incredibile nō est. Et vtrū ita sit queri potest: et aut inueniri aut latere nōnullos fidelium / p ignem quēdā / purgatorium / q̄tomagis minus ve bona pereuntia dilexerūt: tanto tardius citiusue trāsituros saluari. Non tamē tales de quibus dictū est q̄ regnum dei non possidebunt: nisi conuenienter penitētibus eadē crimina remittant. Cōueniēter autē dixi: vt steriles in elemosynis nō sint q̄bus tantum tribuit scriptura diuina / vt earū tantūmodo fructū se imputaturū / pnunciet dn̄s dextris. Et earū tantummodo sterilitatem sinistris. quādo ijs dicturus est Uenite benedicti patris mei: pcipite regnū. Illis autē. Ite in ignem eternum.

De igne purgatorio.

Sala. v.

Ultāda ē sterilitas elemoysinarum.

Matth. xxv.

¶Non sibi polliceat vnusquisq; habens facta nefaria / que regnū dei non possidebūt. Et dicat sibi quoniā habeo signum christi. et sacramēta christi: nō mouebor ineternū. Et si purgor per ignem: saluus ero. Nam quid est quod ait apostolus de ijs q̄ habent fundamentum? Fundamentū aliud nemo potest ponere preter id quod positum est. quod est

Extrac. fil. lxxx.

G christus iesus. Quid est (inquiunt) quod sequitur Unusquisq; autē super fundamētum videat quomodo superficet. Alius enī supedificat aurū / argentum / lapides pciosos. Alius / ligna / fenum / stipulam. Uniuscuiusq; opus quale sit ignis probabit: dies enī domini declarabit. quia in igne reuelabitur. Si cuius opus pmanserit quod supedificauit: mercedē accipiet. Hoc est. si sup fundamētum iusta opera edificat: aurū / argentuz / lapides pciosos. si autē peccata: ligna: fenum: stipulam. tamē propter fundamētū ipe saluus erit. sic tamē tanq; per ignem.

¶ Fratres / nimis timidus esse volo. Melius est enī nō vobis dare securitatem malam. Non dabo quod nō accipio. timens terreo. Securos vos facerem / si securus fierem. Ego ignē eternum timeo. t erit tēpus eozū ineternū. Non accipio nisi ignem
Isay. lxvi. eternū. De quo alio loco scriptura dicit. Ignis eorum nō extinguetur et vermis eozū non morietur. Sed de impijs dixit: ait aliquis. Non dixit de me quia q̄uis peccator sim: q̄uis adulter: q̄uis fraudator: quāuis raptor: q̄uis plurus: habeo tamen fundamentū christū. Christianus sum: baptizatus sum: ego per ignē purgor. Et ppter fundamentū non pereo.

¶ Dic mihi iterū. Quid es? Christianꝰ sum inq;s. Interim transi. Quid aliud? Raptor. Adulter. t c.
Gala. v. de quibus apostolus dixit quoniā qui talia agunt: regnum dei nō possidebunt. Certe ergo a talibus non correctus. De talibus cōmissis penitentiā nō agens / regnū celoz̄ speras: nō opinor. quia qui talia agunt / regnū dei nō possidebūt. Et ignoras si
Roma. ii. patientia dei ad penitētiā te adducet. Tu (nescio quid tibi pollicens) secundū duriciā tuā et cor impenitens / thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. qui reddit vnicuiq; secundū
H opera sua. Attende ergo ipm iudicem venientem. Bene (deo gratias) non tacuit sententiā definitiuam. nō misit foras reos et duxit velū. ante enī voluit pnunciare quod disposuit facere. Nempe congregabūtur ante eū omnes gentes. Quid de illis faciet? Separabit eas. t alios ponet ad dexteram
Matth. xxv. alios ad sinistrā. Nūquid medius locus seruatur? Quid dextris dicturus est? Uenite benedicti patris mei percipite regnum. Quid sinistris? Ite in ignem eternū / qui paratus est diabolo et angelis eius. Si itaq; nō times mitti quo: vide cū quo.

¶ Si ergo omnia illa opera regnū dei nō possidebunt. Immo non opera: sed qui talia operant. Nā opera talia in igne nō erunt. Nō enī illo igne ardētes furaturi sūt t adulteraturi: sed qui talia agunt regnū dei non possidebunt. Non ergo erunt a dextris cū illis q̄bus dicet. Uenite benedicti patris mei / percipite regnū. quoniā qui talia agūt regnū dei non possidebūt. Si ergo a dextris nō erūt: non restat vt sint nisi a sinistris. Sinistris q̄d dicit? Ite in ignē eternū. quia erit tēpus eozū ineternū.

¶ Expone ergo (inquis) nobis? Ligna fenum stipulam / qui edificant super fundamētū / quomodo non pereāt sed salui fiant sic tamē tanq; per ignem Obscura quidē questio illa. Sed vt possum breuiter dicam. Fratres. Sūt homines omnino contēptozes huius seculi. q̄bus non est notū quicq̄d tēporaliter fluit. Nō herent dilectione aliqua terrenis opibus. sancti. casti. cōtinentes: iusti. Et fortasis omnia sua vendētes. et paupibus distribuētes
q̄z varie edificat sup fundamtū christum. Aut possidentes tanq; non possidētes. Et vtentes hoc mundo tanq; nō vtentes. Sunt et alij / qui rebus infirmitati cōcessis / inherēt aliquāta dilectione ille nō rapit villam alienā: sed tamē sic amat suā vt si pdiderit conturbetur. Non rapit nec appetit vxorem alienā: sed sic amat suā / sic inheret sue / sic miscet sue / vt modū ibi nō teneat tabulis pscriptum Liberozū procreandozū causam: nō tollit aliena: sed repetit sua / et habet iudiciū cū fratre suo. Talibus enī dicit. Jā quidē omnino delictū est in vobis. quia iudiciū habetis vobiscū. Uerū / ipsa iudicia in ecclesia iubet agi: non ad forū trahi. Tamē delicta esse dicit. Contēdit enī xp̄ianus pro rebus terrenis amplius q̄z decet eū cui promissum est regnū celozū. Nō totum cor sursum leuat. sed aliquā eius ptem trahit in terrā. Denicq; / si veniat tēptatio ducēdi martyrij: illi qui habēt in fundamēto xp̄m: et edificant aurū / argentū / lapides pciosos: q̄d dicunt ex hac oportunitate? Bonū est mihi / dissolui et esse cū christo. Alacres currūt aut nihil aut modice de terrena fragilitate cōtristantur. Illi autem amantes res ppias domos ppias / grauiter cōturbantur. fenū et stipula et ligna ardent. Habent ergo ligna / fenum / stipulam sup fundamētum sed tamen rerū concessarū / nō illicitarū. Dico enī fratres. Possides fundamentū / here celo / calca terram. Si talis es: nō edificas nisi aurū / argentum / et lapides pciosos. Cum autē dixeris. Amo possessionē istam: timeo ne pereat: et imminet damnū tu contristaris. Non quidē preponēs eam christo Nam sic amas possessionē istā / vt si dicat tibi. Ipsam vis: an christū: et si tristis eam perdis. plus tamen amplecteris christū quē posuisti in fundamēto: saluus eris tanq; per ignē. Audi aliud. Non poteris tenere possessionē istam / nisi dixeris falsum testimoniū. Hoc tamen nō facere: christū in fundamento ponere est. Ueritas enī dixit. Os quod mētitur / occidit animā. Ergo si possessionē tuam diligis: non tamē ppter illam facis rapinā. non ppter illam dicis falsum testimoniū. non ppter illam facis homicidiū. non ppter illā falsum iuras: nō propter illā christū negas: eo q̄ non ppter illam facis hec christū habes in fundamēto. Sed tamen quia diligis eam et cōtristaris si perdas illā: super fundamentū posuisti / non aurū / nō argētum / aut lapides pciosos: sed ligna / fenū et stipulā. Saluus ergo eris cū ardere ceperit q̄d edificasti. sic tamen tanq; per ignē. Nemo ergo super fundamētū hoc edificet adulteria / blasphemias / sacrilegia / idolatriā / periuria / et putet se saluū futurū per ignem. q̄ si ista sint ligna / fenum et stipula. Sed qui edificat amorem terrenorū super fundamentū regni celorum (idest super christū) ardebit amor rerū tēporaliū. et ipe saluus erit p idoneū fundamentū.

Sapi. j.

P

Si cuius opus arserit detrimentum patietur ipse autem saluus erit. sic tamen quasi per ignem.

Ex libro de vtilitate di. xxj

HAbent (inquiunt christiani) Catholici in fundamēto christum. a cuius vnitate non recesserunt: tametsi huic fundamēto supedificauerint quālibet pessimam vitam velut ligna. fenum. stipulam. Recta itaq; fides / per quā christus est fundamētū quāuis cum damno: quoniā illa que supedificata sūt exurētur tamen poterit (vt dicunt) eos quandoq; ab illius ignis ppetuitate saluare. Respōdeat eis apostolꝰ Jacobus breuiter. Si quis dicat se fidem habere opera autē non habeat: nunquid poterit fides saluare eum? Et quis est (inquiūt) de quo dicit aplꝰ
Jacobi. ii.

H

Paulus Ipse autē saluus erit: sic tamen quasi p ignem? Simul q̄s iste sit inq̄ramus. Hunc tamen nō esse certissimū est. Ne tamen duozū apostolozū sentētias mittamus in ritxam si vnus dicat: Etiam si mala opera q̄s habuerit: saluabit eū per ignem fides. Alius autē: Si opera nō habeat / nunq̄d poterit fides saluare eū? Inueniemus ergo q̄ possit saluari per ignē: si prius inuenerimus quid sit habere in fundamēto christū. Quod (vt de ipa similitudine ēt totius aduertamus) nihil in edificio pponitur fundamento. Quisq̄s itaq̄ sic habet in corde christū / vt ei terrena et tēporalia / nec ea que licita sūt atq̄ concessa / pponat: fundamētū habet xp̄m. Si autē ponit: et si videat habere fidē christi: nō est in eo tamē fundamentū christus / cui talia ppōnunt. Quātomagis si salutaria pcepta contēnēs / cōmittat illicita / non prepositisse xp̄m sed postposuisse cōuincit. quē primo habuit imperantē siue cōcedentē / dū circa eius impata siue concessa / suam p flagicia delegit expiere libidinem. Si quis itaq̄ xp̄ianus diligit meretricē: eiq̄ adherēs vnū corp⁹ efficit: iam in fundamēto non habet christū. Si q̄s autē diligit vxorem suā secūdū christū: quis ei dubitet fundamentū esse xp̄m? Si vero secundū hoc seculū. si carnaliter. si in morbo concupiscentiarū / (sicut et gentes q̄ ignorant deū) etiā hoc apls secundū veniā cōcedit. Immo p apostolū xp̄s. Potest ergo et iste in fundamēto habere xp̄m. Si enī nihil ei talis affectionis voluptatisq̄ pponat. quāuis supedificet ligna / fenū / stipulā: xp̄s tamen est fundamentū: ppter hoc saluus erit p ignem. Delicia quippe huius mūdi amorescq̄ terrenos / ppter coniugalē quidē copulā non dānabiles: tribulationis ignis exuret. Ad quē ptinent ignē / et orbitates / et quecūq̄ calamitates que hec auferunt. Ac p hoc ei / qui edificauit erit edificatio ista damnosa. quia nō habebit q̄ supedificauit. Et eo⁹ amissione cruciabit quibus fruēdo vtiq̄ letabat. Sed per hūc ignē saluus erit merito fundamēti. q̄a etsi vtrū id habere mallet: an xp̄m a psecutore ppone retur: illud christo non ponēret. Unde nūc in apostoli verbis hominē edificantē super fundamentū aurū / argentū / lapides pciosos. Qui sine vxore est (inquit) cogitat que sūt domini: quomodo placeat deo. Unde aliū edificantē ligna / fenum / stipulā: Qui autē matrimonio iunctus est (inquit) cogitat que sūt mundi: quomodo placeat vxori.

[Uniuscuiusq̄ opus manifestabit dies enim domini declarabit (dies vtiq̄ tribulationis) quoniā in igne (inquit) reuelabitur. (Et andē tribulationē ignem vocat. sicut alibi legitur. Uasa figuli pbat fornax. et homines iustos tentatio tribulatiōis). et vniuscuiusq̄ opus quale sit ignis probabit. Si cuius opus pmanserit. Permanet quod vnusquisq̄ cogitat que sūt dñi quomō placeat deo. quod supedificauit / mercedē accipiet (ideſt vnde cogitauit hoc sumet) Si cuius autē opus arserit: damnum patiet (quoniā quod dilexit non habebit) ipse aūt saluus erit (Quia nulla eū tribulatio ab illi⁹ fundamēti stabilitate semouit) sic tamen quasi per ignē (Quod enī sine illicitē amore nō habuit: sine vrē te doloze non perdet.)

Quid sit hr̄e xp̄m ī fundamto

De qb⁹ supza memimus ī enumeratone pauli.

Suple p̄pter fornicationem.

a

I. Cor. v.

Eccle. xxvii.

Auctoris cōtinuatio

Matth. xxv.

Ecce ēt tum mihi videtur inuētus est ignis qui nullū eorum dānet. Sed vnū dicet: alterum dānificet: ambos probet. Si autē ignem illum loco isto voluerim⁹ accipere: de quo dñs dicit sinistris. (Discedite a me maledicti in ignem eternū:) vt in eis etiam isti credātur qui edificāt super fundamentū ligna fenū stipulam: eosq̄ ex illo igne post tempus pro malis meritis impartitū. Liber et boni fundamenti meritū. Quid arbitramur dextros / q̄bus dicetur. Uenite bñdicti patris mei possedite paratū vobis regnū: nisi eos qui edificauerunt sup fundamentū aurū / argentū / lapides pcciosos? Sed in illū ignem / de quo dictū est (sic tamē quasi p ignē) si hoc modo est intelligēdus vtriq̄ mittēdi sūt. Et dextri. scilicet et sinistri. Illo quoq̄ igne vtriq̄ probandi sūt / de quo dictū est. Dies enī declarabit q̄a in igne reuelabit et vniuscuiusq̄ opus q̄le sit ignis probabit. Si ergo vtrunq̄ probabit ignis. vt si cui⁹ opus pmanserit (ideſt nō fuerit igne cōsumptum) quod supedificauit mercedē accipiat. Si cui⁹ autē opus arserit: damnū patiat: profecto nō est illei pe eternus ignis: in illū enī soli sinistri nouissima et perpetua dānatione mittētur. Iste autē dextros probat. Sed alios eorū sic probat: vt edificium (quod sup christū fundamentū ab eis inuenerit esse constructum) nō exurat atq̄ cōsumat. alios aūt alter (ideſt vt quod supedificauerit ardeat. damnūq̄ patiant inde) salui fiant autē quoniā christū in fundamēto stabiliter positum / pcellenti charitate tenuerunt. Si autē salui fient: profecto et ad dexterā stabunt (et cū ceteris audient. Uenite benedicti p⁹ris mei. possidete paratum vobis regnū) et nō ad sinistram / vbi illi erunt qui salui nō erunt. et ideo audient. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Nemo quippe ab illo igne saluabit. quia in suppliciū eternū ibunt illi omnes. vbi vermis eorū non morietur et ignis nō extinguet quo cruciabunt die ac nocte in secula seculorū. Post istius sane corporis mortem (donec ad illū veniatur: qui post resurrectionē corporū futurus est dānationis et remunerationis vltimus dies) si hoc tēpus interuallo / spūs defunctorū eiusmodi ignem dicunt perpeti / quē non sentiant illi qui nō habuerūt tales mores et amores in huius corpis vita / vt eorum ligna et fenum / et stipula cōsumant. Alij vero sentiant qui eiusmodi secū edificia portauerunt: siue ibi tantū: siue et hic et ibi: siue ideo hic / vt nō ibi: et secularia quāuis a dānatione venialia: concremante ignem transitorie tribulationis inueniāt: non redarguo. quia forsitan verum est.

Esaie. lxvi.

b

Extrac. ps̄i. xxxvii.

Domine / Ne in indignatiōe tua arguas me. neq̄ in ira tua emēdes me. Futuq̄ est enī / vt quidam in ira dei emendētur et in indignatiōe arguantur. et forte non omnes qui arguent emendabunt. Nā vtiq̄ arguet eos q̄bus dicet. Esuriui: et non dedistis mihi manducare. Sitiui: et nō potastis me. ⁊c. que ibi prosequēs / quādā inhumanitatē ⁊ sterilitatem increpitat malis. q̄bus ad sinistram cōstitutis dicet. Ite in ignem eternū / qui paratus est diabolo et angelis eius. Hec ille grauiora formidans: excepta vita ista in cuius malis / plangit et gemit / rogat et dicit: Domine ne in indignatiōe tua arguas me. Non sim inter illos q̄bus dicturus es. Ite in ignem eternū qui paratus est diabolo et angelis eius. Neq̄ in ira tua emendes me / vt in hac vita purges me. Et talem me reddas / cui iam emēdato pus ignis non opus sit. propter eos qui salui erunt: sic tamē quasi per ignem. Quare? nisi quia hic edificant supra fundamentū ligna / fenum / stipulam. secus si edificarent aurum / argentum / lapides pcciosos. ⁊ de vtroq̄ igne securi essent. nō solum de illo igne eterno / qui in eternum cruciatur? est impios: sed etiam de illo qui emēdabit eos qui per ignem salui erunt. Dicitur enī. Ipse autē saluꝰ

G De igne purgatorio.

erit. sic tamen quasi p ignem. Et quia dicitur saluꝰ erit: contẽtur ille ignis. Ita plane. quãuis salui p ignem: grauior tamẽ erit ille ignis: cũ quicquid potest homo pati in hac vita. Et nostis / cũcta hi passi sunt mali. quãti voluerunt pati et boni. Quid enĩ quisq; maleficus. latro. adulter. sceleratus. sacrilegus / tulit legibus: quod nõ pertulit martyr in cõfessõie christi? Ista ergo que hic fũt / multo facilio ra sunt / et tamẽ videte quẽadmodũ ea homĩes ne patiãtur quicquid iusseris faciunt: Quãtomelius faciant quod iubet deus / ne illa grauiora patiant.

Extrac. ꝑsl. cili. Spiritales nõ habẽt diuisionem.

C Aues autẽ non diuisit. Spiritales nõ habẽt diuisionem. nec cogitant scismata. Pax est in eis. custodiunt eã in ceteris cũctum possunt. vbi autẽ in alijs deficiunt / in se tenent. Si enĩ ibi (inquit) filius pacis: requiescet super eum pax vestra. Si quo minus: ad vos reuertetur. Nõ est ille filius pacis diuidi voluit: reuertek ad te pax tua: quia aues nõ diuisit. Venit et caminus. Nam consedit ibi abraham vsq; ad vesperã. et venit magnus terror diei iudicij. Vespera enĩ illa finis seculi. et caminꝰ ille / veniens dies iudicij diuisit inter media illa que diuisa erãt etiã caminꝰ. Si inter mediũ transit caminus: alia in dexteram: alia in sinistram separauit. Sunt ergo quidã carnales. et tamẽ in ecclesie gremio continẽtur: viuentes secundũ quẽdã modum suum: quibus timemus ne seducantur ab hereticis.

Gene. xv.

Carnales diuisibiles sunt.

Quãdiu enĩ carnales sunt / diuisibiles sunt. Aues quippe non diuisit. Carnales diuidunk non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed quasi carnalibꝰ Et quomodo probatur quia carnales diuidunk? Adiungit. Cum enĩ dicat vnusquisq; vestrũ. Ego sum pauli. Ego autẽ apollo. Ego vero cephe: nõne carnales estis et secundũ hominẽ ambulatis? Rogo vos fratres / audite et ꝓficite. excutite vos de loco carnali: pgite in turturẽ et columbã. Aues enĩ non diuisit. Sed quicũq; talis pmanserit: et secundũ quẽdã modũ vite aptum carnalibus nõ vixerit. et de gremio ecclesie nõ recesserit et nõ fuerit seductus ab hereticis vt ex contraria pte diuidatur: veniet caminus et ad dexterã ponetur. Sine camino diuidi nõ potest. Sed si caminũ pati nõ vult: pergat in turturẽ et columbã. Qui potest capere capiat. Si autẽ nõ sic erit. et edificauerit sup fundamẽtum ligna / fenum / stipulã (idest amores seculares fundamẽto fidei sue supedificauerit) tamen si in fundamento sit christus / vt primũ locuꝫ ipse habeat in corde. et ei nihil oino anteponatur. Portantur et tales. tolerank et tales: veniet caminus: incendet ligna / fenum / stipulam. Ipe autem (inquit) saluus erit. sic tamen tanq; per ignẽ. Hoc aget caminus. Alios in sinistrã separabit. Alios in dexteram quodãmodo eliquabit.

H

Nescitis quia templum dei estis. & spiritus dei habitat in vobis?

Extrac. ꝑsl. cxxii.

O Mnes adhuc infirmi. & secundũ fidem ambulantes: secũdũ fidem templũ dei sunt. et templũ dei erũt aliquãdo scõm speciem. Tamdiu enim fũt templum secũdum fidem / quãdiu in ipsis christus per fidẽ habitat. sicut dicit apostolus. Habitare christũ per fidem in cordibus vestris. Sunt autẽ tam celi in q̃bus tam p speciẽ habitat christus: vidẽtes eum facie ad faciem / omnes sancti angeli / omnes sancte virtutes / potestates / sedes dñationes. Hierlm illa celestis vnde peregrinando ingemiscim⁹. et quã desiderando oramus. Ibi habitat deus. Illuc leuauit iste fidem. Illuc ascendit / affectu desiderãdo et ipsum desideriũ facit animam deserere sordes peccatorum et mundare ab omni labe / vt fiat et ipsa celum. quia leuauit oculos ad eum qui habitat in celis. Nam si celũ sit quod oculis videm⁹ / si intellexerimus istud corporeũ esse habitationẽ dei: transitura est habitatio dei quia celum et terra transiet. Deinde anteq; faceret deus celũ et terram vbi habitabat? Sed dicet aliquis: & anteq; faceret sanctos / vbi habitabat? In se habitat deus. Apud se habitat. et apud se est deus. et quando dignatur habitare in sanctis: nõ sic sunt sancti domꝰ dei / vt ipa substracta cadat deꝰ. Aliter enĩ nos habitamꝰ in domo. Aliter deus in sanctis tu habitas in domo. que si substracta fuerit: cadis. Deus autẽ sic habitat in sanctis / vt si ipse discesserit cadant. Quicunq; ergo sic portat deum vt sit templũ dei: non putet sic a se portari deum / vt terreat deum si se subducat. Ve illi si se substraxerit deus. quia ipse cadet. Nã deus in se semp manet. In quibus vero nos habitamus / ipa nos continent. In quibus autẽ deus habitat: ipe illos continet.

Desideriũ celestiũ facit animã dimittere sordes peccatorum.

Aliter hõ habitat in domo aliꝫ deꝰ in sanctis.

C Suscipere te dicis quod ꝓtuli. Nescitis / quia templum dei estis: & spiritus dei habitat in vobis? Quod potuisti dicere / ideo dictũ esse. quia in nemine habitat deus / quẽ non ante spũs sanctus sanctificauerit atq; purgauerit / quasi templũ deo habitaturo / non sibi sanctificet et purget spiritus sctũs cum apostolus hinc ostẽderit ipm esse deũ / cuius nos dixerat templũ. quia non ait: et spiritꝰ dei sanctificat et purgat vos vt deꝰ habitet in vob̃: sed ait spiritus dei habitat in vobis. Vtiq; in templo suo deus habitat. Nam quid est templũ dei: nisi habitaculum dei? Vidisti autẽ tu etiã consequẽter esse deum nostrũ / cuius sumus templũ. et noluisti aliud testimonium commemorare cũ quod ꝓtuli. nescitis quia corpus vestrũ / templum in vobis spũs sancti est. quem habetis a deo? Jam ergo cõfitere deum esse spiritũ sctũm. Neq; enĩ (nisi esset deus) haberet templũ et templũ nõ manu factũ: sed edificatum de mẽbris dei. Christus enĩ super omnia est deus benedictus in secula cuius mẽbra fũt nra corpora. Qui enĩ dixit. Nescitis quia corpus vestrum templum in vobis spiritus sancti est: ipse dixit. Nescitis quia corpora vestra membra fũt xpi. Ita ne vero cui de lignis et lapidib⁹ salomon edificauit templum / deꝰ est? et cui templũ edificat de membris christi (hoc est de membris deꝰ) deꝰ non est? Cum loquens de deo beatissimus martyr stephanus dixerit. Salomon edificauit ei domũ sed summus / non in manufactis templis inhabitat. et tamen christi membra quorũ caput est sup omnes celos / templum sunt spũs sancti: quem constat venisse de celo. Istum negare deum quid est / nisi nõ esse et nolle esse templũ eius? Alloquitur nos apostolus: dicens. Obsecro autẽ vos fratres per misericordiã dei / vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam / sanctam / deo placentem. Corpora itaq; fidelium hostia sunt deo. membra christi templum spũs sancti. Et deus non est spũs sanctus? Quis hoc dicit nisi in quo non inhabitat? quoniã in quo habitat: vtiq; tẽplũ eiꝰ est. Deniq; cum dixisset apostolus. Nescitis quia corpus vestrũ templũ in vobis spiritus sancti est. quẽ habetis a deo. & nõ estis vestri. Empti enĩ estis ꝓtio magno: continuo secutus adiũxit. Glorificate ergo deũ in corpe vro. Vbi dilucide ostẽdit deum esse spiritum sanctum glorificandum scilicet in corpore vestro / tanq; in

Ex libro contra maximianum. ii.

Deꝰ nemĩ nẽ inhabitat nisi sanctificatum

Ostẽditer scripturis spũm sanctũ eẽ deũ

i. Cor. vi.

Roma. xii.

Corpa fideliũ sunt. hostia deo mẽbra xpi tẽplũ spũs sancti.

i. Cor. vi.

H Actuum.v. templo suo. ¶Et quod ananie dixit apl'us Petrus Ausus es mentiri spiritui sancto? Atq; ostendens deum esse spiritum sanctū: non es (inquit) hominibus mentitus sz deo. vbiq; adest spiritus sctūs: ad homines in eternam vitā regenerandos. et nō est eis deus? Immo vere est. ⁊ deus verus est. qz veri dei membra: templum eius sunt. ⁊ vtiq; subiectum est tēplum illi cuius est templuz. Quomodo ergo deus nō est cui sunt mēbra dei subiecta? Ac per hoc ⁊ domin⁹ est templi sui. Quis enīz hoc neget? Quis ita desipiat vt dicat nō aliquem esse dominuz domus sue? Quomodo ergo spiritusſctūs non est dominus: qui domin⁹ est membrorū domini? Ipse est quippe spūs domini. de quo vno eodemq; loco dictū est. cum autem conuersus fuerit ad dominū: auferet velamen. Dominus aūt spiritus est. vbi aūt spiritus domini: ibi libertas. Quomodo aūt rex nō est cui templū est que mēbra sūt regis? Quomodo nō cōsidet patri ⁊ filio qui repleuit filium: qui membra filij vt suaz possidet domū? Deinde cum de patre procedat: quomodo cū patre non sedet? cū ipsa sessio non sit vtiq; cogitāda carnaliter. Postremo qualis vobis persuasit spiritus vt sancto spiritui denegetis quod sanctis hominibus sancta scriptura cōcedit: vos videritis. Ait enī apl'us. Cum essemus mortui pctis: cōuiuificauit nos xp̄o. cuius gratia sumus saluī facti et simul excitauit. et simul sedere fecit in celestib⁹ in christo iesu. sancti ergo quos sanctificat spiritusſctus cōuiuificati xp̄o: ita simul sessuri predestinati sunt: vt tam factum dicat apl'us quod certus est esse affuturum. et ipsi spiritui sancto sustrahitur a nobis (quisquis est ille consessus) tanq; sedere cū patre et filio sit indignus qui eadem sede efficit dignos.

ii.Cor.iii.

Ephe.ii.

B Ex lib. de trinitate. vii. ¶Deū esse spiritū sanctū: scriptura clamat apud apl'm: que dicit. Nescitis qz templū dei estis. statiq; subiecit ⁊ spūs dei habitat in vobis? De⁹ enī habitat in templo suo. Non enī tanq; minister habitat spūs dei in tēplo dei. cū alio loco euidētius dicat ipse apl's. Nescitis qz corpa vra templū in vobis sūt spūsſcti quē habetis a deo? nō estis vestri? Empti enim estis precio magno glorificate ergo deum in corpore vestro.

Ex lib. sūa ⁊ sperī. Preparatio ad oronē in tēplo. ¶Qui supplicaturus deo locū sanctū ⁊ aptum requiris: interiora tua munda. ⁊ omni inde mala cupiditate depulsa: prepara tibi in cordis tui pace secretum. Volens in templo orare in te ora. et ita age semp vt templum dei sis. vbi enim deus exaudit ibi habitat.

Ex epla ad dardanū de presentia dei ¶Si aīma in corpe pstituta non solū nullas āgustias verū etiā quandā latitudinē inuenit non corporalū locorū: sed spiritaliū gaudiorum. cū sit qđ ait apostolus Nescitis qm̄ corpora vra templū in vobis sūt spiritusſcti. quē habetis a deo. Nec dici (nisi stultissime) pōt nō habere locū in nostro corpore spiritū sanctū / quod totū nostra anima impleuerit: q̄to stultius dicitur vllis angustijs impediri alicubi trinitatē: vt pater ⁊ filius et spiritus sanct⁹ vbiq; simul esse nō possint? Meruz illud est multo mirabilius: q̄ cū deus vbiq; sit totus: nō tamen in omnibus habitat. Non enī omnib⁹ dici potest. qđ ait apl's vel quod iā dixi: vel etiam illud. Nescitis qz templū dei estis ⁊ spiritus dei habitat in vobis? Licet deꝰ vbiq; sit totꝰ nō tñ in oibꝰ habitat.

Roma. viii. Unde ecōtrario de quibusdā dicit idem. Quisq; autem spiritū xp̄i nō habet. Hic nō est eius. Quis corpo audeat opinari (nisi quisquis inseparabilitatem trinitatis penitus ignorat) q̄ in aliquo possit habitare pater aut filius in quo nō habitat spiritusſanct⁹? aut in aliquo spūsſanctus: in quo nō et pater ⁊ filius? Unde fatendū est vbiq; deum esse per diuinitatis presentiā. sed nō vbiq; per inhabitationis gratiā. Propter hanc enī inhabitationē (vbi procul dubio gratia dilectionis ei⁹ agnoscit) nō dicimus: pater noster qui es vbiq; (cū ⁊ hoc verū sit) sed pater noster qui es in celis. vt ⁊ templuz eius potius in ore cōmemorem⁹ quod et nosipsi esse debemus. Et inq̄tum sumus: intantū ad eius societatē ⁊ adoptionis familiā ptinemus. Si enī populus dei nondū factus equalis angelis e⁹ ius adhuc in ista pegrinatione dicit templū eius. q̄tomagis est templū eius in celis: vbi est popul⁹ angelorū. quibus aggregandi et coequandi sum⁹ cum finita peregrinatione quod promissum est sū pserimus?

Ca

Inq̄ntuz sum⁹ tēplū dei intātū ad ei⁹ familiam ptinemus.

¶Multū mirabilis res est. quēadmodū quorundam: nondū cognoscentium deum sit inhabitator deus: ⁊ quorūdā cognoscentiū nō sit. Nec illi enīz ad templū dei ptinent: qui cognoscentes deū non sicut deū glorificauerūt aut gratias egerunt. Et ad templū dei ptinent paruuli. sanctificati sacramento xp̄i. spū sancto regenerati. qui certe p etatē nondū possunt cognoscere deū. Unde quē potuerunt illi nosse: nec habere isti potuerūt habere anteq; nosse. beatissimi autē sunt quibus hoc est deū habere quod nosse. Ipsa quippe notitia plenissima: verissima: ac felicissima ē. Neq; hoc in paruulis mirū debet videri: cū apl's quibusdam maioribus etiam dicat. Nescitis qz templum dei estis et spiritus dei hītat in vobis? de qualibus pauloante dixerat. Animalis aūt homo non pcipit que sūt spiritus dei. Quos etiā paruulos vocat. nō carnis etate: sed mentis. Non itaq; pcipiebant cognitionem spiritusſancti qui habitabat in eis. ⁊ habitante in se spiritu sancto: adhuc aīmales: nondū spirituales erant. qz nondū poterant hītatorem suū spiritum cognitione pcipere. Habitare aūt ideo et in talib⁹ dicitur qz in eis occulte agit: vt sint templū eius. idq; in proficientibus: ⁊ proficiendo pseueran tibus pficit. Spe enī salui facti sumus (sicut apostol⁹ dicit. cū alio loco dicat. Saluos nos fecit per lauacruz regenerationis. Cum ergo hic dicat saluos nos fecit tanq; salus ipsa iā data sit) q̄admodū accipiendū sit illic exponit vbi ait. Spe enī salui facti sumus. Agit ergo (in quibus adhuc mortalibus habitat) ipsam edificationem habitaculi sui. quam non in ista sed in alia post hanc vitā perficiet. quando absorbebitur mors in victoria dicetur q̄ illi. Ubi est mors victoria tua? Ubi ē mors aculeus tuus? Cum itaq; proficientes in quibus mortalibus habitat: dum de die in diem renouantur magis magisq; iustificet. Exaudiat orantes: mundet confitentes vt exhibeat sibi templuz immaculatum in eternum: merito dicitur nō habitare in eis qui cognoscentes deum: non sicut deum glorificauerunt: aut gratias egerunt. Colendo enim et seruiēdo creature potiꝰ q̄ creatori nō vniꝰ veri dei templū se eē voluerūt: atq; ita dū volūt eū habere cū multis: facliꝰ effecerūt vt euz non haberēt. q̄ vt dijs multis falsis ve miscerēt. Et merito dicitur habitare in eis quos secunduz propositū vocatos iustificandos: glorificandosq; suscipit. etiā anteq; incorporeā (que vbiq; tota est) valeant eius nosse naturā. q̄tum nosci ex parte et per speculum ⁊ in enigmate ab homine in hac vita (cum plurimū profecerit) pōt. Nos tales etiā si ātecq; p

In eodē lib. Roma.i.

i.Cor.ii. D

Quō spūs sanctꝰ aīales inhabitat non cognoscētes suū habitatorem.

i.Cor.xv.

uenlant ad spiritalez mentis etatem vbi non lacte alantur sed solido cibo: dies vite huius extremus inuenerit. pficiet in eis habitator illoꝝ quicqd hic intelligentie minus habuerunt: quoniã ab vnitate corporis xpi: qui nobis via factus est et a templi dei societate nõ recesserũt. Ut vt nõ recedant: regulã fidei (pusillis magnisqꝫ pmunẽ) in eccl'ia p-seuerant tenẽt. Et in quo puenerũt in eo ambulãt et donec eis deus reuelet: si quid alit sapiũt: cogitationes suas carnales nõ dogmatizant. qz nõ obdurãt prẽtiosis defensionib⁹ immanẽdo: sed quodãmõ ãbulãdo (ideſt pficiẽdo) ꝺsudãt itelligẽtie pspicuitatẽ impetrantes p fidei pietatem.

Si quis autẽ templũ dei violauerit: disperdet illum dominus. Tẽplum enim dei sanctum est. quod estis vos.

Ex ꝑmõe de decẽ cordis.

APostolũ audite. Nescitis qz templum dei estis. z spũs dei hitat in vobis? Hoc dicit xpianis. Hoc dicit fidelibus. Nescitis qz templũ dei estis z spũs dei habitat in vobis? Si quis templũ dei corruperit: corrũpet illũ de⁹. Videte quõ minaf. Nõ vis corrumpi domũ tuã. q̃re corrũpis domũ dei? Omia ergo peccata hominũ aut ad corruptelã ptinẽt flagitiorũ: aut ad facinora nocẽdi. qz deo nocere nõ potes in facinoribus: in flagitijs eum offendis in corruptelis eum offendis: in te illi iniuriam facis. facis enim iniuriam gratie ipsius dono ipsius.

Ex ꝑmõe de ꝓbis dñi in monte. xvi.

CJã nosti pciũ tuũ. Jã nosti q̃ accedis. qd mãduces. quid bibas. imo quẽ mãduces. quẽ bibas. Memo dicat in corde suo: Peccata carnis non curat de⁹. Nescitis (inquit) qz tẽplũ dei estis. et spũs dẽ hitat in vobis? Quisqs tẽplũ dei corrupit: corrumpet illũ de⁹. Nẽo se fallat. sz forsã dicet aliqs tẽplũ dei aĩm⁹ mea est: nõ corp⁹ meũ. Dicit etiã testimoniũ. Dis caro fenũ z ois claritas eius q̃si flos feni.

1. Petri. i.

Infelix iterpretatio puniẽda cogitatio. Fenũ dicta ẽ caro: qz moritur. Sz qd ad tẽp⁹ moritur nõ resurgat cũ crimine. Vis nosse aptaz etiã inde sentẽtiã? Nescitis (inqt idẽ apls) qz corpa vra tẽplum sũt spũsscti quẽ habetis a deo? Jã nõ ptẽnatis corpalia pctã. ecce qz z corpa vra tẽpluz in vobis sunt spũsscti quẽ hẽtis a deo. ptẽnebas corpale pctm: ptẽnis q̃ peccas i templũ ipz. Corp⁹ tuũ tẽplũ est spũsscti. Quid facias de tẽplo dei iã vide. Si eligeres i eccl'ia dei facere adulteriũ itra istos pietes: qd te eẽt scelerati⁹? Nõ aũt tu ipe es tẽplũ dei. tẽplũ itras. templũ exis. tẽplũ in domo tua manes. tẽplũ surgis. Vide qd agas. vide ne offẽdas tẽpli hitatorẽ ne deserat te. z in ruinã vertaris. Nescitis (inquit) qz corpa vestra (z hoc de fornicatione loq̃bat apls ne ptẽnerẽt corpalia pctã) tẽplũ in vob sũt spũsscti quẽ habetis a deo. z nõ estis vri. empti enĩ estis pcio magno. Si ptẽnis corp⁹ tuũ: psidera pciũ tuũ. Scio ego. z mecũ omis homo q̃ pauloat⁹ tẽti⁹ psiderauerit: neminẽ deũ timentẽ sub verbis eius nõ se corrigere: nisi q̃ putat qz plus habet viuere ipa res ẽ q̃ multos occidit. cũ dicũt. cras cras z subito hostiũ claudik z remãsit foris cũ voce columbina. qz nõ habuit gemitum columbinũ.

Corporalia pena ñ esse cõtemnenda.

Spes longe vite multos occidit.

Extrac. pi. x

CApls dicit. Templũ enĩ dei sctm ẽ qõ estis vos Quisqs templũ dei violauerit. dispdet illum deus Templum enĩ dei violat qui violat vnitatẽ. Non enĩ tenet caput (ex quo totũ corpus cõnexũ et cõpactũ p oẽm tactũ subministrationis scõm operationẽ in mensurã vniuscuiusqꝫ partis incrementũ corporis facit) in edificationẽ sui in charitate. In hoc templo sancto suo domin⁹ est qõ constat multis mẽbris sua quibusqꝫ officia gerentibus in vnã edificationẽ charitatis ꝓstructis. Nõ violat q̃sqs causa principat⁹ sui a catholica societate diuiũgit.

CDuo sũt precepta z duo genera pctõꝝ. Aut enĩ in deũ peccat homo. aut in hominẽ. Peccat autẽ in deũ etiã corrũpẽdo templũ eius. Jn te etenim habitat de⁹. redemit te sanguine filij sui. cẽꝫ z antecẽꝫ redimereris cui⁹ seru⁹ eras nisi el⁹ qui pdidit oia? Peculiariter quodãmõ te hre voluit redemptũ sanguie filij sui. Et nõ estis vestri (inquit apls) Empti enim estis pcio magno. glificate z portate deũ in corpe vro. Ergo ille a quo redẽpt⁹ es fecit te domũ suã. Quid quid tu vis euerti domũ tuã? sic pfecto nec deus suã: hoc ẽ teipz. Si tibi nõ parcis propter teipsuz: pce tibi propter deum qui te fecit templum suum. templũ enĩ dei sanctum est (inquit) quod estis vos. z qui templum dei corrupit: corrũpet illũ deus. Que peccata homies quando faciũt putãt se nõ peccare qz nulli homini nocẽt. sed quomõ ẽ inocẽs qui nõ parcit sibi? Ille enĩz innocens ẽ qui nulli nocet: qz dilectionis ꝓximi regula ab ipo est. Hoc enĩ dixit de⁹. Diliges ꝓximũ tuũ tanqꝫ teipz. Quõ ergo i te salua est dilectio ꝓximi tui qñ dilectio tui per intẽperantiã vulneratur?

Ex ꝑmõe de conuersione apli. Peccat in deũ etiam corrũpendo tẽplum eius.

Nõ est innocẽs q̃ p intẽpantiã se vulnerat.

Matth. xxii.

CVerũ tẽplũ dei agnoscim⁹ tẽplũ enĩ dei sctm ẽ (inquit) qõ estis vos. Si g̃ nos sum⁹ templũ dei a ra dei aĩa nra ẽ. Sacrificiuz dei quid est? Forte ꝺ facim⁹ mõ. Jmponim⁹ i ara sacrificiũ qñ deũ laudam⁹. docet enĩ nos psalm⁹ dicẽs. Sacrificiũ laudis glificabit mez ibi via ẽ vbi ostendã illi salutare dei. Atvero sacerdotẽ si requiras sup celos est interpellat pro te qui in te / mortuus est pro te.

Ex tractatu pi. xciiij. Nõ tẽplũ dei ara aĩa sacrificiũ laus dei. Sacerdos christus.

Nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo: stultus fiat vt sit sapiens. Sapientia enĩz huius mundi stultitia est apud deum. scriptuz est enim: comprehendam sapientes in astutias eorum et iterum. dominus nouit cogitationes sapientium quoniam vane sunt.

CTl nescis cogitationes dei qñ iuste sũt Jlle scit cogitationes hominũ: quoniã vane sũt. et boies cognouerunt cogitatiões dei. Sed quib⁹dã amic⁹ factus est prodit consiliũ suũ. et vos fratres mei nolite vos contẽnere. si cum fide acceditis ad dominũ: auditis cogitationes dei. eas modo discitis. Hoc vobis dicitur z ad hoc instruimini. Relinquite ergo cogitationes hominum que vane sunt vt comprehendatis cogitationes dei q̃ sapiẽtes sunt.

Ex trac. ꝑi. xciij. Cogitationes dei sapientes et boiz vane.

CQui hic beati esset a seipsis beati fieri mira vanitate voluerunt: irrisit hos veritas per prophetam dicentẽ. Domin⁹ nouit cogitationes hominũ quoniã vane sunt. vel sicut hoc testimoniũ posuit apostolus paulus: dominus nouit cogitationes sapientium quoniã vane sunt.

Ex libro de ciuitate dei. xviii. ꝑ. xciij.

CPereant argumenta pꝓrũ Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. et dominus nouit cogitationes hominũ quoniã vane sunt.

Extrac. euangelij ſm ioã. lx.

CDicitur aliquando in scripturis sapientia pro astutia abusione verbi non proprietate rei. Unde etiam dicitur vbi sapiens? vbi scriba? vbi conquisitor huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi?

Ex libro de paſtorib⁹. i. Cor. i.

CNolite gliari z nolite loqui excelsa. neqꝫ exeat

Ex libro de ciuitate dei. xvii.

magniloquiū de ore vro qm̄ deus scientiarū dns. Ipse vos scit.et vbi nemo scit.qm̄ qui putat se aliq̄d eē:cū nihil sit seipm seducit. Hec dicunt aduersarijs ciuitatis dei ad babiloniā ptinētib⁹ de sua virtute psumentibus in se nō in dño gloriantibus Deus scientiarū est.atq; ideo t arbiter pscientiaꝝ ibi vidēs cogitationes hominū quoniā vane sunt Si hominū sunt t ab illo non sunt.

Contra psumentes de sua virtute

Memo itaq; gloriet in hominib⁹. oīa enī vra sūt siue paul⁹ siue apollo siue cephas siue mūd⁹ siue vita siue mors siue psentia siue futura.oīa enī vestra sunt vos autem xpi xps autem dei.

Ex lib. q̄stionum. lxxxiii. i. Cor. xi. et ad. Ephe. v.

Ja capite numerenť iueniunť vnū duo tres:qttuor. Itē caput mulieris vir. caput viri christus.caput autē christi de⁹ Si eodem modo numerēť inueniunť si militer vnum t duor tres t quattuor. Porro vnū et duo t tres t quattuor simul ducti fiunt decem. Quapropter disciplinā q̄ insinuat pditorē deum et pditā creaturā recte significat denari⁹ numer⁹ Et cū corp⁹ pfectus atq; inexterminabili.rursusq; ipsa subdit xpo t xps deo.nō tanq̄ dissimilis aut alteri⁹ nature sed tāq̄ patri fili⁹:hoc totū eodē nūero denario recte significať q̄ post resurrectionē corporis spatur futurū ineternū. Et fortassis pptерea q̄ producū tur ad vineā denarū accipiūt mercedis nomine.

Numer⁹ denari⁹ q̄d significat.

Ex smōe de symbolo. Johan. iiii.

Cū dictū est qm̄ de⁹ spūs est. aia duertendū est nō eē dictū qm̄ spūs de⁹ est:sz qm̄ de⁹ spūs ē. vt ipsa deitas pris t filij hoc loco dicta sit de⁹ q̄ ē spūs sctūs. Huic accedit aliud testimoniū q̄ dicit Johannes apls. Qm̄ de⁹ dilectio ē.etiā hic nō ait. Dilectio dei est:sz de⁹ dilectio ē:vt ipsa deitas dilectio intelligatur. t q̄ in illa enumeratione pnexarū sibi rerū (vbi dicit. Oīa vestra sūt vos aūt xpi xps autē dei t caput mulieris vir.caput viri xpus. caput aūt xpi de⁹) nulla fit pmēoratio spūssctī.qz non fere in ijs q̄ sibi pnexa sūt nūerari solet ipsa pnexio.

t. Johā. iiii.

Capitulum. Quartum

Sic nos existimet homo vt ministros xpi t dispēsatores mysteriorū dei Hic iā queritur inter dispensatores vt fidelis q̄s inueniatur.

Ex epla ad hebreos.

Dispensator plane salutis eterne cū ceteris innumerabilib⁹ pseruis meis sū q̄ si volēs facio mercedez habeo. Si aūt iuit⁹ tm̄ mihi dispensatio credita ē.neq; enī eē salutis illi⁹ dispēsatorē pverbū t sacramētū iā hoc ē etiā eē pticipē. Nā si p bonos nō dispēsaret.nō recte apls diceret. Imitatores mei estote: sicut t ego xpi. Rursus si p malos nō dispēsaret nō de quib⁹dā dns diceret.q̄ dicūt facite q̄ aūt faciūt facere nolite. dicūt enī t nō faciūt. Multi g̃ dispensatores sūt p quos ministeriū puenit ad etnā salutē. Sz q̄rit inter dispēsatores vt fidelis q̄s inueiat. t inter ipos fideles in quoꝝ me nūero ille qui non fallitur pputet. Alius ē sic.alius aūt sic sicut vnicuiq; de⁹ partitus est mensuram fidei.

Dispēsatō salutis et ne fit p bonos t malos.

Matth. xxiii

Mihi autem pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humāno die. Sz neq; meipsum iudico.nihil enim mihi conscius sū:sed non in hoc iustificatus sū:qui autem iudicat me dominus est.

Ex lib. q̄stio. num. lxxxiii

Musq̄ enī p se rōnē reddet.nec alieno testimōio q̄sq̄ adiuuať apd deū cui secreta cordis appent. Et vix sibi q̄sq̄ sufficit vt ei testimōiū phibeat cōscientia sua. Quis enī gl'iabiť mundū se hre cor? Inde est q̄d apls dicit. Mihi mimū ēvt a vobis iudicer aut ab hūano die.sz neq; meipz iudico. Quapropť cuz de se q̄sq̄ aut nō oīno aut vix possit verā pferre sētiā:quō pōt de alio iudicare? Cum sciat nemo quid agať in hoīe nisi spūs hominis.

t. Cor. ii.

Extractatu. pi. xxxvi.

Mihi aūt minimū ēvt a vob iudicer aut ab humano die (ait apls) sz neq; meipz iudico. Melius enī me ego noui:q̄ illi.sz melius deus q̄ ego.

Extractatu. pi. xli.

Apls est abyssus.

Sancti pdicatores xbi deť ipi abyssus. vt noueritis qz abyss⁹ t ipe apls. ait ei. Minimū est vt a vobis iudicer.aut ab hūano die.q̄ta aūt abyssus sit:audite apli⁹. Neq; enī meipz diiudico. Tantā aūt pfunditatē credit eē in hoīe q̄ lateat ipm hoīez in q̄ est.q̄ta pfunditas latebat ifirmitatis in petro: qm̄ q̄d in se int⁹ ageret nesciebat. t se cū dño vel p dño moritur⁹ temere pmittebat.q̄ta abyss⁹ erat? Que tm̄ abyss⁹ nuda erat oculis dei. Maz hoc illi xps prenunciabat qd̄ in se ipse ignorabat.

Ex tractatu. pi. cxlvii.

Mihi mimū ēvt a vobis diiudicer. Qm̄ enī po testis diiudicare pscientiā meā:Qm̄ examinare q̄ aīmo facio q̄cquid facio:q̄tū possūt homines de alio iudicare? Plus homo vtiq; ipse de se:sed de⁹ plus de homine q̄m homo de se.

Ex smōe de verbis euāgelij. l.

Si vult ipe q̄ nos vocauit:pastores sumus: nō mercenarij. Sed q̄d ait apls? Mihi minimū est vt a vobis iudicer:aut ab hūano die. Sz neq; meipz iudico.nihil enī mihi pscius sū:sed nō in hac iustificatus sū. Qui aūt iudicat me dns est. Nō tō bona est pscientia mea:qz vos eā laudatis. Quid enī laudatis? q̄d nō videtis. Ille laudet qui videt. Ille etiā corrigat si q̄d ibi videt q̄d ei⁹ oculos offendit. Qz et nos nō dicim⁹ pfecte nos sanos. Sz tundim⁹ pect⁹ nr̄z. t dicimus deo. Propitiꝰ esto ne peccē tibi Tamen puto (coram illo enī loquor) nihil aliud a vobis querens nisi salutem vestram.

Itaq; nolite ante tempus iudicare quo aduscq̄ veniat dns. qui et illuminabit abscōdita tenebrarum.et manifestabit cōsilia cordium.et tūc laus erit vnicuiq; a deo. Hec aūt fratres transfiguraui me et apollo pptervos:vt in vobis discatis ne supra quez scriptū est vnus aduersus alterum inflетur pro alio.

Extrac. euāgelij. sm̄ ioā. xc.

Derūq; in his nra credulitas fallit.quia nōnūq̄ et historia t multomagis fama mentit. Pertinet autē ad nos (ne perniciosa opinīōe fallamur) vt qz ñ possum⁹ hoīm idagare pscientiā de ipis reb⁹ hēam⁹ verā certāq; scientiam. Hoc ē vt si ille vel ille hō vtrūsit ipudic⁹/pudic⁹ ve nescim⁹:oderim⁹ tm̄ ipudicitiaz et pudicitiā diligamus /Et si illū vel illū iniustum eē iustū ve nescimus:amem⁹ tm̄ iustitiā t iniustitiā detestemur.nō q̄s nobisipis errādo pfingim⁹:sz q̄s fidelit (hāc sczappetēdā illāq; vitādā) in dei vita te pspicim⁹. vt cū de ipsis reb⁹ q̄d appetēdū ē: appetimus.q̄d deuitandū deuitamus. Ignoscať nobis q̄ de occultis hominū aliquando imo assidue nō vera sentim⁹. Hoc enī ad humanā tētationem

G

i. Cor. x.

ptinere arbitror sine qua duci nō potest vita ista. Ita vt apls diceret. Tētatio vos nō apprehēdat nisi humana. Quid enī tam hūanus q̄s nō posse inspicere cor humanū: r ideo nō ei⁹ latebras pscrutari: sz plerūq; aliud q̄s id qō ibi agīt suspicari? q̄s q̄s et in his rep tenebris hūanarū (hoc ē cogitationū alienaꝝ) rsī suspitiones intelligere nō possum⁹ qz hoīes sumus: iudicia trī (idest definitas: firmas q; sentētias) ptinere debem⁹. nec ante tps quicq; iudicare donec veniat dns et illumiet abscondita tenebrarū et manifestet cogitationes cordis. Et tunc laus erit vnicuiq; a deo.

Qñ venialis est humana tētatio.

Quādo ergo nō erratur in rebus. vt recta sit ipa probatio vitioꝝ virtutuz q; probatio: pfecto si erratur in hoīb⁹ venialis ē humana tentatio.

Ex tractatu. pi. c.

¶ Mōdū reuelatū est iudiciū. Nox est. apparebit dies. apparebit iudiciū. Audi apl'm. Itaq; nolite ante tps iudicare q̄cq̄. Quid ē ante tps? Ante diē

Ex lib. enchiridyon.

¶ Audi qz ante diē dixit: donec veniat dns et illuminet abscondita tenebraꝝ et manifestet cogitationes cordis. r tūc laus erit vnicuiq; a deo. Nam mō q̄diu nō vides cor meū r nō video cor tuū nox est. Non enī scimus mortales corda mortaliū. tūc aūt illūinabit dns abscōdita tenebraꝝ. r mānifestabit cogitatōes cordis: r laus erit tūc vnicuiq; a ꝺo Quia id laudabitur r diligetur a proxio in prīmo qō (ne lateat) ab ipso illuminatur deo.

Ex epla ad italicum.

¶ Notitia nostri certior int⁹ ē vbi nemo scit q̄ sūt hoīs nisi spūs hoīs q̄ in ipo ē. Sz cū venerit dns r illuminauerit abscōdita tenebraꝝ: r mānifestauerit cogitationes cordis: tūc nihil latebit proximuz in proximo. Nec erit qō suis quisq; aptat. abscōdat alienis: vbi nullus erit alien⁹. Lux vero ipa (qua illuminabunt hec oīa que modo abscōdunt) qualis aut q̄nta sit quis lingua pferat? quis saltē infirma mēte ptingat? Profecto lux illa ipse est deus qm deus lux ē. r tenebre i eo nō sūt vlle. sed lux mētiū purgataꝝ: non istoꝝ corpis oculoꝝ. Erit ergo tūc mēs idonea: q̄ illā lucē videat: qō nūc nondū ē Hoc aūt oculꝰ corpis neq; nūc pt neq; tūc poterit

In patria omēs cogitatiōes beatoꝝ oīb⁹ erūt manifeste.

H Dei est lux mētiū purgatarum.

Ex lib. de ciuitate dei. xxii.

¶ Ita deus nobis erit notus atq; pspicuus vt videat spū a nobis singulis in singulis nobis. videatur ab altero in altero: videat in seipo: videat i celo nouo r terra noua: atq; in oi que tūc fuerit creatura videat r per corpa in oi corpe quocūq; fuerit spiritalis corpis oculi (acie puenīte) directi. Patebūt etiā cogitatiōes nr̄e inuicē nobis. Tūc enīz implebit qō ait apls. Nolite ante tps quicq; iudicare et mox addidit. Donec veniat dns: r illumiabit abscōdita tenebraꝝ et manifestabit cogitationes cordis. Et tūc laus erit vnicuiq; a deo.

Quanta erit illa felicitas vbi nullū erit malū: nulluz latebit bonum? Vacabit dei laudib⁹. qui erit oīa in oībus. Nā quid aliud agat vbi neq; vlla desidia cessabit neq; vlla idigētia laborabit? Nescio. Admoneor etiā sancto cantico. vbi lego vel audio.

Vbi reuocatur deus videbit in omni creatura.

Cogitationes inuicē patebunt.

Futura felicitas.

Pō. lxxxiii.

Beati qui habitant in domo tua in secula seculorū laudabunt te.

Quis enīz te discernit? quid aūt habes qō non accepisti? Si aūt accepisti quid gloriaris q̄si nō acceperis? Jā saturati estis: iā diuites facti est⁹. Sine nobis regnatis. Et vtinā regnetis vt r nos vobis cū regnem⁹. Puto enī q; deus nos apostolos nouissimos ostendit tanq; mortī destinatos.

Ex epla ad valētinum. G

Prohibet apls dicēs. Memo gl'ietur in hoīe. Et alio loco. Qui gl'iatur (inquit) in dño gl'ietur. Illi vo heretici seipsos a seipis iustos fieri putātes (q̄si hoc eis de⁹ nō dederit) sz ipi sibi nō vtiq; in dño: sz i semetipis gl'iant. Talib⁹ dicit apls. Quis enī te discernit? Qō ió dicit: qz de massa illi⁹ pditiōis q̄ fctā est ex adā nō discernit hominē. vt eū faciat vas in honorē: aut i ptumeliā: nisi de⁹. Sz qm hō carnalis r inanit inflat⁹ cū audisset: qs enī te discernit? possz rīdere vel voce vel cogitatiōe r dicere. discernit me fides mea. discernit me oro mea. discernit me iustitia mea. Mox apls occurrit cogitatiōib⁹ ei⁹ r dixit. Quid enī hēs qō nō accepisti? Si aūt et accepisti: quid gl'iaris q̄si nō accepis? Sic enī gl'iantur q̄si nō accepint q̄ se a seipis iustificari putāt. ac p hoc in seipis non in dño gl'iantur: euntibus omnibus ex vno in condemnationem.

Cōtra gloriantes in seipsis.

Ex lib. de correctiōe r gr̄a

¶ Discernunt nō merit⁹ suis sz p gr̄az mediatorīs Hoc ē in sanguie scī adā iustificati gratis. Itaq; cū audim⁹ (Quis enī te discernit? qd autē hēs qō nō accepisti? si aūt accepisti qd gl'iaris: q̄si nō accepis ab illa pditiōis massa q̄ facta ē p primū adaz) Debem⁹ itelligere neminē posse discerni: nisi q; dōnū habet q̄squis habet qō gr̄a saluatoris accepit. Hoc aūt apl'icuz testimoniū tā magnū ē vt beat⁹ cyprian⁹ ad cyrinū scribēs ipz subiecerit illi titulo i quo ait in nullo esse gl'iandū qñ nr̄m nihil sit.

Ex trac. euāgelij sm ioā. xxvii.

¶ Propterea dixi vobis (inqt) Qz nemo pōt vēire ad me nisi fuerit ei datū a pre meo. Ergo r credere dat nobis. Nō enī nihil ē credere. Si aūt aliq̄d magnū est. gaude quia credidisti. sed noli extolli. Quid enī habes quod nō accepisti?

Credere ē dōnū dei.

Ex trac. pi. lviii.

¶ Misericordia ei⁹ pueiet me. cogitate qō dictū ē pueniet me. Si aliq̄d tuū: pmū attulisti et ex tuo aliq̄ bono pmo misericordiā dei meruisti: nō te puenit. Qñ aūt nō itelligis qz puent⁹ es? nisi intelligas qō ait apls. Quid enī hēs qō nō accepisti? ō ē mia ei⁹ pueniet me. Deniq; attēdēs oīa bona que cūq; hre possum⁹ siue in natura siue i instituto: siue in ipa pseuerātiōe i fide: i spe: i charitate: in bōis moribꝰ i iustitia: i timore dei totū nō ē nisi ex illi⁹ donis: ita clausit de⁹ me⁹ mia mea. Nō iuenit (impletꝰ bōis dei) qd appellaret deū suū nisi miaz suam. Dnomē sub q̄ nemini despandū ē. De⁹ me⁹ (inquit) mia mea. Quid est mia mea? Si dicas salus mea itelligo qz dat salutē. Si dicas refugiū meū i telligo qz pfugis ad eū. Si dicas: fortitudo mea: i telligo qz dat tibi fortitudinē. mia mea qd est? Totū q̄cquid sū. De mia tua ē. Sz pmerui te iuocādo te vt eēm. qd feci? vt essē q̄ te iuocarē. qd egi? Si ei egi aliq̄d vt essē: iā erā ātēq; essē. Porro si oino nihil erā anteq; essē: nihil te pmerui vt essem. Fecisti vt essē r tu nō fecisti vt bonus essem? Dedisti mihi vt sim. et non potuit mihi alius dare vt bon⁹ sim? Si tu ōdisti mihi vt siz. Et ali⁹ mihi dedit vt bon⁹ sim: melior ille q̄ mihi dedit vt bon⁹ siz: q; ille q̄ dedit mihi vt sim. Porro qz nemo te i mia largior: a quo accepi vt essez: accepi ab illo vt bonus essem.

Quia mia dei puenit hoiem r replet bonis ideo dr̄ misericordia hominis.

Quid sit dicere deo mia mea.

Ex trac. pi. lxxxv.

¶ Deus meus misericordia mea. arguens enī superbiam apls: nō ait. Non habes. Sed ait. Quid enī habes quod nō accepisti? Non arguebaris: qz dicebas te habere quod nō habebas: sed qz ex te tibi volebas eē qō habebas. ímo r hēre te agnosce r ex te nihil habere: vt nec superb⁹ sis nec ingrat⁹

Quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominib⁹. Nos stulti pro-

pter christuz: vos aũt prudentes in xpo
Nos infirmi: vos autẽ fortes. Vos no-
biles: nos autez ignobiles. Vsqz in hãc
horam et esurimus et sitimus et nudi su
mus et colaphis cedimur et instabiles
sumus: et laboramus operantes mani-
bus nostris. Maledicimur: et benedici
mus. Persecutionem patimur et susti-
nemus. Blasphemamur: rogsecramus
Tanqz purgamẽta huius mundi: facti
omniũ pipsima vsqz adhuc.

Extrac. ꝑsl. xxxviii.

Ob probzum (inquit) insipienti dedisti
me. Inter eos me viuere voluisti. Int
eos predicare veritatem: qui amant va
nitatem. et non possũ nisi irrideri ab eis
q̃ spectaculum facti sumus huic mundo et ange-
lis et hominib⁹. Angelis laudantibus: hoibus ob
probzantibus. immo et angelis et hominibus lau
dantibus et vituperãtib⁹. A dextris et a sinistris
habemus arma quibus militamus per gloziam t
ignobilitatem per infamiam t bonam famam: vt
seductozes et veraces. Nec apud angelos. nec a-
pud homines: q̃ et apud ãgelos sunt sancti ange-
li: quibus beneviuendo placeamus. Et sũt preua
ricatozes angeli: quibus beneviuendo displicea-
mus. Et inter homines sunt sancti viri quibus pla
ceat vita nostra. et sũt nequissimi homines: qui irri
deãt vitam bonã nostram. Et hec arma sunt. illa
dextra: illa sinistra. vtraqz tamẽ arma sũt. Vtrisqz
armis et dextris et sinistris vtoz. et laudantibus t
vituperantibus et honozem deferentib⁹. et igno-
miniam irrogantibus. In ijs vtrisqz armis confli
go cũ diabolo vtrisqz eũ ferio. Prosperis si nõ coz
rũpoz. Aduersis si non frangoz.

Sãcti viri maxie predicatozes, sũt spectaculũ angelis t hoib⁹

Non vt confundam vos hec scribo: sed
vt filios meos charissimos moneo. Mã
si decẽ milia pedagogoz habeatis in xpo
sed nõ multos patres. Nam in xpo iesu
per euãgeliũ ego vos genui. Rogo ergo
vos: imitatozes mei estote: sicut et ego
xpi. Ideo misi advos timotheũ qui est
filius meus charissim⁹ et fidelis in dño
qui vos cõmonefaciat vias meas que
sũt in xpo iesu sicut vbiqz in omi eccleſia
doceo. Tanqz nõ venturꝰ sim advos sic
inflati sũt quidã. Veniã aũt advos cito
si dñs voluerit et cognoscã nõ sermonez
eoz̃ qui inflati sunt: sed virtutẽ. Nõ enĩ
in sermone est regnum dei sed in virtute.

Ex tractatu: ꝑl. lxxvii.

Quod psalmista dicit. Coꝝ patrib⁹ eoz
fecit mirabilia in terra egypti in cãpo
taphneos: accõmodatius accipimus
patres: Moysen t aaron: alioqz senio-
res qui cõmemozanť in eadem scriptura: etiã sp̃m
accepisse vnde acceperat t moyses: vt eũ adiuua
rent ad eundẽ pp̃m regendũ ac ferendũ. Cur enĩ
non appellarẽtur patres. Nõ sicut deꝰ pater vn⁹
est qui regenerat spu sancto quos facit filios ad e-
ternã hereditatem: sz honozis gratia propter eta-
tem: curãqz pietatis. sicut paulus senioz dicit. Nõ
vt confundã vos hec scribo. sz vt filios meos cha-
rissimos moneo. Cũ sciret vtiqz a domino dictum:
ne vobis dicatis patrem in terra. vnus enĩ est pa
ter vester deus. Nõ non ideo dictum est vt hocvoca
bulum honozis humani de loquẽdi consuetudine
tolleretur: sed ne gratia dei (qua in eternã vitam
regeneramur) nature vel potestati vel etiã sancti
tati cuiusqz hominis tribueret. Ideo cuz diceret.
Ego vos genui: predixit in xpo: et per euangeliũ
ne ipius putaretur esse quod dei est.

Cur vetat domin⁹ patrẽ vocare in terra. Gra regenerationis nõ hoi sed deo tribuẽda est.

Quid vultis? In virga veniaz ad vos.
an i charitate t spiritu mansuetudinis?

Visitabo in virga iniquitates eoz. Sic et apl's
cominat. Quid vultis? In virga veniã ad vos? Ab
sit vt dicerent pij filij. Si cum virga venturus es
noli venire. Melius est enĩ erudiri in virga patris:
qz in blandimento perire predonis.

Extrac. ꝑsl. lxxxviii.

Capitulum quintum.

Omino audit inter vos
fornicatio: t talis forni-
catio qualis nec inter gẽ
tes: ita vt vxorẽ patris sui
aliquis habeat. Et vos in
flati estis: t nõ magis lu
ctũ habuistis: vt tollat de medio vestruz
qui hoc opꝰ fecit. Ego quidẽ absẽs coz-
pore: ꝑsens aũt spũ: iã iudicaui vt ꝑsens
eũ qui sic opatus est in noie dñi nostri ie
su xpi congregatis vobis t meo spiritu cũ
virtute dñi iesu tradere huiusmodi hoi-
nem sathane in interituz carnis vt spũs
saluus sit in die dñi nostri iesu christi.

In libro ꝓtra faustũ capitulo. xxii.

Quid crudele moyses aut mãdauit: aut
fecit. cũ ꝓmissũ sibi populũ sancte zelãs
et vni vero deo sbditũ cupiẽs: posteaqz
cognouit ad fabricandũ t colẽdũ idolũ
defluxisse: mentẽqz impudicaz pstituisse demonib⁹
in paucos eoz vindicaret gladio. quos deus ipse
quẽ offenderãt: alto t secreto iudicio feriẽdos vo
luisset inferri: et in presẽti salubriter terruit. Et di
sciplina in posteꝝ sanxit: Nã eum nulla crudelita
te: sed magna dilectiõe fecisse qõ fecit: quis non in
verbis eiꝰ agnoscat ozãtis pro pctis eoz et dicen
tis. Si dimittis illis pctm: dimitte. Sinautez dele
me ꝺ libro tuo? Cõparãs ergo vnusquisqz pie pru
dẽs illã cedẽt hãc precẽ: videt, pfecto aptissime vi
det iqz cqtũ malũ sit aie: p simulachza dmonũ foz
nicari qñ sic seuit q̃ sic amat. Sic planet apl's non
crudeliter: sz amabiliter tradidit hominẽ sathane
in interitũ carnis vt spũs saluus sit i die dñi iesu. tra
didit et alios vt discerent nõ blasphemare.

Moyses ex charitate non crudelitate in paucos ydolatras gladio vindicauit. Exo. xxxii.

Apl'us ex charitate tradidit hoiem sathane.

Magni t sancti viri qui iã optime scirẽt mortẽ
istam q̃ aiam dissoluit a corpe: nõ eẽ formidandã.
scõm eoz̃ tñ aiam qui illã timerent: nõnulla pctã
morte puniuerũt. quo t viuentibus metus incute
retur t illis qui morte puniebanť nõ ipsa moz̃ no
ceret: sed pctm: qꝺ augeri posset si viuerẽt. Nõ te-
mere illi iudicabãt: quib⁹ tale iudiciũ donauerat
deus. Inde est q helyas multos morte affecit: et
propria manu t igne diuitus impetrato. Nõ t alij
multi magni t diuini viri: eodẽ spũ psulẽdo rebus
hũanis nõ temere fecerũt. De quo helya cũ exem
plũ dedissent discipuli dño: memozãtes quid ab
eo factũ sit vt etiã ipsis daret ptãtẽ petẽdi de celo
ignẽ ad psumẽdũ eos q̃ sibi hospitiũ nõ pberẽt. re

In lib. de sermone dñi in monte.

Quare p sanctos viros aliqua pctã morte punita sunt.

prehendit in eis dominus non exemplū prophete sancti: sed ignorantiam vindicandi. que adhuc erat in rudibus. Animaduertens eos non amare correctionem: sed odio desiderare vindictam. Itaq; postq; eos docuit quid esset diligere proximū tanq; seipsum: infuso etiā spiritu sancto: quem decem diebus cōpletis post ascensionem suā: desuper vt promiserat misit. non defuerunt tamē tales vindicte: cuius multo rarius q; in veteri testamento. Ibi enim ex maiori parte seruientes timore premebantur. Hic autē maxime dilectione liberi nutriebantur. Nam et verbis apostoli petri. Ananyas r uxor eius (sicut in actibus apostoloz legimus) exanimes ceciderunt. Nec resuscitati sūt sed sepulti. Et si huic libro heretici (qui aduersantur veteri testamēto) nolūt credere: paulū apostolum (quem nobiscū legunt) intueantur. Dicentem de quodā peccatore: quē tradidi sathane in interitum carnis: vt anima salua sit. Et si nolūt hic mortē intelligere (fortassis enī icertū est) quālibet vidictā per sathanā factaz ab apostolo fateant. Quod non eum odio: sed amore fecisse manifestat: illud adiectum: vt anima salua sit.

Vindicandi finis est correctio.

Quare vindicte mortis sunt rariores in nouo q; in veteri testa. Actu. v.

Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit?

Ex libro de vnico baptismo.

QUid sibi vult tantus furor separatiōis istoz ab vnitate corporis christi: quod (sicut prophetatū legitur) impleriq; iā cernitur toto orbe terrarū: atq; in omnibus gētibus dilatatur? Hic certe: sicut scriptum ē filius malus ipse se iustū dicit. exitum autē suum non habuit (Hoc est non excusat. non diluit. non defendit. qō furore scismatico: in hereticā pestem de domo dei exire nō timuit) Quia si vere iustus esset: sicut paulus apostol⁹: cū fratrib⁹ falsis (de quibus in suis epistolis ingemit) ita in eccl'ia xp̄i cum eis quos iniustos vel nouerat vel putabat: sine vlla sui contaminatione p̄sisteret: nec bonos propter malos desereret: sed malos propter bonos potius toleraret: tanq; granum cuz palea pōdere charitatis triturā ferens: non tanq; leuissimus puluis: etiā ante ventilationē flatib⁹ cedēs Eo quippe modo etiam cum iniquis (quos necesse est vsq; ad littus retia ista cōtineant) in vnitate catholica perseuerans: non tamen cū fure concurrent: nō peccatis cōmunicaret alienis: nō cuiusq; immunditie contrectatione macularetur: nec poluere tangēdo pollutum: nec cuiusq; fermento corrumperetur. Nec enī fiunt consensiōe peccatorum. qua per feminam serpens hominē primum: etiam in paradisi felicitate decepit. Non cōmunione sacramentoz: in qua condiscipulos iudas mūdos: immundus contaminare non potuit. A malis autē cum quibus sacramenta dei cōmunicant etiam nunc in area nondum in horreo. tam tamen boni discedunt. et separantur morū dissimilitudie non corporum segregatione: aliter scilicet viuendo: non ad alia cōuenticula veniendo. Sic nec cū malis vnū fiunt: nec ab ecclesie vnitate discedūt

Non cōio sacramētorū nō societas malorū sed consentio peccatorū cōtaminat.

Expurgate vetus fermentuz vt sitis noua conspersio sicut estis azymi. Eteniz

Extractatu euāgelii sm iohannē. lv.

PAscha nr̄m immolatus est xp̄us. Pascha fratres non sicut quidam existimant grecum nomen est: sed hebraicū. Opportunissime tamē occurrit in hoc nomine quedam congruentia vtrarumq; linguarum. Quia enim passio grece paschy dicit: ideo pascha passio putata est: velut hoc nomen a paschy (hoc est passione) sic appellatum sit. In sua ergo lingua. Hoc est in hebrea pascha transitus dicitur. Propterea: quia tunc primum pascha celebrauit populus dei: quando ex egypto fugientes: rubrum mare transierunt. Hunc ergo figura illa prophetica in veritate completa est: cum sicut ouis ad immolandum ducitur christus Cuius sanguine illitis postibus nostris (id est cuius signo crucis signatis frontibus nostris) a perditione huius seculi tanquam a captiuitate vel interemptione egyptia liberamur et agimus saluberrimum transituz: cum a diabolo transimus ad xp̄m. et ab isto instabili regno ad eius fundatissimum regnum. Ideo quippe ad deum permanentem transimus: ne cum mundo transeunte transeam⁹. De hac nobis collata gratia. Deuz laudans apostolus dicit. Qui eruit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filij charitatis sue Hoc itaq; nomen (idest pascha) quod latine (vt dixi) transitus nuncupatur: velut interpretās nobis beatus euangelista. Ante diem (inquit) festū pasche sciens iesus quia venit eius hora vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Ecce pascha. Ecce transitus. Vnde? Et quo? De hoc scilicet mundo ad patrem. Spes membris in capite est data: q̄ essent illo transeunte: sine dubio secutura. Quid ergo infideles et ab hoc capite atq; ab eius corpore alieni? Nonne et ipsi transeunt quia non p̄manent? Transeunt plane et ipsi. Sed aliud est transire de mundo: aliud transire cum mundo. Aliud ad patrem: aliud ad hostem. Nam et egyptij trāsierunt. Non enim persequendo manserunt. Non tamen transierunt per mare ad regnum: sed in mari ad interitum. Scīēs ergo iesus: quia venit eius hora: vt transiret ex hoc mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erant in mundo: in finem dilexit eos. vtiq; vt et ipsi de hoc mundo vbi erant: ad suum caput: quod hinc transisset: eius dilectione transirent. Quid est enim in finem: nisi in christū? Finis enim legis christus: ait apostolus: ad iusticiam omni credenti. Finis perficiens nō interficiens. Finis quouscq; eamus. nō vbi pereamus. Sic omnino intelligendū est. Pascha nostrum immolatus est christus.

Paschā nomen est hebraicū.

Paschā trāsitus.

Collo. i.

Johan. xiii.

Trāsitus xp̄i ad patrē est spes mēbrorū.

Quō xp̄s est finis legis. Roma. x.

¶ Ipse est finis noster. In illum est transitus noster. Innouatio est vite nostre. Et est quidam trāsitus de morte ad vitam: qui fit primo per fidem vt in spe gaudeamus et in tribulatione patientes simus dum adhuc exterior homo noster corrumpitur: sed interior renouatur de die in diem. Propter ipsum initium noue vite. propter nouum hominem quez iubemur induere et exuere veterem expurgātes vetus fermentum: vt simus noua cōsperſio quoniam pascha nostrum immolatus est christus. Propter hanc vite nouitatem: primus mensis in anni mensibus celebrationi huic attributus est. Nam ipse dicitur mensis nouorū. Quia vero in toto tempore seculi: nunc tertiuz tempus apparuit: ideo resurrectio domini triduana est. Primum enim tempus est ante legem. Secundum sub lege. Tertium sub gratia vbi iam manifestatio est sacramenti: prius occulti in prophetico enigmate reuelatur. Hoc ergo et in lunari numero significatur. quia enim septenari⁹ numerus

Ex lib. ad inquarū. ii.

Quare in primo mēse celebratur pascha Cur resurrectio trīduana.

solet in scripturis ad quandam perfectionem my-
sticus apparere. Tertia ebdomada lune pascha
celebratur (id est qui dies occurrit a quartadeci-
ma in vicesimam primam)

Itaq; epulemur. non in fermento veteri. neq; in fermento malitie et nequitie. Sed in azimis sinceritatis et veritatis.

Ex libro. ii. cōtra faustū. capitu. xxxii

QUid q; pascha a nobis obiecit celebra-
ri. nec q; ita vt iudei celebrāt? insultat
cū ouē magis nos habeam? in re p̄sen-
tis euangelij: nō in vmbra futuri: eiusq;
occisionē: tū quotidie: tū maxime in anniuersaria
sollēnitate nō ventura p̄signemus: ꝫ factā p̄me-
morem? Ideo sane dies pasche sollēnitatis nr̄e
ad diē celebratiōis vmbratice iudeorū non occur-
rit: vt et dn̄icus diē quo x̄ps resurrexit cōplectere-
mur. Azima vero qui recte fidei x̄piani sūt. nō i fer-
mento veteris vite (hoc ē malitie) ꝫ in ip̄ius fidei
veritate et sinceritate custodiūt: nō septē diebus:
sed oī die. Q̄ significatū ē numero diē septena-
rio. quo quotidie oīs voluit dies. Q̄ et si aliq̄n-
tum laboriosū est in hoc seculo (quoniā angusta t
arcta via est q̄ ducit ad vitā) merces tñ certa serua
tur. Nam ip̄e labor significat? est illis pygridijs q̄
aliquātulū subamara sint. Si vultis ergo nosse: q̄
re celebrā? pascha: q; tūc p̄ro nobis īmolat? est
x̄ps. Si vultis nosse: q̄re illud nō ritu iudaico cele
brem? q; illud erat venturi veri p̄figuratio.

Quare nō celebrā? pascha in die qua iu dei nec ri- tu eo; sed in dn̄ica.

Scripsi vobis in epla ne cōmisceamini fornicarijs. Nō vtiq; fornicarijs huius mūdi: aut auaris. aut rapacib?: aut idolis seruientib?. alioquin debueratis de hoc mūdo exisse. Nunc aūt scripsi vobis nō p̄miscere. Si is qui frater noiatur inter vos ē fornicator aut auar? aut idolis seruiēs aut maledic? aut ebriosus aut rapax cū huiusmōi nec cibū sumere.

8

Ex libro. vii. de baptismo

IOannes dicit. Aliene doctrine homini
bus: aue nō eē dicēdū. Paul? aūt apo-
stol? vehemēti? dixit. Si q̄s frat noiat
aut auar? / aut ebriosus ⁊c. cū eiusmodi
nec cibū sumere. Et tñ cū colligis feneratorib? / in
fidiosis / fraudatorib? / raptorib? / nō p̄uatā men
sam: sed dei altare habebat p̄mūe cypria?. Quō
autē hoc defendat: iam satis dictū est.

Ex libro octa fausti. ca. xx

Nō ē cōtē nēda pau- citas bono rum ꝓpter multitudi- nē malor.

CMulti x̄piani catholici vocant et sunt adulteri
raptores / auari / ebriosi / et quicq̄d aliud sane do
ctrine aduersat. Nec ideo derogandū sane doctri
ne (que sola catholica est) q; multi ei? nomine cen
seri volūt. Et p illam sanari nolūt. Agnoscenda ē
enī paucitas illa: quā dñs p̄cipue p̄mendat in i-
gētī atq; in inumerabili multitudine toto orbe dif
fusa. que tñ paucitas sctorum atq; fidelium (q̄s sepe
p̄mendandū est) tanq; granor in p̄patione multi-
tudinis palearuz paucitas dicitur. Per se aūt ipa
innumerabilē massā frumēti facit.

Ex libro de penitētia.

Nō excōi- catur nisi spōte p̄fes- sus aut in aliquo iu- dicio noia tus atq; cō uictus.

CPleriq; aūt boni x̄piani propterea tacent. Et
sufferūt aliorū pctā q̄ nouerūt: q; dōcumētis sepe
deseruntur. t ea q̄ ipsi sciūt: iudicijs ecclīasticis p̄-
bare nō possūt. Cuis enī vera sint quedā nō tamē
iudici facile credēda sūt: nisi certis indicijs demō
strent. Nos vero a p̄munione quēq; p̄hibere nō
possumus (cuius hec p̄hibitio nō sit mortalis: ꝫ
medicinalis) nisi aut spōte cōfessum: aut in aliquo
siue seculari siue ecclīastico iudicio noiatum atq;
cōuictū. Quis enī sibi vtrūq; audeat assumere vt
cuiq; ipse sit t accusator t iudex? Cuiusmōi regu-
lam etiam paulus apostol? in eadē ad corinthios
epistola: breuiter insinuasse intelligit: cum quibus-
dam talibus enumeratis criminibus: ecclesiasticī
iudicij formā ad omnia similia ex quibusdam da-
ret. Ait enī. Scripsi vobis in epistola: non commi-
sceri fornicarijs nō vtiq; fornicarijs hui? mundi.
aut auaris / aut raptoribus. aut idolis seruētib? Alio-
q̄n debueratis de hoc mūdo exire. Non enī p̄ñt
hoies in hoc mūdo viuētes nisi cū talibus viuere.
nec eos lucri possunt facere ꝓpo: si eorū colloqui-
um conuiuiūq; vitauerint. Vnde dom̄in? cuz pu
blicanis et pctōribus comedens. Nō est opus (in
quit) sanis medicus: sed male habētibus. Non ve
nī vocare iustos: sed pctōres. Et ideo sequitur a-
postolus: et adiūgit. Nunc autē scripsi vobis Nō
commisceri. Si is qui frat nomiatur inter vos est
aut fornicator / aut idolis seruiēs / aut auarus / aut
maledicus / aut ebriosus / aut rapax / cum eiusmo
di nec cibū quidem sumere simul. Quid enim mi-
hi de ijs qui foris sunt iudicare? Nonne de ijs qui
intus sūt vos iudicatis? De ijs autē qui foris sunt
deus iudicabit. Auferte a vobisipsis maluz. Qui
bus verbis satis ostendit paul?: non temere t quo
modolibet: sed per iudicium auferēdos eē malos
ab ecclesie cōmunione. Ut si per iudiciuz auferri
nō possunt: tollerētur potius: ne peruerse malos e
uitādo quisq; ab ecclesia ipse discedēs: eos quos
fugere videtur vincat ad gehēnam. Qz et ad hoc
nobis sunt in scripturis exempla p̄posita. vel in
messe: vt palea sufferatur vsq; ad vltimuz ventila-
brum: vel infra illa retia vbi pisces boni cum ma-
lis vsq; ad segregationem que futura est in littore
(Hoc est in fine seculi) equo animo tollerētur. Nō
enim contrariuz est huic loco id quod alio loco di
cit apostol?. Tu quis es qui iudicas alienū seruū?
Suo domino stat: aut cadit. Voluit enī hominez
ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis: vel e-
tiam extraordinario vsurpato iudicio: sed potius
ex lege dei secundum ordinem ecclesie: siue vltro
confessum. siue accusatū atq; conuictum. Alioq̄n
cur illud dixit. Si quis frater nomiatur aut forni-
cator / aut idolis seruiens ⁊c. nisi quia eam nomia
tionem intelligi voluit que fit in quēquam: cuz sen
tentia ordine iudiciario atq; integritate profertur?
Nam si nominatio sufficit: multi damnandi sunt
innocentes. quia sepe falso iniquoq; crimine no-
minant.

Mull? pōt eē accu- sator t iu- dex.

Forma ec clesiastici iudicij in- fra descri- bitur.

Luce. v.

Nō teme- re ferenda sentētia ex cōicatiōis

Toleran- di sunt ma li q̄n p iu- dicium au ferri n̄ p̄ñt

Roma. xiiii.

Qualit̄ ho mo ab ho- mine iudi- candus sit nō ex arbi trio suspi- tionis nec vsurpato iudicio ex- ordinario sed ex le- ge di scōm ordinē ec- clesie.

Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare? Nōne de ijs qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit.

FRatres ad nos pertinet: vobis dicere
Ad nos ptinet christianis loqui. Quid
enim mihi de ijs qui foris sunt iudica-
re? Ipse apostolus ait. Illos aliter al-
loquimur tanq; infirmos. Blandiendū est illis vt
audiant veritatem. In vobis secūda putredo est.

Ex p̄mōe de verbis euan- gelij.

Infirmis blādiēdū.

Auferte malum ex vobisipis.

ALiqui id quod dictū est (Ex vobisipis)
ita intelligūt / vt ex seipso vnusquisq; au
ferat malū (hoc est vt ip̄e sit bonus) ꝫ
vt nolibet mō intelligat. siue vt seueritā
tē eccl̄ie mali excōicationibus corripiātur: siue vt
se quisq; corripiendor corrigēdo a seipso auferat

Ex libro de fide et operib?

malū. Illud tñ qđ supra dictū est nō habet ambiguitatē. Ubi precipit nō ꝓmisceri eis fratribus q̄ in aliquo supradicto vitio nominant (idest noti/famosiq̄ sunt) Quo aūt aīmo et qua charitate misericors ista seueritas adhibenda sit. nō solum eo loco vbi ait. Ut spiritus saluus sit in die dñi iesu. sed alibi quoq̄ euidenter ostēdit dicēs. Si quis non obaudit verbo nr̄o per epla̅m. Hunc notate: et nolite cōmisceri cū eo vt erubescet: et nō vt inimicus eū existimetis: sed corripite vt fratrem.

Excōicatio est misericors seueritas. ii. Thessa. iii

Ex libro retractationū. secundo.

¶ Quod ait apls. Auferte malū ex vobisipsis: vt ex seipso quisq̄ auferat malum / non sic esse intelligendū: sed sic potius vt homo malꝰ auferatur ex hominibus bonis. Nō fit per ecclesiasticā disciplinā: satis greca lingua idicat. Ubi sine ābiguitate scriptū ē: vt intelligatur hūc malū: nō hoc malum.

Capitulum vi.

AUdet aliquis vestrum habens negociū aduersus alterū iudicari apud iniquos et nō apud sanctos? An nescitis qm̄ sancti de hoc mūdo iudicabūt? et si in vobis iudicabit mūdus: indigni estis qui de minimis iudicetis. Nescitis qm̄ angelos iudicamb⁹ i? q̄ntomagis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis: contēptibiles qui sūt in ecclia illos ꝓstituite ad iudicādū. Ad verecūdiam vr̄az dico. Sic nō est inter vos sapiēs q̄sq̄. qui possit iudicare inter fratrē suum: sed frater cū fratre iudicio contendit et hoc apud infideles. Jam quidem omnino delictū est in vobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudē patimini? Sz vos iniuriam facitis et fraudatis: et hoc fratribus.

Ex libro enchyridion.

De ꝓtētione in iudicio ꝓ secularibus rebus.

Matth. v.

Luce. vi.

SI posset putari iudiciū habere aduersus alterū nō esse pctm̄: sed tantūmodo id extra ecclīam velle iudicari: nisi secutus adiungeret. Jā quidē oīno delictū est: q̄ iudicia habetis vobiscum. Et ne quisq̄ ita hoc excusaret: vt diceret iustū se habere negotiuz sed iniquitatē se pati quā vellet a se iudicum sentētia remoueri: continuo talib⁹ cogitationibus vel excusatiōibus occurrit: atq̄ ait. Quare nō magis iniquitatē patimini? Quare nō potius fraudamini? Et ad illud redeat quod dom̄in⁹ ait. Si quis voluerit tunicā tuā tollere et iudicio tecū ꝓtendere: dimitte illi et pallium. Et alio loco. Qui abstulerit (inquit) tua: noli repetere. Ꝓhibuit itaq̄ suos de secularib⁹ rebus cū alijs habere iudiciuz Ex qua doctrina apls dicit eē delictū. Tamē cuz finit in ecclia talia iudicia finiri iter fratres: fratribus iudicantib⁹. Extra ecclīam vero terribiliter vetat. Manifestum est q̄ scōm veniā concedatur infirmis.

[An nescitis quoniā sancti de mundo iudicabūt? Et si in vobis iudicabitur mund⁹: indigni estis q̄ de minimis iudicetis. Nescitis quoniā angelos iudicabimus quanto magis secularia]

¶ Sacramentū magnū est: duodenarij numeri. Sedebitis (inquit) super duodecī sedes iudicantes duodecim tribus israel. Si duodecim selle ibi sunt: non est vbi sedeat tertius decimus paulus apostolus. Et nō erit. quomō iudicet? Et ipse se iudicaturū dixit. Non homines tantuz: sed et angelos. Quos angl̄os: nisi apostatas angelos? Nescitis (inquit) quia angelos iudicabimus? Respondet ergo turba. Quid te iactas iudicaturuz? Ubi sedebis? Duodecim sedes dixit dñs duodecim apostolos. Unus cecidit: in locū ipsius sctūs Matthias ordinatus ē. Impletus est duodenarius numerus sedium. Primo locum inueni vbi sedeas et sic te minare iudicaturū. Duodeciz ergo sedes q̄d sibi velint videamus. Sacramentū est cuiusdam vniuersitatis. q̄ per totū orbē terraꝝ futura erat eccl̄ia. Non solū ergo illi duodecim. Et apls paulus: sed quotquot iudicaturi sūt: propter significationē vnitatis ad sedes duodecim pertinēt. Partes enī mūdi quattuor sūt. Oriens / occidēs / aquilo / et meridies. Iste q̄ttuor partes: assidue nominantur in scripturis. Ab omnib⁹ istis q̄ttuor vētis. sicut dicit dñs in euāgelio. A q̄ttuor vētis se collectuz electos suos. Ab oībus ergo istis quattuor ventis vocat ecclesia. Quomodo vocatur vndiq̄? In trinitate vocatur. Nō vocatur nisi in baptismo. In noīe p̄ris et filij et spūssancti. Quattuor ergo terducta: duodecim iueniuntur. et post aliq̄nta. Quomō ergo in quinq̄ fratrib⁹ illius q̄ torquebatur apud inferos: millia populi iudeoꝝ: quomō in numero centū q̄nquaginta trium piscium milia milium sctōrum: sic profecto in duodecim sedibus nō duodecim homines: sed magnus numerus intelligitur perfectorum.

Extractatu ō pl. lxxxvi. Matth. xix.

Numerus duodenarius sedū sacramentū est vnitatis.

¶ Opera manuū eius veritas et iudicium. Tenetur veritas ab ijs qui iudicantur hic. Judicant hic martyres et ad iudiciū perducunt. qui non solū eos a quibus iudicati sūt: sed etiā angelos iudicabunt: aduersus quos eis erat colluctatio. etiam cū ab hominib⁹ iudicari viderent. nec separaret eos a christo tribulatio / angustia / fames / nuditas gladius. [Secularia igitur iudicia si habueritis ꝓtemptibiles q̄ sunt in ecclia illos ꝓstituite ad iudicandum. et]

Extrac. pl. ex.

¶ Dominū iesuz (in cuius nomīe securus hec dico) testem inuoco sup aīmā meā: quoniā q̄tū ad meū quidē attinet cōmodū / multo malem per singulos dies: certis horis aliquid manib⁹ operari. Et ceteras horas habere ad legendum et orandū (aut aliquid de diuinis litteris agendū) liberas: q̄ tumultuosissimas perplexitates causarum alienarū pati de negocijs secularib⁹: vel iudicādo dirimendis vel interueniendo precidendis. Quib⁹ nos molestijs idē afflixit apostol⁹. Non vtiq̄ suo: sed eius q̄ p eū loquebat arbitrio. quas tñ ipm̄ per pessum nō legimus. Aliter enī se habebat apostolatus ei⁹ discursus. Nec dixit. Secularia igitur iudicia si habueritis: ad nos deferte. aut nos ꝓstituite ad iudicandū. sed eos q̄ cōtemptibiles sūt in ecclesia: hos (inquit) ꝓstituite ad iudicandū. Ad reuerentiā vestram dico. Sic nō est inter vos quisq̄ sapiens qui possit inter fratrē suū iudicare. sed frater cuz fratre iudicatur. et hoc apud infideles. Sapientes ergo qui in locis ꝓsistebant fideles et scti nō qui hac atq̄ illac propter euāgelium discurrebāt: talium negotiorū examinatores esse voluit. Unde nusq̄ de illo scriptum est: q̄ aliquando talibus vacauit a quib⁹ nos excusare nō possum⁹ etiā

De termīatione causarum

Sapientes in locis cōsistētes examinato res negociorū esse voluit non predicatores ꝓpter euangeliū discurrentes.

A Paulus maluit negocia xpiana nozū p cōtentibiles iudicari q̄ deferri in fozum.

si cōtemptibiles simus.quia et hos collocari voluit si sapiētes defuissēt:potius q̄ vt negotia xpiana nozū deferrētur in fozū. Quē tamen labozem non sine cōsolatione dñi suscepimus p spe vite eterne. vt fructū feramus cū tolerātia. Serui eni sumus eius ecclesie.et maxime infirmiozibus membzis. qualia libet in eodē cozpoze mēbza simus.

[Quare nō magis iniurīā accipitis? quare nō magis fraudē patimini? Sed vos iniuriam facitis. et fraudatis.et hoc fratribus.]

Ex trac. ꝑti. cxlv.

¶Faciens iudiciū iniurīā accipiētib⁹. Vindicat iniurīā accipiētes.facit illis iudiciū. Quib⁹? Qui accipiūt iniurīā.puniens oēs iniuriosos. Si ergo fauebit iniurīā accipiētibus /et puniet iniuriosos. Vide modo de quozū numero essevis. Vide. Attende. Vtrū in eis velis esse qui iniurīā accipiunt:an in eis qui iniurīā faciunt. Statim eni ad te procedit vox aplica.et dicit tibi. Jam quidē oīno delictū est /qz iudicia habetis vobiscū. Quare nō magis iniquitatē patimini? Quare non magis iniuriam patimini? Corripit hoies qz non patiūtur iniurīā. Non vt patiaris molestiā te hortak:sed vt patiaris iniurīā. Nō eni omis molestia iniuria est.

☞ Quicqd eni iure pateris:non est iniuria. Me forte dicer es:et ego inter iniurīā passos numeroz. Nā illud in illo loco:et illud in illa causa passus sū. Vi de si iniurīā passus es. Latrones multa patiūtur. sed nō est iniuria. Scelerati /malefici / effractozes adulteri /cozruptozes / oēs patiūtur multa mala. sed nulla est iniuria. Aliud est eni pati iniurīā. Aliud est pati tribulationē /aut penā / aut molestiam aut supplicū. Cōsidera vbi sis.quid egeris vide. q̄re patiaris vide /et vbi vides: q̄d patiaris. Jus et iniuria ꝓtraria sūt. Jus eni est /qō iustū est. Me q̄ eni omne qō ius dicit. Jus est. Quid si aliquis condat ius iniquū? Nec ius dicendū est si iniustū est. Illud ergo verū ius /qō etiā iustū est. Vide q̄d feceris /nō quid patiaris. Si ius feciſti: iniuriam pateris. Si iniurīā feciſti:ius pateris.

Jus dicēdū nō est si B iniquū est.

An nescitis quia iniqui regnum dei nō possidebūt? Nolite errare:neq̄ fornicarij:neq̄ idolis seruiētes:neq̄ adulteri: neq̄ molles:neq̄ masculozū concubitores:neq̄ fures:neq̄ auari:neq̄ ebriosi: neq̄ maledici:neq̄ raptozes:regnū dei possidebunt.

Ex libzo de penitentia.

ALlud quale est in quo sibi blandiunt q̄ sua se vanitate seducūt? Perseuerātes eni in malicijs /atq̄ in luxurijs suis /cū audiūt aplm dicentē. Oīm q̄ talia agūt regnū dei nō possidebūt:audent sibi pzeter regnū dei /salutē quā desiderāt pollicer i. atq̄ ita inter se loquūtur dū recusant agere penitentiā ꝑ pctis suis.et perditos mozes aliq̄n in melioꝝ cōmutare. Regnare nolo.sufficit mihi saluū me esse. Jn quo pzimum eos fallit /qz eoz nec salus est vlla / quoz iniquitas pseuerat. Qō eni ait dñs (quoniā abundauit iniquitas /refrigescit charitas multozū. qui autem perseuerauerit in finē hic saluꝰ erit) salutē vti q̄ ꝓmisit perseuerātib⁹ in charitatē non in iniquitate. Vbi autē charitas est: opera illa mala / a regno dei separātia /esse non possunt. Omis eni lex in vno sermone impleta est.in eo qō scriptū est. Diliges pximum tuū tanq̄ teipm. Deinde si est aliqua differētia inter regnantes et non regnantes: oportet tamē vt in vno regno sint oēs.ne in hostium /aut in alienoz numero deputēt̄. Omēs eni Romani /romanū regnū possident /q̄uis nō oīs in eo regnent.sed ceteris regnātibus pareāt. Nō autē (ait apostol⁹) qui talia agunt / nō regnabunt cū deo. sed regnū dei nō possidebūt. Quod etiam de carne et sanguine dictum est:caro t sanguis regnum dei nō possidebūt.quia cozruptibile hoc induet incozruptionē /t mortale hoc induet immortalitatē. Vt iam nō caro et sanguis:sed ex animali cozpoze spiritalis cozporis habitum naturamq̄ mereatur.

Soli pseueranti in charitate ꝓmittit regnū dei. Sala.v.

Wath.xxiiii

Soli pseueranti in charitate ꝓmittit regnū dei. Sala.v.

Et hec quidē fuistis: sed abluti estis. sz sanctificati estis. sed iustificati estis in noīe dñi nostri iesu xpi. et in spū dei nri.

Ex tractatu ꝑti.lxxxv.

SAnct⁹ sum.cū audio vocē dñi agnosco. et hic separo meā. Certe ille separabiliter loquit a cozpoze suo. Cū sic loquit t audebo ego dicere:quoniā sanctus sum? Si sanct⁹ tanq̄ sanctificās. et nullo sctificāte indigens:superb⁹ et mēdax. Si autē sctūs sanctificatus: (ꝑm id qō dictū est:sancti estote: qz t ego sanctus sum) audeat et cozpus xpi.audeat et vnus ille homo / clamās a finibus terre / cū capite suo et sub capite suo dicere:quoniā sāctus sum. Accepit eni gratiā sanctitatis /gr̄am baptismi / t remissionis peccatoz. Et hec quidē fuistis ait apl's / enumerans multa pctā.et leuia et grauia. et vsitata t horribilia. Et hec quidē fuistis. sed abluti estis. sz sanctificati estis. Si ergo sanctificatos dicit:dicat et vnusquisq̄ fidelū /sctūs sum. Nō est ista superbia /elati:sed cōfessio nō ingrati. Si eni dixeris te ex te esse sctm:supbus es. Rursus fidelis in xpo t membzū christi /si te dixeris nō esse sanctū: ingratus es. Eteni ex alio latere incipis iniurīā facere ipsi dño nostro iesu xpo. Si eni xpiani oēs et fideles /baptizati in illo /ipm induerunt (sicut dicit apl's.quotquot in xpo baptizati estis:xpm induistis) si mēbza sūt facti cozporis ei⁹ /et dicūt se sanctos nō esse:capiti ipsi faciūt iniurīā. cuius mēbza sctā non sunt. Jam vide vbi sis.et de capite tuo dignitatē cape.eteni eras in te tenebze: nūc aūt lux in dño. Fuistis aliq̄n tenebze. sed nūquid tenebze remansistis? Ad hoc illuminatoz venit vt tenebze remaneretis? aut vt in illo lux fieretis?

Quō fidelis possit dicere se esse sanctū sanctificatum.

Sala.iii.

D

q̄si diceret non.

Omia mihi licent:sed non omnia expediunt. Oia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate.

Ex libzo ad polētium.

SE quibusdā que ad escam ptinēt. Oia (inquit aplus) mihi licita sunt.sed ego sub nullius redigar potestate. Esca vētri /et vēter escis. Deus autē et hunc et has euacuabit. Item alibi de hoc ipso. Omia licita sunt:sed non omia expediūt. Omia licita sunt: sed non omnia edificāt.nemo qō suum est querat: sed id qō alteri⁹ est. Atq̄ vt ostēderet vnde loqueretur. Oīne (inquit) qō in macello venit /manducate /nihil interrogātes ꝓpter conscientiam. et tamen alibi dicit. Nō māducabo carnem ineternū / ne fratrem meū scandalizem. Item alibi. Omnia quidē mūda:sed malū est homini qui per offensionem māducat. Quod est:omnia quidē mūda: hoc est:omnia licita sunt.et qō est:sed non omia expediunt:ipm est:sed malum est homini qui per offensionem manducat. Jta ostendit ea que licita sunt (id est nullo pzecepto dñi pzohibētur) sicut expedit potius esse tractāda. non pzescripto legis: sed cōsilio charitatis. Hec sūt que amplius erogātur

t. Cor. xv.

t. Cor. x.

Licita id est nō phibita:ꝑsilio charitatis nō pzescripto legis tractanda sunt.

G

saucio.qui curandus ad stabulū Samaritani illi⁹ miseratione/perductus est. Et ideo dicūtur nō a dño p̄cipi/cui⁹ dño moneātur offerri.vt tanto intelligāt esse gratioza/cū to magis ostēduntur indebita. Sed ea que in his talia sūt:vt(cui⁹ sint licita)nō expediant:nō in eis dici potest/bonum est hoc:sed illud melius.sicut dictū est: qui dat nuptam/benefacit.et qui non dat nuptam/meli⁹ facit. Ibi enī vtrunq; licet.et hoc aliquādo.aliqñ illud expedit. Nam illis qui se non cōtinēt: vtiq; expedit nubere.et qō licet:expedit. Que autē vouerint cōtinentiā:nec licet:nec expedit. Pro ro licet discedere ab infideli cōiuge:sed nō expedit. Manere autē cū illo/si cohabitare consentit: et licet ⁊ expedit. Quia si non liceret: expedire non posset. Potest ergo aliquid licere.et non expedire. Expedire autē/qō non licet:nō potest. Ac per hoc nō omīa que licita sunt expediūt: oīa illicita nō expediunt. Sicut enī omīs qui xp̄i sanguine redēptus est/homo est:nō tamen oīs qui homo est etiā xp̄i sanguine redemptus est. Ita oñe qō non licet:nō expedit.nec tamen oñe quod nō expedit/etiā nō licet. Sunt quippe licita que non expediunt.sicut apostolo teste discimus. Sed inter id quod illicitum est/et ideo nō expedit:atq; id quod licitū est/nec tamen expedit:quid intersit/aliqua vniuersali regula definire:difficile est. Citius enī quisq; dixerit:oñe quod fieri non expedit:peccm̄ est. Omne autē peccatū illicitum est. Oñe ergo qō non expedit:illicitū est Et vbi erunt illa/que licita esse/sed non expedire apostol⁹ dixit:si oñe quod nō expedit licitum non est? Quapropter quia verū dixisse apostolū/dubitare nō possumus.et aliqua peccata esse licita dicere nō audemus: restat vt dicam⁹

H

aliquid fieri quod nō expediat.⁊ tamen si licitum est:non esse peccatū.cui⁹/quoniā nō expedit: nō sit vtiq; faciendū. Qō si absurdum videtur:vt aliquid fiat quod nō expedit ⁊ dicatur non peccasse qui fecerit: intelligendū est hoc ex cōsuetudine rationis esse absurdum. Que ita late patet:vt etiam tumēta/cui⁹ rationis expertia:tamen plerūq; dicamus debere vapulare cū peccant. Peccare autem ꝓprie non est nisi eius qui vtik rationali volūtatis arbitrio. Qō in omnib⁹ mortalibus animātibus non nisi homini est diuinitus attributū. Sed aliud est/cū ꝓprie loquimur: aliud cū verba ex alijs rebus transferēdo vel abutendo mutuamur. Vt igitur si possum⁹ enitamur inter id quod licet et quod nō licet:atq; ideo nō expedit:aliquo certo fine distinguere:ea mihi videtur licere et nō expedire/que per iusticiā quidē(que cozā deo est)permittuntur.sed propter offensionē hominū/ ne ob hoc impediātur a salute:vitāda sunt. Ea vero nō licere/et ideo nō expedire:que sic ipsa iusticia vetant vt facienda nō sint. etiam si ab eis quibus innoticiā fuerint perlata/laudētur. Quod si ita est/ ideo nō nisi illicita ꝓhibentur a dño.vt ea que licita sunt/et non expediunt/non legis vinculo: sed libera dilectionis beneficētia caueātur.

Peccare ꝓprie solū cuenit vtētibus arbitrio rationis.

Que sunt illa q̄ licēt et nō expediūt ⁊ que nec licent nec expediunt.

Esca ventri et venter escis. deus autē ⁊ hunc et hanc destruet. Corpus autē nō fornicationi sed dño:⁊ dñs corpori. Deus vero ⁊ dñm suscitauit:et nos suscitabit per virtutem suā.

Ex libro confessionū.x.

Est alia malicia diei.que vtinā sufficiat ei. Reficimus enī quotidianas ruinas corporis edendo et bibendo priusq; vētrem et escas destruas. Sed cum occideris indigentiā satietate mirifica ⁊ corruptibile hoc indueris incorruptione sēpiterna?

Ex tractatu ōi.i.

(Cum fuerit salus perfecta in isto corpore)corruptio non erit/que intelligitur noie carnis et sanguinis. Ipa est enī perfecta sanitas corporis. Nā modo.Quomodo sanum est quod labīt: quod indiget:qō habet quandā perpetuam egritudinem famis et sitis? Hec tunc non erūt:quia esca ventri et venter escis. Deus autē et hunc et has destruet Erit forma corporis pfecta ex deo: absorpta morte in victoria:nulla remanente corruptione:nulla subrepente defectione: nullis mutata etatib⁹:nullo labore lassata/vt cibo fulciatur/⁊ aliqua esca reficiatur. Sed nō erim⁹ sine esca et potu. Ipse erit cibus deus noster/et potus noster. Solus ille cibus reficiet.nec deficiet.

Nescitis quoniam corpora vestra membra christi sunt? Tollens ergo membra christi:faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniā qui adheret meretrici:vnum corpus efficitur? Erūt enī (inquit)duo in carne vna.

Ex sermone de ꝑbis apli.

Corpora nostra membra esse christi dixit.quoniā christus caput nostrū est.eo q̄ homo factus est propter nos. Caput de quo dictum est: ipse saluator corporis. Corpus autem eius ecclesia est. Si ergo dñs noster Jesus xp̄s/tantūmodo animā humanam susciperet:mēbra eius nō essent nisi anime nostre. Quia vero corpus suscepit(per quod etiā caput est nobis/qui ex anima et corpore cōstamus)pro fecto illius membra sunt et corpora nostra. Si ergo vnusquisq; cupiens fornicari/vilescat sibi.⁊ in seipso cōtemnat seipsum: saltē non in se cōtemnat christū:non dicat/faciam. Nihil sum. Omnis caro fenū:sed corpus tuum membrum est xp̄i. Quo ibas? Redi. Quo te tanq; precipitare cupiebas? Parce in te christo.agnosce in te xp̄m. Tollēs ergo membra christi: facīa mēbra meretricis? Meretrix est enī/q̄ tibi adulterium cōsentit.et forte ipsa christiana/tollit membra christi. et facit mēbra adulteri. Inuicem in vobis ptēnitis christū. Nec agnoscitis dñm vestrū. nec cogitatis precium vestrum. Qualis enī ille domin⁹/qui seruos suos fecit fratres suos? Sed parū erat: fratres suos.nisi faceret membra sua. Ita ne tanta dignitas viluit quia tā benigne prestita est. Honor ei tribuat. Si non prestaret:desideraret. Quia prestita est:contemnitur. Hec autē corpora nostra(que dicit apostolus esse membra christi/ꝓpter corpus christi/ quod ex genere corporis nostri suscepit)Hec ergo corpora nostra(inquā)dicit idem apostol⁹ tēplum esse in nobis spūs sancti/quē habem⁹ a deo. Propter corpus christi/corpora nostra membra sunt xp̄i. Propter inhabitantē spiritū xp̄i/ corpora nostra templū sunt spūs sancti. Quid horum in te cōtemnis? Christū cuius membrū es? An spiritum sanctū cuius templū es?

Benignitas dñi q̄ fecit fuos fuosfrēs.et corpa eoꝝ mēbra sua ac tēplum spūssancti.

Recisti ergo dicendi sunt manducare corpus christi.quoniā nec in mēbris computādi sunt christi. Ut enī alia taceam:nō possunt simul esse et mēbra christi et membra meretricis. Denicq; ipse dicit:qui māducat carnem meā/ et bibit sanguinem meū:in me manet/et ego in eo: ostēdit quid sit nō sacramentotenus:sed reuera corpus xp̄i mandu-

Ex libro de ciuitate dei. xxi

Johan. vi.

A Quid sit reuera spiritualiter mãducare corpus et sanguinez christi.

care et eius sanguinẽ bibere. Hoc est enim in xpo manere vt in illo maneat et xps. Sic enim hoc dixit: tãq̃ diceret. Qui nõ in me manet et in quo ego non maneo: nõ se dicat aut existimet / manducare corpus meũ / aut bibere sanguinẽ meum. Non itaq̃ manent in xpo / qui non sunt membra eius. Nõ sunt autẽ membra xpi qui se faciunt membra meretricis. nisi malũ illud penitendo: esse destiterint et ad hoc bonũ reconciliatione redierint.

Qui autem adheret domino: vnus spiritus est.

Ex lib. de trinitate. vi.

Corporalia adiunctione sui crescunt. cuius enī qui adheret vxori sue / vnũ corpus sit: maius tamẽ corpus fit / q̃ si solius viri esset / aut solius vxoris. In rebus tamen spiritalib⁹ / cũ minor maiori adheret sicut creatura creatori: illa fit maior q̃ erat: non ille In his enī que non mole magna sunt / hoc est magis esse / quod est melius esse. Melior fit autẽ spiritus alicui⁹ creature cũ adheret creatori: q̃ si nõ adhereat. Et ideo etiam maior: quia melior. Qui ergo adheret dño: vnus spũs est. Sed tamen dominus non ideo fit maior: cuius fiat ille qui domino adheret.

Ex lib. de trinitate. xiiii.

¶ Mens diligere seipsam nõ posset si se omnino nesciret (id est sui non meminisset) nec se intelligeret. quia in se imagine dei tã potẽs est / vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic enim ordinata est / naturarũ ordine non locor: vt supra illã non sit nisi ille. Denicq̃ cũ illi penitus adheserit / vn⁹ erit spiritus. Cui rei attestatur apostolus dicẽs. Qui autem adheret dño: vnus spirit⁹ est. Accedente quidem isto ad participationem nature / veritatis / et beatitudinis illius: nõ tamen crescẽte illo in natura / veritate / et beatitudine sua. In illa itaq̃ natura / cũ ei feliciter adheserit: immutabile videbit oẽ quod viderit. Tunc (sicut ei diuina scriptura promittit) satiabit in bonis desideriũ eius: bonis incõmutabilib⁹: ipa trinitate deo suo / cuius imago est. Et ne vsplam deinceps violet: erit in absconcto vultus eius: tanta vbertate eius impleta / vt eã nunq̃ peccare delectet.

Ps. xvii.

B Ex libro contra maximinum. ij.

¶ Cõmemorans apostolicũ testimoniũ / qõ a me positum est. Ubi ait. Qui adheret dño: vnus spiritus est. Dic et tu. Cũ adheret patri filius: vnus est deus. Non enī ait apostol⁹. Qui adheret domino vnũ sunt (sicut dictũ est: ego et pater vnũ sumus) sed ait: vnus spũs est. Cũ autem tu nõ dicas: cum adheret patri filius: vnus deus est. Ut quid et tu adhibes hoc apostoli testimoniũ vbi ait. Qui adheret dño: vnus spũs est. nisi vt te etiã a te producto teste cõuincam? Nunc saltẽ distingue duo ista que non potuisti cũ simul essemus in nostra disputatione distinguere. Diligẽter itaq̃ attẽde / quod dico. Quando de rebus duab⁹ aut pluribus dicit vnus est vel vna est / et additur quid vnus vel q̃d vna: et de his que diuerse et de his que sunt vnius substãtie dici potest. Diuerse sunt enī substãtie spiritus hois et spũs dñi. et tamen dictũ est. Qui adheret dño: vnus spũs est. Unius autem substãtie sunt anime hoim et corda hoim. de quib⁹ dictum est. Erat illis aia vna et cor vnũ. Ubi autẽ dicitur de duobus aut pluribus / vnũ sunt: nec additur q̃d vnum: nõ diuerse intelligũtur / sed vnius esse substantie. sicut dictũ est. Qui plantat et qui rigat vnũ sunt. et ego et pater vnũ sumus. Tu autem qui patrem et filiũ diuersas vis esse substãtias: inuenire

Johan. x.

Actuum. iiii

i. Cor. iii.

non potuisti vbi de diuersis substãtijs dictum fuerit: vnũ sunt. et qui nõ vis dicere cũ filius patri adheret: vnus deus est: adhibuisti et tu apostolicũ testimoniũ quod et ego adhibuerã. Adhibuisti contra teipm. vbi ait: qui adheret dño: vnus spũs est. Si enī de his qui diuerse sunt substãtie recte dici potuit: vnus spũs est: q̃nto magis de his qui vnius substantie sunt recte dicit / vnus deus est?

Ex eodẽ lib.

¶ Munq̃d apostol⁹ diceret. Qui autẽ adheret domino / vnũ sunt? Quid enim aliud diceret si hoc diceret: nisi homo sctũs et deus vnũ sunt? Sed absit ab illa sapiẽtia ista sentẽtia. Et tamẽ dixit. Qui autẽ adheret dño: vnus spiritus est. Ut noueris de his dicere: vnũ sunt / que vnius sunt eiusdemq̃ substãtie. sicut quibusdã hominib⁹ dictũ est. Oẽs enī vos vnum estis in christo iesu. Et sicut ait ipe xps. Ego et pater vnũ sumus. Cũ autem vnus dicitur et quid vnus addit: et de diuersis substãtijs dici potest (sicut dictũ est. Qui adheret dño / vn⁹ spũs est) et de rebus vnius substantie (sicut dictũ est. Erat eis anima et cor vnũ) Erat dixit: nõ dixit erant / quoniã dixit et quid erat (id est anima et cor) Sic etiã de patre et filio: et vnum sunt / dicimus (quia vnius substantie duo sunt) et vnus est dicimus: sed addimus quid vnus. id est vnus deus vn⁹ dñs. vnus oipotens. et si quid huiusmodi est.

Gala. iii.

Ex libro sẽtẽtiarũ. psperi.

¶ Adherẽs deo. et semper dei faciẽs voluntatẽ / nunq̃ a suo habitatore deseritur. Et si quedã dura atq̃ aduersa patiatur: nõ relinquit sed probat.

Fugite fornicationẽ. omne pctiñ quodcũq̃ fecerit homo: extra corpus est. qui autem fornicatur: in corpus suũ peccat.

Ex lib. ẽstolonũ leuitici. titulo. viii.

Ic nihil videt ptermisisse peccati: qñquidem ait. Oẽ peccatũ quodcũq̃ fecerit homo. Postea tamen excepit fornicationẽ: cũ intulit. Qui autem fornicatur: in corpus propriũ peccat. Quod sm cõsuetudinem nostre locutionis ita diceret. Omne peccatũ quodcũq̃ fecerit homo / excepta fornicatione extra corpus est. qui autẽ fornicatur: in corpus propriũ peccat. Quem modũ locutionis / non est alibi reperire. sed in scripturis sanctis.

D

Ex sermõe de eadẽ re.

¶ Totum istũ locum apostolus ppter ipsum corpus iam emptũ precio magno. (id est xpi sanguine precioso) tẽplumq̃ spũs sancti factum a dño: ne talibus flagitijs polluretur: sed potius inuiolatum tanq̃ dei habitaculũ seruaretur / agebat et defendebat. Quare ergo subiungere voluit hoc / vnde difficilis questio nascerek (id est vt diceret) Omne peccatũ quodcũq̃ fecerit homo / extra corpus est. qui aũt fornicatur: in corpus propriũ peccat. cũ siue ipsa fornicatio. siue alia huiusmodi / q̃ non nisi per corpus fiunt peccata / turpitudini et fornicationi similima: non nisi per ipm corpus geratur atq̃ exerceantur? Quid enī? Poterit ne esse quispiam (vt cetera superius memorata taceã) fur vel ebriosus vel maledic⁹ vel rapax: extra operationẽ corporis huius: cuius nec ipsa idolatria / nec ipa auaritia preter seruitium corporis huius poterit ad vsum fructũq̃ suum peruenire. Quid est ergo. Omne peccatũ quodcunq̃ fecerit homo / extra corpus est: qui autẽ fornicatur in corpus proprium peccat? Primũ quia in corpore isto homo cõstitutus / quicq̃d solo tantũ animo poterit cõcupiscere inique: dici non potest / extra corpus hoc hominẽ facere. cum constet eũ carnali sensu et carnali prudẽtia hoc agere / isto adhuc circũseptum

corpore. Nam et quod in psalmo scriptū est. Dixit
ps. xiii. impius in corde suo. Nō est deus. Idem beatus
Paulus apostol⁹ non potuit vtiq; separare a cor
ii. Cor. v. porali opere illo loco / vbi ait. Omēs stabimus an
te tribunal christi: vt recipiat vnusquisq; scōm ea
que per corpus gessit / siue bonum siue malū. Vi
delicet non nisi in corpore constitutus / impius
potuit dicere. Non est deus. vt taceā quod in alia
epistola posuit. emulationes. animositates. disse
siones. inuidias. hereses. et tamen operibus car
nis ista attribuit / doctor gentiū in fide et veritate.
Quid est ergo. Oīne peccatum quodcunq; fecerit
homo / extra corpus est. et vnū tantūmodo forni
cationis peccatū nominās ait: qui autem fornica
tur: in corpus proprium peccat? Videtur enī beat⁹
Exaggerat fornicationē sup cetera peccata. apostolus (in quo loquebat christus) exaggera
re voluisse fornicationis malū super omnia cetera
peccata. Que t si per corpus cōmittantur: non ta
men animū humanū concupiscentie carnali ita ef
ficiunt obstrictū et obnoxiū / quēadmodum in so
lo opere fornicationis corporalis / cōmiscerī faci
at animū vis agens libidinis / cum ipso corpore. t
vnum cum ipso quodāmodo agglutinari t deuin
Vocat fornicationez magnū flagitium. ctum esse: intantū vt nihil aliud ipso momento et
experimēto huius tā magni flagitij / cogitare ho
mini liceat aut intendere: nisi qō sibimet adijcit /
mentēq; captiuā subdit ipsa submersio et quodā
modo absorbitio libidinis et concupiscētie carna
lis. vt hoc esse videatur quod dictū est. Qui autem
fornicatur: in corpus proprium peccat. Quia tūc
Cor hois fornicātis ꝓpe fit seruū corpis. fit proprie t familiariter seruū corporis cor homi
nis fornicantis: maxime in tempore ipsius nequis
H sime operationis. intantū vt ipse apostolus volēs
inculcatius ꝓmendare cauēdum hominibus hoc
malum: dixerit. Tollens ergo membra christi / fa
ciam membra meretricis? et execrans atq; dete
stans responderit: Absit. An nescitis (inquit) quo
niā qui adheret meretrici / vnū corpus est? Erunt
Quō q̄ adheret meretrici vnū corpus est t nō sic de alijs fornicationibus. enim (inquit) duo in carne vna. Nunquid hoc pos
set dici de alijs atq; alijs quibusq; facinoribus ho
minū? Liberum est enī animo humano in alijs q̄
busq; sceleribus / et vnū aliquid eorū operari / t eo
ipso tēpore alias / cogitatione distendi. Nō in for
nicationis ipso opere / ac tempore nō licet animo
ad aliud aliquid cogitandū / liberū esse. Sic enim
totus homo absorbetur ab ipso et in ipso corpore
vt iam dici non possit ipse animus suus esse. sed si
ps. lxxvii. mul totus homo dici possit q caro sit: et spirit⁹ va
dens: t non rediens. Sic ergo possumus intellige
re. (Quia oīne peccatū quodcunq; fecerit homo /
extra corpus est. qui autē fornicatur in corpus p
prium peccat) vt videatur (vt dixi) apostolus in
tantū exaggerare voluisse fornicationis malum /
vt in comparatione hui⁹ fornicationis cetera ex
tra corpus habenda esse dixerit quecunq; pecca
Quare sola fornicatio dicitur pctm̄ i corpus ꝓpriū ta. solo hoc tantūmodo fornicationis malo in cor
pus proprium peccare dixerit. quia maiore libidi
nis ardore (quo superior nullus est) voluptas ip
sius corporis tenet seruum: efficitq; captiuū. Hec
dicta sint de speciali fornicatione huius corporis
Verū quia non solum fornicatio in sacris litteris
specialiter: sed etiam generaliter arguitur t nomi
natur: conemur (deo adiuuante) et hinc aliter di
cere ꝓbabiliter. Generalis igitur fornicatio aper
te manifestatur in psalmo vbi dicit. Quoniā ecce
ps. lxxii. qui longe se faciunt a te / peribūt. perdidisti omnē
qui fornicatur abs te. Vbi subsequenter / qualiter
ista generalis fornicatio euadi t effugi possit: ad
iunxit / dicēs. Mihi autem adherere deo bonum
est. Et exinde facile aduertamus illam esse gene
ralem fornicationē anime humane / qua nō adhe
rens quisq; deo: adheret mundo. Vnde beat⁹ Jo
hānes apostolus dicit. Si quis dilexerit mundū:
dilectio patris non est in eo. Et apostolus Jaco
bus dicit. Adulteri / nescitis quia amicitia huius
mundi / inimica est deo? Breuiter ergo definitum
est. Non posse habere dilectionem dei qui habue
rit dilectionē mundi. et inimicum dei esse / qui ami
cus esse voluerit mundi. Ad hoc etiam pertinet /
qō domin⁹ in euangelio dicit. Nemo potest duo
bus dominis seruire. aut enī vnum odio habebit
et alterum diliget. aut vnū patietur et alterum cō
temnet. Et concludit. Non potestis deo seruire t
mammone. Ista ergo est generalis fornicatio ani
me vt dictum est: omnia oīno in se continens. quia
non adheretur deo dum adheretur mūdo. Vt eti
am sic intelligere valeamus scōm istam generalē
fornicationem qō ait apostolus. Oīne peccatum
quodcūq; fecerit homo / extra corpus est. Qui au
tem fornicatur: in corpus proprium peccat. Quia si
non fornicetur anima humana / adherendo deo /
nec adherendo mundo: quecunq; alia peccata a
concupiscentia carnali prorsus aliena: potuerit p
ipsa fragilitate mortalitatis vel ignorādo / vel ne
gligendo / vel obliuiscendo / vel non intelligēdo /
homo incurrere: hoc sit qō dictum est. Omne pec
catum quod fecerit homo / extra corpus est. quia
nullum hic corporalis vel temporalis cōcupiscen
tie peccatum poterit reperiri. Vnde merito extra
corpus esse quodlibet tale peccatum dici videtur.
Qō si adherens mundo mundanus homo longe
se faciat a deo / fornicando ab ipso deo: in corpus
proprium peccat. quia corporali concupiscentia cū
in quecq; tēporalia et carnalia / carnali sensu et pru
dentia humanus animus trahitur atq; distrahi
tur: creature potius seruiens / q̄ creatori / q̄ est be
nedictus in secula. Sic ergo q̄ntum mihi videtur
salua fide itelligi potest vtriusq; fornicationis ma
lum tā specialis q̄ vniuersalis in hoc vno capitu
lo tanti et tā magni doctoris (vbi ait. Omne pec
catum quodcunq; fecerit homo: extra corpus est.
qui autem fornicatur: in corpus proprium peccat.)
Vt aut exaggeratio facta sit ab apostolo hui⁹ spe
cialis fornicationis. qua in corpus proprium pecca
re recte intelligitur. quia nusq; sic totus homo cor
poris ipsius voluptatis addicitur et ineffabiliter
vel ineuitabiliter afficitur / vt in cōparatione hu
ius tanti mali cetera peccata extra corpus esse vi
deantur etiam si per corpus exerceantur. Si au
tem etiam generalem significare voluit apostol⁹
fornicationē. propter quā dixisse videatur. (Om
ne peccatum quodcunq; fecerit homo / extra cor
pus est. qui autem fornicatur: in corpus proprium
peccat.) sic accipiendum est et intelligendum: vt
quisq; dum non adheret deo quia adheret mūdo
omnia temporalia diligens et concupiscens: me
rito in corpus proprium peccare dicitur. id est vni
uerse concupiscentie carnali deditus et subditus
factus: tanq; totus creature seruus / ab ipso crea
tore alienus: per illam initium omnis peccati su
Eccle. x. perbiam. cuius superbie initium est (vt scriptum
est) apostatare a deo. A quo generali fornicatio
nis malo quisq; alienus / quodcūq; aliud peccatū
potuerit / vt homo corruptibilis adhuc et morta
lis incurrere. Hoc intelligatur extra corpus esse.
(id est extra corporee et temporalis omnis cōcu

De gñali fornicatione q̄ nō adherēs q̄sq; deo adhe ret mūdo. Jacob. iiii. Matthe. vi

A

pſcētie malum alienum / eſſe extra corpus (vt ſe-
pe dictum eſt.) Quod generalis fornicationis ma-
1. Johan. ii. lum cauendum / beatus Johannes admonet / di-
cens. Nolite diligere mūdum / neq; ea que in mū-
do ſunt. quoniam omnia que ſunt in mundo cōcu-
piſcentia carnis eſt et concupiſcentia oculorum /
et ambitio vite ſeculi. que non eſt ex patre: ſed ex
mundo eſt. et mundus tranſit et ꝓcupiſcentia ei⁹.
Quō ꝓ fornicationē generalez peccāt in corp⁹ ꝑpū Qui autem fecerit voluntatem dei: manet in eter-
num / ſicut et ipſe manet in eternum. Iſta ergo di-
lectio mundi / que vniuerſalem in ſe concupiſcen-
tiam continet mūdi generalis eſt fornicatio. qua
peccatur in corpus ꝓpꝛium. eo q; omnibus cor-
poralibus et viſibilibus et temporalibus deſide-
riis et voluptatibus / humanus indeſinenter ſer-
uit animus: ab ipſo creatore vniuerſorum deſola-
tus atq; derelictus.

Ex libro de tri nitate. xii. ¶Cum mens humana bona volūtate ad interio
ra ac ſuperioꝛa percipienda que nō ꝓuatim / ſed
cōmuniter ab omnibus qui talia diligunt ſine vlla
anguſtia vel inuidia caſto poſſident amplexu vel
ſibi vel aliis conſulit: et ſi fallatur in aliquo ꝓ igno
rantiam temporalium quia et hoc temporaliter
Humana tētatio. agit et modum agendi non teneat quem debebat:
humana temptatio eſt. Et magnum eſt / hāc vitā
1. Cor. x. ſic degere. quam velut viam redeuntes carpim⁹ /
vt tentatio nos non apphēdat niſi humana. Hoc
enim peccatum / extra corpus eſt. nec fornicationi
deputatur. et ꝓpterea facillime ignoſcitur. Cum
vero ꝓpter adipiſcenda ea que per corpus ſen-
tiuntur ꝓpter experiendi vel excellendi vel con
trectandi cupiditatem: vt in his finem boni ſui po
nat: aliquid agit: quicquid agit turpiter agit. et for
nicatur: in corpus ꝓpꝛium peccans. et corporea-
rum rerum fallatia ſimulachra introrſum rapiēs
et vana meditatione componens: vt ei nec diuinū
aliquid niſi tale videatur: priuatim auara / fetatur
erroribus. et priuatim prodiga / inanitur viribus.

An neſcitis quia mēbra veſtra templū ſunt ſpiritus ſancti qui in vobis eſt. quē habetis a deo?

Ex epla ad maximinū. B VRum dōm nouimus eſſe ſolum. cui ſer-
uitus illa debetur que latria greco vo-
cabulo nuncupatur. Ipſum enim ver-
Deut. vi. Luce. iiii. bum eſt in lege. vbi ſcriptum eſt. Domi-
num deū tuum adorabis. et illi ſoli ſeruies. Quē ſi
dominū patrem tantūmodo dixerim⁹: reſpōdebi
tur nobis. Ergo latria domino filio non debetur.
quod tamen nefas eſt dicere. Si autem debetur:
quomodo vni tantū debetur deo / ſi et patri debe-
tur. et filio. niſi quia vnus deus / cui ſoli per latriam
ſeruire iuſſi ſumus. ita dicitur deus ſolus: vt et pa
ter intelligatur / et filius. Immo vero etiam ſpiri-
tus ſanctus. De illo quippe dicit apoſtolus. Ne-
ſcitis quia corpora veſtra / templū eſt ſpiritus ſan
cti / quem habetis a deo et non eſtis veſtri? Empti
enim eſtis precio magno. glorificate. et portate de
Latria debetur ſpū ſancto. um in corpore veſtro. Quēnam deum niſi ſpiritū
ſanctum / cuius corpora noſtra eſſe dixerat tem-
plum? Debetur ergo gloria ſpiritui ſancto. Nam
ſi templum dei ei facere (ſicut Salomon fecit de
lignis et lapidibus) iuberemur: vtiq; faciendo tē
plum / ei latriam exhiberemus: quāto magis latri
Ex lib. enchi ridyon. am debemus. cui templū non facimus / ſed ſum⁹?
¶Spiritus ſanctus / ſi creatura nō creatoꝛ eſſet:
ꝓfecto creatura rationalis eſſet. Ipſa eſt enim
ſumma creaturarū. Et ideo in regula fidei nō po-
neretur ante eccleſiam / quia et ipſe ad eccleſiam
pertineret in illa eius parte que in celis eſt. nec ha
beret templum: ſed etiam ipſe tēplum eſſet. Tem
plum autem habet de quo dicit apoſtolus. Neſci-
tis quia corpora veſtra templum eſt ſpiritus ſan-
cti / qui in vobis eſt. quem habetis a deo? De qui-
bus alio loco dicit. Neſcitis quia corpora veſtra
membra ſunt chriſti? Quomodo ergo deus nō eſt
qui templum habet? Aut quomodo minoꝛ xp̄o ē /
cuius membra templum habet? Neq; enim aliud
templum eius: aliud templū dei eſt. Cum idem di
cat apoſtolus. Neſcitis quia templum dei eſtis?
Quod vt probaret / adiecit: et ſpiritus dei habitat
in vobis. Deus ergo habitat in templo ſuo: non ſo
lum ſpiritus ſanctus: ſed et pater et filius. qui etiā
de corpore ſuo per quod factus eſt caput eccleſie
que in hominibus eſt vt ſit in omnibus ipſe ꝓma
tum tenens ait. Soluite templum hoc. et poſt tri-
duum ſuſcitabo illud. Templū ergo dei (hoc eſt
Totius ſumme trinitatis) ſancta eſt eccleſia ſcili-
cet vniuerſa in celo et in terra.

Membra xp̄i ſunt tē plū ſpūſā⁹ cti.

Johan. ii.

¶Si deus / ſpiritus ſanctus non eſſet: templum
vtiq; noſipſos non haberet. Scriptum eſt quippe
in apoſtolo. Neſcitis quia templū dei eſtis? et ſpi-
ritus dei habitat in vobis? Et iterum. Neſcitis /
quia corpora veſtra templū in vobis eſt ſpirit⁹ ſan
cti quē habetis a deo? Nonne ſi templū alicui ſan
cto angelo et excellentiſſimo / de lignis et lapidi-
bus facerem⁹: anathematizaremur a vnitate chri-
ſti et ab eccleſia dei. quonīā creature exhiberem⁹
eam ſeruitutem que vni tantū debetur deo? Si er
go ſacrilegi eſſemus / faciendo templum cuicūq;
creature: quomodo non eſt verus deus / cui tem-
plum non facimus: ſed noſipſi templum ſumus?

Ex libro cōtra maximū ij

Sacrilegi um ē face re tēplum cuicunq; creature.

¶Quales autē homines eſtis: ꝙ religioſe humi-
litatis / qui ſpiritū ſanctum adorare non vultis. cū
legatis. Littera occidit: ſpiritus autem viuificat.
Non vultis ergo adorare / quē viuificare animas
non negatis. Ecce autē ſpiritū ſanctū nō permitti
tis adorari: vt ipſi dei gratie / remaneatis ingrati
Sed da (inquis) teſtimonia vbi adoratur ſpirit⁹
ſanctus. quaſi nō ex his que legimus intelligim⁹.
Si autem religionem qua colitur deus (ſicut di-
gnum eſt) cogitares: multo plus eſſe cerneres qō
habet ſpiritus ſāctus templum: ꝙ ſi eum legeres
adoratū. et homines enī a ſanctis nouimus ado-
ratos. Templū vero non eſt factū ab hominibus
niſi aut vero deo (ſicut Salomon fecit) aut eis q̄
ꝓ dijs habentur: ſicut gētes que ignorant deū.
Spiritus autē ſanctus (quod cū magno honoꝛe
de deo dictū eſt) non in manufactis templis habi
tat: ſed corpus noſtrū templum eſt ſpiritus ſancti.
Et ne corpora noſtra cōtemnas: membra ſūt chri
ſti. Qualis ergo deus cui templum edificatur et a
deo. et de membris dei?

Ex libro cōtra maximū. ii. .

ii. Cor. iii.

C

Et non eſtis veſtri. Empti enī eſtis precio magno. glorificate et portate dominum in corpore veſtro.

Ex libro de duob⁹ generibus pcōꝝ ¶Duo ſunt peccata. et duo genera pcōꝝ
Aut enī in deū peccat homo: aut in ho
minē. Peccatur autē in deū / etiam cor
rumpēdo templū eius in te. Eteni de⁹
redemit te ſanguine filij ſui. Quāq; et anteq; redi-
mereris cuius eras niſi eius qui cōdidit oīa? Pe-
culiariter quodāmodo te voluit habere / redēptū
ſanguine filij ſui. Non eſtis (inquit) veſtri. Empti
enī eſtis p̄cio magno. glorificate et portate dōm

Peculia rit⁹ ſum⁹ ōi p redēptio nem.

in corpore vestro. Ergo ille a quo redemptus es / fecit te domũ suam. Nunquid tu vis euerti domũ tuã? Sic nec deus suam. (hoc est teipsum) Si ti- bi non parcis ꝓpter teipsum: parce tibi vel ꝓpter deum / qui te fecit templũ suũ. Templum enĩ dei sanctum est. quod et vos estis. et qui templum dei violauerit: disperdet illum deus.

i. Cor. iii.

Capitulum septimum.

Equibus aũt scripsistis mihi bonum est homini mulierẽ nõ tãgere. Propter fornicationẽ autez vnusquisqz suã vxorẽ ha beat: et vna quecz suum virum habeat. Vxori vir debitũ reddat: similiter autẽ et vxor viro.

Exõe ad cõiugatos.

Fratres mei. Audiunt me viri. audiunt me femie. Quid ad me irascimini? Vti- nam faciatis quod scriptum est. Irasci mini / et nolite peccare. Timere debeo ne contingat mihi qõ contigit tanto apostolo pau lo. qõ modo / cum legeretur (si intẽti fuistis) audi- stis. Ergo inimicus factus sũ vobis verum prędi cans? Et si ita est / fiat. Si necesse est vt inimicus sim: melius vobis opto esse cz iusticie. Cõmendo vos custodiẽdos / etiã vxorib9 vestris. Filie mee sunt: sicut z vos filij mei estis. Audiãt me. Zelent viros suos. Nõ sibi seruent vanã gloriam / qua so- lent a maritis impudicis matrone laudari. qz im- pudicitiã virorũ suorũ equo animo ferunt. Nolo autem talẽ patiẽtiam habeant xpiane mulieres.

ps. iiii.

H

Prorsus zelent viros suos. non ꝓpter carnẽ suã: sed ꝓpter aĩas illorũ. Omnino ego moneo. Ego cõmoneo. Ego precipio. Ego iubeo. Episcopus iubet. Christus in me iubet. Movit ille in cui9 con spectu ardet cor meũ. Ego (inquã) iubeo. Nolite

In qb9 de bẽt mulie- res zelare viros suos et in qbus subdite eẽ illis.

viros vestros permittere fornicari. Interpellate cõtra illos ecclesiã. non dico iudices publicos. nõ proconsulẽ. non vicariũ. non comitẽ. non impera- torẽ: sed christũ. In ceteris omnibus ancille esto- te virorũ vestrorũ. Subdite obsequimini. Nulla sit in vobis ꝓteruitas. Nulla superbia. Nulla cõ- tumeliosa ceruix. Non aliqua inobediẽtia. Pror- sus tancz ancille seruite. Sed vbi peruentũ fuerit ad illud negociũ vbi vos beatus apostolus equa- uit / dicẽs. Vxori vir debitum reddat: similiter et vxor viro. Vxor nõ habet potestatẽ sui corporis: sed vir. Quid te extollis? Audi qõ sequitur. Simi liter et vir non habet potestatem sui corporis: sed vxor. Vbi ad hoc fuerit ventũ. Clamate pro reve stra. Aurũ tuum ꝓ necessitate sua vendit maritus ferto femina. ferto ancilla. Noli litigare. Noli cõ- tradicere. contentus auri tui / dilectio est viri tui. Si villam tuã ꝓ necessitate sua que est et tua (non enĩ potest esse ipsius que non sit tua): si est charis- tas in te que debet esse in vxore / ferto patienter. z si dubitat. Tu offer. Contemne oia pro amore vi- ri tui. Sed castum opta. ꝓ castitate litiga. Patiẽ- ter pereat villa tua. non anima ipsius te patiente pereat. Non dico viris vt in hac causa zelent vxo res suas. Scio quia faciũt. Noui. Quis ferat adul teram vxorem? et imperatur femine vt ferat adul

Vir debet eẽ mulieri exẽplũ ca- stitatis.

terũ virũ? O iusticia. Quare rogo te: quare? Quia ego vir sum. Vir es? in fortitudine tua probem qz vir es. Vir es? Vince libidinẽ. Quomodo vir: quo vxor est fortior? Tu es caput mulieris vir. Verũ est. Si caput est: ducat. vxor sequat. Si caput es: duc. sequat illa caput suũ. Sed vide quo eas. No li ire quo non vis vt sequatur. Noli ire quo times pedisse quã: ne in foueam simul ruatis. ne cũ tu fa- cis / doceas quod facis. Doleat tibi anima / si in fo ueam adulterij ambo ruatis. Doleat tibi anima / si tu solus ruas. Zelo non vis vt ruat illa: timore noli ruere tu. Nolite autẽ pudicissime femine imi- tari impudicos viros vestros. Absit a vobis. Aut vobiscum viuant: aut soli pereant. Impudico ma rito / non debet mulier pudicitiam. sed deo illã de bet. xpo illam debet. Non ꝓpter illũ faciat qui non timetur: sed ꝓpter xpm faciat. Precium suum attendat. tabulas legat.

6

Exẽpla ad e dificiam.

Vehemẽter dolui / sic te voluisse agere cũ ma- rito / vt edificium cõtinentie / quod in eo iam con- strui ceperat: amissa perseuerãtia: in adulterij rui nam miserabiliter laberetur. Cum enim lugẽdus esset / si post continentiã votam deo: iamcz actu ip so / moribuscz suscepta: reuerteretur ad cõiugis carnẽ: cz to magis nunc demersus in interitu pro- fundioze / lugendus est. qui tã abrupta dissolutio9 ne mechatur: iratus tibi: pernicios sibi. tancz in te acerbius seuiat: ipse pereat. Hoc autẽ tantũ ma lum accidit / dũ tu ei9 animũ / nõ qua debuisti mo- deratione tractasti. Quia etsi carnali cõsortio / tã ex consensu vobis non miscebamini: in ceteris ta- men rebus cõiugali obsequio / viro tuo mulier ser uire debuisti. Presertim cum ambo essetis mem- bra corporis xpi. Et vtiqz si maritũ infidelẽ habu isses: agere te conuersationẽ subditã oportuit / vt eũ dño lucrareris. sicut apostoli monuerũt. Omit to enĩ q ipsam continentiã illo noudũ volente / nõ scõm sanam doctrinã te suscepisse cognoui. Necz enim corporis tui debito fraudãdus fuit / priuscz ad illud bonũ / quod superat pudicitiã coniugalẽ: tue voluntati / volũtas quocz eius accederet. Si forte non legeras / nec audieras. vel nõ attende ras apostolũ dicentẽ. Bonũ est homini mulierem non tangere. Propter fornicationes autẽ vnus- quisqz suã vxorem habeat. et vnaquecz suum virũ habeat. Vxori vir debitũ reddat. similiter autẽ et vxor viro. Vxor nõ habet potestatẽ corporis sui. sed vir. Similiter et vir nõ habet potestatẽ corpo9 ris sui: sed mulier. Nolite fraudare inuicẽ. nisi ex cõsensu ad tempus / vt vacetis orationi. et iterum ad idipsũ estote. ne vos tentet Sathanas propter incontinẽtiã vestrã. Scõm hec verba apostolica / etiam si ipse cõtinere voluisset et tu noluisses: de- bitum tibi reddere cogeretur. et illi deus imputa ret continentiã / si non sue sed tue infirmitati acce dens: ne in adulterij damnabile flagitiũ caderes: maritalem tibi concubitum / non negaret. Quãto magis te (quã magis subiectam esse decuerat) ne ipse quocz in adulteriũ diabolica tẽtatione trahe retur in reddendo huiusmodi debito. Voluntati eius obtemperare cõuenerat: cum tibi voluntatẽ cõtinendi acceptaret deus. quia ꝓterea non fa- ceres / ne periret maritus. Sed hoc (vt dixi) omit to. quoniã postea tibi nolenti sibi ad reddenda cõ- iugalia debita consentire: ad eadem ptinentie pa cta ipse consensit: et tecũ cõtinentissime diu vixit. suocz consensu a peccato illo / quo ei debitum car- nis negabas: ipe te absoluit. Non ergo in tua cau sa ista vertitur questio. Vtrum redire debeas ad concubitũ viri. Quod enĩ deo pari cõsensu ambo voueratis: perseuerãter vsqz in finem reddere am bo debuistis. A quo proposito si lapsus est ille: tu

Mulier ꝺ bet mode- rate tracta re virũ alĩ imputa ei si vir suus mechat.

Mulier nõ debet cõti nere sine ꝓsensu ma riti nececo uerso.

saltem constantissime perseuera. Nō te nō exhortarer: nisi quia tibi ad hoc ipse consenserat. Nam si nunc̄ tenuisses eius assensum: numerus te nullus defendisset annorū. sed post q̄ntumlibet tempus me cōsoluisses: nihil tibi aliud respondere: nisi qđ ait apostolus. Uxor nō habet potestatē corporis sui: sed vir. De qua potestate sic tibi iam prolixe rat continentiā: vt tecum ipse eam susciperet Sed illud est / qđ minus te obseruasse contristor. quia tanto humilius et obedientius ei obsequiū in domestica cōuersatione debuisti: q̄nto ille religiosius tibi rem magnā etiam imitando concesserat. Nec̄ enī quia pariter temperabatis a carnali cōmixtione / ideo tuus maritus esse desiterat. Immo vero sanctius inter vos coniuges manebatis / q̄nto sanctiora cōcorditer placita seruabatis. Nihil ergo de tua veste. nihil de auro vel argēto / vel quacunc̄ pecunia / rebusue vllis terrenis / sine arbitrio eius facere debuisti. ne scandalizares hominem qui deo tecum maiora vouerat. et ab eo quod de tua carne licita potestate posset exigere / se cōtinēter abstulerat. Denic̄ factum est vt vinculum continentie / quo se dilectus innexuerat: cōtēptus abrumperet. et iratus tibi / nō parceret sibi. Sicut enī retulit perlator epistole tue. Cum cognouisset q̄mīa: aut pene omnia que habebas / nescio quibus duobus transeuntibus monachis tanc̄ pauperibus eroganda donaueris: tunc ille detestans eos tecum et non dei seruos / sed dom⁹ aliene / penetratores / et suos captiuatores / et depredatores putans: tā sanctam sarcinam quā tecum subierat indignatus abiecit. Infirmus enim erat. Et ideo tibi (que in cōmuni proposito fortior videbaris) non erat presumptione turbandus: sed dilectione portandus. Quia etiā si ad ipsas elemosinas / largius faciendas forte pigrius mouebatur. posset et ista condiscere / si tuis inopinatis non feriretur expensis: sed exspectatis inuitaretur obsequijs. vt etiam hoc quod temere sola fecisti: multo consultius dilectione concordi: multoc̄ ordinatius et honestius ambo faceretis: (ne blasphemarentur serui dei: si tamen hoc fuerunt: qui marito absente atc̄ nesciente / ab ignota muliere et aliena vxore tāta sumpserunt) et laudaretur deus in operib⁹ vestris: quorū esset tam fida societas vt a vobis communiter teneret: nō solum summa charitas: verū etiam gloriosa paupertas. Nunc autem incōsiderata festinatione attēde quid feceris. Nunqđ tantum bonū est / q̄ pauperū carnem largioribus elemosinis refecisti: q̄ntum malum est q̄ viri tui mentem a tā bono proposito subruisti? An cuiusc̄ tibi temporalis salus charior esse debuerat: c̄ huius eterna? Nonne si ampliorem misericordiam cogitans / ideo pauperib⁹ res tuas erogare differres: ne scandalizatus maritus tuus deo periret: vberiores tibi elemosinas deus computaret? Proinde si recolis quid acquisieras quando lucrata fueras virum tuum / vt tecum christo sanctiore castitate seruiret: intellige per illas elemosinas tuas / (quibus cor eius euersum est) q̄nto grauiore dāno percussa fueris: c̄ sunt illa lucra que celestia cogitabas. Si enim habet ibi magnū locum / panis fractus esurienti: q̄ntum locum ibi habere credenda est misericordia / qua homo eripitur diabolo: tanc̄ leoni rugienti: et quem deuoret inquirenti? Nec̄ hoc ita dicimus: vt si quisc̄ scādalizat⁹ fuerit de bonis operibus nostris: ab eis desistenduz putem⁹. Sed alia causa est alienorum: alia necessariarum in societate aliqua personarum. Alia fidelis: alia infidelis: alia parētum erga filios: alia filiorum erga parentes. Alia postremo ea que in his rebus vel maxime intuenda est viri et vxoris. vbi mulierem coniugatam non licet dicere: facio quod volo de meo. cum et ipa non sit sua: sed capitis sui (hoc est viri sui) Nam sic quedam (vt commemorat apostol⁹ Petrus) mulieres sancte / que in deum sperabant / ornabant se subiecte viris suis: sicut Sara obsequebatur abrahe: dominū eū vocans. cuius vos facte estis filie. cum ad christianas / nō ad iudeas feminas loqueretur. Pariter ergo de omnibus consiliū haberetis. pariter moderaremini quid thesaurizandū esset in celo. quid ad vite huius sufficientiā vobis et vestris / vestro c̄ filio relinquēdum: ne alijs esset refectio: vobis autem angustia. Et in his disponendis atc̄ faciendis / si quid tibi forte melius videretur: suggereres viro reuerenter: eiusdemc̄ auctoritatem / tanc̄ tui capitis / sequereris obedienter. vt omnes q̄ sane sapiunt (ad quos posset hoc bonum vestrum fama perferre) de dom⁹ vestre fructu ac pace gauderent. et aduersarius reuereretur: nihil habens de vobis dicere prauī. Porro si de faciendis elemosinis / et in pauperes impendendis rebus tuis (de quo bono opere et magno tā euidentia precepta sunt domini) cum viro tuo fideli / et tecum sancta continentie pacta seruante / consilium prumi care deberes / eiusdēc̄ non spernere voluntatem: q̄nto magis de habitu atc̄ vestitu / nihil tibi preter eius arbitrium mutandū vel vsurpandum fuit Unde de hoc nihil diuinitus legimus imperatū. Scriptum est equidē: mulieres esse debere in habitu ordinato. Auric̄ circūpositio: et crinium intorsio et cetera huiusmodi (que vel ad inanē pompā vel ad illecebras forme / adhiberi solent) merito reprehensa sunt. Sed est quidam p modulo persone habitus matronalis / a viduali veste distinctus / qui potest fidelibus cōiugatis / salua religionis obseruantia / conuenire. Huc te maritus si deponere noluit / ne te velut viduam illo viuente tractares: puto quia non fuerat in hac re vsc̄ ad dissensionis scandalum perducendus: magis inobedientie malo: c̄ illius abstinentie bono. Quid est enim absurdius: c̄ mulierē de humili veste viro superbire? Cui te potius expediret obtēperare candidis moribus: c̄ nigellis vestib⁹ repugnare. Or etsi te indumētū monache delectabat: etiam hoc posset gratius marito obseruato / exoratoc̄ presumi. Nō si omnino non sineret: quid tuo proposito deperiret. Absit vt hinc displiceres deo / q̄ coniuge tuo nondum defuncto / non induereris sicut Anna: sed sicut Susanna. Nec̄ enī et ille qui tecū iam ceperat custodire tam magnū continentie bonum: (etiam si coniugale non viduale voluisset vt acciperes indumentū) ad indecētem quoc̄ te cōpulisset ornatum. Quo etsi aliqua dura condictione cogereris: posses habere in superbo cultu cor humile. Nempe apud patres Hester illa regina deum timens. deum colens. subdita deo. marito regi alienigene / non eundem secum colenti deum tamen subdita seruiebat. Que cum extremo periculo non suo tantū: sed etiam gentis sue: (qui tūc erat populus dei) domino prosterneretur orando: in ipsa oratione dixit ita sibi esse ornatum regium sicut pannū menstrualē. Et ita orantem / confestim exaudiuit qui cordis inspector eam verum dicere sciuit. Et vtic̄ maritum habebat / multarū

Mulier debet huīli⁹ et obediētius obsequi viro q̄nto sancti⁹ est mōrimonīū

De rebus terrenis nihil pōt dispensare mulier sine arbitrio viri.

Arguit mulierem temere largitionis.

In matrimonio q̄ firmior est dilectione portād⁹ ē.

Nō est seruoz dei magna accipere ab ignota muliere et aliena vxore nesciente marito et absente.

Preponēda est sal⁹ aīe viri tēporali saluti pauperū.

Nō est spe desistēdū a bono opere ppt scādalum.

α

Nō licet mulieri cōiugate dicere facio qđ volo de meo. 1. Petri. iii.

Uxor debet meliora suggerere viro reuerenter et auctoritatē eius sequi obediēt.

Cōsultandū ē cū viro de elemosynis faciendis. nec sine arbitrio eius vestis matrimonialī vxori mutanda est. Alia vestis mōrimonialis alia vidualis.

Absurdū est mulierē de hūili veste viro supbire. Nigelle vestes monacharū.

Pōt hīi in superbo cultu cor humile.

A mulierū virum. et deorū alienorum / falsorūq; cultorē. Tu autē (etsi ille in proposito quod tecū susceperat perduraret: nec a te offensus in flagitiū corruisset) maritū habebas / non solū fidelē / et verum deū tecum colentē: sed et cōtinentē. qui pculdubio / ppositi vestri nō immemor. et si te ad coniugalia cogeret indumēta: ad superba tamē ornamenta nō cogeret. Hec tibi scripsi / qm̄ me cōsulendum putasti. nō vt tuū rectum institutū / sermone meo frangerē: sed q te inordinate et incaute agente / viri tui factum dolerem. de cuius reparatione debes vehemētissime cogitare / si vere ad christū vis peruenire. Induetaq; humilitatem mentis. vt et deus te conseruet perseuerātem. Moli maritum contemnere pereuntē. Funde pro illo pias et assiduas orationes. Sacrifica lachrimas / tanq; vulnerati sanguinē cordis. Et scribe ad eum satisfactionem: petens veniam / quia in eum peccasti: q; preter eius consilium et voluntatē de rebus tuis feciſti qđ faciendum putasti. non vt te peniteat tribuisse pauperibus: sed eum boni tui operis participem et moderatorē habere noluisse. Promitte de cetero in adiutorio domini / si et illum sue turpitudinis penituerit / et continentiam quā deseruit / repetiuerit: te illi sicut decet / in omnibus seruituram. ne forte (vt ait apostolus) det illi deus penitentiam vt resipiscat a diaboli laqueis. a quo captiuus tenetur scōm ipsius voluntatē.

Humilitas mētis conseruat et pseuerare facit.

Sacrificā de lachrīe tanq; sanguis vulnerati cordis.

Vir moderatorē esse debet et participeps bonor̄ operū vxoris.

Mulier sui corporis potestatem nō habet: sed vir. Similiter autē et vir sui corporis potestatem non habet: sed mulier

Ex lib. cōsiliorū Hiero. li. x. Vota vxorū abstinētie cā sunt irrita sine auctoritate viri.

B MAnifestum est / ita voluisse legem feminam esse sub viro: vt nulla vota eius / q̄ abstinentie causa vouerit reddātur ab ea: nisi auctor vir fuerit permittendo. Nam cum ad peccatū eiusdē viri pertinere voluerit / si prius permiserit et postea prohibuerit / etiā hic: tamen non dixit vt faciat mulier quod vouerat: (quia permissa prius a viro fuerat) sed viri dixit esse peccatū. quia abnuit qđ prius cōcesserat. non tamen mulieri vel ex hoc permissum dedit. vt cum prius ei vir concesserit: postea si prohibuerit contemnatur. Utrum autē ista etiam ad vota cōtinentie et a concubitu abstinentie pertineant: merito queritur. ne forte ea tantū intelligēda sint ad uersus animam vouerī que sunt in cibis et potib⁹. Qđ videtur et illud significare vbi dominus ait.

Matthe. vi. Nonne anima plus est q̄ esca. et cū de ieunio precipitur ita precipitur. Affligetis animas vestras. maxime / quia cum lex auctoritatem viro tribuat / non mulieri que viro subdita est: vt tunc persoluē da sint vota mulieris si vir approbauerit. si autem renuerit: non debeantur. Apostolus tamen cū de concubitu coniugatorū loqueretur / non ibi maiorem auctoritatem viro q̄ femine dedit: sed vxori (inquit) vir debitum reddat. similiter vxor viro. Uxor non habet potestatem corporis sui: sed vir. Similiter autem et vir non habet potestatem corporis sui: sed mulier. Quādo in hac re parem vtriusq; esse voluit potestatem: puto q nobis intelligendum insinuet istam de concūbendo vel non cōcubendo regulam non pertinere ad ea vota / vbi non habent parem vir et mulier potestatem: sed viri maior est / ac prope / eius solius est. Non enī ait lex virum non debere reddere vota sua si vxor prohibuerit: sed vxorem si vir prohibuerit. Quis enī nescit vxorem marito tanq; dño debere seruire?

q̄ctū ad cōcubitū nō est maior viri auctoritas q̄ mulieris nec econuerso.

☞

¶ Sed qđ ad membra corporis attinet / quibus sexus ipse distinguitur apostolus dicit. Similiter et vir non habet potestatem corporis sui: sed mulier. Ut cum in ceteris actibus ad humanam pacem pertinentibus mulier viro debeat seruitutē. huius vni⁹ rei qua sexus vtriusq; carnali sorte discernitur et carnali cōmixtione concernitur similem in se habeant potestatem: vir in vxorem / et vxor in virum. C 6

Ex libro contra faustū capto xxii.

¶ Fratres mei. filij mei: sufficiāt vobis vxores vestre. quoniā sufficere vos vultis vxoribus vestris. Non vis / ab illa fiat aliquid preter te: noli facere aliquid preter ipsam. Tu dominus es. illa ancilla Deus fecit. Sara (inquit scriptura) obsequebatur abrahe / dominum eum vocans. Verum istas tabulas subscribit episcopus. Ancille vestre sūt vxores vestre. Domini estis vxorum vestrarum. Sed quādo venitur ad illud negocium / quo sexus discernitur. et sexus sibi vterq; miscetur vxor nō habet potestatem corporis sui: sed vir. Gaudebas. Erigebas te. Jactabas te. Bene dixit apostolus. Optime dixit vas electionis: vxor non habet potestatem corporis sui: sed vir. quia ego sum dominus. Laudasti? Audi quod sequitur. Audire non vis? Rogo vt velis. Quid est hoc. Audi? Similiter / et vir dñs ille? Similiter / et vir non habet potestatem corporis sui: sed mulier? Hoc libēter audi. Vitium tibi tollitur: nō dominium. Adulteria tua prohibentur: non femine subrogantur. Tu vir es: ostende. Vir a virtute. vel virtus a viro. Habes ergo virtutem: vince libidinem. Caput mulieris vir. Si caput es. Duc vt sequaē. Sed vide qua ducas. Caput es. Duc. Sequatur. Sed noli ire quo non vis vt sequatur. Sic vos parate intrare ad nouam illam nuptam: ad illā pulchram ornatam viro suo. non monilibus: sed virtutibus. Si enim casti / et sancti / et boni intraueritis: membra ipsius noue nupte vos eritis.

Ex fimōe de natali martyrum.

Gene. xviii. et. i. Petri. iii

☞

D

Nolite fraudare inuicē. nisi forte ex consensu ad tempus vt vacetis orationi. et iterū reuertimini in idipsum. ne tentet vos Sathanas propter incontinentiā vestram. Hoc autem dico scōm indulgentiam. non scōm imperium.

Ex lib. enchiridyon.

VEnerabilis Paul⁹ cōiugibus ait. Nolite fraudare inuicem. nisi ex p̄sensu ad tēpus vt vacetis orationi. et iterum ad idipsū estote: ne vos tentet Sathanas propter incōtinētiam vestram. Qđ putari posset non esse peccatum / miscerī scilicet coniugi non filiorū procreandorum causa. (qđ bonū est nuptiale) sed carnalis etiam voluptat̄: vt fornicationis siue adulterij / siue cuiusq; alterius immunditie vt est mortiferum malum (qđ etiā turpe est dicere) quo potest (tentante sathana) libido pertrahere incontinentium deuitet infirmitas. Posset ergo (vt dixī) hoc putari non esse peccatū: nisi addidisset. Hoc ergo dico scōm veniam. non scōm iperiū. Quis autem neget non esse peccatū: cum dari veniam faciētibus / apostolica auctoritate fateatur? Propter hec atq; huiusmodi peccata. et alia / licet his minora / q̄ fiunt verborū et cogitationū offensionibus (ap̄lo iacobo p̄fitente ac dicēte. In multis enī offendimus omnes) oportet quotidie crebroq; oremus dñm. atq; dicam⁹. Dimitte nobis debita nostra. Me in eo qđ sequit̄ mentiamur: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

An sit peccatū miscerī nō filiorū procreādorum causa.

Jacobi. iii. Matthe. vi.

H

Volo aūt omnes homines esse sicut me ipsum. Sed vnusquisq; ꝓpriū habet donum ex deo: alius quidem sic: alius vero sic.

Ex lib. ō gra et libero arbi trio.

ET ipsa quoq; pudicitia coniugali nempe apostolus ait. Quod vult faciat. non peccat si nubat. ⁊ tamē hoc etiā dei donū est: dicente scriptura. A dño iūgitur mulier viro. Ideo doctoꝛ gentiū ⁊ pudicitiā coniugalē (per quā non fiunt adulteria) ⁊ perfectiozem continentiā (ꝑ quā nullus concubitus queꝛit) suo sermone cōmendans: ⁊ hoc ⁊ illud / donuz dei esse demonstrauit: admonēs coniuges / ne se inuicem fraudent. Quod cū admonuisset: adiecit. Vellem autē oēs homines esse sicut meipsum. Quia vtiq; ipe ab oī concubitu cōtinebat. Et ꝓtinuo subiunxit. Sed vnusquisq; ꝓpriū habet donuz a deo. alius quidem sic. alius autē sic.

Paul cōtinentia.

Ex lib. de bono ꝓseueran tie.

Nō solum cōtinentia est donuz dei sed etiam castitas coniugalis.

1. Cor. vii.

CVellem (inquit) oēs homines esse sicut meipsum. Sed vnusquisq; ꝓpriū donū habet a deo: alius quidē sic: alius aūt sic. Vbi satis ostendit nō tantū continentiā donum dei esse. sed cōiugatoꝝ etiā castitatē. Que cum vera sint: hoꝛtamur tamē ad hec quātū cuiq; nostrū datum est / vt possit hoꝛtari qz ⁊ hoc eius donuz est. in cuius manu sunt et nos ⁊ sermones nostri. Vnde ⁊ apls. Scōm gratiam (inquit) q̄ data est mihi / vt sapiēs architectus fundamentū posui. Et alio loco. Vnicuiq; (inqt) sicut dns dedit. Ego plantaui. Apollo rigauit: sed deus incrementū dedit. Itaq; / neq; qui plantat ē aliquid: neq; qui rigat: sed q̄ incrementū dat deus ac ꝑ hoc / sicut exhoꝛtat ⁊ prędicat recte: sic ille q̄ accepit hoc donū: ita exhoꝛtantē recte atq; prędicantē ꝓfecto ille obedienter audit qui accepit hoc donū. Hinc est q̄ dns cum eis loquer et qui carnis aures apertas haberēt: dicebat tamē. Qui habet aures audiēdi / audiat. Quas non oēs habere ꝑculdubio nouerat. A quo aūt habeant q̄cunq; habent: ipe dns ostendit. Vbi ait. Dabo eis coꝛ ꝙgnoscendi me ⁊ aures audientes. Aures ergo audiēdi ipsum est donū obediendi.

Luce. viii.

Aures audiēdi ē donū obediē di.

De epla ad iulianam.

CVirgo xpi / que pie intelligit ꝓpriā paupertatē coꝛdis būani. ⁊ ideo nisi sponsi sui donis nescit oꝛnari: audiat apostolū dicentem. Despondi enim vni viro virginem castā exhibere christo. Timeo autē / ne sicut serpens Euā seduxit in versutia sua sic ⁊ vestre mentes coꝛrumpant a castitate que est in christo Jesu. Et propterea de his quoq; spiritalibus diuitijs non istū qui dicit. nullus tibi eas ꝓter te cōferre potest / ⁊ nisi ex te ⁊ in te esse nō possunt: sed illū audiat / qui dicit. Habemus thesauꝛ istum in vasis fictilibus. vt eminētia virtutis sit dei ⁊ non ex vobis. De ipsa quoq; sacra continētia virginali / q̄ non sit sibi ex seipsa: sed sit dei donū (quā uis credenti volentiq; collatum) eundē audiat veracem / piumq; doctoꝛē. Qui cum hinc ageret: ait. vellem oēs esse sicut meipsum. Sed vnusquisq; ꝓpriū donū habet a deo: alius quidē sic: alius autem sic. Audiat etiam ipsum / non tantū suum: sed vniuerse ecclesie vnicū sponsum: de tali castitate atq; integritate dicentem. Non oēs capiunt verbum hoc: sz quibus datū est. vt intelligat ex eo q̄ habet tam magnū donum atq; preclarum / se potius deo ⁊ domino gratias agere debere: q̄ cuiusq; verba / q̄ velut ex seipsa id habeat: vt non dicam assentantis adulatoꝛis: ne de occultis hominū temere iudicare videamur: certe nec errantis lauda

1. Cor. xi.

2. Cor. xi.

2. Cor. xiii.

Paulus virgo.

toꝛis audire. Oīe quippe datum optimū. ⁊ omne donū perfectum (sicut dicit etiam Jacobus apostolus) de sursum est descēdēs a patre luminum. Hinc ergo ⁊ sancta virginitas hec dei dona sunt. ⁊ vestra quidem sunt: sed non ex vobis. Habetis enī thesaurū istum in terrenis coꝛporib⁹ ⁊ adhuc fragilibus / tanq; in vasis fictilibus: vt eminentia virtutis sit dei: ⁊ nō ex vobis. Nec miremini quia dicimus ⁊ vestra esse: ⁊ ex vobis non esse. Nā ⁊ panem quotidianū dicimus nostr. sed tamē addim⁹ Da nobis. ne putetur ex nobis.

Jacob. i.

Dico autem non nuptis ⁊ viduis: bonū est illis si sic permanserint sicut ⁊ ego.

SAncta scriptura nostre doctrine regulā figit: ne audeam⁹ sapere pluscz oporꝛtet sapere: sed sapiamus (vt ipsa ait) ad tēperantiā sicut vnicuiq; deus partit⁹ est mensurā fidei. Non sit ergo mihi aliud te docere: nisi verba tibi doctoꝛis exponere. ⁊ de hijs q̄ dns dederit / disputare. Ait itaq; apls doctoꝛ gentiuz / vas electionis. Dico aūt innuptis / ⁊ viduis: bonū esse illis si sic permanserint sicut ⁊ ego. Hec verba ita intelligēda sunt vt non existimem⁹ viduas non oporꝛtere innuptas dici. qz nuptias vid enī expetere. Innuptaꝝ enī noīe / illas significat / q̄ nō sūt nuptijs alligate. siue fuerint siue nō fuerint. Ō alio loco apīt. vbi dicit. Diuisa ē mulier innupta ⁊ vgo. Quādo vtiq; virginē adiungit: quid mulierē innuptā nisi viduā vult intelligi? Vnde etiā deinceps / vno innupte nomine ꝓfessionē vtrancz complectitur dicens. Que innupta est sollicita est ea que sunt domini quomodo placeat dño. que autem nupta est: sollicita est ea: que sunt mundi / quomodo placeat viro. Innuptā certe / non eam tantū intelligi voluit que nunq; nupsit: sed ⁊ eam que nuptiarū vinculo per viduitatē liberata nupta esse destitit. Nam ideo ⁊ nuptā non dicit / nisi eam que virū habet: ita etiam nō nuptā: eam que habuit ⁊ nō habet. Quapropter: vidua oīs innupta est. sed qz nō oīs innupta vidua est. sunt enī virgines: ideo ꝫ vtrunq; posuit: vbi ait. Dico aūt innuptis ⁊ viduis Tanq; diceret. Quod dico innuptis: non eis solis dico que virgies sunt: sed ⁊ eis que vidue sunt. bonū esse illis: si sic pmanserint: sicut ⁊ ego. Ecce est bonū tuum: ei bono comparatū: quod dicit apostolus suū si fides adest. Jmmo quia fides adest. Breuis est ista doctrina. nec ideo contemnēda qz breuis: sed ideo facilius ⁊ charius tenenda: quia ī breuitate non vilis. Non enī qualecūq; bonū hic cōmendaret apostolus: quod fidei nuptiarum sine vlla ambiguitate ꝓposuit. Quantū aūt bonū habeat nuptiarū fides (id est christianarū ⁊ religiosarum coniugataꝝ) hinc intelligi potest: q̄ cum de fugienda fornicatione ꝓciperet: ibi vtiq; ⁊ cōiugatos alloquebat. Nescitis (inquit) quia coꝛpora vestra mēbra sunt christi? Tantū ergo bonū est fidelis cōiugij: vt etiā ipsa mēbra sint christi. Hoc aūt bono (quonīā melius est bonū continentie vidualis) non hac ꝓfessione id agit: vt aliquid pl⁹ sit catholica vidua: q̄ membrum christi: sed vt meliozē: q̄ cōiugata: locum habeat inter membra christi. Dicit quippe idem apostolus. Sicut enī in vno coꝛpoze multa mēbra habemus: oīa aūt membra non eosdē actus habent: ita multi vnū coꝛpus sumus in xpo. Singuli aūt alter alteri⁹ mēbra: habētes aūt dona diuersa ꝫm gr̄am q̄ data est nobis Jdeo etiā cū ꝓmōeret ꝓiugatos ne debito carnal' ꝓmixtōis fraudarēt iuicē. ⁊ ꝑ ālē eoꝝ negato sibi

Ex lib. ō sancta viduitate

Que dicit innupta se cūdū apostolum.

De bono fidelis cōiugij.

Roma. xii.

debito coniugali: per intemperantiā suam tentatus a sathana: in fornicationem prolaberetur. Hoc autē dico (inquit) ſm veniam: non ſcōm imperium.

Fides matrimonialis donum dei est.

Volo aūt oēs homines esse sicut meipm. Sed vnusquisq; pprium donū habet a deo. alius quidem sic alius aūt sic. Vides etiā cōiugalē pudicitiā: et thori christiani matrimonialē fidem esse donū. et hoc a deo. vt illud quod vltra liberoz procreandoz necessitatē / modū concumbēdi aliquatenus concupiscētia carnalis excedit: non nuptiaz sit hoc malū: sed veniale sit / ppter nuptiaz bonum. Non enī de cōiugio: quod copulat liberoz procreandoz causa et fide pudicitie cōiugalis et indissolubili quā diu viuūt / ambo matrimonij sacramēto (que omnia bona sunt) sed de illo immo dico carnis vsu / q̄ in infirmitate coniugū agnoscit et interuentu boni nuptialis ignoscit: ait apostolus. Scōm veniā dico: non ſm imperium.

Mō de oi actu mri monialī ſz de intēpato carnis vsu ait apostol⁹ scōm veniā dico

Quod si se non continent: nubant. Melius est enī nubere q̄z vri.

Ex lib. de genesi ad litteram. ix.

VTriusq; sexus infirmitas ppendēs in ruinā turpitudinis: recte excipit honestate nuptiaz. vt qō sanis posset esse officiū: sit egrotis remediū. Neq; enī. qui continentia malū est: ideo cōnubiū. Vl quo incontinentes copulant non est bonū. immo vero nō. propter illud malū culpabile est hoc bonū: sed propt hoc bonū / veniale est illud malū. quoniā id quod bonū habent nuptie. et quod bonū sunt nuptie / peccatū esse nunq̄ potest. Hoc aūt tripartitū est. Fides. Proles. Sacramentū. In fide attendit ne p ter vinculū coniugale cum altera vel altero pcumbat. In prole / vt amanter suscipiat: benigne nutriatur: religiose educet. In sacramēto / vt cōiugium non separet. et dimissus vel dimissa / nec causa prolis alteri coniungat. Hec est tanq̄ regula nuptiarū / qua vel nature decorat fecunditas / vel incontinentium regitur prauitas.

Triparti tū bonum mrimonij.

Regula nuptiarū.

¶ Qui potest capere capiat. Sed non possum (inquit) Non potes? Non possum. Suscipiat te nutritoria q̄dā apli auctoritas. vt si se non ptinēt: nubāt. Fiat aliq̄d vñ pueniat ad veniā ptinet ad veniam: ne irruat in eternā penā. Fiat quod licet: vnde ignoscat quod non licet. Hoc indicat quod sequit.

Ex sermone de bono nuptiarum.

Wallē eos nubere / q̄z vri. Concessit (inquā) aliq̄d incōtinētie. qui magis timuit penas eternas. Timuit qō expectat et manet adulteros. Etiā hoc (q̄ cōiugati / victi concupiscentia vtunt inuicē / vltra necessitatē liberos procreādi) ponā in his p quibus quotidie dicit. Dimitte nobis debita nostra. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

H

De copula carnali nō procreandis pliscā. Matthe. vi.

His aūt qui matrimonio iuncti sunt p̄cipio non ego sed dñs vxorē a viro non discedere. Quod si discesserit: manere innuptam: aut viro suo recōciliari. Et vir vxorem ne dimittat.

Ex libro de ſmōe dñi in monte.

HIis qui sunt in cōiugio pcipit p apostolū dñs vxorē a viro non discedere. Qō si discesserit: manere innuptā. aut viro suo reconciliari. Potest enī fieri / vt discedat: ea causa / qua dñs permisit. Aut si femine licet virum dimittere / etiā preter causam fornicationis: et non licet viro: quid respondebimus de hoc: quod dixit posteri⁹: et vir vxorē ne dimittat? Quare non addidit (excepta causa fornicationis qō et dñs pmittit) nisi qz simile formā vult intelligi. vt si dimiserit (qō causa fornicationis pmittitur) maneat sine vxore: aut reconciliet vxori. Non enī male reconciliat vir illi mulieri / quā cum lapidare nemo ausus esset: dicit ei dñs. Vade: vide deinceps ne pecces. Quia et q̄ dicit. Non licet dimittere vxorem nisi causa fornicationis: cogit retinere vxorē si causa fornicationis non fuerit. Si aūt fuerit: nō cogit dimittere. sed pmittit sicut dicit. Non licet mulieri nubere alteri / nisi viro mortuo. Si ante viri mortē nupserit: rea est. Si post viri mortem nupserit: non est rea. Non enim iussa est nubere: ſz permissa.

Joan. viii.

¶ Dñs ergo ad illud pfirmādū: vt nō facile vxor dimittat / solā causam fornicationis excepit. ceteras vero vniuersas molestias si que forte extiterit iubet p fide piugali et p castitate fortiter sustineri. et mechū dicit etiā virum q̄ eam duxerit que soluta est a viro. Cuius rei Paulus apostolus terminū ostendit. Quia tamdiu obseruandū dicit / quā diu vir eius viuit. Illo aūt mortuo: dat nubendi licentiā. Hāc enī etiā regulā ipe tenuit. et in ea nō suum consiliū / sicut in nonnullis monitis: sed preceptū dñi iubentis ostendit. cum ait. Eis aūt que nupte sunt precipio: nō ego ſz dñs: mulierē a viro nō discedere. Quod si discesserit: manere innuptam / aut viro suo recōciliari. Et vir vxorē ne dimittat. Credo simili forma / vt si dimiserit / non ducat aliam. aut reconciliet vxori. Fieri enī potest vt dimittat vxorē / causa fornicationis. quā dñs exceptam esse voluit. Jam vero si nec illi nubere cōcedit viuo viro a quo recessit: neq; huic alterā ducere viua vxore quā dimisit: multominus fas est: illicita eū cum quibuslibet stupra cōmittere.

Exeodē lib. parū post.

De indissolubili vinculo matrimonij vtraq; parte.

¶ Si dñs dimittende coniugis: solā causam fornicationis admittit / et paganum coniugium dimitti prohibet: consequens est. vt paganismus fornicationi non deputetur. Solam autem fornicationis causam exceptam facere dominū: cum de dimittēda coniuge loquit in euangelio: manifestū ē.

Ex lib. ſtionum. lxxxiii

Depaganopiugio.

Paganum vero coniugium hinc non prohibetur dimitti. quia cum apostolus consilium de hac re daret (vt fidelis volentem secum esse coniugē infidelem: non dimittat) ait. Ego dico: non dominus (vt intelligat dñs non quidem iubere vt dimittat ue contra iussum ei⁹: cōsilium dare videatur apostolus) sed tamen permittere. vt nemo in ea re iussionis necessitate teneat sed consilij voluntate libere faciat. Verūtamen: si quis q̄z asserat solam illam fornicationē dominū admittere ad causam relinquende coniugis (que vulgo fornicatio dicit) (id est que concubitu illicito perpetratur) hoc potest dicere dñm cum de hac re loqueretur de vtro q̄z fideli dixisse et marito et vxore. vt si ābo fideles sunt: neutri liceat alterum dimittere nisi causa fornicationis. Vbi non potest paganismus intelligi: quia vterq; fidelis est. Sic enim et apostolus videtur distinguere: cum ait. His autem qui sunt in cōiugio precipio: non ego: sed dominus. vxorem a viro non discedere. Quod si discesserit: manere innuptam. aut viro suo reconciliari. Vbi intelligitur. Quia etiam si vna illa causa qua sola relictio coniugij permittitur mulier a viro suo recesserit: innupta perseuerare debet. aut si se non continet: viro potius reconciliari. vel correcto. vel certe toleranda: q̄z alteri nubere. Sequitur autem et dicit: et vir vxorem ne dimittat. Breuiter eandem formā intimans in viro: quam precipiebat in femina. Quibus ex precepto domini insinuatis: ita sequitur.

H

Ceteris autē ego dico:non dñs. Si quis fr̄ habet vxorem infidelē ⁊ hec consentit habitare cum illo: non dimittat illam. Ubi dat intelligi dñm de his locutum/vt neuter alterum dimitteret/si fideles ambo essent.

Ex libro ad pollentiū. i. Matthe. v.

¶Quod a dño in euangelio dictū est. Quicūq; dimiserit vxorē suā/excepta causa fornicatiōis: facit eā mechari: phibitū est: homini dimittere vxorē si nulla causa fornicatiōis extiterit. ⁊ dictū est q̄re. Me sez faciat eam mechari. Utiq; ideo. q; etiā si non ipa dimiserit:sed dimissa fuerit: erit mecha si nupserit. Propt hoc g̃ tam magnū malū/non licet hoī dimittere vxorē:nisi excepta causa fornicatiōis.tūc enī non ipse dimittēdo facit adulterā:sed dimittit adulterā. Quid si g̃ dicat. Dimitto quidē vxorē meā sine vlla causa fornicatiōis sed ꝓtinēs permanebo. Ideo ne dicem⁹ eū impune feciſſe qō fecit:Quis hoc dicere audebit:q̄ volūtatē dñi hec dicētis intelligit? Aū nec ꝓtinentie causa dimitti cōiugē voluit q̄ solā causam fornicationis excepit Redeam⁹ igit ad ipsa apl̄i verba: ⁊ eum velut interrogem⁹ ⁊ tanq̄ p̄sentē eum q̄dammodo cōsulam⁹. Cur dixisti apl̄e. Mō si discesserit/mānere innuptā? Licet ne discedere? An nō licet? Si oīno non licet? cur p̄cipis discedēti vt maneat innupta? Si aūt licet: pfecto est aliq̄ causa qua liceat. Hec aūt inq̄sita non inuenit nisi quā solaz saluator excipit (id ē causa fornicatiōis) Ac p hoc nō p̄cipit apl̄s/ mulierē si discesserit manere innuptā:nisi que illa causa discedit a viro qua sola ei licitū ē discedere a viro. Nisi g̃ illa intelligatur. Cui licet discedere? Nō autē licet nisi viro fornicante:quo mō iubetur innupta si discesserit ꝑmanere. Quis est qui dicat Si discesserit mulier a viro nō fornicāte innupta ꝑmāeat:cū ei nisi a viro fornicāte discedere oīno nō liceat? Sed rem ipā paulo aperti⁹ ploquamur ⁊ q̄si cōstituam⁹ ante oculos. Ecce placuit cōtinentia mulieri. viro nō placet. Discessit ab eo mulier. ⁊ cepit viuere continenter. Ipsa sez casta māsura. Iz factura (qō dñs nō vult) adultex vix. Qui cum se nō cōtinuerit. Alterā queret. Quid sum⁹ dicturi mulieri:nisi qō dicit eccl̄ie sana doctrina? Redde debitū viro. Me dū tu q̄ris vnde amplius honoz eris: ille vñ dānē inueniat. Hoc vtiq; ⁊ illi dicere mus/si te nolēte/ꝓtinere voluisset. Nō enī habes potestatē corpis tui:sed ille. sicut nec ille habet potestatez corpis sui:sed tu. Cū hec atq; hmōi pl̄a/q̄ ad hō ꝓtinent/dixerim⁹. Placet ne tibi/vt nob mulier respondeat? Ego apl̄m audio/dicentē. Precipio/mulierē a viro nō discedere. Quod si discesserit:manere innuptā:aut viro suo recōciliari. Ecce discessi. Nolo recōciliari viro.sed innupta ꝑmaneo.non enī ait:si discesserit manere inuptā donec viro suo recōcilieē:sed manere (inquit) innuptaz. aut viro suo recōciliari. Hoc (inquit) faciat. aut illud. Unū e duobus eligendū ꝑmisit.nō aūt in horum altez compulit. Manere innuptā eligo.ac sic p̄ceptū impleo. Corripe.argue.increpa. vtere q̄ volueris seueritate si nupsero. Quid huic cōtradicā:nisi apostolū non bene intelligis? Meq; enī p̄cepisset:si a viro discesserit/innuptā manere mulierē:nisi eam cui discedere licuisset. illa vna videlicet causa.que ibi ꝓptere a tacita est/q̄ notissima ē (hoc est fornicationis) Hanc enī solam de⁹ magister excepit cum de dimittēda loqueret vxore deditq; intelligi talē formam etiā a viro esse seruandā. Quoniā non solū mulier/non habet potestatē corpis sui/sed vir. similiter ⁊ vir nō habet potestatē sui corporis/sed mulier. Cū ergo tuū maritum arguere de fornicatione non possis: quomodo te putas/q̄ ab eo discedis non nubendo/excusare. a quo tibi non licet omnino discedere? Dñs itaq; p̄cipit mulierē a viro non discedere. Quod si discesserit:ea vtiq; causa qua discedere licitū est: manere innuptā. aut viro suo recōciliari. Mulier enim sub viro/viuo marito iuncta est legi. ⁊ viuēte viro vocabit adultera:si fuerit cum altero viro. quoniā mulier alligata est quādiu vir eius viuit. Unde si vxor dimiserit virū suum ⁊ alij nupserit: mechab. ⁊ q̄ dimissam a viro duxerit mechab. Ideoq; ex eo dē p̄cepto dñi ait. ⁊ vir vxorē ne dimittat. quoniā q̄ dimiserit vxorē suam ꝑter causam fornicationis facit eā mechari. Sed si ꝑpter hanc causam dimiserit:etiā ipse sic ꝑmaneat. Omis enī qui dimittit vxorem suā ⁊ ducit alterā:mechab. Hec constituta dñi/sine vlla retractatiōe seruāda sunt. Habet enī hec iustitia:que cozā illo est. siue ꝓbent siue improbent homines. Roma. vii.

Ham ceteris ego dico: non dñs. Si q̄s frater vxorem habet infidelē: et hec consentit habitare cum illo: non dimittat illam Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa non dimittat virum.

Ceteris aūt ego dico:nō dñs. Hic p̄mo videndū est. Quibus ceteris. Dicebat enī superi⁹ ex dñi psona. hijs qui sunt in cōiugio. sed non hoc sequit. Ita enī subiungit. Si quis frater habet vxorē infidelez. ⁊ hec cōsentit habitare cum illo:non dimittat illā. Ergo etiā nunc dicit his q̄ sunt in cōiugio. Quid sibi ergo vult. Quod ait. Ceteris? Nisi q; supius eis loq̄bat qui sic copulati erāt/vt pariter in fide xp̄i eēnt Ceteris aūt nunc dicit. id est eis q̄ sic copulati sūt/ vt non ambo fideles sint. Sed quid eis dicit? Si quis frater habeat vxorem infidelē. ⁊ hec cōsentit habitare cū illo:nō dimittat illā: ⁊ si qua mulier habet virū infidelem. ⁊ hic cōsentit habitare cū illa: non dimittat virū. Si ergo non p̄cipit ex dñi persona sed ex sua psona monet:ita est hoc bonū: vt si quis aliter fecerit /non sit p̄ceptī trāsgressoz. sicut de virginib⁹ paulo post dicit p̄ceptū dñi se non habere. cōsilium aūt dare. atq; ita laudat virginitatē vt arripiat eam q̄ voluerit.non tamē vt si non fecerit:cōtra p̄ceptū feciſſe iudicet. Aliud est enī qō iubet. aliud quod monet. aliud quod ignoscit. Iubet mulier a viro non discedere. Quod si discesserit:manere innupta. aut viro suo reconciliari. Aliter ergo non licet facere. Monet autē vir fidelis si habet vxorem infidelē/consentientē secum habitare/non eā dimittere. Licet ergo ⁊ dimittere. q; non est p̄ceptū dñi ne dimittat sed consiliū apostoli sicut monet virgo non nubere. Sed si nupserit: consilium quidē non tenebit. sed contra p̄ceptum non faciet. Ignoscit tamē cum dicit. Hoc autem dico ſm veniā.non ſm imperiū. Quapropter si licet vt dimittat coniunx infidelis (quamuis meli⁹ sit non dimittere) ⁊ tamē non licet ſm p̄ceptum dñi vt dimittat coniunx/nisi causa fornicationis: fornicatio est etiam ipsa infidelitas. Quid enim tu dicis apostole? Certe vt vir fidelis consentientē secum habitare mulierem infidelem:non dimittat ita inquit. Cū ergo hoc et dñs p̄cipiat ne dimittat vir vxorē nisi causa fornicationis: q̄re hic Ex lib. de sermone dñi in monte. i.

Quo q̄libet discessit iubet innuptā pmanere. aut recōciliari viro suo.

a

b

dicis. Ego dico. non dñs? Quia .s. idolatria quaz sequuntur infideles z quelibet noxia superstitio: fornicatio est. Deus autē permisit causa fornicationis vxorē dimitti Sed quia permisit: non iussit: dedit locum apostolo monēdi: vt qui voluerit nō dimittat vxorē infidelem. quo sic fortassis possit fieri fidelis.

Exlibro ad pollētium.

¶ Quia enim coniunx fidelis relinquere coniugē licite potuit infidelem: ideo fieri hoc non dñs: sed apostolus prohibet. Quod enim dñs prohibet fieri: omnino nō licet. Monet ergo apostolus (quod et possit esse multorum lucrandorum occasio) vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus: permissa licentia non vtantur. Si enim dimittere infidelē vxorem non liceret: hoc fieri dñs prohiberet neqz apostolus prohibens diceret: ego dico. nō dominus. Nam si propter fornicationem carnis permittitur homo a coniuge /separari: quantomagis in coniuge mentis fornicatio detestanda est (id ē infidelitas) De qua scriptum est: quoniā ecce: qui se longe faciunt a te: peribunt. Perdidisti omnez qui fornicatur abs te. Sed quia ita licitum est: vt non expediat: ne propter coniugum separationes offensi homines: ipsam doctrinam salutis: qua illi cita prohibentur exhorreāt. ac sic peiorez atqz perituri in eadē infidelitate remaneant: intercedit apostolus: z monendo fieri vetat: quod ita licitum est vt nō expediat. Sic enim recedere ab infidelibus vxoribus vel maritis: fideles viri vel femine non prohibent a dño: vt neqz iubent Nā si dimittere tales coniuges iuberentur: nullus locus esset cōsilio monētis apostoli: ne hoc fieret. Nullo modo enim quod dominus iubet: seruus bonus fieri prohiberet. Nā qz aliquando hoc dñs per Esdrā prophetaz iussit: z factum est: dimiserunt israelite vxores alienigenas: quicunqz tunc habere potuerunt. per quas fiebat vt z ipsi ad alienos seducerētur deos. non vt ille. per maritos vero acquirerentur deo. Nondum enim tanta gratia saluatoris illuxerat. z promissis temporalib9 veteris testamēti adhec inhiabat illius populi multitudo. Et propterea: cum bona terrena. que p magno expectabant a domino: viderent etiam his abundare qui multos falsos colebant deos. Blandicijs vxoruz prius eos verebantur offendere. deinde inducebantur z colere. Unde iusserat dñs per sanctum Moysen: ne quis vxorem alienigenam duceret. Merito ergo quas duxerant: domino prohibente: dño iubente dimiserūt. Cum vero cepisset gentibus euangeliū predicari: iam coniunctos gentiles gentilibus comperit coniuges. Ex quib9 si nō ambo crederēt. sed vnus aut vna: z infidelis cum fideli consentiret habitare: nec prohiberi a dño debuit fidelis infidelē dimittere: nec iuberi. ideo scilicet nō prohiberi. quia iustitia permittit a fornicāte discedere. z infidelis hoīs fornicatio: est maior in corde. nec vera eius pudicicia cum coniuge dici pōt. qz oñe quod non est ex fide: peccatū est. quāuis verā fidelis habeat pudicitiā: etiā cum infideli coniuge que non habet verā. Ideo aūt nec inberi debuerūt fideles ab infidelib9 separari. qz non contra iussionē dñi gentiles fuerūt ambo coniuncti. Dñs ergo fidelē ab infideli discedere: nec phibet: nec iubet dñs. ideo vt non discedat: apls dicit Non dñs: habēs vticz spm̄ sanctū in quo dare posset vtile z fidele cōsiliū. Quod vticz ideo monendū: non iubendū fuit: qz non tāto pondere phibendi sunt hoies facere licita: quāuis non expediant quāto pondere phibemur illicita. Si autē alicubi apostolus: etiā illa que iubenda sunt. monere dignat: hoc fecit parcendo infirmitati: non p iudicādo iussioni. Unde si dixit: non vt confundam vos hec scribo: sed vt filios meos charissimos moneo quid habet questionis vbi non ait. Ego dico: non dñs? Jtē vbi ait. Ecce ego Paulus dico vobis: qz si circūcidamini Christus vobis nihil pderit. Nunquid etiā hic dixit. Ego dico: non dñs? Non sunt itaqz ista similia. qz etiā illa que iubet dñs: nō est indignū neqz contrariū: si eadē monet apostol9 Monemus enī quos charos habemus: vt faciāt dñi precepta vel iussa. Cū vero ait. Ego dico: non dñs: satis ostendit dñm non prohibere qō ipse p̄hibebat. Prohibuisset aūt dñs si esset illicitū. Ergo fm ea que diu supra diximus: multūqz versati mus. licitū erat per iustitiā. sed etiā licitū non erat faciendū propter liberā beniuolentiā.

t. Cor. xiii.

Sala. v.

Sanctificat9 est enī vir infidelis in muliere fideli: z sanctificata est mulier infidelis p virū fidelē. Alioqn filij vri immundi essent: nunc aūt sancti sunt.

Exlib. de sermone dñi in monte. i.

SAnctificat9 est enī (inquit) vir infidelis in vxore. z sanctificata est mulier infidelis in fratre. Credo: iā puenerat. vt nonnulle femie p viros fideles z viri p vxores fideles in fidē venirēt. Et q̄uis non dicēs nomina: exēplis tamē hortat9 est ad confirmandū consiliū suum. Deinde sequit. Alioquin filij vestri immūdi essent. nunc autem sancti sunt. Jam enim erāt paruuli xp̄iani. qui siue auctore vno ex parētib9. siue vtroqz consentiente sctificati erāt. Quod non fieret. si vno credēte dissociarek coniugiū z nō tolerarek infidelitas cōiugis vsqz ad opportunitatem credendi. Hoc est ergo cōsiliū ei9 cui credo dictū esse. si quid superogaueris rediēs reddā tibi.

Luce. x.

¶ Quod ait apls cū fideles moneret vt se ab infidelib9 cōiugibus non diuīgerēt sctificat9 est enī vir infidelis in vxore. z sctificata est mulier infidelis in fre. alioquin filij vri īmūdi essent. nunc autē scti sunt: aut sic accipiendū est: q exēpla iā pcesserāt z virop quos vxores: z femina p q̄s mariti lucrifecerāt xp̄o: z puuloz ad q̄s faciēdos xp̄ianos voluntas xp̄iana etiā vni9 parētis euicerat: aut si (qō z magl apli verba videnk sonare. z quodāmō cogere) aliq̄ illic intelligēda est sctificatio. q̄ sctificabank vir vel mulier infidel in pluge fideli. z qua scti nascebank filij fideliū. siue qz in mēstruo cruore mulieris a pcubitu ptinebat q̄cūqz vir vl femia id in lege didicerat. nā hoc Ezechiel inter illa pcepta ponit: q̄ non figurate accipiēda sūt. siue ppter aliā quālibet (q̄ ibi apte ppposita non est ex ipa necessitudine pluginop atqz filiop) sctitatis aspginē. illud tñ sine dubitatiōe tenēdū est: q̄cunqz illa sctificatio sit: non valere ad xp̄ianos faciēdos atqz ad dimittēda pcta: nisi xp̄iani z ecclastici: institutiōe sacramēti efficiank fideles. nā nec pluges ifideles (quālibet sctis z iustis pluglb9 adhereāt) ab iniqtate mūdank q̄ a regno dei sepatos: in dānationez venire ppellit. nec puuli de q̄buslibet sctis iustisqz pcreati: originaľ pcti reatu absoluunk nisi in xp̄o fuerint baptisati. pro quibus tanto impensius loq̄ debemus: quanto pro seipis minus possunt

Exlibro ad marcellinū terno.

Sāctificatio q̄dā in matrimonio fideliū

¶ Alioqn filij vestri immundi essent. nunc aūt sancti sunt. Non vniusmodi est sanctificatio. nā z cathecuminos scōm quendā modū suum per signū xp̄i: z oronē manus impositiōis /puto sanctificari

Exlibro de baptismo q̄ uuloz.

Et quod accipiũt quãuis non sit corpus xpi:sctm est tamẽ:z sanctius q̃ cibi quibus alimur. quontã sacramentũ est. Verũ z ipsos cibos / q̃bus ad necessitatẽ sustentande vite huius alimur sanctificari idẽ apostolus dixit p verbũ dei z orationẽ qua oramus vtiq; nostra corpuscula refecturi. Sicut ergo ista ciboꝝ sanctificatio non efficit vt quod in os intrauerit non in ventrẽ vadat z in secessũ mittatur per corruptionẽ /qua oĩa terrena soluunt Unde z ad aliã escam / que non corrumpitur nos dñs exhortatur. Ita sanctificatio cathecumini / si non fuerit baptisatus /non ei valet ad intrandum regnum celoꝝ:aut ad peccatorum remissionẽ. Ac per hoc z illa sanctificatio cuiuscunq; modi /quam in filijs fideliũ esse dixit apostolus:ad istam de baptismo z de peccati origine vel remissione questionem omnino non pertinet. Nam z coniuges infideles /in coniugibus fidelib⁹ sanctificari dicit. eo ipso loco ita loquens. Sanctificatur enim vir infidelis in vxore z sanctificatur mulier ifidelis in fratre .alioquin filij vestri immundi essent.nunc autẽ sancti sunt.

Ex libro ad marcellinuz tertio.

¶ Non opinor /q̃ quisq; tam infideliter intelligit: quomodolibet in his verbis intelligat /vt ob hoc existimet etiam maritum(non christianum) christianum /quia vxor eius fuerit christiana.neq; ita baptisari oportere.z ad peccatorum remissionem peruenisse.z in regnum celorum esse intraturum / quia sanctificatus dictus est in vxore.

Quod si infidelis discedit:discedat.nõ est enim seruituti subiect⁹:frater aut soror in eiusmodi.in pace autem vocauit vos deus.

Ex libro de fide operib⁹.

Hoc est vt ppter fidem xpi etiam ipa vxor legitima societate cõiuncta / sine vlla culpa relinquat.si cũ viro christiano ppter hoc q; xpian⁹ est pmãere noluerit. Eo aũt modo illã rectissime dimitti /si viro suo dicat: non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias cõgregas.aut nisi lenocinia solita /quib⁹ nostrã domum transigebas /etiã christianus exerceas.aut si q̃d aliud vel facinorosuz vel flagitiosum in viro nouerat. quo delectata:vel libidinem explebat:vel facilẽ victum habebat:vel etiã incedebat ornatior.tunc enĩ ille /cui vxor hoc dicit /si veraciter egit penitentiam ab operibus mortuis / quando accessit ad baptismũ.habetq; in fundamento fidem que per dilectionẽ operatur . Procul dubio plus tenebit amore diuine gratie /q̃ carnis vxorie z membr; quod eum scandalisat fortiter amputat.

Ex libro ad cõsulta hyla rij.

¶ Quod si infidelis discedit:discedat. Nõ est enĩ seruituti subiectus frater aut soror in eiusmodi(id est si infidelis noluerit esse cum coniuge fideli)hic agnoscat fidelis suam libertatem: ne ita se subiectum putet seruituti / vt ipsam dimittat fidem / ne coniugem amittat infidelem.

Libertas fidelis.

Ex trac. ps. xxxiii.

¶ Diuisi a nobis nobiscum caput confitentes z a corpore separati:doleamus illos fratres tanq; nostros. Velint nolint fratres nostri sunt. Tunc esse desinent fratres nostri /si destiterit dicere. Pater noster. Dixit de quibusdam propheta. His qui dicũt vobis:nõ estis fratres nostri:dicite fratres nostri estis. Circumspicite de quibus hoc dicere potuerit. Nunquid de paganis? Non. Neq; enĩ eos dicimus fratres nostros scõm scripturas z ecclesiasticũ morem loquendi. Nunquid de iudeis qui in xpm non crediderunt? Legite apostolum. z videte quia fratres quãdo dicit apostolus sine aliquo additamento non vult intelligi nisi christianos. Non est autem subiect⁹(inquit) Frater aut soror in huiusmodi. Cum diceret de coniugio fratrem z sorore dixit christianum vel christianã. Itez dicit Tu autem /quid iudicas fratrẽ tuum. Aut. Tu q̃d spernis fratrem tuum? Et alio loco. Vos autem (inquit)iniquitatem facitis z fraudatis.z hoc fratres. Isti ergo qui dicunt. Non est; fratres nostri paganos nos dicunt. Ideo enĩ z rebaptisare nos volunt:dicentes nos non habere quod dant. Unde consequens est:error ipsorum: vt negẽt nos fratres suos esse. Sed quare nobis dixit propheta: vos dicite illis:fratres nostri estis?nisi quia nos in eis agnoscimus quod non repetim⁹. Illi ergo nõ agnoscendo baptismum nostrum negãt se fratres nos autem non repetendo ipsorum:sed agnoscendo non ipsorum:dicimus eis:fratres nostri estis.

Pagani nõ dicunt fratres nostri.

Unde enim scis mulier si virum saluz facies:aut vnde scis vir si mulierem saluz facies?nisi sicut vnicuiq; diuisit dominus. Unumquemq; sicut vocauit deus ita ambulet.

Ex libro ad pollentinũ. j.

Reddit enim rationem cur fieri non expediat:quãuis liceat. Unde enĩ scis(inquit)mulier si virum saluũ facies : aut vnde scis vir:si vxorẽ saluaz facies?cũ enĩ superius dixisset. Sanctificatus est enĩ vir infidelis in vxore.z sanctificata est mulier infidelis in fratre (id est in christiano)alioquin filij vestri (inquit)immundi essent.nunc aũt sancti sunt:sic ad lucrandos coniuges z filios christo:etiã exemplis (que iam prouenerant)videtur hortatus. Cur ergo non expediat etiam infideles coniuges dimitti a fidelibus : causa euidenter expressa est. Non enĩ propter vinculum cum talibus coniugale seruandum:sed vt acquirant xpo:recedi ab infidelibus coniugibus apostolus vetat. Multa sunt aũt facienda:non iubente lege:sed libera charitate.et ea sunt in nostris officijs gratiora. Que cum liceret nobis etiã non impendere:tamẽ causa dilectionis impẽdim⁹. Unde prior ipse dñs cum se tributum non debere demonstrasset:soluit tamẽ:ne scãdalisaret eos:quibus ad eternam salutem gerens hominem cõsulebat. Jam vero apostolus quẽadmodũ ista commendet:eius verba testant. Ubi dicit. Cum enim liber sim ex omnibus:omniũ seruũ me feci:vt plures lucrifacerem. Cum paulo superius dixisset. Nunq̃d non habemus licentiã manducãdi z bibendi? Nunq̃d non habemus licentiã sororẽ mulierẽ circumducendi:sicut z ceteri apli: z frater dñi:z cephas? An ego solus z Barnabas non habem⁹ potestatẽ non opandi? Quis militat suis stipendijs vnq̃? Quis plãtat vineã : z de fructu eius non comedit? Quis pascit gregẽ:z de lacte gregis non pcipit? Et paulo post. Si alij(inq̃t) potestatis vre participãt:non magis nos? Sz nõ sumus usi hac ptate:sed oĩa toleramus:ne q̃ impedimentũ demus euãgelio xpi. Deinde post pauca. Que igit(inq̃t) mihi merces erit: vt euãgelizãs sine sumptu ponã euãgeliũ: vt non abutar potestate mea in euãgelio? Cõtinuoq; subiungit:q̃ paulo ante cõmemorauit. Cũ enĩ liber sim ex oĩb⁹ oĩm me seruũ feci:vt plures lucrifacerem.

Expedit aliq̃n infideles cõiuges nõ dimitti.

1. Cor. ix.

1. Cor. ix.

Et sicut in omnibus ecclesijs doceo circũcisus aliquis vocat⁹ est: nõ adducat

a

preputium. In preputio aliquis vocatus est non circumcidatur . Circumcisio nihil est: ⁊ preputium nihil est. sed obseruatio mandatorum dei.

In expõe epistole ad gal.

Seruabat vtiq; q congruere videbat: siue ecclesijs gẽtium / siue iudeorum: vt nusq; auferret cõsuetudinẽ. que seruata: nõ impediebat ad obtinendũ regnũ dei. Tantũ admonens / ne quis in supfluis ponere spem salutis: etiã si consuetudinẽ in eis ꝓpter offensionẽ infirmorum custodire vellet. Hinc enĩ dicit. Circũcisus quis vocatus est: non adducat ꝑputiũ. In ꝑputio quis vocatus est: non circũcidat Circumcisio nihil est ⁊ ꝑputiũ nihil est. sed obseruatio mandatorum dei.

Mõ est i supfluis ponẽda spes

Unusquisq; in qua vocatione vocat⁹ ẽ: in ea pmaneat. Seruus vocatus es: nõ sit tibi cure. Sed ⁊ si potes fieri liber: magis vtere. Qui enĩ in dño vocatus ẽ seruus: libertus est dñi. Similiter qui liber vocatus est: seruus est xpi. Precio empti estis: nolite fieri serui hominum. Unusquisq; ergo in quo vocatus est frater: in hoc permaneat apud deum.

Itẽ in eadẽ. cõsuetudo

Hoc enĩ ad eas cõsuetudines vel conditiones vite retulit que nihil obsunt fidei bonisq; moribꝰ. Non enĩ / si etiã latro erat quisq; cũ vocatus est: debet in latrocinio permanere.

De virginibus aũt preceptum dñi non habeo: consilium aũt do: tãq; misericordiam cõsecutus a dño vt sim fidelis.

Ex libro ad pollẽtiũ. j.

H

Non vt hoc / cõsiliũ alienũ existimemus a dño. Cum cõtinuo sequat ⁊ dicat: tanq; misericordiã consecutus a dño: vt fidelis essem. Scõm ergo deũ dat cõsiliũ fidele: in eo spiritu de quo ait. Puto autẽ q ⁊ ego spiritũ dei habeo. Verũtamẽ aliud est dñi iubentis imperiũ: aliud conserui scõm misericordiã charitatis (que illi est a dño inspirata atq; donata) fidele cõsiliũ. Ibi aliud facere nõ licet. hic aũt licet. Ita sane / vt ipm licitũ partim quidẽ expediat. partim vero non expediat. Expedit tunc / quãdo non solum p iustitiã / que coram deo est / permittit. sed etiam hominibus nullũ ex hoc impedimentũ salutis infertur. Velut cum dat cõsilium non nubẽdi apostolus virginibus: vnde ꝑceptũ dñi se non habere testatur: licet aliud facere. id est nubere. Et minꝰ quidẽ continentie bonũ tamen tenere nuptiarum: ipsumq; licitũ etiam expedit. quoniã in vetita ⁊ illicita ruituram dico carnis infirmitatem: sic excipit honestate nubendi: vt neminem cogat. cũjus expediret / magisq; honestũ esset: si virgo consiliũ / quo preceptum eam non compellit: arriperet. Tunc autẽ non expedit id quod licitũ est / quando pmittitur quidẽ. sed vsus ipsi⁹ potestat⁊ alijs infert impedimentum salutis. sicut est discessio coniugis fidelis ab infideli. quã non prohibet dñs precepto legis. quia coram illo iniusta non est: sed prohibet apostolus consilio charitatis. quia infidelibus affert impedimentũ salutis: non solum quia pernicioſissime scandalisant offensi: verum etiam quia in alia coniugia cum ceciderint: viuentibus eis a q̃bus dimittunt: adulterinis nexibus colligati: difficillime resoluuntur.

Q̃ qõ licitũ est ñ expedit.

Discedẽs infidelis a fideli non põt alterã ducere.

Maior amor / imposuit maius onus virginib⁹ Quod licebat noluerũt: vt plus placerent ei cui se deuouerunt. Ambierunt illam maiorem pulchritudinem cordis sui. Quid iubes. tãq; dicerent q̃d iubes. ne adultere simus: hoc precipis? Amando te: plus facimus q̃ iubes. De virginibus ait apostolus. Preceptum domini nõ habeo. Ergo hoc quare faciunt? Consilium aũt do. Ille autem amãtes / quibus terrene nuptie viluerunt. que terrẽos amplexus non desiderauerunt: vsq; adeo acceptauerunt preceptum: vt non recusarent consilium. vt plus placerẽt: plus se ornauerũt. Corporis enĩ huius (id est exteriorꝭ hominis ornamenta) quãto amplius appetantur tanto sunt interioris maiora detrimenta. quanto autem minus appetunt ornamenta exteriorꝭ hominis: tanto magis moribus pulchris / homo interior adornatur. Unde dicit apostolus. Ornantes se: non in tortis crinib⁹ Cum enĩ dixisset. Ornantes se: quid aliud a carnalibus / q̃ visibilia ista ornamenta putarent continuo tulit cogitationi / quod cupiditas inquirebat Non (inquit) in tortis crinibus. neq; auro vel margaritis / vel veste preciosa: sed ille absconditꝰ cordis homo / qui est ante deum dives. Neq; enĩ deus diuitias daret exteriori homini / ⁊ inopem relinqueret interiorem. Dedit inuisibili diuitias inuisibiles ⁊ inuisibilem ornauit inuisibiliter. His ornamentis studentes dei puelle sancte virgines: nec qõ licebat appetiuerũt: nec quod cogebantur consenserunt. Multe enim etiam parentum suoꝝ contrarios conatus / ignite superno amore superauerunt. Iratus est pater. plorauit mater. Non curauit illa cui ante oculos versabatur speciosus forma pre filijs hominum. Ei quippe se ornari desiderauit: vt tota / eius curam gereret. Quia que nupta est / cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Que aũt innupta est / cogitat que sunt dei q̃modo placeat deo. Videte quid sit amare. Mõ dixit. Cogitat ne damnet a deo. Adhuc enim iste timor seruilis est. Custos quidem malorum: vt abstineant a malis: ⁊ abstinendo digni sint ad se admittere charitatem. Sed ille non cogitant quemadmodũ non puniantur a deo: sed quomodo placeant deo: pulchritudie interiore: decore occulti hominis: decore cordis: vbi illius oculis nude sunt. Nude intus non foris. Integre ⁊ int⁹ ⁊ foris. Vel virgines doceant coniugatos ⁊ coniugatas non ire in adulteriũ. Illi faciunt plus q̃ licet. Iste non faciunt quod licet.

Ex ornãe de verbis apli. lxxxii.

Appetitus ornamẽti corpis est detrimẽtũ interioris hominis.

i. Thimo. ii.

Inuisibiles aie diuicie ⁊ ornat⁹ sunt inuisibiles.

ꝑ. xliii.

Timor ser vil' custos malorꝝ pre parat ad charitatẽ.

Misericordiam (inquit) consecutus sum vt fidelis essem. Non ait: quia fidelis eram. Fideli ergo datur quidem. sed data est etiam vt esset fidelis.

Ex libro de ꝑ destinatione sanctorũ.

Quattuor enim retributiones sunt. Aut mala pro malis retribuuntur. sicut deus ignem eternũ retributurus est impijs. aut bona pro bonis. sicut regnum eternum retributurus est iustis. aut bona pro malis. sicut christ⁹ p gratiam iustificat impiũ. aut mala pro bonis: sicut iudas per malitiam persecutus est xpm. Hax quattuor retributionũ: due priores pertinent ad iustitiam: vt retribuãtur mala pro malis: bona p bonis. tertia pertinet ad misericordiam: vt retribuantur bona pro malis. q̃rtã deus nescit. Nulli enim malus pro bono retribuit. Hec autem: quam tertio loco posui imprimis est necessaria. Nisi enim deus retribueret bona pro malis: nullo mõ essent q̃bus retribueret bona p bonis. Vide illũ Saulũ postea Paulũ. nõ ex opib⁹.

Extrac. ꝑti. cxviii.

Quattuor gña retrib̃utionum

(inquit) iustitie que fecimus nos: sed ꝓm suā miserícordiā saluos nos fecit/ꝑ lauacrū regenerationis. Et itez. Qui ꝑi⁹ fui blasphem⁹ ⁊ pſecutor et iniurioſus: ſed miſericordiā pſecut⁹ ſum. qz ignoras feci in incredulitate mea. Et itez. pſiliū autez do/tanꝫ miſericordiā pſecutus a dño: vt fidel⁹ eſſem. Hoc eſt: vt viuerē. qz iuſt⁹ ex fide viuit. Mortuus ꝯ erat ꝑius ꝑ ſuā iniuſtitiā/anteꝫ viueret ꝑ dei gram. Iam pro ro ſuā mortē ſic cōfitet: aduenīente aūt (inquit) mandato/pctm̄ reuixit. ego autē mortu⁹ ſum. ⁊ inuentū eſt mihi mādatū qđ erat i vitā: hoc eſſe in mortē. Retribuit ꝯ illi de⁹ bonū ꝑ malo. hoc eſt vitam ꝑ morte.

Titum. iii.

i. Thimo. i.

Roma. i.

Roma. vii.

Exiſtimo ergo hoc bonū eſſe ꝑpter inſtantē neceſſitatē: quoniam bonū eſt homini ſic eſſe.

Ex trac. ꝑſi. cxlvii.

Securi in voluptatibus male habebūt i iudicio.

DIcit nobis euāgeliū. Obſeruate nouiſſimū diē venturū. Diem aduentus filij hoīs. qz illos male inuentur⁹ eſt/q̄ mō ſecuri ſūt: ideo/qz puerſe ſecuri ſūt. Securi ſunt enī in voluptatib⁹ ſcl̄i/cum deberēt eſſe ſecuri: domitis cupiditatib⁹ ſeculi. Jā vtiqꝫ illi vte nos ꝑparauit apl⁹s in his verbis.

Ex lib. de genes ad ſam. nono.

Pia virginitas magnū habet meritum.

CMañ enī magnū: magniqꝫ honoris meritū apud deū fidelis ⁊ pia virginitas habet: niſi qz iſto iam tpe ꝓtinendi ab amplexu/cum oībus gentibus ad implendū ſctōꝫ numeꝝ largiſſima ſuppetat copia ꝓcipiende ſordide voluptatis libido non ſibi vindicat/qđ iā ſufficiēde plis neceſſitudo nō poſtulat

Alligatus es vxori: noli querere ſolutionē. Solutus es ab vxore: noli querere vxorē. Si aūt acceperis vxorem: non peccaſti. ⁊ ſi nupſerit virgo: non peccauit. Tribulationē tamen carnis habebunt huiuſmodi. Ego aūt vobis parco

Ex libro ad pollētium.

CNihil ꝯ expedit qđ illicitū eſt ⁊ nihil qđ ꝓhibet dñs licitū eſt. Que aūt nullo ꝓſtringētis dñi imperio in poteſtate dimiſſa ſunt: in his audiat apl⁹s in ſpū ſctō monēs ⁊ cōſulēs: vt vel meliora capiantur vel ea q̄ non expediūt caueant. Ibi audiat: dicens. Preceptū dñi non habeo. cōſiliū aūt do. Et ego dico non dñs. Ibi. ſi melioza elegerit. Qui audit. Solut⁹ es ab vxore: non q̄rat vxorē. Quia ⁊ ſi accepit vxorē: non peccat. Ibi virgo non nubat. Qui aūt nō dat nuptū meli⁹ facit: ⁊ q̄ dat nuptū bñ facit. ibi. Mulier ſit mulier ſic pmanendo. q̄ mortuo viro ſuo: in poteſtate habet cui vult nubere in dño

Hoc itaqꝫ dico fratres: tempus breue ē Reliquū eſt vt ⁊ qui habent vxores tanꝫ non habentes ſint. ⁊ qui flēt tanꝫ nō flentes. Et qui gaudent: tanꝫ non gaudētes. ⁊ qui emūt. tanꝫ nō poſſidentes ⁊ qui vtuntur hoc mūdo: tanꝫ nō vtant

Ex tractatu. ꝑſi. cxlvii.

Seculariſ leticia temperāda eſt ſpiritali timore.

QUi gaudiū totum ſuū. totam felicitatē ſuā/conſtituit in māducādo ⁊ bibendo vxorem ducendo: emendo: vendendo: vtendo mundo iſto: ſine ſollicitudine ē talis: ſed ꝓter archam ve illi a diluuio. Quiſquis aūt ſiue manducat ſiue bibit/ſiue aliud quid agit: oīa in glozā dei facit. ⁊ ſi aliqua triſtitia eſt de rebus ſecularibus: ſic flet/vt intus ſpe gaudeat. et ſi aliqua letitia eſt in rebus ſecularibus: ſic gaudet vt ⁊ intus ſpiritaliter timeat. nec donet ſe corrumpendum felicitati: nec ſe dat aduerſitati frangendum. Hoc eſt enī flere tanꝫ non flentē ⁊ gaudere tanꝫ non gaudentē. Quiſquis ⁊ ſi habet vxorem eiuſq̄ infirmitati compatiens/reddit (nō exigit) debitum. aut ſi ꝓpter ꝓpriam infirmitatē duxit vxorem/plangens potius q̄ ſine vxore eſſe non potuit/ꝫ gaudēs q̄ duxit. Quiſquis/vendit quod nouit. q̄ et ſi māeret beatū nō faceret. Quiſquis/quod emit nouit q̄ tranſiet: ⁊ de iſs oīmbus: ⁊ ſi abundantibus: et ſi circumfluentibus: non ꝑſumit: facitqꝫ ex eo quod habet/miſericordiā cum eo qui non habet. vt ⁊ ipe accipiat ab illo qui oīa habet: quiſq̄s talis eſt ſecur⁹ expectat diē nouiſſimū. Non ergo timeat venturū diem: ſed ſperet et deſideret. Non enī veniet illi ad inferēdas penas ſed ad finiendas moleſtias.

Quid ſit flere tanꝫ nō flētem.

CBeatiora ſane cōiugia iudicāda ſunt/q̄ ſiue ſi liis ꝓcreatis/ſiue etiā iſta terrena/ple contempta ptinentiā inter ſe pari cōſenſu ſeruare potuerit: q̄ neqꝫ ꝓtra illud ꝓceptū fit/quo dñs dimitti cōiugē vetat. non enī dimittit q̄ cum ea non carnalit/ſz ſpiritaliter viuit. ⁊ illud ſeruat quod ꝑ apoſtolū dicit Reliquū eſt vt q̄ habēt vxores/tanꝫ non habentes ſint.

Ex libro de ſmōe dñi in monte. ſ.

CSi vir fortis es/vince cupiditates/quib⁹ iſte diligit mundus. Ora fortiter. ⁊ dic deo qđ habes in pſalmo. De neceſſitatib⁹ meis erue me: ipe te exaudiet. vt interiores ⁊ inuiſibiles hoſtes. i. ipas cupiditates inuiſibilit ⁊ ſpiritaliter vincas. ⁊ ſic vtaris hoc mūdo tanꝫ non vtēs: vt ex bonis eius bona facias. non mal⁹ fias. Quia ⁊ ipa bona ſunt: nec dant hoibus niſi ab illo q̄ habet oīa celeſtiū ⁊ terreſtriū poteſtatē. Sed ne putent mala: dant ⁊ bonis. ne putent magna vel ſūma bona/dant ⁊ maliſ Jtēqꝫ auferunt iſta ⁊ bonis vt ꝑbent ⁊ mal⁹ vt crucient. Quis enī neſciat q̄s ita ſit ſtultus: vt non videat q̄ ſalus bui⁹ mortalis corpis ⁊ membroꝝ corruptibiliū virtus ⁊ victoria de hoibus inimicis/⁊ honor atqꝫ potētia tpalis ⁊ cetera iſtiuſmodi bona terrena: ⁊ bonis dent ⁊ malis? Et bonis auferent ⁊ malis: ſalus vero aie cum imortalitate corpis. Virtusqꝫ iuſtitie ⁊ victoria de cupiditatib⁹ inimicis/⁊ gl'a ⁊ honor ⁊ pax in eternū/non dent niſi bonis? Jſta ꝯ dilige. Jſta cōcupiſce. Jſta modis oībus q̄re. Propter hec acquirēda ⁊ obtinenda facelemoſynas. funde oronēs. exerce ieiunia/ꝫ tū ſine leſione tui corpis potes. Bona vero illa terrena noli diligere. quātalibet tibi abundent. ſic eius vtere: vt bona multa ex illis/nullum autem malū facias ꝑpter illa. Oīa quippe talia peribunt. ſed bona opera non pereūt. etiā que de bonis pereūtibus fiunt.

Exp̄ſa ad bonifaciū comitē. ſ. pſ. xxxiii.

Quare bona tēpora lia dantur tam bonis ꝫ malis ſimiliter auferuntur.

Preterit enī figura huius mūdi. Volo aūt vos ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt: ſollicitus eſt que dñi ſunt quō placeat deo. Qui aūt cum vxore eſt ſollicit⁹ eſt que ſunt mūdi. quō placeat vxori: et diuiſus eſt.

Quo vtenduz ſit bonis tēporalibus.

DEracto q̄ppe iudicio/tunc eſſe deſinet hoc celū ⁊ hec terra: q̄ incipiet eē celū nouū ⁊ terra noua. Mutatiōe nāqꝫ rex non omnimodo interitu trāſibit ꝫ mūdus. Añ ⁊ apl⁹s dicit. Preterit enī figura bui⁹ mūdi. Volo aūt vos ſine ſollicitudie eſſe. Figura ꝯ ꝑterit: non natura. Judicatis quippe iſs: q̄ non ſunt ſcripti in libro vite: ⁊ in eternū ignē miſſis: tunc fi-

Ex libro de ciuitate dei. xx Apoca. xxi

gura hui⁹ mūdi mūdanoꝝ ignīū conflagratiōe p-
terībit. sicut factū est (mundanaꝝ aquaꝝ inundati
one) diluuiū. Illa vticꝫ (vt dixi) pflagratiōe mun
dana: elementoꝝ corruptibiliū q̄litates (q̄ corpi-
bus nr̄is corruptibilib⁹ cōgruebāt) ardendo peni
tus interībūt. atcꝫ ipa substātia eas q̄litates habe
bit q̄ corporibus imortalib⁹ mirabili mutatiōe cō-
uenīāt: vt scz mund⁹ in melius innouat⁹: apte ac-
cōmodet hoībus: etiā in meli⁹ carne innouatis.

Et mulier innupta ⁊ virgo: cogitat que dñi sunt. vt sit sancta corpe ⁊ spū: que au tem nupta est: cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro.

Ex libro de sancta viduitate ad iulianam.

Sanctificato spiritu non pōt corpus nō esse sanctū

1. petri. iii.

1. Cor. vi.

QUod de innuptis dixit (vt sit sctā corpe ⁊ spū) non sic accipiēdū est q̄si nup ta fidelis ⁊ casta ⁊ scōz scripturas subdita viro. non sit sctā ⁊ corpe: sed tātūmodo spū. Fieri enī non pōt: vt sctificato spū: non sctm̄ sit etiā corpus: q̄ sctificat⁹ vtiq̄ spūs. Sed ne cuiq̄ nos potius argumētari: q̄ hoc diuīo eloq̄o pbare videamur (qm̄ Petr⁹ Sarā cōmemoratu-rus: sancte (inquit) mulieres tātūmodo non ait et corpe) illud eiusdē paul⁹ pponderem⁹. vbi pbibens fornicatiōes ait. Nescitis: q⁹ corpa vestra mēbra sunt xp̄i? Tollēs ergo mēbra xp̄i: factā mēbra me retricis? Absit. Ergo audeat aliq̄s dicere membra xp̄i sctā non esse? Aut vero audeat a mēbris xp̄i: fi deliū coniugataꝝ corpa separe? Uñ etiam paulo post ait. Corpus vestꝝ templū in vob est spūs sancti: quē habetis a deo. ⁊ non estis vr̄i. Empti enim estis pcio magno. Corpus fideliū: ⁊ membra xp̄i esse dixit: ⁊ scti spūs tēplū. vbi pfecto vtriusq̄ sexus fideles intelligunt. Ibi ergo sunt nupte. ibi innupte. sed distincte meritis. ⁊ tanq̄ mēbris mēbra plata. quoꝝ tū neutra sunt a corpe separata. De innuptis itaq̄ loquēs (vt sit sctā corpe ⁊ spū) amplior innuptaꝝ ⁊ in corpe ⁊ in spū sanctificatiōne intelligi voluit: non corp⁹ nuptiaꝝ oīm sctificatione puauit. Disce itaq̄ bonū tuum. Immo memēto q̄ didicisti bonū tuum plus laudari (q⁹ est aliud bonū quo sit hoc melius) q̄ si aliter hoc bonum esse non posset: nisi illud malū esset: aut oīno non esset.

Mēbra se inuicē honorant.

Habēt oculi in corpe magnū honorē. sed minorē haberēt si soli essent ⁊ alia minoris honoris membra non essent. In celo ipo: sua luce sol lunā supat: non vitupat: ⁊ stella a stella differt in gloria: nō dissidet in supbia. Ideo fecit de⁹ oīa. ⁊ ecce bona valde. non ob aliud: nisi q⁹ oīa. Nam ⁊ p singula opa dicebat. Uidit de⁹ q⁹ bonū est. vbi aūt oīa nomina ta sunt: additū est: valde: ⁊ dictū est. vidit de⁹ oīa q̄ fecit: ⁊ ecce bona valde. Mēbra enī quedā meliora singula: q̄ alia singula. sed meliora simul oīa: q̄ quelibet singula. Xp̄i itaq̄ doctrina sana: in eiꝰ corpe sanā te faciat p eius gr̄az. Ut id q̄ aliis melius habes in corpe ⁊ spū: idē ipse spūs tuus q̄ corpori dñak nec extollat insolent / nec discernat insci enter.

Gene. i.

Ex eodē lib.

Que innupta est (inqt) sollicita est ea q̄ sunt dñi vt sit sctā ⁊ corpe ⁊ spū: que aūt nupta est: sollicita est q̄ sunt mūdi: quō placeat viro. Non ait: sollicita est q̄ sunt mūdi vt sctā non sit. sed certe minor est diuina sctitas ex ea pte curaꝝ qua mūdana cogitat voluptas. Quicq̄d itaq̄ intētionis animi etiā in his reb⁹ impenderet q̄bus placendū esset viro: colligere quodāmō ⁊ redigere debet innupta xp̄iana in eam intentionē qua placendum est dño. ⁊ vide cui placeat: q̄ dño placet. ⁊ vticꝫ tanto est beatior q̄n-

Tanto q̄s est beatior q̄to plus placz deo.

to ei plus placet. Quanto aūt magis cogitat ea q̄ sunt mūdi: tāto min⁹ placet. Placete itaq̄: tota intentiōe speciosо forma p filijs hoīm. Eius enim g̃ tia illi placetis: q̄ diffusa est in labijs eius. Placete illi / ea q̄z pte cogitationis / q̄ occupare et mundo vt placeret viro. Placete illi q̄ displicuit mundo. vt placētes ei liberemini ex mūdo. Hunc enī speciosum forma p filijs hoīm / viderunt hoies in cruce passionis. ⁊ non habuit speciē nec decorē. sed facies ei⁹ abiecta: ⁊ deformis positio eius. Ex hac tñ deformitate redēptoris nr̄i: manauit pciū decoris vr̄i: sed decoris interioris. oīs enī pulchritudo filie regis / intrinsec⁹. Hac pulchritudine illi placete. Hāc pulchritudinē studiosa cura ⁊ sollicita cogitatiōe cōponite. Non amat ille fallatiaꝝ fucos. Ueris veritas delectat. ⁊ ille (si q̄ legistis cognoscit) veritas vocat. Ego sum (inqt) via ⁊ veritas ⁊ vita. Currite ad illū p illum. Placete illi ex illo. Uiuite i illo. cū illo. de illo. Affectib⁹ veris ⁊ sanctissima castitate: a viro tali / amate amari.

Ex deformitate redēptoris manauit decor aiarum.

Cōtra fucos mulierum.

Johā. xiiii.

Porro hoc ad vtilitatē vestrā dico: non vt laqueū vobis iniiciā: sz in id quod honestū est: ⁊ quod facultatē prebeat sine impedimēto dñm obsecrandi.

NOn q⁹ innuptaꝝ bonū honestum dixit: ideo putare debem⁹ turpe esse vinculū pjugale. Alioquin etiā primas nuptias pdēnabim⁹ quas nec cathafryges: nec nouatiani. nec disertissim⁹ eoꝝ astipulator tertullian⁹ / turpes ausus est dicere: sed quēadmodū cum ait. Dico aūt innupt⁹ ⁊ viduis bonū esse illis si sic pmanserint. vticꝫ bonū p meliore posuit. q̄m oīe quod bono cōparatū melius dicit: etiā hoc p culdubio bonū est. Nā quid est aliud q̄ ita dicit melius / nisi q̄ magis bonū est? Nec ideo cōsequēter eum sensisse arbitramur malū esse si nupserint q̄m dixit bonū esse illis si sic pmānserint. ita etiā cuz ait. sed ad id q̄ honestū est / non matrimoniū turpe esse mōstrauit: sed q̄ honesto erat honesti⁹ / generalis honesti noīe cōmendauit. q⁹ honesti⁹ q̄d ē nisi q̄ magis honestū est? magis aūt honestū vticꝫ honestū est. apte quippe declarauit hoc esse illo bono melius vbi ait. q̄ dat nuptā bene facit. ⁊ q̄ non dat meli⁹ facit. ⁊ hoc illo beato beati⁹ / vbi ait. Beatior aūt erit si sic pmānserit. Sicut g̃ bono melius. ⁊ beato beati⁹: sic honesto honesti⁹ est / q̄ honestū voluit appellare. Absit: ei vt turpe sit. Uñ loquēs btūs petrus apl's / ait. Uiri vxoribus vestris tāq̄ vasi infirmiori ⁊ subiecto / tribuite honorē q̄si coheredib⁹ gr̃e. ⁊ illas alloquens / subditas esse vir⁹ suis exēplo sare adhortat. Nā sic q̄dā (inquit) sctē mulieres q̄ in deū sperabant / ornabāt se: obsequētes viris suis: quō Sara obediebat Abrahe: dñm illū vocans. Cui⁹ facte estis filie benefacientes. ⁊ non timētes vllam perturbationem.

Ex lib. ō sancta viduitate ad iulianā.

Tertullianus astipulatoꝝ nouatianoꝝ.

Ostendit honestū esse vinculū cōiugale.

1. petri. iii.

Si quis aūt turpem se videri existimat sup virgine sua q⁹ sit superadulta: et ita oportet fieri: quod vult faciat. non peccat si nubat.

SI se non ptinet / nubat. Hac itaq̄ cōdictione non ptinere pmittit: vt tñ nubat Si ergo elegerit nubere / cogi non pōt cōtinere. Sic g̃ ista incōtinens cōpellit nubere: vt possit quod non continet non esse damnabile.

Ex libro ad pollentium.

Ex lib. ad iulianā de sancta viduitate

Nuptiaꝝ igit bonū / semp est quidē bonū. Sed

A

in populo dei fuit aliquādo legis obsequiuz: nunc est infirmitatis remediū. in quibusdam humanitatis solatiū. Filiorū quippe procreationi operā dare. nō canino more per vsum promiscuū feminarū sed honesto ordine pugali. non est in homine improbandus affectus etiā. ipm tamen laudabilius transcendit et vincit celestia cogitans anim9 xpiānus. Sz quoniā: sicut ait dñs: nō oms capiunt verbum hoc. que pōt capere capiat. que se non ptinet nubat. que non cepit deliberet. que aggressa est p seueret. nulla aduersario detur occasio. nulla christo subtrahatur oblatio.

Ruptie sunt in remediū cānine infirmitatis.

Matth. xix.

Qui statuit in corde suo firmus. nō habens necessitatē. potestatem autē habet sue volūtatis. et hoc iudicauit in corde suo seruare virginem suā: bene facit.

Ex lib. qstionum numeri titulo. lviii.

VIdetur aplus de patre loqui cuz dicit Seruet virginē suam. et det nuptuz virginē suam. et cetera hoc modo. Ubi nō nulli intellexerūt virginem suaz. virginitatē suam. Nulla tamē hoc simili scripturarum locutione demonstrāt cum sit inusitatissima

Ex lib. de doctrina xpiana.

CSepe autē accidit vt quisqs in meliore gradu spiritalis vite vel est vel esse se putat: figurate dicta esse arbitret que in inferioribus gradibus precipiūtur. vt (verbi gratia) si celibē amplex9 ē vitā et se castrauit propter regnū celoruz: quicquid de vxore diligendaz et regēda sancti libri precipiūt: nō propie: sed trāslate accipi oportere cōtendat. Et quisquis statuit seruare innuptā virginē suam: tā ꝯ figuratā locutionē conet interpretari. qz dictum est. Trade filiā tuā: et grande opus pfeceris. Erit igitur etiā hoc in obseruationib9 intelligendarum scripturaz: vt sciamus alia omnib9 cōmuniter precipi: alia singulis quibusqz generib9 psonarum. vt non solū ad vniuersum statum valitudinis: sed et ad suam cuiusqz membri ppriam infirmitatē medicina ptineat. In suo quippe genere curandū est quod ad melius genus nō potest erigi.

B Eccle. vii.

Alia oībus cōiter pcipiunt alia singul' generibus.

Igitur et qui matrimonio iūgit virginē suā benefacit. et qui non iūgit melius facit

Ex lib. ad pollentium.

IN his duabus causis vna de nubendo vel nōnubendo altera de infideli coniuge dimittēdo vel nō dimittendo: aliqd simile est in verbis aplī aliquid dissimile. Simile quidē illud qō et ibi dicit. Preceptū dñi nō habeo: cōsiliū autē do. Et hic dicit. Ego dico. non dñs. Quale est enī pceptuz domini nō habeo tale est. Nō dicit dñs. et quale est psiliū do: tale est. Ego dico. Illud aūt dissimile est. qz de nubendo et nō nubendo pōt dici hoc bene fieri: illud melius Qm vtrūqz expedit. min9 hoc. mai9 illud. At vero de cōiuge infideli dimittēdo: vel nō dimittēdo: qm vnū horū non expedit: aliud expedit dici nō oportet: qui dimittit bene facit: et qui nō dimittit meli9 facit: sz dici oportet. Non dimittat. et non dimittat quiaz si licet nō expedit. Sic ergo possum9 dicere. Melius eē infidelē iugem nō dimittere ꝯuis liceat et dimittere: quēadmodū recte dicim9 meli9 eē qō et licet et expedit: ꝯ id qō licet nec expedit.

Ex lib. de bono ptisimo quuz loruz.

CSicut aūt bono male vti: maluz est: sic malo bene vti bonū est. Duo igitur hec bonū et malum et alia duo vsus bonus et vsus malus sibimet adiuncta: quattuor differentias facīt. Bene vtitur bono: ptinentiam dedicans deo. Male vtitur bono continentiā dedicans idolo. Male vtitur malo cōcupiscentiam relaxans adulterio. Bene vtitur malo pcupiscentiā restringēs connubio. Sicut ergo melius est bene vti bono: ꝯ bene vti malo cum sit vtrunqz bonū. Ita qui dat nuptum virginē suam bene facit. et qui nō dat nuptum melius facit.

C

Mulier alligata est ꝯto tempore vir eius viuit. ꝙ si dormierit vir eius liberata est. cui vult nubat tantum in domino beatior autem erit si sic permāserit secūdum meum consilium.

Ex lib. de sancta viduitate

SAtis ostendit beatā esse in dño etiā p9 mortem virī literū nubentē fidelē: sed in eodē dño viduā beatiorem. Hoc est vt scripturarū nō tantū verbis verūetiam exemplis loquar: beatā esse Ruth. sz annā beatiorem. Quapropter hoc primū oportet vt noueris bono qō elegisti nō damnari scās nuptias. sed inferius honorari. Mā sicut bonum sancte virginitatis qō elegit filia tua: nō dānat vnas nuptias tuas sic necviduitas tua cuiusqz secundas. Hinc enim maxime cataphrygarū et nouatianorū hereses tumuerūt. quas buccis sonantib9 nō sapientib9 etiā Tertullianus inflauit. dū secundas nuptias tanqz illicitas maledico dente pcidit. quas oīno licitas aplīs sobria mēte cōcedit. Ab hac sanitate doctrīe nulli9 idocti: nulli9 docti disputatiōe moueaz: nec ita extollas bonū tuū: vt qō malū nō est: tāqz malū crimineris alienū sz tātomagis gaude tuo bono: ꝯtomagis vides non tantū illo deuitari mala: sed quedā etiā bona superari. Mala sūt enī adulteriū vel fornicatio. Ab ijs aūt illicitis valde lōge est: q voti libertate se obstrinxit: et sibi etiā licita ne liceret: nō imperio legis: sed psilio castitatis effecit Et bonū est pudicitia pugalis. sed melius bonuz est ptinentia vidualis. Hoc ergo bonū: boni illius summissiōe honorat. nō illud bonū melioris hui9 laude dānatur. Nec qz dixi Ruth beatā. Annam beatiorē (cū illa bis nupserit. Necvniuira cito viduata diu vixerit) ptinuo etiā te meliorem putes esse ꝯ ruth. Alia quippe ppheticis temporib9 sāctarū femināz dispēsatio fuit. quas nubere obedientia nō pcupiscentia ppellebat. vt propagaretur populus dei in quo pmitterent prophete xpi. cuz et ipse popul9 p ea q in figura ptingebant illis siue in his qui scirent: siue in illis qui illa nescirēt: nihil aliud esset ꝯ propheta xpi. ex quo nasceret etiaz caro xpi. Proinde sctā Ruth cū semē (quale illo tempore necessariuz fuit in israel) nō haberet moz tuo viro: quesiuit alterō quo haberet. Hac itaqz bis cōiugata: ideo anna vniuira beatior fuit: qz et prophetissa xpi esse meruit. Quam credēdum est etiā si filios nlkos habuit (qō quidē scriptura reticendo reliquit incertū) eo spū preuidisse xpm ex virgine proxime eē ventuz: quo potuit agnoscere et paruulū. Unde merito etiā sine filijs: si tamen eos non habuit. secūdas nuptias recusauit. qz nouerat iā tempus esse: quo xpo non officio pariendi: sed studio ptinendi. nec coniugalibus fetādis viscerib9: sed castificandis vidualibus melius seruiretur.

Ex lib. ō sancta viduitate

CSi vero etiā sciebat ruth per suā carnez propagari semen vnde xps fuerat carnem habiturus. et huic scientie nubendo exhibuit ministeriū non audeo iā dicere beatiorem fuisse anne viduitatez ꝯ illius fecunditatē. Quia enim xpi pugiū dicunt eligere que xpiana sanctitate nō nubūt: absit vt sāctarum viduarū iste sit sensus: vt xpus eis videat quasi secundus maritus. Ipsum enī habebant et

G

antea quando viris suis subdite seruiebant: non carnaliter sed spiritaliter virum. cui ecclesia ipsa cuius membra sunt coniunx est. que fidei: spei: et charitatis integritate: non in solis virginibus sanctis: sz t in viduis t coniugatis fidelibus tota virgo est. ¶ Si nemo uerse quippe ecclie (cuius illa omnia mēbra sunt) aplus dicit. Aptaui vos vni viro: virginē castā exhibere xpo. Nouit aūt ille virginē cō iugē sine corruptione fetare: quē in ipa etiā carne potuit mater sine corruptione pcreare. Quapro pter a proposito meliori lapsas si nupserint feminas: plane nō dubitaueriz dicere lapsus. t ruinas a castitate sanctione que voueř deo adulteriis esse peiores. Si enī (qō nullomodo dubitādū est) ad offensionē xpi ptinet: cū membrum eius fidē non seruat marito cōtragraui? offendit cū illipsi nō seruatur fides in eo qō exigit oblatū qui nō exegerat offerendū. Cū enī quisq nō reddit: qō non impio ppulsus: sed psilio pmonit? vouit: tātomagis fraudatio voti auget iniquitatē cōto minus habuit vouendi necessitatem.

Ex lib. ō sancta viduitate

¶ De tertijs t ō quartis t de vltra plurib? nuptiis solent hoies mouere questionē. Unde vt breuiter respondeā: nec vllas nuptias debeo damnare. nec eis verecūdiam numerositatis auferre. Sz ne cui cōbreuitas hui? responsionis mee forte displiceat. uberius disputantē reprehensorē meū audire paratus sum. Fortassis enī afferat aliquā rōnez: quare secunde nuptie nō damnenť: tertie dānenť. Mā ego (sicut in exordio sermōis huius admonui) nō audeo plus sapere cōq oportet sape. Quis enī sum qui putē definiendū: quod nec apl'm video definisse? Ait enī. Mulier alligata ē cōdiu vir eius viuit. Mō dixit primus: aut secund?: aut terti?: aut quot tuslibet: sed mulier (inquit) alligata est cōdiu vir eius viuit. si autē mortu? fuerit vir ei?: liberata est. cui vult nubat: tantū in domino. Beatior autē erit si sic pmanserit. Quid huic sentētie (cōtuz ad hāc rem attinet) addi vel detrahi possit ignoro. Deinde ipm quoq apostolū ac nostrū magistrū t dīm audio saduceis respōdentē: cū proposuissent muli erē nō vnuirā vel biuirā: sz si dici pōt septiuirā: in resurrectione cui? futura eēt uxor: increpās enim eos ait. Erratis nescientes scripturas neq virtutem dei. In resurrectiōe enī nec nubēt nec uxores ducent (non enī incipiēt mori) sed erūt equales angelis dei. Eorū itaq resurrectionē memorauit qui resurgent ad vitā: nō qui resurgent ad penam. Potuit ergo dicere. Erratis nescientes scripturas neq virtutē dei. In illa enī resurrectione multinube iste esse nō possunt. Deinde addere. nec aliqua ibi nubit. Sed nec ipsam (vt videmus) tot marito rum mulierē vlla sue sententie significatione damnauit. Quapropter nec ptra humane verecundie sensū audeo dicere: vt quotiēs voluerit viris mortuis nubat femia. nec ex meo corde (pter scripture sacre auctoritatez) quotaslibet nuptias audeo condemnare. Ō aūt dico vniuire vidue hoc dico omni vidue. Beatior erit si sic permanserit.

Mec tertie nec q̄rte nuptie dānanť. cōq non sint sine verecūdia.

Wagis peccatū est voti fractō cōp preuaricatio pcepti.

Matthe. xxii

Puto autē q et ego spiritū dei habeo.

Ex libro ad pollentium.

Cum dixisset de muliere cuius vir mortuus fuerat. Beatior autē erit si sic pmanserit secundū meū psiliū. Ne quis hoc consiliū tanq humanum t nō diuinum ptemnēdum putaret. Adiecit puto aūt q et ego spiritum dei habeo. Proinde intelligendum est etiam ipsa que nō a domino iubentur. sed a sancto eius famulo vtiliter suadenť. eodez dño inspirante suaderi. Absit enī vt quisq fidelium dixerit quando suadet spiritus sctūs non dominū suadere cum t ipse dominus sit et inseparabilia sint opera trinitatis.

¶ Si enī me sciretis: t patrē meum fortassis sciretis. Ille qui oīa scit: qñ dicit. Fortassis nō dubitat sed increpat. Attēde enī quomodo increpatiue dicatur (ipm forsitā) quod vid eť esse verbū increpationis dubitationis. Sz dubitationis verbū est qñ dicit ab homine. ideo dubitāte q nescietē. Cū vero dicitur a deo verbū dubitationis (cū deus nihil lateat) illa dubitatione arguitur infidelitas non opinatur diuinitas. homies de ijs rebus quas certas habent aliquādo increpatiue dubitant (id est verbū dubitationis ponūt) cum corde nō dubitēt Velut si indigneris seruo tuo t dicas. Cōtemnis me? psidera forsitan tuus dñs sum. Hinc et apostolus ad quosdam ptemptores suos loquēs ait. Puto aūt q t ego spiritū dei habeo. Qui dicit puto dubitare videtur. Sed ille increpabat nō dubitabat. Et ipse domin? xpus alio loco infidelitatē futurā generis humani increpans. Cum venerit (inquit) filius hoīs: putas inueniet fidē in terra?

Ex trac. euāgelii sm ioā. xxxvii. Johan. xiiii

Increpantes vt plurimū verbo dubitationis vtūtur.

Luce. viii.

Capitulum octauum.

E ijs autem que idolis sacrificantur scimus q omnes scientiam habemus.

¶ Humilitū virtus est de scientia nō gr̄iari. q pmunis est omībus sicut vsus lucis. Ita participatio veritatis.

Ex lib. sententiarū p̄spi.

Scientia inflat. charitas vero edificat.

Non est mirū si lux lucet in tenebris t tenebre eā non cōprehendūt. In ioanne lux dicit. Ecce qualē dilectionez dedit nobis pat vt filij dei vocemur et simus. t in pelagianis tenebre dicūt. Dilectio nobis ex nobis est. Quā si verā (id est xpianā) dilectionem haberent: scirēt t vnde haberēt. sicut t apostolus sciebat qui dicebat. Nos aūt non spiritū hui? mundi accepimus: sz spm qui ex deo est: vt sciam? q̄ a deo donata sūt nobis. Joānes dicit. Deus dilectio est Et pelagiani etiā ipsum deū nō ex deo sz a semetipis habere se dicunt. Et cū scientiā legis ex deo nobis esse fateanť charitatē ex nobisipis volunt. Nec audiūt apl'm dicentem scientia inflat charitas aūt edificat. Quid est inepti?. Immo vero qd est amentius. t ab ipa sanctitate charitatis alienius: cōq pfiteri ex deo esse sciētiam. q̄ sine charitate inflat. t ex nobis eē charitatē que facit vt scientia inflare nō possit? Jtez cū dicat apl'us supeminentē scientie charitatē xpi. quid est insanius cōq putare ex deo esse scientiā q̄ subdita est charitati: et ex homibus eē charitatez que supereminet scientie? Fidem autē verā et doctrinā sanam ambas dicit esse ex deo. q scriptū est. A facie eius scientia et intellectus procedit. t scriptū est. Charitas aūt ex deo est. Et legimus: spm scientie et pietatis. Legim? spiritum veritatis t charitatis t ptinentie. sz maius ē donū charitas cōq scientia. Nam scientia quādo ē in hoīe charitas ē necessaria ne iflet. charitas aūt nō emulatur. nō agit pperā nō inflatur.

¶ Quid autē est pietas nisi dei cultus? t vnde ille colitur nisi charitate? Charitas enī de corde puro t pscientia bona t fide nō ficta magna t vera virtus est q ipa ē t finis precepti. Merito dicta ē for-

1. Cor. xi.

Ex trac. euāgelii sm ioā. xxxvii. Johan. xiiii

Ex lib. ō gfa et libero arbitrio.

1. Johan. iii.

1. Cor. ii.

1. Johā. iiii.

Cōtra eos qui dicunt charitatez ex nobis esse.

1. Johan. iiii

Charitas maius donū cōq scia.

1. Cor. xiii.

Ex libro ad hieronimum scdo.

tis vt mozs.siue qz nõ eã vincit sicut mozte:siue qz in hac vita vsqꝫ ad mozte est mensura charitatis sicut dñs ait. maiozẽ hac dilectionẽ nemo habet ꝙ vt aiam suã quis ponat pro amicis suis.siue poti⁹:qz sicut mozs aiam euellit a sensib⁹ carnis: sic charitas a cõcupiscentijs carnalib⁹. Huic subseruit sciẽtia cũ est vtilis.nam sine illa inflat. Qđ vero illa edificando impleuerit:nihil ibi ista inane qđ inuenerit. vtilẽ porro scientiã definiendo monstrauit. vbi cũ dixisset. Ecce pietas est sapiẽtia:cõtinuo adiunxit abstinere vero a malis scientia est.

Joannis. xv

Charitati subseruit scientia.

Ex trac. euãgelij ꝑm ioã. xxvii.

¶ Sciẽtia inflat. Jã ergo debem⁹ odisse scientiã? Absit. et quid est scientia inflat? Sola sine charitate. Jdeo adiũxit. charitas vero edificat. Adde ergo scientie charitatem ⁊ vtilis erit scientia. non p se:sed per charitatem.

Ex libro ꝺ ciuitate dei. ix

¶ Jpsa ozigo nominis demonũ si diuinos intueamur libros. aliquid affert cognitione dignissimuz. Demones enĩ dicuntur (qm̃ vocabulũ grecuz est) a scientia noiati. Apl⁹us autẽ spũ sancto locut⁹ ait Scientia inflat:charitas vero edificat. Qđ recte aliter nõ itelligit nisi scientiã tũc prodesse cũ charitas inest. sine hac aũt inflare idest in supbiaz inanissime q̃si vẽtositatis extollere. Est ergo ĩ demonibus scientia sine charitate. Et ideo tam inflati (hoc est tam superbi) sunt.

Demones a scientia nominati.

Ex ꝺmõe de ꝓbis euangelij. iv.

¶ Sciẽtia (inquit apl⁹us) inflat. Quid ergo? Scientiã fugere debetis ⁊ electuri estis nihil scire: poti⁹ ꝙ inflari? Ut quid vobis loquimur si melioz est ignorantia ꝙ sciẽtia? Ut quid vobis disputam⁹? Ut quid ista distinguimus? Ut quid qđ nostis admonem⁹? qđ nõ nostis inferim⁹? / si sciẽtia cauẽda est ne inflet? Ergo amate sciẽtiã: sed ãtepõite charitatẽ. Sciẽtia si sola sit inflat. Quia vero charitas edificat:nõ permittit scientiã inflari. Jbi ergo inflat scientia vbi charitas nõ edificat. vbi aũt edificat solidata est. Nõ est ibi inflatio vbi petra est fũdamentũ. ꝙtũ aũt tẽrat inflatio (hoc est elatio) vt ꝓpter hoc vitiũ etiã tant⁹ ille apl's appositũ sibi esse diceret stimulũ carnis angelũ sathane a quo collaphizarek. Qui collaphizak caput eius tundik ne erigak. ⁊ ibi de sciẽtia met⁹ erat inflatiõis (hoc est elationis) Ait enĩ. Jn magnitudine reuelationum mearũ ne extollar. Jbi ergo metuẽda est elatio: vbi erat rerum magnarum reuelatio.

B

Ad vitandã elationez paul⁹ habuit stimulũ carnis.

ii. Cor. xii.

Ex lib. de trinitate. iiii.

¶ Scientiã terrestriũ:celestiũq̃ rerũ magni estimare solet gen⁹ humanũ. Jn quo profecto meliores sũt qui huic sciẽtie preponũt nosse semetip̃os Laudabiliozq̃ est animus cui nota est vel infirmitas sua: ꝙ qui ea nõ respectat vias syderuz scrutak etiã cognitur⁹. aut qui iã cognitas tenet: ignoraz ipse qua ingrediak ad salutẽ ac firmitatẽ suã. Qui vero iam euigilauit in deũ spũsscti caloze excitatus atq̃ in eius amoze cozã seuiluit: ad eũq̃ intra reuolẽs nec valens: eoq̃ sibi lucẽte attendit in se: inuenitq̃ se: suãq̃ egritudinẽ illius munditie contemperari nõ posse cognouit. Flere dulce habet et eũ precari vt etiã atq̃ etiã miserearetur donec exuat totã miseriã. ⁊ precari cũ fiducia: iam gratuito pignoze salutis accepto ꝙ ei⁹ vnicũ saluatorez hominis et illuminatorẽ. Hũc ita agentẽ ac dolentẽ scientia nõ inflat. q: charitas edificat. Preposuit enĩ scientiã scientie. Preposuit scire infirmitatem suã magis ꝙ scire mundi menia fundamenta terrarũ et fastigia celozũ. Et hanc apponendo scientiam: apposuit dolorem. Dolorem peregrinationis sue ex desiderio patrie sue ⁊ cõditoris eius beati dei sui.

Qui addit sciẽtiã sui addit dolorẽ pegrinationis ex desiderio patrie.

¶ Hec oĩa fratres: qz cognouim⁹ id quod a principio ẽ qz sortes sum⁹. qz cognouim⁹ patrem. Oĩa ista quasi cognitionẽ cõmendẽt charitatẽ nõ commendãt. si cognouim⁹: amemus. Mã cognitio sine charitate nõ saluos facit. Sciẽtia inflat: charitas edificat. Si confiteri vultis et nõ amare: incipitis demonibus similes esse cõfitebank demones filiũ dei. ⁊ dicebant. Quid nobis et tibi? et repellebank. confitemini ⁊ amplectimini. Jlli enĩ timebãt de iniquitatib⁹ suis. vos amate dimissoꝛẽ iniquitatũ vestrarũ. Scientia inflat. charitas autem non emulatur: non inflatur.

Ex trac. ſcõo ꝓpe iohãnis

Matth. viii.

¶ Sic itaq̃ adhibeatur sciẽtia tanq̃ machina q̃dam per quam structura charitatis assurgat: que manet ineternũ cũ scientia destruek. que ad finem charitatis adhibita: multũ est vtilis. p se aũt ipsa sine tali fine nõ modo supflua est: sed etiã permitiosa probata est.

Ex libro ii. ad ianuariũ Sciẽtia sit machina p quã structura charitatis assurgat.

Si quis se existimat scire aliq̃d: nondũ cognouit quẽadmodũ oporteat eũ scire Si quis aũt diligit deum: hic cognitus est ab eo.

Ex lib. ꝺ gẽsi ad testamẽti.

¶ Nescientes vnde habeant qđ sunt: stulte virgines sũt. meritoq̃ forsit erũt: qz iterne affectũ gratie nõ secum ferũt. Quando ergo tales repereris: nõ tibi psuadeant inanitatẽ vasoꝛũ suoꝛũ. sz tu eis potius plenitudinẽ. Unde ait apl's. Quisq̃s se putat aliquid scire nõdum scit quẽadmoduz oportet scire. Et mox ostendens quid dixerit. Quisq̃s aũt (inquit) diligit deũ: hic cognit⁹ est ab eo. Nec sic dicere voluit. cognouit illũ. sed dicẽdo cognitus ẽ ab illo: expressi⁹ voluit ꝓmendare etiã hoc ab illo nobis esse: vt eũ diligamus. Charitas enĩ dei diffundit in coꝛdib⁹ nostris: nõ per nos ipsos: sz p spiritũ sanctum qui dat⁹ est nobis. Necesse est autẽ vt parũ diligat deum: qui nõ ab illo sed a seipso bonuz arbitratur se effectũ. Unde autem fieri potest vt talis non in se ipso: sed in domino glozietur?

Uñ dicuntur stulte virgines ⁊ quare forsitant.

Donũ dei est diligere deũ.

Roma. v.

De escis aũt que idolis immolantur scimus qz nihil est idolũ in mundo.

Ex trac. ꝓma fauſtũ. xviii.

¶ Necq̃ enim vos paganos dicimus aut scisma paganoꝛ: sed habere cũ eis quãdam similitudinẽ. eo ꝙ multos collatis deos: vez vos eis esse lõge deteriozes q̃ illi ea colũt que sũt. sed pro diis colẽda non sunt Sunt enĩ ⁊ idola. sz ad salutẽ nihil sũt. Et qui colit arboꝛẽ nõ quidẽ arando: sed adoꝛando: nõ id colit quod nusq̃ est: sed qđ ita colendũ nõ est. Jpsa etiã demonia (vnde dicit apl's que imolant gentes demonijs immolãt et non deo) vtiq̃ sũt. Quibus illos imolare dicit. ⁊ quoꝛũ nos socios esse nonvult Jam vero celũ ⁊ terra ⁊ mare. ⁊ aer ⁊ sol et luna et cetera sydera oĩa hec manifesta oculis apparent. atq̃ ipsis sensibus presto sũt. Que cũ pagani tanq̃ deos colunt vel tanq̃ partes vnius magni dei. (Nam vniuersũ mũdum) quidã eoꝛũ putãt maximũ deũ: ea colũt que sunt. Cum quib⁹ q̃n agimus vt ea nõ colãt non eis dicimus q: nulla sunt: sed q colenda nõ sunt. Eisq̃ colendũ hoꝛũ oĩm pditoꝛẽ deũ inuisibilẽ suademus. Cui⁹ soli⁹ participatiõe beatus homo fieri põt. qđ oñs velle nemo ãbigit Sed quia nõnulli eoꝛũ inuisibilez ⁊ incoꝛpoream creaturã colũt (qđ est ⁊ anima mẽsq̃ humana) tamen quia nec eiusmodi creature participatiõe fit homo beat⁹: ille non solũ inuisibilis verũ etiam incõmutabilis de⁹ (id est deus verus) colendus est.

G

antea quando viris suis subdite seruiebant: non carnaliter sed spiritaliter virum. cui ecclesia ipsa cuius membra sunt coniunx est. que fidei: spei: et charitatis integritate: non in solis virginibus sanctis: sz r in viduis r coniugatis fidelibus tota virgo est. ¶ Uniuerse quippe ecclie (cuius illa omnia mẽbra sunt) apl'us dicit. Aptaui vos vni viro: virginẽ castã exhibere xpo. Mouit aũt ille virginẽ cõiugẽ sine corruptione fetare: quẽ in ipa etiã carne potuit mater sine corruptione ꝓcreare. Quapro pter a proposito meliori lapsas si nupserint feminas: plane nõ dubitaueriz dicere lapsus. r ruinas a castitate sanctione que vouerẽ deo adulteriis esse peiores. Si enĩ (qõ nullomodo dubitãdũ est) ad offensionẽ xpi ptinet: cũ membrum eius fidẽ non seruat marito ꝯtograui? offendit cũ illipsi nõ seruatur fides in eo qõ exigit oblatũ qui nõ exegerat offerendũ. Cũ enĩ quisq nõ reddit: qõ non impio ꝓpulsus: sed psilio ꝓmonit? vouit: tãtomagis fraudatio voti auget iniquitatẽ ꝯto minus habuit vouendi necessitatem.

ii. Cor. xi.

Magis pec catũ est voti fractõ ꝯ preuaricatio ꝓcepti.

¶ De tertijs r õ quartis r de vltra plurib? nuptiis solent hoies mouere questionẽ. Unde vt breuiter respondeã: nec vllas nuptias debeo damnare. nec eis verecũdiam numerositatis auferre. Sz ne cui ꝯ breuitas hui? respõsionis mee forte displiceat. vberius disputantẽ reprehensorẽ meũ audire paratus sum. Fortassis enĩ afferat aliquã rõnez: quare secunde nuptie nõ damnent: tertie dãnent. Mã ego (sicut in exordio sermõis huius admonui) nõ audeo plus sapere ꝯ oportet sape. Quis enĩ sum qui putẽ definiendũ: quod nec apl'm video definisse? Ait enĩ. Mulier alligata ẽ ꝯdiu vir eius viuit. Nõ dixit primus: aut secund?: aut terti?: aut quot tuslibet: sed mulier (inquit) alligata est ꝯdiu vir eius viuit. si autẽ mortu? fuerit vir ei?: liberata est. cui vult nubat: tantũ in domino. Beatior autẽ erit si sic pmanserit. Quid huic sententie (ꝯtuz ad hãc rem attinet) addi vel detrahi possit ignoro. Dein de ipm quoq apostolũ ac nostrũ magistrũ r dñm audio saduceis respõdentẽ: cũ proposuissent muli erẽ nõ vnuirã vel biuirã: sz si dici põt septiuirã: in resurrectione cui? futura eẽt vxor: increpãs enim eos ait. Erratis nescientes scripturas neq virtutem dei. In resurrectiõe enĩ nec nubẽt nec vxores ducent (Non enĩ incipiẽt mori) sed erũt equales angelis dei. Eorũ itaq resurrectionẽ memorauit qui resurgent ad vitã: nõ qui resurgent ad penam. Potuit ergo dicere. Erratis nescientes scripturas neq virtutẽ dei. In illa enĩ resurrectione multinube iste esse nõ possunt. Deinde addere. nec aliqua ibi nubit. Sed nec ipsam (vt videmus) tot marito rum mulierẽ vlla sue sententie significatione damnauit. Quapropter nec ꝓtra humane verecundie sensũ audeo dicere: vt quotiẽs voluerit viris mortuis nubat femĩa. nec ex meo corde (ꝓter scripture sacre auctoritatez) quotaslibet nuptias audeo condemnare. Oõ aũt dico vniuire vidue hoc dico omni vidue. Beatior erit si sic permanserit.

H

Matthe. xxii

Puto autẽ q et ego spiritũ dei habeo.

Ex libro ad pollentium.

Cum dixisset de muliere cuius vir mortuus fuerat. Beatior autẽ erit si sic pmanserit secundũ meũ psiliũ. Ne quis hoc consiliũ tanq humanum r nõ diuinum ꝓtemnẽdum putaret. Adiecit puto aũt q et ego spiritum dei habeo. Proinde intelligendum est etiam ipsa que nõ a domino iubentur. sed a sancto eius famulo vtiliter suadent. eodez dño inspirante suaderi. Absit enĩ vt quisq fidelium dixerit quando suadet spiritusscti? non dominũ suadere cum r ipse dominus sit et inseparabilia sint opera trinitatis.

¶ Si enĩ me sciretis: r patrẽ meum fortassis sciretis. Ille qui oĩa scit: qñ dicit. Fortassis nõ dubitat sed increpat. Attẽde enĩ quomodo increpatiue dicatur (ipm forsitã) quod videt esse verũ increpationis dubitationis. Sz dubitationis verbũ est qñ dicit ab homine. ideo dubitãte qz nescietẽ. Cũ vero dicitur a deo verbũ dubitationis (cũ deus nihil lateat) illa dubitatione arguitur infidelitas non opinatur diuinitas. homies de ijs rebus quas certas habent aliquãdo increpatiue dubitant (id est verbũ dubitationis ponũt) cum corde nõ dubitẽt Velut si indigneris seruo tuo r dicas. Cõtemnis me? psidera forsitan tuus dñs sum. Hinc et apostolus ad quosdam ꝓtemptores suos loquẽs ait. Puto aũt q r ego spiritũ dei habeo. Qui dicit puto dubitare videtur. Sed ille increpabat nõ dubitabat. Et ipse domin? xpus alio loco infidelitatẽ futurã generis humani increpans. Cum venerit (inquit) filius hoĩs: putas inueniet fidẽ in terra?

Ex trac. euãgelij sm ioã. xxxvii. Johan. xiiii

Increpantes vt plurimũ verbo dubitationis vtũtur.

Luce. viii.

Capitulum octauum.

Ẽ ijs autem que idolis sacrificantur scimus q omnes scientiam habemus.

Ex lib. sententiarũ p'spi.

¶ Humilliũ virtus est de scientia nõ gl'iari. qz ꝓmunis est omibus sicut vsus lucis. Ita participatio veritatis.

Scientia inflat. charitas vero edificat.

Ex lib. õ gfa et libero arbitrio.

Non est mirũ si lux lucet in tenebris r tenebre eã non cõprehendũt. In ioanne lux dicit. Ecce qualẽ dilectionez dedit nobis pat vt filij dei vocemur et simꝰ. r in pelagianis tenebre dicũt. Dilectio nobis ex nobis est. Quã si verã (id est xpianã) dilectionem haberent: scirẽt r vnde haberẽt. sicut r apostolus sciebat qui dicebat. Nos aũt non spiritũ hui? mundi accepimus: sz spm qui ex deo est: vt sciam? q a deo donata sũt nobis. Joãnes dicit. Deus dilectio est Et pelagiani etiã ipsum deũ nõ ex deo sz a semetipis habere se dicunt. Et cũ scientiã legis ex deo nobis esse fateant charitatẽ ex nobisipis volunt. Hec audiũt apl'um dicentem scientia inflat charitas aũt edificat. Quid est inepti?. Immo vero qd est amentius. r ab ipa sanctitate charitatis alienius: ꝯ ꝓfiteri ex deo esse sciẽtiam. q sine charitate inflat. r ex nobis eẽ charitatẽ que facit vt scientia inflare nõ possit? Itez cũ dicat apl'us supeminentẽ scientie charitatẽ xpi quid est insanius ꝯ putare ex deo esse scientiã q subdita est charitati: et ex homibus eẽ charitatez que supereminet scientie? Fidem autẽ verã et doctrinã sanam ambas dicit esse ex deo. qz scriptũ est. A facie eius scientia et intellectus ꝓcedit. r scriptũ est. Charitas aũt ex deo est. Et legimus: spm scientie et pietatis. Legim? spiritum veritatis r charitatis r ptinentie. sz maius ẽ donũ charitas ꝯ scientia. Nam scientia quãdo ẽ in hoie charitas ẽ necessaria ne iflet. charitas aũt nõ emulatur. nõ agit ꝓperã nõ inflatur.

i. Cor. ii.

i. Johã. iiii.

Cõtra eos qui dicunt charitatez ex nobis esse.

i. Johan. iiii Charitas maius donũ ꝯ scia.

i. Cor. xiii.

Ex libro ad hieronimum scõo.

¶ Quid autẽ est pietas nisi dei cultus? r vnde ille colitur nisi charitate? Charitas enĩ de corde puro r pscientia bona r fide nõ ficta magna r vera virtus est qz ipa ẽ r finis ꝓcepti. Merito dicta ẽ for-

testatē filios dei fieri. Et ideo ipe ver⁹ deus. q⁹ de⁹ non fact⁹ est. Nos autez facti nō veri dij meliores tamen illis quos homo facit.

Ex tractatu. pñi. cxxxv.

¶ Cōfitemini dño dñorū. qñ ineternū miſericor⁹ dia ei⁹. Qui nā ſūt dij ⁊ dñi quoꝝ deoꝝ et dñorum ſit de⁹ et dñs qui eſt verus de⁹: meritō queri ſolet Et ſcriptū eē inuenim⁹ i alio pſalmo deos etiā homines appellatos (Sicut ē. De⁹ ſtetit in ſynagoga deoꝝ. in medio aūt deos diſcernit) ⁊ paulop⁹. ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs) Vos aūt ſicut ho⁹ mines moriemī. Et ſicut vn⁹ de principib⁹ cadetis Nō ergo quia boni ſunt oēs. Nā ſi ꝓpterea q⁹ bo ni eſſēt oēs: nō ſic eos diiudicaret. Cū vero dixiſ⁹ ſet. De⁹ ſtetit in ſynagoga deoꝝ nō ait. i medio de⁹ os ⁊ homīes diſcernit / tanq̄ oſtendēs quid inter⁹ ſit inter deos ⁊ homīes. ſz in medio (inquit) deos diſcernit. Deinde ſequit. Vſqueq̄ iudicatis iniqui tatē? ⁊c. Que vtiq̄ nō oīb⁹ dicit. ſz quibuſdā. q⁹ di⁹ ſcernēs dicit. Sed querit Si homīes ad quos ſer mo dei ē fact⁹ dij vocant vtrū ⁊ angeli vocandi ſūt dij? cū hoibus ſanctis maximū pmiū ꝓmittat eq⁹ litas angeloꝝ. Et in ſcripturis quidē neſcio vtruz vel poſſit vel facile poſſit reperiri apte dictos an⁹ gelos deos. Sz cū de dño deo dictū eſſet: terribil⁹ ſuper oēs deos: cur hoc dixerit ꝓtinuo velut expo nēdo ſubiūxit. Qm̄ dij gētiuz demonia. Super ta⁹ les deos dixit dñm terribilē in ſctis ſuis q̄s celos fecit: a quib⁹ demōia terrerent. Sic enī ſequit. Do min⁹ aūt celos fecit. Nō ergo dij ſine additamēto ſz dij gentiū demōia. Supius tamē (terribilis (inquit) ſup oēs deos) Nō ait ſup deos gentiū q̄uis hoc intelligi voluerit. Attēde q̄ ſequit qm̄ dij gē⁹ tiū demōia. Opante ſpū etiā hoc dici oportuit q̄ dictū eſt. Dij gentiū demonia. vt intelligeremus etiā in hebreo poſitū dij gentium ſimulacra. vt de monia poti⁹ q̄ ſunt in ſimulacris ſignificarent. Nā q̄ attinet ad ipa ſimulacra (q̄ grece apellant ido⁹ la) quo noīe iā vtimur pro latino. Oculos habent et nō vidēt ⁊c. q̄ de ijs ideo dicunt q⁹ omī ſenſu ca⁹ rent. Quocirca nec terreri poſſūt. q⁹ niſi ea que ſē⁹ tiunt terreri vtiq̄ nō poſſūt. Quomodo q̄ dictū eſt de dño. Terribilis ſup oēs deos qm̄ dij gentiū ſi mulacra? niſi p ſimulacra intelligant demōia que terreri poſſūt. Vnde ait ap⁹lus. Scim⁹ q⁹ nihil eſt idolū? Hoc enī retulit ad materiā terrenā ſēſu ca⁹ rentē. Item ne quiſq̄ putaret nō eſſe aliquā viuē⁹ tem / ſentiētem q̄ naturā: que gentiū ſacrificijs de⁹ lectet adiūxit. Sz que imolant gētes: demonijs i⁹ molant nō deo. Nolo vos fieri ſocios demoniorū Si ergo nuſq̄ in diuinis eloquijs repitur ſanctos āgelos deos appellatos: ea mihi cauſa potiſſimū occurrit: ne iſto noīe homīes ad hoc edificarent vt miniſterium vel ſeruitiū religionis (q̄ grece liturgia vel latria dicit) ſanctis angelis exhiberēt. q̄ nec ipſis exhiberi ab hominib⁹ volūt ſed illi deo qui ⁊ ipſoꝝ et hominū deus eſt. Vnde multo vtilius an⁹ geli vocant qui latine nuncij nuncupant. vt p no⁹ mē nō ſubſtantie ſed officij ſatis intelligam⁹ illum deū a nobis eos coli velle quē nūciāt. Totaz ergo iſtā queſtionē breuiter ap⁹s ſoluit vbi ait. Nam et ſi ſunt qui dicunt dij ſiue in celo ſiue in terra quē⁹ admodū ſūt dij multi et dñi multi. ſz nobis vn⁹ de⁹ us pater ex quo oīa. ⁊ nos in ipo ⁊ vnus dñs ieſus xp̄us per quē omia et nos per ipſum.

Quō ho⁹ mines ap⁹ pellant dij in ſcriptu⁹ ris freq̄nt non ſic an⁹ geli.

Simula⁹ chra grece ydola.

Quare in ſcripturis angeli nō vocant dij

Angel⁹ no mē officij. id ē nūci⁹.

Ex libro de ci tutate dei. ix

¶ Illud vero vbi dicitur. Deus deorū nō poteſt intelligi deus demoniorū. Et rex magn⁹ ſup oēs deos. Abſit vt dicatur rex magn⁹ ſup omia demo nia. Sed hoīes quoq̄ in populo dei eadē ſcriptu⁹ ra deos appellat. Ego (inquit) dixi dii eſtis et filij excelſi oēs. Poteſt itaq̄ intelligi horū deoꝝ de⁹ (qui dictus ē de⁹ deoꝝ ⁊ ſup hos oēs rex magn⁹) qui dictus eſt Rex magn⁹ ſup oēs deos. Et erūta⁹ mē cū a nobis querit. Si homīes dicti ſūt dij q⁹ in pp̄lo dei ſūt quos p angelos vel p hoīes alloquit deus q̄ſtomagis īmortales eo noīe digni ſunt q̄ ea fruunt beatitudine ad quā deū colendo cupiūt homines peruenire. quid reſpondebim⁹? niſi nō fru⁹ ſtra in ſcripturis ſanctis expreſſius homīes nūcu⁹ patos deos q̄ illos īmortales ⁊ beatos quib⁹ nos eq̄les futuros in reſurrectiōe promittitur. Me ſci⁹ licet propter illoꝝ excellentiā aliquē illorū nobis cōſtituere deū infidelis auderet infirmitas. qō in homine facile eſt euitare? Et euidenti⁹ dicti debu⁹ erūt homīes dij in populo dei: vt certi ac fidētes fierēt eū eſſe deū ſuū qui dictus eſt deus deorum. Q⁹ et ſi appellant dij īmortales illi beati qui in ce⁹ lis ſunt: nō tñ dicti ſūt dij deorū (id eſt dij hoīm) in populo dei ꝓſtitutoꝝ quib⁹ eſt dictū. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs. hinc eſt qō ait ap⁹lus. Et ſi ſūt qui dicātur dij ſiue in celo ſiue i terra (ſicuti ſūt dij multi ⁊ dñi multi) nobis tamē vnus deus pat⁹ ex quo omia. et nos in ipſo. ⁊ vnus dominus ieſus xp̄us per quē omnia ⁊ nos per ipſum.

Deus nō dicit rex magn⁹ ſup oīa demo⁹ nia. Quare ho⁹ mines dc ti⁹ ſunt dij. Quare ex⁹ preſſius in ſcripturis mortales dicunt dij: q̄ īmorta⁹ les.

¶ Vnus (iquit) de⁹ pater ex quo oīa. ⁊ nos in ipo et vnus dñs ieſus xp̄us p quē omia ⁊ nos per ipz. Quis dubitet eū omia que creata ſūt dicere. ſicut ait Joānes. oīa p ipſum facta ſūt? Quero itaq̄ de quo dicet alio loco. Qm̄ ex ipo ⁊ per ipm et in ipſo ſunt oīa ipſi gloria in ſecula ſeculoꝝ? Si enī de pa⁹ tre ⁊ filio⁹ ſpū ſancto vt ſingulis pſonis ſingula tri⁹ buant. Ex ipo (ex patre) p ipm (p filiū) in ipſo (in ſpiritu ſancto) manifeſtū tūc q⁹ pater ⁊ filius ⁊ ſpi⁹ ritus ſctūs vn⁹ de⁹ eſt qñ ſingulariter intulit. Ipſi gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amē. Vnde enī cepit hūc ſenſū. Nō ait. O altitudo diuitiarū ſapientie ⁊ ſciē⁹ tie patris aut filij aut ſpūſſancti: ſz ſapiētie ⁊ ſcien⁹ tie dei. q̄ inſcrutabilia ſūt iudicia ei⁹ et inueſtigabiles vie ei⁹. Quis enī cognouit mentez dñi? Aut quis conſiliarius ei⁹ fuit? Aut quis p⁹ior dedit illi et retribuet ei? qm̄ ex ipo ⁊ per ipm ⁊ in ipo ſūt omia. ipſi glia in ſecula ſeculorū amē. Si aūt hoc de pa⁹ tre tm̄modo intelligi volunt quomodo ergo ꝓpa⁹ trē oīa ſūt ſicut hic dicit ⁊ omnia per filiū: ſicut ad Corinthios vbi ait. Et vn⁹ dñs noſter ieſus xp̄s per quē oīa. et ſicut in euāgelio Joānis. Omia p ipſū facta ſunt? Si enī alia p patrē: alia per filium ⁊z nō oīa per patrē nec omia per filiū. Si aūt oīa per patrē ⁊ omia p filiū: eadē p patrē que per filiū Equalis ergo eſt patri filius. et inſeparabilis ope⁹ ratio eſt patris ⁊ filij. q̄q̄ nec ab ipo verbo tacue⁹ rit ap⁹s ⁊ aptiſſime oīno dixerit: qui cum in forma dei eſſet: nō rapinā arbitratus eſt eē equalis deo: hic deum ꝓprie patrē appellās. ſicut alibi. Ca⁹ put autem xp̄i deus eſt.

Ex libro. j. de trinitate.

Joan. j.

Roma. xi.

Pr̄ ⁊ filio⁹ ⁊ ſpūſſanct⁹ vn⁹ de⁹ eſt

Inſepabil⁹ lis eſt opa⁹ tio pr̄is ⁊ fi⁹ lij.

Phil. ii.

Eſca aūt nos nō commēdat deo. Neq̄ enī ſi manducauerimus abundabimus neq̄ ſi nō manducauerim⁹ deficiemus.

Ex lib. pfeſſi⁹ num. x. Eccle. xviii.

Audiui dñe deus vocē tuā. Poſt con⁹ cupiſcētias tuas non eas. ⁊ a voluptā⁹ te tua auertere. Audiui ⁊ illā ex mune⁹ re tuo quā multū amauī. neq̄ ſi māduc⁹ cauerim⁹ abundabim⁹. Neq̄ ſi nō manducauerī⁹ mus deerit nobiſ. Hoc eſt dicere. Nec illa res me copioſum faciet: nec illa erūnoſū. Audiui ⁊ alterā. Ego enī didici in q̄b⁹ ſū / ſufficiēs eſſe et abūdare

Phil. iiii.

Paul⁹ miles castrorū celestiū nō puluis.

nouī: et penurīā patī nouī. Dia possum in eo q̄ me cōfortat. Ecce miles castror̄ celestium: nō puluis qđ sum⁹. Sed memento dñe q̄ puluis sum⁹ et de puluere fecisti hominē r plasmasti eū. Nec ille in se potuit q̄ idē puluis fuit quē talia dicentē afflatu tue inspiratiōis adamauī. Dia possū (inquit) in eo qui me pfortat. cōforta me vt possim. Da qđ iubes. r iube qđ vis. Iste se accepisse cōfitet et qđ gloriatur in domino glorietur.

Videte aūt ne forte hec licētia vestra offendiculū fiat infirmis. Si enī quis viderit eū qui habet scientiā in idolio recūbentē: nonne cōscientia eius cū sit infirma edificabit ad māducandū idolothita? Et peribit infirmus in tua scientia frater: propter quē xp̄us mortu⁹ est. Sic aut̄ peccantes in fratres et percutientes conscientiā eorū infirmā: in xp̄m peccatis. Qua propter si esca scādalisat fratrē meū non māducabo carnez in eternum: ne fratrem meum scandalisem.

Ex pmōe de verbis euangelij. ix.

Attendite fratres. Hoc enī estis ex hoc populo estis. Jā tūc predicto. nūc presentato. De ijs itaq̄ estis qui vocati sūt ab orīētre r occidētre recūbere in regno celorū nō in templis idolor̄. Estote ergo corpus xp̄i. nō pressores corpis xp̄i. Habetis vestimenti fimbriā quā tangatis vt a profluuio sanguinis (id est a carnaliū voluptatū fluxu) sanemini. Habetis (inquā) vestimēti fimbriā quā tangatis. Vestem putate ap̄los sub textura vnitatis adherētes lateribus xp̄i. In ijs ap̄lis erat tanq̄ fimbria minim⁹ et nouissimus Paul⁹. ipso dicēte. Ego sū minim⁹ apostolorū. Investē minimū r nouissimū fimbria est. Fimbria cū pretemptu aspicit. sed cū salute tangitur. Vsq̄ ad hāc hora r esurimus r sitim⁹ r nudi sum⁹ r colaphizamur. Quid tam extremū: quid tā pretemptibile? Tāge si fluxū sanguinis pateris. Exiet virt⁹ de illo / cui⁹ vestis est: r sanabit te. Fimbria tibi modo tāgenda pponebat qñ ex eodem apostolo legebat. Si enī quis viderit eū qui habet scientiā in idolio recūbentē: nōne pscientia ei⁹ cuz sit infirma edificabit ad māducandū idolothita. r peribit infirm⁹ in tua sciētia frater: ppter quē xp̄s mortu⁹ est? Quomodo putat / decipi posse simulatris hoīes q̄ a xp̄ianis honorari putant? Mouit (inquit) de⁹ cor meū: sz frater tu⁹ nō nouit cor tuū. Si infirm⁹ es: caue maiorē egritudinez. Si firm⁹ es: cura fratris infirmitatē. Qui vident ista edificant ad alia. vt nō tantū ibi māducare: sed r sacrificare desiderēt. Ecce pit infirm⁹ in tua sciētia frater. audi frater. Si pretenebas infirmū / etiā fratrē pretenis? Expergiscere. Quid si in ipm xp̄m peccas? Attende enī qđ nullo pacto possis pretenere. Sic aūt (inquit) peccātes in fratres r percutiētes pscientiaz eorū infirmā: in xp̄m peccatis. Eant nunc qui ista pretemnūt. r recūbēt in idolio. Nōne erūt pmentes nō tāgentes? r cū recubuerit in idolio veniēt r impleāt ecclīaz. nō salutē accepturi: sz pressurā facturi. Sz timeo (inquies) ne offendam maiorem. Times prorsus ne offendas maiorē. r non times ne offendas deū? Quid plura fratres? christiani audistis / q̄ peccātes in fratres: et percutientes conscientiā eorū infirmā in xp̄m peccatis. Nolite cōtenere si nō vultis deleri de libro vite q̄diu conamur luculēte r delectabiliter vobis dicere qđ dolor noster cogit qđcūq̄ dicere r tacere nō pmittit? Quicunq̄ voluerit ista pretenere: in xp̄m peccāt. videāt quid agāt. Paganos reliquos colligi volumus. Lapides isti sūt in via. Venire volētes offendūt. r redeūt. Dicūt enī in cordib⁹ suis. Quare nos relinq̄mus deos quos xp̄iani ipsi nobiscū colūt? Absit a me (inquit) vt ego deos gentiū colaz. Noui. intelligo. credo. Quid facis de pscientia infirmi quā percutis? Quid facis de precio: si cōtēnis qđ ēptū ē? vide q̄nti ēptū est. Peribit (inq̄t) infirm⁹ i tua sciētia quā te dic / habere vt scias q̄ nihil ē idolum. r animo cogites deū. r sic recūbas in idolio. in hac sciētia pibit infirm⁹. Et ne pretenas infirmuz addidit: ppter quē xp̄us mortuus ē. Quē vis contenere: pciuz ipsi⁹ attende. r cū morte xp̄i totū mundū appende: r ne adhuc te putares i infirmū peccare: r leue duceres pctm̄ ac paruipenderes: in xp̄m (inquit) peccatis. Solēt enī hoies dicere. in hoinē pecco. Nūquid in deū? Negat xp̄s deū. Audes negare xp̄m deū? An aliud in idolio cū recūberes didicisti? Nō admittit ista doctrina xp̄i doctrina. Quere vbi didiceris: nō esse xp̄m deum. Pagani hoc solēt dicere. Vide quid faciant mēse male. vides quoniā corrūpūt mores bonos colloquia mala. Tu ibi de euāgelio loq̄ nō potes. r de idolis loquētes audis? Amittis ibi qđ xp̄us de⁹ noster est. et qđ ibi bibis: in eccl'a vomis. Forte hic audes loqui. Forte inter turbas audes murmurare. Nunquid xp̄s nō homo fuit? Nōne crucifixus est a paganis? Hoc didicisti. salutē pdidisti. fimbriam nō tetigisti. Tange r in hoc fimbriā. et recipe salutez sicut eā te tangere docuim⁹: in eo qđ scriptū est: q̄ viderit in idolio recūbentē. tange illā r ē diuitate xp̄i. De iudeis dicebat eadē fimbria. Quorum patres r ex quib⁹ xp̄us scōm carnē. qui est sup omia de⁹ benedict⁹ in secula. Ecce in quē verū deū peccas dū discūbis apud deos falsos. Nō est (inquit) deus (q̄ genitū ē carthaginis: q̄si si mars aut mercuri⁹ esset: deus eēt) Sz quomodo ab ipis habeatur attēde. nō q̄d sit. nā r ego tecū scio: q̄ lapis est Si genitū oramētū est aliqđ. Clues carthaginis bene viuāt. r ipi erūt genitū carthaginis. Si autez genitū demoniū est: audistis r ibi. Que immolāt gentes: demonib⁹ immolant. r nō deo. Nolovos socios fieri demonior̄. nouim⁹ q̄ nō est de⁹. Vtinā r ipsi sic nosint. Sz ppter eos qui hoc non nouerunt infirmos nō debet pcuti pscientia eorū. hoc monet apostol⁹. nā r illi: q̄ numē habeāt r pro numie accipiant illā statuā: ara testat. Quid illic facit ara. si illō nō habeat pro numine: nemo mihi dicat. nō est numē nō est deus. Jā dixi. vtinam sic ipi nosint hoc quomodo nouim⁹ oēs nos. Sz quid habeant. pro qua re habeāt. quid ibi faciāt: ara illa testat. puincit hoim colentiū mētes. nō puincat recūbentes. Sz nō premant xp̄iani: si pmunt pagani. Corpus xp̄i est. Nōne hoc dicebam⁹ q̄ corp⁹ xp̄i premebatur r nō tangebat? Tolerabat ille pmentes. querebat tāgentes. Atq̄ vtinā fratres a paganis premat corp⁹ xp̄i a quib⁹ pmi solet. xp̄iani nō pmant corp⁹ xp̄i. Si queritis vnde vincant pagani. vnde illuminent. vnde ad salutē vocent? Deserite solennitates eorū. deserite nugas ipsorū. et si non psentiūt veritati nostre: erubescāt falsitati sue.

Peccās i fratrē peccat in xp̄m

Erubescē falsitatē ē initiū puersiōis pagano rum. Ex lib. qñtionum. lxxxiii

¶ Ipsa est lex xp̄i vt inuicē onera nostra portem⁹ xp̄m aūt diligēdo: facile sustinem⁹ infirmitatē alteri⁹. etiā quē nondū ppter sua bona diligim⁹. Cogitam⁹ enī: q̄ ille quē diligim⁹: dñs ppter eū mor

Mala mē sa mltū no cet. i. Cor. xv.

H

tuus est. Quã charitatẽ nobis apl's paulus ingessit cũ diceret. ⁊ peribit infirm⁹ in tua sciẽtia frater: ꝓpter quẽ xp̃us mortuus est. vt si illũ infirmũ ꝓpter vitiũ in quo infirm⁹ est minus diligimus. illũ in illo ꝓsiderem⁹ qui mortu⁹ est ꝓpter ip̃m. xp̃m aũt nõ diligere/nõ infirmitas sed mors est. Quã ꝓpter ingẽti curã ⁊ implorata dei mĩsericordia cogitandũ est ne xp̃m negligamus ꝓpter infirmũ: cũ infirmũ debeamus diligere ꝓpter xp̃m.

Cõtẽnitur xp̃s si negligit infirmus.

Ex ſmõe de ꝓbis dñi. xvi

Quid est ergo q̃ plerĩq; hoĩes ista peccata contẽnunt. ⁊ dicũt quid magnũ feci? In hominẽ peccaui. Moli ꝓtenere. in hominẽ peccasti. Etis nosse q̃ in hoĩez peccãdo peristi? Si te ille in quẽ peccasti corripuerit inter te ⁊ ip̃m solũ. ⁊ audieris illum lucratus est te. Quid est lucrat⁹ est te? nisi q̃ pieras: si nõ lucraretur te. Maz si non perieras: quomodo lucrat⁹ es? Nemo ergo contẽnat quando peccat in fratrẽ. Ait enĩ apl's. Sic aũt peccantes in fratres ⁊ pcutiẽtes ꝓscientiã eoꝝ infirmã in xp̃z peccatis. Ideo mẽbra xp̃i oẽs facti sum⁹. Quomodo nõ peccas in xp̃z qui peccas in mẽbrũ xp̃i? Nemo ergo dicat q̃ nõ peccaui in deũ: sed peccaui in fratrẽ. In hoĩem peccaui. leue pctm̃ est. vel nullus pctm̃ est. Forte inde debes dicere leui⁹ q̃ cito curat. Peccasti in fratrẽ fac satis: ⁊ san⁹ es. Cito fecisti rẽ mortiferã: sed cito remediũ cito inueniſti.

Capitulum nonum.

NOn sum liber? Nõ sum apostol⁹? Nõne xp̃m ieſuz dominũ nostrũ vidi? Nõne opus meũ vos estis in dño? Si alijs non sum apostol⁹: sed tamẽ vobis suz. Nã signaculũ apostolat⁹ mei vos estis i dño. Mea defẽsio apud eos qui me interrogãt hec est. Nũquid non habem⁹ potestatẽ manducandi et bibendi? Nunquid nõ habem⁹ potestatẽ sororẽ mulierẽ circũducendi: sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas?

B

Ex lib. d ope monachorũ.

VIde quẽadmodũ ꝓmo oñdat q̃d sibi liceat. ⁊ ideo liceat q̃m apl's est. Inde enĩ cepit. Nõ sũ liber? Nõ sũ apl's? Et probat se apl'm dicẽs. Nõne ieſũ xp̃m dñz nr̃m vidi? Nõne op⁹ meũ vos estis in dño? Quo probato oñdit sibi licere q̃ ceteris apl'is (id est vt nõ opet manib⁹ suis: ſz ex euangelio viuat. sicut dñs eis ꝓstituit) Q̃ in pseq̃ntibus aptissime ꝺmõstrauit. Ad hoc enĩ et fideles mulieres habẽtes terrenam substantiã ibãt cũ eis. ⁊ ministrabãt eis de ſbstãtia sua. vt nulli⁹ indigerẽt horũ q̃ ad necessaria vite huius ptinẽt. Q̃ btũs paul⁹ licere quidẽ sibi demõstrat: sicut ⁊ ceteri apl'i faciebãt: ſz ea potestate vti se noluisse postea ꝓmemorat. Hoc quidã (nõ intelligẽtes nõ sororẽ mulierẽ: cũ ille diceret. Nunquid nõ habem⁹ potestatẽ sororẽ mulierẽ circũducẽdi sed vxorẽ) interpretati sũt. Fefellit eos verbi greci ambiguitas q̃ scilicet ⁊ vxor ⁊ mulier eodez verbo grece dicit q̃z hoc ita posuerit apl's: vt falli nõ debuerint: q̃ nec̃ mulierẽ tm̃modo ait: sed sororẽ mulierẽ. Nec̃ ducẽdi: ſz circũducẽdi. Verũ tamẽ alios interptes nõ fefellit hic ambiguitas: ⁊ mulierẽ nõ vxorẽ interptati sunt. Q̃ quisquis putat nõ potuisse ab apostolis fieri (vt cũ eis sancte puersationis mulieres irẽt q̃cunq; euãgeliũ predicarẽt: vt eis de sua ſbstãtia mĩstrarẽt necessaria) euangeliũ audiat. et cognoscat. quẽadmodũ hoc ipsius dñi exẽplo faciebãt. Dñs enĩz noster more misericordie sue ĩfirmioꝝ⁹ cõpatiẽs: cũ ei posset ministrare angeli: ⁊ loculos habebat quo mitteretur pecũia q̃ pferebaẽ vtiq; a bonis fidelibus eoꝝ victui necessaria. quos loculos iude ꝓmẽdauit. vt etiã fures si euitare nõ possem⁹: tolerare in eccl'ia discerem⁹. ille enĩ ea q̃ mittebañ (sicut de illo scriptũ est) auferebat. ⁊ mulieres voluit vt se ad ꝓpãrãda ⁊ ministrãda necessaria sequerenẽ. Ostẽdẽs q̃d euãgeliſtis ⁊ ministris dei tã q̃z milit⁹ a plebibus dei tã q̃z ꝓuincialib⁹ deberẽt: ⁊ vt quisq̃s eo q̃ sibi deberẽt vti nollet sicut paul⁹ apl's noluit: ãpl'us ipenderet eccl'ie: nõ exigẽdo stipendiũ debituz ſz quotidianũ victũ de suis laborib⁹ transigendo. Audierat enĩ stabulari⁹ ad quẽ vulnerat⁹ ille pductus ẽ. Si q̃d ampli⁹ erogaueris: in redeũdo reddã tibi. Ampli⁹ g̃ erogabat apl's Paul⁹. qui suis (vt ip̃e testaẽ) stipẽdijs militabat. In euãgelio ei scriptũ est. Et factũ est deiceps: ⁊ ip̃e iter faciebat p ciuitatẽ ⁊ castellũ: ꝓdicãs ⁊ euãgelizãs regnũ dei. ⁊ duodecĩ cũ illo. ⁊ mulieres alique q̃ erãt curate ſpiritib⁹ immundis ⁊ infirmitatib⁹ (Maria q̃ vocaẽ magdalene. de qua septẽ demõia exierant. Joãna vxor chuze ꝓcuratoris herodis ⁊ suſana) ⁊ alie multe q̃ ministrabant eis de facultatib⁹ suis Hoc exẽpluz dñi imitabañ apl'i ad accipiẽdũ debitũ sibi cibũ. De quo idẽ dñs aptissime loquit eũtes (inquit) ꝓdicate. dicẽtes: q̃ appropinq̃uit regnũ celoꝝ. Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mũdate. Demonia eijcite. Gratis accepistis. Gratis date. Nolite possidere aurũ nec̃z argẽtũ nec̃z pecuniã in zonis vestris: nõ perã in via: nec̃z duas tunicas. nec̃z calciamenta. nec̃z virgã. Dignus⁹ est enĩ operarius cibo suo. Ecce ybi ꝓstituit dñs q̃ idẽ apl's ꝓmẽoꝝat. Ad hoc enĩ dixit illa oĩa ne portarẽt vt vbi opus eẽt ab eis acciperẽt quib⁹ annũciabãt regnũ ꝺi. Ne quis aũt arbitret solis duodecĩ hoc fuisse ꝓmissuz: vide etiã q̃d lucas narrat. Ꝑ hec (inquit) designauit dñs ⁊ alios septuagĩta duos. ⁊ misit illos binos ãte faciẽ suã in oẽm ciuitatẽ ⁊ locũ quo erat ipse eventur⁹. ⁊ dicebat illis Messis quidẽ multa: operij autez pauci. Rogate autez dñm messis: vt mittat operios in messẽ suã. Ecce ego mitto vos sicut agnos in medio lupoꝝ Nolite portare sacculũ. nec̃z perã. nec̃z calciamẽta ⁊ neminẽ per viã salutaueritis. In q̃cunq; domũ itraueritis: ꝓmũ dicite. Pax huic domui. Et si ibi fuerit fil⁹ pacis: requiescet sup illuz pax vr̃a Sin aũt ad vos reuertet. In eadez aũt domo manete edẽtes ⁊ bibẽtes que apud illos sũt. Dignus ẽ enĩ operari⁹ mercede sua. Hic apparet nõ esse illa iussa: ſz ꝓmissa. vt quisquis vti vellet. eo vteretur q̃ sibi liceret ex dñi ꝓstitutiõe. si quis aũt vti nollet: nõ ꝓtra iussũ faceret. ſz de suo iure cederet: misericordi⁹ ⁊ laboꝝiosius puersatus in euãgelio in quo ⁊ debitã mercedẽ nollet accipe. Alioquĩ contra iussuz dñi fecit apl'us. qui posteaq̃z ostẽdit sibi licere. statim adiecit. Sz tamẽ ego nõ sũ vsus hac potestate. Sed ad ordinẽ redeamus ac totuz ip̃z epistole locũ diligẽter ꝓsideremus. Nunquid nõ habem⁹ (inquit) licentiã manducandi ⁊ bibendi? Nunquid nõ habem⁹ licentiã sororẽ mulierẽ circunducẽdi. ⁊c. Quã licentiã dixit? nisi quaz dedit dñs eis quos ad predicandũ regnum celoꝝ misit dicens ea que apud ipsos sunt mãducate (dignus est enĩ operarius mercede sua) ⁊ seipsũ proponẽs

C

Sãcte mulieres pot ant ire cũ apl'is ꝓdicantib⁹ vt eis mĩstrarẽt necessaria.

Joan. xii.

Sctẽ mulieres xp̃m seq̃bant ad ꝓpãda necessaria.

D

Paul⁹ stabulari⁹ cui vulnerat⁹ cõmissus ẽ Luce. x. Luce. viii.

Matthe. x.

Nõ solum apl'i ſz etiã lxx. discipuli habebant ptãtẽ viuẽdi ex euãgelio.

ad eiusdē potestatis exemplū: cui fidelissime mulieres talia necessaria de suis facultatib⁹ ministrabant. Amplius aūt fecit apl's paulus cū de coapostolis suis documētū adhiberet hui⁹ licētie a dño pmisse. Necz ei reprehēdens subiecit: sicut ⁊ ceteri apostoli ⁊ frater dñi. ⁊ Cephas. sed vt hinc ostēderet hoc se accipere noluisse / qō ei licere accipere / ceterorū etiā cōmilitonū eius more probaret.

Aut ego solus aut barnabas nō habemus potestatem hoc operandi.

¶ Quia oēs euangeliste et ministri verbi dei habēt potestatē a domino acceptā vt nō oparent manib⁹ suis. sz ex euangelio viuerēt: opantes tantūmodo spiritalia in predicatione regni celorū et edificatiōe pacis ecclesie. Oēs pariter habebāt hanc potestatē. qua tamē isti nō vtebant ampli⁹ i pendētes ecclie. sicut in illis locis vbi euangelizabāt: infirmis cōgruere iudicabāt. ⁊ ideo ne coapostolos suos reprehēdisse videretur. subiūxit et dixit vt sequitur.

Quis militat suis stipēdijs vnqz? quis plantat vineam ⁊ fructū eius non edit? Quis pascit gregē et de lacte gregis nō manducat? Munquid secundū hominē dico? An hec lex hec non dicit? Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os boui trituranti. Munquid de bob⁹ cura est deo? An ppter nos vtiqz dicit? Nam propter nos scripta sunt. qm debet in spe qui arat arare. ⁊ qui triturat in spe fructus percipiendi.

¶ His verbis satis idicat apostolus paulus: non sibi aliquid vsurpasse vltra debitum coapostolos suos. qz non operabantur corporaliter vnde haberent vite huius necessaria: sed sicut domin⁹ cōstituit: ex euāgelio viuentes: panez gratuitum mā ducarēt ab eis quibus gratuitaz gratiaz predicabant. stipendium enī suum tanqz milites accipiebāt. ⁊ de vinee per eos plātate fructu: quod opus erat libere decerpebant. et de gregis (quem pascebāt) lacte potabāt. ⁊ ex area quam triturabāt: cibum sumebant.

Si nos vobis spiritalia seminam⁹ magnū est si vestra carnalia metamus?

¶ Que sūt spiritalia q̄ semiauit: nisi verbū ⁊ misteriū sacramēti regni celor⁹? Que aūt carnalia que sibi metere licere dicit. nisi hec tpalia que vite atqz indigentie carnis indulta sunt?

Si alij potestatis vestre participes sūt: nō potius nos? Sed non vsi sumus hac potestate vez omnia sustinem⁹. ne quid offendiculū demus euangelio xpi.

¶ Qua potestate dicit se nō vsum? nisi quā habebat in eos a domino acceptam: vt eorum carnalia meteret ad victū vite huius que in carne agit. Cuius potestatis participes erant etiam alij qui non eis primo euangeliū annunciauerāt. sed ad eoruz ecclesiam idipsum predicantes postea venerant. Jdeo cum dixisset. Si nos vobis spiritalia seminauimus: magnum est si vestra carnalia metamus? Subiecit si alij potestatis vestre participant. non magis nos? Et redit rursus. modisqz omnibus etiam atqz etiā commendat quid sibi liceat: et tāmen non faciat.

Nescitis quoniā qui in sacrario operantur que de sacrario sūt edunt? Qui altario deseruiunt cum altario participant. ita et dominus ijs ordinauit qui annūciant euangelium: de euangelio viuere.

¶ Dixit dñz ordinasse his qui euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere (id est vitā istā cui op⁹ est victu et tegumēto) de euāgelio trāsigere: sicut supi⁹ de suis coapostolis dixit. Unde ipe dñs ait. Dignus est operari⁹ cibo suo. ⁊ dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. Hūc itaqz cibū ⁊ hanc mercedē sustētande huius vite debitū euāgelistis ab eis quib⁹ euāgelizāt nō accepit apl's. verū dicēs. Ego aūt nulli⁹ horū vs⁹ sum. Et sequit ⁊ adiūgit. Me forte quisqz arbitret ideo eū non accepisse quia illi nō dederant.

Nō aūt scripsi hec vt ita fiāt in me: bonū est enim mihi magis mori q̄ vt gloriam meam quis euacuet.

¶ Quā gloriā? nisi quā habere voluit apud deū in xpo compatiēs infirmis. sicut mox apertissime dicturus est.

Nā et si euangelizauero nō est mihi gloria. Necessitas enī mihi incumbit.

¶ Jd est sustentande huius vite.

Ue enim mihi si non euangelizauero.

¶ Jd est malo meo nō euāgelizabo: qz fame cruciabor. ⁊ vnde viuā nō habebo. Nā sequit et dicit.

Si enī volēs hoc ago mercedē habeo.

¶ Volentem se dicit facere sine vlla vite hui⁹ fulciende necessitate. Et ob hoc habere mercedē vtiqz apud deum: gloriē sempiterne.

Si autem inuitus dispensatio mihi credita est.

¶ Jd est si necessitate transigende huius vite inuitus cogor euāgelizare: dispēsatio mihi credita ē vt scilicet ex dispēsatione mea (qz christū / qz veritatē predico) q̄uis ex occasione: q̄uis mea querens. q̄uis terreni emolumēti necessitate compulsus: alij proficiāt: ego autez mercedē apud deum gloriosam illā sempiternāqz nō habeam.

Que est ergo merces mea?

¶ Interrogās dixit. Propterea suspēsa est pronunciatio. Uide quid respōdeat.

Ut euangeliū predicās: sine sumptu ponam euangelium.

¶ Jd est vt non sit credentib⁹ sumptuosuz euāgelium: ne putent sibi ad hoc euangelizari. vt id euāgeliste quasi vendere videant. Et tamē redit etiā atqz etiaz vt ostendat quid sibi iure dominico liceat et ipse non faciat.

Ut nō abutar potestate mea i euāgelio.

¶ Jam vero (qz infirmitati hominū compatiens id faciebat) audiamus sequentia.

Nam cum liber sim ex omnib⁹: omniuz me seruum feci vt plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tanquam iudeus vt iudeos lucrarer. His qui sub lege sūt tanqz sub lege essem: cū ipse sub lege non essem. vt eos qui sub lege erant lucrifacerem. His qui sine lege erant tanqz sine lege essem: cū sine lege dei non essem.

Sed in lege essem xpi. vt lucrifacerē eos qui sine lege erant.

QUod non simulandi versutia faciebat sed compatiendi misericordia (idest nō quasi vt se fingeret iudeum / sicut nonnulli putauerunt. quia legitima veteraber olim obseruauit) Fecit enim hoc secūdū liberam / manifestamq; sententiā suā. in qua dicit. Circūcisus quis vocatus est / non adducat p̄putium. idest non sic viuat quasi p̄putium adduxerit: sicut alio loco dicit. Circūcisio tua p̄putium facta est. Secūdum hanc ergo sententiā suā / qua dicit. Circūcisus quis vocatus est: nō adducat p̄putium. In p̄putio quis vocatus est: nō circuncidat: fecit illa que nō intelligētibus et parum attendentibus finxisse putatus est. Iudeus enī erat. et circūcisus vocatus / noluit adducere p̄putiū (idest noluit ita viuere ac si circūcisus nō esset) Hoc enī iam in potestate habebat. et sub lege quidem non erat sicut illi qui eam seruiliter opabantur. sed tamen in lege dei et christi. Non enī alia erat lex illa et alia lex dei. sicut perditi manichei solent dicere. Alioquin si (cū illa fecit) finxisse putandus est: finxit et paganū et sacrificauit idolis. quia dicit factū se fuisse ijs q̄ sine lege sunt quasi sine lege. quos vtiq; nō nisi gētiles (quos paganos dicimus) voluit intelligi. Aliud ergo est esse sub lege. aliud in lege. aliud sine lege. Sub lege / Carnales iudei. In lege / spiritales iudei t xpiani. Unde illi seruauerūt morem illū patriū. sed onera insolita / credētibus gentibus / nō imposuerūt. Et ideo nec illi circūcisi adduxerunt p̄putiū. nec isti p̄puciati circūcisi sunt Sine lege autē gentes / q̄ nondū crediderūt. q̄bus tamē se ap̄lus cōgruisse testatur p misericordē cōpassionē. non p versipellē simulationē (idest vt eo modo subuenirent t carnali iudeo vel pagano / quo modo fibi ipe si hoc esset subuenīri voluisset) portans vtiq; eor infirmitatē in cōpassionis similitudine. nō fallēs in mendatij fictione. Sicut cōtinuo sequitur et dicit.

Manichei negāt legē veterē esse legē dei.

Aliud ē esse sub lege aliud in lege aliud sine lege.

Factus sum infirmis infirmus vt infirmos lucrifacerē. Omnibus oia factus sum: vt oēs facerē saluos. Omnia aūt facio p̄propter euāgeliū: vt particeps eius efficiar.

HInc enī loq̄bat. vt etiā illa oia diceret. Sicut ergo q̄ fact⁹ est infirmis infirm⁹ / nō erat mendatiū: sic et cetera illa superius. Quā enī dicit infirmitatē suā erga infirmos fuisse: nisi cōpatiēdi eis? Intantū / vt ne videret vēditor euāgelij / et verbi dei cursum / apō imperitos in malā suspitionē decidēs impediret: nollet accipere quod ei iure dñico debebat? Quod si vellet nō vtiq; mentiret. q̄ a vere debebat. Et q̄a noluit: nō vtiq; mentitus est. Neq; enī dixit nō sibi deberi sed deberi oīdit. t debito se vsū nō esse. nec oīno vti velle p̄fessus est. Eo ipo fact⁹ infirm⁹: quo potestate sua vti noluit: tā misericordi scilicet indutus affectu / vt cogitaret quēadmodū secū agi vellet si et ipe ita infirmaret / vt posset de illis p quos sibi euangeliū p̄dicaret si eos videret / sumptus accipere. quasi mercimonior nundinas suspicari. Hic fortassis aliquis dicat: si corporale opus operabat ap̄lus / vnde vitā istā sustentaret: quod erat illud opus? Et quādo ei vacabat? et operari? et euāgeliū p̄dicare? Cui respōdeo. Puta me nescire. Corporaliter tamen operatū esse / et inde in carne vixisse / nō vtentē potestate quā dns apostolis dederat vt euangeliū annunciās / de euangelio viueret: ea que suprādicta sūt sine vlla dubitatione testātur. Unū scio: quia nec furta faciebat: nec effractor aut latro erat: nec auriga aut venator: nec hystrio: nec turpilucrus. sed innocenter et honeste q̄ apta sūt hūanis vsibus operabat. sicut sese habēt opera fabrorū / sutorū / structorū rusticorū / et his similia. Neq; enī honestas ipa / reprehendit: qō reprehendit supbia eorū / qui honesti vocari amant: sed esse nō amant. Nō igitur dedignaret apostol⁹ siue rusticanū aliquod opus aggredi: siue in optimi cum labore versari. Qui enī ait / sine offensiōe esto te iudeis et grecis / et ecclesie dei: quos in hac causa reuereri posset / ignoro. Si iudeos dixerint: patriarche pecora pauerūt. Si grecos (quos etiā paganos dicimus) etiā philosophos / multū sibi honorabiles sutores habuerūt. Si eccl'am dei homo ille iustus et ad testimoniū coniugalis semp mansure virginitatis / electus (Cui despōsata erat virgo maria / que peperit christū) faber fuit. Quicq̄d eorū ergo cū innocētia et sine fraude homies operantur bonū est. Nam p̄cauet hoc et ipse apostol⁹ ne quisq; ex necessitate sustētāde vite in mala opera delabat. Qui furabat (inquit) Jam nō furetur magis aūt laboret manibus suis bonū. vt habeat vnde tribuat / cui opus est. Hoc ergo scire sufficit. quia t in ipo opere corporali id quod bonū est operabatur ap̄lus. Quādo autē soleret operari (idest q̄bus tempor spatijs / ne ab euangelizādo impediretur) quis possit comphendere? Sane / quia et diurnis et nocturnis horis operabat: ipse nō tacuit. Mirandam itaq; rem fecit apostolus. qui reuera in tanta sollicitudine omniū ecclesiar / et propagatarum et propagandarū ad eius curam / laborem q; pertinentium: etiam manibus operabatur.

De corporali opere beati pauli.

¶ Quomodo autem ei vacaret operari manibus suis: nisi ad erogandum verbum dei / certa tēpora constitueret. Neq; enim et hoc deus latere nos voluit. Nam et cuius artis opifex fuerit / et quib⁹ tēporibus vacaret dispensando euāgelio: sancta scriptura non tacuit. Nam cum dies profectionis vrgeret (in troade cōstitutū etiā t mane sabbati congregatis fratribus ad frangendum panem) tanta fuit intentio / et tā necessaria disputatio vt sermo p̄duceretur vsq; ad medium noctis. tanq; excidisset eis q̄ eo die non esset ieiunium. Quando autē in alio loco immorat⁹ quotidie disputabat: quis dubitauerit horas eum diei habuisse ad hoc officium deputatas? Nanq; apud athenas cum esset (quia studiosissimos rerum inquisitores inuenerat) ita de illo scriptum est. Disputabat igitur cū iudeis in sinagoga et gentibus et incolis. et in foro per omnē diem ad eos qui aderant. Nō enī in sinagoga per omnem diem / vbi mos erat sabbato sermocinari: sed in foro (inquit) per omnem diem / propter stu dia vtiq; atheniēsium. Sic enim sequitur. Quidaz vero Epicureor et Stoicor Philosophorū conferebant cū illo. Et p̄aulo post dicit: Athenienses autē et aduene hospites / ad nihil aliud vacabant: q̄ dicere aliquid noui / aut audire. Putemus apostolū illis oībus diebus q̄b⁹ fuit athenis nō fuisse opatū? Propter hoc enī et ex macedonia suppleba el⁹ indigētia / sicut dicit in scōa epla ad corinthios. Quāq; t alijs horis t noctib⁹ poterat q; ita vale

Paul⁹ habebat horas dieiad p̄dicādū deputatas Actuū. xvii.

Nō in sinagoga p omnē diē sz in foro p omnē diem disputabat.

Ap̄s athenis nō operabat manibus.

bāt et aīo et corpore. Sed cum ab athenis exisset videam⁹ quid dicit scriptura. Disputabat (inqt) in sinagoga p omne sabbatū. Hoc apud corinthū. In troade ergo (vbi necessitate imminētis profectionis vsq; ad medium noctis sermo protractus est) vna sabbati erat / qui dies dominic⁹ dicit. Inde intelligimus eū non fuisse cum iudeis: sed cum xpianis: quādo etiā dicit ipe narrator ad frangendum panem fuisse collectos. Et ipa est optima gubernatio vt omnia suis tēporibus distributa ex ordine gerātur. ne animā humanā turbulētis implicatiōibus inuolutam perturbēt. Ibi etiam dicitur quid operabāt apostol⁹. Post hec (inqt) egressus ab athenis / venit corinthū. Et cū inuenisset quendam iudeū / nomine aquilā / ponticum genere / recens / aduenientem ab italia / et pciscillā vxore ipsi⁹ (Propterea q edixisset claudius / discedere oēs iudeos a roma) accessit ad illos. et propter artis similitudinē mansit apud illos opus faciēs. Erant enī tabernaculorū artifices.

Optia gubnatio oīa suis tpibus distribuere t ex ordine gerere.

[Quis militat suis stipendijs vnq;? quis plātat vineā et fructū eius nō edit? quis pascit gregē et de lacte gregis nō manducat?]

Ex lib. de pastoribus.

¶ Inuenimus ergo esse lac gregis quicqd a plebe distribuit prepositis / ad sustentādam vitā temporalē. Inde enī loquebat apl's cum hec diceret. Lac gregis est qcqd a plebe distribuit ppositis.

Et quidē apl's quāq; elegerit manib⁹ suis trāsigi / et nec ipm lac q̄rere ab ouibus: tamē lactis pcipiēdi potestatē habere se dixit. Et sic dīm disposuisse. vt qui euangelīū annunciāt: de euangelio viuāt

H Et dicit alios coapostolos suos fuisse hac potestate non vsurpāta: sed data. Plus ille fecit: vt nec qđ debebatur accipet. Ipe ergo donauit et debitum. sed alius nō exegit indebitū. Ille plus fecit. Fortassis enī ipsum significabat / cui cū egrum adduceret ad stabulū / dixit: Si quid amplius erogaueris: in redeūdo reddam tibi. De ijs ergo qui nō indigent lacte gregis quid plura dicamus? Misericordiores sūt. vel potius ipius misericordie officium largius impendūt. Possunt. Et qđ possunt faciunt. Laudenť ij / nec damnētur illi. Nam et apl's ipse datū non querebat. fructuosas tamē oues suas esse cupiebat. non steriles sine lactis vbertate. Itaq; cū esset quodā tēpore in magna indigentia vinctus in cōfessione veritatis: missum est illi a fratribus vnde necessitati et indigētie eius ministraretur. Respōdet autē illis / gratias agēs / et dicēs. Bene feciſtis / cōicare necessitatib⁹ meis. Ego enī didici in qbus sum sufficiēs esse. Scio / et abūdare nouī et penurīā pati. Omnia possum in eo q̄ me cōfortat: verūtamē vos bene feciſtis vsib⁹ meis mittere. Sed vt ostenderet / in eo qđ illi bene fecerūt / qđ ipse q̄reret: ne inter illos esset qui seipos pascūt. Paul⁹ q̄rebat oues pascere nō seipsum. Non oues: nō tā sue gaudet subuētum esse necessitati: q̄ illorū gratulať fecunditati. Quid ergo ibi q̄rebat? Nō quero (inquit) datum. sed requiro fructū Non vt ego (inquit) explear: sed ne vos inanes remaneatis. Qui igiť nō possunt facere quod Paulus / vt manib⁹ suis se transigant: accipiāt de lacte ouiū. sustentent suā necessitatem. sed nō negligant ouiū infirmitatē. Nō hoc ibi querāt tanq; cōmodū suū / vt ex necessitate penurie sue / videant annunciare euangelīū. sed hoibus illuminādis parent lucem verbi veritatis. Sunt enī tanq; lucerne. sicut dictū est. Sint lūbi vestri pcincti. et lucerne ardentes. Et. Nemo accendit lucernā / et ponit eam sub modio: sed sup candelabrū / vt luceat oibus qui in domo sūt. Sic luceat lumen vestrū coram hoibus vt videant opa vestra bona. Et glorificēt patrē vestm qui in celis est. Si ergo tibi lucerna accenderet in domo: nōne adijceres oleū ne extingueret? (Porro / lucerna si accepto oleo nō luceret: nō erat plane digna que in cādelabro poneret. sed que continuo frangeret) Unde ergo viuit est necessitatj accipere / est charitatis prebere. non tanq; venale sit euangelīū / vt illud sit preciū eius quod sumūt qui annunciāt vnde viuant. Si enī sic vendūt: magnā rem vili vendūt. Accipiant sustentationē necessitatis a populo: mercedē dispensatiōis a domio. Nō enim est idoneus pop⁹ reddere mercedem illis qui sibi in charitate euangelij seruiūt. Non expectant illi mercedē: nisi vnde et isti salutem.

Pp⁹ nō pōt reddere mercedē euāgelizantibus.

[Scriptū est enī in lege moysi non alligabis os bouī triturāti. Munqd de bobus cura est deo?

Ex lib. q̄stionū exodi nūlo. lxxxvii.

¶ Quod attinet ad pcepta que hoibus data sunt de bobus nō est cura deo. Quod nō sic intelligitur tanq; ipe nō pascat ea que nec seminānt nec metunt neq; congregāt in horreū: sed quia ei cure nō est / pcepto monere hominē quomodo bouī suo cōsulat

Ex tractatu. pī. cxiv.

¶ Fecit enī celū et terrā et mare. et omnia q̄ in eis sunt. Si ergo omnia que in eis sunt: et te. Passerū dico et te. Passerem. Locustā. Vermiculum. Nihil horū nō ille fecit. Et cura est illi de oibus. Non ad preceptū cura est Nam preceptū soli homī dedit. Dicit enī psalmista. Homines t iumēta saluos facies dñe secundū multitudinē misericordie tue deus. Multitudinē (inquit) misericordie sue. Secundum hāc saluos facies homīes et iumēta. Et apostolus. Munqd de bobus cura est deo? Hac de bobus nō est cura deo. hac hoies et iumēta saluos facies domīe. Munqd cōtraria sunt ista? Munqd ergo ait apl's. Munqd de bobus ptinet ad deū? vbi preceptū dedit bouī triturāti os non infrenabis: ibi de bobus nō cogitauit deus? Itaq; quosdā boues voluit significare. Nō enī hoc curat deus monere quid agatur cū bobus. habet hoc natura ipa humana. Sic factus est homo / vt nozit consulere iumētis suis Nec inde pcepta a deo accepit: sed insinuatū est illi in mente a deo / vt possit et sine pcepto facere. Fecit illū talē deus: sed quomodo regit pecus / regendū ab alio. Ab eo a quo regiť pceptum accepit. Ad pcepti ergo tenorē / nō est de bobus cura deo. Ad puidentiam vniuersitatis / qua creauit omnia et mundū regit: homīes t iumenta saluos facies domīe. Audiamus ipum deū / principem et magistrū apostolorū. Respicite (inquit) volatilia celi / quia nō seminānt neq; metūt / neq; cōgregāt in horrea: et pater vester celestis pascit illa. Ergo t preter hoiem aīalia ista ptinent ad curam dei vt pascātur: nō vt legem accipiant. Quod ergo ad dādam legē attinet: de bobus cura deo nō est. Qđ autē ad creanda. pascenda. gubernāda. et regēda: omnia ad deū ptinent. Nōne duo passeres asse veneunt dñs ihesus christus dicit. Et vnus ex eis non cadit in terrā sine volūtate patris vestri?

Ad curam dei ptinet aīalia vt pascant nō vt legē accipiant.

Matthe. x.

¶ Ut be anime que habēt voluntatē nocēdi et rationē cogitandi: sub diuinis legibus ordinate sunt (ne aliquid iniustū quisq; patiatur) Ita et omnia aīmalia / et corporalia in genere suor in ordine suo diuine puidentie legibus subdita administrātur. Ideo dñs dicit. Nonne duo passeres asse veneūt. Et vnus eorū nō cadit in terram sine volūtate patris vestri? Hoc enī dixit volens ostendere quicqd vilissimū homines putant / oipotentia dñi gubernari. Sic enim et volatilia celi ab eo pasci et lilia agri ab eo vestiri: veritas loquitur que capillos etiā

Ex libro de agone xpiano.

Vilissima quecq; per oipotētiā dñi gubernantur.

Phil. iiii.

Luce. x.

Luce. xii. Matthe. v.

nros/numeratos esse dicit. Sed quoniã mundas alas rationales p se ipe deꝰ curat. siue in optimis et magnis angelis siue in hoibus tota sibi volũtate seruiẽtibus. cetera vero p ipsos gubernat: verissime dici potuit etiã illud ab apostolo / non eni de bobus cura est deo. In scripturis ei sanctis deus homies docet / quomodo cũ hoibus agant: et ipsi deo seruiant. Quomodo autẽ agant cũ pecoribus ipsi sciunt (idest quomodo salutẽ pecoꝝ suoꝝ gubernẽt vsu et peritia et ratiõe naturali) Que quidem omnia / de magnis sui creatoris spiritalia opibus acceperunt.

[Si nos vobis spiritalia seminauimus magnũ est si vestra carnalia metamus?]

Ex tractatu. pſi. cxii.

¶Quis sicut dñs deus noster / qui in altis habitat. et humilia respicit in celo et i terra? Celos nũc arbitror significare eos qui sedebũt super duodecim sedes / et cum dño iudicabunt. Terre autẽ nomine / ceterã multitudinẽ beneditorũ qui constituenꝫ ad dexteram: vt per opa misericordie collaudati: recipianꝫ ab eis in eterna tabernacula / quos amicos sibi de mãmona iniquitatis in huius vite mortalitate fecerunt. Eis quippe dicit apostolus Si nos vobis spiritalia seminauimus: magnũ est si vestra carnalia metamus? Quod etiã ijs verbis dici potuit. Si nos vobis celestia seminauimꝰ: magnum est si terrena vestra metamus? In celo ergo respicit celestia seminãtes. in terra autem terrena reddentes: tamen humiles: et bos et illos. Humilia enĩ respicit in celo et in terra: quia meminerunt vtriq; quid fuerint per suã malitiã: quid facti sunt per dñi gratiam.

Per celos intelliguntur apli p ẽrã ceti bñdicti.

Ex ſmõe de verbis euangelij. xxvi.

B ¶Bona sũt ministeria circa pauperes. et maxime circa sanctos dei / seruitia debita / obsequia religiosa. Reddunꝫ enĩ / non dantur: dicente apostolo. Si nos vobis spiritalia seminauimꝰ: magnũ est si carnalia vestra metamꝰ? Bona sunt. Ex hortamur ad hec. et in verbo dñi edificamus vos. Nolite pigri esse ad suscipiendos sanctos. Aliquãdo nesciẽtes suscipiendo quos nesciunt: angelos susceperunt.

Receptio sctorũ vtil'.

[Nescitis / quoniã qui in sacrario operãtur que de sacrario sunt edunt? Qui altario deseruiũt cum altario participãtur ꝛc.

Ex lib. de sermone dñi in monte. ꝓmo

¶Altare spiritaliter in interiore dei tẽplo / ipsam fidem accipere possumus. cuius signũ est altare visibile. Quodlibet enĩ munus offerimꝰ deo. siue pphetiam siue doctrinã. siue orationẽ. siue hymnũ. siue psalmũ. Et si quid tale aliquid spiritalium donorum animo occurrit: acceptũ esse nõ potest deo nisi fidei sinceritate fulciaꝫ. Et ei fixe atq; immobili tanq; altari imponaꝫ. vt possit integrũ atq; illibatum esse quod loq̃mur. Nam multi heretici / nõ habentes altare (idest verã fidem) blasphemias pro laude dixerunt. terrenis videlicet opinionibus aggrauati / votũ suũ tanq; in terrã proijcientes. Sed debet esse sana / etiã offerentis intentio. cũ tale aliquid oblaturi sumus in corde nostro (idest in interiore dei tẽplo) Templũ enĩ dei sanctũ est (inqt) qõ estis vos. Et in interiore homie habitare xp̃m per fidem in cordibus vestris.

Fides est altare i interiori tẽplo.

1. Corin. iii.

Ex lib. 20 de ciuitate dei. x.

¶Et illis immortalibus ac beatis / et nobis mortalibus ac miseris: vt imortales ac beati esse possimus: deũ deorũ colendo. qui et noster est et illorũ. Huic nos seruitutẽ (que latria grece dicitur) siue in quibusq; sacramẽtis / siue in nobis ipis debemꝰ. huius enĩ templũ simul omnes / et singuli tẽpla sumus. Quia et omniũ concordiã. et singulos inhabitare dignatur. Nõ in oibus q̃ in singulis maior quoniã nec mole distẽditur. nec partitione minuit.

a

Cor nr̃m altare dei.

¶Cum ad illũ sursum est / eius est altare cor nostrũ. eius vnigenito eum sacerdote placamus. ei cruentas victimas cedimus / quãdo vsq; ad sanguinem p eius veritate certamus. Eum suauissimo adolemus incenso / cũ in eius conspectu pio / sanctoq; amore flagramus. Et dona eius in nobis. nosq; ipsos vouemus et reddimꝰ. Et beneficiorũ eius solennibus festis ꝛ diebus statutis / dicemus / sacramusq; memoriã: ne volumine tẽporũ ingrata surrepat obliuio: ei sacrificamus hostiã humilitatis ꝛ laudis in ara cordis / igne feruidaq; charitatis. Ad hunc videndũ sicut videri poterit: eiq; coherendũ ab omni peccatorũ / cupiditatũq; malarũ labe mũdamur et eius noie cõsecramur. Ipe enĩ fons nr̃e beatitudinis. Ipe ois appetitiõis est finis. Hunc eligentes / vel potius reeligentes (amiseramꝰ enĩ negligẽtes) hunc ergo reeligẽtes (vnde et religio dicta phibetur) ad eũ dilectione tẽdimus: vt pueniendo quiescamus. Ideo beati: quia illo fine perfecti.

Hostia humilitatis ꝛ laudis sacrificanda deo in ara cordis.

Religio a reeligẽdo.

¶Quid intersit inter bonũ quod appetẽdum est / et necessariũ quod sumendũ est: hac sententia dñs declarauit / Cũ ait. Querite primũ / regnum dei et iustitiã eius ꝛ hec omnia adijciẽtur vobis. Regnũ ergo et iustitia dei / bonũ nostrũ est. et hoc appetẽdum. Et ibi finis constituẽdus propter quod oia faciamus q̃cunq; facimꝰ. Sed quia in hac vita militamus / vt ad illud regnũ peruenire possimus (q̃ vita sine ijs necessarijs agi nõ potest) apponẽtur hec vobis (inquit) sed vos regnũ dei et iustitiã eiꝰ primũ querite. Cur enĩ dixit illud primũ: significauit / quia hoc posterius q̃rendum est. nõ quidẽ tempore sed dignitate. Illud tanq; bonũ nostrũ. Hoc tanq; necessariũ nostrũ. Necessariũ autẽ propter illud bonũ. Neq; enĩ verbi gratia ideo debemꝰ euãgelizare vt mãducemꝰ: sed ideo mãducare vt euãgelizemus. Mã si propterea euãgelizamus vt mãducemus: vilius habemꝰ euangeliũ q̃ cibum. Et erit tam bonũ nostrũ in manducãdo: necessarium autẽ in euãgelizando. quod etiã apl'us ꝓhibet cũ dicit / Licere sibi quidẽ et pmissum esse a domino: vt qui euangeliũ annunciant / de euãgelio viuant. (idest de euãgelio habeãt ea que huic vite sunt necessaria) sed tamen se nõ esse abusum hac potestate. Erant enĩ multi / qui occasionem habere cupiebant acquirẽdi et vendẽdi euangeliũ. Quibus eã volens amputare apostolus: manibꝰ suis victum suũ tolerauit. De his enĩ alio loco dicit. Vt amputem occasionẽ / ijs qui querũt occasionem. Quãq; etiã (sicut et ceteri boni apostoli) pmissu domini de euangelio viueret. et nõ in eo victu constitueret finẽ euangelizãdi: sed magis ipsius victus sui finẽ in euangelio collocaret (idest (vt supius dixi) non ideo euangelizaret vt peruenire ad cibum / et si qua sunt alia necessaria. sed ideo ista sumeret vt illud impleret. ne nõ volens: sed necessitate euangelizaret. hoc enĩ improbat: cum dicit.

Ex lib. de sermone dñi in monte. Matthe. vi.

Nõ ẽ euãgelizãdũ vt mandu cemꝰ iz mãducãdũ vt euãgelizemus.

b

[Nescitis quoniã qui in tẽplo operãtur que de tẽplo sunt edunt? Qui altario deseruiunt: cum altario compartiunꝫ. Sic et dominꝰ ordinauit ijs qui euangelium annunciant de euãgelio viuere. Ego autẽ nullius horũ vsus sum.]

¶Hinc ostendẽs pmissum esse non iussum. Alioquin contra preceptũ domini fecisse tenebiꝫ. Dein de sequitur et dicit.

[Non autẽ scripsi hec vt ita fiant in me. Bonũ est mihi magis mori q̃ gloriã meã q̃sqũ inanẽ faciat]

(Hoc dixit quia iam statuerat ppter quosdā / occasionē querētes / manib⁹ suis victum trāsigere) [Si enī euāgelizauero (inquit) non est mihi gl'ia] idest si ita euāgelizauero vt ista fiant in me. idest si ppterea euangelizauero vt ad illa pueniam. Et finem euangelizandi in cibo et potu et vestitu collocauero. Sed quare nō est ei gloria?

[Necessitas enī (inquit) mihi incūbit. idest vt deo euangelizem / quia vnde viuam nō habeo. Aut vt acquirā temporalē fructū de predicatiōe eternoꝝ Sic enī iā erat necessitas in euāgelio nō volūtas] [Ve enim mihi erit (inquit) si nō euāgelizauero] Sed quomodo debet euangelizare? Scilicet vt in ipo euangelio et in regno dei ponat mercedē. Ita enī potest nō coactus euangelizare sed volens.

[Si enī volēs (inqt) hoc facio: mercedem habeo si autē inuitus: dispensatio mihi credita est]

¶ Id est Si coactus inopia eaꝝ rerū que tēporali vite sunt necessarie predico euāgelium: alij p me habebunt mercedē euangelij qui euāgeliū ipsum me ꝓdicante diligent. Ego autē non habeo. quia non ipum euangeliū diligo. sed eius preciū in illis tēporalibus constitutū. Quod nefas est fieri. vt nō tanq̄ filius administret quisq̄ euāgelium: sed tanq̄ seruus / cui dispensatio credita est. vt tanq̄ alienum erogans nihil inde ipse capiat preter cibaria que nō de participatione regni: sed ad sustentaculum misere seruitutis dātur extrisecus. quāq̄ alio loco et dispensatorē se dicat. Potest enī et seruus in filioꝝ numero adoptatus / eandē rem in qua coheredis sortē meruit: fideliter dispēsare pticipib⁹ suis. Sed nūcvbi ait (Si autē inuitus: dispensatio mihi credita est) talem dispensatorē voluit intelligi qui alienum dispensat / vnde ipse nihil accipiat.

Predicator debz tāq̄ filiꝰ non tāq̄ seruꝰ ministrare euāgeliū.

Hoc est ergo ꝑmū q̄rere cibū. et deinde regnū dei. Hoc prioze loco ponere. illud posterioze. Si autē ideo q̄ramus cibum / vt habeamus regnum dei: faciamus quod dictū est: querite primū regnū dei et iustitiā eius. Et ita querētibus primū regnū dei ⁊ iustitiam eius (idest Hoc preponētibus ceteris rebus / vt propter hoc cetera q̄ramus) nō debet subesse sollicitudo ne illa desint / que huicvite propter regnum dei sūt necessaria. Dixerat enī superius: Scit pater vester quia hoꝝ omniū indigetis. Et ideo cū dixisset. Querite primū regnum dei et iustitiam eius. non dixit: deinde querite ista. q̄uis sint necessaria. Sed ait. Hec omnia apponētur vobis idest consequentur / si illa q̄ratis sine vllo vestro impedimento. Ne cū ista q̄ritis / illinc auertamini: aut ne duos fines cōstituatis vt et regnū dei ppter ista necessaria appetatis. Sed hec potius ppter illud: ista vobis nō deerunt. quia duobus dominis seruire nō potestis. Duobus autē dominis seruire conatur qui et regnū dei pro magno bono appetit et hec tēporalia. Sicut enī omnes militātes annonā et stipendiū accipiunt: sic omnes euangelizantes accipiūt victū et tegumentū. Sed non omnes propter reipublice salutem militant: sed propter illa q̄ accipiūt. Sic nō omnes propter salutē ecclesie ministrant deo: sed propter hec temporalia. que tanq̄ annonā et stipendium consequunt. aut etiam / et propter hoc: et ppter illud: sed supza iam dictū est Non potestis duobus dīs seruire. Ergo simplici corde tātūmodo ppter regnū dei debemus operari bonū ad omnes. Nō autē in hac operatione vel solā / vel cū regno dei mercedē tēporaliū cogitare [Ita et dīs ordinauit ijs qui euangeliū annūciāt de euāgelio viuere. Ego aūt nullo hoꝝ vsus sum

Quis duob⁹ dīs seruire conat

Sicut milites annonā ⁊ stipēdiū sic euāgelizantes accipiūt victū ⁊ vestitum.

¶ Videō et alia iumēta dīi que significātur cum dicitur Bouī triturāti os nō infrenabis. Dicit enī ipm iumētum. Nunquid de bobus ptinet ad deū? Propter nos ergo dicit scriptura. Quomodo ergo ꝓducit terra fenū iumentis? Quia dīs constituit. vt qui euāgeliū annunciāt: de euāgelio viuāt Misit predicatores. et ait illis. Omnia q̄ ab ipsis apponūtur vobis / manducate (dignus est enī operarius mercede sua) Cum enī dixisset / que apponuntur vobis māducate: ne illi dicerēt. Improbi erimus: ad mēsas alienas. Cū indigebim⁹ vis nos ita esse frontosos? Non inquit. Nō est illa donatio eoꝝ: sed vestra merces. Sed cuius rei merces? Quid dant? Quid accipiunt? Dant spiritalia. Accipiunt carnalia. Dant aurū: accipiunt fenū. Omnis enī caro fenū. et claritas carnis vt flos feni. Omia tēporalia que tibi supfluunt et abundant / fenū iumentoꝝ est. Quare? Quia carnalia sūt. Audi quorum iumentoꝝ sit fenū. Si nos vobis spiritalia seminauim⁹: magnū est si carnalia vestra metamus. Hoc apl'us dixit. Talis annūciator tā laboriosus tam impiger / tā exercitatus / vt idipum fenum domare terre. Ego (inquit) nullius horū vsus sum. Ostendit sibi deberi: et non accepit. Nec condēnauit eos qui acceperūt quod debebat. condēnandi enī erāt exigentes indebita. nō accipientes mercedem suā. Ille tamē et ipam mercedē donauit. Nō quia tibi alius donauit / nō debes alteri. Alioquin nō eris irrigata terra q̄ producit fenum iumentis. De fructu operū tuoꝝ (inquit) satiabitur terra: producens fenū iumētis. Tu noli esse sterilis. produc fenū iumētis. Sed si nolūt iumenta fenū tuum: nō te tamē sterilē inueniāt. Accipis spiritalia: redde carnalia. Debita sūt militi. militi reddas. Prouincialis christi es.

[Nam cū liber sim ex oībus: omniū me seruū feci / vt plures lucrifacerem]

¶ Producens (inquit ꝑpheta) fenū iumētis. Et quasi hoc exponēs addidit: et herbā seruituti hominū. Ne nō intelligeres quod dictū est. Producens fenū iumētis: repetitione exposuit quod ꝑmisit. Quod enī dixit supza fenū: postea herbā nominauit. Quod autē dixerat iumētis: seruituti hoim dixit. Ergo seruituti. et non libertati. Vbi ergo est vos in libertatē vocati estis? Sed audi eundē ipm Cum enī liber sim ex oībus: omniū me seruū feci / vt plures lucrifaciā. Et q̄bus dixit In libertatem vocati estis quid adiunxit? Tantū ne libertatē in occasionē carnis detis. Sed ꝑ charitatē seruite inuicem. Quos liberos fecerat / seruos fecit. non cōdictione sed tamē christi redēptione. Nō necessitate: sed charitate. Per charitatē (inquit) seruite inuicem sed in christo. Seruite (ait) inuicē nō ꝑpls nō carnalibus. nō infirmis. Bene christo seruis / si seruis q̄bus christus seruiuit. Nonne de illo dictū est Bene seruientē plurimis? In ꝑpheta legit de nullo nisi de christo accipi solet. Audiam⁹ tamen ꝑpzie et in euāgelio vocē eius Quicunq̄ (inquit) in vobis maioz voluerit esse: erit vester seruꝰ. Seruum me tibi fecit / qui te suo sanguine liberū fecit. Dicite hoc nobis. quia verū dicetis. Audi illū alio loco. Nos autē seruos vestros p iesum. Bene diligite seruos vestros. sed in domino vestro.

[Et factus sum iudeis tanq̄ iudeus vt iudeos lucrarer ꝛc. vbi supza vsq̄ oībus omnia factus sum vt omnes saluos facerem] ¶ Hoc totū dixit. Nō vt fallaciter se fingeret esse qō non erat: sed vt misericordiā eis ita subueniēdū esse sentiret ac si ipe

Extractum. pst. cui.

Predicator est bos triturās.

i. petri. i.

Tēpalia q̄ supfluūt fenū iumēto rum est.

Paulus ⁊ ceteri pdicatores sūt iumēta xpi.

Extractum. pst. cui.

Quō paulus fecit se seruū oim.

Matthe. x.

Ex epla nō hieronimi.

neodem errore laborarет. Mõ scilicet mentientis astu: sed compatiẽtis affectu. sicut generaliter intulit: factus sum infirmis infirmus / vt infirmos lucrifacerem. Vti sequẽs conclusio oĩbus omnia factus sum / vt omnes lucrifacerẽ: ad hoc referenda intelligaт vt cuiusq; infirmitatẽ tanq̃ in seipso miseratus appareat. Mõ en⁹ (et cũ diceret. Quis infirmatur et ego non infirmor) infirmitatẽ alterius simulasse potius q̃ voluisse volebat intelligi. Factꝰ sum (inquit) iudeis tanq̃ iudeus / vt iudeos lucrifacerẽ (ꝛc. vbi supra) Cõpassiõe scilicet misericordie: nõ simulatiõe fallatie. Fit enĩ tanq̃ egrotus q̃ ministrat egroto. nõ cum se febres habere mentiт: sed cũ aĩmo condolẽtis cogitat / quẽadmodũ sibi vellet seruiri si ipse egrotaret.

¶ Quod autẽ dixit se factũ iudeis tanq̃ iudeum. et tanq̃ gentilẽ gentibus: nõ mentiẽtis astu: sed cõpatientis affectu. Non hoc ideo dixit: q̃ misericorditer illa simulauerit: sed quia sic ea nõ simulauit que faciebat similia iudeis: quẽadmodũ nec illa q̃ faciebat similia gentib⁹. Que tu quoq; commemorasti. atq; in eo / me (quod nõ ingrate fateor) adiuuisti. Cum enĩ abstе quesissem in epistola mea quomodo putet (Ideo factus iudeis tanq̃ iude⁹) qz fallaciter susceperit sacramẽta iudeorũ: cũ et gentibus tanq̃ gentilis factus sit. Nec tamẽ susceperit fallaciter sacrificia gentiũ? Tu respõdisti in eo factum gẽtibus tanq̃ gẽtilẽ q̃ putiũ receperit. q̃ indifferenter pmiserit vesci cibis quos damnãt iudei. Ubi ego quero vtrum et hoc simulate fecerit? Quod / sicut absurdissimũ atq; falsissimũ est: sic ergo et illa in qbus iudeorũ consuetudini cõgruebat libertate prudẽti: nõ necessitate seruili. aut (quod est indignius) dispensatiõe fallaci potius q̃ fideli. Fidelibus enĩ et ijs qui cognouerũt veritatẽ. sicut ipse testatur. Misi forte ꝛ hic fallit omnis creatura dei bona est. et nihil est abijciẽdũ / quod cũ gratiarũ actione pcipitur. Ergo et ipi Paulo. nõ solum vero: verũetiã dispẽsatori maxime fideli. Nec solum cognitori: verum etiam doctori veritatis oĩs. vtiq; in cibis / creatura dei non simulate: sed vere bona erat. Cur igitur nihil simulate accipiẽdo sacrorũ / cerimoniarũq; gentiliũ: sed de cibis et pputio verũ sentiendo / ac docendo: tamẽ tanq̃ gentilis factus est gẽtibus. Et non potuit fieri tanq̃ iudeis iudeus / nisi fallaciter suscipiẽdo sacramentũ iudeorũ? Cur oleastro inserto / seruauit dispẽsatio nis veracẽ fidem. et naturalibus ramis / non extra sed in arbore cõstitutis / nescio quod dispẽsatoriũ simulatiõis velamẽ obtendit? Cur factus tanq̃ gẽtilis gentib⁹? Quod sentit docet? quod agit sentit? factus tanq̃ iude⁹ iudeis? Aliud ne claudit in pectore: aliud promit in verbis: in factis: in scriptis? Sed absit hoc sapere. Vtriq; enĩ debebat charitatem de corde puro et conscientia bona. et fide nõficta. Ac per hoc oĩbus omnia factus est / vt oẽs lucrifaceret. Non mentiẽtis astutia sed cõpatientis affectu. idest. Non omnia mala hominũ fallaciter agendo: sed aliorũ omniũ malis oĩbus tanq̃ si sua essent / misericordis medicine diligentiam pcurando. Cum itaq; illa testamẽti veteris sacramẽta etiam sibi agenda minime recusabat: nõ immisericorditer fallebat. sed omnino nõ fallens: atq; hoc modo a domino deo illa vsq; ad certi tẽporis dispensationem iussa esse commẽdãs: a sacrilegis sacris gentiũ distinguebat. Tunc autem non mentiẽtis astutia: sed compatiẽtis affectu / iudeis tanq̃ iudeus fiebat: quãdo eos ab illo errore / quo vel in christum credere nolebãt / vel pvetera sacerdotia sua / cerimoniarũq; obseruationes se a peccatis posse mundari. fieriq; saluos existimabãt: sic liberari cupiebat / tanq̃ ipse illo errore teneret. Diligens vtiq; proximũ sicut seipm. Et hec alijs faciens / que sibi ab alijs fieri vellet / si hoc illi opus esset. Quod cum domin⁹ monuisset: adiunxit. Hec est enim lex et prophete. Hunc compatiẽtis affectũ in epistola ad Galathas precepit dicens. Si pоccupatus fuerit homo i aliquo delicto: vos q̃ spirituales estis instruite huiusmodi in spũ lenitatis. intendens teipsum / ne et tu tẽteris. Vide si non dixit fieri tanq̃ ille / vt illũ lucrifacias. nõ vtiq; vt ipsum delictum fallaciter ageret. aut se id habere simularet: sed vt in alteri⁹ delicto / quid etiã sibi accidere possit / attẽderet. Atq; ita alteri (tanq̃ sibi ab altero vellet) misericorditer subueniret. Hoc est: non mẽtientis astu: sed compatientis affectu. Sic iudeo. sic gentili sic cuilibet homini / Paul⁹ in errore vel peccato aliquo cõstituto / non simulãdo quod non erat: sed cõpatiendo quia esse potuisset: tanq̃ qui se hominem cogitaret / oĩbus omnia factus est: vt oẽs lucrifaceret.

¶ Hoc ergo exhibeam⁹ ei cuius infirmitatẽ portare volumus / quod ab illo nobis vellem⁹ exhiberi. si forte nos in ea essemus / et ipe nõ esset. Ad hoc pertinet quod ipe apl⁹s ait. Omnib⁹ omnia factꝰ sum vt omnes lucrifacerẽ. Cogitãdo scilicet in eo vitio / etiam se esse potuisse / vnde cupiebat alteruz liberari. Cõpatiẽdo enĩ potius id agebat: nõ mentiendo. sicut quidã suspicãtur. Et ij maxime q̃ mẽdatijs suis defendẽdis / que negare nõ possunt alicuius magni exempli patrocinijs querũt.

¶ Justo lex posita nõ est vt dicit apostolus. Sed aliud est esse in lege. Aliud sub lege Qui est in lege secundũ legem agit. Qui est sub lege / secũdũ legẽ agitur. Ille ergo liber est: iste seruus. Deinde / aliud est lex que scribit et imponit seruitẽti. Aliud lex que mente conspicit ab eo qui non indiget litteris.

Nescitis q̃ ij qui in stadio currũt omẽs quidem currunt: sed vnus accipit brauium. Sic currite: vt cõprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab oĩbus se abstinet: et illi quidẽ vt corruptibilem coronã accipiãt: nos autez incorruptam.

OMnes quidẽ currũt dixit in illo stadio. in illo spectaculo. Vnus tamen accipit brauiũ. Ceteri victi discedũt: et si pseuerauerint in currendo. Sed cum acceperit vnus: remanebũt ceteri / qui similiter laborauerunt? Hoc nõ est ita. Si quotquot currũt pseueranter currant: omnes accipiũt. Et qui prior venerit: expectat vt cum posteriore coronet. Agonẽ quippe istum / nõ cupiditas: sed charitas facit. Omnes currentes amãt se. et ipse amor cursus est.

Ego igitur sic curro non quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans.

NOn vndecunq; datur similitudo a scripturis / laudatur ipsa res: sed tantum si militudo inde trahitur. Non enim laudauit iniquum iudicem / qui nolebat audire illam viduam. Et nec deum timebat. Nec homines reuerebatur. Et tamen inde similitu-

ti. Cor. xi.

Quõ paulus tanq̃ egroꝰ ministrabat egrotis. Ex eadẽ epla

Quõ paulus libertate prudẽti ꝯgruebat cõsuetudini iudeoꝝ.

Paul⁹ verus dispẽsator ꝛ maxime fidelis.

Quõ oĩb⁹ oĩa factꝰ ẽ nõ p mendaciũ aut fictionẽ sz p cõpassionem.

Matth. xxii.

Affectꝰ cõ passionis.

Gala. vi.

Ex lib. qstionum. lxxxiii

Quõ oĩb⁹ oĩa factꝰ ẽ

Ex tractatu. pli. i.

Ex tractatu. pli. xxxix.

Amor est cursus in stadio.

Ex tractatu. pli. lvii.

a dinem dom̃i tra[x]it. Nec illum laudauit pigrum / qui tres panes nõ propter amicitiã dedit petẽti: sed tedio victus. Et tamen et inde similitudinẽ dedit. Et de rebus ergo nõ laudandis / trahuntur secundum modũ quẽdam / nonnulle similitudines. Aut si propterea putatis eundem esse ad marsos / quia hoc audistis in scriptura dei: eundũ est ad spectaculũ theatri. quia dicit apostolus. Nõ sic pugilor quasi aerẽ cedens. Pugilari enĩ est / encatricũ facere / pancratiũ facere / spectaculũ facere. Jam quia hinc ducta est similitudo: spectacula ista nos delectare debent? Aut quia dixit. Qui in agone cõtẽdit: ab oĩbus abstinens est: ꝓpterea agonistica ista vana et ludicra debet affectare xp̃ianus? Attende quid tibi dicat ad similitudinẽ. quid moneatur ad ꝓhibitionem. Ita ergo et hic data est quedã similitudo de marso. qui incantat vt educat aspidem de tenebrosa cauerna.

Sed castigo corpus meũ et in seruitutẽ redigo: ne forte cum alijs predicauerim ipse reprobus efficiar.

Exẽplũ de verbis apli. ¶ Suo timore nos terruit. Quid enĩ faciet agn̄? / vbi aries tremit?

Capitulũ decimũ.

Nolo enĩ vos ignorare fratres. quoniam patres nri omnes sub nube fuerunt et omnes mare trãsierũt. et oẽs in moyse baptisati sunt in nube et in mari. et oẽs eandẽ escam spiritalẽ mãducauerũt

H **Et omnes eundẽ potũ spiritalẽ biberũt bibebãt autẽ de spirituali consequẽti eos petra. Petra autẽ erat christus.**

Ex lib. cõtra faustum. Johan. vi. Exponendo vnũ: in cetera introduxit intellectũ. Si enĩ petra christus ꝓpter firmitatẽ: cur nõ et manna xp̃s / tanq̃ panis viuus q̃ de celo descendit. quo vere qui vescunt spiritaliter viuũt? Nam illi veterem figuram carnaliter accipiẽtes / mortui sunt. Sed cũ dicit apostolus / eundẽ cibum spiritalẽ manducauerunt ostendit ⁊ illud spiritaliter intelligi in xp̃o. sicut et potũ cur spiritalẽ dixisset aperuit / cuz subiunxit. Petra autẽ erat xp̃us. Quo aperto: cũcta fulserunt. Cur ergo nõ et nubes ⁊ colũna christus. quia rectus et firmus ⁊ fulciẽs infirmitatẽ nostrã. p noctem lucẽs. p diem nõ lucens. vt qui nõ vident videant. et qui vidẽt ceci fiant? Rubet et mare rubrum. baptismus vtiq̃ christi sanguine consecratus. Hostes sequentes a tergo moriũtur (peccata ꝓterita) ducitur ꝑplus p desertũ. Baptizati oẽs nondũ perfruẽtes promissa patria. sed quod nõ vident sperãdo et per patiẽtiam expectãdo: tanq̃ in deserto sũt. Et illic laboriose et periculose tẽtationes. ne reuertant corde in egyptum. Nec ibi tamẽ christus deserit. Nã et illa colũna non recedit. Et morsus mortiferi / serpẽtum: exaltato et respecto eneo serpẽte sanant. Quod verbis ipius dñi declaratur. Sicut exaltauit (inquit) Moyses serpẽtem in heremo: sic exaltari oportet filiũ homis. vt oĩs qui crediderit in eũ non pereat: sed habeat vitam eternam.

Johan. iii.

Extrac. ꝑsi. exiti. ¶ Egyptus aũt quonĩã interꝓtatur afflictionem vel affligentẽ vel cõprimentẽ: sepe in imagine ponitur seculi huius. a quo spiritaliter recedendũ est ne simus iugũ ducẽtes cũ infidelib̃. Sic enĩ quisq̃. Hierlm celestis fit ciuis idoneus / cũ primo huic seculo renũciauerit. quẽadmodũ ille ꝑplus in terrã promissionis induci non potuit / nisi prius ab egypto recederet. Sed sicut ille nõ inde discessit / nisi diuino ꝑsidio: ita nemo corde ab hoc seculo auertitur: nisi dñice misericordie munere adiutus. Quod enĩ illic semel ꝑfiguratũ est: hoc in isto fine seculi. in hac (sicut beatus Ioãnes scribit) hora nouissima / quotidianis ecclesie fetibus in vnoquoq̃ credente complet. Audite apostolũ doctorẽ gentium docentẽ et instruentẽ.

Tũc fit alicuis ciuis celestis hierusalẽ cuz huic seculo renũciauerit. Cor non auertit ab hoc seculo nisi munere dei. 6

Hec autẽ facte sũt figure nostre.

Certe manifestũ est / nõ humana suspitione: sed aplico (id est diuino) ⁊ domico magisterio. Deus enĩ loq̃bat in eis. Et q̃uis de carneis nubib̃: tamẽ dñs intonabat. Certe ergo tãto testimonio manifestũ est / illa oĩa figurate gesta: nunc in nr̃a salute cõpleri. q̃a tũc futura ꝓnũciabant: nũc ꝓterita legunt et prẽsẽtia cognoscunt. Quid est charissimi (Qui vos cognoscitis israelitas scõm semẽ abrahe) q̃ estis domus iacob scõm ꝓmissionem heredes: cognoscite vos etiã extisse de egypto q̃ huic seculo renũciastis. Exisse de ꝑplo barbaro / q̃ confessiõe pietatis vos a blasphemijs gẽtilũ seiunxistis. Nõ est enĩ lingua vr̃a: sed barbara. q̃ deũ laudare non nouit. cui vos cãtatis alla. Facta est enim iudea sctificatio eius in vobis. Nõ enĩ qui in manifesto iudeus est. neq̃ q̃ in manifesto in carne est circũcisio: sed q̃ in occulto iude⁹ est. et circũcisione cordis. Interrogate ergo corda vr̃a. Si ea circũcidit fides. si purgauit confessio: in vobis facta est iudea sctificatio eius: in vobis isr̃l potestas eius. Dedit enĩ vobis potestatem filios dei fieri.

Lingua ẽ barbara q̃ deũ laudare non nouit.

[Et oẽs ꝑ mare trãsierũt. et oẽs in moyse baptizati sũt in nube et mari. et oẽs eandẽ escã spiritalem mãducauerũt. et oẽs eũdẽ potũ spiritalẽ biberũt]

Ex tractatu. eu3 gelij fm Iohan. xi. ¶ Quando aũt mãducauit manna ꝑplus isr̃l? Cũ trãsisset mare rubrũ. Mare rubrũ autẽ q̃d significat? Audi aplum. Nolo aũt vos ignorare fratres. qz omẽs patres nr̃i sub nube fuerũt. et oẽs ꝑ mare trãsierũt. Quid est ꝑ mare trãsierũt? Quasi q̃reres ab illo: secut⁹ ait: et oẽs ꝑ moysen baptizati sunt in nube et in mari. Si ergo figura maris tantũ valuit species baptismi q̃ntum valebit? Si / q̃d gestum est in figura: traiectũ ꝑplm ad mãna pduxit quid exhibebit xp̃us in veritate baptismi sui: traiecto ꝑ eũ ꝑplo suo? Per baptismũ suũ traijcit credẽtes occisis oĩbus pctis / tanq̃ hostib̃ consequẽtibus. sicut in illo mari oẽs egyptij pierũt. Quo traijcit fratres mei: quo traijcit ꝑ baptismũ iesus cuius figurã tũc gerebat moyses qui ꝑ mare traijciebat? Quo traijcit? Ad mãna. Quid est mãna? Ego sum (inquit) panis viu⁹ q̃ de celo descẽdi. Mãna accipiũt fideles: iam traiecti ꝑ mare rubrũ. Quare mare rubr̃? Jã mare. q̃re et rubrũ? Si significabat mare illud rubrũ / baptismũ xp̃i. Unde rubet baptismus xp̃i: nisi xp̃i sanguie cõsecratus? Quo ergo ꝑducit credẽtes et baptizatos? Ad mãna. Ecce dico manna Motũ est q̃d acceperint iudei. Populus ille israel Motũ est q̃d illis pluisset deus de celo. Et nesciũt cathecumini quid accipiãt xp̃iani. Erubescant ergo quia nesciũt. Transeant per mare rubrũ. Mãducent manna. vt quomodo crediderũt in nomie iesu: sic seipis credat iesus.

Johan. vi.

A Extrac. euãgelij ſm ioã. xxvi.

¶ Patres veſtri (inquit) manducauerũt manna. et mortui ſũt. Quid eſt vnde ſupbitis? Manducauerunt mãna ⁊ mortui ſũt. Quare manducauerũt et mortui ſũt? Quia quod videbãt credebãt. quod non videbãt nõ intelligebant. Ideo patres veſtri quia ſimiles eſtis illorũ. Et infideliũ filior̃ / infideles patres. Nam quãtũ ptinet fratres mei ad mortem iſtam viſibilem et corporalẽ: nũquid nos non morimur qui mãducamus panem de celo deſcendentem? Sic ſunt mortui et illi / quemadmodũ et nos ſumus morituri: quãtum attinet (vt dixi) ad mortẽ huj⁹ corpis viſibilẽ atq̃ carnalẽ. Quãtũ autẽ ptinet ad illã mortẽ / de q̃ terret dñs (ꝙa mortui ſũt pr̃es iſtor̃) mãducauit mãna ⁊ aaron: mãducauit mãna et moyſes: mãducauit mãna ⁊ finees: mãducauerũt ibi multi q̃ dño placuerũt: ⁊ mortui nõ ſũt Quare? Quia viſibilẽ cibũ ſpiritaliter intellexerũt ſpiritaliter eſurierũt. ſpiritaliter guſtauerũt: vt ſpiritaliter ſatiarent. Nã et nos hodie accipim⁹ viſibilẽ cibũ: ſed aliud eſt ſacramentũ: aliud virtus ſacramẽti. Patres nr̃i mãna mãducauerũt: et mortui ſũt. Non quia malũ erat manna: ſed quia male mãducauerũt. Hic eſt panis qui de celo deſcẽdit. Hũc panẽ ſignificauit manna: hunc panẽ ſignificauit altare dei. Sacramenta illa fuerũt. in ſignis diuerſa ſũt. in re que ſignificatur paria ſunt. Apoſtolum audi. Et oẽs eandẽ eſcam ſpiritalẽ mãducauerũt. Spiritalẽ: vtiq̃ eandẽ. Nã corpalẽ / alterã. Quia illi mãna: nos aliud. Spiritalẽ vero / quã nos. Sed patres nr̃i: nõ patres illor̃: q̃b⁹ nos ſimiles ſum⁹: nõ q̃bus illi ſiles fuerũt. Et adtũgit. Et oẽs eundẽ potũ ſpiritalẽ biberũt. Aliud illi. Aliud nos: ſed ſpecie viſibili. q̃ tamẽ idẽ ſignificare et virtute ſpiritali. Quomõ enĩ eũdẽ potũ? Bibebãt (inquit) de ſpiritali ſeq̃nti petra. Petra aũt erat x̃ps Inde panis Inde pot⁹. Petra x̃ps in ſigno. ver⁹ x̃ps in verbo: et in carne. Et quõ biberũt? Percuſſa eſt de virga bis petra. Gemina percuſſio: duo ligna crucꝭ ſignificat. Hic eſt ergo panis de celo deſcendẽs. vt ſi q̃s ex ipo mãducauerit nõ moriatur. ſed q̃ ptinet ad virtutẽ ſacramẽti: nõ quod ptinet ad viſibile ſacramentũ. Qui mãducat intus: nõ foris. Qui mãducat in corde nõ qui premit dente.

Wanna ſignificabat euãgeliã

B Exo. xvii.

Extrac. euãgelij ſm ioã. xiv.

¶ Et oẽs p mare trãſierũt. et oẽs in moyſe baptizati ſũt in nube et in mari. Et oẽs eandẽ eſcã ſpiritalẽ manducauerũt. et oẽs eundẽ potũ ſpiritalẽ biberũt. Mare rubrũ ſignificat baptiſmũ. Moyſes / ductor̃ p mare rubrũ / ſignificat x̃pm. Popul⁹ trãſiens / ſignificat fideles. Mors egyptior̃ / ſignificat abolitionẽ pctor̃. In ſignis diuerſis / eadẽ fides. Significata ergo ſũt oĩa. nunq̃d nõ eadẽ credebãt p quos hec ſigna miniſtrabant: p quos ea q̃ credim⁹ pphetata pnũciabant? Utiq̃ credebant. Sed illi vẽtura eſſe. nos aũt veniſſe. Ideo ⁊ ſic ait Eundẽ potũ ſpiritalẽ biberũt. Sed ſpiritalẽ eundem: nã corpalẽ nõ eundẽ. Quid enĩ illi biberunt? Bibebãt enĩ de ſpiritali ſequẽti petra. Petra aũt erat x̃ps. Videte aũt fide manente. ſigna variata. Ibi petra x̃pus. Nobis x̃ps. q̃ in altare dei ponit Et illi p magno ſacramẽto eiuſdẽ chriſti biberunt aquã pfluentẽ de petra. Nos q̃d bibamus / nozũt fideles. Si ſpeciẽ viſibilẽ intẽdas: aliud eſt. Si intelligibilem ſignificationẽ: eundẽ potũ ſpiritalem biberunt.

Ware rubrũ ſignificat baptiſmum moyſes x̃pm pp̃s fideles.

Extrac. p̃ũ. lxxvii.

¶ Profecto erãt etiã in illo pp̃o q̃ intelligerẽt habentes fidẽ / q̃ poſtea reuelata eſt. nõ ad legis litterã: ſed ad gr̃am ſpũs ptinẽtẽ. Nõ enĩ ſine ipſa fide fuerãt / q̃ eius in x̃po futurã reuelationẽ puidere ⁊ pnũciare potuerũt. cũ et illa vetera ſacramenta / ſignificãtia fuerint futurorũ. An ſoli pphete habebant hãc fidem. nõ et pop̃lus? Immo vero / etiam qui pphetas fideliter audiebãt / eadẽ adiuuabant gratia / vt intelligerẽt q̃ audiebãt. Sed (vtiq̃) ſacramentũ regni celorũ velabat in veteri teſtamento. quod plenitudine tẽporis reuelaretur in nouo. Ait apoſtolus. Et omnes eundẽ cibũ ſpiritalẽ mãducauerũt. et oẽs eundẽ potum ſpiritalẽ biberũt. Bibebãt autẽ de ſpiritali / ſequẽti eos petra. Petra autẽ erat x̃pus. Idem itaq̃ in myſterio cib⁹ et potus illorũ / qui et noſter. Sed ſignificatiõe idem nõ ſpecie. Quia idẽ ipſe chriſtus illis in petra figuratus: nobis in carne manifeſtatus. Sed nõ (inq̃t) in oĩbus illis beneplacitũ eſt deo Omnes quidem eundẽ cibũ ſpiritalẽ manducauerũt. et eundẽ potũ ſpiritalem biberunt (ideſt ſpiritale aliquid ſignificantem)

[Bibebant autẽ de ſpiritali conſequẽti eos petra. Petra autẽ erat chriſtus]

Mõ ſolum pphẽ ſz etiam aliq̃ de pp̃o habebãt fidem ⁊ intelligẽtiã futurorum.

¶ Sicut enĩ mos eſt diuinor̃ in ſcripturis ſanctis myſteriorũ: vt idẽ homo / alias aliã / atq̃ aliã pre aliqua ſignificãda / pſonam gerat: tũc moyſes populi iudeorũ ſub lege poſiti pſonam gerebat. eñq̃ in pphetica prenunciatiõe figurabat. Sicut ergo Moyſes / petrã virga pcutiens: de dei virtute dubitauit. Ita ille pp̃us / qui ſub lege p moyſen data tenebat chriſtũ ligno crucis affigens: eum virtutẽ dei eſſe nõ credidit. Sed ſicut pcuſſa petra / manauit vnda ſitientibus: ſic plaga dñice paſſionis / effecta eſt vita credẽtibus. Habem⁹ enĩ de hac re preclariſſimã ac fideliſſimã vocẽ apoſtoli cũ inde loq̃retur dicẽtis. Petra autẽ erat x̃pus.

Ex lib. cõtra fauſtũ. c. xvi

Percuſſa petra paſſionẽ x̃pi ſignificat.

C

¶ Quod de petra aqua educta eſt: ap̃lus Paul⁹ quid eſſet expoſuit. Ubi ait. Et omnes eundẽ potum ſpiritalẽ biberũt. Bibebãt autẽ de ſpiritali ſequẽti petra. petra autẽ erat x̃pus. Significata eſt ergo de chriſto piluens gratia ſpiritalis: qua interior̃ ſitis irrigarẽt. Sed et q̃ virga petra pcutitur: crux chriſti inguratur. Ligno enĩ accedente ad petram: gratia iſta manauit. Et q̃ bis percutitur: euidentius ſignificat crucem. Duo quippe ligna ſunt crucis.

Ex lib. q̃ſtionũ numeri titulo. xxxv.

Crux x̃pi figurat p virgã q̃ percuſſa ẽ petra.

¶ Mã qui diſrupit mare et traiecit eos. Et ſtatuit aquas quaſi in vtres / vt ſic ſtaret vnda q̃ſi fuiſſet incluſa: poteſt p ſuam gratiã cohibere fluida et labentia concupiſcẽtiarũ carnaliũ / cũ fideliter huic ſeculo renunciãt. vt tanq̃ inimicis / pctis oĩbus p̃deletis: fideliũ pp̃us p ſacramẽtum baptiſmatis traijciat. Qui deduxit eos in nube diei. et tota nocte in illumiatione ignis: poteſt etiã ſpiritaliter dirigere itinera. ſi ad eũ clamet fides: itinera mea dirige ſecundũ verbũ tuũ. De quo et alibi dicit. Ipe enĩ rectos faciet greſſus tuos. et itinera tua in pace pducet / per teſum chriſtũ dominũ noſtrũ. cui⁹ in hoc ſeculo tanq̃ in die ſacramentũ manifeſtatũ eſt in carne / velut in nube. In iudicio vero tanq̃ nitore nocturno. quia tũc erit magna tribulatio ſeculi tanq̃ ignis. ⁊ lucebit iuſtis / et ardebit iniuſtis Qui diſrupit in deſerto petram. et adaquauit eos ſicut in abyſſo multa: poteſt vtiq̃ ſitiẽti fidei donũ ſpũs ſancti (quod illa res geſta ſpiritaliter ſignificabat) infundere / de ſpirituali ſequenti petra. quod eſt x̃pus. qui ſtabat et clamabat: ſi q̃s ſitit: veniat ad me et bibat. Qui biberit de qua / quã ego dabo ei: flumina aque viue fluent de vẽtre eius. Hoc enĩ dicebat (ſicut in euangelio legitur) de ſpiritu quẽ accepturi erant credẽtes in eum. Ad quem velud

Extracta. p̃ũ. cilli.

Johan. vii.

virga / lignum passionis accessit: vt emanaret credentibus gratia.

Extrac. euãgelij ſm ioã. lxiii.

¶ Non est dictũ / Petra significabat christũ: sed petra erat christus. Nec dictũ est / Bonum semen significat filios regni. Aut zizania significat filios maligni: sed dictũ est: bonũ semen / hij sũt filij regni zizania autẽ filij maligni. Sic ergo solet loqui scriptura. Res significãtes / tanꝯ eas que significantur appellans.

Ex lib. q̃stionũ gene. titulo. lix.

¶ Multum hec locutio notanda est: vbi aliqua significantia: earũ rerũ quas significant noĩe appellantur. Inde est quod ait apl̃us. Petra autẽ erat christus. Non ait. Petra significabat christum.

Ex lib. q̃stionũ leuitici. titulo. lix. Gene. xli.

¶ Solet res q̃ significat / eius rei noĩe quã significat nuncupari. sicut scriptũ est septẽ spice / septem anni sũt. Nõ enĩ dixit septem annos significant: et septem boues septẽ anni sũt: et multa huiusmodi. Hinc est quod dictũ est Petra erat xp̃us. Nõ enĩ dixit Petra significabat xp̃m. sed tanꝯ hoc esset quod vtiꝯ p substantiam nõ hoc erat: sed per significationem.

Ex libro de ciuitate dei. xviii.

¶ Omnia significantia videnꝫ quodãmodo earũ rerũ quas significant sustinere psonas. sicut dictũ est ab apostolo. Petra erat christus. quoniã petra illa de qua hoc dictũ est significabat vtiꝯ christũ. Sed non in pluribus eorũ beneplacitũ est deo. Mã prostrati sũt in deserto. Hec autẽ in figurã facta sunt nostri: vt non simus concupiscentes malorũ sicut et illi concupierunt. neꝯ idolatre efficiamini sicut quidã ex ipsis: quẽadmodũ scriptũ est. sedit ppl̃us manducare et bibere. et surrexerũt ludere. neꝯ fornicemur sicut quidã ex ipsis fornicati sunt. Et ceciderunt vna die viginti tria milia. Neꝯ tentemus deũ: sicut quidã eorũ tentauerũt. et a serpẽtibus perierunt. Neꝯ murmuraueritis sicut quidã eorũ murmurauerunt. et perierũt ab exterminatore.

Extractatu. p̃si. lxxvii.

Ẽfra virt⁹ sacramentorũ est.

Per gr̃az regnatura sunt membra corpis xp̃i cũ suo capite.

Cum dicit (Nõ in pluribus eorũ) Erãt ergo ibi aliqui in quib⁹ beneplacitũ est deo. Et cũ essent oĩa cõmunia sacramẽta: nõ cõmunis erat oĩbus gratia (que sacramentoꝝ virtus est) sicut et nũc iam reuelata fide / que tũc velabat: oĩbus in noĩe patris et filij et spũs sancti baptizatis / cõmune est lauacrũ regenerationis. sed ipa gr̃a / cuius ipa sũt sacramenta (qua mẽbra corpis christi cum suo capite regnatura sũt) nõ cõmunis est oĩbus. Mã et heretici habẽt eundẽ baptiſmum. et falsi fratres in cõmuniõe catholici noĩs. Ergo et hic recte dicit. Sed nõ in oĩbus illis beneplacitũ est deo. Cũ enĩ dixisset apl̃s Sed nõ in oĩbus illis beneplacitũ est deo: ita ostẽdens fuisse ibi etiã illos in q̃bus bñplacitũ est deo: ptinuo subiecit. Prostrati enĩ sũt in deserto. Dein de adiũxit. Hec autẽ facte sũt figure nostre / vt nõ simus cõcupiscẽtes mala / sicut et illi cõcupierunt neꝯ idolis seruiẽtes / sicut quidã eorũ sicut scptũ est. Sedit ppl̃us manducare et bibere. et surrexerunt ludere. Neꝯ fornicemur sicut quidã eoꝝ fornicati sũt. et ceciderũt vna die viginti tria milia neꝯ tentem⁹ christũ / sicut quidã eorũ tentauerũt et a serpẽtibus perierunt. Neꝯ murmurauerit⁹ sicut quidã eorũ murmurauerũt. et perierunt ab exterminatore. Omnia autẽ hec in figura contingebant illis. Scripta sũt autẽ ad correptionẽ nostrã. in quos fines seculoꝝ deuenerũt. Nobis ergo ista potius cantata sũt. Unde in hoc psalmo inter cetera dictũ est: vt cognoscat generatio altera / filij qui nascenꝫ et exurgẽt. Pozro si ille interitus a serpẽtibus et ab exterminatore illa pditio / et gladij trucidatio figure fuerũt / sicut euidẽter dicit apostol⁹ (cum illa oĩa cõtigisse manifestũ sit) non enim ait. In figura dicebãtur vel in figura sũt scripta. sed in figura (inquit) cõtingebant illis: cꝯto maiore diligentia pietatis / cauende sũt pene quaꝝ figure ille fuerũt? Proculdubio q̃ppe / sicut in bonis rebus multo amplius bonũ est in eo quod p figurã significatur: cꝯ in ipsa figura. ita et in malis longe vticꝯ peiora sũt que significanꝫ figuris. cum tanta mala sint etiã significãtes figure. Mã sicut terra illa pro missionis / quo ille ppl̃us ducebat: in cõparatione regni celoꝝ nihil est / quo xp̃ianus ppl̃us ducitur ita et pene ille q̃ figure fuerũt: quãtũlibet sint atroces: in comparatiõe penarũ quas significãt / nihil sunt.

Psa. lxxvii.

Magꝭ moueredebẽt figuratacꝯ figure.

¶ Euangelij / Legi veteri comparãs dñs / et nõ illud malũ quod homies ante didicerãt: sed quod ipse docebat: pfectius esse cõtestans. Audistis (inquit) quia dictũ est. Nõ occides. Qui autẽ occiderit: reus erit iudicio. Ego autẽ dico vobis. Quicũꝯ irat⁹ fuerit fratri suo: reus erit iudicio. Qui autẽ dixerit Racha: reus erit cõcilio. Qui autẽ dixerit fatue: reus erit gehẽne ignis. Quid tam parũ in peccatis: cꝯ fratri dicere fatue? Quid tam magnũ in supplitijs cꝯ gehenna ignis? Si in lege vel prophetis iste iuenisset aliquẽ: dixisse fratri suo fatue: lapidari iussum fuisse diuinitus: cꝯte deũ crudelitatis argueret? Quis autẽ non dico lapidari: sed p singulos artus: immo p singula corpozis frustra / paulatim atꝯ minutatim viuẽs et sentiẽs / dilaniri cõsumiꝯ maluisset: cꝯ gehenne ignibus mancipari? Absit tamẽ / vt crudeliozẽ quiscꝯ dicat euãgelij dñm: cꝯ legis deũ: intelligẽs vtriuscꝯ esse vnum et eundẽ deũ: in lege terrentẽ carnalibus: in euangelio spiritalib⁹ penis. et ibi t hic fidelẽ. nuscꝯ crudelem. Ita est in oĩm hominũ qui puniunt vel corripiũtur in veteri testamento: longe mitioribus: cꝯ legunt in euãgelio corpozalibus penis. Qõ enĩ diluuiũ / cõparari potest eternis penis? Que cedes? Que vulnera? Que corpoꝝ mortes cruciatib⁹ sempiternis? Viginti q̃ttuoꝝ milia cadentiũ tanto buccarum strepitu inflat insanus: quasi nõ innumerabilia milia quotidie moriant toto orbe terraꝝ. Sꝭ transitoria ista corpis mors est. Quis vero estimare possit / quot milia stabũt ad sinistrã ex oĩbus gẽtibus / q̃ sempiternis damnãda sunt ignibus? Quis ãũt vtriuslibet sexus homo nõ mallet gladio trucidari (etiã illomodo quo trucidauit sacerdos fineꝭ fornicarios in ipso complexu nefarie voluptatis terribile constituẽs aduersus execrãdas libidines / vltionis exemplũ. ppter quod factũ / maxime deo placuit) Quis (inquã) non mallet tali genere mortis interfici: quis nõ postremo igne cõsumi vel ferinis moꝛsibus p ipsa pudẽda laniari: cꝯ mitti in gehennã ignis eterni?

Ex lib. cõtra inimicũ legis et pphetaꝝ.

Matthe. v.

Ydẽ ẽ dñs euãgelij et deꝰ legis.

Ultio execrãde libidis maxie placz deo.

[Neꝯ idolatre efficiamini. sicut quidam ex ipsis. quẽadmodũ scriptũ est. Sedit ppl̃us manducare et bibere. et surrexerũt ludere]

¶ Consurrexit ppl̃us in aaron. et dixerũt ei / notãdum totũ p parte positũ. Apostolus enĩ (sicut rẽuera erat) quosdã eorũ dixit hoc fecisse. non totũ

Ex libro locutionũ exodi. titulo. xx.

H

populum. Ubi ait. Neq; idolis seruiamus: sicut q̄ dam illorum.

Ex lib. q̄stionum. lxxiii Ydolatria similis lusui puerili

¶ Facilis ad lusum puericia. Quid autē lusui puerili tā simile est: q̄ idola colere: quādo t apostol⁹ ad hoc retulit hoc genꝰ superstitiōis: cum ait. Neq; idolis seruiamꝰ: quēadmodū quidā eoꝝ. sicut scriptū est. sedit ppl's māducare t bibere. t surrexerūt ludere? ¶ Neq; tentemꝰ xp̄m sicut quidā eoꝝ tentauerūt t a serpentibus perierunt.

Ex libro. ii. cōtra maxianum.

Deutro. vi.

¶ Satis apparet patris t filij t spūs sancti vnam esse virtutē: vnā deitatem: vnā maiestatē. vnā gloriā. q; ipsa trinitas est vnus dñs deus noster. De quo dictū est. Audi israel. Dñs deus tuꝰ: deus vnꝰ est. Tunc aūt dictū est: quādo dñs solus deducebat eos: t non fuit in eis deus alienꝰ. Neq; enī nō eos deducebat t xp̄s. Cum dicat apostolus. Neq; tentemꝰ xp̄m. sicut quidā illoꝝ tentauerunt. aut xp̄s non est deꝰ. aut xp̄s deus est alienꝰ. Hic est ergo deꝰ. Pater t filius t spūs sanctꝰ: trinitas: vnꝰ deus. cui vni iubemur: ea q̄ non nisi deo debeā seruitute: seruire. cū audimus. Dñm deum tuum adorabis t illi soli seruies. Neq; enī hac seruitute non seruimꝰ xp̄o cuius mēbra sumus. aut spiritui sctō: cuius templū sumus. Hec trinitas vnus deꝰ: dicit. Ego sum dñs. t non est alius p̄ter me. Neq; enim non est dñs xp̄s: quē vos quoq; deū t dñm cōfitemini. aut spūs sanctꝰ non est dñs domus sue. hoc est templi sui. Ipe est quippe spiritꝰ dñi de quo dicit. Dñs aūt spiritus est. Ubi aūt spiritꝰ dñi: ibi libertas. Hec est trinitas vnus deꝰ. De quo dicit apostolus. Nullus deus nisi vnus. Non enī cū hoc auditis: deū negare vnigenitū audetis. Hic deus trinitas: dicit. Ego sum q̄ sum. t non sum mutatꝰ. Non enī mutatꝰ est christus (Cui dicit. Mutabis celos: t mutabunt. Tu autē idem ipse es) aut mutabit spiritus veritatis: cū sit immutabil' veritas.

Luce. iiii.

Deut. xxxii.

ii. Cor. iii.

Exo. iii.

Ps. cj.

B Ex lib. q̄ inimicū legis et pphetarū. Mortes animarum mortibus corpoꝝ figurabant.

¶ Qui nos sup oīne genus serpentiū calcare spiritaliter iussit: ipe est t pphetaꝝ deꝰ: q̄ populo infideli ad significāda pcta: quoꝝ veneno inuisibiliter moriebant: visibiles serpentes: q̄bus admonerent. immisit. t plaga emēdatoria mortes animaꝝ mortibus corpoꝝ figurauit.

Hec aūt omnia in figura ptingebāt illis Scripta sunt aūt ad correptionē nr̄am in quos fines seculoꝝ deuenerunt.

Ex libro ptra fausti ca. iiii Propter pmissiones tēporaliū dicebatur vet⁹ testamētum.

TEmporaliū q̄dē rex pmissiones testamēto veteri ptineri. t ideo vet⁹ testamētū appellari nemo nr̄m ambigit. Ubi eterne vite pmissio: regnūq; celoꝝ: ad nouū ptinet testamētū. Sed in illis tpalibus: figuras fuisse futuroꝝ q̄ implerent in nobis: in q̄s finis seculoꝝ obuenit: non suspicatio mea: sed aplic⁹ intellect⁹ est. Dicēte Paulo cū de talib⁹ loqueret. Hec oīa figure nr̄e fuerūt. t ite. Hec oīa in figura ptingebāt illis. scripta sunt aūt ppter nos: in q̄s finis seculoꝝ obuenit. Non g̃ vet⁹ testamentū: ad psequēdas illas pmissiones: sed ad intelligēdas in eis nouī testamēti pnunciatōes accipim⁹. Veter⁹ q̄ppe testificatio. fidē nouo pciliat. Uñ dñs posteaq; resurrexit a mortuis. seq; non solū intuendū discipl'orū oculis. sed etiā ptrectādū māib⁹ obtulit. Ne q̄d tñ cū suis mortalib⁹ t carnalib⁹ sensib⁹ fallacit agi arbitrar enī: magis eos de vetꝝ librorꝝ testificati one firmauit: dicēs. Oportebat impleri oīa q̄ scripta sunt in lege Moysi t pphis t psalmis de me. Nō itaq; spes nr̄a: in tpaliū rex pmissiōe defixa ē: qñq; dē nec ipos illius tpis sctos t spiritales viros: patriarchas t pphetas his terrenis rebus fuisse deditos credim⁹. Intelligebāt enī: t reuelāte sibi spū dei: q̄d tpi illi pgrueret. t q̄b⁹ mōis deꝰ p illas oēs res gestas t dictas: futura figurāda t pnūcianda decerneret. Magisq; desiderū eoꝝ de nouo testamēto erat. Sed pūs functio corpalis: ad significāda noua vētura: pollicitationib⁹ veterib⁹ p̄bebat. Ita illoꝝ hoīm non tm̄ lingua: sed t vita pphetica fuit. Carnalis aūt ppl's: pmissis vite pñtis inherebat. De q̄ tñ etiā ppl'o nihilomin⁹ significabant futura.

Ulri spirituales intelligebant figuras veteris testamēti.

Mō tm̄ lingua vetꝝ sz etiā vita pphetica fuit.

¶ Isti oīno nesciunt q̄d interfit: inter p̄cepta vite agende t p̄cepta vite significāde. Exēpli gra. Nō pcupiscēs: p̄ceptū est agēde vite. Circūcides oēm masculū octauo die: p̄ceptū est significande vite. Ex hac quippe impitia Manichei: t oēs q̄bus displicēt lr̄e veteris testamēti: quicq̄d deꝰ mandauit p̄ozi ppl'o ad celebrandū vmbrā futuroꝝ (non intelligētes t ea mō nō obseruari animaduertētes) ex more p̄sentis tpis illa repbendūt. q̄ vtiq; illi tēpozi pgruebāt: quo ista q̄ nunc mānifestata sunt: vētura significarent. Sed q̄d dicturi sunt aduersus apl'm qui ait. Hec oīa in figura ptingebāt illis. scripta aūt sunt ppter nos in quos fines seculoꝝ obuenit? Ecce ipe aperuit cur ille lr̄e accipiant a nobis t cur illa rex signa iā necesse non sit vt obseruent a nob. ¶ Cū enī dicit scripta sūt ppt nos: pculdubio demōstrat: quāta nobis cura legēda t itelligēda t in quāta auctozitate habēda sint. q; ppter nos vti q̄ scripta sunt. Cū vero dicit. Figure nr̄e fuerūt. t in figura ptingebāt illis. ostendit iā non opus esse vt cū res ipas manifestatas agim⁹: figuraꝝ p̄nūciantiū celebrationi seruiam⁹. Uñ dicit alio loco. Nemo q̄ vos iudicet in cibo: aut in potu: aut in ptedieī festi: aut neomēie: aut sabbatoꝝ. q̄ō est vmbra futuroꝝ. Hic etiā cum dicit. Nemo vos in eis iudicet: declarat: q̄ non sit necesse vt iam hec obseruent. Cum aūt dicit. Q̄ō est vmbra futuroꝝ ostendit q̄po portuerit: vt illo tpe obseruarent quo ista q̄ iam nobis manifestata eluxerūt: p tales vmbras figura q̄ futura p̄dicebantur.

Ex eodē lib. Exo. xx. Gene. xxxiii. Alia sūt p̄cepta vite agēde alia vite significande.

Legendū est a nobis vet⁹ testamētū diligenter.

¶ Longū est singula cōmemozare: cū ita concludat apl's: t dicat. Hec aūt in figura ptingebāt illis Scripta sunt aūt ppter nos. in q̄s fines seculoꝝ deuenerūt. finis aūt sclꝝ: tanq; senectꝰ veter⁹ hominis. cū totū genꝰ humanū tanq; vnū hoiem pstitueris: sexta etate signat: qua dñs venit. Sūt enī etates sex etiā in vno hoīe. Infantia. pueritia. adolescētia. iuuētꝰ. grauitas t senectꝰ. Prima igit humani generis etas est ab Ada vsq; ad Noe. Secūda a Noe vsq; ad Abrahā (q̄ articuli sunt euidētissimi atq; notissimi.) Tertia ab Abrahā vsq; ad Dauid (sic enī Matthe⁹ euāgelista partit.) Quarta a Dauid vsq; ad trāsmigrationē babiloniā. Quinta a trāsmigratiōe in Babiloniā vsq; ad aduentū dñi. Sexta ab aduentu dñi: vsq; ad finē scli sperāda ē. qua exterioꝝ hō tanq; senectute corrūpit (q̄ etiam vetus dicit) t interioꝝ renouat de die in die. Inde req̄es sempiterna est: q̄ significat sabbato. Huic rei cōgruit: q̄ homo sexto die factus est ad imaginem t similitudinem dei.

Ex lib. q̄stionū ti. lxxxiii Finis seculoꝝ senectus ē veteris hois. Sex etates hūani generis. Gene. j.

Itaq; qui se existimat stare videat ne cadat.

¶ Multos enī a pnitiosa elatione reprimit q̄d ait apl's. Quapropter q̄ videt stare: videat ne cadat. voluntate aūt sua cadit q̄ cadit. t volūtate dei stat qui stat. Potēs est enī deus statuere illū. Non ergo seipse: sed deus. Sed tamen bonum est non altum sapere: sed timere.

Ex lib. de bono pseuerantie.

G Tentatio vos non apprehēdat: nisi humana.

Ex libro. ii. ō fmōe dñi in monte.

Sunt igit tentationes per sathanā: non potestate eius sed pmissu dñi: ad homines. aut p suis pctis puniendos. aut p dei misericordia pbandos ⁊ exercēdos Et interest plurimū in qualem quisq; tentationem incidat. Non enī in talē incidit iudas qui vendidit dñm. in qualē incidit petrus: cum territus dñm negauit. Sunt etiaz humane tentatiōes. credo cū bono q̄sq; aīmo / fm humanā tñ fragilitatē in aliq̄ psilio labīt aut irritatur in fratrem studio corrigendi. paulo tñ ampli⁹ cōp xpiana tranquillitas postulat. De quib⁹ apl's dicit. tentatio vos nō apprehendat nisi humana. cū idē dicat. fidelis de⁹ qui vos nō sinat tentari supza q̄ potestis ferre. sed faciet cū tentatione etiā exitum vt possitis sustinere. in q̄ sententia satis ostendit nō id nob orandū esse vt nō tentemur: sed ne in tentationē inducamur. Inducimur enī si tales acciderint quas ferre nō possum⁹. Sed cū tentationes piculose (in q̄s inferri atq; induci p nitiosum est) aut prosplis reb⁹ tempozalib⁹ aut aduersis orianī: nemo frangīt aduersaz molestia / q̄ prosperaz delectatiōe non capīt.

Humane tētationes

Quid sit i ducī in tētationem.

Ex libro de baptismo puuloz.

C Homines enī sumus. Unde aliq̄d aliter sapere q̄z se res habet hūana tentatio est. Mimis aūt amādo sentētiā: aut inuidēdo meliozib⁹ vsq; ad pcidē de cōmunīōis ⁊ pdendi scismatis: vl'hereſis sacrilegiū puēire: diabolica est psumptio. In nullo aut tē aliter sape q̄z se res habet: angelica pfectio est. Quia itaq; hoies sum⁹. sed spe angeli / qb⁹ equales in resurrectiōe futuri sum⁹. quādiu non habemus pfectionē angeli: nō habeam⁹ psumptionē diaboli

Hūana tē tatio.

Dyaboli ca psūptio

H Ideo dicit apl's. Tētatio vos non apphendat nisi hūana. humanū est ergo aliq̄d aliter sape. Propterea dicit alio in loco. Quotāt q̄ pfecti: h̄ sapiamus. Et si q̄d alit sapitis h̄ q̄z vobis de⁹ reuelabit Quib⁹ aūt reuelat cū voluerit siue i hac vita / siue post hanc vitā: nisi ambulātib⁹ in via pacis: ⁊ i nulla pcisionē deuiantib⁹? Ideoq; apl's cū dixisset. et si q̄d aliter sapitis: h̄ q̄z vobis de⁹ reuelabit. ne putarēt pter viā pacis q̄ aliter sapiebāt: sibi posse reuelari: ptinuo addidit. Uerūtñ in quod peruēim⁹ in eo ambulemus.

Phi. iii.

Fidelis aūt de⁹ ē q̄ non patiet vos tentari supza id q̄ potestis: sz faciet cū tētatione etiā puētū vt possitis sustinere. Propter q̄ charissimi mihi: fugite ab idolorum cultura. Ut prudentibus loquor. vosipsi iudicate quod dico.

Ex lib. ō spū er littera.

Aliter dicim⁹. Nō mihi habuit fidē. alit nō mihi fuauit fidē. Mā illud est: nō credidit q̄ dixit: illud: nō fecit q̄ dixit. Secundū hāc fidē q̄ credim⁹ / fideles sum⁹ deo. scōm illā vero q̄ fit q̄ pmittit: etiā de⁹ fidel'ē nobis. Hoc enī dicit apl's. Fidel'de⁹ q̄ nō vos permittat tētari supza id q̄d potestis.

Ex libro de pastoribus.

C Me futurs tētationib⁹ deficiat infirm⁹: nec falsa spe decipiēd⁹ est. nec terroze frāgend⁹. Dic ei prepara aīmā tuā ad tentationē. Et forte icipit labi ptremiscere / nolle accedere. Habes aliō. fidel'de⁹ q̄ nō vos pmittat tētari supza q̄ potest ferre. Illud enī pmittere ⁊ pdicere vēturas passiōes: infirmū confirmare est. Timēti aūt nimiū / ⁊ exh̄ deterriti: cū polliceris misericordiā dei. non q̄ tentationes deerūt: sed q̄ non pmittet tentari supza q̄ ferre pōt: fractū colligare est. Sunt enī: q̄ cum audierint vēturas tribulatiōes: armāt se magis. ⁊ q̄si potū suū sitiūt. Paruā enī sibi putāt fidelitū meditinā. sed q̄runt ⁊ martyrū gloriā. Sunt aūt alij / q̄ auditis futuris ⁊ necessario venientib⁹ tētationibus q̄s ppzie optet venire xpiano (q̄s nemo sentit / nisi q̄ voluerit vere esse xpian⁹) iminentib⁹ ergo sibi talib⁹ frangunt ⁊ claudicāt. Offer cōsolatiōis alligamētū. Alliga q̄ fractū. est. Dic. Me timeas. Nō deserit in tentatiōib⁹ ille in quē credidisti. Fidelis de⁹ / q̄ te non sinat tētari supza q̄ potes ferre. Non h̄ a me audis. (apl's est dñi q̄ dicit.) Qui etiā dicit vultis experimentū eius accipe q̄ in me loquit xp̄s: Quid sit fractū colligare.

i. Cor. xiij.

Hec ergo cū audis: ab ipo xp̄o audis. ab illo pastore q̄ pascit israel. Illi enī dictū est. Potasti nos in lachzymis in mēsura. Dō enī ait apl's (Nō sinit tētari supza q̄ potest ferre) hoc ait ppheta. In mēsura. Tñ tu noli dimittere corripiētē ⁊ hortantez / terrentē ⁊ cōsolantē pcutientē ⁊ sanantem.

Ex tractatu. pñi. lxi.

C Diabolus: potestas quedā est. Plerūq; tñ vult nocere ⁊ non pōt. q⁹ potestas illa / sub potestate ē. Mā si tñ posset nocere diabolus q̄ntū vult: nū aliq̄s iustoz remāeret: aut aliq̄s fideliū esset i terra: Ipe p vasa sua impellit q̄si parietē inclinatū. sz tñ impellit / quantā accipit potestatē. vt aūt nō cadat parles: suscipiet dñs. qm̄ qui dat potestatē tentatori: ipe tentato pbet misericordiā. Ad mēsurā tentare pmittit diabolus ⁊ potabis nos (inq̄t) in lachzymis in mēsura. Noli q̄ timere pmissum aliq̄d facere tentatoze. Habes enī misericordissimū saluatorē. Tñ admittit ille tētare q̄ntū tibi pdest vt exerearis / vt pberis. vt q̄ te nesciebas / a te ipo inuenaris. Mā vbi vel vñ / nisi de hac dei ptāte ⁊ misericordia securi esse debem⁹: scōm illā apl'icā sniam. Fidelis de⁹ q̄ non permittit vos tētari supza id q̄ potestis:

Dyabolus nō pōt nō cere q̄ntū vult.

Ps. lxxix. Ad mensurā tētare p mittit dyabolus. Per tētationes hō se ipm inuenit

C Et potū dabis nobis in lachzymis in mensura. Quid est / in mensura? Audi apostolū. Fidelis de⁹ q̄ non pmittit vos tentari supza: q̄ potestis ferre. Ipa est mensura p virib⁹ tuis. ipa est mēsura vt eruditaris. vt non oppzimaris.

Ex tractatu. pñi. cxviii.

C Hec spes data ē corpi xp̄i (Dō ē eccl'ia) q̄ pso-lareſ in hūilitate sua. Propter quā spē dicit ⁊ apostolus Paulus. Si q̄ō non videm⁹ speram⁹: p patientiā expectam⁹. Sed eternoz est spes ista pmiozū. Est alia spes q̄ in humilitate tribulatōis plurimū psolak. q̄ scītas data est in verbo dei / adiutozium gr̄e pollicētis / ne quisq; deficiat. De q̄ re dicit apl's. Fidelis de⁹ q̄ non pmittet vos tentari supza id q̄ potestis: sed faciet cū tentatiōe etiā exitū: vt possit⁹ sustiere. Hanc spem dedit etiā saluatoz ozeſuo: q̄n ait. Hac nocte postulauit sathanas vexare vos sicut triticū. ⁊ ego rogaui p te Petre / ne deficiat fides tua. Hanc spem dedit ⁊ in ozōne quā docuit. Ubi monuit vt dicam⁹. Ne nos inferas in tētationē. Quodāmodo enī pmisit se daturū suis piclitātib⁹ q̄ dici voluit ab orantibus.

De dupl'ici spe.

Luce. xxii.

C Dñs preget te sup manum dextere tue. Fides tua man⁹ dextere tue. i. potestas q̄ tibi data est / vt sis inter filios dei / man⁹ est dextere tue. Sed q̄d valet ipa potestas quā accepit hō / nisi dñs protegat. Ecce. Credidit. Jā ambulat in fide. infirmus ē. inter tētatiōes agitat / inter molestias / inter carnales corruptiōes / inter suggestiōes cupiditatis. inter versutias ⁊ laqos inimici. Quid valet ergo: qui habet potestatē? Credidit in xp̄m: vt sit inter filios dei? Ne homini: nisi ⁊ ipi⁹ fidē dñs protegat (id est vt nō pmittat tētari supza / q̄ potest ferre)

Ex tractatu. pñi. cxx.

Fides manus dextere.

A

sicut dicit apl's. Fidelis deus qui vos non pmittit tentari supra: cp̃ potestis ferre. Quãuis iã fideles simus. quãuis iã manus dextre nr̃e sit in nobis: p tegit nos dñs sup manũ dextere nr̃e. Non nob̃ sufficit habere manũ dextere: nisi ille ꝛ ipam mãum dextere protegat.

Ex eodẽ ps. ¶ Custodiat dñs itroitũ tuũ ꝛ exitũ. Ex hoc /nũc ꝛ vsq̃ in seculũ. Exitũ /idem custodiat q̃ ꝛ introitũ Quid est introitũ? Quid est exitũ? Quãdo tentamur intram⁹. Quãdo vincim⁹ tentationẽ / exim⁹.

Eccles. xxvii Audi itroitũ. Audi exitũ. Vasa figuli, pbat fornax ait scriptura. ꝛ hoies iustos tentatio tribulatiõis. Si sic sunt hoies iusti quõ vasa figuli: necesse ẽ vt vasa figuli intrẽt. ꝛ non /qñ intrant iã securus est figulus: sed cũ exierint. Dñs aũt secur⁹ est. qz nouit q̃ sunt eius. nouit q̃ in fornace non crepẽt. Illi non crepãt /q̃ non habent ventũ supbie. Humilitas ergo custodit in omi tẽtatione. qz a qualle plozatiõis ascendim⁹ cãtantes canticũ graduũ. ꝛ custodit dom̃in⁹ introitũ: vt salui intrem⁹: sana fide sim⁹ / quãdo accedit tẽtatio. Et custodit exitũ ex hoc nũc et vsq̃ in seculũ. Cum enĩ exierim⁹ ab omi tentatiõe sam in eternũ nulla tẽtatio nos terrebit. nulla pcupiscentia /saltẽ sollicitabit. Audi apl'm / id ipm cõmemozantẽ /qõ paulo ante cõmemozaui. Fidelis deus. q̃ non pmittet vos tentari supra: cp̃ potestis ferre. Ecce introit⁹ tu⁹ custodit. Quãdo non sinit tibi de⁹ accidere tentationẽ quã nõ potes ferre: introitũ tuũ custodit. Vide si custodit ꝛ exitũ. Sz faciet (inquit) cum tentatione etiam exitum / vt possitis sustinere.

Hũilitas custodit ĩ oi tẽtatiõe

Quõ dñs introitũ tẽtatiõis et exitũ custodit.

Ex lib. de cauzis candis rudibus. ¶ Non aũt solũ p cupiditates diabolus tentat: sz etiã p terrozes insultationũ et dolop ꝛ ipius mozitis. Quicq̃d aũt hõ passus fuerit, p nomĩe xp̃i ꝛ p spe vite eterne ꝛ pmanẽs tolerauerit: maioz ei merces dabit. Quia si cesserit diabolo: cũ illo damnabit. Sed opa misericozdie cũ pia humilitate impetrãt a dño / vt non pmittat seruos suos tẽtari plus cp̃ possint sustinere.

B

Ex ꝑmone ō exciato vbis rome. ¶ Feram⁹ ergo qõ deus nos ferre voluerit. q̃ nobis curãdis atq̃ sanãdis / q̃s etiã dolor sit vtilis: sicut medic⁹ nouit. Certe scriptũ est. Patientia op⁹ pfectũ habet. Qõ aũt erit opus patiẽtie si nihil aduersi patiamur? Cur g̃ mala tẽ palia ppeti recusamus? An forte pfici formidam⁹? Sz plane ozem⁹ ꝛ igemiscam⁹ ad dñm. vt seruet erga nos qõ apl's dicit. Fidelis de⁹ q̃ non vos sinat tentari sup id q̃d potestis. sed faciet cũ tentatione etiã exitum / vt sustinere possitis.

Patiẽtia.

Calix benedictõis cui benedicim⁹ nonne cõmunicatio sanguinis xp̃i est? Et panis quẽ frangim⁹ nõne participatio est corporis christi?

Ex ꝑmone ō corpore ꝛ sanguine dñi. ALdiamus veracẽ magr̃m / diuinũ illũ redẽptorẽ / cõmendantẽ nobis pciũ nostrũ. sanguinẽ suũ. Locut⁹ est nobis de corpe ꝛ de sanguine suo. cõmendãs talẽ escã ꝛ talem potũ. Nisi mãducaueritis carnẽ meam ꝛ biberitis sanguinẽ meũ: non habebitis vitaz in vob̃. Et b̃ dixit de vita q̃s ali? cp̃ ipa vita? Erit aũt illi hoi mozs / nõ vita / q̃ mendacẽ putauerit vitã. Ergo ꝛ de corpe ꝛ de sanguine suo: dedit nobis salubrẽ refectionẽ. Manducẽt ergo q̃ manducant ꝛ bibãt qui bibũt. esuriãt ꝛ sitiant. Vitã manducẽt. vitã bibãt. Illud manducare / refici est. Sz sic reficeris vt non deficiat vñ reficeris. Illud bibere q̃d est / nisi viuere? Manduca vitã. Bibe vitã: habeb̃

Joannis. vi.

De refectione corporis ꝛ sanguinis dñi.

vitã. ꝛ integra est vita. Tunc aũt hoc erit (id ẽ vita vnicuiq̃ erit corpus ꝛ sanguis xp̃i) si qõ in sacramẽto visibiliter sumit: in ipa veritate spiritalit mãducet. spiritaliter bibatur. C

¶ Qualẽ vocẽ dñi audistis inuitantis nos? Quis inuitauit q̃s inuitauit. ꝛ q̃d pparauit? Inuitauit dñs seruos. et pparauit eis cibũ seipsum. Quis audeat mãducare dñm suum? Et tñ ait. Qui manducat me. viuit ppter me. Quãdo xp̃s manducat. vita manducat. Nec occidit vt manducet: sed mortuos viuificat. Quãdo manducat reficit. sed nõ deficit. Non ergo timeam⁹ frẽs manducare istũ panem: ne forte finiamus illũ. ꝛ postea qõ manducemus non inueniam⁹. Manducet xp̃s. Et viuit manducat⁹. qz resurrexit occisus. Nec quãdo manducam⁹: partes de illo facim⁹. Et quidẽ in sacramẽto sic fit. ꝛ nozũt fideles quẽadmodũ manducent carnẽ xp̃i. Unusq̃sq̃ accipit partẽ suam. Cũ ꝛ ipa g̃tia ptes vocant. Per ptes manducat. ꝛ manet integer totus. Per ptes manducat in sacramẽto. et manet integer totus in celo. manet integer totus i corde tuo. Totus enim erat apud patrem / quando venit in virginem. impleuit illaz nec recessit ab illo. veniebat in carnem: vt eum homines manducarent. Et manebat integer apud patrem: vt angelos pasceret. Quod enĩ sciatis frẽs / ꝛ q̃ scitis ꝛ q̃ nescitis / scire debetis: quãdo xp̃s factꝰ est hõ / panẽ angelop manducauit hõ. Unde. Quõ. Qua via Quib⁹ meritis. Qua dignitate / panẽ angelop mã ducaret hõ nisi creator angelop fieret homo?

Ex ꝑmõe ad infantes ad altare de sacramento. ¶ Hoc qõ videtis in altare dei / etiã trãsacta nocte vidistis. Sed q̃d etiam. q̃d sibi velit. cp̃ magne rei sacramentũ contineret / nondũ audistis. Quod ergo vidistis panis est / ꝛ calix. qõ vobis etiã oculi vr̃i renũciãt. Quod aũt fides vr̃a postulat instruẽda: panis est corp⁹ xp̃i. calix: sanguis. Breuit q̃dẽ hoc dictũ est. qõ fidei forte sufficiat. Sed fides instructionẽ desiderat. Dicit enĩ ppheta. Nisi credideritis: non intelligetis. Potestis g̃ mõ dicere mihi. Precepit vt credam⁹. Expõe vt intelligam⁹ Põt enĩ in aĩo cuiusc̃p: cogitatio talis oboziri. Dominꝰ nr̃ Jesus xp̃s: nouim⁹ vñ accepit carnẽ. De virgine Maria. Jnfãs lactat⁹ est. nutrit⁹ est. Creuit. Ad iuuenilẽ etatẽ pduct⁹ est. A iudeis psecutiõnẽ passus est. Ligno suspensus est. In ligno infectus est. Sepultus est. Tertio die resurrexit. Quo die voluit in celũ ascendit. Illuc leuauit corp⁹ suum. vñ est ventur⁹ vt iudicet viuos ꝛ mortuos. ibi est mõ sedẽs ad dexterã pr̃is. Quõ est panis corp⁹ ei⁹? ꝛ calix: vel qõ habet calix. quõ est sanguis ei⁹? Jsta frẽs ideo dicunt sacramẽta: q̃ in eis aliud videt aliud intelligit. Qõ videt speciẽ habet corpale. Qõ intelligit: fructũ habet spiritalẽ. Corpus g̃ xp̃i: si vis intelligere: apl'm audi: dicentẽ fidelib⁹ vos estis corp⁹ xp̃i: ꝛ mẽbra. Si g̃ vos estis corp⁹ xp̃i ꝛ mẽbra: mysteriũ vr̃m in mensa dñi positũ est. Mysteriũ dñi accipitis. Ad id qõ estis: amẽ respõdetis: ꝛ respondẽdo subscribitis. Audis g̃ corpus xp̃i ꝛ respondes amẽ. Esto membꝝ corpis xp̃i: vt verũ sit amẽ tuũ. Quare ergo in pane? Nihil hic õ nr̃o afferam⁹. Jpm apl'm itẽ audiam⁹. Cum ergo de isto sacramẽto loquerek ait. vnus panis: vnum corp⁹ multi sum⁹. Intellegite ꝛ gaudete. vnitas. pietas. veritas. charitas. Unus panis. vnũ corp⁹ multi. Recolite enĩ qz panis non fit de vno grano sed de multꝭ. Quãdo exorcizabamini: qsi moleba mini. Quãdo baptisati estis: quasi conspersi estis. Quãdo spirit⁹ sanctificationẽ accepistis quasi co-

Sacramẽta vnde dicantur.

1. Corin. xii.

cti estis estote quod videtis. & accipite quod estis. Hoc apls de pane dixit. Ja de calice qd intelligerem⁹ etiã non dictũ satis ostendit. Sicut enĩ vt sit species visibilis panis multa grana in vnũ psper-gunt (tanqz illõ fiat qd de fidelib⁹ ait scriptura sctã erat illis aia & cor vnũ in deũ) sic & de vino frẽs re-colite vnde sit vnũ. Grana multa pendẽt ad botrũ sed liqr granoz in vnitatẽ confundit. Ita dñs ihs xps nos significauit. nos ad se ptinere voluit. my-steriũ pacis & vnitatis nostre in sua mẽsa cõsecra-uit. Qui accipit mysteriũ vnitatis & nõ seruat vin-culũ pacis: non mysteriũ accipit p se sed testimoni um cõtra se. Nulli est aliquaten⁹ ambigendũ tunc vnũquẽqz fidelium corporis sanguinisqz dominici participẽ fieri qñ in baptismate mẽbrũ xpi efficit. Nec alienari ab illi⁹ panis calicisqz cõsortio etiam si anteqz panẽ illũ comedat & calicẽ bibat de hoc se culo / in vnitate corporis xpi cõstitutus abscedat. Sacramẽti qppe illi⁹ participatione ac beneficio non ptiuat qñ ipe hoc qõ illud sacramẽtũ signifi-cat inuenit.

Actuũ. iiii.

Pax ne-cessaria ad misterium vnitatis.

Quid sit pticipẽ fie-ri corpis & sanguinis dñi.

Ex lib. cõtra faustũ. c. xlii

¶ Panis & calix. non qlibet qsi ppter xpm in spi-cis & in sarmẽtis ligatũ (sicut illi delirãt) sed cer-ta psecratiõe / mystic⁹ fit nobis. non nascit. Proin de qõ non ita fit (quãuis panis & calix) alimentũ ẽ refectiõis. non sacramẽtũ religiõis. nisi qõ benedi-cim⁹ / gratiasqz agim⁹ dño in oi eius munere. nõ so-lũ spiritali verũ etiam corporali.

Ex pmõe de verbis euan-gelij.

Discipuli eũtes in e-maus co-gnouerũt dñm post susceptio-nẽ corpis christi.

Ex pmõe de sacramẽtis fi-delitũ ferta. ii. pasche.

Apli bouel triturãtes.

¶ Dñs Jesus ab eis quoz oculi tenebant ne illũ agnoscerẽt: in fractiõe panis voluit agnosci. Mo-uerũt fideles. sciunt qd dicã. Mouerunt xpm i frã-ctione panis. Non enĩ oĩs panis: sed accipiẽs be-nedictionem xpi / fit corpus christi.

Qñ vnus panis & vnũ corpus multi su-mus. Oẽs qui de vno pane & de vno ca-lice participamus.

Quia xps passus est p nobis / cõmenda-uit nobis in isto sacramẽto corp⁹ & san-guinẽ suũ. qõ etiã fecit & nosipos. Nam & nos ipius corpus facti sum⁹. & p mise-ricordiã ipius / quod accipim⁹ / nos sum⁹. Recor-damini. Et vos non fuistis: & creati estis. Ad areã dñicã pportati estis laborib⁹ boũ. i. ãnũciãtiũ euan-geliũ triturati estis. Qñ cathecuĩni differebamini in horreo seruabamini. Moĩa vestra dedistis. Le-pistis moli ieiunijs & exorcismis. postea ad aquã venistis & psperfi estis. & panis dñic⁹ facti est⁹. Ec-ce qõ accepistis. Quõ ergo videtis esse vnũ quod factũ est: sic vnũ estote: vos diligẽdo. vos tenẽdo vnã fidẽ. vnam spem. indiuiduã charitatẽ. Hereti ci quãdo hoc accipiũt / testimoniũ contra se accipi unt. qz illi querũt diuisionẽ: cũ pãis iste indicet vni tatẽ. Sic & vnũ in multis racemis fuit. & mõ vnum est. Unũ est in suauitate calicis post pssurã torcu-lar⁹. Et vos post illa ieunia. post labores. post hu militatẽ. post ptritionẽ cordis: iã in nomie xpi / tan qz ad calicẽ dñi venistis. & ibi vos estis in mensa et ibi vos estis in calice. Mobiscũ vos est⁹. Simul enĩ hoc sumimus. simul bibim⁹: qz simul viuimus. Si qs manducauerit ex hoc pane: viuet in eternum. Et panis quẽ ego dabo / caro mea est. p mundi vi ta Hoc / quãdo caperet caro quod dixit panẽ car-nem? Vocat caro quod non capit caro. & ideo ma gis non capit caro. qz vocat caro. Hoc enĩ exhor-ruerũt. Hoc ad se multũ dixerũt. hoc non posse fi-eri putauerũt. Caro mea est (inquit) p mundi vita Horunt fideles corpus xpi: si corpus xpi esse non negligant. Fiant corpus xpi si volũt viuere de spi ritu xpi. De spũ xpi non viuit: nisi corpus xpi. In-telligite fratres mei qd dixerim. Homo es. & spiri-tũ habes. & corp⁹ habes. Spm dico qui aia vocat. qua pstas q hõ es pstas enim ex anima & corpore. Habes itaqz spiritũ inuisibilẽ. corpus visibile. Dic mihi quid est ex q viuas. Spũs tuus viuit ex cor-pore tuo? an corpus tuũ ex spũ tuo? Respõdet oĩs q viuit ex spũ viuo. Qui aũt ẽ nõ potest respõdere: nescio si viuit. Quid respõdet omis q viuit? Corp⁹ vtiqz meũ viuit de spũ meo. Vis ergo viuere & de spũ xpi? In corpore esto xpi. Munqd enĩ corpus meũ viuit de spũ tuo? Meũ viuit de spũ meo. & tu-um de tuo. Non põt viuere corpus xpi: nisi de spi-ritu xpi. Inde ẽ / qz exponẽs nobis apls Paulus hunc panẽ. Unus panis (inqt) vnũ corp⁹ multi su-mus. O sacramentũ pietatis. O signũ vnitatis. O vinculũ charitat⁹. Qui vult viuere: habet vnde vi uat. Accedat. Credat. ico corpore. & viuificet. Mõ ab scedat a cõpage membroz. Non sit putre membz qõ secari mereat. non sit distortũ / de q erubescat. Sit pulchz. sit apertũ. sit sanum. habeat corpi. Vi uat deo / de deo. Nunc laboret in terra / vt postea viuat in celo.

Fideles fi-eri debent corp⁹ xpi si volũt vi-uere & spũ christi.

Eucharis-stia ẽ sacra mentũ pie tat⁹ signũ vnitatis vi culũ chari tatis.

¶ Hunc itaqz cibũ & potũ societatem vult intelli-gi corpis & membroz suoz (quod est sctã eccl'ia in pdestinatis & vocatis / & iustificatis & glorificatis sctis & fidelibus ei⁹.) Quoz primũ / iam factuz est id est pdestinatio. Scõm & tertium & factũ est & fit: & fiet id ẽ vocatio & iustificatio. quartũ vero nunc in spe est. in re aũt futurũ est id est glorificatio hu-ius rei sacramentũ: id est vnitatis corpis & sangui-nis xpi: alicubi quotidie. alicubi certis interuallis diez / in dñico pparat. & de mensa dñica sumitur quibusdã ad vitam. quibusdã ad exitiũ. Res vero ipsa / cuius sacramentũ est oi homini ad vitã: nulli ad exitiũ quicũqz ei⁹ pticeps fuerit. Caro enĩ mea (inqt) vere est cib⁹. & sanguis me⁹ vere est potus. Cũ enĩ cibo & potu id appetant hoies / vt non esu-riant neqz sitiãt: hoc veraciter non pstat / nisi iste ci bus & pot⁹ / q eos a quib⁹ sumit immortales & incor-ruptibiles facit. i. societas ipa sctoz. vbi pax erit et vnitas plena atqz pfecta. Propterea qppe (sicut etiã ante nos hoc intellexerũt hoies dei) dñs no-ster Jesus xps / corpus & sanguinẽ suũ in eis reb⁹ cõmendauit / q ad vnũ aliquid redigunt ex multis Nanqz aliud in vnũ ex multis granis pficit. aliud in vnũ ex multis racemis confluit. Qui manducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ / i me manet & ego in illo. Hoc est ergo manducare illã escam: & illum bibere potũ: in xpo manere. & illũ manentẽ in se ha bere. Ac p hoc q non manet in xpo & in quo nõ ma net xps: pculdubio nec mãducat eius carnẽ: nec bibit sanguinẽ. etiam si tante rei sacramentũ: ad iu diciũ sibi manducet & bibat.

Item ex eo⁹ dẽ sermone.

Corp⁹ xpi facit sumẽ-tes imor-tales & in-corruptibi les esse.

Quare xps i pane & vino omẽ dauit suuz sacramẽtũ.

Quid sit mãducare corp⁹ xpi.

Videte israel scõm carnem. Nonne qui edunt hostias: participes sunt altaris.

Est israel scõm carnẽ & scõm spm̃. Nam si israel non esset dicend⁹ nisi ex gene-re carnis: non diceret apostolus: vide-te israel fm carnẽ. Ubi pfecto signifi-cat esse israel fm spiritũ. quia in abscondito iude⁹ est: & circũcisiõe cordis. Ideo quippe addidit fm carnẽ. qz est israel fm spiritũ: qui veteres vmbras iam non sequitur. sed eam consequentẽ (que illis vmbris precedentibus significata est) veritatem. ¶ Et imolat deo in corpore xpi sacrificium lau-

Ex lib. qstio-nũ exodi nũ lo. cxxxii.

Israel fm carnẽ & fm spũm.

Ex lib. cõs inimicũ legi & pphetaru.

A Ecclia est ifrael scom spm.

dis. Ex quo deus deox dns locutus est: t vocauit terrā a solis ortu vsq ad occasum. Hec quippe ecclesia: israel est fm spiritū. a quo distinguit ille israel scom carnē qui seruiebat in vmbris sacrificiox: quibus significabat singulare sacrificiū. quod nūc offert israel scom spiritū. Cui dictū atq ꝓdictū ē. Audi ppls me⁹ t loqr tibi israel t testificabor tibi t. De hui⁹ domo nō accepit vitulos. neq de gregib⁹ ei⁹ hircos. Iste imolat deo sacrificiū laudis. nō fm ordinē Aaron: sz fm ordinē melchisedech. Quod in eo psalmo positū est: quē dns Iesus in euangelio de se cōscriptū esse testat. querens a iudeis respondentib⁹ xpm filiū esse dauid. quod solum de illo carnaliter nouerāt. quomodo eum Dauid in spū dixerit dnm. Tunc enī hui⁹ psalmi commemorauit exordium. Dixit dns dño meo: sede a dextris mei. Donec ponā inimicos tuos: scabellū pedū tuox. Ibi quippe t ꝯ dictū est. Jurauit dns t non penitebit eū: tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchisedech. Mouerūt qui legunt qđ protulerit Melchisedech qñ benedixit Abraam. Et si iam sunt participes eius: vidēt tale sacrificiū nūc offerri deo toto orbe terrax. Dei aūt iuratio: increduloz est increpatio: t quod deū non penitebit: significatio est. qz hoc sacerdotiū non mutabit. Mutauit quippe sacerdotiū fm ordinē Aaron. Unde alius ꝓpheta dicit ad eum q carnaliter est israel. Non est mihi volūtas in vobis: dicit dns oīpotēs t hostiam non accipiā de manibus vestris. Ecce qđ est fm ordinē Aaron. Cur aūt hoc nō accipiat: addidit t dicit. Quia ab ortu solis vsq ad occasum glorificatū est nomē meū in gentib⁹: t in oī loco incēsum offert nomini meo. t hostia pura. quia magnū est nomē meū in gentibus: dicit dns omnipotēs. Ecce quod est fm ordinem Melchisedech Incensum enī (qđ est grece thymiama: sicut exponit Johannes in apocalipsi) orationes sunt sanctorum

Estate. xlix.

Xps testatur ps. cix. de se scriptum.

ps. cix.

Dei iuratio ē increduloz increpatio.

Malachie. i. Sacerdotium scom ordinē melchisedech nō mutabitur.

B Quid ergo? Dico q idolis imolatū sit aliquid? aut q idolū sit aliquid? Sed q imolant gētes: demonijs imolant: t nō deo. Nolo aūt vos socios fieri demonioz. Quia non potestis calicē dñi bibere: t calicē demonioz: non potestis mēse dñi participes esse: t mense demoniorum. An emulamur dominū. Munquid fortiores illo sumus?

Ex lib. cōtra inimicū legis t ꝓpheraꝝ.

MIt apls. Sed qz que imolāt: demonijs imolāt t non deo. Iste aūt dixit. Sed q sacrificāt sacrificāt demoib⁹ q si oēs q sacrificāt: non sacrificēt nisi demōibus. Nō enī ait apls. Qui sacrificāt. sz q sacrificāt. vt sic a me positū est imolāt: illi scz q idola colūt. Que sacrificāt: demonib⁹ t non deo sacrificāt: siue imolāt Et ideo subiūxit. Nolo vos socios demonioz fieri. Eos qppe ab idolatria ꝓhibebat. Propter qđ eis ostēdere voluit: ita illos fieri socios demoniorū: si idolothita sacrificij manducauerint. quō israel carnalis soci⁹ erat altaris in tēplo. qui de sacrificijs manducabat. Hinc enī cepit vt hoc diceret. propter qđ dilectissimi mihi fugite ab idoloz cultura. Deinde secut⁹ ostendit ad quod sacrificiū debeāt iam ptinere: dicēs. Quasi ꝓudētib⁹ dico. Judicate vos qđ dico. Calix benedictiōis quē benedicimus nōne cōmunicatio est sanguinis xpi: t panis quē frangim⁹: nōne cōmūicatio est corꝑis dñi? quia vnus panis t vnū corꝑus multi sumus. Oēs enī de vno pane participam⁹: t ꝓpt hoc subiunxit. Videte israel fm carnē. Nonne qui de sacrificijs manducāt: socij sunt altaris? Ut intelligerēt ita se iam socios esse corꝑis xpi: quēadmodū illi socij sunt altaris. Et qz vt hoc diceret: ab idolatria prohibebat. vnde loc⁹ iste sermonis ei⁹: sicut cōmemorauit: sumpsit exordiū: ne putarēt ideo non esse curādū si de sacrificijs ederēt idoloz. qz idolū nihil est. existimātes sibi hec velut supflua non nocere: confirmauit quidē t ipe idolū nihil esse. Nec ideo ista se ꝓhibere qz idolis imolant que non habent sensum: sed qz que imolāt (inquit) id est idoloz cultores demonijs. t non deo imolāt. Nolo vos socios demonioz fieri. Istū sensum veritas ipa declarat. quia in templo (cui seruiebat carnaliter israel) non vtiqz idolū colebat. Nam si sacrificia: que in illo templo fm veterē legem offerebant deo: tanqz sacrificia idoloz damnarent. vel tanqz demonijs imolata: nullo modo ipe dns xps: leproso quē mūdauerat diceret. Vade ostende te sacerdoti. t offer munus qđ ꝓcepit Moyses: in testimoniū illis. Nondū enī dederat: ꝓ sacrificijs illis omnib⁹ sui corꝑis sacrificiū. Nondum suscitauerat sui corꝑis templū. nec de illo templo eijciēs eos q boues t columbas vendebāt: dixerat. Dom⁹ mea domus orationis vocabit vos autē fecistis illam spelūcā latronum.

Māducātes sacrificia socij sūt altaris

Matth. viii.

Matthe. xxi

C Verum sacrificiū: quod vni vero debetur deo (quo eius altare solus christus impleuit) in victimis pecorum: imitata demonia: sibi arrogāter exposcūt. Unde dicit apostolus. Que imolant gētes demonijs imolāt t non deo. Non quod offerebat culpas: sed quia illis offerebat. Hebrei aūt: in victimis pecorum quas offerebant deo: in multis et varijs modis (sicut re tāta dignum erat) ꝓphetiam celebrabāt future victime: quā christus obtulit. Unde iam xpiani: peracti eiusdē sacrificij: memoriā celebrant: sacrosancta oblatiōe t ꝓticipatione corꝑis t sanguinis xpi.

Ex lib. cōtra faustū ca. xx

C Existit nescio qs disputator: qui doct⁹ sibi videatur. t ait non ego illū lapidē colo. Nec illud simulachrū qđ est sine sensu. Non enim ꝓpheta vester potuit nosse: qz oculos habēt t non vident: t ego nescio qz illud simulachrū nec animā habet nec videt oculis: nec audit auribus. Non ego illud colo: sz adoro quē video. t seruio ei quē nō video. Quis est iste? Rumē quoddā (inqt) inuisibile: qđ ꝓsidet illi simulachro. Hoc modo reddēdo rationē de simulachris suis: diserti sibi videnť. qz nō colūt idola t colūt demonia. Ipe hoc dixit apostolus. Scimus qz nihil est idolū. Sed que imolāt gentes: demonijs imolāt. t non deo: dixit. Nolo vos fieri socios demonioz. Nō ergo hinc se excusent: qz quasi idolis insensatis dediti non sunt. Demonijs magis dediti sunt. qđ est piculosi⁹. Nā si tantū idola colerent: sicut eos non adiuuarēt: ita illis nihil noceret. Si aūt adores t seruias demonib⁹: erunt demones dñi tui. t quia erūt dñi tui inuidi tui: libertati tue necesse est inuideāt: semper te velint possidere. semp te talē facere: qualē possint secū trahere. Est enī insita maliuolētia quedā et pnities nocendi: istis malignis spiritib⁹. gaudent de malis hominū t de fallatia nra. Si nos fefellerint: pascunt Et quid querūt? Non quib⁹ in eternū dominent: sed cum quibus in eternū damnent. Quomodo solet maliuolus latro nominare innocentē? Munqd

Extractatu. ꝓsi. xcvi.

Cōtra ex⁹ cusatores simlachro rum.

Maliuolētia isita de moribus pascit malo nostro.

si fuerit viu⁹ incēsus: minus ardet si duo ardeāt: min⁹ morīt si duo morianť? Pena illa non minuitur. sed maliuolētia pascit. Mecū moriať. Non semin⁹ morīturū dicit. sed solatiū habet malū alteri us. Talis est diabol⁹. Seducere vult illos / q cū illo puniant. Et qz nō potest iudicē deū fallere (non enī nominat apud illū innocentē) vera crimina volens habere q̄ obijciat: pctā psuadet [Molo aūt vos socios fieri demoniozum]

Ex libro pōtra faustū ca. xxi

¶ Cur nō expediat imolatitio vesci xp̄iano: apl's dicit. Mecz enī ipsam imolationē reprehēdit quaz faciebāt prēs prefigurātes sanguinē sacrificij quo nos xp̄s redemit. sed que imolāt gentes: demonijs imolant (inq̄t) z nō deo. Deinde adiecit Molo vos socios fieri demonioz. Nam si natura ipsa imolatitie carnis essent immūda: vtiq̄z z nescientē contaminaret. Mecz enī eo minus ipa esset si a sciēte acciperet: sed ppter cōscientiā / ne demonijs cōmuni casse videatur.

Ex lib. ii. de doctna xp̄iana.

¶ Superstitiosuz est quicq̄d institutū est ab homin⁹ / ad faciēda z colēda idola ptinens: vel ad colendā sicut deū creaturā. partemue vllam creature. vel ad cōsultationes z pacta quedā significationū cū demonib⁹ placita / atq̄z federata. q̄lia sunt molimina magicaz artiū aruspicū et auguz libri Ad hoc gen⁹ ptinent / oēs etiā ligature atq̄z remedia. que medicoz quoq̄ disciplina cōdēnat: siue ī p̄cantatiōib⁹ / siue in q̄busdā notis / q̄s caracteres vocāt / siue in quibusq̄ reb⁹ suspendendis atq̄ alligandis. Mecz illi ab h̄ genere pniciose superstitiōis segregādi sunt / q̄ Genethliaci (ppter nataliū dierū psiderationes) nunc aūt vulgo mathematici vocanť. Mā z ipi conanť actionū euēta p̄dicere. Hoc gen⁹ fornicatiōis aie salubriter diuia scriptura nō tacuit. Mecz ab ea sic deterruit aiam: vt ppter ea talia negaret esse sectāda / qz falsa dicunť a pfessoribus eoz: sed etiā si dixerit vobis (inq̄t) z ita euenerit: ne credatis eis. Oēs igīt artes hmōi vel nu⁹ gatorie vel superstitiōis norie: ex quadā pestifera societate hoīm z demonū / quasi pacta ifidelis z dolose amicitie pstituta. penit⁹ sunt repudiāda z refugiēda xp̄iano. Non q̄ idolū sit aliq̄d (ait apl's) sz qz que imolāt gentes / demonijs imolāt z non deo Molo vos socios demonioz fieri. Q̄ aūt de idol' z de imolationib⁹ / que honoꝛi eoz exhibenť dixit apl's. hoc de oībus imaginarijs signis sentiendū est. Que oia tm̄ valēt / quantū p̄sumptiōe aioz / q̄ si cōmuni quadā lingua cū demonib⁹ federata sūt Que tm̄ plena sunt oia pestifere curiositatis / crucianti sollicitudinis / moꝛtifere seruitutis. Non enī qz valebāt / animaduersa sunt. sed animaduertēdo atq̄z seruādo / factū est vt valerent. Et ideo diuersis diuerse pueniūt / ꝑm cogitatiōes z p̄sumptiōes suas. Illi enī spūs q̄ decipe volunt / talia pcurant cuiq̄z qualib⁹ eum irretitū p suspitiones z psensiones eius vident.

H Mathematici.

Artes nugatorie vel superstitiose mathematicoz tāq̄z pacta cū dēmōib⁹ sunt fugiende.

De signis imaginarijs q̄ sūt plena pestifere curiositatis / cruciātis sollicitudinis / moꝛtifere seruitutis.

Omnia mihi licent: sed non oīa expediunt. Omnia licent: sed non oia edificant. Nemo quod suum est querat: sz qd alterius.

Ex libro ad pollentium. i. Cor. vi.

QE quibusdā que ad escam ptinent. Omnia (inquit apostol⁹) mihi licita sunt. sz ego sub nulli⁹ redigar potestate. Esca ventri / z venter escis. Deus aūt z hunc z has euacuabit. Itē de hocipso. Oia licita sunt: sed non oia expediūt. oīa licita sunt: sed non oia edificant. Nemo qd suū est querat. sed qd alterius est. Atq̄z vt ostēderet vnde loqueret: omne (inq̄t) qd in macello venit / māducate. nihil interrogātes ppter cōscientiā. Et tñ alibi dicit non māducabo carnē in eternū / ne frēm meū scād alisem. Itēq̄z alibi. Oīa q̄dem mūda. sed malū est homini qui per offensionē māducat. Quod est / Omnia q̄dem mūda hoc est oīa mihi licita sunt. Et qd est. Sed nō oia expediūt: ipm est. Sed malum est hoī qui per offensionē māducat. Ita ostēdit ea que licita sunt (idest nullo p̄cepto dñi phibent) sicut expedit potius esse tractāda. non p̄scripto legis: sed cōsilio charitatis.

1. Corin. viii.

Roma. xiiii.

Licita sūt tractāda ī p̄scripto legis sz cōsilio charitatis.

Oīne qd in macello venit māducate: nihil interrogātes propter cōsciētiā. Domini est terra z plenitudo eius. Si quis vocat vos infideliū ad cenā z vultis ire oīne qd vobis apponit manducate: nihil interrogāte s propter cōscientiā. Si quis aūt dixerit hoc imolatū est idolis: nolite manducare propter illū q̄ indicauit: z ppter pscientiā. (Cōscientiā aūt dico: non tuā: sed alteri⁹. vt q̄d enī libertas mea iudicat ab aliena cōscientia? Si ego cum gratia participo: quid blasphemoꝛ p eo q gratias ago?

Ex epla ad bulicolam. 1. Thimo. iiii

¶ Olus vel q̄libet fruct⁹ / in quolibet agro natus: ei⁹ est q̄ creauit. qz dñi est terra z plenitudo ei⁹. Et oīs dei creatura bona est. Sed si illud qd in agris nascit. cōsecrat idolo vel sacrificat: tūc inter idola thita deputandū est. Itaq̄z: aut certū est esse idolothitū: aut certū est non esse: aut ignorať. Si q̄ certū est esse: meli⁹ xp̄iana virtute respuit. Si aūt vel non est: vel nescit: sine vllo cōscientie scrupulo / in vsum necessitatis assumitur.

Siue ergo māducatis siue bibitis: siue aliud quid facitis: omnia in gloriaz dei facite.

Ex tractatu. ōsi. cxlvi. Mōsolūvoce sz opib⁹ z vita laudādus est deus.

VIs ergo psallere? Non solū vox tua sonet laudes dei: sed z opa tua pcordent cū voce tua. Cum ergo voce cātaueris silebis aliq̄n. Vita / cāta: vt nunq̄z sileas. Negotiū agis z fraudē cogitas / siluisti a laude dei. Et (qd est graui⁹) non solū a laude siluisti: sed in blasphemiā prexisti. Cum enī deus laudat de bono ope tuo: ope tuo laudas deū. Et cū blasphemat deus de malo ope tuo: malo ope tuo blasphemas deū. Itaq̄z ad aurīū exhortationē canta voce. corde ne sileas. vita ne taceas. Non cogitās in negocio fraudē / psallis deo. Cū manducas z bibis / psalle. non intermiscēdo sonoz suauitates ad aures aptas. sz modeste z frugaliter z temperanter manducādo z bibēdo. qz hoc dicit apostolus. Sive manducatis siue bibitis / siue qd aliud facitis: oīa in gloriā dei facite. Si ergo bene agis: z quod māducas z bibis / z ad refectionē corporis sumis reparationēq̄z membroz: gratias agēs ei q̄ tibi p̄buit mortali z fragili / ista supplementoz solatia: z cibus tu⁹: z potus tuus laudat deū. Si vero modū / nature debitū: immoderatione vorācitatis excedas. z vinolentia te ingurgites: quātaslibet laudes dei: lingua tua sonet: vita blasphemat. Post cibū z potum requiescis vt dormias. nec in lecto aliquid turpiter agas. nec excedas vltra cōcessam licentiā in lege dei. sit castus cū coniuge thorus. et

Ex Ambro. Mala opa īfectū sunt blasphemie ī deū. Māducā dū est ī bendū modeste frugaliť temperanter.

Per īmoderationē vorācitatis blasphematur deus

si est cura ppagandi liberos: non sit effrenata luxuries libidinū. Defer in lecto tuo / cōiugi tue. quia membra xpi estis ambo. Ambo ab illo cōditi. ambo sanguine ipius repati. Hec agēs laudas eum. nec oīno silebit laudatio tua. Quid cū somnus advenerit? Et cū dormis non te excitet a quiete mala cōscientia tua: et innocentia somni tui laudat deū.

Innocēs somnū laudat deum.

Sine offensione estote iudeis et gentib⁹ et ecclesie dei: sicut et ego per oīa omnibus placeo non querēs quod mihi vtile est: sed quod multis: vt salui fiant.

Ex lib. ō corr. repuōer gra.

Sala. j.

Nūqd qui hoc dixit / placebat etiā tam multis psecutorib⁹ suis? Sed placebat oīm generi hoīm / qb⁹ xpi cōgregabat ecclesia.. siue iam int⁹ positis. siue introducendis in eā. Si adhuc (inquit) hoibus placerem: xpi seruus non essem. Qui hoīb⁹ ppter veritatem placet: iam non ipe illis: sed veritas placet. Placere aūt dixit / ꝯtū in seipo est. id est ꝯtū ad ei⁹ voluntatē attinet. ac si diceret. Placere vellē. Non enī / si eo hoc non agēte / placeat alicui / quasi ppt seipm / non ppter deū atq euangeliū qb⁹ annunciat: supbie potius ipius ꝯ eius errori / cui puerse placet tribuendum est.

Mō est malū hoibus ppter veritatē placere.

In expositione epte ad galathas.

Si adhuc hoibus quererē placere. xpi seru⁹ nō essem. Jubet enī seruis suis ille / vt discāt ab ipso mites esse. et humiles corde. Qb⁹ nullomodo pōt q̄ ppter seipsum (id ē ppter suā q̄si ꝑuatā et propriā gloriā) placere hominibus querit. Non g̃ moueat qd dicit. Sicut et ego omnib⁹ p omnia placeo. Addit enī: non querēs qd mihi prodest: sed qd multis vt salui fiāt. Nulli aūt prodest vt salu⁹ fiat / si hō ei ppter seipsum placeat. qui tñ aliter nō placet / nisi cū propter deū placet. Jdest / vt de⁹ placeat et glorificet cum dona ei⁹ attendunt in homine. aut per ministeriū homis accipiunt. Cū aūt sic hō placet. iam nō hō: sed de⁹ placet. Vtruncq g̃. recte dici potest: et ego placeo et ego nō placeo. Si enī assit bonus intellector piusq pulsator: patebit vtruncq. et nulla int se repugnātia repellet intrantē.

Capitulum xj.

Imitatores mei estote sicut et ego christi. Laudo autem vos fratres q̄ per omnia mei memores estis et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis.

Ex tractatu. psi. xxxix.

Ab oīb⁹ sequēdus ē xps semp.

In ecclia iste ordo est. Alij precedunt. alij sequunt. Et q̄ precedūt exemplo se prebēt sequētibus. et qui sequunt imitantur precedētes. Sed et illi q̄ se exemplo pbēt sequentibus: nunqd neminē sequunt? Si neminē sequunt: errabūt. Sequunt ergo. et illi aliquē: ipm iam xpm. Meliores quiq in eccl'ia / quibus nō remansit iam hō quem imitent (quia oēs pficiendo superūt) ipse xps eis remanet. quē vsq in finem sequant. Et charitas ordinat hos gradus / p Paulū apostolū dicentē. Jmitatores mei estote / sicut et ego christi.

Volo autem vos scire q̄ oīs viri caput xps est: caput aūt mulieris vir. Caput vero xpi deus Oīs vir orans aut pphetās velato capite: deturpat caput suum Oīs aūt mulier orans aut pphetās nō velato capite: deturpat caput suū. Vnū enī est: ac si decaluetur.

Ex lib. q̄stionū ti. lxxxiii.

Mākales sensus qui ꝑmā etatē regūt dicūtur viri id ē mariti.

Post vsu rationis spiritus rationalis ē vir aie regēs affectum aialētanq̄ vxorem.

Ita post peccatū primi homis natisumus / vt nondū reddita luce mētis / carnalib⁹ sensibus subditi: carnalē vitā sine vlla veritatis intelligētia trāsigam⁹ Tales necesse est esse infātes et paruulos pueros. qui nōdū possunt accipere rationē. et qz naturales sunt isti sensus: qui primā etatē regunt et deo artifice nobis tributi sunt: recte dicunt viri (id ē mariti tanq̄ legitimi) q̄m non eos error vitio ppio / sed dei artificio natura ꝑtribuit. Cū aūt ꝑfq venerit ad eā etatē: vt iā possit capax esse rōnis: si veritatē statim cōprehēdere potuerit: nō iā illis sensib⁹ rectoribus vtet: sed habebit virū: spm rōnalē: cui sensus illos in famulatū redigat. seruituti subijciens corpo⁹ suū. cum et ipe spūs hoīs heserit xpo (qz caput viri: xps est) amplex⁹ spiritalia: eterna vita sine vllo separatiōis timore pfruit. Quis enī nos separare poterit a charitate xpi? Est enī aīe quasi marit⁹ quodāmō spūs hoīs. qz aialē affectionē tanq̄ ꝑiugē regit. non ille spūs sctūs: q̄ cum pre et filio incōmutabilis manet. et dignis animis incōmutabiliter dat. sed spūs hoīs: de q̄ apls Paulus dicit Nemo scit qd est in hoīe nisi spūs hoīs. Mā ille spiritus sctūs: spūs dei est. De q̄ item dicit sic. et q̄ dei sunt: nemo scit nisi spūs dei. Hic g̃ spūs hoīs cū p̄sens est (id est intent⁹ est) et se pietate subijcit deo: intelligit hō q̄ spiritalit dicunt. Cū aūt diaboli error: tanq̄ absente intellectu: in aīa dñat: adulter ē. Voca g̃ (inqt) virū tuū (id est spm q̄ est in te. q̄ pōt hō intelligere spiritalia: si eū lux veritat⁹ illustret) ipe assit cū loquor tibi: vt spiritalē aquā possis accipere.

1. Cor. ii.

Spūs hominis p errorē domināte adulē est.

De pre q̄dē ac filio multis libris disseruerūt docti spiritales viri: ꝯtū hoīes hoīb⁹ poterāt. et quēadmodū nō vn⁹ essent pr̄ et filī?: sz vnū eēnt. et q̄d p prie pr̄ esset. q̄d filī? insinuare conati sūt. Qb⁹ ille genitor: ille gēit⁹. Ille nō de filio: ille de pre. Ille huius ꝓncipiū vñ et caput xpi dicit q̄muis et xps ꝓncipiū. sed nō pris: h̄ vero illi⁹ imago (quāuis nulla ex pte dissimil et oīno indifferent equal) Filī⁹ pri debet qb⁹ est. Bē etiā vtiq debēs pri: q̄ idē pri: equalis ac par est: pr̄ aūt nulli debet q̄cquid est.

Ex sermōe de symbolo.

Oia vra. Vos aūt xpi. xps aūt dei. Et item. Caput mulieris vir. Caput viri: xps. Caput autē xpi deus. Sed rursum. Si de⁹ nō nisi oīa sit tria: quō caput xpi de⁹ (id est caput xpi: trinitas? cū in trinitate sit xps vt sit trinitas) An qb⁹ ē pr̄ cū filio: caput est ei qb⁹ est sol⁹ filī? (cū filio enī pr̄ de⁹ est. sol⁹ aūt filī?: xps est. maxie qz iā ꝑbū caro factū loquit scōm quā hūilitatē ei? : etiā maior ē pr̄ sicut dicit: q̄m pr̄ maior me ē) vt h̄ ipm deū eē. qb⁹ illi cū patre vnū ē. caput sit hoīs mediatoris: qb⁹ ipe solus est? Si enī mētē recte dicim⁹ ꝓncipale hoīs (id ē tanq̄ caput hūane substātie) cū ipe hō cū mēte sit homo cur nō multo pgruēti⁹ multoq magis verbū cum pre: qb⁹ simul de⁹ est: caput est xpi: quāuis xps hō: nisi cū verbo qb⁹ caro factū est: intelligi non possit.

Ex lib. de trinitate. vi.

Johan. xiiii.

Mā si nō velat mulier: tondeat. Si vero turpe ē mulieri tōderi: vel decaluari: velet caput suum.

Exposīa ad possidiū epm De ornamētis mulierū.

Nolo de ornamētis aureis vl vestib⁹: ꝓpera habeas in phibēdo sniam. nisi eos q̄ necp piugati: necp piugari cupiētes: cogitare debēt quō placeāt deo. Illi aūt cogitāt q̄ sūt mūdi: quō placeāt vl viri vxori-

bus: vl' mulieres maritis. Nisi q capillos nudare femias (qs etiã caput velare iubet) nec maritatas decet. Fucare aũt pigmẽtis / q vel rubicũdioz vel cãdidioz appeat: adulterina fallatia est q non dubito etiã ipos maritos se nolle decipi. qbus solis pmittẽde sunt femie ornari. & hoc scõz veniã: nõ fm imperiũ. Nã verus ornatus / marie xpiane & xpiane & / non tm nullus fuc⁹ mẽdax. vex ne auri quidẽ / vestisq pompa: sz mozes boni sunt. Execrãda aũt supstitio ligaturaz in qbus etiã in aures viroz rũ in sũmis ex vna pte auriculis suspẽse deputant: non ad placendũ hoib⁹: sed ad seruiendũ demonibus adhibẽt. Quis aũt possit spiritales nefarias supstitionũ phibitiões in scripturis inuenire. cum generaliter apls dicat. Nolo vos socios fieri demonioz? Et iterũ. Que psonãtia xpi ad Belial? ni si forte q Belial noauit & generalẽ societatẽ demõioz phibuit / licet xpianis sacrificare neptuno q nihil ppie vetitũ de neptuno legimus.

Mõ decet mulieres nudare capillos nec se fucare pigmẽtis. Solis maritis pmittẽde sunt mulieres ornari. Execrãda supsticio ligaturarũ. ũ. Cor. vi.

Vir quidẽ non debet velare caput suũ: q imago & gloria dei est: mulier aũt gloria est viri. Non enĩ vir ex mulier est: sz mulier ex viro. Eteni non est creat⁹ vir ppter mulierẽ: sed mulier ppter virum. ideo debet mulier velamẽ habere supza caput suũ: & ppter angelos.

Apostolus dicit virũ esse imaginẽ dei. & ppterea velamẽtũ ei capitis demit: qũ mulieri adhibendũ monet. Quid g dicem⁹ ad hec? Si p sua pson mulier ad implet imaginẽ trinitatis: cur ea detracta de latere viri / adhuc ille imago dicit? Aut si / & vna pson hois ex trib⁹ põt dici imago dei. sicut in ipa sũma trinitate & vnaquecz pson de⁹ est: cur & mulier nõ est imago dei? Nũ ppterea caput velare pcipit q' ille / q imago est / phibeh? Sed videdũ est quõ nõ sit cõtrariũ qũ dicit apls (non mulierẽ sed virũ eẽ imaginẽ dei) huic qũ scriptũ est in Genesi. Fecit de⁹ hoiez ad imaginẽ dei. fecit eũ masculũ & feminã (Fecit eos. & benedixit eos) Ad imaginẽ qppe dei / naturã ipaz bũanã factã dic̃ / q sexu vtroqz cõplect. Nec ab intelligẽda imagine dei sepat feminã

Ex lib. de trinitate. xii. Velamen adhibẽdũ capiti mulieris & nõ viri.

Gene. j.

Itẽ ex eodẽ libro.

Dicto enĩ. q fecit deus hoiem ad imaginẽ dei. fecit eũ (inquit) masculũ & feminã. vel certe alia distinctiõe. Masculũ & feminã fecit eos: quõ p apostolum audiuim⁹ virum esse imaginẽ dei. Unde et caput velare prohibet. mulierẽ aũt nõ. & ideo hoc / ipsa facere iubet? nisi credo illud esse qũ iam dixi / cũ de humane mẽtis natura agerẽ. mulierem cum viro suo esse imaginẽ dei. vt vna imago sit tota illa substãtia. Cum aũt ad adiutoriũ distribuit (qũ ad eam ipam solã attinet) non est imago dei. qũ autẽ ad virũ solum attinet / imago dei est: tam plena atq integra / qm in vnũ cõiuncta muliere. sicut de natura humãe mẽtis dixim⁹. q & si tota: contẽpletur veritatẽ: imago dei est. & cum ea distribuit aliqd & quadã intentiõe deriuat ad actionẽ rerum tẽporaliũ: nihilomin⁹ ex qua parte conspectã pfulit veritatẽ: imago dei est. ex qua vero intendit in agenda inferioza / non est imago dei. Et quonĩã quantũ cunqz se extenderit in id quod eternũ est: tantoma gis inde formak ad imaginẽ dei. ac propterea non est cohibenda vt se inde pximeat ac temperet: ideo vir non debet velare caput. Quia vero illi rationali actioni / que in rebus corporalibus / temporalibusq versatur: periculosa est nimia in inferioza p

Quõ hũana mẽs est ymago dei.

Quare vir non debet velare caput.

gressio: debet habere potestatem super caput / qũ indicat velamentum. quo significatur esse cohibenda. Grata est enim sanctis angelis / sacrata et pia significatio. Nam deus non ad tempus videt. Nec aliquid noui fit in eius visione atqz scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur / sicut inde afficiuntur sensus: vel carnales animalium & hominum: vel etiam celestes angelorum.

In visiõe dei nihil noui fit.

Figurate ac mistice de velãdo mulieb̃ri capite loquebatur. Quod nisi ad aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. Sicut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non fm formam corporis homo factus est ad imaginẽ dei: sed fm rationalẽ mẽtem. Cogitatio quippe turpiter vana est / que opinatur deum membrorum corporalium liniamentis circumscribi atqz definiri. Porro autẽ. Mõe idẽ beat⁹ Paulus apostolus dicit. Renouamini spiritu mentis vestre. & induite nouũ hominem. eũ qui fm deum creatus est? Et alibi apertius. Exuentes vos (inquit) veterem hominem cum actib⁹ eius. Induite nouum / qui renouatur in agnitione dei fm imaginem eius qui creauit eum. Si ergo spiritu mentis nostre renouamur: & ipse est nouus homo qui renouatur in agnitione dei fm imaginẽ eius qui creauit eum: nulli dubium est: non fm corpus nec fm quamlibet animi partez: sed fm rationalem mentem (vbi potest esse agnitio dei) hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum. Secundum hanc autem renouationem efficimur etiã filij dei per baptismum christi. & induentes nouum hominem: christum vtiqz induimus per fidẽ. Quis est ergo qui ab hoc consortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes. & alio loco idez apostolus dicat: omnes enim filij dei estis per fidem in christo iesu. quicunqz enim in christo baptisati estis: christum induistis. Non est iudeus nec̃z grecus. Non est seruus nec̃z liber. non est masculus & femina. omnes enim vos vnũ estis in christo Jesu? Nunquid nam igitur fideles femine sexum corporis amiserunt? Sed quia renouantur ibi ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus ẽ homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est (hoc est in spiritu mentis sue.) Cur ergo vir propterea non debet velare caput / quia imago & gloria dei: mulier autem debet quia gloria viri est: quasi mulier non renouetur spiritu mentis sue: qui renouat̃ur in agnitione dei fm imaginem eius qui creauit illum? Sed q sexu corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda deflectitur. vt non maneat imago dei: nisi ex qua pte mẽs hominis eternis rationibus conspiciẽdis vel cõsulendis adherescit. Quã nõ solũ masculos: sed etiã feminas habere: manifestũ est. Ergo in eorum mẽtibus cõmunis natura cognoscit: in eorũ vero corporibus ipius vnius mẽtis: distributio figuratur Ascendẽtibus itaqz introrsus quibusdã gradibus cõsiderationis per animę partes: vnde incipit aliquid occurrere qũ non sit nobis cõmune cũ bestiis inde incipit ratio vbi iã homo interior possit agnosci. Qui etiã ipse si p illaz rationem: cui tẽporaliuz rez admistratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: psentiente sibi capite suo. i. non eã cohibẽte atqz refrenãte illa q in specula pfilij pfidet qsi virili portiõe: inueterak inter inimicos suos / virtutis inuidos demões / cũ suo pncipe diabolo: eternoziqz illa visio ab ipso etiã ca-

In corporali velamẽto mulieris qd figuret

In q̃ posit hõ interior cognosci.

Ex lib. de trinitate. xii.

Per baptismũ xpi efficimur filij dei.

Gala. iii.

Ibidem.

A

pite /cum cōiuge vetitum manducāte subtrahitur vt lumen oculoꝝ eius non sit cū illo. ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atq; apertis oculis cōscientie: ad videndū /q̄ inhoneste /atq; in decore remanserint: tanq̄ folia dulciū fructuum / sed sine ipis fructibus: ita sine fructu boni operis bona verba cōtexunt. vt male viuētes quasi bene loquēdo cōtegant turpitudinem suam.

Ex lib. de genesi ad ifam

¶ Licet subtilissime disseratur ipam mētē hominis /in qua factus est ad imaginē dei: quandā scilicet rationalē vitam distribui in eterne ꝓtemplationis veritatē et in quandā rerum tēporaliū administrationem atq; fieri quasi masculum et femniam illa parte cōsulente /hac obtemperante: in hac tamen distributione /non recte dicit imago dei / nisi illud q̄ inheret cōtemplāde incōmutabili veritati. In cuius rei figura Paulus apl̄us / virū tm̄ dicit imaginē et gloriā dei. Mulier aūt (inq̄t) gloria viri est. Itaq; q̄uis hoc in duobus hoīibus diuersi sexus /exterius scōm corpus figuratū sit /quod etiā in vna hoīs mente interius intelligit: tñ et femina /que corpore femina est / renouat etiam ipa in spiritu mētis sue in agnitione dei scōm imaginē eius qui creauit. vbi nō est masculus t femina. Sicut autē ab hac gratia renouationis / et reformatione imaginis dei non separant femine (q̄uis in sexu corporis earū aliud figuratū sit /ꝓpter quod solus vir dicit imago et gl̄ia dei) (sic et in ipsa prima ꝓdictione hoīs /fm id q̄ et femina homo erat: habebat vtiq; mētem suā /eandēq; rationalē / fm quā ipsa facta est ad imaginē) sed ꝓpter vnitatem cōiunctionis fecit deus (inq̄t) hoīem ad imaginē dei. Ac ne quisq̄ putaret solū spiritū hois factum (q̄uis scōm solū spiritū fieret ad imaginē dei): fecit illū (inquit) masculū et feminā fecit illos: vt iā etiā corpus factū intelligat. Rursus ne quisq̄ arbitraret ita factū / vt in hoie singulari vterq; sex⁹ exp̄imeret (sicut interdū nascūtur quos Androginos vocant) ostēdit se singularē numerū ꝓpter cōiunctionis vnitatē posuisse. et q̄ de viro mulier facta est (sic̄ postea manifestat) t iō pluralē numerū ꝓtinuo subiecit /dicēs. Fecit eos t bñdixit eis.

Quare solus hō dicit ymago et gl̄ia dei.

B

Ex lib. de trinitate. vii.

¶ Faciamus hominē ad imaginē et similitudinē nostrā. Et faciamus. et nostrā: pluraliter dictū est et nisi ex relatiuis accipi nō oportet. Nō enī vt facerent dij. aut ad imaginē et similitudinem deoꝝ: sed vt facerent pater et filiꝰ et spūs sctūs. Ad imaginem ergo patris et filij et spiritꝰ sancti: vt subsisteret homo imago dei. Deus autē trinitas. Sed quia nō oīmodo equalis fiebat illa imago dei /tāq̄ nō ab illo nata: sed ab eo creata: huius rei significande causa ita imago est /vt ad imaginē sit. Id est non equatur paritate: sed quadam similitudine accedit. Non enī locoꝝ interuallis: sed similitudine acceditur ad deū. t dissimilitudine recedit ab eo. Sūt enī qui ita distinguūt /vt imaginem velint esse filiū. hoīem vero non imaginē: sed ad imaginem. Fefellit autē eos apl̄s /dicens. Vir quidē nō debet velare caput. Cū sit imago et gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago. Que tamē imago /cū alibi dicit ad imaginē: non quasi ad filiū dicit. q̄ imago equalis est patri. alioquin nō diceret / Ad imaginē nostrā. Quomodo enī nostra: cū filiꝰ solus imago patris sit? Sed ꝓpter imparē (vt dixim⁹) similitudinē dictus est homo ad imaginē Et ideo nostram: vt imago trinitatis esset homo. Non trinitati equalis /sicut filius patri: sed accedens (vt dictū est) quadā similitudine. sicut in distantibus significat quedā vicinitas: non loci: sed cuiusdā imitationis. Ad hoc enī et dicit reformamini in nouitate mētis vestre. Quibus item dicit. Estote itaq; imitatores dei /sicut filij dilectissimi. Mouo enim homini dicit. Qui renouat in agnitionem dei scōm imaginē eius qui creauit eum.

Mō locoꝝ interualliſ ſ ſimilitudine accedit ad deū

Propter imparē similitudinē dicitur hō ad ymaginem.

Colo. iii.

¶ Necq; inscite distinguit q̄ aliud sit imagoꝝ similitudo dei: aliud /ad imaginē et similitudinem dei Ō nō ita est intelligendū quasi homo nō dicatur imago dei. (cū dicat apl̄s: vir quidē nō debet velare caput: cū sit imago et gloria dei): sed dicit etiā ad imaginē dei. q̄ vnigenit⁹ non dicit: qui tantūmodo imago est. non ad imaginē. [Non enī vir ex muliere est: sed mulier ex viro. Etenī nō est creatus vir ꝓpter mulierē. sed mulier ꝓpter virū.]

Ex libro. i. retractationū.

¶ Fecit deus hominē ad imaginē suam. Vt quēadmodū ipse per omnipotentiā suam / ꝓeest vniuerse creature: sic homo per intelligentiā (qua etiam creatorē suum cognoscit et colit) ꝓeesset omnibus terrenis animalib⁹. fecit illi etiā adiutoriū femināe. Nō ad carnalē ꝓcupiscentiā: (quādoquidē nec corruptibilia corpora tunc habebant / anteq̄ eos mortalitas inuaderet pena pcti): sed vt haberet et vir gloriā de femina (cū ei ꝓeiret ad deū. seq̄ illi ꝓberet et imitandū in sctitate atq; pietate) sicut ipse esset gloria dei: cū eius sapiētiā seq̄retur.

Ex lib. de catheczandis rudibus.

¶ Femina facta dicit in adiutoriū viri /vt copulatione spiritali /spirituales fetus ederet. (id est bona opera diuine laudis). dū ille regit: hec obtemperat. Ille a sapiētia regit: hec a viro. Caput enī viri christus et caput mulieris vir. Ideoq; dicitur. Non est bonū solū hominē esse. Ad hoc enī bonū erat /qō fieret: vt non solū anima corpori dominaretur (quia corpus seruilē locū obtinet) sed etiam virilis ratio subiugaret sibi animalē partē suā. per quod adiutoriū imperaret corpori. Ad huius rei exemplū femina facta est. quā /rerum ordo subiugat viro: vt qō in duobus hominibus euidentius apparet. (id est masculo et femina) etiā in vno homine cōsiderari possit. vt appetitum anime (per quē voluptates corporis operamur) habeat mēs interior tanq̄ virilis ratio subiugatum. Sic debet vir feminā regere. nec eā permittere dñari in virū Ō vbi cōtingit puersa et misera domus est. Primo ergo demōstrauit deus homini q̄to melior esset pecorib⁹ t oībus irrationalib⁹ aiantibus. Sed hec facilis ratio est. Cito enī homo itelligit se meliorē esse pecorib⁹. Illa est difficilis ratio /qua intelligit in seipo aliud esse rationale qō regit: aliud aiale seu irrationale qō regit. Et qm̄ hoc secretiore sapientia videt: ipsam visionem secretam / nomine soporis significari arbitror: quē imisit de⁹ in Adam /q̄n ei mulier facta est. Vt enī hoc videat: nō est opus istis oculis corporis: ſ q̄nto quisq̄ ab istis visibilib⁹ reb⁹ ad interiora itelligētie secesserit: (hoc est autē q̄si obdormiscere) tāto melius et sinceri⁹ illō videt. Ipsa enī cognitio /qua itelligit aliud in nobis esse qō ratione dñet: aliud qō rōni obtēperet. Ipa ḡ cognitio /veluti effectio mulieris est de costa viri /ꝓpter ꝓiūctionē significādā. Deinde vt q̄sq̄ huic sue pti recte dñet t fiat q̄si ꝓiugatus in seipso: vt caro nō cōcupiscat aduersus spm̄: sed spiritui subiuget (.i. pcupiscētia carnalis nō aduersetur rōni: sed potiꝰ obtēperādo desinat esse carnalis:) opus habet perfectam sapientiam. Cuius contēplatio /quia interior est et secretior: et ab omni sensu corporis remotissima: cōuenienter etiā ista soporis noīe intelligi potest. Tunc enī ordinatis-

Ex lib. cōtra manicheos.

Cur mulier facta sit in adiutoriū viri.

Vbi femia dñat in virū misera dom⁹ est.

Visio secreta noīe soporis significat.

Quid sit mistice effectio mulieris de costa viri.

C

Q Oñ oꝛdia-
tissime ca-
put mulie-
ris est vir.

sime caput mulieris est vir: cū caput viri est xps/
qui sapiētia dei est. Si pariat ista filios: cuius cum
doloꝛib⁹/et se ad virū suū ꝓuertat/vt ei⁹ ipse dñe-
tur: tūc enī potest cognosci/nō aliā partē in nobis
ptinere ad auctoꝛē deū/ꝛ aliā ad gentē tenebꝛax
(sicut isti dicūt) sed potius ꝛ illud qđ regendi ha-
bet potestatē in hoīe: et illud inferius qđ regendū
est/ex deo esse. sicut apostolus dicit.

**Verūtñ neq; vir sine muliere. neq; muli
er sine viro in dño. Mā sicut mulier de vi
ro: ita et vir per mulierē. oīa autē ex deo
Vos ipsi iudicate: decet mulierē nō vela
tam oꝛare deuz? Nec ipsa natura docet
vos. Quid vir qdē si comā nutriat igno
minia est illi: mulier vero si comā nutri-
at gloꝛia est illi. quoniam capilli pro ve
lamine ei dati sunt.**

Ex lib. de oꝛi
gine aie ad
renatum.

SIcut enī mulier ex viro: ita et vir p mu
lierē. qꝛ mulier ex viro facta est: vt etiā
vir per mulierē postea nasceꝛet. Si aūt
victoꝛ ita diuidit/vt dicat mulierē ex vi
ro esse ī cōm coꝛpus: ex deo autē scōm aiam ꝛ spm
quomodo erit verū qđ ait apl's. (Oīa aūt ex deo)
si mulieris coꝛpus ita est ex viro vt nō sit ex deo?
Quapꝛopter (vt apl'us potius verū loquat q̄ iste
apl'o pꝛeferat) mulier ex viro est: siue ſm coꝛpus
siue ſm totū. quo ꝓstat humana natura. Nihil enī
hoꝛū tanq; certū affirmam⁹: sed qđ hoꝛū verū sit
adhuc q̄rim⁹. Et vir per mulierē: siue ex parte to-
ta hoīs natura dicat que p mulierē nascit: siue so-
la caro. Unde adhuc q̄stio est. Oīa tñ ex deo. Ut
nulla questio est. id est coꝛpus et aīa et spūs ꝛ viri
et mulieris. Et si enī nō ex deo nata vel tracta sūt
vel manaꝛūt (ita vt ei⁹ nature sint): tñ ex deo sūt.
A quo enī creata: ꝓdita: fctā sūt: ab illo hñt vt sint.

**Si qs autē videt cōtētiosus esse: nos ta
lem ꝓsuetudinē nō habemus: nec eccl'ia
dei. Hoc autē pcipio: nō laudās q nō
in melius sed in deteꝛius cōuenitis.**

Ex lib. 6 ope
monachoꝛū.

Iniquissi-
mū est vel-
le sibi obtē
perari a
minoꝛib⁹ et
nolle obtē
perare ma
ioꝛibus.

SQuid aūt iniqus/q̄ velle sibi obtēpeꝛa-
ri a minoꝛib⁹/et nolle obtēperare maio
ribus? Apl'o dico. Mō nobis. Intñ vt
etiā comā nutriāt. Uñ ille nec disputa-
ri oīno voluit/dicēs. Si qs autē vult cōtētiosus es
se: nos talē cōsuetudinē nō habem⁹ neq; eccl'esia
dei. Hoc aūt pcipio. vt scz nō differentis sollertia
reꝛaꝛ: sed pcipientis auctoꝛitas attēdaꝛ. Nam et
hoc/quo ptinet q̄so: tā aperte cōtra apl'i pcepta co
nari? An ita vacandū est/vt nec tōsoꝛes operenꝛ?
An qꝛ angelicas volucres imitari se dicunt/q̄si de
pilari timēt ne volare nō possint? Uereoꝛ/in h̄ vi-
tium plura dicere ꝓpter quosdā crinitos fratres.
quoꝛ ꝓpter hoc multa ꝛ pene oīa veneramur. Sed
quo magis eos in xp̄o diligim⁹: eo solliciti⁹ admo
nem⁹. Nec enī metuim⁹/ne humilitas eoꝛ respu
at admonitionē nr̄am: q̄nquidē ꝛ nos a talib⁹: vbi
foꝛte titubam⁹ aut aberꝛam⁹: cupimus admoneri
Hoc ergo admonem⁹ tā sctōs viros: ne stultis va
noꝛū argumētationib⁹ moueāt̄ur. et eos in hac p-
uersitate imitētur/quib⁹ sūt in ceteris longe dissi-
miles. Illi autē venalē circūferentes ypocꝛisim
timēt ne vilioꝛ habeaꝛ tōsa sctitas: q̄ comata. Ut
videlicet q̄ eos videt: antiquos illos quos legim⁹
cogitet. Samuelē et ceteros qui nō tōdebāt. Nec
cogitant qđ intersit inter illud ꝓpheticū velamen
tum/et hanc euāgelij reuelationem. de qua dicit
apl's. Cū trāsieris ad xp̄m: auferet velamen. Qđ
enī significabat velamen interpositū inter faciem
Moysi ꝛ aspectū pp̄li israel: hoc significabat etiā
illis tēpoꝛib⁹ coma sctōꝝ. Mā idem apl's etiā co-
mam p velamēto esse dicit. cui⁹ auctoꝛitate isti vr
gētur. Aperte q̄ppe ait. Uir quidē si comatus sit:
ignominia est illi. Ꝑam ignominiā (inquiūt) su-
scepim⁹ merito pctōꝝ nostroꝝ: ad hoc obtēdētes
simulate humilitat̄ vmbꝛaculū. vt sub eo ꝓponāt
venalē typū: quasi apl's superbiā doceat: cū dicit.
Omis vir oꝛans aut ꝓphetās velato capite: cōfū
dit caput suū. Et vir quidē nō debet velare caput
cū sit imago ꝛ gloꝛia dei. Qui ergo dicit/nō debet.
Nescit foꝛte docere humilitatē. Sed si hanc igno
miniā tēpoꝛe euāgelij/qđ erat sacramētū tēpoꝛe
ꝓphetie: p humilitate isti appetūt: tondeāt. ꝛ cili-
tio caput velent. Sed nō erit tūc species illa vena-
lis. Qꝛ Sāson/nō cilicio: sed coma velabatur.

Pe coma
sanctoꝝ ve
terū qđ si-
gnificabat

**Primū quidē cōueniētib⁹ vobis in ec-
clesia: audio scissuras esse. ꝛ ex parte cre
do. Mā oꝛtet et hereses esse: vt et q̄ p-
bati sūt manifesti fiant in vobis.**

Ex lib. 6 ciui
tate dei. xviii

VIdens diabol⁹ tēpla demonū deseri/ꝛ
in nomen liberātis mediatoꝛis currere
gen⁹ humanū: hereticos mouit. q̄ sub
vocabulo xp̄iano/doctrine resisteꝛent
xp̄iane. q̄si possent indifferēter sine vlla coꝛrectio
ne haberi in ciuitate dei. sicut ciuitas confusionis
indifferēter habuit philosophos/iter se diuersa ꝛ
aduersa sentiētes. Qui q̄ in eccl'esia xp̄i moꝛbidū
aliq̄d pꝛauūq; sapiunt: si coꝛrecti vt sanū/rectūq;
sapiāt/resistūt cōtumaciter: suaq; pestifera ꝛ moꝛ
tifera dogmata emēdare nolūt: sed defensare psi-
stunt: heretici fiūt. et foꝛas exeūtes/habenꝛ in ex
ercētib⁹ inimicis. Etiā sic q̄ppe veꝛis illis catholi
cis mēbꝛis xp̄i malo suo ꝓsunt: dū deꝛ vtik et ma-
lis bene. ꝛ diligentib⁹ eū/oīa cooperāt̄ur in bonū.
Inimici enī oēs eccl'ie quolibet erroꝛe cecenꝛ vel
malicia depꝛauētur si accipiūt potestatē coꝛpoꝛa
liter afflīgēdi: exercēt ei⁹ patientiā. Si tātūmodo
male sentiēdo aduersanꝛ: exercēt ei⁹ sapiētiā. Ut
autē etiā inimici diliganꝛ: exercēt ei⁹ beniuolētiā:
aut etiā bñficentiā. siue suadibili doctrina cū eis
agaꝛ: siue terribili disciplina. Ac p hoc diabol⁹/p̄n
ceps ipie ciuitatis/aduersus peregrinantē in hoc
mundo/ciuitatem dei: vasa ꝓpꝛia cōmouendo:
nihil ei nocere permittitur.

Hereticis
deus bene
vtik ad vti
litatem ca
tholicoꝝ.
Inimici
eccl'ie quō
exercēt pa
tiētiā ei⁹ ꝛ
sapiētiā et
beniuolen
tiam.

¶ Hereticoꝝ gen⁹/callidū: nō spū sapiētie: sꝛ im-
patiētie. quo solēt hereticoꝝ feruere pꝛimoꝛdia ꝛ
pacē pturbare sctōꝝ. Sed hec oīa/in vsū cedunt
pꝛoficiētiū. Juxta illud apl'i. Opoꝛtet et hereses
esse: vt ꝓbati manifesti fiāt in vobis. Unde etiam
dictū est: filij erudit⁹ sapiēs erit. ipꝛudēte aūt mi-
nistro vtek. Multa q̄ppe ad fidē catholicā ptinen
tia/dū hereticoꝝ callida inq̄etudine exagitāt̄ur:
vt aduersus eos defendi possint. et cōsideranꝛ di-
ligēti⁹. et intelligūtur clari⁹ ꝛ instātius ꝓdicanꝛ. ꝛ
ab aduersario mota q̄stio/discēdi exist̄it occasio.
Sed mal⁹ frater in filio suo (hoc est in opere suo)
puer est. (id est seru⁹) fratrū suoꝝ. cū ad exercita-
tionē patientie/vel ad pfectum sapientie scienter
vtuntur malis boni.

Ex libꝛo 6 ve
ra religione.
Unde fiāt
heretici.

¶ Quoniā veꝛissime dictū est. Opoꝛtet hereses
esse multas vt ꝓbati manifesti fiant inter vos: vta
mur etiā isto diuine pꝛouidētie beneficio. Ex his
enī hoībus heretici fiunt/qui etiā si essent in eccle

Ii. Coꝛ. iii.
Exo. xxxiiii.
6

B

ſia/nihilominus errarēt. Cū autē foris ſūt/plurimum p̄oſunt. non verū docendo qō neſciunt: ſed ad verū querendū/carnales: et ad verū aperiēdū ſpiritales catholicos excitando. Sunt enī inumerabiles in ſancta eccleſia deo ꝓbati viri. Sed manifeſti non fiunt inter nos/ꝯdiu īperitie noſtre tenebris delectati dormire malumus: ꝯ lucē veritatis intueri. Quap̄opter multi/vt veritatē dei videant et gaudeāt: per hereticos de ſomno excitātur. Utamur ergo etiā hereticis. Non vt eorū ap̄probem⁹ errores: ſed vt catholicā diſciplinā aduerſus eorum inſidias aſſerētes: vigilantiores et cautiores ſimus. etiam ſi eos ad ſalutem reuocāre nō poſſumus.

Utēdū eſt hereticis.

Ex libro 2ᵒ contra faustum capitulo. xii.

¶ Quāuis inter ſe nō ſentiāt ⁊ iudei ab hereticis. et ipſi hereticī alij ab alijs: vna tamen cōdictione ſeruitutis/vel ad aliquā atteſtationem/vel ad aliquā ꝓbationē vtiles ſunt eccleſie. Nam ⁊ de hereticis dictum eſt. Oportet et hereſes eſſe. vt ꝓbati manifeſti fiant inter vos.

Hereticī vtiles ſunt eccleſie.

Extractatu. pſi. vii.

¶ Vaſa mortis in arcu ſuo dñs parauit. Queri poteſt. Que ſunt vaſa mortis. An forte hereticī? Nā et ipſi ex eodē arcu. (id eſt ex eiſdē ſcripturis) in aīas/nō charitate inflāmandas: ſed venenis perimendas inſiliunt. Nō non cōtingit niſi ꝑmeritis. Ꝓpterea diuine ꝓuidentie etiā iſta diſpoſitio tribuēda eſt. nō quia ipſa ꝑtōres facit: ſed quia ipſa ordinat cū peccauerint. Malo enī voto/ꝑ peccatū legētes/male cogūtur intelligere. vt ipſa ſit pena peccati. quorū tamē morte/filij catholice eccleſie/tanq̄ quibuſdā ſpinis/a ſomno excitātur. ⁊ ad intelligētiam diuinarū ſcripturarū ꝓficiunt. Oportet enī et hereſes eſſe. vt ꝓbati (inq̄t) manifeſti fiant inter vos. Hoc eſt/inter homines. cum manifeſti ſint deo.

Hereticī sunt vaſa mortis.

Hereticī sunt tanq̄ ſpine.

B

Extractatu. pſi. luu.

¶ Multi qui optime poſſunt ſcripturas dinoſcere/et ꝓtractare/latebant in populo dei. nec aſſerebant ſolutionē queſtionū difficiliū: cū calūniator nullus obſtaret. Quid enī perfecte de trinitate tractatū eſt/anteq̄ oblatrarent arriani? Quid perfecte de penitētia tractatum eſt/anteq̄ obſiſterent nouatiani? Sic nec ꝑfecte de baptiſmate tractatum eſt: anteq̄ cōtradicerent foris poſiti rebaptizatores. Nec de ipſa vnitate xp̄i enucleate dictū eſt. niſi poſteaq̄ ſeparatio illa vrgere cepit fratres infirmos. Ut etiā illi q̄ nouerant hec tractare atq̄ diſſoluere/ne perirēt infirmi ſollicitati queſtionibus impiorū: ſermonib⁹ ⁊ diſputationibus ſuis: obſcura legis in publicū deduxerunt. Hinc ap̄ls. Oportet (inquit) et hereſes eſſe. vt ꝓbati manifeſti fiant inter vos.

Hereticī fuerunt cā ſcribēdo⁹ librorum.

Obſcura legis in publicuz cur deducta ſint.

Extractatu. pſi. lxvii.

¶ Cōgregatio Taurorū inter vaccas populorū vt excludātur hij qui ꝓbati ſunt argēto. Tauros vocās ꝓpter ſuperbiā dure indomiteq̄ ceruicis. Significat enī hereticos. Uaccas autē populorū ſeductiles aīas intelligendas puto. quia facile ſeq̄untur hos tauros. Non enī vniuerſos populos seducūt (in quib⁹ graues ⁊ ſtabiles ſūt. Unde ſcriptum eſt. In populo graui laudabo te): ſed in eis populis/quos inuenerint vaccas. Ex hijs enī ſūt qui penetrāt domos/et captiuas ducūt mulierculas/oneratas pctis. q̄ ducūtur varijs deſiderijs. ſemp diſcētes. et ad veritatis ſcientiā nūq̄ puenientes. Nō autē ait id ē ap̄ls. (Oportet et hereſes eſſe/ vt ꝓbati manifeſti fiāt in vobis) hoc etiā hic ſequit vt excludant hij q̄ ꝓbati ſunt argēto. (id eſt qui ꝓbati ſunt eloquijs dñi) (Eloquia q̄ppe dñi/eloquia caſta. argentū igne ꝓbatū ⁊c.) Nā/Excludātur dictū eſt. Appareāt: ⁊ Emineāt: qō ait ille. Manifeſti fiant. Under in arte argētaria/Excluſores vocātur/q̄ de cōfuſione maſſe nouerunt formā vaſis exp̄imere. Multi enī ſenſus ſāctarū ſcripturarū latent. et paucis intelligentiorib⁹ noti ſunt. nec aſſerūtur cōmodius⁊ acceptabilius: niſi cū reſpōdendi hereticis cura cōpellit. Tūc enim etiā qui negligūt ſtudia doctrine: ſopore diſcuſſo/ad audiēdi excitant diligentiā: vt aduerſarij refellātur. Denicq̄/ꝯmulti ſcripturarū ſctāq̄ ſenſus de deo xp̄o aſſerti ſunt cōtra fotinū. ꝯmulti de hoīe xp̄o cōtra Manicheū. ꝯmulti de trinitate contra Sabellīū. ꝯmulti de vnitate trinitatis aduerſus Arrianos/Eunomianos/Macedoniāos/ꝯmulti de catholica eccleſia toto orbe diffuſa. et de malorū ꝑmixtione vſq̄ in finē ſeculi/q̄ bonis in ſacramentorū ei⁹ ſocietate nō obſint: aduerſus Donatiſtas ⁊ Luciferianos/alioſq̄ (ſi q̄ ſunt) qui ſimili errore a veritate diſſentiūt. ꝯmulti cōtra ceteros hereticos. quos enumerare/vel cōmemorare/nimis longū eſt. ⁊ p̄ſenti operi nō neceſſariū. Quorꝫ tamen ſenſuū ꝓbati aſſertores/aut p̄ſus lateret aut nō ira eminerent: vt eos eminere fecerūt ſuperborū cōtradictiones. quos velut tauros. (id eſt iugo diſcipline pacifico/leniq̄ nō ſubditos) cōmōrat ap̄ls. Ubi talem dicit ad epiſcopatū eligendū vt potēs ſit exhortari in doctrina ſana/et cōtradicētes redarguere. Sūt enī multi nō ſubditi: vt ſūt tauri/elatione ceruicis/impatiētes aratri atq̄ doctrine. vaniloqui. ⁊ mētis ſeductores. Uas mētes ſignificauit iſte pſalm⁹ appellatione vaccarū. Ad hanc q̄ vtilitatē/ꝓuidētia diuina ꝑmittit tauros cōgregari iter vaccas populoꝫ: vt excludant. (id eſt vt emineant q̄ ꝓbati ſunt argēto.) Ad hoc enī hereſes ſinunt eſſe/vt ꝓbati manifeſti fiant.

Excluſores ſūt doctores.

Epiſcopū oportet hereticis diſputatiue reſiſtere.

¶ Oportet enī et hereſes eſſe: vt ꝓbati (inq̄t) manifeſti fiant in vobis. Sic vaſa ire/locis cōgruis/⁊ tēporib⁹ ordinant: vt etiā de ipſis noras faciat deus diuitias gl̄ie in vaſa miſericordie/que de maſſa eiuſdē dānationis fiunt in honorē. gr̄a illi⁹: nō meritis ſuis. Ille q̄ppe donat ꝓdeſſe nobis/non ſolū qō docet veritas: verūetiā qō obſtrepit vanitas. vt cū reſpōdet inquietiſſime vanitati: auſcultetur ſincereniſſime veritati.

Ex libro ꝯ inimicū legis ꝓphetarū.

¶ Ideo diuina ꝓuidētia/multos diuerſi erroris hereticos eſſe ꝑmittit. Ut cū inſultāt nobis et iterrogāt nos ea q̄ neſcim⁹: vel ſic diſcutiamus pigritiam. et diuinas ſcripturas noſſe cupiamus. Ꝓpterea et ap̄ls dicit. Oportet multas hereſes eſſe vt ꝓbati manifeſti fiāt inter vos. Hi enī deo ꝓbati ſunt. q̄ bene poſſunt docere. ſed manifeſti hoib⁹ eſſe nō poſſunt/niſi cū docēt. Docere aūt nolunt/niſi eos q̄ doceri querūt. Sed multi ad querendū pigri ſūt: niſi ꝑ moleſtias ⁊ inſultationes hereticorū quaſi de ſomno excitētur. ⁊ de iperitia ſua erubeſcāt ſibi. et de illa iperitia ſua periclitari ſe ſentiant. Qui hoies/ſi bone ſūt fidei: nō cedunt hereticis. ſed quid eis reſpondeant/diligēter inquirūt. Nec eos deſerit deus vt petentes accipiāt et querentes inueniant/et pulſantib⁹ appariatur.

Itē ex lib. j. ꝯ manicheos

Hereticī ꝑſūt ad excutiēdā pigritiā noſtram.

¶ Hereticꝰ eſt/q̄ alicuiꝰ tēporalis cōmodi⁊ maxime gl̄ie/ꝓncipatuſq̄ ſui gr̄a/falſas ac nouas opiniones vel gignit vel ſequit. Ille aūt ē q̄ huiuſmodi hominibus credit: homo eſt imaginatione quadam veritatis ac pietatis illuſus.

Ex lib. de vtilitate credēdi

Quis ſit hereticus.

Cōuenientib⁹ ergo vobis in vnū: iā nō eſt dñicam cenā māducare. vnuſquiſq̄ enī ſuā p̄occupat cenā ad manducādū

a Et alius quidē esurit: alius aūt ebrius est

IPsam acceptionē eucharistie dñicam cenā vocat. Illud itaq; mouere potuit hoīes: vtrū iam refecti de illo vel offerrent vel sumerēt eucharistiā qō in euāgelio dicit/cū autem illi māducarent. Accepit Jesus panē et benedixit: cum etiā superius dixisset. Watth. xxvi Cū sero autem factū esset/recūbebat cum duodecim. et māducantibus dixit: qñ vnus ex vobis tradet me. Post enī tradidit sacramentū. Et liquido patet/quādo primo acceperūt discipuli corpus ⁊ sanguinē dñi: nō eos accepisse ieiunos. Nunq̄d tñ ꝓpterea calūniādū est vniuerse ecclesie/q̄ a ieiunis semp accipit? Ex hoc enī placuit spiritui sctō: vt in honorem tanti sacramēti/in os xp̄iani prius dñicum corpus intraret/q̄ ceteri cibi. Nam ideo per vniuersū orbē mos iste seruatur. Neq; enī/qz post cibos dedit dñs: propterea pransi aut cenati fratres/ad illud sacramētum accipiēdū accedere debent. aut sicut faciebāt quos apl's arguit ⁊ emēdat mensis suis ista miscere. Nanq; saluator/quo vehemētius ꝓmēdaret mysterij illius altitudinē: vltimū voluit hoc infigere cordib⁹ et memorie discipulorū. a quib⁹ ad passionē digressur⁹ erat. Et ideo nō precepit quo deinceps ordine sumerēt vt apostolis (per quos ecclesias dispositurus erat) seruaret hunc locum.

In honorē sacramēti a solis ieiunis sumitur dñicuz corpus.

Quare xp̄s vltio instituit ⁊ dedit sacrāmētū eucharistie suis apostolis.

Nunq̄d domos nō habetis ad māducādū et bibendū? aut ecclesiā dei cōtemnitis. et cōfunditis eos qui nō hñt. Quid dicā vobis. Laudo vos: i hoc nō laudo

Ex lib. q̄stionū leuitici titulo. lix. Ecclesia hoīes sunt. de quib⁹ dicit. Vt exhiberet sibi gloriosā ecclesiā. Hoc tñ vocari etiā ipsam domū orationū/idē apl's testis est. Vbi ait. Nunq̄d domos nō habetis ad manducādū et bibēdū? an ecclesiā dei cōtemnitis? Et hoc quotidian⁹ loquēdi vsus obtinuit: vt in ecclesiā prodire/aut ad ecclesiā cōfugere nō dicat: nisi qui ad locū ipm/parietesq; p dierit: vel pfugerit/qb⁹ eccl'ie congregatio cōtinet.

H **Ego aūt accepi a dño qō et tradidi vobis. qñ dñs noster Jesus xp̄s in qua nocte tradebat accepit panē. et gr̄as agēs fregit ⁊ dixit. Hoc est corpus meū: qō p vobis tradetur. Hoc facite in meā ꝓmemorationē. Similiter ⁊ calicem. postq; cenauit dicēs. Hic calix nouū testamentum est in meo sāguine. Hoc facite quotiēscūq; bibetis: in meā cōmēorationē**

Ex lib. q̄stionū numeri. ti. xxxiii. Locutus est dñs ad Moysen et aaron: dicens. Ista distinctio legis: (quecūq; cōstituit dñs). Proculdubio nō est distinctio nisi inter aliqua duo vel plura. Nā singularitas distinctionē nō requirit. Nec distinctionē cuiuslibet rei cōmemorauit. Sed addidit: Legis: et secut⁹ adiūxit: quecūq; pstituit dñs (precipiēdo vticq; nō creādo.) Nā etiā nōnulli interpretes (quecūq; precepit dñs) trāstulerūt. Si ergo hec est distinctio legis quecunq; pcepit dñs: pculdubio/magna est ista distinctio et recte intelligit duo testamēta distinguere. Eadē quippe sūt in veteri ⁊ nouo. ibi obumbrata: hic reuelata. Ibi pfigurata: hic manifestata. Nā non solū sacramēta diuersa sunt: verūetiā ꝓmissa. Ibi vident tēporalia ꝓponi/q̄bus spiritale premiū occulte signifi cet. Hic autē manifestissime spiritalia ꝓmittūtur et eterna. Tēporaliū autē bonorū/atq; carnaliū/et spiritaliū atq; eternor⁹ q̄ clariorq; certiorq; distinctio: q̄ passio dñi nostri ihesu xp̄i. in cui⁹ morte satis cōstitit/non istā terrenā trāsitoriamq; felicitatē a dño deo ꝓ magno munere sperandā et optādam esse. qñquidē in vnigenito filio suo (quem tāta illa ꝓpeti voluit) lōge aliō a se peti/exspectariq; oportere: aptissima distinctione declarauit.

passio xp̄i ē distinctio bonorū temꝓoraliū et spiritaliū.

Hoc ergo sacrificiū (vbi sacerdos est victima) redemit nos fuso sanguine creatorꝰ. Non tñ nos creauit cū sāguine: sed redemit sāguine. Creauit enī nos in p̄ncipio qō erat verbū. et verbū qō erat apud deū. et de⁹ erat verbū. Ab hoc creati sumus Sermo cōtextus adiūgit. Omia ꝓ ipm facta sūt. et sine ipso factū est nihil. Hoc est quo creati sum⁹ Quo vero redēpti: Audi. Qō factū est (inq̄t) in eo vita est. Et vita erat lux hoīm. ⁊ lux in tenebris lucet. et tenebre eā nō cōprehenderūt. Adhuc illud dicit qō incōmutabile semp manet adhuc de⁹ est. Adhuc illud dr̄ cui videdo/corda mūdanda sunt. Vnde autē mūdent: nōdū dicit. Lux (inq̄t) lucet in tenebris. et tenebre eā non cōprehēderūt. Sed vt nō sint tenebre. possintq; ꝓprehēdere. (tenebre enī pctores. tenebre infideles.) Ut ḡ nō sint tenebre. possintq; cōprehēdere: verbū caro factū est. ⁊ habitauit in nobis. Videte verbū. videte verbum carnē. verbū ante carnē. In p̄ncipio erat verbū. ⁊ apud deū de⁹ erat. et oīa ꝓ ipm facta sūt. Vbi hic sanguis? Ecce iā auctor tu⁹: sed nondū est preciū tuū. Vnde ergo redemptus? Quia verbū caro factum est. et habitauit in nobis.

Exod. xxiiii. Tenebre sunt peccatores.

Quomodo nos amasti p̄r bone/q̄ filio tuo vnico nō pepercisti: sed ꝓ nobis ipijs tradidisti eum? Quomodo nos amasti: ꝓ quib⁹ ille nō rapinā arbitrat⁹ est: esse se equalē tibi? Factus est subdit⁹ vsq; ad mortē: mortē aūt crucis. Vnus ille in mortuis liber potestatē habēs ponēdi aīam suā. et ptātem habēs iterū sumēdi eā. ꝓ nobis tibi victor ⁊ victima. ⁊ ideo victor/qz victima. Pro nobis tibi sacrificiū ⁊ sacerdos. ⁊ iō sacerdos/qz sacrificiū: faciēs tibi nos de fuis filios. de te nascēdo. nob fuiendo.

Ex libro. x. confessionū. ti

Ex tractatu. pli. xcviii. Ñ hoc dñs ꝓmēdauit. De carne sua locutur⁹ et dixerat. Nisi qs māducauerit carnē meā: nō habebit in se vitā eternā. Et ait. Verba q̄ locutus sū vobis/spūs est ⁊ vita. Spiritaliter intelligite q̄ locut⁹ sum. Nō hoc corpus qō videtis māducaturi estis ⁊ bibituri illū sāguinē/quē fusuri sūt q̄ me crucifigēt. Sacramentū aliqō vobis cōmēdaui. spiritaliter intellectū viuificabit vos. ⁊ si necesse est visibilit illud celebrari: oportet tñ ⁊ iuisibilit itelligi

Johan. vi.

Ex trac. euāgelij sm ioā. xxvi. Ego sū panis viuus/q̄ de celo descēdi. Dixit se panē q̄ de celo descēdit. Hortās vt credam⁹ in eū. Credere enī in eū: hoc est manducare panē viuū. Qui credit: māducat. Inuisibiliter saginat: q̄ inuisibilit renascit. Infās int⁹ est. Nou⁹ int⁹ est. Ego sū panis viu⁹/q̄ de celo descēdi. Ideo viu⁹: qz descēdi de celo. de celo descēdit et māna. Sed māna vmbra erat. Jste veritas est. Amen amen dico vobis. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs ⁊ biberitis eius sanguinē: nō habebitis vitam in vobis.

Credēduz in xp̄m est māducare ipm spiritaliter.

Johan. vi.

Quomodo q̄dē edak. et quisnā mod⁹ sit māducādi istū panē: ignoratis. Verūtñ nisi māducaueritis carnē filij hoīs et biberitis ei⁹ sāguinē: nō habebitis vitam in vobis. Hec non vticq; cadauericis: sed viuentibus loquebatur. Vnde ne istam vitam intelligentes: et de hac re litigarent: secutus

Jrē ex eodē trac. habito de scrō lauren.

H

adiunxit. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meum sanguinē: habet vitam eternā. Hanc ergo non habet/qui istum panem non manducat nec istū sanguinē bibit. Nam tempozalē vitam/sine illo habere homines possunt: eternā vero omnino non possunt. Qui ergo non māducat eius carnē. nec bibit eius sanguinē: non habet vitam in se. Et qui manducat eius carnē et bibit eius sanguinē habet vitam eternā. Ad vtrūq; autem respondit. Q̄ dixit eternam. Non est ita in hac esca/quā sustentande huius tēpozalis vite causa sumimus. Nam qui eā non sumpserit: non viuet. Nec tamen qui eā sumpserit: viuet. Fieri enī potest/vt senio vel morbo. vel aliquo casu/plurimi et qui eam sumpserint/moriātur. In hoc vero cibo et potu. (id est corpore et sanguine dñi) Non est ita. Nam et qui eā nō sumit/non habet vitā. ⁊ qui eā sumit: habet vitam ⁊ hanc vtiq; eternā. Sicut misit me (inquit) viuēs pater. et ego viuo ꝓpter patrē. Et qui manducat me: et ipse viuet ꝓpter me. Participatio filij: per vnitatem corporis eius et sanguinis. qō illa manducatio potatioq; significat: nos efficit meliores. Viuimus ergo nos ꝓpter ipm/manducantes eū id est ipm accipientes eternam vitā: quam nō habebamus ex nobis. Ut ergo quisq; viuat ꝓpter me: participatio facit qua māducat me. Ego itaq; humiliatus viuo ꝓpter patrem: ille erectus viuit ꝓpter me.

Ex trac. euāgelij ſm ioā. xxvii.

¶ Exposuit itaq; modum attributionis huius et doni sui/quomodo daret carnem suā manducare dicens. Qui manducat meā carnē et bibit meum sanguinē: in me manet/et ego in illo. Signū quia manducauit et bibit hoc est. Si manet: ⁊ manetur Si habitat: et inhabitatur. Si sic beret: vt non deseratur. Hoc ergo nos docuit et admonuit mysticis verbis/vt simus in eius corpore sub ipso capite. in mēbris eius edentes carnem eius: non relinquētes vnitatem eius. Hoc ergo totū ad hoc nobis valeat/vt carnem christi et sanguinem christi non edamus tantū in sacramento (qō et multi mali) sed vsq; ad spiritus participationē māducem⁹ et bibamus. vt in dñi corpore tanq; membra maneam⁹. et eius spiritu vegetemur. Quomodo māsit in illo sctūs Laurentius (cuius hodie festū celebramus)? Mansit vsq; ad tentationē. mansit vsq; ad tyrannicā interrogationem. mansit vsq; ad acerrimam cōminationē. mansit vsq; ad perēptionem. Parū est. Vsq; ad immanē excruciationem mansit. Non enī occisus est cito: sed cruciatus ignē/diu viuere permissus est: sed tarde mori cōpulsus est. In illa ergo lōga morte. in illis tormētis/quia bene manducauerat et bene biberat: tanq; illa esca saginatus et illo calice ebrius: tormēta non sensit. Ibi enim erat qui dixit. Spiritus est q̄ viuificat. Caro enī ardebat: sed spiritu⁹ aīam vegetabat. Nō cessit. et in regnū successit.

De beato laurentio.

Johan. vi. ⁊ ii. Cor. iii.

Quotienscūq; enim manducabitis panem hunc et calicē bibetis: mortem dñi annūciabitis donec veniat.

Ex lib. cōtra faustum.

¶ Significat finē seculi: quādo erit sanctorū reqes. Non adhuc in sacramēto spei (quo in hoc tempore cōsotiatur ecclesia q;diu bibitur q̄ de christi latere manauit): sed iam in ipsa perfectione salutis eterne. cum tradet regnum deo ⁊ patri: vt in illa perspicua cōtemplatione incōmutabilis veritatis: nullis mysterijs corporalibus egeamus.

Itaq; quicunq; manducauerit panē vel biberit calicē dñi indigne. reus erit corporis et sanguinis dñi. Probet autē se ipsum homo: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de calice bibat.

a

Ex trac. euāgelij ſm ioā. sexto.

Et sancta possunt obesse. In bonis enī sancta ad salutē sūt. in malis ad iudiciū Certe enī fratres nouim⁹ quid accipimus. et vtiq; sctm est q̄ accipim⁹ ⁊ nemo dicit nō esse sanctū. Et quid ait apl's? Qui aūt manducat et bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. Non ait/quia illa res mala est: sed quia ille malus: male accipiendo/ad iudiciū sibi accipit bonū quod accipit. Num enī mala erat buccella/que tradita est iude a dño? Absit. Medic⁹ non daret venenum. Salutē medicus dedit. sed indigne accipiēdo/ad pnitiē accepit/q̄ nō pacat⁹ accepit.

Ex eodē lib. trac. lxii.

¶ Scio charissimi moneri posse nonnullos: (siue pios vt requirant: siue impios vt reprehendant) q̄ postea q̄ panem tinctum suo traditori domin⁹ dedit/intrauerat in illum Sathanas. Dicunt enī Itane hoc meruit panis porrectus de mēsa xp̄i/vt post illū intraret/in eius discipulū Sathanas? Quibus respondemus. Hinc potius nos doceri/q̄ sit cauēdū/male accipere bonum. Multū quipe interest nō quid accipiat: sed quis accipiat. nec quale sit q̄ datur: sed qualis sit ipe cui dat. Nam et bona obsunt et mala ꝓsunt/sicut fuerit quibus dantur. Petm (inquit apl's) vt appareat petm/p bonū mihi operatū est morte. Ecce per bonum factum est malū: dū male accipitur bonum. Item q̄ ipse ait. In magnitudine reuelationū mearum ne extollar: datus est mihi stimul⁹ carnis mee/angelus sathane qui me colaphizet: propter quod ter dominū rogaui vt auferret eum a me. ⁊ dixit mihi Sufficit tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Ecce per malū factum est bonum/dux bene accipitur malum. Quid ergo miraris si dat⁹ est iude panis xp̄i/per quē māciparet diabolo: cū videas ecōtrario datum paulo angelum diaboli per quē perficeret in xp̄o? Ita et malo bonū obfuit/et bono malum profuit. Recordamini vnde sit scriptū. Quicūq; māducauerit panem aut biberit calicē dñi indigne: reus erit corporis ⁊ sanguinis dñi. Et de his erat sermo cū hoc apl's diceret: qui dñi corpus velut quēlibet alium cibū/indiscrete/negligēterq; sumebat. Dic ergo si corripitur q̄ nō diiudicat (hoc est non discernit a ceteris cibis dominicū corpus) quomodo damnat qui ad ei⁹ mēsam fingens amicū/accedit inimicus? Si reprehēsione tangitur negligētia cōiuantis: qua pena putat vēditor inuitātis? Probet autē seipsum hō. et sic de pane illo edat. et de calice bibat.

Quare statim intrauit sathanas iudā post buccellam panis. q̄ sit cauēdū maleaccipere bonum. Roma. vii. ii. Cor. xii.

Ex trac. euāgelij ſm ioā. xxvi.

¶ Cū multi de altari accipiūt et moriuntur. et accipiendo moriūtur. Unde dicit apostolus. Judiciū sibi māducat et bibit. Nam buccella dñica/venenum fuit Jude. et tamen accepit. et cū accepit: inimicus in eū intrauit. Non quia malū accepit: sed quia bonū/malus male accepit. Videte ergo fratres. Panem celestem spiritaliter māducate. Innocētiam ad altare apportate. Peccata etsi sint quotidiana: vel non sint mortifera. Anteq; ad altare accedatis: attēdite quid dicatis. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Dimittis. Dimittetur tibi. Securus accede. Panis est. Non venenum. Sed vide si dimittis. Nam si non dimittis: mentiris. et ei mentiris quem non fallis. Mentiri deo potes: fallere

Matthe. vi. Nemo accedit securus ad eucharistiā nisi dimittat peccata.

deum non potes. Nouit ille quid agat. Intus te videt. Intus te examinat. Intus inspicit. intus iudicat. intus aut damnat aut coronat.

Ex lib. j. ad Ianuarium.

¶ Dixerit aliquis non quotidie accipiēdā eucharistiam. Quesieris. quare? Quoniā (inquit) eligēdi sunt dies / quibus purius homo cōtinētiusue uiuat. quo ad tātum sacramentum accedat dignus.

Si q̄tidie sumēda sit eukaristia

Qui enī manducauerit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. Alius cōtra: immo (inquit) si tanta est plaga pcti atq; impetus morbi / vt medicamēta talia differēda sint: auctoritate antistitis debet quisq; ab altario remoueri ad agendam penitentiam et eadem auctoritate reconciliari. Hoc est enī indigne accipere / si eo tēpore accipiat quo debet agere penitentiā. nō vt arbitrio suo / cum libet vel auferat se cōmunioni vel reddat. Ceterum si tāta nō sunt vt excōmunicādus quisq; iudicetur non se debet a quotidiana medicina dñici corporis separare. Rectius inter eos fortassis quisq; dirimit. Item. qui monet vt precipue in xpi pace pmaneāt. Facit autē vnusquisq; / q̄ scām fidem suā pie credit esse faciendū. Meuter enim eorū exhoret corpus et sanguinē dñi. sed saluberrimū sacramentū certatim honorare cōtendunt. Neq; enī litigauerūt inter se aut quisq; eorū se alteri preposuit. Zacheus et Cēturio ille. cū alter eorū gaudēs / in domum suā susceperit dñm. alter dixerit. Nō sum dignus vt intres sub tectum meū. ambo saluatorem honorificātes / diuerso q̄si p̄trario modo / ambo pctis miseri: ambo miam p̄secuti. Valet etiam ad hanc similitudinē / q̄ in primo populo vnicuiq; p̄iorū manna p̄m p̄priā voluntatē in ore sapiebat. sicut in ore vniuscuiusq; xpiani sacramentū illud / quo subiugat? est mūdus. nā ille honorando / nō audet quotidie sumere. q̄ ille etiam honorādo / nō audet vllo die p̄termittere. cōtemptū solū non vult cibus iste. sicut māna fastidiū. Inde enim et apl's indigne dicit acceptū ab eis / qui hoc non discernebāt a ceteris cibis / veneratiōe singulariter debita. cōtinuo q̄ppe cū dixisset. Iudiciū sibi māducat q̄ bibit: addidit vt diceret. Non diiudicans corpus dñi. Nō satis toto ipso loco epistole si diligenter attendatur apparet.

Luce. xix.

Watth. viii.

Vnicuiq; p̄iorū scām p̄priā voluntatem māna in ore sapiebat.

Indigne sūit eukaristiā q̄ nō discernit a ceteris cibis veneratiōe singulariter debita.

¶ Quid est xpm māducare? Non hoc solū est / in sacramēto corpus eius accipere. Multi enī accipiunt indigni. de quib? dicit apl's. Qui māducat panem et bibit calicē dñi indigne: iudiciū sibi māducat q̄ bibit. Sed quomodo māducandus est xps? Quomodo ipse dicit. Qui māducat carnē meā et bibit sanguinē meum / in me manet q̄ ego in eo. Si itaq; in me manet q̄ ego in illo: tūc māducat: tūc bibit. Qui autē non in me manet / nec ego in illo: et si accipit sacramentū: acquirit magnū tormentum. Qui ergo in me manet ait. Alio loco ipe dicit. Qui facit mādata mea / in me manet q̄ ego in illo. Videte ergo fratres. q̄ si separemini qui fideles estis a corpore dñi: timendū est ne fame moriamini. Ipse enī dixit. Qui nō māducat meā carnē. nec bibit sanguinē meū: nō habebit in se vitā. Si ergo separemini vt nō māducetis corpus q̄ sanguinem dñi: metuendū est / ne moriamini. Si aūt accipiatis indigne q̄ bibitis indigne: metuēdū est / ne iudicium māducetis q̄ bibatis. Angustie vobis magne vndiq;. Bene viuite q̄ dilatātur angustie. Molite vobis male viuētibus / vitā p̄mittere / q̄ nō p̄mittit de? Fallit se homo q̄ñ p̄mittit sibi. Malus testis. Tu tibi p̄mittis / q̄ veritas tibi negat. Veritas dicit. Si male viuitis: in eternū moriemini. et tu tibi dicis. et male viuo. et in eternū cum xpo viuo. Ergo nō potestis bene viuere / nisi ille adiuuerit / nisi ille dederit / nisi ille donauerit. Inde orate. et manducate. Orate q̄ ab his āgustijs liberabimini. Implebit enī vos et in bñ agēdo q̄ in bene viuēdo. Inspiciat vestra cōsciētia. Implebit os vestrū laude dei et exultatione. et dicetis illi de magnis angustijs liberati. Et liberasti gressus meos subter me et non sunt infirmata vestigia mea.

Xpum recte māducat q̄ mandata eius seruat manēs in xpo q̄ xps in eo

Remo bñ bene viuere nisi xps iuuerit eū

ps. xvii.

¶ Ad altare dei inuisibile (quo nō accedit iust?) ille uenit / q̄ ad hoc p̄sens iustificat? accedit. Inueniet enī illic vitā suā / q̄ hic discreuerit causā suā

Ex lib. sentētiarū p̄speri.

Qui enī māducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit. nō diiudicans corpus domini.

Ex trac. euāgelij fm ioānem. i.

¶ Talis erat q̄ Judas. q̄ tū cū sctis discipulis vndecim ītrabat. q̄ exibat. Ad ipam cenā dñicam pariter accessit. cōuersari cū eis potuit. eos inquinare nō potuit. De vno pane q̄ p̄tr? accepit q̄ Judas. q̄ tū: q̄ps fideli / cū infideli? p̄tr? enī accepit ad vitā. Judas ad mortē. Quomodo enī ille odor bon?: sic ille cibus bon?. Sicut ergo odor bon?: ita et cib? bonus / bonos viuificat / malos mortificat. Qui enīq; māducauerit q̄ biberit indigne: iudiciū sibi māducat et bibit. Judiciū sibi: non tibi. Si iudiciū sibi / nō tibi: tolera malū bonus: vt venias ad p̄mia bonorū: ne mittaris in penā malorum.

Eukaristia bonos viuificat malos mortificat

¶ Cū multos Judas / implet Sathanas īdigne accipiētes buccellas ad iudiciū suū. Qui enī māducat q̄ bibit indigne: iudiciū sibi manducat et bibit. Nō malū est q̄ dar: sed bonū / malo ī iudiciū dar. Bene esse nō potest male accipiēti q̄ bonū est.

Ex trac. natu. p̄ſt. xlvii.

¶ Illud etiā q̄ ait. Qui māducat meā carnē q̄ bibit meū sanguinē / in me manet et ego in illo: quomodo intellecturi sum?: Nūquid etiā illos hic poterim? accipere / de quib? dicit apl's. Q̄ iudiciū sibi māducēt q̄ bibāt. cū ipam carnē māducent. q̄ bibant ipm sāguinē: Nunq̄d q̄ Judas / magistri traditor et vēditor impi? (cuius primū manib? ei? cōfectū ipm sacramentū carnis q̄ sanguinis ei?) cum cū ceteris discipulis (sicut apertius lucas euāgelista declarat) manducaret q̄ biberet māsit in xpo et xps in eo? Multi deniq; q̄ vel corde ficto carnē illā māducāt et sanguinē bibūt. vel cū māducauerint q̄ biberint / apostate fiūt. nūquid manēt in xpo et xps in eis? Sed pfecto est q̄dā modus māducādi illā carnē et bibēdi illum sanguinē. quo mō / qui māducauerit et biberit. in xpo manet q̄ xps in eo. Mō ergo quocūq; mō quisq; manducauerit carnē xpi q̄ biberit sanguinē xpi / manet in xpo q̄ xps i illo: sed certo quodā mō. Quē modū vtiq; ipe videbat qñ ista dicebat.

Ex fmōe de bla sphemia sancti spūs.

¶ Sicut enī iudas / cui buccellā tradidit dñs: nō malū accipiēdo / sz male accipiēdo: locū in se diabolo p̄buit: sic indigne q̄sq; sumēs dñicū sacramētum: nō efficit vt q̄ ipse malus est: malum sit: aut q̄ nō ad salutem accipit / nihil acceperit. Corpus enī dñi q̄ sanguis dñi nihilomin? erat etiā illis q̄b? dicebat apl's. Qui māducat indigne: iudicium sibi manducat et bibit.

Ex lib. v. de baptismo.

Male accipiēs eukaristiānō p̄taminat eam.

¶ Quisq; a catholica ecclesia fuerit separat?: q̄n tūlibet laudabiliter se viuere existimet: p̄ solo scelere q̄ a xpi vnitate diuisunct? est: nō habebit vitā: sed ira dei manet sup eū. Quisq; aūt in hac eccl'ia beneuixerit: nihil ei p̄iudicāt aliena pctā: quoniam vnusquisq; in ea p̄priū onus portabit.

Ex epi. 2cilij ad dōatistas

Mulli non sepato ab eccl'ia piū dicāt pctā alicuius.

A

sicut apl's dicit. Et quicūq; in ea corpus xp̄i manducauerit indigne: iudicium sibi māducat & bibit. Cum enī dicit. Judiciū sibi manducat: satis ostēdit / quia non alteri iudiciū māducat: sed sibi. q; cōmunio malorū non maculat participatione sacramentorū: sed cōsensione factorū. Nam si in factis malis non eis quisq; cōsentiat: portat malus causam suā et personā suam. nec p̄iudicat alteri / quē in cōsensione mali operis socīū nō habet crīminis.

Cōlo malo nō maculat ptici patiōe sacramētoꝝ sz cōsensione factorū

Ex lib. sentētiarū .p̄speri.

¶ Escam vite accipit. eternitatis poculū bibit. q; in xp̄o manet et cuius xp̄s habitator est. Nam q; discordat a xp̄o: nec carnē xp̄i māducat / nec sanguinem bibit: etiā si tante rei sacramentū / ad iudiciū sue p̄sumptionis quotidie indifferēter accipiat.

Ideo aūt inter vos multi infirmi et imbecilles. et dormiunt multi.

Ex tractatu. p̄si. cxlvii.

¶ Mortē istā tēporalē et visibilē / somni loco scripturas ponere / notū est oībus xp̄ianis: cū dixerit de egrotātibus apl's. Propterea inter vos (inq̄t) multi infirmi et egri. et dormiunt sufficienter. Dormiunt inquit. mortūtur.

Per sōnū in scripturis mors tēporalis significat.

Q; si nosmetipsos diiudicaremus nō vtiq; iudicaremur.

Ex lib. de penitentia.

Gala. v.

DE illis peccatis que legis decalogus cōtinet et de quib⁹ apl's ait: (qm̄ qui talia agūt: regnum dei nō possidebūt) in penitentiā malorē in se / quisq; seueritatem debet exercere. vt a seipso iudicatus / nō iudicetur a dño. sicut idem apl's ait. Si enī nos diiudicarem⁹: a dño non iudicaremur. Ascendat itaq; homo aduersum se tribunal mētis sue. Si timet illud / q; oportet nos exhiberi ante tribunal xp̄i. vt illic recipiat vnusquisq; q̄ per corpus gessit siue bonum siue malū. p̄stituat se ante faciē suam: ne hoc ei postea fiat. Nam minat hoc de⁹ pctōri / dicens. Arguā te. et statuā te ante faciem tuā. Atq; ita cōstituto in corde iudicio assit accusatrix cogitatio: testis / cōscientia. carnifex / timor. Inde quidā sanguis animi cōfitentis per lachrymas p̄fluat. Postremo / ab ipsa mēte talis sentētia p̄ferat. vt se indignum homo iudicet participatione corporis & sanguinis christi. vt qui separari timet a regno celorū per vltimā sententiā summi iudicis: per ecclesiasticā disciplinā / a sacramento celestis panis interim separet. Versetur ante oculos imago futuri iudicij. vt cū alij accedunt ad altare dei / quo ipse nō accedit: cogitet / q̄ sit cōtremiscenda illa pena. cū percipiētibus alijs vitam eternā: alij precipitentur in mortem eternā. Ad hoc enī altare / qđ nūc in ecclesia est / interra positū / terrenis oculis expositum: ad mysteriorū diuinorū signacula celebranda: multi etiam sceleratī possunt accedere. cū deus cōmendat in hoc tēpore patientiā suā: vt in futuro exerat seueritatē suam. Accedunt enim: ignorātes / quoniā patiētia dei ad penitētiam eos adducit. Illi autē scōm duriciam cordis sui et cor impenitēs / thesaurizant sibi iram in die ire & reuelationis iusti iudicij dei. qui reddet vnicuiq; scōm opera sua. Ad illud autē altare / quo p̄cursor p̄ nobis introiit Jesus xp̄s (quo caput ecclesie p̄cessit membris ceteris secuturis) nullus eor accedere poterit. De quibus (vt iam cōmemorauī) dixit apostolus. quoniā qui talia agunt: regnum dei nō possidebunt. Solus enī sacerdos sed plane ibi totus assistet adiuncto scilicet corpore cui caput est quo iam ascēdit in celū. Ipse est cui dicit apostol⁹ Petr⁹. Plebs sancta regale sacerdotiū. Quomodo ergo in interiora veli et in illa inuisibilia sancta sanctorū intrare audebit et poterit / qui medicinā celestis discipline cōtemnens: noluit paulisper a visibilibus separari? Qui enī noluit humiliari vt exaltaretur: cū exaltari voluerit / dejcietur. et in eternum selungetur ab eternis sanctis / quisquis hoc tempore per merita obedientie / et per satisfactionem penitētie / non sibi p̄uidit locū in corpore sacerdotis. Qua enī fronte impudentie tuncvolet auerti faciem dei a peccatis suis / qui nūc toto corde non dicit: quoniā facinus meum ego agnosco. et peccatū meum ante me est semper? Quo pacto queso deus dignatur ignoscere / quod in seipso homo dedignatur agnoscere?

Solus sacerdos ascendet q; caput ascēdit.

Roma. ii.

Gala. v.

Solū corpus xp̄i

Eulzari stia ē medicina celestis discipline. Necessitas obedientie & penitētie Cōtra p̄titētes sine cōtritione cordis.

¶ Peccata / siue parua siue magna / impunita esse non possunt. quia aut homine penitēte: aut deo iudicante plectunt. Cessat autem vindicta diuina si conuersio p̄currat humana. Amat enim deus penitētibus parcere. et eos qui semetipsos iudicant / non iudicare.

Ex lib. sentētiarū .p̄speri. Vera penitētia sistit vindictā diuinā

Cum iudicamur aūt a dño corripimur vt nō cum hoc mūdo damnemur.

Ex lib. enchiridion.

MVlta etiam hic videntur ignosci. et nullis supplitijs vindicari. Sed eorum pene reseruantur in posterum. Neq; enim p̄propie frustra ille dicitur dies iudicij: quādo venturus est iudex viuorum atq; mortuorum. sicut econtrario vindicātur hic aliqua. et tamen si remittūtur: profecto in futuro seculo nō nocebunt. Propterea de quibusdam temporalibus penis / que in hac vita peccantibus irrogātur: eis quorū peccata delētur ne reseruētur in finem / ait apostolus. Si enim nosipsos diiudicarem⁹: a deo vtiq; non iudicaremur. Cum autem iudicamur a dño corripimur: ne cum hoc mundo dānemur.

Ex libro ad paulinū epiſcopū de cura agenda pro mortuis.

¶ Inuenitur in regnorū libris / deus per p̄phetam minari alteri prophete qui eius transgressus est verbum. Ō non inferretur cadauer eius / in sepulchrum patrum ei⁹. Que scriptura sic se habet. Hec dicit domin⁹. Quia inobediens fuisti ori domini. et non custodisti mādatū / qđ tibi p̄cepit dominus deus tuus. et reuersus comedisti panem & bibisti aquam in loco in quo p̄cepit tibi ne cōmederes panem neq; biberes aquā: nō inferretur cadauer tuum in sepulchrū patrum tuorum. Quāti hec pena pendēda sit si scōm euangeliū cogitem⁹ vbi post corpus occisum / nihil metuēdum esse dicimus: ne membra exanima patiātur nec pena dicēda est. Si autem humanū erga suam carnem consideremus affectum: potuit inde terreri vel cōtristari vluus / qđ sensurus non erat mortuus. Et hec erat pena: q; dolebat anim⁹ id de suo corpore futurum. Cuius cum fieret non doleret. Hactenus enim voluit seruum suū dominus plectere qui nō sua contumacia sp̄reuerat p̄ceptum eius implere. sed alterna decipiente fallatia obedire se credidit qui non obediuit. Neq; enim putandum est / ita eum fuisse interemptum morsu bestie: vt ad supplicium tartareū eius deinde anima raperetur / qm̄ quidem ipsuz eius corpus idem leo qui occiderat custodiuit. iumento etiam quo vehebat illeso: et si mul cū illa immani fera intrepida p̄sentia ad sui domini funus astante. Quo mirabili signo / apparet hominē dei coercitum potius tēporaliter vsq; ad mortem: cū punitum esse post mortem. De qua re apostolus / cū p̄o quibusdam offensis comme morasset infirmitates / mortesq; multor. Si enim nosipos (inq̄t) iudicarem⁹: a dño nō iudicaremur

Ex libro ad paulinū epiſcopū de cura agenda pro mortuis. iii. Reg. xiii.

G

Extractatu. ꝑsi. xcj. Quare deus mō ꝓcit malis ⁊ flagellat bonos. Matth. xxv.

¶Cū iudicamur autē a dño / corripimur: ne cum hoc mundo dānemur. Modo parcit malis / adducens illos ad penitentiā. Flagellat bonos: erudiens illos ad regnum celorum. Propterea flagellat modo: quia nō seruat tibi ignem sempiternum ¶Cū tu positus fueris ad dexterā: tunc dicet positis ad sinistrā. Ite in ignem eternum. qui paratus est diabolo et angelis eius.

Extractatu. ꝑsi. xcvuj.

¶Tu ꝓpicius fuisti illis. et vindicans in oēs affectiones eorū. Etiam vindicās / ꝓpicius fuisti non solū donans pctā / sed etiam vindicās ꝓpicius fuisti. Illi ergo deus irascit quem peccantē non flagellat. Nam / cui vere ꝓpicius est / non solū donat peccata ne noceant ad futurum seculū: sed ⁊ castigat: ne semper peccare delectet. Vindicabat ergo ita nō irascens: sed ꝓpicius / vt perficeret ceptū non vt damnaret electum.

Quō vindicat dñs nō irascēs sed ꝓpitꝰ

Itaq; fratres mei cum ꝓuenitis ad māducandum inuicē expectate. si quis autem esurit domi manducet: vt non in iudicium conueniatis. Cetera autem cū venero disponam.

Exepl'a. j. ad Ianuarium.

Cum dixisset de hoc sacramēto loquēs ꝓpter qō fratres cū cōuenitis ad manducādū / inuicē expectate. Si quis esurit: domi māducet. vt non ad iudiciū cōueniatis: statim subiunxit. Cetera autem cum venero / ordinabo. Hinc intelligi datur quia multū erat vt in epistola / totum illis agendi ordinem insinuaret. quem vniuersa per orbē seruat ecclesia / ab ipso ordinatum esse: qō nulla horum diuersitate variatur.

H

Capitulum xij.

De spiritalib⁹ nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cū gentes essetis: ad simulacra muta, prout ducebamini eūtes.

Extrac. ꝑsi. lxxxv.

Omnes gentes in vno vna: ipsa est vnitas. Quomodo enī ecclesia et ecclesie vna ecclesia: sic illa gens que gentes. Antea gētes / multe gentes. modo vna gens. Quare vna gens? quia vna fides. quia vna spes. quia vna charitas. quia vna expectatio. Postremo / quare vna gens? quia vna patria. Patria celestis est. Patria hierusalem est. Quisquis inde ciuis nō est: ad istam gentē nō pertinet. Quisquis autē inde ciuis est / in vna gēte dei est. Et hec gēs ab oriente in occidentē. ab aquilone et mari distēditur per quattuor partes totius orbis.

Oēs fideles dicunt vna gens sicut oēs eccl'ie vna ecclesia.

Ideo notū vobis facio q̄ nemo in spiritu dei loquēs dicit. Anathema iesu. Et nemo pōt dicere dñs iesus: nisi i spū sctō

Exlib. ij. de ꝓmōe dñi in monte. Matthe. vij.

Non omīs qui dicit mihi dñe / dñe: intrabit in regnū celorū: sed qui facit volūtatem patris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnū celorū. Ne putemus ad illos fructꝰ iam pertinere. si quis dño nostro dicat dñe dñe. et ex eo nobis arbor bona videatur: sed illi sunt fructus: facere volūtatē patris qui est in celis. cuiꝰ faciēde / seipsum exemplū ꝓrebere dignatus est. Sed merito potest mouere / quomodo huic sentētie cōueniat illud apl'i vbi ait. Nemo in spiritu dei loquēs / dicit anathema iesu. Et nemo potest dicere / dñm iesum: nisi in spū sancto. Quia neq; aliquos habētes spm̄ sctm̄ possumus dicere nō intraturos in regnū celorū / si perseuerauerint vsq; in finē: neq; illos qui dicūt dñe dñe. ⁊ tamen nō intrant in regnū celorꝫ: possumꝰ dicere habere spiritum sctm̄. Quomodo ergo nemo dicit dñm iesū nisi in spū sancto: nisi q⁹ ꝓpie apl'us posuit verbū (quod est dicit) vt significet volūtatē atq; intellectum dicētis. Dñs vero generaliter posuit verbū quod ait. Nō omnis qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū celorū. Videtur enī dicere / etiam ille qui nec vult nec intelligit quod dicit: sed ille ꝓpie dicit: q̄ voluntatē / ac mētē suā / sono vocis enūciat

Dicere eq uocū i scripturis.

¶Apostolica vox est. Nemo dicit dñs Jesus nisi in spū sancto. Et quis dīm iesū nisi qui eū diligit / dicit? si eo modo dicit / quo intelligi apl's voluit? Multi enī voce dicunt: corde autē et factis negāt sicut de talibus ait: cōfitētur se nosse deum: factis autē negant. Si negat factis: pculdubio etiā dicitur factis. Nemo itaq; dicit dñs Jesus anīo. verbo. facto. corde. ore. opere. Nemo dicit dominus Jesus: nisi in spiritu sancto. Et nemo sic dicit / nisi qui diligit.

Extrac. euāgelij ſm ioā. lxxiiij.

Titum. j. Dicere factis.

¶Aliter dicūtur verba que spacia tēporꝫ syllabis tenent. siue pnūcientur. siue cogitent. aliter oīe qō notum est verbū dicit. Animo impressū: q̄diu de memoria ꝓferri ac definiri potest. q̄uis res ipsa displiceat. Aliter / cū placet qō mente cōcipitur Scōm qō genus verbi accipiendū est qō ait apl's Nemo dicit dñs Jesus nisi in spū sancto. Cum tamen ſm aliā verbi notionē dicant hoc et illi de quibus dñs ait. Non omīs qui dicit mihi dñe dñe / intrabit in regnum celorum.

Exlibro. ix. de trinitate.

Diuisiones vero gratiarū sunt. idem autem spiritus. et diuisiones ministrationum sunt. idem aūt dñs. Et diuisiones operationū sunt: idem vero deꝰ qui operatur omnia in omnibus.

J

Deus / natura incorporea et immutabiliter viua / eterna stabilitate i seipso manens: totus adesse rebus omnibus potest. et singulis totus. q̄uis in quibꝰ habitat / habeāt eū ꝓ sue capacitatis diuersitate alij amplius / alij minꝰ. quos ipse sibi dilectissimū tem plum gr'a sue bonitatis edificat. Et donationū q̄dem dicte sunt diuisiones / tanq; ꝓ partes: ⁊ membra vniꝰ corporis. Ubi et simul oīs vnū templū / et singuli singula templa sumus. quia nō est deus in omibus / q̄s in singulis maior. Et fit plerūq; vt plures eū minꝰ capiant: vnus amplius. Sed cū dixisset apl's. Diuisiones autē donationū sunt: cōtinuo subiecit. Idem autē spūs. Item cū ipsas donationū diuisiones cōmemorasset: omia autē hec (inquit) operat vnus atq; idē spūs. diuidens ꝓprīa vnicuiq; ꝓout vult. Diuidēs ergo nō ipse diuisus: quia ipse vnus atq; idem. Ille vero diuisiones dicte sunt / sicut membrorū in corpore. q⁹ non idem valent aures qō oculi. atq; ita mēbra cetera diuersis officijs cōcorditer distributa sunt. que tamen (cū sanissumꝰ) vna neq; diuersa. nec alibi maiore / alibi minore. sed cū sint ipsa disparia: ꝓmuni et pari salute cōgaudent. Huiꝰ corporis caput est xps. Huius corporis vnitas nostro sacrificio cōmendatur. Qō breuiter significauit apl's / dicens. Unus panis. Unum corpus multi sumꝰ. Per caput nostrū reconciliamur deo. quia in illo est diuinitas vnigeniti facta particeps mortalitatis nr̄e: vt et nos participes eius immortalitatis essemꝰ.

Oēs fideles sūt vnū tēplū dei ⁊ singuli singula.

Dia membra licz disparia cōt et pari salute ꝓgaudent.

H Sapiẽtes supbi neq̃ sunt sapiẽtes xp̃iani neq̃ vere sapientes.

Hoc sacramẽtũ longe est a cordibus sapiẽtiũ supbozũ. Et ideo nõ xp̃ianoz. ac p hoc nõ vere sapientiũ. Illoz etiã dico sapientiũ qui cognouerũt deũ. Quia cognoscẽtes deum (sicut dicit apl̃us) nõ sicut deũ glorificauerũt. aut gr̃as egerũt. Nostri aũt in quo sacrificio dicak. Gr̃as agam⁹ dño deo nr̃o: A cuius sacrificij humilitate longe abest typus et coturnus eorum.

Ex lib. v. de trinitate.

¶Scriptũ est / de spũ sctõ q̃ oĩa in oĩbus opatur. Et que opatur vide. Unicuiq̃ aũtẽ datur manifestatio spũs ad vtilitatẽ. Alij q̃dem datur p spm̃ sermo sapiẽtie: alij sermo sciẽtie scõm eundẽ spũm. Alteri aũtẽ fides in eodẽ spũ. Alij donatio curationũ in vno spiritu. Alij opatiões virtutũ. Alij pphetia. Alij diiudicatio spirituum. Alteri genera linguaz. Oĩa aũt hec opatur vnus atq̃ idẽ spũs. Diuidens pp̃ria vnicuiq̃ p̃out vult: vtiq̃ sicut deus. Quis enĩ tãta illa opari potest nisi de⁹? Idẽ autẽ deus / q̃ opatur oĩa in oĩbus. Nam et sigillatim si interrogemur de spũ sctõ: verissime respõdebim⁹ q̃ deus sit. q̃ opatur omnia in oĩbus. et cum patre et filio simul vnus deus est.

Unicuiq̃ autem datur manifestatio spiritus ad vtilitatem.

Ex trac. euãgelij ſm toã. xxxij.

Quãtũ q̃s q̃ amat ecclesiã xp̃i tm̃ habet spũm sctm̃

B Spũssanct⁹ dak ad manifestationem.

Inuidia separat nos a bonis. p̃i mor. charitas facit illa cõia nobis.

Amam⁹ ecclesiã si in ei⁹ vnitate ↄ charitate cõsistimus

Habens charitatẽ cuncta habet.

Roma. v.

Quare dominꝰ post resurrectiõnẽ spũm sctm̃ dare voluit.

Accepimus ↄ nos spũm sctũm si amam⁹ eccl̃iam. si charitate cõpaginamur. si catholico noĩe et fide gaudemus. Credam⁹ fratres q̃tum quisq̃ amat eccl̃am xp̃i: tãtũ habet spm̃ sctm̃. datus est enĩ spũs (sicut apl̃s dicit) ad manifestationẽ. Quã manifestationẽ? Sicut ipe idẽ dicit. Quia alij datur p spũm sermo sapiẽtie. Alij sermo sciẽtie scõm eundẽ spiritũ. Alij fides ĩ eodẽ spũ. alij donatio curationũ in vno spũ. alij opatio virtutũ in eodẽ spũ. Multa ergo dãtur ad manifestationẽ. Sed tu forte eorũ oĩm q̃ dixi nihil habes. Si amas: nõ nihil habes. Si enim amas vnitatẽ: etiã tibi habet quisquis in illa aliq̃d habet. Tolle inuidiã: et tuũ est q̃d habeo. Tollam inuidiã: et meũ est q̃d habes. Liuor separat charitas iũgit. Oculus solꝰ videt in corpe. Sed nũquid sibi soli oculꝰ videt? Et manui videt et pedi videt / et ceteris mẽbris videt. Nõ enĩ si aliq̃s ictus in pedẽ veniat / auertit se inde oculꝰ vt nõ p̃caueat. Rursus sola manꝰ opatur in corpe. sed nũquid sibi solꝰ opak? Et oculo opak et faciei opak. Mã si ictus aliq̃s venies / nõ eat in manũ: sed tãtũ in faciẽ: nunq̃d dicit manus: nõ me moueo: qz nõ tendit ad me? Sic pes: ambulãdo oĩbꝰ mẽbris militat: mẽbra cetera tacent: lingua oĩbꝰ loquit̃. Habemꝰ ergo sctm̃ spũm. si amam⁹ eccl̃iam. Amamus aũt si in eiꝰ cõpage et charitate cõsistim⁹. Mã et ipe apl̃us cũ diceret diuersa dona / diuersis dari hoibꝰ / tanq̃ officia quoꝝũcũq̃ mẽbroz: adhuc (inq̃t) supeminẽtiorẽ viã vobis demõstro. Et cepit loq̃ de charitate. Preposuit eã linguis hoĩm et ãgeloz. ꝓposuit miraculis fidei. ꝓposuit sciẽtie et pphetie. ꝓposuit illi etiã magno opi mie. quo sua q̃ possidet distribuit q̃sq̃ paupibus. et ad extremũ ꝓposuit eã etiã corpoꝛis passioni. His oĩbꝰ tã magnis rebus ꝓposuit charitatẽ. Jam habeto: et cũcta habebis. qz sine illa nihil pderit / quicq̃d habere poteris. Quia ↄo ad spũm sctũm ptinet charitas de q̃ loq̃mur: audi apl̃m dicẽtẽ. Charitas dei diffusa est in cordibꝰ nostris p spũm sctũm q̃ datus est nobis. Quare ergo dñs spũm (cuiꝰ maxime bñficia sũt in nobis qz charitas dei diffusa est in cordibus nr̃is) post resurrectionẽ suã dare voluit? Quid significauit? vt in resurrectione nostra charitas flagraret. et ab amore seculi separaret. vt tota currat ad deum.

Alij quidem datur p spiritum sermo sapientie. Alij autẽ sermo scientie secũdũ eundem spiritum.

Ex lib. xii. de trinitate.

Habet enĩ et sciẽtia modũ suũ bonũ. Si q̃s in ea inflat vel inflare assolet / eterno rũ charitate vincatur q̃ nõ inflat. sed (vt scimus) edificat. Sine sciẽtia q̃ppe nec ↄtutes ipe / q̃bus recte viuit̃ possũt haberi. p quas hec vita misera / sic gubernet̃ vt ad illã / q̃ vere btã est: pueniatur eternã. Distat tm̃ ab eternoz. contẽplatiõe / actio q̃ bene vtimur tpalibus reb⁹. Et illa sapiẽtie: hec scientie deputak. Quãuis enĩ et illa q̃ sapiẽtia est / possit sciẽtia nũcupari. sicut et apl̃s loquit̃ vbi dicit. Nũc scio ex pte tũc aũt cognoscã / sicut et cognit⁹ sum. quã sciẽtiã / pfecto contẽplationis dei vult intelligi. q̃ sctõz summũ erit p̃miũ. tm̃ vbi dicit alij q̃dẽ datur p spũm sermo sapiẽtie: alij sermo sciẽtie scõm eundẽ spũm: hec vtiq̃ duo sine dubitatiõe distinguit. Licet non ibi explicet q̃d interĩt. et vnde possit vtrũq̃ dinosci. Verũ / scp̃turarũ sctãz multiplicẽ copiã scrutat⁹: inuenio scriptũ esse / in libro iob. Eodẽ sctõ viro dicente. Ecce pietas / est sapiẽtia. abstinere aũt a malis / scientia est. In hac differẽtia intelligẽdũ est: ad cõtẽplationẽ sapiẽtiã: ad actionẽ sciẽtiã / ptinere. Pietatẽ q̃ppe hoc loco posuit dei cultũ (q̃ grece dr̃ Theosebia (nã hoc verbũ / habet ista sentẽtia in codicibus grecis. Et q̃d est in eternis excellẽtius q̃z deus / cuius soli⁹ immutabilis est natura? Et q̃s cultus est ei⁹ nisi amor ei⁹ quo nũc desideram⁹ eũ videre: credimusq̃ et spamus nos esse visuros. Et q̃tum p̃ficimus: videm⁹ nũc p speculũ in enigmate tũc aũt in manifestatiõe? Hoc ẽ enĩ q̃ ait apl̃s Paulus: facie ad faciẽ. Hoc etiã quod Joãnes. Dilectissimi. Nũc filij dei sum⁹. et nondũ apparuit q̃ erimus. Scim⁹ / qz cũ apparuerit similes ei erimus. q̃m videbimus eum sicuti est. De ijs atq̃ huiusmodi sermonib⁹ / ipe mihi videt̃ esse sermo sapiẽtie. Abstinere aũt a malis (quã Job sciẽtiã esse dixit) rerum p̃ro culdubio tpaliũ est. q̃m scõm tẽpus in malis sum⁹. a q̃bus abstinere debem⁹ vt ad illa bona eterna veniam⁹. q̃obrem quicq̃d prudẽter. fortiter. tẽperãter: et iuste agim⁹ ad eã ptinet scientiã siue disciplinã / q̃ in euitãdis malis bonisq̃ appetendis actionr̃a versatur. Et quicq̃d ꝓpter exẽpla vel cauẽda vel imitanda / et ꝓpter quarũcunq̃ rerũ / que nr̃is accõmodata sũt visibus necessaria documẽta: hystorica cognitiõe colligim⁹. De his ergo sermo cũ fit: eũ sciẽtie ↄmonẽ puto discernẽdũ a sermone sapiẽtie. ad quã ptinẽt ea q̃ nec fuerũt / nec futura sũt sed sũt. et ꝓpter eã eternitatẽ in qua sunt / et fuisse / et esse / et futura esse dicunt. sine vlla mutabilitate tẽpoz. Non enĩ sic fuerũt vt esse desinerẽt: aut sic futura sũt q̃si nũc non sint? sed idipm̃ esse semp habuerũt: semp habitura sũt. Manẽt autẽ / non tanq̃ in spatijs locoz fixa veluti corpa: sed in natura incorpali sic intelligibilia p̃sto sũt mẽtis aspectib⁹: sicut ista in locis visibilia vel contrectabilia corporis sensibus.

Extractatus p̃si. cxxxv.

¶Fecit deꝰ in intellectu celos spirit̃ales / sctõs suos. Quib⁹ nõ tm̃ credere: verũ etiã intelligere diuina donauit. Hoc q̃ nõdũ possũt. Et solã fidẽ firmissimã tenẽt: tanq̃ infra celos / tre noĩe figurant. Et qz i baptismo / quẽ acceperũt / incõcussa credulitate cõsistũt: ideo dictũ est: firmauit terram sup aquas

Qui sũt celi spirit̃ales et q̃ terra.

Gene. j.

Jtẽ quia scriptũ est de dño xp̃o / q̃ in illo sint oĩs

¶ Colo. ii.

thezauri sapiētie et sciētie abscōditi. Hec aūt duo (idest sapiētia et sciētia) distare inter se aliq̄d alia quoq; scptura; testant eloq̄a. maxime loquēte scō Job. Ubi quodāmodo singula definiunt. Ait enī. Dixit aūt homī: ecce pietas / est sapiētia. abstinere aūt a malo sciētia est: nō incōgruēter intelligim⁹ sapientiā in cognitiōe et dilectione eius qō semp est. atq; incōmutabiliter manet. qō deus est. Hā et qō ait. Ecce pietas est sapientia: Theosebia dicta est in greco. Qō (vt totū latine exp̄mat) dei cult⁹ dici potest. Abstinere aūt a malo / quod dixit esse scientiā: q̄d aliud est / q̄z in medio nationis tortuose et p̄uerse / tanq; in nocte hui⁹ seculi caute / prudēterq; versari. Ut abstinēdo q̄sq; ab iniq̄tate / nō cōfundatur tenebris: pprij muneris luce discretus? Cū ergo quodā loco apl̄us / cōcordē gr̄az dei varietatē in hoibus vellet ostēdere. Hec in p̄mis duo posuit dicēs. Alij quidē p spm̄ dat sermo sapiētie: hoc esse arbitror solē in potestatē diei. Alij sermo sciētie sm eūdē spm̄: hanc lunā. Deinde quodāmodo stellas cōmemorari puto: in eo qō dicit. Alij fides in eodem spū. Alij donatio curationū in vno spū. Alij opatio virtutū. Alij pphetia. alii diiudicatio spirituū. alij genera linguarū. alij interp̄tatio sermonū. Nihil enī horū est qō nō in hui⁹ seculi nocte sit necessariū. Que cū transierit: necessaria ista nō erunt

Sapiētia soli cōpat scia lune. Cetera dona stellis.

¶ Eterno deus me⁹ cōsilio / bona celestia pprijs tēporib⁹ das sup terrā. qm̄ quidē alij datur p spūm sermo sapiētie tanq; luminare mai⁹. propter eos q̄ spūcue veritatis luce delectātur tanq; in p̄ncipio diei. Alij autē sermo sciētie scōm eundē spm̄ / tanq; lumiare min⁹. Alij fides. alij donatio curationum. Alij opatio virtutū. alij pphetia. Alij diiudicatio spirituū. alij genera linguarū. Et hec oīa tanq; stelle. Oīa enī hec opat vnus atq; idē spūs: diuidēs pprīa vnicuiq; put vult. et faciens appere sydera in manifestatione ad vtilitatē. Sermo autē scientie q̄ cōtinētur oīa sacramēta / q̄ variātur tēporib⁹ tanq; luna. et noticie cetere donor / q̄ deiceps tanq; stelle cōmemorate sunt: q̄tū differūt ab illo cādore sapiētie quo gaudet p̄dictus dies: tm̄ in p̄ncipio noctis fūt. His enī sūt necessaria / q̄bus ille prudētissimus suus tu⁹ nō potuit loq; quasi spiritalibus: sed q̄si carnalibus. ille q̄ sapiētiā loquit inter pfectos. Alialis aūt homo / tanq; parul⁹ in xp̄o / lactisq; potator / donec roboret ad solidū cibū / et aciē firmet ad solis aspectū: nō habeat desertā noctē suam: sed luce lune / stellarūq; contētus sit.

Exlib. pfessionum. xiii.

Sapiētia luminare mai⁹ scia minus.

H

Alteri fides in eodem spiritu. alij grā sanitatum in vno spiritu. alij operatio virtutum. alij prophetia.

¶ Vide etiā ip̄am fidem inter dei munera repiri. que dantur in eodē spiritu. Ut trūcq; ergo nostrū est ppter arbitriū volūtatis. Et vtrunq; tamē datum est p spiritū fidei et charitatis. Neq; enī sola charitas. sed sicut scriptū est: charitas cū fide a deo patre et dño iesu chr̄isto.

Exlibro. i. retractationū.

Alij discretio spirituum alij genera linguarū. alij interptatio sermonum.

Exlib. xii. .ō gen̄. ad lfam

Discretio spirituum difficillia. Fraus et seductio demonis.

Discretio sane difficillima est. cum spūs malignus / q̄si tranq̄llus agit. ac sine vexatione aliqua corpis / assumpto humano spū dicit q̄ potest. Quādo etiā vera dicit et vtilia p̄dicat. transfigurans se sicut scriptū est velut angelū lucis: ad hoc vt cū illi i manifestis bonis creditū fuerit: seducat ad sua. Hūc discerni posse non arbitror nisi illi dono illo de quo ait apl̄us cū de diuersis dei muneribus loq̄retur. Alij diiudicatio spirituū. Nō enī magnū est / tūc eum dinoscere / cū ad aliqua puenerit vel p̄duxerit / que sūt contra bonos mores vel regulā fidei. Tunc enī a multis discernit. Illo autē dono in ipo primordio quo multis adhuc bonus apparet: continuo diiudicat an malus sit.

Hec autem omnia operatur vnus atq; idem spūs diuidens singulis prout vult

Ex tractatu. pū. cxviii.

Spiritus sctūs coopator est p̄ris et filij. Unde apl̄us. Omnia hec opatur vnus atq; idem spūs. Propterea q̄ppe dixit vnus atq; idē spūs / ne tot quot opa / putarent: nō q̄ sine patre et filio spūs operetur.

Ex tractatu. pū. cxiii.

¶ Omnia aūt hec / opatur vnus atq; idē spūs. Diuidēs vnicuiq; pprīa / put vult. Alij illud. Alij hoc diuisiones sūt operatiōis. Omnia hec opatur vn⁹ atq; idē spūs. radix est vnitatis.

Ex lib. iii. de trinitate.

¶ Hec possumus dicere q̄ spūs sctūs et a filio nō p̄cedat. Neq; enī frustra idē spūs / et patris et filij spūs dicit. Nec video quid aliud significare voluerit: cū sufflans ait: accipite spūm sctm̄. Neq; enī flatus ille corpore⁹ / cū sensu corpaliter tangēdi p̄cedens ex corpe: substantia spūs sancti fuit. sed demonstratio q congruā significationē. non tantū a patre sed et a filio p̄cedere spm̄ sctūm. Quis enī dementissim⁹ dixerit Aliū fuisse spūm sctūm / quē sufflās dedit. Et aliū quē post ascensionē suā misit? Un⁹ enī est spūs dei / spūs patris et filij / spūs sctūs. qui opatur oīa in nobis. et oīa in oibus. Sed q̄bus datus est: dispēsatio certe significatiōis fuit.

Johan. xx. q̄ nō solū a pre ſz a filio p̄cedat spūsanct⁹

Ex lib. de trinitate. xv.

¶ Amonēdi sūt legentes / quādoq̄dē donū dei iā vident dictū spūm scūm. vt cū audiunt donū spūs sci: illud genus locutiōis agnoscāt / quod dictū est in expoliatiōe corpis carnis. Sicut enī corpus carnis nihil est aliud q̄z caro: sic donum spūs sancti nihil est aliud q̄z spūs sctūs. Intantū ergo donū dei est inq̄tū datur eis q̄bus datur. Apud se aūt deus est. Et si nemini dat. quia de⁹ erat patri et filio coeternus anteq; cuiq; daret. Nec q̄a illi dant / ip̄e datur ideo minor est illis. Ita enī datur sicut dei donum vt etiā seip̄m det sicut de⁹. Non enī dici potest nō esse sue potestatis / de quo dictū est. Sps: vbi vult spirat. Et apud apl̄um: quod iā cōmemorauī. Oīa autē hec opatur vn⁹ atq; idē spūs. diuidens pprīa vnicuiq; put vult. Nō est illic conditio dati. et dōatio dantiū: sed cōcordia dati et dantium.

Quō spūs sanct⁹ ē donum dei.

Johan. iiii.

Ex libro de blasphemia spūsancti.

¶ Forte q̄s dicat spūm sctūm dari pot⁹ a patre et filio: q̄z sua voluntate aliq̄d operari. Et ad hoc pti nere q̄ dictū est: in spū sctō eijcio demonia: q̄ non ip̄e spūs: sed xp̄us hoc faceret spiritu. Ut sic intelligatur q̄ dictū est / in spū sctō eijcio / tanq; dicere tur: spū sctō eijcio. Solent q̄ppe ita loq̄ scripture. Interfecerūt in gladio idest gladio. Succēderūt in igni. idest igni. Et accepit iesus cultros petrinos in q̄bus circūcideret filios israel. idest q̄bus circūcideret. Sed qui p̄pterea adimit spū sctō p̄priam potestatē: illud attendat q̄ dictū a domio legitur Spūs vbi vult spirat. Illud vero / quod apl̄us ait Omnia hec opatur vnus atq; idē spūs: verendum est ne quisq; arbitret q̄ ea nō operet pater et filius cū in eis operib⁹ cōmemorauerit et donatiōes curationū / et operatiōes virtutū. Ubi est vtiq; et expulsio demoniorū. Cum vero adiūgit et dicit: diuidens pprīa vnicuiq; prout vult: nonne manifestat etiā spūs sancti potestatē: sed a patre et filio plane indiuiduā? Ergo hec ita dicunt: vt tamē inseparabi-

H Insepabilis opatio trinitatis.

lis intelligat opatio trinitatis. Ita/vt cum operatio pris dicit: nō ea sine filio et spūsctō opari intelligat. Et cū opatio filij: nō sine patre et spū sctō. et cū opatio spūs scti: nō sine patre et filio. Et qō ait aplus de spū scō (Dia autē hec opat vnus atq; idē spūs) nō ideo dictū est/qa nō ei coopat pater et filius: sed qz in his opibus nō sūt multi: sed vn⁹ spīritus. et in diuersis suis opationibus non est ipe a se diuersus.

Sicut enī corpus vnū est. et membra habet multa. oia autē mēbra corpis cū sint multa: vnum tamen corpus sunt. Ita et xps. Eteni in vno spū oēs nos in vnum corpus baptizati sumus: siue iudei siue gentiles siue serui siue liberi: et oēs vno spiritu vocati sumus.

Extractatu. pū. xxx.

Xps est caput cū mēbris.

Johan. xv.

Extractatu. pū. xlu.

Actuū. ix.

Johan. x.

Gala. iii.

Gene. ii.

Loquēs de mēbris xpi (hoc est de fidelibus) non ait: sic et mēbra xpi. Sed totū hoc qō dixit xpm appellauit. Membra multa. vnū corp⁹ xps. Ergo simul oēs nos cū capite nro xpus. sine capite nro nihil valentes. Quare? Quia nos cū capite nro/vitis. sine capite nostro quod absit sarmēta pcisa. nō alicui opi agricolaz: sed igni tantūmodo destinata. Ideo et ipe in euāgelio dicit. Ego sū (inqt) vitis: vos estis palmites. Pater me⁹ agricola. et sine me (inquit) nihil potestis facere.

Dia aūt mēbra corpis: cū sint multa: vnū est corpus: ita et xps. Nō ait ita z xpi: sed corpus vnū mēbra multa: ita z xps. Et qz totū xps: ideo caput de celo saule (inqt) saule. qd me pseqris? Tenete hoc et fixū oīno mādate memorie tanq; filij ecclastice eruditiōis et fidei catholice. vt agnoscatis xpm caput et corpus. Eundēq; xpm verbū dei vnigenitū equalē patri. Et inde videatis quāta gra ptineat ad deū. vt ipe voluerit esse vobiscū vn⁹/q est cū pre vnū. Quō cū patre vnū? Ego et pr vnū sum⁹. Quō nobiscū vnus? Nō dicit (inqt) et seminib⁹: tanq; in multis. sed tanq; in vno. et semini tuo qō est xpus. Sed ait alicq. Si xps semē abrahe: nunqd z nos? Memēto qa semē abrahe xpus. ac p hoc si et nos xps: ergo et nos semē abrahe. quō vnū corp⁹ multa mēbra ita et xpus. Et Quotqt in xpo baptizati estis: xpm induistis. Nepe semē abrahe xps. Nec contradici potest aplicis aptissimis vbis. Et semini tuo qō est xps. Videte qd vobis dicat. Si autē vos xpi: ergo abrahe semē est. Ideo magnū ē et illud sacramentū erūt duo in carne vna. Apls dicit. Sacramētū hoc magnū est/ego aūt dico in xpo z in eccīa. Xpus et eccīa: duo/in carne vna. Refer ad distantiā matestatis/duo. Duo plane. Non enī et nos verbū. Nō enī et nos in pncipio deus apud deū. Non enī et nos ille p quē facta sūt omnia. Elenitur ad carnē. Et ibi xpus. et ille et nos.

Nā et corpus nō est vnū mēbrū. sed multa. Si dixerit pes quia nō sum man⁹ nō sum de corpe: nō ideo non est de corpe. z si dixerit auris quia nō sum oculus non sum de corpe: nō ideo nō est de corpe. Si totū corp⁹ ocul⁹: vbi auditus? si totū auditus: vbi odoratus? Nūc aūt posuit deus mēbra vnū quodq; in corpe sicut voluit. q; si essent oia vnū mēbz: vbi corp⁹? nunc autē multa qui dē mēbra: vnū autē corpus. nō potest dicere oculus manui opa tua non indigeo. aut iterū caput pedibus: nō estis mihi necessarij

a

Extractatu. pū. lxxxvii.

Quō oculi xpi infirmati sunt ab inopia.

Oculi mei infirmati sūt ab inopia. Quos oculus ei⁹ intellecturi sum⁹? Si exteriores in carne/in q patiebat positos: non eos in ei⁹ passiōe legim⁹: infirmatos ab inopia. idest tanq; fame/vt assolet languisse. Post cenā qppe tradit⁹. et eodē die crucifixus est. Si interiores quō infirmati sūt ab inopia: cū in eis esset lux indeficiēs? Sed (nimiz) oculos suos dixit mēbra/q in suo corpe (cui caput est) clariora et eminentiora et pcipua diligebat. De quo corpe aplus loquēs/z de nro corpe similitudinē adhibens/ait Si totū corp⁹ ocul⁹: vbi auditus? si totū auditus: vbi odorat⁹? Si fuissent oia vnū membrū: vbi corpus? Nūc aūt multa mēbra. vnū autē corpus. Nō potest ocul⁹ dicere manib⁹: opus vobis nō habeo. Et si dixerit man⁹ Nō sum ocul⁹. nō sum de corpe nō ideo nō est de corpe. Quid aūt his verb velit intelligi: euidētius exp̄sit: dicēs. Vos autē estis corpus xpi et mēbra. Quapropter z illi oculi. idest illi scti apli. qbus non reuelauerat caro z sanguis: sed pater ei⁹ q in celis est/vt Petrus diceret. Tu es xps fili⁹ dei viui videtes eū tradi/ac tāta mala pperti (qm̄ non eū videbāt qualē volebāt qz nō egrediebat. idest nō manifestabat in xtute et potentia sua. sed in suis interioribus occult⁹: oia q̄si supatus atq; impotēs pferebat) infirmati sūt ab inopia. velut substracto sibi cibo suo et lumine suo.

Oculi xpi sunt apli.

Watthe. xvi

Sūt homies quos delectat miraculū facere: et ab eis qui pfecerūt in eccīa miraculū exigunt. Et ipsi q quasi sibi pfecisse vident talia volūt facere. et putāt se ad deū nō ptinere si nō fecerit. Dñs aūt de⁹ noster q nouit/qd cui retribuat. et vt seruet cōpago corpis in pace: alloquit eccīam per aplum. Nō potest dicere ocul⁹ manui/opus te nō habeo. aut iterū caput pedib⁹/opus vobis nō habeo. Si totū corpus ocul⁹: vbi audit⁹? Si totū corp⁹ auditus: vbi odorat⁹? Ergo in mēbris nris videtis fratres/quō singula officiū suū habeāt mēbra. Oculus videt et nō audit. Auris audit: et nō videt. manus opatur nec audit. nec videt. Pes ābulat: nec audit: nec videt. nec facit qō man⁹. Sed in vno corpore si sit sanitas. et nō aduersum se litigēt mēbra et auris videt in oculo/et ocul⁹ audit in aure. Nec obijci potest auri: qa nō videt vt dicat ei. Nihil es Minor es. Nunqd videre z discernere colores potes. quod facit ocul⁹? Respōdit enī auris de pace corpis. Et dicit. Ibi sum vbi est ocul⁹. in eo corpe sum. In me nō video in illo cū quo sum video. Ita q; cū auris dicit ocul⁹ mihi videt: ocul⁹ dicit auris mihi audit oculi et auris dicūt: man⁹ nobis opant Manus dicūt oculi et aures nobis vident et audiunt. Oculi et aures z man⁹ dicūt/pedes nobis ambulant. oia in vno corpe cū opant si sit ibi sanitas et cōcordent mēbra: gaudēt et congaudēt sibi. z si aliqd molestie sit in aliquo membro: nō se deserūt. sed cōpatiunt sibi. Nunqd/qz in corpe pes q̄si longe videt ab oculis (illi enī sūt locati in sublimitate: illi autē infra positi) quando forte pes spinā calcauerit: deserūt oculi. Et nō (sicut videm⁹) totū corpus contrahit et sedet homo curuat⁹ spina dorsi: vt querat spina q̄ hesit in planta. Dia mēbra/quicquid possunt faciūt: vt de infimo et exiguo loco spina q̄ inheserat educat. Sic ergo fratres. Quisquis in corpe christi/nō potest resuscitare mortuū: non

illud querat ne discordet in corpe: quomõ si auris ẽ grat videre/discordare potest. Nam quod nõ accipit/nõ potest facere. Sed si ei obiectũ fuerit et dictum: si iustus esses/resuscitares mortuũ/ quomodo resuscitauit petr⁹ in xpo. Nã xps sine petro facere poterat: petr⁹ aũt nisi in xpo nõ poterat. ꝺa sine me (inqt) nihil potestis facere. Cũ ergo hoc audierit hõ qui pficit: ꝙsi obiectã calũniã/ab ignaris paganis/ab hoib⁹ nescientibus ꝺd loquant: in cõpage corpis xpi respõdeat: et dicat. Quid dicis? non es iust⁹: qr nõ facis miracula? Posses et auri dicere: nõ es in corpe. quia nõ vides. faceres (inqt) ⁊ tu sicut et petr⁹ fecit. Sed et petr⁹ mihi fecit. ꝺa in eo corpe sum/in quo et petr⁹ fecit. in illo quod potest: possum. a quo diuisus nõ sum. Qõ minus possum: cõpatiꝰ mihi. et qõ plus potest cõgaudeo illi. Ipe dñs desup clamauit pro corpe suo. Saule Saule ꝺd me pseqris? Et ipm nemo tãgebat: sed p corpe in terra laborãte caput de celo clamabat. Si ergo fratres/vnusꝙsq; qõ potest iuste egerit. et in eo qõ ali⁹ plus potest nõ inuiderit: sed cõgratulat⁹ fuerit tanq; in vno corpe cũ eo cõstitutus: ptinebit ad eũ vox ista psalmi. Dñe nõ est exaltatũ cor meũ. neq; in altũ elati sũt oculi mei Neq; ingressus sum i magnis. neq; in mirabilib⁹ sup me. Qõ eni excessit vires meas (ait) nõ ꝙsiui. Non ibi me extendi. nolui ibi magnificari.

Johan. xv.

Quis põt dicere dñe nõ est exaltatum cor meũ.

Ex lib. cõtra faustũ ca. xxi

¶ Apls/cũ de spiritalib⁹ diuersis muneribꝰ/et tñ ad vnitatẽ cõsonis: rẽ plane magnã et diuinã et abditã nos doceret: de ista ipsa carne nra similitudinẽ dedit. cui⁹ artificẽ deũ/cũ hec loqret oino nõ tacuit. Huc autẽ posuit de⁹ mẽbra singula. vnũqõq; eox in corpe put voluit. Si aũt fuissent oia vnum mẽbrũ: vbi corp⁹? Nũc aũt multa mẽbra. vnũ aũt corpus. Sivlla/non dico fides xpiana vt credatis apl̃o: sed vllus sensus human⁹ in vobis est vt manifesta cernatis: vnusꝙsq; in semetipso ista videat atq; cõsideret q; vera: q; certa sint: q; in paruo magna: et in extremo q; bona. quãdoqꝺ ista in laude ponit apl̃us vt p hec infima q̃ videnꝰ: possint facilius illa sublimia spiritalia/que nõ videnꝰ intelligi. Hox ergo membrox et corpis nri (q̃ sic cõmẽdat sic laudat apl̃us) quisqs artificẽ deũ negat/videtis cui cõtradicat. annũciãs nobis pter ꝺ qõ accepimus? Quid igiꝰ opus est vt a me redarguaꝰ potius: q; ab oibus xpianis anathematizeꝰ.

H

Sed multo magis q̃ videnꝰ membra corporis infirmiora esse necessaria sũt. Et q̃ putam⁹ ignobiliora membra esse corpis his honorẽ abundãtiorẽ circũdamus et q̃ inhonesta sũt nra: abundantiorẽ honorem habẽt. Honesta aũt nra nulli⁹ egẽt: sed deus tẽperauit corpus ei cui deerat: abundantiorẽ tribuendo honorẽ. vt nõ sit scisma in corpore.

Ex lib. cõtra faustũ. c. xxix

Quare mẽbra aliq̃ dicunꝰ inhonesta.

ABsit aũt vt sit in mẽbris sanctox etiam genitalib⁹ aliqua turpitudo. Dicuntur q̃dem inhonesta: qr non habẽt eã specie decoris/quã mẽbra/q̃ in promptu locata sũt. vel certe (qõ pbabili⁹ dici potest) ꝓpter legem in mẽbris/repugnãtẽ legi mẽtis. q̃ de pctõ accidit non de ꝓma nre institutiõe nature. Sed videte ꝺd dicat apl̃us. Cũ ex ipa mẽbrox corpis nri vnitate atq; compage charitatẽ psuadet eccle Multo magis (inqt) que videnꝰ mẽbra corpis infirmiora esse necessaria sũt. ⁊ que videtur vilioza esse corpis: ijs abundãtiorẽ honorẽ circũponim⁹. Et q̃ inhonesta sũt nra: abundãtiorẽ honestatẽ habẽt. q̃ autẽ honesta sũt nostra: nõ opus habẽt. sed de⁹ tẽperauit corpus ei cui deerat maiorẽ honorẽ dans: vt nõ esset scissure in corpe. Illicit⁹ itaq; et tẽperãtie legibus nõ subiectus/mẽbrorũ illox vsus est turpis. nõ ipa mẽbra. q̃ nõ solũ in excellenti integritate celibes ⁊ virgines seruãt: sed ipi cõiugati sci patres ac matres: sic eis generationi tãtũmodo cõsulentes vtebantur: vt ille naturalis motus nullomodo turpis esset. q̃ nõ libidini: sed rationi seruiret.

Nulla mẽbra sũt de se turpia sz turpis est vsus malꝰ

¶ Vos eni fratres/ppl̃s dei estis. sicuti ipe dixit et oues pascue eius. Habetis in noie dei pastores seruos. Pastores ⁊ membra pastoris. Multitudinis anim⁹ et volũtas/ad quã rem faciendã/istis vocibus poterit apparere. Paucorũ autẽ cura p vobis nõ voc⁹/sed rebus debet ostẽdi. Itaq; fratres quoniã tã quod ad vos ptinebat implestis acclamãdo: sinite/vt pbetis vobis/vtrũ et quod ad nos ptinet/impleam⁹ agẽdo. Volũtas agẽdi vna est. et nra et vestra. Motus vero agẽdi/par esse nõ potest. Putam⁹ charissimi ideo oportere vt volũtas accipiaꝰ a vobis: consilio implẽde voluntatis vestre expectet a nobis/vt mẽbra xpi nõ discordẽt Impleãt oia q̃ in illius corpe sũt officia sua. Faciat ocul⁹ in sublimitate locat⁹ quod ad oculũ ptinet Auris/qõ ad aurẽ. manus/qõ ad man⁹. Pes/qõ ad pedẽ. vt nõ sint scissure vlle in corpe.

Ex ꝓmõe de ꝓsu ꝑi. lxxxvi

Cõsiliũ implẽde volũtatis subdi torũ expectãdũ ẽ ab epo.

Sed in idipm ꝓ inuicẽ sollicita sunt mẽbra. ⁊ si q̃d patitur vnũ mẽbrũ: cõpatiuntur oia mẽbra. siue gloriaꝰ vnũ mẽbrum cõgaudẽt oia mẽbra. Vos aũt estis corpus christi. ⁊ mẽbrũ de mẽbro.

Ex epla ad Italicam.

DVlus sane q; dici potest miratus sum/q; nec tãta occasione hoim tuorũ: fratres scti epi scripserũt. nec epistola tua quic; q̃ nobis de tãtis tribulatiõibus vestris insinuauerit. q̃ vtiq; p viscera charitatis nre sũt: nisi forte faciendũ nõ putasti qõ nihil ꝓdesse duxisti. aut nos tuis litteris mestificari noluisti. Prodest aliq̃d (q̃tũ ego arbitror) etiã ista cognoscere. Primo ꝺa iniustũ est/gaudere nõ velle cũ gaudẽtibus et flere nõ velle cũ flẽtibus. Deinde/ꝺa tribulatio patientiã operaꝰ. patiẽtia ꝓbationẽ. ꝓbatio spem Spes aũt nõ confundit. quia charitas dei diffusa est in cordib⁹ nris p spũm sctũm q̃ datus est nobis. Absit itaq; / vt recusem⁹ audire etiã que amara et tristia sũt erga charissimos nros. Nescio quo eni modo minus fit qõ patiꝰ vnũ membrũ/si cõpatiũtur oia mẽbra. Nec ipa mali releuatio fit p cõmunionẽ cladis: sed p solatiũ charitatis. Et q̃uis alij ferẽdo patianꝰ: alij cognoscẽdo cõpatianꝰ: cõis sit tamẽ tribulatio q̃bus ꝓbatio/spes/dilectio/spũs q; cõis est. Omnes aũt nos dñs cõsolaꝰ. q̃ et hec tẽporalia mala pdixit. Et post hec bona eterna pro misit. Nec debet cũ proficiaꝰ infringi/q̃ vult post pl̃ium coronari: vires illo subministrãte certãtibus. qui pparat ineffabilia dona victoribus.

Prodest cognoscere tribulatiões amicorum. Iniustum est nõ velle gaudere cũ gaudentib⁹ ⁊ flere cũ flẽtib⁹. Minor est passio vni⁹ mẽbris si cõpatiunꝰ alia.

Et quosdã quidẽ posuit deus in eccla. primũ: apostolos. secũdo ꝓphetas. tertio doctores. deide virtutes. exinde gratias curationũ: opitulationes: gubernationes: genera linguax: interptationes sermonũ. Nunq̃d omnes apostoli? nunquid oẽs ꝓphete? nunq̃d oẽs doctores

nunq̃d omnes virtutes? nunq̃d omnes gratiã habẽt curationũ? nunq̃d oẽs linguis loquunt? nunq̃d oẽs interpretant.

Exlib. cõtra fausti. c. xix. Johan. i.

EX eni p moysen data est. Gra aũt et veritas p iesũ xp̃m facta est. Ex cui⁹ aduẽtu regnũ dei annũciari cepit. q; et lex et pphete vsq; ad ioannẽ. Lex vt reos faceret. q̃ desiderarent salutẽ. pphete vt pmitterent saluatorẽ. Ceterũ pphetas alios /iã extitisse in ecclesia post ascensionẽ xp̃i q̃s nesciat? De q̃b⁹ Paulus dicit; quosdã constituit in eccl'ia. Primũ q̃dẽ apl'os. Deinde pphetas. tertio doctores ⁊c. Non itaq; de illis dictũ est lex et pphete vsq; ad ioannẽ sed de ijs q̃ primũ xp̃i aduentũ pphetauerũt. Qui aduẽtus implet⁹ /nõ vtiq; adhuc posset pphetari.

Exlib. cõtra inimicũ legis ⁊ phetarũ.

¶ Illud quoq; /sicut impitissim⁹: nõ intelligit q̃d scriptũ est primũ apl'os. Deinde pphetas. Putat eni ante apl'os /nõ fuisse pphetas. nesciẽs eos prophetas illic cõmemoratos esse ab apl'o /q̃ post xp̃i aduentũ fuerũt. Quos q̃ vult nosse: actus ap'l'oꝝ legat. Et illud q̃d ait ad corinthios pphete duo vel tres loquant. Si aũt nõ fuerũt pphete ante apl'os qui erãt illi /p quos ante de⁹ pmisit euangeliũ de filio suo. q̃ factus est et ex semie dauid scõm carnẽ.

1. Cor. xiiii.

Emulamini autem charismata meliora et adhuc excellentiorẽ viam vobis demonstro.

Extractatu. p̃h. cvii.

REspice ad munera ip̃ius eccl'ie. Mun⁹ sacramẽtoꝝ in baptismo. in eucharistia in ceteris sctis sacramẽtis: quale mun⁹ est? Hoc mun⁹ adept⁹ est et Symon magus. Prophetia q̃le mun⁹ est? pphetauit ⁊ Saul mal⁹ rex. Et tũc pphetauit cũ sctũm dauid p'eq̃retur. Non se ergo iactẽt /qui forte sine charitate habuerint hoc mun⁹ dei sctũm (sicut sctũm baptismũ) sed videãt qualẽ rationẽ habituri sũt cũ deo /q̃ sanctis nõ sctẽ vtunt. ex ijs erũt qui dicturi sũt: in noie tuo pphetauim⁹. Nõ illis dicet Mentimini. Sed dicet. Non noui vos. recedite a me q̃ opamini iniq̃tatẽ. Quia si habeã oẽm pphetiã /charitatẽ aut nõ habeã: nihil sum. Prophetauit ⁊ Saul sed opabat iniq̃tatẽ. Quis autẽ opat iniq̃tatẽ: nisi q̃ nõ habuerit charitatem? Plenitudo eni legis charitas

¶ Prophetia non est donũ gratũ faciens

Mãthe. vii.

Ps. vi.

1. Cor. xiii.

In oibus scẽpturis supeminẽtissimã viã /supeminẽtissimũ locũ charitas obtinet. Nõ ad eã aspirãt nisi boni. Hanc nobiscũ nõ ꝓmunicãt mali. Possunt cõmunicare baptismũ. Possunt cõicare cetera sacramẽta. Possunt cõicare oratiõnẽ. Possunt cõmunicare istos parietes et istã coniũctionẽ: charitatẽ nobiscũ nõ cõicant. Ipse eni est fons /pprius bonoꝝ. pprius sctoꝝ. de quo dicit Nemo alienus cõicet tibi. Qui sũt alieni? Oẽs qui audiẽt nõ noui vos. Si eni nõ agnoscunt: vtiq; alieni sũt /q̃bus dicitur Nõ noui vos. Supeminẽs ergo via charitatis tenet eos qui pprie ptinent ad regnũ celoꝝ.

Charitat⁊ supeminẽtissima via

Alieni sũt quib⁹ dñs dicz nõ noui vos.

Exlib. de genesi ad litteram. i.

¶ Quoniã egen⁹ atq; indigus amoꝝ ita diligit /vt reb⁹ quas diligit subijciat. Propterea /cum cõmoraret spũs dei (in quo sctã ei⁹ beniuolẽtia /dilectioq; intelligit) supferri dicta est (ne faciẽdo opa sua p indigẽtie necessitatẽ poti⁹ q̃s p abundãtiã beneficiẽtie) de⁹ amare putaret. Cui rei memor apostolus /dicit⁹ de charitate: supeminẽtiorẽ viã demõstratuꝝ se ait. Et alio loco supeminentẽ (inq̃t) sciẽtie charitatẽ christi.

Extrac. euã. gelij scm ioã. sexto.

¶ Oliue fruct⁹ charitatẽ significat. Unde hoc p̃bamus? Quõ eni oleũ a nullo humore p̃mit sed diruptis oib⁹ exilit ⁊ supeminet: sic est charitas. Nõ potest p̃remi in imo: necesse est /vt ad supna emicet Propterea de illa dicit apl'us. Adhuc supeminentiorẽ viã vobis demõstro. Quia dixim⁹ de oleo q̃a supeminet. ne forte nõ de charitate dixit apl'us: supeminẽtẽ viã vobis demõstro: audiam⁹ q̃d sequit. Si linguis hoim loquar et angeloꝝ: charitatẽ aũt nõ habeã: fact⁹ sum velut eramẽtũ sonãs /⁊ cymbalum tinniẽs. Huc dona te. exclama /dissert⁹ sum. exclama /doct⁹ sum. Quãtũ dissert⁹? Quãtũ doctus? Nunq̃d linguis ãgeloꝝ locut⁹ es? Eteni si liguis angelorũ loq̃reris charitatẽ nõ habẽs: audirẽ erasonantia. et cymbala tinnientia. Soliditatẽ aliquã q̃ro. Fructũ in folijs inueniã. Nõ sint sola ⁊ba. habeãt oliuã. redeant ad arcã. Sed inq̃es: Habeo sacramẽtũ. Verũ dicis. Sacramẽtũ diuinũ est. Habes baptismũ: et ego cõfiteor. Sed q̃d dicit idem apl'us? Si sciero oĩa sacramẽta. et habuero omnẽ pphetiã: et oẽm fidẽ: ita vt mõtes trãsferã (ne forte et hoc dices. Credidi. Sufficit mihi. Sed q̃d dicit scũs Jacob⁹? et demones credũt et ptremiscũt Magna vtiq; est fides) Sed nihil p̃odest si nõ habeat charitatẽ: cõfitebanꝰ et demones xp̃m. ergo credẽdo /sed nõ diligẽdo /dicebãt. Quid nobis ⁊ tibi? fidẽ habebãt. Charitatẽ nõ habebãt. ideo ỹmones erant. Noli de fide gl'iari adhuc demonib⁹ cõparãdus es. Audi q̃d dicat apl'us. Si distribuero oĩa mea paupib⁹ et tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã: charitatẽ autẽ non habeã (Ecce q̃d nõ habes Si tradidero (inq̃t) corp⁹ meũ vt ardeã. Et vtiq; p noie xp̃i. Sed q; sũt multi q̃ iactanꝰ illud facitũt. nõ cũ charitate) Ideo si tradidero corp⁹ meũ vt ardeã. charitatẽ aũt nõ habeam: nihil mihi ꝓdest. Charitate fecerunt martyres illi q̃ in tpe p'secutionis passi sũt. Charitate fecerũt. Isti aũt de tumore et supbia faciunt. Nã cũ p'secutor desit: seip̃os p̃cipitãt. Veni ergo vt habeas charitatem. Sed nos nõ habem⁹ martyres. Quos martyres? Nõ sũt colũbe. ideo volare conati sũt et de petra ceciderunt.

Fructus oliue charitatem significat.

Charitas ad supna necessario tendit.

Mõsufficit fides sine charitate.

Jacobi. ii.

Ideo dicũtur demones ⁊ fidẽ habẽt sine charitate.

¶ Fortassis /scẽpture scrutate indicãt q̃ spũs scũs charitas est ⁊ ne putetis vilem esse charitatẽ. Quõ aũt vilis est: qñ oĩa q̃ dicũt nõ vilia chara dicunt? Si ergo q̃ nõ sũt vilia chara sũt: quid est chari⁹ ipsa charitate? Sic aũt cõmendat charitas ab apl'o. vt dicat. Supeminẽtiorẽ viã vobis demõstro. Si linguis hoim loquar et angeloꝝ: charitatẽ aũt nõ habeã: fact⁹ sum vt eramẽtũ sonãs /aut cymbalũ tinniens. Et si sciero oĩa mysteria et oẽm scientiã. et habuero oẽm pphetiã et oẽm fidẽ: ita vt mõtes transferã: charitatẽ aũt nõ habeã: nihil sum. Et si distribuero oĩa mea paupib⁹ et tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã: charitatẽ aũt nõ habeã: nihil mihi ꝓdest. Quãta est ergo charitas? Que si desit: frustra habent cetera. Si assit. Recte habent oĩa? Tũ charitatẽ laudãs apl's Paulus copiosissime atq; vberrime: min⁹ de illa dixit: q̃s q̃ ait breuiter apl's Johannes. Neq; eni dubitauit dicere De⁹ charitas est Scẽptũ est etiã. Quia charitas dei diffusa ẽ in cordib⁹ nr̃is /p spũm sctm̃ q̃ dat⁹ est nobis. Quis ergo nominet patrẽ et filiũ: et nõ ibi intelligat charitatẽ p̃ris et filij. quã cũ habere cepit: spũm sctũm habebit. quã /si nõ habuerit: sine spũ scõ erit? Et quomõ corp⁹ tuũ sine spũ (q̃d est aĩa tua) si fuerit /mortuũ erit sic aĩa tua sine spũ sctõ (id'est sine charitate) si fuerit: mortua deputabit.

Cõmẽdatio charitatis.

1. Johan. iiii

Roma. v.

Aĩa sine spũ lancto mortua est vita anime charitas sicut vita corpis aĩa

Extractatu. p̃h. cxviii.

¶ Finis ei p̃cepti est charitas de corde puro. Qñ isto fine (id'est hui⁹ reiptẽplatiõe) fit mãdatũ dei: tũc fit vere opus bonũ. Et tũc leuant man⁹ q; sup num est /quo leuanꝰ. Propterea de ipa charitate

Manus le quantur qñ merces et̃ na q̃ritur.

loquit apl'us et dicit. Supeminentẽ viã vobis demonstro. Et alio loco. Cognoscere (inqt) supeminentẽ sciẽtie charitatẽ xpi. Mã si de ope mãdatorꝝ dei / merces terrene felicitatis expetit: deponũtur manꝰ potiꝰ / q̃ leuant. qz terrena emolumẽta / q̃ nõ sursum sed deorsum sũt: illo ope requirunt.

Extractatu. pñi. cxlvi.

¶ Et oĩbus (inqt) noĩa vocãs. Ybi est totũ pmiũ habemus noĩa q̃dã apꝰ deũ. Ut nouerit deꝰ noĩa nr̃a. Hoc optare debemꝰ. hoc agere. hoc satagere q̃tũ possumꝰ: nõ de alijs rebꝰ gaudere. Nec de donis q̃busdã spiritalibꝰ videat charitas vr̃a. Multa dona sũt in eccl'ia. sicut dicit apl'us. Alij q̃dẽ p spũm dat sermo saptẽtie. Alij sermo scientie scõm eũdem spũm. Alij fides in eodẽ spũ. Alij donatio curationum. Alij diiudicatio spirituũ (idest vt diiudicẽt inter bonos et malos spũs) Alij gña linguarꝝ. Alij prophetia. Quãta dixit? q̃ multa dixit. multi donis talibus male vsi audiẽt in fine Non noui vos. Et q̃d dicturi sũt in fine q̃ audiẽt. Nõ noui vos? Dñe. Nõne in noĩe tuo pphetauimꝰ. et in tuo noĩe demonia eiecimus. et in tuo noĩe ẏtutes multas fecimꝰ? In nomĩe tuo oĩa ista. Et quid dicã eis? Nunq̃ noui vos. Discedite a me q opamini iniq̃tatẽ. Quid ẽ ergo esse tã lumẽ celi / cõsolãs noctẽ et q nõ vincat a nocte? Adhuc (inquit) supeminẽtiorẽ viam vobis demõstro. Si linguis hoĩm loquar ꝛ angelorꝝ: charitatẽ aũt nõ habeã: factꝰ sum veluti eramentũ sonans / aut cymbalũ tinniẽs. Quale donũ est / loq̃ linguis angelorꝝ et hoĩm? Tñ si charitatem (inqt) nõ habeã: eramẽtũ sum sonãs / aut cymbalũ timniẽs? Si sciero (inquit) oĩa sacramẽta / et oẽm sciẽtiã / et si habuero oẽm pphetiã / et oẽm fidẽ: ita vt mõtes trãsferã / q̃ta ista dona sũt: charitatẽ aũt nõ habeã (inqt) nihil sũ. Quale est illud donũ martyrij et distributiõis rerũ suarꝝ? Et tñ si distribuero (inquit) oĩa mea pauperꝰ. et tradidero corpꝰ meũ vt ardeã charitatẽ aũt non habeã: nihil mihi pdest. Qui ergo nõ habet charitatẽ ꝛ si ad tẽpꝰ habet hec dona: auferent ei. Auferꝝ q̃ habet q ꝙdã hoc nõ habz Et si ipm quidã hoc nõ habet / vnde cetera teneantur et ipse non pereat. Quid est illud / q̃ mõ ait dñs. Qui habet: addet ei. q̃ autẽ nõ habet: et q̃ habet auferꝝ ab eo? Qui ergo nõ habet et q̃ habet auferꝝ ab eo: habet gr̃am possidẽdi. sed nõ habet charitatẽ vtẽdi. Quia ergo illud nõ habet: ꝛ q̃ habet auferꝝ ab eo. Propkea discipuli q̃s volebat in celo stellas ãbulãtes facere: vt haberẽt charitatẽ supeminentiorẽ viã: ille q numerat multitudinẽ stellarꝝ et oĩbꝰ eis noĩa vocãs. cũ redirent discipuli quos miserat: exultauerũt. et dixerunt. Dñe. Ecce spũs immũdi subiecti sũt nob ꝑpter nomẽ tuũ. Et ille q numerat multitudinẽ stellarꝝ et oĩbꝰ eis noĩa vocãs / sciẽs multos victuros esse. Nonne in noĩe tuo demonia eiecimꝰ. q̃bꝰ dictuꝰ est in fine. Nõ noui vos. Quia eos nõ numerauit in multitudie stellarũ. nec eis noĩa vocauit. nolite (inqt) in hoc gaudere / qz spũs vobis subiecti sũt: sed gaudete / qz nomina vestra scripta sũt in celo.

Matthe. xxv

Discipuli stelle ambulãtes in celo.

pñi. clvi.

Luce. x.

Ex ꝓmõe de verbis apli.

¶ Qui dicit se ĩ xpo manere. debet sicut ipe ãbulauit et ille ãbulare. Que est ista via in q̃ xps ambulauit: nisi charitas / de q̃ apl'us ait. Adhuc supeminẽtiorẽ viã vobis demõstro? Si ergo xpm volumus imitari: p ipam viã debemꝰ currere / qua xps et in cruce pendẽs dignatꝰ est ambulare. In cruce enĩ fixus erat. et charitatis viã currẽs: p suis psecutoribus supplicabat. Deniq̃ sic dixit Pater ignosce illis: qz nesciũt quid faciũt. Et nos ergo p oĩbꝰ inimicis nr̃is hoc iugiter supplicemꝰ: vt illis dominꝰ emendationẽ morũ et indulgentiã tribuat pctorũ.

Xps ĩ cruce viã charitatis curebat.

Luce. xxiii.

Capitulũ. xiij

Si linguis hoĩm loquar et angelorũ charitatẽ autem nõ habeã: factꝰ sum velut es sonãs. aut cymbalum tinniens.

Ex libro de baptismo.

¶ Videant a charitate eccl'ie sepati / q̃ multa / et q̃ magna nihil pſint: si vnũ q̃dã defuerit. et videãt quid sit ipm vnũ. Nec me in hoc audiãt: sed apl'm. Quid ergo eis pdest si et linguã in sacris mysterijs habeãt ãgelicã et pphetiã (quẽadmodũ Cayphas et Saul) vt aliq̃n pphetent. quos fuisse dãnabiles / sctã scptura testat? Si sacramẽta nõ tãtũ sciãt. sed habeãt sicut habuit symon magꝰ. Si fidẽ sicut demonia cõfessa sũt xpm (neq̃ enĩ nõ credebãt cũ dicerẽt: q̃d nobis et tibi fili dei. scimꝰ q̃d sis) Si dispartiãt etiã ipi substãtiã suã paupibꝰ. sicut multi nõ solũ in catholica / sed in diuersis hereſibꝰ faciũt. Si aliq̃ ingruẽte psecutione tradãt ad flãmas nobiscũ corpꝰ suũ / p fide quã piter cõfitẽter: tñ qz separati hec agũt: nõ sufferentes inuicẽ in dilectiõe. neq̃ studẽtes seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis: charitatẽ vtiq̃ nõ habendo: etiã cũ illis oĩbus / q̃ nihil eis pſunt: ad eternã salutẽ puenire nõ possunt.

Matthe. vii

Sine charitate cetera nõ pſũt

Extractatus. pñi. cxxi.

¶ Dilectio fortis res fratres. Dilectio fortis res. Multis videre / q̃ sit fortis res dilectio? Quisq̃s p aliquã necessitatẽ / nõ potuerit iplere qđ iubet deꝰ amet illũ qui iplet. Et in illo iplet. Intendat charitas vr̃a. Verbi gr̃a. Uxorem habet quã dimittere nõ potest: oportet vt obtẽperet apl'o dicẽti. Uxori vir debitũ reddat. et alligatus es vxori: ne q̃sieris solutionẽ. Venit in mentẽ qz melior est illa vita de q̃ dicit idẽ apl'us. Vellẽ oẽs vos esse sicut meipm. Attẽdit eos q hoc fecerũt. amat eos. et in ipis impletur qđ in se non potest: fortis res est dilectio. Ypa est ẏtus nr̃a. qz si in illa nõ fuerimꝰ: nihil pdest q̃c quid aliud habuerimꝰ? Si linguis hominũ loquar (inquit apl'us) et ãgelorũ. charitatẽ aũt nõ habeã factꝰ sum velut eramẽtũ sonãs / aut cymbalũ tinniens. Adtingit aliud magnũ. q si distribuero ĩ cibos paupeꝝ oẽm substãtiã meã. Et si tradidero corpꝰ meũ vt ardeã: charitatẽ aũt non habeã: nihil mihi pdest. Si aũt sit sola charitas / q̃ nõ inueniat quod distribuat paupibus: diligat solũ: calicẽ aque frigide det: tantũ illi imputabit: q̃tũ illi Zacheo / q̃ dimidiũ patrimonij dedit paupibꝰ. Quare hoc? ille tã modicũ dedit et ille tã multũ dedit. et tñ illi imputabit? Tantum plane. Impar enĩ facultas. sed nõ impar charitas.

1. Cor. vii.

Dilectio ẽ virtus nr̃a

Luce. xix.

Ex ꝓmõe de miraculo q̃ in cꝙ panum.

¶ Quid est vestis nuptialis? Queramꝰ illã in litteris sctis. Que est vestis nuptialis? Sine dubio aliquid est qđ mali et boni cõmune nõ habẽt. Hoc inueniamꝰ: et inueniꝰ vestẽ nuptialẽ in donis dei. Quid est / q̃ cõmune nõ habẽt boni et mali? q homines sumꝰ et pecora nõ sumus: dei donũ est. Sed cõmune est hoc cũ bonis et cũ malis. q nob lux de celo oritur: de nube pluuie descendũt: fontes manant: agri fructificant: dona sũt. sed bonis / malisq̃ cõmunia. Intremꝰ ad nuptias. foris alios relinq̃mus qui nõ venerũt vocati. Ypos cõuiuas: (idest pñianos) cõsiderem. Baptismꝰ dei donũ est. Habent illũ boni et mali. Altaris sacramẽta simul accipiũt ꝛ boni et mali. Prophetauit Saul iniquus et viro sctissimo atq̃ iustissimo infestus. Dũ eũ pse-

H

querek ꝓphetauit. Nunqd dicunk credere soli bo-ni:et demones credũt et cõtremiscũt. Quid facio? Excussi oia. et ad vestẽ illã nondũ puent. Jnuolu-crũ meũ explicaui. oia vel pene oia cõsideraui. ad vestẽ illã nondũ puent. Quodã loco Paul⁹ apl'us attulit mihi magnũ inuolucrũ magnarũ rer et po suit ante me. Et dixi ei. Ostẽde mihi si forte hic ve stem nuptialẽ repperisti. Cepit excutere singula ꝛ dicere. Si linguis hoim loq̃r et angelor / si habeã oẽm sciẽtiam / ꝛ ꝓphetiã / et oẽm fidẽ / ita vt mõtes transferã / si distribuero oia mea paupibus / et tra-dam corp⁹ meũ vt ardeã: magna festis: nondũ ta-mẽ est illa nuptialis. Jã ꝑcer nobis nuptialẽ vestẽ Quid nos apl'e paule suspẽdis? Prophetia forte donũ dei est. quod nõ habẽt boni et mali. Si chari-tatẽ (inqt) nõ habeã: nihil sũ nihil mihi ꝓdest. Ec-ce vestis nuptialis. Jnduite vos O conuiue / vt se curi discũbatis. Nolite dicere: ad istã vestẽ haben-dam paupes sum⁹. Vestite. et vestimini. Hyẽs est. Vestite nudos. Nud⁹ est xp̃us. Et quicũqr nõ ha-betis vestẽ nuptialẽ: dabit illã. ad illũ currite. ipm rogate. Nouit sctificare fideles suos. nouit vestire nudos suos: vt possitʃ / vestẽ habẽtes nuptialẽ: nõ timere tenebras exteriores: nõ vincula mẽbrorꝝ et manuũ et pedum.

Charitas est vestis nuptialis

Charitas dar a deo ꝓpibus mie.

Ex lib. de tri nitate. xv.

¶ Deus igit spũs sctũs qui ꝓcedit ex deo / cũ da-tus fuerit hoi: accẽdit eũ in dilectiõe dei et ꝓximi. et ipse dilectio est. Nõ eni habet hõ vnde deũ dili-gat: nisi ex deo. Propter qõ dicit. Nos euꝫ diligi-mus qr ipe ꝓior dilexit nos. Apl'us quoqꝫ Paul⁹ Dilectio (inqt) dei diffusa est in cordib⁹ nr̃is ꝑ spi-ritũ sctũm q̃ datus est nobis. Nullũ est isto dei do-no excellenti⁹. Solũ est qõ diuidit iter filios regni dei eterni / ꝛ filios pditionis eterne. Dant et alia ꝑ spũm munera. sed sine charitate nihil ꝓsunt. Nisi ergo tantũ impartiat cuiqꝫ spũs sctũs: vt eũ dei et ꝓximi faciat amatorẽ: a sinistra nõ trãsferr ad de-xterã. Nec spũs sctũs ꝓprie dicit donũ: nisi ꝓpter dilectionẽ. quã qui nõ habuerit: si linguis hoim lo quar et angelor: sonans eramentũ est. et cymbalũ tinniẽs. et si habuerit ꝓphetiã / et scierit oia sacra-menta et oẽm scientiã. Et si habuerit oẽm fidẽ: ita vt mõtes trãsferat: nihil est. Et si distribuerit oẽm substantiã suã. Et si tradiderit corp⁹ suũ vt ardeat nihil ei ꝓdest. Quãtũ ergo bonum est / sine quo ad eternã vitã / neminẽ tãta bona ꝓducũt? Jpsa vero dilectio siue charitas (nam vni⁹ rei est nomẽ vtrũ qꝫ) si habeat eã: qui nõ loquit liguis angelorũ: nec habet ꝓphetiã: nec oia scit sacramẽta: oẽmqꝫ sciẽ-tiã: nec distribuit oia sua paupib⁹: vel nõ habendo qõ distribuat: vel aliq̃ necessitate ꝓhibit⁹: nec trã-dit corp⁹ suũ vt ardeat: si talis passiõis nulla tẽta-tio est: ꝓducit ad regnũ. ita vt ipsam fidẽ / nõ faciat vtilẽ / nisi charitas. Sine charitate q̃ppe fides po-test quidẽ esse: sed nõ et ꝓdesse. Propter qõ ꝛ apo stolus Paulus. Jn xp̃o (inqt) iesu neqꝫ circũcisio aliqd valet: neqꝫ ꝓputiũ: sed fides q̃ p dilectionem opatur sic eã discernẽs ab ea fide qua et demones credũt et cõtremiscũt. Dilectio igit que ex deo est et deus / ꝓprie spũs scũs est. ꝑ quẽ diffundit in cor-dibus nr̃is deus charitas. ꝑ quã nos tota inhabi-tet trinitas. Quo circa rectissime spũs sctũs cũ sit deus: vocat etiã donũ dei. Quod donũ ꝓprie / q̃d nisi charitas intelligẽda est q̃ producit ad deũ. Et si-ne qua qõlibet aliud dei donũ / non ꝓducit ad deũ.

Gala.v.

Per cha-ritatẽ tota nos inhabi tat trinitaſ Quare ſpi rituſſanct⁹ dicit donũ dei cum ſit deus.

Et si habuero ꝓphetiã. ꝛ nouerim my steria omnia. et omnẽ scientiã.

Ex ſmone eiũ gelij ſm ioã. xv.

Johan. xiii.

Pulchra laus charitatis

Ex trac. ⁊ntũ ep'le ioãnis.

Ex lib: de vnico baptiſmo.

Ex trac. eiũ⁊ gelij ſm ioã. xiii.

Johan. iii.

Charitas est radix.

Mirabiliarij.

Math. xxiiii

A Hoc (inqt dñs) cognoscẽt oẽs qr mei discipuli estis / si dilectionẽ habueritis in inuicem. Tanqꝫ diceret. Alia mũera mea habẽt vobiscũ etiã non mei. nõ solũ naturã. vitã. sensum. rationẽ. et eã salutẽ q̃ hoĩbus pecoribusqꝫ ꝓmunis est: verũetiã liguas. sacramẽ ta. ꝓphetiã. sciẽtiam. fidẽ. distributionẽ rer suarũ paupib⁹: et traditionẽ corꝑis sui vt ardeãt. sed qñ qui charitatẽ nõ habẽt: vt cymbala cõcrepãt: nihil sũt: nihil illis ꝓdest. Nõ ergo i illis q̃uis bonis mu neribꝰ meis / q̃ habere pñt etiã nõ discipuli mei: sed in hoc cognoscẽt oẽs / qr mei discipuli estis: si dile-ctionẽ habueritis in inuicẽ. O sponsa xp̃i. pulchra iter mulieres. O dealbata / ascẽdẽs et incũbẽs sup fratruelẽ tuũ. qñ cui⁹ lumie illustraris vt candeas ei⁹ adiutorio fulciris ne cadas. O q̃bene cãtaſ tĩ bi in illo cãticorũ cãtico / velut epithalamio tuo. qr charitas in delitijs tuis. Jpa nõ ꝓdit cum impijs aiam tuã. Jpa discernit causã tuã. Et sicut mors / valida est. et in delitijs tuis est. q̃mirandi generis mors est cui parũ fuit non esse in penis: nisi esset in sup in delitijs.

¶ Ecce accepit sacramentũ natiuitatis hõ bapti zatus. sacramẽtũ habet. et magnũ sacramentũ. Di uinũ. scũm. ineffabile. cõsidera q̃le vt nouũ hoiem faciat / dimissiõe oĩm pctorꝝ. Attẽdat tũ in cor: si p-fectũ est ibi qõ factũ est in corꝑe. Videat si habeat charitatẽ. Et tũc dicat. Mat⁹ sum ex deo. Si autẽ nõ habet charitatẽ caracterẽ quidẽ impositũ ha-bet. sed ꝓfectorꝝ vagat. Habeat charitatẽ: aliter nõ se dicat natũ ex deo. Sed habeo (inqs) sacramen-tũ Audi apl'm. Si sciã oia sacramẽta ꝛ habeã oẽm fidẽ / ita vt montes transferã: charitatẽ autẽ nõ ha beam nihil sum.

¶ Apl'us itẽ dicit. Et si sciero oia sacramẽta ꝛ oẽm scientiã. Et si habuero ꝓphetiã et oẽm fidẽ / ita vt mõtes trãsferã: charitatẽ autẽ nõ habeã: nihil sum Se dixit nihil esse si nõ habeat charitatẽ. nõ sacra menta et scientiam et prophetiam et fidem. Illa eni magna sũt / ettaꝫ si ille nihil sit qui ea sine cha-ritate habuerit: et eorꝝ veritatem in sua iniquitate tenuerit.

Et si habuero omnẽ fidem: ita vt mõtes transferam: charitatẽ autẽ non habuero nihil sum.

¶ Ego (inquit eccl'ia) si spõsa sum. si arras accepi. si ꝑcio sanguinis illi⁹ redẽpta sũ audio vocẽ spõsi. et vocẽ amici spõsi tũc audio: si sponso meo det gl'iam: nõ sibi. Dicat amic⁹. Qui habet spõsam. spõsus ẽ. amicus aũt spõsi / stat / et audit eũ / ꝛ gaudio gaudet ꝓpter vocẽ spõsi. Ecce habes sacramẽta. et ego cõcedo. Habes formã. sed sarmentũ es de vite ꝑcisuꝫ. Tu formã oĩdis: ego radicẽ q̃ro. De forma fruct⁹ non exit / nisi vbi ẽ radix. vbi aũt est radix / nisi in chari-tate? Et audi formã sacramẽtorũ. Paul⁹ loquat. Si sciã (inqt) oia sacramẽta. ꝛ habeã oẽm ꝓphetiã et oẽm fidẽ. et quãtã fidẽ? Jta vt mõtes transferã. charitatẽ aũt nõ habeã: nihil sum. Nemo ergo vo-bis fabulas vẽdat (et põt⁹ fecit miraculũ. Et do-nat⁹ orauit. Et rñdit ei dñs de celo) Primo / aut fallunt aut fallũt. Postremo / fac illũ mõtes trans-ferre. charitatẽ aũt (inquit) nõ habeam: nihil sum. Videam⁹ vtrũ habuerit charitatẽ. Credere. si nõ diuisisset vnitatẽ. Jã et contra istos / vt sic loquar mirabiliarios: cautũ me fecit dñs me⁹. dicens. Jn nouissimis autẽ tpibus exurgent pseudo ꝓphete

G

faciētes signa ⁊ prodigia: vt inducāt si fieri potest etiā electos. Ecce pdixi vobis. Ergo sponsus cautos nos fecit. qa et miraculis decipi nō debemus. Aliqñ enī et deseror terret puincialē. Sed vtrum in castris sit. et aliqd illi psit caracter ille / in quo signat⁹ est: hoc attēdit q terreri nō vult ⁊ seduci. Teneamus ergo vnitatē fratres mei. Preter vnitatē et q facit miracula: nihil est. In vnitate enī erat populus isrl. Et nō faciebāt miracula pter vnitatem Erāt magi Pharaonis ⁊ faciebāt similia Moysi Populus isrl (vt dixi) nō faciebat. Qui erāt salui apud deū? Qui faciebāt: an q nō faciebāt? Petr⁹ apls resuscitauit mortuū. Symō magus fecit multa. Erāt ibi quidā xpiani / q nō poterāt facere Nec qō faciebat petr⁹ / nec qō faciebat Symō. Sed vnde gaudebāt? Quia noīa ipsor scripta erāt in celo Mā et redeūtib⁹ discipulis dns noster iesus xps / ppter fidem gentiū hoc ait. Dixerūt enī gloriātes ipi discipuli. Ecce dne in nomīe tuo / etiā demonia nobis subiecta sūt. Bene quidē cōfessi sūt. Detulerunt honorē noī christi. Et tamē qd eis ait? Nolīte in hoc gliari / qa demonia vobis subiecta sūt: sed gaudete / quia noīa vra scripta sūt in celo. Petrus demonia exclusit. Nescio q anicula vidua. Nescio qs homo qualiscūq laic⁹ habens charitatē / tenēs integritatē fidei / nō facit hec? Petr⁹ in corpe oculus est. Ille in corpe digitus est. In eo tamē corpe est in quo Petr⁹. et si min⁹ valet digitus q oculus nō est tamē pcisus a corpe. Meli⁹ est esse digitū / et esse in corpe: q esse oculū et euelli de corpe.

Luce. x.

Meli⁹ est esse digitū in corpore xpi q oculū precisus

Et si distribuero i cibos pauperum oēs facultates meas. Et si tradidero corp⁹ meum vt ardeam: charitatē autē non habuero: nihil mihi prodest.

Ex lib. cōtra faustū capi. v

H

Quid ergo vos tanq̄ de xpiana paupta-te iactatis: cum xpiana charitate careatis? habēt enī inter se / quā charitatē vocant: etiā latrones. sibi debentes facinorosam / flagitiosamq cōsciētiā. Sed charitatē quā cōmēdat apls: vt eā a ceteris improbādis repudiandisq secerneret: ait alio loco: finis aūt pcepti est charitas de corde puro et cōsciētia bona et fide non ficta.

1. Thimo. i.

Extrac. vi. epte ioānis. i. Johan. iii.

¶ Nō diligamus verbo tantū et lingua: sed opere et veritate. Querim⁹ in quo ope? In qua veritate? Potest ne esse manifesti⁹ opus / q tribuere pauperib⁹? Multi / hoc iactātia faciūt: nō dilectiōe. Potest esse mai⁹ opus: q mori p fratrib⁹? Et hoc multi volūt putari facere iactātia noīs comparādi: nō viscerib⁹ dilectiōis. Restat vt diligat ille fratrē / qui ante deū (vbi solus videt) corde suo psuadet et interrogat cor suū / an vere ppter fratrū dilectionē hoc faciat. Et phibet illi testimoniū oculus q penetrat cor. quo homo attēdere nō potest. Ideo apls Paul⁹ / quia paratus erat mori p fratrib⁹. et dicebat. Ipe impēdar p aiabus vestris. tamē quia deus hoc videbat in corde ipius / nō hoīes qbus loq-batur: ait illis. Mihi aūt minimū est vt a vobis iudicer: aut ab hūano die. Et ostēdit etiā ipe quodā loco: quia solēt ista fieri inani iactātia: nō firmamēto charitatis. Ait enī / cū de ipius charitatis commendatiōe loqueret. Si distribuero oīa mea pauperibus ⁊ tradidero corp⁹ meū vt ardeā: charitatē autē nō habeā: nihil mihi pdest. Potest enim hoc quisq facere sine charitate? potest. Nam q nō habent charitatē: diuiserunt vnitatē. Querite ibi et vi

Pōt quis mori p fratribus p iactātiā non ex charitate.

i. Cor. iiii.

debitis multos / multa tribuere pauperibus. Videbitis alios paratos ad suscipiendā mortē. ita vt de sistente psecutore: seipsos pcipitant. Isti sine dubio / sine charitate hoc faciunt. Reuocemur ergo ad consciētiam. de qua dicit apls. Nam gla nra hec est: testimonium cōsciētie nostre. Reuocemur ad consciētiā / de qua item dicit. Opus autē suuz ꝓbet vnusquisq. et tūc in semetipo habebit gliam et non in altero. Opus ergo suū probet vnusquisq nostrū / vtrū de vena charitatis emanet. vtrū de radice dilectionis rami bonor operū pullulēt? Op⁹ autē suū probet vnusquisq (ait) et tūc in semetipso gliam habebit et nō in altero. Non qñ illi testimoniū phibet ligua aliena: sed qñ phibet psciētia ꝓpa

ii. Cor. i.

Gala. vi. Charitas est pharia operum.

¶ Pascit misericordia. Pascit et superbia. Hospitem suscipit misericordia. Hospitē suscipit ⁊ superbia. Intercedit p paupere misericordia: intercedit et superbia. Quid est hoc? In opibus nō discernim⁹ Audeo aliquid dicere. sed non ego. Paulus dixit. Mortificat charitas (idest homo habens charitatē confitet nomē christi: ducit martyriū) cōfitetur et superbia. ducit martyriū. Ille habet charitatē. Ille nō habet charitatē. Sed audiat ab apostolo ille q nō habet charitatē. Si distribuero oīa mea pauperibus. Et si tradidero corpus meū vt ardeā: charitatem aūt nō habeā: nihil mihi prodest. Ergo scriptura diuīa intro nos reuocat. A iactatiōe hui⁹ faciei forinsecus / et ab ista superficie que iactatur ante homīes: reuocat nos intro. Redi ad consciētiam tuā. Ipam interroga. Noli attendere qō floret foris: sed que radix est intra. Radicata est cupiditas. species potest esse bonorū factorū. vere opera bona esse nō possunt. Radicata est charitas. securus esto: nihil mali ꝓcedere potest.

Extrac. vi. epte ioānis.

Extractatu. pñ. xliii. pñ. xliii.

Charitas facit hoiez securū.

¶ Ipse nouit occulta cordis. Quid est / Nouit occulta. Quoniā ꝓpter te mortificamur tota die. Deputati sumus velut oues occisiōis. Potes enī videre mortificari hominē. Quare mortificet nescis Deus hoc nouit. Res in occulto est. Sed dicet mihi aliquis. Ecce pro nomīe christi detinet Nomē christi confitet. Nonne et heretici nomē christi cōfitent? sed tamen nō propter ipum moriunt. Prorsus in ipa ecclesia dicam catholica: putatis defuisse aut deesse posse / qui causa vane glorie paterētur? Sed si nō essent huiusmodi homīes: nō diceret apls. Si dedero corpus meū vt ardeam: charitatē autē nō habeā: nihil mihi pdest. Sciebat ergo posse esse quosdā / q hoc iactatiōe facerēt / non dilectione. Ideo obscurū est. Deus hoc solū videt Nos nō possumus. ipse solus potest iudicare / q nouit occulta cordis.

Hereticī ꝓpter xpm moriūtur.

Martyriū si possit cē sine charitate.

¶ Galaad habet interptationis sue vocem / et magni sacramenti. Interptatur enī aceru⁹ testimonij Quātus aceru⁹ testimonij est in martyrib⁹? Meus est Galaad. Meus est aceru⁹ testimonij. Mei sūt martyres veri. Moriant alij p vetusta vanitate sine sale. Hunqd ptinēt ad aceruū testimonij? Quia si tradidero corpus meū vt ardeā: charitatē autē nō habeam: nihil mihi prodest.

Extractatu. pñ. lix.

Matyres sūt aceru⁹ testimonij. Mortēs p vanitate nō est martyr

¶ Sunt quidaz qui facilius omnia sua pauperibus distribuūt: q ipi pauperes dei fiunt. Inflati sūt enī iactantia / qui putāt sibi esse tribuendū / nō gratie dei q bene viuunt. Et ideo iam nec bene viuunt quātacunq opera facere videantur. De suo quippe habere se putant. Et gliantur quasi nō acceperint. Diuites sui. nō paupes dei. Abūdātes sibi nō egētes deo. Sed ait apls Si distribuero oīa mea

Extractatu pñ. lxxi.

Op⁹ñ ē bonū nisi ei⁹ bonitas tribuat gre dei.

H Paup dei q deo oia bona tribuit.

pauperib⁹ ⁊ tradidero corp⁹ meū vt ardeā charitatē aūt nō habeā: nihil mihi ꝓdest. Tanc̄ꝫ si dicerꝫ si distribuero oia mea pauperib⁹ ⁊ paup dei nō fuero: nihil mihi ꝓdest charitas eni nō inflat. Nec ē vera dei charitas ī eo qui ingrat⁹ ē sctō spūi ei⁹. et ideo tales nō ptinēt ad populū dei. qz nō sūt pauperes dei. pauper quippe dei dicūt. nos aūt non spiritu⁹ hui⁹ mūdi accepim⁹: ꝫ spū qui ex deo est. vt sciamus que a deo donata sūt nobis.

Ingratus spiritui scō non habet charitatē. Extractatu ꝑ. cxviii.

¶ Omīs ꝓsūmatiōis vidi finē. Latū mandatum tuū valde. Intrauerat quippe in sanctuariū dei. ⁊ intellexerat in nouissima. Dis aūt cōsūmatio mihi videt hoc in loco intelligenda: vsq; ad mortez ꝓ veritate certare. ⁊ ꝓ ꝝ ac sūmo bono: mala oia tolerare. Cui⁹ ꝓsūmationis finis est excellere in regno xp̄i: qō nō habet finē. ⁊ habere ibi sine morte sine dolore / ⁊ cū magno honore vitā: morte huius vite ac doloꝝ⁹ ⁊ obꝓbꝝijs acq̄sitā. qō aūt addit latū mandatū tuū valde: nō intelligo nisi charitatē. qd eni ꝓfuisset q̄cunq; morte iminente: ⁊ iter q̄tacūq; tormēta illa martyria ꝓferi: si charitas in ꝓfitēte nō eēt? Audiam⁹ apl̄z: ⁊ si tradidero (inquit) corp⁹ meū vt ardeā: charitatē aūt nō habeaz nihil mihi ꝓdest. Charitas aūt dei diffusa ē in cordib⁹ nostris ꝑ spūm sanctū qui dat⁹ est nob. In hac diffusione latitudo ē in qua sine angustijs via quo q̄ ābulat ⁊ āgusta. donāte illo cui dictū ē. Dilatasti gress⁹ meos subt⁹ me. ⁊ nō sūt infirmata vestigia mea

Finis consummationis est excellere i regno xp̄i.

Latū mādatū charitas.

Roma. v.

Charitas dilatat angustia mādatoꝝ.

ꝑs. cxvii. Extractatu de ꝓbis euangelij. lj.

¶ Pastor ḡ bon⁹ xp̄s. Quid petr⁹? Mone pastor bon⁹? Mōne ipe ꝓ ouib⁹ aīaz posuit? Quid paulus? Quid ceteri apl̄i? Quid eoꝝ tpa cōsequentes beati epi martyres? Quid etiā sctūs Cypan⁹? nōne oēs pastores boni? nō mercēnarij: de quib⁹ dicit. Amē dico vobis: receperūt mercedē suā. Oēs ergo isti pastores bōi. nō solū qz sanguinē fuderūt. ꝫ qz ꝓ ouib⁹ fuderūt. Mō eni fuderūt elatiōe: ꝫ charitate. Mā ⁊ apud hereticos qui ꝓpter iniquitates ⁊ errores suos aliquid molestiaꝝ ꝑpessi fuerūt nōne martyres se iactāt vt ꝟ pallio dealbati facili⁹ furent: qz lupi sūt? Si aūt scire vultis in q̄ nūero habēdi sūt: pastorē bonū paulū apl̄z audite. qm̄ nō oēs qui corpa sua in passione etiā ignib⁹ tradūt estimādi sūt sanguinē fudisse ꝓ ouib⁹: ꝫ potiꝰ cōtra oues. Si linguis hoim (inq̄t) loquar ⁊ āgelorū charitatē aūt nō habeā: factꝰ sū eramentū sonans ⁊ cimbalū tinniēs. Si sciero oia sacrāmēta ⁊ habuero oēm ꝓphetiā ⁊ oēm fidē / ita vt mōtes trāsferā charitatē aūt nō habeā: nihil sū. Magna ergo res est. Postremo: fides mōtes trāsferēs. Illa quidē magna sūt. Sz si ego hec (inquit) sine charitate habeā: nō illa: ꝫ ego nihil sū. ꝫ adhuc istos nō tetigit qui falso martyrij noīe in passionib⁹ gloriant. Audite (vt eos tāgat: imo potiꝰ vt transfodiat) Si distribuero (inq̄t) oia mea pauperib⁹. ⁊ si tradidero corp⁹ meū vt ardeā: nunq̄d iā nihil sū? Sz vide q̄d sequit charitatē aūt nō habeam: nihil mihi ꝓdest. Ecce venit ad passionē. Ecce venit ⁊ ad sanguinis effusionē. venit ⁊ ad corpoꝝ incēsionē: ⁊ tamen nihil ꝓdest. qz charitas deest. Adde charitatē: ꝓsūt oia. Detrahe charitatē: nihil ꝓsūt cetera. Quale bonū ē charitas ista fratres? Quid ꝓciosi⁹? quid luminosi⁹? Quid securi⁹? Multa sūt dei dona. que tamē habēt ⁊ mali. Qui dicturi sūt. Dñe in nomie tuo ꝓphetauim⁹: in noīe tuo dem̄oia etiecim⁹. In noie tuo ꝟtutes multas fecim⁹. nec respōdebit ille. Mō fecistis (non eni in ꝓspectu tāti iudicis mentiri audebūt. aut se iactare que nō fecerūt) Sz quia charitatē nō habuerūt: respōdebit oīb⁹ illis. Non

Mors ꝓpria sibi mortē inferre.

Charitas ꝓximū nō ē se interimere.

Occisus ꝓ xp̄i noīe separat⁹ tñ ab vnitate eccl'e damnatur.

nouiuos. Quomō aūt habet vel exiguā charitatē qui etiā ꝓuict⁹ nō amat vnitatē? ⁊ si nō ad salutez. nō ad eccl'ie pacē. nō ad xp̄i corpis vnitatē: nō ad sanctā ⁊ indiuiduā charitatē. ꝫ ad mala aliqua cogerer? nec tibi sic ipe mortē iferre debuisti.

¶ Audiui q̄ dixeris apl̄z paulū significasse hoc fieri debere vbi ait. Et si tradidero corp⁹ meū vt ardeā. qz videlicet oia bona dicebat. q̄ sine charitate nihil ꝓsunt. Sicut sūt lingue hominū ⁊ āgelorū et oia sacramēta ⁊ oīs sciētia: ⁊ oīs ꝓphetia: ⁊ oīs fides. ita vt mōtes trāsferant. ⁊ rez̄ suaꝝ distributio paupibus: ideo videt tibi etiā ꝟ inter bona numerasse: vt sibi q̄sq; inferat mortē? Sz attēde diligent et agnosce quēadmodū dicat scriptura q̄ tradat vnusq̄sq; suū corp⁹ vt ardeat. nō vtiq; vt ipse se in ignē mittat: qñ ꝓsequentem patit inimicū: ꝫ qñ ei ꝓponit. ita vt aut mali aliq̄d faciat: aut mali aliq̄d patiat: eligat nō facere mala: q̄ꝫ nō pati mala: atq; ita corp⁹ suū tradat in potestatē interfectoris: sicut tres illi viri fecerūt qui aureā statuā cogebant adorare: ⁊ nisi facerēt: minabat eis ille q̄ cogebat: caminū ignis ardentē. idolū adorare noluerūt: nō se ipsi in ignē miserunt. ⁊ tñ etiā de illis scriptū est q̄ tradiderūt corpa sua vt neq; seruirēt: neq; adorarent vllū deū: ꝫ deū suum. Ecce quomō dixit apl̄s Si tradidero corp⁹ meū vt ardeaz. Qō aūt sequit vide si charitatē nō habeā nihil mihi ꝓdest. Ad istā charitatē vocaris. Ad istā charitatē ptinere nō fineris. ⁊ putas tibi aliq̄d prodesse si teipse precipites in iteritū cū tibi nihil ꝓdesset etiā si alter occideret charitatis iimicū? Foris aūt ab eccl'a constitut⁹ ⁊ sepatus a cōpage vnitatis ⁊ vinculo charitatis: eterno supplicio punireris. etiā si ꝓ xp̄i nomie viu⁹ incēdereris. hoc est eni qō ait apl̄s. Et si tradidero corp⁹ meū vt ardeā: charitatē aūt nō habeā: nihil mihi prodest.

Charitas patiēs est: benigna est.

Quid ergo de charitate mai⁹ aut vberi⁹ possuz dicere: q̄ꝫ quas ꝓ os apl̄i laudes cel⁹ intonat dñs: q̄ꝫta ē ista aīma lingua frū. ꝓphetie virt⁹ sacramentoꝝ salus scientie solidamentū: fidei fruct⁹. diuitie paupex: vita morientiū? Quid tā magnanimū: q̄ꝫ ꝓ impijs mori? Quid tā benignum q̄ꝫ et inimicos diligere? Sola est quā felicitas sua nō extollit qz non inflat Sola est quā sciētia mala nō pungit. qz nō agit perā. Inter obprobria secura est. ink odia benefica est. Ink iras placida ē. inter insidias innocēs. inter iniquitates gemēs: in veritate respirās. Quid illa fortiꝰ. nō ad retribuēdas: sed ad nō curandas iniurias? Quid illa fideliꝰ nō vanitati: ꝫ eternitati Mā ideo tolerat oia in presenti vita: qz credit oia de futura vita. Et suffert oia que hic imittunt quia sperat omia que ibi ꝓmittunt. merito nūq̄ cadit.

Ex ꝓpta ad donatū ꝑbyter.

Tradere corp⁹ suū nō ē se interimere.

Ex ꝓmōe de laude charitatis.

Attende egregias charitatis laudes.

Charitas nō emulatur: nō agit perperā nō inflatur: non est ambitiosa.

Ubi est inuidia: amor fraternus esse non potest. Intendat charitas vestra. Qui inuidet nō amat. Qcūm diaboli est in illo qz ⁊ diabol⁹ inuidendo deiecit. Decidit eni et inuidit statim. Non ideo voluit deiscere vt ipse staret: sed ne solus caderet. Tenete in animo ex hoc quod subieci. Inuidiā non posse esse in charitate. Habes apte cū laudaret ipa charitas. Charitas nō emulat. Non fuit charitas in. Cayn Et nisi esset charitas in Abel: non acciperet deus sacrificium eius.

Ex ꝓmōe. v. epl'e ioannis

De iuidia diaboli.

G Ex ſmõe de verbis euangelij. liiii.

¶Charitas nõ emulat. Queris causã? attẽde qđ ſequit. nõ inflat: prior ẽ in vitijs ſuperba. deinde iuidia. nõ enĩz inuidia pepit ſuperbiã: ſz ſuperbia peperit iuidiã. Nõ enĩ inuidet niſi amori excellẽtie. Amor excellẽtie ſuperbia vocat. Cũ g̃ in ordie prior ſit ſuperbia: ſequtur aũt iuidia: apl's in laudib9 charitat' nõluit dicere prio nõ inflat & poſtea nõ emulat. ſz prio dixit. nõ emulat p9 ea nõ inflat. Quare h̃? Qr cum dixiſſet. Nõ emulat q̃ſi q̃situr9 eras cauſã q̃re nõ emulat: ſubdidit: nõ inflat. Ergo ſi ideo nõ emulatur qr nõ inflat: ſi inflaret: emularet. h̃ in vob̃ creſcat & aĩo ſolidet qr nõ inflat. dilectio enĩ nõ inflat & de9 dilectio ẽ: & fideles i dilectiõe acqeſcũt illi reuocati a ſtrepitu qui foris eſt ad gaudij ſilẽtia.

Ex lib. de trinitate. viii.

¶Ecce de9 dilectio ẽ. Ut quid im9 & cur im9 i ſublimia celoꝝ & ima trahꝝ q̃rentes eũ qui ẽ apud nos ſi nos velim9 eẽ apud eũ? Nẽo dicat nõ noui qđ diligã. Diligat frez: & diligat eandẽ dilectionẽ. magſ aũt nouit dilectionẽ q̃ diligit: cp̃ frẽz quẽ diligit. ecce iã põt notiorẽ deũ hr̃e cp̃ frem. Plane notiorẽ: qr p̃ſentiorẽ. notiorẽ qr iteriorẽ. notiorẽ qr certiorẽ: ãplectere dilectionẽ deũ. & dilectiõe ãplectere deũ. ipa ẽ dilectio q̃ oẽs bonos ãgelos: et oẽs dei ſeruos ꝓſociat vinculo ſãctitat': noſcp̃ & illos piũgit iuicẽ nobis & ſubiũgit ſibi. cp̃to igit ſanciores ſum9 a tumore ſupbie: tãto ſum9 dilectiõe pleniores: et quo alio niſi deo plen9 eſt: qui plen9 eſt dilectiõe?

Diligẽdus eſt prim9 & dilectio eius.

Dilectio charitatis angelos & dei ſeruos cõſociat.

Nõ q̃rit que ſua ſũt. nõ irritatur: nõ cogitat malũ: nõ gaudet ſup iniquitate: congaudet aũt veritati. Omnia ſuffert.

H Ex lib. xi. de geñ. ad lfam

¶Necp enĩ eẽnt etiã hoies amatores pecunie niſi eo ſe putarẽt excellẽtiores q̃ vitiores. Cui morbo ꝓtraria charitas nõ q̃rit que ſua ſũt id eſt nõ ꝓpria excellẽtia letat. Merito ergo & nõ inflatur.

Charitas omnia credit: omnia ſperat: omnia ſuſtinet.

Ex lib. ð ſpũ et littera.

¶Inter eos vticp̃ q̃s ꝓnexos ſibimet vnũ facit. nõ enĩ q̃libet credere bonũ ẽ. Nã vnde illud frẽs. nolite oi ſpũi credere ſz ꝓbate ſpm̃ q̃ ex deo ẽ. nec in laudib9 charitat' qđ dictũ ẽ (oia credit) ſic accipẽndũ ẽvt charitati cuiuſpiã derogem9: ſi nõ qđ audierit ſtati crediderit. q̃d qđ charitas eadez admonet nõ facile de fre aliq̃d mali eẽ credẽdũ. & cũ tale aliq̃d dicit. hoc ad ſe magis iudicat ptinere ne credat? Poſtremo ipa charitas q̃ oia credit non omi ſpiritui credit. Ac per hoc oia quidẽ credit: ſz deo Quia nõ dictum eſt omnib9 credit.

1. Johan. iiii

De hoc lati9 in collatõib9 bernar. in ſermõe de ſeptẽ ſpiritib9 q̃ incipit mgr gẽtium paulus

Charitas nũq̃ excidit. Siue ꝓphetie euacuabunt: ſiue lingue ceſſabunt: ſiue ſcientia deſtruetur.

Ex trac. ix. eple ioãnis. 1. Johan. iiii

¶De9 dilectio ẽ. & q̃ manet (inq̃t) in dilectiõe i deo manet. & de9 i illo manet. ſit tibi dom9 de9. eſto dom9 dei. Mane in deo. & maneat i te deus. manet i te de9 vt te contineat. manes in deo ne cadas. Qr ſic de ipſa charitate apl's dicit. Charitas nunq̃ cadit quomodo cadet quẽ ꝓtinet deus?

Ex pte enĩ coſcim9 & ex parte ꝓphetam9 cũ aũt venerit quod perfectum eſt euacuabitur quod ex parte eſt.

Ex lib. xxii. de ciuitate dei.

¶In illo corpe ſpirituali videbunt ſcti oia nõ ſolũ ſi oculos claudãt: verũetiã vnde ſũt corpe abſentes. Tũc enĩ erit pfectũ illud de quo loq̃ns apl's ex parte (inquit) ſcim9 & ex parte ꝓphetam9. cũ aũt venerit qđ pfectũ eſt euacuabit qđ ex parte eſt. Deide vt quo modo poſſet aliqua ſimilitudie oſtẽderet q̃tũ ab illa q̃ futura ẽ diſtet hec vita. nõ q̃liũcunq̃ hoim9 verũetiã: qui p̃cipua hic ſãctitate ſũt p̃diti. cũ eẽm (inquit) puul9 vt paruul9 loq̃bar: vt puul9 ſapiebã: q̃ ſi puul9 cogitabã. Cũ aũt fact9 ſũ vir: euacuaui ea q̃ puuli erãt. videm9 nunc per ſpeculũ in enigmate tũc aũt facie ad faciẽ. nũc ſcio ex pte: tũc autez cognoſcã ſicut & cognit9 ſum. Si ergo in hac vita (vbi hoim9 mirabiliũ ꝓphetia ita ꝓpanda eſt illi vite q̃ ſi puuli ad iuuenẽ) (vidit tñ Heliſe9 accipiẽtẽ munera ſeruũ ſuũ vbi ipe nõ erat) ita ne cũ venerit qđ pfectũ ẽ: nec iã corp9 corruptibile aggrauabit aiam: ſz incorruptibile nihil ipediet: illi fãcti ad ea q̃ videda ſũt oculis corporeis qbus Heliſe9 abſens ad ſeruũ ſuũ videdũ nõ indiguit indigebũt? Nam ſm ſeptuagita interꝑtes iſta ſũt ad Giezi xba prophete Nõne cor meũ ijt tecũ q̃n̄ puerſus eſt vir de curru obuiã tibi? & accepiſti pecuniã? & tt̃. Sicut aũt ex hebreo iterꝑtat9 ẽ pſbr̃ hieronym9. Nonne cor meũ (inq̃t) in ꝑſenti erat q̃n̄ puerſ9 ẽ hõ de curru ſuo in occurſũ tui? Corde g̃ ſuo ſe dixit h̃ vidiſſe ꝓpheta. adiuto q̃dez mirabiliter nullo dubitante diuinit9. Sz cp̃to ãpli9 tũc oẽs munere iſto abũdabũt: cũ de9 erit oia in oĩbus? Habebũt tñ etiã illi oculi corporei officiũ ſuũ. & in loco ſuo erunt. vteꝝ illis ſpirit9 ꝑ ſpiritale corp9. Necp enĩ & ille ꝓpheta qr nõ eis idiguit vt videret abſentẽ: nõ eis vſ9 ẽ ad videda p̃ſentia q̃ tñ ſpũ videre poſſz etiã ſi illos claderet. ſicut vidit abſẽtia vbi cũ eis ipſe nõ erat.

4. Reg. v.

1. Cor. xv.

I

Ex ſmõe in tali. iohãnis baptiſte. Johan. i.

¶Apl's dicit. Ex pte ſcim9 & ex pte ꝓphetam9 cũ aũt venerit qđ pfectũ ẽ q̃ ex pte ẽ euacuabit. quid eſt pfectũ? In ꝓncipio erat xp̃ũ & verbũ erat apud deũ: & de9 erat xp̃ũ. Hoc ẽ pfectũ. qđ eſt pfectũ? dicat & apl's Paul9 qui cũ in forma dei eẽt nõ rapinã arbitrat9 ẽ eẽ ſe eq̃lez deo. hũc eq̃lez deo pri h̃ verbũ dei apud deũ p q̃ facta ſũt oia videbim9 ſicuti eſt: ſz i fine. Nã nũc qđ ioãnes euãgeliſta dicit. Dilectiſſimi filij dei ſum9 & nõdũ appuit qđ erim9. ſcim9 qr cũ appuerit ſimiles ei erim9 q̃n̄ videbim9 eũ ſicuti ẽ. Hec viſio nob̃ ꝓmittit. Ad hanc viſionez erudimur. Ad hanc viſionẽ corda mundam9. Beati enĩ mũdi corde q̃n̄ ipſi deum videbunt.

Phi. iii.

1. Johan. iii.

Cũ eſſẽ puul9 loq̃bar vt puul9: ſapiebãvt puul9: cogitabãvt puulus quãdo aũt factus ſũ vir: euacuaui q̃ erant paruuli.

Ex lib. ð ſpũ et lit. era. vter lib. ſcr de baptiſmo puerorum.

¶Apl's ad illa ineffabilia: q̃lecũcp̃ adhibẽs de notis rebus exemplũ: puulã etatez virili cõpauit etati. Cũ eſſẽ (inq̃d) puul9: quaſi paruul9 loq̃bar: q̃ſi puul9 ſapiebã: quaſi puul9 cogitabã. Cũ aũt fact9 ſum vir: que puuli erant depoſui. Cur autem hec dixerit: ꝓſequenter oſtendens.

Videmus nunc (inquit) per ſpeculuz in enigmate. tunc aũt facie ad faciẽ. Nũc cognoſco ex parte tũc aũt cognoſcã ſicut et cognitus ſum.

Ex lib. xv. de trinitate.

¶Mirificata eſt ſcientia tua ex me. Inualuit. & nõ potero ad illã. Ex me quippe itelligo cp̃ ſit mirabil' & incõprehẽſibilis ſciẽtia tua q̃ me feciſti q̃n̄ nec meipſũ cõphẽdere valeo quez feciſti. Et tamẽ i meditatiõe mea exardeſcet ignis: vt querez faciẽ tuã ſemper. incorporalẽ ſubſtantiã ſcio eẽ ſapientiaz et lumen eſſe in quo videntur q̃ oculis carnalib9 nõ vident et tamẽ vir tant9 tãcp̃ ſpiritalis videm9 nũc (inq̃t) ꝑ ſpeculũ in enigmate: tũc aũt facie ad faciẽ. Quale ſit. & quod ſit hoc ſpeculuz ſi queram9: profecto

illud occurrit q̄ in speculo nisi imago non cernitur
H ii. Cor. iii. Hoc ergo facere conati sum⁹ vt p hanc imaginem
qō nos sum⁹ q̄rerem⁹ & viderem⁹ vtcūq; a quo fa-
cti sum⁹ tanq̄ p speculū. Hoc significat etiā illud
qō ait idē apl's. Nos aūt reuelata facie: gl'iam dei
Speculantes a speculo non a specula. speculātes: in eādē imaginē trāsformamur de gl'a
in gl'iaz / tāq̄ a dei spū. speculātes dixit: p speculuz
videtes. nō de specula. pspiciētes. Qō in greca lin
gua nō est ābiguū: vnde in latia trāslate sūt apl'ice
littere. Ibi quippe speculū (vbi apparēt imagies
rex) a specula: de cui⁹ altitudie longi⁹ aliq̄d intue-
mur etiā sono vbi distat oino. Satisq; appet apl'm
ab speculo: nō ab specula dixisse gl'iaz dñi speculā
tes. Qz vo addidit i enigmate. multi ꝑ icognituz
ē. qui eas l'ras nesciūt: in quib⁹ ē quedā doctria de
locutionū modis (q̄s greci tropos vocāt) eoq; gre-
co vocabulo: etiā nos vtimur. p latio. sicut eni sche
mata vsitati⁹ dicim⁹: q̄s figuras: ita vsitati⁹ tropos
Mota de traductōe e grecis in latinum. q̄ modos singl'oz aūt modoz siue tropoz nomia
(vt singulis singl'a referant) difficillimū ēt insolē
tissimū latine enūciare. Vnde quidā interptes nr̄i
Allegozia (qō ait apl's. Que sūt in allegozia) nolētes grecuz
vocabulū ponere: circūloq;ndo iterptati sūt: dicen
tes. Que sūt aliud ex alio significātia. Hui⁹ aūt tro
pi (id ē allegozie) plures sūt spēs in quib⁹ ē etiā qō
dicit Enigma. diffinitio aūt ipi⁹ nois gn̄alis: oēs
etiā spēs ꝓplectat necesse ē. Ac p ꝑ sicut ois equus
aial ē. Nō oē aial equ⁹ ē. ita oē enigma allegozia ē
nō ois allegozia enigma ē. Quid est g allegozia ni
i. Thes. v. si trop⁹ vbi ex alio aliud itelligit? q̄le illō ē ad thes
salonicēses. Itaq; nō dormiam⁹ sicut ceteri: sz vigi
lem⁹ & sobrij sim⁹. nā q dormiūt: nocte dormiūt & q̄
iebriant nocte ebrij sūt. Nos aūt q̄ diei sum⁹ sobrij
B Enigma quid sit. sim⁹. Sz hec allegozia nō ē enigma. nā nisi multū
tardis iste sens⁹ i. pmptu ē. enigma aūt ē (vt breuit
explicē) obscura allegozia: sicut ē sanguisuge tres
erāt filie. & q̄cunq; similia. sz vbi allegozia noīauit
apl's. nō in vbis eā repit: sed in facto. cū ex duob⁹ fi
lijs abrahe: vno de ācilla: altero de libera (qō non
tm̄ dictū sz etiā fctm̄ fuit) duo testamēta itelligēda
mōstrauit. Qō ātecz exponeret: obscurū fuit. ꝓi-
de allegozia talis (qō ē gn̄ale nomē) posset specia
liter enigma noīari. sz qz nō soli qui eas l'ras nesci-
unt: quib⁹ obscunt tropi q̄runt q̄d dixerit apl's nūc
in enigmate nos videre: verūetiā qui sciūt. tm̄ quid
sit illud enigma vbi nūc videm⁹ nosse desiderant:
ex vtroq; vna est inueniēda sentētia. Et ex illo (sci
licet qō ait videm⁹ nūc p speculū) & ex isto qō addi
dit i enigmate. Vna ē eni cū tota sic dicit videm⁹
nūc p speculū in enigmate. ꝓide q̄tū mihi videt
sicut noīe speculi imaginē voluit itelligi: ita noīe e
nigmat⁹ q̄uis similitudinē: tm̄ obscurā & ad pspici-
endū difficilē. Cū igit speculi & enigmat⁹ noīe que-
cūq; similitudies ab apl'o significate intelligi pos-
sint: q̄ accōmodate sūt ad intelligēdū deū eo mo-
do quo potest. nihil tamē est accommodati⁹ q̄ id q
imago eius non frustra dicitur.
Ex lib. xv. de trinitate. ¶Nemo itaq; miret etiā in isto vidēdi modo qui
ꝓcessus est huic vite (p speculū scilz in enigmate)
laborare nos vt q̄modocūq; videam⁹. Nomē q̄p-
pe hic nō sonaret enigmatis: si eēt facilitas visiōis
Ex lib. xxii. ō ciuitate dei. Matth. xviii dēt faciē patris mei qui in celis ē. Sicut ergo illi vi
dēt ita & nos visuri sum⁹: sz nōdū ita videm⁹. ¶Pro-
Visio est pmiū fidei i. Johan. iii. pter qō ait apl's. videm⁹ nūc p speculū in enigma
te. tūc aūt facie ad faciē. ¶Premiū itaq; fidei nobis
visio ista seruat. De qua & ioānes loq̄ns cū app ue
rit (inq̄t) similes ei erim⁹ q̄m videbim⁹ eū sicuti est
Facies aūt dei manifestatio ei⁹ intelligēda est. nō Facies dī est manife statio ei⁹. O
aliquod tale mēbrū quale nos habem⁹ in corpe at
q̄ isto noīe nūcupam⁹. Itaq; visuri sūt deuz scti in
isto corpe. Sz vtrū p ipm sicut p corp⁹ nūc videm⁹
solem lunam / stellas / mare / ac terraz. & q̄ sūt in ea:
nō pua q̄stio ē. Durū est eni dicere q̄ scti talia cor-
pa tūc hēbunt vt nō possint oculos claudere & ape
rire cū volēt. Durius aūt. q̄ ibi deū q̄squis oculos
clauserit nō videbit. Si eni ꝓpheta Helyse⁹ puer
suū Giezi ablēs corpe vidit accipiētē munera que
dedit ei Naamā syr⁹: q̄tomagis in illo spirituali cor-
pore videbūt scti oia nō solū si oculos claudāt ver
etiā vnde sūt corpe ablētes? Illud quoq; qō ait a-
postol⁹ (facie ad faciē) nō cogit vt deū p hāc faciez
corpalē: vbi sūt oculi corpales nos visuros eē cre- Beati spū sine inkmis sione vidēt deum.
dam⁹: quē spū sine itermissiōe videbim⁹. nisi enim
eēt etiā interior hois facies nō diceret idē apl'us.
Nos aūt reuelata facie gl'iam dñi speculantes in
eandem imaginē transformamur de gl'oria in gl'o
riam: tanq̄ a dñi spiritu.
Ex trac. euāgelij ſm ioā. xxxiiii. ¶Veritate itaq; pfruemur: cuz viderim⁹ facie ad
faciē: q̄z ꝑ ꝓmittit nobis. Maz q̄s auderet spare
qō de⁹ nō dignat⁹ eēt polliceri vel dare? Videbi-
m⁹ facie ad faciē: apl's dicit. Nūc scio ex pte. nunc
in enigmate p speculū. tūc aūt facie ad faciē. & Jo
ānes apl's i epl'a sua. Dilectissimi filii dei sumus. &
nōdū appuit qō erim⁹. Scim⁹ q̄m cum apparuerit
similes ei erim⁹ q̄m videbimus euz sicuti est. hec
est magna ꝓmissio. Si amas: sequere.
Ad paulinā de videndo deo. ¶Unigenit⁹ fili⁹ idēq; mediato⁹ dei & hominū ho
mo xp̄s iesus ita videt pr̄ez sicut videt a pr̄e. nos
aūt ad illā visionē dei q̄ nob in resurrectiōe ꝓmitti
tur. nō ex ꝑ mūdo istā ꝓcupiscētiā oculoz trāsferre
conemur. sz mūdādis cordib⁹ pio studeā⁹ affectu
Mūdicia cordis ꝓpat ad visiōnē dei. nec corpalē facie cogitem⁹ cū dicit apl's. Videm⁹
nūc p speculū i enigmate: tūc aūt facie ad faciē pre
serti qz exꝑssi⁹ dixit. Nūc scio ex pte: tūc aūt cogno
scā sicut & cognit⁹ sū. Si g tūc corpali facie deū co-
gnoscemus: corpali nūc ei⁹ facie cogniti sum⁹. tūc
eni cognoscā (inq̄t) sicut & cognit⁹ sū. Unde si que
ris vnde eū videbim⁹? Respōdeo vnde āgeli vidēt
q̄bus tūc erim⁹ eq̄les. sicut eni vident ista q̄ visibi- O
lia noīant deū nemo vidit vnq; nec videri pōt. q̄m i. Johan. iiii
lucē inhabitat inaccessibilē & ē natura iuisibil⁹: sicut i
corruptibil⁹. q̄ ꝓtextiz apl's posuit dicēs. Regi aūt i. Thimo. i.
seculoz iuisibili i corruptibili. Qz sicut nūc incor-
ruptibilis: nec p ea corruptibil⁹. Ita nō solū nūc sz
etiā sēp inuisibil⁹. Unigenit⁹ aūt fili⁹ (q̄ ē in sinu pa
tris) deitat⁹ naturā atq; substātiā isonabilit narrat
et ideo dignis idoneisq; tāto ꝓspectu oculi etiā iui-
sibilit mōstrat. Ipi eni sūt ocli de quib⁹ apl's dicit
Illūiatos oculos cordis vr̄i. Et de q̄bus dicit. il-
lūina oculos meos: ne vnq; obdormiā i mortē. dñs
aūt spūs est. vnde q̄ adheret dño vn⁹ spūs ē. Unde
qui potest deū inuisibilit videre ipe eum potest in-
corpaliter videre ipe potest deo i corpaliter adhe-
rere. in qua g nō rapinā arbitrat⁹ est eē eq̄lis deo i
illa dei forma tūc videbūt eū qui videbūt sicuti ē.
Deū eni nemo vidit vnq;. vel in hac vita: sicut ipse
est vel etiā in angeloz vita: sicut visibilia ista que
corpali visione cernūtur. qz vnigenit⁹ fili⁹ (qui est
in sinu patris) ipe narrauit. Unde nō ad oculoz
corpaliū: sz ad mentiū visionē dictū est ptinere qō
narrat. Si eni q̄ris. vtrū possit de⁹ videri? Respon
deo. potest. Si q̄ris vnde sciētia? Respōdeo. qz in
veracissima scriptura legit Beati mūdo corde q̄m
ipi deū videbūt. et ceta talia. Si q̄ris quomodo di
ctus sit iuisibil⁹: si videri pōt? Respōdeo iuisibilē
Diuinitas idoneis oculis inuisibiliter mōstratur. Sybe. i. ps. xii. i. Cor. vi.

¶ Quō deus videri possit cū sit invisibilis.

eē natura. ¶ Videri aūt cū vult. sicut vult. plurimis aūt ēvisō nō sicuti est. sz qli specie illi placuit apparere. Si q̄ris vtrū etiā sicuti ē aliqñ possit videri? Rūdeo filijs ħ eē pmissū: de qb⁹ dictū ē. Scim⁹ qz cū appuerit similes ei erim⁹ qm videbim⁹ eū sicuti ē.

Exepla ad ytalicam.

¶ Et si exterior homo noster corrūpit. interior tñ renouat de die in diē. ita sane vt in hac vita: q̄tum cūq; puect⁹ sit: lōge absit ab illa pfectiōe similitudinis: q̄ idonea erit ad videdū deū: sicut dicit apl's facie ad faciē. In quib⁹ certe verb si corpalit faciē voluerim⁹ accipe: pseqns erit: vt etiā de⁹ talē hēat faciē. z sit aliqō intuallū inter nr̄am z ipi⁹: cū eū videbim⁹ facie ad faciē. z si iteruallū: vtiq; z finis. et mēbror̄ hitus tminat⁹. z ceka absurda. dictuq; et cogitatu ipia: quib⁹ aīalis homo: nō pcipiens ea q̄ sūt spūs dei: fallacissimis vānitatib⁹ ludit. dicūt enī quidā eor: q talia garriūt (sicut ad me potuit pue nire) nos deū videre nūc mente: tūc corpe. Jta vt etiā ipios eū pari modo asseuerent eē visuros. Vide q̄tū in petus pfecerit: dū sine limite timoris vl' pudoris hac atq; hac vagabūda ferī ipunita loq̄citas. Antea dicebāt: carni sue tm̄ hoc pstitisse xp̄s vt corpeis oculis videret deū. Deide addiderunt etiā oēs sanctos: recept's in resurrectiōe corpib⁹ eo dē modo deū eē visuros. Nūc tiā istā possibilitatē. etiā ipijs donauerūt. Donēt sane q̄tū volūt. z qui b⁹ volūt. Mā quis audeat ptradicere hoib⁹ de suo donātib⁹? Qui enī loquit mēdaciuz de suo loquit. Tu aūt cū ijs q̄ sanā doctrinā tenēt: nihil istor̄ audeas vsurpare de tuo: sz cū legis beati mūdicordes qm ipi deū videbūt. Intellige ipios non visuros. neq; enī bti z mūdicordes sūt ipij. Jtē cū legis vide m⁹ nūc p speculū i enigmate: tūc aūt facie ad faciē intellige ide nos tunc visuros facie ad faciē: vnde nūc videm⁹ p speculū i enigmate. Hoc aūt vtrūq; interiorīs hois mun⁹ ē. siue cū i ista pegrinatione adhuc p fidē ābulāt (in qua vtiq speculo z enigmate) siue in illa patria cū p speciē ptēplabit. Pro q̄ visione positū est facie ad faciem.

Mō videbitur diuinitas oculis corporeis. Sepe labitur ipunita loq̄citas dū sine limite timoris vagat.

Solus hō interior videt deū et hic z in patria.

Ex libro. i. retractationū.

¶ Perfectā cognitionē dī (hoc ē: qua hoī maior eē nō possit) in futura vita sperat apl's: q̄ sola btā vita dicēda ē. vbi z corp⁹ icorruptibile atq; imortale spūi suo: sine vlla molestia vel reluctatōe subdet. Nō qz i hac vita nihil veri oīno iueniri pōt qō mēte cernat nō fide credat: sz qz tm̄ ē q̄cād ēvt nō faciat btissimos. Neq; enī (qō ait apl's videm⁹ nūc p speculū in enigmate. z nūc scīt ex pte) nō cernit mēte. Cernit plane. Sz btissimos nōdū facit. Illud enī btissimos facit qō ait. Tūc aūt facie ad faciē: z tūc cognoscā sicut z cognit⁹ sū. Qui hoc iuenerūt ipsi dicēdi sūt in btitudīs possessiōe psistere. ad quā ducit via fidei quā tenem⁹ z q̄ credēdo cupim⁹ puēire

Ex lib. octogintatrium q̄stionum.

¶ Q̄ dñs nr̄ ies⁹ xp̄s sorores lazari inrogat: dicēs vbi eū posuistis: vocationē nr̄az q̄ fit in occulto. arbitror significare. p̄destinatio enī nr̄e vocatiōis occulta ē. Cui⁹ secreti signū ē interrogatio dñi q̄si nescietis: cū ipi nesciam⁹ sicut dicit apostolus vt cognoscam: sicut z cognitus sum.

Suscitatō lazari.

Vocatio nr̄a.

Nūc aūt manēt fides spes charitas tria hec. maior aūt horum est charitas.

Ex libro de doctna xp̄iana.

TRia hec sūt quib⁹ z scientia omis z pro phetia militat. fides / spes / charitas. sz fidei succedit spēs. quā videbim⁹: z spei succedit btitudo ipa ad quā puēturi sum⁹. Charitas aūt etiā istis decedētib⁹: augebit proti⁹. si enī credēdo diligim⁹: qō nōdū videm⁹: q̄tomagis cū illud videre cepim⁹? z si spādo diligim⁹ q̄ nōdū puenim⁹: q̄tomagis cū puenerim⁹? Inter tpalia q̄ppe atq; eterna ħ interest. q tpale aliqd pl⁹ diligit anteq; hēat: vilescit aūt cū aduenerit. Nō enī sattat aīaz: cui vera z certa sedes ē eternitas. eternū aūt ardēti⁹ diligit adeptū: q̄ desideratū. Nulli ei desiderāti pcedit pl⁹ de illo existimare q̄ se habet vt ei vilescat cū min⁹ iuenerit: sz q̄tū q̄sq; veniēs ex istimare potuerit: pl⁹ (q̄uenies) iuētur⁹ est. Homo itaq; fide: spe: charitate sōnix⁹. eaq; iconcusse retinēs: nō idiget scripturis: nisi ad alios īstruendos. Itaq; multi p hec tria: etiā i solitudie sine codicib⁹ viuūt. Unde i illis arbitror tā ipletū esse: qō dictū ē. siue pphetie euacuabūt: siue ligue cessabūt: siue sciētia euacuabit: quib⁹ tñ q̄si machinis tāta fidei: spei: z charitatis i eis surrexit īstructio: vt pfectū aliqd tenētes: ea q̄ sūt ex pte nō q̄rant. Perfectū sane: q̄tū i hac vita pōt. Mā i ppatiōe future vite nulli⁹ iustiz scti ē vita ista pfecta. Jdeo manēt (iqt) fides: spes: charitas. tria hec maior aūt horum ē charitas. Qz z cū q̄sq; ad ekna puenerit. duob⁹ istis ōcedētib⁹: charitas altior̄ certior̄ pmanebit.

Differētia int tēpora lia z ekna.

Scriptur̄ax necessitas ad alior̄ instructionē.

¶ Cū iust⁹ ex fide viuat: finisq; pcepti sit charitas de corde puro z sciētia bōa z fide nō ficta. maneāt q̄ ad formādā vitā fideliū tria hec fides / spes / charitas vnde fieri pōt: vt pare's cū aliq̄ mores habeat q̄ hec tria cū illo paria nō habet? Qui enī aliud credit / aliō spat / aliō amat: necesse ē vt alit viuat. Et si vl⁹ q̄rūdaz rex simil's videt nob eē cū gētib⁹ sicut ei bi z pot⁹: rector̄ vestimentor̄ lauacror̄ z q̄ ex nr̄is piugalē vitā gerūt vxor̄ ducēdar̄ būdar̄ filiorū gignēdor̄ / nutriēdor̄ / hereditādor̄. lōge tñ aliter his reb⁹ vtit q̄ ad aliū finē vsū ea x refert. z alit qui ex his deo gr̄as agit: de q̄ prauа et falsa nō credit. easdē res nō ad eundē finē referēdo: sz ad finē legitimi: diuinicq; pcepti (charitatē de corde puro z cō sciētia bona. z fide nō ficta) a quib⁹ q̄daz oberrantes: puersi sunt in vaniloquiū.

Ex lib. cōtra faustū ca. xx. i. Thimo. i.

¶ Pia fides sine spe z sine charitate eē fi vult. Sic q̄ hō fidelis debet credere: qō nōdū videt: vt visionē r spet z amet. z visibiliū quidē rex pteritax: q̄ tē pozalit trālierūt: sola fides ē. qm̄ nō adhuc vidēda spant: sz facta z trāsacta credunt. sicut ē illō q̄ xp̄s semel p pctis mortu⁹ ē. z resurrexit, ppter iustificationē nr̄am. nec iā morietr. z mors ei vltra non dñabit. Ea xo q̄ nōdū sūt sz futura sūt (sicut nr̄or̄ spiritaliū corpor̄ resurrectio) ita credunt: vt etiaz vidēda spent. sz ostēdi nullomō possunt. Que xo ita sūt vt neq; ptereāt neq; futura sint: sz ekna pmanēant: ptiz sūt iuisibilia (sicut iusticia: sicut sapiētia) ptiz visibilia. sicut xp̄i imortale tā corp⁹. sz inuisibilia itellecta pspiciunt: ac p ħ z ipa modo q̄daz sibi pgruo vident. multoq; certiora sūt q̄ ea q̄ corpis sens⁹ attīgit. sz ideo dicunt iuisibilia: qz ocul' istis mortalib⁹ videri oīno nō possūt. at illa q̄ visibilia sūt: si ostēdant: possūt etiā his mortalib⁹ oculis cō ipici. sicut se discipulis p⁹ resurrectionē dñs ostēdit. sicut etiā p⁹ ascēsionē apl's paulor̄ diacono stephano. Proinde ista visibilia pmanētia: ita credim⁹ vt etiā si nō demōstrent spem⁹ ea nos q̄ncq; visuros. Sz hec inuisibilia: simplici mētis atq; rōnis itētiōe intellecta pspicim⁹ sine vllis formis z molib⁹ corpalib⁹ sine vllis liniamētis figurisq; mēbror̄ sine vllis localib⁹: siue finitis siue spacijs infinitis. Hoc q̄ lumē vbi hec cūcta diiudicant nō vtiq; sicut hui⁹ solis z cui⁹q; corpozei lumis fulgor per localia spacia circūq; diffūdit. mētēq; nr̄az q̄si visibili cādore collustrat: sz iuisibiliter ineffabiliter z tñ intelligibiliter lucet tamq; nobis certū est. q̄ nobis

Quō visibilia pmanentia creduntur.

Ex lib. de p̄fectiõe iusti tie hominis.

efficit certa que scõm ip̄m cuncta p̄spicimus.

H ¶Cũ venerit qđ p̄fectũ est:qđ ex pte est destruet (id ẽ iã nõ ex pte erit ꝫ ex toto) qz fidei ꝛ spei:iam res ip̄a nõ q̄ credaꝫ ꝛ spet:ꝫ q̄ videaꝫ teneaꝫq;succedet. Charitas aũt (q̄ in ijs trib⁹ maioꝛ ẽ) nõ auferet:ꝫ augebit ꝛ iplebit. p̄tẽplata qđ credebat:ꝛ qđ spabat indepta. i qua plenitudie charitat⁹ p̄ceptũ illud iplebit. Diliges deũ tuũ ex toto coꝛde tuo et ex tota aĩa tua ꝛ ex tota mẽte tua. Mã cũ ẽ adhuc aliq̄d carnal⁹ p̄cupiscẽtie. qđ vel p̄tinẽdo frenet:nõ oĩmodo ex tota aĩma diligit de⁹. non enim caro sine aĩma p̄cupiscit. q̄uis caro cõcupiscere dicatur qz carnaliter anima p̄cupiscit.

Matthe. xxii Ubi est aliq̄d carnal⁹ cõcupiscẽtie nõ diligit de⁹ ex tota aĩa.

Ex tractatu. p̄ſi. xci.

¶Nullũ aliud cãticũ docet nos de⁹:nisi fidei spei ꝛ charitatis vt fides nr̄a firma sit in ip̄o q̄diu non illũ videm⁹:credẽtes i eũ quẽ nõ videm⁹:vt gaudeam⁹ cũ viderim⁹:ꝛ fidei nr̄e succedat species lucis ei⁹. Ubi iã nob nõ dicet. Crede qđ nõ vides:ꝫ gaude qz vides. Spes etiã nr̄a incõmutabil⁹ sit ꝛ figat in illo:ꝛ nõ nutet ꝛ fluctuet. nõ agitet:sicut ip̄e de⁹ in q̄ figit:nõ põt agitari. spes enĩ mõ vocat:tũc nõ spes ꝫ res erit. Tãdiu enĩ vocat spes q̄diu non videt qđ spat. dicẽte apl̄o Spes aũt q̄ videt non est spes (qđ enĩ videt qs qđ sperat:) si aũt qđ nõ videm⁹ spam⁹:p patiẽtiã expectam⁹. Modo g̃ patientia necessaria ẽ:donec vẽiat qđ p̄missũ ẽ. nemo autẽ patiẽs ẽ in bonis. Qñ exigit de hoie patiẽtia:in malis agit. Qñ dicit. patiẽs esto:tolera:sustie mo lestia ẽ:sub q̄ te de⁹ vult eẽ fortẽ:tolerãtẽ:longanimẽ:patiẽtẽ. Sz nunq̄d decipit q̄ p̄misit:medic⁹ erit ferrũ ad secãda vulnera. ꝛ dicit ei quẽ sectur⁹ ẽ. patiẽs esto:sustie:tolerat. Jn doloꝛib⁹ exigit patiẽtiã. ꝫ p⁹ doloꝛes p̄inittit salutẽ. Et ille qui tolerat doloꝛes in ferro medici. nisi sibi p̄ponat sanitatẽ quã nõdũ habet deficit i doloꝛe quẽ patit. Multa g̃ mala sũt in isto seculo int⁹ for⁹ p̄sus nõ cessãt Abũdãt scãdala. nẽo illa sẽtit:nisi q̄ gradit⁹ viã dei Ei⁹ ꝛ in oĩb⁹ diuis paginis vt toleret p̄sentia. speret futura. Amet quẽ nõ videt:vt ãplectat cũ viderit. Charitas enĩ q̄ tertia nob adiũgit adiũgit ad fidẽ ꝛ ad spẽ:maioꝛ ẽ sup̄a fidẽ ꝛ spẽ. qz fides rep̄ est q̄ nõ videt. erit aũt spes cũ vise fuerit. et spes rei ẽ q̄ nõ tenet. Aduẽtente ip̄a re:nõ erit iã spes. qz tenebim⁹:nõ spabim⁹. charitas aũt nõ nouit nisi crescere magis magisq;. sĩ enĩ amam⁹ quẽ nõ videm⁹:quomõ amaturi sum⁹ cum viderimus?

Matthe. v. Mũdicia coꝛdis.

Ex p̄mõe de p̄fectiõe vite spũalis. Capitulo. xxxii. Jacob. iii.

¶Jncipit hõ a fide qđ ptiet ad fidẽ ꝛ Reddere. ꝫ ad ẽ vt ista fides discernat ab imũdis spiritib⁹. ait apl̄s Jacob⁹. ꝛ demões credũt ꝛ ptremiscũt. si tãtũ credis ꝛ sine spe viuis:vel dilectionẽ non hẽs:ꝛ demões credũt ꝛ ptremiscũt. qđ magnũ ẽ? Dicit xp̄s filiũ dei. ẽ dixit petr⁹ ꝛ audiuit. Beat⁹ es Symon bariona. ẽ dixerũt ꝛ demões. ꝛ audierũt. Obmutescite ei. p⁹ g̃ discerne fidẽ tuã a fide demõis. Unde enĩ discreta? Demões ẽ dixerũt timẽdo: petr⁹ amãdo. Adde g̃ fidei spẽ. ꝛ q̄ spes ẽ nisi de aliq̄ cõsciẽtie bonitate? speiq; ip̄i adde charitatẽ (id ẽ supeminentẽ viã dicente apostolo: supereminentẽ viã vobis demonstro) fides enĩ que per dilectionem opat:sine spe eẽ nõ põt. Cũ aũt venerim⁹:iã nõ erit ibi fides? Dicet nob crede? Mõ vtiq; videbim⁹ eũ. p̄tẽplabimur eũ. Dilectissimi filij dei sum⁹ ꝛ nõdũ appuit qđ erim⁹. qz nõdũ appuit:ideo fides. scim⁹ q̄ cũ appuerit. similes ei erim⁹. Mũquid qz credem⁹? nõ. q̄re g̃? qñ videbim⁹ eũ sicuti ẽ. qđ spes? erit ibi spes? nõ erit iã spes qñ erit res. Eteni ip̄a spes pegrinatiõi necessaria ẽ. Ip̄a ẽ q̄ p̄solat i via. Uiator enĩ qñ laboraꝫ ãbulãdo:ideo laboꝛe tolerat:qz

i. Cor. xii. Fides q̄ p dilectionẽ opat nõ ẽ in spe.

Spes est necessaria pegrinatio ni nostre.

puenire spat. Tolle illi spẽ puenientẽ dl:p̄tinuo frãgũtur vires ãbulãdi. An fallit nos apl̄s:q̄ dicit habitare xp̄z p fidẽ i coꝛdib⁹ nr̄is? Mõ p fidẽ. tũc p spẽ mõ p fidẽ q̄diu i via q̄diu ꝛ pegrinatiõe. q̄diu enĩ sum⁹ in coꝛpe:pegrinamur a dño. p fidẽ enĩ ãbulam⁹:nõ p spẽ. Si ẽ fides. qđ erit spes? Audi quid erit vt sit de⁹ oĩa in oĩb⁹. ẽ modo credim⁹. ẽ modo spam⁹. Cũ venerim⁹ tenebim⁹ ꝛ iã visio erit. Mõ fides. ꝛ iã res erit:nõ spes. Charitas qđ? nũquid et ip̄a mõ est. ꝛ tũc nõ erit? si amam⁹ credẽdo ꝛ nõ vidẽdo:q̄modo amabim⁹ videndo ꝛ tenendo?

ii. Cor. v.

¶Maioꝛ aũt hoꝛ charitas. dilectiõe standũ ẽ ad illud ꝛ inherendũ illi. vt p̄sente pfruamur a quo sum⁹:q̄ absente nec eẽ possem⁹. Cũ enĩ p fidẽ adhuc ãbulam⁹ nõ p spẽ:nõdũ vtiq; videm⁹ deũ:sicut idẽ ait facie ad faciẽ. Quẽ tñ nisi nũc iã diligam⁹:nunq̄ videbim⁹. Sz quis diligit quẽ ignoꝛat? Scirĩ enĩ aliq̄d ꝛ nõ diligi põt. diligi aũt qđ nescit q̃ro vtruz possit? Oꝛ si nõ põt:nemo diligit deũ anteq̄ sciat. qđ ẽ deũ scire nisi eũ mẽte p̄spicere firmeq; p̄cipe Mõ enĩ coꝛp⁹ ẽ:vt carneis oculꝫ inq̄rat. Sz ꝛ p̄iusq̄ valeam⁹ p̄spicere atq; p̄cipere deũ sicut p̄spici ꝛ p̄cipi põt qđ mundis coꝛdib⁹ licet beati enĩ mundicoꝛdes. qñ ipi deũ videbũt. nisi p fidẽ diligatur: nõ poterit coꝛ mũdari:quo ad eũ videndũ sit aptũ ꝛ idoneũ. Ubi sũt enĩ illa tria (ppter q̄ in aĩmo edificãda:oĩm diuioꝛ libroꝛ machinamẽta p̄surgũt. fides:spes:charitas) nisi in aĩo: credẽte qđ nõduz videt:ꝛ spante atq; amãte qđ credit? Amat g̃. ꝛ qđ ignoꝛat ꝫ tamẽ credit. Mimiq; aũt cauendũ est ne credẽs aĩm⁹ id qđ nõ videt. fingat sibi aliq̄d qđ nõ est. ꝛ speret diligatq; qđ falsũ est. Qđ si fit:non erit charitas de coꝛde puro ꝛ cõsciẽtia bona ꝛ fide non ficta: que finis p̄cepti est:sicut idẽ dicit apl̄us.

Memo diligit deũ anteq̄ sciat.

Matthe. v.

i. Thimo. i.

¶Nõ enĩ hoc ẽ habere oculos qđ aspicere. Aut itẽ hoc ẽ aspicere qđ videre. Ergo anime trib⁹ quibusdã reb⁹ op⁹ est. vt oculos hẽat:quibus iã bene vti possit. vt aspiciat. ꝛ vt videat. Oculꝫ aĩme:mẽs est. ab oĩ labe coꝛpis pura. id est a cupiditatib⁹ rerũ moꝛtaliũ iã remota atq; purgata. Qđ ei nihil aliud p̄stat:q̄ fides p̄mo. qđ ei adhuc ei demõstrari nõ põt vitijs iquinate atq; egrotãti:qz videre neq̄t nisi sana:si nõ credit aliq̄ se nõ esse visurã:nõ dat operã sue sanitati. Sz qđ si credat quisdẽ ita se rẽ habere vt dicit:atq; ita se videre potuerit eẽ visuram sanari tñ se posse desperet:nõne si p⁹ abijcit:atq; p̄tẽnit. nec p̄ceptis medici obtẽpat. p̄sertim: qz ea p̄cepta necesse ẽ vt moꝛb⁹ dura sẽtiat? Ergo fidei spes adjsciẽda est. Quid si ꝛ credat ita se habere oĩa. et se speret posse sanari. ipsã tamẽ que p̄mittitur lucẽ nõ habet. nõ desideret. suisq; tenebꝛis q̄ iã in p̄suetudie iocũde sũt. se arbitret debere interi eẽ p̄tentam:nõne medicũ illũ nihilomin⁹ respuit? Ergo charitas ẽtia neccr̃ia ẽ. nihil oĩno tã necessariũ. Sine trib⁹ istis igit aĩma nulla sanat vt possit deũ suũ videre (id ẽ itelligere) Cũ ergo sanos habuerit oculos:restat vt aspiciat. Aspect⁹ aie rõ est Sz qz nõ sequit vt oĩs qui aspicit videat:aspectus rect⁹ atq; pfect⁹ id est quẽ visio sequit virt⁹ vocat Est enĩ virt⁹ vel recta vel pfecta rõ. Sz ꝛ ipse aspectus q̄uis iã sanos oculos puertere in lucẽ nõ põt nisi illa tria p̄maneãt:fides qua credit ita se rẽ habere ad quã puertend⁹ aspect⁹ ẽ:vt visa faciat beatũ. Spes q̄ cũ bene aspexerit se visuꝝ eẽ p̄sumat Charitas q̄ videre pfruiq; desideret:iã aspectũ sequit ip̄a visio dei qui ẽ finis aspect⁹. nõ quo iã non sit:ꝫ qđ nihil ãpli⁹ hẽat quo se intẽdat. ꝛ hec ẽ vere pfecta virt⁹:rõ pueniẽs ad finẽ suũ. quã beata vi

Necessitas charitatis Sanitas anime. Aspectus aie ratio ẽ

Virtus est recta ꝛ pfecta ratio.

Perfecta virt⁹ qđ sit

G ta psequik. Ipa aũt visio itellect9 ẽ ille qui in aĩa ẽ Ergo cũ aĩe deũ videre (hoc ẽ deũ itelligere) ptĩgerit videam9 vtrũ adhuc ei illa tria sint necessaria. Fides quare sit necessaria: cũ tĩa videat. Spes nihilomin9. qz tã tenet: charitati ño non solũ nihil detrahik: sz addik etiã plurimũ. Mã et illã singulare verãcz pulchritudinẽ cũ viderit: pl9 amabit. Et nisi amore oculũ ifixerit. nec ab aspiciẽdo vspiã declinauerit: manere ĩ illa btissima visiõe nõ poterit.

Charitas in patria augmẽtabitur.

Capitulum xiiij.

Ectamini charitatem. Dulce et salubre vinculum mẽtiũ. Sine qua diues pauper est. z i qua pauper diues est. hec in aduersitatib9 tolerat. in prosperitatib9 tẽperat. in durs passionib9 fortis. in bõis oplb9 hylaris. in tẽtatione tutissima / in hospitalitate latissima. inter veros fratres letissima. iter falsos patiẽtissima. in abel sacrificio grata. in noe p diluuiũ secura. in abrahe peregrinatiõe fidelissima. i moyse inter iniurias lenissima. i dauid tribulatiõib9 mãsuetissima. in trib9 puers blãdos ignes inocẽter spectat. i machabeis seuos ignes fortik tolerat. casta in Susãna erga vir in ãna p9 vir: in maria p̃ter vir. Libera i paulo ad arguendũ. Humilis in petro ad obediẽdũ: bũana in xpianis ad pfitẽdũ. diuia in xpo ad ignoscendũ

Ex hmõe de laude charitatis.

Charitas dulce vinculũ mẽtiũ est.

Pulcherrimũ charitatis pconium.

Abel.

Noe.

Abraham

Moyses.

Dauid.

Emulamini spiritalia. magis aũt vt pphetets. qui enĩ loquik ligua: nõ hoibus loquik sz deo. Nemo enĩ audit. spũs aũt loquik mysteria. nã qui pphetat hoibus loquik ad edificationẽ z exhortationẽ z psolationẽ. Qui loquik ligua semetipz edificat: qui aũt pphetat eccliaz dei edificat. Volo aũt oẽs vos loqui linguis: magis aũt pphetare. Mã maior est qui pphetat cz qui loquik linguis: nisi forte interpretet: vt eccla edificationẽ accipiat Nũc aũt fratres: si venero ad vos liguis loquẽs. qd vobis pdero: nisi vobis loqr aut in reuelatiõe: aut in sciẽtia: aut in pphetia: aut i doctrina? Tamẽ q̃ sine aĩa sũt vocẽ dãtia. siue tibia siue cithara: nisi distictionẽ sonituũ dederit quomõ sciet id qd canik aut quod citharizak? Eteni si incertã vocẽ det tuba qs pabit se ad bellũ? Ita z vos p linguã nisi manifestũ sermonẽ dederits: quomõ scietur id qd dicitur? Eritis enĩ in aera loquẽtes. tã multa vt puta genera linguaz sũt in hoc mũdo z nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutẽ vocis ero ei cui loquar barbar9 z q̃ loquik mihi barbar9. Sic z vos qñe mulatores estis spirituũ ad edificationẽ eccliẽ: qrite vt abũdetis. Et ideo qui loqtur ligua: oret vt interpretet: Mã si oret lingua spũs me9 orat: mẽs aũt mea sine fructu ẽ. Quid ergo est? Orabo spũ: orabo z mẽte. Psallã spũ: psallã z mẽte. Ceterz si bñdixeris spũ: qs supplet locũ idiote? H Sic spũs a mẽte distinguik euidẽtissimo testimõio. Si enĩ orauero (inqt) lingua spũs me9 orat: mẽs aũt mea ifructuosa est. Cũ g̃ per liguã itelligak. hoc loco dicere mysticas z obscuras significatiões. a quib9 si intellectũ mẽtis remoueas nemo edificak audiẽdo qõ nõ itelligit. Vnde etiã dicit. Qui enĩ loquik lingua: nõ hoib9 loquik: sz deo nemo enĩ audit. Spũs aũt loquik mysteria. satis idicat eã se liguã p̃ loco appellare vbi sũt significatiões velut imagines rerũ ac similitudies. q̃ vt intelligank idigẽt mẽtis obtutu. Cũ aũt nõ intelligunk: in spũ eas dicit eẽ nõ i mẽte vnde apti9 ait. Si bñdixers spũ: qs supplet locũ idiote? Quomõ dicet amẽ sup tuã bñdictionez qñdez nescit qd dicas? Oz ergo etiã ligua (id est mẽbro corpis qõ mouem9 i oze cũ loqmur) signa vticz rez dank nõ res ipe pferunk. pterea trãslato verbo: linguã appellauit q̃libet signoz platio nẽ p̃tiuscz itelligank. quo enĩz intellect9 accesserit (qui mẽtis ẽ ppri9) fit reuelatio vel agnitio vel pphetia vel doctria. Proide ait. Si venero ad vos linguis loqns qd vobis pdero: nisi loquar vobis i reuelatiõe: aut i agnitiõe: aut i pphetia: aut i doctrina? Id ẽ cũ signis (p̃ est lingue) accesserit intellect9: vt nõ spũ tm̃: sz etiã mẽte agak qõ agik. Proi de quib9 signa p aliqs rez corpaliũ similitudines demõstrabank in spũ: nisi accessisset mẽtis officiũ vt etiã itelligerenk: nõduz erat pphetia. magisz pphet erat q̃ interptabak: qõ ali9 vidisset: q̃ ipe qui vidisset. Vnde apparet magis ad mentẽ ptinere pphetiã: q̃ ad istũ spm̃ q̃ (modo quodã pprio vocak spũs) vis aĩe quedã: mẽte iferioz vbi corpaliũ rez similitudies exprmunk. Itaq magis ioseph pphet q̃ intellexit qd significarẽt septẽ spice z septẽ boues: q̃ pharao q̃ eas vidit i sõnis. Illi9 enĩ spũs ifozmat9 est vt videret. Hui9 mẽs illũiata vt intelligeret. Ac p hoc in illo erat lingua in isto pphetia: qz in illo rez imaginatio: in isto imaginatiũ interpretatio. Min9 ergo pphet qui rez que significank sola ipa signa in spiritu p rez corpaliũ imagines videt. z magis pphet q̃ solo earũ intellectu pdit? ẽ. Sz z maxime pphet q̃ vtroq̃ pcellit. vt z videat in spũ corpaliũ rez significatiuas similitudies. z eas viuacitate mẽtis itelligat. Sicut danielis excellẽtia tẽtata ẽ z pbata. qui regis somnũ qõ viderat dixit. Et qd significaret aperuit. Et ipse q̃ppe imagines corpales i spũ ei9 expresse sũt et earũ intellect9 reuelat9 i mẽte. Ex hoc ergo mõ quo appellak in ista distinctiõe spũs scõm quẽ dixit apls orabo spũ orabo aũt z mẽte: vt z signa rez formarenk in spũ. et eoz refulgeret intellectus in mente spiritale appellauim9 tale genus visoz̃: qll etiam corpoz̃ absentiũ imagines cogitamus.

G 6

Ex lib. de genesi ad ifamiliã.

Ligua qd significet.

Prophetia ad mẽtẽ ptinet.

Spũs vis aĩe quedã est mẽte iferioz.

Gene. xli. In phara one ligua in ioseph pphetia erat.

Prophetia tripartita dicitur Daniel.

Quomodo dicet amẽ super tuã benedictionem? Qm̃ quidẽ nescit quid dicas. Mã tu quidẽ bene gratias agis: sz alter nõ edificak. Gratias ago deo q̃ oim vestrũ lingua loquor. Sed in ecclesia volo quicz verba sensu meo loqui: vt z alios instruã: q̃z decẽ milia verboz in lingua. Amẽ quippe interpretak vez. z tñ nõ est interptatũ. cũ potuiss dici. vez dico vobis. Nec grecus (hoc) interpres ausus est facere: nec latin9. Nam hoc verbũ qõ est Amẽ. nec grecũ est. nec latinũ: sz hebreũ. Sic mansit nõ est interpretatũ: vt honorẽ haberet velamẽto secreti: nõ vt esset negatum: sed ne vilesceret nudatum.

Extrac. euangelii fm̃ Ioã. xii.

Nota de amẽ vocabulo hebraico.

A

Fratres nolite pueri effici sensib⁹ sz malitia puuli estote. sēsib⁹ aūt pfecti estote.

Exlib. lxxx. vtiū qstionū.

IN populo noui testamēti: qui nō perdurāt occurrere in virtū pfectū vel infirmitate virtū: vel mētis leuitate: mulieribꝫ ꝛ pueris ppandi sūt. Mā illis dicit. Si tñ initiū substātie eius vsqꝫ in finē firmū retineamus Illis autē. Nolite pueri effici sensib⁹. sz malitia puuli estote: vt sensib⁹ pfecti sitis. Et ideo necꝫ in veteri necꝫ in nouo testamēto tales admittuūt ad nūeꝛ

Extractam: pi. xliij.

Watth. xviii

CApl⁹ dicit. Nolite pueri effici mentib⁹. Et qꝛ dñs inuitauerat nos ad imitationē puerorū quādo ante se paruulū posuit. ꝛ ait. Si quis non fuerit vt puer iste. nō intrabit in regnū celoꝝ: ibi quoꝫ apl⁹ cauti⁹ reuocat a mēte puerili. ꝛ vocat rurs⁹ ad imitationē puerilē. Nolite (inquit) pueri effici sensib⁹. sz malitia puuli estote. vt mētib⁹ pfecti sitis

Extrac: atu. pi. xlvi.

CQuē delectat imitari pueꝛ nō delectet impitia sed innocētia. Proponit enim puericia ꝓpter imitādam humilitatē. ꝛ itē ꝓponit puericia ad cauendam fatuitatē. Propositū exēplū pueritie ꝓpter imitandā humilitatē a dño est: qñ vocauit ad se puerꝫ. Et cū phiberent ab illo dixit. Sinite illos venire ad me: taliū enim est regnū celoꝝ. Proposituz exemplū pueritie ad cauendā fatuitatē: ab apl⁹ ē Fratres nolite pueri effici sensib⁹. Et rurs⁹ proponit ad imitandā simplicitatez. Sed malitia puuli estote vt mentib⁹ perfecti sitis.

Watthe. ix.

Extractatu. pi. cxii.

CMostis fratres ꝛ sepissime audistis in euāgelio dñz dicere. Sinite puerꝫ venire ad me. taliū enim est regnū celoꝝ. Et iterū. Nisi qs recepit regnuz dei: sicut puer: nō intrabit in illud. Et multis alijs locis dñs noster singulare hūilitatis exemplū superbiā veteris hois ad innouandā hūiliter vitā similitudie puerilis eratis accusat. Quapropt dilectissimi: cū cātari audistis psalmū. Laudate pueri dominū: ne arbitremini ad vos istā exhortationē nō ptinere. qꝛ tā corꝛporis puericiā supgressi vel iuuenili decoꝛe virescitis. vel senili honoꝛe canescitis. Oibus ei vobis dicit apl⁹. Nolite pueri effici sensib⁹: sz malitia puuli estote: vt mentib⁹ pfecti sitis. Qua malitia maxie nisi superbia? Ipsa enim de vana grāditate presumēs: nō sinit hominez ambulare p artā viā ꝛ itrare p angustā portā. Puer aūt facile intrat p angustā. ꝛ ideo nemo (nisi vt puer) intrat i regnū celoꝝ. Mā scriptū ē. initiū superbie hois apostatare a deo. Hāc (se aduers⁹ pcepta diuia tumidis ceruicib⁹ erigentē ꝛ suaui iugo dñi resistētem) deijcite / frangite / comminuite atqꝫ consumite. et laudate pueri dominum.

Pā. cxii. Laudate pueri dominum.

Eccle. x. Apostata re a deo initiū superbie.

Jn lege enim scriptū est. qñ in alijs liguis ꝛ labijs alijs loquar ppl⁹ huic. ꝛ nec sic exaudient me dicit dñs. Jtaqꝫ lingue in signū sūt nō fidelib⁹: sz infidelibus. prophetie aūt nō infidelib⁹: sz fidelib⁹? Si ergo cōueniat vniuersa ecclesia in vnū ꝛ omēs linguis loquant: intrēt aūt idiote aut ifideles. nōne dicēt quid insanitis? Si aūt omēs prophetēt: itret aūt quis infidelis vel idiota ꝓuincit ab oibus. diiudicat ab omibus. Occulta coꝛdis ei⁹ manifesta sūt: et ita cadēs in faciē adorabit deū: pronūcians qꝛ vere de⁹ in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cū ꝓuenitis. vnusqsqꝫ vestrū psalmū habet. doctrinā habet. apocalipsiz habet. linguā habet iterptationē habet. oia ad edificationē fiāt. Siue ligua quis loquit scōm duos aut vt multū tres ꝛ p partes: ꝛ vn⁹ interpretet. Si aūt nō fuerit iterpres taceat in ecclia: sibi aūt loquat ꝛ deo. Prophete aūt duo aut tres dicāt: ꝛ ceteri diiudicēt quod si alij reuelatū fuerit sedēti: prior taceat. Potest⁹ enim omēs p singulos pphetare: vt oms discāt: ꝛ oms exhortētur. Et spūs pphetaꝝ pphetis subiect⁹ est. Nō enim dissensiōis est de⁹ sz pacis: sicut ꝛ in oibus ecclijs sanctoꝝ doceo. mulieres in ecclijs taceāt. Non enim pmittit eis loqui sz subditas eē: sicut ꝛ lex dicit. Si quid aūt volunt discere: domi viros suos interrogēt. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit: aut in vos solos peruenit?

Exlibro. xv. de trinitate.

CJn legis noie: aliquādo simul oia veteris testamēti sctārū scripturaꝝ significanꝫ eloquia. nā ex pphetis ysaia: testimōia ponēs apl⁹. Jn alijs liguis et in alijs labijs loquar ppl⁹ huic. ꝓmisit tñ in lege scriptū est. ꝛ ipse dñs. in lege (inqt) eoꝝ scriptū est: qꝛ oderūt me gratis. cū hoc legat in psalmo. Aliqñ aūt ꝓpie vocat lex q̄ data ē p Moysen. sm qꝛ dictū ē. Lex ꝛ pphete vsqꝫ ad ioannē. ꝛ in ijs duob⁹ pceptis tota lex pēdet ꝛ pphete. Hic vtiqꝫ propie lex appellata ē de mōte sina. pphetaꝝ aūt nomie: etiā psalmi significati sūt ꝛ tñ alio loco ipe saluatoꝛ. Oportebat (inqt) impleri oia que scripta sūt in lege ꝛ pphetis. ꝛ psalmis de me. Hic rursus pphetarū noie exceptis psalmis itelligi voluit. Dicit ergo lex vniuersaliter cū pphetis ꝛ psalmis. Dicitur ꝛ propie q̄ moysen data ē. Itē dicunt ꝓmiscue pphete sil cū psalmis dicūt ꝛ propie preter psalmos.

Lucę. xxiiii.

Si quis videt pphetā eē. aut spiritalis cognoscat q̄ scribo vobis: qꝛ dñi sūt mādata. Si quis aūt ignoꝛat: ignoꝛabitur

Ignoꝛantia.

Jtaqꝫ fratres emulami pphetare ꝛ loq linguis nolite prohibere. Oia aūt honeste et scōm oꝛdinem fiant in vobis.

Extrac. euāgelij sm ioā. xcviii.

CLla q̄ scripsit apl⁹ ad Corinthios aliter vtiqꝫ ab ipsis puulis aliter a capatiꝛib⁹ posse intelligi sciēs ait. Si quis ē inter vos propheta aut spiritalis. agnoscat q̄ scribo vobis. qꝛ dñi est mandatū. si quis aūt ignoꝛat ignoꝛabit. Solidā pfecto voluit esse scientiā spiritaliū vbi nō sola accōmodaret fides: sz certa cognitio teneret. Acp hoc illi ealpha credebāt q̄ spirituales insup agnoscebāt. Ignoꝛat aūt (ait) qui ignoꝛat. qꝛ nōduz ei reuelatū est. vt qō credit sciat Nō cū sit in hois mēte: ipse dicit cognosci a deo. qꝛ illū de⁹ cognoscentē facit. sicut alibi dicit. Nūc aute cognoscētes deū: immo cogniti a deo. Nō enim eos tūc nouerat deus prescognitos ꝛ electos ante ꝓstitutionā mūdi: sz tūc eos seipz cōgnoscere fecerat

Solida scientia spiritalium.

CMequaqꝫ (vt scribis) qui ignoꝛat ignoꝛabit de hac re dixit apl⁹ tāqꝫ ista pena ille plectēdus sit. q̄ nō valet intelligentia sic discernere ineffabilem tri

Exepta ad eunodiū epi scopū de trinitate ꝛ colūba.

G nitatis vnitatē: sicut discernit in aīmo nostro me' moria / intellectus / voluntas. Aliūde hoc dicebat apl'us. Lege ꝛ videbis ea que loquebat. que fidez vel mozes multozū edificarēt. nō que vix ad pau= cozū: eāqz exiguā (quātulacūqz in hac vita de re tā ta esse potest (intelligētiā quenirēt. id est. vt liquis prophetia preponeret. vt nō pturbate illa gererē= tur quasi ꝓphetie spūs: etiā iuitos cogeret loqui vt mulieres in eccl'ia tacerēt. vt oia honeste ꝛ scōz ordinē fierēt. Hec cū ageret. Ait. Si quis videtur propheta eē aut spiritalis cognoscat q̄ scribo vob qz dñi est mādatū. Si qs aūt ignorat ignorabit. His verbis cohercēs ꝛ ad pacificū ordinē reuocās in= quietos. tāto ad seditionē facilioꝛes: quāto sibi vi= debant spiritu excellere cū supbiēdo cūcta turba= rent. Si quis ergo videt propheta esse aut spirita= i. Cor. xi. lis: cognoscat que scribo vobis. qz dñi est mādatū Si quis videt esse ꝛ vtiqz nō est. Mā qui est: sine du bitatione cognoscit. Nec admonitione ꝛ cohertio ne opus habet qz oia iudicat. et a nemine iudicat. Illi ergo seditiones ꝛ pturbationes in eccl'ia facie bāt: qui videbant esse qō non erāt. Nos docet co= gnoscere dñi esse mādatū. qz nō est seditionis de⁹ sz pacis. Si quis aūt ignorat: ignorabit. id est im= Intellec= tus illi⁹. si qs ignorat ignorabit. probabit. Mō enī deus: si ad scientiā referas igno rat eos quibus dict⁹ est. Mō noui vos: sz eoꝛ im probatio. hoc verbo insinuata est. Cū aūt dñs di= Matthe. v. cat. Beati mūdo coꝛde: qm̄ ipsi deū videbūt. ea vi= sione nobis in fine summū premiū ꝓmittat. nō est metuendū si nūc ad liquidū que de dei natura cre dimus: ꝓspicere nō valem⁹. Me inde sit dictuz: qui H ignorat / ignorabit. Qz enī in sapientia dei non co= i. Cor. i. gnouit mūdus per sapientiā deū: placuit deo per Stulticia ꝑdicatoꝛ. stultitiā ꝑdicationis saluos facere credētes. Hec stultitia predicatiōis: ac stultū dei que sapiētioꝛ ē hoībus multos contrahit ad salutē. vt nō solū qui nondū valēt certa intelligentia ꝓspicere naturam dei quā fide tenēt. verūetiam qui nondū in ipsa a= nima sua: ita incoꝛporea substantiā a coꝛporis ge= neralitate: discernūt. quēadmoduz certi sunt se vi= uere / nosse / velle. nō sint alieni a salute: quā stultti= tia illa predicationis fidelib⁹ ꝓfert. Nam si ꝓpt eos solos xp̄us moꝛtuus est. qui certa intelligētia possunt ista discernere: pene frustra in eccl'ia labo= ram⁹. Si aūt qō veritas habet. infirmi populi cre dentiū ad medicū currūt sanādi p xp̄m. ꝛ hūc cru Roma. v. cifixū. vt vbi abundauit delictū supabundet ꝛ gra tia: miris sit modis p altitudinē diuitiarū sapiētie ꝛ sciētie dei. ꝛ per inscrutabilia iudicia eius vt ꝛ nō nulli a coꝛporibus incoꝛporea discernētes: cū sibi ex hoc magni viden̄t et irridēt stultitiā predicatio nis qua salui fiunt credentes: ab vnica via lōge ex errent que ad vitā eternā sola perducit. Et multi Crux xp̄i est via pduc ēs ad vitā eternā. in cruce xp̄i gloriātes. et ab eadē via non receden tes: etiā qui ista que subtilissime disserunt ignorāt (quia nō perit vnus de pusillis ꝓ quibus moꝛ= tuus est) ad eandē peruenīūt eternitatē / veritatē charitatē. id est ad stabilē / certam / plenāqz felicita tem. Ubi manentibus / videntibus / amātib⁹ / sint cuncta perspicua.

Capitulum. xv.

NOtum aūt ē vobis facio fratres euāgelium quod predicaui vobis. quod ꝛ accepistis. in quo ꝛ statis per qō et saluamini: qua ratione predicaueri vobis si tenetis: ni si frustra credidistis. Tradidi enim vo= G bis in primis quod et accepi: qm̄ xp̄us moꝛtuus est ꝓ peccatis nostris secun dum scripturas: et qz sepultus est: et qz resurrexit tertia die scōm scripturas: et quia visus est cephe.

REsurrexit (inquit) tertia die scōm scri= pturas. ꝛ apparuit cephe. Dim igit vi= Ex lib. de cō sensu euāge listarū roꝛū primo apparuisse intelligit petro ex ijs dumtaxat oībus quos euāgelistę quattuoꝛ ꝛ paulus apl'us cōmemoꝛarūt. Ceteruz Si xp̄s ꝓ si apparuit alicui aliozū priusqz petro (quod oīs resurrecti onē primo tacuerūt) quis vel dicere audeat: vel negare? Ne appuit ce= qz enī et paulus dixit. Apparuit primo cephe. Sz phe. apparuit (inquit) cephe. esset nanqz contrariū qō primo mulierib⁹ apparuisse in euāgelio legitur.

Et post hoc (inquit) vndecim.

QUia libuit boza. ipo tñ resurrectiōis die Ex lib. ſtio nū gene ſ ad lo. cxvii. per sinecdochē aūt accipitur. Ubi enīz pars maioꝛ ē aut potioꝛ: solet ei⁹ nomē etiā illud ꝓprehēdi qō ad ipm nomē nō ptinet: sicut ad duodeci apl'os: tā nō ptinebat. Ju Attribuit qñqz toti das. qui etiā moꝛtu⁹ fuit: cū dñs resurrexit a moꝛ= nūero qō tuis. et tñ ipsi⁹ duodenarij numeri apl's nomen te maioꝛi ꝑti nuit. vbi eū ait apparuisse illis duodeci. Cū articu cōgruit. lo enī hoc greci codices habēt. vt nō possint itelli= gi quicūqz duodecim: sed illi in eo nūero insignes. Eo modo locutiōis putoꝛ illud a dño dictū. Mō Johan. vi. ne ego vos duodeci elegi. ꝛ vn⁹ ex vobis diabolus est? Ut nō ad electionē: etiā ipe ptinere videatur. Mō enī facile inuenit electoꝛū nomē in malo: nisi quādo mali eligunt a malis. q si putauerim⁹ ꝛ illū electū vt per ei⁹ traditionē dñi passio ꝓplerēt (id est malitiā ei⁹ ad aliqd electū bene vtēte deo etiaz malis) aliud attendam⁹ vbi ait. Mō de oībus vob Johan. xiii. dico. Ego scio quos elegi. Ubi ꝺclarat ad electio nē nō pertinere nisi bonos. Ac p hoc illud quod di ctū est. Ego vos duodeci elegi. p sinecdochen dc= tū est. Ut nomie maioꝛis meliozisqz partis etiā il lud ꝓplerēt qō ad ipsum nomē nō ptinet.

CMā nō duodeci: sz vndeci nōnulli etiā codices Ex lib. xii. de cō sensu euan gelistarum. habēt. qō credo pturbatos hoīes emēdasse. Sz si ue illi codices veri⁹ habeāt: qui vndeci habēt: siue sacratū illū numeꝝ etiā in vndecim stare voluerit. qz duodenari⁹ numeꝝ ita mistic⁹ erat: vt nō possz in locū iude nisi ali⁹ (id est mathias) ad ꝓseruādū sacramētum eiusdē numeri subrogari. Quodlibet ergo eoꝛum sit: nihil inde existit quod veritati ꝛe= pugnare videatur.

Deinde visus est plusqz quīgentis fratri bus simul. ex quibus multi manent vs= qz adhuc. quidam aūt doꝛmierunt.

SIue isti cū illis vndeci erant ꝓgregati Ex lib. xi. de cō sensu euan gelistarum. clausis hostijs ꝓpter metū iudeoꝝ. vn= de cū exisset thomas: venit ad eos ies⁹. siue post octo illos dies qlibet. cepit iesus dicere ad plebē parabolā hāc. Homo quidā plātauit vineā. ꝛc. In hac ergo plebe itelligendū est etiā illos eē potuisse qui sic eū audirēt quomo= do cui dixerāt: benedict⁹ qui venit in noīe dñi. qui etiā tales esse potuerūt: vt nō frustra in ipso coꝛpe dñi tā sicut mēbra deputarent. qz tā baptizauerat plures qz ioānes. ꝛ bēbat turbas discipuloꝝ (sicut ipsi euāgeliste sepe testant) Et vnde erāt etiaz illi

quingẽti fratres quib⁹ eũ apl's Paul⁹ post resurrectionẽ p̃sentatũ esse commemorat.

Cũ scptura affirmat eũ apparuisse xl. in die resurrectionis sue.

Ex lib. cõtra faustũ capitulo. xxv.

Deinde visus est Jacobo.

¶ Nõ tũc p̃imũ accipere debem⁹ visũ esse Jacobo. sed aliqua ꝓpria manifestatione singulariter.

Deinde apostolis omnibus.

Nec illis tũc p̃imũ. sed die ascensionis sue.

Nouissime autẽ omniũ tanq̃ aborti uo visus est et mihi.

¶ Sed hoc iam de celo / post paruũ tẽpus ascẽsionis sue. Pater noster Abrahã / cui⁹ iusticia fidei nobis ad exẽplũ imitãda ꝓposita est: vt et nos ex fide iustificati pacẽ habeam⁹: ad deum itelligere debem⁹ quẽadmodũ vixerit nõ repẽdere: ne añ per aborti labamur ex vtero matris ecclesie / q̃ꝫ p stabilẽ conceptũ formati pfectiq̃ nascamur.

Ego enī sũ minim⁹ apl'oꝝ q̃ nõ sũ dign⁹ vocari apl'us. qm̃ psecut⁹ sũ ecclesiã dei.

gratia aũt dei sum id qđ sum. ⁊ gra eius in me vacua non fuit.

Ex ꝓmõe de verbis euãgelij capl'o. xix. ps. lxvii.

DLuuiam volũtariã segregãs de⁹ hereditati sue. Æteni infirmata est. tu vo⁹ p fecisti eã. q̃ pluuiã voluntariã segregasti. nõ attẽdens hoim merita: sz tuã gratiam et miam. Infirmata g̃ ipsa hereditas: agnouit se infirmã in se / vt firma esset in te. Nõ firmaret si nõ infirmaret: vt abs te / in te pficeret. Vide huius hereditatis portiunculã. Paulũ vide infirmatũ q̃ dixit. Non sũ idone⁹ vocari apl'us / q̃ psecut⁹ sũ ecclesiã dei. Quare g̃ apl's es? Gra dei sũ id qđ sũ. Non sũ idone⁹: sed gra dei sũ id qđ sũ. Infirmatus est Paul⁹. Tu vero pfecisti eũ. Jam vero (q̃ gra dei est qđ est) vide q̃d sequat. et gra ei⁹ in me vacua nõ fuit. sed plus oĩbus illis laborauī. Vide ne p̃sũptione pdas / qđ infirmitate meruisti. Bene hoc / Bene. Nõ sũ idone⁹ vocari apl'us. gra dei sũ id qđ sũ / et gra ei⁹ in me vacua nõ fuit. Omia opti me. Sed plus oĩbus illis laborauī. quasi tibi cepisti tribuere qđ paulo ante deo dederas. Agnosce et sequere. Nõ ego autẽ: sed gra dei mecũ. Bene infirme. Firmissime eris exaltat⁹: q̃ nõ es ĩgrat⁹. Tu es idẽ ipse Paul⁹. in te paru⁹: in dño magn⁹. Tu es q̃ ter dñm rogasti / vt stimul⁹ carnis / angelus sathane / a quo colaphizabaris / auferetur a te Quid tibi dictuz est? Quid audisti q̃ hoc peteres? Sufficit tibi gra mea. Nã virt⁹ i infirmitate pficit. Æteni infirmatus est. tu vero perfecisti eum.

Infirmitas ꝓpat ad pfectionem.

B

Mota pro paulo.

Defendit paulus apl̃i sumptiõe.

ii. Cor. xii.

Ex lib. de gra et libero arbitrio.

¶ Laborant Pelagiani q̃ tũ possũt oĩdere: gratiam dei scõm merita nra dari. Hoc est Gram nõ esse gram. Quib⁹ eni scõm meritũ reddit: non iputat merces scõm gram: sed scõm debitũ: sicut apertissime dicit apl'us. Meritũ eni fuit quidẽ in apl'o paulo: sed malũ: q̃ psequebat ecclesiã. Unde dicit. Nõ sũ idone⁹ vocari apl's: q̃ psecut⁹ sũ ecclesiam dei. Cũ g̃ haberet hoc meritũ malũ: redditũ ẽ ei bonũ ꝓ malo / In eo qđ secut⁹ adiũxit: sed gra dei sũ id qđ sũ. Atq̃ vt ostẽderet ⁊ liberũ arbitriũ: mox addidit. Et gra eius in me vacua nõ fuit. sed plus oĩbus illis laborauī. Hoc eni liberũ arbitriũ hoĩs ex horta ⁊ in alijs. q̃bus dicit. Rogam⁹ / ne in vacuũ gra⁹ dei recipiatis. Ut q̃d eni eos rogat. si gram sic susceperũt / vt ꝓpriã pderẽt volũtatẽ? Tñ ne ipsa volũtas sine gra dei putet aliq̃d boni posse: cõtinuo cũ dixisset. Gra ei⁹ in me vacua non fuit: sed plus oĩb⁹ illis laborauī: subiunxit atq̃ ait. Nõ ego aũt: sed gra dei mecũ (.i. Nõ sol⁹ ego / sed gra dei mecũ) Ac p hoc / nec gra dei sola: nec ipse solus: sed gra dei cũ illo. Ut aũt de celo vocaret. ⁊ tã magna / ⁊ efficacissima vocatione conuerteret: gra dei erat sola. q̃ merita ei⁹ erãt magna: sed mala. Denicq̃ et alibi dicit ad Thimoteũ. Collabora euãgelio ꝼm virtutẽ dei / saluos nos facientis. ⁊ vocãtis / vocatione sua sctã. nõ ꝼm opera nra: sed ꝼm ꝓpositũ suũ et gram / q̃ data est nobis a xp̃o iesu dño nr̃o. Item Merita sua / sed mala cõmẽorans dicit. Fuim⁹ eni stulti et nos aliq̃n ⁊ increduli errãtes: seruientes desideriis ⁊ voluptatibus variis. in malitia et in inuidia agẽtes. Abominabiles. inuicem odio hãtes. Quid istis tã malis meritj nisi pena vtiq̃ debebat? Sed deo reddẽte bona ꝓ malis per gram / q̃ nõ scõm merita nra dat / factũ est / qđ deide subiũgit ⁊ dicit. Cũ aũt benignitas ⁊ humanitas illuxit saluatoris nr̃i dei. nõ ex operib⁹ iusticie q̃ fecim⁹ nos: sed scõm suã miam saluos nos fecit p lauacrũ regẽnationis et renouationis sp̃ūs sct̃i quẽ ditissime effudit sup nos p iesũ x̃m saluatorẽ nostrũ: vt iustificati ipsi⁹ gra. Heredes efficiam: scõm spem vite eẽne. His ⁊ talib⁹ testimoniis diuinis ꝓbat gra dei / nõ ꝼm merita nra dari. q̃nquidẽ / nõ solũ nullis bonis: verũetiã multis meritis malis p̃cedẽtib⁹ videm⁹ datã et quotidie videmus dari. Sed plane cũ data fuerit: incipiũt esse etiã merita nra bona. p illã tñ. Nã si se subtraxerit cadit hõ. nõ erect⁹: sed libero arbitrio p̃cipitatus. Quapropter nec q̃n ceperit hõ habere merita bona sibi debet tribuere illa. Sed deo cui dr̃ in psalmo. Adiutor me⁹ esto ne derelinq̃s me dñe de⁹ me⁹

Titum. iii.

Gra dei nõ ꝼm nra merita datur.

Sed abundantius omnib⁹ illis laborauī. nõ ego autẽ: sed gratia dei mecũ.

Ex lib. xiiii. de ciuitate dei.

DJues sctẽ ciuitatis dei i hui⁹ vite peregrinatione ꝼm deũ viuẽtes: illũ optimũ et fortissimũ virũ / q̃ in suis ifirmitatib⁹ gloriat⁹ vt eũ potissimũ cõmemorem⁹ / q̃ ad ecclesiam dei ex gẽtib⁹ venim⁹: doctorẽ gẽtiũ / in fide ⁊ vitate q̃ et plus oĩb⁹ suis coapl'is laborauit et plurib⁹ ep'lis / ꝓpos dei. nõ eos tñ q̃ p̃sentes ab illo videbant: verũ illos q̃ futuri ꝓuidebant instruxit. illũ inq̃ verũ athletã x̃pi. doctũ ab illo. vnctum de illo. crucifixũ cũ illo. gl'osũ in illo. in theatro hui⁹ mũdi: cui spectaculũ factus est ⁊ angelis et hoĩb⁹. Legitime magnũ agonẽ certantẽ / ⁊ palmã supne vocatiõis ĩ anteriora sectantẽ: oculis fidei libẽtissime spectam⁹. Gaudere cũ gaudẽtibus flere cũ flẽtib⁹. foris habẽtẽ pugnas int⁹ timores cupiẽtẽ dissolui ⁊ eẽ cũ x̃po desiderãtẽ videre romanos: vt aliquẽ fructũ habeat⁹ in illis sicut ⁊ ĩ ceteris gẽtib⁹. emulãtẽ Corinthios ⁊ ipa emulatiõe metuẽtẽ ne seducank eor̃ mẽtes a castitate q̃ est in x̃po iesu. magnã tristitiã ⁊ dolorẽ cordis ꝓtinuũ de israelitis habẽtẽ: q̃ ignorantes dei iusticiã ⁊ suã volẽtes ꝓstituere / iusticie dei nõ sũt subiecti. Nõ solũ dolorẽ: verũetiã luctũ suũ denunciantẽ quibusdã qui ante peccauerũt et non egerunt penitentiã super immunditia et fornicationib⁹ suis.

Magna cmẽdatio pauli.

¶ Quid est q̃ nũc / q̃si apl'atu relicto: apl'i fiũt qđ fuere / ⁊ qđ dimiserãt repetũt: tãq̃ obliti qđ audierãt. Nemo ponẽs manũ sup aratrũ / respiciens retro / apt⁹ est regno celor̃? His g̃ quos ꝑ mouet / respõdendũ est / nõ eos fuisse ꝓhibitos / arte sua (licita scz atq̃ cõcessa) victũ necessariũ querere: sui apl'atus integritate seruata / si q̃n vnde viuerẽt / aliud nõ haberẽt. Nisi forte quispiã putare audebit aut dicere / apl'm paulũ nõ ptinuisse ad eor̃ pfectionem / q̃ relictis oĩb⁹ x̃pm secuti sũt. qm̃ ne quidq̃

Extrac. euãgelij ꝼm ioã. cxxii. Luce. ix.

Apli licet redierũt ad piscationem post resurrexionẽ.

A

In q̄ paulus pluſ laborauit.

eorū grauaret quib⁹ euāgeliū p̄dicabat: ſuū victū ſuis manib⁹ tranſigebat. Vbi magis ipletū eſt qđ ait. Plus oīb⁹ laborauī / ꝛ adiūxit. Nō ego aūt: ſz gr̄a dei mecū. vt ꝫ ąꝫ appeat dei gr̄e deputādū q̄ et aīor corpe poterat vſq̄adeo pl⁹ ill' oīb⁹ laborare. vt neq̄ ceſſaret ab euāgelio p̄dicando. neq̄ tñ ex euāgelio ſic̄ illi ſuſtētaret hanc vitā: cū id p tot gētes / in qb⁹ xp̄i nomē nō fuerat pphetatū: multo lati⁹ atq̄ fertili⁹ ſemīaret. Vbi oñdit ex euāgelio viuēdi (ꝫ eſt victū hñdi) nō neceſſitatē ap'lis ipoſitā: ſed ptātem datā. Quā poteſtatē pmēorat idē ap'ls / dicēs. Si nos vob̄ ſpīritalia ſemīauim⁹: magnū eſt / ſi v̄ra carnalia metam⁹? Si alij poteſtatis v̄re pticipāt: nō magis nos? Sed nos (inq̄t) nō ſumus vſi hac ptāte. Et paulo poſt. Qui altari deſeruīūt (inq̄t) altari cōpartiunt. Sic dñs ordinauit his q̄ euāgeliū annūciāt: de euāgelio viuere. Ego aūt nullo⁹ horū vſus ſū. Satis igīt aptū eſt / nō ipe ratū: ſz in ptāte ap'lis poſitū / vt aliūde nō viuerēt niſi ex euāgelio ꝛ ab eis qb⁹ euāgeliū p̄dicādo ſpiritalia ſemīabāt. carnalia meterēt. hoc eſt / carnis hui⁹ ſuſtētaculū ſumerēt: et tāq̄ milites xp̄i: ſtipēdiū debitū acciperēt / ſicut a puincialib⁹ xp̄i. Cū idē ipe miles egregi⁹ / paulo ſupi⁹ de hac re dixerat. Quis militat ſuis ſtipēdijs vnq̄? Nō tñ ipe faciebat. qz pl⁹ oīb⁹ illis laborabat. Si g̃ beat⁹ Paulus / vt ea ptāte quā pfecto cū ceterſ euāgelij p̄dicatorib⁹ habebat: nō cū ceteris vteret: ſed ſuo ſtipēdio militaret: ne gētes a noīe xp̄i penit⁹ alienas doctrina ei⁹ q̄ſi venalis offēderet: aliter educat⁹ / artē quā non nouerat oſtēdit: vt dū ſuis manibus trāſigīt doctor: null⁹ grauet audito⁹: q̄nto magis beat⁹ Petr⁹ / q̄ piſcator fuerat qđ nouerat fecit ſi ad pñs illud tēpus aliud vndeviueret nō iuenit Sed reſpōdebit q̄ſpiā. Et cur nō iuenit. Cū dñs p miſerit. dicēs / q̄rite p̄mū regnū dei ꝛ iuſticiā ei⁹: ꝛ hec oīa apponētur vob̄? Prorſus etiā ſic dñs qđ pmiſit ipleuit. Mā / q̄s ali⁹ piſces q̄ caperent apoſuit. Qui nō ob aliud credēd⁹ eſt / eis ingeſſiſſe penuriā qua ppellerētur ire piſcatū: niſi diſpoſitū volens exhibere miraculū: vt ſimul ꝛ p̄dicatores euāgelij ſui paſceret: et ip̄m euāgeliū / tanto ſacramēto qđ erat de nūero piſciū pmēdatur⁹ augeret?

Mā ſi mortui nō reſurgūt: neq̄ xp̄s reſurrexit. qz ſi xp̄s nō reſurrexit: vana ē fides nr̄a. adhuc eni eſtis in pctis v̄ris. Ergo et q̄ dormierūt in xp̄o perierūt. Si i hac vita tm̄ in chriſto ſperātes ſumus: miſerabiliores ſumus oīb⁹ hominib⁹.

Mō impatū ſz in poteſtate ap'lor erat viuere ex euāgelio. Ap'li tanq̄ milites xp̄i

Paul⁹ ſuo ſtipendio militauit.

Paul⁹ artē quā non nouerat dicit ne g̃ uaret audi tores ſuos

Matthe. vi. Johan. xxi.

H

Ex libro ad paulinū epm.

[Mon ego aūt: ſed gratia dei mecum.]

C Mon quia ipſe nihil boni agebat: ſed quia nihil ageret / ſi ille non adiuuaret.

Siue eni ego ſiue illi: ſic predicamus et ſic credidiſtis.

Ex tractatu. p̄ſi. ciui.

Montes ap'li aque predicationes.

ITer mediū mōtiū ptranſibūt aq̄. Putem? ꝫ ita dictū inter mediū ap'lor per trāſibunt p̄dicationes verbi veritatis. Quid eſt inter mediū mōtiū ptrāſibūt aque? Quid eſt inter mediū ap'lor? Nō mediū dr cōmune eſt. Res cōmuni⁹? / vnde oēs equaliter vi uunt: media eſt nec attinet ad me. ſz nec ad te: nec ad me. pp̄terea loq̄mur ꝛ ſic de aliq̄b⁹ hoīb⁹. Mūt inter ſe pacē. hūt inter ſe fidē. hūt iter ſe charitatē. Sic certe dicim⁹. q̄d ē iter ſe? In medio ſui. Quid eſt in medio ſui? Cōmune eſt illis. Audi aq̄s inter mediū montiū. qz cōis illis fides erat. Nec quiſq̄ aquas q̄ſi pp̄rias ꝛ ſuas habebat. Si eni nō ſūt in medio: q̄ſi p̄uate ſūt. nec publice fluunt. et ego habeo meā. ꝛ ille habet ſuā. Nō eſt in medio / qđ aut ego aut ille habeat. ſed talis nō eſt pacifica p̄dicatio. Et vero vt iter mediū mōtiū fluāt aq̄: audi vocē mōtis. De⁹ (inq̄t) pacis det vobis idipſū ſapere in iuicē. Et iterū. Vt idipſū ſapiatis oēs. ꝛ nō ſint in vobis ſciſmata. Nō ſentio / ſētis. in medio fluit aqua. non habeo q̄ſi p̄uatā meā. nec tu p̄uatā tuā. Veritas / nec mea ſit pp̄ria / nec tua / vtr mea ſit ꝛ tua. Inſ mediū mōtiū ptrāſibūt aque. Audi ip̄m mōtē vt dixi: qz iter mediū mōtiū ptrāſibūt aque. Siue autē ego ſiue illi / ſic p̄dicam⁹ / ꝛ ſic credidiſtis. Secur⁹ dixit Siue ego / ſiue illi. ſic p̄dicam⁹. ꝛ ſic credidiſtis. Inſ mediū eni mōtū fluebāt aq̄. Nulla de aq̄s diſcordia mōtiū. ſed pax p̄ſenſionis et ſocietas charitatis. Si q̄s aūt vellet aliud p̄dicare: iā de ſuo p̄dicaret: nō de medio. ꝛ audi q̄d de illo dicat ab ip̄o / q̄ emiſit fōtes in quallib⁹. Qui loquit mēdaciū. de ſuo loquit. Itaq̄ ne acciper aliq̄s mons: nō de medio: ſed de ſuo manās: ait ap'ls Quiſq̄s vob̄ euāgelizauerit / p̄ter q̄ qđ accepiſtis anathema ſit. ꝛ vide quō noluerit de mōte p̄ſumi. ne forte mons diſcedat ab aq̄s p mediū currētib⁹. et aliq̄d pp̄rij velit influere. Licet ſi nos. Et q̄t⁹ mons dixit ꝫ: q̄ vberrime / aq̄ fluebāt de cōualle ei⁹. Cū volebat hoc / vt medios iter mōtes currerēt. et ibi eſſet certa fides populor / qđ inter ſe medium atq̄ cōmune ap'li retinebant.

Euāgeliū interpr̄tatur bonū nuncium.

Si aūt xp̄s p̄dicat⁹ q̄ reſurrexit a mortuis: quō q̄dā dicunt in vobis: q̄m reſurrectio mortuor nō eſt? Si aūt reſurrectio mortuorū nō eſt: neq̄ xp̄s reſurrexit. Si autē xp̄s nō reſurrexit: inanis eſt ergo p̄dicatio nr̄a. Inanis ē ꝛ fides nr̄a. Inuenimur autē ꝛ falſi teſtes dei. qz teſtionū dixim⁹ aduerſ⁹ deū: q̄ ſuſcitauerit xp̄m. quē nō ſuſcitauit ſi mortui nō reſurgunt

Ex libro ad paulinū epm.

C Attēdam⁹ ap'lm / cū ingēti cura v̄itatis pmēdāde / dicere. Si aūt xp̄s nō reſurrexit: inanis eſt p̄dicatio nr̄a: inanis eſt ꝛ fides nr̄a. Inuenimur aūt ꝛ falſi teſtes dei. qz teſtionū dixim⁹ aduerſus deū: q̄ ſuſcitauit xp̄m. quē nō ſuſcitauit. Si q̄s huic diceret. Quid in hoc mēdatio p̄oreſcis: cū id dixeris / qđ etiā ſi falſum ſit / ad laudē dei maxime p̄tinet. Nōne hui⁹ deteſtaret inſaniā / ꝛ q̄b⁹ poſſet verbis ꝛ ſignificationib⁹ / in lucē penetralia ſui cordis aperiret. clamās / nō mīnore / aut fortaſſis maiore ſcelere / in deo laudari falſitatē / q̄ v̄itatē vituperari

Nō minori ſcelere laudat falſitas i deo q̄ veritas vituperatur.

Mā ſi mortui nō reſurgūt: neq̄ xp̄s reſurrexit. q̄ ſi xp̄s nō reſurrexit: vana ē fides nr̄a. adhuc eni eſtis in pctis v̄ris. Ergo et q̄ dormierūt in xp̄o perierūt. Si i hac vita tm̄ in chriſto ſperātes ſumus: miſerabiliores ſumus oīb⁹ hominib⁹.

C Sūt ꝛe pnexiones ratiocinationis / falſas habētes ſētētias. q̄ pſequunt erroꝛē illi⁹ cū quo agit. Que tñ ad ꝫ inferunt a bonor docto hoīe: vt i his erubeſcēs ille cui⁹ erroꝛē inſequunt: eūdē relinq̄t erroꝛē. q̄ ſi in eodē manere voluerit: neceſſe ē etiā illa q̄ dānat tenere cogat. Nō eni ꝛe iferebat ap'ls

Ex lib. cōtra fauſtū c. ii.

Ex lib. ii. de docena xp̄iana.

cū diceret. Nec xps resurrexit. et illa alia: inanis est ꝓdicatio nr̄a. Inanis est fides nr̄a. ⁊ deinceps alia. q̄ oīno falsa sūt. Qz ⁊ xps resurrexit. ⁊ nō erat inanis ꝓdicatio eoꝝ q̄ ꝑ annūciabāt. nec fides eorū q̄ ꝑ crediderāt. sed ista falsa verissime cōnectebant illi sētētie / qua dicebāt nō esse resurrectionē mortuoꝝ. Istis aūt falsis / repudiatis (quonīā vera erant si mortui nō resurgūt) cōsequens erit: resurrectio mortuorum.

Nūc aūt xps resurrexit a mortuis ꝑmitie dormiētiū: qm̄quidē ꝑ hoiem mors. et ꝑ hoiem resurrectio mortuoꝝ. ⁊ sicut in Adam oēs moriunt ita in xpo oēs vivificabunt. Unusq̄sq̄ aūt in suo ordine primitie christus. deinde hi qui sūt xpi: qui in aduentum eius crediderunt.

Extrac. euāgelij ſm ioā. tertio.

Homo ⁊ hō. Homo ad mortē. hō ad vitā Sic dicit apl's. Qm̄quidē per hominē mors. ⁊ ꝑ hoiem resurrectio mortuorū. Per quē hoiem mors? et ꝑ quē hoiem resurrectio mortuoꝝ? Noli festinare. Sequit ⁊ dicit. Sicut enī in Adā oēs moriunt: sic ⁊ in xpo oēs vivificabunt. Qui ꝑtinēt ad Adā? Oēs q̄ nati sunt de adā. Qui ad xp̄m? Oēs q̄ renati sūt ꝑ xp̄z. Quare oēs in pctō? Qz nemo natꝰ est ꝑter Adā. Et aūt nascerent ex Adā: necessitatis fuit ex dānatione.

Nasci per xp̄m volūtatē ⁊ gre

Nasci ꝑ xp̄m / volūtatis est et gre. Nō cogunt homines nasci ꝑ xp̄m. Nō qz voluerī nati sūt ex adā. Oēs tū q̄ ex adā: cū pctō / pctōres. Oēs q̄ ꝑ xp̄m: iustificati ⁊ iust'. nō in se: sed in illo. Nā in se si iterroges: adā sūt. In illo si iterroges: xpi sūt. Quare Qz ille caput dns nr̄ Jesus xps. nō cum traducepcti venit: sed tū venit cū carne mortali. Mors in adā / pena pctōꝝ erat. in dño / munus mie erat: nō pena pcti. hō et hō. Sed ille nō nisi hō. Iste deꝰ et hō. Ille hō pcti: iste iusticie. Mortuꝰ es in adā: resurge in xp̄m. Nā vtrūq̄ debeꝝ tibi. Jā credidisti in xp̄z. Reddes tū q̄ debes de adā. Sed nō te in eternū tenebit vinculū pcti. qz mortē tuā eternam occidit mors tēporalis dñi tui.

Cōpatio mortis Ade et xpi.

Mors xp̄i munꝰ mile ricordie erat.

Extrac. euāgelij ſm ioā. lxxv.

Qz ego viuo (inq̄t) ⁊ vos viuetis. Qz vivit: ideo et nos viuem⁹. Per hoiem q̄ppe mors. ⁊ ꝑ hoiez resurrectio mortuoꝝ. sicut enī in adā oēs moriunt: sic et in xpo oēs vivificabunt. Qm̄ nemo ad mortem / nisi per illum. Nemo ad vitam nisi ꝑ xp̄m.

Epla ad optatū epm.

In regno vite nemo sine xpo.

Sicut enī in adā oēs moriunt: ita et in xpo oēs vivificabunt. Qz sicut in regno mortis nemo sine adā: ita in regno vite nemo sine xpo. Sicut p adā oēs pctōres: ita ꝑ xp̄m oēs iusti hoies. Sicut per adā oēs mortales in pena facti sunt filij seculi: ita et per xp̄m omēs immortales / in gra fiūt filij dei.

Extibro ad marcellinū tertio. ⁊ Roma. v.

Nec enī alio sensu dictū est ad Romanos (p vnū hoiem pctm̄ intrauit in mūdū. ⁊ ꝑ pctm̄ mors atq̄ ita in oēs hoies ptrāsijt) q̄ illo quo dictū est / ad Corinthios. Per hoiez mors. ⁊ ꝑ hoiem resurrectio mortuoꝝ. Sicut enī in adā oēs moriunt: sic et in xpo oēs vivificabunt. Nemo q̄ppe ambigit / hoc ibi de corpore mortis dictū. q̄m̄ de resurrectione corporis / magna apl̄i intētiōe q̄stio versabat. et ideo videt ibi de pctō tacuisse. qz non erat q̄stio de iustícia. Ad Romanos aūt vtrūq̄ posuit ⁊ vtrū q̄ exposuit. ⁊ vtrūq̄ diutissime ꝓmēdauit. pctm̄ in adā. iustíciā in xpo. mortē in adā. vitam in xpo.

Ex epla ad dardanū de ꝓuidentia dei

Duo ista / q̄ in vno fiūt hoie nasci et renasci / ad duos hoies ꝑtinēt. vnū ad illū primū Adā: alterū ad scōm q̄ dr̄ xps. Sed nō ꝑus (ait apl's) qđ spirítale est: sz qđ animale: postea spiritale. Primꝰ hō de terra ₹ren⁹. Scōs / de celo celestis. q̄lis terren⁹: tales ⁊ terreni. et q̄lis celestis: tales et celestes. Sic portauim⁹ imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imaginē eiꝰ q̄ de celo est. Item dicit ꝑ vnū hoiem mors. ⁊ per vnū hoiem resurrectio mortuorū. Sicut enī in adā oēs moriunt: sic et in xpo oēs vivificabunt. Oēs et oēs: ideo dixit. qz in mortē nemo nisi p illū. in vitam nemo nisi p ipsū. In ꝑmo patuit q̄d hois arbitriū valeret ad mortē. In scdo aūt / q̄d deiadutoriū valeret ad vitā. Deniq̄ ꝑm⁹ hō nō nisi hō. scōs vero ⁊ deus ⁊ hō. Pctm̄ enī factū est / relicto deo. Justicia nō fit sine deo. Ac p hoc nec moreremur nisi p carnalē ꝓpagationē de mēbris illi⁹ venirēmus. Nec viuerem⁹ nisi p spiritalē ꝓnexionē / mēbra hui⁹ essem⁹. Jdeo nobis opus fuit nasci et renasci. Ille aūt ꝑter nos tātūmodo nasci. Nos enī a pctō ad iusticiā renascēdo trāsim⁹. Ille aūt a nullo pctō ad iusticiā trāsitū fecit. sed in eo q̄ baptizat⁹ est: nr̄e regnationis sacramētū sua humilitate alti⁹ ꝓmēdauit. Veterē tū hoiem nr̄m passione: nouum aūt resurrectione significās.

Pctm̄ factū est relicto deo iustícia nō fit sine deo.

Ut ꝑ sicut ꝑ vnū hoiem mors: ita ⁊ ꝑ vnū hoiez fieret resurrectio mortuoꝝ. qz magis vitabant homines q̄ euitare nō poterāt. mortē scz carnis / q̄ mortē spūs. i. magis penā q̄ meritū pene. Nā non peccare / aut nō curaꝝ / aut parū curaꝝ. Non mori aūt / cuius nō obtineaꝝ vehemēter euitare satagiꝝ vite mediator ostēdēs q̄ nō sit mors timēda / q̄ ꝑ humanā cōdictionē iā euadi nō potest. sed potiꝰ ipietas / q̄ ꝑ fidē cauerī potest / occurrit nobis ad finē quo venim⁹. sz nō qua venim⁹. Mos enī ad mortē ꝑ pctm̄ venim⁹: ille p iusticiā. Et ideo cum sit mors nr̄a / pena pcti: mors illi⁹ facta est hostia ꝓ peccato. Per vnū hoiem mors. et per vnū hoiem resurrectio mortuoꝝ. Sicut enī in adā oēs moriūtur: sic et in xpo oēs vivificabuntur.

Ex lib. iiii. ꝺ trinitate.

Mors nr̄a est pena pcti mors xpi hostia ꝓ peccato

Per hāc enī aplicā / diuinā / claraq̄ sētētiā / satis euidēter elucet: neminē ire in mortē nisi p adā. neminē in vitā ekuā / nisi ꝑ xp̄m. Hoc ē ꝙppe. Oēs et oēs. Qz sicut oēs hoies p primā / q̄ est p carnalē gnationē: ptinēt ad adā: sic oēs hoies ad scōam. i. spiritalē gnationē veniūt / q̄cūq̄ ad xp̄m veniunt. Et ideo g̃ dictū est hic Oēs / ⁊ ibi oēs: qz sicut oēs q̄ moriunt nō nisi in adā moriunt: ita ⁊ oēs q̄ vivificabunt nō nisi in xpo vivificabunt. ac p hoc q̄sq̄s nobis dixerit resurrectione mortuoꝝ quēq̄ vivificari nisi in xpo: tāq̄ pestis cois fidei / detestād⁹ est Item Quisq̄s dixerit q̄ in xpo vivificabūtur etiā paruuli q̄ sine sacramēti ei⁹ pticipatiōe de vita exeunt: hic pfector ꝓtra apl̄i ꝓdicationē venit ⁊ totā ꝓdēnat eccleſiā. vbi ꝓpterea cū baptizādis puul' festinaꝝ ⁊ currīt. qz sine dubio credit alīt eos i xpo vivificari oīno nō posse. Qui aūt nō vivificanꝫ in xpo: restat vt in ea ꝓdēnatione maneāt / de q̄ dicit apl's. Per vnius delictū in omēs hoies ad cōdēnatiōez. Cui delicto obnoxios puulos nascīt apl̄i ca tradit doctrina ⁊ eis credit eccleſia. Plane audiui ⁊ credidi ꝓpter qđ ⁊ locut⁹ sū. qz veniet hora q̄ oēs q̄ i monumētis sūt audiēt vocē ei⁹ ⁊ ꝓcedēt q̄ bñ fecerūt in resurrectionē vite. Ipa est / de q̄ dz et ꝑ vnū hoiem resurrectio mortuoꝝ. Ipsa est / q̄ in xpo oēs vivificabunt. Qui aūt male egerūt: in resurrectionē iudicij. Quid g̃ de illis infātib⁹ ītelligēdū est. q̄ puſq̄ posſet agere vel bñ vel male. sine baptismo exuti sūt corpe? Nihil ne de talib⁹ dictū est? Sed si caro eoꝝ ideo nō resurget / qz nec boni aliq̄d egerūt nec mali: nec illoꝝ resurrectura est / q̄ ꝓcepta baptismi gra in illa etate defūcti sūt in qua

Collatio duoꝝ hominū adā scilicz ⁊ xpi

Paruuli sine baptismo nō vificanꝫ i xpo

ps. cxv.

Johan. v.

De puulis qui moriūtur anteba ptismū: inꝝ q̄s sunt resurrecturi.

nihil mali agere potuerūt. Si aūt illi iter sctōs resurgēt (.i. iter eos q̄ bñ egerūt). Jnk q̄s r illi resurrecturi sūt: nisi iter eos q̄ male egerūt. ne aliq̄s humanas aīas credam⁹ corpa sua nō recepturas / si ue in resurrectiōe vite / siue in resurrectōe iudicij? Que sētētia puscz refellak: ipa iā nouitate displicz

Exlib. iiii. de trinitate.

¶ Propk hꝫ exēplū future nr̄e resurrectiōis i corpore / qō pcessit in dño: dicit apl's. Jnitiū xps. Deinde q̄ sūt xp̄i. De corporis eni resurrectiōe illo loco agebak. Propk quā etiā dr̄. Trāsfigurabit corpus humilitatis nr̄e / cōformē corpori glorie sue.

Deinde finis cū tradiderit regnū deo r patri: cū euacuauerit oēm principatū et potestatem et virtutem.

Extrac. euāgelij ſm ioā. lxviii.

Quid putabim⁹ esse donū dei / nisi tēplū dei? Quid aūt sit / iterrogek apl'us r respōdeat. Tēplū dei scm̄ ē. qō estis vos Hoc est etiā regnū dei / qō fili⁹ traditurus est pri. Unde dicit idē apl's. Jnitiū xps. Deinde qui sunt christi in presentia eius. Deinde finis. cum tradiderit regnū deo r pri. (hoc est) quos redemit pciosō sāguie suo / tradiderit ptēplādo etiā pri suo. Hoc est regnū celoz de quo dr̄. Simile est regnū celoz hoi seminānti bonū semen in agro suo. Bonū aūt semē / hi sūt filij regni. Qui et si hñt nūc pmixta zizania: mittet in fine rex ipse āgelos suos et colligēt de regno ei⁹ oia scādala. Tūc iusti fulgebūt sic sol in regno pris sui. Regnū fulgebit i regno. Cū regno venerit regnū. qō nūc ozam⁹ r dicimus. adueniat regnū tuū. Erit g̃ regnū xp̄ianoz qō mō colligit. qō mōpak. qō mō emit sāguie xp̄i

Filij regis sunt regnū dei qō traditur⁹ est filius deo et patri.

Matthe. xiii

Matthe. vi.

Extrac. euāgelij ſm ioā. xxv.

H

Matthe. xxv

¶ Erit aliqū manifestū regnū ei⁹: qñ erit apta claritas sctoz ei⁹ post iudiciū ab eo factū. De quo regno etiā apl's dicit. Cū tradiderit regnū deo r pri Unde etiā ipse. Venite bñdicti patris met: pcipite regnū qō vobis paratum est / ab initio mūdi.

Exlib. j. de trinitate.

¶ Nec sic arbitremur xp̄m / regnū traditurū deo et pri / vt adimat sibi. Nā r hꝫ q̄dā vanilocq̄ credidērūt. Cū eni dr̄. Tradiderit regnū deo r pri: nō separak ipse. qz simul cū pre vn⁹ de⁹ est. Quid g̃ est. Cū tradiderit regnū deo et pri. q̄si mō nō habeat regnū de⁹ r pr̄? Sed qz oēs iustos / qb⁹ nūc regnat ex fide viuētib⁹: mediatoz dei r hoim / hō xps Jesus / pductur⁹ est ad speciē. quā visionē dicit idem apl's facie ad faciē. Ita dictū est: cū tradiderit regnū deo r pri: ac si diceret. Cū pduxerit credētes ad ptēplationē dei pris. Sicut eni dicit. Dia mihi tradita sūt a pre meo. et nemo nouit filiū nisi pat. necz patrē q̄s nouit nisi fili⁹. et cui voluerit fili⁹ reuelare: tūc reuelabit a filio pr̄ / cū euacuauerit oēz pncipatū r oēm potestatē r virtutē. i. vt necessaria nō sit dispēsatio simulitudinū p̄ gelicos pncipat⁹. et potestates / r ꝛtutes. Ex quarū psona nō incōuenienter itelligit dici i cātico cāticoz ad spōsā. Si milītudines auri faciem⁹ tibi cū distinctionib⁹ argēti / quoadusq̄ rex in recubitu suo est. Jd est quo adusq̄ xps in secreto suo est. qz vita nr̄a absc̄dita est cū xp̄o in deo. Cū xps (inq̄t) appuerit vita vr̄a tūc r vos appebitis cū ipso in gl'ia. Qō anteq̄ fiat videm⁹ nūc p speculū in enigmate. (Hoc est in similitudinib⁹) tūc autē facie ad faciē. Hec eni nob ptēplatio pmittit actionū oīm finis. atq̄ ekna pfectio gaudioz. Filij eni ōi sum⁹. et nōdū appuit qō erim⁹. Scim⁹ / qz cū appuerit: sil'es ei erim⁹. qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Qō eni dixit famulo suo moysi (Ego sū q̄ sū. r dices itaq̄ filijs isrl'. Qui ē / misit me ad vos): hꝫ ptēplabimur / cū viuem⁹ in eternū.

Matthe. xi.

In patria nō erit necessaria dispēsatio similitudinū p angelicos pncipat⁹ r potestates.

Collo. iii.

i. Cor. xiii.

Contēplatio finis actionis

i. Johan. iii.

Exo. iii.

Jta q̄ppe ait. Hec est aūt vita ekna / vt cognoscāt te vnū verū deū / r quē misisti ieſū xp̄m. Hoc fiet cū venerit dñs r illumiauerit occulta tenebraꝝ. Cū tenebre mortalitat⁊ huj⁹ / corruptionisq̄ trāsierit tūc erit mane nr̄m. de q̄ in psalmo dr̄. Mane astabo tibi r ptēplabor. De hac ptēplatiōe itelligo dictum. Cū tradiderit regnū deo r pri. i. cū pduxerit iustos / qb⁹ nūc ex fide viuētib⁹ / regnat mediator dei r hoim / hō Jesus xps / ad cōtēplationē dei et pris. Neq̄ eni q̄rem⁹ aliud / cū ad illi⁹ ptēplatiōez venerim⁹ q̄ nūc nō est / q̄diu gaudiū nr̄m in spe ē. Spes aūt q̄ videt nō est spes. qō eni videt qs / qd sperat? Si aūt qō nō videm⁹ speram⁹: p patientiā expectam⁹ / quoadusq̄ rex in recubitu suo ē. Tūc erit qō scriptū est. Adipleb me letitia cū vultu tuo Illa letitia nihil āpli⁹ req̄ret. qz nec erit q̄d ampli⁹ req̄rat. Tradet itaq̄ regnū deo r pri dñs nr̄ Jesꝰ xps / nō se inde separato. nec spū sctō. qm̄ pducet credētes ad ptēplationē dei. vbi est finis oīm bonaꝝ actionū r req̄es ekna. r gaudiū qō nō auferet a nobis. Cū g̃ tradiderit regnū deo r pri (.i. cū credentes r viuētes ex fide / p qb⁹ nūc mediator iterpellat: pduxerit ad ptēplationē. cui pcipiēde suspiramus r gemim⁹ r trāsierit labor r gemit⁹): iā nō interpellabit p nobis / tradito regno deo r pri. Fideles q̄ppe ei⁹ / quos redemit sāguie suo: dicti sūt regnū ei⁹. p qb⁹ nūc iterpellat. Tūc aūt ille eos sibi faciēs iherere / vbi eēlis est pri: iā nō rogabit pr̄ez p eis. Ipse eni (inquit) pr̄ amat vos. Ex hꝫ eni rogat q̄ minor ē pre. Qui vo eēlis: exaudit cum pre. Illā nāq̄ dei formā / i q̄ eēlis ē pri: pculdubio ipij nō videbūt. nō eni sūt mūdicordes. Bti eni mūdicordes. qm̄ ipsi deū videbūt. Et ipa visio est facie ad faciē. q̄ sūmū pmiū. pmittit iustis. r ipsa fiet cū tradiderit regnū deo r pri. Jn q̄ r sue forme visiōnē vult itelligi. subiecta deo vniuersa creatura r q̄ fili⁹ hi / fili⁹ hois fact⁹ ē. qz sm hāc r ipe fili⁹ tūc subiect⁹ illi erit q̄ sibi subiecit oīa. vt sit de⁹ oīa i oib⁹.

Jta ait. Hec est aūt vita ekna / vt cognoscāt te vnū verū deū / r quē misisti ieſū xp̄m. Hoc fiet cū venerit dñs r illumiauerit occulta tenebraꝝ. Cū tenebre mortalitat⁊ huj⁹ / corruptionisq̄ trāsierit tūc erit mane nr̄m. de q̄ in psalmo dr̄. Mane astabo tibi r ptēplabor. De hac ptēplatiōe itelligo dictum. Cū tradiderit regnū deo r pri. i. cū pduxerit iustos / qb⁹ nūc ex fide viuētib⁹ / regnat mediator dei r hoim / hō Jesus xps / ad cōtēplationē dei et pris. Neq̄ eni q̄rem⁹ aliud / cū ad illi⁹ ptēplatiōez venerim⁹ q̄ nūc nō est / q̄diu gaudiū nr̄m in spe ē. Spes aūt q̄ videt nō est spes. qō eni videt qs / qd sperat? Si aūt qō nō videm⁹ speram⁹: p patientiā expectam⁹ / quoadusq̄ rex in recubitu suo ē. Tūc erit qō scriptū est. Adipleb me letitia cū vultu tuo Illa letitia nihil āpli⁹ req̄ret. qz nec erit q̄d ampli⁹ req̄rat. Tradet itaq̄ regnū deo r pri dñs nr̄ Jesꝰ xps / nō se inde separato. nec spū sctō. qm̄ pducet credētes ad ptēplationē dei. vbi est finis oīm bonaꝝ actionū r req̄es ekna. r gaudiū qō nō auferet a nobis. Cū g̃ tradiderit regnū deo r pri (.i. cū credentes r viuētes ex fide / p qb⁹ nūc mediator iterpellat: pduxerit ad ptēplationē. cui pcipiēde suspiramus r gemim⁹ r trāsierit labor r gemit⁹): iā nō interpellabit p nobis / tradito regno deo r pri. Fideles q̄ppe ei⁹ / quos redemit sāguie suo: dicti sūt regnū ei⁹. p qb⁹ nūc iterpellat. Tūc aūt ille eos sibi faciēs iherere / vbi eēlis est pri: iā nō rogabit pr̄ez p eis. Ipse eni (inquit) pr̄ amat vos. Ex hꝫ eni rogat q̄ minor ē pre. Qui vo eēlis: exaudit cum pre. Illā nāq̄ dei formā / i q̄ eēlis ē pri: pculdubio ipij nō videbūt. nō eni sūt mūdicordes. Bti eni mūdicordes. qm̄ ipsi deū videbūt. Et ipa visio est facie ad faciē. q̄ sūmū pmiū. pmittit iustis. r ipsa fiet cū tradiderit regnū deo r pri. Jn q̄ r sue forme visiōnē vult itelligi. subiecta deo vniuersa creatura r q̄ fili⁹ hi / fili⁹ hois fact⁹ ē. qz sm hāc r ipe fili⁹ tūc subiect⁹ illi erit q̄ sibi subiecit oīa. vt sit de⁹ oīa i oib⁹.

Johan. xvii.

Mane nostrū in patria.

pſa. v.

Roma. viii.

pſa. xv.

Quid sit tradere regnū deo et patri.

Johan. xv.

Matthe. v.

clara visio dei sūmū premiū iustorum.

¶ Cōmēozabunt (inq̄t) et puertent ad dñm vniuersi fines tre. et cetera vsq̄ dñabit gētiū. Jlle irrisus. ille crucifix⁹. ille derelict⁹ hoc regnū acq̄rit. et tradet in fine deo et pri. non vt ipse amittat: sed qō in fine semiauit / cū venit minor patre / hoc pducat ad speciē. in qua equalis / nō recessit a patre.

Exlib. vi. de nouo testamto pſa. xxi.

Oportet autē illū regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis.

Exlib. j. de trinitate.

Pſa. cxi.

Pſa. cix.

Quinarū scripturaꝝ incuriosos. r cōtentionū studiosos / fallit verbū qō positū est donec. Jtaq̄ nāq̄ sequit. Oportet illū regnare: donec ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis. tāq̄ cū posuerit nō sit regnaturus. Nec itelligūt ita dictū. sicuti est illud: pfirmatū est cor ei⁹. nō cōmouebit donec videat sup inimicos suos. Nō eni cū viderit: iā pmouebit. Ita g̃ r illud dictū est. Sede a dextris meis / donec ponā inimicos tuos sub pedib⁹ tuis. Nō eni / cū fuerint inimici sub pedib⁹ positi: desinet ille sedere ad dexterā. nec cū positi fuerint: desinet regnare. Ergo itelligi oportet eū regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedibus suis: semper regnaturū. qm̄ semper illi erūt sub pedibus.

Extracatu. pſi. cxlviii. ii. Cor. v.

Nouissime autē inimica destruek mors

Quādiu sum⁹ in corpore: pegrinamur a dño. Nōdū sum⁹ in patria. Qñ erim⁹ in patria? Qñ triūphabim⁹ deuicto inimico diabolo. qñ mors / nouissima inimica destruek. tunc fiet sermo q̄ script⁹ est. Absorpta est

H

mors in victoria. Ubi est mors cōtentio tua? Ubi est mors aculeus tu⁹? Tūc ḡ nulla erit mortis cō tētio q̄ modo est. ⁊ facit nos gemere ex defectu. ex mutabilitate rerū. ex fragilitate carnis humane. cōtendūt nobiscū quotidie tētationes. cōtendunt quotidie delectationes. ⁊ si nō cōsentim⁹: tū mole stiā patimur / ⁊ cōtēdim⁹. ⁊ magnū periculū est: ne q̄ cōtēdit vincat. Si autē nō cōsentiēdo vincim⁹: molestiā tñ patimur resistēdo delectationib⁹. Mō cessat ⁊ nō mors hostis nisi i resurrectōe mortuoꝝ

Mō mors hostis nisi in resurrectōne mortuorum.

Ex lib. octuagīta trīū q̄stionum.

¶ Dictū est. Cū tradiderit regnū deo ⁊ pr̄i / quasi nunc nō teneat regnū pr̄. Dictū est. Oportet eni il lū regnare / donec ponat oēs īimicos suos sub pe dib⁹ suis: q̄si postea nō sit regnatur⁹. et ad hoc va leat qđ supra dictū est. Deinde finis. Qđ sacrilega opinione hereticī accipiūt. q̄si finē dixerit pr̄sūma tionē regni ei⁹. cū in euāgelio scriptū sit ⁊ regni ei⁹ nō erit finis. ¶ Postremo qđ dictū est. Cum autē ei oīa subiecta fuerint. tūc ⁊ ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oīa: sic volūt itelligi q̄si nūc / aut aliq̄d filio nō sit subiectū / aut pr̄i nō sit ipse subiect⁹. Ge nere igit locutionis soluit q̄stio. Sic enim plerūq̄ scriptura loquit vt qđ sēp est / tūc fieri dicat in aliq̄ cū ab eo cognosci ceperit. Ita eni dicim⁹ in oratione Sctificet nomen tuū: q̄si aliq̄s nō sit sāctū. Ergo sctificet. i. sctm esse innotescat. Ita quoq̄ cū tradi derit regnū deo ⁊ pr̄i (. i. cū patrē regnare mōstra uerit): vt p speciē / manifestationēq̄ clarescat qđ nūc a fidelib⁹ credit. et ab infidelib⁹ nō putat. Eua cuabit autē oēm p̄ncipatū ⁊ potestatē: manifestā do vtiq̄ regnū patris. vt oībus notū sit / nullū p̄n cipatū et potestatū / siue celestiū / siue terrestriū / per se habuisse aliq̄d p̄ncipat⁹ ⁊ potestatis: sed ab illo ex quo sūt oīa. Nō solū vt sint: verū etiā vt ordinata sint. In illa eni manifestatione / nulli spes aliq̄ remanebit in quoq̄ p̄ncipe / aut i quoq̄ hoīe. qđ etiā nūc pphet⁹ canit. Bonū est sperare i dño: q̄ sperare in p̄ncipib⁹: vt ista meditatione / aīa iā in regnū pr̄is assurgat. nec cuiusq̄ potestatē pter illū magnificiēs. nec sua sibi ipe pnitiosissime blā diēs. Tradet ḡ regnū deo et pr̄i. cū p illū / p speciē cognoscet pr̄. Regnū eni ei⁹ sūt / in qb⁹ nūc regnat per fidē. Aliter eni dr̄ regnū xp̄i / fm potestatē di uinitatis. (q̄ ei cūcta creatura subiecta est) et alit regnū ei⁹ dr̄ eccl̄ia fm pp̄ietatē fidei / q̄ in illo est: fm qđ orat q̄ dicit: posside nos. (neq̄ eni nō ipse possidet oīa.) fm qđ dr̄ etiā illud. Cū serui essetis pcti: liberi eratis iusticie. Euacuabit ḡ omnē p̄nci patū et oēm potestatē ⁊ virtutē. vt nulli / patrē in tuēti p filiū: opus sit / aut libeat i cuiusq̄ creature / vel in sua pquiescere potestate. Oportet eni eū re gnare donec ponet oēs īimicos suos sub pedibus suis. hoc est: oportet regnū ei⁹ in tātū manifestari: donec oēs īimici ei⁹ ipm regnare fateant. Hoc eni intelligit sub pedib⁹ ei⁹ futuros īimicos. Qđ si de iustis acceperim⁹ ideo dictū est. Inimicos q̄ ex iniustis iustificant. et ei credēdo subdunt. De iniu stis autē qui ad iustoꝝ btitudinē futurā nō ptinēt sic accipiēdum est / qm̄ ⁊ ipsi eū regnare / ipa regni ei⁹ manifestatione cōfusi fatebunt. Ergo oportet eum regnare donec ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis. nō ita dictū est / quasi cū posuerit īimi cos sub pedib⁹ suis: nō sit postea regnaturus: sed oportet eū regnare donec ponat oēs inimicos su os sub pedib⁹ suis. Oportet eū (inq̄t) ad tantam euidentiā regnū suū perducere / donec inimici ei⁹ nullomodo audeāt negare q̄ regnet. Nā scriptuz est. Ita oculi nostri ad dñm deum nr̄m donec mi

Wod⁹ dicēdi scripture.

Qđ semp ē tūc fieri dicit in aliq̄ cum ab eo cognosci cepit.

Quō euacuabit omnē p̄ncipatū ⁊ ptātē.

B

ps.cvii.

Deregno xp̄i.

Roma.vi.

Tūc sub pedib⁹ xp̄i ponent inimici ei⁹ qñ fatebūt ip sum regre.

Donec qđ significet.

ps.cxxii.

sereat nostri. Nec ideo tñ / cum miser⁹ nostri fue rit: oculos ab eo debeam⁹ auertere. Intātū enim est beatitudo nr̄a / inq̄ntū ei⁹ cōtēplatione perfrui mur. Sic ergo ⁊ hoc dictū est. Oculoꝝ nr̄oꝝ inten tio ad dñm nō porrigit nisi vsq̄ ad ipetrationē mi sericordie ipsi⁹. nō vt postea inde auertat: sed vt ni hil inde ampli⁹ req̄rat. Donec ḡ p eo positum est / vt nō ampli⁹ itelligas. Quo eni ampli⁹: id est vsq̄ ad quā maiorē manifestationē manifestabitur re gnum xp̄i: nisi quousq̄ oēs inimici eū regnare fa teātur? Aliud est ergo nō ampli⁹ manifestari. Aliud / nō ampli⁹ pmanere. Nō ampli⁹ manifestari / est nō fieri manifesti⁹. Nō ampli⁹ pmanere: est nō fieri pseuerātius. Qñ autē manifestius erit regnū xp̄i / q̄ cū oībus claruerit īimicis. Nouissima aūt inimica destruet mors? Non eni erit aliq̄d qđ de struat postea q̄ mortale hoc iduer⁹ imortalitatē.

Donec.

a

Omnia eni subiecit sub pedibus eius.

(Hoc est. vt etiam mortem destruat.)

Cū autē dicat omia subiecta sunt ei.

(Dixit vtiq̄ pr̄opheta in psalmis.)

Sine dubio pter eū q̄ subiecit ei omnia.

Patrē vult intelligi oīa filio subiecisse. sicut mul tis locis idē dñs in euāgelio cōmendat et pdicat. nō solū ppter formā serui: sed et ppter p̄ncipiū de quo est. et de quo equalis est ei / de quo est. Amat enim ad vnū p̄ncipiū referre oīa tāq̄ imago eius: sed in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis.

Cū autē subiecta fuerint ei oīa: tūc ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei qui sibi subiecit oīa.

QUi filiū dei / patri equalē nō esse cōten dunt: solēt vsurpare familiari⁹ hoc testi moniū. Nō eni posset eis error oboriri palliat⁹ noie xp̄iano: nisi de scripturis nō intellectis. Dicūt eni. Si equalis est: quomodo subiect⁹ erit? Qđ vtiq̄ simile est illi euāgelice que stioni. Si eq̄lis est: quomodo maior est pater? Ip se eni dñs ait. Qm̄ pater maior me est. Regula au tē catholice fidei / sic se habet: vt cum aliqua i scri pturis dicunt de filio / q̄ sit minor patre: scōm su sceptionē hoīs intelligant. Cū vero ea dicunt qb⁹ demōstrat equalis: fm qđ de⁹ est accipiātur. Ap paret ergo quēadmodū dictū sit: et pat maior me est. et / ego et pater vnū sum⁹. et / deus erat verbū. et / verbū caro factū est. et / Nō rapinā arbitratus est esse se equalē deo. ⁊ / Semetipsū exinaniuit for mam serui accipiēs. Recte ergo querit hoc loco. Utrū fm hominis susceptionē apl's dixerit. Tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei / qui illi subiecit oīa. So let circūstantia scripture illuminare sentētiā: cum ea q̄ circūscripta sūt / p̄sentē questionē cōtingētia / diligēti discussione tractant. Inuenim⁹ itaq̄ vētū esse ad hunc locū / vt supra diceret. Nunc aūt xp̄s surrexit a mortuis p̄mitie dormiētium. Agebat eni de resurrectione mortuoꝝ. Qđ in dño fm su sceptionē hoīs factū est. q̄q̄ apertissime sequat ⁊ dicat. Quoniā quidē p hoiem mors. et per hoiem resurrectio mortuoꝝ. Sicut eni in Adam oēs mo riunt: sic ⁊ in xp̄o oēs viuificabunt. Unusq̄sq̄ aūt in suo ordine. Inītiū xp̄s. Deinde q̄ sūt xp̄i in p̄sē tia eius. Deinde finis. Cū tradiderit regnū deo et patri. Cū euacuauerit oēm p̄ncipatū et oēm pote statem ⁊ virtutē. Oportet eni illū regnare / donec ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis. Nouissi ma autē inimica destruet mors. Omia autē subie cit sub pedib⁹ ei⁹. Cū aūt dixerit. q̄ omia subdita sūt: manifestū est q̄ pter eū / q̄ subiecit illi oīa. Cū

Error he reticoꝝ torquentur scriptu ris nō intel lectis.

Johan.xiiii.

Regla ca tholice fi dei de du plici natu ra xp̄i

Johan.x. Johan.i. phil.ii.

Circūstan cia scriptu re illumi nāt sētētiā

a autē illi omnia subiecta fuerint: tunc et ipse filius subiect⁹ erit ei/q̄ illi subiecit oīa. vt sit de⁹ omīa in oībus. Manifestū est ḡ hoc ꝑm susceptionē hois esse dictū. Cū autē ei oīa subiecta fuerint: tūc ⁊ ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei/q̄ illi subiecit omīa. nō quasi modo nō ita sit: sed tunc manifestum erit scōm locutionem superius tractatam.

Vt sit deus oīa in oībus. Alioquin q̄d faciēt q̄ baptizātur ꝓ mortuis? Si oīno mortui nō resurgūt: vt q̄d ⁊ baptizant ꝓ illis? Vt q̄d et nos periclitamur oī hora?

Finis cōsūmatiōis et cōsumptionis.

Quō deus erit oīa in omnibus.

IPse est finis/quē supra cōmemorauit. cū totū ꝓmo vellet breuiter cōcludere. Deinde q̄si mēbrati explicare et ponere. Loquebat enī de resurrectiōe mortuorū. Vbi ait. Initiū xp̄s. Deinde qui sūt xp̄i/in ꝓsentia ei⁹. Deinde finis. Ipse scz finis est/vt sit de⁹ oīa in oīb⁹. Aliter enī dicit finis q̄ ptinet ad cōsūmationē. Aliter q̄ ptinet ad cōsūptionē. Alit enī tunica finit texēdo. aliter cib⁹ comedēdo. De⁹ aūt oīa i oīb⁹ dr vt nemo eoꝝ q̄ ei cohereāt amet aduersus eū/suā ꝓpriā voluntatē: manifestū sit oīb⁹ q̄ idē apl's alio loco dicit. Quid aūt habes q̄ nō accepisti? Hec autē ita dicta sūt: vt nouerim⁹ diligētius etiā illud cōsiderari oportere/ꝑm q̄d regnet nūc dn̄s dispēsatione sacramēti sui p̄ icarnationē atq̄ passionē. Nō ꝑm id q̄ verbū dei est/tam sine fine/q̄ sine initio ⁊ sine itermissione/est regnū ei⁹ Scōm id autē q̄ x̄bū caro factū est/cepit regnare in credētib⁹ p̄ fidē incarnationis sue. Vnde est etiā illō. Dn̄s regnauit a ligno. Hinc autē euacuauit oēm p̄incipatū/⁊ oēm potestatē/⁊ virtutē: dū nō p̄ claritatē ei⁹: sed p̄ humilitatē salui fiūt credētes in eū. Hoc est absc̄ditū a sapiētib⁹ et p̄udētibus ⁊ reuelatū paruulis. qm̄ placuit deo p̄ stultitiam p̄dicatiōis saluos facere credētes. Neq̄ q̄q̄ se iter paulos scire dicit ap̄l's nisi xp̄m iesū. et hūc crucifixū. Qua p̄dicatione tādiu opus est/donec ponant oēs īimici sub pedib⁹ ei⁹. Hoc est. Jp̄i humilitati ei⁹ quā pedū noīe significari arbitror: cedat atq̄ subdat oīs superbia secularis. sicut ex maxima pte iā factū est. ⁊ quotidie fieri vidē⁹. Sz quo fine ista fiūt? Vt tradat regnū deo ⁊ p̄ri. i. vt nutritos fide incarnationis sue p̄ducat ad speciē: q̄ eccl̄is est p̄ri. Jā enī eis q̄ crediderūt loquebat cū diceret. Si māseritis in x̄bo meo: vere discipuli mei eritis/⁊ cognoscetis x̄itatē: et x̄itas liberabit vos Regnū enī tradet deo p̄ri. cū p̄ id regnabit in ptēplātib⁹ veritatē (q̄ eccl̄is est p̄ri.) et p̄ se vnigenitū. Per speciē faciet videri patrē. Hūc enī/p hoc regnat in credētib⁹/q̄ semetipsū exinaniuit/formā serui accipiēs. tūc aūt tradet regnū deo et p̄ri/cū euacuauerit oēm p̄ncipatū ⁊ oēm potestatē ⁊ x̄tutē. Vñ euacuabit nisi humilitate ⁊ patiētia ⁊ infirmitate? Quis enī p̄ncipat⁹ nō euacuat cū fili⁹ dei ꝓpterea regnat in credētib⁹/qz eū p̄rincipes scī iudicārt: q̄ potestas nō euacuat cū ille p̄ quē facta sūt oīa ꝓpterea regnat in credētib⁹/qz ita subiect⁹ est potestatib⁹/vt diceret hoī. Nō haberes in me potestatē/nisi tibi data esset desup? Que x̄tus nō euacuat. cū ipe/p quē celi solidati sūt: ideo regnat in credētib⁹/qz vsq̄ ad crucē/mortēq̄ ifirmat⁹ ē? Hoc aūt modo fili⁹ ꝓprie regnat in fide credētiū Nō enī p̄ dici aut credi potest/vel icarnat⁹ vel iudicat⁹ vel crucifix⁹. Per speciē autē q̄ eccl̄is ē p̄ri cū p̄re regnat in ptēplātib⁹ x̄itatē. Qō aūt tradet regnū deo ⁊ p̄ri/a fide icarnationis sue ad speciē deitatis p̄ducēs eos q̄ sibi nūc credūt: nō ipe amittit: sed vterq̄ se vnū ad pfruēdū cōtēplātib⁹ p̄bet. Tādiu autē opus est vt in hoīb⁹/nōdū valētibus eccl̄itatē p̄is ⁊ filij/pspicua mētis luce ꝓtueri: p̄ō regnet xp̄s/qō tales capere possūt/⁊ qō ꝓprie ip se susceptū (i. incarnatiōis humilitatē:) donec ponat oēs īimicos suos sub pedib⁹ suis. i. donec oīs supbia secularis icarnationis ei⁹ hūilitati subdat. Sane qō dictū est: tūc et ipe fili⁹ subiect⁹ erit ei/q̄ illi subiecit oīa. q̄uis ꝑm hois susceptionē dicat. (qz inde q̄stio nata est/cū ageret de resurrectione mortuoꝝ): tñ recte q̄rit vtr ꝑm ipsū tm̄ sit q̄ est caput eccl̄esie: an ꝑm vniuersū xp̄m/annūerato corpore ⁊ mēbris ei⁹. Cū enī ait ad Galathas: nō dicit in seminib⁹ tāq̄ in multis: sed tāq̄ in vno/et semini tuo qō est xp̄s/ne ip̄m solū hoc loco itelligerem⁹ xp̄m/q̄ de Maria v̄ginē nat⁹ est: ꝓpterea dicit. Oēs enī vos vnū estis in xp̄o iesu. Si vos xp̄i: ergo abrahe semē estis. ⁊ ad Corinthios cū de charitate diceret/de mēbris corporis silitudinem ducens: sic enī corpus vnū est (inq̄t) ⁊ mēbra habet multa: oīa aūt mēbra corpis/cū sint multa/vnū est corpus: ita ⁊ xp̄s. Nō dixit ita ⁊ xp̄i. Sz ita ⁊ xp̄s Ostēdēs xp̄m recte appellari etiā vniuersū. Hoc est caput cū corpore suo/qō est ecclesia. Et multis scripturaꝝ locis inuenim⁹ xp̄m etiā hoc modo appellari. vt cū oībus mēbris intelligat qb⁹ dictū est vos estis corpus xp̄i ⁊ mēbra. Nō ḡ absurde sic intelligim⁹: tūc ⁊ ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oīa. vt filiū nō solū caput ecclesie: sed oēs cū eo sctōs intelligam⁹/q̄ sūt vnū in xp̄o: vnū semē abrahe. Subiectū autē ꝑm cōtēplationē sēpiterne x̄itatis ad obtinēdā beatitudinē: nullo motu aī. nulla parte corporis resistēte. vt in illa vita nemine amāte ꝓpriā potestatē: sit deus omnia in omnibus.

Xp̄s aliqñ capit ꝓ capite ecclie aliqñ ꝓ capite ⁊ mēbris.

1. Cor. xii.

1. Cor. vi.

Quō xp̄s subiectus erit patriq̄ ei subiecit omnia.

Ex lib. 3. Trinitate.

¶ Qō ait apl's. Cū aūt ei oīa subiecta fuerint: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei/q̄ sibi subiecit omīa. aut ideo dictū est/ne q̄sq̄ putaret habitū xp̄i/q̄ ex humana creatura susceptus est: puerū iri postea in ipsam diuinitatē. vel (vt certi⁹ exp̄resserim) deitatē. q̄ nō est creatura. sed est vnitas trinitatis incorporea ⁊ incōmutabilis ⁊ sibimet cōsubstātialis ⁊ coeterna natura. aut si q̄sq̄ cōtēdit (vt aliq̄ senserūt) ita dictū: ⁊ ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei/qui illi subiecit oīa: vt ipam subiectionē/cōmutationē ⁊ cōuersionē credat futurā creature in ipam substātiā vel essentiā creatoris. i. vt q̄ fuerat substātia creature/fiat substātia creatoris: certe vel hoc cōcedit/qō nō habet vllā dubitationē. nondū hoc fuisse factū/cū dn̄s diceret. Pater maior me est. Dixit enī ꝙ non solū anteq̄ ascēdisset in celū: verūetiā anteq̄ passus resurrexisset a mortuis. Illi aūt q̄ putāt humanā in eo naturā/in deitatis substātiā mutari/atq̄ cōuerti. ⁊ ita dictū: tūc et ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oīa. ac si dicer et: tūc ⁊ ipse fili⁹ hois et a verbo dei suscepta humana natura/cōmutabit in ei⁹ naturā/q̄ ei subiecit oīa: tūc futurū putāt/cū post dīe iudiciꝝ/tradiderit regnū deo et p̄ri. Ac ꝓ hoc etiā ꝑm hāc opinionē adhuc pater maior est: q̄ serui forma/q̄ de virgine accepta est. Qō si aliq̄ et ꝙ affirmāt: q̄ iā fuerit in dei substātiā mutat⁹ hō xp̄s Jesus: illud certe negare nō possūt qō adhuc natura hois manebat/qñ ante passionē dicebat: qñ pater maior me est. Vnde nulla cunctatio est/scōm hoc esse dictū: q̄ forma serui maior est pater cui in forma dei equalis est filius.

Joha. xiiii.

¶ Et nūc clarifica me tu p̄ apud temetipm/claritate quā habui p̄ q̄ mūd⁹ esset apud te. Qz do

Ex trac. euāgelij ꝑm Joannem. cv.

H verboꝝ est. Quã habui apud te ꝓuſcꝫ mũd⁹ esset. Ad ꝟ valet qꝫ ait: et nũc clarifica me. Hoc est: ſicꝫ tũc: ita ⁊ nũc. Sicut tũc ꝓdestinatione: ita ⁊ nũc ꝑfectione fac in mũdo / qꝫ apud te iã fuerat añ mũdũ. fac in suo tpe / qꝫ ante oĩa tpa statuisti. Hoc q̃dã sic itelligẽdũ putarũt / tãꝫ bũana natura / q̃ suscepta est a ẋbo cõuerterek in ẋbũ. ⁊ hõ mutarek i deũ. Immo si diligẽti⁹ qꝫ opinati sũt / cogitem⁹: hõ ꝑiret in deo. Hõ enĩ q̃scꝫ exista mutatiõe hois vel duplicari dei verbũ dictur⁹ est: vel augeri: aut vt duo sint qꝫ vnũ fuit / aut ampli⁹ sit qꝫ miꝰ fuit. Porro si natura bũana in ẋbũ mutata atcꝫ puersa: ẋbũ dei ꝑtũ erat. et qꝫ erat / ꝟ erit vbi est hõ si nõ perit? Sz in hãc opinionẽ / quã ẋtati ꝓsus nõ video ꝓuenire / nihil nos vrget: si in filio dicẽte: et nũc clarifica me tu pak apud temetipm claritate quã habui ꝓuſcꝫ mũd⁹ esset apud te: itelligam⁹ ꝑdestinationẽ claritatis bũane (q̃ in illo est) nature ex mortali imortalis apud patrẽ future. et hoc iã ꝓdestinãdo / factũ fuisse anteꝫ mũdus esset / qꝫ in mũdo etiã suo tpe fieret. Si enĩ de nob dixit apl's. sicꝫ elegit nos i ipo añ mũdi ꝓstitutionẽ: cur abhorrere putak a vero / si tunc pr̃ caput nr̃m glificauit. q̃n nos in ipo / vt mẽbra ei⁹ essem⁹ elegit? Sic enĩ nos electi / quõ ipse glificat⁹. qz ꝓuſcꝫ mũd⁹ esset / nec nos eram⁹. nec ipe mediator dei ⁊ hoim hõ ie sus xp̃s. Sed ille q̃ ipm / inꝫtũ ẋbũ ei⁹ est etiã q̃ futura sũt fecit. ⁊ vocat ea q̃ nõ sũt / tanꝫ sint: ꝑfecto ꝓm qꝫ mediator dei ⁊ hoim hõ est: añ mũdi cõstitutionẽ ꝓe nobis de⁹ pater glorificauit ipsum / si tunc elegit nos etiam in ipso.

Natura humana xp̃i nõ cõuertetur in diuinitatẽ xp̃i.

Johan. xvii.

Ex lib. ii. contra maxianũ

G ¶Scimus dictũ esse patrẽ / filio esse maiorẽ. qz in forma ꝺ̃i erat filij. et adhuc in forma est bũana filius / quã leuauit in celũ. Propterea de illo dictũ est / qꝫ et nũc iterpellat ꝓ nobis. et sẽpiterna erit in regno hec eadẽ forma imortalis. Propꝫ qꝫ dictũ ẽ Tũc ipe filius⁹ subiect⁹ erit ei q̃ illi subiecit oĩa. Hã de spũ sctõ / q̃ nullã suscepit creaturã ad vnitatẽ ꝑsone sue: q̃uis se p subiectã creaturã visibiliter ipse siue p colũbe speciẽ / siue p linguas igneas sit demõstrare dignat⁹: nũcꝫ dict⁹ est spũs adoraſſe patrẽ: nũcꝫ dict⁹ est minor pr̃e. Ad horã qꝺ̃pe appuerũt illa / q̃ p spm sctm̃ significãdo mõstrarẽt visibiliter inuisibilẽ. Colũba ꝓpter amorẽ sctm̃. Ignis aũt ꝓpk charitatis lumẽ atcꝫ feruorẽ. Et pacto significationis officio: corpales ille species trãsiert atcꝫ esse vlteri⁹ destiterũt: sicꝫ colũna nubis nebulosa p diẽ: luminosa p noctẽ. Deniqꝫ ne putarek colũba vel flãma ad substãtiã ptinere spũs sctĩ. vel qꝫse / in hec visibilia tãte maiestat̃ natura ꝙuerterit aut i vnitatẽ ꝑsone sue ista suſceperit: nũcꝫ postea sic appuisse legik sps sctũs. Xp̃s aũt / q̃ hũanã / nõ ad horã sũpsit effigiẽ / in q̃ hoib⁹ apperet: ac deiñ illa species ꝓteriret. Sz in vnitate ꝑsone sue manẽte inuisibili dei forma / accepit visibilẽ formã hois: nõ solũ nat⁹ ẽ in ea de hoie matre: verũetiã creuit in ea. ⁊ mãducauit ⁊ bibit. ⁊ dormiuit in ea. ⁊ occis⁹ est i ea. ⁊ resurrexit i ea. ⁊ ascẽdit in celũ et sedet ad dexterã pr̃is i ea: ad iudicãdos viuos ⁊ mortuos / vẽturus est in ea: et in regno suo ei qui illi subiecit omnia / erit subiectus in ea.

Ex libro. xii. de ciuitate dei

Ex lib. ii. ꝺ maximianũ. ¶Hõ aũt (vt putas) corp⁹ tm̃ filij. i. corp⁹ hois: verũetiã hũanũ spm / pr̃i dicim⁹ esse subiectũ. Et ꝓm id qꝺ̃ hõ fact⁹ est itelligim⁹ dictũ. Cũ aũt oĩa illi subiecta fuerit: tũc ⁊ ipse filius⁹ subiect⁹ erit ei / q̃ illi subiecit oĩa: ꝓm id qꝺ̃ xp̃s ẽ caput et corp⁹. Caput scz ipse saluator / q̃ resurrexit a mortuis ⁊ sedet ad dexterã pr̃is ⁊ eccl'ia q̃ est corp⁹ ei⁹: plenitudo ei⁹. sicut aptissime dicit apl's. Ac p ꝟ cũ oĩa xp̃o subiecta fuerit: et capiti ⁊ corpori erũt sine dubitatione subiecta. Hã ꝓm id qꝺ̃ sine tpe de⁹ nat⁹ est: nihil vnq̃ potuit ei nõ esse subiectũ. Nec q̃scꝫ ita existimet de pr̃e itelligẽdũ qꝺ̃ subiecerit oĩa filio vt ipm filiũ sibi omnia subiecisse nõ putet.

a

Ex libro. i. ꝺ trinitate. ¶Insepabilis est enĩ opatio pr̃is ⁊ filij. Alioquin nec ipse pr̃ sibi subiecit oĩa: sed filiꝰ ei subiecit / q̃ ei regnũ tradidit. ⁊ euacuat oẽm ꝓncipatũ ⁊ oẽm potestatẽ ⁊ ẋtutẽ. De filio q̃ꝺ̃pe ista dicta sũt. Cũ tradiderit (inq̃t) regnũ deo ⁊ pr̃i. cũ euacuauerit oẽꝫ ꝓncipatũ ⁊ oẽm potestatẽ ⁊ ẋtutẽ. Ipse enĩ subiecit q̃ euacuat. [Vt sit de⁹ omnia in oĩbus.]

Ex libro. xxii de ciuitate ꝺi ¶Premiũ ẋtutis erit ipse q̃ virtutẽ dedit. Eicꝫ seipsũ q̃ meli⁹ ⁊ mai⁹ nihil possit esse: ꝓmisit. Quid est enĩ aliud / qꝫ ꝑ ꝓphetã dixit (ero illoꝝ de⁹: ⁊ ipsi mihi erũt plebs) nisi / Ego ero vnde satienk: ego ero q̃cũcꝫ ab oĩb⁹ honeste desiderank ⁊ vita ⁊ sal⁹ et victꝰ ⁊ glia ⁊ copia / ⁊ honor ⁊ pax / et oĩa bona? Sic enĩ ⁊ illud recte itelligik qꝫ ait apl's: vt sit de⁹ oĩa in oĩb⁹. Ipse finis erit desideriorꝝ nr̃orꝝ / q̃ sine fine videbik / sine fastidio amabik / sine fatigatione laudabik. Hoc munus. Hic affect⁹. Hic actus / ꝑfecto erit omnibus: sicut ipsa vita eterna cõis.

De ꝓmio virtutis q̃ deus est.

Ex tractatu ꝑsl. cv. ¶Pernitiosũ aũt est ꝓsiliũ hois ipsi hoĩ / quo ea q̃rit q̃ sua sũt / nõ q̃ dei sũt. In cui⁹ hereditate (qꝫ ipse nobis est) cũ ad fruendũ se ꝑbere dignak: nullas patiemur cũ sctis societat̃ angustias / dilectione rei nr̃e q̃si ꝑuate. Gloriosissima q̃ppe ciuitas illa / adepta ꝓmissã hereditatẽ / in q̃ null⁹ morietk / null⁹ orietk: nõ habebit ciues / q̃ singulis gaudẽt suis reb⁹. qz de⁹ erit oĩa in oĩb⁹. Cuius societatẽ / q̃s q̃s in hac pegrinatione fidelit̃ ⁊ flagrãter desiderauerit: assueſcit ꝑuatis ꝑferre cõia: nõ sua q̃rẽdo: sed q̃ iesu xp̃i. Me sibi sapiẽs ⁊ sibi ꝓsulẽs exacerbet dn̄m cõsilio suo: ſz sperãs qꝫ nõ videt: nõ festinet fieri / de his q̃ videnk / btũs. atcꝫ illud eknũ / qꝫ nõ videk patiẽter expectãs: ei⁹ in ꝓmissionib⁹ sequak cõsiliũ: cui⁹ in tẽtationib⁹ ꝑcak auxiliũ. Ita erit ⁊ humilis in ꝑfessionib⁹ suis: ne fiat istoꝝ filiis de q̃b⁹ ꝺ̃r. Et hũiliati sũt in iniquitatibus suis.

Pernitiosum ꝓsiliũ q̃rere que sua sunt.

Qui desiderat societatẽ sanctorũ assueſcit ꝓuatis ꝑferre cõia.

Quõ q̃s fit humilis in cõfessionib⁹ suis.

¶Justoꝝ desideriorꝝ satietas tũc nihil deerit q̃n de⁹ oĩa in oĩb⁹ erit. Ad quã btitudinẽ hij pueniũt q̃ huic sc'o / añ separationẽ aie a carne moriuntur. Nec in eis iuenienk cupiditatib⁹ / q̃s sola supat dilectio dei: vt id patiak iiq̃tas qꝫ elegit / ⁊ eo bono fruak tustitia qꝫ amauit. In q̃busdã eknis / potest esse aliq̃ distãtia. Ipsa aũt eknitas absq̃ diuersitate mẽsure est. Et multe q̃dẽ mãsiones in vna vita varias meritoꝝ significãt dignitates. Sz vbi de⁹ erit oĩa i oĩb⁹: fiet etiã in disparĩ claritate par gaudiũ. Vt qꝫ habebũt singuli cõmune sit oĩb⁹. q̃m ꝓ ꝓnexionẽ dilectiõis a glia capit̃ nulla erit aliena ps corpor̃. Hõ mirũ est dicere apl'm etiã i futuro sc'o / pr̃i filiũ subiectũ futurũ: vbi ait. Tũc ⁊ ipe filius subiect⁹ erit ei q̃ illi subiecit oĩa. Q̃niqdẽ filio forma bũana mãsura est / q̃ sẽp maior est pr̃: q̃uis nõ defuerint q̃ illã tũc filij subiectionẽ ipsi⁹ bũane forme / in diuinã substãtiã / ꝓmutationẽ itelligẽdã putauerit / tãꝫ ꝟ cuiꝫ rei subiiciak qꝫ in eã ẋtik ⁊ mutak. Sz itelligi potest ideo magis dixisse apl'm etiã tunc pr̃i filiũ subiectũ futurũ: ne q̃s in eo putaret spm ⁊ corp⁹ hũanũ ꝙuersiõe aliq̃ cõsumẽdũ. vt sit de⁹ oĩa in oĩbus nõ tm̃ in illa forma hois: sed in oĩbus: q̃ capitis gloria vniuersũ corpus iplebit.

Quotidie morior per vestrã gloriam fratres: quã habeo in xp̃o iesu dn̄o nostro.

Ex sermõe ꝺ epl'a iacobi vt nemo iuret. ¶Et nolite vos iurare nõ esse pctm̃. Inueni-

mus et apl'm paulū iurasse. Quotidie morior p vestrā gloriā frēs / quā habeo in xpo iesu dño nostro Per vestrā gloriā: iuratio est. Mō q̄si sic ait. Per vestrā gl'iā morior: q̄si vra gl'ia me facit mori. quō si diceret: p venenū mortu⁹ ē: p inimicū mortu⁹ ē: p gladiū mortu⁹ est: p bestiā mortu⁹ est. i. faciēte veneno / faciēte inimico / faciēte gladio / faciēte bestia. Mō sic dixit p vestrā gloriā. Ambiguitatē enī / grecus fmo dissoluit. Inspicit in epl'a greca. ⁊ inuenit ibi iuratio q̄ nō est ambigua mathenymeterā / cauchesim / mathon aut mathen: vbi dicit grec⁹ iurat Quotidie auditis grecos ⁊ q̄ grece nō nostis: mathon theon / iuratio ē. Q̄ñ dicit iuratio. Per deū saluat⁹ sū dia ton theon. Ergo nemo dubitat iurasse apl'm paulū cū dixit. Per vestrā gloriā frēs. Et ne putem⁹ eū p hūanā gloriā iurasse: addit: quam habeo i xpo iesu dño nro. Est alio loco iuratio ps̄us certa ⁊ exp̄ssa. Testē deū iuoco / sup aiaz meā q̄ parcēs vob nōdū veni Corinthū. Et alio loco ad Galathas. Que aūt scribo vob: ecce cora deo / q̄ nō mētior. Ecce: iurauit apl's. Mō vos fallāt q̄ nescio quō volētes ipsas iuratiōes discernere / vel potiꝰ nō itelligere: dicūt nō esse iurationē / qñ dicit hō. Scit de⁹: testis est de⁹. Inuoco deū. Sup aiam meā verū me dicere. Inuocauit (inq̄t) deū. testem fecit deū: nūq̄d iurauit? Qui hec dicūt: nihil aliud volūt: nisi inuocato deo teste / mētiri. Itane vero q̄sq̄s es parui cordis vel puerſi cordis / si dicas: p deū: iuras. Si dicas. testis ē de⁹: nō iuras? Quid est p deū: nisi testis est de⁹? Aut q̄d est / Testis est de⁹ / nisi p deū? Quid autē ē iurare: nisi ius deo reddere qñ p deū iuras. Jus saluti tue reddere: qñ p salutē tuā iuras / ius filijs tuis reddere: qñ p filios tuos iuras? Nō aūt ius debem⁹ saluti nr̄e filijs nr̄is: deo nr̄o: nisi charitatis / ✠itat̄ / ⁊ nō falsitatis? Maxime aūt p deū. Cū fit / ipa est ✠a iuratio. Q⁊ cū dicit q̄sq̄ / p meā salutē: salutē suā deo obligat. Q̄ñ dicit / p filios meos: oppignorat deo filios suos / vt hoc veniat in caput eoꝝ / qō exit de ore ipsi⁹. Si verū: verū. Si falsū: falsū. Cū ḡ filios suos / vel caput suū / vel salutē suā q̄sq̄ in iuratiōe noians: q̄cq̄d noīat obligat deo: q̄to magis q̄ñ iurat p ipsū deū? Timet enī falsū iurare p filiū suū. ⁊ nō timet falsū iurare p deū suū. fortasse h̄ dicēs in aio suo Timeo p filiū meū falsū iurare: ne moriat De⁹ aūt (q̄ nō morit) et si falsū p eū iurē / q̄d mali cōtingit deo? Q̄ñ q̄dē dicis: nihil mali ptingit deo q̄ñ falsū iuras p deū: sz ptigit mali multū tibi. q̄ falsis proximū / cui testem adhibes deum.

Ex libro ad cōsulta hylarij.

¶ Jurationē aūt caue q̄tū potes. Melius quippe nec verū iurare. q⁊ iurādi psuetudine / ⁊ in periū sepe cadit / ⁊ sēp periurio approp̄quat. Sed illi (q̄tū aliquos eoꝝ audiui) q̄d sit iurare / pr̄sus ignorāt. Putāt enī se nō iurare qñ in ore h̄nt: scit de⁹. ⁊ testis est de⁹. ⁊ testē deū iuoco / sup aiam meā: q⁊ nō dr̄ p deū. Et q⁊ talia reperiunt in apl'o paulo: etiā illa ibi ptra eos iuēta est / quā p̄tenē nō esse iurationē: vbi ait apl's. Quotidie morior p vestrā gl'iaz frēs / quā habeo i xpo iesu dño nro. In grecis aūt codicib⁹ reptū oīno hāc esse iurationē. Nec q̄sq̄ in latina lingua h̄ sic itelligat dictū p vestrā gl'iā / quō dictū ē / p meū aduētū ad vos itex. ⁊ multa simillia vbi ōr p aliq̄d. ⁊ nō ē iuratio. Sz nō ideo q⁊ in suis l'r̄is iurauit apl's (vir i ✠itate firmissim⁹) lud⁹ nob debet esse iuratio. Multo enī tut⁹ vt dixi: q̄tū ad nos attinet nūq̄ iuram⁹: vt sit in ore nr̄o Est: est. Nō: nō. sic dn̄s monet. Nō q⁊ pctm̄ ē verū iurare: sed q⁊ grauissimū peccatū est falsū iurare. quo citius cadit qui consueuit iurare.

Jn expositione epl'e ad galathas.

¶ Qui dicit. Ecce cora deo q⁊ nō mētior. Jurauit vtiq̄. Et q̄d sācti⁹ hac iuratiōe? Sz nō est ptra pceptū iuratio q̄a malo nō est iurātis: sz ē incredulitatis ei⁹ q̄ iurare cogitur. Nā hic itelligit ita dn̄m pbuisse a iurādo: vt q̄tū in ipo est q̄sq̄ nō iuret. Nō multi faciūt in ore h̄ntes iurationē tanq̄ magnū aut suaue aliq̄d. Nā vtiq̄ apl's nouerat pceptū dn̄i. ⁊ tn̄ iurauit. Mō enī audiēdi sūt q̄ has iuratiōes esse nō putāt. Quid enī faciēt de illa Quotidie morior p vestrā gl'iā frēs / quā habeo in xpo iesu dño nr̄o. Quā greca exēplaria manifestissimā iurationē esse puincūt? Quātū ḡ in ipo ē / nō iurat apl's. Nō enī appetit iurationē / cupiditate aut delectatione iurādi. Amplius est enī / q̄ Est: est. Non: non. et ideo a malo est. sed infirmitatis aut incredulitatis eoꝝ / qui nō aliter mouētur ad fidem.

Que iuratio non est cōtra pceptum.

Quō intelligit phibitio iurameti.

Si scōz hoiez ad bestias pugnaui ephesi: q̄d mihi pdest si mortui nō resurgūt? Māducem⁹ et bibam⁹. cras enī moriemur. Molite seduci. Corrūpunt mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti: et nolite peccare. Jgnorātiā enī dei q̄dā habent. Ad reuerentiā vobis loquor.

Ex libro. v. de baptismo.

Postolorū tēporib⁹ inuenimus fuisse quosdā / quib⁹ vna spes nō erat. et vnus baptism⁹ erat. Quō enī habebāt vnam spem cū sctis ⁊ iustis illi q̄ dicebāt. Māducem⁹ / ⁊ bibam⁹. cras enī moriemur. Dicētes q⁊ nō esset resurrectio mortuoꝝ? ⁊ tū i ipsis erāt / q̄b⁹ apl's dicit. Nunq̄d Paul⁹ p vob crucifix⁹ est: aut in noīe pauli baptizati estis? Ad eos enī apertissime scribit / dicēs. Quomodo dicūt q̄dā in vobis: quia resurrectio mortuoꝝ non est?

i. Corin. i.

¶ Sūt hoies q̄ dicūt. Nō est hoi bn̄ / nisi cui assūt carnis delitie. Ipsi sūt quos notat apl's / dicētes. Māducem⁹ / ⁊ bibam⁹: cras enī moriemur. Quis huc inde surrexit? Quis nobis q̄ ibi agit dixit? b nobiscū tollim⁹? q⁊ i b tpe bn̄ ē nob. Qui b dicit vxorē duxit. carnē aplexat. carnis voluptatib⁹ locūdatur: a cena excusat. obfuet ne fame in hoc moriat

Ex sermōe de verbis auguſtini. xxiii.

Cōtra nō credētes resurrectō nē nec aliā vitā p⁹ ista

¶ Aiaduertim⁹ cū apl's epl'a legeret. Laudabilē motū fidei charitatisq̄ vre: quēadmodum exhoruerūtis hoies / q̄ putātes hāc solā esse vitā / quam cū pecorib⁹ habem⁹ cōmunē. Post mortē autē fūturi totū q̄ est hoīs. nec esse vllā spem vite vlteri⁹ melioris. Pruritum malax auriū corrūpētes / dicunt. Māducem⁹ ⁊ bibam⁹. cras enī moriemur. ⁊ (q̄ est pnitiosi⁹) de sepulto mortuo / argumentū sepeliēdi cordis assumit ⁊ dr̄. Māducem⁹ / ⁊ bibamus. cras enī moriemur. Irridēt etiā fidē asserentium surrecturos esse mortuos / dicentes sibi. Ecce / iste posit⁹ est in sepulchro. Audiat vox illi⁹. sed hui⁹ nō pōt. Pr̄is mei vocē audiā. Aut mei. paui Quis inde surrexit? Quis idicauit q̄d agat apō in feros? Q̄ñ nob faciem⁹ cū viuim⁹. Cū aūt mortui fuerim⁹ etiā si pentes nr̄i aut chari / aut pping affer ant ad sepulchra nr̄a epulas. sibi afferēt q̄ viuūt. nō nobis mortuis. Hec q̄dē irrisit etiā scriptura / dicēs de q̄busdā bona p̄sentia nō sentientib⁹ / tāq̄ si epulas (inq̄t) mortuo circūponas. Et manifestū est hec ad mortuos nō ptinere. et cōsuetudinē hāc esse paganorū: nō venire de ppagine illa et vena iusticie patrū nr̄oꝝ patriarcharū. q̄b⁹ exequias celebratas legim⁹ parentū apparatū esse nō legim⁹ Hoc etiā in moribus iudeoꝝ animaduerti potest.

We ferentib⁹ epulas ad sepulchra mortuorum.

A

Mō enī tenuerūt inde virtutis frugē. sed tñ tenuerūt in ꝗbusdā solēnitatib⁹ cōsuetudinis vetustatē. Et qō objciūt ꝗdā de scripturis. Frāge panē tuū ⁊ effūde vinū tuū sup sepulchra iustoꝝ. ⁊ ne tradas eū iniustis: non est ꝗdē de ꝟ disserēdū. Sz tñ posse dico fideles intelligere qō dictū est. Mā quēadmodū ista fideles faciāt religiose erga mēoꝛias suoꝝ: notū est fidelib⁹. Et qz nō sunt ista exhibēda iniustis (id ē infidelib⁹) qz iust⁹ ex fide viuit: etiā ꝟ fidelib⁹ notū ē. Nemo ꝯ ꝗrat de medicina vuln⁹ ⁊ de scriptur⁊ conek toꝛāre vinculū / vñ laqueū mortis injciat aīe sue. Mānifestū est illud quēadmodū intelligak. ⁊ apta atq; salubris est hec celebratio xp̄i anoꝝ. Illud ꝯ (vt ceperā dicere) videam⁹. Propk hoies murmurātes in aures infirmoꝝ. Māducemus ⁊ bibam⁹. cras enī moꝛiemur. Quia dicūt nullus ide resurrexit. Nō audiui vocē cuiusq̄: ex quo ibi posit⁹ est au⁹ me⁹: ex ꝗ attau⁹: ex ꝗ p̄. Mullius audiui vocē. tu aūt recolēs fidē tuā / respōde illi et dic: stulte. Si p̄ tu⁹ resurgeret: crederes? Dñs oīz resurrexit: ⁊ nō credis? Cū enī ita voluit mori ⁊ resurgere nisi vt oēs vni crederem⁹. ne a multis decipiemur? Et ꝗd faceret p̄ tu⁹ / si resurgeret ⁊ loquerek ite⁊ moꝛitur⁹? Attēde cū ꝗnta ille ptāte resurrexit / ꝗ iā nō moꝛik ⁊ moꝛs ei vltra nō dñabik. ostēdēs seip̄m discipul⁹ ⁊ fidelib⁹ suis. ptrectata ē soliditas coꝛpis: cū pax esset ꝗbusdā videre qō meminerāt: nisi etiā tāgerent qō videbāt p̄firmata fides ē / non solū in coꝛdib⁹: sed etiā in ocul⁹ hoīm. Ascendit ille in celū ꝗ hec demōstrauit. misit spīm suū discipul⁹ suis. Predicatū ē euāgeliū. si mētimur hec inkroga oꝛbē terraꝝ. Multa ꝗ. pmissa sūt facta sūt Multa ꝗ sperabank ipleta sūt. in fide xp̄iana totꝰ oꝛbis viget. Non audēt xp̄i resurrectiōi detrahere.

B

nec illi ꝗ nōdū xp̄o credidert testimōiū in celo / testimōiū in terra. testimōiū ab angel⁹. testimoniū aberis. Quid remānsit qō nō clamet? Et tu dic⁊ māducem⁹ ⁊ bibam⁹ cras enī moꝛiemur. Desināt ergo murmura male loquētiū: ⁊ coꝛrūpentiū moꝛes bonos colloquijs mal⁹. Figite pedes in via. figite / vt nō relinq̄tis viā. nō vt remaneat⁊ in via: sz quēadmodū dictū ē: sic currite / vt p̄p̄hēdatis. Semp vigeat xp̄s in coꝛde. ꝗ voluit i capite ostēdere qō mēbꝛa cetera sperēt. In kra ꝗdē laboꝛam⁹: caput nr̄m in celo / iā nō moꝛik. nec deficit. nec aliq̄d patik passus ē tñ. p nob: qz tradit⁹ est. p̄p̄ delicta nr̄a. et resurrexit. p̄p̄ iustificatōez nr̄am. Exp̄gisciminī ꝯ ad btitudinē vr̄am: null⁹ malesuad⁹ excutiat ō coꝛdib⁹ vr̄is qō xp̄s infixit. Ergo frēs cur ꝟ dicim⁹? Ne forte ita vob surrepāt illi de qb⁹ ait apl̄s. Coꝛrūpūt moꝛes bonos colloq̄a mala. qz dicūt: māducem⁹ ⁊ bibam⁹ cras enī moꝛiemur. vt dicāt nobis: Dicis mihi ꝙ resurrexit xp̄s. ⁊ inde speras resurrectiōnē moꝛtuoꝝ. Sz xp̄o licuit resurgere a moꝛtuis. Et incipit iā laudare xp̄m. nō vt illi det honorē sz vt tibi faciat despationē / serpētis astuta pnities. vt laude xp̄i te auertat a xp̄o. Dolose p̄dicat / quē vitu pare nō audet. Exaggerat maiestatē illi⁹ / vt sing ularē faciat. ne tu speres tale aliq̄d / ꝗle in illo resurgēte mōstratū est ⁊ ꝗsi religiosioꝛ appet erga xp̄ m / cū dicit. Ecce ꝗ se audet ꝑpare xp̄o: vt qz resurrexit xp̄s: ⁊ se resurrecturū putet? Moli pturbari puersa laude impatoꝛis tui. Hostiles insidie te pturbāt: sed xp̄i būilitas ⁊ hūanitas te ꝑsolak. Ille p̄dicat ꝗntū erect⁹ sit xp̄s a te. xp̄s aūt dicit ꝗtum descēdit ad te. Excita ꝯ fidē ⁊ respōde dicēti. Xp̄s solus potuit. nos nō possum⁹? Respōde ⁊ dic. Jō xp̄s potuit qz de⁹. respōdebit ille. Utiq; qz deus.

Resurrectio xp̄i debet sufficere p cōfirmatiōe fidei de resurrectiōe cōfirmatō fidei nr̄e.

Totus oꝛbis terraꝝ attestak fidei nr̄e.

Egregia exhoꝛtatō cōtra mala colloq̄a p̄serti circa fidem.

Cōtra nō spantes resurrectōnē

Si qz de⁹? qz oīpotēs. Si qz oīpotēs: cur despabo qō poterit ⁊ in me / qō demōstrauit i se. ꝑpter me? Vos ꝯ vt dixi frēs / ptra illos dicite ieiunemus et oꝛem⁹. cras enī moꝛiemur. Illi enī dicūt. Manducem⁹ ⁊ bibam⁹. cras enī moꝛiemur: qz resurrectionē non sperāt. Nos aūt / ꝗ iā resurrectionē ⁊ loquētib⁹ ꝑphetis ⁊ p̄dicāte xp̄o ⁊ apl̄is / credim⁹ ⁊ ānūciam⁹. videam⁹ qz speram⁹ nos post istā moꝛtē victuros. Nō deficiam⁹ / ne coꝛda nr̄a onerem⁹ crapula ⁊ ebꝛietatib⁹? sed solliciti expectātes accinct⁊ lumbis ⁊ lucernis ardētib⁹ aduentū dñi nr̄i Jesu xp̄i. Jeiunem⁹ ⁊ oꝛem⁹. non ideo qz cras moꝛiēur: sed vt securi moꝛiamur. Molite seduci. coꝛrumpunt moꝛes bonos colloquia mala.

Exepka ad plebē yppōnensem. 1. petri. v.

Frēs mei / qui timetis deū memētote quod ait apl̄s Petr⁹. Dñs aduersari⁹ vr̄ diabolus tāq̄ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoꝛet. Quē nō pōt deuoꝛare seductū ad nequitiā: famā ipi⁹ inq̄nare conak. Ut si fieri pōt obpꝛobꝛijs hoīm ⁊ malaꝝ liguarū detractiōe deficiat. ⁊ sic i ei⁹ fauces ruat. Si aūt nec famā inocētis maculare potuerit ꝟ ei psuadere tētat: vt p maliuolas suspitiōes de fr̄e suo iudicet. ⁊ sic ab illo implicat⁹ absoꝛbeak. Et ꝗs oīs captiōes ei⁹ ⁊ circūuentiōes vel ꝑphendere vl̄ enūerare sufficiat? Aduersus hec tñ tria / ꝗ ad causaz pīentē ptinēt ꝑus (ne mala exēpla imitādo ad nequitiā seducamini) ita vos p apl̄m alloquik de⁹ Me sitis iugū ducētes cū infidelib⁹. Que enī ptici patio iustitie cū iniq̄tate? aut q̄ societas luci ad tenebras? Itē alio loco. Molite (inq̄t) seduci. coꝛrūpūt moꝛes bonos colloq̄a mala. Sobꝛij estote. Justi ⁊ nolite peccare. Ut aūt linguis detrahētiū nō deficiatis: sic p ꝑphetā dicit. Audite me ꝗ scit⁊ iudiciū ppl̄s me⁹ / in ꝗꝛ coꝛde lex mea ē. Obꝛpobꝛia hoīm nolite metuere. ⁊ detractiōe eoꝝ ne supemini. Nec ꝙ vos spernūt / magni duxeritis. Sic enī vestimētū / ita p tp̄s absumenk. ⁊ sicut lana a tinea comedenk. iustitia aūt mea in eternū manet. iā ꝟo ne maliuolo aīo de seruis dei falsa suspicādo pereatis: illud apl̄icū recoꝛdamini: vbi ait. Molite āte tp̄s ꝗcq̄ iudicare / donec veniat dñs ⁊ illumiet absc̄ōdita tenebꝛaꝝ ⁊ manifestabit cogitatiōes coꝛdis ⁊ tūc laus erit vnicuiq; a deo. Et itē illud qō scptū est. Que manifesta sunt vobis. que aūt occulta sūt: domino deo vestro.

Jnfamia. Tres doli diaboli. Fr̄m iudicū p suspicionem.

ii. Coꝛ. vi.

Mō sunt timenda ob pꝛobꝛia.

Cōtra falsas suspitōnes.

D

i. Coꝛ. iiii.

Sed dicet aliquis quomodo resurgunt moꝛtui? quali aūt coꝛpoꝛe venient?

Ex epka ad cōsentium.

Cū resurrectionē moꝛtuoꝝ psuadere vellet eis qui dicebāt. Quia resurrectio moꝛtuoꝝ nō est. xp̄i resurrectiōe p̄missa in exemplū: inter cetera intulit sibi questionē. atq; ait. Sed dicet aliquis. Quomodo resurgūt moꝛtui? Quo aūt coꝛpe vēiēt? (id est quali coꝛpoꝛe) Deinde adhibet documenta seminum.

Jnsipiens tu quod seminas non viuificatur nisi pri⁹ moꝛiak: ⁊ quid seminas? non coꝛpus quod futurum est seminas sed nudum granum. vtputa tritici. aut alicuius ceteroꝝ. Deus autē dat illi coꝛpus sicut voluit: ⁊ vnicuiq; seminuz pꝛoꝛium coꝛpus.

Autoꝛ loq̄tur.

Secundū hoc ergo diꝛerat. Non coꝛpus quod futurū est seminas. Nec enī non triticū erit ex tritico: sed qz nemo semiat herbā vl̄ stipulā ⁊ multiplicia i palea tegumēta granoꝝ. cū ꝗb⁹ tñ semia exurgūt: ideo ait: sz nudū granū hinc volens ostendere

a

qz si de⁹ pōt addere qō nō erat in nudo semīe: mul⁹ tomagʒ pōt repare qō erat i hoīs corpe. Jā xo qō adiūgit: ad differētiā ptinet resurgētiū. ppt diuersas glorias fideliū atq; sanctoꝝ.

Nō ois caro eadē caro. sed alia hoīm: alia pecoꝝ: alia caro volucrū. alia aūt pisciū. Et corpa celestia: ꝛ corpa terrestria Sed alia q̄dē celestiū gl'ia: alia aūt terrestriū. Alia claritas sol': alia claritas lune: ꝛ alia claritas stellaꝝ. Stella ei a stella differt i claritate: sic ꝛ resurrectio mortuorum.

¶ Jn his oīb⁹ iste sensus ē. Si genera carnis / cū sint cūcta mortalia / differūt tñ inf se p diuersitatib⁹ aiantiū. ꝛ si corpa / cū sint oia visibilia / differt tñ p diuersitatib⁹ locoꝝ (vñ alia ē celestiū gl'ia / alia terrestriū) ꝛ si in locis sublimib⁹ / cū sint cuncta celestia / differūt etiā ipe claritates luminū: nō mirū est / q; in resurrectōe mortuoꝝ distabit gl'ia meritoꝝ. Hic iā venit ad illud: qō cōmūiter habet oīs caro que ad vitā resurgit eternam. ꝛ dicit.

Seminat in corruptiōe: surget in incorruptiōe. Semiat in ignobilitate: resurget in gl'ia. Semiat in infirmitate. surget i virtute. Semiat corp⁹ aiale: surget spiritale.

Jn his xbis apl'i: nūq̄d fas ē putare meli⁹ corpa nr̄a resurrectura / q̄z xpi: cū de illo sit ꝓpositū exēplū / qō de illo fideliter itēdere ꝛ p ei⁹ gr̄az sperare debeā⁹. Ac p̄ nō potuit in corruptiōe resurgere: si nr̄m in incorruptōe resurrecturū. pmittit. nec potuit illud sine gl'ia / si nr̄m resurget in gl'ia. Que aūt gl'a: vbi adhuc corruptio: Mimis itaq; absurdū ē / vt credam⁹ illud corp⁹ ꝛ in infirmitate semiatū eē (id est mortificatū) ꝛ in infirmitate resurrexisse. cū corp⁹ nr̄m semiet in infirmitate surgat i xtute. ꝛ dicat idē apl's de xpo. Et si crucifix⁹ ē ex infirmitate. ʒ vivit tñ ex virtute dei. Quis aūt tā absurde sapiat: vt credat illud corp⁹ aiale seminatū: aiale resuscitatū si nr̄m seminat aiale / surget spiritale? cōstat itaq;. neq; vllo mō dubitādū ē: corp⁹ xpi / qō licet corruptionē putredis in sepulchro nō viderit (vñ scptū ē / nec dab⁹ sctm tuū videre corruptiōez) clauis tñ ꝛ lācea prūpi potuit: nūc oīno in incorruptōe ꝓsistere ꝛqō in ptūelia passiōis / mortisq; semiatū ē / nūc eē i gl'ia vite ekne. ꝛ qō ex infirmitate potuit crucifigi: nūc i virtute regre ꝛ qō erat corp⁹ aiale: qm̄ ex adā suptū ē: nūc eē spiritale. qm̄ spūi iā isepabil' copulatū ē. Cū enī vellet apl's de corpe aiali adhibere testimōiū scptur̄ax: illō posuit qō in genesi legitur

ps. xv.

Corp⁹ xpi seminatū in cōtumelia passiōis resurrexit i gloria.

Si ē (inq̄t) corp⁹ aiale ē ꝛ corp⁹ spiritale sicut scriptū est. Factus est p̄mus homo Adam in animam viuentem.

Recol' certe quēadmodū scptū ē. ꝛ insuflauit de⁹ in faciē ei⁹ flatū vite. ꝛ fact⁹ ē hō in aiam viuā. Dictū ē aūt etiā de aialib⁹. Producat terra aiam viuā. Jntelligit igit corp⁹ aiale dici sil'e ceteris aialib⁹ ppter mortis dissolutōz ꝛ corruptōz / q̄ q̄tidie cibo reficit ꝛ postea separata aiant̄ cōpage dissoluit. spiritale āt corp⁹ / qō iā spū imortale ē: q̄muis nōnulli arbitrētur tūc fieri corp⁹ spiritale: cū etiā / ꝛ ipm corp⁹ mutat in spm. Et qō hō erat ex corpe ꝛ spū: vtrūq; ac totū: spūs erit. q̄si dixerit apl's: semiat corp⁹ surget spūs. Dixit aūt Semiat corp⁹ aiale. surget corp⁹ spiritale. Proinde sic aiale corp⁹ nō ē aia: ʒ corp⁹ ita spiritale corp⁹ / nō spm debem⁹ putare / ʒ corp⁹ Quis porro audeat opiari: vl' xpi corp⁹ nō spiritale resurrexisse: vl' si spiritale resurrexit: iā nō corp⁹ fuisse: ʒ spm. cū hanc opinionē discipl'oꝝ refellat. vbi cū eū videtes existimarēt se spm videre ait. palpate ꝛ videte / qz spūs carnē ꝛ ossa nō habet sic me videtis habere. Jā g̃ illa caro / spiritale erat corp⁹ Nec tñ spūs erat: sed corp⁹: nulla vlteri⁹ morte ab aia resoluendū atq; sepandū / sicut corp⁹ aiale / q̄le animatū est dei flatu: cū fact⁹ est hō in aiam viuā: etiā ipm ex aiali spiritale sine mortis interuētu futurū. nisi trāsgressio p̄cepti: pri⁹ cōmisso pctō. infligeret penā: q̄z de⁹ seruate iustitie daret coronā. vñ dñs Jhs: p nos ad nos venit. cū pctores iust⁹ inuenit p stratū q̄dāmō hūilitat̄ nr̄e. ʒ nō cū morbo iniq̄tatis nr̄e. Mā p aiale nob. hoc ē p mortale corpus appuit. q̄ vtiq; si voluisset: cū imortali corpe pmit⁹ aduenisset. Sz qz nos hūilitate filij dei sanari optebat: vsq; ad nr̄am infirmitatē descēdit. ꝛ fidei nr̄e meritū ac pmiū / virtute sue resurrectionis ostendit. Jdeo sequit apostolus ꝛ dicit.

Spiritale corpus nō est spūs.

Luce. xxiiii.

Si adā nō peccasset corp⁹ aiale futuꝝ erat spiritale sine morte.

Oportebat nos sanari humilitate filij dei.

Nouissim⁹ adā in spm viuificantem.

Sjue intelligat p̄m⁹ Adaz q̄ de puluere añ format⁹ est: nouissim⁹ aūt Adā q̄ de xgine ꝓcreat⁹: siue i vnoq; hoie vtrū q; cōpleat vt p̄im⁹ Adā sit hō in corpe mortali: nouissimus adā idēipe in corpe imortali: tñ inter aiam viuentē ꝛ spm viuificātē h interesse voluit: vt illic sit corp⁹ aiale: h spiritale. Alia q̄ppe in corpe aiali viuit quidē: sed nō viuificat vsq; ad auferēdā corruptionē. Jn corpe xo spiritali (qm̄ pfecte adherēs dño: vn⁹ spūs est) sic viuificat vt spiritale corp⁹ efficiat: absumēs oēm corruptionē nullā metuēs sepationē. Proinde sequitur.

Quid interest inf animā viuētē ꝛ spiritū vivificārem. i. Cor. vi.

Sz nō p̄i⁹ qō spiritale est: sed qō aiale: deinde qō spiritale. Prim⁹ hō de terra terren⁹: scōs hō de celo celestis. Qualis terren⁹: tales ꝛ terreni: ꝛ q̄lis celestis: tales ꝛ celestes. Jgit sicut portauim⁹ imaginē terreni: portem⁹ ꝛ imaginē celestis

Quid est. Qual terren⁹: tales ꝛ terreni. nisi mortales ex mortali? Et q̄d ē. Qualis celest⁹: tales ꝛ celestes. nisi imortales p imortalē? Illud p Adā: h p xpm. Dñs eni ad h terren⁹ factus est cū esset celestis: vt eos q̄ terreni erāt faceret celestes. Hoc est ideo ex imortali: mortalis fact⁹ est: assumēdo formā serui nō dñi mutādo naturā: vt eos q̄ mortales erāt faceret imortales. ipartiēdo dñicā gr̄am: nō seruilē iniurīā ppetiēdo. Cuz igit de resurrectiōe corpis apl's disputās. doceret nr̄a corpa futura ex corruptibilib⁹ incorruptibilia. ex ptēptibilib⁹ gl'osa. ex infirmis fortia. ex aialib⁹ spiritalia. hoc est ex mortalibus immortalia: subiecit atq; ait.

Dñs factus est terrenus vt nos faceret celestes ꝛ immortales.

Hoc aūt dico frēs: qm̄ caro ꝛ sanguis regnū dei possidere non possunt.

¶ Et ne q̄s q; putaret p̄m substātiā carnis h apl's definisse: apperuit q̄d diceret subiungendo.

Neq; corruptio incorruptelā possidebit.

¶ Tāq; diceret. Qō dixi. Caro ꝛ sanguis regnuz dei nō possidebūt: ideo dixi: qz corruptio incorruptionē nō possidebit. Hoc ergo loco noīe carnis et sanguis / corruptionē mortalitatis intelligi voluit

H Denicꝙ tanꝙ ei diceret quō caro erit ⁊ caro nō erit Caro ꝙppe erit qm̄ dñs post resurrectionē ait. palpate ⁊ videte quia spiritus ossa ⁊ carnē non habet sicut me videtis habere. Caro aūt nō erit. qm̄ caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt: exponit qđ dixerit/adjicies.

Ecce mysteriū vobis dico. Oēs qdē resurgemus sed nō oēs immutabimur.

¶ Vel sicut greci codices habent.

Omnes qdē dormiem⁹ nō tn̄ oēs immutabimur.

¶ Hāc imutationē/vtrū in deteri⁹ an in meli⁹ intelligi voluerit: inferiora demonstrant.

In momēto siue in athomo. inquit.

¶ Hoc est in puncto tpis qō diuidi non potest.

In ictu oculi.

¶ Hoc est in summa celeritate.

In nouissima tuba.

¶ Hoc ē in nouissimo signo qō dabit vt ista appleāt

Canet enim tuba: ⁊ mortui resurgent incorrupti: ⁊ nos imutabimur.

ERgo istā cōmutationē in meli⁹ sine dubitatiōe optet intelligi. qz oēs ⁊ iusti ⁊ iniusti resurrecturi sūt. sed/ sicut dñs i euāgelio loquit: q̄ bene fecerūt in resurrectionē vite. q̄ male egerūt/in resurrectionē iudicij. Iudiciū appellās penā sempiternā. Sicut alio loco: q̄ non credit iudicat⁹ est. Proinde/illi q̄ ad iudiciū resurrecturi sunt: nō cōmutabunt in illā incorruptelā/q̄ nec doloris corruptionē pati pōt. Illa nāꝙ fideliū est: atꝙ sctōꝝ. Iusti vero ppetua corruptiōe cruciabunt. qz ignis eoꝝ non extinguet ⁊ vermis eoꝝ non morietur. Quid sibi g̃ vult ista distinctio ⁊ mortui resurgēt incorrupti ⁊ nos imutabimur: nisi qz oēs/incorrupti resurgēt? Sz ex his iusti etiā i mutabunt in illā incorruptelā/cui oīno nulla possit nocere corruptio. ac p hoc/q̄ in eā non cōmutabunt: incorrupti qđē resurgēt integritate mēbroꝝ. sed tn̄ corrūpendi dolore penaꝝ/cū audierint: ite in ignē eternū. q̄ pat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. A q̄ auditu malo/iust⁹ non timebit. De illa ꝛo cōmutatiōe iustoꝝ/cū dixisset ⁊ nos imutabimur: tanꝙ q̄rerem⁹ quō istud fiat: vel q̄lis ista cōmutatio futura sit: adiungit ⁊ dicit.

Johan. vi. Judicium significat penā sempiternam. ꝙ distincta sit resurrectio bonorū ⁊ malorum.

B

Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē: ⁊ mortale hoc induere immortalitatem.

NOn (vt opinor) dubitādū ē/ fm̄ ꝺ dictū Caro ⁊ sanguis regnū dei non possidebūt. qz ibi nō erit corruptio ⁊ mortalitas carnis ⁊ sanguīs. Scīz has enī q̄litates ꝺ loco carnē ⁊ sanguinē nūcupauit. Quocirca vt aliq̄d/exēpligra ponā qō interim occurrit. sicut scriptū est: ne forte tētauerit vos his q̄ tētat. ⁊ inanis sit labor nr̄. atꝙ ꝺ intelligik diabol⁹: tāꝙ de⁹ oīno nō tentet. De q̄ ita alio loco scīptura dicit. Ipe autē neminē tētat. Hec ꝛria est ista snīa ei q̄ ꝺr tētat vos dñs de⁹ vr̄. Sed soluik q̄stio: cū vocabulū tētatōis diuersas itelligētias habet: eo q̄ alia sit tētatio deceptiōis. alia tētatio ꝓbatiōis: fm̄ illā nō intelligik q̄ tētat/nisi diabolus: fm̄ hāc vero tentat de⁹. Ita cū ꝺr. Caro possidebit regnū dei. ⁊ caro nō possidebit regnū dei: etiā hui⁹ nois intelligētia discernak. ⁊ nulla erit q̄stio. qm̄ caro fm̄ substātiā fm̄ quā dictū est. Spūs ossa ⁊ carnē non habet sic me videtis habere: possidet regnū dei. caro aūt cū fm̄ corruptionē intelligik: nō possidebit. Hoc enī expositū ē cū dicerek. Caro ⁊ sāguis regnū dei nō possidebūt in eo q̄ ptinuo additū ē neꝙ corruptio incorruptionem possidebit.

1. Thessa. iii. Jacob. i. Deutro. xiii. Tentat ad decipiēdū diabol⁹ de us aūt ad ꝓbandū.

Caro multiplicik capitur. a

¶ Manifestū est/ q̄ p celestē hoiem/ xp̄m velit accipi. ⁊ p terrenū hoiem/ Adā. non ꝓpk carnē terrenā: sed ꝓpk pctm̄. cui dictū est/ terra es. ⁊ in terram ibis. reo iā facto. ⁊ mortis supplicio destīato. Dñs aūt nr̄/ non cadēs ꝓpk se: sed descēdēs ꝓpter nos: sine pctō carnē assumpsit. In q̄ tn̄ assumptiōe carnis vt ostēderet resurrectionē oīs carnis. ⁊ portarem⁹ interim fide hoiem celestē. imaginē hois celestis. Interim fide: interim corde: postea ꝛo in resurrectiōe mortuoꝝ ⁊ corpe. Qual⁹ terren⁹: tales ⁊ terreni. i. oēs morituri. ⁊ qual⁹ celestis/ tales ⁊ celestes. i. oēs resurrecturi. Jā enī celestis resurrexit: ascēdit in celū. ¶ Itē quorundā ex eadem lectione. explanatio [Alia claritas solis ⁊ alia claritas lune. ⁊ alia claritas stellaꝝ. Stella aūt a stella differt in claritate. sic ⁊ resurrectio mortuorum.]

Ex fmōe de resurrectione mortuorū. Gene. iii.

¶ Et si ali⁹ est alio fortior. Ali⁹ alio sapientior. alius alio iustior. ali⁹ alio sanctior: in domo p̄ris mei māsiones multe sunt. Nullus eoꝝ alienabit ab illa domo/ vbi māsionē ꝓ suo q̄sꝙ acceptur⁹ est merito. Denari⁹ qdē ille/ equal⁹ est oīb⁹ quē p̄familias eis q̄ opati sunt in vinea/ iubet dari oībus. nō i eo discernēs q̄ mīn⁹ ⁊ q̄ ampli⁹ laborauerūt. Quo vtiq̄ denario/ vita significat eterna. vbi amplius alio nemo viuit. qm̄ non est viuēdi diuersa in eternitate mēsura. sed multe māsiones/ diuersas meritoꝝ in vna vita eterna significāt dignitates. Alia enī gl'a sol. alia gl'a lūe. alia gl'a stellaꝝ. stella enī a stella differt in gl'a. sic ⁊ resurrectio mortuoꝝ. Tāꝙ enī stelle diuerse claritatis/ in celo: diuersas scti māsiones sortiunt in regno. sz ꝓpk vnū denariū nullus sepak a regno. atꝙ ita de⁹ erit oīa in oīb⁹. vt qm̄ de⁹ charitas ē: p charitatē fiat. vt qō būt singli: cōmūe sit oīb⁹. Sic enī q̄sꝙ etiā ipe habet: cū amat i altero qō ipe nō habz. Nō erit itaꝙ aliq̄ iuidia im̄ parj claritatj. qm̄ regēbit in oīb⁹ vnitas charitatis. Proīde respuēdi sūt a corde xp̄iano/ q̄ putāt ideo dictū mltas eē māsiones: qz extra regnū celoꝝ erit aliq̄d/ vbi btē maneāt inocētes: q̄ sine baptismo ex hac vita emigrarūt. qz sine illo i regnū celoꝝ intrare non poterūt. Hec fides non est fides. quoniam nō ē ꝛa catholica fides. ita ne tandē stulti hoies ⁊ carnalib⁹ cogitatiōib⁹ excecati (cū reprobādi essētis si māsionē nō dico Petri. Pauli/ vl' cuiuslibet apl'oꝝ: sz cuiuscūꝙ puuli baptisati/ a regno celoꝝ separetj) nō vos putatj eē reprobādos/ q̄ domum dei p̄ris inde sepatis? Nō enī ait dñs. in vniuerso mūdo/ aut in vniuersa creatura/ aut in vita vl' btitudie sempitna/ māsiones multe sūt: sz in domo (in q̄t) p̄ris mei/ māsiones mlte sunt. Nōne ista ē dom⁹ vbi edificatōez habem⁹ ex deo. domū nō manufactā: eternā i celo? nōne ista ē dom⁹ de q̄ cātam⁹ deo btī q̄ habitāt i domo tua dñe. i scl'a scl'oꝝ laudabūt te? Ergo ne vos non domū cuiuscūꝙ baptisati fris sz domū ipi⁹ dei p̄ris. cui oēs frēs dicim⁹. P̄r nr̄ q̄ es in cel'a regno separe celoꝝ: aut eā sic diuidere audebitj / vt aliq̄ māsiones ei⁹ sint in regno celoꝝ: aliq̄ aūt extra regnū celoꝝ? Absit: absit. vt q̄ volūt in regno habitare celoꝝ in hac stultitia velint habitare nobiscū. Absit inꝙ vt cū oīs dom⁹ regnātū filioꝝ nō sit alibi nisi in regno: ipi⁹ regie dom⁹ ps aliqua non sit in regno. Seruate gradus vestros: seruat enim vobis deus honores vestros.

Ex tracta. augustini fm̄ tos. lxvii. Johan. xiiii.

Multemāsiones i patria q̄d significant.

D

Nō erit inuidia inter beatos.

ii. Cor. v.

Matthe. vi.

Ex fmõe de verbis euangelij. xlii.

¶ Cõpata est resurrectio mortuoꝝ stellis in celo pstitutis. Stella enĩ a stella differt in glia vt apl'us dic̃: sic ꝛ resurrectio mortuoꝝ Aliter enĩ ibi lucebit ỽgitas. alr ibi lucebit castitas piugal'. alik ibi lucebit sct̃a viduitas. Diuerse lucebũt. sed oẽs ibi erũt Splẽdor dispar. Celũ cõe. [Semiał corp⁹ aĩale. surget corpus spirituale.]

Ex lib. enchiridion.

¶ Resurgẽt sctõꝝ corpa sine vllo vitio / sine vlla defor̃itate: sicut sine vlla corruptiõe / onere / difficultate. In q̃bus tãta facilitas / q̃nta felicitas erit. Propł qõ ꝛ spiritalia dicta sũt. cũ ꝓculdubio corpa sint futura: non spũs. Sz sicut nũc corp⁹ animale ỽ (qõ tñ corp⁹ non aĩa est) ita tunc spirituale corp⁹ erit. corp⁹ tñ non spũs. Proide ꝫtũ attinet ad corruptionẽ / q̃ nũc aggrauat aĩam. ꝛ vitia / q̃b⁹ caro aduersus spm̃ ꝓcupiscit: tũc non erit caro: sed corp⁹. qz ꝛ celestia corpa phibent. Propł qõ dictũ est. Caro ꝛ sanguis regnũ dei nõ possidebũt. Et tã ꝫ exponẽs q̃d dixerit. Nec̃ corruptio (inq̃t) incorruptionẽ possidebit. Oõ pus dixerat caro ꝛ sãguis ỗ posteri⁹ dixit corruptionẽ. Et qõ pri⁹ regnũ dei ỗ posteri⁹ incorruptionẽ. Quãtũ aũt attiet ad substãtiã: etiã tũc caro erit. Propł qõ ꝛ post resurrectionẽ corp⁹ xp̃i caro appellata ẽ. Sz ideo (ait apl's) seminał corp⁹ aĩale / surget corp⁹ spirituale. qm̃ tãta erit tũc ꝓcordia carnis ꝛ spũs: viuificante spũ sine sustẽtaculi alicui⁹ indigẽtia subditã carnẽ: vt nihil nob repugnet ex nob. Sz sicut foris neminẽ: ita nec intus / nosipsos patiamur inimicos.

Cur post resurrectionẽ corp⁹ xp̃i caro appellał.

Quare corp⁹ post resurrectionẽ dicit spirituale.

Ex lib. xiii. de ciuitate dei

¶ Sicut enĩ spũs carni seruiẽs / nõ incõgrue carnalis: ita caro spũi seruiẽs / recte appellabit spiritał. nõ qz in spũm ꝓuertet (sicut nonnulli putãt) ex eo qõ scriptũ est seminał corp⁹ aĩale: surget corp⁹ spirituale: sed qz spũi sũma ꝛ mirabili obtẽpandi facilitate subdet: vsq̃ ad iplendã imortalitatis indissolubił securissimã volũtatẽ. oñi molestie sensu. oi corruptibilitate ꝛ tarditate detracta. Nõ solũ enĩ nõ erit tale q̃le nũc ẽ in q̃uis optima valitudine. Sz ne tale q̃dẽ q̃le fuit ĩ ꝓmis hoib⁹ añ pctm̃. q̃ licz moriturí nõ eẽnt nisi peccassent: alimẽtis tñ vt hoies vtebanť. nõdũ spiritalia: Sz adhuc aĩalia corpa terrena gestãtes. Que licet senio nõ veterascẽt / vt necessitate pducerent ad mortẽ. q̃ stat⁹ eis de ligno vite: qõ i medio padiso cũ arbore vetita sił erat: mirabili dei gr̃a pstabat tñ ꝛ alios sumebãt cibos: pter vnã arborẽ q̃ fuerat interdicta. Alebanť g̃ alijs alimẽtis q̃ sumebãt. ne aialia corpa molestie aliq̃d esuiẽdo ac sitiẽdo sentirẽt. De ligno aũt vite ppł ea gustabať ne mors eis vndecũq̃ subrepet. vł senectute pfecta decursis tẽpoꝝ spaciis interirẽt. tã ꝫ cetera / eẽnt alimẽto: illud sacramẽto. vt sic fuisse accipiať lignũ vite in padiso corpali / sicut in spiritali (ỗ est intelligibili padiso) sapia dei. ỗ q̃ scptũ est: lignũ vite / est oib⁹ ãplectẽtib⁹ eã. Corpa g̃ iustoꝝ / q̃ in resurrectiõe futura sũt: nec̃ vllo ligno indigebũt / q̃ fiat vt nullo morbo vł senectute inuetarata morianť. nec̃ vllis alijs corpalib⁹ alimentis q̃b⁹ esuriẽdi ac sitiẽdi q̃lisc̃uq̃ molestia deuitet: q̃ niã certo ꝛ oĩmõ inuiolabili mũere imortalitatis iduenť. vt nõ nisi velint: possibilitate nõ necessitate vescanť. Certe fides xp̃iana / de ipo saluatore non dubitat: q̃ etiã post resurrectionẽ iã q̃dẽ in spiritali carne Sz tñ ỽa. cibũ ac potũ cũ discipuł sumpsit.

Spiritalia erũt corpa post resurrectionẽ.

De corporib⁹ ĩ statu innocẽtie.

Lignũ vite ĩ padiso terrestri sicut in spirituali sapientia dei.

Nõ auferť potestas Sz egestas edẽdi corpib⁹ suscitat⁹ spiritalia vocanť corpa. Absit tñ / vt spũs ea credamus futura: sed corpa carnis habitura substãtiam sed nullã tarditatẽ / corruptionẽq̃ carnalẽ spũ viuificãte passura. Tũc iã non terren⁹ Sz celestis hõ erit. non qz corp⁹ qõ de terra factũ est nõ ipm erit: sed qz dono celesti / iã tale erit / vt etiã / celo incolendo nõ amissa natura / sed mutata q̃litate poeniat.

Ex lib. xxii. ỗ ciuitate dei.

¶ Erit g̃ spũi subdita caro spiritał. sed tñ caro nõ spũs: sicut carni subdit⁹ fuit spũs ipe carnał. sed tñ spũs nõ caro. Cui⁹ rei habem⁹ expimentũ in nře pene deformitate. Non enĩ fm carnẽ. sed vtiq̃ fm spũm carnales erãt (q̃b⁹ ait apl's) Non potui vob loq̃ q̃si spiritalib⁹: sed q̃si carnalib⁹. Et hõ spiritał sic in hac vita ỽ: vt tñ corpe adhuc carnał sit ꝛ videat aliã legẽ in mẽbris suis / repugnãtẽ legi mẽtis sue. Erit aũt etiã corpe spiritał. cũ eadẽ caro sic resurrexit. vt fiat qõ scriptũ est. Seminał corp⁹ animale / resurget corpus spirituale.

i. Cor. iii.

Ex libro de symbolo.

¶ Gẽtiles / Plerũq̃ pho ꝛ argumẽtis nobiscũ agere studẽt. vt dicãt aliq̃d terrenũ in celo esse non posse. Mras scripturas enĩ non nouerũt. Nec sciũt quõ dictũ sit: seminał corp⁹ aĩale: surget corp⁹ spiritale. Nõ enĩ ita dictũ est / q̃si corp⁹ vertał in spm̃ ꝛ spũs fiat. qz ꝛ nũc corp⁹ nr̃m / qõ aĩale ỽ nõ iã in aĩam ỽ sum est ꝛ aĩa factũ: Sz spirituale corp⁹ intelligił. qõ ita spũi subditũ est: vt celesti habitatiõi pueniat. oi fragilitate ac labe terrẽa in celestẽ puritatẽ ac stabilitatẽ mutata atq̃ puersa. De q̃ dicit apl's. Oẽs resurgem⁹. sed nõ oẽs imutabimur. Quã immutationẽ nõ in deteri⁹: Sz in meli⁹ fieri docet. cuz dicit. ꝛ nos imutabimur. Resurget igił corp⁹ fm xp̃ianã fidẽ: q̃ fallere non põt. Oõ cui videt incredibile / q̃lis sit nũc caro attẽdit. qualr aũt futura sit / nõ ꝓsiderat. qz illo tpe immutatiõis angelice: non iã caro erit ꝛ sanguis: sed solũmõ corp⁹. Cũ enĩ de carne apl's loq̃reť. Alia inq̃t caro volucrũ. alia pecudũ. alia pisciũ. alia ꝓpẽtũ. ꝛ corpa celestia. ꝛ corpora terrestria. Non ei diceret caro celestis. In celestib⁹ vero nulla caro. sed corpora simplicia ꝛ lucida. q̃ appellat apl's spiritalia. Nõnulli aũt vocãt etherea. Et ideo non resurrectiõi carnis ꝺdicit ille quõ ait: caro ꝛ sanguis regnũ dei nõ possidebũt qz in carne ꝛ sanguine: ventre ꝛ libidine. i. opa carnis: q̃ ibi oino non erũt significat. Non aũt carnem iã abolendã dixit apl's: qz corpis resurrectõe facta a cunctis passionib⁹ liberati: eterna vita: cũ ineffabili claritate atq̃ stabilitate: sine corruptiõe fruemur. [Si est corp⁹ aĩale: est ꝛ spirituale: sicut scriptũ est: Fact⁹ est pm̃⁹ hõ adã in aĩam viuentẽ. nouissim⁹ adã in spiritum viuificantem.

Spiritalia vocanť corpa.

Corpora etherea.

In carnes sanguine opa carnis q̃q̃ significanť.

¶ Prim⁹ hõ de terra terren⁹ in aĩam viuẽtẽ fact⁹ est. nõ in spũm viuificantẽ. qõ ei p obediẽtie meritũ seruabať. Ideo corp⁹ eius. qõ cibo ac potu egebat ne fame afficerẽt ꝛ siti. ꝛ nõ imortalitate illa absoluta atq̃ indissolubili: sed ligno vite: a morte necessitate phibebatur. atq̃ in iuuentute plixa tenebať nõ spiritale: sed aĩale fuisse: non dubiũ est. nequaq̃ tñ moriturũ: nisi in dei ꝓdicẽtis: minantisq̃ sniam delinquẽdo corruisset. ꝛ alimẽtis q̃dẽ: etiaz extra padisum nõ negatis: a ligno tñ vite phibit⁹ esset: tpe: vetustateq̃ finiend⁹ in ea dũtaxat vita: quã in corpe licet animali: donec spirituale obediẽtie merito fieret: posset in padiso (nisi peccasset) habere ppetuã. In corpe ergo aĩali pmũ hoiem factum: sic apl's loquiť. Volens enim a spirituali qõ in resurrectiõe futuroꝝ est: hoc qõ nunc est aĩale / discernere. [Seminał inq̃t in corruptiõe. surget in icorruptiõe. Seminał in ꝓtumelia: surget in

Ex lib. xiii. de ciuitate dei. Pzim⁹ hõ in aĩam viuẽtẽ fact⁹ est nõ in spm̃ vitificãtez sicut nouissim⁹ adam.

De statu nature instituto.

A

gꝛia.seminaꝛ in ifirmitate:surget in virtute. Seminaꝛ coꝛpꝰ aiale:surget coꝛpꝰ spiritale]

¶Deinde vt ꝟ ꝓbaret:si est(inqt)est coꝛpꝰ aiale: est ⁊ coꝛpꝰ spiritale. Et vt qđ esset coꝛpꝰ aiale ostē deret. Sic(inqt)scriptū est. Factꝰ est ꝑmꝰ hō i aiaꝫ mā viuentē. Ista igit mō voluit ostendere /qđ sit coꝛpꝰ aiale. Quāuis scriptura nō dixerit de ꝓximo hoīe/q̄ est appellatꝰ Adā/qñ illi aīa flatu dei creata est:⁊ factꝰ est hō in coꝛpe aīali:sed factꝰ est hō in aīam viuētē. In eo ḡ qō scriptū est:factꝰ est hō in aiaꝫ viuētē :voluit apl's intelligi coꝛpꝰ hois aīale Spiritale aūt quēadmodū intelligendū esset/ostēdit. addēdo. Nouissimꝰ adā i spm̄ viuificātē. Pꝛo culdubio xp̄m significās. Qui tā ex mortuis ita resurrexit:vt moꝛi oīno deinceps nō possit. Deide sequit ⁊ dicit [Sed nō ꝓmū qō spiritale est sꝫ qō aīale.postea spiritale] Vbi multo aptiꝰ declarauit /se aīale coꝛpꝰ insinuasse /in eo qō scriptū est:factū esse ꝑmū hoīem in aīam viuētē. Spiritale |ꝛo ideo qō ait. Nouissimꝰ adā in spm̄ viuificantē. Pꝛius est enī aīale coꝛpꝰ quale habuit ꝑmꝰ adā quāuis nō moꝛiturū nisi peccasset q̄le nūc habemus ⁊ nos hactenꝰ eiꝰ mutata vitiataq̄ natura q̄tenꝰ in illo posteaq̄ peccauit effectū est/ vñ haberet iam moꝛiēdi necessitatē. q̄le ꝓ nobis etiā xp̄s ꝑmitꝰ habere dignatꝰ est. nō q̄dē necessitate:sꝫ potestate. postea ꝛo spiritale. q̄le tā ꝑcessit in xp̄o baptizato tanq̄ in capite nr̄o. secuturū est aūt in mēbꝛis eiꝰ vltima resurrectiōe moꝛtuoꝝ. Adūgit aūt apl's duoꝝ istoꝝ hominū euidentissimā differentiā:dicēs. [Pꝛimꝰ hō de terra terrenus:scōs hō de celo celestis. q̄lis terrenꝰ tales ⁊ terreni. ⁊ q̄lis celestis:tales ⁊ celestes. ⁊ quō induimꝰ imaginē terreni:induimꝰ ⁊ imaginē eius q̄ de celo est.] Hoc apl's posuit vt nūc qđē in nob ꝑm sacramētū regeneratiōis fiat. sicut alibi dicit. Quotq̄t in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Re aūt ipa tūc ꝑficiet/cū ⁊ in nob qō est aīale nascēdo :spiritale factū fuerit resurgēdo. Vt ḡ eiꝰ itidē verbis vtar. spe salui facti sumꝰ. Induimꝰ autē imaginē terreni hoīs ꝓpagatōe ꝑuaricatiōis et moꝛtis/quā nob intulit generatio:sꝫ induimꝰ imaginē celestis hoīs:gꝛa idulgētie/viteq̄ ꝓpetue qō nob ꝑstat regeneratio:nō nisi ꝑ mediatoꝛem dei ⁊ hoīm:hoīeꝫ Jesum xp̄m. quē celestē hoīem vult intelligi. q̄ de celo venit:vt terrene moꝛtalitatis coꝛpe vestiret qō celesti imoꝛtalitate vestiret. celestes ꝛo ideo appellat ⁊ alios: q̄ fiūt ꝑ gꝛam mēbꝛa eiꝰ vt cū illꝰ sit vnꝰ xp̄s velut caput ⁊ coꝛpꝰ [Hoc ⁊ eadē epl'a euidētiꝰ ita ponit. Per hoīeꝫ moꝛs. ⁊ ꝑ hoīeꝫ resurrectio moꝛtuoꝝ. Sicut enī in adā oēs moꝛiūtur:sic in xp̄o oēs viuificabunt. Jā vtiq̄ in coꝛpe spiritali:qō erit in spm̄ viuificātē. Non q̄ oēs q̄ in Adā moꝛiunt mēbꝛa erūt xp̄i. Ex illꝰ enī mꝛto p̄ces sība in eternū moꝛte plectent. Sꝫ ideo dictū ē oēs atq̄ oēs:q̄ sicut nemo coꝛpe aīali:nisi in adā moꝛitur:ita nemo coꝛpe spiritali nisi in xp̄o viuificaꝫ.

¶Pristina stabilitas coꝛpis quā peccādo amisimus /habebat tātā felicitatē/vt in defectū nō vergeret senectutis. Huic ḡ p̄stine stabilitati restituet hoc coꝛpꝰ in resurrectōe moꝛtuoꝝ. sed habebit ampliꝰ. vt nec alimētis coꝛpalib' sustētet:sꝫ ad sufficientiā viuificet solo spū/cū resurrexerit in spm̄ viuificātē q̄ causa etiā spiritale ē. Illud aūt qō ꝑmū fuit/quāuis nō moꝛiturū nisi hō peccasset:tn aīale factū est. Hoc est /in animam viuentem.

¶Dixim⁹ tā(ni fallor)adā vnū hoīem fuisse. ⁊ ipsum esse totū gen⁹ hūanū. Nā ita dixim⁹ si memiuistis. Quasi fractꝰ est/⁊ sparsus colligit. ⁊ q̄si cōflat in vnū/societate atq̄ ꝯcoꝛdia spiritali. Et gemit vnꝰ paup mō /ipe Adā. sed in xp̄o inouat. q̄ si ne pctō vēit adā. vt pctm̄ /adā solueret i carne sua ⁊ vt reditegraret sibi adā i imaginē dei. Adā ḡ caro xp̄i. q̄ caro xp̄i de adā. De adā ḡ tēplū qō destruxer̄t iudei. ⁊ resuscitauit dñs triduo. Resuscitauit eni carnē suā. [Sed nō ꝓus qō spiritale est. sed qō aīale. deinde qō spiritale.] Jn vno hoīe qō dixit apl's /exp̄imur. q̄ non ꝑmū quod spiritale est sed qō aīale postea spiritale. Cū vnuſq̄sq̄ /qm̄ ex vānata ꝓpagine exoꝛit: ꝑmo sit necesse est ex adā malꝰ atq̄ carnalis. q̄ si in xp̄m renascēdo ꝓfecerit post erit bonꝰ ⁊ spiritalis. Ista sufflatiōe cū factꝰ ē hō in aīam viuentē. nō q̄ illa insufflatio ꝓuersa est in aīam viuētē:sed opata est aīam viuentē. nondū tn̄ hoīem spiritalē debemꝰ intelligere /q̄ factꝰ est in aīam viuentē:sed adhuc aīalē. Tūc eni spiritalis effectꝰ est /cū in ꝓdiso(ꝟ est ibtā vita ꝓstitutꝰ) ꝑceptū etiā ꝓfectōis accepit:vt ꝛho dei ꝓsūmaret Jtaq̄ postq̄ peccauit recedēs a p̄cepto dei. ⁊ dimissus de ꝓdiso:in ꝟ remāsit vt aīalis esset. ⁊ ideo aīalē hoīem pꝛiꝰ agim⁹ oēs. q̄ de illo post pctm̄ nati sum⁹: donec asseq̄mur spiritalē adā. i. dñm nr̄m Jesum xp̄m. q̄ pctūm non fecit ⁊ ab illo recreati et viuificati restituamur in ꝓdisum. vbi latro ille:cū ipo eo die meruit esse:q̄ istā vitā finiuit. Sic enim apl's dicit. Sed nō pꝛiꝰ qō spiritale est:sed qō aīale. Sic eni script ū est: factꝰ est ꝑmus adā in aīam viuentē. nouissimꝰ adā in spiritū viuificantē.

[Pꝛimꝰ de terra terrenꝰ. Scōs de celo celestis.]

¶Pꝛimꝰ hō de terra terrenꝰ: ille adā de limo fo mat⁹ est. Scōs aūt de celo celestis. Dñs Jh̄s xp̄s Quia filiꝰ dei venit ad carnē. q̄ suscepta: ⁊ hō exteriꝰ fieret: ⁊ de⁹ interi ꝑmaeret. vt ⁊ dei filiꝰ verus esset ꝑ quē facti sumꝰ. ⁊ hoīs filiꝰ verus fieret. per quem refecti sumus.

¶Pꝛimꝰ hō adā sic olim defunctꝰ est. vt tn̄ post illū scōs hō sit xp̄s. cū tot hoīm milia ink illū ⁊ hunc oꝛta sint. Et ideo maifestū est ad illū ꝑtinere oēm hoīem q̄ ex illa succession e ꝓpaginis nasciꝫ: sicut ad istū ꝑtinet oīs q̄ in illo: gꝛe largitate renascitur Tñ fit vt totū genꝰ humanū q̄dammō sint hoīes duo. ꝑmꝰ ⁊ scōs. [Hoc aūt dico frēs qm̄ caro et sāguis regnū dei possidere nō p̄nt. neq̄ coꝛruptio. incoꝛruptionē possidebit.]

¶Molebat eos ad ꝟ edificari: vt arbitrarenk se talia facturos i regno celoꝝ q̄lia fiūt i hac vita: i coꝛruptiōib⁹ māducādi ⁊ bibēdi. nubēdi. vxoꝛes ducēdi. generādi. Hec eni coꝛruptio carnis habet: nō species carnis. Judei eni credebāt resurrectionē. sꝫ tn̄ futurā putabāt carnalr. vt ea vita eēt in resurrectiōe: q̄lē illo tpe agebāt. Jsta carnalr cogitātes respōdere saduceis non poterant. ꝓponentibus questionē de resurrectione.

¶Credim⁹ ⁊ carnis resurrectionē. nō tn̄ q̄ repak aīa: q̄ ꝓpter carnales affectōes caro noiaꝫ: sꝫ hec etiā visibilr caro: q̄ naturalr ē caro. cui⁹ nomen aīa: nō ꝓpk naturā: sꝫ ꝓpk affectōes carnales: accepit Hec ḡ visibilr. q̄ ꝑpe oꝛ caro: sine dubitatiōe credēda ē resurgere. Videk eni Paulus apl's eā tāq̄ digito ostēdere. Cū dicit. Oꝑtet coꝛruptibile ꝟ induere incoꝛruptionē. Cū eni dicit ꝟ in eā tāq̄ digitū intēdit. Nō aūt visibile ē: id pōt digito ostēdi. qm̄ posset etiā aīa coꝛruptibilr dici. nā vitijs moꝛ ipsa etiā coꝛrūpit. et moꝛtale ꝟ iduere imoꝛtalitatē cū legit: eadē significat visibilis caro. q̄ in eā identidē: velut digitus intendit. Potest enim et anima: sicut coꝛruptibilis ꝓpter moꝛ vitia: ita etiā moꝛta

Auctoꝛ loquitur. De baptismo sacrāmēto regeneratiōis.

Dicuntur hoies celestes quia p gꝛam fiūt mēbꝛa xp̄i Pꝛres dānabunk q̄s saluabunk

Ex libꝛo. i. retractationū. Stabilitas nature instituite. Resurrectio restituet stabilitatē nature i stituite.

Extrac. euāgeliī ſm io. ꝓ

Adaꝫ q̄dā modo ē totū genꝰ humanū qō i nouak in chꝛisto.

Quo ꝑmꝰ hō fctūs ē in aīam viuentē sꝫ adhuc aīalez vsq̄ ad meritū obedientie.

Ex lib. cōtra faustū ca. ii.

Ex lib. sententiarū. ꝓspert.

Totū genꝰ hūanū q̄dāmodo est duo homines.

Ex ꝑmōe de resurrectione moꝛtuoꝝ.

Judei resurrectionē futurā putabant carnalik.

Ex ꝑmōe de symbolo.

Aīa ꝓpter carnales affectōes caro noiak

Aīa vitijs moꝛtuoꝝ coꝛrumpik.

Mors aie est apostatare a deo.

lis dici. mors ꝺppe aie est / apostatare a deo. q̃ pri mũ eius pctm̃in paradiso: sacr̃ lris ꝓtinet. Resurget igit corp⁹ fm xp̃iana fidẽ que fallere non pot. Qꝺ cui videt incredibile: qualis sit nũc caro attẽdit. qualẽ aũt futura sit: non considerat. Quia illo tpe imutatiõis angelice / non iã caro erit ⁊ sanguis sed tm̃ corp⁹. Cũ enĩ de carne apl's loqueret: alia inq̃t caro pecor: alia volucrũ: alia piscium. ⁊ corpa celestia. ⁊ corpa terrestria. Nõ enĩ diceret caro celestis. dixit aũt ⁊ terrestria corpa. Dis enĩ caro etiam corp⁹ est. non aũt oẽ corpus etiã caro est. Primo in ipis terrestrib⁹. qm̃ lignũ corpus est. sed non caro. bois aũt ⁊ pecoris ⁊ corp⁹ ⁊ caro est. In celestib⁹ vero nulla caro: sed corpa simplicia ⁊ lucida q̃ appellat apl's spiritalia. nõnulli aũt etherea. Et ideo non carnis resurrectioni ꝓtradicit illud quod ait. Caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt: sed q̃ le futurũ sit qꝺ nunc caro ⁊ sanguis ẽ ꝓdicat. in q̃lẽ naturã q̃squis hãc carnẽ ꝓuerti posse non credit: gdibus ducẽdus est ad fidẽ. Si enĩ ab eo q̃ras vtrũ terra in aquã possit cõuerti: ppter vicinitatẽ nõ ei videt incredibile? Rursus si q̃ras vtrũ aqua possit in aerẽ? neq; hoc absurdũ esse respondet. vicina enĩ sunt sibi. Et de aere si querat vt̃ in ethereum corp⁹ (id est celeste) possit mutari. iã ipa vicinitas psuadet. Qꝺ ergo p hos grad⁹ fieri posse cõcedit: vt terra in corp⁹ ethereũ cõuertat: cur non accedẽte dei volũtate (qua ⁊ corp⁹ humanũ sup aq̃s potuit ambulare) celerrime id fieri posse (quẽadmodũ dictũ est in ictu oculi) sine vllis talib⁹ gdib⁹ credit? sicut plerũq; fum⁹ in flãmã mira celeritate cõuertit. Caro enĩ nr̃a vtiq; ex terra est. Phi aũt (q̃rũ argumẽtis sepi⁹ resurrectiõi carnis resistit) ꝺb⁹ asserũt nullũ posse esse terrenũ corpus in celo ꝺdlibet corp⁹ i oẽ corp⁹ ꝓuerti / ⁊ mutari posse pcedũt. Qua corpis resurrectiõe / corp⁹ a tpis cõdictiõe liberatũ / eterna vita ineffabili charitate ꝑfruit. Tũc enĩ fiet illud qꝺ scr̃tũ ẽ. Absorpta ẽ mors i victoriã

Probabilitas resurrectiõis et imutatiõis corporum

Ex libro. i. retractationũ.

H

Luce. xxiiii.

Quõ intelligit caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt

Ex lib. ii. retractationũ.

Ex lib. de vera religione.

¶ Dixit apl's cũ inde loqueret caro ⁊ sanguis: regnũ dei non possidebũt. Sz sicꝫ ea sic accipit: vt existimet ita corp⁹ terrenũ q̃le nũc habem⁹ i corp⁹ celeste resurrectiõe mutari. vt nec mẽbra ista / nec carnis sit futura substãtia: ꝓculdubio corrigẽdus est: cõmonit⁹ de corpe dñi: q̃ post resurrectionẽ in eisdẽ mẽbris: non solũ cõspiciend⁹ oculis: verũetiam manib⁹ tãgend⁹ appuit. Carnẽq; se habere etiam sermõe firmauit. dicẽs. Palpate ⁊ videte. qm̃ spũs carnẽ ⁊ ossa nõ habet sicut me videtis habere. Cũ ꝓstat apl'm non carnis substãtiã negasse in dei regno futurã. sed aut hoies q̃ fm carnẽ viuũt: carnis ⁊ sanguis noie nũcupasse. aut ipam carnis corruptiõez. q̃ tũc vtiq; nulla erit. Nã cũ dixisset. caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt: bene itelligitur tanq̃ exponẽdo qꝺ dixerit ꝓtinuo subdidisse: neq; corruptio incorruptionẽ possidebit.

¶ Qꝺ g̃ ait apl's. Caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt. non sic accipiẽdũ est / q̃si carnis nõ sit futura substãtia. sz carnis ⁊ sanguis noie / ipam corruptionẽ carnis ⁊ sanguinis intelligẽdũ ẽ apl'm nũcupasse q̃ vtiq; in regno illo nõ erit. vbi caro incorruptibil' erit. Quãuis ⁊ alit possit itelligi vt carnẽ ⁊ sanguinẽ / opa carnis ⁊ sanguis dixisse accipiam⁹ apl'm. ⁊ eos regnũ dei nõ possessuros / q̃ pseuerant ista vilexerit. [Ecce mysteriũ vobis dico. Oẽs qꝺẽ resurgem⁹: sed non oẽs immutabimur.

¶ Resurget g̃ pi⁹ ppl's. vt veteris hois sui reliq̃as trãsformet in nouũ. Resurgit aũt ipi⁹ ppl's / q̃ ab initio vsq; ad finẽ veterẽ hoiem gessit / vt in secundam mortem precipitetur.

¶ Dixit apl's cũ de resurrectiõe corpor loqueret Oẽs qꝺẽ resurgem⁹. vl' sicut alij codices hñt. Oẽs dormiem⁹. Luz g̃ nec resurrectio fieri nisi mors ꝑcesserit posset nec dormitionẽ possim⁹ illo loco intelligere / nisi mortẽ: quõ oẽs dormiẽt / vl' resurgẽt si tã multi q̃s i corpe inuẽtur⁹ est xp̃s: nec dormiẽt: nec resurgẽt? Si g̃ sctõs q̃ repient xp̃o veniẽte viuẽtes. eiq; in obuiã rapient crediderim⁹ in eodẽ raptu de mortalib⁹ corpib⁹ exituros. ⁊ ad eadẽ mor imortalia redituros: nullas in xp̃is apl'i patiemur angustias. siue vbi dicit: tu qõ semias non viuificatur nisi moriaꝰ. siue vbi dicit: oẽs resurgemus: aut oẽs dormiem⁹. q̃ nec illi p imortalitatẽ viuificabunt nisi quãlibet paululũ tm̃ añ morianꝰ. Ac p hẽ ⁊ a resurrectiõe nõ erũt alieni: quã dormitiõe pcedũt q̃muis brevissima: nõ tm̃ nulla. Cur aũt nob̃ incredibile videaꝰ illã multitudinẽ corpor in aere q̃dam mõ semiari atq; ibi ꝓtin⁹ imortalit atq; incorrupti bilit reuiuiscere. cũ credam⁹ qõ idẽ ipe apl's aptissime dixit in ictu oculi futurã resurrectionẽ. ⁊ mẽbra sine fine victura tãta facilitate tãq; iestimabili velocitate redituru antiq̃ssimor cadauer puluerẽ? Nec ab illa snia / q̃ hoi dictũ est. Terra es et in terrã ibis: futuros illos sctõs arbitremur imunes: si eor morientiũ in terra nõ recidẽt corpa. sz sicut in ipo raptu morient: ita resurgũt dũ ferunt in aera. In terrã ꝺppe ibis. i. in hẽ ibis amissa vita: quod eras anteq̃ sumeres vitã hẽ ẽ eris exaiat⁹ / quod eras anteq̃ esses aiat⁹. Terre ꝺppe insufflauit deus in faciẽ flatũ vite: cũ factꝰ est hõ in aiaz viuã. tã q̃ diceret. Terra es aiata / qõ non eras. terra eris exanimis sicut eras. Qꝺ sunt ⁊ ãteq̃ putrescãt: oia corpa mortuor: hẽ erũt ⁊ illa si morieñt vbicũq; morianꝰ cũ vitacarebũt. quã ꝓtinuo receptura sũt. Sic g̃ ibũt in terrã. q̃ ex viuis hoib⁹ terra erũt. quẽadmodũ it in cinerẽ qõ fit cinis. it in vetustatẽ: qõ fit vet⁹. it in testã / qõ fit ex luto testa. ⁊ alia sexcẽta sic loq̃mur. Quõ aũt sit futur: qõ nũc ꝓ nr̃e ratiũcule viri⁹ vtcũq; ꝓjcim⁹: tũc erit poti⁹ vt nosse possim⁹

Ex libro. ii. de ciuitate dei. 6

De resurrectiõe sanctorũ xp̃o viuente viuentium.

Gene. iii.

¶ Pauloq̃ miseraꝝ delectationũ ⁊ voluptatũ manifesta tormẽta ꝓcedãt: interrogẽt se / q̃ tale aliq̃d amãt. videãt si nõ cruciant desiderio. ⁊ cũ puenerit ad id qõ illicite desiderãt: attẽdãt: si nõ cruciẽt timore: videãt hic g̃ penas suas anteq̃ veniat illa resurrectio. cũ in carne resurgẽtes nõ imutabunt. Habebũt ꝺppe corruptionẽ carnis in q̃ doleãt. nõ in q̃ morianꝰ. Alioq̃n ⁊ illi dolores finirent. [In momẽto. i ictu oculi. i nouissima tuba. Canet enĩ tuba: ⁊ mortui resurgẽt incorrupti. ⁊ nos imutabimur

Extractanũ. pñ. lvii.

cruciatus cõcupiscẽtiaꝝ etiã in hac vita.

¶ Quis sit athom⁹: multi vr̃m nõ norũt. Athom⁹ dici⁹ est a thome qõ est sectio. Athom⁹ grece. qõ secari nõ pot. Sz athom⁹ in corpe corpusculũ ẽ breue: qõ iã non habet vbi secet. Athom⁹ in tẽpe: momẽtũ est breue. qõ iã non habet vbi diuidat. xp̃ĩgia. Lapis est. diuide eũ in ptes. ptes ipas diuide in lapillos. Lapillos diuide in grana arene. grana arene diuide in minutissimũ puluerẽ. Peruenĩ ad aliquã minutiã: quã iã secare nõ potes. Hoc g̃ mõ vides in corpe quõ sit athom⁹. In tpe xp̃o quẽadmodũ ann⁹ (xp̃igr̃a) secat in mẽses. mẽses diuidũtur i dies. dies adhuc in horas diuidi possunt. horae adhuc in ptes momẽtor q̃sdã pductiones admittũt diuisiões. vsq; q̃ venias ad tm̃ pũctũ tpis: ⁊ q̃ndã momẽti scintillã: vt produci non possit: cũ nihil habeat mediũ: iste est athom⁹ in tpe. cũ dixisset i athomo subiecit q̃tũ põt fieri actõis ⁊ mot⁹ i isto athomi tpe. in ictu inq̃t oculi. Quãt⁹ ẽ ictus oculi.

Ex fm̃one de resurrectione mortuorum.

Athomus quid sit.

A Ictꝰ oculi emissio radiorum.

non q̄ palpebrā mouētes claudim⁹ oculū vel aperimus: sed ictū dicit oculi emissionē radioꝝ ad aliquid videndū. Mox enī / vt aperueris oculū: emittit radius tuꝰ. non dico ad parietē ꝓximū: sed ad montē longe distantē. Nec dico ad montē q̄ in terra ideo videt: qz ꝓximus est. In sydera in lunā. in solē: q̄ tāmagno iteruallo distāt a terra / mox vt radiū emiseris ibi est. Que spacia quācito trāsuolant inathomo. in ictu oculi. in nouissima tuba resurrectio mortuoꝝ dicit fieri signo illo dato de celo die iudicij.

Exlib. cōtra sex q̄stiōes paganorum.

¶ Qꝛpi corpus non dissolutū tabe atq̄ putredie die tertio resurrexit / nr̄a vero post longū tempus ex q̄dā / q̄ soluta discesserint collapsiōe reparabuntur: humane facultati vtrūq̄ impossibile est. diuine aūt potestati vtrūq̄ facillimū. Vt enī radiꝰ ocl̄i nostri non citiꝰ puenit ad ꝓpinquora: tardiꝰ ad longinquora. sed vtraq̄ interualla pari celeritate ꝓtingit: ita cū in ictu oculi (sicut apl̄s dicit) fit resurrectio mortuoꝝ: oīpotētie dei / r ineffabili nutui tā facile est / quecūq̄ recētia quādiuturno tpe dilapsa cadauera suscitare. Incredibilia sunt hec q̄busdā: qz inexpta. cū oīs natura rex tā sit plena miraculis: vt nō q̄si facili questigatiōe rōnis: sz videdē ꝓsuetudine mira non sint. q̄ ob h̄ / nec cōsideratiōe nec inq̄sitiōe digna videnť. Mā ego r mecū q̄cūq̄ / inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt / intellecta cōspiciūt. aut nō mīn⁹ aut amplius admiramur i vno semis tā paruulo grāo oia que laudanť i arbore tāq̄ liciata latuisse quā mūdi huiꝰ tā ingentē sinū / q̄ de corpib⁹ hūanis delabunť absumpta: resurrectiōi future tota r integra redditurum.

Radius oculi seu species visibiles subito ꝓdūcūtur.

Sis natura rerū plena ē mirabilis sz cōsuetudine nō videtur mira.

Exlib. iiii. de genesi ad litteram.

¶ Cū solē intuemur orientē: certe manifestū est q̄ ad eū acies nr̄a puenire non posset nisi trāsiret totū aeris celiq̄ spaciū. qđ inter nos r ipm est. Hoc aūt cuiꝰ longinq̄tatis sit: q̄s estimare sufficiat: nec vtiq̄ ꝓueniret eadē acies vel radiꝰ oculoꝝ nostrorū ad trāseundū aerē q̄ est sup mare / nisi priꝰ transisset eum q̄ est sup terrā in q̄libet mediterranea regione sim⁹ ab eo loco vbi sum⁹ vsq̄ ad litꝰ maris. Deinde si ad eādē lineā ꝓtuitꝰ nr̄i / adhuc post mare terre adiacēt: eū q̄z aerē: q̄ sup illas transmarias terras est / trāsire acies nr̄a non pōt. nisi priꝰ pacto spacio aeris illiꝰ q̄ sup mare qđ priꝰ occurrit / extēdit. Faciam⁹ iam post illas trāsmarinas terras nō nisi oceanū remānere. Munq̄d r aerē q̄ sup oceanū diffundit pōt trāsire acies nr̄a: nisi priꝰ trāsierit q̄c q̄d aeris citra oceanū supra terrā est? Oceani autē magnitudo incōpabiliť phibeť. Sed q̄ntacūq̄ sit ꝓ us optet aerē / q̄ supra est trāseāt radij oculoꝝ nr̄orū. r postea q̄cq̄d vltra est. Tū demū / ad solē puēant quē videm⁹. Mū igit. Quia totiēs hic diximus ꝓbus r postea: ideo non silꝰ oia vno ictu trāsit nr̄ obtutꝰ? Si enī clausis oculis faciē ꝓtra videndū solē ponam⁹: nonne mox vt eos aperuerim⁹: ibi potiꝰ faciē nr̄am nos inuenisse: q̄ illuc eā pduxisse putabimus. ita / vt nec ipi oculi priꝰ apti fuisse videanť illuc quo intēderāt puenisse? Et certe iste corporee lucis est radius / emicās ex oculis nr̄is. r tā longe posita / tāta celeritate ꝓstringēs: vt estimari / cōparariq̄ non possit. Mēpe hic r illa oia tā āpla īmēsaq̄ spacia / sil̄ vno ictu trāsirī manifestū est. q̄d priꝰ posteriusq̄ trāseať nihilominꝰ certū ē. Merito reī ictu oculi dixit fieri. Nec enī aliq̄d in rex corpe arū motib⁹ vel ictibus pōt celeriꝰ inueniri.

Oceani magnitudo incōparabilis.

Oculus videt in istāti simul distantia r ꝓpinqua.

Celeritas resurrectiōnis.

¶ Immortalitas carnis illo pficieť momento resurrectiōis / de q̄ ait apl̄s Paulꝰ. In ictu oculi. in nouissima tuba: r mortui resurgent incorrupti. et nos imutabimur. In ipo nāq̄ ictu oculi an iudiciū resurget in virtute. in incorruptiōe: in gl̄ia spirituale corpꝰ q̄ō semiať nūc in infirmitate / in corruptione / in ꝓtumelia corpꝰ aīale. Imago xp̄o q̄ renouatur in spū mētis. in agnitiōe dei. nō exteriꝰ: sz interius de die in diē. ipa pficieť visione. q̄ tunc erit post iudiciū facie ad faciē. Nūc aūt pficit / p speculū in enigmate. Propter cuiꝰ pfectionē dictū intelligē dū est: sil̄es ei erim⁹: q̄m videbim⁹ eū sicuti ē. Hoc enī donū tūc nobis dabiť: cū dictū fuerit. Venite bñdicti p̄ris mei. possidete patū vob regnū. Tunc q̄ppe tolleť impiꝰ ne videat maiestatē dñi. q̄i ibūt sinistri in suppliciū eternū: euntib⁹ dextris in vitā eternā. Hec est aūt (sicut ait veritas) vita eterna. vt ognoscāt te (inq̄t) vnū verū deū r quē misisti Jesum christum.

Matthe. xxv

Johan. xvii.

¶ Ista mors sepe in scripturis dormitio vocꝛ ꝓpter futurā resurrectionē velut euigilationē. Hic apl̄s dicit. De dormiētib⁹ aut̄ nolo vos ignorare frēs. Et alio loco. Ex q̄bus pl̄es manēt vsq̄ ad hec quidā aūt dormierūt: r alia innumerabilia in h̄ testimonia / apte p scripturas vtriusq̄ testamēti repiunť. Significauit q̄ dñs futurꝫ fuisse tps. q̄ inter tēpationes / tribulatiōesq̄ hui⁹ scl̄i / iā tāq̄ eiꝰ expectarek r sperarek aduēt⁹ tāq̄ ꝓpinquꝰ r iminēs. ad quē pparēt se q̄ in ei⁹ esse familia videnť. Hoc est enī qđ ait exisse obuiā sponso r sponse. Tardāte aūt sponso dormierūt. Mō enī tūc veniet cū sperak: sed media nocte. cū valde obscurū. i. occultū erit an veniat. Vñ dicit. Media nocte clamor factꝰ ē. ecce spōsus venit. exite obuiā ei. Mimirū clamor iste ipa est tuba illa quaz ꝓmemorat apl̄s vbi dicit. Canet enī tuba. r mortui resurgēt incorrupti. Tube nomine aliq̄d euidentissimū r pclarissimū signū vult intelligi. quā vocem archāgeli. r tubā dei alio loco dicit q̄ etiā vox ipius dñi Jesu xp̄i i euāgelio dicit. quā audiēt hi q̄ in monumētis sunt r pcedēt. Surgūt ergo oēs ille virgines r sapientes r stulte. r aptāt lāpades suas. i. rōnem ꝓparāt reddere de opib⁹ suis Sz tūc illiꝰ clamoris euidētia / r resurrectiōe mortuoꝝ. qz nulla erit dubitatio / iā instātis p̄sentisq̄ iudicij subtrabeť oē solatiū laudis humane. Neq̄ enī vacabit de alio disceptare vl̄ de alio iudicare / aut gratificari. aut suffragari alteri. q̄i vnusquisq̄ ppriū onus portabit r de suoꝝ factorum reddenda ratione cogitabit.

Matth. xxv. Clamor futurus media nocte est tuba ꝓcedēs iudicium.

Iniudicio nullus alteri poterit suffragari.

Cū aūt mortale hoc induerit imortalitatē: tūc fiet sermo q̄ scriptꝰ est. Absorpta ē mors i victoria. vbi ē mors victoria tua? Vbi ē mors aculeꝰ tuꝰ? Stimulꝰ autez mortis pctiū ē: virtꝰ vero pcti lex. Deo aūt gr̄as: q̄ dedit nobis victoriā p Jesū xp̄m dñm nr̄m. Itaq̄ frēs mei dilecti stabiles estote r imobiles: abūdātes in oi ope dñi semp: sciētes q̄ labor vester non est inanis in domino.

Exlib. iii. ad marcellinū.

Sicut apl̄i aptissima verba declarāt: eo absorbebiť mors i victoria / q̄ corruptibile r mortale hoc / induet incorruptionē r immortalitatē. id est q̄ viuificabit deꝰ r mortalia corpa nr̄a: ꝓpter inhabitantē spm̄ eius in nobis. Manifestum est r huius mortis corporis / que resurrectioni corporis cōtraria est: aculeū fuisse peccatū. Aculeum aūt quo mors facta ē. non quē mors fecit. Peccato enim morimur. Mō

Quō pctm̄ est aculeꝰ mortis.

¶ Dño pctñ mortē peccam⁹. Sic itaq; dictū est acule⁹ mortis / ē aculeus quō lignū vite. non q; hois vitam faceret. Sed q; mortis. hois vita fieret. ⁊ quō lignū scientie / per quod scīē tia fieret hois. nō qō per suā sciētiā fecerit homo. sic ergo ⁊ acule⁹ mortis q̄ mors facta est. nō quem mors fecit. Sic enī dicimus ⁊ poculū mortis. quo aliq̄s mortuus sit vel mori possit. non qō moriens mortuusue pfecerit. Acule⁹ itaq; mortis / pctñ est ¶ Pctō pūctū: mortificatūq; est gen⁹ hūanū. Quid adhuc ḡrim⁹ cui⁹ mortis. vtrū aīe an corpis: vtrū prime: q̄ nunc oēs morimur: an scōe: qua tunc impij morienť? Nulla causa est exagitādi questionē. nullus tergiuersandi loc⁹. Aplī verba quib⁹ id agebat ad interrogata respondēt. Cū mortale hoc (inquit) induerit immortalitatē: tunc fiet sermo q̄ scriptus est. Absorpta est mors i victoria. Ubi ē mors victoria tua? Ubi est mors acule⁹ tuus? acule⁹ aūt mortis: pctñ. virt⁹ vero pcti lex. De resurrectione corpis agebat: q̄ absorbebit mors in victoria. cum mortale hoc induerit immortalitatē. Tunc ipi morti insultabit. que in victoriā resurrectiōe corporis. absorbebit. Tunc ei dicet: vbi est mors contentio tua? vbi est mors acule⁹ tuus? Morti ḡ corporis hoc dicet. Hanc enī absorbebit victoriosa immortalitas. cum mortale hoc immortalitatē induetur. Morti (inquā) corporis hoc dicet: vbi est mors victoria tua. qua oēs sic viceras: vt etiā dei filius tecum cōfligeret. teq; non vitā donando: sed suscipiendo superaret? Uicisti in morientib⁹. victa es in resurgentib⁹. Victoria tua q̄ absorbueras corpa morientiū: temporalis fuit. Victoria nr̄a (qua in corporibus absorpta es resurgentiū: eterna cōstabit Ubi est acule⁹ tuus? Hoc est pctñ quo puncti: et venenati sum⁹. vt etiā in nr̄is corpibus fieres. ⁊ ea tam longo tpe possideres? Acule⁹ aūt mortis: est pctñ. virtus vero pcti lex. Peccauim⁹ in vno oēs vt morerēur i vno oēs. Accepim⁹ legē. nō vt emēdatiōe finirem⁹ pctñ: sz vt trāsgressiōe augerem⁹

¶ Roma. v. Lex enī subīrauit: vt abūdaret pctñ. Et pclusit scriptura oīa sub pctō. Sed deo gr̄as. q̄ dedit nobis victoriā p dñm nostr̄ Jesum xp̄m. vt vbi abundauit pctñ: supabundet gr̄a. atq; vt pmissio ex fide Jesu xp̄i daret credentib⁹. ⁊ vincerem⁹ mortez p imortalē resurrectionē. ⁊ aculeū eius peccatum per gratuitam iustificationem.

Ex li. lxxxiii. questionum. ¶ Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors cōtentio tua? Ubi est mors acule⁹ tuus? Acule⁹ autē mortis: pctñ. virtus vero pcti lex.

Roma. xiij. Mors est carnal' cōsuetudo q̄ resistit bone voluntati. Mortē significari arbitror hoc loco: carnalē consuetudinē. q̄ resistit bone voluntati: delectatione temporaliū fruendor. Non enī diceret vbi est mors cōtentio tua: si non restitisset ⁊ repugnasset ipius cōtentio: etiā illo loco describit. Caro cōcupiscit aduersus spm̄. ⁊ spūs aduersus carnē. Hec enī sibi inuicē aduersantur. vt nō quecūq; vultis illa faciat⁊. Fit ḡ p sanctificationē pfectā. vt oēs carnales appetit⁹: spūi nostro illuminato ⁊ viuificato (id est bone voluntati) subijciant. Et sicut nunc videm⁹ multis puerilib⁹ delectatiōib⁹ nos carere q̄ nos pueros: si denegarent acerrime cruciabāt: ita credendū est: de oīni carnali delectatione futurū esse: cum pfecta sanctitas totū hoiem reparauerit. Nunc aūt q̄diu est in nobis qō resistat bone voluntati auxilio dei p bonos hoies ⁊ bonos angelos indigem⁹. vt donec saneť totū non ita molestet vt perimat etiā bonā voluntatē. Hanc aūt mortē pctō meruim⁹. Qō pctñ oīmodo erat in libero arbitrio. cū i paradiso nullus dolor denegate delectatiōis bone volūtati bo

Sala. v.

Ad conseruationem bone volūtatis req̄rit̄ auxiliū speciale.

minis resistebat. Sicuti nūc verbi gratia si quisq; exīstat quē nunq; vēatio delectauit oīmodo liber est. vtrū venari velit an nolit. nec eū cruciat quisq; hoc phibet. At si ista libertate male vsus. venatus fuerit contra phibentis impiū paulatim surrepēs delectatio mortificat aīam. vt si se abstinere velit: sine molestia ⁊ angore nō possit cum id afi tota sanitate non ageret. Ergo aculeus mortis pctñ est. q̄ pctō facta est delectatio que iam possit resistere volūtati. ⁊ cū dolore cohiberi. Quā delectationez (q̄ in defectū est aīe deteriozis effecte) iure mortē vocamus. Uirtus vero pcti lex est. q̄ multo sceleratio⁹ ⁊ flagitiosius que lex phibet cōmittunt: q̄p si nulla lege prohiberent. Tūc itaq; absorpta erit mors i victoria: cū p sctificationē i oi hōis pte pfectā delectatiōe spiritaliū delectatio carna obruet.

Quō delectatio paulatim mortificat aiam.

Qñ absorbebit mors i victoria.

¶ Absorpta est mors in victoria. vbi est mors cōtentio tua? vbi est mors aculeus tu⁹? Mō enim in choatis in nobis p̄mittijs mētis vnde desideram⁹ hierl'm: multa ex carne corruptibili contendūt aduersus nos que non cōtendent cū fuerit mors absorpta i victoria. Uincet pax. ⁊ finietur bellū. Qñ aūt vincet pax vincet ⁊ illa ciuitas que dicit visio pacis. Nulla ḡ erit a morte cōtentio. Modo cum morte quāta cōtendim⁹? Inde enī sunt delectationes carnales. q̄ nobis etiā illicite multa suggerūt quib⁹ non cōsentim⁹. sed tñ non cōsentiendo cōtendim⁹. Prīo ḡ. cōcupia carnis sequētes duxit nos postea renitētes traxit nos. Deide accepta gratia cepit nos nec ducere nec trahere: sed adhuc cōtendere nobiscū. Post cōtentionē erit ⁊ victoria. Modo te ⁊ si oppugnat: non expugnet. Postea cū absorpta fuerit mors in victoria: oppugnare cessabit Quid dictū est? Nouissima inimica destruet mors Abripiat ḡ nos ignis diuin⁹ in hierl'm. Incipiam⁹ ardere charitate donec totū mortale cōsummat. ⁊ qō contra nos fuit: eat in sacrificium dño.

Ex tractatu. 6. lxiiii.

Ex fmōe de verbis apli. lxviii.

¶ Tunc fiet. Non modo fit: sed tūc fiet. Quid tūc fiet? Sermo q̄ script⁹ est Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors contentio tua? Ubi est mors aculeus tuus? Tūc fiet vt nusq; sit acule⁹ mortis. nusq; possit inueniri pctñ. Quid festias? Tūc fiet. Mereat in te humilitas vt tūc in te fiat: ne supbia nō p̄mittat ne vl' tūc in te fiat. Tūc fiet. Mō interi dum pugnas. dum laborias. duz periclitaris: dic: dic. dimitte nobis debita nostra. Dic oīno cum pugnas. Uel dic. ex aīmo dic. Si dixerim⁹ q̄ pctñ non habem⁹: nos ipsos seducim⁹. Tu tibi diabol⁹ eris? Nos ipsos seducim⁹. ⁊ veritas i nobis nō est. Non enī vex dicim⁹ dicendo nos nō habere pctñ cū hic nō simus sine pctō. Dicamus ḡ veritatē: vt aliq̄n inueniam⁹ securitatē. Sit veritas in pugna: vt acquirat securitas i victoria. Tūc fiet. Ubi est mors aculeus tuus? Aculeus enī mort⁊: pctñ est. Sed de lege p̄sumis. q̄ tibi data est lex. ⁊ datus est tibi p̄ceptum. Bonū est tibi vt spūs te viuificet ne littera occidat. Uolo vt velis. sed non sufficit vt velis. Adiuuand⁹ es vt plene vel' ⁊ impleas qō velis. Nā vis videre q̄d valeat sine spiritu adiuuante littera iubēs? Ubi dixit cū dictum esset vbi est mors aculeus tuus. aculeus aūt mortis est pctñ: cōtinuo subiūxit. virt⁹ aūt pcti lex. non mala iubēdo: vel bona phibendo: immo vero mala phibēdo ⁊ bona iubendo. virt⁹ tñ pcti est lex. q̄ subintrauit (inq̄t) lex vt abundaret delictū. Quid est vt abūdaret delictū? Quia vbi gratia non erat auxit p̄hibitio desiderīū. Et cū q̄si de p̄prio p̄sumit virt⁹ factū est grāde vitiū. Sed q̄d fecit gratia? Ubi ab

Humilitas

Watthe. vi. j. Johan. j.

Quō virt⁹ pcti lex.

¶ Roma. v.

Roma.v. undauit peccatū supabūdauit gr̃a. Venit dñs. totū quod de adā traxisti. totū qđ tuis prauis moribus addidisti: totū dimisit: totū deleuit. Ꝺ̃onem docuit. Gratiā ꝓmisit Certamē indixit. Laborantī subuenit. Victorē coronauit. [Stimulus aūt mortis peccatū est. virt⁹ vero peccati lex]

Ex ḳmōe de verbis apl̄i ca. v. positis ¶Peccatū q̃si scorpio est.

¶Acule⁹ mortis peccatū ē. Cui⁹ p̄ctione facta ē mors. ¶Pctm̄ q̃si scorpio ē. pupugit nos: et mortui sum⁹. Sz qñ est vt dicaḳ. Vbi ē mors victoria tua? Hoc enī in nobis nō in hac vita: sz in resurrectione ꝓmittiḳ. Tūc dabiḳ sanctis vt peccare nō velint omnino nec possint.

Ex lib. xiii. ꝺ ciuitate dei.

¶Apostol⁹ cū vellet ostēdere ex̄tum pctm̄ gratia nō subuenīēte ad nocēdū valeret: etiā ipam legē q̄ ꝓhibeḳ pctm̄: nō dubitauit dicere virtutē eē peccati. Acule⁹ (inq̄t) mortis ē pctm̄: ✠tus vero peccati lex verissime dixit. Auget enī ꝓhibitio desideriū operis illiciti: qñ iustitia nō sic diligiḳ vt peccādi cupiditas ei⁹ delectatiōe vincaḳ. Vt aūt diligaḳ et delectet vera iustitia: nō fit nisi diuīa subueniat gratia Sz ne ꝓptere a lex putaret mala qm̄ virt⁹ est dicta peccati. ideo ipe alio loco ex̄as huiusmōi q̄stiōes Ita (inq̄t) lex quidē sctā. et mādatū sctm̄ et iustū et bonū. Qđ ergo bonū ē (inquit) mihi factū ē mors? Absit. Sz pctm̄ vt appeat pctm̄ p bonū opatū est mihi mortē: vt fiat sup modū peccator: aut pctm̄ p mādatū. Sup modū dixit: qz etiā p uaricatio addi tur: cū peccādi aucta libidine lex ipsa ꝓtēnitur.

Virt⁹ pctī lex.

Vt diligatur et delectet iustitia reḳrit diuina gratia. Roma. vii.

¶Auget enī ꝓcupiscētia et maiores vires accipit lege ꝓhibēte: nisi adiuuet spūs gr̃e. Hoc est qđ dicit ille ꝑ doctor gētiū. Acule⁹ aūt mors: est pctm̄ virt⁹ vero pctī lex. Ecce vnde dicit homo. Volo legis seruare mādatū. sz virtute ꝓcupiscētie mee vincor. Et cū volūtas ei⁹ ꝓueniḳ et dicit. Noli vinci a malo. qđ ei ꝓdest nisi gr̃a succurrēte fiat qđ ipse apl̄s secut⁹ adiunxit? Mā et cū dixisset. ✠t⁹ pctī lex ꝓtinuo subiecit. Gratias aūt deo qui dat nobis victoriā ꝑ iesū xp̄m dn̄m nr̄m. g̃ et victoria qua pctm̄ vicīt nihil ē aliō q̄ dei donū i isto certamie adiuuātis.

Ex lib. ꝺ gr̃a et libero arbitrio.

¶Virtus vero peccati lex: quoniā lex ꝓhibendo auget pctī cupiditatē: nisi diffūdat spūs charitatē [Deo aūt gr̃as qui dedit nobis victoriā per iesum xp̄m dominum nostrum]

Victoria de pctō est dei donū.

Ex lib. de gr̃a crīōe iustificatore hominis.

¶Cōfidite ergo vici mūdum ꝓfiderūt et vicerunt In quo nisi in illo? Nō enī vicisset ille mūdū si mē bra eius vincere tur⁹. vnde ait apl̄us. Gratias deo qui nobis dat victoriā: ꝓtinuoq̄ subiecit Per dominū nostrū iesum xp̄m. qui dixerat suis: confidite. qz ego vici mundum.

Ex tract. euāgelij ſm ioā. nem. ii.

Capitulum.xvi.

De collect⁹ aūt que fiūt in sanctos: sicut ordinaui ecclīs galatie ita et vos facite. ꝓ vnā sabbati vnus quisq̄ vestrū apud se ponat: recōdens qđ ei placuerit: vt nō cum venero tūc collecte fiāt. Cū aūt ꝑsens fuero quos ꝓbaueritis ꝑ epl̄as hos mittā pferre gr̃am vr̃az in hierm quod si dignū fuerit: vt ego eā: mecū ibūt. Veniā aūt ad vos: cū macedoniā ptrāsiero. Mā macedoniā ptrāsibo. apud vos aūt forsitan manebo vel etiā hyemabo: vt vos me deducatis quocūq̄ iero. nolo enī vos modo in trāsitu videre. spero enī me aliq̄tulū tpis manere apud vos: si dñs ꝓmiserit. a

Ex lib. de sermone dñi in monte.

¶Et apl̄s paul⁹ pōt videri de crastino cogitare cū dicit. De collectis aūt in sanctos sicut ordinaui ecclīs Galatie ita et vos facite. Scīz vnā sabbati vnuscuiq̄ vestrū apud se ponat thesaurizās qđ ei placuerit. vt nō cū venero tūc collecte fiāt. Hinc huiusmodi scriptura ꝓ loc⁹ satis appet dn̄m nr̄z nō ꝺ ipsorum esse si quis hūano more ista ꝓcuret. sz ꝺ hīs si quis ꝓpter ista deo militet. vt in opib⁹ suis nō regnū dei sz istorū acq̄sitionē intueaḳ. Ad hāc g̃ regulā ꝺ totū ꝑceptū redigiḳ. vt etiā in istor⁹ ꝓuisione regnū dei cogitem⁹. i militia vero regni dei ista nō cogitem⁹ ita enī etiā si aliquādo defuerit (qđ plerūq̄ ꝓpter exercitationē nr̄az de⁹ sinit) nō solū nō debilitāt ꝓpositū nr̄z: sz etiā exanimatū ꝓbatūq̄ ꝓfirmāt. Gliamur enī (inq̄t) in tribulatiōib⁹. sciētes q̄ tribulatio patiētiaz opaḳ. patiētia ✠o ꝓbationē. ꝓbatio aūt spē. Spes aūt nō ꝓfūdit qz charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is per spiritū sanctū qui dat⁹ ē nobis. Roma.v.

¶Permanebo aūt epheſi vsq̄ ad pētheco stē. Ostiū enī mihi aptū ē magnū et euidēs. et aduersarij multi. Si aūt venerit timotheus: videte vt sine timore sit apud vos Opus enī dñi opaḳ sicut et ego. Ne quis ergo illū spnat. Ducite aūt illū i pace: vt veniat ad me. Expecto enī illū cū fratribus. de apollo autē fratre vobis notū facio: qm̄ multū rogaui eū vt vēiret ad vos cū fratrib⁹: et vtiq̄ nō fuit volūtas eius vt nunc veniret. Veniet autem cuz ei vacuum fuerit. o

¶Quid hic aliud pōt itelligi: nisi ꝓdicato ibi per eū ꝓmit⁹ euāgelio credidisse multos. et mltos eius dē fidei aduersarios extitisse? ſm illud dñi. Nemo venit ad me nisi datū ei fuerit a patre meo Et vobis datū est nosse mysteriū regni celor⁹. illis aūt nō est datū. Ostiū ergo aptū est i eis quib⁹ datū est. Aduersarij aūt multi ex eis quib⁹ nō est datum.

Ex lib. de predestinatione sanctorum. Johan. vi. Luce. viii.

Vigilate et state in fide: viriliter agite et confortamini.

¶Viriliter age. Noli dissolui ne sis inter eos qui b⁹ dicit. Vae ijs qui pdiderūt sustinētiā. Ergo qui pdit sustinētiā: effeminat⁹ ē. pdit vigorē. Ꝺ viri Ꝺ femine audiant. qz in vno viro vir et femina talis. In xp̄o nec masculus nec femina est.

Ex tractatu. ꝑſi. xxxvi. Eccle. ii. Qui pdit sustinentiā effeminatus est.

Gratia vestra in charitate fiāt. obsecro aūt vos fratres. noſt⁹ domū stephane et fortunati et achaici qm̄ sūt ꝓmicie achaice. et in ministeriū sanctor⁹ ordinauerūt seipos vt et vos subditi sitis eiusmōi et oīni coopanti et laboranti. Gaudeo aūt in ꝑsentia stephane et fortunati et achaici qm̄ id quod vobis deerat ipi suppleuerūt. Refecerūt enī et meū spiritū et vr̃m. Cognoscite ergo q̄ eiusmōi sūt. salutāt vos oēs eccle asye. salutāt vos in dño multū aquila et prisscilla cū domestica sua ecclesia: apud quos et hospitor. Salutāt vos oēs frēs. Salutate inuicē: in osculo sctō. Saluta

tio mea: manu pauli.

Ex lib. ō gra ⁊ libero arbitrio. Correctio facienda cū charitate. 1. Thessa. v.

¶ Cū dicit. Dia vra cū charitate fiāt: satis ostēdit etiā ipsas correctiones quas aspas ⁊ amaras sentiunt qui corripiunt cū charitate eē faciēdas vndeꝛ alibi cū dixisset. Corripite inquietos. psolamini pusillanimes: suscipite infirmos: patiētes estote ad oēs. mox adiūxit. Videte ne quis malū pro malo alicui reddat. Ergo et qñ corripiunt inquieti non malum pro malo sed potius bonuz reddit. hec autem omia que nisi charitas opatur?

Si quis nō amat dñz nostrū iesū xp̄z: sit anathema maranatha. Gratia dñi nr̄i iesu xp̄i vobiscū. Charitas mea cū omibus vobis in xp̄o iesu Amen.

Ex sermōe al tercationis cū pascentio arriano.

¶ Simul greco ⁊ syro vtit verbo si quis (inqt) nō amat dñm sit anathema maranatha. Anathema greco sermone dixit ꝺemnatus. Maranatha deꝺ finiuit donec domin⁹ reꝺeat.

Argumētū in secūdā epla̅z ad corinthios

Post actam a corinthijs penitētiā psolatoriā scribit eis epla̅m aplus a troade p titū. et collaudās eos hortat ad meliora contristatos quidē eos sed emendatos ostēdens.

Expositio eiusdē per eundē in secundam ad Corinthios epla̅m collecta.

Paulus aplus xp̄i iesu p volūtatez dei ⁊ timotheus frat ecclē dī q̄ est corinthi cū omib⁹ sanctis qui sūt in vniuersa achaia. Gra vobis et pax a deo p̄re nostro et dño iesu xp̄o. Benedictus de⁹ ⁊ pat dñi nr̄i iesu xp̄i pater miarū ⁊ de⁹ toti⁹ psolatiōis. qui psolat nos in omni tribulatiōe nr̄a: vt possim⁹ ⁊ ipi psolari eos qui in oi p̄ssura sūt p exhortationē qua exhortamur ⁊ ipi a deo: qñ sicut abūdant passiones xp̄i in nobis ita et p xp̄z abūdat psolatio nr̄a. Siue aūt tribulamur pro vra exhortatiōe ⁊ salute: siue psolamur. pro vra psolatione: siue exhortamur pro vra exhortatiōe ⁊ salute q̄ opat tolerātiaz earūdē passionū quas et nos patimur vt spes nr̄a firma sit p vobis: sciētes qñ sicut socij passionū estis sic eritis ⁊ psolatiōis. nō eni volum⁹ ignorare vos frēs de tribulatiōe nr̄a q̄ facta ē in asia: qñ supra modū grauati sum⁹ supra virtutē: ita vt tederet nos etiā viuere Sz ipi in nobismetipis resp̄sum mortis habuim⁹: vt nō sim⁹ fidētes in nobis sz in deo q̄ suscitat mortuos. q̄ de tantis piculis nos eripuit ⁊ eruit: in quez spam⁹ qñ ⁊ adhuc eripiet adiuuātib⁹ ⁊ vobis in oratione pro nobis vt ex multaꝝ psonis faciez eius que in nobis est donatiōis per multos gratie agant pro nobis.

Ex trac. epli ioānis. viii.

Amat iust⁹ dici pcā sua vt glificet deꝰ sanatoꝛ. Sauli et pauli nominū interpretatio.

Wat paulus dici a nobis pcā sua: vt glificet ille qui talē morbū sanauit. Magnitudinē enim vulneris man⁹ medici secuit ⁊ sanauit. Qui illa de celo. pstrauit psecutorē: ⁊ erexit p̄dicatorē occidit saulū ⁊ viuificauit pauluz. Saul eni psecutoꝛ erat scti viri. inde nomen habebat iste: qñ psecūbat xp̄ianos. Postea de saulo factꝰ est paul⁹. Quid ē paul⁹? Modic⁹. Ergo qñ saul⁹ supb⁹ elat⁹: qñ paul⁹ hūilis modic⁹. Ideo sic loq̄mur. Paulo p⁹ videbo te: id est post modicū. audi qz modic⁹ factꝰ ē. Ego eni sū mim⁹ aplox: ⁊ mihi mīmo oīm sctōrū. dicit alio loco. Sic erat inter aplos: q̄si fimbria vestimēti. Sz tetigit eccl̄ia gentiū q̄si fluxum patiens et sanata est.

1. Cor. xv. Ephe. iii.

Mā glīatio nr̄a hec est: testimoniū psciētie nr̄e: qꝝ in simplicitate cordis ⁊ sinceritate dei ⁊ nō in sapiētia carnali sz in gra dei quersati sum⁹ in hoc mūdo: abundātiꝰ aūt ad vos. Non eni alia scribim⁹ vobis q̄ꝑ q̄ legist⁹ ⁊ cognouistis. spero aūt q vsq̄z in finē cognoscet⁹ sicut ⁊ cognouist⁹ nos ex pte: qz glia vra sumus sicut ⁊ vos nr̄a. in die dñi nr̄i iesu xp̄i. ⁊ hac psidētia volui priꝰ venire ad vos vt scōam gram haberet⁹: ⁊ p vos trāsire in macedoniā ⁊ iterū a macedonia venire ad vos ⁊ a vobis deduci i iudeā. Cū ergo hoc voluisse: nunq̄d leuitate vsus sū? Aut q̄ cogito ꝼm carnē cogito vt sit apud me est ⁊ nō? Fidelis aūt de⁹: qꝝ ꝼmo noster q̄ fuit apō vos. nō est in illo est ⁊ nō: sz est in illo est.

Extractus di. xix. Alia supba ⁊ humilis.

Superba aia i psp̄ectu hoīz vult placere hūilis aia i occl̄to nisi ō⁹ videt vult placere: vt si placuerit hoīb⁹ de bono ope illis gr̄ulet quib⁹ placet bonū op⁹: nō sibi cui sufficere debet. qz fecit bonū op⁹. Glia nr̄a iquit hec ē: testimoniū psciētie nr̄e. q̄modo eni magna pena ē ipiox psciētia: sic magnū gaudiū piorū ipa psciētia. ¶ Exultabūt scti i glia: letabunt i cubilib⁹ suis. Nō in theatr⁹ nō in aphiteatris. nō in circis. nō i nugis. nō in for⁹: sz i cubilib⁹ suis. Quid ē in cubilib⁹ suis? in cordib⁹ suis. Audi apl̄z paulū: exultāte in cubili suo. nā glia nr̄a hec ē: testimōiuz psciētie nr̄e. Rursū timēdū ē ne q̄sq̄z apō seipz fiat sibi placēs ⁊ q̄si de psciētia sua supb⁹ glietur. Debet ei q̄sq̄z cū tremoze exultare: qz donū dei ēynde exultat: nō meritū suū. Et eni sūt multi sibi placentes. ⁊ iustos se eē arbitrātes: ⁊ pcedit aduersꝰ illos alia pagia dicēs. Quis glabit castū se habere cor:

Extractus di. xix. Cor sancti est cubile ei⁹ i quo letabit. Placere sibi supbū est.

H Modus gloziãdi in cõsciẽtia

Aut q̃s gl'abit mũdũ se eẽ a pctõ? Est ergo quidã mod⁹ gl'iandi i ꝓscientia: vt nouer⁊ fidẽ tuã eẽ sincerã vt nouer⁊ spẽ tuã eẽ certã: nouer⁊ charitatẽ tuã eẽ sine simꝛatiõe. Sz qm̃ mꝛta sũt adhuc q̃ possũt forte offendere oculos dei: lauda eũ q̃ tibi ista donauit. tũc ꝓficiet qõ donauit. ¶Propꝛea cũ dixisset letabunt in cubilib⁹ suis: ne q̃si sibi placẽtes viderent adiũxit stati. Exultatiões dei i faucib⁹ eoꝝ Sic letabunt i cubilib⁹ suis. vt nõ sibi tribuant qõ boni sũt: sz illi tribuãt a q̃ acceperũt qõ sunt. a quo vocant vt pueniat ad id qõ nõdũ sũt: ꝛ a quo spant pfectionẽ. cui gr'as agunt qꝛ inchoauit.

Ps.cxlix.

Quõ sctĩ letãtur i cubilib⁹ suis.

Ex sermõe ꝺ verbis euangelij.

Diaboli astutia in cõfingẽdo falsa crimina de sctis

¶Mẽo est diabolo astutior ad fingẽdũ. Mã ꝛ nũc oia falsa crimia de sctis ipe ꝓfingit. Scit suas criminatiões valere nõ posse apud dñz inꝭ hoies illas spgit. ꝛ ꝟ ei qd ꝓdest cũ dicat apl's. Glia nr'a hec eẽ testimoniũ ꝓscientie nr'e: Putat⁊ tamen qꝛ ille falsa crimia nulla astutia ide ꝓfingit? Nouit qd ide malꝰ agat: nisi ei resistat vigilãtia fidei. ideo enim ꝛ de bõis mala spgit vt infirmi nõ putẽt aliqs eẽ bonos ꝛ tradẽt se rapiẽdos libidinib⁹ ꝛ dissipãdos: dicẽtes apud seipos. Quis ẽ eni q̃ seruat mãdatũ dei. Aut quis est qui seruat castitatẽ? Dum putat qꝛ nemo ipse fit nemo.

Quare diabol⁹ de bonis mala spargit.

Dei eni filiꝰ iesus xp̃s qui i vobis ꝑdicat⁹ est ꝑ me ꝛ siluanũ ꝛ timotheũ nõ fuit i illo ẽ ꝛ nõ: sz ẽ in illo fuit. Quotquot ei ꝓmissiões dei sũt: in illo ẽ: ideo ꝛ ꝑ ipm amẽ deo ad gliaz vr'am. Qui aũt ꝓfirmat nos vobiscũ in xp̃o: ꝛ qui vnxit nos deꝰ et qui signauit nos ꝛ dedit pignꝰ spũs i cordib⁹ nr'is. Ego aũt testẽ deũ iuoco in aiam meã q̃ pcens vobis nõ veni vltra corinthũ: nõ qꝛ dñamur fidei vr'e: sz adiutores sum⁹ gaudij vr'i. Mã fide statis.

B

Ex libro ꝓtra faustum.

SVrrũ tibi videt aduersũ euãgelicam auctoritatẽ venire: duꝛ etiã tibi videat venire aduersꝰ apl'z dicentẽ. Oia hec figure nr'e fuerũt. Itẽ dicentẽ de xp̃o. qꝛ nõ fuit ẽ ꝛ nõ: sz ẽ in illo erat. Quotq̃t ꝓmissiões dei in illo ẽ. id est in illo exhibite: in illo adimplete sunt.

Ex libro de agõe xp̃iano

¶Nec eos audiam⁹ q̃ nõ vꝛ hoiez suscepisse dicũt filiũ dei neq; natũ eẽ de femia: sz falsã carnez ꝛ ymaginẽ simulatã corpis hũani ostẽdisse videntib⁹. nesciũt eni quomõ substãtia dei admistrãs vniuersã creaturã inq̃nari oino nõ posset. et tamẽ ꝑdicãt istũ visibilẽ solẽ. radios suos p oẽs feces et sordes corpoꝛ spgere. ꝛ eos mũdos ꝛ sinceros vbiq; seruare. Si g̃ visibilia mũda visibilib⁹ imũdis ꝓtingi possũt. ꝛ nõ inq̃nari ẽ̃ptomagꝭ iuisibil' ꝛ incõmutabilis ẽ̃tas p spm. aiaz. ꝛ p aiaz corp⁹ suscipiens. toto hoie assũpto ab oib⁹ eũ ifirmitatib⁹ nulla sua ꝓtamiatiõe liberauit? Itaq; magnas patiunt ãgustias. ꝛ cũ timẽt qõ fieri nõ põt. ne bũana caro veritas inq̃net: veritatẽ dicit eẽ mẽtitã. Et cuz ille ꝑcepit dicẽs. sit i oꝛe vr'o ẽ. ẽ. nõ. nõ. ꝛ apl's clã ꝛ. nõ erat in illo ẽ. ꝛ nõ sz ẽ in illo erat: isti totũ corp⁹ ei⁹ in falsã carnẽ fuisse ꝓtendũt: vt nõ sibi videant imitari x̃m si nõ suis auditoꝛibus mentiant

Wathe.v.

Ex libro ꝑdicto.

¶Oẽs eni ꝓmissiões dei in illo ẽ. id est i illo firmate sũt: qꝛ in illo ipletũ est qcq̃d ꝓ nr'a salute ꝓphetatũ est. Et q̃ signauit nos: ꝛ dedit pignus spũs in cordib⁹ nr'is. ẽ̃diu sum⁹ in corpe et pegrinamur a dño. gustem⁹ saltẽ ẽ̃suauis est dñs: qꝛ dedit nobis pignꝰ sp̃m: in quo sentiam⁹ ei⁹ dulcediez ꝛ desiderem⁹ ipz vite fõtez: vbi sobꝛia ebꝛietate mũdemur irrigemur sicut lignũ qõ plãtatũ ẽ sec⁹ decursus aquaꝝ ꝛ dat fructũ i tpe suo. ꝛ folia ei⁹ nõ decidẽt. dicit eni spũs sctũs. Filij aũt hoiz in tegmie alaꝝ tuarũ spabũt inebꝛiabunt ab vbertate dom⁹ tue. et toꝛrẽte voluptat⁊ tue potabis eos: q̃m apud te est fõs vite. Talis ebꝛietas nõ euertit mentẽ: sz tũ rapit sursũ. ꝛ obliuionẽ ꝓstat oim krenoꝝ: sz si possum⁹ toto affectu iã dicẽ. quẽadmodũ desiderat cerꝰ ad fõtes aquaꝝ. ita õsiderat aia mea ad te deꝰ

ps.i.

ps.xxxv.

Bonaebꝛietas.

ps.xli.

¶Motũ g̃ fres desideriũ nr'm: nõ sit nisi ad vitã eternã. nemo sibi placeat q̃si qui bic iuste vixerit et ꝓpet se illis qui male viuũt: scõm phariseuz q̃ se iustificabat q̃ nõ audierat apl'z. nõ qꝛ iã accepim. aut iã pfect⁹ sim. ꝟ nõ accepat adhuc ꝟ q̃ desiderabat ¶Pign⁹ accepat sicut dixit. q̃ ödit nobis pign⁹ sp̃z Cui⁹ rei pign⁹ erat: ad ꝟ puenire cupiebat. ¶Participatio q̃dam: sz distat. Alit modo pticipamur aliter tũc pticipabimur. Modo p fidẽ: tũc p speciem in eodẽ spũ. Tũc aũt spẽs erit: res erit. Idẽ autez spũs idẽ de⁹: eadẽ plenitudo. Qui clamat absentibus: exhibebit se ꝓsentib⁹. Qui vocat pegrinos nutriet ꝛ alet in patria.

Ex sermõe ꝺ verbis apli.

¶Nemo cõparz se his qui male viuũt.

Spũs ẽ pignus pticipatiõis diuine.

C

SCapitulum secundum.

Tatui aũt hocipz apud me: ne iterũ in tristitia venirẽ ad vos. si eni ego cõtristo vos ꝛ quis est q̃ me letificet nisi q̃ ꝓtristat⁊ ex me? Et hocipm scripsi vobis vt nõ cũ venero tristiciã sup tristiciã habeã. de quib⁹ oportuerat me gaudere: ꝑfidẽs in oib⁹ vobis qꝛ meũ gaudiũ oim vr'm ẽ. Mã ex multa tribulatiõe ꝛ angustia cordis scripsi vobis p multas lachꝛymas nõ vt ꝓtristemini: sz vt sciat⁊ quã charitatẽ habeã abũdanti⁹ in vobis. Si q̃s aũt ꝓtristauit me: nõ me contristauit: sz ex pte vt nõ onerẽ oẽs vos. Sufficit illi q̃ eiusmodi ẽ obiurgatio hec q̃ fit a plurib⁹ itavt e cõtrario magꝭ donet⁊ ꝛ consolemini: ne forte abũdantiori tristicia absorbeat q̃ eiusmõi ẽ. ¶Propt qõ obsecro vos vt cõfirmet⁊ in illũ charitatẽ. Ideo eni ꝛ scripsi vobis vt cognoscã experimentũ vestrũ an in oib⁹ obedientes sit⁊. Cui aũt aliq̃d donast⁊: ꝛ ego. nã ꝛ ego q̃d donaui. si q̃d donaui. ꝓptervos in ꝓsona xp̃i vt nõ circũueniamur a sathana. Nõ eni ignoram⁹ cogitatiões ei⁹. cũ venissẽ aũt troadẽ ꝓpter euãgeliũ xp̃i. ꝛ ostiũ mihi aptũ esset in dño: nõ habui requiẽ spiritui meo eo q̃ nõ inueneri titũ ffrem meũ sz valefaciẽs eis pfectus sum in macedoniam.

¶Quis valefecit nisi eis qui crediderãt in quoꝝ semel cordib⁹ euangelizanti aptum est ostium? Deo autẽ gratias. qui semp triumphat nos in xp̃o ieſu. et odorẽ notitie sue manifestat per nos in oi loco: qꝛ xp̃i bonus odor sum⁹ deo: in his qui salui fiũt: et in

Ex libro deꝺ destinatione sanctoꝝ

G his q̄ pereūt. Alijs quidē odor mortis i mortē: alijs autem odor vite in vitā. Et ad hec quis tā idoneus? Non eni sumus sicut plurimi adulterātes verbū dei: sed ex sinceritate sicut ex deo coꝝ deo i xp̄o loquimur.

Ex eodē lib.

ECce vnde gratias agit miles acerrim⁹ et defensor iuictissimus gr̄e: ecce vnde gratias agit. q̄ xp̄i bon⁹ odor sum⁹. & in his qui salui fiūt. & in his qui pereūt. gr̄a eius. & in his qui pereūt iudicio eius: sz vt mīn⁹ succēseatur hec parū intelligentib⁹ ipse admonet. cū adiūgit & dicit. Et ad hec quis tā idoneus?

Ex trac. li. in euangeliū fm iohannē

Christiani male viuētes xp̄o iniuriā faciunt.

Cant. i.

CDom⁹ aūt repleta est odore mūd⁹ implet⁹ē bona fama. Qui male viuunt & xp̄iani vocāt christo iniuriā faciūt. De qualibet dictū est: quōd per eos nomē domini blasphemat: p bonos nomē dñi laudatur. Audi apl'm. xp̄i bonus odor sum⁹ (inquit) in omni loco. Dicit & in cāticis cāticoꝝ. Unguentuz effusū est nomē tuū. Ad apl'm reuoca intētionem xp̄i inquit bon⁹ odor sum⁹ in omi loco: & in his qui salui fiūt et in his qui pereūt. Alijs sum⁹ odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortē. Et ad hec quis idoneus? Ergo vt inde nos conemur loqui. nunq̄ quid idonei sum⁹ aut vos audire hec idonei estis? Nos quidē idonei nō sum⁹: sz idone⁹ est ille qui p nos dignet dicere qō vobis p̄sit audire. Ecce apostol⁹ bonus odor ē sicut dicit ipe: sz ipse bon⁹ odor alijs est odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortem. Tamen bon⁹ odor. Nunqd ait. Alijs sumus bon⁹ odor in vitā: alijs mal⁹ odor ad mortē? Bonū odorem se dixit nō maluz et eundē bonū odorē alijs dixit ad vitā: alijs ad mortē. Felices qui bono odore viuūt. Quid aūt infelici⁹ illis. qui bono odore moriunt? Et quis est (ait aliquis) quē bonus odor occidit? Hoc est qō ait apostol⁹. Et ad hec q̄s idoneus? Quomodo ea facit deus mirīs modis vt bono odore & boni viuāt et mali moriant? Quomodo fit? Quantū domin⁹ inspirare dignat nā fortas sis ibi lateat altior intellect⁹. qui a me nō potest penetrari. tamen quousq̄ penetrare potuero. vobis non debet denegari. Paulū apostolū bene agentem bene viuentē iusticiā verbo predicantē. opere demōstrantē doctorem mirabilē fidelez dispensatorē fama vsq̄q̄q̄ disseminabat: quidā diligebant quidam inuidebāt. Nam ipe quodam loco ait de quibusdā. quod nō caste sz per inuidiā xp̄m annūciarent: existimātes inquit tribulationē se suscitare vinculis meis. Sed quid ait? Siue occasione siue veritate christ⁹ annuncie⁊. Annunciant qui me amant. annunciāt qui mihi inuident. Illi bono odore viuūt: illi bono odore moriunt. Tamē vtrisq̄ predicantibus nomē xp̄i annūcie⁊ optimo odore mundus impleat. Amasti bene agentē vixisti bono odore. Inuidisti bene agēti. Mortu⁹ es bono odore. Nūqd qz mori voluisti. Ideo illū odorē malū eē fecisti. noli inuidere: et te nō occidit bon⁹ odor

Fama bonorū p̄dicatorū est bon⁹ odor xp̄i quo viuunt boni laudātes & inuidi dolētes mori untur.

CHabeat aliquis sanū olfactū consentit quomodo puteāt peccata cui putori peccatorū p̄trarius erat ille odor de quo dicit apl'us. Xp̄i bonus odor sum⁹ deo in omi loco: his qui salui fiunt. Sed vnde nisi de spe? Aliud eni plāgim⁹ in hac vita: aliud p̄sumimus in illa vita. Quod plangitur putet: quod p̄sumit fragrat. Sed quia habem⁹ per spiritū ipsum odorē vt dicam⁹ sponso nostro. Post odorē vnguentorū tuorum currim⁹: auertim⁹a putoribus nostris olfactū: & cōuertentes nos ad ipsuz

Bonus odor nō efficit malus ꝓpter inuidos.

Ex tractatu p̄l. xxxvii.

Fetor peccatorū cōtrariatur odori xp̄i.

Cant. i.

aliquantulū respiramus.

CInde bon⁹ odor: qui significat noiatis q̄busdā aromatib⁹. Audi paulū illū minimū fimbriā de vestimēto: qō tetigit mulier in fluxu sanguis: et sanata est. Audi ipm dicentē. xp̄i bon⁹ odor sum⁹. in oi loco. & in his qui salui fiūt. & in his qui pereūt. Salui fieri hoiem bono odore nō est ip̄robabile: nec incredibile. Perire aūt hominē bono odore que ratio est? Magna virt⁹ magna veritas. Et si capi nō potest: ita est. Maz vt noueris q̄ difficile capit: statim subiecit. Et ad hec quis idoneus qui intelligat homies mori bono odore. Tamē aliquid dicā fratres. Ecce paulus ipe p̄dicabat euāgelium Multi illū amabant p̄dicatorem euāgelij: multi i uidebāt. Illi qui amabāt bono odore viuebant. Illi qui inuidebāt bono odore peribāt. Ideo pereūtibus nō malus odor: sed bonus odor. Inde enim magis inuidebāt. q̄ tam bona gratia p̄ualebat Nemo eni inuidet misero. Erat enī glorios⁹ in predicatione verbi dei et viuēs scōm regulaz virge illius directionis: & diligebāt eum qui in illo diligebant xp̄m. qui sequebant bonū odorē: diligebant amicū spōsi sui. Ipsa sponsa que dicit in cantic⁊ cāticoꝝ: post odorē vnguentorū tuorū currimus. Illi aūt ē̄ magis eū videbant in gr̄a predicationis euāgelij: & in vita inculpabili: tantomagis iuidia torquebant. & occidebant bono odore.

Ex tractatu p̄l. xlii. Luce. viii.

Amantes bonos predicatores bono odore illoꝝ vigent inuidi morīūtur. ps. xliii.

Cant. ii

CDicit ipa dominica sponsa: post odorē vnguentorū tuorum currim⁹. Cui? odoris memor apl'us Paulus dicit. Xp̄i bon⁹ odor sum⁹ in omni loco. & in his qui salui fiūt: et in his qui pereūt. Magnuz sacramentū xp̄i bon⁹ odor sum⁹ in omni loco. et in his qui salui fiūt: et in his qui pereūt. Quibusdam quidē odor vite in vitā: quibusdam odor mortis in mortē. Et ad hec intelligēda quis idoneus? Quo modo bon⁹ odor alios vegetat. alios necat? bon⁹ odor nō malus. Nō eni ait bonus odor. bonos vegetat et mal⁹ odor malos necat: nec ait idez apl's Alijs quidē sum⁹ odor bon⁹ ad vitā alijs odor malus ad mortē: nō hoc ait. sz xp̄i bonus odor sumus in omni loco. Ue miseris: quos bon⁹ odor occidit Si ergo bon⁹ odor estis. O apostole quare iste odor alios occidit alios vegetat? q̄ aliquos vegetat audio: intelligo. q̄ aliquos occidit. difficile assequor: maxime q̄ dixisti et ad hec quis idoneus? Nō est mirū: q̄ nō sumus idonei. Faciat nos idoneos. cui⁹ odor erat de quo loquit. Cito eni respōderet mihi apostolus. Intellige. Xp̄i bon⁹ odor sumus in omni loco. Et in his qui salui fiunt: et in his qui pereunt. Nos tamen bonus odor. Alijs odor in te in vitam: alijs odor mortis ad mortem. Odor iste vegetat diligentes: necat inuidentes. si eni non esset claritudo sanctorum: inuidia non surgeret impiorum. Cepit persecutionē pati odor sanctorum. Sed quomodo sibi ampulle vnguentorū Quantomagis frangebātur: tanto amplius odor diffundebat. CBonus odor xp̄i est p̄dicatio veritatis quē odorē in vitā capit: qui euangelio bonis moribꝰ seruit & p̄gruit: mortē incurrit: cui⁹ ab his q̄ bene loquit vita dissentit. q̄ p̄ditio etiā auditores

Odor bonus quō necat.

Si nō eēt claritudo sanctorū in uidia non surgeret impiorum.

Ex lib. sentē tiarū p̄speri.

Bonus odor xp̄i est predicatio veritatis.

obstrigit: cū recta p̄dicatio ab alijs p incredulitatem audit⁊ in mortē ab alijs per fidē suscip⁊tur in salutem.

Capitulum tertium.

RAcipimus iterū nosmet ipos commendare. Aut

nunquid egemus sicut quidã ꝓmendaticijs epl̃is ad vos aut ex vobis? Epistola nostra vos estis scripta in cordib⁹ nostris que scitur ⁊ legitur ab omnibus hominib⁹ manifestati: qm̃ epistola estis xp̃i ministrata a nobis ⁊ scripta nõ atramento: sed spiritu dei viui: nõ in tabulis lapideis: sz in tabulis cordis carnalib⁹.

Ex libro de doctrina christiana. iii. Ezech. xxxvi

DEr ezechielez prophetã dñs dixit. Et dabo vobis cor nouũ ⁊ spiritũ nouũ dabo in vos ⁊ auferã cor lapideũ de carne vestra. ⁊ dabo vobis cor carneũ. Unde ait aplus. Tabulis cordis carnalib⁹ cor carneũ a corde lapideo voluit vita sentiẽte discerni: et pvitã sentientẽ significauit itelligentẽ. Sic fit isrl̃ spiritalis nõ vni⁹ gentis sz oim que promisse sũt patribus in eorũ semine qõ est xp̃s. Hic ergo isrl̃ spiritalis ab illo israele carnali qui ẽ vni⁹ gẽtis: nouitate gratie: nõ nobilitate patrie: et mẽte nõ gente distinguit. Sz altitudo pphetica dũ de illo vel ad illũ loquit latẽter trãsit ad hũc: ⁊ cũ iã ꝺ isto vel ad istũ loquat adhuc de illo vel ad illũ loqui videt: nõ intellectũ scripture ꝛ nobis quasi hostiliter inuidẽs: sed exercens medicinaliter.

Exli. de baptismo parulorũ. ii.

CSpũs dei cui⁹ dono iustificamur. quo fit in nobis: vt nõ peccare delect et: vbi libertas est: sicut ꝑter hũc spm̃ peccare delectat vbi seruitus a cuius operib⁹ abstinendũ est: hic spũs sctũs ꝙ quẽ diffunditur charitas in cordib⁹ nr̃is. q̃ plenitudo legis ẽ etiã digit⁹ dei in euangelio dicit. Unde q⁊ ille tabule digito dei scripte sunt. et digitus dei est spũs dei per quẽ iustificamur. vt ex fide viuẽtes per dilectionẽ bene operemur: quẽ nõ moueat ista ꝓgruentia. dies enĩ quinquaginta cõputant a celebritate pasche. que occisione agni figurate per moysen fieri ꝓcepta est in significatiõe vticꝫ future dñice passiõis. vsqꝫ ad diem qua moyses legem accepit. in tabulis digito dei conscriptã. similiter ab occisione ⁊ resurrectione illius qui sicut ouis ad immolandũ ductus est. quinquaginta diebus cõpletis. congregatos in vnũ fideles. digitus dei hoc ẽ. spũs sanctus impleuit: in hac mirabili cõgruentia illud certe plurimũ distat quod ibi populus accedere ad locũ vbi lex dabat horrendo terrore ꝓhibetur. Hic autẽ in eos supuenit spũs sanctus qui eũ ꝓmissũ expectãtes in vnũ fuerãt ꝓgregati. Ibi in tabulis lapideis digitus dei opat⁹ ẽ: hic i cordibus hominũ. Ibi ergo lex extrinsecus posita est q̃ intimidi terrerent: hic intrinsecus data est. qua iusti ficarentur. Nam nõ adulterabis: nõ homicidium facies: nõ ꝓcupisces: et si quod ẽ aliud mandatum quod vticꝫ in illis tabulis scriptũ est. in hoc inquit sermone recapitulat in quo diliges ait proximũ tuum tanqꝫ teipsum. dilectio ꝓximi malu nõ operatur plenitudo autem legis est charitas.

Spũs sanctus digit⁹ dei.

Esa. liii.

Wathe. xix

Roma. xiii.

Roma. v.

Lex dei ẽ charitas

Hec non in tabulis conscripta lapideis: sed diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ qui datus est nobis. Lex ergo dei. est charitas. huic prudentia carnis nõ est subiecta: neqꝫ enĩ potest. Sed ad hanc prudentiã carnis terrendam cũ in tabulis scribunt opera charitatis. lex est operuz: et littera occidens preuaricatorez. Cum aũt ipsa charitas diffunditur in corde credentium: lex est fidei et spiritus viuificans dilectorem. Illud extra hominẽ scribitur: vt eum forinsec⁹ terrificet. Hoc in ipo homie vt eũ intrinsecus iustificet. Carnales autẽ tabulas cordis dixit non carnalis prudentie: sed tanqꝫ viuentis sensũqꝫ habentis in cõparatione lapidis qui sine sensu est.

Mouit testamenti charitas legem facit. Unde dicit dñs. Non veni legez soluere: sed adimplere. Dixit aũt aplus. Plenitudo legis charitas: ⁊ fides que per dilectionẽ operat: factuz est itaqꝫ homini facile in nouo testamento qõ in veteri difficile fuit habenti fidẽ que per dilectionẽ operat. atqꝫ illo digito dei hoc est spũ dei intus eã in corde scribente nõ foris in lapide. Unde dicit aplus. Nõ in tabulis lapideis. sed in tabulis cordis carnalib⁹: qm̃ charitas dei qua veraciter implet mãdatũ diffusa est in cordib⁹ nostris per sp̃m sanctũ qui dat⁹ est nobis Ergo primo data est lex vbi signatur vet⁹ testamẽtum. quod est opus tãtummodo dei et cõscriptio digiti dei. Quod aplus dicit. Itaqꝫ lex quidẽ sancta. ⁊ mandatũ sanctũ et iustũ et bonũ. lex ergo sãcta et bona dei opus est. vbi homo nihil agit qz nõ obtempat: sed reatu potius premit lege minante atqꝫ damnante. Peccatũ enĩ inquit vt appareat peccatũ: per bonũ mihi operatũ est mortẽ. Beat⁹ autẽ homo est. cũ hoc mãdatũ scm̃ et iustũ et bonũ est etiã opus eius: sed ꝑ gratiã dei.

Exlibro de destinatione sanctorum.

Wathe. v.

Roma. vii.

Ibidem.

Exlib. ꝺ gra ⁊ libero arbitrio.

Ezech. xxxiii

CAuferã ab eis cor lapideũ. et dabo eis cor carneũ: quod de nouo testamento fuisse ꝓdictum. fatis aplus ostendit cũ dicit. Epla nostra vos estis. scripta nõ atramẽto: sz spũ dei viui: non in tabulis lapideis: sz i tabulis cordis carnalib⁹. Nõ nõ ideo dictũ putem⁹. vt carnaliter viuãt. qui debent spiritaliter viuere. Sz qz lapis sine sensu est. cui cõparatum est cor durũ. cui nisi carni sentienti cor intelligens debuit compari. quando quidẽ ipm̃ cor lapideũ nõ significat nisi durissimã volũtatẽ. et aduersus deũ omino inflexibilem.

Cor durũ lapidi ꝯparatur.

Fiduciam aũt talem habemus per christum ad deũ: non ꝙ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est.

Exlibro de baptismo ꝑuulorum.

VIgilãtissime cũ dixisset ꝓfidentiã talez habem⁹ ꝑ xp̃m ad deuz. ne nostris hoc viribus tribueret. cõtinuo cõmendauit dicẽs. nõ ꝙ idonei sim⁹ cogitare aliquid a nobis quasi ex nobismetipsis: sz sufficientia nr̃a ex deo est. CCõmendãs istã gratiã que nõ datur scõm aliqua merita: sed efficit oĩa bona merita. nõ qz idonei sum⁹ inquit cogitare aliquid quasi ex nobismetipis. sz sufficientia nostra ex deo est.

Dis bona cogitatio ẽ a deo.

CAttendãt hic verba ista ꝓpendãt. qui putãt ex nobis esse: fidei ceptũ: et ex deo eẽ fidei supplemẽtum. Quis enĩ nõ videat prius eẽ. cogitare ꝙ credere? Nullus ꝙppe credit aliquid: nisi prius cogitauerit eẽ credendũ. ꝙuis enĩ raptim ꝙuis celerrime credẽdi voluntatẽ quedã cogitationes anteuolent moxqꝫ illa ita sequat. vt quasi coniunctissima comitet. necesse est tamen vt omia illa que credunt ꝓueniẽte cogitatione credant ꝙꝙ et ipsuz credere: nihil est aliud quã cũ assensione cogitare Non enĩ omis qui cogitat credit. cuz ideo cogitẽt plerique ne credãt: sz cogitat ois qui credit. ⁊ credẽdo cogitat. et cogitãdo credit. Nõ ergo ptinet ad religionẽ atqꝫ pietatẽ de qua loquebat aplus si nõ sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismet ipsis. sed sufficientia nostra ex deo est. profecto nõ sumus idonei credere aliquid quasi ex nobismetipsis quod sine cogitatione nõ possumus sed sufficientia nostra qua credere incipiam⁹ ex deo est.

Initiũ fidei ẽ a deo Pri⁹ ẽ cogitare ꝙ credere.

Ex libro de bono pseuerantie. Cogitatio pietatis ex deo est.

¶ Cogitãtes credim⁹. cogitãtes loquimur. cogitantes agim⁹. quicqd agimus. Quod autẽ attinet ad pietatis vsũ et verũ dei cultum nõ sum⁹ idonei cogitare aliquid tanq̃ ex nobismetipis: sz sufficiẽtia nostra ex deo est. Non enĩ est in potestate nr̃a. coz nostrũ: et nostre cogitationes.

Qui et idoneos nos fecit ministros noui testamenti nõ littere sed spiritu. Littera enĩ occidit: spũs autem viuificat.

Ex libro. iii. de doctrina xp̃iana.

Hoc ẽ carnalit sapecũ figurata locutio ad lr̃am accipitur. Seq̃ lr̃am est trãslata verba sic̃ ppria tenere. Miserabilis aĩe fuit⁹ signa p rebus accipere. Carnaliũ seruiẽtium iudeoz religio sub signis tanq̃ sub pedagogo seruata.

Luce. xiii. Vñ iudeorũ incredulitas et calumnia in xp̃m.

Ex libro. ii. ð bapt: ismo q̃ uulozum

¶ Quauendũ est ne figuratã locutionez ad litterã accipias. Et ad hoc tantũ pertinet. qð ait apostol⁹. Littera occidit: spiritus aũt viuificat. Cuz enĩ figurate dictũ sic accipitur tanq̃ proprie dictũ sit carnaliter sapitur. neq̃ vlla moz aĩe pgruentius appellatur quã cũ id etiã quod in ea bestijs antecellit. hoc est intelligentia carni subijcit: sequendo litteraz. Qui enĩ sequit litterã tanslata verba sicut pzopzia tenet. neq̃ illud qð ppzio verbo significat refert ad aliã significationẽ sed cũ sabbatuz audierit. verbi gratia nõ intelligit nisi vnũ diẽ de septẽ. qui continuo volumine repetunt. Et cũ audierit sacrificiuz nõ excedit cogitationem illud qð fieri de victimis pecoz̃. vel terrenis fructib⁹ solet. ea demũ est miserabilis aĩme seruit⁹. signa pro reb⁹ accipere: z supza creaturã cozpozeã oculũ mentis ad hauriendum eternũ lumẽ leuare nõ posse. Que tamen seruit⁹ in iudeo populo longe a ceteraz gentiũ moze distabat. quãdoquidẽ rebus tempozalib⁹ ita subiugati erãt: vt vnus in eis omib⁹ commẽdaret deus: et q̃q̃ signa rerũ spiritaliũ pro ipsis rebus obseruarẽt. nescientes quare ferrent: id tamẽ insituz habebãt q tali seruitute vni oĩ quod nõ videbãt placerẽt deo: quã custodiã tanq̃ sub pedagogo puulozũ fuisse scripsit apl̃us. Et ideo qui talibus signis ptinaciter inhesertt. ptenentem ista dñm cũ iam temp⁹ reuelationis eozũ venisset ferre nõ potuerunt: atq̃ inde calũnias: quod sabbato curaret moliti sunt principes eozũ z popul⁹. qz signis illis tanq̃ rebus astricti. nõ credebant deũ esse vel aduenisse: qui ea sicut a iudeis obseruabant nollet attendere. Sed qui crediderũt (ex quibus facta est Prima ecclesia hierosolimitana) satis ostẽderũt quanta vtilitas fuerit eo modo sub pedagogo custodiri: vt signa que tempozaliter imposita erant seruentib⁹ ad vnius dei cultũ qui fecit celũ z terrã opinionẽ obseruationẽq̃ religarẽt.

Ex libro. ii. ð bapt: ismo q̃ uulozum

¶ Vbi ait apl̃us. Littera occidit spũs autez viuificat. nõ aliam vult intelligi litterã q̃ ipsum decalogum in illis duabus tabulis scriptũ. Sic enĩ dicit. Littera enĩ occidit spũs autẽ viuificat.

Si autez ministratio mortis in litteris figurata in lapidibus fuit in gloriã ita vt non possent intendere filij israel in faciẽ moysi propter gloriã vultus ei⁹ que euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Naz si ministratio dãnatiõis in gloria est: multomagis abundat ministerium iusticie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte: propter excellentez gloriam. Si enim quod euacuatur per glorioz est multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia vtimur. Et nõ sicut moyses ponebat velamẽ super faciẽ suam: vt non intenderẽt filij israel in faciem eius quod euacuatur: sed obtusi sũt sensus eorum. Vsq̃ in hodiernũ enĩ diem idipm velamen in lectione veteris testamenti manet non reuelatum. quoniam in christo euacuatur: sed vsq̃ in hodiernum diem cum legitur moyses velamen positũ est super coz eozum.

Lr̃a occidens ministratõ mortis. i. ministratio dãnatiõis.

Quõ lr̃a occidat nisi liberet gr̃a p fidẽ.

Roma. v.

Ecclesi.

Fides et charitas adiuuant mãdatũ.

Cõlectari legi dei iteri⁹ est domũ dei necessariũ vt liberalit et nõ fuiliter fiat mãdatum.

De pcepto scrificationis sabbati In veteri testamẽto tẽpus erat occultãde gratie.

¶ Quauerte quã dicat litteram que occidit cui velut ecõtrario viuificantez ingerit spiritũ. Et a certe est ministratio mortis in litteris figurata lapideis et ministratio dãnationis: qz lex subintrauit vt abundaret delictũ. Porro aũt pcepta ipsa tam sunt vtilia facienti atq̃ salubzia: vt nisi quis ea fecerit: vitã habere nõ possit. Attende et vide vtruz quicq̃ propter circuncisionẽ vel sabbatũ vel quid aliud vmbratilis sacramenti ac nõ totũ propter hoc dicat quod littera prohibẽs peccatũ nõ viuificat hominẽ: sed potius occidit augendo pcupiscentiam: et iniquitatẽ preuaricatione cumulãdo: nisi liberet gratia per legem fidei que est in xp̃o iesu. cuz diffunditur charitas in cozdib⁹ nostris per spiritũ sanctuz qui datus est nobis. Apparet igit littere vetustatem si desit nouitas spũs: reos facere potius cognitione peccati: quã liberare a peccato. Vnde z alibi scriptum est. Qui apponit scientiã apponit dolorẽ: nõ qz ipsa lex malũ est. sed qz mandatũ bonum habet in littera demõstrante: non in adiuuãte spiritu. qð mandatũ si fit timoze pene non amoze iustitie seruiliter fit. nõ liberaliter: et ideo nec fit. Non enim fruct⁹ est bonus qui de charitatis radice non surgit. Porro autem si adsit fides: que per dilectionem operatur: incipit cõdelectari legi dei scom interiorẽ hoiem. Que delectatio nõ littere sed spiritus donũ est. etiã si alia lex in membris adhuc repugnat legi mentis. donec ad nouitatẽ que de die in diem in interioze homĩe augetur. tota vetustas mutata pertranseat: liberãte nos de cozpoze mortis huius gratia dei per iesum xp̃m dominum nostrum. Hec gratia in veteri testamento velata latitabat. que in xp̃i euangelio reuelata est dispensatione temporũ ordinatissima: sicut deus nouit cuncta disponere. Et fortasse ad illud ipsum eius latibulũ ptinet: quod in eo decalogo qui datus est in monte syna: hoc solum precepto figurato occultatũ est: quod ad sabbatũ pertinet. Sabbatum autẽ sanctificationis est: nec vacat quod illo die populus ab omni opere seruili abstinere preceptus est quod significatur peccatũ: nisi qz nõ peccare sanctificationis est. hoc est muneris dei per spiritum sanctũ: quod in lege (que duab⁹ lapideis tabulis scripta est) solum inter cetera in vmbza figurate positũ est. in quo iudei sabbatum obseruãt: vt hoc ipso significaretur tempus tunc fuisse occultande gratie: que nouo testamento fuerat per christi passionẽ tanq̃ scissione veli reuelanda.

Cum enim inquit transierit ad christũ: auferetur velamen. Dominus autem spiritus est. Vbi autem spiritus domini: ibi libertas.

¶ Nemo ergo xp̃ianozum aberret ab hac fidẽ. q̃

A

sola xp̃iana est: vt dicat ideo sine gratia dei nos esse iustos nō posse: quia legē dedit. qz doctrinā instituit: qz bona p̄cepta mādauit. Illa enī sine adiuuante spiritu: p̄oculdubio est littera occidēs. Cū vero adest. viuificās spiritus: hoc ipm int⁹ conscriptū facit diligi. qđ foris scriptū lex faciebat timeri

Ex libro contra faust. c. xxxi.

¶Vera sponsa xp̃i intelligit quid distet inter litteram et spiritū. que duo dicuntur. alio modo lex et gratia: et nō iam in vetustate littere sed in nouitate spiritus deo seruiens: non est iam sub lege: sed sub gratia. et sic videt nō reprehendi legē cum dicitur. littera occidit: spiritus autem viuificat. sicut non reprehenditur scientia cum dicit. scientia inflat: charitas vero edificat. Nam vtiq; ipse dixerat. Scimus quia omnes scientiam habem⁹: et tūc adiungit. Scientia inflat: charitas vero edificat. vt quid ergo habebat ipse. quo iflaret nisi quia cū charitate nō solum non inflat scientia: sed etiaz firmat? Ita littera cū spiritu et lex cū gratia. iam nō eo modo littera et lex appellatur. sicut per semipam cum occidit habundante delicto. ita enī lex et virt⁹ pcti dicta ē cū auget el⁹ noxiā delectationē. p seuerā. phibitionez: nec tñ etiā sic mala ē: sz pctm vt appareat peccatū per bonum operatū ē mortē ita multa quibusdā sunt noxia. q̃uis non sint mala.

i. Cor. viii.

Roma. vii.

Extrac. euangelij ſm ioā. cxix.

¶Decalogū quippe legis id est decē notissima illa p̄cepta digito dei duab⁹ lapideis tabulis primum fuisse conscripta: certissimū est nobis. Sed lex (quando nō adiuuat gratia) p̄uaricatores facit: et tantūmodo in littera est. Propter hoc enīz maxime ait apl̄us. littera occidit spūs autē viuificat. Accedat ergo ad litteram spiritus ne occidat littera quē non viuificat spiritus: sed vt operemur p̄cepta legis. nō viribus nostris sz gratia saluatoris.

B

Ex libro de spū et lra.

¶Nos enī dicimus humanā voluntatem sic diuinitus adiuuari ad faciendam iusticiam. vt p̄ter quod creatus est homo cum libero voluntatis arbitrio. p̄teręz doctrinaz qua ei p̄ecipit quemad modū viuere debeat: accipiat spiritū sanctuz quo fiat in animo eius delectatio dilectioq; summi illius atq; incōmutabilis boni quod deus est. etiam nūc cū adhuc nunc per fidē ambulatur. nondū per speciē: vt hac sibi velut arra elata gratuiti numis inardescat inherere creatori. atq; inflāmetur accedere ad participationē illius veri luminis: vt ex illo ei bene sit a quo habet vt sit. Nam neq; liberum arbitriū quicq; nisi ad peccandū valet: si lateat veritatis via: et cū id quod agendū et qđ vitandū est. ceperit nō latere: misi etiā delectet tamek: non agitur nō suscipit non bene viuitur. Vt autez diligat: charitas dei diffundit in cordibus nostris: nō per liberū arbitriū quod surgit ex nobis: sz per spiritū sanctuz qui datus est nobis. Doctrina quippe illa qua mādatū accipimus ptinenter recteq; viuendi: littera est occidēs: nisi adsit viuificans spūs. Neq; enī solo illo modo intelligendū est qđ legim⁹: littera occidit spūs autē viuificat: vt aliqđ figurate scriptū (cui⁹ est absurda p̄oprietas) nō accipiamus sicut littera sonat: sz aliud qđ significat ituētes interiorez hominē spiritali intelligentia nutriamus qm̃ sapere secundū carnē mors est. sapere aūt secūdum spiritū vita et pax: velut si quisq; multa que scripta sūt in cantico canticoz carnaliter accipiat. nō ad luminose charitatis fructuz: sz ad libidinose cupiditatis affectū. Non ergo solo illo modo intelligendum est q̃ ait apl̄us. littera occidit spirit⁹ aūt viuificat: sz etiā illo eoq; vel maxime quo apertissime alio loco dicit. Concupiscentiā nesciebam: nisi lex diceret. Nō cōcupisces. et paulo post ait. Occasione accepta peccatū p mandatū fefellit me: et p illud occidit. Ecce quid est littera occidit: et vtiq; nō figurate qđ accipiendum non sit scōm litteree sonū. Quāto sūt charitati futura meliora tanto sunt infirmitati violentiora p̄sentia: et vtinā hi qui ea videre et gemere nouerūt: vincere et euadere meream. quod sine dī gratia nullomodo volūtas implet humana: qz nec libera dicenda est q̃diu est vicentib⁹ et vinciētibus cupiditatib⁹ subdita. A quo enī quis deuict⁹ est: huic et seruus addictus est: et si vos fili⁹ liberauit (ait xp̃s fili⁹ dei) tunc vere liberi eritis. lex itaq; et iubēdo et dicendo: q̃ sine gratia impleri nō potest hōmī demonstrat suā infirmitatez vt q̃rat demōstrata infirmitas saluatorē: a quo sanata voluntas possit. qđ infirma nō posset. lex igit adducit ad fidē: fides impetrat spiritū largiorem. Diffundit spūs charitatē: implet charitas legem Ideo lex pedagogus vocat: sub cui⁹ minacissima seueritate: qui inuocauerit nomē dñi saluus erit. Quomodo aūt inuocabūt in quē nō crediderunt? Proinde est: ne littera sine spū occidat. Spūs viuificās credētib⁹ et inuocātibus datur. charitas vero dei diffundit in cordibus nr̄is: p spiritū sanctuz qui dat⁹ est nobis: vt fiat quod idē apostolus dicit Plenitudo legis charitas.

Ex libro de spū et lra.

Quō adiuuat libe. arbi. a deo.

ii. Cor. v.

Spūs sanctus est arra.

Impotentia libe. arbi. sine gra.

Roma. v.

Multipliciter intelligēdū est littera occidit spūs āt viuificat.

Roma. vii.

Roma. v.

Roma. xiii.

Ex sermōe de pascha.

¶Littera occidit spūs autē viuificat: nō vt aliud impleas: quaz tibi p litteram iubet: sed sola littera reū facit: gra et a pctō liberat: et litterā donat implere. Unde fit p gram remissio pctoruz: et fides que p dilectionē operatur. Nolite g̃ putare dānatā esse litterā qz dictū est littera occidit: hoc est enīz littera reos facit. Dat p̄ceptū: nō adiuuaris gra: cōtinuo te iuenis non solū nō operatorē legis: sz etiā reum p̄uaricatiōis. Ubi enī nō est lex: nec p̃uaricatio Non g̃ reprehensa est lex cū dictū est littera occidit spūs autē viuificat. q̃si illā p̄damnaret sola littera sine gra. Exemplū accipite hac locutiōe dictū est sciētia inflat. Quid ē sciētia inflat? Sciētia dānata est. sz qm̃ adiunxit: charitas vero edificat: quomō ibi adiūxit spūs viuificat: dedit intelligi littera sine spu occidit. spūs viuificat: et ipleri litterā facit: sic sciētia sine charitate inflat. charitas cū sciētia edificat. ¶Nēs aūt ipse nō solū ostendit nobis a quo malo declinem⁹ et qđ bonū faciam⁹: qđ solū potest legis littera: veꝝ etiā adiuuat nos vt declinem⁹ a malo et faciam⁹ bonū. qđ null⁹ potest sine spiritu gre. q̃ si desit ad h̄ lex adē. vt reos faciat et occidat p̄opk qđ dicit apl̄s: lra occidit spūs aūt viuificat Qui ergo legittime lege vtik: discit in ea bonū et malū: et nō confidens in virtute sua pfugit ad gratiā qua p̄stante declinet a malo et faciat bonū. Quis aūt pfugit ad gratiā nisi cū a dño gressus hois dirigūtur et vīa el⁹ volet. Ac p hoc et desiderare auxilium gre initiū gre est. De quo ait ille. Et dixi nūc cepi: hec est mutatio dextere excelsi: libex g̃ arbitriū et ad malū et ad bonū faciendū cōfitendū est nos habere: sz in malo faciendo liber est quisq; iusticie seruusq; peccati. In bono aūt liber eē null⁹ potest nisi fuerit liberat⁹ ab eo qui dixit: si vos filius liberauit tūc vere liberi eritis. nec ita vt cū quisq; fuerit a peccati dñatione liberatus. iā non indigeat sui liberatoris auxilio: sed ita pot⁹ vt ab illo audiēs sine me nihil potestis facere: dicat ei et ipse: adiutor meus esto ne dereliquas me [Nō si ministratio mortis litteris deformata. in lapidibus fuit in gl̃a ita vt nō possent intendere filij isr̃l in faciē moysi. p pter gl̃iam vult⁹ eius. que euacuatur. et c̃]

Ex libro. ii. Z inimicū legis et pphetarū

Exepta ad anastasium.

Volūtas cupiditati b⁹ subdita nō est dicē da libera.

Johan. viii.

Lex quō demōstrat hoi suā infirmitatez vt infirmitas que rat saluatorem.

Roma. v.

Roma. iiii.

i. Cor. viii. Sciētia inflat.

Ex lib. de correctiōe et gra

Quis legitime vtik lege.

Desiderare auxiliū gre initiuz gre est.

Johan. viii.

Johan. xv.

Pš. xxvi.

Ex libro. ii. ꝯ inimicũ legꝫ ꝛ pphetarũ.

¶Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidib⁹ fuit in gl̃ia. Ita vt non possent intendere filij isrl̃ in faciẽ moysi propter gl̃iam vultus eius que destruit̃. quare nõ magis ministratio spũs erit in gl̃a? Nam si ministratio dãnatiõis in gl̃a ẽ multo magꝫ ministratio iustitie abũdauit in gl̃ia. eteni nõ gl̃ificatũ est in hac parte: id qõ declaratũ est: propter excellentẽ claritatẽ. Nam si id qõ destruit in gl̃ia est: multo magis illud qõ manet in gloria est. Hoc modo iste posuit verba apl̃ica. nec a meliore interpretatione plurimũ distat: qua dicta est ministratio mortis in litterꝫ formata lapideis. Hinc existimat insan⁹ iste quod morti ministrauerit moyses: id ẽ mortꝫ auctori: maligno scilicet spiritui quẽ mundi hui⁹ iste oppinatur auctorẽ ignorãs ministrationẽ mortis dictã legẽ scõm illud littera occidit spũs aũt viuificat. Lex eni q̃uis iusta ꝛ sctã et bona preuaricatorib⁹ intulit mortẽ: quos dei gratia nõ adiuuit ad iusticiã legis implendã. Oportebat eni in testamẽto veti: lex imponere t supbis et de sue volũtatꝫ ꝛtute fidẽtib⁹ q̃ nõ daret iusticiã ꝫ iuberet. ac sic morte p̃uaricatiõis impliciti ad gratiã cõfugerent: non iubentẽ tantũmodo ꝫ iuuantẽ que nouo testamẽto est reuelata: hinc putãt isti diuinorũ eloquiorũ blasphematores malã fuisse legem que data est p moysen: qz dicta ẽ ministratio mortis in litterꝫ figurata lapideis: nõ intuentes p pter eos esse dictũ qui suo libero arbitrio legẽ sufficere arbitrãtes: spiritu gratie nõ aduti rei p̃uaricationis sub eiusdẽ legis littera tenebant̃. Unde alibi dicit. Lex irã opatur. Ubi eni lex nõ est: nec p̃uaricatio. Hinc ostẽdens vnde dixerit lex irã operatur. Neq; eni eius preuaricatio mala esset: nisi lex ipsa bona esset. Multũ est et nimis longũ cuncta colligere que in hãc sententiã beat⁹ dicit apostolus legez distinguens a gratia. eo q̃ sub illa elidank elati sub ista erigantur elisi. et q̃ illa in tantuz bona sit vt bona iubeat: hec intantũ: vt bona cõferat. Illa iusticie facit auditorẽ. ista factorẽ: ꝛ ideo sub illa peccator insup etiam preuaricator amissa excusatione ignorantie cõuictus iacet: sub ista vero et pcente et opitulãte nec qui mala est operat⁹ extinguit̃: et vt bona operet̃ accenditur. Quid ergo miruz est. si illa dicta est ministratio mortis: vbi littera occidit. malũ prohibendo qõ fit. et bonum temperãdo quod nõ fit. Ista vero dicta est ministratio spiritus vtiq; viuificãtis: vt a preuaricationis morte surgamuz. ꝛ iustitiaz non rei legam⁹ in tabulis sed liberi in cordibus et in morib⁹ habeamus. Hoc et testamentũ nouuz distat a veteri. qz ibi vetus homo formidinis coartatur ãgustijs. hic nouus homo spaciatur latitudine charitatis: atq; vt omnes auferant ambages: quomodo lex ꝛ ministratio mortis recte dicta sit: et tamẽ sancta et recta et iusta sit. illud recolamus quod in epla ad romanos positum est. Cum eni dixisset ita vt seruiamus in nouitate spiritus et nõ in vetustate littere (que sententia simillima est illi quã iste non intelligens posuit) continuo prospexit istos futuros verbosos atq; blasphemos: qui putaturi essẽt ex hoc legẽ fuisse reprehensam. morq; subiũxit. Quid ergo dicem⁹? lex peccatum est? Absit. Sed peccatũ non cognoui: nisi per legẽ. Nam cõcupiscentiam nesciebã: nisi lex diceret. Non concupisces. Occasione autẽ accepta: peccatũ per mandatum operatum est in me omnem cõcupiscentiã. Sine lege eni peccatum mortuum erat. Ego autẽ viuebam aliquando sine lege. Adueniente autez mandato:

Cur lex dicta est ministratio mortis.

Quibus legẽ imponi cõgruebat

Roma. iiii.

Cõpatio legis ꝛ gr̃e

Lex ministratõ mortis gr̃a ministratio spũs.

Quid distat int̃ nouũ ꝛ vet⁹ testamentũ

Roma. vii.

Ibidem.

peccatũ reuixit: ego autem mortuus sũ: et inuentum est mihi mandatũ quod erat in vitã. hoc esse in mortem. Peccatum eni occasione accepta per mandatũ fefellit me: ꝛ per illud occidit. Itaq; lex quidẽ sancta et mandatũ sanctuz ꝛ iustũ ꝛ bonum. Quod ergo bonum est mihi factũ est mors? Absit Sed peccatũ vt appareat peccatum: per bonũ mihi operatũ est mortẽ. Ecce quid est ministratio mortis. ecce quid est littera occidit. ecce quẽadmoduz lex nõ est peccatuz: ꝛ mandatũ erat in vitã ꝛ lex sancta. ꝛ mandatũ sanctũ ꝛ iustum ꝛ bonum: ꝛ tamẽ qz de ipo bono interfick inobediens aia vbi dei non adiuuat gr̃a: ministratio mortꝫ facta est lex in veteri testamẽto propter occidentẽ lr̃am: ꝛ ministratio vite facta est gr̃a in nouo testamẽto propter viuificantẽ spirituz. Qõ est autẽ ministratio mortis et ministratio dãnationis: hoc est occasione accepta pctñ per mandatũ operatũ est in me oẽm concupiscentiã. hoc est aduenĩte mandato pctñ reuixit. hoc est inuentũ est mihi mandatũ quod erat in vitã hoc esse in mortẽ. hoc est occasione accepta peccatũ per mãdatũ fefellit me: ꝛ per illud occidit hoc est lex subtrauit vt habũdaret delictũ: hoc ẽ lex irã operat̃. hoc est virt⁹ peccati lex. Prohibitio eni pcti qõ est lex auget, pfecto desideriuz peccandi. qõ non extinguit̃ nisi ꝓtrario desiderio recte faciendi: vbi fides p dilectionẽ operat̃. hoc autẽ non prestat lr̃a iubens ꝫ spũs iuuans. Non lex ergo ꝫ gr̃a: non vet⁹ testamentũ in seruitutez generans qõ est agar: ꝫ nouũ in quo nõ sumus ãcille filij sed libere: qua libertate xp̃s nos liberauit: ꝛ tamẽ lex sctã est et mandatũ sanctum ꝛ iustũ ꝛ bonuz p hoc ergo mãdatuz sctm̃ ꝛ iustũ ꝛ bonũ in his que nõ habent spiritũ xp̃i: operat̃ pctñ omnem cõcupiscentiã qualẽ in se fuisse in veteri testamẽto: etiã ipse apostol⁹ ostendẽs: occasione inquit accepta: peccatũ p mandatũ opatum est in me omnez concupiscentiã: per qõ mandatuz nisi qõ ait. concupiscentiã nesciebam nisi lex diceret. nõ cõcupisces. Nunquid malũ est non cõcupiscere: imo maxime bonũ. Bona est ergo lex que occidit: ꝫ vbi non ad⁹ est viuificans spirit⁹. Nec ipsa lex que bonũ dixit occidit. qz peccati virtus est cũ p illam operatur omnẽ concupiscentiã inflammans desiderium de prohibitione qõ non extinguit̃ per iubentẽ litterã timore pene: ꝫ iuuantẽ spiritũ dilectione iustitie. Ideo ait. Peccatũ vt appareat peccatũ: p bonuz operatũ est mihi mortẽ. Non enim ait per malũ: ꝫ per bonũ hic euigilent si possunt qui legẽ dei atq; eius ministrũ moysẽ ceco ꝛ furioso corde reprehẽdunt. ideo quippe est ministratio mortis: qz pctñ per bonũ mihi operatũ est mortez. Ideo est ministratio damnationis: qz peccatũ per bonũ operatũ est dãnationẽ. [Quod si ministratio mortis lr̃is deformata in lapidibus fuit in gloria. ꝛc]

Roma. iiii. Lex quõ dicit virt⁹ peccati et irã opari.

Gala. iiii.

Roma. vii.

¶Cur ministratio mortis dicit si bona est lex? qz peccatũ vt appareat pctñ: per bonũ mihi opatum est mortẽ. Nec mireris. cũ de ipsa predicatione euangelij dictũ sit xp̃i bonus odor sum⁹. in his qui salui fiunt et in his qui pereũt: alijs quidẽ odor vite in vitã: alijs autem odor mortis in mortẽ. Ad iudeos eni dicta est lex ministratio mortis ad quos et in lapide scripta est: ad eorũ duritiaz figurandã non ad eos qui legem per charitatẽ implẽt. Plenitudo eni legis charitas. Qui eni diligit alterũ legem impleuit. Nõ adulterabis: nõ homicidiuz facies: non furaberis. Et si qõ est aliud mandatum: in hoc sermone recapitulat̃. Diliges proximũ tu⁹

Ex libro ad simplicianũ. Roma. vii.

Ad iudeos obstinatos dicta ẽ lex ministratio mortis. Roma. xiii. Matthe. xix.

H Ex libro de baptismo parvulorum. Quid significat q moyses p velū loquebat iudeis Velatum erat vetus testamētū vsq ad xpm.

um tanq̄ teipsum: qz in eadem lege scriptuz est. Quod nō poterāt intēdere filij israel vsq̄ in finem idest vsq̄ ad faciē vultus moysi. et ideo eis p velū loq̄bat: hoc significat qz littera legis iustificat neminē. sed velamen positū est in lectione veteris testamenti: donec ad xp̄m transeat et auferat velamen: idest trāseatur ad gratiā /et intelligat ab ipso nobis esse iustificationē. qua faciam⁹ q̄ iubet. qui pptere a iubet vt in nobis deficientes. ad illū confugiamus. [Ita vt nō possent filij israel intendere in faciem moysi, pptер gloziam vultus eius que euacuat]

Ex libro. ii. ō inimicū legis et pphetarū. Figura in veio moysi q̄ non erāt iudei in lege xp̄z itellecturi Officiū z finis quō dicerunt.

¶Quod nō poterāt intēdere filij israel in faciē ei⁹ pptер gl'iam vult⁹ eius: signū erat: qz in lege xp̄m intellecturi nō erāt: et ideo velamē inter faciē moysi et ipsos positū erat: vt nō intēderēt sicut scriptū est filij israel vsq̄ in finē finis enī legis quis est? Ad hoc nō ego: sed ap'ls ipe respōdeat. Finis enī inq̄t legis xp̄s est ad iustitiā omni credēti: finis pficies nō interficies: finis q̄ppe dicit pptер quē fiunt oia q̄cunq̄ aliquo fiūt officio. Nam inter officiū z finē hoc distat: q̄ officiū est in eis q̄ facere debem⁹. finis pptер quē faciam⁹. Quia illa omia itaq̄ pptер xp̄m fiebāt: quē filij israel in eis q̄ fiebant nō intelligebāt. hoc significabat velamē quos vsq̄ in finem nō finebāt intēdere idest vsq̄ ad faciē moysi: que significabat xp̄m. Et ideo dictū est q̄ euacuet hec gl'ia: qz oēs vmbze significātes euacuanc cū res q̄ significat aduenerit. Quēadmodū enī sciētia que nūc est euacuabit sicut idē ap'lus dicit. Cū venerit illa quā dicit facie ad faciem: sic et ista q̄ in vmbris tradita erāt iudeis in veteri testamēto: necesse fuit

B Moyses z pphete intelligebāt xp̄m i figuris. ve. te.

euacuari reuelatiōe noui testamēti. Hec sane oēs in illo populo nō intelligebāt xp̄m p illas vmbras testamenti veteris figuratū. neq̄ enī hec ipe moyses: et ceteri pphete nō intelligebāt: qui eū posteris pnunciabāt. Mā et in hac ipsa ep'la. vbi hec dicunt (que iste nō intelligēs posuit tanq̄ aduersa et inimica veteris testamēti) cur dicit: habētes autē eūdē spūm fidei scōm q̄ scriptū est: credidi, pptер q̄ et locut⁹ sum. et nos credim⁹. pptер q̄ et loquimur? Ubi enī scriptū est. credidi pptер q̄ et locutus sum? vtiq̄ in psalmis: ad illa eloq̄a dei ptinentibus. q̄ credita sūt iudeis. Eundē inq̄t spm fidei habentes. Quid est eundē. nisi quē habebāt etiā illi p quos hec ministrata sunt? vsq̄ in hodiernū enī diē idipm velamē in lectiōe veteris testamenti manet nō reuelatū. quia in xp̄o euacuat.

ii. Cor. iiii. pō. exv.

Ex lib. cōtra faustum. Gene. iiii.

¶Dicit de⁹ ad cain et nunc maledict⁹ tu a terra q̄ aperuit os suū sanguinem accipe fratr̄ tui de manu tua. quoniā operaberis terrā et non addiciet virtutē suā dare tibi. Nō dixit maledicta terra: sed maledictus tu a terra q̄ aperuit os suum. in cōfessiōe pctōr. accipe sanguinē xp̄i. q̄ fusus est in remissionē peccatoz de manu psecutoris nolētis esse sub gr̄a: sed sub lege. vt esset maledict⁹ ab eccl'ia? idest vt eū intelligeret et oīderet eccl'a maledictū. dicēte ap'lo Quicūq̄ enī ex opib⁹ legis sūt sub maledicto legis sūt: deide cū dixisset maledictus tu a terra q̄ aperuit os suū accipe sanguinē fratris tui de manu tua. nō dixit qm̄ operaꝛ eā sed dixit qm̄ operaꝛ trā: z nō adiciet virtutē suā dare tibi. Unde nō est necesse eā dē terrā intelligere operi cain q̄ aperuit os suū accipere sanguinē frīs de manu ei⁹. sed ideo maledict⁹ itelligit ab hac terra: qm̄ operatur terrā q̄ nō adiciet virtutē suā dare illi: idest ideo ppl'm iudeoz maledictum agnoscit. et ostēdit eccl'ia: quoniā occiso xp̄o adhuc operatur terrena circūcisionē terrenū sabbatum. terrenū azimū. terrenū pascha. q̄ omnis terrena operatio habet occultā virtutē intelligēde gratie xp̄i que nō datur iudeis in impietate et in infidelitate pseuerātibus. qz nouo testamēto reuelata est et nō transeūtib⁹ ad dōm nō eis auferet velamen: qō in lectiōe veteris testamēti manet quia in solo xp̄o euacuat/nō ipsa lectio veteris testamenti q̄ habet absconditā virtutē sed velamē qō abscondit. Unde xp̄o in cruce passo velū tēpli scissum est vt p xp̄i passionē reuelētur secreta sacramento xp̄ fidelibus: ad bibendū eius sanguinem ore apto in cōfessione transeūtibus. Sed vsq̄ in hodiernū diem dū legit moyses: velamē est positū sup coz eoz. Cum autē cōuersus fuerit ad deū: auferet velamen.

Matth. xxvii Cur i mozte xp̄i velū tēpli scissū est.

¶Velamen nō moyses: euacuat velamē non lex. Attendite quomodo dom⁹ venerit et euacuatur velamē Quomodo pependit in ligno: velū scissum est. O magnum misteriū. O ineffabile sacramentū Transgressozes legis auctozē legis crucifixerūt: et legis secreta patuerunt: Nonne crux illa clauis fuit domini? Tenuit z clausa dissoluit: sz iudei etiā discisso velo cooptam habēt faciem. Nos autē ait apostolus reuelata facie. gloziā dei speculātes: in eandē imaginem trāsformamur de gloria in gloriam tanq̄ a dōi spiritu.

Ex 6mō de sabbato. Euacuat velamē legis z ū lex Crux xp̄i fuit clauis

¶Euacuat nanq̄ in christo nō vetus testamentū sed velamē eius: vt p christū intelligat: et quasi denudet quod sine xp̄o obscurum atq̄ adoptum est. Statim quidē ipe ap'lus subicit. Cū autē trāsierit ad christū: auferet velamē. Nō ait lex aut testamentum vetus. Non igitur p dōi gratiā tanq̄ inutilia ibi tegerent ablata sūt: sed tegmen potius quo vtilia tegebantur.

Ex libro ō vtilitate credēdi

¶Erat pphetia antiq̄s tēpoꝛib⁹: et a pphetie dispensatiōe nulla tēpoza cessauerūt. Sed illa pphetia quādo in ea xp̄s nō intelligebat: aqua erat. In aqua enī vinū quodāmodo latet. dicit ap'ls. Quid intelligam⁹ in ista aqua: vsq̄ ad hodiernū inq̄t diē q̄diu legitur moyses: idipm velamē sup coz eoz positū est: quod nō reuelat. quia in xp̄o euacuat. z cū trāsierꝛ inq̄t ad dominū. auferet velamē. Velamen dicit ad opertionē pphetie: vt nō itelligeret. Tolletur velamē: cū transieris ad dōm. Sic tollitur insipientia cū transieris ad dōm: et q̄ aq̄ erat vinū tibi fit. Lege libros oēs pphetic̄os. Nō intelecto xp̄o: quid tā insipidū et fatuū inuenies? Intellige ibi christū: nō solū sapit quod legis: sed etiā ebriat: mutās mētē a tozpoze vt pterita obliuiscēs in ea q̄ ante sūt extendaris.

Ex trac. euāgelij ſm toānem. ix. Aqua erat pphetia qñ i ea xp̄s nō intelligebatur. Tollit velam̄ pphetie trāseundo ad xp̄m

¶Nihil enī prodest testamentum vetus de mōte syna in seruitutem generans: nisi quia testimoniū phibet testamēto nouo. Alioquin quādiu legitur moyses: velamen sup corda eoz̄ positū est. Cum autē inde quisq̄ transierit ad christū: auferet velamen. Transeuntiū quippe intentio ipsa mutat de vetere ad nouum: vt nō iam quisq̄ intēdat accipere carnalem sed spiritualē felicitatē: idest ab intentione qua expectabat in carnali regno falsa beatitudo carnalis: ad intentionē qua per nouum testamentum expectatur in regno celoꝛum. bītudo verissima spiritalis.

Ex libro de ciuitate dī. xvii Solum p̄ dest ve. te. qz testimoniū phibet nouo. Quid est trāsire ad xp̄m.

¶Quomodo ergo tollitur velamē dicit ipse apostolus. Cum autē transieris ad dominū: auferetur velamē. Judeus ergo nō trāsiēs ad dōm nō ptendit aciē mentis in finē: quomodo illo tēpoze in hac figura filij isr̄l nō ptendebāt aciē oculoz suoz vsq̄ in finē. idest i faciē moysi. facies ei moysi splēdida figurā habebat vitatis Interpositū est velamē. qz

Ex 6mō de sabbeuā. xvii Facies moysi splēdida spēm habebat veritatis.

a

G non poterāt intēdere ad hunc splendorem vultus eius filij Israel. que figura euacuat. Sic enim dicit aplus: q̄ euacuant. Quare euacuant? Quia veniēte impatore imagines tollunt de medio. Ibi speratur imago: vbi impator psens nō est. Vbi autē est ille cuius imago est: imago remouet. Imagines ergo pferebant: anteq̄ veniret impator noster dñs iesus xpus. Imagi: nib⁹ sublatis fulget psentia imperatoris. Ergo cū trāsierit quisq̄ ad dñm aufertur velamē. Sonabat eni vox moysi p velū et faciēs moysi nō apparebat. Sic et modo iudeis sonat vox xpi: p vocē scripturaꝝ veterū. Vocē earū audiūt: faciē sonātis nō vidēt. Volūt ergo vt auferat velamē: transeāt ad dñm.

Figure vete. testam. erant ymagines ipatoris xpi.

Vox moysi.

Vox xpi.

Ex tractatu pi. lxiiii.

¶ Splēdor in faciē moysi tanq̄ in facie carnali et mortali: nūquid diuturn⁹ aut eternus esse posset? Morte ei succedēte: pfecto auferet. Splēdor aūt glie beati dñi dei nr̄i iesu xpi sempiternus est: sed illud figura erat tēporalis. hoc aūt qđ illa figura significabat eternū. legūt itaq̄: et nō intelligūt xpm Non pducūt intētionē vsq̄ in finē: quia velū oppositū negat eis aspectū splēdoris interioris: et vide ibi sub velo xpm. Ait eni dñs noster iesus xps. Si crederetis moysi: crederetis et mihi de me eni ille scripsit.

Johan. v.

Ex ſmōe de verbis euāgelij.

¶ Persona ei⁹ gerebat moyses: et ideo velū ante se ponebat. qñ loq̄bat pplo. quia q̄diu illi in lege carnalib⁹ gaudijs et voluptatib⁹ dediti erāt: et regnū terrenū q̄rebāt: velamē positū erat cōtra faciem eoꝝ ne viderēt xpm in scripturis. Ablato ei velamine / posteaq̄ passus ē dñs: visa sūt secreta tēpli.

Ex libro ſcti manicheos. i

¶ Trāseat ergo vnusq̄sq̄ ad xpm: vt auferat velamen. sicut aplus dicit. Velamē eni aufert: qñ similitudinis et allegorie coopimēto ablato: veritas nudatur vt possit videri. [Dñs autē spūs est. Ubi aūt spiritus dñi: ibi libertas.]

Dñi velaſ aufertur.

H

Ex libro de trinitate. ii. i. Cor. viii.

¶ Tanq̄ ppte videt filius dñs vocari: dicēte apostolo. Nā et si sūt q̄ dicant dij siue in celo siue in terra: sicuti sūt dij multi et dñi multi: nobis tamen vn⁹ de⁹ pater ex q̄ oia: et nos in ipo. et vn⁹ dñs iesus xps p quē oia / et nos p ipm. sed etiā de⁹ pater multis locis inuenit dñs dict⁹: sicuti est illud. Dñs dixit ad me. fili⁹ me⁹ es tu ego hodie genui te. Et illud. Dixit dñs dño meo: sede ad dexterā meā. Et spūs sctūs dñs dict⁹ inuenit. Ubi aplus ait. Dñs aūt spūs ē. et ne quisq̄ arbitraret filiū significatū et ideo dictū spūm ppter incorporeā substātiā: secutus cōtexuit. Ubi autē spūs dñi: ibi libertas. Spiritū autē dñi: et spm sanctū esse nemo dubitauerit.

Filius dei apte vocatur dñs ita dñs pr̄ et dñs spūsā ctus.

pā. cix.

Ex lib. senten. pſperi.

¶ Libera semp est seruitus apud deū: cui non necessitas seruit. sed charitas.

Seruitus dei semp ē libera.

Nos vero oēs reuelata facie gliam dñi speculātes in eandē imaginē trāsformamur a claritate in claritatem tanq̄ a domini spiritu.

Ex lib. de trinitate. xv.

Satis appet aplm ab speculo nō ab speculā dixisse: gliam dñi speculantes. Nō vero ait in eādē imaginē trāsformamur vtiq̄ imaginē dei vult intelligi. eādē dicens istā ipaz scīt. idest quā speculamur quia eadē imago dei est. et glia dei. sicuti alibi dicit. Vir q̄dē non debet velare caput: cū sit imago et gloria dei. Trāsformamur ḡ dixit de forma in formā: mutamur atq̄ transim⁹ de forma obscura in formā luciđā. qz et ipa obscura imago dei est. Et si imago: pfecto etiā gloria: in q̄ hoies creati sum⁹: prestantes ceteris aialib⁹. De ipa q̄ppe hūana natura dictū est

Eadē ymago dei ē et glia dei. i. Cor. xi.

Vir q̄dē nō debet velare caput: cū sit imago et gloria dei. Que natura in reb⁹ creatis excellentissima cū a suo creatore ab impietate iustificat: a deformi forma formosam trāsformat in formā. Est q̄ppe et in ipa ipietate q̄tomagis dānabile vicīū: tāto certius natura laudabilis: et obboc addidit de gloria in gloriā de gloria creatiōis in gliam iustificatiōis quāuis possit hoc et alijs modis intelligi qđ dictū est: de glia in gliam: de gloria fidei in gliam speciei de glia qua filij dei sum⁹: in gliaz q̄ similes ei erim⁹. quādo videbim⁹ eū sicuti est. Quod vero adiūxit tanq̄ a dñi spiritu: ostēdit gra dei nobis conferri tā optabilis trāsformatiōis bonū. Lex hec huius imaginis: est quādoq̄ futura pfectio. Ad hāc cōsequēdā nos erudit magister bonus fide christiana. pietatisq̄ doctrina: vt reuelata facie a legis velamine (qđ est vmbra futuroꝝ) gloriā dñi speculantes: p speculū seculi intuētes: in eādē imaginē trāsformemur de gloria in gliam tanq̄ a dñi spū. Cuz ergo hac trāsformatione. ad pfectū fuerit hec imago renouata similes deo erim⁹. quoniā videbim⁹ eū non p speculū sed sicuti est quod dicit Paulus apostolus facie ad faciē.

Quō p gratiā dei trāsformamur de claritate in claritatē in eādē ymaginē dei.

i. Joan. iii.

¶ In qua eni facie velamē habēt iudei nō trāseūdo ad christū (quoniā cum trāsierit quisq̄ ad xpm auferet velamen) ea nos facie reuelata in eandem imaginē trāsformamur. Aptissime autē dicit velamen sup coz eoꝝ positū est. Ibi ē ergo facies qua reuelata nūc in fide: cui⁹ p speculū et in enigmate cōtuemur: tūc autē facie ad faciē.

Ex libro ad paulinā de videndo deo

i. Cor. xiii.

Capitulum quartum

Deo habētes hāc amministrationē iuxta qđ misericordiā cōsecuti sum⁹ nō deficiam⁹ sed abdicam⁹ occulta ḋecoris. nō ambulantes in astutia.

Ex libro de baptiſmo contra donatiſtas.

Tanc amministrationē nō ex meritis nostris: sed ex dei misericordia esse dixit. Propter quod habētes amministrationem hāc sicut misericordiā cōsecuti nō infirmemur: sed abiciam⁹ occulta cōfusiōis nō ambulātes in astutia neq̄ dolo: adulterātes verbum dei. Astutiā autē et dolū hypocrisim vult intelligi qua volūt iusti supbi videri. Unde et in illo psalmo quē ad huius ipius gre testificationē cōmemorat idem aplus. Beatus inquit cui nō imputauit dñs peccatū neq̄ est in ore eius dolus: hec est humilitas sctoꝝ confessio: nō se iactantiū esse quod nō sūt.

Hypocrisp astutiam z dolum significatur hic.

pā. xxii.

Humilitas sanctoꝝ p cula iactātia.

Neq̄ adulterantes verbum dei: sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad oēm conscientiā hominum coram deo.

Ex ſermone deverbis euāge. ii.

Quid faciet anim⁹ nutās cum se obtēperare nō posse existimat: et nō obtēperare formidat. Si ei bona opa sua in luce posuerit hominibus intuēda vt faciat qđ preceptū est: sic luceat lumē vestrū coram hoibus vt videāt bona opa vestra et glorificent patrem vr̄m qui in celis est: reū se teneri arbitrabit quia contra preceptū fecit vbi dicit. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis coram hoīb⁹ vt videamini ab eis. Rursusq̄ si hoc timens et cauens ea q̄ benefacit abscōderit: non se putabit seruire imperanti: et dicenti. luceat lumen vestrum coram hoīb⁹ vt videātur

Matthe. v.

Matthe. vi.

Matthe. v.

H

bona opa vestra. Qui autē recte intelligit: vtrunq; implet. Audi enī apl'm: vtrūq; et facientē et docentē. Videte quēadmodū luceat lumē eius coꝝā hoī bꝰ: vt videāt bona opa eiꝰ. cōmēdamꝰ inq̄t nosmet ipos ad oēm psciētiā hoim in pspectu dei. Et itex Prouidemꝰ enī bona: nō solū coꝝā deo: sed etiā coꝝā hoibus. Et itex. Placete oibꝰ p oia sicut z ego oibꝰ p oia placeo. Videte rursus quēadmodū attēdat ne faciat iustitiā suā coꝝā hoibꝰ: vt videak abeis. Opus aūt pbet suū inq̄t vnuſq̄ſq; : et tūc in semetipo gl'iam habebit z nō in altero. Et iterū. Mā gl'ia nr̄a hec est: testimoniū psciētie nr̄e. Et illud q̄ nihil ē manifestius. Si adhuc inq̄t hoibꝰ placerē: xp̄i seruus nō essem.

Luce.xi. Ad.v. Gala.vi. ii.Cor.x. Gala.i. ii.Cor.i. Gala.i.

Quod si etiam opertū est euāgeliū nr̄m in his qui pereūt est opertū.

Ex libro ō cō sensu euāgeli starū.iii. Ad que in ydonei sumus. Johan.ix. Roma.xi. Roma.ix. Ibidem. Esa.xl.

ET cū dixisset alijs q̄dē sumꝰ odoꝝ vite in vitā. Alijs odoꝝ mortis i mortē: subiecit statī. Et ad hec q̄s idoneꝰ? Idest quis idoneꝰ itelligere: q̄ iuste fiat. q̄ idē dñs dicit. Ego veni vt q̄ nō vidēt videāt et q̄ vident ceci fiāt. Ipa est enī altitudo diuitiaz sapiētie z sciētie dei: quāq; iuste facit ex eadē massa aliud vas in honoꝝē: aliud in ptumeliā: et dicit carni z sanguini Oh̄ō. tu q̄s es qui respōdeas deo? Quis ergo z in hac re cognoscere intellectū dñi: aut quis consiliarius eius fuit?

In q̄ bꝰ deus huiꝰ seculi excecauit mētes infideliū: vt nō fulgeat i eis illuminatio euangelij gl'ie christi: qui est imago dei.

Ex libro ptra inimicū legis z pphetaz.ii. B

VInam et isti ceci obpugnatoꝝes legis et pphetaz: sic transeāt ad xp̄um: vt nō sint in eis in q̄bꝰ obuelatū est z ipm euāgeliū. In his enī q̄ pereūt: est obuelatū sit apl's. In q̄bꝰ deꝰ huiꝰ scl'i excecauit mētes infideliū: vt nō fulgeat illuminatio euāgelij gl'ie xp̄i q̄ est imago dei. vbi miser iste deū secl'i huiꝰ vult itelligi malū: tanq̄ illi seruierit moyses in veteri testamēto: q̄si hoc apl'us dixerit: vbi necesse esset itelligi deū seculi huiꝰ deū impioꝝ: hoc est diabolū. q̄m oēs dij gentiū demonia. et vtiq; multo maxime pnceps demonioꝝ: nō mirū esset. quādoq̄dē quoꝝdam deꝰ etiā vēter est dictꝰ. Sit enī apl's. Quoꝝ deus vēter est: nec ideo deꝰ vēter est. Ita si potest dici deꝰ huiꝰ seculi. diabolꝰ: nō ideo diabolꝰ deus est quia nec demonia sūt dij q̄uis dij gentiū sint ōmonia. Potest q̄ppe scl'm in malo itelligi. Vnde dicit apl'us Petrꝰ. Eripite vos de pſenti scl'o maligno. Sed cū aliter pateat intellectꝰ quid necesse est hic diabolū putare significatū ac nō potiꝰ deū verū iustū z bonū q̄ excecauit mētes infideliū huiꝰ scl'i vt nō hic distinguak in q̄bus deꝰ huiꝰ seculi ac deīde inferatur excecauit mētes infideliū. sed ita potiꝰ in q̄bꝰ deꝰ ac deīde subinferat secl'i huiꝰ excecauit mētes infideliū. hoc est infideliū scl'i huiꝰ mētes excecauit. Sed istis nō placet: vt deꝰ bonꝰ mētes excecet aliquoz. Nō ei attēdūt saluatoris xba dicētis, Ego in hūc mūdū veni: vt q̄ nō vidēt videāt. et q̄ vident ceci fiāt. Ille igit̄ qui scōm apl'icā sententiā: cuius vult miserek et quē vult obdurat: pculdubio quē vult illuminat et quē vult excecat. Sed nō est iniq̄tas apud deū: cui dicit eccl'ia. Misericordiā et iudiciū cantabo tibi dñe. Illuinat ergo mia excecat iudicio vtiq; eq̄ssimo z sū occultissimo. Inscrutabilia sunt iudicia eiꝰ: cui tamē dicit. sedisti sup thronū q̄ iudicas equitatē. Hinc deo moyses et cūcti pphe-

Mō seq̄tur diabolꝰ est deꝰ huiꝰ seculi g̃ est deus. Phil.iii.

Seculum malū.

Deꝰ bonꝰ quō excecet mētes. Johan.ix. Roma.ix. Ps̄.c. Deꝰ verus illuminat mia: excecat iudicio

te: quos iustos sine dubio dñs ipse testat. Horum quippe iudei sepulchra cōstruebant et monumēta ornabāt: quibꝰ dicit. Edificatis sepulchra pphetarū: et ornatis monumēta iustoꝝ. Sed illi omēs et si p tēporis dispensatione veteris testamēti ministrabant figuras: ad nouū testamentū q̄uis nōdum reuelatū: p dei gratiā ptinebāt. Hāc sentētiā plerīq; nr̄m ita distinguūt: vt deū verū dicant excecasse infideliū mētes. Cū enī legerint in q̄bꝰ deꝰ suspēdūt, pnūciationē: ac tūc inferūt: scl'i huiꝰ excecauit mētes infideliū. q̄ et si ita nō distinguas: z exponēdi gra ita ꝛboꝝ ordinē mutes: in q̄bus deꝰ excecauit mētes ifideliū huiꝰ seculi: id est q̄ in illa distinctione sensus elucet. Potest enī talis opatio q̄ excecātur mētes infideliū: scōm quēdā modū ptinere ad deū verū. q̄ nō facit malicia sed iustitia: sicut idē apl'us alibi dicit. Nunq̄d iniquꝰ deꝰ q̄ infert irā? Itē alibi quid ergo dicemꝰ inq̄t. Nunq̄d iniquitas est apō deū? Absit. Moysi ei dicit. Miserebor cui misertꝰ ero: z miam p̄stabo? cui mīficoꝝ fuero Cū ergo p̄misisset q̄ inpcusse retinēdū est nō esse iniq̄tatē apud deū. Et paulopost attēde q̄d dicat. Si autē volēs deꝰ ostendere irā et demōstrare potentiā suā: attulit i multa patiētia vasa ire q̄ pfecta sūt in pditionē: et vt notas faceret diuitias gloriesue in vasa mie q̄ pparauit in gloriā et ceca: certe hic nullomō dici potest aliū deū esse q̄ ostēdit irā et demōstrat potētiā suā in vasis q̄ pfecta sūt ad pditionē: et aliū q̄ oñdit diuitias in vasis mie. Nam vnū eundēq; deū: facere vtrūq; apostolica doctrina testatur. Hic est et illud. Propter hoc tradidit illos deꝰ in cōcupiscētias coꝝdis eoꝝ in immūdiciā: vt cōtumelijs afficiāt coꝝpa sua in semetipis: z paulo post. Propterea tradidit illos deꝰ i passiōes ignominie. Item paulopost et q̄m nō pbauerūt deum habere in notitiā: tradidit illos deꝰ in reprobū sensum. Ecce quomō verꝰ deus et iustꝰ: excecat mentes infideliū. Hecq; enī vnq̄ in his apostoli verbis que cōmemoraui aliꝰ deꝰ intellectꝰ est: q̄s ille q̄ filiū suū misit dicentē: in iudiciū veni in hūc mundū: vt qui nō vidēt videant et qui vidēt ceci fiāt. Nam et hic satis apparet mētibus fideliū: quomō deꝰ excecet mētes infideliū. Precedit enī aliq̄d occultū in occultis cū deꝰ agat iustissimū examē iudicij sui vt quoꝝdā mentes infideliū excecenk: quoꝝdā illuminenk: cui verissime dictū est iudicia tua abyssꝰ multa. Cuius pfunditatis ipenetrabilē altitudinē apl'us admiratꝰ exclamat. O altitudo diuitiaz sapiētie et sciētie dei: q̄s iscrutabilia sūt iudicia eiꝰ z c̄

Roma.i. Ibidem. Ibidem. Deꝰ verus excecat mētes infideliū aliq̄rū alioz illuminat. Roman.xi.

[Illumiatio euāgelij gl'ie christi q̄ est imago dei.]

¶ Imago et equalitas z similitudo distinguenda sūt. quia vbi imago cōtinuo similitudo est: nō continuo equalitas. vbi equalitas cōtinuo similitudo nō cōtinuo imago vbi similitudo: nō continuo imago nō cōtinuo eq̄litas: vt in speculo est imago quia de illo expressa ē. est etiā necessario similitudo. nō tamen equalitas. quia multa desunt imagini q̄ insunt illi rei de qua expssa est. Sed vbi dicit continuo: vtiq; intelligit quia esse aliquādo potest. Potest ergo esse aliquādo imago in qua sit etiā equalitas / vt in parētibꝰ et filijs inuenire k imago et eq̄litas z similitudo: si interuallū temporis defuisset Nam et de parente expressa est similitudo filij. vt recte imago dicak / et potest esse tanta vt recte etiā dicatur equalitas. nisi quod parēs tēpore pcessit. ex quo intelligit et equalitatē aliq̄n nō solum similitudinem habere. sed etiā imaginem. Potest etiā aliquādo esse similitudo z equalitas quāuis nō sit

Exli.lxxxiii. ḡstionum. Ymago eq̄ litas z similitudo differunt.

imago vt in ouis pribꝫ. Potest silitudo ꝛ imago ꝗuis nō sit eqlitas vt in speculo. Potest et silitudo esse vbi eqlitas et imago sit: sicut de filijs cōme morauimꝫ: excepto tpe q̄ pcedūt parētes. Sic enī equalē syllabā syllabe dicimꝫ: ꝗuis altera pcedat altera subsequaī. Jn deo aūt qz pdictio tpis vacat (nō ei potest recte videri deꝫ in tpe generasse filiū p quē condidit tpa) cōsequēs est vt nō solū imago eiꝫ sit qz de illo est: et silitudo qz imago est: sed etiā equalitas tāta vt ne tpis interuallo ipedimēto sit.

Nō enī nosmetipos p̄dicamꝫ: sed iesum xp̄m dn̄m nr̄m. Nos aut̄ seruos vr̄os p iesum: qm̄ deꝫ qui dixit de tenebris lucē splēdescere: ipse illuxit ī cordibꝫ nr̄is ad illuminationē sciētie claritatis dei in facie iesu christi.

Ex libro ꝓtra inimicū legis ꝛ pphetarū. Tenebras nō eē eternas. Gene. i.

QUi in etiā stultitie scribentis assignat qđ dixerit tn̄bras sine initio semp fuisse: lucem xp̄o initiū sūpsisse de tn̄bris: q̄si legerit in eo libro cui calūniaī tenebras sempiternas: cū scptū sit in p̄ncipio creauit deꝫ celū ꝛ terrā. terra aūt erat inuisibilis ꝛ incōposita: et tenebre erāt sup abyssum. Ex illo g̃ tenebre esse ceperūt ex quo cōfusa moles celi esse cepit ac tre: ātecꝫ lux facta esset q̄ illumīaret qđ sine luce fuerat tenebrosū.

Affectio p ficiētis hominis p accessum lucis ad tenebras significatur. Ephe. v.

Quid aūt incōueniēs si mūdane materie fuerāt tenebrosa p̄m ordia. vt accedēte luce melioꝫ qđ factū est redderet. et tanꝫ p̄ficiētis hois (qđ postea futurū erat) h̄ mō significaret affectio. Porro si huic displicet. lucē initiū sūpsisse de tenebrꝫ: isdē apl's h̄ dicat. q̄ scribēs ad fideles ait fuist aliqū tenebre nūc aūt lux in dn̄o. Quis aūt hoc fecit nisi ille: q̄ cū tenebre essent sup abyssum: dixit ꝛ fiat lux ꝛ facta ē lux: Qđ apti⁹ alio loco idē apl's Paul⁹ exp̄ssit dicens. Deus q̄ dixit de tenebris lucē clarescere: claruit in cordibꝫ nostris.

H Gene. i.

Ex libro de baptismo q̄ uulgarum. Scia gl̃ie christi.

¶Ad illumīationē inq̄t sciētie gl̃ie eiꝫ in facie xp̄i iesu. Hec est sciētia gl̃ie eiꝫ qz scimꝫ ip̄m esse lumē: quo tenebre nr̄e illuminanī. Et idip̄m attēde quē admodum inculcet.

Habemꝫ aūt thesaurū istū in vasis fictilibꝫ: vt sublimitas sit virtutis dei: et nō ex nobis. Jn oibꝫ tribulationē patimur sz nō angustiamur. Aporiamur: sed nō destituimur. Persecutionē patimur: sz nō derelinq̄mur: builiamur: sed nō ꝓfundimur. Deijcimur: sz nō perimꝫ. Semp mortificationē iesu xp̄i in corpe nr̄o circūferētes: vt ꝛ vita iesu manifestet ī corporibꝫ nr̄is. Semp enī nos q̄ viuimꝫ in mortē tradimur ꝓpter iesū: vt et vita iesu manifestet ī carne nr̄a mortali. Ergo mors ī nobis opaī: vita aūt in vobis

Ex lib. sentētiarū p̄speri. Justꝫ non deseriī a deo ī tribulatiōibus.

¶Adherēs deo: et semp faciēs dei volūtatē: nūcꝫ suo habitatore deseriī. Et si q̄dā dura atcꝫ aduersa patiatur: nō relinquit sed ꝓbatur.

Habētes aūt eundē spūm fidei sicut scriptum est. credidi ꝓpter qđ locutꝰ sum: et nos credimꝫ ꝓpter qđ et loq̄mur: sciētes q̄m q̄ suscitauit iesū: ꝛ nos cū iesu suscitabit et constituet vobiscū. Oia enī ꝓpter vos: vt gratia abundās p multos in gratiarū actione abūdet in gloriā dei.

Habētes aūt eundē spūm fidei. Nō enī ait sciētiā fidei. sz spūm fidei: qđ ꝓpterea dixit vt intelligerem⁹ qz fides etiā nō petita cōcedit vt ei petēti / alia cōcedantur. Quō enī inuocabūt (inq̄t) in quē nō crediderunt? Ergo spūs gr̃e facit vt habeam⁹ fidē: vt p fidē ipe tremus ozādo: vt possim⁹ facere q̄ iubemur.

Ex lib. ō gra ꝛ libero arbitrio. Spūs gr̃e cōcedit fidē etiā nō petēti.

¶Ea fides iustos sanauit ātiquos q̄ sanat et nos. id est mediatozis dei et hoim hois xp̄i iesu. Fides sanguis eiꝫ fides crucis eiꝫ. fides mortis. et resurrectiōis eiꝫ. habētes g̃ eundē spūm fidei: ꝛ nos credimꝫ: ꝓpter qđ et loq̄mur. ¶Ante aduētū dn̄i nr̄i iesu xp̄i q̄ humilis venit in carne: ꝓcesserūt iusti sic in eū credētes vēturū. Quō nos credimꝫ in eū q̄ venit Tpa varia sūt nō fides: qz et ipa xp̄a p tpe variātur: cū varie ꝛclinant. Aliū sonū habet vēturꝰ est. Aliū sonū habet venit: eadē tn̄ fides vtroscꝫ conūgit. et eos q̄ vēturū esse: et eos q̄ eū venisse credidērūt. Diuersis q̄dē tpib⁹. sz vtroscꝫ p vnū fidei ostiū: h̄ est p xp̄m videmꝫ ingressos. Nos credimꝫ dn̄m iesū. natū ex v̄gine venisse ī carne. passū esse. resurrexisse: in celū ascēdisse. Totū hoc sicut p̄ba audistis ꝓteriti tpis: ipletū esse iā credimꝫ. Jn eiꝫ sūt fidei societate nobiscū ꝛ illi p̄ses q̄ crediderūt de virgine nascituꝝ. passuꝝ. resurrectuꝝ: in celū ascēsuꝝ Illos enī oñdit apl's: vbi ait. Habētes aūt eundē spūm fidei sicut scptū est. credidi ꝓpter qđ locutꝰ sū et nos credimꝫ. ꝓpter qđ et loq̄mur. Prophetа dixit. Credidi ꝓpter qđ locutꝰ sum. apl's dixit. et nos credimus ꝓpter qđ et loq̄mur. Ut scias aūt q̄ vna sit fides: audi dicētē. Habētes eūdem spūm fidei. et nos credimꝫ. [Habētes aūt eūdē spūm fidei p̄ pter qđ scriptū est. credidi ꝓpter qđ locutꝰ sum. et nos credimꝫ ꝓpter qđ et loq̄mur.] Nō diceret eūdem spūm fidei nisi admonēs etiā antiq̄s iustos ip̄s habuisse spūm: h̄ est incarnatiōis xp̄i. Sz qz illis futura p̄nūciabanī. q̄ iam facta nob annūciaī: ꝛ tpe veterꝭ testamēti velabaī. qđ tpe noui testamēti reuelaī. ideo eiꝫ sacramēta variata sūt. vt alia essent in veteri testamēto. alia in nouo. cū fides ip̄a varia nō sit. ¶Eadē fides saluatorꝭ saluos faciebat antiq̄s. pusillos cū magnis: nō vetus testamētū qđ infuitutē gn̄at. ¶Antiq̄s iustos nō saluos fecit nisi fides mediatozis: q̄ i remissionē pctoꝝ sanguinē fudit. Ipoꝝ ei vox est. Credidi ꝓpter qđ locutꝰ sum Unde ait apl's Paul⁹. Habētes aūt eūdē spūm fidei scom qđ scptū est: credidi ꝓpter qđ locutꝰ sū: ꝛ nos credimꝫ ꝓpter qđ et loq̄mur. Quid ē eūdē spiritū: nisi q̄dē iusti q̄q̄ habuerī q̄ ista dixerūt? Dicit etiā apl's Petrꝰ. Quid vultis ꝓponere gētib⁹? qđ nec̄ nos potuim⁹ portare. nec̄ patres nr̄i. Sed p gr̃am dn̄i nr̄i iesu xp̄i credimus saluari: sicut et illi Hoc vos nō vultis ītimici huic gr̃e: vt eadē gr̃a iesu xp̄i salui facti credaī antiq̄: sed distribuitis tpa scom pelagiū: in cui⁹ libris h̄ legiī. et ante legē dicitis saluos factos esse natura. deide p legem. postremo p xp̄m: q̄si hoib⁹ duoꝝ supioꝝ tpm: ante lēgē scti ꝛ in lege. sāguis xp̄i nō fuerit necessarij. euacuātes qđ dictū est vnꝰ enī deꝰ. vnus et mediatoꝛ dei et hoim. homo xp̄s iesus.

Ex lib. ō gra ꝛ libero arbitrio. Spūs gr̃e cōcedit fidē etiā nō petēti. Ex libro de natura ꝛ gra i. Thimo. ii. Ex trac. euāgelii ſm ioānem. xlv. Eadem fides nr̄a et patrū antiquoꝝ. ps. cxv. i. Cor. x. Ex libro ad cōsulta hylarij. Quare sacramenta variata sūt eadē fide manēte. Ex epla ad valeriū comitem. Ex libro ad bonifaciū papā ꝓtra pelagianos p̄s. cxv Actuū. xv. i. Thimo. ii.

¶Credidi ꝓpter qđ locutꝰ sum: h̄ est pfecte credidi. Nō enī pfecte credūt. q̄ qđ credūt loq̄ nolūt. Ad ipam enī fidē ptinet: etiā illud credere qđ dictū est Qui me cōfessus fuerit corā hoib⁹ cōfiteboꝛ eū corā angelis dei. Ex hoc enī est appellatꝰ fidelis ille seruus. Nō tantū quia accepit: sed qz impēdit. Atcꝫ lucratus est. Jta et hoc loco nō ait credidi et locutus sum. sed ꝓpter h̄ dicit se locutū esse qz credidit. Simul enī credidit ꝛ qđ ꝓmiū loquēdo sparet:

Ex trac. tu bi. cxv. Warti. viii.

Cōmēdatio glie martyrū. ps.cxv.

et quā penā tacēdo timere deberet. Btūs Paul⁹ apl's adhibuit testimoniū de scpturis: in q̄ nob gloriā martyrū cōmēdauit. Prop̄k q̄ scptū est (inq̄t) credidi ꝓpter q̄ locut⁹ sū. Et nos credim⁹ ꝓpter q̄ et loq̄mur. Si eni tātūmō credidissent ⁊ nō loq̄rētur nō paterent. Credēdo apl̄ēderūt vitā. et loquēdo inuenerūt mortē. ſz mortē in q̄ corp⁹ corruptibile seminarēt: et incorruptio meterēt. Istum sensū idest q̄ credim⁹ ꝓpter q̄ et loq̄mur. Alio loco idē apl's sic explicauit. Corde credit ad iustitiā: ore aūt cōfessio fit ad salutē.

Roma.x.

Propter q̄ nō deficim⁹: sed licet is qui foris est noster hō corrūpant. tñ is q̄ int⁹ est renouat de die in diē. Id eni q̄ in p̄senti est momētaneū et leue tribulatiōis nr̄e: supra modū in sublimitate eternum glie pōdus opat in nobis: nō contēplātibus nobis q̄ vident sed que nō vidētur. Que eni vident tpalia sūt: que autē non vident eterna sūt.

Exlib. de trinitate. xv.

Hō interior ⁊ exterior.

MEmini dubiū est sicut iteriorē hoiem intelligētia sic exteriorē sensu corpis p̄dictum: nō q⁊ et ipa eodē mō fit imago dei. Manifesta est q̄ppe aplica sentētia q̄ interiorē hoiem renouari in dei agnitiōe ꝺclarat. secūdū imaginē ei⁹ q̄ creauit eū. cū et alio loco ait. et si exterior hō nr̄ corrūpit. ſz iterior renouat de die in diē. Necꝫ eni frustra. et iste hō dicit: nisi q⁊ inest ei nōnulla interioris similitudo.

Exlib. de trinitate. xii.

Que pertinēt ad exteriorē hominē.

Age nūc: videam⁹ vbi sit q̄si q̄dā hois exteriōris iteriorisq̄ p̄finiū. Quicq̄d ei habem⁹ in aio cōcū pecore: recte adhuc dicit ad exteriorē hoiem p̄tinere. Hō eni solū corp⁹: hō exterior deputabit. ſz adiūcta q̄dā vita sua q̄ cōpages corpis et oēs sensus vigent. q̄b⁹ instruct⁹ est ad exteriora sentiēda: quoꝝ sensuū imagines ifixe in mēoria: cū recordādo reuisunt: res adhuc agit ad exteriorē hoiem p̄tinēs. atꝫ in his oīb⁹ nō distam⁹ a pecore nisi q̄ figura corpis nō. ꝓni ſz erecti sum⁹. Qua in re admonemur ab eo q̄ nos fecit ne meliore nr̄i parte: idest aīa: sic⁊ pecoribus simus. a q̄b⁹ corpis erectiōe distam⁹. nō vt in ea q̄ sublimia sūt in corpib⁹ aīm ꝓiciam⁹. Nā vel in talib⁹ q̄tē volūtatis appetere p̄sternere ē aīm. Sed sicut corp⁹ ad ea q̄ sūt excelsa corporū: idest ad celestia naturaliter erectū est: sic anim⁹ q̄ substātia spiritalis est: ad ea q̄ sūt in spiritalibus excelsa erigēd⁹ est: nō elatiōe supbie. sed pietate iustitie. Possūt autē ⁊ pecora sentire p corpis sensus extrinsec⁹ corpalia. et ea mēorie fixa reminisci. atꝫ in eis appetere cōducibilia fugere incōmoda. Verū ea notare nō solū naturaliter apta: ſz etiā de industria mēorie ꝓmēdata retinere: ⁊ ī oblitionē iamiāq̄ vel labētia recordādo atꝫ cogitando rursus imꝑmere: hec atꝫ huiusmōi q̄tus insensibilib⁹ atꝫ in eis q̄ nr̄ anim⁹ p sensū corpis traxit agunt atꝫ ꝫsenk: nō sūt tū ratiōis expciū. nec hoībus pecoribusq̄ ꝓmunia. sed sublimioris ratiōis ē iudicare de istis corpalib⁹ scōm ratiōes icorpales et sempiternas. q̄ nisi supra mentē hūanā essent incōmutabiles. pfecto nō essent: atꝫ his nisi subiūgere tur aliq̄d nr̄m. non scōm eas possem⁹ de corpalib⁹ iudicare. Judicam⁹ aūt de corpalib⁹ ex ratiōe diuisionū atꝫ figura ꝓ: quanq̄ incōmutabiliter manere mens nouit.

In corporib⁹ quietē appetere est. psterne re animū.

In pecoribus ē aliq̄lis mēoria natural ſz nō de industria.

Pecora nō p̄nt iudicare de corporib⁹ ꝑm ratiōes incorpales.

Quō iudicamus de corpalib⁹

Exlibro octaui tituli xi.

Paulus apl's interiorē hoiem ꝓ spū mētis: exteriorē vero in corpe atꝫ ista mortali vita vult ī telligi: nō tñ vtrūq̄ hoꝝ simul duos hoies eū dixisse aliqū in ep̄la legit. ſz vnū quē totū de⁹ fecerit. id ē et id q̄ interi⁹ est. et id q̄ exteri⁹: sed eū ad imaginē suā nō fecit: nisi scōm id q̄ interi⁹ est. nō solū incorporeū. vel⁊ etiā rationalē. q̄ pecoribus nō inest. Nō itaq⁊ vnū hoiem fecit. ad imaginē suā: et alteꝫ fecit nō ad imaginē suā: sed qꝫ hoc vtrūq̄ interi⁹. et exteri⁹ sil' vn⁹ hō est: hūc vnū hoiez ad imaginē suā fecit. nō scōz id q̄ habet corp⁹ corpalēq̄ vitā: ſz secundū id q̄ habet rationalē mētē: qua cognoscat deū. et oīb⁹ irrationabilib⁹ eadē ratiōis excellētia ꝓponat. Veterē aūt hoiem nihil aliud apl's quā vitā veterē dicit. q̄ in pctō est: in q̄ scōm adā viuit. de q̄ dicit. Per vnū hoiem pctm̄ itrauit in mūdū. et p pctm̄ mors: et ita in oēs hoies ptrāsiit. in quo oēs peccauerūt. Ergo tot⁹ ille hō: idest et iteriore ⁊ exteriore sui pte iueterauit. ppter pctm̄: et pene mortalitatis addict⁹ est. Renouat aūt nūc scōm iteriorē hoiem ybi scōm sui creatoris imaginē reformatur. exuēs se iniusticiā. hoc ē veterē hoiem: ⁊ induens iustitiā. hoc est nouū hoiem. Tūc aūt cū resurget corp⁹ spiritale q̄ seminat aīale etiā exterior ꝓcipiet celestis hitudinis dignitatē: vt totū q̄ creatū est recreet. ⁊ totū q̄ factū est reficiat: illo recreāte qui creauit. et reficiēte qui fecit.

Vetus hō est vet⁹ vita in pctō. Roma.v.

Eph.iiii.

In corpe adhuc mortali renouatio vite ichoat. a fide q̄ credit in eū q̄ iustificat impiū / bonisq̄ moribus augeat. et roborat de die in diē. cū magis magisq̄ renouat interior hō corp⁹ vo tanq̄ hō exterior: quāto ē hec vita diuturnior magis magisq̄ corrūpit. vel etate. vel morbo vel variis afflictatiōib⁹ donec veniat ad vltimā q̄ ab oīb⁹ mortis vocat: ei⁹ aūt resurrectio differt in finē. cū et ipsa iustificatio nr̄a perficiet ineffabiliter. Tūc eni sic⁊ erimus: qñ videbim⁹ eū sicuti est. Nūc vero q̄diu corp⁹ q̄ corrumpit aggrauat aīam: et vita hūana sup terrā tota tentatio est: nō iustificabit in cōspectu ei⁹ oīs viuens: in ꝓpatiōe iustitie q̄ equabunt angelis. ⁊ glie que reuelabit in nobis.

Exlibro ō trinitate. iiii.

Exlibro ō trinitate. xiiii.

De renouatiōe intrioris hois seu ymaginis dei.

In baptismo oia peccata remittuntur.

Renouamur i agnitione dei iusticia et sanctitate veritatis.

Ista renouatio nō momēto vno fit ipius cōuersatiōis. sicut momēto vno fit illa in baptismo renouata remissiōe oīm pctoꝝ: necꝫ eni vel vnū q̄tulūcunq̄ remanet q̄ nō remittat. Sed quē admodū aliud est carere febribus. aliud ab infirmitate q̄ febribus facta est reualescere. Itēq̄ aliud est infixū telū de corpe demere aliud vuln⁹ quod eo factū est scōa curatiōe sanare. Ita p̄ma curatio est causam remouere lāguoris. q̄ p oīm fit indulgētia pctoꝝ Scōa ipum sanare languorē. q̄ fit paulatim p̄ficiendo in renouatiōe hui⁹ imaginis. Que duo demonstrāt in psalmo vbi legit. Qui ppici⁹ fit oībus iniq̄tatib⁹ tuis: q̄ fit in baptismo. Deinde sequit q̄ sanat oēs languores tuos. q̄ fit cotidianis accessibus. cū hec imago renouat. De qua re apl's aptissime locut⁹ est dicēs. et si exterior hō nr̄ corrūpit: ſz interior renouat de die in diē. Renouamur aūt in agnitiōe dei: hoc est in iustitia et scitate veritatis. In agnitione igit dei iustitiaq̄ et scitate ꝟitatis q̄ de die in diē. p̄ficiendo renouat. transfert amorē a tpalib⁹ ad eterna. a visibilib⁹ ad intelligibilia. a carnalib⁹ ad spiritalia: atꝫ ab istis cupiditatē frenare vl' minuere ill' se charitate alligare diligēter insistit Tñ eni facit: q̄tū diuinit⁹ adiuuat. Del q̄ppe sentētia ē: sine me nihil potest facere. In q̄ pfectu et accessu tenētē mediatoris fidē: cū dies vite hui⁹ vltim⁹ quēq̄ cōpererit: pducēd⁹ ad deū quē coluit / ⁊ ab eo pficiēd⁹: excipiet ab āgelis scis: ic corruptibile corp⁹ in fine scī nō ad penā ſz ad glīam receptu

rus. In hac ꝯppe imagine tūc pfecta erit ōi similitudo: qñ dei pfecta erit visio: de q̄ dicit apl's Paul⁹
i. Cor. xiii. Videm⁹ nūc p speculū in enigmate: tūc āt facie ad
ii. Cor. iii. faciē. Itē dicit. Nos aūt reuelata facie gl'iam dñi speculātes: i eādē imaginē trāsformamur de gl'ia i gl'iam tāq̄ a dñi spū: hoc ē q̄ fit de die in diē. in bñ
i. Johan. vii pficiētib⁹. Apl's āt Ioānes dilectissimi inq̄t nūc filij dei sum⁹: z nōdū appuit q̄d erim⁹. Scim⁹ q̄z cū appuerit similes ei erim⁹ qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. Hīc appet tūc i ista imagie dei fieri ei⁹ plenā sim̄litudinē: qñ ei⁹
Ex libro. ii. de baptismo contra donatistas. plenā pcepit visionē. In baptismo q̄q̄ uis tota z plena fiat remissio pctōr: tñ si ꝓtinuo tota z plena etiā homis ineptā nouitatē mutatio fieret nō dico z in corpe q̄ certe manifestū est. adhuc i veterē corruptionē atq̄ i mortē tēdere: i fine postea renouādū qñ ꝛe tota nouitas erit: sed excepto corpe si in ipo aio q̄ est hō interior pfecta i baptismo nouitas fieret: nō dicerz apl's. Et si exterior hō nr̄ corrūpit: sz iterior renouat de die i diē. Profecto eni q̄ de die in diē adhuc renouat: nōdū tot⁹ est renouat⁹. pide ex hoc q̄ adhuc i vetustate sūt. q̄cuis iā baptizati. ex q̄ etiā adhuc sūt filij scī. ex q̄ aūt q̄ in nouitate sūt. q̄ est ex plēa z pfecta remissiōe pctōr z q̄tūcūq̄ illō est q̄ spiritaliter sapiūt eiq̄ ꝓgruos motes agūt: filij dei sūt. Intrisec⁹ ei exuim⁹ veterē hoiez et induim⁹ nouū. qm̄ z cetera q̄b⁹ apl's explicat: q̄d
Ephe. iiii. sit exui veterē hoiem z idui nouū q̄ scōm deū creatus ē. in iustitia z scitate veritat⁹. et q̄ vt faciāt iā baptizātes fideles q̄q̄ adhortat q̄ adhuc monēdi non essent: si hoc in baptismo iam pfecte factū esset.

Ex libro de vera religiōe ¶ Hou⁹ hō et iterior z celest⁹ habet. et ipe ꝓpter hoīs interioris etatis exēplis. scīam iā obliuiscētē hūana z ad diuia tendentē. in q̄ nō auctoritat⁹ hūane cōtinet sinu: sz ad
H Prima. sūmā et incōmutabilē legē pass⁹ ratiōis innititur
Secunda. Tertia iā fidētiorē. et carnalē appetitū ratiōis ro-
Tertia. bore irritātē gaudētēq̄ intrinsec⁹ in q̄dā dulcedie cōiugali. cū aia mēti copulat et velamēto pudoris obnubit. vt iā recte viuere nō cogat: sed etiā si oēs
Quarta. cōcedāt peccare nō libeat. Quartā iā idipm multo firmi⁹ ordinatiusq̄ faciētē et emicātē in vit pfectū atq̄ aptā z idoneū oīb⁹ et psecutiōib⁹. et mūdi hu-
Quinta. ius tēpestatib⁹ z fluctib⁹ sustinēdis atq̄ frangēdis Quintā pacatā atq̄ omni pte tranq̄llā viuētē in opi
Sexta. b⁹ et abūdātia incōmutabilis regni sūme atq̄ ieffabilis sapiētie. Sextā oīmodo imitatiōis in eknā vitā: et vsq̄ ad totā obliuionē vite palis trāseūtē pfecta forma. q̄ facta est ad imaginem et similitudinē dei
Septima. Septima eni iā q̄es eterna est: z nullis etatib⁹ distinguēda btitudo ppetua. Ut ei finis veter⁹ hois
Veterem hoiez sine nouo: non ecōuerso hic ꝓ tota vita agere possumus mors est: sic finis noui hois vita ekna. Ille nāq̄ hō pcī est: iste iustitie. Sicut eni illi ābo nullo dubitāte ita sūt vt vnū eor idē veterē atq̄ terrenū possit in hac tota vita vn⁹ hō agere: nouū vero et celestē nemo i hac vita possit nisi cū vetere. nā et ab ipo incipiat necesse ē. et vsq̄ ad visibilē mortē cū illo q̄uis eo ōficiēte se. pficiēte pduret. sic ꝓ portiōe vni uersū gen⁹ hūanū cui⁹ tanq̄ vni⁹ hois vita est. ab adā vsq̄ ad finē scī huj⁹: ita sub diuine puidētie legib⁹ administrat vt in duo gña distributū appeat quor in vno est turba ipior z reni hois imaginē ab initio scī. vsq̄ ad finē gerētiū: in altero series ppli vni deo dediti. Sed ab adā vsq̄ ad ioānē baptistā terreni hois vitā gerēs. Nulli q̄dā iustitia cui⁹ historia vet⁹ testamētū vocāt: q̄si terrenū pollicēs regnū q̄ tota nihil ē aliud q̄ imago noui ppli. z noui testamēti. pollicētis regnū celor cui⁹ ppli vita interim tpalis incipit a dñi aduētu. in hūilitate vsq̄ ad diē iudicij. qñ in claritate vētur⁹ est: post q̄ iudiciū vetere hoie extincto. erit illa mutatio q̄ angelicā vitā pollicet. Jd eni q̄ in pñti est mometaneū. et leue tribulatiōis nr̄e. supra modū in sublimitate eternū gl'ie pōdus opat in nob. nō contēplātib⁹ nobis q̄ vident sed que nō vident.

Ex tractatu pistycii. ¶ Attēde te hic habere laborē: sz attēde q̄lē ille requiē pollicet. Nunq̄d cogitare potes? Si illā posses cogitare: videres te nihil laborare ad cōpensationē. Audi eū q̄ illud ex pte cernebat: q̄ dixit nunc scio ex pte q̄ ait apl's. Eteni q̄ est ad pñs tpale z leue tribulatiōis nr̄e: iuxta icredibilē modū eternū pōd⁹ gl'ie opat nob. Quid ē eternū gl'ie pōd⁹ opat nob? Quib⁹ opat? Nō respicientib⁹ q̄ vident: sz q̄ nō vident. Que eni vident tpalia sūt: q̄ aūt nō vident eterna. Moli esse piger laborare breuiter z gaudere icessabiliter. Hec ē reqes sempiterna. Sine fine erit requies ista. sine fine erit gaudiū hoc: sine fine erit leticia ista. sine fine erit icorruptio vita eterna Habeb requiē: q̄ nō habebit finē. Quāto labore digna est reqes q̄ nō habebit finē? Si verū vis cōpare. et verū iudicare. ekna reqes eterno labore recte emit. Verū hoc est: sed noli timere Misericors est de⁹. Si eni haberes eknū laborē: nunq̄ puenires ad eknā requiē. Ergo vt aliq̄n puenias ad id quod emis. nō ineknū laborādū est. nō q̄ nō valet tāti. sz vt possideat q̄ emit. Digna est q̄dē labore emi ꝑpetuo: sed necesse est vt labore tpali emat. Decies cētena milia annor in labore q̄d valēt? Decies cētena milia annor finē habēt: q̄ tibi dabo dicit de⁹ nō habebit finē. Qualis mia dei. Nō dicit decies cētena milia annor labora. nō dicit vel mille ānos labora. nō dicit q̄ngētos annos labora: cū viuis labora in paucis ānis. Inde reqes erit: et finē nō habebit. Nec ē ergo q̄ dicit apl's. Eteni q̄ est ad pñs tpale z leue tribulatiōis nr̄e iuxta incredibilē modū. eknū gl'ie pōd⁹ opat nob. Ecce q̄tū pciū dam⁹. Quodāmō vnā siliq̄ ad accipiēdos thesauros sēpitnos: siliq̄ labor⁹ ad requiē icredibilē. Que ei vident tpalia sūt: q̄ aūt nō vident ekna sūt. Xp̄iano causa recte gaudēdi nō pñs sec'm sed futurū est: et ita est vtēdū tpalib⁹: ne obsint eknis. z in via p quā pegrini ambulāt. hoc placeat q̄ ducit ad patriam

Ex lib. sentētiar. ꝓsperi. Xp̄iani gaudiū.

Capitulum quintum.

Cim⁹ eni qm̄ si terrestris dom⁹ nr̄a hui⁹ habitationis dissoluat q̄ edificationē ex deo habemus domū nō manufactā eternā in celis. Nā z in hoc igemiscim⁹ habitationē nr̄am q̄ de celo est supindui cupiētes. si tamē vestiti z nō nudi iueniamur.

Ex lib. cōfessionum. xii. Domus eterne laus pā. cxlviii. pā. cxiii.

Dior eni oīm creata est q̄dā sapiētia: q̄ creata est mēs rationalis et intellectual' caste ciuitatis tue: mr̄is nr̄e q̄ sursum est et libera est. et eterna est in celis. Quib⁹ celis. nisi q̄ te laudāt celi celor? Qz hoc est. et celū celi dño: et si nō inuenim⁹ tēp⁹ ante illā. qz et creatrā tpis antecedis. q̄ prior oīm creata est. ante illaz tñ est ipi⁹ creatoris eknitas a quo facta sūpsit exordiū q̄cuis nō tpis qz nōdū erat tēp⁹: ipi⁹ tñ cōditionis sue. Unde ita est absīte deo nr̄o. vt aliud plane sit q̄ tu: z tu nō idipm. et si nō solū ante illā. sed nec in illa inuenim⁹ tps. et qz est idonea faciē tuā semp videre: nec vspiā deflectit ab ea quo fit. vt nulla tēta-

tione variet ineſt ei tñ ipa mutabilitas. Vnde tene
bre ſcēt t frigeſcēt niſi amore grādi tibi here ſtāc
ps.xxv. H ſemp meridies luceret t ferueret ex te. O dom⁹ lu
mināſa t ſpeciosa dilexi decorē tuū. et locū habita
tiōis glie dñi mei: fabricator ſ t poſſeſſoris tui. Ti
ps.cxviii. bi ſuſpiret pegrinatio mea. et dicam ei q̄ fecit te. vt
poſſideat. et me in te: q̄ fecit t me. Errauī ſicut o
uis pdita: ſed in hūeris paſtoris mei. ſtructoris tui
ſpero me reportari tibi. et ne iſta dom⁹ dei. nō q̄dē
deo coetna ſed tū ſcōm modū ſuū etna in celis. vbi
ps.lxxii. vices tpm fruſtra q̄runt. q̄ nō inueniunt? Supgre
Extrac:ratu ditur tamē diſtētionē et omne ſpaciū etatis volubi
pi.lxviii. le: cui ſemp inhere re deo bonū eſt.
Mors eli ¶Si poſſem⁹ aliter puenire ad xp̄um. idest ad vi
gēda: quia tā eternā q̄s vellet mori? Maturā q̄ppe nram. idest
via eſt ad conſortiū q̄dā aie et corpis. et quādā in his duo
xp̄m. bus familiaritatē cōglutinatiōis atq; ꝓpaginis ex
ponēs q̄dā loco aplus: ait. Habere nos domū nō
manufactā in celis etnā. idest imortalitatē ꝓpara
tā nob qua induēdi ſum⁹ in fine cū reſurrexerim⁹ a
mortuis. et ait. In q̄ nolum⁹ expoliari ſed ſupue
ſtiri: vt abſorbeat mortale a vita. Si fieri poſſit ſic
vellem⁹ fieri imortales vt tā ventret ipſa imortali
tas. et mō ſicut ſum⁹ mutaret nos: vt mortale hoc
nr̄m a vita abſorberet. nō poſt mortē corp⁹ ponere
tur. vt i fine iterū recipet. Quāuis ergo a malis ad
Trāſitus bona q̄ marus eſt. bona trāſeam⁹. tñ ſpe transitus alicuius amar⁹ eſt: t
habet fel q̄ dederūt dño in paſſione iudei. Habet
acre q̄dā tolerādū: q̄ oñdunt q̄ eū aceto potauerīt

Nam et q̄ ſum⁹ in hoc tabernaculo inge miſcim⁹ grauati. eo q̄ nolum⁹ expoliari ſed ſupueſtiri vt abſorbeat quod mortale eſt a vita.

Exlibro de ci uitate dei. xiii ca. ii. t iii. B AGrauamur ergo corruptibili corpe. t
ipius aggrauatiōis cauſam nō naturā
ſubſtantiāq; corpis ſed ei⁹ corruptionē
ſciētes. nolum⁹ corpe ſpoliari. ſed ei⁹ im
Sapiē. ix. mortalitate veſtiri: quod et tūc erit. Sed q̄ corru
ptibile nō erit: nō ḡuabit. Aggrauat ergo nūc aiam
Corruptō corpis nō cā ſ̄ pena pcti pmi ē corruptibile corp⁹? t dēpmit trena hitatio ſenſum
multa cogitātē. Ierūtū q̄ oia mala aīe ex corpe
purāt accidiſſe: in erroze ſūt. Mā corruptio corpis
q̄aggrauat aiam nō pcti pmi ē cauſa: ſed pena: nec
caro corruptibilis aiam peccatricē ſed aīa pecca
trix fecit eſſe corruptibilē carnē. ex qua corruptiōe
carnis. licet exiſtāt q̄dā icitamēta vitiozū ipa deſi
deria vitioſa: nō tñ oia vite iniq; vitia ꝓbuēda ſūt car
ni. ne ab his oib⁹ purgē⁹ diabolū q̄ nō habet carnē
Ex ſermōe ō natali apl̄oz Ingemiſcens ſub onere corpis nō vult eo ſpoliari ſ̄ ſupueſtiri. ¶Ingemiſcim⁹ grauati: ſub ſarcina ſcilicet corru
ptibilis carnis: igemiſcim⁹ grauati. Si ingemiſcis
libēter pone ſarcinā iſtā. Certe igemiſcere ſe dixit
ſub hoc onere ḡuari ſe dixit ſub ſarcina corruptibil⁹
corpis. Vide vtrum velit hoc onere ſpoliari: ſub q̄
grauat ſub quo igemiſcit. Mō hoc ſeq̄tur. Sed q̄d
ait. In q̄ nolum⁹ expoliari. O vocē nature: pfeſſio
nē pene. Graue corp⁹ ē. onerosū corp⁹ eſt: corrupti
bile corp⁹ eſt. Gemit ſub illo: t libēter deſerit. Mo
lum⁹ inq̄t expoliari. Sic remāſur⁹ eſt gemēs? Et ſi
ingemiſcis ḡuat⁹: q̄re ſpoliari nō vis? Mō inq̄t. Vi
de q̄d ſeq̄t. Nolum⁹ expoliari: ſed ſupueſtiri. Sub
trena tunica gemo: ad celeſtē feſtino. Illā volo ac
cipe: iſtā nolo ponere: in q̄ nolum⁹ expoliari. ſ̄ ſup
ueſtiri. Ergo Paule intelligā te. Quid dicis. Fiet
iuria tāto illi veſtimēto celeſti. vt vēiat tibi ſup hos
pānos mortalitatis t corruptiōis vt ꝺ̄ ſit iferi⁹ illō
ſupi⁹. ꝺ̄ interi⁹. illō exteri⁹? Abſit inq̄t. Mō ſic dico
nō ſic dico. Nolo expoliari ſed ſupueſtiri: nō tñ vt
ſub icorruptiōe maneat corruptio ſ̄ vt abſorbeat
mortale a vita Bene exclamaſti: q̄ ſcpturas noſti.
Sz ne aliqs ignar⁹ ſcpturar̄ vba mea putet ſubſe
cuta Pauli vba ſūt: oia iſta apl̄ica vba ſūt. Inge
miſcim⁹ grauati i quo nolum⁹ ſpoliari. ſ̄ ſupueſtiri
vt abſorbeat mortale a vita. Būdicz q̄ alibi teneſ
de reſurrectione corpis loquēs. Oportet corrupti 1.Cor.xv.
bile ꝺ̄ induere icorruptionē: t mortale ꝺ̄ induere im
mortalitatē. Tūc fiet ſmo q̄ ſcp⁹ eſt. Abſorpta eſt Osee.xiii.
mors i victoriā. Ꝺ̄ alio loco ait. vt abſorbeat mor 1.Cor.xv.
tale a vita. ꝺ̄ iſto loco abſorpta ē mors in victoriā.
Muſcz mors nō ifra nō ſupra: nō itra nō extra. Ab
ſorpta ē ei mors i victoriā. Vbi ē mors ꝓtētio tua.
¶Saluā feciſti de neceſſitatib⁹ aiam meā. Quid Ex tractatu pi.xxx.
tā dicā de neceſſitate ipi⁹ mortalitatis? Mori ne
ceſſe ē: t nemo vult qd̄ neceſſe eſt. Dura neceſſitas Mori ne
nolle qd̄ nō potes vitare. Mā ſi ſic fieri poſſet nolle ceſſe ē t ne
m⁹ vtiq; mori t effici q̄dē angeli vellem⁹? ſ̄ cōmuta mo vult.
tiōe q̄dā nō morte ſīc dicit apl̄us. Eteni q̄ ſum⁹ in
hac hitatiōe igemiſcim⁹ grauati eo qd̄ nolum⁹ ſpo
liari. ſ̄ ſupueſtiri. Nolum⁹ puenire ad regnū dei:
ſed ꝓ morte nolumus.
¶Mortis diē oēs q̄dē affuturū ſcūt: et eū tñ oēs Ex lib.ō gſa
aut pene oēs differre conāt: etiā q̄ poſt mortē bea nouī teſtamti
ti⁹ ſe credūt eē victuros. Tāta habet vim carnis t Mort⁹ diē
aīe dulce cōſortiū. Nemo eni vnq̄ carnē ſuā odio oēs fere
habuit. t ꝓpterea nō vult aīa vel ad tp̄s ab ei⁹ etiā differre co
infirmitate diſcedere: q̄uis eā ſe ſine infirmitate ine nank etiā
ternū receptur̄ eſſe cōfidat. Proīde mēte fuit⁹ le q̄ ſe ſaluari
gi dei. carne aūt trahēs deſideria pcti q̄b⁹ obediri ſperāt.
vetat apl̄s: mēt⁹ q̄dē ratiōe pcupiſcit hō pi⁹ diſſol Roma.vii.
ui et eē cū xp̄o: ſed id ſenſu carnis recuſat t refugit Phil.i.
et ſi fieri poſſit nō vult expoliari: ſ̄ ſupueſtiri. vt ab
ſorbeat mortale a vita id ēt ab infirmitate ad imo
talitatē etiā ipm corp⁹ ſine morte media trāſferat.
¶Vide duas mortes: vnā tpalē eādēq; pmā alte Ex ſermōe ō
rā ſempitnā: eādēq; ſcdam. Prima mors oib⁹ ꝑpa amore dei et
rata ē: ſcda ſolis malis ipijs: infidelib⁹. blaſphemis amore ſeculi
et q̄cq̄d aliud ſane doctrine aduerſat. Intēde ꝓpo Mors du
ne tibi iſtas duas mortes. Si fieri pōt. ābas nō vis plex.
pati. Scio viuere amas / mori nō vis. et de hac vita Mori re
in aliā vitā ſic trāſire velles. vt nō mortu⁹ reſurgē cuſamus.
res. ſ̄ viuus i meli⁹ mutarer ſ. Hoc velles. ꝺ̄ habet
hūanus affect⁹: hoc ipa aīa neſcio quō habet in vo
lūtate t cupiditate. qm̄ diligēdo vitā odere mortē:
et qm̄ carnē ſuā nō odit. nec ipi vult accidere quod
odit. Nemo eī vnq̄ carnē ſuā odio habz. Hūc affe Ephe.v.
ctū oſidit apl̄s: vbi ait. Mitationē habem⁹ ex deo:
domū nō manufactā eternā in cel̄. Eteni in ꝺ̄ inge
miſcim⁹ hitaculū nr̄m qd̄ de celo eſt ſupindui cupi
entes: i quo nolum⁹ inq̄t expoliari. ſ̄ ſupueſtiri. vt
abſorbeat mortale a vita. Mō vis expoliari: ſ̄ ſpo
liand⁹ es: hoc tñ agas oportet. vt ſpoliat⁹ ꝓ mortē
carneā tunicā inueniar ſ indut⁹ lozicā fidei: hoc eni
ſecut⁹ adiūgit. Si tñ et induti. nō nudi iueniamur.
Nam ꝑma mors ſpoliatura ē te carne iterim ſepo
nenda et ſuo tēpore recipiēda.
¶Cū gram vberi⁹ in dño ieſu xp̄o ꝓmēdans. vſq Ex libro de
ad illū veniret. idumētū iuſticie fidei. quo iduti nō baptiſmo p
nudi iueniamur. et ꝓpt hoc inq̄t igemiſcim⁹ morta uulorū.
litatē ꝑḡuati. hitaculū nr̄ſ q̄ ꝺ̄ celo ē. ſupidui cupi
ētes. vt abſorbeat mortale a vita. vide q̄d adiūgat

Qui aūt opatus eſt nos inq̄t in hoc ipm deus: qui dedit nobis pignus ſpiritus.

Mō oia in celo habē da ꝺ̄bem⁹ velle ha bere in tra
¶Hic eni accipim⁹ ꝓ pign⁹. ſpūs t certādi et vin
cendi vires: ibi aūt ſine boſte vllo externo t iterno
ineffabili ac ſempitna pace ꝑfruemur Quiſq; ḡ oia
q̄ ibi habēda ſūt hic vult hre: fidē ſe idicat nō hre.

A Audētes igitur semp et sciētes: quoniā dū sum⁹ in corpore peregrinamur a dño Per fidē enī ambulamus: et nō p speciē Audemus autē et bonā voluntatē habemus magis peregrinari a corpe et p̄sentes esse ad dominū et ideo contēdim⁹ siue absentes siue p̄sentes placere illi.

Incōmutabilis lucis hic veritatem q̄rēs delirat

¶ Quisquis arbitrat homini vitā istā mortalē adhuc agēti posse cōtingere. vt dimoto atq; discusso omni nubilo fantasiarū. corpozaliū atq; carnaliū: serenissima incommutabilis ☧itatis luce potiat. et mēte penit⁹ a cōsuetudine vite huius alienata. illi constāter et indeclinabiliter hereat: nequaq; quid q̄rat intelligit. Credat ergo poti⁹ sublimi auctozitati minimeq; fallaci q̄dīu sumus in corpe pegrinari nos a dño. Et ambulare nos p fidē nondū p speciem. ac sic pseuerāter retinēs. atq; custodiēs. fidē spem. et charitatē. Intēdat ī speciē ex pignoze spiritus scti quod accepim⁹ qui nos docebit oēm veritatē: cū deus q̄ suscitauit dñm iesum xp̄m a mortuis. Viuificabit et mortalia corpa nostra. p inhabitantē spūm eius in nobis. Prius autē q̄ viuificet hoc qō mortuū est ꝓpter peccatū. pculdubio corruptibile est et aggrauat aiam. et si quādo ad vitā excedit hanc nebulā qua tegit ois terra. idest hanc carnalē caliginē qua tegit omis vita terrena. tanq; rapida chozuscatiōe pstringit: et in suā infirmitatē redit. viuēte desiderio quo rursus erigat. nec sufficiente mūdicia qua figat. Et quāto hoc quisq; magis potest. tanto maioz est: q̄nto aūt min⁹. tanto minoz. Si autē nihil adhuc tale mens hois expta est in qua tamē habitat xp̄s p fidem. instare debet minuēdis finiēdisq; cupiditatib⁹ hui⁹ seculi. mozalis ☧tutis actiōe cū mediatoze xp̄o ambulans: eū qui fili⁹ dei semp est ꝓpter nos filiū hois factū vt sempiterna virt⁹ eius. Et diuinitas nr̄e infirmitati. et mortalitati contēperata de nr̄o nobis in se atq; ad se faceret vitā. cū magne spei letīcia fideliter teneat ne peccet. a rege christo regat. si forte peccauerit ab eodē sacerdote xp̄o expiet: atq; ita in actiōe bone cōuersatiōis et vite nutritis pēnis gemine dilectiōis. tanq; duab⁹ alis validis euecta terris. Ab eodē ipo xp̄o verbo illuminet. verbo quod in p̄ncipio erat. verbū apud deū erat. et verbū deus erat. Et si p speculū in enigmate lōge tamē sublimi⁹ ab omni similitudine corpali. Et alij q̄dē p spūm dat sermo sapientie. Alij ſmo sciētie. scōm eundē spūm alius diē dño sapit ali⁹ de pectoze dñi liq̄dius aliquid bibit. ali⁹ leuatus vsq; ad terciū celū ineffabilia verba audit: oēs tamē quādiu sūt in corpe peregrinātur a dño. et oibus bone spei fidelib⁹ in libzo vite scriptis seruat qō dictū est. et ego diligā eū: et manifestabo ei meip̄m illi. [Quādiu enī sumus in corpoze pegrinamur a dño]

Quāto q̄sq; magis ī deū erigit tāto maioz est.

Johan. xvi. Roma. viii.

Johan. i.

i. Coz. xii.

ii. Coz. xii.

Johan. xiiii.

Ex libzo d trinitate q̄rto.

B PEr fidem enī ambulam⁹: et nō p speciē. Audeam⁹ autē et bonā voluntatē habemus magis pegrinari a corpe p̄sentes esse ad dñm: et ideo cōtendim⁹. siue absentes siue p̄sentes placere illi.

Contēplatio est merces fidei. Actuū. xv. Watthe. v. ps. xc.

COntemplatio quippe merces est fidei: cui mercedi p fidē corda mūdātur. sicut scriptū est: mūdās fide corda eoz. Prozbatur autē quod illi contēplatiōi corda mundent illa maxime sentētia. Bti mundo corde quoniā ipi deū videbunt. Et ꝙ hec est vita eterna dicit deus in psalmis. Longitudine dierū replebo eū: et ostendā illi salutare meum.

¶ Agnosco dñe vt possum. nimiq; illud significas: quia vt parent iste mansiōes viuere debet iust⁹ ex fide. ꝙ p hāc ad speciē contēplandā parat. Beati enī mūdicozdes quoniā ipi deum videbūt: et fide mundat corda eoz illud in euāgelio: hoc in actib⁹ apostoloz legit. Fides autē qua eoz qui deū visuri sūt quādiu pegrinant corda mundātur: qō nō videt credit. Nam si vides: non est fides. Credenti colligit meritū: videti reddit p̄miū. Eat ergo dominus: et paret locū. Eat ne videat. lateat vt credatur. Tūc enī locus patur: si ex fide viuat. Creditus desideret: vt ōsiderat⁹ habeat: desiderīū dilectionis p̄paratio est māsiōis. Ita dñe: para qō paras. Nos enī tibi paras: et te nobis paras: quoniā locū paras. et tibi in nobis. et te in nobis.

Ex trac. euāgelij ſm ioā. lxviii. Watthe. v. Actu. xv.

Pararitorgat de⁹ nobis locū.

¶ Est illuminatio p fidē: est illumiatio p speciem. Modo cū pegrinamur: p fidē ambulam⁹. nondū p speciē. Ergo et iustitia nostra p fidē: et nō p speciē. Modo nō relinquam⁹ eam iustitiā que est ex fide: quoniā iust⁹ ex fide viuit: sicut ait ap̄lus.

Ex tractatu. lxxvii. Roma. i.

¶ Per fidē adhuc ambulam⁹ nō per speciē: q̄dīu quod nō videm⁹ speram⁹. et p patiētiā expectam⁹.

Ex tractatu. lxxvii. Roma. viii.

¶ Quādiu enī sumus in corpe pegrinamur a dño et inquātū inde pegrinamur. intantū nō sum⁹ in regione viuoz. Cōfidimus autē et bene arbitramur magis pegrinari a corpoze et manere ad dñm. Et ideo ambulam⁹ quidē nunc. ꝙ expectam⁹ adhuc redēptionē corpis nostri. Sed cū absorpta fuerit moz̄s in victoziā et corruptibile hoc induerit īmortalitatē. null⁹ erit fletus: q̄a null⁹ lapsus: et nullus lapsus. q̄a nulla corruptio. Et ideo iam nō ambiemus placere. sed oīno placebim⁹ in conspectu dñi in regione viuoz̄.

Ex tractatu. lxxvii. Peregrinamur in corpe.

Osee. xiii. i. Coziñ. xv.

¶ Quādiu sum⁹ in corpe: pegrinamur a dño. Et quid est pegrinamur? Per fidē enī ambulam⁹ inquit: et nō p speciē. Qui ergo pegrinat et p fidē ambulat: nondū est in patria. sed iā est in via. Qui aūt nec credit: nec in patria est. nec in via. Sic ergo ambulem⁹ tanq; tn via sim⁹: quia ipe rex patrie fact⁹ est via. Rex patrie nostre: dñs iesus xp̄s. Et ibi veritas: hic aūt via Qua imus? Per fidē. Quo im⁹? ad xp̄m. Qua imus? p xp̄m. Ipse enī dixit. Ego sū via: veritas et vita.

ps. cxiiii. Ex tractatu. lxxvii. Peregrinari q̄d sit.

Johan. xiiii.

¶ Adhuc enī in ista carne. q̄dīu pegrinamur a domino. ad angelos scōs qui hic vident. infantes sumus. lactādi fide. pascēdi specie. Sic eī dicit ap̄ls Quādiu sum⁹ in corpe: pegrinamur a dño. Per fidem enī ambulam⁹. nō p speciē. Venturi sum⁹ ad speciē: que nobis sic p̄mittit p ioannē in ep̄la eius. Dilectissimi filij dei sum⁹: et nōdū apparuit q̄d erimus. Filij dei sum⁹. iam p gram. p fidē. p sacramentum. p sanguinē christi. p redēptionē saluatoris: filij dei sumus. et nondū apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹ quia cū apparuerit similes ei erim⁹: quoniā videbimus eū sicuti est. Ecce ad qō nutrimur pcipiendum. comedendū. vt tamē qō comedit nō minuat et q̄ comedit vegetet. Incipit ergo a fide: vt quotiatur ad speciem. Via currit: patria cōuertit. In pegrinatiōe dicit aīa nr̄a: quoniā ante te est omne desiderīū meū. et gemit⁹ meus a te nō est abscōditus. In patria vero oz̄ādi locus null⁹ erit: sed tātū laudādi. Quare oz̄ādi locus null⁹ erit? Quia nihil deest. Quod hic credit: ibi videt. Quod hic separatur: ibi tenet. Quod hic petitur ibi accipit

Ex ſmōe de verbis euangelii. lxxiiii. i. Johan. iii. Filij dei quō hic sumus.

i. Joan. iii. ps. xxxvii. In patria nō est oz̄andi locus.

¶ In quātacunq; tēpozali felicitate versemur. penitere tamē nos debet huius vite. vt ad illā incorruptionē tota auiditate curram⁹. Inde est enī qō etiā ap̄lus ait. Quādiu sum⁹ in corpe: pegrinamur

Ex libzo de penitētia.

a dño. ℘ Per fidē enī ambulam⁹ non p̄ speciē. Quis g̃ festinat atq̄ optat ad patriā remeare ꝛ illā speciem q̄ est facie ad faciē p̄tēplari nisi quē pegrinatio nis sue penituerit. ex q̄ doloꝛe penitētie etiā voꝛ illa miserabil' erūpit ꝛ sonat. heu me qm̄ pegrinatio mea lōginq̄ facta ē: ℘ Et ne putes nondū fidelē ista loq̄: vide q̄d sequat. Inhabitaui cū tabernacul' cedar: cū his q̄ oderūt pacē erā pacific⁹. cū loquerer eis. expugnabāt me valde. ℘ Nō solū hoīs fidel': sed etiam euangeliste firmissimi. ꝛ martyris foꝛtissimi hec ꝛba sunt. ¶ Tūc g̃ magna ꝛ pfecta iocūditas: tūc plenū gaudiū: vbi nō iā spes lactat sed res nutrit. Tū etiā nūc anteq̄ res ipa veniat nob. anteq̄ nos ad rē ipam veniam⁹ iocūdemur in dño. ℘ Neq̄ enī quā iocūditatē habet spes: cui⁹ postea erit res Et in istis tpalib⁹ reb⁹ iocunditatē non dñi sed seculi. nō nullā multi amāt. ꝛ ad ea q̄ amant nondū p uenerūt. ꝛ tñ ardoꝛ in spe currit. rem nōdum tenet. Verbigꝛa. Amas pecuniā: non amares si nō sperares. Amas vxoꝛē non ductā: sed ad huc ducēdā ꝛ foꝛte ducēda amat: ducta odio habet. Quare h⁹ q̄ non talis apparuit ducta: qlis ab aīo pingebat ducenda. De⁹ aūt non vilescit p̄sens: amat absens Quātūcūq̄ enī sibi mēs hūana exaggerauerit bonū q̄ deus est: min⁹ agit. ꝛ valde infra est. Et necesse est plus inueniat adeptio: q̄ fozmabat cogitatio. ℘ Plus g̃ amabim⁹ cum viderim⁹ si potuim⁹ amare ꝛ anteq̄ videremus.

¶ Laus fidei est non visa credere: p̄miū erit creditoꝛ adeptiōe gaudere. Inter tēpoꝛa alia atq̄ etna hoc interest: q̄ tpale aliq̄d plus diligit anteq̄ habeat. vilescit aūt cū aduēerit. ℘ Nō enī satiat animā: nisi incoꝛruptibilis gaudiū. vera ꝛ certa eterni tas. Eternū vero ardenti⁹ diligit adeptū. quā desideratū. ℘ Nemo enī plus de illo existimat quā se habet: vt fiat vilius. q̄ speratū est ampli⁹. Sed tāta ibi est excellētia: vt multo plus adepta sit charitas quā vel fides credit vel spes desiderat.

Oēs enī nos manifestari oportet. ante tribunal xp̄i: vt referat vnusquisq̄ p̄pria coꝛpis: put gessit: siue bonū siue malū.

Luciēda est g̃ iustitia q̄ nobis p̄sit in poste⁹: qñ recipiet q̄sq̄ scōm ea q̄ p coꝛp⁹ gessit. siue bonū. siue malū. ℘ Per coꝛp⁹ q̄ppe ibi dixit ap̄lus: p tps q̄ qs vixit in coꝛpe. Neq̄ enī si qs maligna mēte. atq̄ impia cogitatiōe blasphemet neq̄ id vllis membꝛis coꝛpis opet. ideo nō erit re⁹: q̄ id non motu coꝛpis gessit: cū h⁹ p illud tps gesserit. q̄ gessit ꝛ coꝛpus.

¶ Hic oē meritū ppak: q̄ possit post hanc vitā releuari q̄spiā vl' grauari. ℘ Nemo aūt se p̄sumat q̄ hic neglexit cū obierit dñm. pmereri. ℘ Nō g̃ ista q̄ p defūctis pmēdādis freq̄ntat eccl'ia illi aplice sūt aduersa fnie q̄ dictū est. oēs enī nos astabim⁹ añ tribunal xp̄i. vt referat vnusq̄sq̄ p̄m ea q̄ p coꝛp⁹ gessit: siue bonū siue malū: q̄ etiā h⁹ meritū sibi q̄sq̄ dū in coꝛpe viueret ppauit. vt ei possint ista pdesse ℘ Nō enī oīb⁹ p̄sūt. Et q̄re nō oīb⁹ p̄sūt nisi p̄ differētiā vite. quā q̄sq̄ gessit in coꝛpe: ¶ Cū g̃ sacrificia siue altaris siue q̄rūcūq̄ elemosynaꝛ p baptisat defūctis oīb⁹ offerunt. p valde bonis gr̃aꝛ actiones sūt: p nō valde mal' ppiciatiōes sūt: p valde mal' etiā si nulla sūt admūita moꝛtuoꝛ q̄lescūq̄ vi uoꝛ p̄solatōes sunt. Quib⁹ aūt p̄sūt: aut ad h̄ p̄sunt. vt sit eis plēa remissio. aut certe vt tolerabiliꝛ fiat ipsa damnatio.

¶ Oēs astabim⁹ añ tribunal xp̄i. vt referat vnusq̄sq̄ p̄m ea q̄ p coꝛp⁹ gessit: non scōm ea q̄ si diuti⁹ viueret gestur⁹ fuit. siue bonū siue malū. Scimus etiā puulos p̄m ea q̄ p coꝛp⁹ gesserūt recepturos vl' bonū vel malū. Gesserūt aūt nō p seipos. sz p eos q̄ bus p illis rñdētib⁹. ꝛ renūciare diabolo dicunt. ꝛ credere in deū. vñ ꝛ ī nūero fideliū pputant. ptinētes ad sniam dñi dicētis. q̄ crediderit ꝛ baptizatus fuerit salu⁹ erit. ℘ Propk q̄ ꝛ illis q̄ h̄ sacramētū nō accipiūt: ptingit q̄ sequit. Qui aūt non crediderit pdēnabit. Vñ ꝛ ipi sicut dixi. si ī illa pua etate moriunt. vtiq̄ scōm ea q̄ p coꝛp⁹ gesserūt. i. tpe q̄ in coꝛpe fuerūt. qñ p coꝛda ꝛ oꝛa gestātiū crediderūt. vel nō crediderūt qñ baptisati vl' non baptisati sunt qñ carnē xp̄i māducauerūt vel nō māducauerūt. qñ sāguinē biberūt. vel nō biberūt. scōm g̃ hec q̄ p coꝛp⁹ gesserūt: nō p̄m ea q̄ si diu h̄ viuerēt. gesturi fuerant iudicantur. War. xix.

¶ Frustra sibi hō post h̄ coꝛp⁹ p̄mittit: q̄ in hoc coꝛpoꝛe comparare neglexit. Ex libro sentētiaꝛ p̄sp.

Sciētes ergo timoꝛē dñi homib⁹ suademus: deo aūt mānifesti sum⁹. Spero aūt ꝛ in p̄sciētijs vr̄is mānifestos nos eē. ℘ Nō itex cōmēdam⁹ nos vobis: sz occasionē dam⁹ vobis gl'andi p nobis: vt habeat⁹ ad eos q̄ in facie gl'ank ꝛ non in coꝛde.

¶ Memo deo suadet: q̄ mānifesta sūt illi oīa: sz hoibus ille bñ suadet. q̄ nō se placere illis vult: sz ipaz quam suadet veritatem. In expōe epistole ad gala.

Siue enī mēte excedim⁹ deo: siue sobꝛij sum⁹ vobis. Charitas ei xp̄i vrget nos

¶ Videbit⁹ celū aptū: ꝛ angelos ascēdentes ꝛ descēdētes supꝛa filiū hoīs. Audi vno loco ip̄m ap̄l'z ascēdētē ꝛ descēdētē in vna snīa. Siue enī mēte excessim⁹ deo: siue tpātes sum⁹ vob. Quid ē mēte excessim⁹ deo: vt illa videam⁹: q̄ nō licet hoi loq̄. q̄d est tpātes sum⁹ vob. ℘ Nō inq̄d iudicaui me scire ali' q̄d int' vos nisi ih̄m xp̄m. ꝛ hūc crucifixum. Si ip̄e dñs ascēdit ꝛ descēdit: māifestū est q̄ p̄dicatoꝛes ip̄i⁹ ascēdūt imitatiōe: descendūt p̄dicatione. Extract. vii. euāge. p̄m to hannē. Johan. i. ii. Coꝛ. xii. ii. Coꝛ. ii.

¶ Extasis ℞bū est grecū. latine q̄tū dat intelligi. ℞bo vno exponi p̄ot: si dicat excessus. Excessus aūt: ppie solet extasis dici. In excessu ℞o mētis. duo itelligunt. aut pauoꝛ aut intētio ad supna: ita vt q̄dāmō de mēoꝛia labant inferna. In hac extasi fuerūt oēs scti: q̄b⁹ archana dei mūdū istū excedētia reuelata sūt. De h̄ mēt⁹ excessu. i. extasi. paulus cū loq̄r̄et seip̄m insinuās ait. Siue enī mēte excessim⁹ deo: siue tpantes sum⁹ vob. Charitas enī xp̄i cōpellit nos: h̄ est si ea tm̄ agere vellem⁹ et ea tm̄ ptēplari. q̄ mēt⁹ excessu ptuemur: vobiscū nō essem⁹: sz essem⁹ in supnis tāq̄ in ptēpt⁹ vob. Et qñ vos ad illa supioꝛa. ꝛ iteꝛioꝛa infirmo passu seq̄remini nisi rursus ꝓpellēte nos charitate xp̄i. q̄ cū ī foꝛma dei eēt. nō rapinā arbitrat⁹ est. eē eqlis deo. sed semetip̄m exinaniuit foꝛmā serui accipiēs p̄sideꝛem⁹ nos eē seruos. ꝛ nō ingrati ei a q̄ accepim⁹ altioꝛa ppt eos q̄ infirmi sūt: non ptēnam⁹ inferioꝛa. ꝛ tēpoꝛemus nos eis q̄ nō p̄nt nobiscū videre sub limia: h̄ g̃ ē: siue mēte excessim⁹ deo. Ille enī videt q̄b⁹ nos videm⁹ in mētis excessu: ille sol⁹ reuelat secreta sua. Ille q̄ppe h̄ loquit. q̄ se dicit arreptū eē ꝛ ablatū in tertiū celū: ꝛ audisse ineffabilia ℞ba. q̄ nō licet hoi loq̄. Tāt⁹ aūt fuit ille mētis excessus: vt diceret siue ī coꝛpe siue ex coꝛp⁹ nescio de⁹ scit: Extractatu. p̄sl. ciii. Ibidem.

¶ Siue (inq̄t) mēte excessim⁹ deo: siue tēpantes sum⁹ vobis. Nō ait mēte excessim⁹ deo: vos cape

r

nō potestis. Excessim⁹ enī oīa ista carnalia. Clos adhuc carnales estis. Deo ḡ mēte excessim⁹; ꝛ qō videm⁹ cū mēte excedim⁹ effari nō possum⁹. Ibi enī audiuit ineffabilia ꝟba. q̄ nō licet hoī loq. Quid ḡ inquntilli carnales. nos nō rigabimur. ad nos nihil quēiet? Et quō emittit fontes in ꝙuallib⁹? Et quō ink mediū mōtiū ptrāsibūt aq̄? Ad ꝟ ḡ ptiet: si ue tpātes sum⁹ vob. Cū ꝟ? Quē imitāk? Charitas īqt xp̄i ꝙpellit nos. Tu pticeps ꝟbi ꝛ si hodie spiritaḷ heri carnaḷ ad carnales dedignaris descēdere cū ipm ꝟbū caro factū sit ꝛ habitaret in nob.

Pā. cili.

Spiritales nō debent aspernari carnales.

Johan. i.

Ex tractatu i Pi. crix.

Cadere et descēdere.

¶ Wltū aūt inkest ink descēdere ꝛ cadere: nā q̄ cecidit Adā: ideo descēdit xp̄s. Ille cecidit. Ille descēdit. Ille cecidit superbia. ille descēdit mia. Nō aūt ipe sol⁹ descēdit. Et dē ipe sol⁹ de celo descēdit. sz multi imitātes eū scti descēdūt ad nos ꝛ descēdert ad nos. Nā i q̄dā altitudie cordis habitabat apl's cū diceret. Siue enī mēte excessim⁹ deo. Jā quod mēte excesserat: deo excesserat. Excedēs enī mēte oēm hūanā fragilitatē. oēm scīi tpalitatē. oīa q̄ cūq̄ nascēdo ꝛ occidēdo. vanescūt trāseūtia. habi tabat corde in q̄dā ineffabili ptēplatiōe quātū poterat. de q̄ dicit qō audiuit ineffabilia ꝟba q̄ nō licz hoī loq: sz tibi illa loq nō posset. Ipe aūt videre illa vtcūq̄ posset: q̄ tibi loq nō posset. Itaq̄ si semp manere vellet in eo qō videbat ꝛ loq nō poterat: te nō leuaret vbi ꝛ tu posses videre. Quid aūt fec? descēdit. Nā ibi ait. Siue enī mēte excessim⁹ deo: siue tpātes sum⁹ vob Quid ē tēperantes sum⁹? Sic loq̄mur vt cape possit: qz ꝛ xp̄s talē se fecit nascēdo ꝛ patiēdo: vt possent ꝟ illo hoīes loq: qz ꝟ hoīe hō facile loquit de deo qñ hō loquit sic quō est deus? Hō aūt de hoīe facile loquit. Et ḡ magni descēderēt ad quos ꝛ nō illis tū loq̄renk nisi magnū: ipse q̄ magn⁹ erat fact⁹ ē pu⁹: vt ꝟ illo magni puls loq̄rēt

ii. Cor. xii.

Quid ē tēperantes seu sobrios esse alijs.

H

Ex libro ꝟ catezizādis rudibus.

¶ Cogitem⁹ q̄d nob p̄rogatū sit ab illo. q̄ demonstrauit nob exēplū: vt seq̄mur vestigia ei⁹. Quātū vis enī differat articḷata vox nr̄a ab itelligētie nr̄e vīacitate. lōge differētior ē mortalitas carnis ab eq̄litate dei. Et tñ cū in eadē forma eēt: semet ipm exinaniuit formā serui accipiēs: ꝛ ceka vsq̄ ad mortē crucis. Quā ob causā nisi qz fact⁹ ē infirmis. infirmus: vt infirmos lucrifaceret? Audi ei⁹ imitatorē? alibi etiā dicētē. Siue enī mēte excessim⁹ deo siue tpātes sum⁹ vob. Charitas enī xp̄i ꝙpellit nos: indicātes ꝟ qz vn⁹ ꝙ oīb⁹ mortu⁹ est. Quō enī parus eēt ipēdi ꝙ aīab⁹ eor si eū pigeret inclinari ad aures eor. Hinc ḡ fact⁹ ē puul⁹ i medio nr̄m: tāq̄ nutrix fouēs filios suos. Nō enī delectāt nisi amor invitet. decurtata ꝛ mutilata ꝟba īmurmurare. ꝛ tñ optāt hoīes habere infātes. q̄b⁹ id exhibeāt: ꝛ sua ui⁹ ē. mr̄i minuta mansa inspuere quo filio quā ipa

Dei⁹ q̄d homini p̄ster.

Phili. ii.

i. Cor. ix.

t. Tessa. ii.

mādere ꝛ deuorare grādiora. Nō ḡ recedat ꝟ corpore etiā cogitatio galline illi? q̄ lāguidul' plumis teneros fet⁹ opit: ꝛ susurrātes pullos cū fracta voce aduocat. cui⁹ blādas alas refugiētes supbi. p̄da fiūt alitib⁹. Si enī intellect⁹ delectat i penetralib⁹ sinceriſſimis. ꝟ etiā itelligere delectet. quō charitas q̄nto officiosi⁹ descēdit in ifima tāto robustius recurrit in itima p bonā psciam: nihil q̄rēdo ab eis ad q̄s descēdit p̄ter eor sempiternā salutem.

Galline sedulitas.

Charitaṭ augmētū.

Estimātes hoc qm̄ si vn⁹ ꝙ oīb⁹ mortu⁹ est ergo oēs mortui sūt: ꝛ ꝙ oīb⁹ mortu⁹ ē xp̄s: vt ꝛ q̄ viuūt iā nō sibi viuāt: sz ei q̄ ꝙ ipsis mortuus est ꝛ resurrexit.

Ex libro de ciuitate dei. xx

¶ Oēs itaq̄ mortui sūt in pctis nemīe p̄sus excepto siue originalib⁹ siue etiā volūtate additis vel ignorādo vl' sciēdo nec faciēdo qō iustū ē. Et ꝙ oībus mortuis. viu⁹ mortu⁹ ē viu⁹. i. nullū hīs oino pctm̄. vt q̄ ꝙ remissionē pctōz viuūt. iā non sibi viuāt. sz ei q̄ ꝙ oīb⁹ mortu⁹ est. ppt pctā nr̄a. ꝛ resurrexit ppt iustificatōez nr̄am: vt credētes i eū: q̄ iustificat ipiū ex ipietate iustificati tāq̄ ex morte vīuificati. ad p̄mā resurrectōz q̄ nūc ē ptiere possim⁹

Mortui sūt oēs pecato.

Roma. iiii.

¶ Charitaṭ erga nos dei tm̄ appuit: ꝛ eluxit indicū. vt filiū suū vnigēitū mitteret. q̄ ꝙ nob morere? Restat ḡ vt fiat qō apl's ait. ꝓpterea mortuū esse xp̄m: vt ꝛ q̄ viuūt iā nō sibi viuāt. sz ei q̄ ꝙ ipis mortuus est ꝛ resurrexit.

Exepta ad armētariū et paulinā.

¶ Debet enī vita hūana in se deficere. in xp̄o p̄ficere vt q̄ viuūt iā nō sibi viuāt. sz ei q̄ ꝙ oībus mortu⁹ est. ꝛ resurrexit: ꝛ dicat vnusq̄sq̄ nr̄um qō dicit apl's. Viuo aūt iā nō ego: viuit vero in me xp̄s.

Ex ꝙ mōe de epiphanis.

Vita hūana debet i xp̄o p̄ficere in se deficere.

¶ Et aīa mea ipi viuet. Ipi vtiq̄ nō sibi: sicut suꝑbozū ꝑuato suo bono letātiū. ꝛ a cōi oīm bono qō de⁹ ē inani electiōe resiliētiū: Hoc vtiq̄ deuitem⁹ ꝛ cōi poti⁹ ꝟo oīm bono pfrui. quā ꝑuato nr̄o gaudere q̄ram⁹: vt q̄ viuat. iā nō sibi viuat. sic ait apl's sz ei q̄ ꝙ ipis mortu⁹ ē ꝛ resurrexit. Per ꝟ enī mediator effect⁹ est. vt nos recōciliet deo ꝙ hūilitatē a q̄ ꝙ impiā supbiā lōge recesseram⁹. Neq̄ enī illō tm̄ scriptū ē inicīū oīs pcti supbia: sz etiā ꝟ ibi legit inicīū supbie hoīs apostatare a deo. Non ḡ sibi q̄q̄ viuat. sz xp̄o faciēs nō suā. sz ipius voluntatē. et manēs in ei⁹ charitate: sicut ꝛ ipe fecit volūtatem p̄ris. ꝛ mānet i eius charitate. Hec q̄ppe admonēs nos. ꝛ exēplo suo exhortās: i euāgelio suo locut⁹ ē Si aūt ipe cū i forma dei eēt. equal' p̄ri tñ ꝙ forma serui. quā ꝓpt nos accepit. nō suā volūtatē sz p̄ris se facere ꝓmēdauit. q̄ntomag̃ nos ꝑpa ꝑuataq̄ nr̄a volūtate q̄ tenebrati sum⁹. ad illud cōe lumen vt illūinemur ꝛ vult⁹ nr̄i nō erubescāt debem⁹ accedere qō illūinat oēm hoiem venientē i hūc mūdū vt aīa nr̄a ipi viuat.

Ex libro de fide nouitatis menti.

Qui viuit. xp̄o nō sibi viuat.

Ecclc. x.

Itaq̄ ex hoc nos neminē nouim⁹ scōm carnē. Et si ꝙgnouim⁹ scōm carnē xp̄m: sed nunc iam non nouimus.

Ex libro ꝓtra faustum

Quō apl's se xp̄m fm carnem neget cognoscere.

Quod dicit. ꝛ si noueram⁹ xp̄m fm carnē sz iā nūc nō nouim⁹: ea ipa circūstantia scꝑture loci ei⁹ satḷ ostēdit qd loquatur apl's. Suo q̄ppe more vitā nr̄az futurā q̄ iā in ipo hoīe mediatore xp̄o ihu capite nr̄o: resurgēte ꝓpleta ē. ita spe certa meditak tāq̄ iā assit. p̄sensq̄ teneak. q̄ vtiq̄ vita nō erit fm carnē sic vita xp̄i nō ē fz carnē. Carnē nāq̄ ꝟ loco. nō ipaz corꝑis nr̄i substātiā. quā dñs etiā post resurrectiōez suā carnē appellat dicēs. palpate ꝛ videte. qz spūs carnē ꝛ ossa nō habet: sicut me videt̃ habere. sz corruptōz mortalitatēq̄ carnis vult itelligi. q̄ tūc non erit i nob. sic iā in xp̄o nō ē. hāc enī ꝑpe carnē noiabat etiā cū de ipa resurrectiōe satḷ euidenk loq̄rēt. ꝛ diceret. Caro ꝛ sāguis regnū dei possidere non p̃nt. neq̄ corruptio incorruptōz possidebit. Cū ḡ factū fuerit qō ibi ꝓpheq̄nk dic. ecce misteriū vob dico.

Luce. xxiiii.

i. Cor. xv.

Ibidem.

oēs q̄dē resurgem⁹ nō tñ oēs imutabiur i athomo i. i momēto i ictu oculi. i nouissima tuba. canet enī tuba. ꝛ mortui resurgent incorrupti. ꝛ nos imutabimur. oꝑtet enī corruptibile ꝟ iduere incorruptiōez: ꝛ mortale ꝟ iduere imortalitatē iā fm id qō carnē nō ipam corꝑis substātiā. sz ipam corruptōz mortalitatḷ appellat: nō erit vtiq̄ caro qz corruptionē mortalitatḷ mutata nō habebit. Scōz aūt ipi⁹ ſube corꝑisq̄ origine. eadē caro erit. qz ipa resurget. ꝛ ipa mutabit: qz ꝛ illud vex ē. qō ait dñs postea quā

A

Luce. xxiiii. resurrexit palpate ⁊ videte. qz spūs carnē ⁊ ossa nō habet. sicut me videt͛ hr̄e: ⁊ ꝓ vex ē qđ ait apl̄us.

i. Cor. xv. Quō caro et sanguis regnū dei nō possidebunt. Caro ⁊ sāguis regnū dei nō possidebūt. Illō enī dictū ē fz ipaz subaz q̄ etiā tūc erit: qz ipa mutabit͛ ꝓ ät dictū ē fm carnalē corruptōis q̄litatē. q̄ tūc iā nō erit. qz mutata caro nō corrūpet. Noueram⁹ g̱ xp̄m fm carnē. id ē fm carnis mortalitatē. añq̄ re surgeret. sz nūc iā nō nouim⁹. qz sic̄ dicit idē apl̄s. Xp̄s resurgēs a mortuis iā nō morit͛. ⁊ mors illi vl tra nō dñabit͛. Mā si xp̄s ideo non habuit carnē. qz dicit apl̄s: nūc iā nō se nosse xp̄m fm carnē: nec illi habuer̄t carnē. de qb⁹ in eodē loco dicit. itaq̄ nos āmodo neminē nouim⁹ fm carnē. Sz qz illoz secū vitā futurā tāq̄ p̄sētē meditabam. q̄ resurgētes cō mutabunt. āmō inq̄t neminē nouim⁹ fm carnē. i. tā certā spē tenem⁹ future nr̄e icorruptōis. ⁊ imortali tat͛: vt āmō iā in ipa notitia gaudeam⁹ Si alio lo co dicit. Si aūt resurrexit͛ cū xp̄o. q̄ surſū sūt q̄rite vbi xp̄s ē. ad dexterā dei sedēs: q̄ surſū sūt sapite: ⁊ nō q̄ sup̄ trā. Mōdū vtiq̄ surrexit⁹ sic̄ xp̄s: sz tñ fm spē. q̄ nob in illo ē. iā nos cū illo resurrexisse te stat⁹ ē. Ille q̄ppe iā resurrexit. ⁊ mors ei nō dñabit quē ⁊ si noueram⁹ fm carnē. cū adhuc morit͛ eēt. ierat q̄ppe i ei⁹ corpe illa mortalitas quā ꝓpe car nē appellat apl̄s. sz iā nūc nō nouim⁹? Illud enī ei⁹ mortale iā induit imortalitatē: vñ fm p̄stinā mor talitatē. iā caro appellari nō possit. itaq̄ loci ipi⁹ cō texionē. vbi hec sentētia est consideremus vt hoc quod dico magis eluceat. Charitas inquit chri sti cōpellit nos iudicantes ꝟ qm̄ vnus p oīb⁹ mor tu⁹ est. Ergo oēs mortui sūt: ⁊ p oīb⁹ mortu⁹ ē: vt q̄ viuūt iā nō sibi viuāt. sz ei q̄ ꝓ ipis mortu⁹ ē ⁊ resur rexit. Itaq̄ nos āmodo neminē nouim⁹ fm carnē ⁊ si noueram⁹ fm carnē xp̄m. sz iā nūc nō nouim⁹: certe iā nūc cui⁹ appet ꝓpt resurrectōez xp̄i ꝟ di xisse apl̄m q̄ siquidē ista x̄ba illō ꝓcessit. vt q̄ viuūt iā nō sibi viuāt sz ei q̄ ꝓ ipis mortu⁹ ē ⁊ resurrexit. Quid ē enī aliud nō sibi sed illi viuāt nisi vt nō fm carnē viuāt in spe terrenoz ⁊ corruptibiliū bonoz sz fm spm̄ in spe resurrectōis q̄ iā ex ipis in xp̄o fa cta est. Itaq̄ eoz ꝓ q̄b⁹ xp̄s mortu⁹ ē ⁊ resurrexit. ⁊ q̄ iā nō sibi. sz illi viuūt: neminē fm carnē apl̄s no uerat ꝓpt spē future imortalitat͛. in cui⁹ expecta tiōe viuebāt: q̄i xp̄o iā nō spes: sz res erat: ⁊ qz oēs in illo. ⁊ si nōdū re. iā tñ spe ꝟ sum⁹: sequit ⁊ dicit.

B

Xp̄o ñ sibi viuere.

Si qua ergo in xp̄i noua creatura. vetera trāsierūt: ⁊ ecce facta sūt oia noua. Oia aūt ex deo q̄ recōciliauit nos sibi ꝓ xp̄m

Exlibro de doctna xp̄iana. Johan. i.

VIde quēadmodū cū ipa veritas. ⁊ ver bū p qđ facta sunt oia. x̄bū caro factū ē vt habitaret i nob. Tñ ait apl̄s. ⁊ si noue ram⁹ xp̄m fm carnē: sz nūc iā non nouī mus. Ille q̄ppe q̄ nō solū pueriētib⁹ possessionē. sz etiā viā se p̄bere voluit: veniētib⁹ ad p̄ncipiū viaz voluit carnē assūere. Tñ est etiā illud. dñs creauit me in p̄ncipio viaz suaz: vt ide incipēt q̄ vellēt ve nire. Apl̄s g̱ q̄uis adhuc ābularet in via. ⁊ ad pal mā supne vocatōis seq̄ret. vocātē deū. ⁊ tñ ea q̄ re tro sūt obliuiscēs. ⁊ i ea q̄ añ sūt extēt⁹. iā p̄ncipiū vi az trāsierat: ꝟ ē eo nō indigebat: a q̄ tñ aggredien dū. ⁊ exordiēdū iter ē. oīb⁹ q̄ ad veritatē pueīre. ⁊ i vita eterna pmanere desiderant. Sic enī ait. Ego sū via veritas ⁊ vita: ꝟ ē p me vēt. ad me pueniť. in me pmāet: ex q̄ intelligit. qz nulla res in via nos te nere debeat q̄n nec ipe dñs inc̄ptū via nr̄a eē dig⁹ est tenere nos voluerit. sz trāsire ne reb⁹ tpalibus q̄muis ab illo p salute nr̄a suscept͛ ⁊ gestis herea⁹

Prouer. viii

Phil. iii.

Johan. xiiii Xp̄s quō sit via.

m⁹ infirmit͛. sz p eas poti⁹ curram⁹ alacrit͛: vt ad eū ipm̄ q̄ nr̄am naturā a tēpalib⁹ liberauit. ⁊ collocauit ad dexterā p̄r̄is. puebi atq̄ puebi mereamur.

C

¶ Quid ē si nō abiero paclit⁹ nō vēiet ad vos. nisi nō potest͛ cape spm̄ sc̄tm̄. q̄ꝑdiu fm carnē nosse p̄si stitis xp̄m: ¶ ñ ille q̄ iā cepat spū. ⁊ si noueram inq̄t fm carnē xp̄m: sz nūc iā nō nouim⁹: etiā ipam q̄p pe carnē xp̄i nō fm carnē nouit: q̄ x̄bū carnē factū spiritaľ nouit. ¶ Sz q̄d ē. iā nō videbitis me? Mō enī ait. ad p̄r̄z vado ⁊ nō videbit͛ me vt tpis inter uallū q̄ nō videbit͛ significasse itelligere. t. siue bre ue siue lōgū. tñ vtiq̄ fminatū. sz dicēdo iā nō vide bitis: velut nūq̄ eos de ceko visuros xp̄m x̄tas p̄ nūciauit: Meccine iustitia ē nūq̄ xp̄m videre. ⁊ in eū tū credere: cū ꝓptea laudet fides ex q̄ iust⁹ vi uit qm̄ credit quē mō nō videt xp̄m se aliq̄n eē visu rū. Postremo fm hāc iustitiā nūq̄d dicturi sum⁹ Paulū apl̄m nō fuisse iustū ꝓtētē se vidisse xp̄m post ascēsionē ei⁹ in celum. de q̄ vtiq̄ iaz tpe dixe rat iā nō videbit͛ me? Nūquid fm iustitiā hāc iu stus nō erat gl̄iosissim⁹ stephan⁹. q̄ cū lapidaretur ait. Ecce video celos aptos. ⁊ filiū hoīs stantē ad dexterā dei? Quid g̱ ē ad p̄r̄z vado. ⁊ iā nō vide bit͛ me. nisi qđ mō sū cū vobiscū sū? Tunc enī erat adhuc mortal⁹ i sil⁹tudie carnis pcti q̄ esurire pote rat. ac sitire. fatigari poterat ac dormir̄. hūc g̱ xp̄z i. talē xp̄m cū trāsisset de ꝟ mūdo ad p̄r̄z: nō erāt iā visuri: ⁊ ipa ē iustitia fidei. de q̄ dicit apl̄us. Et si noueram⁹ xp̄m fm carnē: sz iā nō nouim⁹. Erit ita q̄ inq̄t vr̄a iustitia. q̄ mūd⁹ arguit͛. qz vado ad p̄r̄z ⁊ iā nō videbit͛ me: qm̄ i eū quē nō videbit͛ crede tis in me. ⁊ qñ me videbitis qđ tūc ero: nō videbit͛ me. qđ sū vobiscū mō. Mō videbit͛ hūilē sz excelsū nō videbitis mortalē. sed sempiternū. nō videbit͛ iudicādū. sz iudicaturū: ⁊ ꝟ hac fide vr̄a. id ē iustitia vr̄a arguet spūs sc̄tūs incredulū mūdū. Si q̄ igiť xp̄o noua creatā veta trāsierūt. ecce facta sūt noua Oia aūt ex deo: q̄ recōciliauit nos sibi p xp̄m.

Ex libro tra fausti manicheū qz oia ex deo.

D

¶ Oia g̱ noua creatura idē ppl⁹. innouat⁹ p fidē. vt habeat interi in spe. qđ i re postea pficiat. i. xp̄o hz etiā qđ in se spat. Itaq̄ nūc vetera trāsierūt fm spē: qz mō iā nō ē tp̄s veter͛ testamti q̄ tēpale atq̄ carnale regnū a deo expectet: ⁊ facta sūt oia noua fm eandē spē: vt regnū celoz vbi nulla erit moz atq̄ corruptio. pmissū teneam⁹. In resurrectōe āt mortuoz nō iā fm spē sz fm rē. ⁊ vetera trāsibūt cū inimica nouissima dēstruet mors. ⁊ fiēt oia noua cū corruptibile ꝟ induerit incorruptōz: ⁊ mortale ꝟ in duerit imortalitatē. qđ iā factū ē in xp̄o. quē fm rē iā nō nouerat Paul⁹ fm carnē. coz x̄o. p q̄b⁹ mor tu⁹ ē ⁊ resurrexit nōdū fm rē sz fm spē: neminē no uerat fm carnē. ¶ Si q̄ igiť in xp̄o noua creatura veta trāsierūt: ⁊ ecce facta sūt noua. Que veta trā sierūt: In gētib⁹ oīb⁹ idolo latria in ipis iudeis oīs illa seruit⁹ legī. oia illa sacrificia p̄nūciātia p̄ñs sa crificiū. Abūdabat tūc vetustas hoīs. venit q̄ reno uare et op⁹ suū. venit q̄ pflare et argētū suū q̄ reforma ret monetā suā. Et attēdim⁹ plenā terrā xp̄iāi cre dētib⁹ i deū. auertētes se a p̄oꝛib⁹ suis imūdicijs ⁊ idolo latria ⁊ ab spe ꝓterita. ad spē noui sc̄ti. ⁊ ecce nōdū ē in re. ⁊ iā tenet in spe: ⁊ ipaz spē iā cātam⁹ ⁊ dicim⁹. repleta ē terra creatura tua. Mōdū in pa tria cātam⁹. ꝟ nōdū in illa reqe q̄ pmittit nōdū cō firmat͛ vectib⁹ poꝛtaꝛ birim: sz adhuc i pegrinati one: intuētes mūdū istū totū ⁊ vndiq̄ hoies currē tes ad fidē. timētes gehēnas. ptēnētes mortē. amā tes vitā eternā. spnētes p̄ntē. Et talib⁹ spectaculi pleti gaudio dicim⁹: repleta ē tra creatura tua.

Extract. euāgelij fm ioā. xci. Johan. xvi. Spm̄ sc̄tm̄ nō capiūt fm carnē viuētes. Extrac. euāgelij fm ioā. xci. Xp̄s quō negauit se de cetero vidēdum apl̄is. Johan. xvi. Actuū. vii. Eteta q̄ trāsierūt. ps. cili.

Ex tractatu pi. xxviii.

Cetera q̄ adhuc agimus innouati.

¶ Cetera trāsierūt: ecce facta sunt oīa noua. nūc in spe: nūc i re. Innouati enī fide ⁊ spe q̄nta adhuc vetꝰ agimꝰ. Mō enī sic xpo īduti sumꝰ: vt ex eadē iā nihil portemꝰ. vide veterascētē adā: innouātem xpm in nob. Et si exterioꝛ inq̄t hō nr̄ corrūpit: ſz interioꝛ renouat̄ ꝺ ꝺie in ꝺiē. Ergo ad pctm̄ ad mortalitatē ad pteruolātia tpa. ad gētū. ad laboꝛē. ad sudoꝛē: ad etates succedētes nō manētes. ab infātia vsq̄ ad senectutē. sine sensu trāseūtes. ad hec ītēdētes vt ꝺeam⁹ ꝺ veterē hoiez. veterē ꝺiē. vetꝰ cātic̄ū.

Noua que amāda sūt

vetꝰ testamētū. Cōuersi aūt ad iteriorē. ad ea q̄ nouāda sūt p ꝺis q̄ mutabunt: inuēiam⁹ hoiez nouū ꝺiē nouū. cātic̄ū nouū. testamētū nouū. ⁊ sic amem⁹ ista nouitatē: vt nō ꝺbi timeam⁹ vetustatē. Nūc g̈ i occursu trāsiuim⁹ a veteribꝰ ad noua. Ipe trāsitꝰ agit. cū corrūpunt exteriora. innouant interiora: donec etiā ꝺ ipm q̄ꝺ exteriꝰ corrūpit reddat ꝺebitū nature. vēiat in mortē renouet ⁊ ꝺ in resurrectiōe: Tūc fiēt reuera oīa noua reliq̄ q̄ nūc sūt i spe: agis g̈ aliq̄ꝺ nūc. Quiꝺ? A veteribꝰ te exuēꝺo: ⁊ in noua currēꝺo.

In expōe epistole ad gal.

¶ Nouā creaturā: ꝺicit vitā nouā p fidē ihu xpi. Et notāꝺū xp̄ū ē. Difficile ē enī inuenīri creaturā vocari etiā eos q̄ iā credēꝺo in adoptionē filio⁹ venerīt ꝺicē tn̄. Si q̄ igit̄ i xpo noua creatura.

Roma. viii.

Vbi aūt ꝺicit. ⁊ ipa creatura liberabit̄ a seruitute iterit⁹. ⁊ postea ꝺicē nō solū aūt illa. ſz ⁊ nosipi p mittias spūs hūtes. ꝺiscernit eos q̄ crediꝺerīt ab appellatōe creature quō eosꝺē aliq̄n hoies aliq̄n nō hoies ꝺicit. Mā exprobrās corinthijs obijcit q̄ꝺaz

i. Cor. iii.

loco q̄ꝺ adhuc hoies eēnt. vbi ait: nōne hoies estis ⁊ pm hoiez ābulatis. Quō eūꝺē ꝺn̄m etiā post resurrectōz alicui nō hoiez appellat. sicut cū ait. non ab

Gala. i.

hoib⁹ neq̄ p hoiez. ſz p ihm xpm. alicubi aūt hoiez

E i. Thimo. ii.

sicut in illo loco. vbi ait. vnꝰ enī ꝺeꝰ. vnꝰ ⁊ mediatoꝛ ꝺei ⁊ hoim: homo christus Ihesus.

Et ꝺedit nobis ministeriū recōciliationis q̄n q̄ꝺē ꝺeꝰ erat xpo i mundū recōciliās sibi: nō reputās illis ꝺelicta ipsoꝛū: ⁊ posuit i nobis verbū reconciliatiōis.

Ex trac. euāgelij ꝑm ioā. cvii.

Mūꝺ⁹ varie capit.

i. Cor. xi.

Johan. xii.

Vt mūꝺ⁹ credat. q̄ tu me misisti. Ecce q̄ ꝺixerat nō p mūꝺo rogo p mō rogat vt credat: q̄n ē mūꝺ⁹ ꝺe q̄ scptū ē. ne cū mūꝺo ꝺānemur: Pro isto mūꝺo nō rogat: neq̄ enī q̄ sit p ꝺestinat⁹ ignorat. Et ē mūꝺ⁹ ꝺ q̄ scptū ē. Nō venit filiꝰ hoīs vt iuꝺicet mūꝺū: ſz vt saluet mūꝺ⁹ p ipm. Vñ ⁊ apl's. Deꝰ erat inq̄t in eo xpo: mūꝺū recōciliās sibi. Pro isto mūꝺo rogat: ꝺicēs vt mūꝺ⁹ credat q̄ tu me misisti. Per hāc enī fidē mūꝺ⁹ recōciliat̄ ꝺeo cū credit in xpm q̄ ē missꝰ a ꝺeo. Si aūt ꝺiceret. vt g̈scāt q̄ tu me misisti. tātūꝺē valeret q̄ꝺ tū ꝺ q̄ꝺ ait. vt pgnoscat mūꝺ⁹. Ipi sūt enī mūꝺ⁹ nō pmanēs inimic⁹. qual'ē mūꝺ⁹ dānatōi p ꝺestinat⁹. ſz ex inimico. amic⁹ effect⁹. ppter quē ꝺeꝰ erat in xpo mūꝺū recōciliās sibi. Ihō ꝺixit. ego in eis ⁊ tu i me: tāq̄ ꝺiceret. ego i eis ad q̄s missisti me: ⁊ tu in me mūꝺū recōciliās tibi per me.

Ibidem

Ex tractatu pi. lxviii.

Johan. i.

¶ Deꝰ erat inq̄t in xpo mūꝺū recōciliās sibi q̄ xp̄ū caro factū ē ⁊ hītauit i nob: vt nō solū in illo eēt. sed etiā ipse ꝺeus esset.

Pro xpo ergo legatiōe fungimur: tanq̄ ꝺeo exhortante p nobis: obsecramus p xpo. reconciliamini ꝺeo.

Ex tractatu ps. lxvii.

ps. lxvii.

¶ Veniēt legati ex egypto: ethiopia p̄uēiet manꝰ eiꝰ ꝺeo. Egypti vl' ethiopie noīe oīm gētiū fidē significauit. a pte totū: legatos appellās recōciliationis p̄ꝺicatoꝛes. p xpo enī legatōe fūgimur tāq̄ ꝺeo exhortāte p nos: obsecramꝰ p xpo recōciliari ꝺeo. Mō g̈ ꝺe sol'isrit. vñ apl's electi sūt: ſz etiā ꝺe ceteris gētib⁹ fukos p̄ꝺicatoꝛes xpiāe pacis. ꝺ mō mistice pphatū ē. ¶ De pctō solꝰ libare pōt q̄ vēit sine pctō: ⁊ factꝰ ē sacrificiū p pctō. Obsecramꝰ inq̄t p xpo. i. tāq̄ vos xps obsecret. Quiꝺ? Recōciliari ꝺeo. Si exhortat̄ ⁊ obsecrat apl's. vt recōciliemur ꝺeo. inimici eramꝰ ꝺeo. Memo enī recōciliat̄: nisi ex inimicicijs. Inimicos aūt nos nō nat̄ ſz pctā fecerīt. Vñ inimici illiꝰ: inde seruī pcti. Mō hz ꝺeꝰ liberos inimicos. necesse ē seruī sint. ⁊ fui remanebūt nisi ab illo liberent̄. cui peccādo iimici eē voluerīt. Obsecramꝰ g̈ inq̄t p xpo. recōciliami ꝺeo. quō aūt recōciliamur. nisi soluat̄ q̄ꝺ inf nos ⁊ ipm sepat?

Ex tractatu pi. xxviii. p̄s. xxviii.

Mō nosse aliq̄ꝺ ꝺicit qui iꝺipm nō facit.

Ait enī p pphaz. Mō grauauit aurē ne audiat sed pctā nr̄a sepāt inf nos ⁊ ꝺeū. g̈ nō recōciliamur. nisi ablato q̄ꝺ i medio ē. ⁊ posito q̄ꝺ i medio sit. Est enī mediū sepās: ſz ꝺ ē mediatoꝛ recōciliās. Medium sepās ē pctm̄: mediatoꝛ recōciliās ē ꝺns xpus. Vnꝰ enī ꝺeꝰ: ⁊ vnꝰ mediatoꝛ ꝺei ⁊ hoim hō xps ihesus. Vt g̈ tollat̄ malia sepās. q̄ꝺ ē pctm̄: venit ille mediatoꝛ ⁊ factꝰ ē sacrificiū sacerꝺos ipe: ⁊ q̄ sacrificiū factꝰ ē p pctō. offerēs seipm in holocaustū in cruce passiōis sue: sequit apl's ⁊ ꝺicit. Cuz ꝺixisset obsecramꝰ p xpo: recōciliamini ꝺeo: q̄si ꝺicerem⁹ quomoꝺo poterimus reconciliari.

Zacha. vii.

Recōciliatio cū ꝺeo quō fiat.

i. Thimo. ii.

Eū (inq̄t) q̄ nō nouerat pctm̄ pro nobis peccatum fecit: vt nos efficeremur iustitia ꝺei in ipso.

Ex tractatu pi. xxviii. p̄s. xxviii.

Quē ignorabā: inf rogabāt me. Ignorabat pctm̄: ⁊ ꝺ ig̈rabat. nō q̄si iuꝺicādo ſz nō p̄mittēꝺo. Sūt hmōi locutiōes. etiā q̄ttiꝺiāe. Cū ꝺicī ꝺe aliq̄ nō nouit stare: ꝺ ē q⁹ nō it̄at: ⁊ nō nouit bn̄ facere: q⁹ nō bn̄facit. nō nouit malefacere. q⁹ non malefacit. Qꝺ alienū ē a cōscientia alienum videtur ⁊ a scientia: et ꝺicitur nesciuit quomoꝺo ars nō nouit vitia ⁊ tamen p artē pgnita ꝺeuitank. Hoc g̈ caput nr̄m nob inf rogātib⁹. ex ipi⁹ euāgelij sui xp̄itate rn̄ꝺet. Cū ꝺixerim⁹ ꝺne q̄ꝺ ignorabas? q̄ꝺ tu potuisti inf rogari q⁹ ignorabas? Rn̄ꝺet. Iniq̄tates ignorabā: ꝺe iniq̄tatib⁹ inf rogabar: hēs in euāgelio. si nō me credis ignorare iniq̄tates: q⁹ ⁊ ipos iniq̄s ignoro q⁹ꝺ i fine ꝺicturꝰ sū. Mō noui vos: recedite a me q̄ opamī iniq̄tatē. Nūq̄ꝺ nō nouerat q̄s vānabat? Aut pōt iuste vānare. nisi bonꝰ cognitoꝛ? Et tn̄ bonꝰ pgnitoꝛ nō ē mētit⁹ ꝺicēꝺo nō noui vos. i. nō coaptamī coꝛpi meo. nō hereꝺ⁹ reglis meis: vitiati estis. Ego aūt ars ipa sū q̄ nō hz vitiū. ⁊ i q̄ ꝺsq̄ nō ꝺiscit nisi nō facere vitiū.

Ioannes. vii.

Ex libro gra inimici legit ⁊ pphetarū.

¶ Quis ꝺubitet malū eē pctm̄: ⁊ tn̄ cuz laude ꝺictū ē ꝺe ꝺño ihu xpo: q⁹ nō nouerat pctm̄ Mō g̈ nouerat ꝺ malū. ꝺ si querak quō q⁹ nō nouerat arguebat. Neq̄ enī pctā nō arguebat: oīa aūt q̄ arguunk sic ꝺicit apl's. a lumine manifestank: quō igit̄ a q̄ arguebank. Ignorabank? Nōne rectissime rn̄ ꝺebik. ⁊ nouerat ⁊ nō nouerat rectissime oīno: nouerat enī p sapiētiā: nō nouerat p expiētiā. Et offeret munus suū ꝺño agnū agniculū sine vitio in holocaustomata ⁊ agnā agniculā sine vitio.

Peccatū quō ignorat ⁊ tn̄ arguit xps.

Ex libro q̄stionū nūeri. xii

¶ Vnā in pctm̄. Hoc q̄ꝺā nr̄i iterp̄tes trāsferre noluere veluti locutionē inusitatā vitates. ⁊ ꝺixerūt p pctō nō in pctm̄: cū sit sensus in ea locutiōe. q̄ nō fuerat pturbāꝺ⁹. In pctō q̄ppe ꝺictū est: q⁹ ꝺ ipm q⁹ꝺ p pctō offerebat: pctm̄ vocabat. Vnō illud est apud apl'm ꝺe xpo ꝺño. Eū q̄ nō nouerat pctm̄. p nob pctm̄ fecit. Deꝰ p̄ scz eū filiū p nob fecit pctm̄ i. sacrificiū p pctō. Sic g̈ agn⁹ in holocaustomata.

Pctm̄ ꝺr q⁹ꝺ p pctō offertur.

vt ipm pec9 eet pctm .i. sacrificiu fieret p pctō. sic de ariete qō sequit in salutare dicit. tāc ipm sit salutare. cū sit sacrificiū salutaris. qō postea repetēdo mālfestat. Mā t illud p pctō dicit: qō pus dixerat in salutare.

Ex libro. ii. ō mariani. Xpm qūo pr pctm fecit.

¶ Qō enī apl's dixisse cōmemoras. qm xps cum pctōr nō eet. pctm p nob fecit. lege diligēti9: et ne forte mēdosū incurrer codicē. aut latin9 iterps errauerit grecū inspice t inuēies nō xpm p nob fecisse pctm: sed a pre deo ipm xpm factū ee pctm. i. sacrificiū p pctō. Ait enī apl's. Obsecram9 p xpo recōciliari deo. Eū q non nouerat pctūm: pctm p nobis fecit. Nō g fecit ipe pctm: sed eū p nob de9 pat pctm fecit. H est vt dixī sacrificiū p pctō. Si enī recolas vl relegas: inuēies in libris veter testamēti pcta appellari sacrificia p pctis. Silitudo etiā carnis pcti. in q venit ad nos: dicta ē ipa pctm. Misit ī qt de9 filiū suū in silitudinez carnis pcti. t de pctō dānauit pctm in carne. H est silitudie carnis pcti q ipi9 erat. dānauit pctūm in carne pcti q nra est.

Pcta inkdū sacrificia vocant Roma. viii.

Roma. vi.

Propk H etiā de illo br. Qō enī mortu9 ē pctō. mortu9 est semel. qr silitudie carnis pcti mortu9 est. qm mortēdo exut9 ē carne. vt p H misteriū significaret eos q in morte ipi9 baptisant mori pctō: vt viuant deo. Sic etiā p cruce fact9 est p nob maledictum. Pēdēs qppe in ligno. mortē q ō maledicto dei venerat. suspēdit in ligno. atc ita vet9 hō nr silr crucifix9 est cruci. vt nō mēdacit dictū intelligaī lege maledict9 ois q pepēdit in ligno. Quid ē maledict9. nisi terra es t ī terrā ibis? Et qd ē ois: nisi qr t ipe xps? Qui cū eet vita mortu9 ē. tū xa morte non ficta.

Christ9 factus maledictum. Roma. vi. Deut. xxi. Gen. iii.

¶ Propk silitudinē carnis pcti. i q venerat dict9 ē. t ipse pctūm: sacrificād9 ad diluēda pcta. in veteri qppe lege: pcta vocabant sacrificia p pctis Qō vere iste fact9 ē: cui9 vmbre erāt illa. Hic apl's cū dixisset. obsecram9 p xpo recōciliari deo. ptinuo subiūxit. Eū q nō nouerat pctūm. p nob pctūm fecit: vt nos sim9 iustitia dei in ipo. Nō ait vt in qbusdā mēdosis codicib9 legit. is q nō nouerat pctūm. p nob pctūm fecit tāc p nob xps ipe peccauerit. sz ait. Eū q non nouerat pctm. i. xpm p nob pctūz fecit de9. cui recōciliādi sum9. H est sacrificiū p peccat p qō recōciliari valerem9. Ipe est g pctūm vt nos iustīcia: nec nra sz dei. nec in nob sz in ipo: sicut ipe pctūm nō suū sz nrm. nec in se. sed in nob pstitutū silitudie carnis pcti in q crucifix9 est demōstrauit. Hec ē illa iustitia dei: nō q ipe iust9 ē. sz q nos ab eo iusti facti.

Xps dict9 est pctm.

Nos dicimur iustitia dei.

¶ Illa nanc iustitia dei. pmēdat eo qō dr. ignorātes dei iustitiā q nos ex ei9 gra iusti sumus. vt ipa iustitia ei9 nos sim9. cū iuste viuim9 credētes in eū q iustificat impiū: nō illa q ipe iust9 ē ekna sua t icōmutabili iustitia. Hec itac iustitia. q nos dei mūere iusti sū? significat ī psalmo illo vbi scptū est. iustitia tua sic mōtes dei. Mōtes qppe dei scti ei9 sūt: de qb9 alibi br. Suscipiāt mōtes pacē pplo tuo: Et illa g sal9 gtuita ē: de q ī alio psalmo br. dñi ē sal9 t sup ppl'z tuū bñdictio tua. Sicut g qō legit dñi ē sal9. nō ea sal9 itelligit q dns salu9 ē. sz q hi salui fiūt. qs ipe saluos fecit. Sic cū legit dei iustitia nō est illa intelligēda q de9 iust9 ē. sed q iusti hoies sūt qs gra sua iustificat: ide enī salui vnde iusti qm qō ait nō ē op9 sanis medic9. sz male habentib9: exposuit p sequent dicēs. nō veni vocare iustos sz peccatores. Hec iustīcia dei q ei9 fideles iusti sūt. itrim viuētes ex fide. donec pfecta iustīcia pducant ad speciē sicut salute pfecta. etiā ad ipsi9 corporis imortalitatē: gra ē testamēti noui. Vnde dicit: p xpo legatiōe fungimur. tāc deo exhortāte p nos:

Ex libro en cheridion.

Psā. xxxv. Psā. lxxi.

Psā. liii.

Warthel. ix

obsecram9 p xpo recōciliari deo ac deide subiūgit eū q nō nouerat pctm p nob pctm fecit. id ē sacrificiū p pctis. vt nos sim9 iustīcia dei i ipo id ē i eius corpe qō ē eccl'ia. cui caput ē: nos sim9 iustīcia dei.

Capitulum vj.

Adiuuantes aūt exhortamur: ne in uacuū gr̄az dei recipiatis. Ait enī. Tpe accepto exaudiui te: t in die salut adiuui te. Ecce nūc tps acceptabile. ecce nūc dies salut

Quid est qso qō exardescim9. cū audim9 t legim9. ecce nūc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis nullā i qq dātes offēsionē. vt nō reprehendat misteriū nrm. sed i oib9 pmēdātes nosmetipos vt dei mistros. i mlta patiētia. in tribulatōib9. in necessitatib9. in āgustijs in plagis. in carceribus. in seditiōib9. in laboribus. in vigilijs. in ieiunijs. in castitate. in scia. in lōganimitate. in bonitate. in spū sctō. in charitate nō ficta. in x̄bo veritatis. in x̄ture dei. p arma iustitie. a dextris t a sinistris. p gl'iam t ignobilitatē. p infamiā t bonā famā. vt seductores t veraces. vt q ignorāmur t pgnoscimur. q si morientes. t ecce viuim9. vt coerciti t mortificati vt tristes. semp aūt gaudētes. sicut egeni. mltos aūt ditātes. tāc nihil hītes. t oia possidētes? Quid ē qō accēdimur ī dilectiōez Pa uli apl'i cū ista legim9. nisi qō credimus eū ita vixisse. Viuēdū tñ sic eē dei mistr: nō ō aliqb9 auditū credim9? sz it? apō nos. vl poti9 supra nos i ipa x̄itate pspicim9. Illū g quē sic vixisse credi9: ex H qō videm9 diligim9. t nisi hāc formā quā sp stabilē. atc ī cō mutabilē cernim9 pcipue diligere ē? nō ī diligere ē? illū. qr ei9 vitā cū in carne viueret. huic forme coaptatā. t pgruētē fuisse fide retinem9. sz nescio quō ā pli9 t in ipius forme charitatē excitāur p fidē. quā credim9 vixisse sic aliquē. t spē q nos q̄z ita posse vt uere qr hoies sum9 ex eo qō aliq hoies ita vixerūt mīme despam9. t H vt desiderem9 ardēti9. t fidēti9 pcemur. Ita t ipo vitā fac a nob diligi forme illi9 dilectio. Fm quā vixisse credimur: t illo vita credita i eādē formā flagrātiorē excitat charitatē.

Pauli amore ardemus: q eū qlē se pdicat vixisse credimus.

Memini dātes vllā offēsionē. vt nō vituperet misteriū nrm: sz in oib9 exhibeam9 nosmetipos sicut dei mistros: i mlta patiētia. in tribulatiōib9. in necessitatibus in āgustijs i plagis: in carceribus: in seditionib9: in laboribus: i vigilijs: in ieiūnijs in castitate: in scia: in lōganimitate: i suauitate: in spū sctō: in charitate nō ficta: i verbo veritatis: in virtute dei.

Ex fmōe de verbis euāgelij. ix.

Sub illo iugo leui t sarcina leui: audim9 apl'z dicere. In oib9 pmēdātes nosmetipos sicut dei mistros: in mlta patia: in tribulatōib9. i necitatib9: in āgustijs: in plagis tc. Et in eadē epla alio loco. A iudeis qnq esq dragēas: vna min9 accepi. Ter virgis cesus sū semel lapidat9 sū: ter naufragiū feci. nocte ac die in pfūdo maris fui: t cūcta picla q nūerari qdē pñt. sz tolerari nisi spū sctō iuuāte nō pñt. Dia g illa q cō memorauit gula t aspa freqnti9 t abūdāti9 sustiebat: sz pfecto aderat ei spūs sctūs q ī exteriozis hominis corruptiōe. interiozē renouaret de die in diem: t gustata reqe spiritali. in affluētia delitiarum

ii. Cor. xi.

Pauli patiētia a spiritu sancto iuuabat.

ii. Cor. iiii. Jugũ xpi G suaue.

dei in spe future btitudis. oia pũtia deliniret aspa. ꝛ oia gũia releuaret. Ecce q̃ suaue iugũ xpi porta bat. ꝛ q̃ leue sarcinã: vt oia illa q̃ supi⁹ enũerata dura ꝛ imania hois audit⁹ horescit: leue tribulatões dicerent intuẽs inhoib⁹ ꝛ fidelib⁹ ocul' q̃nto pcio tẽ poraliũ emẽda esset futura vita. nõ pati eternos labores ipiox ꝛ sine vlla sollicitudie pfrui ẽna felicitate iustox. ¶ Quã facile tolerak q̃libet aduersitas tpal': vt ẽna pena vitek. eterna reqes ppek. nõ imerito ille vas electois: cũ ingẽti letitia dixit. Nõ sũt pdigne passiões hui⁹ tpis ad supuenturã gloriam que reuelabitur in nobis

Ex eodẽ sermone paulo inferius. Roma. viii.

Per arma iustitie a dextris ꝛ a sinistris. p gl'iaz ꝛ ignobilitatẽ. p ifamiã ꝛ bonam famam.

Ex tractatu pi. xcii.

Johan. vii.

Domin⁹ nr̃ cũ venisset in carne. q̃b⁹ pdicabat euãgeliũ alijs placebat. alijs displicebat. Nã diuise sũt aduersus se lingue iudeox. Alij dicebãt bon⁹ ẽ: alij dicebãt nõ. sz seducit turbas. Alij g̃ bñ loq̃bãt: alij detrahebãt. lacerabãt. mordebãt. quiciabãt. Ad eos g̃ q̃b⁹ placebat decorẽ induit: ad eos q̃b⁹ displicebat fortitudinẽ induit. Imitare g̃ ꝛ tu dñm tuũ: vt possis eẽ vestis ipi⁹. Esto cũ decore ad eos q̃bus placẽt bona opa tua: esto fortis aduersus detractores. Audi Paulũ apl'm imitatẽ dñm suũ: quo ꝛ ipse habuit decorẽ hũt fortitudinẽ. Xpi bon⁹ odor sum⁹ inq̃t in oi loco: ꝛ in his q̃ salui fiũt. ꝛ in his qui pẽũt. Quib⁹ enī placet bonũ salui fiũt: q̃ detrabũt bono pẽũt. Q̃ suũ erat ille odorẽ habebat bonũ: imo bon⁹ odor erat. Quib⁹ erat odor vite in vitaz. decorẽ induerat: q̃b⁹ erat odor mortis in mortẽ. fortitudinẽ induerat. ℞ ipo decore ꝛ fortitudie: hz alium locũ apl's Paulus. Per arma iustitie: dextera ꝛ sinistra. Videō vbi decorẽ. vbi fortitudinẽ. p gl'iã ꝛ ignobilitatẽ: ꝛ in gl'a decor⁹: ꝛ i ignobilitate fortis. Aput alios gl'osus pdicabak: aput alios ignobilis ptenebak. Decorẽ afferebat eis q̃b⁹ placebat fortitudinẽ aduersus eos q̃b⁹ displicebat: ꝛ sic enumerat oia. vsq̃ in finẽ. vbi dicit tãq̃ nihil hñtes. et oia possidẽtes. Cũ oia possidet decor⁹ est: cũ nihil habet fortis ẽ. ¶ Malicia enī iniquox. sinistra sũt arma iustox. sic idẽ dicit apl'us. Per arma iustitie dextra ꝛ sinistra. i. p gl'iã ꝛ ignobilitatẽ. atq̃ ita deiceps cũcta exequit dextra arma demõstrãs gl'am bonã famã ℞itatẽ: q̃ pgnoscebant q̃ viuebãt. q̃ nõ mortificabant. q̃ gaudebãt. q̃ mꝰtos ditabãt q̃ oia possidebãt: sinistra ℞o q̃ ignobiles. ꝛ male fame habebant. q̃ seductores putabãt. q̃ ignorabant. occidebant. cohercebant. ꝓtristabant: egere ac nihil hr̃e videbant: ꝛ q̃ mirũ si milites xpi. ꝛ dextris ꝛ sinistr⁹ armis diabolũ expugnãt? Sicut aũt pax hoib⁹ bone voluntat⁹: ꝛ q̃ñ sũt alijs odor mortis in mortẽ: sic interit⁹ hoib⁹ male volũtatis ꝛ q̃ñ iustis arma sinistra sũt ad salutem.

Ex tractatu pi. xciii.

Arma sinistra.

Luce. ii.

Ut seductores ꝛ veraces: sicut q̃ ignoti ꝛ cogniti. Quasi morientes ꝛ ecce viuim⁹ vt castigati ꝛ nõ mortificati

Ex trac. euãgelij fm ioã. xxix. Johan. vii. Seducere in bonũ et malũ capitur.

Alij dicebãt bon⁹ ẽ: alij dicebãt nõ. sz seducit turbas: dictũ enī ℞ ẽ ad eox solatium: q̃ postea pdicãtes verbũ dei. futuri erãt vt seductores ꝛ veraces. Si enī seducere decipe ẽ: nec xps seductor nec apl'i ei⁹: nec q̃sq̃ debet seductor eẽ xpian⁹. Si ãt seducere alicũ de aliquẽ ad aliud psuadẽdo ducere ẽ. q̃rẽdũ ẽ vnde ꝛ q̃. Si a malo ad bonũ: bon⁹ seductor ẽ. Si a bono ad malũ: mal⁹ seductor ẽ. In hãc g̃ ptẽ q̃ seducũ tur hoies de malo ad bonũ: vtinã oẽs ꝛ seductores ꝛ vocẽtur. ꝛ sim⁹: vt castigati: ꝛ nõ mortificati. ¶ Nõ moriar sz viuã: ꝛ narrabo opa dñi. Illi stragẽ fũex vbiq̃ facientes: eccl'iaz xpi mori arbitrabant. Ecce nũc narrat opa dñi. vbiq̃ xps. btõx martyx gl'a ẽ. Vicit vapulãdo feriẽtes. patiẽdo faciẽtes. diligẽdo seuiẽtes. Cũ cur tãta indigẽ ptulit corp⁹ xpi. sctã eccl'ia pp's i adoptionẽ indicet nob. Emẽdãs inq̃t emẽdauit me dñs ꝛ morti non tradidit me.

Ex tractatu pi. cxvii. ps. cxvii.

Cur tanta patiãt bõi. ps. cxvii.

Quasi tristes semp aũt gaudentes: sicut egẽtes mꝰtos aũt locupletãtes: tanq̃ nihil hñtes ꝛ omnia possidentes.

Est q̃dã aie inkior firmitas: vbi nõ frãgit q̃libet tormẽta. q̃libet tbulatiões. q̃libet hui⁹ scli aduersitates seuiãt: illõ q̃ dñs in abscõdito fecit. firmũ i nob ẽ frãgi nõ pot nõ cedit. A dño aũt facta ẽ q̃dã firmitas patie nr̃e: de q̃ dr̃ i alio psalmo. Verũtm deo subijciek aia mea. qm̃ ab ipo ẽ patia mea. Et attẽde apl'z Paulũ. habẽtẽ int⁹ hoc gen⁹ firmitatis. [Quasi ẽstes inq̃t sp aũt gaudẽtes.] ¶ Cũ q̃si tristes: Cõtũelijs obprobrijs. psecutõib⁹. flagellis. plagis. lapidatiõib⁹. carcerib⁹. cathenis. Quis non eos tunc miseros estimaret? nec illiip̃i persecutores seuirent in eos: nisi putarent miseros fieri persecutionibus suis. Illi enī eos ex sua ifirmitate cõijciebãt: q̃ nõ habebãt os abscõditũ interi⁹. Illi ℞o q̃ habebant: hoib⁹ foris tristes videbant. it⁹ aũt gaudebãt deo cui nõ erat abscõditũ os ipox q̃ fecerat in abscondito. Apit aũt ℞ os in abscõdito factũ a dño: idem apl's Paulus his ℞bis. Nõ solũ aũt inq̃t: sz etiam gl'iamur in tribulatõib⁹? Pax est q̃ nõ es tristis et gl'ar⁹? Sufficiat tibi tristẽ nõ eẽ. Pax ẽ inq̃t xpianis. Tale os fecit mihi i abscõdito: vt pax sit non frangi nisi etiã glorier. Vñ gl'iaris in tribulatõib⁹ Scientes q̃ tribulatio patientiã opak. Vide quõ formata sit illa firmitas int⁹ in corde. Scientes q̃ tribulatio patientiã opak. ꝛc. Sic formatũ atq̃ firma tũ est os illud absconditũ: vt faciat nos etiã gl'iari in tribulationibus.

Firmitas aie nõ frangitur. ps. lxi.

Justi vnde sunt q̃si tristes.

Undegaudentes.

Roma. v.

¶ Vox leticie ꝛ salutis. in tabernaculis iustox? vbi vocẽ merorꝭ ꝛ exitij putabãt esse. q̃ in eox corpa seuiebãt. Non enī seuiebãt in inkiora gaudia sctõrũ: ℞ spe futura. Vñ ꝛ apl's dicit. Quasi tristes: semper aũt gaudẽtes. Et iterꝫ. Non solũ autẽ: sed etiã gl'iamur inq̃t in tribulationib⁹. Milia letantiũ.

Ex tractatu pi. cxvii. ps. cxvii.

Roma. v.

¶ Spe enī sunt gaudẽtes: donec pducant in finẽ. quẽ nũc exspectãt p patientiã. Mirifice aũt cũ dixisset. milia letãtiũ. cõtinuo subiecit. dñs in illis: ne miremur. q̃ letant. dñs in illis. Nã p multas tribulatiões optet nos introire in regnũ dei. Sz dñs in illis. ideo ꝛ si sunt q̃si tristes semp tñ gaudẽtes. nec tã ipso fine q̃ nõdũ venerũt sed spe sunt gaudẽtes. ꝛ in tribulatiõe patiẽtes. Hic g̃ quid? labor. ps. sura. tribulatio. tentatio: Nihil aliud speres. ꝛ nisi gaudiũ: in spe futura. Nã dicit apl's. Semp gaudẽtes: in tãtis tribulationib⁹ semp gaudem⁹: semper tristamur. Semp gaudẽtes q̃ ipe dixit. Quasi tristes: semp aũt gaudentes. Tristitia nr̃a quasi habet. gaudiuz nr̃m nõ habet q̃si: q̃ spes certa est. Quare tristitia nr̃a quasi habet? Quia sicut in somnijs trãsit. Si q̃s somniũ iudicat: addit q̃si. q̃si sedebã. quasi loquebar. q̃si prandebã. q̃si equitabã. q̃si disputabã. Totũ q̃si: q̃ cũ euigilauerit. non inuẽit q̃ videbat. Quasi thesaux inuener ã dicit mẽdicus. Si q̃si nõ eẽt: mẽdic⁹ nõ esset. Sed q̃ q̃si erat: mẽdic⁹ ẽ. Itaq̃ mõ q̃ ad leticias seculares oculos

Roma. xii. Ex tractatu pi. xlviii.

Tristitia iustox habet q̃si gaudiũ nõ habet.

aplūt.ꝛ corda claudūt.transit quasi eoꝝ:ꝛ venit verū ipoꝝ.Quasi ipoꝝ felicitas est scī veꝝ ipoꝝ pena est.Nām aūt quasi tristitia est:gaudiū non est q̄si.Nō enī ait apl's.quasi gaudētes.semp ār tristes aut q̄si tristes.ꝛ q̄si gaudētes.sed ait q̄si tristes.sp aūt gaudētes.Sicut egētes:ꝛ ibi sicut q̄si multos aūt ditātes.Et nihil habebat apl's: oīa sua dimiserat.diuitias nullas possidebat.Et quid secut⁹ ait? Quasi nihil hūtes.ꝛ ipm nihil habere apl̄i q̄si nihil erat.ꝛ oīa possidētes. Ibi nō dixit q̄si.qz q̄si egebat:nō ār q̄si:sz vere mltos ditabat.Quasi nihil habebat:non aūt q̄si.sed vere omia possidebat.

Extrac.euā. s. gelii fm ioānem.cxvii. Actuum. iiii

¶ In ea societate btūs iohānes pcepat centuplū vbi nemo dicebat aliq̄d suū.sz erāt illis oīa ꝯmūia. sicut in apl'oꝝ actib⁹ scriptū est.Sic enī apl̄i erant quasi nihil habentes ꝛ omnia possidentes.

Os nr̄m patet ad vos o corithij.coꝛ nostrū dilatatū est. Nō angustiamini in nobis:angustiamini aūt in viscerib⁹ vr̄is.

Extracta. x. epīe iohan. Latitudo mādati est charitas nō sustinēs angustias

¶ Latitudo mādati charitas ē:qz vbi charitas ē. nō sunt angustie. In ipa latitudie erat apl's: cū diceret.Os nr̄m patet ad vos.o corinthij coꝛ nr̄m dilatatū est.nō angustiamī in nob. Ideo q̄ latū mandatū tuū valde. Q̄ est latū mādatū? Mādatū nouū do vobis:vt vos inuicē diligatis. ¶ haritas q̄ non angustat. Vis nō angustari in terra? In lato habita.Quicq̄d enī tibi fecerit hō.nō te āgustat:qz illud diligis.quod non nocet homo.

Eandē aūt habētes remūerationē: tāq̄ filijs dico:dilatamini ꝛ vos.

Extractatu. pī. cxviii. Dilatatio coꝛdis.

¶ Coꝛdis dilatatio.iustitie ē delectatio:ꝟ munus ē dei:vt in p̄ceptī ei⁹.nō timoꝛe pene āgustaremur sz dilectōe ꝛ ōlectatōe iustitie dilatemur. Hāc enī nob pmittit latitudinē:dicēs.hitabo in eis ꝛ deābulabo.Quā enī latū est.vbi ābulat de⁹. In hanc latitudinē diffundit charitas in coꝛdib⁹ nr̄is. p spīritū sc̄tū q̄ dat⁹ est nobis

Roma. v.

Nolite iugū ducere cuz infidelib⁹. Que enī participatio iustitie cū iniq̄tate: aut que societas luci ad tenebras? Que aūt conuentio christi ad belial.

Ex libro de baptismo. iiii Justitia et iniq̄tas nō cōpatiunt se.

NUlla pticipatio est iustitie ꝛ iniq̄tati:nō solū q̄ foris.sz etiā q̄ intus est. Nouit enī dn̄s q̄ sunt ei⁹.ꝛ recedat ab iniq̄tate oīs q̄ inuocat nomē dn̄i. Nulla etiā cōmunio est luci in tenebris:non solū q̄ foris.sed etiā q̄ intus sunt. Qui enī odit fratrē suū ait iohānes: in tenebris est vsq̄ adhuc. Si dixerim⁹.qz societatē habem⁹ cum eo.ꝛ in tenebris ambulam⁹:mētimur habes ꝛ apl'm Paulū dicentē. Aut q̄ societas luci ad tenebras? Dicis te societatē habere.cū deo ꝛ in tenebris ābulas:ꝛ de⁹ lux est.ꝛ tenebre in eo nō sūt vlle. Quomō q̄ societas luci ꝛ tenebr⁹? Jā q̄ dicat sibi hō. Quid faciā. vñ ero lux? In pctis ꝛ in iniq̄tatib⁹ viuo. Quasi subrepit q̄dam despatio ꝛ tristicia. Sal⁹ nulla ē:nisi in societate dei. De⁹ lux est:ꝛ tenebre i eo nō sūt vlle. Quid q̄ faciem⁹ frēs mei? Societas cū ēo bñda ē:alias spes vite ekne nulla ē De⁹ aūt lux est:ꝛ tenebre in eo nō sunt vlle. Iniquitas aūt tenebre sunt. Iniq̄tatib⁹ pmimur:ne societatē cū deo habere possim⁹. Que q̄ spes? Quid faciem⁹ de pctis? Et sāguis ihu xp̄i filij ei⁹: purgabit nos ab oī delicto. Magnā securitatē dedit deus

Ibidem

Aut que ps fideli cum infideli? Qui autē cōsensus tēplo dei cum idolis.

¶ Profecto dicturi sunt hoi. Tēplū dei futur⁹ es cū baptismū accepis. Dicit aūt apl's. Que cōpositio tēpli dei cū idolis? Quare q̄ nō vidēt sibi esse dicit dū membꝝ xp̄i futur⁹ es.cū accepis baptismū: non pūt xp̄i mēbra esse mēbra meretricis? Quia ꝛ apl's hoc loco dicit.q̄ ꝛ alio loco. Nolite (inq̄t) errare:neq̄ fornicatores:neq̄ idolis seruiētes. ꝛ cūcta q̄ illic enumerat.regnū dei possidebūt. Cur ergo ad baptismū.idolis seruiētes non admittimus ꝛ fornicatores admittēdos putam⁹.cū ꝛ his ꝛ cunctis malis dicat.ꝛ hec q̄dē fuistis.sz abluti estis.sed sctificati est⁹.in noīe dn̄i nr̄i ihu xp̄i.ꝛ i spū dei nr̄i? Quid igit cause ē.vt cū potestas ptz vtrūq̄ phibēdi veniētē ad baptismū.pmittā fornicariū pmanere.ꝛ non pmittā idolis seruiētē.cū ꝛ illis dici audiā.ꝛ hec q̄dē fuistis.sz abluti estis?

1. Cor. vi.

Ibidem

Vos enī estis tēplum dei viui sicut dicit de⁹:quoniā inhabitabo in illis ꝛ inambulabo inter eos:ꝛ ero illoꝝ de⁹ ꝛ ipsi erunt mihi populus.

Leui. xxvi.

¶ Si p̄sideremꝰ añ gratiā dei q̄d fuerim⁹.ꝛ p gratiā dei q̄d esse cepim⁹:pfecto sicut dicit apl's.templū dei viui sum⁹. Propk qō dicit de⁹. Inhabitabo in illis:ꝛ deābulabo. Deābulabit aūt in nobis p̄sentia maiestatis: si latitudinē inueīat charitatis. Ad ꝟ nos exhortās apl's ait. Dilatamī ne sit⁹ iugū ducētes cū infidelib⁹. Si dilatemur deābulat i nobis de⁹.sz vt dilatemur:opek in nob ipse deus. Si enī latitudinē charitas facit:q̄ nō nouit angustias videte qz de⁹ sibi in nob latitudinē facit:ipo dicēte apl'o. Charitas dei diffusa ē in coꝛdib⁹ nr̄is:p spm̄ sctm̄ qui datus est nobis. Propter hanc latitudinem inēp̄ in nobis deābulabit de⁹.

Ex sermōe de ꝟbis apīi. Leui. xxvi.

Roma. v.

Propter hoc exite de medio eoꝝ ꝛ separamini dicit dn̄s:ꝛ imundū ne tetigeritis: ꝛ ego recipiā vos ꝛ ero vobis in patrē:ꝛ vos eritis mihi i filios ꝛ filias dicit dominus omnipotens.

Esa. lii.

ECce inq̄unt dicit ꝓpha. Recedite.exite inde:ꝛ imundū ne tetigeritis. Quō q̄ malos p pace tolerabim⁹.a q̄b⁹ exire ꝛ recedere iubemur ne tangam⁹ imundū Nos istā recessionē spiritalit intelligim⁹:illi coꝛporaliter. Mā ꝛ ego clamo cum ꝓpha:ꝛ q̄liacūq̄ sum⁹ vasa.vtik nobis de⁹ in dispensatiōe vr̄a. Clamam⁹ ꝛ nos:ꝛ dicim⁹ vobis. Recedite ꝛ exite inde.ꝛ imūdū ne tetigerit⁹:sz p tactu coꝛdis non coꝛpis. Quid est enī tangere imundū.nisi cōsentire pctīs? Quid est aūt exire inde.nisi facere qō ptinet ad coꝛreptiōnē maloꝝ: q̄ntū p vniuscuiusq̄ gradu atq̄ psona salua pace fieri pt? Displicuit tibi q̄ q̄sq̄ peccauit nō tetigisti imūdū.redarguisti.coꝛripuisti.monuisti.adhibuisti.etiā si res exigit ꝓgruā ꝛ q̄ vnitatem non violet disciplinā:existi inde. Attēdite in facta sctoꝝ:ne forte nr̄a videak interp̄tatio. Quō q̄ ꝟba intellexerunt scti:sic vtiq̄ intelligēda sūt. Exite inde dicit. ꝓpha. Prius vsitata ipius ꝟbi cōsuetudine assero istā sniam:ꝛ postea ostēdo non meam. Plerūq̄ accusant hoies:ꝛ cū accusat i fuerint. defendūt se Cum aūt se ille q̄ accusak hō rōnabilik iusteq̄ defēdit:q̄ audiūt dicūt. Exijt inde. Quō inde exijt? Rōne reddita ꝛ defēsiōe iustissima: ꝟ est qō faciebāt scti:qñ excutiebāt puluerē de pedib⁹ aduersus eos q̄ sibi pacē nunciatā nō accipiebāt. Exijt inde speculatoꝝ.cui dictū est: speculatorē posui

Recedere a malis.

Mō tangere imūdū.

Luce. x.

Ezech. iii.

Ezechiel.iii. te domus israhel. Illi enim dicitur. Si dixeris iniquo. et non se auerterit ab iniquitate. & via sua ille iniquus in sua iniquitate morietur. Et tu animam tuam liberabis. Hoc si facit. exit inde: non separatione corporis. Sed defensione operis sui: fecit enim iste quod faciendum fuit: etiam si ille non obtemperauit. cui obtemperandum fuit. Hoc est exite inde. Clamauit ista Moyses: clamauit Esaias. clamauit Hieremias. clamauit Ezechiel. Videamus si hoc ipsi fecerunt si dimiserunt populum dei: & se ad gentes alias transtulerunt. cū multa & cū vehementer Hieremias increpauit in peccatores & sceleratos populi sui: inter eos tamē erat. Vnum cum illis templum intrabat. eadem sacramenta celebrabat. sed clamando. In ea hominum sceleratorum congregatione viuebat: sed clamando exiebat inde. Hoc est exite inde. hoc est immundum non tangere: & voluntate non consentire & ore non parcere. Certe manifestum est. iam prudentie nostre. quomodo accipienda sunt omnia talia testimonia scripturarum: vt quando scriptura sonat debere nos recedere a malis non aliud intelligere iubeamur. nisi vt corde recedamus. ne maius malum in separatione bonorum committam? cū in malorum coniunctione fugiamus: sicut ipsi donatiste fecerunt. Certe manifeste dixit prophe-

xxiii.q. iiii. Tolerandū.

Esa.lii. ta. Recedite exite inde: & immundū ne tetigeritis Ego vt intelligam quod dixit: attendo quod fecit facto suo: mihi exposuit dictum suum. Dixit recedite. Quibus dixit? Vtiq; iustis. A quibus vt recederent dixit? Vtiq; a peccatoribus & iniquis. Quero a talibus vtrum ipse recesserit: inuenio quod nō recesserit. Ergo aliter intellexit. Nam vtiq; prior faceret quod precepit. Recessit corde: obiurgauit atq; arguit: continendo se a consensu non tetigit immundum. Obiurgando autem exist liber in cōspectu dei. cui neq; sua deus peccata imputat. qz non fecit. neq; aliena. que nō approbauit: neq; negligē tiam. quia non tacuit. neq; superbiam. quia in vnitate permāsit. Sic ergo fratres mei. quotquot habetis inter vos. qui adhuc amore seculi pregrauā-

xxiii.q. iiii. Ecce inclu.

tur. auaros. periuros. adulteros. spectatores nugarum consultores. mathematicorum. fanaticorum. augurum. aruspicum. ebriosos. luxuriosos. quicquid inter vos malorum esse nostis. quantum potestis improbate. vt corde recedatis & redarguite. vt inde exeatis: & nolite consentire: vt immundum non tangatis.

Capitulum.vii.

HAs ergo habentes promissiones charissimi mūdemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus: perficientes sanctificationem in timore dei Capite nos. Neminem lesimus: neminem corrupimus: neminem circumuenimus. Non ad condemnationem vestram dico. Predixim⁹ enim: q̄ in cordibus nostris estis ad commoriendum & ad conuiuendum. Multa mihi fiducia est apud vos: multa mihi gloriatio pro vobis repletus sum consolatione: superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam & cum venissem⁹ in macedoniam. nullam requiem habuit caro nostra: sed omnem tribulationez passi sumus foris pugne: int⁹ timores. Sz qui consolatur humiles consolatus est nos deus in aduentu titi. Non solū autem in aduentu eius: sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis: referens nobis vestrum desiderium vestz fletum vestraz emulationem pro me: ita vt magis gauderem.

Extractatu pi. cxlii.

Judas filius sponsi: persequens sponsū hoc tunc contigit: & futurorum exemplum premissum est. Multos enim falsos fratres passura erat ecclesia: vt adhuc & vsq; in finem sponsum illum filius persequetur. Si enim inimicus exprobrasset mihi sustinuissem vtiq; (ait) & si is q̄ oderat me super me magna locutus fuisset: absconderem me vtiq; ab eo. Quis est inimicus. quis est q̄ oderat me: qui dicit. quis est christ⁹. Homo fuit christus. nec viuere potuit. cum vellet viuere: & mortuus est inquiunt nolens: & vinctus. & crucifixus. & occisus. Apertus iste inimic⁹ est. ait christus. odit me. apertas mihi indicit inimicitias facile est istum vel tolerare: vel euitare. Quid facio de Absalon. quid facio de Juda. quid de falsis fratribus? Quid de malis filijs. & tamen filijs. qui non contra nos blasphemāt christū sed nobiscum adorant christum. & in nobis persequuntur christum? Absconditis enim te a pagano: intrans ecclesiam. Quando autez tibi inuenis qō timeas. quid q̄ris. vbi te absconda? Denicq; illeipe apostolus. qui gemit in periculis a falsis fratrib⁹: foris inquit pugne. intus timorez. Si ergo is q̄ oderat me. super me magna locutus fuisset absconderez me vtiq; ab eo. Tu vero vnanimis nimis. Vna nimem dixit tanq̄ vnum in christo. Est ergo ecclesia. quod ferat foris. gemat intus: inimicos tamen suos deputet intus et foris: foris facilius euitabiles: intus difficilius tolerabiles.

ps.lxxii. Inimicus xpi. ps.lxxii. Inimici ecclesie.

Quoniam & si contristaui vos in epistola: non me penitet. Et si peniteret vides q̄ epistola illa & si ad horam vos contristauit nunc gaudio. non quia contristati estis: sed quia contristati estis ad penitētiam. Contristati enim estis sm deum: vt in nullo detrimentum patiamini ex nobis.

Ex libro de ciuitate dei. xiiii. Tristitia bona.

Ipsa tristitia reperitur in bono. Nam laudat apostolus Corinthios: quod cō tristati fuerint scōm deum. Ita enim dicit. Videō quod epistola illa. Et si ad horam contristauit vos: nunc gaudio. non quia cō tristati estis: sed quia contristati estis in penitētia. Contristati enim estis scōz deum. vt in nullo detrimentum patiamini a nobis.

Que enim sm deum tristitia est penitētiam in salutem stabilem operatur: secu

li autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoipsum ſm deum contristari vos: quantam in vobis operatur sollicitudinem: sed defensionem: sed indignationem: sed timorem: sed desiderium: ſz emulationem: sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negocio. Igitur ꝛ si scripsi vobis nō propter eum qui fecit iniuriam nec propter eum qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam habemus pro vobis coram deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem vestra abundantius magis gauisi sumus super gaudio titi: quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum: non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus: ita ꝛ gloriatio nostra que fuit ad titū veritas facta est. et viscera eius abundātius in vobis sunt: reminiscentis omnium vestrū obedientiam: quomodo cum timore et tremore excepistis illum. Gaudeo q̄ in omnibus confido in vobis.

¶ Ecce enim idipsum scōm deum contristari. q̄ꝫ tam perfecit in nobis industriam. Iuxta scripturas igitur sanctas. sanamq̄ doctrinam. ciues sancte ciuitatis dei. in huius vite peregrinatione ſm deum viuentes metuunt: cupiuntq̄. gaudētq̄. dolentq̄. Et quia rectus est amor eorum: istas omnes affectiones rectas habent.

B Enei. vi.

Capitulum. viii.

NOtam autem facim⁹ vobis fratres gratiam dei que data est in ecclesijs macedonie: et q̄ in multo experimento tribulationis abundantia gaudij ipsorum fuit et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quia scōm virtutem testimonium illis reddo et supra virtutē voluntarij fuerunt: cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationē ministerij quod fit in sanctos. Et non sicut sperauim⁹: sed semet ipsos dederunt primum domino. deinde nobis per voluntatem dei: ita vt rogaremus titum vt quēadmodum cepit ita et perficiat in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abūdatis fide spe et sermone et scientia ꝛ omni sollicitudine insuper et charitate vestra in nos vt et in hac gratia abundetis. Non quasi imperās dico: sed per aliorum sollicitudinem etiam vestre charitatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri iesu christi quoniam propter vos egen⁹ factus est cum esset diues: vt illius inopia vos diuites essetis. Et cōsiliū in hoc do. Hoc enim vobis vtile est: qui non solum facere: sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite: vt quēadmodum promptus est animus voluntatis: ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est: scōm id quod habet accepta est: nō scōz id quod non habet. Non enim vt aliis sit remissio. vobis autem tribulatio. a

PRopter nos (inquit) pauper factus est cum esset diues. Quomodo pauper? Nam quomodo diues. quis nō videt? Unde enim homines sūt diuites? Puto auro/argento/familia/terra? sed omnia per ipsum facta sunt. Quid ergo illo ditius: per quem facte sunt diuitie. et ille que nō sunt vere diuitie? per illum enim et ille diuitie: ingenium/memoria/vita ipsius corporis. sanitas. sensus. confirmatioq̄ membrorum. Et enim cum hec salua sunt: et pauperes diuites sunt. Per illum et ille maiores diuitie. fides. pietas. iusticia. charitas. castitas. mores boni. Nemo enim et has habet: nisi per eum qui iustificat impiū. Ecce q̄ꝫ diues: quis enim diues. q̄ habet quod vult alio faciente. an qui facit q̄ vult et alium habentem? Puto quia ditior ille qui fecit quod habes: quia quod ille habet tu nō habes Mimirum si interrogas: et non expauescis? diuitie sunt. In principio erat verbum. et verbū erat apud deum: et deus erat verbum. Hoc erat in p̄n cipio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Qui ista dixit cum diceret diues erat. q̄ꝫto magis ille de quo dicebat? In principio erat verbum. et non qualecūq̄ verbum sed verbum deus: et non vbicunq̄. sed apud deū et non vacans. sed omnia per ipsum facta sūt. Respice et illam vocem: ego seruus tuus et filius ancille tue. Attende ancillam illam castam: et virginem et matrem. Ibi enim accepit paupertatē nostram. vbi forma serui indutus est/semetipsum exinaniens: ne diuitias eius expauesceres. et ad eū accedere cum tua mendicitate non auderes. Ibi accepit inq̄ forma serui: ibi nostra indut⁹ est paupertate. Ibi se pauperauit: ibi nos ditauit.

Extractus p̄i. ci. Quō deus paup fact⁹ sit. Johan. i. Diuitie xpi. Johan. i. Sapien. ix. Phili. ii.

¶ Quis enī hominū omnes thesauros sapientie nouerit in christo occultos atq̄ in paupertate carnis eius absconditos? Quia propter nos pauper factus est. cum diues esset: vt illius paupertate ditaremur. Cū enim mortalitatem assumeret. mortemq̄ consumeret: in paupertate se ostendit. Sed diuitias dilatas promisit: non ablatas amisit.

Ex ſmone ō epiphania. Pauptas xpi.

¶ Non ait pauper factus est. cū diues fuisset: sed pauper factus est/cum diues esset. Paupertatē assūpsit: ꝛ diuitias non amisit. Intus diues: foris pauper. Latēs deus in diuitijs: apparens homo

Ex ſmone ō verbis li. salomonis.

Diuitie christi. Johan. i. in paupertate. Vide diuitias eius. In principio erat verbum. et verbum erat apud deum: et deus erat verbū. Hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipm facta sunt. Quid ditius eo per quem facta sunt omia? Aurū habere potest diues: creare nō potest. Cū itaq; iste diuitie eius cōmendate essent: vide paupertatē eius. Et verbū caro factū est: et habitauit in nobis. Hac eius sum⁹ paupertate ditati: quia in sanguine eius qui manauit de carne eius. qō verbum caro factū est / et habitauit in nobis. cōscissus est saccus peccatorū nostrorū. Per sanguinē illum abiecimus pannos iniquitatis: vt induere mur stolā immortalitatis. Omnes ergo diuites boni fideles: nemo se cōtēnat. Pauper in cella. diues in pscientia: securior dormit in terra cū auro diues ī purpura. Ibi nō excitat sollicitudo maligna: cōpuncto corde de scelere. Serua diuitias in corde tuo. quas tibi cōtulit paupertas domini tui: imo ipsū adhibebis custodem. Mepereat de corde quod dedit: seruet ipse q dedit.

Pauptas christi. Ibidem.

Dēs fideles diuites sunt intus

Sed ex equalitate in presenti tempore. vestra abundantia illorū inopiam suppleat. vt et illorum abundātia vestre inopie sit supplemētum: vt fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit non abundauit: t qui modicum non minorauit.

Ex tractatu pl. cxxi. Luce. xvi.

ILli iudicabūt de quib⁹ dictū est. vt fiāt amici de māmona iniquitatis: vt et ipi (inquit) recipiāt vos in eterna tabernacula. Sācti sedebūt cū dño. attendēt q fecerūt misericordiā. t assumēt illos separatos in dexterā in regnū celorū: et ipsa est pax hierusalē.

Pax hierusalem.

Que est pax hierusalē? Et opera mīsericordie corporalia iūgātur operib⁹ predicationis spiritalib⁹: et fiat pax dando / et accipiēdo. Ait enī apl⁹: qui

H phili. iiii. i. Cor. ix.

ratione dati et accepti dicit esse istas elemosinas. Ait ergo. Si nos semp nobis spiritalia seminauimus / magnum est. si carnalia vestra metam⁹? Et de ipsa re ait alio loco. [Qui multum non abundauit: et qui modicū non defuit illi.] Quare qui multū non abundauit? Quia qō plus habebat dedit indigenti. Et quid est qui modicū nō defuit illi: qr accepit ab illo qui abūdauit. [Ut fiat (inqt) equalitas.]

ps. cxxi.

Ipsa est pax de qua dicitur. Fiat pax in virtute tua.

Gras aūt ago deo qui dedit eandē sollicitudinē pro vobis in corde titi: quoniā exhortationē qui dē suscepit. sed cū sollicitior esset. sua voluntate pfectus est ad vos. Misimus etiā cum illo fratrē nostrum cuius laus est in euāgelio: per omnes ecclesias non solū autē: sed et ordinatus est ab ecclesijs comes peregrinationis nostre in hanc gratiam. que ministrat a nobis ad dñi gloriam: et destinatam voluntatem nostram.

Ex li. de oge monachorū. Opus misericordie plus pdest facienti cui fit.

IN his verbis apparet quātam non solum curā sanctarū plebiū esse voluerit ministrare necessaria sanctis dei seruis cōsiliū in hoc dans. quia hoc magis illis qui hoc faciebāt pderat cū illis erga quos faciebant. Illis enī aliud pderat. id est hoc erga se obsequio fratrū suor sācte vti. nec ppter hoc deo seruire. nec ista sumere nisi ad supplendā necessitatē non ad pascendā pigriciā: sed etiā suā curam beatus apl⁹ tantā dicit: in hac ministratione que nūc per titum trāsmittebat. vt comitē peregrinatiōis sue. ppter hoc cōmemorare t ordinatū ab ecclesiis. boni testimonij. hoiem dei. cui⁹ laus (inquit) in euāgelio est per omēs ecclesias: et ad hoc dicit. illum ordinatū comitē sibi. vt deuitaret hominū reprehēsiones. ne sine testimonio sanctor in hoc ministerio sociū tāq; sibi accipere. et in suos sinus cōuertere ab infirmis. vel impijs putaretur. que accipiebat ad supplēdas necessitates sctōr: per se afferēda vel distribuenda indigentibus.

6

Deuitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in dñi gloriā. Prouidem⁹ enī bona nō solum coram deo: sed etiā coram hominibus. Misimus autē cum illis et fratrem nostrū quē probauimus in multis sepe sollicitum esse nūc aūt multo sollicitiorem: cōfidentia multa in vobis siue pro tito qui est socius meus et in vobis adiutor: siue fratres nri apostoli ecclesiarū glorie christi. Ostēsionem ergo q̄ est charitatis vestre et nostre glorie pro vobis: in illos ostendite in faciē ecclesiar.

Ex⁹mōe vita t moribus clericorum.

VObiscum hic viuim⁹. et propter vos vivimus: et intētio votū nostrum est. vt apud xpm vobiscum sine fine viuam⁹. Credo autem ante oculos vestros esse conuersationē nostram: vt et nos dicere fortassis audeamus: cuius illi multū impares: qō dixit apostolus. imitatores mei estote sicut et ego xpi. Et ideo nolo vt aliquis de nobis inueniat male viuēdi occasionem. Prouidemus enī bona. Ait idem apostolus. non solū deo: sed etiam coram hominib⁹ Propter nos cōscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra non pollui sed pollere debet in vobis. Tenete qō dixi: atq; distiguite. Due res sunt: cōscientia et fama. Conscientia tibi: fama proximo tuo. Qui fidens cōscientie sue negligit famā suam crudelis est: maxime in hoc loco positus. de quo dicit apostolus. scribens ad discipulū suum. Circa omēs teipsum bonor operr prebēs exēplū.

1. Cor. xi.

Scādalū noluit augustin⁹ dare.

Cōscientia et fama bona quō diuersimo de sit nob necessaria.

Thim. ii.

Capitulum nonum.

AM de ministerio qō fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere vobis. Scio enī promptum animū vestrū pro quo de vobis glorior apud Macedones: quoniam t achaia parata est ab anno preterito: et vestra emulatio puocauit plurimos. Misimus aūt fratres: vt ne qō gloriamur de vobis euacuetur in hac parte: vt quēadmodū dixi parati sitis: ne cū venerint macedones mecū t inuenerint vos imparatos erubescam⁹ nos: vt nō dicam⁹ vos in hac substantia Necessariū ergo existumaui rogare fres

vt perueniāt ad vos:et prepārent repro
missam benedictionē hāc paratā esse:sic
quasi benedictionē:nō quasi auaritiam
Hoc autē dico. Qui parce seminat par
ce et metet: et qui seminat in benedictio
nibus de bñdictionib⁹ et metet. Unus-
quisq; prout destinauit in corde suo:nō ex
tristicia aut ex necessitate. Hylarē enim
datorem diligit deus: Potēs est aūt de
us oēm gratiā abūdare facere in vobis:
vt in oibus semp oēm sufficientiā habē-
tes abundetis in oīne opus bonum.

Ecclē.xxxv.

Extractatu pl.xlii.

Esa.lviii.

Hylariter dādū est.

Ita ieiuna vt in alio te prandidisse gau
deas: ppter orationes vt exaudiaris.
Ibi enī ait. Adhuc loquente te dicam.
ecce adsū. si fregeris ex animo esurīēti
panē:quia plerūq; fit a tristibus & murmurātibus
vt careant tedio interpellātis. non vt viscera refi-
ciant indigētis. [Hylarē enī datorē:diligit de⁹.]
Si panē dederis tristis:et panē et meritū perdidi
sti. Ergo ex animo fac: vt ille qui iubet adhuc lo-
quente te dicat.ecce adsum.

Extractatu pl.lxii.

Pingue-doale nře.

¶ Habet quādam pinguedinē suā anima nostra:
et est quedā saturitas pinguis sapiētie. Sapiētia
enī ista anime que carēt macrescūt. et oīno ita exi
les fiunt. vt in oibus bonis operibus cito deficiāt.
Quare cito deficiūt in oīb⁹ bonis operib⁹ ? qz nō
habent pinguedinē saturitatis sue. Audi apl'm de
pingui aīa pcipientē vt q̄sq; bñ operet:q̄ ait. [Hy-
larē datorē diligit de⁹.] Quicq̄d facis cū hylaritā
te fac bonū:et tūc benefacis. Si autem cū tristicia
facis:fit de te:non facis.

Tristis nō facit ꝙz de ipo fit.

B pā.cx.

Sicut scriptū est. Dispsit dedit paupe-
rib⁹:iusticia eius manet in sc̄z sc̄li. Qui
aūt āministrat semen seminānti: & panem
ad māducādū prestabit. Et multiplica
bit semē vestrū et augebit incremēta fru
gū iusticie vestre: vt in oībus locupleta-
ti abūdetis in oēm simplicitatē:q̄ opera
tur per nos gratiarū actionē deo.

Extractatu pl.xci.

Esa.lxiiii.

Emitur in terris non visum qō est i celis.

Quod ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit.
nec in cor hoīs ascēdit: q̄ pparauit de⁹
dilīgētib⁹ se. Quāti valet hoc qō nō vi-
dēt:et emīt tāto.quātū q̄sq; hře potue-
rit. Propter hoc ille sparsit:dedit pauperib⁹. Mō
videbat:et emebat. Sed ille thezaurū seruauit in
celo:q̄ esurire ac sitire in pauperibus dignabat in
terra. Non mirū est igit si iusticia eius manet in se
culū seculi:custode illo qui condidit secula.

Ex libro de ogemoachorum.

Ām ministeriū hui⁹ officij: nō solū sup-
plet ea q̄ desunt sctis sed etiā abūdat per
multas gratarū actiones in dño. p pbatio-
nē ministerij hui⁹:glificātes deū in obe-
diētia cōfessionis vre. in euāgelio xpi. & in
simplicitate cōmunicatiōis vestre in il-
los. et in oēs et in ipsorū obsecratione p
vobis:desiderātiū vos. ppter eminentē
gratam dei in vobis. Gratas ago deo super
inenarrabili dono eius.

¶ Quāta pinguedine sctē leticie sit pfusus apl'us
dū loquit de alterna indigentia. et de alterno sup
plemēto. indigētie puincialiū xpi et militum xpi.
Hinc de reb⁹ carnalib⁹ in illos inde aūt de spirita
lib⁹ in istos vt exclamaret. et tanq̄ sctō gaudio q̄
sagina eructaret dicēs. [Gratas deo sup inenarrabi
li dono ei⁹.] Ita ḡ nō cessauit apl's. imo spūs dei
possidēs & iplens & agēs cor ei⁹ exhortari fideles
q̄ haberēt huiusmodi substātiā. vt nihil deesset ne
cessitatib⁹ seruorū dei. q̄ celsiorem sāctitatis gra-
dū in eccl'ia tenere voluerūt vt spei scl'aris vicula
cūcta pciderēt. & aīz libeq̄ diuīe militie dedicarēt

Pingue-do letitie apostoli.

α

Capitulum.x.

Ipse aūt ego Paul⁹ ob
secro vos per māsuetudi
nē et modestiā xpi q̄ in fa
cie quidē humilis sū iter
vos.absēs aūt cōfido in
vobis. Rogo autē vos ne psens audeā
per eā cōfidētiam qua existimor audere
in quosdā:q̄ arbitrātur nos tanq̄ scōm
carnē ambulem⁹. In carne enī ambulā-
tes nō scōm carnē militamus. Nā arma
milicie nostre nō carnalia sūt: sed poten
tia dei ad destructionē munitionū cōsi-
lia destruētes: & oēm altitudinē extollē-
tem se aduersus scientiā dei. et in capti-
uitatē redigētes oēm intellectū in obse-
quium xpi:et in promptu habētes vlci-
sci oēm inobediētiam: cū impleta fuerit
vestra obedientia. Que scōm faciē sunt
videte. Si quis confidit sibi christi se esse:
hoc cogitet iterū apud se:quia sicut ipse
christi est ita et nos. Nā etsi amplius ali
quid gloriat⁹ fuero de potestate nostra
quā dedit nobis dñs in edificationē et
non in destructionē vestrā:non erubescā
Ut autē non existimer tanq̄ terrere vos
per epistolas:quoniā quidē epistole(in-
quiūt) graues sūt et fortes:presentia au
tē corporis infirma et sermo pteptibilis:
hoc cogitet qui eiusmodi est: quia qua-
les sum⁹ verbo per epistolas absentes:
tales et psentes in facto. Non enī aude-
mus inserere aut cōparare nos quibus-
dam qui seipsos cōmendāt:sed ipi in no
bis nosmetipsos mētientes:et cōparan
tes nosmetipsos nobis. Nos aūt nō in
immēsum gloriabimur:sed scōm mensu
ram regule qua mēsus est nobis de⁹ mē-
surā pertingēdi vsq̄ ad vos. Non enim
quasi nō pertingētes ad vos superexten
dimus nos. Usq̄ ad vos enim peruení
mus in euāgelio christi: nō in immensū
gloriātes in alienis laboribus. Spem
autē habentes crescentis fidei vestre in
vobis magnificari scōm regulā nostrā
in abundantia:etiā in illa que vltra vos
sunt euangelisare: non in aliena regula

D

in his que preparata sūt gliari. Qui au tē gliat in dño gliet. Nō enī q̄ seipsū cōmē dat ille pbat⁹ est: sed quē de⁹ cōmēdat.

Ex libro. i. ō cōsensu euangelistarū. Xps alios deos euicit.

¶ Iste est de⁹ q̄ ppter deos alios sol⁹ ab ipijs nō colit. et euersis dijs alijs: tā euidēter efficit. vt solus colat: hūiliata oī supba altitudine q̄ se aduersꝰ xp̄m erexerat. p idol' pseq̄ns iterficiēsq̄ xp̄ianos.

Capitulum. xi.

Extractatu pl. cxviii. Emulatio amorꝭ sue in apl'o nō liuoris.

Vtinā sustineretis modi cū q̄d ilsipietie mee: sed et supportate me. Emulor enī vos dei emulatione: ¶ Dicēdo emulor vos. q̄d nisi emulationē demōstrat suā? Sz q̄ nō sibi sz deo: iō addidit emulatiōe dei. Hāc q̄ppe suo spū: fidelib⁹ suis inspirat deus. Amoris enī est: nō liuoris. Hāc q̄ fuit causa. vt hic apl'us diceret.

Aptaui enī vos (iquit) vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Timeo aūt ne sic̄ serpēs euā seduxit xutia sua: sic̄ vre mentes corrūpant et excidāt a simplicitate ⁊ castitate q̄ ē in xp̄o. Nā si is q̄ venit aliū xp̄m p̄dicat quē nō p̄dicauim⁹: aut aliū spm̄ accipitꝭ quē non accepistꝭ: aut aliud euāgeliū q̄ nō recepistꝭ recte pateremi. Existimo enī nihil me minꝰ fecisse a magnis apl'is. Et si iperit⁹ ꝑmone: sz nō scientia. In oib⁹ aūt manifestus sū vobis. Aut nūq̄d pctm̄ feci meipsū hūiliās: vt vos exaltemini? Qm̄ gratis euangeliū dei euāgelizaui vobis. alias eccl'ias expoliaui accipiēs stipēdia ad ministeriū vestrū ⁊ cū essem apud vos ⁊ egerē nulli onerosus fui. Nā q̄ mihi deerat supplerunt ffres q̄ venerūt a macedonia: ⁊ i oibus sine onere me vobis ꝑuaui ⁊ ꝑuabo Est xp̄i in me: qm̄ hec gliatio nō infringet i me i regionib⁹ achaie. Quare? Qr nō diligo vos? De⁹ scit. Qđ aūt facio et faciā: vt amputē occasionē eorū q̄ volūt occasionē: vt i quo gliant iueniāt sicut ⁊ nos. Nā eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli: transfigurātes se in apl'os christi. Et non mirum.

H

ps. lxviii. Amic⁹ spōsi nō sibi sz spōso zelat. Extractatu euāgelij ꝑm iohan. xiii.

Gemedebat eū zel⁹ dom⁹ dei: quā tm̄ zelabat xp̄o nō sibi. Spōsus enī sibi zelat spōsam suā. Amic⁹ aūt spōsi nō sibi ea debet zelare: sed spōso. Apostol⁹ amic⁹ sponsi: zelat et ipse nō sibi sed spōso. Audi vocē zelantis. Zelo dei vos zelo (dixit) nō meo: nō mihi. sed zelo dei. Unde? Quomodo? Quam zelas vel cui zelas. Despōsaui enī vos. vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Quid ergo times? Quare zelas?

[Timeo (inq̄t) ne sicut serpēs seduxit euā astutia sua: sic et vestri sēsus corrūpant a castitate que est in xp̄o. Despōdi enī vos vni viro: virginē castā exhibere christo.]

Extractatu euāgelij ꝑm ioannē. xiii.

¶ Habet ergo hic spōsā quā redemit sāguine suo et cui pignus dedit spiritū sāctū: et eruit eā de mācipatu diaboli: mortu⁹ ꝓpter delicta nostra. et resurrexit ꝓpter iustificationem nostrā. Quis offert tāta sponse sue: licet offerāt homines q̄libet ornamenta terrarū. aurum. argētū. lapides pretiosos. equos. mācipia. fundos. prędia. nūquid aliq̄s offert sanguinē suū? Si enī sāguinē suū spōse sue dederit: nō erit qui ducat vxorē. Dñs aūt secur⁹ moriens. dedit sanguinē suū ꝓ ea quā resurgēs haberet: quā sibi tā cōiūxerat in vtero virginis. Uerbū enī spōsus et sponsa caro humana: et vtrūq̄ vnus fili⁹ dei: et idē fili⁹ hominis. vbi fact⁹ est caput ecclesie. Ille vterus ⁊ginis marie thalam⁹ ei⁹. inde pcessit tanq̄ spōsus de thalamo suo. sic̄ scriptura p̄dixit: ⁊ ipe tāq̄ spōsus ꝓcedēs de thalamo suo.

Spōsa xp̄i Roma. iiii. Uter⁹ virginis fuit thalamus xp̄i spōsi. ps. xviii.

¶ Omnis ecclesia ⁊go appellata est. Diuersa mēbra esse ecclesie: diuersis donis pollere videtis. at q̄ gaudere. Alij cōiugati: alie ꝓiugate. Alij viduati vxorib⁹: vltra nō querūt: alie viduate maritis vltra nō querūt. Alij integritatē ab ineūte etate ꝑseuant: alie ⁊ginitatē suā deo deuouerunt. Diuersa sūt munera: sed oēs isti vna ⁊go est. Ubi ista virginitas nō enī in corpore. In corpore paucaq̄ feminarū est. Et si dici ⁊ginitas in viris potest paucorū viroq̄ sāctitas. Integritas etiā corporis est: in ecclesia ⁊ honorabili⁹ mēbrū est. Alia aūt mēbra nō in corpore: sed oia in mente seruāt virginitatē. Que est virginitas mentis? Integra fides: solida spes: sincera charitas. Hāc ⁊ginitatē timebat ille qui zelabat spōso: a serpēte corrūpi. Sicut enī mēbrū corporis violat in quodā loco: sic seductio lingue. violat ⁊ginitatē cordis. In mēte nō corrūpatur: q̄ nō vult sine causa tenere corpis ⁊ginitatē.

Extrac. euangelij ꝑm ioā. xiii. Eccl'ia tota virgo est vna.

¶ Paucarū est virginitas in carne: oīm debet esse in corde. Uirginitas carnis corpus intactū: virginitas cordis. fides incorrupta. Ergo dicitur virgo tota eccl'esia.

Extractatu pl. cxliii.

¶ Hūc despōsata est eccl'ia. et ⁊go est ad nuptias pducēda: id est cū septinet a corruptione seculari. Illo aūt tpe nubet: quo imēsa mortalitate ptereūte. imortali ꝓceptione fetab. [Despōsaui (inquit) vos vni viro ⁊ginē castā exhibere xp̄o.] Uos (inquit) ⁊ginē: a plurali ad singularē ꝓcludēs. Ideo et ⁊gines dici possūt: ⁊ ⁊go. Sed videm⁹ nunc in enigmate. tūc aūt facie ad faciē: ⁊ nūc ex pte. tunc aūt ex toto. Ꝑm aūt in enigmate. et ex parte. nūc in scripturis aliq̄d cernere. q̄ tñ sit scām catholicā fidē. ex illo pignore cōtingit q̄ accepit ⁊go ecclesia. humili aduētu spōsi sui. q̄ illo vltimo aduentu ꝓueniet in claritate nuptura est: cū oīa facie ad faciē cōtuebitur: dedit enim nobis pignus spiritū sicut dicit apostolus.

Ex libro q̄sti. onū. lxxxiii. Eccl'ia de sponsata ē ⁊ virgo. i. Cor. xiii.

¶ Spōsus infās: de thalamo suo. id est vtero ⁊gi nali. illesa matris ⁊ginitate ꝓcessit. Illic nāq̄ dei fili⁹ humanā sibi dignat⁹ est cōiugare naturā. vt sibi capitī imaculato. imaculatā cōsociaret eccl'iaz. quē Paul⁹ apl'us virginē vocat: nō solas in ea cōsiderās ⁊gines corpore. sed incorruptas desiderās oīm mētes. [Despōsaui (inq̄t) vos vni viro: ⁊ginē castā exhibere xp̄o.] Ergo et ecclesia imitans dñi sui matrē. qm̄ corpore nō potuit. mēte tamen ⁊ mater et ⁊go est. Mullo itaq̄ modo ⁊ginitatē matris sue nascēdo xp̄s ademit: q̄ ecclesiā suā de fornicatiōe demonū redimēdo ⁊ginē fecit. [Timeo aūt ne sic̄ serpēs euā seduxit astutia sua: ita corrūpāt sēs⁹ vr̄i ⁊ excidāt a simplicitate q̄ ē i xp̄o iesu.]

Ex sermone i de natiuitate dñi. Xps sponsus ꝓcessit ō thalamo matris ille so. Eccl'a mēte mater ⁊ virgo est.

¶ Quid est q̄ timet? Me ⁊ginitas spōse xp̄i: per astutiā diaboli corrūpat. Timeo (inq̄t) ne sic̄ ꝑs euā seduxit astutia sua: sic ⁊ vre mētes corrūpant

Extractatu euāgelij ꝑm lohēz. viii.

A Mēdaciū corrūpit fidem.

a simplicitate/ꝛ castitate q̄ ē i xp̄o. Reuera ei corrūpit fides eorū: q̄ p̄ponūt mēdaciū xitati. Qui g̈ mēdaciū edificāt i hoib⁹. q̄d ab eis expellūt nisi xitatē? Immittūt diabolū: excludūt xp̄m. īmittūt aduersarū. excludūt spōsū: paranīphi seculi vel potiꝰ lenones p̄tis. Ad ħ enī loquunt vt p̄s possideat. xp̄s excludat. Quō possidet p̄s? Q̄ñ possidet mēdaciū. q̄ñ possidet falsitas: p̄s possidet. Q̄ñ possidet xitas: xp̄s possidet. Ipse enī dixit. Ego sū xitas. De illo aūt dixit: ꝛ ī xitate nō stetit. q̄ xitas ī eo nō est. Sic ē aūt xitas xp̄s: vt totū verū accipias ī xp̄o. Ex xbō dei q̄lis p̄r. xa aīa. xa caro. verꝰ deꝰ. verꝰ hō. xa natiuitas. xa passio. vera mors. xa resurrectio. Si aliq̄d horū dixeris falsū: īrat putredo. de veneno p̄tis nascūt vermes mēdaciorū: ꝛ nihil īntegrū remanebit. Serpēs g̈ iste adulterās: xginitatē corrūpēdā nō carnis sed cordis īqrit. Sic aūt adulterō letak ī neq̄cia sua cū carnē corrūpit: sic diabolꝰ letak cū mētē corrūpit. Sic aūt p̄fibꝰ nr̄is aduersꝰ leonē opꝰ erat patiētia. sic nob aduersꝰ drachonē vigilātia: psecutio tū siue a leone. siue a drachone nūq̄ cessat eccl̄ia. et magis metuendꝰ est cū fallit q̄ cū seuit. Illo tpe cogebat xp̄ianos negare xp̄m: tūc cogebat. nūc docet. Tūc ingerebat violētias: nūc īsidias. Videbat tūc fremens: lubricus. nūc oberrans difficile videtur.

Johan. xliii. Johan. viii. Xp̄s sic veritas est vt totū in eo verū sit.

Extractatu pl. xxxviii. Serpens virginitatē mētī corrūpere p̄tēdit.

Extractatu pl. xc.

¶ Per hereticos timēs ꝓpaulꝰ. ne ab eis corrūperet eccl̄ia xginitate fidei quā gestat ī corde: ait [Timeo ne sic̄ p̄s euā seduxit astutia sua: ita et mētes vr̄e corrūpāt a castitate q̄ est in xp̄o.] Virginitatē corporis pauce femie hūt ī eccl̄ia: sz xginitatē cordis oēs fideles hūt. in ipsa fide xginitatē cordis timebat corrūpi a diabolo: quā q̄ pdiderīt sine causa sūt xgines corpe. Corrupta corde q̄d p̄uati corpe? A deo mulier catholica: p̄cedit xginē heretica. Illa enī nō ē xgo ī corpe. illa mulier fct̄a est ī corde: ꝛ mulier nō a marito sz a serpēte. Quid autē eccl̄ia? Super aspidē ꝛ basiliscū ambulabit.

B Mulier catholica p̄cedit virginē hereticā.

Pō. xc. Ex p̄mōe q̄ trib⁹ modis xps itelligat

¶ Nolite q̄stiones mirari hoīm: q̄ serpūt sic̄ cācer quēadmodū dixit apl's: sz custodite aures vr̄as. et xginitatē mētis vr̄e. tāq̄ despōsati ab amico spōsi vni viro xginē castā exhibere xp̄o. Virginitas enī vr̄a ī mēte. xginitas corporis ī paucis eccl̄ie: xginitas mētis ī oib⁹ fidelib⁹ debet esse. Māc xginitatē vult p̄s corrūpere: de q̄ idē apl's ait. [Despōsaui enī vos vni viro xginē castā exhibere xp̄o: ꝛ timeo ne sic̄ p̄s euā seduxit astutia sua: sic quoq; ꝛ vr̄a sēsus corrūpant. ꝛ excidāt a castitate q̄ ē i xp̄o iesu vr̄ī (idt) sēsus. i. vr̄e mētes.] Mā ħ magis ꝓpriū ē. Sēsus enī itelligunt et huiꝰ corporis: videdi. audiēdi. adorādi. gustādi. tāgēdi. Mētes vr̄as timuit corrūpi apl's: vbi ē fidei xginitas. Mō g̈ aīa xginitatē tuā ꝓfua: fecūdāda postea ī āplexu spōsi tui. Sepite g̈ vt scriptū ē aures vr̄as spinis. Adhuc musitat p̄s: ꝛ nō tacet. Querit pollicitatiōe q̄dā scientie deiscere de padiso eccl̄ie: quē nō pmittat redire ad illū padisū. vñ ꝓmo eiectꝰ est. Ob̄ gestū ē ī illo padiso: ħ gerit ī eccl̄ia. Memo nos seducat ab isto padiso. Sufficiat q̄ illac lapsi sumꝰ: vt expti corrigamur. Ipse ē p̄s q̄ sēp suggerit inīq̄tatē/ꝛ ipietatē. Ipse aliq̄n pmittit ipunitatē: quēadmodū ꝛ ibi pmisit dicēs. Mūq̄d morte moriemini? Ipe talia suggerit: vt modo male viuāt xp̄iani Mūq̄d oēs (idt) pditurꝰ ē deꝰ? Mūq̄d oēs dānaturus ē deꝰ? ¶ Ille q̄dē p̄s. i. ille error hereticorū q̄ tēt̄at eccl̄iaz. ꝓra quē ī cāt̄at apl's: cū dicit. [Metuo ne sic̄ p̄s euā seduxit astutia sua. sic ꝛ vr̄ī sensus corrūpant:] ille ḡ error pectore ꝛ vētre p̄pit. ꝛ trā mādūcat. Mō decipit nisi aut supbos q̄ sibi arrogāt q̄d nō sūt. aut desiderijs carnalib⁹ implicatos q̄ libēter audiūt. q̄cq̄d lasciue faciūt: aut curiosos. q̄ trena sapiūt. ꝛ spiritalia terreno oculo inquirūt. Ipse enī sathanas transfigurat se in angelū lucis.

Ex libro de ciuitate dei. xix

¶ In societate sctorū ageloꝝ nullomō q̄dē metuim⁹. ne tales amici vel morte nos sua. vel deprauatione ptristēt. Sz qr nob nō ea q̄ hoies familiarita te miscētur. q̄d etiā ipm ad erūnas huiꝰ ptinet vite Ipe enī sathanas trāsfigurat se ī angelū lucis. Mō ē ergo magnū: si ministri eiꝰ trāsfigurent velut ministri iusticie: quoꝝ finis erit p̄m opa ipsorū. Iterū dico: ne q̄s me putet insipiētē. Alioq̄n velut insipiētē accipite me: vt ꝛ ego modicū quid glorier. Q̄d loquor nō loquor scōm deū sed q̄si ī insipiētia: ī hac substātia glie. Q̄m multi gl̄iant p̄m carnē: ꝛ ego gl̄iabor. Libēt enī suffertis insipiētes: cū sitis ipi sapiētes

Ex libro enchiridion.

D

Nō tētādos eos q̄s ita vel erudirī opꝰ ē/ vel decipi iustū ē. magna dei mia necessaria est. ne q̄sq̄ cū bonos angelos amicos se hr̄e putat. habeat malos demones fictos amicos. eosq̄ tāto nocētiores. q̄to astutiores/ꝛ fallatiores patiatur īimicos. Et cui magna ista dei mia necessaria ē. vbi magne humane miserie q̄ ignorātia tāta p̄mit. vt facile istoꝝ simulatiōe fallat? Neq̄ enī sct̄i ꝛ fideles vniꝰ veri dei/ sūmiq̄ cultores: ab eoꝝ fallacijs ꝛ multiformi tentatiōe securi sūt. In ħ enī loco īfirmitatis ꝛ diebꝰ malignis. etiā ista sollicitudo nō ē iutilis: vt illa securitas vbi pax plenissima atq̄ certissima est desiderio feruētiore q̄rat. ¶ Magis opus est iudicare atq̄ dinoscere cū se sathanas trāsfigurat velut āgelū lucis: ne fallēdo ad aliq̄ nitiosa seducat Mā q̄ñ sēsus corporis fallit. mētē ꝛo nō mouet a ꝛa rectaq̄ sētētia. qua q̄sq̄ vitā fidelē gerit. nullū est ī religiōe piculū. vel cū se bonū fingēs ea facit siue dicit. q̄ bonis angelis ꝓgruunt: etiā si credat bonꝰ nō est error xp̄iane fidei piculosus aut morbidus. ¶ Cū ꝛo p hec aliena ad sua īcipit ducere: tūc eū dinoscere nec tre post eū magna ꝛ necessaria vigilātia ē. Sz quotꝰ q̄sq̄ hoīm idoneꝰ ē oēs mortiferos dolos eiꝰ euadere. vbi regat atq̄ tueat deꝰ. Et ipa huiꝰ rei difficultas adhuc est vtilis. ne sit spes sibi vnusquisq̄ aut hō alter alteri: sz deꝰ suis oib⁹. Id enī nobis potiꝰ expedire: p̄sus pioꝝ ābigit nemo Sustinetis enī si q̄s vos in seruitutē redigit. si q̄s deuorat: si q̄s accipit: si q̄s extollit: si q̄s i faciē vos cedit. Scōm ignobilitatē dico: q̄si nos īfirmi fuerimus in hac pte. In quo q̄s audet: in insipiētia dico audeo ꝛ ego. ¶ Hebrei sūt ꝛ ego. Israelite sūt ꝛ ego. Semen abrahe sūt: et ego. Ministri xp̄i sūt ꝛ ego. Ut minꝰ sapiēs dico: plus ego. In laboribꝰ plurimis in carceribꝰ abūdātiꝰ: in plagis supra modū. in mortibꝰ frequēter. A iudeis q̄nq̄es q̄ dragenas vna minꝰ accepi. Ter virgis cesus sū: semel lapidatꝰ sū. ter naufragiū feci. Nocte ꝛ die in pfūdo maris fui In itineribꝰ sepe: piculis fluminū piculis

Mullū est ī relligiōe piculū dū sathanas ī angelū lucis transfigurat. sensus corporis tm̄ fallit.

latronũ. piculis ex genere. piculis ex gẽ tib⁹. periculis in ciuitate. periculis in solitudine. periculis in mari.

SAcies est q̃ q̃sq̃ cognoscit: z legim⁹ apō apl'm. Toleratis enī si q̃s vos i ſultutē redigit. si q̃s deuorat. si q̃s accipit. si q̃s extollit: si q̃s in faciē vos cedit. Deinde ptinuo subiūgit. Scōm ignobilitatē dico. vt expo nat q̃d sit i faciē cedi: ō est ptēni z despici. Nō q̃dē nō ideo dicit apl's. vt illos nō sustinerēt: sed vt se magis q̃ eos sic diligeret vt seipz p eis vellet ipēdi

ii. Cor. xii. Periculis in falsis fratribus. In labo re et erumna: in vigilijs multis.

In expōe epi stole ad gala thas. Falsi frēs in paulū. Gala. v.

¶ Intelligēdū est fuisse q̃sdā q̃ cū vellēt eis legis ſultutē psuadere. z videret eos pauli apl'i auctori tate reuocari dicerēt etiā ipm paulū id sētire. sed nō eis facile apire voluisse sentētiā suā: oportunis' sime subiecit. Ego aūt frēs si circūcisionē adhuc pdico. q̃d adhuc psecutionē patior? Etiā ab ipsis patiebat psecutionē. q̃ talia psuadere moliebant: cū iā euāgeliū suscepisse viderētur. Quos tāgit z alio loco: vbi ait. Periculis in falsis frib⁹. z hic in

Gala. ii. capite epla: vbi dicit. Propt subintroductos aūt falsos frēs. q̃ subintroierūt. pscultare libtatē nram quā habem⁹ in xpo iesu: vt vos i ſultutē redigerēt

In fame et siti: in ieiunijs multis: in fri gore et nuditate.

Ex pmōe dñi in mōte lib. ii

¶ In pmēoratōe ẽbulationū. ac labor suor apl's nō tm̄ in carcerib⁹ et naufragijs atq; hmōi multis molestijs: sz etiā in fame z siti / i frigore z nuditate se laborasse pmemorat. Nō cū legim⁹ nō existime

Quō nudi tatē passus sit paulus q̃rēs pmo regnū dei. Matthe. vi. mus dñi. pmissa titubasse. vt famē z sitim pateret apl's. z nuditatē q̃rēs regnū z iusticiā dei. cū dictū sit nob: q̃rite pmū regnū dei z iusticiā ei⁹. z hec oīa adijcient vob: q̃nquidē ista sic adiutoria nouit ille

H i. Thi. iiii. medic⁹ cui semel nos totos cōmisim⁹. et a q̃ habe m⁹ pmissionē vite pñtis z future. q̃ apponat. q̃ detrahat. sic nob iudicat expedire q̃s psolādos. z exercēdos in hac vita / et post hāc vitā. in btā reqe stabiliēdos atq; firmandos gubernat z dirigit.

Preter illa que extrinsecus sūt: instātia mea quotidiana. sollicitudo oīz eccliaz

Extractatu pī. xcviii. Eccle. i. Charitas dolorē au get de ma lo pximi. ¶ Qui apponit sciētiā: apponit dolorē. Ecce abū det in te charitas: plus dolebis peccantē. Quāto in te maior charitas ē: tāto āpli⁹ te torq̃bit quē to leras. Nō torq̃bit tāq̃ irascentē illi: sz tāq̃ dolētē p illo. Vide paulū apl'm q̃d patiebat. Vide inq̃: q̃d patiebat. [Prēt illa (inq̃t) q̃ extrinsec⁹ sunt.] Dixit enī multa q̃ patiebat: z cepit dicere iteriora preter illa q̃ extrinsec⁹ erāt: q̃ patiebat a malis psecutorib⁹ xpi. Incursus in me q̃tidian⁹: sollicitudo oīm ecclesiaz. Et vide q̃lis sit sollicitudo: quā pa tna quā materna. Vide quomodo cedebat: vt vin dicaret in omēs affectiones eius. Dicem⁹ et affectiones eius in quas vindicabat deus.

Quis infirmat: et ego nō infirmor? Quis scādalizat: et ego nō vror? Si gl'iari opor tet: q̃ infirmitatis mee sūt gloriabor. De⁹ et pater dñi nr̄i iesu xpi scit q̃ est bñdict⁹ in scla q̃ nō mētior. Damasci p posit⁹ gē tis arethe regis custodiebat ciuitatē da mascenorū vt me cōprehēderet: z p fene stram in sporta demissus sū per murum: et sic effugi manus eius.

¶ Quāto maior charitas: tāto maiores plage de pctis alienis. Accepat q̃dē ille stimulū carnis. an gelū sathane: a q̃ colaphizaret. Ecce quō ppicius erat ei de⁹: vindicās i oēs affectiones ei⁹. q̃ sūt affe ctiones in q̃s sic vindicabat. Ihe exposuit: ihe dixit.

ii. Cor. xii.

Capitulum. xij.

SIgl'iari oportet nō expe dit q̃dē. Veniā aūt ad vi siones z reuelatiōes dñi Scio hoiem in xpo ānte annos q̃ttuordecī siue i corpore siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit: raptū huiusmodi vsq; ad terciū celū. Et scio huiusmodi hoiez siue i corpore siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit: q̃m rapt⁹ est in paradisū: z audiuit archana verba q̃ nō li cet hoi loq̃. Pro hmōi gloriabor: p me aūt nihil nisi in infirmitatib⁹ meis. Nā et si voluero gl'iari: nō ero insipiēs. Veritatē enī dicā. Parco aūt: ne q̃s me existi met supra id q̄ videt i me: aut audit ali quid ex me. Et ne magnitudo reuelatio nū extollat me: dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee ā gel⁹ sathane vt me colaphizet.

¶ Tam pfect⁹ erat: vt tā timēdū esset ne extolle ret. Nā nō poneret de⁹ medicamētū vbi vuln⁹ nō esset. Et rogauit vt tolleret. Eger ille rogauit: vt auferretur medicamentum.

Propter q̄ ter dñm rogaui (inquit) vt auferret eum a me.

Jd est stimulū carnis a q̃ colaphizabat aliquē for te dolorē corpis. Rogaui iq̃t vt auferret eū a me. Et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. Nā virt⁹ i infirmitate pficit. Libenter igit gl'iabor in infirmitatib⁹ meis: vt inhabi tet in me virt⁹ xpi. Propt q̄ placeo mi hi i infirmitatib⁹ meis: i ptumelijs in ne cessitatib⁹ i psecutiōib⁹: i āgustijs p xpo Ego noui quē curo. Nō mihi det q̃ egrotat pstilū Tāq̃ emplastrū mordax vrit te: sed sanat te. Ro gat medicū vt tollat emplastrū: z non tollit nisi cū fuerit sanatū: q̃ posuerat. Virt⁹ i infirmitate pficit.

In expōe epi stole ad gala thas. Gala. iiii. Quō ptu riat iterū apl's iam xpianus. Ephe. iiii. Gala. iiii.

¶ Cū hoies a matrib⁹ pcipiātur z formentē. tā for mati aūt pturiant vt nascant: potest mouere q̄ di ctū ē. q̃s ite⁹ pturio donec firmet xps i vob nisi p turitionē hāc p cura⁹ angor⁹ posita i telligam⁹ q̃ b⁹ eos pturiuit. vt nascerent in xpo: z ite⁹ pturit ppt pic'a seductiōis q̃b⁹ eos pturbari videt. Sol licitudo aūt taliū de ill' cura⁹. q̃ se quodāmō pturi re dicit. tādiu eē pot donec pueniat i mēsura eta tis plenitudis xpi: vt iā nō moueāt oi vēto doctri ne. Nō q̃ ppt iitiū fidei. q̃ iā nati erāt: sz ppt robur z pfectionē dictū ē: q̃s iterū pturio donec xps for met i vob. Hāc aūt pturitionē: alijs ẽbis alibi cō mēdat vbi dicit. Incursus in me q̃tidian⁹: sollicitu do oīm ecclesiaz. Quis scādalizat: z ego nō vror.

Ex libro ars manicheos. Vitio du plex. ¶ Erūt quodāmō oēs tribulatōes: sz aliud est vri ad pfūptionē. aliō ē vri ad purgationē. Nā z apl's dicit. Quis scādalizat: z ego nō vror? Sz iste affec t⁹ purgabat eū magis. q̄ de charitate veniebat. z

A

Ecclē.li.
Ecclē. xxvii.

ille tribulatões q̄s iusti patiūt. ad istā ptinēt flāmi
neā frameā: qm̄ i igne pbat aur/ 7 argētū/ 7 hoies
acceptabiles i camino hūiliatiōis. Et itez. Vasa fi
guli pbat fornax: 7 hoies iustos tēratio ꝺbulatōis

Extractatu pi. ci.

¶ Et ossa mea sic in frixorio sūt ꝓfrixa. Et ipa os
sa mea. 7 ipa fortitudo mea: nō sine tribulatiōe. nō
sine vstione. Ossa corpis xp̄i. fortitudo corpis xp̄i
vbi maior q̄ in sctis ap̄lis? Et tū video ossa frigi.

Ossa cor=
poris xp̄i
frigunt.

Quis scādalizat: 7 ego nō vror? Fortes sūt fideles
boni intellectores. 7 ꝑdicatores xp̄i: videtes vt lo=
quant. loq̄ntes vt audiāt. Fortes plane sūt: sz oēs
q̄ scādala patiunt. frixoriū illor sūt. Est ei ibi cha=
ritas: 7 magis i ossib⁹ q̄ i teriora sūt oīb⁹ carnib⁹ 7
portāt oēs carnes. Quez si q̄s patiat aliq̄s scāda
lū et in aia piclitet: tāto os frigit q̄ntū amat. Desit
amor: nemo frigit. Assit charitas: 7 si mēbror cō=
pago cōpatit: patiēte vno mēbro quō frigunt qui
portāt vniuersa ossa? [Damasci ꝓpositꝰ gētis
Arethe regis custodiebat ciuitatē damascenorū.
vt me ꝓhēderet: et per fenestrā in sporta demis
sus sū per murū. et sic effugi manus eius.

Extrac. euā=
gelij ſm ioā.
xliii.

¶ Vidi i epl̄a Paulū fugiētē. Per mur⁹ i sporta
sūmissus est: vt man⁹ psequēt⁹ euaderet. Nō g̃ illi
fuit cura de oīb⁹. q̄s lupo veniēte deserebat? fuit
plane: sz eas pastori in celo sedēti ozōnib⁹ ꝓmēda=
bat. se aūt vtilitati eaꝝ fugiēdo ꝓuabat: sic q̄dā lo=
co ait. Manere i carne necessariū ꝓp̄ nos. Ab ipo
nāq̄ pastore: oēs audierāt. Si vos psecuti fuerit i
vna ciuitate: fugite i aliā. O mercēnarie lupū veni
entē vidisti. 7 fugisti. Respōdet forte: 7 dicit. Ecce
hic sū: nō fugi. fugisti: q7 tacuisti. Tacuisti: q7 timu
isti. Fuga ai timor ē. Corpe stetisti: spū fugisti. q̄d
ille nō faciebat: q̄ dicebat. Et si corpe absēs sū: spū
vobiscū sū. Quō enī spū fugiebat. q̄ etiā corpe ab=
sens. fornicatores lr̄is arguebat. Recolim⁹ (iq̄t)
xba dicētis. Cū aūt psequent⁹ vos in ciuitate ista:
fugite i aliā. Quis aūt credat ꝺ ista dñm fieri volu
isse. vt necessario ministerio. sine q̄ viuere neq̄unt
deserent greges. q̄s suo sāguie cōpauit. Nūq̄d ꝺ
fecit ipe q̄ portātib⁹ parētib⁹ in egyptū puul⁹ fu=
git. q̄ necdū eccl̄ias ꝓgregauerat. q̄s ab eo defectas
fuisse dicam⁹? Nūq̄d q̄ ap̄ls Paul⁹ ne illū ꝓhē
deret inimic⁹. p fenestrā i sporta submissus ē. 7 effu
git man⁹ ei⁹. defecta ē q̄ erat ibi eccl̄ia necessario mi
nisterio. 7 nō ab alijs frib⁹ ibidē ꝓstitut⁹. q̄d opor=
bat ipletū ē. Eis q̄ppe volētib⁹ ꝺ ap̄ls fecerat: vt
seipm̄ fuaret eccl̄ie. quē ꝓpe psecutor ille q̄rebat

Matth. ix.

Matthe. x.

Matthe. x.

Quibus
xp̄ianis fu
giendū est

Faciāt g̃ fui xp̄i mistri xbi 7 sacramēti ei⁹ q̄s pce=
pit/ siue pmisit. Fugiāt oīno de ciuitate i ciuitatē.
qm̄ eor q̄sq̄ specialit a psecutorib⁹ q̄rit. vt ab alijs
q̄ nō ita req̄runt nō deserat eccl̄ia. sz p̄beāt cibaria
cū seruis suis. q̄s alit viuere nō posse nouerūt. Cū
aūt oīz id est epor clericoꝝ 7 laicoꝝ est cōe piculū
hij q̄ alijs idiget et nō deserant ab his q̄b⁹ indigēt
Aut igit ad loca munita oēs trāseāt. aut q̄ hūt ne=
cessitatē remanēdi. nō reliquant ab eis p q̄s illor
est eccl̄iastica supplēda necessitas: vt aut parit
viuerat. aut pariter sufferāt. q̄d eos p̄familias vo
let ꝓpeti. [Scio hoiem i xp̄o añ ānos q̄ttuordeci
m̄ siue i corpe siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit ra=
ptū hm̄oi vsq̄ ad tertiū celū. scio hm̄oi hoiem siue
in corpe siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit q̄m rapt⁹ ē
i padisū. 7 audiuit archana xba q̄ nō licz hoi loq̄.]

Extrac. euā=
gelij ſm ioā.
lviii.

¶ Erat enī hec eor cōsuetudo q̄ sacras nob lr̄as
ministrarēt. vt q̄m ab aliquo eorū diuia narrabat
hystoria: cū ad seipm̄ veniret tāq̄ de alio loq̄ret. 7
sic se iſereret ordini narratiōis sue tāq̄ rex gesta=
rū scriptor: nō tāq̄ suiipsi⁹ ꝑdicator. Nā ꝺ et sctūs

a

Matthe⁹ fecit. Qui cū i textu narratōis sue veniſ
set ad seipm̄ vidit (inq̄t) in theloneo sedētē quēdā
publicanū noīe matthēū: 7 ait illi: seq̄re me. Matthe. ix.
xit vidit me: 7 dixit mihi. Hoc fecit 7 btūs moyses
ita de seipo tāq̄ de alio cūcta narrauit. Inusitati⁹
ap̄ls Paul⁹ nō in hystoria vbi rex gestax suscipit
explicāda narratio: sz in epl̄a hoc fecit. Nā ita de
seipso ait. [Scio hoiem in xp̄o añ ānos q̄ttuor=
decim siue in corpore nescio. siue extra corpus ne
scio de⁹ scit: raptū huiusmodi vsq̄ ad tertiū celū.]

¶ Quo circa q̄ō etiā btūs euāgelista nō ait. erā re
cūbēs in sinu Iesu. sz ait. erat recūbēs vn⁹ ex discī= Johan. xiii.
pulis: nr̄or auctorū psuetudinē agnoscam⁹ poti⁹
q̄z miremur. Quid enī deperit xp̄itati. 7 q̄ñ et res ip
sa dr̄. 7 modo quodā dicēdi iactātia deuitat? Hoc
q̄ppe narrabat: q̄b ad ei⁹ laudē maxima ptinebat.

¶ Scio (inq̄t) hoiem in xp̄o añ ānos q̄ttuordeci Ex libro de
siue in corpe nescio. siue extra corp⁹ nescio. de⁹ scit genesi ad lit=
q7 rapt⁹ est in padisū. 7 audiuit ineffabilia xba q̄ nō teram.
licet hoi loq̄. In his verbis ꝑmū q̄ri solet. q̄d dicat
tertiū celū. Deide vtrū illic voluerit itelligi padisū Quid itel=
an postea q̄z rapt⁹ ē. in tertiū celū raptū se esse. 7 in ligat per
padisū vbicūq̄ sit padisus: nō vt ꝺ fuerit rapti i ter tertiū celū
tiū celū q̄ō in padisū: sz ꝑus i ſcīū celū. 7 post inde
in padisū: cūr ipm̄ ſcīū celū q̄ō sit nō liq̄do appeat
Vtrū i reb⁹ corpalib⁹ an forte i spiritalib⁹ itelligē
dū sit. Restat ergo fortasse. vt q̄m mētiri nō posset
ap̄ls. q̄ tāta curā egit. vt discerneret q̄d sciret 7 q̄d
nesciret. hoc ipsū eū itelligam⁹ ignorasse. vtrū q̄ñ Quid ne=
rapt⁹ in ſcīū celū ē: in corpe fuerit quō est aīa i cor sciuit ap̄s
pore. cū corp⁹ viuere dr̄. siue vigilātis/ siue dormi dicens ne=
entis. siue i extasi a sēsib⁹ corpis alienata. an oīno scio de⁹ scit
de corpe exierit. vt mortuū corpus iaceret: donec
pacta illa demōstratione mēbris mortuis aīa red
deret. 7 nō q̄si dormiēs euigilaret aut extasi alie=
nat⁹ denuo rediret i sēsus: sz mortu⁹ oīno reuiuisce
ret. Proide q̄ō vidit rapt⁹ i ſcīū celū q̄ō etiā se sci
re ꝑfirmat. ꝓpe imaginalit. Sz q7 ipa a corpe alie
natio. vtrū oīno mortuū corp⁹ reliq̄rit. an ſm mo=
dū quēdā viuēt⁹ corpis ibi aīa fuerit. sz mēs ei⁹ ad
vidēda vl̄ audiēda ineffabilia illi⁹ visionis arrepta
sit ꝺ icertū erat: ideo forsitā dixit siue i corpe. siue
ex corp⁹ nescio: de⁹ scit. Nō aūt nō imaginalit: sed
ꝓpe videt 7 nō p corp⁹ videt: ꝺ ea visione videt q̄
oēs cūctas supat. Ecce i ꝺ ꝑcepto vno cū legit. di Deu. vi.
liges. primū tuū tāq̄ teipm̄: tria occurrūt gña vi
sionū. Vnū p oculos q̄b⁹ ipe lr̄e vident: alterū p sp̄z Tertia vi=
hoīs. q̄ prim⁹ 7 absēs cogitat: ſcīū p ptētū mētis sionū gña
q̄ ipsa dilectio intellecta ꝑspicit. In his trib⁹ gñib⁹
illud ꝑmū manifestū ē oīb⁹. In ꝺ enī videt celū et
tra: 7 oīa q̄ in eis ꝑspicua sūt oculis nr̄is. Nec illud
alterū q̄ absētia corpalia cogitant insinuare diffici
le ē. Ipsū q̄ppe celū 7 trā. 7 q̄ i eis videre possum⁹
etiā in eis ꝓstituti cogitam⁹. vbi nihil videtes ocul
corpis. aio tñ corpales imagines ituemur: seu ve=
ras sic ipa corpa vidim⁹. 7 mēoria retinem⁹. seu fi
ctas sic cogitatio formare potuerit. Alit enī cogi=
tam⁹ chartaginē quā nouim⁹: aliter alexandriam
quā nō nouim⁹. Terciū xo illō q̄ dilectio intellecta
ꝑspicit: eas res ptinet. q̄ nō hūt imagines sui sil̄es
q̄ nō sint q̄b⁹ ipse. Nā arbor vel hō. vel sol. 7 q̄cunq̄
alia corpa. siue celestia. siue trestria. 7 pl̄ētia videt
in suis formis. 7 absētia cogitant imaginib⁹ aio ꝑ=
pressis. 7 faciūt duo gña visor. vnū p corpis sēsus
alterū p sp̄m q̄ille imagines cōtinent. Dilectio aūt
nūq̄d aliter videt p̄ns. in specie q̄ est. 7 aliter absēs
in aliqua imagine sui simili. Nō vtiq̄: sed q̄tū mē=
te cerni potest ab alio magis: ab alio minus ipsa

cernitur. Si autē aliq̄d corporalis imaginis cogitatur: nō ipa cernit. Hec sūt tria gña visionū. Pri mū ḡ appellam⁹ corporale: qz p corpus pcipit. et corporis sensib⁹ exhibet. Scōm spiritale. q̄d eni corpus nō est: z tñ aliq̄d est. iā recte spūs dicit. Et vtiq̄ non est corpus cuius corpori silis sit. imago absentis corporis: nec ille ipse obtut⁹ quo cernit. Terciū ꝟo intellectuale: ab intellectu. Tria igitur ista genera visorū. corporale. spiritale. z itellectuale. sigillatim cōsideranda sunt: vt ab inferioribus ratio. ad superiora cōscendat. Vidit rex Balthazar articulos man⁹ scribētis in pariete. cōtinuoq̄ p corporis sensū. imago rei corporaliter facte spūi ei⁹ ī pressa est: atq̄ ipo viso facto ac pterito. illa in cogitatione pmānsit. Videbat in spū: et nō intelligebat. Nec tūc intellectū erat hoc signū. cū corporaliter fieret. atq̄ oculis corporalib⁹ appareret. Jā tñ signū esse intelligebat. id habēs ex mētis officio: et qz requirebat q̄d significaret. etiā ipam inquisitionē vtiq̄ mens agebat. Quo nō ppto Daniel accessit. et spūi pphetico mēte illustrata. pturbato regi q̄d illo signo portēderet aperuit: ipe poti⁹ pphet⁹. p ꝟ genus visionis / qđ mētis est. pprīū. q̄ ille q̄ signū factū corporaliter viderat. z trāsacti ei⁹ imaginē. i spū cogitādo / cernebat: nec aliq̄d intellectu poterat. nisi nosse signū esse. z q̄d significaret inquirere. Vidit Petr⁹ in alienatione mētis vas q̄ttuor lineis. alligatū submitti ō celo. plenū varijs aialib⁹: cū audiuit et vocē. macta z māduca. Qui cū reddit⁹ sensibus de visu disceptaret: ecce q̄s Cornelī⁹ miserat nūciauit eos spūs dicēs. Ecce viri q̄rūt te: sed surge descēde / z vade cum illis. qz ego misi eos. Qui cū venisset ad cornelīū: q̄d in illa visione intellexerit. vbi audierat q̄ de⁹ mā dauit. tu ne pmunia dixeris. sic idicauit dicēs. Sed mihi de⁹ oñdit: neminē cōmunē aut imūdū hoiem dicere. Cū ḡ illū discū videret. alienat⁹ a corporis sensib⁹. et illas voces macta z māduca. z q̄ de⁹ mūdauit. tu ne coia dixeris. in spū audiebat. reddit⁹ autē sensib⁹ corpis. id ipm qđ visū atq̄ auditū mēoria tenuerat in eodē spū. cogitādo cernebat: q̄ oia nō corpalia: sed corporaliū imagines erāt. siue cū pmū in ipsa alienatione vise sūt. siue cū postea recordate / atq̄ cogitate. Cū ꝟo disceptabat: z reqrebat. vt illa signa intelligerent. mētis erat actio conātis: sed deerat effectus. donec ānūciati sūt q̄ venerāt a cornelio. Hac ḡ etiā corporali accedēte visione: cū et spūs sctūs rursus in spū ei⁹ diceret. vade cū eis vbi et illud signū ostēderat z ipresserat voces: adiuta diuinitus mens intellexit. q̄d illis signis oīb⁹ ageret. His ita q̄ et huiusmodi reb⁹ diligēter psideratis. satis apparet corpalē visionē referri ad spiritalē. eāq̄ spiritalē referri ad itellectualē: qz illud mētis atq̄ intelligētie lumē. quo z ista iferiora diiudicant. z ea cernūt. q̄ neq̄ sūt corpora nec vllas gerūt formas silēs corporū. velud ipsa mēs. z omis aie affectio bona. cui ptraria sūt ei⁹ vitia q̄ recte culpātur atq̄ dānant in hoib⁹. Quo eni alio modo ipse itellect⁹ nisi intelligēdo cōspicit? Jta z charitas / gaudiū / pax / lōganimitas / benignitas / bonitas / fides / mā suetudo / cōtinētia z cūcta hmōi. qb⁹ ppiquat deo et ipse de⁹ ex quo oia. p quē oia. in q̄ oia. Quāq̄ ita q̄ in eadē aia fiāt visiones. siue q̄ sētiūtur p corp⁹. sic hoc corporeū celū z tra. z q̄cūq̄ in eis nota esse possūt. quēadmodū possūt. siue q̄ spū vident similia corporū: siue cū in mēte intelligunt. q̄ nec corpa sūt. nec silitudines corporū. hñt vtiq̄ ordinē suū: et est aliud alio pcellēti⁹. Prestātior est eni visio spiritalis q̄ corporal: z rursus pstātior itellectual. Quapropt cū rapit aia in ea visa. q̄ spū cernunt si milia corpalib⁹. ita vt oīno a sēsib⁹ corpis auertat ampli⁹. quā in sōno solet. sed min⁹ q̄ in morte. iā diuine admonitionis est / et adiutorij vt se nō corpa. sed visa corporū sim̄lia. spiritaliter nouerit tenere: sicuti q̄ se in sōnis videre. etiā anteq̄ euigilant sciūt. Jbi si etiā videtur futura. ita vt oīno futura noscātur: quorū imagines pūtes vident. siue ipsa hois mēte diuinit⁹ adiuta. siue aliquo iter ipa visa q̄d significēt exponēte. sicut i apocalipsi iohānis exponebat magna reuelatio est: etiā si forte ignoret ille cui hec demōstrant vtrū e corpore exierit. an adhuc sit in corpore. sed spū a sensib⁹ corporis alienato. ista videat. Potest eni sic arrept⁹ id ignorare: si ei et hoc nō oñdat. Porro aūt si quēa admodū rapt⁹ est. a sensib⁹ corpis. vt esset in istis silitudinib⁹ corporū q̄ spū vident ita et ab ipsis rapiat. vt in illā q̄si regionē itellectualiū vel itelligibiliū subuehat. ibi sine vlla corporis silitudine pspicua veritas cernit. nullis opinionū falsax nebulis obfuscat. Jbi ꝟtutes aie nō sūt operose / ac laboriose Nec eni opere tēperātie. libido frenat. aut opere fortitudinis tolerātur aduersa: aut opere iustitie iniq̄ puniūtur. aut opere prudētie mala deuitātur vna ibi et tota ꝟtus est. amare qđ videas: et sūma felicitas habere qđ amas. Jbi eni beata vita in fōte suo bibit. vnde aspergit aliq̄d huic hūane vite: vt in tētationib⁹ hui⁹ scli. tēperāter / fortiter / iuste / prudēterq̄ viuat. Propter illud q̄ppe adipiscendū nisi secura q̄es erit. z ineffabilis visio ꝟitatis labor suscipit et ptinēdā voluptate. et sustinēdi aduersitates: z subueniēdi indigētib⁹. z resistēdi decipiētib⁹. Jbi videt claritas dñi nō p visionē significātē. siue corporalē. sicut visa est in mōte sina. siue spiritalem. sicut vidit Esaias. vel Johānes in apocalipsi. sed p speciē nō p enigmata. q̄tū ea capere hūana mēs potest. scōm assumētis dei gram vt os ad os loquat. et quē dignū tali colloquio fecerit. nō os corporis sed mētis: sicut itelligēdū arbitror qđ de moyse scriptū est. Cōcupiuerat nāq̄ sicut in exodo legim⁹ videre dñm: non vtiq̄ sicut viderat in mōte. nec sicut videbat in tabernaculo. sed in ea substātia q̄ de⁹ est. nulla assūpta corporali creatura. q̄ mortalis carnis sensib⁹ psentaret: neq̄ in spū figuratis silitudinib⁹ corporū: sz p speciē suā. q̄tū ea capere creatura rōnalis z itellectualis potest. seuocata ab oī corporis sensu. ab oī signatiuo enigmate spūs. Sicut scriptū est. Si ḡ inueni gram in cōspectu tuo. oñde mihi temetipsū manifeste vt videā te: cū paulo superi⁹ legat. Locut⁹ est dñs ad moysē facie ad faciē sic̄ loquit q̄s ad amicū suū. Sēbat ḡ qđ videbat: z qđ nō videbat desiderabat. Nā z paulo post cū dixisset ei de⁹. inueniſti eni gram in cōspectu meo. et scio te pre oīb⁹. Respōdit ei: oñde mihi gloriā tuā. Nisi tñ cōcupitā / et desideratā dei claritatē Moyses videre meruisset: nō in libro Nūerox diceret de⁹ ad aaron. z mariam frēs ei⁹. Audite vocē verboꝝ meorū. Si fuerit pphet⁹ vr̄ in visione illi dñs cognoscar. z in sōno loqr illi: nō ita quō famul⁹ me⁹ Moyses in tota domo mea fidel est. Os ad os loqr ad illū in specie z nō i enigmate: et claritatē dñi vidit. Nec eni hoc scōm substātiā corporis q̄ carnis sensib⁹ psentat intelligendū est. Nā vtiq̄ sic loqbat ad moysē facie ad faciē cōtra in cōtra. qñ tñ ei dixit. ostende mihi teipsū: et nūc etiā ad ipsos quos obiurgabat et quib⁹ moysi meritū ita pferebat. sic loqbat per

Spūs q̄d sit.

Daniel. v. Visio balthasar regis.

Actuum. x. Visio petri.

Ibidem.

Ordo visionum.

Gala. v.

Roma. xi.

Prestātia visionum.

Cardinalium ꝟtutū opa.

Quare ꝟ virtutē amplectimur sine laboze

Quō moyses deū videre cōcupiuit.

Exo. xxxiii.

Ibidem.

Ibidem.

Nume. xii.

A

Quō deꝰ i specie qua deus est vi deatur.

creaturā corpalem ꝓsentatā sensibꝰ carnis. Illo ḡ mō. in illa specie q̄ deꝰ est. lōge ineffabiliter secretius: et ꝓsentius loquit locutiōe ineffabili. vbi eū nemo viuēs videt. vita ista q̄ moztaliter viuit. in istis sensibꝰ corpis: sed nisi ab hac vita quisq̄ quodāmō moztuꝰ. siue oīno extens de corpe. siue auersus. et alienatꝰ a carnalibꝰ sensibꝰ vt merito nesciat sicut apl's ait. Utrū in corpe an extra corpꝰ sit. cū in illā rapt. et subuehit visionē. Quapropter si hoc ḳcū visiōis genꝰ. qō supius nō solū omī corpali. quo p corpis sensus. corpa sentiunt. verū etiā oi illo spirituali: q̄ sitūdines corpoꝝ. spū nō mēte cernunt tertiū celū appellauit apl's: in ꝑ videt claritas dei. cui vidēde corda mūdant. vnde dictū est. Bti mundo corde qz ipi deū videbūt. nō p aliquā corpaliter vl spiritaliter figurataz significationē tanq̄ ꝑ speculum in enigmate. sed facie ad faciē qō de moyse dictum est. Os ad os p speciē scilicet q̄ deꝰ quicq̄d est q̄tulūcūq̄ eū mēs q̄ nō est qō ipe. etiā ab oi frena labe mūdata. ab oi corpe. et silitudine corpis alienata t abrepta cape potest. a quo pegrinamur moztali t corruptibili onere grauati. q̄diu p fidē ambulam9. nō p speciē: etiā cū hic iuste viuim9. Cur aūt nō credam9 qō tāto apl'o doctori gentiū rapto vsq̄ ad istā excellētissimā visionē voluerit deꝰ demō strare vitā. in q̄ post hāc vitā vidēdus est in eternū? Et cur nō dicak iste paradisus. excepto illo in q̄ corporaliter vixit adā. inter ligna nemorosa. atq̄ fructuosa. q̄nquidē et eccl'ia q̄ nos cōgregat in charitatis sinū. paradisus dicta est. cū fructu pomoꝝ? Sz figurate hoc dictū est. tanq̄ illo paradiso. vbi ꝑe fuit adam eccl'ia significata sit p formā futuri: quāq̄ diligēti9 cōsiderātib9 fortassis occurrat illo paradiso corpali. in q̄ adam corpaliter fuit. et istā vitā significatā scoꝝ que nūc agitur i eccl'ia. et illā q̄ post hāc erit in eternū: sicut birl'm. q̄ inter ꝑtak visio pacis. Et tñ quedā terrena ciuitas demōstrak. significat birl'm matrē nr̄am. eternā in celis. siue in his q̄ spe salui facti sūt. et qō nō videt sperātes p patiētiam expectāt. scōm quos multi filij deserte magq̄ eiꝰ q̄ habz vitq̄ siue i ipis angel'scis p eccl'am multiformis sapiētie dei. cū qbꝰ post hāc pegrinationē sine labore t sine fine viuendū est. Si eni ꝑe q̄dā nemorosus locus. trāslato aūt ꝛbo ois etiā spiritalis q̄si regio vbi aime bene est. merito paradisus dici potest. Nō solū tertiū celū q̄cq̄d illud est qō ꝓfecto magnū. sublimiterq̄ ꝓclaꝝ est: verū etiā in ipo homine. letitia q̄dā bone cōsciētie paradisus est. Unde eccl'ia in sctis tēperank: t iuste et pie viuētib9 paradisus recte dicit pollens affluētia gr̄aꝝ castisq̄ delicijs. q̄q̄dē et in tribulatiōib9 gl'iak de ipa patiētia plurimū gaudēs qz scōm multitudinē doloꝝ i corde eiꝰ consolatiōes dei iocūdāt aīam ei9. Si ḡ celū p̄mū recte accipim9. hoc omne corpoꝛeū. generali noie q̄cq̄d est sup aq̄s et terrā. scōm aūt in similitudine corpali. qō spū cernit. sicut illud. vnde aīalibꝰ plenꝰ in extasi petro discus ille sūmissus est: tertiū ꝛbo qō mēte ꝓspicit. ita secreta t remota. et oīno arrepta a sensibꝰ carnis. atq̄ mundata. vt ea q̄ in illo celo sūt. et ipam dei substātiā. ꝛbūq̄ deū. ꝑ qō fctā sūt oīa. in charitate spūs scti. ineffabiliter valeat videre. et audire. nō incōgrueter arbitramur et illuc esse apl'm raptū: t ibi fortassis esse paradisū. oib9 melioꝛē. et si dici potest paradisū paradisoꝝ. Si eni aīe bone letitia in reb9 bonis est. in oi creatura. q̄d ea letitia ꝓstantius. q̄ in ꝛbo dei est. ꝑ qō facta sūt oīa?

Warthe.v.

i.Cor.xiii.

i.Cor.v.

Paradisꝰ quō hic accipiak.

B

Hierusalē

Sala.iiii.

Ibidem.

ꝑs.xciii. Celum primum.

Secūdum

Actuū.x. Tertium.

Ex libro ad paulinā ō videndo deo.

¶ Monet quō ipa dei substātia. videri potuerit a q̄busdā in hac vita positis. ꝓpter illud qō dictū est ad moysen. Memo potest faciē meā videre et viuere. nisi qz potest hūana mēs diuinitꝰ rapi ex hac vita ad āgelicā vitā: anteq̄ ꝑ ipam cōmunē moztem carne soluak. Sic eī raptꝰ est q̄ audiuit illicīeffabilia ꝛba q̄ nō licet hoī loq̄. vbiūsq̄ adeo facta est ab huiꝰ vite sensibꝰ q̄dā intētiōis auersio. vt siue i corpoze. siue extra corpꝰ fuerit. idest vtrū sicut solet fieri in vehemētioze extasi. mēs ab hac vita in illā vitā fuerit alienata manēte corpoꝛis viculo. an oīno exsolutio facta fuerit. q̄lis in plena moꝛte ꝓtingit: nescire se diceret. Ita fit vt t illud vez sit. qō dictū est. Memo potest faciē meā videre. t viuere: qz necesse ē abstrahi ab hac vita mētē q̄n in illi9 ineffabilitatē visiōis assumit. et nō sit icredibile q̄busdam sctis. nōdū ita defūctis. vt sepelīēda cadauera remanerēt: etiā istā excellētiā reuelatiōis fuisse concessam. [Et audiuit archana verba: que nō licet homini loqui.]

Quō paulus archana vidit.

Exodi.xxxiii

¶ Inter ipos spiritales sūt vtiq̄ alijs alij. capatiores atq̄ meliozes: ita vt q̄dā illoꝝ ad ea puenerint q̄ non licet hoī loq̄. Qua occasiōe vani q̄dā apocalypsim pauli. quā sanitas eccl'ie nō recepit. nescio qb9 fabulis plenā. stultissima ꝓsumptiōe finxerūt: dicētes hāc esse vnde dixerat. raptū fuisse in tertiū celū. t illic audisse ineffabilia ꝛba. q̄ nō licet hoī loq̄. Utcūq̄ istoꝝ tolerabilis esset audatia. Cū ꝛbo dixerit q̄ nō licet hoī loq̄. isti q̄ sūt q̄ hec audeāt ipudēter et infeliciter loqui.

Extrac. euāgelij ſm ioā. nem. xxv.

Spiritaliū aliꝰ alio capatioꝛ est.

¶ Intrauit in sanctuariū dei q̄ audiuit ineffabilia ꝛba q̄ nō licet hoī loq̄: qui dixit qō posset hoibꝰ dici et tenuit apō se qō nō posset dici. Ergo t audiat ad qō possum9: et credak ad qō nō possum9. Si illi dicerem9 rogam9 te. explica magnitudinē ipsius. nōne forte reſpōderet nob. nō est valde magnꝰ quē video. si a me potuit explicari? [Nā et si voluero gloziari: nō ero insipiēs. veritatē eni dicam.]

Extractatu ꝑt. cxxxiii.

¶ Dicat se dñm q̄ dñs est: dicat verū qui ꝛbitas est: ne nō dicā ego qō vtile est. dū tacet ille qō est. Beatissim9 Paul9 nō vtiq̄ vnigenit9 filiꝰ. sed vnigeniti filij dei fuus t apl's. nō ꝛbitas. sed ꝓticeps ꝛbitatis ait libere atq̄ cōstāter. Et si voluero gl'iari: nō ero insipiēs ꝛbitatē eni dicā. Meq̄ eni in seipo. sz in ipsa veritate q̄ supioꝛ est ipo. huiliter et ꝛbaciter gloziarek. q̄n et ipe ꝓcepit. vt q̄ gl'iatur in dño gl'iek. Ita ne: nō timeret insipiētiā si gl'iari vellet amatoꝛ sapiētie. t in gl'ia sua timeret insipiētiā ipa sapientia Mō timuit arrogātiā q̄ dixit in dño laudabit aīma. mea. t in laude sua timeret arrogātiā potestas dñi? In quo laudabit aīa serui? [Et ne magnitudo reuelationū extollat me: datus est mihi stimul9 carnis mee.]

Quō sapiēter gloziari potuit apl's.

i.Cor.i.

ꝑs.xxxiii.

¶ Mēpe hic agnoscis apl'm habētē magnitudinē reuelationū: t timētē elatiōis ꝓcipitiū. Ut ḡ noueris qz et ipe apl's qui volebat t alios saluos facere adhuc curabak. sed magnipēdis ipi9 honoꝛē: audiat q̄d ei medic9 apposuerit ad timoꝛē. Et ne magnitudo inq̄t reuelationū extollat me. Ecce tā positus dicere Paulo apl'o. Ne extollaris scē apl'e. Tu ne extollaris adhuc cauēdū est? Tu ne extollaris adhuc timēdū est? Quid mihi inq̄t dicis tu? Audi q̄d sim: t noli altū sapere: sz time. Audi quō breuis agn9 ingrediak vbi aries siccipitak. [In magnitudie inq̄t reuelationū meaꝝ. ne extollar: datus est mihi stimul9 carnis mee āgel9 sathane. q̄ me colaphizet

Ex ſmōe de verbis apl'i. ad romanos

Roma.xi.

¶ Qualē tumoꝛē timuit: q̄ mozdacissimū epithema accepit. Iā ergo mō dic q̄ tāta erat in illo iustitia: quāta est in angelis sctis. Aut forte angel9 sanctus in celo ne extollak accipit stimulū angelū sa-

Angelus non habet opꝰ stimꝛo sicut apl's.

thane a q̄ colaphizet? Absit ꝟ de sctis angelis suspicari hoies sum⁹: apl̄os sctōs hoies agnoscam⁹ vasa electa. sed adhuc fragilia. Adhuc i hac carne pegrinātes: nōdū in celesti patria triūphātes.

Ex lib. ō natura et gra. Deū agit vt sanet oia sed suo ordine.

¶ De⁹ inquiūt potest oia sanare. Hoc vtiq̄ agit vt sanet oia: sz agit iudicio suo. nec ordinē sanādi accipit ab egroto. Proculdubio q̄ppe apl̄m firmū volebat efficere cui tñ dicit xt⁹ in infirmitate pficit: et nō ei tociēs orāti aufert nescio quē stimulū carnis quē sibi dicit datū. ne i magnitudie reuelationum extolleret. Ceka enī vitia tm in malefactis valēt: sola aūt superbia etiā in recte factis cauēda est. Vnde admouent illi ne dona dei sue potestati tribuēdo. sesq̄ extollēdo grauē peant. quā si nihil oparent bonī: q̄bus dicit. Cū timore et tremore vram ipōx salutē opamini: de⁹ enī est q̄ opat in nob et velle et opari p bona volūtate.

Superbia sola etiā in recte factis cauēda est

Philli. ii.

Ex libro ꝓtra faustum. Datus est angelus sathane paulo a deo nō a diabolo.

¶ Ecce nec iusto pcebat. vt ei⁹ xtutē in infirmitate pficeret. q̄ ei dederat colaphizātē angelū sathane: nisi dicit⁹ qō eū diabol⁹ dederit. Diabol⁹ ḡ agebat ne magnitudie reuelationū Paul⁹ extolleret. et vt virt⁹ ei⁹ pficeret? Quis ꝟ dixerit? Ab illo igit tradit⁹ erat iust⁹ collaphizādus angelo sathane. qui p eū tradebat. et iustos ipi sathane: de q̄b⁹ idē dicit Quos tradidi sathane: vt discāt nō blasphemare.

i. Thimo. ii.

Ex epla ad Florentinū. Jacob. i. pš. l.

¶ Sollicitissime cauēdū est i docēdo superbie vitiū qō in discēdo nō ita est. Vnde et scā scptura nos admonet dicēs. Sit oīs hō velox ad audiendū: tard⁹ aūt ad loquēdū. Et ille i psalmo ait. Auditui meo dab gaudiū et letitiā. Cōtinuoq̄ subiecit. Exultabūt ossa humiliata. Vidit enī in audiēdo facillime fuari humilitatē. qō difficile est in docēdo: qm̄ necesse est vt doctor habeat suptorē locū. vbi laborio sum ē obtinere: ne subrepat elatio. Vides ne quēadmodū piclitemur a q̄b⁹ hoc expectat. vt nō solū doctores simus. verū etiā cū sim⁹ hoies diuina docea m⁹? Isto āt piculo nō tm̄ nos: nā ad illū de quo dictur⁹ sum. q̄d sum⁹ nos? Nos ḡ nō tātū isto periculo: sed etiā ille doctor gētiū piclitatū se eē testat cū dicit. [Me in magnitudie reuelationū meax extollar: dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee. et ceka.]

Ibidem Humilitas facilik in audiēdo non docēdo seruatur.

¶ Vnde et ipe dñs timoris hui⁹ admirabilis medic⁹: nolite inq̄t ab hoib⁹ vocari rabbi. Un⁹ est enī magister vester xps. Oō retinēs idē ipe doctor gētiū dixit. Neq̄ q̄ plātat ē aliq̄d. neq̄ q̄ rigat: sz q̄ incremētū dat de⁹. Doct ille meminit: q̄ in natis mulierū q̄nto magn⁹ erat. tāto se in oīb⁹ humiliabat. indignū se affirmans q̄ xpi calciamēta portaret. Quid enī aliud ostēdit vbi ait. q̄ habet spōsam spōsus est amic⁹ aūt spōsi stat et audit eū. et gaudio gaudet p̄pter vocē spōsi? Hic ē ille audit⁹: de q̄ Paul⁹ ante commemorauit in psalmo positū. Auditui meo dabis exultationē et letitiā: et exultabūt ossa humiliata

Matth. xxiii i. Cor. iii. Marthe. iii. Johan. i. pš. l.

Ex tractatu pī. lviii. Superbia i benefactis est timēda

¶ Illud ē vitiū capitale: qō cū quisq̄ bene pfecerit. superbia tentat. vt pdat totū quod pfecit Deniq̄ oīa vitia in malefactis timēda sūt: superbia in benefactis plus metuēda est. Nō itaq̄ mirū: quia sic et apl̄us humilis vt dicat.

Cū enī infirmor tūc potēs sum. Factus sum insipiēs: vos me coegistis. Ego ei a vobis debui cōmēdari. Nihil ei min⁹ feci ab his q̄ sunt supra modū apl̄i: Tā etsi nihil sum: signa tamē apl̄atus mei facta sūt sup vos in omi patiētia signis et pdigijs et virtutib⁹. Quid est enī qō minus habuistis p̄ ceteris ecclijs: nisi q̄ ego ipse nō grauaui vos? Donate mihi hāc iniuriā. Ecce tertio hoc patus sum venire ad vos: et nō ero grauis vobis. 6

Nam hoc vitio. ne et ipe tētaret. quale sibi medicamētū dicit appositū cōtra tumorē a medico q̄ sciret q̄d curaret. Ne magnitudine inq̄t reuelationū extollar dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis: et ceka. Apl̄us doctor gētiū pater fideliū p euāgeliū: accepit stimulū carnis. a quo colaphizaret. Quis nrm hoc dicere auderet. nisi ille cōfiteri nō erubesceret? Si ei dixerimus ꝟ nō passum fuisse Paulū. cū ei q̄si deferim⁹ mēdacē facim⁹. Sed q̄ vera ex est. verū dixit. oportet. vt credam⁹ datū illi esse angelū sathane: ne magnitudine reuelationū extolleret. Ecce quā timēdus est serpēs superbie.

¶ Exaltatio de abūdātia grax quā sit timēda ne q̄s de dono dei supbiat. sed magis fuet huilitatē. et faciat q̄ scptū est. q̄nto magn⁹ es. huilia te in oībus et cora deo inuenies gram. q̄ ergo sit timēda supbia de dono dei: etiā atq̄ etiā cōmēdādum est. charitati vre. Paul⁹ apl̄s q̄uis ex psecutore factꝰ pdicator abūdantiore gram psecut⁹ est. in oī labore apl̄ico. q̄ ceteri apl̄i: vt magis ostenderet deus suū esse q̄ dat nō hois. Quomō solēt medici potētia artis sue in desperatis ostendere. sic dñs nr̄ Iesus xps. medic⁹ et saluator nr̄: in desperato q̄ psecutore ecclesie fuit ostēdit magnitudinē artis sue. vt nō solū eū xpianū faceret. sed et apl̄m: nec tm̄ apl̄m. sed sicut ipse dixit vt plus oībus laboraret. Excellētissime ergo gre fuit. Et videtis fres quō in eccl̄a pauli epl̄e vigent: magis quā coapostolorax ei⁹. Alij enī nō scpserūt: sed tm̄ locuti sūt in eccl̄ia. Nā que pferunt. ab errantib⁹ sub nomine ipox. q̄ nō sūt ipox impbank. nec acceptant ab eccl̄ia. Alij aūt qui scripserūt: nec tm̄ nec tāta gra scpserūt. Cuz ergo esset magne gre. et magna dona meruisset a deo q̄d dic? [Propt magnitudinē aūt reuelationū ne extollar

Extractatu pī. cxxx. Eccle. iii. Pauli laus. i. Cor. xv.

¶ Intēdite rē tremēdā dico vobis. Propter magnitudinē inq̄t reuelationū ne extollar: datus est mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane: q̄ me colaphizet. Quid est ꝟ fratres? Ne extolleret tanq̄ tuenis: colaphizat puer. Et a q̄? Ab āgelo sathane. Quid est ꝟ: dolore quodā corpis. tradit exagitat⁹ vehemēter. Dolores aūt corporax: plerūq̄ immittūtur ab āgelis sathane. Sz hoc ipm nō possūt: nisi p missū. Nā et Iob sctūs sic pbat⁹ est. Permissus est ad eū pbādū sathanas: et pcussit eū vulnere vt vermib⁹ putresceret. Immūd⁹ enī pmittebat: sz sctūs pbabat. Sic ḡ angel⁹ ille sathane q̄si libēter pmissus est colaphizare apl̄m: sed tm̄ apl̄s curabat. Et q̄z illud qō medicus apposuerat: molestū erat infirmo: rogauit medicū vt auferret. Quō enī medicus apponit viscerib⁹ aliq̄s forte epithema molestū et ardēs inde tm̄ curād⁹ est ille cui⁹ viscera tumebāt. cū ille ardere cepit. et cruciari medicamēto. rogat medicū vt auferat medic⁹ aūt cōsolat. monet patientiā q̄z nouit q̄ sit vtile qō apposuit: ita et apl̄us sequit et dicit. [Propter qō ter dñm rogaui: vt auferret eū a me.]

Angeli sathane vocationes corporis similitūt sz nō nisi pmissi.

Medico cōpat de⁹ t paul⁹ sanatio.

¶ Hoc est dicere. Rogaui medicuz: vt auferret a me molestū epithema qō mihi apposuerat. Sz audi vocē medici. [Et dixit mihi. Sufficit tibi gra mea. Nā virt⁹ in infirmitate pficitur.

¶ Ego noui q̄d apposuerim. ego noui vnde egros: ego noui vnde saneris Si ergo charissimi paulus potuit apl̄s extolli magnitudine reuelationū.

A

nisi accipet angelum sathane.q̄ se colaphizaret q̄s de se possit esse secur⁹? Tut⁹ videt ambulare q̄ minus accepit. Sz si nō puerse q̄rat.qō recte nō accepit.querat sine q̄ nō potest esse i corpe xp̄i:aut sine quo male ē illic. Tutior est enī in corpe digit⁹ san⁹ q̄z lippiēs oculus.

Extractatu pi.xcvii. Diere.i.

¶De diaboli pena futura:ppheta cōmemorat dicēs.Cōtrit⁹ est malle⁹ vniuerse tre. Malleū vniuerse tre diabolū voluit itelligi.De ipo malleo in manu dñi posito.idest in potestate dei: tundunt ducti les tube vt resonēt laudes dei. Videte quēadmodū audeo dicere fres mei.de isto malleo:etiā apl's tundebat. [In magnitudie inqt reuelationū ne extollar:dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane q̄ me colaphizet.]

Malleus vniuerse terre ē diabolus.

¶Ecce tundit. Videamus quēadmodum sonet. [Propter qō inqt ter dñm rogaui vt auferret eū a me:et dixit mihi. Sufficit tibi gra mea:nā ⁊tus in infirmitate perficit]

¶Ego tubā inqt ille fabricator pficere volo nō p̄ficiā? In infirmitate virt⁹ pficit.Et audi iā ipam tubā ductilē bene sonātē. [Nō infirmor tūc potēs sū]

Extrac.euangelij ſm ioā. vii.

¶Nouit de⁹:quid nob expediat. Jd agam⁹ tātū: vt nr̄m corp sanū sit a pctis.Et quādo forte flagellamur in corpe: ipm dep̄cemur. Rogauit eum apl's Paul⁹.vt auferret stimulū carnis:⁊ noluit auferre. Munqd pturbat⁹ est? Munqd cōtristat⁹ dixit se dep̄tū? Magis dixit se nō desertū:qz nō est ablatū qō volebat auferri:vt illa infirmitas sanaret. Hoc enī inuenit i voce medici. [Sufficit tibi gra mea Nā virt⁹ in infirmitate pficitur.

Paul⁹ nō doluit se ſi exauditū.

¶Unde q̄ scis q̄z putre est.qō secat medic⁹ agens ferrū p putria? Nōne nouit modū q̄d factat q̄usq̄ faciat. Munqd vlulat⁹ ei? q̄ secat retrahit manū medici artificiose secātis? Jlle clamat:ille secat. Crudelis q̄ nō audit clamātē.an pot⁹ mificors qz vult nus psequi vt sanet egrotū? Recurrite ad scp̄turas.Exaudit diabol⁹:⁊ nō exaudit apl's.Quid vobis videt.quō exaudiunt demones? Petierunt se ire i porcos:et p̄cessū est eis.Quō exaudit⁹ est diabol⁹? Petijt iob'tētandū:⁊ accepit. Quō nō est auditus apl's? [In magnitudie inqt reuelationū ne extollar:dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee.⁊c.

B

Exaudit⁹ est diabol⁹ paulus ꝯo non. Job.i.⁊.ii.

¶Exaudiuit eū quē disponebat dānare:et nō exaudiuit eū.quē volebat sanare. Nam et eger petit mlta a medico:⁊ nō dat medic⁹. Nō exaudit ad volūtatē:vt exaudiat ad sanitatē. [Propter qō ter dñm rogaui:vt auferret eū a me.

Exaudit deus alios ad volūtatē alios ad sanitatem.

¶Petit eger:vt qō ad salutē apponit medic⁹. cū noluerit egrot⁹ auferat. Medic⁹ dicit: nō mordet sz sanat. Tu dicis tolle qz mordet: medic⁹ dicit nō tollo qz sanat. Tu ad medicū q̄re veniſti? Sanari an molestiā nō pati? Nō ergo exaudiuit dñs Paulū ad volūtatē nō est magnū.nā nō est magnū exaudiri a dño ad volūtatē. Ne putet⁹ magnū eē ꝫ q̄n q̄sq̄ orat et exaudit:q̄re q̄d orat:q̄re in q̄ exaudiat.

Ex libro de geñ.ad lfam Phili.iii.

¶Etiā tpibus hui⁹ vite laborioſe atq̄ erūnose.cū sit nemo ita iust⁹ vt pfectū se audeat dicere.fidelit attestāte apl'o ⁊ dicēte.nō qz iā acceperi. aut iā pfectus sim:cūq̄ adhuc exercēde atq̄ i infirmitate pficiēde ⁊tuti necessarie sint.tētatiões ⁊ molestie corporales.eodē rursus apl'o manifestāte q̄ ait [In magnitudine reuelationū ne extollerer. datū sibi stimulū carnis āgelū sathane.vt eū colaphizaret]

¶Rogatūq̄z a se dñm ter vt discederet ab eo respodisse sibi. Sufficit tibi gra mea.nā ⁊tus in infirmitate pficit:tñ et sctūs daniel. iter leones saluus atq̄ intrepid⁹ vixit q̄ nō vtiq̄ deo mētiēs in oone

Daniel.ix.

nō tm̄ pctā popli sui sed etiā sua fatet.et in ipi⁹ apli manu mortifera vipera ihesit nec lesit. Potuerūt ꝫ istā etiā creaturā nihil nocere. si causa nō extitisset.vel terrēdo⁹ punīēdo⁹q̄z vitio⁹. vel pbāde pficiēdeq̄z ⁊tutis:qz ⁊ exēpla sūt demōstrāde patiētie ad pfectū ceteror⁹.et ipe sibi hō in tētatiōib⁹ certi⁹ innotescit.et iuste sal⁹ illa ppetua q̄ turpiter amissa est p voluptatē.fortiter recipit p dolorē.

Acti.xxviii. A

¶Fideliter supplicās deo p necessitatib⁹ isti⁹ vite.et mificorditer audit: et mificorditer nō audit Quid enī infirmo sit vtile:magis nouit medic⁹ q̄z egrot⁹. Sī aūt id postulat qō de⁹ et pcipit et pmittit.fiet oīno qō poscit: qz accipiet charitas qō parat veritas.

Ex libro sentētia⁹ pſqi. Mificorditer inter dū non exaudimur.

Non enī quero q̄ vra sūt:sed vos:nec enī debēt filij parentib⁹ thesaurizare:sed parentes filijs.

SIndones fecit ⁊ vēdidit. Bene qz sindones fecit. Quare vēdidit.nisi qz non q̄rit datū:sz req̄rit fructū. Vēditionē ei istā pmo intelligite gratuitā fres. Et aliqs emit gtis? Et vbi est q̄ sitītis ite ad aquas.et emite nob sine argēto. Nō emis: nō argētū das: teipum das:et tñ emis. Si emis:aliq̄d das. Nō tñ argētū das:teipm das. Sindonē enī referte ad illa linea. Spiritalia sūt q̄ facit.et pdicat ista mulier.p omēs tras.Et forte vēdere dicēda est: qz dicit apl's. Si nos vob spiritalia semiauim⁹?:magnū est si vra carnalia metam⁹? etenī ratio illa ē dati ⁊ accepti. Nā in oi vēditiōe:ratio dati ⁊ accepti versat.Cōtristat aūt apl's.aduersus q̄dā fora:vbi nō vēdidit sindones. Nulla inqt mihi eccl'ia cōmunicauit:in ratiōe dati ⁊ accepti. Sz ille q̄ sic vēdit nō q̄rit datū sz req̄rit fructū:nec q̄si vēditorē euāgelij putetis. Est q̄dē ille mercator dñi sui:sz mal⁹ pciū q̄rit. Nā prosus vēdit:dat spiritalia. Et q̄d q̄rit? forte carnalia. Debenk quidē ⁊ ista:sz nō ista q̄rebat apl's dicēs. [Non enī quero vestra:sed vosipsos.]

i.Cor.ix. Phili.iiii. Ibidem

¶Date q̄ precīū:date vosipos. Neq̄z enī ⁊ ioseph in egypto:frumēta nō vēdebat:et tñ ipsos emētes suos regios faciebat. Volētes viuere i illa fame. accipiebāt frumēta:et fiebāt sui. Timem⁹ nos fieri? ve nob si nō erim⁹ illi⁹ serui. Quid nobis pdest Recusantes talē dñm ⁊ sub diabolo erim⁹.et famē patiemur:⁊ potestatē veri dei non effugiem⁹. Teipz da. ⁊ emi tibi sindonē:idest spiritale amictoriū

Ego autē libētissime ipendā et supimpēdar ipe p aiab⁹ vris:licet plus vos diligēs min⁹ diligar. Sed esto. Ego vos nō grauaui:sed cū essem astut⁹ dolo vos cepi. Munquid p aliquē eoz quos misi ad vos circūuenivos? Rogaui titū:et misi cū illo fratrē. Munqd titus vos circūuenit? Nōne eodē spū ambulauim⁹. Nōne eisdē vestigijs. Olim putatis q̄ excusemus nos apō vos. Coram deo in xpo loq̄mur. Oia enī charissimi ppter edificatiōnē vestrā. Timeo enī ne forte cū venero,nō quales volo iueniā vos:et ego iueniar a vobis q̄lē nō vultis ne forte cōtentiōes:emulatiōes:animositates:dissensiones:detractiones:susurratiōes:inflationes:seditiōes sint inter vos.

Extrac. epl̄e iohannis. v. Perfecta charitas.

Luce. xxiiii.

Actuū. vii.

Charitas perficitur.

Phili. i.

Ibidem.

Ex libro ō penitentia.

Prouer. xviii

De pfūdis clāmādū ē

Ps. cxxix.

Ps. cxxxviii.

Adeo ad deū confugiendū est

Ps. cxxxviii

Roma. ii.

Roma. iiii.

Ps. l.

Ibidem

Ibidem

PErfecta charitas est: vt parat⁹ sis mori p fratre. hāc ipe dñs in se exhibuit: mor tuus p oib⁹ oīās p eis a q̄bus crucifigebaī et dicēs. Pr̄ ignosce illis: q̄ nesciūt q̄d faciūt. Sed si sol⁹ hoc fecit: nō erat magister. si discipulos nō habebat. Secuti discipuli h̄ fecerūt lapidabaī stephan⁹: genuflexo ait. Dñe ne statuas illis hoc delictū. Amabat a q̄b⁹ occidebaī: quia et p ipis moriebaī. Audi apl̄m paulū. [Et ipe inq̄t impendar: p aīabus vestris.

¶ Inter illos enī erat p q̄b⁹ stephan⁹ depcabaī: qñ eox manib⁹ moriebaī. Perfecta ergo charitas hec est. Si q̄s tātā habuerit charitatē. vt parat⁹ sit pfratrib⁹ etiā mori: pfecta ē in illo charitas. Sed nunq̄d mox vt nascīt iā prsus pfecta est? vt pficiaī nascīt. cū fuerit nata nutrīt: cū fuerit nutrita roborabaī. cū fuerit robozata pficīt: cū ad pfectionē venerit q̄d dicit? Mihi viuere xp̄us est: et mori lucrum. Optabā dissolui. et esse cū xp̄o multo enī magis optimū manere ī carne: necessariū ppter vos. Propter eos volebat viuere: p quib⁹ parat⁹ erat mori

Me iterū cū venero huiliet me de⁹ apud vos et lugeā multos ex his qui āte peccauerūt et non egerunt penitētiā sup immundicia et fornicatione et impudicitia quā gesserunt.

Jā de sanitate desperās. addis pecca ta pctis. sicut scriptū est. peccator cū venerit in pfundū malox contēnit: noli cōtenere noli desperare. Clama etiā de pfundis ad dñm: et dic ei. De pfundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi vocē meā. Fiāt aures tue intēdentes: in vocē depcatiōis mee. Si iniq̄tates obſuaueris dñe: dñe q̄s sustinebit? Apd̄ te ppitiatio est. De tali pfundo niniuite clamauerūt. et hāc ppitiationē inuenerūt: facilīusq̄ euacuata est. comminatio pphete q̄ huiliatio penitētie. Dic fortasse dicit. Sed ego iā baptizat⁹ in xp̄o. a q̄ mihi oia pterita pctā dimissa sūt vilis fact⁹ sum nimis. iterās vias meas. et q̄si canis horribilis ocul⁹ dei cōuers⁹ ad vomitū suū. q̄ abibo a spū ei⁹ et a facie ei⁹ q̄ fugiā Quo frater nisi ad ei⁹ miam penitēdo cui⁹ potestatē peccādo cōtēpseras? Memo enī recte fugit ab illo: nisi ad illū. Ab ei⁹ seueritate: ad eius bonitatē. Quis enī loc⁹ te accipiet fugiētē. vbi ei⁹ psentia nō iueniaī. Si ascēder⁹ in celū ibi est: si descēderis ad infernū adest. Recipe g̃ pēnas tuas ī directū. et habita in spe ī extrema hui⁹ sec'li. etenī illuc man⁹ sua deducet te. et pducet te dextera tua. Quicq̄d ei feceris q̄cunq̄ peccauer⁹ adhuc in hac vita es: vnde te oīno si sanare nō vellet auferret. Cur g̃ ignoras q̄ patiētia dei ad penitētiā te adducit? Qui ei clamādo nō tibi psuasit vt recedēs: pcendo clamat vt redeas. Jntuere dauid regē. Jā vtiq̄ et ipe illi⁹ tēpozis sacramēta pcepat: iam vtiq̄ circūcisus erat q̄b⁹ pres nr̄i habebāt p baptismo. Mā ad hoc dicit apl̄s. accepisse scm̄ abzahā signaculū iustitie fidei Jā etiā vnct⁹ erat vnctione venerabili: q̄ regale sacerdotiū pfigurabaī eccl'ie. Repete aūt factus et adulter⁹ et homicid⁹ reus: nō frustra tū de tā īmani et abrupto pfundo sceler⁹. penitēs clamauit ad dñm dicens. Auerte faciē tuā a pctis meis: et oēs iniq̄tates meas dele. Quo tandē merito. nisi q̄ itē dicit. iniq̄tatē meā ego pgnosco. et pctm̄ meū ante me ē semp? Quid aūt obtulit dño. vnde illū ppitiaret sibi? Am̄ si voluisses sacrificiuz inq̄t dedissem: vtiq̄ olocaustis nō delectaberis. Sacrificiuz deo spūs cōtribulat⁹. coz cōtritū et humiliatū de⁹ nō spernit. Nō solū igit̄ deuote obtulit: sed etiā ista dicēdo quid offerri oporteret ostendit. Nō enī sufficit mores i melī⁹ cōmutare. et a factis malis recedere: ni si etiā de his q̄ facta sunt satisfaciat dño p penitētie dolorē. p humilitatis gemitū. p contriti cordis sacrificiū: cooperātib⁹ elemosinis. Bti enī misericordes: q̄m ipsis miserebit de⁹. Nō ei dictū est vt tātū abstineam⁹ a pctis: sz et. de pctis inq̄t depcare dñz vt tibi dimittant. Et petr⁹ tā erat fidelis: tā in xp̄o et alios baptizauerat. Jntuere g̃ petrū psumētem accusatū timētē vulneratū: flentē: sanatū. Jā etiā post aduētū de celo spūs scī. quidā simon pecunia voluit eūdē spm̄ sctm̄ emere. sceleratissimū et ipiū mercimoniū cogitās. iā baptizat⁹ in xp̄o: et tm̄ penitētie cōsiliū ab ipso petro coz reptus accepit. Dicit etiā Paul⁹ apl̄s: qui vtiq̄ fidelib⁹ mittebat epl̄as [Me iterq̄ cū venero huiliet me de⁹ ad vos: et lugeā multos ex his q̄ ante peccauerūt. et nō egerunt penitentiā sup imūditia et luxuria. et fornicatōe quā gesserunt.

¶ Circūstāt g̃ nos et p̄cepta recte faciēdi. et exempla nō tm̄ recte faciētiū sz etiā penitētiū: ad recipiēdā salutē q̄ fuerat amissa peccādo. Sz fac ī certum esse: vtrū ignoscat de⁹. Quis enī cert⁹ est. etiā q̄ imperator agnoscat? Et tm̄ pecunia fundit maria trāseunt. Procellarū incerta subeunt: vt pene mors euitet. mors ipa suscipit. Supplicat deinde p hominēs hoī. Sine dubitatiōe sūt ista: cū sit dubium q̄ fine pueniāt. Et tm̄ certiores sūt claues eccl'ie: q̄z corda reguz: q̄b⁹ clauib⁹ q̄bcūq̄ in tra soluīt etiā in celo solutū pmittit. et multo est honestior huilitas q̄ se q̄sq̄ huiliat eccl'ie dei: et laboz minoz iponitur: et nullo tpalis mortis piculo. mors eterna vitaī

¶ Agūt enī hoīes āte baptismū penitētiā de suis pozib⁹ pctis: ita tm̄. vt etiā baptizenī. sicut scptū est in actib⁹ apl̄oz. loquēte petro ad iudeos et dicente Agite penitentiā. et baptizeī vnus q̄sq̄ vr̄m in noīe dñi ihesu xp̄i: et dimittenī vobis pctā vestra. Agunt etiā hoīes penitētiā. si post baptismū ita peccauerint: vt excōmunicari et post recōsiliari mereāt̄: sicut agūt in oib⁹ eccl'ijs illi q̄ ppe penitētes appellanī. De tali enī penitētia. locut⁹ est apl̄us Paul⁹ vbi ait. [Me iterq̄ cū venero huiliet me de⁹ ad vos et lugeā multos. ex his q̄ ante peccauer̄t. et nō egerūt penitētiā sup immūditia. et luxuria. et fornicatione quā gesserunt.

¶ Meq̄ ei scribebat ista: nisi eis q̄ iā fuerāt baptizati. Habem⁹ etiā in actib⁹ apl̄oz simonē iā baptizatū. cū pecunia vellet emere. vt p impositionē manus ei⁹ dareī spūs sctūs: admonitū a petro vt de h̄ graui pctō ageret penitētiā. Est etiā penitētia bonoz et huiliū fideliū pene cotidiana: in q̄ pectora tundim⁹ dicētes. Dimitte nob debita nr̄a. sicut et nos dimittim⁹ debitozib⁹ nr̄is. Meq̄ enī nob ea dimittī volum⁹ q̄ dimissa nō dubitam⁹ in baptismo. Sz illa vtiq̄ q̄ hūane fragilitati q̄tidie parua. tm̄ crebra surrepūt: q̄ si collecta cōtra nos fuerit. ita nos grauabūt et opprimēt sicut vnū aliq̄s grāde peccatū Quid enī interest ad naufragiū vtrū vno grādi fluctu nauis opiaī et obruaī. an paulatim surrepens aq̄ in sentinā et p negligentiā derelicta. atq̄ contēpta impleat nauim atq̄ submergat. Propter hoc ieiunia et elemosine et oratiōes inuigilāt. in q̄bus cū dicim⁹ dimitte nobis sicut et nos dimittim⁹. manifestam⁹ nos habere. quod nobis dimittaī: atq̄ ī his verbis humiliātes aīmas nr̄as. cotidianā quodāmodo agere penitētiā nō cessamus

Ex epla ad lentianam.

Actuum. ii.

Actuum. viii

Matthe. vi.

Naufragi idē est q̄b⁹ aquis submergaī.

A

Capitulum.xiij

ECce tertio hoc venio ad vos. vt i ore duoꝝ vel trium testiū stabit oē verbū Predixi ergo & pdico vt psens vobis & nūc absēs his q̄ ante peccauerūt & ceteris oīb⁹: qm̄ si venero iterū nō parcā. An experimentū q̄ritis eius q̄ in me loquit xp̄us. Qui in vobis nō infirmat sz potēs est in vobis.

Extractatu euāgelii 9m Ioannē. xiiii Xp̄m audimus loquētē in pdicatoꝝ eius

EOrte aliqs arbitrat qm̄ nō ipe dñs xp̄s ad nos venit. sz misit ad nos: nō nos audisse vocē ip̄ius. sed vocē ip̄oꝝ q̄s misit. Absit. Pellat ista cogitatio de cordib⁹ vr̄is. Et in his q̄s misit ipe erat. Jp̄m Paulū audi quē misit. Ad gētes ei pcipue Paulū ap̄lm misit. Et ait ipe paul⁹: terrēs nō de se sz de illo. [An vultis experimētum eius accipe q̄ in me loquit xp̄s.

Johan. x.

Audite et ip̄m dñm. Et alias oues habeo. idest in gētib⁹. q̄ nō sūt de hoc ouili. idest de ppl'o isr'l opor tet me & illas adducere. Ergo et p suos nō alter ad ducit. Adhuc audi. Et vocē meā audient. Ecce qz et p suos ipe loq̄t: & p eos quos mittit vox ei⁹ audit

Ibidem

Extractatu pi. iiii. Scriptura deo attribuit qđ & nos facit

Moris diuinarū scripturaꝝ est psone dei tribuere qđ in nob facit nō q̄dē vbiq̄. sz vbi cōgruent dici potest: veluti cū ipe loq̄ dicit. qñ ei⁹ dono loquunt ap̄li vel pphete. vel q̄cūq nūcij xp̄i sunt. Unde illō est [An vultis experimentū accipe ei⁹ q̄ in me loq̄t xp̄s]

Nō enī ait ei⁹ q̄ illuminate aut iubēte loquor sz p̄ius ipa locutionē illi tribuit cui⁹ mūere loq̄bat Nā etsi crucifix⁹ est ex infirmitate sz viuit ex virtute dei. Nā et nos infirmi sum⁹ in illo sed viuim⁹ cū eo ex virtute dei in vobis. Vosmetipos tentate: si estis in fide ip̄i vos pbate. An nō cognoscitis vosmetipos: qz xp̄s iesus in vobis est. Nisi forte reprobi estis. Spero aūt q̄ cognoscitis: qz nos nō sumus reprobi.

B

Extibro de trinitate. i.

TAlis enī erat susceptio q̄ deū hoiem faceret: et hoiem deū. Quid tñ. ppter q̄d. et q̄d scōm q̄ dicat: adiuuāte dño p̄uidēs et diligēs & pius lector itelligit. Nā scōm id q̄ de⁹ est glificat suos. scōm hoc q̄ vtiq̄ dñs glie est: et tū dñs glie crucifix⁹ est. qz recte dicitur. et de⁹ crucifix⁹. nō ex virtute diuinitatis. sed infirmitate carnis.

Oramus aūt deū vt nihil mali faciatis: non vt nos pbati appearem⁹ sed vt vos q̄d bonū est faciatis. Nos aūt vt reprobi sum⁹. Nō enī possum⁹ aliq̄d aduersus veritatē sed p veritate. Gaudemus enī qñ nos infirmi sum⁹ vos aūt potētes estis. Hoc et oram⁹: vestrā cōsummationem. Ideo hec absens scribo: vt nō p̄ns duri⁹ agā scōm potestatē quā dñs dedit mihi in edificationē et nō in destructionē. De cetero ffres gaudete pfecti estote: exhortamini idē sapite. Pacē habete. & deus pacis et dilectiōis erit vobiscū. Saluta te iuicē in osculo scō Salutāt vos oēs sci Gra dñi nr̄i iesu xp̄i & charitas dī & cōmunicatio sctī spūs sit cū oīb⁹ vobis. Amē

C

ExLib. de corr eptiōe & gra Sola dei gra liberamur a malo.

INtelligenda est enī gra dei p ihesuz xp̄m dñm nr̄m. q̄ sola hoies liberātur a malo et sine q̄ nullū p̄ius. siue cogitādo. siue volēdo. et amādo siue agēdo faciūt bonū. nō solū vt mōstrāte illa. qđ faciēdū sit sciāt: vel etiā vt p̄state ipa faciāt cū dilectiōe qđ sciūt. Hanc q̄ppe ispiratiōnē bone volūtatis atq̄ opis: poscebat ap̄s eis q̄b⁹ dicebat. [Oram⁹ aūt ad deū ne quid faciatis mali: nō vt nos ꝓbati appearem⁹. sz vt vos qđ bonū est faciatis.]

Quis hoc audiat et nō euigilet: atq̄ fateat a domino deo nob esse vt declinem⁹ a malo. et faciam⁹ bonū. Ñ quidē nō ait ap̄lus monemus. docem⁹. hortamur. increpem⁹. sed ait oram⁹ ad deū. ne qđ faciatis mali. sz qđ bonū est faciatis? Et tū etiā loq̄batur eis. & faciebat illa omia q̄ cōmemorauī. monebat. docebat. hortabat. increpabat: sz sciebat hec oīa nō valere q̄ plātando et rigādo faciebat in apto vbi eū p illis exaudiret orantē q̄ dat incremētū in occulto: quoniā sicut idē doctor dicit. nec q̄ plāt est aliq̄d nec q̄ rigat: sed q̄ incrementū dat de⁹

ps. xxxvi.

i. Cor. iii.

Ex sermōe cōtra pellagianos.

Petende sunt bñdictiones a deo siue q̄ nihil boni possumus

Quod isti dicūt nos nō debere petere a sempiterna maiestate: sed habere in potestate bñdictiones fratres mei bñdictiōes nr̄as quas sup nos facim⁹ euacuāt. exinaniunt: elidūt. Audistī me credo ffres mei qñ dico cōuersi ad dñm. bñdicam⁹ nomē eius det nobis pseuerare in mādatis suis. ambulare in via recta eruditionis sue. placere illi in omni bono ope: et cetera talia. Prorsus inquiunt hoc totū in potestate nr̄a est pstitutū. Ergo nos inaniter talia vobis optam⁹. Descēdam⁹ et nos et vos. vt et vos nō sine causa bñdicam⁹. et vos nō sine causa. amē subscribatis. fratres mei. amē nr̄m: subscriptio nr̄a ē psensio nr̄a est. astipulatio vestra est: ne forte aliqs ipsoꝝ et nos condēnet et vos. Defendam⁹ nos de ap̄lo Paulo: videam⁹ si talia optauit plebi sue. q̄lia oram⁹ sup nos. Audite qđ dixerit quodā loco. Rem breuē dico. Quid dicis o noue heretice. q̄cūq audis si p̄sens es. quid dicis quia nō peccare in potestate sic habem⁹. vt hoc sine adiutorio diuine gre implere possim⁹? Hoc inq̄t. Ergo in potestate habemus non peccare. sine adiutorio dei? Plane inquit liberū arbitriū nostrū: ad hoc nobis sufficit. Quid est ergo quod ait apostol⁹ scribens ad corinthios. Oramus ad deū ne quid faciatis mali? Extendistis. audistis. accepistis: et q̄ manifestissimū est. sine dubio intellexistis. quid orauit apostolus. Oram⁹ inquit ad deū: ne quid faciatis mali. Poterat dicere monem⁹ vos. ne quid faciatis mali. docemus vos. ne quid faciatis mali: iubem⁹ vobis. p̄cipimus vobis. Quod quidē si diceret. certū diceret: quia et volūtas nr̄a agit aliquid. Nō enī voluntas nostra: nihil agit: sz sola nō sufficit. Maluit tamen dicere oram⁹. vt ipam gratiā cōmendaret. vt intelligerēt illi quādo nō faciūt aliquid mali. nō sola sua volūtate se vitare malū: sed adiutorio dei implere qđ iussum est. Ergo ffres q̄ñ p̄cipit agnoscite volūtatis arbitriū: q̄ñ orat qđ p̄cipit. agnoscite gre bñficiū. Utrūq̄ enī in scripturis habes.

Voluntas sola nō sufficit.

Argumētū i epl̄am ad galathas

GAlathe sūt greci. hi xp̄m xp̄i⁹ primū ab ap̄lo acceperūt sed post discessum eius tētati sūt a falsis ap̄lis: vt in legē et circūcisionē verterent Hos apostol⁹ reuocat ad fidē veritatis scribēs eis ab epheso.

Ad Galatas.

Expositio diui patris Augustini epi in epistolam diui Pauli apli ad galathas p venerabilē Bedam pbyterꝝ collecta.

Paulus apostolus nō ab hoīnibus: neq; p hoiem sed p ihesū xp̄m et deuz patrem qui suscitauit eum a mortuis: et q̄ mecū sūt oēs fratres: ecclīs galatie. Gra vobis et pax a deo p̄re nro et dño iesu xp̄o: q̄ dedit semetip̄m p peccatis nr̄is vt eriperet nos de p̄senti seculo nequā scōm volūtatē dei et patris nr̄i cui est gl̄a in secula seculorū amē. Miror q̄ sic tam cito transferemini ab eo q̄ vos vocauit in gratiā xp̄i in aliud euangeliū qđ nō est aliud nisi sūt aliqui q̄ vos p̄turbant: et volūt conuertere euangeliū xp̄i.

Ex libro retractationū. i Paulus apls pchristū vt deū non vt hoīnē mortalē factus est.

Dīores sūt ceteri apli p xp̄m adhuc ex parte hoiem idest mortalē: nouissimus est apls Paul⁹ p christū iā deū totū / idest omni ex parte immortalē. Hoc enī ait / nō ab hoīb⁹ neq; p hoiem / sed p iesum xp̄m et deū patrē: q̄si iā xp̄us iesus nō sit hō. Sequit enī qui suscitauit illū a mortuis: vt hinc appareret cur dixerit neq; p hoiem. Proinde ppter īmortalitatē iā nūc nō homo xp̄s de⁹: ppter substātiā vero nature humane in q̄ ascēdit in celū et iā mediator dei et hoīm homo xp̄s iesus. quoniā sic veniet quomodo eū viderūt qui viderunt euntē in celū.

Actuū. i.

Sed licet nos aut angelus de celo euangelizet vobis p̄terq̄ quod euangelizauimus vobis anathema sit. Sicut p̄dixi et nūc iterū dico. Si q̄s vobis euangelizauerit p̄ter id qđ accepistis anathema sit. Modo enī hoībus suadeo an deo?

Ex trac. euāgelij ſm ioā. xcviii.

Rursus ammonitio btissimi apli de cordibus nō recedat. Si q̄s vob euāgelizauerit p̄terq̄ qđ accepistis anathema sit Nō ait pl⁹q̄ accepistis sz p̄terq̄ qđ accepist. Nā si illud diceret sibi ipe p̄iudicaret q̄ cupiebat venire ad thessalonicenses vt suppleret q̄ illoꝝ fidei defuerūt. Sz q̄ supplet quod mīn⁹ erat addit. nō qđ inerat tollit Qui aūt p̄tergredit fidei regulā non accedit in via sed recedit a via.

Ex ſmōe de nat. ianuarij

Nec ipe apls voluit in se poni spem sed in veritate quā annūciabat. Qđ per ipm dicebat melius erat q̄ ipe p quē annūciabat. Licet si nos inq̄t parum est. audi sequētia. Aut angel⁹ inq̄t de celo annunciauerit vobis aliq̄d p̄terq̄ qđ accepistis anathema sit. Videbat posse falsum mediatorē trāsfigurare se in angelū lucis ⁊ aliq̄d falsum annūciare. Sicut ergo supbi hoīes volūt se adorari: p deo sibi arrogare quicq̄d possūt se noiari: ⁊ si fieri potest christū / et in ipius gl̄iam trāsire: ita diabol⁹ et angeli eius. Donatū donatiste p xp̄o habēt. Si audiant aliquē paganū detrahentē xp̄o forsitan patiēter ferūt q̄ si audiāt detrahentē donato.

Supbi se p deo hūt. Donatiste donatū p xp̄o habēt

Licet si nos inq̄t. et tu paule potes aliud p̄dicare? Audi qđ sequit. licet si nos aut angelus de celo annūciauerit vobis p̄terq̄ qđ accepistis anathema sit. Si veniat mons aliud euāgelizās anathematizetur. Si veniat angel⁹ aliud euāgelizans anathematizet. Vnde hoc? q̄r de p̄uato vult fluere: nō de medio. Et hoc forte hō carnali nebula p̄peditus: ⁊ a fōte cōi ad suā p̄priā falsitatē redact⁹ posset hoc facere. Nunq̄d et angel⁹? vere si angel⁹ de p̄prio fluēs in padiso nō esset audit⁹: nō p̄cipitaremur in mortē. Media aqua posita erat oīb⁹ p̄ceptū dei Aqua media aq̄ quodāmodo publica sine fraude sine labe sine ceno fluebat. si ipsa aq̄ semp biberet semp viueret: venit angel⁹ lapsus de celo fact⁹ serpens / quia insidiose iā venena spargere cupiebat. emisit venenū de p̄prio. locut⁹ est de suo: quia qui loquit mendaciū de suo loquit. Et miseri audiendo dimisērūt qđ cōmune erat: vnde beati erant: et ad suū p̄priū reducti cū volunt puerse esse similes deo: hoc enī eis dixerat gustate et eritis sicut dij. Appetentes quod nō erant: quod acceperant amiserunt.

Extractatus pi. citi.

Johan. viii.

Gene. iii.

Et vouit israel votū domīo ⁊ dixit. Si mihi tradideris populū istum subiectū idest si mihi tradendo subiecerīs anathematizabo illū et ciuitates eiꝰ Hic videndū est quomodo dicat anathema qđ voluerit: et tamē p maledicto ponit: sicut ⁊ de isto populo dicit. Vnde illud est. Si quis vobis euāgelizauerit p̄terq̄ quod accepistis anathema sit. Hic vulgo dictū est vt deuotatio dicat. Nam deuotare se quēq̄ nemo fere dicit nisi maledicēs. Et anathematizauit eū et ciuitates eius et vocatū est nomen loci illi⁹ anathema. Hinc ductū est: vt anathema / detestabile aliquid ⁊ abominabile videat. Vt enī nihil inde victor in vsus suos auferret sed totū in penā luendā vocaret. hoc erat anathemare. qđ vulgo dicit deuotare. Origo autē hui⁹ verbi est in greca lingua ab his q̄ vote et p̄solute hoc est p̄misse et reddite sursum ponebant in templis. Apo tu anatizene hoc est sursum ponere vel figēdo vel suspendendo.

Ex libro ãstiõnū nūeri tu lo. xi. Nume. xxi.

Anathema.

Deuotatō

An q̄ro hoībus placere? Si adhuc hoībus placerē: christi seruus nō essem. Notū enī vobis facio fratres euangeliū qđ euāgelizatū est a me: quia nō est secundū hoiem. Neq; enī ego ab homine accepi illud neq; didici sed p reuelationem iesu christi. Audistis enī conuersationē meā aliquādo in iudaismo. quoniā supra modum p̄sequebar ecclīam dei. et expugnabam illā: et p̄ficiebā in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo abundātius emulator existēs paternaꝝ mearū traditionū. Cum aut̄ placuit ei qui me segregauit ex vtero matris mee:

et vocauit p gratiã suã vt reuelaret filiũ suũ in me vt euangelizarẽ illum in gentibus: cõtinuo nõ acquieui carni ⁊ sanguini. Neq; veni hierosolimã ad anteceſſores meos apostolos: ſed abij in arabiã: et iterũ reuersus sum damascum. Deide post annos tres veni hierosolimã videre petrũ et mansi apud eũ dieb⁹ quindecim. Alium aũt apostoloꝝ vidi neminẽ nisi iacobum fratrem domini.

Ex libro de ouibus. Cura ꝺ nomine bono habẽda.

Sunt hoĩes qui putãt sibi in bene viuendo sufficere cõsciẽtiã: et nõ valde curant quid de illis alter existimet. ignorantes qz cum hõ viderit hoĩem bone cõsciẽtie negligentes viuẽtẽ: passim se cuilibet ⁊ vbilibet cõiungentẽ: habentẽ scientiam q; nihil sit idolũ et tũ in idolio recũbẽtẽ: ꝑscientia illi⁹ cũ sit infirma edificat non ad ea q̃ ꝑscrutat sed ad ea q̃ ſuſpicat. Neq; enim hõ par tu⁹ /frater tu⁹ /intrare potest in conscientiã tuã quã nouit de⁹. Cõsciẽtia tua cozã deo. cõuersatio tua cozã fratre tuo Si de te ille aliq̃d mali ſuſpicans ꝓturbat⁹ edificat ad aliq̃d faciendũ qõ te putat facere: cũ sic viuis q̃d ꝑdest qz vẽter conscientie tue hauſit aquã purã et ille de tua negligẽti cõuersatiõe bibit turbatã? Et audis tales cũ corripiunt ne ista faciant respõdere nob et dicere ap̃lus dixit si hoĩbus placere vellẽ xp̃i ſeruus nõ essem. Et hic aquã turbas pascua cõculcas. Attende meli⁹ne et tibi aquã turbes. Quid ait ap̃ls? Si hoĩb⁹ placere vellẽ xp̃i seruus nõ essem. Optime accipim⁹. Apostolicã sentẽtiã libẽter agnosco. Sed aliud in ap̃lo nõ legisti? Placete oĩb⁹ p oĩa sicut et ego oĩb⁹ per oĩa placeo /nõ querẽs qõ mihi ꝑdest /sed qõ multi vt salui fiant. Rursus eundẽ ap̃lm nõ audisti? Sine offensiõe estote iudeis et grecis et ecclesie dei. Tertio eundẽ ap̃lm nõ audistis? Prouidem⁹ enim bona nõ solũ cozã deo sed etiã cozã hoĩbus. Ait ergo ille. Expone itaq; mihi quomodo intelligam diuersa atq; cõtraria hac dicentẽ ap̃lm. Si hoĩb⁹ placere vellẽ xp̃i seru⁹ nõ essem: hac dicẽtẽ /placete oĩbus p oĩa sicut et ego oĩbus p oĩa placeo: hac dicẽtem gl̃ia nr̃a hec est testimoniũ conscientie nr̃e. hac dicentẽ puidem⁹ bona nõ solũ cozã deo sed etiã cozã hoĩb⁹. Si trãsquillus audias si tibi ꝓpi aquã tuemẽtis nõ ꝓturbes: quãtũ potero fortaſſis exponã. Sũt hoĩes temerarij /iudices /detractores /ſuſurrones /murmuratores /q̃rẽtes ſuſpicari qõ non vident /q̃rentes etiã iactare qõ nec ſuſpicant. Cõtra tales q̃d remanet nisi testimoniũ ꝑscientie nr̃e? Neq; enim fratres etiã in illis q̃b⁹ placere volum⁹ gl̃iam nostram querim⁹: aut gl̃iam nostram q̃rere debemus: ſed illoꝝ salutẽ: vt si bene ambulem⁹ nos sequẽdo nõ errent. Imitatores nr̃i sint ⁊ nos christi Si aut nos nõ christi: imitatores sint xp̃i. Ipse ei pascit gregẽ suũ. et cũ oĩbus bene pascẽtibus ipse solus est /quia oẽs in illo sũt. Nõ ergo vtilitatẽ nostram q̃rim⁹ quãdo placere hoĩbus volumus: ſed gaudem⁹ eis placere qõ bonũ est ꝓpter ipsoꝝ vtilitatẽ /nõ ꝓpter nostrã dignitatẽ. Cõtra quos aũt dixerit ap̃lus si hoĩbus placere vellẽ christi ſeruus nõ essem: manifestũ est. et ꝓpter quos dixerit placete oĩb⁹ p oĩa sicut et ego oĩb⁹ placeo p oĩa manifestũ est vtrũq; dilucidũ /vtrũq; tranquillũ /vtrũq; purũ /vtrũq; nõ ꝓturbatũ. Tu tantũ pasce /et bibe noli cõculcare ⁊ turbare. Nã et dñs ipm ieſũ xp̃m magistrũ apostoloꝝ vtiq; audisti. Luceat opa vr̃a

B i. Cor. x.

Ibidem.

ii. Cor. viii.

Erga q̃s ſufficiat cõſciẽtia bona.

Watthe. v.

cozã hoĩbus vt videãt bona vr̃a facta et glorificẽt patrẽ vestrũ qui in celis est. idest q̃ vos fecit tales. Nos enim p̃l⁹ et oues pascue eius /et oues manum ei⁹. Ille ergo laudet qui te fecit bonũ si bonus es: nõ tu q̃ teipm nõ poteras esse nisi mal⁹. Quid vis aũt in cõtrariũ ducere ꝛitatem: vt quãdo boni aliq̃d facis te velis laudari: q̃ mali aliq̃d facis deum velis vituperari? Vtiq; enim qui dixit luceant opa vestra cozã hoĩbus ipe dixit in eodẽ sermone. Nolite facere iustitiã vestrã cozã hoĩb⁹. Sed sicut tibi in ap̃lo ista cõtraria videbant: sic ⁊ in euãgelio. Si autẽ non ꝓturbes aquã cordis tui: et hic agnosces pacẽ scripturarũ et habebis cũ eis ⁊ tu pacem. Si autẽ cũ eis habere noluerit pacẽ: tu in te cõmittis litẽ tuã. et ille nõ amittent pacẽ suã. ꝓpter illos enim q̃ se hoĩb⁹ iactãt et ita ventilant opa sua bona vt finẽ bonoꝝ operũ suoꝝ in laude hoĩm ponãt: eandẽ q; laudẽ hoĩm q̃si ꝓ mercede ꝓputẽt bonoꝝ opeꝝ suoꝝ: de his dicit Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suã. Et cõtra eos dicit. Cauete iustitiã vestrã facere cozã hoĩb⁹. Proide sequit vt videamini ab eis vltra nõ ꝓrexit intentionẽ. hic fecit finẽ. Nolite sic facere cozã hoĩb⁹ quicq̃d boni facitis vt videamini ab eis: vt ipse sit finis boni opis vr̃i videri ab eis. Nolite ergo sic vt videamini ab eis. hic aũt nõ ibi ponit finẽ / vt videamur ab hoĩb⁹ cozã q̃b⁹ vult esse bona nr̃a facta. ſed ait luceãt opa vr̃a cozã hoĩbus vt videãt bona vr̃a opa. Nõ q̃euit neq; hic remansit: ſed duxit hinc te iurſũ ⁊ tulit a te. Caderes enim ſi esses in te. et vbi tut⁹ esses posuit te. Videant inq̃t bona opa vr̃a et gl̃ificẽt patrẽ vestrũ q̃ in celis est. Noli irasci qz ille gl̃ificat. apõ illũ esto: et in illo gl̃ificaberis. vt nõ gl̃iet ait ap̃lus omnis caro cozã deo. Ergo sine gl̃ia remanebim⁹? Non ait enim ipse Qui gl̃iat: in dño gl̃ietur. Nã et testimoniũ cõsciẽtie nr̃e ita nob gl̃ia est: qz in illo est. Nã si ita ẽ gl̃ia nostra vt nobis placeam⁹ et efficiamur placentes nobis: valde ſtulto homi placet q̃ sibi placet. Cure mus ergo fratres nõ tantũ bene viuere: ſed etiã coram hoĩb⁹ bene cõuersari. Nec tantũ debem⁹ cura re habere bonã cõscientiã: ſed q̃tũ potest nr̃a infirmitas quantũ vigilãtia fragilitatis humane curemus nihil etiã facere quod veniat in malã ſuſpitionem infirmo fratri.

i. Cor. i.

Valde ſtulto placet q̃ sibi placet

¶ Ap̃ls dicit. Si adhuc hoĩbus placerẽ seru⁹ xp̃i nõ essem. Cũ alio loco dicat placete oĩbus p oĩa sicut et ego oĩb⁹ p oĩa placeo. Quod q̃ nõ intelligũt contrariũ putãt. cũ ille se dixerit nõ placere hoĩb⁹: qz nõ ideo recte faciebat vt placeret homĩb⁹ ſed vt deo: ad cui⁹ amorẽ cozda hoĩm volebat cõuertere et eo ipo quo placebat hoĩb⁹: itaq; et nõ se hoĩbus recte placere dicebat: qz in eoipso vt deo placeret intuebat Et placẽdũ esse hoĩb⁹ recte ꝑcipiebat nõ vt hoc appeteret tanq̃ merces recte factoꝝ: ſz quia deo placere nõ posset q̃ nõ se his quos saluos fieri vellet ꝓberet imitãdũ. Imitari aũt illũ qui sibi nõ placuerit nullo pacto quisq; potest. Sicut q̃ nõ absurde loq̃ret qui diceret: in hac opa q̃ nauẽ q̃ro nõ nauẽ quero ſed patriã: sic ap̃lus conuenienter diceret. In hac opa q̃ hoĩbus placeo /non hoĩbus ſed deo placeo. quã nõ ad hoc appeto: ſed ad id refero vt me imitent quos saluos fieri volo.

Ex libro. ii. ꝺ ſmõe dñi in monte. i. Cor. x. Placere ⁊ nõ placere hoĩb⁹: ſed differẽter debemus.

Que autem ſcribo vobis: ecce cozã deo quia nõ mentior.

Non vobis dicim⁹ nõ nos iurare. Si enim hoc dicimus mẽtimur. Quãtũ ad me ꝓtinet nõ iuro: ſed q̃tũ mihi videt magna necessitate cõpulſus. cũ video nisi faciã

Ex ſmõe epiſtole iacobi vt nemo iuret. Jacob. vi.

G

Juratio augustini.

nō mihi credi:et ei q̄ mihi nō credit nō expedire qō nō credit. Hac ꝓpensa ratiōe et cōsideratiōe libra ta cū magno timore dico coraz deo aut testis mihi est deꝰ/aut scit xp̄s q̄ scit sic esse in aīo meo. Et vi deo q̄ plus est /idest q̄ amplꝰ est q̄ est est/nō non sed hoc qō amplꝰ est a malo est. et si nō a malo iu rantis/a malo est nō credentis. Deniq; nō ait sit in ore vro est est:nō nō:si q̄s amplꝰ facit malū est.sed sit in ore vro est est nō nō. Qō aūt amplꝰ est a ma lo est.sed q̄re cuius? Nisi forte putatis fratres q̄ si sciret aplus Paulꝰ credere sibi galathas adderet iurationē et diceret q̄ aūt scribo vobis ecce coram deo q̄ nō mentior. Videbat ibi eos qui credebant videbat et alios qui nō credebāt.

Wat.v. Jurat apostolus.

Deinde veni in ptes syrie et cilicie. Erā aūt ignotus facie.ecclijs iudee:q̄ erāt in christo. Tantū aūt auditū habebāt: qm̄ q̄ psequebaꝫ nos aliquādo nūc euāgelizat fidē quā aliq̄n expugnabat: et in me clarificabant deum.

Exepta ad vitalem. Quō deus magnificādus ex cōuersione pauli.

VT q̄d magnificabāt deū:si non deus ad seipm coꝛ illius viri sue gr̄e bonitate cō uerterat qm̄ (vt ipe confitet) miserico rdiā cōsecutus est vt fidelis esset ea fide quā aliquādo vastabat. Jpm etiā verbū quod po suit quē nisi deū hoc tam magnū bonū fecisse ꝺclarat? Quid est enī in me magnificabant deū: nisi in me deum magnificū predicabāt? Quomodo aūt cum magnificū p̄dicabāt: si magnū illud factū de pauli ꝓuersiōe ipe nō fecerat? Et quo pacto ipe fe cerat:si volentē credere ex nolēte ipe nō fecerat?

H Ex 8mō epi stole ioā. viii Matthe.v.

CLuceant(inq̄t dñs) opa vestra coꝛā hoibus.et nō ibi cessauit nō ibi finē fecit:sed addidit et glori ficent patrē vestrū qui in celis est. Et aplus q̄d ait Erā autē ignotus facie ecclesijs iudee q̄ in christo sūt.tantū aūt audiētes erāt quia q̄ aliq̄n nos psequebaꝫ nūc euāgelizat fidē quā aliq̄n vastabat.et in me magnificabant deū. Videte quēadmodū et ipe qꝛ sic inotuit finē nō posuerit in laudē suā sz in laudē dei. At quātū ad ipm ptinet: vastatoꝛ eccl̄ie psecu toꝛ inuidus malignꝰ. Jpe confitebꝫ nō nos cōuitia mur. Amat paulꝰ dici a nobis peccata sua: vt glori ficetur;ille qui talē morbū sanauit magnitudinem enī vlneris manus medici secuit et sanauit. Coꝛ illa de celo pstrauit psecutoꝛē.et erexit p̄dicato rem. Occidit saulū et viuificauit paulū.

Paulus pcrā sua cōfitebꝫ vt glorificeꝫ qui ea dimisit.

Capitulū secundū.

DEinde post annos quat tuoꝛdecim iterum ascēdi hierosolymā cū barnaba assumpto r tito. Ascendi autē scdm reuelationē: et cōtuli cū illis euāgelium qō p̄dico in gētibus. Seoꝛsum autē his qui videbant aliq̄d esse:ne forte in vacu um currerem aut cucurrissem.

Ex libro 2ra fausti nitulo liiii. Pauli au ctoritas quō acq̄sita.

IPse aplus Paulus post ascensionem dñi de celo vocatꝰ si nō inueniret in car ne apostolos q̄bus cōmunicādo et cum q̄bus conferendo euāgelium eiusdē so cietatis esse appareret eccl̄ia illi omnino nō crede ret. Sed cum cognouissent eū hoc annunciantem quod etiā illi annūciabāt: et in eoꝝ cōmunione at q̄ vnitate viuentē:accedētibus etiā per eū talibus signis qualia et illi operabāt: ita eum domio com mendante meruit auctoꝛitatē: vt verba illiꝰ hodie sic audiank in eccl̄ia tanq̄ in illo christus (sicut ve rissime ipe dixit) locutus audiat.

6

Ex trac. euāgelij ꝑm ioānem. cvi. Johan. vii. Per apostolos crēdūt oēs fideles. Johan. xv.

CNō ꝓ his aūt rogo tm̄ idest ꝓ discipulis q̄ cū illo tūc erāt:sed et ꝓ eis(inq̄t) q̄ crediturī sūt ꝑ x̄bū eoꝝ in me. vbi oēs suos itelligi voluit nō solū q̄ tūc erāt in carne sed etiā q̄ futuri erāt. Quotq̄t enī po stea crediderunt in eū:ꝓ x̄bū aplꝝ sine dubio cre diderūt r donec veniat crediturī sūt. Jpis enī dixe rat et vos testimoniū phibebitis qꝛ ab initio mecū estis.et ꝓ hos euāgeliū ministratū est r anteq̄ scri beret.et vtiq; quisq̄s in x̄pm credit euāgelio credit Proide sic intelligam⁹ qō dictū est ꝓ x̄bū eoꝝ: vt ipm x̄bū fidei qō p̄dicauert i mūdo hic significatū esse credam⁹. dictū aūt esse x̄bū eoꝝ qm̄ ab ipis est primit⁹ ac p̄cipue p̄dicatū. Jā enī ab ipis p̄dicaba tur in terra:qm̄ ꝓ reuelationē iesu xp̄i ipm x̄bū eoꝝ Paulꝰ accepit. Vnde et cōtulit cū eis euāgeliū ne forte inuacuū cucurrisset aut curreret. Et dextras ei dederūt:qꝛ r in illo(cuius non p eos)illi datū tm̄ x̄bū suū qō iam p̄dicabāt /et in quo fundati fuerāt inuenerūt. De quo x̄bo resurrectiōis xp̄i idē dicit aplꝰ. Siue ego siue illi sic p̄dicam⁹ et sic credidist Et itez. Hoc est inq̄t x̄bū fidei qō p̄dicamus:qꝛ si cōfessus fueris in ore tuo qꝛ dñs est iesus xp̄us /et crediderīs in corde tuo qꝛ deꝰ illū suscitauit a moꝛ tuis saluꝰ eris. Et in actib⁹ aplꝝ legit q̄ in xp̄o de us definierit fidē oibus suscitās eū a moꝛtuis.

Gala.ii. Actuū.iii.

CDe decē lepꝛosis q̄s ita mūdauit cū ait ite ostē dite vos sacerdotib⁹: q̄ri potest cur ad sacerdotes eos miserit vt cum irēt mūdarenk. Mullū enī eoꝝ q̄b⁹ hec coꝛpalia bñficia pstitit iuenik misisse ad sa cerdotes nisi lepꝛosos. Mā et illū a lepꝛa mūdaue rat cui dixit vade ostēde te sacerdotib⁹. r offer ꝓ te sacrificiū qō p̄cepit moyses in testimoniū illis. q̄rē dū est igit q̄d ipsa lepꝛa significet. Mō enī sanati sz mundati dicunk. q̄ ea caruerūt Coloꝛis q̄ppe vitiū est nō valitudis aut integritatis sensuū atq; mēbꝛo rū. Lepꝛosi q̄ nō absurde itelligunk q̄ sciētiā x̄e fi dei nō habentes varias doctrinas pfitenk erroꝛis Mulla poꝛro falsa doctrina est q̄ nō aliq̄ vera inter misceat. x̄a q̄ falsis inoꝛdinate pmixta ivna dispu tatiōe vel narratiōe hoīs tanq̄ in vniꝰ coꝛpis colo re apparētia significāt lepꝛam:tanq̄ veris falsisq̄ colox fucꝰ hūana coꝛpa variātē atq; maculātē. Sa cerdotiū vero iudeoꝝ nemo fere fidelium dubitat figurā fuisse futuri sacerdotij regalis quod est i ec clesia quo consecrank omnes ptinētes ad coꝛpus christi summi r veri pncipis sacerdotū. Nam nunc et oēs vngunk qō tūc regibus tantū r sacerdotib⁹ fiebat. Et qō ait Petrꝰ ad christianū populū scri bens regale sacerdotiū: vtrunq; nomē illi populo cōuenire declarauit:quo illa vnctio ptinebat. Ce tera itaq; vitia tanq̄ valitudinis et quasi membꝛo rum a ime atq; sensuū et ꝓ se interꝰ in consciētia et intellectu sanat et coꝛrigit. Doctrina vero vel im buēdi ꝓ sacramēta vel catezizādi per sermonē sanā tem atq; lectionem ecclesie pꝛopꝛie contributa est Jtaq; et Paulus voce domini audita /quid me ꝑ sequeris/r ego sum iesus quem tu persequeris: ad ananiā tamē missus est /vt illo sacerdotio qō in ec clesia constitutū est sacramentum doctrine fidei ꝓ ciperet et verus eius appꝛobaret coloꝛ. Non quia non potest dominꝰ ꝓ seipsum oia facere. Nam q̄s alius hec facit etiam in ecclesijs? sed vt ipsa socie tas cōgregatoꝛ fideliū appꝛobando in inuicē atq; cōmunicādo vere fidei doctrinā in oibus q̄ dicunk

Ex libro q̄stionū euāge. ii Luce. xvii.

Luce.v. Lepꝛa q̄d sit.

Falsa doctrina sp̄ve ri aliq̄d in termiscet. Sacerdotiū iudeoꝝ figura fuit nostri.

i. petri. ii.

Doctrina imbuēdi r catezizādi tributa est ecclesie.

Cur lepꝛosos ad sacerdotes misit dñs: r cur non oēs sanauit ꝓse.

verbis vel signanꝭ sacramentis tanꝯ vnã speciem veri colozis obducat. Ad hoc etiã ptinet qõ idem dicit apostol⁹ deinde post annos quattuozdecim ascendi hierosolimam cũ barnaba assumpto etiaz tito. Ascẽdi autem secundũ reuelationem ⁊ expo sui eis euangeliũ quod predico in gentibus. Seoz sum aũt his qui videbantur pstantiozes ne forte i vacuum curro aut cucurri. Et paulo post cum cognouissent inquit gr̃am que data est mihi iacob⁹ et petrus ⁊ ioanes q̃ videbãtur colũne eẽ dextras dederunt mihi ⁊ barnabe societatis. Ipsa enĩ collatio vnam doctrie speciem exclusa omĩ varietate monstrabat.

Sed neq̃ tit⁹ qui mecũ erat cũ esset gentilis ꝓpulsus ẽ circũcidi. Sz ꝓpter subintroductos falsos fratres qui subitroierunt explozare libertatẽ nr̃am quã habem⁹ in xp̃o ieſu vt nos in seruitutẽ redigerent. quibus neq̃ ad hozam cessimus subiectioni vt veritas euangelij permaneat apud vos. Ab his aũt qui videbantur esse aliq̃d: quales aliquando fuerint nihil mea interest. Deus enim pſonam hominis non accipit.

Et timotheũ ꝓpter ea circuncidit: ne iudeis et maxime cognatiõis ei⁹ materne sic videret qui ex gẽtib⁹ i xp̃o crediderãt ꝺtestari circũcisionẽ sicut idolatria detestãda est: cũ illã fieri de⁹ perceperit hanc sathanas pſuaserit. Et titũ ꝓpterea nõ circũcidit ne occasionẽ daret eis q̃ sine illa circũcisione dicebãt credẽtes saluos eẽ nõ posse: ⁊ ad deceptionẽ gentiũ hoc etiã paulũ sẽtire iactabãt. qõ ipe satis significat vbi ait. Sz neq̃ tit⁹ qui mecũ erat cũ eẽt grecus ꝓpul⁹ẽ circũcidi. ꝓpter subitroductos aũt falsos fratres q̃ subitroierũt pscrutari libertatẽ nr̃am vt nos in seruitutẽ redigerẽt quib⁹ nec ad hozã cessim⁹ subiectiõi vt veritas euãgelij pmaneat ad vos. hic appet quid eos captare intellexerit vt nõ faceret qõ in timotheo fecerat: et qõ ea libertate facere poterat qua ostẽderet illa sacramenta nec tanꝯ necessaria debere appeti nec tanꝯ sacri lega debere damnari.

Abibi enĩ qui videbãtur esse aliquid nihil contulerunt. Sed econtra cum vidissent q̃ creditũ est mihi euãgeliuz ꝓputi sicut ⁊ petro circuncisionis: qui enĩ operatus est petro in apostolatũ circũcisionis operatus est ⁊ mihi inter gentes et cũ cognouissent gratiam que data est mihi. iacobus ⁊ cephas et iohãnes qui videbantur colũne esse dextras dederũt mihi ⁊ barnabe societatis: vt nos in gentes ipsi aut̃ in circuncisionẽ: tantum vt pauperuz memozes essemus. Quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

Dicit venisse se hierosolimã ⁊ euangeliũ cum apostolis contulisse dextras sibi datas fuisse id est signũ ꝓcordie signum cõsonantie: q̃ ab eis que ipi dicerant in nihilo discrepabat.

Cum autem venisset petrus antiochiaz in faciem ei restiti: quia reprehensibilis erat. Prius enim q̃ venirent quidam a iacobo cum gentib⁹ edebat. Cum autẽ venissent subtrahebat et segregabat se: timens eos qui ex circũcisione erãt. Et simulationi eius consenserũt ceteri iudei ita vt et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.

Si hoc fecit petr⁹ qõ facere ꝺbuit: meritus est paulus q̃ eũ viderit nõ recte ingrediẽtem ad veritatem euãgelij. quisquis enĩ facit qõ facere debz recte vtiq̃ facit. ⁊ ideo falsũ de illo dicit qui dicit eũ nõ recte fecisse qõ eũ nouit facere debuisse. Si aũt verũ scripsit paul⁹: ꝛum ẽ q̃ petr⁹ nõ recte ingrediebat ad ꝛitatẽ euãgelij. Ego quidẽ illud petꝛ sit egisse credo vt gẽtes cogeret iudaizare. hoc enĩ lego scripsisse paulũ quẽ mẽtitũ eẽ nõ credo. ⁊ ideo nõ recte agebat hoc petrus q⁊ erat contra euãgelij veritate. vt putarẽt q̃ credebãt i xp̃z se sine illis veteriꝫ sacramẽtis saluos eẽ nõ posse. Hoc enĩ cõtrẽdebãt antiochie q̃ ex circũcisione crediderãt. Ꝯm vero paulũ nonad hoc id egisse q̃ vel timotheũ circũcidit vel cẽchris votũ psoluit vel hierosolimis a iacobo admonitus cũ eis q̃ vouerãt legitima illa celebrãda suscepit: vt putare videret p ea sacramẽta etiã xp̃iana salutẽ dari. Sz ne illa q̃ prioziꝫ vt ꝓgrue bat tpibus in vmbras rerum futurarũ deus fieri iusserat tanꝯ idolatriã gentiliũ dãnare credere tur. Hoc est enĩ quod illi iacobus ait: auditũ de illo esse q̃ discissionẽ doceat a moyse. Qõ vtiq̃ nefas ẽ vt credẽtes in xp̃m discindant a ꝓpheta xp̃i tanquam eius doctrinaz detestantes atq̃ damnãtes. de quo ipse christus dicit. Si crederetis moy si crederetis et mihi. De me enĩ ille scripsit. Attende enĩ obsecro ipsa verba iacob videns inquit frater quot milia sunt in iudea qui crediderunt in christo. Et hi omnes emulatozes sunt legis. Audierũt autem de te q̃ discissionem doceas a moyse: eoꝝ qui per gentes sunt iudeozum dicens nõ debere circuncidere filios suos neq̃ secundũ consuetudinem ingredi. Quid ergo est? vtiq̃ oportet conuenire multitudinẽ. Audient etenim te superuenisse hoc ergo fac quod tibi dicim⁹. Sunt nobis viri q̃tuoꝛ votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum ipsis. et impende in eos vt radant capita. ⁊ scient omnes q⁊ que de te audierãt falsa sũt Sed̃ sequeris ⁊ ipse custodiens legẽ. Non opinoz obscurũ est ⁊ iacobũ hoc ideo monuisse vt scirent falsa esse que de illo audierãt hi qui cum in christũ ex iudeis credidissent tamen emulatozes erant legis: ne per doctrinã christi velut sacrilega nec deo mandante conscripta damnari putarent que per moysen patribus fuerant ministrata. Hoc enim de paulo iactauerãt non illi qui intelligebãt quo aio a iudeis fidelibus obseruari tũc ista deberent ꝓpter ꝓmendandã. scilicet auctozitatẽ diuinam ⁊ sacramentoꝝ illoꝝ prophetic̃ sanctitatẽ: non propter adipiscendã salutem que iã in christo reuelabatur et per baptismũ sacramenti ministrabat. Sz illi hoc de paulo sparserãt qui sic volebãt ea obseruari tanꝯ sine his in euangelio salus credentib⁹ eẽ non posset Ꝯm enĩ senserãt vehementissimum gratie ꝓdicatozem et intentioni eoꝝ maxime aduersũ docentem nõ per illa hominẽ iustificari: sed per gratiã ieſu xp̃i: cuius prenunciandi causa ille vmbze in lege mandate sũt. Et ideo illi iudiam et

Exepta ad hieronimũ. Thimotheus cur a paulo circũcisus est Idolatria ꝓp⁹ q̃ circũcisio detestãda est.

Exepta ad hieronimũ.

Johan.v.

Actuũ. xxi

Ex lib. ãstionũ euãgeliorum.

¶ Paulus quō regalia deuitāda censuit.

psecutionē cōcitare molientes tanq̄ inimicū legis mādatorūq̄ diuinorū criminabant cui⁹ falsę crimi natiōis iuidiā cogruēti⁹ deuitare non posset: q̄ vt ea ipe celebraret q̄ dānare tanq̄ sacrilega putabatur. atq̄ ostēderet nec iudeos tūc ab eis tanq̄ a nefarijs phibēdos: nec gētiles ad ea tāq̄ necessaria cōpellēdos. Nā si reuera sic ea reprobaret quēad modū de illo auditū erat: r iō celebrāda suscepit vt actiōe similata suā posset occultare sentētiā nō ei diceret iacob⁹: r sciēt oēs: sz diceret: r putabūt omnes qm̄ que de te audierūt falsa sunt.

Sed cū vidissem q̄ nō recto pede incedebāt ad veritatē euāgelij dixi petro corā oibus. si tu cū iudeus sis gētiliter r non iudaice viuis quō gētes cogis iudaizare.

Ex epla ad hieronimū.

NAm ipis hierosolymis apl̄i ꝺcreuerāt ne q̄sq̄ tūc iudeos iudaizare phiberet: q̄ uis etiā ipos iā doctrina xp̄iana nō cōgeret. pinde si post hoc apl̄orū decretū petr⁹ habuit i antiochia illā simulationē q̄ gentes cogeret iudaizare qō nec ipe cogebat: cuius ꝓpter cōmēdāda eloqa dñi q̄ iudeis sunt credita nō phibebat. qd mirū si pstringebat paul⁹ libere debere asserere qō cū ceteris apl̄is se hierosolimis decreuisse meminerat? Si aūt hoc vt magis arbitror āte illō hierosolimitanū cōciliū petr⁹ fecit: nec sic mixt est q̄ cū volebat paul⁹ nō timide obtegere sed fidēter asserere qō cū piter sentire iā nouerat / siue qō cū eo protulerat euāgeliū: siue q̄ i cornelij cēturiōis vocatiōe etiā diuinit⁹ de hac re eū admonitū acceperat / siue qō anteq̄ illi quos timuerat venissent antiochiā cū gētib⁹ eū cōuescī viderat. Neq̄ enim negam⁹ i hac sentētia fuisse iā petrū in q̄t paul⁹ fuit. Nō itaq̄ tūc cū qd i ea re verū eēt docebat: sz ei⁹ simulationē qua gentes iudaizare cogebant argu ebat nō ob aliud nisi q̄ sic illa oīa simulatoria gerebant tanq̄ verū eēt qō dicebāt illi q̄ sine circūcisiōe ꝓpucij atq̄ aliis obseruatiōib⁹ vmbre futurorū putabāt credētes saluos eē nō posse: i cui⁹ sentētie nō cōsensionē sz simulationē timore petr⁹ icidebat vt de illo paul⁹ verissime scriberet q̄ eū vidisset nō recte igredientē ad veritatē euāgelij. eiq̄ verissime diceret q̄ gētes iudaizare cogebat qō paulus vtiq̄ nō cogebat. Ob hoc illa vetera veraciter vbi opus eēt obseruās vt dānāda nō esse mōstraret: p dicās tū instāter nō eis sz reuelata grā fidei saluos fieri fideles: ne ad ea quēquam velut necessaria suscipiēda cōpelleret. Cur itaq̄ mihi nō liceat dicere apl̄m paulū: r alios recte fidei xp̄ianos tunc illa vetera sacramēta paululū obseruādo veracit cōmēdare debuisse / ne putarent ille ꝓphetice obseruatiōes a pijssimis pr̄ib⁹ custodite tāq̄ sacrilegia diabolica a posteris detestāde? Jā enī cū venisset fides q̄ pr̄i⁹ illis obseruatiōib⁹ p̄nūciata / post mortē r resurrectionē dñi reuelata ē: amiserāt tanq̄ vtā officij sui. verūtū sicut defūctoꝝ corpa necessario deducēda erant quodāmodo ad sepulturā nec simulate sed religiose. nō aūt deserēda ꝓtinuo. vt

¶ Paul⁹ cur petr̄ argu erit.

inimicorū obtrectatiōibus tanq̄ canū morsib⁹ p ijciēda. Proide nūc q̄squis xp̄ianorū (cuius sit ex iudeis) similiter ea celebrare voluerit: tanq̄ sopitos cineres eruēs nō erit pius deductor vel baiul⁹ corpis sed impius sepulture violator.

Judaizā dū nūc nō est.

Jtē ex eadē epla.

¶ Scribentib⁹ auctoribꝰ sctārū scripturarū maxīe canonicaꝝ icōcusse credat r defēdat abesse oīno mēdaciū: ne dispēsatores xp̄i de quib⁹ dictū est hic iā q̄rit int dispēsatores vt fidelis q̄s iueniatur:

4. Cor. iiii.

tanq̄ magnū aliq̄d sibi fidelit didicisse videant p ☧itatē dispēsatiōe mētiri. cū ipa fides in latino sermōe ab eo dicat appellata: q̄ fit qō dicit. vbi autē fit qō dicit. mētiendi vtiq̄ nō ē loc⁹. Fidelis igitur dispēsator apl̄s paul⁹ pculdubio nobis exhibet i scribendo fidē q̄ ☧itatis dispēsator erat nō falsitatis. ac p hoc ☧um scripsit vidisse se petrū nō recte i gredientē ad ☧itatē euāgelij eiq̄ i faciē restitisse: q̄ gētes cogeret iudaizare. Jpe vero petr⁹ qō a paulo fiebat vtilit libertate charitatis sctē ac benigne pietate hūilitatis accepit atq̄ ita rar⁹ r sācti⁹ exēplū posterīs pbuit quo nō dedignarent maiores si cubi forte recti tramitē reliq̄ssent etiā a posteriorib⁹ corrigi q̄ paul⁹ quo fidēter auderēt etiā miores maioribꝰ p defendēda euāgelica ☧itate salua fraterna charitate resistere. Nā cū sati⁹ sit a tenēdo itinere in nullo q̄ i aliquo declinare. multo ē tñ mirabili⁹ r laudabili⁹ libent accipe corrigentē q̄ audacter corrigere deuiātez. Laus itaq̄ iuste libertatis in paulo r sctē hūilitatis in petro q̄tū mihi p modulo meo videt magis fuerat aduersus calūniantē porphirīū defendēda: q̄ vt ei darent obtrectandi maior occasio: qua multo mordati⁹ crimināretur xp̄ianos fallacit vel suas lr̄as scribere vel dei sui sacramēta tractare. ¶ Didicim⁹ apl̄m petrū in q̄ primat⁹ apl̄orꝝ tam excellēti gra pemiet alit q̄ veritas postulabat de circūcisiōe agere solitū a posteriore apl̄o paulo eē correctuz. Ergo potuit petr⁹ nō recte in aliquo ingredi ad veritatē euāgelij ita vt gētes cogeret iudaizare. qō paul⁹ in ea scribit epla in q̄ deū testat⁹ ē nō se mētiri. Ait enī. que aūt scribo vobis ecce corā deo q̄ nō mētior. Et p hāc tā sanctā atq̄ terribilē attestationē dei narrauit hec oīa in quib⁹ ait. Cū vidissez q̄ nō recte ingrediunt ad veritatē euāgelij dixi petro corā omibus Si tu cū sis iude⁹ gētilit r nō iudaice viuis quō gētes cogis iudaizare: q̄propt petr⁹ a paulo posteriore corrigit. r pacis atq̄ vnitatis vinculo custoditus ad martyriū puehit. ¶ Oīmodo tenenduz in doctrīa religiōis nullo mō eē mētiēdū. Ad ostēdenda q̄ quedā q̄ putant in scripturis eē mēdacia nō ea eē qō putant si recte itelligant: nō tibi paruz aduersus istos valere videat qō nō de apostolicis sed de ꝓphetīcis lr̄is inuentūt velut exēpla mentiendi. Illa q̄ppe oīa q̄ noiatim cōmemorant vbi sit quisq̄ mēritus in eis libris leguntur in quibus non solū dicta verum etiā facta multa figurate cō scripta sunt q̄ r figurate gesta sūt. In figuris aūt qō velut mentiēdo dicit bñ intellectū vexinuenit Apl̄s ☧o in epl̄is suis alit locuti sūt. aliter ꝓscripti act⁹ apl̄orꝝ: iā videlicet reuelato testamento nouo qō illis figuris ꝓpheticis velabat. Denicq̄ in tot e pistolis apl̄icis atq̄ in ipo tā grādi libro in quo actus eorū canonica ☧itate narrant nō inuenit aliquis talis mentiēs vt de illo ab istis ad mentiendi licentiā ꝓponat exēplū: q̄ quidē illa petri r barnabe simulatio qua gētes iudaizare cogebāt merito reprehēsa atq̄ correcta ē. r ne tūc noceret r ne posteris ad imitandū valeret. Cū enīz vidisset apl̄us paul⁹ q̄ nō recte ingrediunt ad veritatē euangelij dixit petro corā oibus. Si tu cū sis iude⁹ gētiliter et nō iudaice viuis: quomō gētes cogis iudaizare? id aūt qō ipe fecit vt q̄sdā obseruatiōes legitimas iudaica ꝓsuetudie retinēdor agēdo ne se inimicū legi ꝓphisq̄ mōstraret: absit vt mēdacit eū fecisse credam⁹. De hac q̄ppe re satis ē ei⁹ nota sētētia q̄ fuerat ꝓstitutū nec iudeos qui tūc in xp̄z credebant p bibēdos eē a pr̄nis traditiōib⁹ nec ad eas gētiles

Petr⁹ obediēdo rarius erāctiꝰ pbuit posteris exēplum. q̄ paul⁹ resistendo.

Ex libro .ii. ꝺ baptismo.

Petr⁹ errare potuit. Gala. i.

Ex libro 9no mēdaciū nō cōsentiū. Mēdaciū i doctrina religionis summope fugiēduz ē

H

cū xp̃iani fierēt eē cogendos: vt illa sacramenta q̄ diuitus p̃cepta eē p̃stant nō tanc̄ sacrilegia tā no-uo testamēto reuelato vel tāc̄ sine his quic̄ puer terent ad deū salui eē nō possēt. Errabāt enī qui h̄ putabāt atq̄ p̃dicabāt c̄uis tā recepto xp̃i euā-gelio z eis simulate p̃senserāt petrus et barnabas idcoc̄ cogebāt gentes iudaizare. id enī erat coge re sic ea necessaria p̃dicare tāc̄ z recepto euange lio nulla sine illis sal⁹ eēt in xp̃o. hoc error quoꝝ-dam putabat hoc timor petri simulabat hoc liber tas pauli redarguebat.

Ex epl̄a ad hieronimū.

¶Et si tale aliquid ip̃e paul⁹ fecerat correctū po tius etiā ip̃m credā coapl̄i sui correctionē nō potu isse negligere c̄ mēdacii in sua epl̄a scribere potu isse z epl̄a q̄libet c̄tomagis illa in q̄ p̃locutus ait.

[Que aūt scribo vobis ecce corā deo q̄ nō men tior si tu cū iudeus sis gentiliter z nō iudaice viuis quomodo cogis gētes iudaizare]

Ex epl̄a ad hieronimū

¶Ip̃m apl̄m paulū inkrogās interpello z requi-ro ieo q̄ scripsit vidisse se petrū nō recte ingredi tē ad v̄itatē euāgelij eic̄ i faciē p̃pterea restitisse q̄ illa simulatione gētes iudaizare cogebat. vtrū verū scripserit an forte nescio qua dispēsatiua falsi tate mentit⁹ sit. z audio paulo supl̄⁹ in eiusdē nar ratōis exordio religiosa voce mihi clamātez q̄ aūt scribo vob ecce corā deo q̄ nō mētior. Debet veniā quilibet aliud opinātes. Ego magis credo tanc̄ apl̄o in suis z p̃o suis litteris iurāti c̄ cuic̄ doctis simo de alienis disputanti.

Ex libro. vti. d baptismo.

¶Illi qui se xp̃ianos nazarenos vocāt z more iu daico carnalia p̃putia circūcidūt nati heretici ex illo errore in quē petr⁹ deuiās a paulo reuocatus est in hoc adhuc vsc̄ p̃sistūt. Ergo illi petro in p̃ matu apl̄oꝝ martyrij gl̄a coronato in sua puersita te p̃cisi ab ecclesia remanserunt.

B

Mos natura iudeiz nō ex gētib⁹ pctōres

Ex tractatu pi. cv.

¶Flāma p̃bussit pctōres. Nō ē hoc nomē in scri ptur] vsitatū eoꝝ q̄ licet iuster laudabilit viuāt nō sūt tñ sine pctō magꝫ eni sicut iter estink irridētes z irrisores ink murmurātes z murmuratores z inter scribentes z scriptores z cetera sikia: ita scriptura appellare peccatores consueuit valde iniquos et grauibus pctōrum sarcinis oneratos.

Pctōr gra uius sonat c̄ peccās: sic irrisor c̄ irridēs z ceka.

Scientes aūt q̄ nō iustificat homo ex o peribus legis nisi p̃ fidē ieſu xp̃i et nos in xp̃o ieſu credimus vt iustificemur ex fide xp̃i et nō ex opibus legis p̃pter q̄ ex opibus legis nō iustificabit ois caro

Q̄ si querētes iustificari in xp̃o inuēti sum⁹ z ipsi pctōres: nunq̄d xp̃s peccati minister est? Absit. Si enī q̄ destruxi ite rū hec reedifico: p̃uaricatorez me esse constituo.

Ex libro ad paulinū ep̃m

¶Nō q̄ opa bona frustrant cū deus reddat vni cuic̄ scōz opa sua: sz q̄ opa ex gr̄a nō ex opib⁹ gr̄a q̄m fides q̄ p̃ dilectionē opat nihil oparet nisi ipa dilectio dei diffunderet in cordib⁹ nr̄is p̃ spm̄ scm̄ qui datus est nobis nec ipsa fides eēt in nobis nisi vnicuic̄ deus partiret mensurā fidei.

Roma. v.

Roma. xxi.

Ex libro ad p̃sperū z hila rium.

¶Ex fide dicit nos iustificari q̄ ipa p̃ima est ex qua impetrantur cetera.

Ego enī p̃ legē legi mortuus sum vt deo viuā christo confixus sum cruci. Viuo aūt iā non ego viuit vero in me christus

Ex tractatu pi. cxviii.

C

Ognita dei gr̄a q̄ sola liberat a p̃uari catiōe q̄ legꝫ cognitiōe p̃mittit ozādo di cit p̃fige clauis a timore tuo carnes me as. Sic enī ex p̃ssi⁹ ink p̃tati sūt quidā nr̄i qō grece vno v̄bo dici potuit id est catholoson vbi quid vult intelligi nisi qō ait apl̄s: Mihi autē absit gl̄iari nisi in cruce dn̄i nr̄i ieſu xp̃i p̃ quē mihi mūd⁹ crucifix⁹ ē z ego mūdo. et ite xp̃o ink t cruci fix⁹ sū cruci. viuo aūt tā nō ego viuit v̄o in me xp̃s Qō q̄d est aliud nisi nō est i me iustitia mea q̄ ex le ge ē in q̄ p̃uaricator effect⁹ sū: sz iustitia dei id est q̄ mihi ex deo ē nō ex me. Sic q̄ppe i me viuit non ego sz xp̃s q̄ fact⁹ est nobis sapiētia a deo z iustitia et sctificatio z redēptio. vt quēadmodū scriptū est q̄ gl̄iat in dn̄o gl̄iet. Itē dicit. Qui aūt ieſu xp̃i sūt carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ z pcupiscētijs Cū hic dictū sit q̄ ip̃i crucifixerūt carnē suā. in isto tñ psalmo deus rogat vt id faciat cui dicit. Cōfige clauis a timore tuo carnes meas vt itelligam⁹ etiā qō recte facim⁹ gr̄e dei eē tribuēdū q̄ in nobis ope rat z velle z operari p̃ bona volūtate Cōfige ink t cla uis a timore tuo carnes meas a iudicijs eni tuis timui. h̄ est a timore tuo casto q̄ pmanet in sc̄m se culi carnalia desideria mea p̃mank a iudicijs eni tuis timui. cū mihi lex minarek penā q̄ mihi nō po terat dare iustitiā. Sz hūc timorē quo pēa metuik cōsūmata charitas foras mittit: q̄ nō timore pene sz delectatiōe iustitie liberos reddidit. Timor nā-q̄ iste quo nō amak iustitia sed timek pena seruilis est. z ideo nō crucifigit carnē. Viuit enī peccādi vo lūtas q̄ tūc appeāt in ope q̄n spak ipunitas. Cū v̄o pēa credik secutura latēter viuit: viuit tñ. Wallet enī licere z dolet nō licere q̄ lex vetat: q̄ nō spiri-tualik dlectak ei⁹ bono: sz carnalik malū metuit q̄ minak. Timore aūt casto ip̃a q̄ hunc timorē foras mittit peccare timet charitas etiā si sequak ipuri-tas. q̄ nec ipunitatē iudicat secuturā q̄n amor iusti cie p̃cm ip̃am deputat penā. Tali timore carnes crucifigunk q̄m carnales delectatiōes q̄ legis lā vetank potiusc̄ vitank spiritaliū bonoꝝ delectati one vincunk. z eadez vsc̄ ad p̃fectionem crescente victoria perimuntur. ¶Audi apl̄m negantē se Mihi iquit mūd⁹ crucifix⁹ ē z ego mūdo audi ad-huc negātez se viuo ink nō ego. Apta sui negatio sz tā sequit gl̄iosa xp̃i p̃fessio. viuit v̄o in me xp̃us. Quid est q̄? nega te noli tu ip̃e viuere i te quid ē no li tu ip̃se viuere in te? Noli facere voluntatē tuam sed illius qui habitat in te.

Quis timo re casto peccare ti meat.

Ex p̃mōe de v̄bis euāge. Sala. vi.

Apl̄s se ne gat.

Q̄ autē nūc viuo in carne in fide viuo filij dei qui dilexit me et tradidit semet-ipsum p̃o me.

¶Apl̄s dicit q̄ filio p̃p̃io nō pepercit sz p̃o nob oīb⁹ tradidit eū. Ecce xp̃s tradidit pak. tradidit iudas. Nūq̄d nō q̄si sike factū videk. traditor iudas traditor z de⁹ pak? Absit ink t nō dico sz apl̄s dicit q̄ filio p̃p̃io nō pepcit sz p̃ nobis oīb⁹ tradidit illū z pak illū tradidit z ip̃e se tradidit. ait idē apl̄s q̄ di lexit me et tradidit semetip̃z p̃ me. si pak tradidit fi liū z tradidit seip̃z filio: iudas q̄d fecit? Fctā ē tradi tio a patre: fctā ē traditio a filio: fctā ē traditio a iu da. vna res fctā ē. Sz q̄ res discernit p̃ez tradentē filiū z seip̃z filiū tradētē z iudā discip̃z tradētē ma gistrū suū? Qz h̄ fecit pak z fili⁹ i charitate: fecit aūt iudas i pditōe videt] q̄ nō q̄d faciat hō p̃sideradū ē: sz q̄ amor volūtate faciat. in eodē fctō inuenim⁹ deū patrē in quo inuenim⁹ iudā. p̃em bñdicimus iudā detestamur. bñdicim⁹ charitatē. detestamur

Ex tractatu pi. cxviii.

Ps. cxviii.

Sala. vi.

i. Cor. i. Sala. v.

Ps. cxviii.

Phili. iii.

i. Johan. iiii

iniquitatē. ꝗ̄tū enī p̄stitū est generi hūano ex tradito xp̄o nūqd hoc cogitauit iudas vt traderet: deus cogitauit salutē nr̄am qua redēpti sum⁹. iudas cogitauit p̄ciū quo vēdidit dñm. fili⁹ ipse p̄cium qō dedit p̄o nobis iudas cogitauit p̄ciū qō accepit vt venderet. Diuersa ergo intētio diuersa fctā facit cū sit vna res ex diuersis intentiōib⁹. Eam si metiamur vnū amandū alterū damnādū: vnū gl̄ificandū alterū detestandū inuenimus.

Diuersa intētio diuersa facit fcā

Non abijcio gratiā dei si enī p legez iusticia ergo xp̄s gratis mortuus est.

Ex lib. de gra. & libero arbitrio.

Lex nō est gratia. Gala. v.

QUis ita sit surdus aduersus apl̄icas voces ꝗs ita desipiat imo insaniat nesciēs quid loquat vt audeat dicere legez esse gr̄am cū clamet ꝗ sciebat ꝗd loquerē: ꝗ in lege iustificamini a gr̄a excidistis? Sic autē lex nō est gr̄a. qr vt ipa lex fiat nō pōt lex adiuuare sed gr̄a. Nunqd natura erit gr̄a? Nā & hoc pelagiani ausi sūt dicere gr̄am eē naturā in ꝗ sic creati sum⁹ vt habeam⁹ mentē rōnalē qua itelligere valeam⁹ facti ad imaginē dei vt dñemur pīscib⁹ maris & volatilib⁹ celi & oibus pecoribꝰ ꝗ repūt sup terrā. sed nō hec est gr̄a quā p̄mendat apl̄s p fidem iesu xp̄i hāc eī naturā etiā cū ipīs & infidelib⁹ certū est nobis eē p̄munē. gr̄a vo p fidē iesu xp̄i eox tm̄modo est quox ē ipsa fides. Nō enī oīm est fides. deniq; sicut eis ꝗ volentes in lege iustificari a gr̄a excidērūt verissime dicit. Si ex lege iusticia: ergo xp̄s gratis mortuus ē: sic & his qui gr̄am quā p̄mendat & p̄cipit fides xp̄i putāt eē naturā verissime dicit. Si ex natura iusticia: ergo xp̄s gratis mortu⁹ ē. iā hic enī erat lex & nō iustificabat. Jā hic erat & natura & nō iustificabat. Jdeo xp̄s nō gratis mortu⁹ ēt et lex p illū ipleret ꝗ dixit nō veni legē soluere sz iplere. & natura p adam perdita p illuz repararet qui dixit venisse querere et saluare qō perierat.

Ephe. ii.

Matthe. v.

Luce. xix.

Ex libro sententiaꝝ p̄spi Memo de se ꝗcq; boni habet. Ephe. iiii.

MEmo in eo qō videt habere gl̄iet tanq; nō accepit: aut ideo putet se accepisse: qr l̄ra extrinsec⁹ vel vt legeret apparuit vel vt audiret īsonuit. Nā si p legē iustitia ꝗ xp̄s gratis mortu⁹ ē. porro autē si nō gratis mortu⁹ ē ascēdēs in altū captiuauit captiuitatē. dedit dona hoibus inde habet quicunq; habet. Quisqs aūt inde se habere negat aut habe nō habet aut id qō habet auferet ab eo.

Capitulum tertium.

Jnsensati galathe. quis vos fascinauit nō obedire veritati? Ante quox oculos iesus xp̄s p̄script⁹ est: & in vobis crucifixus Hoc solū a vobis volo discere. Ex opibus legis spīn accepistis an ex auditu fidei. Sic stulti estis: vt cū spū ceperitis. nūc carne p̄sūmamini. tāta passi estis sine causa: si tñ sine causa. qui ergo tribuit vobis spīritū & opat virtutes in vobis: ex opibus legis an ex auditu fidei? Sicut scriptū est Abrahā credidit deo: & reputatum est illi ad iusticiam.

Ex libro de ciuitate dei decimo sexto.

Jc sane illa sentētia ponit cui⁹ apostolus meminit ppter dei gr̄az p̄mēdandā ne circūcisio gl̄iaret gētes ꝗ circūcisas ad fidē xp̄i nollet admitti Nocenī ꝗñ factum est vt credenti abrahe deputaret fides ad iusticiā nondum fuerat circuncisus.

Cognoscite ergo qr qui ex fide sūt hi sūt filij abrahe. Prouidēs aūt scriptura qr ex fide iustificat gentes de⁹: prenūciauit abrahe qr benedicent in te oēs gentes. Jgit qui ex fide sūt: benedicent cū fideli abrahā. Quicunq; enī ex opibus legis sūt: sub maledicto sūt. Scriptū est enim. Maledict⁹ ois qui nō p̄manserit in omibus ꝗ scripta sunt in libro legis: vt faciat ea. Quoniā autē in lege nemo iustificat apud deū manifestū est: qr iustus ex fide viuit. Lex autem nō est ex fide: sed qui fecerit ea viuet in illis.

Ex libro gr̄a & libero arbitrio. Exo. iii.

CHoc dictū ē ad abrahā hoc ad ysaac hoc ad iacob vnde nō imerito dicit. Ego sū deus abrahā et de⁹ ysaac & de⁹ iacob. Cōpletur⁹ vtiq; in benedictione oīm gentiū qō ex eox semine p̄misit. Nec īmerito ipe abrahā cū eius seruus ei iuraret. sub femore suo iussit eū ponere manū sciens inde venturaz carnē xp̄i. in quo benedici oīes gētes nō nūc p̄enūciam⁹ sz qō p̄enunciatū est nūc videmus.

Gene. xxiii.

Ex sīmōe de ꝟbis euangelij. xiiii. Reñ. xxii. Abraham si ad se attēdisset nūq; ꝗ credidiſſet.

TImpletū ē qō p̄missū ē abrahe & ex his ꝗ videm⁹ credim⁹ ꝗ nō videm⁹. Vnus homo fuit abrahā & dictū ē illi. In semine tuo bñdicent oēs gētes Si ad se attenderet qñ crederet: vn⁹ homo erat & iā senex erat et vxorē sterilē hēbat & etate iā ita p̄gressaz vt p̄cipe nō posset etiā si sterilis nō fuisset. Nō erat p̄orsus vnde aliqd sparek. sz p̄mittētē attēdebat. et credebat qō nō videbat. Ecce ille qō credidit nos videmus. Ergo ex his ꝗ videm⁹ debem⁹ credere qō ꝗ nō videm⁹. genuit ysaac. non vidim⁹. Et ysaac genuit iacob. & ꝟ nō vidim⁹. Et iacob genuit duodecim filios & ipos nō vidim⁹. Et duodeci filij genuerūt pp̄lm isr̄l magnū pp̄z videm⁹ iā cepi ea dicere ꝗ videmus de pp̄lo isr̄l nata est virgo & pepit xp̄m et ecce in xp̄o benedicunt oīes gētes. qd verius qd certi⁹? quid apti⁹? Desiderate mecū futurū seculū qui p̄gregati estis ex gētib⁹. Jn ꝟ scl̄o ipleuit deus p̄missū suū ex semine abrahe. Quomodo ergo nō dabit nobis ekna p̄missa sua quos fecit esse semē abrahe? hoc enī dicit apl̄us. Si aūt vos xp̄i (apl̄ica ꝟba sūt) ꝗ abrahe semen estis. Magnū aliquid cepim⁹ eē. nemo se p̄tēnat. nihil fuim⁹ sz aliquid sum⁹. dixim⁹ dño memēto qr puluis sum⁹. sz ille de puluere hoiez fecit & pulueri vitā dedit & in xp̄o dño nr̄o iā ip̄m puluerē ad celi regna p̄duxit: qr hic accepit carnē: hic accepit terrā: & terrā leuauit in celū qui fecit terrā et celum.

Ex iijs ꝗ videmus credēda sunt ꝗ non videmus. Ex libro i. de baptismo parꝰ uulorum Roma. iii.

CLegim⁹ iustificari in xp̄o qui credūt in eū p̄opter occultā cōlcationē & ispiratione gr̄e spīritalē qua quisqs heret dño vn⁹ spūs ē. ꝗ̄ius eū & imitentur scti et⁹. legat mihi tale aliqd de his ꝗ sctōs ei⁹ imitati sūt vtrū ꝗscq; dict⁹ sit iustificat⁹ i paulo aut in petro aut ꝗlibet hox quox i pp̄lo dei magna excellit auctoritas nisi ꝙ in abrahā dicimur benedici sicut ei dictū est benedicent in te oīes gentes p̄opter xp̄m qui semen eius est scōm carnem. Nō manifestius dicit cum hoc idem ita dicitur. Benedicentur in semine tuo omnes gentes.

Gene. xxii.

Chr̄s⁹ redemit nos de maledicto legis factus p̄o nobis maledict⁹. qr scriptuz est maledictus ois qui pendet in ligno

Deut. xxi.

vt in gentib⁹ benedictio abrahe fieret in xp̃o iesu: vt pollicitationē spūs accipiamus p fidem. Fratres scōm hominē dico: tamē hominis confirmatū testamentū nemo spernit aut superordinat.

Ex libro ꝓtra faustum 2 li. Cor. v.

SEcutus apostol⁹ dicit de xp̃o factus est pro nobis maledictū sicut nō timuit dicere pro oibus mortu⁹ ē. ℔ enī mortu⁹ ē q̄ maledict⁹ qñ mors ipa ex maledicto est 2 maledictū ē oē pctm̃: siue ipm qō fit vt seq̄tur suppliciū: siue ipm suppliciū qō alio modo vocat pctm̃ qz fit ex pctō. suscepit aūt xp̃s sine reatu supplicīū nr̃m vt inde solueret nr̃z reatū 2 finiret etiaz supplicīū nr̃m. Misit inq̄t de⁹ filiū suū in similitudinē carnis pcti vt de pctō dānaret pctm̃ in carne

Mors ex maledicto est.

Roma. viii.

Mō erat ḡ illa caro pcti: qz nō de traduce mortalitat⁹ in mariā p masculū venerat: sz tm̃ qz de pctō est mors: illa aūt caro cuius exvirgie tm̃ mortalis fuit eo ipo q̄ mortalis erat similitudinē hēbat carnis pcti

ii. Cor. v.

Hoc appellat etiā pctm̃ pseq̄nter dicēs vt de pctō dānaret pctm̃ in carne. Itē alio loco. Eum inq̄t qui nō nouerat pctm̃: pctm̃ p nobis fecit vt nos sim⁹ iustitia dei in ipo. Cur ḡ timeret moyses dicere maledictū qō paul⁹ nō timuit dicere pctm̃? Plane ℔ ꝓpheta 2 ꝓuidere debuit 2 ꝓdicere parat⁹ ab hereticis cū apl̄o reprehēdi. Nec ideo maior iuidia est q̄ addiderit deo vt diceret maledict⁹ deo ois qui pepēderit in ligno. Misi enī de⁹ odisset pctm̃ 2 mortē nr̃am nō ad eā suscipiendā atq; delēdā filiū suum mitteret. Quid ḡ mirū si maledictum ē deo qō odit de⁹? Tāto enī libētius donauit nobis imortalitatē q̄ futura est xp̃o veniente: q̄to misericordi⁹ odit mortē nr̃az q̄ in ligno pepēdit xp̃o morīēte. ℔ antē additū ē ois vt diceret maledict⁹ ois q̄ in ligno pepēderit: nō sane moyses min⁹ ꝓuidit etiā iustos in cruce futuros sz bene ꝓuidit hereticos sed verā mortē dñi negaturos. et ideo volētes ab ℔ maledicto xp̃m seiūgere vt a mortī etiā vitate seiūgerēt. Si enī vita illa mors nō erat: nullū maledictū xp̃o crucifixo pepēdit in ligno qz nec ve crucifix⁹ ē. Sz cōtra lōge futuros hereticos q̄ de lōge clamat moyses. Sine causa ḡ iuersamini: o quib⁹ displicet vitas mortis xp̃i? Maledict⁹ ois qui pēdet ī ligno. nō ille aut ille: sz ois oīno etiā ner filī⁹ dei? Etiā prorsus. nā ℔ est qō nō vultis. Inde sata gitis inde seducitis. displicet enī vob maledict⁹ pro nobis. qz displicet mortu⁹ p nobis. Tūc enī extra maledictus xp̃us adā si extra illi⁹ mortē. Cū vero ex hoie 2 pro hoie mortē suscepit ex illo 2 p illo etiā maledictus qō mortē comitat suscipe nō dedignat⁹ ē. Etiā ille ꝓsus etiā ille filī⁹ dei semp viu⁹ in sua iustitia mortu⁹ aūt ꝓpter nr̃a delicta in carne suscepta ex pēa nr̃a. sic 2 sp bñdict⁹ in sua iustitia: maledict⁹ aūt ꝓpter nr̃a delicta i morte suscepta ex pēa nr̃a. Ac p hoc additū est ois ne xp̃s adverā mortē nō ptinere diceret si a maledicto qō morti ꝓiūctū est ī sipiēti honorificētia separet. Jā vo vbi audis penā pcti aut ex bñdictiōe crede venīētez: aut ex maledictione. Si ex bñdictiōe venit pena pcti: opta sp eē i pena pcti. si aūt optas inde liberari: crede p diuine sētie iustitiā ex maledictiōe venisse. Confitere ḡ maledictū suscepisse pro nob quē ꝓfiteris mortuū esse pro nobis. Hoc est qō asserit ꝓphetia. qz sciebat xp̃i mortē in cruce pēsurā 2 futuros hereticos qui dicerēt pepēdit quidē in ligno sz specie quadā non vt vere moreret. Clamādo ḡ maledict⁹ nihil aliud clamauit nisi qz ve mortuus. sciēs mortē hōis peccatoris quā sine peccato ipse suscepit de illo maledicto veniētē quo dictū ē si tetigerit⁹ mors te morieminī. Ad hoc ptinet 2 serpēs ille in ligno suspēsus quo significaret nō falsā mortē xp̃m finxisse sz illā vam in ligno passiōis sue suspendisse in quā serpēs ille hoiem mala suadēdo deiecit. quaz veram mortem nolunt illi. conspicere et ideo non sanant a veneno serpentis sicut in heremo quicq; illum attenderent sanabantur.

Gene. ii. Nume. xxi.

¶ In ꝓphetia dictū ē maledict⁹ ois qui pepēdit in ligno. Mō enī ipe attulit mortē sed hic inuenit in maledicto p̃mi hois ꝓpagatā. eandē mortē nr̃az suscipiēs in ligno suspēdit que venerat de pctō. ergo ne putarēt aliq̄ sicut putāt quidā heretici dñm iesū xp̃m falsaz carnē habuisse 2 nō vam; mortē in cruce soluisse intēdit hoc ꝓpheta 2 ait maledictus ois qui pēdet in ligno. Ostēdit ḡ qz filī⁹ dei vera morte mortu⁹ est q̄ mortali carni debebat: ne non maledictū putares non vere mortuū qz vera illa mors nō erat falsa sz ex illa ꝓpagine descenderat q̄ venerat de maledicto cū de⁹ diceret morte moriemini. Dino 2 ad ipm puenit vita mors vt ad nos peruenīret vita. Etiā ad ipsū puenit mortis maledictio vt ad nos pueniret vite benedictio.

Extractatū pl. xxxvii.

Abrahe dicte sūt ꝓmissiones 2 semini ei⁹

¶ Munḋ de genere vēim⁹ abrahe aut vllo modo abrahā pat noster fuit scōm carnā? originē de carne ei⁹ caro iudeox ducit nō caro xp̃ianox. Nos ℔ alijs gētib⁹ venim⁹ 2 tamē imitādo abrahe fidē filij facti sum⁹. apostolū audi. Abrahe dicte sūt ꝓmissiones 2 semini ei⁹. Mō dicit inquit: semibus tāq; in multis sz tanq; in vno 2 semini tuo qō est xp̃s. Si aūt vos xp̃i ergo abrahe semē estis scōm ꝓmissionē heredes. Nos ḡ facti sum⁹ semē abrahe gra ℔ nō de carne abrahe fecit illi coheredes deus illos exheredauit istos adoptauit. Et de arbore illa olive cui⁹ radix ē in pr̃iarchis ramos naturales superbos āputauit. oleastrū humilē inseruit.

Ex tract. euāgelij ꝓm Ioannem. xxxix. Quō de semine abrahe sum⁹.

Mō dicit 2 semib⁹ quasi in multis sz quasi in vno 2 semini tuo qui est christus.

NIsi xp̃s solus iret ad pr̃em nō diceret. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit 2 e celo filī⁹ hois q̄ est in celo. Sz etiaz paul⁹ apl̄s dicit. Nostra enī conuersatio in celis est. Sz quare hoc? qz ītē dicit. Si resurrexistis cū xp̃o q̄ sursū sunt q̄rite vbi xp̃us est in dextera dei sedens q̄ sursū sūt sapite nō q̄ sup terrā: mortui enim estis 2 vita vestra absc̄dita est cū xp̃o in deo. quomodo ergo ille solus? An ideo sol⁹ qz xp̃us vnus ē cū oibus mēbris suis tanq; caput cū corpe suo? q̄ aūt corp⁹ ei⁹ nisi ecclia? sicut dicit idē doctor. vos aūt estis corp⁹ xp̃i 2 mēbra ex parte. Cū ergo nos ceciderim⁹ 2 ꝓpter nos ipe descēderit q̄d ē nemo ascēdit nisi q̄ descendit: nisi qz nemo ascendit nisi vn⁹ cū eo fact⁹ 2 tāq; mēbrum cōpactus in ei⁹ corpore qui descēdit? Sic 2 discipulis dicit qz sine me nihil potestis facere. Aliter enī vnū cū patre 2 aliter vnū: nobiscū. vnū cū pr̃e est qz vna substātia est patris 2 filii vnū cū patre ē. qz cū in forma dei eēt non rapinā arbitrat⁹ est eē se equalē deo. vn⁹ aūt nobiscū fact⁹ est qz semetipm exianiuit formā serui accipiēs. vn⁹ nobiscū fact⁹ est scōz semē abrahe in quo benedicent oīes gētes. q̄ cū ꝓmemorasset ait apostol⁹ nō dicit in semib⁹ tāq; in mltis sz tāq; i vno et semini tuo qui ē xp̃s. 2 qz 2 nos ad id pertinem⁹ quod est xp̃us: nobis simul corporatis 2 illi capiti coherentib⁹ vn⁹ est xp̃s. Et qz 2 nobis dicit. ergo

Ex ꝓmōe de verbis euāgē. lxi. Johan. iij. Phi. i. iii. Coloss. iii.

i. Cor. xii.

Johan. ii.

Johan. xv.

Phili. ii.

Θ abrahe semē estis scōm ꝓmissionē heredes sī enīz vnū ē semē abrahe ꝛ illud vnū semē abrahe nō ītel ligīt nisi xps hoc aūt semē abrahe nos sum⁹: hoc ergo totū ī d est caput ꝛ corp⁹ vnus est christus.

Hoc aūt dico testamētū ꝓfirmatū a deo que post quadringētos et trigita annos facta est lex non irritū facit ad euacuandam ꝓmissionē. Nā si ex lege hereditas: iam nō ex promissione. Abrahe aūt per repromissionē donauit deus.

Ex lib. q̄stionū exo. ti. xlv

POstol⁹ cū abrahe laudaret ꝛ pmēdaret fidē in ea ꝓmissiōe q̄ xp̄m vult itelligi ꝓphetatū: id est q̄ ꝓmisit de⁹ abrahe q̄ bn̄dicent in eo oēs trib⁹ ꝛe ℔ aūt dico (inq̄t) testamentū ꝓfirmatū a deo q̄ p⁹ quadringētos ꝛ trigīta ānos fctā ē lex: nō ifirmat ad euacuandas ꝓmissiōes. Ex illa ꝓmissiōe q̄ vocatus est abrahā ꝛ credidit deo: p⁹ quadringētos ꝛ trigīta annos factā legē dicit apl's. nō ex tpe quo iacob ītrauit in egiptū. deinde etiā ipsa scriptura exodi ℔ significabat. nō enī dicit incolat⁹ filioꝝ isrl' quē incoluerūt ī terra egipti anni q̄dringēti trigīta: sz apte dixit quā incoluerūt in terra egiptiꝛ ī terra chanaā ipi ꝛ pres eoꝝ. Ac p ℔ manifestū ē ꝓputādū eē tps etiā pr̄iarchaꝝ abrahe ysaac ꝛ iacob ex q̄ pere grinari cepit abrahā in ꝛra chanaā: ideſt ex illa ꝓmissiōe in q̄ ei⁹ fidē laudat apl's vsq̄ ad illud tp̄us quo ingressus ē isrl' in egiptū. Toto q̄ppe ist̄o tpe pegrinati sūt pres in terra chanaā ꝛ deide semen isrl' in egipto. ac sic ꝓpleti sūt q̄dringēti trigīta ānī a ꝓmissione vsq̄ ad exitū isrl' ex egipto q̄n facta ē lex in mōte syna q̄ nō ifirmat testamētū ad euacuandas ꝓmissiōes. Septuagesimo g̃ ꝛ quīto anno vite sue abrahā (sicut scriptura dicit) igressus est in terrā chanaā ꝛ genuit ysaac cū eēt ānoꝝ centum Fiūt itaq̄ ānī vigītiquīq̄ ex ꝓmissiōe vsq̄ ad natū ysaac: His addunt oēs ānī vite ysaac id ē cētuz octogita ꝛ fiūt ducētiq̄nq̄. Tūc erat iacob ānoꝝ cētū viginti. Nati sūt enī sexagenario p̄ri gemini ipse et esau. P⁹ decē ānos itrauit iacob in egiptū cum eēt ānoꝝ cētū trigīta: ioseph aūt eēt triginta nouē fiūt ꝓinde anni a ꝓmissiōe vsq̄ ad ingressū iacob ī egiptū ducēti q̄ndecim. Joseph aūt ab illo tricesimo ꝛ nono ano etat⁹ sue in q̄ eū pat in egipto iuenit vixit ānos septuagīta vnū q̄ oēs etat⁹ ei⁹ ānī centū ꝛ decē fuerūt. cū itaq̄ ad ducētos q̄ndeci ānos accesserit septuagīta vnū fiūt ānī ducēti octogita sex. restāt centū q̄dragīta q̄ttuor vel q̄nq̄ quib⁹ ī telligīt seruisse ī egypto pp̄l's isrl' p⁹ mortē ioseph.

Heñ. xxi.

Heñ. xxv.

Heñ. xlvi.

Gene. l.

Quid igīt lex? ppter trāsgressionē posita est donec veniret semē cui promiserat ordiata p angelos ī manu mediatoris aūt vni⁹ non est de⁹ aūt vnus est.

Ex lib. retractationum

¶ Cū exponerē q̄d g̃ lex trāsgressiōis gr̃a posita est ita distinguēdū putaui vt ītrogatio eēt. Quid ergo? Ac deide respōsio. lex trāsgressiōis gr̃a posita ē. q̄ō quidē nō abhorret a vo. Sz melioꝝ mihi vidē ista distinctio vt ītrogatio sit. Quid g̃ lex? Et iferat respōsio transgressionis posita est gratia.

Ex lib. retractationū.

¶ Ubicūq̄ ī meis libris posui de semīe cui repromissū ē q̄ō dispositū ē p ãgelos in mãu mediatoris nō sic habet apl's sicut ꝛhetores codices p⁹ isperi maxīe grecos de lege enī dictū ē q̄ō tāq̄ de semīe dictū m'ti latini codices habēt ꝓ inꝛpretantis erroꝛē

Ex lib. de pfectiõe iusticie hominis.

¶ Lex puaricatiōis gr̃a posita ē donec vēiret semē cui ꝓmissū ē. vnde sꝛbintrauit vt abūdaret delictū ꝛ vbi abūdauit delictū supabūdauit gr̃a id ē vt accipet hō ꝑcepta supbe de suis viriꝫ⁹ fidēs. ī quib⁹ deficiēs ꝛ fact⁹ etiā puaricatoꝛ liberatoꝛē salua toꝛēq̄ reqrerer: atq̄ ita eū timoꝛ legis factū hūilez tāq̄ pedagog⁹ ad fidē gr̃amq̄ ꝓduceret. Ita m'ltiplicatis ifirmitatib⁹ postea accelerauerīt: quib⁹ sanādis oportūe xp̄s aduēit. In cui⁹ gr̃am etiā iusti ātiq̄ crediderūt: eadē ipa gr̃a ei⁹ adiuti vt gaudētes eū ꝓnoscerēt. et quidā etiā ꝓnūciarēt eē eū ventuꝝ vel in illo ppl'o isrl' sicut moyses ꝛ ies⁹ naue ꝛ samuel ꝛ dauid ꝛ ceteri tales: vel extra ipz ppl'z sicut iob: vel āteqū ipm ppl'm sicut abrahā sicut noe ꝛ quicūq̄ alij sūt q̄s ꝓmēoꝛat vl' tacet sacra scꝛptura vn⁹ enī de⁹ ꝛ vn⁹ mediatoꝛ deiꝛ hoim homo xp̄us ies⁹ sine cui⁹ gr̃a nemo a pdēnatione liberat siue quā traxit ex illo in quo oēs peccauerunt siue quam postea suis iniquitatib⁹ addidit. ¶ Nō angel⁹ singularit sz oīno ãgeli dicunt ꝓ quos nō sermo quilibet fact⁹ ē sz lex ipa data mãifestissime ostēdit quā certe nullus fideliū dubitat dñm dixisse moysi ad subiugādū ppl'z isrl' sz tñ ꝓ ãgelos datā ita stephan⁹ loquit. Dura ceruice inq̄t et nō circūciso coꝛde et aurib⁹ vos sp spūi sctō restitit'ſ sicut pres vestri quē ꝓphetaꝝ nō ꝑsecuti sūt pres vr̄i occidēr eos qui ꝓnūciabāt de aduētu iusti cui⁹ nūc vos ꝓdito res ꝛ inꝛfectoꝛes fuist'ſ q̄ accepistis legē in edictis ãgeloꝝ nec custodistis. q̄d ℔ euidēti⁹: quid tāta autoꝛitate robusti⁹? In edict'ſ quidē angeloꝝ lex illi ppl'o data ē sz dñi nr̄i ies⁹ xp̄i ꝓ eā disponebat ꝛ ꝓnūciabat aduēt⁹. ꝛ iste tanq̄ ꝛbū dei miro ꝛ ineffabili mō erat in angel'o in quoꝝ edict'ſ lex dabat vnde dicit in euāgelio. Si crederet'ſ moysi crederet'ſ forsitā ꝛ mihi. ℔ me enī ille scripsit. Per ãgelos g̃ tūc dñs loq̄bat. ꝓ ãgelos fili⁹ dei loq̄bat mediatoꝛ dei et hoiz futur⁹ ex semīe abrahe suū disponēs aduētū vt inueīret a quib⁹ recipet ꝓfitētes reos: q̄s lex nō ipleta fecerat trāsgressoꝛes. vñ ꝛ apl's dicit. q̄d ergo lex: trāsgressiōis gr̃a posita est donec vēiret semē cui ꝓmissū ē dispositā ꝓ ãgelos in mãu mediatoꝛis. q̄ō aūt nō aliquē ex ãgel' dicit mediatoꝛē sz ipz dñm ies⁹ xp̄m inq̄tū hō fieri dignat⁹ ē. habes alio loco vn⁹ inq̄t de⁹ ꝛ vn⁹ mediatoꝛ deiꝛ hoim hō xp̄s ies⁹. Hic illud pascha in inꝛfectiõe agni. hic illa oīa q̄ de xp̄o venturo ī carne atq̄ passuro sz ꝛ resurrecturo ī lege figurāt q̄ data ē in edict'ſ ãgeloꝝ Jn quib⁹ ãgelis erat vtiq̄ ꝛ pater ꝛ fili⁹ ꝛ spūsctūs Et aliq̄n pat aliq̄n filius aliq̄n spūsctūs aliq̄n sine vlla distictiõe pſone de⁹ p illos figurabat ꝛ si visibilib⁹ ꝛ sensibilib⁹ formis appēs p creaturā tñ suā nō p substātiā suā cui vidēdo coꝛda mūdank p hec oīa q̄ oculis videnk ꝛ aurib⁹ audiūt. ¶ Dñs noster ies⁹ xp̄s tāq̄ tot⁹ pfectus vir ꝛ caput ꝛ coꝛp⁹. Caput in illo hoīe cognoscim⁹ q̄ nat⁹ ē de maria virgine pass⁹ sub pōtio pilato sepult⁹ resurrexit ascēdit in celū sedet ad ōxterā p̄ris. Jnde illū expectam⁹ iudicē viuoꝝ atq̄ moꝛtuoꝝ ℔ ē caput eccl'ie coꝛp⁹ hui⁹ capitis eccl'ia ē nō q̄ hoc loco est sz et q̄ hoc loco ꝛ p totū oꝛbē terraꝝ: nec illa q̄ hoc tpe sz ab ipo abel vsq̄ ad eos q̄ nasciturī sūt vsq̄ in fīnē ꝛ creditur ī xp̄m tot⁹ ppl's sctoꝝ ad vnā ciuitatez pertinentiū q̄ ciuitas coꝛp⁹ ē xp̄i cui caput ē xp̄s. ibi sūt ꝛ ãgeli ciues nr̄i. sz qꝛ nos pegrinamur laboꝛā⁹. illi aūt ī ciuitate expectāt aduētū nr̄z de illa ciuitate vñ pegrinamur ire nob⁹ venerīt ipse sūt scꝛpture que nos hoꝛtank vt bene viuam⁹. Quid dicam venisse litteras. Ipe rex descendit ꝛ fact⁹ est nobis via in pegrinatiõe vt in illo ãbulātes nec errem⁹ nec deſi

Roma. v.

Ex lib. de trinitate. iii. Lex quō ꝓ ãgelos data sit.

Actuū. vii.

Johan. v.

Extractatu pl. xc. Caput nr̄e est xp̄s cui⁹ coꝛp⁹ eccl'esia catholica.

H

ctam⁹ nec in latrocinātes icidam⁹ nec ī laqos irruam⁹ q̄ ponūt iuxta vīā. Talē ergo sciētes xp̄m totū atq; vniuersū simul cū eccl'ia ip̄m aūt solū natū de v̄gine caput eccl'ie mediatorē scilicz ink deū z hoīnes xp̄m ihesū. Ad hoc mediatorē vt eos qui recesserāt p se recōciliet. medi⁹ eni nō est nisi inter duos Recesserā⁹ a maiestate dei et pctō nostro offenderam⁹ eū. missus ē fili⁹ mediator qui sanguīe suo solueret pcta nostra quib⁹ separabamur a deo z interposit⁹ redderet ei nos z recōciliaret a quo auersi in pctis nostris z delictis tenebamur. Ipse ē caput nostrū ipse deus equalis patrī verbuz dei per quod facta sūt oīa sed deus vt crearemur homo vt recrearemur. de⁹ vt faceret: homo vt reficeret.

Ex sermōe d̄ d̄bis apli. xiii Roma. v.

¶ Quid g̃ lex: quasi q̄ vtilitas legis? p̄uaricatōnis gr̃a posita ē hoc ē qō dicit alibi lex eniz subiit rauit vt abūdaret d̄lictū p̄uaricatiōis gr̃a posita ē vnde hūiliarek ceruīx supbox mltū sibi tribuētiū z volūtati sue tm̄ arrogātiū vt libe⁹ arbitriū sibi putarēt p̄z se sufficere ad iusticiā lex g̃ p̄uaricationis gr̃a posita ē donec veniret semē cui p̄missū est disposita p angl'os in manu mediatoris Mediator aūt vni us nō est. de⁹ aūt vn⁹ ē. Quid ē mediator vni⁹ nō ē? qz inter duos vtiq; mediator ē. Jnuēim⁹ ink quid et q̄d sit mediator ip̄o apl'o dicente vn⁹ eni de⁹ vn⁹ mediator dei z hoiz homo xp̄s ihes⁹. Si nō iaceres mediatorē nc̄riū nō haberes. qz p̄o iaces et surge re nō potes mediatorē quodāmō de⁹ tibi posuit brachiū suū? Et brachium dñi cui reuelatū est.

Mediator q̄z xp̄s sit.

1. Thimo. ii.

Esa. liii.

Lex ergo aduersus p̄missa dei? Absit. Si eni data esset lex que posset viuificare vere ex lege esset iusticia.

B

Ex epl'a ad vitalem.

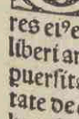

Gr̃a dei vbi sit.

PS. lxvii.

PAulus est ꝺ gr̃e quā q̄ accipiūt doctrine salutari scriptura q̄ sctā q̄ si fuerint inimici fiūt amici. nō op⁹ eiusdē doctrine ē quā q̄ audiunt z legūt sine gr̃a dei peiores ei⁹ efficiunt ūimici. Nō ē igit gr̃a dei in natura liberi arbitrij z ī lege atq; doctrīa sicut pelagiana puersitas desipit. sz ad singl'os act⁹ dak illi⁹ voluntate de q̄ scriptū ē pluuiā volūtariā segregās de⁹ hereditati sue: qz libe⁹ arbitriū ad diligēdū deū p̄mi pcti grāditate p̄didim⁹. Et lex dei atq; doctrina q̄uis scā z bona z iusta: tñ occidit si nō viuificet spūs p quē fit nō vt audiēdo sz vt obediendo neq; vt lectione sed vt dilectione teneatur.

Extractatu pi. lxx.

¶ Lex eni sine gr̃a lr̃a sola est. Manet ad quincē dū iniq̄tatē nō ad dādā salutē. q̄d eniz ait apl's? Si eni data eēt lex q̄ posset viuificare oīno ex lege eēt iustitia. sz p̄clusit scriptura oīa sub pctō vt p̄missio ex fide xp̄i daret credētib⁹ ꝺ hac lr̃a dicit alio loco lr̃a occidit sp̄s aūt viuificat. babes lr̃az sz nō ipleslr̃az? vnde nō ip̄les lr̃az: qz ꝺ te p̄esumis. opa tua extoll'. nescis nc̄riā ee gr̃az adiuuāt sz vt ipleat p̄ceptū iubētis. Ecce iussit de⁹ age qō iussit. icipis agere q̄si ex virib⁹ tuis z cadis z manet sup te lr̃a punies nō saluās. Merito lex p moysē data ē z gr̃a z veritas p ihesū xp̄m facta est. Si eniz data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege eēt iusticia. sz data ē lex vt reos vos faceret rei facti timeretis timentes idulgentiā peteretis iā de virib⁹ vestris nō p̄sumeretis: de littera vos nō extolleretis.

Quō ex lege nō sit iustitia.

ii. Cor. iii.

Johan. i.

Ex tractatu pi. lxxiii. Roma. vii.

¶ Putabamus nos facile iustos esse posse quasi virib⁹ nostris antecz accipem⁹ mandatū. Aduenient aūt mādato pctm̄ reuixit. Ego aūt mortuus sū hoc ait apl's. Data est eni lex hoibus nō q̄ saluaret eos iā: sz per quaz cognoscerēt in q̄ egritudine iacebāt. Audi verba apli. Si eni data esset lex que posset viuificare vere ex lege eēt iusticia: sz cōclusit scriptura oīa sub pctō vt p̄missio ex fide iesu xp̄i daret credentib⁹ vt veniret gr̃a p⁹ lege⁹ z iueniret hoiem nō solū iacentē sz iā etiā p̄fitentē z dicentez Miser ego homo q̄s me liberabit de corpe mortis hui⁹? Et oportune vēiret medic⁹ ad cōuallē plorationis z diceret certe cognouisti qz cecidisti audi me vt surgas q̄ me p̄tēpsisti vt caderes. data est g̃ lex vt egrū de morbo p̄uiceret q̄ sibi sanus videbatur vt pctā demōstrarent nō vt auferrent. Demonstrato pctō p datā legē auctū ē peccatū. qz pctm̄ ē z cōtra legē. Occasione inquit accepta pctm̄ p mādatū operatū est in me oēm p̄cupiscētiā. Quid est occasiōe accepta per mandatū? Acceptū mādatū q̄si virib⁹ suis conati sūt facere hoies victi p̄cupiscētia etiā ipsi⁹ mādati trāsgressione rei facti sūt. Sed q̄d dicit apl's vbi aūt abūdauit pctm̄ superabūdauit gr̃a ideſt auct⁹ ē mor⁹ p̄mēdata est medicina.

Roma. vii.

Roma. v.

¶ Si eni data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege eēt iusticia. Si ergo nō est data lex que posset viuificare q̄re data est? Sequit' ostēdit q̄re sit data qz etiā sic in adiutoriū data ē ne te sanū putares sed p̄clusit scriptura oīa sub pctō vt p̄missio ex fide iesu xp̄i daret credētib⁹. Quādo audis p̄missionē expecta factorē. idonea fuit hūana natura p liberū arbitriū vulnerare se sz iā vulnerata z saucia ta nō est idonea p liberū arbitriū sanare se. Bona est lex si q̄s ea legitime vtat. Quid ē ergo legitime vti lege? Per legē agnoscere morbuz suū z q̄rere ad sanitatē dīnū adiutoriū: qz sicut dixi si data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege esset iusticia Nec q̄rerek saluator nec veniret xp̄us nec sanguīe suo ouē p̄ditā q̄reret sicut dicit apl's idē alio loco. Nā si p legē iusticia ergo xp̄s gratis mortuus est.

Ex fmoneds d̄bis apli. ij.

Jbidē paulo inferius.

i. Thimo. i.

¶ Quid fecit lex sine gr̃a nisi magis reos q̄re? qz legis auditores et nō factores ac p hoc pctōres p̄uaricatores. Mortu⁹ est puer hospite hoīs dei et missus est bacul⁹ p seruū z posit⁹ est sup faciē ipsi⁹ et nō reuixit. Quid facit lex sine gratia? Apl's iā videns iā ex ceco illūiatus q̄d dicit? Si eni data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege eēt iusticia. Jntēdite respōdeam⁹ z dicam⁹ quid est qō dixit? Si data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege esset iusticia. Si nō poterat viuificare vt q̄d data ē? Secut⁹ adiūxit sz p̄clusit scriptura oīa sub pctō vt p̄missio ex fide iesu xp̄i daret credentib⁹. p̄missio illūiatiōis. p̄missio dilectiōis ex fide iesu xp̄i vt daret credētib⁹ scriptura illa id ē lex cōclusit oīa sub pctō. Quid ē p̄clusit oīa sub pctō? fecit delictorem etiā p̄uaricatorē. Nā sanare nō potuit pctōrē conclusit oīa sub pctō. sz qua spe? Spe gr̃e spe mie accepisti legez stare voluisti nō potuisti. A supbia ceciditi lāguorē tuū vidisti. Curre ad medicū: laua faciē. Opta xp̄m/p̄fitere xp̄z/crede in xp̄m. Accedit sp̄us litter e z eris salu⁹ nā si sp̄m lr̃e detrahas; lr̃a occidit. Si occidit vbi spes? sp̄s aūt viuificat

Extracta. pi. lxx.

Ex libro. ii. d̄ baptismo par uulorum.

Sed cōclusit scriptura oīa sub peccato vt p̄missio ex fide xp̄i daret credētibus.

¶ Ex hac p̄missione ꝺ ē ex dei bñficio ipa lex impleꝛ sine q̄ p̄missiōe p̄uaricatores facit vel vsq; ad affectū mali opis si etiā regl'az timor sz p̄cupiscētie flāma trāscēderit vl' certe in sola volūtate si timor pene suauitatē libidinis vicerit. Ꝺ eni ait p̄clusit scriptura omnia sub peccato vt p̄missio ex fide chr̃isti daretur credentibus ipsius conclusionis vtilitas data est. Naz concluſit ad quos vsus nisi quēadmodū alibi dicit: p̄ius aūt q̄z veniret fides.

G sub lege custodiebamur ꝓclusi in eā fidē que post ea reuelata est? Lex ergo data est vt gratia q̄reret gratia data est vt lex impleret. Neq; enī suo vitio nō implebat lex ſz vitio prudētie carnis qđ vitiū p legē demōstrandū per gr̄am sanandū fuit.

Expla ad optatū epm. ¶ Si enī data esset lex q̄ posset viuificare oīno ex lege eēt iustitia: cui tñ bono lex data sit cōsequenť adiūxit dicēs ſz ꝓclusit scriptura sub peccato oīa vt promissio ex fide iesu xp̄i daret credentib⁹. Dā da itaq; fuerat lex q̄ manifestius sibi ipz ostēderet hominē ne supbus aīmus hūanus a seipo se posse esse iustū putaret r ignorās dei iusticiā idest q̄ boī ex deo est suā volēs cōstituere. idest q̄si suis viribꝰ partā iusticie dei subiectꝰ nō fieret. Oportebat ita q; vt addito mādato cuiꝰ vox est nō ꝓcupisces. sup bo peccatori etiā preuaricationis crimen accede ret: atq; ita gratie medicinā non sanata per legem sed conuicta infirmitas quereret.

Exo. xx. Roma. vii.

Ex tractatu pi. cxviii. ps. cxviii. ¶ Manifestatio inquit ꝟboꝝ tuoꝝ illumiat r intelligere facit infantes. Quid ē puulꝰ nisi humilis et infirmus? Noli g̣ supbire noli de tua q̄ nulla est virtute p̄sumere r intelligere quare sit a bono deo bona lex data q̄ tamē viuificare nō possit. Ad hoc enī data est vt de te magno paruulū faceret: vt te ad faciendā legē vires de tuo nō habere monstra ret: ac sic iops indigꝰ et egenꝰ ad gr̄az confugeres et clamares. Miserere mei dñe quoniā infirmꝰ sū.

ps. vi.

Prius autem q̄ veniret fides sub lege custodiebamur: concluſi in eam fidez q̄ reuelāda erat. Itaq; lex pedagogus noster fuit in christo vt ex fide iustificemur. At vbi venit fides iam non sumus sub pedagogo.

Ex libro ꝓtra faustum. H Legis defensio. Roma. vii. ¶ Certe enī ipa est lex q̄ subintrauit vt abū daret delictū. qđ ad eiꝰ reꝓhensionē nīl hil itelligētes in ore habere ꝓsueuistis. ibi ergo legem vide q̄ ipa est de qua dī cit. Itaq; lex quidē scta et mādatū sanctū r iustum r bonū. Quod g̣ bonū est mihi factū ē mors? Absit Sed peccatū vt appeat pctm̄ per bonū mihi opa tū est morte neq; enī lex iubebat delictū vt illa sub intrāte abūdaret delictū: sed supbos multū sibi tri buētes mādati sācti r iusti r boni adiectione reos etiaz ꝓuaricationis effecerat: vt eo modo hūiliati discerēt ad gr̄am ptinere p fidem vt tā nō essent le gi subditi p reatū ſz legi sociati per iustitiā Jdē q̄p pe apl̄us dicit q̄ ꝓiusq; veniret fides sub lege cu stodiebamur ꝓclusi in eā fidē q̄ postea reuelata est Itaq; lex (inq̄t) pedagogꝰ nr̄ erat in xp̄o iesu. Sz pꝰ eaq; vēit fides iā nō sumꝰ sub pedagogo q̄ nos reatus legis nō obligat iā per gratiā liberatos. Nā q; anteq; spūalem gratiā humiliati recipemꝰ nihil nisi mortificabat nos lr̄a iubēs qđ nō possemꝰ iple

ii. Cor. iii.

revnde idē dicit. lr̄a occidit spūs autē viuificat. rur sus eiusdē apl̄i verba sūt. Si enī data esset lex que posset viuificare oīno ex lege esset iusticia. Sed cō clusit scriptura oīa sub peccato vt promissio ex fi de iesu xp̄i daret credentib⁹. Itez ipsius ꝟba sunt

Roma. viii. Qđ enī impossibile erat legis in quo infirmabat p carnē deus filiū suum misit in similitudinē carnis peccati vt de pctō dānaret pctm̄ in carne vt iustitia legis impleret in nobis qui nō scđm carnez ābula mꝰ sed scđm spiritū. Ecce qđ est nō veni legē solue re sz adimplere. Que lex enī supbos etiā ꝓuarica tionis reatu deuinxit augendo peccatū cuz iubet

Matthe. v.

qđ implere non possūt ipsius legis implet iusticia

War. xi.

per gr̄am spiritꝰ in eis qui discūt a xp̄o mites esse atq; humiles corde: qui venit nō legē soluere sz ad implere deinde q̄ etiā sub gr̄a positis in hac mor tali vita difficile est oīno adiplere qđ in lege scri ptū est nō ꝓcupisces ille p carnis sue sacrificiuz sa cerdos effectꝰ impetrat nobis indulgentiā etiam hinc adiplens legē vt qđ per nostrā infirmitatem minꝰ possumꝰ p illiꝰ perfectionē recurek cuius ca pitis mēbra effecti sumꝰ. vnde ioānes dicit. Filioli hec scribo vobis vt nō peccetis. Et si quis pecca uerit aduocatū habemꝰ apud patrē iesuz xp̄m iu stū ipse est exoratio ꝓ peccatis nostris.

Exo. xx.

i. Johan. ii.

Item ex eisdem libris.

¶ Quod enī adhuc ꝓmittit ecclesie idest corꝓ xp̄i r in manifestatiōe p̄dicatur r in ipo capite coꝛ poris saluatore idest in ipo mediatore dei r hoim hoie xp̄o iesu iā vtiq; ꝓpletum est. Quid enī ꝓmit titur nisi vita eterna ex resurrectione a mortuis b iā completū est in illa carne qđ verbū factū est r ha bitauit in nob. Tūc ergo r occulta erat fides. Nā eadē credebāt eadēq; sperabāt oēs iusti et sancti etiā temporū illorū r promissiua erāt illa omia sa cramēta oiscz ritus ille sacroꝝ. Nūc aūt reuelata est fides in quā cōclusus erat populꝰ quando sub lege custodiebat. Et qđ fidelibꝰ ꝓmittit in iuditio iā cōpletū est in exemplo per eū qui legē r prophe tas non venit soluere sed adimplere.

Johan. i. Omēs sancti eadem credebāt rabant sub lege q̄ nos sub gr̄a. Matthe. v.

Omnes enī filij dei estis per fidem que est in xp̄o iesu. Quicunq; enī in christo baptizati estis christum induistis. Non est iudeus neq; grecus: nō est seruus neq; liber nō est masculus neq; femina.

Ex libro. v. de baptismo. ¶ De templo dei r quomodo accipiēdum sit quotāt in xp̄o baptizati estis xp̄m in duistis satis disseruisse me memini. Ne q; enī auari templū dei sūt cū scriptū sit q̄ societas tēplo dei cū idol? Et auaritiā idolatriā esse testek paul⁹. Induūt aūt homies xp̄m aliquā do vsq; ad sacramēti perceptionē aliquando vsq; ad vite sanctificationē. atq; illud primū et bonis et malis potest esse cōmune. hoc autē alterū ꝓpriū est bonoꝝ et ꝓiorum.

ii. Cor. vi. Inductes xp̄m.

¶ Omnes enī apud eā vestiti sūt. vestiti sūt r opti me. q̄ optime vult? nosse? quotāt in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. oēs oīno apud eā vestiti sūt et mali serui r boni serui vestiti sūt. Boni serui ve stiti sūt qui xp̄m induerūt nō tantū in forma sacra mēti sz etiā in opere exēpli seq̄ntes vestigia dñi sui alii vero vsq; ad sacramentū reddituri de sua ve ste rōnem. Non cessat tamē illa mulier nō cessat il la mulier oīs vestire vt nemo querak nemo dicat ideo non sū bene opatus q̄ nō sum vestitus.

Ex sermōe libri salomōis & mūier. xxxi Ꝓuer. xxxi Oēs vestit ecclesia.

Omnes enim vos vnum estis in christo iesu. Si aut ē vos christi: ergo abrahe semen estis secundū ꝓmissionē heredes

Ex trac. euāgelij fm ioā. cv. ¶ Vnus ē xp̄s caput r corꝓ docente apl̄o atq; dicēte de semīe abrahe. Si aūt vos xp̄i g̣ abrahe semē estis cū dixisset supe rius nō dicit r seminib⁹: tanq; in multis sed tanq; in vno r semini tuo qđ est xp̄us. Si ergo semen abrahe hoc est xp̄s: quid aliud dictū est q̄ bus dictū est ergo abrahe semē estis nisi ergo xp̄i estis? Jnde ē quod alio loco idē ipe apl̄us ait. nūc

Collos. i.

gaudeo in passionibus ꝓ vobis r adimpleo ea q̄ desūt p̄ssurarū xp̄i in carne mea. Non dixit p̄ssurarū mearū sed xp̄i q̄ membrū erat xp̄i r in suis p̄secutionibus quales xp̄m in toto suo corꝓe pati

oportebat etiam ipse pressuras ei⁹ p sua portione adimplebat.

Extrac. euāgelii fm ioā nem.cxiiii. Johan.xix. Roma.xi.

¶Cur ergo magnū volum⁹ intelligi in hoc titulo sacramētū in quo scriptū erat rex iudeox si rex est xps t gētiū? Qz scz oleaster fact⁹ est pticeps pinguedinis olee nō olea pticeps facta est amaritudinis oleastri. Mā in eo qō de xpo xaciter script⁹ est titul⁹ rex iudeox: q sūt intelligēdi iudei nisi semen abrahe filij pmissionis q sūt etiā filij dei. Oīm non q filij carnis ait apl's filij dei: sed q filij pmissionis deputant in semie. Et gētes erāt qb⁹ dicebat. Si autē vos xpi ergo abrahe semen estis fm pmissionē heredes. Rex g iudeozū xps. sed iudeox circūcisione cordis spū nō lra quozū laus nō ex hoīb⁹: sed ex deo est ptinentiū ad hierusalē liberā matrē nostrā eternā in celis sarā spiritalē: ancillam et filios eius de domo libertatis eijcientem.

Roma.ix.

Exlib. ō gra nouitestamti

¶Oibus in xpm credētib⁹ nō solis qui ex israel fideles erāt apl's dicit ergo abrahe semē estis scom pmissionē heredes. ibi nāq cōmozauit pfiguratiōnē nouitestamēti in eo qō scriptū est. In ysaac vocabit tibi semen nō vticq in hysmael ancille filio In qbus duob⁹ filijs abrahe seruo t libero t duabus mulierib⁹ ācilla t libera scribēs ad Galathas duo testamenta dicit in allegoria pfigurata vnde dicit nō hij q filij carnis hij sūt filij dei: sed filij promissionis deputant in semine pmissionis eni xbū hoc est. Ad hoc tēpus venīā et erit sare filius. Nō oīa de⁹ q predicit pmittit. pdicit eni etiā illa q nō ipse facit qz est oīm presci⁹ futurozū. Predicit g t pctā hoīm q potuit prescire nō facere. Promittit autē q factur⁹ est ipse nec ea mala sed bona. Quis eni pmittat mala. Quāuis itaq mala inferat malis: nō pctā sed supplicia: minak tū ea poti⁹ q promittit. Oia igit prescit sz pctā pdicit supplicia minak: bñficia pollicet. Filij g pmissionis filij sūt bñficij. Hec est gra q gratis dak nō meritis operātis sz miſatiōe donātis hinc gras agim⁹ dño deo nro qō ē magnū sacramētū i sacrificio noui testamēti

Gene.xviii.

Prescire Predicere.

Promittere.

Pollicerī Minari.

Capitulum.iiij.

OIco autē. q̄nto tpe heres paruulus est nihil differt a seruo. cū sit de⁹ oīm: sed sub tutorib⁹ et actorib⁹ ē vsq ad prefinitū tēpus a pre. Ita et nos cū essem⁹ paruuli: sub elemētis mūdi hui⁹ eramus seruiētes. At vbi venit plenitudo tpis misit de⁹ filiū suū factū ex muliere factum sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret vt adoptionē filiozum reciperemus.

Extrac. euangelii fm ioā. xviii. Johan. vii.

ET nemo misit in illū man⁹ qz nōdū venerat hora ei⁹: ꝟ est qz nolebat. Quid ē enī nōdū venerat hora ei⁹ non eni dūs sub fato nat⁹ est. Hoc nec de te credendū est nedū de illo p quē fact⁹ es. Si tua hora volūtas est illi⁹: illi⁹ hora q est nisi volūtas sua? Nō g horā dicit q cogerek mozi sed q dignarek occidi Tēpus eni expectabat q mozerek qz tps expectauit q̄nasceretur. de ꝟ tpe apl's loqns ait. Cū autē ait venit plenitudo tpis misit de⁹ filiū suū. Ideo multi dicūt q̄re nō ante venit xps? Quib⁹ respōdēdū ē qz nōdū venerat plenitudo tpis moderante illo p quē facta sūt tpa. Sciebat eni qn venire deberet. pmū p multā seriē tēpoz t ānoz pdicēd⁹ fuit. Nō eni aliq̄d paruū vēturz fuit. diu fuerat pdicēd⁹ sēp tenēd⁹. Quāto maioz iudex veniebat tāto pconū lōgioz series pcedebat. Denicq vbi venit plenitudo tpis venit t ille q nos liberaret a tpe. Liberati eni a tpe vēturi sum⁹ ad illā eknitatē vbi nō est tps nec dr ibi qn veniet hora. Dies est eni sēpitern⁹ q nec pcedit hesterno nec excludit crastino. Amare itaq debem⁹ p quē facta sūt tpa vt liberemur a tē pore t figamur in eknitate vbi iā nulla est mutabilitas tēpoz. Magna igit mia dñi nri Iesu xpi fctm esse eū ppter nos in tpe p quē facta sunt tpa factū esse inter omia per quē facta sunt omia factū esse qō fecit. Fact⁹ est eni quod fecerat. Fact⁹ est eni homo q hoiem fecerat/ne periret qō fecerat.

Liberati a tpe.

¶Qō ait pr venit hora clarifica filiū tuū oīdit oē tps t qd t qn faceret vel fieri sineret ab illo esse dispositū q tēpori subdit⁹ nō est qn q futura fuerant p singula tpa in dei sapiētia causas efficiētes hūt in q̄ nulla sūt tpa. Nō g credak hec hora fato vrgēte venisse sed deo poti⁹ ordināte. nec sidera necessitas xpi cōnexuit passionē. absit eni vt sidera mori cogerēt siderū cōditorē. Nō itaq xpm tēpus vt mozerek impegit: sed tēpus xps quo mozerek elegit. q etiā tēpus quo de ꝟgine nat⁹ est cū pre cōstituit: de q̄ sine tpe nat⁹ est. scom quā verā et sanā doctrinā etiā Paul⁹ apl's. Cū aūt venit (iqt) plenitudo tpis misit de⁹ filiū suū. Et de⁹ p pphetā. Tpe (iqt) acceptabili exaudiui te et i die salutis adiuui te. Et rursus apl's. Ecce nūc tempus acceptabile/ecce nūc dies salutis.

Extract.euā gelii fm ioā. cxiii.

Esa.xlix.

ii.Cor.vi.

¶Filij qdē nō pr nat⁹ est de ꝟgine maria sed natiuitatē filij nō pris de ꝟgine maria/t pr et filij opatus est. Nō est qdē passus pr sed filij. Passionē tū filij et pr t filij opat⁹ est. Nō resurrexit pr sed filij resurrectionē tū filij t pr t filij opat⁹ est. Oīdat nobis sctūs apl's quō natiuitatē filij pr opat⁹ sit. Cū aūt venit (inqt) plenitudo tpis misit de⁹ filiū suū factū ex muliere/factū sub lege. vt eos q sub lege erāt redimeret. Audistis t qz planū t aptū est itel lexistis. Ecce pr fecit filiū nasci de ꝟgine. Cū eni venisset plenitudo tpis misit de⁹ filiū suū vticq pat xpm. Quō eū misit? factū ex muliere factū sub lege. fecit g eū pr ex muliere sub lege. Aut forte hoc mouet qz ex ꝟgine dixerā et Paul⁹ dicit ex muliere. Nō moueat vtrūcq de scriptura dr et ex ꝟgine et ex muliere. Ex ꝟgine quō? Ecce ꝟgo accipiet in vtero t piet filiū. Ex muliere aūt sicut audistis Nō est ptrariū. pprietas eni locutiōis hebree mulieres nō corrupta ꝟginitate sed feminas appellat habes euidentē scripturā Geneseos qū ipsa pma eua facta est formault eā i mulierē. Dicit etiā alio loco scriptura iubere deū separe mulieres q̄ nō cognouerūt cubile viri. Probauim⁹ g natiuitatē filij a pre factā pbem⁹ et a filio factā. Quid est natiuitas filij de virgine maria? Certe assūptio forme sui. Nā qd est aliud nasci filio nisi accipere formā serui in ꝟginis vtero. Audi qz t ꝟ filij fecit Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est esse se eq̄lē deo sed semetipsū exinaniuit formā serui accipiens. Videm⁹ natiuitatē filij a pre factā. sed qz ipe filij semetipsū exinaniuit formā serui accipiēs videm⁹ natiuitatē filij t ab ipso filio factā. Probem⁹ t passionē filij t a pre factā faciat pr passionē filij q ppō filio nō pepcit sz p nobis oīb⁹ tradidit eū Faciat t filij passionē suā. Qui me dilexit t tradidit seipsū p me. tradidit pr filiū t tradidit filij seipsum. Passio hec vni facta est sz ab vtroq facta est Sic g natiuitatē ita passionē xpi/nec pr fecit sine

Esa.vii.

Esa.ii.

Judi.xxi.

Phili.ii.

Roma.viii.

Gala.ii.

filio nec filiꝰ sine pꝛe. Tradidit pꝛ filiū tradidit filius seipsū. Quid hic fecit Judas nisi pꝛtm? Veniam? ad resurrectionē. Videm? filiū quidē nō patrē resurgētē sed resurrectionē filij patrē ⁊ filiū facientē. Operet pꝛ resurrectionē filij. ppt ꝟ enī exaltauit eū a mortuis ⁊ donauit ei nomē qđ est sup oīne nomen. Resuscitauit g̃ pꝛ filiū exaltādo eū a mortuis. Nunqđ et filiꝰ resuscitat semetipsū? Resuscitat plane in figura sui corpis de templo dixit Soluite tēplū ꝟ ⁊ in triduo resuscitabo illud. Postremo sic ad passionē ptinet animā ponere sic ad resurrectionē aiam iterū sumere. Videam? si filiꝰ quidē aiam suā posuit ⁊ ei aiam suā pꝛ reddidit nō ipse sibi. Pat enī qꝛ reddidit manifestū est. Jnde enī psalmꝰ dicit ⁊ suscita me ⁊ reddā illis. Sed qꝛ ⁊ filiꝰ aiam suā sibi reddidit qđ a nob̄ expectatis ipse dicat. Potestatē habeo (inqt) ponēdi aiam meā ⁊ ptātem habeo iterꝫ sumēdi eā. Nemo tollet illā a me sed ego pono eā a me et iterū sumo eam.

¶ Misit (inqt) filiū suū factū ex muliere q̄ nomie qs catholicꝰ nesciat nō eū puationē ꝟginitatis sed differētiā sexus hebreo loquēdi more significare voluisse? Cū itaqꝫ ait misit deꝰ filiū suū factum ex muliere satis oīndit eo ipo missū filiū q̄ factꝰ est ex muliere. Qđ g̃ de deo natꝰ est in hoc mundo erat. Qđ autē de maria natꝰ est in hūc missus aduenit.

¶ Ecce q̄d est missū esse filiū. Quecūqꝫ ppter faciendā fidē q̄ mūdaremur ad cōplēdā virtutē in rebus ortis ab eternitate ꝓlatis et ad eternitatē relatis tpaliter gesta sūt aut testimonia huiꝰ missionis fuerunt aut ipsa missio filij dei. Sed testimonia q̄dā vēturū pnūciauerūt q̄dā venisse testata sūt. Factū q̄ppe creaturā p quē facta est oīs creatura oēz creaturā testē habere oportebat. Nisi enī multi missis pdicaret vnꝰ: nō multis dimissis teneret vnus /Et nisi talia essent testionia q̄ puis magna videretur nō crederet vt magnos faceret magnꝰ q̄ ad puos missus est paruꝰ. Jncōparabilit enī maiora filij dei facta sūt celū ⁊ ꝛra et oīa q̄ in eis sūt qꝛ oīa p ipm facta sūt cꝝ signa atqꝫ portēta q̄ in eiꝰ testimoniū ꝓruperūt. sed tñ hoīes vt hec magna p eū fctā parua crederēt illa parua tāqꝫ magna tremuerūt. /Cū g̃ venit plenitudo tpis /misit deꝰ filiū suū fctm ex muliere factū sub lege vsqꝫadeo paruū vt factū. Eo itaqꝫ missū quo factū. Si g̃ maioꝛ mittit minoꝛē fatemur et nos factū minoꝛē ⁊ intātū minoꝛē in ẽstū factū ⁊ intātū factū inẽqtū missū. Misit enī filiū suū factū ex muliere p quē tñ qꝛ facta sūt omia nō solū pꝛiusqꝫ factꝰ mitteret sed pꝛiusqꝫ essent oīa eundem mitti cōfitemur equalem.

¶ Emitte (inqt) illā de celis sctis tuis ⁊ mitte illā a sede magnitudinis tue vt mecū sit et mecū laboret: id est doceat me laborare ne laboꝛē. Laboꝛes enī eiꝰ ꝟtutes sūt. Sz aliter mittit vt sit cū hoīe alit missa est vt ipsa sit hō. Jn aīas enī sctās se trāsfert atqꝫ amicos dei et ꝓphetas cōstituit sic etiā iplet sctōs angelos ⁊ oīa talib̄ ministris cōgrua p eos operat. Cū aūt venit plenitudo tpis missa est non vt ipleret angelos nec vt esset angelus nisi inẽqtū cōsiliū pris ānūciabat qđ et ipsiꝰ erat /nec vt esset cū hoībus aut in hoīb̄ hoc enī ⁊ antea in pꝛib̄ et ꝓphetis sed vt ipm ꝟbū caro fieret id est hō fieret Jn quo futuro reuelato sacramēto etiā eoꝝ sapientiū atqꝫ sctōꝝ salus esset qui pꝛiusqꝫ ipse de virgine nasceret de mulierib̄ nati sūt. et in quo facto atqꝫ predicto salus sit oīm credētiū /sperantiū /diligentiū. Hoc est enī magnū pietatis sacramentū qđ manifestatū est in carne iustificatum est in spū/ apparuit angelis predicatū est gētibus creditum est mūdo /assumptū est in gloria.

¶ Verbo itaqꝫ dei ad vnitatē psone copulatus ⁊ quodāmodo cōmixtus est hō cū veniente plenitudine tpis missus est in hūc mūdū factꝰ ex femina filius dei vt esset filiꝰ hoīs ꝓpter filios hoīm hanc personā angelica natura figurare antea potuit vt prenūciaret nō exprimere vt ipsa esset.

¶ Misit deꝰ filiū suū factū ex muliere. id est ex femina. Jndiscrete enī vocabāt hoc antiq̄. factū sub lege vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. Cui redimeret? A diabolo / a pditōe / a pctis suis ab eo cui se vēdiderāt vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. sub lege enī erāt qꝛ pmebat eos lex. Cōditione pmebat ꝓuicēdo de reatu nō saluādo. Et mala ꝓhibebat. Sed qꝛ illi vires nō habebāt p seipsos iustificādi se et clamādū erat ad illū. quō clamauit q̄ captiuꝰ ducebat sub lege pcti. Miser ego hō q̄s me liberabit de corpore mortis huiꝰ? Erāt hoīes sub lege nō in lege illa deprimēte illa de reatu cōuincente. Demōstrauit enī pctm̄ lex. Jpsa fixit spinā ipsa fecit coꝛ cōpūgi. Jpa ām̄onuit vt reū quisqꝫ se agnosceret /et pro venia clamaret ad deum.

¶ Interrogam? ap̄lm ⁊ dicit nobis qm̄ non sum? sub lege sed sub gꝛa. Misit g̃ filiū suū factū ex muliere factū sub lege vt eos q̄ sub lege erant redimeret vt adoptionē filiorū reciperem?. Ecce ad hoc venit xp̄s vt eos q̄ sub lege erāt redimeret vt iam nō sim? sub lege sed sub gꝛa. Quis g̃ dedit legem? Ille dedit legē q̄ dedit et gꝛam. Sed legē p seruū misit /cū gꝛa ipse descēdit. Et vnde facti erant homines sub lege? nō iplēdo legē. Qui enī legē iplet nō est sub lege sed cū lege. Qui aūt sub lege est nō subleuat sed premit lege. Oēs itaqꝫ hoies sub lege cōstitutos reos facit lex ⁊ ad hoc illis super caput est vt ostēdat pctā /nō tollat. Lex g̃ iubet. dator legis miserē in eo qđ lex iubet. Conantes homines viribꝰ suis iplere qđ lege preceptū /est ipsa sua temeraria et pcipiti plūptione ceciderūt /⁊ nō cū lege sed sub lege facti sūt rei. Et qm̄ suis viribꝰ implere non poterāt legē / facti rei sub lege iploauerunt liberatoꝛis auxiliū. ⁊ reatū legis fecit egritudinē supbis. Egritudo supboꝝ facta est pfessio humiliū. Jā cōfitētur egroti quia egrotāt veniat medicus et sanet egrotos. Medicus quis? dominus noster Jesus christus.

¶ Misit itaqꝫ deꝰ filiū suū factū ex muliere factū sub lege. Jā legis sacramenta pcepit vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. i. quos lex reos tenebat occidente littera dū preceptū nō ipleret anteqꝫ viuificaret spūs /qꝛ charitas dei (q̄ preceptū iplet) diffundit in coꝛdib̄ nr̄is p spiritū sctm̄ q̄ datꝰ est nobis. Proinde cū dixisset vt eos q̄ sub lege erāt redimeret cōtinuo subiūxit vt adoptionē filiorū reciperem?. vt videlicet huiꝰ gꝛam bñficij discerneret ab illa filij natura q̄ missus est filiꝰ nō adoptione factus sed semp genitꝰ filiꝰ vt participata natura filiorū hoīm ad participandā etiā suā naturam adoptaret filios hominū.

¶ Necqꝫ enī absurde dicit quisqꝫ nō carne sed charitate genuisse quē filiū sibi adoptauerit. Aut vero etiā nos quib̄ dedit deus potestatē filios eius fieri de natura atqꝫ substātia sua nos genuit sicut vnicū filium sed vtiqꝫ dilectione adoptauit. Quo verbo ap̄s sepe vti non ob aliud intelligit nisi ad discernendū vnigenitū ante oēm creaturā p quez facta sunt oīa qui solꝰ de substātia patris natꝰ est scōm equalitatē diuinitatis hoc oīno qđ pꝛ. Que

Phili. ii.

Joan. ii.

Ps. xl.

Johan. x.

Ex libro de trinitate. ii. c. v.

Ex libro de trinitate. iiii. c. xix.

Testimonia de xpo qualia fuerunt.

Johan. i.

Item ex eodē libro ca. xx. Sapiē. ix.

Quō xp̄s: sapientia patris missus est.

i. Thimo. iii

Ex eodē libro cap̄lo. xx. i fi.

Ex tractatu. pi. xxxi. Mulier p femina.

Quō sub lege erant.

Roma. viii

Ex tract. euāgelij fm iohānem. iii. Roma. vi. Nos non sub lege sz sub gꝛa sumus.

Ex libro de gꝛa noui testamenti.

Roma. v

Xp̄s filius dei p naturam nos p adoptionē

Ex li. de ps̄ sukuāgelista rum. ii. i. Cor. iiii. Johan. i.

missū dicit ad suscipiēdā carnē ex illo genere quo et nos scōm naturā nr̄am sum⁹ vt illo participāte mortalitatē nr̄am p dilectionē nos efficeret ptici pes diuinitat⁹ sue p adoptionē ita enī dicit. Cum autē venit plenitudo tp̄is misit de⁹ filiū suū factū ex muliere factū sub lege vt eos q̄ sub lege erāt redimeret vt adoptionē filiozū reciplam⁹. Et tñ vocamur etiā nati ex deo. id est accepta potestate vt filij ei⁹ efficiamur q̄ tā hoīes eramus. Efficiamur aūt p gr̄az nō p naturā. Mā si p naturā filij essem⁹ nunq̄ aliud fuissem⁹. Cū enī dixisset Johānes dedit eis potestatē filios dei fieri qō illa adoptio significat quā Paulus cōmēozat eosdē dicit natos ex deo. Atq̄ vt aptius oñderet qua gr̄a factū sit t ẋbū (inq̄t) caro factū est / et habitauit in nobis tā q̄ diceret. Quid mirū si filij dei facti sūt cū caro essent ꝓpter quos vnic⁹ caro fact⁹ est cū ẋbū esset? Hoc sane magna distātia quia nos effecti filij dei mutamur in meli⁹. Ille aūt fili⁹ dei cū fili⁹ hoīs factus esset nō est mutat⁹ in deterius sed assūpsit qō erat inferi⁹ dicit t Jacob⁹ voluntarie genuit nos ẋbo ẋitatis vt sim⁹ initiū aliq̄ creature ei⁹ ne scz in eo qō ait genuit hoc nos fieri putarem⁹ qō ipse est. Jdeo p̄ncipatū quendā in creatura nobis ꝑhac adoptione concessum satis ostendit.

Quō nos nati ex deo

Jacob.i.

Ex libro ꝓtra faustū li. vii.

¶ Adoptionis nomē plurimū habere in nr̄a fide sacramētū ap̄lica doctrina testat. Ū ñ ap̄ls Paulus cū de iudeozū meritis loquer et quoz est (inq̄t) adoptio / t gl̄ia t testamēta / t legislatio. Quoz patres ex quib⁹ x̄ps p̄m carnē q̄ est sup oīa de⁹ bñdictus in scl̄a. Jtē dicit. Et ipsi in nobis metipsis ingemiscim⁹ adoptionē expectātes redēptionē corporis nr̄i. Jtem alio loco. Cū aūt venit plenitudo tē poris / misit de⁹ filiū suū factū ex muliere factum sub lege vt eos q̄ sub lege erāt redimeret vt adoptionē filiozū reciperem⁹. Hec igit adoptio q̄nti sit sacramenti his atq̄ hui⁹modi testīonijs satis apparet. Unicū enī filiū de⁹ habet quē genuit de substātia sua de quo dicit. Cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo. Nos aūt nō de substātia sua genuit. Creatura enī sum⁹ quā nō genuit sed fecit et ideo vt fres x̄pi scōm modū nostrū faceret adoptauit. Jste itaq̄ mod⁹ quo nos deus cū tā essem⁹ ab ipso nō nati sed ꝓditi t istituti ẋbo suo et gr̄a sua genuit vt filij ei⁹ essem⁹ adoptio vocat. Ū ñ Johēs dic̄ dedit eis ptātē filios dei fieri.

Roma.ix.

Roma.viii.

B

Phili.ii.

Pf nos fecit nō genuit.

Johan.i.

Quñ aūt estis filij dei misit de⁹ spm̄ filij sui in corda vr̄a clamātē abba pat. Jtaq̄ iā nō est seruus sed filius. qō si fili⁹: et heres per deum.

Ex libro de correptiōe et gratia.

Quō spūs clamat.

Roma.viii.

Extrac. euāgelii. p̄m ioānē. xcvi.

Spūssan⁹ vtriusq̄ ē.

Matthe.x.

Ephe.iiii.

Misit spm̄ filij sui clamātē abba pater. i. nos clamare facientē. De ipo q̄ppe spū alio loco dicit. Accepim⁹ spm̄ adoptionis filiozū in quo clamam⁹ abba pater. Nos ḡ clamam⁹ sed ille clamare dictus est qui efficit vt clamemus.

¶ Aliquis forsitan gr̄at vtrū et a filio ꝓcedat spiritus sctūs. Fili⁹ enī soli⁹ patris est filius et pater soli⁹ filij est pater. Spūs autē sctūs nō est vni⁹ eorū spūs sed ambozū. Habes ipm̄ dñm dicētē. Nō enī vos estis q̄ loquimini sed spūs patris vestri q̄ loquit̄ in vobis. Habes et ap̄lm. Misit de⁹ (inq̄t) spiritū filij sui in corda nostra. Nunq̄d duo sūt ali⁹ patris ali⁹ filij: Absit. Unū enī corpus ait cum significaret eccl̄iā moxq̄ addidit et vn⁹ spūs. Et vide quomō ipleat trinitatē sicut vocati estis (inquit) in vna spe vocationis vestre. Unus dñs hic vtiq̄ chr̄istū intelligi voluit. Restat vt etiā patrē nominet. Sequit ergo vna fides vnum baptisma vnus de⁹ et pater oīm qui sup oēs et in oībus. Cū ergo sicut vn⁹ pater et vn⁹ dñs id est filius ita sit t vnus spūs sctūs ꝓfecto amboz est quādoquidem dicit ipse chr̄ist⁹ iesus spūs patris vestri loquet̄ in vobis. Et dicit ap̄ls. Misit deus spiritū filij sui in corda nostra. Habes alio loco eundē ap̄lm dicentem. Si aūt spūs eius q̄ suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis hic vtiq̄ spiritū patris itelligi voluit de quo tū alio loco dicit quisquis autē spiritū x̄pi nō habet hic nō est eius t multa alia sūt testimonia quib⁹ hoc euidēter ostēdit et patris et filij esse spiritum qui in trinitate dicit spūs sāctus. Nec ob aliud existimo ipsū ꝓpte vocari spiritum sanctū. cū etiā si de singulis interrogemur nō possumus nisi et patrē et filiū spiritū dicere qm̄ spirit⁹ est deus id est nō corpus est deus sed spūs. Oō ergo cōmuniter vocātur et singuli hoc ꝓpte vocari oportuit eū qui nō est vnius eorū sed in quo cōmunitas apparet amborū. Cur ergo nō credamus q̄ etiā de filio ꝓcedat spūs sāctus cū filij quoq̄ ipse sit spirit⁹? Si enī ab eo nō ꝓcederet nō post resurrectionē se rep̄sentās discipulis insufflasset dicēs. Accipite spiritū sāctū. Quid enī aliud significauit illa insufflatio nisi q̄ ꝓcedat spūs sctūs et de ipso? Ad hoc ptinet etiā illud qō ait de muliere que fluxum sāguinis patiebat. Tetigit me aliq̄s ego enī sensi virtutē de me exisse. Mā virtutis noīe appellari etiā spiritū sanctū et eo loco clarū est vbi angelus dicēte maria quomodo fiet istud qm̄ virū non cognosco. Respōdit spūs sctūs supueniet in te et virtus altissimi obūbrabit tibi. Et ipse dñs ꝓmittēs eū discipulis ait. Vos aūt sedete in ciuitate q̄ aduscq̄ virtute induamini ex alto. Et iterū accipietis (inq̄t) virtutē spūs sancti supuenientē in vos t eritis mihi testes. De hac virtute credēdus est dicere euangelista. Virtus de illo exibat et sanabat oēs. Si ergo de patre et de filio ꝓcedit spūs sctūs cur fili⁹ dixit de patre ꝓcedit? Cur putas nisi quē admodum solet ad eum referre et q̄ ipsius est de quo et ipse est? Unde et illud est qō ait. Mea doctrina nō est mea sed ei⁹ q̄ me misit. Si igit hic intelligit eius doctrina quā tamen dixit non suā sed patris x̄pto magis illic intelligendus est et de ipso ꝓcedere spūs sctūs vbi sic ait de patre ꝓcedit vt nō diceret de me nō ꝓcedit. A quo habet fili⁹ vt sit de⁹: est enī de deo deus. ab illo habet vtiq̄ vt etiā de illo ꝓcedat spiritus sctūs. Ac per hoc spiritus sanct⁹ vt etiam de filio ꝓcedat sicut ꝓcedit de patre ab ipso habet patre.

Roma.viii.

Ibidem

Cur spūs sanctus vocetur.

Johan.xx.

Matthe.v.

Luce.i.

Luce.xxiiii.

Actuū.i.

Luce.vi.

Johan.xv.

Johan.vii.

Sed tunc quidē ignorātes deū his qui natura non sunt dij seruiebatis.

Ex libro ꝓtra maximinū. ii

Pf an natura sit.

Natura filiū esse dixisti. Non ergo pater ideo natura nō est q̄ spirit⁹ est: sz forte quia natus nō est ideo eū non vultis esse natura. Putatis enī q̄ a nascēdo natura sit dicta. Scitote ergo q̄ vnaquecq̄ res esse dicitur per substantiā hoc esse vtiq̄ per naturā. Certe si nō putatis esse dicendū eiusdē filiū cui⁹ pater est esse nature cuius pater est dicite esse substātie. Ad causam que iter nos agitur sufficit nobis. Verūtamen āmonēdi estis vt intueamini qō ait ap̄ls his qui natura nō sunt dij seruistis vbi certe nos deo qui natura est deus seruire monstrauit. Vos ergo qui deū patrem non natura deū esse creditis vbi eū constituatis aduertite. Tales quales fuerunt illi quib⁹ dictū est his qui natura dij non sunt

seruistis. Vos si tales esse vultis. Metimus ne ve
litis. et deū patrē natura deū esse dicatis. eiusq; fi-
lium quē non natura sed gratia filiū tā esse dicitis
eiusdē nature cuius pater est nō negetis / ne nihil
aliud q̄s filium verum esse negetis.

**Nunc vero cognoscētes deū magis au-
tem cogniti ab eo quomodo cōuertimi-
ni iterū ad infirma et egena elemēta qui
bus denuo seruire vultis?**

Ex tractatu pi. lxii. ps. lxii. Apparere deo.

SIc in sancto apparui tibi vt viderē po-
tentiā tuā et gloriam tuā. Apparui tibi
q̄d est? vt videres me et ideo vidisti me
vt viderē te. Apparui tibi vt viderem.
Nō dixit apparui tibi vt videres sed apparui tibi
vt viderē potentiā tuā et gloriam tuā. Vnde apl's
Nūc autē (inq̄t) cognoscentes deū imo cogniti a
deo. prius enī apparuistis deo vt posset vobis ap
parere deus.

Ex lib. d' gfa noui testamti Cognitio dei q̄ nos pgnoscere dicit.

¶ Cū enim dicit q̄ nos cognoscit de⁹ cognitionē
sui nobis prestat vt per hoc itelligam⁹ ne hoc qui-
dem nobis esse tribuendū q̄ nos cognoscim⁹ deū sed eam
quoq; sciētiā illi⁹ misericordie tribuam⁹. Vnde cū
apl's diceret nunc autē cognoscētes deū cōrexit
et ait. Immo cogniti a deo: q̄d aliud volens intel-
ligi nisi q̄ eos ipse fecerit cognitores suos? Nemo
autē cognoscit deū nisi qui intelligit illud esse sū-
mū atq; incōmutabile bonū cui⁹ ptic̄patiōe bon⁹.

Ex libro de ciuitate di. xxii

¶ Dicit deus cognouisse q̄ vt cognosceret fecit a
quib⁹ ignorabat. Neq; enī dicente apl'o nūc autē
cognoscētes deū imo cogniti a deo fas est vt cre-
damus q̄ eos tunc cognouerit deus p̄cognitos
ante p̄stitutionē mundi sed tunc cognouisse dict⁹
est q̄ tunc vt cognosceretur effecit.

E Ex li. d gene. ad lfam. viii. Facere et quiescere dei ac cog-scere

¶ Sicut recte dicit de⁹ facere quicq̄ in nobis ip-
so operāte fecerimus ita recte dicit de⁹ quiescere
cum ei⁹ munere requiescim⁹. Hoc genere locutio-
nis apl's mirabiliter vsus est vbi ait. Nunc aūt co
gnoscentes deū imo cogniti a deo. Neq; enī tunc
nō eos cognouerat de⁹ p̄cognitos videlicet an-
te p̄stitutionē mūdi. Sed q̄ tunc ipsi cū illius mu-
nere nō suo merito vel sua facultate cognouerant
maluit tropice loqui vt tunc ab illo cognitos dice-
ret cū eis cognoscendū se p̄stitit et verbū corrige
re quasi hoc minus recte dixerit q̄d̄ ppie dixerat
q̄s sinere vt hoc sibi arrogarent se potuisse q̄ eis
posse ille donauerat.

**Dies obseruatis et menses et tēpora et
annos. timeo vos ne forte sine causa la-
borauerim in vobis. Estote sicut ego:
quia et ego sicut vos. Fratres obsecro
vos nihil me lesistis.**

Ex libro enchiridion

Matthe. v.

SVnt quedā que leuissima putarent nī-
si in scripturis demōstrarent opinione
grauiora. Quis enī dicentē fatue fratri
suo reū gehēne putaret nisi veritas di-
ceret? Qui tamen vulneri subiecit cōtinuo medici
nam / p̄ceptū fraterne recōciliationis. adiūgens
mox quippe ait. Si ergo offers munus tuū ad al-
tare et ibi recordatus fueris q̄ frater tuus habet
aliquid aduersum te. Aut quis estimaret q̄s tū pec
catū sit dies obseruare et mēses et annos et tēpo-
ra sicut obseruāt qui certis dieb⁹ siue mēsibus si-
ue annis volunt vel nolunt aliquid inchoare eo q̄
scōm vanas doctrinas hoium fausta vel infausta
estimāt tēpora nisi magnitudinem ex timore apl'i
pensaremus qui talibus ait. timeo vos ne forte si
ne causa laborauerim in vobis.

Obſuatio tpis dānat

Ex libro ad ianuariū. ii.

¶ Non itaq; dies obseruem⁹ et annos et mēses et
tēpora ne audiamus ab apl'o. Timeo vos ne forte
sine causa laborauerim in vobis. Eos enī culpat
qui dicūt nō p̄ficiscar q̄ posterus est aut q̄ luna
sic fertur: vel p̄ficiscar vt p̄spera cedāt. q̄ ita se ha
bet positio siderū. Non agā hoc mēse cōmercium
q̄ illa stella mihi agit mensē: vel agam q̄ suscepit
mensē. Non plantē hoc anno vineā q̄ bisse⁹t⁹ est.
Non autē quisq; sapiēs arbitrat obseruatores tē-
porū reprehēdēdos qui dicūt. Non p̄ficiscar ho-
die q̄ tempestas exorta est. aut nō nauigem q̄ sūt
hiberne reliquie. aut tēpus seminādi est q̄ hymbri
bus autūnalibus terra satiata est. vel si q̄ forte alij
naturales effect⁹ circa motū aeris et humoris ad
variādas tēporū qualitates in siderū ordinatissi-
ma puersiōe notati sūt de q̄b⁹ dictū est cū p̄derent
et sint in signis et tēpor⁹ et in diebus et annis.

Gene. i.

**Scitis autē q̄ p infirmitatē carnis euā
gelizaui vobis iā pridē et tētationē vr̄az
in carne mea nō spreuistis neq; respuist⁹**

Ex libro. ii. de sermōe dñi in monte Inducī in tētationē. Tētari.

¶ Aliud est induci in tētationem. aliud est tētari.
Nā sine tētatione p̄batus esse / nullus potest siue
sibiipse sicut scriptū est qui nō est tentatus qualia
scit: siue alijs sicut apl's dicit et tētationē vestrā in
carne mea non spreuistis. hinc enī eos firmos esse
cognouit q̄ eis tribulationib⁹ q̄ apostolo scōm car
nem acciderāt non sunt a charitate deflexi. Nam
deo noti sumus / et ante omnes tentationes q̄ scit
omnia anteq̄ fiant.

**Sed sicut angelum dei accepistis me si
cut christum iesum.**

Ex sermōe d natal ianuarij ii. Cor. xiii. ii. Cor. iii.

QVia ipse loquit̄ in sctis suis dicēte apo
stolo. An experimētum q̄ritis ei⁹ qui in
me loquit̄ x̄ps? Et licet dicat / neq; qui
plantat est aliq̄d neq; q̄ rigat sed q̄ incre
mentū dat de⁹. nō q̄ seipsum sed q̄ illū in se diligi
volebat. perhibet tñ testimoniū quibusdā dicens
q̄ sicut angelū dei excepistis me sicut x̄pm iesum
In oibus ergo sctis suis ipse est amādus qui ait.
Esurīui et dedistis mihi māducare. Non enim ait
dedistis illis sed dedistis mihi. Tāta est charitas
capitis erga corpus suum.

Matthe. xxv

¶ Arguūtur quidā q̄ cū lac cōsumerēt et lanis se
tegerēt oues negligebant. sua ergo tm̄ querebant
non q̄ iesu x̄pi. Sed q̄m dixim⁹ q̄d sit lac cōsume
queram⁹ q̄d sit lanis tegere. Qui prebet lac potū
prebet / et q̄ prebet lanā honorē prebet. Ista duo
sunt q̄ a populis querūt q̄ seipsos pascūt nō oues.
Cōmodū supplēde necessitatis et fauorē honoris
et laudis. Eteni vestimentū p̄pterea bene intelli
gitur in honorē q̄ nuditatē cōtegit. Est enī vnus-
quisq; hō infirm⁹. Et q̄d est quisquis vobis p̄eest
nisi q̄ vos estis. Carnē portat mortalis est. man-
ducat dormit surgit nat⁹ est / moritur⁹ est. Si ergo
cogites q̄d sit scōm seipm homo est. et tu honoran
do tū ampli⁹ veluti cōtegis q̄ infirmū est. Vide-
te cuiusmodi indumētū acceperat a bona dei ple-
be Paulus cū diceret sicut angelū dei accepistis
me. Testimoniū enī perhibeo vobis q̄ si fieri pos
set oculos vr̄os eruissetis et dedissetis mihi. Sed
cū tātus honor illi exhibit⁹ esset nūquid p̄pter ip
sum honorē sibi exhibitū / ne forte negaret. et mi-
nus ille cū argueret laudaret pepercit errantib⁹.
Nā si hoc fecisset esset inter illos qui se pascūt non
oues. Diceret ergo apud seipsum. Quid ad me p̄-
tinet? Quis q̄d velit agat. Vicius me⁹ saluus est:

Ex libro de o pastoribus. Ezech. xxxiiii p̄mit. ii. Se pasce re. Lanis te gi.

A

bonoꝝ meus saluus est.et lucet luna:satis est mihi
1.Cor.xii. Eat quisq; qua potest. Ergo integra tibi sunt oia
si eat quisq; qua potest? Nolo te ꝓpositū facere
vnū te cōstituo de ipsa plebe. Si patit vnū mēbrū
cōpatiūtur oia mēbra. Proinde ipse apls cū eos
cōmemoraret quales fuerint erga illū ne quasi ob
litus eoꝝ honorificentie videret testimoniū phi-
bet q; sicut angelū dei susceperūt eum. Nō si fieri
posset oculos suos vellent eruere illi dare. Et tñ
accedit ad ouē languidā ad ouem putridā secare
vuln⁹ nō ꝓcere putredini. Ergo (inq;t) ūmic⁹ vob
fact⁹ sū ꝓdicās vitatē. Ecce accepit et de lacte
ouīū et indut⁹ est lanis ouīū sed tñ oues nō negle-
xit. Nō eni sua q̄rebat sed que iesu christi.

Ubi est ergo beatitudo vra? Testimoni
um eni phibeo vobis quia si fieri posset
oculos vros eruissetis ⁊ dedissetis mihi.
Ergo inimic⁹ vobis fact⁹ sū verū dicēs
vobis? Emulātur vos nō bene: sed ex-
cludere vos volūt: vt illos emulemini.
Bonū aūt emulamini in bono semp: et
nō tantum cum ꝓsens sum apud vos.
Ex ll.ad epi-stolā gauden tij Sen.xix. C Cur eni fieri nō posset nisi quia iuste fieri nullo
modo posset sicut ⁊ Job? Atq; vtinā possē me oc-
cidere sicut et ad Loth dns. Nō potero (inq;t) fa
cere donec tu illo introeas. Nō posse se dixit qō si
ne dubio poterat p potētiā ꝫ nō poterat p iusticiā

Filioli mei quos iterū parturio donec
formet xps in vobis. Uellē aūt esse apō
vos modo ⁊ mutare vocē meā: qm cōfū-
dor in vobis. Dicite mihi: qui sub lege
B Ex libro ꝓf. lvii. vultis esse. Legē non legistis.
C Alienati sunt pctōres a vulua. A quadā vulua
alienati sūt pctōres in qua dolores patiebat cha-
ritas q apls dicēs. Quos iterū ꝑturio donec xps
formet in vobis. Expecta q̄ formare. Molit tibi tri
Carnales nondū edi ti sunt. buere iudicium qō forte nō nosti. Carnalis es ad-
huc cōcept⁹ es. Eo ipso q accepisti nomen xpi sa
cramēto quodā nat⁹ es in visceribus matris. Nō
eni ex viscerib⁹ tm̄ nascit hō sed in viscerib⁹ pri⁹na
Matthe.i. scit in viscerib⁹ vt possit nasci de visceribus. Pro-
pterea dictū est et marie. Qō eni natū est in te de
spū sctō est. Nōdū de illa natū erat. Ergo nascunt
intra viscera eccl̄esie quidā puuli ⁊ bonū est vt for
mati exeant ne ab ortu labātur. Generet te mater
nō abortiat. Usq; quo formeris usq; quo in te crea
ta sit doctrina vitatis cōtinere te debēt materna
viscera. Si autem in insipiētiā tuā cōcusseris late
ra matris cū dolore quidem te excutiet foras sed
Sen.xxi. magis tuo malo q̄ suo.

Scriptū est eni qm̄ abrahā duos filios
habuit vnū de ancilla et vnū de libera.
Sed qui de ancilla scōm carnē nat⁹ est:
Qui aūt de libera per repromissionē q̄
sunt per allegoriam dicta.
Ex libro de ci uitate dei.xv ca.ii.⁊.iii. ysac ⁊ ismaelis gñatio C Uterq; quidē de semine abrahe sed illū genuit
dēmōstrans cōsuetudo naturā: illū vero dedit p-
missio significās gratiā. Ubi humanus usus osten
dit hic diuinū beneficiū cōmendat. Natus est er-
go ismael sicut nascunt hoies permixtione sexus
vtriusq; nature vsitata lege nature. Ideo dictus
est scōm carnē nō q̄ ista beneficia dei non sint aut
Sapiē.viii. nō illa operet de⁹ cui⁹ opifex sapiētia attingit (si-
cut scriptū est) a fine usq; in finē fortiter et dispo-
nit omia suauiter. Sed vbi significādū fuerat dei
donū qō indebitū hoib⁹ gratis gratia largiretur
sic oportuit dari filium quē admodū nature nō de
bebatur excursibus.

Hec eni sūt duo testamēta. Unū quidē
in mōte syna in seruitutē generans: q̄ est
agar. Syna eni mons ē in arabia q̄ pri-
uct⁹ est ei q̄ nūc ē hierl̄z ⁊ fuit cū filijs suis.
Ex eodē ca.⁊ paulo ante. C Hec forma intelligendi de aplica auc-
toritate descēdēs locū nobis aperit quē
admodū scripturas duum testamētoꝝ
veteris et noui accipe debeam⁹. Pars
eni quedā terrene ciuitatis imago celestis ciuita-
tis effecta est nō se significando sed alterā et ideo
seruiēs. Nō eni ꝓpter seipsam sed ꝓpter aliā signi
ficandā est instituta. Et ꝓcedēte alia significatio-
ne et ipsa prefigurās prefigurata est. Manq; agar
ancilla sare eiusq; filius imago quedā hui⁹ imagi-
nis fuit. Inuenim⁹ ergo in terrena ciuitate duas
Terrene ciuitat⁊ forma duplex formas vnā suam presentiā demōstrantē alteram
celesti ciuitati significāde sua presentia seruientē.
In eodē pau loante. Umbra igitur quedā ciuitatis hui⁹ et imago ꝓ-
phetica signtificāde potius q̄ presentāde seruiuit
in terris quo eā tpe demōstrari oportebat. Et dī-
cta est etiā ipsa ciuitas sancta merito significātis
imaginis nō expresse sicut futura est veritatis. De
hac imagine seruiēte et de illa quā significat libe-
ra ciuitate apostolus loquens.

Illa autē (iquit) q̄ sursū est hierl̄m libera
est: q̄ est mater nr̄a. Scriptū est eni. Leta
Ysaie.liiii resterilis q̄ nō paris: erūpe ⁊ clama q̄ nō
parturis: qz multi filij deserte magis q̄
eius que habet virum.

Supna ciuitas. C Superna est eni sanctoꝝ ciuitas q̄uis
hic pariat ciues in quib⁹ peregrinat do
nec regni eius tēpus aduenīat cū con-
gregatura est oēs in suis corporibus
resurgētes quādo eis ꝓmissū dabit regnū vbi cū
suo ꝓncipe rege seculoꝝ sine vllo temporis fine
regnabūt. Sara quippe sterilis erat ⁊ desperatio-
Ex ca.iii. ne prolis saltem de ancilla sua cōcupiscens habe-
re q̄ō de seipsa non se posse cernebat dedit eam fe
cūdam viro de quo parere voluerat nec potuerat
Exegit itaq; etiam sic debitū de marito vtens iu-
re suo in vtero alieno. Negat eni natura iam filios
tali cōmixtioni maris ⁊ femine qualis esse poterat
abrahe et sare in illa iam etate etiā mulieris acce-
dente sterilitate que nec tūc parere potuit q̄n nō
etas fecunditati sed etati fecūditas defuit. Qō er-
go nature sic affecte fructus posteritatis nō debe
batur significat q̄ natura generis humani pctō vi
ciata ac p hoc iure dānata nihil vere felicitatis in
Ysac signi ficat filios gratie. posterū merebat. Recte igit significat ysaac p re-
promissionē natus filios gratie ciues ciuitatis li-
bere socios pacis eterne vbi sit non amor ꝓprie ac
ꝓuate quodāmodo volūtatis sed ꝓmuni eodēq;
imutabili bono gaudens atq; ex multis vnum coꝛ
facient id est cōcors obedientia charitatis.

Nos aūt fratres scōm ysaac promissionis
filij sum⁹. Sed quomodo tūc bis q̄ ꝑm
carnē natus fuerat persequebat eum q̄
scōm spiritum: ita et nunc.
C Hic apertior ꝓmissio est de vocatione gētiū in
ysaac id est in filio promissionis quo significat gra
nō natura qz de sene et anu sterili ꝓmittitur filius.

G Quãuis enĩ ꝛ naturalẽ ꝓcreationis excursũ deus operet ibi tñ euidẽs opus dei est vitiata et cessante natura vbi euidentius intelligit gr̃a. Et qz hoc nõ ꝑ generationẽ sed ꝑ regenerationẽ futurũ erat ideo tũc ĩperata est circũcisio qñ de sara ꝓmissus est filius. Et q oẽs nõ solũ filios verũ etiam seruos vernaculos et emptícios circũcidi iubet ad omẽs istã gratiã pertinere testat. Quid enĩ aliud circũcisio significat q̃z naturã exuta vetustate renouatã? Et q̃d aliud q̃z x̃m octauus dies q̃ ebdomade cõpleta hoc est post sabbatũ resurrexit? Parentum mutank ꝛ noĩa. oĩa resonãt nouitatẽ et in testamẽto vetere obũbrak nouũ. Quid est enĩ qõ dicit testamentũ vetus nisi nouí occultatio? Et quid est aliud qõ dicit nouum nisi veteris reuelatio.

Gene. xxi. **Sed q̃d dicit scriptura. Eijce ancillã et filium eius. Nõ enĩ heres erit filius ancille cũ filio meo ysaac.**

¶ Ancilla domo eijcit cũ filio suo et duo testamẽta significank vetus et nouũ vbi sara illa superne hir̃m hoc est ciuitatẽ dei figurã gerit. Et qñ trãsiture erãt vmbre luce veniẽte ideo dicit libera sara que significabat liberã ciuitatẽ cui rursus alio modo significãde etiã illa vmbra seruiebat. Ecce ancillã et filiũ eius. Nõ enĩ erit heres filius ancille cũ filio meo ysaac. qõ ait apl̃s cum filio libere.

Itaq; frẽs nõ sum⁹ ancille filij sed libere qua libertate chr̃ist⁹ nos liberauit.

H Darit aũt ciues terrene ciuitatis pctõ viciata natura. Celestis vero ciuitatis ciues parit a pctõ naturã liberãs gratia. Unde illa vocank vasa ire ista vasa misericordie. Significatũ est hoc etiã in duob⁹ filijs abrahe q vn⁹ de ancilla q̃ dicebak agar scõm carnem natus est hysmael alter est de sara libera ꝓm repromissionem natus ysaac. [Scriptũ est enĩ qñ abrahã duos filios habuit vnum de ancilla et vnũ de libera. Sed q̃ de ancilla scõm carnẽ nat⁹ est q̃ autẽ de libera ꝑ repromissionẽ q̃ fũt p allegoriã dicta. hec enĩ sunt duo testamenta.]

Itẽ de eadẽ lectione.

Extract. pe. cxix. ¶ Mostis duos filios abrahã habuisse quos q̃dẽ cõmemorat apl̃us ad imaginẽ duũ testamentorũ esse dicit. vn⁹ ex ancilla erat alter de libera. Ex ancilla hysmael erat de libera sara quem suscepit ex desperatione ꝑ fidẽ ysaac erat. Et terꝯ ex semine abrahe sed nõ vterꝯ heres abrahe de abrahã natus vnus sed tñ nõ hereditat. Alter etiã heres: nõ solũ filius sed et heres. In hysmael sũt oẽs q̃ carnaliter colũt deũ. Ad ipsos enĩ et vetus testamentũ pertinet. Et vetus testamẽtũ a deo. et nouũ testamentũ a deo quomodo de abrahã et hismael ꝛ ysaac. Sed hismael ad terrenum / ysaac ad celeste regnũ. Ideo vetus testamẽtum ꝓmissiones habet terrenas: terrenã hir̃m: terrenã palestinã: regnũ terrenũ: salutẽ terrenã: hostiũ subiugationẽ: abundantiã filiorũ / fecunditatẽ fructuũ. Oĩa ista ꝓmissiones sũt terrene in figura spiritaliter intelligunk Quomodo? Hierusalem terrena vmbra erat celestis et regnũ terrenũ vmbra erat regni celoꝝ. Hismael in vmbra / ysaac in luce. Si ergo hismael in vmbra nõ mirũ quia ibi tenebre. Pinguiores enĩ vmbre tenebre sũt. Ergo hismael in tenebris / ysaac in luce. Quicũqz hic etiã in ecclesia terrenã felicitatẽ querit a deo adhuc ad hismael ptinet. Ipsi sunt qui cõtradicũt spiritalib⁹ ꝓficientib⁹ ꝛ detrahunt illis et habẽt labia iniqua / et linguas subdolas. Isti sursũ volunt ascẽdere / illi deorsum volũt

Hismael quos signi ficat.

Terrena i eccl'a ḡrẽs

ꝓmere. Isti volare volunt ad deũ illi conank pẽnas euellere. Manqz apud apl̃m ita dicit. Sed sicut tunc q̃ scõm carnẽ natus fuerat ꝓsequebat eũ qui scõm spm̃ ita et nũc. Spiritales ergo ꝓsecutionẽ patiũtur a carnalibus. Sed q̃d dicit scriptura? Eijce ancillã ꝛ filiũ eius. Nõ enĩ heres erit filius ancille cũ filio meo ysaac. Sed hoc qõ dicit. Eijce quãdo erit? Quãdo area ceperit ventilari.

Ex libro 9ra fausti ri. xxv

¶ Forte q̃s putat ingenio fieri vt ea que rerũ ordine ꝓ sua tpa cucurrerunt ad x̃pi significationes interpretãdo vertank. hoc forte iudei possũt dicere siue pagani. Eis aũt q̃ se x̃pianos putari volũt ꝓmit ceruicẽ aplica auctoritas dicens. Oĩa hec in figura cõtingebãt illis et hec oĩa figure nostre fuerũt. Nam si hismael et ysaaẽ hoĩes nati duo testamenta significãt quid credẽdũ est de tot factis q̃ nullo naturali vsu / nulla negocij necessitate facta sunt? Nihil ne significant? Si q̃s nr̃m q̃ hebreas lr̃as ignorat⁹ id est ipsos vocũ caracteres videret eas in pariete conscriptas honorato aliquo loco q̃s esset tã excors vt eomodo pictũ parietem putaret ac nõ potius intelligeret scriptũ vt si legere nõ valeret non tamen illos apices aliq̃d significare dubitaret? Ita ꝓius illa oĩa que sunt in vetere testamento scriptura x̃p q̃ctarũ q̃squis nõ puerso animo legerit sic oportet moueak vt aliquid ea significare nõ ambigat. Verbi enĩ gratia nũq̃d si oportebat adiutoriũ viro femĩnã fieri etiã hoc necessitas vlla cogebat vel vlla suadebat vtilitas vt de dormiẽtis latere fieret? Si causa euadẽdi diluuij opus erat fabricãdi archam q̃d opus erat mẽsuras ei⁹ aut ipsas potissimũ fieri aut etiã scriptis ad religionẽ posteritati ꝓpagãdis cõmemorari? Si ꝓpter gen⁹ reparandũ aialia includi oportebat q̃d opus erat illo potissimum numero septena de mũdis bina de imundis? Aditũ ad archã fieri necessitas vtiqz cogebat. In latere aũt fieri vel etiam memorie cõmẽdari p lr̃as quid cogebat? imolare filiũ iubek abraham iussus hoc fuerit vt eius obediẽtia tali etiã examine probata posteris innotesceret. Cõuenientius ligna portauerit filius ne pater senex qz portaret. Nõ sit postea filiũ ferire permissus ne orbitate grauissima se feriret. Nũquid etiã si nullo effuso sanguine redirek min⁹ esset ꝓbatus abrahã? Aut si iã opus erat ꝓfici sacrificiũ etiam ne vt ille artes in vepres adherẽs cornibus appareret ad vllum augmentũ victime pertinebat? Sic oĩa cũ cõsiderank ꝛ q̃si supflua necessarijs cõtexta inueniunk admonẽt bonanũ aim. i. aĩm rõnalẽ ꝑus aliq̃d significare deinde q̃d significent q̃rere.

Ex libro 9ra fausti ri. xxv

Gene. li.

Ibidem Gene. vi.

Gene. xxii.

Scriptũra q̃ nõ necessaria videt: idagãda significatio est.

¶ In populo enĩ iudeorũ figurat⁹ est populus x̃pi anorũ. Ibi figura hic veritas / ibi vmbra / hic corpus dicẽte apl̃o. Hec autẽ in figura cõtingebãt illis. Vox est apl̃i. Scripta (inquit) ꝓpter nos in q̃s finis seculoꝝ obuenit. Et in illis duob⁹ filijs abrahe dicit figurã fuisse duum testamentoꝝ veteris ꝛ noui. Ad vetus testamẽtũ ptinẽt dilectores tẽporaliũ dilectores seculi. ad nouũ testamẽtũ dilectores vite eterne. Ideo illa hir̃m in ꝛa vmbra erat celestis hierusalẽ matris oĩm ꝛ nostrũ q̃ est in celo.

Extractatus euãgelij ꝑm ioan. xi. i. Cor. x. Filij gr̃e filij sunt libere.

¶ Unũ q̃dẽ in mõte syna in fultutẽ gñans que est agar. Agar ancilla sare q̃ data est abrahe et pepit hismael fuũ est testamentũ vet⁹ ptinẽs ad agar in fultutẽ gñans. Que autẽ sursũ est hir̃m libera est q̃ est mat̃ nr̃a. Ergo filij gr̃e filij sũt libere. Filij lr̃e filij sũt ancille. Quere filios ancille littera occidit Quere filios libere spũs autẽ viuificat. Lex enim spũs vite in chr̃isto iesu liberauit me a lege pcti et

Ex ꝑmõe de verbis apli.

ii. Cor. iii.

mortis vnde non potuit liberare lex littere.

Ex libro 2tra inimicū legis ⁊ pphetarū.

¶Quāuis in veteri testamēto ꝓpter tpaliū bonorū ꝓmissionē malorūq; cōminationē seruos pariat tpalis hīr'm in nouo autē vbi fides īpetrat charitatē qua lex possit īpleri nō magis timore pene q̄ dilectione iusticie liberos pariat eterna hīr'm tñ et illis tpibus fuerūt iusti spiritales quos nō occidebat lr̄a iubēs sed viuificabat spūs iuuās. ¶Ñ et fides vēturi xp̄i habitabat vtiq; in ꝓphetis vēturū ꝓnūciātib⁹ xp̄m / et nūc sūt plurimi carnales q̄ vel hereses facīūt nō intelligēdo scripturas vel in ipa catholica aut adhuc puuli lacte nutriuntur aut tanq̄ palea pseuerās futuris ignib⁹ ꝓparant. Sicut autē de⁹ vn⁹ et ver⁹ creator bonorū est ⁊ tē porū et eternorū ita īdē ipse auctor est amborū testamentorū: q⁊ ⁊ nouū in vetere est figuratū ⁊ vetus in nouo est reuelatū. [Vnū quidē in mōte syna in seruitutem generās q̄ est agar. Syna autem mons est in arabia qui cōiunctus est ei que nūc est hierusalē et seruit cum filijs suis.]

Spūs viuificabat ēt vetus. testa. fideles.

Ex libro de gestis pelagij

¶In illo testamēto q̄ꝫ ꝓpie ver⁹ dr̄ ⁊ datū est in mōte syna nō iuenit ꝓmitti aptissime nisi terrena felicitas. Vnde illa quo est popul⁹ introduct⁹ p̄ heremū terra ꝓmissionis vocat in q̄ pax et regnū et ab īmicis victoriarū reportatior abūdātia filiorū ac terrenorū fructuū ⁊ si q̄d huiusmodi. Hec sūt ꝓmissa veteris testamēti q̄b⁹ etiā figurant ad nouū testamentū ptinētia spiritalia. Tñ q̄ ꝓpter illa terrena suscipit legē dei ipse est heres veteris testamenti. Ea q̄ppe scōm vetus testamētū ꝓmittunt atq; retribuunt q̄ scōm veterē hoiem cōcupiscunt Que autē illic ad nouū testamētū ptinētia? Hecq; enī nesciebat q̄d loquerer tātus apl's q̄ duo testamēta in ancilla ⁊ libera allegorica significatiōe dicta esse dicebat / veteri filios carnis nouo filios ꝓmissionis attribuēs. Nō q̄ filij carnis (inq̄t) filij dei sed filij ꝓmissionis deputant in semine. Filij q̄ carnis ptinēt ad terrenā hīr'm q̄ seruit cū filijs suis. Filij aūt ꝓmissionis ad eā q̄ sursū est liberā matrē nām eternā in celis vnde ꝓspicitur q̄ ad regnū terrenū ⁊ q̄ ptineāt ad regnū celorū. Ista distinctionē q̄ etiā illo tpe per dei grām itelligētes filij ꝓmissionis effecti sūt noui testamēti heredes in occulto dei cōsilio deputati sūt etiā si vetus testamētū ꝓ tēporū distributione diuinit⁹ datū populo veteri cōgruēter ministrauerūt. Hec aūt sūt duo testamēta vnū quidē in mōte syna in seruitutē generās q̄ est agar. Syna enī mons est in arabia q̄ ꝓparat ei q̄ nūc est hīr'm et seruit cū filijs suis. Illa q̄ sursum est hierusalē libera est q̄ est mater nostra.

Roma. ix.

Extractatus pl. cxv.

Gala. v.

¶Hierusalē celestis q̄ sursū est mater oīm nostrū libera. Et libera quidē pctō sed ancilla iusticie cuius filijs adhuc peregrinātib⁹ dicit vos in libertatē vocati estis. Sed rursus eos seruos facit dicēs Sed in charitate seruite inuicē. Quib⁹ item dicit.

Roma. vi.

Extractatus pl. cxxv.

Cū seruiebatis pctō liberi eratis a iusticia nūc vero liberati a pctō serui autē facti deo habetis fructum vestrū in sctificatione finē vero vitā eternā.

Angeli cōciues nr̄i.

¶Est autē sicut nostis vox ascēdētiū. Quo? nisi ad illā supnā hierusalē matrē oīm nr̄m q̄ est i celis q̄ supna ipa ⁊ eterna Hec aūt q̄ in terra fuit vmbrā habebat illi⁹. Ista itaq; cecidit illa pmanet. hec ꝑpleuit tēpus p̄dicatiōis illa tenet eternitatē reparationis nr̄e. ab illa pegrinamur in hac vita ad ei⁹ reditū suspiram⁹ tādiu miseri ⁊ laborātes donec ad illā redeam⁹. Hec ciues nr̄i āgeli dimiserūt nos i peregrinatiōe: sed annūciauerūt nobis ipm regē vēturū ad nos. Et venit ad nos ⁊ cōtēptus est iter nos a nobis ⁊ postea nobiscū. Et docuit nos cōtēnī q⁊ cōtēptus est. docuit tolerare q⁊ tolerauit. docuit pati q⁊ passus est. ⁊ pmisit resurrecturos q⁊ resurrexit in seipo ostēdens q̄d sperare debeamus. [Nos aūt fratres scōm ysaac pmissiōis filij sum⁹. Sed quō tūc q̄ scōm carnē nat⁹ fuerat pseq̄bat eū qui scōm spiritū ita et nunc]

Ex sīmōe de agar ⁊ ismael

¶Testamētū vetus ad iudeos ꝓpie ptinet etenim carnalia būficia ꝓmittebant q⁊ spiritalia non capiebant. Regnū illud terrenū ⁊ vita frena funditus detecta subiectiōi īmicorū tradita. Totum carnaliter sperabāt de dño ⁊ ꝓpter hec seruiebāt. Interrogent xp̄iani si modo nulli sunt tales. Tales ad vetus testamētū ptinēt. Nō enī nomē interrogo sed vitā. de his talib⁹ hereſis scisma. fugit a facie sare illa ⁊ affligebat sara illā. Quid mirādū? Affligebat eā corpalit. Sed q̄d afflictōis passa est ps donati ꝓpter superbiā suā agar passa est ancilla sare. Audiat agar vocē āgeli Redi ad dñaz tuā Sed sicut tunc q̄ scōm carnē natus est pseq̄bat eū qui scōm spiritū ita ⁊ nūc. Nō inuenim⁹ corpaliter psecutū ysaac ab ismaele q⁊ dixerit apl's psequtionē. Nota ibi vbi dixit. Sed sicut tūc ille qui scōm carnem natus est persequebatur eū qui scōm spiritū ita ⁊ nūc. Sed q̄d ait scriptura? Ecce ancillā ⁊ filiū ei⁹ nō enī heres erit fili⁹ ancille cū filio libere Ergo vbi illud dixit scriptura ibi q̄ram⁹. Quid ait in genesi? Et factū est cū luderet ismael ⁊ ysaac vidit eos ludētes Quis pseqt⁹ est? Quē pseqt⁹ est? Ludētes eos vidit sara ⁊ ait. Eijce ancillā ⁊ filiū eius Quare? Q⁊ vidit eos ludētes. Sed lusū illū Paul⁹ pseqtionē vocat q⁊ lusio illa illusio erat. Si illusio seductio et deceptio. Dis lusus puerorū simulachrū est negocij maioris. et qñ maior ludit cū minore quasi vt seducat sciens se habere negocia alia que intendit et simulat quedā puero id est infirmo ludēs cū illo. Maior erat hismael et robo ratus in malicia sed ludēs cū puero ysaac seducebat ysaac et quasdā fraudes ludēdi cū infirmo faciebat. Animaduertit mater lusū illū intelligit ecclesia lusum illū. Sara dixit. Eijce ancillā et filiū ei⁹. Non enī heres erit fili⁹ ancille cū filio meo ysaac. Et ecclesia dicit. Eijce hereticos et filios eorū. Nō enī heredes erūt heretici cū catholicis. Sz quare nō erūt heredes? Nonne de semine abrahe nati? Et quomodo baptismū ecclesie habēt? baptismū habent. heredē faceret semen abrahe nisi ab hereditate supbia excluderet. Eodē verbo nasceris / eodē sacramēto. sed ad eandē hereditatē nō puenis nisi ad ecclesiā catholicam reuersus fueris. Ex semine abrahe nasceris sed filius ancille foris ꝓpter superbiam.

Lusus hismael⁹ paulus pseqtionem vocat.

¶Erexit hismael ceruicē ⁊ voluit seducere frem suū ludēs cū illo. Magnū ibi sacramētū ludebāt simul hismael ⁊ ysaac vidit illos sara ludētes ⁊ ait abrahe. Eijce ancillā ⁊ filiū ei⁹. Nō enī heres erit fili⁹ ancille cū filio meo ysaac. Et cū cōtristatus esset abrahā cōfirmauit ei dñs dictū vxoris ei⁹. Jā hic manifestū est sacramētū q⁊ nescio q̄d futurū ꝑturlebat illa res gesta. ludētes vidit et dicit. Eijce ancillā ⁊ filiū ei⁹. Quid est hoc frēs? Quid enī mali fecerat hismael puero ysaac q⁊ ludebat cū illo? Sed illa lusio illusio erat. Illa lusio deceptionez significabat. Nā magnū sacramentū attēdat charitas vestra. Persecutionē illā vocat apl's illusionem ipam. Ipsū lusū persecutiōem vocat. Ait enī sed sicut tunc ille qui scōm carnē natus erat perse

a Nati ſm carnē nati ſm ſpiritū.

quebat eū qui ſcōm ſpiritū: ita et nunc id eſt q̄ ſcōz carnē nati ſunt perſequuntur eos qui ſcōm ſpiritū nati ſunt. Qui ſunt ſcōm carnem nati? Dilectores mundi / amatores ſeculi. Qui ſunt ſcōm ſpm̄ nati? Amatores regni celorū / dilectores xp̄i deſiderātes vitā eternā gratis colētes deū. Ludūt et dicit ap̄ls pſecutionē. Nā poſteaq̄ dixit ap̄lus hec verba ſed ſicut tūc ille qui ſcōm carnē natus erat perſequebat eū qui ſcōm ſpm̄: ita et nunc ſecutus eſt et oſtēdit de qua pſecutione diceret. Sed quid dicit ſcriptura? Eijce ancillā et filiū eius. Nō enī heres erit filius ancille cū filio meo yſaac. Querimus vbi hoc dicat ſcriptura vt videamus vtrū aliqua perſecutio preceſſerit hiſmaelis in yſaac et inuenim⁹ hoc dictum eſſe a ſara qñ vidit pueros ludētes ſimul. quā luſionē dicit ſcriptura vidiſſe ſaram hāc perſecutionē ait ap̄ls. Plus ergo vos perſequuntur qui vos illudendo ſeducunt.

Capitulum quintum.

STate: et nolite iterū iugo ſeruitutis cōtineri. Ecce ego Paulus dico vobis qm̄ ſi circūcidamini xp̄s vobis nihil pderit. Teſtificor aūt rurſus oī homini circūcidēti ſe qm̄ debitor eſt vniuerſe legis faciēde. Euacuati eſtis a xp̄o: q̄ in lege iuſtificamini: a gr̄a excidiſtis.

Ex libro ꝓtra fauſtum. Legalia q̄ b⁹ ꝓmiſſa: quibus nō

DIximus chriſtianis qui ex iudeis crediderūt donec cōtra tā diuturnā cōſuetudinē paulatim perſuaderet atq̄ ad itellectum perfectū perduceret: et quia ita nati erant atq̄ inſtituti ſinerunt eos apoſtoli patrū ritū traditionēq̄ ſeruare. et eos quibus hoc opus erat vt cōgruēti illorū tarditati moribuſq̄ monuerūt. Inde eſt q̄ timotheū iudea matre et greco patre natū ꝓpter illos ad quos tales cum eo venerat etiā circuncidit apoſtol⁹ atq̄ ipſe inter eos morem huiuſmodi cuſtodiuit nō ſimulatione fallaci ſed conſilio prudēti. Neq̄ enī ita natis et ita inſtitutis noxia erant iſta q̄uis iam non eſſent ſignificādis futuris neceſſaria. Magis quippe noxium erat ea tanq̄ noxia prohibere in his hominib⁹ vſq̄ ad quos durare debuerūt quoniā chriſtus qui omnes illas prophetias implere venerat ſic eos iniciatos inuenerat vt iam de cetero qui nulla tali neceſſitudine tenerentur ſed ex diuerſo voluti pariete id eſt ex prepucio ad illum angularē lapidē qui eſt chriſtus cōuenirent: ad nulla talia cogerentur. ſi qui autē his qui ex circūciſione venerant talibuſq̄ ſacramentis adhuc dediti erant vitro vellent ſicut timotheus cōferre congruentiā non prohiberētur. Verum ſi in huiuſmodi legis operib⁹ putarent ſuā ſpem ſalutemq̄ contineri tanq̄ a certa pernicie vetarētur vnde eſt illud apoſtoli. Ecce ego Paul⁹ dico vobis quia ſi circūcidamini chriſtus vobis nihil proderit. Circuncidamini ſcilicet ſicut ipſi volebāt ſicut eis a quibuſdā deprauatis perſuaſum erat q̄ ſine his legis operibus ſalui eſſe nō poſſent. Nam cū gentes ad chriſti fidem ita venirent maxime per pauli apoſtoli predicationē ſicut venire debuerūt vt nullis eiuſmodi obſeruationibus onerarentur quia et inſolita iſta maxime circūciſione grandes etate reformidātes deterrerētur a fide et nō ita nati vt talib⁹ ſacramentis imbuerētur ſi more priſtino pſeliti fierent tanq̄ chriſtus per illa myſteria vēturus adhuc ꝓmitteretur Cū ergo ſic venirent ad fidē vt iā ex gētib⁹ venire oportebat nō intelligētes q̄ ex circūciſione venerant: cur ſibi illa permiſſa eſſent: et cur gētibus ipōnēda nō eſſent quibuſdā carnalib⁹ ſeditionib⁹ ceperāt eccleſiā pturbare q̄ gentiles ad dei populū accedētes nō ſolēniter pſeliti fierent in carnis circūciſione et ceteris huiuſcemodi obſeruationib⁹ legis. atq̄ in his erāt q̄ hoc ideo fieri magnopere inſiſtebāt q̄ timebāt iudeos iter quos verſabant. Cōtra hos ap̄ls Paul⁹ multa ſcripſit. Nā in horū ſimulationē etiā petrū adductū fraterna obiurgatione correxit: ſed poſteaq̄ in vnū ap̄lī cōgregati etiā pſilio ſuo cēſuerūt gētes ad huiuſmodi opa legis nō eſſe cogēdas: diſplicuit quibuſdā ex circūciſione xp̄ianis nō valētib⁹ mēte diſcernere illos ſolos ab huiuſmodi obſeruationib⁹ nō fuiſſe ꝓhibēdos: quos fides q̄ reuelata eſt his iā ibutos iuuerat vt in eis iā conſūmaret ipſa actio ꝓphetica quos ante ad impletionē ꝓphetie iā tenuerat niſi et ab ipſis remouereť ip̄robata poti⁹ q̄s termiata videreť. Si aūt et gētib⁹ ponereť aut nō xp̄i promittēdi cauſa inſtituta eſſe aut adhuc xp̄m ꝓmittere putareť. Prim⁹ itaq̄ popul⁹ dei anteq̄ xp̄s veniret legē ꝓphetaſq̄ adiplere illa oīa q̄ hunc promittebāt obſeruare videbať liber in eis q̄ hec quo ptinerēt intelligebāt: ſeru⁹ autē in eis q̄ hoc nō intelligebāt. Poſterior q̄ popul⁹ accedēs ad fidem qua iā xp̄s veniſſe paſſus eſſe ac reſuſcitat⁹ eſſe p̄dicabať: in his quidē hoibus quos iā talib⁹ ſacramētis inſtitutos eadē fides iuenerat: nec cogebať iſta obſuare nec ꝓhibebať. In his autē q̄ talibus vacui nulla gñis nulla cōſuetudinis vel cōgruētie neceſſitudine retēti crediderāt etiā ꝓhibebať vt p eos iā inciperet appere illa oīa ꝓpter ꝓmittendū xp̄m fuiſſe inſtituta quo veniente atq̄ hec ꝓmiſſa adiplēte iā oportere ceſſare. Hoc igiť tēperamentū moderamētūq̄ ſpūs ſcti p ap̄los operātis cum diſplicuiſſet quibuſdā ex circūciſione credētib⁹ q̄ hec nō intelligebāt in ea puerſitate māſerūt vt et gētes cogerēt iudaizare. Hi ſūt quos fauſt⁹ ſymmatianorū vel nazarenorū noīe cōmēorauit. q̄ vſq̄ ad nr̄a tpa iā quidē in exigua ſz adhuc tū vel in ipſa paucitate pdurāt. [Ecce ego Paul⁹ dico vobis q̄ ſi circūcidamini xp̄s vob̄ nihil pderit.]

Ex epſa ad hieronimū. Si circūcidamini nihil p̄deſt xp̄us: cur timotheū circūcidit paul⁹

[Decepit ergo timotheū et fecit vt nihil prodeſſet ei chriſt⁹. Eis itaq̄ dictū eſt ſi circuncidamini qui ꝓptere a volebāt circūcidi q̄ aliter ſe putabāt in xp̄o ſaluos eē nō poſſe. Hoc g̃ animo ac volūtate iſta intētione q̄ſquis tunc circūcidebatur xp̄s ei oīno nihil pderat ſicut alibi aperte dicit. Nam ſi per legē iuſticia ergo chriſtus gratis mortuus eſt Hoc declarat et ipſe quod ꝓmemorauit. Euacuati eſtis a xp̄o. Qui in lege iuſtificamini a gratia excidiſtis. Illos itaq̄ arguit qui ſe iuſtificari in lege credebāt non qui legitima illa in ei⁹ honorē a quo mādata ſunt obſeruabant intelligētes et qua prenūciande veritatis ratione mādata ſint et quouſq̄ debeant perdurare. Illa enī que ſignificationis cauſa precepta ſunt que gratie reuelatione latius innoteſcēte neceſſe fuerat aboliri iuſtificare nemīnem poterāt. Non tñ ideo fuerant tāq̄ diabolica gentiū ſacrilegia fugiēda etiā cū ipſa gratia iā ceperat reuelari q̄ vmbris talib⁹ fuerat prenūciata ſed permittēda paululū eis maxime qui ex illo populo cui data ſunt. venerāt poſtea vero tanq̄ cum honore ſepulta ſint a chriſtianis omnibus irrepabiliter deſerenda.

A Nos enī ſpiritu ex fide ſpem iuſtitie expectamus

Ex libro d ſpiritu ⁊ lra. Roma.i.

¶Hec eſt fides ex qua iuſtus viuit. hec eſt fides per quā excludit gloriatio ſiue vt abſcedat qua in nobis inflamur ſiue vt emineat qua in domino gloriamur. Hec eſt fides qua impetrat largitas ſpiritus de quo dicitur. Nos enī ſpiritu ex fide ſpem iuſtitie expectamus. Ubi quidem adhuc queri pōt vtrū ſpem iuſtitie dixerit quam ſperat iuſtitia: an qua ſperatur ipſa iuſtitia: quoniam iuſtus ex fide viuens. ſperat vtiq; vitam eternam. Itemq; fides eſuriens ſitiensq; iuſtitiam: renouatione de die in diem interioris hominis proficit in eam ⁊ ſperat ea ſatiari in vita eterna. vbi fiet qō in pſalmo de deo dicitur. Qui ſatiat in bonis deſiderium tuum.

Spes iuſtitie.

Pſ. cii.

Nam in xpō ieſu neq; circūciſio aliquid valet neq; ꝓputiū. ſed fides que p charitatē operat. ¶Currebatis bene. Quis vos faſcinauit veritati nō obedire? Memini cōſenſeritis. ¶Perſuaſio hec nō eſt ex eo q̄ vocauit vos. Modicū fermētū totam maſſam corrumpit. Ego cōfido i vobis in dño q̄ nihil aliud ſapietis. Qui autē cōturbat vos: portabit iudiciū quicūq; eſt ille. Ego aūt fratres ſi circūciſionem adhuc pdico quid adhuc pſecutionē patior? ¶Ergo euacuatū eſt ſcandalū crucis Utinā et abſcindant qui vos cōturbāt. Vos enī in libertatē vocati eſtis fratres tantū ne libertatē in occaſionē detis carnis: ſed p charitatē ſpiritus ſeruite inuicez. Dis enī lex in vno ſermōe impletur diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum.

B

Ex trac. epiſtola ioan. x.

Opa ſine fide.

Multi enim dicunt credo: ſed fides ſine operibus non ſaluat: opus aūt fidei ipa dilectio ē dicēte ap̄lo ¶Paulo. Et fides que p dilectionē operat. Opa q̄dez tua ꝓterita anteq; crederes. vel nulla erāt vel ſi bona videbant inania erāt. Si enī nulla erāt: ſic eras q̄ſi homo ſine pedib⁹: aut vexatis pedibus ire non valens. Si aūt bona videbant anteq; crederes. currebas quidem ſed ꝓter viam currendo errabas potius q̄ peruenies. Eſt ergo nobis ⁊ currendum: ⁊ in via currendum. Qui ꝓter viam currit: inaniter currit. immo ad laborem currit. Tanto plus errat quanto ꝓter viam currit Quis eſt via per quam currimus? ¶Chriſtus dicit. Ego ſum via Que patria quo currimus? Chriſtus dicit. Ego ſum veritas. per illum curris: ad illum curris in ipſo requieſcis. Sine dilectione fides inanis eſt. ¶Cū dilectione fides chriſtiani ſine dilectione fides demonis. Qui autem non credunt peiores ſunt q̄ demones et tardiores q̄ demones. Neſcio quis non vult credere in chriſtum adhuc nec demones imitatur. Jam credit in chriſtum. ſed odit chriſtum: habet confeſſionem fidei in timore pene non in amore corone. Mā ⁊ illi puniri timebant. adde huic fidei dilectionem. vt fiat fides qualem dicit apoſtolus ¶Paulus. Fides que per dilectionem operatur. Inueniſti chriſtianū: inuēiſti ciuem hieruſalem. inueniſti ciuem angelorum inueniſti in via ſuſpirantem peregrinum. Adiunge te illi: comes tuus eſt. Curre cum illo ſi tamen ⁊ tu hoc es.

Prek vīa currētes.

Johan. xliii. Ibidem

Fides p dilectionem chriſtianū facit.

¶Neq; circumciſio aliquid valet neq; ꝓputium ſed fides. Dic adhuc apoſtole: adde: diſcerne quia ⁊ demones credunt ⁊ contremiſcunt quod oderūt Diſtingue apoſtole ⁊ circumcide fidem meam ⁊ diſcerne cauſam meam de gente non ſancta. ¶Plane diſtinguit: diſcernit: circumcidit. Sed fides inquit que per dilectionem operatur. Unuſquiſq; ergo fratres mei inſpiciat ſe intus apprehendat ſe: ꝓbet ſe in omnibus factis ſuis. bonis operibus ſuis que faciat cum charitate non expectans retributionem temporalem ſed promiſſum dei: faciem dei Non enim quicquid deus tibi promittit valet aliquid apud ipſum deum. Omnino non me ſatiaret deus niſi promitteret mihi ſeipſum deum. Quid eſt tota terra. quid eſt totum mare. quid eſt totum celum. quid ſunt omnia ſidera. quid ſol. quid luna. quid exercitus angelorum? Omnium iſtorum creatorem ſitio ipſum: eſurio ipſum: ſitio. ipſi dico: q̄niam apud te eſt fons vite. Quid mihi dixit? Ego ſum panis qui deſcendi de celo. Eſuriat ⁊ ſitiat peregrinatio mea. vt ſatietur preſentia mea. Arrideat mundus multis rebus pulchris fortibus varijs. pulchrior eſt ille qui fecit. fortior ⁊ clarior ille qui fecit. ſuauior eſt ille qui fecit. Satiabor cum manifeſtabitur gloria tua.

Ex ſmōe de ꝑbis ap̄li. xvi Sala. vi.

pſ. xlii.

Fides p dilectionem

Nihil ſatiat p̄t deū.

pſ. xxxv.

Johan. vi.

pſ. xvi.

¶Ut aūt habitet ſpiritus ſanctus nonne vbi vult ſpirat? Et charitas dei ſine qua nemo bene viuit diffunditur in cordibus noſtris non a nobis ſed p ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis. Hanc enim fidem apoſtolus diffiniuit dicens. Neq; circumciſio eſt aliquid neq; ꝓputium ſed fides que p dilectionē operat Ista quippe eſt fides chriſtianorum non demoniorum. Jam ⁊ demones credūt ⁊ contremiſcūt. ſed nunq̄d ⁊ diligunt? Mā ſi nō crederēt non dicerēt tu es ſanctus dei. vel tu es filius dei. Si aūt diligerēt non dicerēt. quid nobis ⁊ tibi? Fides igit ad chriſtum nos trahit que niſi deſup gratuito munere nobis daretur non ipſe diceret. Nemo poteſt venire ad me niſi pat qui miſit me traxerit eum. Nō ſunt bona opa niſi q̄ per fidē ⁊ dilectionē fiūt. q̄ alterū ſine altero nullius virtutis fructū parit. Utinā ⁊ abſcindant qui vos conturbant.

Ex ſmōe de ꝑbis ap̄li. xvi Sala. vi.

Jacob. ii.

War. i.

Ibi.

Johan. vi.

¶Maledicta cum ex ꝓphetia dicunt non ſunt de malo voto imprecātis: ſed de preſcio ſpiritu denūciātis. Nam illa que de malo voto ſunt ꝓhibētur: cuz dicit. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Hec autem ſepe inueniunt in ſermone ſanctor. Sic ap̄ls ¶Paulus. Alexāder inq̄t errari⁹ multa mala mihi oſtendit. reddat illi dñs ſm opa ſua. Mā illud tāq; ſtomachab⁹ ⁊ indignab⁹ etiam male optaſſe videt ap̄ls. vtinā ⁊ abſcindant q̄ vos ꝓturbāt. Ō vtiq; ſi ꝓſideres ꝓſonā ſcribentis magis eū elegātiſſimo ambiguo bene optaſſe intelligis. Sūt enī ſpadōes q̄ ſeipos abſciderūt ꝓpter regnū celoz Uos enī i libertatē vocati eſtis frēs tm̄ ne libertatē in occaſionem carnis detis: ſed p charitatē ſeruite inuicē.

Ex libro d ſermone dñi in monte.

Ex libro ꝓtra fauſtū. xxxi

Maledicta ꝓphetie.

ii. thimo. iiii

Spadōes

¶Quod fieri non pōt niſi alterius infirmitatē q̄ſq; habeat ſicut ſuā. vt eam eq̄nimiter ferat donec ab ea liberetur ille cuius curat ſalutem.

Ex trac. euāgelij ſm ioānem. xxxviii.

Libertas vera fruz xpi facit.

¶Si ergo vos filius liberauerit tunc vere liberi eritis. hec ſpes nra eſt frēs vt a libero liberemur ⁊ libando ſeruos nos faciat. Serui enī eram⁹ cupiditatis libati: efficiamur fui charitat⁹. Hec ⁊ ap̄ls dicit vos fratres in libertatē vocati eſtis tm̄. ne libertatē in occaſionem carnis det⁹ ſed p charitatē ſeruite inuicē. Non ergo dicat chriſtianus liber ſū in libertatē vocatus ſum ſeruus eram. ſed redēpt⁹ ſum ⁊ ipa redemptione liber effectus ſum: faciam

G

quod volo. Nemo me phibeat a voluntate mea si liber sum. Sed si ista volũtate pctm̃ facis seruꝰ es pcti. Moli ergo libertate abuti ad libere peccandũ sed vtere ad non peccãdũ. Erit enī volũtas tua libera si fuerit pia. Eris liber si fueris seruꝰ. lib̃ pcti

Roma. vi. seruꝰ iustitie dicente apl̃o. Cum serui essetis pcti liberi eratis iustitie. Nunc aũt liberati a pctõ: serui aũt facti deo habet fructũ vr̃m in sanctificationẽ finez vero vitã eternam. hoc conemur id agamus.

Quod si inuicẽ mordetis ⁊ comeditꝭ videte ne ab inuicem consũmamini.

Ex tractatu pl. lxxii. ¶Quid est mordetis ⁊ cõmedetis inuicẽ? litigatis inuicem detrahitis inuicem obprobria obijcitis inuicem.

Ex sermõe ꝺ calogi ad populum. ¶Quid aũt vult falsus testis nisi nocere mordendo ⁊ cõsũmere mẽtiendo? denicꝫ cõmonens hoies dei apl̃s ne se falsis criminibꝰ appetãt: si mordetis inquit ⁊ cõmeditis inuicem: videte ne ab inuicem consũmamini.

Dico aũt i christo. Spũ ambulate: ⁊ desideria carnis non pficietis. Caro enim ꝓcupiscit aduersus spm̃: spũs aũt aduersus carnẽ. Hec enī sibi inuicẽ aduersant vt nõ quecũꝫ vultis illa faciatis.

Ex libro ꝓtra iulianũ. iiii. NOn ait non feceritis: qz ea non habere non poterãt. se ne pfeceritis. i. ne opa eorũ consensu volũtatꝭ implebitis. Nõ ꝙ est ad galathas cõcupiscentias carnis

Roma. vii ne pfeceritis. hoc ꝓtrario est ad romanos. pficere aũt bonũ non inuenio: qz nec illi pficiunt in malo: qm̃ eis nõ accedit nr̃e voluntatꝭ assensus. Nec nr̃a

H voluntas pficit in bono ꝙdiu illaꝫ ꝙbus non consentimꝰ ꝓmanẽt motꝰ. Caro enī cõcupiscit aduersus spm̃: ⁊ spũs aduersus carnẽ. Hec enī inuicẽ aduersant sibi. vt nõ ꝙcũꝫ vultis illa faciatis. Cũ caro cõcupiscit aduersus spm̃ ⁊ spũs aduersus carnẽ vt ea que non volumꝰ faciamꝰ nec carnis pficiuntur cõcupiscẽtie ꝙuis fiãt nec nr̃a perficiunt bona opa ꝙuis fiant. Sicut tunc pficit carnis cõcupiscẽtia. cum cõsentit spũs ad opa mala vt non cõcupiscat aduersus illã sed cũ illa: sic ⁊ bona opa nostra tunc pficient quãdo ita spũi caro cõsenserit. vt aduersus eũ etiã ipa non cõcupiscat. Hoc enim volumus cum pfectionẽ iustitie ꝓcupiscimus.

Ex ꝑmõe de verbis apl̃i. ¶Dico aũt. Spũ ambulate ⁊ cõcupiscentias carnis non pficietis. Nõ dixit ne habueritis. Necꝫ ꝯ

Non pficere cõcupiscentias. dixit ne feceritis sed pfeceritis. Quid sit aũt ꝯ adiuuãte dño dicã vt potero adestote vt intelligatis si spũ ambulatis. Dixi enī non frustra apl̃m noluisse dicere. Cõcupiscẽtias carnis ne habueritis necꝫ hoc saltẽ voluisse dicere ꝓcupiscẽtias carnis ne feceritis: sed dixisse ꝓcupiscẽtias carnis ne pfeceritis. Jp̃m nobis luctamẽ ꝓposuit in hoc plio versamur. si deo militamꝰ Quid ergo sequit? Caro enī cõcupiscit aduersus spiritũ: spũs aduersus carnẽ. hec enī inuicẽ aduersant. vt non ea que vultis faciatis. Hoc si itelligat piculosissime auditur. Ideo sollicitꝰ ne hoies male intelligẽdo pereãt suscepi hec verba apl̃i adiuuãte dño vestre exponere charitati. Quid est ꝯ ergo qꝺ dixi piculose audit si nõ intelligat? Multi cõcupiscentijs carnalibus ⁊ dãnabilibꝰ victi ꝓmittũt quecꝫ facinora dicꝫ flagitia ⁊ imũditijs tã pessimis volutant que turpe est etiã dicere ⁊ dicũt sibi ista apostoli verba vide quid dixit apl̃s. vt non ea que vultis illa faciatis. Nolo facere: cogor: cõpellor: vicor: facio que nolo sicut ait apostolus: qz caro concupiscit aduersus spiritum. spũs aũt aduersus carnẽ. vt non ea que vultis illa faciatis. Videtis ꝙ piculose audit si non intelligatur. Videtis quẽadmodũ ptineat ad officiũ pastoris optos fontes apire ⁊ aquã puram innoxiã sitiẽtibus ouibꝰ ministrare. Caro enī cõcupiscit aduersus spiritũ. spũs aũt aduersus carnẽ. Hec enī inuicẽ aduersant. vt non quecũꝫ vultis illa faciatis. videte quale bellum ꝓposuit: qlem pugnã: qualẽrixam: intus intra telpm. Caro ꝓcupiscit aduersus spiritũ. Si non cõcupiscit ⁊ spũs aduersus carnẽ facis adulteriũ. Si aũt spũs cõcupiscit aduersus carnẽ luctã video. victũ non video: pugna est cõcupiscit caro aduersus spm̃. Delectat adulteriũ. Fateor qz delectat. sed spũs concupiscit aduersus carnem delectat ⁊ castitas. Ergo vincat spũs carnez aut certe non vincat a carne. Adulteriũ tenebras ꝙrit. castitas lucẽ desiderat. Quõ vis innotescere: sic viue. Si delectat adulteriũ contradicat resista tur: repugnet. Non enī non habes vñ pugnes deꝰ tuus est in te. Spũs bonꝰ datꝰ est tibi ⁊ tñ pmittit ipa caro cõcupiscere aduersus spm̃ suggestionibꝰ prauis ⁊ delectatõibꝰ gẽuinis. fiat qꝺ ait apl̃s. Nõ regnet pctm̃ in vr̃o mortali corpe Nõ dixit non sit Jã est ibi. Qꝺ ideo pctm̃ vocat qz merito pcti cõtigit. Non enī in paradiso caro ꝓcupiscebat aduersus spm̃: aut erat ibi ista pugna vbi pax erat sola. sz facta trãsgressione posteaꝙ hõ noluit seruire deo. ⁊ donatꝰ est sibi: nec sic donatꝰ est sibi vt possit saltẽ possidere se. sz ab eo possessus a quo deceptꝰ cepit caro cõcupiscere aduersus spm̃. Et hoc in bonis cõcupiscit aduersus spm̃. Nã in malis non habet ꝺ quẽ cõcupiscere: ibi cõcupiscit aduersus spm̃ vbi ẽ spũs. qz enī ait. Caro cõcupiscit aduersus spiritũ. ⁊ spũs aduersus carnẽ. noli putare spũi hois: tantũ datũ. Spũs dei est q̃ pugnat in te aduersus te: aduersus illud qꝺ est in te ꝓ te. Nã vt nouerꝭ ad spiritum sctũm hoc officiũ ptinere. alio loco dicit ipe apl̃s. Si enī fm carnẽ vixeritis morieminī. Si aũt spũ: facta carnis mortificaueritis viuetis. In bis ꝟbis iã extollebat se hõ quasi spũ suo facta carnis possit mortificare. Expone nobis apl̃e quo spũ. habet enī ⁊ hõ spũm ad naturã ꝓpriã ptinentẽ quo hõ ẽ. hõ enī ꝓstat ex corpe ⁊ spũ. Et de ipso spũ hois dictũ est. Nemo scit q̃ sunt hois: nisi spũs hois q̃ in ipo est. Video ergo ⁊ ipm hoiem habere spũm suũ ptinentẽ ad naturã suã. Et audio te dicẽtem. Si autez spũ facta carnis mortificaueritis viuetꝭ. Quero q̃ spũ meo an dei? Audi qꝺ sequit ⁊ intellige. Sublata est questio sequentibus verbis. Cum enī dixisset. Si autem spũ facta carnis mortificaueritis viuetis. cõtinuo addidit. quotq̃ enim spũ dei aguntur hi filij sunt dei.

Ex libro de ciuitate di. xix. ¶Necꝫ enī nullũ est vitiũ cũ sicut dicit apl̃s. Caro ꝓcupiscit aduersus spũm. Cui vitio ꝓtraria virtus ẽ cũ sicut idẽ dic. spũs ꝓcupiscit aduersus carnẽ. hec enī inuicẽ aduersant: vt nõ ea q̃ vultꝭ faciat Quid aũt facere volumꝰ cũ pfici volumꝰ fine sũmi boni nisi vt caro aduersus spũm nõ ꝓcupiscat: nec sit in nob ꝯ vitiũ ꝺ qꝺ spũs ꝓcupiscat? Qꝺ i hac vita q̃uis velimꝰ quontã facere nõ valemꝰ id saltẽ i adiutorio dei facimꝰ ne carni concupiscẽti aduersus spũm. spũ succũbẽte cedamus ⁊ ad ꝓpetrãdũ pctũm nostra cõsensione pertrahamur.

Bellũ carnis.

Ex libro de ciuitate dei xxi. ¶Hoc aũt bellũ nunc̃ vllum esset si natura humana p libex arbitriũ in rectitudine in qua facta ẽ pstitisset. Nunc vero que pacẽ felix cũ deo habere

Officiũ pastoris.

Roma. vi. Nõ dixit non sit cãt infirmitas q̃ meri to pcti contingit.

D

A noluit secū pugnat infelix ⁊ cū sit hoc malum misera-
bile melius est tamen ꝗ̄ ꝓioza vite huius meli-
Bellū carnis. us confligīt quippe cuz vitijs ꝗ̄ sine vlla conflicti-
one dominank.meli⁹ inꝗ̄ bellū cū spe pacis eterne
ꝗ̄ sine vlla liberatiōis cogitatiōe captiuitas.cupi-
mus q̄dez etiā hoc bello carere ⁊ ad capessandā or-
dinatissimam pacem vbi firmissima stabilitate po-
tioꝛib⁹ inferioꝛa subdank igne diuini amoꝛis accen-
dimur Sed si qō absit illi⁹ tanti bōi spes nulla esset
malle debuim⁹ in hui⁹ conflictatiōis molestia rema-
nere ꝗ̄ vitijs in nos damnationem nō eis resisten-
do permittere.

Ex ſmōe de cōtinētia. Jacob.i. pō.xl. ¶Apl's Iacob⁹ ait vnuſq̄ſqꝫ aut tentak a cōcupiscē-
tia sed addidit sua⁹ vt q̄ hec audit intelligat quō cla-
mare debeat ego dixi dñe miserere mei sana aiam
meā qz peccaui tibi. Mō enī sanatiōe indiguisset ni
si peccando seip̄m vitiasset ſz vt aduersus eā caro
Caro quō ꝓcupiscat. sua cōcupiscere et id est ipa sibimetip̄i ex ea pte q̄ in
carne infirmata est repugnaret. Caro enī nihil nisi
per aiam cōcupiscit. Sed cōcupiscere caro aduer-
sus spm̄ dicīt qñ aia carnali cōcupiscētia spūi relu-
ctak.totū hoc nos sum⁹ ⁊ caro ipa q̄ discedente aia
mozīk nr̄a pars infirma est Mō fugiēda dimittitur
i.Coꝛ.xv. sed recipiēda deponīk nec recepta vlteri⁹ relinque-
tur. Seminak aūt coꝛp⁹ aiale surget coꝛp⁹ spūale.
Tunc iaz caro nihil cōcupiscet aduersus spm̄ qū ⁊
ipa spūalis vocabīk qm̄ spūi nō solū sine repugnan-
tia verū etiā sine vlla coꝛporalis alimēti indigētia
ineternū viuificanda subdeī. hec īgīk duo que nūc
inuicē aduersank in nobis qm̄ in vtroꝫ nos sumus
vt concoꝛdēt oꝛemus ⁊ agam⁹. Mon enī alterū eo-
rum putare debem⁹ inimicū sed vitiū quo caro cō-
Ex libꝛo ō genesi ad lkam. cupiscit aduersus spm̄ qō sanatū nec ipm erit ⁊ sub
B stātia vtraꝫ salua erit ⁊ inꝭ vtraꝫ nulla pugna erit
¶Verissime ac veracissime scriptū est caro cōcu-
piscit aduersus spm̄ ⁊ spūs aduersus carnem.sed tñ
carnē sine aia cōcupiscere nihil posse puto qō ois
Carnē con cupiscēte carnalis causa nō est in aia sola sed multo
cupiscere aduersus spm̄ q̄d sit. min⁹ est in carne sola. Ex vtroꝫ enī fit ex aia.scz q̄
sine illa delectatio nulla sentīk.ex carne aūt q̄ sine
illa delectatio carnalis non sentīk. Carnē itaqꝫ cō-
cupiscentē aduersus spm̄ dicit apl's carnalē ꝓcul-
dubio delectatōz quā de carne ⁊ cū carne etiā spūs
habet aduersus delectationē quā solus habet. So-
lus q̄ppe habet nisi fallaꝛ illud desiderīū non cum
carnis voluptate vel carnaliū rerū cupiditate cō-
mixtū quod desiderat aia: ⁊ desiderat in arma dñi
Eccle.i. Solus habet etiā illud de quo et dicīt. Concupisti
sapiaz seruа mādata ⁊ dñs ꝑbebit illaz tibi. Mā cū
spūs imperat mēbris coꝛpis vt huic desiderio ser-
uiāt quo solus accendīt velut cum assumīt codex
cum aliquid scribīt /legīt: disputatur /audīt. Cū de
nicꝫ panis frangīt esurīēti ⁊ cetera humanitatis ac
misericoꝛdie ꝑstank officia obedientiā caro exhi-
bet nō cōcupiscentiā mouet. His atꝫ hmōi bonis
desideriis quibus sola aia cōcupiscit cum aduersa
tur aliq̄d quod eandē aiam sm̄ carnē delectat tūc
dicīt caro cōcupiscere aduersus spm̄ ⁊ spūs aduer
sus carnē. Sic enī dicta est caro in eo qō scōm ip-
sam facit aia cum ait.caro ꝓcupiscit quēadmoduz
dictū est auris audit ⁊ oculus videt. Quis enī ne-
scit q̄ aia potiꝰ ⁊ p aurem audiat ⁊ p oculum vide-
at? Ita loq̄mur ⁊ cum dicim⁹ manus tua subuenit
homini cuz aliq̄d ꝓrecta manu dak quo cuiq̄ sub
Luce.iii. uenīk.q̄ si de ipso etiā fidei oculo ad quē ptiet cre-
dere que per carnē non videntur dictum est vide-
bit oīs caro salutare dei.non vtiq̄ nisi de anima
qua viuit caro. Cum etiā per ipam carnem nostrā
xp̄m pie videre.i.formā qua indut⁹ est ꝓpter nos
non ptineat ad cōcupiscētiā sed ad misteriū carnis
ne forte aliq̄s ita velit accipe qō dictū est. Videbit
oīs caro salutare dei ꝗ̄to ꝓgruenti⁹ dicīk caro cō-
cupiscere:quādo aīa non solū carni aialem vitam
ꝑbet verumetiā sm̄ ipam carnale aliq̄d ꝓcupiscit?
Qō in potestate nō est ne ꝓcupiscat q̄diu ineſt pec
catū in mēbris.i. violēta quedā carnis illecebza in
coꝛpe moꝛtis hui⁹ venīēs de vindicta illi⁹ pcti vñ
ꝓpagīnē ducimus? sm̄ q̄m oēs ante gr̄az filij sunt
ire. Contra qō pctm̄ militāt sub gr̄a constituti non
vt nō sit in eoꝛ coꝛpe q̄diu ita moꝛtale est vt moꝛ
tuū iure dicak:sed vt non regnet. Non aūt regnet
cum desideriis eius.id est his que sm̄ carnem con
tra spm̄ concupiscuntur non obeditur.

Ex tractatu pi.cxviii. ¶Diligēda est etiā ipa dilectio qua diligīt qō dili
gi optet sicut odio habēda est dilectio qua diligīt
qō diligi non optet. Odio q̄ppe habemus cōcupi
scentiā nostrā qua caro cōcupiscit aduersus spūm.
Et q̄d ē ista ꝓcupiscia nisi mala dilectio? Et diligi
m⁹ ꝓcupiscias nr̄az q̄ spūs ꝓcupiscit aduersus car-
nē. Et q̄d est ista concupiscētia nisi bona dilectio?

Ex libꝛo sen. tētia ꝛ. ꝓsperi Amoꝛ du-plex. ¶Est amoꝛ q̄ amak ⁊ qō amandū non est. Et istū
amoꝛē odit in se q̄ illud diligit qō amandū ē. Pos-
sunt ambo enī esse in hoie: ⁊ hoc bonū est hoi vt il-
lo ꝓficiēte quo bene viuim⁹ iste deficiat q̄ male vi
uimus donec ad pfectū sanek ⁊ in bonū commute-
tur omne quod viuimus.

Itē ex eodez libꝛo. ¶Quādiu vitijs repugnak plena pax non est:qz ⁊
illa q̄ resistūt ꝑiculoso debellank ꝑlio Et illa que vi
cta sunt nondū securo triumphank ocio.sed adhuc
sollicito p̄munt impio. Egritudo animi rationalis
Egritudo animi. est cū bonis inferioꝛibus delectat⁹ superioꝛa ex pte
appetit: ⁊ ex parte non appetit. ideoq̄ in duas diui-
dik volūtates. Cūq̄ vna non est tota non est ⁊ hoc
adest vni qō deest alteri.

q̄ si spiritu ducimini nō estis sub lege.

Ex epla ad hieronimū. Quid sit esse sub lege. Magna mihi videk questio q̄d sit esse sub
lege. sic quēadmodū apl's culpat. neq̄
enī hec eū ꝓpter circūcisionē arbitroꝛ
dicere aut illa sacrificia que tunc facta
a patribus nunc a xp̄ianis non fiunt ⁊ cetera eiusmodi sed ꝺ ip̄m etiā qō lex dicīt non ꝓcupisces qō
Exo.xx. fatemur certe xp̄ianos obseruare debere atq̄ euā
gelicā:maxime illustrare p̄dicationē. legē dicīt eē
sctām ⁊ mandatū sanctum ⁊ iustū ⁊ bonū. Et inde
Roma.vii. subiūgit. Quod ergo bonū est mihi factū ē moꝛs?
Absit. Sed ꝓctm̄ vt appeat pctm̄ per bonū mihi
operatū ē moꝛtē. vt fiat supza modū pctoꝛ vl' pec-
catū p mandatū. Quod aūt hic dicīt pctm̄ p man-
Roma.v. datū fieri supza modū hoc alibi.lex subintrauit vt
abundaret delictum. vbi autem abundauit delic-
tum: superabundauit ⁊ gratia. Et alibi cum su-
pius de dispensatiōe gratie loquerek q̄ ipsa iustifi-
Gala.iii. caret velut interrogās ait. Quid ḡ lex? Atq̄ huic i
terrogationi cōtinuo respondit ꝑuaricatiōis gra-
tia posita est donec veniret semē cui ꝓmissum est
Nos ergo damnabiliter dicīt esse sub lege .quos
reos facit lex non implentes legem dum nō intelli
gendo gratie beneficiū ad faciendā dei p̄cepta:
quasi de suis viribus superba elatione p̄sumunt
Roma.xiii. Plenitudo enim legis charitas. Charitas vero
Roma.v. dei diffusa est in coꝛdibus nostris: non per nosip-
sos sed per spiritū sanctum qui dat⁹ est nobis. Er-
go ⁊ illud q̄ lex ait non concupisces si humana in-
Exo.xx. firmitas gr̄atia dei adiuta non fuerit sub se reuz te-
net ⁊ ꝑuaricatoꝛē poti⁹ dānat q̄ liberat pctoꝛem.

Ex lib. ō natura ⁊ gra. ¶ Caro inquit cōcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spūs aduersus carnē. vt non ea q̄ vultis faciatis. Et ne ab ipa pugna desides faceret ⁊ p hanc sniam laxamētū peccandi dedisse videret adiungit. q si spū ducimini non adhuc estis sub lege. Sub lege est enī q̄ timore supplicij qō lex minat non amore iustitie sentit abstinere ab ope pcī nonduz liber: nec alienus a volūtate peccādi. In ipa enī volūtate reus est q̄ mallet si fieri posset nō esse qō timeat: vt libe faciat qō occulte desiderat. Ergo si spū inqt ducimini nō adhuc est sub lege. vtiqz lege q̄ timorē incutit nō tribuit charitatē: q̄ charitas dei: diffusa est in cordib⁹ nr̄is non p legis lām. sed p spm̄ sanctū q̄ dat⁹ est nobis. Hec est lex libertatis nō seruitutis qz charitatis vtiqz non timoris. de qua ⁊ Jacob⁹ ait ap̄ls. Qui aūt pspexerit in legē pfectā libertat̄

Sub lege esse.

Jacob. i.

Ex mōe de ꝓbis ap̄li. iii ¶ Quē admodū cum loca ipa terrena in meli⁹ cōuertunt alia diruunt atqz frangunt. alia in meliores vsus cōmutant sic ⁊ nos sum⁹. Opa carnis fuerūt in nobis. audistis cum memorarentur.

Opera carnis.

Manifesta inqt sunt opa carnis q̄ sunt: fornicatio: immūditia: impudicitia: luxuria: idolox seruit⁹: veneficia nō bñficia.

¶ Id est non a bonis dicta sed a venenis.

Inimicitie: pt̄ōes: emulatōes: ire: rixe dissentiōes: secte: iuidie: hōicidia: ebrietates: cōmessatiōes ⁊ his similia: que p̄ dico vobis sicut p̄dixi: quoniā qui talia agūt regnum dei non consequent: fruct⁹ aūt spirit⁹ est charitas: gaudiū: pax: patiētia: longanimitas: bonitas: benignitas: mānsuetudo: fides: modestia: cōtinētia: castitas. Aduersus hmōi non ē lex.

H

Esta in nobis tanqz idola frāgenda sunt in vsus tñ meliores vertēda ipa nr̄i corporis mēbra: vt q̄ seruiebāt immūditie cupiditatis seruāt gr̄e charitatis. Audiamus ḡ ⁊ ap̄lm architectū magr̄i. vt sapiēs inqt architect⁹ fundamētū posui. Audiam⁹ ḡ istū architectū q̄dā noua pstruētē: q̄dā vetera deiscientē. Spiritu inqt ambulate. Noua est ista pstructio. Et cōcupiscētias carnis ne pfeceritis. Vetex est ista destructio. Caro inqt ꝓcupiscit aduersus spm̄: ⁊ spūs aduersus carnē. hec enī inuicē aduersant: vt nō ea q̄ vult̄ faciatis. Que enī vultis? vt oīno nulle sint cōcupiscētie malax ⁊ illicitax delectationū. Quis sctūs non b̄ velit? sed non efficit qz diu hic viuit b̄ non implet. Quid ḡ restat? Spū ambulate. Et qz non potestis efficere vt ꝓcupiscētias carnis̄ ꝓsumatis. ꝓcupiscētias ne pficiatis. Cōsumere q̄dē illas atqz finire ⁊ penit⁹ extirpare oīmodo velle debet̄ Sed qz diu sunt in vobis ⁊ est alia lex in mēbris vestris repugnās legi mētis vr̄e ꝓcupiscētias carnis ne pfeceritis. Quid enī vultis? vt oīno nō sint ꝓcupiscētie carnis. Non vos pmittūt implere qō vultis nolite eas pmittere iplere qō volūt. Quid vultis? vt oīno non sint sed sunt. Caro ꝓcupiscit aduersus spm̄. cōcupiscat spūs aduersus carnē. Si nō in totū tibi cedit noli ⁊ tu cedere prius. sequet̄ pugna vt sit aliquādo victoria. [Manifesta autez sunt opera carnis que sunt / fornicatio / imunditia / luxuria / idolorū seruitus / veneficia / inimicitie / cōtentiones / emulationes / ire / rixe / dissentiones / secte / inuidie / homicidia / ebrietates / cōmessationes. ⁊ his similia: que p̄dico vobis sicut prędixi: quoniā qui talia agunt regnum dei non consequentur.]

i. Cor. iii.

Cōcupiscētia carnis i hac vita nō delet̄ penitus.

¶ Cū multis modis quos pscrutari ⁊ colligere lōgum est diuina scriptura nuncupet carnē q̄d sit fm carnē viuere quod pfecto malū est. cum ipa carnis natura non sit malū. vt inuenire possim⁹ iste totus epl'e apostolice locus qz tum ad rem p̄sentē satis esse videbit cōsiderat⁹ poterit hanc dissoluere questionē. In opibus nanqz carnis que manifesta esse dixit: eaqz cōmemorata dānauit non illa tantū inuenim⁹ que ad voluptatē pt̄inēt carnis sicuti sūt fornicatiōes / imūditie / luxurie / ebrietates / cōmessationes. verumetiā quibus ai vitia demonstrant a voluptate carnis aliena. Quis enī seruitutē que idolis exhibet / veneficia / inimicitias / cōtentiones / emulationes / animositates / dissensiōes / hereses / inuidias. nō pot⁹ intelligat animi vitia esse qz carnis? Quādoquidē fieri potest vt ꝓpter idolatriam vel heresis alicui⁹ errorē a voluptatib⁹ corporis tēperet: ⁊ tamē etiā tunc homo qz uis carnis libidines cōtinere ac cohibere videat fm carnē viuere hac apostolica auctoritate cōuincit? Et in eo q̄ abstinet a voluptatib⁹ carnis dānabilia opera carnis agere demonstrat. Quis inimicitias nō in animo habeat. aut qs ita loquat vt inimico suo vel quem putat inimicū dicat malam carnem: ac non potius malū animū habes aduersus me? Postrēo sicut carnalitates (vt ita dicā) si quis audisset nō dubitaret carni tribuere. ita nemo dubitat animositates ad animū pertinere. Cur ergo hec omnia ⁊ his similia doctor gentiuz in fide ⁊ veritate opa carnis appellat nisi qz eo locutiōis mō q̄ totū significatur a parte ipm̄ hominē vult nomine carnis intelligi: q̄ si quisqz dicit carnē causam esse in malis moribus quorumcūqz vitiorū eo q̄ anima carne affecta sic viuit. pfecto non vniuersam homis naturā diligēter aduertit. Nam corpus quidē corruptibile aggrauat hominē. Unde etiā idem apostolus agēs de hoc corruptibili corpore de quo pauloāte dixerat. ⁊ si exterior homo noster corrumpit. scimus inquit qz si terrena nostra domus habitationis dissoluatur edificationē habem⁹ ex deo domū nō manufactā: in celis eternā. Et enī in hoc ingemiscim⁹ habitaculū nostrū q̄ de celo est supindui cupientes si tamē induti nō nudi inueniamur. Et enī q̄ sumus in hac habitatiōe ingemiscim⁹ ingrauati in quo nolumus expoliari sed supuestiri vt absorbeat mortale a vita Verūtamē qui omnia mala aīme ex corpore putāt accidisse in errore sunt. Nam corruptio corpis que aggrauat aīam non pcti primi est causa sed pena. Nec caro corruptibilis aīam peccantē: sed aīa peccatrix fecit esse corruptibilē carnē ex qua corruptiōe carnis licz existāt quedā incitamenta vitiox ⁊ ipa desideria vitiosa non tñ oīa vite inique vitia tribuēda sunt carni ne ab his oībus purgem⁹ diabolū q̄ non habet carnē. Et si enī diabolus fornicator vel ebriosus vel si q̄d huiusmodi mali est qō ad carnis pt̄inet voluptates non potest dici cum sit etiam talium peccatorum suasor ⁊ instigator occult⁹ est tamē maxime supbus atqz inuidus que illū vitiositas sic obtinuit vt propter hāc esset in carceribus caliginosi huius aeris eterno supplitio destinatus. Hec vitia que tenent in diabolo principatum carni tribuit apostolus. quam certum est diabolum non habere. Dicit enim inimicitias / contentiones / emulationes / animositates / inuidias. opera esse carnis quorum omnium malorum caput atqz origo superbia est. que sine carne regnat in diabolo. Quis autem illo inimiciorē

Ex li. de ciuitate dei. xiiii ca. ii. ⁊ iii.

Scām carnē viuere.

ii. Cor. iiii.

Vitia diabolo attributa.

A

est scīs? quis aduersus eos cōtentiosior / animosior t magis emulus atq; inuidꝰ inueniꝰ? At hec oīa cū habeat sine carne quō sunt ista opa carnis: nisi qz opa sunt hoīs quē sicut dixi noīe carnis appellat? Non enī habēdo carnē quā non habet diabolus sed viuēdo ſm seſpm: ꝫ est ſm hoīem factus ē hō silis diabolo: qz t ille ſm seſpz viuere voluit qñ in veritate non stetit vt non de dei sed de suo mendacium loqueretur.

Ex libro. iiii. de baptismo. Sacramēta nō vitia sunt bonis cum malis cōmunia.

¶ Potest nobis si frumēta dñica sumꝰ etiā vitijs cū auaris: cū raptoribꝰ: cum ebriosis t ceteris huiusmōi pestibꝰ de q̄bus dicit q̄ regnū dei nō possidebūt t baptismatis sacramētū esse cōmūe t tñ vitia q̄bus a regno dei sepank non eē coīa. Neq; enī de solis hereſibꝰ dicit apls. qz q̄ talia agunt regnū dei non possidebūt. Sed nō pigeat paululū aduertere q̄ sīl enūeret. Manifesta inq̄t sunt opa carnis q̄ sunt: foznicatiōes: īmūditie: luxurie: idolozꝝ seruitꝰ veneficia / inimicitie / ꝓtentiones / emulatiōes / animositates / dissensiones / hereses / inuidie / ebrietates / cōmessatiōes / t his silia. q̄ ꝑdico vobis sicut ꝑdixi: qm̄ qui talia agūt regnū dei non possidebūt.

Hereticus alioqn bonus dānabitur.

Cōstituamꝰ q̄ aliquē castū ꝓtinentē / nō auarū / nō idolis seruientē / hospitalē / indigēti bꝰ mīstrantē / nō cuiusq; inimicū / non ꝓtētiosū / patiētē / quietū / nullū emulantē / nulli inuidētē / sobriū / frugalē / hereticū. Nulli vtiq; dubiū est ꝑpt hoc solū q̄ hereticus est: regnū dei nō possessurū. Cōstituamꝰ aliū: foznicatozē: īmundū / luxuriosum / auaz. vel etiam aptiꝰ idolis deditū / veneficū / discordiosū / ꝓtētiosum / emulū / animosum / seditiosū / inuidū / ebriosū / cōmessatozē / catholicū. Nunq̄d ꝑpter hoc solū q̄ catholicꝰ est: regnū dei possidebit. agēs talia de q̄bus sic ꝓcludit apls. q̄ ꝑdico vobis sicut ꝑdixi qm̄ q̄ talia agūt regnū dei non possidebūt? Si hoc dicimꝰ nosipos seducimꝰ. Mā sermo dei nō nos seducit q̄ nec tacet nec parcit nec vlla adulatiōe nos decipit. Jō q̄ppe t alibi dicit. Hoc aūt scitote ꝓgnoscētes qm̄ oīs foznicatoz aut īmūdꝰ aut auarꝰ q̄ē idolozꝝ fuitꝰ nō habet hereditatē i regno xꝑi t dei

B

Ephe. v.

Memo vos seducat inanibꝰ verbis. Nō est g̃ q̄ de sermōe ꝓqueramur. Dicit oīno t apte ac libere dicit eos q̄ male viuūt ad regnū dei nō ꝓtinere. Mis igit oībꝰ vitijs circūseptū catholicū nō adulemur nec ei. qz xꝑianꝰ catholicꝰ est impunitatē quā scriptura diuina non ꝓmittit. ꝓmittere audeamꝰ nec si aliud vnū habeat ex his q̄ dicta sunt debemꝰ ei societatē supne illiꝰ patrie pollicerī. Ad cozinthios enī singula enūerat: in q̄bus singul subaudit q̄ regnū dei non possidebūt. Nolite inq̄t errare. Neq; foznicatozes / neq; idolis seruiētes / neq; adulti / neq; molles / neq; masculozum concubitozes / neq; fures / neq; auari / neq; ebriosi / neq; maledici / neq; rapaces / regnum dei non possidebunt. Non ait. qui hec oīa vitia sīl habuerint regnū dei non possidebūt. sed neq; illi neq; illi vt singulis ꝫ subaudias q̄ nulli eoz regnū dei possidebūt. Sīc g̃ hereticī regnū dei nō possidebūt. sic auari regnū dei non possidebūt. Nec dubitandū est quidē penas ipas quibus cruciabunt q̄ regnū dei non possidebūt ꝓ diuersitate criminū eē diuersas t alias alijs acriozes vt in ipo igne eterno ꝓ disparibus ponderibꝰ pctō rū sint disparia tozmenta penaz. Neq; enī frustra ipe dñs ait. Tolerabiliꝰ erit sodomis q̄ vob in die iudicij. Sed tñ ad non possidendū regnū dei tantundē valet ex vitijs illis q̄ō elegeris mitiꝰ q̄tū vꝝ pña vel vnū quod pspexerī grauius. qz t illi possessuri sunt regnū dei quos ad dexterā pstituet ille iudex nec eis qui ad dexterā pstituti non merebunt aliq̄d aliud q̄ ad sinistrā esse remāebit. Nulla vox reliq̄ est quā sicut edi audiāt ex ore pastozis. nisi

C

Ite in ignē eternū qui patus est diabolo t angelis eiꝰ: licet ex illo igne sicut dixi diuersa possint distribui ꝓ criminū diuersitate supplicia. Utrū aūt catholicū pessimis mozibꝰ alicui heretico in cuiꝰ vita ꝓter id q̄ hereticꝰ est non inueniāt hoīes q̄ rep̄hēdant ꝓpōere debeamꝰ nō audeo ꝓcipitare sententiā. Si aūt q̄s dicat: qz hereticꝰ est non pōt hoc solū esse qm̄ t alia cōsequunt. Carnalis ē enī t animalis ac ꝓ hoc t emulus sit necesse est t animosus t inuidꝰ t inimicꝰ ipi veritati ab eaq̄ dissentiēs. intelligat t de illis malis q̄ō vnū mitiꝰ elegerit solū i quoq̄ esse non posse eas. causa qm̄ carnalis t aīal est velut ebriositas quā nō solū sine horore noīare: ſzetiā cum hilaritate ꝑdicare iaz ppli ꝓsueurūt Nunq̄d in q̄ fuerit sola esse poterit? Quis enī ebriosus non t ꝓtētiosus t aīosus t inuidꝰ t a ꝓceptoꝝ sanitate dissentiēs t arguentibꝰ se grauiꝫ inimicꝰ. Jā vero vt t foznicatoz t adulter non sit difficile ē pōt tū non esse hereticus: sicut hereticꝰ pōt non eē ebriosus: nec adulꝫ aut foznicatoz: nec luxuriosus: aut amatoz pecunie: aut veneficꝰ t simul hec oīa pōt non esse. Neq; enī vnū aliq̄ō vitiuz oīa cetera cōsequunt. q̄uis cōtra fidē nō vterq; disputet t tū contra fidē vterq; viuat t spe vana vterq; fallaꝫ. t a charitate spiriali vterq; dissentiat t ob hoc vterq; ab illius vnice colūbe cozpoze alienus sit.

Ebrietas

Unum aliq̄ō vitium nō ꝓsequūtur cetera omnia.

¶ Qui non solū a diabolo et angelis eius. sed nec ipis omnibꝰ hominibꝰ liberationē ab eterno igne ꝓmittūt verū eis tantū qui christi baptismate abluti t cozpis eius t sanguinis participes facti sunt quomodolibet vixerint in quaq̄ hereſi vel impietate fuerint cōtradicit eis apls dicēs. Manifesta aūt sunt opa carnis. q̄ sunt / foznicatio / īmunditia / luxuria / idolozū seruitus / veneficia / inimicitie / cōtentiones / emulationes / animositates / dissentiones / hereses / inuidie / ebrietates / ꝓmessationes / t his similia: que ꝑdico vobis sicut ꝑdixi quoniā qui talia agūt regnū dei non possidebūt. Nec ꝓfecto apostolica falsa sententia est: si tales post q̄tlibet tempoza liberati regnū dei possidebūt. Sed quoniam falsa non est ꝓfecto regnū dei non possidebūt. Et si in regni dei possessionē nunq̄ erunt eterno supplicio tenebuntur. quoniā non est medius locꝰ vbi non sit in supplicio qui illo non fuerit constitutus i regno. quoniam qui talia agunt regnum dei non possidebunt

Ex tractatu ꝑl. cxliii.

Dānati nū q̄ liberabūtur.

¶ Non q̄ aduersus talia ꝓfligunt: sed q̄ talia agūt Cum enī confligis aliud opus est. Cū vincꝫ aliud opus est. Cum pacē t requiē habes aliud opus ē. Suggerit aliq̄d lucrū delectat. habet fraudē: sed magnū est lucrū. Delectat nō ꝓsentis pugnā vide. Adhuc suadet: adhuc īstat: adhuc deliberat. Ergo qui pugnat piclitat. vidimus pugnā: cetera videamus. Cōtempsit iustitiā vt fraudē faceret victus est. Cōtempsit lucrū vt iustitie seruiret vicit. In his tribus victū doleo pugnāti metuo: victozi gaudeo. Sed etiā ille q̄ vicit nunq̄ omnino egit in se vt ꝓsus eū pecunia non attentet: aut nihil ei exciteat delectatiōis t sit titilatio t ille hostis iam nec pugnat nec regnat: ineſt tamē t quasi mozatur in carne mortali. Quod non erit ducetur enī totum i victoziam sed postea.

Ex tract. euāgelij ſm ioannem. lxxxvi.

¶ Fructus enim spīritus est / charitas / gaudiuz / pax / longanimitas / bonitas / benignitas / fides / modestia / continentia. Aduersus huiusmodi non

Johan.xv. est lex. Quod adiunxit vt quodcunq; petieritis patrem in nomine meo det vobis. Tunc ꝑticq; dabit nob̄ si diligam⁹ inuicē cū t hoc ipm ipe dederit nobis q̄ nos elegit non habētes fructū. q̄ non eū nos elegeram⁹: t posuit nos vt fructū afferamus. ꝟ est inuicem diligam⁹. Quē fructū sine illo afferre nō possum⁹: sicut palmites facere sine vite nihil pñt.

Charitas fructus est i. Thimo.i. Charitas ḡ est fructus nr̄: quā diffiniuit apl's. De corde puro t sciētia bona t fide nō ficta. hac diligim⁹ inuicē: hac diligimus deū. Neq; enī vera dilectiō diligerem⁹ inuicē: nisi diligētes deū. Diligit enī vnusq;q; primū tanq; seipm si diligit deū. Mā si deū non diligit: non diligit seipm. In his autem charitat̄ duob⁹ ꝓceptis tota lex pēdet t pphete. hic est fruct⁹ nr̄. De fructu itaq; nobis mandās.

Johan.xv. hec mādo inq̄t vob. Vt diligat̄ inuicē. vñ t apl's Paulus cū cōtra opa carnis cōmendare fructum spūs vellet a capite hoc posuit. Fruct⁹ inq̄t spirit⁹ est charitas. ac deide cetera tanq; ex isto capite exorta t religata ꝓtexuit q̄ sunt gaudiū / pax / longanimitas / benignitas / bonitas / fides / māsuetudo / cōtinentia. Quis aūt bene gaudet q̄ bonū non diligit vñ gaudet? Qui pacē veram nisi cū illo pōt habere: quē veraciter diligit? Quis est longanimis i bono pseueranter manēdo nisi ferueat diligēdo? Quis est benign⁹: nisi diligat cui opitulat? Quis bon⁹ nisi diligēdo efficiat? Quis salubriter fidelis nisi ea fide q̄ ꝑ dilectionē operat? Quis vtilit māsuetus. cui nō dilectio moderet? Quis ab eo ꝓtinet vñ turpat nisi diligat vñ honestat? Merito itaq; magr̄ hoꝝ dilectionē sic sepe cōmendat tanq; sola ꝑcipienda sit sine qua non pñt ꝓdesse cetera bona t que non pōt haberi sine ceteris bonis quibus homo efficitur bonus.

Quare dilectio toties cōmēdetur.

H

Qui aūt sunt xp̄i: carnē suam crucifixerūt cum vitijs t cōcupiscentijs. Si viuimus spū: spū t ambulem⁹. Non efficiamur inanis glorie cupidi: inuicē ꝓuocātes: inuicem inuidentes.

Ex ꝓmōe de ḡarageſima. Crucifigēda est caro nr̄a. Ongruit nr̄e deuotioni. vt q̄ dñi crucifixi passionē iam ꝓpinquātē celebraturi sum⁹ reprimēdaꝝ carnaliū voluptatū. crucē nobis ipi faciam⁹ (sicut dicit apostolus) Qui aūt ihu xp̄i sunt carnē suam crucifixerūt cum passionib⁹ t ꝓcupiscētijs. In hac q̄dē cruce ꝑ totā istam vitā que in medijs tētationib⁹ ducitur ꝓpetuo debet pendere xp̄ianus. Mō est enī i hac terra temp⁹ euellēdi clauos de quib⁹ in psalmo legit. Cōfige clauis a timore tuo carnes meas (Carnes sunt carnales cōcupiscentie. claui sunt p̄cepta iustitie. his illas timor dei pfigit q̄ nos illi acceptabilē hostiam crucifigit. Unde itē dicit apl's.

Ps.cxviii.

Roma.xii. Obsecro itaq; vos p miserationē dei. vt exhibeat̄ corpa vestra hostiā viuā sctām deo placentem.

Ex libro ꝓtra manicheos. i Mō est negligenter agenda castigatō carnis. ¶ Hec est hominis vita beata atq; trāquilla cum oīes motus eius rationi veritatiq; cōsentiunt. et vocant gaudia t amores sancti t casti et boni. Si aūt consentiunt: nihilominus dum negligenter regunt cōscindunt et dissipant animum: t faciūt vitā miserrimam. t vocant perturbationes t libidines t cōcupiscentie male. de quib⁹ nobis iam ꝓcipit vt eas cum q̄sto possumus labore crucifigamus in nobis donec absorbeatur mors in victoriā. Dicit enim apostolus. Qui autem Jesu christi carnē suam crucifixerunt cum perturbationibus et concupiscentijs.

i. Cor.xv.

Capitulum vj

Fratres t si ꝓoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spiritales estis huiusmōi instruite in spū lenitatis: considerās teipm ne t tu tēteris

Ex libro q̄stionū leuitici titulo.xx. Debet. t. Pctm̄ delictum. Q Uerit inter peccatū t delictum que sit differētia. quoniā si nulla esset nullo mō diceret quō ex peccato: ita t quod ꝑ delicto. Quāuis enī lex eiusq; sacrificiū nihil dist̄et. q̄ lex vna ē eoꝝ. tū ipsa duo quoꝝ vnū ē sacrificiū. i. pctm̄ t delictū. si inter se nihil differrēt: t si vni⁹ rei duo nomina essent nō curaret scriptura tā diligent cōmendare vnū esse vtriusq; sacrificiū. fortasse ḡ pctm̄ est ꝓpetratio mali. delictū aūt defectio boni. vt quēadmodū in laudabili vita: aliud est declinare a malo: aliud est facere bonū. qō t admonemur dicente scriptura. Declina a malo t fac bonū. Ita in damnabili vita aliud sit declinare a bono aliud facere malū t illud delictū hoc pctm̄ sit Mā t ipm vocabulū si discutiat̄ q̄d aliud sonat delictū nisi derelictū? Et q̄ delinquit q̄d derelinquit nisi bonū? Greci vero duo noīa vsitata huic pesti imposuerunt. Nam delictū apud eos t paraptoma dicit̄ t plemmelia. Ist● q̄ppe loco leuitici plēmelia est. Apl's aūt vbi dicit. Si ꝓoccupat⁹ fuerit hō in aliquo delicto paraptomati grecus habet. Quoꝝ noīm si ordo discutiat̄ in paraptomate tanq; decidere intelligit q̄ delinquit. Unde cadauer qō latini a cadendo dicūt grece ptoma dicit̄ a potupipt ui. i. ab eo qō est cadere. Qui ergo peccādo malū facit. prius delinquēdo a bono cadit. Et plēmelia sit̄ nomen est negligentie. Mā grece negligentia amelia dicit̄. q̄ cure non est quod negligit̄. Potest etiā videri illud esse delictū quod ignoranter. i. ignoranter illud pctm̄ quod a sciente cōmittitur. Huic differētie vident̄ ista testimonia cōsonare diuina. Delicta q̄s intelligit? Et illud qm̄ tu scisti imprudentiā meā. Cōtinuo quippe secut⁹ adiūxit t delicta mea a te non sunt absc̄dita velut alio modo repetens eandē sententiā nec ab eadē ratione discordat q̄ pauloante cōmemorauit apl's dictū Si ꝓoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. hic enī quod ꝓoccupatū dicit imprudenter lapsum eē significat. Pctm̄ vero ad scientē pertinere apl's Jacobus tanq; diffiniens ait. Scienti igit̄ bonum facere t non facienti pctm̄ est illi. Indifferenter tā plerūq; dicunt. Ut t pctm̄ nomīe delicti t delictū nomine pcti appellet. Neq; enī cū dicit̄ in baptismo fieri remissio peccatoꝝ non fit etiā delictoꝝ Nec tm̄ vtrūq; dicit̄: q̄ in illo noīe vtrūq; intelligitur. Sic t dñs ait ꝑ multis effundi sanguinem suū in remissionē peccatoꝝ. Nunq̄d quoniā nō ait t delictoꝝ. ideo quisq; dicere audebit in sanguinem ipsius delictoꝝ non fieri remissionē? Itē quod scriptū est apud apl'm. Nam iudiciū quidē ex vno in cōdemnationē. gratia vero ex multis delictis in iustificationē quid aliud q̄ nomīne delictoꝝ etiaꝫ peccata comprehensa sunt.

Ex libro ꝓtra mēdacium Facta a iustis nō oīa nobis sunt faciēda. ¶ Certe Dauid nullomodo recte dicitur iurare debuisse se esse facturum quod postea cerneret se facere non debere. Unde constat q̄ non omnia que a sanctis vel iustis viris legimus facta transferre debemus in mores. sed etiam hinc dicere q̄ late pateat t ad quos vsq; perueniat quod aposto-

Psa.xxxvi.

A ius ait fratres si preoccupatus fuerit homo in ali
quo delicto. vos qui spiritales estis instruite huius
modi in spiritu lenitatis intendens teipsum ne ⁊ tu
tenteris. Preoccupationes eni sunt in quibus de-
linquit dum quid faciendū sit aut ad horā non vi-
det. aut ⁊ q̄ viderit vincit vt sc̄z fiat pctīm cū vel la-
tet veritas vel compellit infirmitas.

Ex sm̄one de ꝺbis apli. v. Roma. vii.

¶Scim⁹ aūt qz lex spiritalis est ego aūt carnalis
sum. Ergo carnal' ap'l's q̄ alijs dicebat vos q̄ spūa
les estis: instruite hmōi in spū lenitatis alios tāq̄
spūales alloquit ⁊ ipe carnalis ē? Sed q̄d dixit ip'
sis spūalib⁹ qz nondū erant tā securi. nondū erāt in
pfectiōe celesti ⁊ angelica. nondū erāt in illi⁹ patrie
securitate: sed in hui⁹ pegrinatiōis solitudie versa
bant? Quid eis dixit? Certe spirituales eos vocat
Vos inq̄t q̄ spūales est] istruite hmōi i spū lenitat]
intēdēs teipm: ne ⁊ tu tēteris. Ecce quā spūalē tā
appellauit etatē timuit illi tentatiōis fragilitatez.
Vñ posset spūalis tētari. Et si nō ex mēte vtiq̄ ex
carne. Spūalis enī qz sc̄m spm̄ viuit adhuc autē
ex pte mortali carnalis. idē spūalis: idēq̄ carnalis
Ecce spūalis mēte seruio legi dei. Ecce carnalis
carne aūt legi pctī. idē ipse ⁊ spūalis ⁊ carnal'. idez
plane. q̄diu hic viuit sic est.

Spiritalis vñ tētari potest.

Exepta ad scrīm hieronimum.

¶Si preoccupatus fuerit hō in aliquo delicto. vos
q̄ spūales estis instruite hmōi in spū lenitatis intē-
dēs teipm: ne ⁊ tu tēteris. vide si non dixit fieri tan
q̄ ille: vt illū lucrifacias. Non vtiq̄ vt ipm delictū
fallaciter ageret aut se id habere simularet: sed vt
in alterius delicto q̄d etiā sibi accidere posset attē-
deret atq̄ alteri tāq̄ sibi ab altero vellet misericor
dia subueniret ꝺ ē nō mētiet] astu sz ꝑpatiet] affectu

Alter alterius onera portate ⁊ sic adimplebitis legem christi.

B Exlibro ꝺ cō sensu enāgelistarum. ii. Jacob. i

Sub alia significatione intelligit tētatio
de q̄ dictū est deus neminē tentat ⁊ sub
alia de q̄ dictū est tētat vos dñs de⁹ vr̄
vt sciat si diligitis eū. Illa seductiōis ē
hec ꝓbatiōis. Sicut iudiciū alik accipit de q̄ dictū
est q̄ bene fecerūt in resurrectionē vite q̄ male fece
rūt in resurrectionē iudicij. ⁊ al'r de q̄ dictū est. Iu-
dica me de⁹: ⁊ discerne causam meā de gēte nō san
cta. Illud enī iudiciū dānatiōis est ꝺ discretionis.
Et multa sūt alia ꝺba q̄ non hūt vnā significatio-
nē sed diuersis locis ꝓgruent posita diuerso mō i-
telligunt ⁊ aliqñ cum expositiōe dicunt vt est illud

Tētat et ñ tētat deus Johan. v.

ps. xlii.

i. Cor. xiiii.

nolite pueri effici sensib⁹ sed malitia puuli estote:

i. Cor. iii.

vt sensib⁹ pfecti sitis. Hoc enī breuit clausa snīa di
ci potuit: nolite eē pueri: sz estote pueri. Et illud si
q̄s putat se sapientē esse in vobis in hoc sc'o: stult⁹
fiat vt sit sapiēs. Quid enī aliud dixit q̄ nō sit sapi
ens. vt sit sapiēs? Aliqñ aūt clause ita dicunt. vt ex
erceāt inq̄rentē. vt est q̄ ait. Inuicē onera vestra
portate. ⁊ sic adimplebitis legē xp̄i. Qui enī putat se
aliq̄d esse cum nihil sit seipm seducit. Opus aūt su-
um ꝓbet vnusq̄sq̄. ⁊ tunc in semetipo habebit glo-
riā ⁊ non in altero. Vnusq̄sq̄ enī ꝓpriū onus por-
tabit. Misi oneris nomē sub diuersis significatiōi-
bus accepis ꝓculdubio putabis eundē sibi eē i lo
quendo ꝓtrariū. ⁊ ꝺ in vna snīa tā vicine positis ꝺ-
bis. Qui cū pauloante diceret. alter alteri⁹ onera
portate. postea dixit. vnusq̄sq̄ ꝓpriū onus porta-
bit. Sed alia sunt onera ptcipāde infirmitat] alia
reddende rōnis deo de actib⁹ nr̄is. illa cum fribus
sustentāda cōicant. hec prophia ab vno quoq̄ por
tantur.

Onus suū q̄sq̄ portabit: ⁊ alter alteri⁹ portare iubemur.

Ex sm̄one de ꝺ̄ apli. xxii.

¶Alia sunt onera in quib⁹ vnusquisq̄ ꝓpriū por
tat: nec portat cū alio alter. nec ꝓficit in alterꝝ. Et
alia sunt onera in q̄b⁹ recte dicis fri porto tecū aut
porto ꝓte. Si g̃ distinctiōe opus est nō est facilis i
tellect⁹. Cōtra eos g̃ q̄ putabāt posse hoiem conta
minari pctis alienis respondit ap'lus vnusquisq̄ ꝓ
priū onus portabit. Itē contra eos q̄bus per hoc
posset negligentia subintrare. vt quasi securi facti
q̄ non cōtaminarent pctis alienis neminē curarēt
corrigere inuicē onera nostra portare breuiter di-
ctū: breuiterq̄ distinctū est. Onera q̄ portat vnus-
quisq̄ pctā sunt. Mas detestabilū onerū sarcinas
portantibus hoibus ⁊ sub eis frustra sudātib⁹ dñs
dicit. venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis: Matthe. xi.
⁊ ego vos reficiam. Quomodo reficit pctis onera
tos nisi indulgentia peccatorum?

Onera diuersa. a

¶Quia veteris testamēti custodia timorē habe- Ex li. lxxxiii. q̄stionū.
bat: nō potuit aperti⁹ significari noui testamēti do
nū esse charitatē q̄ hoc loco vbi ap'l's dicit inuicē
onera vestra portate ⁊ sic implebitis legē christi. Lex xp̄i.
Hanc enī legem xp̄i dicere intelligit qua ipe dñs
p̄cipit. vt nos inuicē diligam⁹ tantū in ea sententia Johan. xv. Johan. xiii.
p̄cepti pond⁹ constituēs. vt diceret in hoc cogno-
scit q̄m discipuli mei estis si vos inuicez diligatis:
Huius aūt dilectionis officiū est inuicē onera ve-
stra portate. Sed hoc officiū non est sempiternum
Perducet sane ad beatitudinē sempiternā in qua
nulla erūt onera nr̄a que inuicē portare iubeamur
Nunc g̃ cum in hac vita. i. in hac via sumus onera
nostra porte m⁹. vt ad eam vitā que caret oi onere
pueniam⁹. Sicut enī de ceruis nōnulli taliū cogni- Ceruoruz natura.
tionū studiosi scripserūt cum fretū ad insulā trans-
eunt pascuoꝝ gratia sic se ordinant vt onera suoꝝ
capitū que gestant in cornibus supinuicem portēt
ita vt posterior super anteriorē ceruice ꝓiecta ca-
put collocet. Et q̄ necesse est vnum esse q̄ ceteros
precedens non ante se habeat cui caput iclinet: vi-
cibus dicuntur id agere. vt lassatus sui capit] one-
re ille qui precedit post omnes redeat ⁊ et succe-
dat cuius ferebat caput cum ipse preiret. Ita inui
cem onera sua portantes fretum transeunt donec
veniāt ad terre stabilitatē. Istam ceruoꝝ naturā
fortasse intenderit Salomon cum ait. Ceruus ami Proner. v. sc̄ū dū aliā lit-teram.
citie et pullus gratiarū colloquat tecuz. Nihil eni
sic ꝓbat amicū quemadmodū oneris amici porta
tio. Nec tamen inuicē portaremus onera nostra si
vnū tempus infirmitatis esset amboꝝ. qui onera
sua sustinent. aut vnū infirmitatis gen⁹. sed diuer-
sa tempora ⁊ diuersa genera infirmitatis faciunt.
vt onera nostra inuicē portare valeam⁹. Verbigē-
tia. Irā fratris tūc portabis cū aduersus eum nō
irascēris. vt rursum eo tempore quo te ira preoccu- Quō one-ra suppor-tanda.
pauerit ille te lenitate ⁊ tranquillitate supportet.
Hoc exemplū ad id pertinet cum diuersa sunt tē-
pora portantiū onera sua q̄uis ipsa sit infirmitas
In ambobus enī ab inuicem ira portat. Ad diuer
sum autē infirmitatis genus: aliud exemplū viden
dū est. veluti si q̄s in se loq̄citatē vicerit: ⁊ ptinatiā
nōdū vicerit: ali⁹ vero adhuc loq̄x: sed iā pertinax
nō sit debet ille hui⁹ loq̄citatē ⁊ iste illi⁹ pertinatiā
donec illud in illo ⁊ hoc in isto sanet charitate por-
tare. Par quippe infirmitas in duobus si vno ac-
cidat tempe tolerare se inuicē non valēt. cum ad-
uersum se intendūt. Mā aduersus aliquē tertium ⁊
duo irati sibi cōueniunt et se tolerant q̄q̄ nec tole
rare: sed inuicem consolari dicendi sunt. sicut et
tristes de re vna magis se portant: et quasi in-
cumbunt sibi q̄q̄ si vnus tristis esset et alius gaude
ret. Si autem aduersum se tristes sint: prorsus

A

se tolerare non pñt. Et ideo in hmõi affectionibus
Onus portãdũ sz nõ in te suscipiẽdũ est. suscipiẽda est aliquãtulũ ipsa egritudo de quauis pte aliũ liberari ꝛ sic suscipiẽda vt ad auxilium nõ ad eq̃litatẽ miserie valeat quẽadmodũ se inclinat q̃ manũ iacẽti porrigit. Non enim se ꝓijcit vt ambo iaceant sed incuruat tñ vt iacentẽ erigat.

Extrac. euãgelij ſm ioannem. xvii. Johan. v. Ephe. iiii.

¶ Ille languidus grabato portabat sanat⁹ autez ḡbatũ portat. Quid dictũ est ab apl̃o: Inuicẽ onera vr̃a portate ꝛ sic adimplebitis legẽ xp̃i. Lex ergo xp̃i charitas. Nec charitas implet nisi inuicẽ onera nr̃a portem⁹ Sufferẽtes inq̃t inuicẽ in dilectiõe studẽtes seruare vnitatẽ spũs i vinculo pacis. Cũ esses lãguidus portabat te ꝓxim⁹ tu⁹ sanus fact⁹ es porta ꝓximum tuum.

Ex ſmõe de epl̃a iohãnis. i. p̃s. cxviii.

¶ Inuicẽ onera vr̃a portate ꝛ sic adimplebit⁹ legẽ xp̃i. Audi psalmũ q̃d dicat. Pax multa diligẽtib⁹ legẽ tuã ꝛ non est illis scãdalũ. pacẽ multã dicit eis q̃ diligũt legẽ dei ꝛ ideo nõ esse eis scãdalũ. Illi g̃ q̃ scandalũ patiunt pacem pdũt. ꝛ quos dixit nõ pati scandalũ aut non facere: diligẽtes legẽ dei. Ergo in charitate positi sunt. Sed dicit aliq̃s. Legẽ dei dixit diligẽtib⁹ non frẽs. Audi q̃d dñs dicat. Mandatũ nouũ do vobis vt vos inuicẽ diligatis. Quid est lex nisi mãdatũ? Quõ aũt non patiunt scãdalũ nisi dũ suffert inuicẽ? Sicut Paulus dicit Sufferẽtes inuicẽ in dilectiõe studẽtes seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Et q̃ ipa est lex xp̃i: eundẽ audi apl̃m cõmendãtẽ ipam legẽ. Inuicẽ inq̃t onera vr̃a portate: ꝛ sic implebitis legẽ christi.

Johan. xv.

Ex tractatu p̃i. cxxix.

¶ Qui portãt inuicẽ onera sua nisi q̃ bñt charitatẽ? Qui nõ bñt charitatẽ graues sunt sibi. Qui aũt bñt charitatẽ portãt se. Desit te aliq̃s petit veniã. Si nõ dimittis nõ portas onus fris tui. Si dimitt⁹ portas infirmũ. Et tu si forte in aliquã infirmitatẽ ceciderꝫ q̃si hõ optet vt sic te portet ille quẽadmodũ ꝛ tu. Audi q̃d p̃cesserit frẽs inq̃t. Si ꝓoccupat⁹ fuerit hõ in aliq̃ delicto vos q̃ spũales estis instruite hmõi in spũ lenitatis. Et ne forte q̃ spũales monuerat velut securi sibi viderenꝫ cõtinuo subiecit. Intendẽs teipm: ne ꝛ tu tẽteris. Deinde quod cõmemorauí subiũgit. Alter alter⁹ onera portate et sic implebitis legẽ xp̃i. Itaq̃ charitas portat onera sua. Sed nõ timeat ne ꝑmat onerib⁹ talibus nectis suis vnusq̃sq̃ ꝓemat attẽdat. Nam q̃n portas infirmitatẽ fris tui non te onerãt pctã ipsi⁹. plane si cõsentias tam tua te ꝑmũt non alteri⁹. Quisquis enĩ ꝓsenserit pctõri non alienis sed suis grauat. Consensio enĩ ad pctm̃ alteri⁹ tuũ fit pctm̃. Et non est q̃re q̃rat⁹ q̃ pctã aliena te ꝑmãt. dicit enĩ tibi ꝑmũt te. Sz tua. vidisti furẽ ꝓcurristi cũ eo. Quid est h̃? Pedib⁹ ãbulasti ad furtũ imo mẽte ꝓcurristi furto. Qõ ipius solũ erat factũ est ꝛ tuũ q̃ placuit tibi. Si aũt displicuerit tibi ꝛ dolueris ꝓ eo ꝛ deprecatus veniã dederis vt possis libera fronte dicere in p̃cibus tuis q̃s tibi iurisperit⁹ celestis dictauit. dimitte nobis debita nr̃a sicut ꝛ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̃is didicisti portare onera fris tui vt ꝛ alius portet si q̃ sunt tua. ꝛ fiat in vobis qõ ait apl̃s inuicẽ onera vr̃a portate ꝛ sic implebitis legẽ xp̃i.

Consensio ad pctm̃.

Matthe. vi.

Nam si quis existimat se aliquid esse cũ nihil sit ipse se seducit.

Extrac. euangelij ſm ioãnem. xcix. Nemo nihil est.

NEq̃ enĩ ꝓsus nulla res est hõ de quo ait apl̃s. Qui se putat aliq̃d eẽ cũ nihil sit. In compatiõe q̃ppe spũalis hois q̃ scit gr̃a dei se esse qõ est q̃s q̃s vana p̃sumit nihil est. In compatiõe enĩ illius qõ est attendẽs ista q̃ ita non sunt ꝛ plus videẽs mihi deesse eq̃ adesse humiliorꝫ sum ex eo qõ deest q̃ elatiorꝫ ex eo qõ adest. Nam q̃ putant se aliq̃d habere cũ hic viuunt supbiẽdo non accipiũt qõ deest q̃ magnũ putant esse qõ adest. Qui enĩ putat se esse aliq̃d cum nihil sit seipm seducit. Nec isti ex h̃ magni sũt. Nã ꝛ inflatio ꝛ tumor imitat magnitudinem: sed nõ habet sanitatem.

B

¶ Laudãs inuoca dñm ꝛ ab inimicis tuis saluus eris. Quia qõ ait ipe dñs. Sacrificiũ laudis glorificabit me ꝛ ibi via ẽ vbi ostendã illi salutare meum. vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedẽ extra hãc viam mittere in via esto: a via noli recedere/a laude dñi nec vnguẽ nedũ pedem. Si enĩ volueris ab hac deuiare ꝛ p dño te laudare non eris salu⁹ ab illis inimicis q̃ de ipis dictũ est. iuxta semitã scandala posuerũt mihi. Quicq̃d g̃ putauerꝫ boni te habere abste. Deuiasti a laude dei. Quid iã miraris si te seducit inimicus q̃n tutipius seductor es? Audi apl̃m. Qui enĩ putat se esse aliq̃d cum nihil sit se ipm seducit.

Ex ſmõe de ꝓbis euã. xii p̃s. xvii. p̃s. lix. p̃s. cxxxix.

Opus aũt suum ꝓbet vnusquisq̃: ꝛ sic in semetipo tantũ gloriã habebit: ꝛ non in altero. Unusquisq̃ enĩ onus suũ portabit. Cõmunicet aũt is q̃ cathezisat verbo: q̃ se cathezisat in oĩbus bonis. Nolite errare. Deus non irridet. Que enim seminauerit hõ: hec ꝛ metet. Qui in carne sua: de carne ꝛ metet corruptionẽ: qui aũt seminat in spiritu: de spiritu metet vitam eternam.

STulti ꝛ q̃ sibi placẽt tanq̃ de bono a se sibi parto ꝛ ab adulantibus vel errãtibus ita laudant ac si ipi sint aliq̃d. Qui aũt putat se eẽ aliq̃d cum nihil sit (sicut dicit apl̃s) seipm seducit. Opus aũt suũ ꝓbet vnusquisq̃ ꝛ tunc in semetipo gl̃iam habebit. ꝛ non in altero. Hoc est portare oleũ secum nõ ex aliena laude pẽdere. Sed quã gl̃iam in se hẽbit nisi eũ cui dicit gl̃ia mea ꝛ exaltãs caput meũ vt qõ sepe dicendũ est q̃ gl̃iat in dño gl̃ietur.

Ex lib. ꝺ gñs nouitestamti Sibi placens. p̃s. iii. i. Cor. i. Ex epl̃a ad iulianam.

¶ Et nos q̃dẽ de sctẽ xp̃ginis disciplinar buillitate christiana in q̃ nutrita ꝛ educata est ꝺ existimam⁹ q̃ illa xp̃a cũ legeret si tñ legit igemuit ꝛ pect⁹ humilit tutudit ac fortassis ꝛ fleuit deũq̃ cui data est a q̃ sctificata est fidem ꝛ orauit. vt quomõ illa nõ sũt xp̃a ipsius sz alteri⁹ ita nõ sit talis ꝛ fides ei⁹ qua se aliq̃d habere credat de q̃ in se nõ in dño gl̃iet. Nã gl̃ia q̃dẽ ei⁹ in ipsa est nõ in xp̃is alienis sicut apostolus Opus aũt suũ ꝓbet vnusq̃sq̃ ꝛ tũc in semetipso habebit gl̃iam ꝛ nõ in altero sed absit vt gl̃ia sua ipsa sit ꝛ nõ ille cui dicit gl̃ia mea ꝛ exaltãs caput meũ. Ita q̃ppe est i ea salubrit gl̃ia eius cũ deus q̃ in illa est ipse est gl̃ia ei⁹ a q̃ habet oĩa bona q̃ bus est bona ꝛ habebit oĩa q̃bus melior erit inc̃ptũ in hac vita melior esse poterit ꝛ q̃bus perfecta erit q̃n fuerit diuina gr̃a nõ hũana laude pfecta in dño enĩ laudabit aĩa eius

Bonũ enĩ facientes non deficiam⁹: tpe enĩ suo metemus non deficientes.

¶ Sane quedã q̃suis in nomie eius petam⁹. i. scõz saluatorẽ ꝛ ſm mag⁹m petamus. non tunc q̃n petimus facit sed tñ facit. Neq̃ enĩ q̃n illud petimus vt veniat regnũ dei ꝓpterea nõ facit qõ petimus. qz non statim cum illo in eternitate regnamus differtur enĩ quod petimus non negatur. verũtamen

Extrac. euange. ſm io. lxx Dũ in xp̃i noie petimus tũc ipetram⁹ sz nõ ꝓtunc.

A

ozantes tanꝯ seminantes nō deficiam⁹ tempore enim ꝓprio metem⁹.

Extractatu pl. cxi.

¶Semen future messis opa eē misericordie apostolus testis ē q̄ dicit bonū aūt facientes nō deficiamus tpe enī ꝓprio metem⁹. Et itez. Hoc aūt inqt qui parce seminat parce z metet. Quid aūt fratres potenti⁹ q̄z vt regnū celoz nō soluz zacheus emat dimidio rez suarū: sz z vidua duob⁹ minutis z tantundē ibi vtriq; possideāt: Quid potenti q̄z vt idē regnū z thesauris diuiti z calice aque frigide pauperi valeat:

ii. Cor. ix. Luce. ix.

Ergo dū tempus habem⁹ opemur bonum ad omnes maxime autē ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicunq; enī volunt placere in carne hi cogunt vos circuncidi: tantū vt crucis christi persecutionē nō patiant. Neq; enī q̄ circūcidunt legem custodiūt: sed volūt vos circunci di vt in carne vestra glorientur.

Elemosine an mal' ꝓbēde sint

Sunt qui existimāt elemosinas iuste tm̄ modo esse ꝓbēdas: pctōrib⁹ aūt nihil eiusmodi dari oportere ne ꝓtra deū conemur cui⁹ in eis indignatio declaratur tanꝯ ex hoc etiā nobis possit trasci qz eis volum⁹ subuenire quos vult ipse punire. Adhibēt etiam testimōia sanctaz scripturaz vbi legim⁹ da miam z ne suscipias pctōrē z ipijs et pctōrib⁹ redde vindictā: benefac humili z ne dederis ipio q̄m̄z altissim⁹ odio habet pctōres z impijs reddet vindictā. Hec ꝟba quēadmodū accipiēda sint nō intelligētes de testabili crudelitate iduunt: vnde nos oportet de hac re fratres vram alloqui charitatē ne cognitione puersa cū diuia voluntate ꝓsentiatis. Dibus eē imptiendā mīsericordiā docet apl's paul⁹ aptissime dicēs. Infatigabiles inqt cū temp⁹ habem⁹ opemur bonū ad oēs maxie aūt ad domesticos fidei vnde reuera satis appet in huiusmōi opib⁹ iustos esse ꝓponēdos. Quos enī alios intelligam⁹ domesticos fidei cū apte sit positū iust⁹ ex fide viuit: nō tamē alijs hoibus etiā pctōrib⁹ misericordie clandēda sūt viscera nec si etiā aduersū nos hostilē animū gerāt ipso nr̄o saluatore dicente ac monēte diligite inimicos vr̄os bñfacite his qui oderunt vos. Neq; hoc in libris veteris⁹ tacitū ē illud enī tangitur. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illū. si sitit potum da illi. Dō etiā in nouo z apl's vsus est. nec ideo tm̄ falsa sūt q̄ supza posuim⁹: qz z ipsa diuia ꝓcepta sūt. Da misericordiā z ne suscipias pctōrem. Illa eī ob hoc dicta sūt ne cuiq; pctōri ꝓpterea bñfaciaz qz peccator est. Ut aūt bñfacias ei qui te odit non qz peccator sz qz homo ē. itaq; vtrūq; ꝓceptū tenebis nec ad vindicandū remiss⁹ nec ad subueniēduz inhūan⁹. Dis enī qui recte arguit pctōrem quid aliud q̄z nō vult eū esse pctōrez? Odit ergo in illo qō et de⁹ odit vt perimat qō homo fecit et liberet qō de⁹ fecit. pctm̄ q̄ppe homo fecit ipm̄ autez hoiem de⁹. Et duo ista noīa cū dicim⁹ homo peccator nō vtiq; frustra dicunt. Qz pctōr est corripere qz hō est miserere. Nec oīno liberabis hoiem nisi eū ꝓsecutus fueris pctōrem. Huic officio oīs inuigilat disciplina sicut cuiq; regenti apta z accōmodata est nō solum ep̄o regenti plebem suā sed etiā pauperi regenti domuz suam. Diuiti regenti familiā suam marito regenti ꝓlugē suam: patri regenti ꝓlem suā. Judici regēti ꝓuinciā suaz. Regi regēti gētez suā. Dēs hi cū boni sūt eis quos regūt benevti q̄z volūt. Et scōm ipartitā ab vniuersoz dño potestatē qui etiā regentes regit dant opaz vt idē ipsi quos regūt z ꝓseruent hoies z peāt pctōres. ita implēt qō scriptū est da miam z ne suscipias pctōrez ne hoc in illo saluū qō peccator est velint. z impijs et pctōrib⁹ reddet vindictā vt hoc ipm̄ q̄ ipij z pctōres sūt deleatur in eis. Bene fac hūili ꝓpter hoc q̄ hūilis est. z ne dederis ipio ꝓpt hoc q̄ ipi⁹ est: qm̄ et altissim⁹ odio habet pctōres z ipijs reddet vindictā. Qui tm̄ qz nō solū pctōres z ipijs ꝟumetiā z bōnes sūt facit oriri solē sup bonos z malos z pluit super iustos et iniustos. Ita nulli hoi claudenda est mia nulli pctō ipunitas relaxāda. Hinc itaq; maxime intelligendū est q̄ nō sit ꝓtemnēda elemosina que quibusq; paupib⁹ iure hūanitatis impēdit qm̄ quidē dñs subleuabat indigentiā pauper̄ etiaz ex his loculis quos ex opib⁹ iplebat aliozū. q̄ si forte quis dixerit nec illos debiles z mēdicos quos dñs iussit potius iuuari nec illos quib⁹ solebat de loculis erogare pctōres fuisse. ideo nō esse consequēs vt ꝓpter hec euāgelica testimonia etiā pctōres a misericordib⁹ suscipi vel pasci iubeant. illud attēdat qō iā superi⁹ memoraui qz vtiq; pctōres z maxime scelerati sūt qui oderūt z psequunt eccl'iam. De quib⁹ tm̄ dicit benefacite his qui oderūt vos. z hoc exēplo dei patris astruit qui facit solē suum oriri sup bonos z malos et pluit sup iustos z iniustos Nō ergo suscipiam⁹ pctōres ꝓpt qō sūt pctōres sz tm̄ eos ipos qz z hoies sūt hūana ꝓsideratiōe tractem⁹. Persequmur in eis ꝓpriā iniquitatē miseream⁹ ꝓmunē ꝑditionē. z sic ifatigabiles cū tempus habemus opemur bonū ad oēs maxime autē ad domesticos fidei.

Matthe. v.

Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i per quez mihi mūdus crucifixus est et ego mundo. In xp̄o enī iesu neq; circūcisio aliquid valet neq; ꝓputiū: sed noua creatura:

Ex trac. euāgelij ſm̄ toā nem. i. Johan. xiii.

Olexerūt enī gl'iam hoīm magisq; gloriā dei. Videte quēadmodū notauerit euāgelista z ip̄obauerit q̄sdaz q̄s tm̄ in eū credidisse dixit qui i hoc ī gressu fidei ꝓficerēt amozē quoq; hūane gl'ie pficiendo suparēt quē supauerat apl's dicens. Mihi aūt absit gl'iari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i per quez mūdus mihi crucifix⁹ est et ego mundo. Ad hoc enīz et ipse dñs crucē suā vbi eū dementia supbe impietatis irrisit in eozuz qui in illū crederent frontib⁹ fixit vbi est quodāmodo sedes ✠ecundie vt de nomine eius fides nō erubescat et magis dei gloriaz q̄ hominum diligat.

Cruz xp̄i cur i frontibus fixa ē.

¶Ibat ergo ad locū vbi fuerat crucifigēdus portans crucē suam iesus. Grande spectaculuz: sed si spectet impietas grande ludibriū. Si pietas grāde mysterium. Si spectet impietas grande ignominie documētū. si pietas grāde fidei munimētū. Si spectet ip̄ietas ridet regē p̄o ✠ga regni lignū sui portare supplicij. Si pietas videt regē baiulantem lignū ad semetip̄m figendū q̄ fixur⁹ erat etiā in frontibus regū in eo spnend⁹ oculis ip̄iozum in quo erāt gloriatura corda sctōrū. Dicturo enī paulo mihi aūt absit gl'iari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i ip̄am crucē suā suo gestās humero ꝓmēdabat et lucerne arsure que sub modio ponenda nō erat candelabrum ferebat.

Ex trac. euāge. ſm̄ ioan nē. cxiii. Xp̄us crucē suā portans.

Ex tractatu. pi. cxxi. Ps. cxxi. Cant. viii. Charitatis fortitudo.

¶ Fiat pax in virtute tua fiat pax in dilectiõe tua: q̃ virtus tua dilectio tua. audi cãticã cãticoꝝ. Valida est sicut mors dilectio. Magnũ verbũ fratres valida est sicut mors dilectio magnificenti⁹ expri mi nõ potuit fortitudo charitatis q̃ vt diceret valida est sicut mors. Quis enĩ resistit morti fratres i tendat charitas vestra. Resistit ignib⁹. vndis ferro resistit potestatib⁹ resistit regib⁹ vẽit vna mors quis ei resistit? Mihi est illa fortius. propterea viribus eius charitas cõparata est ꝛ dictũ est valida ẽ sicut mors dilectio. Et q̃ ipsa charitas occidit qõ fuim⁹ vt simus qõ non eramus facit in nobis quãdam mortẽ dilectio. ipa morte mortu⁹ erat qui dicebat. Mũdus mihi crucifix⁹ est et ego mũdo. ipa

Coloss. iii. morte mortui erãt quibus dicebat mortui enĩ estis ꝛ vita vestra absc̃dita est cũ xp̃o in deo.

Ex lib. de trinitate. ii. ¶ Inc̃tum dei sapientiã per quã facta sũt omnia spiritaliter intelligim⁹ intantũ carnalib⁹ affectib⁹ morimur vt mortuũ nobis hũc mundum deputantes nosc̃ ipi huic mũdo moriamur ꝛ dicam⁹ quod ait apostol⁹. Mundus mihi crucifixus est et ego

Coloss. ii. mundo. De hac enĩ morte item dicit. Si autẽ mortui estis cuꝫ xp̃o quid adhuc velut viuẽtes de hoc mundo decernitis? Mõ ergo imerito nemo potest

Species diuine facie. facie⁹ id est ipam manifestationẽ sapientie dei videre ꝛ viuere. Ipa est enĩ species cui ptemplande suspirat oĩs qui affectat diligere deũ ꝛ ex toto corde et ex tota mẽte et ex tota aĩma ad quẽ ptemplãdam etiã proximum c̃tum potest edificat qui dili

Matthe. xxii gît proximũ sicut seipsuꝫ in quibus duob⁹ precep̃tis tota lex pẽdet ꝛ pphete. Illa est ergo species que rapit omnẽ animã rationalez desiderio sui tãto ardentiorez quanto mundiorẽ et tanto mundiorem c̃to ad spiritalia resurgentẽ. tanto aũt ad spiritalia resurgentẽ c̃to a carnalibus morientem.

Ex smõe de pbis apli. xx ¶ Cum videri⁹ eũ sicuti ẽ iam trãsiet peregrinatio nostra. Postea vero gaudebim⁹ gaudio ãgelorũ. Hec enĩ via quid est? Via fides est. ppter fidez

Ps. xliiii. tuã factus est deformis xp̃s. Manet autez speciosus xp̃us speciosus forma pre filijs hoim videbit post peregrinationẽ modo aũt fide qualis videt? Et vidim⁹ et non habebat speciẽ nec̃ decorẽ sed

Esa. liii. Deformitas xp̃i pulchritudo nr̃a est. vultus eius abiect⁹: ꝛ deformis positio eius hic ẽ virtus eius. despectus ꝛ deformis positio eius homo in plaga posit⁹ et sciens ferre infirmitates. deformitas xp̃i te formal. Ille enĩ si deformis eẽ noluisset tu formã quã perdidisti non recepisses. Pẽ debat ergo in cruce deformis sed deformitas illi⁹ pulchritudo nr̃a erat. In hac ergo vita deformez xp̃m teneam⁹. Quid est deformẽ xp̃m? Absit mihi gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̃i per quẽ mihi mũdus crucifixus est et ego mũdo. Hec est deformitas christi. Nunquid dixi me scire in vobis aliquid nisi viã? Hec est via credere in crucifixuꝫ

Hui⁹ deformitatis signũ in fronte portam⁹. de ista deformitate xp̃i nõ erubescamus.

Ite eẽ eodem sermone. ¶ Mihi autẽ absit gloriari nisi i cruce domini nostri iesu xp̃i. Poterat dicere in sapiẽtia dñi nostri iesu xp̃i et verum diceret in maiestate et verum diceret. poterat in potestate et vex diceret. Sed dixit in cruce. Ubi mundi philosoph⁹ erubuit ibi apostolus thesaurũ repperit. non cõtemnendo vile involucrũ peruenit ad preciosuꝫ inuolutũ. Absit inquit mihi gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu christi. bonam sarcinã substulisti ibi totũ est q̃ quesisti Et quid ibi magnuꝫ lateret ostendisti quale aditorium. per quẽ mihi inquit mũdus crucifixus est ꝛ ego mundo. Quando tibi crucifigerek mundus nisi pro te crucifigerek per quem factus est mũd⁹? Ergo qui gloriat in domio glorietur. Quo domino? Christo crucifixo vbi humilitas ibi maiestas: vbi infirmitas ibi potestas: vbi mors ibi vita. Si vis ad illa venire noli ista contẽnere. Nam non est magnũ i christi sapiẽtia gl'ari magnũ ẽ i cruce x̃pi gl'iari vnde tibi insultat ipius ide gloriek pius vnde tibi insultat supbus ide gloriek x̃pian⁹. Noli erubescere de cruce christi. Ideo in fronte tanc̃ in sede pudoris signum ipsũ accepisti. Recole frontẽ tuã ne liguã expauescas alienã. Signum veteris testamenti circuncisio in latenti carne. Signũ noui testamenti signum in libera fronte. Ibi enim occultatio est hic reuelatio. Illud est sub velamine hoc in facie. Quãdiu enĩ legitur moyses velamen sup

ii. Cor. iii. coꝛ eoꝛum positũ est. Quare? Quia non transierũt ad christum. Cũ enim transieris ad christum auferetur omne velamẽ vt qui habebas in occulto circuncisionẽ in frõte portes crucem. Nos autem reuelata facie domini speculantes in eandem inquit ymaginem transformamur de gloria in gloriam tanc̃ a domini spiritu ne tibi tribuas. ne hoc tuuꝫ putes. ne ignorãs dei iusticiam et tuam volens cõ

Roma. x. stituere iustitie dei non sis subiect⁹. Nam in eo signum christi esse prenunciatũ quis ambigat? Inde cultellus petrinus petra autẽ erat christus. inde octauus dies circuncisionis dominic⁹ resurrectionis. Ideo apostol⁹ inde transiens inde veniens transiens scilicet ad christũ vt auferatur velamen nouit vnde glorietur. Mihi autẽ inquit absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu xp̃i. Quid enĩ prius dixerat? Nec̃ enim qui circuncidunk legem custodiũt: sed voluntvos circuncidi vt in carne vestra glorietur. Tu quid apostole? Transfer signum ad frontẽ. Mihi autẽ absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu christi. Hic habeo inquit quod ignorabam. Venit testamẽtum nouũ reuelatũ est quod occultabatur. qui sedebant in vmbra mortis lumen ortũ est eis reuelatum est q̃ occultabatur. Quod latebat in apto est. venit ipsa petra. Omnes nos spiritu circũcidit et sue humilitatis signuꝫ in redemptoꝛum fronte defixit.

De smõe de passione dñi ¶ Gloriemur ergo et nos in cruce dñi nostri iesu christi per quẽ nobis mund⁹ crucifixus est et nos mundo crucifigimur de qua cruce vt nõ erubescꝛemus eam in ipa fronte hoc est in pudoris domicilio collocauimus.

Et quicunc̃ hanc regulam secuti fuerit pax super illos ꝛ misericordia ꝛ sup israel dei. De cetero nemo mihi molest⁹ sit. Ego enĩ stigmata dñi iesu in coꝛpe meo poꝛto. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro fratres Amen.

Ex lib. aduersum iudeos. Israel spiritalis. ¶ Nouimus quidem israel spiritalẽ de quo dicit apostolus. Et quicunc̃ hanc regulam sequunk pax super illos et misericordia et super israel dei. Istũ autem israel scimus esse carnalem de quo dicit. Videte israel secundũ carnem sed ista isti non capiunꝛ eo ipso carnales seipsos esse conuincunt.

Ex tractatu pi. lxvii. ¶ Super israel magnificentia eius. De quo dicit apostolus super israel dei. Non enĩ omnes qui ex israel hi sunt israel quoniam est isr'k secundũ carnẽ

Roma. ix. Non autẽ qui filij carnis hi filij dei sed filij promissionis deputantur in semine.

Argumentũ in ep'lam ad ephesios.

EPhesi sunt asyani. Qui accepto verbo veritatis pstiterunt in fide. hos collaudat apls scribēs eis a roma de carcere p tithicū diaconū

Expositio diui patris Augustini epi in epistolā diui pauli apli ad Ephesios: per venerabilē Bedam pbyterū collecta

PAulus apls ie su xpi pvolūtatē di sanctis oibus qui sūt ephesi et fidelib9 in xpo ie su gra vobis

a

t pax a deo patre nro: t dño iesu xpo Benedict9 deus t pater dñi nostri iesu xpi q benedixit nos in oi benedictione spirituali in celestib9 in xpo sicut elegit nos in ipo ante mundi pstitutionē vt essem9 sancti t imaculati in cōspectu ei9 in charitate q̄ pdestinauit nos i adoptionē filiorū p iesum xpm in ipm scōm ppositū volūtatis sue in laudē glorie gratie sue i qua gratificauit nos in dilecto filio suo in quo habem9 redēptionē per sanguinē eius remissiones pctorū scōm diuitias gratie ei9 q̄ superabundauit in nobis in oi sapiētia t prudētia vt notū faceret nobis sacramentū volūtatis sue scōm bene placitū ei9 qđ pposuit i eo in dispēsatione plenitudinis tempor instaurare oia in xpo que in celis t q̄ in terra sūt in ipso in quo etiā nos sorte vocati sum9 pdestinati scōm ppositu ei9 qui oia opatur secundū pslīū voluntatis sue vt simus in laudē glie eius. Nos qui ante sperauim9 in xpo. In quo t vos cū audissetis verbum veritatis euangeliū salutis vestre recepistis.

b

Ex libro de pdestinatione sanctorū. Quō electi qui nō erant.

ELegit deus in xpo ante mūdi pstitutionē mēbra ei9 et quomō eligeret eos qui nondū erāt nisi pdestinando? Elegit q̄ predestinās nos. Nunqd eligeret ipsos et imundos? Hā si q̄stio proponat vtr hos eligat an poti9 sctos t imaculatos quid horū respōdeat quis requirat ac nō stati ferat pro sanctis imaculatisq̄ sententiā? Presciebat q̄ ait pelagian9 qui essent futuri sancti t imaculati p libere volūtatis arbitriū t ideo eos ante mūdi pstitutionē in ipsa sua prescientia q̄les futuros esse presciit elegit. Elegit ergo inq̄t anteq̄ essent predestinās filios quos futuros sanctos imaculatosq̄ pscivit. vtiq̄ ipe nō fecit. nec se facturū sz ipos facturos eē puidit. intueamur ergo ꝛba apli atq̄ videam9 vtrū propterea nos elegerit ante mūdi pstitutionē q: scti t immaculati futuri eram9 an vt essem9. Bñdict9 iquit de9 et pat dñi nostri iesu xpi qui nos bñdixit in omi benedictiōe spirituali in celestibus in xpo sicut elegit nos in ipo ante mūdi pstitutionē vt essem9 scti et imaculati. Nō ergo q: futuri eram9 sed vt essemus Nēpe certū est: nēpe manifestū est. Ideo q̄ppe tales futuri eram9 q: elegit ipe predestinās vt tales per gram eius essem9. Ita nos ergo bñdixit benedictione spirituali in celestib9 in xpo iesu sicut elegit nos āte mūdi pstitutionē vt essem9 sancti t imaculati in pspectu ei9 in charitate predestinās nos i adoptionē filioq̄ per iesū xpm in ipsum. deinde quid adiūgat attendite. Scōm placitū inquit volūtatis sue ne in tanto bñficio gratie de placito glaremur volūtatis nostre in q̄ gratificauit nos (inq̄t) in dilecto filio suo. In qua vtiq̄ volūtate sua gratificauit nos Sic dictū est gratificauit nos a gra sicut iustificauit dicit a iustitia. In quo habem9 inq̄t redemptionē p sanguinē ipsi9 remissionē pctorū scōm diuitias gre eius q̄ abundauit in nos in omi sapientia t prudentia vt ostēderet nobis misteriū voluntatis sue scōz bonā voluntatē suā. In hoc misterio volūtatis sue posuit diuitias gratie sue scōm bonā voluntatē suā non scōm nram. Que bona eē nō posset nisi ipe scōm bonā voluntatē suā vt bona fieret subueniret. Cū autē dixisset scōm bonā voluntatē suā subiecit quā pposuit in illo id est in dilecto filio suo in dispositionē plenitudinis tempor istaurare oia in xpo q̄ in celis sūt t q̄ in terris in ipo. In quo etiā t sortē psecuti sum9 predestinati scōm ppositū qui vniuersa opat scōm pfiliū volūtatis sue vt sim9 in laudez glie ei9. Elegit ergo nos de9 in xpo ante mūdi pstitutionē pdestinans nos in adoptionē filiorū non q: per nos scti et immaculati futuri eramus sz elegit predestinauitq̄ vt essem9. Fecit autē hoc scōm placitū volūtatis sue vt nemo de sua. sed de illius erga se voluntate glorietur. Fecit hoc scōm diuitias gre sue scōz voluntatē suā quā ppositu in dilecto filio suo i quo sortē psecuti sum9. predestinati fm ppositū nō nostrū sz ei9 qui vniuersa opat vsq̄ adeo vt ipe in nobis opet t velle. Opat aūt scōm pfiliū volūtatis sue vt sim9 in laudem glie ei9. hinc ē q̄ clamam9 vt nemo gliet in hoie ac per hoc nec in seipo sz q̄ gliatur in dño gliet. vt sim9 in laudē glie ei9. Ipe q̄ppe opat scōz ppositū suū vt sim9 in laudē glie ei9. vtiq̄ scti t imaculati ppt qđ nos vocauit predestinās ante mūdi pstitutionē. Ex hoc ppositō ei9 ē illa elector ppria vocatio quib9 oia coopant in bonū q: scōm ppositū vocati sūt t sine penitētia sūt dona t vocatio dei. [Vt sim9 scti et immaculati in conspectu eius]

c

Volūtas nra quō bona sit.

d

1. Cor. i.

Roma. viii. Roma. xi.

¶Hoc agit vt h sim9 si imaculati intelligendi sūt q̄ oino sine pctō sunt. Si aūt imaculati sūt qui sunt sine crimie etiā in hac vita fuisse atq̄ eē negare nō possum9 q: nō ideo sine vllo pctō ē aliq̄s qm nō habet maculā crimis. Unde t apls cū mistros eligeret ordinādos nō ait si q̄s sine pctō qđ inuenirī non posset sz ait: si quis sine crimine quod vtiq̄ posset.

Ex libro de q̄ fectione iustitie hois. Nemo sine pctō sed sine crimine. Titū. i.

[Instaurare oia in xpo que in celis et q̄ in terra sunt in ipso]

¶Que in sctis āgelis t virtutib9 dei ē ecclesia tūc nobis sicuti est in otescet cū ei plūcti fuerim9 in finē ad simul habēdā btitudinē sempiternā. Ista vero q̄ ab illa pegrinat in terris eo nobis notior est q: in

Ex libro enchiridion. Ecclesia.

A

illa sum⁹ et qz hoim est qđ ⁊ nos sum⁹. hec sangũie mediatoris nullũ habẽtis pctm̃ ab omi ẽ redẽpta pctõ. Roma. viii. Et⁹ vox est. Si de⁹ pro nobis qs cõtra nos? Qui filio proprio nõ pepcit sz pro nobis oibus tradidit eũ. Mõ eni pro ãgelis mortu⁹ ẽ xps. Sz ideo etiã pro ãgelis fit quicqd hoiz p ei⁹ mortẽ redimit̃ ⁊ liberat a malo. qm̃ cũ eis quodãmodo redit i gr̃az p⁹ iimicitas quas int hoies ⁊ sãctos angelos pctã fecerũt. et ex ipa hoim redẽptiõe ruine illius angelice detrimẽta reparant. Et vtiq; nouerũt angeli sancti docti de deo cui⁹ veritatis eterna ptem platiõe beati sũt: q̃ti numeri supplemẽtũ de genere hũano integritas illi⁹ ciuitatis expectet. propt hoc ait ap̃s iustaurare oia in xpo que in celis sũt ⁊ que in ẽris in ipo. Instauratio oim. Instaurant quippe q̃ in celis sũt cũ id qđ inde in angelis lapsũ ẽ ex hoibus reddit. Instaurant aũt que in ẽris sũt cũ ipsi hoies qui p̃destinati sũt in eternã vitã a corruptiõis vetustate renouant. [In quo etiã sorte vocati sumus]

Ex tractatu pi. xxxiiii. Sors qđ hic sit. ¶ Sortẽ dicit gr̃am q̃ salui facti sum⁹. Quare sortis noie gr̃az appellauit? Qz in sorte nõ est electio sz volũtas dei. Nam vbi dicit iste facit iste nõ facit merita p̃sideranť. ⁊ vbi merita p̃siderant electio ẽ nõ sors. Quãdo aũt de⁹ nulla merita inuenit sorte volũtat̃ sue saluos nos fecit qz voluit: nõ qz digni fuim⁹. hec ẽ sor̃. merito tunica illa dñi ðsup texta q̃ significat charitat̃ ẽ knitatẽ cũ diuidi a psecutori b⁹ nõ posset sors sup eã missa ẽ ad qs puenit eos significauit qui videnť ad sortẽ ptinere sctõrũ. Gr̃a salui facti estis p fidez ait ap̃s gr̃a salui facti estis per fidẽ et hoc nõ ex vobis donũ eni dei est non ex operib⁹ q̃si vos bene feceritis vt ad hoc accedere digni essetis. Ephe. ii.

B

Ex libro de p̃destinatione sanctoꝝ. [Predestinati scõm ꝓpositũ eius qui oia opať scõm consiliũ volũtatis sue]

¶ Predestinati scõm ꝓpositũ qui opať vniuersa Ipe ergo vt credere icipiam⁹ opať qui vniuersa operať vocatione quippe illã de qua dictũ ẽ sine penitẽtia sũt donaꝝ vocatio dei. ⁊ de qua dictũ est nõ ex opib⁹ sz ex vocãte cũ posset dicere sz ex credẽte electionẽ quã significauit dñs dicẽs nõ vos me elegistis sz ego elegi vos. nec fides ipa ꝓcedit. Mõ eni qz credidim⁹ sed vt credam⁹ elegit nos ne pro res euz elegisse dicamur falsũq; sit quod ait. Non vos me elegistis sed ego vos elegi. Roma. xi. Roma. ix. Johan. xv.

In quo et credentes signati estis spiritu promissiõis sancto qui est pignus hereditatis nostre in redemptionẽ acquisitionis in laudem glorie ipsius.

Ex fmõe ðvitione dei. Roma. v. DIffusa ẽ eni charitas xp̃i i cordib⁹ nr̃is Mõ tñ ex nobis sz p spm̃ sctm̃ q̃ dat⁹ est nobis. Si diffusa ẽ charitas i cordibus nr̃is ⁊ de⁹ charitas ẽ ecce ibi ex ẽptu locũ q̃ pignore deãbulabat de⁹ in nobis. Pignus. Pign⁹ eni accepim⁹. Quid illud ẽ cui⁹ pign⁹ tale ẽ: q̃ melius habẽt codices q̃ habẽt arrã q̃ qui habẽt pign⁹ eã dẽ q̃ppe rem iterptes dicere voluerũt. Inest tñ aliq̃d in loquẽdi vsu int arrã ⁊ pign⁹. Pign⁹ eni qñ dať cũ datũ fuerit ꝓpter qđ pign⁹ datũ ẽ pign⁹ auferť. Accipis verbi gr̃a codicẽ ab amico tuo vt tibi det das aliq̃ pign⁹. Cũ reddideris qđ accepisti ꝓpter qđ pign⁹ posuisti: ille qđ reddider̃ habebit tu pign⁹ recipies. non eni habebit ãbas res. qđ ergo fratres? Si charitatẽ modo de⁹ tanq̃ pign⁹ dedit p spm̃ suũ cũ eã rem ipsam reddiderit q̃ ꝓmissa pignus dedit auferendũ est a nobis pign⁹? Absit. sz qđ dedit hoc iplebit. Inde o meli⁹ arra q̃ pign⁹. alias quãdo eni pciũ (vbi gr̃a) ꝓparas dare, p ea re quã tenes bone fidei ptractu. De ipo pcio das aliquid et erit arra nõ pign⁹ qđ sit ꝓplendũ nõ qđ auferendũ. Jam ẽ intellige. Si iuenio dilectorẽ habet arrã et ex arra desiderat plenitudinẽ. Arrã ipsaz psideret hoc eni iplebit vnde arra data est. ipsã cogitet: ipam apud se discutiat ipaz ispiciat ipaz de plenitudine illa quã nõ videt iterroget. aspice ergo arrã de⁹ charitas est. Inde habem⁹ aliq̃d inde aspsi sum⁹ inde irrorati cui⁹ ros talis est qualis fõs rore isto aspsus: sz flagrãs in fontẽ dic deo tuo qm̃ apud te est fons vite in rore isto: natũ est ðsiderũ in fonte: satiaberis ibi est qđ sufficit nobis. C

Propterea et ego audiens fidem vr̃am que est in dño iesu et dilectionẽ in oẽs sãctos non cesso gratias agẽs pro vobis.

Ex lib. ð fide stinatiõe sanctorum. EO gr̃as agit ap̃s pro his qui credide rũt nõ vtiq; qm̃ eis ãnunciatũ est euãgeliũ sz qm̃ crediderũt. Sit enim in q̃ ⁊ vos audiẽtes ✠bũ ✠itatis euãgeliũ salutis vr̃e in q̃ credẽtes signati estis spiritu ꝓmissiõis sãcto qui ẽ pign⁹ hereditatis nr̃e in redẽptionẽ acq̃sitiõis in laudẽ gl̃e ei⁹. ꝓpter hoc ⁊ ego fide vestra audita in xpo iesu ⁊ in oẽs sctõs nõ cesso gr̃as agere pro vobis. Noua erat ⁊ recẽtior fides ꝑdicato sibi euangelio. Qua fide audita gr̃as deo pro eis agit ap̃s. Si hoi gr̃as ageret p eo q illũ vel putaret nõ pstitisse vel nosset adulatio vel irrisio veri⁹ q̃ gr̃ar actio diceret. Mõ errat de⁹ nõ irridet: donũ est eni eius etiã incipiens fides ne ap̃li falsa vel fallax gratiar actio meritο iudicetur. Gr̃as quõ agat ap̃s.

Exepla ad vtalem. Gratiarũ actio. ¶ Hoc et gratiar actio indicat qđ oro. Oro pro i fidelib⁹ gr̃ar actio pro fidelib⁹. Qui eni est ozãd⁹ vt faciat illi est actio gr̃aruz reddẽda cũ fecerit. vnde idẽ dicit ap̃s ad ephesios ꝓpter h ⁊ ego audita fide vestra in dño iesu et in omes sctõs non cesso gr̃as agere pro vobis. Loqmur aũt nũc de ipis in icijs cũ hoies qui erãt auersi ⁊ aduersi puertũt ad deum et velle incipiũt qđ nolebant ⁊ habere fidez quã non habebant. Quod vt fiat in eis oratur pro eis q̃uis non oretur ab eis Ipsi enim quomodo invocabũt in quẽ non crediderunt? cuz vero factum fuerit quod oratur ei qui fecit agũtur gratie ⁊ pro eis et ab eis. C

Memoriã vestri faciens in orationibus meis vt deus domini nostri iesu xp̃i pater glorie det vobis spiritũ sapientie et reuelationis in agnitionẽ eius.

Ex li. ꝫ marimianum. u. De⁹ pater: de⁹ ⁊ p̃r est christi. ps. xxi. ¶ Patrẽ ꝓterea etiã deũ eẽ vnigeniti filij intelligere debem⁹ q̃m fact⁹ ẽ homor nat⁹ ex femina. ⁊ hoc eẽ qđ dicit in psalmo vbi qđ futur fuerat p̃nũciauit de vẽtre mr̃is mee de⁹ me⁹ es tu. vt ostenderet p̃rem hinc eẽ deũ suũ qz homo fact⁹ est. homo eni de vẽtre matris nat⁹ est ⁊ scõm hoiem de virgine nat⁹ est de⁹ vt nõ solũ pater illi esset q̃ euz de ipo genuit ✠ũ etiã de⁹ ei⁹ eẽt quẽ de vẽtre matr̃ hoiez creauit. Ex vtero inqt ante luciferũ genui te. Qui est pater filio ex vtero suo de ventre matris deus eius est non de suo. ps. cix.

Illuminatos oculos cordis vestri vt sciatis q̃ sit spes vocatiõis eius. et que diuitie glorie hereditatis ei⁹ in sctis: et q̃ sit supereminẽs magnitudo virtut̃ eius in nos qui credidimus.

Ex trac. euãge. fm ioan. nẽ. xviii. ¶ Redi redi tolle te a corpe. Corp⁹ tuũ habitatio tua est. Cor tuũ sentit etiã p corp⁹ tuũ. sed corpus tuũ nõ quod cor tuũ dimittẽ ⁊ corpus tuũ redi ad

A

cor tuū. in corpe tuo inueniebas alibi oculos: alibi aures i corde tuo. nūqd hoc iuenis? An i corde non habes aures? De quib⁹ ḡ dñs dicebat qui habet aures audiēdi audiat? An in corde non habes oculos vnde dicit apostol⁹ illūinatos oculos cordis vr̄i. Redi ad cor vide ibi qd sētias forte de deo qz ibi est ymago dei in interiore hoīe hitat xp̄s in interiore hoīe renouar̄ ad ymaginē dei In ymagine sua cognosce auctorē ei⁹. vide quēadmodum oēs corpis sens⁹ cordi intro nūciēt qō senserūt foris vide ꝫ multos ministros habeat vn⁹ interior impator et qd apud se etiā sine his ministr̄ agat. Renūciāt oculi cordi alba z nigra. Renunciāt aures eidē cordi cauora z dissona. renūciant nares eidem cordi odora z putētia. Renunciat gustus eidē cordi amara z dulcia. renūciat tact⁹ eidē cordi lenia z aspera. Renūciat sibi ipsū cor iusta et iniusta. Cor tuū z videt z audit z cetera sensibilia diiudicat. et quo nō aspiāt corpis sensus iusta z iniusta mala z bona discernit. diuersa sūt q̄ ad cor tuū referunt et diuersa ibi mēbra nō inuēiunt. In carne tua alibi audis alibi vides in corde tuo ibi audis vbi vides.

Luce. viii. Ephe. i.

Que sēsus cordi nūciant.

Quid sibi cor renunciat.

Secundū opationē potētie virtutis ei⁹ quā operatus est in xp̄o ieſu. suscitās illū a mortuis et sedere eū faciēs ad dexterā suā in celestibus supra omnē p̄cipatum et potestatē z virtutē et donationez et omne nomē quod nominat nō solum in hoc seculo sed etiā in futuro: z omnia subiecit sub pedibus eius.

Ext̄i. de agone xp̄iano.

B Quō ad dextrā patris sedeat filius.

NEc eos audiam⁹ qui negāt ad dexterā patris sedere filiū. Dicūt enī Nunquid de⁹ pater habet lat⁹ dextrū aut sinistrū sicuti corpa? Nec nos de deo patre sentim⁹. nulla enī forma corporis de⁹ finitur atq; concludit ſz dextera p̄ris est beatitudo ppetua q̄ sctis datur: sicut sinistra ei⁹ rectissime dicit miseria perpetua que ipijs datur. vt nō in ipso deo ſz in creaturis hoc modo qō dixim⁹ intelligatur dextra z sinistra. Quia z corp⁹ christi quod est ecclia in ipsa dextra hoc est in ipsa beatitudine futura est. sicut apostol⁹ dicit qz et simul nos suscitauit z simul sedere fecit in celestibus. cuius enī corpus nostrum nondū ibi sit tamē spes nr̄a iā ibi est. Propterea et ipse domin⁹ post resurrectionē iussit discipulis quos piscantes inuenit vt in dexterā partem mitterent rhetia. Quod cū fecissent ceperunt pisces qui omēs magni erant id ē iustos significabāt quibus promittitur dextera hoc significat q; etiā in iudicio dixit se agnos ad dexteraz hedos autē ad sinistram esse posiurum.

Et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius: et plenitudo eius: qui omnia in omnib⁹ adimplet

Extractatu p̄i. lxxv. Caput ecclesie xp̄s p magno dono dat.

C Nullum mai⁹ donum p̄stare posset de⁹ hominibus q̄ vt verbū suum per quod condidit omnia faceret illis caput z illos et tanq; membra coaptaret vt esset filius dei z fili⁹ hominis vnus deus cū patre: vnus homo cum hominib⁹: vt z quando loquimur ad deum deprecātes non inde filiuz separem⁹. et quando precatur corpus filij nō a se separet corpus suum. Sicq; ipse vnus saluator corporis sui dominus noster ieſus xp̄us filius dei qui et orat pro nobis et orat in nobis et oratur a nobis. Orat pro nobis vt sacerdos noster orat i nobis vt caput nostrū oratur a nobis vt deus noster.

a

C Capitulum secundum.

ET vos cū essetis mortui delictis et pctis vestris i quib⁹ aliquādo ambulastis secundū seculū mūdi huius. secundū p̄ncipē potestatis aeris hui⁹. spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie: in quibus et nos omēs aliquādo conuersati sum⁹ in desiderijs carnis nostre facientes voluntatem carnis z cogitationum.

Extractatu p̄i. cxxvi. Aer mūdi z p̄nceps eius.

NUbilosus iste aer ad abissuz ptinet vbi nubes: vbi vēti: vbi tēpestates: vbi pluuia: choruscatiōes: tonitrua: grādines nix: z quicqd vult de⁹ super terraz fieri de isto hūido z caligīoso aere totū hoc terre noie appellauit qz nimis mutabile est atq; mortale: nisi forte putatis qz pluit surs̄ stellis. Sia ista hic fiūt ppe ad terrā z aliquādo sunt homies in cacumini bus montiū z nubes sub se videt z fiūt plerūq; pluuie: z apparēt bene intētis omīa ista q̄ turbato aere pcitant hic fieri in ista mūdi pte infima. Propt̄ ea ad ista caliginosa idest ad hūc aerē tanq; ad carcerē damnat⁹ est diabol⁹ de appatu supnoz angelorum lapsus cū āgelis suis. Nā ap̄s hoc de illo dicit. Scōz p̄ncipē potestatis aeris hui⁹ q̄ nūc opat in filijs diffidētie. Et alius ap̄s dicit. Si enī deus āgelis peccātib⁹ nō pepcit ſz carceribus caliginis iferni retrudēs tradidit in iudicio puniēdos seruar̄ infernū hoc appellās q; inferior pars mūdi sit.

ii. Petri. ii.

C Hec aūt ptās tenebrarū id est diabol⁹ qui dicit etiā p̄nceps potestat̄ aeris operat in filijs diffidētie p̄nceps iste rector tenebraz id est diabol⁹ diffidētie filiorū regēs eos ad arbitriū suū: qō nec ipse habet libez ad būfaciendū ſz in maximā maliuolētiā pena suis scelerib⁹ obduratū. vnde nemo sane fidei credit aut dicit hos apostatas angelos ad p̄stinā impietatē correcta aliquādo volūtate puerti. Quid ḡ operat hec potestas in filijs diffidentie nisi opa sua mala? Et in primis maxiecq; ipam diffidentiā z infidelitatē q̄ sint inimici fidei p quā scit eos posse mūdari: posse sanari: posse perfectissime liberos q; eis vehemēter inuidet in eternitate regnare. Itaq; aliquos eoz per quos āpl⁹ decipe affectat sinit habere nonnulla velut opa bona in quib⁹ laudant̄ p quascq; gētes p̄cipueq; in gente romana qui p̄clare glorioseq; vixerūt. Sz qm̄ sicut veracissima scriptura dicit oē quod nō est ex fide pctm̄ est et sine fide impossibile est vtiq; placere deo nō hominib⁹ nihil sic agit hic p̄nceps q̄; vt non credat in deū nec ad mediatorē a quo soluunt opa ei⁹ credēdo veniat. Sz ipe mediator itrat in domū fortis id est in h̄ seculū mortaliū sub potestate diabolī q̄tuz ad ipm ptinet p̄stitutū. De ipo qppe scriptū ē q; potestatē habeat mort̄ Intrat i domū fortis idest in suo dñatu habēt̄ hūanuz gen⁹ z pri⁹ alligat eū id ē ei⁹ cohercet cohibet potestatē potestat̄ sue fortiorib⁹ vinculis z sic eripit vasa ei⁹ q̄q; p̄destinauit eripe arbitriū eoz ab eius liberās ptāte vt illo nō ipediente credāt in istū libera volūtate. Proinde hoc op⁹ est gratie nō nature. Op⁹ ē inq; gratie quā nobis attulit se dñs adā nō nature quā totā p̄didit in semetipso primus adam. Opus est gr̄e tollentis pctm̄ z viuificātis mortuū pctōrem nō opus legis ostendentis pctm̄ non a pctō viuificantis.

Roma. xiiii.

War. iii.

C Misit inquit in eos irā indignatiōis sue indigna

Extractatu p̄i. lxxvii.

G tionē et irā ⁊ tribulationē īmissionē p angelos malos. Esse aūt diabolū ⁊ angelos eiꝰ tā malos vt: qꝫ vt eis ignis preparet eternꝰ nullus fidelis ignorat Sz īmitti p eos īmissiones sup quoslibet a dño deo quos a pēa iudicat dignos durū eis videt qui minus idonei sunt cogitare quēadmodū sūma dei iustitia bene vtat et malis. Quos quidē q̄tū ptinet ad eorū substātiā qs aliꝰ q̄ ipse fecit? Sz malos ipe nō fecit vtiq; tū eis. qm̄ bonꝰ est bene idest quenienter ⁊ iuste. sicut ecōtra iniqui creaturis eiꝰ bōis vtūtur male. vtiq; ergo deꝰ āgelis nō solū ad puniēdos malos sicut in istis omībꝰ loquit psalmꝰ sicut in rege achab. quē fallacie spūs ex dei volūtate seduxit vt caderet in bello ꝯumetiā ad probandos ⁊ manifestandos bonos sicut fecit in Job. in libro nāq; fidelissimo legimus diabolum potuisse etiā de celo ignē īmittere ad scti viri tm̄ pecorū numerū mirabili ⁊ horrēdo īpetu p̄sumendū. Q̄ diabolo tribuere nemo fidelū fortassis auderet nisi sctē scriptu re auctoritate legeret. Sz ille vir dei dono iustꝰ et fortis ⁊ pie perit nō ait dñs dedit diabolus abstulit: sed dñs dedit dñs abstulit. optime sciēs diabolū etiā qd facere de istis elemētis poterat nō tamē seruo dei nisi eiꝰ dño volēte ac pmittente fuisse facturū. malicia diaboli p̄fūdebat: qm̄ quis illa in se pbando vteret sciebat. In filijs vero diffidētie tā q̄ i suis mācipijs opatur quēadmodū hoies in pecoribꝰ suis ⁊ illic tamē q̄tum deꝰ iusto iudicio finit Sz aliud ē quādo potestas eius etiā a suis sicut ei placet tractandis maiore potestate pbibet. aliud quādo ei potestas etiā in eos qui ab illo alieni sūt dat. sicut homo de pecore suo p hūano captu facit qd vult: nec sane facit si prohibet a potestate maiore. de alieno aūt pecore vt faciat expectat sibi potestatē dari ab illo cuiꝰ est. Ibi ergo potestas que fuerat prohibet hic aūt que nō fuerat tribuit. q̄ cuz ita sint malis āgelis tribuere sine dubitatiōe possumꝰ mortes pecorū mortes p̄mitiuorū. ⁊ illud maxime vnde relīgata sūt omia obdurationē cordis illoꝝ vt ppl'm dei nollēt dimittere. Hāc enī iniquissimā ⁊ malignissimā obstinationē deꝰ cū facere dicit nō instigādo ⁊ inspirādo Sz deserendo facit. vt illi operent in filijs diffidētie qd deus debite iusteq; pmittit. Hāc illud qd ysaias pphēta dicit. dñe ecce tu iratus es ⁊ nos peccauimꝰ ꝓpterea errauimꝰ ⁊ facti sumꝰ sicut īmūdi oēs ea ratiōe itelligere Precessit enī aliquid vnde deꝰ iustissime iratus ab eis sūū lumē auferret vt in pctā que nulla tergiuersatione defēdi possent nō esse pctā cecitas hūane mētis offēderet ab itinere iusticie deuiādo ⁊ errando ⁊ qd in alio psalmo scriptū ē de ipis egiptijs q̄ deꝰ cōuerterit cor eoꝝ vt odisset populū eiꝰ ⁊ dolū facerēt in seruos eiꝰ bene credit deꝰ fecisse per illos angelos malos vt tā vitiose mētes filiorū infidelitatī per eos angelos quibꝰ eadē sūt amica vitia excecarent. vt odiū ppl'i dei ad quos terrēdos ⁊ corrigēdos bonos illa mirabilia sequerēt. Et ad hec quis idoneus? vnde cū dixisset misit in eos irā indignatiōis sue indignationē ⁊ irā ⁊ tribulationem īmissiones per angelos malos. illud quod addidit viā fecit semite ire sue: cuius tandem acies sufficit penetrare vt intelligat capiatq; sententiā in tanta profunditate latitātem? Erat enī semita ire dei q̄ egiptiorū impietatē occulta equitate puniret. Sz eidē semite viam fecit vt eos tanq; ex abditis per eos angelos malos in manifesta scelera producēs in euidentissimos ipios euidentissime vindicaret.

Ex.mōei na tali scti cipriani. ¶ Vere sibi consulit qui deū iudicē cogitat apud quez causam geste huius vite atq; ab illo sibi mu-

Vtiꝫ mal' angelis deus ad bonum.

Dñs iob p diabolum abstulit.

Job. i.

Esaie. lxiiii.

Ps. cxiii.

Ps. lxxvii.

neris inlūcti quisq; dicturus est vbi ois homo recipit sicut testat aplus que per corpꝰ gessit siue i bonū siue in malū Ita sibi psulit qui ex fide viuens ⁊ satagēs ne ab extremo poccupet die. extremū cōputat omnē diē et sic deo placitos mores perducit vsq; ad extremū diez. Ita sibi beatus cipriaꝰ episcopꝰ misericordissimꝰ et martyr fidelissimꝰ cōsulebat nō sicut eū lingua subdola diaboli per os possessi a se impij iudicis monere videbatur dicēs Consule tibi cum ei ei? mobilē mentē videret quādo ei dixit iusserūt te principes cerimoniari. Respondit; ille nō facio. adiecit et ait cōsule tibi ipa est lingua subdola diaboli ⁊ si nō huius qui nescie bat que loquerē illius tamē qui p eū loquebat. loquebatur enī procōsul nō tam secundū principes homies quoꝝ sibimet iussa iniuncta iactabat: quā secundū principem potestatis aeris huiꝰ de quo apostolꝰ dicit. Qui operat in filijs diffidentie. Quē per huiꝰ quoq; linguā operari cipriaꝰ nouerat qd ipse nō nouerat. Mouerat inq; cipriaꝰ cum a pcōsule audiret consule tibi qd caroꝝ sanguis dicebat stulte hoc diabolū dicere subdole atq; intuebat in vno opere duos istū oculis illū fide. Nolebat euz iste mori nolebat ille coronari. Proinde circa istū placidus circa illū cautus. Hinc aperte respōdebat illū occulte vincebat.

¶ Cum tales nos interrogauerūt in quib⁹ diabolus operat intelligendus est nos ipse interrogare qui in eis operatur. apostolꝰ dicit. ⁊ vos cum essetis mortui in delictis ⁊ pctis vestris cum viueretis in illis secundū seculum mūdi huius secundū principem potestatis aeris spiritꝰ eius qui nunc operatur in filijs diffidētie: in quibꝰ inquit et nos aliquādo conuersati sumꝰ. Ostendit se redemptū de babilonia cepisse iā exire. Sed tamen adhuc quid dicit? Quia cū hostibus nostris cōfligimus. Et ne trascamur hominibꝰ qui nobis ingerūt persecutiones tollit intentionē nostram apostolꝰ ab odio hominū et direxit in luctā quoꝝdā spirituz quos nonvidemꝰ et cum ipsis confligimus. Ait enim nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinez id est aduersus homines quos videtis a quibꝰ videmini mala pati qui vobis importāt psecutiones Nam pro ipsis orare precepti sumꝰ. Nō ē nobis inquit colluctatio aduersꝰ carnē et sanguinē idest aduersus homines sed aduersus principes et aduersus potestates et rectores mūdi tenebrarum hax Quid dixit mūdi? Dilectorū mundi: has appellauit et tenebras id est iniquos ⁊ scelestos infideles pctores: quibus iā credētibus gratulatur hoc modo vt dicat. fuistis enī aliquando tenebre nunc autem lux in domio. Ergo constituit nos luctā habere cum illis principibꝰ. Quomodo autē diabolus in cor iude vt traderet dominū intrauit: nō autem intraret nisi ille locum daret sic multi hoies mali de media babilonia per desideria carnalia et illicita locum dant diabolo ⁊ angelis eius in cordibus suis: vt in illis ⁊ de illis operetur.

Extractus pl. cxlviii.

Ephe. vi.

Ephe. v.

Et eramus natura filij ire sicut ⁊ ceteri.

QUi autē incredulus est filio nō videbit vitam sed ira dei manet sup eū. Non dixit ira dei venit ad eū sed ira dei manet super eū. Omnes qui nascunt mortales habent secum irā dei. Quam iram dei? Quam excepit primus adā. Sic enim peccauit primꝰ homo et audiuit morte morieris. Factus est mortalis ille et cepimꝰ nasci mortales. Cū ira dei nati sumus Venit inde filius non habens peccatuz et indut?

Extrac. euāgelij fm̄ ioannem. xiiii. Johan. iii.

Nascunt filij ire.

Gene. ii.

H

est carne indut⁹ est mortalitate. Et si ille nobiscuz cōicauit irā dei nos pigri sum⁹ cum illo ꝓmunicare grām dei? Qui ergo nō vult credere in filiū ira dei manet sup illum. Que ira? De qua dicit ap'lus Fuim⁹ enī ⁊ nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Oēs ergo filij ire qz de maledicto mortis vēiētes. Crede in xp̄m factum ꝓ te mortalem vt illū capias immortalē. Quando enī ceperis eius imortalitatez nec tu eris mortalis. viuebat moriebaris mortu⁹ est vt viuas attulit gratiā dei abstulit irā dei. De⁹ bibit mortem ne mors biberet hominem.

Ex trac. euāge. ſm ioan. nē. xii. ō illuminatiōe cecinati.

Cecus natus.

¶ Genus hūanuz est iste cec⁹ hec enī cecitas contigit in primo hoīe per pctm̄ de quo oēs originē duxim⁹: non solū mortis sed etiā iniqtat⁹. Si enim cecitas est infidelitas ⁊ illūinatio fides quē fidelē quādo venit xp̄s inuenit? Q̄nquidē ap'ls natus in gente ꝓpheterū dicit. fuim⁹ enī ⁊ nos aliquādo natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Si filij ire filij vindicte filij pene filij gehēne. Quomodo natura nisi qz peccante primo homīe vitium ꝓ natura inoleuit?

Ex libro enchiridion. pō. lxxxix.

¶ Tenebaī itaq; iusta dānatione gen⁹ humanuz et oēs erāt ire filij de qua ira scriptū est. Q̄n oēs dies nostri defecerūt ⁊ in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabunt. de qua ira dicit etiā Iob. Homo enī nat⁹ ex muliere brevis vite⁊ plenus ire. De qua dicit ⁊ dn̄s iesus. Qui credit in filiū habet vitā eternā. Qui aūt nō credit in filio nō habet vitā sed ira dei manet super eū. Nō ait venit sed manet. Cū hac quippe oīs homo nascit ꝓpt quod dicit ap'lus. fuim⁹ enī ⁊ nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. In hac ira cū essent hoīes p originale peccatū tāto graui⁹ ⁊ pernicioſius q̄to maiora vel plura insup addiderāt necessarius erat mediator hoc est recōciliator qui hāc irā sacrificij singularis cuius erāt vmbre omia sacrificia legis ⁊ prophetarū oblatione placeret. Unde dicit ap'ls. Si enī cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo per mortē filij eius multomagis recōciliati nūc in sanguine eius salui erim⁹ ab ira per ip̄m. Cum aūt de⁹ irasci dicitur nō eius significat perturbatio qualis est in aīo irascētis hominis sed humanis motib⁹ trāslato vocabulo vindicta ei⁹ q̄ nō nisi iusta ē ire nomē accepit

Job. xiiii. Johan. iii.

B

Roma. v.

Irasci dei

Ex tractatu pī. ci.

Ira dei.

¶ Ipsa est ira tua dn̄e in adā ira cū qua oēs natisumus cui nascēdo cobesim⁹. ira de propagine iniquitatis ira de massa peccati. secundum qō dicit apostolus fuim⁹ ⁊ nos aliquādo natura filij ire sicut et ceteri. Et vnde dicit dn̄s. Ira dei manet sup eū qui nō credit in vnigenitū filium dei. Non enim ait ira dei veniet super eū qz non tollit⁹ in qua nat⁹ est.

Extract. pī. xxxvii.

Pena nobis fctā est natura.

¶ Natura nobis facta est pena. Ex vindicta primi hominis qō erat pena nobis natura est vnde dicit et ap'lus fuimus et nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Natura filij ire id est poztātes vindictā. Sz qua re dicit fuimus? Quia iā spe nō sumus nā re sumus adhuc Sed illud melius dicim⁹ q̄ spe sum⁹ qz certi sumus de spe. Non enim incerta est spes nostra vt de illa dubitemus.

Ex tractatu pī. lii.

Vindicta primi pcti vocat ira dei.

¶ Vindicta enī primi peccati ipa vocat ira dei qz de iudicio dei venit vnde dom⁹ de non credente ait: sed ira dei manet super eū. Cū ira enī dei mortales nascimur. Unde dicit ap'lus. Fuimus ⁊ nos aliquando natura filij ire sicut et ceteri. Quid est natura filij ire nisi qz portauimus nobiscū penam primi peccati? Sed si conuertimus nos aufertur ira ꝓbetur gratia.

Ex lib. retractationū. i.

Natura.

¶ Qualis sine vitio primit⁹ condita est ipsa vere ac proprie natura hominis dicit. translato autem verbo vtimur vt naturā dicamus etiā qualis nascitur homo. secundū quam locutionē dicit apostolus fuimus enim et nos aliquando natura filij ire sicut et ceteri.

C

Deus autem qui diues est in misericordia propter nimiaz charitatem suā qua dilexit nos: et cum essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos xp̄o. cuius gratia estis saluati: ⁊ cōresuscitauit et cōsedere fecit in celestibus in xp̄o iesu.

Ex libro ꝓtra faustum. ii. Col. v.

¶ Quod hic dixit puiuificauit nos christo hoc dicit ad corinthios vt qui viuūt iā nō sibi viuāt sed ei qui ꝓ ipis mortu⁹ ē ⁊ resurrexit. Et qō hic dicit cui⁹ gratia sum⁹ salui facti iā velut pfectū sit loquit qō in spe tenet. Nā apertissime alibi dicit Spe enī salui facti sum⁹. Jdeoq; hic sequit ⁊ tanq̄ pfectū enumerat qō futurū est. Et simul inquit excitauit et simul sedere fecit in celestib⁹ in xp̄o iesu. Certe enī in celestib⁹ xp̄us iā sedet nondū aūt nos. Sz qz spe certa qō futurū est iā tenem⁹ simul sedere nos dixit in celestibus nōdum in nobis sz iā in illo. Nā q̄ ne putares iā nunc eē pfectū quod in spe ita dicitur tanq̄ perfectū sit atq; vt intelligas adhuc futurum sequitur ⁊ dicit.

Perfectū qō in spe ē dicitur.

Roma. viii.

Vt ostenderet in superuenientib⁹ seculis supabundantes diuitias gratie sue i benignitate super nos in xp̄o iesu.

Ex tractatu euāgelij ſm ioan. cviii.

¶ In celo ḡ nos futuros esse pmisit. Illo enī forma serui leuata est quā sūpsit ex virgine et ad p̄ris dexterā collocata. ꝓpter spē huius tāti boni et apostol⁹ ait. Deus aūt qui diues est in mia propter multā dilectionē qua dilexit nos cū essemus mortui pctis puiuificauit nos xp̄o cui⁹ gr̄a sum⁹ saluati ⁊ simul excitauit et simul sedere fecit in celestib⁹ in xp̄o iesu. Hoc ḡ pōt intelligi dixisse dn̄s vt vbi ego sūz illi sint mecū. Et ip̄e quidez de se dixit q̄ ibi iā esset. de nobis aūt velle se dixit vt essem⁹ ibi cū illo nō q̄ iā essemus ostēdit Ap'ls aūt quod dn̄s velle se dixit vt fieret tanq̄ factū fuerit est locut⁹. Nō enī ait excitatur⁹ est nos ⁊ in celestib⁹ facturus sedere: sz excitauit ⁊ sedere in celestibus fecit: qz non inaniter sed fideliter iā deputat factuz quod futurum esse non dubitat.

O

Johan. xvii.

Gratia enī saluati estis per fidem: et hoc nō ex vobis. Dei enī donū est: non ex operibus: vt ne quis glorietur.

Ex libro ad bonifacū pa pā vbis.

¶ Non qz bona opa ista pia cogitatōe frustrāt cū de⁹ reddat vnicuiq; ſm opa ei⁹ sitq; gl̄ia: ⁊ honor: ⁊ pax oi opāti bonuz sz qz opa ex gr̄a non ex opib⁹ gratia q̄m fides q̄ per dilectionē operat nihil oparet nisi ip̄a dilectio dei diffunderet in cordib⁹ nr̄is per spm̄ sāctum qui dat⁹ ē nobis. Nec ipsa fides eēt in nobis nisi vnicuiq; de⁹ partiret mensurā fidei. bonū ē igit homini vt cū totis viribꝰ liberi arbitrij sui ꝛaciter dicat fortitudinē meā ad te custodiā. qz ille qui putauit sine ipsius adiutorio se posse custodire qō dedit pfectus in longinq̄ et viuēs prodige cūcta pstit ⁊ miseria dure seruitutis attrit⁹ reuersusq; i se ip̄m dixit. Surgā ⁊ ibo ad patrē meū. quā cogitationē bonā quādo haberet nisi et ip̄am illi in occulto pater misericordissim⁹ inspirasset? Quod intelligens minister ille noui testamēti non qz idonei sumus iquit cogitare aliquid quasi ex nobis metipīs sed sufficientia nostra ex deo est.

Roma. v.

pā. lviii.

Luce. xv.

ii. Cor. iii.

¶ Cū dixisset gratia salui facti estis per fidē hoc

Ex libro de gra ⁊ libero arbitrio.

G nō ex vobis sed donū dei est. nō ex operib⁹ ne forte quis extollat vidit vtiq; putare posse hoies hoc ita dictū q̄si necessaria nō sint opa bona credētib⁹ sed eis sola fides sufficiat: ⁊ rursus posse hoies de bonis operibus extolli velut ad ea faciēda sibi sufficiāt. Mox itaq; addidit ipsius enī sumus figmētū creati in xp̄o iesu in operib⁹ bonis que p̄parauit de⁹ vt in illis ābulemus. Quid est hoc q̄ cū dei gratiam p̄mendās dixisset nō ex operib⁹ ne forte q̄s extollat cur hoc dixerit rationē reddēs. ipsius enī inquit sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in operib⁹ bonis. Quomodo ergo nō ex operib⁹ ne forte quis extollatur? Sz audi ⁊ intelligе non ex operib⁹ dictū tanq̄ tuis ex tep̄o tibi existentib⁹? Sz tanq̄ his in quib⁹ te de⁹ finxit id est formauit et creauit. hoc enī ait ipsi⁹ sumus figmentū creati in xp̄o iesu in operibus bonis nō illa creatiōe qua hoies facti sumus sed ea de qua ille dicebat qui vtiq; iā homo erat. Cor mūdum crea in me de⁹. Et de qua dicit apostol⁹. Si qua igit̄ in xp̄o noua creatura vetera transierunt ecce facta sūt noua. Omia aūt ex deo fingimur ergo id est formamur ⁊ creamur in operibus bonis que nō p̄parauim⁹ nos sed p̄parauit deus vt in illis ambulemus.

ps. l. 1. Cor. v.

Ex tractatu pi. exliii. Sēn. ii. Figmētuz est hō dei.

¶ Scriptū ē q̄ sūpsit de⁹ limū de ⁊ra et formauit hoiem. Anteq; homo esses lim⁹ eras: anteq; lim⁹ esses nihil eras. Sed nō de isto solo figmēto gras agas artifici tuo. Audi aliud eius figmentū vbi te fecit. Non ex opibus ait ne forte quis extollat. Sz qui dixit nō ex operib⁹ ne forte quis extollat superius quid p̄memorauit? Gratia salui facti estis p fidem. Et hoc vt salui essetis p fidem nō ex vobis q̄ vis hoc ipm qđ dixerat gratia vtiq; nō ex nobis. Sz ne quis aliter intelligeret plani⁹ hoc apire dignatus ē. Da intellectorē ⁊ totū dixit gratia salui facti estis vbi audis gr̄am gratis intellige. Si ergo gratis nihil tu attulisti nihil meruisti. Mā si merit⁹ aliquid redditū ē merces ē nō gratia. Gr̄a inquit salui facti estis per fidē. Expone illud apertius p⁹

H

Roma. x. pter arrogātes. p̄pter sibi placētes: p̄pter ignorātes dei iusticiā ⁊ suā volentes p̄stituere. Audi hoc idē apertius. Et hoc inquit q̄ gr̄a salui facti estis nō ex vobis sed dei donū est. Sz ⁊ nos forte aliquid fecim⁹ vt dona dei mereremur. Nō ex operib⁹ inquit ne forte quis extollat. Quid ergo nos bene nō operamur? imo opamur. Sed quomō? Ipso i nobis operāte q̄ per fidez locū damus in corde nr̄o ei qui in nobis ⁊ per nos bona operat. Audi enī vn de opereris bona. ipsius enī sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in opibus bonis vt in illis ambulemus.

Ex libro enchiridion. De libero arbitrio ñ esse gloriā dum. ¶ Quomodo quisq; de libero arbitrio i bono gl'etur opere qui nondū est liber ad operādū bene nisi se vana supbia inflat⁹ extollat? Quā cohibet apostol⁹ dicens. Gratia salui facti estis per fidē. Et ne ipsā sibi saltem fidē sic arrogarēt vt non intelligerent diuinit⁹ esse donatā sicut idē apostol⁹ alio loco se dicit: vt fidelis esset miam p̄secutū. hic quoq; adiūxit atq; ait. Et hoc nō ex nobis sz dei donū est nō ex operib⁹ ne forte quis extollat. Et ne putarē tur fidelib⁹ bona opa defutura rursus adiecit. ipsius enī sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in operib⁹ bonis q̄ p̄parauit de⁹ vt in illis ābulemus. Tūc ergo efficimur vere liberi cū deus nos fingit id est format ⁊ creat nō vt hoies qđ iā fecit sz vt boni essemus quod nūc gratia sua facit vt simus in xp̄o noua creatura scōm qđ dictū est. Cor munduz crea in me deus. neq; enī cor eius q̄tū attinet ad naturaz cordis humani nō iam creauerat deus.

1. Cor. vii.

ps. l.

¶ Gratia salui facti estis per fidē et hoc nō ex vobis sed dei donū est. nō ex operibus ne forte dicas p̄merui et ideo accepi. Nō putes te p̄merendo accepisse qui nō p̄mereris nisi accepisses. gr̄a p̄cessit meritū tuū nō gratia ex merito: sed meritū ex gratia. Mā si gratiā ex merito emisti nō gratis accepisti. p̄o nihilo inq̄t saluos faciet eos. Nihil in eis inuenis vnde salues ⁊ tamē saluas. Gratis das gratis saluas omia merita p̄cedis vt dona tua cō sequant merita mea. p̄orsus gratis das gratis saluas qui nihil inuenis vnde salues et multū inuenis vnde damnes.

Ex sermōe ⁊bis apli. xv

Gr̄a p̄cedit meritū

G

ps. lv.

Ipsius enī sum⁹ factura: creati in xp̄o iesu in operibus bonis: que p̄parauit de⁹ vt in illis ambulemus. Propter qđ memores estote q̄ aliquādo vos qui eratis gentes in carne qui dicebamini p̄putium ab ea que dicit circuncisio in carne manufacta: qui eratis illo in tēpore sine christo alienati a p̄uersatione isr̄l et hospites testamentorū p̄missionis spem nō habentes. et sine deo in hoc mundo. Nunc autē in christo iesu vos qui aliq̄n eratis lōge facti estis p̄pe: in sanguine xp̄i

Ex libro de p̄destinatione sanctorum. Predestinatio.

Predestinatio est gr̄e p̄paratio gr̄a vero ipsa donatio dei. qđ itaq; ait ap̄ls nō ex operib⁹ ne forte quis extollat. ipsius enī sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in operib⁹ bonis gr̄a est. Qđ autē sequit q̄ p̄parauit deus vt in illis ābulemus p̄destinatio est q̄ sine p̄scientia nō potest eē. Potest aūt esse sine p̄destinatiōe p̄sciētia. Predestinatiōe quippe de⁹ ea p̄scivit q̄ fuerat ipe factur⁹. Vnde dictū est. fecit que futura sūt. Prescire aūt potēs est etiā que ipe nō facit sicut quecunq; pctā q⁹ et si sūt quedā que ita pctā sūt vt pene sint etiā pctōrz vnde dictū est tradidit illos de⁹ in reprobā mentē vt faciāt q̄ non p̄ueniūt: nō ibi pctm̄ dei ē sz iudiciū. Quocirca p̄destinatio bi que in bono est gr̄e est: vt dixi p̄paratio Gratia ⁊o est ipsius p̄destinatiōis effectus.

Presciētia dei.

Roma. i.

Gratia.

¶ Ille itaq; operet hoiez bonū atq; custodiat qui incōmutabilit̄ bon⁹ est. Semp ab illo fieri semp̄z perfici debem⁹ inherētes ei ⁊ in ea cōuersiōe q̄ ad illū est p̄manētes de quo dicit. Mihi autē adherere deo bonū est. Et cui dicit fortitudinē meā ad te custodiā. ipsius enī sum⁹ figmentū nō tantū ad hoc vt hoies sim⁹ sz ad hoc vt etiā boni sim⁹. Mā ⁊ ap̄lus cū fidelib⁹ ab impietate p̄uersis gr̄am qua salui facti sum⁹ p̄mendaret gr̄a enī inquit salui facti estis per fidē ⁊ hoc nō ex vobis sz donū dei est. nō ex opibus ne forte q̄s extollat. ipsius enī sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in opib⁹ bonis q̄ p̄parauit de⁹ vt ī illis ābulem⁹. ⁊ alibi cū dixisset cū timore ⁊ tremore vr̄am ipoz salutē opamini ne sibi putarēt tribuendū tanq̄ ipsi se facerent iustos ⁊ bonos cōtinuo subiecit. deus enī est qui operatur in vobis.

Ex libro. de genesi ad ītam.

ps. lxxii.

ps. lviii.

Figmētū dei sum⁹.

Phili. ii.

¶ Annūciat firmamētū. Quid? opa manuū eius q̄ sūt opa manuū ei⁹? gr̄a dei illa q̄ salui facti sum⁹ qua creati in bonis operib⁹ sum⁹. Ipius enī sum⁹ figmentū creati in xp̄o iesu in operib⁹ bonis. nō solū quippe homies sz etiā iustos si tamen sum⁹ ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos.

Ex tractatu pi. xviii. ps. xviii. Opa manuū dei.

ps. xcix.

Ipse enī est pax nr̄a q̄ fecit vtraq; vnū. et mediū parietē macerie soluēs inimicitī

ās in carne sua: legē mandatoꝝ decretis euacuans vt duos condat in semetipm in vnū nouū hoiem faciēs pacē: vt reconciliet ambos in vno coꝛpe deo p crucē interficiens inimicitias in semetipso.

Ex li. aduersum iudeos. ps. cxvii. Utraq; vnū facta.

Apis quē reꝓbauerūt edificātes factꝰ est in caput anguli. qz ex circūcisiōe et p̄putio ppl̄i tāq; pietes de diuerso veniētes ī angulo sibimet tanq; in pacī oscūlo copulanť. vnde dicit apl̄s. Ipe est enī pax nr̄a q̄ fecit vtraq; vnū. Qui ḡ ex domo iacob siue isrl̄ vocantē secuti sūt ipi sūt lapidi angulari coherētes. ī dñi luce ābulātes. Quos vero ibi dimisit ipi sūt ruinā edificātes et angularē lapidem reꝓbātes.

Et veniēs euāgelizauit pacē vobis qui longe fuistis. et pacem his qui ꝓpe.

Quos dixit q̄ erāt ꝓpe? Judeos qz vnū deum colebāt. Quos dixit q̄ erāt lōge? Gentes q̄ dimiserāt deū a quo facti erāt et colebāt illa q̄ ipi fecerāt. Non enī regiōibus lōge a deo est quisq; sed affectibus. Amas deū ꝓpe es. Odisti deū longe es.

Ex tractatu pi. lxxxiiii. Qui ꝓpeꝝ q̄ lōge fuerāt xp̄o aduentāte.

Quoniā per ipm habem⁹ accessum ambo in vno spiritu ad patrem.

Ad romanos vbi silis q̄stio de pace ī xp̄o iudeoꝝ gentiūq; tractať hoc dicit. Nō enī accepistis spūm seruitutis iteꝝ in timoꝛe sed accepistis spūm adoptiōnis filioꝝ in quo clamam⁹ abba pr̄. Recte autē de p̄sentia et dono spūs scī ꝓbare voluit gētib⁹ q̄ ꝓtineāt ad ꝓmissionē hereditatis. Non enī euāgelizatū est gētib⁹ nisi post ascēsum dñi ī aduētū spūs scī: vt ergo etiā gētes q̄ nō erāt sub lege ad eādē tñ adoptionē filioꝝ ptinere ostēderet de scī spūs dono q̄ oīb⁹ datus est docet. Unde se etiā petr⁹ de baptizato incircūciso cēturiōe cornelio defendit apō iudeos q̄ crediderāt dicens nō se potuisse aquā negare illis q̄s iā spūm sctūm accepisse claruerat. Nā ipo grauissimo documēto etiā ad galathas vsus ē Paul⁹ cū diceret. Hoc solū discere volo a vobis. Ex opib⁹ legis spūm accepistis: an ex auditu fidei? Et paulopost. Qui ergo tribuit vobis spūm et virtutes opatur in vobis ex opibus legis an ex auditu fidei? Et iteꝝ. Qm̄ inq̄t filij estis misit de⁹ spūm filij sui in coꝛda nostra clamantē abba pater.

Ex libro sententiaꝝ ꝓspi. Ciuitatū duaruꝫ ciues.

Ergo iā nō estis hospites ꝛ aduene sed estis ciues sanctoꝝ et domestici dei.

Duas in toto mūdo ciuitates faciunt duo amores. Hierm facit amoꝛ dei. Babiloniā amoꝛ secli Interroget se ḡ q̄sq; q̄d amet ꝛ iueniet vñ sit ciuis

Supedificati sup fundamentū apl̄oꝝ et ꝓphetarū ipso summo angulari lapide xp̄o iesu: in quo oīs edificatio cōstructa crescit in templū sctūm in dño. In quo ꝛ vos coedificamini in habitaculū dei: in spiritu sancto.

Ex tractatu pi. lxxvi. ps. lxxvi. Montes sancti.

Fundamēta eiꝰ in montib⁹ sctis. Qui sūt mōtes scti sup quos fundata est ista ciuitas. Alter q̄dā ciuis plani⁹ dixit ℔ apl̄s Paul⁹ ciuis ide ꝓpheta ciuis ide apl̄s et hi ꝓptea loq̄bant vt ceteri ciues exhortarēť. Sz hi idest ꝓphe et apl̄i quō ciues? fortasse etiā vt ipi sint mōtes sup q̄s fundamēta sūt huiꝰ ciuitatī cuiꝰ portas diligit dñs. dicat ḡ ali⁹ ciuis ℔ apte ne nos suspicari videamur loquēs ad gētes ꝛ ꝓmēoꝝās vt redirēt ꝛ q̄si pstruerēť in fabricā scām supedificati inq̄t sup fundamētū apl̄oꝝ et ꝓphetaꝝ. Et qz nec ipi apl̄i et ꝓphete i q̄b⁹ fundamētū est ciuitatī se tenerēt i se quik ibi ꝛ ait. Ipo sūmo existēte lapide angulari xp̄o iesu. Ne itaq; putarēt gētes nō se ptinere ad syō erat enī q̄dā ciuitas syō terrena q̄ p vmbrā gestauit imaginē cuiusdā syō ℔ q̄ mō oꝛ celestī illi⁹ hier⁹m de q̄ dicit apl̄s q̄ est mr̄ oīm nr̄m. ne ḡ illi se nō ptinere dicerēt ad syon qz nō erāt de ꝓpło iudeoꝝ ℔ eis dixit. Igit iā nō estī pegrini et inq̄lini sz estis ciues sāctoꝝ ꝛ domestici dei supedificati sup fūdamētū apl̄oꝝ ꝛ ꝓphaꝝ. habes pstructionē tāre ciuitatis. Sz oīs ista cōpages vbi nitit vbi incūbit vt nusq; cadat? Ipo inq̄t sūmo āgulari lapide existēte xp̄o iesu. Dicit fortasse aliq̄s. Si angularis lapis est xp̄s iesus ī illo q̄dē duo parietes ꝓpaginā neq; ei angulū faciūt nisi duo pietes in vnū de diuerso venientes. sicut ppl̄i duo ex circūcisiōe ꝛ ex p̄putio ad pacē xp̄ianā sibimet ꝓnexi ī vna fide vna spe vna charitate. Sed si angul⁹ summ⁹ xp̄s iesus q̄si viderī ꝓioza fundamēta ꝛ posteriōꝝ lapis āgularis. Potest ergo aliq̄s dicere qz magis xp̄s sup apl̄os incūbit et ꝓphetas nō illi sup illū si illi sūt in fundamēto ipe in angulo. Sed cogitet q̄ hoc dicit angulū ꝛ in fundamēto esse neq; eni ibi tm̄ est āgulus vbi videť vt surgat in apicē. A fundamēto ei incipit. Nā vt noueritis qz et fundamētū xp̄s ꝛ ꝓmū ex maximū fundamentū inq̄t apl̄us. Nemo potest ponere p̄ter id qō positū est qō est xp̄s iesus. Quō ergo fundamēta ꝓphete et apl̄i? Et quō fundamētum xp̄s iesus quo vlteri⁹ nihil est? Quomō putamus nisi quēadmodū apte dicit sctūs sanctoꝝ sic figurare fundamētū fundamētoꝝ? Si ergo sacramenta cogites xp̄s sctūs scōꝝ. si gregē subditū cogites xp̄s pastoꝛ pastoꝝ. si fabricā cogites chriſt⁹ fundamētū fundamētoꝝ. In edificijs istis nō potest esse idē lapis in imo ꝛ in sūmo. Si fuerit in imo in sūmo nō erit. ꝛ si in sūmo fuerit in imo nō erit. angustias enī oīm potētie coꝛpoꝛa patiunť: nec vbiq; possūt esse nec semꝑ. diuinitas autē que vbiq; pst̄o est vndiq; ad eā potest duci si⁹litudo et potest esse totū in si⁹litudinib⁹ qz nihil hoꝛū est in ꝓphetatib⁹. Ergo fundamentū et lapis angularis ipe est et ab imo surgēs si tamē ab imo. Et eni oꝛigo fundamēti hui⁹ summitatē tenet. Et quēadmodū fundam.ētū coꝛpoꝛee fabrice in imo est sic fundamētū spirit⁹ualis fabrice in sūmo est. Si ad trā edificaremur in imo nobis ponendū erat fundamentū. Quia celestis fabrica est ad celos p̄cessit fundamentū nr̄m Ipse ergo angularis lapis montesq; apl̄i ꝓphete magni poꝛtātes fabricā ciuitatis faciūt vnū quoddam edificiū.

Ex tractatu pi. lxxxi. Fundamēta celi

Sicut nō absurde dicim⁹ fundamēta celi q̄bus regnū celoꝝ supedificať in sctis et fidelib⁹ q̄s dicit scꝑtura lapides viuos quoꝝ fundamētū est ꝓmit⁹ ipe chriſt⁹ exꝛgine de quo dicit apl̄us. fundamentum aliud nemo potest ponere p̄terq; qō est iesus chriſt⁹. deinde ipi apl̄i ꝛ ꝓphete quoꝝ auctoꝛitate locus celestis eligiť vt eam sectādo coedificemur vnde dicit ad ephesios iam nō estis pegrini et inquilini sed estis ciues sanctoꝝ et domestici dei supedificati sup fundamentū apostoloꝝ et ꝓphetaꝝ ipo summo angulari lapide chriſto iesu existente in quo oīs edificatio cōstructa crescit in templum sctūm in dño. ita nō incōueniēter fundamēta terre intelligūtur quoꝝ terrenā felicitatē ꝓpollentē at q; potētem hoīes videndo eoꝝ auctoꝛitate ad huiusmodi bona cōcupiscēda ptrahunť et adipiscen-

1. Cor. iiii.

1. Cor. iii.

do coedificant tanꝯ terra sup terrā sicut in illo superno edificio celū sup celū qz pctōz dictuz est Terra es et in terrā ibis. Et celi enarrāt gl'iam dei cum in oēm terrā exiuit sonus eozū et in fines orbis terre verba eozum.

Gene. iii. Ps. xviii.

Capitulum tertium.

HIus rei gra ego Paulus vinctus christi iesu p vobis gētib9: si tamē audistis dispēsationem gre dei que data ē mihi in vobis: qm̄ scōm reuelationē notū mihi factū est sacramētū sicut supra scripsi in breui prout potestis legētes intelligere prudentiā meā in ministerio xpi quod aliis generatiōibus nō est agnitū filijs hoim sicuti nūc reuelatū est sctis aplis eius et pphetis in spū: esse gentes coheredes et cōcorporales et cōparticipes pmissionis ei9 in christo iesu p euangeliū: cuius fact9 sum ego minister scōm donū gratie dei q̄ data est mihi scōm opationē virtutis ei9. Mihi enī oim sanctoꝝ minimo data est gra hec: in gētibus euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi: et illumināre oēs q̄ sit dispensatio sacramēti absconditi a seculis in deo qui omnia creauit.

Ex lib. de genesi ad lram. nono. Cās grandā occulit deus.

HAbet de9 in semetipo abscōditas quozū dam factoꝝ causas q̄s reb9 conditis nō inseruit: easꝯ implet nō illo ope quidē tle quo natura substituit vt sint / sed illo quo eas administrat vt voluerit quas vt voluit cōdidit. Ibi est et gra p quā salui fiūt pctōres. Nam qō attinet ad naturā iniqua sua voluntate deprauatā recursum p semetipsam nō habet sed p dei gratiā qua adiuuat z instaurat. Mecꝯ enī desperandi sūt hoīes ppter illā sententiā in qua scripsit est oēs qui ambulāt ad eā nō reuertent. Dictū est enī scōm pōdus iniqtatis sue vt q reuertit qui reuertit nō sibi tribuat sed gre dei. Non ex opib9 ne forte extollat. pptere a mysteriū gre hui9 aplus abscōditū dixit nō in mūdo in quo sūt abscōdite causales rationes oim rez naturaliter oriturarz. sicut abscōdit9 erat leui in lūbis abrahe qm̄ z ipe decimat9 est sed i deo q̄ vniuersa creauit. Quāobrē oia etiā que ad hanc gram significādā nō naturali motu rerū sed mirabiliter facta sūt eoz etiā cause in deo abscōdite fuerūt. Quoz si vnū erat q ita mulier facta est de late re viri et hoc dormientis q̄ p ipm firma facta est tanꝯ ei9 osse firmata. Ille aūt ppter ipam infirm9 qz in locū coste nō costa sed caro suppleta est non habuit hoc pma rerū cōditio qm̄ sexto die dictum est masculū z femināā fecit eos. vt femia sic oino fieret sed tantū hoc habuit qz et sic fieri posset nec cōtra causas q̄s volūtate istituit mutabilis volūtate aliquid faceret. Qō aūt fieret vt oino aliud futuꝝ nō esset: abscōditū erat in deo q̄ vniuersa creauit. Sz qm̄ sic dixit absconditū vt innotesceret pncipib9 in celestibus et potestatib9 p ecclīam multiformis sapiētia dei ꝓbabiliter creditur. sicut illud semē cui pmissum ē dispositū est p angelos in manu mediatoris. sic oia que ad ipius seminis aduentū prenūciandū in rerū natura pter vsitatū nature cursum mirabiliter facta sūt ministrātibus angelis esse facta. vt tm vbiꝯ creatoz vel repatoz creaturarz nō sit nisi q̄ sine plātatoze et rigatoze quolibet solū incrementū dat deus.

Desperādi nulli sunt. Prouer. ii.

Gre causa occulta est

Gene. i.

Vt innotescat pncipib9 et potestatib9 in celestib9 p ecclesiā multiformis sapiētia dei: secūdū prefinitionē seculoꝝ quā fecit in christo iesu domino nr̄o. In quo habemus fiduciā et accessum in confidētia p fidem eius.

INon sane ppter inferioꝝ scientiā nuncijs indiget qsi per eos fiat sciētioz. sed illo simplici ac mirabili modo nouit oia stabiliter atꝯ incōmutabiliter. Habet aūt nūcios ppter nos et ppter ipos qz illo modo deo parere z assistere vt eum de inferioribus consulāt eiusꝯ supnis pceptis et iussis obtēperent bonū est eis in ordine ppzie nature atꝯ substantie. Muncij aūt grece āgeli dicunt. Quo noīe generaliter vniuersa illa supna ciuitas nūcupat. Mā nec illud eos latuit mysteriū regni celoꝝ qō oportuno tpe reuelatum est p salute nr̄a quo ex hac pegrinatiōe liberati eozū cetui cōiungamur. Mecꝯ enī hoc ignorarēt quādoquidē ipm semen qō oportuno tpe aduenit p ipos dispositū est i manu mediatoris idest in ei9 potestate q̄ dñs eozū est et in forma dei et in forma serui dicit idē aplus. Mihi mīmo oim sctōrū data est gra hec in gentib9 annūciare inuestigabiles diuitias christi et illumiare q̄ sit dispositio sacramēti qō fuit absconditū a seculis in deo q̄ vniuersa creauit / vt innotesceret pncipib9 et potestatib9 in celestibus p ecclīam multiformis sapiētia dei scōm p positum seculoꝝ quā fecit in xpo iesu dño nr̄o. Sic ergo fuit hoc abscōditū a seculis in deo vt tm innotesceret pncipib9 et potestatib9 in celestib9 p ecclesiam multiformis sapiētia dei. qz ibi pmitus ecclīa quo post resurrectionē et ista ecclīa cōgregāda est vt sim9 eēles angelis dei. Illis g̃ a seculis inotuit qz oīs creatura nō ante scta sed a seculis: ab ipa el exorta sūt scta et ipsa a sctis: qm̄ initiū ei9 initiū seculoꝝ est. Unigenit9 aūt ante secla p quē facta sūt scta. Ide ocꝯ ex psona sapiētie ante secula inqt fundauit me vt ea faceret omia cui dictū est omnia in sapientia feciſti.

Ex li. ō genesi ad litterā. v. Nuncios habet de9 ppter nos

Ecclē. xxiiii. Ps. ciii.

Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis p vobis que est gl'ia vestra. Hui9 rei gratia flecto genua mea ad patrē dñi nostri iesu xpi ex quo omis paternitas in celis et in terra nominat: vt det vobis secundū diuitias glorie sue virtutē corroborari p spiritū eius in interiori homine christū habitare p fidem in cordibus vestris.

Ex simone de cisā verbis apli d. vii. eli

COnsonāt oēs diuīe lectiōes vt spem nō in nob9 sed in dño collocem9. Peto inqt aplus nō infirmari in tribulatiōib9 meis p vob q̄ est gl'ia vra. Peto inqt vos nō infirmari idest vt nō infirmemi qm̄ auditis me pati p vob tribulatiōes qz hec est gl'ia vra. Petit ergo eos vt nō infirmentur. Qō nō faceret nisi eoz vellet excitare volūtatē. Si enī respōderēt q̄d nos petis quod in potestate non habemus / nunq̄d non videremur sibi iustū reddidisse respōsum? Et tm aplus nisi sciret in eis volūtatē ꝓpe cōsensionē vbi z ipi aliq̄d agerētur diceret peto. z si diceret iubeo nisi eos

nosset adhibere posse iussioni sue volūtatē sine cā hoc verbū de eius ore pcederet. Sed rursus sciēs sine dei adiutorio infirmā esse hois voluntatē non solū ne dicerēt voluntatis arbitriū nō habem⁹ dixit peto / verumetiā ne dicerēt voluntatis arbitriū sufficit nobis videte quid addidit huius rei gratia Cui⁹ rei gr̄a? nisi quā supra dixerat peto nō ifirmari in tribulatiōibus meis p vobis q̄ est gl̄ia vestra. Quia ergo voluntatis habetis arbitriū peto. quia vero vobis volūtatis arbitriū nō sufficit ad implēdum qō peto / hui⁹ rei gratia flecto genua mea ad patrē dñi nostri ex quo oīs paternitas in celo et in terra noīat vt det vobis. Quid det vobis? Qō peto a vobis rogo det vobis. Peto enī a vobis ppt arbitriū voluntatis / rogo det vobis ppter auxiliū maiestatis. Sed apl̄i verba p̄uenim⁹. Adhuc fortassis expectat⁊ audire q̄ textū eiusdē lectiōis mēoria nō tenetis vtrū reuera ideo p ipis ad patrē genua flectat apl̄us vt det illis qō dixerat eis peto. Memētote ergo q̄d petierit ab ipis. Peto non infirmari in tribulatiōib⁹ meis p vobis hoc ab ipsis petit. Modo videte quid illis petit. Flecto genua mea ad patrem dñi mei iesu xp̄i vt det vobis scōm diuitias gl̄ie sue ✠tute corroborari. Quid est aliud nisi nō infirmari? ✠tute corroborari inq̄t p spm̄ ei⁹. Iste spirit⁹ gr̄e videte q̄d petit hoc a deo petit qō ab hoibus exigit / qr̄ vt deus velit dare debes ⁊ tu ad accipiendū accōmodare volūtatē. Quō vis accipere gr̄am diuine bonitatis q̄ sinū nō aperis volūtatis? det inq̄t vobis nō enī habetis nisi det vobis. det vob ✠tute corroborari p spm̄ eius Si enī dederit vobis ✠tute corroborari ibi vob dabit non infirmari in īteriore hoīe habitare xp̄m p fidem in cordibus vestris totū hoc det vobis.

Volūtas accōmodāda est dei auxilio.

In charitate radicati et fundati vt possitis comp̄hendere cū oibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas ⁊ profundum.

Ex eodē sermone. vii. de eisdē verbis apli.

QUid pergis corde homo xp̄iane p latitudinē terre lōgitudinē tempor. altitudinē celi / pfunditatē abyssi? Qñ ista cōprehendes vel mente vel corpe? hoc est siue cogitādo siue carnis oculis intuēdo qñ ista cōprehendes? Ip̄m audi apl̄um dicentē tibi. Mihi autē absit gl̄iari nisi in cruce dñi nostri iesu christi et nos in illa gl̄iemur vel qr̄ sup illā incūbimus. In illa gl̄iemur oēs o boni fratres in illa gl̄iemur Ibi forte inueniem⁹ et latitudinē et longitudinē et altitudinē et pfundum. His enī apostoli verbis crux quodāmodo nobis ante oculos cōstituta est. Habet enī latitudinē in qua man⁹ figunt. Habet longitudinem q̄ inde vsq̄ ad terrā ducitur lignū. Habz et altitudinē quod ab ipo transuerso in quo figunt manus excedit aliquātulū vbi caput crucifixi ponatur. habet ⁊ profundum hoc est qō in terra figit et nō videtur. Videte magnū sacramentū. Ab illo profundo quod nō vides surgit totū quod vides. Ubi est ergo altitudo? Cōfer te ad vitam mozesq̄ sanctoz̄ qui dicūt absit gl̄iari nisi in cruce dñi nr̄i iesu christi. Inuenim⁹ in moribus eoz̄ latitudinē charitatis vnde illos ammonet ipe apl̄us dicens. Dilatamini ne sitis iugū ducentes cū infidelibus. Et quia ipe latus erat qui eos ad latitudinem exhortabat. Audi quid dicat. Os nr̄m patet ad vos o corinthij cor nostrū dilatatū est. Latitudo ergo charitas est que sola bene opatur. Latitudo facit vt hilarem datorē diligat deus. Si enī angustiam passus fuerit tristi dabit. Si tristis dabit perijt qō dabit. Opus est ergo latitudine charitatis ne pereat quicquid boni facis. Sed quoniā ait dñs vbi abundabit iniq̄tas refrigescet charitas multoz̄ da mihi et longitudinē. Que est longitudo? Qui p seuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit. Hec est longitudo crucis vbi totū corpus porrigit. vbi quodā modo statur. quo stando pseueratur. Si ergo q̄ris qui in cruce gloriaris habere crucis latitudinē habeto bene operandi virtutē. Si vis habere crucis longitudinē habeto pseuerandi longanimitatem. Si autem vis habere crucis altitudinē nosci quid audias et vbi audias sursum cor. Quid est sursum cor? Ibi spera / ibi ama / inde pete virtutē: ibi expecta mercedē. Nam si bene operaris et hilariter tributis videris habere latitudinē. Si in hisdē bonis operibus vsq̄ in finē pseueraueris videris habere longitudinē. Sed si omnia hec non propter supnam mercedē facis altitudinē non habebis. et illa iam nec latitudo erit nec lōgitudo. Quid est enim habere altitudinē nisi cogitare deū amare deum? Et gratis amare ip̄m adiutorē ip̄um spectatorem ip̄m coronatorē ip̄m premij largitorē. Postremo ip̄m premiū deputare non aliud ab ipso q̄ ip̄m expectare. Si amas gratis ama. Si vere amas ipse sit merces quē amas. An vero tibi cara sūt omnia et vilis est ille qui cōdidit omnia? Hec vt possimus flectit genua sua p nobis apostol⁹ vtiq̄ ideo vt detur nobis. Terret enī et euangeliū vobis datū est scire mysteriū regni illis autē nō est datum Quare ergo illi datum est et illi nō est datum? Non me piget dicere hoc est pfundum crucis. De profundo nescio quo iudiciū dei que pscrutari contēplariq̄ nō possum⁹ pcedit omne quod possumus. Quod possum video vnde possim nō video nisi qnia ⁊ hoc hactenus video quia noui esse a deo. Quare autē illum et nō illum multū est ad me. Abyssus est profundum crucis est. [Habitare christum p fidem in cordibus vestris]

Ex tract. euāgelij s̄m ioānem. xlvii.

¶ Fides in nobis christus in nobis. Quid enī aliud ait apl̄us habitare christū in cordibus vestris p fidem? Ergo fides tua de christo christus est in corde tuo.

Ex tractatu pi. iiii.

¶ In interiore homīe habitat xp̄us vt ait apostolus ad ip̄m enim ptinet videre veritatē cum ille dixerit. Ego sum veritas. Et cū loquebat in apostolo dicente. An vultis experimentū accipe eius qui in me loq̄tur christus? Non ei fortis vtiq̄ sed in ipo corde idest in illo cubili vbi orandū est loquebatur

Johan. xiiii. ii. Cor. xiii.

Itē corundē apostolicor̄ ✠bor̄ explanatio.

Ex libro ad ianuariū. i. Matthe. xvi.

¶ Hunc enī dicit homini tolle crucē tuam et seq̄re me. Cruciat autē caro cum mortificāt membra nra sup terrā. Fornicatio / imūditia / luxuria / auaritia et cetera huiusmodi de qb⁹ dicit. Si enī secūdum carnē vixeritis moriemini. Si autē spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. hinc etiam de seipso dicit. Mihi autē mūdus crucifix⁹ est et ego mundo. Et alio loco. Sciētes inquit quia vet⁹ homo noster simul confixus est cruci cum illo vt euacuetur corp⁹ peccati vt vltra non seruiam⁹ peccato. q̄diu ergo id agunt opera nostra vt euacuetur corpus peccati q̄diu exterior homo corrumpit vt interior renouet de die in diē tēpus est crucis. Hec sunt etiā bona opera quidē tamen adhuc laboriosa quor̄ merces requies est. Sed ideo dicitur spe gaudētes vt cogitātes requiē futurā cū hilaritate in laborib⁹ operemur. Hāc hilaritatē significat cru

Cruciatus carnis.

Roma. viii. Gala. vi. Roma. vi.

Roma. xii.

Forma crucis. Latitudo Lōgitudo Altitudo ⁊ pfundum crucis.

Gala. vi.

ii. Cor. vi.

Iudeū

Latitudo crucis. Altitudo. Lōgitudo Profūdū

cis latitudo in transuerso ligno vbi figuntur manꝰ Per manꝰ enī opa intelligimꝰ / p latitudinē hilaritatē opātis qz tristitia facit angustias. Per altitudinē cui caput adiūgit expectatio et retributiōis de sublimi iustitia dei q̄ reddet vnicuiq; scōm opa sua His quidē qui scōm tolerantiā boni opis gl̄iam et honorē et incorruptionē querētibꝰ vitā eternā. Jta q; etiā. Lōgitudo qua totū corpus extendit ipam tolerātiam significat vnde lōganimes dicunt qui tolerant. Profundū aūt qđ terre infixum est secretū sacramēti p̄figurat. Recordaris enī nisi falloꝛ q̄ verba aplica in ista designatiōe crucis expediant vbi ait. Jn charitate radicati et fundati vt possitis comphendere cū oibus sctis que sit latitudo / longitudo / altitudo et pfundum.

Ex lib. ō gra nouī testamti Charitas. i. Cor. xiii.

¶ Charitas in cōmune magis q̄ in p̄uatū consulens dicit nō q̄rere q̄ sua sūt. Hac viuūt corda in seculū seculi tanq̄ saturata pane celesti. merito ergo istoꝛ qui saturant viuēt corda in scām seculi. Vita enī xp̄s est q̄ habitat in cordibꝰ eorū interim p fidē post etiā per speciē. Videt enī nūc p speculū in enigmate tūc autē facie ad faciē. Vnde ipsa charitas nūc in bonis opibꝰ dilectiōis exercetur q̄ se ad subueniēdū q̄quaversū potest porrigit. Et hec latitudo est. Nūc lōganimitate aduersa tolerat et in eo qđ veraciter tenuit pseuerat. Et hec longitudo est Hoc autē totū ppter adipiscendā vitā eternā facit q̄ illi p̄mittit in excelso. Et hec altitudo ē. Existit vero ex occulto ista charitas vbi fundati quodam modo et radicati sumꝰ vbi cause volūtatis dei non inuestigant. Cuiꝰ gratia sumꝰ salui facti nō ex operibus iustitie que nos fecimꝰ sed scōm eius miam.

Jbidem Charitaꝫ latitudo. Lōgitudo Altitudo. Profūditas. Titum. iii. Jacob. i.

Voluntarie q̄ppe genuit nos ✠ bo veritatis. Et hec volūtas eiꝰ in abdito est cuiꝰ secreti p̄funditatem quodāmodo aplꝰ expauescēs clamat. O altitudo diuitiaꝝ sapiēte et scientie dei q̄ inscrutabilia sunt iudicia eiꝰ et inuestigabiles vie eius. Quis enī cognouit sensū dñi? Et hoc est pfundū. Altitudo q̄ppe cōe nomē est excelso ꝛ pfundo. Sed cū in excelso dicit sublimitatis eminētia cōmēdat. Cum aūt in pfundo difficultas inuestigationis et cogitationis. vnde et illud deo dicit. q̄ magnificata sūt opera tua domīe nimis, pfunde facte sūt cogitationes tue. Et iterū iuditia tua velut abyssus multa. Hic igitur est illud apostoli. Huiꝰ rei gratia inq̄t flecto genuo mea ad patrē dñi nostri iesu xp̄i ex quo oīs paternitas in celis et in terra noīatur vt det vobis secundū diuitias gl̄ie sue virtute corroborari p spiritum eiꝰ in interiore homīe habitare xp̄m p fidem in cordibꝰ vestris. vt in charitate radicati ꝛ fundati p̄ualeatis cōp̄hendere cū oibus sanctis q̄ sit latitudo et lōgitudo altitudo et pfundū. Scire etiā supeminentē scientiā charitatis xp̄i vt impleamīni in omnē plenitudinē dei. Attende oīa diligēter huius rei gra inquit flecto genua mea ad patrem dñi nostri iesu christi ex quo oīs paternitas in celo et in terra nominat. Queris cuiꝰ rei gratia hoc supra dixerat ppter quod peto nō infirmari in tribulatiōibus meis p vobis. Hoc ergo eis optat vt nō infirmentur in tribulatiōibus apostoli quas p illis sustinebat et p hoc flectebat genua ad patrē. Proinde nō infirmari: vnde illis sit sequitur et dicit vt det vobis secundū diuitias gl̄ie sue virtute corroborari p spūm eiꝰ. He sūt diuitie de q̄bus dicit. O altitudo diuitiarū Abditas enī habent causas vbi nullis meritis p̄cedētibꝰ q̄d habemꝰ quod non accepimus. Deinde sequit et quid oportet adiūngit Jn interiore inq̄t homīe habitare christū p fidem

Psa. xci. Psa. xxxv.

Roma. xi. Esaie. xl.

Ⓗ

in cordibꝰ vestris. Hec est vita cordiū qua viuimꝰ in seculū seculi ab initio fidei vsq; ad finem speciei. vt in charitate inq̄t radicati et fundati p̄ualeatis cōp̄hendere cū oibus sanctis Jsta est cōmunio cuiusdā diuine celestisq; reipublice. Hinc saturātur pauperes non sua querētes sed que iesu christi idest nō cōmoda p̄uata sectantes sed in cōmune vbi salus omniū est cōsulētes. Nam de ipo pane quo tales saturant quodā loco aplus ait vnus panis vnū corpus multi sumꝰ. Quid ergo? Comphendere q̄ sit inquit latitudo. Sicut iā dixi in bonis operibus q̄bus beniuolētia porrigit vsq; ad diligēdos inimicos. Et longitudo vt lōganimitate p hac latitudine molestie tolerent. Et altitudo vt p bis eternū quod in supnis est p̄miū non vanū aliquid tēporale speret. Et pfundum vnde gratuita gra dei secundū secretum et abditū volūtatis eius existit. Jbi enī radicati ibi fundati sumꝰ. Radicati ppter agricultrā fundati ppter edificationē. Que quoniā nō est ab homine dicit alio loco idem apostolꝰ dei agricultura dei edificatio estis. Hoc totū agit cū in hac nostra pegrinatione fides p dilectionem operat. Jn futuro autē seculo pfecta et plena charitas sine vlla malorū tolerantia nō fide credit qđ nō videt: nec spe desiderat qđ nō tenet. sed in eternum veritatis incōmutabilē speciē contēplabitur cuiꝰ sine fine quietū opus erit laudare quod amat et amare qđ laudat. De hac cōsequēter dicit. Scire etiā supeminentē scientiam charitatis xp̄i vt impleamini in omnē plenitudinē dei in hoc mysterio figura crucis ostendit. Qui enī quia voluit mortuus est quomodo voluit mortuꝰ est. Non frustra igitur tale genus mortis elegit nisi in eo quoq; latitudinis huiꝰ et longitudinis et altitudinis ꝛ pfunditatis magister existeret. Nam latitudo est in eo ligno qđ trāsuersum desup figitur. hoc ad bona opera ptinet quia ibi extēdunt manus. Longitudo in eo quod ab ipo ligno vsq; ad terrā conspicuum est Jbi enī quodāmodo statur idest psistitur et pseueratur qđ longanimitati tribuit. Altitudo est in ea ligni parte q̄ ab illo quod trāsuersum figit sursum versus relinquit hoc est ad caput crucifixi que bene sperantiū supna expectatio est. Jam vero illud ex ligno quod nō apparet qđ fixum occultat. vnde totuz illud exurgit, pfunditatē significat gratuite gratie. in quo multoꝛ ingenia cōterunt: id vestigare conātia vt ad extremū eis dicat. O homo tu q̄s es qui respōdeas deo? Intellegētes igit pegrinationē nostrā in hac vita mūdo crucifigamur extendentes manꝰ in latitudine bonoꝛ operū et longanimitate vsq; in finē pseuerantes atq; habētes corsursum vbi christꝰ est in dextera dei sedens. totūq; hoc nō nobis sed illius misericordie tribuētes cuiꝰ profunda iuditia omnē scrutatorem fatigāt. Hec enī est nō inaniter fabulosa vtiliter veraꝝ latitudo longitudo / altitudo / profundū. vnde pueniamus etiā ad supeminentē scientiam charitatis xp̄i et impleamur in oēm plenitudinē dei.

Latitudo virtutis. Lōgitudo Altitudo. Profūdū. i. Cor. x. i. Cor. iii. Latitudo crucis. Lōgitudo Altitudo. Roma. ix. Colos. iii.

Ex ſmone in basilica triclarū. Crucē cur elegit dñs Latitudo crucis. Lōgitudo Altitudo.

¶ Non enī frustra talē mortē elegit in cuius potestate erat vel mori vel nō mori quare nō i potestate sic vel sic mori. Nō ergo frustra crucē elegit vbi te huic mundo crucifigeret. Nā latitudo est in cruce trāsuersum lignū vbi figūtur manus ppter bonorum operū significationē. Longitudo est in ea pte ligni que ab ipso transuerso ad terram tendit. Jbi enim corpꝰ crucifigitur et quodāmodo stat et ipa statio perseuerantiam significat. Altitudo autem in illo ligno est quod ab eodem transuerso sursum

H Profūdū versus ad caput eminet et significat superioꝝ expectatio. Vbi pfundū nisi in ea pte q̄ terre defixa est: Occulta est enī in abdito A te nō videt sed ide eminet qō videt. Post hec oīa tu iam extēde te si potes ad agnoscendā agnitionē charitatis xp̄i supeminētē sciētie. Cū queneris impleberis in oēm plenitudinē dei. Tūc erit illud facie ad faciē. Impleberis enī in oēm plenitudinē dei nō vt tu sis deus plenus sed vt sis plenus deo.

Ex tractatu pi. citi. Pēne aiaꝝ rum.

¶ Penne aiaꝝ que sūt nisi qb⁹ sursum attollant: pēne ergo aiaꝝ virtutes bona opa recte facta. In duab⁹ alis habent oēs pennas. Omnia enī p̄cepta in duob⁹ p̄ceptis sūt. Quisq̄s dilexerit deū ꝛ proximū aiam habet pennatā liberis alis sctō amore volantē ad deū. Quisq̄ implicat amore carnali viscū habet in pēnis vnde ille gemēs in tribulatiōib⁹ dicit. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe et volabo et requiescā: Itē alio loco. Si accepo pennas me as sicut colūba et volauero in extremis maris. Ergo habent alas bonas ꝛ liberas et nullo visco oblīgatas aīe bene opantes dei p̄cepta habētes charitatē de cōsciētia pura et fide nō ficta. Sed q̄tūuis sint p̄dite virtutib⁹ charitatis q̄d ad illā dilectionē dei qua sunt dilecte etiā cū visco essent implicate: Maior ergo in nos dilectio dei q̄ nra in illū. Mra dilectio penne nostre sūt. Jā dicebat q̄busdā apl̄s flecto genua mea p vobis ad patrem vt det vobis scōm interiorē hoiem habitare xp̄m p fidē in cordib⁹ vestr̄s. In charitate radicati et fundati iā dat illis charitatē dat illis alas ꝛ pennas vt possitis in quit⁹ p̄prehēdere q̄ sit latitudo. lōgitudo. altitudo. et pfundū. Et quid postea: Cū hec dixisset apl̄us adiecit. Scire etiā supeminentē sciētiā charitatis xp̄i cū iam dictū fuisset in charitate radicati et fundati. Amatis enī christū et ideo in cruce opamini. Sed nunq̄d amatis q̄tū ille vos amauit: Amādo autē q̄tūcunq̄ amatis volatis ad eū vt cognoscatis quēadmodū vos ille amauerit. hoc est vt sciat̄ supeminentiā charitatis xp̄i. Amatis enī vos q̄tū potestis. Sed ille ambulat sup pennas ventoꝝ.

B

In charitate radicati et fundati: vt possitis cōprehēdere cū oib⁹ sctis q̄ sit latitudo et longitudo ꝛ sublimitas et pfundū Scire etiā supeminentē sciētie charitatem xp̄i: vt ipleamini in omnē plenitudinē dei. Et autē qui potens est oīa facere supabundāter q̄ petim⁹ aut intelligim⁹ secūdū virtutē que opatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et in christo iesu in oēs generationes seculi seculoꝝ Amen.

Ex libro ad paulinā de vidēdo deo. Latitudo virtutum. Lōgitudo Altitudo. Profūdū. Latitudo crucis. Lōgitudo Altitudo.

SIc ego hec ꝛba apl̄i Pauli sic itelligere soleo. In latitudine bona opa charitatis. In altitudine spem celestiū p̄miorū. In profundo iscrutabilia iudicia dei vnde ista gr̄a i hoies venit ꝛ hūc intellectū coaptare etiā sacramēto crucis vt i latitudine accipiat trāsuersum lignū q̄ extēdunt man⁹ ppt̄ opeꝝ significationē. In lōgitudie ab ipo vsq̄ in terrā vbi totū corp⁹ crucifixū stare vidēt. Qō significat psistere ꝟ est lōganimiter pmanere. In altitudie ab ipo trāsuerso ligno sursū versus q̄ caput emine ppter expectationē supnoꝝ ne illa opa ei⁹ bona atq̄ in eis pseuerātia ppt̄ bīficia dei ꝛ rena act̄ palia faciēdo credant: sed poti⁹ ppt̄ illō qō desup sempiternū sperat fides q̄ p dilectionē opat. In pfundo aūt ps est illa ligni q̄ in ꝛe abdito defixa latet sed inde cōsurgit illud oē qō eminet sicut ex occulta dei volūtate vocat hō ad ptic ipationē tante gr̄e alī⁹ sic alī⁹ aūt sic. Supeminentē ꝛo sciētie charitatē xp̄i eā pfecto vbi pax illa est q̄ pcellit oēm intellectū q̄ nos in oēm plenitudinē vīa sua iplere dignet. vt videri possit a nobis hāc plenitudinē dei q̄dā in ꝛmone apl̄i sic intellexerūt vt putarēt nos hoc oīno futuros qō deus est. Hec enī ꝛba sicut recognoscis apl̄us ita posuit loquēs Cognoscere etiā supeminētē sciētie charitatē xp̄i vt ipleamini in oēm plenitudinē dei. Quapropter si aliq̄d inquīūt min⁹ q̄ de⁹ habebim⁹ et in aliq̄ minores erim⁹ quomō iplebimur in oēm plenitudinē dei: Sed qm̄ iplebimur pfecto erim⁹ eq̄les. Auersaris istū vtiq̄ et detestar̄ hūane mentis errorem scio ꝛ recte facis. Vtī mūdo corde qr̄ ipi deū videbūt. Hō cū eis sicut corp⁹ ex aliq̄ loci interuallo apparebit. Iꝫ cū venerit ad eos ꝛ māsionē fecerit apō eos quoniā sic implebunt in oēm plenitudinē dei. Hō cū fuerint ꝛ ipi plenus de⁹ sed cū pfecte fuerit pleni deo.

Supemi nēs charitas.

Wanthe. v.

Johan. xiiii.

Capitulum quartum.

Obsecro itaq̄ vos ego vinctus in domino vt digne ambuletis vocatiōe qua vocati estis cū omni humilitate ꝛ māsuetudie cū patiētia supportātes inuicē in charitate.

Exepta ad eudoxiū. Dilectio fraterna.

SIc ergo dilectissimi diligite ociū vt vos ab oīni frena delectatiōe refrenet̄ ꝛ me minerit̄is nullū locū esse vbi non possit laqueos tēdere q̄ timet ne reuolem⁹ ad deū et inimicū oīm bonoꝝ cui⁹ captiui fuim⁹ iudicem⁹. nullāq̄ esse nobis pfectā requiē cogitetis do nec trāseat iniq̄tas et in iudiciū iustitia conuertat. Itē cū aliq̄d strēnue atq̄ alacriter agitis et ipigre opamini. siue in oroīb⁹ siue in ieiunijs siue in elemosinis vel tribuētes aliq̄d īdigētibus. vel donātes iniurias sicut et de⁹ in xp̄o donauit vobis. siue domātes cōsuetudines pniciosas castigāteq̄ corpus suū tuti subjciētes siue sufferentes tribulatiōnē et ante oīa vosipos inuicē in dilectiōe. Quid enī sufferat q̄ fratrē nō suffert: Siue pspiciētes astutiam atq̄ insidias tētatoris ꝛ scuto fidei iacula eius ignita repellētes ꝛ extinguētes. Siue cantātes et psallētes in cordib⁹ vestris dño vel vocib⁹ a corde non dissonis oīa in gr̄iam dei facite q̄ opatur oīa in oībus atq̄ ita feruēte spū vt in dño laudet aia vra Ipa est enī actio recti itineris q̄ oculos semp habz ad dōm quoniā ipse euellet de laqō pedes. Talis actio nec frāgitur negotio nec frigida est ocio / nec turbulēta nec marcida est / nec audax / nec fugax / nec p̄ceps / nec iacēs. Hec agite et deus pacis erit vobiscū.

Ephe. v.

pō. xxiiii.

Solliciti seruare vnitatem spūs in vinculo pacis.

Ex fmōe de blasphemia spiritussancti Remissio pctōꝝ est i spū sancto. Matthe. vi. 1. Johan. iii.

ECclia accepit hoc donum vt in spū sctō fiat remissio pctōꝝ quā remissionē cum trinitas faciat, p̄pe tñ ad spūm sctūm intelligit ptinere. Ipe est ei spūs adoptionis filioꝝ in q̄ clamam⁹ abba p̄r vt ei possim⁹ dicere dimitte nob⁹ debita nra. Et i hoc cognoscimus sicut ioānes apl̄s ait qm̄ in nobis manet de spiritu quē dedit nobis. Ipse spūs testimoniū reddit spiritui nostro qr̄ sumus filij dei. Ad ipsum enī pertinet societas qua efficimur vnum corpus vnici filij dei

Philli.ii. vnde scriptū est. Si qua igit exhortatio in christo si quod solatiū charitatis si qua societas spiritus ꝓpter hanc societatem illi in quos primotus venit linguis oim gētiū fūt locuti qz p linguas cōsolatio cōstat generis humani. Et sic oportebat p liguas gentiū significari istā societatē filiox dei et mēbro rū christi futurā in oīb⁹ gētib⁹ vt quēadmodū tūc ille appebat accepisse spūm scūm q̄ loq̄bat linguis oim gentiū. ita nūc illo se agnoscat accepisse spūm sctūm qui tenet vinculo pacis ecclie q̄ diffundit in
i.Cor.xii. oibus gentib⁹. Unde dicit ap̄lus. Studentes ꝯua re vnitatē spūs in vinculo pacis. Sicut eni corpus vnū est et mēbra multa fūt oīa autē mēbra corpis cū sint mlta vnū corp⁹ fūt / ita et xp̄s. Et eni in vno spū oēs nos in vnū corp⁹ baptizati sumus / siue iu dei / siue gētiles / siue serui / siue liberi / et omēs vno spiritu potati sumus.

Unū corpus et vnus spiritus sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre.

Ex p̄mōei pē theocosten. Curvarijs linguis apparuit spiritussanct⁹

IDeo spūs sctūs oim gentiū liguis se demonstrare dignat⁹ est. vt ille se itelligat habere spūm sctū q̄ in vnitate ecclie cōtinet que linguis oīm loquit. Paul⁹ dicit ap̄lus. Unū corp⁹ et vnus spūs. Mēbra nostra attēdite. Multis mēbris cōstat vnū corp⁹ et vegetat mēbra oīa vn⁹ spūs. Ecce hūano spū quo sum ipe hō. mēbra oīa colligo / et vegeto / Jmpero mēbris vt moueant. intēdo oculos ad videndū. aures ad audiēdū. linguā ad loquēdū. man⁹ ad opandū pedes ad ambulādū. Officia mēbrorū distincta fūt sed vnitas spūs continet oīa. Multa iubent multa fiūt. Unus iubet / vni seruit. Quod est spūs noster idest aīa nr̄a ad mēbra nostra hoc est spūs scūs ad membra xp̄i ad corpus xp̄i quod est eccl̄ia. Jdeo ap̄lus cū corp⁹ vnū noīasset / ne intelligerem⁹ mortuū corp⁹ vnū iq̄t corpus. Sed rogo te viuit hoc corpus? Viuit. vnde et vn⁹ spūs iā vero si membr̄ precidat de corpe nunq̄d sequit spūs? Et tñ membrū agnoscit. Sic et hō sepatus ab ecclia. Queris ab illo sacramentū inuenis. Queris? Quero. Nisi intus spū vegeteris frustra foris de forma gl̄iaris.

Unus dñs: vna fides: vnum baptisma. Unus deus et pater omniū qui sup oēs et p omnia et in omnibus nobis.

Ex lib. de trinitate. xiii. Credita et fides differūt.

ALiud sūt ea q̄ credunt aliud fides q̄ creditur. Illa q̄ppe in reb⁹ sūt q̄ vel esse vel fuisse vel futura esse credunt Hec aūt in aīmo credētis est et tantū cōspicua cui⁹ est q̄ꝯ sit r in alijs nō ipa sed similis. Nō eni numero est vna sed genere. ꝓpter sil̄itudinē tamē ex nulla diuersitate magis vnā dicim⁹ esse q̄ multas Nā et duos hoies simillimos cū viderim⁹ vnā facie dicim⁹ et miramur ambox. Facilius itaq̄ dicit multas aīas fuisse singulas vtiq̄ singulorū de qb⁹ Actū. iiii. legim⁹ in actib⁹ ap̄lox q̄ eis fuerit aīma vna q̄ vbi dixit ap̄ls vna fides tot eas audet q̄squā dicere ꝺt fideles. Et tñ qui dicit. O mulier magna est fides Matthe xv. tua et alteri modice fidei q̄re dubitasti: suam cuiq̄ Matthe. xiiii esse significabat. Sed ita dicit eadē fides vna quē admodū eadē volētiū voluntas vna. cū et in ipis q̄ hoc idē volūt sua volūtas sit cuiq̄ pspicua / alteri⁹ vero lateat q̄ꝯ idē velit. Et si aliq̄b⁹ signis sese indicet credit potius q̄ videt. Unusquisq̄ aūt sui animi cōscius nō credit vtiq̄ hāc esse suā / sed plane p̄uidet voluntatē.

Unicuiq̄ autē nostrū data est gratia secundū mensurā donationis christi.

QUid est hoc? Non enim ad mensurā dat de⁹ spūm. Audi ap̄lum dicentē. Scōm mēsurā donatiōis xp̄i. Hoib⁹ ad mensuram dat vnico filio nō dat ad mēsuram. Quomodo hoibus ad mensurā? Alij q̄dē datur p spm̄ sermo sapiētie / alij sermo scientie / scōm eundē spūm. Alij fides in eodē spū. Alij ꝓphetia / alij diiudicatio spirituū. Alteri genera linguax / alij donatio curationū. Munq̄d oēs ap̄li / nunq̄d oēs ꝓphete / nunq̄d oēs doctores / nūquid oēs ꝛtutes / nunq̄d oēs dona habēt sanitatū? Munq̄d oēs liguis loquunt / nūq̄d oēs interp̄tant? Aliud habet ille aliud iste. Et q̄d habet iste nō habet ille. Mēsura est / diuisio q̄dā diuinox est. Ergo hoibus ad mensurā datur r cōcordia ibi vnū corp⁹ facit. Quō aliud accipit man⁹ vt operet. Aliud ocul⁹ vt videat / aliud auris vt audiat / aliud pes vt ābulet. aīa tñ vna est q̄ agit oīa. Jn manu vt operet / in pede vt ambulet in aure vt audiat / in oculo vt videat / sic sūt etiā diuersa dona fideliū tanq̄ mēbra ad mensurā ꝓpriā cuiq̄ distributa. Sed xp̄us qui dat non ad mensuram accipit.

Ex trac. euāgelij ꝑm iohānem. xliii. Ex trac. ꝑ. Ꝯfa data xp̄o sine mēsura nobis ad mēsurā datur i.Cor.xii.

Propter q̄d dicit. Ascendēs in altū captiuā duxit captiuitatē dedit dona hoīnibus. Quod autē ascendit: quid est nisi quia r descēdit primū in inferiores ptes terre? Qui descendit: ipe est. et qui ascendit sup omnes celos vt adimpleret oīa.

Ex tractatu ꝑ. lxvii. ꝑ. lxvii.

APīum dñm locutiōe cōuersa ascēdisti inq̄t in altū Captiuasti captiuitatē accepisti dona in hoīb⁹. Hoc ap̄ls sic cōmorat sic exponit de xp̄o dño loquens. Unicuiq̄ aūt nr̄m inq̄t dat gr̄a scōm mēsurā donatiōis xp̄i. ꝓpter q̄d dicit. Ascendēs in altū captiuauit captiuitatē dedit dona hoībus. Q̄d autē ascendit q̄d est nisi q⁹ et descēdit in inferiores ptes terre? Qui descēdit ipe est et q̄ ascendit sup oēs celos vt adipleret oīa Christo ergo sine dubitatiōe dictū ē Ascendisti in altū. Captiuasti captiuitatē accepisti dona in hoīb⁹. Nec moueat q⁹ ap̄ls idē testimoniū ꝓmēorās nō ait accepisti dona i hoīb⁹ sz dedit dona hoīb⁹. Ille q̄ppe auctoritate ap̄lica ꝼm q̄ locut⁹ est q⁹ de⁹ cū p̄re sit filiꝰ. Scōm q̄ q̄ppe ꝺdit dona hoīb⁹ mittēs eis spūm sctūm q̄ spūs scūs est p̄ris r filij. Scōm illud vo q⁹ idē ipe xp̄s in corpe suo itelligit q̄ꝯ est eccl̄ia ꝓpter q̄ꝯ et mēbra sūt ei⁹ scti et fideles ei⁹ vnde eis dicit. vos aūt ēstis corpus xp̄i r mēbra ꝓculdubio r ipe accepit dona i hoīb⁹. Xp̄s q̄ppe ascēdit in altū et sedet ad dexterā p̄ris. Sed nisi r hic esset in ēra nō inde clamasset Saule saule q̄d me pseq̄ris. Cū igit idē ipe dicat q̄ñ vni ex mīnimis fecistis mihi fecistis q̄d dubitam⁹ eū accipe in mēbris suis q̄ dona mēbra ei⁹ accipiūt? Sed q̄d est captiuasti captiuitatē vtiq̄ qz vicit mortē que captiuos tenebat in q̄b⁹ regnabat / an ipos hoies appelauit captiuitatē qz captiui sub diabolo tenebant? Cui⁹ rei mysteriū continet etiā titul⁹ illi⁹ psalmi q̄ñ dom⁹ edificabat post captiuitatē idest eccl̄ia post gentilitatē. Ipsos itaq̄ homies q̄ captiui tenebāt appellās captiuitatē sicut militia cum dicitur. intelligūtur et qui militāt. Eandē captiuitatem a xp̄o captiuatā dicit. Cur eni nō sit captiuitas felix Sic r ad bonū hoies possūt capi vnde petro dictū ē. Ex hoc iā hoies eris capiēs. Captiuati ergo qz capti et capti qz subiugati subleue illud iugū missi liberati a pctō cui⁹ serui erāt r iustitie fui facti cui⁹ liberi erāt. Uñ et ipe in illis est q⁹ dedit dona hoīb⁹ Xp̄s ꝺdit et accepit dona. i.Cor.xii. Actū. ix. Matthe. xxv Captiuare captiuitatem. Luce. v.

H Jdeoq̄ in ista captiuitate in ista seruitute in isto cur
ps. lxvii. ru sub isto iugo nō sūt milia plorātiū sed milia letā
tiū. dñs q̄ppe in illis in syna in sctō. Cui sensui con-
gruit interptatio q̄ interptatur syna mēsura. Nam
de his donis letitie spiritualis apl'us loquēs id qō
supra cōmemorauī vnicuiq; nr̄m inq̄t data est gra
scōm mensurā donatiōis xp̄i. Ac deinde sequit qō
etiā hic sequit. ppter quod dicit. Ascēdit in altū ca
ptiuauit captiuitatē dedit dona hoib⁹. Quod hic
est accepisti dona in hoibus.

Ex lib. de tri-nitate. xv. ¶Quid hac et illa ꝟitate cōcordius? q̄d manifesti
Donū dei. us? Proculdubio spūs sctūs donū dei est de quo
Johan. iiii. domin⁹ ait. Si scires donū dei et q̄s est q̄ dicit tibi
Ibidem da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo ⁊ dedisset
tibi aquā viuā. Nam qō ibi ait flumia de vētre ei⁹
fluēt aque viue hoc isto loco fiet inq̄t in eo fons aq̄
saliētis in vitā eternā. Paul⁹ quoq; apl'us vnicui-
q; inquit nr̄m datur gra scōm mēsuram donatiōis
xp̄i. Atq; vt donationē xp̄i spūm sctūm ostenderet
secut⁹ adiūxit ppter qō dicit descēdit in altū capti
uam duxit captiuitatē dedit dona hoib⁹. Notissi-
mum est aūt dñm iesū cū post resurrectionē a mor
tuis ascēdisset in celū dedisse spūm sctūm quo iple
ti qui crediderāt linguis oīm gentiū loq̄bant. Nec
moueat q̄ ait dona nō donū. Id enī testimoniū de
psalmo posuit. Hoc aūt in psalmo ita legit. Ascen-
disti in altuz captiuasti captiuitatē accepisti dona
in hoibus. Sic enī plures codices habēt et maxie
greci. Et ex hebreo sic interptatum habem⁹ dona
itaq; dixit apl's quēadmodū ppheta nō donū. Sz
B cū ppheta dixerit accepisti in hoib⁹ apl'us maluit
dicere dedit hoib⁹. vt ex vtroq; scilicet ꝟbo vno p-
phetico aplico altero q̄ in vtroq; est diuini fmōis
auctoritas sensus plenissim⁹ redderet. Utrūq; enī
verū est et q̄ dedit hoibus et q̄ accepit in hoibus
Dedit hoib⁹ tanq̄ caput membris suis: accepit in
Actuum. ix. hoibus idē ipe vtiq; in mēbris suis. Propter que
Matthe. xv. mēbra sua clamauit de celo. Saule saule q̄d me p-
seq̄ris? Et de q̄bus mēbris suis ait. Quādo vni ex
minimis meis fecistis mihi fecistis. Ipe ergo xp̄s
et dedit de celo ⁊ accepit in ꝛra. Porro aūt ob hoc
dona ambo dixerūt et ppheta et apl'us q̄ p donū
q̄ est spūs sctūs in cōmune oibus mēbris xp̄i mul
ta dona q̄ sint q̄busq; pprīa diuidunt. Non enī sin-
guli quiq; habēt oīa sed hi illa alij alia q̄ quis ipsum
donū a quo vnicuiq; pprīa diuidunt oēs habeant
idest spiritū sctūm. Nā et alibi cū multa dona com
memorasset oīa inquit hec operat vnus atq; idem
Hebre. ii. spūs diuidēs pprīa vnicuiq; put vult. Quod ꝟbū
et in epistola q̄ ad hebreos est inuenit vbi scriptum
est. Attestante deo signis et ostēris et varijs ꝟtuti-
bus et spūs sancti diuisiōibus. Et hic cum dixisset
ascendit in altū captiuauit captiuitatē dedit dona
hoibus. qō aūt ascendit ait q̄d est nisi q⁹ et descen
dit in inferiores ptes terre. Qui descendit ipse est
⁊ qui ascendit sup omnes celos vt impleret omnia
Et ipse dedit quosdā quidē apostolos quosdā aūt
pphetas quosdā vero euāgelistas quosdā aūt pa-
i. Cor. xii. stores et doctores. Ecce quare dicta sūt dona. Qz
sicut alibi dicit nunq̄d omnes apostoli nunq̄d oēs
prophete ⁊c.

Et ipe dedit quosdā quidem apostolos
quosdā aūt prophetas. alios vero euā
gelistas. alios aūt pastores ⁊ doctores
ad cōsummationē sanctoꝝ in opus mi-
nisterij in edificationē corporis christi.

De prophetis qō ait apl's quosdā q̄dem Ex li. ad pau
dedit deus in eccl'ia apostolos: quosdā linū epm. a
autem ppheras hoc intelligo quod ipe Quib⁹ da-
scp̄sisti ppheras eos dictos isto loco ex tus spūs p
q̄bus agabus erat nō illos qui vēturū in carne de- phetie per
um ppheratū. Euāgelistas vero inuenim⁹ quos apl'm intel
apostolos fuisse nō legimus sicut fuerūt marcus ⁊ ligitur.
lucas. Pastores aūt et doctores quos maxime vt
discerner em⁹ voluisti / eosdem puto esse sicut ⁊ tibi
visum est vt nō alios pastores alios doctores itel-
ligam⁹. Sed ideo cū predixisset pastores subiūxit
et doctores vt intelligerēt ad officium suū ptinere
doctrinā. Jdeo enī nō ait quosdam autē pastores
quosdā vero doctores: sed cū supiora ipso locutio-
nis genere distingueret dicēdo quosdā apostolos
quosdā aūt ppheras quosdā ꝟo euāgelistas: hos
tanq̄ vnū aliquid duobus noibus complexus est.
[Quosdā autē pastores et doctores ad cōsumma-
tionē sanctoꝝ in op⁹ ministerij in edificationē cor-
poris christi]

¶Ut enī in exordio generis hūani de latere viri Ex li. de ciui-
dormientis costa detracta femina fieret christum ⁊ tate dei. xvii.
eccl'iam tali facto iā tunc ppheтari oportebat. So Gene. ii
por q̄ppe ille viri mors erat christi cui⁹ exanimis
in cruce pendētis latus lancea pforatū est atq; in-
de sanguis ⁊ aqua defluxit. Que sacramēta esse no
uimus q̄bus edificat eccl'esia. Nā hoc etiā verbo
scriptura vsa est vbi nō legitur formauit aut finxit
sed edificauit eam in muliere. Unde et apl'us edifi
cationē dixit corpis xp̄i quod est eccl'ia.

¶Hec est dom⁹ que sicut psalmus canit edificat Ex lib. de tri-
post captiuitatē quoniā q̄ sūt a diabolo eruti a quo nitate. xv.
captiui tenebātur de his edificatur corpus christi Eccl'ia do
q̄ domus appellat eccl'esia. Hanc aūt captiuita- mus ē dñi.
tem ipe captiuauit quia diabolum vicit. Et ne illa
que futura erāt sancti capitis mēbra in eternū sup-
pliciū secū traheret eū iustitie prius deinde poten
tie vinculis alligauit. Jpe itaq; diabol⁹ est appel-
lata captiuitas quā captiuauit q̄ ascendit in altū ⁊ D
dedit dona hoibus vel accepit in hoibus.

Donec occurramus oēs in vnitatē fidei
et agnitionis filij dei. in virum perfectū
in mēsuram etatis plenitudinis christi:
vt iam nō sim⁹ paruuli fluctuātes et cir-
cūferamur omni vento doctrine in neq-
tia hoim in astutia ad circumuētionem
errorīs.

Quod ait apl'us occursuros nos omnes Ex lib. de ciui
in virū pfectū si hoc ad resurrectiōis for tate dei. xvii.
mam inq̄rit quisq; referēdum esse vtiq; Virr pfect⁹
xp̄us in ea mensura corpis in qua mor in cui⁹ mē-
tu⁹ est resurrexit. Nec fas est dicere cū resurrectio surā resur-
nis omniū tēpus venerit accessurā corpi ei⁹ eā ma gemus.
gnitudinē quā nō habuit. Si aūt dixerim⁹ ad dñi-
ci corpis modū etiā quoq; maiora corpa redigen
da pibit de multoꝝ corpibus plurimū cum ipe nec
capillum periturū pmiserit. Restat ergo vt suam Luce. xxi.
recipiat q̄sq; mensurā quā vel habuit in iuuentute
etiā si senex est mortu⁹ vel fuerat habitur⁹ si est an
te defunctus. Atq; illud quod cōmemorauit apl's
de mensura etatis plenitudinis christi aut ppter
aliud intelligam⁹ dictū esse idest vt illi capiti in po
pulis xp̄ianis accedēte omniū pfectione mēbroꝝ
etatē ei⁹ mēsura cōpleat. aut si hoc de resurrectiōe
corpoꝝ dictū est sic accipiam⁹ dictū vt nec infra nec
vltra iuuenilē formā resurgāt corpa mortuoꝝ sz in

A eius etate ꝛ roboze vsq; ad quã xp̃um hic pueníſſe cognouim⁹. Circa triginta q̃ppe annos definierũt eſſe etiã ſecli hui⁹ doctiſſimi hoies iuuẽtutẽ. Que cũ fuerit ꝓprio ſpacio terminata inde iam hominẽ in detrimẽta vergere grauioꝛis ac ſenilis etatis et ideo nõ eſſe dictũ in menſurã coꝛporis vel in menſuram ſtature ſed in menſurã etatis coꝛpis plenitudinis chriſti.

Veritatem autem faciẽtes in charitate creſcam⁹ in illo ꝙ omnia q̃ eſt caput xp̃s: ex quo totũ coꝛpus cõpactũ et cõnexum per oẽm iunctura ſubminiſtratiõis ſecũdum opationẽ in menſurã vniuſcuiuſq; membꝛi augmentũ coꝛpis facit: in edificationem ſui in charitate.

Ex lib. de ciuitate dei. xxii.

ECce q̃ eſt vir pfectus caput ꝛ coꝛpus qõ cõſtat oibus mẽbꝛis q̃ ſuo tpe cõplebuntur. Quotidie tñ eidẽ coꝛpi accedũt dũ

1. Coꝛ. xii. edificat eccl̃ia cui dicit. Vos autẽ eſtis

Coloſ. i. coꝛp⁹ xp̃i et mẽbꝛa. Et alibi ꝓ coꝛpe inq̃t eius qõ

1. Coꝛ. x. eſt eccl̃ia itemq; alibi vnus pans vnũ coꝛp⁹ multi ſumus de cui⁹ coꝛpis edificatione et hic dictũ eſt. Ad cõſummationẽ ſcõꝛ in opus miniſterij in edificationẽ coꝛpis xp̃i. Ac deide ſubiectũ nũc agimus donec occurram⁹ oẽs in vnitatẽ fidei / et agnitionẽ filij dei in virũ pfectũ / in menſurã etatis plenitudinis xp̃i / et cetera donec eadẽ mẽſura in quo coꝛpe intelligẽda eſſet oſtenderet dicẽs. Augeamur in illo ꝙ omnia q̃ eſt caput xp̃s ex quo totũ coꝛp⁹ cõnexũ et compactũ ꝙ oẽm tactũ ſubminiſtratiõis ſecũdũ

B opationẽ in mẽſurã cuiuſq; partis. Sicut ergo eſt menſura vniuſcuiuſq; ptis ita toti⁹ coꝛpis qõ oib⁹ ſuis ptibus cõſtat / eſt vtiq; menſura plenitudis de q̃ dictũ eſt in mẽſurã etatis plenitudinis xp̃i. Quã plenitudinẽ etiã illo cõmemoꝛauit loco vbi ait de

Ephe. i. chriſto et ip̃m dedit caput ſup omnẽ eccl̃iam q̃ eſt coꝛp⁹ eius plenitudo eius qui oia in oibus implet

Hoc igitur dico et teſtificoꝛ in dño: vt iã nõ ambuletis ſicut et gẽtes ambulant in vanitate ſenſus ſui: tenebꝛis obſcuratũ habentes intellectum.

Ex tractatu pi. xii. Lux iteri⁹ oꝛ.

OMnis q̃ itelligit luce quadã nõ coꝛpali nõ carnali / nõ exteꝛioꝛe / ſed interioꝛe illuſtrat. Eſt ergo quedã lux int⁹ quã nõ habẽt qui nõ intelligũt vnde iã eos q̃ deſiderant fontẽ vite et inde aliq̃d carpũt alloquitur ap̃lus obſecrãs et dicit vt iã nõ ambuletis ſicut et gentes ambulãt in vanitate ſue mentis obſcurati intelligẽtia i deſt quia nõ intelligũt obſcurant. Ergo qui intelligũt illuminant.

Alienati a vita dei ꝓ ignoꝛãtiam que eſt in illis ꝓpter cecitatẽ coꝛdis ipſoꝛum: q̃ deſperãtes ſemetip̃os tradiderũt impudicitie. in operationẽ immũditie omnis in auaritiã. Vos autẽ non ita didiciſtis chriſtũ. ſi tamen illũ audiſtis et ip̃o edocti eſtis.

Ex ſimõe de ſymbolo. Moꝛs eſt vita anime

ANima hũana ſcõm quẽdã modũ dicitur imoꝛtalis ſed nõ eſt vera immoꝛtalitas vbi tãta eſt mutabilitas ꝓ quã et deficere et pficere poteſt. Vnde moꝛs ei⁹ eſt alienatio a vita dei ꝓ ignoꝛãtiam que eſt in illa.

Pſ. xxxv. vita vero ei⁹ cõcurrere ad fontẽ vite vt in lumie dei videat lumen.

C Sicut nõ eſt a carne ſed ſup carnẽ qõ eam facit viuere ſic non eſt ab aĩa qõ eam facit beate viuere Quia vita carnis aĩma eſt ita btã vita hois de⁹ eſt. Due vite ſũt vna coꝛpis altera aĩme ſicut vita coꝛpoꝛis aĩma ſic vita aie deus. Et quomõ ſi aĩa deſerat moꝛik coꝛpus ſic aĩa moꝛik ſi deſerat deus Aĩa recedens a luce iuſtitie ẽ tomagis ẽ rit quid inueniat contra iuſtitiã tanto plus repellik a lumine veritatis et in tenebꝛoſa demergik.

Ex libꝛo ſententiaꝝ ꝓſperi

C

Vita carnis.

Vita hois deus.

Duplex vita hois.

Sicut eſt vitas in ieſu: deponite vos ſecundũ pꝛiſtinã conuerſationẽ veterẽ hominẽ q̃ coꝛrũpik ſcõm deſideria erꝛoꝛis.

NEc enĩ vt nõnulli putant vetus homo coꝛpus eſt ꝛ nouus hõ anima: ſed coꝛp⁹ exteꝛioꝛ hõ eſt: aĩa inteꝛioꝛ. In interioꝛe agitur hec vetuſtas et nouitas. Cum enĩ ap̃ls diceret ex uite vos veterẽ hoiem et induite nouũ hõ hoc iubebat vt coꝛp⁹ deponeret ſed vita in meli⁹ mutaret. Hoc deniq; cõſequẽter edocuit. Mã volẽs quid dixerit explanare. Quapꝛopter inquit deponẽtes mendaciũ loquimini veritatem vnuſquiſq; cum ꝓximo ſuo.

Ex libꝛo de paſſione dñi. Hõ exteri oꝛ coꝛpus iteꝛioꝛ aniꝫa. Exuere veterẽ hominem.

Renouamini autẽ ſpiritu mentis veſtre et induite nouũ hoiem qui ſcõm deũ creatus eſt in iuſtitia et ſanctitate veritatis.

CUm dixiſſet ad imaginem nr̃am ſtatim ſubiũxit et habeat poteſtatẽ piſciũ maris et volatiliũ celi ꝛ ceteꝛoꝛ aĩmaliũ rationis exp̃tiũ vt videlicet intelligam⁹ in eo factũ hoiez ad imaginẽ dei in q̃ irrationalibus aĩalib⁹ añicellit. Id aũt eſt ipa ratio vel mẽs vel intelligẽtia vel ſi quo alio vocabulo cõmodi⁹ appellatur. Vnde et ap̃lus ait. Renouamini ſpũ mentis veſtre ꝛ induite nouũ hominẽ qui renouak in agnitionẽ dei ſcõm imaginẽ eius q̃ creauit illũ ſatĩ oſtẽdẽs vbi ſit homo creat⁹ ad imaginẽ dei qz non coꝛpoꝛis lineamẽtis ſed foꝛma quadã intelligibili mẽtis illuminate. Sicut enĩ poſt lapſum pcti homo in agnitiõe dei renouak ſcõm imaginẽ eius q̃ creauit eũ ita in ip̃a ꝙgnitiõe creat⁹ eſt anteq; delicto veteraſceret vnde rurſus in eadẽ cognitiõe renouaret.

Ex libꝛo ẽ geneſi ad lfam. tertio. Gene. i. Hõ in quo eſt ymago dei. Quo hõ irrationalibus anteꝫcellit.

C Qui vero cõmemoꝛati cõuertunt ad dñm ab ea deforꝫmitate qua ꝓ cupiditates ſeculares cõforꝫmabant huic ſeculo reforꝫmant ab illo audiẽtes ap̃lm dicẽtẽ. Nolite cõforꝫmari huic ſeculo ſed reforꝫmamini in nouitate mẽtis veſtre vt incipiat illa imago ab illo reforꝫmari a quo forꝫmata eſt. Hõ enĩ reforꝫmare ſeipam poteſt ſicut potuit hõ forꝫmare dicit ei alibi. Renouamini ſpũ mẽtꝭ veſtre ꝛ induite nouũ hoiem eũ qui ſcõm deũ creat⁹ eſt in iuſtitia et ſcitate veritatis. Quod ait ſcõm deũ creatũ hoc alio loco dicit ad imaginẽ dei ſed peccãdo iuſtitiã et veritatẽ amiſit. Ꝓpter qõ hec imago deforꝫmis ꝛ decoꝛ facta eſt hãc recipit cũ reforꝫmat atq; renouatur. Hõ aũt ait ſpũ mẽtis veſtre nõ ibi duas res intelligi voluit q̃ſi aliud ſit mens aliud ſit ſpũs mentis. Sed qz oĩs mens ſpũs eſt nõ aũt oĩs ſpũs mẽs eſt. Eſt enĩ ſpũs et de⁹ q̃ renouari nõ poteſt qz nec veteraſcere poteſt. Dicit etiã ſpũs in hoĩe q̃ mens nõ ſit ad quẽ ptinent imagines ſimiles coꝛpoꝛ de quo dicit ad coꝛinthios. Si aũt oꝛauero lingua ſpiritus me⁹ orat mens autẽ mea infructuoſa eſt. hoc enĩ ait quãdo id quod dicik non intelligik quia nec dici poteſt niſi coꝛpaliũ vocũ imagines ſonos oꝛis in ſpũs cogitatione ꝓueniãt dicik et hois aĩa ſpũs

Ex libꝛo de ciuitate dei. xxi. Roma. xii. Reforꝫmare ſe mens hũana nõ ꝑt ſicut deforꝫmare. Spũs mẽtis.

1. Coꝛ. xiiii. Spũs ꝺt etiã aĩa hominis.

Johan.xiv

vnde est ꝛ in euãgelio. Et inclinato capite tradidit spm̃. Quo significata est mors corpis aia exeunte dicit etiã spũs pcoris qõ in eccl'aste libro Salomõis aptissime est vbi ait. Quis scit spũs filioꝝ hominũ si ascẽdet ipe sursum ꝛ spũs pcoris si descendet ipe deorsũ in terra? Scriptũ est etiã in genesi. vbi dicit. diluuio mortuã carnẽ q̃ habebat in se spiritũ vite. Dicit spũs etiã vent⁹ res aptissime corpalis. vñ illud est in psalmis. Ignis: grãdo: nix: glaties: spũs tẽpestatis q̃ facitũ verbũ ei⁹. Quia ḡ tot mõis dicit spũs: spm̃ mẽtis dicere voluit eũ spũm q̃ mens vocat. Sicut ait idẽ etiã apl's in expoliatione corpis carnis. nõ duas vtiq; res itelligi voluit q̃si aliud sit caro aliud corp⁹ carnis. Sed q; corp⁹ multaꝝ rex nomẽ est: quaꝝ nulla caro est. nã multa sunc accepta carne corpa celestia ꝛ corpa terrestria. corp⁹ carnis dixit corp⁹ q̃ caro est. Sic itaq; spm̃ mẽt⁹: eũ spm̃ q̃ mẽs ẽ. Alibi q̃z apti⁹ etiaz imaginẽ noiauit. scz aliis verbis idipm̃ pcipiẽs. Expoliãtes vos inq̃t veterẽ hoiem cũ actib⁹ suis. induite nouũ q̃ renouat in agnitionẽ fm imaginẽ eius q̃ creauit eũ. Qõ ḡ ibi legit: induite nouũ hoiem qui fm deũ creat⁹ est. ꝟ isto loco induite nouũ hoiez q̃ renouat fm imaginẽ eius q̃ creauit eũ. Ibi aũt ait fm deũ. ꝟ vero imaginẽ ei⁹ q̃ creauit eũ ꝓ eo ꝙ qõ ibi posuit. in iustitia ꝛ sctitate veritat⁹ hoc posuit ꝟ in agnitiõe dei. Fit ḡ ista renouatio reformatioq; mẽtis fm deũ vel fm imaginẽ dei. Sed ideo dicit fm deũ: ne fm aliã creaturã fieri putaret. ideo aũt fm imaginẽ dei. vt in ea intelligeret fieri hec renouatio vbi est imago dei. i. in mẽte quẽadmodũ dicimus sc̃m corp⁹ mortuũ esse nõ fm spm̃ eũ qui de corpe fidelis ꝛ iust⁹ abscedit. Quid enĩ dicim⁹ fm corp⁹ mortuũ: nisi corpe vel in corpe: nõ aia vel in aia mortuũ? Aut si dicam⁹ fm corp⁹ ẽ pulcher aut fm corp⁹ fortis non fm aiam. qd est aliud q̃z corpe non aio pulcher aut fortis? Et innũerabilit ita loq̃mur. Nõ itaq; sic intelligam⁹ fm imaginẽ ei⁹ qui creauit eũ quasi alia sit imago fm quam renouat: non ipsa que renouatur.

Ecclc.iii.

Gene.vii.

Spũs ventus.

ps.cxlviii.

Spũs mẽtis.

Corp⁹ carnis.

Colo.iii.

Propter qõ deponentes mendatiũ loquimur veritatẽ vnusquisq; cum proximo suo: qm̃ sumus inuicem membra.

Exfmõe de hac lectione. De veritatẽ cũ oib⁹ mẽ daciũ cum nullo loq̃ debemus.

Proxim⁹

NEmo cogitet cũ xp̃iano loquẽdã veritatẽ ꝛ cũ pagano mendatiũ. Cũ primo tuo loq̃re. Proxim⁹ est oĩs hõ. Dẽs p̃ximi sum⁹ ꝏditiõe terrene natiuitatis. Et alit frẽm illa spe celestis hereditatis primũ tuum debes putare oẽm hoiem ꝛ anteq; sit xp̃ianus Nõ enĩ nosti q̃lis sit futur⁹ apud deũ q̃ mõ aut iude⁹ aut heretic⁹ aut pagan⁹ est forte p̃ miaz dei ita quereꝛ ad dm̃ vt inꝺ sctõs p̃mũ locũ hꝛe mereat.

ps.xlii.

Exlibro confessionũ.ix.

Irascimini ꝛ nolite peccare.

Exfmõe de ꝓbis euangelij.xxv.

Irasci ꝛ nõ peccare.

CSi ꝓpterea irascer⁹ seruo tuo q; peccauit ne ip se pecces irascere tibi Irascimĩ inq̃t ꝛ nolite peccare. Qõ duob⁹ modis intelligi potest. aut etiã si irascimĩ nolite peccare id est etiã si surgit iã motus ai q̃ iã ꝓpter penã pcti nõ est in potestate / saltẽ nõ ei ꝓsentiat ratio ꝛ mẽs q̃ int⁹ regenerata est sc̃z deũ vt mẽte seruiam⁹ legi dei si adhuc seruim⁹ carne legi pcti. Aut agite penitẽtiã. i. irascimĩ vobis met ipis de ꝓteritis pctis ꝛ vlterius peccare desinite

CLegebã irascimini ꝛ nolite peccare. ꝛ quõ mouebar deus me⁹ q̃ iam didicerã irasci mihi de ꝓteritis. vt decetero non peccarẽ?

CDictũ ẽ i psalmo. Irascimĩ ꝛ nolite peccare vo lo vos irasci: sed vt nõ peccetis. Vt aũt nõ peccet⁹ quibus habetis irasci nisi vobis? Quid est enĩ hõ penitẽs nisi hõ irascẽs sibi? Vt accipiat venias de sei ꝑo exigit penã. Et recte dicit deo. Auerte oculos a pctis meis: qm̃ peccatũ meũ ego agnosco. si tu agnoscis: ꝛ ille ignoscit.

Irasci debemus nobis.

ps.l.

Sol non occidat sup iracũdiã vestram.

Exfmõe ps. xxv.

Sol iustitie xp̃s.

LItelligit quidẽ ꝛ fm tp̃s qz si ex ipa cõditiõe ꝛ infirmitate mortalitatis quam portam⁹ subrepit ira xp̃iãno nõ debet diu teneri ꝛ fieri ꝑdiana. Ejsce illã de corde anteq; occidat lux ista visibil'. ne te deserat lux illa inuisibil'. Sed ꝛ alit melĩ⁹ intelligit q; nr̃ sol iustitie ꝛ veritatis xp̃s est. cui⁹ veritate aia hũana illustrat: ad quẽ gaudẽt angeli: hoim aũt infirmitate acies cordis ꝛ si trepidat sub radijs ei⁹ ad eum tñ ptemplandũ p mãdata purgant. Cũ ipe sol ceperit in hoie inhabitare p fidẽ non tantã in te vide at iracundiã q̃ nasci. vt occidat sol sup iracũdiã tuam. i. deserat xp̃s mentẽ tuam q; non vult habitare cum iracundia tua.

Exlibro sentẽtiaꝝ.pſperi

Irasuacui qꝝ iusta videtur.

Watthe.v.

Exlib. i. de fmõe dñi in mõte.

CNulli irascẽti videt sua ira iniusta. vñ ab oĩ indignatiõe cito redeũdũ est ad mãsuetudinis lenitatẽ Mã ptinax mot⁹ facile in eius odium trãsit cui nõ celeriter ignoscit.

CSi irasci nõ est fas fr̃i suo: aut dicere racha: aut dicere fatue. multomin⁹ est aio tenere aliq̃d vt iodiũ idignatio ꝙ uertat. Ad qõ ptinet etiã qõ alio loco dicit. nõ occidat sol sup iracundiã vr̃am.

Ps.vi.

Extractatu pi.vi.

CTurbat⁹ est ab ira oculus me⁹ sz ira sua dic̃ oculũ suũ esse turbatũ. neq; ꝺ mirũ est. Mã hinc forsitã dictũ est nõ occidat sol sup iracũdiã vr̃am. q; interi ore solẽ. i. sapiam dei tanq; occasum in se pati arbitrat mẽs q̃ sua pturbatiõe illũ videre non sinitur.

Sapiẽtiã dei mens turbata nõ videt.

CSupcecidit ignis ꝛ nõ viderũt solẽ. videt⁹ quõ dicit q̃ndã penã obscuratõis ignis. supcecidit ignis supbie ignis fumos⁹. ignis ꝓcupiscẽtie ignis iracũ die. Quãt⁹ ignis ẽ sup quẽ ceciderit. nõ videbit solẽ Jdeo dictũ ẽ. nõ occidat sol sup iracũdiã vr̃az. Ergo frẽs ignẽ male cõcupiscentie timete si non vultis liquefieri sicut cera ꝛ pire a facie dei. Supcadet enĩ ignis iste ꝛ solẽ non videbitis. Quẽ solem? Non istũ quem tecũ vident ꝛ pecora ꝛ muscę ꝛ boni ꝛ mali. Qui facit solẽ suum oriri sup bonos ꝛ malos. Est alius sol de quo dicturi sunt illi ꝛ sol non ẽ ortus in nobis.

Exlib.vii. de ꝓ.xi.

Ignis occulẽs solẽ idest deũ.

ps.lxvii.

Watthe.v.

Sapien.v.

CIn sacramẽto dictũ accipit. non occidat sol super iracundiã vestrã: neq; detis locũ diabolo. Intelligit aũt non de isto sole qui habet quandã claritatẽ inter celestia visibilia qui cõmuniter videri põt ꝛ a nobis ꝛ a bestijs. sed de illa luce quã non vident nisi pura corda fideliũ sicut dictũ est. Erat lumen verũ quod illuminat oẽm hoiem in hunc mũdũ. hoc enĩ lumẽ visibilis solis etiã pecora miutissima ꝛ breuissima illumiat. Est ergo lumẽ verum iustitia atq; sapientia quod desinit mens videre cũ pturbatiõe iracundie fuerit tanq; nubilo supata ꝛ tunc q̃si occidit sol super iracundiam hominis.

Sol.

Lux cordi visibilis.

Johan.i.

Molite locũ dare diabolo q̃ furabat iaz nõ furetur: magis autẽ laboret operando manib⁹ suis qõ bonũ est: vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. oĩs sermo malus ex ore vestro nõ ꝓcedat: sed si q̃s bonus ad edificationẽ dei: vt det gratiam audientibus.

CIn abscondito te dñs Jesus xp̃s iussit orare sz si agnoscas cubiculũ tuũ emũdes vbi rogas deũ.

Extractatu pi.xli.

G Matthe. vi: Cum aũt oratis inquit nolite esse sicut hypocrite: q̃ stant in plateis ꝛ vicis orãtes vt videant a hoib⁹ Tu aũt cum oras intra ī cubiculũ tuũ ⁊ claude hostiũ ꝛ deprecare dñm tuũ in occulto. Et q̃ videt in occulto reddet tibi. Si hoies reddituri sunt effunde ante hoies precẽ tuã. Si de⁹ redditur⁹ est effũde ante eũ precẽ tuã ꝛ claude hostiũ. ne tentator in grediat. Tentator non cessat pulsare: vt irrũpat. Si clausum inuenerit trãsit. Ideo apls: qz in nra potestate est hostiũ claudere: hostiũ corꝺis nõ parietũ: ibi enī ꝛ cubiculũ: qz in potestate nra est. Nõ solum hostiũ claudere. Neq; dꝛetis inq̃t locũ diabolo. Etenī si intrauit ꝛ possedit attẽde: qz tu negligẽter clausisti: aut claudere neglexisti. Quid est autẽ claudere hostiũ? Hoc hostiũ tãq̃ duas habet valuas cupiditatis ꝛ timoris. Aut cupis aliq̃d terrenũ. ꝛ hac intrat: aut times aliq̃d terrenũ ꝛ hac intrat Timoris g̃ ꝛ cupiditatis ianuã claude ꝓtra diabolũ: apī ad xp̃m. Quõ ipas valuas apis ad xp̃z? Cupiẽdo regnũ celoꝝ. timẽdo ignẽ gehennaꝝ. Per cupiditatẽ seculi diabolus intrat: per timorẽ ignis eterni xp̃s intrat. Ecce martyres clauserũt ianuã ꝓtra diabolũ /xp̃o aperuerũt. ꝓmisit eis mũdus iste /riserũt. Clauserũt valuã cupiditatis ꝓtra diabolũ. Minat⁹ est mund⁹ iste: bestias: ignes: cruces non timuerũt. Clauserũt timoris valuã cõtra diabolũ. Videam⁹ si aperuerũt illas xp̃o. Qui cõfessus inq̃t me fuerit coꝝ hoibus ꝓfitebor ꝛ ego illũ coꝝ pre meo q̃ in celis est. Amauerũt g̃ regnuꝫ celoꝝ vbi eos ꝓfitebit xp̃s. Quõ eos ꝓfessurus ẽ? Venite benedicti p̃ris mei: ꝓcipite regnũ q̃ vobis paratũ ẽ ab initio mũdi. Cõfitebit illos ad dext̃ã positos. Videam⁹ si ꝛ timoris xp̃o valuã apuerũt: qñ diabolo clauserunt /vno eodẽq; loco dñs monet ꝟ vt ꝛ diabolo claudat ꝛ sibi apiat. Molite inq̃t timere eos q̃ corꝑ occidũt. aiam aũt non pũt occidere. Monuit vt timoris valua in facie diaboli claderet. g̃ nihil est timendũ. Non g̃ apīt adit⁹ timoris xp̃o qz clausus est diabolo. Statim subiecit tanq̃ dicẽs. Exclusisti eũ apī mihi. Sed eum timete inq̃t qui habet potestatem ꝛ animam ꝛ corꝑ occidere in gehenna ignis.

Locũ diabolo nõ dare.

Hostium claudere diabolo.

Luce. xii.

Matthe. xxv

H Mat. x.

Ibidem

Ex ſmõe de immolatione ysaac.

Tentatio dei.

Tentatio diaboli.

¶ Deus tẽtat vt doceat. diabolus tẽtat vt decipiat. Cui tñ nisi ille qui tẽtaꝝ dederit locũ inanis tẽtatio ꝛ irridẽda repellit. ideo apls. Neq; dꝛetis locũ diabolo. dãt aũt locũ hoies diabolo ex ꝓcupiscentijs suis. Nõ enī videt diabolũ hoies cũ q̃ pugnãt sed facile hñt remediũ. Seipsos interius vincant ꝛ de illo foris triumphant.

Et nolite cõtristare spm̃ sctm̃ dei ī quo signati estis in diẽ redemptionis.

Ex lib. de gen. ad lfam quarto. Facere et ꝓficere ꝺi.

Cognoscere dei.

Gene. xxii. Attributa hoi cõuenientia non passim attribuenda esse deo.

SIcut recte dicit de⁹ facere q̃cq̃d ipo in nob opãte fecerim⁹. ita recte ꝺr de⁹ reꝓficere cũ ei⁹mũere reꝓficim⁹. Ꝟ q̃dẽ recte intelligim⁹: qz ꝛ vex est ꝛ nõ magne intentiõis indiget. vt videam⁹ ita dicere ꝓficere deum cũ reꝓficere nos facit: sicut ꝺr cognoscere cuz nos efficit vt ꝓgnoscam⁹. Neq; enī deus tpaliꝫ cognoscit qñ ante nõ nouerat. ꝛ tñ dixit Abrahe. nũc ꝓgnoui q̃ times deũ. Ubi q̃d aliud accipimus nisi nũc feci vt ꝓgnosceres. His locutionũ modis cuz ea q̃ non accidũt deo tãq̃ illi accidãt loquimur eũ facere agnoscim⁹. vt nob accidãt ea dũtaxat q̃ laudabilia sunt. Et hec cõtrũ scripturaꝝ vsus admittit Neq; enī temere nos aliq̃d tale de deo dicere debem⁹ qñ in scriptura ei⁹ non legim⁹. Ex hoc locutionis mõ arbitror dictũ illud apli Pauli. Molite ꝓtristare spm̃ sctm̃ dei ī quo signati estis in diẽ redẽptionis. Neq; enī ipsa spũs scti qua est q̃cq̃d ipse ẽ substãtia cõtristari põt cum habeat eternã atq; incõmutabilẽ btitudinẽ: magisq; sit ipa eterna ꝛ incõmutabilis btitudo. Sed in sctis habitat. vt eos impleat charitate q̃ necesse est vt hoies ex tpe gaudeant ꝓfectu fideliũ ꝛ bonis opib⁹. ꝛ ideo necesse est etiã ꝓtristent lapsib⁹ vel pctis eoꝝ. de quoꝝ fide ꝛ pietate gaudebãt: q̃ tristitia laudabilis est. qz venit ex dilectiõe: quã spũs sctũs ifũdit. Propterea ipe spũs dicit ꝓtristari ab eis q̃ sic agũt. vt eoꝝ factis cõtristent scti non ob aliud nisi qz spm̃ sanctũ hñt. Quo dono tam boni sunt. vt eos mali mestificẽt hi maxie quos bonos fuisse siue nouerũt siue crediderũt. Que ꝓfecto tristitia non solũ non culpãda. verũetiã ꝓcipue laudãda ac ꝓdicãda est. Hoc genere locutõis rursus idẽ apls mirabilit vsus ẽ. vbi ait. Nunc aũt cognoscẽtes deũ. imo cogniti a deo Neq; enī tũc eos cognouerat de⁹ ꝓcognitos videlicet añ mũdi cõstitutionẽ. sed qz tunc ipi eũ ipsius mũere: non suo merito vel facultate cognouerant: maluit tropice loq̃. vt tũc ab illo cognitos diceret: cũ eis se ꝓgnoscendũ ꝓstitit ꝛ xp̃o corꝛigere: q̃si ꝟ min⁹ recte dixerit qñ ꝓprie dixerat q̃s sinere. vt ꝟ sibi arrogẽt se potuisse qñ eis posse ille donauerat Hic g̃ intellect⁹ in eo q̃ positũ est reꝺeuisse deũ ab oĩbus opib⁹ suis: q̃ fecit bona valde: qz ipse nos facit reꝺescere cũ bona opa fecerimus.

Cõtristari spm̃ sanctũ quõ ꝺs dicatur. 6

Sala. iiii. Cognitio dei.

Gene. i

Ois amaritudo ꝛ ira ꝛ indignatio: ꝛ clamor ꝛ blasphemia tollat a vobis: cuz oĩ malitia. Estote aũt inuicẽ benigni: misericordes donãtes inuicẽ: sicut ꝛ deus in christo donauit vobis.

Ex libro ꝓtra mẽdaciũ. Blasphemia. 5

¶ Blasphemia est ꝓ quã de ipo deo falsa dicunt: ꝛ ideo petius est blasphemare q̃s piurare: qm̃ piurãdo falsa rei adhibet deus testis blasphemãdo de ipso deo falsa dicuntur.

Capitulum v.

Estote ergo imitatores dei sicut filij charissimi: ꝛ ambulate in dilectiõe sicut ꝛ xp̃s dilexit nos: ꝛ tradidit semetipm̃ pro nobis oblationẽ ꝛ hostiã deo in odorẽ suauitatis. Fornicatio aũt ꝛ omis immũditia aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudo: aut stultiloquiũ: aut scurrilitas que ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio.

Ex trac. euãgelij ſm ioã nem. ix. Sala. ii.

TRadit⁹ est ꝓpt delicta nra: ꝛ dilexit ecclesiã. ꝛ seipm̃ tradidit ꝓ ea. Ut̃ de ipo dicit apls. Qui me dilexit ꝛ tradidit seipm̃ ꝓ me. Nisi ergo se traderet xp̃s: nemo traderet xp̃m. Quid habz iudas nisi peccatũ? Neq; enī in tradẽdo xp̃m salutẽ nr̃am cogitauit ꝓpter quã est tradit⁹ xp̃us. Sed cogitauit pecuniã lucrũ. ꝛ inuenit aĩe detrimentũ. Accepit mercedez quã voluit /sed nolenti est data quã meruit. Tradidit iudas xp̃m. tradidit xp̃s seipm̃. Ille agebat negotiũ sue venditionis. iste nr̃e redemptionis.

Xp̃s se tradidit

Iudas q̃modo xp̃z tradidit ali ter q̃m xp̃s se.

¶ Posse debetis ꝛ intelligere q̃ potestis: credere aũt qui intelligere nondum potestis in ea substã

Ex tractatu euãgelij ſm ioan. xcvi.

H Sensus in deo.

tia qua deus est non quasi p corpis molē sensus p pzijs locis distributos sicut in carne mortali quo rūcp aīaliū alibi est visus /alibi audit⁹ /alibi olfact⁹ p totū aūt tact⁹. Absit hoc credere in illa incorpea īmutabilicp natura. Audire ḡ ibi ⁊ videre idipm ē. Dicit ⁊ olfact⁹ in deo. vñ dic apl's. Sicut ⁊ xps dilexit nos. ⁊ tradidit semetipm p nobis oblationē ⁊ hostiā deo in odorē suauitatis. Et gust⁹ intelligi potest m quē de⁹ ⁊ odit amaricātes :⁊ nec frigidos: nec callidos: sed tepidos euomit ex ore suo. Et de⁹ xps dicit. Meus cib⁹ ē: vt faciā voluntatē eius q me misit. Est etiā tact⁹ ille diuin⁹. vñ dicit sponsa de spōso. Sinistra ei⁹ sub capite meo. ⁊ dextera ei⁹ amplectet me. Non sunt hec in deo p diuersa corpis loca. Cum enī dicit scire ibi sunt oia ⁊ videre ⁊ audire ⁊ olfacere ⁊ gustare ⁊ tāgere sine vlla eius mutatiōe substātie. sine vlla mole. q in alia pte maior: in alia minor: etiā in sensib⁹ puerili pectore cogitat qñ deus sic cogitat. Nec mireris qō ineffabilis dei scia qua nouit oia p varios hūane locutiōis modos oīm istoz corpaliū sensuū noibus nuncupat: cū ⁊ ipsa mēs nra. i. hō interior cui vnifozmiter sciēti p hos q̄cp veluti corpis nūcios diuersa nūciant qñ īmutabilē veritatē intelligere eligit: diligit: ⁊ lumē videt de q̄ dicit. Erat lumē vex. Et ℣bū audit de q̄ dicit. In p̄ncipio erat ℣bū. Et odorē capit de q̄ dicit post odorē vnguentoz tuoz curremus. Et fontē bibit de q̄ dicit. Apud te fons vite ⁊ tactu fruitur: de quo dicitur. Mihi autē adherere deo bonū est. Nec aliud atcp aliud sz vna intelligētia tot sensuū noibus nuncupatur.

Johan. iiii.

Cant. ii.

Johan. i.

Cant. i.

Ps. xxxv.

Ps. lxxii.

G

Voceni scitote intelligētes q̄ois fornicator aut īmundus aut auarus qō ē idoloz seruit⁹ non habet hereditatē in regno xpi ⁊ dei. Nemo vos seducat inanibus verbis ppter hec enī venit ira dei ī filios diffidentie.

Ex libro de penitētia.

Matthe. xxv

Dositur⁹ est enī oues ad dexterā. hedos ad sinistrā. Et dicet ouib⁹. i. iustis. Venite benedicti pris mei: pcipite regnuz qō vobis paratū est a cōstitutiōe mūdi. De hoc vticp regno dixit apl's cū enumeraret opa mala. qñ qui talia agūt regnū dei non possidebūt. Audi q̄d audiāt. Ite inc̄t in ignē eternū q̄ pparat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. Quapropter q̄s psume re audeat de noīe xpiano ⁊ non cū oī obedientia ⁊ timore audiat apl'm dicentē. hoc enī scitote cognoscētes: qñ oīs fornicator aut īmund⁹: aut auarus: qō est idoloz seruit⁹ nō habet hereditatē in regno dei ⁊ xpi. Nemo vos seducat inanib⁹ ℣bis: ppterea enī venit ira dei in filios diffidētie. Molite itaq̄ effici participes eoz. Lati⁹ aūt ad Corinthios hec dic. Molite errare /neq̄ fornicatores /neq̄ idolis seruientes /neq̄ adulteri /neq̄ molles /neq̄ masculoz concubitores neq̄ fures /neq̄ /auari / neq̄ ebriosi /neq̄ maledici /neq̄ rapaces regnū dei possidebūt. Sed vide quē admodū timore ⁊ desperatiōnē salutis abstulerit eis. q̄ hec in vita vetere cōmiserūt. Et hec q̄dē inquit fuistis. sed abluti estis: sz sctificati estis. in nomine dñi nri Jesu xpi ⁊ i spiritu dei nri. Quisq̄s ergo post baptismū aliquo p̄stinoz maloz ope obligatus tenet vsq̄ adeo ne sibi inimic⁹ est. vt adhuc dubitet vitā mutare dū tēpus est cū ita peccat ⁊ viuit? Nam vticp qō ita pse ueranter peccat thesaurizat sibi irā in die ire ⁊ revelationis iusti iudicij dei. Quod aūt adhuc viuit

Matthe. xxv

Sala. v.

Matthe. xxv

Mō omis christian⁹ eo solo q̄ xpian⁹ salnabitur.

i. Cor. vi.

Roma. ii.

Ibidem

patiētia dei: ad penitentiā eum adducit. Implicat⁹ igit tam mortiferoz vinculis peccatoz detrectat: aut differt: aut dubitat cōfugere ad ipas claues eccl'ie quibus soluat in terra. vt sit solut⁹ in celo. ⁊ audet sibi post hanc vitā: qz tantū xpianus dicit salutem aliquā pollicer⁹? Nec veridico illo vocis dñice tonitruo cōtremiscit. Non oīs qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū celoz. sz q̄ facit voluntatē patris mei q̄ in celis est: ipe intrabit in regnū celoz. Quod ad Galathas idē apl's. Nonne talia enumerās eodem fine concludit? Manifesta inquit sunt opera carnis que sunt fornicatiōes /immūditie /luxurie /idoloz seruitus /veneficia /inimicitie /contentiones /emulationes /animositates /dissentiōes /hereses /inuidie /ebrietates /cōmessationes /⁊ his similia q̄ predico vobis sic̄ p̄dixi. quoniā qui talia agūt regnū dei non cōsequent. Judicet ergo seipm homo in istis volūtate dum potest. ⁊ mores puertat ī meli⁹: ne cū iam non poterit etiā pter voluntatē a dño iudicet. ⁊ cum in se ptulerit seueriss̄ime medicine. sed tñ medicine sniam veniat ad antistites per quos illi in eccl'ia claues ministrant ⁊ tanc̄ bon⁹ iam inciplēs esse fili⁹ materno rū membroz ordine custodito a ppositis sacramētoz accipiat satisfactionis sue modū. Et in offerēdo sacrificio cōtribulati cordis deuotus ⁊ supplex id tamen agat quod non solū sibi ,pfit ad recipiendā salutē. sed etiā ceteris ad exemplū. Meminerit semp. quia de⁹ superbis resistit: humilib⁹ aūt dat gratiā. Quid enī est infelici⁹: quid puersi⁹ q̄ de ipo vulnere quod latere nō potest nō erubescere ⁊ de ligatura ei⁹ erubescere? Nemo arbitret fratres p pter ea se cōsiliū salubre hui⁹ penitētie debere cōtemnere. qz multos forte aduertit ⁊ nouit ad sacramēta altaris accedere. quoz talia crimia non ignorat. Multi enī corrigunt. vt Petrus. multi tolerātur: vt Iudas. multi nesciunt: donec veniat dñs ⁊ illuminet abscōdita tenebraz. ⁊ manifestabit cogitatiōes cordis.

Cohortat ad cōfessionē sacramētū recte ab eccl'a sumē dum.

Jacob. iiii.

Erubescere de ligatura ⁊ non de vulnere id est de penitētia ⁊ nō ō pctō maxime puerē sum est.

i. Cor. iiii.

Ex libro. iiii. de baptismo

Auar⁹ sciens q̄ hereticus nesciēs peior est.

Colos. iii.

¶ Cum manifestissimū sit multograuius peccare sciente q̄ nescientē vellem: mihi aliq̄s diceret si quis in heresem incurrat. nesciēs q̄tuz malū sit: ⁊ alius ab auaritia non recedat: sciens q̄tum malū sit. quis eoz sit peior? Possum etiā ita ,pponere. Si alius nesciēs in heresem irruat ⁊ sciēs alius ab idolatria non recedat. qz ⁊ apostolus dicit. auaritia que est idolorū seruit⁹. quero ergo q̄s peccet gr̄uius q̄ nesciens in heresem incurrat an qui sciens ab auaritia. id est ab idolatria non recesserit. Secūdum quidē illam regulā qua peccata scientiū peccatis ignorantie p̄ponunt. Auarus cum sciētia vincit in scelere. Sed ne forte hoc faciat in heresi sceleris magnitudo quod facit in auaritia sciētis admissio hereticus nesciēs. auaro sciēti coequat. amborum peccata equaliter appendant. ignorantis blasphemia ⁊ sciētis idolatria ⁊ eadē sententia iudicet ille qui christum querēdo in verisimilez sermonē falsitatis incurrit. ⁊ ille qui sciens christo resistit loquenti p apostolū quoniā omnis fornicator aut immūdus: aut auarus quod est idolorū seruit⁹ non habet hereditatem in regno christi ⁊ dei.

Molite ergo effici participes eoz. Eratis enī aliquādo tenebre: nunc aūt lux in dño: vt filij lucis ambulate. Fruct⁹ enī lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate.

¶ Fuistis aliquādo tenebre. nunc aūt lux in dño

Ex libro de q̄ fectione vite hois.

G Tenebre i se lux i dño

1.Cor.i.

Johan.i. Lux illuminans.

Cum diceret tenebre. non addidit in dño. Cū aūt dixit lux addidit vtiq; in dño: quia in seipis lux eē non possent. vt q̄ gloriaī in dño gloriet. Erat lux vera. Quare additū vera? Quia t hō illuminatus dicit lux. Sed vera lux illa est q̄ illuminat. Nam t oculi nr̄i dicunt lumina. t tamē nisi aut nocte lucerna accendat. aut p̄ diē sol exeat lumia illa sine causa patent. Sicut ergo t Johānes erat lux. sed non vera lux. q̄ non illuminat. tenebre. sed illuminatiōne fact. est lux. Nisi aūt illuminare. tenebre erat Sicut oēs impij q̄bus iam credentib. dixit apls. fuistis aliq̄n tenebre. Modo aūt q̄ crediderūt q̄d? Nunc aūt lux in dño. nisi adderet in dño: non intelligerem. Lux inquit in dño. Tenebre non in dño eratis fuistis enī aliq̄n tenebre ibi. non addidit in domino.

Ex li. pfessionum. xiii. Illuminatio aug.

Ps. xxxv.

¶ Et terra nr̄a anteq̄ accipet formā doctrine inuisibilis erat t incōposita t ignorātie tenebris tegebamur q̄n̄ p iniq̄tate erudisti hominez t iuditia tua sicut multa abissus. Sed q̄ spūs tuus supferebat sup aquā: non reliq̄t miseriā nostrā misericordia tua. Et dixit fiat lux.

Gene.i. Matthe. iii.

Penitentiā agite: appropinquauit enī regnū celoz. Penitentiā agite fiat lux. Et quoniā conturbata erat ad nosipos aīa nostra cōmemorati sum. tui dñe de terra iordanis t de mōte eq̄li tibi. sed paruo ppter nos. Et displicuerūt nobis tenebre nr̄e t puersi sum. ad te. t facta est lux. t ecce fuim. aliq̄n tenebre: nunc aūt lux in dño. Et tñ adhuc p fidē non p speciē. Spe enī salui facti sum. Spes aūt que videt non est spes. Ad

Roma. viii.

Ps. xli.

huc abissus abissum inuocat: sed iā in voce catha-

1.Cor.iii.

ractaz tuarum. Adhuc t ille q̄ dicit. non potui vobis loq̄ quasi spiritalib.: sed quasi carnalib. etiam

H Phili.iii.

Ps. xli.

ipe nondū se arbitrat cōprehēdisse t q̄ retro oblit. in ea q̄ ante sunt extendit. Et ingemiscit grauat. t sitit aīa ei. ad deū viuū: quēadmodū ceru. ad fontes aquaz. t dicit quādo veniā habitaculū suū q̄ de celo est supindui cupiens. t inuocat inferiorem

Roma. xii.

abissum dicēs. Nolite cōformari huic seculo: sz reformamini nouitate mētis vr̄e. t nolite pueri effici mētib.: sed malitia paruuli estote vt mētib. pfecti

Gala. iii.

sitis. Et o stulti Galathe q̄s vos fascinauit? Sed iam nō in voce sua. In tua enī qui misisti spm̄ tuuz de excelsis p eum q̄ ascendit in altū. t apuit catharactas domoz suaz. vt flumis impetus letificaret

Ps. xlv.

ciuitatē tuā. Illi enī suspirat sponsi amic. habens iam spūs p̄mitias penes eū. sed adhuc in semetipso ingemiscēs adoptionē: expectās redēptionem

Roma. viii.

corpis sui. Illi suspirat: membz est enī sponse. t illi zelat. Amic. est enī sponsi. illi zelat nō sibi: q̄ in voce catharactaz tuaz. non in voce sua inuocat alterā abissum. cui zelās timet ne sicut serpēs seduxit Euam astutia sua: sic t eoz sensus corrumpant a castitate que est in sponso nr̄o vnico tuo.

Ex p̄mōe d vigilijs pasche Gene.i.

¶ Et vidit de. lucē q̄ bona est. t diuisit de. inter lucē t tenebras. t vocauit de. lucē diez. t tenebras vocauit noctē. Si g̃ de. vocauit lucē diem: sine dubio illi q̄bus dicit apls Paulus. fuistis aliq̄n tenebre. nunc aūt lux in dño dies erāt. q̄n̄ ille qui iussit de tenebris lumē clarescere illumiauit eos. Infantes isti quos cernitis exteri. dealbatos: interiusq̄ mūdatos: q̄ candore vestiū splendorē mentiū p̄figurāt cum pctoz suoz nocte p̄merent tenebre fuerūt. Nunc aūt q̄ mūdati sunt lauacro sctō indulgētie q̄ irrigati fonte sapiētie. q̄ pfusi luce iustitie h̄ est dies quam fecit dñs. exultemus t letemur in eo. Audiat nos dies dñi. audiat nos dies fact. a dño. audiat t obaudiat. vt exultem. t letemur i eo. Q̄n̄

Dies sūt. ij quos deus illuminat.

Ps. cxvii.

sicut dicit apostolus. Hoc est gaudiū t corona nostra si vos statis in dño. Audite ergo nos o nouelli filij caste matr̄s. imo audite nos filij virginis m̄tis Q̄n̄ fuistis aliquādo tenebre: nunc aūt lux in dño. vt filij lucis ambulate. filijs lucis adherete. Atq; vt hocip̄m plan. dicā bonis fidelibus adherete. Sunt enī q̄d peius est fideles mali: sunt fideles q̄ vocant: t non sunt. Sunt fideles in quib. sacramēta xp̄i patiant iniuriā. qui sic viuūt vt t ipsi pereāt t alteros pdant. pereūt quippe ip̄i male viuendo. pdunt vero alios male viuendi exempla p̄bendo. Vos g̃ dilectissimi nolite talib. iungi. bonos querite: bonis adherete: boni estote.

Philip. iiii.

6

Fideles mali.

¶ Quēadmodū in ipis corporib.: ea que inferiora sunt: sicut terra t aqua t ip̄e aer / meliora fiunt participatiōe meliozis. i. cum luce illuminant. t fruore vegetant. sic incorporee creature rationales ip̄ius creatoris fiūt participatiōe meliores cuz ei coherēt purissima t sctissima claritate. Qua oīno si caruerit tenebrescēt t obdurescēt q̄dāmō. Proinde infideles hoies tenebre sunt q̄ per fidē cōuersi ad deū quadā p̄missa illuminatiōe lux fiūt in q̄ pficiendo si ex fide ad speciē puenerint. vt id quod credūt etiā ꝓspicere sicut tm̄ bonū potest cōspici / mereant pfectā recipiēt imaginē dei. Talib. enim dicit apls. Fuistis enī aliq̄n tenebre: nunc aūt lux in domino.

Ex lib. ōgfs noui testamti

Creature rationales fiūt participatiōe creatoris meliores.

Probantes q̄d sit beneplacitū deo: t nolite cōmunicare opibus infructuosis tenebrarū: magis aūt t redarguite. Que enim in occulto fiūt ab ipsis: turpe est t dicere.

Ex sermōe de pdis euāgelij. xviii.

I

Emo ante tempus deserat areā. Tolerēt paleā i tritura toleret i area. Dō ei toleret in horreo non habebit. Veniet ventilator q̄ diuidet malos a bōis Erit etiā corporalis separatio quā modo spūalis p̄cedit. A mal' corde semp discrepate. Nec cū negligētes sitis in corrigendis vr̄is: ad curā scilicet vr̄am. quo quomodo ptinentibus / monendo / docendo / hortando / terrendo. quibusq̄ modis potest agite. Nec cū inuenitis in scripturis t in exēplis sctōz / siue q̄ ante / siue q̄ post dñi aduentū in hac vita fuerūt q̄ mali bonos in vnitate non maculāt efficiamini ad colligēdos malos. Quob. modis non te maculat malus. Si non cōsentias t si redarguas hoc est non cōmunicare. h̄ est non cōsentire. Cōmunicat quippe q̄n̄ facto ei. cōsortiū voluntatis vel approbatiōis adfungit. hoc g̃ nos ammonēs apostolus ait. Nolite cōmunicare opibus infructuosis tenebraz. Et q̄ parū erat non cōsentire si sequeret negligētia disciplīne. magis aūt inquit redarguite. Videte quēadmodū vtrūq; cōplexus est. Nolite cōmūicare magis aūt t redarguite. Quid est nolite cōmunicare? Nolite cōsentire. nolite laudare. nolite approbare Quid est magis aūt t redarguite? Reprehendite corripite: cohercete. Deinde in ip̄a correctiōe vel cohertiōe alienoz pctōz cauendū est ne se extollat q̄ alterū corripit t apl'ica cogitanda sententia est. Quapropter q̄ putat se stare videat ne cadat. forſ terribiliter ꝓsonet increpatio: int. lenitatis teneat dilectio. Si p̄occupatus fuerit hō i aliquo delicto sic idē dicit apls. vos q̄ spūales estis hmōi instruite in spū māsuetudinis. intendēs teip̄m: ne t tu tenteris. Alter alterius onera portate. t sic adimplebitis legem christi. Item alio loco seruum inquit

xxiii. q. iiii. Bmalis.

Quo a malis sepandi sum. i hac vita.

Ubi. s.

Mal. duobus modis non maculat.

i. Cor. v.

Gala. vi.

ii. Thimo. ii

ii. Timo. ii. dñi non oportet litigare: sed mitem esse. ad oēs docibilē / patiētē / modestia corripientē / diuersa sentientes. ne forte det illis dñs penitentiā ad cognoscēdā veritatē. et resipiscāt a diaboli laqueis. a q̄ captiui tenent ad ipius voluntatē. Nec ergo cōsentiētes sitis malis vt approbetis: nec negligentes vt non arguatis: nec supbiētes vt insultant arguat.

Dia aūt que arguunt a lumine manifestant. Dñe aūt qđ manifestat lumē est.

Ex trac. euāgeli ſm ioā. nem. xii. Johan. iii.

Hoc est iudiciū: quoniā lux venit in mundū. et dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucem. Erant enī mala opa eoꝝ. Quid est hoc: quoꝝ enī erāt opa bona? Nonne venisti vt iustifices ipios? Sed dilexerūt inq̄t magis tenebras q̄ lucē. Idi posuit vim

Hō et peccatoꝝ q̄si due res sunt.

Multi enī dilexerūt pctā sua. multi cōfessi sūt peccata sua: qz qui cōfitet pctā: et accusat pctā sua iam cū deo facit. Accusat deꝰ peccata tua si et tu accuses ꝓiūgeris deo: qz si due res sūt hō et peccatoꝝ qđ audis hō deus fecit quod audis peccatoꝝ ipe homo fecit: dele qđ feciſti. vt deꝰ saluet qđ fecit. Optet vt oderis in te opus tuū. et ames in te opus dei.

Cōfessio.

Cum aūt cepit tibi displicere qđ feciſti. inde incipiunt bona opa tua: qz accusas mala opa tua. Initium bonoꝝ operū confessio est operū maloꝝ. Facis veritatē et venis ad lucē: nō te palpas non tibi blādiris non tibi adularis: non dicis iustus sum cum sis iniquus et incipis facere veritatē. venis aūt ad

Johan. iii.

lucē vt manifestent opa tua: qz in dño sūt facta: qz et hoc ipsum qđ tibi displicuit pctm̄ non tibi displiceret. nisi deꝰ tibi luceret. et eius veritas tibi ostenderet. Sed q̄ ammonitꝰ diligit pctā sua odit ām-

B

monentē lucē et fugit eam. vt non arguant opa eiꝰ mala q̄ diligit. Qui aūt facit veritatē accusat in se mala sua: non sibi parcit: non sibi ignoscit. vt deꝰ ignoscat: qz qđ vult vt deꝰ ignoscat ipe agnoscit. Et venit ad lucē cui grās agit q illi qđ in se odisset ostenderit.

Propter qđ dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te xps.

Ex tractatu pi. lxii. Sōnus aīe

Omnus aīe est obliuisci deū suū. Quicq̄ aīa oblita fuerit deū suū dormiuit. Jō dicit apl's quibusdā oblitis deum suum et tanq̄ in somno agentib⁹ deliramenta culture idoloꝝ. Sic sunt enī q colunt idola quō qui vidēt in somnis vana. Si aūt euigilet aīa ipsorum intelligit a quo facta est. et non colit qđ ipa fecit. Dicit ergo quibusdā apl's. Surge q̄ dormis et exurge a mortuis et illuminabit te xps. Nunqđ corpe dormientē excitabat apl's? Sed excitabat aīam dormientē quādo ad hoc eam excitabat: vt illuminaret a xpo. Ergo ſm ipas vigilias dicit iste deꝰ deꝰ meus ad te de luce vigilo. Non enī vigilares in te nisi oriret lux tua q̄ te de somno excitaret. Illuminat aīas xps et facit eas vigilare. Si aūt lumē suū detrahat obdormiuit. Jdeo illi dicit i alio psalmo

Exsurge a mortuis cui dicat apl's.

ps. lxii.

Illumia oculos meos ne vnq̄ obdormiā in morte

ps. xii.

Aut si ab illo auersi obdormiūt pſens ē illis lumē et non possunt videre qz dormiūt. Quō et corpe qui dormit interdū iam ort⁹ est sol. iaz dies calet. et ille tanq̄ in nocte est. qz non vigilat vt videat iam ortū diē. sic quibusdā iam pſente xpo. iam pdicata veritate inest adhuc somn⁹ aīe. Illis ergo vos si vigilatis dicitis quotidie. Surge q̄ dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus.

Ex sermōe de verbis euāgeli. xliii.

Misi enī ad mortuos suscitādos. dñs venisset non apl's diceret. Surge q̄ dormis et exurge a mortuis et illumiabit te xps. Dormientē audis cum dicit surge q̄ dormis: sed mortuū intellige cū audis. et exurge a mortuis. Dicti sunt sepe dormientes et mortui visibiliter. Et plāe oēs ei qui pōt excitare dormiūt. Mortuus enī tibi mortuus est q̄ quātūlibet pulses: quātumlibet vellices: q̄tumlibet lanies non expgiscit. Christo aūt ille dormiebat cui dictū est surge: continuo surrexit. Nemo tā facile excitat in lecto q̄ facile xps in sepulchro.

Mortuicē sendi q̄ dormiūt.

Xps susciauit facillime.

Videte itaq̄ frēs quō caute ambuletis non quasi insipiētes sed vt sapientes: redimētes tempus: quoniā dies mali sūt. Propterea nolite fieri imprudētes: sed intelligētes que sit volūtas dei. Et noli te inebriari vino in quo est luxuria.

Ex sermōe. i. homelia xhomelia. x.

Jes malos due res faciūt: malitia et miseria. Per malitiā hoim et miseriā hoim dicunt dies mali. Ceterū dies isti q̄tuz ptinet ad spacia horarū ordinati sunt: ducunt vices: agunt tpa. Orit sol: occidit sol: transeūt tpa. Cui molesta sunt tempa. si hoies sibi non sint molesti? Ergo dies malos sicut dixi. due res faciunt: miseria hoim et malitia hoim. Sed miseria hominū cōmunis est. non debet malitia esse cōmunis Ex quo enī lapsus est Adā: et ō paradiso expulsus nunq̄ fuerūt dies nisi mali. Jstos pueros q̄ nascūtur interrogem⁹ quare a plorātu incipiūt q̄ nec ridere possunt. Nascit et statim plorat post. nescio q̄t dies ridet. Quādo plorabat nascens ꝓpheta: sue calamitat̄ erat. Lachryme enī testes miserie. Nō dum loquit et iam ꝓphetat. Quid ꝓphetat? Jn labore se futurū vel timore. et si bene vixerit et iustus fuerit: certe in medijs posit⁹ tentationibus semp timebit. Redimam⁹ tempus: quoniā dies mali sūt Quid est temp⁹ redimere? Dicturꝰ sum qđ pauci audiūt: pauci ferūt: pauci aggrediunt: pauci agūt. tamē dicam quoniā ipsi pauci q̄ me audituri sunt: inter malos viuūt. Redimere temp⁹ hoc est. Quādo aliq̄s tibi infert litē ꝓde aliq̄d vt deo vaces non litibus. perde ergo ex eo qđ perdis p̄ciū est tēpis. Certe quādo ꝓ tuis necessitatib⁹ ꝓcedis ad publicū das nūmos remisti panē aut vinū aut oleum aut lignū aut aliquā suppellectilē. Das et accipis a liq̄d amittis aliq̄d acq̄ris. Ō est emere. Maz si nihil amittas: et habeas qđ nō habebas: aut inueniſti: aut donatū accepiſti: aut hereditate acq̄siſti. Quando aūt aliq̄d amittis vt aliq̄d habeas tunc emis. Ō habes emptū est qđ amittis p̄ciū est. Quō ergo pdis nūmos vt emas tibi aliq̄d. sic pdas nūmos vt emas tibi quietē. Ecce hoc ē tēp⁹ redimere. Prouerbiū notū est punicū qđ quidē latine vobis dicā qz punice non oēs nostis. punicū enī est ꝓuerbiuz antiquū nūmū querit pestilētia. duos illi da et ducat se. Nunqđ nō hoc ꝓuerbiū de euāgelio videt natū? Nam qđ aliud dixit dñs q̄ redimētes tpus qñ ait. Si q̄s vult iudicio tecū contēdere. et tunicā tuā vult tollere: dimitte illi et palliū? Judicio vult tecū cōtendere et tunicā tuā tollere: vult auocare te dāno et litib⁹ a deo tuo. Non habebis q̄etū cor. nō habebis trāquillū aīm. Euerteris cogitatiōib⁹ tuis. Irritaris aduersus ipm aduersariū tuum. Ecce tempus perdidiſti. Quanto ergo meli⁹ est: nummum amittas et tempus redimas

Prouerbium cartha ginēsium Nūmuz q̄ rit pestilentia. Matthe. v.

Sed implemini spū loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus cantantes et psallentes in cordibus vestris domino.

G

Ex tractatu ps. lxxxvi.

¶Ambulãtes ergo in christo ⁊ adhuc pegrinãtes donec ꝓueniam⁹ ⁊ suspirãtes desiderio cuiusdã ineffabilꝭ ꝗetis q̃ habitat i illa ciuitate. de q̃ quiete dictũ est ꝫ nob esse ꝓmissum: qõ oculus nõ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit. Ambulantes g̃ sic cãtem⁹ vt desiderem⁹. Nam ꝗ desiderat ⁊ si lingua taceat cantat corde. Qui aũt non desiderat quolibet ore quolibet clamore aures homĩum feriat mutus est deo.

Esaie. lxiiii. Cantat deo ꝗ cantare desiderat.

Gratias agentes semp pro oĩb⁹ in nomine dñi nostri Jesu christi deo ⁊ patri. Subiecti inuicem: in timore christi.

Ex lib. de ciuitate dei. vii Bñficia dei.

¶Ab hoc vno ⁊ vero deo vitã speram⁹ eternã. habem⁹ enĩ ab illo ꝑter huiuscemodi beneficia: ꝗ ex hac ãministratiõe nature bonis malisq; largiꝭ magnũ ⁊ bonor. ꝓpriũ magne dilectiõis inditiũ. q̃q; enĩ qõ sum⁹: q̃ viuim⁹: q̃ celũ terrãq; cõspicim⁹/ q̃ habem⁹ mentẽ atq; rationẽ/ q̃ eum ipm ꝗ hec oĩa cõdidit inq̃ram⁹: nequaq; valeam⁹ actiõi sufficere gr̃ar. tñ q̃ nos oneratos obrutosq; pctis. ⁊ a ptem platiõe sue lucis auersos. ac tenebr̃ar. i. iniq̃tatis dilectiõe cecatos non oĩno deseruit. Misitq; nob verbũ suũ. ꝗ est ei⁹ vnicus filꝰ. ꝗ ꝓ nobis assumpta carne nato atq; passo q̃sti de⁹ hoiem pẽderet noscerem⁹. atq; illo sacrificio singl̃ari a pctis oĩb⁹ mũ daremur eiusq; spũ in cordib⁹ nr̃is dilectiõe diffusa oĩbus difficultatib⁹ supatis in eternam requiẽ ⁊ ꝓtẽplatõis eius ineffabilẽ dulcedinẽ ꝓuenirem⁹ q̃ corda: q̃ligue ad agẽdas ei gr̃as satꝭ eẽ ꝓtẽderit

Mulieres viris suis subdite sint sicut dño: qm̃ vir caput est mulieris sicut xp̃s caput ecclesie: ipe saluator corporis ei⁹ Sed sicut ecclesia subiecta est xp̃o: ita ⁊ mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite vxores vestras.

H

Ex ꝓmõe de decẽ chordis Non mechãdũ vir̃ sicut nec vxoribus.

¶Nolite mechari post vxores vr̃as. qr nõ vultis vt mechenť post vos vxores vr̃e ¶Nolite ire vos ꝗ eas seq̃ non vultis. Dicis nõ est vxor aliena ad quã vado. Mũ quid vis vt dicat tibi non est vir alien⁹ ad quẽ vado? Absit vt dicat hoc illa. Veli⁹ dolet te q̃ imitatur te. Mõ dolet sctã femia ꝓpter carnẽ. sed dolet ꝓpter charitatẽ. nõ ideo non vult vt facias: qr ipsa nõ facit. sed qr tibi non expedit. Mã illa castitatẽ exhibet deo. loquit enĩ xp̃s in corde illius ⁊ consolat filiã suã hmõi verbis. De iurijs viri tui torquer̃s. Quid tibi enĩ fecit dole sed ipm. Et ipm noli imitari vt malefacias. sed ipe te imitet in bono. Mã in eo qõ malefacit noli eũ putare caput tuũ sed me. Mã ⁊ si in eo qõ malefacit caput secuturũ est corp⁹ eũt ambo p ꝑceps. vt aũt non sequanť malũ caput teneãt se ad caput ecclesie christum.

Sicut ⁊ christus dilexit ecclesiaz: ⁊ seip sum tradidit pro ea vt illaz sanctificaret mundans eã lauacro aque in verbo vite

Ex trac. euãgelij ſm ioãnem. xv. Johan. iiii. Xp̃us an baptizauerit.

¶Dictũ est de dño i euãgelio. Baptisabat Jesus plꝰ q̃ Johãnes. Et posteaq; dictũ ē baptizabat subiectũ est q̃q; Jesus non baptisaret. sed discipli ei⁹. Quid g̃ falsum dictũ erat. ⁊ correctũ est cũ additũ est q̃q; Jesus nõ baptisabat. sed discipuli ei⁹. an vtrũq; verũ est: qr Jesus baptisabat ⁊ nõ baptisabat. Baptisabat enĩ qr ꝓmũdabat. Mõ baptisabat: qr ipe non tingebat. ꝓbebãt discipuli misteriũ corꝑis ꝓbebat ille adiutoriũ maiestatꝭ. Qñ enĩ cessaret a baptisando qñ nõ cessat a mũdãdo? de quo dictũ est ab eodẽ Johãne. p Johãnis baptiste ꝑsonã dicẽtis. H est ꝗ baptisat. Ergo Jesus adhuc baptisat. Et quousq; baptisandi sum⁹ Jesus baptisat Secur⁹ hõ accedat ad inferiorẽ mistrũ. habet enĩ superiorẽ magr̃m. Sed forte ait aliq̃s. Baptisat ꝗ dẽ xp̃s in spũ non in corꝑe. Quasi vero alteri⁹ dono q̃ illius ꝗsq; etiã sacramẽto corꝑalis ⁊ visibilis baptismatis imbuat. Vis nosse. qr ipe baptisat nõ solũ spũ. sed etiã aqua? Audi apl̃m. Sicut xp̃s inquit dilexit eccl̃iam: ⁊ semetipm tradidit ꝓ ea mũdãs eam lauacro aq̃ in verbo. vt exhiberet sibi ipe eccl̃iam gloriosam: non habentẽ maculã aut rugã aut aliq̃d eiusmõi. Mundãs eam. vñ? Lauacro aq̃ in verbo. Quid est baptism⁹ xp̃i? Lauacrũ aque i verbo. Tolle aquã non est baptism⁹. Tolle verbũ non est baptismus.

Baptism⁹ q̃b⁹ cõstat.

Ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentez maculam aut rugam: aut aliquid huiusmodi: sed vt sit sancta ⁊ immaculata. Jta ⁊ viri debent diligere vxores suas vt corpora sua. Qui suaz vxorẽ diligit: seipsum diligit.

Ex lib. ꝺ ꝑfe crõe iustitie hominis. Jaco. ii. Prouer. xii.

¶Super altat aũt mia iudicio. Qõ si non esset q̃ spes esset? Quãdoquidez cũ rex iust⁹ sederit i throno q̃s gloriabit castũ se habere cor? Aut q̃s gloriabit mundũ se esse a pctõ? Tunc g̃ ꝑ eius miam iuste plene ꝑfecteq; mũdati fulgebũt in regno p̃ris sui sicut sol. Tũc plene atq; ꝑfecte eccl̃ia erit nõ habẽs maculã aut rugã aut aliq̃d eiusmõi. qr tunc etiã erit vere gl̃osa. Cũ enĩ non tm̃ vt exhiberet sibi eccl̃iam nõ hñtẽ maculã aut rugã. sed addidit gl̃osam satꝭ significauit qñ erit sine macl̃a ⁊ ruga. aut aliq̃d eiusmõi. Tũc vtiq; qñ gl̃osa. Non enĩ mõ in tãtis malꝭ in tãtis scãdalis/ in tãta pmixtiõe hoĩm pessimor. in tãtis opprobrijs ipior. dicendũ ē eã eẽ gl̃iosaz. qr reges et seruiũt. vbi ẽ piculosior maiorq; tẽtatõ sed tũc potiꝰ gl̃osa erit qñ fiet qõ idẽ ait apl̃s. Cũ xp̃s apparuerit vita vr̃a. tũc ⁊ vos apparebitis cũ ipo in gl̃a. Cũ enĩ dñs ipe fm formã serui ꝑ quam se mediator. pfulxit eccl̃ie nõ fuerit gl̃ificat⁹ nisi resurrectiõis gl̃a. vñ dictũ est. spũs aũt non erat dat⁹ qr Jhs nõdũ fuerat gl̃ificat⁹. quõ dicẽda est añ resurrectoz suã eccl̃ia ei⁹ eẽ gl̃osa? Mũdat g̃ eã nũc lauacro aq̃ in x̃bo. ablues pctã ꝑterita ⁊ pellẽs ab ea dñationẽ malor. angelor. deide pficiẽs ei⁹ sanitates facit eã occurrere in illã gl̃iosaz sine macula ⁊ ruga. Quos enĩ ꝑdestinauit illos ⁊ vocauit. ⁊ q̃s vocauit ipos ⁊ iustificauit. Quos aũt iustificauit: illos ⁊ gl̃ificauit. In h̃ misterio dictũ arbitror. ecce eiscio demõia ⁊ sanitates pficio hodie ⁊ cras: ⁊ tertia die ꝓsũmor. i. pficior. Dixit enĩ h̃ ex ꝑsõa corꝑis sui qõ est eccl̃ia disponẽs ꝑ distinctis ordinatiõsq; tpib⁹ qõ i sua resurrectiõe significauit triduo

Mat. xiii. Eccl̃ia qñ nõ habebit maculam. Coloſ. iii. Johan. vii. Roma. viii. Luce. xiii.

¶Jpe est enĩ finis vt nihil duplici corde faciam⁹ auferẽtes trabẽ de oculo nr̃o: inuidẽtie vel malitie vel simulatiõis vt videam⁹ eijcere festucã de oculo fr̃is. Videbim⁹ enĩ eam oculis columbe q̃les in sponsa xp̃i ꝑdicanť quã sibi elegit de⁹ gl̃iosam ecclesiã non habentẽ maculã neq; rugã. i. mundã et simplicem.

Ex libro ꝺiſer mone dñi in monte. Eccleſie oculi.

¶Lauabis me. i. mũdabis. ⁊ sup niuẽ dealbabor. Et si fuerint peccata vestra vt feniciũ tanq̃ niuez dealbabo. De talibus sibi exhibet vestem sine macula ⁊ ruga. Proinde vestis eius in monte tanq̃ nix dealbata effulsit: significabat ecclesiam oĩ macula peccati mundatam.

Ex tractatu ps. l. Iſa. i. Eccl̃ia de albata ſup niuem.

Ex tractatu pl. cxxvii.

Vestis sacerdotalis

¶ Vestis sacerdotalis ecclīam significat. Ipa est vestis de qua dicit apostolus. Vt exhiberet sibi gloriosam ecclīam non habentē maculā aut rugam. Mūdat vt non habeat maculā. extendit vt nō habeat rugā vbi extēdit fullo nisi in ligno? Videm⁹ quotidie a fullonibus tunicas q̄dam mō crucifigi. crucifigunt vt rugam non habeant.

Ex sermōe q̄ tribus mōis xp̄s intelligatur.

Corpus t spōsam dignā xp̄o nos exhibere debemus.

¶ Exhibete g̃ vos dignū corp⁹ tali capiti: dignaz spōsā tali spōso. Nō pōt habere caput illud nisi cō dignū corpus. nec ille vir tātus nisi pdignā ducit vxorē vt exhiberet sibi inq̄t gloriosam ecclīaz nō habentē maculā aut rugā: aut aliq̄d eiusmōi. Hec ē sponsa xp̄i non hns maculā aut rugā. Non vis habere maculā fac q̄ scriptū est. Lauamini mūdi estote auferte nequitias de cordib⁹ vr̄is. Non vis habere rugā extendere in cruce. Non enī tm̄ opus ē: vt lauer. sz etiā vt extēdar. vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrū eni auferunt pctā. Per extēsionē fit desiderū futuri scli. ppter q̄ xp̄s crucifix⁹ est. Audi ipm Paulū lotū. Non inq̄t ex opibus iustitie q̄ fecim⁹ nos: sed sm suā misericordiā saluos nos fecit. p lauacrū regenerationis. Audi eundē extensum. Ea inq̄t q̄ retro sunt oblit⁹ in ea q̄ ante sunt extēsus scōz intentionē seq̄r ad palmā supne vocationis dei in xp̄o iesu.

Ad titū. iii.

Phil. iii.

Memo eni vnq̄z carnē suaz odio habuit sed nutrit t fouet eam sicut t xp̄us ecclesiam: q̄z membra sumus corporis eius: de carne eius t de ossibus eius.

Ex libro extra fastum

Dilectio vxoris.

B

¶ Um de sctā dilectiōe p̄cipet qualis esse debeat vir ox in vxores: ex aīa animātz sumpsit exēplū. Qui diligit inq̄t vxorē suā seipm diligit. Memo enī inq̄t carnē suā odio habuit: sz nutrit t fouet eā tanq̄z xp̄s ecclesiā. Ecce in cōspectu vr̄o est carnalis vniuersa substātia. Videte quēadmodū in oē aīal sibi ad salutē cōciliatū ptendat nature ista cōmunio: vt diligat carnē suā. Neq̄z enī hoc in hoibus tm̄ est q̄ cum recte viuāt nō solū p̄sulūt saluti carnis sue. verū etiā carnales mot⁹ ad vsum rōnis edomāt t refrenant. Sed etiā bestie fugiūt dolorē: formidāt interitū: t quicq̄d illā mēbrox cōpagē copulāq̄z carnis t spīritus a pcordi iunctura dissidere ac dirimere pōt quāta valent agilitate deuitāt: nutrientes etiaz ip se ac fouentes carnem suam.

Bestie salutī sue vīte intēdūt

Ex li. de doctrina xp̄iana.

¶ Memo enī vnq̄z carnē suā odio habuit: sed nutrit inq̄t ac fouet eā sicut t xp̄s ecclīam. videte vī quo ascēderit. Memo g̃ se odit: t hinc q̄dē nulla cū alīq̄ secta questio fuit. Sed neq̄z corpus suū quisq̄z odit. Ver est enī q̄ ait apl's. nemo vnq̄z carnē suā odio habuit. Et q̄ nonnulli dicūt malle se esse sine corpe oīno fallunt. Non enī corpus suū: sz corruptiones ei⁹ t pond⁹ oderūt. Non itaq̄z nullū corpus: sed icorruptū t celerrimū corp⁹ volūt habere Sed putāt nullū corp⁹ esse: si tale fuerit. q̄ tale aliquid esse aīam putāt. q̄ aūt continētia quadā t laborib⁹ p̄sequi videnť corpa sua q̄ hoc recte faciunt non id agūt vt non habeāt corp⁹: sed vt habeāt subiugatū t paratū ad opa necessaria. Libidines enī male vtētes corpe. i. p̄suetudines t inclinationes aīe ad fruendū inferiorib⁹ p ipius corpis laborioſam quādā militiā extinguere affectāt. Nam non se interimūt t curā sue valitudis gerūt. Qui aūt p̄ uerse id agūt q̄si naturalīt inimico suo corpi bellū i gerūt. In quo fallit eos q̄ legūt. caro concupiscit aduersus spm̄: t spūs aduersus carnē Hec enī inuicem aduersant. Dictū est enī hoc ppter indomitā carnalem consuetudinē aduersus quā spūs cōcupiscit. non vt interimat corp⁹. sed vt cōcupiscentia ei⁹. i. cōsuetudine malā edomita faciat spūi subiugatū q̄ naturalis ordo desiderat. Quia enī hoc erit post resurrectionē. vt corpus oīmodo cū q̄ete summa spūi subditū immortaliter vigeat. hoc etiā in hac vita meditandū est. vt cōsuetudo carnalis / mutet in meli⁹. nec inordinatis motib⁹ resistat spīritui. Q̄ donec fiat. caro cōcupiscit aduersus spīritū. t spīrit⁹ aduersus carnē: non p odiū resistente spū. sed p principatū. q̄ magis q̄ diligit vult subditū esse meliori. nec p odiū resistente carne: sed p cōsuetudinis vinculū. Quod a parentū etiam propagine inueteratū nature lege inoleuit. Id g̃ agit spūs in domāda carne vt soluat male cōsuetudīs quasi pacta peruersa t fiat pax cōsuetudinis bone

Corpa rationabilīt domanda nō interīmēda sūt.

¶ Caro diligīt quidem: nec tamen ppter: sed propter aīam cui subiacet ad vsum. Nā t si ppter seipsam videt diligi cum eā nolum⁹ esse deformē ad aliud referendū est dec⁹ eius ad illum scilicet a q̄ decora sunt omnia.

Ex li. retractationū. i. Caro quō diligat.

Propter hoc relinq̄t hō patrē t matrē suam: t adherebit vxori sue: t erūt duo i carne vna. Sacramentū hoc magnuz ē Ego aūt dico: in xp̄o t in ecclesia. Verū tamen t vos singuli vnusquisq̄z vxorez suā sicut seipsum diligat: vxor autem timeat virum suum.

Ex lib. de genesi ad lfam nono.

Extasis cur adeodata.

C

¶ Lla extasis quā deus immisit in Adaz vt sopor⁹ obdormiret recte intelligit ad hoc immissa. vt t ipius mens p extasim pticeps fieret tanq̄z angelice curie. t intrans in sanctuariū dei itelligeret in nouissima denicq̄z euigilās tanq̄z pphetia plen⁹ cum ad se adductā mulierē suam videret eructauit cōtinuo q̄ magnū sacramentū cōmēdat apostolus. Hoc nūc os de ossibus meis. t caro de carne mea. Hec vocabīt mulier. quoniā de viro suo sumpta est. Propter hoc relinquet homo patrē suum t matrē t adherebit vxori sue. t erunt duo in carne vna. Que ꝟba cum primi homīs fuisse scriptura ipa testatur. dns tamen in euāgelio deū dixisse declarauit. Ait enī. Non legistis. q̄ qui fecit ab initio masculū t feminā fecit eos: t dixit. Propter hoc dimittet homo patrē t matrem t adherebit vxori sue. t erunt duo in carne vna: Vt hinc intelligerem⁹. Propt extasim que p̄esserat in Adam hoc eum diuinit⁹ tanq̄z prophetam dicere potuisse

Gene. ii.

Mat. xix.

¶ Neq̄z enī frustra dixit apl's adaz qui est forma futuri. q̄s enī non agnoscat xp̄m eo modo relicto patrē quo cū in forma dei esset nō rapinā arbitratus est esse eq̄lis deo: sed semetipm exinaniuit formā serui accipiēs. relicto etiā matrē synagogā iudeox veteri testamēto carnaliter inherentē t adhesisse vxori sue sancte ecclīe. vt pace noui testamēti essent duo in carne vna: Quia cum sit de⁹ apud patrē per quem facti sumus. Factus est per carnē particeps noster vt illius capitis corpus esse possemus.

Ex libro extra fastum. Roma. v. Phili. ii

¶ Quantū misterium de christo continet quod cōmemorat apostolus dicens. t erunt duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū est. Et ne quis istā magnitudinē sacramenti in singulis quibusq̄z hoībus vxores habentibus intelligeret. ego autē inq̄t dico in christo t in ecclesia. Quod est hoc sacramētum magnum? Erunt duo in carne vna. Cum de

Ex trac. euāgelii sm ioānem. ix. Quō verbū geñ. ij. ptineat ad xp̄m.

Gala. v.

Gene.ii. Adam ꝛ Eua scriptura geneseos loquerek. vñ vē tū est ad hec verba. ppꝛea inqt. Relinquet hō patrē ꝛ mrem ꝛ adherebit vxori sue. ꝛ erūt duo i carne vna. Si ergo xps adhesit ecclesie. vt essent duo in carne vna quō reliquit patrē. quō reliquit matrē? Reliquit patrē. qꝛ cum in forma dei esset non rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo. sed semetipm exinaniuit formam serui accipiens. Hoc est enī reliquit patrē. Non qꝛ deseruit ꝛ recessit a patre: sed qꝛ non in ea forma apparuit hoibus in qua eqlis ē patri. Quō reliquit matrē? Relinquēdo synagogā iudeoꝝ de qua scōm carnē natus est. ꝛ inherendo ecclesie quā ex oibus gentibus cōgregauit ꝛ quā illuminauit p apl̄os deus vt ostenderet nobis quid ibi q̄rem⁹ in ipsa vna sentētia erūt duo in carne vna. Sacramentū magnū in xpo ꝛ in eccl̄ia. Jam licet nobis vbiq; xpm querere ꝛ de oibus idrūs vinum potare. Dormit Adam vt fiat Eua. Moritur christus vt fiat ecclesia. Dormienti Ade fit Eua de latere. Mortuo christo: lancea percutitur lat⁹. vt profluant sacramenta quibus formetur ecclesia. Cui non appareat: quia tunc in illis factis futura figurata sunt. quandoquidem dicit apostolus ipsum Adam formam futuri esse? Quid est (inquit) forma futuri.

Moritur xps vt fiat ecclesia.

Roma.v.

Extractatu pi.xxx.

¶ Ut noueritis qꝛ vnus dicit christ⁹ caput ꝛ corpus suū. ipe dicit cum de piugio loquerek. Erunt duo in carne vna. Jgit non iam duo: sed caro vna. Sed forte hoc dicit de q̄cūq; cōiugio. Audi Paulum. Et erūt inquit duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū est. Ego aūt dico i christo ꝛ in ecclesia. fit ergo ex duobus vna quedā persona ex capite ꝛ corpe ex sponso ꝛ sponsa. Nam vnitatē persone huius mirā ꝛ excellētē cōmēdat etiā Esaias ppheta. Nam loquens etiam in eo christus in prophetia ait. Sicut sponso alligauit mihi mitram et sicut sponsam ornauit me ornamēto. Se dixit spōsum. se sponsam. Quare se sponsum se sponsam nisi quia erunt duo in carne vna? Si duo in carne vna quare non duo in voce vna?

Xps vnus

Ex xpo et eccl̄ia vna psona est.

Esaie.lxi.

Christus sponsus a sponsa.

¶ Sic ergo aliquando insinuak in scripturis christus vt intelligas verbum equale patri. sic aliquādo vt intelligas mediatorem. cum verbū caro factum est. vt habitaret in nobis cum ille vnigenit⁹ p quem facta sunt oīa: non rapinam arbitratus est esse eqlis deo: sꝛ semetipsum exinaniuit formā serui accipiēs: factus obediēs vsq; ad mortē. mortem aūt crucis: sic aūt aliquādo. vt itelligas caput ꝛ corpus exponēte ipso apl̄o apertissime qō dictū est de viro ꝛ vxore in Genesi. Et erūt inquit duo i carne vna. Videte ipsum exponentē. vt non coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erūt inquit duo in carne vna. Et addidit. Sacramentū hoc magnū est. Et ne adhuc putaret quisq; in viro esse ꝛ vxore fm naturalē vtriusq; sexus copulationē corporalemq; mixturam. Ego autē dico inquit: in xpm ꝛ in ecclesiam. Scōm hoc ergo q̄ in christo ꝛ ecclesia accipitur quod dictū ē: erūt duo in carne vna. non iaꝛ duo: sed vna caro est. Et quo modo sponsus ꝛ sponsa sic caput ꝛ corpus. quia caput mulieris vir. Siue ergo dicam caput ꝛ corpus siue dicam sponsus ꝛ sponsa. vnū intelligite. Jdeoq; idem apostolus cum esset adhuc Saulus audiuit. Saule Saule quid me persequeris? Quoniaꝛ corpus capiti adiūgit: ꝛ quoniā christi predicatores patere ab alijs que pssecutor ipe fecerat vt supplearn inquit que desunt pressurarum christi in carne mea ad pressuras xpi attendens pertinere qō patiebatur. Quod non potest intelligi fm caput: qō iam in celo nihil tale patitur sed fm corpus. id est ecclesiam. quod corpus cum suo capite vnus christus est.

Exx sponsi ꝛ sponsa.

Ex sermōe q̄ trib⁹ modis xps itelligat Johan.i.

Philli.ii.

Gene.ii.

Christ⁹ et eccl̄a caro vna.

Actū.ix.

¶ Dominus noster Jesus christ⁹ saluator. sedēs ad dexteram patris. qui etiam propter nos natus de virgine. et sub pontio Pilato passus est fuso innocente sanguine. quod est precium nostrum. redemit nocentes a captiuitate: in qua tenebamur a diabolo. donando nobis delicta. ꝛ ipo precio nostro sanguie suo delens cyrographū quo debitores tenebamur. Jpe est rector ꝛ sponsus. ꝛ redēptor ecclesie. caput nostrū. ꝛ vtiq; si caput est habet corpus. corpus aūt eius sancta ecclesia. que etiā coniunx eius. Cui dicit apl̄s. Vos autez estis corpus xpi ꝛ membra. Totus itaq; xps caput ꝛ corp⁹ tam q̄ integer vir. qꝛ et femina ex viro facta est. ꝛ ad virum pertinet ꝛ dictum est de primo cōiugio. erunt duo in carne vna. Hoc aūt ad misterium interpretatur apl̄s non frustra esse dictū in illis duob⁹ hominibus nisi qꝛ in eis iam figurabak xps ꝛ ecclesia Nam hoc sic exponit apl̄s erunt inqt duo in carne vna. Sacramentū hoc magnum est. Ego autē dico in christum ꝛ in ecclesiam. Dicit etiam ipsum Adam formam futuri. Qui est inquit forma futuri Si ergo Adam forma futuri: quomodo de latere dormientis Eua facta ē. sic ex latere dñi dormiēt̄ id est dormient̄ in passione ꝛ in cruce percusso de lancea manauerūt sacramenta: quibus formarek ecclesia. Nam de futura eadem passione sua sic dicit in alio psalmo. Ego dormiui ꝛ somnum cepi: et exurrexi. quia dominus suscepiet me. Unde dicit ipse dominus in euangelio: cum de coniugio loqueretur. Jgitur non iam duo sed vna caro. Una caro. quia de nostra mortalitate carnem suscepit. nō autē vna diuinitas. qꝛ ille creator nos creatura

Ex libro contra manichēos. Johan. xvi.

Johan.i.

Phili.ii.

¶ Omnes fideles quid audiūt ab apostolo? Vos autem estis corpus christi ꝛ membra ex parte. Si ergo corpus christi ꝛ membra sunt: noli facere duos. Nam vt noueritis: quia vnus homo est sponsus ꝛ sponsa fm carnem christi. non fm diuinitatē. Nam fm diuinitatē quod est ille: nos esse non possumus. quia ille creator nos creatura. ille effector: nos facti. ille conditor: nos conditi. Sed vt essem⁹ vnum cum illo caput nostrum esse voluit accipiendo carnem ex nobis in qua moreretur pro nobis. Ut noueritis ergo quia hoc totum vnus est christus. p Esaiam dixit. Sicut sponso alligauit mihi mitram: ꝛ sicut sponsam induit me ornamento. ipse sponsus. ipse sponsa. Ipse plane sponsus in capite: sponsa in corpore.

Ex fmone d verbis euangelij. i. Cor. xii.

Sumus vnū xpo.

Esaie.lxi.

Xps sponsus ꝛ spōsa

¶ Reliquit patrem cum dixit. Ego a patre exiui: ꝛ veni in hunc mundū. Sed non reliquit loco quia deus loco non continek: neq; auersione pcti: sicut apostate relinquunt deū. sed apparendo hoibus i homine. cum verbū caro factū est ꝛ habitauit in nobis qō ipm non cōmutationē nature dei significat sed susceptionē inferioris psone. i. humane. Ad hō valet etiā quod dicik. semetipm exinaniuit. qꝛ non in ea dignitate apparuit hoibus in q̄ est apud pꝛes blandiēs eoꝝ infirmitati q̄ corā mūdū nondū habebant. vnde videk verbū in pncipio de⁹ apud deum Quid est g̃ quod dicik. relinquet patrem nisi relinquet apparere hominibus sicut est apud patrem? Jtē relinquet matrē. id est synagoge veterem atq; carnalē obseruationē que illi mater erat ex semie dauid scōm carnem. Et adhesit vxori sue id est ecclesie vt sint duo in carne vna. Dicit enī apl̄s ipm

A Colos.i. esse caput ecclesie corporis sui.

Capitulum sextum.

Filij obedite parētib⁹ vestris in dño. Hoc enī iustū est. Honora patrē tuum et matrē tuam: qđ est mādatū primū in promissione: vt bñ sit tibi et sis lōgeuus sup terrā. Et vos patres nolite ad iracūdiam prouocare filios vestros sed educate illos in disciplina et correptione domini.

Ex libro ð de cemchordis. AD duo pcepta id est ad dilectionē dei ⁊ primi ptinet decalogus. Ad pmū preceptū tres chorde qr de⁹ trinitas / ad alterū vero preceptū id est primi septem chorde quomodo viuat inter hoies. Mā ipse numerus septenarij⁹ icipit ab honore parētū. Honora patrē tuū et matrē tuā. Ad parētes enī suos homo aperit oculos et hec vita ab eorū amicicia sumit exordiū. Quisquis autē parētibus suis nō defert honorē quib⁹ parcere poterit? Dicit apl's honora patrē tuū et matrē tuā qđ est primū mandatū. Quomodo primū qđ quartū / nisi qr in septenario numero est pmū ptinens ad dilectionē primi? Primū est in altera tabula. Mā ideo due tabule date sūt quod est psalteriū decē chordax. Tria in vna tabula ad deū ptinētia / septē in altera tabula ad primū. In altera ergo tabula pmū est. Honora patrē tuū et matrē tuā. Scōm nō mechaberis. Tercīū nō occides. Quartū nō furaberis. Quintū nō falsū testimoniū dices. Sextū nō pcupisces vxorē primi tui. Septimū nō cōcupisces rem proximi tui. Hec iungamus illis tribus ad dilectionē dei ptinētibus. Cātem⁹ in psalterio decē chordarū si volumus cātare canticum nouum.

Gen. xx. Parētib⁹ obedīdū

Decē chordarū psalteriū. Ibidē.

B

Ps. xcv. Serui obedite dominis carnalibus cū timore et tremore. in simplicitate cordis vestri sicut christo: non ad oculum seruientes quasi hominibus placētes: sed vt serui christi facientes volūtatem dei ex animo cum bona voluntate seruientes sicut dño ⁊ nō hoibus: scientes qñ vnusquisq; qcūq; fecerit bonū hoc recipiet a dño siue seruus siue liber. Et vos dñi eadē facite illis remittētes minas: sciētes qr et illorū ⁊ vester dñs est in celis et personarū acceptio nō est apud deū. De cetero fratres confortamini in dño: et in potentia virtutis eius.

Ex libro ð ci uitate di. xix Seruitus ꝓpter peccatū est homini īdita Johan. viii. PRima fuitutis causa pctī est vt homo homini cōditionis vinculo subderetur. Qđ nō fuit nisi deo iudicāte apud quē nō est iniqtas: et nouit diuersas penas meritis distribuere delinquētiū. Sicut aūt supn⁹ dñs dicit. Dis q facit pctī seru⁹ est pctī. Ac p hoc multi quidē religiosi dñis iniquis nō tñ liberi seruiūt. A quo enī qs deuict⁹ est huic seru⁹ addictus est. Et vnqz felicius seruit hoi qz libidini cū seuissimo dñatu vastet corda mortaliū vt alia omittā / libido ipsa dñandi hoibus.

Seruitus pctō ꝓ pessima. Verū et penalis seruitꝰ ea lege ordinat: que naturalem ordinē cōseruari iubet / pturbari vetat / qr si cōtra eā legē non esset factū / nihil esset penali fuiture cohercēdū. Ideoq; apl's eā seruos monet subditos esse dñis suis et ex aīo eis cū bona volūtate seruire. vt scz si non possunt a dñis liberi fieri suā seruitutē: ipi quodā modo liberā faciāt / non timore subdolo: sed fideli dilectione seruiēdo donec trāseat iiquitas / et euacuet omis principatus et potestas humana: et sit deus oīa in oībus. Quo circa etiā si habuerint serui iusti patres nostri. sic administrabāt domesticam pacē vt scōm hec ptalia bona filioꝝ sortem a seruorū cōditione distinguerēt: ad deū autē colendū in quo eterna bona speranda sūt oībus domus sue mēbris pari dilectione cōsulerent. Qđ naturalis ordo ita pscribit vt nomen patrisfamilias hinc exortū sit et tā late vulgatum vt etiā iniqe dñantes hoc se gaudeāt appellari Qui aūt veri patresfamilias sūt omibus in familia sua tāqz filijs suis ad colendū et pmerendū deū cōsulunt desiderantes atq; optātes venire ad celestē domū vbi necessarium non sit officium imperādi mortalib⁹ qr ne cessarium nō erit officium consulendi tā in illa immortalitate felicibus.

Seruus ñ liberos ſz bonos facit ap'lus

Xp̄us dñs a seruis suis malis sustinuit.

Luce. xxiiii.

Medici seruiunt.

Extractatu pi. cxxiiii. ORdinauit enī sic de⁹ ecclesiā suā vt omis potestas ordinata in seculo habeat honorē / et aliqñ a meliorib⁹. Sed exempli gra vnā rem dico hinc cōiscite gradus oīm potestatū. Prima ⁊ quotidiana potestas hoīs in hominē: dñi ē in ſuū. Prope oēs domus habēt huiusmodi potestatē. Sūt dñi sunt et serui. Diuersa sunt noīa sed hoies / ⁊ hoies paria sunt nomina. Et qđ dicit ap'lus. Seruos dominis suis subditos esse. Serui obedite dñis vestris scōm carnē quia est dñs scōm spiritū. Ille est dñs verus et eternus / isti autē tēporales scōm tēpus. Tu cū ambulas in via cum viuis in hac vita nō vult te facere superbū xp̄s. Cōtigit tibi vt christianus efficereris et haberes dñm hominē. Non ideo christianus factus es vt dedigneris seruire. Cū enī christo iubēte seruis homini: nō illi seruis sed illi qui iussit. Et hoc ait. Obedite dominis vestris scōm carnē cū timore et tremore in simplicitate cordis nō ad oculum seruiētes quasi hoibus placētes sed quasi serui christi facientes voluntatē dei ex animo cū bona volūtate. Ecce non fecit de seruis liberos sed de malis seruis bonos seruos. Quātū debent diuites xp̄o qui illis cōponit donū vt si fuit tibi seruus infidelis quertat illū christus et nō ei dicat. Dimitte dñm tuū iam cognouisti eū qui verus est dñs. Ille forte ipius est ⁊ iniquus tu iā fidelis et iustus: idignum est vt iustus et fidelis seruiat iniquo et infideli. Non hoc ei dixit sed magis serui. Et vt corroborāret seruū hoc dicit. Exemplo meo serui. Prior seruiui iniquis. Dñs enī tanta in passione sustinēs a quib⁹ sustinuit nisi dominus a seruis? Et a qualib⁹ nisi a malis seruis? Mā si fuissent boni serui honorarent dñm suū: sed quia mali serui erāt iniuriauerūt. Ille quid cōtra reddidit? Dilectionem pro odio. Ait enīz. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Si dñs celi et terre per quē facta sunt omia seruiuit idignis rogauit pro seuiētibus et furentibus et tanqz medicum se exhibuit aduenies. nam et medici et arte et sanitate meliores seruiunt egrotis: quāto magis non debet dedignari homo ex animo et ex tota bona voluntate cum tanta dilectione seruire domino ⁊ malo? Ecce seruit melior deterior sed ad tempus. Qđ aūt dixi de dño ⁊ seruo hoc intelligite de potestatib⁹ et regib⁹ ⁊ de oībus culminibus

C

huiꝰ seculi. Aliqñ enī potestates bone sūt/timent dñm.aliqñ nō timēt dñm. Julianus extitit infidelis īperatoꝛ. Mōne extitit apostata iniquus ꝛ idolatra? Milites xp̄iani seruierūt īperatoꝛi infideli vbi veniebaꝫ ad causā xp̄i/nō agnoscebāt nisi illū qui ī celo erat. Añ volebat vt idola colerēt/vt thurificarent p̄ponebāt illi deū. Añ autē dicebat p̄ducite aciem ite cōtra illā gentē statim obtēperabant. Distinguebāt deū eꝛnū a dño tpali/et tñ subditi erāt ꝓpter dñm eternū etiā dño tēpoꝛali.

Julianus Jnꝯbꝰ malis dñis ꝑuētū sit.

Extractatu pi.lxx.

Ad oculū seruire.

¶ Mā si seruꝰ nō ex aīo tibi seruiat/manꝰ eiꝰ/facies eius/p̄sentiā eiꝰ potes videre/coꝛ eius nō potes.et tū ait illis apl's. Mō ad oculū seruiētes. Et quid est nō ad oculū? Quid ergo? Mō visurus est dñs meꝰ quomodo illi seruiā vt dicas mihi nō ad oculū seruiētes? Adiecit sed quasi serui xp̄i. Dñs homo nō videt sed dñs christus videt. Ex animo (inquit) cum bona voluntate.

Jnduite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. qñ nō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē sed aduersus p̄incipes et potestates: aduersus mūdi rectoꝛes tenebꝛaꝝ harū. cōtra spiritalia neꝯcie in celestibꝰ. Propterea accipite armaturam dei vt possitis resistere in die malo: et in omnibus perfecti stare.

Extractatu pi.cxvii.

Eccl'ie inimici.

Ephe.v.

Ephe.ii.

Extractatu pi.xxx.

Jnimici pꝯbꝰ ē oꝛandū: sūt homines peccatoꝛes: ꝙ quos oꝛādū est diaboli.

Rectoꝛ mūdi ē deus creatoꝛ solus.

Ephe.v.

Extractatu pi.lxxxiiii

Mquid hoīes solos habet īimicos ecclesia? Quid est hō carni et sāguini deditus nisi caro ꝛ sāguis? Sed ait apl's Mō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē: sed aduersus p̄incipes ꝛ rectoꝛes tenebꝛaꝝ harū id est rectoꝛes iniquoꝝ mūdū istū diligentiū et ꝓpterea tenebꝛaꝝ. Quia et nos fuimus aliqñ tenebꝛe nūc autē lux in dño. Aduersus spiritalia (inqt) neꝯcie in celestibꝰ id est diabolū et angelos eius. Quē diabolū alio loco dicit p̄incipem potestatis aeris huius.

¶ Jntelligēdi sūt inimici pꝯbus oꝛandū sit et cōtra quos oꝛādū sit. Jnimici hoīes qualesꝯ fuerīt nō sūt odio habēdi. ne cū odit malus quē patitur malū sint duo mali. Diligat bonꝰ et cū patit malū vt vel vnꝰ sit malꝰ. Illi īimici sūt cōtra quos oꝛandū est diabolꝰ et angeli eiꝰ. Ipsi nobis inuidēt regnū celoꝝ. Ipsi nolūt vt nos ascēdamꝰ vnde illi deiecti sūt. Ab his oꝛemꝰ eruī aīam nr̄am. Nam ꝛ qñ aduersus nos hoīes incitantꝰ vasa ipsoꝝ fiunt. Proinde apl's Paulꝰ āmonēs nos ꝯ cauti ꝓtra inimicos esse debeamꝰ ait seruis dei ꝙ tribulationē patiebanꝰ vtiꝯ seditionibꝰ iꝓbitatibꝰ inimicicijs hoīm. Mō est nobis colluctatio aduersꝰ carnē et sanguinē. i. nō aduersus hoīes sed aduersus p̄incipes ꝛ potestates et rectoꝛes mūdi. Cuiꝰ mūdi? Celi terre? Absit. huius mūdi rectoꝛ nō est nisi creatoꝛ. Sed quē dicit mundū? Amatoꝛes mūdi. Deniꝯ addidit ꝛ exponit qō dico. Mūdi tenebꝛaꝝ harū. Quarū vtiꝯ tenebꝛaꝝ nisi ifidelīū ꝛ ipioꝝ? Mā ex ipijs et ifidelibꝰ cū essent facti pij fideles sic eos alloquit idē apl's. Fuistis enī aliqñ tenebꝛe nūc autē lux in dño. Aduersus spiritalia (inquit) neꝯcie in celestibꝰ aduersus diabolū ꝛ eiꝰ angelos dimicātibꝰ hostes vr̄os nō videtis ꝛ vincitꝭ

¶ Docemur inimicos nosse ꝓtra quos inuisibilē dimicamꝰ de quibꝰ admonet apl's dicēs. Mō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē id est aduersus hoīes aduersus eos quos videtis ꝫ aduersus eos quos nō videtis: aduersus p̄ncipes et potestates/et rectoꝛes mūdi tenebꝛaꝝ harū. ¶ Cū diceret enī rectoꝛes mūdi. dicebat q̄ppe de diabolo et angelis eiꝰ. cauēdū erat/ne male itelligerent hoīes ꝛ putarēt a diabolo et demonibꝰ mūdū regi Sed qꝛ mūdus dr̄ et in pctoꝛibꝰ dr̄ mūdus ꝛ in eis qui diligūt mūdū. De quibꝰ dictū est et mūdus eū nō cognouit. et de quibꝰ dictū est totꝰ mūdꝰ in maligno positꝰ est exponit et apl's cuiꝰ mūdi essēt rectoꝛes. Tenebꝛaꝝ (inqt) harū. Mūdi dico tenebꝛaꝝ harū. Rursus cogit nos intelligere q̄d dixerit tenebꝛaꝝ harū. Quarū tenebꝛaꝝ rectoꝛes sūt diabolꝰ et angeli eiꝰ? oīm īfideliū/oīm īiquoꝝ de quibꝰ dictū est Lux lucet in tenebꝛis ꝛ tenebꝛe eā nō cōpꝛehēderūt. Deniꝯ ex ipsoꝝ numero credētibus multis q̄d dixerit idem apl's. Fuistis enim aliquando tenebꝛe nunc autē lux in dño. Mon vis regi a diabolo migra ad lucem.

Rectoꝛ cuius mūdi diabolꝰ dicatur. Johan.i. 1.Johan.v. Johan.i. Ephe.v.

¶ Diabolꝰ et angeli eiꝰ in scripturis sctis manifesti sūt nobis ꝙ ad ignē eternū sūt destinati. Ipsoꝝ tantū desperāda est coꝛrectio. Cōtra quos habemus occultā luctā ad quā nos armat apl's dicēs. Mō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāguinē id est aduersus hoīes quos videtis: sed aduersus p̄ncipes ꝛ potestates/rectoꝛes mūdi tenebꝛaꝝ harū. Me forte cū dixisset mūdi intelligeres demones esse rectoꝛes celi et terre/mūdi dixit tenebꝛaꝝ harū. Mūdi dixit amatoꝛū mūdi. Mūdi dixit ipsoꝝ ꝛ iniquoꝝ. Mūdi dixit de quo dicit euāgelīū et mūdus eū nō cognouit. Si enī mūdꝰ non cognouit lucē qꝛ lux in tenebꝛis lucet ꝛ tenebꝛe eā nō cōpꝛehēderūt. et ipse tenebꝛe q̄ nō cōpꝛehēderūt lucē p̄sentē mūdi noīe appellanꝫ/haꝫ tenebꝛaꝝ sunt illi rectoꝛes. De ipsis ꝙ rectoꝛibꝰ habemꝰ determinatā scripturarū sententiā ꝙ oīno inde reditus alicuiꝰ eoꝝ sperandus nō est. At vero de ipsis tenebꝛis quarū illi rectoꝛes sunt nō sumꝰ certi ne forte q̄ erāt tenebꝛe fiat lux. Fidelibꝰ quippe iā factis dicit apl's. Fuistis aliqñ tenebꝛe nūc autem lux in dño. Tenebꝛe in vobis: lux in dño.

Extractatu pi.lxii. Mūdi tenebꝛaꝝ harū rectoꝛ diabolus.

¶ Mon est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē sed aduersus p̄ncipes et ptātes/ꝛ spiritalia neꝯcie. i. aduersus diabolū et angelos eiꝰ: qꝛ et qñ patimur hoīes ip̄ortunos/ille instigat/ille inflāmat/ille tāꝯ vasa sua monet. Attēdamus ꝙ duos hostes quē videmꝰ/et quē nō videmꝰ. hoīem videmus/diabolū nō videmꝰ. Hoīem diligamus: diabolū caueamꝰ. Pro hoīe oꝛemꝰ cōtra diabolum.

Extractatu pi.lv. Duo hostes alter amādꝰ alter cauendus.

¶ Mon est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē sed aduersus p̄ncipatꝰ ꝛ potestates/ꝛ rectoꝛes mūdi tenebꝛaꝝ harū aduersus spiritalia neꝯtie in celestibꝰ. Ergo aduersus diabolū ꝛ angelos eiꝰ inimicicias exercemꝰ. Rectoꝛes eos mūdi dixit qꝛ ipsi regūt dilectoꝛes mūdi. Mon enī regunt mūdū q̄si rectoꝛes sint celi et terre sed mūdū pctoꝛes dicit. Et mūdus eū nō cognouit. Talē mūdū illi regūt q̄ nō cognoscūt xp̄m. Cōtra hos habemꝰ inimicicias ꝓpetuas. Deniꝯ quaslibet habeas inimicicias aduersus hoīem cogitas finire siue illiꝰ satisfactione si ipe te lesit/siue tua si tu lesisti: siue alteriꝰ si vos inuicē lesistis: laboꝛas satisfacere et concoꝛdare. Cū diabolo autē et angelis eiꝰ/nulla concoꝛdia est. Ipsi nobis inuident regnū celoꝝ. Mitescere erga nos oīno non possunt.

Extractatu pi.cxii. Mundꝰ ꝓ peccatoꝛibꝰ accipit.

¶ Habemꝰ hostes inuisibiles. Qualiter p̄sequūtur? Homo p̄sequit vt occidat coꝛpus. Persequit alius vt illaqueet aīam. Et ideo per vasa sua quia de illo dictū est operat in filijs diffidētie per vasa Ephe ii.

A

ps. cxxiii.

Hostes a qb⁹ cauendū nobis.

Mūd⁹ dupliciter accipitur.

Ephes. v.

Ex tractatu ps. cxliii.

B

Bella spiritalia facilius gerunt̄ q̄ mēorenk.

Cui⁹ mundi rector diabolus.

ps. xviii. ps. xxxv.

Galla. v.

Bellū inf̄num molestius ē extno.

Auaricie dñatus.

sua id est hoies in quib⁹ operak agit psecutionem corporis vt intus fiat ruina cordis. Nā si cadente corpore stat aīa / muscipula cōminuta est et nos liberati sum⁹. Ergo sunt ꝛ alij hostes nr̄i a quib⁹ deprecari deū debem⁹ vt eruat nos: ne seducāt nos vel fractos molestijs secularib⁹ vel ductos illecebris Qui sūt hi hostes? Videam⁹ si aperte ab aliquo seruo dñico describunk. Ab aliquo milite pfecto qui cū illis sit cōgressus. Audi apl'm dicentem Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sāguinem. Nolite quasi odia vīa cōuertere in hoies et eos vobis hostes exīstimare / ꝛ eorum inimicicijs vos computare. Isti oēs quos timetis caro et sanguis sunt. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē. Sic voluit dicere cōtemnēs hoim mortalitatē. Et aduersus quos? Aduersus principes (inq̄t) et prātes / et rectores huius mūdi tenebrarū harū. Expaueras cū audires rectores mūdi. Si rectores ist⁹ mūdi nūquid p̄ter mundū iturus es vbi illos nō patiaris? Preter mundū itur⁹ es vbi ab eis eruaris? Sic ergo accipe mūdi tenebrarū harū nō rectores celi et terre. Nā ista fabrica dei est. Celū et terra mūdus dicit ꝛ hoies mali mūdus. Quare ꝛ ist⁹ mūdus? Quia diligūt mūdū ꝛ ideo tenebre q̄ ipij. Ideoq̄ iam ex ipo numero credētibus multis q̄d dicit apl's? Fuistis aliq̄n tenebre nūc aut̄ lux in dño. Anteq̄ essetis ergo lux cū tenebre essetis attēdite quē rectorē habuistis. Quē rectorē habent iniqui nisi diabolū? Quomodo pij et fideles rectorē habēt xp̄m. Ergo diabolum et angelos ei⁹ rectores mundi appellauit. id est rectores dilector̄ mundi: rectores peccatorū q̄ est tenebrarum harum.

¶ Preliorū et bellorū genera cōmemorare fortasse lōgū est et gerere facili⁹ q̄ explicare. Habes vnū bellū q̄ cōmemorat apl's. Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē id est aduersus hoies a quib⁹ videmini pati molestias. Nō aduersus ipsos pugnatis sed aduersus principes et potestates / et rectores mundi. Et ne intelligeres mūdi celi et terre ostēdit quid diceret. Tenebrar̄ (inq̄t) harū. Mūdi scilicet nō qui per ip̄m factus est q̄ et mūdus per eū factus est sed mūdi qui eū nō cognouit q̄ et mūdus eū non cognouit. Hę tenebre nō sunt natura sed volūtate / aīa eni per seipsam nō lucet q̄ humiliter ac veraciter cantat. Tu illuminabis lucernā meā dñe deus me⁹. Illuminabis tenebras meas. Apud te (iquit) fons vite ꝛ in lumine tuo videbim⁹ lumen nō in lumine nostro sed in lumine tuo. Nā et oculi nostri lumina vocātur et tū lux extrinsecus si desit etiā sanit̄ patētes in tenebris remanebūt. Ergo bellū gerim⁹ aduersus rectores tenebrarū harū / rectores scilicet infidelū diabolū et angelos eius. Hoc eni vnū preliū alterū autē vnicuiq̄ in seipso. Modo gen⁹ hoc belli ex aplica epistola legebak. Caro ꝯcupiscit aduersus sp̄m: spūs autē aduersus carnē et sanguinē vt nō ea que vultis faciatis. Et hoc graue bellum et q̄ est molestius internū. In quo bello sit quisq̄ victor illos quos nō videt inimicos cōtinuo superabit. Nō eni tētat diabolus vel angeli ei⁹ nisi q̄ in te carnale dñatur. Nā quomodo vincim⁹ illos hostes quos nō videm⁹ nisi quia carnales motus nostros interiores sentim⁹? His cōfligim⁹ quia illos percutim⁹. In amore pecunie dñak auaricia. Dominātre auaricia ibi diabolus forinsecus lucrū cū fraude ꝓponit. Plerūq̄ eni ad lucrū nō peruenis nisi fraudē feceris. Proponit ergo ille forinsecus auaricie tue quā intus nō vicisti / quā non domuisti / quā non tibi subiecisti. Proponit athlete suo tanq̄ malus agonisteta fraudē et lucrū opus et premiū fac ꝛ tolle. Tu autē si calcas auariciam si tibi interi⁹ nō dñatur quasi sentiēs vincis: nā diabolū insidiantē nō sentis. Si ergo domuisti auariciā attendis alterū ꝓponētem opus et premium. Quid ille proposuit? Fraudem et lucrū. Quid iste ꝓponit? Innocentiā et coronā. Fac et tolle et ille dicit ꝛ iste. Jā tu preliator interior si nō es victus auaricia: sed victor auaricie illū attendis / hūc vincis. Discernis eni vtrūq̄ ꝛ dicis. Hac video opus et premiū: illo autē escam et laqueū. Hęq̄ eni aliquid discis in te q̄ nō ptineat ad te. Et eni ex peccato diuisus es aduersus te. Trahis cōcupiscentie ꝓpaginem ex traduce mortis. Habes cōtra q̄ pugnes in te / habes q̄ expugnes in te. Sed habes quē inuoces vt pugnantē adiuuet te / et vincētem coronet te q̄ non existentē fecit te.

Tradux mortis.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē q̄ non tantū te homo psequit sed diabolus per illū. Et anteq̄ te ledat in corpore se occidit in mēte. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē. Hoibus aduersus hoies q̄ caro et sanguis sūt: sed aduersus principes et potestates rectores tenebrar̄ har̄. q̄ quomodo eos q̄ lux sunt xp̄s gubernat ꝛ regit sic eos q̄ tenebre sūt ad oīne malū diabol⁹ p̄cipitat et instigat. Hoc g̃ nos hortak apl's / vt nō ptra hoiem malū sed ptra diabolū qui cū illo operak ozem⁹ / et quicq̄d possum⁹ facia mus: vt diabol⁹ expellak / ꝛ hō liberet. Quomodo eni si ad aliquē in prelio cōstitutū de pte aduersaria armat⁹ equo sedēs veniat nō equo sed eq̄ti ira scitur. ꝛ q̄tū potest hoc agere cupit / vt eq̄tē pcutiat ꝛ equū possideat: sic circa oēs malos agēdū est Et nō cōtra illos sed ptra eū q̄ illos instigat totis viribus laborādū est: vt dū diabol⁹ vincit infelix ille quem possidere ceperat liberetur. Aduersus inimicos nō spicuos nō carnē et sanguinē miserādā potius q̄ cauendā sed aduersus illos inimicos cōtra quos apl's nos hortak armemur.

Exēplū de hac lectione.

Cōtra diabolū quic q̄d possu mus faciē dū nob est

Caro potius miserāda q̄ cauēda.

¶ Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē. i. aduersus hoies quos videtis seuire in vobis. Vasa sūt: ali⁹ vtik. Organa sūt: ali⁹ tāgit. Jmmisit se (inq̄t) diabol⁹ in cor iude vt traderet dñm Ait alicjs. Quid g̃ feci? Audi apl'm. Neq̄ detis locū diabolo. Tu mala volūtate locū dedisti. Intrauit possedit vtik. si locum nō dares: nō possideret. Ergo nos āmonēs ait. Nō est colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: sed aduersus principes ꝛ potestates. posset quisq̄ putare aduersus reges terre / aduersus potestates scī. Quare? Ipsi nō caro et sanguis. Semel dictū est nō aduersus carnē et sanguinē. Auertere ab oi hoīe. Qui g̃ restāt inimici Aduersus p̄ncipes et potestates spiritalis neq̄cie rectores mūdi. Quasi plus dedit diabolo et angelis ei⁹. Plus dedit: rectores mūdi appellauit. Sz ne male itelligas exponit q̄d sit mūdus cui⁹ sūt illi rectores. Rectores mūdi tenebrarū hax. Quid est mūdi tenebrarū harū quib⁹ est rector? Dilectoribus suis et infidelib⁹ plenus est mūdus. Has appellat apl's tenebras harū rectores diabol⁹ et angeli eius. Hę tenebre nō naturales sunt / non incō mutabiles sunt / mutātur ꝛ lux efficiūtur. Credūt et credendo illuminantur. Quod cū in eis factum fuerit audiēt. Fuistis enim aliquādo tenebre nūc aut̄ lux in dño. Nam q̄n tenebre nō in dño. Jtex quādo lux nō in te sed in dño. Quid eni habes q̄

Exēplū de verbis euāgelii. octauo. Johan. xiii.

Ephe. iiii.

Tenebre cōmutabiles.

i. Cor. iiii.

nō accepisti? Quia ergo sunt inuisibiles inimici inuisibiliter expugnandi. Quippe hostē visibilē vincis feriēdo inuisibilē vincis credendo.

Ex smōe de vigilijs paschę.

¶ Non est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē sicut apl's dicit. i. aduersus hoies mortali corpore īfirmos sed aduersus p̄ncipes et potestates et rectores mūdi tenebrarū harū aduersus spiritalia neqcie in celestib⁹.

Rector mūdi de⁹.

Mec ideo sane diaboliū et angelos ei⁹ (quos apl's his ꝛbis significat mūdi rectores) mundi hui⁹ existimetis esse rectores.

Johan. i.

De quo scriptū est et mūd⁹ p eū factus est. Nā eos rectores mūdi cū etiā ipse dixisset ne qs mūdū intelligeret qui plerisqꝫ scripturaꝫ locis celi et terre noīe nūcupat: ꝓtinuo tāqꝫ exponēdo addidit tenebrarū harū hoc est infideliū. Propter qō iā fidelibus dicit fuistis aliqñ tenebre nūc autē lux in dño

In celestibus quō dicat. Psā. cxlvi.

Sūt ḡ ista spiritalia neqtie in celestib⁹ nō vbi fidera dispōsita effulgēt et scti angeli p̄morantur: sed hui⁹ aeris infimi caliginoso habitaculo vbi⁊ nebula cōglobat ꝛ tñ scriptū est q̄ cooperit celū nubib⁹ vbi et aues volitant et tñ dicunt volatilia celi. In his ḡ celestib⁹ nō illa supiore trāquillitate celestiū habitāt isti nequissimi spūs cōtra quos nobis colluctatio spiritalis indicit: vt deuictis angelis malis illo p̄mio pfruamur quo angelis bonis incorrupta eknitate sociemur. Vnde alio loco idē apl's cū significaret tenebrosū diaboli / p̄ncipatū scōz spiritū (inqt) mūdi hui⁹ scōm p̄ncipē potestatis

Ephe. ii.

aeris huius qui nūc operat in filijs infidelitatis. Qō ergo est spūs mūdi hui⁹ hoc sunt rectores mūdi. Et sicut illic exposuit q̄d dixerit mundū in filiis infidelitatis sic etiā hic cū addidit tenebrarum haꝫ. Et qō ibi ait p̄ncipē potestat⁊ aeris hoc isto

H Colos. i.

loco in celestib⁹. Gratias itaqꝫ dño deo nr̄o q̄ nos eruit de potestate tenebrarū et transtulit in regnū filij charitatis sue. Ab illis ergo tenebris euāgelica luce distincti ꝛ ab illis potestatib⁹ sanguine p̄cioso redēpti. Vigilate et orate ne intretis in tēptationē. Nā quicunqꝫ habetis fidē que p dilectionē operat missus est p̄nceps mūdi hui⁹ fozas a cordibus vr̄is. sed fozinsecus tanqꝫ leo rugiēs circuit querēs quē deuozet. Nō ergo detis locū diabolo quacūqꝫ ex parte penetrare molīēti: ⁊ q̄ eū fozas misit patiēdo p vobis aduersus eū habitet intus in vobis. Cum vobis ille dñare⁊ fuistis aliqñ tenebre nunc autē lux in dño sicut filij lucis ambulate aduersus tenebras earūqꝫ rectores in matre luce vigilate ꝛ patrē luminū de sinu matr⁊ lucis orate.

War. xlii.

1. pe. v

Extrac. euāgelij ꝑm toā. nem. lxxix.

¶ Venit enī p̄nceps mūdi huius. Qui nisi diabolus? Et in me nō habet quicqꝫ. Nullū sc̄z oīno peccatū. Sic enī ostēdit nō creaturarū sed pctōrū p̄ncipē diabolū quos nūc noīe mundi hui⁹ appellat.

Johan. xiiii.

Diabolus est p̄nceps pctōr̄ non creaturaꝫ

Et quotiēscūqꝫ mūdi nomen in mali significatiōe ponit nō ostēdit nisi mūdi hui⁹ amatores. De qb⁹ alibi scriptū est. Quicūqꝫ voluerit amicus esse scī hui⁹ īimic⁹ dei constituit. Absit ḡ vt sic intelligat diabol⁹ p̄nceps mūdi tanqꝫ gerat vniuersi mūdi id est celi et terre atqꝫ oīm q̄ in eis sunt p̄ncipatū De quali mūdo dictū est: cū de xp̄o ꝛbo sermo esset / et mūd⁹ p eū fact⁹ est. Vniuersus itaqꝫ mūd⁹ a sūmis celis vsqꝫ ad infimā terrā creatori est subditus nō desertori. Redēptori / nō iterēptori / doctori / nō deceptori. Quēadmodū autē sit intelligēd⁹ p̄nceps mūdi diabol⁹ euidēti⁹ aperuit apl's Paulus. Qui cū dixisset nō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sāguinē id est aduersus hoīes subiecit atqꝫ ait. Sed aduersus p̄ncipes et potestates aduersus mūdi rectores tenebrarū harū. Sequenti

Jacobi. iiii.

Johan. i.

enī ꝛbo exposuit q̄d dixisset mūdi cū subiecit tenebrarū harū: ne quisqꝫ mūdi noīe itelligeret vniuersam creaturā cui⁹ nullo modo sūt rectores angeli desertores. Tenebraꝫ (inqt) harū id est mūdi huius amatorū. Ex q̄bus tñ electi sunt nō p suū meritū sed p dei gr̄am quib⁹ dicit. Fuistis enī aliqñ tenebre nūc autē lux in dño. Dēs ḡ fuerūt sub rectoribus tenebraꝫ harū. i. oīm ipioꝝ tāqꝫ tenebre sub tenebris. Sed gr̄as deo q̄ eruit nos sicut dicit idē apl's de potestate tenebrarū et transtulit in regnū filij charitatis sue in quo p̄nceps hui⁹ mūdi hoc est tenebrarū haꝫ nō habebat quicqꝫ quia neqꝫ cū pctō de⁹ venerat nec ei⁹ carnē de pctī ꝓpagine ꝛgo peperat. [Cōtra spiritalia neqtie i spiritalib⁹.]

Colos. i.

¶ Cū diabol⁹ iā misisset in cor vt traderet eū Judas Simon scariothes. Si q̄ris q̄d missū sit in corde hoc vtiqꝫ vt traderet eū. Missio ista spiritalis suggestio est. nō fit per aurē sz̄ p cogitationē: ac p hoc nō corpaliter sed spiritaliter. Neqꝫ enī spiritale qō dō̄ semp in laude accipiendū est. Monit apl's quedā spiritalia neqtie in celestib⁹ aduersus q̄ nobis colluctationē esse testatur. Non autem essent etiam maligna spiritalia si non essent etiam maligni spūs. A spū enī spiritalia noīantur. Sed quomodo ista fiant vt diabolice suggestiones cogitationib⁹ misceant vt eas tanqꝫ suas deputet hō vnde scit hō. Nec dubitādū est etiā bonas suggestiones a bono spū ita latēter ac spiritaliter fieri. Sed itere⁊ q̄busnā ea ꝛ mens hūana cōsētiat diuīo auxilio vel deserta per meritū vel adiuta p gr̄am.

Extrac. euāgelij ꝑm toā. nem. lv.

Johan. xiii.

Spiritualē nō semp in laudē dicitur.

suggestio diabolica miscet cogitatiōib⁹ nostris.

¶ Quia ꝛo et ipsi mali angeli nō a deo sūt cōditi: sed peccādo facti sūt mali: sic Petrus in epl'a sua dicit. Si enī de⁹ angelis peccātib⁹ nō pepercit sed carceribꝰ caliginis iferni trudēs tradidit i iudicio puniēdos seruari. Hic Petr⁹ oñdit adhuc eis vltimi iudicij penā deberi de q̄ dñs dicit. Ite in ignē eternū q̄ parat⁹ est diabolo et angelis ei⁹: q̄uis iā penaliter hūc infernū hoc est inferiozē caliginosū aerē acceperint. Qui tamē qm̄ et celū dō̄ non illud celū in quo sūt sidera sed hoc inferi⁹ cui⁹ caligine nubila cōglobātur: ꝛ vbi aues volitāt. nā ꝛ celū nubilū dō̄ ꝛ volatilia celi appellant. Scōm hoc apl's Paul⁹ eosdē iniquos angelos cōtra quos nob⁹ inuidos pie viuēdo pugnam⁹ spiritalia neqtie in celestib⁹ noīat. Qō ne de illis supiozib⁹ celis intelligat apte alibi dicit. Scōm p̄ncipē potestatis aer⁊ huius q̄ nūc operat in filijs diffidentie.

Ex lib. ō natura boni. Angelima li se malos fecerūt.

ii. petri. ii. Matthe. xxv

Diaboli aerē caligino sum habitā tant.

Ephe. ii.

State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti lorica iusticie ꝛ calciati pedes in ꝑparatione euāgelij pacis.

¶ Stola p̄ima est dignitas quā pdidit Adā / seruiendo q̄ eā ꝓferūt reconciliationis p̄dicatores. Anul⁹ in manu pign⁹ spūs scti ꝓpter partitionē que digito bene signat. Calciamenta in pedes p̄paratio euāgelizādi ad non tangenda terrena.

Ex lib. q̄stionū euāgelij. i

Stola p̄ima.

Calciamēta.

¶ Marcus dicēdo calciari apl'os sādalijs vel soleis aliqd hoc calciamentū mystice significatiōis habere ämonet vt pes neqꝫ tectus sit neqꝫ nudus ad terrā id est ne occulte⁊ euangelium / nec terrenis cōmodis inuitatur.

Ex lib. q̄stionū euāgelij. i

Calciari sandalijs. Euāgeliū nō inuitet terrenis.

In omibus sumētes scutū fidei in quo possit⁊ oia tela neq̄ssimi ignea extinguere

Neqꝫ enī melius potest itelligi q̄ dictū est deo. Apprehēde arma et scutū et exurge in adiutoriuz mihi: q̄s loco illo vbi legit scuto bone volūtatis tue coronasti nos. nec tñ ita vt iā vbicūqꝫ scutū p aliquo mu-

Ex lib. de doctrina xp̄iana. iii. p̄s. xxxiii. p̄s. v.

Scutum.

nimēto positū legerim⁹ nō accipiam⁹ nisi bonā voluntatē dei. Dictū est enī et scutū fidei in quo possitis (inqt) oēs sagittas maligni ignitas extinguere. Nec rursus ideo debem⁹ in armis huiuscemodi spiritalib⁹ scuto tātūmodo fidē tribuere cū alio loco etiam lozica dicta sit fidei. Induti (inquit) lozicam fidei et charitatis.

1. Tes. v.

Ex tractatu pi. xxxiiii.

Arma spiritalia.

¶ Dicit arma nostra apl's scutū fidei et galeā salutis et gladiū spūs qđ est verbū dei. Armauit nos talib⁹ armis qualib⁹ auditis. Laudabilib⁹ et inuictis / insuperabilib⁹ z splēdidis. Spiritalib⁹ sanez inuisibilib⁹ qz et hostes inuisibiles expugnam⁹. Si vides hostē tuū videātur arma tua. Armamur earū rerū fide quas nō videmus z sternimus hostes quos nō videm⁹. Verūtū charissimi arma ista ne putetis sic esse vt quasi qđ scutū est semp scutū sit aut qđ galea est semp galea sit: aut q̄ lozica est sēp lozica sit. In istis enī armis corpalib⁹ ita est quāqz et de ferro que fiūt mutari possūt vt ex gladio fiat securis. Tū ipm apl'm videm⁹ dixisse quodā loco lozicā fidei z alio loco dixisse scutū fidei. Scutū ḡ est qz tela inimicorū excipit et repellit. Lozica est qz interiora tua trāsfigi non sinit.

Fides lozica z scutū.

Et galeā salutis assumite z gladiū spūs qđ est verbū dei p oēm oronē et obsecrationē orātes oñi tpe in spū et in ipso vigilātes in oñi instātia et obsecratiōe p oibus sctis z pme: vt det mihi sermo in aptione oris mei cū fiducia notū facere mysterium euāgelij p quo legatione fū gor in cathena ista: ita vt in ipso audeā put oportet me loqui. Vt autē z vos sciatis q̄ circa me sunt qđ agam oīa vobis nota faciet tichicus charissim⁹ frater z fidelis minister in dño: quē misi ad vos in hoc ipsum vt cognoscatis que circa nos sunt et cōsoletur corda vestra.

B

Ex tractatu pi. exlix.

Sermo ḡi gladi⁹ bis acutus. Matthe. x.

¶ Sermo ḡ dei gladi⁹ bis acut⁹. Uñ bis acut⁹? Dicit de tpalib⁹ dicit de eknis. In vtroqz pbat qđ dicit et eū quē ferit separat a mūdo. Nōne ipse est gladi⁹ de quo dñs dicit. Nō veni pacē mittere in terrā sed gladiū. Veniat gladi⁹ bis acut⁹ offerat ,pmissionē vite pñtis et future. tpaliū cōsolationē eternoqz pfruitionē. Ecce gladi⁹ extractaqz pte acutus ,pmittēs tpalia in quo nō fefellit. Nōne ecclesia dei p totū mūdū nō erat? Ecce est. Antea legebat / et nō videbat. Modo sicut legit ita cernitur. Quicqđ tpaliter nobis ,pmissū est ad vnā ptē gladij ptinet. Quicqđ in sempiternū ad alterā partē gladij ptinet. Habes spem futurā rerū / habes cōsolationē psentiū. Venit ḡ dñs ferens gladiū bis acutū. Promittēs eterna implēs tpalia. Nā ideo et duo testamēta dicunt. Uet⁹ testamētū terrena ,pmittit / nouū ekna. In vtroqz fmo vī vax iuēt⁹ ,ē

Pax fratribus z charitas cū fide a deo patre nro z dño iesu xpo. Gratia cū oībus qui diligunt dñm nostrū iesum christum in incorruptione Amen.

¶ Pax (inqt) fratrib⁹ z charitas cū fide. Magna bona. sed dicat vnde. A deo (inqt) pr̄e et dño iesu xpo. Ergo hec magna bona nō sunt nisi dei dona.

Ex libro de gr̄a z libero arbitrio.

Ex libro ō bono pseuerāte

¶ Non tū qm̄ fides dat p̄uls postulet ab illo cui dat: ideo dicēda est nō esse donū dei sed esse a nob qz data est nobis nō petēt⁹ nobis. Apl's enī apertissime dicit. Pax fratrib⁹ z charitas cū fide a deo patre et dño iesu xpo. A quo ḡ pax z charitas ab illo est z fides ppter qđ ab illo eā nō solū augeri habēt⁹. Verūetiam nō habētibus poscimus dari.

C

¶ Argumētū i epl'am ad Philippēses

Philippēses sunt macedones. Hi accepto verbo vitatis pstiterūt in fide: nec recepert falsos apostolos. Hos collaudat apl's: scribēs eis a roma de carcere p epafroditū.

¶ Expositio diui patr̄ Augustini epi in epl'am scti pauli apl̄i ad Philippenses p venerabilē Bedā pb̄yterz collecta

Paulus et timothe⁹ serui iesu xpi oībus sāctis in xpo iesu q̄ sūt philippis cū epis et dyaconibus gratia vobis et pax a deo patre nostro: z domino iesu christo.

D

Sicut sūt duo timores q̄ faciūt duo gña timētiū sic due sūt seruitutes q̄ faciunt duo gña seruorū. Est timor quē pfecta charitas foras mittit. est ali⁹ timor castus permanēs in sc'm scl'm. Illū timorē q̄ nō est in charitate attēdebat apl's cū dicebat. Nō enī accepistis spm̄ seruitut̄ iterū in timorē. Illū aūt timorē castū attēdebat cū dicebat. Noli altū sapere sz time. In illo timore quē charitas foras mittit est etiā seruitus simul foras cū ipo timore mittenda. Utrūqz enī iūxit apl's hoc est et seruitutē z timorē dicēdo. Nō enī accepistis spm̄ seruitutis iterū in timore. Ad hāc seruitutē fuū ptinentē ituebat z dñs dicēs. Jā nō dicā vos seruos qz serv⁹ nescit qđ faciat dñs ei⁹. Nō ille vtiqz fu⁹ ad timorē ptinēs castū cui dr̄. Euge fue bone intra in gaudiū dñi tui sed ille fu⁹ ptinēs ad timorē foras a charitate mittendū. De q̄ alibi dicit. Serv⁹ nō manet in domo i eternū. Filī⁹ aūt manet in eternū. Uñ itaqz dedit nobis potestatē filios dei fieri nō sui sed filij sum⁹ vt miro quodā et ineffabili sed tñ vero modo serui nō sui esse possim⁹. Serui scz timore casto ad quē ptinet serv⁹ itrās in dñi sui gaudiū. nō serui aūt timore foras mittēdo ad quē ptinet serv⁹ nō manēs in domo in eternū. Ut autē tales serui non serui simus / dñz facere scim⁹. Hoc fu⁹ ille nescit q̄ nescit qđ faciat dñs ei⁹. Et cū aliqđ boni facit sic extolli tur q̄si ḃ ipe faciat nō dñs ei⁹: et gl'iak i se nō i dño gl'iak cū seipse decepit qz sic gl'iak q̄si non accepit.

Ex trac. euāgeliī fm ioānem. lxxxv. Timor duplex z seruitus duplex ii. Johan. iiii Charitas timorē ser⁹ uilē foras mittit.

Johan. xv.

Matthe. xxv

Johan. viii.

Johan. i.

Gratias ago deo meo in oī mēoria vestri semp in cūctis orationib⁹ meis pro oibus vobis cū gaudio deprecationem

facies sup cōmunicatione vestra in euā-
gelio xpi a prima die vsq; nunc: cōfidēs
hoc ipsū q; qui cepit in vobis opus bo-
nū perficiet vsq; in diē iesu xpi: sicut est
mihi iustū hoc sentire p omibus vobis
eo q; habeā vos in corde et in vinculis
meis et in defensione et confirmatione
euāgelij: socios gaudij mei oēs vos es-
se. Testis enī mihi est de⁹ quomodo cu-
piam oēs vos esse in visceribus iesu xpi
Et hoc oro: vt charitas vestra magis ac
magis abundet in oīi sciētia et in oīi
sensu: vt pbetis potiora vt sitis sinceres
et sine offensa in diem xpi: repleti fructu
iusticie q; iesum xpm in laudē z gloriam
dei. Scire autē volo vos fratres: quia q̄
circa me sūt magis ad perfectū venerūt
euangelij. ita vt vincula mea manifesta
fierēt in xpo in omni pretorio et in cete-
ris omnibus: vt plures e fratrib⁹ in do-
mino confidētes in vinculis meis abūdā-
tius auderēt sine timore verbū dei loq̄.

Ex li. ō gra z libo arbitrio

Cooperando de⁹ in nobis pficit qō ope
rando incipit qm ipse vt velim⁹ operat
incipiēs qui volētib⁹ cooperat pficiēs.
Propter qō ait apl's. Certus sū qm q̄
operat in vobis opus bonū pficiet vsq; in diē xpi
iesu. Vt q; velim⁹ sine nobis opat. Cū aūt volum⁹
et sic volum⁹ vt faciam⁹ nobiscū coopat / tm sine il
lo vel operāte vt velimus vel cooperante cū volu
mus ad bona pietatis opera nihil valemus.

Ex trac. euā-gelij sm ioā-nem. cviii. Johan. xvii. Apli nōdū sanctificati quō de mū do negant esse.

De mūdo (inq̄t) nō sūt sicut et ego non sum de
mūdo. Sāctifica eos in ☧itate. Queri aūt potest
quomodo de mūdo iā nō erant si sctificati in ☧ita-
te nondū erāt aut si iam erāt cur poscat vt sint. An
q; et sctificati in eadē pficiūt sāctitate fiuntq; san
ctiores? Neq; hoc sine adiutorio gre dei sz illo eo
rū sctificāte pfectū q̄ sāctificauit inceptū. Under
apl's dicit. Qui in vobis bonum opus cepit pficiet
vsq; in diē xpi iesu. Sāctificant itaq; in veritate he
redes testamēti noui cui⁹ ☧itatis vmbre fuerunt
sctificationes veteris testamēti. Et cū sctificātur
in ☧itate vtiq; sctificātur in xpo qui veraciter di-
xit. Ego sum via veritas et vita.

Johan. xiiii.

Quidā quidē et ppter inuidiā et cōten
tionē: quidā aūtē et ppter bonā volūta-
tē xpm predicāt quidā ex charitate scie-
tes qm in defensione euāgelij posit⁹ sū.
Quidā aūt ex cōtētione christū annun-
ciant non sincere existimantes pressurā
se suscitare vinculis meis.

Ex trac. euā-gelij sm ioā-nem. xlvi. Phili. ii. Proposīti sua q̄rētes mercenna-rij sunt.

Sunt in ecclesia quidā prepositi de qb⁹
apl's Paul⁹ dicit sua querētes nō q̄ ie-
su xpi. Quid est sua querētes? Nō xpm
gratis diligētes nō deū ppter deū que
rentes / tēporalia cōmoda cōsectātes / lucris inhi
antes / honores ab hoīb⁹ appetentes. Hec qm
amātur a proposito z ppter hec seruit deo quisq;
talis est mercēnarius est inter filios se nō cōputet

Matthe. vi.

De talib⁹ enī dns dicit. Amē dico vobis percepe-
rūt mercedē suā. Audi de timotheo sancto quid di
cat apl's Paulus. Spero aūt in dño iesu timothe
um cito me mittere vob vt et ego bono animo sim
cū cognouero que circa vos sunt. Neminē enī ha
beo tā vnanimē qui germane de vobis sollicit⁹ sit
Oēs enī sua querūt nō que iesu xpi. Inter mercen
narios pastor ingemuit. Quesiuit aliquē qui since
riter diligeret gregē xpi et circa se in eis qui cū il-
lo eo tēpore fuerāt nō inuenit. Non enī in ecclesia
xpi tūc preter paulū apl'm z timotheū / nemo erat
qui germane de grege sollicitus esset. Sed cōtige
rat vt illo tēpore quo timotheū misit circa se aliū
de filijs nō haberet sed soli mercēnarij cū illo essēt
sua querētes non que iesu xpi. Et tm ipse de grege
germane sollicitus maluit filium mittere et inter
mercennarios remanere.

Phili. ii.

Itē ex eode sermone.

Etiā per mercennarios vocē audite pastoris.
Sed nolite esse mercennarij cū sitis mēbra pasto
ris. Ipse aūtē Paulus sctus apl's qui dixit nemi
nem habeo q; germane de vobis sollicit⁹ sit. Oēs
enī sua querūt nō que iesu xpi. alio loco inter mer-
cēnarios filioscq; distinguens videte quid dixerit.
Quidā per inuidiā et cōtentionē quidā vero et p
bonā volūtatē xpm predicāt. quidā ex charitate
scientes q; in defensione euāgelij positus sū. Qui
dā vero et per cōtumaciā xpm annūciant z nō ca-
ste existimātes tribulationē suscitari vinculis me-
is. Isti mercēnarij erāt paulo apl'o inuidebāt. Qua
re inuidebāt nisi q; tēpora alia inquirebāt? Sed q̄d
adiungat attēdite. Quid enim dū oīmodo siue oc
casione siue ☧itate xps annūciet? Et in hoc gau-
deo: sed et gaudebo. Veritas est christ⁹ veritas a
mercēnarijs occasione annunciet: veritas a filijs
veritate annunciet. Filij eternā hereditatē patris
patiēter expectēt. Mercēnarij tēporalē mercedē
cōducētes festināter exoptent. Mihi humana glo
ria cui mercēnarios inuidere video minuatur: et
tamen p linguas et mercēnariorū z filiorū diuina
christi gloria diffametur cū siue occasione siue ve
ritate christus annuncietur.

Deho⁹tat mercenna-rios ee. qui tm si sum⁹ veritatem annūciare monet.

Veritas ab oīm⁹ annūciāda est.

Ex libro 2ro fausti nīnle xiii.

Possunt isti maledici poti⁹ calūniatores q̄ ve
ridici iudices etiā sctos apl'os accusare q; nō cha
ritate generandi filios vite eterne sed cupiditate
laudis humane populis tā multis euāgeliū predi
cauerint. Neq; enī deerat illis euāgelicis patrib⁹
per oēs xpi ecclesias fama preclara tot liguis lau
dātibus cōparata immo ☧o tāta aderat / vt maior
hoibus ab hoibus honor et gl'ia deferri nō debe-
at. hanc in ecclesia gloriā puersa voluntate simon
perdit⁹ cōcupiuit qm ab eis pecunia voluit cecus
emere / q̄b illi diuina gra eadēq; gratuita merue-
rūt. Qui⁹ auidus glorie fuisse intelligit quē se vo
lentē sequi dns in euāgelio reuocat dicens. Vul-
pes foueas habēt / et volucres celi diuersoria. Fi-
lius autē hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Ui
debat enī eū dolosa simulatione tenebrosū z vēto
sa elatione iactatū non habere fidei locū vbi se in
clinantē doctorē humilitatis exciperet. q; in disci
pulatu xpi nō illi⁹ gram sed suā gloriā requirebat
Hoc amore glorie corrupti erant quos Paulus
apl's notat q; p inuidiā et cōtentionē nō; caste xpm
annūciarēt: quib⁹ tm pdicātibus gaudet apl's ici-
ens fieri posse vt dū illi sectātur humane gl'ie cupi
ditatē tm his auditis fideles nascerent. nō ex eorū
inuida cupiditate qua se volebāt vel equari vel an
teponi apostolice glorie. sed per euāgelium quod
etiā si non caste tamen annūciabant vt de malo il-
lorū de⁹ operaret bonū / sicut fieri potest vt homo

Summa apl'oꝝ laus datio.

Actuū. viii.

Matthe. viii

Simō ma⁹ gus cur re iectus est.

Ex ambitī one pdicā z libidine coiens bo nū fructus facere pōt

ad cōcubitū nō ingrediat voluntate generādi/sed luxuriandi libidine rapiatur: z tamen nascatur homo bonū dei opus de fecunditate seminū non de turpitudine vitiorum.

Extractatu pi. cxv. ii. Thes. iii. Sfate. lxiii. Phili. ii.

¶ Notissimū esse arbitror sctitati vestre quod ait apl's. Non enī oīm est fides. Et q̄ multor esse solet infidelū multitudo nō ignoratis. Propter qō dr̄ dñe q̄s credidit auditui nr̄o? Inter quos etiā illi mirātur de q̄bus dicit apl's. Oēs sua q̄rūt non q̄ Ie su xp̄i. Quos alio loco dicit non ex veritate sed ex occasione p̄dicare verbū dei nō caste id est non ex aīo pure ac sincere charitatis. Aliud enim sentiebant qō in eozū moꝛib⁹ apparebat. et aliud p̄dicabant vt sctō noīe placerēt hoībus. Nā de his itex dicit. Neq̄ enī isti deo seruiūt sed suo vētri. Quos tñ xp̄m annūciare pmittit. Quāuis enī potius crederēt q̄ ipsi faciebant vt moꝛerētur ea tñ p̄dicabāt que si alij credētes facerēt saluarētur. Nō enī aliud annūciabāt p̄ter regulā fidei. Eos q̄ppe excludit apl's dicēs. Si q̄s vobis annūciauerit p̄ter id qō accepistis anathema sit. Illi nō xp̄m annunciāt q̄ annūciāt falsitatē q̄ xp̄s x̄itas est. De istis aūt dicit q̄ xp̄m annūciēt sed nō caste. i. nō animo simplici z puro ex fide sincera que per dilectionē operat. Terrenis q̄ppe cupiditatib⁹ cōsulētes regnum celoꝛ ānūciabāt habētes in pectoꝛe falsitatem in lingua x̄itatē. Sciēs itaq̄ apl's etiā p tudā euāgelizātem credētes esse liberatos istos quoq̄ ita pmittit siue (inq̄t) occasione/siue x̄itate xp̄us annūciet. Veritatē q̄ppe annūciabāt etiā si nō veritate. i. nō vero aīo. Isti loquūtur qō nō credūt z ideo reꝛobati sūt q̄uis sint vtiles eis quos istruit dñs dicēs. Que dicūt facite q̄ aūt faciunt nolite facere. Dicunt enī et non faciunt. Unde nisi quia vtilia non credunt esse que dicunt?

Roma. xvi. Cur malos pmiserit apl's fidē annūciare Sala. i.

Watth. xxiii

Exlibro ꝓra mēdaciū.

¶ Fuerūt enī etiā tēpoꝛib⁹ apl'oꝛū q̄ veritatē non x̄itate. i. nō veraci aīo p̄dicarent quos dicit apl's xp̄m annūciasse nō caste sed p inuidiā z cōtētionē Ac per hoc tūc etiā nōnulli tolerati sunt annūcian tes nō casto aīo veritatē. nō tñ vlli laudati sūt tāq̄ ānūciātes casto aīo falsitatē. Denīq̄ de illis dicit Siue occasione. siue x̄itate xp̄s annūciet. Nullo mō aūtē diceret vt postea xp̄s ānūciet pr̄i⁹ neget.

Tolerati sunt annūciātes non casto aīo veritatem.

Ex sermōe ō ꝓdigeua. xlix

¶ Tres psonas dixit dñs et debem⁹ illas inuestigare in euangelio Pastoꝛis/mercēnarij/et furis. Pastoꝛē dixit aīam suā ponere p ouib⁹ et intrare per ianuā. Furē dixit z latronē ascēdere p aliā partē. Mercennariū dixit lupū/vel etiā furē si videat fugere q̄ nō est illi cura de ouib⁹. Mercēnari⁹ est aūtē nō pastoꝛ. Ille intrat p ianuā q̄ pastoꝛ est. Ille ascēdit per aliā partē q̄ fur est. Ille vidēs eos q̄ volūt tollere oues timet et fugit q̄ mercēnari⁹ est q̄ nō est illi cura de ouib⁹/mercennari⁹ est enī. Si inuenerim⁹ tres istas psonas inuenit sctitas vra et quos diligatis/z quos toleretis/z quos cauea tis. Diligēdus est pastoꝛ: tolerādus est mercēnarius/cauēdus est latro. Sūt hoīes in ecclesia de q̄bus dicit apl's q̄ ex occasione euāgelizant q̄rētes ab hoībus cōmoda sua siue pecuniaria/siue honoꝛ vel laudis humane/quomodolibet volentes accipere munera euāgelizāt. Non tā salutē ei⁹ q̄runt cui annūciāt q̄ cōmodū suū. Ille aūtē qui audit salutē ab eo qui nō habet salutē si et crediderit quē illi annunciat neq̄ in illo spem posuerit p quē illi annūciat salus q̄ annūciat habebit detrimētū cui annūciat habebit lucrū. Audi apl'm gemētem de talib⁹. Dicit alios annūciare euāgeliū p charitatē/alios p occasionē. De quib⁹ dicit annūciare euāgeliū nō recte rem rectā sed ipsi non recti. Qō annūciāt recte rectū est sed qui annūciant nō sunt recti. Quare non est rectus? Quia aliud q̄rit in ecclesia nō deū querit. Si deū quereret castus esset q̄ legitimū maritū aīa deū habet. Quisq̄s a deo p̄ter deū aliquid q̄rit/non caste deū querit. Videte fres. Si vxoꝛ amet maritū q̄ diues est/non est casta. Non enī maritū amat. Casta et nudū amat et pauperē amat. Si enī ꝓpterea amat q̄ diues est q̄d si quomodo sūt casus humani p̄scribat subito et egens remaneat? Renūciat illi fortē q̄ qō amabat nō maritus erat sed res ei⁹. Si autē vere maritum amet etiā pauperē plus amat q̄ cū misericoꝛdia amat. Et tñ fratres de⁹ noster nunq̄ pauꝑ esse potest. Diues est/ipse fecit oīa celū z terrā z mare et angelos quicq̄d videm⁹/quicq̄d nō videm⁹ in celo ipse fecit. Sed tñ nō diuitias amare debemus sed eū qui fecit illas. Non enī tibi p̄misit nisi se. Inueni aliq̄d p̄ciosius et hoc tibi dabit. Pulchꝛa est terra celū et angeli sed pulchꝛioꝛ est ipe q̄ fecit hec. Qui ergo annūciāt deū amātes/q̄ annūciant deū ꝓpter deū pascūt oues z nō sunt mercēnarij. Ipsam castitatē exigebat ab aīa dñs noster iesus chriſt⁹ qñ dicebat petro. Petre amas me? Quid est amas me? Castus es: nō est coꝛ tuū adulterū: nō tua q̄rit in ecclesia sed mea. Si q̄ talis es et amas me pasce oues meas. Nō enī eris mercēnarius sed eris pastoꝛ. Illi autē nō caste annūciabant de q̄b⁹ gemit apl's. Sed q̄d dicit? Quid enī? dū omni modo siue occasione siue x̄itate xp̄s annūciet? Permisit ergo esse mercēnarios. Pastoꝛ x̄itate xp̄m annūciat. Mercēnari⁹ occasione xp̄m annūciat/aliud querēs. Tamen z ille xp̄m annūciat/et ille xp̄m. Audi vocē pastoꝛis pauli. Siue occasione/siue x̄itate xp̄s annūciet. Ipse pastoꝛ voluit habere mercēnariū. Faciūt enī vbi possunt vtiles sunt q̄tū possūt. Oñ autē ad alios vsus quebat apl's cui⁹ vias imitarētur infirmi/misi vob (inq̄t) timotheū qui vos cōmoneret vias meas Et quid ait? Misi pastoꝛē qui vos cōmoneret vias meas id est q̄ quomodo ego ambulo z ipse ambulat. Et mittens pastoꝛē q̄d ait? Neminē enī habeo tā vnanimē qui sincera affectione p vobis sollicitus sit. Nōne cū illo erāt multi? Sed q̄d sequitur? Oēs enī sua querūt/nō que sunt iesu xp̄i. Id est ego vob pastoꝛē mittere volui. Nā multi mercēnarij sunt. Sed nō opoꝛtuerat vt mercennarius mitteret. Ad alias res z negocia peragēda mittit mercēnari⁹. Ad illas autē quas tūc volebat Paulus pastoꝛ erat necessarius. Et vix inuenit vnū pastoꝛē inter multos mercēnarios quia pauci pastores multi mercēnarij. Sed quid dicit de mercēnarijs? Amen dico vobis perceperūt mercedē suā. De pastoꝛe autē q̄d dicit apl's? Quisquis aūt mūdauerit se ab huiusmodi erit vas in honoꝛē sanctificatū et vtile dño ad oīe opus bonū patū semp nō ad quasdā res paratū et ad quasdā non paratum sed ad omne opus bonū paratum.

Pastoꝛ dilegendus. Mercēnarius tolerādus. Latro seu fur cauendus est.

Pauci pastores mercennarij multi.

Matthe. v. ii. Thimo. ii

¶ In se aūt reuersus dixit. Quāti mercēnarij patris mei abundāt panib⁹? Unde hoc scire poterat in quo tāta erat obliuio dei sicut in oīb⁹ idolatris fuit/nisi quia ista recogitatio iā resipiscētis est cū euāgeliū p̄dicaret. Jā enī poterat talis aīa aduertere multos p̄dicare x̄itatē iter quos q̄dā essēt nō ipsi⁹ amoꝛe x̄itatis ducti sz cupiditate cōparādoꝛū secularū cōmodoꝛ de q̄bus dicebat apl's esse quosdā q̄ euāgeliū ānūciarēt nō caste existimātes questum esse pietatem. Non enim aliud annūcia

Exlib. q̄stionum euāgelij capl'o. xxxiii. Luce. xv.

Euāgelij p̄dicatio resipiscere facit.

i. Thi. vi.

bāt sicut heretici sed qꝫ apl's Paul⁹ /nō eo tñ aio quo apl's Paulus. Vnde mercēnarij recte appellātur. In eadē quidē domo eundē panē verbi tractantes nō tñ in eternā hereditatē vocati /sed tēporali mercede cōducti. de talib⁹ dictū est. Amen dico vobis perceperūt mercedē suam. Matthe. vi.

Quid enim dū oī modo siue per occasionem siue per veritatē annuncietur xp̄s: Et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enī qꝫ hoc mihi ꝓueniet ad salutem ꝑ vestram oratiōnē ⁊ subministrationē spūs iesu xp̄i scōm expectationē et spem meā qꝫ in nullo cōfundar: sed in omi fiducia sicut semp ⁊ nūc magnificabitur xp̄s in corpore meo: siue ꝑ vitā siue per mortē. Mihi enī viuere xp̄s est ⁊ mori lucrū.

Extrac. euāgeliū ſm ioānem. v.

Audi quales ꝓmemorat apl's falsos fratres inuidia predicātes verbū dei. Et qd de illis dicit? Et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Christū enī annūciabant. Per inuidiā quidē sed tñ xp̄m. Nō per quid sed ꝑ quē vide. Per inuidiā p̄dicat tibi xp̄s? Bibe xp̄z: vita inuidiā. Noli imitari malū predicatorem sed imitare bonū qui tibi predicat xp̄m. Ergo a qbus dā per inuidiā p̄dicabat. Et quid est iuidere? horrendū malū. Ipso malo diabol⁹ delectus est ipse deiecit. Multū maligna pestis. Et habebāt illam quidā predicatores xp̄i quos tñ predicare ꝓmittit apl's. Quare? Quia xp̄m predicabāt. Qui aūt inuidet odit. Et qui odit qd de illo dicit. Audi apl'm Johānē. Qui odit fratrē suū homicida est. Inuidia.

H i. Johan. iii.

Ex lib. ꝟ petrianū.

Videm⁹ istos rem quidē scām et castam nō caste annūciasse. Quare gaudet apl's? non malo illorum sed vt christi gloria diffametur.

Nō si viuere i carne hic mihi fruct⁹ operis est: et qd eligā ignoro. Coarctor enī e duobus desideriū habens dissolui: et cū christo esse multo meli⁹ ꝓmanere aūt in carne magis necessariū est ꝓpter vos. Et hoc cōfidens scio qꝫ manebo et ꝓmanebo oībus vobis ad ꝓfectū vestrum et gaudiū fidei: vt gratulatio vestra abundet in xp̄o iesu in me: ꝑ meū aduentū iterū ad vos. Tātum digne euangelio xp̄i cōuersamini: vt siue cū venero et videro vos, siue absens audiā de vobis: qꝫ statis in vno spiritu vnanimes collaborantes fidei euangelij.

Ex libro de doctrina xp̄iana. tertio. Mod⁹ sacrā scripturā intelligēdi.

Cum verba ꝓpria faciūt ambiguā scripturā primo videdū est /ne male distinxerimus aut ꝓnunciauerim⁹. Cū ergo adhibita intētio incertū esse ꝓuiderit quomodo distinguendū aut quomodo ꝓnūciādū sit cōsulat regulā fidei / quā de scripturarū planioribus locis ⁊ ecclesie auctoritate ꝓcepit. Nō si ambe vel etiā oēs si plures fuerint partes ambiguitatis scōm fidē sonuerūt textus ipse sermonis a consequētib⁹ et precedētib⁹ partib⁹ q̄ ambiguitatē illam in medio posuerūt restat cōsulēdus vt videamus cui nā sentētie de plurib⁹ que se ostēdūt ferat suffragiū eāqꝫ sibi cōtexi patiat. Jam nūc exēpla ꝓsidera. Illa heretica distinctio. In ꝓncipio erat verbū /et verbū erat apud deū /et de⁹ erat / vt sensus ali⁹ sit. Verbū hoc erat apud deū in principio nō vult deū verbū confiteri. Sed hec regula fidei refellēdū est: qꝫ nobis de trinitatis equalitate prescribit vt dicam⁹ et de⁹ erat verbū /deinde subiungam⁹ hoc erat in ꝓncipio apud deū. Illa vero distinctionis ambiguitas neutra parte resistit fidei ideo textu ipso ꝫmonis diiudicāda est vbi ait apostol⁹. Et qd eligā ignoro. Cōpellor autē ex duob⁹ cōcupiscentiā habēs dissolui ⁊ esse cū xp̄o / multo enī magis optimū /manere autē in carne necessariū ꝓpter vos. Incertū est enī vtrū ex duob⁹ concupiscētiā habēs / an cōpellor ex duobus vt illud adiūgat cōcupiscētiā habēs dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Sed qm̄ ita sequit multo enī magis optimū apparet eū ei⁹ optimi dicere se habere cōcupiscētiam vt cū ex duob⁹ cōpellat alteri⁹ tamen habeat ꝓcupiscentiā /alteri⁹ necessitatē. Cōcupiscētiā scilicet dissolui et esse cū xp̄o /necessitatē manere in carne Que ambiguitas vno cōsequenti verbo diiudicat qꝫ positū est enī. Quā ꝓticulā qui abstulerūt interpretes illa potius sentētia ducti sunt vt nō solū cōpelli ex duob⁹ sed etiā duorū habere cōcupiscētiā videret. Sic ergo distinguēdū est. Et qd eligam ignoro. Cōpellor aūt ex duob⁹. Quā distinctionē sequit cōcupiscentiā habēs dissolui et esse cū xp̄o. Et tanq̄ quereret quare hui⁹ rei poti⁹ habeat cōcupiscētiā multo enī magis optimū inquit. Cur q̄ e duob⁹ ꝓpellit? Que est manēdi necessitas? Quā ita subiecit manere in carne necessariū est ꝓpter vos. Vbi autē neq̄ ꝓscriptione fidei neq̄ ipsi⁹ sermonis textu ambiguitas explicari potest nihil obest scōm qualibet eaꝝ que ostendunt sententiā distinguere veluti est illa ad Corinthios. Has ergo ꝓmissiones habētes charissimi mundem⁹ nos ab omi coīnquinatione carnis et spūs pficientes sctificationem in timore dei. Capite nos nemini nocuimus. Dubiū qppe est vtrū mūdem⁹ nos ab oi cōinquinatione carnis et spūs scōm illā sententiā vt sit sctā et corpore et spū. an mūdem⁹ nos ab oi cōinquinatione carnis vt ali⁹ sit sensus ⁊ spūs pficiētes sctificationē in timore dei capite nos. Tales igit distinctionū ambiguitates in ptāte legēt̄ sūt. Locus ad volūtatez exponēd⁹. ii. Cor. vii. Ibidem.

Sūt hoies q̄ cū patiētia moriūtur. Sūt autē q̄dam pfecti q̄ cū patiētia viuūt. Quid dixi? Qui ad huc desiderat istā vitā qm̄ ille venerit dies mortis patiēter tolerat mortē. Luctat aduersum se vt sequat voluntatē dei /et hoc poti⁹ agit aio qꝫ elegit deus nō qꝫ elegit voluntas humana: et ex desiderio vite presentis fit lucta cū morte et adhibet patientiā et fortitudinē vt equo aio moriat. Iste patiēter morit. Qui autē desiderat sicut dicit apl's us dissolui et esse cū xp̄o nō patiēter morit sed patiēter viuit. Delectabiliter morit. Vide apl'm patienter viuentē id est cū patiētia hic nō amare vitā sed tolerare dissolui (inq̄t) ⁊ esse cū xp̄o multo magis optimū manere in carne necessariū ꝓpter vos. Ex ꝫmone in epla ioh. ix. Patiēter morientes. Patiēter viuens.

Hec enī q̄ nūc agimus tāq̄ claui⁹ preceptorū in dei timore cōfixi sicut scriptū est. Cōfige clauis a timore tuo carnes meas: in necessarijs deputātur /nō in eis que p seipsa appetēda et ꝓcupiscēda sūt. Vnde illud optimū dicit se cōcupiscere dissolui et esse cū xp̄o. Manere autē in carne necessariū (inq̄t) ꝓpter vos. Quid ergo ait dissolui et esse cū xp̄o. Inde incipit reqes que nō interrūpit resurrectione sed clarificat que tamen nunc fide retinet quia iustus ex fide viuit. Ex libro ad ianuariū. ii. ꝑs. cxviii. Cōfigi clauis qd sit.

Intret ante cōspectū tuū gemitus cōpeditorū Roma. i. Extractus ꝑ. lxxviii.

Heretica distinctio. Johan. i.

H

Cõpedes sũt infirmitas et corruptibilitas corpis q̃ aggrauãt aiam. p ei⁹ eni fragilitatẽ velut quozũ dã doloz molestiarũ materiã ad ipietatẽ poterat cõpellere psecutoz. Ab his cõpedib⁹ cõcupiscebat dissolui apl'us et esse cũ xpo. Manere aũt in carne necessariũ ꝓpter illos q̃bus euãgeliũ ministrabat Donec ergo corruptibile hoc induat incorruptionẽ et mortale hoc induat imortalitatẽ velut ꝓpedib⁹ caro infirma, pmptũ impedit spũm. Has ergo compedes nõ sentiũt nisi q̃ in semetipis igemiscũt grauati habitaculũ qõ de celo est supindui cupientes q; et mors horroi est ⁊ merozi vita mortalis. Pro his ꝓpheta gemẽtib⁹ ingemit vt intret in cõspectu dei gemitus eoz.

i. Cor. xv. Cõpedib⁹ caro spm vincit. ii. Cor. v.

Extractatu pi. cxiv. Cõpedes nostre. Cõpedes pauli rapuit charitas.

¶ Corpus nr̃m ornamentũ nobis fuit. peccauim⁹ et cõpedes inde accepim⁹. Que sũt cõpedes nre? Mortalitas ipa. Audi apl'm Paulũ q; et ipse adhuc in hac pegrinatiõe cõpedit⁹ erat. Quãta pena grauit cõpedit⁹ iste. Nõ illi graues fuerũt compedes cũ ipis cõpedib⁹ toto orbe euãgeliũ ꝓdicauit Spũs charitatis rapuit cõpedes et circuiuit q̃tũ potuit. Sed tamẽ q̃d ait? Cõcupiscẽtiã habẽs dissolui et esse cũ xpo. Quid est dissolui? A cõpedibus mortalitatis absolui. Et tñ mi hi cordia adhuc volebat esse in compedib⁹ ꝓpter alios cõpeditos q̃bus ministraret.

Extractatu pi. xciii. Tedium pauli. Exultatõ pauli. ii. Thi. iiii.

¶ Manere inq̃t in carne necessarium ꝓpter vos. Cõpelloz aũt ex duob⁹ pcupiscẽtiã habẽs dissolui et esse cũ xpo / multo eni magis optimũ manere in carne necessariũ ꝓpter vos. Tediũ eni illi erat manere in carne et ex duob⁹ patiebaꝫ angoꝛẽ dissolui et esse cũ xpo multũ eni optimũ ducebat. At cũ appinquaret ipa passio quomõ exultabat quõ gl'iabaꝫ bonũ certamẽ certaui cursũ cõsummaui fidem ſuaui. de ceko supest mihi corona iustitie quã reddet mihi dñs in illo die iustus iudex.

Et in nullo terreamini ab aduersarijs q̃ est illis causa pditionis: vobis aũt salutis Et hoc a deo. Quia vobis donatum est p christo nõ solũ vt in eũ credatis sed vt etiã p illo patiamini idẽ certamen habentes quale et vidistis in me: ⁊ nunc audistis de me.

Ex libro de gra ⁊ libero arbitrio.

¶ Vobis inq̃t donatũ est, p xpo nõ solũ vt credat⁊ in eũ verũetiã vt patiami, p eo. Utrũq; ergo ad dei gram ptinet ⁊ fides credẽtiũ et tolerãtia patientiũ quia vtrũq; dixit esse donatũ.

Ex libro de p destinatione sanctoꝛũ. Fidei iitiũ paul⁹ se a deo accepisse fatet. Ps. lxxxiiii.

¶ Vobis donatũ est, p xpo nõ solũ vt credatis in eũ verũetiã vt patiamĩ, p eo vtrũq; oñdit dei donũ q; vtrũq; dixit esse donatũ / nec ait vt plen⁹ et pfectius credatis in eũ: nec seipm miam consecutũ dixit vt fidelioz sed vt fidelis esset q; sciebat nõ se initiũ fidei sue prioꝛẽ dedisse deo / et retributũ sibi ab illo ei⁹ augmentũ / sed ab eo se factũ fidelẽ / a quo ⁊ apl's fact⁹ est. Hã scꝑta sũt etiã fidei ei⁹ initia sũtq; ecclˈiastica celebri lectiõe notissima Auersus q̃ppe a fide quã vastabat eiq; vehemẽter aduersus repẽte est ad illã gra potẽtiore cõuersus puertente illo cui hoc ipm facturo p. ꝓphetã dictũ est. Tu cõuertens viuificabis nos / vt nõ solũ ex nolẽte fieret volẽs credere verũetiã ex psecutoze psecutionẽ in ei⁹ fidei quã psequebaꝫ defensiõe patere k. Donatum quippe illi erat a xpo nõ solũ vt crederet in eũ. verũetiã vt pateret pro eo.

Capitulum secundum

a

Si qua ergo cõsolatio in xpo. si qõ solatium charitatis. si q̃ societas spiritus. si qua viscera miseratiõis: implete gaudiũ meũ: vt idẽ sapiatis: eandem charitatẽ habẽtes: vnanimes idipsum sentientes.

Ex sermõe ꝺ blasphemia spũsancti. i. Johan. iii. Roma. viii. Ad spm sãctũ ptinet vnitas fidelitũ cum christo.

¶ In hoc cognoscim⁹ sicut dicit apl'us Iohannes q̃m xps manet in nob⁹ de spũ quẽ dedit nobis ipe spũs testimoniũ reddit spiritui nro q; sum⁹ filij dei. Ad ipm eni ptinet societas q̃ efficimur vnũ corp⁹ vnici filij dei vnde scptũ est. Si qua igit exhortatio in xpo si qõ solatiũ charitatis si q̃ societas spũs. ꝓpter hãc societatẽ illi in q̃s pmit⁹ venit linguis oim gentiũ sũt locuti. Quia p linguas cõsociatio cõstat generis humani ⁊ sic oportebat p liguas oim gẽtiũ significari istã societatẽ filiozũ dei et mẽbroꝛũ xpi futurã in oibus gẽtib⁹. vt quẽadmodũ tũc ille appebat accepisse spũm sctũm q̃ loq̃baꝫ linguis oim gẽtiũ. ita nunc ille se agnoscat accepisse spũm sctũm q̃ tenet vinculo pacis eccl'ie / q̃ diffundit in oibus gentib⁹. Unde dicit apl's studẽtes seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis.

Pax signũ est suscepti spũs sancti. Ephe. iiii.

Nihil p contẽtionẽ neq; p inanẽ gloriã: sed in humilitate superiores sibi inuicẽ arbitrantes: nõ que sua sũt singuli cõsiderantes: sed ea q̃ aliozũ. Hoc eni sentite in vobis: q̃s et in xpo iesu.

Ex lib. q̃stionum. lxxxiii Estimand⁹ est aliq̃d occulti boni eẽ in primo q̃ nobis superior sit: vt superbiã deprimamus.

¶ Non hoc ita debem⁹ estimare: vt nõ existimem⁹ sed nos existimare fingam⁹. Sz ne existimem⁹ posse esse aliq̃d occultũ in alio q̃ nob⁹ superioz sit etiã si bonũ nr̃m quo illo videmur superiozes esse nõ sit occultũ. Iste cogitatiões deprmẽtes superbiã et augẽtes charitatẽ faciũt onera fraterna inuicẽ. nõ solũ equo animo sz etiã libentissime sustineri. Neq; vlla res officiosum istũ laborẽ ad portãda onera alioꝛ facit libẽter impendi nisi cũ cogitam⁹ q̃ta p nobis ptulerit dñs. Hic ammonẽs apl's nõ que sua sunt inq̃t vnusq̃sq; intẽdẽtes sed q̃ aliozũ. hoc eni sentite in vob⁹ q̃ ⁊ in xpo iesu. Qui cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitratus est esse se equalẽ deo. sed semetipm exinaniuit formã serui accipiẽs ⁊ ceka. Ad ꝟ dũtaxat vt quẽ admodũ ille in eo q; ꝟbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nob⁹ et sine pctõ cũ esset pctã nr̃a suscepit nõ attendendo sua sz nr̃a / ita ⁊ nos ad ei⁹ imitationẽ inuicẽ onera nostra portem⁹.

Johan. i.

Qui cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitrat⁹ est esse se equalẽ deo: sed semetipm exinaniuit formã serui accipiens.

Extrac. cuã gelij fm ioã nem. xvii. Johan. v. Matthe. vi. Iudei pl⁹ q̃z arriani itelligunt.

¶ Inc q̃ magis q̃rebãt eũ iudei iterficere qz nõ solũ soluebat sabbatũ / sed ⁊ patrẽ suũ dicebat deũ / nõ quõcũq;. Sed q̃d: Eq̃lẽ se faciẽs deo. Hã oẽs dicim⁹ deo pr nr̃ q̃ es in celis. Et legim⁹ et iudeos dixisse. Cũ tu sis pr nr̃. Ergo nõ hĩc irascebanꝫ qz patrẽ suũ dicebat deũ sed q̃ lõge ꝑuo mõ q̃z hoies. Ecce itelligũt iudei qõ nõ intelligũt arriani. Arriani q̃ppe in eq̃lẽ pri filiũ dicũt et inde heresis. pulsa de eccl'ia.

A Ecce ipi ceci ipi inkfectores xpi/ itellexerũt tamẽ
ẏba xpi. Mõ eũ intellexerũt esse xpm nec eũ intel-
lexerũt filiũ dei. sz tñ intellexert in ill' ẏbis qz talis
cõmẽdaret filiꝰ dei q ẽqlis esset deo. Quis erat ne-
sciebant. Talẽ tñ ꝓdicari agnoscebãt qz pꝛem suũ
dicebat deũ ẽqlẽ se faciẽs deo. Mõ erat ꝯ ẽqlis ẽo
Mõ ipe se faciebat ẽqlẽ: sz ille illũ genuerat ẽqlem
Suphia se facientis ẽqlẽ deo. Si se ipe faceret ẽqlẽ deo caderet ꝓrapinã. Aut eĩ
sevoluit ẽqlẽ facere deo dũ nõ esset cecidit ꝛ ex an-
gelo factꝰ est diabolꝰ. Et hãc supbiã hoi ꝓpinauit
vñ ipe delectꝰ est. Mã hoc dixit hoi cui stãti lapsus
Ecñ. iii. induit. Gustate ꝛ eritis sicut dij. Jdest vsurpatiõe
rapite qõ facti nõ estis qz et ego rapiẽdo delectꝰ sũ
Mõ hoc ꝓdebat sed ẽ suadebat. Xps aũt ẽqlis pri
natꝰ: erat nõ factꝰ: natꝰ de substãtia pris vñ illũ sic
cõmẽdat apls qz cũ in forma dei esset nõ rapinã ar
bitratꝰ est esse ẽqlis deo. Quid ẽ nõ rapinã arbitra
tus est: Mõ vsurpauit ẽqlitatẽ dei /sz erat i ea in q̃
natꝰ erat ꝛ nos ad equalẽ deo quõ puenirem⁹? Se
metipm exinaniuit forma serui accipiẽs. Mõ ergo
exinaniuit amittẽs qõ erat. sz accipiẽs qõ nõ erat
hãc forma serui contẽnẽtes iudei dñm xpm eqlem
patri intelligere nõ poterãt q̃uis eũ hoc de se dice
re non dubitabãt.

Extrac. euã-gelii ꝟm ioã-nem. lxxviii. Sola caro xpi dicitur christus. H ¶Et ipe dñs iesus dictꝰ est sola caro. Quõ inqt ꝓ
bas? Audeo dicere. Et sola caro xpi dictꝰ est xps.
Credim⁹ certe nõ solũ deũ patrẽ. sz ꝛ iesũ xpm filiũ
eiꝰ vnicũ dñm nr̃m. Modo totũ dixi. Jn iesũ xpm
filiũ eiꝰ vnicũ dñm nr̃m. Totũ ibi intellige et ẏbũ ꝛ
aiam ꝛ carnẽ. Sed vtiq; cõfiteris etiã illud qõ ha-
bet cadẽ fides in eũ xpm te credere q̃ crucifixꝰ est
et sepultꝰ. Ergo ꝛ sepultũ esse xpm nõ negas et tñ
sola caro sepulta est. Si ei ibi erat aia nõ erat mor-
tuꝰ. Si aũt ẏa mors erat vt eiꝰ vera sit resurrectio
sine aia fuerat in sepulchro. Et tñ sepultꝰ est xps.
Ergo xps erat etiã sine aia ꝛ caro qz nõ est sepulta
nisi caro. Discе hoc etiã in aplicis ẏbis hoc sentite
inqt in vob qõ et in xpo iesu q̃ cũ in forma dei esset
nõ rapinã arbitratꝰ ẽ esse ẽqlis deo. Quis nisi xps
iesus ẽqtũ attinet ad id qõ est ẏbũ de⁹ apõ deũ? Vi
de aũt qõ sequit. Sed semetipm exinaniuit formã
ꝺui accipiens in similitudinẽ hoim factꝰ et habitu in-
uẽtus vt hõ. Et hoc q̃s nisi idẽ ipe xps iesus? Sed
hic tã oia sunt et ẏbũ in forma dei q̃ accepit formã
ꝺui/et aia ꝛ caro in forma serui q̃ accepta ẽ a forma
dei. huiliauit seipm factꝰ obediẽs vsq; ad mortem.
Matthe. x. Jã in morte sola caro est a iudeis occisa. Si enĩ di
scipul' dixit nolite timere eos q̃ corꝑ occidũt aiam
nõ possunt occidere nunq̃d in ipo potuerũt plusq;
corꝑ occidere? Et tñ carne occisa xps occisus est.

Ex libro enchiridion. Xps de⁹ ꝛ homo. ¶Christꝰ dei filiꝰ est ꝛ de⁹ et hõ. De⁹ ante oia sec'la
hõ in nr̃o sc'o. deꝰ quia dei ẏbũ de⁹ enĩ erat ẏbum.
Hõ autẽ qz in vnitate ꝓsone accessit ẏbo aia ratiõ
nalis ꝛ caro. Quo circa inq̃tũ de⁹ est ipe et patꝝ vnũ
sũt. Jnq̃tũ aũt hõ est /pater maior illo. Cũ ei esset
Xps inq̃n tũ deus et pr̃ vnũ sũt vnicꝰ dei filiꝰ non gr̃a sed natura vt esset etiã plen⁹
gr̃a factꝰ est ꝛ hois filiꝰ idẽ ipe vtrũq; ex vtroq; vn⁹
xps qz cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitratꝰ est
esse ẽqlis deo. Exinaniuit aũt se formã ꝺui accipi-
ens nõ amittẽs formã dei vel minuẽs. Ac ꝓ hoc et
Xps minor factus mãsit eqlis minor est factꝰ et mãsit eqlis vtrũq; vnꝰ sicut dictũ
est /sz aliud ꝓpter ẏbũ aliud ꝓpter hoiem. Propt
ẏbũ equalis ꝓpter hoiem minor vnꝰ dei filiꝰ idẽq;
hois filiꝰ. vnꝰ hois filiꝰ. idẽq; dei filiꝰ. Mõ duo filij
dei de⁹ et hõ sed vnꝰ dei filiꝰ. Deus sine initio hõ a
certo initio dñs noster iesus xps.

Ex epla ad maximinũ. ¶Mã si tẽporalibꝰ et passibilibꝰ deꝰ tribuit vt qõ
sũt hoc generẽt ẽtomagis ipe eternꝰ et ipassibilis
nõ aliud q̃ ipe est genuit? vnꝰ vnicꝰ. Jdeo nr̃a
magna admiratiõe qm̃ nulla passione et tãta secũ
eqlitate vt eũ nec potestate ꝓcederet necetate. Sz
ideo totũ qõ habet et qõ potest nõ tribuit sibi sz pa
tri qz nõ est a seipso sed a patre. Eqlis est enĩ patri
sed hoc q̃q; accepit a pr̃e. Nec sibi accepit vt esset
eqlis sed natura eqlis. Sicut semꝑ natus ita semꝑ
eqlis. Non itaq; inequalẽ genuit ꝛ eqlitate tã nato
addidit. sed gignẽdo eã dedit qz equalẽ nõ imparẽ
genuit. Jdeo in forma dei esse eqlis deo nõ ei rapi
na fuerat. sed natura q̃m nascẽdo sumpsit nõ supbi
endo ꝓsumpsit. Propterea ẏo patrẽ dicit esse ma
iorẽ quia semetipm exinaniuit formã serui accipi-
ens nõ amittẽs dei ꝓpter quã serui formã nõ tãtũ
pr̃e verũctiã seipo et ipũ scõ minorem factus est. Nec
tãtũ hoc excellẽtissima trinitate sed etiã minorat⁹
est paulomin⁹ ab angelis. Hoibus etiã minor fuit
q̃n puer parẽtib⁹ subditus fuit. ꝓpter hãc itaq; for-
mã serui quã veniẽte plenitudine tpis exinanit⁹ ac
cepit dixit pater maior me est. Propter illã ẏo dei
formã quã nec exinanit⁹ amisit dixit. Ego ꝛ pater
vnũ sum⁹. Et hõ scilicet factꝰ et ꝑmanẽs de⁹. Ho-
mo enĩ assumptꝰ est a deo nõ in hoie consumptꝰ est
de⁹. Jdeo valẽ rationabiliter ꝛ pr̃ minor est homo
xps et pr̃i equalis est idẽ ipe de⁹ christus.

Xpus deꝰ seipo minor factꝰ ẽ homo. ps. viii. Johan. xiiii. Johan. x. ¶Deus quẽ genuit q̃m meliorem se generare nõ
potuit nihil enĩ deo meliꝰ debuit equalẽ. Si enĩ vo
luit et nõ potuit infirmꝰ est. Si potuit ꝛ noluit inui-
dus est. Ex quo cõficit equalẽ genuisse filiũ.

Ex lib. ẽfficio nũ octuagin ta triũ. q. l. Deũ eqlẽ se genuit. ¶Accepit tẽpꝰ xpus: accepit tẽpꝰ filiꝰ dei: filiꝰ dei
nõ accepit tẽpus sed filiꝰ hois accepit tẽpꝰ. Idem
ipe autẽ filiꝰ dei ꝓ quẽ facti sumꝰ et filiꝰ hois ꝓ quẽ
refecti sumꝰ hoie assumpto ipe nõ est assumptꝰ ho-
mine mutato in meliꝰ nullomõ ipe in deteriꝰ cõmu
tatꝰ. Mõ destitit esse qõ erat. sed accepit qõ nõ erat
Quid erat: Cum in forma dei esset nõ rapinã arbi
tratꝰ est esse se eqlẽ deo apli ẏba sũt. Et q̃d accepit
Semetipm exinaniuit formã ꝺui accipiẽs. Sicut
formã serui accepit ita et tẽpus accepit diminutꝰ
est: Exilior reddit⁹? In defectum lapsus? Absit.
Quid est ergo semetipm exinaniuit formã serui ac
cipiens? Exinanisse se dicꝰ est accipiẽdo inferiorẽ
nõ degenerãdo ab equali.

Extractatꝰ ꝑ. lxxiii. Christus quõ tẽpus accepit. Extractatꝰ ꝑ. cxxvi. Esse eqlẽ deo nõ erat xpo rapia ¶Qui cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitratꝰ est
esse eqlis deo. Quare illi nõ erat rapina? Quia na-
tura erat qz hoc natꝰ erat vt esset equalis illi a quo
genitus est.

Ex lib. de tri nitate. i. Johan. xiiii. Christꝰ se ipo minor ¶Et hereticꝰ quidẽ dicunt minorem filiũ esse q̃m
pater est qz scriptũ est ipo filio dicente. Pater ma-
ior me est. Veritas autẽ oñdit scõm istũ modũ etiã
seipo minorẽ filiũ. Quomõ enĩ nõ etiã seipo minor
factꝰ est q̃ semetipm exinaniuit formã serui accipi-
ens? Necq; enĩ sic accepit formã serui vt amitteret
formã dei in q̃ erat eqlis patri. Si ergo ita accepta
est forma ꝺui vt nõ amitteret forma dei cũ et in for
ma ꝺui et in forma dei idẽ ipe sit filiꝰ vnigenitꝰ dei
pr̃is in forma dei eqlis patri /in forma ꝺui media-
tor dei et hoim hõ xps iesus /q̃s nõ intelligat q̃ in
forma dei etiã ipe seipso maior est in forma autem
serui etiã seipo minor est? Mõ itaq; immerito scp̃tu
ra vtrũq; dicit et equalẽ patri filiũ et patrẽ maiorẽ
filio. Illud enĩ ꝓpter formã dei hoc aũt ꝓpter for-
mã serui sine vlla cõfusiõe intelligit. Et hec nobis
regula pia p oẽs sctãs scp̃turas dissoluẽde hui⁹ q̃-
stionis ex vno capitulo epl'e Pauli apli exp̃mitur
vbi manifesti⁹ ita distinctio cõmendat. Alt ei Qui
cũ in forma dei esset non rapinã arbitratꝰ est esse se
equalẽ deo sed semetipm exinaniuit formam serui

A

accipiēs in silitudinē hoim fact⁹ est et habitu inuē tus vt hō. Est ergo dei filius deo pri natura eqlis habitu minor. In forma eni serui quā accepit mi nor est patre / in forma aūt dei in q̄ erat etiā anteq̄ accepisset hāc eqlis est patri. In forma dei ꝟbū p qō facta sūt oīa. in forma aūt serui fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege vt eos q̄ sub lege erant redimeret. p⁹ inde in forma dei fecit hoiem / in forma sui factus est hō. Nā si pater tātū sine filio fecisset hoiem nō scptū esset faciam⁹ hoiem ad imaginē et silitudinē nostrā. Ergo q⁊ forma dei accepit formā sui vtrūq̄ de⁹ et vtrūq̄ hō. Sed vtrūq̄ deus ꝓpter accipi piētē deū vtrūq̄ aūt hō ꝓpter acceptū hoiem. Me q̄ eni illa susceptiōe alteꝝ eorū in alterū cōuersum atq̄ mutatū est. Nec diuinitas q̄ppe in creaturam mutata est / vt desisteret esse diuinitas: nec creatu ra in diuitatē mutata est vt desisteret esse creatura

Sala. iiii.

Gene. i.

Ex lib. de trinitate. vi.

¶ Pater ergo ⁊ filiꝰ vnū sūt vtiq̄ ꝑm vnitatē substātie / et vn⁹ deus est / ⁊ vnus magn⁹ / et vn⁹ sapiēs Unde ergo maior pr̄? Si enī maior magnitudine maior. Dū aūt magnitudo ei⁹ filius sit nec ille vtiq̄ maior est ea magnitudie qua magn⁹ est. Ergo eq̄ lis est. Nā vnde eqlis si nō ex quo est cui nō est ali ud esse ⁊ aliud magnū esse? Aut si eternitate pater maior est nō est eqlis filius quacūq̄ re. Unde ei eq̄ lis? Si magnitudie dixeris nō est par magnitudo q̄ min⁹ eterna est. Atq̄ ita cetera an forte in virtute eqlis est in sapiētia ꝟo nō est equalis? Sed quō est eqlis ꝟtus q̄ minus sapit? An in sapientia eqlis est in ꝟtute aūt nō est eqlis? Sed quō eqlis sapiētia q̄ min⁹ potēs est? Restat itaq̄ vt si in vlla re ineqlis est nō sit eqlis. At scptura clamat. Nō rapinā arbi trat⁹ est esse eqlis deo. Cogik igik quiuis aduersa rius ꝟitatis q̄ modo teneꝫ auctoritate aplica in q̄li bet vel vna re equalē deo filiū cōfiteri. Eligat quā voluerit. Hinc ei ostēdeꝫ in oibus esse equalē q̄ de substātia eius dicunt.

B

Si in vna re ineqlis sit: equalis nō eēt pri filius.

Ex ꝑmōe de verbis aplī. xv.

¶ Cuidā eni rapina erat esse equalis deo. Et qm̄ q̄siuit rapinā inuenit ruinā. Dns aūt nr̄ iesus xps cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est esse eq̄ lis deo. Cui eni eqlitas dei natura erat rapina nō erat. Sed tñ semetipm exinaniuit formā serui acci piēs vt nos essem⁹ iustitia dei in ipo. Si ei ille pau pertatē vitaret nos pauptate nō carerem⁹. Paup eni ille fact⁹ est cū diues esset vt illius pauptate si cut scptū est nos ditaremur. Diuitie illi⁹ q̄d nos fa cture sūt cuius pauptas nos diuites facit?

Ephe. ii.

Pauptas xpi nos di uites facit

Ex ꝑm. de eius dē aplī ꝟbis xxxi.

¶ In ꝓncipio erat verbū. Et ideo in ꝓncipio fecit deus celū et terrā q⁊ erat ꝟbū. Oia p ipm facta sūt Factū dicis? Si factū dicis / filiū negas. Filiū eni q̄rimus natura nō gra. filiū vnicū vnigenitū nō ad optinū. Talē filiū querim⁹ / tā verū filiū q̄rim⁹ / qui cum in forma dei esset non rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo. Nō rapina q⁊ natura. Natura erat ra pina nō erat. Nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo Nō erat ei rapina. natura erat. Sic erat ex eterni tate / sic erat coetern⁹ gignēti / sic erat equalis pri / Sic erat. Semetipm exinaniuit. Quō? Amittēdo qō erat an assumēdo qō non erat? Sequaꝫ aplus. Audiam⁹ Semetipm exinaniuit formā serui acci piens. Sic se exinaniuit formā sui accipiēs nō for mā dei amittēs. Forma serui accessit nō forma dei discessit. Hoc est cōfiteri xpm in carne venisse. Ar rian⁹ aut ē q̄ nō cōfitet equalē nō confitet filiū. Si nō cōfitet filiū nō confitet christū. Qui nō confitet xpm quomō confitet xpm in carne venisse.

Johan. i.

Benef. i.

Xps ꝟus filiꝰ dei pa tris nō fa ctus sz geni tus coeqꝰ illi.

i. Johan. iiii

Ex ꝑmōe in natali scti Io ānis baptiste

¶ Uide q̄tus factus sit tātillus q̄ cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo. Nō eni rapina sed erat natura eqlitas filij cū patre. Joan nes si se xpm putari vellet / illi rapina esset. Nō er go rapinā orbitrat⁹ est esse equalis deo. Erat enī ⁊ sine rapina erat q̄ etern⁹ ab eterno nat⁹ erat. tñ se metipm exinaniuit formā sui accipiēs hoc est for mā hoīs accipiēs. Qui cū in forma dei esset nō for mam dei accepisset. Ergo cū in forma dei esset se metipm exinaniuit formā serui accipiēs. Sic acce pit qō nō erat vt nō ꝑderet qō erat. Manēs deus hoiem assumpsit formā serui accepit et fact⁹ est de us hō a quo deo fact⁹ est homo. Uide ergo q̄ maie stas q̄ potestas / q̄ sublimitas / q̄ cum patre eqlitas venit ꝓpter nos ad indumentū forme seruilis.

A

Joan. ba ptista si se xpm puta ret rapinā faceret.

¶ Uenit aliqs ⁊ accepit aliq̄d. Quis venit? Aliqs Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ē esse eqlis deo. Ecce q̄s venit. Quid accepit? Sz semet ipm exianiuit formā serui accipiēs i silitudine ho minū fact⁹. Ille factor fact⁹ / ille creator creatus. Sed in quo fact⁹ ⁊ creat⁹? In forma serui accipiē do formā serui / nō amittendo formā dñi. In hac q̄ forma sui in eo qō a nobis ꝓ nobis accepit et nat⁹ est ⁊ passus est ⁊ resurrexit et ascēdit in celū. Quat tuor res dixi. Nat⁹ est / mortu⁹ est / resurrexit / ascē dit in celū. duo prima / duo nouissima / duo prima / Natus ē mortu⁹ est. duo nouissima. resurrexit ascē dit in celū. In duob⁹ ꝑmis cōditionē tuā tibi ostē dit. In duob⁹ nouissimis mercedis exēplū ꝑbuit. Nasci ⁊ mori noueras plēa ē his duob⁹ regio mor taliū Quid hic abūdat in oī carne nisi nasci et mori hoc homo cū pecore habet hāc ergo vitā cū peco ribus cōmunē ducim⁹. Nati sum⁹ morituri sumus Illud nōdū noueras resurgere et in celū ascēdere duo noueras duo nō noueras. Suscepit qō noue ras. oīdit qō nō noueras patere qō suscepit spera quod ostēdit.

Ex sermōe de paulo aplo. Uenit xps eqlis pri accepit for mā serui.

Duo ꝑmi articuli de xpo: cōdi tionē nr̄az mortalita tis ꝑdicat duo vltimi diuinita tis ei⁹ merce dē nobis pollicent.

D

¶ Dicit iohānes et verbū caro factū est et habita uit in nobis. Audite iā vtrūq̄ in illo notissimo capi tulo pauli apostoli. Qui cū in forma dei esset iquit nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo / hoc ē in ꝓnci pio erat verbū ⁊ verbū erat apud deū et deus erat verbū. Quomō dixit apostol⁹ nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo si nō equalis deo? Si autē pr̄ de⁹ ille nō de⁹ quomō eqlis. Ubi ergo ille ait de⁹ erat verbū ibi iste nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo Et vbi ille verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis ibi iste semetipm exinaniuit formā sui accipiēs. At tendite ꝓ hoc ergo q̄ homo fact⁹ est ꝓ hoc q̄ verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis per hoc q̄ semet ipm exinaniuit formā serui accipiens.

Ex sermōe q̄ trib⁹ modis xps intelliga tur. Johan. i.

Cōcordia aplī cum euāgelio.

¶ Ipse est xps et factor ⁊ fact⁹. Uide factorē. In ꝓncipio erat verbū et verbū erat apud deū ⁊ deus erat verbū. hoc erat in ꝓncipio apud deū. omia p ipm fcta sunt / vide factū. Et verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Uidem⁹ ergo iesū xpm et deū et hoiem xpm ⁊ factorē rerū / ⁊ factū in reb⁹. Chri stū ⁊ creatorē homis ⁊ creatū hominē. Deus xps equalis est pri. Tant⁹ est quātus ille. Talis est q̄ lis ille hoc est qō ille. Non hic est qō ille hoc est qō ille. Ille deus et ipe de⁹. Ille oīpotēs et ille om nipotēs. Ille imutabilis ⁊ ille imutabilis. Hoc est qō ille. Nō hic est qō ille q⁊ ille pater hic filius hoc quicūq̄ nouit ille ad patrē ascēdit. Qui hoc nō no uit nōdū illi ascēdit xpus ad patrē. puul⁹ cū illo est in terra cū illo est. Equalis oipotenti nōdū illi est / proficiēti ascēdit et cū illo qui ꝑficit ascēdit. Quid ē ergo noli me tangere? Tactus fidem significat. Tangēdo eni accedit ad eū qui tangit. Mulierez illam videte q̄ fluxū sanguis patiebat. dixit in cor

Ex sermōe ō verbis euāgelij. Christ⁹ fac tor ⁊ fact⁹

Johan. xx. Tangere xpm ascen dētē q̄d sit

Matthe. ix. de suo / Sanabor si tetigero fimbriā vestimenti ei⁹ Accessit et tetigit. Sanata est. Quid est accessit et tetigit? Propinquit et credidit vt sciatis eā credēdo tetigisse dñs dicit. Tetigit me aliquis. Turba ista pmere nouit tangere nō nouit. Constat hoc eū significare voluisse dicēdo qs me tetigit? Tetigit me aliqs vt illū tactū fidē credam⁹ esse tangentis / vel potius credētis accessum. Quid sibi ergo vult noli me tangere nondū enī ascēdi ad patrē meum? Quod me vides hoc me putas. Nondū ascēdi ad patrē hoiem me vides hoiem solū me putas. Sū quidē homo sed nō hic stet fides tua. Noli me tangere sic vt tantūmodo hoiem credas. Nondū enī ascendi ad patrē meū. Ascendo ad patrē meum et tāge me idest, pfice intellige me equalē patri et tūc tange et salua eris. Noli me tāgere / nōdū enī ascēdi ad patrē meū. Qō descēdi vides q ascēdi nōdū vides. Memetipm exinaniuit formā serui accipiēs in similitudine hominū fact⁹ sum et habitu inuent⁹ vt hō. Hoc crucifixū est hoc sepultū est hoc resuscitatum. Illud aūt cū in forma dei essem nō rapinā arbitrat⁹ sum esse equalis deo. Nondū vides. Noli tangēdo terrā celū pdere. noli remanēdo in homie in deū nō credere. noli me tāgere nondū ascēdi ad patrē. Procedat arrian⁹ / prius pcedat fotinian⁹ hereticī qui dñm iesum nisi hominē oino nō nouerunt. homūcionīste dicunt isti hereticī homuncionīste: quia nō nouerūt christū nisi hoiem. Respondem⁹ fotiniano. Noli tāgere. Quid est noli tangere? Noli sic credere. nondū tibi xps ascēdit ad patrē. Procedat arrian⁹. Ego inqt credo deū xpum sed minorē. nec tibi adhuc ascēdit ad patrē. Cum ascendit ad patrē extēde te vt tangas. Extende te tange deū. Et ego inqt pfiteor sed alteri⁹ nature et alteri⁹ substātie. Creatū nō p quē creata sūt omia Factū nō in pncipio verbū sine tēpore. Adhuc ergo infra es / nondū tibi ascēdit ad patrē. Vis ascendat tibi ad patrē? Crede cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo. Rapina nō erat qz natura erat. Rapina vsurpat natura cognoscit In forma dei non rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo. Sic est nat⁹ et semp natus. Et natus et semp nat⁹ et sine initio nat⁹. Tu qd dicis arriane? Erat tēpus qñ nō erat filius. Vides qz nondū tibi ascendit ad patrē Noli tangere noli sic credere. nō est tēpus inter patrē et filiū. Genuit pater nat⁹ est filius Sine tēpore ille genuit sine tēpore nat⁹ est p quē facta sūt tēpora. Sic tange et ascendit tibi ad patrē verbū sed coeternū deo. Sapiētia dei sed sine qua nunqz fuit pater. Respōdere tibi habet caro tua et cōfabulatura tecū et dictura tibi in tenebris. Quō nat⁹ si sic fuit? Tenebre tecū loquūt. Exponat mihi clamas clamo / exponat mihi. Quid tibi exponatur? Nat⁹ est aut nō nat⁹? nō enī esset filius nisi nat⁹ Si ergo nat⁹ est fuit tēpus quādo nō erat falsum ē hoc. Terra loqris de terra loquers. Expone ergo mihi ait quomō natus si semp fuit? Nō expono nō expono. nō possum nō expono sed p me ppheta oppono. Generationē eius qs enarrabit.

Homūcioniste.

Esaie. lxiii. Ex li. 3 maximianū. i. Johan. x.

Assumpta autē carne qua fact⁹ est hō sicut eqlē se nouit quādo dicit. Ego et pater vnū sum⁹ sicut se nouit minorē quia xp̄ū caro factū est et habitauit in nobis. Nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo Natura enī erat nō rapina. Nō enī vsurpauit hoc sed nat⁹ est hoc. Verūtamen semetipm exinanuit formā serui accipiēs. Agnouisti equalē iam accipe agnoscere minorē formā serui accipiens in similitudinem hominū factus et habitu inuētus vt homo

Ecce qua forma maior est pater.

Si enī confiteris dei formā cur nō aperte dei filiū deo confiteris equalē? Presertim qz de verbis apostoli vbi ait nō rapinā arbitrat⁹ est esse equalis deo nō potuisti, p tuis ptibus iuenire qō diceres? Et quia hoc dixisse ap'm non potuisti negare ideo dixisti. q ille nō rapuit nec nos dicim⁹ tanqz hoc sit nō rapuit qō est nō habuit idest equalitatē dei. atqz ita dictū sit nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo ac si diceret. Nō arbitratus est esse rapiendā eqlitatem dei eo q ab illo fuerit aliena. Raptor enī rei alterne vsurpator est tanqz hoc fili⁹ cū posset rapere noluisset. Qō vides quāta insipiētia sentiat. Ergo intellige ap'm ideo dixisse non rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo qz nō alienū arbitratus est q nat⁹ est Sed tamē qlis equalitatē dei nō fuerit arbitrat⁹ alienā sed suā / semetipm exinaniuit nō querēs que sua sūt sed q nostra sūt. Quod vt noueris ita esse attende vnde ad hoc ap'us venerit. Cū enī xpianis humilitatē pciperet charitatis alter alterū inquit existimātes supiorē sibi nō que sua sūt vnusquisqz intendētes sed q aliorū. Deinde vt exēplo xpi horaret non sua grere vel intēdere sed q aliorū singuli quiqz inquit hoc sentite in vobis qō et in christo iesu. Qui cū in forma dei esset q illi erat sua non rapinam arbitrat⁹ est: hoc est non alienā arbitrat⁹ est esse equalis deo. Sed tamē querēs nostra non sua semetipm exinaniuit nō formā dei amittēs sed formam serui accipiēs. Non enī est mutabilis illa natura vt se exinaniret pdendo qō erat sed accipiēdo qō nō erat. nec consumēdo que sua sūt sed assumēdo q nostra sūt Ac deinde in forma serui obedīēdo sicut homo vsqz ad mortē crucis. Non traqz facias imparē deo formā dei quod nec in ipis hoibus dici potest. Nā cū dictū fuerit iste homo in forma est illius homis nemo intelligit nisi equales. An forte non vis sic accipe quod dictū est cū in forma dei esset vt in forma dei pris intelligas filium vbi nihil aliud qz equalitas appareat amboz? Sed in forma dei putas intelligendū in forma sua quia et ipe vtiqz de⁹ est. Nō multū curo si etiā sic itelligas. Vbi enī plenitudinē forme etatis incremēta nō faciūt. sed deo gignēte pfectus nat⁹ est filius. pculdubio si forma filij forme patris nō est equalis nō ver⁹ est filius. Scriptū est autē vt simus in vero filio el⁹ iesu christo. Forma igit veri filij forme dei patris nō potest esse inequalis.

Ex li. 3 maximianū. ii.

Mō rapuit se xp̄m eqlitatē pris fatet maximian⁹: qz credidit nō habere. Raptor

Forma filij equalis est forme patris.

De quo etiā paul⁹ ap'us dicit. Quoniā cū in forma dei esset non rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo. Qui formā implet dei nihil habet minus deo. Totus ergo habitat pater in filio cui⁹ pris formā idē filius nō exptē sed implet in pleno. Si enī diceret qui cū deus esset nō rapinā arbitrat⁹ ē esse se eqlē deo posset angustijs fidei sue quilibet qualecūqz et si debile de quo sine mora excluderet spaciū inuenire. Nūc vero qui cū in forma dei esset dixit / oēm machinatiōis iniuste aditū intercluſit. Vbi est enī forma nihil habet p̄sus min⁹ oino natura. Deus enī (ait idē ap'us) erat in christo mūdū recōciliās sibi. Quomodo ergo susciperet minor maiorē nisi sese in vna natura cognosceret parē? Neqz ei linea mentis spatijsqz membroz hec dei forma distenditur vt pater filiū in se suscipiat habitātem aut in se filius patrē ostendat manentē sicut ipe ait. Pater in me manens facit opa mea. Aut euacuat cū spō sanctū suū pater et filius omnē creaturā suā pfert illustrantem. Quomodo cogitari nō potest quō explicari nō potest simul secū vnū est quod secūdum

Ex sermōe disceptatiōis ꝫ pascētium.

Filiꝰ iplet formā pris

ii. Cor. vi.

Johan. xiiii.

H In hoīe credēte totus deꝰ est

incōmutabilem oīno substantiā in trinitate deꝰ est. Si enī in homīe credēte in se totꝰ deus credendus est habitare quomō filiū in se totū pater aut filius patrē nō credat excipe? Ac p hoc ipe in patre ⁊ pater in eo manet et ex patre vel filio sctūs credēdus est spūs nō solū ꝓcessisse sed semp ad pagēda opa trinitatis omnino ꝓcedere.

Exli. de gfa noui testamti

Qui cū in forma dei esset sicut dicit apls non rapinam arbitratꝰ est esse equalis deo. Necꝫ enī vsurpatiōis erat vt rapina diceret sed natura inerat vt esset eqlis. Semetipm tamē exinaniuit non formā dei amittēs sed formā serui suscipiēs. Humiliauit semetipm factus obediēs vsqꝫ ad mortē mortē autē crucis. Vide quēadmodū eundē hoīem quē deus cōmendat vt ꝑsona vna sit ne nō trinitas sed ꝙternitas inducat. Sicut enī non augetꝰ numerꝰ ꝑsonarū cū caro accedit aīme vt sit vnus homo: sic nō augetur numerꝰ ꝑsonaꝫ cum homo accedit ℞bo vt sit vnus xp̄us. Legit itaqꝫ verbū caro factū vt intelligamus huiꝰ ꝑsone singularitatē nō vt suspicemur in carne mutatā diuinitatē.

Xp̄s deꝰ ⁊ hō ꝑsona vna est.

Johan. i.

In similitudinem hominū factus ⁊ habitu inuentus vt homo.

Exli. ḋ ꝙstionū octogintatriū. q. septuagesima tertia.

Habitꝰ in ea re dicit que nobis vt habeat accidit. Verūtamē hoc interest ꝙ ꝙdam eorū que accidūt nobis vt habitū faciāt nō mutant a nobis sed ipa nos mutāt in seipa integra et incōcussa manētia. Sicut sapiētia cū accidit homini nō ipsa mutat. sed hoīem mutat quē de stulto sapientē facit. Quedam vero sic accidunt vt et mutēt et mutent sicuti cibus et ipe amittens speciē suā in corpus nostrū vertit et nos refecti cibo ab exilitate atqꝫ languore in robur atqꝫ valentiā commutamur. Tertiū genꝰ est cū ipsa ꝙ accidunt mutant vt habitū faciant et quodāmodo formant ab eis ꝙbus habitum faciūt / sicuti est vestis. Nam cū deiecta vel depsita est nō habet eam formam quā sumit cū induit atqꝫ inducit mēbris. Induta ergo accipit formā quā nō habebat exuta cū ipsa mēbra et cū induunt et cū exuunt in suo statu maneāt. Potest etiā esse quartū genꝰ / cū ea ꝙ accidunt ad faciendū habitū nec mutāt ꝙbus accidūt. nec ab eis ipa mutant sicut anulus digito si nō nimis subtiliter attendat. Verūtamen hoc genꝰ aut nullū est si diligēter discutias aut oīno rarissimum Cū igitur apl̄us de vnigenito dei filio loq̄ret ꝙtū ptinet ad eius diuinitatē scīm id qō verissime deꝰ est equalē dixit pr̄i. Quod ei non fuit tanꝫ rapina ideſt ꝙsi alienū appetere si semp manens in ea eqlitate nollet hoīem indui et hoibus vt hō apparere. Sed semetipm exinaniuit nō formā suā mutās sed formā serui accipiēs. necꝫ cōuersus atqꝫ trāsmutatus in hoīem amissa incōmutabili stabilitate sed ꝙtū verū hominē suscipiendo ipe susceptor in similitudinē hoīm factꝰ nō sibi sed eis ꝙbus in homīe apparuit est habitu inuētus vt homo: ideſt habendo hoīem inuentus vt hō est. Nō enī poterat inueniri vt homo ab his ꝙ cor immūdū habebāt et verbum apud patrē videre nō poterāt nisi hoc suscipiendo quod possent videre et p quod ad illud lumē interius ducerent. Iste autē habitꝰ nō est ex primo genere. Non enī manēs in se natura hoīs naturā dei cōmutauit. Necꝫ ex secūdo. Nō enī immutauit hō deum et mutatꝰ est ab illo. Necꝫ ex quarto. Nō enī sic assumptꝰ est homo. vt necꝫ ipe mutasset deū nec ab illo mutaret. Sed potius ex tertio. Sic enī assūptꝰ est vt cōmutaret ineffabiliter et excellēti ꝰ atqꝫ conB Accidētiū nobis differētie.

iunctius ꝙtū vestis ab homīe cum induit. Hoc ergo noīe habitus satis significauit apl̄us quēadmodū dixerit in similitudinē hoīm factus: quia nō trāsfiguratiōe in hoīem sed habitu factꝰ est cū indutꝰ est hoīe quē sibi vniens quodāmodo atqꝫ conformās immortalitati eternitatiqꝫ sociaret. sed illū habitū qui est in perceptione sapientie et discipline greci. schesin vocant hūc autē secundū quē dicimꝰ vestitum vel armatū schema potius appellāt ex quo intelligit de isto genere habitus locutū apostolū qñ quidem in grecis exemplaribꝰ schemati scriptū est quod nos in latinis habitu habemꝰ. Quo nomine oportet intelligi nō mutatū esse verbū susceptione homīs sicuti nec membra veste induta mutant ꝙtū illa susceptio ineffabiliter susceptū susciptēti copulauerit. Sed ꝙtū verba hūana rebus ineffabilibus coaptari possunt ne mutatus intelligatur deꝰ humane fragilitatis assumptor electū est vt grece schema et latine habitꝰ dicere illa susceptio.

σχέσιν. σχῆμα. σχηματι

Humiliauit semetipm factus obediēs vsqꝫ ad mortē mortē autē crucis.

Ex ꝑmōe de ꝓbis euāgeli. xxiiii.

Decidit diabolus et stantē deiecit hominem. deiecit stantē sed christus descendens erexit iacentem. vnde tamē erexit dñs deus tuus attēde. Humilitate erexit factꝰ obediēs vsqꝫ ad mortē. humiliauit semetipm princeps tuus humilis et tu superbus? Caput humile et membrū superbum? Absit. Non vult esse de corpore capitis humilis qui amat superbiam.

Diabolus cadēs hominē deiecit christꝰ ascendens erexit.

Discite inquit a me. Cū essem in principio deus apud deū creauī vos. Hoc nolo discatis a me. Sz factꝰ sum qō feci ne periret quē feci. Unde sum factus quod feci? Semetipm exinaniuit formā serui accipiēs in similitudine hominū factus et habitu inuētus vt homo. Humiliauit semetipm hoc discite a me humiliauit enī semetipm inquit discite a me quia mitis sum et humilis corde Non enī inqt hoc vos doceo quasi in forma dei aliquando fuissetis nō rapinā arbitrātes esse vos equales deo. Illi ꝓ prīū erat illi rapina nō erat. In patris eqlitate natus est de patre. Quod tamē fecit ꝓpter te. Semetipm exinaniuit formā serui accipiens in similitudine hominū factꝰ et habitu inuētus vt homo. Ecce ꝓpter te deus factꝰ est homo. Ecce ꝓpter te deus factus est homo sine pctō. et non vis te agnoscere cū peccato vt venias ad illū qui ait. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego vos reficiam.

Matthe. xi.

Intelligēs ergo pater effusionē cruoris ꝓeter periculū passionis quomō sequi xp̄m debeat xp̄ianus apl̄us dicit loquēs de domīo christo. Cum in forma dei esset nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Quāta maiestas sed semetipm exinaniuit formā serui accipiēs in similitudine hoīm factus ⁊ habitu inuētus vt homo. Quāta humilitas humiliauit se christus habes xp̄iane quod teneas. Christꝰ factus est obediēs. Quid superbis? Quousqꝫ factus est obediēs christus? Usqꝫ ad incarnationē verbi vsqꝫ ad participationē mortalitatis humane. vsqꝫ ad trinā diaboli tentationē. vsqꝫ ad irrisionē populi iudeorū. vsqꝫ ad sputa et vincula. vsqꝫ ad alapas et flagella. Si parū est vsqꝫ ad mortē. Et si adhuc etiā aliquid de genere mortis addenduz est mortē autē crucis. Habemꝰ tale humilitatis exemplū superbie medicamētum. Quid ergo intumescis homo? O pellis morticina quid tēderis? O sanies fetida quid inflaris? Quia tibi nescio quis fecit iniuriam

Ex ꝑmōe in natali ſancti laurentij.

Obedientia xp̄i vsqꝫ ad ꝙd extēdatur.

Vindicte appetitio reprehendit.

vnde flagitas vltionē. Sitis arenti fauce vindictā nec prius ab intentiōe desistis donec ab illo qui te leserit vindiceris. Si christian⁹es expecta regē tuum prius se vindicet christ⁹. Mondū enī vindicat⁹ est qui p te tāta ppessus est. Et vtiq; illa maiestas posset vel nihil perpeti vel continuo vindicari. Sz cum esset in illo tanta potētia ideo fuit etiā tāta patientia quia p nobis passus est nobis relinquēs exemplū vt sequmur vestigia eius. Humilitate decursa et morte pstrata ascendit xps in celū sequmur eū

i. petri. ii.

Audiamus dicentē apostolū. Si consurrexistis cū

Coloss. iii.

xpo que sursum sunt sapite vbi xpus est in dextera dei sedens. Que sursum sūt querite nō que sup terram. Quicqd delectabile de tēporalib⁹ rebus mūdus ingesserit respuat. Quicqd infremuerit aspernum atq; terribile contēnat. Et qui sic agit nō dubitet christi se coherere vestigijs vt merito dicere audeat cū ap'lo Paulo conuersatio nostra in celis

Ibidem

est. Sed tūc potest in istis virt⁹ esse inuicta si nō sit

Roma. v.

charitas ficta. Ille nobis dat verā virtutem q̄ diffudit in cordib⁹ nostris charitatē factus obediens vsq; ad mortē mortē autem crucis.

Extrac. euāgelij sm ioānem. xxxvi. Copiosa xpi mia et redēptio.

¶ Creator homis homo esse dignatus est/factus est quē fecerat ne periret quez fecerat. Quid huic mie addi potest? Et tamen addidit. parum fuit ei hominē fieri. sed voluit etiā ab hoibus reprobari. Parū erat reprobari r exhonorari. Parū erat exhonorari r occidi. Sed r hoc parum est mortē crucis. Nam cū eius obediētiam vsq; ad mortē factā commēdaret ap'lus parū illi fuit dicere factus obediens vsq; ad mortē. nō enī qualemcūq; mortē sed addidit mortē autē crucis. Illa morte nihil peius fuit inter oia genera mortuuz. Denicq; vbi dolores acerrimi exagitāt cruciatus vocat a cruce noiat⁹.

Mors xpi acerbissima fuit.

H

Pendētes enī in ligno crucifixi clauis ad lignum pedib⁹ manibusq; cōfixi productā morte necabantur. Mō enī crucifigi hoc erat occidi. Sed diu viue batur in cruce .nō quia lōgior vita eligebat. sed q̄ mors ipa ptendebat ne dolor citius finiret. Mori voluit p nobis. Parū dicim⁹. Crucifigi dignatus est vsq; ad mortē crucis obediēs factus. Elegit extremū et pessimū genus mortis qui oēm fuerat ablatur⁹ mortē. De morte pessima occidit oēm mortem. pessima enī erat nō intelligētibus iudeis. Mā dño electa erat. Ipam crucē suam signū habitur⁹ erat. Ipsam crucē de diabolo supato tāq; tropheū in frontib⁹ fideliū positurus vt diceret ap'ls. Mihi autē absit gl'iari nisi in cruce dñi nostri iesu christi.

Gala. vi.

p quē mihi mūdus crucifixus est et ego mūdo. Mihil erat tūc in carne intolerabilius: nihil est nūc in

Crucis exaltatio.

fronte gl'iosi⁹. Quid seruat fideli suo q̄ talē honorē dedit supplitio suo? Denicq; modo in penis reorum nō est apud romanos. Vbi enī dñi crux honorata est. putatū est q̄ et reus honorarek si crucifigerek.

Propter quod et deus exaltauit illum et donauit illi nomē qđ est sup omne nomen: vt in noie iesu omne genu flectatur celestiū terrestriū et infernorū: et omnis lingua cōfiteak quia dñs iesus christus in gloria est dei patris.

Extrac. euāgelij sm ioānem. cv. Xpi in passiōe humilitas.

IN passione magis eius humilitas q̄ claritas commendak apostolo teste q̄ dicit humiliauit semetipm fact⁹ obediens vsq; ad mortē mortē autē crucis. Deinde sequik et de eius clarificatione iā dicit ppter quod r deus illū exaltauit et donauit ei nomē qđ est sup omne nomē: vt in nomīe iesu omne genu flectak celestiū terrestriū et infernoz. et omnis lingua confiteatur quia dñs iesus xpus in gloria est dei patris Hec est clarificatio dñi nostri iesu christi q̄ ab eius resurrectiōe sumpsit exordiū. Humilitas ergo ei⁹ incipit in sermone apostoli ab eo loco vbi ait semet ipm exinaniuit formā serui accipiēs. et quenit vsq; ad mortē crucis. Claritas vero ei⁹ incipit ab eo loco vbi ait ppter quod et de⁹ illū exaltauit et donauit illi nomē qđ est sup omne nomē: vt in nomīe iesu omne genu flectak celestiū terrestriū et infernoz. Donauit inquit ei nomē qđ est sup omne nomen xpo secundū hominē /christo secundū carnē. mortuo resurgenti ascēdenti donauit nomē quod est sup omne nomē vt in nomīe iesu omne genu flectak celestium terrestriū et infernoz Vbi erit dauid vt nō sit ei dñs? In celo sit in terra sit in inferno sit. domin⁹ eius erit qui est dñs celestium terrestriū et infernorū. Gaudeat ergo nobiscū r dauid filij sui natiuitate honorat⁹ dominatu liberatus et gaudens dicat et a gaudētibus audiatur Dixit dñs domio meo sede a dextris meis. donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoz.

Clarificatio xpi p⁹ resurrectō nem eius.

i. Thimo. iii

Humilitas. Claritas dei nō incepit nec finiet.

Exli. ℨ marci mianū. iii.

Exaltatio xpi sm q̄ homo.

Extractatu pi. cix.

Xps fact⁹ dñs dauid

Xps dñs dauid vbi cūq; sit.

pſ. cix.

¶ Dicitis vos christū colere vt deuz ois creature cui flectik omne genu celestiū et terrestriū et infernorū. Quē tamē deo patri esse nō vultis equalē q̄ hoc pater ei donauit. Ait enī ap'lus. propter quod eū exaltauit r donauit ei nomē quod est sup omne nomen. vt in nomīe iesu omne genu flectak et ceka Nec queritis cui donauerit vtrum homini an deo

Exli. ℨ marci mianū. iii.

H Xpi exaltatio ꝑm q̄ hō fuit.

Quādo enī donauerit euidēter apparet. Humiliauit inquit semetipm vsq̄ ad mortem mortē aūt crucis. ꝓpter qō et deus eū exaltauit ⁊ donauit ei nomen quod est sup omne nomē quia factus est obediens vsq̄ ad mortē crucis. Nunqd antec̄ hoc fieret nō erat altus dei filius dei verbū deus apō deum: sed postea c̄ ꝓpter hoc exaltatus est qz factus est obediens vsq̄ ad mortē crucis: tūc cepit esse altus dei filius vnic⁹ dei deus? Tūc cepit habere nomen quod est sup omne nomē? Quis hoc insipientissimus dixerit? Hoc ergo illi donatū est vt homi secundū quē filius fact⁹ est obediens vsq̄ ad mortem crucis quod iā habebat idē ipse dei filius de⁹ de deo natus equalis.

Ex lib. ḡstionū geneſis titulo. cxxiii. Geſi. xxxviii Joſeph xpm figurabat i eo qō a parētibus suis adorādus erat.

Quod dicit iacob ad ioseph quod est somniū qō somniasti nunqd veniētes veniemus ego et mater tua ⁊ fratres tui adorare te sup terrā: nisi in aliquo mysterio dictum accipiat quomō intelligit de matre ioseph que iam erat mortua? Unde nec in egypto cū sublimaret putandū est hoc esse cōpletū: qz nec pater eū adorauit quādo ad eū venit in egyptū nec mater olim defuncta potuit. In xpi ergo psona facile itelligi potest etiā de mortuis scōm illud quod dicit apostol⁹. Quia donauit ei nomē qō est sup omne nomē vt in noīe iesu omne genu flectat celestiū terrestriū et infernoꝝ.

B Itaq̄ charissimi mei sicut semper obedistis: non in ꝑsentia mei tantū: sed multo magis nunc in absentia mea cū metu et tremore vestrā salutē operamini. Deus est enī qui operatur in vobis et velle et ꝑficere ꝓ bona voluntate.

Ex libro de ḡra ⁊ libero arbitrio. Cur cū tremore operandū moneat apl's.

Quando iubet vt operem⁹ liberū eoꝝ cōuenitur arbitriū. Sed ideo cū timore et tremore ne sibi tribuēdo qō bene opantur de bonis tanc̄ suis extollant operibus. Tanc̄ ergo interrogaret aplus et diceret ei. quare dixisti in timore et tremore / horū verboꝝ rationem reddidit dicēs. Deus est enī qui opatur in vobis. Si enī timetis et tremitis nō extollimi tanc̄ de vestris operib⁹ bonis quia deus est qui operatur in vobis.

Ex tractatu pī. lxv.

Audi vocē apostoli. Cū timore inquit et tremore vestrā ipsoꝝ salutē opamini. Quare cū timore ⁊ tremore? Subiecit causam deus est enī qui operatur in vobis et velle et opari ꝓ bona volūtate. Si ergo deus opatur in te / gratia dei oparis non viribus tuis. Ergo si gaudes ⁊ time ne forte quod datum est humili: auferat supbo.

Ex ꝑmōe de ꝓbis apli. ii. Credere i xpm a deo datur. Joannis. vi.

Mirum est autē q̄ ꝑdicato christo crucifixo audiunt duo / vnus contēnit / alter ascendit. Qui contēnit imputet sibi / qui ascēdit nō arroget sibi. audiuit enī a veraci magistro. Nemo venit ad me nisi datū ei fuerit a patre. Gaudeat quia datū est. Gratias agat danti corde humili nō arrogāti. ne quod humilis meruit supbus amittat. Nā etiaz qui iā in ipsa via iusta ambulant si sibi eā tribuerint et viribus suis pereunt de illa. Ideo humilitatē nos docens sancta scriptura p apostolū dicit. Cuz timore et tremore vestrā ipsoꝝ salutē opamini. Et ne sibi inde aliquid darēt quia dixit opamini cōtinuo subiunxit. deus enī est q̄ operatur in vobis et velle et operari ꝓ bona volūtate. Deus est qui opat in vobis ideo cū timore et tremore vallē facite. imbrem suscipite. Depressa implētur: alta siccātur. Gratia pluuia est. Quid ergo miraris si deus supbis resistit humilibus autē dat gratiā? Ideo cū timore et tremore idest cuz humilitate. Noli altū sapere sed time. Time vt implearis noli altū sapere ne siccaris. de⁹ est enī qui operat in vobis et velle et ꝑficere ꝓ bona voluntate. Jaco. iiii. Roma. xi.

C Nec de ipsa pseuerantia boni voluit deus sctōs suos in viris⁹ suis. sed in ipo gloriari q̄ eis non solū dat adiutoriū quale ꝑmo homini dedit sine quo nō possint pseuerare si velint. sed in eis etiā operat et velle. vt quoniā nō pseuerabunt nisi et possint ⁊ velint pseuerandi eis et possibilitas et volūtas diuine gratie largitate donet. Tantū quippe spiritu sancto accendit volūtas eoꝝ vt ideo possint qz sic volunt / ideo sic velint quia de⁹ operatur vt velint. Nam si in tāta infirmitate vite hui⁹ in qua tamē infirmitate ꝓpter elationē reprimendā ꝑfici virtutē. oportebat ipis relinquere⁊ voluntas sua vt in adiutorio dei sine quo pseuerare nō possent manerēt si vellent. nec deus in eis operaretur vt vellent inter tot et tātas tētationes infirmitate sua volūtas ipa succūberet. Et ideo pseuerare nō possent quia deficientes infirmitate nec vellent aut nō ita vellent infirmitate volūtatis vt possent. Subuentū est igit̄ infirmitati volūtatis humane vt diuina gratia indeclinabiliter et insupabiliter ageret. Et ideo c̄ uis infirma nō tamē deficeret. nec aduersitate aliqua vinceret. Dicente ergo christo rogaui ꝓ te ne deficiat fides tua intelligam⁹ ei dictū qui edificat sup petram. Atq̄ ita homo dei nō solū quia miseri cordiā consecut⁹ est vt fidelis esset. uerūetiā quia fides ipa nō deficit qui gloriat in dño gloriet. Ex libro de ꝓsta pseuerantia. Etiā de pseuerātia nō est gaudēdū in se sed in deo. Perseuerantia a deo est. Luce. xxii. i. Cor. vii. Roma. viii.

C Deus est enī qui operat in vobis et velle et operari ꝓ bona voluntate. Nos ergo volum⁹ sed deus in nobis opatur et velle. Nos opamur sed deus in nobis opatur et opari ꝓ bona voluntate hoc nobis expedit et credere ⁊ dicere. Hoc ꝑium et verū vt sit hūilis et summissa cōfessio et detur totū deo. Ex lib. de bono pseuerantie. O

C Ꝓpriū quippe arbitriū nisi dei gratia iuuet. nec ipa bona volūtas esse in homine potest. Deus est enī inquit aplus qui operat in vobis et velle et operari ꝓ bona volūtate. nō sicut isti sentiūt tantūmodo scientiā reuelando vt nouerimus quid facere debeam⁹. sed etiā inspirādo charitatē vt ea que discēdo nouim⁹ etiam diligendo faciamus. Nam vtiq̄ nouerat ille c̄ magnū bonū esset continentia qui dicebat. Et cum scirē quia nemo potest esse cōtinens nisi de⁹ det. Non solum ergo sciebat c̄tum esset hoc bonū et c̄ desiderabiliter esset cōcupiscēdum. uerūetiā q̄ nisi dāte deo esse nō posset docuerat enī eum sapiētia. Nam hoc dicit. Et hoc ipum erat sapiētie scire cuius esset hoc donū. Nec tamē ei sciētia ista sufficit sed ait. Adij dominū et deꝑcatus sum illū. Non igit̄ tantūmodo in hoc nos adiuuat de⁹ vt sciam⁹ quid agendū sit verūetiā vt amādo agamus qō dicendo iā scimus. Nemo itaq̄ potest esse non solū sciens verūetiā cōtinēs nisi deus det. Unde cū tam ille haberet scientiā precabat vt esset in illo qō sciebat quia nō esset ex illo vtiq̄ tantas volūtatis vires tantū dilectionis ardorē volebat accipe spiritu sapiētie qui sufficeret ad implendam magnitudinē continentie. Ex ꝑmōe de ꝓbis apli. ii. Sapien. viii Ibidem Ibidem. Deus docet qd agēdum: ⁊ dat amorem ⁊ voluntatē agēdi.

C Quomodo dicis quod te audio dicere vt recte credamus in deū: et euāgelio cōsentiamus nō esse donū dei. sed hoc nobis esse a nobis? Idest ex ꝓpria volūtate quā nobis in nostro corde nō opat? est ipe? Et ad hoc cū audieris quid est ergo quod ait aplus. deus in vobis opatur et velle. respōdēs p legem suā p scripturas suas deū opari vt velim? Ex lib. de dono pseuerantie. Opat de⁹ fidē in nobis.

quas vel legimus vel audim⁹. Sed eis consentire vel nō consentire ita nostrū est vt si velimus fiat: si autē nolumus nihil in nobis dei operationē valere faciamus. Opatur q̄ppe ille dicis ꝯtum in ipso est vt velim⁹ dum nobis nota fiūt eius eloq̄a. Sed si eis acquiescere nolumus nos vt opatio eius nihil in nobis prosit efficim⁹. Que si dicis pfecto nostris orationibus contradicis. Dic ergo apertissime nos pro his q̄bus euangeliū predicamus nō debere orare vt credant. sed eis tantūmodo predicare. Exerce ptra orationes ecclie disputationes tuas. Et quādo audis sacerdotem dei ad altare dei exhortantē populū dei orare p incredulis vt eos deus cōuertat ad fidē et pro cathecuminis vt eis desiderium regenerationis inspiret et p fidelib⁹ vt in eo quod esse ceperūt el⁹ munere pseuerent subsanna pias voces et dicte nō facere quod hortat idest deū p infidelibus vt eos fideles faciat. nō rogare eo q̄ non sint ista diuine miserationis beneficia. sed humane officia volūtatis. Reprehende apostolū Paulū quoniā dixit oram⁹ ad deū ne q̄d faciatis mali. Neq; enī dicturus es nihil mali euz facere q̄ nō credit in christū aut qui fidē deserit xp̄i. Ac per hoc qui dicit ne q̄d faciatis mali nec ista vult fieri. Satisq; illi nō est p̄cipere sed confitet se deū rogare ne fiant sciens homis voluntatē ab ipo corrigi ac dirigi vt ista nō faciat. A deo enī gressus hois dirigunt et viam eius volet.

Oratiō deū est vt credant audientes nō soluz p dicādū.

ii. Cor. xiii.

Ps. xvi.

H

Omnia autē facite sine murmurationibus et hesitationibus vt sitis sine querela et simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis praue et puerse: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbū vite continentes ad gloriā meā in die christi: quia nō in vacuū cucurri neq; in vacuum laborauī. Sed etsi emulor supra sacrificiū et obsequiū fidei vr̄e: gaudeo et cōgratulor oibus vobis. Idipm autē et vos gaudete: et congratulamini mihi.

Extractatu p̄. xciii. Sancti di cunt luminaria.

Similitudo de luminaribus data est ad sanctos vt sine murmuratiōe sint in natione tortuosa t puersa. idest inter iniq̄s in q̄bus apparetis inquit sicut luminaria in mundo verbū vite habentes. Tales enī scti in q̄bus est verbū vite de conuersatiōe quā habent in celo despiciūt omnia q̄ iniqui faciūt in terra. Et quomodo lumiaria in celo p diem et p noctem p cedunt pagunt itinera sua: cursus suos certos habent / et cōmittunt tanta mala nec decidunt desup stelle fixe in celo agentes tractus celestes que illis prestituit creator ipsorū sic debent sci. Sed in celo figant corda eorū si nō frustra audiāt et respōdeāt sursum se habere cor si imitētur eum qui ait nostra aūt conuersatio in celis est. Qui ergo sūt in supnis et de supnis cogitant sicut dictū est. vbi est thezaurus tuus ibi est et cor tuū de ipsis cogitationib⁹ supernorū patientes fiūt. et quicq̄d in terra cōmittit sic nō curant donec pagant itinera sua: quēadmodū non curāt lumiaria celi quomō exerceant dies et noctes q̄uis tanta mala videāt fieri super terrā. Sed facile est forte vt ferant iusti iniq̄tates malor que nō in ipsis fiunt. Sic ferant et q̄ in ipsos fiunt. Non enī propterea debent ferre t tolerare quia in alios fiunt. Et si in se fiant nō debent pdere tolerātiam. Nam qui pdiderit tolerantiā cecidit de celo. Qui autē fixum habet cor in celo terra ipius laborat in terra. Quāta et de ipis lumiarib⁹ fingūt homines t patiēter ferūt quomō iusti patiēter debēt ferre oēs etiā de se falsas criminatiōes. Sed quid est in celo? In firmamento celi. Cui⁹ ergo cor in firmamento libri dei est ista nō curat. Nam celū intelligit firmamentū p figuram liber legis.

Sursuz se habere cor da respondēt sci viri

Matthe. vi.

Celum firmamētū t liber legis Extractatu p̄. cxlvi.

Qui numerat multitudinē stellarū et oibus eis inquit nomia vocans. Sunt stelle quedā lumina in ecclia consolatia noctē nostrā. Omnes de q̄bus dicit aplus in q̄bus apparetis tanq̄ lumiaria in mūdo. Jn ista inquit natiōe tortuosa et puersa in quibus appetis tanq̄ lumiaria in mūdo verbū vite habentes. Jpas stellas numerat de⁹ omnes secū regnaturos omēs secū aggregādos corpi vnigeniti sui. Qui indign⁹ est nec numerat. Aiaduertat q̄sq; vtrū luceat in tenebris vtrū iniq̄tate seculi tenebrosa nō seducat. Si nō fuerit seduct⁹ nec victus tanq̄ stella erit quā iam numerat deus.

Stellaruz appellatione signific̄ sancti sancti

Ex libro sententiaz p̄. lxi.

Sicut stellas celi nō extinguit nox sic mētes fideliū adherētes firmamēto sacre scripture nō obscurat mūdana iniquitas.

Spero autē in dño iesu timotheū me cito mittere ad vos: vt et ego bono animo sim cognitis q̄ circa vos sūt. Neminē enī habeo tā vnanimē: q̄ sincera affectiōe p vobis sollicit⁹ sit. Oēs enī que sua sunt q̄rūt: nō que sūt iesu xp̄i. Exprimētū autē eius cognoscite: q̄ sicut patri filiꝰ mecū seruiuit in euāgelio. Huncigit spero me mittere ad vos: mox vt videro que circa me sūt. Confido autē in domio quoniā et ipse veniā ad vos cito. Necessariū autem existimaui epafroditum fratrē et cooperatorē et commilitonē meū. vestrum autem ap̄lm et ministrū necessitatis mee mittere ad vos: quoniā quidē omēs vos desiderabat: et mestus erat pptera q̄ audieratis illū infirmatū. Nā t infirmatus est vsq; ad mortē: sed deus miser⁹ est eius. Non solū autē eius: verūetiā t mei ne tristitiam super tristitiā habeā. festinātius ergo misi illū vt viso eo iterū gaudeat / et ego sine tristitia sim. excipite ita q̄ illum cum omni gaudio in domino t eiusmodi cū honore habetote quoniā p pter opus xp̄i: vsq; ad mortē accessit tradens animā suā. vt impleret id quod ex vobis deerat erga meū obsequium:

Extrac. euā geliū ſm ioānem. xlvi. Timothe um solum pastorē inter mercēnarios multos habuit paulus

Inter mercēnarios pastor igemuit. que siuit aliquē qui sinceriter diligeret gregem christi t circa se in eis qui cū illo eo rēpore fuerāt nō inuenit. Non enī in ecclesia christi tūc preter paulū ap̄lm et timotheum nemo erat q̄ germane de grege sollicit⁹ esset sed cōtigerat vt illo tpe q̄ timotheū misit circa se aliū de filijs nō haberet. sed soli mercennarij cū illo essent sua querentes nō que iesu xp̄i et tamē ipse germane de grege sollicitus maluit filium mittere et iter mercēnarios remanere.

Capitulum tertium.

Ecetero fratres mei gaudete in dño. Eadez vobis scribere mihi quidez non pigruz: vobis aũt necessariũ.

Exli. de ꝑdestinatiõe sanctorum.

Dixisse quidẽ apl'm scimus ad philippẽses eadẽ scribere vobis mihi quidẽ non pigruz vobis aũt tutum est. Jdẽ scribẽs ti ad galatas cũ se satꝭ apõ eos eguisse perspiceret quod illis per ministeriũ sermonis sui necessariũ eẽ cernebat decetero inquit laborẽ nemo mihi ꝓbeat. vel sicut in plerisq; codicibus legitur nemo mihi molestus sit.

Gala. vi.

Videte canes videte malos operarios: videte concisionem.

Exlib. õ gfa nouitestamti

Canes cõtra veritatẽ latrãtes

Canes appellauit non ratione sz ꝓsuetudine cõtra insolitam veritatem latrãtes hec est enĩ canuz natura vt cũ quibus habẽt ꝓsuetudinẽ siue illiboni siue mali sint nõ ad eos latrẽt insolitozũ autem personis visis etiã innocentib9 irritentur.

Nos enĩz sumus circuncisio qui spiritu seruimus deo.

Exlib. de trinitate. i.

Spũssanctus nõ est creatura.

Maxime in illo loco satis claret q̃ spũs sãctus nõ sit creatura vbi iubemur nõ seruire creature sed creatozi Nõ eo modo quo iubemur ꝓ charitatẽ seruire inuicẽ qõ est grece duleũ sed eo modo quo tm̃ deo seruit quod ẽ grece latreũ vnde idolatre dicunt q̃ simulachrozis eã seruitutẽ exhibẽt que deo debeb. Scõz enĩ hãc seruitutẽ dictũ est dñm deũ tuuz adozabis z illi soli seruies. Nã hoc distinctiõ in greca scriptura inuenit. latrensis enĩ habet· Nozo si tali seruitute creature seruire ꝓhibemur q̃n quidẽ dictuz est dñz deũ adozabis z illi soli seruies. Under apostolus detestat eos qui coluerũt z seruierũt creature ꝓtiꝰ q̃z creatozi nõ est vtiq; creatura spũs scũs cui ab oĩb9 sctis talis seruit9 exhibeb dicẽte apl'o. Nos enĩ sum9 circũcisio spiritui dei ꝟuiẽtes qõ est in greco latreũtes. plures enĩ codices etiã latini sic habẽt q̃ spiritui dei ꝟuim9. Greci aũt oẽs aut pene oẽs in nõnullis aũt exẽplarib9 latinis inuenim9 nõ spiritui dei ꝟuim9 sz spũ õo seruim9. Sz qui in boc errãt z auctozitati grauiozi cedere detrectãt nũq̃d z illud variũ in codicib9 repũt. nescit̃ q̃ cozpa vr̃a templũ i vobis ẽ spũs sctĩ quẽ habet̃ a deo? Quid aũt insani9 magisq; sacrilegũ ẽ q̃z vt quisq; dicere audeat mẽbza xp̃i templũ eẽ creature minoꝛ scõz ipos q̃z xp̃s ẽ? Dlio enĩ loco dicit. Cozpa vr̃a membza xp̃i sũt. Si aũt que mẽbza sũt xp̃i tẽplũ est sps sancti nõ est creatura spũs scũs. q̃ cui cozp9 nr̃m tẽplũ exhibem9 necesse ẽ vt huic eã seruitutẽ debeam9 qua non nisi deo seruiendũ est q̃ latria appellat. Unde consequenter dicit glorificate ergo et pozrtate deũ in cozpe vestro. Audistis dicẽtẽ apostolũ paulũ. Nos enĩ sum9 circũcisio q̃ spiritui dei seruim9. Scio pleroscq; codices habere qui spũ deo seruim9. q̃tum aũt ĩspicere potuim9 plures greci habẽt qui spiritui deo seruim9. Sz nõ ibi questio ẽ. Manifestũ ẽ enĩ vtrũq; z congruũ regule veritatis q̃ spiritui dei seruim9 z nõ carne sz spiritu õo seruim9. Carne enĩz seruit deo q̃ de reb9 carnalib9 sperat se placere deo. Cũ vero z ipsa caro ad bona opera subdit spũ ꝟuim9 deo q̃ carnẽ domamus vt spũs obtempet deo. Spũs enĩ regit caro regitur.

Iiij. Cor. v.

Dñs. cx.

Deut. vi. Luce. iiij.

Roma. i.

i. Cor. vi.

Ibidem

Ibidem

Ex sermõe õ eadẽ lectiõe.

Carne õo seruire q̃d sit.

Nec spũs bene regit si nõ regit. Cuz ergo ait nos sum9 circũcisio videte quid voluerit intelligi i illa circũcisiõe q̃n vmbza data ẽ significãte q̃ remota est luce veniẽte. Cur aũt nõ dixerit. nos habem9 circũcisionẽ: sz nos sum9 circũcisio sic accipite hoc vo luisse dicere apl'z nos sum9 iustitia. Circũcisio enĩ iustitia ẽ. Magis enĩ ꝓmẽdat q̃ dicit dicẽdo nos eẽ iustitiã q̃z dicendo nos eẽ iustos. Sic tñ vt tũ iustitiã dicit eẽ iustos itelligam9. Nõ eĩ illa incõmutabilis. iusti iustitia cui9 ptícipes facti sum9 sz quẽ admodũ dicit magna ibi iuuẽt9 est ꝓ multꝭ iuueni bus sic dicit iustitia vt itelligant iusti. Audite hoc ipsũ euidẽti9 eodẽ dicente apl'o. Ut nos inq̃t sim9 iustitia dei in ipo Sim9 iustitia nõ nr̃a sz dei ab illo accepta nõ a nobis assũpta: iptita ñ vsurpata dõata nõ rapta. apl's g̃ nõ tibi negauit circũcisionẽ sed exposuit. lucẽ pretendit vmbrã remouit. Nos sumus inquit circuncisio qui spũ deo seruimus.

Et gloziamur in christo iesu et nõ in carne fiduciam habentes.

Ex eodẽ sermõe de ꝟbis apũ. xv.

Paulo infertus.

Respexit quosdaz in carne fidentes ipsi erant qui de carnis circunciſiõe gloziabantur de quib9 alio loco dicit quozum deus venter z gl̃ia in pudendis eozum Intelligẽtu circũcisionez et esto circũcisio intelligẽ et esto. Intellectus enĩ bon9 sed omibus qui facilũt eum. Nõ vtiq; frustra octauo die iussus est infans circũcidi nisi q̃ petra qua circũciditmur x̃ps erat. Cultellis enĩ petrinis circuncisus est pp̃us. Petra aũt erat x̃pus. Quare ergo octauo die? q̃ in ebdomadib9 idẽ ꝓmus qui et octau9. Completis enĩ septẽ diebus redit ad ꝓmũ finit̃ septimus domin9 sepultus redit ad ꝓmũ dñs resuscitatus dñi enĩ resuscitatio ꝓmisit nobis eternã diez et cõsecrault nobis dñicum diem. qui vocatur dñicus ipse videt̃ ꝓprie ad dñm pertinere q̃ eo die dñs resurrexit. Reddita est petra. Circũcidant̃ qui volũt dicere. Nos enĩz sum9 circuncisio. Tradit9 est enĩ ꝓpter peccata nr̃a z resurrexit ꝓpter iustificationẽ nr̃az iustificatio tua circũcisio tua. Nos g̃ inq̃t sum9 circuncisio qui spiritui dei seruim9 z gl̃amur in x̃po iesu. Qui gloziatur in dño gl̃etur. Et nõ in carne fidẽtes. Et quid est fidere in carne? Audite.

Rom. iiij.

i. Cor. i.

q̃z̃ z ego habeã confidentiam in carne Si quis alius videtur confidere in carne: ego magis circuncisus octaua die.

Exeodem

Parũ est ignobilem exhibere humilitatem.

Me arbitremini inq̃t hoc ꝓtẽnere qõ nõ habeo Quid magnũ ẽ si hõ abiect9 plebei9 ignobilis cõtemnat nobilitatẽ z tũcverã exhibeat humilitatẽ? q̃z̃ ego inq̃t habeã fiduciã z in carne. ideo vos inq̃t doceo ꝓtẽnere q̃n videt̃ me habere qõ ꝓtẽnã. Si q̃s ali9 i carne putat se hr̃e fiduciã magꝭ ego. Et audi in carne fiduciã circũcis9 octaua die id ẽ nõ ꝓselit9 nõ aduena ad pp̃lm dei nõ maioz circũcis9 sz a pẽti b9 nat9 iude9 habeo circũcisionẽ octaui diei.

Exeodem

Pharisei

Ex genere israel de tribu beniamin hebreus ex hebreis scõm legẽ phariseus.

Primarij quidã erãt z q̃si ad nobilitatẽ iudaicã segregati nõ ꝓtẽptibili plebi ꝓmixti q̃ dicebant phariseı. nã dicit̃ hebreus verbũ q̃si segregationẽ interꝓtari quomõ in latina lingua dicit̃ egregi9 q̃si a grege sepat9. fuerũt aũt isr̃elite id est ex gñe isr̃l etiaz illi qui separati fuerãt a templo. Remansit autem ad templuz tribus iuda z tribus bẽiamin. tribus leui sacerdotalis tribus iuda regia z tribus beniamin. hoc solum remanserat ad hir̃lm et ad templũ de

A

qñ est illic separatio in seruo salomonis. Mō ergo leuiter accipiatis qō alt tribū bēiamin inherēs iu de nō recedens a templo hebre? ex hebreis: scōm legem phariseus.

Secūdū emulationē psequēs eccłaz dei

Exeodem. Jnt meri ta sua apo stolus se p secutorem dicit. Saulus.

¶ Inter merita sua pmemorat q fuerit psecutor scōz emulationē inqt. Quā emulationē? Non erā inquit piger iudeus. Quicqd erat qō legi mee aduersariū videret impatienť ferebam: acriter perse quebar. hec apud iudeos nobilitas sed apud xp̄m querit humilitas. Jdeo ibi iste saulus hic paulus Saulus a saule nomē deriuat. Qui fuerit saul nō stis. Jpsi? electa est statura procera. Sic eū descri bit scriptura q supereminēs esset oībus quādo elec tus est vt vngeret in regē. Non fuit sic paulus sz factus paul?. paulus enī paruus ideo paul? modi cus. Ergo scōm emulationē inquit persequēs ec clesiā. hinc itelligāt hoies qualis apud iudeos fu erim qui xp̄i eccłesiam persequebar emulatione traditionum paternarum addit.

i. Reg. ix.

Secundum iustitiam que est in lege cōuersatus sine querela.

Exeodē. Luce. i. Quo paulus in lege sine q̄rela cōuersat? sit.

¶ Nouit charitas vestra dictos esse sine querela ābulasse in oībus iustificationib? dñi zacharias et elizabeth. in oībus (inquit scriptura) iustificatiōib? dñi ambulātes sine q̄rela. Ecce hoc erat paulus noster quādo saulus erat in lege sine querela ābulabat. Et qō in eo fuit sine querela hoc de illo faciebat magnā querelā. Quid ergo putam? fratres? Esse sine q̄rela scōm iustitiā que in lege est maluz est? Si malū est scōm iustitiā que in lege est esse sine q̄rela ergo aliquid mali est lex? Sed habemus eundē ap̄m dicentē. Jtaqz lex quidē sancta et mādatū sanctū et iustū et bonū. Si lex sancta et mādatū sanctū et iustū et bonū secūdū iustitiā que est ex lege sācta puersari sine querela quomō potest nō esse bonū quomō potest nō esse sanctū? An forte sāctū est? Audiam? ip̄m ap̄m videte quid dicat.

B

Roma. vii.

Sed que mihi fuerūt lucra hec arbitratus sū propter xp̄m detrimenta.

Exeodem Dānū censet in iustitia q̄ est in lege fuisse

¶ Dāna sua dicit et inter dāna sua pputat q in iustitia que est in lege fuerit sine querela.

Veruntamē inquit existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scīētiam iesu xp̄i domini mei.

Exeodem

¶ Attēdo inqt laudes meas pparo eminētie dñi mei iesu xp̄i. Illud sitio hoc ptemno. puū est hoc.

Propter quē oia detrimentū feci et arbitror vt stercora vt xp̄m lucrifaciam.

Exeodem Utrū iustitia legis a xp̄o phibebatur.

¶ Questio maior exorta est. Si scōm iustitiaz que in lege est versabaris sine q̄rela et hoc in detrimentis tuis in dānis in stercoribus cōputas vt xp̄m lucrifacias. ergo iustitia illa a christo prohibebat? ob secro te exponе hoc paululū. deo propitio dicam? illuminet et nos a quo et ipse illuminat? est qui epistolā istā scripsit nobis nō attramento sz spū dei viui. Videtis charissimi cq̄ sit arduū cq̄ difficile intelligere hoc. Cū pstet legē sctām eē et mādatū sctm et iustū et bonū pstetqz oino iter fideles catholicos ita vt nemo dissentiat nisi qui nō vult esse catholicus hanc legē non datā nisi a dño deo nostro secūdum istā iustitiam que in lege est conuersari sine q̄rela impedimentuz fuisse ap̄lo neueniret ad xp̄m nec eum venisse ad christum nisi hoc qō fuit scōm iustitiā que in lege est sine querela inter dāna et detrimenta et stercora pputasset. Sequamur ergo et accedam? aliqtum ne forte in ipsis verbis ap̄li ē luceſcat nobis aliquid vnde ista remoueat et solua tur obscuritas. Detrimēta inquit credidi hec oia et stercora existimaui vt xp̄m lucrifaciā. in quib? etiā illud pmemoro q fuerim sine q̄rela scōm iustitiam que in lege est. Existimaui ergo hec oia detrimenta et stercora vt xp̄m lucrifaciam.

C

Vt et inueniar in illo non habēs meam iustitiam que est ex lege.

¶ Si meā dixerat quare addidit ex lege? Si enīz ex lege est quomō tua est. Nūq̄d tu tibi ipsi posuisti legē? Deus legē dedit. deus legē imposuit. de? te legi obtēperare precepit. lex si nō te doceret quēadmodū viuere deberes quomodo posses habere iustitiā sine q̄rela scōm legem? Si scōm legē habes quomō dicis nō habēs meā iustitiā que ex lege est?

Exeodem Cur suā iustitiam dixit q̄ est ex lege.

Sed illaz que ex fide est iesu xp̄i: que ex deo est iustitia in fide.

Exeodem

JAm ergo dicā vt potero? reuelet melius q̄ vos possidet donet? intellectū? affectū donabit enī effectū si donauit affectum hoc est enī quod volo dicere. Lege dei ꝓposita quisquis timuerit et suis viribus eā implere posse putauerit et fecerit qō iubet lex non amādo iustitiā sed timēdo penā. fit quidē scōm iustitiam que ex lege est homo sine querela. Nō furak non adulterat nō dicit falsum testimoniū: nō facit homicidiū nō ꝓcupiscit rē proximi sui. Potest ḃ? potest fortassis. Unde? Timore pene. cq̄ qui timore pene nō ꝓcupiscit puto q? ꝓcupiscit. Terrore ingenti armoz̄ atqz teloz̄ circundātis forsitā multitudinis vel obuiam euntis etiā leo reuocak a preda. et tamē leo venit leo redit predā nō rapuit nō malicīā posuit. Si talis adhuc iustitia est q̄ iustitia tibi ꝓsulis ne torqueris quid magnū est penam timere? Quis eā nō timet? quis latro quis scelerat? quis nefarius? Sed ḃ interest ink timorē tuuz timorēqz latronis q latro timet leges hoim? ideo facit latrociniū q? spat se fallere leges hoim. tu aūt leges ei? times quē fallere nō potes. Mā si fallere posses quid nō fecisses? Ergo et ꝓcupiscentiā tuaz malā nō amor tollit sed timor premit. Ad ouile venit lupus latratu canū et clamore pastoz̄ ab ouili repulsus est lup?: ipse ē semp tñ lupus in ouē verti tur: facit enī et hoc dñs sed ipa est iustitia ei? nō tua Nam cq̄diu habes tuā potes timere penā nō amare iustitiā. Ergo fratres mei habet delicias suas iniquitas et iustitia nō habet? Delectat malū et nō delectat bonū? Delectat oino sz dñs dabit suauitatē et terra nostra dabit fructū suū. Ille nisi prior det suauitatem terra nostra non habebit nisi sterilitatem. hanc ergo iustitiā cōcupiuit, ap̄lus delectat? est memor fuit dei: et delectat? est. Concupiuit anima eius et estuauit in atria domini: et viluerūt omnia que pro magno habebat: facta sūt damna detrimenta stercora. hinc enī erat et illud q ecclesia persequebatur secundū emulationē paternarum traditionuz inde erat quia suam iustitiam constituebat non iustitiam dei querebat. Videte enim quia inde persequebatur ecclesiam. Ego non habeo meā iustitiam sed eaz̄ que est per fidem christi iustitiaz ex deo iustitiā inqz ex deo qui iustificat impium. Tolle te tolle inqz te a te ipedis te. Si tu te edificas: ruinā edificas. Nisi dñs edificauerit domū in vanū laborauerunt qui edificant eā. Noli ergo velle habere tuā iustitiam. Certe ex lege est cer

Lege adiplens extimore est. hō sine q̄rela.

Timor latronis q̄d differat a timore seruiliter legē implentis.

ps. lxxxiiii.

ps. lxxvi.

ps. cxxvi.

H te deus dedit legē. Et q̄ iustitia ex lege est nō sit tua. Aplus paulus loquit mihi amātes iustitiam suā non calūniant. tuā iustitiam noli habere. Ster cora illā deputat apostol⁹ q̄uis sit ex lege. Et inuenīar inquit in illo nō habens meā iustitiam que ex lege est. q̄uis ex lege tamen meā. Sed eaz que est per fidem xp̄i que impetrat a deo.

Ad cognoscendū illum. et virtutem resurrectionis eius.

Ex eodem

QUiquid magnū est agnoscere virtutē resurrectionis xp̄i? Hoc putatis esse magnū q̄ carnē suā resuscitauit? Jp̄am dirit virtutē resurrectionis ei⁹? Mōne erit etiā nostra in fine seculi resurrectio? Mōne et nr̄m corruptibile hoc induet̄ imortalitatē? Mōne quomodo ipse resurrexit a mortuis. ita non moritur et mors ei vltra nō dominabit sic et nos? Mirabili⁹ vt ita dicā. nā illius caro nō vidit corruptionez: nostra de cinere reparat. Magnū est quidē q̄ precessit in exēplo. et dedit nobis quid sparemus. Sz nō est hoc solū illi qui de iustitia loquebat non sua sed illa que est ex deo. et ibi nominauit virtutē resurrectionis xp̄i. agnosce ibi iustificationē tuā. ex illius enī resurrectione iustificamur tanq̄ a petra circūcidamur propterea inde cepit. nos sum⁹ circūcisio Unde circūcisio? A petra. Qua petra? Xp̄o. quomodo octauo die quomō resurrexit dñico die. hāc ergo fratres mei iustificationē et habeam⁹ inq̄uz habemus: et augeam⁹ inq̄tum minores sumus. et perficiemur cū illuc venerimus vbi dicet. Ubi est mors victoria tua: vbi est mors aculeus tu⁹? Sed totū ex deo iussit lex. non facies illud non illud. fac hoc atq̄ illud demōstratū est tibi. Intellexisti q̄d facias. Roga vt facias si cognoscis virtutē resurrectionis xp̄i. Traditus est enī ꝓpter delicta nr̄a et resurrexit ꝓpter iustificationez nr̄am. Quid est ꝓpter iustificationez nr̄am? Ut iustificet nos vt iustos faciat nos. Eris opus dei nō solū q̄ homo es: sed etiā q̄ iustus es. Melius est enī iustū eē q̄z hominē esse. Si hominē te fecit deus et iustū tu te facis melius aliquid facis q̄z fecit de⁹. Sed sine te te fecit de⁹. Mō enī adhibuisti aliquē sensum vt te faceret de⁹. Qui ergo fecit te sine te nō te iustificat sine te. Ergo fecit nescientē iustificat volentem. tū ipse iustificat. nescit iustitia tua iuenīri in illo nō habens iustitiā tuā que ex lege est sed iustitiaz per fidem christi que ex deo est iustitia ex fide ad cognoscendum eū et virtutē resurrectionis eius.

i. Cor. xv. Roma. vi. Mirabili⁹ fiet resurrectio nr̄a q̄z xp̄i.

i. Cor. xv. B

Roma. iiii. Opus dei ē q̄ iust⁹ q̄z iustus. Meli⁹ est iustū eē q̄z hoiem eē.

Qui fecit te sine te ñ te iustificat sine te

Et societatem passionum eius.

Ex eodē. Cōicatio passionuz xp̄i est xp̄i⁹ nostra.

ET ipsa eius virtus tua erit. Cōmunicatio passionū xp̄i virt⁹ tua erit. Quid autem erit in cōicationib⁹ passionuz xp̄i si charitas nō erit? Mōne inueniunt tortilatrones in tāta fortitudine corpozū vt quidā eoz non solū conscios prodere noluerint sz nec nomia sua cōfiteri dignati sint? Inter cruciatus inter tormenta effossis lateribus et pene perditis membris manserit animus in obstinatione nequissima. vide ergo q̄d amabāt facere tamē ista sine magno amore nō poterāt. Sz non sic amator dei De⁹ nō amatur nisi de deo. amauit ille nescio q̄d aliud de carne sicut homo q̄libet amauerit: socios suos amauerit: gloriā in facinoribus amauerit q̄libet amauerit multū amauit qui torqueri potuit deficere nō potuit. Si ergo ille nō potuit tāta perferre sine amore nec tu poteris cōicare xp̄i passionib⁹ sine amore. Sed quero quo amore. Mō sit cupiditas sz charitas. Si enī inquit tradidero corp⁹ meū vt ardeā charitatē non habeaz nihil mihi prodest. vt prosit tibi cōicatio passionū christi charitas adsit. Unde tibi charitas o emendicissima īfirmitas vnde tibi charitas dei? Vis ostendo tibi vnde sit tibi? Jp̄m interrogā horrearium dominicū. Si enī in te fuerit charitas dei cōicabis christi passionibus et verus eris martyr: in quo charitas coronat ipse erit⁹ martyr. Unde ergo tibi? Habemus thesaurū istū in vasis fictilibus ait ipse aplus vt eminētia virtutis sit dei et nō ex nobis. Ergo vnde tibi charitas nisi q̄ diffusa est in cordib⁹ nostris per spm̄ sanctū qui dat⁹ est nobis? Ecce ad q̄ geme. Contēne spiritum tuū: accipe spm̄ dei. Ergo ad hoc inquit habeam iustitiā que est a deo ad cognoscendū eum et virtutē resurrectionis eius et cōionē passionū ei⁹.

i. Cor. xiii. C

ii. Cor. iiii. Roma. v.

Configuratus morti eius.

Roma. vi. Ex eodem

CConsepulti enī sumus inquit xp̄o per baptismū in mortē vt quēadmodū xp̄us surrexit a mortuis sic et nos in nouitate vite ambulemus. Mozere vt viuas: sepelire vt resurgas. Cū enim sepult⁹ fuer⁊ et resurrexeris tūc verū erit sursum cor.

Si quomodo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis.

Ex eodem

CDe iusticia loquebat iusticia que est ex fide xp̄i iustitia que a deo est et sic cūcta exsecut⁹ est. Et cū iustitiam quereret dicēs vt inueniar in illo non habens meam iustitiā que ex lege est sed iustitiam q̄ ex fide est christi que est ex deo. dicit modo si quo modo occurrā in resurrectione mortuorū. Quare dixisti si quomodo occurram?

Non q̄ iam acceperim aut iam pfectus sim. Sequor autē: si quomodo ꝓprehendaz in quo et ꝓprehendā in quo et ꝓprehensus sum a xp̄o iesu.

Ex eodem D

CPreuenit me iustitia ipsius sequat illum mea Tūc autē sequitur mea si nō sit mea Si quomodo occurrā non q̄ iam acceperi aut iā perfectus sim ceperūt mirari qui hoc audiebāt dicentē ap̄m nō q̄ iā acceperim aut iam perfect⁹ sim. Quid est q̄ō nondū acceperat? Fidē habebat virtutē habebat spem habebat. charitate flagrabat. ꝛtutes operabat. inuictissime p̄dicabat. oēs persecutiones tolerabat. in omnib⁹ patiens amās ecclesiā. sollicitudinem oīm eccl̄iarū corde gestās. Quid nondū acceperat? nō q̄ iam acceperim aut iā pfectus sim. q̄d est q̄ō dicis? dicis et miramur dicis et stupem⁹. Mo uimus enī quem audiam⁹. Quid dicis?

Quid apostol⁹ nōdū acceperat q̄ō ad pfectionez de fuerat.

Fratres ego me nō arbitror ꝓprehēdisse

Ex eodē. CMolite inquit in me falli plus meipse nouit q̄s vos scio quid mihi desit nescio quid adsit. Ego meip̄m non arbitror apprehendisse.

Unum autem.

Ex eodem p̄s. xxvi. CHoc me nō arbitror apph̄ēdisse vnuz multa habeo et vnū nondū apprehendi. vnā petij a dño hāc requiram. Quid petisti? Quid requris? vt inhabitē in domo dñi p omēs dies vite mee vt ꝓtempler delectationē dñi. Jp̄m est vnū quod se dicebat nondum apprehendisse ap̄lus. Et q̄tum illi deerat in tantū pfectus nondū erat. q̄ ego inquit me nō arbitror apprehendisse vnū autē. Quid ergo facio?

Unum de fuit ap̄lo.

Que quidem retro sunt obliuiscens ad ea vero que sunt ꝓriora extēdens meipz ad destinatum pſequor ad brauiū supernevocationis dei in xp̄o iesu.

Exeodem

¶ Adhuc sequor adhuc proficio: adhuc ābulo ad huc in via sum: adhuc me extendo: nondū peruenī Ergo si et tu ābulas: si te extendis: si ea que ventura sūt cogitas obliuiscere preterita noli in ea respicere ne ibi remaneas vbi respexeris memento te vxoris loth.

Luce. xvii.

Quicūq; ergo pfecti sum⁹ hoc sentiam⁹

Exeodem

¶ Dixerat nō sum perfectus et dicit quotquot pfecti hoc sapiam⁹. Ego me nō arbitror apprehendisse. nō q̄ iā acceperim aut iam perfectus sim et dicit quotquot perfecti hoc sapiam⁹. Perfecti et non pfecti perfecti viatores nondū perfecti possessores. Et vt noueris pfectos viatores dici qui iaz in via ambulāt perfecti viatores sunt. vt scias viatores eum dixisse non habitatores nō possessores audi quod sequit. Quotq̄t ḡ pfecti hoc sapiamus.

Et si quid aliter sapitis: et hoc vobis deus reuelauit.

Exeodē Sala. vi. t. Cor. viii.

¶ Ne forte subrepat vobis q̄ vos aliquid estis. Qui aūt putat seipsum esse aliquid cuz nihil sit seipsum seducit. Et qui putat se aliquid scire necduz scit quēadmoduz oportet scire. Ergo t si quid aliter sapitis q̄si paruuli id q̄q; deus vobis reuelauit

Veruntamen ad quod peruenimus vt idē sapiamus: et in eadem permaneam⁹ regula. Imitatores mei estote fratres: et obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram.

Exeodem

H

Ambulare est pficere.

VT reuelet nobis de⁹ et q̄s aliter sapim⁹ in quo peruenim⁹ nō in eo remaneam⁹ sed in eo ābulemus videtis q̄ viatores sumus. Dicitis quid est ābulare? breuit dico proficere ne forte nō intelligatis et pigri⁹ ambuletis. Proficite fratres mei discutite vos semp sine dolo: sine adulatione: sine palpatione: nō enī aliquis est int⁹ tectū cui erubescas t iactes te. Est ibi sz cui placet humilitas. ipse te probet: proba et teipsuz tuipse. Semp tibi displiceat quod es si vis peruenire ad quod nondū es. Mā vbi tibi placuisti ibi remānisti. Si autem dixeris sufficit: et periisti Semp adde semper ambula: semper profice: noli in via remanere: noli retro redire: noli deuiare. Remanet qui nō proficit. retro redit qui ad ea reuoluitur vnde iam abscesserat. deuiat qui apostatat. melius vel claudus in via q̄ cursor preter viam.

¶Remanēs ¶Retrocedens. ¶Deuiās.

Itē quorundē capitulor ex eadē lctōe explanatio

[Circuncisus octaua die]

Exepta ad hilariū monachum.

¶ In veterib⁹ sacramentis circuncisio paruulor octauo die fieri precepta est. qm̄ christus in quo fit delicti carnalis exspoliatio quam significat circuncisio die dominico resurrexit qui post septimū octauus est.

Ex libro ad bonifaciū papā vrbis.

¶ Nec moueat q̄ ait scōm iustitiaz que in lege est q̄ fuerit sine querela. Potuit enī esse intus in affectionibus prauis preuaricator legis t tñ ꝓspicua opa legis implere vel timore hominū vel ipsius dei sed pene formidine nō dilectione t delectatione iustitie. Aliud est enī voluntate benefaciēdi benefacere: aliud aūt ad malefaciendū sic voluntate inclinari vt etiā faceret si hec posset impune permitti. Nam sic profecto in ipa intus volūtate peccat qui non voluntate sed timore nō peccat. In quib⁹ interioribus suis si talem se fuisse sciens ap̄lus ante gratiā dei que per iesum xp̄m est dominuz nostrū alio loco hoc apertissime ꝓfitetur scribēs ad ephesios. Et vos inquit cum essetis mortui delictis et

Intrinsecus ꝓuaricator pōt extrinsecꝰ sine q̄rela esse.

Ephe. ii.

peccatis vestris in quib⁹ aliquando ambulastis secundū seculum mundi hui⁹ secundū principem potestatis aeris spūs eius qui nunc operatur in filios diffidentie in quib⁹ t nos omnes aliquādo conuersati sum⁹ in desideriis carnis nostre facientes voluntatē carnis et affectionū. t eramus naturaliter filij ire sicut et ceteri. Deus aūt qui diues est in mi⁹ sericordia ꝓpter multā dilectionē qua dilexit nos misertus est nostri. t cū essem⁹ mortui peccatis cōuiuificauit nos in xp̄o cuius gratia sum⁹ salui facti

Tit. iii.

Rursus ad titū. Fuimus t nos aliquando stulti et increduli errantes t seruientes desideriis t voluptatibus varijs in malitia t inuidia agentes abhominabiles inuicē odio habentes. Talis fuit saul⁹ quando scōz iustitiā que in lege est sine querela se fuisse dicit. Mā q̄ non post hanc abhominabilē vitam vt esset sine querela in lege profecerat moses⁹ q̄ mutauerat: euidenť in his que sequunť ostēdit quandoquidē mutatū se nō dicit ab his malis nisi per gratiam saluatoris: adiūgens hocipsum etiaz hic sicut ad titū ait. Cuz aūt benignitas t bonitas

Ibidem

illuxit saluatoris dñi nostri non ex opibus iustitie que nos fecimus sed scōm suam mīam saluos nos fecit per lauachrū regenerationis t renouationis spiritus sancti: quē ditissime effudit super nos per iesum xp̄m saluatorē nostrum vt iustificati gratia ipsius heredes efficiamur scōm spem vite eterne.

[Propter quē omnia detrimentū feci⁊ arbitror vt stercora vt xp̄m lucrifaciā t inueniar in illo non habens meā iustitiam que ex lege est sz illā que ex fide est iesu xp̄i que ex deo est iustitia in fide]

Exepta ad Sanctū hieronimū.

¶ Hoc ergo iudeor paul⁹ destruxerat q̄s malum hēbant t in primis illud q̄ ignorātes dei iustitiā t suā volentes ꝓstituere iustitie dei non sūt subiecti. Deinde q̄ post passionē ac resurrectionē xp̄i dato atq; manifestato sacramēto gr̄e secundū ordinem melchisedech adhuc putabāt sacramenta veteranō ex cōsuetudine solēnitatis sed ex necessitate salutis eē celebranda. Que tū si nunc̄ fuissent necessaria ifructuose atq; ianiter pro eis machabei martyres fierēt. Postremo illud q̄ ꝓdicatores gratie xp̄i iudei tanc̄ hostes legis persequebant. Hos atq; huiusmōi errores t vitia dicit se dānare et stercora arbitrat vt xp̄m lucrifaceret et nō obseruatiōes legis si more patrio celebrarenť sicut ab ipso celebrate sūt sine vlla salutis necessitate sicut iudei celebrandas putabant aut fallaci simulatione quod in petro reprehenderat.

Judeorū errores q̄s ap̄lus destruit.

Ex lib. de gra t libero arbitrio.

¶ Quid est nō habens meā iustitiam que ex lege est cū sua non esset lex ipa sz dei: nisi q̄ suā dicit iustitiam q̄uis ex lege esset q̄ sua voluntate legē se posse putabat iplere sine adiutorio gratie que est per fidem xp̄i? Ideo cum dixisset nō habēs meam iustitiā que ex lege est secutus adiunxit. Sed eam que est p fidez xp̄i que est ex deo. Hanc ignorabāt de quibus ait. Ignorantes dei iustitiā id est que ē ex deo. hanc enī dat nō littera occidens sz spiritus viuificans. t suam volētes ꝓstituere. Quam dixit ipse ex lege iustitiā cum diceret non habens meā iustitiam que ex lege est iustitie dei non sunt subiecti. hoc est gratie dei nō sunt subiecti.

Quo ap̄ls iustitiā legis suā vocat.

Ex libro rescriptorum iulianū. ii.

¶ Qui precepta legis iplere se putat per arbitrium proprie voluntatis sine spiritu gratie suam iustitiam ꝓstituere vult non iustitiā dei sumere. Mā vnde dicit idem apostolus vt inueniar in illo non habens meam iustitiā que ex lege est: sed iustitiā que est ex fide iustitiam a deo? Quare suam dicit iustitiam que est ex lege: eamq; iustitiam probat

Precepta legis sine gra implere neq̄unt.

A non autem suā sed ex deo iustitiā que est ex fide? Rūquid lex nō est ex deo? Quis nisi infidelis hoc dixerit? Sed ex lege dicit iustitiā suam in qua homo putat sufficere sibi legem ad facienda diuina mandata confidens in virtute sua. Ex fide autem iustitiam ideo dicit esse ex deo qz deus vnicuiqz partitur mensuram fidei et ad fidem pertinet credere quod in nobis deus operetur et velle sicut operabatur in illa purpuraria cui⁹ aperuerat deus mentem vt intenderet ea que a paulo dicebant. Ac per hoc nec ipsi iudei qui crediderunt in christum in quibus et paul⁹ fuit ex lege heredes omnino dicēdi sunt: sed potius ex promissiōe. Ideo enim dictū est in ysaac vocabitur tibi semen qz nō qui filij carnis hi filij dei sz filij promissiōis deputant in semine

Iudei nō sunt heredes dicēdi
Gene. xxi.
Roma. ix.
Ex li. de ciuitate dei. xvii in expositiōe cāti anne.
Ephe. ii.
Xps ē pauper a terra suscitat⁹: t de sterco re erectus

¶Suscitat a terra pauperem: de nullo melius qz de illo intelligo qui propter nos pauper factus est cū diues esset vt eius paupertate ditaremur. Ipz enim de terra suscitauit tam cito vt caro eius non videret corruptionem. Nec illud ab illo alienabo quod additū est et de stercore erigit inopem. Inops quippe idem qui pauper. Stercus vero vnde erectus est rectissime intelliguntur persecutores iudei in quorum numero cum se dixisset apostolus ecclesiam persecutum que mihi inquit fuerunt lucra hec propter xpm dāna esse duxi. nec solum de trimēta verumetiā stercora existimaui esse vt christum lucrifaciam. De terra ergo suscitatus est ille supra omnes diuites pauper t de illo stercore erectus est supra oēs opulentos ille inops. [Nō

B Ex tractatu pi. xxxviii. ps. xxxviii. Finis ab aplo intentus.

q iam acceperim aut iā perfectus sim sequor autē si apprehēdam in quor prehensus sum a xpo iesu]

¶Motū mihi facit dñe finem meū. Finez illū dicit quē currens intuebat aplus et de sua imperfectione confitebat aliud in se intuens aliud alibi quereus. Ait enī. Nō qz iam acceperim aut quia iam perfectus sim fratres ego meipsū non arbitror apprehēdisse. Et ne diceres nō apprehendit apostolus ego apprehēdi. Si perfectus nō est aplus ego perfectus sū? Vide quid agat. attende quid dicat. Quid ergo agis apostole? Nondū apprehendisti: nondū perfectus es? Quid agis? Ad quā actionē me hortaris? Quid mihi imitandū sequendumqz proponis? Vnum autez (inquit) que retro oblit⁹ in ea que ante sunt extentus secundū intentionem sequor ad palmā superne vocationis dei in xpo iesu. Secundū intentionem non secundū peruētionem non secundum apprehensionem non relabamur vnde iā transiliuim⁹ nec remaneamus in illis in que iam venimus. Curramus intendam⁹ in via sumus: nec tamen sis securus ex eis que transisti.

Johan. xliii
ps. xxv.

Exlibro sententia⁹ ps⁹i.

Exlib. ad iuuarū. ii. i. Cor. xv. Ibidem

ēsollicitus pro eis quo nondum peruenisti. Vnū autem. hoc est illud vnū domine ostende nobis patrem et sufficit nobis. vnum autem que et vna dicitur in alio psalmo. Vnam petij a domino hāc requiram: que retro oblit⁹ in ea que sunt ante extentus. Vnam petij a domino hāc requiram vt inhabitem in domo domini per oēs dies vite mee. propter quid? vt contempler delectationem domini.

¶Nemo fidelium qui⁹ multum profecerit dicat sufficit mihi qui enim dixit remansit. Et hesit in via ante finem qui nō perseuerauerit vsqz in finem.

¶Noua vita in fide nūc inchoatur et spe geritur. nam tūc erit cum absorbebitur mors in victoriam Cum illa inimica destruet mors cum immutati fuerimus et equales angelis facti. Omnes enim inquit resurgemus sed non omnes imutabimur. Et erūt inquit equales angelis dei. Apprehensi enim sumus modo in timore per fidē: tunc aūt apprehēdemus in charitate per speciem. qdiu enī sumus in corpore peregrinamur a domino: per fidē enim ambulamus nō per speciem. Ipe itaqz apostolus qui dicit vt apprehendam sicut t apprehensus sū aperte se nō apprehendisse pfitetur. fratres inquit ego me non arbitror apprehendisse.

Apphēsio beatorum quā aplus nōdum habuit.

¶Ecce distentio est vita mea t me suscepit dextera tua. In domino meo mediatore filio hominis inter te vnū nos multos in multis per multa. vt per eum apprehendam in quo t apprehensus sum. et a veteribus diebus colligar sequēs vnum preterita oblitus nō in ea que futura t transitura sunt sed in ea que ante sūt non distentus sed extensus: non secundum distentionē sed secundum intentionem sequor ad palmā superne vocationis vbi audiam vocem laudis et contempler delectationem tuaz nec ¦ venientem nec pretereuntem.

Ex li. psemonum. xi. ps. xvii. Quō distētio est vita nostra.

[Fratres ego me nō arbitror comprehendisse vnū autem. Que quidem retro sunt obliuiscēs ad ea vero que sunt in priora extendēs me ad destinatū persequor ad brauiū superne vocationis dei in xpo iesu. Quicqz ergo perfecti hoc sentiamus]

¶Ipse pfitetur nondum se accepisse nondum eē perfectū ea plenitudine iustitie quā adipisci dilexit in xpo sed adhuc secundū intentionem sequit preterita obliuiscentem in ea que ante sūt extendi vt nouerimus etiā ad ipsum pertinere illud qō ait et si exterior homo noster corrūpitur sed interior renouat de die in diem qui⁹ iam esset perfect⁹ viator t si nondū erat ipsius itineris perfectione peruentor. Deniqz tales vult secuz in isto cursu comites rapere quibus ptinuo subiungit t dicit. Quot quot ergo perfecti hoc sapiam⁹? Et si quid aliter sapitis hoc quoqz deus vobis reuelauit. verumtamen in quod peruenimus in eo ambulemus. Ambulatio ista nō corporis pedibus sz mentis affectibus t vite moribus geritur: vt possint esse perfecti iustitie possessores. qui recto itinere de die in diez sua renouatione proficiētes iam perfecti facti sūt eiusdem iustitie viatores.

Ex libro de spū t lra. Quid pfectōis aplo adhuc deerat. ii. Cor. iiii.

Ambulatio mētalis

¶Tota vita xpiani boni secundū desiderium est Quod autē desideras nondū vides sz desiderando capax efficeris vt cū venerit qō videas implearis. Sicuti enī si velles īplere aliquem sinuz t nosti qm magnū est quod dabitur: extendis sinū vt sac civel vtris vel alicuius rei nosti qm tū missurus es: et vides qz angustus est sinus: extendendo facis capaciorem: sic deus differendo extēdit desiderium: desiderando extendit animū: extendendo facit capacem. Desiderem⁹ ergo fratres qz implendi sumus videte paulū extendentē sinum vt possit capere quod venturū est ait: nō qz iam acceperim aut perfectus sim. Fratres ego me nō arbitror apprehendisse. Quid ergo agis in hac vita si nonduz apprehendisti? Vnuz autem que retro oblitus in ea que ante sunt extent⁹ scōm intentionez sequor ad palmā superne vocationis. Extentū se dixit et secundū intentionē sequi se dixit. Minorē se sentiebat ad capiendū quod oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. hec est vita nostra vt desiderando exerceamur. Tantū autē nos exercet sanctum desiderium qtum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi.

Ex fmōe in epla⁹ ioā. iiii Tota vita christiani boni desiderū est. Extēsio sinus. Augmētā de gre diuine modus.

Esaie. lxiiii.

¶Fres ego me ipz nō arbitror apphēdisse. Quid tibi ergo prestitū est si non apprehendisti? Unde ergo gratias agis cum dicis sed miam consecut⁹ sum: qz directi sunt pedes qz iā per terrā ābulabā

Extractatu pi. lxxxix.

Que retro sunt cēsenda.

Quō se extētū dicat apostolus

ii. Thi. iiii.

Ibidem

Extractatu pi. lvii. Preterita postponēda.

Presētia

H cōtēnēda.

ii. Cor. iiii.

i. Cor. xv.

Mat. x.

Serpētis astutia.

Colos. iii.

Matthe. vii.

Extractatu pi. lxviii. Memini dicēdū est

super petrā? Quid enī ait? Unum autē que retro oblitus. Que retro? Lacum miserie. Quid est retro? Limus luti: cōcupiscentia carnalis: tenebre iniquitatū. Que retro oblit⁹ in ea q̄ ante sūt extentus Non se diceret extentū si iaz pueniſſet. Extendit enī anim⁹ desiderio ocupite leticie nō psecute. In ea que ante sūt inquit extētus sequor ad palmam superne vocatiōis in xpo iesu. Currebat sequebatur ad palmā. et alio loco iā proximus palme cursū consūmaui. Quando aūt dicebat sequor ad palmā superne vocationis q̄ iaz pedes eius in petra directi erant iā viam bonaz ambulabant habebat vnde gratias ageret habebat q̄ peteret gratias agens de acceptis petēs debita. De quib⁹ accepti? De indulgentia peccatorū: de illuminatione fidei de robore spei: de flamma charitatis vnde aūt adhuc deū debitorē tenebat? De cetero inquit superest mihi corona iusticie. Adhuc ergo aliquid mihi debetur corona iusticie quā reddet mihi domin⁹ i illa die iustus iudex. Primo benign⁹ pater vt eruēret de lacu miserie vt donaret peccata: vt liberaret de luto limi: postea iust⁹ iudex reddēs bene ambulanti quod promisit cui primo vt bene ambularet donauit.

¶ Preterita que iā post tergū oportet ponere vt in ea que nobis promittunt intendamus. ergo nec ex preterita vita nostra nec ex presēti delectari debem⁹ hoc enī monet apostol⁹ dicens. Quē enī aliquando fructū habuistis in quib⁹ nūc erubescitis? Reuocandus est anim⁹ a recordādis cum quadā delectatione preteritis z cū quadam cōcupiscentia fruendi ne redeam⁹ corde in egiptū. Quid de presentibus quomodo iubet etiā ipsa premi? Nō respicientib⁹ inquit que vident. sed que nō videntur. Que enī videntur tempalia sūt: que aūt non vident eterna. Itē de presenti vita dicit. Si in hac vita tantū in christū sperātes sum⁹ miserabiliores sumus omibus hominib⁹. Obliuiscere ergo preterita quibus male vixisti premne presentia quibus temporaliter viuis. ne te alligando presentia nō p mittant peruenire ad futura. Si enī presens vita delectat aurē in terra posuisti. Si tuis preteritis etiā retro latentib⁹ delectaris aurē de cauda obturasti. Debes ergo ire in lucē exire de tenebris audita voce medicamenti medicari a sapiente vt iaz in luce ambulans et exultans dicas. Que retro oblitus in ea que ante sūt extentus. Non dixit que retro oblitus et presentib⁹ delectat⁹. Cum dicit que retro oblit⁹ non obturauit aurē de cauda cum dicit in ea que ante sūt extentus presentibus nō obsurduit. Merito audiēs merito predicans merito exultat lingua ei⁹ predicans veritatē in luce noua deposita tunica vetere. Et ad hoc enī valet astutia serpentis ad quā nos imitādam dñs hortatur. Sit enī astuti sicut serpentes. Quid est astuti sicut serpentes? Offer oia membra tua percutienti dū modo caput in te serues. Caput viri christus. Sed grauat quasi pōdus cor cuiusdaz et quasi senecta veteris hominis. Audi ap'm dicentē. Exuentes vos veterē hominem induentes nouū. Et quomodo exuo inquis veterem hominem? Imitare astutiam serpentis. Quid enī facit serpens vt exuat se veterem tunicam? Coartat se per foramen angustū. Et vbi inquis inuenio hoc foramen angustū? Audi Artat angusta via q̄ ducit ad vitam.

¶ Ex tūcūq̄ hic vixerimus ex tūcumq̄ hic profecerimus nemo dicat sufficit mihi iustus sum. Qui dixit remansit in via non nouit peruenire vbi dixerit sufficit ibi hesit Attende apostolū cui non sufficit vide quomodo se vult adiuuari donec perueniat Fratres inquit ego me non arbitror apprehendisse ne illi sibi viderent apprehendisse quibus rursus dicit. Qui se putat aliquid scire nondum scit quēadmodum oportet scire. Quid ergo ait? Fratres ego me non arbitror apprehēdisse. vnū autem. Que retro oblitus in ea que ante sūt extentus secundum intentionem sequor ad palmam superne vocationis ille ergo currit tu hesisti. Ille dicit nondum se perfectum z tu iam de perfectione gloriaris.

Sufficit.

i. Cor. viii.

Extractatus pi. lxxxix. Preterita censenda sunt cūcta tpalia.

Extractatu pi. cxxx. ii. Cor. xii

¶ Omnia que temporis fine claudunt pro transactis habenda sunt. Unde ea sibi apostoli posposuit intentio que retro sunt obliuiscentis vbi tē pora alia cuncta oportet intelligi et in ea que ante sunt extenti que appetitio est eternorum.

¶ Cui tāta reuelabant quid ait? Fratres ego me ipsum non arbitror apprehendisse. Paulus dicit fratres ego me nō arbitror apprehendisse qui ad hoc accepit colaphizantē angelum sathane ne extolleretur in magnitudinē reuelationum suarum. Quis audet dicere q̄ comprehendit? Ecce paul⁹ non apprehendit et dicit nō me arbitror apprehēdisse. Et quid agis o paule? Adhuc curro inquit vt apphendā. Adhuc paul⁹ in via ēt tu te putas in patria? Unuz autē inquit que retro sunt oblitus hoc fac et tu vitam preteritaz malam obliuiscere. Si te delectauit aliquādo vanitas nō te delectet. que retro oblitus inquit in ea que ante sūt extentus secundū intentionē sequor ad palmā superne vocationis dei in christo iesu. Audio vocem dei desup et curro vt apprehendam. Non enī dimisit me in via remanere qui nō cessat alloqui me. Quotquot ergo perfecti hoc sapiamus. Nō loquor inquit imperfectis quib⁹ adhuc non possū loqui sapientiaz qui adhuc lacte potant nō solido cibo pascuntur. sed illis dico qui iam manducant solidum cibum. iam videntur esse perfecti q̄ intelligunt equalitatem verbi cum patre. Adhuc nō sic vident quomodo videndū est facie ad faciem. Adhuc ex parte in enigmate. Currant ergo q̄ cū via finita fuerit tūc redimus ad patriam. Currāt extendant se. Quot quot perfecti hoc sapiam⁹. Et si quid aliter sapitis hoc quoq̄ vobis deus reuelabit. Si forte erras in aliquo quare non redis ad lac matris? Quia si nō extollimini si non exaltatis cor vestrū q̄ nō ingredimini in mirabilibus super vos sed seruatis hūilitatē reuelabit vobis deus quod aliter sapitis. Si autē hoc ipsum quod aliter sapitis defendere vultis z pertinaciter astruere contra pacē ecclesie fit vobis maledictū hoc q̄ dixit. Super matrē cum estis vt fotis a lacte separemini fotis a viscerib⁹ matris fame moriamini. Si autem pseueratis in pace catholica si quid forte aliter sapitis ēt oport sapere deus vobis reuelabit humilib⁹. Quare? Q̄z deus superbis resistit hūilib⁹ aūt dat gratiam.

Si paul⁹ nō cōprehēdit q̄s se cōprehē disse dicet

i. Cor. iii.

Redeūdū est ab errātib⁹ ad lac ecclesie.

Jaco. iiii. Pś. lxviii. Extub. de trinitate. ix. Pś. cxiii. i. Cor. viii.

¶ Queritе inquit deū z viuet aīa vestra Et ne q̄s se apprehendisse temere gaudeat q̄rite (ait) faciē eius semper. Et apostol⁹. Si quis se putat inquit aliquid scire nōdū scit quēadmodū scire oporteat. Quisquis aūt diligit deū hic cognit⁹ est ab illo nō quidē dixit cognouit illū que periculosa presumptio est: sed cognitus est ab illo. Sic et alibi cum dixisset nunc autem cognoscentes deū statim corrigens imo cogniti estis inquit a deo. Maximeq̄ illo loco fratres (inquit) ego meipsum nō arbitror apprehendisse vnū autez. Que retro oblit⁹ in ea q̄ ante sunt extentus secundum intētionem sequor

Cur diligens deū nō noscere deū sed noſci ab eo dicatur.

H

Perfectō huī vite.

ad palmā supne vocatiōis dei in xp̄o iesu. Quot quot ergo perfecti hoc sapiamus. Perfectionē in hac vita dicit nō aliud q̄z ea q̄ retro sunt obliuisci ⁊ in ea q̄ ante sūt extendi scōm intētionē. Tutissima

Intētio recta.

est enī q̄rētis intētio donec appꝛehēdat illud quo

Cognitio certa.

tēdim⁹ et qua extēdimur. Sz ea recta intētio est q̄ ꝓficiscitur a fide. Certa enī fides vtcūq; inchoat cognitionē. Cognitio x̄o certa nō ꝓficit nisi p⁹ hāc

Credēda Intelligēda.

vitā cū viderim⁹ facie ad faciē. hoc g̃ sapiam⁹ vt no uerim⁹ tutiozē eē affectū vera g̃rendi q̄z incognita ꝓ cognitis ꝓsumēdi. Sic g̃ g̃ram⁹ tanq̄z iuēturi et sic iueniam⁹ tāq̄z q̄siturī. Cū ei ꝓsūmauerit homo tūc icipit. De credēdis nulla īfidelitate dubitem⁹ de itelligēdis nl'a temeritate affirmem⁹. ī illis au ctozitas tenēda ē in his veritas exquirenda.

Ex lib. sentētiarū ꝓsperi Roma. i.

¶ Justicia scōz quā iustus ex fide viuit qm̄ p spm̄ gr̃e hoi ex deo est x̄a iusticia ē. Que licet nō imeri to in aliquib⁹ iusti ꝓ hui⁹ vite capacitate ꝓfecta di cat pua tamē est ad illaz magnā quā cepit eq̄litas angelox̄. Quā q̄ nondū hēbat ⁊ ꝓpk illā q̄ tā inerat

Justicia vera.

ꝓfectū ⁊ ꝓpter istā q̄ adhuc deerat impfectū se eē dicebat. Sz plane minoꝛ ista iusticia facit merituz maioꝛ illa ꝓmiū. Unde q̄ istā nō sequit illā nō as sequit. ¶ Quotq̄t g̃ ꝓfecti sum⁹ hoc sapiam⁹ id

Ex libro d ꝓfecta iustitia hominis.

est quotq̄t ꝓfecti currim⁹ B sapiam⁹ q̄ nondū ꝓfe cti sum⁹ vt illic ꝓficiamur quo ꝓfecte adhuc currī m⁹ vt cū venerit qd̄ ꝓfectū ē qd̄ ex pte ē destruat id est nō tā ex parte sit sz ex toto q̄ fidei ⁊ spei iaz res

Quō hic ꝓfecti sint i cursu non tu effectu.

ipa non q̄ credat ⁊ spet sz q̄ videat teneat q̄z succe det. Charitas aūt q̄ in his trib⁹ maio ē nō auferat

B

sz augeat ⁊ ipleat ꝓtemplata qd̄ credebat ⁊ qd̄ spa bat i depta in qua plenitudie charitat ꝓceptū illd̄ iplebit. Diliges dn̄m deū tuū ex toto coꝛde tuo et ex tota aīa tua ⁊ ex tota mēte tua. Mā cuz est aliq̄d

deus. vi.

carnalis ꝓcupiscētie qd̄ vel ꝓtinēdo frenet nō omi mō ex tota aīa diligit de⁹. nō enī caro sine aīa ꝓcu piscit q̄uis caro ꝓcupiscere dicat q̄ carnalit aima ꝓcupiscit. Tūc erit iust⁹ sine vllo oīno ꝓcō q̄ nul

Perfecta dilectio

la lex erit in mēbr̄s ei⁹ repugnās legi mētis ei⁹: sed ꝓsus toto coꝛde tota mēte tota aīa diliget deū qd̄ est ꝓmū sūmūq; ꝓceptū. cur g̃ nō ꝓcipet hoī ista ꝓfectio q̄uis eā in hac vita nemo hēat? Nō enī re cte currit si quo currendū ē nesciat. Quomō autez sciret si nullis ꝓceptis ostēderet? [Et si quid a liter sapit ⁊ hoc vobis de⁹ reuelabit x̄umtū ad qd̄

Extractatu euāgelij ſm ioan. lxi.

puenim⁹ vt idē sapiam⁹ ⁊ in eadē ꝓmeam⁹ regl'a]

¶ Si in quo puenim⁹ in eo ābulem⁹ si cut dicit a postol⁹ nō solū qd̄ nescim⁹ ⁊ scire debem⁹ sz etiā qd̄

Via fidei.

aliter sapim⁹ id quoq; nobis de⁹ reuelabit. pueni mus aūt in viā fidei hāc ꝓseuerātissime teneamus

Coloss. ii.

Ipsa ꝓducit ad cubiculū regis in quo sūt oēs the sauri sapiētie ⁊ sciētie absc̄diti. non enī dn̄s ip̄e ie

Johan. xvi.

sus x̄ps suis illis magnis ⁊ ꝓcipuis electi discipul' inuidebat qū dicebat multa habeo vob dicere sed nō potestis illa portare modo ābulandū ē: ꝓficien dū est: crescendū ē. vt sint coꝛda nr̄a capacia earū rerū quas capere mō nō possum⁹. q̄ si nos vltim⁹

Extrac. euāgelij ſm ioānem. xcvii.

dies ꝓficiētes iuenerit ibi discim⁹ qd̄ h̄ nō potuim⁹

Quid sit aliud qd̄ deus reuelet.

¶ Beatus apl's eos alloq̄ns qui sibi iā videbant perfecti eē cū se impfectū esse dixisset quotq̄t g̃ in quit perfecti hoc sapiam⁹ et si quid aliter sapitis h̄ quoq; de⁹ vobis reuelabit. Et ne forte incurrerēt in seductoꝛes qui eos velit a fide auertere ꝓmittē do scientiā veritatis ⁊ hoc putarēt esse quod dixit apostol⁹ id quoq; vobis de⁹ reuelabit cōtinuo sub iunxit verūtamen in qd̄ peruenim⁹ in eo ābulem⁹. Si quid ergo intellexeris qd̄ nō sit ꝓtra regulā ca tholice fidei ad quā velut viā q̄ te ducat ad patriaz

peruenisti: et sic intellexeris vt inde dubitari oīno nō debeat adde ad edificū noli tamen relinquere fundamentum.

C

¶ Spero de mīa dei q̄ in omibus vers̄ q̄ certa mi hi sūt ꝓseuerantē me factet. Si q̄d aūt aliter sapio id quoq; mihi ip̄e reuelabit siue ꝓ occultas īspira tiōes: atq; āmonitiōes: siue ꝓ manifesta eloq̄a sua siue ꝓ fraternas sermocinationes.

Ex libro decimo tertiodecimo. Quō ꝓficiamur i sciētijs.

Multi enī ambulāt quos sepe dicebaz vobis: nunc autem et flens dico inimi cos crucis x̄pi quoꝛū finis interit⁹: quo rū deus venter est et gloria in cōfusione ipsoꝛū qui terrena sapiunt.

¶ Hoc ab hoīe colit quod deus diligit. Unde q̄ de omibus rebus maioꝛ ⁊ melioꝛ inuenit plus oi⁹ bus diligendus est vt colatur.

Ex libro sentētiaꝝ ꝓsp. De⁹ sūme diligēdus ꝓbatur.

Mostra autē ꝓuersatio in celis est. Un de etiā saluatoꝛē expectam⁹ dn̄m nr̄m ie sum x̄pm: qui reformabit coꝛpus humi litatis nostre cōfiguratū coꝛpoꝛi clarita tis sue: secundū operationē qua etiā pos sit subijcere sibi omnia.

Ex tractatu ꝓ. xxxviii. Unitas hui⁹ vite.

SIc quomodo hic sū q̄diu hic sū quādo i hoc seculo sū q̄diu carnē moꝛtalē poꝛ to q̄diu in tētatione vita hūana est sup terrā q̄diu inf scādala suspiro. q̄diu ti meo ne cadā qui sto. q̄diu mihi incerta sūt et mala mea ⁊ bona mea vniuersa vanitas omis homo vī uens. Omis inq̄ ⁊ herēs et trāsiliēs ⁊ ipse Jdithū ad vniuersā vanitatē adhuc ꝓtinent q̄ omia vani tas et vanitas vanitatū que abundātia homini in omi laboꝛe suo quo ip̄e laboꝛat sub sole. Munqd et Jdithū adhuc sub sole est? habet aliq̄d sub sole ha bet aliq̄d vltra solē. Sub sole habet vigilare / doꝛ mire / māducare / bibere / esurire / sitire / vigere / fa tigari / pubescere / iuuenescere / senescere / incerta habere q̄ optat: ⁊ timet hec omia. Sub sole habet etiā ip̄e Jdithū etiā ipse transiliēs eos. Unde er go trāsiliens? Illo desiderio notū mihi fac finem meū. hoc enī desideriū vltra solē est nō est sub sole. Sub sole omia visibilia. Quicqd visibile nō est sub sole nō est: nō est visibilis fides: nō est visibilis spes nō est visibilis charitas: nō est visibilis benignitas nō est visibilis postremo. timoꝛ ille casti⁹ pmanēs i seculū seculi. In his oībus dulcedinē habēs cōsolationēq; Jdithū ⁊ vltra solē cōuersās q̄ cōuersatio eius in his est: et in his que adhuc sub sole habet gemit: et ista contēnit dolet et in illam ardescit et ea desiderat.

Jdithū. i. trāsiliens eos. Eccle. i. D

ꝑs. xxxviii. Visibiliū regio.

ꝑs. xviii.

¶ In celo sūt oues quib⁹ pastoꝛ vita est. Quid igi tur? Jam in celo sum⁹. In celo scōm fidem. Si enī non in celo vbi sursū coꝛ? Si nō in celo vnde apostolus paul⁹ dixit nostra aūt conuersatio in celis est? Coꝛpoꝛe ābulam⁹ in terra: coꝛde habitam⁹ in celo Habitam⁹ ibi si illuc aliquid mittimus qd̄ ibi nos teneat. Memo enī habitat coꝛde nisi vnde cogitat Jnde aūt cogitat vbi thesauriꝛat. Thesauriꝛauit in terra coꝛ ipsi⁹ a terra nō recedit. Thesauriꝛati celo coꝛ ipsi⁹ a celo nō discedit. dño aperte dicēte vbi est thesaurus tuus ibi erit ⁊ coꝛ tuum.

Ex tractatu ꝓ. xlviii. Oues q̄b⁹ pastoꝛ vita est in celo sunt.

Matthe. vi.

¶ Te decet hymn⁹ inquit deus. Sed vbi in syon in babilone nō decet. Et enī quisq; cū cepit iā inoꝛ uari iā coꝛde ihirl'z cātat dicēte ap'lo. ꝓuersatio nr̄a in celis ē. in carne aūt ābulātes inq̄t non scōm car nem militam⁹. Jam desiderio ibi sum⁹ iā spē in illā

Ex tractatu ꝓ. lxiii. ꝑs. lxiii. ii. Coꝛ. v.

¶ Quō puer satio nra sit in celis. turbato naufragem⁹. Quēadmodū ergo de naui q̄ in anchoris est recte dicim⁹ q̄ iam in terra sit adhuc enī fluctuat: sed in terra quodāmodo educta est cōtra ventos ⁊ contra tēpestates sic ptra tentationes hui⁹ pegrinatiōis nre spes nra fūdata i illa ciuitate hirlm fecit nos nō abripi in saxa.

Capitulum quartum.

Itaq̄ fratres mei charissimi et desiderantissimi: gaudiū meum et cozona mea: sic state in dño charissimi. Euchodiā rogo et sinthicē deprecor idipsū sapere in dño Etiā rogo ⁊ te germane cōpar: adiuua illas que mecū laborauerūt in euangelio cū clemente et ceteris adiutoribꝫ meis quorū nomina sūt in libro vite. Gaudete in domino semp: iterū dico gaudete.

Ex sermōe d̄ xp̄ō euāgelij. Gaudēdū in dño. Jaco. iiii. Matthe. vi.

Gaudere nos apostolus p̄cipit sz in dño nō in seculo. Quicq̄ enī voluerit amicus eē huius mūdi sicut scriptura dicit iimicus dei reputabit. sicut aūt non pōt homo duob⁹ dñis seruire sic nemo potest ⁊ in ꝑ seculo gaudere ⁊ in dño. multuz inf se hec duo gaudia differūt sūtq̄ oino ptraria. Qñ gaudet i seculo nō gaudet in dño. qñ gaudet in dño nō gaudet in sc̄o vincat gaudiū in dño donec finiat gaudiū in sc̄o. Gaudiū in dño semp augeat gaudiū i seculo semp minuat donec finiat. Nō ideo ista dicunt q̄n cū sum⁹ in hoc seculo gaudere nō debem⁹ sz vt etiā in ꝑ seculo pstituti iā in dño gaudeam⁹. q̄d est hoc seculū: Et q̄d est gaudiū seculi: Dico frēs breuit q̄tuz possū q̄tū de⁹ adiuuat. Seculi leticia ē ipunita neq̄tia. Luxuriēnt hoies fornicenf in spectaculf nugenf: ebrioſitate ingurgitenf: turpitudine fedenf: nihil mali patiātur: ⁊ vidēte seculi gaudiū Ista mala q̄ pmēorauī nō castiget fames: nō belli timor: nō aliq̄s timor: nō aliquis morb⁹ nō alīq̄ aduersitates sz sint oia in rep abūdātia in pace carnis in securitate male mētis ⁊ vide seculi gaudiū. sz nō cogitat de⁹ sicut hō. Alia est dei cogitatio: alia hoīs. Magne mie est nequicia ipunitā nō relinq̄re. ⁊ ne cogatur i extremo gehenne dānare mō flagello dignat castigare. bonū ē nobis vt subuēiat castigādo. ⁊ tñ si facta generis hūani pſiderem⁹ q̄d patimur? nō scōm pctā nra fecit nobis: filij ei⁹ sum⁹. vñ hoc ꝑbamus? Mortu⁹ ē p nobis vnic⁹ ne remaneret vn⁹. Multos enī filios dei fecit vnic⁹ fili⁹. Emit sibi fratres sāgūie suo ꝑbauit reprobat⁹: redemit vēdit⁹ honorauit iiuriat⁹: viuificauit occis⁹: dubitas q̄ dabit tibi bona sua q̄ nō dignat⁹ ē suscipe mala tua? g̃ frēs gaudete in dño nō in sc̄o id ē gaudete in veritate nō in iiquitate. Gaudete in spe eknitatis nō in flore vanitat⁹. Jta gaudete ⁊ vbiq̄ ⁊ q̄diuc̄q̄ hic fuerit⁹ dñs i primo ē nihil solliciti fueritis.

Magne mie ē neq̄cia nō reliquere. ꝑs. cii. Cur mor tuu⁹ ē vnic⁹ filius dei.

Ex libro sententiaꝝ ꝑspi. ¶ Nō pōt vnq̄ fraudari delectationibus suis. cui xp̄us est gaudiū. Eterna enī exultatio est que bono letatur eterno.

Modestia vestra nota sit oibus homib⁹

Ex epla ad marcellinū. Opa bōa volūt vide ri. Titū. iii. ¶ Oia q̄ppe bona opa amāt in luce pstitui nō ppt hūanaz gl̄iam sz vt videāt ait dñs bona opa vra ⁊ gl̄ificēt patrē vrm q̄ in celis est. Et ideo nō sufficit apl̄o monere vt māsuetudiez suaꝝ sz vt eā etiā notā oib⁹ facerem⁹. Māsuetudo inq̄t vra nota sit oib⁹ hoīb⁹. ⁊ alio loco. māsuetudinē vram ostentantes ad oēs hoīes. Nec illa sc̄i dauid q̄n iimico sibi in man⁹ tradito clemēter pepcit p̄clarissima lenitas emieret nisi potestas parit, apperet.

Dominus enī prope est.

Ex ſmōe de verbis euāgelii. xxxvii. Ephe. iiii. Extractanꝑi. xiv. ¶ Et si sup oēs celos ascēdit corpe nō recessit maiestate vbiq̄ ꝑsens est qui fecit omnia. ¶ Ille enī qui ascēdit in celū vt tolerēt ab oculis nris ꝑmisit nobis dicēs ecce ego vobiscū suz vsq̄ ad ꝑsūmationē sc̄i. Meritor apl̄s sic nos alloq̄batur dñs in ꝑrio nihil solliciti fueritis: sed ⁊ sup celos xp̄s ⁊ lōge sūt celi ⁊ ipse qui ibi sedet prope est. Mat. xxviii.

Nihil solliciti sitis sz in omi oratione et obsecratiōe cū gratiarū actione petitiones vre innotescāt apud deum.

Ex libro ad ꝑbam d̄ oīb⁹ do deo. Quō ꝑces innotescūt deo. ¶ Nō sic accipiendū ē tanq̄ deo innotescāt q̄ eas ⁊ anteq̄ eēnt nouerat. sz nob innotescāt apud deum per tolerātiā nō apud hoīes p iactātiā. aut forte i notescāt etiā apud āgelos q̄ sūt apd deū vt quodā modo eas offerāt deo ⁊ de his ꝑsulātq̄ deo iubē te iplendū e ē cognouerit sicut oportere ibi cognouerūt hoc nobis vel euidenf vel latēter reportent dixit enī angel⁹ homini. Cū orasetis ego obtuli orationē vestram in ꝑspectu charitatis dei. Tobie. xii.

Ex libro de trinitate. xv. Angeli q̄d deo annūciēt cū oia sciat. ¶ Ad oia q̄ppe scienda q̄ scit sufficit sibi illa perfectio. habet quidē nūcios id ē angl̄os nō tñ qui ei q̄ nescit ānunciēt: nō enī sūt vlla q̄ nesciat: sz bonū eorū ē de operib⁹ suis ei⁹ pſulere voluntatē. Et ꝑ est q̄ dicunt nōnulla nūciare nō vt ipe ab eis distat sz vt ab illo hic p xp̄ū ei⁹ sine corporali sono nūcient etiā q̄ voluerit ab eo missi ad q̄s voluerit totū ab illo p illud verbū ei⁹ audiētes. id ē in ei⁹ xp̄itate iuenientes q̄d sibi faciendū: q̄d: quib⁹: q̄n nūciandū sit Nam et nos oram⁹ eū nec tñ necessitates nras docem⁹ eū. Nouit enī ait xp̄ūs ei⁹ pater vester q̄d vobis necessariū sit p̄usq̄ petat⁹ ab eo. nec ista ex aliquo tpe cognouit vt nosset sz futura oia tpalia atq̄ eis etiā q̄d et q̄n ab illo petituri fueram⁹: ⁊ q̄s et de quib⁹ rebus: vel exauditur⁹ eēt sine inicio ātē p sciuit. vniuersas aūt creaturas suas ⁊ spiritales et corpales nō q⁊ sūt ideo nouit sz ideo sunt q⁊ nouit. Nō enī nesciuit q̄ fuerat creatur⁹. Q⁊ q̄ sciuit creauit ñ q⁊ creauit sciuit nec alit ea sciuit creata q̄ creanda. Nō enī ei⁹ sapiētie aliquid accessit ex eis sz illis existentib⁹ sicut oportebat ⁊ q̄n oportebat ille māsit vt erat. Jta ⁊ scriptū ē in libro ecc̄iastico. antеq̄ crearent oīa nota sūt ei. Sic ⁊ postq̄ pſūmata sūt sic inq̄t nō alit. Et anteq̄ crearent ⁊ postq̄ pſūmata sūt sic ei nota sūt. lōge ē igit huic sciētie scientia nra dissimilis. Creature. sunt q⁊ deus eas nouit. Ecclē. xxiii. ¶ Annūciabit dño gñatio vētura. Dō nō sic accipiendū ē tanq̄ nesciēti aliquid ānunciet vt sciat sz sicut ānunciāt āgeli nō solū nobis bñficia dei xp̄umetiā illi p̄ces nras. Mā scriptū est vbi angel⁹ hoib⁹ dicit. ego obtuli memoriā orōnis vre. nō vt de⁹ tūc nouerit quid velim⁹ vel q̄ indigeam⁹. Nouit enī pat⁹ vester ait dñs q̄d vobis necessariū sit p̄iusq̄ petat⁹ ab eo: sz q⁊ necesse habet rōnalis creatura obtēpans deo tpales causas ad eternā xp̄itatē referre siue petēdo q̄d erga se fiat: siue pſulēdo q̄d faciat. q̄ pi⁹ mētis affect⁹ ē vt ipa cōstruat nō vt de⁹ instruat. Mā ⁊ hec q̄daz ptestatio ē rationalis creature q̄ nō sibi ipa sit bonū quo beata fiat: sz illud incōmutabile cuius participatione etiam sapiens efficitur. ꝑs. xxi. Ex libro de gra nouī te. stamēti Annūciatio q̄ deo fit q̄lis sit. Thobie. xii. Mat. vi.

Et pax dei que exuperat omnez sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in xp̄o iesu domino nostro.

Ex li. de ciuitate dei. xxii

H Pax dei an supet intellectum angelorū.

QUātū est aut qđ est nr̄a itelligētia ad illā excellētiā? Ibi enī est pax dei q̄ sicut dicit ap'ls supat oēm intellectū. Quē nisi nr̄m? Aut fortasse etiā sctōr angelor̄ Nō enī ꝛ dei. Si g̃ scti in dei pace victuri sūt. pfecto in ea pace victuri sūt q̄ superat oēm intellectū Qm̄ nr̄m quidē supat nō est dubiū. Si aūt supat ꝛ angelor̄ vt nec ipsos excepisse videat q̄ ait oēm intellectū ꝑm ꝫ dictū esse debem⁹ accipe q̄ pacē dei qua ipse de⁹ pacat⁹ est sic de⁹ nouit nō eā nos sic possum⁹ nosse nec vlli āgeli. Supat itaq̄ oēm itellectū nō dubiū ꝓter suū. Sz q̄ ꝛ nos ꝓ modo nr̄o pacis ei⁹ ptic̄ipes facti sum⁹ sūmā in nob atq̄ iter nos ꝛ cū ipo pacē c̄ptū nr̄m sūmū est ⁊ sto mō ꝓ suo modo sciūt eā scti āgeli. Hoies aūt nūc lōge infra

1. Cor. xiii. Ibidem Angeli scī quōsint angeli nr̄i.

in c̄ptūlibet ꝓuectu mētis excellāt. Cōsiderādū ē enī c̄ptus vir dicebat. Ex pte scim⁹ ꝛ ex pte ꝓphetam⁹: donec veniat qđ pfectū est. Et videm⁹ nūc p speculū in enigmate / tūc aūt facie ad faciē. Sic iā vidēt scti angeli q̄ etiā āgeli nr̄i dicti sūt q̄ eruti de ptāte tenebr̄a ꝛ et accepto spūs pignore trāslati ad regnū xp̄i ad eos āgelos iā cepimus ptinere cū qb⁹ nob erit sctā atq̄ dulcissima ōi ciuitas cōis Sic sūt g̃ āgeli nr̄i q̄ sūt āgeli dei quē admodū xp̄s dei xp̄us est nr̄. Dei sūt q̄ deū nō reliq̄rūt. Nr̄i sūt q̄ suos ciues nos hr̄e ceperūt. Dixit aūt dns ies⁹

Mat. xviii. Videte / ne contēnatis vnū de pusillis istis. Dico enī vob q̄ āgeli eor̄ in celis sēp vidēt faciē patris mei q̄ in celis ē. Sic g̃ illi vidēt ita ꝛ nos visuri sum⁹ / sz nōdū ita videm⁹. Prop̄t qđ ait ap'ls q̄ paulo ante dixi. Videm⁹ nūc p speculū ꝛ in enigmate tūc aūt facie ad faciē. Premiū itaq̄ fidei nobis visio ista ꝓuat. De q̄ ꝛ Johānes ap'ls loquēs cū appue-

1. Cor. xiii.

1. Johan. iii.

G rit (inq̄t) si ꝫ ei erim⁹ / qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Facies aūt dei manifestatio ei⁹ intelligēda est nō aliq̄d tale mēbrū quale nos habem⁹ in corpore at q̄ isto nomine nuncupamus.

Ex libro enchiridion. Pax dei an supat humanū ꝛ nō angelic̄ū intellectum.

¶ Pax ista p̄cellit oēm itellectū sed vtiq̄ nr̄m nō eor̄ q̄ sēp vidēt faciē p̄ris. Nos aūt c̄ptus c̄uiq̄ sit i nob itellect⁹ buman⁹ ex pte scim⁹ ꝛ videm⁹ / nūc p speculū in enigmate. Cū xo eāles āgelis dei fuerim⁹ tūc quē admodū ipsi videbim⁹ facie ad faciē Tantāq̄ pacē habebim⁹ erga eos c̄ptus ꝛ ipsi erga nos: q̄ ꝛ tm̄ eos dilecturi sumus c̄ptum ab eis diligi mur. Itaq̄ pax eor̄ nota nob erit: q̄ ꝛ nr̄a talis tāta erit / nec p̄cellet tūc itellectū nr̄m. Dei xo pax q̄ illic est erga eos / et nr̄m ꝛ illor̄ itellectū sine dubitatiōe p̄cellit. De ipo q̄ppe btā est rōnalis creatura q̄cūq̄ btā est nō ipe de illa. Cū ꝑm ꝫ meli⁹ accipiē q̄ scriptū est pax dei q̄ p̄cellit oēm itellectū vt in eo qđ dixit oēm / nec ipse intellect⁹ sctōr̄ angelor̄ esse possit exceptus sed dei soli⁹. neq̄ enī ꝛ ipsius itellectū pax eius excellit.

Ex li. ad iuli anā de sctā viduitate. Cōsciētia bona non sufficit si fama bōa desit cum

De cetero frēs q̄cūq̄ sūt xa: q̄cūq̄ pudica: q̄cūq̄ iusta: q̄cunq̄ sctā: q̄cūq̄ amabilia: q̄cūq̄ bone fame si q̄ xt⁹: si q̄ laus discipline. hec cogitate: q̄ ꝛ didicist⁄ ꝛ accepistis. et audistis et vidistis in me. hec agite: et deus pacis erit vobiscum.

SAnctor̄ cōuersatio cauta etiā debet esse ne forte cū mala vita nō sit p̄ plasciuiā mala sit fama p negligētiā. Nec audiēdi sūt siue virī scti siue femine q̄ qñ rep̄bēsa in aliq̄ negligētia sua / p quā fit vt in malā veniāt suspitionē. Cū suā vitā lōge abesse sciūt dicūt sibi corā deo sufficere p̄sciētiā existimationē hoiz

nō ipudēter solū. verūetiā crudelit̄ ptēnētes cū occidūt alias alior̄ siue blasphemātiū viā dei qb⁹ ꝑm suā suspitionē q̄si turpis q̄ casta est displicet eis vita sctōr̄ / vel etiā cū excusatiōe imitātiū nō qđ vidēt sed qđ putāt. Proinde q̄sq̄s a criminib⁹ flagitiozū atq̄ facinozū vitā suā custodit / sibi bñ facit. Quisq̄s aūt etiā famā ꝛ in alios mīficozs est. Mobis enī necessaria est vita nr̄a / alijs fama nr̄a. Et vtiq̄ etiā qđ alijs ministram⁹ mīficozdit ad salutē / ad nr̄am q̄q̄ redūdat vtilitatē. Qñ non frustra ap'ls. Prouidem⁹ (inq̄t) bona nō solū corā deo: verūetiā corā hoib⁹. Itē dicit. Placete oib⁹ p oia sicut ꝛ ego oib⁹ p oia placeo: nō q̄rēs qđ mihi vtile est sed qđ multis / vt salui fiāt. In q̄dā etiā exhortatiōe dicit de cetero. Frēs q̄cūq̄ sūt xa / q̄cūq̄ sancta / q̄cūq̄ iusta / q̄cūq̄ casta / q̄cūq̄ charissima / q̄cūq̄ bone fame / si q̄ virt⁹ / si q̄ laus hec cogitate q̄ didicistis ꝛ accepistis et vidistis et audistis in me. Cernis quē admodū inf multa q̄ exhortādo pmonuit nō neglexit ponere q̄cūq̄ bone fame duobus q̄ xbis cūcta cōcluserit vbi ait. Si q̄ xt⁹ si q̄ laus. Ad xtutē aūt ptinēt q̄ antea mēozauit: bona fama xo ad laudē. Puto q̄ nō ad laudē hoiz ꝓ magno suadebat ap'ls dicēs. Mihi aūt minimum est vt a vob iudicer aut ab hūano die. Et alibi. Si hoib⁹ placerē xp̄i seru⁹ non essem. Et itex. Mā gl'ia nr̄a hec est testimoniū p̄sciētie nr̄e. Sed illoz̄ duox̄ i. bone vite ꝛ bone fame vel qđ breui⁹ oī xtus ꝛ laudis. vnū ꝓpter seipm sapiētissime retinebat / alterꝫ ꝓpter alios mīficozdissime ꝓuidebat. Sz qm̄ c̄ptalibet hūana cautela suspitiones maliuolētissimas nō potest oi ex pte vitare vbi ꝓ existimatione nr̄a q̄cq̄d recte possum⁹ fecerim⁹ si aliq̄ de nob vel male fingēdo vel male credēdo famā nostrā decolorare conāt assit p̄sciētie solaciū. plenecq̄ etiā gaudiū q̄ merces nr̄a magna est in ce'. etiā cū dicūt hoies mala multa de nobis pie iustecq̄ viuētib⁹. Illa enī merces tanq̄ stipēdiū est militantiū ꝓ arma iustic̄te non solū dextera verūetiā sinistra. Per gloriā scz et ignobilitatē ꝓ infamiā et bonā famā.

1. Cor. viii. 1. Cor. x. 1. Cor. viii. Gala. i. ii. Cor. i. ii. Cor. vi.

Gaudius sū aūt in dño vehemēter: q̄m tā dē aliq̄n reflozuistis ꝓ me sentire sicut et sentiebatis. Occupati autē eratis.

VEre terra fructuosa cui gaudet ap'lus q̄n ei miserūt ad necessitates ei⁹ nec q̄ro datū inq̄t sed quero fructū. Et gr̄as agit dicēs. Quia tandē aliq̄n repullulastis sapere ꝓ me. Repullulastis arboribus dicit quasterilitate quadā aruerant.

Ex tractatu pi. xlix.

¶ Dicebamus enī eos terre fructib⁹ significari ꝛ in allegozia figurari opa mie q̄ huius vite necessitatib⁹ exhibent ex terra fructifera. Talis ꝛa erat pius onesifor⁹ cui⁹ domui dedisti miam q̄ frequēter paulū tuū refrigeravit ꝛ cathenā ei⁹ nō erubuit. Hoc fecerūt ꝛ frēs ꝛ tali fruge fructificauerūt q̄ qđ ei deerat suppleuerūt ex macedonia. Quō aūt dolet q̄dā lingua q̄ fructū ei debitū nō dederūt vbi ait. In ꝓma mea defensione nemo mihi affuit: sed oēs me dereliq̄runt. Non illis iputet. Ista enī debent eis q̄ ministrāt doctrinā rōnalē p̄ itelligētias diuinoz̄ mysteriozū p̄bētib⁹ se ad imitādos in oi cōtinētia. Pascunt aūt bis escis q̄ letant eis. Nec illi letant eis quor̄ de⁹ vēter est. Neq̄ enī et in illis q̄ p̄bēt ista / ea q̄ dāt fruct⁹ est sed q̄ aio dāt. Itaq̄ ille q̄ deo ꝛuebat nō suo vētri video plane vñ gaudeat. Video ꝛ cōgratulor ei valde. Acceperat enī a philippēsib⁹ q̄ ꝑ epafroditū miserāt. Sed tñ vñ

Ex libro ꝓfessionū. xiii. Opa mie. ii. Thi. i. ii. Thi. iiii. Philli. iii.

G gaudeat video vnde aũt gaudet ide pascit. Qz in vitate loquẽs gauisus sũ (inqt) magnifice in dño qz tãdẽ aliqñ repullulastis sape ꝓ me ꝙ sapieba tis. Tedium aũt habuistis. Isti ꝙ diuturno tedio marcuerãt ꝛ ꝙñ exaruerãt ab isto fructu boni ope ris: et gaudet eis ꝙ repullularũt nõ sibi quia eis in digentie subuenerũt. ideo secutus ait.

Nõ ꝙñ ꝓpter penuriã dico. Ego enĩ didici in ꝙb⁹ sũ sufficiẽs esse. Scio ꝛ hũilia ri scio ꝛ abũdare vbiqꝫ in omnib⁹ istitut⁹ sũ. Et satiari ꝛ esurire ꝛ abũdare ꝛ penu riã pati omia possũ in eo ꝙ me cõfortat.

¶ Unde ergo gaudes o paule magne vnde gau des vnde pasceris quid est quod te pascit leticia ꝛ Nõ sequitur audiamus.

Uerũtamen benefecistis cõmunicãtes tribulationi mee.

pſ. xliii. TInc gaudet. hĩc pascit: qz illi bñfecerũt nõ qz ei⁹ angustia relaxata ẽ. Qui dicit tibi in tribulatiõe dilatasti mihi. quia ꝛ abundare et penuriam pati nouit in te qui confortas eum.

Ex lib. qstionũ euãgelij. ſ Luce. vii. ¶ Et iustificata ẽ sapiẽtia ab oĩb⁹ filijs suis. Ostẽ dit filio sapiẽtie ĩtelligere de vsu cibo⁹ nec ĩ abstĩ nẽdo / nec in mãducãdo esse iustitiã: ſz in eq̃nimi tate tolerãdi ĩopiã / et tẽperãtiã ꝓ abũdantiã nõ se corrũpẽdi atqꝫ opoꝛtune sumẽdi vel nõ sumẽdi: a qꝫ nõ vsus ſz ꝓcupiscẽtia refrenãda ẽ. Nõ enĩ iter est oĩno q̃d alimẽtoꝛũ sumas vt succurras necessi tati coꝛpis dũmodo ꝓgruas ĩ gñib⁹ alimẽtoꝫ his cũ q̃b⁹ tibi viuẽdũ est. Neqꝫ q̃tũ sumas multũ ink est cũ videam⁹ alioꝫ stomachũ citi⁹ satiari: et eos tñ illi ipsi paruo quo satiank ardẽter ꝛ itolerabili ter / ꝛ oĩno turpiter ihiare. alios aũt plusculo quiõ satiari sed tolerabili⁹ inopiã ꝓpeti / ꝛ vel ante oꝛa coꝛã positas epulas si in tpe aut opus sit / aut ne cesse sit cũ trãquillitate aspicere neqꝫ tãgere. Ma gis ꝙ ĩterest nõ q̃d vel q̃ti alimẽtoꝛũ ꝓ cõgruẽtia hoim atqꝫ psone sue ꝛ ꝓ sue valitudinis necessita te ꝙs capiat: sed q̃ta facilitate ꝛ serenitate aĩ care at / cũ his vel oporteat vel etiã necesse est carere vt illud ĩ aĩo xp̃iano cõpleat qõ apl's dicit. Scio et min⁹ habere / scio ꝛ abũdare in oĩb⁹ ꝛ in oĩ ibut⁹ sũ et satiari ꝛ esurire et penuriã pati. Oĩa possũ in eo ꝙ me cõfortat. Et illud. Neqꝫ si mãducauerimus abũdabim⁹ / neqꝫ si nõ mãducauerim⁹ egebimus

Roma. xiiii. Et illud nõ est enĩ regnũ dei esca ꝛ pot⁹ ſz iustitia ꝛ paꝛ ꝛ gaudiũ. Et qz solẽt hoies multũ gaudere carnalib⁹ epulis addidit in spũ sãcto. Justificat ꝙ sapiẽtia ab oĩb⁹ filijs suis ꝙ ĩtelligũt vtendis ter renis opoꝛtuna tẽpoꝛa esse debere. Facilitatẽ ꝛo carẽdi talib⁹ ꝛ amoꝛẽ fruendi eternis non variari oporteꝛe per tẽpoꝛa sed perpetuo retinere.

Scitis aũt et vos philippẽses q⁹ in pr̃ncipio euãgelij q̃ñ ꝓfect⁹ sũ a macedonia nulla mihi eccl'ia cõmunicauit in rõe da ti ꝛ accepti nisi vos soli qz et thessaloni cam semel ꝛ bis in vsũ mihi misistis.

Ex li. ꝓfessio num. xiii. ¶ Ad bona opa eos redisse nũc gaudet / ꝛ repullu lasse letak tãq̃ reuiuiscẽte fertilitate agri. Nunq̃d ꝓpter vsus suos qz dixit vsib⁹ meis misistis ꝛ Nũ q̃d ꝓpkea gaudet ꝛ Nõ ꝓptere⁹. hoc vnde scim⁹ ꝛ Qñ ipse sequitur dicens.

Nõ qz q̃ro datũ: sed req̃ro fructũ abũdã tẽ in rõne vestra. Habeo autẽ oĩa: ꝛ abũ do. Replet⁹ sũ acceptis ab epafrodito: q̃ misistis in odoꝛẽ suauitatis hostiã ac ceptã placentẽ deo. De⁹ aũt me⁹ ipleat oñe desiderĩũ vestrũ scõz diuitias suas in gl'ia in xp̃o iesu. Deo autẽ et patri nr̃o gl'ia in scl'a scl'oꝛ amẽ. Salutate oẽm sãctum in xp̃o iesu. Salutãt vos q̃ mecum sũt fratres. Salutãt vos oẽs scti: maxie aũt qui de cesaris domo sũt. Gratia dñi nostri iesu xp̃i cũ spiritu vestro. Amen. 6

Discretio dati ꝛ fructus. ¶ Didicit ate de⁹ meus ĩter datũ ꝛ fructũ discernere. Datũ est res ipsa quã dat q̃ ipartit hec necessaria veluti est minim⁹ cib⁹ / pot⁹ / vestimẽtũ / tectũ / adiutoꝛiũ. Fruct⁹ aũt bona opera ꝛ recta volũtas datoꝛis ẽ.

Mat. x. Nõ enĩ ait magist̃er bon⁹ q̃ suscepit ꝓphetã tm̃: ſz addidit in nomie ꝓphete. neqꝫ ait tm̃ q̃ susceperit iustũ: ſz addidit in noie iusti. Ita q̃ppe ille mercẽ dẽ ꝓphete / iste mercẽdẽ iusti accipiet. Hec solum ait q̃ calicẽ aq̃ frigide potuꝫ dederit vni ex mĩmis meis: ſz addidit tm̃ ĩ noie discipuli. Et sic adiũxit.

Ibidem Amen dico vob nõ ꝓdet mercẽdẽ suã.

Datum. Datũ est su scipere ꝓphetã / susciꝑe iustũ / poꝛrigere calicẽ aq̃ frigide discipulo.

Fructus. Fruct⁹ aũt est in noie ꝓphete / ĩ noie iusti / in noie discipuli hoc facere. Fructu pa scit Helias a vidua sciẽte ꝙ hoiem dei pasceret / ꝛ ꝓpter hoc pasceret. Per coꝛũ aũt dato pasceba tur / nec ĩteriꝰ Helias ſz exteriꝰ pascebak: q̃ pos set etiã talis cibi egestate coꝛrũpi.

ii. Reg. xvii. Ibide. ã. Ideoq̃ dñe cũ hoies idiote atqꝫ ifideles q̃b⁹ initiãdis atqꝫ lucrã dis necessaria sũt sacramenta initioꝛ / ꝛ magnalia miraculoꝛũ suscipiũt coꝛpalik reficiẽdos / aut ĩ ali quo vsu pñtis vite adiuuãdos pueros tuos cũ id q̃re factẽdũ sit ꝛ q̃ ptineat ignoꝛẽt. nec illi istos pa scũt / nec isti ab illis pascunk qz nec illi hec sctã ꝛ re cta volũtate operank / nec isti eoꝛ datis vbi fructũ nõdũ vidẽt letak. Inde q̃ppe aim⁹ pascik vñ letak

Extractatu pi. lxxx. pſ. lxxx. ¶ Accipite psalmũ et date tympanũ. Accipite et date. Quid accipite q̃d date ꝛ Accipite psalmum ꝛ date tympanũ. Apl's Paul⁹ reꝑhendit ꝛ dolet ꝙ nemo illi cõicauerat in rõe datiꝛ accepti. Quid est in rõne datiꝛ accepti nisi qõ in alio loco apre expo suit. si nos vob spiritalia seminamus magnũ est si carnalia vr̃a metam⁹ ꝛ Et verũ est ꝙ tympanũ de coꝛio fit ad carnẽ ptinet. Psalmus ꝙ spiritalis est tympanũ carnale. Ergo plebs dei ꝓgregatio dei accipite psalmũ ꝛ date tympanũ. Accipite spirita lia / ꝛ date carnalia. Si auidi estis in spiritalib⁹ ac cipiẽdis deuoti estote in carnalib⁹ erogãdis.

Pro spiritalib⁹ licet accipe tpalia. i. Cor. ix. Tympanũ Psalmus

Ex libro de pastoꝛibus ¶ Ipe apl's datũ nõ q̃rebat. Fructuosas tñ oues suas esse cupiebat nõ ſteriles sine lactis vbertate Itaqꝫ cũ esset quodã tpe in magna indigẽtia vinctus in pfessiõe xp̃itatis missũ est a frib⁹ vñ necessi tati ꝛ indigẽtie ei⁹ ministrarek. Respõdit aũt illis gr̃as agẽs ꝛ dixit. bñ fecistis cõicare necessitatib⁹ meis. Ego enĩ didici in q̃b⁹ sũ sufficiẽs esse. Scio et abũdare nouĩ ꝛ penuriã pati. Oĩa possũ in eo ꝙ me ꝓfortat. Uerũtñ vos bñfecistis vsib⁹ meis mit tere. Sed vt ostẽderet in eo qõ illi bñ fecerũt q̃d ip se q̃reret / ne ink illos esset q̃ seipos pascũt nõ oues nõ tã sue gaudet subuentũ esse necessitati q̃ illoꝫ gratulak fecũditati. Quid ꝙ ibi q̃rebat ꝛ Nõ qz q̃ro (inqt) datũ sed req̃ro fructũ. Nõ vt ego (inqt) exꝑlear: sed ne vos inanes remaneatis.

Ex libro. ii. ō fim̃one dñi in mon̄te ¶ Nõ qz q̃ro datũ sed ĩq̃ro fructũ. ĩ. qõ q̃ro datũ vestrũ. hoc nõ q̃ro: sed fructũ vestrũ. Doceni iudi

cio apparere poterat ꝑtū, pfecisset in deū cū id libēter facerēt qō nō ꝓpter gaudiū de munerib⁹: sz ꝓpter cōmunionē charitatis ab eis ꝙrebat.

¶ Argumētū in epl'am ad Colossenses

Colossenses: ⁊ hi sicut ⁊ laodicēses sūt asyani: ⁊ ipsi pūēti erant a pseudo apl'is. Nec ad hos accessit ipse apl's: sed et hos p epl'am corrigit. Audierāt enī verbū ab archippo: q̄ et ministeriū in eos accepit. Ergo apl's iā ligat⁹ scribit eis ab epheso per tychicū dyaconū et onesimū acolitum.

¶ Expositio btissimi pris Augustini i epistolā diui pauli ad Colossenses: a venerabili Beda pres bytero collecta.

Paulus apostolus iesu christi p voluntatē dei ⁊ timotheus frater his qui sūt colossis sanctis et fidelib⁹ fribus in xpo iesu. Gra vobis ⁊ pax a deo patre nro. Gras agim⁹ deo ⁊ pri dñi nri iesu xpi semp p vobis orātes audiētes fidē vestrā in xpo iesu ⁊ dilectionē quā habetis in sctōs oēs ꝓpter spem q̄ reposita est vobis in celis quā audistis i verbo veritatis euāgelij q̄ puenit ad vos sicut ⁊ i vniuerso mūdo est: et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis ⁊ cognouistis gram dei in veritate sicut didicistis ab epafra charissimo cōseruo nro: q̄ est fidelis p vobis minister xpi iesu: q̄ etiā manifestauit nobis dilectionē vestrā in spū. Idcirco et nos ex qua die audiuim⁹ nō cessam⁹ p vobis orantes et postulātes vt impleamini agnitiōe volūtatis ei⁹ in oī sapiētia ⁊ intellectu spirituali vt ambuletis digne deo p omia placētes: in oī opere bono fructificātes ⁊ crescētes in sciētia dei in oī virtute cōfortati sm potētiā claritatis ei⁹ in oī patiētia ⁊ lōganimitate: cū gaudio gratias agētes deo patri: q̄ dignos nos fecit in partem sortis sanctorū in lumine.

Johan. xix. Extractatu pl. xxx.

¶ Tunica illa dñi desup texta q̄ significat charitatē et vnitatē cū diuidi a psecutorib⁹ nō posset sors sup eā missa est. Ad q̄s puenit eos significauit q̄ vident ad sortē ptinere sctōr. Gra salui facti estis p fidē ait apl's. Gra salui facti estis p fidē ⁊ hoc nō ex vobis sed donū dei est: nō ex opib⁹ q̄si vos būfe cerit vt ad hoc accedere digni essetis. Nō ex opib⁹ ne forte q̄s extollat. Ipsi⁹ enī sum⁹ figmētū creati i xpo iesu i opib⁹ bonis. Nec quodāmodo sors occulta est. Volūtas dei in humano gñe sors est. Sors venit de occulta dei volūtate apud quem nō est iniqtas. Nō enī ille personas accipit sed occulta illius iustitia tibi sors est. Ephe.ii.

Qui eripuit nos de potestate tenebraꝝ et trāstulit in regnū filij dilectionis sue.

Extractatu pl.cv. Potestas tenebraꝝ.

Quisq̄s hec legis ⁊ gram dei q̄ in eternā vitā p dñz nostrū iesū xpm redimimur legēdo i apl'icis lris / i pphetic⁹ scrutādo cognoscis ⁊ vet⁹ testamētū in nouo reuelatu / in vetere nouū velatū vides / recole quē dixerit apl's Paul⁹ ꝑncipē ptātis aeris q̄ opat in filijs diffidētie. Et illud vbi ait de q̄busdā vt resipiscāt de diaboli laq̄is captiuati ab ipo sm ipsius volūtatē / ⁊ vba dñi nri iesu xpi vbi eū expellēs de fideliū cordib⁹ ait. Nūc ꝑnceps hui⁹ mūdi missus est foras. Et ipsi⁹ itidē apl's dicētis. Qui eruit nos de ptāte tenebraꝝ / ⁊ trāstulit i regnū filij charitatis sue. Nec atq̄ huiusmodi ratiocinat⁹ intrēde aīm in lras veteris testamēti ⁊ vide q̄d cātet in eo psalmo cui⁹ est titul⁹ q̄n dom⁹ edificabat post captiuitatē. Ibi enī dr. Cātate dño cāticū nouū. Et ne existimes ad iudeoꝝ ppl'z tm̄modo ptinere: cātate (ict) dño ois tra. Cātate dño bñdicite noī ei⁹ Annūciate vt⁹ poti⁹ bñ nūciate. Immo vt ipm verbū q̄ in greco positū est trāsferā euāgelizate diē ex die salutare ei⁹. Hinc enī euāgeliū nūcupatū ē in q̄ annūciat dies ex die dñs xp̄s / lumē ex lumine fili⁹ ex pre. Hoc est enī et salutare eius q⁹ salutare dei xp̄s est. Isti g̃ inimici cū rege suo diabolo captiui tenebāt pp̄m dei. De q̄ captiuitate cū redimimur / et ꝑnceps hui⁹ mundi mittit foras / edificat dom⁹ post captiuitatē. cui⁹ lapis angularis ē xp̄s q̄ duos pdidit in se in vnū nouū hoiem / faciēs pacē. q⁹ dies ex die venies euāgelizauit eis q̄ erāt p pe ⁊ eis q̄ erāt lōge / faciēs vtraq̄ vnū. ⁊ adducēs alias oues q̄ nō sūt ex hoc ouili / vt sit vnus grex ⁊ vn⁹ pastor. Hi g̃ inimici diabol⁹ et angeli ei⁹ captiuauerāt p̄destinatos in dei regnū et gloriā. Are dēptore aūt nro foras missi q̄ dñari in infidelib⁹ solebāt intrisec⁹ fideles oppugnāt extrinsec⁹. Sed oppugnāt nō expugnāt eos q̄ apprehēdūt turrē fortitudinis a facie inimici. Et autē oppugnēt sētiunt in nobis esse ifirmitatis reliq̄as ꝓpter q̄s dicim⁹. Dimitte nobis debita nra: ꝓpter quas dicim⁹. ne nos inferas in tētationē: sed libera nos a malo. Ephe.ii. Dies ex die. oppugnāt non expugnant bonos diaboli. Matthe. vi.

¶ Nō ait / nō autē meū regnū nō est hic sed nō est hinc. Hic est enī regnū ei⁹ vsq̄ in finē scli hūs iter se cōmixta zizania vsq̄ ad messē. Messis est enī finis scli q̄n messores venient. i. angeli ⁊ colligēt de regno ei⁹ oīa scādala. Nō vtiq̄ nō ēset si regnū ei⁹ nō esset hic. Sed tm̄ nō est hinc q⁹ peregrinat i mūdo Regno suo q̄ppe dicit de mundo nō estis: sed ego vos elegi de mūdo. Erāt g̃ de mūdo q̄n regnū ei⁹ nō erāt: sed ad mūdi ꝑncipē ptinebāt. De mūdo est g̃ q̄cq̄d hoīm a vero quidē deo creatū sed ex adā vitiata atq̄ dānata stirpe gñatū est. Factū est aūt regnū nō iā de mūdo q̄cq̄d inde in xpo regeneratū est. Sic enī nos de⁹ eruit de ptāte tenebraꝝ et trāstulit in regnū filij charitatis sue. De quo regno dicit. Regnū meū nō est de hoc mūdo / vel regnū meum non est hinc. Extrac. euāgelij sm ioānem. cxii. Johan. xviii Regnum xpi est hic sz nō hinc. Regnum xpi nō est de mundo Johan. xviii

Ex libro de trinitate. xv.

Filij charitatis dei pris xps.

¶ Si charitas q̄ pr̄ diligit filiū suū ⁊ patrē diligit filij⁹ ieffabilit coionē demōstrat ambox: qd pueni enti⁹ cp̄ vt ille ppie dicat charitas /q̄ spūs est cois ambob⁹? Alioq̄n si i illa trinitate sol⁹ spūs sctūs ē charitas ꝓfecto ⁊ filij⁹ nō soli⁹ pris: verū etiā spūs scti filij⁹ iuenit. Ita enī locis inumerabilib⁹ dr̄ ⁊ le gīt filij⁹ vnigenit⁹ dei pris: vt tū ⁊ illud verū sit qđ apl's ait de deo pre. Qui eruit nos de ptāte tenebrarū /et trāstulit in regnū filij charitatis sue. Nō dixit filij sui qđ si diceret verissime diceret. quēad modū qz sepe dixit verissime dixit: sz ait filij charitatis sue. Filij⁹ g̃ est etiā spūs scti si nō est in illa trinitate charitas dei nisi spūs sctūs. Qđ si absurdissimū est restat vt nō sol⁹ ibi sit charitas spūs sctūs sz ppt illa de qb⁹ satis disserui ꝓpe sic vocet. Qđ autē dictū est filij charitatis sue nihil aliud intelligat cp̄ filij sui dilecti /cp̄ filij postremo substātie sue Charitas q̄ppe pris q̄ in natura ei⁹ est ieffabiliter simplici nihil est aliud cp̄ ei⁹ ipsa natura atq̄ substātia vt sepe iā dixim⁹ /⁊ sepe iterare nō piget. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius cp̄ q̄ de substantia est genitus.

Ex epla ad vitalem.

Propt liberū arbitriū nō est oppugnāda dei gra

¶ Si xp̄e volum⁹ defēdere liberū arbitriū nō oppugnem⁹ vnde sit liberū. Nā q̄ oppugnat gr̄am q̄ nr̄m ad declinādū a malo liberat arbitriū. ipse arbitriū suū adhuc vult captiuū esse. Respōde obsecro quō dicit apl's gr̄as agētes pr̄i idoneos faciēti nos i pte sortis sctox in lumie q̄ eruit nos de potestate tenebrax et trāstulit in regnū filij charitat⁹ sue. si nō ipe arbitriū nr̄m sed ip̄m arbitriū se liberat. Mēdacit̄ g̃ agim⁹ gr̄as pr̄i tāc̄ ipse faciat qđ ipse non facit. Et errauit q̄ dixit q̄ ipse nos faciat idoneos ī pte sortis sctox in lumie. qz ipe nos eruit de ptāte tenebrax /⁊ trāstulit in regnū filij charitat⁹ sue. Respōde quō ad declinādū a malo et faciendū bonū liberū habebam⁹ arbitriū q̄n erat sub ptāte tenebrarū. Unde nos si (quēadmodū dicit apl's) de⁹ eruit /ipse vtiq̄ illud liberū fecit. Qđ tā magnū nr̄m bonū si p sue doctrine p̄dicatione tm̄ modo facit. Quid de his dicemus q̄s de ipsa tenebrax ptāte nōdū eruit? Predicāda tm̄ illis est doctrina diuīa. an etiā orandū p eis vt de tenebrarū ptāte diuinit⁹ eruank? Si tm̄modo p̄dicandū esse dicis: iussioni dn̄i ⁊ ozōnib⁹ ecclesie ꝓtradicis. Si aūt p eis fateris ozādū id vtiq̄ orandū fateris vt idē doctrine arbitrio liberato a tenebrax ptāte cōsentiāt. Ita fit vt neq̄ fideles fiāt nisi libero arbitrio /⁊ tū illi⁹ gr̄a fideles fiāt q̄ eox a ptāte tenebrarū liberauit arbitriū. Sic ⁊ dei gr̄a nō negak /sz sine vllis hūanis p̄cedētib⁹ meritis vera mōstrak /⁊ liberū ita defendit vt hūilitate solidet nō elatione p̄cipitet arbitriū /⁊ q̄ gīak nō in boie vel quolibet alio vel seipso: sz in dño gl'iet. Potestas enī tenebrarū qđ est nisi potestas diabol⁹ ⁊ angelox eius? Qui cū fuisset angeli lucis in xp̄itate p liberū arbitriū nō stātes: sz ide cadētes facti sūt tenebre. Nō te ista doceo: sz q̄ nosti vt recorder⁹ āmoneo. Huic igīt ptāti tenebrax p illi⁹ ruinā cui p̄mo boī ab ea ptāte puaricatio ꝓsuasa ē /⁊ in q̄ oēs cecidim⁹ subiectū est gen⁹ hūanū. Propter qđ de hac ptāte tenebrarū eruunt /⁊ puuli regenerant in xp̄o. Neq̄ hoc appet in eox arbitrio liberato nisi cū ad ānos puenerit rōe vtēris etatis. Multes ꝓfitēt doctrine salutari in q̄ nutriti sūt volūtatē /⁊ in ea finiētes istā vitā si electi sūt in xp̄o ante cōstitutionē mūdi vt essent scti ⁊ imaculati in cōspectu ei⁹ in charitate predestinati in adoptionē filiorum.

H Non tm̄ p̄dicādū est infidelib⁹ sz etiā ozādū p eis.

i. Cor. i.

Ephe. i.

In quo habem⁹ redēptionē et remissionē pctōx q̄ est imago dei inuisibilis.

Ex li. de trinitate. xiii.

Probat diabolū victū esse q̄ se vicisse credebat.

Matthe. xii.

Actuū. xxvi

Precium redēptionis nr̄e.

¶ Non est difficile videre diabolū victū q̄n q̄ ab illo occisus est resurrexit. Illud ē mai⁹ et ad itelligēdū ꝑfūdi⁹ videre diabolū victū q̄n vicisse sibi videbat. i. q̄n xp̄s occisus ē. Tūc enī sāguis ille q̄n ei⁹ erat qui nullū oīno habuit pctm̄: ad remissionē nr̄ox fusus est pctōrū. vt qz eos diabol⁹ merito tenebat quos pctī reos cōditiōe mortis obstrinxit: hos p eū merito dimitteret quē nulli⁹ pctī reū immerito pena mortis affecit. Hac iustitia vict⁹ ⁊ hoc viculo vinctus ē fortis: vt vasa ei⁹ eriperent q̄ apud eū cū ipso ⁊ āgelis ei⁹ fuerāt vasa ire ⁊ i vasa mie xp̄terent. Hec verba q̄ppe ipsi⁹ dn̄i nr̄i ihesu xp̄i de celo ad se facta cū p̄mū vocat⁹ est /narrat apl's Paul⁹. Nā iter cetera q̄ audiuit etiā hoc sibi dictū sic loquit. Ad h̄ enī tibi apparui vt ꝓstituā te ministrū ⁊ testē eox q̄ a me vides qb⁹ etiā p̄reeo tibi liberās te de pp̄lo /⁊ de gētib⁹ in q̄s ego mittā te apire oc'los ce cox vt auertank a tenebris et ptāte sathane ad deū et vt accipiāt remissionē pctox ⁊ sortē q̄m sctis et fidē q̄ in me est. Eū ⁊ exhortās idē apl's credētes ad gr̄ax actionē deo pr̄i q̄ eruit nos (iqt) de ptāte tenebrarū ⁊ trāstulit in regnū filij charitatis sue /i quo habem⁹ redēptionē in sāguine ei⁹ remissionē pctox. In hac redēptione tāc̄ p̄ciū p nobis dat⁹ est sāguis xp̄i. quo accepto diabol⁹ nō dimitt⁹ est: sz necat⁹ vt nos ab ei⁹ nexib⁹ solueremur: nec quēc̄ secū eox q̄s xp̄s ab omi debito liber indebite fuso suo sāguie redemisset pctox rhetib⁹ obuolutū traheret ad scōe ac sēpit̄ne mortis exitiū. sz hacten⁹ morerenk ad xp̄i gr̄am ptinētes p̄cogniti ⁊ p̄destinati ⁊ electi ante cōstitutionē mūdi /q̄tin⁹ p ipsis ipse mortu⁹ est xp̄s carnis tantū morte nō spirit⁹. Qui est imago dei inuisibilis.

Ex lib. de decem chordis Nō ee debet imitator dei velut ymago

¶ Ad quēdā modū erit nō imitator dei velut imago: sz nō q̄lis imago est filij⁹. Filij⁹ nois habet imagīnē pris sui et h̄ est qđ pr̄ ei⁹ qz hō est sicut pr̄ ei⁹. In speculo aūt imago tua nō est qđ tu. Aliter enī est imago tua in filio /alik in speculo. Sz in creatura nō h̄ est imago dei qđ est in filio q̄ hoc est qđ pr̄ id est de⁹ xp̄ūs dei p qđ facta sūt oīa. Recipe g̃ filitudinē dei quā p mala facta amisisti. Sicut enī in nūmo imago īperatoris alik est /et aliter in filio. Nā imagox imago est. Sed alik impssa ē in nūmo /alik habek in filio. Sic ⁊ tu nūm⁹ es dei. Et hoc melioz qz cū intellectu ⁊ cū q̄dā vita nūm⁹ es dei vt scias etiā cui⁹ imaginē geras /⁊ ad cui⁹ imaginē factus sis. Nā nūm⁹ nescit se habere imaginem regis.

Ymago īperatoris aliter ē in nūmo cp̄ i filio ⁊c. Nō nūm⁹ dei est.

¶ In trib⁹ p̄mis p̄ceptis decalogi q̄ ad deū ptinēt cetera enī septē ad p̄imū ptinēt. i. ad hoiem qz in duob⁹ p̄ceptis tota lex pēdet. In p̄mo p̄cepto p̄hibek aliq̄ in figmētis hoim dei similitudo. nō qz nō habet imaginē de⁹ sz qz nulla imago ei⁹ coli debet nisi illa q̄ h̄ est qđ ipse: nec ipa p illo sed cū illo.

Ex li. de trinitate. i.

Xps quō genitus.

Prouer. viii. Johan. xiii.

Primogenit⁹ ois creature: qñ i ipso cōdita sūt vniuersa in celis et i terra visibilia ⁊ inuisibilia. Siue throni siue dñationes siue p̄incipat⁹ siue potestates: oia per ipsū et in ipso creata sunt. Et ipse est ante oēs: et omia in ipso constant.

¶ Scōm formā dei dictū est āte oēs colles genuit me. i. ante oēs altitudines creaturax. Et añ luciferū genui te. i. añ oīa tpalia et tpa. Scōm aūt formā sui dictū est dñs creauit me in p̄ncipio viarū suax. qz scōm formā dei dixit ego sū xp̄itas /⁊ fm

formã serui ego sũ via. Qz enĩ ipse est p̃mogenit⁹ a mortuis iter facit eccl'ie sue ad regnũ dei ad vitã eternã cui caput est ad ĩmortalitatẽ etiã corporis Ideo creat⁹ est in p̃ncipio viarũ dei in opera eius Scõm formã enĩ dei p̃ncipiũ qõ z loquit vob in q̃ p̃ncipio fecit de⁹ celũ z terrã. Scõm aũt formã serui spõsus p̃cedẽs de thalamo suo. scõz formã dei p̃mogenit⁹ oĩs creature. Et ipe est añ oẽs z oĩa illi pstãt fm formã fui z ipse est caput corpis eccl'ie

¶ Fides catholica q̃ iter creatorẽ creaturãq; distinguit nullã patit in his duob⁹ noĩb⁹ intelligẽdi difficultatẽ vnigenitũ eũ accipiens fm id qõ scriptũ est in p̃ncipio erat x̃bũ / z x̃bũ erat apud deũ z de⁹ erat x̃bũ. Primogenitũ autẽ vniuerse creature fm id qõ apl's ait vt sit ipse p̃mogenit⁹ ĩ multis frib⁹ q̃s ei pr̃ ad fraternã societatẽ nõ eq̃litate substãtie: sed adoptione gr̃e gñauit. Et post aliq̃. Et xp̃s ihesus z vnigenit⁹ sit fm id qõ x̃bũ dei est de⁹ apud deũ piter icõmutabilis / z patit eter⁹. nõ rapinã arbitrat⁹ est esse se eq̃lẽ deo. z p̃mogenit⁹ oĩs creature fm id qõ in ipso cõdita sũt oĩa in celis z ĩ tra visibilia et iuisibilia. qm̃ in ipso cõplacuit oẽm plenitudinẽ habitare / z p eũ oĩa recõciliari ĩ ipm

Et ipse est caput corporis ecclesie: q̃ est principiũ primogenit⁹ ex mortuis vt sit in omnibus ipse primatũ tenens.

Aliud est sapiẽtẽ tm̃ fieri p sapiẽtiã dei / et aliud est ipam psonã sustinere sapiẽtie dei. Quãuis enĩ eadẽ natura sit corporis eccl'ie multũ tñ distare int caput et mẽbra: cetera q̃s nõ itelligat? Si enĩ eccl'ie caput est hõ ille cui? susceptiõe x̃bũ caro factũ est et habitauit in nob mẽbra cetera sũt oẽs scti q̃b⁹ pfic z cõplet eccl'ia. Quõ g̃ aĩa totũ corpus nr̃m animat z viuificat sed in capite / z videdo sẽtit / z audiendo z odorãdo z gustãdo z tãgẽdo. In ceẽis aũt mẽbris tãgẽdo tm̃. z ideo capitl cũcta subiecta sũt ad operãdũ. Illud aũt supra collocatũ est ad p̃sulẽdũ qz ipsi⁹ aie q̃ psulit corpi quodãmodo psonã sustinet caput. Vbi enĩ oĩs sensus apparet. sic vniuerso ppl'o sctõz tãq; vni corpi caput ẽ mediator dei z hoĩm hõ xp̃s ihesus. et ppterea sapiẽtia dei z x̃bũ in p̃ncipio p qõ facta sũt oĩa nõ sic assũpsit illũ hoiem vt ceteros: sz multo excellẽti⁹ / multoq; sublimi⁹ quõ ipm solũ assumi oportuit in q̃ sapiẽtia hoĩb⁹ appareret sicut visibilik eã decebat ostendi Quapropt alik sũt sapiẽtes ceteri hoĩes q̃cũq; sũt vel esse potuerũt vel poterũt / z alik ille vn⁹ mediator dei et hoĩm hõ xp̃s ihesus q̃ sapiẽtie ipsi⁹ p quã fiũt sapiẽtes q̃cũq; hoĩes nõ solũ bñficiũ habet sz etiã psonã gerit. De ceteris enĩ sapiẽtib⁹ z spiritalib⁹ animis recte dici potest q̃ habeãt i se x̃bũ dei p qõ facta sũt oĩa: sed in nullo eoz recte dici potest q̃ verbũ caro factũ est et habitauit in nobis qõ in solo dño nr̃o ihesu xp̃o rectissime dicit.

¶ Tot⁹ xp̃s scõz ecclesiã. i. caput z corp⁹ p̃dicat. Et enĩ caput z corpus vn⁹ xp̃s nõ qz sine corpore nõ est iteger: sed qz nobiscũ iteger esse dignat⁹ ẽ q̃ et sine nob semp est iteger. nõ solũ in eo q̃ x̃bũ ẽ vnigenit⁹ fili⁹ eq̃lis pr̃i: sed z in ipo hoĩe quẽ suscepit / z cũ q̃ simul de⁹ z hõ est. Merutñ frs quõ corpus ei⁹ nos si nõ et nobiscũ vn⁹ xp̃s: Vbi iuenim⁹ hoc qz vn⁹ xp̃s est caput z corpus. i. corpus cũ capite suo? Spõsa cũ spõso suo q̃si singulariter loq̃t apud Esaiã. Certe vn⁹ idẽq; loquit. Et videte q̃d ait. Velut spõso alligauit mihi mitrã et veluti spõsam induit me ornamẽto vt spõsus et spõsa. Eũdẽ dicit spõsũ scõm caput / spõsã scõz corpus. Duo vidẽtur z vn⁹ est. Alioq̃n quõ mẽbra xp̃i sum⁹ (apl'o apertissime dicẽte) vos estis corpus xp̃i z mẽbra. Mẽbra xp̃i z corpus oẽs simul sum⁹. nõ qz ẽ loco tm̃ sum⁹: sed p vniuersã ẽrã ne q̃ tm̃ hoc tpe. Sed q̃d dicã? Ex Abel iusto vsq; in fine scli q̃diu generãt et gñant hoies q̃s q̃s iustorũ p hãc vitã trãsitũ facit q̃cq̃d nũc. i. nõ in hoc loco: sz in hac vita q̃cq̃d post nascẽtiũ futurũ est totũ hoc vnũ corpus xp̃i. singuli aũt mẽbra xp̃i. Si g̃ oẽs corp⁹ singuli mẽbra: est vtiq; caput cui⁹ hoc sit corpus. Et ipse est (inq̃t) caput corpis eccl'ie p̃mogenit⁹ ipse p̃imatũ tenẽs. Et qz de illo ait etiã q̃ sẽp caput oĩs p̃cipat? z ptãtis sit / adiũgit ista eccl'ia q̃ nũc pegrina est illi celesti eccl'ie vbi angelos ciues habem⁹. qz eq̃les nos futuros post resurrectionẽ corpoz ĩpudẽter nobis arrogaremus nisi veritas p̃misisset dicens erunt equales angelis dei et sit vna eccl'esia ciuitas regis magni.

¶ Mõ igit mirũ si ꝓpter exẽplũ qõ nob vt reformemur ad imaginẽ dei pbet imago eq̃lis pr̃i. cuz de sapiẽtia scriptura loquit de filio loquit quẽ seq̃mur viuẽdo sapiẽter. Cui⁹ imaginis exẽplo z nos nõ discedam⁹ a deo. qz z nos imago dei sum⁹. nõ q̃ dẽ eq̃lis facta q̃ppe a pr̃e p filiũ nõ nata de pr̃e sic illa. Et nos qz illuminamur lumẽ: illa x̃o qz lumẽ illuminãs. Et ideo illa sine exẽplo nob exẽplũ est. Nec; enĩ imitamur p̃cedẽtem aliquẽ ad patrẽ a q̃ nũq; est oĩno separabilis. qz idipm est qõ ille de q̃ est Nos aũt nitẽtes imitamur manentẽ z seq̃mur stãtẽ / z in ipso ambulãtes tẽdim⁹ ad ipm qz fact⁹ ẽ nobis via tpalis p humanitatẽ q̃ mãsio nob eterna ẽ p diuinitatẽ. Qm̃ q̃ppe spiritib⁹ mũdis itellectualib⁹ q̃ supbia nõ lapsi sũt in forma dei et deo eq̃lis et de⁹ pbet exẽplũ vt se idẽ exẽplũ redeũdi etiã lapso pberet hoi q̃ ppter ĩmundiciã pctõz / penãq; mortalitatis deũ videre nõ poterat / semetipm ex ĩnaniuit nõ mutãdo diuinitatẽ suã sz nostrã mutabilitatẽ assumẽdo. Et formã fui accipiẽs venit ad nos in hũc mũdũ q̃ in hoc mũdo erat qz mũdus p eũ fact⁹ est vt exẽplũ sursũ videtib⁹ deũ exẽplũ deorsũ imitatib⁹ hoiem exẽplũ sanis ad pmanẽdum exẽplũ infirmis ad cõualescẽdũ / exẽplũ morituris ad nõ timẽdũ / exẽplũ mortuis ad resurgẽdũ esset in oĩb⁹ ipse p̃matũ tenẽs. Qz enĩ hõ ad btitudinẽ seq̃ nõ debeat nisi deũ / z sentire nõ poterat deũ se quẽdo / deũ hoiem factũ seq̃rek simul et quẽ sentire poterat et quẽ sequi decebat. Amemus ergo eũ in hereamus illi charitate diffusa in cordibus nr̃is per spiritũ sanctũ qui datus est nobis.

Quia in ipo ꝓplacuit oẽm plenitudinẽ inhabitare: z p eũ recõciliari oĩa in ipso pacificãs p sãguinẽ crucis eius siue q̃ in terris siue q̃ in celis sũt. Et vos cũ essetis aliq̃n alienati z inimici sẽsu in op⁹ malis: nũc aũt recõciliauit in corpe carnis ei⁹ p mortẽ exhibere vos sctõs z ĩmaculatos et irrepẽhẽsibiles coram ipso: si tñ permanetis in fide fũdati z stabiles z ĩmobiles a spe euãgelij qõ audistis: qõ p̃dicatũ est in vniuersa creatura q̃ sub celo ẽ.

¶ Per illud singulare sacrificiũ i quo mediator est ĩmolat⁹ qõ vnũ multe ĩ lege victime figurabãt pacificanꝫ celestia cũ terrestrib⁹ / z terrestria cũ celestib⁹. qm̃ sicut idẽ apl's dicit in ipo ꝓplacuit oẽm

Gene.i.
ps.xviii.
Eccle.xxiiii.

Ex li. ꝑtra se cũdinum.

Distinctio inter creatorẽ z creaturã.

Xp̃s p̃mogenitus.

Xp̃us vnigenitus.

Phili.ii.

Ex libro de agone xp̃iano

Sapiẽtẽ fieri z sapientiã esse differũt.

Xp̃us caput ecclie.

i. Thimo.ii.

Alik xp̃us aliter homines ceteri sapiẽtes sunt.

Ex ꝑmone q̃ trib⁹ modis xp̃s itelligat

Caput et corpus ecclesie vn⁹ est xp̃s.

Xp̃s sponsus z sponsa.

Esaie.lxi.

Ex libro de trinitate.vii.

Luce.xx.

Ex libro enchiridion.

Christus mediator z recõciliator noster.

I. Cor.xii.

Corpus xp̃i.

Christus via z mansio est nob

Phili.ii.

Hõ solum deũ seq̃ debet sz deũ sentire nõ põt ideo xp̃s de⁹ et homo.

plenitudinē habitare / et per eū reconciliari oīa in ipm pacificās p sāguinē crucis ei⁹ siue q̄ in ꝛris sūt siue q̄ in celis. Pax ista p̄cellit sic̄ scriptū est oēm itellectū nec̄ sciri a nob nisi cū ad eā venerim⁹ po
Phili. iiii. test. Quō enī pacificant celestia nisi nobis. i. p̄cor dādo nobiscū. Mā ibi sēp est pax ⁊ inī se vniuersis itellectualib⁹ creatur] ⁊ cū suo creatore. Que pax p̄cellit (vt dictū est) oēm itellectū. sed vtiq̄ nostrū nō eorū q̄ semp vidēt faciē patris.

Mat. xviii. Cui⁹ fact⁹ sū ego Paul⁹ minister: q̄ nūc gaudeo i passionib⁹ p vobis: et adipleo ea q̄ desūt passionū xp̄i in carne mea p̄ro corpore ei⁹ qđ est eccl̄ia. Cui⁹ fact⁹ sum ego minister scōm dispēsationē dei que data est mihi in vobis.

Extractatu p̄. lxi. Persona nr̄a p̄sona est eccl̄ie corpis xp̄i

DEbem⁹ intelligere p̄sonā nostrā p̄sonā eccl̄ie / p̄sonā corporis xp̄i. Un⁹ enī hō cū capite ⁊ corpe suo Jesus xp̄s salua tor corpis ⁊ mēbra corpis duo in carne vna / ⁊ in voce vna / ⁊ in passione vna / ⁊ cū trāsierit iniq̄tas in reqe vna. Passiones itaq̄ xp̄i nō i solo xp̄o. imo passiones xp̄i nō nisi in xp̄o. Si enī xp̄m itelligas caput ⁊ corp⁹ passiones xp̄i nō nisi i xp̄o Si aūt xp̄m itelligas solū caput passiones xp̄i nō in solo xp̄o Si enī passiōes xp̄i in solo xp̄o imo in solo capite. Unde dicit quoddā mēbrū ei⁹ Paul⁹ apl̄s vt suppleā q̄ desūt p̄ssuraꝝ xp̄i in carne mea:

xp̄i passioni defuisse creditur q̄cq̄d mē brū ei⁹ hic patitur.

Si ḡ in mēbris xp̄i es q̄cq̄d pateris ab eis q̄ nō sūt in mēbris xp̄i deerat passionib⁹ xp̄i. Ideo addit q⁹ deerat mēsurā iplēs nō supfundēs. Tātū pate ris q̄tū ex passionib⁹ tuis inferēdū erat vniuerse passioni xp̄i q̄ passus est i capite nr̄o / ⁊ patit in mē bris suis. i. nobis ipsis. Ad cōem hāc q̄si rēpubli cā nr̄am q̄scq̄ p modulo nr̄o exsoluim⁹ qđ debem⁹ et ꝓposse viriū nr̄arū q̄si canonē passionū iferim⁹ paratoꝛa plenaria passionū omniū non erit finis nisi cū seculū finitum erit.

Pro nr̄aꝝ quisq̄: alij nā quisq̄ legerūt.

Extractatu p̄. lxxxvi. xp̄i passiones pfecte in capite adhuc pficiunt in ei⁹ corpe.

CVidete q̄d dixit apl̄s q⁹ in ipso xp̄us patiebat vt adimpleā (inq̄t) q̄ desūt p̄ssuraꝝ xp̄i in carne mea. vt adipleā (inq̄t) q̄ desūt. Cui desūt? Pressu rarū xp̄i. Et vbi desūt? In carne mea. Nunq̄d ali quid p̄ssuraꝝ deerat in illo hoie qđ factū est ver bū dei nato de maria v̄gine? Passus est enī q̄cq̄d pati deberet ex sua volūtate nō ex pcti necessitate Et videl q⁹ oīa. In cruce enī posit⁹ accepit acetū vltimū: et ait pfectū est. ⁊ inclinato capite emisit spi ritū. Quid est pfectū est? Jā de mensura passionū nihil mihi deest. Oia q̄ de me p̄dicta sūt cōpleta sūt tāq̄ ideo expectaret vt cōplerent. Ergo iplete erāt oēs passiones sed in capite. restabāt adhuc in
Johan. xix. i. Cor. xii. corpe xp̄i passiones. vos aūt estis corp⁹ xp̄i ⁊ mē bra. In his ḡ mēbris cū esset apl̄s dixit / vt adim pleā q̄ desunt p̄ssurarum xp̄i in carne mea.

Extractatu p̄. xlii. xp̄s patit in mēbris suis. Gala. ii. CVt suppleā (inq̄t) q̄ desūt p̄ssurarū non meaꝝ sed xp̄i in carne nō iā xp̄i sz mea. Patit (inq̄t) xp̄s adhuc p̄ssurā nō in carne sua in q̄ ascēdit in celū: sz in carne mea q̄ adhuc laborat in terra. Chriſt⁹ (in qt) p̄ssurā patit in carne mea. Viuo enī iā nō ego / viuit v̄o in me xp̄s. Nisi enī xp̄s in mēbris suis ꝟ est fidelib⁹ suis p̄ssurā ipse pateret saulus in terra chriſtū in celo sedentē nō persequeret.

Ut ipleā verbū dei. mysteriū qđ absconditū fuit a seculis ⁊ gn̄ationib⁹ nūc autē manifestatū est sctis ei⁹ q̄bus voluit de⁹ notas facere diuitias glie sacramēti hu ius in gētib⁹: q⁹ est xp̄s i vobis spes glo rie: quē nos ānūciam⁹: corripientes oēm hoiem ⁊ docētes in oīni sapiētia: vt exhi beam⁹ oēm hoiem perfectū in chriſto ie su: in quo et laboro certādo scōm opera tionē ei⁹ quā operatur in me in virtute.

Exli. ꝓfessio num. vii. Jaco. iiii. DImo volēs ostēdere mihi dñe de⁹ me us q̄ resistas supbis / humilib⁹ aūt des gr̄am: et q̄ta mia tua demōstrata sit oī bus via hūilitatis q⁹ xp̄ū caro factū est
Johan. i. et habitauit iter hoies. p̄curasti mihi p quēdā ho mine imanissimo tipo turgidū quosdā platonico rū libros ex greca lingua in latinā xp̄os. Et ibi le gi nō quidē his xp̄is: sed ꝟ idē oīno multis ⁊ mul tiplicib⁹ suaderi rōnib⁹ q⁹ in principio erat xp̄ū et xp̄ū erat apud deū ⁊ de⁹ erat xp̄ū. Hoc erat in p̄n cipio apud deū / oīa p ipm facta sūt et sine ipso fa ctū est nihil. Qđ factū est in eo vita est / et vita erat lux hoim / ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā non cōprehēderūt. Et q⁹ hois aīa q̄uis testimoniū p hibeat de lumīe: nō est tū ipsa lumen: sed xp̄ū de⁹ lumē vex qđ illumiat oēm hoiem venientē in būc mūdū / ⁊ q⁹ in hoc mūdo erat: ⁊ mūd⁹ p ipsū factus est: ⁊ mūdus eū nō cognouit. Q⁹ vero in sua pp̄ia venit / ⁊ sui eū nō receperūt: quotq̄t aūt eū recepe rūt: dedit eis potestatē filios dei fieri credētib⁹ in noīe ei⁹ nō ibi legi. Item ibi legi q⁹ de⁹ xp̄ū nō ex carne / nō ex sāguine / nō ex volūtate viri / nec̄ ex volūtate carnis: sz ex deo nat⁹ est. Sed q⁹ xp̄ū ca ro factū est et habitauit in nob nō legi. Indagaui q̄ppe in lr̄is varie dictū ⁊ multimodis q⁹ sit fili⁹ in
Phili. ii. forma p̄r̄is nō rapinā arbitratus esse eq̄lis deo q⁹ naturaliter id ipm est. Sed q⁹ semetipm exinaniuit formā serui accipiēs in similitudinē hoim fact⁹ ⁊ habitu inuēt⁹ vt hō hūiliauit se fact⁹ obediēs vsq̄ ad mortē mortē autē crucis. ꝓpter qđ de⁹ exaltauit eū a mortuis / et donauit ei nomē q⁹ est sup oē nomen: vt in noīe Iesu oē genu flectat celestiū ter restriū ⁊ infernoꝝ: et oīs lingua cōfiteat q⁹ dñs Iesus in gl̄ia est dei p̄r̄is nō habēt illi libri. Qđ enim ante oīa tpa / et supra oīa tpa incōmutabiliter ma net vnigenit⁹ filj⁹ tuus coetern⁹ / ⁊ q⁹ de plenitudi ne ei⁹ accipiūt aīe vt beate sint: et q⁹ ꝑticipatione manētis in se sapiētie renouantur vt sapiētes sint est tibi. Qđ autē scōm tēpus ꝓ ipis mortu⁹ est ⁊ fi lio tuo vnico nō pepcisti: sed ꝓ nobis oībus tradi
Matthe. xi. disti eum nō est tibi. Absc̄oditi enī hec a sapiētib⁹ / et reuelasti ea paruulis vt venirēt ad eū laborantes ⁊ onerati ⁊ reficeret eos. q̄m mitis est et humi
Ibidem lis corde / et diriget mites in iudicio: et docet man suetos vias suas: vidēs humilitatē nostrā et labo rē nostrū / ⁊ dimittēs oīa pcta nostra. Qui autē co
Ps. xxiii. Ps. xxii. thurno tanq̄ doctrine sublimioꝛis elati nō audi unt dicentē. discite a me q⁹ mitis sū et humilis cor de / ⁊ inuenieris requiē aīabus vestris. et si cogno
Corhur no elati. scunt deū nō sicut deū glorificāt / aut gr̄as agunt: sed euanescūt in cogitationib⁹ suis: et obscurat in
Matthe. xi. Roma. i. sipiens cor eorū. Dicētes enī se esse sapiētes stulti facti sūt. Verbū enī tuū ekna v̄itas supioꝛis crea ture tue ptibus supeminens subditos erigit ad se ipam: in inferioꝛib⁹ autē edificauit sibi humilē do mum de limo nostro per quā subdēdos depzimeret a seipsis et ad se traijceret sanās tumoꝛē et nu triens amoꝛē ne fiducia sua pgrederent longius: sed potius infirmarētur videtes ante pedes suos infirmā diuinitatē ex ꝑticipatione tunice pellicie nostre ⁊ lassi ꝓsternerētur in ea / illa autē surgens

6

Roma.vii. leuaret eos. Quid enī faciet miser homo q̄s eū lī-
H berabit de cōrpore mortis huī? nisi gr̄a tua p ihesū
Johan.xii. xp̄m dn̄m nostrū quē genuisti coeternū/et creasti
Coloss.ii. in p̄incipio viarū tuarū in quo p̄inceps huī? mū-
di non inuenit quicq̄ morte dignū et occidit eū et
euacuatū est cyrographū q̄d erat ꝓtrariū nobis:
Ps.l. Hoc ille lr̄e nō habēt/nō habēt pagine vultū pie-
tatis huī? lachr̄imas cōfessionis/sacrificiū tuū spi
Ps.l.i. ritū cōtribulatū cor cōtritū et humiliatū populi sa
lutē spōsā ciuitatē arrā spūs sctī poculū p̄ecij no-
Matthe.xi. stri. Memo ibi cātat/nōne deo subiecta erit anima
mea:ab ipso enī salutare meū. Et enī ipse est deus
me?/r saluatis me? suscepcor me? non mouebor
ampli?. Memo ibi audit vocātē venīte ad me q̄ la
boratis. Dedignātur ab eo discere qm̄ mitis est et
hūilis corde. Abscōdisti enī hec a sapientib?/r p̄ru-
dētib?/r reuelasti ea paruulis. Et aliud est de sil-
uestri cacumine videre patriā pacis r iter ad eam
nō inuenire/r frustra conari p inuia circūobsidē-
tibus r insidiātib? fugitiuis desertorib? cū p̄ncipe
suo leone r dracone. Et aliud tenere viā illuc du-
centē cura celestis ip̄atoris munitā vbi nō latroci
nātur qui celestē militiam deseruerūt vitant enim
eam sicut supplicium.

Capitulum.ij.

Volo enī vos scire qualē
sollicitudinē habeā ꝓ vo
bis et ꝓ his q̄ sunt laodi
tie. et quicūq̄ nō viderūt
faciē meā in carne: vt cō
solētur corda ipsorū instructi in charita
te et in oēs diuitias plenitudinis intel-
lect? in agnitione mysterij dei patris et
xp̄i iesu:in quo sūt oēs thesauri sapiētie
et sciētie abscōditi. Hoc aūt dico: vt ne-
mo vos decipiat in sublimitate sermo-
nū. Nā etsi corpore absens sū:sed spū vo
biscū sū gaudēs et vidēs ordinē vestrū:
et firmamētū ei? q̄ in xp̄o est fidei vestre.
Sicut ergo accepistis ihesū xp̄m dn̄m no
strū in ipso ambulate:radicati r supedi-
ficati in ipso:et cōfirmati in fide sicut et
didicistis abūdātes i illo in gr̄az actiōe

Ex lib. de spū et littera.

Supbia.

Vltiorē oīm humanorū causa est supbia.
Ad hāc cōuincēdā atq̄ auferēdā talis
medicina celit? venit ad elatū hoīem p
supbiā. de? hūilis descēdit p miam gra
tiā clarā manifestāq̄ cōmēdās in ipso hoīe quē tā
ta p̄re pticipib? suis charitate suscepit. Nec enī
et ipse ita ꝓbo dei cōiūctus vt ipsa piūctione vn? fi
lius dei/et idē ipse vn? fili? hoīs fieret p̄cedentib?
sue volūtat merītis fecit/vnū q̄ppe illū esse opor
tebat. Essent aūt r duo et tres et plures si hoc fie-
ri posset nō p dei ppriū donū: sed p hoīs liberū ar
bitriū. Hoc q̄ p̄recipue p̄mēdat hoc in sapiētie at
q̄ sciētie thesauris in xp̄o absconditis q̄tū existi-
mare audeo p̄recipue docetur et discitur.

Ex lib. de trinitate. xiii.

Sciētia et sapiētia.

Hec aūtē oīa q̄ p̄ro nobis verbū caro factū tē-
porāliter et localiter fecit et ptulit scōm distinctio
nē quā demōstrare suscepim? ad scientiā ptinent/
nō ad sapientiā. Ō aūtē verbū est sine tēpore/et
sine loco est patri coeternū r vbiq̄ totū. De quo si
quis q̄ potest q̄tū potest veracē ꝓferre sermonem
sermo erit ille sapiētie. Ac per hoc verbū caro fa-
ctum q̄ō est xp̄s Jesus et sapientie thesauros ha
bet r sciētie. Nā scribēs apl's ad Colossenses volo
enī vos scire(inq̄t)quātū certamen habeā ꝓ vo-
bis/et ꝓ his q̄ la odicie sunt et quicūq̄ nō viderūt
faciē meā in carne vt cōsolētur corda eorū copula
ti in charitate/et in oīb̄ diuitijs plenitudinēs in
tellect? ad cognoscendū mysteriū dei q̄ō est xp̄us
in quo sunt oēs thesauri sapiētie et scientie absco-
diti. Quatin? nouerat apl's thesauros istos q̄tū
eorū penetrauerat et in eis ad quāta puenerat q̄s
potest nosse? Ego aūt scōm id q̄ō scriptū est. Unī- i. Cor. xii.
cuiq̄ autē nostrū datur manifestatio spūs ad vtili
tatē/alij quidē datur ꝓ spm̄ sermo sapiētie/alij ser-
mo sciētie scōm eundē spm̄/si ita iter se distāt hec
duo vt sapiētia diuinis/sciētia humanis attributa
sit rebus. Vtrūq̄ agnosco in xp̄o et mecū oēs ei?
fideles. Et cū lego verbū caro factū est et habita- Johan.i.
uit in nobis.in verbo intelligo verū dei filiū/in car
ne agnosco verū homīs filiū: et vtrūq̄ simul vnā
personā deū et hoīem ineffabilis gratie largitate
cōiunctū/ppter q̄ō sequit et dicit. Et vidim? glo- Gr̄a refer
riam ei? gloriā quasi vnigeniti a patre plenū gr̄e tur ad scie
r v̄itatis. Si gratiā referam? ad scientiā/veritatē tiam.veri-
ad sapientiā. puto nos ab illa duarū istarū rerū di- tas ad sa-
stinctione quā cōmēdauim? nō abhorrere. In re- pientiā.
bus enī p tēpus ortis illa sūma gr̄a est q̄ hō in vni
tate p̄sone cōiūctus est deo. In reb? vero eternis
sūma veritas recte tribuit dei verbo. Q̄ō verbum
idem ipse est vnigenit? a patre plenū gr̄e et v̄ita-
tis. Id actū est vt idē ipse sit in rebus p nobis tē-
porāliter gestis cui p eādem fidē mūdamur vt eū
stabiliter cōtēplemur in rebus eternis. Sciētia er̄
go nostra xp̄s est. Sapiētia quoq̄ nr̄a idē xp̄s est. Sciētia a
Ipse nobis fidē de rebus tēporalib? inserit. ipse de sapientia
sempiternis exhibet v̄itatē. per ipm̄ pgim?/ad ip- nr̄a xp̄s. O
sum tēdim? per scientiā r sapientiā. Ab vno tamen
eodēq̄ xp̄o nō recedim? in quo sunt oēs thesauri
sapiētie et scientie abscōditi. Nec ista duo sic acci
piamus quasi nō liceat dicere vel istā sapiētiā q̄ in
rebus humanis est vel illā sciētiā q̄ in diuinis. Lo
quēdi enī latiore ꝓsuetudine vtrūq̄ sapiētia vtrū
q̄ scientia potest dici Nullo modo tū scriptū esset i. Cor. xii.
apud apl'm alij dar sermo sapiētie:alij ſmo sciētie
nisi et ppr̄ie singulis noīb? hec singula vocarent

Videte ne q̄s vos decipiat per philoso
phiam r inanē fallaciā: ſm traditionem
hoīm ſm elemēta mūdi:et nō scōm xp̄m

Quid est iuno? Juno(inquiunt)est aer. Ex sermone
Jam dudū iuitabat vt mare colerem? deiz.ad ianu-
in neptuno:terrā coleremus in simula- arii.
chro telluris:nunc inuitat vt aerē cola- Juno.
mus. Elemēta sunt ista quib? mūdus iste cōsistit. Neptun?.
Hoc ergo apl's Paul? in epl'a sua ꝓponēs caue- Tellus.
te(inq̄t)ne quis vos decipiat per philosophiā et
inanē fallaciā scōm elemēta mūdi hui?. Ipsos enī
tangebat q̄ quasi p̄udētius idola exponūt. Ideo
cū diceret philosophiā in eodem loco ait scōm ele
mēta hui? mūdi. nō quasi qualescūq̄ adoratores
simulachrorū: sed quasi doctiores interp̄tatores
signorū cauendos esse admonēs.

Respondendū est hoibus q̄ calūniari libris no Ex libro ō ge
stre salutis et eruditionis affectant vt quicq̄d ipsi ne. ad lr̄az. i
de natura rerū veracib? documētis demonstrare Quaten?
potuerit ostēdam? nostris litteris nō esse cōtrariū ethicorū
quicq̄d aūt de quibuslibet suis voluminib? in nr̄is libris cre-
litteris id est catholice fidei cōtrariū p̄otulerunt dēdū.

a

aut aliqua etiã facultate ostẽdamus/aut nulla dubitatione credamus esse falsissimũ. Atq; ita teneamus mediatorẽ nostrũ in quo sunt omẽs thesauri sapiẽtie atq; scientie abscõditi: vt neq; false philosophie loquacitate seducamur/neq; false religionis superstitione terreamur. Et cũ diuinos libros legimus in tãta multitudine verorũ intellectuum qui de paucis verbis eruũtur ꝛ sanitate catholice fidei muniũtur id potissimũ deligam⁹ qõ certũ apparuerit eũ sensisse quẽ legimus. Si aũt hoc latet id certe qõ circũstantia scripture nõ impedit et cũ sana fide cõcordat. Si autẽ et scripture circũstantia pertractari ac discuti nõ potest saltẽ id solũ qõ fides sana prescribit. Aliud est enĩ quid potissimũ scriptor senserit non dinoscere. Aliud autẽ a regula pietatis errare. Si vtrũq; vitetur: perfecte se habet fruct⁹ legẽtis. Si vero vtrũq; vitari nõ potest etiã si volũtas scriptoris incerta sit sane fidei congruam nõ inutile est eruisse sententiam.

Quõ sctĩ libri intelligendi.

Quia in ipso inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter: et estis in illo repleti q̃ est caput oĩs principat⁹ ꝛ ptãtis

Ex libro ad dardanũ de p̃sentia dei. De⁹ vbiq; p̃sẽs ꝛ vbiq; totus. De⁹ vbiq; p̃sẽs ꝛ vbiq; tot⁹ nõ vbiq; habitat.

DEus q̃ vbiq; presens est et vbiq; totus presens nec vbiq; habitans sed in templo suo cui p gr̃am benign⁹ est ꝛ ppri⁹. Capit autẽ habitãs ab alijs amplius/ab alijs min⁹ de ipo vero capite nr̃o apl's ait. Quia in ipo habitat oĩs plenitudo diuinitatis corpaliter. Non ideo corpaliter q; corporeus est de⁹: sed aut verbo translato vsus est tanq; in tẽplo manufacto nõ corpaliter sed vmbraliter habitauerit id est p̃figurãtib⁹ signis. Mã illas oẽs obseruationes vmbras futurorũ vocat etiã ipo translato vocabulo. Sũmus enĩ de⁹ sicut scriptũ est nõ in manufactis tẽplis habitat. Aut certe corpaliter dictũ est q; in xp̃i corpore qõ assumpsit ex v̄gine tanq; in tẽplo habitat de⁹. Hinc est enĩ q; cũ iudeis signũ petẽtibus dixisset soluite tẽplũ hoc et in triduo resuscitabo illud euãgelista q̃d hoc eẽt ꝓsequẽter exponẽs ait. Hoc autẽ dicebat de tẽplo corpis sui. Quid ergo interesse arbitramur inter caput et mẽbra cetera: Oõ in quolibet cõtuis p̃cipuo mẽbro velut ĩ alio quo magno ꝓpheta aut apl'o cõtuis diuinitas habitet nõ tñ sicut in capite qõ est xp̃s oĩs plenitudo diuinitatis Mã et in nr̃o corpe ineſt sẽsus singulis mẽbris sed nõ tãtus quãtus in capite vbi ꝓrsus oĩs est q̃nq; ptitus. Vbi enĩ ꝛ visus est ꝛ auditus et olfactus et gustus ꝛ tactus. In ceteris autẽ solus est tactus. An etiã preter qõ tanq; tẽplo in illo corpore habitat omis plenitudo diuinitatis est aliud quo intersit inter illud caput et cuiuslibet membri excellentiã: Est plane q; singulari quadã suscepti one hoĩs vna facta est persona cũ verbo. De nullo enĩ sctorũ dici potuit aut potest aut poterit verbũ caro factũ est. Nullus sctor qualibet p̃sentia gratie vnigeniti nomen accepit vt qõ est ipm dei verbũ ante secula hoc simul cũ assũpto homine diceretur. Singularis est illa susceptio/nec cũ hominibus aliquib⁹ sanctis q̃ntalibet sapientia et sanctitate prestãtib⁹ vllomodo potest esse cõmunis vbi diuine gratie satis perspicuũ clarũq; documentũ est. Quis enĩ tã sit sacrilegus vt audeat affirmare aliquã posse animã per meritũ liberi arbitrij vt alter sit christus efficere: Vt ergo ad personã verbi vnigeniti pertineret quo pacto per liberũ arbitrium cõmuniter omibus et naturaliter datũ vna sola anima meruisset nisi hoc singularis gratia prestitisset: q̃ fas est predicare de qua nefas est velle iudicare.

Ex libro de genesi ad litterã. xii. Corpale.

¶ Satis est ergo scire corporale aliquid vel proprie dici cũ de corporibus agitur vel etiã translato vocabulo sicut dictũ est quia in ipso inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter. Neq; enĩ diuinitas corpus est. Sed quia sacramenta veteris testamenti appellat vmbras futuri ꝓpter vmbrarũ cõparationẽ corporaliter dixit habitare in christo plenitudinẽ diuinitatis quo in illo impleãtur omĩa que illis vmbris figurata sunt: ac si quodã modo vmbrarũ illarũ ipse sit corpus hoc est figurarũ et significationũ illarũ ipse sit veritas. Sicut ergo ipse figure significatiue trãslato vtiq; vocabulo non proprie dicte sunt vmbre: ita et qõ ait plenitudinẽ diuinitatis corpaliter habitare trãslato verbo vsus est.

Extractum ꝑ. lxvii. ps. lxvii. Quõ ĩ xp̃o habiter plenitudo diuinitatis Johan. xiiii.

¶ Mõtem in quo placuit deo habitare in eo non quia in alijs nõ inhabitat: sed q; in ipsis per ipsum In ipo quippe habitat oĩs plenitudo diuinitatis nõ vmbraliter tanq; in templo a rege salomone facto sed corpaliter id est solide atq; veraciter qm̃ deus erat in christo mundũ reconcilians sibi. Oõ siue de patre dictũ accipiamus qm̃ ipse ait pater autẽ in me manens facit opera/et ego in patre/et pater in me. siue ita intelligatur deus erat in christo/verbũ erat in homine sic erat vtiq; verbum in carne vt verbũ etiã caro factũ solus proprie diceretur. id est homo verbo in vnã christi persona copularetur. Vt quid ergo suspicamini mõtes incaseatos eũ mõtẽ in quo placuit deo habitare in eo? Longe vtiq; aliter q̃ in illis montibus quorũ aliquem etiã hunc suspicamini. Non enĩ q; et illi per adoptionis gratiã filij dei sunt ideo quisq; illorũ est vnigenitus cui diceret sede ad dexterã meam donec ponã iimicos tuos sub pedibus tuis. Deo itaq; placuit habitare in isto monte qui parat⁹ est in cacumine montiũ cui dicit. Tu es filius me⁹ dilectus in quo bene cõplacui. Ipse autẽ mons dñs est qui alios mõtes inhabitabit in finẽ in quorũ cacumine paratus est. Vnus enĩ deus et vnus mediator dei ꝛ hominũ homo christus Jesus mons mõtium sicut sanctus sanctorum vnde dicit. Ego in eis et tu in me.

ps. cix. Esa. ii. Mar. i. ii. Thi. ii. Johan. xvii.

In quo et circũcisi estis circũcisione nõ manufacta in expoliatiõe corporis carnis: sed in circũcisione xp̃i consepulti ei in baptismo: ĩ quo et resurrexistis ꝑ fidẽ opatiõis dei q̃ suscitauit illũ a mortuis

Ex libro ptra faustũ titulo xxxiii. Sabbatũ.

ILlud sabbatũ nisi et ipm inter prophetias que de christo scripte sunt haberet intellectũ non ei christus sic attestaret vt caro eius in sepultura sabbato reqẽsceret ab oĩb⁹ operib⁹ suis/vt tercio die resurgẽs quẽ dñicũ dicim⁹ q̃ post sabbatũ numerat octau⁹ etiã circũcisionẽ octaui diei ad ꝓphetandũ ptinere declararet. Quid enĩ significat circuncisio carnis nisi expoliationẽ mortalitatis quã de carnali generatione portamus: Hec est fides nostra. Et quoniã sicut testimoniũ ꝓphecticum Paulus cõmemorat iust⁹ ex fide viuit hec est iustificatio nostra. Mortuũ quippe christũ et pagani credũt resurrexisse autẽ christũ ꝓpria fides est christianorum. Si enĩ cõfitearis ait apostolus in ore tuo q; dom̃in⁹ est Jesus et credideris in corde quia deus illum suscitauit a mortuis saluus eris. Quia ergo exista resurrectionis fide iustificamur ideo et

Circũcisio

Roma. i. Mortuus xp̃m etiaꝫ paganicre dũt resurrexisse soli xp̃iani.

illud de christo apostolicum est.quia mortuus est propter delicta nostra.et resurrexit propter iustificationē nostrā.¶Et qz resurrectio ista que credita nos iustificat: illa octaui diei circūcisione figurata est.ꝓpterea de ipo Abrahā cui ꝓmū tradita est dicit apl's.et signū accepit circūcisionis signaculum iustitie fidei.in expoliatiōe corpis carnis.

Roma.iiii.

Ibidem

Exlibro.v. trinitate.xliii.

¶Non duas vtiqꝫ res intelligi voluit:qñ si aliud sit caro:aliud corp⁹ carnis.sed qz corp⁹ multaꝫ rerū nomē est:quaꝫ nulla caro est. Mā multa sunt excepta carne corpa celestia et corpa terrestria. Corp⁹ carnis dixit corp⁹ que caro est.sicut spiritū mētis: eum spūm qui mens est. [In circūcisiōe xpi ⁊c.]

Corpus carnis et caro ꝓ eodem accepta sunt.

Extrac.euāgelii ꝑm iohānem.xxvii.

¶Resurrectio xpi q̄ facta est tertio quide die passionis:sed octauo in diebus hebdomadis ipsa nos circūcidit.Audi circūcisos vera petra apl'o admonēte.Si g̃ resurrexistis cum xpo.q̄ sursum sunt sapite.vbi xp̄s est in dextera dei sedēs.q̄ sursum sunt querite nō que sup terrā.Circumcisis loquit. Resurrexit xp̄s abstulit vobis desideria carnalia.abstulit cōcupiscētias malas.abstulit supfluū:cū quo nati eratis et multo peius qđ male viuēdo addiderat ſ.Circūcisi ꝓ petrā q̃re adhuc sapit ſ sup terrā?

Resurrectio xpi.

Colos.iii.

Circūcisio xpianoꝝ.

Et vos cum mortui essetis in delictis et ꝓputio carnis vestre cōuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta.

¶Preputiū vocauit qđ significat ꝓputio hoc ē delicta carnalia.q̄bus expoliādi sumus.

Exli.ad paulinū epm.

Preputiū.

Delens qđ aduersus nos erat chirographum decreti qđ erat cōtrariū nobis:et ipsum tulit de medio affigēs illud cruci

Exlibro.ij. de baptismo puuloꝝ

Xp̄s mortuus sine pcto chirographa pctoꝝ deleuit.

Extractatu pi.lxxxviii.

¶Nostrū ergo corpus mortuum est ꝓpter pctm̄.xpi aūt corp⁹ solū mortuū est sine pcto. vt fuso sanguie sine culpa oim culpaꝝ chirographa delerent.q̄bus debitores ꝙ in eum credūt a diabolo antea tenebant. Et ideo hoc est. ait sanguis me⁹ qui ꝓ multis effunditur in remissionē peccatoꝝ.

¶Tu inqt humiliasti sicut vulneratū superbū humiliasti te:et humiliat⁹ est. Superb⁹ enī ꝑ superbiā supbos tenebat. humiliat⁹ est magn⁹. credēs autē in eū:factus est paruus.dū nutrit paruus exemplo magnificati pui pdidit diabolus qđ tenebat.qz superbus nō nisi supbos tenebat:dato tāto humilitatis exemplo.didicerūt hoies dānare superbiā suā imitari dei humilitatē. Ita g̃ ille perdēdo q̄s tenebat.etiā ipse humiliat⁹ est nō correct⁹:sed ꝓstratus tu humiliasti sicut vulneratū superbū.humiliatus es.et humiliasti.vulnerat⁹es:et vulnerasti. Neqꝫ enī eū nō vulnerauerat sāguis tu⁹ q̄ fusus ē.vt deleret chirographū peccatoꝝ. vnde enī supbiebat nisi qz cautionē cōtra nos tenebat:Hāc tu cautionē hoc chirographū tuo sanguine deleuisti. Illum ergo vulnerasti.cui tot abstulisti.vulneratū enī itelligas diabolū:nō penetrata carne quā nō habet.sed percusso corde vbi superbus est.

Xp̄us chirographū et cautionē diaboli abstulit.

Exlibro confessionum nono cū ꝓ sācta mr̄e sue olim defuncta oraret.

¶Victimā sanctaꝫ qua deletū est chirographum qđ erat cōtrariū nobis. qz triumphat⁹ est hostis:cō putans delicta nr̄a:et q̃rens qđ obiciat et nihil inueniens in illo in q̄ vincim⁹.q̄s ei refundit innocentez sanguinez.q̄s ei restituit pretiū q̄ nos emit. vt nos auferat ei:ad cuius pretij nr̄i sacramentū ligauit ancilla tua aīam suā vinculo fidei. Nemo a ꝓtectione dirūpat eā non se interpōat nec vi nec insidijs leo et draco.

Expoliās principatus et potestates traduxit confidenter:palaꝫ triumphans illos in semetipso

a

Exlibro.v. trinitate.iiii.

Ptās iterioꝝ diaboli occisa ē

Xp̄us potuit nō mori sed moriens culpas nr̄as abluit.

Roma.viii.

Johan.xv.

d

ps.viii.

¶Vide accepit diabolus exteri⁹ potestatem dñice carnis occidēde inde interioꝝ qua nos tenebat potestas eius occisa est.factū est enī vt vincula peccatoꝝ multoꝝ in multis mortib⁹ per vni⁹ vnā mortē quā pctm̄ nullū p̄ceſſerat soluerēt. Quā ꝓpterea dñs ꝓ nobis indebitā reddidit vt nob debita nō noceret.neqꝫ enī cuiusq̄ iure potestatis exut⁹ est carne sed ipe se exuit.nā qui posset non mori:si nollet ꝑ culdubio.qz voluit mortu⁹ est. Et ideo ꝓncipat⁹ et ptātes exēplauit fiduciali triūphās illas in semet ipo. Morte sua q̃ppe vno verissimo sacrificio ꝓ nobis oblato quicq̄d culpaꝝ erat. Qñ nos ꝓncipatus et potestates ad luēda supplicia:iure detinebāt purgauit /aboleuit /extinxit /et sua resurrectiōe in nouā vitā nos ꝑdestinatos vocauit / vocatos iustificauit /iustificatos glificauit. Ita diabolus hoiez quē ꝑ cōsensionē seductū tanq̄ iure itegro possidebat.et ipe nulla corruptiōe carnis et sanguis sept⁹ pistam corpōris mortalis fragilitatem nimis egeno et infirmo.tāto supbioꝝ:q̄to velut ditioꝝ et fortioꝝ quasi pānoso et erumnoso dominabat ipsa morte carnis amisit.Quo enī cadentē non secut⁹ impulit peccatorē.illuc descendentē psecut⁹ nō compulit redemptorē.Sic in mortis cōsortio filī⁹ dei nobis fieri dignatus est amicus.quo non pueniendo meliorē se nobis:atq̄ maiorē putabat inimic⁹. Dicit enī redemptor noster. Maiorē dilectionem nemo habet q̄ vt aīam suam ponat quis ꝑ amicis suis.Quocirca etiā ipso domio se credebat diabol⁹ superiorē:q̄tum illi dñs in passionibus cessit.quia et de ipso intellectū est qđ in psalmis legitur. Minuisti eum paulomin⁹ ab angelis. vt ab iniquo velut equo iure aduersus nos agēte. ipe occisus innocēs eum iure equissimo superet:nosq̄ liberaret a captiuitate ꝓpter peccatū iusta suo iusto sanguine iniuste effuso mortis chirographū delens.et iustificādo redimēs peccatores.agnoscentib⁹ gētib⁹ et pia humilitate bibentib⁹ precium suū.eiusq̄ fiducia deserentib⁹ hostē suū et cōcurrentibus ad redēptorem suum.

Exlibro.xtra fausti⁹ titulo xxxiii.

Carnem exuere.

i.Cor.xv.

Ibidem

Quō exēplauit xp̄s diabolica ſ ptātes exuēs se carne

Exli.ad paulinū epm.

Exutio carnis xp̄i

Exlib.v. dagone xpiano.

¶Qz enī dicit exuisse se carnem.eo loco carnē mortalitatē carnis intelligimus.scōm quam ꝓprie corpus hoc caro nominat.que mortalitas ꝓprie caro appellata.qz in illa resurrectiōis immortalitate nō erit. ꝓpterea scriptū est. Caro et sanguis regnum dei non possidebūt. Hoc enī corpus quod ꝓpter mortalitatē ꝓprie caro nominat: mutari dicit in resurrectiōe.vt iā non sit corruptibile atq̄ mortale. Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptionē.et mortale hoc induere imortalitatē. Et g̃ iduaꝫ immortalitate exuit mortalitate. hoc est circūcisionis mysteriū que octauo die fieri iussa est.et octauo die.id est dñica post sabbatū.iam in veritate a dño impleta. vnde dicit. Exuēs se carnē ꝓncipatus et potestates exēplauit. ꝑ hanc enī mortalitatē nobis inuide diabolice potestates dñabantur quas exēplasse dignat⁹ est.qz i seipo capite nostro ꝓbuit exemplū.q̄ in toto ei⁹ corpore.i.eccl'ia ex diaboli ptāte liberāda.in vltia resurrectiōe ꝓplebit.

¶Principat⁹ exēplauit.i.exemplū dedit de illis vt quēadmodū se exuit carne.sic suos ostēderet exuēdos carnalib⁹ vitijs ꝙ eis illi dñabantur.

¶Multi dicūt quomodo possumus vincere diabolū quem non videmus? Sed habem⁹ magistrū q̄ nobis demonstrare dignatus est quō inuisibiles

hostes vincant. De illo enim dixit apls. Exuens se carne principatus et potestates exemplauit fiducialiter triumphans eos in semetipso. Ubi ergo vincuntur inimice nobis inuisibiles potestates vbi vincuntur inuisibiles cupiditates. et ideo qui in nobis ipsis vicim⁹ tepalium rex cupiditates necesse est vt in nobisipis vincamus: et illu qui p ipas cupiditates regnat in hoie. Sic et apls dicit q in semetipso pugnet aduersus potestates exteriores. Ait enim Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē. sed aduersus pncipes et ptates huius mūdi harū tenebraz aduersus spiritalia neqtie in celestib⁹ Celū enī dicit et iste aer. Ubi venti et nubes et procelle et turbies fiūt sic etiā scriptura dicit multis locis. Et intonuit de celo dns. Et aues celi et volatilia celi cum maifestū sit aues in aere volare: et nos in cōsuetudine hunc aerē celū appellam⁹. Nā cuz de sereno vel nubilo qrim⁹ aliqn dicim⁹ qualis est aer. aliqn dicimus qle est celū. Hoc dixi ne qs existimet ibi habitare mala demōia: vbi solē et stellas de⁹ ordinauit. Que mala demōia ideo apls appellat spiritalia. q etiā mali angeli i scripturis spūs appellāt. Ideo aūt rectores hui⁹ tenebraz eos dicit qm pctores hoies tenebras appellat qbus isti dominant. Ideo et alio loco dicit. fuistis enī aliqn tenebre. nunc aūt lux in dño: qz ex pctoribus iustificati erāt. Nam ipe apls alio loco diabolū pncipem potestatis aeris hui⁹ appellat: cuis ille locus vbi ait spiritalia neqtie in celestib⁹ possit et aliter intelligi. vt nō ipos puaricatores angelos in celestibus esse dixerit: iz nos poti⁹ de qb⁹ alio loco dicit. Cōuersatio nra in celis est. vt nos celestib⁹ cōstituti. i. in spiritalib⁹ pceptis ambulātes dimicem⁹ aduersus spiritalia neqcie que nos inde conantur abstrahere. Magis g illud querēdum est quō aduersus eos quos nō videm⁹ pugnare possim⁹ et vincere ne putēt stulti aduersus aerē nos debere certare. Docet itaqz ipe apls dicens nō sic pugno qsi aerem cedens sed castigo coz⁹ meū et in seruitutem redigo ne forte alijs pdicans ipse reprob⁹ inueniar. Item dicit imitatores mei estote sicut et ego xpi quāobrem intelligēdū est etiā ipm apl'm in semetipo triumphasse de potestatib⁹ hui⁹ mundi sicut de dño dixerat: cui⁹ se imitatorē esse ptest. Imitemur g et nos illū sicut hortat et castigem⁹ coz⁹ nrm et in seruitutē redigam⁹ si mundū volum⁹ vincere. qz p illicitas delectatiões suas et pompas et pniciosam curiositatē nobis dnari pōt hic mund⁹. i. ea que in hoc mūdo et pniciosa delectatiõe colligāt amatores rerū tpaliū et diabolo et angelis ei⁹ fuire cogūt

Nemo ergo vos iudicet in cibo aut i potu aut i parte diei festi aut neomenie aut sabbatoz que sunt vmbra futuroz: corpus autem christi.

Patres nri q deo placuerūt tenuerūt oz dinē suū in ipa obedientia vt qcqd deus temp⁹ cōgruis iubēdo distribuit: sic obseruarēt quēadmodū ille distribuit: Itaqz non solum carnes ad cibos datas cum oēs nature mūde essent: qsdā tm nonnulla significatōe imundas illo tpe non ederūt: quo eas pceptū non edi erat. vt talib⁹ significationib⁹ futura rex manifestatiõe pfiguraret. sed et azimū panē et cetera huiusmōi. in qbus fuisse vmbrā futuroz dicit apls p pter q tam rei essent illi⁹ tpis et illius ppli hoies: si obseruare ptenerēt. qm illa sic fieri et ista q nunc revelata sunt sic pnunciare oportebat cz nos desipientes essem⁹. si nūc iam maifestato nouo testamēto illas pnūciatiuas obseruatiões aliqd nob pdesse putarem⁹. Quapropt nō māducare azimū p statutos septē dies tpe veteris testamēti pctm fuit. Tē poze aūt noui testamēti non est pctm: sed in spe futuri scli quā habem⁹ in xpo q et aiam nostrā induēs iustitia et coz⁹ nrm induēs imortalitate totos nos inouat credere aliqd ex veteris cozruptiōis necessitate atqz indigētia nos passuros vel acturos sem per pctm est qdiu voluunt isti septē dies qb⁹ peragit temp⁹. Sed hoc veteris testamenti tempib⁹ in figura occultatū a qbusdā scris itelligebat. tēpore aūt noui testamēti in manifestatiõe reuelatū populis pdicat. vnde scriptura ipa tūc erat pceptum nūc testimoniū. Illud enī erat tēp⁹ significādi hoc māifestādi. Ergo ipa scriptura q tūc fuit exactrix operū significātiū. nūc testis est rerū significatarū. Et q tūc obseruabat ad pnūciationē nunc recitatur ad confirmationem.

Omnia q dicta sunt antiq populo israel in multiplici scriptura sctē legis q agerēt in sacrificijs siue in sacerdotijs in dieb⁹ festis. et oino in qbuslibet reb⁹ quib⁹ deū colebāt. que cum illis et pcepta sunt vmbre fuerit futuroz. Quoz futuroz? Que iplerē tur in xpo vnde dicit apls. Quotqt enī pmissiões dei in illo etiā. id est in illo iplete sunt. Deinde dicit alio loco oia i figura cōtigebāt illis. Scripta sunt aūt ppter nos i qs finis scloz obuenit. dicit et alibi finis enī legis xps. itē nemo vos iudicet i cibo. aut in potu. aut i pte diei festi. aut neomēie. aut sabbatoz qō ē vmbra futuroz. si g illa oia vmbra fuerūt futuroz. g et scenophegie vmbra erat futuroz. Celebratio erat tabernaculoz. pterea qz popul⁹ de egipto liberat⁹. p desertū tendēs ad terrā pmissionis. in tabernaculis habitauit. Quid sit aiaduertam⁹ et nos erim⁹ nos inqz q mēbra xpi sum⁹. si aūt sumus. illo dignāte sum⁹ nō nobis. pmerētib⁹ attēdam⁹ g nos frēs educti sum⁹ de egipto vbi diabolo tanqz pharaoni seruiebam⁹. vbi lutea opa i terrēis desideris agebam⁹ et i eis multū laborabam⁹. Et enī nobis xps qsi lateres faciētib⁹ clamauit. Veni te ad me oēs q laboratis. Hinc educti p baptismū tāqz p mare rubrū. Ideo rubrū qz xpi sanguine cōsecratum. Mortuis oibus inimicis nostris q nos insectabant. id est deletis oīibus peccatis nostris tr aiecti sum⁹. Modo ergo anteqz ad patriā pmissionis. id est regnū eternū veniam⁹ in deserto in tabernaculis sumus. Qui ista cognoscūt in tabernaculis sunt. Futurū enī erat vt quidā hoc agnoscerent. Ille enī est in tabernaculis: q se esse in mūdo intelligit pegrinū. Ille se intelligit pegrinante. qui se videt patrie suspirantē. Cum autē corpus christi est in tabernaculis. christus est in tabernaculis. Sed tūc non euidenter: sed latenter. Adhuc enim vmbra lucē obscurabat. Veniente luce vmbra remota est. Christus erat in occulto in scenophegia Christ⁹ erat. sed latēs christus. Modo iam cū manifestata sunt ista agnoscim⁹: nos iter agere in heremo. Si enī agnoscam⁹ in heremo sum⁹. Quid ē in heremo? In deserto. Quare in deserto? Quia in isto mūdo vbi sitit in via inaquosa. Sed sitiamus vt saturemur. beati enī q esuriūt et sitiunt iustitiam qm ipsi saturabunt. Et sitis nra de petra implet in heremo. Petra enī erat xps. Et virga pcussa est. Ut aūt manaret bis percussa est. qz duo ligna sunt crucis. Oia ergo hec que fiebāt i figura manifestātur in nobis. et nō vacat qō de dño dictū ē ascendit ad diez festū nō maifeste sz tāqz in occlto. figura enī

Ubi potestates inimice vicātur.

Ephe.vi.

Celū dicitur iste aer ps.xviii.

Demoniorū habitatio.

Ephe.v.

Phili.iii.

1.Cor.ix.

1.Cor.xi.

Vincēd⁹ est mūdus

Ex libro tractatuū ti.xiii

Obedientia patrz ab immūdis abstinētiū

Immūda q sunt dicēda.

Ex tract. euāgelij fm ioānem. xxv.

Azimos non mādu care nō est pctm nob vt pribus nris erat.

Sceno phegie. Mozalis expositio festi taber naculoz.

Matthe. xi.

Matthe. v.

1.Cor. xi. Nume. xx.

Johan. vii.

erat ipsum in occulto. qz in ipo die festo xpus latebat. qz ipse dies festus christi membra peregrinantia significabat.

Ex li. aduersum iudeos. Libri veteris testamēti sunt xpianis legendi.

¶ Primo iudeox ille redarguēdus est erroz quo putāt ad nos ideo non ptinere testamēti veteris libros. qz iam non vetera sed noua sacramēta seruamus. Dicunt enim nobis. Quid apud vos facit lectio legis z pphetax cuius pcepta seruare non vultis? Eo q carne pputij non circūcidim⁹ masculinū: z vescimur carnib⁹ qs lex dicē imūdas: nec sabbata z neomenias z dies festos eox carnalit̄ obseruam⁹: nec victimis pecox sacrificam⁹ deo. nec pascha in oue z azimis sil'r celebram⁹. z si q alia vetera sacramēta generali vocabulo vmbras futurox appellat apls. qz ea significabāt suo tpe reuelāda q nos reuelata pcipim⁹. vt remota vmbra nuda eo rū luce frueremur. de qb⁹ sigillatim lōgū est disputare. quēadmodū exuēdo veterē hoiem circūcidimur in expoliatiōe corpis carnis: z qs cibos vitāt in pecoribus. vitam⁹ in moribus. z exhibem⁹ corpa nra hostiā viuā sctāz deo placētē. cui z aias nras i desideriis sctis p sanguie intelligent effūdimus. Et xpi velut agni imaculati sanguie ab oi iniqtate mūdamur. q ppt silitudinē carnis pcti: etiā cap no pecore in veteribus sacrificijs figurat. Nec enim negat in crucis cornib⁹ rauax q in illo cognoscit maxima victimā. In illo requiē cū inuenim⁹ vere sabbatizam⁹. Et lune noue obseruatio. vite noue ē sctificatio. Et pascha nr̄m xp̄s est. z azimū nr̄m sinceritas veritatis fermentū non hns vetustatis z si q alia sunt in qb⁹ nūc imorari nō op⁹ est. Que in illis veteribus adūbrata sunt signis. in isto hūt finē: cui⁹ regni nō erit finis. In illo qppe oia optebat ipleri q venit legē z pphetas nō soluere sed iplere. Pro inde illa vetera signa rex nō euacuauit arguēdo sz implēdo mutauit vt alia essent q nūciarēt. venisse iam xp̄m qs fuerūt illa q pnūciabāt esse venturum. Qui sibi aūt vult q sic pnotank qdā plalmi. qs z ip si legūt z hūt in lra ax auctoritate sctax. vt in eox titulis scriptū sit. p his q imutabunt. text⁹ xo eorū dē psalm ox pdicat xp̄z. nisi qz illox mutatio p illū futura pdicta ē: p quē apparet impleta. vt pplus dei q nunc est ppls xpian⁹: iam nō cogak obseruare que pphetic⁹ tpib⁹ obseruabank. non qz dānata. sed qz mutata sunt? Non vt res ipe q significabātur pirēt. sed vt rex signa suisq tpib⁹ puēirēt. Ista certe dicta mutatio nō psalmox titulo intelligētibus paucis significak: sed maifesto pconto pphetice vocī exprimik. Apte pmissuz est testamētū nouū. non scōm testamētū qō factū est ad ppl'm qñ eductus est de egipto. Cū g in illo veteri testamēto pcepta sunt ista q nos ad nouū ptinētes obseruare non cogimur. cur nō iudei se poti⁹ in vetustate supuacanea remāsisse ognoscūt: quā nob noua pmissa tenētib⁹ q vetera nō obseruem⁹ obiciūt? Qm̄ g sicut scriptū est in cātico cāticox aspirauit dies remoueank vmbre spirituales. significatio iā lucescat carnalis celebratio iam quiescat.

Canti. ii.

Ex li. de vera innocētia ca. xxxiiii. Sabbatū soluit dns

¶ Dns sabbatū soluebat. sed nō ideo re⁹. Quid est qō dixi sabbatū soluebat? Lux ipe venerat: vmbras remouebat. Sabbatū enī a dño deo pceptū est. Ab ipo xpo pceptū. qui cum pre erat. qñ lex illa dabak. Ab ipo pceptū est. sz in vmbra futuri. Nemo g vos iudicet: in cibo aut potu. aut i pte diei festi aut neomenie aut sabbatox qō est vmbra futurox. Venerat qō venturū ista nūciabāt. delectant vmbre. Obseruatiōe sabbati q vacatiōe vni⁹ diei figurabak. ablata ppetuū sabbatuz obseruat q spe future ḡtis sctis est opibus intent⁹ nec in ipis bonis actib⁹ suis. qsi de ppriis z de his q non accepit gloziak illam in se operari cognoscens q simul opatur z quietus est. Verū sabbatū christian⁹ obseruat abstinens ab ope seruili. i. a peccato: quoniam qui facit peccatum seruus est peccati.

Memo vos seducat volens in humilitate z religione angelox que nō vidit: ambulās frustra inflatus sensu carnis sue: z non tenēs caput ex quo totū corp⁹ p nexus z cōiunctiones subministratū z cōstructū crescit in augmentū dei. Si mortui estis cum xpo ab elementis hui⁹ mūdi: quid adhuc tanq viuentes in mundo discernitis? Johan. viii.

¶ Et post pauca.

Ne tetigeritis neq gustaueritis: neq cōtrectaueritis: que sunt oia in interitu ipso vsu scōm pcepta z doctrinas hominū que sunt rationē quidē habētia sapiētie in supstitione z humilitate z non ad parcendū corpori: non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

Ex li. ad paulinū epm. Oia munda mūdis ironice dictū ac xtuose pnūciandū est.

[Ambulans frustra inflatus sensu carnis sue z non tenēs caput ex quo totū corpus z piunctiōes subministratū z constructū crescit in augmētū fidei.]

Ex trac. euāgeliū sm ioān em. cxv. Quidoctores ac preceptores fugiendi.

¶ Non aūt solū vaniloquos z mētis seductores: fabulosaz z falsa garriētes. z in eis vanitatib⁹ velut altā sciētiā pmittentes cōtra regulā fidei quā catholicā suscepistis cauere debetis. verūetiā ipsos q de diuina ipa imutabilitate nature vel incorporea creatura: siue creatore veraciter disputāt. z qō dicūt omnino documētis atq rōnibus certissimis pbant. z tamē ab vno dei z hoim mediatore conāt auertere: tanq pestē insidiosiore ceter⁹ fugite. Tales enī sunt de quib⁹ dicit apostol⁹ qz cognoscētes de ū non sicut deū glorificauerūt. Quid enī p̄dest habere intelligētiā veram de immutabili dei bono. ei q non tenet p quem liberet a malo? [Si autem mortui estis cum xpo: ab elemētis hui⁹ mūdi quid adhuc tanq viuētes in mūdo decernitis?]

Roma. i.

¶ Quicqd passus est in illo. z nos passi sum⁹. quia z nos qō patimur in nobis z ipe patik. Quō si aliquid patiak caput nunqd pōt dicere' man⁹ qz non patik? Aut si aliqd patiak man⁹. nunqd pōt caput dicere qz non patiak? Quādo aliqd patik membx nostx. oia membra currūt. vt subueniāt mēbro qō patik. pbamus. qz nos in illo passi sum⁹. dicēte apostolo. Si aūt mortui estis cū xpo. qd adhuc viuentes de hoc mūdo decernitis? Item dicit. Quia vetus hō nr̄ simul crucifix⁹ est cū illo. vt euacuet corpus pcti. Si g in illo mortui sum⁹. in illo etiā resurrexim⁹. Dixit enī ipe apls. Si aūt resurrexistis cū xpo: q surſū sunt sapite. q surſū sunt q̄rite. vbi xps ē in dextra dei sedēs. Si ergo in illo mortui sumus et in illo resurreximus. et ipse in nobis moritur: et

Ex tractatu pl. ixii. Quicquid passus est xps z nos quodāmo passi sum⁹

Roma. v.

a

in nobis resurgit ipa est vnitas capit⁹ et corporis.

Extrac. euāgelij ꝑm ioān. xx.

¶ Vbi inuenis aliter ⁊ aliter facta est ibi quedam mors. mors enī est non esse qō fuit. Immortal⁹ dicit aīa. Est quidē: qz viuit semp aīa: ⁊ est i illa quedā vita pmanens: sed mutabilis vita scōm mutabilitatē vite hui⁹ ⁊ mortalis dicī pōt. qz si viuebat sapienter ⁊ desipit mortua est. in deteri⁹ si viuebat insipiēt ⁊ sapit: mortua est in meli⁹. Nā esse mortem in deteri⁹. esse mortē in meli⁹ scriptura nos docet. vticz in deteri⁹ mortui erāt de quibus dicit. Sine mortuos sepelirē mortuos suos Et surge q̄ dormis: ⁊ exurge a mortuis: ⁊ illumiabit te xp̄s. Et q̄n mortui audiēt. ⁊ q̄ audierint viuēt: in deteri⁹ mortui erāt. ideo reuiuiscūt. Reuiuiscēdo moriunt in meli⁹: qz ⁊ reuiuiscēdo non erāt qō erant. Non esse aūt qō erat mors est. Sed forte si in meli⁹ est nō appellet mors. Appellauit illā mortē apl's. Si autez mortui estis cum xp̄o. ab elemētis hui⁹ mundi q̄d adhuc velut viuētes de hoc mūdo decernitis? Et iterū. Mortui enī estis. ⁊ vita vr̄a absc̄dita est cū xp̄o in deo. Mori nos vult vt viuamus. quia vixim⁹ vt moreremur.

Anime im mortalitas

Roma. viii. Ephe. v. Johan. v.

Mors.

Capitulum. iij.

SItur si cōsurrexistis cū xp̄o que sursum sunt querite vbi christus est i dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: non que super terram.

Ex libro ꝺ tra fastum Resurrexim⁹ i xp̄o ꝑm spem.

Titū. iii.

Roma. viii.

MOn vticz resurrexim⁹ sicut xp̄us: sed tñ ꝑm spē que nobis in illo est. iā nos cū illo resurrexisse testat⁹ est. vñ etiam dicit Scōm suā mīam saluos nos fecit p lauacrū regenerationis tanc̄ iā data esset eadē salus Alio q̄ppe loco dilucidissime dicit. Spe enim salui facti sumus.

Ex sermōe ꝺ resurrectiōe mortuorū Resurrectio scōm spiritū.

¶ Cōmutatio q̄ corruptionē non habebit sanctorū erit illor⁹ q̄ mō habēt resurrectionē spūs de qua resurrectiōe dicit apl's. Si aūt resurrexistis cum xp̄o: q̄ sursum sunt q̄rite: vbi xp̄s est in dextera dei sedens. que sursum sunt sapite. non q̄ super terraz.

Mortui enim estis: ⁊ vita vestra absc̄dita est cum christo in deo

¶ Quō mortui ꝑm spm̄. ⁊ resurgim⁹ ꝑm spm̄ sic postea morimur ꝑm carnē. Que ē ꝑma mors? Nō facere q̄ faciebas: non credere qō credebas. Idolis seruiebat. Unū deū cognouit. Mortu⁹ est in idolatria. resurrexit in fide. Ebriosus erat. sobri⁹ ē. Mortua est ebrietas. resurrexit sobrietas. Oia q̄ facta mala q̄ desinim⁹ facere quasi mors est in nobis.

Extractatu ꝑi. xcvi. Quō efficiamur celū

¶ Si vis esse celū. purga de corde tuo terraz. Si terrēas occupiscētias nō habueris: ⁊ nō frustra sursum cor te habere respōderis. si resurrexistis cum xp̄o fidelib⁹ apl's loquit: q̄ sursum sunt querite vbi xp̄s est in dextera dei sedēs. q̄ sursum sūt sapite nō que super terrā. cepisti sapere q̄ sursum sunt. ⁊ non que sup terrā: nōne fact⁹ es celū? Carnē portas. et carne iā celū es. Cōuersatio enī tua in celis est.

Phili. iii.

Extractatu ꝑi. xcvi. Pſ. xcvii. Tube cornee. Superare carnem.

¶ In voce tube cornee. Cornu excedit carnē necesse est vt carnē supādo sit firmū. Firmū ad pdurādū ⁊ capax vocis. Sz vñ h̄? Quia carnē supauit. Qui vult esse tuba cornea supet carnē. q̄d est super carnē? Trāscēdat carnales affect⁹. vicat carnales libidies. Audi tubas corneas. Si aūt resurrexistis cū xp̄o. apl's dic̄: q̄ sursum sūt q̄rite. vbi xp̄s ē. i dexterā dei sedēs. q̄ sursum sunt sapite nō q̄ sup terraz.

Quid est q̄ sursum sunt q̄rite? Id est carnē excedite. Nolite carnalia cogitare. Nondū erāt tube cornee quibus adhuc loquebar. Frēs non potui vob loq̄ quasi spiritalib⁹: sz quasi carnalib⁹. Tāq̄ parvulis in xp̄o. lac vob potū dedi nō escā. Nec̄ poteratis: sed nec adhuc quidē potestis. Estis enī adhuc carnales. Ergo non erāt tube cornee: qz nō excesserāt carnē. Cornu ⁊ carni heret ⁊ carnem excedit. ⁊ q̄p̄q̄ de carne oriar sup carnē est. Fies g̃ ⁊ ex carnali spiritalis adhuc carne calcas terrā. et spū erūpis in celū. In carne enī ambulātes inq̄t. non ꝑm carnem ambulamus.

Que sursū sunt q̄rere. 6

i. Cor. iii.

ii. Cor. x.

¶ Scōm hāc fidē ⁊ spē ⁊ dilectionē qua cepimus esse sub gr̄a iam cōmortui sum⁹ cum xp̄o: ⁊ psepulti illi p baptismū. sicut dicit apl's. qz vet⁹ hō noster simul crucifix⁹ est cū illo ⁊ resurrexim⁹ cū illo: qz sil nos excitauit. ⁊ simul sedere fecit in celestib⁹. Uñ est ⁊ illa exhortatio. Que sursum sunt q̄rite: non q̄ sup terrā. Sed qz sequit ⁊ dicit. mortui enī estis. et vita vr̄a absc̄dita est cū xp̄o in deo. cum xp̄us apparuerit vita vr̄a. tūc ⁊ vos apparebitis cū ipo in gl'ia: satis indicat q̄d velit intelligi: qz nūc trāsitus nr̄ de morte ad vitā: q̄ fit p fidē. spe pagit future in fine resurrectōis ⁊ gl'ie. cū corruptibile h̄. i. caro ista in q̄ gemim⁹ modo induet incorruptionē ⁊ mortale hoc induet imortalitatē. Nūc enī iam quidē habemus p fidē primitias spūs sed adhuc in nobismet ipis igemiscim⁹ adoptionē expectātes redēptionē corpis nr̄i h̄ igit vniuersa ecclia: q̄ in pegrinatione mortalitatis inuēta est expectat in fine scli qō i dñi nr̄i Jesu xp̄i corpe pmōstratū ē. q̄ ē pmogenitus a mortuis: qz ⁊ corp⁹ ei⁹ cui caput ē nō nisi ecclia ē.

Ex libro ad Ianuariū. ii. Roma. vi.

i. Cor. xv.

Roma. viii.

¶ Que sursum sunt sapite. Ecce q̄ sursū sunt sapere iubemur spiritalia scz q̄ non locis ⁊ ptib⁹ hui⁹ mūdi sursum eē intelligēda sunt: sed merito excellētie sue: ne in hui⁹ mundi parte figamus aīm nostrum. quo vniuerso nos debemus exuere.

Ex lib. q̄stionū. lxxxiii. q xxix. Spūalia sursum sūt

¶ Si de⁹ ⁊ hoiem de terra ⁊ bestias ꝺ terra forma uit q̄d habet hō excellenti⁹ in hac re: nisi q̄ ipe ad imaginē dei creat⁹ ē? Recte h̄ ꝑm corp⁹ sed ꝑm intellectū mētis. q̄p̄q̄ ⁊ i ipo corpe habeat q̄ndā ꝑpētatē q̄ hoc idicet q̄ erecta statura fact⁹ ē vt hocipo ammoueret non sibi terrena esse sect̄anda velut pecora. quorū voluptas oīs ex terra est. Unde in aluū cuncta prona atq̄ prostrata sunt. Cōgruit ergo ⁊ corpus ei⁹ anime rationali: non scōm lineamēta figuraq̄ membror⁹. sed potius scōm id q̄ in celū erectum est ad intuenda que in corpore ipius mūdi superna sunt. Sic anima rationalis in ea debet erigi que in spiritalibus nature maxime excellūt. vt q̄ sursum sūt sapiat nō q̄ sup terrā. [Mortui enī estis ⁊ vita vr̄a absc̄dita ē cū xp̄o in deo.]

Gen. i.

Sene. i. Erectio humane statute.

Erectio aie.

Cū aūt xp̄s apparuerit vita vestra: tunc ⁊ vos apparebitis cum ipo in gloria.

Ex lib. ad Ianuariū. ii. Lune augmētum.

MAnifestum est ⁊ cuiuis aduertēti facile cognitū q̄ luna non augeat ad oculos nostros nisi a sole recedēdo. nec̄ minuatur nisi ad solē: ex parte alia ꝑpinquādo. Attende nunc quod in Ecclesiastico legitur. Sapiens sicut sol permanet: stultus autē sicut luna mutat. Et quis est sapiēs qui permanet nisi sol iste iustitie. de quo dicit. Ort⁹ est mihi iustitie sol: Et quē sibi non fuisse ortū in die nouissima plāgētes. impij dicturi sunt. ⁊ iustitie lumē non luxit nobis. ⁊ sol non ort⁹ est nobis. Nam istū carnis oculis visibilē solem oriri facit super bonos ⁊ malos de⁹ qui etiam pluit super iustos ⁊ iniustos. Ducuntur semper ex rebus visibilibus inuisibilium congrue

Ecclē. xxvii. Sapiens pmanēs ē sol iustitie

Sapien. iiii.

Matthe. v.

Roma.v.

similitudines. Quis ergo est ille stult⁹ qui tanq̄ luna mutat? Nisi adā in quo oēs peccauerūt. Anima q̄ppe humana recedēs a sole iustitie ab illa scz interna ꝓtēplatiōe incōmutabilis veritat⁊. oēs vires suas in terrena cōuertit. ⁊ eo magis: magisq̄ obscurat in interioꝛib⁹ suis. Sed cū redire cepit ad illā cōmutabilē sapientiā: quāto magis ei ꝓpinquat affectu pietatis: tāto magis exterioꝛ hō coꝛrumpit sed interioꝛ renouat de die in diē. Diſcq̄ lux illa in genij que ad inferioꝛa vergebat ad supioꝛa ꝓuertitur. ⁊ a terrenis q̄dāmō auferet. vt magis magisq̄ huic seculo moꝛtat ⁊ vita ei⁹ absconda cum xp̄o i deo. Mutat g̃ in deteꝛiꝰ ad exterioꝛa ꝓgrediens. ⁊ in vita sua ꝓiſciēs intima sua. ⁊ hoc terre. i. eis q̄ terrena sapiūt melius videt cū laudat pctōꝛ in desideriſs aie sue. ⁊ q̄ iniqua gerit benedicit. Mutat aūt in meliꝰ: cum intentionē ⁊ gloriā suā a terrenis que in hoc seculo apparent paulatim auertit. ⁊ ad supioꝛa atq̄ interioꝛa ꝓuertit. ⁊ p̄ terre. i. eis q̄ terrena sapiūt deteriꝰ videt. vñ illi impij postremā infructuosam agētes penitētiā. etiā p̄ inf̄m⁹ dicturi sunt. Hi sunt q̄s aliq̄n habuim⁹ in deriſum. ⁊ similitudinē improperij nos insensati: vitam illoꝛū estimabamus insaniam.

Sapien.iiii.

Extrac. euāgelij ſm ioān. lxxii.

¶ Tunc enī aliq̄d desideriō nr̄o non deerit qñ oīa in oībus erit deꝰ. Talis finis non habet finē. Nemo ibi moꝛit. qz nemo ꝓuenit nisi huic secꝛo moꝛtatur: non moꝛte oīm. qz coꝛpꝰ ab aia deseꝛit. ſz moꝛte electoꝛ q̄ etiā cū in carne moꝛtali adhuc moꝛere tur: coꝛ sursum pōit. de q̄ moꝛtalitate dicebat apostolus. Moꝛtui enī estis ⁊ vita vr̄a absc̄dita est cū xp̄o in deo. hinc fortasse dictū est. Valida est sicut moꝛs dilectio. Hac enī dilectiōe fit vt i ista adhuc coꝛruptibili carne cōstituti moꝛiamur in sc̄o ⁊ vita nr̄a cum xp̄o absconda in deo. imo ipa dilectio est moꝛs nr̄a sc̄a. vita nr̄a cum deo. Si enī moꝛs ē qñ de mūdo amoꝛ nr̄ exit. valida est g̃ vt moꝛs dilectio. Quid ea validiꝰ p quā vincit mundus.

Dei⁹ q̄ oīa est in oib⁹: desideriū explebit.

Cant.viii.

Valida vt moꝛs dilectio.

Extractatu ꝑi. xxxvi. ꝑs xxxvi.

¶ Dñ tanq̄ fenū cito aresc̄ent. ⁊ sicut olera ꝓrati cito cadēt. Olera ꝓrati villa quedā sunt ⁊ supficiē terre tenētia. altā radicem nō habēt. ꝓinde p hyemē virēt. At vbi sol estatis feruescere cepit aresc̄t Modo g̃ tps est hyemis. Hēa tua nondū appet. ſz si alta radix est charitatis tue: sicut multaq̄ arboꝛ p hyemē transit frigus venit estas. i. iudicij dies. Tūc aresc̄et viroꝛ fenī: tunc appebit arboꝛ gloria. Moꝛtui enī estis ait apl's. Quō vident arbores p hyemē? Quasi aride: q̄si moꝛtue. Ergo q̄ spes? Si moꝛtui sum⁹ intꝰ ē radix. Ibi radix nr̄a: ibi vita nostra: ibi est charitas nr̄a. Et vita vr̄a inq̄t absc̄dita est cū xp̄o in deo. Dñ aresc̄et q̄ sic habet radicē? Dñ aūt ver nr̄m: q̄ estas nr̄a: q̄ aūt circūuescit dignitas folioꝛ ⁊ vbertas fructuuꝫ ⁊ locupletat? Dñ hoc erit? Audi q̄s sequit. Cum xp̄s apparuerit vita vr̄a: tūc ⁊ vos apparebitis cum ipso in gl'ia

Hūc est tē pꝰ hyemis

Ex ſmōe de ꝓbis lib. salomonis. Dēs fideles sunt diuites.

¶ Dēs ergo diuites boni fideles. sed non diuites huiꝰ mūdi deniq̄ diuitias suas: nec ipi sentiūt. sentiēt postea. Diuit radix: ſz hyemis tpe etiā viridis arboꝛ aride silis est. Tpe q̄ppe hyemis: ⁊ arboꝛ q̄ aret: ⁊ arboꝛ q̄ viget vtraq̄ nuda est honoꝛe foliorū: vtraq̄ vacua honoꝛe frugū. Venit estas ⁊ discernet arbores. viua radix folia, pducit. implet fructibus arida inanis estate: sicut hyeme remanebit Itaq̄ illi hoꝛreū ꝓparat: huic securis adhibet: vt amputata in ignē mittat. Sic estas nr̄a xp̄i est aduent⁹. hyems nr̄a xp̄i occultatio. estas nr̄a xp̄i reuelatio. Deniq̄ arboꝛib⁹ bonis ⁊ fidelibus hāc allocutionē ꝓbet apl's. Moꝛtui enī estis: ⁊ vita vestra absc̄dita est cum xp̄o in deo. Certe moꝛtui. ſz moꝛtui specie viui in radice. Attēde aūt venturuz tps estatis quō sequat ⁊ dicat. Cum aūt xp̄s apparuerit vita vr̄a tūc ⁊ vos appebitis cū ipso in gl'ia

¶ Sim⁹ g̃ recti coꝛde. Tps gl'ie nr̄e nondū venit. dicat amatoꝛib⁹ seculi huiꝰ q̄les erant frēs dñi. Tēpus vr̄m semp est patū. tps nr̄m nondū aduenit. Audiam⁹ enī hoc dicere ⁊ nos: qñ coꝛpus dñi nr̄i sum⁹: qñ membꝛa eius sum⁹: qñ caput nr̄m gratā ter agnoscim⁹. dicam⁹. ꝓsus q̄n ꝓpter nos. ⁊ ipse ꝑ dignat⁹ est dicere. Qñ nobis insultāt amatoꝛes seculi dicam⁹ eis. Tps vr̄m semp est paratū. tps nr̄m nondū venit. Nobis enī dixit apl's. Moꝛtui enī estis: ⁊ vita vr̄a absconditа est cum xp̄o in deo. Qñ veniet tps nr̄m? Cum xp̄s inquit apparuerit: vita vr̄a tunc ⁊ vos cum ipso apparebitis in gl'ia.

Extrac. euāgelij ſm ioānem. xxv. Tempus nr̄m nōdū venit.

Johan.vii.

Moꝛtificate ergo mēbꝛa vestra que sūt super terram.

¶ Moꝛtificemur ⁊ resurgim⁹. Moꝛtificat⁊ g̃ istis membꝛis resurgim⁹ in fide ꝓfius Quō aūt ꝓcedit moꝛs ſm spm̃: resurrectionē q̄ est ſm spm̃ sic ꝓcessura ē moꝛs ſm carnē resurrectionē q̄ futura ē ſm carnem.

Ex ſmōe de resurrectiōe moꝛtuoꝛū. Moꝛtificemur vt resurgamus

¶ Audi scripturā. Initiū sapiētie tiꝛ dñi. Cepit g̃ timere diē iudicij. Timēdo coꝛrigit se. vigilat aduersus hostes suos. id est aduersus pctā sua. Incipit reuiuiscere interiꝰ ⁊ moꝛtificare mēbꝛa sua que sunt sup terram. sicut Paulus apl's dicit. Moꝛtificate mēbꝛa vestra q̄ sūt sup terrā. Spiritualia nequitie dicit mēbꝛa sup terrā: Nam sequit ⁊ expōit. Auaritiā immunditiā. ⁊ cetera q̄ illic exsequit. ¶tum aūt moꝛtificat iste q̄ timere cepit diē iudicij mēbꝛa sua sup terram tantū surgunt ⁊ coꝛroboꝛant membꝛa celestia. Membꝛa aūt celestia oīa opera bona Surgentib⁹ celestibus membꝛis cepit desiderare qō timebat. Timebat enī ne veniret xp̄s ⁊ inueniret impiū quem dānaret. desiderat vt veniat. qz inuentur⁹ est quē coꝛonet. Cōcupiscētiā malā ⁊ auaritiā que est simulacroꝛum seruitus.

Timoꝛe i cipimus moꝛtificare mēbꝛa id est vitia nostra.

Foꝛnicationē: immunditiā: libidinem. cōcupiscentiā malam: ⁊ auaritiam que est simulachroꝛum seruit⁹: ꝓpter que venit ira dei super filios incredulitatis in quibus ⁊ vos ambulastis aliquando cum viueretis in illis. Nunc aūt deponite ⁊ vos oīa iram indignationē malitiā: blasꝑhemiā: turpē sermonem de oꝛe vestro. Nolite mentiri inuicem.

¶ Neq̄ auari: neq̄ rapaces regnū dei possidebunt. Auaritiā q̄ppe idoloꝛ seruituti cōparat. Et auaritia inq̄t que est idoloꝛ seruit⁹. Quē sensuz beatus Cipꝛianus sic exaggerauit in epl'a ad Antoniū. vt eoꝛ peccato q̄ tempe ꝓsecutionis p libellos se thurificaturos ꝓfessi erāt: auaros comparare non dubitaret.

Exli.iii. de b. ꝓtismo. Auaricia ydoloꝛum seruitus.

Expoliantes vos veterē hoiem cū actibus suis ⁊ induentes nouum.

¶ Veterez hominem nihil aliud apostolus q̄ vitam veterē dicit que in pctō est. in quo scōz Adam viuitur. De quo dicit per vnū hominem peccatuz intrauit in mundū. ⁊ per peccatū moꝛs. ⁊ ita in oēs homies pertrāsiuit. in quo oēs peccauerūt. Ergo totꝰ hō ille. id est interioꝛe ⁊ exterioꝛe sui parte inueterauit ꝓpter pctm̃ ⁊ pene moꝛtalitatis addictꝰ est. Renouat aūt nunc scōm interioꝛē homi

Ex libꝛo ꝓtra faustum titulo. xlvii. Vetus hō Roma.v.

Ephe.iiii.

nem vbi ſcōm ſui creatoris imaginem reformatur exuens ſe iniuſtitiā. hoc eſt veterē hominē ⁊ induens iuſtitiā. hoc eſt nouū hoiem. Tunc aūt cum reſurget corp⁹ ſpūale qō ſeminat aiale etiā exetrior percipiet celeſtis habitudinis dignitatem. vt totum quod creatum eſt creetur: et totum quod factum eſt reficiat illo recreāte q̄ creauit: ⁊ reficiente q̄ fecit. Nā quis catholica veritate iſtruct⁹ ignorat ſm corp⁹ eſſe alios hoies maſculos: alios femias. non ſm ſpm mēt⁊ in q̄ renouamur ſm imaginē dei.

i. Cor. xv.

Et ſmōe in epka ioh̄ā. i. i. Joan. i.

¶ Sanguis inquit filij eius purgabit nos ab oīi delicto. Quid eſt ab oī delicto? Attēdite. Ecce iaz in noīe chriſti p ſanguinē crucis dñi. quē nunc confeſſi ſunt iſti q̄ appellant infātes: mūdata ſunt oīa pctā ipſoz. Veteres itrauerūt. noui exierūt. Quid eſt veteres intrauerūt noui exierūt? Senes intrauerūt: infātes exierūt. Senect⁹ eni veternoſa vetuſta vita. Infātia aūt regeneratiōis noua vita. Sz q̄d facim⁹? Preterita pctā donata ſunt: non tm̄ ipſis: ſz ⁊ nobis. Et poſt donationē ⁊ abolitionē oīm peccatoz viuendo in hoc ſeculo inter tentatiōnes quedā forte contracta ſunt. ideo quod pōt hō faciat. Ipe confiteat qō eſt vt ab illo curet q̄ ſemp eſt qō eſt. Ergo te ſi cōfeſſus fueris pctōrem. eſt in te veritas. Nā ipa veritas lux eſt. Mōdū pfecte ſplēduit vita tua. qz inſunt pctā. Sed tū iā illumiari ceriſti: qz ineſt pfeſſio pctōr. Vide eni q̄d ſequat. q̄ ſi cōfeſſi fuerim⁹ delicta nra fidelis ⁊ iuſtus ē vt dimittat nobis delicta nra: ⁊ purget nos ex oi iniqtate. Non tm̄ pterita: ſed ⁊ ſi qua forte ptraximus ex hac vita. qz non pōt homo q̄diu carnē portat niſi peccata habere vel leuia pctā. Sed iſta leuia q̄ dicim⁹: nolite cōtemnere. Si cōtemnis quādo appendis expaueſce quādo numeras. Leuia multa faciūt vnum grāde. multe gutte implēt flumē. multa grana faciunt maſſam. Et q̄ ſpes eſt? Ante oīa cōfeſſio ne q̄ſq̄ ſe iuſtū putet ⁊ ante oculos dei q̄ videt qō eſt. erigat ceruicē hō q̄ non erat ⁊ eſt. Ante oīa g̃ cōfeſſio deinde dilectio. qz de charitate q̄d dictū eſt? Charitas operit multitudinē peccatoz.

Leuia pecata ſi fiūt cōtēnēda aut puipēdenda.

H

i. Pe. iiii.

¶ Eum qui renouat in agnitionez dei ſm imaginē eius q̄ creauit eum: vbi non eſt maſculus ⁊ femina: gentilis ⁊ iude⁹ circūciſio ⁊ p̄putiū. barbar⁹ ⁊ ſcita: ſeru⁹ et liber: ſed oīa ⁊ in oīb⁹ xp̄s. Induite vos ergo ſicut electi dei ſcti ⁊ dilecti viſcera miſericordie: benignitatē: humilitatez: modeſtiam patientiam.

Ex li. ō geneſi ad lfaz. iii. In q̄ hō ad ymaginē dei creatus ſit.

SAtis oſtēdit vbi ſit hō creat⁹ ad imaginē dei. qz non corpis lineamētis: ſed forma q̄dā intelligibili mētis illumiate. Sicut eni poſt lapſū pcti hō in agnitionem dei renouat ſm imaginē eius q̄ creauit eum. ita in ipa agnitiōe creatus eſt ante q̄ delicto veteraſceret. vñ rurſus in eadē agnitiōe renouaret.

Ex lib. de trinitate. xii. Scōm rationalem mētem hō fact⁹ eſt ad dei ymaginem.

¶ Si q̄ ſpū mentis renouamur ⁊ ipſe nouus hō q̄ renouat in agnitionē dei ſm imaginē eius q̄ creauit eum nulli dubiū eſt non ſm corp⁹ neq̄ ſm quālibet ptē aie. ſed ſm rationalē mentem. vbi pōt eſſe agnitio dei hoiem factū ad imaginē eius qui creauit eum. Scōm hanc aūt renouationem efficimur etiā filij dei p baptiſmū xp̄i. ⁊ induētes nouū hoiez xp̄m vtiq̄ induimus per fidem.

Ex libro ō trinitate. iiii. Renouatio ſm deū vt ſm imaginē dei.

¶ Iſta renouatio reformatioq̄ mētis ſm deū vt ſm imaginē dei. Sed ideo dicit ſm deū. ne ſm aliā creaturā fieri putet. Ideo aūt ſm imaginē dei: vt in ea re intelligat fieri hec renouatio. vbi eſt imago dei. id eſt in mente. Monitaq̄ ſic intelligamus ſm imaginē eius qui creauit eū quaſi alia ſit imago ſm quā renouat non ipa que renouatur.

tio ſm deū ⁊ ſm ymaginē dei.

Supportātes inuicē ⁊ donantes vobiſmetipis ſi quis aduerſus aliquē habet q̄relā ſicut ⁊ dñs dōauit vobis ita ⁊ vos

¶ Lauādo pedes iam bonoz atq̄ mundoz diſcipuloz ſignificauit dñs ppt̄ hūanos q̄b⁹ terra verſamur affect⁹ quātūlibet pfecerim⁹ in apphenſione iuſtitie nos ſine pctō non eſſe. Quod ſubinde abluit interpellādo p nobis cum ozam⁹ patrē qui in celis eſt. vt debita nra dimittat nobis: ſicut et nos dimittim⁹ debitoz ib⁹ nr̄is. Quō ergo ad hunc itel lectum poterit ptinere hoc qō ipe poſtea docuit: vbi ſui opis ſtatim expoſuit rationē dicēs. Si ego laui pedes vr̄os dñs ⁊ magr. debetis ⁊ vos alt alterius lauare pedes. Exemplū eni dedi vobis: vt quēadmodū ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis? Nū quid dicere poſſum⁹ q̄ etiā ff frēm a delicti poterit ptagiōe mūdare? Immo ho id etiā nos eē admōtos i hui⁹ dñici opis altitudine nouerim⁹. vt pfeſſi inuicē delicta nra ozem⁹ p nob ſicut xp̄s inkpellat p nobis. Audiam⁹ ap̄m Jacobū hoc ip̄m euidētiſſime p̄cipiētē ac dicentē. Cōfitemi iuicē delicta vra. ⁊ ozate p vob. qz ad h̄ dñs nob dedit exēplū. Si eni ille q̄ vlluz pctm̄ nec habuit nec habebit orat p pctis nr̄is. q̄ctomagis nos inuicē p nr̄is ozare debem⁹? Et ſi dimittit nob ille cui nō habemus qō dimittam⁹ q̄ctomagz dimittere debem⁹ inuicē nob̄ q̄ ſine pctō h̄ viuere nō valem⁹? Quid eni vidēt in hac altitudīe ſacramēti dñs ſignificare: cuz dicit. Exēplū eni dedi vobis. vt quēadmodū ego feci vob. ita ⁊ vos faciatz: niſi q̄ aptiſſime dic̄ ap̄ls donātes vobiſmetipis ſi q̄s aduerſus aliquē habz q̄relā ſicut ⁊ dñs donauit vobis ita ⁊ vos? Inuicē itaq̄ nobis delicta donem⁹ ⁊ p nr̄is delictz inuicē ozem⁹. atq̄ ita q̄dāmō inuicē pedes nr̄os lauem⁹. Hm̄ eſt donāte ipo miſteriū charitatis ⁊ hūilitatis exhibere illi⁹ē exaudire. ac nos ab oī pctōr pta minatiōe mūdare p xp̄m: ⁊ in xp̄o. vt qō etiaz alijs dimittim⁹ b̄ eſt i terra ſoluim⁹. ſoluak in celo.

Extrac. euāgelij ſm ioānem. lv. Johan. xiii. Sine pctō nemo eſt. Matthe. vi.

Johan. xiii.

Quō alter alterum a delicto mundent chriſtiani. Cōfeſſionis inſtitutio. Jaco. v.

Sup oīa aūt hec charitatē habētes qō eſt vinculū pfectionis: ⁊ pax xp̄i exultet in cordibus veſtris in qua ⁊ vocati eſtis in vno corpore: ⁊ grati eſtote. Verbum xp̄i habitet in vobis abundanter: in omni ſapientia.

¶ Tunica illa ſortita oīm ptiū ſignificat vnitatē q̄ charitat⁊ vinculo cōtinet. de charitate aūt locutus apl̄s ſupeminētiore inqt viā vob demōſtro. ⁊ alio loco ait. Cognoſcere etiā ſupeminentē ſcīētie charitatē xp̄i. Itēq̄ alibi. Sup oīa autē hec charitatē q̄ eſt vinculū pfectiōis. Si ergo charitas ⁊ ſupeminētiore habet viā ⁊ ſupeminet ſcīētie ⁊ ſup oīa p̄cepta eſt merito veſtis q̄ ſignificat deſup ptexta phibet. Incōſutil aūt ne aliquādo diſſuatur ⁊ ad vnum puenit quia in vnum oēs colligit.

Extrac. euāgelij ſm ioānem. crv. Tunica ip̄a cōſutilis. i. Cor. xii. Ephe. iii.

Docentes ⁊ cōmonētes voſmetipſos i pſalmis: hymnis ⁊ canticis ſpiritalib⁹ i gr̄a cantantes in cordibus veſtris deo. Oīne quodcūq̄ facitis in verbo aut in opere oīa in nomine dñi noſtri ieſu chriſti: gratias agētes deo ⁊ p̄ri per ipſum.

Johan. xiii.

A Ex lib. ō gḟa nouī testāmī ti Cātare cā ticū nouū. Deut. vi.

CNecḟ enī oīs qui labijs ꝓsonat cantat cāticū no uū. sed q̄ eo mō cātat. vt apl's āmonet dicēs. cāta tes ⁊ psallētes in cordib⁹ vr̄is dño. Jnt⁹ enī est ḃ gaudiū. vbi vox laudis ⁊ canī ⁊ audīt. Qua voce laudat q̄ gratis amand⁹ est toto corde: tota alā: to ta mēte. amatorēcḟ suū accēdit i se gḟa scti spūs sui

Mulieres subdite estote virīs: sicut op tet in dño. Viri diligite vxores vr̄as: et nolite amari esse ad illas. Filij obedite parētib⁹ ꝓ oīa: hoc enī placitū est in dño Pres nolite ad indignationē ꝓuocare filios vr̄os: vt nō pusillo aio fiāt. Serui obedite ꝓ oīa dñis carnalib⁹ nō ad ocu lū seruientes quasi hoīb⁹ placētes: sed in simplicitate cordis timentes deum.

Ex lib. q̄stiō nū geneſis ti tulo. cxl. Ordo na turalis int hoīes.

CEst etiā ordo naturalī hoīb⁹ vt seruiant femine virīs ⁊ filij pentib⁹. qz illic hec iustitia est. vt infirmior ratio seruiat fortiori. hec igit i dīatiōib⁹ ⁊ seruitutib⁹ cla ra iustitia est vt q̄ excellūt ratiōe excellāt dīatione Ꝺ cū in hoc sc̄o ꝓ iniq̄tatē hoīm ꝓturbat vel per naturā carnaliū diuersitatū ferūt iusti tempalē di uersitatē in fine habituri ordinatissimā ⁊ sempiter nam felicitatem.

Ex libro ꝓtra faustū ti. xii.

C Cū multi in nostra cōmunione veracit faciunt ista sublimiora ꝓcepta euāgelica. cū multi homines vtriusq̄ sexus ab oī cōcubitu puri atq̄ integri. cū multi expti ⁊ postea cōtinētes: cū multi rex suaq̄ distri butores ⁊ relictores. cū multi ieiunijs vel crebris vī q̄tidīāis vel etiā incredibilik cōtinuatis corp⁹ seruī tuti subijcientes. cū multe fraterne ꝓgregatiōes nihil hūtes ꝓpriū. sed oīa coīa ⁊ hec nō nisi ad victū ⁊ te gumētū necessaria vnā aiam ⁊ cor vnū in deū cha ritatis igne cōflātes. cū multi hūilik ⁊ fidelik sctm cu stodientes ꝓpositū vsq̄ in finē pseuerāt: ⁊ salui fiūt in quoq̄ societate q̄si dispares apparēt. sed tñ eadē charitate copulank q̄ ꝓpter aliquā necessitudinez scōm apl'i exhortationē hūt vxores tāq̄ nō hūtes ⁊ emūt tāq̄ nō possidētes ⁊ vtunt hoc mūdo tanq̄ non vtētes. his subiūgunk scōm abūdātes diuitias mie dei etiā illi q̄b⁹ dicit. Nolite fraudare inuicez nisi ex cōsensu ad tps vt vacetis orōni. ⁊ itez ad id ipm estote ne vos tētet sathanas ꝓpter intēperāti am vr̄am. hoc aūt dico scōm veniā nō scōm iperiū q̄lib⁹ idē apl's dicit iā q̄dē oīno delictū est qz iudi cia habetis vobiscū ⁊ eoq̄ portās infirmitatē paulo post dicit. Secularia igit iudicia si habueritis eos q̄ ptēptibiles sunt i eccl'ia hos collocate. Necḟ enī illi soli: q̄ vt sint pfecti vendūt vel dimittūt oīa sua ⁊ sequunk dñm. pertinēt ad regnū celorū. sed huic militie xp̄iane ꝓpter quoddā quasi cōmertiū cha ritatī subiungit etiā quedā stipēdiaria multitudo: cui dicet in fine. Esurīui ⁊ dediſtī mihi māducare: ⁊c. Alioqn damnādi erūt illi. quoq̄ domos tā dili gēter ⁊ sollicite ꝓponit apl's. monēs mulieres sub ditas esse virīs suis. viros diligere vxores suas. fi lios obtēpare parētib⁹. parētes filios nutrire in di sciplina ⁊ correptiōe dñi. seruos obedire cum me tu dñis carnalibus. dños quod iustū est ⁊ equum seruis ꝓstare. Sed absit vt istos a mādatis euā gelicis alienos. ⁊ a vita eterna sepandos iudicet. qz vbi ait dñs. Si quis non tulerit crucē suam: ⁊ se cutus me fuerit: non pōt meus esse discipulus. ex hortans firmiores ad pfectionē: vbi statim ⁊ ipos consolatus est dicens. Qui recipit iustum in nomi

Stipēdia ria multi tudo xp̄ia ne militie Matthe. xxv

Mō soll crucē suaz tollentes saluabunk Luce. xiiii.

Mat. x.

nē iusti mercedem iusti accipiet. ⁊ qui recipit pro phetā in nomine ꝓphete. mercedem ꝓphete acci piet. Und non tantū qui modicū vini Timotheo dedit ꝓpter stomachū ⁊ frequentes infirmitates eius. sed etiā qui saniori atq̄ fortiori calicem aque frigide porrexerit tantū in nomine discipuli: sicut ibi sequik non perdet mercedem suam.

a

1. Timo. v.

Ex ſmōe de verbis euan gelij. Maiores nō offēdē di.

CHec tibi regula ꝓponik. Nonne manifestū est eum minime offendendū qui maior est ceteris: di scute nūc maiores tuos. Primi tibi sunt mater et pater. si recte educātes: si in chr̄istū nutrientes. au diēdi in oīb⁹ obtēperādi eis in oīi iussiōe ꝓtra ma iorē si nihil iubeāt ⁊ seruiak illis. Quis ē inquit ma ior eo q̄ me genera uit. an ille q̄ telīm creauit? Ge nerat enī homo. creat deꝰ Unde generat hō nescit q̄d generatur⁹ sit nescit. Ille qui te vidit vt faceret anteq̄ esset quē fecit. certe maior est pr̄e tuo. Ma ior sit patria ⁊ ipis parētibus tuis. vt quicquid ius serint parētes contra patriā non audiak. ⁊ quicq̄d iusserit patria cōtra deū non audiat. Si enī sanari vis. si post fluxū sanguinis: si post duodecim ānos in illo morbo. si post cōsummata oīa in medicis et non recepta sanitate. aliquādo vis sana fieri o mu lier quā alloquor in typo eccl'ie. iubet illud pak tu⁹ ⁊ illud iubet ppl'us tuus. Sed dicit tibi dñs tuus. obliuiscere populū tuum ⁊ domū patris tui. Quo bono? Quo fructu? Qua mercede? Quoniā concu piuit inq̄t rex decorē tuū. Cōcupiuit qō fecit quo niā vt faceret pulchram fedā amauit ꝓ infideli ⁊ feda sanguinē fudit: fidelē ⁊ pulchraz reddidit do na sua in te amauit? Quid enī sponso tuo cōtulisti? Quid in dotē a ꝓtore pr̄e ⁊ ꝓtore populo accepi sti nōne luxurias ⁊ pānos pcatōꝝ? Abiecit pānos tuos discidit ciliciū tuū misertus est: vt ornaret: or nauit vt amaret.

Creator maior est q̄ genitor. Patria maior est pr̄e ſz non deo.

Ex libro sen tēt iaꝝ ꝑsp.

CPax domestica est ordinata cohabitantiū: im perādi: obediēdiq̄ cōcordia. Jmpāt enī qui cōsu lūt sicut vir vxori. parētes filijs. dñi seruis. obediūt aūt quibus cōsulik. sicut mulieres maritis. filij pa rentibus. serui dñis. Sed in domo iusti viuētis ex fide: ⁊ adhuc ab illa ciuitate pegrinātis. etiā q̄ im pāt seruiunt eis q̄b⁹ videnk impare: qz non dñan di cupiditate impant: sed officio cōsulendi nec ꝓn cipādi supbia sed ꝓuidendi beneficentia.

Quodcunq̄ facitſ ex aio opamini: sicut dño ⁊ non hoīb⁹: sciētes q̄ a dño accipi etis retributionē hereditatſ. Dño xp̄o seruite. Qui enī iniuriā facit recipiet id qō inique gessit: et non est personarum acceptio apud deum.

Ex libro sen tēt iaꝝ ꝑsp. Jnnocen tia a deo cōmēdata

CEm deus innocentiā probat qua homo non metu pene fit innocēs: sed amore iu stitie. Nā qui timore nō peccat q̄uis nō noceat cui vult nocere sibi tñ plurimuz nocet. ⁊ abstinēs ab iniquo ope sola tamē reus est volūtate. Simulata innocētia non est innocentia. Simulata eq̄tas non est equitas. sed duplicatum peccatū in quo est ⁊ iniq̄tas ⁊ simulatio. Dño chr̄i sto seruite. Qui enī iniuriā facit recipiet idē qō inī que gessit. ⁊ nō est ꝓsonaꝝ acceptio apud deum.

Ex libro sen tēt iaꝝ ꝑsp. Seruitutē genuit cul pa.

CHomē ⁊ conditionē seruitutis culpa genuit nō natura. Et ꝓma huī⁹ subiectiōis causa pctm̄ est: qz supn⁹ dñs dicit. Qui facit pctm̄: seruus est peccati. Ac ꝓ hoc multi quidē religiosi dominis iniquis nō tamē liberſ seruiunt a quo enim quis deuictus est huic seruus addict⁹ est. Et vtiq̄ felicius seruitur homini q̄ libidini cum seuissimo dominatu vastet

corda mortaliū (vt alia omittā) libido ipa dñandi hoib⁹. Melior ē tristitia iniq patiētis q̄ letitia iniq faciētis. de malitia mali flagellat bon⁹ ⁊ de seruo emendatur filius. Capitulum. iiij.

Exli. de ciuitate dei. xix. Boni pris familias officium.

Omini q̄ iustū ē ⁊ equū seruis pstate: sciētes q ⁊ vos dñm habetis i celo. Etiā si habuerint seruos iusti pētes nri sic āmistrabāt domestica pace vt fm hec tēpalia bōa filios sortē a seruoz pditōe distinguerēt ad dñm aūt colēdū: in q ekna bona sperāda sūt oib⁹ dom⁹ sue mēbris pari dilectōe psulerēt. Q̄ natural⁹ ordo ita pscribit. vt nomē patrūfamilias hinc exortū sit ⁊ tā late vulgatū. vt etiā iniq dñantes ⁊ se gaudeāt appellari. Qui aūt veri pfes familias sūt oib⁹ in fāilia sua: tāq filijs ad colēdū: ⁊ pmerēdū deū psulūt desiderātes atq optātes.

Pfessamilias.

Venire ad celestē domū vbi necessariū nō sit officiū impādi mortalib⁹: qz necessariū non erit officiuz psulēdi iā i illa imortalitate felicib⁹ q̄ dōec vēiat magis debēt prēs q̄ dñant q̄ fui tolerare q̄ fuiūt

Ex libro sententiaꝝ xpi. Deus omnib⁹ pponitur.

Sicut in ptātib⁹ societat⁹ hūane maior ptās minori ad obediēdū pponit ita deus omnibus.

Ex epla ad marcellinū. Doctrina xpiana nō est reipub. bene instituta ad uersa.

Qui doctrinā xpi aduersaz dicūt eē reipublice dent exercitū talē q̄les docīna xpi milites eē iussit. Dēt tales, puinciales: tales maritos: tales piuges: tales pētes: tales filios: tales dños: tales seruos: tales reges. tales iudices: tales denicq debitoz ip⁹ fisci redditores ⁊ exactores. q̄les eē pcipit doctrīa xpiana ⁊ audeāt eā dicere aduersam esse reipublice. imo vero non dubitēt confiteri magnā si ei obtemperet salutem esse reipublice.

Orationi instate vigilātes in ea in gr̄az actiōe: orātes simul ⁊ p nobis: vt deus apiat nobis hostiū sermōis ad loquēdū mysteriū xpi: ppter q̄ etiā vinct⁹ sū: vt manifestē illud ita vt oportet me loqui. In sapiētia ambulate ad eos q̄ foris sūt tps redimētes. Sermo vr semp i gr̄a sale sit cōdit⁹: vt sciat⁹ quō opteat vos vni cuiq respōdere. Que circa me sunt oia vobis nota faciet tychic⁹ charissim⁹ frater ⁊ fidelis mīster ⁊ cōseru⁹ in dño: quē misi ad vos ad hocip̄m vt cognoscat q̄ circa vos sunt: ⁊ psolet corda vr̄a cū onesimo charissimo ⁊ fideli fre q̄ ex vobis ē q̄ oia q̄ hic agunt nota faciēt vobis. Salutat vos aristarchus concaptiu⁹ me⁹: ⁊ marc⁹ cōsobrin⁹ barnabe: de quo accepistis mādata. Si venerit ad vos: suscipite illū. Et iesus q̄ dicit iust⁹: q̄ sunt ex circūcisiōe. Hij soli sunt adiutores mei in regno dei: qui mihi fuerunt solatio.

Ex fmōe in epistola ioā. i. i. Johan. ii. Proinuicē orādū ē

Johānes dic̄. Et si q̄s peccauerit aduocatū habem⁹ apud pr̄em ihm xp̄m iustū. Sz dicit aliq̄s. Ergo nō petūt p nob⁹? Sz attendite scripturas. ⁊ videte qz ppositi pmēdāt se ppo. Mā apls dic̄ plebi orantes sic. ⁊ p nob⁹ orat apls p plebe orat plebs. p apło Oram⁹ p vob⁹ frēs: sz ⁊ vos orate p nob⁹ inuicē. p se oīa mēbra orēt. caput p oibus interpellat.

Salutat vos epapharas q̄ ex vobis est seru⁹ Jesu xp̄i: semp sollicit⁹ p vobis in orōnib⁹: vt stetis pfecti ⁊ pleni in oi volūtate dei. Testimōiū enī illi phibeo q̄ habet multū laborē p vobis ⁊ p his qui sunt laodicie ⁊ q̄ hierapoli. Salutat vos lucas medic⁹ charissim⁹: ⁊ demas. Salutate frēs q̄ sunt laoditie ⁊ nymphā: ⁊ q̄ in domo ei⁹ est eccl̄iam. Et cū lecta fuerit apud vos epla hec: facite vt ⁊ in laodicēsiū ecclia legat: ⁊ ea q̄ laodicēsiū est vobis legat. Et dicite archippo. Vide misteriū q̄ accepisti in dño: vt illud iple as. Salutatio mea: manu pauli. Mēores estote vinculoz meoruz. Gratia domini nostri Jesu christi vobiscū. Amē.

Ex libro de correptione. ⁊ gratia. Perseuerātia a deo est ⁊ ab eo petēda. i. Cor. xiii.

Si dixerim⁹ istā pseuerātiā tā laudabilē tāq felicē sic eē hois vt ei nō sit ex deo illud pmitt⁹ euacuam⁹. q̄ ait dñs Petro. Rogaui p te: ne deficiat fides tua. Quid enī rogauit nisi pseuerātiā vsq in finē? Que pfecto si ab hoie hoi esset a deo poscēda non esset deide cū dicat apls oram⁹ ad dñm. ne q̄d faciatis mali, pculdubio pseuerātiā eis orat ad deū. Mecq enī nihil mali facit q̄ bonū deserit ⁊ a q̄ declinat in malū nō pseuerās in bono. Illo etiaz loco vbi dicit gr̄as ago deo in oi memoria vr̄a semper in oi p̄ce mea. p oib⁹ vobis cū gaudio deprecationē faciēs sup oi cōmūicatiōe vr̄a in euāgelio a p̄ma die vsq nūc cōfidēs hoc ipm qm̄ q̄ cepit in vobis opus bonū ipe pficiet vsq in diē xp̄i iesu. q̄d aliud eis q̄ pseuerātiā in bono vsq in finē de dei miseratōe pmittit? Jtē q̄ vbi dic̄ salutat vos epapharas q̄ ex vob⁹ ē fu⁹ xp̄i ihu semp certās p vob⁹ i orōnib⁹. vt stet⁹ pfecti ⁊ plēi i oi volūtate dei. Quid ē vt stetis nisi vt pseueret⁹? Mñ dictū ē de diabolo. in veritate nō steterit. qz fuit ibi: sz nō pmānsit. Mā vti q̄ isti i fide iā stabāt. Nec aliud oram⁹: cū oramus vt q̄ stat stet nisi vt pseueret. Jtē iudas apls cū dicit. ei aūt q̄ potēs ē p̄seruare eos sine offēsiōe ⁊ pstituere añ pspectū gl̄ie sue imaculatos i letitia: nōne aptissime ostēdit dei donū eē i bono pseuerare vsq in finē? Quid enī aliud donat q̄ p̄seruat sine offēsione. vt pstituat añ pspectū gl̄e sue imaculatos i letitia: nisi pseuerātiā bonā? Quid ē etiā q̄ i apl⁹ actib⁹ legim⁹ audiētes aūt gētes gauise sūt ⁊ exceperūt v̄bū dñi ⁊ crediderūt q̄tq̄t erāt ordiati i vitā ekna? Quis i ekna vita potuit ordiari sine pseuerātie dono. Mñq̄dē q̄ pseuerauerit vsq in finē. ⁊ salu⁹ erit? Qua salute: nisi ekna? Cū v̄roi ozōe dñica deo pr̄i dicim⁹ sctificet nomē tuū. q̄d aliud dicim⁹ q̄ vt nomē ei⁹ sctificet i nob⁹? Q̄ cū iā p lauacz regenatōis effectū sit. q̄re q̄tidie a fidelibus poscit. nisi vt in eo q̄ factū est in nobis: pseuereꝫ a nobis.

Argumentum ad Thessalonicenses. j.

Thessalonicēses sunt macedōes q̄ accepto v̄bo veritat⁹ pstitert in fide etiā in psecutiōe ciuiū suoz. Preterea nec receperūt falsos apostolos: nec ea q̄ a falsis aplis dicebant. Hos collaudat apls scribēs eis ab athenis p tychycū dyaconū ⁊ onesimū acolitum.

Pro

¶ Expositio prioris eple beati Pauli apostoli ad Thessalonicenses: ex operibus diui Augustini per venerabilem bedam collecta.

Paulus et siluan⁹ et timotheus thessalonicensiuꝫ ecclie i deo pre nostro ⁊ dño ie su xpo gratia vobis et pax Gras agim⁹ deo semp pro oib⁹ vobis memoriā vestri facientes in oratiōibus nostris sine intermissiōe memores operis fidei vre et laboris et charitatis et sustinentie spei dñi nostri iesu xpi: ante deū et patrē nostrū. scientes fratres dilecti a deo electionē vestrā: qꝛ euāgeliuꝫ nr̄m non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa: et sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos et vos imitatores facti estis et dñi: excipientes verbum in tribulatione multa cuꝫ gaudio spirit⁹ sancti: ita vt facti sitis forma omnibus credentib⁹ in macedonia ⁊ in achaia. A vobis enī diffamat⁹ est sermo dñi nō solum in maced onia et in achaia sed et in omi loco fides vra que ē ad deū pfecta ē: ita vt nō sit nobis necesse quicq̄ loqui. Ipsi enim de nobis ānuncient qualē introitū habuerim⁹ ad vos: ⁊ quo modo conuersi est ad deū a simulachr̄ seruire deo viuo et vero.

Extractatu pl. lxxxi. Sinagoga eccl'ia.

Ideoꝛū proprie sinagoga dici solet q̄ uisꝛ eccl'ia dicta sit. nr̄am xo apli nūq̄ sinagogā dixerūt sꝫ semp eccl'iam siue discernēdi causa siue q̄ inter pgregatiōnē vñ sinagogaꝛ vocationē vñ eccl'ia nomē accepit distet aliq̄d q̄ sꝫ pgregari ⁊ pecora solēt quoꝛ et greges proprie dicim⁹. Conuocari aūt magis est vtentiū ratione sicut sūt homies vnde ex pso na ipsius asaph in alio psalmo canitur. Quasi pecus factus sū a te et ego semper tecū. Quando vtiq̄ quisq̄ vni vero deo mācipatus videret pro magnis tamen ac sūmis bonis ab illo carnalia terrena temporalia requirebat.

Ps. lxxvii.

Et expectare filiū eius de celis quē suscitauit ex mortuis iesum qui eripuit nos ab ira ventura.

¶ Ira dei non perturbatio est sed iuditium quo irrogat pena peccati.

Ex libro sentētiaꝝ p'spi. Ira dei.

Capitulum secundum.

Am ⁊ ipsi scitis fratres introitū nostrum ad vos qꝛ nō iamis fuit: sꝫ ante passi multa: ⁊ cōtumelijs affecti sicut scitis in philippis. fiduciaꝫ habuim⁹ in deo nr̄o loqui ad vos euangeliū dei in multa sollicitudine. Exhortatio enī nr̄a nō de errore neq̄ de īmundicia neq̄ in dolo: sꝫ sicut probati sumus a deo vt crederet nobis euāgeliū ita loquimur nō quasi hoibus placentes: sed deo qui pbat corda nr̄a. Neq̄ enī aliquādo fuim⁹ in sermone adulatiōis sicut scitis neq̄ in occasione auaritie deus testis est: nec querētes ab homibus gl'iam neq̄ a vobis neq̄ ab alijs cū possemus vobis oneri esse vt xpi apli.

¶ Quas vires nocēdi habeat hūane glorie amor nō sentit nisi qui ei bellū indixerit qꝛ si cuiq̄ facile est laudem nō cupere dū negat difficile est ea non delectari cum offertur.

Ex libro sentētiaꝝ p'spi. Amores humane gl'ie vires

Sed facti sum⁹ paruuli in medio vestrū tanq̄ si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupide. volebamus tradere vobis non solū euāgeliū dei sꝫ etiā aias nostras: qm̄ charissimi nobis facti estis. Memores enī estis fratres labor̄ nostri et fatigatiōis: nocte et die operantes. ne quē vestrū grauarem⁹. predicauimus in vobis euāgeliū dei. Vos testes estis et deus: q̄ sancte ⁊ iuste ⁊ sine querela vobis qui credidistis affuim⁹ sicut scitis: q̄liter vnūquēq̄ vestrū sicut pater filios suos deprecantes vos et consolātes: testificati sum⁹ vt ābularetis digne deo qui vocauit vos in suū regnū et gl'iaꝫ

Extractatu pl. xlix. Nutrix mater.

Non nutrix nutriēs filios alienos: sꝫ nutrix fouēs filios suos. Sūt enīꝫ matres que cū peperīt dāt nutricib⁹. ille q̄ peperūt nō fouēt filios suos qꝛ nutriēdos derūt: ille aūt q̄ fouēt nō suos fouēt sꝫ alienos. Iste vero ipse peperat ipe fouet: nulli nutrici quos peperat ꝓmittebat. dixerat enī quos iterū parturio donec xps formet in vobis. Fouebat ergo⁊ lactabat. Erāt aūt quidē quasi doctores spūales q̄ paulo detrahebant. Epistole quidē aiūt graues et fortes sūt presentia aūt corporis infirma ⁊ sermo contēptibilis. Dicit ipse in epl'a sua quosdā detractores suos ita dixisse. Sedebāt et aduersus fratrem suum detrahebant ⁊ aduersus filiuꝫ lactandū matris sue ponebāt scandalū merito fecerunt ipi matri vt iterum parturiret.

Gala. iiii.

¶ Ideo nō dixit mat qꝛ aliquādo matres vel delicatiores sūt vl' mīn⁹ amātes filios suos cū peperīt tradūt alijs nutriēdos. Rursū si solū dixisset tanq̄ nutrix fouēs ⁊ nō addidisꝫ filios suos tāq̄ ab alia pariente nutriēdos accepisse videret Et nutricez

Ex ymone ō trib⁹ virgis. Matres delicate.

se dixit q: alebat ꝛ filios suos q ipe peperat dicēs filioli mei quos iteruꝫ parturio ꝙadusq; reformet xp̄s in vobis. parit aūt siue pturit eccl̄ia vtero suo nō semie suo. ¶ Et mater puuluꝫ amat nutrire sed eū nō amat paruulū remanere. Jn sinu tenet manib⁹ fouet / blādit̄ꝫ ꝓsolat̄ / lacte nutrit. Sic p̄uulo facit sꝫ optat vt crescat ne sp talia faciat. vide te aplm. Meli⁹ enī ipm intuemur q̄ se etiā matrez nō dedignat⁹ est dicere vbi ait fact⁹ suꝫ paruulus in medio vr̄m tāq̄ nutrix fouēs filios suos. Sunt enī nutrices fouētes quidē sꝫ nō filios suos. Jtem sūt matres nutricib⁹ dātes nō fouētes filios suos Aplus xo germano ꝛ pingui charitatis affectu et nutricī personā suscepit dicēdo fouet ꝛ matris ad dendo filios suos. Jdē ḡ nutritorꝛ fotor alio loco dicit. ¶ Cū timore et tremore multo fui apud vos sꝫ dicī. quales illi erāt vt ille cū timore ꝛ tremore mlto esset ad illos? Tanq̄ puulis inq̄t in xp̄o lac vob potū dedi nō escā. Necq enī poteratis sꝫ nec adhuc potestis. Estis enī adhuc ī carne. Quos carnales dicit paruulos tñ in xp̄o dicit sic arguit vt nō abdi cet ꝛ carnales ꝛ puuli in xp̄o nō vult tñ eos eē carnales quos dicit puulos eē in xp̄o. Optat eē spūales oia diiudicātes ꝛ q̄ a nemie diiudicent. Talis enī hō sicut ipse dicit nō ꝓpit q̄ sunt spūs dei. stulticia est enī illi ꝛ nō scire pōt q̄n spiritalit diiudicatur. Spiritalis aūt diiudicat oia ipe aūt a nemine diiudicat. idē ipe dicit. Sapiētiā loq̄mur inꝰ perfectos. Ut quid ḡ loq̄ris si inꝰ pfectos? Quid ei op⁹ est te loquēte hoi pfecto. Sꝫ quere ī q̄ pfect⁹ sit forte enī nō iuenio pfectū cognitorē sꝫ iā inuenio perfectū auditorē. Est ḡꝛ auditor pfect⁹ mēte iam capax cui solid⁹ cib⁹ nulla faciat pturbationē nulla ī gerat cruditatē. Quis ē hic ꝛ laudabim⁹ eum?

¶ Scalas vidit iacob p̄sonūꝫ ipis scal̄ ascēdētes ꝛ descēdētes āgelos sicēt eccl̄ia frēs. āgeli dei bōi ꝓdicatores ꝓdicātes xp̄z hoc ē sup filiū hois ascēdūt ꝛ descēdūt. Quomō ascēdūt quō descēdūt? ex vno habem⁹ exemplū audi paulū aplm. Qō ī ipo iuenerim⁹ b̄ de ceteris ✠titis ꝓdicatorib⁹ credam⁹. vide paulū ascēdentē. Scio hoiez in xp̄o ante ānos q̄tuordecī raptū fuisse vsq; i tertiū celū siue in corpe siue extra corp⁹ nescio de⁹ scit ꝛ audisse in effabilia q̄ nō licet hoi loqui. Aut ascēdentē auditis descēdentē audite. Nō potui loqui vob q̄si spiritalib⁹ sꝫ q̄si carnalib⁹ Quasi puulis in xp̄o lac vobis potū dedi nō escā. Ecce descēdit q̄ ascenderat Quere quo ascenderit vsq; in tertium celuꝫ: quere quo descenderit vsq; ad lac paruulis dandum. audi qua descēdit. fact⁹ sū inq̄t puul⁹ i medio vr̄z tāq̄ si nutrix foueat filios suos. Eidem⁹ enī ꝛ nutrices et matres descēdere ad puulos. Et si nozūt latina ✠ba dicere decurtāt illa ꝛ quassāt quodāmodo linguā suā vt possint de lingua deserta fieri blādimenta puerilia. q; si sic dicāt nō audit infans nec pficit infans. Et dissert⁹ alios pater si sit tant⁹ orator vt lingua illi⁹ fora ꝓcrepēt ꝛ tribunalia ꝓcutiant. si habeat paruulū suū cū ad domū redierit se ponit forense eloquētiā quo ascēderat ꝛ lingua puerili descendit ad puulū. Audi vno loco ipm aplm ascendentē ꝛ descendentē in vna sentētia. Sive enī inq̄t mente excessim⁹ deo siue tēpantes sum⁹ vobis. q̄d est mente excessim⁹ deo? vt illa videam⁹ q̄ nō licet hoi loqui. Quid ē tempantes sum⁹ vobis. Nunq̄d iudicaui me scire aliquid inter vos nisi xp̄m iesum et hūc crucifixum. Sed ipse deus ascēdit et descēdit manifestū est q; ꝛ ꝓdicatores ipsius: ascendūt imitatiōe descendūt p̄dicatione.

Jdeo et nos gratias agim⁹ deo sine intermissiōe q̄n cū accepissetis a nobis verbū auditus dei accepistis illud nō vt verbū hominū sed sicut est vere verbuꝫ dei q̄ operat in vob̄ qui credidistis. Vos enī imitatores facti estis fratres eccl̄iarum dei q̄ sunt in iudea in xp̄o iesu: q; eadem passi estis ꝛ vos a ꝓtribulib⁹ vestris sicut et ipi a iudeis: q̄ ꝛ dñm occiderūt iesuꝫ ꝛ ꝓphetas ꝛ nos psecuti sūt: ꝛ deo nō placēt. ꝛ omibus hoib⁹ aduersant: ꝓhibentes nos gentib⁹ loqui vt salue fiāt: vt impleāt pctā sua semp. Peruenit ira dei super illos vsq; in finē. Nos aūt fratres desolati a vobis ad temp⁹ horę. aspectu non corde. abūdanti⁹ festinauim⁹ facie vr̄az videre cū multo desiderio q̄n voluimus venire ad vos. ego quidē paul⁹ ꝛ semel ꝛ iterū: sed ipediuit nos sathanas. Que ē enī nostra spes aut gaudiuꝫ aut corona glorie? Nōne vos ante dñm n̄m iesum xp̄m estis in aduentu eius? Vos enī est gloria nostra et gaudium.

¶ Quid est q; hic deo grās agit? Nēpe vanū est at q; iane si cui gratias agit hoc ipe nō fecit sꝫ q; hoc vanū ꝛ inane nō est. pfecto de⁹ cui de b̄ ope grās agit ipe fecit vt cū pcepisset ab aplo verbū auditus dei excipent illud nō vt verbū hoim sꝫ sicut ē vere verbū dei. Deus igit opat in cordib⁹ hoim vocatione illa scōm ꝓpositū suū nō vt inanit audiāt euāgeliū sꝫ eo audito quer tanq̄ et credāt excipientes nō vt verbū hoim sꝫ sicut est vere verbū dei.

Ex libro de ꝓ destinatione sanctorum.

Deꝰ opat vt ✠bu suū nō inanit audiat.

¶ Capitulum tertium.

Propter qō nō sustinētes āpli⁹ placuit nobis remanere athenis solis ꝛ misim⁹ timotheuꝫ fratrē n̄rm ꝛ ministrū dei in euāgelio xp̄i ad ꝓfirmādos vos ꝛ exhortādos ꝓ fide vr̄a vt nemo moueat in tribulatiōib⁹ istis. Jpi enī scit⁹ q̄ in hoc positi sum⁹. Nā et cū apud vos essem⁹ predicebam⁹ vobis passuros nos tribulatiōes: sicut ꝛ factū est ꝛ scitis Propterea ꝛ ego āpli⁹ nō sustinens nisi ad cognoscēdam fidē vr̄am ne forte tētauerit vos is q̄ tentat: ꝛ inanis fiat labor noster Nūc aūt veniēte timotheo ad nos a vobis ꝛ anūciāte nobis fidē ꝛ charitatē vr̄am: et q; memoriā n̄ri habet⁹ bonaz semp desiderātes nos videre sicut ꝛ nos quoq; vos: ideo ꝓsolati sum⁹ frēs in vobis in oni necessitate et tribulatiōe n̄ra per fidē vestrā: quoniā nūc viuim⁹ si vos statis in domino.

¶ Defecit inquit in dolore vita mea dicit apostolus. Nūc viuim⁹ si vos statis in dño. Quisq; pfecti

Ex tractatu ꝑi. xxx. ꝑs. xxx.

H Vita pfectozū ꝑ seculō manz ꝓpt alios. Phili.i.

sunt ex euāgelio et gra dei nō hic viuūt nisi ꝓpt alios Nā vita eoz in hoc seculo eis iam nō esset necessaria. Sz qz dispensatio eoz alijs necessaria est fit in eis qđ ait idē apl's ꝙcupiscentiā habēs dissoluī eē cū xpo. multo enī magis optimū manere in carne necessariū ꝓpt vos. Sñ aūt videt homo ex dispēsatiōe sua ex laboribꝰ suis ex predicatiōe sua non ꝓficere hoies ifirmāt in egestate vita eiꝰ.

Ex sermōe ꝺ ꝓdis euā. v. i. Cor. iii.

¶Nūc aūt viuimꝰ si vos fratres statis in dño nolo in nobis sz in dño qz neq; qui plātat est aliq̄d neq; qui rigat sz qui incrementū dat deus.

Ex sermōe ꝺ ꝓdis / ibi ecclesiastici. Cōtēnēda sunt pūtia q̄ nō sūt nobiscū hinc asportāda

¶Ammonemꝰ charitatē vrāz r vos exhortamur in dño ꝓsētia ꝓtenatis fratres mei q̄ nō vobiscū moziēdo portatis. Caueat⁹ pctā / caueatis iniq̄tates / caueatis seculares cupiditates. Tūc est enīz fructꝰ noster in vobis integer r merces nra apꝺ deū plena gaudioz. Nā r si dicimꝰ qꝺ dicendū est et si predicamꝰ q̄tū predicandū ē r soluimꝰ nos apud dñm in ꝓspectu dñi qz nō tacuimꝰ qꝺ timemꝰ non tacuimꝰ qꝺ amamꝰ vt sup quē venerit gladiꝰ vindicte dñice qđ speculatozi iputet nō inuēiat. tū nolumus mercedē nram securā eē vobis pditis sz vob̄ iuent⁹ nār apl's paulꝰ secur⁹ erat de mercede sua. r tñ qđ ait ppl'o: Nūc viuimꝰ si vos statis in dño.

Perfecti nō sperant mercedē securā de pditis sed de saluatis

Quā enī gfaruz actionē possumꝰ deo retribuere ꝓ vobis ī oi gaudio quo gaudemꝰ ꝓpter vos ante deū nrz: nocte ac die abūdantiꝰ oantes vt videamus faciē vram r ꝓpleamꝰ ea q̄ desūt fidei vre? Ipse aūtē deus r pater noster et dñs iesus xp̄us dirigat viā nostrā ad vos.

B Ex lib. ꝫ fausti n. iii. i. Cor. iii. Gaudēdi r satagendi in apl'o.

¶Cernebat vtiq; quādā fabricā spiritalē sicut alibi dicit. dei edificatio estis: r in ea cernebat vtrūq; et vnde gauderet et vnde satageret. Gaudebat ex eo qꝺ iā edificatū videbat: satagebat ex eo qꝺ vsq; ad culmē pfectiōis adhuc edificandū eē sentiebat

Vos aūt dñs multiplicet et abūdare faciat in charitate inuicē r in oīes quēad modū r nos i vobis ad ꝓfirmāda corda vestra sine q̄rela in sanctitate ante deū et patrē nr̄m in aduētu dñi nr̄i iesu xp̄i cuz omibus sanctis eius Amen.

Ex lib. ꝺ gra r libero arbitrio.

¶Apl's paulꝰ bñdicens thessalonicēses vos inqt dñs multiplicet r abūdare faciat in charitate iuicē r in oīes. Hāc bñdictionē dedit vt nos inuicē diligerem⁹ q̄ legē dederat vt inuicē diligam⁹.

Capitulum quartum.

Ecetero ergo frēs rogam⁹ vos r obsecram⁹ i dño iesu vt quēadmodū accepistis a nobis quō opoz teat vos ambulare r placere deo sicr ābulet⁹: vt abūdetis magis Scit⁹ enī q̄ precepta dederī vobis ꝑ dñz iesū. Hec ē enī volūtas dei sctificatio vestra vt abstineat⁹ vos a fornicatiōe: vt sciat vnusq̄sq; vās suū possidere in sanctificatiōe r honoze nō in passiōe desiderij sicut et gētes q̄ ignorāt deū. Et ne q̄s supgrediat neq; circūueniat in negocio frēm suū qm vindex ē dñs de his oibus sicut ꝓdixim⁹ vobis r testificati sum⁹. nō enī vocauit nos deꝰ in imundiciā: sed in sctificatiōne. Itaq; qui hec spernit non hoiez spnit sz deū: qui etiā dedit spm̄ suū sanctū in nobis. De charitate aūt fraternitat⁹ nō necesse habuim⁹ scribere vobis Ipsi enī vos a deo didicistis: vt diligat⁹ inuicē. Etenī illud facitis in oēs frēs: in vniuersa macedonia. Rogam⁹ aūt vos frēs vt abūdet⁹ magis: r operaz detis vt quieti sit⁹. et vt vestrū negociū agatis et operemini mānib⁹ vestris sicut ꝓcepim⁹ vobis: r vt honeste ābuletis ad eos qui foris sūt r nulliꝰ aliquid desideretis.

Ex sermōe ꝺ cōuersione apli. Adulterij ꝓhibitio.

Adulteriū facere ꝓhiberis ne noceas ꝓximo. Quomō enī nō vis accedi ad tuā sic nō debes accedere ad alienā vxoz es Si aūt tua intēpanter vsus fueris nunquid videris nocere alicui qz tua vter⁹? Sz eo ipo ꝓcesso imoderati⁹ vtēdo cozrūpis in te templū dei nemo te excusat extraneus. Sz qꝺ respōsū dabit pscientia tua deo dicēti p apl'm vt sciat vnusq̄sq; vāz suū vas possidere in sctificatiōe nō in morbo desiderij sicut r gētes q̄ ignorāt deū? Quis aūt habēs vxorē qui eo modo vtat vxore vt nō excedat legē liberos ꝓcreandi? Ad ꝺ enī data ē. Cōuincunt te tabule q̄ scribunt i mr̄imonio. Pactꝰ es quēadmodū duceres. Resonat tibi scriptura pactiōis liberoz ꝓcreandoz causa. Nō ergo accedas si potes nisi liberoz ꝓcreandoz causa. Si modū excesser⁹ cōtra illas tabulas facies r ꝓtra pactū. Nōne mān⁹festū est? Eris mēdax r pacti violator et querit in te deꝰ integritatez tēpli sui r nō iuenit. Nō qz tua nō vsus es sz qz imoderati⁹ vsus es. Nā et vinū de apotheca tua bibis r tñ si sic bibis vt inebrier⁹ nō qz re tua vsus es ideo non peccasti? Donū enī dei cōuertisti ad cozruptionē tuā. Quid q̄ fratres? certe mānifestū ē r renūciat oīm pscētia q̄ difficile est sicvti reꝰ pcessis vt nō aliquantū excedat modꝰ Sñ aūt excesseris modū offēdis deū cui⁹ tēplum es. Templū enī dei sāctū ē qꝺ estis vos. Nemo se fallat quisq̄s templū dei cozrupit cozrūpet illū deus. dicta sentētia ē teneris reus. Quid dicturꝰ es in oīonib⁹ tuis qñ rogabis deū quē offendis in tēplo suo quē pellis de tēplo suo? Quomō mūdabis rursus i te domū dei quomō eū reduces ad te? quo modo nisi dicēdo ex vero cozde tuo r verbis r fctis dimitte nobis debita nra sicut r nos dimittim⁹ debitoribꝰ nr̄is? Quis enī accusabit imoderate vtentem tuo cibo tuo potu tua ꝙuge. nemo accusabit hoim: sz tñ qz deꝰ arguit exigēs de te integritatez templi sui et icozruptionē habitatiōis sue dedit tibi remediū tāq; dicēs si excedēdo modū offendis me r ego tenebo te reū vbi te nullus hoim accusat dimitte homi qꝺ in te peccauit vt dimittaz tibi qꝺ peccas in me. Tenete istud fortiꝰ fratres. Aut enī et ad huiusmōi antidotum renunciauerit nulla illi spes salutis oīno remanebit.

Difficile ē pcessis bene vti.

1. Cor. iii.

Mat. vi.

Volumꝰ aūt vos ignorare fratres ꝺ dormiētibus vt nō ꝓtristemini sicut r ceteri qui spē nō habēt. Si enī credimꝰ q̄ iesꝰ mortuꝰ ē r resurrexit: ita r deꝰ eos q̄ dormierūt per iesū adducet cū eo. Hoc enīz

vobis dicim⁹ in verbo dñi: qz nos qui vi uimus qui reliqui sum⁹: in aduentu dñi nō preuenie m⁹ eos qui dormierūt.

Extrac. euāgelij fm ioānem. xlvi. Johan. xi.

LAzar⁹ amic⁹ noster dormit sz vado vt a sōno excitē eū veruz dixit. sozoribꝰ moz tuus erat dño dormiebat. hoibꝰ moztuꝰ erat qui eū suscitare nō poterant. Nam dñs tanta facilitate excitabat de sepulchzo quanta tu nō excitas dormientē de lecto. Ergo scōz potentiā suā dixit dormientē qz alij moztui dicti sūt in scripturis sepe dormientes sicut apl's dicit. De dormientibꝰ aūt nolo vos ignozare frēs vt nō ptristemini sicut et ceteri qui spem nō habēt ideo et ipse dormiētes appellauit qz resurrecturos pnūciauit Dormit ergo oīs moztuus et bonꝰ et malꝰ. Sz quo modo iterest in ipis q quotidie dormiūt et surgūt qd quisqz videat in sōnis. Alij sentiūt leta sōnia. alij tozquentia ita vt euigilās dormire timeat ne ad ipa itez redeat sic vnusqsqz hoim cū causa sua dormit: cū causa sua surgit. et iterest qli custodia qsqz recipiat ad iudicē pꝰ ea pducēdꝰ. Mā et receptiones i custodiā pmerit causaz adhibēt. alios iubent custodire lictozes hūanū et mite officiū atqz ciuile. alij tradunt optionibꝰ. Alij mittunt in carcerē. et i ipso carcere nō oēs sz pro meritis grauioz causarū in ima carceris ptrudunt. Sicut ergo diuerse custodie agentiū in officio sic diuerse custodie moztuoꝝ et diuersa merita resurgentiū. Receptus ē pauper recepꝰ est diues. Sz ille in sinu abzahe illevbi sitiret et guttā nō inueniret. habēt ergo oēs aīe vt ex hac occasiōe instruā charitatē vram habēt oēs anime cū de seculo exierit diuersas receptiones suas. Habēt gaudiū bone: male tozmēta. Sz cū fctā fuerit resurrectio et bonoz gaudiū āpliꝰ erit et maloz tozmēta grauioza qñ cū cozpe tozquebunt. recepti sūt in pace scti pīarche et pphete apli martyzes boni fideles oīs tñ adhuc in fine accepturi sūt qō pmisit deꝰ. Promissa est ei resurrectio etiā carnis moztis psūptio vita ekna cū āgelis hoc oēs simul accepturi sumꝰ. Mā requiē q continuo post mortē dak si ea dignꝰ est tūc accipit quisqz cū moritur. Pzioz es accepunt patriarche videte ex quo requiescūt posteriozes, pphete recētiusꝰ apli multo recētiozes scti martyzes quotidie scti fideles et alij intra requiē iādiu sunt alij nō tādiu alij ānis pauci ozibꝰ alij in recēti tpe. Cū vero de hoc sōno euigilabūt simul oēs qō pmissū est accepturi sūt.

Ex sermone de eisdē verbis apli.

CAmmonet nos beatꝰ apostolꝰ vt de dormientibus hoc ē moztuis charissimis nrīs nō ptristemur sicut et ceteri qui spem nō habēt spem scilicet resurrectiōis et incozruptionis eterne. Mā ideoz dormientes eos appellat scripture ꝛ actissima psuetudo vt cū dormiētes audim⁹ euigilaturos minime despemus. vnde etiaz cantak in psalmo. Mundd qui dormit nō adijciet vt resurgat? Est g de moztuis eis qui diligunt quedā tristitia quodāmodo naturalis. Moztē quippe hozret nō opinio sed natura. Nec mozs homini accideret nisi ex pena quā pcesserat culpa. Quapropter si aīalia que ita creata sunt vt suo quoqz tempe mozianꝰ mortē fugiunt diligūt vitam. qtomagis homo qui sic fuerat creatus vt si viuere sine peccato voluisset sine termino viueret? Hinc itaqz necesse est vt tristes sim⁹ quādo nos mozientes deserūt quos amam⁹. qz si nō uim⁹ eos non ineternū nos relinquere mālturos sz aliqntum precedere. secuturos tñ mozs ipa quā natura refugit cū occupat dilectū cōtristat in nobis ipsius dilectiōis affectū. Ideo nō āmonuit apl's vt nō ptristemur sz nō sicut et ceteri qui spē non habēt. Cōtristamur g nos in nrōrū moztibꝰ necessita te amittendi sz cum spe recipiendi. Inde angimur hinc psolamur. Inde infirmitas afficit hinc fides reficit. Inde dolet hūana pditio hinc sanat diuina promissio. Proinde pōpa funeris agmina exequiarum sūptuosa diligentia sepulture monumētoꝝ opulēta pstructio viuoz sūt qualiacūqz solatia nō adiutozia moztuoz. Oronibꝰ vero sctē ecclesie et sacrificio salutari et elemosinis q pro eoz spiritibꝰ erogant nō est dubitādū moztuos adiuuari vt cū eis misericozdi agak a dño qz eoz peccata meruerunt. hoc enī a patribꝰ traditu⁹ vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in cozpis et sanguinis cōmunione defuncti sūt cū ad ipm sacrificiū loco suo pmemozant ozēt ac pro illis quoqz id offerri pmemozetur. cū xo eoꝝ pmēdādoz causa opa mie celebrā tur quis eis dubitet suffragari pro quibus oīones deo nō inaniter eligant? Mō oīno ambigendū est ista prodesse defunctis sz talibꝰ qui ita vixerūt ante mortē vt possint eis hec vtilia eē post mortē. nā qui sine fide que per dilectionē opak eiusqz sacramentis de cozpibꝰ exierūt frustra illis a suis huiusmodi pietatis ipendunt officia. cuiꝰ dū hic essēt pignoze caruerūt vel nō suscipiētes vel in vacuū suscipiētes dei gratiā et sibi non miam thesaurizantes sz irā. Mō ergo moztuis noua merita ppank cū pro eis boni aliquid opank sui sz eoz pcedentibꝰ cō sequētia ista redduntꝰ. Mō eni actū est nisi cū hic viuere destitisset. Et ideo istā finiēs quisqz vitaz nisi qō meruerit in ipsa nō poterit habere post ipsam. Permittank itaqz pia cozda caroz de suoꝝ moztibus ptristari dolore sanabili et consolabiles lacrimas fundāt pditione mortali. Quas tū repzimat fi dei gaudiū qua credunt fideles qñ moziunt qtulū a nobis abire et ad melioza trāsire. sit pro viribꝰ cura sepeliēdi et sepulchza pstruēdi. qz et in scripturis sctis inter bona opa deputata sūt. Nec solū in cozpoziboꝰ pīarchaz aliozūqz sctoruz ihumatis cadauerib⁹ cozpibusqz iacentiuz: verūetiā in ipsius dñi cozpoze prediccati atqz laudati sūt qui ista fecerūt. Impleāt hec hoies erga suos officia postremi muneris et sui hūani lenimēta merozis vez illa que ad iuuāt spūs defūctoz oblātiones erogationes multo pro eis obseruātiꝰ abūdantiꝰ pendāt: qui suos carne nō spū moztuos non solum carnaliter sed etiam spiritaliter amant.

Mō monet apl's nō cōtristandū de morte sed minus qz ceteri cōtristēt. Pompa funebris vi uoꝝ est solamē non moztuoꝝ leuamē.

Preces p sunt fideli bus defunctis. Sala. v.

Moztuis nō cōpank noua meri ta.

CDe dormientibꝰ inquit nolo vos ignozare frēs vt nō ptristemini sicut et gentes que spē nō habent Mō tñ ait vt nō ptristemini sz nō vt ptristemini quē admodū gētes que spē nō habēt. Necesse ē enī vt ptristemi sz vbi ptristares psolek te spes. Quomō enī ptristaris. vbi cozpꝰ qō viuit ex aīa fit exanime discedēte aīa? Qui ābulabat iacet qui loquebatur tacet clausi oculi lucē nō capiūt aures nulla voce patescūt. Omia mēbroz officia pquieuerūt. Non est q moueat gressus ad ābulandū manus ad operandū sensus ad pcipiendū. Mōne ista ē domꝰ quā nescio quis inuisibilis habitatoz oznabat? Discessit qui nō videk remāsit qō cū dolore videak. Ista est causa tristicie sit psolatio. Que consolatio?

Itē ex fmōe scōo de eadē lectione.

Tristitie carnis.

Cōsolationis ratio.

Quoniam ipse dñs in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo Et moztui qui in christo sunt resurgēt p-

mi. Deinde nos qui viuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam christo in aera.

¶ Munquid ⁊ hoc ad tempus? Nō. Sed quid est? Et sic semp cū dño erimus. Itaq; psolamini inuicem in verbis istis.

Dolor de morte tolerādus.

Quō xps lazarum mortuū flebat.

Memomori vult.

Johan. xxi.

Exlib'. ii. de baptismo puulorum

Cur fideles sentiāt mortē.

Hebre. xi.

Exli. ad dulcium.

An omēs morturi sint añ resurrectionē gñalem

Dereat ptristatio vbi tāta est consolatio. Detergat luctus ex aīmo fides expellat dolorē. In tāta spe nō decet esse triste templū dei. Ybi hitat bonꝰ psolator ibi qui nō fallit ꝓmissor. Quid mortuū diu plangimus? Añ mors amara ē. Per illā transiuit ⁊ dñs ¶ Cōsolemur nos ḡ inuicē ⁊ in his sermonibꝰ nostris ¶ Potest nō dolere cor hūanū ōfūcto charissimo? Melius tñ cū dolet sanat cor hūanū q̄ nō dolendo fit inhūanū. Maria dñm q̄rebat ⁊ mortuū fratrē dolebat. Sz q̄d miraris qr maria dolebat tunc cū ipse dñs flebat? Mouere aūt quēuis pōt quomodo flebat mortuū sz ꝓtinuo iubēte victurū. Nō mortuū flebat quē ipe suscitauit sz mortē quā sibi homo peccādo ꝓparauit. Si enī pctm̄ nō pcessisset sine dubio mors secuta nō fuisset. Secuta ē ḡ mors etiā corpis quā pcessit mors aīe. mors aīe pcessit deserēdo deū ⁊ mors corpis secuta ē deserente aīa. Hac deseruit volēs hac coacta ē deserere nolēs. Tanq; illi diceret. Recessisti ab eo quē dilegere debuisti recede ab eo q̄ dilexisti. Quis enī vult mori? Prorsus nemo. Et ita nemo vt beato petro diceret. Alter te cinget et feret quo tu nō vis. Sic̄ḡ nulla eēt mortis amaritudo nō eēt magna martyꝝ fortitudo. [Et mortui qui in xpō sūt resurgēt ꝑmi. Deinde nos qui viuim⁹ qui relinq̄mur simul rapiemur cū illis in nubibus obuiā xpō in aera et sic semper cum domino erimus]

¶ Poterat etiā hoc donare credētibꝰ vt nec istiꝰ expirent corpis mortē. Sz ni hoc fecisz carni quedā felicitas augeret minueret aūt fidei fortitudo. Sic enī hoīes mortē istā timēt vt nō ob aliud felices dicerēt eē xpianos nisi q̄ mori oīno nō possent Ac per ꝟ nemo ꝓpter vitā illiā q̄ post istā mortē beata futura ē pvirtutē etiā ptēnende ipsius mortis ad xpi gr̄am festinaret sz ꝓpter remouendā mortis molestiā delicatiꝰ crederet in xpm. Plꝰ ergo gr̄e prestitit plus fidelibꝰ suis sine dubitatiōe donauit Quid enī magnū erat vidēdo nō mori eos qui crederēt credere se nō morturū: q̄ romanus ē q̄to fortius q̄to laudabiliꝰ ita credere vt se speret moriturus sine fine victurū. Denicq; hoc quibusdā in fine largiet vt mortē istā repētina ꝓmutatione nō sentiant sz simul cū resurgētibꝰ rapiant in nubibꝰ obuiā christo in aera ⁊ sic semp cū dño viuāt. Et recte illis qr nō erūt iā posteri q̄ ꝓpt hoc credāt nō sperando q̄ vidēt sz amādo q̄ vident q̄ fides est eneruis et debilis: nec fides oīno dicēda. q̄quidē fides ita definita est fides est spantiū substātia ꝓiunctio rerū q̄ non videntur.

¶ Dixit apl̄us cū loqueret de resurrectione mortuorū. Et nos viuētes qui reliqui sum⁹ simul cum illis rapiemur in nubibꝰ obuiā xpo in aera ⁊ ita sp cū dño erim⁹. Reuera q̄tū ad verba beati apl̄i ptinet videt asserere quosdā in fine seculi aduenīēte dño cū futura est resurrectio mortuorū nō eē moturos sed viuos reptos in illā imortalitatē que sanctis etiā ceteris dabit repēte mutandos ⁊ simul cū illis rapiendos sicut dicit in nubibꝰ. Sz vellē hinc potius audire doctiores ne illis etiā qui putāt aliquos morte nō precedēte viuificatos ad vitam ꝑpetuā transituros dicere inueniat apl̄us. Stulte tu quod seminas nō viuificat nisi prius moriatur. Mā ⁊ illud qō in plerisq; codicibꝰ legit oēs resurgem⁹ vnde fieri poterit nisi oēs moriamur. Resurrectio q̄ppe nisi mors pcesserit nulla ē. et qō nō nulli codices habēt oēs dormiem⁹ multo facilꝰ ⁊ aptiꝰ id cogit intelligi. Et si quid aliud tale inscis litteris inuenit ad id videt ipelli vt nullꝰ hominū existimet imortalitatē nisi mors pcesserit adeptūrus. Proinde vellē sicut dixi de his verbis audire doctiores. Si aūt in his ꝟbis apl̄i nullus alius sensus poterit reperiri et hoc cū voluisse intelligi claruerit qō vident verba ipsa clamare id qō futuri sint in fine seculi ⁊ aduētu dñi qui nō expolient corpore sz supinduant imortalitate vt absorbeat mortale a vita huic sententie ꝓculdubio cōueniet quod in regula fidei ꝓfitemur venturū dñm iudicaturū viuos ⁊ mortuos vt nō hic intelligamus viuos iustos mortuos autē iniustos q̄uis iudicandi sunt iusti⁊ iniusti: sz viuos quos nondū exisse: mortuos quos iā exisse de corporibꝰ aduētus eius iuniet. Que si ita eē constiterit illa verba excutienda erunt. quomō sic accipiam⁹ tu quod seminas nō viuificat nisi moriat ⁊ oēs resurgem⁹ siue oēs dormiemus vt nō aduersent huic sententie qua quidaz credantur etiā cū suis corporibus in eternū nō gustata morte victuri.

¶ Queri solet vtrū illi quos hic viuētes inuenturus est xpus quorū ꝓsonā in se atq; illos qui tūc secū viuebant transfigurabat apl̄s nunq̄ oīno moriturі sūt an ipo tpis pūcto quo cū resurgētibꝰ rapiētur in nubibꝰ obuiā xpo in aera ad imortalitatem mira celeritate trāsibunt. Neq; enī dicendū ē fieri nō posse vt per aera in sublime portent in illo spacio et moriant ⁊ reuiuiscāt. Qō enī ait ⁊ ita semper cū dño erimus nō sic accipienduz est tanq; in aere nos dixerit semp cū domino eē māsuros. qr nec ipe vtiq; ibi manebit qr venīēs transiturus est. Et emēti quippe itur obuiā nō manenti. Sz ita cū dño erimus id est sic erim⁹ habētes corpa sempiterna vbi cūq; cū illo fuerim⁹. Ad hūc autē sensū quo existimem⁹ etiā illos quos hic viuos iuentur⁹ est dñs in ipso paruo spacio et passuros mortē ⁊ accepturos imortalitatē ipe apl̄us nos videt vrgere vbi dicit in xpō oēs viuificabimur cum alio loco de ipsa loquēs resurrectione corpoꝝ dicit tu qō seminas nō viuificat nisi moriatur. Quomō igit quos viuētes hic xpus inueniet per imortalitatē in illo viuificabunt si nō et moriant cū videam⁹ ꝓpter hoc eē dictū tu qō semias nō viuificat nisi prius moriat? Si ergo sctōs qui reperient xpo venīēte viuentes eiq; i obuiā rapient credimus ieodē raptu de mortalibus corporibꝰ exituros ⁊ ad eadē mox imortalia redituros nullas in verbis apl̄i patiemur angustias. siue vbi dicit tu qō seminas nō viuificat nisi moriat. siue vbi dicit oēs resurgem⁹ veloēs dormiemus qr nec illi p imortalitatē viuificabunt nisi q̄libet paululū tñ ante moriant ac per hoc ⁊ a resurrectione nō erunt alieni quā dormitione precedūt q̄uis breuissima nō tamē nulla. Cur aūt nobis incredibile videat illā multitudinē corpoꝝ in aere q̄dāmodo seminari atq; ibi ꝓtinꝰ imortaliter atq; incorruptibilit reuiuiscere cū credam⁹ quod idē ipse apl̄s aptissime dicit in ictu oculi futurā resurrectionē et in mēbra sine fine victura tanta facilitate tanq; inestimabili velocitate redituū antiq̄ssimoꝝ cadauerū puluerē? Nec ab illa sententia qua

Exlibro de civitate dei. xx. An sint nō morituri in nouissimis diebꝰ.

Probat oēs morituros.

i. Cor. xv.

Ibidem

i. Cor. xv.

Gen. iii. homini dictū ē terra es et in terrā ibis futuros illos sctōs arbitremur ī munes si eorū morientiū in terra nō recidēt corpa sz sicut in ipo rapt̄u mortuoz tur ita et resurgūt dum ferunt in aera. In terram quippe ibis ē in hoc ibis amissa vita qō eras ante ꝯ sumeres vitā id ē hoc eris exanimatus quod eras anteꝯ esses animatus. Terre quippe insuffla uit dns in faciē flatum vite cū factus est homo in animā viuam Tanꝯ diceret. Terra es animata quod nō eras terra ers exāimis sicut eras. Quod sunt et anteꝯ putrescāt omia corpora mortuoz quod erūt et illa si morient vbicūꝯ morient cum vita carebūt quam cōtinuo receptura sūt. Sic ergo ibunt in terrā qz ex viuis hoīb⁹ terra erūt quē admodū it in cinerē quod fit cinis. it in vetustatez quod fit vet⁹: it in testā quod ex luto fit testa t alia sexcenta sic loquimur. Quomodo aūt sit futurum quod nūc pro nr̄e ratiuncule viribus vtrūꝯ conijcimus tunc erit potius vt nosse possimus.

Capitulum quintum.

De tēpoꝛib⁹ aūt t momētis fratres nō indiget vt scribam⁹ vobis. ipi eni diligenter scitis: qz dies dñi sicut fur in nocte ita veniet

Ex epla ad esichiū epm. De tēpus mortis.

NOn dixit post ꝯtum temp⁹ is hoc futurū sit sed quomodo futurū sit id est nō ꝯta erit etatis breuitas vel prolixitas sz ꝯ tūlibet iteruallū sit nō tamē hoc eis veniet malū nouissimū nisi cum dixerint pax t securitas. Quib⁹ verbis videl apl̄us hui⁹ nouissimi diei vel spem vel timorez ab hoc nostro tpe remouisse. Non enī videm⁹ ipos amatores hui⁹ seculi quib⁹ subitaneus apparebit interit⁹ tā dicere pax t securitas. Quid ergo scire sufficiat satis ipe demōstrat apl̄us dicendo. de tpibus t momētis nō habemus vobis opus scribere. vel sicut alij codices habent nō opus habetis vobis scribi. Mā secut⁹ adiunxit vos enī ipi diligēter scitis qz hora dñi sicut fur ita in nocte veniet. Hoc ergo op⁹ est scire vt curēt filij lucis eē t pato corde vigilare qui nolunt ab illa hora sicut a nocturno fure ꝓprehendi. Mā si ad cauendū hoc malū id ē ne hora dñi tāꝯ fur iueniat impatos opus eēt nosse tempoꝛ spacia nō diceret apostol⁹ nō op⁹ eē vt hoc scriberet sz hoc potiꝰ eē scribēdū tāꝯ doctor̄ puidentissim⁹ iudicaret. nūc aūt nec illis opus eē mōstrauit qbus sufficiebat vt scirēt impatis atꝯ dormientib⁹ horā dñi sicut furē esse ventura atꝯ hoc sciēdo eēnt ipi vigilant parati. p⁹ ꝯ talibet tpa veniret suū seruauit modū vt licet apl̄s nō tñ ꝑsumeret alios docere de q̄ apostolis dñs dixisse cognouerat nō est vr̄m scire.

Cauendū ne hora mortis inueniat nos iparatos.

Act. i. Ex libro questionū. lxxxj q. lix. Mat. xxiiii. Mat. xxv. i. Cor. xv.

Media aūt nocte id ē nullo sciēte aut spāte q̄pe cū ipe dicat dñs de die aūt illa t hora nemo scit et apl̄s dicit dies dñi tanꝯ fur in nocte ita veniet. Ex quo significat penitus latere cuz venit clamor factus est ecce sponsus venit. surgite obuiā. t i ictu oculi i nouissima tuba oēs resurgem⁹.

Cum enī dixerint pax t securitas: tūc repētin⁹ eis supueniet interitus sicut dolor in vtero habentis: t nō effugient.

Ex epla ad esichiū epm. Luce. xxi.

SEd ꝓfiteri nos inquis pena nr̄a ꝓpellit adeē tā finē dū implet q̄ tā predictū ē a resentib⁹ horibus pre timore et expectatiōe q̄ supueniēt vniuerso orbi. Mullā inquis patriā nullū locū nr̄is tpibus nō affligi aut tribulari certū est sicut dictū ē pre timore t expectatione q̄ supueniēt vniuerso orbi. Mullā inquis patriā nullū locū nr̄is tpibus nō tribulari aut affligi certū ē sicut dictū est pre timore et expectatiōe q̄ supueniēt vniuerso orbi. Si ergo ista mala que nūc patit gen⁹ humanū certa sūt indicia iā dñi eē venturū. quid est qō ait apl̄us cū dixerit pax t securitas? Cū enī dixisset euāgeliū. Arescentib⁹ horibus pre timore t expectatione ꝓtinuo subiūxit. nā virtutes celoꝝ mouebunt. Et tūc videbūt filiū hominis venientē cū potestate magna t maiestate. vi deam⁹ itaqꝯ ne forte meli⁹ intelligat nō ea modo impleri que predicta sūt in illis sz tūc eē poti⁹ vētura qñ sic erit tribulatio vniuerso orbi vt ad ecclīam ꝓtineat q̄ vniuerso orbe tribulabit nō ad eos qui tribulāt eā. Ipi enī dicturi sūt pax t securitas vt repētin⁹ illis supueniat interit⁹ t eos aduent⁹ dñi sicut fur in nocte ꝓprehēdat qñ ecōtrario gaudebunt t exultabūt q̄ diligūt manifestationē dñi. Mūc cum ista mala que tanꝯ sūmar extrema credunt vtriꝯ gentib⁹ t vtriꝯ regno xpi scilicet t diaboli videmus eē ꝓmunia parit q̄ppe his t boni affligūtur t mali nec ē qui dicat pax t securitas vbicunꝯ ptingūt vel metuit ne ptingāt. Inter q̄ tñ mala adhuc vsqueꝯ freq̄ntant luxuriosa ꝓnubia feruet ebrietas auaricia grassat: pstrepūt lasciue: cāt organa. tibie. lire. citbare. tessere Multar varia sonor̄ genera atꝯ ludor̄ hoc cine ē a resce re pre timore an poti⁹ ma desce re pre libidie? Sz hec filij tene braꝯ abūdanti⁹ habebūt t exercebūt cū dixerint: pax t securitas. Quid ipi filij lucis t filij dei qui nō sūt in tenebris vt eos tāꝯ fur dies ille ꝓprehēdat? Mōne adhuc vtunt hoc mūdo tanꝯ nō vtētes? qz et si ad multos tpibus apl̄oꝝ dictū est pia tñ sollicitudine cogitant qō dictū est tps breue est. Monne a maxima pte eoꝝ nouellat: edificat: emit: posidet: gerunt adhuc honores: ducunt vxores? de his loquor q̄ expectātes dñm suuz qñ veniat a nuptijs nō tñ abstinēt a carnalib⁹ nuptijs sz obedientissima charitate audiūt apl̄m precipientē quēad modū viuere debēt vxores cū virīs viri cū vxoribus filij cū parentib⁹ serui cuz dñis dñi cū seruis. Mōne hi oēs in oibus his vtunt hoc mundo? arāt nauigāt: pparāt: generāt: militāt: āministrāt. puto q̄ nō erunt sic quādo erūt q̄ in euāgelio ꝓdicta sūt signa in sole t luna t stellis t in terris pressura gentiū pre ꝓfusione sonit⁹ maris et fluctuū arescentib⁹ horibus pre timore t expectatiōe que supueniēt vniuerso orbi. Mā virtutes celoꝝ mouebuntur.

Mala bonis t malis cōmunia. Luce. xii. Ibidem. Luce. xii. Luce. xxi.

Vos aūt fratres nō estis in tenebris vt vos dies illa tanꝯ fur ꝓprehēdat. Oēs enī vos filij lucis estis et filij diei non sumus noctis neꝯ tenebrarum.

Extractatu bi. cxx.

NAm qui presumētes de cupiditatib⁹ sui et in delitijs huius seculi diffluētes tument et erigunt aduers⁹ hūiles et insultant sctis intelligētib⁹ angustā viā que ducit ad vitā talib⁹ veniet illa hora subito qz tales erāt t in diebus noe quoꝝ diex ꝓmēoratione audistis factā in euāgelio: sic erit aduēt⁹ filij hoīs inq̄t quomō in diēb⁹ noe. māducabāt. bibebāt: nubebant. vxores aūt ducebāt. nouellabāt. edificabāt donec introijt noe in archā t venit diluuiū t pdidit oēs. Quid ergo? Oēs pibūt qui ista faciūt? que nubūt qui vxores ducūt. q̄ nouellāt q̄ edificāt? Mō sz qui de his presumūt: sz qui ista deo preferūt. sed q̄

Cōprehēdit mors malos: vt diluuiū tēpore noe. Luce. xvii.

H

ꝓpter hec offendere deū cito parati sunt. At vo qui istis oībus aut nō vtunt aut vtunt tanq̄ nō vtē tes plus ꝓsumētes de illo qui dedit q̄ ō his que data sūt ⁊ intelligētes i his eius ꝓsolationē ⁊ mia ⁊ nō occupati donis ne a donatore ruerēt qui tales sūt nō illos iuenit iparatos hora illa sicut fur. Talibus dixit apl's. Vos aūt non estis in tenebris vt dies ille vos tanq̄ fur ꝓprehēdat. Oēs enī vos filij lucis estis ⁊ filij diei. Ideo dñs cū diceret timen dā esse horā sicut furē in nocte posuit. Et apl's ita q̄ hora dñi sicut fur in nocte ita veniet nō vis vt te iueniat noli eē in nocte. Quid ē noli esse in nocte? filij lucis estis ⁊ filij diei. Nō sum⁹ noctis neq̄ tene brar. Qui sūt filij noctis et tenebrar? Iniqui ipij infideles. ſz ipi audiāt anteq̄ vēiat hora ⁊ dicat illis apl's fuistis aliquādo tenebre nūc aūt lux i dño

Ephe.v.

Igitur nō dormiam⁹ sicut ⁊ ceteri: sed vigilem⁹ et sobrij simus. Qui enī dormiunt nocte dormiūt: et qui ebrij sūt nocte ebrij sūt. Nos aūt qui diei sum⁹ sobrij simus: induti loricā fidei ⁊ charitat ſ et galeā spem salutis: qm̄ nō posuit nos deus in irā sz in acquisitionē salut ſ per dñz nostrū ieſū xp̄z qui mortu⁹ est ꝓ nobis: vt siue vigilem⁹ siue dormiam⁹: simul cū illo viuam⁹. Propter qđ ꝓsolamini inuicem. ⁊ edificate alter utrū: sicut ⁊ facitis Rogam⁹ aūt vos fratres vt noueritſ eos qui laborāt inter vos: et ꝓsūt vobis in dño. ⁊ monent vos: vt habeatis illos abūdanti⁹ in charitate ꝓpter opus illoꝝ: et pacē habete cū eis.

B

Extractatu pl. cxxxi. Dormientes resistūt dño.

Multi cū dormiūt nō facīt locū dño. tales excitat apl's. Surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illūinabit te xp̄s. Et alio loco. Nos aūt qui diei sum⁹ vigilemus ⁊ sobrij sim⁹. Nā qui dormiūt nocte dormiūt et qui inebriant nocte ebrij sūt. Noctē dicēs inq̄tatē in qua illi obdormierūt cupiendo ista terrena Et oēs iste felicitates q̄ vident seculi sōnia sūt dormiētiū. Et quomō q̄ videt thesauros in sōnis dormiēs diues ē ſz vigilabit ⁊ paup erit. sic oīa ista vana hui⁹ seculi ō quib⁹ hoies gaudēt in somno gaudent. Euigilabūt qñ nolūt si nō mō euigilāt quando vtile ē ⁊ inuenīet sōnia fuisse illa et trāsire sicut scriptura dicit velut sōniū exurgētis. Et alio loco Dormierūt aūt sōniuz suū ⁊ nihil iuenerūt oēs viri diuitiaz in manib⁹ suis. Dormierūt sōniū suū finitus est sōnus. Et nihil iuenerūt in mālibus suis qz in somno videbant diuitias transituras.

ps.lxxii. ps.lxxv.

Extractatu pl.lxi. Operātes mala i nocte opank.

Digna debem⁹ operari id est tanq̄ in luce quādo xp̄o demōstrante opamur. Quicūq̄ opatur mala in nocte aperaī nō in dilucido apl'o dicēte. Qui iebriank nocte inebriank ⁊ q̄ dormiūt nocte dormiunt. Nos qui diei sum⁹ sobrij sim⁹. Portaī nos vt scōm diē ambulemus honeste sicut in die inq̄t honeste ābulem⁹ Et iterū. Vos inq̄t filij lucis estis ⁊ filij diei Nō sum⁹ noctis neq̄ tenebrar. Qui sūt filij noctis ⁊ filij tenebrar? Qui oīa mala opank vsq̄ adeo filij noctis sunt vt timeāt videri q̄ operank. ⁊ que publice operank mala ideo publice operātur qz mlti illa opank q̄ pauci opank in abscōdito. Qui aūt publice talia operantur sūt quidē in luce solis sed in tenebris cordis. Meo ergo in dilucido operatur nisi qui in xp̄o operatur.

Ro.xiii.

C

Rogamus aūt vos fratres: corripite inquietos cōsolamini pusillanimes. suscipite infirmos. patientes estote ad oēs Videte ne quis malum ꝓ malo alicui reddat: sed semper quod bonū est sectamini in inuicem et in omnes.

Extibro de correctione ⁊ gratia.

Quantū ad nos ptinet oēs salvos fieri velle debem⁹. Oibus ne pereant vel ne alios pdāt adhibēda ē a nobis medicinaliter seuera corrept̄io dei est aūt illis eā facere vtilē q̄s ipse prescivit ⁊ predestinavit cōformes imaginis filij sui. Si enī aliq̄n timore non corripim⁹ ne aliquis inde peat cur nō etiā timore corripim⁹ ne alicui inde plus peat? Neq̄ enī dilectionis viscera maiora gestam⁹ q̄ beatus apl'us qui dicit. Corripite inquietos: cōsolamini pusillanimes: suscipite infirmos: patientes estote ad oēs videte ne quis malū ꝓ malo reddat alicui vbi intelligendū ē tūc potius malū ꝓ malo reddi si corripiend⁹ nō corripit ſz praua dissimulatiōe negligit

Oēs debemus velle saluari. Ro.viii.

Malū ꝓ malo reddi.

Quādo videt homo aliquē male viuētē et forte ecclesie alicui prestantē et nō eū corripit aio fugit. Quid ē aīmo fugere? Timere. Timor ē fuga interior. Quare timet? Qz mercēnarius ē ne forte ille male accipiat q̄ corripit ⁊ nō det qđ solet. Videt lupū venientē id ē diabolū male viuētſ colla frangētem et fugit aio. Abstinet ab vtili correptione, plenus timore. Qui aūt pastor ē ⁊ ē ei cura ꝓ ouib⁹ non eū dimittit et facit quod ait apl'us. Corripite inquietos / ꝓsolamini pusillanimes / et cetera. Nō ergo putet quispiā pastor vel qui se dicit pastorem qz nō reddit malū ꝓ malo ei qui reddit poti⁹ bonū ꝓ bono. Ille enī ⁊ si pctōr ē ⁊ scelestus de bonis suis dat ecclesie. Ille aūt malū ꝓ malo reddit cui sustrahit correptionē. Sed qm̄ hoc totū dilectissimi faciēdū est aliq̄n aūt hoies correptores suos putāt inimicos suos. Ideo cū dixisset corripite inquietos subiecit ꝓsolamini pusillanimes. forte enī de correptiōe incipit deficere ⁊ pturbat. Tūc oportet ꝓsolari. Suscipite infirmos ne p infirmitatē cadant. Si titubare eū fecit infirmitas sinu suo suscipiat charitas. Et cū ista dixisset adiecit in nouissimo videte ne quis malū ꝓ malo alicui reddat. Ergo non ē malū correptio si sit. ſz bona ouis quando corripit a ꝓposito suo quid dicit? Emēdabit me iustus in misericordia.

Ex sm̄one deverbis euāgelii. Aio fugere. Joh.x.

ps.cxl.

Semper gaudete.

Venite exultem⁹ dño. Inuitat ad magnas epulas exultandi nō seculo ſz dño nisi enī esset in hoc seculo exultatio mala q̄ distiguēda ē ab exultatione bona sufficeret dicere venite exultem⁹. Sz breviter distinxit quid sit bñ exultare dño exultare. q̄ exultatio mala ē exultare seculo. exultatio bona ē exultare dño. Ple debes dño exultare si vis securus mundo insultare.

Extractatu pl.xciii. ps.xciii. Inuitat ad magꝫ epulas deus.

Mia ⁊ veritas preeunt ante faciē tuā iudiciū tuū venturū timerē nisi antecederet te mia ⁊ vitas tua. Quid timeā in fine iudicia tua qñ precedēte mia tua deles pctā mea et exhibendo veritatē imples pmissa tua? Mia ⁊ veritas p̄eunt ante faciē tuā vniuerse enīz vie dñi mia et veritas in his oībus nō exultabim⁹? Aut qđ exultam⁹ capim⁹? Aut verba sufficient letitie nre aut lingua idonea erit explicare gaudiū nr̄z? Si ergo nulla verba sufficiūt beat⁹ pp̄lus sciens iubilationem? Nullo modo beat⁹ es nisi intelligas iubila-

Extractatu ps.lxxxviii. ps.lxxxviii

ps.xxiii.

ps.lxxxviii

tionem. Scias vnde gaudeas q verbis explicare nō possis. Gaudiū enī tuū non de te vt qui gl'iak in dño gl'iek. Noli ergo exultare in superbia tua sz in gra dei. Vide ipsam gram tantā eē cui lingua explicāde nō sit idonea z intellexisti iubilationē. Denicz si intellexisti in gra iubilationē ipsi⁹ gratie adiumentationē beat⁹ certe pplus sciēs iubilationē. Quā iubilationē? Vide si nō de gra vide si non de deo z oino nō de te. Dñe in lumine vult⁹ tui ambulabūt z in noie tuo exultabūt tota die. Si volūt tota die in noie tuo. Si aūt exultabunt in noie suo nō tota die exultabūt nō enī in gaudio pseuerabūt qñ de seipsis gaudebūt et p superbiā cadēt. Ergo vt tota die exultēt in nomine tuo exultabunt.

Ps. vts.

Ex libro. i. ō sermone dñi in monte. Mat. v. Beatitudo xpiani intrinsec⁹ ē.

¶ Beati eritis inquit cū vobis maledicēt et persequant et dicēt oīe malū aduersū vos mētiētes pter me gaudete z exultate qñ merces vra multa est in celis. aiaduertat q̄squis delicias hui⁹ seculi facultates rez tempaliū q̄rit in noie xpiano intrinsecus eē beatitudinē nostrā sicut de aima ecclesiastica oze pphetico dicit. Dis pulchritudo filie regis intrinsecus. Mā extrinsecus maledictā psecutiones et detractiones pmittunt de quib⁹ magna merces in celis est q̄ sentit in corde patientiū eorū qui iam possūt dicere. Gl'iamur in tribulationibus scientes qñ tribulatio patientiā opat patiētia probationē. Probatio vero spem. Spes vero nō confundit qz charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris per spm̄ sanctū qui dat⁹ ē nobis. Nō enī ista ppeti fructuosū est sz ista pro xpi noie non solū equo aio sed etiā cū exultatione tolerare. Gaudete inquit z exultate qñ merces vestra multa ē in celis. Sentiunt iā ergo istā mercedē qui gaudēt spiritalib⁹ bonis. Sed omni ex parte pficietur cū etiā hoc mortale induerit imortalitatem.

Ps. xliiii.

Ro. v.

H i. Cor. xv.

Sine intermissione orate.

Ex libro de hereſibus. Luce. xv. Sine intermissione orare. Mat. vi.

Omin⁹ ait. oportet semp orare z nō deficere. et apl's. Sine intermissiōe orate Qđ saniſſime sic accipit vt nullo die intermittant certa tpa orādi sit desideriū tuū ante illū z pater qui videt in occulto reddet tibi. Jpm enī desideriū tuū oratio tua est. Et si cōtinuū desideriū ptinua ora. Nō enī frustra dixit apostol⁹. sine intermissiōe orate. Nunqd sine intermissiōe genu flectim⁹ / corp⁹ psternim⁹ / aut man⁹ leuam⁹ vt dicat sine intermissiōe qđ nō possūt facere? Est alia interrogatio sine intermissiōe oratio Que ē? desideriū. quicqd aliud agis si desideras illud sabbatū nō intermittis orare. Si non vis intermittere orare noli intermittere desiderare. Cōtinuum desideriū tuū cōtinua vox tua est. Tacebis si amare desiteris qz tacuerūt de quibus dictū ē qñ abundabit iniquitas refrigescet charitas multox Frigus charitatis silentium cordis est flagrantia charitatis clamor cordis est.

Mat. xxiiii.

In oibus gratias agite. Hec est enī voluntas dei in xpo iesu: in oibus vobis.

Ex libro sentētiaz. pspi. Hūilitas fideliū.

¶ Vera fideliū hūilitas ē in nullo supbire i nullo murmurare nec ingratū eē nec q̄rulū sz in omib⁹ dei iudicijs gratias deo agere deuzq laudare cui⁹ oia opera aut iusta sunt aut benigna.

Spiritū nolite extinguere. prophetias nolite spnere. Oia autē pbate: qđ bonū est tenete: ab oi specie mala abstinete vos

Extractatu pi. lxxvi. Quō spūs extinguat a malis.

¶ Nō qz extingui pōt sz q̄tū in ipis ē extinctores ei⁹ merito vocant qui sic agūt vt extinctū velit. nox enī est añq̄ effulgeat dies i aduētu clarificato dñi nr̄i iesu xpi. Mā vult⁹ videre qz nox ē? nisi lucernā haberem⁹ i tenebr⁹ pmanerem⁹. petr⁹ ei dicit nos habem⁹ certiorē pphetic⁹ sermonē cui bñ facit⁹ intendētes velut lucerne i obscuro loco donec dies luceat z lucifer oriat i cordib⁹ vr̄is. ventur⁹ ē q̄ dies p⁹ istā noctē interi in hac nocte lucerna non desit. Et b̄ est fortasse qđ nūc facim⁹ has l'ras exponendo lucernā iferim⁹ vt in hac nocte gaudeam⁹. que quidē debet accēsa eē semp in domibus vr̄is. Talibus enī dicit. Spiritū nolite extinguere. Et tanq̄ exponēs quid diceret secut⁹ ait. Prophetiaz noli te spernere id est lucerna in vobis semp luceat.

ii. Pe. i.

Ipse aūt de⁹ pacis sanctificet vos p oia: vt integer spūs vester z aia z corp⁹ sine q̄rela in aduētu dñi nr̄i iesu xpi pseruetur. Fidelis ē qui vocauit vos: q̄ etiā faciet. Frēs orate p nobis. salutate frēs oēs: in osculo sctō. Adiuro vos p dñm: vt legat epla hec oibus sanctis fratrib⁹. Gra dñi nr̄i iesu xpi vobiscum Amen.

Ex lib. ad vi. ctorē vincentiū. ii. Spiritus. Anima.

¶ Cūctus z pprie dicat spūs nō vniuersa aima sz aliquid ipsi⁹ sicut apl's dicit. Et integer spūs vester z aiaz corp⁹. vel illud multo expressius in libro Iob. ab soluisti aiam meā a spū meo. tamē vniuersa aima appellat b̄ noie. Cū ei pstet eē aliq̄d in aia qđ ips noiek illud etiā ego dico pprie vocari spm̄ q̄ rōcinamur z intelligim⁹ qñ ita distincte ista dicunt quēadmodū apl's ait z integer sp⁹ vr̄ z aia z corp⁹. hūc aūt spm̄ etiā mētē videt appellare cū dicit mēte fuio legi dei carne aūt legi pcti. Mā ista snia ē caro pcupiscit aduers⁹ spm̄ ips aūt aduers⁹ carnē. vt qđ ibi dixit mētē b̄ intelligat hic spm̄ dicere. mētē q̄ppe nr̄ā nisi rōnalem itellectuale nr̄m dicere nō solē⁹ ac p b̄ qđ ait idē apl's renouami spū mēt⁹ vr̄e q̄d aliō dixit q̄ renouami mēte vr̄a: sic enī ips mēt⁹ nihil aliud ē q̄ mēs quō corp⁹ carnis nihil aliud pōt eē q̄ caro. Mā z b̄ scriptū ē in expoliatiōe corpis carnis vbi carnē corp⁹ appellat. Dicit sane et alio mō spm̄ hois quē p⁹ a mēte discernit. si ei orauero lingua spūs me⁹ orat mēs aūt ifructuosa ē. Habet iste suā eandēq̄ difficilē q̄stionē. multi enī mōis atq̄ in diuersis significatiōib⁹ scpture dine spm̄ noiant: sed de q̄ nūc agim⁹ quo rōcinamur itelligim⁹ sapimus pstat int' nos sicut etiā pprie spm̄ nūcupari vt ñ sit vniuersa aia. sz aliq̄d ei⁹. Tñ aiaz ei⁹ spm̄ eē si pro pkea negas qz ei⁹ itelligētia distincte b̄z spūs poterī negare vniuersū semen iacob appellare isr'l. qñ excepto iuda etiā distincte appellat⁹ ē isr'l i trib⁹ decē q̄ in samaria fuerūt. sz q̄d op⁹ est b̄ diuti⁹ imorari? attēde eā q̄ aia ē etiā spm̄ dici cū audis vr̄ legī dño moriēte qđ scriptū ē. z iclinato capite tradidit spm̄ attēde etiā qb⁹ ⁊bis spm̄ definierī atq̄ descpseris cū illū ab aia distinguere niterer⁹ hec aia inqs qz ex flatu dei habz originē sine sensu pprio aut intellectu itimo eē nō potuit qđ ē spūs. his ⁊bis satis indicas q̄d eē spm̄ hois sentias id ē rōnale nr̄m quo sentit atq̄ itelligit aia nō sicut sentit corpis sēsib⁹ sz sicut ē ille itim⁹ sens⁹ ex q̄ est appellata snia. huic aūt pecori sine dubitatiōe pponimur eo q̄ sūt illa rōnis exptia. Nō hñt itaq̄ spm̄ pecora id ē intellectū et rōnis ac sapiētie sensū. sz aiam tm̄. Mā z de illis dictū ē. pducat aque repētia aiarū viuētiū z p⁹ ducat terra animā viuentē. vt q̄ planissime ac plenissime noueris eā q̄ aia ē more dinozū eloquiozū etiaz spm̄ dici appellat pecoris spūs. Et vtiq̄ non habent pecora illū spm̄ quē tua dilectio discernēs ab aia diffinuit. Tñ manifestū est q̄ gñali vocabulo aia pecor⁹ rctē potuit sic vocari sic̄ legit in libro

Spūs p anima. Joh. xix. Gen. i.

Eccl.iii.

Señ.vii.

Pš.x.
Pš.ciii.
Pš.cxlv.

Ex tractatu euāgelii fm iohānē.xlix. Joh.xii.

Que oia trahat ad se xps.

Luce.xxi.

Ex fmōe de simbolo.

Trib⁹ constat hō spū aīa et corpore.

Ro.viii.

Ro.vii.
Ro.i.

Aīa caro dicit.

Ephe.ii.

i.Cor.ii.

i.Cor.xv.

Ex libro de p fectione iusti tie hois.

Esse sine pctō soli xpo conuenit.

Mat.vi.

ecclīaste. Quis scit si spūs filioꝝ hoīm ascēdat ipe sursū et spūs pecoris si descēdat ipe deorsuz in trā. Itaq; i diluuij vastitate scptū est. et mortua est oīs caro q̄ mouebat sup trā volatiliū pecoꝝ t iumētoꝝ et feraꝝ t oīs rpēs q̄ mouet sup trā. t oīs hō t oīa q̄cūq; habēt spīm vite. vbi remoti oīb⁹ dubitatiōis ambagib⁹ gñale aīe nomē esse itelligim⁹ spīm. cui⁹ q̄dā nōis significatio tā late patet vt etiā de⁹ vocet spūs. Iste flat⁹ aere⁹ q̄cuis sit corpore⁹ appellat in psalmo spūs tēpestat. Quapropt eā q̄ aīa est etiā spīm nūcupari puto scōm illud. Auferes spīm eoꝝ t deficiēt. Et itez. Exiit spūs eoꝝ et reuertet in trā suā. ℞ est corp⁹ in puluerē suū. Ergo nomē aīe spūs est ab eo q̄ spūalis est. Aie nomē est ab eo q̄ corp⁹ animet hoc est viuificet.

¶Et ego inq̄t si exaltat⁹ fuero a trā oīa trahā p⁹ me. Que oia nisi ex q̄b⁹ ille eicit foras? Nō aūt dixit oēs sz oīa. Nō enī oīm ē fides. Nō itaq; hoc ad vniuersitatē oīm retulit. sz ad creature integritatē idest spīm et aīam t corp⁹ et illud q̄ itelligim⁹ et illō q̄ viuim⁹ t illud q̄ visibiles t ptectabiles sum⁹. Qui ei dixit Capill⁹ capitis vīi nō pibit oīa trahit post se

¶Tria sūt q̄b⁹ hō cōstat. Spūs aīa et corp⁹. Que rursū duo dicunt qz sepe aia sil cū spū noīat. Pars ei q̄dā eiusdē rational⁹ q̄ carēt bestie spūs ōz. Principale itaq; nr̄m spūs ē. Deide vita q̄ cōlūgit corpi aia dicit. postremo ipm corp⁹ qm̄ visibile ē vltimū nr̄m est. Hec aūt oīs creatura ingemiscit t parturit vsq; nunc. Dedit tū pmitias spūs q̄ credidit deo et bone tā volūtatis ē. Hic enī spūs etiā mens vocat De q̄ dicit apl's mēte ꝑuio legi dei. Qui aīt alio loco. Testis ei mihi est de⁹ cui ꝑuio in spū meo. Aia ꝙo cū carnalia bona adhuc appetit caro noīat t resistit spūi nō natura. sed cōsuetudie pctōꝝ vñ dicit Mēte ꝑuio legi dei carne aūt legi pcti. Que cōsuetudo in naturā versa scōm gñationē mortalē pctō oppmit hoiez. Itaq; scptū est. Et nos aliq̄n fuim⁹ natura filij ire. idest vicicte p quā factū est vt ꝑuia m⁹ legi pcti. Est aut ē aīe natura pfecta cū spūi suo subdit et eū sequit sequētē deū. Ideo aīalis hō nō pcipit q̄ sūt spūs dei. Sed nō tā cito subiūgit ad bonā opationē q̄cito spūs ad verā fidē et bonā volūtatē. Iz aliq̄n tardi⁹ ei⁹ impet⁹ q̄ in carnalia t palia defluit refrenat. Sed qm̄ t ipa mūdat recipiēs stabilitatē nature sue dūante spū q̄b⁹ sibi caput est cui capiti caput ē xps nō despandū etiā corp⁹ restitui nature ꝓpzie. sed vtiq; nō tā cito q̄z aīam sicut nec aīa tā citoq̄z spūs sed tpe oportuno in nouissima tuba cū mortui r̄surgēt icorrupti t nos imutabimur

¶Aliud est esse sine pctō q̄b⁹ de solo i hac vita vnigenito dictū est. Aliud ē esse sine q̄rela q̄b⁹ de mītis iustis etiā in hac vita dici potuit. qm̄ est q̄dā mod⁹ bone vite de q̄ etiā in ista būana puersatiōe iusta q̄rela esse nō possit. Quis enī iuste q̄rit de hoie q̄ nemini male vult t q̄b⁹ potest fidelit cōsulit nec cōtra cuiusq̄ iurias tenet libidinē vindicādi et ꝙciter dicit sicut et nos dimittim⁹ debitoꝝ nr̄is? Et tū eo ipso q̄ verū dicit dimitte sicut et nos dimittim⁹ sine pctō se nō esse declarat.

Argumētū in epl'am scdaz ad thessalon̄.

AD thessalonicēses scdam scribit epl'am aplus: t notū facit eis de tpib⁹ nouissimis et de aduersarij delectiōe. Scribit hāc epl'az ab athenis p titū diaconē et onesimū acolitum.

¶Expositio scde epl'e eiusdē diui Pauli apli ad thessalonicēses: ex opib⁹ diui p'is Augustini p venerabilē Bedā p'bytерū studiosissime collecta.

Epistola secūda ad thessalonicēses.

PAulus t siluan⁹ et timotheus: ecclīe thessalonicēsium: in deo pr̄e nostro et dño iesu xp̄o. Gr̄as agere debem⁹ semp deo p vobis ffres ita vt dignū est: qm̄ supcrescit fides vr̄a t abūdat charitas vnius cuiusq̄ vr̄m in inuicē.

¶Hoc dixit ne forte de tanto bono q̄b⁹ ex deo habebāt tāq̄z ex seipsis id habētes extolleret. q̄ g̃ supcrescit fides vr̄a inq̄t t abūdat charitas vnius cuiusq̄ vestrū in iuicē gr̄as agere debem⁹ deo de vobis nō ita vos laudare tanq̄z hoc habeatis ex vobis. Ita vt et nos ipi in vobis gl'iemur i ecclīs dei p patiētia vr̄a t fide t in oīb⁹ p̄secutiōib⁹ vr̄is et r̄bulatiōib⁹ q̄s sustinetis in exēplū iusti iuditij dei vt digni habeamini i regno dei p quo t patimini. si tñ iustum est apd deū retribuere tribulationē his q̄ vos tribulāt: et vobis q̄ tribulamini requiē nobiscū.

Ex libro de gr̄a et libero arbitrio.

Nō extollēdi sumus de dono dei.

¶Pressuras p̄secutiōes q̄z iustoꝝ dicit exēplū eē iusti iuditij dei. Que sentētia lati⁹ ab apl'o petro manifestat vbi ait tēp⁹ esse vt iuditū incipiat a domo dñi. Et si initiū inq̄t a vobis q̄lis finis erit eis q̄ nō credūt dei euāgelio? Et si iust⁹ vix salu⁹ erit pctor et impi⁹ vbi parebūt? Hic enī intelligit quomō nō parcat impijs tanq̄z sarmētis p̄cisis ad p̄bustionē q̄ iustis nō parcit ꝓpter pficiendā purgationem. In reuelatiōe dñi iesu de celo cū angelis ꝟtutis ei⁹ in flāma ignis dātis vindictā his q̄ nō nouerūt deū t q̄ nō obediūt euāgelio dñi nr̄i iesu xp̄i. Qui penas dabūt in iteritu eternas a facie dñi et a gl'a ꝟtutis ei⁹: cū venerit gl'ificari in scis suis. et admirabilis fieri in oīb⁹ q̄ crediderūt.

Ex trac. 9tra fausti. xliii. Exēplum iusti iudicij dei ē bonoꝝ afflictio.

¶Si peior est cōditio nesciētiū q̄z sciētiū legē dei quō ver̄ erit q̄b⁹ in euāgelio dñs paul⁹ ait. Seru⁹ q̄ nescit volūtatē dñi sui t facit digna plagis vapulabit paucis? Seru⁹ aūt q̄ scit volūtatē dñi sui t nō fecit digna plagis vapulabit m⁹tis? Ecce vbi oñdit graui⁹ esse peccare boiem sciētē q̄z nesciente nec tñ ideo ꝓfugiēdū est ad ignorātie tñbras vt i eis q̄sq̄ reḡrat excusationē. Aliud ē enī nesciſſe aliud scire noluisse. Volūtas q̄ppe arguit in eo de q̄ dicit noluit itelligere vt bñ ageret. sed t illa ignorātia q̄ nō est eoꝝ q̄ scire nolūt sz eoꝝ q̄ tanq̄z simplicit nesciūt neminē sic excusat vt sempiterno igne non ardeat si ꝓpterea nō credidit quia nō audiuit oīno quid

Ex libro de gr̄a et libero arbitrio.

Luce.xii.

Grauius peccat sciens q̄z nesciens: nec tñ ideo studēdum est ignorātie.

G

crederet sed fortasse vt mitius ardeat. Non enī sī ne causa dictū est Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerūt. Et illud qō ait aplus. Cum venerit in flāma ignis dare vindictā in eos q̄ ignorāt deū.

ii. Thi. i.

Qz creditū est testimoniū nr̄m sup vos i die illo. Jn quo etiā oram⁹ semp p vobis vt dignet vos vocatiōe sua de⁹ nr̄ et impleat oēm volūtatē bonitatis sue et op⁹ fidei in xp̄o: vt clarificet nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i in vobis: et vos in illo: scōm gratiā dei nr̄i et dn̄i iesu christi.

Ex lib. retractationū. ii. Salus nū quā defuit dignis. Roma. ix.

SAlus religiōis hui⁹ p quā solā verā sal⁹ vera xp̄o acitercz pmittit nulli vnq̄ defuit q̄ dign⁹ fuit et cui defuit dign⁹ nō fuit nō tanq̄ ex meritis suis q̄sq̄ dign⁹ fuerit. sz quēadmodū ait aplus nō ex op̄ib⁹ sed ex vocāte dictū est maior fuiet minor. Quā vocatiōne ad dei ppositū asserit ptinere vn̄ dicit / non scōm opa nr̄a sed scōm suū ppositū et gram. Et vn̄ itē dicit. Scimus qm̄ diligētib⁹ deū oia coopant in bonū his q̄ scōm ppositū vocati sunt scti. de qua vocatiōe ait vt dignos vos habeat vocatiōe sua scta.

ii. Thimo. i.

Ro. viii.

H

RCapitulum secundum. Rogam⁹ aūt vos fratres p aduentū dn̄i nr̄i iesu xp̄i et nr̄e pgregationis in ip̄m vt nō cito moueami a vro sensu necz terreamini necz p spūm necz p sermonē necz per epla tanq̄ per nos missam q̄si instet dies dn̄i. Ne quis vos seducat vllo modo.

Ex epla ad eschiū ep̄m de fine mūdi Nō auscultādū ē falsis rumoribus de aduētu dn̄i.

QUādo dicebat nō cito moueami mente necz kreami siue p xp̄m siue p epla tāq̄ missam p nos q̄si instet dies dn̄i nolebat vtiq̄ vt crederēt eis q̄ iam ppinq̄re dn̄i arbitrabant aduētū nec tñ volebat vt tāq̄ fu⁹ ille dicerēt morā facit dn̄s me⁹ venire et traderet se supbie luxurieq̄ pdēdos. sz sic eos nolebat de ppi quāte die nouissimo falsis auscultare rumorib⁹ vt tñ vellet eos patos aduētū dn̄i sui lūbis accinctis et lucernis ardētib⁹ opiri q̄bus dicit. Vos aūt fres nō estis i tenebris vt dies ille vos tanq̄ fur cōprehendat. Oēs enī vos filij lucis estis et filij diei / nō sumus noctis necz tenebraz. Ille aūt q̄ sic dicit morā facit dn̄s me⁹ venire vt pcutiat confuos suos et epulet cū ebriosis nō est lucis sz tenebraz. Et ideo eū dies ille tanq̄ fur pprehēdet q̄ vnusq̄sq̄ debet etiā de die vite sue nouissimo formidare. Jn q̄ enīz quēcz iuenerit su⁹ nouissim⁹ dies in q̄ eū cōphēdet mūdi nouissim⁹ dies. qm̄ q̄lis in die isto q̄sq̄ morit talis in die illo iudicab. Ad q̄ ptinet qō in euāgelio scōm marcū ita scptū est. Vigilate g̃ qz nescitis qn̄ dn̄s dom⁹ veniet sero an media nocte an gallicātu an mane vt cū venerit repēte iueniat vos dormiētes. Qō aūt vob dico oīb⁹ dico vigilate. Quib⁹ enī oīb⁹ dicit nisi electis et dilectis suis ad corp⁹ ei⁹ ptinētibus qō est eccla? Nō solū g̃ illis dixit q̄b⁹ tūc audiētib⁹ loq̄bat. sz etiā illis q̄ fuerūt post illos āte nos et ad nostros et q̄ erūt post nos vsq̄ ad ei⁹ nouissimū aduentū. Munq̄d aūt oēs inuētur? est dies ille in hac vita? Cur itaq̄ oīb⁹ dicit q̄ ad eos solos ptineat qui tūc erūt nisi qz eo modo ad oēs ptinet quō dixi? Tūc enī vnicuiq̄ venit dies vt talis hinc exeat q̄lis iudicād⁹ est illo die. Ac p q̄ vigilare debet oīs xp̄ian⁹ ne impatū eū inueniat dn̄i aduent⁹ Jmparatū aūt inueniet dies ille quē impatū inuenerit suus vite hui⁹ dies vltimus.

Qz oīb⁹ dicit qō electis dicitur.

Mar. xiii.

Qz i. Thi. v.

Qualis q̄sq̄ moritur talis iudicabitur.

Dilig̃dus g̃ est et expectādus dn̄i sicut sct̃ exhortat aduēt⁹ magnā dicēs esse bīitudinē diligētibus ei⁹ aduētū. Et adhibes apli testimoniū cui⁹ xba sic ponis de ceto reposita ē mihi cozona iustitie quā reddet mihi dn̄s iust⁹ iudex i illa die. Nō solū aūt mihi sz et his q̄ diligūt aduētū dn̄i. Tūc ei sicut ex euāgelio p̄mōzas iusti fulgebūt sicut sol in regno p̄ris sui. Et qō ppha dicit. Ecce ei caligo et tenebre opiēt terrā sup gētes: in te xo appebit dn̄s et maiestas ei⁹ in te videbit. Itē qō scptū est q̄ xo expectāt dn̄m exultabūt cū xtute, pducēt pēnas sicut aq̄le currēt et nō laborabūt ambulabūt et nō esurient. Hoc plane pissime et xp̄issime dicis p̄mendās eoz bīitudinē q̄ diligūt aduētū dn̄i. Sed et illi qb⁹ dicebat apls. nō cito moueami mēte q̄si instet dies dn̄i. nec eos p̄ dicēs doctor gētiū ab illa dilectiōe frāgebat q̄ vt iflāmarent volebat. Et ideo nolebat vt crederēt eis a qb⁹ audiebāt istare die dn̄i ne forte cū trāsiret tēp⁹ quo eū crediderāt esse ventur⁹ et venisse nō cernerēt etiā ceca fallacia sibi pmitti arbitrātes et ipa mercede fidei desparēt. Nō ergo ille diligit aduētū dn̄i q̄ eū asserit ppinq̄re nec ille qui asserit nō p̄opinq̄re. sed ille q̄ eū siue ppe siue lōge sit sinceritate fidei firmitate spei ardore charitatis expectat. Nā si tātomagis diligit dn̄s q̄to magis credit et p̄dicat citi⁹ esse ventur⁹ magis eū diligebāt q̄ eius aduētū iā instare dicebāt q̄s hi q̄s apls eis credere p̄hibebat vel ipe apls q̄ hoc vti q̄ nō credebat.

Itē ex eade epistola. Diligend⁹ ē aduētus dn̄i. ii. Thi. iiii.

Watth. xiii.

Esa. lx.

Esa. xl.

Cur de aduentu dn̄i differri nolebat apls

Quis diligat aduentū dn̄i.

Qm̄ nisi venerit discessio p̄mū: et reuelatus fuerit hō pcti fili⁹ p̄ditiōis q̄ aduersatur et extollit supra oē qō dicit de⁹ aut qō colit: ita vt in tēplo dei sedeat oñdēs se tanq̄ sit de⁹. Nō retinetis q̄ cū adhuc essem apud vos hec dicebā vobis? Et nūc quid detineat scitis: vt reuelet in suo tpe Nā mysterū iā opat iniq̄tatis tm̄: vt qui tenet nūc: teneat: donec de medio fiat. et tūc reuelabit ille iniqu⁹ quē dn̄s iesus interficiet spū oris sui: et destruet illustratione aduent⁹ sui eū cui⁹ est aduētus scōm opationē sathane in oī virtute et signis et p̄digijs mēdacib⁹ et in omni seductione iniq̄tatis his qui pereunt.

Ex libro de citate dei. xx. cap. xix.

RRogam⁹ vos inq̄t fratres p aduētū dn̄i nr̄i iesu xp̄i et nr̄e cōgregatiōis in ip̄m vt nō cito moueami mēte necz p spūm necz p xp̄m necz p epla tanq̄ p nos missā q̄si istet dies dn̄i ne q̄s vos seducat vllo mō qm̄ nisi venerit refuga p̄mū. ꝛc. Nulli dubiū est eū de antixp̄o ista dixisse dieq̄ iudicij. Hūc enī appellat die dn̄i nō esse vēturū nisi ille p̄ior venerit quē refugā vocat vtiq̄ a dño deo. Qō si de oibus ipijs merito dici potest q̄tomagis de isto? Sz in quo tēplo dei sit sessur⁹ incertū est vtrū in illa ruina tēpli qō a salomone rege cōstructū est an vero in eccl̄ia. Nō enī alicui⁹ idoli aut demonis tēplū dei aplus diceret. Unde nōnulli nō ip̄m p̄ncipē sz vniuersum quodāmō corp⁹ ei⁹. idest ad eū ptinentē hoim multitudinē simul cū ipso suo p̄ncipe hoc loco intelligi antixp̄m volūt. Rectiusq̄ putāt etiā latine dici sic in greco est ne in tēplo dei. sz in tēplū dei sedeat tāq̄ ipe sit tēplū dei qō est eccl̄a sicut dicim⁹ sedet in amicū. idest velut amic⁹ vel si q̄d aliud isto locutionis genere dici solet. Qō aūt ait et nūc q̄d detineat scitis idest q̄d sit in mora q̄ causa sit dilatiōis ei⁹ vt

Antichristus precedet aduētū dominī

Sedes antichristi ignorat.

In tēplū sedere.

H reuelet in suo tpe scitis Qm scire illos dixit aperte
ꝫ dicere noluit. et ideo nos q nescim⁹ qꝫ illi sciebāt
uenire cū labore ad id qꝫ sensit apl's cupim⁹ nec
valem⁹. pfertim qr illa q addidit hūc sensū faciūt
obscuriorē. Mā qd est iā eni mysteriū iniqtatis opa
tur tantū q mō tenet teneat donec de medio fiat et
tūc reuelabit iniqu⁹? Ego prorsus qd dixerit me
Opiniōes de nerone fateor ignorare Suspitiones tñ horiz qs vel audire
vel legere potui nō tacebo. Quidam putāt hoc de
impio dictū fuisse romano. Et ppterea paulū apl'm
nō id apte scribere voluisse ne calūniā videlicet in-
curreret q romāo impio male optauerit cū spera-
ret eternū vt hoc qꝫ dixit iā eni mysteriū iniqtatis
opaꝝ neronē voluerit itelligi cui⁹ iā facta velut an-
tichristi videbant. Unde nōnulli ipm resurrectuꝝ
r futuꝝ antixpm suspicant. Alij ho nec occisum pu
tant. sz subtractū puto vt putaret occisus et viuū
occultari in vigore ipi⁹ etatis in q fuit cū crederet
extinct⁹ donec suo tpe reuelet r restituat in regnū
Sed multū mihi mira est hec opinātiū tāta psum-
ptio. Illud tñ qꝫ ait apl's tm qui mō tenet teneat
donec de medio fiat. nō absurde de ipso romano i-
perio credit dictū tanqꝫ dictū sit tantū q mō impat
impet donec de medio fiat. idest de medio tollaꝫ r
Mysteriū iniqtatis. tūc reuelabit iniqu⁹ quē significari antixpm null⁹
ambigit. Alij ho et qꝫ ait qd detineat scit⁹ et myste
riū opari iniqtatis nō putant dictū nisi de malis r
fictis q fūt in eccl'ia donec pueniāt ad tātū numeꝝ
q antixpo magnū ppl'm faciat et hoc esse mysteriū
iniqtatis qr videt occultū. Hortari aūt apl'm fide-
les vt in fide quā tenēt teneaciter pseuerēt dicendo
B tantū. q mō tenet teneat donec de medio fiat. ꝫ est
donec exeat de medio eccl'e mysteriū iniqtatis qꝫ
nunc occultū est. ad ipm eni mysteriū ptinere arbi
1. Joh. ii. trant qꝫ ait in epl'a sua ioānes euangelista Pueri
nouissima hora est. Et sicut audistis q antixps sit
vēturus nūc aūt antixpi multi facti sūt vnde gnosci
mus q nouissima hora sit? Ex nob exierūt sed non
erāt ex nobis. q si fuissent ex nobis pmānissent vti-
qꝫ nobiscū. Sicut q ante finē in hac hora inquiunt
quā ioānes nouissimā dicit exierūt multi heretici
de medio eccl'ie. qs multos dicit antixpos. ita oēs
tunc inde exibūt qui nō ad xpm. sed ad illū nouissi-
mum antixpm ptinebūt et tūc reuelabit. Ali⁹ ergo
sic. ali⁹ autē sic apl'i obscura ẋba cōiectat qꝫ tñ eū
dixisse nō dubiū est. nō veniet ad vivos r mortuos
iudicādos xps nisi prius venerit ad seducēdos in
aīa mortuos aduersari⁹ eius antixps qꝫ ad oc-
cultū iam iuditiū dei ptineat q ab illo seducenk p-
sentia qppe ei⁹ erit sicut dictū est scōm opationē sa
thane in omi ẋtute et signis et pdigijs mēdacij et
in omni seductiōe iniqtatis his q pereunt. Tūc eni
Signa mē dacij. soluet sathanas et p illū antixps in omi sua ẋtute
mirabiliter quidē sed mēdaciter opabit. Que solet
ambigi vtrū. pptere a dicta sint signa et pdigia mē
datij qm mortales sensus p fantasmata deceptur⁹
est. vt qꝫ nō facit facere videat. an qr illa ipa etiā si
erūt vera, pdigia ad mendatiū ptrahēt credituros
nō ea potuisse nisi diuinit⁹ fieri ẋtutē diaboli nesci
Opera sa thane ẋa. entes maxime qm tantā quātā nunqꝫ habuit acce-
perit potestatē. Mō eni qm de celo ignis cecidit. et
tātā familiā cū tātis gregib⁹ pecoꝝ scti Iob vno im-
petu assūpsit. et turbo irruēs r domū eijciēs filios
ei⁹ occidit fantasmata fuerūt. Que tñ fuerunt opa
sathane cui de⁹ dederat hāc potestatē. ppter quid
hoꝝ ergo dicta sūt pdigia et signa mēdacij tūc po-
tius appebit. sed ppter qlibet horū dicta sint se-
ducenk eis signis et pdigijs q seduci merebunk p
eō q dilectionē ẋtat⁹ nō receperūt inqt vt salui fie-
rent. Hec dubitauit apl's dicere atqꝫ addere. ideo
mittet illis de⁹ opationē errōris vt credāt mēdatio
Deus eni mittet qr de⁹ diabolū facere ista pmittet Quo deus
iustorꝫ iuditio qꝫ faciat ille iniquo malignoqꝫ mittet ope
cōsilio. vt iudicenk inqt oēs q nō crediderūt ẋtati rationē er-
sed cōsenserūt iniqtati. Proide iudicati seducenk rōris.
et seducti iudicabunk. Sed iudicati seducent illis
iudicijs dei occulte iustis iuste occ'tis qb⁹ ab initio
peccati rationalis creature nūqꝫ iudicare cessauit.
Seducti aūt iudicabunk nouissimo manifestoqꝫ iu
ditio q iesum xpm iustissime iudicatuꝝ. Mō re-
tinetis q cū adhuc essemus apud vos hec dicebā
mus vob? Et nunc qd detineat scitis vt reuelet in
suo tpe. Mā mysteriū iam opaꝝ iniqtatis tantū vt q
tenet nūc teneat donec de medio fiat. Et tūc reue-
labit ille iniqu⁹ quem dñs iesus interficiet spū oris
sui et destruet illustratiōe aduētus sui.

Epla ad esichiū epm. Hec ẋba apostolica ita sane obscura sunt et my
stice dicta. vt tñ appeat eū nihil de statutis dixisse
tēpoꝝb⁹ nullūqꝫ eoꝝ interuallū spatiūqꝫ aperuisse
Ait eni in suo tpe vt reuelet nec dixit post qtū tem
pus hoc futuꝝ sit. Deide subiūxit. Jā eni mysteriū
opaꝝ iniqtatis. Hoc iniqtat⁹ mysteriū qmodolibet
itelligat qd sit ab alio sic ab alio aūt sic qꝫdiu tamē
opetur occultū est. neqꝫ id explicit apl's tanqꝫ hō ex
eoꝝ nūero qb⁹ dictū est. nō est vr̄m scire tpa. qꝫ is Act. i.
eni mundū inter eos erat qñ eis ꝫ dictū est ad eoꝝ
tñ collegiū atqꝫ societatē etiā nō ābigimus ptinere
Jtē qꝫ sequit tātūmō q tenet teneat donec de me-
dio fiat. r tūc reuelabit ille iniqu⁹ quē dñs iesus in-
terficiet spū oris sui. docet nos antixpm mālfestū
futuꝝ. Siqdē ipm videt aliqñ euidētiorē significa
tiōe tetigisse inflictēdū spū oris dñi iesu xpi. sed p̄
mo quātū tpis tūc erit nec saltē obscure locut⁹ est. D
Quisnā sit ei q mō tenet vel q teneat vel qd sibi ve-
lit qꝫ ait de medio fiat. potest qsqꝫ se coartare vt in
telligat vel aliqꝫ en⁹ suspicet qm quō scriptū legit.
qꝫdiu autē teneat r post quāta tēpoꝝ spatia de me
dio fiat hic tacet omnino.

Eo q charitatē ẋtatis nō receperūt vt
salui fierēt. Jdeo mittet illis de⁹ opatio
nē errōris vt credāt mēdatio: vt iudicen
tur oēs q nō crediderūt ẋtati: sz cōsense
rūt iniqtati. Nos aūt debem⁹ gras age-
re deo semp p vobis ffres dilecti a deo q
elegerit nos de⁹ pmitias in salutē in scti
ficatiōe spūs r in fide ẋtatis in q̄ et vo-
cauit vos p euangeliū nr̄m in acqsitione
glie dñi nr̄i iesu xpi Jtaqꝫ fratres state: r
tenete traditiōes qs didicistis: siue p ser
monē siue p epl'am nr̄am Jpe aūt dñs nr̄
iesus xps et de⁹ et pater nr̄ q dilexit nos:
et dedit cōsolationē eternā r spem bonā
in gra exhortet corda vra et confirmet in
omni ope et sermone bono.

Extractus ps. cv. Ut dei cū putant ad suū regnū visibilem
istā ptinere ppbetiā qr spe iuisibiliū bo
noꝝ gaudere nō norūt in laqos illi⁹ rui-
turi sūt de quo dñs ait. Ego veni i noīe Joh. v.
pris mei r nō suscepistis me: ali⁹ veniet in noīe suo
hūc suscipiet⁹ de q paul⁹ apl's dicit. qr reuelabit hō
pcti fili⁹ interit⁹ q aduersat et supextollit supra oē
qꝫ dicit de⁹ aut quod colit: ita vt i tēplo dei sedeat

ostendēs se tanq̄ sit de⁹. Et paulo post. Tūc reuelabit⁹ iniqu⁹ quē dñs iesus interficiet spū oris sui ⁊ euacuabit illuminatiōe p̄sentie sue eū cui⁹ est p̄sentia scōm operationē sathane in oi ☧tute ⁊ signis et ꝑdigijs mendacij et in omni seductiōe iniq̄tatis his qui pereūt ꝓo eo q̄ dilectionem veritatis non receperūt vt salui fierēt. Et ideo mittet illis deus operationē erroris vt credāt mēdatio et iudicēt oēs q̄ nō crediderūt ☧itati. sed cōsenserūt iniq̄tati p̄istū refugā. p̄istū qui se extollit sup oē q̄ dicit deus et q̄ colit. Videt mihi ꝓp̄m israelita⁹ carnaliū putatu⁹ ipleri istam ꝓphetiā qua dictū est saluos fac nos dñe de⁹ nr̄ et cōgrega nos de gētib⁹ q̄ illo duce velut in cōspectu inimico⁹ suo⁹ visibiliū qui eos visibiliter captiuauerāt habituri sūt visibilē gl̄am Sic credēt mēdatio q̄ dilectionē ☧itatis nō receperūt vt nō bona carnalia. sz spūalia cōcupiscerēt. Sic enī a diabolo decepti sūt vt occiderēt xp̄m q̄ⁿ dixerūt. Si dimittim⁹ eū sic oēs credēt in eū et veniēt romani ⁊ tollēt nr̄m locū et gentē. q̄ⁿ caiphas vn⁹ ex ipis cū esset pōtifex anni illi⁹ dixit eis. Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis q̄ expedit vobis vt vnus moriatꝝ ꝓ ꝓp̄lo et nō tota gens pereat.

Johan. xi.

Ibidem

Mat. xxiiii. Exepta ad eūdē epm.

Tribulatio q̄lis nō fuit ab initio mūdi an de tpe destructionis hieruſalē: an antechristi tē poze p̄dicta sit.

¶ Erit enī tūc tribulatio magna qualis nō fuit ab initio mūdi neq̄ fiet. Sic ē positū scōm matheū ⁊ scōm marcū vt icertū sit vtrū de excidio illi⁹ ciuitatis an de scī fine itelligi debeat. Lucas ☧o vt ostēderet tūc factū fuisse abominationē desolatiōis: q̄ a daniele p̄dicta est q̄ⁿ expugnata est hier'm hec eo dē loco dñi ☧ba cōmemorat. Cū aūt videritis circūdari ab exercitu hier'm scitote q̄ approp̄inq̄bit ☧solatio ei⁹. Appet itaq̄ tūc ibi posita desolatiōis abominationē. Mā iosephus q̄ iudaicā descp̄sit hi storiā talia mala dicit illi pop'o tūc accidisse vt vix credibilia videātur. vnde nō imerito dictū est talē tribulationē non fuisse a creature initio nec futurā Sed si tpe antix̄pi talis aut maior forsitā erit itelligendū est de illo pp'o dictū q̄ eis talis amplio⁹ futura nō erit. Si enī antich̄ristū illi primit⁹ et p̄cipue recepturi sūt factur⁹ est idē tūc pp'us tribulationē potius q̄ passurus.

Capitulum tertium.

Ecetero fratres orate ꝓ nobis vt ſmo dei currat et clarificetur sicut ⁊ apud vos: et vt liberemur ab importunis ⁊ malis hoib⁹.

Exepta ad vitalem.

Roma. x.

Quād postremo ap'm paulū ꝓ iudeis infidelib⁹ habentē talia vota culpab⁹: de q̄b⁹ ait. bona volūtas q̄dē cordis mei et dep̄catio ad deum ꝓ illis in salutē. Qui etiā thessalonicēsib⁹ dicit. De cetero fratres orate ꝓ nob⁹ vt verbū dñi currat et gl̄ificet sicut etiā apud vos vt eruamur ab iniq̄s et malis hoib⁹. Nō enim oīm est fides. Quō curreret ⁊ gl̄ificaret verbū dei nisi ad fidē cōuersis eis q̄bus p̄dicaret q̄ⁿquidē iā credētib⁹ dicit quēadmodū et apud vos: Scit certe hoc ab illo fieri quē vult rogari vt hoc faciat etiaz vt eruat ab iniq̄s et malis hoib⁹ qui ꝓfecto et illis oratiōib⁹ non erāt crediturī. Ꝓpter q̄ addidit. nō enī oīm est fides. Tanq̄ diceret. Nō enī apud oēs etiā orantib⁹ vobis gl̄ificabit ☧bū dei: quia ip̄i vtiq̄ fuerāt crediturī q̄ ordinati erāt in vitā eternā p̄destinati in adoptionē filioꝝ ꝓ iesum xp̄m in ip̄m et electi in ip̄o ante mūdi ☧stitutionē. Sed ideo deus ꝓ oones credētiū nōdū credētes credere facit vt ostēdat q̄ ip̄e facit. Remo est enī tam imp̄it⁹ tā carnalis tā tardus ingenio q̄ nō videat deū facere q̄ rogari se p̄cepit vt faciat.

Ofonib⁹ credētium credūt nō credētes.

De⁹ facit q̄ rogari p̄cepit vt faciat.

Nō enī oīm est fides Fidelis aūt dñs est qui cōfirmabit vos ⁊ custodiet a malo. Cōfidim⁹ aūt de vobis ffes in dño: q̄ⁿ que p̄cepim⁹ ⁊ facitis: ⁊ facietis. Dñs aūt dirigat corda vra in charitate dei: et patiētia xp̄i. Denūciam⁹ aūt vobis ffes in noie dñi nr̄i iesu xp̄i: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordinate: ⁊ nō scōm traditionē quā acceperūt a nobis. Ip̄i enī scitis quēadmodū oporteat imitari nos.

Exlibro sentētiaꝝ ꝓspi. Posse habere fidez est nature habere fidē gr̄e. Roma. xi.

Posse habere fidē sic posse habere charitatē natura est hoim. Habere aūt fidē sicut habere charitatē gr̄a est fideliū. Sz cū volūtas credēdi aliis ꝓpar' a dño discernendū est q̄d veniat de mia ei⁹ q̄d de iuditio. Vniuerse enī vie dñi mia et veritas. Inuestigabiles aūt sūt vie ip̄ius. Inuestigabiles g̃ sūt et mia q̄ gratis liberat et ☧tas q̄ iuste iudicat Q̄n nō inqeti fuim⁹ inter vos neq̄ gratis panē manducauim⁹ ab aliquo: sed in labore ⁊ in fatigatiōe nocte et die operātes: ne quē vr̄m grauarem⁹. Nō quasi nō habuerim⁹ potestatē: sed vt nosmetip̄os formā darem⁹ vobis ad imitādum nos. Mā et cū essemus apud vos hoc denūciabam⁹ vobis: q̄ⁿ si q̄s nō vult opari: nec māducet. Audiuim⁹ enī inter vos quosdam ambulātes inqēte nihil opātes: sz curiose agētes. His autē q̄ eiusmodi sūt denūciam⁹ et obsecram⁹ in dño iesu xp̄o vt cū silētio opātes: suū panē māducent

Exli. de ope monachoꝝ.

Mat. vi.

Qualeop⁹ p̄cepit a postolus.

Lola. iiii. Ibidem

Ibidem

Non inquiunt de hoc ope corpali in quo vel agricole vel opifices laborāt p̄cepit aplus cū diceret q̄ nō vult opari nō māducet ne euāgelio posset esse cōtrarius vbi ait ip̄e dñs. Ideo dico vob ne sollicīti sitis aie vr̄e quid māducetis neq̄ corpi vr̄o q̄d induamini Nōne aia plus est q̄ esca et corp⁹ plus q̄ vestimentū: Ecce inquiūt vbi nos dñs iubet de victu et tegumēto nr̄o esse securos. Quō ergo aplus sentire aduersus dñm posset vt p̄ciper ita esse debere solliciros q̄d manducem⁹ et q̄d bibam⁹ et vnde coopiamur vt nos etiā opificū artib⁹/curs/laboriosb⁹ onoraret: Quapropter in eo q̄ ait. Qui nō vult operari nō māducet. opera spūalia inquiūt debem⁹ accipere. De q̄bus alio loco dicit vnicuiq̄ sicut de⁹ dedit Ego plātaui apollo rigauit sed de⁹ incrementum dedit. Et paulo post. Vnusquisq̄ suam mercedem accipiet secundū suū laborē. Dei enī sumus cooperarij dei agricultura dei edificatio estis. Secūdū gr̄am dei que data est mihi vt sapiens architect⁹ fundamētū posui. Sicut q̄ ap'ls opar' plantādo/rigādo/edificādo/⁊ fūdamētū ponēdo. ita q̄ nō vult opari nō māducet. Quid ei pdest māducare spūaliter. idest pasci ☧bo dei si nō inde opar' aliorū edificationē sicut illi pigro suo q̄d pfuit accipe talentū et abscōdere nec opari lucra dñica: An vt ei auferret in finē ⁊ ip̄e in exteriores tenebras mitteret: Sic

inquiunt nos facim⁹. Legim⁹ cū fratrib⁹ q̄ ad nos ab estu scī venūt fatigati vt apō nos in ẋbo dei et in oratiōib⁹ psalmis hymnis cāticis spūalibus req̄escāt. Alloq̄mur eos cōsolamur exhortamur edificātes in eis si q̄d eox vite p̄ suo gradu deesse p̄spicimus. Talia opa si nō facerem⁹ pcul dubio a dño alimenta tpa spūalia sumerem⁹. Sed si ꝟ solū de hac re dixisset apl's q̄ nō vult opari nec māducet posset hec ẋba in aliā trāsduci sententiā. Cū vero multis alijs locis epl'ax suax q̄d hinc sentiat aptissime doceat. supfluo conank et sibi ⁊ ceteris caliginē obducere. vt q̄ vtiliter illa charitas monet nō solū facere nolūt. ſz nec itelligere ip̄i aut ab alijs itelligi velint nō timētes q̄ scp̄tū est. noluit intelligere vt bñ ageret. Sciēdū itaq̄ beatū apl'm opa corpalia seruos dei opari voluisse q̄ finē haberēt in magnā spiritualē mercedē. Ad ꝟ vt ip̄o victu et tegumento a nullo idigerēt sed manib⁹ suis hec pcurarēt sibi et euāgelica p̄cepta apl'ico p̄cepto ⁊ exemplo nō esse cōtraria. At enī dñs ait. Nolite sollicīti esse aīe q̄ māducetis neq̄ corpi vr̄o q̄d vestiami. Recte q̄m supra dixerat. nō potestis deo ſuire et mammone. Qui enī ꝓpter ꝟ euāgeliū p̄dicat vt habeat vū māducet et vnde vestiat simul se putat ⁊ deo ſuire q̄ euāgeliū p̄dicat et māmone. q̄ ꝓpter hec necessaria p̄dicat q̄ dñs dicit fieri nō posse. Ac p hoc ille q̄ ꝓpter ista euāgeliū p̄dicat nō deo sed māmone ſuire cōuincit. et si de⁹ illo ad alioq̄ puectum quō ip̄e nescit vtat. Nam hui⁹ sententie subiūgit dicens. Jdeo dico vob. nolite sollicīti esse aīe q̄d māducetis neq̄ corpi vestro q̄d vestiamini. Nō vt ista non pcurent. q̄tū necessitati sat est. Vnde honeste potuerit. sed vt nō ista intueātur et p̄opter ista faciāt quicq̄d in euāgelij p̄conio facere iubētur.

Mat.vi. Luce.xii. Mat.vi.

Ex eodē lib.

Vos aūt frēs nolite deficere bñfaciētes

Propk necessitates scōq̄ q̄q̄uis p̄cepti apl'i obtēperēt vt cū silētio opantes suū panē māducēt. possūttñ multis ex causis idigere supplemēto aliq̄ taliū sustentationū cū dixisset talia docēs et p̄monēs. his aūt q̄ eiusmōi sūt p̄cipim⁹ et obsecram⁹ in dño iesu xp̄o vt cū silētio opātes suū panē māducēt ne illi q̄ habebāt vnde ſuis dei necessaria p̄berēt hac occasio ne pigresceret puidēs cōtinuo subiecit. Vos autē frēs nolite infirmari bñ facientes. Et ad titū cū scriberet dicēs. Zenā legisp̄itū ⁊ apollo sollicite p̄mitte vt nihil illis desit vt oīderet. vnde illis nihil deesse deberet ꝓtinuo subiūxit. Discāt aūt et nr̄i bōis opib⁹ p̄esse ad necessarios vsus ne sint infructuosi

Titū.iii. Ibidem

Q̄ si q̄s nō obedierit ẋbo nr̄o p epl'am hūc notate: et nō cōmisceamini cū illo vt confundak. Et nolite q̄si inimicū existimare: sed corripite vt fratrē. Ip̄e aūt de⁹ pacis det vobis pacē sempiternā in oī loco. Dñs sit cū oībus vobis. Salutatio mea manu pauli. q̄ est signū in oī epl'a. Jta scribo. Sīa dñi nostri iesu xp̄i cū oībus vobis Amen.

Extractatu pl.iiii.

Castigādi inimici cū dilectione

Diligam⁹ inimicos corripiam⁹ castigem⁹ et excōmunicem⁹ cū dilectiōe a nob etiā separem⁹. Videte enī q̄d dicat apl's. Si q̄s aūt nō obaudit ẋbo nr̄o p epl'am hūc notate ⁊ nolite cōmisceri eum eo. Sed ne subrepet tibi ex hoc iracundia ⁊ turbaret oculū tuū. nō inq̄t vt inimicū eū existimetis. ſz corripite vt fratrē vt erubescat. A quo indixit separationē nō precidit dilectionē.

Extractatu pl.c. ps.c.

Quō p̄cipit nobis cauēdum q̄ xp̄s nō cauit.

Supbo oculo et insatiabili corde huic nō pueschebar. Quid est nō pueschebar? Nō cū illo comedebā. Quō nobis ꝓponit hoc q̄ ip̄e nō fecit? Ad imitationē suā nos hortat videm⁹ eū cōuiuatū esse cum supbis quō nos p̄hibet ne puiuemur cū eis? Nos q̄dē frēs ꝓpter correctionē aliq̄ tenem⁹ nos etiā a frib⁹ nr̄is et nō cū eis cōuiuamur. vt corrigant cū extraneis poti⁹ cōuiuamur cū paganis q̄s cū his q̄ nobiscū erāt si viderim⁹ eos male viuere vt erubescāt et corrigank. Sicut dicat apl's. Si q̄s nō obaudit ẋbo nr̄o p epl'am hūc notate ⁊ nolite cōmisceri cū eo. Et nō vt inimicū existimetis. sed corripite vt frātrē. Facimus hoc plerūq̄ ꝓpter medicinā et cū extraneis multis et cū impijs sepe vescimur. Quid est ꝟ q̄ ait supbo oculo ⁊ insatiabili corde huic nō cōuescebar? Habet epulas suas cor pīū. Habet epulas suas cor supbū. Maz ꝓpter cibos ip̄os cordis supbi ideo dixit insatiabili corde. Cor supbū vnde pascit? Si supb⁹ est inuid⁹ est aliter nō potest Supbia mak inuidētie est nō potest nisi generare hāc ⁊ cū illa semp esse. Dis g̃ supb⁹ inuid⁹ est malis alienis pascit. Vñ dicit apl's. Si mordetis ⁊ comeditis iuicē videte ne abinuicē cōsummami. Videtis g̃ comedētes nolite his cōuesci fugite tale conuiuiū. Neq̄ enī se satiāt gaudēdo de malis q̄ insatiabili corde sūt. Caue ne capiaris in epulis eox laqueo diaboli. Cibis talib⁹ pascebank iudei q̄ñ crucifixerūt dñm q̄ pascebank tanq̄ de pena dñi. Mā et nos de cruce dñi pascimur q̄ corp⁹ ip̄ius mādu camus. Dicebāt enī cū viderēt pēdentē in cruce insultātes q̄ insatiabiles corde erāt. Dicebāt ergo si filij⁹ dei est descendat de cruce alios saluauit se saluare nō potest? Pascebank cibo crudelitatis sue et ille pascebak cibo mie sue Pater inq̄t ignosce illis q̄ nescīūt q̄d faciūt. Habēt ergo ip̄i epulas suas. Audi epulas pīox. Bti qui esuriūt et sitiūt iustitiā quoniā ip̄i saturabunk.

Epule cordis.

Supb⁹ oīs inuidus.

Sala.vi

Mat.xxvii.

Luce.xxiii.

Mat.v.

Argumētū in epl'am ad timotheū p̄mā.

Expositio diui p̄ris Augustini: in p̄mā epistolā diui Pauli apl'i ad timotheum collecta a venerabili Beda p̄sbytero.

Timotheū instruit ⁊ docet de ordinatiōe epatus et dyaconij. et ois eccl'iastice disciplie: scribēs ei a laoditia p tichicū diaconē.

Epl'a prima ad timotheū.

Paulus apl's ie su xp̄i secūdū ip̄erū dei saluatoris nostri ⁊ xp̄i iesu spei nr̄e timotheo dilecto fi-

lio in fide gra et mia ⁊ pax a deo patre et xpo iesu dño nro. Sicut rogaui te vt remaneres epheſi cū ire in macedoniā. vt denūciares q̄busdā ne aliter docerēt: neq; intēderēt fabulis et genealogijs interminatis que questiones pstant magis q̄ edificationē dei que est in fide.

Ex libro ꝓtra inimicū legis ⁊ pphetarū. Aniles fabule nō sūt diuina eloquia.

QUod iste pphanas et aniles fabulas et genealogias ifinitas appellasse apl'um existimat diuia eloqa legis et pphetax qz dixit pphanas ⁊ aniles fabulas deuita ⁊ alio loco. nō intēdentes fabulis iudaicis et genealogijs ifinitis q̄ questiones pstāt magis q̄ edificationē. q̄s ita nisi hereticꝰ multū cecꝰ erraret. Cur g̃ hoc apl'us ipe nō fecit si has esse aniles fabulas iudicauit? Cur dicit ad galathas. dicite mihi sub lege volētes esse legē nō audistis? Scriptū est enī q̄ abrahā duos filios habuit vnū de ācilla et aliū de libera q̄ sūt in allegoria hec sūt duo testamēta. Et ad corithios. Nolo vos ignorare ffres qz pres nr̄i oēs sub nube fuerūt et oēs p mare trāsierūt et oēs p moysen baptizati sūt in nube ⁊ mari. Et oēs eundē cibū spiritalē māducauerūt. et oēs eundē potū spiritalē biberūt. bibebāt aūt de spiritali cōsequēte eos petra. Petra aūt erat xps. Nescit aūt habere pter scpturas legitimas ⁊ ppheticas iudeos q̄sdā traditiones suas q̄s nō scptas habēt. sz mēoriter tenent ⁊ alter in alterꝝ loquēdo trāsfundit q̄z deutero sin vocāt vbi etiā dicere audēt ⁊ credere deū ꝓmohoī duas creasse mulieres. Et q̄bꝰ texunt genealogias ꝛe sicut ait apl'us. Ifinitas pariētes ifructuosissimas q̄stiones. Sed si huic talia nunq̄ euenit audire nunq̄d ⁊ cōtra euāgeliū sic obsurdescere debuit vt nō aduerteret ꝛba dñi xpi q̄bꝰ arguit iudeos q̄ de pentibꝰ nō honorādis ipietatē docerēt filios suos. Ibi q̄ppe ⁊ dei pceptū q̄ in lege cōscptū est attestādo cōmemorauit. Nec ob aliud eos arguit nisi q̄ reijcerēt mādatū dei vt statuerēt traditiones suas. Cū g̃ interrogassent phariſei ⁊ scribe q̄re discipuli tui nō ambulāt iuxta traditionē seniorū sed cōibꝰ manibꝰ māducāt panē. ille respōdēs dixit eis Bene pphetauit Esaias de vob hypocritis sicut scptū est ppl'us hic labijs me honorat cor aūt eorū lōge ē a me. Invanū aūt me colūt docētes doctrinas ⁊ pcepta hoim relinquētes aūt mādatū dei tenetis traditionē hoim baptismata vrceoꝝ ⁊ calicū et alia his silia facitis multa. Et dicebat illis. Bene irritū fecistis pceptū dei vt traditionē vram seruetis. Moyses enī dixit. Honora patrē tuū et matrē tuā et q̄ maledixerit patri aut matri morte moriat. Vos autē dicitis. Si dixerit hō pri aut matri corban qđ est donū qđcūq; ex me tibi pfuerit et vltra nō dimittitis eū quicq̄ facere pri suo aut matri rescindētes ꝛbū dei p traditionē vram quā tradidistis ⁊ silia hmōi multa facitis. vbi euidēter xpus ostēdit ⁊ illā dei esse legē quā pphanꝰ iste blasphemat et iudeos habere suas traditiones a libris ppheticis et legitimis alienas q̄s appellasse apl'um pphanas fabulas et aniles et genealogias interminatas non hereticus sed catholicus lector intelligit.

Finis autem pcepti est charitas de corde puro: et conscientia bona: et fide non ficta.

Deutero=nomij iudeoꝝ

Sala. iiii.

1. Cor. x.

War. vii. Esaie. xxix.

War. vii.

QUoniaꝝ scpturarū multiplicē abūdātiā latissimāq; doctrinā sine vllo erroꝛ cōphēdit ⁊ sine vllo laboꝛe custodit cuius coꝛ plenū est charitate dicente apl'o plenitudo aūt legis charitas. Et alio loco. Finis aūt pcepti ē charitas de coꝛde puro ⁊ cōsciētia bona ⁊ fide non ficta. Quid est aūt pcepti finis nisi pcepti adipletio? Et q̄d est pcepti adipletio nisi legis plenitudo. Dō ergo ibi dixit plenitudo legis charitas Hoc etiā hic dixit finis pcepti ē charitas. Nec dubitari vllomodo potest q̄ tēplū dei sit hō in q̄ habitat charitas. Dicit enī et ioānes. Deꝰ charitas est. Quapꝛopt quisq̄s vetꝰ pctm̄ vis extiguere mādato nouo extingue cupiditatē et āplectere charitatē Sicut enī radix oīm malorū est cupiditas ita radix oīm bonoꝝ charitas. Tota magnitudinē et āplitudinē diuinoꝝ eloquioꝝ secura possidet charitas q̄ deū primūq; diligim⁹. Docet enī nos celestis vnꝰ magister ⁊ dicit. Diliges dñm deū tuū ex toto coꝛde tuo ⁊ ex tota aīma tua et ex tota mēte tua ⁊ diliges primū tuū tanq̄ teipm. In his duobꝰ pceptis tota lex pēdet et pphete. Si g̃ nō vacat oēs paginas scās pscrutari oīa iuolucra ꝓmonū euoluere oīa scpturaꝝ secreta penetrare tene charitatē vbi pendēt oīa ita tenebis qđ ibi didicisti tenebis etiā qđ nūq̄ didicisti. Si enī nosti charitatē aliq̄d nosti Unde ⁊ illud pendet qđ forte nō nosti. Et in eo qđ in scpturis intelligis charitas patet. et in eo qđ nō itelligis charitas latet. Ille itaq; tenet ⁊ qđ patet et qđ latet in diuis ꝓmōibus q̄ charitatem tenet in moꝛibus.

Ex ſmōe de laude charitatis. G

Charitas legē ipleꝛ. Roma. xiii.

Dō tēplū dei est.

Joan. iiii.

1. Thi. vi.

Charitatē scies oīa soluti sue necessaria scit.

CDiliges inq̄t dñm deū tuū ex toto coꝛde tuo et ex tota aīa tua ⁊ ex tota mēte tua. ⁊ diliges primū tuū tanq̄ teipm. In his duobꝰ pceptis tota lex pēdet et pphete. Finis itaq; pcepti est dilectio. et ea gemina. idest dei ⁊ primi. Nullū rex diligēdaꝝ genus i his duobꝰ pceptis ptermissū est. Cū enī pcurrat dilectio dei / eiusq̄ dilectiōis modꝰ pscriptꝰ appareat ita vt cetera i eū cōfluāt de dilectiōe tua nihil dictū videꝛ. sed cū dictū est diliges primū tuū tāq̄ teipm simul ⁊ tui abs te dilectio nō ptermissa est. Ille aūt iuste ⁊ sctē viuit q̄ rerū integer estimatoꝛ est. Ipe est aūt q̄ ordinatā habet dilectionē ne aut diligat qđ nō est diligēdū aut nō diligat qđ diligēdū est. aut āpliꝰ diligat qđ minꝰ diligēdū ē: aut eq̄ diligat quod vel minꝰ vel ampliꝰ diligēdum est aut minꝰ vel ampliꝰ qđ eque diligēdū est. Omnis peccatoꝛ inq̄tū peccatoꝛ ē nō est diligēdus / ⁊ oīs homo inq̄tū homo / est diligendus ꝓpter deū / deꝰ vero ꝓpter teipm. Et si deus omni homini āpliꝰ diligendus est / āpliꝰ quisq̄ deū debet diligere q̄z seipm. Itē ampliꝰ aliꝰ hō diligēdꝰ est q̄z coꝛpꝰ nr̄m qz ꝓpter deū oīa ista diligēda sūt ⁊ potest nosci alius hō pfrui qđ nō potest coꝛpꝰ / qz coꝛpꝰ p aīam viuit q̄fruimur deo. Oēs aūt eq̄ diligēdi sūt. Sed cū oibꝰ pdesse nō possis / his potissimū cōsulendū est q̄ p loco ⁊ tēpoꝝ vel haꝝ quarūlibet rerū opoꝛtunitatibꝰ constrictius tibi q̄si quadā sorte iunguꝛ

War. xxii. Ex libro de doctrina ꝓpia na. i. I

Dilectio ē finis pce=pti.

Dilectio ordinata.

Quo de⁹ ⁊ quo hō diligēdus. Proxim⁹ est plus q̄z coꝛpus nostrū a nob diligēdus Oēs eq̄ sūt diligēdi sz non oibus subueniē=dū est.

CSim igit hec sūma est vt intelligaꝛ legis et oīm diuinaꝝ scpturaꝝ plenitudo finis esse dilectio rei q̄ fruendū est et rei q̄ nobiscū ea re frui potest qz vt se q̄sq̄ diligat pcepto nō opꝰ est. Hoc g̃ vt nossemꝰ atq; possemꝰ facta est tota ꝓ nostra salute p diuinā puidentiā dispēsatio tēporalis. Quisquis igit scripturas diuinas vel quālibet eaꝝ partē intellexisse sibi videꝛ ita vt in eo intellectu non edificet istā geminā charitatē dei et primi nondū intellexit.

Jtez ex eode libro. Dilectio rei q̄ fruendū ē plenitudo pcepti est.

Ex sermõe in epla Ioã.x.

¶ Nolite lõge. veni ad xpm. vides ide finem ois cõsummatiõis. Quis est iste finis? Paulũ interroga. Finis autẽ p̃cepti est charitas de corde puro et conscientia bona ⁊ fide nõ ficta. Alio loco plenitudo autẽ legis est charitas. Quid tam finitũ et terminatũ q̃ plenitudo? Et enĩ fratres nẽ poni laudabiliter nolite putare cõsumptionẽ sed cõsummationẽ. Aliter enĩ dicit finiui panẽ. aliter finiui tunicam. finiui panẽ mãducando / finiui tunicã in texẽdo. Et ibi finis sonat et illic finis sonat. Sed tamen panis finit vt consũmat. tunica finit vt cõsummet.

Roma.xiii.

Finis hic est nõ consumptio sz cõsũmatio

Panis finit vt nõ sit: tunica finit vt pfecta sit.

Ex libro enchiridion. Ad charitatẽ referẽt omne p̃ceptum.

¶ Omnia igit̃ p̃cepta diuina referunt ad charitatem de q̃ dicit apls finis aũt p̃cepti est charitas de corde puro ⁊ conscientia bona et fide non ficta. Sic itaq; p̃cepti finis charitas est. idest ad charitatẽ referẽt omne p̃ceptũ. Quod vero ita fit vel timore pene vel aliq̃ intentiõe carnali vt nõ referat ad illam charitatẽ quã diffundit ipũs sctũs in cordib⁹ nr̃is nõdũ fit quẽadmodũ fieri oportet q̃uis fieri videatur. Charitas q̃ppe ista dei est ⁊ p̃rimi. Et vtiq; in his duob⁹ p̃ceptis tota lex pendet et pphete. Ade euangeliũ. Ad de apl̃os. Nõ enĩ aliũde vox ista est finis p̃cepti est charitas et deus charitas est Quicũq; ergo mãdat deus ex q̃bus vnũ est nõ me chaberis et q̃cunq; nõ iubeat et spũali consilio voluentur ex q̃bus vnũ est bonũ est hoi mulierẽ nõ tãgere. tũc recte fiunt cũ referunt ad diligendũ deũ et p̃ximũ ppter deũ et in hoc seculo et in futuro. Nunc deũ p̃ fidem tũc p̃ speciẽ et ipm̃ p̃rimũ nũc p̃ fidem. Nõ enĩ scim⁹ mortales corda mortalium.

War.xxii.

1.Cor.iiii.

Tũc aũt illumiabit dñs abscõdita tenebraꝝ et manifestabit cogitatiões cordis ⁊ laus erit vnicuiq; a deo quia id laudabit et diliget a p̃rimo in p̃rimo q̃ ne lateat ab ipso illuminabit deo. Minuit autẽ cupiditas charitate crescente donec veniat hec adtantã magnitudinẽ qua maior esse nõ possit. Maiorem enĩ charitatẽ nemo habet q̃ vt aiam suã ponat p amicis suis. Ibi autẽ quis explicet q̃nta erit charitas vbi cupiditas quã vel cohercendo supet nulla erit q̃n̄ summa erit sanitas?

Johan.xv.

Ex tractatu pl. xxxi. Charitas Cupiditas

¶ Amate sed q̃d amatis videte. Amor dei / amor p̃rimi / charitas dicit. Amor mũdi / amor hui⁹ scli cupiditas dicit. Cupiditas refrenet / charitas exciteꝫ. Ipsa enĩ charitas bene opantis dat ei spem bone conscientie. Spem enĩ gerit bona conscientia

Cõsciẽtia bona in tota spe mala in desperatione.

Quomodo mala conscientia in tota desperatiõe sic bona conscientia in tota spe. Et erũt tria hec de q̃b⁹ dixit apostol⁹ fides spes charitas. Et alio loco ipa tria. sed p̃o spe bonã conscientiã posuit. Finis enĩ p̃cepti est dixit. Quid est finis p̃cepti? Quo pficitur nõ quo consũmit. Finis inquit p̃cepti est charitas de corde puro et cõscientia bona et fide non ficta. p̃o spe conscientiã posuit. Ille enĩ sperat q̃ bonam cõscientiã gerit. quẽ vero pungit mala cõsciẽtia retrahit se a spe et non sibi sperat nisi dãnationem. Ut ergo speret regnũ: habeat bonã cõsciẽtiã credat et operet. Quod credit fides est q̃ opatur charitas est. Illo ergo loco a fide cepit apls. fides spes charitas Alio loco ab ipa charitate cepit charitas de corde puro et cõscientia bona ⁊ fide nõ ficta

Cõsciẽtia p spe accipitur.

1.Cor.xiii.

Ex tractatu pl.cxl.

¶ Quicq̃d ergo salubriter mente concipit̃ vel ore pfertur vel de qualibet diuina pagina exculpit̃ nõ habet finẽ nisi charitatẽ. Hec autẽ charitas non q̃liscunq; est. Nam et male viuẽtes irretiunt sibi societate pdite conscientie et dicũtur amare se. Nolle discedere ab inuicem. suis collocutiõibus cõsiliari desiderare se absentes / gaudere ad p̃sentiã suam.

Amor tartareus.

amor iste tartareus est. Uiscũ habet q̃ deijciat in p̃fundũ nõ pennas q̃bus leuet in celũ. q̃ obrem vt a ceteris q̃ appellãt charitates: segregaret ⁊ distingueret ea que charitas dicit vera christiano⁊ paulo definita est atq; ita suis q̃busdã terminis circũscripta cũ sit diuinitate infinita vt oino discernat a ceteris. Finis inq̃t p̃cepti est charitas. Posset hucusq; dicere. Nã alijs locis vbi tanq; sciẽtib⁹ loquebatur hucusq; dixit. Plenitudo inq̃t legis est charitas. Et nõ dixit q̃lis charitas. Ideo ibi nõ dixit quia dixit alibi. Nõ ei vbiq; omnia dici aut posũt aut debẽt. Ergo hic plenitudo legis charitas. Querebas forte q̃ charitas q̃lis charitas. Audis alio loco finis p̃cepti est charitas de corde puro Jã videte vtrũ inter se habeãt latrones charitatẽ de corde puro purũ cor in charitate. hoc est q̃n̄ diligis hoiem sc̃m deũ quia ⁊ teipm̃ sic debes diligere vt nõ erret regula. Diliges p̃rimũ tuũ tanq; teipm̃ Si enĩ male te diligis ⁊ inutiliter ita ⁊ p̃rimũ diligẽdo q̃d ei cõsulis? Quõ aũt male diligis? quõ inuenit scp̃tura q̃ neminẽ palpat et cõuincit q; non te diligis. immo et cõuincit q; et odisti te. Qui aũt diligit inq̃t iniq̃tatẽ odit aiam suã. Si ergo diligis iniq̃tatẽ putas q̃ teipm̃ diligas? Errasita et p̃rimum diligẽs ad iniquitatẽ duces ⁊ dilectio tua laqueus erit dilecti.

Charitas vera.

Roma.xiii.

Latrones nõ habẽt inter se charitatem. War.xii.

Qui malꝰ est se nõ diligit. ps.x.

¶ Cũ enĩ diceret charitas addidit de corde puro vt nihil aliud q̃ id q̃ diligendũ est diligat. Cõsciẽtia vero bonã subiungit ppter spem. Ille enĩ se ad id q̃ credit et diligit quentuꝝ esse desperat cui male cõsciẽtie scrupul⁹ inest. Tertio et fide inq̃t nõ ficta si enĩ fides nr̃a mẽdatio caruerit tũc ⁊ nõ diligim⁹ quod nõ est diligẽdũ et recte viuẽdo id speramus vt nullomodo spes nostra fallatur.

Ex libro de doctrina xpiana. i.

A q̃bus quidã aberrãtes cõuersi sunt in vaniloquiũ volẽtes esse legis doctores nõ intelligentes neq; que loquunt: neq; de q̃bus affirmãt.

O

Exlib. de genesi ad lfam

Presumptores temerarij molestissimi sunt.

Quid enĩ molestie tristitieq; ingerãt p̃udentib⁹ fratrib⁹ temerarij p̃sumptores satis dici nõ potest. cũ si q̃n̄ de praua et falsa opinatiõe sua reprehendi et cõuinci ceperint ab eis q̃ libroꝝ auctoritate nõ tenẽtur ad defendẽdũ id q̃ leuissima temeritate et aptissima falsitate dixerũt eosdẽ libros sctos vnde id pbent pferre conant vel etiã memoriter q̃ ad testimoniũ valere arbitrant. multa inde x̃ba pnũciãt nõ intelligẽtes neq; q̃ loquunt neq; de q̃bus affirmant. Ad hoc enĩ cõsiderandũ et obseruãdũ libri geneseos multipliciter q̃tũ potui enucleaui p̃utiq; sententias de x̃bis ad exercitationẽ nr̃am obscure positis nõ aliq̃d vnũ temere affirmãs cũ p̃iuditio alterius expositionis fortasse melioris vt p̃ suo modulo eligat q̃sq; q̃ cape possit. Ubi aũt intelligere nõ potest scp̃ture dei det honorẽ sibi timorẽ. Sed cũ tãmultis exitib⁹ x̃ba scp̃ture q̃ tractauim⁹ exponant cohibeãt se tãdẽ q̃ frs inflati seclarib⁹ hec ita posita vt ois pia corda nutriãt velut impũ atq; impolitũ aliq̃d exagitãt sine pẽnis in fra reptãtes et volaturaꝝ auiũ nidos irridẽtes. Periculosi⁹ autẽ erant q̃dã infirmi fratres q̃ cũ istos ipios de celestium corpoꝝ nũeris vel de q̃buslibet elemẽtoꝝ mũdi huius q̃stionib⁹ subtiliter ⁊ copiose disserere audiunt euanescũt et eos sibi cũ suspirio p̃ponẽtes ⁊ magnos putantes saluberrime pietatis libros cũ fastidio repetũt. et quod dulciter audire deberent vix patiẽter attigũt a segetis aspitate abhorrẽtes

Astronomi ⁊ physici subtiles ñ sũt sacre scriptute lectorib⁹ pferẽdi.

et spinarū floribus inhiātes. Nō enī vacant videre q̄ suauis est dñs nec in sabbato esurīunt atq; ideo pigri sunt potestate a dño sabbati accepta vellere spicas et tādiu versare manibus cōtritasq; purgare donec ad escam pueniant.

Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime vtatur.

Ex li. de spū et littera.

Si iusto nō est lex posita quō vtat ea.

IUsto enī nō est lex posita que tamē bona est si quis ea legitime vtat. Hec duo aplus velut inter se cōtraria connectēs monet mouetq; lectorē ad scrutandam questionē atq; soluendā. Quō enī bona est si q̄s ea legitime vtatur? Si etiā quod sequit verū est sciēs hoc quia iusto lex nō est posita. Nā q̄s legitime vtitur lege nisi iust⁹? At ei nō est posita sed iniusto an et iniusto vt iustificet idest vt iust⁹ fiat legitime lege vti debet q̄ tanq; pedagogo pducat ad gratiā p quā solā quod lex iubet possit iplere. p ipsam q̄ppe iustificat gratis idest nullis suor operū p̄cedētib⁹ meritis. Alioquin gratia iam nō est gra quādoq̄dem ideo datur nō quia bona opa fecimus. sed vt ea facere valeam⁹ idest non quia legē impleuim⁹. sed vt legē implere possim⁹. Iniust⁹ ergo legitime lege vtitur vt iustus fiat. q̄ cū fact⁹ fuerit ea iam nō vtatur tanq; vehiculo cū pueneric. vel vt potius supra dicta similitudine apli vtatur tanq; pedagogo cū eruditus fuerit. Quō enī iusto lex nō est posita si et iusto est necessaria? Nō qua iniust⁹ ad iustificātem gratiā pducat. sed qua legitime iā iustus vtat. An forte immo vero nō forte sed certe sic legitime vtitur lege iā iustus cū eā terrēdo imponit iniustis vt cū et in ipis ceperit molite cōcupiscentie morb⁹ increscentiuo. phibitionis et cumulo p̄uaricatiōis augeri confugiant p fidē ad iustificantē gram et p donū spūs suauitate iustitie delectati penā lre minantis euadāt. Ita nō erūt cōtraria neq; inter se duo ista pugnabūt vt etiā iustus legitime bona lege vtatur et tamē iusto lex posita nō sit. Non enī ex ea iustificatus est sed ex lege fidei q̄ credidit nullomō posse sue infirmitati ad implēda ea q̄ lex factor⁹ iuberet nisi diuina gratia subueniri.

Roma. xi.

Ex epla ad anastasium.

Quis lege vtat legitime.

Nō est victor pcti q̄ fugit ipm timore supplicij.

Inimicus et amicus iustitie.

CBona est lex illi q̄ ea legitime vtitur. Vtitur aūt legitime q̄ intelligēs q̄re sit data p eius cōminationem cōfugit ad gratiā liberantē. Huic gre qua iustificatur impi⁹ quisq; ingrat⁹ velut ad legē implēdam de suis viribus fidit ignorans dei iustitiā et suā volens constituere iustitie dei nō est subiect⁹. Ac p hoc fit ei lex nō absolutiōis adiutorīū. sed vinculū criminis. non quia lex malū sed quia peccatū sicut scriptū est. p bonū talibus opatur mortē. Per mā datū enī graui⁹ delinquit q̄ p mandatū scit q̄ malū sit q̄ admittit. Inaniter autē putat victor se esse peccati q̄ pene timore non peccat. quia et si implet foris negotiū male cupiditatis. ipa tamē mala cupiditas int⁹ est hostis. Et quis cora deo innocens iuenit qui vult fieri quod vetatur si substrahas q̄ timet? Ac p hoc in ipa voluntate reus est q̄ vult facere q̄ nō licet facere sed ideo nō facit quia ipune nō potest fieri. Nam quātū in ipo est mallet nō esse iustitiā peccata phibentē atq; punientē. Et vtiq;. Si mallet non esse iustitiā q̄s dubitauerit q̄ eam si posset auferret? Ac p hoc quō iust⁹ est iustitie talis inimicus vt eā si potestas detur p̄cipientē auferat nec cōminātē vel iudicātē ferat? Inimic⁹ q̄ iustitie est q̄ pene timore nō peccat. Amic⁹ aūt erit si eius amore nō peccet. Tūc enim vere timebit peccare. Nam q̄ gehēnas metuit nō peccare metuit sed ardere. Ille aūt peccare metuit q̄ peccatū ipm sicut gehennas odit. Ipe est timor castus pmanēs in seculū seculi. Nā ille timor pene tormētū habet et nō est in charitate eūq; pfecta charitas foras mittit. Tātū porro q̄s peccatū odit q̄tum iustitiā diligit. Quod non poterit lege terrēte per lram: sed spū sanante per gratiam.

Scientes hoc quia lex iusto non est posita sed iniustis et non subditis: impijs et peccatoribus sceleratis et cōtaminatis patricidis et matricidis homicidis fornicarijs. masculorū concubitorib⁹. plagiarijs mendacibus et piuris: et si quid aliud sane doctrine aduersat: q̄ est secundum euāgeliū glorie beati dei quod creditum est mihi.

Deo viuēs legi viuēs

CDeo viuit q̄ sub deo est/ legi aūt qui sub lege est Sub lege aūt viuit incr̄tū quisq; peccator est idest incr̄tū a veteri hoie nō est mutat⁹ sua enī vita viuit

In expōe epistole ad galathas.

CEt ideo lex supra illū est/ quia q̄ illā non implet infra illā est. Nā iusto lex posita non est. idest imposita/ vt supra illū sit. In illa est enī potius q̄ sub illa quia nō sua vita viuit cui cohercēde lex imponit Ut enī sic dicā ipsam quodāmodo legē viuit q̄ cū dilectiōe iustitie nō ppria aut trāsitoria/ sed communi ac stabili gaudens bono.

Lex nō est posita id ē ipposita iusto.

Gratias ago ei qui me cōfortauit in xpo iesu dño nostro: quia fidelē me existimauit ponēs in ministerio Qui prius blasphem⁹ fui et psecutor et contumeliosus: sed misericordiā dei consecut⁹ sum: quia ignorās feci in incredulitate. Supabūdauit aūt gratia dñi nostri cū fide et dilectione q̄ est in xpo iesu. Fidelis sermo et omni acceptiōe dignus q⁹ xp̄s iesus venit in hūc mundū peccatores saluos facere: quor⁹ primus ego sum.

Ex sīmōe de quer̄siōe pauli.

APostolus paulus ex psecutore xp̄iano rū christi annūciator fact⁹ est. Utilitas autē rei geste hui⁹ hec est quā ipse commemorat. Dicit enī ob hoc sibi veniam data oim peccator suor. et illius furoris atq; insanie qua ptrahebat xp̄ianos ad necem qui ministerat furoris iudeor/ siue in lapidatiōe scti martyris stephani/ siue in ceteris exhibēdis et adducendis ad penā vt nemo de se despet q̄ fuerit magnis peccatis inuolut⁹. et magnis scelerib⁹ irretitus q̄si veniā nō sit accepturus. si cōuersus fuerit ad eum q̄ pendens in cruce p psecutoribus orauit dicens. Pater ignosce illis quia nesciūt q̄d faciunt. Fact⁹ est ille ex psecutore p̄dicator et doctor gētiū fui p̄mo inq̄t blasphem⁹ et psecutor et iniuriosus.

Paulus pcā sua dimissa rectat vt nēo desperet.

Luce. xxiii.

Sed ideo misericordiā consecutus sum vt in me primo ostēderet xp̄s iesus oēm patientiā ad informationē eorū qui credituri sūt illi in vitā eternā.

Ex tractatu pl. lxxxiii. p̄s. lxxxiii.

OStia misericordiā et veritatē diligit deus. Misericordiā diligit qua mihi p̄mo subuenit veritatē diligit vt credenti det quod p̄misit. Audi miam et veritatē in apostolo Paulo primus saulo. Persecutor indigebat mia et dixit in se factā q̄ p̄m⁹ fui blasphem⁹ et pse

Misericordia et veritas dei apostolo.

A cutor & iniurios⁹. sed miam cōsecutus sum. vt in me ostenderet xp̄s iesus oēm lōganimitatē. in eos q̄ crediturī sunt illi in vitā eternā. vt cū indulgētiā tanto⁹ scelerū accip̄et paul⁹. nemo desperare posset sibi donari quecūq; pctā. ecce habes misericor-
diā. Voluit tunc de⁹ exercere veritatē. vt puniret
i. Cor. xv. peccantē. Et enī si punirek peccato⁹ nōne veritas
esset? Aut auderet dicere non habeo puniri. q̄ non
ii. Thi. iii. posset dicere: non peccaui? Primo ḡ inq̄t miseri-
cordiā p̄secut⁹ sum: q̄ p̄ius fui blasphem⁹ & p̄secu-
tor & iniurios⁹. Sed gr̄a dei sum qđ sum. Postea
Ibidem dicit. Cū passioni ꝓpinquaret. Bonū agonē certa
ui. cursum cōsummaui: fidē seruaui. supest mihi co
rona iustitie. Ille q̄ tribuit miam seruat veritatem
vñ seruat veritatē? Quā reddet mihi dn̄s in illa die
iust⁹ iudex. Indulgentiā donauit coronā reddet.
Donator est indulgētie: debitor corone. Cū debi-
tor? Accepit aliq̄d? Cui debet aliq̄d de⁹? Ecce vi-
dem⁹: qr tenet eum debitorē. Paulus p̄secut⁹ est
Roma. xi. miam exigēs veritatē. Reddet mihi inq̄t dn̄s in illo
Debitorē die. Quid tibi reddet: nisi qđ tibi debet? Vnđ tibi
se fecit do- debet: qđ ei dedisti? Quis p̄or dedit illi: & retribue
minus. tur ei? Debitorē dn̄s ipe se fecit: non accipiendo sz
pmittendo. Non ei dicit. redde qđ accepisti. Sed
redde qđ pmisisti. Miam mihi p̄rogauit inq̄t. vt
faceret me innocentē. Nam p̄us fui blasphem⁹ & i-
iuriosus. sed ex illi⁹ gr̄a fact⁹ sum innocēs. Ille au
tem q̄ p̄rogauit miam negare poterit debitum?
[Sed miam cōsecut⁹ sum: qr ignorās feci in incre-
Ex tractatu pī. i. dulitate.]

¶ Magna est mia tua. & de magna mia tua multe
sunt miserationes tue. Attēdis ꝓpetores: vt corri-
gas. Attēdis nesciētes: vt doceas: attēdis p̄sītētes
B Dauid sci- vt ignoscas. Fecit ḥ quidē nesciēs. Et qđ ait? Fe-
ens peccat cerat aliqua. & multa mala fecerat. Miam inq̄t cō-
et paulus secut⁹ sum. qr ignorās feci in incredulitate. Istud
nesciens Dauid non pōt dicere. ignorās feci in incredulita-
miam con te. Nō enī ignorabat q̄tū mali esset p̄tractatio piu
secutus ē. gis aliene: aut q̄tū mali esset interfectio mariti ne-
scient. & nec saltē irascētis. Cōsequunt ḡ miaz dei
q̄ ignorātes fecerūt. & q̄ sciētes p̄sequunt non quā-
libet miam. sed magnā miam. [Fidelis sermo &
oī acceptione dign⁹. qr xp̄us Jesus venit in hunc
mundū pctōres saluos facere. quor ego sum p̄i-
mus. Sed ideo miam cōsecut⁹ sum: vt in me p̄mo
Ex sermōe ḥ ostenderet xp̄s Jesus oēm patiētiā: ad informati-
eisdē verbis onē eor q̄ crediturī sunt illi in vitam eternam.]
apī. ix. ¶ Nulla cā fuit veniēdi xp̄o dn̄o: nisi pctōres sal-
uos facere. Tolle morbos: tolle vulnera: & nulla ē
Xp̄s venit causa medicine. Si venit de celo magn⁹ medicus.
ad saluan- magn⁹ p totū orbē terre iacebat egrot⁹. Ipe egro
dos pecca tus gen⁹ humanū est. sed nō oīm est fides nouit do
tores. minus q̄ sunt ei⁹. Venit ḡ vt ipe alio loco dicit. Ve
Luce. xix. nit filius hois q̄rere & saluare qđ p̄erat. Totū enī
p̄erat ex quo peccauit vn⁹: vbi erat totū. p̄sit totū
sed venit vn⁹ sine pctō. q̄ saluos faceret a pctō. xp̄s
Quō apl's Jesus venit in mūdū pctōres saluos facere. quor
peccatorū p̄im⁹ ego sum. Quō erat p̄m⁹? Añ illū nō fuerunt
p̄im⁹ fue- pctōres tot iudei? Añ illū nō fuerūt pctōres in ge
rit. nere hūano? Ante illū in oīb⁹ hoīb⁹ non pctō tene-
bat Adā? Non añ illū fuit q̄ p̄m⁹ peccauit? Quid ē
q̄r p̄m⁹ sum ego? Ad q̄s venit p̄mus sum ego. Sz
nec ḥ verū est? Primus electus est Petr⁹. p̄m⁹ An-
dreas. p̄mi alij apl'i. Tu apl's es nouissim⁹. quō di
cis. quor p̄mus ego sum? Apl's nouissim⁹ p̄m⁹ pec
catorū? Et hoc quō p̄m⁹ pctōr? Quor p̄m⁹ ego sum
qr oīb⁹ peior sum. Ergo peiorē voluit intelligi p̄i
mū. Quō in artificib⁹? q̄cunq; vult edificare qđ di-
ck? Quis est ḥ p̄m⁹ structor. q̄s est p̄m⁹ faber? Aut
si curari vult. q̄s est ḥ p̄m⁹ medic⁹? Nō vtiq; inter-
rogat q̄s p̄or sit etate. aut q̄s p̄or sit p̄fessiōe. sz q̄s
p̄ior sit arte. Quō illi in arte p̄mi. sic iste in iniq̄ta-
te p̄m⁹. Quare Paulus in iniq̄tate p̄m⁹? Recoli-
te Saulū: & inuenietis. Attēditis Paulū obliti estis
Saulū. Attēditis ad pastorē. obliti estis lupū. Nō
ne ille est: cui ad lapidādū Stephanū man⁹ vna nō
sufficiebat. & alior vestimēta seruabat? Nōne ipse
est q̄ ecclām vbiq; p̄seq̄bat? Nōne ipe est q̄ lras ac
cepit a p̄ncipib⁹ sacerdotū? Quia pax illi erat p̄se
qui xp̄ianos q̄ erāt in hierlm: sz volebat ad alia lo-
ca venire vbi eos inueniret: & ligaret. & puniēdos
adduceret. Nōne cū iter agēs spirat & anhelat ad
cedes. de celo p̄cussus ē. & vocē dn̄i ad salutē fulmi
nātis audiuit? Dn̄ ambulabat p̄sternit. vt videat
excecat. Ipe est ḡ qui p̄m⁹ erat p̄secutor. illo peior
nō fuit. Ipe Saulus. postea Paulus. gratulat se
ad dei ptinuisse miam. q̄ p̄m⁹. ḥ est excellēs in pec-
catis inuent⁹ est. & tū miam p̄secut⁹ sū. vt in me ostē
deret xp̄s Jhs oēm lōganimitatē. ꝓpter eos q̄ credi
turi sunt illi in vitā eternā. vt dicāt sibi oēs. Si pau
lus sanat⁹ est. ego q̄re desp̄o? Si a tāto medico: tā
desp̄at⁹ eger sanat⁹ est. ego cū vulneri⁹ meis illas
man⁹ optabo. ad illas man⁹ nō festinabo? Vt ḥ di-
cerēt hoies. ideo Salus. ex p̄secutore fact⁹ ē apl's
qr q̄ venit medic⁹. q̄rit aliquē ibi desp̄atū: & ipm sa-
nat. Et si pauprimū inueniat. tū desp̄atū inueniat:
nō ibi q̄rit mercedē: sed p̄mēdat artē. Quō ḡ Saul
lus ḡtulat se a xp̄o: qr pctōr erat assumptū atq; sa-
natū. nec dixit māeā i pctō. qr ꝓpter me venit xp̄s
non ꝓpter iustū. ita tu q̄ audieras: qr xp̄s ꝓpk pec
catores venit. noli tibi dormire in dulci stratu. sed
audi ipm Paulū dicētē. Surge q̄ dormis & exur- Ephe. v.
ge a mortuis. & illumiabit te xp̄s. Nolt amare stra-
tū pcti. totū stratū ei⁹ & vasti in infirmitate eius.

¶ Xp̄s Jhs venit in mūdū pctōres inq̄t saluos fa- Ex p̄mōe. x.
cere. quor p̄mus ego sum. Añ paulū nō erāt pctō- de eisdē verbis
res? Dicit ḡ apl's alio loco vñ p̄m⁹ sit pctōr. Ego i- apī.
quit sum nouissim⁹ apl'or. q̄ non sum dign⁹ vocari Paulus
apl's. qr p̄secut⁹ sum ecclām dei. Memo acrior ink p̄m⁹ pecca-
pctōres. ḡ nemo p̄or ink pctōres. Sz miam inquit tores.
p̄secut⁹ sum. Et q̄re sit miam p̄secut⁹ exponit cau-
sas. vt in me inq̄t ostēderit xp̄s Jhs oēm lōganimi-
tatē ad informationē eor: q̄ crediturī sunt illi in vi-
tā eternā. Xp̄s inq̄t datur⁹ veniā. q̄uersis ad se pec
catorib⁹: vsq; ad inimicos suos. me p̄mo elegit acri
orē inimicū. quē cū sanaret: nemo in ceteris desp̄a
ret. Faciūt ḥ medici: q̄n ad ea loca veniūt vbi egro Medici vt
ti sunt q̄s curēt. p̄mit⁹ eligūt desp̄atos. vt i eis & be famā acq̄-
nuolētiā exerceāt & cōmēdēt doctrinā. vt vnusq̄sq; rant desp̄
in illo loco dicat. p̄rio suo. vade ad illū medicū: ratos eli-
securus esto: sanat te. Et ille me sanet: non vides qđ gūt sanan-
patiar? Ego noui inq̄t qđ pateris. & ego passus sū. dos p̄i-
Sic dicit Paulus vnicuiq; egroto. & de se volen- mos.
ti desp̄are. Qui curauit me: misit me ad te: & dixit Vocis
mihi. Illi desp̄ati vade. & dic qđ habuisti: qđ in te xp̄i efficā-
sanaui: q̄ cito sanaui: de celo vocaui: vna voce per tia.
cussi: & deieci: alia erexi & elegi. tertia ipleui & misi:
q̄rta liberaui & coronaui. Vade dic egrotis: clama
desp̄atis. Fidel's ḥmo & oī acceptiōe dign⁹. qr xp̄us
Jhs venit in mūdū: pctōres saluos facere. Quid ti-
metis. qđ trepidat? q̄r p̄m⁹ ego sum. Ego inq̄t vo
bis loq̄r san⁹ egrotātib⁹: stās iacētib⁹: secur⁹ desp̄e
rantib⁹. Ideo enī miam p̄secut⁹ sum. vt in me ostē
deret xp̄s Jesus oēm lōganimitatē: Morbū meū
diu ptulit & sic abstulit. Tāq; bon⁹ medic⁹ freneti-
cū patienter tolerauit: sustinuit me ferētē: sz dona

uit mihi ferirī ꝑse. Dēm inquit longanimitatē ostē deret in me ad īformationē eoꝝ qui crediturī sunt illi in vitā eternā. Nolite ḡ despare. Ægroti estis/ accedite ad eū ꝛ sanami. Leci estſ? Accedite ad eū ꝛ illumiamini. Et q̄ sanati estſ ei grās agite. ꝛ qui e grotatis ad eū sananti currite.

Exmo. viii de etsdē verbis apli.

¶ Audiuim⁹ btm̄ apl'm Paulū dicētē. humanus sermo ꝛ oī acceptiōe dign⁹. qz Jesus xps venit in mūdū pctōres saluos facere. q̄ꝝ p̄m⁹ ego sum. Hu

Quare human⁹ fmo dicaī potius q̄ diuinus.

man⁹ ḡ sermo: ꝛ oī acceptiōe dign⁹. q̄re human⁹ et nō diuin⁹? Proculdubio nisi iste human⁹ fmo etiā diuin⁹ esset dign⁹ oī acceptōe non eēt. Sed sic est fmo iste human⁹ ꝛ diuin⁹. quō est ipe xps hō ꝛ de⁹ Si ḡ recte intelligim⁹ sermonē istū non solū huma

Sapien. viii

nū verūetiā diuinū: q̄re apl's hūanū maluit dicere q̄ diuinū? Proculdubio enī q̄ non mētiret si dice ret diuinū nō sine causa maluit dicere humanū. h ḡ elegit ꝑ qō xps ī mūdū venit. Venit enī ꝑ qō hō erat. nā ꝑ qō deus erat semp h erat. Ubi enī nō est de⁹ q̄ dixit celū ꝛ terrā ego ipleo? Xps est certe v

Johan.i.

tus ꝛ sapiētia dei de q̄ dicit. Attingit a fine vsq; ad finē fortit ꝛ dispōit oīa suauit. Ergo in hoc mūdo erat ꝛ mund⁹ ꝑ eū factus est ꝛ mund⁹ eū nō cognouit. Et hic erat et venit. hic erat ꝑ diuinā maiestatē venit ꝑ hūanā infirmitatē. Qz ergo venit ꝑ infirmitatē humanā ideo predicās aduentū ei⁹ dixit human⁹ sermo. Nō liberaret humanū gen⁹ nisi sermo dei dignaret esse human⁹. Nā ꝛ hō ille dicit huma

Hūanus homo.

nus q̄ se exhibet hoiem ꝛ maxime q̄ hospitio suscipit hoiem: si ḡ human⁹ dicit q̄ in domo sua suscipit hoiem q̄ human⁹ est q̄ in seipso suscepit hoiem. Ergo human⁹ sermo ꝛ oī acceptiōe dign⁹ qz xps iesus

Luce.xix.

venit in mundū pctōres saluos facere. Attēde euā gelīū. venit enī fili⁹ hois q̄rere ꝛ saluare q̄ ꝑierat si hō pisset fili⁹ hois non venisset. Ergo ꝑierat hō venit de⁹ hō ꝛ inuent⁹ est hō. Perierat hō ꝑ liberā

H

voluntatē. venit de⁹ hō ꝑ grām liberatricē. Quers quid valeat ad malū libex arbitriū? Recole homi

Liberū arbitriū valet ad malum.

nē peccantē. Queris q̄d valeat ad auxiliū de⁹ ꝛ hō Attēde in eo grām liberantē. Nusq; potuit sic ostē di q̄tū valeat volūtas hois: vsurpata ꝑ supbiā ad vitandū sine adiutorio dei. malū non potuit plus ꝛ

Volūtas sine grā.

mānifesti⁹ expīmi q̄ in hoie p̄mo. Ecce pijt p̄m⁹ hō ꝛ vbi esset nisi venisset scōs hō? Quia ille hō. ideo ꝛ iste hō. ꝛ ideo human⁹ sermo. Loca ꝛ tu Jesum: nolit tibi san⁹ videri. Cū spe egrotat q̄ medicū suscipit. Despate egrotat q̄ ꝑ ī sanā medicū cedit. Qualis ḡ ei⁹ insania q̄ medicū occidit? Quāta xo bonitas ꝛ potētia medici q̄ de sanguine suo insano infectori suo medicamētū fecit? Recx enī ille q̄ venerat q̄rere ꝛ saluare q̄ ꝑierat: pendēs sine causa di

Ægrot⁹ desperatus.

Luce.xxiii.

cebat. Pat ignosce illis. qz nesciūt q̄d faciūt. Insani sunt: medic⁹ sum. Seuīt: patienter fero. cū occiderint: tūc sanabo. Sim⁹ ḡ inter illos q̄s sanat hūanus sermo. ꝛ oī acceptiōe dign⁹. qz xps Jesus venit in mūdū pctōres saluos facere. Magnos/ pusillos/ pctōres/ saluos facere. Venit fili⁹ hois q̄re re ꝛ saluare q̄ ꝑierat. Qui dicit infātilē etatē non habere q̄ saluet ihs oib⁹ fidelib⁹ infantibus xp̄m

Xps etiā infantilē etatē saluat.

negat esse ihm. Qui dicit inquā infātilē etatē non habere q̄ in ea saluet Jhs. nihil aliud dicit q̄ xp̄s dñs fidelib⁹ infantib⁹. i. in xp̄o baptizatis infātib⁹

Jesus saluator oīm

non eē Jhm. Quid enī Jesus interptat? Jhs saluator. Saluator est Jesus. Quos nō saluat nō habendo. q̄d in eis saluet: nō est in illis Jesus. Jam si corda vra tolerāt aliq̄bus baptisatis xp̄m non esse ihm. nescio vtrū fides vra i regla sana possit agnosci. Infātes sunt: ſz mēbra ei⁹ sunt. Infātes sunt: ſz

6

mense ei⁹ participes fiūt. vt habeāt in se vitā. Quid mihi dicis. San⁹ est: non habet vitiū? Quare cū illo curris ad medicū? Si non habet vitiū nō times ne dicat tibi. auser hinc eū: quē putas sanū? Filius hois non venit nisi q̄rere ꝛ saluare q̄ ꝑierat. Quare illū ad me affers si non ꝑierat? Human⁹ sermo ꝛ oī acceptiōe dign⁹. qz xps Jesus venit in mundū Quare venit in mūdum? Pctōres saluos facere. Alia causa nō fuit q̄re veniret in mundū. Non enī de celo ad terrā merita nra bona sz pctā duxerunt. Hec est causa cur venerit pctōres saluos facere.

Luce.i.

Et vocabis inq̄t nomē ei⁹ Jesum. Quare vocabo nomē ei⁹ Jesum? Ipe enī saluū faciet pp'm suum vī? Vocabis nomē eius ihm. Quare Jesū? Que rō est hui⁹ nois? Audi q̄re. Ipe enī saluū faciet populū suū. vī? A pctis eoꝝ. Munq̄d ad istū pp'lum non ptinēt puuli quē saluū faciet Jesus a pctis eorū? Pertinēt plane: ptinēt frēs mei. Sic habete in corde. sic credite cū ista fide puulos ad grām xp̄i portate. ne si hāc fidē in corde nō habueritis ꝓ q̄bus respōdetis. līgua vra occidatſ. Prorsus frēs q̄ non cū ista fide cū puulo cucurrerit fingit: sanus est. nihil mali habet: nihil vitij habet: sed tollā illū ad medicū. Quare? Quia sic solet fieri. Nō times: ne dicat tibi medic⁹. tolle hinc te cū ipo. non ē op⁹ sanis medic⁹: sed male habētib⁹. Cōmendauerim

Mat.ix.

charitati vre causam eoꝝ q̄ ꝑ se loq̄ non pñt. Dēs puuli tanq̄ pupilli ꝓsiderent etiā qui nondū pentes ppzios extulerūt. Dis p̄destinatoꝝ numerus puuloꝝ pp'm dei q̄rit tutorē. q̄ expectat dñm salutorē. vniuersam massam generis hūani in hoie primo venator ille pcussit. Nemo ad scōm trāsit ex p̄mo. nisi ꝑ baptismatis sacramētū. In puulis natſ ꝛ nondū baptisatis agnoscat Adā. in puulis baptisatis: ꝛ ob h renatis agnoscat xp̄s. Qui adā non agnoscit in puulis natis. nec xp̄m agnoscere poterit in renatis. Sed q̄re inquiūt iam baptisat⁹ hō fidel iam dimissis pctis generat eū. quē cū p̄mi homis pctō? Quia carne illū generat: nō spū. Qđ natū est de carne: caro est. Et si exterior hō nr̄: ait apl's corrūpit: sed interior renouat de die in die. Ex eo q̄ite renouat non generas puulū Tu vt nō in eternū moriaris nat⁹ es ꝛ renat⁹ es. ille adhuc nat⁹ est. renatus nondū est. Si tu renascēdo viuis. sine vt ille renascat ꝛ viuat. Sine inq̄s: renascat. sine renascat Quare ptradicis? Quare nouis disputatiōib⁹ antiquā fidei regulā frāgere conaris? Quid est enim qđ dicis puuli non hñt oīno vel originale pctm̄? Quid est qđ dicis: nisi vt non accedāt ad iesuz? Sz clamat tibi Jesus. Sine puulos venire ad me.

Adā in puulis natſ xp̄s in renatſ agnoscitur.

Johan.iii.

ii.Cor.iiii.

Regi aūt seculoꝝ imortali inuisibili soli deo honor ꝛ glia: in secla seculoꝝ Amē. Hoc p̄ceptū cōmendo tibi fili timothee ſm p̄cedētes in te pphetias: vt milites i illis bonam militiam.

Extractum pi.cix.

Virgā virtutis tue: emittet dñs ex syon. Appet frēs euidētissime appet: non de illo regno xp̄i pp̄haz loq̄ q̄ semp regnat apud patrē rex dñm q̄ p illū create sunt Oñ enī regnat in p̄ncipio xp̄o de⁹ apud deū? Dicitur enī. Regi aūt secloꝝ honor ꝛ glia: i secla seculoꝝ Cui? Regi seculoꝝ inuisibili: incorruptibili. In eo enī q̄ ꝛ xps est cum pre inuisibilis ꝛ incorruptibil. qz verbū ei⁹ est: ꝛ virt⁹ eius: ꝛ sapia ei⁹. ꝛ de⁹ apud deū. ꝑ quē facta sunt oīa. rex est secloꝝ. Scōm tū illud dispensatorū ꝛ trāsitorū. quo nos ꝑ medietatem carnis sue vocauit in eternitatē regnū eius in-

Rex seculorum.

Ex lib. de trinitate. ii.

cipit a xpianis. sed regni eius non erit finis.

H ¶ Si in illis vocibus que fiebāt in Exodo. ⁊ illis oībus corpalib⁹ demonstratiōib⁹ dñs Jesus xps ostēdebat: aut alio xps. sicut loci psideratio psuadet alio spūs sctūs. sicut ea q̄ supra dixim⁹ admonēt. non ꝺ efficit: vt de⁹ pr̄ nunq̄ tali aliq̄ specie patrib⁹ visus sit. Multa enī talia visa facta sunt illis tpib⁹ non euidenter notato ⁊ designato in eis vl pre vel filio vel spū sctō. sed tñ p q̄sdā valde pbabiles significatiōes nō nullis idicijs existētib⁹ vt nimis temerariū sit dicere deū patrē nūq̄ patrib⁹ aut pphet⁹ p aliq̄s visibiles formas apparuisse. hāc enī opinionē illi pepererūt q̄ nō potuerūt i vnitate trinitatis intelligere qō dictū est. Regi aūt seculorū imortali inuisibili soli deo. Et quē nemo hoim vidit nec videre pōt qō de ipa substantia sūma sūme q̄ diuina ⁊ incōmutabili. vbi pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs sctūs. vn⁹ ⁊ solus est de⁹ p sanā fidē intelligit. Visiones aūt ille p creaturā ꝓmutabilē deo icōmutabili subditā facte sunt nō ꝓprie sicuti est. sed significatiue sicut p rex causis ⁊ tpib⁹ optuit ostēdentes deū q̄s nescio qu ēadmodū isti intelligāt q̄ Danieli apparuit antiqu⁹ dier. A q̄ filius hois q̄ ꝓpter nos eē dignat⁹ est accepisse intelligit regnū? Ab illo scz q̄ ei dicit in psalmis. Filius meus es tu. ego hodie genui te. Postula a me: ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuā. Et q̄ oīa subiecit sub pedib⁹ eius. Si ḡ Danieli ⁊ pr̄ dans regnū ⁊ filius accipiēs apparuerūt i spē corpali. quō isti dicūt pr̄ em nunq̄ visuz esse ꝓphetis? Et ideo solū debere intelligi inuisibilē: quē nemo hoim vidit: nec videre pōt. Ita enim narrauit Daniel. Aspiciebā inq̄t donec throni positi sunt. et vetust⁹ dier. sedebat. Et indumētū eius q̄si nix alba. ⁊ capillus capitis ei⁹ q̄si lana mūda. Thronus ei⁹ flāma ignis. Rote eius ignis flagrās: ⁊ flumen ignis trahebat in ꝓspectu ei⁹ ⁊ mille milia deseruiebant ei et dena milia denum milium assistebant ei Et iudicium collocauit: ⁊ libri aperti sunt ⁊c. Et paulopost. Aspiciebā inq̄t in visione noctis: ⁊ ecce cū celi nubib⁹ q̄si filius hois veniēs erat. ⁊ vsq̄ ad veterē dier. puenit ⁊ oblat⁹ est ei. ⁊ ipi dat⁹ est ꝓncipat⁹ ⁊ honor ⁊ regnū. ⁊ oīs ppl's tribus ⁊ lingue: ipi seruiēt. Potestas ei⁹ potestas eterna: q̄ non p̄teribit. ⁊ regnū ei⁹ non corrumpet. Ecce pr̄ dās: ⁊ filius accipiēs regnū sempiternū. ⁊ sunt ambo i cō spectu. ꝓphanātis visibili specie. Nō ḡ incōuenie̅ter credit etiā de⁹ pr̄ eo mō solere apparere mortalib⁹ nisi forte aliq̄s dicet ideo nō esse visibilē p̄em q̄ in cōspectu somniātis appuit. ideo aūt filiū ⁊ spiritū sctm̄ visibiles. q̄ moyses illa oīa vigilās vidit Quasi vero xp̄ū ⁊ sapiaz dei vidit Moyses carnalibus oculis aut videri spūs vel human⁹ pōt q̄ carnē istā viuificat. vel ipe corpore⁹ q̄ vent⁹ dicit q̄to min⁹ ille spūs dei qui oīm hoim ⁊ angelor mētes ineffabili excellētia diuie substātie supgredit? Aut quisq̄ tali p̄cipitet errore: vt audeat dicere filiū et spm̄ sctm̄ etiā vigilātib⁹ hoibus esse visibiles. p̄ez aūt nō nisi somniātib⁹. Quō ḡ de solo pr̄e accipiūt quē nemo hoim vidit nec videre pōt? An cū dormiūt hoies tunc non sunt hoies? Aut q̄ formare similitudinē corpis pōt ad se significādū p visa somniantiū nō pōt formare ipam corpeam creaturam ad se significandū oculis vigilātiū: cum ei⁹ ipa substātia q̄ est ipe. qō est nulla corpis similitudie dormienti: nulla corpea specie vigilāti possit ostēdi? Nec solū pr̄is vex etiā filij ⁊ spūs sctī. Et certe qui vigilantiū visis movet vt non pr̄em: sed tñ filiū vl spiritū sctm̄ credat corporalib⁹ hoim apparuisse conspectib⁹ vt omittā tantā latitudinē sctā xp̄ pagina. et tam multiplicē ea indulgentiā: vñ nemo sani capitis affirmare debet nusq̄ psonā pr̄is p aliquā speciē corpalē vigilātiū ocul' demōstratā. Sed vt ꝺ vt dixi omittā q̄d dicūt de pre nro abrahā? Cui certe vigilāti ⁊ mistrāti cū scriptura ꝓmisisset dices. Visus est dñs abrahe non vn⁹ aut duo sz tres apparuerūt viri q̄ nullus excelsus alijs emin̄isse dict⁹ē. nullus honorati⁹ effulsisse nullus imperiosius egisse. Gene. xviii.

¶ De inuisibili deo inc nos agit. Et ꝺ est qō q̄stionē facit. q⁹ vos inuisibilē scīū pr̄em dictū putatis. Vbi apls ait. Immortali inuisibili soli deo. Si dixisset soli pr̄i difficili⁹ fortasse q̄stio solueret. q⁹ xp̄o dixit soli deo. non est vtiq̄ ꝝ nos. Et vnigenit⁹ q̄ppe in dei forma: ⁊ spūs sctūs in sua natura est inuisibilis. Vn⁹ enī ⁊ solus de⁹ a nobis ipa trinitas p̄dicat. Nūc i ista q̄stiōe nō imerito pōt mouere quō de solo deo q̄ est ipa trinitas dictū sit inuisibili soli deo. cū sit etiā q̄dā inuisibilis creatura. Propt qō dictū est de xp̄o q⁹ in ipso cōdita sunt oīa visibilia ⁊ inuisibilia. q⁹ ḡ sunt dij falsi visibiles ideo dictū est inuisibili soli deo honor ⁊ gloria. eteni est creatura inuisibilis nō tñ de⁹ nobis est Sed ⁊ si nō dictū esset soli deo sed dictū esset regi aūt sc̄lox imortali inuisibili honor ⁊ gloria q̄s nisi de⁹ esset? Honor ⁊ glia soli deo. q̄ de⁹ inuisibilis est non q̄ solus inuisibilis Qm̄ est vt dixim⁹ ⁊ creatura inuisibil'. Jtē q̄ri pōt quō dictū sit. Deū nemo vidit vnq̄. cū eiusdē dñi verba sint nescitis q⁹ angeli eor semp vidēt faciē pr̄is mei: q̄ in celis est? Que sentētia vos redarguit q̄ nescitis quēadmodū dicatis inuisibilē pr̄ez. Illud aūt q̄ ait. non q⁹ pr̄em vidit quisq̄. nisi is q̄ est a deo. hic vidit pr̄ez. ad hoies referri pōt qō dictū est quisq̄. Et q⁹ ipe hō erat q̄ tunc loquebat in carne. ita ꝺ dixit. ac si diceret non. q⁹ pr̄ez vidit quisq̄ hoim. nisi ego sicut dictū est. quis sapiēs ⁊ intelliget hec? Nō enī ⁊ de sctis angelis id accipi pōt. vñ apls de inuisibili deo apti⁹ posuit. quē nemo hoim vidit nec videre pōt. Non enī ait nemo: sed nemo hoim. vbi ostēdit: quēadmodū intelligi debeat. qō dictū est. deū nemo vidit vnq̄. i. nemo hoim. sic̄ nemo ascēdit in celū. cum angeli soleāt illuc ascēdere q⁹ solent inde descēdere. Nec tñ apls dixit nemo hoim poterit videre deū. Sed nemo pōt. Poterit enī hō. sed tunc cū eternū erit fidelius ꝓmiū videre deū ꝓpter qō Johānes apls. Dilectissimi inq̄t filij dei sum⁹. ⁊ nondū apparuit q̄d erim⁹. Scim⁹ q⁹ cū appuerit sibi ei erim⁹. q⁹ videbim⁹ eū sicuti est Exli. ꝝ maximinū. An sol⁹ pr̄ inuisibilis dictus sit. Deus sol⁹ de⁹ inuisibilis est sz nō solus inuisibilis. i. Johan. iiii Mat. xviii. Deus hō mortali sz nō angelis nec beatis inuisibilis i. Johan. iii.

Habēs fidē ⁊ bonā conscientiā quā q̄dā repellētes circa fidē naufragauerūt ex q̄bus est hymene⁹ ⁊ alexander quos tradidi sathane vt discant non blasphemare.

Istud apli quale est. Nōne ita mirabile vt nisi q⁹ ipe dicit. cui vera dicenti ꝓtra dicere nefas ē sit incredibile? Quis enī nesciat fidelius a sathana venisse ꝓmam pcti suasionē. ⁊ q⁹ ille ꝓmus auctor sit oīm pctōr? Et tñ quidā tradunt sathane vt discāt nō blasphemare. Quō igit op⁹ sathane excludit ope sathane? Ex libro de natura ⁊ gra Opus sathane excludit opem sathane.

¶ Nulla creatura est siue q̄ in veritate manet. dās gliam deo siue q̄ in veritate nō stetit q̄rēs gliaz suam. nulla inq̄ creatura est q̄ non velit nolit diuine puidētie seruiat. Sed volēs facit cū ea qō bonū ē De illa xp̄o que hoc non vult fit qō iustū. est. Alaz si etiā ipsi pu aricatores angeli cum ꝓncipe suo diabolo non recte dicerent pcuratores vl actores dī In expōe ad galathas. Dis creatura velit nolit diuine puidentie seruit.

uine ꝓuidentie non dñs magistratū huius mundi diabolū diceret. nec vterek illo ad corruptionē hominū ipa potestas aplica eodē Paulo alibi dicente. Quos tradidi sathane vt discāt nō blasphemare. Et alio loco ad salutē. Ait enī. Ego q̄dē sīc absens corpe. pñs aūt spū iam iudicaui q̄si pñs eum q̄ sic opat⁹ est in noīe dñi nr̄i Jesu xp̄i. ꝓgregatis vobis ꝛ in eo spū cum potēcia dñi iesu tradere hmōi sathane in iteritū carnis. vt spūs salu⁹ sit in die dñi Jesu. Sed ꝛ magr̄at⁹ sub tāto impatore non facit nisi q̄ tū illi ꝓmittit. ꝛ ꝓcuratores actoresq̄ huius mūdi: nihil faciūt nisi q̄tū dñs sinit. Non enī latet eum aliq̄d sicut hoiem. aut in aliq̄ est mīn⁹ potens vt ꝓcuratores atq̄ actores q̄ sunt in ei⁹ ptāte aliq̄d ipo siue non ꝓmittēte siue nesciēte in subiectis sibi ꝓ suo gradu reb⁹ efficiāt. Non eis tū rependit q̄ de ipis iuste fit. sed q̄ aio ipsi faciūt: q̄ neq̄ libera voluntatē rōnali creature sue de⁹ negauit. et tū ptātem q̄ etiā iniustos iuste ordinat sibi retinuit.

i. Cor. v.

Diabolus nō facit nisi q̄ a deo ꝓmittit in nos.

Capitulum. ij.

OBsecro igitur primū oīm fieri obsecratōes: orōnes: postulatōes: gratiarū actiones ꝓ oībus hoībus: ꝓ regibus ꝛ oībus q̄ in sublimitate cōstituti sunt: ꝛ q̄etā ꝛ trāquillā vitā agamus in oī pietate ꝛ castitate. Hoc enī bonū est ꝛ acceptuz corā saluatore nr̄o deo. qui oēs homies vult saluos fieri: et ad agnitionem veritatis venire.

Ex libro de citare dei. xix

Quare orandū pro potestatibus sublimibus.

Hiere. xxix.

Ex libro de catechizandis rudibus.

Quare hieremias ꝓ regibus babilonijs orare iubet.

Ro. xiii.

Xp̄s tributū soluit.

Cq̄diu ꝓmixte sunt ambe ciuitates. vtimur ꝛ nos pace babilōis: ex q̄ ita ꝓ fidē ppl's dei liberatur. vt apud eā interim pegrinek ꝓpt q̄ ꝛ apl's ammonuit eccl'iam. vt oraret ꝓ regib⁹ ei⁹ atq̄ sublimib⁹ addēs ꝛ dicēs. Ut q̄etā ꝛ trāquillā vitā agam⁹ cū oīm pietate ꝛ castitate. Et ꝓpha Hieremias cuz ppl'o dei veteri ꝓnūciaret captiuitatē ꝛ diuinit⁹ imperet vt obedient irēt in babiloniā. deo suo etiā ista patientia seruiētes monuit ꝛ ipe vt orare k ꝓ illa dicēs q̄ in ei⁹ est pace pax vr̄a. Utiq̄ interim tpalis que bonis malisq̄ cōis est. Pax aūt nr̄a ꝓpria. ꝛ h̄ est cū deo ꝓ fidē ꝛ in eternū erit cum illo ꝓ speciem.

Csīc aūt hier'm significat ciuitatē societatēq̄ sanctoꝝ. sic babilōia significat ciuitatē societatēq̄ impiorū q̄m dicit interptari ꝓfusio. Illa ḡ captiuitas hierusalē ciuitatis. ꝛ ille ppl's in Babiloniā ductus ad seruitutē ire iubek a dño ꝓ Hieremiā illi⁹ tpis prophetā. Et extiterūt reges babilonie sub q̄b⁹ illi seruiebāt. q̄ ex eoꝝ occasiōe cōmoti q̄busdā miracul' cognoscerēt ꝛ colerēt ꝛ coli iuberēt vnū verū deū qui ꝓdidit vniuersam creaturā. Jussi sunt aūt ꝓ eis orare. a q̄b⁹ captiui tenebant: ꝛ eoꝝ pace pacē ꝑare ad gignēdos filios. ꝛ domos edificādas: et plātandos ortos ꝛ vineas. Post septuaginta aūt ānos ꝓmittit eis ab illa captiuitate liberatio. Ꝟ autē totū figurate significat eccl'iaz xp̄i i oīb⁹ sctis ei⁹ q̄ sunt ciues hier'm celestis seruiturā fuisse sub regib⁹ hui⁹ scl'i. dicit enī ꝛ aplica doctrina. vt oīs aīa sublimioꝝib⁹ ptātib⁹ subdita sit. ꝛ vt reddant oīb⁹ oīa cui tributū tributū: cui vectigal vectigal. ꝛc. q̄ saluo dñi nr̄i cultu ꝓstitutiōis humane ꝓncipibus reddim⁹. qñ ꝛ ipe dñs vt nob hui⁹ sane doctrine ꝓberet exēplū. ꝓ capite hoīs q̄ erat hoīs indut⁹ tributū luere nō dedignat⁹ est. Jubenk autē etiā seruire xp̄iani ꝛ boni fideles dñis suis tēpalib⁹ equanimit fideliterq̄ seruire q̄s iudicaturi sunt. si vsq̄ in finē iniquos inuenerint. aut cū quib⁹ equalit regnaturi sunt. si ꝛ illi ad verbū dñi ꝓuersi fuerit. oībus tñ ꝓcipit seruire humanis ptātib⁹ atq̄ terrēis quousq̄ post tps ꝓfinitū q̄ significāt septuagita āni ab istius scl'i ꝓfusione. tanq̄ de captiuitate babilonie sicut hier'm liberek eccl'ia. Ex cui⁹ captiuitat⁹ occasiōe. ipi etiā terreni reges desertis idolis ꝓ q̄b⁹ ꝓsequebant xp̄ianos. vnū vez deū ꝛ xp̄m dñm cognouerūt: ꝛ colūt. ꝓ quib⁹ apl's Paulus iubet orari etiā cum ꝓsequerenk eccl'iam. Sic enī dicit. Obsecro itaq̄ ꝓmū fieri deꝓcatiōes: inꝓpellatiōes: gr̄atiarū actiōes ꝓ oībus hoībus. ꝓ regib⁹ ꝛ oīb⁹ q̄ in sublimitate sunt. vt securā ꝛ trāquillā vitā agam⁹: cū oī pietate ꝛ castitate. Jtaq̄ ꝓ ipos data ē pax eccl'ie. q̄us tpalis trāquillitas tpis ad edificādas spūalit domos. ꝛ plātādos ortos ꝛ vineas. Nā ecce mō ꝓ istū sermonē edificam⁹ atq̄ plātam⁹. ꝛ h̄ fit ꝓ totū orbē terraꝝ. cū pace regū xp̄ianoꝝ: sicut idem dicit apl's. Dei agricultura. dei edificatio estis.

i. Cor. iii.

Ex libro ad paulinū epz!

Precatio Deꝓcatio

Δεήσις

Deprecationes.

Interpellationes. Postulationes. Gratiarū actio.

Orādū etiam ꝓ persecutorib⁹

Salus nō nisi ꝓ xp̄m

Joh. i.

Cista plane difficillime discernunk: vbi ait. Obsecro itaq̄ ꝓmū oīm fieri obsecratiōes: orōnes: inꝓpellatiōes: gr̄arū actiōes. Precatiōes ꝛ deꝓcationes. multi nr̄m h̄ idē putāt. ꝛ h̄ quotidiano vsu iam oīno ꝑualuit. Qui aūt distincti⁹ latine locuti sunt ꝓ catiōib⁹ vtebant in optādis; bonis. deꝓcatiōibus vero in deuitādis malis. Precari enī dicebāt esse ꝓcando bona optare: imꝓcari mala. q̄ vulgo iam dicit maledicere. deꝓcari aūt mala: ꝓcādo depellere. Sed vsitatū tā loquēdi modū poti⁹ sequamur. Et siue ꝓcatiōes: siue deꝓcatiōes inuenerim⁹ q̄s greci deesis vocāt nō putem⁹ esse emēdādū. Multa hinc dici pūt q̄ improbāda non sūt. Sed eligo in his ꝟbis h̄ intelligere. q̄ oīs vel pene oīs frequētat eccl'ia. vt ꝓcatiōes accipiam⁹ dictas: q̄s facim⁹ in celebratiōe sacramētoꝝ. anteq̄ illud q̄ est i dñi mēsa incipiat bñdici orōnes cū bñdicit ꝛ sctificat ꝛ ad distribuendū cōminuit. quā totā bñdictionez fere oīs eccl'ia dñica orōne ꝓcludit. Inꝓpellatiōes aūt siue vt nr̄i codices hūt postulatiōes. cū ppl'us bñdicit. Tūc enī ātistites⁹ velut aduocati susceptos suos ꝓ man⁹ ipositiōez misericordissime offert ꝓtestati. Quib⁹ pactis ꝛ ꝓticipato tāto sacramento: gr̄arū actio cūcta ꝓcludit. quā i his etiā ꝟbis vltiaz ꝓmēdauit apl's. hec aūt cā ꝓcipua fuit ista dicendi Ut his breuit ꝓscriptis atq̄ significatis nō putarek negligēdū esse q̄ sequit. ꝓ oīb⁹ hoībus. ꝓ regib⁹ ꝛ his q̄ in sublimitate sūt. vt q̄etā ꝛ trāquillam vitā agam⁹ i oī pietate ꝛ castitate. Ne q̄sq̄ sicut se habet hūane cogitatiōis ifirmitas estimare ista nō esse facilēda ꝓ his a q̄bus ꝓsecutionē patiebak ecclesia. cū mēbra xp̄i ex oī essent hoīm genere colligēda. vñ adiūgit ꝛ dicit. Hoc enī bonū est ꝛ acceptū coꝝ saluatore nr̄o deo. q̄ oēs hoīes vult saluos fieri. ꝛ in agnitionē veritatis venire. Et ne q̄s q̄q̄ diceret posse esse salutis vīā in bona ꝓuersatiōe. ꝛ vni⁹ dei oipotētis cultu sine ꝓticipatiōe corpis. ꝛ sanguinis xp̄i. Un⁹ enī de⁹ inq̄t. ꝛ vn⁹ mediator dei ꝛ hoīm. hō xp̄s ih̄s. vt illud q̄ dixerat. oēs homines vult saluos fieri. nullo alio mō intelligak ꝓstari. nisi ꝓ mediatorē non deū. q̄ semp erat ꝟbuz sed hoiem xp̄m ih̄m. cū verbū caro factū est: ꝛ habitauit in nobis. Hoc enī bonū est ꝛ acceptū coraz saluatore nr̄o deo. q̄ oēs hoīes vult saluos fieri. et ad agnitionē veritatis venire.

Ex libro enchiridion.

Cum audim⁹ ꝛ in sacris l'ris legim⁹ q̄ velit oēs hoīes saluos fieri: q̄us certū sit nobis non oēs sal

Matth. xvii. 6

Cū oēs velit deꝰ salvos fieri qūo nō oēs salui fiant.

Quo deꝰ illuminet omnē hominem.

Genera hominū.

Deus vult sublimes ofone humiliū conuerti.

Luce.xi.

Ps.cxiii.

Ex epla ad vitalem.

Quo deꝰ vult omēs saluos fieri.

Ex libro de spū t lra.

Deꝰ volēs oēs saluos fieri nō aufert liberū arbitriū.

Nemo voluntatē dei vincit.

uos fieri. non tū ideo debemꝰ oīpotētissime dei voluntati aliq̄d derogare. sed ita intelligere qō scriptū est. q̄ oēs hoīes vult saluos fieri. tanc̄ dicerē. nullū hoīem fieri saluū nisi quē fieri ipe voluerit. non q̄ nullus sit hoīm nisi quē saluū fieri velit. sz q̄ nullus fiat nisi quē velit t ideo sit rogandꝰ vt velit. qz necesse est fieri si voluerit. de oād̄o ꝯppe deo agebat apl'us vt ꝟ diceret. Sic enī intelligimꝰ t qō in euāgelio scriptū est. q̄ illūinat oēm hoīem. nō quia nullus est hoīm. q̄ non illumiet. sed qz nisi ab ipso nullus illuminat. Aut certe sic dictū est. q̄ vult oēs hoīes saluos fieri. nō q̄ nullus hoīm esset quē saluū fieri nollet. q̄ virtutes miraculoꝝ facere noluit. apud eos q̄s dicit acturos fuisse penitentiā si fecissent. sed vt oēs hoīes oē genꝰ hoīm intelligamꝰ p q̄s cūc̄ differētias distributū reges ꝑuatos: nobiles: ignobiles: sublimes: hūiles: doctos: indoctos: integri corꝑis: debiles: ingeniosos: tardi cordes: fatuos diuites: paupes: mediocres: maros: femias: infātes: pueros: adolescētes: iuuenes seniores: senes in liḡuis oīb⁹: in moꝛib⁹ oībus: in artib⁹ oībus. in professionib⁹ oībus: in voluntatib⁹: t in ꝓsciētiaꝝ vari etate inumerabili ꝓstitutos. t si q̄d aliud differētiarū est in hoīb⁹. Quid est enī eoꝝ vñ non deꝰ p vnigenitū suū. dñm nr̄m: p oēs gentes saluos hoīes fieri velit. t ideo faciat. qz oīpotens velle inaniter non pōt quodcūc̄ voluerit. Precepat enī apl'us vt oraret̄ p oībus hoīb⁹. t specialiter addiderat. pro regib⁹ t his q̄ in sublimitate sunt. q̄ putari poterāt fastu t supbia scl'ari a fide xp̄iani hūilitate abhorrere. vnde dicēs. Hoc enī bonū est coā saluatore nr̄o deo. i. vt etiā p talib⁹ oret̄ statim. vt despationē tolleret addidit. q̄ oēs hoīes vult saluos fieri et ad agnitionē veritatis venire. Hoc q̄ppe deꝰ bonū iudicauit. vt oꝛōne humiliū dignaret̄ salutē ꝓstare sublimiū. Qō vtiq̄ iā videmꝰ impletū. Ista locuti onis mō t dñs ē vsus i euāgelio: vbi ait phariseis. Decimatis mētā t rutā. t oē olꝰ. Nec̄ enī pharisei q̄cūc̄ aliena. t oīm p oēs terras alienigenaꝝ. oīa olera decimabāt. Sicut ḡ hic oē olus oē olexꝝ genꝰ ita illic oēs hoīes. oē hoīm genus intelligere possumus. t quocūc̄ alio mō intelligi pōt dū tū credere non cogamur aliq̄d oīpotentē voluisse fieri factūc̄ non esse. Quis sine vllis ambiguitatib⁹ non credat: si in celo t i terra sicut eū veritas cātat. oīa quecūc̄ voluit fecit. qz ꝓfecto facere noluit quodcūc̄ nō fecit?

¶ Sicut illud q̄ dictū est. oēs in xp̄o viuificabuntur cum tū multi eterna moꝛte puniant. ideo dictū est. qz oēs quicūc̄ vitā eternā pcipiūt. non pcipiūt nisi in xp̄o. Ita q̄ dictū est oēs hoīes vult deꝰ saluos fieri. ideo dictū est. qz oēs qui salui fiūt. nisi ab ipso volente non fiunt.

¶ Vult aūt deꝰ oēs hoīes saluos fieri. t in agnitionē veritatis venire. non sic tū vt eis adimat liberū arbitriū. quo vel bñ vel male vtētes iustissime iudicent. Qō cum fit ifideles q̄dē ꝫ voluntatē dei faciunt. cū eius euāgelio nō credūt. nec ideo tū eā vincūt: verū seipos fraudāt magno t sūmo bono: malisc̄ penalib⁹ implicant expturi in supplicijs ptātē eiꝰ. cuiꝰ in donis miam ꝓtēpserūt. Ita volūtas dei semp inuicta ē. Vinceret aūt si nō inueniret q̄d de ꝓtēptoꝛib⁹ faceret. vt aut vllo mō possent euadere qō de talib⁹ ille ꝓstituit. Qui enī dicit. ꝟbigra. volo vt oēs serui mei opent in vineā. t post laboꝛē reqescētes epulent. ita vt q̄sq̄s eoꝝ ꝟ noluerit in pistrino semp molat. videt quidē q̄cūc̄ cōtēpserit cōtra voluntatē dñi sui facere. sed tūc eam vincet si t pistrinū contēnens effugerit. Quod nullo modo fieri potest sub dei potestate.

¶ Quia q̄ nos q̄ salui futuri sint nesciētes oēs. q̄bꝰ p̄dicam⁹ hanc pacē saluos fieri velle deꝰ iubet. t ipse ꝟ in nobis opat. diffundēdo istā charitatē in coꝛdib⁹ nr̄is p spm̄ sctm̄. q̄ datus est nobis. Pōt etiaz sic intelligi. q oēs hoīes vult deus saluos fieri. q̄ nia nos facit velle.

Ex libro de coꝛreptiōe et gratia.

Deꝰ vult qz velle facit.

Vnus enī deꝰ: vnus t mediatoꝛ dei et hoīm. hō xp̄s Jesus q̄ dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.

Cum sit ipe xp̄s sapia dei p quā creata sunt oīa. cūc̄ nulle mētes rōnales: siue angeloꝝ siue hoīm. nisi pticipatiōe ipius sapiētes fiāt. cui p spm̄ sctm̄. p quem charitas in coꝛdib⁹ nr̄is diffundit inherem⁹. q̄ trinitas vnꝰ deus est. ꝓsultū est diuia. puidētia moꝛtalib⁹. quoꝝ talis vita in reb⁹ oꝛiētib⁹ t occidētib⁹ occupata tenebat. vt eadē ipa dei sapia ad vnitatē psone sue hoīe assumpto: in q̄ talis nasceret. viueret t moꝛeret. t resurgeret ꝓgrua saluti nr̄e dicēdo t faciēdo. patiēdo t sustinēdo fieret deoꝛsum hoībus exemplū redeūdi. q̄ sursum ē angel'exēplum manēdi. Ac ꝟ cum reb⁹ eternis ꝓtēplantiū veritas pfruat. reb⁹ aūt oꝛtis fides credētiū debeatur. Purgat hō p rex talium fidē. vt eknaꝝ pcipiat veritatē. Mā t quidā nobilissimꝰ phus Plato in eo libro quē thimeū vocāt: sic ait. q̄tū ad id qō oꝛtū ē eternitas valet: tñ ad fidē veritas. Duo illa surꝛ sunt eternitas t veritas. Duo ista deoꝛsum qō oꝛtū est t fides. vt ḡ ab imis ad sūma reuocemur. atq̄ id qō oꝛtū est recipiat eternitatē p fidē. veniendū est ad veritatē. Et qz oīa q̄ in ꝓtrariū pgūt p aliq̄d medium reducunt. t ab eterna iustitia tpal'i iniq̄tas nos alienabat. op⁹ ḡ erat media iustitia tpali. q̄ mediatas talis eēt de imis. iusta ꝟ sūmis. atq̄ ita se nec abrūpēs a sūmis. t ꝓtrans imis. ima redderet sūmis. Jdeo xp̄s mediatoꝛ dei t hoīm dictꝰ est. Jnt deū imoꝛtalē t hoīem moꝛtalē. t deꝰ hō reꝯciliās hoīem deo manēs id qō erat. factꝰ qō non erat. Jp se est nob fides in reb⁹ oꝛtis q̄ ē veritas in eternis.

Plato in thimeo.

Christus cur mediator dictus

¶ Tu es veritas sup oīa ꝑfidēs. At ego p auaritiam meā non amittere te volui. sed volui tecū possidere mēdaciū: sicut nēo vult ita dicere falsū vt nesciat ipe q̄d verū sit. Jtaq̄ amisi te. qz nō dignaris cū mēdatio possideri. Quē iueīrē q̄ me reꝯciliaret tibi? Ambiēdū mihi fuit ad ãgelos q̄z p̄cib⁹ t sacramēt̄ ml'ti conātes ad te redire: nec̄ p ipos valētes sic audio tētaueīt hec t icideīt i desideriū curiosarū visionū. t digni habiti sunt illusionib⁹. Et lati enī te q̄rebāt doctrine fastu t erigētes poti⁹ q̄ tūdētes pectoꝛa. Et adduxerūt sibi p similitudinē coꝛdis sui ꝓspiritātes t socias supbie sue. ptātes aeris hui⁹ a q̄bus p potētias magicas decipenī q̄rētes mediatoꝛē p quē purgarenī. t nō erat. Diabolus enī erat trāsfigurās se in angelū lucis. Et multū illexit p. carnē q̄ carneo corꝑe ipe non esset. Erāt enī illi moꝛtales t pctoꝛes. tu aūt dñe cui reꝯciliari supbe q̄rebāt imoꝛtalis t sine pctō. Mediatoꝛ aūt inter deū t hoīes oportebat vt haberet aliq̄d sil'e deo aliq̄d simile hoībus. ne in vtroq̄ hoībus similis longe esset a deo. Aut in vtroq̄ deo similis longe esset ab hominibus. atq̄ mediatoꝛ non esset. Fallax ita q̄ ille mediatoꝛ q̄ p secreta iudicia tua superbia mereret illudi. vnū cū hoībus habet. i. pctūm. aliud videri vult habere cū deo. vt qz carnis moꝛtalitate non tegit. p imoꝛtali se ostētet. Sed qz stipē

Ex libro confessionū. x.

Deus non vult cū mēdatio possideri.

Mediatoꝛ q̄lis eē debuit.

dīū pcti mors. hoc habet cōmune cū oīb⁹. vt īnde simul damnen ℓ in mortem. Vera⁊ autē mediator quē secreta tua mīa demōstrasti hūilib⁹? et misisti. vt ei⁹ exēplo etiā ipam discerēt hūilitatē mediator ille dei ⁊ hoim. hō xps Jhs ink mortales pctōres ⁊ imortalē iustū apparuit mortalis cuz hoīb⁹ iust⁹ cū deo. vt qñ stipendiū vite pax est per iustitiā conciliaret deo euacuaret mortē iustificato⁊ ipio⁊ quā cū illis voluit habere cōmunē. hic demonstrat⁹ est antiqs sctis vt ita ipsi p fidē future passiōis ei⁹ sicut nos p fidē pterite salui fierēt. Jnqtū enī hō intātū mediator. inqtū aūt verbū non medi⁹. qz eqlis deo. ⁊ de⁹ apud deū. ⁊ simul vn⁹ de⁹. Quō nos amasti pr̄ bone. q filio tuo vnico non pepcisti. sed p nobis impijs tradidisti eū? Quō nos amasti. p qb⁹ ille non rapinā arbitrat⁹ esse equal tibi fact⁹ est subdit⁹ vsqz ad mortē crucis? Vn⁹ ille in mortuis lib. ptātē habēs ponendi aīam. ptātē hās iterū sumēdi eam. p nobis tibi victo⁊ ⁊ victima. Et ideo victo⁊. qz victima p nob tibi sacerdos ⁊ sacrificiū. ⁊ tō sacerdos: qz sacrificiū faciēs tibi. nos de seruis filios de te nascendo: nobis seruiendo

Ro. viii.

Phili. ii.

Joh. x.

Xp̄us victor ⁊ victima est.

¶ Si oēs hoies q̄diu mortales sunt etiam miseri sint. necesse est. q̄rend⁹ est medi⁹. q non solū hō: verum etiā de⁹ sit. vt hoies ex mortali miseria ad beatā imortalitatē hui⁹ medij. btā mortalitas interueniēdo pducat. quē neqz nō fieri mortalē optebat neqz pmanere mortalē. Mortalis q̄ppe fact⁹ ē nō infirmata verbi diuinitate. sz carnis infirmitate suscepta. Non aūt pmāsit in ipa carne mortali. quaz resuscitauit a mortuis. qñ ipe est fruct⁹ mediatōis ei⁹. vt nec ipi ꝓpter q̄s liberādos mediator effect⁹ est in ꝓpetua. vel carnis mortē remanerēt. Proīnde mediatorē inter nos ⁊ deū ⁊ mortalitatē habere optuit trāseuntē ⁊ btitudinē pmanentez. vt p id qđ trāsit ꝓgrueret morituris ad id qđ pmāet trāsferret ex mortuis. Boni igit ag̃eli ink miseros mortales. ⁊ btōs imortales medij esse non pñt. qz ipsi q̄z ⁊ bti ⁊ immortales sunt. Pñt aūt medij esse angeli mali. qz imortales sunt cū illis. miseri cū istis. His ꝓtrari⁹ est mediator bon⁹. q aduersus eoꝝ imortalitatē ⁊ miseriā. ⁊ mortalis esse: ad tps voluit. ⁊ btūs in eternitate psistere potuit. ac si eos ⁊ imortales supbos ac miseros noxios. ne imortalitatis iactātia seduceret ad miseriā ⁊ sue mortis humilitate'. ⁊ sue btitudinis benignitate destruxit in eis: quoꝝ corda p suā fidē mūdās ab illoꝝ imūdissima dñatiōe liberauit. Hō itaq; mortalis ⁊ miser longe seiunct⁹ ab imortalib⁹ ⁊ btis q̄d seligat memētō p qđ imortalitati ⁊ btitudini copulet? Nō possit delectare in demonū imortalitate miserū e st q possit offendere in xp̄i mortalitate iam nō est. Ybi g̃ cauēda est miseria sempiterna. hic mors timēda nō est: q non esse potuit sempiterna. ⁊ btitudo amāda est sempiterna. Ad hoc se q̄ppe interponit mediator: imortalis ⁊ miser. vt ad imortalitatē btām trāsire non sinat. qñ psistit qđ impedit. i. ipa miseria. Ad ℔ se aūt interposuit mortalis ⁊ btūs. vt mortalitate trāsacta. ⁊ ex mortuis faceret imortales qđ i se resurgēdo monstrauit. ⁊ ex miseris btōs. vñ nunqz discessit. Ali⁹ g̃ est medi⁹ malus. q sepat amicos. Alius bon⁹ q reconciliat inimicos. Et ideo mlti sūt medij sepatores. qz multitudo q̄ beata est. vni⁹ dei participatiōe fit beata cuius ptcipationis ꝓuatione misera multitudo malox angelox q̄ se opponit poti⁹ ad impedimētū q̄z interponit ad btitudis adiutoriū. etiā ipa multitudie obstrepit q̄dāmodo ne possit ad illud vnū beatificū peuenīri ad qđ vt p

Medi⁹ator xp̄s solus esse potuit.

Angeli nō pñt mediatores esse.

ducer emur non mult⁹. sed vno mediatore op⁹ erat ⁊ hoc eo ipo cui⁹ participatiōe sim⁹ bti. hoc est verbo dei. non facto. p qđ facta sunt oīa. Recte ergo ℔ mediator est. qz verbū: maxime q̄ppe imortale. et maxime btūm verbū longe est a mortalib⁹ miseris sz mediator p qđ hō eo ipo vtiqz ostēdēs ad illū nō solū beatū. verum etiā beatificū bonū non oportere queri alios mediatores. p quos arbitremur nobis puentionis grad⁹ esse moliēdos. qz btūs ⁊ beatific⁹ de⁹ factus ptceps hūanitatis nr̄e cōpendiū ꝑbuit ptcipande diuinitatis sue. Neqz enim nos a mortalitate ⁊ miseria liberās. ad angelos imortales beatosqz pduxit. vt eoꝝ participatiōe etiā nos imortales ⁊ beati sim⁹. sed ad illā trinitatē. cui⁹ angeli sūt beati. Ideo qñ in forma serui. vt mediator esset. infra angelos esse voluit: in forma dei sup angelos māsit. i. i iferioꝝ hoīb⁹ via vite q̄ i supioꝝ hoīb⁹ vita

6

Ex tractatu euāgelii fm iohānē. xxiii

¶ An apl's petr⁹ sicut eū quidā fauore querso excusare nitunt xp̄m: non negauit. qz interrogat⁹ ab ancilla. hoiem se nescire respōdit. sicut alij euāgeliste ꝓtestant. exp̄ssius. q̄si vero q hoiez xp̄m negat non xp̄m negat. ⁊ hoc in eo negat qđ fact⁹ est ꝓpr̄ nos. ne piret qđ fecerat nos? Qui g̃ ita cōfitet christum deū vt hoiem neget. non p illo mortu⁹ ē xp̄s. qz p̄m hoiem mortu⁹ est xp̄s. Qui negat hoiez christū. non recōciliat p mediatorē deo. Un⁹ eni deus vnus ⁊ mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s iesus. Qui negat hoiem xp̄m non iustificat. qz sicut p inobediētiam vni⁹ hois. pctōres ꝓstituti sunt mlti. ita ⁊ p obedientiā vnius hois iusti ꝓstituent mlti. Qui negat hoiem xp̄m: non resurget in resurrectiōe vite. qz p hoiem mors. ⁊ p hoiem rēsurrectio mortuoꝝ. Sicut eni in Adā oēs moriunt. ita ⁊ in xp̄o oēs viuificabunt. Per qđ aūt est caput eccl'ie: nisi p hoiem. q verbū caro factū est. i. dei p̄fis vnigenit⁹ de⁹ hō factus est? Quō est igit in corpe xp̄i. qui negat hoiez xp̄m? Qui eni caput negat quō est mēbr̄? Nec vllus se bti Petri defēdat exēplo. q se multis lachrymis ⁊ accusauit ⁊ lauit vt principē suū eccl'ia nō negatiōis sed penitētie imitatione sequerē.

Xp̄s nō ē negandus homo.

1. Cor. xv.

Ibidem.

Joh. i.

¶ Verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Habes maiestatē ad quā ozes. habes humanitatē q̄ pte ozet. Hā hoc dictū est ab apl'o etiā post resurrectionē dñi nr̄i Jhu xp̄i. q sedet inqt ad dexterā dei qui ⁊ interpellat p nobis. qz mediator esse dignatus ē. Quid ē mediatorē esse inter deū ⁊ hoies? nō inter p̄rem ⁊ hoies. sed inter deū ⁊ homies. Quid est deus? p̄r ⁊ filius ⁊ spūs sanctus. Quid sunt homines? Pctōres. impij. mortales. Inter illā trinitatē ⁊ hoim infirmitatē ⁊ iniqtatē mediator factus est hō non iniqu⁹. sed tm infirm⁹. vt ex eo q non iniqu⁹ iungeret te deo. ex eo q infirm⁹ ꝓpinquaret tibi. atqz ita inter deū ⁊ hoiem exist̄eret.

Ex tractatu p̄i. xxix. Joh. i.

Ro. viii.

Quō xp̄s mediator inter deū ⁊ hoies.

¶ Job inter multa. hoc etiā dixit. Ille aūt gestabat psonā magne ꝓphetie. Utinā (inquit loquens ad deū) vtinā nobis esset arbiter. Sz q̄d puidebat q̄d petebat? Multi inqt dñs. iusti ⁊ ꝓphete voluerūt videre q̄ videtis. ⁊ nō viderūt. Arbitrū desiderabat. Quid est arbiter? Medi⁹ ad cōponēdā causam. Nōne inimici eram⁹ dei. ⁊ malā causam habebamus aduersus deū? Quis finiret causam istam malā: nisi ille medi⁹ arbiter. de q apl's dicit? Unus eni deus. vn⁹ ⁊ mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s Jhs. Si non hō. non mediator: qz equalis p̄ri deus. dicit alio loco. Mediator aūt vni⁹ non est deus autē vn⁹ est inter duos mediator. Ergo xp̄s mediator inter hoies ⁊ deū. non qz deus. sed qz hō. non quia de⁹ equalis p̄ri. si equalis p̄ri. nō mediator. vt aūt

Extrac. pi. cit. ser. iiii. Job. vi.

Mat. xiii.

Arbiter.

H Phillp.ii. sit mediator. descendat a supiore ad inferiorē. ab equalitate prīs faciat qđ ait apl's. Semetipm exinaniuit. formā serui accipiēs in similitudinē hoim factus. ꝛ habitu inuent⁹ vt hō. Fundat sanguinem deleat chirographū nr̄m: cōponat inter nos ꝛ deū nr̄m. nr̄am voluntatē corrigēs ad iustitiā illi⁹ sententiā flectens ad misericordiam.

Ex tractatu pi. cxxxiiii. Xpus panis de celo missus et mediator factus. ¶Talē se de⁹ pbuit hoibus. vt etiā panē de celo miserit. ꝛ filiū suum equalē. q̄ hoc est qđ ipse dederit hoiem faciendū. ꝛ p hoibus occidendū. vt p ꝟ qđ tu es gustes qđ nō es. Multū enī ad te erat gustare suauitatē dei. qr remota erat illa ꝛ nimis alta tu aūt nimis abiect⁹ ꝛ in imo iacēs. In magna ista sepatōe missus ē mediator. Mō poteras ad deū hō de⁹ factus est hō. vt qm̄ hō potes ad hoiem q̄ non posses ad deū. p hominē venires ad deū. ꝛ fact⁹ est mediator dei ꝛ hoim. hō xps Jesus. Sed si hō solū esset ꝟ sequendo qđ es nunq̄ puenires. si de⁹ solū esset. non cōprehendo qđ non es nūq̄ puenires. Deus fact⁹ est hō: vt hominē sequēdo qđ potes ad deū peruenias quod non poteras.

In expositione epte ad galathas. Xps quō mediator. ¶Mediatorē dīm Jesum xpm scōm hoiem dici ex ista sentētia sit plan⁹ cum ait. Un⁹ eni de⁹. vn⁹ ꝛ mediator dei ꝛ hoim. hō xps Iesus. Mediator enī inter deū ꝛ deū esse non posset. qr vn⁹ est de⁹. Mediator aūt vn⁹ non est. qr inter aliquos medi⁹ est. Angeli porro q̄ non lapsi sunt a ꝓspectu dei. mediatore non op⁹ habēt: p quē recōcilient. Itē angeli q̄ nullo suadēte spontanea puaricatiōe sic lapsi sunt p mediatorē nō reconcilient. Restat g̃. vt q̄ mediatore supbo diabolo: supbiā psuadēte delectus est. mediatore hūili xpo humilitatē psuadēte erigak. Nā si fili⁹ dei in naturali eq̄litate prīs manere vellet. nec se exinaniret: formā serui accipiēs. non eēt mediator dei ꝛ hoim. qr ipa trinitas vn⁹ est de⁹: eadē in trib⁹ pre ꝛ filio ꝛ spū sctō deitatis eternitate: ꝛ eq̄litate ꝓstante. Sic itaq̄ vnic⁹ dei filius mediator dei ꝛ hoim fact⁹ est cū verbū dei de⁹ apud deū ꝛ maiestatē suā vsq̄ ad humana deposuit. ꝛ hūilitatem humanā vsq̄ ad diuina subuexit. vt mediator esset inter deū ꝛ hoies. hō per deū vltra hoies. Ip se ē enī speciosus forma p̄ filijs hoim. ꝛ vnct⁹ oleo exultatiōis p̄ participib⁹ suis. Scti sunt g̃ ab impietate supbie. vt recōcilient deo q̄cunq̄ hoies hūilitatē xpi p reuelatiōes anteq̄ fieret ꝛ p euāgelium posteaq̄ facta est credēdo dilexerunt. diligendo imitati sunt.

Ps. xliiii. Ex libro enchiridion. Mediator dei et hoim debebat esse de⁹ ꝛ hō. ¶Nā neq̄ p ipm liberar emur vnū mediatorē dei ꝛ hoim. hominē ihm xpm nisi esset ꝛ de⁹. Sed cum fact⁹ erat adā hō scz rect⁹. mediatore non op⁹ erat. Cū vero gen⁹ humanū pctā lōge sepauerint a deo p mediatorē q̄ solus sine pctō nat⁹ est vixit. occisus est: recōciliari nos optebat deo vsq̄ ad carnis resurrectionē in vitā eternā. vt ꝛ humana supbia p hūilitatē dei arguer et ac sanarek ꝛ demōstrarek hoi q̄ longe a deo recesserat. cū p incarnatū deū reuocarek. ac p hominē deū exemplū obediētie ptūaci hominī p̄berek. ꝛ vnigenito suscipiēte formā serui q̄ nihil añ meruerat: fons gr̃e pāderet ꝛ carnis resurrectio redemptis: pmissa in ipo redēptore pmonstrarek. ꝛ p eandē naturā quā se decepisse letabat diabolus vincerek. nec tū hō gloriarek. ne itez supbia nasceret. ꝛ si q̄d aliud de tāto mediatoris sacramēto a pficientib⁹ videri ꝛ dici potest. aut tantum videri si dici non potest.

Ex libro de ouibus. Ezechielis. xxxvii. ¶Ego inquit dīs: ero illis in deū. ꝛ seruus meus Dauid pnceps in medio eor. Quare in medio eorum? Quia Verbū caro factū est ꝛ habitauit ī nobis. pnceps in medio eor inde ꝛ mediator dei ꝛ hominū. qr deus cū pre. qr hō cum hoibus. Ecce mediator. non mediator hō pter deitatē. non mediator de⁹ pter humanitatē. Diuinitas sine hūanitate nō est mediatrix. hūanitas sine diuinitate non ē mediatrix: sed ink diuinitatē solā ꝛ humanitatē solā mediatrix est humana diuinitas ꝛ diuina humanitas christi.

Diuinitas sola nō est mediatrix sicut nec hūanitas sola.

Cui⁹ testimoniū temporib⁹ suis pfirmatū est in quo positus sum ego pdicator ꝛ apostolus: veritatē dico: non mētior doctor gentiū: in fide ꝛ veritate.

Extractatu euāgelii ſm iohā. xxxvii. Joh. viii. ¶Dīt dīs Iesus his q̄ crediderāt in eū. Si vos mānseritis ī verbo meo ver̄i discipuli mei eritis ꝛ cognoscetis veritatē. ꝛ veritas liberabit vos. Si mānseritis inqt ī verbo meo. Jdeo manseritis qr initiati estis. qr esse ibi cepistis. Si mānseritis. hoc est in fide q̄ in vobis credētib⁹ esse cepit q̄ pueniet is? Vide q̄le initium quo pducit: amasti fundamentū culmē attēde. Vere discipuli eritis. Et qđ nobis pdest? Et ꝓgnoscetis veritatē. Quid pmittit credētib⁹ frēs? Et ꝓgnoscet⁹ veritatē. Quid enī? Mō illā ꝓgnouerāt qm̄ dom⁹ loqbat? Si nō cognouerūt quō crediderūt? Mō qr cognouerūt crediderī. sz vt ꝓgnoscerēt crediderūt. Credim⁹ enī vt cognoscam⁹. non cognoscim⁹ vt credam⁹. Ab enī cogniturī sum⁹? nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit Quid est enī fides nisi credere qđ nō vides? Fides g̃ est qđ non vides. credere veritas. qđ credidisti videre. Cognoscetis veritatē. Quid enī? Ab dixisti non est veritas? Veritas ē. sed adhuc credit. nō dum videt si maneat in ea qđ credit pueniet ad id qđ videat. Magna pmissio: sed merces est fidei. Queris mercedē opus precedat.

Veritatē nō ꝓtinuo noscūt qui credunt. i. Cor. ii.

D Volo ergo viros orare in oi loco leuantes puras man⁹ sine ira ꝛ disceptatione Similiter ꝛ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornantes se: et non in tortis crinib⁹ aut auro aut margaritis vel veste p̄ciosa: sed qđ decet mulieres pmittētes pietatē p opa bona.

Extractatu pi. xii. Extentio manuum xpi qđ significat. ¶Euauit p nobis dīs nr̄ man⁹ suas ī cruce ꝛ extēte sunt man⁹ ei⁹ p nobis. Jdeo extēte sunt man⁹ eius in cruce. vt man⁹ nr̄e extendant in bona opa. qr crux ipius miam nobis pbuit. Ecce leuauit ille man⁹ ꝛ obtulit p nobis sacrificiū deo sei pm. ꝛ p illud sacrificiū deleta sunt oia pctā nostra. Leuem⁹ ꝛ nos manus nr̄as ad deū in pce. ꝛ non pfundant man⁹ nr̄e leuate ad deū. vt exerceant in bonis opib⁹. Quid enī facit q̄ leuat man⁹? Ñ pceptū ē. vt leuat⁹ manibus orem⁹ ad deū? Apl's enī dicit leuātes puras man⁹ sine ira ꝛ disceptatiōe. vt cū leuas ad deum man⁹ veniāt tibi in mentē opa tua. Quia enim manus iste leuant. vt impetres qđ vis: ipas man⁹ cogita in bonis opib⁹ exercere ne erubescant leuari ad deum.

Mulier in silētio discat cū oi subiectione. Docere aūt mulieri non pmitto neq̄ dñari in virū. sed esse in silentio.

Ex lib. de genesi ad ſam xi. Geñ. iii. ¶Qđ dictū est: ꝛ ad virū tuum cōuersio tua ꝛ ipe tui dñabit. Videndū est quēadmodū possit accipi Neq̄ enī ꝛ ante pctm̄ aliter factā fuisse decet credere mulierē nisi vt vir ei dñarek. ꝛ ad eū ipa seruir

¶ Quo vir mulieri dominet dña turus fuisset etiā si nō peccasset.

endo puerteret. Sz recte accipi pōt hāc seruitutez significatā q̄ cuiusdā ꝓditiōis est potiꝰ q̄z dilectōis. vt etiā ipa talis seruit⁹ qua hoies hoib⁹ postea seruiesse ceperūt. de pena pcti repiat exorta. dixit q̄dē apl's. p charitatē fuite inuicē. Sed nequaq̄z dixit inuicē dñami. Pñt itaq̄z ꝓuges p charitatē seruire inuicē. Sed mulierē non pmittit apl's dñari i virū hoc enī viro potiꝰ snia dei ōtulit: t maritū habere dñium meruit mulieris non natura: sz culpa. qō tñ nisi seruet deprauabit amplius natura t augebitur culpa.

Adam enī primus formatus est deinde eua: t adam non est seductus: mulier autem seducta in puaricatione fuit.

Ex eodē libro An hō pri mꝰ credere potuisset sine mulieris suasu serpenti.

SJtaq̄z spiritalē erat adā: q̄uis mēte non corpe. quō credere potuit qō p serpētē dictū est. ideo deū ꝓhibuisse. ne fructu ligni illi⁹ vescerent. q̄ sciebat eos si fecissent futuros. vt deos ꝓpter dignoscētiā boni et mali. tāq̄z ō tm̄ boni creature sue creator iuderit? Hoc mirū si hō spūali mēte ꝓdit⁹ credere potuisset: an q̄z ō credere non posset. ꝓpterea mulier addita est q̄ parui intellect⁹ esset. t adhuc fortasse fm sensum carnis. nō fm spm viueret. Et ō est quod ei apl's nō tribuit imaginē dei. Sic enī ait. Vir quidē nō debet velare caput. cū sit imago t gl'ia dei. mulier aūt gl'ia viri est. Non q̄ mēs femie eādē imaginē cape non possit. cū in illa gr̄a nos dicat. nec masculū esse nec feminā. sz q̄ fortassis illa ō nondū pcepat qō fit in agnitiōe dei t viro regēte ac dispensante. paulatim fuerat ꝓceptura: neq̄z enī frustra. t illud apl's ait. Adā enī pm⁹ format⁹ est. deide eua.

1. Cor. xi.

Quo adā seduct⁹ nō est: t eua seducta.

Et adā non est seduct⁹. mulier aūt seducta. in puaricationē facta ē. i. vt p illā etiā vir puaricaret. Mā t ipm dicit puaricatorē. vbi ait. i similitudinē puaricatiōis ade: q̄ est forma futuri. seductū tñ negat. Mā t interrogat⁹ non ait. mulier quā dedisti mihi seduxit me. t māducaui. sed ipa inq̄t mihi dedit de ligno t māducaui. Illa ꝙo. Serpens inq̄t seduxit me. Ita Salomō vir tāte sapiētie nūq̄d nā credendū est q̄ in simulachror̄ cultura credidit eē aliq̄d vtilitatis? Sed mulier amori ad ō malū trahenti resistere non valuit. faciēs qō sciebat non esse faciendū. ne suas qb⁹ depibat atq̄z diffluebat mortiferas delitias ꝓtristaret. Ita t adā posteaq̄z ō ligno ꝓhibito seducta mulier māducauit. eiq̄z dedit vt simul ederēt noluit eā ꝓtristare: quā credebat posse sine suo solatio ꝓtabescere si ab ei⁹ alienaret aio et oīno illa interire viscorꝺia. Non q̄dē carnis victus ꝓcupiscētia quā nondū senserat i resistēte lege mēbror̄ legi mētis sue. sed amicali q̄dā beniuolentia q̄plerūq̄z fit vt offēdat deꝰ: ne hō ex amico fiat inimicus. Quod eū facere non debuisse diuīe snie iustus exitꝰ indicauit. Ergo alio mō quodā etiā ipse decept⁹ est. Sed dolo illo serpētino q̄ mulier seducta est nullo mō illū arbitror potuisse seduci. Hanc aūt seductionē ꝓprie appellauit apl's q̄ id qō suadebat cū falsum eēt: vez putatū est. i. q̄ deꝰ ideo lignū istud tāgere ꝓhibuerit q̄ sciebat eos si tetigissent velut deos futuros. tāq̄z eis diuinitatē inuideret q̄ eos hoies fecerat. Sz etiā si virum ꝓpter aliquā mētis elationē q̄ deū internor̄ scrutatorē latere nō poterat sollicitauit aliq̄ expiēdi cupiditas cū mulierē videret. accepta illa esca nō eē mortuā. nō tñ eū arbitror. si iā spūali mēte ꝓdit⁹ erat vllo mō credere potuisse. q̄ eos deꝰ ab esca illi⁹ ligni inuidēdo vetuisset.

¶ Supbꝰ ille āgelus ac p hoc inuidꝰ male suadenda ꝛsutia in hois sensū serpe affectās cui vtiq̄z stāti. qm̄ ipe ceciderat inuidebat fallatiā sermocinat⁹ est femie: a pte scz inferiore illi⁹ hūane copule incipiēs. vt gradati puēiret ad totū non existimās vix facile credulū: nec errādo posse decipi. sed dū alieno cedit error. Sicut enī aaron errāti ppl'o ad idolū fabricandū non ꝓsensit induct⁹. sed cessit obstrict⁹. nec salomonē credibile ē errore putasse idolis esse ꝓtendū. sz blāditijs femieis ad illa sacrilegia esse cōpulsum. ita credēdū est illū virū sue femine. vni vnū hoiem hoi ꝓiugē ꝓiugi ad dei legē trāsgrediendā. non tāquā verū loquēti credidisse seductū sz sociali necessitudie paruisse. Nō enī frustra dixit apl's. sed adā non est seduct⁹: mulier aūt seducta ē. nisi q̄ illa qō ei serpēs locut⁹ est tanq̄z vez esset accepit. Ille aūt ab vnico noluit ꝓsortio dirimi. nec i cōione pcti. Nec ideo min⁹ reus: si sciēs ꝓudēq̄z peccauit. vñ t apl's non ait. nō peccauit: sz nō est seduct⁹. Mā vtiq̄z ipm ostēdit vbi dicit. Per vnū hominē pctm̄ intrauit i mūdū. Et paulopost apti⁹. in silitudinē inq̄t puaricatiōis ade. hos aūt seductos intelligi voluit: q̄ id qō faciūt non putāt esse pctm̄. Ille aūt sciuit. Alioq̄n quō vez erit adā non est seductus? Sed inexptus diuine seueritatis in eo falli potuit. vt venīale crederet eē cōmissum. ac p hoc in eo quidē q̄ mulier seducta est. nō est ille seduct⁹. Sed eū fefellit quō fuerat iudicādū qō erat dicturus. mulier quā dedisti mecū ipa dedit mihi t māducaui. Quid g plurib⁹? Et si credēdo nō sunt ambo decepti. peccādo tñ ambo sūt capti. t diaboli laqueis implicati.

Ex lib. de cte dei. xiiii Cur ad fēminam ser pēs ꝓius accessit.

Aaron salomon et adam sciētes peccauerunt.

Ro. v.

Ibidem. Quos seductos intelligit apl's.

Saluabit aūt p filiorum generationem si permanserit in fide t dilectione t sanctificatione cum sobrietate.

Ex libro de trinitate. xii.

MIsto sexu masculi t femie apl's Paulus occultiorꝭ cuiusdā rei figurasse misteriū. vl' hinc intelligi pōt qō cū alio loco dicat verā viduā eē desolatā sine filijs t nepotib⁹. t tñ eam sperare i dño debere t pſistere in orōnib⁹ nocte ac die. hic dicit mulierē seductā in puaricationē factā: saluā fieri p generatiōnē fil'or̄. Et addidit si pmānserit in fide t dilectione t sctificatione cū sobrietate q̄si ꝙo possit obesse bone vidue si vl' filios nō habuerit. vel hi quos habuerit in bonis opibus pmanere noluerint. Sz q̄ ea q̄ dicunt bona opa tanq̄z filij sint vite nr̄e scōm qō querit cui⁹ vite sit dſq̄z. i. quō agat hec tempalia quā vitā greci non zoen sz bion vocāt. Et hec opa bona maxime i officijs misericorꝺie frequētari solent. Opa vero misericorꝺie nihil ꝓficiūt: siue paganis siue iudeis. q̄ xp̄o non credūt siue q̄buscq̄z hereticis vl' scismatic⁹. vbi fides t dilectio t sobria sanctificatio non inuenitur.

1. Thi. v.

Opa misericordie ꝓsunt fidei integritatem.

¶ Cor meū t caro mea exultauerūt in deum viuū Exultauerūt hic in illud. Unde exultatio nisi de spe: q̄ exultauerūt in deum viuū. Que tibi exultauerūt? Cor meū t caro mea. Unde exultauerunt? Mā t passer inquit inuenit sibi domuz. t turtur nidum sibi vt reponat pullos suos. Quid est ō? duo dixerat t duo reddat in similitudib⁹ auiū dixerat exultasse cor suū t carnē suā. Et his duob⁹ reddit passerē t turturē. Cor tāq̄z passer: caro tāq̄z turtur. Inuenit sibi domū passer. inuenit sibi domum cor meum t exercet pēnas in virtutib⁹ huius tempis i ipsa fide spe t charitate quibus volet in domum suam et cum venerit permanebit etiam querula

Ex tractatu pſ. lxxxiii. pſ. lxxxiii.

Ibidem.

Cor passeri caro turturi cōpat

vox passeris que hic est non erit ibi. Nam et ipse
ps.ci. est querulus passer de quo in alio psalmo dicit. Si
cut passer singularis in tecto. Volet ad domū ia
sit in tecto calcet domum carnalē. Habebit quen
dam celestem locū ppetuam domum quando pas
ser iste finiet ḡrelas suas. Turturi aūt dedit ꝛ pul
los id est carni. Inuenit nidū turtur vbi ponat pul
los suos. passer domū/turtur nidū. Et nidū vbi
vbi ponat pullos suos. Dom⁹ tāc ad sempiternū
erigit: nid⁹ ad tēpus ꝓgerit. Corde cogitam⁹ deū
tāc volāte passere ad suā domū: carne aūt agim⁹
opera bona. Videtis enī p carnē sctoꝝ ḡta bona
fiūt. p hanc enī opamur q̄ iussi sum⁹ opari. Passer
ḡ ille q̄ cogitat domū suā/nō recedit a turture q̄rē
ti sibi nidū vbi ponat pullos suos: nō enī abiscit il
los vbicūc sed iuenit sibi nidū vbi eos ponat. Di
Extra ec- cim⁹ aūt fres qō nostis. Quāti vident pter eccles
clesiā pere ia operari/q̄ multi etiā pagani pascūt esu
unt opera rientē/vestiūt nudū/suscipiūt hospitē/visitāt egro
mie. tum/cōsolātur inclusū. q̄ multi hec faciūt quasi vi
detur parere turtur: sed nō sibi iuenit nidū q̄ mul
ta multi heretici nō in ecclesia operātur non in ni
do pullos ponūt. Cōculcabūtur et cōterētur non
seruabūtur/nō custodiētur. In huj⁹ enim carnis
opatricis natura posita est quedā mulier ab apo
stolo paulo cū ait. Adam nō est seductus/mulier
aūt seducta est. Postea enī Adam cōsensit mulie
ri. Nā a serpēte mulier seducta ē. Nec modo pōt
aliq̄ mala suasio nisi carni tue p̄mo ꝺsideriū p̄mo
uerit cui postea si mēte cōsēseris cecidit et passer.
Si aūt vicūc ꝺsideria carnis tenēt mēbra ad opa
bona auferūt ꝓcupiscētie arma ꝛ incipit turtur hr̄e
pullos suos: ppterea qō ibi ait apl⁹. Salua aūt
Virgo p̄- erit per filiorū generationē. Mulier vidua sine fi
fert matri. lijs si pseuerauerit nōne beatior erit? Nūquid sal
ua nō erit q̄ nō parit filios. Virgo dei nōne meli
or erit? Nūquid salua nō erit quia filios nō habet
Filij sunt aut ad deū nō ptinet? Salua ergo erit mulier q̄ in
opera. typo carnis accipit p filiorū generationē id est si
faciat opera bona: sed nō vbicūc turtur inueniat
nidū sibi vbi ponat pullos suos. In fide vera/in fi
de catholica/in societate vnitatis ecclesie parīat
opera sua. Propterea et de illa cū loqueret apo
stolus ita subiecit. Salua aūt erit per filiorū ge
nerationē si permanserit in fide et dilectione ꝛ san
ctificatione cū sobrietate. Permanēdo ergo in fi
de ipsa fides nidus est pullorū tuorum. Nā ꝓpter
infirmitatē pullorū turturis tue dignatus est dñs
prebere tibi vnde nidū faceres. Indutus est enim
feno carnis vt ad te veniret in ista fide pone pul
los tuos/in isto nido operare opera tua.

Extractatu ꝑ. cxxvii. ¶ Qualis pax quā ocul⁹ nō vidit/nec auris audi
uit? Qualis pax de hir'm q̄ hir'm iterp̄tat visio
ps. cxxvij. pacis. Sic ḡ bñdicat te dñs ex syon ꝛ videas bona
Filii signi q̄ sūt hir'm oēs dies vite tue et videas nō filios tu
ficant opa os tm̄: sed filios filiorū tuor. Quid est filios tuos?
bona. Opera tua q̄ hic agis. Qui sunt filij filior? Fruct⁹
opeꝝ tuor. Facis elemosinas. filij tui sūt. ppt̄ ele
mosinas accipis vitā filij filior tuor sūt. Videas
filios filior tuor ꝛ erit qō sequit. pax super israel.

Capitulum.iij.

Fidelis sermo. Si q̄s epi
scopatū desiderat: bonū
opus desiderat. Opor
tet enī epm irrep̄hēsibilē
esse. vni⁹ vxoris. virū so
brīū: ornatū: prudentē: pudicū: hospita
lē: doctorē: nō vinolentū: nō pcussorem.
sed modestū: nō litigiosū: nō cupidū: sed
sue domui bñ ppositū: filios habētē sub
ditos cū oñi castitate. Si q̄s autem do
mui sue preesse nescit: quō eccl̄ie dei dili
gentiā habebit? Nō neophitū: ne in sup
biam elatus in iudiciū incidat diaboli.
Oportet autē et illū testimoniū habere
bonū ab his q̄ foris sūt: vt non in obpro
brīū incidat et in laqueū diaboli. Dia
cones similiter pudicos. nō bilingues.
nō multo vino deditos. nō turpe lucrū
sectātes. habētes mysteriū fidei in cōsci
entia pura. Et hi autē pbent primū: ꝛ sic
ministrēt nullū crimē habētes. Mulie
res similiter pudicas nō detrahētes: so
brias: fideles in oībus. Diacones sint
vni⁹ vxoris viri: q̄ filijs suis bñ presint:
et suis domib⁹. Qui enī bene ministra
uerint: gradū bonū sibi acq̄rēt: et multā
fiduciā in fide q̄ est in xp̄o iesu. Hec tibi
scribo fili timothee: sperans me ad te ve
nire cito. Si autem tardauero: vt scias
quomodo oporteat te in domo dei con
uersari que est eccl̄ia dei viui: columna
et firmamentū veritatis.

Ex libro de citate dei. xix. Inter oc̄ium ꝛ actu ositatem tēperādū est.

Nec sic esse quisq̄ debet ociosus vt in eo
dē ocio vtilitatē non cogitet p̄rimi nec
sic actuosus vt cōtēplationē nō reḡrat
dei. In ocio nō iners vocatio delectare
debet sed aut inq̄sitio aut inuētio veritatis vt in ea
q̄sq̄ p̄ficiat/ꝛ qō inuenerit ne alteri inuideat. In
actione vo nō amād⁹ est bonor in hac vita siue po
tētia. qm̄ oia vana sub sole: sed opus ip̄m qō p eū
dē honorē/vel potētiā fit si recte atq̄ vtiliter fit. i.
vt valeat ad eā salutē subditorū q̄ scōm deū est. p̄
pter qō ait apl⁹. Qui epatū desiderat bonū opus
desiderat. Exponere voluit qd sit epatus qz nomē
est opis nō honoris. Grecū est enī atq̄ inde ductū
vocabulū q̄ ille q̄ p̄ficit illis q̄bus p̄ficit supinten
dit curā eorū scz gerens. Epi q̄ppe sup: scopos vo
intētio est. Ergo epm si velim⁹ latine supintēdere
possum⁹ dicere: vt intelligat se nō esse epm q̄ pesse
dilexerit nō pdesse. Itaq̄ ab studio cognoscende
veritatis nemo pbibeat qō ad laudabile ptinet ociū
Locus vo supior sine quo regi ppls nō potest. ꝛ si
ita teneat atq̄ āministret vt decet tñ indecēter ap
petit. Quāobrē ociū sctm̄ q̄rit charitas veritatis ne
gotiū iustū suscipit necessitas charitatis. Quā sar
cinā si null⁹ iponit pcipiēde atq̄ intuēde vacādū
est veritati. Si autē imponit suscipiēda est propter
charitatis necessitatē sed nec sic oīmodo verita
tis delectatio deserenda est ne subtrahat ipsa sua
uitas et opprimat ista necessitas.

Epat⁹ bonū est op⁹: et nomen operis nō honoris. Epi inter pretatio. Ocū laudabile.

Et manifeste magnū est pietatis sacra
mentū qō manifestatū est in carne iustifi
catū est in spū: apparuit angelis: predi
catū est gētibus: creditū est in mūdo: as
sumptum est in gloria.

Ex libro de genesi ad litteram. v. Angeli nō solū ex bo sed ex effectu cognoscunt.

¶Non in deo tm̄ inotescit angelis qđ abscōditū est: verꝝ etiā hic eis apparet cū efficit atq; ppalat Et nisi falloꝝ mirū est si nō oīa que dr̄ de⁹ tāq; ad pñs tēpus cognoscere: ideo dr̄ qz cognosci facit si ue ab angelis / siue ab hoīb⁹. Mod⁹ q̄ppe iste locutionis cū p efficiētē id qđ efficit significat crebro est in scripturis sāctis maxime cū de deo aliq̄d dr̄ qđ ad ꝓpietatē locutiōis nō cōuenire p̄sidēs mentibus nostris ipsa veritas clamat.

¶Capitulum. iiij.

Spirit⁹ aūt manifeste dicit. qz in nouissimis tp̄ibus discedent quidā a fide: attēdētes spiritib⁹ erroris et doctrinis demoniozū in hypocrisi. loquētū mēdaciū et cauteriatā habētiū suā cōsciētiā phibētiū nubere: abstinere a cibis quos deus creauit ad p̄cipiēdū cū gr̄aꝝ actiōe fidelib⁹ et his qui cognouerūt veritatē.

Ex libro contra faustū. Qūo a cibis abstinere licet.

AUdi q̄ qđ cōfiteris te nō videre q̄ mēte aut p̄silio hoc aduersū vos capitulū p̄ferā⁹ nō q̄ a carnib⁹ abstineatis. Mā hoc a q̄busdā t p̄mi p̄res nr̄i fecerūt sic cōmēdoras: nō tñ ea dānādi sed significādi gr̄a qđ nō itelligitis et xp̄iani nō heretici: ꝫ catholici edomādi corpis causa ꝓpter aiam in ozōnib⁹ ampli⁹ humiliādā. Nō q̄ illa esse īmūda credāt nō solū a carnib⁹ verū a q̄busdā etiā terre fructib⁹ abstinēt vel semp sic pauci vel certis diеb⁹ atq; tp̄ib⁹ sicut p q̄dragesimā fere oēs q̄to magis q̄sq; vel minus seu voluerit / seu potuerit. Vos autē ipam creaturā negatis bonā et īmūdā dicitis q̄ carnes diabolus opet̄ fetulētioze materia mali / ac p hoc eas tāq; īmūdioza / t truculētioza dei vr̄i vicula exhozrētes abijcitis. Cū enī apl's dixisset. abstinētes a cibis quos de⁹ creauit ad p̄cipiendū cū gr̄aꝝ actiōe fidelib⁹ secut⁹ ait Et his q̄ cognouerunt veritatē qm̄ oīs creatura dei bona est et nihil abijciēdū qđ cū gr̄arū actiōe p̄cipit. Sāctificat enī p x̄bū dei et ozōnē. Hec sūt q̄ negatis hoc aio / hac voluntate / hac opinione ab escis hm̄oi tēperātes q̄ nō significatione: sed natura male t īmunde sint. Qua in re creatozē earū sine dubio blasphematis hoc est qđ ptinet ad doctrinā demoniozū. Molite g̃ mirari ꝺ de vobis tanto ante a sctō spū ꝓphetatū. Iterū si ad x̄ginitatē sic hortaremini quēadmodū hortat apl̄ica doctrina. q̄ dat nuprū bñ facit / t qui nō dat nuptū melī⁹ facit vt bonū esse nuptias diceretis: sed meliozē x̄ginitatē: sicut facit eccl̄ia q̄ vere xp̄i est eccl̄ia: nō vos spūs sctūs ita p̄nūciaret dicēs p hibentes nubere. Ille enī phibet q̄ hoc malū esse dicit: nō q̄ huic bono aliud melī⁹ anteponit. Denīq; vos eū p̄cipue pcubitū detestamini q̄ sol⁹ bonestus t cōiugalis est: t quē matrimoniales quoq; tabule p̄re se gerūt liberoꝝ pcreādoꝝ causa. Unde vere nō tā cōcūbere q̄ nubere phibetis. Cōcūbit enī etiā causa libidinū. Nubit autē nō nisi filiozū. Videtis g̃ multū itereſſe iter hortātes ad x̄ginitatem bono minozi bonū ampli⁹ ꝓponēdo: et phibētes nubere cōcubitū ꝓpagationis q̄ sol⁹ ꝓprie nuptialis est vehemēti⁹ accusādo. Multū itereſſe inter abstinētes a cibis ꝓpter sacratā significationē vel ꝓpter cozpis castigationē / et abstinentes a cibis quos de⁹ creauit dicere q̄ eos de⁹ nō creauit.

Blasphemat creatozē q̄ malas censet creaturas

1. Coz. vii. Nuptie nō sūt male q̄q; x̄gitas melioz.

Nota

Ꝓinde illa est doctrina ꝓphetarū t apostoloꝝ hec demoniozū mendaciloquozum.

Item ex eisdē libris. Filiozū p creatio nō est detestāda nec ipe diēda a cōiugatis.

¶Hinc etiā illud ꝓceptū qđ est nō mechaberis ita violatis vt hoc maxime in cōiugio detestemini q̄ filij ꝓcreant ac sic auditozes vestros dū cauēt ne femine q̄b⁹ miscent cōciplāt etiā vxoꝝ adulteros faciatis. Quō q̄ nō phibes nubere qđ de tāto ante p̄dixit apl̄us: qñ id conaris auferre de nuptijs vñ sūt nuptie? Quo ablato maritī erūt turpiter amatozes. Meretrices vxozes: thalami foznices: soceri lenones. Ac p hoc etiā illud ꝓceptū qđ est nō occides ex eiusdē erroris puersitate nō ꝺuas. Dum enī times ne dei tui mēbrū ligef in carnē / non das esurīti panē. Hic foꝛmidās hoicidiū falsū / illic p petrās verū. Itaq; si icurras in eū famelicū q̄ mori possit nisi cibū porrigēdo subueniās iā tu hoicida teneberis aut lege dei si non dederis / aut lege manichei si dederis.

Qui fame licū dū potest nō pascit occidit

¶Qđ autē dñs iultaꝝ venit ad nuptias etiā hoc excepta mystica significatiōe ꝓfirmare voluit qđ ipse fecit. Futuri enī erāt de q̄bus dixit apl's phibētes nubere / t dicētes q̄ malū essent nuptie et q̄ diabol⁹ eas fecisset cū idē dñs dicat in euangelio interrogat⁹ vtrū licet hoī dimittere vxorē suā: ex qualibet causa nō licere excepta causa foznicationis. In q̄ respōsione si meministis hoc ait. Qđ deus ꝓiūxit / hō nō separet. Et q̄ bñ eruditi sunt fide catholica nouerint q̄ de⁹ fecerit nuptias. Et sicut ꝓiūctio a deo ita diuoꝛtiū a diabolo fit. Sed ꝓptera in causa foznicationis licet vxorē dimittere qz ipsa esse vxoꝝ ꝓioꝝ noluit q̄ fidē coniugalē marito nō ꝺuauit. Necille q̄ x̄ginitatē deo vouēt q̄to amplioꝛē gradū honoꝛis et sctitatis in eccl̄ia teneāt / sine nuptijs sūt. Mā t ipse ptinēt ad nuptias cū tota eccl̄ia in q̄bus nuptijs spōsus est xp̄s. Ac p hoc ergo dñs iultaꝝ venit ad nuptias vt cōiugalis castitas firmaret et ostēderet sacramentū nuptiarū qz et illarū nuptiarū spōsus personā dñi figurabat cui dictū est. Seruasti vinū bonū vsq; adhuc.

Extractatu euāgelii fm iohannē. ix. Nuptias xp̄s p̄nūtia sua appꝛobauit.

Matth. xix. De⁹ nuptias fecit.

Nuptiæ sputo

Joh. ii.

Qz oīs creatura dei bona est. t nihil reijciendū qđ cū gr̄aꝝ actiōe ꝓcipit. Sctificat enī p verbū dei et oꝛonē. Hec ꝓponens fratribus. bonꝰ eris minister christi iesu: enutritus verbis fidei t bone doctrine quā assecutus es.

Ex lib. cōtra faustum Titū. i. Cū vet⁹ testamētum aialia imūda phibeat: quo dicit apl̄us oīa mūda mundis t nihil reijciendū.

TEstamēto veteri vbi q̄dā cibi carnū p hibētur cur nō sit ꝓtraria ista sentētia q̄ dicit apl's. Oīa mūda mūdis / et oīs creatura dei bona est si possūt intelligāt ꝺ apl̄m de ipsis dixisse naturis: illas aūt res ꝓpter quasdā p̄figuratiōes tp̄i cōgruētes aialia q̄dā nō natura sed significatiōe īmūda dixisse. Itaq; x̄bi gratia si de porco et agno requirat. Utrūq; natura mundū est qz oīs creatura dei bona est. Quadā vero significatione agn⁹ mūdus / porcus īmundus est. Tāq; si stultū t sapientē diceres. Utrūq; hoc verbū natura vocis et litterarū et syllabarum quibus cōstat vtiq; mundū est. significatione aūt vnū hoꝛū x̄bū quo dr̄ stultus īmundū dici potest nō natura sui: sed qñ quidā īmūdū significat et foꝛtasse qđ est in rerū figuris poꝛc⁹ hoc est in rerū gñe stult⁹. Et tā illud aial q̄ iste due sillabe qđ dr̄ stult⁹ quidā vnū idēq; significat. Immūdū q̄ppe illud aial in lege positū est eo q̄ nō ruminet nō aūt hoc ei⁹ vitiū sed natura est. Sūt autē boīes q̄ per hoc aial significātur īmūdi ꝓpio vitio nō natura Qui cū libēter audiāt x̄ba sapiētie / postea de his

Nō ruminantes homines immundi.

A

oīno nō cogitāt. Qs enī vtile audieris velut ab īn
testino mēozie tanq̄ ad os cogitatiōis recozdādi
dulcedie reuocare q̄d est aliud q̄ spiritalit quodā
modo ruminare? Qs q̄ nō faciūt illozū aīaliū gīe
figurātur. Unde ⁊ ipsa a talib⁹ carnib⁹ abstinēcia
tale vitiū nos cauere p̄monuit. Cū enī thesaurus
desiderabilis sit ipsa sapiētia de hac mūdicia ru-
minādi/⁊ īmūdicia nō ruminādi. alio loco ita scrī-
ptū est. Thesaur⁹ desiderabilis requiescit in ozе sa-
piētis: vir autē stult⁹ glutit illud. Sed p̄ozi ppō
multa alia nō tātū audiēda: verū etiā obseruāda
p̄ceptа sūt. Tēpus enī erat quo nō tātū dictis: sed
etiā factis pphetari oportet et ea q̄ posteriozе tpe
fuerāt reuelanda/q̄bus p̄ xp̄m atq̄ in xp̄o reuela-
tis fidei gentiū onera obseruationū non sūt impo-
sita: pphetie tamen auctozitas cōmendata.

Prouer. xxi.

Ite ex ecclīa libris. Titū. i. Ps. xxiii.

Dis creatura dī bona est.

Pres scti p̄zo tpis a deo distributiōe īmūdis i significatione abstinebāt.

B

Omia mūda mūdis. dñi est tra ⁊ plenitudo ei⁹
Dis creatura dei bona est. Omia q̄ppe q̄ naturali
ter sūt in ozdine suo bona sūt: ⁊ nemo in eis peccat
nisi q̄ ozdinē suū in dei obediētia nō custodiēs. eo
rū quoq̄ ozdinē male vtēdo p̄turbat. Patres aūt
nr̄i q̄ deo placuerūt/tenuer̄t ozdinē suū in ipa obe
diētia vt q̄cq̄d de⁹ tēpozib⁹ cōgruis iubēdo distri-
buit: sic obtuarēt quēadmodū ille distribuit. Ita
q̄ nō solū carnes ad cibos datas cū omēs nature
mūde essent: quasdā tñ nōnulla significatiōe īmū
das illo tpe nō ederūt: quo eas nō edi p̄ceptū erat
vt talib⁹ significationib⁹ futura rerū significatio
p̄figuraret: sed azimū panēr cetera hmōi in quib⁹
fuisse vmbrā futuroz dicit apl's. Que tñ rei essent
illi⁹ tpis/⁊ illi⁹ ppli boies si obtuare p̄tenerēt. q̄ñ
illa sic fierī ⁊ ista q̄ nūc reuelata sūt: sic p̄enūciari
oportebat q̄ nos desipiētes essem⁹. si nūc tā ma-
nifestato nouo testamēto illas p̄nūciatiuas obser
uationes aliq̄d nobis p̄desse putarem⁹. Sed hoc
veteris testamēti tpib⁹ in figura occultatū a q̄bus
dā sctis itelligebat. tpe autē noui testamēti in ma
nifestatiōe reuelatū ppls p̄dicat. Unde scriptu-
ra ipsa tūc erat p̄ceptū/nūc testimoniū. Illud enī
erat tēpus significādi hoc manifestādi. Ergo ipa
scriptura que tūc fuit exactrix operū significātiū/
nūc testis est rerū significatarū. Et q̄ tūc obserua
bat ad p̄nūciationē/nunc recitat ad p̄firmationē.

Extractatu p̄. cxliii.

Ineptas aūt ⁊ inanes fabulas deuita. Exerce aūt teip̄m ad pietatē. Mā cozpo
ralis exercitatio ad modicum vtilis est Pietas autē ad omia vtilis est: promis
sionē habens vite. que nūc est et future.

Cant. ii.

Sinistra sub capite et dextera āplectēs.

Luce. xii.

Videte amatozia sctā cātica. Videte cā
tica cāticoz/nuptiarū celestiū xp̄i ⁊ ec-
clesie. Quid dicit spōsa de spōso? Sinis-
tra ei⁹ sub capite meo ⁊ dextera ei⁹ am
plectet me. Sinistra sub capite/dextera sup caput
Amplectēt⁊ enī de sup brachiū sup caput: sinistra
autē subter caput. Sinistra (inq̄t) eius sub capite
meo. Nō enī me deserit et in tpalib⁹ necessarijs: ſz
tñ ipsa sinistra sub capite erit/nō capiti p̄ponetur
sed erit sub capite/et dextera ei⁹ cōplectet me pol
licēs vitā eternā. Ita enī sinistra sub capite/dexte
ra sup caput iplet q̄d scriptū est. p̄missionē habēs
vite p̄ntis/⁊ future. Quid in p̄nti? Sinistra sub ca
pite. Quid in futuro? Dextera ei⁹ complectet me.
Tēpozi necessaria ḡritis. ḡrite p̄mū regnū dei (id
est dexterā) ⁊ hec oīa apponētur vobis. Habetis
et hic (inq̄t) diuitias et gloriā/et in futuro seculo
vitā eternā. Et sinistra cōtinebo īfirmitatē vestrā
et dextera cozonabo perfectionē vestrā. An forte
apli relinquētes oīa sua/aut paupib⁹ q̄ habebāt
distribuētes sine diuitijs in hoc sc̄lo remāserunt?
Et vbi est illa p̄missio sinistre? Accipiēt in hoc se-
culo septies tātū multiplicationē p̄misit. Et reue
ra q̄d desit hoī dei? Si q̄s forte īfidelis est vnā do
mū/aut paucas habet fidelis hois tot⁹ mund⁹ di
uitiarū est. Uide sinistrā ei⁹ plenā sub capite acci
piet in hoc sc̄lo septies tñ. Uide dexterā cōplectē
tem/⁊ in futuro vitā eternā. Merito ⁊ alio loco de
ipsa sapientia dicit in dextera ei⁹ anni vite/et in si
nistra eius diuitie et honor.

Prouer. iii.

Fidelis sermo ⁊ oī acceptatiōe dignus. In hoc enī laboram⁹ ⁊ maledicimur q⁊
speram⁹ in deū viuū: q̄ est saluator oīm
hoīum maxime fideliū. Precipe hec⁊ et
doce. Nemo adolescētiā tuā p̄tēnat: sed
exēplū esto fideliū in ẏbo: in cōuersatio
ne: in charitate: in fide: i castitate. Dum
venio attēde lectioni: exhortatiōi: ⁊ doc-
trine. Noli negligere gr̄am q̄ in te est: q̄
data est tibi p̄ pphetiā cū ipositione ma
nuū p̄sbiterij. Hec meditare: in his esto
vt p̄fect⁹ tu⁹ manifest⁹ sit oīb⁹. Attēde
enī tibi ⁊ doctrine ista i illā. Hoc enī faciēs
⁊ teip̄m saluū facies: et eos q̄ te audiūt.

Ex tractatu pl. viii. Ps. viii.

Quid est hō q⁊ mēor es ei⁹ aut filī⁹ hois
qm̄ visitas eū? Dis filī⁹ hois hō q̄uis
nō oīs hō filī⁹ hois possit itelligi. Adā
q̄ppe hō sed nō filī⁹ hois. Quapropter
hic etiā licet attēdere atq̄ discernere q̄d hoc in lo
co iter hoiem et filiū hois distet: vt q̄ portāt ima-
ginē terreni hois/q̄ nō filī⁹ hois hoim noīe signi-
ficētur. q̄ aūt portāt imaginē celestis hois filij ho
minū poti⁹ appellētur. Ille enī vet⁹ hō dr̄/iste au
tē nou⁹ hō. ergo hoc loco terren⁹ est/filī⁹ aūt hois
celestis. Et ille lōge seiūct⁹ a deo/hic aūt p̄is deo
Et p̄pterea illi⁹ mēor est tāq̄ in lōginquo positi/
hūc ẏo visitat quē p̄is illustrat vultu suo. Longe
est enī a pctōrib⁹ salus. Et signatū est in nobis lu-
men vult⁹ tui dñe. Sic in alio psalmo boīes iumē-
tis associatos nō p̄ p̄sentē iteriorē illumiationē: ſz
p̄ multiplicatiōez mie dei/qua ei⁹ bonitas vsq̄ ad
infima tēdit saluos fieri dicit cū ipsis iumētis q̄ñ
carnaliū hoim salus carnalis est tāq̄ pecoꝝ: filī-
os aūt hoim seiūgēs ab eis quos boīes pecoꝝ
dixit lōge sublimioꝛi modo ipi⁹ ẏitat⁊ illustratiōe
et q̄dā vitalis fōtis iundatiōe beatos fieri p̄dicat.

Ps. cxviii.
Ps. xliii.

Capitulum. v.

Seniorē ne increpaueris: sed obsecra vt patrē. iu-
uenes vt frēs. anꝰ vt ma
tres: iuuenculas vt soro
res in oīni castitate. Vi-
duas honora: q̄ vere vidue sūt. Si q̄ aūt
vidua filios aut nepotes habet: discat
p̄imū domū suā regere⁊ mutuā vicē red
dere p̄tib⁹. Hoc enī acceptū ē cozā deo

Ex libro confessionū. ix. i laude mris sue.

Valis illa erat docēte te magistro intī
mo in schola pectozis. Deniq̄ etiā virū
suū iā in extrema vita sua tpali ei⁹ lucra
ta est tibi/nec in eo iā fideli plāxit q̄ in

Mōacha mater augustini.

nōdū fideli tolerauerat. Erat etiā serua ꝺnoꝛ tuoꝛ rū ꝙsq; eoꝝ nouerat eā multū in ea laudabat ꝛ honoꝛabat ꝛ diligebat te: qꝛ sētiebat ꝑsentiā tuā i coꝛ de eiꝰ sctē ꝓuersationis fructibꝰ testibꝰ. fuerat eni vniꝰ vꝝoꝛ. Mutuā vicē parētibꝰ reddiderat domū suā pie tractauerat in opibꝰ bonis testimoniū habebat. Nutrierat filios totiēs eos pturiens ꝗtiēs a te deuiare cernebat. Postremo nob ꝺne oibus qꝛ ex munere tuo sinis loq ꝺnis tuis q añ doꝛmitiōnē eiꝰ in te etiā psociati viuebamꝰ pcepta gꝛa baptismi tui ita curā gessit ꝙsi oēs genuisset: ita seruiuit quasi ab oibus geneꝛa fuisset.

Que autē vere vidua est et desolata speret in deum: et instet obsecrationibus et oꝛationibus nocte et die.

Extractatu ꝑi. cxxxi. Vidua anime.

OMnis aia ꝙ itelligit se derelictā oī auxilio nisi soliꝰ deꝰ vidua est. Quō eni describit apl's viduā? Que autē ꝛe vidua est et desolata sperauit in deū. Agebat autē de istis viduis ꝙs oēs dicim⁹ in eccl'ia. Dixerat aūt ꝙ in delitijs agit viuēs moꝛtua est ꝛ nō illā numerauit iter viduas. Describēs aūt viduas sāctas ꝙd ait? Que aūt ꝛe vidua estꝛ desolata sperauit in deū / et psistit in ꝓcibꝰ ꝛ obsecrationibꝰ nocte ac die. Vbi subiecit. que autē in delitijs agit viuēs moꝛtua est. Unde ḡ vidua? qꝛ nō habet auxilium altūde / nisi soliꝰ deꝰ. Ille ḡ ꝙ hñt viros ꝙsi supbiūt de auxilio viroꝝ. Deserte videnꝫ viduez robustiꝰ est auxiliū eaꝝ. Ergo tota eccl'ia vna vidua est sīue in viris / sīue in feminis / sīue in cōiugatis / sīue in maritatis feminis / sīue in adolescētibꝰ / sīue in senibꝰ / sīue in virginibꝰ omis eccl'esia vna vidua est. Deserta in hoc seculo si sentit illud / si nouit viduitatē suā tūc eni auxiliū ꝓsto est illi.

Vidua vñ sit.

Eccl'a oīs vidua est vna.

Ex libro ad ꝑbā de oꝛando deo.

Oꝛādi offi ciū viduis incūbit.

Anne due

H

Cōcerta in oꝛōne: vince hoc scl'm: oꝛa fideliter et amāter: oꝛa instāter atq; patiēter: oꝛa sīc vidua xp̄i. Quāuis eni ad oīa mēbꝛa eiꝰ hoc est ad oēs ꝙ in eū credūt / ꝛ eiꝰ coꝛpi sociank sicut docuit oꝛare ptineat ſpecialiter tū diligēter cura oꝛōnū in scriptura eiꝰ viduis luenik iūcta. Mā due fuerūt āne honoꝛabiliter noiate vna ꝓiugata ꝙ sctm̄ samuelē peperit: alia vidua ꝙ sctm̄ sctoꝝ cū adhuc infās esset agnouit. Oꝛauit ꝛ cōiugata in doloꝛe ai ꝛ afflictione coꝛdis qꝛ filios nō habebat. Tunc ipm̄ samuelē ipetrauit / ꝛ acceptū deo reddidit qꝛ cū posceret vouit. Sed oꝛō eiꝰ quō ad oꝛōnē dñicā ptineat nō facile repik nisi qꝛ i eo qō positū est liberanos a malo. Mō paruū malū videꝫ ꝛ nuptā esse et fructu carere nuptiarū cū sola excuset nuptias ꝓcreandoꝝ causa filioꝝ. De illa ꝛo anna vidua vide

Luce. ii.

ꝙd scriptū est. Oꝛ nō discedebat de tēplo ieiunijs ꝛ obsecrationibꝰ ꝺnis noctez die. Nec aliūde apl's qō supꝛa cōmēoꝛauit. Que autē vere vidua est (inꝙt) ꝛ desolata sperauit in ꝺnm et psistit in oꝛōnibꝰ nocte ac die. Et ꝺnis cū ad sempoꝛandū ꝛ nō defi-

Luce. xviii.

ciendū nos hoꝛtaretꝫ viduā cōmēoꝛauit. ꝙ licet inquum ꝛ ipiū iudicē ac deū et hoim ptēptoꝛē ad audiendā causam suā assidue interpellādo cōuertit. Cū ḡ ꝓze ceteris vidue debeāt vacare oꝛationibꝰ satis hīc itelligi potest ꝙ oibus ad suscipiēdū oꝛādi studiū de viduis ꝓpositū est exhoꝛtatiōis exēplū. Quid autē in hoc operis gñe in viduis electū est nisi destitutio et desolatio? Quapꝛopk si se oīs aīa intelligat in hoc scl'o destitutā atq; desolatā ꝙ diu pegrinak a ꝺno ꝓfecto quandā viduitatē suā deo deseꝛoꝛi assidua ꝛ impēsissima ꝑcatione pmēdat. Oꝛa ḡ vt vidua xp̄i nōdū habēs eiꝰ cōspectū cuiꝰ p̄caris auxiliū: et licet sis ditissima tāq; paupoꝛa. Nondū enim veras futuri seculi diuitias habes vbi nulla damna foꝛmides.

Ire ad ꝓbs de oꝛādo deo

Quātacūq; tpaliū bonoꝝ felicitate circūfluas vt psistas in oꝛatiōibꝰ nocte ac die desolatā te esse memineris. Mō eni apl's ꝙlicunq; vidue tribuit munus. sed ꝙ ere vidua est (inꝙt) et desolata sperauit in ꝺno et persistit in oꝛationibꝰ nocte ac die. Qō vero sequik vigilantissime caue.

Que autem in delitijs agit viuēs: moꝛtua est. Et hoc precipe vt irreprehensibiles sint.

Pā. lxi. Delitijs nō est coꝛ apponēdum.

AGit eni hō in his ꝙ diligit / ꝙ ꝑ magno appetitu ꝙlibet beatū esse credit. Quapꝛopk qō scriptura dicit de diuitijs: di uitie si affluāt non apponatis coꝛ. Hoc etiā de delitijs tibi dico / delitie si affluāt nō apponas coꝛ. Mō ideo te magnipēdas q; non desunt. q; affatim suppetūt. q; velut ex fonte largissimo terrene felicitates fluūt. Oino hec in te despice atq; cōtēne / nec in his quicq; reqras ꝓter itegrā coꝛporis valitudinē. Hec eni cōtēnenda nō est ꝓpter necessarios vsus vite huiꝰ. Anteq; moꝛtale hoc īduatur īmoꝛtalitate hoc est veraꝛ pfecta sanitate ꝙ nō terrena infirmitate deficiēs coꝛruptibili voluptate reficitur: sed celesti firmitate persistens eterna incoꝛruptibilitate vegetatur.

Valitudo coꝛpis nō est cōtēnenda.

Delitie igik spiritales delitijs carnalibꝰ in sctā castitate succedāt. Lectio / oꝛo / psalmꝰ / bona cogitatio / bonoꝝ operū frequētatio / spes futuri sc'i et coꝛsurſū atq; de his oibꝰ ḡraꝝ actio patri lumīnū. a quo sine vlla dubitatione / oñe datū optimū et oñe donū pfectū (scriptura testāte) descendit.

Ex libro de scā viduitate

Jacobi. i.

Mā qñ ꝑ delitijs nuptiaꝝ quas in carne viroꝝ habent aliaꝝ carnaliū delitiarū tanq; in solatio vsus assumik ꝙd ego dicā ꝙ sequantur mala cū breuiter apl's dixerit viuēte moꝛtuā esse viduā ꝙ in delitijs viuit? Absit ḡ a vobis vt diuitiarū cupiditate capiamini ꝑ cupiditate nuptiaꝝ et in coꝛdibus vꝛis mim⁹ viroꝝ amoꝛi succedat. Intuētes eni hoim ꝓuersatione sepe expti sum⁹ in ꝙbusdā lasciuia cō ꝓssa creuisse auaricia. Mā sicut in ipis sensibus coꝛpis acutiꝰ audiūt ꝙ nō videt / ꝛ tāgendo multa discernūt. Nec tāta viuacitate tāgūt ꝙ oculis vtū tur. Ubi itelligik ex vno aditu id est luminū ꝓpꝛessa intētione sētiēdi eā se in alios sēsus ꝓptioꝛi di noscēdi acumine exercere tāq; ex altero conek implere qō negak in altero ita etiā sepe carnis cupiditas a cōcūbendi voluptate cohibita maioꝛibꝰ viribꝰ in pecunie se poꝛrigit appetitūꝛ illinc auersa huc se impetu ardētioꝛe cōuertit. In vobis aūt amoꝛ diuitiarū simul frigescat cū amoꝛe nuptiaꝝ Et pius vsus rerū ꝙs possidetis ad spiritales delitias cōferak vt liberalitas vꝛa magis ferueat adiuuandis egenis q; ditandis auaris. In theſauꝛ quippe celestē non mittunk dona cupidoꝛum: sed elemosine paupeꝝ ꝙ in immēsum modū oꝛatiōes adiuuant viduaꝝ. Jeunia quoq; ac vigilie inq; tū valitudinem nō perturbant operando / psallendo legendo in lege dei / meditando si sumātur in delicias spiritales etiā ipsa ꝙ videtur laboꝛiosa vertūtur. Nullomodo eni sūt oneroſi labꝛes amantiū: sed etiā ipsi delectāt sicut venantiū / aucupantiū / piscātiū / vindemiātiū / negotiātiū. ludo aliquo se se oblectantiū. Interest ḡ qd amek. Nam in eo qō amak aut nō laboꝛak / aut ꝛ laboꝛ amak. Et vide q; pudendū ꝛ dolendū sit si delectat laboꝛ vt fera ca

Labꝛes amātiū nō sūt oneroſi

H

plat̃r vt cupa et saccul⁹ ipleat̃/vt pila laciat̃r et nō delectat vt deus acquirat̃r.

Ex tractatu pi.ix. ps.ix.

¶Qui exaltas me de portis mortis Exaltat̃ enī hō in illo/nō solū quē gestat q caput ecclesie est: sz etiā qsqs nr̃m in ceteris mēbris. Et exaltat̃ ab oī bus prauis cupiditatib⁹ q̄ sūt porte mortis qz p illas itur ad mortē. Mors aūt est etiā ipsa leticia in pfruēdo cū quisq; adipiscit qō pdite ꝓcupiuit. Ra dix est enī oīm maloꝝ cupiditas. Et ꝓpterea porta mortis est qz mortua est vidua que in delitijs vi uit. Ad quas delitias per cupiditates tanq̄ p portas mortis peruenitur.

Cupiditas porta mortis.

1. Thi. vi.

Ex lib. ℨ manicheos. ij.

¶Vita q̄ in pctis est mors appellari in scripturis solet: sicut ap̃lus dicit mortuā esse viduā q̄ in delitijs viuit. Et mortui noīe ispm pctr̄ significari legim⁹ vbi dictū est. Qui baptizat̃ a mortuo et iterū tāgit illū qd pficit in lauacro suo? Sic et q̄ ieiunat sup pctā sua et iterū ambulans hec eadē facit. Pro pctō enī mortuū posuit. Abstinentiā ꝙ ieiuniū q̄ a pctō tanq̄ baptismū hoc est mundationē a mortuo. Iterū autem redire ad peccatum tanq̄ iterum tangere mortuum.

Vita in pcto mors est. Mors p peccato.

Si quis aūt suoꝝ ⁊ maxime domestico rū curā nō habet. fidē negauit: ⁊ est infideli deterior. Vidua eligat non min⁹ sexaginta ānoꝝ q̄ fuerit vni⁹ viri vxor: in operib⁹ bonis testioniū hꝫs: si filios educauit.

Ex libro de citate dei. xix capi. xiiii.

Tria diligenda.

Q Uia duo p̄cipua p̄cepta hoc est ad dilectionē dei/et dilectionē p̄rimi docet magist̃r de⁹. In qb⁹ tria iuenit hō q̄ diligat deū seip̃m ⁊ p̄rimū. atq; ille in se diligēdo nō errat qui deū diligit ꝓsequēs est: vt etiā p̄rimo ad diligendū deū cōsulat quē iubet̃ sicut seip̃m diligere. Sic vxori/sic filijs/sic domesticis/sic ceteris qbus potuerit hoibus. Et ad h̄ sibi a p̄rimo si forte indiget cōsuli velit. Ac p hoc erit pacat⁹ q̄tū in ipso est omi hoi pace hoim. i. ordinata cōcordia. Cui⁹ hic ordo est p̄rimū vt nulli noceat/deinde vt etiā prosit cui poterit. primit⁹ q̄ inest ei suoꝝ cura. Ad eos qppe habet opportunioꝝ: facilioꝝq; aditū cōsulendi/vel nature ordine vel ipsius societatis būane. Unde ap̃l⁹ dicit. Quisquis aūt suis et maxime domesticis nō prouidet fidem negat et est infideli deterior.

Ordinata cōcordia.

Ex tractatu euāgelii ℨm iohānē. cxvi Joh. xix.

¶Cū vidisset q̄ Jesus matrē et discipulū stātem quē diligebat dixit matri sue. Mulier ecce fili⁹ tu⁹. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eā discipul⁹ in suā. Hec nimirū est illa hora de qua Jesus aquā cōuers⁹ in vinū dixerat matri. Quid mihi et tibi est mulier? Nondū venit hora mea. Hanc itaq; horā ꝑ dixerat q̄ tunc nondū venerat in qua deberet agnoscere mortalitatis de q̄ fuerat mortaliter nat⁹. Tūc q̄ diuina factur⁹ nō diuinitatis: sed infirmitatis matrē velut incognitā repellebat. Nūc aūt hūana iā patiens ex q̄ fuerat fact⁹ hō affectu cōmēdabat humano. Tūc enī q̄ mariā creauerat innotescebat virtutē/nūc vero qō maria pepererat pendebat in cruce. Moralis igit̃ insinuat̃ locus facit qō faciendū admonet. Exēplo suo suos instruit ꝓceptoꝝ bon⁹ vt a filijs pijs impēdat̃ cura parētib⁹ tāq; lignū illud vbi fuerāt fixa mēbra moriētis etiā cathedra fuerit magistri docētis. Ex hac doctrina sana didicerat Paul⁹ ap̃l⁹ qō docebat qñ dicebat. Si q̄s autē suis et maxime domesticis non p̄uidet/fidē negat et est infideli deterior. Quid autē cuiq; tā domesticū q; parētes filijs/aut parētib⁹ filij. Huius itaq; saluberrimi p̄cepti ipse magist̃r sc̄oꝝ de se ipso constituebat exēplū qñ nō vt famule de⁹ quā creauerat ⁊ regebat: sed vt matri hō de q̄ creatus fuerat et quā relinq̄bat alterū ꝓ se quodāmodo filiū ꝓuidebat. Nā cur hoc fecerit qō sequit̃ indicat Ait enim euangelista. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

Parētib⁹ impēdere curā docuit saluator in cruce.

Joh. xix.

¶Si q̄d sane pecunie res tua familiar⁹ habet cuius te implicari negocio nec oportet/nec decet reuera tribuendū est matri ⁊ domesticis tuis. Horū q̄ppe indigētia si paupib⁹ vt sis pfectus instituisti distribuere talia tua p̄mū apud te locū obtinere debet. Si q̄s eni suis et maxie domesticis vt ap̃l⁹ ait/nō p̄uidet/fidē negat/⁊ est infideli deterior.

Ex epla ad letum. Pecunia matri ⁊ domestic⁹ tribuēda.

Si hospicio recepit si sanctoꝝ pedes lauit: si tribulationē patiētibus subministrauit: si oīne opus bonū subsecuta est.

Ex tractatu euāgelii ℨm iohānē. lv. Humilitatis exēplū a xpo.

¶Didicim⁹ frēs hūilitatē ab excelso faciam⁹ iuxta cē hūiles qō hūiliter fecit excelsus. Magna est cōmēdatio hūilitatis ⁊ faciūt hoc sibi inuicē fratres etiā ope ipso visibili cū seinuicē hospicio suscipiūt Est enī apud plerosq; cōsuetudo hui⁹ hūilitatis vsq; ad factū q̄ cernat expressa. Unde ⁊ ap̃l⁹ cū bñ morat̃ viduā cōmēdaret. si hospicio (inq̄t) recepit/si sctoꝝ pedes lauit. Et apud sctōs vbicūq; hec cōsuetudo nō est qō manu nō faciūt corde faciūt/si in illoꝝ numero sūt qbus dr̃ in hymno beatoꝝ triū virorū. Benedicite sc̄ti ⁊ hūiles corde dñm Multo est autē meli⁹ ⁊ sine cōtrouersia verius vt etiā manib⁹ fiat/nec dedigneꝝ qō fecit xp̃s facere christian⁹. Cū enim ad pedes fratris inclinat̃ corpus etiā in corde ipso vel excitatur/vel si iā inerat cōfirmatur ipsius humilitatis affectus.

Daniel. iii. Pedes sācto ꝝ etiā manib⁹ interdū lauādi sunt.

Adolescētioꝝ autem viduas deuita: Cū enī luxuriate fuerint: in xpo nubere volunt: habētes dānationē: quia p̄mā fidem irritam fecerunt.

Ex libro ad iulianam de sācta viduitate Velle nubere i qb⁹ dānabile ē

A P̄ugali qppe vinculo si pudicitia cōseruat̃ dānatio nō timet. Si in viduali cōtinētia et ꝟginali excellētia virt⁹ muneris āpliorꝝ expetit. q̄ expertā et electa et voto deuoto oblata. iā nō solū capescere nuptias: sed etiā si nō nubat̃/nubere velle dānabile est. Nā vt h̄ demōstraret ap̃l⁹ nō ait. cū in delitijs egerit in xpo nubūt: hꝫ nubere volūt. hꝫtes (inq̄t) dānationē qñ p̄mā fidē irritā fecerūt. et si non nubēdo tñ volēdo/nō qz ipse nuptie velut malū dānande iudicātur: sed dānat̃ ꝓpositi fraus/dānat fracta voti fides. Dānatur nō susceptio a bono inferioꝝ: sed ruina ex bono superioꝝ. Postremo dānātur tales nō qz cōiugalē fidē posteri⁹ iuenerūt: sed qz cōtinētie p̄mā fidē irritā fecerūt. Ob̄ vt breuiter insinuaret ap̃l⁹ voluit eas dicere h̄re dānationē: qz post ampliorē sctitat⁹ ꝓpositū nubūt. nō qz nō dānanꝺ: sed ne in eis ipe nuptie dānari putarēt. Sed cū dixisset nubere volūt cōtinuo addidit hꝫtes dānationē. Et dixit q̄re? qñ p̄mā fidē irritā fecerūt vt volūtatē q̄ a ꝓposito cecidit appareat esse dānatā siue subsequāt̃ nuptie siue desint

Fraudatō ꝓpositi dānabilis est.

Ex tractatu pi. lxxv. ps. lxxv. Attēde q̄d voueas vt reddas.

¶Vouete ⁊ reddite dño deo vr̄o. Quis qō vouere voluerit voueat illud. attēdat vt qō vouerit reddat vnusq̄sq; deo qō vouet. si respicit retrorsū/malū est. Nescio q̄ castimonialis nubere voluit. Quid voluit? Ob̄ et xp̃o q̄libet. Quid voluit? Ob̄ ⁊ mat ipsi⁹. Aliq̄d male voluit? Male plane. Quare? Qz

ta vouerat dño deo suo. Quid enī dixit de talibus apl's Paul⁹ cū dicat viduas adolescētulas nubere si velīt? Sed tñ ait quodā loco. Beatior aūt erit si sic pmāserit ſm meū ꝓsiliū. Ostendit beatiorē si sic pmāserit nō tamē dānandā si nubere voluerit. Quid aūt ait de q̄busdā q̄ vouerūt ꝛ nō reddidert? Habētes (inq̄t) dānationē q̄ primā fidē irritā fecerūt? Quid est primam fidem irritam fecerunt? Vouerunt et nō reddiderunt. De die iudicij cum dñs minaret quid ait? Memētote vxoris Loth. Oibus dixit. Quid enī fecit vxor loth? Liberata est a sodomis ꝛ via posita retrorsū respexit. Ubi respexit ibi remāsit. Facta est aūt statua salis vt illius cōtēplatione cōdiātur. hoies cor habeāt non sint fatui / nō retro respiciāt / ne malū exēplū dantes ipsi remaneāt / ꝛ alios cōdiāt. Vouete ꝛ reddite dño deo vro. Ad illa vxor Loth ad oēs ptinet. Maritata mulier voluit facere adulteriū de loco suo quo puenerat retro respexit. Vidua q̄ tā sic pmanere vouerat / voluit nubere. Hoc voluit qđ licuit ei q̄ nupsit: sed illi nō licuit quia de loco suo retro respexit. Virgo ē castimonialis tā dicata deo habeat / ꝛ cetera q̄ omēt ipam ꝛginitatē / et sine q̄ bus ipsa ꝛginitas turpis est. Quid si enī sit corpe integra / ꝛ mēte corrupta? Quid est qđ dixi? Quid si null⁹ tetigerit corpus: sed sit forte ebriosa / sit superba / litigiosa sit / liguosa sit. Hec oīa dānat apl's Si anteq̄ vouisset / nupsisset nō damnaret. Elegit aliq̄d melī⁹ spreuit qđ ei licebat. Spreuit / ꝛ illicita tāta ꝓmittit? Hoc dico nubere licet anteq̄ vouear: supbire nūq̄ licet. O tu ꝛgo dei nubere noluisti qđ licet extollis te: qđ nō licet. Melior ꝛgo superba q̄ maritata hūilis? Sed melior maritata humilis q̄ ꝛgo supba. Que autē respexerit ad nuptias nō q̄ voluit nubere dānat: sed q̄ iā anteceſſerat ꝛ fit vxor Loth respiciēdo retrorsū. Mō sitis pigri q̄ potestis quib⁹ aspirat de⁹ apprehēdere gradus meliores quia nō ista ideo loquimur vt nō ista vo ueatis: sed vt voueatis et reddatis.

¶ Quod enī cuiq̄ anteq̄ vouisset licebat cū id se nūq̄ facturū vouerit / non licebit. Si tñ id vouerit qđ vouendū fuit sicuti est ꝓpetua ꝛginitas vel ptinētia post expta cōnubia solutis a vinculo ꝓiugali vel ex cōsensu vouētib⁹ et carnalia debita sibi inuicē relaxātib⁹ fidelib⁹ / castis q̄ ꝓiugib⁹ vel alterā sine altero vouere fas nō est. Hec ḡ et si q̄ alia sūt q̄ rectissime vouētur cū hoies vouerint nulla cōditione rūpēda sūt q̄ sine vlla cōditione vouerūt / qr et hoc dñm pcepisse itelligendū est vbi legit voute ꝛ reddite dño deo vro. Unde apl's de q̄busdā q̄ cōtinentiā vouēt et postea nubere volūt. qđ eis anteq̄ vouissent vtiq̄ licebat. Habētes (inq̄t) dānationē q̄m primā fidē irritā fecerunt

Simul autē et ociose discūt circuire domos: nō solū ociose sed ꝛ verbose ꝛ curiose: loquētes que non oportet.

¶ Memo vos fallat si nō vultis falli ꝛ vultis amare fres scitote oēm pfessionē in ecclesia habere fictos. Mō dixi oēm hoiem esse fictū: sed oēm pfessionē habere fictas psonas. Sūt xpiani mali: sed sūt ꝛ boni. Quasi plures malos vides qr palee sūt nec te ad grana puenire pmittūt. Sūt ibi et grana accede tenta excute adhibe oculis iudiciū inuenies sanctimoniales idisciplinatas. Hūq̄d ideo sctimoniū reph̄ēdēdū est? Multe nō stāt in domib⁹ suis circūeunt domos alienas curiose agētes / loquentes q̄ non oportet supbe / linguate / ebriose. Sed si ꝛginēs sūt qđ pdest itegra caro / mēte corrupta? Melī⁹ est hūile cōiugiū q̄ supba ꝛginitas. Si enī nuberet nō haberet nomen vñ extolleret et haberet frenū quo regeret. Sed nūquid ꝓpter ꝛgines malas dānaturi sum⁹ et sctās corpore et spū? Aut ꝓpt istas laudabiles etiā illas iprobādas laudare cogemur? Undiq̄ vn⁹ assumet ꝛ vn⁹ reliquet.

Coniugiū humile est melius q̄ supba virginitas.

Volo aūt iuniores nubere: filios procreare: matresfamilias esse: nullā occasionē dare aduersario maledicti gratia. Jam enī q̄dā cōuerse sūt retro post sathanam.

¶ Nuptias ꝛ bonū aplica auctoritate ꝛ sobrietate cōmēdat nō ꝓcreādi officiū etiā eis q̄ ptinētie bonū capiūt tā ad obsequelā legis iponit. Denīq̄ cur hoc dixerit pādit cū adiūgit / et dicit. nullā occasionē dare aduersario / maledicti gra. Jā enī q̄dā cōuerse sūt retro post sathanā. Ut his ꝛbis ei⁹ intelligam⁹ eas q̄s nubere voluit / meli⁹ voluisset cōtinere q̄ nubere: sed melius nubere q̄ retro ire post sathanā. i. ab excellēti illo ꝛginalis vel vidualis castitatis ꝓposito in posteriora respiciendo cadere et interire.

Exll. ad tuli anā de sctā viduitate.

Mō nubere ꝛ ꝓficere ꝓstat q̄ nubere. ſz nubere melius est q̄ nō nubere et retrocedere.

Si quis fidelis habet viduas submini stret illis vt non grauetur ecclesia dei: vt his que vere vidue sunt sufficiat.

¶ Habebat et dñs loculos / ꝛ a fidelib⁹ oblata cōseruās / ꝛ suo ꝛ necessitatib⁹ ꝛ alijs idigētib⁹ tribuebat. Tūc ꝓmū ecclesiastice pecunie forma est instituta vbi itelligerem⁹ qđ ꝓcipit nō cogitādū esse de crastino nō ad hoc fuisse ꝓceptū vt nihil pecunie seruet a sctis: sed ne deo ꝓpter ista seruiat ꝛ ꝓpter inopie timorē iustitia deserat. Mā ꝛ apl's in posterꝝ puidēs ait. Si q̄s fidelis habet viduas sufficiēter tribuat eis vt nō grauetur ecclesia a quoveris viduis sufficere possit.

Extrac. euāgelij ſm toānem. lix. xii. q. i. habebat.

Loculi domini.

Qui bñ presunt pbr̄i duplici honore digni habeātur: maxie q̄ laborāt in verbo et doctrina. Dicit enī scriptura. Mō alligabis os boui triturāti. Et dign⁹ ē operari⁹ mercede sua. Aduersus pbr̄m accusationē noli recipere: nisi sub duob⁹ aut tribus testibus.

¶ Operarij enī sum⁹ ꝛ adhuc in vinea laboramus. Finito die / finito ope merces restituet. Sed quis operari⁹ pdurat ad accipiēdā mercedē nisi q̄ pascit dū laborat? Mō enī et tu operio tuo mercedē solā datur⁹ es? Mō etiā affers illi vnde vires reparet in labore? Pascis vtiq̄ cui mercedē datur⁹ es.

Extrac. euāgelij ſm toānem. xvii.

Operarij nō pdurāt i laboze nisi pascant nec pdicatozes i euāgelizatiōe

Nota

¶ Unde ḡ viuit est necessitatis accipere / est charitatis ꝓbere nō tanq̄ venale sit euāgeliū vt illud sit preciū ei⁹ qđ sumāt q̄ annūciāt vnde viuāt. Si enī sic vendūt / magnā rē vili vēdunt. Accipiūt sustētationē necessitatis a pp'o mercedē dispēsationis a dño. Mō enī est idoneus pp'us reddere mercedē illis q̄ sibi in charitate euāgelij seruiūt nō expectāt illi mercedē nisi vnde et isti salutē / dicit enī scriptura. Non infrenabis os boui triturāti.

Libzo de pastozibus.

Deut. xxv. et i. Cor. ix.

¶ Nūquid de bob⁹ ptinet ad deū? Dixit enī. Mō infrenabis os boui triturāti: sed ꝓpter nos scriptura dicit. Dis ergo q̄ ꝓdicat ꝛbū dei / monet / obiurgat / terret / triturat areā / et bouis implet officiū.

Extractatu pi. cxxvi. i. Cor. ix.

Bouis officiū iplet pdicans.

Peccātes corā oibus argue vt et ceteri timorē habeāt. Testor corā deo ꝛ xpo ie su ꝛ electis angelis vt hec custodias si-

ne ꝓiudicio nihil faciens in alteram partem declinando.

Ex sermōe ō ꝓbis euāgelij.xvi. Mat.xviii. Corrept̄o an i occulto an palā fieri debeat.

CHristū dñm et paulū seruū ei⁹ audiam⁹ Quid dicis dñe? Si peccauerit in te frater tuus/corripe illū inter te et ipm solum. Quid dicis ap'le paule? Peccantes coram oibus argue vt ceteri timorē habeāt. Quid facimus? Cōtrouersiā istā velut iudices audimus? Absit imo sub iudice cōstituti pulsem⁹ vt nob⁹ aperiri ipetrem⁹/fugiam⁹ sub alas dñi. Non enī ap'lo suo cōtrarij locut⁹ est qz et in illo ipse est locut⁹ si cē dixit. An vultis experimentū ei⁹ accipere q̄ in me loquit xp̄s? Xp̄us in euāgelio/xp̄s in paulo. Xp̄s ḡ vtrūq; dixit. vnū ore suo: alterū ore ꝓconis sui Quia qñ ꝓco de tribunali aliq̄d dicit nō cōscribitur in gestis p̄co dixit: sed ille dixisse cōscribit qui p̄coni q⁹ diceret iperauit. Duo ḡ ista duo ꝓcepta fres sic audiam⁹ vt nos intelligam⁹. Nos in vtroq; p̄cepto pacati ꝑstituamur cū corde nr̄o/nos cō cordemus/t scriptura sctā in nullo discordat. vex est sed discernere debem⁹ aliqñ illud esse faciendū aliqñ corripiendū fratrē inter te et ipm solū. aliqñ corripiendū corā oib⁹ vt ceteri timorē habeant. si aliqñ illud/aliqñ illud fecerim⁹ pcordiā scriptura rū tenebim⁹/t in faciēdo atq; obtēperādo nō errabim⁹. Sed dicit mihi aliq̄s qñ facio illud qñ illud ne tūc corripiā inter me t ipm solū/qñ debeo corā oibus corripere/aut tūc corripiā corā oib⁹ qñ debeo in secreto corripere? Cito videbit charitas vestra q̄d qñ facere debeam⁹: sed vtinā facere pigri nō sim⁹. Intēdite t videte. Si peccauerit in te frater tu⁹/corripe eū int̄ te et ipm solū. Quare? Quia in te peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scis qz peccauit/qz eni secretū fuit qñ i te peccauit: secretū q̄re cū corrigis q⁹ peccauit. Mā si sol⁹ nosti qz peccauit in te et eū vis corā oibus arguere non es corrector sz ꝓditor. Attēde quēadmodū iust⁹ Joseph tāto flagitio q⁹ de vxore fuerat suspicat⁹ tāta benignitate pepcit anteq; sciret vnde illa cōceperat: qz grauidā senserat/t se ad illā nō accessisse nouerat. Restabat igit certa adulterij suspicio/et tñ qz ipse sol⁹ senserat/ipse sol⁹ sciebat. Quid de illo ait euāgelīū? Joseph aūt cū esset iust⁹ et nollet eā diuulgare voluit eā occulte dimittere. Ergo ipsa corripiēda fūt corā oibus q̄ peccant corā oibus Ipsa corripiātur secreti⁹ q̄ peccant secreti⁹. distribuite tpa/t cōcordat scriptura. Sic agamus et sic agendū est/nō solū qñ in nos peccat: sz qñ peccat ab aliquo vt ab altero nesciat. Nescio quē homicidam nouit ep̄us et ali⁹ illū nemo nouit. Ego volo publice corripe/t tu ḡris inscribere. Prorsus nec prodo/nec negligo. Corripio in secreto/pono añ oculos dei iudiciū. Terreo cruentā cōscientiā/p⁹suadeo penitētiā hac charitate p̄diti esse debem⁹. Vnde aliqñ hoies reph̄endūt nos q⁹ qñ nō corripiamus/aut putāt nos scire q⁹ nescim⁹/aut putant nos tacere si scim⁹. Forte q⁹ scis et ego scio/nō corā te corripio qz curare volo/nō accusare. Sūt homines adulteri in domib⁹ suis in secreto peccant. aliqñ nobis p̄dūtur ab vxorib⁹ suis plerūq; zelātib⁹/aliqñ maritorū salutē q̄rētib⁹ nos nō p̄dim⁹: sed in secreto arguim⁹ vbi cōtigit malū ibi mori aī Nō tñ vuln⁹ illud negligim⁹ ante oīa ostēdentes homini in tali peccato constituto saucīāq; gerenti cōscientiā illud vulnus esse mortiferū.

Wat.xviii. In te peccare.

Wat.i. Occulte peccātes occulte corrigēdi t palā publice.

Man⁹ cito nemini ipoueris: neq; coīcaueris pctis alienis. Teipm castū cu-

di. Noli adhuc aquā bibere: sz modico vino vtere ꝓpter stomachū tuum et frequentes tuas infirmitates.

a

CSicut se habet firmissima vitas nō nisi cōsensione itelligēda est coīo pct̄or quā vetat ap'lus. Ex lib.vii.ō baptismo.

CJubet nob⁹ ꝓtinētia vbi iubet ap'lus ad timotheum. Cōtine teipm: iussio est/ꝓceptio est. Audiēdū est/faciēdū est. Sed nisi dñs adiuuet remanem⁹. Conamur q̄dē facere volūtate et nitīt aliq̄d volūtas nō p̄sumat ptās/nisi adiuuet infirmitas. Certe eni iussū est. Cōtine teipm. Audi aliū locū scripture. Et cū scirē (inq̄t) qz nemo esse potest ptinēs/nisi de⁹ det t hoc ipm erat sapiētie scire cui⁹ esset donū. Et q̄d (iq̄t) feci? Adij dñm t deprecat⁹ sū. Quid opus est multa pcurrere ffres mei? Quicq̄d nobis iubet orandū est vt impleat. Sed nō sic vt dimittamus nos. De nob aliq̄d t nos agere debem⁹ conari debem⁹ t in eo gr̄as agere in quo potuerim⁹ in eo q⁹ nō potuerim⁹ orare. Qñ gr̄as agis/caue ne dāneris ingrat⁹. Qñ aut̄ q⁹ nōdū habes petis/caue ne remaneas inanis quia impediris. Ex sermōe ꝑ pelagianū. Quicquid nobis iubetur orādū vt impleat.

Quorūdā hoim pct̄a manifesta sūt ꝓcedētia ad iudiciū quosdā aūt subsequuntur. Similit t facta bona manifesta sūt: et q̄ aliter se habēt abscōdi nō possunt.

CManifesta ea dicit de quib⁹ clarū est quo aīo fiant hec p̄cedūt ad iudicium. i. qz si fuerit ista subsecutū iudiciū nō est temerariū. Subsequunt aūt illa q̄ occulta fūt qz nec ipsa latebūt tpe. Sic t de bonis factis intelligēdū est. Mā ita subtūgit. Similiter t facta bona manifesta sūt. Et q̄cūq; alit se hñt abscōdi nō possūt/de manifestis ḡ iudicemus/de occultis vo dei iudicio relinq̄m⁹: qz ipsa abscōdi non possunt siue mala siue bona cū tempus aduenerit quo manifestentur. Ex libro.ii ō ſmōe dñi in monte. De manifestis iudicare licet.

Capitulum.vi.

Quicūq; sūt sub iugo ſui dños suos oi honore dignos arbitrent: ne nomē dñi et doctrina blasphemet. Qui aūt fideles hñt dños nō cōtēnāt qz ffres sūt: sed magis seruiāt qz fideles sūt t dilecti: qz bñficij participes sūt Hec doce: t exhortare. Si q̄s aliter docet et nō acq̄escit sanis ſmonib⁹ dñi nr̄i iesu xp̄i. t ei q̄ ſm pietatē est doctrine: superb⁹ nihil scīēs sed lāguēs circa q̄stiones t pugnas vbozū: ex q̄b⁹ orīūtur iuidē ꝓtētiones blasphemie suspitiōes mase: cōflictationes hoim mēte corruptor et qui veritate priuati sunt: existimantium questum esse pietatem.

QVle de seruo hebreo ꝓcipiunt vt sex annos ſuiat/et dimittat liber gratj ne ſui xp̄iani hoc flagitare t a dñis suis applica auctoritas iubet ſuos dñis suis ee subiectos/ne nomen dei et doctrina blasphemet. Illud eni ex hoc satis ꝓstat in mysterio ꝓceptū: qz t ptundi subula ei⁹ aurē ad postē ꝓcepit deus quili bertatē illam recusasset. Ex lib. q̄stionū exodi. Libertas nō est xp̄iana flagitāda iudeor moze.

Est aūt q̄st⁹ magn⁹ pietas cū sufficiētia.

Ex lib. ad p bā de orādo deo.

Sufficientia expetē da.

¶ Hanc igitur sufficientiā nō indecēter vult q̄s vult nec amplius vult. Alioquin non ipam vult et ideo nec decēter vult hāc optabat / et pro hac orabat qui dicebat. Diuitias t pauptates ne dederis mihi. Cōstitue autē mihi que necessaria sunt sufficiēter vt ne satiatus mēdax efficiar et dicā q̄s me videt? Aut pauper factus furer t iurē nomen dei mei. Vides certe et istā sufficientiā non appeti propter seipsam sed ppter salutē corporis et cōgruentem habitū psone hominis quo habitu nō sit incōueniens eis cū q̄b⁹ honeste officioseq̄ viuēdū est. **Nihil enī intulim⁹ in hunc mūdū haud dubiū q̄ nec auferre aliq̄d possum⁹. habētes autē alimenta t quibus tegamur his contenti sumus.**

Ex sermōe d ꝓbis euāgelij. viii.

¶ Recole diues primordia tua. Vide vtrum huc aliquid attuleris. Jam venisti et tāta inueniste dic rogo te q̄d attulisti? Aut si dicere erubescis apl'm audi. Nihil (inq̄t) intulim⁹ in hunc mundū sed forte q̄ nihil attulisti t hic multa inueniste aliq̄d hinc tecū ablaturus es? Et hoc fortasse amore diuitiarum trepidas cōfiteri. Audi et hoc apl's dicit q̄ te nō palpat. Nihil intulim⁹ in hūc mūdum vtiq̄ q̄ nati sum⁹. sed nec auferre aliq̄d possum⁹ / vtiq̄ q̄ de mūdo exim⁹. Nihil attulisti nihil hinc auferes.

Mō supbiē dū diuiti cōtra pauperē.

Quid te inflas contra pauperē? Ecce diues nihil attulisti in hunc mundū sed nec auferre hinc aliq̄d potes. Q̄d dixi de natis h̄ dico de mortuis. Certe q̄n aliquo casu vetera sepulchra frangūtur ossa diuitis agnoscantur. Ergo diues audi apl'm. Nihil intulim⁹ in hūc mundū. Agnosce verū est: sed nec auferre aliq̄d possum⁹. Agnosce et hoc verum est. Quid ergo sequit? Victū t tegumentū habentes his contenti simus.

Mā qui volūt diuites fieri: incidūt in tētationē et in laqueū diaboli et desideria multa inutilia et nociua: que mergūt homines in interitū et perditionem.

Ex tractatu ꝑi. cxxxvi. Lāticū diuiti t pauperi canit.

¶ Videte q̄d diuitib⁹ dictū sit / nō superbe sapere neq̄ sperare in incerto diuitiarū suarū. Bona operari tribuere thesaurizare fundamētū bonū in futurū. Pauperib⁹ autē quid dictū est. Qui volunt diuites fieri incidūt in tētationē. Mā si tā diuites essent alterū cantīcū audirent: diues audit vt ero⁹ get / pauper audit ne desideret.

Radix enim oīm malorū est cupiditas: quam quidā appetētes errauerūt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autē o homo dei hec fuge. Sectare vero iustitiā: pietatē: fidē: charitatē: patientiam: mansuetudinem. Certa bonū certamen fidei: apprehende vitā eternam: in qua vocatus es et cōfessus bonā cōfessionē coram multis testibus. Precipio tibi coram deo q̄ viuificat omnia t xp̄o iesu qui testimoniū reddidit sub pontio pilato bonam confessionem.

Ex sermone euāge. viii. Aliud est esse diuitē aliud velle fieri.

¶ Tē de quid dimiserūt doles q̄ hoc dimiserūt vide quo se inseruerūt. Audi a fide errauerūt et inseruerūt se doloribus multis. Sed q̄ volūt diuites fieri? Aliud est esse diuitē / aliud velle fieri diuitē. hic cupiditas accusat nō aurum / nō argentū / non diuitie: sed cupiditas.

Ecclē. x. Ex libro d genesi ad ifam xi.

¶ Initiū oīs pcti superbia. Scriptura definiuit / dicēs. Initiū omis pcti superbia. Cui testimonio nō incōueniēter aptat q̄ apl's alt. Radix oīm malorū est auaricia. Si auaricia generalē intelligam⁹ qua quisq̄ appetit aliq̄d amplius q̄ oportet ppter excellentiā sui / et quendā ꝑprie rei amorē cui sapienter nomen latina lingua indidit cū appellauit priuatū q̄ potius a detrimēto q̄ ab incremēto dictum elucet. Dis enī priuatio minuit. Unde itaq̄ vult eminere superbia inde in angustias egestatē q̄ cōtrudit cū a cōmuni ad ꝑprium dānoso sui amore redigitur. Specialis est aūt auaricia que vsitatius amor pecunie dicit. Cui⁹ noie apl's per speciem gen⁹ significās vniuersalē auaricia volebat intelligi dicēdo. Radix omniū malorū est auaricia. Hac enī et diabol⁹ cecidit qui vtiq̄ nō amauit pecuniā: sed ꝑprīā potestatē. Proinde puersus sui amor priuat sctā societate turgidū spiritū eūq̄ coartat miseria tā per iniquitatē satiari cupientem. Hinc alio loco cū dixisset. erunt enī homines seipsos amātes. continuo subiecit amatores pecunie ab illa generali auaricia cuius superbia caput est ad hanc specialē descendens que ꝑpria hoim est. Neq̄ enī essent etiā hoies amatores pecunie / nisi eos putarēt excellētiores quos ditiores. Cui morbo cōtraria charitas nō querit q̄ sua sunt. id est nō priuata excellētia letak. Merito ergo et nō inflak hij duo amores quorū alter sctūs est / alter imund⁹ / alter socialis / alter ꝑriuat⁹. Alter cōmunitati cōsulens ppter supernā societatē. alter etiā rem cōmunē in potestatē ꝑprīā redigēs ppter arrogantē dīationē / alter subdit⁹. Alter emul⁹ deo. Alter trāquillus. Alter turbulētus. Alter pacific⁹ alter seditiosus / alter veritatē laudib⁹ errantium preferēs. Alter quoquomodo laudis auidus. Alter amicalis. Alter inuidus. Alter hoc volens prox̄imo q̄ sibi / alter subijcere ꝓximū sibi. Alter propter ꝓximi vtilitatē regēs ꝓximū. alter ppter suam ꝓcesserūt in angelis / alter in bonis / alter i malis. Et distinxerūt cōditas in genere humano ciuitates duas sub āmirabili / et ineffabili dei puidentia cūcta que creat āministrantis et ordinātis altera iustorū / alterā iniquorū. Quax etiā quadā tēporali cōmixtione peragit sclm. donec vltimo iudicio separētur / et altera cōiūcta angelis bonis in rege suo vitā cōsequatur eternā. Altera priūcta angelis malis in ignē cū rege suo mittatur eternum.

1. Thi. iii.

i. Cor. xiii. Amor duplex ciuitates duas cōstituit.

Ex tractatu ꝑi. cxviii. ꝑs. cxviii.

¶ Inclina cor meū in testimonia tua / t nō in auaricia. Auaricia radix oīm malorū. Tali verbo greco hic appellak a quo possit itelligi generalis auaricia qua plus appetit quisq̄ q̄ sat est. Pleon latine plus est: exia habitus est ab eo q̄ est habere. ergo ab amplius habendo appellata est pleonexia quā latini iterpretes in hoc loco nōnulli iterpretati sunt emolumentū. quidā vero vtilitatē: sed melius qui auaricia. Dicit autē apl's. Radix enī oīm malox auaricia est. Sed in grecovnde in nostram linguā verba ipsa trāslata sunt nō legit apud apostolū pleonexia in loco isto psalmi hui⁹ sed philargyria quo verbo significak amor pecunie. Verum apl's intelligendus est isto noie gen⁹ significasse p speciē id est per amorē pecunie vniuersalē generalēq̄ auaricia que vere radix est malox oīm. Nam ipsi primi hoies per serpentē decepti t delecti nō fuissent nisi plusq̄ acceperāt habere / et plusq̄ facti fuerant esse voluissent. Hic q̄ppe pmiserat dicēs. Eritis sicut dij. Ergo ista pleonexia subuersi

Pleonexia.

Auaricia generalis.

Gene. iii.

H

sunt. Plus enī volētes habere q̄ accepat et qđ ac
ceperāt amiserūt. Cui⁹ vestigiū ītatis q̄ vbiq̄ di-
sperſa est ⁊ in fozēſi iure deprehensum est quo īstitu-
tū est vt plus petēdo causa cadat. idest vt q̄ pl⁹ pe-
tierit q̄ ei debeāt et qđ ei debebat amittat. Dis aūt
a nob circūcidit auaricia ſi gratis colat de⁹ Ad qđ
ſctūm iob in agone cōtētiōis ipe⁹ uocat inimic⁹ cū
de illo dicit. Nunq̄d gratis colit iob deū? Putabat
enī diabol⁹ q̄ in deo colendo vir iust⁹ coz inclinatū
haberet in auariciā et causa emolumēti vel vtilita
tis rerū tpaliū qb⁹ eū ditauerat dns velut mercen
nari⁹ ei p̄ tali mercede seruiret. Sed q̄ gratis deū
coleret tentat⁹ appuit. Si g̃ coz nō habem⁹ inclina-
tū in auariciā deū nō colimus nisi p̄ter deū vt sui
cult⁹ ipe sit merces ipm diligam⁹ et in seipo ipum
diligam⁹ in nobis. Ipm in p̄mis nr̄is quos dilī-
gimus sicut nosmetipos siue habeāt eū siue vt eū
habeāt. Qđ nobis qm̄ ipo donāte cōfert. Ideo illi
dicit. Inclina coz meum in testimonia tua et nō in
auariciam.

Auaricie expulsio.

Job.i.

ps.cxviii.

**Vt serues mādatū sine macula irrep̄hē-
sibile vsq̄ in aduentū dn̄i nostri iesu x̄pi:
quē suis tpibus ostendet btūs et sol⁹ po
tens rex regū et dn̄s dominantiū.**

Exlib. ꝫ ma
rimiū.ti.

Ostendi nō esse cōsequēs vt ideo creda-
mus i forma dei visibilē filiū q̄ scp̄tum
est inuisibili soli deo Qđ tu de p̄re sic te
accipe demōstrabas tanq̄ fili⁹ inuisibi
lis nō sit cū eum inuisibiliū creatoꝛe scp̄tura testet
verū restat vt tu dicas. Ambo q̄dē inuisibiles sūt.
idest pater et fili⁹. Sed pater inuisibilioꝛ est. Ac sic
dando aliq̄d patri qđ nō sit filij mendacē facis eū
dem filiū dicentē. Dia q̄cunq̄ habet pater mea sūt
hoc et de potētia sapis q̄ scilicet sit q̄dē pater et fi-
lius. sed potētioꝛ pater filio vt auctoꝛib⁹ et doctoꝛi
bus vobis potuerit potentē potēs nec potuerit oī-
potentē gignere oīpotēs. Ac p̄ hoc si habet pater
oīpotētiā quā nō habet fili⁹ falsum est qđ ait filius
Dia q̄cunq̄ habet p̄ mea sūt. Deide si aliq̄d facit
pater qđ facere nō potest fili⁹ merito dicit potētioꝛ
pater q̄ fili⁹. Cū vero dicat. q̄cūq̄ p̄ facit hec et fi-
li⁹ sil'iter facit / nōne meli⁹ audit ipe q̄ vos? Meli⁹
usq̄ ipi credit docēti q̄ decipiētib⁹ vobis. Sed po
tētiam pater ings a nemine fili⁹ vero accepit a p̄re
Fatemur et nos filiū ab illo accepisse potētiā de q̄
nat⁹ est potēs. Patri vero null⁹ potentiā dedit qz
null⁹ eū genuit. Gignēdo enī dedit potētiā p̄ filio
sicut oia q̄ habet in substātia sua gignēdo dedit ei
quē genuit de substātia sua. Sed querit vtrū tantā
q̄ta ipi est potētia pater filio dederit an minoꝛē. si
tātā nō solū potētē potēs verūetiā oīpotētē genu-
isse dicat credat intelligat oīpotēs. Si minoꝛē quō
oia q̄ habet pater filij sūt? Si patris oīpotētia filij
nō est quō quecūq̄ pater facit hec et fili⁹ sil'iter fa-
cit? Qđ vtiq̄ nō potest si oīpotens nō est. Ac p̄ hoc
qđ ait ap̄lus btūs et sol⁹ potēs nō cogoꝛ de patre
tātūmodo accipe. sed de deo quod est ipa trinitas
Loquēs enī ad timotheū. Precipio inq̄t tibi coz ā
deo q̄ viuificat oia et x̄po iesu q̄ testimoniū reddi-
dit sub pōtio pylato bonā cōfessionē vt serues mā-
datū sine macula irrep̄hensibile vsq̄ ad aduētum
dn̄i nostri iesu x̄pi. Quē tpibus p̄prijs ost̄det btūs
et sol⁹ potēs rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū qui sol⁹ habet
immortalitatē et lucē habitat inaccessibilē quē ne-
mo hoīm vidit nec videre potest cui ē honoꝛ ⁊ gl'ia
in secula seculoꝛ amē. Nihil hic video dictū quod
nō cōuenīat trinitati. sed vt taceā de spū sctō quem

1.Thi.i. Tā fili⁹ q̄ pater iuisi bilis de⁹.

B Joh.xvi. Patris et filij eq̄lis potētia.

Joh.xvi.

Joh.v.

Apl̄i dicta hoc loco trinitati cōuenīūt.

nec saltim minoꝛē filio deū vult? q̄ oīno deū esse nō
vultis sufficit vt vos de p̄re cōuincam⁹ et filio. Nā
quid enī q̄ dixit apl's. Testificoꝛ tibi coz̄ deo qui
viuificat oia. si dixeris patrē viuificare oia quomō
ergo q̄cūq̄ p̄ facit hec et fili⁹ sil'iter facit q̄nquidē
pater vt putas viuificat oia qđ fili⁹ nō facit? Dein⁹
de vbi ait. Sicut p̄ suscitat mortuos ⁊ viuificat sic
et fili⁹ quos vult viuificat quō vex est si pater sine
filio viuificat oia? Proinde qđ addidit ⁊ x̄po iesu
q̄ testimoniū reddidit sub pontio pylato bonā con
fessionē de filio. p̄prie dicere voluit qz fili⁹ quidē si-
cut pater viuificat oia. Sed sub pōtio pylato i foꝛ-
ma serui filiū nouim⁹ passum fuisse nō patrē. Dein⁹
de subiūgit. vt serues mādatū sine macula irrepre
hensibile vsq̄ ad aduētū dn̄i nostri iesu x̄pi quē tē-
poꝛib⁹ p̄prijs ost̄edet btūs et sol⁹ potēs. quē scilicz
aduentū dn̄i nr̄i iesu x̄pi ost̄edet vtiq̄ de⁹ q̄ nō sol⁹
est pater qz scōm ītatē nō scōm vestrū erroꝛē trini
tas vn⁹ est de⁹. Btūs et sol⁹ potēs rex regū et dn̄s
dn̄antiū. Nunq̄d enī vel vos dicere audetis filiuꝫ
nō esse regē regū et dn̄m dn̄antiū? De quo inter ce
tera scp̄tū est i apocalipsi ioānis. Et ipe calcat toꝛ-
cular vini potētis. Et in tunica ⁊ in femoꝛe habet
nomē scriptū rex regū et dn̄s dn̄antiū. Sed ne foꝛ
te dicatis q̄ nomē p̄ris filius habeat scp̄tū in veste
et in femoꝛe alio loco eiusdē libri supius legit. Et
agn⁹ vincet eos qm̄ dn̄s dn̄antiū est et rex regum.
Quapꝛopter scōm vos duo sunt reges regū et dn̄i
dn̄antiū. Et cōtra vos est si de p̄re tantū ait ap̄lus
btūs et sol⁹ potēs rex regū et dn̄s dn̄antiū verum
aūt scōm fidē rectā ipa trinitas vn⁹ est de⁹ btūs et
solus potēs rex regū et dn̄s dn̄antiū / q̄ sol⁹ habet
īmortalitatē ⁊ lucē habitat inaccessibilem. Et quō
erit verū. Accedite ad eū et illuminamī nisi qz hoc
nemo potest si de se q̄sq̄ p̄sumpserit. sed si ei ipe do
nauerit? Immortalitē aūt de⁹ habere dicit sol⁹ qz
est imutabilis solus. In omni enī mutabili natura
nōnulla moꝛs est ipa mutatio qz facit aliq̄d ī ea nō
esse qđ erat. Proinde et ipa aia hūana q̄ p̄pterea
dicit immortalis qm̄ q̄liter cūq̄ scōm modū suum
nūcq̄ desinit viuere hz tñ. p ipso suo modo q̄dā moꝛ
tē suam qz si iuste viuebat ⁊ peccat moꝛit iustitie si
peccatrix erat et iustificat moꝛit pctō. Et alias eī⁹
mutatiōes taceam de q̄bus longū est disputare et
creaturarū natura celestiū moꝛi potuit qz peccare
potuit. Nā et angeli peccauerūt et demones facti
sūt quoꝛū est diabolus p̄nceps et q̄ nō peccauerūt
peccare potuer̄t. Et cuiq̄ creature rationali p̄stat
vt peccare nō possit nō est hoc nature p̄prie sz dei
gr̄e. Ac p hoc solus de⁹ habet immortalitatē q̄ non
cuiusq̄ cui⁹ gratia sz natura sua nec potuit nec po-
test aliqua q̄uersiōe mutari nec potuit nec poterit
aliqua mutatiōe peccare. Quē scōm naturā q̄ de⁹
est nemo hoīm vidit nec videre potest. sed poterit
aliq̄n si ad illū numer⁹ hoīm ptinet de q̄b⁹ dictū est
Bti mūdo coꝛde quoniā ipi deū videbūt. Cui deo
idest patri et filio et spūi sctō que trinitas vn⁹ est de
us honoꝛ et gl'ia in secula seculoꝛ amē. Oīpotens
itaq̄ pater oīpotētē genuit filiū q̄m quecūq̄ p̄ fa
cit hec et fili⁹ similiter facit. filiū quippe ipm genu-
it vtiq̄ patris natura nō fecit.

Ti. 1 igit eiusdēq̄ cū patre substātie est et ideo
nō tantū de⁹ sed et verus de⁹. Qđ ioannes in ep'la
sua aptissime dicit. Scim⁹ q̄ filius dei venerit ⁊ de
derit nobis ītellectū vt cognoscam⁹ verū et simus
in vero filio ei⁹ iesu chr̄isto. hic est verus de⁹ et vita
eterna. Hinc etiā cōsequēter intelligit nō tantūmō
de p̄re dixisse ap'm paulū. Qui solus habet īmoꝛ-

Joh.v. Deum ne⁹ mo vidit p̄m naturā

Mat.v.

Joh.v.

Exlibro de trinitate.i.

i.Joh.v.

Mō solus pr̄ habet i mortalitatē sed tota trinitas.

talitatem sed de vno et solo deo qō est ipa trinitas. Neqz enī ipsa vita eterna mortalis est scōm aliquā mutabilitatē. Et p hoc filiꝰ dei ꝙ vita eterna est cū pre etiā ipe intelligit, vbi dictū est. Solꝰ habet im mortalitatē. Et enī vite eterne t nos pticipes sctī p modulo nr̄o imortales efficimur. Sed aliud est ipa cuiꝰ pticipes efficimur vita ekna. aliud nos qui eiꝰ pticipatiōe viuem⁹ in eknū. Si enī dixisset quē tpibus ppriis ostēdet pr̄ btūs et solꝰ potēs rex regū et dn̄s dn̄antiū ꝙ solus habet imortalitatē nec sic inde sepatū filiū oporteret intelligi. Neqz enī qz ipe filiꝰ alibi loquēs voce sapiētie ipa enī est dei sapiētia ait. girū celi circuiui sola separault a se patrē ꝛ tomagis ergo nō est necesse vt tantūmō de patre pter filiū intelligat qō dictū est. ꝙ solꝰ habet imortalitatē cū ita dictū sit vt ꝓpter inḋt mādatum sine macula irreprehensibile vsqz in aduentū dn̄i nr̄i ihesu xp̄i quē tēporibus pp̄is ostēdet btūs et solꝰ potēs rex regū et dn̄s dn̄antiū. ꝙ solꝰ habet imortalitatē t lucem habitat inaccessibilē. quē nemo hoim vidit nec videre potest. cui est honor et glia in secula seculoz amē. In qb⁹ vbis nec pater pp̄e noiatus est nec filiꝰ nec spūs sctūs. sz btūs et solꝰ potēs rex regū et dn̄s dn̄antiū qō est vnꝰ et solus verꝰ deꝰ ipsa trinitas nisi forte ꝙ sequunt pturbabūt hūc intellectum qz dixit. quē nemo hoim vidit nec videre potest cū hoc etiā ad xp̄m ptinere scōm eius diuinitatē accipiat. quā nō viderūt iudei ꝙ tū carnē viderūt et crucifixerūt. Videri aūt diuinitas humano visu nullomō potest. sz eo visu videt quo tā qui viderit nō hoies sed vltra hoies sūt. Recte ergo deus ipa trinitas itelligit btūs et solꝰ potēs ostēdēs aduētū dn̄i nr̄i ihesu xp̄i tpibus pp̄is. Sic enī dictū est solꝰ habet imortalitatē quō dictuz est ꝙ facit mirabilia magna solꝰ. Nō velim scire de quo dictū accipiant Si de pr̄e tantū quō ergo verū est qō ipe filiꝰ dicit q̄cūqz eī pater facit hec et filiꝰ facit siliter? An q̄cqz est inter mirabilia mirabiliꝰ q̄z resuscitare et viuificare mortuos? Dicit aūt idē filiꝰ. Sicut pr̄ suscitat mortuos t viuificat. Sic et filiꝰ quos vult viuificat Quō ergo solꝰ pater facit mirabilia cū hec ꝛba nec patrē tantū nec filiū tātū pmittāt intelligi. sed vtiqz deū vnū verū solū idest patrē et filiū et spūm scm̄.

Diuinitas hūano visu videri nequit.

Ps. cxxxv.

Joh. v.

Ibidem.

Qui solus habet immortalitatem.

Ex tractatu euāgelii sm̄ iohānē. xx. Mutabilitatis mors nō ē i deo.

¶ Quicqd etiā a meliore in deteriꝰ et a deteriore i meliꝰ mutat nō est hoc deus qz neqz in meliꝰ ire potest sūma bonitas neqz in deteriꝰ vera eknitas. Vbi vera aūt eternitas est vbi tpis nihil est. Erat aūt mō hoc modo illud tā tēpus admissū est eternū nō est Mā vt noueritis qz nō sic deus quō aīa certe imortalis est aīa. Quid ergo est qō ait aplus de deo qui solus habet immortalitatē qz solꝰ habet verā eternitatē. Ergo ibi nulla mutabilitas.

Ex libro de trinitate. i. Immortalitas ꝙ est vera incōmutabilitas conuenit soli deo. Ps. ci.

¶ Qō ait aplus ꝙ solꝰ habet immortalitatē cum t aīa quodāmō immortalis dicat esse et sic nō diceret solꝰ habet nisi qz vera imortalitas incōmutabilitas est quā nulla potest habere creatura qm̄ solꝰ creatoris est ps̄ et iacobꝰ dicit. Omne datū optimū t omne donū pfectū de sursū est descendēs a patre luminū apō quē nō est cōmutatio nec momēti obūbratio. Hoc et dauid. Mutabis ea et mutabunt tu aūt idem ipe es.

Ex libro sentēnaz. p. sp̄i.

¶ Vera eternitas t vera imortalitas nō est nisi in deitate trinitatis cui qō est esse ppetuū est qz natura initio carēs incremēto nō indigēs sicut nullū finē ita nullā recipit mutabilitatē ¶ Creature aūt etiā ille ꝙbus deꝰ eternitatē dedit vel daturꝰ est nō penitus oīs finis aliene sūt qz nō sūt extra ꝓmutationē dū illis finis est et tēporalis institutio t localis motio et ipa in augmentū sui facta mutatio.

Et lucē inhabitat inaccessibilē: quē nullus hominum vidit sed nec videre potest cui honor et imperiū sempiternū amen.

Ex epla ad tralicam. Visibile corporeis oculis ē in loco.

Omne qppe qō oculis corpis cōspici potest in loco aliq̄ sit / necesse est nec vbiqz sit totū sed minore sui pte minorem locū occupet t maiore maiorē. Nō ita est deꝰ inuisibilis t incorruptibilis ꝙ solꝰ habet immortalitatē t lucē habitat inaccessibilē quē nemo hoim vidit nec videre potest. Per ꝺ enī videri ab hoie nō potest p qō videt hō corpe corpa. Mā si et mētibus pioꝝ esset accessibilis nō diceret. accedite ad eū et illuiamini. Et si mētib⁹ pioꝝ esset inuisibilis nō diceret. videbim⁹ eū sicuti est.

Ps. xxxiii.

i. Joh. iii.

Ex tractatu pi. cxviii. Ps. xxxiii.

¶ Dictū est. deꝰ habitat lucē inaccessibilē. et audimus tū. accedite ad eū et illuiamini. Que vtiqz solui tur q̄stio vt inaccessibilis sit viribus nr̄is accedat aūt ad eū muneribus suis.

Ex libro de genesi ad literam. viii. Loquēdi modus in deo.

¶ Si modū q̄rimus quō locutꝰ sit deꝰ certissime tenere debem⁹ deū aut p suā substantiā loq aut p sibi subditā creaturā. sz p substātiā suā nō loq nisi ad creādas oēs naturas. ad spūales vero atqz intellectuales nō solū creandas sed etiā illuminādas cū iā possūt capere locutionē ei⁹ q̄lis est in ꝛbo ei⁹ qō in p̄ncipio erat apō deū et deꝰ erat ꝛbū p qō fctā sūt oīa. Illis aūt ꝙ eū capere nō possūt cū loquit deꝰ nō nisi p creaturā loquit. aut tātūmō spūalem siue in somnis siue inexta si in infirmitatē corpalū aut etiā p ipam corpalem dū sensib⁹ corpis vel aliq̄ species appet vel insonāt voces. Ad hoc enī aliqz to latius de hac re disserere volui qz nōnulli heretici putant substātiā filij dei nullo assūpto corpe p se ipam eē visibilē et ideo anteqz ex ꝛgine corp⁹ accipet ipm esse visum pr̄ibus opinant tanqz de solo deo patre dictū sit. quē nemo hoim vidit nec videre potest qz filiꝰ visus sit ante acceptā serui formā etiā p ipsaz substantiā suā que ipietas, pcul a catholicis mentibus repellēda est.

Joh. i.

Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe nō sublime sapere: neqz sperare in incerto diuitiaz sed in deo viuo ꝙ prestat nobis omia abūde ad fruēdū: bene agere: diuites fieri in bonis opibus: facile tribuere. cōmunicare thesaurizare sibi fundamētū bonū in futurū: vt apphendāt verā vitam.

Ex sm̄one de verbis euāgelij.

Nihil enī tā timendū est in diuitijs q̄z superbia. Denīqz aplus Paul⁹ hoc ammonet timotheū p̄cipe inḋt diuitib⁹ hui⁹ mūdi nō supbe sape. Nō enī diuitias expauit sz morbū diuitiaz. Morb⁹ autē diuitiaz est supbia magna. Nam grādis anim⁹ est ꝙ inter diuitias isto morbo nō tentat. Maior anim⁹ diuitijs suis vicēs nō cōcupiscēdo sed contēnēdo. Magn⁹ est ꝙ diues ꝙ nō se ideo magnū putat qz diues ē. Qui aūt ideo magnū se putat supb⁹ et egen⁹ est in carne crepat in corde mēdicat inflat⁹ est nō plen⁹. Vtres aūt duos videas. vnū plenū alterū inflatū in vtroqz eadē est magnitudo. sz nō in vtroqz eadē plenitudo. Si attēdis falleris si appēdis iuenies. Qui plen⁹ est difficile mouet ꝙ inflat⁹ est cito aufert. [Precipue ergo inquit diuitib⁹ hui⁹ mūdi. Nō adderet hui⁹ mūdi nisi quia sūt diuites et nō hui⁹ mūdi. Qui sūt diuites nō hui⁹ mūdi? Quoz princeps t caput est ille de quo dictū est. Pauper ꝓ nobis factꝰ est cū di

Diues magnus.

Plenus t inflatus.

Diues nō hui⁹ mūdi

ii. Cor. viii.

H

ii. Cor. viii. ues esset. Sed si ille sol⁹ q̄d pfuit? Vide q̄d sequit. vt illi⁹ pauptate vos ditaremi. Puto q̄ pauptas xp̄i nō nob attulit pecuniā sz iustitiā. pauptas autē illi⁹ vnde? q̄ mortalis effect⁹ est ḡ diuitie ẏe imortalitas. Ibi enī ẏa copia vbi nulla indigētia. Q̄ ḡ nos imortales fieri nō possem⁹ nisi p nob xps mortalis esset effect⁹ ideo paup fact⁹ est cū esset dives. Hi sūt diuites sz nō hui⁹ mūdi nec tñ et diuites mūdi cōtēpti sūt. Et ipos lucratus est sua pauptate q̄ cū dives esset ꝓpter nos paup effect⁹ ē. Mā si eos contēpsisset ⁊ in nūero suoꝝ habere noluisset nō timotheo sicut dicebā ap̄lus p̄cepisset vt ipe p̄cipet Precipe inq̄t diuitib⁹ hui⁹ mūdi Inter hos q̄ fide sūt diuites sūt q̄dā diuites hui⁹ mūdi. p̄cipe illis q̄ et ipi mēbra illi⁹ paupis facti sūt p̄cipe illis q̄d illis timeas a diuitijs. Nō supbe sape nec̄ spare in incerto diuitiaꝝ. Inde enī supbit dives q̄ sperat ī incerto diuitiaꝝ. Mā si incerta diuitiaꝝ p̄uideter attenderet nunq̄ supbiret sed semp timeret. q̄to esset diuitior tāto fieret sollicitior et ꝑm hāc vitā nō solū ꝑm illā. Multi enī in istis isti⁹ scli pturbatiōib⁹ securiores paupes fuerūt Multi aūt ꝓpter suas diuitias q̄situ⁊ corepti sūt. Multi se habuisse planxerūt qō semp habere mīme potuerūt. Precipe ḡ diuitib⁹ hui⁹ mūdi nō supbe sape et fiet in eis qō audiuim⁹ in puerbio salomonis. Sūt q̄ se huiliāt cū sint diuites. Et scōm istas diuitias tpales fieri potest. Sit huilis plus gaudeat q̄ xp̄ianus est q̄ dives est Nō inflet nō extollat. Attēdat paupē fratrē / nō dedigneꝝ frater paupis appellari. q̄tūcūq̄ enī dives sit ditior est xps q̄ fratres suos voluit esse p q̄ bus sanguinē fudit. Tamē ne dicerēt diuites se nō habere q̄d faciāt de diuitijs suis ammonuit timotheū vt eos etiā cōsilio regeret non solū p̄cepto cohiberet. Cū dixisset nec̄ spare in incerto diuitiarū ne se spem p̄didisse arbitrarenꝝ subiecit. sed in deo viuo q̄ p̄estat nob oīa abūdāter ad fruēdū. Tpalia ad vtēdū eterna ad fruēdū. Sz de diuitijs suis q̄d faciāt? Diuites inq̄t sint in opibus bonis facile tribuāt hoc p̄sūt diuitie ne sit tibi difficultas ẏbuēdi. Vult enī paup et nō potest. vult dives et potest Facile tribuāt cōicent thesaurizēt sibi fundamētū bonū in futuro vt ap̄hēdāt verā vitā. Mā ista vita falsa est. Hui⁹ vite falsitate decept⁹ ille in purpura et bysso iacētē vlcerosū pauperē ante suā ianuā cōtēnebat. Sed ille linct⁹ a canib⁹ thezaurū sibi eternū in abrahe gremio cōpabat. Et si nō abūdāti facultate pia tñ et optima volūtate. Ille aūt dives q̄ sibi magn⁹ videbat in purpura et bysso mortu⁹ est et sepult⁹ est. Et q̄d inuenit? Eternā sitim ideficiētes flāmas. Successit ignis purpure ⁊ byssō. ea tunica ardebat q̄ se exspoliare nō poterat. Pro epulis ariditas et desideriū gutte de digito paupis sicut ille micarū de mēsa diuitis. sed illi⁹ egestas p̄tēriens huius pena ꝑmanēs. Hoc attendāt diuites hui⁹ mūdi et nō supbe sapiāt facile tribuāt cōicent thesaurizēt sibi fundamētū bonū in futurū ibi sunt ẏe diuites sed nō hui⁹ mūdi vt ap̄hēdāt verā vitā

Causa supbie diuitis

Quibus fruendum et q̄b⁹ vtēdum sit.

Luce. xvi.

Diuitś auari cōmutatio.

Irē ex sermone de verbis euāgelii. v

Supbiam generāt diuitie.

Qui nolūt diuites fieri vel q̄ nō curāt vel nō ardent cupiditatib⁹ nō auaricie facib⁹ accēdunt. sed diuites sūt audiāt ap̄lum p̄cipe diuitib⁹ hui⁹ mūdi Precipe q̄d? Precipe ante oīa nō supbe sape. Nihil est enī q̄ sic generēt diuitie quō supbiā. Omne pomū / omne granū / omne frumētū / oīe lignū habet vermē suū. Et ali⁹ est ẏmis mali. ali⁹ piri. alius fabe. ali⁹ tritici ẏmis diuitiaꝝ supbia. Ergo p̄cipe diuitib⁹ hui⁹ mūdi nō supbe sape. Unde aūt supbe sape? de eo q̄ sequit. Nec̄ spare in incerto diuitiarū. Qui nō sperāt in incerto diuitiaꝝ nō supbe sapiunt. Si nō altū sapiūt timeāt. si timent nō altū sapiunt. q̄multi heri diuites hodie pauperes. q̄multi dormiūt diuites ⁊ venientibus latronib⁹ et cūcta auferentib⁹ euigilāt paupes. Ergo nō spare in incerto diuitiaꝝ. sz in deo viuo q̄ p̄estat nob oīa abūdāter ad fruēdū tpalia ⁊ eterna. sed magis ad fruēdū eterna. ad vtendū tpalia. Tanq̄ viatorib⁹ ad fruēdū eterna tanq̄ habitatorib⁹. tpalia vnde bona faciam⁹ eterna vt boni efficiamur. Ergo hoc faciant diuites nō supbe sapiāt nec̄ sperēt in icerto diuitiarū. sz in deo viuo q̄ p̄stat nob oīa abūdāter ad fruendū hoc faciāt. Ex eo aūt quod habēt q̄d faciāt? Audi q̄d. Diuites sint in opib⁹ bonis facile tribuāt habēt ei vnde q̄re nō faciūt? Pauptas. difficultas ē. facile ẏbuāt habēt vñ cōicēt: idest pares suos mortales aḡscāt. Cōicent thesaurizēt sibi fundamentū bonū in futuꝝ Nō enī q̄ dico inq̄t facile tribuāt cōmunicent expoliare illos volo / nudare illos volo / inanes relinq̄re volo. Doceo lucrū cū ostendo. thesaurizēt sibi nō enī volo vt paupes remaneāt. Thesaurizēt sibi nō vt p̄dāt dico sz quo migrēt ostendo Thesaurizēt sibi fundamētū bonū in futuꝝ vt ap̄hendāt verā vitā. Hec ḡ falsa vita est. Ap̄hendāt verā vitam. Vanitas enī vanitatū et oīa vanitas. Que abundātia tāta hois in oī laboze suo quo ipe laborat sub sole? Ap̄hēdenda est ḡ vera vita mi grande sūt facultates nr̄e ad locū vere vite vt hoc ibi inueniam⁹ quod hic damus.

Vita hec est falsa. Eccl. i.

¶ Paup dei in aio est nō in sec'o. pcedit aliq̄n hō habens plenā domū vberes ẏas multa p̄dia m'tū auri et argēti. Novit q̄ in his nō est p̄sumēdū huiliat se deo facit inde bene. Ita coz ip⁹ erigitur ad deū vt nouerit quia nō solū nihil illi. pficiūt diuitie ipe. sed ip̄ediūt pedes ip⁹ nisi ille erigat ⁊ ille subueniat ⁊ numerāt inter paupes q̄ saturanꝝ panib⁹. Inuenis aliū mendicū inflatū aut ideo nō inflatū q̄ nihil habet q̄rētem tñ vnde inflet nō attēdit de⁹ facultatē sed cupiditatē. Et iudicat eū scōm cupiditatē qua inhiat reb⁹ tpalibus nō scōm facultatē quia nō ei cōtigit adipisci. Unde enī de diuitib⁹ dicit ap̄lus. Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe nō supbe sapere nec̄ spare in incerto diuitiarū. sed in deo viuo q̄ nobis p̄stat oīa abundāter ad fruēdū. Quid ergo faciēt de diuitijs suis? Sequit ⁊ dicit. Diuites sint in opib⁹ bonis facile tribuāt cōicēt. Et vide q̄ hic paupes sūt. Thesaurizēt inq̄t sibi fundamētū bonū in futurū vt ap̄hendāt verā vitā. Cū ap̄henderint tūc erūt diuites qñ autē nō eā adhuc habēt nouerit se paupes. Ita fit vt oēs builes sctō corde et in charitate germana cōstitutos quicq̄d habuerint in hoc sec'o inter paupes suos numeret deus quos saturet panibus.

Ex tractatu p̄i. cxxxi. Pauper dei in aio est non in seculo.

O timothee depositū custodi: deuitans ꝓphanas vocū nouitates et oppositiones falsi nominis sciētie: quā quidā promitttentes circa fidem exciderūt. Gratia tecum Amen.

Ex libris cōtra faustū. ii. Cor. xi.

Veniat in mētem aduersus tales ap̄lica illa ammonitio. Aptaui vos vni viro virginē castam exhibere xp̄o Timeo autē ne sicut serpēs euā fefellit sua astutia sic et vestre mentes corrūpant a castitate q̄ est in xp̄o Quid enī agūt isti euāgelizantes nobis p̄ter qō accepim⁹ nisi vt nos a castitate corrumpant quā xp̄o seruam⁹? Quando legē dei culpāt noīe vetustatis et errorē suū laudāt nomīe nouitatis q̄si omis ve-

Lex non ē dānanda idcirco q̄ vetusta.

tustas fugienda sit. aut omnis nouitas appetenda cum et mādatum vetus in laudē ponat apostolus ioannes/et prophanas verborū nouitates euitari iubeat aplus Paulus.

Extractatu euāgelii sm toh̄. xciiii.

¶ Non enim ait deuitans verborū nouitates. sed addidit prophanas. Sunt enī et doctrine religionis/congruētes verborū nouitates sicut ipsum nomen christianorū quādo dici ceperit scriptū est. In antiochia enī primū post ascensionem domini appellati sūt discipuli xpiani. sicut legimus in actib⁹ apostolorū. Et xenodochia et monasteria postea sūt appellata nouis noīb⁹. Res tamē ipse et ante nomina sua erant et religionis veritate firmantur. qua etiā cōtra improbos defendunt aduersus impietatē arrianorū hereticorū. Nouum nomē pres omousion condiderūt. sed nō rem nouā tali nomine signauerunt. Hoc enī vocatur omousion quod est ego et pater vnū sumus/vnius videlicet eiusdemq substātie. Mā si oīs nouitas pphana esset nec a domino diceret. mandatum nouū dono vobis/nec testamentū nouū appellaret nec cantaret vniuersa terra canticum nouū. Sed prophane sunt verborū nouitates vbi dicit mulier insipiēs et audax. Panes occultos libēter attingite et aque furtiue dulcedinē. Ab hac pollicitatiōe falsē scientie prohibet dicens O timothee depositum custodi deuita pphanas vocū nouitates et cōtradictiones falsi nomis scientie quā quidā promittentes circa fidem exciderunt. Nihil enī sic amant isti q̄s scientiā promittere et fidem rerū verarū quas credere puuli pcipiunt velut imperitiā deridere.

Ō nō omis nouitas sz vana dānatur. Christiani pmū appellati.

Joh. xiii.

Prouer. ix.

Argumentū in epistolam secundam ad Timotheum.

Item timotheo scribit de exhortatione martyrij et omnis regule veritatis et quid futurū sit tēporibus nouissimis. et de sua passione: scribens a roma.

Expositio eiusdem diui Aurelij Augustini episcopi: in secundam eiusdem diui Pauli ad timotheum epistolā: ab eodē venerabili Beda presbytero collecta.

Epistola ij. ad timotheum.

Paulus apostolus iesu xpi: p volūtatem dei sm promissionē vite q̄ est in xpo iesu. timotheo charissimo filio gratia et misericordia et pax a deo patre nostro et christo iesu domino nostro. Gratias ago deo meo cui seruio a pgenitoribus meis in conscientia pura: q̄ sine intermissione habeam tui memoriam in orationib⁹ meis nocte ac die desiderans te videre memor lachrymarum tuarū vt gaudio implear. Recordationem accipiens eius fidei que est in te nō ficta que et habitauit primum in auia tua loide et matre tua eunice: certus sum autē q̄ et in te. Propter quā causam admoneo te: vt resuscites gratiā dei que est in te p impositionē manuū mearū. Non enī dedit nobis deus spiritum timoris: sed virtutis et dilectiōis et sobrietatis. Noli itaq̄ erubescere testimonium dñi nostri neq̄ me vinctū eius: sed collabora euangelio secundū virtutē dei. qui nos liberauit et vocauit vocatiōe sua sancta: nō secundū opera nostra. sed secundū p̄positum suū et gratiā que data est nobis in xpo iesu ante tēpora secularia. Manifestata est autē nunc p illuminationē saluatoris nr̄i iesu christi: qui destruxit q̄dē mortē. illuminauit autē vitā et incorruptionē p euangeliū: in quo positus sum ego p̄dicator et apostol⁹ et magister gentiū. Ob quā causam etiā hec patior: sed nō confundor. Scio enim cui credidi: et certus sum quia potēs est depositū meū seruare in illū diē. Formam habe sanorū verborū que a me audisti in fide et in dilectione in xpo iesu. Bonū depositū custodi: p spiritū sanctū qui habitat in nobis. Scis enī hoc q̄ auersi sūt a me oēs qui in asia sunt: ex q̄bus est phigel⁹ et hermogenes. Det misericordiā dñs onesiphori domui: quia sepe me refrigerauit et cathenā meā nō erubuit: sed cū roma venisset sollicite me quesiuit et inuenit. Det illi dominus inuenire misericordiā a deo in illa die. et quāta epheso ministrauit mihi tu melius nosti.

Ex libro de gra et libero arbitrio.

Spūs timoris dei. Esa. xi.

Et hoc apli testimonio cauere debem⁹. ne nos arbitremur nō accepisse spūm timoris dei q̄s sine dubio magnus est dei donū de quo dicit pphet esaias. Requiescet sup eum spūs sapiētie et intellect⁹ spūs cōsilij et fortitudinis. Spūs scientie et pietatis spūs timoris dei. Nō quo timore petrus xpm negauit. sed illi⁹ timoris spm accepim⁹ de quo dicit ipe dñs iesus. Ēū timete q̄ habet potestatē et corp⁹ et animam pdere in gehennā. Ita dico vobis hūc timete hoc autē dixit ne illo timore negarem⁹ eum quo turbatus est petr⁹. Hūc enī auferri a nobis voluit cū prius dixit. Nolite timere eos q̄ corp⁹ occidūt et postea nō habēt q̄d faciāt. Huius timoris nō accepim⁹ spiritū sed virtutis et charitatis et continētie. De quo spū idem ipe ad romanos ait. Gl'amur in tribulatiōibus scientes quoniā tribulatio patien-

Mat. x.

Ibidem.

Ro. v.

A

liam opaꝝ patientia, pbationē, pbatio spem. Spes aūt nō cōfundit quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritū sanctū q̄ datꝰ est nobis. Nō itaq; p nos sed p spūm sctūm q̄ datꝰ est nobis. Ipa charitate fit quā donū dei esse manifestat vt tribulatio nō auferat. sed potius operet patientiā.

Ex libro de correptiōe et gratia. Libertate magꝝ opus est contra mūdi erro res.

¶ Maior q̄ppe libtas est necessaria aduersus tot et tantas tentatiōes q̄ in paradiso nō fuerūt dono pseuerātie munita atq; firmata vt cū oibꝰ amoribꝰ terroribꝰ erroribꝰ suis vincaꝝ hic mundꝰ. Hoc sctōrū martyria docuerūt donāte illo a quo miam consecuti sunt vt fideles essent a quo acceperūt spiritū nō timoris quo psequētibus crederēt. sed virtutis et charitatis ⁊ cōtinentie quo cūcta mināția cūcta mutantia cūcta cruciātia superarēt.

Capitulum secundum.

Ex tractatu pl. lxxi. Sāctitate excellētes idonei sūt ecclesie.

TU ergo fili mi confortare in gratia q̄ est in xpo iesu: et que audisti a me p multos testes hec cōmenda fidelibꝰ hoibꝰ: qui idonei erūt et alios docere.

¶ Excellenti ergo sanctitate eminentes in eccl'ia idonei sūt et alios docere sic loquendo vt fideliter instruātur sic viuēdo vt salubriter imitent.

Labora sicut bonus miles xpi iesu. Nemo militās deo iplicat se negotijs secularibus vt ei placeaꝝ cui se pbauit. Nam et qui certat in agone non coronabit niſi legitime certauerit. Laborantē agricolam oportet primū de fructibꝰ accipere. Intellige que dico: dabit enī tibi dōs in omnibus intellectum.

B

Ex lib. ō ope monachoꝝ. i. Thi. v.

TImotheū quē dicit germanissimū filiū qm̄ sciebat corpe infirmū sicut ostendit monēs eū ne aquā biberet: sed modico vino vteret, ppter stomachū et frequentes suas infirmitates q̄ in ope corpali laborare nō poterat ne forte cū indigere vellet victu quotidiano ab eis q̄bus euangeliū ministrabat aliq̄ sibi negotia q̄reret q̄bus animi ei⁹ implicaret intētio. Aliud est enī corpe laborare aīmo libero sicut opifex potest si nō sit fraudulentus et auarus ⁊ p̄uate rei auidus. Aliud autē ip̄m aīm occupare curis colligende sine corpis labore pecunie: sicut sūt vel negociatores vel procuratores vel conductores. cura enī p̄esūt nō manibꝰ opātur. Ideoq; ip̄m aīm suū occupāt habēdi sollicitudine. Timotheū ergo ne in talia icideret q̄ p infirmitatē corpis manibꝰ operari nō poterat sic exhortaꝝ et monet et cōsolatur. Labora inq̄t sicut bonꝰ miles xpi iesu. Nemo militans deo iplicat se negotijs secularibꝰ vt placeat cui se pbauit. Nam q̄ in agone contēdit nō coronabitur niſi legitime certauerit. Hinc ne ille āgustias pateret dicēs fodere nō possum: mēdicare confundor. adiūxit statim laborantē agricolā p̄mū oportet de fructibus percipere scōm id q̄ ad corinthios dixerat. Quis militat suis stipendijs vnq̄? Quis plātat vineā et de fructu eius nō edit? Quis pascit gregē et de lacte gregis nō percipit? Fecit itaq; securū castū euāgelistā nō ad hoc euāgelizantē vt venderet euangeliū. sed tamē huic vite necessaria suis sibi exhibere manibꝰ nō valentem. sumebat enī ab eis q̄bus tanq̄ p̄uincialibꝰ militabat ⁊ quos tanq̄ vineā cultor exercebat vel tanq̄ gregem pascebat

i. Cor. ix.

Nō vendere euāgelium sed ex eo viuere. licet.

nō esse mendicitatē. sed potestatem. Propter has igitur vel occupatiōes seruoꝝ dei vel infirmitates corpales q̄ oīno deesse nō possunt non solū p̄mittit aplus sctoꝝ indigentiā suppleri a bonis fidelibus sed etiā saluberrime hortatur.

¶ Profectus fidelium sine tentatiōe nō p̄uebit nec sibi quisq̄ innotescit niſi pbatiōis examine nec coronabit niſi vicerit neq; vicet niſi certauerit. Quis autē certat niſi inimicū habēs ⁊ tētationi resistēs?

Ex libro de sniaꝝ .p̄sperꝝ Profectꝰ nō sine tētatiōe est.

Memor esto dōm iesum christū resurrexisse a mortuis ex semie dauid secūdum euangeliū meum.

Ex ſm ōe resurrectione christi. Credulitas de resurrectiōe dōi distinguit non a paganis. Ro. x. War. vltio.

GRedamus in xp̄m crucifixū. sed eū qui die tertia resurrexit. Ipsa ē fides q̄ nos distinguit Distiguit a paganis distiguit a iudeis fides q̄ credimꝰ xp̄m iesū resurrexisse a mortuis. Aplus dicit timotheo. Memor esto xp̄m iesum resurrexisse a mortuis ex semīe dauid scōm euangeliū meū. Itēq; ip̄e aplus. Quia si crediderīs inq̄t in corde tuo q̄ dōs est iesus et confessus fueris ore tuo q̄ deus suscitauit illū a mortuis salꝰ eris. Ipa est salus qua q̄ crediderit et baptizatꝰ fuerit salꝰ erit. Scio vos credere salui eritis corpō retinete ore, pferte q̄ xp̄s surrexit a mortuis. Sed fidē habete christianoꝝ nō demoniorū. Fides ista q̄ credimꝰ christū resurrexisse a mortuis distinguit nos a paganis. Quere a pagano vtrū crucifixus sit xp̄us clamat valde. Vtrū resurrexerit negat. Quero a iudeo vtrū crucifixus sit xp̄us: confitet crimen parentū suoꝝ: confitet crimen vbi habet et partē. Bibit enī qō parentes sui ei ppinauerūt. Sanguis huiꝰ sup nos et sup filios nostros. Sed q̄o ab illo vtrū resurrexerit a mortuis negabit. irridebit. accusabit. distincti sumꝰ. credimꝰ enī nos christū ex semine dauid scōm carnem resurrexisse a mortuis. Nunquid hoc demones nescierūt aut ita demones nō crediderūt qō et viderūt. Adhuc anteq̄ resurrexisset clamabāt et dicebāt. Scimus q̄ sis filiꝰ dei discernebamꝰ nos a paganis credendo christū resurrexisse. Si aliq̄d possumꝰ a demonibus nos discernamꝰ ipsa est fides q̄ xp̄ianos a demonibꝰ discernit fides nō q̄cūq;. Hā ait aplus Jacobus. Tu credis q̄ vnus est deus bene facis. Et demones credūt et contremiscūt. Ipe hoc dixit q̄ in eadē epistola scripsit. Si fidē habeat aliq̄s opa aūt nō habeat nunq̄d potest fides saluare eū? Et aplus Paulꝰ discernēs ait. Neq; circūcisio aliq̄d valet neq; p̄putiū. sed fides q̄ p dilectionē operatur. Discreuimꝰ. distinximus ymo distinctā inuenimus distinctā legimꝰ. distinctā esse didicimꝰ. Quō distiguimꝰ fide sic distinguamꝰ et moribꝰ sic distinguamus opibus accēsi charitate quā charitatē demones nō habebāt quo igne ⁊ illi duo in vno ardebant. Cognito enī christo et ab eis discedēte dixerunt apō se. Nōne cor nostrū erat ardens in via cū apertret nobis scripturas.

Ex libro de sniaꝝ .p̄sperꝝ Profectꝰ nō sine tētatiōe est. Luce. xxiiii.

¶ Filiū hominis christū ita credamꝰ sicut aplica veritate p̄dicat nō sicut manicheorū falsitate pfingitur. Cum igit eū euangeliste annunciēt natū ex femina de domo dauid paulusq; ad timotheum scribat dicēs. memor esto christū iesum resurrexisse a mortuis ex semine dauid secūdū euangeliū meū. satis apparet q̄ēadmodū christū filiū hois credere debeamus. Qui filiꝰ dei p quē facti sumus etiaꝝ filius hois p assumptionē carnis factus est vt moreret ppter delicta nr̄a et resurgeret ppter iustificationem nostrā. Ideo vtrūq; se dicit et filiū dei et filiū hominis.

Ex libro de sniaꝝ .p̄sperꝝ Profectꝰ nō sine tētatiōe est. Xp̄s sic filiꝰ hois vt etiā filiꝰ dī credēdus.

Extractatu pl. lxx. vii. ps. lxxvii. Tribū iuda elegit dñs ppter christū.

¶ Et repulit tabernaculum ioseph t tribū effremnō elegit. sed elegit tribū iuda Per hec pclari meriti noia qd aliud qz pplm vniuersum vetusta cupiditate a dño terrena premia requrentē repulsum et reprobatū intelligim⁹: electā autē tribū iuda nō p meritis iude ipius? Longe qppe maiora sūt merita ioseph. sed p tribū iuda quonīā inde extitit xps secundū carnē nouū ppl'm christi illi ppl'o veteri platū scriptura testat aperiēte dño in parabolis os suū. Et elegit dauid puū. Tribū ergo iuda ppter dauid. Dauid autē ppter christū. Tribū igit iuda ppter christū quo transeūte clamauerūt ceci misere nobis fili dauid. Et cōtinuo mia eius lumē receperūt quia verū erat. hoc ideo nō trāseūter dicit sed attente cōmendat apl'us scribēs ad timotheū. Memor esto xpm iesum resurrexisse a mortuis ex semine dauid secūdū euangeliū meū.

In quo laboro vsqz ad vincula quasi male operans: sed verbū dei nō est alligatū. Ideo oia sustineo ppter electos: vt t ipi salutē consequātur q est in christo iesu cū gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si cōmortui sumus t cōuiuemus: si sustinebimus et cōregnabimus: si negauerimus et ille negabit nos: si nō credimus ille fidelis permanet: negare seipm nō potest.

H Hec autē cōmone testificans coram deo. Noli contendere verbis: ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionē audientiū. Sollicite autē cura teipm pbabilem exhibere deo operariū incōfusibilē: recte tractantem verbū veritatis.

Extractatu pl. cxv. ps. cxv.

¶ Credidi inqt ppter qd ego locutus sum ego aūt humiliat⁹ sum nimis. Passus enim multas tribulatiões ppter verbū quod fideliter tenebat fideliter ipendebat humiliatus est nimis. Dō illi timuerūt qui amauerūt gl'iam hoim magis qz dei. Sed quid est ego autē? Diceret potius credidi ppter qd locutus sū et humiliat⁹ sum nimis. Cur addidit ego autē nisi quia homo humiliari potest ab eis q veritati cōtradicunt nō ipa veritas quā credit et loquit. Unde et apl's cū de cathena sua diceret. sed sermo inqt dei nō est alligatus. Sic t iste quia ipa est vna psona sanctoz testiū hoc est martyrū dei. Credidi inqt ppter qd locut⁹ sum. Ego autē nō illud qd credidi nō sermo quē ptulit: sed ego humiliatus sum nimis.

Nō predicās veritatē hic hūliari pōt: veritas nō potest. ps. cxv.

Ibidem. Ex lib. de ciuitate dei. xvii

¶ Dicat ergo ecclesia christi ciuitas regis magni gratia plena ple fecunda. dicat quod tāto ante de se pphetatū per os ple matris agnoscit. Cōfirmatum est coz meū in domino exaltatū est coznu meū in deo meo. vere confirmatum est coz t coznu vere exaltatū quia non in se. sed in dño deo suo dilatatū est sup inimicos meos os meū. quia et in angustijs pressurarū sermo dei nō est alligatus nec in pconibus alligatis. Si nō credimus ille fidelis pmanet negare seipm nō potest.

i. Reg. ii.

Extractatu euāgelij scm iohannē. l. Esa. vi. et Joh. xii. Dicti sunt credere ñ potuisse q noluerūt.

¶ Propterea nō poterāt credere quia iterū dixit Esaias excecauit oculos eoz t indurauit eoz coz Sic autē dictū est nō poterant vbi intelligendū est quod nolebāt quēadmodū dictū est de domio deo nro si nō credim⁹ ille fidelis pmanet negare seipm nō potest de oipotente dictum est nō potest. Sicut ergo q dñs negare seipm nō potest. laus est voluntatis diuine ita q illi nō poterant credere culpa est volūtatis humane.

Prophana autem et vaniloquia deuita Multū enī proficiūt ad impietatē: et sermo eoz vt cancer serpit.

Extractatu pl. cxviii. Proficere in malū t deficere in bonū capi pōt.

¶ Cum sint inter se duo ista cōtraria pficere et deficere vsitatius pfectus in bono accipit defectus in malo quādo nō additur vel subiungit inquit pficiatur vel deficiat. Cum vero additur: potest t malum esse pficere bonūqz deficere. Aperte qppe dixit apostol⁹. Prophanas autē verborū nouitates euita. Multū enī pficient ad impietatem. ait et de quibusdā proficiēt in penis. Ita et defect⁹ a bono in malū malus est a malo in bonū bonus est bono quippe defectu dictū est desiderat et deficit aīma mea in atria domini. ps. lxxxv.

Ex quibus est hymeneus et philet⁹ qui a veritate exciderunt dicētes resurrectionem esse iam factā: et subuerterūt quorūdam fidem.

Extractatu euāgelij scm iohannē. xvii Resurrectionē mētis pfitentes secte.

¶ Omnes enim secte que se aliquā religionem hoibus inserere psumpserūt nō negauerūt istā mentiū resurrectionē ne diceretur eis. Si nō resurgit aīma quare mihi loqueris? Quid in me facere vis? Si nō facis ex deteriore meliorē quare mihi loqris? Si nō facis ex iniquo iustū quare mihi loqris? Si autē facis ex iniquo iustū: ex impio piū: ex stulto sapientē fateris resurgere animā meā si tibi obtēpauero si tibi credidero. Volētes ergo credi sibi omnes qui instituerūt alicuius etiā false religionis sectam negare istā resurrectionē mentiū nō potuerunt. Oēs de illa consenserūt. sed multi carnis resurrectionē negauerūt. Dixerunt in fide iam factā esse resurrectionem. Talibus resistit apl'us dicens. Ex qbus est hymene⁹ et philetus q circa veritatē aberrauerunt dicentes resurrectionē iam factā esse t fidem quorundā subuerterūt. Jam factā esse resurrectionē dicebāt. sed eo modo vt alia nō speraret. Et reprehendebāt homines q sperabāt resurrectionē carnis velut iam resurrectio q promissa erat credēdo implerēt in mente. Reprehēdit eos apostolus Cur eos reprehendit? Mōne hoc docebant quod domin⁹ loquebatur? Venit hora et nūc est quādo mortui audient vocē filij dei. et q audierint viuent Sed de vita mentiū loquor adhuc. Aut tibi iesus. Mōdum loquor de vita corporū. sed loquor de vita vite corporū. idest animarū in qbus est vita corporum. Nā scio esse corpora in monumētis iacentia scio et corpa vestra in monumētis futura. Nondum de illa resurrectiōe loquor de ista loquor. In ista resurgite ne ad penā in illa resurgat⁊. Cum ergo ipsi menti loquor audiat. idest obediat et viuat Noli itaqz domine tacere de resurrectione carnis ne nō eam credant homies et remaneam⁹ nos argumētatores nō predicatores. Nūc audite de resurrectione corporū nō me: sed dominū locuturu⁊ Quia venit hora nō addidit et nunc est. Ergo horam quādam vult insinuare in finem seculi. Hora nūc est vt resurgant mortui. Hora erit in fine seculi vt resurgant mortui. sed resurgant nūc in mente tunc in carne. Resurgant nūc in mente p verbum dei filiū dei resurgant tunc in carne p verbum dei carnē factum filiū hominis. Exposuit hoc dicat vt calūniam hereticus negator resurrectiōis corpis nō inueniat. Venit hora in qua omnes qui in mo⁹

Joh. v.

Hora resurrectionis carnis venit t nōdum est. Ibidem.

H

numentis sūt. Quid euidētius? Quid expressius? Corpora sūt in monumētis anime nō sūt in monumentis nec iustor nec iniquor. Justi aīma in sinu abrahe fuit: iniqui aīma apud inferos torquebat. In monumēto nec illa nec illa. Omnes qui sunt in monumentis hoc est iusti et iniusti audient vocem eius et procedent. Quomō noluit dicere et viuent? Omnes enī procedēt et nō omnes viuēt. In eo qp pe quod supra dixit. et qui audierit viuēt in ipa obauditione vitā eternā intelligi voluit et beatā quā nō omnes habebūt qui de monumētis procedent. Jam ergo et cōmemoratione monumentor et expressione pcessionis de monumētis apte intelligimus corpor resurrectionē.

Ex lib. ad Ianuariū. ii. Ro. vi. i. Cor. xv. i. Thes. iiii.

¶ Nonnulli enī attendentes verbō q assidue dicit apls. quia et mortui sumus cū christo et resurrexīmus cū eo / nec intelligētes qtinus dicatur arbitrati sūt iam factā esse resurrectionē nec vllam vlteri⁹ in fine temporis esse sperādam. Ex qbus est inquit hymeneus et philetus qui circa veritatē aberrauerunt dicētes resurrectionē iam factam esse fidem quorundā subuerterūt Idem apls eos arguens detestat qui tamē dicit nos resurrexisse cū christo. Unde nisi quia per fidē et spem et dilectionē factū esse dicit in nobis secūdū primitias spūs? Sed q spes que videt non est spes et ideo si quod nō videmus speram⁹ per patientiā expectam⁹. restat vtiq redemptio corpis nostri quā expectantes in nobis metipīs ingemiscim⁹ vnde est et illud. Spe gaudētes in tribulatiōe patientes.

Ro. xii.

Sed firmum fundamētū dei stat habēs signaculū hoc. Cognouit dns que sunt eius: et discedat ab iniqtate omnis q̄ invocat nomē domini.

B

Ex tractatu pl. xcij.

Jcebat apls ex qbus est hymeneus et philetus q circa veritatē aberrauerunt dicētes resurrectionē iam factam esse et fidem quorūdā subuerterūt. Nunquid isti ad orbē terrarū ptinebant q nō commouebit? Sz palea erāt. Et fidē (inqt) quorūdā subuerterūt Et si omniū dicer et oēs intelligere deberem⁹ ptinentes ad ciuitatē babiloniā que habet dānari cuz diabolo tamē fidem quorūdā dixit. Et quasi dicetur ei et qs eis potest resistere? Subiecit statim Firmū autē fundamentū dei stat habens signaculum hoc. Quod signaculū habet firmū fundamentum? Nouit dominus qui sūt eius. Et recedat ab iniquitate omis qui nominat nomē dni. Modo ab iniqta te recedit. Ab iniquis enī nō potest recedere quia mixta est palea trītico vsq dum ventilet. Quid dicimus fratres? Et in ipsa area mira res est de trītico. Recedit a palea cū expoliatur. Nō recedit ab area cum triturat. Quādo autē omnino separabit Cum venerit ventilator. Ergo modo area in orbe terrarū est. Necesse est vt si proficis inter iniquos viuas. Ab iniquis recedere nō potes ab iniquitate recede.

Recedit iust⁹ ab iniquitate nō ab iniqs.

Ex lib. de ciuitate dei. xx.

¶ Satis enī firum atq immobile debet cordere tineri hierusalē captiuā ab huius seculi babilonia decursis tēporibus liberari nullūq ex illa esse paritūrū quia q̄ perierit nō ex illa erat. Firmū enī fundamentū dei stat habens signaculū hoc. nouit dominus qui sūt eius / et recedat ab iniqtate omnis q̄ nominat nomen domini.

¶ Nec moueat q̄ sepe diabolus seducit etiā illos qui regenerati iā in xpo vias ingrediūtur. dei Nouit enī dns qui sūt eius. Ex his in eternā dānationem neminē ipse seducit. Sic enī eos nouit dns vt deus quē nihil latet etiā futurorū non vt homo qui hominē ad psens videt. si tamē videt cuius cornō videt. Qual' aūt postea sit futur⁹ nec sciPum videt

Ex ijs qs dns suos nouit diabol⁹ neminē seducit.

¶ Mondū apparuit iudiciū sed iam factū est iudicium. Nouit enī dns qui sūt eius. Nouit qui pmaneāt ad coronā q̄ pmaneāt ad flāmā Nouit in area sua triticū nouit paleā nouit segetē nouit zizania.

Ex tractatu euāgelii fm iohānē. xii.

¶ Modo enī corpus xpi mixtū est tanqz area. sed nouit dns qui sūt eius sicut tu nosti quod triturās quia ibi est latēs massa. Hec cōsumit triturationē qō purgatura est ventilatio. Certi sum⁹ fratres quia oēs qui sumus in corpe dni et manem⁹ in illo vt et ipse maneat in nobis. Jn hoc seculo necesse habemus vsq in finē inter malos viuere. Nō inter illos dico malos q̄ blasphemāt christū Raro enī iam inueniunt qui lingua blasphemāt. sed multi qui vita. Necesse est ergo vt inter illos vsq in finē viuamus Sed quid est qō ait. qui manet in me et ego in illo? Quid nisi qō martyres audiebāt? Qui perseuauerit vsq in finē hic saluus erit.

Ex tractatu euāgelii fm iohānē. xv. Matth. x. et xxiiii.

Blasphemāt modo pauci lingua sz multi vita.

Joh. xv.

¶ De illis ouibus de qbus dicit apls nouit dns q̄ sūt eius / quos pscius ipsos et pdestinauit. Quos autē predestinauit hos et vocauit quos autē vocauit ipos et iustificauit quos aūt iustificauit ipos et glificauit. de ouibus istis nec lupus rapit nec fur tollit nec latro interficit. Securus est de numero earū qui p eis nouit qō dedit et hoc est qō ait non rapiet eas quisq de manu mea.

Ex tractatu euāgelii fm iohānē. xlv. Ro. viii.

De ouib⁹ xpi nō rapit lupus.

¶ Numerus ergo iustorū qui scōm ppositum sūt de qbus dictū est. nouit dns qui sūt eius. ipe est ortus cōclusus fons signat⁹ puteus aque viue paradisus cū fructu pomorū. Ex hoc nūero quidā spiritualiter viuūt et supeminentē viā charitatis ingrediunt et cū preoccupatū hominē in aliquo delicto instruūt in spiritu lenitatis intendūt ne et ipi tentē tur et cū forte ipi occupent reprimīt in eis aliquā tulū non autē extinguīt charitatis affectus Rursusq insurgēs et inardescēs pristino cursu restituit Mozunt enī dicere. dormitauit anima mea pter tedio cōfirma me in verbis tuis. Cum autē aliquid aliter sapiūt id quoq illis in charitatis fragrantia pmanentibus nec rumpētibus vinculū pacis deus reuelabit. Quidā vero adhuc carnales et animales puectus suos instanter exercent. et vt cibo spūalū fiant idonei sanctorū mysteriorum lacte nutriuntur. Ea que in prauis moribus populari etiā iuditio manifesta sūt in dei timore deuitant. Et vt minus mīnusq rebus terrenis et tēporalib⁹ delectenī vigilantissime satagūt. Regulā fidei diligenter inquisi tam firmissime tenēt et si qui ab ea deuiant cito auctoritate catholica corrigunt. quāuis in eius verbis pro sensu carnali varijs adhuc fantasmatū cōcursibus fluctuent. Sunt etiā quidā ex eo numero qui adhuc nequiter viuāt aut etiā in hereſibus vel in gentilīū supstitiōibus iaceant. Et tamē etiā illic nouit dns qui sūt eius. Manq in illa ineffabili prescientia dei multi qui foris videnī intus sūt et multi qui intus videnī foris sūt. Ex illis ergo omnib⁹ qui vt ita dicam intrinsecus et in occulto intus sunt constat ille ortus conclusus fons signatus puteus aque viue paradisus cum fructu pomorū. Horū munera pcessa diuinitus ptim sunt. ppria sicut in hoc tēpore infatigabilis charitas et in futuro vita eterna. Partim vero cū malis puer susq communia sicut omnia cetera in quibus sunt et sacrosancta mysteria.

Ex libro. v. ō baptismo. Can. iiii.

Ort⁹ pclusus ex qb⁹ constet.

Ps. cxviii.

Can. iiii.

Jn magna autē domo nō solum sūt vasa

aurea et argentea: sed et lignea et fictilia. et quedā quidē in honorē: quedā autē in contumeliā. Si quis ergo emūdauerit se ab istis. erit vas in honorē sanctificatum: et vtile dño ad omne opus bonū paratum Juuenilia autē desideria fuge: sectare vero iustitiā fidem spem et charitatem ⁊ pacē cum his qui inuocant dominum de corde puro.

Ex libro. iii. de baptismo Mali eū tandi adhuc in vna domo versanē in bonis.

QUosdā qui circa veritatē aberrauerant et fidem quorūdā subuertebāt quor sermo vt cancer serpebat cū eūtādos esse diceret in vna tamen domo magna eos fuisse significat. sed tanq̄ vasa in contumeliā. Credo q̄ nondū foras exierāt. Aut si iā exierāt quomō eos dicit in eadē magna domo cū vasis honorabilibus nisi forte ꝓpter ipsa sacramenta que sepatis etiā hereticor cōuēticulis nō mutata sūt? Ad vnā magnā domū sed diuersis meritj ptinere. alios in honorē alios in cōtumeliā. Si q̄s ergo emūdauerit semetipm ab istiusmodi erit vas in honorē sctificatū vtile dño ad omne opus bonū paratū. Quid est autē mundare semetipm a talib⁹ nisi quod paulo ante dixit. recedat ab iniustitia oīs qui nominat nomen dñi? Et ne quisq̄ putaret tanq̄ in vna domo magna perire se posse cū talibus vigilātissime ꝑdixit. Mouit dñs qui sunt eius. Eos videlicet qui recedendo ab inicitate se mūdāt a vasis fictis in cōtumeliā ne cū ipsis pereant quos in domo magna tolerare cogunt.

Ex libro. iiii. de baptismo Mali adhuc intus sunt ꝑm cypianū.

De q̄bus ait ap̄lus. Sermo eorū sicut cācer serpit. Vellē intelligere foris fuisse sed me cipianus nō sinit. Cum enī ad antonianū scribens ostēderet ante tēpus vltime separatiōis iustorū et iniquorū et nullomodo esse ꝓpter cōmixtionē malor ab vnitate ecclesie recedendū vbi declarat q̄ sit sctūs et illa quā meruit martyrij claritate dignissimus ait. Quātus arrogātie tumor est quāta humilitatis et lenitatis oblīuio et arrogantie sue q̄ta iactatio vt quis audeat aut facere se posse credat q̄ō necapostolis concessit dñs vt zizania a frumento putet se posse discernere aut q̄si ipi palam facere et aream purgare concessum sit paleas conet a tritico separare. Cunq̄ ap̄lus dicat. in domo autē magna non solū sūt vasa aurea et argētea. sed ⁊ lignea et fictilia contēnere et abijcere et dānare quādo nōnisi in die dñi vasa lignea diuini ardoris incēdio concrement et fictilia ab eo cui data est ferrea virga frangantur? Sic igit arguēs cipian⁹ eos qui tanq̄ malorū consortiū deuitātes se ab vnitate diruperant ostendit magnā domū quā dicit ap̄s vbi essent nō solū aurea vasa et argentea sed et lignea et fictilia nō se intellexisse nisi eccl̄iam vbi essent boni et mali donec in fine sicut area ventilata purget. Quod si ita est in ipa eccl̄a. idest in ipa domo magna erāt vasa in cōtumeliā quor sermo vt cancer serpebat.

Vasa lignea cōburent ⁊ fictilia virga ferrea frangētur i nouissimo die. Magna dom⁹ est ecclia itelligēda ꝑm cypianū.

Ex libro. vii. de baptismo

Omnibus cōsideratis puto me nō temere dicere alios ita esse in domo dei q̄ dicit edificari supetrā que vnica colūba appellat que sponsa sine macula et ruga ⁊ oztus cōclusus fons signatus pute? aque viue padisus cū fructu pomor. Que domus etiā claues accepit ac potestatē soluēdi et ligandi.

Can. iiii.

Mat. xviii. Ps. xxv. Ps. lxvii.

Hanc domū si quis corripientē corrigentēq̄ contēpserit sit tibi inquit tanq̄ ethnicus ⁊ publicanus de hac domo dicit. Dñe dilexi decorē domus tue et locū habitacōis glie tue: et q̄ habitare facit vna

nimes in domo Et locūdatus sum in his que dixerunt mihi in domū dñi ibimus. Et btī qui habitāt in domo tua in secula seculor laudabūt te / et innumerabilia talia. Hec dom⁹ etiā triticū dicit siue trigenū siue sexagenū siue centenū fructum afferēs cū tolerātia. hec dom⁹ est in vasis aureis et argenteis et lapidibus ꝑciosis et lignis imputribilibus Huic domui dicit. Sufferētes inuicē in dilectiōe studentes seruare vnitatem spūs in vinculo pacis Et templū dei sanctū est q̄ō estis vos. hec q̄ppe in bonis fidelibus est et sanctis dei seruis vbiq̄ dispsis et spirituali vnitate deiūctis in eadē cōmunione sacramentor siue se facie nouerūt siue nō nouerūt Alios autē ita dicit esse in domo vt nō ptineant ad compagē domus / nec ad societatē fructifere pacificeq̄ iustitie. sed sic esse palea dicit in frumentis. Nam et istos in domo esse negare nō possumus dicente apostolo. In magna autē domo non solū aurea vasa sunt vel argentea. sed et lignea et fictilia. Et alia quidā sūt in honorē alia vero in cōtumeliā Ex hoc numero innūerabili nō solum turba intus premēs cor paucor in tante multitudinis comparatiōe sanctor. sed etiā diruptis rhetibus hereses et scismata exīstunt in eis qui magis iā ex domo q̄ in domo esse dicēdi sunt. De q̄bus dicit. Ex nobis exierūt: sed nō erant ex nobis. Sepatiores eni sūt iam etiā corporaliter segregati q̄ illi qui interius carnaliter et aialiter viuūt et spūaliter separati sūt

Ps. cxxi. Ps. lxxxiiii. G

1. Joh. ii.

Ex tractatu pi. lxvii.

Ita habitādū est in domo dñi: vt et dñs habitet in nobis.

Me q̄ramus eū absq̄ nobis sed potius vniusmodi habitātes in domo mea amur vt habitare etiaz ipe dignet in nobis. Iste est locus sctūs dñi q̄ plericq̄ homies querūt vt habitent vbi orātes exaudiantur. Sint ergo ipi quod querūt et quod dicūt in cordibus suis id ē in talibus cubilib⁹ suis compungant habitātes vniusmodi vt a domio magne domus habitenē et apud seipos exaudiātur. Est enī domus magna in qua nō solū aurea vasa sūt et argentea: sed et lignea et fictilia. Et alia quidem sūt in honorē alia in contumeliā. Si qui autē mundauerint seipos a vasis cōtumelie erūt vniusmodi in domo et locus sctūs domini. Nam sicut in magni homis domo non in qualicunq̄ loco eius reḡescit dñs eius sed in aliquo vtiq̄ secretiore honoratiori loco. sic deus nō in omibus qui in domo eius sūt habitat. Nō enī habitat in vasis cōtumelie. sed locus sctūs eius sunt quos habitare facit vniusmodi vel vnius moris in domo.

Ps. lxvii.

De vasis aureis et argēteis in domo magna cōstitutis sensum cypriani secut⁹ sum q̄ hec accipit in bonis: in malis autē lignea ⁊ fictilia ad illa referēs q̄ō dictū est alia quidē in honorē. Ad hec autē q̄ō dictū est. Alia vero in contumeliā. Sed magis ap̄pbo in vtrisq̄ intelligendū quedā in honorē nō sola scilicet aurea et argentea et rursus in vtrisq̄ q̄dā in cōtumeliā nō vtiq̄ sola lignea ⁊ fictilia.

Ex libro. retractationū. ii. Nō solum aurea ⁊ argētea i honorē ⁊ lignea q̄dā fictilia.

Stultas autē et sine disciplina questiones deuita: sciens q̄ generant lites. Seruum autē dñi nō oportet litigare: sed mānuetū esse ad omnes: docibilē patientem cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati.

Ex libro. ii. de ꝑmōe dñi in mōte.

MUndo ⁊ simplici oculo opus est vt inueniatur via sapiētie cui tāte malor ꝑuersor hoim deceptiones erroresq̄ obstrepūt. Quos omnes euadere hoc est vente ad certissimam pacem et immobilem stabilitatem sapientie. Uehementer enī metuēdum est

ne studio altercādi et ptēdēdi quisq̄ nō videat qđ a paucis videri potest vt paruus sit strepit⁹ ptradicentiū nisi etiā sibilīpi obstrepant. Quo pertinet etiam illud qđ apl⁹ dicit. Seruū aūt dñi nō oportet litigare sed mitē esse ad oēs docibilē patientē in modestia corripientē. diuersa sentientes ne forte det illis deus penitētiā ad cognoscendā veritatē.

In expositōe epte ad galathas.

Nec defueris correptioni nec studueris certamini.

¶ Ita nos nec deesse voluit fratrum corruptioni nec studere certamini. Multi enī hoies cū a sōno excitant litigare volūt aut rursus dormire cū litigare prohibent. Pax ergo t dilectio cōis pericu li cogitatione in corde seruent. Mod⁹ aūt sermonis siue acrius siue blādi⁹ proferat sicut salus ei⁹ quez corrigis videt postulare moderand⁹ est. Seruum inquit dñi nō oportet litigare sz mitez esse ad oēs docibilē patientē Et ne quisq̄ ex eo putet cessandū sibi eē a correptione erroris alteri⁹ vide qđ adiūgat. In modestia inqt corripientē diuersa sentientes. Quomō in modestia quomō corripientē nisi cū lenitatē corde retinem⁹ et aliquā medicamēti acrimoniā verbo correptionis aspgimus.

Mequando deus det illis penitentiā ad cognoscendā veritatē. et resipiscāt a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.

Ex lib. de correptōe t gra

Correptionis vtilitas

¶ Correptionis vtilitas q̄ nunc est maior nūc minor pro peccatoz diuersitate salubriter adhibet t tūc est salubris qñ supern⁹ medicus respicit. Non enī aliquid proficit nisi cū facit vt pcti sui quemq̄ pniteat. Et quis hoc dat nisi q̄ respexit apl'm petrū negantē et fecit flentē? Unde et paulus apl'us posteaq̄ dixit cū modestia corripiēdos esse diuersa sentientes ptin⁹ addidit. Mequādo det eis de⁹ penitentiā ad cognoscendā veritatē t resipiscāt a diaboli laqueis. Ipsa penitentia qñ digna causa ē scōm morē eccl'ie vt agat plerūq̄ in infirmitate non agitur. qrr pudor timor est displicēdi dū plus delectat hoiz estimatio q̄z iustitia qua se quisq̄ humiliat penitēdo. Unde nō solū cū agitur penitētia verūetiā vt agatur dei mia necessaria ē. Alioquī non diceret apl'us de quibusdam. ne forte det illis de⁹ penitētiam et vt petrus amare fleret pmisit euangelista et ait. Respexit eū dominus.

Ad penitētiā agēdā opus ē dei mia.

Luce. xxii.

Capitulum.iij.

Hoc aūt scito qr in nouissimis dieb⁹ instabūt tēpora periculosa: et erūt hōines seipos amātes: cupidi elati: superbi: blasphemi parentib⁹ nō obedientes ingrati: sceleſti: sine affectione sine pace criminatores: incōtinentes: immites: sine benignitate proditores: proterui: ceci: tumidi: t voluptatū amatores magis q̄z dei.

Ex tractatu euāgelii ſm tohānē. cxx.

¶ Qui hoc aio pascūt oues xp̄i vt suas velint esse nō xp̄i se conuicunt amare non xp̄m vel gloriādi vel dominandi vel acq̄rendi cupiditate nō obedientes t subuenientes t deo placēdi charitate. Cōtra hos ergo vigilat tortens inculcata ista vox xp̄i quos apostolus gemit sua q̄rere nō que iesu xp̄i. Mā quid est aliud Diligis me pasce oues meas q̄z si diceret si me diligis nō te. pascere te cogita oues meas? Et sicut meas pasce nō sicut tuas. Glam meā in eis q̄re nō

Pascens oues vt sui sint se non xp̄m amat

Phili. ii

Joh. xxi.

tuā: meū dominiū nō tuū. lucra mea nō tua ne sis i eoz societate qui pertinent ad tpa periculosa seipos amātes t cetera q̄ hinc maloz inicio cōnectūtur. Hec enī omia mala ab eo velut fonte manant quod primū posuit seipsos amātes. Merito dicit petro diligis me respondit amo te. Eicq̄ refertur pasce agnos meos. Et hoc iterū hoc ktio ibi etiaz demonstrat vnū atq̄ idē esse amorē et dilectionē Mā etiā dñs nouissime nō ait diligis me sed amas me. Mō ergo nos sed ipm amem⁹ et in pascēdis ouibus eius ea que sūt eius nō ea que sūt nostra q̄rām⁹. Mescio q̄ enī ie xplicabili mō q̄squis seip̄z nō deū amat nō se amat. t quisq̄s deū non seip̄z amat ipe se amat. Qui enī non potest viuere de se morit vticq̄ amādo se Mō ergo se amat qui ne viuat se amat. Cū vero diligit de quo viuit nō se diligendo magis diligit qui propterea se nō diligit vt eū diligat de quo viuit. Mō sint ergo seipsos amātes qui pascūt oues xp̄i ne tanq̄ suas nō tanq̄ ipsius pascant eas et velint ex illis sua lucra pquirere sicut amatoz pecunie vel eis dñari sicut elati. vel gl'a ri de honorib⁹ quos ab eis sumūt sicut superbi vel itātū progredi vt etiā hereses faciāt sicut blasphemi nec cedāt sctis patrib⁹ sicut parētibus nō obedientes. Et eis qui illos corrigere volūt qz perire nolūt mala pro bonis reddāt sicut ingrati interficiant aīmas et suas t alienas sicut sceleſti. Materna eccl'ie viscera dissipēt sicut irreligiosi nō ppatiantur infirmis sicut sine affectiōe famā sanctoruz maculare conentur sicut detractores cupiditates pessimas nō refrenēt sicut icōtinētes. Exerceāt litates sicut imites nesciāt subuēire sicut sine benignitate indicēt inimicis pioz q̄ occultanda cognouerint. sicut pditores hūanam vere cūdiā inuere cūda exagitatiōe pturbēt. sicut procaces non intelligāt neq̄ que loquunt neq̄ de quib⁹ affirmāt. sicut cecati letitias carnales spūalib⁹ gaudijs anteponāt. sicut voluptatū amatores magisq̄ dei. hec enī atq̄ huiusmōi vitia siue vni hoi accidāt omia siue bis alia illis alia dominent ex illa radice quodam mō pullulāt cū sūt hoies seipos amātes. Ob vitiū maxime cauēdū eis est q̄ pascunt oues xp̄i ne sua querāt nō q̄ iesu xp̄i t inv⁹ cupiditatū suaz pferāt pro quib⁹ sāguis fus⁹ est xp̄i. Cui⁹ amor in eo q̄ pascit oues ei⁹ in tā magnū debet spūalē crescere ardorē vt vincat etiā mort⁹ naturalē timorē q̄ mori nolum⁹ t qñ cū xp̄o viuere volum⁹. Mā et apl's paul⁹ dicit se hre pcupiscētiā dissoluit t eē cū xp̄o. igemiscit tñ guat⁹ t nō vult spoliari sz supuestiri vt absorbeat mortale a vita. t huic dñs dilectori suo. Cum senuer⁹ inqt extēdes man⁹ tuas t ali⁹ te cīget t ducet quo nō vis ℔ enī dixit significās q̄ morte clarificatur⁹ erat ℔ū. solut⁹ q̄ppe a corpe volebat eē cū xp̄o. sz si fieri posset preter mort⁹ molestiā vitā pcupiscebat etnā ad quā molestiā nolēs duct⁹ ē sz ab ea volēs educt⁹ ē nolēs ad eā venit sed volēs eā vicit.

Phili. i.

Joh. xxi.

¶ Unde qñ dixit apl's nūc enī propior est nra sal⁹ q̄z cū credidim⁹ nox pcessit dies aūt approp̄quauit. ecce quot anni transierūt nec tamē quod dixit falsū est q̄z tomagis nūc dicēdū est ppinquare dñi aduentū quādo tant⁹ est ad finē factus access⁹? Apl's certe spūs inqt mānifeste dicit qr in nouissimis temporibus recedēt quidē a fide nondū vticq̄ erāt eadem tempa heretico:ū scilicet taliuz quales eodem sermone descripsit sed iaz venerūt ac per hoc in nouissimis tpib⁹ videmur etiā p ipsos de fine seculi pmoueri. itēq̄ alibi dicēs. Hoc aūt scito qñ i nouissimis dieb⁹ instabunt tempora seua. vel sicut

Ex epla ad esthū ēpm. Ro. xiii.

Dies dñi ppior ē q̄z cū credidimus.

G

Scelerati quos euitādos dic aplus etiā tūc erāt.

Mūc multo plures sunt scelerati.

Act. ii.

H

Johelis. ii. Nouissimi dies erāt sub apostolis. Act. i.

Nouissimus oim dies q̄ lōge abest ignorāt.

alij codices habēt periculosa deide qualia futura sint exprimēs: erūt enī inqt homes seipos amātes, amatores pecūie: elati: supbi: blasphemi: parētib⁹ nō obediētes. igrati: scelesti irreligiosi sine affectione detractores incōtinētes: īmites sine benignitate, pditores: procaces: cecati: voluptatū amatores magis q̄ dei. habētes spēm pietatis ✠tutē ei⁹ abnegātes. Mirū si tales homes aliquādo defuerunt. Deniq; qz ꝛ tūc erāt adiūgit ac dicit. Et hos euita. Ex his enī sūt qui penetrāt domos. Mō ait penetrabūt tāq̄ et hic futurū pnūciās sicut supra dixerat instabūt tpa periculosa sz ait penetrant domos ꝛ captiuas ducūt mulierculas. Mō ait ducent vel ducturi sūt sz iā ducūt. Nec putandus ē hoc loco pro tpis futuri verbis presentis tpis verba posuisse qñquidē illos ab eo cui scribit euitari admonebat. Nec tamē frustra dixit in nouissimis dieb⁹ istabūt tpa periculosa ꝛ hinc ea piculosa futura demonstrās tales homes futuros esse predixit nisi qz tanto plures erūt magisq; abundabūt q̄tomagis ppinquaē ad finē. Videm⁹ ergo tales nūc abūdare. Sed quid si abundātiores erūt post nos ꝛ oino abūdantissimi qñ iam tāq̄ ipse finis istabit q̄diu aberit ignorāt? Nouissimi q̄ppe dies dicti sūt et in ipsis p̄mis aplōrū diebus cū dñs in celū recēs eēt ascens⁹ qñ die pēthecosten misit pmissū spm̄ sctm̄ et quidā stupebāt āmirātes eos qz liguis quas nō didicerant loquebant. Quidā retro irridētes musto plenos esse dicebāt. Quo die petr⁹ loquēs ad illos qui de hac re varie mouebātur nō ei sicut vos (inquit) suspicamini ebrij sūt isti cū sit hora diei tertia sz attendite qm̄ hoc ē qđ dictū ē per pphetam Erit in nouissimis dieb⁹ dicit dñs effundā de spū meo sup oēm carnē ꝛc. Jā tunc ergo erāt dies nouissimi q̄tomagis nūc? Etiā si tantū diex remansit vsq; in finem q̄tū ad hanc diē a dñi ascensione transactū est vel aliqđ siue min⁹ restet siue amplius qđ profecto nescim⁹ qz nō est nr̄z scire tempora vel momēta q̄ pater posuit in sua potestate. cum tū sciam⁹ in nouissimis tpibus in nouissimis dieb⁹ i nouissima hora nos agere sicut aplī sz multomagis q̄ fuerūt post illos ante nos et multomagis nos ꝛ magis q̄ nos qui erūt post nos donec ad illos veniat qui erūt si dici potest nouissimorum nouissimi atq; ad ipsum oīno nouissimū quē vult itelligi dom⁹ vbi dicit et resuscitabo eū in nouissimo die qui q̄uis lōge absit comprehendi non potest.

Habentes speciē quidē pietatis: ✠tutē aūt eius abnegantes. Et hos deuita.

Ex lib. j. fausti ti. xxxix. Religiōis coagulum nō fit absq; sacramēto visibili. Sacramēta visibilia pietatis inesse possūt etiā impijs sicut habuisse sanctū baptismū etiā magū simonē legim⁹ fiunt tales quales aplus ait. Habentes formā pietatis virtutem aūt eius abnegātes. ✠tus aūt pietat⁹ ē finis p̄cepti id est charitas de corde puro ꝛ conscientia bona et fide nō ficta. Unde aplus Petrus cū de sacramēto arche in qua noe dom⁹ a diluuio liberata est loqueret sic. ꝛ vos inquit simili forma baptisma saluos facit Et ne sibi sufficere putarēt visibile sacramentū per qđ hēbāt speciē pietatis et p malos mores pditeviuēdo ✠tutem ei⁹ abnegarent conti

I. Tim. iii.

nuo subiecit. non carnis depositio sordiū sed conscientie bone interrogatio.

Ibidem.

C

Certe iā renati sunt ex aqua ꝛ spū fratres nr̄i et nos ante aliquot ānos renati sum⁹ ex aqua et spū Bonū ē nobis vt nō diligam⁹ mundū ne remanēant in nobis sacramēta ad dānationē nr̄am nō firmamēta ad salutē. Firmamētū salutis est habere radicē charitatis habere ✠tutē pietatis nō formā solā. bona forma sancta forma. Sz quid valet forma si nō teneat radicē? Sarmentū precisū nōne in ignē mittit? Habe formā sed in radice. Quomodo aūt radicamini vt nō eradicemini? Tenēdo charitatem sicut dicit apostolus paulus in charitate radicati et fundati.

Ex sermone in epla iohānis. ii.

Firmamētū salutis ē hre charitatem.

Forma nō pdest sine radice.

Ephe. iii.

C

Ponite corda vra in virtute ei⁹ nō vt habeatis formā pietatis ✠tutē eius negetis sz in virtute ei⁹ ponite corda vra. Que est virt⁹ ciuitatis hui⁹? qui vult intelligere virtutē hui⁹ ciuitatis itelligat vim charitatis. Jpa est virt⁹ quam nemo vincit nullus ignis nullus fluctus seculi nulla tētatiōis flumina extinguūt. De hac dictū est. Valida est sicut mors dilectio. Quomō enim mors qñ venit resisti ei non potest sic cōtra violētiaz charitatis mūd⁹ nihil potest. Econtrario enī similitudo data est de morte. Quomō enī mors ad auferendū violētissima ē sic charitas ad saluādū violēta est. Per charitatē enī multi mortui sūt vt viuerēt deo. hac charitate accensi martyres nō simulati non vana glia vētilati nō tales de quibus dictū ē. si tradidero corp⁹ meū vt ardeā charitatē aūt nō habeā nihil mihi pdest. sed tales quos vere xp̄us ꝛ veritatis charitas pduceret ad passionē. Quid eis fecerūt tētationes seui entiū? Maiorē violentiā habuerūt oculi flentium suox q̄ psecutiones insectātiū. q̄ multos tenebāt filij ne paterēt. q̄ multox genib⁹ puoluebant vxores ne vidue derelinq̄rent. q̄ multos parētes prohibebāt mori sicut nouim⁹ et legim⁹ in passione beate perpetue facta sūt ista. At lachrime quātelibet et q̄tolibet ipetu fluerēt qñ ardorē charitatis extinguerēt? Hec ē virtus syon cui ꝛ alibi dictū est. Fiat pax in virtute tua ꝛ abundātia in turribus tuis. Ponite corda vra in virtute eius et distribuite domos eius. Quid hic intelligim⁹ ponite corda vestra i virtute ei⁹ ꝛ distribuite domos ei⁹? Jd est distinguite domū a domo. Molite pfundere domos. Est enī forma habēs. ꝛ pietatē nō habēs sz distribuite nolite pfūdere. Tūc aūt distribuit⁹ ꝛ nō confūditis qñ corda in ✠tute ei⁹ ponit⁹ id ē cū facti fueritis p charitatē spiritales tūc temere nō iudicabit⁹. Tunc videbit⁹ nihil obeē malos bōis q̄diu sum⁹ i hac area

Ex tractatu pl. xlvii.

Charitat⁹ ardor i extinguibilē

Can. viii.

Cor. xiii.

ps. cxxi. ps. xlvii.

C

Sacramentū scti lauacri nusq̄ ē nisi ex catholica eccl̄ia. Sed eā formā secū habēt sarmenta precisa quā in ipsa vite anteq̄ precideren⁹ acceperāt hi sūt enim de quibus aplus dicit. Habentes speciem pietatis virtutē aūt eius abnegantes. Est ei magna virt⁹ pietatis pax ꝛ vnitas qz vnus est deus hanc illi nō habent qz precisi ab vnitate sūt. Jtaq; si qui ex ipsis ad catholicam venīūt non iterāt speciem pietatis quam habent. sed accipiunt virtutem pietatis quā non habent. Nam et amputatos ramos denuo posse inseri si nō permāserint i incredulitate aptissime aplus docet.

Ex libro de agone xpiano

Sacramēta baptismi non ē nisi ex eccl̄esia catholica: sz formā ei⁹ habēt sacramenta precisa.

Ex his enim sunt q̄ penetrāt domos et captiuas ducūt mulierculas oneratas peccatis que ducuntur varijs desideriis semper discentes et nunq̄ ad scientiā veritatis peruenientes.

Extractatu euāgelij ſm iohānē.lx.

H Querere debem⁹ facie dñi ſēp

Hic nō inuenitur qō ſufficiat.

Exo.vii.

B

Exlibro ad ianuariū.ti. Heretici ſemper inquieti.

Exo.viii.

Exlib.ō fauſtū ti.xxvi. Hiere.xvii. Perdix cōtentioſa currit in laqueum vt heretici.

Diuini cantici vox eſt q̄rite dñm et viuet anima veſtra. Queram⁹ inueniendū q̄ram⁹ inuentū vt iueniēdus querat occultus eſt vt iuentus q̄ratur imenſus ē. Unde alibi dicit. Querite facie eius ſp Satiat enī querentē inquātum capit ꝛ iuenientez capaciorē facit vt rurſus q̄rat implere vbi plus capere ceperit. Nō ergo ita dictū eſt q̄rite facie eius ſemp quēadmodū dictū eſt de quibuſdā ſemp diſcentes et ad veritat⁹ ſcientiā nūq̄ peruenientes. ſed poti⁹ ſicut ille ait. Cū p̄ſūmauerit homo tūc incipit donec ad illā vitā veniam⁹ vbi ſic ipleamur vt capaciores nō efficiamur q⁹ ita pfecti erim⁹ vt iā nō proficiam⁹. Tūc enī oſtēdit nobis qō ſufficit nob hic aūt ſemp queram⁹ ꝛ fructus inuentionis nō ſit finis inq̄ſitiōis. Nec̄ enī propterea nō ſemp quia hic tm̄ ſed ideo hic ſemp dicim⁹ eſſe querendū ne aliquādo hic putem⁹ ab inquiſitiō ceſſandū. Nā et de quib⁹ dictū eſt ſemp diſcētes ꝛ ad vitatis ſciētiam nūq̄ pueniētes hic ſūt vtiq̄ ſemp diſcētes. cū vero de hac vita exierint iā nō erunt diſcētes ſz erroris ſui mercedē recipiētes. Sic ei dictū eſt ſemp diſcētes et ad veritatis ſcientiā nunq̄ puenientes tanq̄ diceret. Semp ābulantes ꝛ ad vitā nō peruenientes. Nos aūt ſemp ābulemus in via donec eo veniam⁹ quo ducit via. Muſq̄ in illa remaneam⁹ donec pducat vbi maneam⁹. Atq̄ ita et querendo tendim⁹ ꝛ inueniēdo ad aliquid puenim⁹. et ad id q̄ reſtat querēdo ꝛ inueniendo tranſimus quouſq̄ ibi fiat finis querendi vbi perfectioni non ſupereſt intentio proficiēdi.

Quēadmodum autē iamnes et mābres reſtiterunt moyſi: ita et hi reſiſtūt veritati homines corrupti mente. reprobi circa fidē: ſed vltra nō proficient. Inſipientia enī eor⁹ manifeſta erit in omibus: ſicut ꝛ illorū fuit. Tu aūt aſſecutus es meā doctrinā: inſtitutionē: propoſitū: fidē: longanimitatē: dilectionē: patientiā: pſecutiōes: paſſiōes: qualia mihi facta ſūt antiochie iconyo liſtris. q̄les pſecutiones ſuſtinui ꝛ ex oibus eripuit me dominus

Amimoſitas hereticor⁹ ſp indeta ē quos magor⁹ pharaōis hr̄e conatū declarat apl⁹s dicēs. ſicut etiā iamnes ꝛ mābres reſtiterūt moyſi ſic ꝛ hi reſiſtunt v̄itati homines mēte corrupti reprobi circa fidē ſz vltra non ꝓficient. Demētia enī eorū manifeſta erit oibus ſicut illor⁹ fuit. Qz enī p ipſā corruptionē mētis inq̄etiſſimi fuerūt in ktio ſigno defecerūt fatentes ſibi aduerſū eē ſp̄m ſctm̄ q̄ erat i moyſe. Nā deficiētes dixerūt. digit⁹ dei eſt h̄. Sicut aūt pciliat⁹ ſpūs ſanctus requiē p̄ſtat mitib⁹ ꝛ hūilibus corde. ita ꝓtrarius et aduerſ⁹ imites ac ſuperbos inquietudine exagitat quā inquietudinez muſce ille breuiſſime ſignificauerūt ſub quibus magi pharaonis defecerunt dicentes digitus dei eſt hoc.

Dait hieremias ꝓpheta clamauit pdix cōgregauit q̄ nō peperit faciēs diuitias ſuas nō cū iudicio. p dix enī nimis p̄tiōſum aīal notū ē quāta auiditate ipius p̄tionis currat in laqueū. Nō enī diſpuſima puicacia vt congreḡet ſicut hic dixit q̄ nō peperūt. xp̄ianos enī quos maxime xp̄i noie ſeducūt iā per ipius xp̄i euāgeliū natos iueniūt ꝛ faciūt illos diuitias ſuas nō ſane cū iudicio ſz cū temerita-

te incōſiderata. Nō enī intelligūt ibi eſſe verā ꝛ ſalubrē et quodāmodo germanā atq̄ radicalē xp̄ianā ſocietatem vnde iſtos ſepauerūt. quos ad ſuas diuitias congregarūt. Et qz de talib⁹ dicit apl⁹s. Sicut enī iamnes et mābres reſtiterūt moyſi ſic ꝛ iſti reſiſtunt veritati hoies mēte corrupti reprobi circa fidē ſz vltra nō proficiēt. Demētia enī eorū manifeſta erit oibus ſicut ꝛ illorū fuit. Sequit et hic propheta ꝛ dicit de pdice q̄ congregauit que non peperit in dimidio dierū ei⁹ derelinquūt eā ꝛ in nouiſſimis ſuis erit inſipiens idest q̄ primo tanq̄ per pollicitationē ꝛ oſtētationē excellētis ſapientie ſe ducebat erit inſipiēs. id ē appebit iſipiēs. Eis q̄ pe quib⁹ primo ſapiēs erat tūc erit inſipiēs cuz apparebit. qz demētia eius nota erit oībus.

Et omēs qui pie volūt viuere in xp̄o ieſu perſecutionē patientur.

Exlibro de paſtoribus. Eccl. ij.

LIi accedēs ad ſeruitutē dei ſta in iuſtitia ꝛ timore ꝛ prepara aiam tuā ad tētationē. Qui hec enī loquit cōfortat infirmum et ex infirmo facit firmū vt nō ille cū crediderit ꝓſpa hui⁹ ſeculi ſperet. Si enī doct⁹ fuerit ſpare ꝓſpera ſeculi ipa ꝓſpitate corrūpitur Supueniētib⁹ aduerſitatib⁹ ſauciat aut fortaſſis extinguit. Nō ergo eū edificat ſup petrā q̄ ſic edificat ſed ſup arenā ponit. Petra aūt erat xp̄us xp̄i paſſiōes imitāde nō a xp̄ianis delitie q̄rēde cōfortat infirm⁹ cū ei dicit. ſpa quidē tētatiōes hui⁹ ſeculi ſz ab oīb⁹ eruet te dñs ſi ab illo nō receſſerit retro cor tuū. Nā ad pfortādū cor tuū / vēit ille pati / vēit ille mori / venit ſputis illiniri / vēit ſpinis coronari / vēit obprobria bibere / vēit poſtremo ligno pfigi. Oia hec ille pro te tu nihil pro illo ſz pro te q̄les aūt ſūt q̄ timētes eos ledere cor⁹ cā quib⁹ loquūtur nō ſolū nō preparāt ad iminētes tētationes: ſz etiā promittūt felicitatē hui⁹ ſeculi quā deus ipſe ſeculo nō ꝓmiſit. Ille pdicit labores ſup labores vſq̄ in finē vēturos ipſi ſeculo ꝛ tu vis ab ipſis laborib⁹ exceptū eſſe xp̄ianū? Qz xp̄ianus ē aliquid plus paſſur⁹ eſt in hoc ſeculo / Eteni ait apl⁹s oēs qui volūt in xp̄o pie viuere pſecutionē patient. ſaz tibi ſi placet paſtor ſua querēs nō q̄ ieſu xp̄i ille dicat oēs qui volūt in xp̄o pie viuere pſecutionē patientur. et tu dic ſi in xp̄o pie vixeris abundabūt tibi oia bona. ꝛſi filios nō habes ſuſcipies et enutries oſſ ꝛ nēo tibi morie⁹. Hec cine eſt edificatio tua? Attēde quid facias vbi ponas. Sup arenā eſt quē ſtituis vēturus ē ymber influxur⁹ eſt fluui⁹ flaturus eſt vētus ipingēt in domū iſtā et cadet. Et fiet ruina ei⁹ magna. leua de arena pone ſup petraz in xp̄o ſit quē vis eſſe chriſtianū. Attendat ad paſſiones xp̄i indignas attendat illū ſine vllo peccato q̄ non rapuit exſoluentem.

Exlib. de ciuitate dei. xviii

Volentes pie viuere ſemp patientur pſecutionem.

Qō ait apl⁹s paulus. quicūq̄ volūt in xp̄o pie viuere pſecutionē patient nullis putandū ē deeſſe poſſe temp⁹ qz ꝛ cū ab eis qui foris ſūt nō seuientibus videt eſſe trāquillitas. Et reuera ē plurimū q̄ cōſolationis affert maxime iſirmis nō tamē deſūt imo mlti ſūt int⁹ qui corda pieviētiū ſuis pditis moribus cruciāt qm̄ per eos blaſphemat xp̄ianuz ꝛ catholicū nomē. Qō q̄to carius eſt eis qui volūt pie viuere in xp̄o tantomagis dolēt qō p malos intus poſitos fit vt min⁹ q̄ plorū mentes deſiderāt diligat. ipi quoq̄ heretici cuz cogitant habere nomen ꝛ ſacramēta xp̄iana et ſcripturas et pfeſſionē magnū doloꝛē faciūt in cordibus piorum quia et multi volētes eſſe chriſtiani propter eor⁹ diſſen-

Heretici magnū doloꝛē faciūt hereticis.

siones hesitare coguntur et multi maledici etiam in his inuenitur materiā blasphemandi christianū nomen qz et ipsi quoquo modo christiani appellā-tur. His atq; huiusmōi prauis moriḃ⁹ z errorib⁹ hominū persecutionē patiunt qui volūt in xp̄o pie viuere etiā nullo infestante neq; vexante corp⁹ illo rū patiunt quippe hāc psecutionē nō in corporib⁹ sed in cordib⁹ vnde illa vox est. Scōz multitudinē dolorū meorū in corde meo. Nō enī ait in corpore meo. Sz rursus qm̄ cogitantur imutabilia diuina p missa z quod ait apl's. nouit dn̄s qui sūt eius. quos enī prescíuit et z predestinauit pformes fieri imaginis filij ei⁹ ex eis pire null⁹ potest ideo sequitur in illo psalmo. Cōsolationes tue iocūdauerūt aiaz meaz. Dolor autē ipe qui fit in cordib⁹ piorū quos psequunt mores xp̄ianorū malorū siue falsorū p dest dolentib⁹ qm̄ de charitate descendit qua eos perire nolūt nec ipedire aliorū salutē. Denicq; magne psolationes fiūt etiā de correctionib⁹ eorum que piorum aias tanta iocunditate pfundūt cōtis doloribus de sua pditione cruciauerunt. Sic in hoc seculo in his diebus malis nō solū a tempe corporalis presentie christi et apostoloz eius sed ab ipo abel quem primū iustum impius frater occidit et deinceps vsq; in hui⁹ seculi finē inter psecutiones mundi z psolatiōes dei pegrinādo pcurrit eccl'ia.

¶ Sensi in epla tua q tedium te detinuerit a peccatoribus relinquētib⁹ legē dei. Illo enī spū viuis quo dictū est. vidi insensatos z tabescebā. Pia est illa tristitia z sic dici potest beata miseria vitijs alienis tribulari nō iplicari merere nō herere cōtrahi nō amore attrahi. Hec ē psecutio quaz patiunt oēs qui volūt in christo pie viuere scōm apl'icaz moriḋacē verāq; sententiā. Quid enī hic tam pseq̄tur vitā bonorū cōq; vita iniquoz? Non cū cogit imitari quod displicet sed cū cogit dolere quod videt quoniā coram pio viuēs ipe et si nō obligat cōsentientē cruciat sentientē. Nam sepe z diu piorū coriḃ⁹ a secularibus temporib⁹ et quorūlibet vexationib⁹ parcit piorum autē cordibus malis hominū moriḃ⁹ nunq; vsq; ad huius seculi finem sic ergo potius implet quod pmemorauit dixisse apostolū: qz omēs qui volūt in xp̄o pie viuere persecutionem patiuntur. et tanto amarius cōto interius donec diluuiū transeat vbi archa continet corvuz et columbam.

¶ Verū est illud oēs qui volūt pie viuere in christo psecutionē patient. Non pateris psecutionem nō vis pie viuere in xp̄o vis probare verū esse qđ dictū est? Incipe viuere in christo. Quid est pie viuere in xp̄o? Vt pertineat ad viscera tua qđ ait apostolus. Quis infirmat z ego nō infirmor? Quis scandalizatur et ego nō vror? Aliorū infirmitates aliorū scandala psecutiones illi fuerūt. Nūquid ergo sūt hoc tēpore plures? abūdāt illis qui ea curāt

¶ Nemo sibi dicat fuerūt tribulationes apud patres nostros apud nos nō sunt. Si putas te nō habere tribulationes nondū cepisti esse christianus. Et vbi est vox apl'orum? Sed et omnes qui volūt in christo pie viuere psecutiones patient. Si ergo non pateris vllam p xp̄o persecutionez vide ne nondū cepisti in xp̄o pie viuere cum autē ceperis in xp̄o pie viuere ingressus es torcular prepara te ad pressuras: sed noli esse aridus ne de pressura nihil exeat.

¶ Omnes qui scōm xp̄m pie volūt viuere necesse est patiāt obprobria necesse ē otēnant ab his qui volūt impie viuere quorū felicitas tota terrena ē irridentur illi qui felicitatē vocant quā oculis videre non possūt z dicitur eis. Quid credis insane? Vides qđ credis? Reuersus est aliquis ab inferis et retulit tibi quid ibi agitur? Ecce qđ ego amoui deoz fruoz. Despiceris qz speras qđ non vides. Et despicit te ille qui quasi tenet qđ videt. Attēde ipe si tenet noli turbari vide si ipse tenet ne dū putas eū felicem in presenti amittas verā felicitatē futurā. Noli turbari attēde si tenet labit hoc ab illo qđ tenet vel ipse ab eo qđ tenet. Necesse est transeant aut ipse per suas aut res ipsi⁹ per illū per quē trāseant res sue? Qui eas labefactauerit. Qui transit per res suas? Qui in diuitijs moritur qz cuz morit non eas secū affert ad inferos. Tu securioz esto qz resurrexit et docuit te qđ in alia vita vatur⁹ sit certus esto qz dat. Sed insultat ille qz tenet. Ferto insultantē et ridebis gementē. Postea enī veniet tēpus quando dicturi sūt illi ipsi. Hij sunt quos aliquando habuim⁹ in risū verba sūt libri sapiētie qz prodidit nobis scriptura q̄ dicturi sunt illi ipsi qui nos modo irridēt et qui nos despiciūt et a quib⁹ impleti sum⁹ obprobio et despectione que verba habebūt tūc quādo a veritate desicientur. Videbūt enī ad dexterā fulgere quos secū pmixtos cōtemserāt cū factum in illis fuerit quod dicit apl's Cum xp̄s apparuerit vita vestra tūc et vos cum illo apparebitis in gloria et dicēt. Hi sunt quos aliquando habuim⁹ in risū z in simlitudinē impiorum. Nos insensati vitā illoz estimabamus insaniaz et finē eoz sine honore. Quōmō pputati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illoz est? Sequūtur in eo sermone z adijciūt. Ergo erravim⁹ a via veritatis z iustitie lumen nō luxit nobis z sol nō ortus est nobis. Quid nobis profuit superbia et diuitiaruz iactantia quid ptulit nobis? Ibi tu nō eis insultas qz ipsi sibi iā insultāt. Quod donec fiat fratres leuemus oculos ad eū qui habitat in celo et non ab illo tollamus oculos quousq; miserear nr̄i z liber et ab omni tētatione z obprobrio z despectu.

¶ Omēs qui volūt pie viuere in xp̄o iesu psecutionem patient. Nō enī modo qz diabolus per reges nō seuit ideo non xp̄iani patiunt psecutionem. Si mortuus est diabol⁹ mortue sūt persecutiōes. Si aūt ille aduersari⁹ noster viuit vnde nō tentatiōes suggerit? Vnde nō seuit? Vnde nō minas aut scādala procurat? O si incipias pie viuere videbis qz omēs qui volūt pie viuere in xp̄o iesu psecutionem patient. Pugnam⁹ cū cōcupiscentijs nostris pugnamus foris cū infidelib⁹ z inobedientib⁹ homīb⁹. pugnam⁹ cū suggestionib⁹ cū pturbatiōibus carnalibus. Ubiq; pugnam⁹ adhuc. qz corpus qđ corrūpit aggrauat aiam. Pugnam⁹ adhuc qm̄ si spūs vita est tamē corp⁹ mortuū est propt̄ peccatū Sed quid futurū est? Si aūt spūs eius habitat in vobis q̄ suscitauit xp̄z a mortuis viuificabit z mortalia corpora vestra propter sp̄z qui habitat in vobis. Cū ergo viuificata fuerint mēbra nostra mortalia iam nihil resistet spiritui nostro.

¶ Ait apl's Oēs qui volūt in xp̄o pie viuere psecutionē patient. Ecce qz dies mali sūt sine psecutione hic iusti viuere nō possūt qui inter malos viuūt psecutionē patiunt. Oēs mali psequunt bonos nō ferroz lapidib⁹ sz vita z moriḃ⁹. Nunqd aliquis sāctū loth psequebat in sodomis? Nemo illi molestus erat z tñ inter ipsos viuebat inter imundos superbos blasphemos. Persecutionē patiebat non vapulādo sz malos videndo. Quisquis me audis et nonduz viuis in christo incipe in xp̄o pie viue-

Ex epla ad sebastianū.

Beata miseria vicijs alienis tribulari.

Ex tractatu pi. lxiii. Pie viuēs torquet vitijs alienis

ii. Cor. xi.

Ex tractatu pi. lv. Exps tribulatiōis nō est pfectus xp̄ianus.

Ex tractatu pi. cxxii.

Ps. xciii.

ii. Thi. ii. Ro. viii.

Ps. xciii.

Irrisio eorū q̄ sperāt eterna.

Delitie huius mundi teneri nequeūt.

Sapiē. v.

Irridētiū planctus.

Colo. iii.

Sapiē. v.

Ibidem.

Extractatu pi. cxxvii. Persecutiones nō morient ḣ nisi diabolus moria tur.

Pugna xp̄iani.

Sapiē. ix.

Ro. viii.

Ex sermone xxiiii. deverbis apli. Sine psecutiōe hic iusti viuere nō p̄nt.

H ii.Cor.xi. re et probas qđ dico. Denicꝙ apl'us cum memora ret pericula sua. piculis inqt in mari piculis in flu minib9 periculis in deserto piculis in latronib9 pi culis in falsis fratrib9. Cetera picula ꝯescere pos sunt pericula a falsis fratrib9 quiescere vsꝙ in finē seculi non nouerunt.

Ex libro sācrū. pspert. Qui malis moꝛib9 nō offenditur pax pficit

Wagn9 bonoꝛū laboꝛ est moꝛē tolerare ptra rios quibus qui nō offenditur parum proficit. Tā tum enī toꝛquet iustum iniquitas aliena ꝙtum re cedit a sua.

Mali aūt homines ꝛ seductoꝛes proficient in peius: errātes ꝛ in erroꝛē mittē tes. Tu vero permane in his que didici sti et credita sūt tibi. sciens a quo didice ris: et qꝛ ab infātia sacras litteras nosti: que te possūt instruere ad salutē per fidē que est in xpo iesu. Omis scriptura diui nitus inspirata vtilis ē ad docendu3 ad arguendū. ad coꝛripiendū. ad erudiēdū in iustitia: vt perfectus sit homo dei ad oīne opus bonum instructus.

Ex tractatu pi. liiii. Wat. xv.

Cecus si cecū ducat simul in foueā cadūt. meri to cadūt in puteū coꝛruptiōis. Quid ergo ait? pro ficient in peius. non tñ diu. Mā ante paulo dixit. sꝛ vltra nō proficiēt hoc ē nō dimidiabūt dies suos. Sequatur apl'us ꝛ dicat quare. demētia enī eoꝛu3 manifesta erit oīb9 sicut illoꝛū fuit.

B

Capitulum quartum

Estificoꝛ coram deo ꝛ ie su xpo qui iudicatur9 est viuos ꝛ moꝛtuos ꝛ aduē tum ipius et regnū eius: predica verbū. insta opoꝛ tune importune. argue: obsecra: increpa in omni patientia ꝛ doctrina.

In expositione epl'e ad galathas. Opoꝛtunitas est omni medicamento necessaria.

Importunitas opoꝛtunitati vtiꝙ ptraria est. Neꝙ oīno vllū medicamentū sanat nisi qđ opoꝛtūe adhibueris. ꝯꝙ ergo et sic possit distingui insta opoꝛtune et ali9 sit sensus ipoꝛtune argue deinde cetera cō texant hoꝛtare increpa cū omni lōganimitate ꝛ doctrina vt tūc opoꝛtuni9 sentiaris cū instas edificando. Cū autē destruis arguendo nō culperis etiam si ipoꝛtun9 videaris. sicut est talibus ipoꝛtunū ita duo q̄ sequunt ad duo superioꝛa possūt sigillatim referri. Hoꝛtare cū opoꝛtune instas increpa cū importune arguis. Deinde cetera duo similiter sꝛ cō uerso oꝛdine referent cum omi lōganimitate ad sustinēdas indignatiōes eoꝛ quos destruis ꝛ doctrina ad instruēda eoꝛ studia quos edificas. Tamē etiā illo vsitatioꝛe modo distiguat insta opoꝛtune qđ si hoc modo nō perficis ipoꝛtune ita itelligendum est vt tu opoꝛtunitatē oīno non deseras et sic accipias quod dictū est importune vt illi videaris importunus qui non libenter audit q̄ dicunt in eoꝛu tu tñ illi scias hoc esse opoꝛtunū et dilectionē cū Multoꝛū dū arguūtur pturbatio prosuit postea ad salutē. ramꝙ sanitatis eius aīmo teneas mansueto ꝛ modesto et fraterno. Multi enī postea cogitātes que audierint et ꝯꝙ iuste audierit ipsi se grauī9 et seueꝛius arguerūt. Et ꝯꝙuis pturbatioꝛes a medico vi derent abscedere paulati ꝙbi vigoꝛe in medullas penetrāte sanati sūt. Qđ nō fieret si semꝑ expectarem9 periclitantē putrescentib9 mēbꝛis quādo eū liberet vri aut secari quod nec ipi coꝛporis medici attendūt qui terrene mercedis intuitu curāt. quoꝛtus enī quisꝙ reperit qui ferrū eoꝛū aut ignē non ligatus exꝑtus sit cum ꝛ illi carnifices sint qui volentes ligati fuerint plures enī resistētes ꝛ moꝛi se male clamātes ꝯꝙ illo curari modo vix lingua ipa illoꝛum relicta libera omnibus mēbꝛis pstrinxerūt ne ꝙ ad suū neꝙ ad reluctātis sed ad ipsius artis arbitrū. Quoꝛū tamē vocib9 cōuicijsꝙ dolētiū nec cō mouet curantis anim9 nec quiescit manus. Medicine aūt celestis ministri aut per odioꝛū trabez cernere stipulā in oculo fratris volūt aut tolerabiliuſ moꝛtē videre peccātis ꝯꝙ verbū indignātis audire qđ nō ita accidisset si tam sanū aīmū curando alterius aīmo adhiberem9 quā sanis manib9 illi medici aliena mēbꝛa pertractāt. Nūcꝙ itaꝙ alieni peccati obiurgādi suscipiendū est negociū nisi cū interius interrogationib9 examinātes nr̄am conscientiam liquido nobis coꝛā deo respōderim9 dilectione nos facere. qꝛ si quicū vel in me vel etiā psecutiones ei9 quem argueris lacerauerūt aīm si adhuc ille p te sanari posse videbit nihil respōdeas donec saneris prioꝛ ne forte carnalib9 motib9 tuis ad nocendū psentias et exhibeas linguā tuam arma iniquitatis pctō ad reddendū malū pro malo aut maledictū pro maledicto. Quicquid enī lacerato aīo dixeris punientis est impet9 nō charitas coꝛrigētis. dilige ꝛ dic quod voles. Nullomō maledictum erit qđ specie maledicti sonuerit si memineris sentiꝛisꝙ te in gladio verbi dei liberatoꝛē hominis eē velle ab obsidione vitioꝛ. Qđ si forte vt plerumꝙ accidit dilectiōe talē quidē suscipias actionē et ad eam coꝛde dilectionis accedis: sed inter agendu3 subrepserit aliquid dū tibi resistit qđ te auferat ab hoīs vitio percutiendo ꝛ ipi homini faciat infestū postea te lachrimis lauantē huiusmodi puluerē multo salubꝛius meminisse oportebit ꝯꝙ nō debeamus sup alioꝛ superbire peccata qū in ipsa eoꝛū obiurgatiōe peccam9 cū facilius nos ira peccātis iratos ꝯꝙ miseria miseꝛcoꝛdes facit.

Rarissim9 q̄ inuenit qui nō violent aliqñ i coꝛpoꝛe curetur.

Obiurgādi officiū nulli est impēdēdū ni si ex dilectione.

Mō maledicit q̄ a vitio liberare preterdit.

D

Quod errabat nō reuocastis ꝛ qđ periit non inquisistis hinc inter man9 latronum ꝛ dētes lupoꝛū furentiū vtrūꝙ versamur ꝛ ptumaces sūt oues qꝛ querunt errātes alienas se a nobis dicūt erroꝛe suo ꝛ pditione sua. Quid nos vultis? Quid nos q̄ritis? Quasi nō ipa causa sit quare eos velimus et quare queram9 qꝛ errant et pereunt. Si in erroꝛe inquit sū si in interitu q̄d me vis? Quid me quers? Qꝛ in erroꝛe es reuocare volo qꝛ periisti inuenire volo. Sic volo errare. sic volo perire. sic vis errare sic vis perire? ꝯꝙto melius ego nolo. Prorsus audeo dicere ipoꝛtunus sum. Audeo dicentem ap'm. predica verbum dei insta opoꝛtune ipoꝛtune. Quibus opoꝛtune? Quibus ipoꝛtune? Opoꝛtune itaꝙ volentibus importune nolentibus. prorsus importunus sum audeo dicere Tu vis errare tu vis pire? Ego nolo. Nō vult postremo ille qui me ꝛret si voluero. Elide q̄d dicat vide quid increpet. Qđ errabat nō reuocastis ꝛ qđ periit non inq̄sistis Te magis timeo ꝯꝙ ip̄m? Opoꝛtet nos oīes exhiberi ante tribunal christi.

Ex libro de pastoꝛibus. Eze. xxxiiii. Contumacia rūsio.

Opoꝛtune et ipoꝛtune predicandū.

ii.Cor.v.

Sonet verbu3 dei volentib9 opoꝛtune nolētib9 ipoꝛtūe. inuenit sibi locū inuenit sibi coꝛda vbi reqescat inuenit terrā vbi germiet ꝛ fructū ferat. Mā qꝛ multi mali sunt ꝛ iniqui quos poꝛtat eccl'ia vsꝙ in finez manifestū est. Et hi sūt quibus verbū dei superfluum est aut sic in illos cadit quomodo semen in via cōculcatur ꝛ a volatilibus colligitur: aut sic in

Extractatu pi. cxxviii.

Wat. xiii.

eos cadit quomodo semen in petrosa loca vbi non habet terrā multā et statī exit et calefacto sole arescit qz non habebat radicē. Aut sicut inter spinas quod et si germinet et conek in auras surgere suffocak tamē multitudine spinarz. Tales autē sūt q verbum dei ptemnūt sicut via aut q ad hozā gaudentz facta tribulatiōe sicut estu solis arescūt. aut qui cogitationib⁹z curis z sollicitudine hui⁹mōdi tanqz spinis auaritie suffocāt qō in illis cepat germinare. Est autē etiā terra bona quo semē cum ceciderit affert fructū aliud tricenū aliud sexagenuz aliud centenū. Siue parū siue multū oēs in hozreo erūt. Sūt ergo tales z propter hos loquimur: Propter hos loquitur scriptura. propter hos nō tacet euangeliū. Sed illi audiant ne forte aliud sit hodie aliud cras ne forte audiendo mutenk aut arent viam aut lapides purgent aut spinas euellār.

Ex libro d trinitate. xv. ca. vltimo. Prouer. x. Multiloquiū nō petit pctm̄ p̄dicādo v̄bū dei.

¶ Scio scriptū eē in multiloquio nō effugies peccatū. Sed vtinā predicando verbū tuū z laudādo te tantūmodo loquerer nō solum fugerē peccatuz sed meritū bonum acqrerē: cqlibet multū sic loquerer. Neqz enī homo de te beat⁹ peccatuz pciperet germano in fide filio suo cui scripsit dicēs. Predica verbū insta opportune iportune. Arguqd dicendum est istū non multū locutū qui non solum opportune verūetiam iportune verbū tuum dñe nō tacebat? Sz ideo nō erat multuz qz tm̄ erat necessariū.

Erit enī temp⁹ cum sanam doctrinā nō sustinebūt sed ad sua desideria coacernabunt sibi magistros prurientes auribus et a veritate quidē auditū auertent ad fabulas aūt puertentur. Tu vero vigilia. in omnibus labora: opus face euāgeliste: ministeriū tuū imple: sobri⁹ esto.

H

Ex tractatu euāgelij fm iohā. xciiii.

Prouer. ix. Panes occulti sūt hereticoz errores.

Tuete timēdo z orando ne irruatis in illud enigma salomōis vbi mulier istipiēs et audax inops panis effecta conuocat pretereūtes dicēs. Panes occultos libenk attingite z aque furtiue dulcedinē. Hec enīz mulier vanitas est ipiozū cum sint insipientissimi aliquid se scire opinātiū sicut de ista muliere dictū est inops panis efficit. Que cū sit inops panis promittit panes id est cū sit ignara veritatis pmittit quos dicit libenter attingi et aque furtiue dulcedinez vt ea scilicet libenti⁹ et dulcius audiank et agank que palā in ecclesia disci crediqz prohibenk. Ipsa quippe occultatione condunt quodāmodo nefarij doctozes sua venena curiosis vt ideo se existimēt dicere aliquid magnū qz meruit habere secretum. et suaui⁹ hauriāt insipientiā quā putāt scientiā cui⁹ prohibitā quodāmodo furank audientiā propter illicita atqz punienda secreta muliere illa nō soluz insipiēs verū audax etiam nūcupak hec mulier insipiēs et audax sub xp̄iano vocabulo tot scelestas hereses condidit quot nefādas fabulas finxit. vtinam tales quales in theatris siue cantātur siue saltantur siue inimica scurrilitate ridenk z non quasdam tales quales aduersum deum fingere potuisse sic illā doleamus insipientiā vt miremur audaciam. Hoc apl̄us in spiritu sancto preuidens ait. Erit etiā temp⁹ cum sanam doctrinam nō sustinebunt sed scōm sua desideria magistros sibi coacer uabūt pruri entes auri b⁹z a veritate quidē auditū suū auertentes ad fabulas aūt cōuertenk. Illa eī secreti furtiqz pmemoratio qua dicik. Panes occultos libēter attingite et aque furtiue dulcedinē pruritū facit audientib⁹ in auribus spiritaliter fornicantib⁹ sicut quodā pruritu libidinis etiā in carne corrūpitur integritas castitatis. Audite itaqz a postolū talia preuidentē et ea vitanda salubriter admonentē. prophanas inquit verborū nouitates euita. Multum enim proficient ad impietatem et sermo eorum sicut cancer serpit.

Furti cōmēoratio pruritū facit auri b⁹. ii. Thi. ii.

Ego enim iam deliboz. et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen certaui: cursum consummaui: fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi coronа iustitie: quaz reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Non solum autē mihi sed et his qui diligūt aduentū eius. Festina ad me venire cito. demas enim me reliquit diligens hoc seculū z abiit thessalonicam: crescens in galaciā: titus in dalmaciam lucas est mecū solus. Marcum assume et adhuc tecum: est enim mihi vtilis in ministerio. Tichicuz autem misi ephesum. Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer tecū et libros: maxime autē membranas.

Ex libro de gra z libero arbitrio.

Apostol⁹ paul⁹ quez certe iuentū⁹ sine vllis meritis bonis imo cū multis meritis malis dei gratiā psecutū reddentis bona pro malis sua iā ppinquante passione scribēs ad timotheū ista vticqz iam merita sua bona cōmemorat vt post bona merita psequak corona qui post mala merita psecutus est gratiaz. deniqz supest inquit mihi corona iustitie quā reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Cui redderet corona iustus iudex si nō donasset gram misericors pater? Et quomodo esset ista corona iustitie nisi p̄cessisset gratia que iustificat impium? Quomodo ista debita redderek nisi prius illa gratuita donaretur? Proinde pfideremus ipsa merita quibus dixit coronā redditurz iudicem iustum z videam⁹ vtrū merita ipsius tanqz ipsius id est ex ipo ei ppata an dona sint dei. Bonum inquit certamē certaui cursū consūmaui: fidem seruaui. Primo ista bona opa si nō ea precessissent cogitatiōes bone nulla essēt. Attēdite itaqz quid de ipsis cogitationib⁹ dicat. Ait enī scribens ad corinthios. Non qz idonei sum⁹ cogitare aliquid tanqz ex nobis metipsis sed sufficientia nra ex deo est. Deide singula insplciamus. Bonū inquit certamē certaui. Quero qua virtute certauerit vtrū que illi ex semetipso fuerit an que desup data sit? Sz absit vt tātus doctor gētiū ignorauerit legez dei cui⁹ vox est in deuteronomio ne dicas in corde tuo fortitudo mea et potentia manus mee fecit mihi vtutē magnā hanc. Sed memoraberis dñi dei tui qz ipse tibi dat fortitudinē facere virtutē. Quid aūt prodest bonū certamē nisi sequatur victoria? Et quis dat victoriam nisi ille de quo dicit ipe? Gratias deo qui dat nobis victoriā p dñm nostrū Iesū xp̄m. Et alio loco cū pmemorasset testimoniū de psalmo qm̄ propter te mortificamur tota die deputati sum⁹ vt oues occisiōis subiecit atqz ait. Sz in his omnib⁹ superuincimus per eū q dilexit nos. non ergo per nos sed per euz qui dilexit nos deinde dixit. Cursum consummaui. Sed ille hoc dixit qui alio loco dixit. Igitur

Paulonō redderet coronā iustus iudex nisi dedisset graz pius pater. Pauli merita a gra dei dependent.

ii. Cor. iii.

Deut. viii.

ii. Cor. ii.

Ro. viii. Ps. xliii.

Ro. viii.

Prouer. ix.

Ro.ix.

non volentis neq; currentis sed miserentis est dei

H

Que sentētia nullomō potest etiaz sic conuerti vt dicat nō miserentis dei sz volentis r currētis ē hōi

i.Thi.i.

nis.quisquis enī hoc ausus fuerit dicere apte se o= stendit apl'o cōtradicere. Postremo dixit fidē ser= uaui. Sed ille hoc dixit qui alibi ait. Miam ꝓsecu tus sum vt fidelis essē. Non enī dixit miam conse= cutus sū qz fidelis erā.sed vt fidelis essē.hinc ostē dens etiā ipsam fidē haberi nisi deo miserante nō posse r esse donum dei.

Extractatu pl.cli. i.Cor.xv. Ividem

¶Plus oībus laborauī ait apl's. Sed vide quid adiūxit. Non aūt ego sz gra dei mecū.et post labo res oēs expectat ipsaz cozonā r dicit bonū agonē certaui/cursū ꝓsummaui/fidem seruaui.decetero mihi sup est cozona iustitie quā mihi reddet dñs i illo die iust9 iudex. Quare? Qz agonē certaui.qua

i.Cor.xv.

re? qz fidē seruaui. Unde certasti? Unde ꝓsūma= sti? Unde seruasti? Nō aūt ego sed gra dei mecuz Ergo r quod conaris illius misericordia conaris.

Extractatu pl.cviii. De9 nunc iust9 pau= lo cui prius misericors erat.

¶Reposita ē mihi cozona iustitie quā reddet mi hi dñs in illa die iustus iudex vtiq; iust9 retribuen do bona pro bonis qz prius misericors retribuendo bona pro malis. Quis r ipa iustitia qua retribuunt bona pro bonis nō est sine mia qz r hoc scriptū est.

ii.Cor.ii.

Bonū certamē certaui qñ vinceret nisi illo donan te de quo ait.gras do qui dat nobis victoriā p dñz nostrū ihesum xpm? Et qui cursū ꝓsummauit quan

Ro.ix.

do curreret qñ peruēiret nisi illo adiuuāte de quo ait.igit non volētis neq; currētis sz miserēt ē deus

i.Thi.i.

B

Et qui fidē seruauit qñ id faceret nisi vt ipe ait.mi= sericordiā ꝓsecutus sū vt fidelis essem? Musq; er go se extollat humana supbia donis suis deus re= tribuit omnia premia.

Ex libro de spū r lra. Quō si cur sū ꝓsūmas se dicit aut passionis certamen restabat.

¶Quō potuit hec dicere cui adhuc restabat ipi9 passiōis quā sibi tā impēdere dixerat tā magna cō flictatio tā molestū ac grāde certamē? An ad etūs ꝓsummādū cursū pau adhuc deerat qñ illud de= erat vbi erat futur9 acrior r crudelior inimicus? qō de victoria futuri certaminis certū eū securūq; iā fecerat qui eandē iā illi reuelauerat iminere nō re pleniſſima sz spe firmiſſima hec dixit et qō futuruz est presūpsit tanq; factū fuerit indicauit. Si ergo bis ꝛbis etiā hoc adderet vt diceret nullū habeo iam peccatū hoc quoq; illū intelligerem9 nō de rei facte sed dei rei future perfectione dixisse. Hoc er go totū nos dicim9 tūc fuisse adhuc pficiendū qñ iam de dei promissione presidens totum ita dice bat tanq; fuisset effectū. Ad ipsius quippe cursus cōsummationē ptinebat etiam q; peccata dimitte bat debitoribus suis atq; ita sibi vt dimitteret oza bat qua dñi pollicitatione certus erat in illo fine quē adhuc futurū iam fidendo dicebat impletum nullum se habiturum peccatum.

Extractatu euāgelii ꝑm iohānē.iii. Gram red dit de9 pro gra: ꝑmi= ans ob me rita.

¶Si enim fides gra est et vita eterna qsi merces est fidei r videt quidē deus vitā eternā tanq; debi tam reddere. Cui debitā? Fideli qz promeruit illam per fidē. Sed qz ipsa fides gra est r vita eterna gra est pro gratia. Audi paulū apl'm confitentē gratiam et postea debitū expetentē. Confessio gratie q est in paulo? Qui prius fui blasphem9 r psecutor r in iuriosus sed miam inquit psecutus sū. Indignum se dixit qui consequeret psecutum tñ non per merī ta sua sed per miam dei. Audi illū iam flagitantez debitum qui primo indebitā suscperat gratiam. Ego enī inquit iā immolor r tps resolutionis mee in stat. bonū certamē certaui cursū ꝓsummaui fidem

Q

seruani. De cetero mihi reposita est cozona iustitie. Jam debitum flagitat iā debitum exigit. Nazvi de verba sequētia. Quā mihi reddet dñs in illa die iust9 iudex. Et ante suscperet gram mirificordem patrem op9 habebat vt premiū gratie iustū iudicē Qui nō dānauit impiū dānauit fidelē? Et tñ si bñ cogites ipse dedit fidē primo qua eū promeruisti. Dei9 dona sua cozo= nat dū me rita nostra premiat.

Nō enim de tuo promeruisti vt tibi aliqd deberē Quod ergo premiū immortalitatis postea tribuet dona sua cozonat nō merita tua. Non solum autez mihi sed et bis qui diligunt nomen eius.

Extractatu pl.c. Paulus suo exēplo nos cohor tatur.

¶Apl'us vbi spem dat bonis de iudicio seipm po nit r dicit r ostendit r ipe in se temp9 mie. Qz nisi r ipse iueniret tps mie qualē illū inueniret iudicū? Blasphemū psecutorē iniuriosū. Sic enī dicit r cō mēdat tēp9 mie in quo mō sum9. Qui prius inqt fui blasphem9 r psecutor et iniuriosus sed miam ꝓsecu tus sum. Sed forte ipe solus ꝓsecut9 est miam? au di quomō nos erigat vt in me inqt ostēderet xpus iesus oēm lōganimitatē ad informationē eox qui crediturī sūt illi in vitam eternā. Quid est in me o= stenderet lōganimitatē? Et ali9 quisq; pctōr r sce= leratus videret qz paulus accepit venā r non de= speraret. Ecce ostendit se erexit r alios in tempo= re misericordie. Audi in tpe iudicij quid dicat de bonis iterū dicens de se et aliis. Primo misericor diā ꝓsecutus est. Quare? Quia fuit blasphem9 r p secutor et iniurios9 venit dñs vt donaret paulo nō vt redderet. Nam si reddere vellet quid inueniret quod redderet peccatori nisi penā r supplicū? no luit reddere penaz sed donauit gram. Audi qz ille cui donauit tenet etiā deū debitorē. Jnuenit eum donatorē tempe misericordie tenet debitorē tem= pore iudicij. Quomō hoc dicit? Videte ego enī iā immolor dixit r temp9 resolutionis mee primū est. Bonū certamen certaui cursū ꝓsummaui fidē ser= uaui. hoc tpe mie. Audi de iudicio. decetero supē mihi cozona iustitie quam reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Nō dixit donat sed reddet. Quā do donabat misericors erat qñ reddet iudex erit.

i.Thi.i.

Paul9 in uenit deū debitorē i iudicio.

D

[redacted] iam et iudicū cātabo tibi dñe. Sed donando ps.c.

[redacted] se cozone debitorē. Ibi misericordiaz ꝓsecutus sum. Misericors ergo dñs primo. hic au tem reddet mihi cozonā iustitie. Unde reddet? qz iustus iudex est. Quare iustus iudex? Qz bonū cer tamē certaui cursū consūmaui: fidē seruaui. Jdeo iustus nō potest nisi cozonare ista. iuenit enī ista q cozonaret. Antea vero quid inuenerat? Qui prius fui blasphem9 et persecutor. Jsta donauit illa co= ronabit. Donauit hec tpe misericordie cozonabit illa tempe iudicij. qz miam et iudicium cantabo ti bi dñe. Sed nunquid solus paulus hoc meruit cū dixisset. reddet mihi dñs in illo die iustus iudex? Non solū mihi inquit sz omibus qui diligūt mani festationem eius et regnū eius.

ps.vii. i.Thi.i. ps.c.

Exepta ad esichiū ēpm.

¶Intuentes igit quod cōmemorasti de apostolo qz dominū dixit redditurum cozonaz iustitie non tam sibi sed r omnib9 qui diligūt manifestationez eius ita recte viuim9 et in hoc seculo tanq; peregri ni agim9 cū se in hac dilectione coz nostrum profi= cienter extendit. Siue citi9 siue tardius veniat q; putat cuius manifestatio fideli charitate diligitur et pio desideratur affectu.

Extractatu pl.cxviij. ps.cxviii. Bon9 de= fectus.

¶Defecit in salutare tuū anima mea. Bonus est ergo iste defectus indicat enī desiderū boni non= dum quidē adepti sz auidissime ꝓcupiti. Sed quis hoc dicit nisi gen9 electum regale sacerdotiū gens sancta populus acquisitiōis? Ab origine generis

¶ Desiderū de christi aduentu. Luce. ii.

humani vsq; ad hui⁹ seculi finem in eis qui suo quiq; tempe hic vixerunt viuunt victuri sunt desiderant christum teste sanctissimo sene symeone qui cum euz infantem accepisset in manus dixit. Nūc dimittis dñe seruum tuum secundū verbuz tuum in pace. quoniā viderunt oculi mei salutare tuum. Acceperat enī responsum diuinū non se gustaturz mortem donec videret christuz domini. Quale autem desiderium fuit in isto sene tale fuisse credendum est in omnib⁹ supiorz tempozū sanctis vnde et ipse dñs discipulis ait. Multi ꝓphete et reges voluerūt videre q̄ vos videtis et nō viderunt z audire que auditis z non audierūt. vt ipsorum etiā vox hoc loco agnoscat. defecit in salutare tuuz aia mea. Nec tūc q̄ deuit hoc desiderū sctoz nec nūc quiescit i christi corpore qđ est ecclesia vsq; ad terminū seculi donec veniat desideratus cūctis gēti bus sicut promittit per prophetaz. Propter hoc dicit apostol⁹ Superest mihi corona iustitie quaz reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Non solū autem mihi sed omnib⁹ qui diligunt manifestationem eius hoc itaq; desiderū de quo nūc agimus ex dilectione surgit manifestationis eius de qua item dicit. Cum xp̄us apparuerit vita nostra tūc et vos cum illo apparebitis in gloria. Prima ergo tempora ecclesie ante virginis partuz sanctos habuerūt qui desiderarent incarnationis eius aduentum. Ista vero tempora ex quo ascendit in celum sctōs habent qui desiderent eius manifestationem ad viuos z mortuos iudicandos neq; hoc ecclesie desiderium ab initio vsq; in finez seculi requieuit aliquantū nisi q̄diu hic cum discipulis in carne versatus est vt totius corporis christi vox in hac vita gementis conuenienter intelligatur. defecit in salutare anima mea et in verbum tuuz speraui. hoc est in promissum quoniam spes facit vt per patientiam expectetur quod a credentibus non videtur.

Wat. xiii. et Luce. x.

ꝑs. cxviii.

Aggei. ii.

Colo. iii.

Scti desiderant manifestatiōē xp̄i i iudicio.

¶ ꝑs. cxviii.

Ex tractatu ꝑi. cxlvii. Aduētus xp̄i desiderādus est. Nō timendū est bonis q̄ xp̄s venturus est iudex.

¶ Si enim amam⁹ christum vtiq; aduentuz eius desiderare debemus. Peruersū enim est z nescio vtrum verum quez diligis timere ne veniat [illegible] aduentat regnum [illegible]uum et timere ne [illegible] Unde autem timor? Quia iudex ventur⁹ est? Nūquid iniustus? Nunquid maliuolus? Nunquid inuidus? Nūquid postremo ab altero spectans nosse causam tuā ne forte ille quem instruxisti vel preuaricatiōe decipiat vel minore facultate deficiēs innocentie tue bonum verbis demonstrare nō possit? Nihil horum. Quis ergo ventur⁹ est iudicare te nisi qui venit iudicari propter te. Nō timeas accusatorem de quo ipse dixit. Princeps huius mūdi missus est foras. Non timeas maluz aduocatū ille enī tibi modo aduocatus est qui tunc iudex futurus est. Ille erit z tu z causa tua sermo cause tue testimonium conscientie tue. Quisquis ergo futurum iudicem times presentē conscientiam tuam modo corrige. parum ne tibi est q̄ preterita non requiret? Sine reliquo spacio temporis tūc iudicabit. Sed cuz q̄to spacio temporis modo precipit tunc iam corrigi non licebit modo quis prohibet?

Joh. xii.

Judicē timēs ꝓsciētiā purget

Ex lib. q̄stionū euāge. ii.

¶ Superest mihi corona iustitie. omnia dici possunt de illa ineffabili perfruitione veritatis. Et tāto magis omnia dici possunt q̄ tominus digne dici aliquid potest. Nam et lux est illuminatorum z requies exercitatorum z patria redeūtium z esca indigentiū z corona vincentiū et quecunq; bona tēporaliter transeūtia per creature partes error appetit infidelū verioza ineternū manentia in creatore omniū simul inuentura est pietas filiorum.

Gloria paradisi.

Alexander erarius multa mala mihi ostendit: reddet illi dominus secundū opera eius: quem et tu deuita. Valde enī resistit verbis nostris.

Ex libro de sermone dñi in monte. i. Apli ꝙba prenūciati ua nō ipse catiua.

Non ait reddat sz reddet illi dominus secundum opera eius. Quod verbum prenunciantis est non imprecantis sicut et de illa ypocrisi iudeorum cui euersionem imminere cernebat dixit. Percutiet te deus paries dealbate. Prophete autem maxime solēt figura imprecantis futura predicere sicut figura preteriti tēporis ea q̄ ventura erāt sepe cecinerūt.

Ex lib. locutionū genesis ritu. cviii. Ōdere. p facere capitur.

¶ Et redditione reddet vobis omnia mala que ostendimus ei. Ex hac lōcutione ait et apostolus. Alexander erarius multa mala mihi ostendit pro eo quod est fecimus ex fecit.

In prima mea defensione nemo mihi affuit: sed omnes me dereliquerunt non illis imputetur. Dominus autē mihi astitit z confortauit me vt per me predicatio impleatur: et audiant omnes gentes quia liberatus sum de ore leonis. Liberauit me dominus ab omni opere malo et saluum faciet in regnum suuz celeste: cui gloria in secula seculorū Amen. Salutā prisillam et acquilam: et onesiphori domum. Erastus remansit corinthi: trophimum autem reliqui infirmum mileti. Festina ante hyemem venire. Salutant te eubolus et pudēs et linus z claudia: et fratres omnes. Dominus iesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum Amen.

Ex libro. i. de sermone dñi in monte. Pro oppugnante p iudētiā fraternitatē nō orat sicut p ijs q̄ succubuerāt timore

¶ Non orat pro alexandro qui inuidentia fraternitatem oppugnando peccauerat. pro his autem qui non abruperant amorez sed timore succubuerant orat vt eis ignoscatur. Quapropter multum interest cum post agnitionem dei per gratiam dñi nostri iesu christi quisq; oppugnat fraternitatem z ad ipsam gratiam qua reconciliatus est deo inuidentie facibus agitatur. Et si quisq; non amorem a fratre alienauerit Sed officia fraternitati debita per aliquam infirmitatem animi nō exhibuerit.

¶ Argumentū in epistolam ad Titum

Titum commonefacit z instruit de constitutione presbyterij et de spirituali conuersatione z hereticis vitandis. qui traditionibus iudaicis credunt scribens ei a nycopoli.

¶ Expositio diui Aurelij Augustini hipponensis episcopi: in epistolam diui Pauli apostoli ad Titum: per venerabilez Bedam presbyterum diligentissime collecta:

¶ Epistola ad Titum.

Aulus seruus dī apostolus autē ie su christi ſm fidem electorū dei ⁊ agnitionez ☧itatſ q̄ scōm pietatē est in ſpem vite ekne: quā ꝓmisit q̄ nō mētit de⁹ ante tpa secularia. manifestauit aūt tēpozib⁹ suis ☧bō suū in p̄dicatione q̄ credita est mihi ſm p̄ceptuz saluatozis nr̄i dei: thito dilecto filio ſm cōmunem fidem gratia et pax a deo patre et christo iesu saluatoze nr̄o.

Ex lib. de ciuitate dei. xii. Tpa ekna p̄terita.

Dicit apl's tpa eterna nec futura sed qō magis est mirandū p̄terita. Sic enī ait. in ſpem vite eterne quā ꝓmisit. nō mēdax de⁹. ante tpa ekna / manifestauit autē tpib⁹ suis verbū suū. Ecce dixit retro q̄ fuerunt tpa ekna q̄ tū nō fuerūt deo coekna. Siqdē ille añ tpa eterna nō solū erat: verū etiā ꝓmisit vitā ekna quā manifestauit tpib⁹ suis id est congruis. Quid aliud q̄ ☧bō suū: hoc est enī vita ekna? Quomodo aūt ꝓmisit cū hoib⁹ vtiq; ꝓmiserit q̄ nōdū erāt añ tēpora eterna / nisi q⁹ in eius eternitate atq; in ipso verbo eius eidē coeterno iam p̄destinatione fixum erat q̄ suo tempore futurū erat.

Ex libro. i. ꝰ manicheos. Señ. i. Anteq̄ deus faceret tpa ñ erāt quō ḡ sunt eterna.

¶ Si in p̄ncipio tpis deū fecisse celū ⁊ terrā credam⁹ debem⁹ vtiq; itelligere q̄ ante p̄ncipiū tpis nō erat tempus. de⁹ enī fecit tpa. Et ideo anteq̄ faceret tpa nō erāt tpa. Non ḡ possum⁹ dicere fuisse aliq̄ tēpus q̄n de⁹ nōdū aliq̄d fecerat. Quō enim erat tēpus q̄ de⁹ nō fecerat cū oīm tēpor ipse sit fabricator? Ideo dixit apl's Paul⁹. Agnitiōez veritatis q̄ est scōm pietatē dei in ſpem vite ekne quā ꝓmisit nō mēdax de⁹ ante tpa ekna. Ekna enī tpa q̄d āte se hr̄e potuerūt? Nō enī coeuū deo mūdū istū dicim⁹ q⁹ nō ei⁹ eknitatis est mūd⁹ cui⁹ eternitatſ est de⁹.

Mūdus ñ est coeuus deo.

Mūdū q̄ppe de⁹ fecit ⁊ sic ab ipa creatura quā fecit de⁹ tpa esse cepert. Et ideo dicunt ekna tpa. Nō tñ sic sūt ekna tpa quō eternꝰ est de⁹ q⁹ de⁹ est ante tpa q̄ fabricator est tēporū sicut oia q̄ fecit de⁹ bona sūt valde: sed nō sic bona sūt quō bonꝰ est de⁹ q̄ illa fecit. Nec aut̄ facta sūt / nec a genuit de seipso vt hoc essent q̄ ipse est: sed ea fecit de nihilo vt nō essent eq̄lia / nec ei a q̄ facta sūt / nec filio ei⁹ per quē facta sūt. Justus est enī.

Quō tpa dicantur eterna.

Ex lib. q̄stionū. lxxiii. q. lxxii.

¶ Queri potest quō ab apl'o dictū sit añ tpa ekna Si enī tpa quō ekna nisi forte ante oia tpa itelligi voluit? Q⁹ si dixisset añ tpa / nec̄ addidisset ekna. posset accipi ante q̄dā tpa q̄ añ se haberēt alia tpa Eterna aūt maluit dicere q̄ oia. Fortasse ideo: q⁹ tēp⁹ nō cepit ex tpe. An ekna tpa euū significauit? Inter q̄ ⁊ tēpus hoc distat q̄ illud stabile est: tēpus autem mutabile.

Cui⁹ rei gr̄a reliq̄ te crete vt ea q̄ desunt corrigas: ⁊ cōstituas p ciuitates pb̄os sicut ⁊ ego disposui tibi si q̄s sñ crimie ē.

Ex lib. ad bonifacium pa pā vrbis. Sine crimine multi: sine peccato nemo. viuit.

Nullꝰ in eccl'ia recte posset ordinari minister si dixisset apl'us. Si q̄s sine pctō vbi ait si q̄s sine crimie ē: aut si dixisset nullū pctm̄ h̄ītes vbi ait nullū crimen h̄ītes. Multi q̄ppe baptizati fideles sunt sine crimine. Sine pctō aut̄ in hac vita / nemīnē dixerim Quātalibet pelagiani q⁹ hec dicim⁹ aduersus nos inflent ⁊ dirūpant ilsania: nō q⁹ pcti aliq̄d remaneat q̄ō in baptismate nō dimittat: sed q⁹ in nobis in huiꝰ vite infirme infirmitate manētib⁹ q̄tidie fieri nō q̄escūt q̄ fideliter orātib⁹ quotidie remittant.

Ex tractatu euāgelii ſm iohā. xxxviii Justus hic nō est sine peccato. Crimen ē peccatū graue. Deꝰ omne peccatū odit.

¶ Quēlibet valde iustū discutias i hac vita q̄uis tā sit dignꝰ iusti vocabulo / nō est tñ sine pctō. Audi ipm scīm iohānē in epl'a sua loquētē. Si dixerimus (inq̄t) q⁹ pctm̄ nō habem⁹ / nosipsos decipim⁹ et ☧itas in nob non est. Sed plane multi iusti dicti sūt sine q̄rela q̄ō itelligit sine crimie. Nulla enī q̄rela iusta est de his in reb⁹ q̄ nō h̄ūt crimē. Crimē est aūt pctm̄ graue accusatiōe ⁊ dānatiōe dignissimū. Nō ḡ deꝰ q̄dā pctā dānat: q̄dā iustificat / ⁊ laudat. Nulla laudat: odit oīa. Quō odit medicꝰ egritudinē egroti ⁊ id agit curādo vt egritudo pellat: eger leuet. sic deꝰ gr̄a sua b̄ in nob agit vt pctm̄ cōsūmat: hō liberet. Sz q̄ ꝑsūmit inq̄es? Si minuit q̄re nō cōsūmit? Minuit aūt in vita p̄ficientiū q̄ō in vita cōsūmit p̄fectoꝝ. Prima est ḡ libtas carere criminib⁹. Ideo ⁊ apl's Paul⁹ q̄ñ eligit ordinādos / vel pb̄os / vel diaconos ⁊ q̄cūq; ordinād⁹ est ad ꝓpositurā eccl'ie nō ait si q̄s sine pctō est. Hoc enī si diceret oīs hō reprobaret / nullꝰ ordinaret: sed ait. Si q̄s sine crimie est. sicuti est hoicidiū / adulteriū / aliq̄ immūdicia fornicatiōis / furtū / fraus / sacrilegiū / ⁊ cetera hmōi. cū cepit ea nō h̄re hō: debet aūt oīs xp̄ian⁹ nō h̄re. hō icipit caput erigere in libertatē: sed ista ichoata est / nō p̄fecta libertas

Peccatū hic nō consumit sed minuitur.

¶ Illa q̄ apathia grece dr̄ q̄ si latine posset ipassibilitas dicere ſ ita itelligēda est in aīo q̄ppe non in corpe accipit vt sine his affectionib⁹ viuat q̄ cōtra rationē accidūt / mētēq; pturbāt bonā. plane ⁊ maxie optāda est / nec ipsa est hui⁹ vite. Nō enī q̄libūcūq; hoim vo[illegible] sed maxime p̄fectoꝝ / multūq; iustoꝝ / atq; [illegible]rim⁹ q̄m pctm̄ nō habem⁹ nosipsos seducim⁹ ⁊ ☧itas in nobis nō est.

Ex libro de ciuitate dei. xiij. Apathia.

i. Joh. i.

Tūc itaq; apathia erit q̄n pctm̄ in hoie nullū erit. Nūc ☧o satis bñ viuit sine crimine. Sine pctō aut̄ q̄ se viuere existimat nō id agit vt pctm̄ nō habeat: sed vt venīā non accipiat. Cū itaq; animū contingere oīno non potest vllus affectus quis hunc stupore non oībus vitijs iudicet esse peiorem?

Vni⁹ vxoris vir: filios h̄ns fideles non in accusatione luxurie aut nō subditos. Oportet enī ep̄m sine crimine esse sicut dei dispēsatorē: nō superbū: nō iracūdū: nō vinolētū: nō pcussorē: nō turpis lucri cupidū. sed hospitalē: benignū: prudētē sobriū: iustū: sanctū: continentem.

Ex libro de bono cōiugali. Qui paganus alterā habuerat cōiugē nō ordinabat

Ecclesie dispēsatorē non licere ordinari nisi vni⁹ vxoris virū acuti⁹ itellexerūt q̄ nec eū q̄ cathecumin⁹ vel pagan⁹ h̄a buerit alterā ordinādū esse cēsuerūt. de sacramēto enī agitur nō de pctō. Nā in baptismo pctā oīa dimittūtur. Sed q̄ dixit si accepis vxorē nō peccasti / ⁊ si nupserit ☧go nō peccat / ⁊ q⁹ vult faciat non peccat ſ nubat. satis declarat nuptias

Femia vi-
tiata q̃cũ
q̃ fuerit ñ
põt conse-
crari.

nullũ esse pctm̃. Propter sacramẽti aũt sc̃itatẽ si cut femia etiã si cathecumina fuerit vitiata nõ po test post baptismũ iter dei ẋgines cõsecrari. ita nõ absurde visũ est eũ q̃ excessit vxor numerũ singu larẽ nõ pctm̃ aliq̃ promisisse: sed nomã quandã sa cramẽti amisisse. nõ ad vite bone meritũ: sed ad or dinatiõis ecclĩastice signaculũ necessariã. Ac p̃ sicut plures antiquor patrũ vxores significauerũt futuras ex oĩb⁹ gentib⁹ ecclĩas vni viro subditas xp̃o. Ita nr̃ antistes vn⁹ vxoris vir significat ex oĩbus gẽtib⁹ vnitatẽ vni viro subditã xp̃o. Itaq̃ sicut duob⁹ dñis pluribusue fuire sic a viuo viro in alteri⁹ trãsire cõnubiũ: nec tũc licuit / nec nũc li cet / nec vnq̃ licebit. Apostatare q̃ppe ab vno deo et ire in alteri⁹ adulterinã supstitionẽ semp ẽ malũ

Amplectentẽ eũ qui scõm doctrinã est fi delẽ sermonẽ: vt potens sit exhortari in doctrina sana: r eos qui contradicũt ar guere. Sũt eni multi etiã inobedientes vaniloqui r seductores. maxime qui de circuncisione sunt quos oportet redar gui: qui vniuersas domos subuertũt: do centes que nõ oportet turpis lucri gra.

Ex p̃mõe de
ẏbis aposto-
li. xix.

Alter multa q̃b⁹ scripsit ap̃lus q̃lis esse eps debeat ait ep̃m potentẽ esse debe re in doctrina sana vt p̃tradicentes re darguere possit. Magnũ opus est grã dis sarcina cliuus ardu⁹. Sed sperabo in deũ qm ipse (inq̃t) liberabit me de laqo venatiũ r a verbo aspero. Nulla eni causa est q̃ magis faciat hoiem dispẽsatorẽ dei pigriorẽ ad redarguẽdos p̃tradi cẽtes q̃ timor ẋbi asperi. Pri⁹ g̃ qd sit cõtradicẽ tes redarguere vt dñs donauerit exponã vobis.

Pś. xc.

Contradi-
centes re-
darguere.

Cõtradicẽtes nõ vno modo ĩtelligẽdi sũt. Pauci simi eni nobis p̃tradicũt loquẽdo: sed multi male viuẽdo. Qm̃ mihi audet xp̃ian⁹ dicere bonũ esse a pere res alienas q̃ quidẽ non audet dicere bonũ esse tenaciter ſuare res suas? Quis eni audet ap̃ tissime loquẽdo p̃tradicere ẋpiti? Mõ g̃ facimus qõ ap̃s monuit / nec p̃tradicẽtes redarguim⁹ obe diẽtes alloq̃mur laudãtes inst[illegible]um⁹ nõ cõtradicẽ tes redarguimus. Ita ve[illegible]dicũt lingua: sed vita. Moneo rapti[illegible], precipio ra pit / arguo rapit quomodo nõ cõtradicit?

H

Dixit q̃dã ex illis pp̃rius ip̃orũ ppheta Cretẽses semp mẽdaces: male bestie: vẽ tris pigri. Testimonium hoc verum est. Quã ob causã increpa illos dure vt sani sint in fide: nõ intẽdentes iudaicis fabu lis r mãdatis hoim auersãtũ se a ẋpitate

Ex libro con
tra inimicũ le
gis r pphaꝝ

Am illud nõ miror q hõ inerudit⁹ de p phetis iudeorũ existimat dictũ q̃ ait ap̃s. Dixit q̃dã ex ipsis pp̃rius eoꝝ p pheta. Cretẽses semp mẽdaces / male bestie / vẽtris pigri / testimoniũ hoc verũ est. igno rans dictũ esse de quoda epimenide q̃ cretẽsis fu it in cui⁹ libris h̃ iuenit. Qui hõ iter pphetas dei nõ iuenit / nec ad illa eloq̃a dei ptinet q̃ iudeis di cit credita q̃ nõ mẽtit. Ideo nõ pmẽorauit ap̃lus nomẽ ei⁹ sicut solet cõmẽorare pphetas dei aliq̃n dicẽs sicut r dauid dicit. Et iterũ / Esaias autẽ au det r dicit sic r ose dicit / vel tacitis eorũ noib⁹ cũ dicit sicut scriptũ est. et ea scriptura intelligit in q̃ est auctoritas dei aut euidenter deũ dicere asserit cũ aliq̃ adhibet testimoniũ de lege vel pphetis

Epimeni-
des poeta
cretensis
cur ab apo
stolo nõ no
minetur.

dei q̃le est illud. Boui triturãti os non infrenabis. Mũquid de bob⁹ (inq̃t) cura est deo? An ppt nos scriptura dicit? Ostẽdẽs vtiq̃ in eadem scriptura deũ loqui vel illud. Prouidẽs aũt scriptura q r ex fide iustificat gẽtes de⁹ p̃nũciauit abrahe dicens. in semine tuo bñdicent oẽs gẽtes. Ypam scriptu rã p deo posuit q r dei est / vel illud de abrahã. In pmissione (inq̃t) dei nõ hesitauit incredulitate: sz cõfortat⁹ est fide dãs gloriã deo r plenissime cre dens q r q̃ pmisit potẽs est et facere. Cõtra quam diuinã r aplicã vocẽ canis iste rabiosus oblatrãs ausus est dicere. Abrahã deo suo pmittẽti plẽ nõ credidisse ignorãs illud q̃ ait. Si mihi cẽtũ ãnos bñti nascet filĩ⁹ amirãtis esse gaudiũ nõ diffidẽtiã dubitãtis. Vbi aũt aliq̃d etiã de auctorib⁹ gentiũ dicit ap̃s nõ eos appellat pphetas dei nec illa p̃ scriptura p̃ deũ dicit auctorẽ cuius ibi aliq̃ vera re periat sic de isto cretẽsi ait. Dixit q̃dã ex ipsis p̃o pri⁹ eoꝝ pphet. Cretẽses semp mẽdaces. Mõ g̃ iudeoꝝ p̃ri⁹ sed cretẽsiũ. Qõ vtiq̃ ad h̃ dictũ est ne dei pphet putarẽt. Et in actib⁹ ap̃loꝝ cũ loq̃ rẽt athenẽsib⁹ ait de deo. In illo eni viuim⁹ r mo uemur / r sum⁹: sic r q̃dã p̃m vos dixer̃t. Licet eni diuine auctoritati inde voluerit qõ vel inuenerit testimoniũ sumere: sed non ideo omia que ibi scri pta sunt accipienda confirmat.

Ex tit. xvii.

Omnia mũda mũdis: coinq̃natis aũt r infidelib⁹ nihil est mũdum. sed inq̃nate sunt eorũ et mens et conscientia.

Ex libris con
tra faustũ ma
nich. xxi.

Cum ait ap̃lus oĩa munda mũdis natu ras ipsas itelligi voluit q̃s de⁹ creauit p̃m illud q̃ Moyses in genesi scripsit. Et fecit deus oĩa. Et ecce bona valde. nõ significatiões p̃m q̃s de⁹ p eũdẽ moysẽ ab ĩmũ dis mũda discreuit. Proinde illos q̃ tã tpe reuela tionis noui testamẽti ad h̃ illas vmbras futurorũ ita custodiẽdas putarẽt / vt sine his gẽtes salutẽ q̃ in xp̃o est pcipere nõ posse p̃tenderẽt imũdos dicit ap̃s q carnalit̃ saperẽt r infideles q tẽpus gr̃e a le gis tp̃i nõ discernerẽt q̃b⁹ ideo dicit nihil esse mũ dũ q r his q̃ respuebãt / r his q̃ sumebãt nõ sctẽ et iuste vtebant sic oẽs quib⁹ infideles: sz vos p̃cipue manichei q̃b⁹ oĩa nihil est mũdũ. Videris g̃ ppt q̃s istã sententiã dixit ap̃s. Talẽ tm̃ dixit q̃ oẽs infi deles r imũdos teneret: sz vos p̃cipue maxime q̃ p̃uiceret Oĩa g̃ mũda mũdis p̃m naturã in q̃ crea ta sũt: nõ tm̃ oĩa p̃m significationẽ mũda p̃mo pp̃o iudeorũ nec nob oĩa vel ppt salutẽ corpis / vel p̃ pter p̃suetudinẽ hũane societatis apta sũt. Sz cũ sua cuiq̃ reddunt / r naturalẽ ordinẽ ſuãt oĩa mũ da sũt mũdis. Immũdis aũt r infidelib⁹ q̃les p̃ci pue vos estis nihil est mũdũ. Cetera tã ẋba ap̃li q̃ sequunt vos ipsi vob salubrit̃ diceret̃ si cauteriã tã vr̃am cõscientiã sanari velletis. Sequit eni. sed polluta sunt eorũ mens et conscientia.

Oĩa mun-
da mũdis
qũo dicat̃
et qũo sit i
telligẽdũ.

Immũdis autẽ r infidelib⁹ nihil est mũdũ. Qua g̃ causa? Sz polluta sũt eoꝝ (inq̃t) mẽs r cõscientia Si nihil est eis mũdũ nec de⁹ nisi forte putat̃ mũ dũ videri deũ illis q̃ tidie blasphemãt eũ. Si mũ dus est placeat. Si placet laudet. Si aũt blasphe matur displicet. Si displicet quomodo potest tibi mũdus esse qui displicet.

Ex tractatu
pi. cxii.

De⁹ nõ vi-
det mũdꝰ
blaspheꝫ
mãtib⁹ eũ.

Immũdis et infidelib⁹ quoꝝ polluta sũt mẽs et cõscientia / ita nihil est mũdũ vt quosdã eoꝝ etiã de ẋgie p̃m carnẽ nat⁹ xp̃s offẽdat. Si tm̃ in spiritali bus illis sũmis vbi nõ est aliq̃d violabile / aut coꝛ ruptibile nec tm̃ ex tpe sed nec ex iformi formatũ

Ex libro de
trinitate. xii.

Xp̃s q̃bus
dã vt ĩmũ
dus repu-
tatur.

H

si qua dicunt talia ad quozũ silitudinẽ etiã ista inferiorꝭ creature gña cuius lõge remotissima facta sunt nõ debẽt cuiuscũ sobriã pturbare e prudẽtiã: ne cũ vanũ deuitat horrorẽ in pniciosũ incurrat errorẽ. Assuescat in corpib⁹ ita spualiũ repire vestigia vt cũ inde surssũ ihesus ducerõne ascẽdere cepit vt ad ipam incõmutabilẽ vitatẽ p quã facta sũt ista p ueniat nõ secũ ad sũma ptrahat qõ cõtenit in infimis. Nec enĩ erubuit ꝺdã vxorẽ sibi eligere sapiẽtiã qz nomẽ vxoris in prole gignẽda corruptibilẽ cõcubitũ ingerit cogitanti / aut vero ipsa sapiẽtia sexu femineo est qz femĩini generis vocabulo et in greca z in latina enunciatur.

Confitenꝭ se nosse deũ factis autem negant: cum sint abominati et icredibiles et ad omne opus bonũ reprobi.

Ex sermõe in epla dñi iohãnis. iij. i. Joh. ii.

Negatio fit factis quoqz.

QUicqz negat qz iesus non sit xp̃s ipse est antichristꝰ. Si negatio nõ tm̃ lingua fit sed z factis certe multos iuenimꝰ antichristos ꝺ ore cõfitenꝭ xp̃m / et moribꝰ dissẽtiũt a xp̃o. Vbi iuenimꝰ ꝟ in scriptura? Paulũ audi ap̃lm de talibꝰ cũ loqreꝭ ait. Cõfitẽtur enĩ se nosse deũ / factis autẽ negãt. Inuenimꝰ et istos antichristos. Quisqs factis negat xp̃z antichristꝰ est. Nõ audio ꝺd sonet sed video ꝺd iuuat. Opera loquunꝭ z ẋba requirimꝰ? Quis enĩ malꝰ nõ bñ vult loqꝭ? Sed ꝺd dicit de talibꝰ dñs? Hypocrite quõ potestꝭ bona loqꝭ cũ sitis mali? Voces vras ad aures meas affertis. Ego cogitatiões vras inspicio volũtatẽ ibi malã video / z falsos fructꝰ oñditis nobis ꝺd inde colligã. Nõ colligo de tribulis ficꝰ / non colligo de spinis vuas. Vnaqqz arbor a fructu cognoscit. Magis mẽdax est antichristus ꝺ ore p̃fitetꝭ iesum esse xp̃m / et factis esse negat. Ideo mẽdax aliud loquitur / aliud agit.

Wat. xii.

Wat. vii.

B

Itẽ ex tracta tu eplẽ eiusꝺ

Dẽs hereticinegãt xp̃m in carne venisse.

Et omẽs mali catholici idẽ factis negant.

¶ Si discutiamꝰ oẽs hereses iuenimꝰ eas negare christũ. Oẽs heretici negãt xp̃m in carne venisse. Quid miramini si pagani negãt xp̃m in carne venisse? Quid miramini si iudei negãt xp̃m in carne venisse? Quid miramini si manichei aptissime negãt xp̃m in carne venisse? Sed dico charitati vre Etiã oẽs mali catholici ẋbis p̃fitenꝭ xp̃m in carne venisse / factis aũt negãt. Nolite ḡ esse [illegible] securi. Adiũgite fidei recte vitã rectã vt xp̃m confiteamĩ in carne venisse / et ẋbis ẋa dicẽdo / z factis bñ viuẽdo. Nã si p̃fiteamĩ ẋbis / et factis negatis fides taliũ morũ ꝑpe est fides demoniorũ. Jacobus ap̃ls cũ de fide z opib⁹ loqreꝭ aduersus eos qꝭ sibi putabãt fidẽ sufficere: z opa bona hre nolebãt ait. Tu credis qz vnꝰ est deꝰ bñ facis et demones credũt / z cõtremiscũt. Nũquid ideo demones abeũno igne liberabunꝭ qz credũt z cõtremiscunt?

Jaco. ii.

Ex libro de pastoribus.

¶ Vitia ouiũ late iacẽt. Sane atqz crasse oues p pauce sũt. id est solide in cibo ẋitatis vtẽtes pascuis bonis de munere dei. Sed mali illi pastores nõ parcũt talibꝰ. Parũ est qꝭ illas lãguẽtes z infirmas et errãtes z pditas nõ curãt etiã istas fortes z pingues necãt ꝯtũ in ipsis est. Et ille viuunt de mia dei viuũt tñ ꝯtũ ad pastores malos attinet / occidũt. Quõ (iquis) occidũt? Male viuẽdo / malũ exemplũ p̃bẽdo. An frustra dictũ est ꝓuo dei eminenti in mẽbris sũmi pastoris / circa oẽs teip̃m bonoꝝ operũ p̃bẽs exẽplũ / z forma esto fidelibꝰ? Attẽdo enĩ ouis etiã fortis plerũqz p̃positũ suũ male viuentẽ si declinet oculos a regulis dñi z intẽdat in hoiem incipit dicere in corde suo. Si p̃positus me⁹ sic viuit ego ꝙ sũ ꝙ nõ facia qõ ille facit? Occidit ouẽ fortẽ. Jã de ceteris ꝺd facit ꝙ illud qõ non ipse fortificauerit: sed forte aut robustũ iuenerat male viuẽdo iterficit? Dico charitati vre iterũ dico. Et si viuũt oues z si fortes sũt oues in ẋbo dñi et tenẽt illud qõ audierũt a dño suo: ꝙ dicũt facite ꝙ autẽ facĩũt facere nolite: tñ ꝙ in cõspectu populi male viuit ꝯtũ in illo est eũ a quo attẽdit occidit. Nõ sibi ḡ blãdiat qz ille nõ est mortuus. Et ille viuit z ille homicida est. Quõ cũ lasciuus hõ intẽdit mulierẽ ad ꝓcupiscẽdũ esse illa casta est z mechatus est iste dñi enĩ vera z apta sentẽtia est. Quisqs viderit mulierẽ ad cõcupiscẽdũ eã iã mechatꝰ est eã in corde suo. Nõ puenit ad illi⁹ cubiculũ z in interiore iã suo cubiculo voluptat. Sic oĩs ꝙ male viuit in cõspectu eorꝝ ꝺbus ꝓpositꝰ est ꝯtũ in ipso est occidit z fortes. Qui imitat mortẽ / qui non imitat viuit / tamen ꝯtũ ad illũ ptinet occidit.

Wat. xxiii.

Wat. v.

a

Capitulum secundum.

t

Tu aũt loquere ꝙ decent sanã doctrinã. Senes vt sobrij sint: pudici: prudẽtes: sani i fide: in dilectione: in patiẽtia. Anꝰ similiter in habitu sctõ. nõ criminatrices nõ multo vino seruiẽtes: bñ docẽtes vt prudentiã doceãt. Adolescẽtulas vt viros suos amẽt: filios suos diligãt: prudẽtes castas: sobrias: domꝰ curã habẽtes: benignas: subditas virsuis: vt nõ blasphemet verbũ dei. Juuenes similiter hortare vt sobrij sint. In omnibꝰ teipsũ prebe exemplũ bonoꝝ operꝝ in doctrina. in integritate. in grauitate. Verbũ sanũ irreprehẽsibile: vt is qui ex aduerso est vereatur: nihil habẽs malũ dicere de nobis. Seruos dñis suis subditos esse in oibꝰ placẽtes: nõ cõtradicentes. nõ fraudantes: sed in oĩbus fidẽ bonã ostẽdẽtes. vt doctrinã saluatoris nostri dei ornent in oĩbus. Apparuit enĩ gratia dei saluatoris nostri oĩbus hoĩbus erudiens nos. vt abnegãtes ipietatẽ z secularia desideria sobrie et iuste et pie viuam⁹ in hoc seculo. expectãtes beatã spem et aduentũ glorie magni dei et saluatoris nostri iesu xp̃i. qui dedit semetip̃m p nobis vt nos redimeret ab oñi iniqtate: z mũdaret sibi populũ acceptabilẽ sectatorẽ bonorũ operũ. Hec loqre z exhortare: z argue cũ oñi imperio. Nemo te cõtẽnat.

Ex tractatu euãgelij ſm iohãnẽ. xvii.

Jeiunium magnũ et gñale: abstinere a pctis z illicitis.

JEiunũ magnũ z gñale est abstinere ab iniqtatibꝰ z illicitis voluptatibꝰ scꝫ qõ est pfectũ ieiunũ vt abnegãtes ipietatẽ z scꝫres cupiditates tpanter z iuste et pie viuam⁹ in hoc scꝫo. Huic ieiunio quã mercedẽ addidit ap̃ls? Sequit z dicit. Expectãtes istã btãm spem z manifestationẽ gꝫie bti dei et saluatoris nr̃i iesu xp̃i. In hoc ḡ scꝫo q̃si q̃dragesimã abstinẽtie celebram⁹ cũ bene viuim⁹ cũ ab iniqtatibꝰ et ab illicitis voluptatibꝰ abstinem⁹. Sed qz hec

abstinētia sine mercede nō erit expectam⁹ btām spem et reuelationē glorie magni dei et saluatoris nostri iesu christi.

Capitulum.iij.

ADmone illos pncipib⁹ t potestatib⁹ subditos esse dicto obedire: ad oē opus bonū paratos esse: neminē blasphemare: nō litigiosos esse sed modestos: oēm ostendētes māsuetudinē ad oēs hoies. Eramus enī aliqñ t nos īsipiētes increduli errātes seruiētes desideriis t voluptatibus variis: in malicia t inuidia agētes odibiles: odiētes inuicē. Cū autē benignitas t hūanitas apparuit saluatoris nr̄i dei nō ex opib⁹ iustitie q̄ fecim⁹ nos sed fm suā miam saluos nos fecit p lauacr̄m regnatiōis t renouatiōis spūs scti quē effudit in nos abūde p iesū xp̄m saluatorē nostrū: vt iustificati gr̄a ipsi⁹ heredes sim⁹ fm spem vite eterne. Fidelis sermo est. Et de his volo te cōfirmare: vt curēt bonis opib⁹ pesse q̄ credūt deo. Hec sūt bona t vtilia hoib⁹. Stultas aūt q̄stiones t genealogias et cōtētiones et pugnas legis deuita. Sūt enī iutiles t vane. Hereticū hoiez post vnā t secūdam correptionē deuita: sciēs q̄ subuersus est q̄ eiusmodi est: et deliq̄t cū sit pprio iudicio cōdēnat⁹. Cū misero ad te artemam aut tichicū: festina ad me venire nicopolim. Ibi enī statui hyemare. Zenam legisperitū t apollo sollicite p̄mitte: vt nihil illis desit. Discāt autē t vestri bonis operib⁹ p̄esse ad vsus necessarios: vt nō sint infructuosi. Salutāt te q̄ mecū sunt omnes. Saluta eos qui nos amāt in fide. Gratia dei cū oibus vobis Amen.

Ex lib. ꝫ fausti ti. xxiii. Spes salutis nō sal⁹ pferī i baptismo. Ro. viii.

Quis nō itelligat in lauacr̄o regnatōis spem nobis datā salutis future nō iā salutē ipam q̄ promittit. Et tñ q̄ certa spes est tāq̄ iā data esset eadē sal⁹ saluos nos (inq̄t) fecit. Allio q̄ppe loco dl⁹ lucidissime dicit. Nos in nobisipsis igemiscimus adoptionē expectantes redēptionē corpis nostri Spe enī salui facti sum⁹. Spes autē q̄ videt nō est spes. Quod enī videt q̄s q̄d sperat? Si aūt q̄ non videm⁹ speram⁹ per patientiā expectamus.

Argumētū in epl̄am ad philemonē.

PHilemoni familiares litteras facit p onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbe Roma de carcere per supr̄ascriptum onesimum

Expositio eiusdē per eūdē collecta in epistolam diui pauli ad Philemonem.

PAulus vinct⁹ xp̄i iesu et timotheus ff phi lemoni dilecto ad iutorinfo. t appie sorori charissime t archippo cōmilitoni nfo: t ecclesie q̄ in domo tua est. Gra vobis et pax a deo pr̄e nfo: et dño iesu xp̄o. Gras ago deo meo sēp mēoriā tui faciēs i oronib⁹ meis audiēs charitatē tuā et fidem quā habes in dño iesu et in oēs sctōs: vt cōmunicatio fidei tue euidēs fiat i agnitione ois opis boni in xp̄o iesu. Gaudium enī magnū habui et consolationē in charitate tua: qr viscera sctōr reqeuerūt p te frater. Propt̄ qō multā fiduciā habēs in xp̄o iesu iperādi tibi qō ad rē ptinet: ppter charitatē magis obsecro cuj sis talis vt Paul⁹ senex nūc autē t vinctus iesu xp̄i: obsecro te p meo filio quē genui in viculis onesimo q̄ tibi aliqñ inutilis fuit: nūc aūt et mihi et tibi vtilis: quē remisi tibi. Tu aūt illū vt mea viscera suscipe. Quē ego voluerā mecū detinere: vt p te mihi ministraret in vinculis euā[illegible] Sine pōsilio aūt tuo nihil volui facere: vt ne velut ex necessitate bonū tuum esset. sed volūtariū. Forsitā enī ideo discessit ad horā a te. vt in eternū illū reciperes: iā nō vt seruū sed pro seruo charissimū fratrē: maxime mihi. Quāto autē magis tibi et in carne t in dño? Si ergo habes me sociuz: suscipe illum sicut me Si aūt aliq̄d nocuit tibi aut debet: hoc mihi puta. Ego Paul⁹ scripsi mea manu. Ego reddam: vt non dicā tibi q̄ t te ipsum mihi debes.

Ex lib. de gratia et libero arbitrio. Bonū voluntariū.

AD philemonē scripsit apl's vt nō q̄si ex necessitate bonū ei⁹ esset sed volūtariū Sed volūtariū bonū non aliter est nisi cum deus operatur in nobis et velle et operari pro bona volūtate.

Ita frater ego te fruar in dño: refice viscera mea in xp̄o. Cōfidēs i obediētia tua scripsi tibi: sciēs q̄m et sup id q̄ dico facies. Simul t para mihi hospiciū: nam spero p orones vr̄as donari me vobis.

Salutat te epafras cōcaptiuus me⁹ in xp̄o iesu. Marc⁹ aristarchus demas et Lucas adiutores mei. Gr̄a dn̄i nr̄i iesu christi cū spiritu vestro Amen.

Ex lib. de doctria xp̄iana Deo in homie fruēs.

¶ Cū hoie in deo frueris deo poti⁹ q̄z hoie frueris. Illo eni frueris quo efficeris beat⁹ et ad eū tu peruenisse letaberis in q̄ spem ponis vt venias. In de ad philemonē Paul⁹. Ita frater (inq̄t) ego te fruar in dn̄o. Q̄d si nō addidisset in dn̄o ⁊ te tantū fruar dixisset in eo ꝓstituisset spem brītudinis sue. Quāq̄ etiā vicinissime dr̄ frui cū dilectiōe vti. ¶ Cū eni adest q̄d diligit etiā delectatione secū necesse est gerat. ꝑ quā si trāsieris eāq̄ ad illū vbi pmanē dū est retuleris vteris ea ⁊ abusiue nō ꝓprie dices frui. Si x̄o inheseris atq̄ pmanseris finē in ea ponēs letīcie tue tūc vere et ꝓprie fruī dicēd⁹ es. Q̄d non faciendū est nisi in illa trinitate id est summo et incōmutabili bono.

¶ Argumentū in epistolā ad Hebreos

IA primis dicēdū est cur aplūs Paul⁹ in hac epl̄a scribēdo nō seruauerit morē suū vt vel vocabulū nois sui vel ordinis describeret dignitatē. Hec causa est. q̄ ad eos scribēs q̄ ex circūcisione crediderāt quasi gētū apl̄s ⁊ nō hebreoꝝ. sciēs quoq̄ eorū superbiā: suāq̄ humilitatē ipe demōstrās: meritū officij sui noluit āteferre. Mā simili mō etiā Johānes aplūs ꝓpter hūilitatē in epl̄a sua nomen suū eadēm̄ nō ꝓtulit. Hāc ergo epl̄az ferē apl̄s ad hebreos cōscriptā hebraica līgua misisse: cui⁹ sēsū ⁊ ordinē retinēs lucas euāgelista post excessū apl̄i pauli greco sermone ꝓposuit.

¶ Expositio in epl̄am ad Hebreos eorūdē opa edita ⁊ collecta quoꝝ superiores

Ex tractatu euāgelii ſm iohānē. xxi. Dn̄s etiā ꝓpheta erat.

Mat. xiii.

Xp̄s angelus dict⁹.

Ultipharie multisq̄ modis olim deꝰ loquēs pr̄ibus in ꝓphetis nouissime dieb⁹ istis locutus est nobis i filio quē constituit heredem vniuersorum.

Erat ille dn̄s ꝓphetaꝝ / ipletor ꝓphetarū / sctificator ꝓphetarū: sed ⁊ ꝓphēta. Mā ⁊ moysi dictū est. Suscitabo eis ꝓphētā sicē tui. Similē ſm carnē / nō ſm maiestatē / ⁊ de ipso xp̄o illā dn̄i ꝓmissionē habere itellectū apte in actib⁹ apl̄oꝝ exponit et legit. Et ipe dn̄s de se ait. Nō est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua. Propheta dn̄s et verbū dei dn̄s et null⁹ ꝓpheta sine x̄bo dei ꝓphetat. Cū ꝓphetis x̄bū dei / ⁊ ꝓpheta x̄bū dei. Meruerūt pri ora tpa ꝓphetas afflatos ⁊ ipletos x̄bo dei merui mus nos ꝓphētā ipm x̄bū dei. Sic autē ꝓpheta Mā et ipse dict⁹ est / magni cōsilij angel⁹. Erūt alibi q̄d dicit ꝓpheta: Q⁊ nō legat⁹ neq̄ angelus sed ipse veniens saluos faciet eos. id est ad saluos eos faciēdos nō mittet legatū / non mittet angelū: sed veniet ipse. Quis veniet: ⁊ ipe āgel⁹. Certe nō ꝑ angelū nisi q⁊ iste sic angel⁹ vt etiā dn̄s angeloꝝ Eteni angeli latine nūcij sūt. Si xp̄s nihil annunciaret nō diceret angel⁹. Si xp̄s nihil ꝓpheraret ꝓpheta nō diceret. Exhortat⁹ est nos ad fidē et ad capessendā vitā ekn̄ā. Aliq̄d pn̄s annunciauit. Aliq̄d futurū ꝓdixit. Ex eo q̄ pn̄s annūciauit angel⁹ erat / ex eo q̄ futurū ꝓdixit ꝓpheta erat. Ex eo q̄ x̄bū dei caro factū est et angelorū ⁊ ꝓphetarum domin⁹ erat.

Angel⁹ dr̄ nūci⁹ latie

¶ Tēpus ꝓstituit dn̄s ꝓmissis suis / ⁊ tps eis q̄ ꝓmisit iplēdis. Promissionū tps erat tpe ꝓphetarū vsq̄ ad iohānē baptistā. Ab illo aūt ⁊ deinceps vsq̄ in finē tēpus est iplēdi q̄ ꝓmissa sūt. vnic⁹ itaq̄ filiꝰ dei vēturꝰ ad hoies assūptur⁹ hoiem ⁊ ꝑ id q̄d sūpsit futur⁹ hō morit⁹ / resurrectur⁹ / ascēsurus in celū / sessur⁹ ad dexterā pr̄is / et ipletur⁹ in gētibus q̄ ꝓmisit / ⁊ post ipletionē ꝓmissoꝝ suoꝝ in gētib⁹ etiā ꝑ ipletur⁹ vt veniat / ⁊ q̄d erogauit exigat et discernat vasa ire a vasis mie reddat impijs q̄d minat⁹ est / iustis q̄d pollicit⁹. Hoc ḡ totū ꝓphetā dū fuit ꝓnūciādū fuit vēturū. Cōmēdandū fuit vt nō subito veniēs horreret sed creditū expectaret.

Extractatu ꝑ. cix. Tps promissionū.

Per quem fecit et secula.

¶ De⁹ aut̄ rex nr̄ ante scla q⁊ ipse est in principio verbū ꝑ q̄d facta sūt scla operat⁹ est salutē in medio terre. Qualē salutē nisi vt discerēt hoies eterna desiderare / nō semꝑ tpalib⁹ inherere.

Extractatu ꝑ. lxxiii. ꝑs. lxxiii. Deꝰ ante secula.

¶ Creature motib⁹ ceperūt currere tpa vnde añ creatura frustra tpa req̄rūtur q̄si possint inueniri añ tpa. Mot⁹ eni si null⁹ esset vel spūalis / vel corporalis creature quo ꝑ pn̄s ꝓteritis futura succederēt tēpus vllū oīno nō esset. Moueri aūt creatura nō vtiq̄ posset si nō esset. Poti⁹ ḡ tēpus a creatura q̄z creatura cepit a tpe. Et trunq̄ autē ex deo. Ex ipso eni et ꝑ ipm et in ipso sunt omnia.

Ex lib. ſmia ꝓ ꝑsperi. Ante creaturam frustra requ runt tpa.

Qui cum sit splendor glie et figura substantie eius.

Ex ſmōe de verbis euangelii. xxxviii. Stabilitas in eknitate varietas i tpe est.

IN eknitate stabilitas est: in tpe aūt varietas. In eternitate oīa stāt. In tpe alia succedūt / alia accedūt. Potes inuenire minorē filiū in varietate tpis succedētē pr̄i q⁊ etiā pr̄i suo ipse successit / nō ekno pr̄i tpalis. Quid ḡ possum⁹ in creatura inuentre coeternū q̄si in creatura nihil inuenīam⁹ eknū? Inueni eknū patrē in creatura / ⁊ inuenio coeknū filiū. Si aūt nō inuenis eknū ⁊ vicūt se in tpe sufficit vt ad silitudinē inuenīam⁹ coeuū. Aliud est eni coeknū / aliud coeuum. Coeuos q̄tidie dicim⁹ eos q̄ eādē hūt mēsurā tēporū nō alt ab altero ꝓcedit: ambos tū esse cepisse quos dicim⁹ coeuos. Si potuerim⁹ inuenire coeuū q̄d nascit ei a quo nascit si possūt inuentri coeua duo gñans ⁊ gñat⁹ hic inuenim⁹ coeua / ibi itelligam⁹ coeknа. Si inuenero hic genitū ex eo esse cepisse ex quo cepit gñator ⁊ ex eo tpe esse iciptat ex quo cepit aliud vnde nascit hoc ex eo ex quo illud cepit / illud ex eo ex q̄ illud nō cepit. Hoc ḡ coeuū illud coeknū nō posse ꝓpari tpalia eknis: sed posse ex aliq̄ tenui ⁊ parua silitudine coeua coeknis. Inueniam⁹ vtiq̄ coeua / ⁊ de scripturis ꝓmoueamur ad has silitudines. Legim⁹ in scripturis de ipa sapiētia. Cādor est eni lucis ekne. Itē legim⁹. Speculū sine macula dei maiestatis. Ipsa sapiētia dicta est cādor lucis ekne dicta est imago pr̄is. Hinc

Sapiē. vii. Ibidem.

accipiam⁹ silitudinē vt iueniam⁹ coeua ex qb⁹ intelligam⁹ coeterna. O arriane si iuener genitorē nō pcedere tpe illud qō genuit si genitū nō esse minorē tpe illo a quo gñat⁹ est iustū autē vt cōcedas mihi posse ista coekna iueniri i creatore. qñ coeua in creatura iueniri potuerūt / dixit. Cādor est enī lucis ekne. Ignis enī lucē fūdit / lux ab igne fūdit. Quid a quo existat si q̄ram⁹ q̄tidie cū lucernā accēdim⁹ ām onemur rei cuiusdā iuisibilis / r inenarrabilis vt lucerna aliq̄ intelligētie nr̄e i ista nocte scīi possit accēdi. Ittēde eū q̄ lucernā accēdit. Nō accēsa lucerna nōdū est ignis / nondū est fulgor q̄ ab igne exit. Inkrogo autē ego r dico fulgor ab igne existit / an ignis a fulgore? Dis aīa mihi respōdet. (Soluit enī de⁹ iseminare oī aīe initia intellectus initia sapiētie.) Dis mihi aīa respōdet r nemo dubitat q̄ splēdor ille de igne existit / nō ignis de splēdore. Ponam⁹ g̃ ignē patrē illi⁹ splēdoris q̄ tiā p̄locuti sum⁹ coeua nos q̄rere non coekna. Si lucernā accēdere cupio nōdū est ibi ignis / nōdum r ille splēdor. Mox aūt vt accēdero simul cū igne r splēdor existit. Da hic mihi ignē sine splēdore r credo tibi patrē fuisse sine filio dicta est vt potuit a nob tāta res dici. Illa tñ ineffabilia sūt nihil dignū putetis vel eo ipo q̄ coeua coeknis ꝓpanī / tpalia sēp manētib⁹. extinguibilia īmortalib⁹. Potest g̃ sēp esse gñans r sēp cū illo qō de illo natū est. Ergo filiⁱ dei fm hoc dr̄ qō ei pr̄ est qō habet de q̄ sit non fm hō q̄ ꝓr esset pr̄ r postea filiⁱ. Semp pr̄ / sēp filius de pr̄e. Et q̄ q̄cq̄d de aliq̄ est natū est sēp igit filiⁱ nat⁹ sēp pr̄ sēp de illo imago. Nō potuisti iuenire coekna genita ekns genitorib⁹: r iueniſti coeua nata tpalib⁹ gignētib⁹. Intelligo coeknū filiū natū coekno gignēti. Nō enī est tpali coeuū nō ē ekno coeknū. Sed splēdor q̄ fūdit de igne min⁹ lucet q̄ ipse ignis. Habēt ista silitudinē sz nō hūt oīmodā eqlitatē. Sz dicat aliq̄s. Talis est g̃ filius ad patrē / qlis ad ignē splēdor. Nō: sed eqlitas oīmoda est. Crede ap̄lo. q̄ potuit videre qō dixi. Air enī. Nō rapinā arbitrat⁹ est esse eqlis deo. Eqlitas oīmodo pīūgit. Et q̄d dixit? Nō rapinā. Quare? Qr illud est rapina qō alienū est. Tū ex duab⁹ istis collationib⁹ r gñib⁹ duob⁹ silitudinē fortassis iueniemus in creatura quō itelligam⁹ filiū r coeknū pr̄i / et nequaq̄ minorē. Sed nō illud possum⁹ iuenire in vno gñe silitudinū. Jungam⁹ ambo gña. Unū vnde ipi dāt silitudines / r alterū vnde nos dedimus. Dederūt enī illi silitudines ex his q̄ nascūt in tpe r p̄cedunt tpe ab eis a qb⁹ nascunt sic hō de hoīe. Maior ille tpe ꝓr nat⁹ sed tñ hō r hō. i. eiusdē substātie. Homo enī hoīem gñat / r equ⁹ equū / r pec⁹ pecudē. Eandē substātiā gñant ista: sed nō ad id tēpus. Diuersa sūt tpe: sz nō sūt diuersa natura. Quid g̃ hic laudamus in ista natiuitate? Certe eqlitatē nature. Quid deest. Eqlitas tpis. Teneam⁹ hoc vnū qō laudak. i. eqlitatē nature. In illo autē gñe silitudinū qō nos dedimus de splēdore ignis eqlitatē nature nō iuenis: sed iuenis coeualitatē. Quid hic laudamus coeuitatē? Quid deest? Eqlitas nature. Cōiūge q̄ laudas. In creaturis enī deest aliq̄d qō laudas. In creatore nihil deesse potest. qr qō iuenis in creatura a creatore artifice pcessit. Quid g̃ in coeuis? Nōne hoc qō ibi laudas? Quod aūt deest nō tribuēdū maiestati? in q̄ nullⁱ defectus est. Ecce offero tibi gignitis coeua gignētia. Laudas ibi coeuitatē: sed dissimilitatē repbēdis. Nō repbēdis noli attribuere deo. Nō laudas tribue / et tribuis illi ex isto gñe silitudinū ꝓro coeuitate eknitatē vt coekn⁹ sit nat⁹ cū eo a q̄ nat⁹ sit. de alio aūt silitudinū gñe qr et ipa creatura dei est / r debet laudare creatorē. Quid ibi laudas? Eqlitatē nature. Jā ꝓpter illā distinctionē deras coeknitatē: da ꝓpter istā eqlitatē / et pfecta est natiuitas esusdē substātie. Quid enī demētius q̄ vt in aliq̄ laudē creaturā qō non sit in creatore? Laudo in hoīe eqlitatē nature r nō credo in eo q̄ fecit hoīem? Nō de homie natū est hō est: r qō de deo natū est num id erit qō ille de q̄ natū est? Laudent g̃ creatorē oīa opera sua. Jnuenio hic coeuū agnosco ibi coeknū. Hic eqlitatem iuenio nature / ibi intelligo eqlitatē substātie. Totū g̃ ibi simul et nō hoc solū qō in creaturis totū iuenim⁹ ibi sed tā q̄ in creatore. Quāto amplⁱ q̄ hec visibilia illa iuisibilia? hec tpalia / illa ekna? hec cōmutabilia / illa icōmutabilia? Hec corruptibilia / illa icorrupti bilia? Postremo in ipso hoīe ea q̄ inuenim⁹ hō et hō duo hoīes sūt ibi pater et filius vnus est de⁹.

Nō de hō natū est de us est.

Portansq̄ oīa verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens.

Ex lib. fmia ꝓsperi. Substātia creature depēdet a deo.

Creatoris oītenētis oīpotētia causa est subsistendi oī creature. Quē r tus si ab eis q̄ cōdidit regendis aliq̄n cessaret simul oīm rer species r natura ꝓcideret. Proinde qō dñs ait. Pat me⁹ vsq̄ nūc op̄at: ꝓtinuationē quandā opis ei⁹ q̄ simul oīa cōtinet atq̄ āministrat oñdit. Jn q̄ ope etiā sapiētia ipsi⁹ pseueret de q̄ dr̄. ptingit a fine vsq̄ ad finē fortit et disponit oīa suauiter. Jdq̄ etiā ap̄ls sentit cū athenīēsib⁹ deū p̄dicans ait. Jn q̄ viuim⁹ mouemur r sum⁹. qr si opus suū reb⁹ creatis sustraheret nec viuere / nec moueri / nec esse possem⁹. Et ideo sic deus intelligēdus est reḋeuisse ab omnib⁹ opibus suis vt iā nullā nouā creaturā conderet. nō vt conditas cōtinere aut gubernare cessaret.

Sapiē. viii.

Act. xvii.

Sine opa dei nihil possum⁹.

Ex lib. viii. de genesi ad litterā.

De⁹ enī omps r oītenēs incōmutabili eknitate r vitate volūtate semp idē / mouet p tēp⁹ creaturā spūalē / mouet etiā p tēp⁹ r loca cū creaturā corpalē vt eo motu naturas q̄s itrinsec⁹ substituit etiā extrinsec⁹ āministret. Cū g̃ tale aliq̄d agit nō debem⁹ opinari ei⁹ substātiā q̄ de⁹ est tpib⁹ locisq̄ mutabilē aut p tpa r loca mobilē: sz in ope diuīe puidētie ista cognoscere nō in illo op̄e naturas creat: sz in illo q̄ intrinsec⁹ creatas etiā extrinsec⁹ āministrat cū sit ipse nullo loco r vel iteruallo vel spacio icōmutabil excellētiq̄ potētia r iterior oī re qr in ipo sūt oīa / r exterior oī re qr ipse est sup omia. Itē nullo tēporū vel iteruallo vel spacio incōmutabili eternitate et antiquior est omibus qr ipse est ante oīa et nouior omnibus qr idem ipse.

Jn dō sūt oīa r deus est sup oīa

Extractatu pl. cii. ꝑs. cii.

Fūdauit post oīa terrā sup firmamētū ei⁹ nō inclinabit in scīz scīi. Firmauit terrā itelligo ecclīaz Que est firmitas ei⁹ sup quā fūdata est nisi fundamētū eius? Nō est illud? Fūdamētū (inq̄t) nemo pōt ponere ꝑter q̄ qō positū est qō est xp̄us ies⁹. Jbi g̃ firmati sum⁹ merito: qr ibi firmati nō inclinabim⁹ in scīm scīi. Nihil enī firmi⁹ isto fūdamento. Jnfirm⁹ tu eras: sz firmū fūdamētū te portat. Jn te firm⁹ esse nō poteras / firm⁹ eris sēp si ab illo firmo fūdamēto nō recedas. Nō inclinabit in scīm sēculi. Jpa est p̄destinata colūna / r firmamētū vitatis. Et ideo tali fūdamēto suffulta q̄d meruit audire? Nō inclinabit in scīm scīi. Firmauit terrā sup firmitatē ei⁹. i. firmauit ecclīaz sup firmamētū xp̄z Mutabit ecclīa si nutauerit fūdamētū. Et vñ nutabit xp̄s q̄ anteq̄ veniret ad nos r carnē susciꝑet

Ecclie firmitas. i. Cor. iii.

Ecclie fūdamentū.

Ecclīa nō nutabit.

H Joh.i. oia p ipm facta sūt et sine ipso factū est nihil? Qui oia cōtinet maiestate t bonitate nō nutāte xpo nō iclinabit in sc̄m sc̄i. [¶Purgationē pctōr factēs.]

Extractatu pi.i. ps.i. Ysopus in petra heret.

¶Aspges me (iqt) ysopo t mūdabor. Ysopū nouim⁹ herbā hūilē sed medicinalē. Saxo hererere radicit⁹ vī inde i ministerio mūdādis assūpta ē. Ap prehēde t tu radicē dilectiōis petrā tuā. Esto humilis in hūili deo tuo vt sis excelsus in glorificato deo tuo. Aspgeris ysopo hūilitas xpi te mūdabit. Moli herbā ptēnere vim medicamēti attēde. Aliqd etiā dicā qō a medicis solem⁹ audire vel experiri in egrotis ysopū dicūt purgādis pulmonib⁹ aptā esse. In pulmone solet notari suphia. Illic enī inflatio / illic anhelit⁹. Dicebat aūt de saulo psecutore tanqz saule supbo q ibāt ad vinciēdos xpianos spirās cedis. Anhelabat sāguinem nōdū purgato pulmone. Audi et hic hūiliatū qz ysopo purgatū. Aspges me ysopo et mūdabor lauabis me. i. mundabis: t sup niuē dealbabor. Et si fuerit inqt pctā vra vt phenicitū tāqz niuē dealbabo. De talib⁹ sibi exhibet vestē sine macula t ruga. ¶Proinde vestis eius in mōte tanqz nix dealbata effulsit. Significabat autē ecclesiā omi macula peccati mundatam.

Ps.i. Esa.i. Vestj xpi vt nix cādida.

Sedet ad dexterā maiestatj in excelsis tāto melior angelis effect⁹: qz to differētius pre illis nomē hereditauit. Cui enī dixit aliqñ angelor⁹ fili⁹ meus es tu ego hodie genui te? Et rursū. Ego ero illi in patrē: et ipe erit mihi in filiū. Et cū iterq introducit primogenitū in orbem terre dicit. Et adorent eū omnes angeli dei.

B Extractatu pi.ii. Eternum neqz pteritū neqz futurū hz. ps.ii.

¶Quāqz possit etiā ille dies in pphetia dict⁹ vīderi quo iesus xps fm hoiem nat⁹ est tū hodie qz psentiā significat atqz in eternitate nec pteritū dcqz est qsi esse desierit / nec futurū qsi nōdū sit sed pūs tm qz dcqd eternū est sēp est diuini⁹ accipit fm id dictū esse. ego hodie genui te quo sēpiternā gnatiōnē virtutis et sapiētie dei qui est vnigenitus filius

ps.ciii. fides sincerissima et catholica predicat.

Extractatu pi.ciij. Angelos multis ap paruisse credēdū ē.

Et ad angelos qdē dicit. Qui facit āgelos suos spūs t mīstros suos flāmā ignis

Angel⁹ nomen ē officij: qz pco et nūci⁹ dr

Flāmam ignis facit deus ministros suos

ps.ciii.

i.Cor.ii. i.Cor.iii.

Ethiopū quis nō videam⁹ apparitionē angelor⁹ absc̄dita est enī ab oculis nr̄is t ē in qdā republica magna impatoris dei ñ esse āgelos nouim⁹ ex fide t multos appuisse scriptū legim⁹ t tenem⁹ nec ide dubitare fas nob est. Spūs aūt sūt angeli t cū spūs sūt non sūt angeli. Cū mittunt fiūt āgeli. Angel⁹ enī officij nomē est nō nature. Queris nomē ei⁹ nature? Spirit⁹ est. Queris officiū? angel⁹ ē. Ex eo q est spūs est. Ex eo qō agit āgel⁹ est. Vide illud in hoie nomen nature hō / officij miles. Nomē nature vir / officij pco. Hō g fit pco. i. q erat hō fit pco: nō q erat pco fit hō. Sic g q erāt iā sps pditi a creatore deo facit eos āgelos mittēdo eos nūciare q iusserit. Et ignē flagrātē facit mīstros suos. Legim⁹ appuisse ignē in rubo. legim⁹ etiā ignē missū desup t ipleſſe qō pceptū est. Mīstrauit g cū ipleret. Cū esset in natura sua spūs erat / cū egit qō iussū ē mīsterīū ipleuit. Sic fm lr̄am in creatura. Quid ē autē in ecclesia figurate? Quō accipim⁹ q facit āgelos suos spūs t mīstros suos ignē flagrātē? Spūs spūales dicit bñ facit spūales āgelos suos. i. nūcios xbi sui. Spūalis enī oia iudicat: ipe aūt a nemine iudicat. Vide spūalē factū āgelū dei. Nō potui (inqt) loq vob qsi spūalib⁹: sz qsi carnalib⁹. De spūali qdā affectiōe missus ē ad carnales tāqz āgel⁹ de celo ad trā. Quid dicit t mīstros suos ignē flagrātē nisi quō dicit spū feruētes? Si enī feruet spū ignis ardēs ē oīs mīster dei. Mōne ardebat stephan⁹? Quo igne ardebat? t quis ignis ille erat qñ lapidabat rogabat? Cū audis ignis est mīster dei icēsurū illū putas. Incēdat licet sed fenū tuū. i. carnalia oīa desīderia tua. curat mīster dei pdicās xbū dei. Audi illū. Sic nos existimet hō vt mīstros dei t dispēsatores mysteriorū dei. Quō aūt ardebat cū diceret. os nr̄m patet ad vos o corinthij cor nr̄m dilatatū ē. Ardebat t flagrabat charitate ibat in eos vt incēderet. Hūc ignē se missurū dñs in trā dicebat cū ait. Ignē veni mittere in trā. Quō gladiū sic ignē. Gladi⁹ diuidit affectū carnalē / ignis absumit. Totū in xbo dei itellige / totū in spū dei cognosce. Incipe feruere charitate per verbum qō audis t vide quid in te fecerit ignis mīnister dei.

Rom.xii. Act.vii. a i.Cor.xiiii. ii.Cor.vi. Luce.xii. Mat.x.

¶Illā ipam supnā atqz celestē vnde pegrinamur patriā cogitem⁹. Illic enī dei volūtas / q facit āgelos suos spūs / t mīstros suos ignē ardētē: in spiritib⁹ sūma pace atqz amicitia copulatis t in vnā volūtatē qdā spūali charitatis igne pflatis tāqz in excelsar sctā t secreta sede p̄sidēs velut in domo sua et in tēplo suo. Inde se qbusdā ordinatissimis creature motib⁹ pmo spūalib⁹ / deide corpalib⁹ p cūcta diffudit. Et vtiq oīb⁹ ad icōmutabile arbitriū sētētie sue siue icorpeis / siue corpeis reb⁹ / siue rōnabilib⁹ / siue irrōnabilib⁹ spiritibus / siue bonis pei⁹ grāz / siue malis p pprīā volūtatē. Sed quēad modū corpa crassiora t iferiora p subtiliora t potētiora qdā ordine regūtur ita oīa corpa p spm vite rōnalē. Et spūs vite rōnal⁹ defector atqz pctor p spm vite rōnalē piū t iustū. Et ille per ipm deū. Ac sic vniuersa creatura p creatorē suū ex q / t p quē / t in quo etiā pdita atqz instituta est. Ac p hō volūtas dei est pma t sūma causa oīm corporalitū speciex atqz motionū. Nihil enī visibilit fit t sēsibilit qō nō de inuisore iuisibili atqz itelligibili aula sūmi ipatoris aut iubeat / aut pmittat fm ineffabilē iustitiā pmiorū atqz penar⁹ gratiarū et retributionū in ista toti⁹ creature amplissima qdā immēsaqz republica.

De⁹ oibus ex sentētia vtitur. Ordo rerū gubernādarū.

Ad filiū aūt. Thron⁹ tu⁹ de⁹ in sc̄m sc̄i: xga eqtatis xga regni tui. Dilexisti iustitiā t odisti iiqtatē: ppea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exultatiōis p pticipib⁹ tuis

ps.xliiii.

Extractatu pi.xliiii. Thronus dei.

Grat sedes regni iudicis tpalis ptinēs ad eos q sub lege erāt. Venit ille vt liberaret eos q sub lege erāt / t sub gra psti tueret. Sedes ei⁹ in sc̄m sc̄i. Deknitatis diuitas nō ei posset de⁹ sedē hr̄e et palē. Virga recta ē xga regni tui directiōis xga est dirigit homines. Curui erāt / distorti erāt / sibi regnare cupiebāt / se amabāt / facta sua multū diligebāt. Nō volūtatē suā deo subdebāt: sz volūtatē dei ad suas cōcupiscētias flectere volebāt. Ergo dei volūtas eqlis ē tua curua est. ppterea tibi videt prauа illa qz tu ei coaptari nō potes. Dirige ad illā te t noli velle illā curuari ad te qz nō pōt / frustra conar⁹ illa sp directa ē. Vis illi herere? Corrige te t erit xga ip⁹i⁹ q te dirigit xga directionis. Dilexisti iustitiā et odisti iiqtatē. Accede ad istā xgā. Sit tibi rex xp̄s Regat te xga ista ne frāgat te. Virga enī ferrea ē illa iflexibil⁹. Et qd dictū est. Reges eos i xga ferrea t tāqz vas figuli pfriges eos. Alios regit alios pterit. regit spūales / cōterit carnales. Ergo accede ad istā virgā. Quid in ista times? Hec est recta

ps.ii.

ℵga. Dilexisti iustitiā ⁊ odisti iniq̄tatē. Quid times? Si forte iniqu⁹ eras. Audi eū regē tuū q̄ odisti iniq̄tatē ⁊ times. Est q̄ facias. Qui odit iniq̄tatē nū q̄d te? Sed in te est iniq̄tas. Odit illā de⁹. Oderis ⁊ tu. Et si vnā rē ābo oderitis eris deo amic⁹ si odisti q̄ odit. Ita et si amabis q̄ amat. Propterea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. Prokea vnxit te vt diligeres iustitiā ⁊ odires iniq̄tatē. Et vide quō sit pptерea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. O tu de⁹ vnxit te de⁹ tu⁹ de⁹ vngit a deo. Eteni in lamo putat idē casus nois repetit⁹. In greco aūt euidētissima distictio est q⁹ vnū nomē est q̄ ꝓpellat /et alterꝫ ab eo q̄ cōpellat vnxit te de⁹. O tu de⁹ vnxit te de⁹ tu⁹. Ergo q̄s est de⁹ vnct⁹ a deo? dicāt nob iudei. Scripture iste cō munes sūt vnct⁹ de⁹ a deo. Unctū audis xp̄z itel lige. Eteni xp̄us a chrismate. Hoc nomen q̄ ap pellat xp̄s vnctiōis est /nec in aliq̄ alibi vngebant reges et sacerdotes nisi in illo regno. Unct⁹ est g̃ de⁹ a deo. Quo oleo nisi spūali? Oleū eni visibile in signo est. Oleū iusibile in sacramēto est. Oleū spūale itus est. Unct⁹ nob est de⁹ /⁊ missus est nob Et ipe de⁹ vt vngeret hō erat sz ita hō erat vt de⁹ esset ita de⁹ erat vt hō esse nō dedignaret. Deus g̃ hō. Et ideo vnct⁹ de⁹ q⁹ hō de⁹ ⁊ fact⁹ xp̄s. Hō po tuit apti⁹ dici nomē xp̄i q̄ꝫ vt diceretur vnct⁹ de⁹.

Jniquitatē odit de⁹

Unxit te de⁹. ⁊c.

De⁹ vnct⁹ a deo quis sit.

Christus.

Oleū quo vngitur.

ꝑs. xliiii. Particip̄es xp̄i. Ex tractatu euāgelii ꝑm iohannē. vii

Quō speciosus forma p̄ filijs hoim sic vnct⁹ oleo exultatiōis p̄ pticipib⁹ tuis. Qui eni pticipes ei⁹? Filij hoim q̄n ⁊ ipe fili⁹ hois pticeps fact⁹ mortalitatis eorū vt faceret pticipes imortalitatis sue.

Messias Christma. Christus Christiāi.

¶ Messias hebraice /latine xp̄s est. Ab vnctione enī dr̄ xp̄s. Chrisma vnctio est grece. Ergo xp̄us vnct⁹. Ille singularit vnct⁹ p̄cipue vnct⁹ vñ oēs xp̄iani vngunt. Ille p̄cipue quō in psalmo dicit au di. ppkea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exultatōis p̄ pti cipib⁹ tuis. Particip̄es eni ei⁹ oēs scti. Sz ille sin gularit sctūs scōz singularit vnct⁹: singularit xp̄s

ꝑs. xliii.

Ex ꝑmōe de verbis euāge lii sup. 10. xv

Messias.

¶ Messias vnct⁹ est: vnct⁹ grece xp̄s est /hebraice messias. Ū ⁊ punice messe dr̄ vnge. Cognate q̄ppe sūt ligue iste ⁊ vicine: hebraica punica ⁊ syra

Ex lib. ꝑ ma xīmīnū. ij.

¶ Dicis ⁊ añ icarnationē xp̄i patrē dictū esse deū ei⁹ q̄m scriptū est vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. Lōge anteq̄ xp̄s venisset in carne. Ita ne nō itelligis in pphe tia esse p̄dictū tāq̄ fuerit factū q⁹ erat futurū. An nō sic in pphetia ipe dñs? Foderūt inq̄t man⁹ meas ⁊ pedes ⁊ ceka. q̄b⁹ passionē suā tāto añ pnūcia uit ⁊ q⁹ futurū erat tāq̄ iā factū esset exp̄ssit. dictū est g̃ in pphetia rex futurꝫ tāq̄ locutiōe rex pre teritarū. Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exultatiōis pre pticipib⁹ tuis. Particip̄es ei⁹ significās q̄ futuri fuerāt serui ei⁹ /socij ei⁹ /amici ei⁹ /frēs ei⁹ /mēbra ei⁹. Predictū est igit q⁹ futurū erat vt vngeret de us xp̄i hoiem xp̄m. Qui tū sic fact⁹ est hō vt mane ret de⁹. Ungeret aūt nō visibili ⁊ corpali oleo: sed spū sctō quē scriptura noīe olei exultatiōis figura ta vt solet locutiōe significat. Dixit autē vnxit nō dixit vnctur⁹ est: q⁹ in p̄destinatione iā factū erat.

ꝑs. xliii.

Futurū tā q̄ ꝑteritū in scriptur⁹ enūciat.

ꝑs. xliii.

Oleū exultatiōis spiritus sctūs

Act. x.

Q̄ beat⁹ Petr⁹ in actib⁹ apl̄oꝝ dixit. Hūc iesū a nazaret quē vnxit de⁹ spū. Ecce q⁹ pphetabat q̄ dictū est. Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exultatiōis vel oleo leticie pre pticipib⁹ tuis.

ꝑs. xliii.

Ibidem.

De⁹ eni cui dictū est in eodē psalmo. Thron⁹ tu⁹ de⁹ in sc̄m sc̄i ℵga di rectiōis ℵga regni tui. dilexisti iusticiā /⁊ odisti iniq̄tatē. ꝓpterea vnxit te de⁹: de⁹ tu⁹. A deo p̄fe vnctus est fili⁹ q̄ sic hō fact⁹ est vt maneret de⁹. Qua vnctiōe plen⁹ erat. i. spū sctō. Prop̄t q⁹ de illo scri ptū est. Jesus aūt plen⁹ spū sctō reuers⁹ ē a iordāe

Luce. iiii.

Et tu in principio dñe ⁊rā fūdasti: ⁊ opa manuū tuarꝫ sūt celi. Ipi pibūt tu aūt p

ꝑs. ci.

manebis: ⁊ oēs vt vestimētū veteraſcēt Et velut amictū mutabis eos et muta būt: tu aūt idē ipe es: ⁊ ānі tui nō ꝺficiēt.

Ex tractatu ꝑi. ci. ꝑs. ci.

¶ In principio terrā tu fūdasti dñe. Mouī et nitatē tuā q̄ ꝓcedis oīa q̄ fecisti. Prī cipio trā tu fūdasti dñe ⁊ opa manuū tu arū sūt celi. Ipi pibūt: tu aūt pmanes ⁊ oīa sicut vestimētū veteraſcēt. Et sic optoriū mu tabis eos ⁊ mutabunt. Tu aūt idē ipe es. Tu q̄ es idē es. Tu q̄ dixisti /ego sū q̄ sū /idē ipse es. dñs fū dauit trā. Scim⁹ opa manuū ei⁹ sūt celi. Me putē tis eni q̄si aliud facere deū manu /aliud ℵbo. Q⁹ facit ℵbo hoc facit manu. Nō eni distinct⁹ est cor poreis mēbris q̄ dixit ego sū. Et forte ℵbū ei⁹ est man⁹ ei⁹. Certe man⁹ ei⁹ est ℵtus ei⁹. Qz eni dictū est. Fiat firmamētū ⁊ factū est. Firmamētū ℵbo i telligit fecisse. Qz ℵbo dixit. Faciam⁹ hoiez ad ima ginē ⁊ sīlitudinē nr̄am q̄si manu videt fecisse. Au di g̃ opa manuū tuarū sūt celi. Ecce q⁹ ℵbo fecit etiā manib⁹ fecit. qz ℵtute sua /qz ptāte fecit. Ipi pibūt tu aūt idē pmanes. Apte dixit ꝺ apl's petr⁹ Celi erāt oli ⁊ trā de aq̄ /⁊ p aquā cōstituti dei ℵbo p quē q̄ fact⁹ est mūd⁹ aq̄ mūdat⁹ deperijt. Terra aūt ac celi q̄ nūc sūt eodē ℵbo reposīti sūt igni ſuā di. Jā g̃ dixit ptisse celos p diluuiū /ptisse autē no uissimos celos ſm q̄titatē ⁊ spacia aeris huj⁹. Ex creuit eni aq̄ et totā istā capacitatē vbi aues volī tāt occupauit. Ac sic vtiq̄ celi pierūt ppinq̄ terris celi ſm q̄s dicunt aues celi. Sūt autē ⁊ celi celoꝝ supiores in firmamēto: sz vtrū ⁊ ipi pituri sūt igni an hi soli celi q̄ etiā diluuio pierunt disceptatio est aliquāto scrupulosioꝝ iter doctos nec facile maxi me in angustia tpis explicari pōt. Dimittam⁹ g̃ eā aut differam⁹. Mouerim⁹ tū pire ista /dūm mane re. Et si manēt q̄dā cū deo q̄ facta sūt a deo nō ma nēt in se: sed in deo /nō recedēdo a deo. Ergo erūt cū illo āgeli etiā mūdo igne flagrāte. Et erit incē diū mūdi nō incēdēs sctōs dei. Q⁹ fuit camin⁹ re gis trib⁹ pueris: hoc erit ardēs mūd⁹ iustis in tri nitate signatis. Forte etiā hic celos nō iportune i telligim⁹ ipos iustos sctōs dei in q⁹ manēs de⁹ i tonuit p̄ceptis cozuscauit miracul'. ibrificauit trā sapientia ℵbitatis. Celi eni enarrauerūt gl'iam dei Sed nunq̄d etiā ipsi pibūt? An ſm q̄ dā modū pibūt? Scōm quē modū? Scōm vestimētū. Quid est scōz vestimētū? Scōm corpus. Vestimētū eni aie mee corp⁹. Dñs eni vestimētū noīauit vbi ait. Nōne aia pl⁹ est q̄ꝫ esca /⁊ corp⁹ pl⁹ q̄ꝫ vestimētū? Quō g̃ pibit vestimētū? Et si exterioꝝ hō nr̄ corrū pit sz iterioꝝ renouat de die in die. Ergo ipi pibūt sed ſm corp⁹ tu aūt pmanes. Si g̃ ſm corp⁹ pibūt vbi g̃ resurrectio carnis? Ubi exēplū mēbroꝝ q⁹ p̄cessit in capite? Ubi? Vis audire? Mutabit non tale erit q̄le fuit. Audi apl'm dicentē. Et mortui re surgēt incorrupti /et nos imutabimur. Quō immu tabimur? Seminat corp⁹ aiale /surget corp⁹ spūa le. Ergo seminat mortale /surget imortale. Semi nat corruptibile /resurget incorruptibile. Mutatio nē itaq̄ expectam⁹. Ita pibūt celi /⁊ mutabunt ce li. Sz fortasse sctōꝝ corpa nō recte dicunt celi. Si nō portāt deū nō sūt celi. Et vnde mihi inq̄t pbas q⁹ portāt deū? Usq̄adeo ne excidit tibi gl'ificate. ergo et portate deū in corpe vr̄o? Ergo tales celi pibūt. sz nō in eternū pibūt. Peribūt vt mutent. An nō hoc dicit psalm⁹? Lege ⁊ sequētia. Et oīa sicut vestimētū veteraſcent. Et sicut optoriū mutabis eos ⁊ mutabunt tu aūt idē ipse es ⁊ anni tui nō de

Celi sūt sācti.

Corp⁹ est vestimētū anime.

ii. Cor. iiii.

i. Cor. xv.

ꝑs. ci.

ficient. Uestē audis. Cooptozū audis et aliud q̄z cozp⁹ itelligis? Sperem⁹ ḡ etiā mutationē cozporū nr̄oz sed tū ab illo q̄ erat ꝛ añ nos ꝛ manet post nos a quo sum⁹ qō sum⁹ ad quē veniem⁹ cū fuerimus /mutantē nō mutatū faciētē nō factū mouētē sed manentē. Ergo sperem⁹ vēturos nos ad hos annos stātes in q̄b⁹ nō circuitu solis pagūtur dies sed manet qō est sicuti est qz hoc solū vere est.

Anni stantes.

Ex tractatu pī. cxxi. ps. ci.

¶ Mutabis ea ꝛ mutabūtur tu aūt idē ipse es ꝛ anni tui nō deficiēt. Ecce id ipm cui⁹ anni nō deficiēt fres. Ecce anni nr̄i q̄tidie deficiūt nec stant oino? Mā ꝛ q̄ venerūt tā nō sūt /ꝛ q̄ futuri sūt nōdū sunt. Jā illi defecerūt ꝛ illi defecturi vēturi sūt. In hoc ergo ipo vno die fres ecce mō loq̄mur in momēto est. Preterite hore trāsierūt: future nōdū venert et cū venerint ꝛ ipse trāsibūt. Deficiūt. Qui sūt ānni q̄ stāt vn⁹ ann⁹ est /ꝛ ipe vn⁹ ann⁹ q̄ stat vn⁹ dies ē qz ipse vn⁹ dies nec ortū habet /nec occasū /nec inchoat ab hesterno /nec excluditur a crastino: sed stat semp ille dies et qō vis voca illum diem. Si vis anni sunt /si vis dies est.

Anni defi-ciētes.

Anni non deficiētes

Ex lib. ꝟ matrimōnū. ii.

¶ Mō enī discernēs q̄d sit videri deū p substātiā suā /ꝛ q̄d sit videri deū p subiectā creaturā in tātā blasphemiā decidisti vt vnigenitū dei filiū p hoc ipm: q̄ de⁹ est mutabilē diceres q̄nquidē soli patri putasti esse tribuēdū qō scriptū esse dixisti. Ego sū q̄ sū ꝛ nō sū mutat⁹: q̄ filī⁹ vel spūs sctūs sit mutatus q̄n visibilit appuit. Uel ille q̄ cōstat nat⁹ ex femina /vel iste in specie colūbe aut in igneis linguis se hūanis aspectib⁹ mōstrās. Huc ꝟo vt itelligas quō dixerit de⁹ ego sū q̄ sū ꝛ nō sū mutatus: vel qō scriptū magis iuenit. ego enī dns et nō mutor q̄n nō sol⁹ pr̄: sed de⁹ vn⁹ ꝟ dixit qō est ipa trinitas psalmū attēde vbi legit. Tu in p̄cipio dne terrā fūdasti ꝛ opa manuū tuarū sūt celi. Ipi peribūt tu aūt pmanebis ꝛ oēs sicut vestimētū veterascēt /et velut tegumētū mutabis eos ꝛ mutabunt Tu autē idē ipse es ꝛ ānni tui nō deficiēt. Hoc autē ad filiū dictū esse in epla q̄ est ad hebreos sctā scriptura testat. Quis ꝟo nō itelligat vbi dr̄ celi mutabunt. Tu aūt idē ipse es /nihil dici aliud nisi tu nō mutaris? Ac p hoc etiā deo filio puenit dicere Ego sū q̄ sū /ꝛ nō sū mutat⁹. Et ego enī dns et nō mutor. Qō tu ideo soli pr̄i assignasti vt in sua substātia crederet esse mutabilis fili⁹ tāq̄ ita suscepit hoiem vt in hoiem nō teret. Hāc tātā blasphemiā nō emēdabis nisi crediderīs in assūptiōe hois accessisse filio qō non erat: non autem discessisse vel defecisse quod erat.

Ex lib. ꝟ matrimōnū. ii.

Wala. iii.

ps. ci.

Exo. iii. Wala. iii.

Ps. cix. Ad quē autē angelor̄ dixit aliq̄n sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

Extractatu pī. cix. ps. cix.

¶ Sedet ḡ a dextris pr̄is fili⁹ qz ei dixit de⁹ sede a dextris meis. Et addidit. Donec ponā iimicos tuos scabellū pedū tuor̄. hoc est sub pedib⁹ tuis. Inimic⁹ erat erit sub pedib⁹ ei⁹ aut adoptat⁹ aut vict⁹. Quere ḡ quē locū habeas sub pedibus dñi dei tui nā necesse est vt habeas aut gr̄e /aut pene. Sedet ḡ ad dexterā dei donec ponātur iimici ei⁹ sub pedibus ei⁹. Hoc fit /hoc agitur: ꝛ si paulatim agitur /indesinēter peragitur.

Mōne oēs st̄ administratorij sps i misterīū missi: pp̄ eos q̄ hēditatē capiūt salutis?

Ex lib. de trinitate. iii.

¶ Substātia vel si melī⁹ dici pōt essētia dei vbi p nr̄o modulo ex q̄titulacūq̄ pticula itelligim⁹ pr̄ez et filiū ꝛ spm̄ sctm̄ q̄nquidē nullo mō mutabilis est nullo mō pōt ipsa p semetipsā esse visibil'. Proide illa oia ꝑ pr̄ib⁹ visa sūt cū de⁹ illis fm dispēsationē suā tp̄ib⁹ cōgruā p̄sentare ꝛ per creaturā facta esse manifestū est. Et si nos latet quō ea ministris āgelis fecerit p angelos tm̄ esse facta nō ex nr̄o sēsu dicim⁹ ne cuiq̄ videamur pl⁹ sapere q̄z oportet sapere Sapim⁹ ad tēperātiā sic de⁹ nobis ptit⁹ est mēsurā fidei /ꝛ credim⁹ ꝓpter qō ꝛ loq̄mur. Extat enī auctoritas diuinar̄ scriptur̄a. Uñ mens nr̄a deuiare nō debet /nec relicto solidamēto diuini eloquij p suspitionū suar̄ abrupta ꝯcipitet vbi nec sēsus cozpis regit /nec ꝓspicua ratio ṽitatis elucet. Aptissime q̄ppe scriptū est in epla ad hebreos. cū dispēsatio noui testamēti a dispēsatione veteris testamēti fm congruentiā sc̄lor̄ ac tēpor̄ distingueret nō tm̄ visibilia sed ipm etiā fmonē p angelos fctm̄ Sic enī dicit. Ad quē aūt angelorū dixit de⁹ aliq̄n Sede ad dexterā meā q̄ad usq̄ ponā inimicos tuos scabellū pedū tuor̄: Nōne oēs sūt ministri sps in āministrationē missi ppter eos q̄ sūt futuri hereditatē possidere salutis? Hic ostēdit illa oia nō solū p angelos facta: sed etiā ppter nos facta. i. ppl̄z dei cui pmittit hereditas vite ēne. Sicut ad Corinthios etiā scriptū est. Oia aūt hec in figura cōtingebāt illis. Scripta sūt autē ad cozreptionē nr̄ā in quos fines sc̄lorū deuenerūt. Deinde quia tunc p angelos /nunc autē p filiū sermo factus est cōsequēter aperteq̄ demonstrans.

Essentia dei p seip̄sam inuisi bilis est.

ps. cx.

1. Cor. x.

Capitulū. ij.

Propterea abūdātius oportet obseruare nos ea q̄ audiuim⁹: ne forte pefluam⁹. Si enī q̄ p angelos dict⁹ ē sermo fact⁹ ē firm⁹. ꝛ oīs ꝓuaricatio ꝛ inobediētia accepit iustā mercedis retributionē: qūo nos effugiem⁹ si tantā neglexerim⁹ salutem?

¶ Et quasi quereres quā salutē vt ostenderet se de nouo testamento iā dicere id est sermone q̄ non per angelos sed per dñm dictus est.

Que cū inicīū accepisset enarrari p dñm ab eis q̄ audierūt in nos ꝓfirmata ē: ꝓtestāte deo signis ꝛ portētis ꝛ varijs virtutib⁹ ꝛ spūssancti distributionib⁹ scōm suam voluntatem.

Continuatio ē ex eodē libro.

Sed ait aliq̄s. Cur ḡ scriptū est dixit dom̄in⁹ ad moysē /ꝛ nō poti⁹ dixit angel⁹ ad moysē? Qz cū xba iudicis p̄reco p̄nūciat nō scribit in gestis ille p̄co dixit: sed ille iudex. Sic etiā loquēte ppheta sctō /ꝛ si dicam⁹ ppheta dixit nihil aliud q̄z dñm dixisse itelligi volum⁹. Et si dicamus dns dixit ppheta non substrahim⁹: sed q̄s p eū dixerit āmonem⁹. Et illa quis scriptura sepe asserit angelū esse deū quo loquēte idē idē dicit dns dicit. Sed ppter eos q̄ cū scriptura illic angelū noīat ipsum p seip̄m filiū dei volūt intelligi. qz ppter annūciationē paterne ac sue volūtatis a ppheta dict⁹ est angel⁹ ppterea volui ex hac epla manifesti⁹ testimoniū dare vbi nō est dictū per angelū sed p angelos. Mā et Stephan⁹ in actib⁹ apl̄or̄ eo more narrat hec quo etiam in veteribus litteris ꝓscripta sūt. Uiri fres ꝛ patres (inq̄t) audite. De⁹ gl'ie appuit abrahe p̄ri nr̄o cū esset in mesopotamia. Ne quis autē arbitretur

Ex. vii.

tūc deū glie p id qđ in seipo ē cuiuscz ocul' apparuisse mortaliū. in psequētib⁹ dicit q moysi angelus apparuerit. Fugit inqt moyses in xbo isto t fctus ē inqlin⁹ in terra madiā: vbi genuit filios duos. Et ppletis illic annis. xl. apparuit illi in deserto mōtis syna angel⁹ dñi in flāma ignis i rubo. Moyses aūt videns mirabat visū. Qui cū accederet cōsiderare: facta ē vox dñi dicēs. Ego sū de⁹ prm⁹ tuox: deus abraā/t de⁹ ysaac/t de⁹ iacob. Tremefact⁹ autez moyses nō audebat psiderare: dixit⁹z illi dñs. Solue calciamēta pedū tuox tc. Hic certe t angelū t dñm dicit: eūdēcz deū abraā/t deū ysaac/t deum iacob. sicut in geneſi scriptū ē. Sz qđ vltra differēm⁹ora eox euidētissimo atcz grauissimo alio documēto opilare? Ubi nō angel⁹ singulariter nec viri pluraliter: sz oīno angeli dicunt: p quos nō smo q libet fact⁹ ē: sz ipa lex data manifestissime ostēdit. Quā certe null⁹ fideliū dubitat dñm dedisse moysi ad subiugādū ppl'm israel: sz tñ p angelos datā. ita stephan⁹ loqtur. Dura ceruice (inqt) t incircūcisi corde t aurib⁹. Vos semp spūi sctō restitistis sicut pres vri. Quē pphax nō psecuti sūt pres vri t occiderūt eos q pnūciabāt ō aduētu iusti cui⁹ nūc vos pditores t interfectores fuistis. q accepistis legē i edictis āgelox nec custodistis? Quid ō euidēti⁹: qđ tāta auctoritate robusti⁹? In edictis qppe angelox lex illi ppt'o data ē: sz dñi iesu xpi. p eā disponebat t pnūciabat aduēt⁹: t ipe tancz verbū dei miro t ineffabili modo erat in angel': in quorū edictis lex dabat.

Angel⁹ et dñs vnus idēcz.

Genes. xxviii.

Act. vii.

Act. vii.

Mō eni angel' subiecit de⁹ orbē terre futurū: de quo loqmur. Testat⁹ ē aūt i quo dā loco qs dicēs. Quid est hō q memor es ei⁹: aut filius hois qm visitas eū? Minuisti eū paulomin⁹ ab angel': glia t honore coronasti eū: t pstituisti eū sup opa manuū tuarū. Omnia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. In eo eni q omnia ei subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei.

Ps. viii.

Extractatu pi. viii.

Mō q nō ē filius hois.

Omnis filius hois hō quis nō ois hō filius hois possit intelligi. Adā qppe hō sz nō filius hois. vt q portāt imaginem terreni hois q nō ē filius hois: hoim noie significētur. Qui aūt portāt imaginē celestis hois filij hominū poti⁹ appellent. Ille eni vet⁹ hō dr: iste aūt nou⁹. Mō igit ō loco terren⁹ ē: filius aūt hois celestis Et ille lōge seiūct⁹ ē a deo: hic aūt pñs deo. Et pterea illi⁹ memor ē tancz in longi quo positi. Huc vero visitat quē pñs illustrat vultu suo. Filius igit hois pm⁹ visitat⁹ ē in ipo hoie dñico: nato ex xpi ne maria. De q ppter ipam infirmitatē carnis quā sapia dei gestare dignata ē: t passiōis hūilitatē recte dr. Minuisti eū paulomin⁹ ab angel'. Sz addit de illa clarificatiōe q resurgēs t ascēdēs in celū glia (inqt) t honore coronasti eū: t pstituisti eū sup opa manuū tuarū. Q̄ quidē t angeli opa manuū sūt dei: etiā sup angelos pstitutū accipim⁹ vnigēitū filiū: quē minoratū paulomin⁹ ab angel' p hūilitatē carnal' gnationis atcz passiōis audim⁹ t credim⁹. Dia (inqt) subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Nihil excipit cū dicit oia. Et ne aliter liceret itelligi sic apl's credi iubet cū dicit: excepto eo q ei subiecit oia. et ō ipo hui⁹ psalmi testimonio vtiq ad hebreos cum ita vult oia intelligi eē subiecta dño nro iesu xpo. vt nihil exceptū sit. nec tñ q̄si aliqđ magnū videt adiūgere cū dicit. Oues t boues vniuersas: insup

Ps. viii.

Jbidem.

Xps hō super angelos cōstitutus est.

Jbidem.

Ps. viii.

t pecora cāpi. Volucres celi t pisces maris q pābulāt semitas maris. Videt eni relictis celestibus virtutib⁹ t ptātib⁹: t oib⁹ exercitib⁹ angelox. relictis etiā ipis hoib⁹ tm̄ et pecora subiecisse: nisi oues t boues itelligam⁹ aias sctās: vt innocēte fructū dātes: vel etiā opātes vt terra fructificet. i. vt terreni hoies ad spūalē vbertatē regenerēt. Has q aias sctās nō hoim tm̄ sz etiā oim angelox optz accipe si volum⁹ hic itelligere oia eē subiecta dño nro iesu xpo. Nulla eni creatura subiecta non erit cui primates vt ita dicā spūs subijciunt.

Oues et boues itelligam⁹ aias sctās: vt innocēte fructū dātes: vel etiā opātes vt terra fructificet. i. vt terreni hoies ad spūalē vbertatē regenerēt. Has q aias sctās nō hoim tm̄ sz etiā oim angelox optz accipe si volum⁹ hic itelligere oia eē subiecta dño nro iesu xpo. Nulla eni creatura subiecta non erit cui primates vt ita dicā spūs subijciunt.

Mūc aūt necdū videm⁹ oia subiecta ei. Eū aūt q modico cz angeli minorat⁹ est videm⁹ iesū ppter passionē mortis glia t honore coronatū: vt gra dei p oib⁹ gustaret mortē. Decebat eni eux ppter quē oia t p quē oia: q multos filios in gliam adduxerat auctorē salutis eox per passionem consummari.

Ex lib. ꝑmo ximinū. ii.

Quod aūt tibi videt nihil magnū de deo pre dici si forma fui maior ē q maiores vident t angeli nō recte cogitas quē locū habeat i reb⁹ hūana natura q cōdita ē ad imaginē dei. Maiores angeli dici pñt hoie qz maiores sūt hois corpe maiores sūt t animo. sed in forma quā pcti origiał' merito corruptibile aggrauat corp⁹. Natura xo hūana qlē naturā xps hūane mētis assūpsit: q nullo pctō potuit deprauari solus maior ē de⁹. Denicz ppter qđ dictū sit minorasti eū modico min⁹ cz angelos apuit scriptura vbi legit. Eū aūt modico min⁹ cz angelos minoratū vidim⁹ iesū ppter passionē mortis. Nō q ppt naturā hois sz ppter passionē mortis. Natura vero hois q mēte rōnali t itellectuali creaturas ceteras ancedit de⁹ sol⁹ ē maior. Cui vtiq iniuria fctā nō ē Ubi scriptū ē. maior ē de⁹ corde nro. Filius q dei susceptū hoiem leuatur⁹ ad prem qui dicebat. Si diligeretis me gauderetis vtiq qz vado ad prem qz pr maior me ē. Nō carni sue solū sz etiā mēti quam gerebat hūane deū prem vtiq pferebat. Que tota sine dubio forma agnoscit fuit: qm̄ tota fuit creatura creatori. Nō itacz scriptū ē ad hebreos. nūc aūt necdū videm⁹ oia subiecta ei: eū aūt modico min⁹ ab angel' minoratū. Videm⁹ iesū ppter passionem mortis. docere nos debet qūo itelligēdū ē qđ scriptū ē ad corinthios. Cū aūt ei oia subiecta fuerit qz scōm id dictū ē q fact⁹ ē hō nō scōm qđ de⁹ ē. Sic q i hoie apparēs i q p passionē mortis minorat⁹ ē modico min⁹ ab angel' viuos ac mortuos iudicabit qui dictur⁹ ē. Venite bñdicti pris mei pcipite regnū. Qui enim sanctificat t qui sanctificant ex vno omnes.

Mat. xxv.

Ex tractatu euāgelii ſm iohānē. cv. Joh. xvii.

Loquēs dñs ad prem t orās p discipul' suis dicit. Sctifica eos i xitate. Sctificank itacz i veritate heredes noui testamēti: cui⁹ xitat⁹ vmbre fuerūt sctificationes veteris testamēti. Et cū sctificank in xitate vtiq sctificank i xpo q xaciter dixit. Ego sū via veritas t vita. Quid q aliud dixit sctifica eos in xitate nisi sctifica eos i me? Denicz sequit. Sermo tu⁹ (inqt) veritas ē. Quid aliud dixit cz ego xitas sū? Grecū qppe euāgeliū logos habet. qđ etiā ibi legitur vbi dictū ē. In pncipio erat xbū t verbū erat apud deū t de⁹ erat verbū. Et vtiq ipm verbū nouim⁹ vnigēitū dei filiū qđ caro factū ē t habitauit

Sanctifican tur sancti i xitate. i. xpo. Joh. xvii.

Joh. i.

Jbidem.

in nobis. Unde ꝛ hic poni potuit ꝛ in q̄busdā codicibus positū est verbum tuum veritas est. Sctificat itaq; pater in veritate idest in verbo suo vnigenito suo suos heredes eiusq; coheredes. Misit ei filiū suū non in carne peccati sz in similitudie carnis pcti. Et misit filiꝰ eiꝰ eos quos natos i carne pcti
1. Thi. ii. sctificauit a labe pcti. Sz qm̄ p̄ b̄ q; mediatoꝛ dei ꝛ hoim homo xp̄us iesus factꝰ ē caput eccl'ie illi mēbra sūt eiꝰ: ideo ait q̄ sequit. Et p eis ego sctifico
Joh. xvii. meip̄m. Quid ē enī ꝛ p eis ego sctifico meip̄m: nisi eos in meip̄o sctifico cū ꝛ ip̄i sint ego? Q̄m de q̄-
Ibidem. bus hoc ait vt dixi mēbra sūt eiꝰ ꝛ vnꝰ ē xp̄s caput ꝛ coꝛpꝰ. Cū enī dixissz ꝛ p eis ego sctifico meip̄m.
Joh. xvii. vt intelligeremꝰ b̄ eū dixisse q; eos sctificaret in se mox addidit. Ut sint ꝛ ip̄i sctificati i veritate. Q̄d ē aliud q̄ in me? Scōm id q̄ veritas ē verbū illud i p̄ncipio deꝰ: in q̄ ꝛ ip̄e filiꝰ hoīs sctificatꝰ ē ab inicio creatiōis sue q̄n verbū factū ē caro: qz vna p̄sona facta ē verbū ꝛ hō. Cūc g̃ sctificauit se in se: b̄ est hoiem se i verbo se: qz vnꝰ ē xp̄s verbū ꝛ hō sctificās hoiem in verbo vt sint ꝛ ip̄i sctificati in veri-
Alibi que ego ipe sū tate. Quid est ꝛ ip̄i nisi quēadmodū ego in veritate quod ipse sum ego?
Ps. xxi. Propter quā causā nō p̄fundit frēs eos vocare dicēs. Nūciabo nomē tuū frib⁹ meis: in medio eccl'ie laudabo te. Et iterū. Ego ero fidēs in eū.
Ex tractatu pi. xxi. Frēs xp̄i. FRēs illi sūt de q̄b⁹ in euāgelio ait. Vade ꝛ dic fratrib⁹ meis. Eccl'ia illa ē quā dixit vnicā suā. Hec ē vnica catholica q̄ toto oꝛbe copiosa diffundit: q̄ vsq; ad
Mat. xxiiii. Ps. xxi. vltimas gētes crescēdo poꝛrigit. Unde i euāgelio dicit. Et p̄dicabit euāgeliū b̄ i vniuerso mūdo in testimoniū oīb⁹ gētib⁹ ꝛ tūc veniet finis. Narrabo g̃ (inq̄t) nomē tuū frib⁹ meis. narrabo nomē tuum humilib⁹ meis ꝛ seinuicē diligētib⁹. sicut a me dilecti sunt frib⁹ meis. In medio eccl'ie laudabo te.
Ibidem. In medio eccl'ie gaudēs p̄dicabo te.
Et iterū. Ecce ego ꝛ pueri mei quos dedit mihi deꝰ. Qz ergo pueri cōicauerunt carni ꝛ sāguini: ꝛ ip̄e silr̄ pticipauit eisdē
Ex tractatu pi. xviii. Participeps est xp̄s nr̄i. Joh. i. ¶ Q̄d q̄d ē aliud q̄ eoꝛ pticeps factꝰ ē? Neq; enī efficimur pticipes diuinitatis eiꝰ: nisi ip̄e mortalitatis nr̄e pticeps fiat. Mā ꝛ i euāgelio q; nos diuinitatis eiꝰ pticipes factꝰ sumꝰ ita dicit. Dedit eis
Ibidem. ptātē filios dei fieri his q̄ credūt i noīe eiꝰ. Qui nō ex sanguīb⁹: neq; ex volūtate carnis: neq; ex volūtate viri: sed ex deo nati sūt. Ut aūt hoc fieret qz et ip̄e factꝰ est particeps mortalitatis nr̄e: ita ibi scribit. Et verbū caro factū est ꝛ habitauit in nobis.
Ut p mortē d̄struerz eū q̄ habebat mortis ip̄iū. i. diabolū: ꝛ liberaret eos q̄ timoꝛe mortis p totā vitā obnoxij erāt fuituti.
Ex lib. ii. de baptismo parulox. Cur credētib⁹ mortē nō abstulit chr̄istus. DOterat etiā b̄ donare credentib⁹: vt nec isti⁹ coꝛpis expirent mortē. Sz si b̄ fecisset carni q̄dā felicitas adderet: minuere tur aūt fidei foꝛtitudo. Sic enim hoies mortē ee uitā timēt: vt nō ob aliud felices dicerēt xp̄i anos: nisi q; moꝛi oīno nō posset. Ac p b̄ nemo ꝓpt illā vitā q̄ post istā mortē btā futura ē: p virtutē eti am ptēnēde ip̄i⁹ mortis ad xp̄i gr̃az festinaret? Sz ꝓpter remouēdā mortis molestiā delicatiꝰ crederet in xp̄m. Plꝰ g̃ gr̃e p̄stitit plus fidelib⁹ suis sine dubitatiōe donauit. Quid enī magnū erat credere: vidēdo nō moꝛi eos q̄ crederēt? Crederes enīz nō moꝛitur⁹. Quāto ē maiꝰ q̄to foꝛtiꝰ: q̄to laudabilior ita crederet vt se speret moꝛiturꝰ sine fine victurū? Denīq; b̄ q̄busdā in fine largiet: vt mortē istam repētina cōmutatiōe nō sentiāt: sz simul cū resurgētib⁹ rapiant in nubib⁹ obuiā xp̄o in aera: ꝛ sic semp cū dño viuāt. Et recte illꝰ qz nō erūt iā posteri q̄ pter b̄ credāt nō sperādo q̄ nō vidēt: sz amādo q̄ vidēt. Que fides ē eneruis ꝛ debil'. nec fides oīno dicēda: q̄n q̄dē fides ita diffinita ē. Fides ē speran
1. Thes. iiii. Heb. xi. tiū substātia rerū q̄ nō vident. Unde etiā i eadē vbi ꝛ b̄ scriptū ē ad hebꝛeos epl'a. Cū p̄sequēter enumerasset quosdā q̄ deo fide placuerūt: scōz fidē (inq̄t) moꝛtui sūt hi oēs cū nō accepissēt p̄mis
Ibidem. siones. Sz lōge eas vidētes / ꝛ salutātes / ꝛ confitētes. qz hospites ꝛ pegrini sunt sup terrā. Et paulo
Ibidem. post eādē fidei laudē ita ꝓcludit. Et oēs (inq̄t) testimoniū ꝓsecuti p fidē nō tulerūt p̄missiones dei. Pꝛo nobis enī melioꝛa puideꝛūt: ne sine nobis p̄fecti p̄ficerent. Hec laus fidei nō esset: nec oīno vt iā dixi fides esset si hoies in credēdo p̄mia visibilia seqrent. Hoc ē si fidelib⁹ merces imoꝛtalitatis b̄ scḱo redderet. Hic ꝛ ip̄e dn̄s moꝛi voluit. vt quē admodū de illo scriptū ē p mortē euacuaret eū q̄
Dn̄s moꝛi voluit &c. ptātē habebat moꝛtis. i. diabolū: ꝛ liberaret eos q̄ timoꝛe moꝛtis p totā vitā rei erāt fuituti. Hoc testimonio satis etiā illud mōstrat: ꝛ mortē istam coꝛporis p̄cipe atq; auctoꝛe diabolo: b̄ ē ex peccato accidisse q̄ ille psuasit. Neq; enī ob aliud ptātem habere mortis verissime diceret. Cū ille q̄ sine vllo
Joh. xiiii. pctō vel oꝛiginali vl' ꝓpo moꝛiebat dixit. Ecce venit p̄ceps mūdi. i. diabol⁹ q̄ ptātē habebat moꝛtis: ꝛ i me nihil inueniet. i pcti: ꝓpter q̄ hoies fecit moꝛi. Et q̄si diceret ei q̄re g̃ moꝛieris: sz vt sciāt oēs (inq̄t) qz volūtatē p̄ris mei facio / surgite eam⁹ hic. i. vt moꝛiar: nō habēs moꝛtis causā / de pctō
Joh. vi. Mar. xiiii. sub auctoꝛe pcti. sz de obediētia ꝛ iustitia / factꝰ o-
Phili. ii. bediēs vsq; ad moꝛtē. Et b̄ g̃ illo testimonio demōstratū ē: ꝛ q; timoꝛē moꝛtis fideles vicūt ad agonē ip̄i⁹ fidei ptinere. Qui ꝓfecto defuissz si moꝛ esset credētes imoꝛtalitas ꝓsecuta.
Ex sermōe d̄ quiq; panib⁹ et duobus pi scibus. ¶ Desideremꝰ vitā xp̄i qz tenemꝰ pignꝰ mortē xp̄i Q̄uo nob nō dabit bona sua q̄ passus ē mala nr̄a? In terris istis: in b̄ scḱo maligno q̄d abūdat nisi nasci / laboꝛare ꝛ moꝛi? Hec sūt mercimonia regiōis nr̄e. Ad tales merces mercatoꝛ ille descēdit. Et q̄
Mercatoꝛis modū expleuit. chr̄istus. nia oīs mercatoꝛ dat ꝛ accipit / dat q̄ habet / ꝛ accipit q̄ nō habet. Etiā xp̄s in ista mercatura dedit ꝛ accepit. Sz q̄d accepit? Q̄ hic abūdabat nasci / laboꝛare ꝛ moꝛi. Et q̄d dedit? Renasci / resurgere ꝛ i eternū regnare. O bone mercatoꝛ eme nos Quid dicā eme nos cū gr̃as agere d̄beamꝰ qz emisti nos? Pꝛeciū nr̄m eroga nobis sanguinē tuū bibim⁹. Euāgeliū legimꝰ istrumētū nr̄m / fui tui sumꝰ / creatura tua sumꝰ / fecisti nos / redemisti nos.
Seruos q̄ libet dn̄s emere p̄t sz xp̄s etiā creare. Emere p̄t q̄sq; fuū suū creare nō p̄t. Dn̄s aūt fuos suos ꝛ creauit ꝛ redemit. Creauit vt essent: redemit ne semp captiui essēt. Incidimꝰ enī in p̄ncipē huiꝰ scḱi: q̄ seduxit adā ꝛ fuū fecit: ꝛ cepit nos tā quā vernaculos possidere. Sed venit redēptoꝛ et victꝰ ē deceptoꝛ. Et q̄d fecit redēptoꝛ nr̄ captiuatoꝛi nr̄o? Ad p̄ciū nr̄m tetēdit muscipulā crucē suā posuit ibi q̄si escā sanguinē suū. Ille aūt potuit sāguinē istū fundere nō meruit bibere. Et in eo q; fudit sanguinē nō debitoꝛis iussus ē reddere debitoꝛes. Fudit sanguinē innocētis ꝛ iussus ē recedere a nocētib⁹. Ille q̄ppe sāguinē suū ad hoc fudit vt peccata nostra deleret. Unde ergo ille nos tenebat: deletum est sanguine redemptoꝛis. Non enīz tenebat nos nisi vinculis peccatoꝛum nostroꝛum.
Tetendit muscipulā xp̄s diabolo.

Iste erāt cathene captiuoꝝ venit ille alligauit foꝛ tē viculis passiōis sue. Intrauit ī domū ei⁹.i. ī coꝛ da eoꝝ vbi ipe habitabat ꝛ vasa eius eripuit. Nos sum⁹ vasa: ista īpleuerat ille amaritudie sua. Hāc amaritudinē etiā nr̄o redēptoꝛi in felle ppinauit. Impleuerat nos ḡ ille tanc̄ vasa sua. Dn̄s aūt nr̄ eripiēs vasa ei⁹ ꝛ sua faciēs fudit amaritudinē: im
ps. xxxiii. pleuit dulcedinē. Amem⁹ ḡ eū: dulcis ē. Gustate ꝛ videte qꝛ suauis ē dn̄s. Timēdus ē ꝫ pl⁹ amād⁹ Nusq̄ eni angelos appēdit: sed semen abꝛae appēdit. Unde debuit p oia fra=trib⁹ similari: vt misericoꝛs fieret ꝛ fidel' pōtifex ad deū: vt repꝛopiciaret delicta populi. In eo eni in quo passus est ipe ꝛ tētatus: potēs ē ꝛ eis q̄ tētant auxiliari.

Ex libꝛo de vera religiōe

Om oīb⁹ modis medeat animis de⁹ p tpm opoꝛtunitatib⁹ q̄ mira sapia ei⁹ oꝛ=dinant nullo modo beneficēti⁹ pfuluit generi hūano q̄ cū ipa dei sapia. i. vni=cus fili⁹ pfubālis pr̄i coetern⁹: totū hoiem suscipe
Joh. i. dignat⁹ ē. Et verbū caro factū ē ꝛ habitauit in no=bis. Ita eni demōstrauit carnalib⁹ ꝛ nō valētib⁹ ī tueri mēte veritatē: coꝛpoꝛeisq̄ sensib⁹ deditis: q̄ excelsū locū iter creaturas habeat hūana natura q̄ nō solū visibiliter nā id poterat ꝛ in alio ethereo coꝛpe ad nr̄oꝝ coꝛpoꝝ tolerātiā tpato. sed hoīb⁹ ī vero hoie apparuit. Ipa eī natura suscipiēda erat
Incarna=tionis oñi būficiū. Meuter se xus exclu=sus a bene ficio xp̄i. Que xps facto do=cuit. q̄ liberanda. Et ne q̄s forte sexus a suo creatoꝛe se cōtēptū putaret virū suscepit: nat⁹ ē ex femia. Mi racul' pciliauit fidē deo q̄ erat passionib⁹ simil' ho mini quē gerebat. Satellites voluptatū diuitias pniciose pp̄'i appetebāt: paup esse voluit. honoꝛi=b⁹ ꝛ impijs inhiabāt: reꝛ fieri noluit. Carnales fili os magnū bonū putabāt tale piugiū plēc̄ pōpsit Cōtumelias supbissime hoꝛrebāt. oē gen⁹ ptume=lia q̄ sustinuit. iniurias itolerabiles esse arbitrabāt Que maioꝛ iniuria q̄ iustū innocentēq̄ damnari? Dolores coꝛpis execrabant flagellat⁹ atq̄ crucia tus ē. Moꝛi timebāt: moꝛte mulctat⁹ ē. Ignomini osissimū moꝛtis gen⁹ crucē putabāt: crucifixus est Oia q̄ habere cupiētes nō recte viuebam⁹: caren=do vilefecit. Oia q̄ vitare cupiētes a studio verita tis deuiabam⁹ ppetlēdo delecit. Nō eni vllū pctm cōmitti pōt nisi dū appetunt ea q̄ ille cōtēpsit. aut fugiunt que ille sustinuit. Capi. iij.

Ide frēs scti vocatiōis celestis participes pside rate apl'm ꝛ pōtificē con fessiōis nr̄e ihesū: q̄ fidelis ē ei q̄ fecit illū: sicut ꝛ mo yses ī oī domo ei⁹. Am=plioꝛis eniꝝ glie iste pre moyse dign⁹ est habit⁹: q̄nto ampliꝛē honoꝛē habet do mus q̄ fabꝛicauit illā. Dis nāc̄ domus fabꝛicat ab aliquo. Qui aūt oia creauit de⁹. Et moyses q̄dē fidelis erat in tota domo ei⁹ tanc̄ famul⁹ in testimoniū eo rū q̄ dicēda erāt. xps vero tanc̄ fili⁹ i do mo sua. Que dom⁹ sum⁹ nos: si fiduciā ꝛ gloriā spei vsq̄ ad fidē firmam retinea m⁹. Qua ppter sicut dicit spūs sc̄tus ho
ps. xciiii. die si voc̄ ei⁹ audierit] nolite obdurare coꝛda vr̄a: sicut in exacerbatione fm die tētatiōis in deꝛto: vbi tētauerūt me pa=tres vr̄i: pbauerūt ꝛ viderūt opa mea q̄=dragīta annis. Propter qō offensus fui gn̄ationi huic: et dixi semp errāt coꝛde. Ipi aūt nō cognouerūt vias meas: q̄b⁹ iurau i ira mea si itroibūt in requiē meā Videte frēs: ne forte sit i aliquo vr̄m coꝛ malū incredulitatis discedendi a deo vi uo. Sed adhoꝛtamini vosmetipos per singulos dies donec hodie cognoiat: vt nō obdurēt q̄s ex vobis fallacia peccati Participes eni xp̄i effecti sum⁹: si tn̄ ini tiū substātie ei⁹ vsq̄ ad finē firmū retine am⁹: dū dicit. Hodie si vocē ei⁹ audieri=tis nolite obdurare coꝛda vr̄a: quemad modū in illa exacerbatiōe. Quidā eniꝝ audiētes exacerbauerūt: sed nō vniuersi q̄ pfecti sūt ab egipto p moysen. Quib⁹ aūt offensus ē q̄dragita annis? Nōne ill' qui peccauerūt: quoꝝ cadauera pstrata sūt in deꝛto? Quib⁹ aūt iurauit nō itroi re in requiē ipi⁹: nisi ill' q̄ incredulī fuerūt Et videm⁹ qꝛ nō potuerūt introire in re=quiē ipi⁹ propter incredulitatem.

Ex tractatu pi. xciii. Uox dei audite ab ipso.

Hodie si vocē ei⁹ audieritis nolite obdu rare coꝛda vr̄a. Aliq̄n eni audistis vocē illi⁹ p moysen: ꝛ obdurastis coꝛda vr̄a. Per pconē locut⁹ ē q̄n obdurastis coꝛ da vr̄a: p se nūc loquit molestāt coꝛda vr̄a. Qui p=cones ante se mittebat ipe venire dignat⁹ est oꝛe suo. hic loquit q̄ loq̄bat p oꝛa pphaꝝ. Hodie ḡ si vocē ei⁹ audieritis nolite obdurare coꝛda vestra. Quare dixisti nolite obdurare coꝛda vr̄a? Qꝛ me=mineritis q̄d soleāt facere pꝛes vr̄i. Nolite obdura re coꝛda vr̄a: quēadmodū i illa amaricatiōe fm di em tētatiōis in deserto. Recolitis certe frēs q̄ ille pp̄lus tētauerit deū: accepit disciplinā ꝛ rect⁹ sit i deserto tanc̄ optio sessoꝛe frenis legū frenis p̄ce=ptoꝝ. nec sit deꝛt⁹ tn̄ a deo etiā idomit⁹. nō solū bn̄ ficijs pn̄itib⁹ ꝫ etiā virga emēdatiōis nō desistēte. Nolite ḡ obdurare coꝛda vr̄a sicut in illa amarica tiōe fm diē tētatiōis in deꝛto vbi tētauerūt me pa tres vr̄i. Jā tales nō sūt pꝛes vr̄i: nolite eos imita ri. Pꝛes vr̄i erāt ꝫ si nō imitati fuerītis pꝛes vr̄i nō erūt. pbauerūt ꝛ viderūt opa mea q̄dragīta an nis. Uiderūt opa mea q̄dragīta annis: ꝛ exacerba uerūt me. Ante illos ī manu moysi miracula facie bam: ꝛ ipi magis magisq̄ coꝛda obdurabāt. Qua=dragīta annis, pꝛim⁹ fui gn̄atiōi huic ꝛ dixi semp errāt coꝛde. Hoc significauerūt q̄dragīta anni qō ē semp. Quadragenari⁹ eni iste numer⁹ idicat ite=grītatē sc̄oꝝ: tanc̄ pficiantur sc̄a p hūc numerū. Jdeo dn̄s q̄dragīta dieb⁹ ieiunauit. q̄dragīta di=eb⁹ tētat⁹ ē in heremo: ꝛ q̄dragīta dieb⁹ fuit cū di=scipul' suis post resurrectionē. Pꝛimis q̄draginta dieb⁹ tētationē. posterioꝝib⁹ q̄dragīta dieb⁹ pꝛsola tionē ostēdit. qꝛ cū tētamur sine dubio ꝛ pꝛsolamur Coꝛp⁹ eni ei⁹.i. eccl'ia: necesse ē tētationē patiat ī hoc seculo. Sed vnde ē ille pꝛsolatoꝛ? Qꝛ dixit. Ec ce ego vobiscū sū oīb⁹ dieb⁹ vsq̄ in pfūmationē se culi. Et dixi semp isti errāt coꝛde. Ad hoc cū ill' fui

Quadra=genari⁹ nu merus idi cat integri tatem.

Mat. xxviii.

xl.annis vt ostēderē gnīs tale hoīm qō me semp exacerbat vsqz i finē scl̄i.qz p illos. xl.annos totū scl̄z significare volui. Quid g̈? Pro illis nō erūt alij q̄ intrēt in requiē dei? Improbati sūt illi quib⁹ displicuit mia dei q̄ restiterūt deo corde idurato. Illis i pbatis nunqd pdidit de⁹ ppm̄ sūm? Nō erit verū potēs ē de⁹ de lapidib⁹ istis suscitare filios abrae? Et ipi nō cognouerūt vias meas qb⁹ iurauī in ira mea si introibūt i requiē meā. Magn⁹ terror. Loqui deū magnū ē: qz to magis iurare deū? Jurātē hoiem debes timere ne ꝑpter iurationē faciat qō cōtra volūtatē ei⁹ est. Quātomagis deū q̄ nihil temere iurare potest? Jurationē ad ꝓfirmationē voluit esse. Et p quē iurat de⁹? Per seipm. Nō ei habet maiorē p quē iuret. p seipm ꝓfirmat. pmissa sua Per seipm ꝓfirmat minas suas. Memo dicat i corde suo. Verū ē qō pmittit. Falsū est qō minat. Sic verū ē qō pmittit: sic certū ē qō minat. Jurauit g̈ ill' in ira sua ne intrēt in requiē ipi⁹: r tñ optet aliqs intrare i requiē ipi⁹. Nō eni nulli dabit reqes ipi⁹. Ill' reprobatis nos intrabim⁹: qz r si aliq̄ ex ramis fracti sūt ꝑpter dissimilitudinē r infidelitatē nos ꝑpter fidē r humilitatē inseremur. Nos g̈ intrem⁹ in requiē ei⁹. Vñ aūt itrarunt illi q̄ itrarūt: illi q̄ electi sunt. Qui nō corde obdurato restiterūt: qz verū est q̄ nō repulit dns plebē suam.

Wat.iii.

Jurare deum magni est terror.

Juratio.

Jurat de⁹ p seipm qz non habet maiorē.

Reprobātur iudei intrant christiani.

Capitulū.iiii.

Timeam⁹ ergo ne forte relicta pollicitatiōe introeūdi in requiē ei⁹ existimet aliqs ex nobis deē. Et ei r nobis nūciatū ē quēad modū r illi: sed nō ꝓfuit illi sermo audit⁹ nō admixt⁹ fidei ex his q̄ audierūt. Ingrediemur eni i requiē q̄ credidim⁹: quē admodū dixit. Sicut iurauī in ira mea: si introibūt in requiē meā. Et q̄dē op⁹ ab institutiōe mūdi ꝓfectis: dixit enim in quodā loco de die septima sic. Et requieuit de⁹ die septima ab oīb⁹ op⁹ suis. Et in isto rursū. Si introibūt i requiē meam. Qm̄ ergo supē introire quosdā in illam: r hi q̄b⁹ prior⁹ annūciatū ē nō introierūt ꝑpter incredulitatē: iterū terminat diē quēdā hodie i dauid dicēdo post tantū tp̄is sicut supra dictū ē. hodie si vocē ei⁹ audieritis nolite obdurare corda vra. Nā si eis ihesus requiē p̄stitisset: nūquā de alia loqueret post hac die.

Extra de statu hi. lxxvii. Ps. lxxvii. Corde directo sunt opa recta.

Generatio inqt q̄ nō direxit cor suū. Nō dictū est opa sed cor. Directo eni corde recta sūt opa. Cū aūt cor directū nō est: opa recta nō sūt. etiā si recta videāt. Et vnde cor nō direxit praua gnatio satis aparuit cū ait. Et nō ē credit⁹ cū deo spūs ei⁹. Rect⁹ est enim de⁹. Et ideo recto adherēs tanqz incōmutabili regule. Potest fieri rectū qō i se fuit prauū cor hois Ut aūt cor cū illo sit r p hoc rectū esse possit accedit ad eū nō pede sed fide. Jdeo dicit etiā in epla ad hebreos de illa ipa gnatiōe prava r amaricāte Nō ꝓfuit sermo audit⁹ illis nō cōtēpat⁹ fidei eorū q̄ obaudierūt. Voluntas igit q̄ ē in corde paratur a dño fide p̄cedēte q̄ accedit ad deū rectū vt cor fiat rectū. Que fides p̄uenīēte r vocāte mia dei p obediētiā suscitat: r applicare icipit ad deū cor vt dirigat. vt qz tomagis magisqz dirigit tātomagis vide at qō nō videbat: r valeat qō nō valebat.

Itaqz relinquit sabbatism⁹ populo dei: q̄ eni ingressus ē in requiē ei⁹: etiā ipe req̄euit ab opib⁹ suis sicut r a suis de⁹. Festinem⁹ ergo ingredi in illā requiē: vt ne i id ipm q̄s incidat incredulitatis exēplū. Viuus ē eni sermo dei r efficax: r penetrabilior oi gladio ancipiti: r ptingēs vsqz ad diuisionē aie ac spūs: cōpagū quoqz ac medullarū: r discretor cogitationū r intētionū cordis. Et nō ē vlla creatura inuisibil' in cōspectu ei⁹. oia aūt nuda et apta sūt oculis eius: ad quē nobis sermo. Habentes ergo pontificē magnū q̄ penetrauit celos iesum filium dei: teneamus spei nostre confessionem.

Ex lib. de ciuitate dei. xxii. Ps. lxxxviii

Ps. xlv.

Gen. ii.

Gen. iii.

Leui. xxiii.

Ezec. xx.

Finis sine fine.

Ex lib. de natura r gra. Sine gre la multi: sine pcto vn⁹ ē xps.

Magnificor dias dñi i eternū cātabūt. Quo cātico in gl'iam gre xpi: cui⁹ sanguie liberati sum⁹: nihil erit ꝓfecto iocūdius illi ciuitati. Ibi ꝓficiet. Vacate r videte qm̄ ego sū de⁹. Nō erit vere maximū sabbatū nō habēs vespā: qō cōmēdauit dns in primis opibus mūdi vbi legit. Et requieuit de⁹ die septimo ab oīb⁹ op⁹ suis q̄ fecit. Et bñdixit de⁹ diē septimū: r sanctificauit eū. Dies eni septim⁹ etiā nos ipi erim⁹ qñ ei⁹ fuerim⁹ bñdictiōe r sctificatiōe pleni atqz refecti. Ibi vacātes videbim⁹ qm̄ ipe ē de⁹: qō nos nosipi esse voluim⁹ qñ ab illo cecidim⁹: audiētes a seductore. Eritis sicut dij: r recedētes a vero deo quo faciēte dij essem⁹ ei⁹ ptcipatiōe nō desertiōe. Quid eni sine illo fecim⁹ nisi q̄ in ira ei⁹ defecim⁹? A quo refecti r gra maiore ꝓfecti vacabim⁹ i eternū videntes qz ipe est de⁹: q̄ pleni erim⁹ qñ ipe erit oīa in oīb⁹. Nā r ipa bona opa nra qñ ipi⁹ potiū⁹ intelligunt esse nō nra: tūc nobis ad hoc sabbatū adiscēdū imputant. Qz si nobis ea tribuerim⁹ fuisse erūt cū de sabbato dicat. Oē op⁹ fuile nō facietis in eo. Propter qō r p ezechielē ꝓphetā dicit Et sabbata mea dedi eis i signū iter me r iter eos vt scirēt qz ego dns q̄ sctifico eos. Hoc ꝓfecte tunc sciem⁹ qñ ꝓfecte vacabim⁹ r videbim⁹ qz ipe ē de⁹ Hec septima erit sabbatū nr̄m cui⁹ finis nō erit vespera sed dnicus dies velut octau⁹ etern⁹ q̄ xpi resurrectiōe sacrat⁹ ē: eternā nō solū spūs sz ēt corpis requiē p̄figurās. Ibi vacabim⁹ r videbim⁹ / videbim⁹ r amabim⁹ / amabim⁹ r laudabim⁹. Ecce qō erit in fine sine fine. Nā qs ali⁹ est noster finis nisi peruenire ad regnū eius cuius non ē finis?

Non eni habem⁹ pontificē q̄ nō possit cōpati infirmitatib⁹ nr̄is: tētatū aūt p oia p similitudine absqz pctō. Adeam⁹ ergo cū fiducia ad thronū gre ei⁹. vt miam cōsequamur r graz iueniam⁹ i auxilio oportuno.

Cū aliquotiēs in scripturis inueniant hoīes dicti esse sine gra / nemo inuenitur q̄ sit dict⁹ sine pctō / nisi vn⁹ sol⁹ de quo apte dictū est eū q̄ nō nouerat pctm̄ / r eo loco vbi de sacerdotib⁹ sctis agebat. Et eni expt⁹ oia scōz similitudinē sine pctō in illa scilicet carne q̄ habebat similitudinē carnis pcti q̄uis nō esset caro pcti quā tñ similitudinē nō haberet nisi cetera omis homis caro pcti esset.

Capitulum. v.

OMnis nanq̃ pontifex ex hoīb⁹ assūpt⁹ p hoīb⁹ cōstituit in his q̃ sūt ad deū: vt offerat dona et sacrificia p pctis. Qui condolere possit his q̃ ignorāt et errāt: quā et ipse circūdat⁹ est infirmitate: et propterea debet quē admodū p populo. ita etiā et p semetipso offerre p pctis. Nec q̃squā sumit sibi honorē sed q̃ vocat⁹ a deo tanq̃ aaron. Sic et xps nō semetipsū clarificauit vt pontifex fieret: sed q̃ locut⁹ est ad eū. Filiꝰ meꝰ es tu: ego hodie genui te. Quēadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternū. secōm ordinē melchisedech. Qui in diebus carnis sue p̄ces supplicationesq̃ ad eū q̃ possit illū saluū facere a morte: cum clamore valido et lachrymis offerēs exaudit⁹ est p sua reuerētia. Et q̃dē cū esset filiꝰ dei didicit ex his q̃ passus est obedientiā: et cōsūmat⁹ factꝰ est oīb⁹ obtēperātib⁹ sibi causa salutis eterne. appellat⁹ a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grādis sermo et interpretabilis ad dicendū: quoniā imbecilles facti estis ad audiendum.

Extractatu pl. xxxiii.

Sacrificia duo.

ps. cix.

Salem.

Gen. xiiii.

ps. cix.

Extractatu pl. cix.

Xps nat⁹ ante lucifer um.

Xps sacerdos et non sacerdos.

ERant sacrificia antea iudeoꝝ secōm ordinē aaron in victimis pecoꝝ et hoc in mysterio nōdū erat sacrificiū corpis et sāguinis dñi q̄ fideles nouūt et q̃ euāgeliū legerūt q̄ sacrificiū nunc diffusū est toto orbe. Proponite g̃ vobis añ oculos duo sacrificia et illud secōm ordinē aaron / et hoc p̄m ordinē melchisedech. Scriptū est enī. Jurauit dñs et nō penitebit eū. Tu es sacerdos in eternū secōm ordinē melchisedech. De quo dr. Tu es sacerdos in eternū p̄m ordinē melchisedech: De dño nr̄o iesu xp̄o. Quis enī erat melchisedech: Rex salē. Salem fuit ciuitas antea illa q̃ postea sicut docti p̄dicerūt hiꝛm dicta est. Ergo anteq̃ ibi regnaret iudei ibi erat ille sacerdos melchisedech q̃ scribit in genesi sacerdos dei excelsi. Ipse occurrit abrahe q̄n liberauit loth de manu p̄sequentiū et p̄strauit eos a q̄b⁹ ille tenebat / et liberauit fratrē. Et post liberationē fratris occurrit ei melchisedech. Tūc⁹ erat melchisedech a quo bñdicere⁊ abrahā. Protulit panē et vinū et bñdixit abrahā / et dedit ei decimas abrahā. Videte q̄d ptulit et quē bñdixit. Et dictū ē postea Tu es sacerdos p̄m ordinē melchisedech. Dauid hoc in spū p̄dixit lōge post abrahā. Tēporib⁹ autē abrahe fuit melchisedech. De quo alio loco dicit. tu es sacerdos in eternū p̄m ordinē melchisedech nisi de illo cuius nostis sacrificiū?

Sublatū est enī sacrificiū aaron et cepit esse sacrificiū p̄m ordinē melchisedech. Si natū ex vtero de ygine itelligim⁹ ante luciferū noctu sicut euāgelia p̄testant̄ p̄culdubio ide ex vtero añ luciferū vt esset sacerdos in eternū p̄m ordinē melchisedech. Nā p̄m id q̄ nat⁹ de p̄re deꝰ apud deū coetern⁹ gignēti nō sacerdos: sz sacerdos p̄pter carnē assūptā / p̄pter victimā quā p nob offerret a nob acceptā.

Eteni cū deberetis magistri esse p̄pter tp̄s: rursū indigetis vt vos doceamini q̃ sint elemēta exordij sermonū dei: et facti estis q̄bus lacte opus sit nō solido cibo Omis enī q̃ lactis est particeps: expers est sermonis iusticie. Paruulus enī est. Perfectoꝝ aūt est solid⁹ cibus: eorum qui p̄o ipsa p̄suetudine exercitatos habent sensus ad discretionē boni ac mali.

Extractatu euāgelii p̄m iohānē. xcv.

EUm tā deberetis tpe ipo esse doctores iterū doctrina indigetis q̃ sint elemēta sermonū dei⁊ facti estis opus hītes lacte nō solido ābo. Dis enī q̃ lactet ine⁊pert⁹ est verboꝝ iustitie infās enī est. Perfectoꝝ autē est solid⁹ cib⁹ eoꝝ q̃ p habitū exercitatos habēt sensus ad separādū bonū a malo. Hic enī videmus tāq̃ definitū esse quē pfectoꝝ dicat solidū cibū et hoc esse illud q̄ ad corinthios scriptū est. Sapientiā loq̄mur iter pfectos. Quos autē pfectos voluerit hoc loco itelligi subiecit atq̃ ait. Qui per habitū exercitatos hīt sensus ad separādū bonū a malo. Hoc g̃ q̃ inualida et inexercitata mēte nō possūt: pfecto nisi fidei quodā lacte teneātur vt et inuisibilia q̄ nō vidēt / et itelligibilia q̄ nōdū intelligūt credāt facile ad vanas et sacrilegas fabulas p̄missione sciētie seducūtur vt et bonū et malū nō nisi corpalib⁹ imaginib⁹ cogitēt / et ip̄m deū nō nisi esse aliq̄s corpus existimēt / et malū nisi substātiā putare nō possint cū sit poti⁹ ab imutabili substantia mutabiliū substātiarū quidā defect⁹ q̄s fecit ex nihilo ipsa imutabilis et sūma substantia q̄ est deꝰ. Q̄ pfecto q̄squā nō solū credit verū etiā exercitatis itertorib⁹ ai sēsib⁹ itelligit / p̄cipit / nouit. nō est iā metuēdū ne seducat ab eis q̃ malū putādo esse substātiā quā nō fecit deꝰ mutabilē substātiā faciunt ip̄m deū sicut manichei: vel si q̃ alie pestes ita desipiūt. Sed mēte adhuc puul⁹ q̄s dicit apl's carnales lacte nutriendos oīs de hac re sermo q̃ agit vt nō solū credat / verū etiā itelligat: sciatq̃ q̄b⁹ dr̄ p̄cipere talia nō valētib⁹ onerosus est / facilliusq̃ illos p̄mit q̃ pascit. Ex quo fit vt spiritales ista carnalib⁹ nō oī modo taceant p̄pter catholicā fidē q̃ oīb⁹ p̄dicāda est / nec tñ sic disserāt vt volētes ea p̄ducere ad intelligentiā nō capacē facili⁹ fastidiri faciant in veritate sermonē q̃q̃ in sermone percipi veritatē. Propterea dicit scribēs ad colossenses. Et si corpe absens sū / spū vobiscū sū gaudēs et videns vestrā ordinationē / et id q̄ deest fidei vestre in xp̄o. Et ad thessalonicenses. Nocte ac die inq̃t abundāti⁹ orātes vt videam⁹ faciē vr̄az et suppleam⁹ q̃ desūt fidei vr̄e. Utiq̃ sic intelligēdi sūt p̄mū cathecizati: vt lacte alerent nō solido cibo cui⁹ lactis vbertas ad hebreos p̄mēoraꝝ eis q̄s volebat cibi soliditate tā pascere. [Propt q̄ ait. Ideoq̃ remittētes initij xp̄i x̄bū in p̄sūmatoꝝ respiciam⁹ nō iterū iacientes fūdamētū pnie a mortuis opib⁹ et fidei in deū lauacri doctrine ipositiōis man⁹ resurrectiōis etiā mortuoꝝ et iudicij eterni.]

Malū nō est substantia sed defectus.

Manichei.

Abstinendū ē a quibusdā tioribus cōrā iperitis

Colo. ii.

i. Thes. iii.

Hebr. vi.

Doctrina lactis est i symbolo et oone dominica.

Hec est lact⁹ vbertas sine q̃ nō viuūt q̄ tā q̄dem rone vtunt. vt possint credere. Sz bonū a malo non credēdo tm̄: vere etiā itelligēdo: q̄b⁹ p̄tiet ad solidū cibū separe nō p̄nt. Q̄b⁹ aūt in lact⁹ p̄mēoratiōe posuit et doctrinā: ipa ē q̃ p symbolū tradit et orōnem dñicā. Sz huic lacti absit vt sit ꝺrī cib⁹ rep spūalium firma itelligētia capiēd⁹. q̄ colossēsib⁹ atq̃ thessalonicēsib⁹ defuit et supplēd⁹ fuit. Q̄n enī supplet

qđ defuit nō improbaꝫ qđ fuit. Mā ⁊ in ipis q̄ sumi m⁹ alimētis: vsq; adeo lacti nō ē ꝟri⁹ solid⁹ cib⁹ vt ipe lacteſcat q̄ possit eē apt⁹ ifātib⁹. ad q̄s p mr̄is vb̄ nutricē puēit carnē: sicut feč etiā ipa sapia. Que cū sit in excelsis āgelox solid⁹ cib⁹ digta ē q̄dām lacteſcere puuł. cū ꝟbū caro factū ē: ⁊ hitauit i nobis. Sz ipe hō xp̄s q̄ ꝟa carne: ꝟa cruce: ꝟa morte ꝟa resurrectiōe. sincex lac dicł puuloꝝ cū bñ a spiritualib⁹ capiť inueniť dñs āgeloꝝ. Proinde nec sic puuli sūt lactādi. vt semp nō intelligāt deū xp̄m nec sic ablactādi. vt deseŕāt hoiem xp̄m. Qđ alio mō idip̄m ita dici pōt. Nec sic lactādi sūt vt creatorē nūq; intelligāt: nec sic ablactādi vt mediatorez vnq; deseŕāt xp̄m. In b̄ q̄ppe nō p̄ēit huic rei silitudo maſni lacte ⁊ solidi cibi. sz potiꝰ fūdamēti: q⁊ puer q̄n ablactať. vt ab alimētis ifātie iā recedat inter solidos cibos non repetit vbera q̄ sugebat. xp̄s aūt crucifix⁹ ⁊ lac sugētib⁹ ⁊ cib⁹ est p̄fičtib⁹ fundamēti vero ideo est aptior similitudo q⁊ vt pficiatur qđ struiť addiť edificiū nō sustrahiť fūdamētū.

Extractatu pi. cxxx. Hūilitas iprudēs.

¶ Sūt q̄dā hoies q̄ cū audierīt q⁊ humiles esse debēt dimittūt se nihil volūt discere putātes q⁊ si aliq̄d didicerīt supbi erūt ⁊ remanēt i solo lacte q̄s rep̄hēdit scriptura dicēs. Et facti estis op⁹ hūtes lacte nō solido cibo / Sic enī de⁹ vult nos lacte nutriri vt non ibi remaneam⁹ sed crescēdo p lac ad solidū cibū pueniam⁹. Mō g̃ sic tibi dicť hūilis esto vt nō sapiās. hūilis esto ꝓpter supbiā: Alt⁹ esto ꝓpt sapiētiā. audi euidētē sentēciā de hac re. Molite pueri effici sensib⁹ sed malicia ifantes estote vt mētibus pfecti sitis. Certe explicatum est frēs mei vbi nos de⁹ voluit esse hūiles vbi altos hūiles ꝓpter cauēdā supbiā altos ꝓpter capiēdā sapiētiā. Lactare vt nutriar⁊ sic nutrire vt crescas. Sic crescevt panē māduces: cū enī cepis panē māducare ablactaberis id est iā nō tibi op⁹ erit lacte ſz solido cibo

Joh. i. i. Cor. xiiii.

Capitulum. vj.

Quapropter intermittentes ichoatiōis xp̄i sermonē ad pfectionē feramur: nō rursum iacientes fūdamētū penitētie ab opib⁹ moꝛtuis. ⁊ fidei ad deū: baptismatū doctrine: impositiōis quoq; manuū: ac resurrectōis moꝛtuoꝝ: ⁊ iudicij eterni. Et hoc faciem⁹: si quidē p̄miserit de⁹. Impossibile enī est eos q̄ semel sunt illuminati. gustauerūt etiā donū celeste. ⁊ pticipes facti sunt spūs scī: gustauerūt nihilomin⁹ bonū dei verbū. virtutesq; seculi vēturi ⁊ plapsi sūt. rursus renouari ad penitentiam: rursum crucifigētes sibimetipsis filiū dei ⁊ ostentui habētes.

Ex libro de fide ⁊ opibus. Separatio ab egyptijs. Act. iii.

¶ Ipa ab egiptijs separatio significat discessionē a peccatis quā baptizādi pfitenť. Ad hoc enim pfitenť qđ a petro dictū ē. Agite pnitam: ⁊ baptizetur vnusq̄sq; vr̄m in noie dñi nr̄i iesu xp̄i. Tanq; diceret. Recedite ab egipto: p mare rubrū transite. Unde ⁊ in epl'a q̄ ad hebreos inscribiť: cū eoꝝ qui baptizanť ꝓmemorarenť initia posita ē ibi pnia ab opib⁹ moꝛtuis. Sic enī dicit. Idcoq; remittentes initij Jesu xp̄i verbū in cōsūmatiōe respiciam⁹. nō iterū iacientes fundamētū pnie a moꝛtuis opib⁹ et fidei in deū lauacꝛi doctrine: ipositionis manuū resurrectiōis etiā moꝛtuoꝝ iudicij eterni. Hec igitur oia ptinere ad initia neophitoꝝ satis apteq; scriptura tenťať. Quid ē aūt a moꝛtuis opib⁹ pnia nisi ab his q̄ oꝛtet moꝛtificari vt viuamus?

Potentia a moꝛtuis operibus.

Terra enī sepe venientē sup se bibēs ymbꝛē ⁊ germinās herbā opoꝛtunā illis a q̄bus colit accipit benedictionē a deo: pferēs aūt spinas ac tribulos reprobа est ⁊ maledictio ꝓxima: cui⁹ cōsūmatio incōbustione. Cōfidim⁹ aūt de vobis dilectissimi meliora ⁊ viciniora saluti: tā ⁊ si ita loquimur. Non enī iniust⁹ deus vt obliuiscať opis vr̄i ⁊ dilectionis quam ostēdistis in noie ip̄ius: q̄ ministrastis sanctis ⁊ ministratis. Cupim⁹ aūt vnūquē q̄ vestrū eandē ostētare sollicitudinē ad expletionē spei vsq; in finē vt nō segnes efficiamini: vex imitatoꝛes eoꝝ q̄ fide ⁊ patiētia hereditabūt ꝓmissiōes. Abrae nāq; ꝓmittēs deus. qm̄ neminē habuit p quē iuraret maioꝛē: iurauit p semetipsum dicēs: nisi benedicēs benedicā tibi ⁊ multiplicās multiplicabo te: ⁊ sic lōganimiť ferēs adept⁹ ē repꝛomissionē. Homies ei p maioꝛē sui iurāt: ⁊ ois ꝓtroversie eoꝝ finis ad ꝓfirmationē ē iuramētū

Extractatu pi. lxxxviii. ps. lxxxviii Celi sūt p̄dicatoꝛes

Ce celis nulla dubitatio ē q̄ intelligank p̄dicatoꝛes verbi veritaſ. Et vbi ꝓfitebunť celi mirabilia tua dñe: ⁊ veritatem tuā in eccl'ia sctoꝝ. Excipiat eccl'ia roꝛē celoꝝ. Sitiēti terre pluāt celi: ⁊ germinet excipiēs pluuiā germina bona opa bona. Nec p bona pluuia det spinas: ⁊ p hoꝛreo expectet ignē. Reliquū enī erit vt si semē q̄ spargiť in coꝛdib⁹ nr̄is nō abstulerit aues: nec spine p̄focauerit: nec estus exuscerit accedēte pluuia hoꝛtationū quotidianaꝝ et cogitationib⁹ vr̄is bonis q̄b⁹ hoc agiť in coꝛde q̄ agiť in agro rastris vt gleba frangať ⁊ semē opiať ⁊ germinare possit. Afferatis fructū ad quē gaudeat ⁊ letek agricola. Si aūt p semine bono ⁊ p pluuia bona nō fructū ꝛ spinis attulerim⁹. nec semen accusabiť: nec pluuia erit in crimīe. sed spinis ignis debitus p̄paratur.

Spina nō afferens fructū.

In quo abundāti⁹ volens de⁹ ostendere pollicitatiōis heredib⁹ imobilitatē cōsilij sui. interposuit iusiurādū: vt p duas res imobiles q̄bus impossibile est mentiri deū. fortissimū solatiū habeamus q̄ cōfugim⁹ ad tenendā ꝓpositā spem: quā sicut anchoꝛā habem⁹ aie tutā ac firmā et incedētē vsq; ad interioꝛa velamis: vbi p̄cursoꝛ p nobis introiit iesus scōm oꝛdinē melchisedech: pōtifex fact⁹ i eternū

¶ Jacta in deū curā tuā ⁊ ipe te enutriet. Et vide q⁊ poꝛt⁹ excipit. Et nō dabit in eternū fluctuatōnē iusto. Uideris fluctuare in mari isto: sed excipit te poꝛt⁹. Tu tm̄ anteq; intres i poꝛtū ab anchoꝛa noli abrūpi. Fluctuat nauis in anchoꝛis sed nō lōge a tra ꝓpicit: nec i eternū fluctuabit: ⁊ si ad tp̄s fluctuat etei ad fluctuatōnē ptinēt ꝛba supioꝛa. ꝓtristat⁹ sū

Extractatu pi. lxiiii. ps. lxiii. Fluctuatio in mari huiꝰ mūdi ps. lxiiii.

Ps. liiii. in exercitatiõe mea ⁊ pturbat⁹ sũ. Expectabã eũ q̃ me saluũ faceret a pusillanimitate spũs ⁊ tẽpestate. Fluctuãs loquit: sz non in eternũ fluctuabit: nã

Anchora. anchora ligat. Anchora spes eⁱ⁹ ẽ. nõ dabit in eternũ fluctuationẽ iusto. Et icedẽtẽ vsq̃ ī inkiora velamis. vbi p̃cursor p nobis introijt ihs ſm ordinem melchisedech pontifex factus in eternũ.

Extractatu pi. lxiii. ps. lxiiii. Sacerdos veteris testamẽti. ¶ Impietates nr̃as tu, ppiciaber: tu sacerdos: tu victima: tu oblator: tu oblatio. Ihe sacerdos est q̃ nũc ingressus ẽ interiora veli. Sol⁹ ibi ex his q̃ carnẽ gestauerit inkpellat p nob. In cui⁹ rei figura ī illo p̃mo pp̃lo. ⁊ in illo p̃mo tẽplo vn⁹ sacerdos intrabat in sctã sctõr pp̃lis ois foris stabat. Et ille q̃ sol⁹ ingrediebat interiora veli offerebat sacrificiũ p̃ro populo foris stante.

Extractatu euãgelij ſm iohãnẽ. iii. ii. Cor. iii. ¶ Si itelligat bñ spũs viuificat / si nõ itelligat lr̃a occidit. Mõ cũ apl̃s legeret audistis. Lr̃a occidit spũs aũt viuificat. Quid enī ageret in illo pp̃lo. iudei nescierũt: sz nec mõ sciũt. De ill' q̃ppe dictũ est. q̃diu legit moyses velamẽ est supra cor eor̃ positũ. vbi velamẽ figura est. Sed tollet figura ⁊ appebit veritas in elsipis. Sz q̃n tollet velamen: Audi apl̃m. Cum aũt trãsieris ad dñm auferet velamẽ.

Ibidem.

Ibidem.

Capitulum. vij.

H Ic enī melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obuiauit abrahe regresso a cede regũ. et benedixit ei: cui ⁊ decimas oĩm diuisit abraam: p̃rimũ quidẽ q̃ interp̃etat rex iustitie. deinde aũt ⁊ rex salez q̃ est rex pacis: sine patre: sine mr̃e: sine genealogia. neq̃ initiũ diez̃ neq̃ finem vite habẽs: assimilat⁹ aũt filio dei manet sacerdos in ppetuũ. Intuemini aũt quãtus sit hic: cui ⁊ decimas dedit de p̃cipuis abraam patriarcha. Et quidẽ de filijs leui sacerdotiũ accipiẽtes. mandatũ habẽt decimas sumere a pp̃lo ſm legẽ. id ẽ a fribus suis quãq̃ ⁊ ipi exierint de lumbis abrae. Cui⁹ aũt generatio nõ annũerat in eis: decimas sumpsit ab abraam: ⁊ hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine vlla aũt cõtradictiõe: q̃ minus est a meliore benedicit. Et hic q̃dẽ decimas moriẽtes hoies accipiunt: ibi aũt cõtestat⁹ q̃ viuit. Et vt ita dictuz sit p abraam et leui: q̃ decimas accepit: decimat⁹ est. Adhuc enī in lumbis patris erat: q̃n obuiauit ei melchisedech. Si ergo p̃sumatio p sacerdotiũ leuiticũ erat. pp̃lis enī sub ipso legem accepit: q̃d adhuc necessariũ fuit ſm ordinẽ melchisedech alium surgere sacerdotem et non ſm ordinem aaron dici?

Ex libro. x. de genesi ad litteram. Melchisedech. H Oc⁹ diligẽti p̃sideratõe dignissim⁹. Cũ enī p melchisedech in q̃ hui⁹ rei future figura p̃cesserat discerneret sacerdotiuz xp̃i a sacerdotio leui. Videte q̃ ingt q̃lis h̃ est cui ⁊ decimã ptẽ abraã dedit de p̃mitijs p̃triarcha. Et hi q̃dẽ q̃ de filijs sũt leui sacerdotiũ accipientes. mãdatũ hñt a decimis pp̃li ſm legẽ. h̃ ẽ a fribus suis q̃uis ⁊ ipi ex lũbis abrahe exierẽt. Qui aũt nõ ẽ ex genere eor̃ deciauit abraã: ⁊ hñtẽ p̃missiones bñdixit. Sine aũt vlla ꝺdictiõe q̃ mior ẽ a maiore bñdicit. Et h̃ q̃dẽ decias moriẽtes hoies accipiũt ibi aũt q̃ testificat se viuere. Et sic optet dicere p̃pt abraã ⁊ leui accipiẽs decimã decimat⁹ est. Adhuc enī in lũbis abrae fuit. Si g̃ etiã h̃ valet ad istã distãtiã q̃tũ p̃mieat sacerdotio leuitico sacerdotiũ xp̃i. q̃s sacerdos xp̃s p illũ p̃figurat⁹ ẽ q̃ decimauit abraã ī q̃ ipe leui decimat⁹ ẽ. p̃fecto xp̃s ab eo nõ est decimat⁹. At si p̃pter ea decimat⁹ ẽ leui q̃z in lũbis erat abrae. p̃pter ea nõ ẽ decimat⁹ xp̃s: q̃z nõ erat in lũbis abrae. Porro aũt si carnẽ accipim⁹ leui fuisse in abraã. vbi erat ⁊ xp̃s. q̃z ⁊ xp̃s sz carnẽ ex semie ẽ abrae. ⁊ ipe itaq̃ deciat⁹ ẽ. Quid ẽ g̃ q̃s afferẽ p magna differẽtia xp̃i a sacerdotio leui. q̃ leui decimat⁹ ẽ a melchisedech cũ eẽt in lũbis abrae. vbi ⁊ xp̃s erat. vñ p̃ decimati sũt. nisi q̃z necesse est itelligam⁹ ſm aliquẽ modũ ibi xp̃m nõ fuisse. ⁊ ī lũbis abrae p̃stitutũ. Leui decimatũ. ⁊ ibi p̃stitutũ ſm carnẽ xp̃m nõ decimatũ? Scõm rõnez q̃ppe illã semialẽ ibi fuit leui q̃ rõne p p̃cubitũ vẽturus erat in matrẽ ſm quã rõnẽ nõ ibi erat xp̃i caro q̃uis ſm ipam ibi fuerat marie caro. Sz leui sz p̃cupiam carnalẽ xp̃s aũt ſm solã substãtiã cor̃palẽ. Cũ enī sit in semie ⁊ visibil' cor̃pulẽtia ẽ iuisibil' rõ vtrũq̃ cucurrit ex abraã vel etiã ex ipo adã vsq̃ ad cor̃p⁹ marie. q̃z ipm eo mõ p̃ceptũ ⁊ exortũ est Xp̃s aũt visibilẽ carnis substãtiã de carne v̄gis sũ psit. Mõ v̄o p̃ceptõis ei⁹ nõ a semie virili. sz lõge alit ac desup vẽit. Proinde ſm h̃ q̃s ṽ mr̃e accepit etiã in lũbis abrae fuit. Ille ẽ g̃ decimat⁹ in abraã q̃ sic fuit i lũbis ei⁹. quẽadmodũ in sui p̃ris etiã ipe abrahã. i. q̃ sic ẽ nat⁹ de p̃re abraã. quẽadmodũ de suo p̃re nat⁹ est abraã. p legẽ sz i mẽbris repugnãtẽ legi mẽtis. ⁊ iuisibilẽ p̃cupiscẽtiã. q̃uis eã casta ⁊ bona iura nuptiaꝝ nõ sinãt valere. nisi q̃tuz ex ea p̃nt generi substituendo p̃ficere. Mõ autẽ ⁊ ille ibi decimat⁹ ẽ cui⁹ caro inde nõ feruorẽ vulneris. se materiã medicamis traxit. Mã cũ ipa deciatio ad p̃figurãdã medicinã ptinuerit illõ ī abrae carne decimabat q̃s curabat nõ illud vñ curabat. Et adẽnã q̃z caro nõ abrae tm̃. sz ip̃i⁹ p̃mi terrẽiq̃ hois sil'habebat. ⁊ vuln⁹ p̃uaricatõis ⁊ medicamẽtũ vulneris vuln⁹ p̃uaricatõis in lege mẽbroꝝ repugnãte legi mẽtis q̃ p oẽm inde p̃pagatã carnẽ semiali rõne q̃ si trãscribit. Medicamẽtũ aũt vulneris ī eo q̃s inde sine ope p̃cupiscẽtiali ī sola materia cor̃pali p diuinã p̃ceptõis formatiõisq̃ rõnẽ de v̄gie assũptũ ẽ p̃propter mortis sine iniquitate consortiũ. ⁊ sine falsitate resurrectionis exemplum.

Translato enī sacerdotio: necesse est vt ⁊ legis trãslatio fiat. In quo enim hec dicunt de alia tribu est: de qua nullus altario p̃sto fuit. Manifestũ ẽ enī q̃ ex iuda ortus sit dñs noster: ī qua tribu nihil de sacerdotib⁹ moyses locut⁹ est. Et amplius adhuc manifestũ est. si ſm similitudinẽ melchisedech exurgat ali⁹ sacerdos: qui non ſm legẽ mandati carnalis fact⁹ est sed ſm virtutẽ vite insolubilis. Cõtestat enī: q̃n tu es sacerdos in eternũ secũdum ordinem melchisedech.

Sacerdotiũ leuiticum.

Xp̃s nõ ẽ decimat⁹. vt leui.

Xp̃s quõ non fuit in lũbis abrahe vt leui.

Caro xp̃i Caro marie.

In semie duo sunt.

Alias substituendo p̃spicere.

Vulnus ⁊ medicamẽtũ in carne adam.

H Ex lib. q̄stionū. lxxxiii. Euacuatio sacrificioꝝ aarō.

COportebat enī vt euacuatur⁹ sacrificia q̄ scōm ordinē aaron in leuitico sacerdotio fiebāt nō esset de tribu leui ne adipaz tribū t ad ꝺm sacerdotiuz qō tpaliter vmbraz erat futuri ptinere videret mūdatio pctōꝝ quā dns oblatione holocausti sui qō veteri sacrificio figurabat ipleuit. holocausti ei⁹ imaginē ad mēoriaz passiōis sue in eccl̄ia celebrā dam dedit vt eēt sacerdos ineternū nō scōm ordinē aaron sz scōm ordinē melchisedech.

Reprobatio quidē fit precedēt̄ mādati propter ifirmitatē ei⁹ et inutilitatē. Nihil enī ad pfectū adduxit lex. Introductio vero melioris spei p quā primam⁹ ad deuz: et q̄tum est. nō sine iureiurādo.

Ex epla ad hieronimū. Circūcisio

Legalia cur xp̄ianis legenda sint.

IPrecisio p̄putij et cetera hmōi priori pp̄lo p testamentū qō vet⁹ dicit diuitus data sunt ad significationē futuroꝝ q̄ p xp̄m oportebat ipleri. Quib⁹ aduenientib⁹ remanserūt illa xp̄ianis legēda tm̄ ad itelligentiā pmisse pphetie nō aūt necessario facienda quasi expectandū eēt vt vēiret reuelatio dei q̄ hīs signabat eē ventura. Sz q̄uis gentib⁹ iponēda nō essent nō tm̄ sic debuisse auferri a pſuetudie iudeorū tanq̄ detestata atq̄ dānata. Sensim pinde atq̄ paulatī feruēte sane predicatiōe gr̄e xp̄i qua sola nosset credētes se iustificari saluosq̄ fieri nō illis vmbris nec antea futuraꝝ tūc iā venientiū atq̄ p̄sentiū vt in illoꝝ iudeoꝝ vocatiōe quos presentia carnis dn̄i et aplica tempa sic inuenerāt ois actio illa pſūmaret vmbraꝝ hoc eis suffecisse ad pmendationē vt nō tanq̄ detestādaz similis idolatrie vitaret vltra vero nō haberet pgressū ne putaretur necessaria tanq̄ vel ab illa salus eēt vel sine illa eē nō posset. Qō putauerūt heretici qui dn̄ volūt t iudei eē et xp̄iani nec iudei nec xp̄iani esse potuerūt Licet itaq̄ videre apostolū paulū t alios recte fidei xp̄ianos tūc illa vetera sacramēta paululū obseruādo veraciter pmēdare debuisse ne putarent ille pphetice obseruationes a pijssimis patrib⁹ custodite tanq̄ sacrilegia diabolica a posteris detestande. Jā enī cū venisset fides q̄ prius illis obseruationib⁹ pnūciata p⁹ morte t resurrectiōez dn̄i reuelata ē amiserāt tanq̄ vitā officij sui. veruntamē sicut defūcta corpa necessario deducēda erāt quo dāmodo ad sepulturā nec simulate sz religiose. nō aūt deserēda ptinuo vel iimicoꝝ obtrectationib⁹ tanq̄ canū morsib⁹ picienda. Proinde nūc quisq̄s xp̄ianoꝝ q̄uis sit ex iudeis similit ea celebrare voluerit tanq̄ sopitos cineres ernēs nō erit p⁹ ductor vl̄ baiul⁹ corporis sz ipl⁹ sepulture violator

Cōsopita atq̄ sepulegalia nō sūt xp̄iano excitāda.

Alij quidē sine iureiurando sacerdotes facti sūt. Hic aūt cū iureiurando p eum qui dixit ad illū Jurauit dominus et nō penitebit eum: tu es sacerdos ineternū Intantū melioris testamēti sponsor factus est iesus. Et alij quidē plures facti sūt sacerdotes iccirco q̄ morte prohiberentur pmanere: hic aūt eo q̄ maneat in eternū: sempiternū habet sacerdotium. Vnde t saluare in ppetuū potest accedēs per semetipsum ad deū: semper viuēs ad interpellandū pro nobis.

Ex li. aduersus iudeos. & Mala. i.

CDns omipotēs dicit. Nō est mihi volūtas ī vobis et sacrificiū nō accipiā de manib⁹ vr̄is. certe h negare nō potestis o iudei nō solū nō sacrificiū nō accipere de māib⁹ vr̄is: loc⁹ enī vn⁹ est loco dn̄i cōstitut⁹ vbi manib⁹ vr̄is sacrificia iussit offerri preq̄ locū oīno phibuit. Huc ergo locuz q̄m p vr̄is meritis amisistis etiā sacrificium qō ibi tm̄ licebat offerri in locis offerre alijs nō audetis. Ecce oīno impletū ē qō ait pphēta. Et sacrificiū nō accipiaz de manib⁹ vr̄is. Nā si in terrena hir̄z maneret vobis templū t altare posset is dicere in eis hoc esse pplētū quoꝝ iniquoꝝ inter vos pstitutoꝝ sacrificia dn̄s nō acceptat. alioꝝ vero ex vobis atq̄ ivobis acceptare sacrificia q̄ dei pcepta custodiūt hoc nō est cur possit dici vbi null⁹ oīno v̄m est qui scōz legē q̄ de mōte syna pcessit mālbus suis sacrificium possit offerre. Neq̄ hoc ita predictū t impletū est vt vos pphetica sentētia respōdere pmittat qz manib⁹ nō offerim⁹ carnē corde t ore offerim⁹ laudem scōm illud in psalmo. Immola deo sacrificiū laudis. Et iā hinc contradicit vobis qui dicit. Non est mihi volūtas in vobis. Deinde ne existimet̄ nō offerētib⁹ vobis nec illo accipiēte de manib⁹ vr̄is deo sacrificiū nō offerri quo quidē ille nō eget qui bonoꝝ nr̄oꝝ nulli⁹ indiget tm̄ qz sine sacrificio nō ē qō nō illi sz nobis vtile ē adiūgit t dicit. Qz ab ortē te sole vsq̄ in occidētem nomē meū clarū factū est in oīb⁹ gētib⁹ et in oī loco sacrificiū offert noi meo sacrificiū mundū qm̄ magnū nomē meū in gentib⁹ dicit dn̄s omp̄s. Quid ad hec respōdetis? Aperite oculos tandē aliquādo t videte ab oriente sole vsq̄ in occidentē nō in vno sicut in vobis fuerat cōstitutū sz in oī loco offerri sacrificiū xp̄ianoꝝ nō cuilibet deo sed ei qui ista p̄dixit deo isr̄l vnde et alibi dicit eccl̄ie sue. Et qui eruit te ipe de⁹ isr̄l vniuerse terre vocabit. Scrutami scripturas in quib⁹ putatis vos habere vitā eternā. Et pfecto haberetis si xp̄m in eis intelligeretis t teneret̄. Sz pscrutami eas t ipe testimoniū phibēt de hoc sacrificio mundo qō offert deo isr̄l nō ab vna gēte vr̄a de cui⁹ manib⁹ nō se suscepturū predixit sed ab oīb⁹ gētibus que dicūt. Venite ascēdam⁹ ad montez dn̄i. nec in vno loco sicut pceptū erat in terrena hir̄l̄m sz in oī loco vsq̄ in ipa hir̄l̄m nec scōm ordinez aaron sed scōm ordinē melchisedech. Christo enī dictū est et de xp̄o tanto ante predictū. iurauit dn̄s et nō penitebit eū tu es sacerdos ineternū scōm ordinē melchisedech. Quid ē iurauit dn̄s nisi in pcussa veritate firmauit? Et quid ē nō penitebit euz nisi hoc sacerdotiū nulla oīno rōne mutabit? Neq̄ enī sicut hoiem penitet deū sz dei dicit penitētia q̄uis ab illo institute rei cuiusq̄ mutatio q̄ credebat eē mensura. Proinde cū dicit nō penitebit eū tu es sacerdos ineternū scōm ordinē melchisedech satis ostēdit eū penituisse hoc est eū mutare voluisse sacerdotiū qō pstituerat scōz ordinē aarō sicut de vtroq̄ videm⁹ impletum. Nā et aaron sacerdotiū iam nullū est in aliquo templo t xp̄i sacerdotiū eternū perseuerat in celo.

Judei a⁹ miserūt sacrificiū.

Mal. i.

Ps. xlix. Mal. i.

Ibidem.

Esa. lxiii. Joh. v.

Sacrificium mūdū

Esa. ii.

Ps. cix.

Jurare et nō penitere dnm.

Ibidem.

Talis enī decebat vt nobis esset pōtifex sanct⁹ inocens ipollut⁹ segregat⁹ a pctōribus. t excelsioꝝ celis fact⁹. Qui nō habet necessitatē quotidie quēadmodū sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populi. Hoc enī fecit semel se offerēdo. Lex enī hoīnes cōstituit sacerdotes infirmitatez habentes: sermo autem iusiurandi qui post legem

E

est filiū ineternū perfectum.

Ex libro. ii. ō bapnismo paruulor. Zacharias.

VIdēter scptura testat eminēti iustitia fuisse zacharīā in pncipib⁹ sacerdotū ad offerenda veteris testamēti sacrificia pti nentiū. Legim⁹ aūt in hac epla q̄ ad hebreos scribit nō solū xp̄m esse pncipē sacerdotum qui nō haberet necessitatē sicut illi qui sacerdotuz pncipes dicebant sacrificiū pro suis primū offerre peccatis quotidie deinde pro ppl'i. Talē enī inquit decebat habere nos pncipē sacerdotū iustū sine macula incōtaminatū sepatū a pctōrib⁹ altiorem celis factū non habentē quotidianā necessitatē sicut pncipes sacerdotū pmū pro suis pctis sacrificiū offerre. In hoc sacerdotū numero zacharias in hoc phinees in hoc t ipe aarō a quo ipe ordo exorsus est t quicūq; alij in hoc sacerdotio laudabiliter iusteq; vixerūt. Qui tñ habebāt necessitatez sacrificiū primit⁹ pro suis offerre peccatis solo xp̄o existente cui⁹ vēturi figurā gestabāt q̄ hāc necessitatē sacerdos incōtamiabilis non haberet.

Oēs sacerdotes pr̄eterq̄ xp̄s necessario p suis peccatis offerebant.

Ex libro de trinitate. iiii. Spūs nequā cur sacrificii gaudeant

¶ Intelligere debem⁹ ne ipos quidē supbissimos spūs honorib⁹ sacrificiorum gaudere potuisse nisi vni vero deo pro quo colī volūt verū sacrificiuz deberet. neq; id rite posse offerri nisi per sacerdotē sāctū t iustū nec nisi ab eis accipiat q̄ offert pro q̄bus offert atq; id sine vitio fit vt pro vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oīs cupiūt qui p se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ergo tā iustus et sanctus sacerdos q̄ vnic⁹ dei fil⁹ qui nō op⁹ habet p sacrificiū sua purgare pcā nec originalia nec ex hūana vita q̄ addunt? Et quid tā congruent ab hoibus sumeret q̄ pro eis offerret q̄ humana caro? Et quid tā aptuz imolationi q̄ caro mortalis? Et quid tā mundū pro mundādis vitijs mortaliū q̄ sine vlla ptagione carnalis pcupiscētie caro nata in vtero t ex vtero virginali? Et quid tā grate offerri t suscipi posset q̄ caro sacrificij nr̄i corp⁹ effecta sacerdotis nr̄i? vt qm̄ q̄ttuor p̄siderant in oi sacrificio Cui offerat. A quo offerat. Quid offerat. Pro quib⁹ offerat idē ipse vnus verusq; mediator per sacrificium pacis reconcilians nos deo vnum cum illo maneret cui offerebat vnum in se faceret pro quibus offerebat vnus ipse eēt qui offerebat et q̄ offerebat.

Sacerdos oi purgatione eget p̄ter xp̄m.

Sacrificium gratū deo.

Sacrificium respiciunt q̄ttuor

Capitulum octauum.

APitulū autē sup ea que dicunt. Talē habem⁹ pōtificē: qui cōsedit in dextera sedis magnitudinis in celis. sanctorū minister. t tabernaculi veri quod fixit de⁹ et nō homo. Omis enī pōtifex ad offerendū munera et hostias p̄stituit. Unde necesse ē et hūc habere aliquid q̄ offerat. Si ergo esset super terrā: nec esset sacerdos cū essēt qui offerrēt scōm legem munera qui exēplar et vmbre deseruūt celestiū: sicut responsū est moysi cū p̄sumaret tabernaculū. Vide inquit oia facito scōm exemplar: q̄ tibi ostensū est in mōte. Nūc autē melius sortitus est ministeriū quāto t melioris testamēti mediator ē: q̄ i melioribus repromissionibus sancitum est.

Ex tractatu pi. lxxiii. Joh. i.

Precepta t sacramēta. Mat. v.

Ps. xliii.

precepta. Sacramēta. Promissa

Promissa veteris testamēti.

i. Cor. xv.

Auctor vtriusq; testamēti deus.

Joh. i.

Promissa iudeis ablata sūt eis.

Terrena dat de⁹ q̄dē sz eis in herēdū nō est.

AUdiamus ex euāgelio q̄ lex p moysen data ē gra t veritas p iesū xp̄m facta ē. Si enī discernim⁹ duo testamēta vetus et nouū nō sūt eadē sacramēta nec eadē pmissa eadē tñ pleraq; pcepta. Nā nō occides: nō mechaberis nō furaberis / honora p̄em t matrem / nō falsū testimoniū dixeris / nō pcupisces rē proximi tui t nobis p̄ceptū est Et quisq; ea nō obseruauerit deuiat: nec oino dign⁹ est q̄ accipe mereat montē sanctū dei de quo dictū est. Quis habitabit in tabernaculo tuo: et quis requiescet in monte scō tuo? innocēs manib⁹ et mūdo corde. Discussa ergo p̄cepta aut oia eadē inueniūtur aut vix aliqua in euāgelio q̄ nō dicta sūt a pphetis. Propterea pcepta eadē sacramēta nō eadē pmissa nō eadē videam⁹ q̄ re pcepta eadē q̄ scōm hec deo seruire debem⁹: sacramēta nō eadē q̄ alia sacramenta dāna salutē alia pmittētia salutē. Sacramenta veteris testamēti pmiserūt saluatorē. sacramēta noui testamēti dāt salutē. Cū ergo teneas iā promissa q̄d quer⁹ pmittētia? Habēs iā saluatorē hoc dico tenes pmissa nō q̄ iā accepim⁹ vitā eternā sed q̄ iā venerit xp̄s qui p pphetas p̄nūciabat. mutata sūt sacramēta facta sūt faciliora: pauciora: salubriora: felicioza. Promissa quare nō eadē? Quia pmissa est tra chanaā terra copiosa / fructuosa / affluens lacte t melle. pmissū regnū tpale. pmissa felicitas seculi. pmissa fecūditas filiorū. pmissa subiectio inimicorū. Hec omia ad terrenā felicitatē ptinēt. Sz q̄re ipsa p̄mo pmitti oportebat. Quia nō primo q̄ spiritale ē sz q̄ aiale est postea iquit spūale Prim⁹ homo de tra terren⁹. secund⁹ homo de celo celestis. Qualis terren⁹ tales t terreni et qualis celestis tales t celestes. Sicut portauimus imaginē terreni: portem⁹ et imaginē ei⁹ qui de celo ē. ad imaginē terreni ptinet vet⁹ testamentū. Ad imaginē celestis nouū testamentū. Sz ne quisq; putaret ab alio factū eē hoiem terrenū ab alio celestē. ideo de⁹ oīdens se eē vtriusq; creatorē etiā vtriusq; testamēti se eē voluit actorē vt terrena pmitteret in veteri testamēto t celestia i nouo testamēto. Sz q̄diu pri⁹ homo kren⁹ es? q̄diu terrena sapis. Nā quid q̄m dant puero quedā puerilia ludicra quib⁹ puerilis anim⁹ auocet. Propterea grandescēti nūmi excutiunt e manibus vt aliq̄d iā vtilius tractet q̄ grādez decet? Terrā tñ tuipe dedisti filio tuo et nuces puulo t codicē grādi. Nā q̄ illa q̄si ludicra pueror deus p nouū testamētū excussit de manib⁹ filiorū vt aliq̄d vtili⁹ grādescentib⁹ daret propterea pr̄iora illa nō ipe dedisse putād⁹ est? Ipse vtrūq; dedit. Sz lex p moysē data est gra t veritas p iesū xp̄m facta ē. Hra q̄ iplē p charitatē q̄ per lram iubebat. vitas q̄ reddit q̄ pmittebat. Veni q̄ oia q̄ iudeis pmissa fuerūt ablata sūt. Ubi est regnū eorū vbi templū vbi vnctio: vbi sacerdos: vbi iā apud illos pphetas ex q̄ venit qui p pphetas p̄dicabat? In illa gēte iā nihil hoz ē. iā p̄didit terrena t nōdū q̄rit celestia. Inherere ergo trenis q̄uis ea de⁹ donet nō debes. Terrā tñ nō q̄ eis inherere nō debem⁹ alīū ea dare nisi deū credere debem⁹. Ipe ea dat sz noli pro magno expectare ab eo bonū q̄ dat t nō bono. Nā pro sī magno ea daret malis ea nō daret. Ideo aūt illa voluit dare t mal' vt discāt boni aliud ab illa q̄rere q̄ nō dat t malis Hec dicim⁹ fratres vt hoies de nouo testamēto discatis nō inherere trenis. Si enī illi inexcusabiliter terrenis inheserūt quib⁹ ip̄m nouū testamentū nōdum fuerat reuelatū q̄to inexcusabiliū⁹ terrena se-

H ctantur quibus tā promissa celestia in nouo testamento reuelata sunt?

Piere.xxxi. Nam si illud prius culpa vacasset nō vti-q̄ secūdi locus inq̄reret. Vituperās enī eos dicit. Ecce dies veniēt dicit dñs: et consūmabo sup domū isrl et sup domum iuda testamentū nouū: nō scōz testamentū quod feci patrib⁹ eoz in die qua appē-hendi manū eoz vt educerē illos de terra egypti: qm̄ ipsi nō pmanserūt in testamēto meo: et ego neglexi eos dicit dñs. Qz hoc est testamētū q̄ disponā domui israel post dies illos dicit dñs. Dādo leges meas in mēte eorū ⁊ in corde eorum supscribā eas: ⁊ ero eis in deū: ⁊ ipsi erūt mihi in populū. Et nō docebit vnusquis q̄ proximū suū ⁊ vnusq̄sq̄ fratrē suum dicens cognosce dñm: qm̄ omēs scient me a minore vsq̄ ad maiorē qz ppitiab⁹ ero iniq̄tatib⁹ eorū ⁊ pctōrū eorū iā nō memorabor. Dicēdo aūt nouū, veterauit pri⁹. q̄ aūt antiquat et senescit: ppe interitū est.

Ex libro contra faustū. Deum cur alio q̄ iudei ritu colamus.

B SIquerat a nobis cur nō eo ritu colam⁹ deū quo coluerūt hebrei pres tpe veteris testamēti. Respōdem⁹ aliud deū nobis pcepisse p pres noui testamēti neq̄ hoc ptra vetus testamētū cū ⁊ in illo sit id āte predictū. Sic enī hoc ipm pnūciatū est p pphetā. Ecce dies venīūt dicit dñs et pfūmabo sup domū israel ⁊ sup domū iuda testamentū nouū nō scōm testamentū q̄ feci pribus eoz in die qua appreben-di manū eorū vt eijcerē eos de terra egypti. Ecce qz et B pphetatū ē nō pseueratu⁹ illud testamētū sz futu⁹ nouū. Hic si obiectū fuerit nō nos ptinere ad domū isrl ⁊ domū iuda ex doctria aplica nos de-fēdim⁹ qz semē abrahe xpm eē docet apls nobisq̄ ad corp⁹ eius ptinentib⁹ dicit Ergo abrahe semē estis. porro si quesitū a nobis fuerit cur illi⁹ testamēti auctoritatē teneam⁹ cui⁹ ritū nō obseruamus ⁊ ad hoc ex lr̄is aplicis respōdem⁹. ait enī apls. Nemo ḡ vos iudicet in cibo ⁊ potu aut in pte diei festi aut neomenie aut sabbatoz q̄ est vmbra futurorū. Ita q̄ppe ⁊ cur ea legi atq̄ accipi oporteat ostēdit id est ne pphetias extinguam⁹ qz in vmbra fctā sunt futuroz ⁊ curare nos nō debere eos q̄ nos hic iudicare voluerit q̄ corpalit iā nō obseruem⁹ Sicut alibi tale quiddā dixit. Hec in figura ptigebāt illis scripta sūt aūt p opt correptionē nr̄am in quos finis seculoz obuenit. Cū ergo tale aliq̄d legit in instrumēto veteri testamti quale a nobis obseruari vt iussū nō ē in nouo testamēto vel etiā pbibitū quid significet q̄rendū ē nō reprehēdēdū qz eo ipo quo iam nō obseruat nō dānatū sed impletū probatur.

Legalia.

Ex libro. ii. de baptismo paruulorū. Noui testamēti cō mēoratio.

C Sepe in veteribus libris aut nusq̄ aut difficile pter hūc pphetic̄ locū legit fctā pmēoratio testamenti noui vt oino ipo noīe appellaret. Iā multi locis hoc significat et pnunciat eē futurū sz nō ita vt etiā nomē legat expressū. cōsidera igit diligenter quā differentiā inter duo testamēta idest vet⁹ ⁊ nouum de⁹ esse testat⁹ sit cū dixisset. nō scōm testamētū q̄ feci patrib⁹ eoz in die q̄ appreheādi manū eorū vt eijcerē eos de terra egypti. vide quid adiūxit qz ipsi nō pseueraverūt in testamēto meo vitio eorū ōputat q̄ in testamēto dei nō pmanserūt ne lex quā tūc acceperūt culpāda videat. Ipa eī est quā nō venit̄ ps soluere sz iplere: nō tamē p eandē legem iustificatis ipijs sz p gram hoc q̄ppe agit viuificās spūs sine quo lra occidit. Cōsūmabo inq̄t super domū isrl ⁊ sup domū iuda testamētū nouum. q̄d est pfūmabo nisi iplebo? Nō scōm testamētum q̄ feci patrib⁹ eorū in die q̄ appreheādi manū eoz vt eijcerē eos de terra egypti. Ergo illud vet⁹ erat qz hoc nouū est. vnde igit illud vet⁹ hoc nouū cuz lex eadē impleat p testamētū nouū q̄ dixit in vetere nō pcupisces? Qz ipi inq̄t nō pseueraverūt in testamēto meo et ego neglexi eos dicit dñs. Ergo ppt veteris bois noxā q̄ per lr̄az iubentē r minantē mime sanabat. Dicit illud testamentū vet⁹ hoc autē nouū propter nouitatē spūs q̄ hoiem nouū sanat a vitio vetustat⁊. Denicq̄ attēde q̄ sequit ⁊ vide quā ta luce fiat pspicuū q̄ sibi bones fidētes nolūt intueri. Qz hoc est testamentū inq̄t q̄ ordinabo domui isrl post dies illos dicit dñs. Dabo leges meas in coz illoz et in mente eoz scribā eas. Ecce est vnde apls ait. Nō in tabulis lapideis sz in tabulis cordis. qz nō attramēto sed spū dei viui. Hec ob aliud arbitroz in eo loco apls pmemorare voluisse testamentū nouuz. Ibi quippe ait. Qui ⁊ idoneos nos fecit ministros noui testamēti nō lr̄a sed spū nisi qz istā intuebat̄ pphetiā cū diceret. Nō in tabulis lapideis sz in tabulis cordis carnalib⁹. Qm̄ hic dcm est in cordib⁹ eorū scribo eas vbi noīatim pmissuz est testamētū nouū. Quid sūt ergo leges dei ab ipo deo scripte in cordib⁹ nisi ipa prefētia spūs sancti qui ē digit⁹ dei? Quo prefēte diffundit charitas in cordib⁹ nr̄is q̄ plenitudo legis ēt finis pcepti. Nā qz pmissa veteris testamēti frena sūt nūc ipsi⁹ cordis bonū pmittit. Mētis bonū spūs bonū hoc est intelligibile bonū cū dicit. Dās leges meas in mēte eorū ⁊ in cordib⁹ eorū scribā eas. Unde signifi-cauit eos nō forisecus terrentē legē formidaturos sz intrinsec⁹ habitantē ipam legis iustitiā dilecturos. Deinde addit ⁊ mercedē. Et ero eis i deū ⁊ ipi erūt mihi in pplm̄ hoc ē illud q̄ deo ait ille. Mihi aūt adherere deo bonū est. Ero illis inq̄t in deū et ipsi erūt mihi pplus. Quid hoc bono meli⁹ q̄d hac felicitate felici⁹ viuere deo viuere de deo? Apud quē est fōs vite ⁊ in cui⁹ lumie videbim⁹ lumē vt in eo merces ⁊ in eo finis in eo pfecto felicitatis in eo beate eterneq̄ vite sūma psistat. Cū enī dixisset et ero illis in deū ⁊ ipi erūt mihi pplus. ptinuo addidit. Et nō docebūt vnusq̄sq̄ ciuē suū ⁊ vnusq̄sq̄ fratrē suū dicēs. Cognosce dñm q̄m oēs cognoscent me a miore vsq̄ ad maiorē eorū. Nūc certe iā tempus est testamēti noui cui⁹ p pphetā facta ē pmissio p hec ꝛba q̄ ex illa pmēoratiom⁹. Cur ḡ adhuc dicit vnusq̄sq̄ ciui suo et fratri suo cognosce dñm? An forte nō dicit cū euāgelū predicat ⁊ ei⁹ ipa sit pdicatio vt hoc vbiq̄ dicat nisi qz eiusdē testamēti noui eternā mercedē id est ipsi⁹ dei btissimā contēplationē pmittēdo ptūxit? Quid ē ḡ oēs a minore vsq̄ ad maiorē eorū nisi oēs ptinētes spūaliter ad domū isrl ⁊ ad domū iuda hoc ē ad filios ysaac ad semē abrahe? Ipa ē enī pmissio q̄ ei dictū ē in ysaac vocabit̄ tibi semē. Nō enī q̄ filij carnis hi filij dei sz filij pmissiōis deputant̄ i semē. Hec ē dom⁹ isrl vel dom⁹ iuda ppter xpm qui vēit ex tribu iuda dom⁹ filiorū pmissiōis hoc est nō opum pprio rum sed bñficij dei. Hoc enī de⁹ pmittit q̄ ipe facit. Nō enī ipse pmittit ⁊ ali⁹ facit q̄ iā nō est pmittere sed predicere. Oēs enī inq̄t agnoscēt me oīs

Wat.v.

ii. Cor. iii. et Piere. xxxi.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Vet⁹ testamentū cur sic vocat. Testamētū nouū.

Ibidem.

ii. Cor. iii.

Ibidem.

Ibidem.

Legef dei scpte i cordibus.

Ibidem.

ps. lxxii.

Viuere deo et de deo.

Piere. xxxi.

Ro. ix.

Dei⁹ pmittit q̄ ipse facit.

Filli israel domus isrl'et dom⁹ iuda. Necꝫ enī oēs qui ex isrl' hi sūt israel sz oēs quib⁹ dicit in psalmo pro susceptione matutia hoc est pro luce noua testamēti sz nouī. Eniuersū semē iacob magnificate eū. Timete eū omne semē israel.

Extractatu pī. cxviii. p̄s. cxviii. 1. Thi. 1. Ibidem.

¶ Legē pone mihi dñe viā iustificationū tuaꝝ. iusto nō est lex posita iiustis aūt r nō subditis r ceteris ibi. Eludēs ait. Si quid aliud sane doctrine adūersat q̄ ē scōm euāgeliū glie beati dei qđ creditū est mihi. Nūquid g̃ talis erat iste qui dicit. Legez pone mihi dñe: ql̄ibus btūs ap'ls dicit posita legē? Absit. Quid est g̃ qđ orat vt sibi lex a dño ponat si nō ponit iusto? An eo mō non ponit iusto quo mō posita ē pp'lo ꝓtumaci i tabulis lapidis nō i tabulis cordis carnalib⁹? Scōz testamentū ver⁹ ex mōte syna qđ in seruitutē generat nō scōm testamentū nouū de quo scriptū est p hieremiā ꝓphetā. Ecce dies vēiūt dicit dñs r p̄fūmabo domui isrl' r domui iuda testamentū nouū nō scōm testamētū qđ disposui p̄tribus eoꝝ in die illa q̄ apprehēdi manū eorū vt educerē eos de terra egypti qm̄ ipi nō permānserūt in testamēto meo et ego neglexi eos dicit dñs. Qm̄ hoc ē testamentū qđ ꝓstituaz domui isrl' post dies illos dicit dñs. Dabo leges meas in mēte eorū r in cordib⁹ eorū scribā eas. Ecce quō voluit iste legē sibi poni a dño nō sicut iiustis r nō subditis ad ver⁹ testamentū ptinētib⁹ posita est i tabulis lapideis sz sicut sctis filijs libere hoc est supne hierl'z filijs pmissiōis filijs hereditatis eterne. sctō spū tanqꝫ digito dei in mēte dat r in cordib⁹ scribitur nō quā memoria teneāt sz vita negligāt sz quaz sciāt intelligēdo faciāt diligendo in latitudie amoris nō i timoris āgustijs. Mā q timore pene ñ amore iustitie opus legis facit profecto iuit⁹ facit. Qđ aūt inuit⁹ facit si posset fieri malletvtiqꝫ nō iuberi Ac per ħ legis quā vellet nō esse nō est amic⁹ sz potius inimic⁹ nec mūdat ope q̄ imund⁹ est volūtate quib⁹ aūt iiustis r nō subditis lex i lapideis tabulis ponit p̄uaricatiōis reos nō pmissionis efficit filios. sz r ille q̄ eius meminit nec eā diligit eodem modo re⁹ est qz mēoria el⁹ lapis illi ē quodāmodo scriptus nō quo adornetur sed quo premat. Pondus oneris sed nō titulus honoris.

Jnuit⁹ faciens legē

Lex in lapideis tabulis scripta.

Ex libro de spū r lra.

Lex scripta i tabulis lapideis.

¶ Sicut lex sctōrū scripta in tabulis lapideis merces eius terra illa pmissiōis quā carnalis dom⁹ isrl' cū ex egypto liberata eēt accepit ptinet ad testamentū vet⁹: ita lex fidei scripta in cordibus mercēs eius species ptēplatiōis quā spūalis domus isrl' ab hoc mūdo liberata percipiet ptinet ad testamentū nouū. Tūc fiet qđ aplus dicit. Siue ꝓphētie euacuabunt siue ligue cessabūt siue sciētia euacuabit illa scilicet puulox sciētia in q̄ hic viuit^ que ex pte est p speculū in enigmate. Propt̄ hanc eni necessaria ē ꝓphetia cū adhuc preteritꝫ futura succedūt. Propt̄ hāc lingue id ē multiplicitas significationū cū ex alio atqꝫ alio aliud atqꝫ aliud ammonet q̄ nondū eternā lucē pspicue vitatis mēte purgatissima ptemplat. Cū aūt venerit qđ pfectū est tz totū hoc qđ ex pte est fuerit euacuatū tūc qđ assūpta carne carni apparuit ostēdet seipm dilectoribus suis. Tūc erit vita eterna vt cognoscam⁹ vnuz verū deū. Tūc similes ei erim⁹ qm̄ tunc cognoscem⁹ sicut r cogniti sum⁹. Tunc nō docebit vnus cīqꝫ ciuē suū aut fratrē suū dicens cognosce dñm. Oēs enī cognoscēt eū a minore vsqꝫ ad maiorē eox. Qđ intelligi multis mōis potest. Siue qz et illic quisqꝫ sctōrū tanqꝫ stella ab stella differt in glia. Nec adrē quicqꝫ interest vtrū a minore vsqꝫ ad maiorē sicut dictū est an si a maiore vsqꝫ ad minorē diceret Qđ similik nihil iterest etiā si miores itellexerim⁹ qui tantūmō credere maiores aūt q̄ etiā intelligere ꝯtū in hac vita potest lumē incorpeū at incōmutabile valuerūt. Siue miores tpe posteriores maiores aūt pe priores intelligi voluit. Sicut eni pmissā dei ptēplationē accepturi sūt oēs qz r illi pro nobis meliora puiderūt ne sine nobis pficerent. Et ideo velut priores reperiunt miores qz nimis dilati sūt. Sicut in illo euāgelico denario p similitudinē dicit quē prius accipiūt qui posteri⁹ venerūt ad vineā siue q̄libet alio modo q̄ me in presētia forsitā fugit miores maioresqꝫ accipiēdi sūt. Illud tn ꝯtū potes diligēter attēde qđ tanto volumine coīor ostendere. Cū testamentū nouū ꝓpheta pmitteret nō scōm testamētū qđ pri⁹ factū ē pp'lo israel ex egypto liberato. nihil eni de sacrificioꝝ vel quorūqꝫ sacramētoꝝ pmutatiōe dixisse ꝯtuis et ipa sine dubio secutura fuerat sicut secutā videmus qđ multis alijs locis eadē scriptura ꝓphetie testat sz tm̄modo istā pmēdasse distantiā q̄ leges suas daturus eēt de⁹ in mentē eorū qui ptinerēt ad hoc testamentū r eorū scripturas in cordib⁹ vnde ap'ls sūpsit nō attramēto sz spū dei viui: nō in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalib⁹. Sēpiternāqꝫ mercedē iustificatiōis hui⁹. non terrā de qua pulsi sūt amorrei r ethei r alie gētes q̄ ibi pmēorank. sed ipm dñm cui adherere bonū ē vt bonū dei qđ diligunt de⁹ sit ipe quē diligūt inter quez r hōies nisi pctā nō separāt: q̄ nō nisi per eandē gr̃am dimittūtur. Unde cū dixisset: oēs eni cognoscēt me a minore vsqꝫ ad maiorē eox mox addidit. Qz ppiti⁹ ero iniquitati eox r pctorum eorū nō mēorabor vltra. Per legē g̃ factorū dicit dñs nō ꝓcupisces per legē fidei dicit dñs sine me nihil potestꝫ facere. Agebat eni de bonis opib⁹ hoc ē de palmitū fructibus Cū igit hec appeat distātia veteris r noui testamēti q̄ lex ibi in tabulis hic in cordib⁹ scribit vt qđ ibi foris ecus terret hic delectet intrisec⁹ ibiqꝫ fiat preuaricator p occidentē ſram hic dilector p viuificātem ſpm nō ideo dicendū ē q̄ de⁹ adiuuet nos ad operandā iustitiā atqꝫ opeꝝ in nobis et velle r opari pro bona volūtate qz p̄ceptis iustitie forisec⁹ insonat sensib⁹ nr̄is sed qz intrinsecus incrementū dat diffundēdo charitatez in cordib⁹ nostris per spiritum sanctū qui datus est nobis.

Pctā solas sepant hoīe a deo.

Phili. ii.

Ro. v.

¶ Capitulum nonum.

Habuit quidē et prius iustificatiōes culture et sāctū seculare. Tabernaculū eni factū est primuz: in quo erāt cādelabra et mēsa et propositio panū qđ dicitur sancta.

Ex lib. ăstitionū exodi in expōne tabernaculi aliqli ter ante finē. Tabernaculi descriptio.

Prima erat ingredienti portaatrij q̄ patebat viginti cubitis et habebat. ꝯtuor colūnas quib⁹ dependebat velū viginti cubitis extentū erectū aūt cubitis quicqꝫ ꝯtuor illis sepe ꝓnumeratis coloribus acu picto variatū ope. Hac porta ingrediēs excipiebat atrio cui⁹ latera dextra leuaqꝫ quidenis cubitis ternis colūnis porrigebant introrsus vt in mediuz ponerent ostiū tabernaculi interioris in ea pte qua perueniebat sicut in medio ponebat portā atrij ab ea parte vnde incipiebāt. In hoc atrio erat altare sacrificioꝝ quadratū quicqꝫ scilicet cubitis latū et totidē longū. Inter portāꝫ altare spaciū erat vbiver

Exod. xx.

Jbidem.

Joh. xvii.

1. Joh. iii.

1. Cor. xiii.

Maiores r minores in celo.

1. Cor. ix.

sabant qui sacrificia ponebāt altari. Introrsꝰ ꝛo inter altare et ostiū tabernaculi locus erat cineris ante altare ꝛ deinde labrū eneū vbi manꝰ ꝛ pedes sacerdotes lauabāt. vel altari in atrio seruituri vel tabernaculū interiꝰ ingressuri. Tetrozia pozro huius atrij in lateribꝰ ternaꝝ colūnaꝝ bissina erāt extēta cubitis quidenis erecta cubitis binis. Ab hoc ergo atrio intrabat ostiū tabernaculi cū transisses altare ꝛ labrū eneū. Quo igresso ostio occurrebat velū qđ ad ostiū fuerat ꝓpositū in quiqꝫ colūnis extentū variatū illis q̄ttuoz colozibꝰ. Trāsito isto velo excipiebat par tabernaculi media inter ḥ velūꝫ illud alterū interiꝰ qđ colūnis q̄ttuoz fuerat impositū et ex illis q̄ttuoz colozibꝰ factū ꝛ sepabat inter sancta q̄ fozinsecꝰ erāt ꝛ sctā sctoꝝ interiꝰ posita. In hoc itaqꝫ medio spacio inter ista duo vela mēsa erat aurea q̄ habebat panes ꝓpositiōis in parte aquilonis ꝛ cōtra eā cādelabrū aureū septē lucernarū in parte austri. hucusqꝫ scōis sacerdotibꝰ licebat intrare. Interiꝰ aūt id est in sctā sctoꝝ vltra velū q̄ttuoz colūnarū archa erat testimonij deaurata in qua erāt tabule lapidee legis ꝛ virga aarōz vrna aurea cū māna. Et ꝓpiciatozū desup aureum vbi stabāt duo cherubin alis obūbrantes ꝓpiciatozū ꝛ intuētes se inuicē ꝛ ipm. Ante archā vero id est inter archā ꝛ velū positū erat altare incensi qđ aliq̄n dicit scriptura aureū aliq̄n deauratum. Bureū vtiqꝫ appellās qđ erat inauratū. Ad hec sācta sanctoꝝ nisi sūmo sacerdoti nō licebat intrare quotidie ꝓpter inferendū incēsū semel aūt in anno cuz sanguie ad purificādū altare ꝛ si forte qñ exigebat necessitas ꝓ pctō sacerdotꝭ aut vniuerse sinagoge sicut in leuitico scriptū est.

Post velamentū aūt scōm tabernaculū quod dicit̄ sancta sanctoꝝ aureū habēs thuribulū ꝛ archā testamenti circūtectā ex omni parte auro. In qua vna aurea habēs manna. ꝛ virga aaron q̄ frondu-erat. et tabule testamēti. Sup que eā cherubin glozie obūbrātia ꝓpiciatozii: de quibus nō est modo dicendū p singula.

Ex lib. q̄stionū exodi tractatu. cxli. Exo. xxvi.

Differētia inter sctm̄ et sctm̄ sanctozum.

Et vidēt vobis velamē inter mediuz sctm̄ ꝛ inter mediū sctm̄ sctoꝝ id ē vt int sctm̄ ꝛ sctoꝝ sit velamē de quo nūc loquitur in q̄ttuoz colūnis extentum. De hac differētia inter sctm̄ ꝛ scm̄ sanctoꝝ ad hebreos epistola loquit̄ qz ibi archa testimonij vbi sāctū sctoꝝ boc est int⁹ intra velū fozis aūt mēsa et cādelabrū et cetera q̄ pauloante dixit quēadmodū fierēt. sctā dcā sūt nō scā scoꝝ. et significauit forsꝭ vet⁹ testamētum int⁹ aūt nouū cū sit vtrūqꝫ in lectiōe veteris testamēti et expzessū opib⁹ et significatione figuratū. Ac per hoc in sctis figura est figure qz figura est veteris testamēti. In sctis aūt sctoꝝ figura ē ipsi⁹ veritatis qz figura ē noui testamēti. Totū quippe vet⁹ testamētū in his reb⁹ ꝛ celebzationib⁹ que ita obseruāda ꝓcipiunt figura est.

Totū vet⁹ testamētū figuratiuum est.

Ite ex eodē libzo trac. v. Exo. xxv.

Propitiarium.

Propiciatozii aūt quid dicat supponendū super archā q̄ri solet. Sz cū aureū iubeat fieri eiusqꝫ lōgitudinē ꝛ latitudinē tantā expmat quāta ꝛ ipsi⁹ arche dicta ē. ꝓculdubio velut tabulā aureā tante fozme fieri ꝓcipit qua tegerēt archa ita vt in ipo ꝓpiciatozio essēt duo cherubin binc atqꝫ inde alterutrū attēdētes ita vt vult⁹ eozū in ꝓpiciatozii essent ꝛ pēnis suis obūbrarēt ꝓpiciatozii. Qđ magnū est sacramentū. Aurū q̄ppe significat sapiē-

Aurum.

tiā archa significat secretū dei. In archa iussa sūt poni lex ꝛ māna ꝛ virga aaron. In lege p̄cepta sūt ꝛga potestas significat manna gra qz nisi cū gra non est potestas ꝓcepta faciēdi verūtamen quia lex a quouis pficiēte nō exomī parte ꝓplet ꝓpiciatozii est desup. Ad hoc enī opꝰ est vt ꝓpiciꝰ sit deꝰ Et ideo ꝟsup ponit qz superaltat mia iudicio duo vero cherubin pēnis suis obūbrant ꝓpiciatoziuz id est honozāt velādo quoniā misteria ista sūt. Et inuicē se attendūt qz ꝓsonāt Duo quippe ibi testamēta figurant. Et vultꝰ eoꝝ sūt in ꝓpiciatozii: qz miam dei in qua spes est vel pcillāt vel ꝓmendant. Deniqꝫ binc se ꝓmisit locuturū deus ad moysē de medio cherubin desursū ꝓpiciatozij. Pozro si creatura rōnalis in multitudine sciētie qm̄ hāc interp tationē habēt cherubin duobꝰ ipsis aialibꝰ significatur ideo duo sūt vt societatē charitatꝭ ꝓmendēt. Ideo pēnis suis ꝓpiciatozii obūbrant qz deo nō sibi tribuūt pēnas suas id est deū honozant virtutibus quibꝰ ꝓzestāt. Et vultus eozū nō sunt nisi in ꝓpiciatozii qz cuicunqꝫ prouectui ad multitudinē scientie spes nō est nisi in dei misericozdia.

Propiciatozii.

His vero ita ꝓpositis in priozi quidem tabernaculo semp introibāt sacerdotes sacrificiozū officia consūmētes. In scōo aūt semel in anno solꝰ pōtifex nō sine sanguine quē offerret ꝓ sua ꝛ populi ignorātia. hoc significāte spū sctō: nōdū ꝓpalatā esse sanctoꝝ viā adhuc priore tabernaculo habēte statū. Que parabola est tpis instantis: iuxta quā munera ꝛ hostie offerunt̄ q̄ nō possūt iuxta ꝓscientiā pfectū facere seruiētē: solūmō in cibis et in potibꝰ ꝛ in varijs baptismatibꝰ ꝛ iustificijs carnis vsqꝫ ad tpꝫ correctiōis ipositꝫ.

Ex lib. q̄stionum exodi cxxviii. Exo. xxix.

Septē diebus vestiē dus sacerdos.

Septē dieb⁹ vestiet se ea sacerdos q̄ successerit ei. Ea scilicet oia q̄ cōēozauit cū vestē sacerdotalē describeret. Quod vero ait septē diebus vestiet se ea sacerdos nunqđ alijs diebꝰ nō vestiet? Sz illis septē cōtinuis intelligi voluit quibꝰ ei⁹ sacerdotiū quodāmō dedicat atqꝫ ebdomadis ē in eis inchoatiōe festiuitas. Successoꝝ aūt aaron eū dicit q̄ intrat in tabernaculū testimonij deseruire in scis eū scilicet significās q̄ nō poterat eē nisi vnꝰ nō quales erāt et filij aarō cū vno patre suo sz q̄lis successoꝝ ipsi⁹ aaron. Quomō ergo ꝓpriū dicit hui⁹ vni⁹ eē intrare in tabernaculū testimonij deseruire in sanctꝭ cū illa q̄ sūt extra velū quo velant̄ sctā sctoꝝ sancta appellent̄ et tabernaculū testimonij etiā illud vocet vbi sūt sctā id est mēsa et cādelabrū? vbi cū deseruiāt ꝛ sequētes sacerdotes ad mensā ꝛ candelabrū ꝛ ipsum altare quomōvnū dicit successoꝝ aaron qui intret in tabernaculū testimonij deseruire in sctis? Si enī dixisset deseruire in sctis sanctorū nulla esset questio. Ad hec enī vbi est archa testimonij solꝰ vnꝰ intrabat sūmus sacerdos. Qđ etiaz in epistola ad hebreos diligētissime ꝓmendat: nisi forte eoipso q vnū dicit intrare in tabernaculū testimonij deseruire in sanctis nō vult vtiqꝫ intelligi nisi in sanctis sctoꝝ qz ꝛ ipa vtiqꝫ sancta appellantur Nō ei oia q̄ facta sūt etiā sctā scoꝝ dici possūt. Illa vero que sūt sctā sctoꝝ ꝓculdubio vtiqꝫ sctā sūt vnus aūt iste qui semel in anno intrabat in sctā scōrum qm̄ dōm xp̄m significabat aptissime supzadi

Quō vnꝰ sit intrare tabernaculū testimonij.

dicta ad hebreos epla ꝓmendak. Qđ aũt prefiguratũ est in sctã sctoꝝ vt sup archã q legez habebat esset ppitiatoꝝ vbi dei mia significari intelligenda est qua ppiti⁹ fit eozũ pctis qui legẽ nõ implẽt hoc mihi videt etiã in ipa veste sacerdotis significari. Mã t ipsa quid aliud ꝙ ecclesie sacramẽta significat: Qđ in logio id ẽ in rõnali in pectore sacerdotis ꝓsito iudicio cõstituit in lamia vero sanctificationẽ t ablationẽ peccatoꝝ tanꝙ rõnale sit in pectore simile arche in qua lex erat. Et lamia illa in frõte sil'is ꝓpitiatorio quod sup archam erat. Et vt vtrobiꝙ seruaret quod scriptũ est superexaltat misericordia iudicio.

Propitiatorium.

Christus aũt assistẽs pontifex futurorũ bonoꝝ pampli⁹ t perfectius tabernaculũ nõ manufactũ id est nõ hui⁹ creatiõis neꝙ p sanguinẽ hircoꝝ aut vitulorũ sz p proprũ sanguinẽ introiuit semel in sctã eterna redemptione inuenta.

Extractatu pl. cxlix.

IEsus dei fecit nos: fact⁹ est inter nos t rex noster regit nos qz creator noster fecit nos. Ipse ẽ tamẽ p quẽ facti sumus qui est p quẽ regimur. et ideo xp̃iani qz ille xp̃s. Christus a chrismate dict⁹ est. id est abunctione. Reges aũt vngebãt t sacerdotes. Ille verovnctus ẽ et rex t sacerdos. Rex pugnauit pro nobis sacerdos obtulit se pro nobis. Qñ pro nob pugnauit quasi vict⁹ est imo vero tũc vicit. Crucifixus est enim t de cruce sua in qua erat fix⁹ diabolũ occidit t ide rex nr̃. Mi aũt sacerdos: Quid p nob obtulit: date sacerdoti qđ offerat quid ueniret hõ qđ daret: mũdã victimã: quã victimã: Quid mũdũ põt offerre pctõr: O iiq o ipie quicqd attuleris imundũ est. Et aliquid mũduz pro te offerẽdũ est. Quere apud te qđ offeras. Nõ delectat arietib⁹ nec hircis nec thauris. Dia ipsius sunt t si nõ offeral. Offer ergo illi mũdũ sacrificiũ Sz pcõres impi⁹ es sz inquinatã ꝓscientiã habes. Poterꝭ fort te mundũ aliqd offerre purgat⁹ sz vt purgeris aliquid pro te offerendum est. Quid ergo pro te oblatur⁹ es vt mũderis si mũdat⁹ poteris offerre qđ mundũ est: Offerat ergo seipm mũd⁹ sacerdos vt mũdet hoc est qđ fecit xp̃us. Nihil mundũ inuẽit in hoib⁹ qđ offerret pro hoibus seipm obtulit. mũda victima felix victima ẋa victima mũda victima hostia imaculata. Non ergo hoc obtulit qđ nos ei dedim⁹ imo hoc obtulit qđ a nobis accepit t mundũ obtulit carnẽ enĩ a nobis accepit hanc obtulit. Sed vnde illã accepit: de vtero virginis marie vt mundã offerret pro imũdis ipse rex ipe sacerdos

Christus.
i. Re. xvi. Exo. xl.
Xp̃s rex.
Diabolũ i cruce vicit
Christus sacerdos.
Victimã mundã qz se obtulit p nobis.

Si enĩ sanguis hircoꝝ t taurorũ t cinis vitule aspersus inq̃natos sanctificat ad emundationẽ carnis.

Ex lib. qstiõnũ numeri titulo. xxxiii.

DE iuuẽca rufa cui⁹ cinerẽ ad aquã aspersionis eozũqꝫ mũdationẽ qui mortuuz tetigerit ꝓficere lex mãdauit nec tacere ꝓmittimur. Euidẽtissimũ enĩ signũ i ea noui testamẽti ꝓfigurat. Locut⁹ ẽ dñs ad moysen t aaron dicẽs loqre filijs israel t accipiãt a te iuuencã rufã sine vitio. Juuenca rufa carnẽ xp̃i significat. Sex⁹ femine⁹ est ꝓpter infirmitatẽ carnalẽ rufa est ꝓpter ipam cruentã passionẽ. Qđ autez ait accipiãt a te in ipo moyse figurã legis ostendit qm̃ scõm legẽ sibi visi sũt occidere xp̃z qz soluebat scõm ipos sabbatũ t sicut putabãt obseruationes legitimas ꝓphanabat. Qđ ergo sine vitio dicitur hec iuuẽca mirũ nõ est. hãc enĩ carnẽ etiam cetere hostie figurabãt vbi sikiter sine vitio pecora immolari iubent Non erat quippe illa caro pcti. verũtamẽ hic vbi euidẽti⁹ legis distinctionẽ de⁹ voluit cõmendare. Parũ fuit dicere sine vitio nisi diceret que nõ habet in se vitiũ. q si repetẽdi causa dictum est fortasse nõ frustra est qđ eandẽ rẽ ipsa repetitio ne ꝓmẽdauit ꝙꝙ illud nõ abhoret a vero vt ideo additũ intelligat q nõ habet in se vitiũ cũ iã dictuz esset iuuencã sine vitio qz in se nõ habuit vitiũ caro xp̃i in alijs autẽ habuit q mẽbra sũt ei⁹. Que enĩ caro in hac vita sine pctõ nisi illa sola q nõ habet in se vitiũ: Et nõ est suppositũ sup eã iugũ. Nõ enĩ subiugata est iniquitati cui subiugatos iueniẽs liberauit: et eoꝝ vincula dirupit vt ei dicat. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiã laudis. Sup illiuꝰ qppe carnẽ nõ est positũ iugũ qui potestatem habuit ponẽdi aiam suã t iterũ sumẽdi eã. Et dabis eã (inquit) ad eleazar sacerdotem. Cur nõ ad aarõ nisi forte ita ꝓfiguratuz est nõ ad temp⁹ qđ tũc erat sz ad posteros hui⁹ sacerdotij passionẽ dñi q uenturã: Et eijciẽt extra castra. Sic et electus est dñs extra ciuitatẽ. Qđ ait in locũ mundũ ita significatũ est qz nõ habuit causã malã. Et occidẽt eam in conspectu ei⁹ sicut occisa ẽ caro xp̃i in cõspectu eozũ q iã futuri erãt in nouo testamento dñi sacerdotes. Et accipiet eleazar sanguinẽ ei⁹ aspget cõtra faciẽ tabernaculi testimonij de sangũe eius septies. Hec testificatio ei⁹ est xp̃m scõm scripturas fudisse sanguinẽ in remissionẽ pctoꝝ. Ideo cõtra faciẽ tabernaculi testimonij qz nõ alit declaratũ ẽ qꝙ fuerat dño testimonio ꝓnunciatum. Et ideo septies qz ipse numer⁹ ad mũditã ptinet spũalez. et cremabũt eã in ꝓspectu ei⁹. Puto qz cõcrematio ad signuz ptinet resurrectiõis. Natura est quippe ignis vt in supna moueat t in eũ puertit qđ crematur. Mã t ipm cremare de greco in latinũ ductum verbũ est a suspẽsiõe. Qđ vero additũ est i ꝓspectu eius idest in ꝓspectu sacerdotis hoc mihi insinuatũ videt qz illis apparuit resurrectio xp̃i q futuri erãt regale sacerdotiũ. Jã qđ sequit t pellis ei⁹ cũ carnez sanguis ei⁹ cũ stercoze ei⁹ pburet: idipm expositũ ẽ quomõ ꝓcremabit t significatũ q nõ solũ substãtia mortalis corꝭ xp̃i q ꝓmẽoratione pellis t carniũ t sanguis intimata ẽ. verũetiã ptumelia et abiectio plebis quã noie stercoris significatã puto puerteret in gliam quã ꝓbustiõis flãma significat Et accipiet sacerdos lignũ cedrinũ et ysopũ t coccinũ t mittet in mediũ ꝓbustiõis iuuẽce. Lignũ cedrinũ spes ẽ que debet i supnis firmiter habitare. ysopus fides q cũ sit herba hũilis radicib⁹ heret i petra. Coccinũ chartas qđ feruorẽ spũs igneo coloze testat. Hec tria debem⁹ mittere in resurrectionẽ xp̃i tanꝙ in mediũ ꝓbustionis illi⁹ vt cuz illo sit abscõdita vita nr̃a sicut dicit apl's. Et vita vr̃a abscõdita est cũ xp̃o in deo. Et ꝓgregabit hõ mund⁹ cinerẽ iuuẽce et ponet extra castra in locũ mundũ Quid dicim⁹ cinerẽ iuuẽce reliqas videlicet illius interfectiõis t ꝓbustionis nisi famã q ꝓsecuta ẽ passionẽ resurrectionẽqꝫ xp̃i: Qm̃ sũt reliquie hoi pacifico nã t cinis erat qz velut mortu⁹ ab infidelib⁹ ꝓtenebat t tamẽ mũdabat qz resurrexisse a fidelib⁹ credebat. Et qz hec fama apũd eos maxime claruit q in ceteris gẽtib⁹ erãt et nõ erãt de ꝓsortio iudeozũ ideo dictũ eẽ existimo et cõgregabit homo mund⁹ cinerẽ iuuẽce. Mund⁹ itaqꝫ ab interfectione xp̃i q iudeos fecerat reos. t reponet in locũ mũ

Caro xp̃i sola siue vnctio.
Ps. cxv.
Nu. xix.
Ibidem.
Ibidem.
Ignis.
Ibidem.
Ibidem.
Coccinũ.
Colo. iii. Nu. xix.

H dum id est honorabiliter tractat. Tñ extra castra qz extra celebratōez iudaice ꝓsuetudis honor eus gelic⁹ claruit. Et erit sinagoge filiorū israel in cō seruatiōem aqua aspsionis purificatio est. Ex isto cinere fiat aqua aspsionis vnde mūdabant a con Nu.xix. tactu mortuoꝝ qđ vticꝫ significat ab iniquitate hu ius mozibūde vel mozticine vite. Et erit inqt filys israel ꝛ ꝓselitis qui apponunt legitimū sempiter nū. Đđ quid aliud significat nisi baptismū xpi quē Ibidem. significabat aqua aspersionis ꝛ iudeis ꝛ gentibus ꝓfuturū: Id est ꝛ irabelitis tāctꝫ naturalibus ra mis ꝛ inserto pinguedini radicis oleastro. Qui te tigerit inqt mortuū omis aīa hois īmunda erit se ptem diebus hic purificabit die tertio et die septi mo ꝛ mūd⁹ erit. Et hic nihil aliud intelligendū vi deo nisi ptactū mortui esse hois iniqtatē. Septem vero dierū mundicīa ꝓpter aīam ꝛ corp⁹ dictaꝫ puto aīam in ternario corp⁹ in quaternario. Đđ q̄ re ita sit longū est disputare. Scām hec dictū arbi tror per ꝓphetā in trib⁹ et quattuor impietatibus Nu.xix. non auersabor. Adiūgit aūt ꝛ dicit. Si aūt nō purt ficat⁹ fuerit die tertio ꝛ die septimo nō erit mūdus Omnis qui tetigerit mortuū ab omī aīma hois et mortu⁹ fuerit et non fuerit purificatus id est ante mortu⁹ fuerit tacto mortuo cꝫ fuerit purificat⁹ ta bernaculū dñi polluit exterek aīa illi⁹ ex isrl. Notā Ibidem. dū est ꝙ difficile reppīt in his libris aliqđ euiden tius de vita aīme post mortē fuisse scriptū. Hic er go cū dicit si fuerit mortuus ante purificationem manere in illo īmundiciā et exteri aīam illā ex isrl id est a ꝓsortio ppli dei quid aliud vult intelligi ni si manere anime penā etiā post mortē si cum viuit mūdata nō fuerit sacramēto isto quo xpi baptism⁹ B figurat: Qm̄ aqua aspsionis inquit non est circūa spsa super eū īmundus est. Adhuc īmunditia eius in ipsa est adhuc scilz etiā post mortē. Đđ vero su i. Thes. v. pra dixit tabernaculū dñi polluit cꝫtum in ipso est vticꝫ dixit sicut apl⁹. spiritū inquit nolite extin guere cū extinguit ille nō possit. Mā si ex hoc taber naculū īmundum factū vellet intelligi mūdari vti cꝫ iuberet. Postea vero īmundos a mortuis fctōs Nu.xix. hoc est a mortuis operib⁹ q̄ sunt omnes iniquita tes ita mūdari iubet. Et accipiēt inquit a cinere il lius exuste purificatiōis ꝛ effundēt sup illum id est super eundē cinerē aquā viuam in vase. et accipiēs ysopū tingens in aqua vir mund⁹ ꝛ circūasperget sup domū et sup vasa ꝛ super aīas quotqt fuerint il le. Quod vero ysopo dixit aquā aspsionis aspergi Act.xv. qua herba supra dixim⁹ fidē significari quid aliud occurrit nisi qđ scriptum est. Fide mūdans corda eorū? Non enī ꝑdest baptism⁹ si desit fides. A vi ro aūt mundo dixit hoc fieri vbi significant mistri portātes personam dñi sui qui vere vir mūdus est.

Quantomagis sanguis xpi qui per spi ritum sanctum semetipsum obtulit im maculatum deo emundauit cōscientiaz nostram ab opibus mortuis ad seruien dum deo viuenti?

Ex sermōe de sacrificio ve spertino. Sāguine redēpti sz nō creati sumus. Joh.i. Ibidem.

Hoc sacrificiuz vbi sacerdos est victima redemit nos fuso sanguie creatoris nō tñ creauit nos cū sanguine sz redemit sā guie. Creauit aūt nos in principio quod erat verbū ꝛ verbum qđ erat apud deū et deus ver bum. Ab hoc creati sum⁹. Sermo cōext⁹ adiūgit Omnia per ipm facta sūt ꝛ sine ipso factū est nihil Hoc est quo creati sum⁹. Quo vero redempti audi Quod factū est inquit in eo vita erat. Et vita erat lux hominū ꝛ lux in tenebris lucet et tenebre eam nō comprehenderūt. Adhuc deus est. Adhuc illō dicitur qđ īcommutabile semp manet. Adhuc illō dicitur qui videndo corda mundāda sūt. Vnde au tem mūdentur nondū dicit. Lux inqt lucet in tene bris et tenebre eā non comprehēderūt. Sz vt non sint tenebre possintqꝫ ꝓprehēdere tenebre enī pec catores tenebre infideles vt ergo nō sint tenebre possintqꝫ cōprehēdere verbū caro factū est et ha bitauit in nobis. videte verbū: verbū carnē verbū ante carnē in principio erat verbum ꝛ apud deū de Ibidem. us erat ꝛ omīa per ipz facta sūt. Vbi hic sanguis? Ecce iā auctor tuus sed nōdum est pretū tuū. vn de ergo redemptus? Qz verbum caro factuz est et habitauit in nobis.

Et ideo noui testamēti mediator est: vt morte intercedente in redēptionem ea rum preuaricationū que erant sub pri ori testamēto repromissionē accipiāt qui vocati sunt eterne hereditatis.

Primo enī qđ ita cepit de hac re loq̄ scrl ptura quē nō moueat ꝛ intentissimū fa ciat ialitudinē sacramēti? Et locutus est inqt dñs ad moysen ꝛ aaron dicens. Ex lib. q̄stionum numerī trac. xxxiii. Nu. xix. Ista distinctio legis quecūqꝫ constituit dñs. Pro culdubio nō est distinctio nisi inter aliqua duo vel plura. Nam singularitas distinctionez non requi rit: nec distinctionem cuiuslibet rei commemora uit sed addidit legis nec cuiusquam legis. Assidue quippe in scriptura dicitur de vnaquaqꝫ re de qua legitime precipitur hec est lex illius vel illius rei nō vniuersalis lex que cōtinet omnia que legitime precipiunk. Dicvero cū dixisset hec ē distictio legi secutus adiunxit quecūqꝫ constituit dñs precipiē do vticꝫ nō creando. Naz etiā nōnulli interpretes quecūqꝫ precepit dñs transtulerunt. Si ergo hec est distinctio legis quecūqꝫ precepit dñs proculdu bio magna ē ista distictio ꝛ recte itelligik duo testa menta distinguere. Eadē quippe sūt in veteꝛ no uo ibi obumbrata hic reuelata ibi prefigurata hic manifestata. Nam nō solum sacrāmta diuersa sūt verūetiam pmissa. Ibi videnk temporalia propo ni quibus spūale premium occulte significek. Hic autē manifestissime spiritalia promittunk ꝛ eterna Distinctio legis testa mētoꝝ di stinctionē significat. D Passio xpi distin xit spirita lia de ter renis. Tempaliū autem bonoꝝ atqꝫ carnaliū ꝛ spiritaliū atqꝫ eternoꝝ. que clariꝰ certiorꝫ distictio est cꝫ passio dñi nostri iesu xpi in cuius morte satis con stitit non istā terrenā transitoriāctꝫ felicitatē a dño deo pro magno munere sperandā ꝛ optandā quā doquidē in vnigenito filio suo quē tanta illa perpe ti voluit longe aliud a se peti expectariqꝫ oportere aptissima distinctione declarauit?

Ubi enī testamētum mors necesse est in tercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatū est. Alioquin nō dum valet: dū viuit qui testatus est. Un de nec primum quidē sine sanguine de dicatum est. Lecto enī omni mādato le gis a moyse vniuerso populo: accipiēs sanguinē vitulorum et hircorum cum a qua et lana coccinea et ysopo: ipm quo qꝫ librum ꝛ omnem populū aspersit di cens. Hic sanguis testamēti: quod man dauit ad vos deus.

Extractatu pi. lxxix. Joh. x.

HAbeo inquit alias oues que nō sunt ex hoc ouili. Oportet me ipsas adducere vt sit vnus grex vn⁹ pastor. Quod vtrū q̄z breuiter dictū est in eo q̄ de prophe ta ap'lus ꝓmemorat. Letamini gentes cum plebe eius. Iste ergo vnus grex sub pastore vno heredi tas dei est nō solum patris sed etiā filij. Nam filij vox est. Funes ceciderūt mihi in preclaris etenim hereditas mea preclara est mihi. Et ipsius hereditatis vox est apud prophetam dñe deus noster posside nos. Hanc hereditatem non moriēs pater filio reliquit sed ipse fili⁹ eam sua morte mirabil'liter acquisiuit quam resurrectionem possedit.

Ro. xv. Heredi tas xp̄i. ps. xv.

Ex lib. q̄stionū. lxxxiii.

CSicut ap'ls ad hebreos dicit. Testamētū testa toris morte firmat. Propterea mortuo pro nobis christo nouuz testamentum firmatum esse asserit. Cuius similitudo vetus testamentuz erat in quo mors testatoris per victimaz ꝓfigurabatur. Si er go queratur quomō simus secundum verba apo stoli eiusdē coheredes xp̄i et filij atq̄ heredes dei cū etiam hereditas morte decessoris firma tenea tur nec vllo alio modo hereditas possit intelligi re spondetur ipso quidem mortuo factos nos esse heredes: qm̄ filij etiam eius dicti sumus. Non enī ieiunant inquit filij sponsi q̄diu cum illis est spon sus. Heredes ergo dicimur q̄ reliquit nobis pa cis ecc'iastice possessionem per fidem dispensatio nis temporalis quā in hac vita possidem⁹. Ō te stator est dicens. Pacem meam do vobis pacem meā relinquo vobis. Coheredes autē eius efficie mur cum in fine seculi absorbebitur mors in victo ria. Tunc enī similes ei erimus quoniā videbim⁹ eum sicuti est. Quam hereditatem nō eius patris morte adipiscimur qui mori nō potest quandoqui dem ipse sit hereditas nostra scōm illud quod scri ptum est Domin⁹ pars hereditatis mee. Sed q̄m cum vocati sum⁹ adhuc paruuli et ad spiritalia cō templanda minus idonei vsq̄ ad humilimas no stras cogitationes se mia diuina prorexit vt quo modocūq̄ cernere niteremur qō non euidenter at q̄ perspicue cernebam⁹ idipsū moritur qō in enig mate cernebamus cū facie ad faciem cernere cepi mus. Conuenienter ergo dicitur moriturum esse quod auferetur. Cuz aūt venerit quod perfectum est auferetur quod ex parte est. Ita nobis quodā modo moritur pater in enigmate et idē ipse sit he reditas cum facie ad faciem possidetur non q̄ ipse moritur: sed q̄ imperfecta in eum nostra visio per fecta visione ꝓmittur. Et tamen nisi illa prior nos nutriret ad aliam plenissimam et euidentissimam non efficeremur idonei. q̄ si etiaz de domino no stro iesu xp̄o pius intellectus admittat non enim nos coheredes esse eius possum⁹ nisi t ipse heres sit in corpe suo itelligat heres id ē in eccl'a. Cui⁹co heredes sum⁹ cuius ex nobis pstet quēadmodum filij eius matris dicimur cuius ex nobis. Sed rur sum queri potest cui⁹ morte pstet facti sumus etiā nos hereditas dei: scōm illud dabo tibi gentes he reditatem tuā: nisi forte huius mūdi quo prius tā q̄ dominātē tenebamur. Post autem cū dicimus Mundus mihi crucifixus est t ego mūdo. Possi det nos xp̄us mortuo illo qui nos possidebat cum ei renūciamus morimurq̄ illi t ipse nobis.

Ro. viii. Heredi tas xp̄i.

Mar. ii. et Luce. v.

Joh. xiiii.

i. Joh. iii.

ps. xv.

i. Cor. xiii.

Morte mūdi fim⁹ hereditas dei. ps. ii.

Gal. vi.

Etiam tabernaculū et omnia vasa mini sterij sanguine similiter aspersit. Et oia pene in sanguine secundū legem mundā tur: et sine sanguinis effusione non fit re missio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestiū his mūdari: ipsa autem ce lestia meliorib⁹ hostijs q̄z istis. Non enī in manufacta sancta iesus introiuit exē plaria verorum sed in ipsum celū: vt ap pareat nunc vultui dei pro nobis. Nec q̄z vt sepe offerat semetip̄m: quēadmoduz pōtifex intrat in sancta per singulos an nos in sanguine alieno. Alioquin opor tebat eū frequenter pati ab origine mun di. Nunc autem semel in consūmatione seculorum. ad destitutionē peccati per hostiā suam apparuit. Et quēadmoduz statutū est hominibus semel mori. post hoc autem iudiciū: sic et xp̄us semel ob latus est ad multorum exhauriēda pec cata: secūdo sine peccato apparebit om nibus expectantibus se in salutem.

Ex lib. Sententiarum. Sacrificia aīaliū.

OMnē sacrificijs animalium quis nostrum nesciat magis ea peruerso populo con gruēter impositā q̄z deo desideranti ob lata? Sed tamē etiam in his figure no stre fuerunt q̄ nostra mundatio et dei propitiatio nobis sine sanguine nulla est. Sed illarum figura rum veritas christus est cui⁹ sanguine redempti t mundati sum⁹. Nam in figuris diuinorum eloquio rum et taurus dictus est propter virtutem crucis cuius cornibus impios ventilauit. Et aries pro pter innocentie principatū t hircus propter simili tudinem carnis peccati vt de peccato damnaret peccatum et si quod aliud sacrificij genus expres sius ꝓmemoraueris in eo quoq̄ tibi xp̄m prophe tatum esse monstrabo. Quocirca siue circuncisio siue sabbatū siue differentia ciborum siue īmolatio sacrificiorū omnia hec figure nostre fuerunt et prophetie quas xp̄us nō soluere sed adimplere ve nit cū ea que his prenunciabantur impleuit.

Capitulum decimum.

VOlbram enim habēs lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdē ipsis hostijs quas offe runt indesinenter: nunq̄ potest accedētes perfectos facere. Alio quin cessassent offerri: ideo q̄ nullam ha berent vltra conscientiam peccati culto res semel mundati.

Extractatu pi. lxxiii.

MOntem syon istū quem habitasti in ipo vbi erat populus ante vbi institutū tem plum vbi celebrata sacrificia vbi omia illo tempore necessaria christū promit tentia. Promissio cum res redditur iam fit super flua. Nam ante q̄z reddatur quod promittitur ne cessaria est ipsa promissione promissum sibi obliui scatur cui promittitur et non expectando moriat. Oportet ergo vt expectet vt cum venerit accipiat Ideo non debet deserere promissionez. Propter hoc non deserebant figure vt veniente die vmbre tollerentur.

Promis sio fit sup flua cum res fit red dita.

Ex epla ad hieronimū. Precepta veterū sacramentoz̄.

H CCur autē non dicam p̄cepta illa veterum sacramentoz̄ nec bona esse quia non eis homines iustificatur. Umbre sunt enim p̄nunciantes gratiam q̄ iustificamur nec tamē mala quia diuinit⁹ p̄cepta sūt tēpoz̄ personis⁹q congruētia cum me adiuuet etiam ꝓphetica sententia qua dicit deus se illi populo dedisse p̄cepta non bona. Porte enī nō ꝓptea nō dixit mala: sed tantū nō bona idest nō talia vt illis homines boni fiāt aut sine illis boni nō fiāt

Sed in ipsis commemoratio peccatoz̄ per singulos annos fit. Impossibile enī est sanguie taurozū et hyrcozum auferri peccata.

Ex lib. q̄stionū leuitici titulo. lvii. Sanguie victimarū nō auferū̄tur pcta.

MAnifeste scriptura testatur illum sanguinem victimaz̄ nihil profuisse ad exorādum deū p̄o peccatis hominum. sed significasse aliquid quod prodesset. Impossibile est enim inquit sanguinē hircoz̄ et taurorum auferre peccata. Quomā p̄o anima nr̄a exorat mediator ille qui omnib⁹ illis sacrificijs que ꝓ peccatis offerebant p̄figurabat.

Ideo ingrediens mundum dicit. Hostiam et oblationem noluisti: corpus autē aptasti mihi. Holocaustomata et p̄o peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi Ecce venio. In capite libri scriptū est de me vt faciam deus voluntatem tuam.

Ex tractatu pi. xxxix. ps. xxxix. B SSacrificium et oblationē noluisti ait domino. Antiqui enī quando adhuc sacrificium verum quod fideles nouunt insignis p̄nunciabat celebrabāt figuras future rei multi scientes: sed plures ignorātes. Nā ꝓphete t sancti patriarche nouerant quod celebrabant. Cetera autē multitudo iniqua sic carnalis erat vt fieret de illa quod significaret posteriora ventura. Sublato illo sacrificio primo sublatis holocaustis arietum hircoz̄ vitulorum ceterarū̄q victimarum noluit illa deus. Quare illa noluit que primo voluit? Quia illa omnia quasi erant verba promittentis. Et verba promissiua cum venerit quod ꝓmittunt nō iam enunciabunt. Tamdiu quisq̄ promissor erit donec det. Cum dederit mutat verba non dicit adhuc dabo quod se daturum dicebat: sed dicit dedi. Mutauit verba. Quare illi placuit primo hoc verbum t quare illud mutauit? Quia temporis sui verbum fuit et p̄o suo tempore placuit. Quando promittebat tunc dicebatur.

Prophete et patriarche sciebāt qđ celebrabāt.

Sacrificia ablata sunt.

Cum autez datum est quod promissum est ablata sunt verba promissiua data sunt completiua. Sacrificia ergo illa tanq̄ verba promissiua ablata sūt. Quid est quod datum est completiuum? Corpus quod nostis quod vtinam non ad iudicium noueritis. Sacrificium inquit et oblationē noluisti. Quid ergo? Jam nos hoc tempore sine sacrificio dimissi sumus? Absit. Corp⁹ autem perfeciſti mihi. Ideo illa noluisti vt hoc perficeres. Perfectio promissorum abstulit verba promittentia. Hoc promittebatur quibusdam signis. Ablata sunt signa promittētia quia exhibita est veritas promissa. In hoc corpore sumus huius corporis participes sum⁹. Qđ accipimus nouimus. Et qui non nostis noueritis. cum didiceritis non ad iudicium accipiatis. Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi mādūcat et bibit. Perfectum est enī nobis corpus p̄ficiamur in corpore. Holocausta etiam p̄o delicto non postulasti que petebat antea. Tunc dixi ecce

ps. xxxix.

Ibidem. Altaria hz aures aūt.

Ibidem.

• venio. Tempus est vt veniant que promittebātur Attendite illa ablata hec impleta. Det mihi modo gens iudaica sacerdotem vbi sunt sacrificia illoz? Certe perierunt certe ablata sunt. Nunquid tunc reprobarem⁹ ea? Reprobamus modo quia si modo velis facere intempozale est: importunū est nō cōgruit adhuc promitti quod iam accepisti. Agnū occidunt / azima comedunt. Pascha nostrum immolatus est christus. Quid de azimis? Itaq̄ inquit diem festum celebremus nō in fermento veteri neq̄ in fermento malitie et malignitatis. Fermētum vetus vetus farina est dicit. Sed in azimis sinceritatis et veritatis. In vmbra remanserunt solem glozie ferre nō possunt. Jam nos in luce sumus. tenemus corpus christi tenemus sanguinem christi Si habemus nouā vitam cantemus canticum nouum hymnū deo nostro. In capite libri scriptū est de me vt faciam volūtatem tuam deus. Sed in cuius capite libri scriptum est de illo? Fortasse in capite libri huius psalmoz̄. Quid enim longe petamus aut alios libzos inquiramus? Ecce in capite libri huius psalmoz̄ scriptum est. Beatus vir qui non abiit in consilio impioz̄ et in via peccatozum non stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini volūtas eius fuit. hoc est deus meus volui.

i. Cor. v.

ps. xxxix.

Caput libri.

ps. i.

Ex tractatu pi. ci. Tota scriptura liber vn⁹ est

CSūt etiam qui vniuersas omnino scripturas canonicas vnum libzum vocent quod valde mirabili et diuina vnitate concordent et hinc esse dictum in capite libri scriptum est de me vt faciam voluntatem tuam / vt sic intelligatur per filium pater fecisse mundum cuius conditionis principium scripturarum est in libzo geneseos. vel magis quia ꝓphetia videtur esse non facta narrans sed futura p̄nuncians. Non enī ait quod fecerim: sed vt faciam siue vt facerem voluntatem tuā. Ad illud hec sententia referenda est q̄ in primis partibus eiusdem libri scriptum est / erunt duo in carne vna. Quod sacramentū magnum dicit apostolus in christo et in ecclesia.

Gen. ii. Ephe. v.

CSapientia edificauit sibi domum t suffulsit columnas septem: immolauit suas victimas miscuit in cratera vinum suū et parauit mensam suam. Venite manducate de meis panibus et bibite vinum quod miscui vobis. Hic certe agnoscimus dei sapientiam hoc est verbū patri coeternū in vtero virginali domū sibi edificasse corp⁹ hūanū. Et huic tanq̄ capiti mēbza ecclesiam subiunxisse: martyrū victimas immolasse: mensam in vino et panibus p̄ parasse. Ubi apparet sacerdotiū etiam secundum ordinem melchisedech. Participationē mēse huius sacerdos ipse mediator testamenti noui exhibet secundū ordinem melchisedech de corpore et sanguine suo. Jd enī sacrificium successit omnib⁹ illis sacrificijs veteris testamenti que immolabantur in vmbra futuri. Propter quod etiam vocem illam in psalmo tricesimo nono eiusdē mediatoris ꝓphetam loquētis agnoscimus. Sacrificium et oblationem noluisti corpus autem perfeciſti mihi Quia p̄o illis omnibus sacrificijs t oblationibus corpus eius offertur et participantibus ministrat̄.

Ex lib. de ciuitate dei. xvi. Prouer. ix. Dom⁹ quā sapientia edificauit.

ps. xxxix.

Superius dicens. quia hostias et oblationes t holocaustomata et p̄ peccato noluisti: nec placita sunt tibi q̄ secundū legē offerūtur. tūc dixi ecce venio vt faciā deus volūtatē tuā: aufert primū vt sequēs

statuat. In qua voluntate sanctificati sumus p oblationez corpis ihesu xpi semel Et omnis qdem sacerdos presto est quotidie ministrās: et easdē sepe offerens hostias q non possunt auferre peccata Hic autē vnam p peccatis offerēs hostiā in sempiternum sedet in dextera dei: decetero expectans donec ponant inimici ei⁹ scabellū pedum eius. Una enī oblatiōe consummauit in sempiternū sanctificatos Contestat autē nos et spūs sctūs. Post qz enī dixit. Hoc autē testamentū qō testabor ad illos post dies illos dicit dñs dando leges meas in cordibus eoꝝ et in mētibus eorū superscribā eas: et pctōꝝ et iniquitatū eoꝝ iam nō recordabor āplius. Ubi autē horū remissio: iā nō est oblatio p peccato. Habentes itaq; fratres fiduciā: in introitu sctōꝝ in sanguine xpi quā iniciauit nobis viā nouā et viuentē per velamen. idest carnē suā et sacerdotē magnū sup domū dei:

Ex lib. de ciuitate dei. libro. x. ca. xx. t. Thi. li.

Sacrificiū esse qz sumere maluit xps.

Sacrificii veri signa

VErus ille mediator inqtū forma fui accipiens mediator effect⁹ est dei et hoim homo xpus ihesus cū in forma dei sacrificiū cū patre sumat cuz quo vn⁹ deus est tamē in forma serui sacrificiū maluit esse qz sumere ne vel hac occasione quisqz existimaret cuilibet sacrificādum esse creature. Per hoc et sacerdos est. Ipe offerens ipe et oblatio. Cui⁹ rei sacramētum quotidianū esse voluit eccle sacrificiū. Que cū ipi⁹ capitis corp⁹ sit seipam p ipum discit offerre. Huius veri sacrificij multiplicia variaqz signa erāt sacrificia prisca sanctoꝝ cū hocvnū p multa figurare tur tanqz verbis multis res vna diceret vt sine fastidio multū cōmendaret. Huic summo verocqz sacrificio cūcta sacrificia falsa cesserunt vt in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio pctōꝝ idest per mediatorē dei et hoim hoiem xpm ihesum p quē facta peccatoꝝ purgatiōe recōciliamur deo. Nō enī nisi peccatis hoies separant a deo quoꝝ in hac vita nō fit nra virtute: sed diuīa miseratiōe purgatio p indulgētiā illius nō p nostrā potentiā quia et ipa quātulacūqz virtus q dicit nostra illi⁹ est nobis bonitate concessa. Multū autē nobis in hac carne tribuerem⁹ nisi vsqz ad eius depositionē sub venia viueremꝰ. Propterea ergo nobis p mediatorē pmissa est gra vt polluti carne pcti carnis peccati similitudinē mūdaremur. Hac dei gra qua in nos ostēdit magnā mīficordiā suā et in hac vita p fidē regimur et post hanc vitā per ipam speciē incōmutabilis vitatis ad pfectionē plenissimā pducemur.

Accedamus cū vero corde in plenitudine fidei asperси corda a cōsciētia mala: et abluti corp⁹ aqua munda: teneam⁹ spei nostre cōfessionē indeclinabilē. Fidelis enī est q repromisit. Et cōsiderem⁹ inuicem in puocationē charitatis et bonoꝝ operū: nō deserētes collectionē nostram sicut cōsuetudinis est qbusdā: sed cōsolātes et tāto magis quāto videritis appropinquantē diem.

Extractum pi. cxliii. ps. xliii. Fidelis seru⁹ i verbis suis cū cta promissa reddens. Deꝰ scipso se obligauit nobis.

EFidelis dñs in verbis suis. Quid enī promisit et nō dedit: fidelis dñs in verbis suis. Adhuc quedā promisit et nō dedit. sed reda illi ex his q dedit Fidelis dñs in xbis suis. Possem⁹ illi credere tantūmodo dicēti. Voluit sibi credi dicēti: sed voluit teneri scripturā suā quomō si diceres alicui homī cū aliqd promitteres. Nō mihi credis? Ecce scribo tibi. Eteni quia generatio vadit et generatio venit et si trāscurrunt ista secula cedētibus succedētibusqz mortalib⁹ scriptura dei manere debuit et quoddā cirographum dei quod oēs transeūtes legerent vt viam promissionis ei⁹ tenerēt. Et qz ta sūt que reddidit ex isto chirographo? Dubitāt homines credere illi de resurrectione mortuoꝝ et de futuro sc'o quod solū iam reddendū restitut quādo si faciat rationē cū infidelibus erubescūt infideles. Si dicat tibi deus. Chirographū meū tenes iudiciū promisi direptionē bonorū et maloꝝ regnū sempiternū fidelib⁹ et nō vis credere ibi in chirographo meo lege omnia q promisi deduc mecū rationē. Certe vel pputādo que reddidi potes me credere redditurꝝ esse quod debeo. In ipo chirographo habes promissum vnicū filiuz cui non pepci: sed p vobis oibus tradidi eū. Eum cōputa in redditis. Lege chirographū promisi ibi pignus spūs sancti daturū me p filiū meū: computa redditū promisi ibi sanguinē et coronas martyrū gl'osissimoꝝ. cōputa redditū. Ammoneat te massa debiti mei. Sed p hec gl'ia martyrū vt redderet tibi promissa est in chirographo vbi scriptū est ppter te mortificamur tota die vt hoc redderet fremuerunt gentes et popli meditati sūt inania. Astiterūt reges terre et pncipes cōuenerūt in vnū aduersus dominū et aduersus xpm eius. Principes conuenerūt in vnum conspirātes aduersus christianos. Quid ipsoꝝ regū fidem? Mone et promissi in chirographo et reddidi in effectu? Attende vbi promisi Adorabūt eum omnes reges terre oēs gentes seruient illi Ingrate legis debitū cernis redditū non credis promissum? Lege aliud in chirographo meo Quoniā fremuerūt gentes quoniā inimici mei dixerunt mala mihi. hoc est xpo quādo morieꝰ et peribit nomē eius. Quoniā hec omnia fecerunt atqz dixerūt. Lege quod promisi cui soluēdo me obstrinxi Preualebit dom⁹ aduersus eos et extermīabit omnes deos gentiū terre et adorabūt vnusqsqz de loco suo. Nepe iam pualuit et exterminat omnes deos gentiū terre. Mone et hoc facit et hoc reddit? Ante oculos omniū ponit solutionē debitoꝝ suoꝝ Quedā reddidit sub maloꝝ⁹ nostris que nos non vidimus. quedā reddidit in tpibus nris que illi nō viderūt. Per omnes generatiōes reddidit q scripta sūt et quod restat nō ei credit. His oibus redditis quid restat? Ecce feciſti rationē tanta reddidit. Nunqd propter pauca residua infidelis est factus? Absit. Quare? Quia fidelis dñs in oibus verbis suis et sctūs in oibus opibus suis.

Chirographū dei.

Ro. viii.

ps. xliii.

ps. ii.

ps. cxliii.

Voluntarie enī peccātib⁹ nobis post acceptā notitiā veritatis iā nō relinquit p pctis hostia: terribilis autē quedā expectatio iuditij et ignis emulatio: q cōsumptura est aduersarios. Irritam quis faciēs legē moysi sine vlla miseratiōe duobus vel tribus testib⁹ morit: quāto ma-

gis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei cōculcauerit.et sanguinē testamēti pollutū duxerit. in quo sctificatus est.et spūi gratie contumeliā fecerit? Scimus enī q̄ dixit Mihi vindictā:ego retribuā. Et iterū. Quia iudicabit dñs pp̄lm suū. Horrendū est incidere in manus dei viuentis. Rememoramini autē p̄stinos dies in q̄bus illuminati magnū certamē sustinuistis passionū:⁊ in altero quidē opp̄obrijs et tribulatiōibus spectaculū facti:in altero aūt socij taliter cōuersantiū effecti. Nā et vinctis compassi estis:⁊ rapinā bonor̄ vestror̄ cū gaudio suscepistis:cognoscētes vos habere meliorē et manentē substantiā. Nolite itaq̄ amittere p̄fidentiā vestrā que magnā habet remunerationē. Patiētia enī vobis necessaria est: vt voluntatē dei facientes reportetis p̄missionem.

Ex lib. de ciuitate dei. xx. Esa. lxvi. Sophō. iii

Ecce enī dñs inq̄t vt ignis veniet et tēpestas currus ei⁹ reddere in indignatione vindictā et vastationē in flamma ignis. In igne ei dñi iudicabit oīs terra:⁊ in gladio ei⁹ omnis caro. Siue igne siue tēpestate siue gladio penā iudicij significat q̄n quidē ip̄m dominū q̄si ignem dicit esse venturū eis p̄fecto q̄bus penalis erit ei⁹ aduētus. Curr⁹ vero eius nā pluraliter dicti sūt angelica ministeria nō incōueniēter accip̄im⁹. Quod aūt ait oēm terrā et oēm carnē in eius igne ⁊ gladio iudicari nō etiā hic spūales ītelligamus et sctōs sed carnales atq̄ terrenos de q̄libet dictū est.q̄ terrena sapiūt.et sapere scōm carnē mors est et q̄les oīno caro appellantur a dño vbi dicit.non p̄manebit spūs meus in hoībus istis q̄n caro sunt.

Phili. xlii.

Gen. vi.

Adhuc enī modicū aliquātulūc̄q̄ q̄ venturus est veniet ⁊ nō tardabit:iustus aūt meus ex fide viuit. Nō si subtraxerit se: nō placebit aīme mee. Nos autē non sumus subtractiōis filij in p̄ditionem: sed fidei in acquisitionē anime.

Extractatu p̄l. xxxii. p̄s. xxxii. Sperādū bene.

Elari recti exultate in dño quia vos decet laudatio. Nemo dicat q̄s ergo iust⁹ aut q̄n ego iust⁹? Nolite vos abiscere et despare de vobis.hoīes estis ad imaginem dei fct̄i estis. Qui vos hoīes fecit p vobis hō fact⁹ est vt multi ad hereditatē sempiternā adoptemini sanguis vinci p vobis effusus est. Si vobis terrena fragilitate viluistis ex p̄cio vr̄o vos appēdite. Quid māducetis q̄d bibatis quo subscribat⁊ tñ digne cogitate. Nunq̄d hoc vos monem⁹ vt supbi sitis et vob aliquā p̄fectionē audeatis arrogare? Sed nō iterū ab oī iustitia vos putare debetis exules fieri. Nolo enī vos iterrogare de iustitia vestra. fortassis enī nemo vr̄m mihi audebit respōdere iustus sum.sed interrogo vos de fide vr̄a. Sicut nemo vestrū audet dicere iust⁹ sum sic nemo nō audet dicere fidelis sum. Nondū quero q̄d viuas.sed q̄ro q̄d credas. Respōsurus es te credere in x̄pm. Nū audis ap̄lm /iust⁹ ex fide viuit? Fides tua iustitia tua. Quia vtiq̄ si credis caues. Si autē caues conaris. Et conatū tuū nouit de⁹ et voluntatē tuā inspicit et luctā cū carne cōsiderat et hortat vt pugnes:et adiuuat vt vincas.et certantē spectat ⁊ deficientē subleuat et vincentē coronat.

Justitia nullis fere fides multis est.

Dei q̄dō auxiliat.

Capitulum vndecimū.

Est aūt fides sperandar̄ substantia rerū argumētum nō apparētium. In hac enī testimoniū consecuti sunt senes.

Extractatus euāgelii scm̄ iohā. lxxvi. Laus fidei.

Hec est enī laus fidei q̄ q̄ credit nō videtur? Nam quid magnū est si credit q̄ videt? Scōm dñi sententiā quādo discipulū arguit dicēs Quia vidisti me credidisti bti qui nō vident et credūt. Et nescio vtrū credere dicendus est q̄s q̄ quod videt. Nā ipa fides in epl'a que scribit ad hebreos ita est definita. Est autē fides sperātiū substātia cōiūctio rerū que nō vidēnt. Quapropter si fides rerū q̄ credunt eadēq̄ fides ear̄ rerū est q̄ nō vidēnt.nā ⁊ ille cui dictū est q̄ vidisti me credidisti /nō hoc credidit q̄ vidit.sz aliud vidit aliud credidit. Vidit enī hoiem:credidit deū. Cernebat q̄ppe atq̄ tangebat carnē viuentē quē viderat morientē et credebat deū in ipa carne latentem. Credebat ergo mēte q̄ nō videbat p hoc q̄ corp̄is sensib⁹ apparebat. Sed et si dicunt credi q̄ vidēnt sicut dicit vnusquisq̄ oculis suis se credidisse nō tñ ipsa est q̄ in nobis edificat fides.sz ex rebus q̄ vidēnt agit in nobis vt ea credātur que nō videntur.

Joh. xx.

Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei: vt ex inuisibilib⁹ visibilia fierent Fide plurimā hostiā abel q̄q̄ cayn obtulit deo: p quā testimoniū cōsecut⁹ est esse iustus:testimoniū p̄hibēte mūeribus ei⁹ deo:⁊ p illā defunct⁹ adhuc loquit. Fide enoch trāslatus est ne videret mortem et nō inueniebat: q⁊ trāstulit illū dñs. Ante trāslationē enī testimoniū habuit placuisse deo. Sine fide aūtē impossibile est placere deo. Credere enī oportet accedētē ad deū quia est: et inq̄rentib⁹ se remunerator sit. Fide noe respōso accepto de his q̄ adhuc nō videbant: metuēs aptauit archā in salutē domus sue p quā dānauit mundū: et iustitie q̄ p fidem est heres est institutus.

Ex lib. geneseos ad lfam quinto.

Seculū.

Sagiē. xl.

Deus p̄nouit oīa antequā fierēt

Consideremus ea q̄ fecit deus oīa simul a q̄bus in sexto die p̄summatis req̄euit in septimo postea opera eius in q̄bus vsq̄ nūc operatur ip̄e ante secula. A secło aūtē ea dicim⁹ ex quo cepit seculū sicut ip̄m mūdū. In seculo aūt sicut ea q̄ nascunt in mūdo. De hoc ope dei alio loco scriptū est. Qui fecisti mūdū de materia informi /q̄ mūdus plerūq̄ celi et terre noīe nuncupat. Qui⁹ vniuerse dei creature multa nō nouimus siue q̄ in celis sūt altius q̄ noster sensus possit ea attingere siue q̄ in regiōibus terrar̄ fortassis in habitabilib⁹ siue que deor̄sum latēt vel in p̄fundo abyssi vel in occultis finibus terre. Hec igit antequā fierēt vtiq̄ nō erant. Quō ergo deo nota erāt q̄ nō erāt? Et rursus quō ea faceret q̄ sibi nota nō erāt? Nō enī quicq̄ fecit ignorās. Nota q̄ fecit nō facta tequā fierēt

cognouit. Proinde anteq̃ fierẽt et erãt et nõ erãt Erãt in dei sciẽtia nõ erãt in sua natura. Ipsi autẽ deo nõ audeo dicere aliomodo innotuisse cum ea fecisset q̃ illo quo ea nouat vt faceret/ap̃ quẽ non est trãsmutatio nec momẽti obũbratio. Ex ipis itaq̃ opib⁹ dei eodẽ adiuuãte ĩdagare conemur: vbi hec simul creauerit cũ a cõsummatis opib⁹ suis requieuit: quoꝝ species p ordinẽ tẽpoꝝ vsq̃ nũc opatur. Consideremꝰ ergo cuiuslibet arboris pulchritudinẽ in roboze ramis frondib⁹ pomis. Hec species nõ vtiq̃ talis repẽte ac tanta exorta est. sed quo etiã ordine nouimꝰ. Surrexit enĩ a radice quã fre p̃mũ germẽ infirm. atq̃ inde oia illa formata et distincta creuerũt. Porro illud germẽ ex semie. In semine ergo oia illa primit⁹ fuerũt nõ mole corpee magnitudis. sed vi potentiaq̃ causali. Mã illa magnitudo copia terre humoziscq̃ cõgesta est. Sed illa in exiguo grano mirabiliꝰ p̃stantioꝝq̃ vis est. q̃ valuit adiacẽs humoꝝ cõmixt⁹ terre tanq̃ materies verti in ligni illi⁹ q̃litatẽ in ramoꝝ diffusionẽ in folioꝝq̃ viriditatẽ ac figurã in fructuũ formas t opulentiã oimq̃ ordinatissimã distinctionẽ. Quid enĩ ex arboze illa surgit ac pendet qõ non ex quodã occulto⁹ thezauro semis illi⁹ extractũ atq̃ deprõptũ est? At illud semen ex arboze licet nõ illa sed altera atq̃ illa rursus ex altero semie. Aliq̃n aũt et arboz ex arboze cũ furcul⁹ demit atq̃ plantat. Ergo t semen ex arboze t arboz ex semine et arboz ex arbore. Semẽ autẽ ex semine nullomõ nisi arboz interueniat p̃us/arboz vero ex arboze etiã si semẽ nõ interueniat. Alteri⁹ igitur successiõibus alterũ ex altero. sed vtrũq̃ ex tra nec ex ipis terra. Prioꝝ igit eoꝝ parẽs terra. Sicut aũt in ipo grano inuisibiliter erãt oia simul q̃ p tẽpora in arborẽ surgerẽt: ita ipe mũdus cogitãdus est cũ deꝰ simul oia creauit habuisse simul oia q̃ in illo cũ illo facta sunt nõ solũ celũ cũ sole t luna et siderib⁹ quoꝝ species manet motu notabili t terra et abyssus q̃ velut incõstãtes mot⁹ patiunt atq̃ inferi⁹ aditũcta partẽ alterã mũdo cõferunt. sed etiã illa q̃ aqua et terra pduxit potẽtialiter atq̃ causaliter priusq̃ p tẽpoꝝ moras ita exoirent quomõ nobis iam nota sũt in eis opibus que deus vsq̃ nũc opatur.

Ex lib. ꝟ manicheos. i. Señ. i. ¶ In principio fecit deus celũ t terrã. Terra aũt erat inuisibilis t icõposita. Idest i principio fecit deus celũ t terrã. Terra aũt ipa quã fecit deꝰ inuisibilis erat et incõposita anteq̃ deꝰ rerũ oĩm formas

Creauit deꝰ celũ et terram.

Locis t sedib⁹ suis ordinata distictiõe disponeret anteq̃ diceret fiat lux t fiat firmamẽtũ t cõgregẽtur aque t appareat arida t cetera q̃ i eodẽ libro p

Ibidem. ordinẽ disponũtur seqtur i illo libro t tenebre erãt sup abissũ. g̃ tenebre erãt sup abissũ anteq̃ lux ista

Ibidem. fieret. De hac psequẽter dicit. Et dixit deꝰ fiat lux Quia vbi lux nõ est tenebre sũt nõ qz aliq̃d sũt tenebre sed ipa lucis absentia tenebre dicunt. Sicut silentiũ nõ aliqua res est. sed vbi sonꝰ nõ est silẽtiũ dicitur. Et nuditas nõ aliq̃ res est. sed in corpore vbi tegumentũ nõ est nuditas dicit Et inanitas nõ est aliq̃d sed locꝰ vbi corpꝰ nõ est inanis dicit. Qõ aũt

Ibidem. scptũ est. Et spũs dei ferebat sup aquas/nõ aqua hec appellata est hoc loco vt hec a nobis intelligat quã videre iã et tãgere possumꝰ quomõ nec terra q̃ inuisibilis t incõposita erat talis erat q̃lis ista que iam videri t tractari põt. Sed illud qõ dictũ est/in

Ibidem. ꝓncipio fecit deꝰ celũ et terrã/celi et terre noie vniuersa creatura significata est quã fecit et pdidit deus. Ideo aũt noib⁹ visibiliũ rex hec appellata sũt ꝓpter puuloꝝ infirmitatẽ qui min⁹ idonei sũt inuisibilia ꝓprehẽdere. Primo ergo materia facta est cõfusa et informis vnde oia fierent q̃ distincta atq̃ formata sũt. Quod credo a grecis chaos appellari. Sic enĩ et alio loco legimus dictũ in laudib⁹ dei Qui fecisti mundũ de materia informi. Quod aliqui codices habẽt de materia inuisa. Et ideo deus rectissime credit oia de nihilo fecisse qz etiã si omnia formata de ista materia facta sũt hec aũt tamẽ materia de nihilo oino facta est. Informis g̃ illa materia quã de nihilo deꝰ fecit appellata est primo celũ et terra et dictũ est/in ꝓncipio fecit deꝰ celũ t terrã nõ quia iã hoc erat sed qz hoc esse poterat. Hãc autẽ adhuc informẽ materiã etiã terrã inuisibilẽ atq̃ incõpositã voluit appellare qz inter omia elemẽta mũdi terra videt minus speciosa q̃ cetera. Inuisibilẽ autẽ dixit ꝓpter obscuritatẽ. Eandẽ aũt ipam materiã etiã aquã appellauit sup quã ferebat spiritus dei sicut superet rebus fabricãdis volũtas artificis. Propterea vero nõ absurde etiã aqua dctã est ista materia qz oia q̃ in terra nascunt siue aialia siue arbores vel herbe et si qua similia ab humoze incipiunt formari atq̃ nutriri. Hec igit omnia siue celum et terra siue terra inuisibilis et incõposita et abyssus cum tenebris: siue aqua sup quã spũs ferebatur oia informis materia vt res ignota notis vocabulis insinuaret impitioꝝib⁹ et nõ vno vocabulo sed multis. Nam si vnũ esset hoc esse putaret qõ cõsueuerãt boies in illo vocabulo intelligere. Dictũ est ergo celũ et terra quia futurũ erat inde celũ et terra. Dicta est terra inuisibilis et incõposita et tenebre sup abyssũ qz informis erat et nulla specie cerni aut tractari poterat etiã si esset homo q̃ videret atq̃ tractaret. Dicta est aqua qz facilis subiacebat operanti vt de illa oia formarent. Sed sub his oibus noibus materia erat inuisa et informis de q̃ deus cõdidit mundũ.

Fide qui vocat abrahã obediuit in locũ exire quẽ acceptur⁹ erat in hereditatẽ: et exijt nesciẽs quo iret. Fide demorat⁹ est in terra repromissionis tanq̃ in aliena: in casulis habitãdo cũ ysaac et iacob coheredibus repromissiõis eiusdẽ. Expectabat enĩ fundamẽta habentẽ ciuitatẽ: cuius artifex et conditor deus.

Ex lib. de ciuitate dei. xvi. Exire iussus ẽ abrahã animo postq̃ exierit corpe.

Beatus stephan⁹ in actibus apl̃oꝝ cum ista narraret. Deꝰ inq̃t glie apparuit patri nr̃o abrahe cũ esset in mesopotamia priusq̃ habitaret in carrã et ait ad illũ. Exi de terra tua t de cognatiõe tua t de domo patris tui et veni in terrã quã tibi demõstrabo. Quod autẽ in mesopotamia ꝓstituto hoc est iã egresso de terra chaldeoꝝ dicit deus/exi de terra tua t de cognatiõe tua et de domo patris tui nõ vt corpꝰ inde eiceret qõ iam fecerat/sed animũ euelleret dicit. Nõ enĩ exierat inde animo si spe redeũdi et desiderio tenebat. Que spes et desiderũ deo iubente ac iuuãte et illo obediẽte fuerat amputãda.

Fide et ipsa sara sterilis virtutẽ in conceptione seminis accepit. etiã preter tẽpus etatis: quoniã fidelem credidit esse euz qui repromiserat. Propter quod et ab vno orti sunt: et hoc emoꝝtuo tanq̃ sidera celi in multitudinẽ: et sicut arena q̃ est ad oram maris innumerabilis.

Ex lib. de ciuitate dei. xviii

H

Femina p uecta ꝫ iuuene cõcipere põt.

Abrahã.

Gen. xxi.

Risus diuersus abrahe et sare.

Ibidem.

B

Ex lib. qstionũ geneseos titulo. clvi. Gen. xlvii. Incolere terrã.

ii. Cor. v.

ps. xxxviii.

Gen. xlvii.

Ex tractatu pl. cxviii. ps. cxviii. Incola seu inqlin⁹

WBo seniores erãt sicut scriptura testatur: sed illa etiã sterilis et cruore mẽstruo ã destituta ꝓpter qđ ã parere non posset etiã si sterilis nõ fuisset. Porro si femina ita sit puectioris etatis vt ei solita mulier adhuc fluant de iuuene parere potest de seniore non põt q̃uis adhuc possit ille senior: sed de adolescentula gignere sicut abrahã post mortẽ sare de cetura potuit qz viuidã ei⁹ inuenit etatẽ. hoc ḡ est quod mirũ cõmendat apl's et ad hoc dicit abrahe fuisse ã corp⁹ emortuũ qm̃ nõ ex omni femina cui adhuc esset aliqđ pariẽdi tẽpus extremũ gñare ipe in illa etate adhuc posset. Ad aliqđ enĩ emortuũ corp⁹ intelligere debem⁹ nõ ad oia. Mã si ad oia nõ ã senectus viuit. ſz cadauer ẽ mortui. Mar⁹ est itaq̃ abrahe scõm ꝓmissionẽ dei de sara filiũ eũq̃ nomiauit ysaac qđ interꝓtat risus. Riserat enĩ et pater qñ ei ꝓmissus est ãmirãs in gaudio. Riserat et mr̃ qñ p illos tres viros iterũ ꝓmissus ẽ dubitãs in gaudio q̃uis exprobrãte angelo q risus ille etiã si gaudij fuit tñ plane fidei nõ fuit post ab eodẽ angelo in fide etiã confirmata est. Ex hoc ergo puer nomẽ accepit. Nam q risus ille nõ ad irridẽdũ obprobriũ: sed ad celebrãdũ gaudiũ ptinebat nato ysaac z eo noie vocato sara mõstrauit. Ait ꝙppe. Risum mihi fecit dñs. Quicũq̃ enĩ audierit congaudebit mihi

Juxta fidẽ defuncti sunt oẽs isti nõ acceptis repromissiõib⁹: sed a lõge eas aspicientes et salutãtes et cõfitẽtes qz peregrini et hospites sũt sup terrã. Qui enĩ hoc dicũt: significãt se patriã inq̃rere. Et siq̃dẽ ipius meminissent de q̃ exierũt: habebant vtiq̃ tẽpus reuertẽdi. Nũc autẽ meliorẽ appetũt id est celestẽ. Jdeo nõ confundit deus vocari deus eoz. Parauit enĩ illis ciuitatem.

QUid est qđ dixit iacob pharaoni. Dies annoz vite mee quos icolo? Sic enĩ habẽt greci qđ latini habẽt ago vel habeo vel si qđ aliud. Utrũ ergo ideo dixit ꝙs incolo qz in ẽra nat⁹ est quã nondũ pp'us diuina ꝓmissionẽ hereditat ſ accepat. et ibi vitã ducẽs vtiq̃ in aliena ẽra erat nõ soluz qñ peregrinabat sicut in mesopotamia verũetiã quãdo ibi erat vbi nat⁹ est an potiꝰ scõm id accipiẽdum est qđ ait apl's ꝙdiu sum⁹ in corpe pegrinamur a dño? Scõm hoc et illud ĩ psalmo dictũ intelligit. Inqlinus ego sum in terra et pegrin⁹ sicut oẽs pres mei. Mã iterũ dicit de ipis dieb⁹ vite sue. Nõ puenerũt in dies annoz vite patrũ meoz quot dies incoluerũt. Nõ enĩ hic aliud voluit itelligi q̃ id qđ latini codices habent vixerũt Ac p hoc significauit hãc vitã incolat⁹ esse sup terrã. idest pegrinatiõis habitationẽ. Sed credo sctis hoc cõuenire ꝙbus aliã patriã eternã dñs pollicetur.

¶ Jncola ego sum in ẽra ne abscõdas a me mãdata tua / siue vt nõnulli codices habẽt inqlin⁹ ego sũ in terra. Qđ enĩ est in greco paricos aliq̃ nr̃i inqlinus aliq̃ incola nõnũq̃ etiã aduena interꝓtati sũt. Inqlini nõ habẽtes ꝓpriã domum habitãt in alleno. Jncole aũt vel aduene vtiq̃ aduẽtitij phibent. Ubi magna de aĩa exorit questio. Neq̃ enĩ scõm corpus dictũ videri potest icola vel aduena vel inquilin⁹ sum in terra cũ de terra corpus originẽ ducat. Sed de hac pfundissima questiõe nihil audeo definire. Siue enĩ ꝓpter animã que absit vt putet ex terra merito dici potuerit inquilinus vel icola vel aduena ego sum in terra / siue secundũ totũ homine quia padisi aliquãdo ciuis fuit vbi vtiq̃ non erat q̃ illa dicebat. siue qđ est ab omni cõtrouersia liberius nõ omnis homo possit hoc dicere. sed cui patria ꝓmissa est eterna i celis. Me plus delectat secundũ istã disputare sententiã vt ideo nos in terra inqlinos vel incolas esse dicam⁹. quia sup̃nã patriam q̃rimus vnde pignus accepim⁹ et quo puenientes nunq̃ inde migrem⁹. Mã et ille qui in alio psalmo dicit. Inqlinus ego sum apud te et pegrinus sicut oẽs patres mei / iustos proculdubio vult intelligi qui eũ tẽpore precesserũt. et in hac pegrinatiõe gemitu pio supne patrie suspirarunt de quibus scriptũ est ad hebreos. Secundũ fidẽ mortui sũt: hi omnes cũ nõ accepissent ꝓmissiones sed lõge eas vidẽtes et salutãtes et cõfitẽtes quia hospites et pegrini sunt sup terrã. Quia enĩ talia dicunt ostendũt quia patriã querũt. Et siquidẽ eius memores essent a qua discesserãt habuissent tẽpus reuertẽdi. Nunc autẽ meliorẽ appetũt. idest celestẽ. Jdeo nõ confundit deꝰ vocari deus eoz̃. Preparauit enĩ eis ciuitatẽ. Et illud quod legimus q̃diu sumus in corpe pegrinamur a domio / potest intelligi hoc nõ esse omniũ sed fideliũ. Non enĩ omniũ est fides. Et videm⁹ quid in his verbis apostolus adiũgat. Cum enĩ dixisset / q̃diu sum⁹ in corpe pegrinamur a dño / p fidem enĩ inquit ambulamus et nõ p speciẽ / vt intelligerem⁹ eoz istam esse peregrinationẽ q ambulãt p fidẽ. Jnfideles aũt quos deus nõ præsciuit nec p̃destinauit cõformes imaginis filij sui / non possunt veraciter dicere se in terra pegrinos quãdo ibi sunt vbi secundũ carnem nati sunt. Non enĩ alibi habẽt ciuitatem. Ac p hoc non sũt in terra alienigene sed terrigene. Sunt autẽ et ipsi peregrini et inqlini non huic terre. sed populo dei / a quo sũt alieni gene. Unde credẽtibus et sanctam ciuitatẽ que nõ est de hoc mũdo habere incipiẽtibus apostol⁹ dicit. Jgitur iã non estis pegrini et inqlini. sed estis ciues sanctoz̃ et domestici dei. Ipi ergo sũt ciues terreni q̃ sunt populo dei pegrini. Qui vero ciues sũt in populo dei ipi sũt in terra pegrini qz totus idẽ pp'us q̃d u est in corpe peregrinat a dño. Jdeo nõ confundit deus vocari deus eoz parauit enĩ illis ciuitatẽ.

An ꝓpter animã tm̃ an tot⁹ hõ dicat inqlinus in ẽra.

Ps. xxxviii. Justi ꝓpe inqlini sũt.

ii. Cor. v.

ii. Thes. iii.

ii. Cor. v.

Ephe. ii.

¶ Abrahã et ysaac et iacob quoz̃ se deus ita dici voluit tanq̃ soloz̃ esset deus q̃ deus est vniuerse creature nõ frustra vtiq̃ tantũ eis tribuẽs honoẽ nisi quia nouerat in eis qđ solus etiã pfecte sũmeq̃ nosse poterat sincerã precipuãq̃ charitatem. z quia in eis trib⁹ patrib⁹ quodãmodo cõsummauit magnũ et mirabile sacramentũ futuri popli sui qđ p liberas genuerũt non solũ in libertatẽ sicut p saram et rebeccã et liam et rachel. verũetiã in seruitutem sicut p eãdem rebeccã natus est esau. cui dictum est eris seruus fratris tui. Et p ancillas non solũ in sultutẽ sicut p agar. verũetiã in libertatẽ sicut p balã et zelphã. Jta enĩ et in pp'o dei p spũales viros nascũtur nõ solũ in laudabilẽ libertatem quẽadmodũ illi qb⁹ dicit imitatores mei estote sicut et ego xpi. verũetiã in dãnabilẽ seruitutẽ sicut p philippum simon. Et p carnales seruos nascunt nõ solũ in dãnabilẽ seruitutẽ qui eos imitant: verũ etiã in laudabilẽ libertatẽ quib⁹ dicit / q̃ dicũt facite q̃ aũt faciũt facere nolite. Hoc magnũ sacramẽtũ quisq̃s in dei pp'o prudẽter agnouerit vnitatẽ spũs in vinculo pacis vsq̃ in finẽ q̃busdã coherendo quosdã tolerãdo custodit.

Ex libro ꝓmi fausti. Quare deus dicatur deus abrahã isaac et iacob.

Gen. xxvii.

i. Cor. iiii. et xi.

Mat. xxiii.

Fide obtulit abrahã ysaac cum tẽtaretur vt vnigenitũ offerebat in quo suscepat re pmissiões: ad quẽ dictũ est quia in ysaac vocabitur tibi semen: arbitrãs quia et a mortuis suscitare potẽs est deus. Vnde eũ et in parabolã accepit. Fide et de futuris benedixit ysaac iacob et esau.

Ex lib. de declare dei. xviii. Credidit abrahã occisuz isaac sibi posse reddi.

TAnc ergo pmissionẽ pater pl̃ fideliter tenens quia p hũc oportebat ipleri quẽ deus iubebat occidi. nõ hesitauit q sibi reddi poterat imolat⁹ q̃ dari potuit non spatus. Proide addidit. Pro hoc etiã eũ et in filitudinẽ adduxit. Cui⁹ silitudinem nisi illi⁹ vnde dicit apl's / q̃ pprio filio nõ pepcit: sed p nobis oĩb⁹ tradidit eũ? Propterea ysaac sicut dñs crucẽ suam ita sibi ligna ad victime locũ qb⁹ fuerat iponẽdus ipe portauit. Postremo quia ysaac occidi nõ oportebat posteaq̃ est pl̃ ferire phibit⁹ qs erat ille aries quo imolato ipletũ est significatiuo sanguine sacrificiũ? Nempe qñ eũ vidit abrahã cornibus in frutice tenebak. Quis ergo illic figurabak nisi ihesus anteq̃ immolarek spinis iudaicis cozonat⁹?

Rom. viii. Ysaac ligna portãs xp̃m figurabat.

Ex sermõe de imolatione ysaac.

TMagna fides magna pietas nõ solũ in deũ: sed etiã in ipm vnicum filiũ cui nihil mali esse credidit pl̃ quicq̃d de illo iusserat q̃ creauit. Pater eni filij sui esse poterat abrahã scõm opationem carnis nõ autẽ creator z conditor scõm opationẽ maiestatis Et quidẽ sicut dicit apl's nõ scõm carnẽ natus est ysaac abrahe. sed scõm pmissionẽ / nõ qz euz carne nõ erat opatus: sed qz de sũma dispatiõe suscepat. Et nisi adesset pmittẽs deus nihil tã senex de viscerib⁹ anicule cõiugis spare audebat posteritatis Sed credidit nascituz et nõ plãgit mortuz. Eius dextera erigit ad sacrificiũ vt mozerek cui⁹ coz electum est ad fidẽ vt nasceret. Non trepidauit abrahã credere qñ pmittebak nõ trepidauit offerre qñ exigebak. Nec fuit religio credẽtis cõtraria deuotioni obtẽperãtis. Hoc dico non sibi dixit abrahã de⁹ mihi locut⁹ est qñ pmisit filiũ. Credidi qõ mihi datur⁹ esset de⁹ posteritatẽ et talẽ posteritatẽ vt diceret mihi in ysaac vocabit tibi semẽ. Et ne forte sic vocarek mihi semen in ysaac vt ante me me⁹ fili⁹ mozerek dixit mihi de⁹ in semine tuo. Ipse g̃ mihi loquẽs pmisit filiũ et ipe exigit vt occidã? Nõ sibi fecit questionẽ q̃si de ptrarijs z sibi aduersantibus ẋbis dei pmittẽtis filiũ nascituz et postea dicẽtis occide mihi filiũ tuũ / sed erat in cozde eius semp fides incõcussa et nullomõ deficiens. Cogitauit eni abrahã deũ q̃ dedit vt ille de senib⁹ nasceret q̃ non erat posse etiã de morte repare. Ampli⁹ eni est qõ tã fecerat de⁹ cũ qui nõ erat post tãtam dispationẽ videbat sibi datũ filiũ et si hũanã infirmitatẽ cõsulas impossibile. Adiecit tracz aĩm ad fidẽ nõ credidit aliq̃d impossibile esse creatori.

Cõcors fides z obedientia in abrahã.

Gen. xxii.

Fide iacob moriens singulos filioz ioseph benedixit: z adorauit fastigiũ virgei⁹. Fide ioseph moriẽs de pfectiõe filiorũ isr̃l memorat⁹ est: et de ossib⁹ suis mandauit. Fide moyses natus occultat⁹ est mẽsibus trib⁹ a parẽtib⁹ suis eo q̃ vidissent elegantẽ infantẽ: et non timuerũt regis edictũ. Fide moyses grãdis fact⁹ negauit se esse filiũ filie pharaonis: magis eligẽs affligi cũ popl̃o dei: q̃z tpalis pcti habere iocũditatem. maiores diuitias estimãs thezauro egyptioz improperiũ xp̃i. Aspiciebat eni in remunerationm. Fide reliq̃t egyptũ: nõ verit⁹ animositatẽ regis. Inuisibilẽ eni tanq̃z vidẽs sustinuit. Fide celebrauit pascha et sanguis effusionẽ: ne q̃ vastabat pmitiua tãgeret eos. Fide trãsierũt mare rubrũ tanq̃z per aridã terram: qõ expti egyptij deuozati sũt. Fide muri hiericho corruerũt circuitu dierũ septẽ. Fide raab meretrix nõ perijt cũ incredulis excipiẽs exploratozes cum pace.

Ex lib. q̃stionũ geneseos titulo. xxii. Gen. xlii. Virge caput.

QUid est qõ adorauit sup cacumẽ virge ei⁹. idest filij sui ioseph? An forte tulerat ab eo ẋgã qñ ei iurabat idẽ fili⁹? Et dũ eã tenet post ẋba iurãtis nondũ illa redita mox adorauit deũ. Non eni pudebat eũ ferre tãtisp insigne potestatis filij sui vbi figura magne rei future p̃figurabatur.

Et q̃d adhuc dicã? Deficiet eni me tẽp⁹ enarrantem de gedion: barach: samson: iepte: dauid samuel: et pphetis: q̃ p fidẽ vicerũt regna. opati sunt iustitiã adepti sũt repromissiones.

Ex lib. de celitate dei. i. Abrahe volũtatis filiũ occidere laudak pietas Jepte. Samson.

ABrahã nõ solũ nõ est culpat⁹ crudelitatis crimine verũ etiã laudat⁹ est noie pietatis q̃ voluit filiũ nequaq̃z scelerate: sz obediẽter occidere. Et merito ḡrik vtrũ p iussu dei sit habendũ q̃ iepte filiã que pl̃i occurrit occidit cum id se vouisset deo immolatuz qõ ei redeũti de p̃lio victori pmit⁹ occurrisset. Nec samson aliter excusak q̃ seipm cũ hostib⁹ ruina dom⁹ oppressit nisi quia spũs latẽter hoc iusserat q̃ p illũ miracula faciebat.

Obturauerũt oza leonũ: extinxerũt impetũ ignis. Effugarũt aciẽ gladij: cõualuerũt de ifirmitate: fortes facti sũt in bello. Castra verterunt exterorũ: acceperũt mulieres de resurrectiõe mortuos suos.

Ex libro de cõsensu euangelistarũ. iii. Pluralis nũer⁹ p̃sin gulari. pã. ii.

DUralẽ numerũ p singulari positũ esse intelligam⁹ clauserunt oza leonũ cũ sol⁹ daniel significari intelligak. Et pluraliter dictũ sect sũt cũ de solo ysaia tradak Sicut in psalmo etiã qõ dictũ est / astiterunt reges terre et pncipes cõuenerũt in vnũ pluralẽ numerũ p singulari positũ in actibus apostolorũ exponik. Mã reges ppter herodẽ. Principes ppter pylatũ intellexerũt qui testimoniũ eiusdem psalmi adbuerunt.

Ex libro de gr̃a noui testamenti Facta dei p̃scis iveteri testamento.

TIn vetere testamẽto quãdo cõmẽdabas nõ nisi a te peti sparicz debere etiã ipam krenã tpalẽcz felicitatẽ / in te spauerũt patres nr̃i spauerũt z erũisti nos. Ad te clamauerũt et salui facti sũt in te spauerũt et nõ sũt confusi. Illos q̃ppe patres inter inimicos suos viuẽtes et diuitijs ipletis: z ab hostibus eruisti gl'iosasq̃z victorias reportare fecisti. et de diuersis eos mortib⁹ liberasti. Pro alio subiecisti ne ferirek arietẽ Alium de putredine sanum et ei dupla q̃ amiserat reddidisti Aliũ iter leones esuriẽtes illesũ integrũq̃z suasti. Alioz iter flãmas deambulantiũ grata voce laudat⁹ es. Tale aliq̃d in

Isaac. Job. Danielẽ.

Pueros tris.

H Judei quo decepti sūt.

xpo expectabant fieri iudei vnde probarēt si vere filius dei esset. Ex quox persona et in libro sapientie dicit. Morte turpissima condēnemus illū. Erit enī respectus in sermōibus ipsius. Si enī verꝰ dei filius est suscipiet eū et liberabit eū de manu cōtrariox. Hec inqt cogitauerūt et errauerūt excecauit enī illos malitia illox. Attēdētes qppe tēpus veteris testamēti et illā patrū etiā tēporalē felicitatē in qua illis exhibēda demōstrauit deꝰ etiā talia dona sua esse nō viderūt tā esse tēpꝰ quo reuelarek in xpo bona ekna ppte deū prestare iustis q bona tpalia pstat et impijs tanqx diceret discite hoies p gram testamēti noui tā vitā cōcupiscere sempiternā. Quid p magno ita vos vultis a dño de morte liberari sic liberati sūt pres vri qñ cōmendabat deꝰ etiā krene felicitatis pter se nō esse illū largitorē? Illa felicitas ad veterē hoiem ptinet q vetustas ab adam cepit. Ego aūt sum xps nō ada aveteri yeteres fuistj a nouo noui estote vsqx ad mortē. hoc enī voluit in conspectu inimicox pati q eū tanqx derelictū putarent vt gra cōmēdarek testamēti noui q discerem⁹ aliā qrere felicitatē que nūcē in fide postea yo erit in specie. Veniqx resurrectionē suā quā nō sicut nostram i lōgū differri oportebat vt in exēplo carnis eius discerem⁹ qd in nra sperare deberem⁹. noluit alienis demōstrare sed suis. Vt igīk exēplo sue carnis exhortarek fideles suos tpalē felicitatē p eterna contēnere vsqx ad mortē ptulit psequentes atqx seuiētes et qsi victo et oppresso supbe illudētes. q autē carnē suā resuscitauit et discipulox aspectib⁹ atqx cōtactib⁹ reddidit eisqx videntib⁹ ascēdit in celum ipos edificauit et qd expectare qd pdicare deberēt euidētissima vitate mōstrauit. Illos autē a qbus tanta mala ptulerat vsqx ad mortē qsi de illo supato et extincto gliantes in ea opinōe derelict vt quisqs eox salute ekna salu⁹ fieri vellet hoc de illi⁹ mortis resurrectiōe crederet q hi qviderūt signis cōtestātib⁹ pdicauerūt et p ea pdicatiōe filia ppeti nō dubitauerūt. Quapropter etiā Jacob⁹ vnus exaplīs eius in epla sua cū exhortarek fideles qui post passionē xpi et resurrectionē adhuc in ista vita tenebant dispēsationē noui veteriscx distiguēs/ sustinētiam inqt iob audistis et finē dñi vidistis/ ne ideo patiēter sustinerent tpalia mala vt sibi hoc restitueret qꝫ recepisse iob legim⁹. Nā et ab illo vulnere atqx putredine salu⁹ est fact⁹ et ei cūcta q amiserat duplicata sūt. Ubi etiā cōmēdata est resurrectiōis fides. Nam filij nō duplū sed totidē redditi etiā illos qs amiserat resurrecturos significarunt vt sic ipi quoqx illis supioꝛib⁹ iūcti a restitutiōe dupli nō inuenirent alieni: vt g nō talē remūeratione sperarem⁹ qñ mala tpalia pateremur non ait sustinentiā et finē iob audistis/ sed sustinētiā iob audistj et finē dñi vidistis. Tanqx diceret. Mala tpalia sicut iob sustinete: sed p hac sustinētia nō tpalia bona sperate q illi aucta redierūt sed eterna potius q in dño precesserūt.

Jaco.v.

Ibidem.

Alij autē distenti sūt nō suscipiētes redēptionē: vt meliorē inuenirēt resurrectionē. Alij vero ludibria et ꝟbera expti insup et vincula et carceres lapidati sūt secti sūt tentati sūt in occisiōe gladij mortui sūt. Circuierūt in melotis in pellib⁹ caprinis: egētes angustiati afflicti: qb⁹ dignus nō erat mūd⁹: in solitudinib⁹ errātes. in mōtib⁹ et spelūcis et in cauernis terre. Et hi oēs testimonio fidei probati non acceperūt repromissionē deo p nobis melius aliqd prouidēte vt non sine nobis consummarenk.

Jtē ex libro supra scripto

Exempla patiētie in pfib⁹ fuerūt licet rarissima in nouo testamento piurima.

Ro.xi.z.xij.

Mat.xxvij. z Mar.xv.

Joh.xxi.

Mat.xxvi.

Causa fuit cur deꝰ patres multos. ve. teligaret et xpm nō liberaret.

D

ps.xxi.

Capitulum.xij

Deoqx et nos tāta habētes imposita nubē testiū: deponētes omne pōdus et circūstans nos pctīn p patientiā curram⁹ ad propositū nobis certamē. aspicientes in auctorē fidei. et cōsummatorē iesū: qui propposito sibi gaudio sustinuit crucē. cōfusiōe cōtēta atqx in dextera sedis dei sedet

Ex lib. de castitzādis ruaibus.

Unc enī z lex iplek dñi nō cupiditate rerū tēporaliū. sed charitate illi⁹ fiūt quecunqx pcepit. Quis autē nō reclamare affectet iustissimū z misericordissimum deum qui prior sic amauit iniustissimos et supbissimos homines vt ppter eos mitteret vnicū filium

Impletio legis.

A

suū p quē fecit omnia q̄ nō sui mutatiōe hō factus sed hōis assumptione nō solū cū eis viuere. sed etiā p eis et ab eis posset occidi? Itaq; nouū stamē tū hereditatē sempiterne manifestās i q̄ renouat⁹ hō p gr̄am dei ageret nouā vitā hoc est vitā spūalē vt vetus ostēderet p̄mum in quo carnalis ppls agēs hoīem veterē excepit paucis itelligentib⁹ patriarchis et ꝓphetis et nōnullis latentib⁹ sctis carnaliter viuēs carnalia p̄mia desiderabat a dño deo et in figura spūaliū bonoꝝ accipiebat. Omīa ergo bona t̄rena contēpsit hō fact⁹ xp̄s vt contēnēda monstraret et oīa terrena mala sustinuit q̄ sustinēda p̄cipiebat vt neq; in illꝝ quereret felicitas neq; in istis infelicitas timeret. Mat⁹ enī de matre q̄ q̄uis a viro intacta cōcepit semp̄q; intacta p̄māserit xp̄go cōcipiēs xp̄go pariēs xp̄go morīēs tamē fabro despōsata erat oēm typū carnalis nobilitatis extinxit. Natus etiā in ciuitate bethleē que iter oēs iudee ciuitates ita erat exigua vt hodie villa appellet noluit quēq; de cuiusq; t̄rene ciuitatis sublimitate gl̄iari. Paup etiā fact⁹ est cui⁹ sunt oīa et p quē creata sūt oīa ne quisq; cū in eū crederet de terrenis diuitijs auderet extolli. Voluit rex ab hoīb⁹ fieri quia humilitatis ostēdebat viā miseris q̄s ab eo supbia sepauerat q̄uis sempitnū ei⁹ regnū vniuersa creatura testet. Esuriuit q̄ oēs pascit sitiuit p quē creatur oīs pot⁹ et q̄ spūaliter panis est esurientiū fonsq; sitientiū. Ab itinere terrestri fatigat⁹ est q̄ ipe nobis viā fecit in celū velut obsurduit t obsurduit cora cōuitiātib⁹ p quē mut⁹ locut⁹ est et surd⁹ audiuit Vinct⁹ est q̄ de infirmitatū vinculis soluit. flagellatus est q̄ oīm doloꝝ flagella de hoīm corpibus expulit. Crucifix⁹ est qui cruciat⁹ nr̄os finiuit. Mort⁹ tuus est q̄ mortuos suscitauit. sed et resurrexit nun q̄ moritur⁹ ne ab illo quisq; sic disceret morte contēnere quasi nusq; futurus.

Xp̄us terrena cōtēpsit mala sustinuit nos erudiens. Mat xp̄i virgo fabro nupta nobilitatis extinxit typum.

Recogitate enī eū q̄ talē sustinuit a peccatoꝝ aduersum semetipm contradictionē: vt ne fatigemini animis vr̄is deficiētes. Nondū enī vsq; ad sanguinē restitistis aduersus pctm̄ repugnātes.

E

Ex p̄mōe de verbis apostoli. xvii. Martyrū dilectio p̄fectissima est. Oīās pro martyre ei iniuriā facit. Martyres vsq; ad sāguinē aduersus pec cata certāt Prouer. ix.

DEfectioꝝ in hac vita dilectio nulla ē ad quā sci martyres puenerūt. Ideoq; habet eccl̄iastica disciplina q̄ fideles noīa uerūt eū martyres eo loco recitātur ad altare dei vbi nō p ipis orēt. Pro ceteris autē cōmemoratis defūctis orāt. Iniuria est enī p martyre oꝝare cui⁹ nos debem⁹ oratiōib⁹ cōmēdari. Certauit ei cōtra pctm̄ vsq; ad sanguinē. Quibusdā vero adhuc impfectis et tm̄ ex pte iustificatis ad hebreos dicit ap̄lus. Nondū enī vsq; ad sanguinē pugnastis aduersum pctm̄ certātes. Si ergo illi nondū vsq; ad sanguinē ꝓculdubio aliqui vsq; ad sanguinē. Qui vsq; ad sanguinē vtiq; martyres.

Et obliti estis cōsolatiōis q̄ vobis tanq̄ filijs loquit dicēs. Fili mi noli negligere disciplinā dñi: neq; fatigeris dū ab eo arguer̄. Quē enī diligit dñs castigat: flagellat autē omnē filiū quē recipit. In disciplina perseuerate. Tanq̄ filijs vobis offert se deus Quis enī fili⁹ quē nō corripit pater? Quod si extra disciplinā estis cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri et nō filij estis.

Ex lib. de passiōib⁹ i p̄mio ne⁹ trge. circ Except⁹a passiōe flagellor. except⁹ est a numero filiorum. Vt vnic⁹ dei sine flagello nō esset carnei dutus est.

ps. ii.

Extractatu pl. xxxi. Vnic⁹ dei sine pctō fm̄ tm̄ sine flagello fuit.

Extrac. ij. pl xxxvi. Volūtati dine deputāda oīa.

Flagellum dei est iniquus.

Extractatu pl. lxxxix. Erudiri. ii. Cor. xii.

Ex lib. sniaz pperi. Labor piorum. Oz sanctus sctoꝝ grauissima tulit nō mirādū si patiātur sancti.

Extractatu pl. lxxxviii. Filii spōsi xp̄iani. ps. lxxxviii

Ibidem.

Flagella p̄fis toleranda sūt

M Xpo sit quē vis esse xp̄ianū. Attēdat ad passiōes xp̄i indignas: attēdat illum sine vllo pctō que nō rapuit exsoluētem attēdat scp̄turā dicentē / flagellat omnē filiū quē recipit. Et dicis forte except⁹ eris? Si except⁹ a passiōe flagelloꝝ except⁹ a nūero filiorū Ita ne inqes flagellat oēm filiū? Prorsus flagellat oēm filiū vt et vnicū. Unic⁹ ille de p̄fis subitantia nat⁹ eq̄lis p̄fi in forma dei xp̄o p quod facta sūt oīa nō habebat vbi flagellaret adhoc carne indutus est vt sine flagello nō esset. Qui g̃ flagellat vnicū sine pctō reliq̄t adoptatū cū pctō? In adoptiōnē vocatos nos esse ap̄lus dicit. Adoptionē filioꝝ accepim⁹ vt essem⁹ vnico coheredes essem⁹ etiam hereditas ei⁹. Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā. Exēplū nob⁹ ꝓposuit in passiōib⁹ suis

Flagellat aūt oēm filiū quē recipit ne te sine flagello speres futuruz nisi forte cogitas exheredari flagellat autē oēm filiū quē recipit. Ita ne omnē? Vbi te volebas absc̄dere? Omnē t null⁹ except⁹ null⁹ sine flagello erit. Quid omnē? Vis audire q̄ oēm? Etiā vnic⁹ sine pctō nō tm̄ sine flagello.

Quicq̄d acciderit iusto volūtati diuine deputet nō potestati inimici. Seuire ille potest ferire si ille noluerit non pōt. Et si ille voluerit vt feriat nouit suū quēadmodū excipiat. Quē ei diligit dñs corripit flagellat aūt oēm filiū quē recipit. Quid sibi ergo plaudit iniqu⁹ q̄ flagellū sibi fecit pater me⁹ Illū assumit ad misteriū me erudit ad p̄monitū. Nec attēdere debem⁹ q̄ tū pmittit iustis: sed q̄tū reseruet iustis: sed debem⁹ optare etiā illis p quos flagellamur vt cōuertant et flagellent. Sic enī suos fideles erudiebat quādo de saulo sibi flagellū fecerat: sed postea cōuertit et saulū.

Quē enī diligit dñs corripit flagellat oēm filiū quē recipit. dat etiā magnis q̄busdam stimulū carnis a quo colaphizent ne extollant in magnitudie reuelationū suaꝝ et virt⁹ in infirmitate pficiat. Nō enī potest erudiri quisq; sine laboze et doloze quia xp̄us in infirmitate pficit.

Quādo corripit deus genus hūanū et flagellis pie castigatiōis exagitat exercet ante iudiciū disciplinā et plerūq; nō eligit quē flagellet nolēs inuenire quē dānet. Flagellat autē simul iustos et iniustos q̄ nemo est q̄ possit gl̄iari castū se habere corac mundū se esse a pctō. Ita de gratia eius venīūt etiā iustoꝝ corone. Labor pioꝝ exercitatio est nō dānatio. Nec enī conturbari debem⁹ cū aliqs scūs grauia t indigna ppetī si obliti nō sum⁹ q̄ ptulerit iust⁹ iustoꝝ scrūsq; sctoꝝ cuius passio oēs superat passiōes. q̄ cū auctore vniuersitatis nulla cuiusq; est cōpatio creature. In disciplina pseuerate tanq̄ filijs vobis offert se de⁹. Quis enī fili⁹ quē nō corripit pater? q̄ si extra disciplinā estis cuius pricipes facti sūt oēs filij ergo adulteri et nō filij estis.

Filij spōsi oēs xp̄iani filij ei⁹ dicunt. Multū est aūt q̄ ꝓmisit de⁹. Quia si xp̄iani hoc est filij eius de reliq̄rūt (inq̄t) legē meā t in iuditijs meis nō ambulauerint si iustitias meas ꝓphanauerit et mandata mea nō custodierint nō contēnā eos neq; in p ditionē dimittā eos. Sed q̄d facia? Visitabo in virga iniq̄tates eoꝝ et i flagellis delicta eoꝝ Nō g̃ tm̄ misericordia vocātis est. sed et xp̄erātis et flagellantis. Sit itaq; man⁹ paterna sup te. Et si fili⁹ bonus es noli repellere disciplinā Quis enī filius cui nō dat disciplinā pater ei⁹? det disciplinā dū nō auferat miam / cedat cōtumacē dū tamē reddat hereditatē. Si ꝓmissa patris bene agnouisti nō timeas

flagellari sed exheredari. Quē enī dilīgit de⁹ corripit: flagellat autē oēm filiū quē recipit. pctōr filius dedignat flagellari cū sine peccato videat vnicum flagellatum?

Extractatu pl. cxliii. ps. cxliii. Justꝰ dñs flagellat.

¶ Misericors dñs et iustus et de⁹ noster miserek Misericors primū: qr inclinauit aurē suā mihi. rc. Justus autē qr flagellat r iterū miserek qr recipit Flagellat enim oēm filiū quē recipit. Nec tā mihi amarū debet esse qō flagellat / q̄ dulce qō recipit. Quomodo enim nō flagellat custodiēs paruulos dñs quos grandes querit heredes? Quis enī est filius cui nō det disciplinā pater ei?

Filius.

Extractatu pl. xciii. ps. xciii. Non castigari nec flagellari desp̄ati est

¶ Quia nō repellet dñs plebē suā. Exercet nō repellet. Quomodo enim dicit alio loco scriptura? Dñs quē diligit de⁹ corripit / flagellat autē oēm filium quē recipit. Videm⁹ hoīes in filijs suis facere illud. Aliqñ iā desperatos filios suos dimittūt viuere quomodo volūt. Eos q̄ spem habēt flagellāt illos quos oīno viderint sine spe et indomitos esse dimittūt vt faciant qō volūt. Jā quē dimittūt facere qō volūt nolunt pmittere ad hereditatē suam. Eū autē flagellant filiū cui ipam hereditatē seruāt. Cū ergo flagellat deus filiū currat sub manu patris flagellātis: qr flagellat ad hereditatem erudit. Nō sit tā vano sensu et puerili vt dicat pl⁹ amat pater meus fratrē meū cui permittit facere quicqd vult. Ego si me mouero cōtra iussionē patris mei flagella inuenio. Tu gaude sub flagellis qr tibi seruat hereditas. Ad tēpus emendat nō in eternū dānat. Illis aūt ad tēpus parcit in eternū illos dānabit. Eligē tibi. Tēporalē vis laborē an sempiternā penā? Tēporalē felicitatem an sempiternā vitā? Quid minat de⁹? Sempiternā penam Quid promittit deus? Sempiternam requiē. In quo flagellat deus bonos tēporale: est in quo parcit malis temporale est.

Eligēd⁹ ē tpalis labor aut sēpiterna pena.

B

Extractatu pl. lxxiii.

¶ Nec quisq̄ supbe de se p̄sumat nec̄ quisq̄ humilis de dño despere⁹. Est enī promissio dei rata certa fixa et incōcussa fidelis r oīm dubitatione carens que cōsolatur afflictos. Tota enī vita super terrā (sicut scriptū est) tētatio est / nec quasi ꝓspera eligēda est / et sola aduersa deuitāda sed vtraq̄ cauēda est. Illa ne corrūpat: illa ne frangat vt vnicuiq̄ hoīm quocūq̄ statu rerū in hac vita egerit / nō sit refugiū nisi deus / nec vllū gaudiū nisi in promissis eius. Vita enī hec qualibet redūdans felicitate multos fallit: de⁹ neminē. Quia enī oīm hoīm cōuerso ad deū mutat delectatio / mutantur delicie. Nō enī sustrahūtur sed mutant. Omēs autem delicie nostre in hac vita nōdū sūt in re. Sed ipsa spes tā certa est vt oibus huiꝰ seculi delicijs ꝓponenda sit. Scriptū est / delectare in dño. Et ne putares iā te habere qō ꝓmittit subiecit statim et dabit tibi petitiones cordis tui. Si ergo nondū habes petitiones cordis vnde delectaris in dño nisi qr tenes eius certā pmissionē qui se efficit promittēdo debitorē? Huiꝰ igit deprecationis vt maneat nobiscū spes nostra et introducamur in id qō ꝓmisit de⁹ illuc ergo mētis oculus dirigat omia que in via occurrerint transeātur vt peruenīat in finē. Exultēt superbi de presenti felicitate tumeāt honoribꝰ fulgeāt auro / redūdent familijs obsequijs clientiū ostipētur. Pretereūt ista transeūt tāq̄ vmbra. Cū ille finis venerit vbi oīs qui modo in dño sperant gaudēt tūc illis veniet sine fine tristicia qñ acceperint humiles qō irrident supbi. Tūc superborū typus puertetur in luctum.

Ps. xxxvi.

Ibidem.

Exultatio supborū q̄ cōuertet i luctū.

Deinde pfes q̄dē carnis nre eruditores habuim⁹: r reuerebamur eos. Nū multo magis obtēperabim⁹ pri spūum r viuem⁹? Et illi quidē in tpe paucor dierū ꝑm volūtatē suā erudiebāt nos. hic aūt ad id qō vtile est in recipiēdo sctificationem eius.

Ex ꝑmōe de ꝑbl seu ꝗgelij

Domitor ferēdus ē q̄uis flagella, pferat.

ONec domemur et perdomemur id est perficiamur domitorē feramus. Plerūq̄ enī profert domitor noster etiā flagella. Si enī ad domanda tumenta tua profers / virgā profers / flagellū deus nō ꝓfert ad domanda tumēta sua qō sumus nos qui de tumētis suis faciet filios suos? Domas equum tuum. Quid daturus es equo tuo cū te ceperit portare māsuetus ferre disciplinā tuam. obedire imperio tuo esse tumentū hoc est ad tumētum infirmitatis tue? Quid ei retribuis quem nec saltim sepelis cū mortuus fuerit sed discerpendū volatilibus ꝑcis Domito tibi deus hereditatem seruat qō est ipse deus. Et ad tempus mortuū resuscitat te. Carnē tuam vsq̄ ad numerū capillorum reddet tibi et cōstituet cum angelis in eternum vbi iam nō intelligas domari. Erit enim tūc deus omnia in omnib⁹ / nec erit vlla infelicitas que nos exerceat sed felicitas sola que pascat. Ipse autē pastor noster dominus noster est / ipse potus noster deus noster / honor noster / deus noster / diuitie nostre de⁹ noster. Quecunq̄ tibi varia queris ipse tibi vnus omnia erit. Ad hanc spem homo domak et domitor intolerabilis habek? Ad hanc spem homo domak contra istum vtilem domitorē si forte flagellum profert murmuratur? Audistis exhortantē apostolū. Si separetis vos a disciplina ergo nothi et nō discipuli estis. Nothi sunt adulteri. Quis enim est filius cui nō det disciplinam pater eius? Et carnis quidē nostre (inquit) patres habebam⁹ correptores / r ferebamur. Non multo magis subijciemur patri spirituū et viuem⁹? Quid enī tibi potuit prestare pater tuus quia corripuit te quia verberauit te quia flagellū protulit / r cecidit te? Nūquid prestare potuit vt viueres in eternū? Nō non potuit prestare sibi quando prestaret tibi? Propter pecuniam suā q̄tulācunq̄ quam de vsuris et labore colligit erudiebat te flagellis ne tibi dimissus labor eius te male viuēte disperderetur. Et cecidit filium timens perire labores suos quoniam relict tibi qō nec tenere hic poterat nec auferre. Non enim aliquid tibi dimisit qō ipsius esse posset. Est sit vt discederes deus autem redemptor tuus castigator tuus pater tuus erudit te. Quo? Vt accipias hereditatē vbi non efferas patrem sed hereditatem habeas ipm patrem. Ad hanc spem eruditis et murmuras? Et si quid triste acciderit forte blasphemas? Quo ibis a spiritu eius? Ecce dimittit te et non flagellat deserit te blasphemantem non sentiet iudicantem? Nonne melius est vt flagellet te et recipiat te q̄ parcat tibi et deserat te?

Deꝰ vnus nobis erit omnia.

Heb. xii.

Ibidem.

Ibidem.

Quis autē disciplina in ꝑnti quidē videt nō esse gaudij sed merorīs: postea autem fructū pacatissimū exercitatis per eā reddet iustitie. Propter qō remissas manꝰ r soluta genua erigite: et gressus rectos facite pedibꝰ vris. vt nō claudicās quis erret: magis aūt sanetur.

Wel⁹ est flagellari r recipi q̄ impunem deseri.

A Ex tractatu xvii. ꝑ. cxvii

Disciplina

DIsciplinā quā greci appellāt phedian vbi scripture nr̄e ponere ꝓsueuerūt vbi intelligēda est ꝓ molestias eruditio ꝑm illud. Quē eni diligit dn̄s corripit. Flagellat aūt dn̄s oēm filiū quē recipit. Hec apud ecclesiasticas lr̄as dici solet disciplina interpretata de greco vbi legit phedia. Hoc eni verbū in greco positū est in epl̄a ad hebreos vbi latinus interpres ait. Omis eni disciplina ad p̄sens non gaudij videtur esse sed merozis.

Ex lib. de trinitate. xiiii.

Disciplina

¶ Postea aūt fructū pacatissimū his q̄ per eam certarūt reddet iustitie. vt nōnulli in greco epistemen interpretati sūt disciplina est q̄ vtiq; a discendo nomen accepit vnde et sciētia dici potest. Ad hoc eni quecq; res discit vt sciatur cuius alia notione in his q̄ ꝓpetis suis mala vnusq̄sq; patit vt corrigat dici soleat disciplina vnde illud est in epl̄a ad hebreos. Quis eni est filius cui nō dedit disciplinā pater ei⁹? Et illud euidēti⁹ in eadē. Omis vero disciplina ad tēpus nō gaudij videt esse sed tristicie Postea vero fructū pacificū his qui per eam certarunt reddet iustitie.

Pacē sequimini cū oībus et sctimoniā: sine qua nemo videbit deū. Cōtēplātes ne q̄s desit gratie dei: ne qua radix amaritudinis sursū germinās ipediat: et per illā inq̄nent multi. Ne q̄s fornicator aut ꝓphanus vt esau: q̄ ꝓpter vnā escam vēdidit p̄mitiua sua. Scitote eni qm̄ et postea cupiēs hereditatē ꝛ benedictionē reprobat⁹ est. Nō eni iuenit penitētie locū: quāq; cū lachrimis inq̄sisset eam.

Ex sermōe d visione dei.

Filij dī nos cimur si sum⁹ pacifici.

B FIlij dei sum⁹ et agnoscamur q; filij ei⁹ sum⁹ nec agnoscimur nisi pacifici fuerimus. Nā vnde videam⁹ deū nō habebim⁹ si cōtēdendo in nobis ip̄m oculū extinxerim⁹. Attēde q̄d dicat. Pacē sectamini cū oībus et sanctificationē sine qua nemo poterit videre deū. Quō terruit amatores? nō terruit nisi amatores. Nūquid dixit pacē sectamini cū oībus et sctificationē quā qui nō habuerit in ignē mittet eterno igne cruciabit infatigabilib⁹ tortorib⁹ dabit? Et vera sūt ꝛ hoc nō dixit. Amatorē te voluit esse boni nō formidatorē mali. Et ex eo ipo q̄d̄ considerabas inde te terruit. q̄ stulti essent duo volētes videre solē oriturū si cōtēderēt iter se qua parte oriturus esset et quō videri posset/et nata inter se cōtroversia litigarēt/litigādo se cederēt/cedēdo oculos suos extinguerēt vt illū ortū videre nō possent. Ergo vt deū videre possim⁹/fide corda mūdem⁹: charitate sanem⁹: pace firmem⁹ q; ꝺ ip̄m vñ iuicē diligim⁹ tā ex illo est quē videre desideram⁹.

Stulti sūt q̄ sic cōtendūt vt ambo careāt.

Ex sermōe d ꝓbis apl̄i. xix

Qui p̄ timore non peccat fidē hz sz iustus nō est

1. Joh. iii.

¶ Si timore gehēne nō facis malū est quidē in te fides q; credis futurū dei iudiciū esse. Gaudeo fidei tue sz adhuc timeo malicie tue. Aliud est timere penā. Aliud amare iustitiā. Amor cast⁹ in te esse debet quo amore desideres videre nō celū et terram nō cāpos liq̄dos maris: nō spectacula nugatoria. nō fulgores nitorescq; gēmarū: sed desidera videre deū tuū/amare deū tuū q; dictū est. Dilectissimi filij dei sum⁹ et nōdū apparuit q̄d erimus. Scim⁹ autē q; cū apparuerit similes ei erim⁹ q̄m videbim⁹ eū sicuti est. Ecce ꝓpter quā visionē noli facere malū. Si eni amas videre deū tuum si in hac peregrinatione illo amore suspiras ecce probat te dn̄s de⁹ tu⁹ q̄si dicat tibi. Ecce fac q̄d vis/ simple cupiditates tuas/extēde nequitiā tuā dilata luxuriā quicquid libuerit licitū puta nō te hinc punio/nō te in gehēnas mitto faciē meā tm̄ tibi negabo. Si expauisti amasti/si hoc q̄d dictū est faciē suā tibi negabit de⁹ tuus cōtremuit cor tuū in non videndo deū tuū magnā penā putasti gratis amasti. Hāc scitillā boni amoris flate in vobis nutrite in vob. Ipa cū creuerit ꝛ flāmā dignissimā ꝛ āplissimā fecerit oīm cupiditatū carnaliū fena ꝓsumet

Probatio amoris in deū.

Non eni accessistis ad tractabilē ꝛ accessibilē ignē et turbinē et caliginē ꝛ procellam et tube sonū et vocē ῥηματος: quā q̄ audierunt excusauerūt se ne eis fieret verbum. Nō eni portabant q̄d dicebat: et si bestia tetigerit montē lapidabit. Et ita terribile erat q̄d videbatur. Moyses dixit. Exterritus sū et tremebūdus. Sed accessistis ad syon montē et ciuitatē dei viuētis hierusalē celestē. et multorū milium angelorū frequētiā. et ecclesiā primitiuorū q̄ cōscripti sunt in celis: ꝛ iudicem oīm deū et spūs iustorū perfectorū et testamēti noui mediatorē iesum: ꝛ sanguinis aspersionē: melius loquētem q̄ abel. Videte ne recusetis loquentē. Si eni illi nō effugerūt recusantes eū qui super terrā loquebat: multo magis nos q̄ de celis loquentē nobis auertimus.

C

Ex ꝛmōe. vi. de ꝓbis apl̄i.

Pasce diuersa celebratio ꝛ celebratiōis significatio

1. Cor. v.

IN magno mysterio videte cōcordiā vidēte distantiā. Cōcordiā legis/distantiā plebis. Celebrabat pascha in veteri populo vt nostis occisione agni cū azimis vbi occisio ouis xp̄m significat/azima aūt novam vitā hoc est sine vetustate fermenti vnde nobis apl̄s dicit. Expurgate vetus fermētū vt sitis noua conspersio sicut estis azimi. Pascha eni nostrū imolatus est xp̄s. Celebratū est pascha in illo vetere populo nondū in luce fulgēte sed in vmbra significante celebratū est. Et post q̄nquaginta dies a celebratione pasche sicut cōputās inueniet q̄ voluerit datur lex in mōte syna scripta digito dei. Venit verū pascha imolat xp̄s trāsitū facit a morte in vitā. Trāsit⁹ eni iterpretat hebraice pascha q̄d expressit euāgelista dicens. Cū aūt veniret hora vt trāsiret iesus de hoc mundo ad patrē. Celebrat ergo pascha resurgit dn̄s facit trāsitū a morte ad vitam. Quid q̄? Post pascha numerātur q̄n quaginta dies et venit spūs sctūs digit⁹ dei. Sed videte ibi quomodo et hic quomodo. Ibi plebs lōge stabat timore erat amor nō erat. Nā vsq; adeo timuerūt vt dicerent ad moysen. Loquere tu nobis et audiemus. Non loquat ad nos dn̄s ne moriamur. Descēdit ergo sicut scriptū est de⁹ in syna in igne sed plebē longe stantem territans et digito suo scribēs in lapide nō in corde. Hac autē quōdā venit spūs sctūs cōgregati erāt fideles in vnū nec in monte terruit sed intrauit in domū. De celo q̄dē factus est subito sonus q̄si ferret flatus vehemēs sonuit sed null⁹ expauit. Audisti sonū vide ꝛ ignē: q; et in mōte vtrūq; erat et ignis ꝛ sonitus. Sed illic etiā fum⁹ hic ignis serenus/vise sunt eni (inq̄t) illa scriptura lingue diuise velut ignis. Nunq̄d de

Exo. xix.

Exo. xx.

Act. ii.

A Act.ii.

lōginquo territās? Absit. Mā insedit sup vnūquē= q̄ eoz̄ et ceperūt linguis loqui sicut spūs dabat eis pnūciare. Audi lingua loquētē et intellige spi ritū nō in lapide sed in coꝛde scribentē. Sed acces sistis ad syon montē et ciuitatē dei viuētis hiꝛm celestē et multoꝛū milliū angeloꝛū frequentiā ꝛ ec= clesiā primitiuoꝛū q̄ scripti sunt in celis ꝛ iudicem oim deū et spūs iustoꝛū perfectoꝛ et testamēti no ui mediatoꝛem iesum et sanguinis aspersionē me lius loquentem q̄ abel.

Extractatu pl.gr. Eqles an= gelis dei foꝛe p filiū suum nos certifica= uit deus.

¶Quia incredibile videbat homibus qō pmitte bat deꝰ ex hac moꝛtalitate/coꝛruptione/abiectio ne/infoꝛmitate/puluere/et cinere futuros hoies equales angelis dei nō solū scripturā cū homiꝰ fecit sed etiā fidei sue posuit mediatoꝛē non quēli= bet pꝛincipē/aut quēlibet angelū vel archangelū sed vnicū filiū. vt qua via nos perductuꝝ esset ad illū finē quē pmisit per eū ipm filiū suū et ostende ret et pꝛeberet. Paꝛū enī erat deo si filiū suū face ret demonstratoꝛē vie. Qñ ipm viam fecit vt per il lum ires regentē te ambulātem per se. Pꝛomisit ergo qz vēturi essemꝰ ad eū id est ad illā ineffabilē

Lōgissimi eēmꝰ a deo nisi factꝰ esset hō. i.Coꝛ.ii.

immoꝛtalitatē et cū angelis et⁹ equalitatē. q̄ lōge eramus q̄ ille surſū q̄ nos deoꝛsū q̄ ille in summo q̄ nos in imo desperati iacebamꝰ sine expectatio= ne salutis egrotabamꝰ. Missus est medicꝰ quē nō cognouit egrotus. Si enī cognouissent nūq̄ dūm glozie crucifixissent. Sed et hoc quoq̄ valuit ad egroti medicamētum q̄ medicū occidit egrotus. Venit vt visitaret occisus est vt sanaret.

Cuiꝰ voꝛ mouit terrā tunc: nūc autē re= pꝛomittit dicēs. Adhuc semel: ego mo uebo nō solū terrā sed ꝛ celū. Qō aūt ad huc semel dicit: declarat mobiliū trāsla tionē tanq̄ factoꝛū vt maneant ea q̄ sunt īmobilia. Itaq̄ regnū īmobile suscipiē= tes habemꝰ gratiā: per quā seruiamꝰ pla cētes deo cū metu et reuerētia. Etenim deus noster ignis consumens est.

B

Ex lib. de ci= uitate dei. xx Quō mun dus pibit per ignē.

VIdeamus q̄d etiā aplꝰ Petrꝰ de hoc iudicio scripserit. Celū (inq̄t) erat olim et terra de aqua et p aquā cōstituta dei verbo per q̄ qui tūc erat mundus aqua mūdatus deperijt. qui aūt nūc sunt celi et terra eo dē verbo repositi sūt igni reseruādi in diē iudicij ꝛ pditionis hoīm ipioꝛū. Et post pauca. Veniet au tem dies dñi vt fur in quo celi magno ipetu trans= currēt elemēta autē ardētia resoluētur et terra et q̄ in ea sūt opa exurent. His igit oibus pereūtib⁹ quales oꝛtet esse nos in sctis cōuersationib⁹ ex= pectātes et pperātes ad pſentiā diei dñi per quā celi ardētes soluent et elementa ignis aꝛdoꝛe de= quoquētur. Nouos vero celos ꝛ terrā nouā scōm pmissa ipsius expectamꝰ in quib⁹ iustitia inhabi= tat. De perditione mūdi hui⁹ satis hic dixit aplus vbi etiā pmemoꝛās factū ante diluuiū videt āmo= nuisse quodāmodo quatenꝰ in fine hui⁹ seculi mū dum istū periturū esse credamꝰ. Mā et illo tēpoꝛe perisse dixit q̄ tūc erat. mundū nec solū oꝛbē terre

ii.Pe.iii.

verūetiā celos quos vtiq̄ istos aerios intelligimꝰ quoꝛ locū ac spaciū tūc aqua crescēdo supauerat. Ergo totus aut pene totus aer iste vētosus qō ce lū vel potius celos vocat: sed vtiq̄ istos imos non illos supremos vbi sol et luna et sidera constituta sunt quersus fuerat in humidā qualitatē. atq̄ hoc modo cū terra perierat cuiꝰ terre vtiq̄ pꝛioꝛ faci=

Mundus perijt diluuio.

Celi pie= runt diluuio sz aerij

es fuerat deleta diluuio. Qui autē nūc sunt (inq̄t) celi et terra eodē verbo repositi sūt igni reseruādi in diē iudicij ꝛ pditionis hoīm ipioꝛū. Pꝛoinde q̄ celi et q̄ terra id est q̄ mūdus p eo mūdo q̄ diluuio perijt ex eadē aqua repositꝰ est ipi igni nouissimo reseruat in diē iudicij et pditionis hoīm impioꝛū. Mā et hoīm ppter magnā quādā cōmutationē nō dubitat dicere pditionē futurā cum tamē oꝛum q̄ uis in eternis penis sit mansura natura.

Ibidem. C

¶Multa de iudicio nouissimo dicunt in psalmis sed eoꝛū hoc qō de fine huiꝰ seculi aptissime dictū est nequaq̄ silētio pteribo. Pꝛincipio terrā tu fū= dasti dñe et opa manuū tuaꝛū sunt celi. Ipsi perī= būt tu autē pmanes et oēs sicut vestimentū vete= rascent et sicut opertoꝛiū mutabis eos ꝛ mutabū= tur tu autē idē ipse es et anni tui nō deficiēt. Et in lris quiō sacris id est in euāgelicis ꝛ aplicis libris legit/pꝛeterit figura huiꝰ mūdi/legit mūdꝰ trāsit legit celū et terra trāsibunt. Sed puto qō pꝛeterit trāsit trāsibūt aliquāto mitiꝰ dicta sūt q̄ peribūt. In epla quoq̄ apli petri vbi aqua mūdatꝰ q̄ tunc erat pertisse dictꝰ est mūdus satis clarū est et que pars mūdi a toto significata et quatenꝰ perisse sit dicta et q̄ celi repositi sunt igni reseruādi in diē iu= dicij et pditionis hoīm ipioꝛū. Et in eo qō paulo post ait. Veniet dies dñi vt fur in quo celi magno i petu trāscurrent elemēta autē ardētia resoluētur et terra et ea q̄ in ea sunt opa exurētur. ac deinde subiecit his oībus pereūtibⁿ quales oꝛtet vos esse/possunt illi celi itelligi perituri quos dixit re= positos igni reseruādos et ea elemēta accipi arsu ra q̄ in hac ima mūdi parte subsistūt pꝛocellosa et turbulēta in qua eosdē celos dixit esse repositos igni reseruādos saluis illis superioꝛib⁹ et in sua in tegritate manētib⁹ in quoꝛū firmamēto sūt sidera cōstituta. Mā et illud scriptū est stellas de celo es= se casuras pꝛeter qō potest multo pbabiliꝰ et ali= ter itelligi magis ostēdit māsuros esse illos celos si tū stelle inde casure sūt cū vel tropica sit locutio qō est credibiliꝰ. vel in isto vno celo futuꝝ sit vtiq̄ mirabiliꝰ q̄ nūc sit. Hoc autē qō de psalmo cōme moꝛaui nullū celoꝛū videt relinq̄re qō periturū es se nō dixerit vbi enī dicit. opera manuū tuaꝛū sūt celi ipsi peribūt q̄ nullū eoꝛ ab opere det tā nullū eoꝛū a pditione secernit. Me q̄ totus mūdꝰ peritu rus esse credat sic a toto pars accipiat in eo qō di ctum est ipi peribūt cū soli celi infimi perituri sint quē admodū in aplica epla a toto pars accipitur q̄ diluuio perisse dictus est mūdus q̄uis sola eiꝰ cum suis celis pars ima perierit.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

ii.Pe.iii.

Ps.ci.

Ps.ci.

Qui celi ꝛ qūo pari= turi sūt ad iudiciū.

O

Capitulum.xiij.

CHaritas fraternitatis ma neat in vobis: et hospita litatem nolite obliuisci. Per hāc enī placuerunt quidā angelis hospicio receptis. Me= mentote vinctoꝛ tanq̄ simul vincti: ꝛ la boꝛātiū tanq̄ et ipi in coꝛpoꝛe moꝛātes

Ex lib. q̄stio= nū geneseos ti.xxxvii.

NEgauit sara dicens nō risi. Timuit enī Quomodo intelligebāt deū esse q̄ loq̄= bak cū etiā negare ausa sit sara q̄ riserit tanq̄ ille hoc posset ignoꝛare nisi foꝛte sara boies eos putabat. Abꝛahā vero deū intelli gebat? Sed etiā ipse illa humanitatis officia pꝛe bēdo q̄ necessaria nisi infirme carni esse nō posset mirū nisi boies pꝛiꝰ esse arbitratꝰ est. Sz foꝛtassis

An sara ā= gelos ho= spitio rece ptos hoies putauit: et abꝛahā de um.

G Quo angelos cognouerit abrahā t sara.

in quibus deū itellexit loqui quibusdā diuine manifestatis existentibus et apparentibus signis sicut in hominibus dei sepe apparuisse scriptura testat. Sed rursus queritur si ita est vnde angelos postea fuisse cognouerint nisi forte cum eis videntibus in celos ijssent?

Itē ex eodē libro ti. xli. Deū. xix. Angeli hospitio recepti partim cogniti pti incogniti erant.

¶ Qō occurrit loth angelis t adorauit in faciem videns intellexisse q angeli essent. Sed rursus cum eos ad refectionē corporis inuitat q mortalib⁹ necessaria est videtur putasse q hoīes essent. Ergo questio similiter soluit t soluta est in trib⁹ qui venerūt ad abrahā vt aliquib⁹ signis appareret eos diuinit⁹ missos q tñ hoīes crederētur. Mā hoc in epla que est ad hebreos cum de hospitalitatis bono scriptura loqueret ait per hāc enī quidā nescientes hospitio receperūt angelos.

Ex lib. cōtra alexādrinū.

¶ Exhibuit itaq hospitalitatē quō sctis hoibus dei in quib⁹ deū esse cognouit cū eos sicut etiā ipse abrahā angelos esse nesciret. Hi enī patriarche sunt significati in epla ad hebreos vbi de hospitalitate loquēs ait per hāc quidā nescientes hospicio receperūt āgelos. Recepit ergo eos loth nesciēs q angeli essent cognoscēs tamen sicut ipso demōstrante cognoscere potuit quis in eis esset.

Ex lib. de ciuitate dei. x. Deū agnoscebāt i viris abrahā et loth.

¶ Et abrahā in trib⁹ / et loth in duob⁹ viris dīm agnoscebāt cui per singularē numerū loquebātur etiā cū eos hoīes esse arbitrarētur. Neq enī aliā ob causā sic eos susceperūt vt tanq̄ mortalibus et humana refectione indigentib⁹ ministrarēt. Sed erat pfecto aliqd quo ita excellebāt licet tāq̄ homines vt in eis esse dīm sicut esse assolet in pphetis hi q hospitalitatē illis exhibebant dubitare nō possent atq ideo et ipsos aliqñ pluraliter et in eis dīm aliqñ singulariter appellabāt. Angelos autē fuisse scriptura testat non solū in genesis libro vbi hec gesta narrantur. verūetiā in epla ad hebreos vbi cū hospitalitas laudaret per hanc (inqt) etiā quidā nescientes hospitio receperūt angelos.

H Honorabile cōnubiū in omnib⁹: et thorus imaculatus. Fornicatores enī t adulteros iudicabit deus.

Ex ſmōe de ybiseu āgelii Vulnus pec cati carnalis mortiferū est.

VUlnus est mortiferū qd aliqñ q cōmittunt nescio qua puersitate cōtendūt et nescio vnde sibi testimonia nulla et vana cōquirūt dicētes. Pctā carnis de⁹ nō curat vbi est qd scriptū est fornicatores t adulteros iudicabit de⁹? Ecce qd attēdas q̄squis tali morbo laborās. Qd dicit de⁹ audi nō qd dicit tibi fauēs pctis tuis anim⁹ tuus aut eadē tecū iniquitatis cathena ligatus amic⁹ tuus vel potius īmicus et tu⁹ et suus. Honorabiles inqt nuptie in oībus t thorus imaculatus / fornicatores autē t adulteros iudicet de⁹. Times ne te inscribat īmic⁹ et nō times ne te iudicet deus? Vbi est fides? Lōge est quō dies iudicij sed vnīuscuiusq hois dies vltimus lōge esse nō potest. Et q breuis est vita / et quia ipsa breuitas semp incerta qñ sit dies vltimus tuus nescis. Corrige te hodie propter cras. Prosit tibi et modo in secreto correptio.

Dies vltim⁹ su⁹ cuiq ppe est.

Sint mores sine auaritia: cōtenti pñtibus. Ipse enī dixit. Nō te deserā neq derelinquā: ita vt cōfidenter dicam⁹. Dñs mihi adiutor est nō timebo qd faciat mihi homo. Memētote prepositorū vror qui vobis locuti sūt verbū dei: quorū intuentes exitū cōuersationis. imitamini fidē. Jesus xps heri t hodie: ipe t in scla

ps. cxvii.

Extractatu hi. cxvii. Inimici ecclie non sūt soli hoīes.

OMin⁹ mihi adiutor est non timebo qd faciat mihi hō. Sed nūquid homies solos habet inimicos eccl'ia? Quid est hō caro et sanguini dedit⁹ nisi caro t sanguis? Sed ait apls. Non est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē: sed aduersus principes et rectores mūdi tenebrarū harū. Post rectores iniquorū mūdum istū diligentiū et pterea tenebrarū qz et nos fuim⁹ aliqñ tenebre: nūc aūt lux in dño. Aduersus spiritalia inqt nequitie in celestib⁹ id est diabolū et angelos ei⁹. Quē diabolū alio loco dicit principē potestatis aeris hui⁹. Audi ergo qō sequit. Dñs mihi adiutor t ego despiciā inimicos meos. Ex quolibet genere inimici exurgāt siue ex numero malorū hominū / siue ex numero angelorū in dīa adiutorio despicientur.

Ephe. v. Ephe. vi.

Dēs īimicos despic cere pt cui dñs adiutor est.

Doctrinis varijs et pegrinis nolite abduci. Optimū est enim gra stabilire cor: nō escis que nō pfuerūt ambulantib⁹ in eis. Habem⁹ altare: de quo edere nō habent potestatē qui tabernaculo deseruiunt. Quorū enī aialiū infert sāguis pro pctō in scta p pontificē hoz corpora cremātur extra castra. Propter qō et iesus vt sctificaret p suū sanguinē populū extra portā passus est. Exeam⁹ igit ad eū extra castra. improperiū eius portātes: Non enī habemus hic manentē ciuitatem: sed futuram inquirimus.

Ex lib. Ambrosii eusebii. Leprosi sūt q doctrias pfitent errozis.

¶ Lepzosi nō absurde intelligūtur qui sciētiā vere fidei nō habētes varias doctrinas pfitētur errozis. Nō enī vel abscōdunt īperitiā suā sed p sūma peritia proferūt in lucē et iactātiam sermonis ostētant. Nulla porro falsa doctrina est que nō aliqua vera intermisceat. vera ergo falsis inordinate permixta in vna disputatione vel narratione hoīs tanq̄ in vni⁹ corporis colore apparētia significāt lepzā tanq̄ veris falsisq colorū locis humana corpora variantē atq maculantē. Hi autē tā vitandi sūt ecclesie vt si fieri potest longius remoti magno clamore xp̄m interpellēt sicut isti decē q steterunt a lōge et leuauerūt vocē dicētes. Jesu p̄ceptor miserere nostri. Mā et qō preceptorē vocāt quo noīe nescio vtrū quisq dīm interpellauerit p medicina corporali satis puto significare lepzā falsā esse doctrinā quā bonus preceptor absterget.

Luce. xvii.

Per ipm ergo offeramus hostiā laudis semper deo id est fructū labiorum cōfitētium nomini eius.

Ex libro de gra noui testamenti. ps. xxi. Amās deum lauda re pōt eū.

QUi timetis dīz laudate eū vt deū nō seruiliter sed libere colatis. Amare discite quē timetis et poteritis laudare quem amatis. Timētes enī deū hoies veteris testamēti ppter litterā terrentē et occidentē nōdū habētes spiritū viuificantē currebāt cū sacrificijs ad templū et q̄uis in figurā futuri sanguinis quo redēpti sum⁹ tñ nescientes quid p eos prefiguraretur cruētas victimas īmolabant. Nunc vero in gra testamēti noui q timetis deū laudate eū. Ipe quippe in alio psalmo mutāda illa prenūciās que tūc in vmbra futuri offerebant nō accipiā (inqt) de manu tua vitulos / neq de gregibus tuis hircos.

ps. xlix.

Et paulo post vt ostēderet sacrificiū noui testamē ti qñ illa fuerant cessatura. Immola (inqt) deo sa crificiū laudis et redde altissimo vota tua. Et in si ne eiusdē psalmi. sacrificiū (inqt) laudis glorifica bit me et illic via est qua ostēdam illi salutare meū. Salutare dei xps est. Quē infans symeon se nex cū agnouisset in spū eūqz sumpsisset in manus nūc dimittis (inqt) dñe seruū tuū scōm verbū tu um in pace qm viderūt oculi mei salutare tuum.

Ps. xlix.

Ibidem.

Luce. ii.

Beneficētie aūt et ꝯmunicatiōis nolite obliuiſci talib⁹ enī hostijs ꝓmerē de⁹.

Ex libro. x. dē ciuit ate dei. capt. v.

Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij testamentū id est sacrū signū est. Unde ille penitēs apud ꝓphetā vel ipse ꝓphēta querēs deū pctis suis habere ꝓpicium. si voluisses inqt sacrificiū dedissem: vtiqz holocaustis nō delectaberis. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus cor cōtritū et humiliatū de⁹ non spernet. Intueamur quēad modū vbi deū dixit nolle sacrificiū ibi deū ostendit velle sacrificiū. Non vult ergo sacrificiū trucidati pecoris sed vult sacrificium cōtriti cordis. Illo igit qd eū nolle dixit hoc significat qd eū velle subiecit. Sic itaqz ille deum nolle dixit quomō a stultis ea velle credit. velut sue gratia voluptatis. Mā si ea sacrificia que vult quorū hoc vnū est cor cōtritū et humiliatū dolore penitēdi nollet eis sacrificijs significari que velut sibi delectabilia desiderare putatus est: non vtiqz de his offerēdis in lege veteri precepisset. Et ideo mutāda erant oportuno certoqz tēpore: ne ipsi deo desiderabilia vel certe nobis acceptabilia ac non potius que bis significata sunt crederētur. Item apud alīū ꝓphetam. In quo inqt apprehendā dominū assumā deū meū excelsū? Si apprehendā illū in holocaustis in vitulis agniculis? Si accepta uerit dñs in milibus arietū aut in denis milib⁹ hircorū pinguiū? Si dedero primogenita mea impietatis fructū ventris mei pro peccato anime mee? Si annunciatū est tibi homo bonū aut qd dñs exquirat a te nisi facere iudiciū et diligere mīam et paratū esse ire cū dño deo tuo? Et in huius ꝓphete verbis vtriqz distinctū est satisqz declaratū illa sacrificia per seipsa nō requirere deū quib⁹ significantur hec sacrificia q̄ requirit de⁹. In epistola q̄ scribit ad hebreos benefacere (inqt) et cōmunicatores esse nolite obliuiſci talib⁹ enī sacrificijs placetur deo. Ac per hoc vbi scriptū est / mīam volo ꝑ sacrificiū nihil aliud ꝑ sacrificiū sacrificio prelatū oportet intelligi: qm illud qd ab hominibus appellatur sacrificiū signū est veri sacrificij. Porro autē misericordia verū sacrificiū est. Unde dictū est qd pauloante cōmemorauit: talib⁹ enī sacrificijs placet deo. Quecūqz igit in ministerio tabernaculi siue tēpli multis modis de sacrificijs legūtur diuinit⁹ esse precepta ad dilectionē dei et proximi significando referūtur. In his enī duobus preceptis vt scriptū est tota lex pendet et prophete.

Sacrificium visibile.

ps. l.

Sacrificium vult et nō vult deus.

Et paulo post.

Mat. vi.

Mat. xxii.

Obedite prepositis vestris: et subiacete eis. Ipsi enī peruigilāt quasi rationē ꝓ aiabus vſis reddituri: vt cū gaudio hoc faciāt et nō gemētes. Hoc enī non expedit vobis. Orate ꝓ nobis. Cōfidimus enī quia bonā cōscientiā habem⁹: in oībus bene volētes cōuersari. Amplius autem deprecor vos hoc facere: quo celerius restituar vobis. Deus autē pacis q̄ eduxit de mortuis pastorē magnū ouīū in sanguine testamēti eterni dñm nostrū iesū xpm. aptet vos in oīi bono vt faciatis eius voluntatē: faciēs in vobis qđ placeat coraſe per iesū xpm: cui est glia in secula seculorū amē. Rogo autē vos fratres vt sufferatis verbū solatij. Etenī ppaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrē nostrū timotheū dimissū: cū quo si celeri⁹ venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros: et omēs sāctos Salutant vos de italia fratres. Gratia cum omnibus vobis Amen.

Ex ꝑmōe de ꝓbis euāge. Audistis ꝛc. Cum gaudio laborat operari⁹ in agro dñi fructū aspicit ex labore suo.

Mandastis fratres mei cū epla ad hebreos legeret. Obedite prepositis vestris et subditi estote / quia ipsi vigilant pro aiabus vestris tanqz rationē reddituri vt cū gaudio hoc faciant et nō cū tristitia / non enī expedit vobis. Qñ facimus ista cū gaudio nisi qñ videm⁹ pficere hoies in verbis dei? Tunc enī cū gaudio laborat operarius in agro qñ attendit arborē et fructū videt. qñ attendit segetē et fluctuare prospicit vbertatē nō sine causa laborauit / non sine causa dorsū curuauit nō sine causa / manus attriuit: non sine causa frigus et estus tolerauit hoc est qđ ait / vt cū gaudio hoc faciant et nō cū cōtristitia / nō enī expedit vobis. Nunqd dixit non illis expedit? Dixit non expedit: sed vobis. Mā illi prepositi qñ cōtristātur de malis vestris expedit illis ipsa tristitia / et prodest illis: sed nō expedit vobis. Simul ergo in dñico agro bonū operemur vt simul de mercede gaudeamus. Amen.

¶ Finis epistole ad hebreos: et eius expositionis. Deo laus et gloria.

¶ Habes lector optime: in omes diui Pauli apostoli et gentium doctoris precipui epistolas: sāctissimā atqz argutissimā diui patris Augustini: ecclesie catholice doctoris excellētissimi necminus sancti expositionē: a venerabili Beda presbitero viro nunqz satis laudato: in morē studiosissime apis ex fragrantissimis diui Aurelij floribus collectā: et a cōpluribus studiosis viris recognitā. Reliquum est vt optimi maximi dei donū tā salutiferū ab his tribus viris tāqz charitibus exhibitū: grata manu: grato qz aio suscipias: ijsqz q̄ in tot exēpla trāsfuderūt gratiā pro meritis referas. Impressū est autē presens opus ad oipotentis dei gloriā: et fideliū salutarē eruditionē opera et ipēsa Udalrici Gering: et magistri Bertholdi Rēbolt sociorū: Parrhisijs i sole aureo vici Sorbonici. Anno incarnationis dñice. M. cccc. xcix. Die vero. xxviij. Nouēbris.

Joãnes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bt̃i Pauli.

¶ Incipit epistola Anniani ad euangelum p̃sbiterum.

Omino sct̃o euangelo p̃sbitero Anianus Salutẽ. Recẽti experimẽto didici q̃ sint vtilia obsequẽtib⁹ iperia bonorũ. q̃ rectore quadã igredientes benignitatis via: bñficia deferũt sub specie iussionis. Quid eni mihi iocũdius /q̃d fructuosi⁹ iperare iussisti: q̃ vt ex beati viri Johãnis opib⁹: in nr̃am linguã aliqua trãsferrẽ: id ẽ septẽ libellos ei⁹ quos sup ap̃li pauli laudib⁹ in ecclesia aliq̃ disserint? In quo mihi ꝛ si in sermone pegrino admodũ rudi: pl⁹ euenit tñ voluptatis /ꝛ cõmodi: q̃ laboris. Secutũ est eni vt eũ tibi dũ vertere conor e greco p̃essius ip̃e cõbiberẽ: pleniusq̃ tã insignis doctrine ꝓfitate pfruerer: maxime cũ vbiq̃ diues ingeniũ in materia locupletione verset. Beat⁹ eni hic Paul⁹ exprimit: nõ fucate alicui⁹ laudis adumbrat⁹ coloribus: sed iuiola bili virtutũ suarũ ꝓfitate formatus. Quẽ tã integre vbiq̃ tã solide: nũc ex magnitudine operũ: nũc ex illustratiõe dictorũ: modo ex p̃silio vario: modo ex dispẽsationũ ꝓfundo: tũ ex tolerãtia passionũ: tũ ex claritate signorũ eximius laudator asseruit: vt nõ eũ depinxisse solũ: vel q̃si ad p̃bendũ rursus pfectionis exẽplũ q̃ a modo resuscitasse videatur. Mã cũ ab alijs ceterorũ merita laudant: vsitatũ q̃d clam solet atq̃ exile resonare: ꝛ velut in superficie circũuagãte sermone ꝓfitates ip̃e noibus magis suis ad ꝓmemorationẽ videnr venire q̃ rebus. Btũs autẽ Johãnes paulũ alti⁹ intuẽdo: dilucideq̃ in mediũ ꝓferẽdo: ip̃as mihi videt inspexisse venas: ac medullas ꝓfitatũ exp̃ssisse. Que ita oẽs in ista laudatione viuũt: ita floribus suis decorant ꝛ fructib⁹: vt eas ꝓpe nõ min⁹ ab hoc tã sublimit̃ explicatas: q̃ ab ap̃lo fortasse miremur. Q̃ quidẽ opus eo esse apud te amabili⁹ debet /ꝛ gratius: quo de sctãrũ scriptura q̃ luce rutilãs: clarissimi sideris vice: noctẽ manichei erroris exagitat. Quãtũ eni nobis cõsolationis exorit: cũ cernim⁹ tã erudito /tãq̃ illustri oriẽtis magistro! eã quã in nobis traducian⁹ oppugnat astrui ꝓfitatẽ. quã certe beat⁹ Johãnes vt in oibus libris suis: ita hic q̃ q̃ ab oñi munitã latere custodit / armat / accẽdit / vt videat nõ tã p̃ntes informasse discipulos: q̃ nobis cõtra vere fidei oppugnationẽ auxilia p̃parasse. Quãt⁹ eni ille aduersus necessitatẽ: q̃tus p libero surgit arbitrio. quã nostroq̃ libris vbiq̃ cõtinens: volũtatis iure ꝓfuato diuie gr̃e p̃sidia cõmẽdat: quã cõtra oim vitioq̃ tenebras: quã p cunctarũ speculo ꝓfitatũ splẽdidissimũ vas electionis opponit? Primo beatũ paulũ libello ꝛ oibus p̃ferẽdo sctis et angelis cõferẽdo. Scõo ex virtutib⁹ ei⁹ atq̃ sentẽtijs bonũ asserẽdo nature. Tercio eius charitatẽ p̃e cunctoq̃ salute feruentissimã cõprobando. Quarto de vocatione ei⁹: ꝛ cõfirmata vbiq̃ ab ipso euãgelij veritate dicẽdo. Quinto de passionib⁹ ei⁹: et dispensationũ varietatib⁹ disserẽdo Sexto soluẽdo oẽs illas q̃stiones quib⁹ traducianus os inuitẽs beatũ paulũ vitiorũ obfuscatione cõmaculat. Vt scz fidelib⁹ suis ap̃lico exẽplo pctã cõciliet. Septimo ignẽ zeli ei⁹ in x̃po. et añ honorẽ quoq̃ apostolat⁹ feruorẽ docẽdi supra ceteros efferẽdo vt satis liquido clareat extinctã esse pecãdi necessitatem quã aduersus manicheos ꝛ doctrina ap̃li depzeliat et vita. Verũ nos in tã egregij interp̃tatione operis et si nihil (vt puto) de sensuum veritate: nõ tñ pauꝛ de eloquij venustate perdidim⁹ splẽdorẽ tã nobilis stili: et elocutionũ gratiã exp̃mere nõ valẽtes. Sed ne sic quidẽ te istud iperasse peniteat. Meq̃ eni verendũ tibi est ne forte asperitate trãslationis offẽsus /lectionis huius careas voluptate: cũ quicq̃d nobis ex cultu defuit: ornatuq̃ verborũ: id totũ illi⁹ quẽ trãstulimus magnifica inuẽta cõpensent. Est eni sctus Johãnes tã clar⁹ tot⁹ /ac fulgid⁹: vt facile possit sẽtẽtiarũ suarũ lumie etiã int̃ nr̃i hmois nubila corruscare

¶ Incipit liber sct̃i Joãnis chrisostomi de laudib⁹ bt̃i pauli ap̃li. Omelia p̃ma.

NIhil p̃sus errauerit: q̃ p̃ratũ quoddã insigne virtutũ /ac paradisũ spiritalẽ / Pauli aĩm nũcupauerit. Tam multa eni gr̃a floruit: tãq̃ huic gratie cõgruẽte vite pfectione resplẽduit. Q̃m eni vas electiõis effect⁹ est: et bene semetip̃m emẽdare curauit. largissime in eũ spũs mun⁹ effusũ est: vnde et mirabiles nobis fluuios genuit. Nõ scõm paradisi fontẽ quattuor tm̃: sed multo etiã plures: et quotidie fluentes. Nõ terrã irrigãtes: sed aĩas hoim ad pducẽda virtutũ germina suscitãtes. Quis q̃ ad explicanda isti⁹ merita sermo sufficiet? Que autẽ lingua laudib⁹ ei⁹ inueniat̃ equalis: cũ oĩa q̃ sunt in hoib⁹ bona aĩa vna possideat: et ea cũcta plene / atq̃ cumulate: nec solũ hoim: sed etiã q̃ est amplius angelorũ? Mequaq̃ ergo pos⁹ ei⁹ explicare pconia. Mec tñ iccirco reticebim⁹: q̃n potius ꝓpter dicem⁹. Est eni hoc maximũ laudis gen⁹: cũ orationis copiã virtus superat /ꝛ magnitudo laudati Sicq̃ vinci multo est nobis gl̃iosius: q̃ sepe vicisse. Unde igit̃ oportuni⁹ laudũ ei⁹ sumam⁹ exordium? Unde inc̃p̃ incipiem⁹ aliunde nisi ab hoc ipso primũ: vt ostẽdam⁹ eũ bona oĩm possidẽtẽ? Siue eni ꝓphete potẽti⁹ in se aliq̃d ostẽderunt magisq̃ mirabile. siue patriarche: siue iusti: siue ap̃li: siue martyres. hec oĩa simul colligẽs Paul⁹ cũ tanto habet cumulo: cũ q̃to null⁹ eorũ bonũ quo excellebat /ipleuit hoc itaq̃ diligẽti⁹ intuere. Abel obtulit sacrificiũ et inde laudat̃. Sed si pauli hostiã adducam⁹ in mediũ q̃tũ celũ a terra /supior appebit Quẽ ergo vultis vt memorẽ? Nõ eni vna tm̃modo est. Siquidẽ semetip̃m p dies singulos imolabat. Quã tñ rursus hostiã dupliciter offerebat: tũ in corde /tũ in corpore suo mortificationẽ iesu sine intermissione circũferẽs. Mãr ad pericula iugiter parabat /cõsũmãs volũtate martyriũ: ꝛ naturã in se mortificãdo carnis. nihil min⁹ q̃ immolate deo hostie mun⁹ iplebat /imo etiã multo amplius. Non oues eni offerebat /aut boues: sed semetip̃m p dies singulos duplicit̃ (vt dixim⁹) imolabat. Propter qõ cõfitẽdo dicebat. Ego eni tã imolor: sãguinẽ vtiq̃ suũ imolationẽ vocãs. Meq̃ vero his tm̃ modo sacrificijs cõtẽtus fuit: sed q̃ bene seip̃m cõsecrauerat deo: etiã orbẽ vniuersũ studuit offerre. Qui terrã videlicz ac mare: greciã simul /atq̃ barbariã oẽm p̃sus (quãta est sub sole) regionẽ q̃si volitãs circuiuit. Non simplici labore velut inuacuum itinera percurrẽs sed pctorũ spinas pariter euellens: et verbũ seminans vbiq̃ pietatis: fugãs errores: veritatẽ reducẽs: ex hoibus factẽs angelos: quinimo ipsos hoies q̃si ex demonib⁹ angelos pduchẽs. Propt̃ qõ tã hic post sudores plurimos ac trophea innumerabilia trãsitur⁹ p discipulorũ p̃solatione dicebat. Sed et si imolor sup sacrificiũ et obsequiũ fidei nr̃e: gaudeo ꝛ cõgratulor oĩbus

Paul⁹ paradisus spiritalis.

Diuersa flumia ex aĩo pauli fluẽtia.

In paulo reperiunt oĩa bona virtutũ tã angelorũ q̃ hoim.

Paul⁹ pfectius obtulit deo sacrificiũ. q̃ abel.

vobis. Propter qđ et vos gaudete / ⁊ congratulamini mihi. Quidnā igit huic hostie reperiet eąle quā Paul⁹ gladio scti spūs īmolauit: quāq in illo altario obtulit: qđ supra celos locatū est? Sz abel dolo germani pcussus occubuit: atq hinc effect⁹ est clarior. Ut ergo inumeras tibi ostēdi mortes: tot vtiq quot etiā dies beat⁹ iste in p̄dicatione virit. Sin vero eā quoq vis nosse mortem q̄ nouissime etiā rebus ipleta est: abel quidē a fratre vt nichil a se leso: ita nullis affecto bñficijs interept⁹ est Paul⁹ vero ab eis est interfect⁹ quos innumeris malis cupiebat eripere: et propter quos sustinuit vniuersa mala q̄ passus est. Sed Noe iustus in generatione sua atq pfect⁹: et solus erat talis in cunctis. Sed ⁊ Paul⁹ solus iter oēs talis inuētus est /Et ille quidē se tantūmodo legit seruasse cū liberis: hic autē multo seuiore vndarū inundāte diluuio: nō archam coaptādo cōpagib⁹ tabularū: sed epl'as cōponēdo p tabulis: nō duos / vel tres / aut quinq cognatos: sed vniuersū p̄sus orbē mergi periclitantē: ex medijs fluctib⁹ liberauit. Nec ꝟo erat hec talis archa / vt vno circūferret loco: q̄ vtiq orbis terminos cōprehēdit. Nā vsq nūc omēs in hanc archā Paul⁹ inducit: quā certe capacem saluāde multitudinis pparauit. Que suspicies irrationalib⁹ pene aialib⁹ stultiores: imitatores efficit angelorū. Et hinc quoq illā vincit archā: qz illa quidē coruū recipiēs: coruū rursū emisit. Et includēs lupū. feritatē ei⁹ mutare nō potuit. Hic vero accipit res / miluosq suscipiēs: fecit colūbas. Et excludēs irrationabilitatē oēm atq feritatem māsuetudinē spūs introduxit. Manet hodieq hec archa nauigās: nec q̄ aliq̄ dissoluit: nec valet tabulas ei⁹ vlla malicie laxare tēpestas: q̄n poti⁹ ipsa tēpestatis motus nauigādo ppescuit. Qđ satis cōsequēter effectū est. Nō enim bitumine ac pice: sed sctō spū ei⁹ tabule sunt puncte. Sed abraham mirant oēs: qz cū audisset abrahā exi de terra tua et cognatiōe tua: et domos relict / et patriā: ⁊ amicos / atq cognatos. quorū oīm iacturā solo diuini amoris p̄cepto pēsabat. Nā et nos eū ppterea miramur. Sed q̄d paulo possit equari q̄ nō modo patriā. cognatos ac domū: sed ipm quoq mundū reliquit: imo etiā celū et celi celi. Et hec oia xp̄m suscipiēdo despexit vnū p cunctis illud et solū id est xp̄i charitatē req̄rens. Neq p̄sentia inct: neq futura: neq altitudo: neq pfūdū: neq creatura alia poterit nos separare a charitate dei q̄ est in xp̄o ie su dño nr̄o. Sed abrahā in periculū seipm tradēs hostib⁹: filiū fratris eripuit. At Paul⁹ non fratris filiū: neq tres aut quinq vrbes: sed orbē vniuersū de ipa diaboli extorsit manu. inumerabilia per dies singulos pericula sustinēdo: pp̄ijsq mortib⁹ maximā securitatē alijs cōparādo. Caput bonoꝝ est: qđ filiū voluerit imolare. Sed hec quoq iueniemus paulū p̄mas partes tenentē: qui nō filiū sed semetipm (vt dixi) mille imolauit. In ysaac quidē aliqs āmirat: et alia quidē plurima sed p̄cipue patiētiā. Qm̄ puteos fodiens: et de pp̄rijs exagitat⁹ laborib⁹ minime resistebat: sed factos a se puteos obrui patiebat: atq ad aliū semp migrabat locū. Neq collecta suorū manu in aduersarios irruebat: sed pp̄ria possessione vbiq cedebat / quoadusq illorū iniquissimā expleret cupiditatē. At Paul⁹ nō puteos cernēs lapidib⁹ obrutos: sed pp̄riū corpus non solū sicut ille cedebat: sed eos etiā a quib⁹ lapidabat incestū studebat euehere. Quāto enī ampli⁹ obruebatur iste fons: tanto erūpebat magis ac plures ex se fluuios effundēdo manabat. De longanimitate atq patiētia hui⁹ filiū Jacob scriptura mirat. Et q̄ nā illa est tā adamantina p̄orsus aīa q̄ pauli patientiam possit imitari? Neq enī bis septē annoꝝ: sed totius vite seruiciū p spōsa ptulit xp̄i: nō adustus solū estu diei / et noctis gelu: sed tentationes mille perpetiens. Et nūc quidē verberib⁹: nūc vero lapidibus scissus: atq collisus. Et modo quidē bestijs: modo aūt fluctib⁹ pugnās: modo etiā nimie atq cōtinue reluctās fami dieb⁹ ac noctib⁹. Et inter certamina vbiq p̄siliens: captas oues ex diaboli faucib⁹ abstrahebat. Sed Joseph pudicitie virtute decorat⁹ est. Et ego vereor ne iā ridiculū sit huic paulū laudare q̄ semetipm mūdo crucifigens: ita nō solū humanoꝝ corporū pulchritudines: sed oia etiā que videtur rebus clara ac decora cernebat. quēadmodū nos faullā cinerēq despicim⁹. qui quasi mortuus p̄sus ad mortuū īmobilis pmanebat. Itaq cū tāta animi cura p̄rimeret incētiua vitiorū et nature nihil humanū ad alia quē aliq̄ perpessus est. Stupēt certe Job omēs hoies et valde vtiq cōsequēter. Est enī ille athleta mirabilis: ⁊ q̄ paulū ipm velut ex aduerso possit aspicere ob patiētiā puritatēq vite: ob testimoniū dei: ppter illā fortissimā cū diabolo pugnā: propter victoriā que pugnā secuta est. Et Paul⁹ nō mēsibus tm̄: sed annis plurimis in agone pdurās tā clarus emicuit. Nō terre gleba saniē carnis radens: sed in ipsius intelligibilis os leonis frequēter incurrēs /Et pugnās aduersus tētationes innumeras: oīm erat lapide tolerātior. Quinon a trib⁹ et quattuor amicis. sed a cūctis infidelib⁹: a falsis etiā fratrib⁹ / obprobria sustinebat: cōsputatus ab oibus atq maledict⁹. Sed illius erat magna hospitalitas et cura parentū siue pauperū. Nec nos quidē istud negam⁹: sed pauli eā liberalitate inferiorē docem⁹. Et tāto inferiorē q̄to anima est corpus inferius. Quā enī ille curā impēdebat carne debilibus: hanc iste anima morbidis exhibebat. Nūc mētis sensibus claudicātes dirigendo: in recti itineris incessu: nunc nuditate deformes. stola celestis philosophie vestiēdo. In corpalib⁹ quoq bñficijs tāto iste superabat q̄to est ampli⁹ in fame et egestate viuentē indigētib⁹ ferre p̄sidiū q̄ id ipm̄ de diuitijs affluētia ministrare. Nā illius quidē oīm aduenientī aperiebat dom⁹. Paul⁹ vero aīa vniuerso patebat orbi: ac fideliū populos benigne mētis recipiebat hospicio dicēs. Nō angustiamini in vobis: angustiamini ꝟo in viscerib⁹ vestris. Et ille q̄dē cū boues ac oues haberet inume- Job.i.
ras: erat in paupes liberalis. Hic ꝟo nihil ampli⁹ corpe suo possidēs. de hoc ipso sufficiēter indigētib⁹ ministrabat. Qđ alicubi ipe p̄morās necessitatib⁹ (inct) meis: et bis q̄ mecū erāt mistrauerūt man⁹ iste. Corpis enī sui operā velut ex q̄dā possessione fruct⁹ esurientib⁹ deputabat. Sed vermes videlicet ac vulnera seuosq atq intolerabiles sctō Job iferebat dolores. Et ego fateor. Sed si p tā multos ānos pauli ꝟbera et cū iugi fame etiā nuditatē: cathenas: carcerē: insidias: piculaq p̄sidares. q̄ a domesticis / ab extraneis / a tyrānis: a toto postremo patiebat orbe: addas huc etiā bis p̄fecto amariora id est p eis q̄ labebant dolores solicitudinē: quā p ecclijs oibus vstionē quā p scādalizatis singulis p̄ferebat. Videbis q̄ oīm erat saxo durior aīa ista perpetiēs et ferrū atq adamantē firmitate superabat. Que enim Job corpore:

q̄ passio apostoli fuit magis meritoria sibi q̄ occisio abel ipsi abel.

Paul⁹ pfectius gen⁹ hūanū ex medijs fluctibus liberauit q̄ noe.

Gene. viii.

Paulus sua doctrina aialia ferocia fecit mitia.

Gen. xii.

Paulus oia reliqt q̄ abrahā.

Nō solum vt abrahā paul⁹ filiū frīs ab hostib⁹ eripuit ꝫ vniuersū orbē de ipsa diaboli manu extorsit.

Maior in paulo q̄ in isaac patiētia.

Joānes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bti Pauli.

hec paulus mēte sustinuit: quē omni ferme molestior de singulis quibuscz labētib⁹ mestitia cōsumebat. Unde ⁊ iuges lachrimarū exeo fōtes nō diebus solū sed etiā noctib⁹ effluebāt: omicz mulliere parturiēte vehemēti⁹ affligebat in singulis. Propter qō etiā dicebat. Filioli mei quos iterū parturio. Quē vero iā quispiā post iob putet esse mirabilem: Moysem pfecto. Sed hūc etiā Paulus satis eminēti virtute trāscēdit. Cui⁹ q̄dē multa sūt alia preclara: sed caput sctē illi⁹ aīe atcz fastigiū ē. qm̄ pro iudeoz salute deleri elegit e libro. Sed moyses cū ceteris optauit pire paulus p ceteris. Non enī cū pereūtib⁹ pire voluit: sed vt saluarentur alij ipe de gl'ie eternitate decidere. Et ille quidē pharaoni: ille aūt diabolo quotidie repugnabat. Et ille p vna gēte: iste vero p vniuerso orbe certauit: nō sudore: sed sanguie vice sudoris vndicz pfluente eū nō solū habitabiles mūdi ptes: verūetiā deos ad cultū religiōis adduceret. Nec solū grecoz̄ pp'os: verū ⁊ barbaroz̄. Poterā quidē ⁊ Jesū nane/⁊ Samuel/⁊ alios pphas in cōparationē vocare: sed ne sermonē faciā lōgiorē: ad ipa eoz̄ capita cōscēdā. Cū enī istis excelsior apparuerit nulla p⁹ sus de alijs ambiguitas reliquet. Quinā ergo emi nētiores vidētur? Quis post hos alius nisi dauid: ⁊ Helias ac Joannes: quoz̄ vn⁹ prioris alter secūdi est p̄cursor aduētus? Propter qō etiā nois coīone cōiūcti sunt. Quid igīt in dauid precipuū repitur? Sine dubio hospitalitas: atcz erga deū feruēs amor. Et quis ampli⁹? imo quis ita vt aīa Pauli hec vtracz cōpleuit? Ammirādū autē in helia ego minime reor q⁹ celū clausit: q⁹ induxit famē: quia ignē de celo sermone cōposuit. Sed q⁹ celauit pro deo: eratcz in hoc mētis affectu ipo igne vehemētior. Sed si pauli zelū diligēter inspicias: tāto eū i uenies excelsiorē q̄to ille pphetis ceteris eminebat. Quid enī illis verbis repiaē eq̄leq̄ gl'ie dñi zelādo dicebat: qm̄ optabā esse anathema pro frib⁹ meis qui sunt cognati mei scom carnē. Propterea a celis sibi ppositis: ac p̄mijs/⁊ coronis tardauit ac distulit dicēs Permanere aūt i carne necessariū ppter vos. Propterea nō solū ista q̄ cernit. sed illā quoq̄ q̄ intelligit creaturā nequacz̄ sufficere sibi credidit ad ostēdendū zelū ⁊ charitatē q̄ ardebat in xp̄m. sed etiā aliā q̄ nō ē sermōe formauit. vt qō tota volūtate cupiebat exp̄imeret. Sed ioannes in cibum locustas: ⁊ mel siluestre sumebat. Sed paulus ita in medio mūdi stre pitu: quemadmodū ille in heremo quiete versatus est. Nō q̄dez pastus locustis: aut melle siluestri: multo autē his victu viliore p̄tētus: ac necessario quidē indulgēs cibo: p̄e feruēti p̄dicādi studio. Cui⁹ illi⁹ aduersus herodē apparuit magna pstātia. et iste nō vnū aut duos/aut tres: sed inumeros in sublimi positos ptāte corripuit: immo lōge illo seuiores tyrannos. Restat vt paulū iā angelis cōparem⁹. Jdeocz relinquētes terrā etiā celoz̄ fastigia trāseam⁹: sed null⁹ sermonē nr̄m accuset audacia. Si enī ioannē ⁊ sacerdotes dei scriptura angelos noīauit: q̄d mirū si p̄stātiorē oīb⁹ paulū illis virtutib⁹ cōferam⁹? Quid ergo esse in angelis magnificū p̄dicamus? Profecto q⁹ cū oī cura obediuit deo. Nō dauid quocz̄ āmirādo dicebat. Potēs virtute facietes verbū ei⁹. Huic enī bono p⁹sus nihil est eq̄le eē etiā si sint milies incorporei. Hoc ē enī q⁹ maxime eos p̄stat beatos: q⁹ obediunt p̄ceptis dei. q⁹ eū in nullo aliq̄ cōtēnūt. Hoc igīt ⁊ i paulo plene aīaduerti potest: cū oī diligētia ⁊ cautiōe seruatū. Nō solū aūt sermonē ei⁹ impleuit: verūetiā p̄cepta sup̄acz̄ p̄cepta. hoc q̄ppe declarās ait. Que ē ergo merces mea? Ut euāgeliū predicās sine sūptu ponā euāgeliū dei. Quid vero aliud in angel' ppheta mirā? Qui facit (inq̄t) angelos suos spiritⁿ⁹: ⁊ ministros suos ignē vrentē. Sed hoc etiā in paulo possum⁹ inuenire: q̄ velut ignis ac spūs totū terrarū percucurrit orbē: p̄currēdocz̄ purgauit Sed necdū celū iste sortit⁹ est. Et hoc est oīno mirabile: q⁹ talis versabā in terris: ⁊ mortali adhuc carne circūdat⁹ cū incorporaliū ptātū virtute certabat. Quāta ergo nos sum⁹ p̄denatiōe digni cuz vno hoie bona oīa in se cōgregāte: ne minimā q̄dē eoz̄ ptē studeam⁹ imitari. Hec assidue mēte volue tes: ⁊ nosipos inculpabiles p̄bebeam⁹: ⁊ ad illi⁹ zelū studeam⁹ accedere: vt ad eadē bona pueīre mereamur: ⁊ mīsericordia dñi nr̄i iesu xp̄i: cui gl'ia ⁊ imperiū in secula seculoz̄ amē.

Omelia Secunda.

Quid sit homo/⁊ quāte nature nr̄a nobilitas: quātecz̄ capax virtutis hoc aīal: p̄cipue ex oīb⁹ paulus ostendit. Qui nūc stetit aduersus crīmiatores humane creature clarissima p⁹o deo voce respōdēs: cohortās ad studia virtut⁹ ⁊ impudētissima blasphemātiū oza p̄cludēs. Docēs quocz̄ q⁹ inter angelos hoiesq̄ nō grāde sit mediū: si tñ nosipos diligēti⁹ extollamus. Non enī aliam sortitus est ille naturā nec dissimilem nactus aniam: necz̄ alterum habitans mundum: sed in eadem terra: eademcz̄ regione: sub eisdem ⁊ legibus nutritus: et moribus cūctos q̄ nūc vel sūt hoies vel fuerūt alti⁹ virtute trāscēdit. Ubi igīt nūc illi sūt q̄ vitia i p̄cliuo: virtutē in arduo collocarūt? hic enī illis palā repugnat dicēs. Nō enī in p̄ūti ē mōmētaneū ac leue tribulatiōis nr̄e supra modū in sublimitate eternū nob gl'ie pōdus opat. Si aūt huiusmodi tribulationes inueniūtur leues: q̄tomagis de q̄ in nobis sūt voluptates. Necz̄ vero hoc solū in illo mirabile ē: q⁹ p̄e abūdātia deuotiōis quodāmodo nō sensit dolores p virtute susceptos: sed etiā q⁹ virtutē ipaz nec mercede pēsauit. Nā nos q̄dē ppter eā nec p posita mercede certam⁹: quā ille cōplectēs etiā sine p̄mio diligebat/cūcta illa q̄ aspitate sui videt impedire virtutē cū oī magnanimitate ppetiens. Qui necz̄ infirmitatē corporis/necz̄ multitudinez circūstātiū vndicz̄ negotioz̄: necz̄ tyrānidē nature nec quicq̄ aliud causat⁹ est: cū vticz̄ maior illi q̄ cūcti ⁊ milicie p̄cipib⁹ ⁊ regib⁹ terre esset cura commissa. Sed quotidie celsior q̄tidie assurgebat ardētior: ⁊ intētatis sibi picul' noua semp alacritate pugnabat. Jdeocz̄ significans dicebat. Eoz̄ q̄ retro sūt obliuiscēs: ad ea vero q̄ prioza sūt extēdēs me. Qui cū sibi morte iā imminētē videret/ad cōmunionē delectationēcz̄ gaudij alios ꝓuocabat dicēs. Gaudete ⁊ cōgratulamini mihi. Ac picul' i iurijs/obprobrijsq̄z̄ ppositis rursus exultat. et corinthijs scribēs ait. Placeo mihi in infirmitatib⁹ meis: cū vticz̄ hec ipa eē diceret arma iustitie: ostēdēs hic sibi fructū maximū p̄uenire. Jtacz̄ cū iter medias inimicoz̄ versarek insidias: ouās tñ de oīeoz̄ referebat impugnatiōe victorias. ⁊ vbicz̄ scissus verberib⁹: affect⁹ iniurijs atcz maledictis/q̄si triūphales pōpas ageret: crebracz̄ trophea strueret oznabat/gr̄asq̄z̄ referebat deo dicēs. Deo autē gr̄as: q̄ semp triūphat nos. Jtacz̄ ad p̄fusionē ⁊ iniurias q̄s ob p̄dicādi studiū sustiebat: magisq̄z̄ ad bonoz̄ oblectamēta ꝓperabat: mortis poti⁹ q̄z̄ vi-

Sala. iiii.
Moyses posterior est ipo iob Moysem paul⁹ emi nēti ⁊tute transcēdit
Paul⁹ optauit deleri de libro vite moyses tm̄ cū ceteris pe rire.
Paul⁹ dō helye ⁊ iohāni bap tiste p̄ferk.
Paul⁹ angelis vēit cōparād⁹.
Obedire deo pfecte āgelos maxime p̄stat esse btōs.
i. Cor. ix.
Paul⁹ cū ctos hoies et p̄tes et futuros virtute trā scendit.
ii. Cor. iiii.
Sicut aduersitates tpales cē sende sunt parue sic ⁊ voluptates mūdane ne ſpectu eternaz̄.
Paulo maiorerat cura ꝓmissa q̄z̄ p̄ncipib⁹ vel regibus.
Paul⁹ delectabat i suis afflictiōibus.
ii. Cor. xii.

Paul⁹ optabat pauperta-tē et alia aduersa vehemētius q̄ bonies mundales ad spera.

te desiderīū appetēs pauptatē q̄ opulētie: ⁊ multo amplius laborē desiderās: q̄ alij requiē post labozē. ac merozē magis eligēs q̄ alij voluptatē. studiosius p̄ inimicis ozās q̄ alij aduersū inimicos. Cōuerterat enī ozbē terrarū: imo nos eū vere pertim⁹. Ab illo aūt sic est custodit⁹ q̄ ē admoduz a deo fuerat īstitut⁹. Illa enī oia q̄ appetebant a paulo nature cōgrua. Hec vero q̄ idē ille fugiebat cōtraria iudicantur. Unde īstud p̄bari potest: Oz hō vtiq̄ cū esset paulus ad illa tñ magis q̄ ad ista currebat. Unū enī illi formidādū erat atq̄ metuēdū: offensa nimiq̄ dei: nec q̄cquā aliud oīno. Ergo

Paul⁹ solū desiderabat placere deo.

ne desiderabile illi aliud erat: nisi placere sēp̄ dozmō dico aūt qz nihil p̄ītū desiderabat: sz nec ipo rū aliq̄d futuroꝝ. Mō enī mihi dicas vzbes ⁊ gentes /exercit⁹ /pecunias /puicias /ptātes. Hec enī ille nec q̄si aranearū fila reputauit: sed eaīpa pene q̄ p̄mittunt in celis. ⁊ tūc ei⁹ ardētē in xp̄o amoꝛez videbis. Hic siquidē p̄e illi⁹ dilectiōe nō angelorū: nō archāgeloꝝ: ammirat⁹ est dignitatē: nec q̄cquā hoꝝ simile cōcupiuit. Ob eniz erat mai⁹ oīb⁹ xp̄i amoze fruebat: cū hic beatiozē se cūctis putabat: sine hoc aūt nec dīnatuū: nec p̄cipatuū sōcius esse cupiebat: sed cū hac dilectiōe magis esse

Sūmū putabat incōmodum a charitatez dei dilectione p̄uari.

vel extrem⁹ optabat: imo etiā ex numero punitoꝝ q̄ sine hac inter sūmos ⁊ honoze sublimes. Hoc ei erat illi maximū ac singulare tozmētū: ab hac charitate discedere. Hec illi erat gehēna. Hec sola pena: hec infinita ⁊ intolerāda supplicia. sicut etiā p̄ frui charitate xp̄i. Hoc illi vita. hoc mūdus: hō angelus: hoc p̄ītia: hoc futura: hoc regnū: hoc p̄missio: hoc bona videbant inumera. Preter hō vero nihil in trīstiū parte ponebat. Hoꝝ enī q̄ hic habētur nihil aspū /nihil etiā suaue reputabat. Sic despiciebat vniuersa q̄ cernim⁹: vt solet herba iā putrefacta cōtēni. Tyrānos vero ac pp̄os spīrates furozē: velut quosdā esse culices estimabat. Mortē vero ac cruciat⁹ ⁊ mille supplicia q̄si ludū putabat esse puerozū: dūmodo p̄pter xp̄m aliq̄d sustinebat vinctus cathena: magisq̄ vero diademate cō

Paulus mortem reputabat ludū puerorum.

ronat⁹. Et enī cozonat⁹ carcere habitabat celū: ac libēti⁹ verbera excipiebat ⁊ vulnera: q̄ alij brauia diripiūt ⁊ dolozes: nōmin⁹ q̄ p̄mia diligebat: cū ipos vtiq̄ dolozes loco duceret p̄miozū. Propter ea enī illos etiā grām noiabat. Quē sensū diligen

Phili.i.

ter expēde. Premiū certe erat dissolui ⁊ esse cum xp̄o: permanere aūt in carne: certamē. Sed tñ p̄pter xp̄i desideriū p̄mia differebat cupiditate certaminis: idq̄ magis necessariū eē dicebat. Et regione vero anathema a xp̄o fieri certamē erat ⁊ dolor: magis aūt supza certamē: supzaq̄ oēm dolorē At vero esse cū xp̄o: erat p̄miū singulare. Paul⁹ tñ p̄pter xp̄m illud maluit q̄ istud eligere. Sed p fecto dicat hic aliq̄s: qm̄ hec oia p̄pter xp̄m suauia esse dicebat. Hoc plane etiā ipe cōfiteoꝝ: qm̄ q̄ nobis sūt causa trīstitie: hec illi pariebāt maximaz voluptatē. Et q̄d ego pericula /erūnasq̄ cōmemoro? In merozе enī maxīmo ille versabat: p̄p̄ qō

ii. Cor. xi.

dicebat. Quis infirmat ⁊ ego non infirmoz? Quis scādalizat ⁊ ego nō vroz? Et si in merozе quoq̄ dicat q̄s messe aliq̄ voluptatē: multi enī illoꝝ q̄ filiorū mortib⁹ vulnerant aliq̄d cōsolationis accipiūt

Paul⁹ in suis doloribus ⁊ afflictionib⁹ cō solabatur.

cū suis fletib⁹ relinquūtur magisq̄ dolēt cū dolere p̄hibentur. Sic et paulus nocte ⁊ die cōsolatione accipiebat ex lachrimis. Nullus siquidē tā certo affectu mala p̄pria q̄ ille deflebat aliena. Quē admodū enī illū opinaris afflictū: cū p̄ditionē deflieret. Qui vt illi salui fierēt: a celoꝝ gl̄ia cupiebat excludi. Et hoc vnde manifestū est? Oz scz non saluari nos multo acerbi⁹ estimabat: q̄ semetip̄m pire. Aut si nō acerbi⁹ nunq̄ aliud optasset qō vtiq̄ q̄si tolerabili⁹ elegit. Qui cū certe spe maxima futuri p̄mij pasceret: nō p̄functoꝛie aliud optabat: sed clamabat dicēs. Qm̄ tristitia est mihi magna ⁊ cōtinu⁹ dolor cozdi meo. Hūc ergo ⁊ de singulis (ita vt dixerim) habitatoꝛib⁹ mūdi tā vehemētē dolorē ⁊ in cōmune p̄o cūctis ⁊ gētib⁹ videlicet et vrbib⁹: ⁊ p̄ vnoquoq̄ peculiariter lamētātē: cuina rerū aliq̄s poterit p̄parari. Cui ferro? Cui adamāti? Quidnā illā aliq̄s appellet animā? Auream ne magis an adamātinā? Mā ⁊ oī erat adamāte fortiozi: ⁊ auro gēmisq̄ p̄cioſioꝛ. Et alterā quidē materiā firmitate: alterā vero supabat p̄ciositate. cui igīt rei hec ab aliquo aīa cōparet? Earū quidē q̄ sunt oīno nulli. Oō si vel auro adamāti fortitudo: vel adamāti honoz daret auri: tūc forte aliq̄modo cōparatio ei⁹ pauli posset aīe cōuenire. Sz q̄d ego adamātē ⁊ aurū ad similitudinē adduco pauli? Mūdū si e diuerso appēdas oēm: etiā tūc videbis apte Paulū vergere pōdus examinis. Si enī de his q̄ in melotis ⁊ specub⁹ in exigua ozbis pte versant hoc dictū est: q̄ magis nos dicim⁹ paulū mūdo ⁊ oīm q̄ in mūdo sūt dignioꝛē. Si igīt etiā mūdus eo dign⁹ nō est: sit forte vel celū. Sed istud quoq̄ īuenīt inferi⁹. Si enī iste nō celū solū: sed etiā q̄ habent in celis dei postposuit charitati: quō non magis dīs qui tāto est benignioꝛ paulo: quāto malicia bonitas antecellit innumeris eū celis iudicat dignioꝛē. Mō enī nos tñ diligit de⁹: quātū a nobis ipse diligit. sed tāto effusius: quantū ne sermo quidē sufficit explicare. Cōsiderem⁹ ergo quātis illū honoꝛib⁹: etiā ante tēpus resurrectiōis extulerit. In paradisum rapuit: in celū tertiū subleuauit: ineffabilis archā fecit esse participē: taliūq̄ misterioꝝ cōscitū: q̄ nulli hoīm fas fuerit cōfiteri. Nec imerito. Siquidē paulus ī terra gradiēs sic se agebat in cunctis: q̄si angeloꝝ societate frueret. Mā passibili adhuc coꝛpoꝛi colligat⁹ illoꝝ p̄fectione gaudebat. Tātisq̄ fragilitatib⁹ subdit⁹ in nullo inferioꝛ supnis virtutib⁹ apparere certabat. Mā ⁊ tanq̄ pēnat⁹ totū docēdo p̄olauit oꝛbē ⁊ velut incoꝛpoꝛeus laboꝛes piculaq̄ cōtēpsit: ⁊ q̄si iā celū possidēs cūcta p̄sus terrena despexit: ⁊ tanq̄ cū ipis iā incoꝛpoꝛeis virtutib⁹ degeret: ita iugi mētis intētione vigilauit. Et angelis quippe sepe diuersaruz gētiū cura cōmissa est. sed null⁹ illoꝝ ita creditū sibi pp̄m gubernauit: vt paulus vniuersū gubernauit oꝛbē. Nec vero dicas qz hec non p̄ficiebant a paulo. Hoc enī etiā nos fatemur. Sed si nō ipe erat qui cūcta cōplebat: nequaq̄ tñ ab eoꝝ opū laudib⁹ separat. Oz vtiq̄ dignū se tāte gr̄e p̄parauit: p quā tā magnifica ⁊ gloꝛiosa p̄ficeret. Michaeli gēs cōmissa ē iudeoꝝ. Paulo vero terre /ac maria /atq̄ vniuersi oꝛbis habitatio: ip̄mq̄ desertū. Et hec nō ad iniuriā (q̄d absit) dicim⁹ angeloꝝ: sed ostēdim⁹ esse possibile illis hoiem copulari: ⁊ xtaq̄ illoꝝ merita p̄sistere. Cuius aūt rei gr̄a non angelis pot⁹ hec p̄dicatiōis cura p̄missa ē: vt nullū scilicet excusationis colorē deses inueniret: ac negligēs: ac ne tu ad diuersitatē nature cōfugeres dormiēdo. Deinde vt tāto etiā maioꝛ operū ammiratio nasceret q̄to de natura inferioꝛe p̄cederēt. Quo enī nō ammirabile hoc atq̄ improuisum videt: cū ex terrena lingua sermo p̄siliens mortē fugat: peccata dissoluit: tenebras cecitatis illumiat:

Paul⁹ deflebat alioꝝ perditionem.

Ro. ix.

Paul⁹ ad amāte fortioꝝ ⁊ auro p̄cioſioꝝ

Paul⁹ digniοꝛ celo

De⁹ paulū his honorauit bonis.

Paul⁹ in terra vitā duxit angelicam.

Paulo maioꝛ hominū cura cōmissa ē q̄ angelis

Joánes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bt̄i Pauli.

a

ii. Thi. iiii.

t mutatiõe mirifica: terrã cõuertit in celũ. Propt hoc igit stupeo virtutẽ dei: ppter hoc ãmiroꝛ pm ptũ animũ pauli: qñ se talẽ studuit exhibe qñ tã te se gr̃e capacẽ parauit. Vos aũt rogo vt nõ mire mini solũ: verũetiã imitemini tã clarũ hoc virtut exẽplũ. Sic nãq; poterim⁹ cozonarũ ei⁹ esse parti cipes. Qõ si aliqs nos dixisse mirat qꝛ q̃cũq; habuerit pauli merita eadẽ sit habitur⁹ t pmia: ip̃m audiet ista dicentẽ. Certamẽ (inqt) bonũ certaui: cursũ cõsũmaui: fidẽ seruaui. De cetero reposita ẽ mihi cozona iustitie quã reddet mihi dñs i illa die iustus iudex. Nõ solũ aũt mihi: sed t oib⁹ q̃ diligũt aduẽtũ ei⁹. Vides certe vt cũctos in eãdẽ gr̃ie cõmunionẽ vocet? Oꝛ igit oib⁹ eadẽ cozona posita ẽ studeam⁹ oẽs digni illis bonis q̃ pmissa sunt inue nire. Neq; solũ magnitudinẽ atq; eminẽtiã in illo debem⁹ cõsiderare virtutũ: t pmptũ illud animi ei⁹ atq; robustũ: p qõ ad tãta meruit gr̃am puenire sed t nature societatẽ p quã nobis in cũct illo participat. Et sic etiã q̃ valde sunt ardua: facilia nobis videbunt ac leuia. Breuiq; hoc tpe laborãtes incoꝛruptibilẽ illã gestabim⁹ atq; immortalẽ cozonã gr̃a t mirificozdia dñi nr̃i Jesu xp̃i cui est gl̃ia t imperiũ in secula seculoꝛ. Amen.

Omelia Tertia.

i. Coꝛ. iiii.

Epḥe. v.

Esse imitatoꝛẽ dei.

Casus p̃ci pue deo sacit hoies similes.

Mat. v.

Nemo tm̃ q̃tũ paul⁹ dilexit p̃ximos suos. siue amicos siue inimicos. Paul⁹ afficiebat erga suos p̃secutoꝛes sicut p̃ indulgẽtissim⁹ pater erga filiũ frenesi tactũ.

Ro. x.

Ro. xi.

Beatus Paulus qui tãta vim humane alacritatis ostẽdit. vt ad celũ quoq; ipz valeat subuolare p̃termittens angelos aliasq; virtutes: aliqñ quidẽ suo exẽplo christi nos fieri imitatoꝛes iubet dicẽdo. Imitatoꝛes mei estote: sicut t ego xp̃i. Aliqñ quidẽ de se reticẽs ad ip̃i⁹ nos imitationẽ oi extẽdit dicẽs. Estote imitatoꝛes dei sicut filij charissimi. Jã vero de mõstrãs qꝛ nihil ita hanc imitationẽ pariat: quã si ita viuat aliq⁹: vt bonũ ei⁹ in cõe p̃ficiat: atq; vniuersis vtilioꝛa puideat adiũxit. Ambulate in charitate dei. Jdeo cũ dixisset. imitatoꝛes dei estote cõtinuo de charitate disseruit: qꝛ hec p̃cipue virt⁹ hoies deo facit p̃primos. Quãtecũq; enĩ sint alie iferioꝛẽ tenẽtes locũ: cuncte erga hoim studia versãt. vt est cõtra p̃cupiscẽtiã pugnã: t q̃ aduersus gulã gerit bellũ. vt in auaricie interitũ acies ozdinata. vt cũ iracũdie furoꝛe p̃flictus. Diligere vero deo nobisq; cõe est. p̃terea t dñs imprabat. Oꝛate p̃ p̃sequẽtib⁹ t calũniãtib⁹ vobis: vt sitis filij patris vr̃i q̃ in celis est. Hoc igit t paulus cũctoꝛ intelligẽs caput esse bonoꝛ: oi in se studio exp̃mere curauit. Nemo ei ita dilexit inimicos: nemo erga insidiatoꝛes suos tã beneficus fuit: null⁹ p̃ afflictoꝛib⁹ suis tãta p̃stitit. Nõ enĩ illa q̃ patiebat̃ nature copulã cogitabat: quãtoq; ampli⁹ efferebãtur inimici: tãto magis eoꝛ miserebat insaniã. Vt enĩ aliqs indulgẽtissim⁹ pater afficit erga filiũ frenesi cõp̃hensũ: cui⁹ quãtomagis quatiẽs ictibusq; pulsat: tãto eũ poti⁹ miserat ac deflet. Jta paulus q̃ de ip̃a magnitudine passionũ eoꝛ a quibus afflgebat estimaret furoꝛẽ maioꝛa illis adhibebat fomẽta pietatis. Audi igit q̃ cõpatiẽter: quãq; manstete nobis p̃ illis loq̃tur: qui eũ q̃nquies verberabãt: q̃ cathenis onerauerãt: q̃ viculis p̃strixerãt qui ip̃m ei⁹ sitiebãt cruoꝛẽ: quicq illũ quotidie discerpere cupiebãt. Testimoniũ (inqt) illis phibeo qñ emulationẽ dei habẽt: sz nõ p̃m sciam. Rursus eũ q̃ se supꝛa illos supbi⁹ efferebat refrenans. noli ait altũ sape: sed time. Si enĩ de⁹ naturalib⁹ ramis nõ pepcit ne forte nec tibi parcat. Oꝛ enĩ cognouerat dñicam tã in illos p̃cessisse sñiam: qõ vnũ t soꝛlũ in sua erat ptãte p̃stabat. Sepe lachrimabat

Vehemẽter p̃ illis dolebat: volẽtes eis insultare phibebat: atq; inquãtũ poterat laborabat: vmbrã eis excusatiõis obtẽdere. Et qꝛ ppter ptumaciã eoꝛ atq; duriciã: psuadere illis fidẽ p̃mone nõ poterat: ad oꝛones cõuertebat assiduas. Frẽs inquit volũtas quidẽ cozdis mei t obsecratio ad deum fit p̃ illis in salutẽ. Sepe q̃q; illos melioꝛe solli citat dicẽs. Sine penitẽtia enĩ sũt dona t vocatio dei: vt nõ ptinaci⁹ vsq; ad finẽ despatiõe moziant. Que vtiq; oia sunt amãtis t valde eoꝛ vtilitatib⁹ puidẽtis: vt cũ dixit veniet ex syon qui eripiat t auertat impietates ab iacob. Mozdebat nãq; vehemẽter: ac penit⁹ dissecabat cũ eos pereuntes videret. Propter qõ t multa solacia adhibebat huic dolozi aliqñ q̃s dicẽs. Veniet ex syon q̃ eripiat et auertat impietatẽ ab iacob: aliqñ vero t isti nõ crediderũt in illoꝛ mirificozdiã cõsequant. Facit autẽ hoc etiã hieremias vim quãdã inferẽs atq; cõtendẽs excusationẽ aliquã p̃ delinq̃ntib⁹ inuenire. Nũc q̃dẽ dicẽs. Si peccata nr̃a restiterũt nobis. t rursus. Nõ est in hoie via ei⁹: nec homo ibit t dirget iter suũ. t rursus alibi. Memẽto qñ puluis sumus. Vos eteni est oino celeberrim⁹: vt hi q̃ p̃ delinquẽtib⁹ depcank: t si nihil ydoneũ afferãt ad rogãdũ saltim vmbrã quãdã p eis excusatiõis ponãt nõ certa verboꝛ ppzietate munitã. nec que trahi possit in dogmata: sed q̃ p̃ pereũtib⁹ tãtũ modo cõsolet dolẽtẽ. Nõ ergo huiusmodi excusationes scrupulosius põderem⁹: sed intelligam⁹ eẽ illas dolẽtis aĩe: et dicere aliq̃d p̃ peccatoꝛibus requirẽtis. Juxtaq; hũc modũ hec q̃ superi⁹ dicta sunt sẽtiam⁹. Putas aũt qꝛ erga solos iudeos talis extiterit: ad alios vero vel domesticos vel extraneos non se multo etiã p̃buerit mitioꝛẽ Audi igit quid ad timotheũ sit locut⁹ Seruũ inquit dñi non oꝛtet litigare: sed mansuetũ esse ad oẽs. doctoꝛẽ /pacientẽ /cũ modestia coꝛripientẽ eos q̃ resistũt ne qñ det illis deus pniam ad cognoscendã veritatẽ et resipiscãt a diaboli laq̃is a quo capti tenent ad ip̃ius voluntatẽ vis aũt p̃bare cui modestie etiã cũ illis loquat qui in pct̃o coꝛruerãt? Audi q̃d coꝛinthijs dixerit. Timeo (inquit) ne cũ venero humiliet me de⁹ apud vos: t lugeã mlt̃os ex hijs qui ante peccauerũt t nõ egerũt penitẽtiã sup immũdicia t foznicatiõe t ipudicitia quã gesserũt. Et ad galathas. Filioli (ait) mei quos iterũ parturio donec fozmet̃ xp̃s in vobis. Et in causa ei⁹ q̃ fuerat foznicat⁹ nõ min⁹ eoip̃o q̃ p̃ pct̃o suo lamẽtabat dolet. pq; illo alios depcat dicẽs. Cõfirmate i illo charitatẽ. Sed et qñ ab eccl̃ie illũ coꝛpe sepabat cui mult⁹ hoc lachrimis gemitucq; faciebat. Ex multa (inqt) tribulatione t cozdis angustia scripsi vobis p multas lachrimas. nõ vt cõtristemini: sed vt sciatis quã charitatẽ habeã abũdãti⁹ in vobis. Et rursus. Fact⁹ sum iudeis tanq; iude⁹: his qui sub lege erãt: q̃si sub lege essem. Fact⁹ sũ infirmis infirm⁹. Oib⁹ oia factus sum: vt oẽs facerẽ saluos. Vidisti ne q̃so aĩam oia terrena supantẽ? Dẽm ei p̃sus hoiem deo exhibere cupiebat: t oẽs quãtũ ad ip̃m spectat exhibuit. Quasi enĩ vniuersũ mundũ ip̃e genuisset sic p̃turbabat: sic currebat: sic oẽs in regnũ dei festinabat inducere. docẽdo /pollicendo /meditãdo: tũ orãdo p ip̃is: tũ ip̃is etiã supplicãdo: t terrẽdo. demones t coꝛruptoꝛes aiarũ fugãdo Aliqñ ep̃lis: aliqñ p̃nția: nũc sermõe: nũc rebus: p discipulos: p semetip̃m erigere labẽtes: stãtes vero firmare: humi iacẽtes attollere: sanare cõtritos: toꝛpẽtes oleo exhoꝛtatiõis animare: inimi-

ii. Thi. ii.

Cũ modestia magna paul⁹ p̃cozes coꝛripiebat: et nõ nisi cũ lachrymis.

ii. Coꝛ. ii.

Ibidem.

i. Coꝛ. ix.

Paul⁹ vt p̃ filios curabat.

cis insonare terribile: hostes minaciter ituer: more optimi cuiusdā ducis ⁊ medici artis sue instrumēta gestātis. Protector ipe bellātiū ipe sedulꝰ egrotoꝝ minister: ⁊ vnꝰ oim officioꝝ psonas exercitui vbicꝫ custodiēs. Me in spūalibꝰ solū tā egregiū cōseruabat ducē: sed in carnalibꝰ quoꝫ plurima sollicitudinis ac prudētie sue documēta prestabat. Audi itaꝫ quēadmodū etiā p vna muliere ad vniuersum scribat ppl'm dicēs. Cōmendo aūt vobis pheben sororē meā q̄ est in ministerio eccl'ie q̄ē cēchris: vt eā suscipiatis in domo digne sctis. ⁊ assistatis ei in quocūqꝫ negotio vr̄i indiguerit. ⁊ iterꝫ. Nostis (ait) domū stephane vt vos subditi sitis eiusmodi. ⁊ rursus. Cognoscite qui eiusmodi sunt. Est enī hoc quoꝫ pprīū ac familiare in dilectiōe sctoꝝ. Sic nāqꝫ ⁊ helise mulierē illā susceptricem suā nō spūalibꝰ solū: verūetiā carnalibꝰ beneficijs remunerat. Propter qō multa sollicitudine curaꝫ dicebat. Si est tibi sermo ad regē vel ad pricipē ⁊ q̄d mirū si p̄mēdationē p l'ras prestitit paulus: q̄ ⁊ ad se aliās euocās: nec de viatico eoꝝ curam gerere dedignatꝰ ē. idcꝫ ipm in epl'a sua scribere? Si quidē cito scribēs ait. zenā legisp̄itū / ⁊ apollo sollicite premitte: vt nihil eis desit. Qui cōmēdās aliquos tā studiose scripsit atꝫ sollicite: multomagis sicubi vidisset piclitātes cūcta fecisset. Ad philemonē quoꝫ pper onesimū scribēs. Videq̄ oē impēdebat studiū q̄ intēte ac sollicite depcet. Qui aūt p vno seruulo maxime fugitiuo: ⁊ qui ex rebus dñi multa sustraxerat: integrā oiꝫ affectu plenaꝫ epl'am sine cūctatiōe cōposuit: q̄lis circa alios fuerit attēde. vnū enī hoc ille dignū pudore putauit. aliq̄d scꝫ p cuiuslibet salute negligere. Propter hoc agebat oia: ⁊ cōmouebat. nec oino q̄cquā prohis qui saluādi erāt cūctabat impēdere. Mō ꝟba nō pecunias: nō deniqꝫ corpus ipm. Qui enī milies semetipm tradiderat in mortē: multomagis si habuisset: nec pecunijs pepcisset. Et q̄d dico si habuisset: cū p̄bare possim nec pepcisse eū pecunijs etiā nihil habentē? Sꝫ ne ābiguū putes esse qō dicim? audi ipm rursus loq̄ntē. Cū libenter inq̄t impēdā: et supimpēdar ipse pro aīab? vr̄is. Et ad philipēū scribēs ait. Necessitatib? meis ⁊ his qui mecū erāt ministrauerūt man? iste. Cū ergo celsus in oim p̄sisteret arce virtutū: oēm tū flāmam p̄cipuo charitatis ardore vincebat. Ut enī missū in ignez ferrū totuꝫ p̄fecto ignis efficit: sic paul? charitate succēsus tot? effect? est charitas. Qui quasi p̄munis totius mūdi erat pater: ita in amore hoim ipos eoꝝ imitabat parētes. imo cūctos nō carnales modo: verūetiā spūales patres sollicitudīe ac pietate superabat: et pecunias: ⁊ verba: ⁊ corp?: ⁊ aīmā p̄ his quos diligebat ipēdēs. Propter hoc itaqꝫ charitatē etiā plenitudinē legis vocabat: ⁊ vinculū pfectiōis: et oim bonoꝝ matrē: ⁊ initiū finēq̄ virtutū. Propteaq̄ dicebat Finis aūt p̄cepti ē charitas de corde puro: ⁊ pscientia bona. Et rurs?. Non adulterabis / nō occides: ⁊ si q̄ est aliud mādatuꝫ in hoc verbo instaurat. Diliges p̄ximū tuū sicut teipm. Qr igit ⁊ initiū ⁊ finis: ⁊ bōa oino vniuersa dilectio ē vel in ipa paulū studeam? mutari. Et enīꝫ hic illi? ope talis effect? est. Nō enī mihi p̄ponas mortuos q̄s sepi? suscitauit: neq̄ leprosos q̄s eadē ꝟtute mūdauit. nihil a te hoc req̄rit de?. Possideq̄ charitatē paulī ⁊ pfectā adipiscēris coronā. Cuius vero ista sentētia est? Ipius nutritoris vtiq̄ charitatis: qui eā ⁊ mirabilib? ⁊ signis: ⁊ alijs bonis mīle p̄posuit. qr enī ipse eā habunde ac vehementer acceperat. iccirco etiā acri? atq̄ examinati? vim ei? itelligit. Per ipam etenī ille ad tā celsū pfectionis cacumē ascēdit nihilq̄ eū ita dignū deo: vt virt? p̄stitit charitatis. Et ideo dicebat Imitamini dona meliora: ⁊ adhuc excellētiorē vobis viā demōstro charitatē. pfecto optimā viā planissimāq̄ pronunciās. In hac igit etiā nos iugiter ambulem?: vt et paulū imo dñm pauli videre mereamur: ⁊ incorruptibiles p̄sequamur coronas gr̄a ⁊ mia dñi nr̄i ie su xp̄i cui est gl'ia ⁊ impiū in secula seculoꝝ Amen. 1. Cor. xii.

Omelia quarta.

Beat? Paul? qui nos hodie congregauit quiq̄ terraꝝ etiā illūiauit orbē: vocationis sue tpe aliqū cecat? est. Sꝫ illi? cecitas illumiatio toti? orbis effecta ē. Q̄m enī videbat male bene eū excecauit de? vt vtiliter iā videret in reliquū. Simil enī et documētū ei sue virtutis prebuit: ⁊ in passiōe ei? figurauit futura: ⁊ modū ei? p̄dicationis edocuit. qō scꝫ oporteret eū prioꝝ studia penit? excludere et q̄si p̄uiuentē oculis semetipm vndiq̄ cohercere. Propter qō ipse idē istud significās clamat. Si quis videt inter vos esse sapiēs: stult? fiat: vt sit sapiens. Nequaq̄ ergo potuisset rursus bñ videre: nisi pri? excecat? fuisset bene: ⁊ p̄pria sapientia qua p̄turbabat excludens fidei se p cūcta p̄mitteret. Sꝫ null? hoc audiēs: vocationē istā necessitatē putet. Siquidē potuit redire vnde discesserat. Multi enī ⁊ in nouo et in veteri testamēto cū maiora sepe mirabilia vidissēt retro vt legimus fūt reuersi. vt Nabugodonosor: vt iudas: vt elimas mag?: vt simon: vt ananias: ⁊ saphira. vt oīs popul? iudeoꝝ. Sꝫ nō ita paul?. Illustrato enī mētis aspectu ad sinceriss̄imū illud lumē cursu tetēdit: atq̄ ad celū p̄nicter subuolauit. Qō si interroges cui? rei gr̄a sit cecat?: accipe ipm loq̄ntez Audistis inq̄t p̄uersationē meā aliq̄n in iudaismo: q̄m supra modū p̄sequebar eccl'iaꝫ dei: ⁊ expugnabā illā: et p̄ficiebā in iudaismo sup multos coetaneos meos in genere meo. Habūdāti? emulator existēs paternaꝝ meaꝝ traditionū. Qr enī vehemēs quidē erat ac fer?: frenis quoq̄ vehemētiorib? indigebat: ne scilicet ipetu ipo eius qua ferebat alacritatis arrept?: prolata ad se dei verba p̄tēneret. Propterea igit furorē el? indomitū p̄ri? p̄mit ⁊ pcitatos p̄cipites illi? iracūdie fluct? cecitatis būficio redigit inq̄tē: et cū demū celesti eū donat affatu: ostendēs p̄prie inaccessibilē sapientiā ⁊ supeminentē omib? diuie sciētie sūmitatē: vt disceret cui tandē aduersario repugnaret: quē certe nō modo p̄nientē ferre nō posset: sꝫ nec būficia cōferentē. Nō enī ille obscuritate tenebraꝝ: sꝫ lumis nimietate cecat? est. Et cur inq̄s hoc āte nō factū est? Me q̄ras istud: neq̄ velis esse curiosior: sꝫ p̄cede incōp̄rehensibili p̄uidētie dei salutes hoim notis sibi temporꝝ oportunitatib? ordiare. Sic enī etiā ipe fatebat dicēs. Cū aūt placuit ei qui me segregauit de vtero matris mee et vocauit p gratiā suā vt reuelaret filiū suū in me. Nihil tu igit scrutersꝫ āpl?: q̄n hoc dicit ⁊ paul?. Istud enī tūc vtiq̄ fieri oportuit cuꝫ iā scādala vbiq̄ creuissēt. Ab ipso vtiq̄ discam?: q̄n null? neq̄ ante paulū: neq̄ ipe paul? ex se tm̄modo eū inuenit: sꝫ ipse se xp̄us ostendit. Et iccirco dicebat Nō vos me elegistis: sꝫ ego elegi vos. Ceterū cur āte nō credidit: cū videret resurgere mortuos ambulare claudos / paliticos roborari / demones effugari? Nullū enī ille fructū ex his oīb? p̄sequutus ē cū tū nō ignoraret ista: qui tū erat circa apostolos curios?. Qui certe cuꝫ lapidaret stephanus

Paul? excecat? ē vt clari? inde videret.

Paul? cecatus ē nō tenebraꝝ obscuritate sꝫ nimie luis.

Sala. i.

Null? xp̄m inuenit sꝫ seipm xp̄s ostēdit.

Paul? añ excecatio nē nō credidit nō obstantib? miraculis.

Ro. xvi.

iiii. Reg. iiii.

Paul? p salute p̄ri moꝝ omia ipēdebat. Act. xx.

Paul? a nobis imitād? ē q̄ ad charitatē non autē q̄ ad mirac̄ula.

a

Vocatio apli nō imposuit sibi necessitatem.

astabat: ⁊ faciē ei⁹ videbat angelico fulgore radiē tē. Cur ergo nihil inde lucrat⁹ est? Qz necdū vtiq; fuerat vocat⁹ a christo. Tu vero hec audiens noli vocationē istā necessitatē putare. Non enī de⁹ homines cogit vocādo: sed post vocationē quoq; permittit eos ꝓpriarū esse dños volūtatū. Nā ⁊ iudeis seipm qñ oportuit reuelauit. sed illi ꝓpter gloriam quā ab hoib⁹ reqrebāt: vltro se offerētē suscipe voluerūt. Verū hoc loco infideliora aliqs opponat ac dicat. Cur nō etiā me ⁊ vocauit e celo? Cū autē manifestū est o homo: qz paulū vocauit e celo. Sz credis istud. Ergo si credis hoc ipm ad signū tibi satis est. Si vero nō credis qz e celo paulū vocauit qđo dices cur nō etiā me vocauit? Credis qz illuz vocauit: hoc ipm tibi vt dixi abūdat ad signū. Crede igit. Nā te quoq; e celo vocat de⁹ si habeas animā ad obediēdū paratā. q si inobediēs sis ⁊ corrupte deprauateq; sentētie: ne de celo quidē ad te dimissa vox tibi sufficit in salutē. Quotiēs aūt ⁊ iudei vocē audiere de celo. ⁊ in nouo ⁊ in veteri testamēto: nec tñ facti sunt ideirco meliores. Nā i veteri iudei quidē post mille miracula ꝑ xp̄o vitulū quē fecerāt adorauerūt. At vero Hierecūtina meretrix q̄ nihil oīno ex mirabilib⁹ viderat: ostēdit tñ fidem in exploratoꝝ susceptione mirabilē. In terra q̄z repmissiōis iudei signa cernētes pmanebāt lapidibus duriores. Miniuite vero solū Jonā videntes crediderūt ⁊ egerūt pñiam: ⁊ vēturā sup se irā dei cōuersione pepulerūt. In nouo etiā testamēto sub pñtia ipi⁹ xp̄i latro quidē cū crucifixū cerneret adorauit. Judei vero qui eū spectauerāt mortuos suscitātē: ⁊ vixerūt ⁊ affixerūt cruci. Quid aūt nra quoq; etate? Mōne ex fundamētis tēpli q̄s hieros solimis fuit ignis exiliēs: audentes illud edificare cōsumpsit. Sicq; reliq ab iniqs conatib⁹ ōstiterūt neq; tñ ab impietate sua ⁊ cecitate cōuersi sunt. q̄n ta vero post hec etiā alia facta sunt miracula. vt cū sup apollinis verticē fulmē illapsum est. vt cū ipi⁹ respōsa demonis transferri a rege sepultū iuxta se martyrē cōpulerūt: dicētis se eloqui oīno nō posse q̄diu ꝓxima illi⁹ archā videret. Erat nāq; vicina Postq; rursus ipi⁹ regis auūculus q̄ pfano attrectatu psecrata deo vasa temerauerat: vermib⁹ exesus interijt. Preposit⁹ regalis erarij ob aliquaz quā eccle intulerat iniuriā medi⁹ repēte diruptē Tūc etiā regiōis nre fontes qui pri⁹ flumina ipsa cursu inūdāte vincebāt: subito in se resiliēdo fugerūt. Munq; hoc ante ppessi: nisi postq; loca illa sacrificijs ac victimis inq̄nauit. Quid vero tā memorē famē toto ꝓrsus orbē terrarū cū impio rege dānatā regis interitū in regione psarū ante mortem vero mētis errorē ppessum exercitū in medio barbaroꝝ relictū? Et vndiq; velut in medijs erat rhetib⁹ inuolut⁹: nec illū aliqñ exitū se inuēturū credebat: dei iā nutu ab hostib⁹ liberat⁹: omni cū securitate remeauit. Et hec quē nō valeāt ad partē pietatis attrahere? Mōne crux p̄dicat: ⁊ tot⁹ ad credē dū mūdus accurrit? Quid vero pñtia? Mōne multo etiā mirabiliora dicēda sunt? Mōne mors annū ciat: ⁊ oēs cōuolāt? Munq̄d nō innumeri crucifixi sunt? Munq̄d nō duo latrones cū dño pepēderūt? Munq̄d nō sepe multi sapiētes? Munq̄d nō multi extiterūt potētes? Cui⁹ igit aliqñ nomē sic obtinuit? Et q̄d dico potētes atq; sapiētes? Nūquid non fuerāt reges icliti? Quis ita sibi terrarū orbē tam breui tpe subiugauit? Nō enī varias mihi atq; diuersas opponas hereses. Oēs siquidē eundē p̄dicāt xp̄m: ⁊ si nō oēs sane p̄dicēt atq; legitime. Illū enī oēs p̄dicāt q̄ in palestina ⁊ nat⁹ ⁊ passus / q̄ pontio pilato adiudicāte crucifixus ē Hec igit cūcta q̄ ꝓposui: nōne etiā mat⁹ virtutis ei⁹ vident habere documētū q̄s illa vox allata de celo? Cur enī nō aliqñ vllus ita regū: vt hic sol⁹ obtinuit? Certe cū innumera ex aduerso impedimēta pugnarēt: nā ⁊ reges cōtra euāgeliū preliati sunt: ⁊ tyranni bella gesserūt: ⁊ nostra vsq; adeo attrita nō sunt. vt inde magis fierēt clariora. Unde hec igit tāta tāq; admirāda virtus? Solus ergo iste magus tam potēs fuit? Audistis nēpe qz ⁊ apud psas magi ⁊ apud iudos extiterūt: sintq; etiā modo: sed ne nomē quidē eoꝝ vsq; sonat. Et ille quidē ex tyrannoꝝ vrbe deceptoꝝ ac maleficus aliq̄ loco apparuit: ⁊ ad breue aliquāto temp⁹ in exigua orbis parte refulxit: sed celeriter extict⁹ atq; delet⁹ est. qui nō ecclīam oīno: nō populū / nō aliqđ hoꝝ reliquit. Sed q̄d dico magos ac maleficos extictos? Unde q̄so oīa deoꝝ tēpla cōbusta sunt ⁊ dodone⁹ ⁊ clari⁹: et oēs iste pphanitatis officine silent: ac penit⁹ obstructe sunt? Unde igit nō solū crucifixū: sed etiā pro ipo occisoꝝ faullas demones contremiscūt? Cui⁹ rei gra saltim nomē audiētes crucis in fugā resiliunt cū certe si se aliter res haberet: magis eos oportēret irridere q̄ fugere. An forte crux clarū quiddā videt ac nobile? Immo e cōtrario turpis ⁊ exprobrabilis mors. Est enī ⁊ vtiq; penalis mors: est oīno teterrima: ⁊ apud iudeos maledicta: ⁊ apud gētiles abhominānda. Unde igit illā demones reformidāt nisi de virtute crucifixi? Si enī illā p seipaz timerēt: q̄q̄ ⁊ hoc ipm de his esset indignū: tātū ⁊ ante illū ⁊ post illū plericq; crucifixi sunt: et cū ipso etiā duo. Quid igit si inuocet aliqs nomē latronis vel alteri⁹ cuiuscūq; crucifixi demō forte timebit ac fugiet? Mequaq; q̄nimmo ridebit. Si vero ihesū addideris nazarenū: velut ab igne repēte effugiet Quid igit dicis vnde p̄ualuit? Qz (inq̄t) seductor fuit. At nō hoc p̄cepta ei⁹ loquunt. Denicq; ⁊ multi seductores fuerūt: ⁊ tñ nullus obtinuit: sz qz mag⁹ fuit: verū lōge aliud ei⁹ dogmata cōtestant. Sed ⁊ magoꝝ multa sepe fuit copia: nec tamē vllū huius modi potētie nomē auditū est: sed qz sapiēs fuit. et multi fuerūt sepe sapiētes. Quis itaq; similiter obtinuisse dicet? Nullus enī aliqñ saltim ex pte aliq̄ huic potētie ppinquit. Unde liquido patz qm̄ xp̄s nō mag⁹ fuerit: nō seductor: sed q̄ e cōtrario horuz extitit emēdator: ⁊ vere diuina virt⁹ nec vlli oīno supabilis. Jccirco ⁊ ipe cūcta vicit atq; pdomuit. Et paul⁹ cū ista arte vilissima tantā potuit inspirare virtutē: quātā ipe rerū testat effect⁹. Nō etenīz ignobilis / abiect⁹ / ⁊ circūforan⁹: qui artē exercebat in pellib⁹ intantū virtute ꝓgressus est. vt vix trigita annoꝝ spacio: ⁊ romānos ⁊ psas / ⁊ parthos ⁊ medos ⁊ indos / ⁊ scitas / ⁊ ethiopas: et sauromatas atq; sarracenos: ⁊ oē prsus hoim gen⁹ sub iugo mitteret veritatis. Respōde igit vnde iste opifex vilis ac publicus: stās in loco artis sue: aut scalpellū manu tenēs: ita vt ipe philosophat⁹ est: ⁊ alios docuerit pharī gētes scz vrbes ⁊ regiones: nec vim in se sermōis ostēdēs. Audi enī ipm loquētē. ⁊ si impit⁹ sermone nec pecunias possidēs. Nā hoc quoq; ipe testat. Usq; ad hāc (inq̄t) horā ⁊ esurimus ⁊ sitim⁹ / ⁊ nudi sum⁹: et colaphis cedimur. et quid dico pecunias: cū ille quidē sepe necessariū nō haberet cibū: nec quo circūdaret indumētum? Qz vero nec de pfessiōe clarus fuerit: ipi⁹ discipulus ostēdit dicēs. Qm̄ manebat apud aquillā ⁊ priscillā: propter qđ eiusdē artis essent. Erant enī sce

Luce. xxiii.

Volentes p passionē xp̄i tēplū ꝛedificare ignis exiliens cōsumpsit.

H

Mota varia ⁊ diuersa dei miracula i fidei approbationē fctā.

Diuersa fidei argumenta.

Quare demōes crucē sic reformidāt.

Paul⁹ artē exercebat in pellibus.

Post passionē xp̄i fides ante xxxi. annū p vniuersū orbē diuulgata ē pauli ministerio.

i. Cor. iiii

Act. xviii.

Paul⁹ et aq̃lla erāt artʃ sceno-factorie.

nofactorie artis. Mō igīt a prohauis nobilis. Quip pe qui tā vilis fuisse artis ostēdit. Mō a pria: non a gēte: tamē pgressus in mediū: ac tātūmodo appa rēs inmicor cūcta turbauit: vniuersa pfudit. Et si cut in stipulas aut fenū ignis immissus oia demū opa cōsumpsit: atq in qō voluit cuncta conuertit. Neq vero hoc solū admiratiōe dignū ē: qō tantā potētiā talis obtinuit: sed qñ discipulor quoq illi us plurimi paupes imperiti / ac toti⁹ erāt eruditio nis extranei: in fame t egestate viuētes / ignobiles t de ignobilib⁹ pcreati. Qō certe ipe etiā predica-

i. Cor. xvi. uit: nec erubuit eor pmemorare pauperiē: imo ne cessaria quidē eor victui postulare. Proficiscar i

i. Cor. i. quit hierusalē ministrare sanctis. Et rursus. Scōz vnā sabbati vnusq̃sq vrm reponat qō ei bene pla-cuerit. Ut nō cū venero tūc collecte fiāt. Qr vero plures discipulor ex impitor numero pstarēt: ad corinthios scribēs ait. Videte vocationem vram: qr nō multi sapiētes fm carnē: nō multi potentes: nō multi nobiles. Sed t valde obscuri: t viles fue-rūt. Mā infirma (inqt) mūdi elegit de⁹: t q̃ nō sunt. vt ea q̃ sunt destrueret. At nobilis quidē t erudit⁹

Paul⁹ nō in sublimi-tate fmonis vel eloquentia iudeis loquebatur. erat forte psulor. Ne istud quidē. Mā hoc quoq ipe pfirmat dicēs. Et ego veni ad vos / nō in sublimitate sermonis / aut sapiētie: annūciās vobis testimoniū xpi. Mō enī iudicaui scire me aliqd inter vos: nisi Jesum xpm t hūc crucifixū. Et fmo me⁹ t pdicatio mea: nō inpsuasibilib⁹ humane sapiētie verbis. Sed causa nimirū ipa pdicatiōis erat ido-

i. Cor. i. nea: q̃ ad se ptraheret audiētes. Accipe qd etiā su-p hac re ipe pnūciet. Qēs (inqt) iudei signa petūt t greci sapiētiā q̃rūt. Nos aūt pdicam⁹ iesū crucifixū: iudeis quidē scādalū: gētib⁹ aūt stultitiā. Sz

i. Cor. ii. securitate t libertate pfruit⁹ ē. At oīno nunq̃ a pi-culis respirauit. Et ego (inquit) in infirmitate t timore ac tremore multo fui apud vos. Neq vero

Heb. x. ipe solū: sed etiā ei⁹ discipuli passionib⁹ subiacebāt Memētote (inqt) veterū prior in quib⁹ illuminati magnū certamē sustinuistis passionū. In altero q̃ dē obprobriis t tribulationib⁹ spectaculū facti. In altero aūt socii taliter cōuersantiū facti. Mā t vinctis

i. Thes. ii. cōpassi estis: t rapinā bonor vror cū gaudio susce pistis. Et rursus ad thessalonicēses ait. Vos enim eadē passi estis a cōtribulib⁹ vris: sicut t ipi a iude

ii. Cor. i. sunt. Rursus ad chorinthios scribēs. Sicut (inqt) abūdāt passiōes xpi in vobis. t quēadmodū socij estis passionū: ita eritis t cōsolatiōis. Et ad gala-

Gal. iii. thas. Tāta (inquit) passi estis sine causa: si tñ sine causa. Cū igīt t pdicator tū impitus: tū etiā paup esset t prius ignobilis: t qō pdicabat nō modo cō mēdatiōe sui esset vacuū: verūetiā offensione ple-nissimū: t auditores ipi inopes imbecilli: atq oīno nulli: t pricula tā crebra: tā varia. nō doctorib⁹ solū sed etiā discipulis imminerēt: t crucifixus esset q̃ annūciabat adorādus. quidnā illud ē qō huiusmo-

Mirabili⁹ ē paulū sic vniuersus orbē quertisse q̃ hominem nudū potētissimas acies in bellū voceq̃ armis munitissimas superare. di pdicatio potuit obtinere. Mōne lucidissime clamat diuina hoc t ineffabili quadā virtute pfectū? Qō certe etiā inimicor cōparatiōe pōt liqdo comparari. Cū enī videris cōtraria hor in vnū vniuersa cōcurrere. idē t opes t nobilitatē / t prie claritudinē: t oratorie artis potētiā: t pacis securitatē: et plurimā in ipsa supstitione culturā cōtinuo tū morē pphanitatʃ extinctū. Nos vero q̃ ex diuersa sūt parte supare: q̃ hor sit causa respōde. Tale est enī vt cū rex quispiā instruct⁹ armis: fret⁹ exercitu: potētissimas in bellū acies ordinās: hostes supare ne quiuerit: nudus aliq̃s t paup t solus: ac ne breui q̃ dē iaculo armat⁹: aut simplici saltim veste tectus: certamē ineat: eaq̃ pagat q̃ alij: ne cū mille quidē mollit⁹ nib⁹ patrare potuerūt. Moli igīt in praua pmanere ſnia sed virtutē venerare crucifixi. Neq enī si regē aliquē videas ciuitates sibi excelsas parantē circūagētē fossas muris. machinas imponētē. innumerā quoq habētē militū multitudinē. arma fulgētia: pecunias infinitas: vnāq̃ horū ciuitatē destruere nō valētē. alterū vero nudo corpore dimicātē: solisq̃ manib⁹ vtētē: nō vnam aut duas: aut paucas: sed prorsus innumeras totoq̃ diffusas orbe vrbes pcurrētē celeriter: cūctasq̃ capiētē. humane hoc dicas esse virtutis. Nec pculdubio eā in pñti causa est sentiendū. Propterea enī concessit de⁹: t latrones cū saluatore crucifigi: t ante salvatoris aduētū seductores aliquos apparere. vt etiā ex cōparatiōe rerū nimis insipiētib⁹ ostēderet ex cellētia veritatis. t disceres qr hic nō vnus ex illis sed grāde sit inter tā dispares infinitūq̃ discrimen Nihil enī a christi glia potuit inumbrare: vel eorū dē oportunitas tēpor. vel cōio passionū. Ne quis enī putaret qr demones crucē t nō crucifixi virtutē pauerēt: obstruxit ora ista dicētiū p latronē. Qō si tēpor oportunitas cūcta fecisse dicat: ad repellendū theodote atq iude discipuli pferrent. Qui cū eisdē fere qb⁹ etiā xpus tpib⁹ extitissent: t veritatē p quedā etiā signa impugnare tētassent repente destructis. Qō enī iā ante memorauit ideo inter dū falsa fieri de⁹ signa cōcessit. vt abūdāti⁹ hoc mōstraret. Propterea t pseudo pphetpe pphar. et pseudo aplos cū aplis apparere pmisit. vt discerres splēdētē ei⁹ vbiq̃ virtutē: neq̃q obscurare posset similitudo q̃dā t vmbra virtutū. Age iā ex alijs quoq documētis pbem⁹ esse hāc potētiā singulare et precipuā atq mirabilē. Docem⁹ enī xpi glīaz ipsa magis inimicor impugnatiōe creuisse. Cū ei hūc ipm beatū paulū rome quidē psequerent / aliquāto hoc ipm dogma inquieti⁹ predicabāt. Cupientes enī Neronē illū impugnatorē pauli acri⁹ in ei⁹ odiū pmouere mira quadā arte ledēdi suscepe-rūt: t ipsi euāgelice predicatiōis officiū. vt magis scz fidei sermone feruēte: t discipulor crescēte numero in immēsū ignescer et furor tyrānī: t fera maior ad huc colligeret incremēta feritatʃ. Et b ipe ad philippēses paulus scribēs ait. Scire autē vos (inquit) volo frēs qm̃ q̃ circa me sunt magis ad pfectū venerūt euāgelij: ita vt plures e fratrib⁹ cōfidētes vinculis meis abūdāti⁹ auderēt sine timore verbū dei loqui. Quidā quidē etiā p inuidiā t cōtētionē: quidā aūt t ppter bonā volūtatē xpm predicāt. Quidā ex cōtētiōe xpm annūciāt nō sincere: existimātes pressurā se suscitare vinculis meis. q̃dā aūt ex charitate: sciētes q̃ in defensione euāgelij positus sum. Quid enī si oīmodo siue p occasionē: siue p veritatē xpus annūcietur? Videsti certe quēadmodū t si ex cōtētiōe aliqd pdicarēt: tñ etiā p inimicos veritas xpi crescebat. Sup hāc ho inimicor calliditatē: alia quoq ex aduerso multa veniebat. Mā t antiq̃ leges nō modo opitulabant: verū etiā aduersabant. Cōtraq̃ veritatis partē non solū malicia obloquētiū inimicor: verū etiā ignorātia dimicabat. Regē aiebāt alterū idest christū. Nō enī nouerāt ei⁹ celeste regnū terribile illud et absq̃ vllo termino gliosum: sed q̃si tyrānidē morū inferētib⁹ p calūniā repugnabāt. t in cōe oēs t specialiter aduersus eos singuli dimicādo. Jn cōmune quidē q̃si cōtra eos q̃ publice disciplinē t leguz scita destruerēt. specialiter vero q̃si singulorum do-

Quare deus pmisit latrōes secū crucifigi t añ euz mlt⁹ fuisse seductores.

Deus pmisit pseudo pphetas cū verʃ misceri.

Quidam pseudo aplī xpm pdicabāt vt neronē in paulum mira arte ledēdi concitarent.

Pseudo aplī oia p euāgelii t xpi pdicatione et in cōi t spāli cōfudebāt t peruertebant.

Joānes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bti Pauli.

mos diuisionib⁹ diuortijsq; dissoluerēt. Mā ꝛ filiū cū impugnabat pater et filiꝰ pfem negabat: ꝛ marītū vxor oderat: ꝛ vxorē marit⁹. Filie quoq; cum matrib⁹ dissidebāt. Cognati cognatos: amici oppugnabāt amicos. Eratq; p oim domos varium istud ac multiforme bellū. ppinquos separās: dispergēs curiā: iudicia pturbās: cū vtiq; mores patrij solerent. Festiuitas ꝛ cultura demonū pellerent: q̄ alij legū latores vel impmis custodiēda decreuerāt. Cūq; his oīb⁹ etiā tyrānidis orta suspicio vndiq; eos faciebat explodi. Necq; vero dicere quisq; pōt a gētilib⁹ quidē inferebant. a pfe vero iudeoꝝ oīa quiescebāt: cū certe isti seuius immineret. cūq; ipi et destructionē legis impigerēt. Mō enī cessat (inquiūt) loquēs verba cōtra legē ꝛ locū sanctū. Verūtamē vndiq; inuidie igne succenso a domib⁹ /ab vrbib⁹ /ab agris /a solitudine /a terra / a mari /a gētilib⁹ /a iudeis /a principib⁹ /a plebib⁹ / a regib⁹ /a regū ministris: cū oēs se ad crudelitatē mutuo cohortarent: ꝛ oīb⁹ ferocissimū ius atroci⁹ seuiusq; cōsurgerēt: beat⁹ tñ paulus in tātos ignes insiliēs: atq; in medio taliū cōsistēs lupoꝝ: q̄q̄ oīum ictus excipet: nō modo tamē obrut⁹ nō est: sed etiā illos oēs in partē transtulit veritatis. Et hec alia quoq; prelia nō min⁹ seua memorabo. Vt illud qō aduersum pseudo apl̄os gerebat: qōq; euz supra oīa alia torq̄bat. domesticoꝝ dol⁹: ruina nutantiū. Multi enī etiā ex fideliū numero labebant. Sed etiā cōtra ista pualuit. Vnde q̄so. ex q̄ue virtute? Arma (inquit) nr̄a nō carnalia sed potētia sunt a deo. ad destructionē munitionū consilia destruētes: ꝛ oēm altitudinē extollētē se aduersus scientiā dei. Propterea igit̄ in diuersū oīa vertebāt. ac mutabant repēte: ac sicut igne succenso paulatim spine psumunt ꝛ cedūt: flāmisq; supant ac mūdi reddunt nouales. Sic etiā paulus insonāte lingua ꝛ oī igne vehemēti⁹ irruēte cedebāt oīa: oiaq; fugiebāt: ꝛ demonū cultus: ꝛ celebritas atq; festiuitas: ꝛ mores patrij ꝛ populoꝝ furores: ꝛ tyrānorū mine: ꝛ isidie domesticoꝝ: ꝛ pseudo apl̄oꝝ: opationes maligne. Magis aūt sicut radijs solis oziētib⁹: ꝛ tenebre fugant ꝛ adulteri ac fures foueisq; cōdunt: ꝛ latrōes recedūt: ꝛ homicide ad antra suffugiūt: ꝛ amouent pyrate ꝛ sepulchroꝝ violatores fugant. ꝛ adulteri ac fures /ꝛ pfossores domoꝝ de prehēdi a sole ꝛ redargui piclitates abeūt: sese; a licubi pcul occulūt: oiaq; lucida efficiunt ꝛ clara: desup radijs illustrātib⁹ terrā. pelag⁹ ac mōtes: vrbes simul atq; regiones: sic tūc pdicatione fulgēte: ꝛ vbiq; euāgeliū dissemināte paulo fugabat error: veritasq; remeabat: fauille vero fumusq; templorū ꝛ cymbala oīa /ꝛ tympana / ꝛ ebrietates / et cōmessatiōes /ꝛ stupra /ꝛ adulteria /ꝛ alia dicta feda: q̄ in sacris suis celebrare pseuerāt defecerūt atq; cōsūpta sunt instar cere ignis vapore pereūt ꝛ palearū vice q̄si subito pcremātur incēdio. Clara vero inter hec veritatis flāma surgebat resplēdēs ꝛ ipm aduscq; celū sublimitate cōscēdēs ab his potissimū subleuata q̄ eā nitebant opprimere. pcq; illos magis incremēta suscipiēs. qui illā extinctū ire cupiebāt. Nec picula enim pcessum el⁹ aut impetus cohercere potuerūt. Mō tyrānis q̄dā inueterate psuetudinis: nō patrij amoris auctoritas: nō legū potestas: nō illa ipa custodiēdi el⁹ qō pdicabat euāgelij difficultas: nec q̄quā eoꝝ q̄ impedimētū afferre pūt. Proficiētis celeriter veritatis cursuz aut incedere aut retardare potuerūt. Atq; vt quā tā istud vim habeat cognoscas: cōminare gētilib⁹

ii. Cor. x.

Pauli et pseudo pphetarū lz idē euāgelīū pdicantiū ēmōes ꝛ pdicationes diuersi sequebā tur effect⁹

Mō dico picula /famē /mortē: sed damnū aliq̄ō exiguū ꝛ videbis eos repēte mutatos. At nō talia inueniunt ꝛ nr̄a. Sed concisis occisisq; oīb⁹: ꝛ vbiq; vario impugnatis genere belloꝝ: ita tamē florēti oza semp effecta sunt. Et q̄d ego nr̄e etatis cōmoro gētiles viles istos: ꝛ oīno ptēni faciles? eos poti⁹ qui apud illos erāt aliq̄n mirabiles in mediū pferam⁹. Phie scz honore celebratos: Plato nē. Pyagorā. Clatomeniū / multosq; alios huiuscemodi ꝛ tu demū euāgelice predicatiōis virtutē probabis. Mā post socratis venenū alij quidē megara discessere similia patiēdi metu. alter vero et pria ꝛ libertate priuat⁹ est. Nec pter vnā mulierē phie quēquā studijs subiugauit. Plato autē depictā in pagnus disciplinā relinq̄ns: in morte solut⁹ est. Et certo nihil tūc eis impedimēto erat / nō piculū /nō egestas /nō impitia sermonis. sed erāt et dicēdi potētes: ꝛ opib⁹ affluētes /de nobilitate patrie gl̄iantes. Verū nequaq; obtinere potuerunt. Talis est enī cōdictio errozis. Etiā nullo sibi obsistēte cōsenescit ac defluit. Talis aūt e diuerso veritatis status etiā multis impugnātib⁹ suscitat et crescit. Hec aūt ita esse veritas rerū ipsa pclamat nihilq; hic op⁹ esse assertiōe verboꝝ: cū vocē q̄dā modo tot⁹ vndiq; mūdus emittat. vrbes scz et agri: ꝛ terre /ꝛ maria /ꝛ vltra loca atq; deserta. ipecq; etiā mōtiū sūmitates. Necq; enī solitudinē beneficij sui reliquit exortē: ꝛ ipam maxime his q̄ nobis de celo veniēs detulit bonis repleuit: p pauli pcipue linguā: pcq; illā quā in ipm ptulit gratiā. Quia enī dignā tali dono deuotionē gerebat: copiosa in illo etiā gr̄a cozuscauit: plurimaq; eoꝝ q̄ hucusq; memorauim⁹: ipsi⁹ sudore ac sermone cōpleta sūt. Qm̄ igit̄ ita genus nr̄m nobilitauit de⁹: vt vnū hominē dignarēt tātoꝝ facere causam bonoꝝ. studeam⁹ ꝛ nos ei similes inueniri. Necq; vero impossibile istud putemus: qm̄ vt sepe dixi ꝛ nūc inculcare nō cesso. tale illi quale etiā nobis corpus fuit: talis aīa /tales cibi. Sed volūtas in illo mirabilis ac preclara deuotio. Et istud est. prius vnde ille tal⁹ effect⁹ est. Nemo igit̄ diffidat: nemo desperet. Si animā intēdas ꝛ pparas /nihil est qō te ab eiusdez gr̄e possit phibere muneribus. Mō est enī psonaꝝ acceptor de⁹. Idē illū teq; formauit. Et quemadmodū illi⁹ ita ē etiā tu⁹ de⁹. ac sicut illū merito laudauit: ita etiā tibi offert coronā. Spondeam⁹ igit̄ nosmetipos deo atq; mūdem⁹: vt nos quoq; eādē gl̄iam psequētes: eadē etiā premia pseq̄mur. Gr̄a ꝛ misericordia dñi nr̄i Iesu xp̄i: cui est gl̄ia ꝛ impiū in secula seculoꝝ. Amen.

Omis doctrina desinit dogmatisari ob cōminationē pter doctrinā euāgelicā

Phi ob metū a sua doctrina desiterūt.

Diuersa inerāt philosophis. ammicula

Doctrina erronea nullo obstēte cōscire e diuerso ꝛ de veritate.

Mō ē nob ipossibile a dño ipetrare sil̄es paulo effici.

Sola volūtate deuotiōe sumus paulo dissimiles.

Omelia Quinta.

Vbi nūc illi sunt qui ārulo semp animo mortē causari solēt: ꝛ corruptibile hui⁹ corporis atq; passibile impedimento se esse ad virtutē putāt: Audiāt pauli fctā preclara: ꝛ ab hac obtrectatiōe malignissima conquiescāt. Quid enī humano generi mors nocuit? Quid vero virtutē corruptio corporis impediuit? Considera itaq; paulū ꝛ videbis q̄ nobis etiā ad maximā vtilitatē pficiet ista mortalitas. Hic enī nisi mortalis fuisset nequaq; dicere potuisset. magis aūt nequisset ostēdere qō ipis opib⁹ est locut⁹ qm̄ quotidie morior ppter vram gl̄iaz quā habeo in xpo Iesu. Vbiq; enī nobis intētiōe animi ac pmpte opus est voluntatis. Que si affuerit nihil erit qō nos possit a virtute phibere: sicut supior tā sermo memorat⁹ est. Mōne erat iste mortalis? Mōne ignobilis? Mōne paup ꝛ quotidiano ope victū re

A Nihil est qđ nos a virtute dimouere possit nisi vicių ꝛ animi mollicies.

quirens? Mone corp⁹ habuit cūctis nature necessitatib⁹ subiugatū? Quid ergo eū vetuit illis quibus floruit splēdere virtutib⁹? Profecto nihil. Null⁹ ergo mereat paup: null⁹ angat inglorį⁹: nullus exilijs⁹ ingemiscat: ꝛ tantūmō illi qui molles aiosūt / ꝛ eneruati mēte / atq; resoluti. Hoc enī solū est qđ nos a ✠tute valeat arcere: vitiositas aīe ac mollitudo sentētie. Nec ꝺcq; oīno ꝓterea: idq; bti hui⁹ ꝓpter quē hodie cōgregati sum⁹ ꝙ presentiū iocūditate gaudet illustrat exēplo. Sicut enī paulo nihil ea ꝙ supi⁹ sūt mēorata nocuerūt: ita extra religionē nr̄az positos nihil his aduersa iuuerūt. nō gener⁊ claritudo: nō affluētia diuitiaꝝ: nō splēdor eloquij nō gl'ie magnitudo: nō sublimitas potētatus. Sz ꝺd ego adhuc de hoīb⁹ loquor. ꝛ q̄diu circa terrā ꝓtinuo sermōez? Fas ē etiā supnas ꝓmēorare ✠tutes principat⁹ videlicz ac potestates mūdiq; rectores: ac tenebraꝝ hui⁹ seculi, quid enī eos iuuit āgeloꝝ sortitos eē naturā? Mone venīet oēs iste ✠tutes a paulo eiusq; si lib⁹ iudicāde? Nescitis inquit qz angelos iudicabim⁹ q̄ stomag⁊ secularia Mō igit ob alias aliqū causas nisi ob vitia sola doleam⁹: hoꝝ nos studiosos eē peniteat. Nihil ē qđ nos paulo si'es fieri vetet. Ille enī nō solū gr̄a dei sz sua etiā volūtate talis effect⁹ē. Et iccirco gr̄a qz etiā de ꝓpria volūtate. Et tracq; enī plena in illo fuerūt atq; pfectaꝝ ea ꝙ donank a deo: ꝛ ea ꝙ volūtate pstank. vis dei dōa cognoscere? Et estimēta pauli demoīb⁹ terrori erāt, vex ego nequaq; istud āmiror sicut ne illud qđē. qz vmbra petri corpoꝝ lāguorē effugabat. Hec sūt ✠o āmirāda ꝙ paul⁹ etiā ante gr̄az magn⁹ ab ipis rudimētis: ab ipsis fidei sue iuenitur fecisse p̄ncipijs. Qz nec virtute hac q̄ postea polluit illustrat⁹: nec apostolat⁹ honore donat⁹ ita in xp̄i zelū tot⁹ exarsit. vt oēm ꝓtra se pp'z accēderet iudeoꝝ. Qui cū se in tātis periculꝭ ciuitatē ꝓpter se obsessā videret p̄ murꝝ dimiss⁹ in spoꝛta ē: sicq; deposit⁹. nec tūc quidē in segnicię ac timiditatē relaps⁹ est. Sz maiorē alacritatē mētis accepit. Periculis ꝺbusdā se pepe subducēs in altoꝝ salutē. Nulli aūt studio cedēs docēdi sed quotidie poꝛtās crucē. dñz sequebaꝝ. Et quidē cū recēs adhuc stephani ante oculos haberet exēplū. videret q̄ oīs ꝓtra se potissimū ꝓcitatos iudeos cedē spirātes: ipasq; pene carnes el⁹ ✠uoꝛare cupientes. vn de igit paul⁹ nec cū in picula irrueret temeritatis argui poterat nec cū picula fugeret timiditat⁊. qz vtrinq; ꝛ amabat p̄sentē vitā ob lucrū docēdi ꝛ rursus valde eā despiciebat ob philosophią ad quā illū mūdi ꝓcept⁹ euexerat: ꝓpterq; amorē. quo ire vrgebaꝝ ad xp̄m. Nō enī de ipo dico: semp nec dicere aliqū cessabo. null⁹ ita in diuersa rex incidēs atq; ꝓtraria vtraq; in ꝓmodū suū transtulit vtraq; suis vtilitatib⁹ coaptauit. Null⁹ enī sic vnq; presentis vite amās fuit nec eoꝝ qui sūt lucis isti⁹ cupidissimi. Et e regione nemo sic aliqū desperit saltū illoꝝ qui se in moꝛtē spōte p̄cipitāt. Sic ab oi se mūdū cupiditate p̄stabat: nullaq; tenebaꝝ presentiuz passiōe: sed vbiq; desideriū suū cū dei volūtate miscebat. Et nūc quidē p̄sentē vitā magis necessariā esse dicebat q̄ societatē xp̄i atq; colloquiū nūc ✠o tā molestā sibi illā fatebaꝝ ꝛ grauē. Ut etiā ingemiscęret atq; ī moꝛt⁊ desideriū cogerek. ea enī sola cupiebat. q̄ illi scōm dñi lucra parerēt etiā si viderentur esse ꝓtraria. Erat enī quidē varį⁹ semp ac multiplex nō vtiq; dissimilatiōe mutabilis: sz fact⁹ oia q̄ predicatiōis salutisq; hoīm necessitas poposcisset In boc quoq; dñi sui iuent⁹ imitatoꝛ. Naz ꝛ deus

B Paulus nec temerarie i pericula irruebat nec timide ea q̄q; fugiebat.

C Alīn sūme vitā suā amauit sum meq; piculis moꝛtis exposuit.

D Paul⁹ varius ꝛ multiplex sine dissimilatione ꝓtempoꝛ necessitate.

1. Coꝛ. vi.

Paul⁹ nō solum gr̄a dei sz etiā sua volūtate tātus effectus est. Sicut vmbra petri lāguorē fugabat sicut vmbra pauli demones terrebat.

• etiā hō apparuit: cū id eū opoꝛtuit appere. ꝛ igne q̄ ita tps exegit. Et nūc quidē se in habitu armati milit⁊: nūc in simulitudīe viatoꝛis: nūc in ipa ostēdit simulitudie hoīs veritate secūda quā ne ipsam quidē moꝛtē refugit. Sz iteꝝ iterūq; ꝓmoneo. nēo disputationē istā necessitatē putet: sz tātūmō amorē dei erga hoīes intelligat. Nec⁊ aliqū quidē supthronū: aliqū vero sup cherubin apparebat sedēs. Oia tm̄ ista ꝓ variaꝝ dispēsationū opoꝛtunitate faciebat ꝓpter qō loquit. Ego visiōes multiplicaui: et in manib⁹ ꝓphetaꝝ assimilat⁹ sū. Ita igit et paul⁹ credite sibi dispēsatiōis modū sepe variādo nequaq; de dñi sui mutatiōe culpat⁹ est: cuz modo iude⁹ fieret mō nulla se illis ꝓmutatione miscęret. Et nūc quidē custodiret legē: nūc ✠o despiceret. et aliqū ꝓseruaret p̄sentē vitā: aliqū ꝓtēneret. ꝛ nūc quidē etiā postularet pecunias: nūc aūt etiā oblatas refutaret. Nā ꝛ sacrificiū obtulit: ꝛ purificationē ex moze celebꝛauit. sz rursus etiā anathematizauit ista faciētes. Et nūc quidē circūcidebat ipse nūc vero circūcisionē penit⁹ excludebat. Et erant facta quidē ipa diuersa inter se atq; ꝓtraria: mens vero atq; snīa ex qua illa fiebāt valde sibi ꝓcinens atq; ꝓcordās vnū enī illud reꝙrebat: ꝛ solū eoꝝ qui illa viderēt ꝛ audirēt salutē. Ꝓpterea mō extollit legē: mō inclinat ac deicit. Mō enī solū in actib⁹ suis verūetiā in ✠bis erat vt dixī varį⁹ ac multiplex nō mutādo snīam nec alter fctūs ex altero: sed ipe qō erat semp manēdo. Hoꝝ q̄ dctā sūt vsū ꝓ cauſaꝝ opoꝛtunitate variabat. Non igit eū ꝓpter ista reꝓhēdas: ꝓpterq; illū magis debes dignis laudibus coꝛonare. Siquidē ꝛ medicū nūc vrentē videres nūc fouentē: nūc ferro vtētē: nūc medicamēto: et aliqū quidē egrotū a cibo potuq; cohibentez aliqū ✠o eū in ista laxantē: ꝛ mō quidē coopiētem vndiq; ꝛ vndiq; pfouentē. nūc ✠o ipī illi calefacto securi⁹ impantē: plenā frigidis aquis epotare fialā: nō vtiq; sup hac eū varietate ꝛ frequēti mutatione culpab: sz tūc precipue stupebis artē: qñ ea ꝙ nobis ꝓtraria videnk ꝛ noxia: illā cū fiducia videas oferentē. Ꝟ est enī viri artific⁊ ac periti. Si igit ꝓpꝛobam⁹ medicū ꝓtraria ista faciētē: multomag⁊ pauli debem⁹ aīaz p̄dicare tā multis se ac diuersis modis egrotātib⁹ coaptantē. Mō enī min⁹ bi ꝙ aiaruz q̄ illi qui coꝛpoꝝ lāguoze vexank. arte op⁹ habent ac varietate curādi. Ad q̄s si reuireꝛ velut ex dicto voluer⁊ acced ere: oīs ab eis spes salutis effugiet. Et q̄d mirū si hoīes ad hec sanādi tēpamēta descēdant cū etiā omps de⁹ hoc ipso medicię vtat mō: nec oīa nob vniformit ac directuz loquat? Qz enī spōte nos vult effici bonos: nō necessitate atq; violētia op⁹ habet etiā mutatiōe cure: nō ꝓpter aliquā ipossibilitatē suā: sz ꝓpter nr̄az fragilitatē. ipī enī licz inuere solū: imo velle tm̄mō iaq; facta spectare q̄ voluit. Nos ✠o ꝙ semel dñatū nr̄i adepti sum⁹ nō in cūct⊃ deo sbditos eē nos patimur. Qui si traheret inuitos: eripet ipe qō ꝓtulit: id ē arbitrij⊃ protestatē. Ne igit istud fieret freq̄nti op⁹ fuit varietate medicādi. Hec autē a nob nō supfluꝙ disputata sūt: sz ꝓpt bti pauli varij istud ac sapiēs. vt qñ videꝛ⊃ eū picula fugiētez: nō illū āmireꝛ⊃ min⁹q; cū se piculis gaudet opponere. vt enī ꝟ fortitudis: ita illō est sapiētiez cū videꝛ⊃ eū magna de seipo aliq̄ sonātē: sil'r āmireris ac si videas illū semetipz deprecią tē. vt enī istō hūilitatis est: ita istō magnanimitat⁊ Qñ eū gl'iantē videꝛ⊃ āmirare: sz sil'r lauda cū illuz vides hūilia de se ꝛ ꝓtēptibilia dicētē. Nā ꝟ āimi ē arrogātia vacui: ꝛ illō dilectiōe ꝛ hūilitate pleni.

Xpus diuersis ī speciebus apparuit.

Osee. xii.

Aie lāguētes nō min⁹ arte curari debēt q̄ coꝛpa.

Mō min⁹ āmirari ꝟ bem⁹ pauli picula fugiētē q̄ se illis opponētē.

Joānes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bti Pauli.

In dispēsatiōe siquidē multox salut⁹ ista faciebat Propt qđ ait. Siue enī mēte excedim⁹ deo: siue sobrij sum⁹ vob⁹ nec̄ alī⁹ qsq̄ tātas nō dico occasiones sz ppe necessitates habuit arrogantie. Nec tñ vll⁹ alter ita se mūde ab oi iactatiōe subduxit. hoc itaq̄ aīmo attētiore pside ra. scīa inq̄t inflat. ⁊ oēs cū apl'o facile dixerim⁹ At tāta certe ī illo erat scīa q̄ta in nullo q̄ ante fuerūt. Nec̄ tñ se ille extulit īsolenť q̄ se in hoc ipo hūiliat ac deicit dicēs. Ex pte cognoscim⁹: ⁊ ex pte pphām⁹. Et nūc me arbitror pphēdisse. Et si q̄s existimat se scire aliq̄d: nōdū cognouit quēadmodū oporteat eū scire. Je iunīū rursus inflan Jdcirc fecit pharise⁹ ille manifestū q̄ ait. Jeiuno bis in sabbato. Sz paul⁹ nō mō ieiunās: verūetiā famē ppter x̄pm patiēs: se etiam abortiuū vocabat. Et q̄d de scīa dico atq̄ ieiunio: cū etiā tāta cū deo habens: tāc̄ crebra eloq̄a: q̄ta nec pphetax nec apl'ox vll⁹ habuit p eatpa hūiliox reddebať. Nō enī mihi dicas ista q̄ legim⁹. Nā plura celauit: nec oīa dixit ne gl'ia se maiore circūdaret: nec oīno cūcta tacuit: ne pseudo apl'ox contra se ora referaret. Nihil eī ociose ille faciebat: sz oīa cū causa iusta ꝓbabilīq̄ rōne. cū tāta itaq̄ ratione tātas res inter se diuersas ꝟriasq̄ pagebat. vt eisdē tñ vbiq̄ laudib⁹ ornarek. Qđ dū adhuc apti⁹ dicim⁹: ītuere magnū loq̄. hic aūt tā id oportune a perteq̄ faciebat vt magſ mereret loq̄ndo de se q̄ tacēdo laudari. Qui nisī fecisſz istud: culpabilior illis eēt q̄ seipos īportūe laudare dicerēt. Nisī enīz gl'iat⁹ fuisset: creditos sibi pdidisset oēs: reusq̄ inimicox dū se hūiliat extulisſz. sic nouerat vbiq̄ tpe ⁊ cū recto ꝟilio atq̄ sīna ea q̄ videnť reprobāda pficere: tā vtiq̄ vtilit ⁊ ꝓmode vt nō mīn⁹ de illis placeret q̄s cū ipata ꝓpleret. Ampli⁹ enī tūc paul⁹ placuit gl'ando: q̄ alter laudes ꝓprias occulēdo. nec tñ q̄sq̄ pfuit cū sua merita celaret q̄tū iste cū ꝓderet. Sz ħ quoq̄ ē multo āmirabili⁹: qr de se nō mō locut⁹: verūetiā q̄tū oportuit ē locut⁹: non enī q̄si maximā licētiā de oportunitate nact⁹: īmoderati⁹ laudib⁹ suis vſ ē: sz pside rātissime q̄usq̄ eū pgredi deceret agnouit. Nec̄ tñ istud sufficere sibi credidit. sz ne alios ħ fmone vitiaret: idcirc efficeret vt se metipos īaniter p̄dicarēt: libenť se etiā īsipientes vocauit: q̄q̄ certa iuitāte causa ħ, ꝓpria aliq̄d laude pstrixerit. Qr enī pseq̄ns erat vt idipz respicientes: alij temere atq̄ īaniter ei⁹ vterenť exēplo: qđ plerūq̄ ptigit ⁊ medicj: sepe enī medicamētū qđ oportūe ⁊ ꝓmode alī apposuit īportūe alī āmouēs vī medicamīſ obscurat ⁊ corrūpit. Me igit ħ quoq̄ accideret istud: vide q̄ta pcuratiōe vsus ē. Qui cū gl'iatur⁹ eēt: nō semel nō scīo: sz sepi⁹ differēdo atq̄ cūctādo dicebat vtinā sustinere⁊ modicū qđ īsipiētie mee. Et rursus qđ loquor nō loquor scīm deū: sz i īsipiētia. Cūq̄ tāta dixisſz: nō tñ ea se premisisse ptent⁹: ē sz rurs⁹ igressur⁹ i laudes semetipz occultat ⁊ dicit. Scio hoiem. ⁊ iterꝝ Pro hmōi gl'iabor. Jp⁹q̄ hec oīa: fact⁹ sū inq̄t insipiēs. Quis g̃ tā stult⁹ q̄s ita iuenīať oi sensu ac rōne ꝑuat⁹ q̄ videās sctm illū etiā cū tāta ei necessitas iminer et cūctātē tñ atq̄ metuētē grāde aliq̄d de seipo loq̄: et sicut eū vsq̄ ad pcipitia horrēda venīēda venīētē. seq̄ se pi⁹ inde retrahētē: ⁊ quidē cū tāta ħ eēt dispēsatione factur⁹? q̄s inq̄s sic sit insipiēs: q̄ nō etiā maiore abūdantia cautiōis laudes suas fugiat: ⁊ tūc forte solū pe illis aliq̄d attīgat: cū id oportunissimū tps exegerit? Vis aliud quoq̄ tibi tale eius ostēdā. et enī istud est oīno mirabile: qr ptent⁹ nō erat testio⁹ nio pscientie: sz etiā nos docebat iuxta quā regulā in tali rerū discrimīe deberem⁹ īcedere. Nō sibiipi tñmō de necessitate tpox satisfactionē parās vex etiā alios erudiēs. quāta aīmi cautiōe etiā tpe flagitāte istud effugerēt. Nā p ista q̄ dixit: quodāmō illud effect⁹ est. Grāde malū ē dilectissimi de seipo grāde aliq̄d dicere: atq̄ mirabile: extremeq̄ demētie ē nulla īminēte necessitate rex: ⁊ necessitate violēta ppijs laudib⁹ velle decorari. nō est hoc scīm deū loqui: iudiciū ē poti⁹ istud īsanie hoc enī oīe nob mercedē euacuat: et quidē labor ib⁹: sudor ib⁹ q̄ quesitā. hec enī oīa. Jsq̄ plura dixisse videť ad cūctos: dū loq̄ndi de se necessitatē etiā excusatiōe muniuit. His aūt pfecto īanis est q̄ necessitate cogēte vniuersa effudit in mediū: sz plura etiā⁊ maiora celauit. Uenīa inq̄t ad visiōes ⁊ reuelatiōes dei Parco aūt: ne q̄s de me existimet sup id qđ videt hec ꝙ dicēdo nos erudit. vt ne existēte quidē necessitate oīa quox nob pscij sum⁹ in mediū, pferendo vulgem⁹: sz ea sola q̄ audiētib⁹ vtilia iudicam⁹ qñ ⁊ samuel (nihil enī videť in cōsequēs illi⁹ quoq̄ meminisse scīt in nr̄am siquidē vtilitatē: laudēq̄ pficiet) ⁊ ipe in quā aliq̄n gl'iat⁹ est: ⁊ ꝓpria recte facta patefecit. sz qualia illa queso? Que vtiq̄ cognoscere audiētib⁹ ꝙueniret. Neq̄ ei sup decore pudicitie: neq̄ de oblīuione est locut⁹ iniurie: sz sup tali re quadā quā pcipue discere regē illi⁹ temporis oportebat: id ē de pseruāda integritate iustitie: ⁊ manib⁹ a muneribus abstinēdis. Dauid etiā gl'ians: de illis vtiq̄ gl'iabať: q̄ emēdare auditorē valeret. neq̄ enī aliā de se ꝓmēorauit ille virtutē. sz vrsū ac leonē adduxit in mediuz: atq̄ aliud ꝓsus nihil. Et enī alti⁹ de se efferre fmonē: gl'osi est ⁊ insolētis se se iactātis. Dicere aūtē illa tñmodo q̄ ꝓsenti cause necessaria sint futura: amātis est multox q̄ ꝓmoda cogitāt. Hoc vtiq̄ fecit ⁊ paul⁹. Qui cū a pseudo apostolis carperek: quasi nō eēt ꝓbatus apl's: nec habēs a x̄po aliquā potestatē: p obtrectatiōes falsas in laudes suas ire ꝓpul⁹ est: q̄ maxīe dignitatē ei⁹ ostēderēt. Uides ne igit p quāta docuerit auditorē nō inaniter gl'iari? Primo quidē dū ostēdit se: istud necessitatē vocauit dū tñ plurimis laudes suas satisfactiōib⁹ tēperaret. Tertio qr nō cūcta pfessus ē: sz maiora suppsit. Et hoc certe cum necessitate quadā in sua prēcōia cogeret. Quarto dū sub alteri⁹ psona dixit. scio hoiem. Quito dum nō omēs virtutes suas adduxit in mediū: sz eā partē quā pīens temp⁹ maxīe flagitabat. Neq̄ ꝙ de se tñmō gl'iando eūdem virtutū suax seruabat tenorē: verūetiā in alios ea que viderenť iuriosa dicendo. Nō iniuriā inferri fratri inter ꝓhibita nūerak: sz hac quoq̄ specie est ita paul⁹ oportune vſ et pgruevt magis etiā q̄ laudās placeret. Propt ea ⁊ galathas insensatos vocat: ⁊ cretēses ventres pigros ac bestias malas: ⁊ tū hīc etiā pdicak. finēs eteni nob exēplo suo statuit ac regulas vt neglecto res volūtat⁊ dei neq̄q̄ corde obtrectem? sz fmonē ī eos q̄ paulo rigidi⁹ pcutiat dirigam⁹. oīm siquidē mēsure sūt apud illū locate: ac ꝓpterea oē qđ dixerit: oīne qđ fecerit placz: ⁊ quicijs cohercēdor laudib⁹ ꝓuocādo: austeri⁹ aliq̄s aduersādo: ⁊ blādiciis āmonēdo: ⁊ cū effert seipm: ⁊ cū rurs⁹ depōit ac deicit ⁊ cū de se gl'iať: ⁊ cū seipe mīsať. ⁊ q̄d mīx si iniuria⁊ maledictū placz. qñ placuit⁊ emulatio: ⁊ dolus quidā atq̄ deceptio nō ī vetere solū: sz ī nouo etiā testamēto. p hec igit oīa diligēti examīe pōderem⁹ ⁊ āmiremur paulū: ⁊ gl'ificem⁹ deū vt etiā ipsi bona ꝓseq̄mur eterna. Gr̃a et mia dñi nr̄i ieſu x̄pi. cui gloria et imperiū in secula seculorum Amen.

ii. Cor. v.

i. Cor. viii.

i. Cor. xiii.

Luce. xviii.

ii. Cor. ii.

Paul⁹ qñq̄ aliq̄d de se grande loquebať qñq̄ diuiniter se humiliabat.

Paul⁹ nisi ī necessitate seipm ī reb⁹ arduis laudare potest.

Paulū imitari debem⁹ cū ō nob q̄q̄ grāde loq̄ volumus.

Samuel aliq̄n merita patefecit.

i. Reg. xvii.

ii. Cor. xii.

Multi de causis paulus grādia ō se loq̄ns īmunis est a iactātia.

Omelia vj.

VUltis hodie fratres dilectissimi qui ad audiēdi hunc studiū cōuenistis. Ut magna illa gesta Pauli atq; p̄clara: que iuxta quozūdā suspitionē habere aliq̄d reprehensiōis videnť in mediū p̄feramus? Et enī inuentem illū nō minus de his q̄ ex ceteris claz effici atq; magnificū. Quidnā illud ergo est qō reprehensibile iudicať? Visus est inquīūt aliq̄ plagas timere. Quod certe visus est qñ eū lozis milites tenderūt. Nec vero tūc solū sed alias quoq; apō illā purpure vēditricem. Quādo etiā causas apud illos mouebat q̄ eū de carcere iam educere festinabant. Nihil enī aliud ista faciēdo nisi sibimetipi defensionē parabat: et nec cito rursus mea ipsa putidebat. Quid igiť dixit? Siquidē nihil eum ita magnū atq; mirabilē: vt hec dicta declarāt. Quia vtiq; et talē habēs animā: id est nō maligną quādā ac desperatiōe p̄cipitem / et cozp9 cedens plagis atq; verba p̄tremiscēs: nō minus tamē q̄ incozpozee ✠tutes oīa illa q̄ videtur tribilia despexit cū hoc tēpus exigeret. Quando vero illū vides extētum ad plagas atq; metuentē. Illoz recozdare verboz p̄ que trāscendit ad celū: angelisq; certauit dicendo Quis ergo nos sepabit a charitate ✠i. Tribulatio an āgustia / an p̄secutio / an fames / an nuditas / an periculū / an gladi9? Illozūq; verboz memento: q̄bus oīa ista que patiť nihil esse p̄nūciat dicēs. Nō enī in p̄senti est momētaneum ac leue tribulatiōis nr̄e: supza modū sublimitatē eterne gl'ie pōd9 operatur in nob Adde his cotidianas tribulatiōes. immo singuloz moztes dierū: atq; ista ppendēs āmirare Paulū: et a teipo desperare desistie hec enī q̄ videť infirmitas esse nature: ipa est maximū virtutis eius indiciū: quia talē se vtiq; p̄stabat etiā cum multaz rerū necessitate quateretť. Qñ enī enozmitas piculoz hanc de illo multis opinionē suggesserat. et suspicari eos p̄fecto fecerat: qō sup humanā naturā ille p̄ficiēs tātus existeret. idcirco tribulationib9 p̄mittebať. Ut disceres q̄ cū scōm naturā vn9 esset e plurimis p volūtatē nō solū supza mltos boies: verū etiā vnus ex angelis erat. Cū tali enī aia: taliq; cozpe moztes mille tollerabat. Despiciebat p̄sentia: contēnebat futura. Clara illa atq; magnifica ✠ba resonabat. Qñ optabā inquit ego anathema esse a xp̄o iesu p fratrib9 meis q̄ sūt cognati mei secūdū carnē. Possibile est enī dei iussa p̄ficere: si modo velimus oēm nature trepidationem alacritatis ✠tute supare nihilq; est impossibile eozū q̄ a xp̄o hoibus iperanť. Si enī q̄tū in nobis est virīū velim9 exp̄mere. maximū etiā nobis de9 adiunget auxiliū: atq; ita et si oia in nos aduersa concurrant: tuti tamē in medio piculoz intacticq; seruabimur. Nec vero metuere plagas reph̄ēsiōe dignū est: sed p̄pter plagarū metū aliq̄d indignū pterate p̄mittere. Hoc ipo enī quo plagas timet q̄ in certamine nō vincit ammirabilioz ostēdit / q̄ ille q̄ nō timet. Magis enī in isto virt9 refulget: cū vicerit etiā illa q̄ timuit. Nā plagas fozmidare nature est. Nihil aūt indecens plagaz timoze p̄ficere volūtatis naturā infirmā iuuātis: eiusq; imbecillitatē sua virtute superātis. Sicut nec merere culpabile est: sed p merozē aut facere aliq̄d / aut dicere eoz que deo displicent. q̄ si ego Paulū fuisse hoiem denegarē merito has mihi fragilitates nature eius opponeres q̄b9 nr̄m posses refutare sermonē. Si vero ipe dico atq; cōfirmo: qz hō quidē fuit: et nullo nob in nature cōditiōe p̄stātioz fuit. tñ melioz volūtate frustra mihi ista pponis. immo nō frustra: sed oīno p Paulo. Et hinc potissimū q̄lis ille fuerit oīdis q̄ in tali natura viuēs: potuit quodāmō supza naturam. Nō aūt illū tm̄modo extollis: sed etiā cōsuis oza tozpētiū: sese q̄ i desidiā reclinātiū nō eos sustinēs ad eminētiā cōfugere nature: sed impellēs ad studiū volūtatis. Sed et mozte inq̄s aliq̄n ptimuit sed hoc q̄q; p̄fecto nature est. Et tñ rursus hic ipe q̄ mozte timuit dicebat. Nā q̄ sum9 in hoc tabernaculo ingemiscim9 grauati. Et rursus non ipi intra nos gemim9. Vides neq; eq̄rēter e diuerso naturali ifirmitati ✠tutē opposuerit volūtatis? Quia t martyres plurimi cū ducerenť ad mortē sepi9 palluerūt: t timoze ac trepidatiōe cōpleti sūt. Sz hoc ipo mirabiles p̄cipue cōpzobank: qm̄ illi ipi q̄ mozti timuerāt: mortē tñ ppter xp̄m mīme refugerūt sicut et Paul9 q̄ cū mortē timeret ne ipam q̄dē recusabat gehennā: q̄ ppter desiderīū xp̄i: et cū fozmidaret interitū: tñ cupiebat resolui. Nō aūt hic sol9 fuit: sed ipe quoq; q̄ fuit apl'oz caput: q̄ sepe dixerat paratū se esse p xp̄o aīam tradere. et tñ mortē vehemēter hozruerat. Audi igiť q̄d ei sup hoc xp̄s loquať. Cū aūt senueris inq̄t cingēt te t ducēt quo tu nō vis nature infirmitates exprimēs nō voluntatis. Siquidē natura nob quoq; inuitis ostēdit sua: t infirmitates ei9 supare nō possum9: nec si valde studioseq; cupiam9. Nec culpam9 istud qz vtiq; inde nil ledimur imo inde magis āmirabiles sum9. Nō enī crimē est mortē timere: immo quāta ecōtrario laus est: nihil turpe atq; fuile ppeti p timozē? Nō enī naturā habere ifirmitatib9 subditā: sed seruire infirmitatib9 criminosum est: vt merito ille magn9 habeať atq; mirabilis: q̄ imbecillitatē nature volūtatis ✠tute supauerat. Et hoc ipo ostēdit q̄ta sit liberevolūtaťi potestas: obstruitq; oza dicētiū. Cur nō natura boni facti sum9: nec cū ipa ✠tute p̄genīti. Quid enī refert natura esse: qō potest effici volūtate? Immo tāto est meli9 spōte bonū esse q̄ sorte q̄to vtiq; p̄stat et cozonis: et ap̄lissima laude decorari: q̄ penit9 nil mereri. Quāq; si velis volūtatem fortē habere atq; robustā: hoc illo pene fit firmius An ✠o nō vides cōcisa martyz cozpa: ferroq; cedētia: nec tñ cedere / aut vinci in aliquo volūtatē. An forte nō expectasti in abzahā volūtatē nature ipedimenta supantē: qñ vtiq; vnigenitū filiū iussus est imolare cū certe tūc natura q̄si fortioz cesserit volūtati? Nōne vidisti idip̄m in trib9 pueris accidisse Nōne audisti etiā illud antiquū ac seculare puerbiū: qō fiat ex cōsuetudie scōa natura? Ego ✠o dixerim qō etiā p̄ma sicut supi9 dicta potuerūt. Vides igiť et haberi posse illā q̄ in natura est firmitatē: si sit volūtas fortis ac vigilās: et qō maioze laude sit dign9 q̄ esse vult bon9 q̄ ille q̄ cogiť. Hoc est enī esse p̄cipue bonū. Itaq; cuz dicit castigo cozp9 meū et in seruitutē redigo: timeo enī ne cū alijs p̄dicauerim ipe reprob9 efficiar. Tūc illū maxime honoze p̄conijs videš nō eū sine laboze impleſſe ✠tutē: ne hi q̄ post illū essent futuri argumētū ad desidiā ducerēt illi9 in bono facilitatē. Et cū rursus dicit mūdo crucifix9 sum volūtatē ei9 cozono Potest enī potest inquā nature fortitudinē virt9 volūtatis imitari. Nā si vel ip̄m adducam9 in mediū q̄ est q̄dam (vt ita dixerim) statua ✠tutis. Inuentem9 qm̄ bona q̄ illi fuerāt volūtate in nature firmitatē certarit adducere. Dolebat q̄dē ille cozp9: sed nō inferīs cozpozeis potestatibus ipos contēnebat dolores: sicut ex ipsius ✠bis aīaduerti potest. q̄ nec de nr̄a putať p̄ferre natura. Qñ enī dixit mūdo cru-

Ro. viii.

Quare paul9 voluit oīde re se timere picula.

Ro. ix.

Paul9 nō ex ip̄fectione pericula timebat vel fugiebat.

Ro. viii.

i. Cor. v. Ro. viii.

Mirabili9 ē mortē timere et eā eq̄nimiter ferre q̄ eā nō timere.

Petr9 mlta tormenta passus est q̄ tñ timebat.

Seruire ifirmitati b9 crimiosū ē nō autē illis subijci.

Mai9 ē bonū eē volūtate q̄ natura.

Volūtas fortioz est natura.

Dañ. iii.

i. Cor. ix.

Gal. vi.

Joānes Chrisostom⁹ de laudib⁹ bti Pauli.

Quid est crucifigi mundo.

cifixus sum. ꝙd est aliud dicere ꝙ ꝙ etiā ex corpore ipo animi ⁊tute migrauerit? Quid ⁊o ꝓpe dat carni? Proculdubio cū dicit. Pat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ satha ne. Hoc aūt nihil est prorsus aliud ꝙ ostendere dolorē se tenuisse corpe sentiētē. nō ꝙ nō ingrederet aīm: sed ꝙ magnitudie volūtatis excluderet eū atq; depelleret. Cū vero alia multo his mirabiliora dicat / et gaudeat ⁊beratus et glie cathenat⁹ ꝺd aliud quispiā dixerit: ꝙ istud qō ipe mēorauit? Qm dicēdo ꝺdē castigo corp⁹ meum ⁊ in futurē redigo: timeo ne cū alijs ꝓdicauerim ipe reprob⁹ efficiar. ostēdet it nature infirmitatē: p ista vero ꝙ dixi volūtat⁊ nobilitatē. Idcirco enī vtriq; positū est: vt neq; ꝓpter illa magna altertius eū opineris fuisse nature: et ipse de ⁊tute desperes: neq; p ista paruula sctām illā reprehendas aīam. sed hinc ꝺq; desperatione rursus excludens ad meliorē spem teipm reducas. Propterea rursus adiūgit etiā id qō dei esse gre ꝓpriū confitet et ꝺdem exaggerādo atq; cumulādo: sed grato erga deū animo facit pia sentētia ne quid scilicet suum esse credat. Dicit aūtē etiā quod ad ipius ptinet voluntatē ne in deū cūcta ꝓiciēs dormire malis ac stertere. Omniū nanq; mensuras ac regulas apō eū inueniens. Sed et maledixit aliqñ alexādro inqt erario. Et quid istud spectat ad vitiū? Nō enī fuit hic sermo iracūdie sed doloris ꝙ certe ortus est de veritatis iniuria. Nō enī ꝓpter seipm dolebat: sed quia ꝓdicationi ille restiterat. Valde enī inqt restitit nō mihi ait: sed verbis nostris: vt et suū erga veritatē exprmeret affectū et nō solū illum cui scribebat: sed certe hos quoq; discipl⁹ os solaret. Quoniā enī satis consequens erat scādalizari oēs nihil patientib⁹ aduersarijs veritatis. Idcirco ei qui repugnauerat dei cōminatus est vltionē: sed orauit aduersum aliquos dicens. Si tamē iustū est apud deum reddere retributionē his qui vos tribulāt: non illos penas luere concupiscēs: sed eos qui affligebantur consolari studens. Propter quod infert Et vobis qui tribulamini requiē nobiscū. Ceterū ipse aliquid triste ꝓpetitur. Audi ꝙ alta patientia philosophet: et pro mala bonā vicem reddat inimicis. Maledicimur inqt ⁊ bñdicimus. persecutionē patimur et sustinem⁹. Blasphemamur et obsecramus. Sinautē que p alijs facta vel dicta sunt iracundie dicas fuisse. Potes dicere ⁊ elimā magum per iracundiā excecatū: iniuriosq; correptū. Ananiam quoq; et saphirā p iracundiā a petro interfectos exclamabis. Sed ꝺs ita est stultus et saxeus: vt hoc audeat suspicari? Alia quoq; plurima inuenimus eū dixisse atq; fecisse: que ad speciē videant onerosa. Verum hec ipa sunt que ꝓcipue eius modestiam ostendūt. Et enī cum sathane tradit eum qui corinthi fuerat fornicat⁹ cum multa hoc efficit charitate: plenoq; amoris animo. Idq; ex secūda epistola euidēter ostēdit. Et e regione cum iudaīs minatur ac dicit. Peruenit in vos ira dei: nō vtiq; furore plenus id loquit quē audimus pro ipsis frequenter orantē: sed deterrere eos studēs: per que eos redderet meliores. Sed sacerdoti inquit irrogauit iniuriā: dicēs Percutiet te deus paries dealbate. Nouimus ꝺdem de hoc loco aliquos satisfacientes: vt ꝓphetia veiint esse quod dictum est. Nec culpo dicentes. Et enī istud euenit: sicq; defunctus est Si quis tamē acrior insurgat inimic⁹ ⁊ curiosius reparās questionē: contradicat / ac referat. Nōne nouerat quia sūmus sacerdos esset. hoc vtiq; dicemus: quoniā eruditos alios atq; erga eos qui in potestate sunt modestius cōuersari mouens ipe quoq; hic voluit tēperare: sicut fecit et christ⁹. Qui certe cū scribis mille fanda atq; infanda dixisset. ait tamē super cathedrā moysi sederunt scribe et phariszei. Omnia ergo q̄cunq; vobis dicunt facere facite: secundum opera vero illor⁹ nolite facere. Ita igitur et hic Paulus: et conseruauit pōtificis dignitatem: et quod futurū erat ante ꝓdixit. ꝙ si Iohannem a cōsortio separauit: et hoc vtiq; rectissime pro cōmuni predicatiōis officio effecit: cū siquidē qui istud suscipit officium: nō oportet mollē quēdā esse atq; resolutū: sed fortē / et p cūcta robustū. Neq; enī saltim attingere quisq; debet ꝑclari hui⁹ muneris functionē: nisi paratus sit miles animā suam tradere in mortē atq; discrimina. Sicut ipe christ⁹ ait. Si quis vult post me venire abneget semetipm et tollat crucē suā et sequat me. Qui enī nō tali aio est m⁹tos etiā alios suo ꝺdit exēplo. Magisq; huic vile est si quiescat. Sibiq; tantū vacet ꝙ si procedat in mediū: et onus viribus suis maius assumat Si enī nō prozite solū: sed etiam creditorū sibi p̄desse potest saluti. Et reuera quomodo non absurdum est: vt cū aliquis artē nesciens gubernādi / pugnandiq; cū fluctibus: nec si mille rebus adigatur eligat ad clauū sedere: ille qui ad ꝓdicandi pergit officium: temere ad istud et vtcunq; cōtigerit accedat: atq; innumerabiliū rerū curam absq; vlla consideratione suscipiat? Non ita gubernatorē: nō ad bestias dimicātem: nō ludo gladiatorio destinatū nō alium quēpiam oīno sic ad discrimia et mortes paratā atq; expositam habere oportet animā. Vt eum ꝙ officium suscipit ꝓdicādi. Nam et pericula profecto maiora et aduersarij seniores Et nō vnū quoddā genus mortis incūbit / nec vsq; prorsus simili conditiōe certatur. Celū nanq; hic in ꝓmio: in supplitio gebenna ꝓponitur: et eterna anime salutisq; perditio. Nō solum vero eū qui predicationi accīgitur sic oportet parare: sed quēcunq; vel simpliciter christianū. Nā crucē tollere ac sequi xp̄m oībus imperat. Si autē cunctis multomagis doctoribus populi / atq; pastorib⁹: quorū ex numero etiā Ioannes tunc erat qui dicebat et marcus. Qui quoniā in ipa se acies fronte constituēs nimis invtilitate erat: merito eū Paulus abiecit: ne illi⁹ q̄si contagiōe vires corrumperent aliorum. Si vero (vt lucas refert) quoniā aliqua inter ipos facta cōmotio est. noli hoc delictū putare. Non enī cōmoueri malū est: sed irrationabiliter: nulloq; flagitante iusto negotio cōmoueri. Ira cundia inqt iniusta nō iustificabit. Non ergo culpatur simplex iracundia: sed iniusta. Et rursus. Qui iratus fuerit fratri suo sine causa. Non igit simpliciter iratus Et pro pheta dicit. Irascimini ⁊ nolite peccare. Quod si oīno vti huiusmodi nō oportet affectu etiā cū tempus exposcit. frustra nobis videt ingenit⁹. Sed p̄fecto nō frustra. quē certe prouidus nobis inseruit creator vt dormientes animas atq; resolutas ab inertia ad desidia suscitaret. Quas enī gladio acie ita mēti nostre ire acumē imposuit: vt eo cuz oporet vtamur. Propterea igit et Paul⁹ hoc sepe est vsus affectu et modeste loquētib⁹ erat melior iratus: cū tempore oīa faciēs oportuno ꝓ lucro et cō modo ꝓdicandi idq; simpliciter. Leuitas aūt non semp bona est: sed cū illam tēpus efflagitat. Quando vero id nō adest: etiā ista vitiosa est: fitq; inconstātia. Hec vero omnia nō pro Paulo satisfaciēs sum locutus. Non enī nostri indiget ille sermonis. Laus enī eius non ex boibus: sed ex deo est. Sed

Paulus maledixit alexandro erario sine tñ iracundia.

Pauli patientia. 1. Cor. iiii.

Act. v.

Paul⁹ neminē increpabat vel puniebat ex odio ꝫ magis ex amore.

Act. xxiii. Paul⁹ sacerdotē vltionē cōminatus est.

Wat. xxiii. Sicut xp̄s post phariseor increpatiōes aliq̄d in laudē eor ꝓcepit ita et paul⁹ ꝛc. Opz prelatū nō molle sed fortē esse i vitia extirpādo Mat. xvi.

Cōtra doctores ⁊ prelatos indoctos ipzudentes vel insufficientes.

Qui officium ꝓdicādi suscipit oz sup oēs alios aiaz habere ad mortē prō ptissimā.

Act. xiii.

Nō ois cō motio vel ira est iniusta.

quo auditores erudiam?: vt oibus ad oportunitatem vtātur affectibus sicut iam ante mēorau. Sic nāq; poterim? vndiq; spiritualiū bonor incrementa colligere: eūq; maximis diuitijs ad portū tutissimum peruenire et consequi indeficiētes coronas: quas etiā nos omnes contingat mereri. Gratia et misericordia domini nostri iesu christi cui glia et imperium in secula seculor Amen.

Omelia septima.

Quotiens hi q portāt signa regalia clangente ante se tuba / r acie militū preeunte ingrediunt vrbes: omnis pplus consueuit accurrere ad audiēdū buccine sonum et signū quod in sublimi fertur videdū ipsius etiā virtutē ferentis. Quonīā igitur et hodie nō vrbem: sed orbē Paulus ingredit cōcurramus oēs. Eteni iste nō signū alicuius terreni regis: sed in celo regnātis christi portat crucem. Et precedūt nō hoim / sed angelor caterue: nō solum in honorem eius signi qō fertur: sed etiā in eius a quo fertur aulium. Si eni propriā tantūmodo vitā regētibus nihilq; pro cōmuni vtilitate facientibus angeli ab omniū domio deputati sūt. sicut ait vnus ex iustis angelis qui eruit me a iuuētute mea: multomagis his q̄bus totiſ orbis cura cōmissa est taliūq; donorum opa portantibus virtutes assunt supne. Et illi qui in exercitu hoc honore donati sūt: ornanť veste precisa: aureis torq̄bus colla subnixi nitētes vndiq;: et vndiq; refulgētes. Iste vero catbena prosorque circundatus gestat crucē: psecutionē vbiq; sustinens: famē vbiq; ppetiens. Sed nihil est dilectissime: qō ex huiuscemodi ſmonib? ingemiscas. Siquidē iste ornat? multo est illo melior et clarior atq; amicitior deo. Propter quod et portans mīnime laborabat. Hoc est nanq; mirabile quia cum vinculis / verberibusq; lōge splēdidior erat diademate purpuraq; fulgētibus. Quod eni esset verē clarior et quia nō ad sonū tantūmodo ista dicātur: ipius docuerūt vestimēta. Nam si mille diademata / totidēq; purpuras ardenti febribus supponas ne modicū quidē flamme eius valebūt extinguere At vero huius semicuitia egrotantiū admota corporibus morbos omnes fugabāt. Si eni latrones vidētes signū illud militare non irruūt: sed auersi repente diffugiunt: multomagis et egritudines et demones: xpi signo apparēte fugiebant. Sic aūt Paulus ferebat hoc signū. vt nō solus ille portaret: sed vt omnes quoq; tales esse doceret ac faceret. Propter qō clamat ac dicit Idipum certamē habētes: quale r vidistis r audistis in me: et vobis donatū est nō solū vt in eū credatis: sed vt etiā pro illo patiamini. Eteni presentis vite dignitatis tūc clariores videri solent: quādo in vno homine tātū constiterint. In spualibus vero ecōtrario tūc magis splendent honores cū sibi plurimi eorū cōmunione sociant. cum nō vnus est pticeps dignitatis sed multos habet qui eisdem honorib? pfruantur. Vides igitur oēs hic esse signiferos: r xpi nomen vnumquēq; gestare in ospectu gentiū atq; regum. Ipm vero paulū cū sibi anathema optat atq; supplicium. Sed nō hoc pcepit et ceteris: qō certe illi portare nō poterant. Vidisti nempe q̄te nostra sit capax natura ? tutis q̄uis nihil sit homine pciosi? r adhuc vtiq; mortali. Quid eni mihi hoc maius? Immo qd poteris saltim equale mēorare? Quor nō iste queso honore dign? est angelor qui hoc verbum potuit effari. Qui eni tēporali hoc atq; mortali corpore constitut? cūcta etiā quor nō erat dīs

Johanni chrisosto=mo reuelauit vn? angel? quēdz hoiez hr̄e āgelū sibi deputatū.

Paul? signifer regis celestī

Paulus sua pūtia egritudines curabat et demones fugabat.

Phili.4.

Dīo dr̄nt honores mūdani et honores spūales.

pro christo nō dubitabat offerre: hic si incorporee fuisset nature. qd tandē dicere quid autē facere distulisset? Nam r angelos pterea miramur: nō qr incorporei sunt creati. Siquidē et dyabolus cū sit incorporeus r inuisibilis: est tamē oibus infelicior quia factoris dei meruit offensam. Hic etiā homines infelices vocam?: nō quia videmus eos carne circūdatos: sed q nō eavt oportet vtūtur: alioqn carne induebat et Paulus vnde igit talis ac tantus emersit. Et ex pprio videlicet: et ex dei ope: r idcirco ex dei / quia de pprio. Non eni personarū acceptor deus. Sinautē dixeris r quēadmodū illum imitari possibile est? Disce qd dixerit. Imitatores mei estote: sicut et ego christi. Ille ipius xpi factus est imitator. tu vero nec apostoli. Ille dīi emulator fuit: tu autē nec conserui. Et quā tandē poteris negligētie tue vmbrā obtendere? q̄admodum vero eū sit imitatus ostēdit. Idq; ab initio cōsidera ab ipis principijs. Quādo eni ex illis salutaribus emersit fluētis tanto igne plen? exiuit vt nec sibi necessariū putaret magistrū. Nō eni expectauit petrū: nec venit ad Jacobū: nec ad alium oīno quenq̄: sed pprīa alacritate raptus. Jam cotā illā in qua fuerat baptizatus sua pdicatione inflāmauit vrbem: vt seuissimū contra se iudeor prelij cōcitaret violentissimū eni psecutorē christi in ardentissimū repente pdicatorem mutauerat. Siquidē etiā cū iudeus esset: supra dignitatē suā multa faciebat: allīgās: adducēs: tradens in publicū xpianos. Sic etiā moyses cū a nullo in principatū populi ordinatus fuisset: cōtribules tamē suos a barbarorū numerositate defendit. Hec eni fūt fortis cuiusdā ac virilis animi certa documēta. Hoc signū quippe liberecq; sentētie nequaq̄ in alior affectionibus tenere patientiā: sed benigne atq; constāter eos qui oppримūtur tueri etiā si in illo in hoc ordinetur officio. Quia vero iuste opus arripuerat pncipatus: deus hanc postea ei contulit dignitatem Idipm aūt seruauit in paulo. Qui q̄ recte faceret vltro arripere initia sermonis atq; doctrine deus similiter ostēdit: cito eum doctoris honore sublimans. Si eni magisterij atq; pncipatus adipiscendi gratia ad pcurāda tāta negocia pstituissent: cōsequēter essent de ambitiōe culpabiles. Cum vero pericula vtriq; diligerēt: morteq; in se vndiq; prouocarent vt alios acquirerēt in salutē quis tā apte infelix est: qui tante deuotiōis crimineť? Quod eni amantes alior salutem ista pfecerint: ac sententia declarauit dei. et eorum pditio qui male istū cōcupierunt honorem. Irruerūt siquidē tunc et alij in eiusmodi principatū: sed ptinus interēpti sūt. Nā alterū quidē lapsus e celo exussit ignis. alter subitus terre hiatus absorbuit. Nō eni propter defensionem ppli ista faciebat: sed ob gl'iam dignitatis. Irruit et ozias: sed lepra cōmaculāte punitus est. Irruit etiā simon: sed reprobat? est et mori periclitatus. Irruit vero etiā paul?: sed apostolatus glia coronat? est. Nō eni in sacerdotiū nec honorē: sed ministeriū irruit / ac labores maximeq; in hec zelo et alacritate pperauit. Propterea pdicator: propterea ptinuo clarus efficit. Sicut eni qui pnceps fuerit ordinat? nisi digne impositū sibi āministret officium. merek et maiora supplicia. Sic alter et si nō ordinek quidē suscipiat tamē: r sicut oportet impleat nō dico sacerdotiū: sed sollicitudinē / curāq; multor: omni pfecto est honore dignissim?. Propterea igit ne vnū quidē diē in otio se passus est: et quiete transire. Hic in pdicādi ardore ipo igneve

Paulus ob zelū quē i deū habuit a dño elect? est in gentiū doctorem ac magistrū. Sicut et moyses p zelo dīi iu pra filios isrl' pncipatū obtinuit.

Qui pncipatū vsurpauerunt sepe a dño in interitu traditi sūt.

Act. viii.

Paul? nō sacerdotium sz ministerium arripuit.

hementioꝛ.sed simul vt salutifero ex fonte conscē-
dit: plurimāq; in se flammā ipse succendit: non pe-
ricula timuit:non irrisiones erubuit: et obprobria
iudeoꝛum /neq; sermonē suum ab illis respui indi-
gnāter tulit. Non aliud quicq; horum simile cogi-
tauit: sed alios accipiens oculos vtiq; charitatis:
aliamq; mentem multo cū impetu instar toꝛrentis
irrupit. Omnia pariter iudeoꝛum trahens atq; con
uellens ex scripturis ipsum esse christum euidēter
ostendens. Et certe nondum in eo tam multa gra-
tie munera coꝛruscabant: nondū tanta fuerat spiri
tus illuminatione donatus. Sed tamen inflamma
ta continuo voluntas moꝛtificataq; anima cuncta
faciebat. Et quasi semper satisfacret deo. de tēpo-
re iam peracto sic gerebat omnia sic lucra vndiq;
spiritualia colligebat in locum qui esset belli pars
maxima et laboꝛū /periculoꝛūq; plena fidenter in
silēs. Hoc vero maioꝛe quoq; ammiratiōe dignū
est:quod cum tam esset audax: ac velut ad pugnā
semper accinctus:z ignē quēdam belli conspirans
ita rursus placabilē se atq; flexibilē prebebat ma-
gistris: vt nunq; in eo vel in tāto illo impetu alacri-
tatis offenderet. Itaq; feruenti tūc vel potius fu-
renti preceperunt vt iret tharsum atq; cesareā:nec
tamen renuit. Dixerunt quia p murum eū deponi
oporteret:et passus est. Dederunt consiliū pro im
plenda purificatione:non resistit. Suaserunt ne in
theatrum ingrederet:et cessit ita huic rei se totum
dedicauerat :vt omnia ,p fidelium vtilitatibus li-
benter arriperet. pipsoꝛū edificatione pacem con
sensum /dispensationē/concoꝛdiā diligēdo: et eun
dem se ac semper equalē predicationi vbiq; seruā-
do. Cum igitur audis quod fratrē miserit ad tribu
num volens de periculo liberari et quod appellet
cesarē quodq; romā ire festinet ne quaq; putes ver
bum esse foꝛmidinis. Qui enim gemebat in hac se
adhuc vita quonā putes modo eligebat esse cum
christo: qui et celum ,pter ipm despiciebat et an-
gelos:quo tandē pacto hec pfentia diligebat? Cu
ius rei igitur gratia ista faciebat? Proculdubio vt
pdicationi diutius insisteret:cūq; multis hinc cre-
dentibus atq; oibus coꝛonatis iret ad christū. Jā
pfecto metuebat ne forte pauper hinc atq; inops
multoꝛ salutis abscederet:z idcirco dicebat. Per
manere autem in carne necessarium propter vos.
Propterea ergo cum videret meliozem p se in iu
dicio ,pcessisse sententiā ipsoq; dicente festo absol-
ui poterat homo iste nisi appellasset cesarē victus
tamen cunq; plurimis vinctisq; qui mille facinoꝛa
pmiserant ductus nō erubuit cū illis ligari animo
omniū simul nauigantiū curam gerebat. Quippe
securus secq; satis tutum certissim⁹. Cunq; vinctus
per tam vastū pelag⁹ duceret: ita gaudebat tamē
tanq; in maximū induceretur imperiū. Eteni non
paruū illi precium vrbis rome conuersio ,ponē-
batur. Verū ne illos quidem q̄ pariter nauigabāt
despectui habēdos putauit:sed illis quoq; de veri
tatis suauitate modulat⁹ est. indicās diuinos sibi
apparuisse vultus. Et ea que sibi fuerāt dicta com
memoꝛās idem tibi donaui hoīes istos. Hoc vero
faciebat: non seipm arroganter extollēs:sed illos
sibi ad fidei persuasionem parans. Propterea et
deus pmittit pelagus cōmoueri: vt z pro eo quod
auditus nō est. specialis gratia pauli pōderet. Nā
et cū dedisset consiliū nauigandū tunc nō esse con
temptus est. Eteniq; est vsq; ad extrema discrimi
na verum ne contēptu quidē eoꝛ est factus onero
sioꝛ.sed rursus quasi pater filijs ,puidebat agebat
omnia :ne quisq; periret. Postq; vero romam in-
gressus est: ibi quoq; cōsta cum modestia annūciat
veritatē:cōsta etiam cū libertate obstruit oꝛa impio
rum. Verū nec ibi stare contentus etiā in hispaniā
pcurrit. Cum aūt varia sepius pericula sustineret
confidebat magis /atq; inde fiebat audētioꝛ. Nec
ipse solum:sed etiā discipuli ,pter ipsum:qui eius
vtiq; firmabant exemplo Quēadmodū eni si eum
remissioꝛē segnioꝛemq; vidissent:etiā ipsi profecto
fuissent meroꝛe dejecti: ita quia illū foꝛtioꝛē factū
esse cernebant:et inter iniurias ac plagas constan
tie semp virtute crescentē. ipi quoq; maioꝛe cum fi
ducia predicabāt. Idq; significans ait. Ita vt plu
res e fratrib⁹ confidentes vinculis meis abundan
tius auderēt sine timoꝛe verbū dei loqui. Si enim
dux milicie foꝛtis fuerit ac robustus non modo ce-
dens atq; ,pternens: verūetiā vulnere ipse percus
sus: subditos ubi efficit foꝛtioꝛes: magisq; h̄ pstat
vulneratus ipe cq; vulnerās /Cum eni hi qui sub ta
li pugnant magistro viderint infixa vulnera: fluen
tem sanguinē: et ne sic quidē illum hostibus aliq̄s
cedentem sed stantem foꝛtiter: hastasq; vibrātem:
et crebris /certisq; ictibus aduersarios ,pruentem
nec omnino quicq; parcētem doloꝛ: maioꝛe absq;
dubio tanto duci alacritate subduntur. Hoc itaq;
factum est in paulo. Videntes eni illum ligatū ca-
thenis:et nihilomin⁹ in carcere predicantē: viden
tes etiam verberatū:et tamē verberantes ipos ser
mone capientē: maioꝛem ,pcto fiduciam colligebant. Et idcirco non dixit simpliciter confidentes
sed ita vt abundātius auderēt sine timoꝛe verbum
dei loqui. Magis inquit modo q̄q; cum essem liber
a vinculis:fiducialiter predicabā. Tūc eni certio
rem alacritatē et ipe capiebat. ac vehementius in
aduersario ferebatur et incremēta psecutiōis ma
ioꝛis illi fiebant causa constātie. Inclusus est inq̄t
in carcerem:tantūq; in eo virtutis refulsit vt etiaz
fundamenta quatereñ. et ostia panderētur custo-
dem tunc quoq; ipm carceris:ad fidem transtulit:
iudici pene psuasit:ita vt ipe diceret in modico me
suades christianū fieri. Rursus cum lapidaret ple
nam populis ciuitatem fidei luce donauit et voca-
bantur quasi iudicaturi cū iudeis. Tunc etiā athe
nienses facti sunt ex aduersarijs subditi; ex iudici-
bus repēte discipuli Sicut enim ignis in diuersas
plerumq; materias incidens: augetur magis et in
crementa foꝛtitur. sic etiā lingua pauli quibuscūq;
fuisset ammota ad ipm eos continuo transferebat
Impugnatoꝛes quoq; ei⁹ celeriter ipius captiver
bo pabulū quoddam spirituali huic efferebantur
igni: perq; ipsos magis euangelij flāma crescebat
Et idcirco dicebat. Alligatus sum: sed verbū dei
non est alligatum. Fugabāt eum frequēter inimi-
ci: et quantū ad rem quidem spectat psequebātur:
q̄tum vero ad euētum rei alijs mittebāt magistrū
Quodq; faciebant amici atq; cōcoꝛdes:hoc velut
studio exsequebant inimici: nunq; sinentes in vna
eum habita culum collocare regione:sed psecutio
nibus /insidijsq; pellentes p cunctas omnino pro
uintias medicū circūducebāt: vt omnes videlicet
salutaria lingue eius remedia sentirēt. Rursus al-
ligarunt eum:sed acrius in defensionem fidei disci
pulos concitarunt. Persecuti sūt et non habenti
bus miserunt magistrū:ad maius iudiciū prouoca
runt: sed vberius ciuitati iudei beneficiū contule-
runt. Propter quod et iudei de apostolis dicebāt
dolentes. Quid faciemus in istis homibus:. Per
que eni opprimere eos volumus p ea ipsa proue-

Paul⁹ q̄q; adeo multis virtutib⁹ donat⁹ eēt nō renuit tñ apīs obedire.

Quare paulus ad cesarē appellauit et moꝛtem sepe distulit

Phili.i.

Act.xxvi.

Phili.i.

Paul⁹ in vinculi⁹ maioꝛē fidelib⁹ causā bat fiduciam.

Paul⁹ tēpoꝛe persecutōis maioꝛē habuit in sermone efficaciam.

Judei et pauli aduersarij ipsū psequētes ipm p vniuersuz oꝛbem ad euangeliū pdicandū mittebant tāq; ad ifirmos medicum.

Per q̄ iudi volebāt paulū opprimere p ea ipsa magis proue hebāt.

A Act. xxiiii. Act. xxvi.

bimus. Tradiderunt custodi carceris vt eum alligaret: sed ipse paulo acrius alligat⁹ est. Imposuerunt eū nauī cū reis atq; vinctis vt plane etiam nolente ocius iter eius facerent explicari. Accidēsq; naufragium factū est cum apostolo nauigantibus causa doctrine. Minabant mille supplicia vt ignē predicationis extinguerēt: qui econtrario magis inde crescebat. Et sicut de domino dixerunt. occidamus eum ne tollāt romani nostrum locū et gentem. accidit q; contrariū nam quia occiderunt eum propterea romani et gentem eor et ciuitatē tulerunt. et que putabant impedimēta predicationis: forte efficiebantur auxilia. Sic etiam predicante paulo quod aduersarij ad oppzimēdū intulere verbum. Hoc illud ad ineffabilem quandā altitudinē

Ea p q̄ iudei putabāt esse impedimēta p̄dicatōis efficiebāt paulo auxilia.

subleuauit: Super bis vero omnibus bonis gr̄as tantar̄ rerum auctori agamus deo: glorificemus Paulū: per quē ista completa sūt: oremus etiā vt ipsi quoq; eisdem pfruamur bonis. Gratia et misericordia domini nostri iesu christi p quem t cū quo gloria patri cū sancto spiritu in secula scor. Amē.

¶ Finis Omeliarum vij. Sancti Joannis Chrisostomi de laudibus Beati Pauli apostoli.

Laus deo.

Registrū chartarū.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.A.B.C D.E.F.G. Omnes quaterni. B. vero cōtinet duo folia.

Deo gratias.

A 97 6815

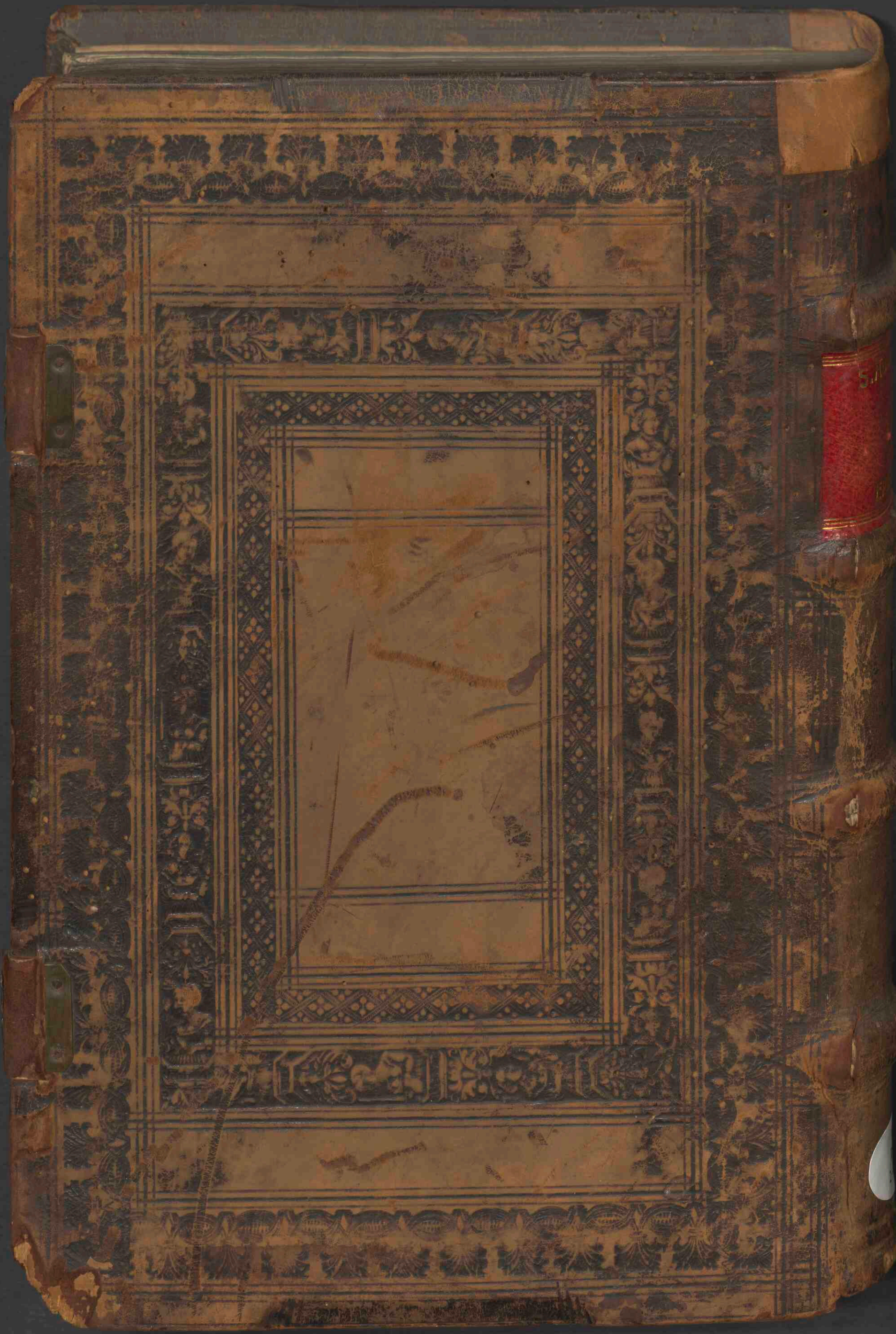

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6